جامع

سنڌي لغات

(ادبي توڙي مروج سنڌي بوليءَ جي)

جلد پنجون (ک ـ ي)

بسعي و اهتمام سنڌي ادبي بورڊ

زير نگراني
ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

مرتبه

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

ايم. اي.، ايل.ايل.بي. (عليگ)
ايم. اي.، ڊي ايڊ (ڪولمبيا)

سنڌي ادبي بورڊ
چامشورو/ حيدرآباد سنڌ
١٤٠٨هـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جامع

سنڌي لغات

[ادبي توڙي عام مروج سنڌي ٻوليءَ جي]

جلد پنجون (ک ـ ي)

بسعي و اهتمام سنڌي ادبي بورڊ

زير نگراني

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

مرتبه

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

ايم. اي، ايل. ايل. بي. (عليگ)

ايم. اي، ڊي ايڊ (ڪولمبيا)

سنڌي ادبي بورڊ

جام شورو/حيدرآباد سنڌ

پاڪستان

۱۴۰۸ھ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

[چاپو پهريون]　　سال ۱۴۰۸هـ/۱۹۸۸ع　　[تعداد چار هزار]

[سنڌي ادبي بورڊ جا سڀ حق ۽ واسطا قائم]

قيمت: هڪ سؤ پنجاهه رپيا
[Price: Rs. 150-00]

ملڻ جو هنڌ:
سنڌي ادبي بورڊ جو ڪڪ اسٽال،
تلڪ چاڙهي، حيدرآباد سنڌ.

هي ڪتاب مئنيجر ميان الله بچائي يوسف زئي سنڌي ادبي بورڊ پرنٽنگ پريس، جام شورو سنڌ ۽ چپيو ۽ مسٽر غلام حسين شيخ، سيڪريٽري انچارج سنڌي ادبي بورڊ، ان کي بورڊ جي آفيس مان شايع ڪيو.

www.sindhsalamat.com　　books.sindhsalamat.com

مهاڳ

'جامع سنڌي لغات' جي هن پنجين ۽ آخري جلد ڇپجڻ سان، سنڌي ٻوليءَ جي اها اهر ضرورت پوري ٿي جنهن جي تڪميل لاءِ گذريل هڪ سؤ سالن کان وڌي کوششون هلنديون هيون: يعني ته سنڌي لفظن جي سنڌي معنائن سان، هڪ تفصيلي لغات ('ڊڪشنري') نهي ڇپجي پوري ٿي. 'جامع سنڌي لغات' جي تاليف جو ڪم ڊسمبر ۱۹۵۱ع کان راقم جي اڳواڻي هيٺ شروع ٿيو ۽ ڏن سالن اندر پورو ٿيو پر ڇپائي ستٽيهن سالن جي طويل عرصي بعد تڪميل کي پهتي آهي. اها به خوشبختي ڇڏبي ڇاڪاڻ جو هن مدت ۾ کي اهڙا مرحلا به آيا جو ائين ٿي معلوم ٿيو ته هيءَ ڪم رڳي ويندو.

هيءَ تفصيلي سنڌي لغات جيئن ته پهريون پيرو تصنيف ٿي آهي انهيءَ ڪري تحقيقي نگاهه کان هڪ ابتدائي ڪوشش آهي، پر باوجود ان جي، سنڌي لغت-نويسي جي تاريخ ۾ هيءَ هڪ يادگار ڪارنامو آهي.

'جامع سنڌي لغات' جي شروعاتي رٿا ۽ مسودي جي صورت ۾ ان جي تڪميل تي، پهرئين جلد جي مهاڳ ۾ تفصيل سان روشني وڌي وئي آهي. هت خاص طرح ڏن توجهه طلب ڳالهين جو مختصر طور ذڪر ڪيو ويندو: يعني ته هن رٿا جي تڪميل تي جيڪا حد کان زياده دير ٿي آهي تنهن لاءِ معذرت، جامع سنڌي لغات جي ڇپي اشاعت بابت وضاحت، ۽ جن مخلص ڪارڪنن هن رٿا جي تڪميل ۾ مدد ڪئي تن جي شڪرگذاري.

سنه ۱۹۵۱ع ۾ سنڌ سرڪار طرفان سنڌي ادبي بورڊ جي نئين سر تشڪيل ۽ بحالي بعد، بورڊ جي ٺهراءَ موجب سنه ۱۹۵۱ع جي آخر ۾ هن لغات جو ڪم راقم جي حوالي ٿيو. جنوري ۱۹۵۲ع کان وٺي ڪم باقاعدي شروع ڪيو ويو، ۽ رات ڏينهن جي لڳاتار محنت سان، 'الف' کان وٺي 'ي' تائين سڄي لغات، ويهن وڏن هٿ لکيل جلدن ۾، ڏن سالن جي مقرر مدت اندر ڊسمبر ۱۹۵۴ع ۾ جوڙي راس ڪئي وئي. هن ڪاميابيءَ جا ٻيو وڏا سبب هٿا جن جي ڪري راقم جي وڏي همت افزائي ٿي. سڀ کان پهريائين سنڌ يونيورسٽي جي عالي دماغ وائيس چانسيلر قبلہ علامه آءِ. آءِ. قاضي هن ڪم جي اهميت محسوس ڪندي، سنڌ يونيورسٽي جي (ان وقت شهر وارني) حاطي اندر، باوجود سوڙهه جي، هڪ ڪمرو مخصوص ڪيو، جنهن ۾ لغات جي ڪم لاءِ مرڪزي آفيس قائم ڪئي وئي. ٻيو ته ڪم لاءِ جيڪو مرڪزي عملو مقرر ڪيو ويو يا جيڪي تعلقن-وار ڪارڪن مقرر ڪيا ويا، تن باوجود بالڪل

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٿورڙي معاوضي (پنجويهن کان پنجاهه روپيا ماهوار) ۾ عارضي تقرري جي، پنهنجي پياري ٻولي جي خدمت خاطر، هن ڪم کي راقم طرفان ڏنل هدايتن موجب وڏي محبت ۽ محنت سان ڪيو. ٽيون ته ان وقت سنڌي ادبي بورڊ جي لائق ميمبرن طرفان راقم کي پوري پٺپرائي حاصل رهي، ۽ هنن هلندڙ ڪم کان مطمئن ٿي ڪري ڪڏهن به ان ۾ ڪا رڪاوٽ ڪانه وڌي. 'جامع لغات' جي مسودي جي تڪميل کان پوءِ ڇپائي واري مرحلي کان وٺي البت سرد بهري، رڪاوٽن ۽ رڪاوٽن جو سلسلو شروع ٽيو جنهن جو ڪجهه ذڪر پهرئين جلد جي مهاڳ ۾ آيو آهي، ۽ جنهن جو نتيجو اهو نڪتو جو جيتوڻيڪ جامع لغات جي تصنيف ۽ تاليف جو ڏکيو ڪم ڪاميابي سان ٽن سالن ۾ پورو ٽيو، مگر ان بعد پهرئين جلد کي رڳو ڇپائڻ ۾ ٻه سال لڳي ويا جو اهو سنه ۱۹۶۰ع ۾ شايع ٽيو.

'جامع سنڌي لغات' جي بنيادي مسودي کي مڪمل ڪرڻ کان پوءِ ۽ ڇپائڻ کان اڳ، ان تي خالص علمي اصولن موجب تحقيقي نظر ڪري، ان کي وڌيڪ اضافن ۽ اصلاحن سان 'ايڊٽ' ڪرڻ واري مرحلو هو، ۽ پهرئين جلد کي ان مطابق وڏي ڏيان سان "ايڊٽ" ڪري ڇاپايو ويو. هاڻي جئن ته ڇپائي باقاعدي هلي رهي هئي، سو راقم ڇپائي هلندي ٻئي جلد کي "ايڊٽ" ڪرڻ شروع ڪيو. هي ڪم نهايت خاطر خواهه نموني ۾ هلي رهيو هو ۽ ٻئي جلد جا ۱۴۲ صفحا تصحيح ۽ تحقيق سان ڇپائي هيٺ اچي چڪا هئا جو رڪاوٽن جو سلسلو شروع ٽيو جنهن جي ڪري نه فقط ڇپائي بند ٿي، پر باقي مواد کي راقم طرفان مرحلي وار "ايڊٽ" ڪرڻ واري رٽا بدران ان کي "ايڊٽ" ڪرڻ جو ڪم ڪن ٻين صاحبن جي سپرد ڪيو ويو، ۽ پانيو ويو ته ائين ڪم وڌيڪ تڪڙو هلندو ۽ لغات جلد شايع ٿي سگهندي. انهيءَ فيصلي موجب، راقم وارو اصل مسودو هڪ ٻئي ٻٽيان ٻن چئن صاحبن جي حوالي ڪيو ويو، پر جئن ته هي ڪم نهايت نازڪ، تحقيق طلب ۽ مشڪل هو تنهنڪري ڪنهن کان به پورو ٿي نه سگهيو. البت انهن غير حقيقت پسندانه فيصلن جو نتيجو اهو نڪتو جو لغات جي ڇپائي جو ڪم ويتر رولي ۾ پئجي ويو، ۽ ۱۹۶۰ع کان وٺي ۱۹۷۷ع تائين سڄا سارا ۱۷ سال گذري ويا پر ٻئي جلد جو ۱۴۲ صفحن کان وڌيڪ هڪ ورق به ڇپجي نه سگهيو.

جامع لغات جي ڇپائي طرف بي توجهي سببان ايتري دير افسوسناڪ هئي. آءٌ ان وقت سنڌي ادبي بورڊ جو ميمبر ڪونه هئس، پر ان هوندي به ضروري ڄاتم ته بورڊ کي "جامع لغات" جي بنيادي مسودي کي هٿ ۾ کڻي ڇپائي طرف متوجهه ڪريان، نه فقط ايترو پر اها پڻ آڇ ڪريان ته جيڪڏهن بورڊ اهو ڪم منهنجي حوالي ڪري ته باقي سڀ جلد نه صرف جلد ڇپجي سگهندا پر وڌيڪ تحقيق ۽ اضافن سان تڪميلي صورت ۾ ڇپجي سگهندا. حقيقت ۾، سنه ۱۹۷۷ع تائين سنڌي لفظن

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

۽ اصطلاحن جو هڪ وڏو شاهي ذخيرو سامهون اچي چڪو هو جو لوڪ ادب جا چونڊيهم جلد ڇپجي چڪا هئا ۽ پڻ ڪلاسيڪي ادب جا قيمتي ڪتاب (ميين شاهم عنايت جو ڪلام، شاهم لطف الله قادري جو رسالو وغيره) شايع ٿي چڪا هئا. انهن ڪتابن ذريعي عام رائج نج سنڌي ٻولي توڙي اعليٰ سنڌي شاعري جي اُدبي زبان جي لفظن ۽ اصطلاحن جو قيمتي مواد سامهون اچي چڪو هو جيڪو پنجويهم سال اڳ، ۱۹۵۱-۱۹۵۴ع ۾ "جامع سنڌي لغات" کي تاليف ڪرڻ وقت موجود ڪونه هو. انهيءَ ڪري ضروري هو تہ ڪنهن سهڻي رٿا سان اهو مواد شامل ڪيو وڃي. جامع لغات جي پهرئين جلد جي اصل مسودي کي تحقيقي نگاهم سان "ايڊٽ" ڪرڻ ۽ ڇپائڻ ۾ ٻہ سال لڳا هئا باوجود انهيءَ جي جو ڪم ڪافي تيزيءَ سان هليو هو. انهيءَ لحاظ سان، باقي ڇهن جلدن جيتري مواد ۾ پهريائين نون لفظن ۽ اصطلاحن جي ذخيري کي شامل ڪرڻ ۽ ان بعد "ايڊٽ" ڪرڻ ۽ ڇپائڻ لاءِ ڪم از ڪم ڏهن سالن جو بدو درڪار هو. اهڙي رٿا موجب، سال ۱۹۷۷ع ۾ ڪم شروع ڪري ۱۹۸۷ع تائين باقي چار ئي جلد وڌيڪ اضافن سان "ايڊٽ" ٿي ڇپجي شايع ٿي وڃن ها.

سنہ ۱۹۷۷ع ۾ سون اها 'رٿا' بورڊ ڏانهن موڪلي ۽ ان جي تڪميل پنهنجي ذمي ڪئي پر اها سهڻي صلاح ان وقت جي بورڊ ۾ قبول نہ پئي. ائين پانيو ويو تہ ڏهن سالن جو مدو تمام وڏو ٿيندو انهيءَ ڪري بنا اضافي ۽ اصلاح جي اصل مسودو جئن آهي تيئن ڇاپيو وڃي تہ جئن ٿورڙي ئي وقت ۾ 'جامع لغات' ڇپجي شايع ٿئي. لغات جي تحقيق ۽ تڪميل توڙي ڇپائي جي تجربي جي اعتبار کان اهو فيصلو غير دانشمندانہ هو، جنهن جو ثبوت اهو آهي جو باوجود انهيءَ فيصلي جي هي پويون جلد وري ۾ ۱۹۸۷ع جي خاتمي تي ڇپجي شايع ٿي رهيو آهي: يعني تہ نڪا وقت جي بچت ٿي، نڪو نون لفظن ۽ اصطلاحن جو قيمتي ذخيرو شامل ٿيو، تہ نڪي ۵۴-۱۹۵۱ع وارو اصل مسودو 'ايڊٽ' ٿيو. ڏهن سالن ۾ ڇپائي پوري ۾ انهي ڪري ٿي جو مولانا غلام مصطفيٰ قاسمي (جيڪو سنڌ جي عربي-ديني عالمن جي انجمن جو آخري چراغ آهي، شال ڏٺي کيس سلامت رکي!)، سنڌي ادبي بورڊ جي صدر جي حيثيت ۾ انهن ڇهن جلدن جي ڇپائي جي نگراني ڪئي. سندس تاڪيد ڪان سواءِ راقم وارو اصل مسودو شايد اڃان تائين بورڊ جي دفتر داخل هجي ها. اهو انهي ڪري جو هڪ وڏي عرصي تائين بورڊ جا سيڪريٽري، باوجود سندن انتظامي غلبي جي، 'جامع سنڌي لغات' جي باقاعدي اشاعت لاءِ مؤثر قدم ڪٽي نہ سگهيا؛ بلڪ ڪن سيڪريٽرين تہ مصنف جي حق جي خلاف ۽ راقم جي موجودگي جي باوجود، جامع لغات جي شايع ٿيندڙ جلدن لاءِ پنهنجي طرفان غلط تاثر ڏيندڙ مهاڳ لکيا ۽ ڪن پين صاحبن کي (بنا سندن اجازت ۽ رضا جي) پڻ مصنف سان گڏ هن ڪارنامي ۾ پاڻي پائيوار ڪرڻ شروع ڪيو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڏهن ٻارهن سالن جي عرصي تائين سنڌي ادبي بورڊ کان ٻاهر هجڻ بعد سنہ ۱۹۸۴ع ۾ جڏهن راقم کي بورڊ جو ميمبر مقرر ڪيو ويو تہ سنڌي ٻولي جي لغات جي اهميت ۽ ان جي علمي صحت جي مدنظر مون نئين بورڊ جي آڏو 'جامع سنڌي لغات' جي 'ٻئي ايڊيشن' جي تياري ۽ اشاعت جي تجويز پيش ڪئي جيڪا بورڊ جي گڏجاڻي مورخہ ۷-سيپٽمبر ۱۹۸۶ع ۾ منظور ڪئي وئي.

جامع سنڌي لغات جي سلسلي ۾ هن نئين بورڊ جو هيءُ هڪ نهايت اهم فيصلو آهي جنهن سان نہ فقط مسودي تان ڇپايل ڇٽن جلدن (ٻئي کان پنجين) ۾ علمي تحقيق جي لحاظ سان جيڪي اوڻايون آهن سي دور ٿي سگهنديون، پر گذريل ٽيهن سالن ۾ ڇپيل لوڪ ادب جي چاليهن-پائيتاليهن جلدن ۽ پين ڪيترن ئي ادبي ڪتابن مان نئون لفظن ۽ اصطلاحن جو ڪافي ذخيرو هن 'ٻي اشاعت' جي جلدن ۾ شامل ڪري سگهبو. "جامع سنڌي لغات" جي اهميت ۽ ان تي اڪ ڪيل محنت جي مدنظر، 'ٻي اشاعت' جي تياري جي ذميواري راقم قبول ڪئي آهي ۽ جيڪڏهن ڏٺي گهريو تہ ان کي وس آهر پورو ڪبو.

البت هيءُ محض هڪ اتفاق آهي جو سنڌي ادبي بورڊ تي نئين سر ميمبر مقرر ٿيڻ جي ڪري مون کي هن جلد جي مهاڳ لکڻ جو موقعو مليو آهي، ۽ خاص ڪري مون هيءُ مهاڳ لکڻ ضروري سمجهيو آهي: هڪ تہ جئن مصنفن ۽ مؤلفن جي موجود هوندي بورڊ جي سيڪريٽرين طرفان پنهنجي خود خيال مهاڳ لکڻ واري غير علمي روايت رد ٿئي، ۽ ٻيو تہ انهن مخلص ڪارڪنن جي شڪريي جو حق ادا ٿي سگهي جيڪي هن "جامع سنڌي لغات" جي تياري ۾ پاڻهن ٻيلي ٽيا هٿ. انهن سڀني ڪارڪنن جو ذڪر ٻهرئين جلد جي مهاڳ ۾ ڏيڪهہ سببان تہ آندو ويو هو ۽ ان کي ٻئي جلد جي مهاڳ تائين ملتوي ڪيو ويو هو جنهن جي لکڻ جو ٻوءِ موقعو ئي نہ مليو.

جنوري ۱۹۵۲ع ۾ جڏهن "جامع سنڌي لغات" جو ڪم شروع ڪيو ويو تہ اهلي اديب ۽ شاعر مرحوم محمد بخش واصف جيڪو سرڪاري نوڪري پوري ڪري "رٽائرڊ" ٿيو هو سو راقم جي سڏ تي "مرڪزي ڊڪشنري آفيس" ۾ شروعاتي ڪم ۾ شامل ٿيو. ساڳئي وقت مرحوم رشيد احمد لاشاري ۽ محترم (ڊاڪٽر) عبدالڪريم سنديلي جون خدمتون سنڌ جي تعليم کاتي کان حاصل ڪيون ويون پر سگهوئي اهي ٻئي سڄڻ واپس تعليم کاتي ۾ ويا. ٿوري وقت بعد جڏهن واصف صاحب وفات ڪئي تہ مرڪزي آفيس جو ڪم مرحوم سردار علي شاهہ سنبالیو ۽ هڪ وڏي عرصي تائين نهايت سهڻي نموني ۾ سنبالیو. هو صاحب جڏهن اخبار جو ايڊيٽر ٿيو تہ مرڪزي آفيس جو ڪم محترم شيخ محمد اسماعيل جي حوالي ڪيو ويو جنهن کي ان وقت تائين مرڪزي آفيس ۾ ڪم ڪندي ڪافي تجربو ٿي چڪو هو. مرحوم سردار علي شاهہ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

۽ محترم محمد اسماعيل شيخ وڏي مدت تائين راقم سان ڀانهن ٻيلي ٿي ٻيٺا ۽ سندن خدمتون هن وڏي ڪم کي اڪلائڻ ۾ ٻين سڀني ساٿين کان وڌيڪ ڪارگر ثابت ٿيون. شيخ محمد اسماعيل هن وقت تائين هڪ وڏي اعتماد وارو ساٿي آهي ۽ "جامع سنڌي لغات" جي ڇپائيءَ جي تياري ۾ مرڪزي آفيس جي ڪم جو نگران آهي. ٻين ڪارڪنن جن مرڪزي آفيس ۾ گهٽي وقت تائين خدمت ڪئي تن ۾ محمد طالب لوهار، مراد علي خان بلوچ* ۽ محمد يوسف شيخ* جا نالا قابل ذڪر آهن. انهن کان سواءِ هيٺين ڪارڪنن ٿوري گهٽي عرصي تائين مرڪزي آفيس ۾ ڪم ڪيو: (ڊاڪٽر) غلام علي الانا، مخدوم غلام احمد، حبيب الله آخوند سانوٽي، شهباز علي سومرو، عزيز شيخ، ممتاز مرزا، ماستر عبدالرزاق مغل، ماستر محمد بچل انصاري، غلام قادر انصاري، ماستر غلام نبي بڙدي*، مصري شاهه ٽڪڙائي*، غلام محمد ميمڻ، احمد بخش انصاري* ۽ ماستر محمد بخش سولنگي.

مرڪزي آفيس کان ٻاهر، هڪڙا خطي-وار ۽ ٻيا تعلقي-وار ڪارڪن مقرر ڪيا ويا تہ جئن سنڌ جي ڪنڊ ڪڙڇ مان مقامي طور استعمال ٿيندڙ الفاظ ۽ اصطلاح سهيڙي سگهجن. انهن سڀني خاطر خواهه ڪم ڪيو. "خطي-وار ٻولين" (ڪوهستاني-لاسي، لاڙي، ٿري، اتراڏي) جي لفظن ۽ محاورن کي قلمبند ڪرڻ لاءِ خاص ڇاڻو ڪارڪن چونڊيا ويا: صالح محمد سمي ۽ محمد عرس سمي (ڪراچي) ڪوهستاني ۽ لاسي ٻوليءَ جا الفاظ ۽ اصطلاح سهيڙيا، مرحوم محمد صديق مسافر، محمد طالب لوهار ٿنڍي باگي مان، ۽ مقبول احمد بلوچ بدين مان لاڙي ٻوليءَ جي لفظن ۽ اصطلاحن جو ذخيرو مهيا ڪيو، پمي مل (اسلام ڪوٽ) ۽ رائچند (چيلهار) ٿري ٻوليءَ جي لفظن ۽ اصطلاحن کي جمع ڪيو، مرحوم عطا محمد حامي (خيرپور)، محمد عالم عباسي (سکر) ۽ عبدالرزاق ميمڻ (پير جو ڳوٺ) آتر جي ٻولي جي لفظن ۽ اصطلاحن کي گڏ ڪيو، قربان علي نقشبندي لاڙڪاڻي واري باگي مان ۽ مرحوم رئيس ضياءالدين بلبل ۽ مرحوم علي محمد سيال دادو ضلعي جا انوکا الفاظ ۽ محاورا لکي موڪليا. انهن کان سواءِ هيٺين تعلقي وار ڪارڪنن مقامي لفظ ۽ اصطلاح ميڙيا چونڊيا: مولوي محمد سالم مهيري، ماتلي، سيد شرف الدين شاهه، ماتلي، حڪيم محمد يعقوب قادري ڪراچي، محمد خان مجيدي، سجاول، معين شاهه، ڇڇ جماليءَ شاهبندر، دوست محمد، ميرپور ساڪرو، محمد امين پلي، ڏورو نارو، مينگهو مل، ٿرپارڪر، حاجي سومر خان، سانگهڙ، شاهنواز شاهه، ڏڻڙو، گل محمد آزاد، ٻڪيرا، مولوي غلام مصطفيٰ، گنگارام سامراڻ، سن، محمد حسن مشتاق انڙ، سکر، لعل محمد پنهڻ، شڪارپور، غلام نبي سنديلو، لاڙڪاڻو، محمد علي بلوچ، واحد بخش غازي خان، محمد بلاول، غلام نبي شاهه، رحيمداد، محمد سومار، حمزو بيگ بلوچ، امير علي.

* جن ڪالن جي پٺيان ستاري وارو نشان آهي، سي گذاري ويا آهن.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

استاد مرحوم مخدوم امير احمد صاحب وقت بوقت مفيد مشورا ڏنا ۽ خاص طرح پهرئين جلد جي بنيادي مسودي کي چڀائي کان اڳ "ايڊٽ" ڪرڻ واري مرحلي تي عربي لفظن جي اشتقاقن بابت مفيد مشورا ڏنا.

راقم انهن سڀني سڄڻ ساٿين جو شڪرگذار آهي جن "جامع سنڌي لغات" جي بنيادي مسودي جي تياري ۽ تڪميل ۾ مدد ڪئي. سنڌي ادبي بورڊ جي صدر مولانا غلام مصطفيٰ قاسمي جي نگراني ۽ تاڪيد سان، ٻئي ڪان پنجين تائين، پويان چار جلد بالآخر چڀجي پورا ٿيا آهن جنهنڪري جامع لغات جي ٻئي ايڊيشن جي تياري ۽ اشاعت لاءِ راهه روشن ٿي آهي. محترم ولي محمد طاهرزادي پروفن پڙهڻ ۾ پاڻ موڪيو آهي، ۽ بورڊ جي پريس جي مئنيجر محترم الهڏائي يوسف زئي جي رهنمائي هيٺ ۽ پريس جي ٻئي عملي جي ڪوشش سان لغات جي چڀائيءَ جو هي آڻانگو ڪم تڪميل کي پهتو آهي. راقم انهن سڀني صاحبن جو دلي طور شڪر گذار آهي.

خادم العلم

نبي بخش

اسلام آباد

۲۴-ڊسمبر ۱۹۸۷ع

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ک

ک: ث. سنڌي الف ب جو چاليهون اکر.

● کاپ ع کاپُونْ (ل): ث. پٽڪي جو پٽلاند، کاڏيءَ هيٺان ورائي پڌل. گهوڙي جي جاڙيءَ هيٺان ڏنل چمڙي جي پٽي. هٿرنهين ۾ ڪُڙهم (هٿرُ) مضبوط ڪرڻ لاءِ چٽهر-جاڙي (ل).

▬ کاپَ پٽَڻُ (ل): پٽڪي جو پٽلاند، کاڏيءَ هيٺان ورائي پٽڻ-ٻوڪاني پٽڻ.

● کاپُ ع کابَ (ڪ): ذ. (پرا. ڪٽپ = ڪپ-کاپ. سن. ڪٽار. پ = ڀڇ) وَڍ-زخم-نئين ٽُنگ-سوراخ-ڪُٻُ. گُٽَ ۾ لڳل پير جو نشان. گهارو-ڪنڊ-واهه يا ڪسيءَ جي ڪناري جو ڳچل هنڌ.

"اوچتو منهنجي اکين مان آب ٽيئن جاري رهي، جيئن پوي ڪنهن ويل وهندڙ واهه کي ڪو کاپ ڪنڊ" ڪُٻُ. لٽَڙ.

▬ کاپَ ڪَٽَرَنْ: تنگ ڪرڻ-ستائڻ-دپائڻ-خراب ڪالهائڻ.

▬ کاپَ ڪُٽَ: ذ. وڍ-زخم. ريش-قُٽُ.

● کاپارَڻُ (ت): مصدر. بيڪار رهڻ. (کاپاريو-کاپاريل-کاپاريو).

● کاپارُ ع کاپارَ (ت): ذ. درد. تيل. ڪارڻ. ناريل جو کاپاڙ.

● کاپارائيڻُ (ت): مصدر. ڪنهن ٻهاني سان گرفتار ڪرائڻ. سيڙائڻ. (کاپارائيو-کاپارائيندو-کاپارائيل).

● کاپارِجَڻُ: مصدر. نقصان ٽيڻ. اِيذائجڻ. نوڪريءَ مان خارج ٽيڻ-ڏڪجڻ. ڪم خراب ٽيڻ.

● کاپاڙِجَڻُ: مصدر. (سن. ڪِشوُ = ڪيڏي ڇڏڻ. ناس ڪرڻ) نقصان سهڻ-توتو پائڻ-ڇيهو پوڻ. فصل جو آجهڙ يا برباد ٽيڻ. اِيذائجڻ-ڏکوئجڻ-گهائجڻ-زخمجڻ-قُٽجڻ. موقوف ٽيڻ-برخواست ٽيڻ-لهڻ (نوڪريءَ تان). ڪرڻ.

● کاپَرُ ع کاپَرَ (ت): ذ. (سن. ڪَسَرُ يا ڪوپرو = ناريل) ڪجيءَ جي سنهي ڪَلَ-ڪجين، ناريل وغيره جي وٽن ۾ جاريءَ وانگر پردو (جنهن مان نوڙيون، واڻ خاص پردا وغيره ناهيندا آهن). پردي جو ٽُڪر سڄيءَ وانگر ٻهيل، باسڻ وغيره کي صفا ڪرڻ لاءِ ڪم اينڊڙ.

● کاپڙُ ع کاپڙَ: ذ. صفت. ڪپي هٿ وارو-ڪپي هٿ سان ڪم ڪندڙ-ڏاوڙ-ڏائڙ-ڏاهڙ.

● کاپڙو'ٽِي' ع کاپڙو'ٽِي': ذ. صفت. ٿوري علم وارو-ٽِڪُسائي-ٽِڪُسالي-ڪم ذهن. ترانگهڙو-هلڪو-سفلو. گهٽ-ٿورو-ڪوتهه-آپَهُو. (اسم خاص). قوم جو لقب-(ميوهڙ ۾) کاڙوتي سيڊن جو پاڙو.

● کاپو' ع کاپا: ذ. صفت. ڏائو-ڪٻو.

● کاپُوتِي' ع کاپُوتِيُونْ: ث. چُهنبدار ڪُٽِ-قاپُوتِي.

● کاپَهُ (ت): ذ. ڍورن جو گاهه يا چارو.

● کاپِي' ع کاپِيُونْ: (ث): ث. ڪاڏي-جاڙي.

▬ کاپِي' ڪوئيڻُ (ث): ڪاوڙجڻ-ڪاوڙ مهل هيڻيون چٽُ متين ڏندن جي هيٺان ڪرڻ.

▬ کاپِيو' ع کاپِيا (ت): ذ. صفت. نڪتل جاڙيءَ وارو-وڏيل جاڙيءَ وارو-کاڏِيَرُ.

● کاتَرَ (ت): ذ. ڪات (گهر ڀڃي ڪيل چوري). پاڻ (ٻنيءَ ۾ پيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪاتِرو ڙ (ث): ذ. دڪان ـ وايڪي ڪم جو دڪان ـ سوٿهڻ جو دڪان. مينگهواڙ وغيره جي ڪم ڪرڻ جو ڇڻو.

● ڪاتِرڙو ع ڪاتِرڙا (ث): ذ. ميُهري.

● ڪاتو ع ڪاتا: ذ. (ع. حاطہ جو بگڙيل) سرڪاري محڪمو ـ شعبو ـ حلقو. سرڪاري يا ڪنهن ڪارخاني جو ڪاروبار هلائڻ لاءِ ڪو خاص محڪمو. ڪنهن وڏي راجا جو خاص حصو ـ علائقو. (سن. ڪارُ ڪَ = ڪائيندڙ) ڪنهن خاص آدميءَ جو حساب. حساب ڪتاب جي فهرست. واپاري حساب ڪتاب جو ورق. حساب ڪتاب جو سرو. روزنامچو ـ ليکي جي وَهي، جنهن ۾ رقمون ڪتائيبون آهن ـ ڪنڊو ـ خسرو ـ پکي وهي. زمين جو پروانو ـ زمين جو پٽو ـ سَنَڊ ـ زمين جي ڪنهن خاص ٽُڪر تي حق، اهڙي حق جي سرڪاري دفتر ۾ داخلا.

ـ ڪاتي چاڙهڻُ: حساب ۾ داخل ڪرڻ.

● ڪاتيدارُ ع ڪاتيدارَ: ذ. صفت. ڪاتي وارو ـ زميندارُ. ننڍو زميندار ـ ٿوري زمين جو مالڪ ـ پٽي دار ـ جدا پني جهلينڊڙ ـ زمين جي ڪنهن خاص ٽڪر تي ملڪيت جو حق رکندڙ.

ـ ڪاتي لِکَڻُ: ڪنڊي لکڻ ـ واصل ڪرڻ ـ آڏار ۾ چاڙهڻ ـ نالي لکڻ ـ لکي ڪري ذمي لڳائڻ.

● ڪاتِڙِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪاتو پَوَڻُ (ث): سُنجهڻ.

● ڪاتُ ع ڪاتَ: ذ. (سن. ڪَتَنُ = ڪوٽڻ). چورن جو پيٽ ۾ ڪيل سوراخ ـ ٽُنگ ـ هر گهٽ ـ سرنگهه ـ پُور ـ خال ـ ڪوٽ. پيٽ جي هيٺين حصي مان چوري ڪرڻ جي ارادي سان هنيل سرنگهه. (اسم خاص). تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

ـ ڪاتِڙِيو ع ڪاتِڙِيا: ذ. صفت. هٽندڙ ـ سنڌ رِ.

ـ ڪاتُ هٽَڻُ: پيٽ ۾ ٽُنگ ڪري چوري ڪرڻ ـ گهر پيڇي گهڙڻ (چورن وانگر) ـ گهر پيڇي چوري ڪري ويڃ ـ سرنگهه هڻڻ ـ سوراخ ڪرڻ ـ پور ڪرڻ. ڏوهه ڪرڻ. سنڌ هڻڻ. پنيءَ جو جهنگ هڻڻ يا وڍڻ (ل). پاڻيءَ جو زمين کي پائڻ. بيماري يا نشي جو سرير کي گهارڻ.

● ڪاتُا ڪُٽائِڻُ: وڏي نقصان ۾ پوڻ ـ تمام گهڻو قرض ٿي وڃڻ ـ اوڏر ۾ پرجي وڃڻ ـ قرض ۾ گپي وڃڻ.

ـ ڪاتائو ع ڪاتائُو: ذ. صفت. ڪتندڙ ـ ڪمائيندڙ ـ ڪاتُوُ ـ لابُ آئيندڙ ـ اهو جيڪو ڪٽي ڪمائي ـ ڏَنُ ڪمائيندڙ ـ فائدو آئيندڙ ـ ڪمائي وارو. ڪمائي ڪرائيندڙ ـ نفعو ڪندڙ ـ آپائيندڙ. محنتي ـ مزدور ـ مشقت ڪرڻ وارو. فاتح ـ سوپارو ـ ڪامياب ـ فتحياب ـ سو باسو ـ ڪرم سڌي ـ سوپ ـ ڪرتا رتُ ـ جئي ـ صواب ـ برصواب. (اسم خاص). تعلقي ڊگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

ـ ڪاتائُوُ پُٽُ: ڪٽي ڏيندڙ ـ ڪمائي ڏيندڙ (چوڪر). پٽوو.

● ڪاتڙوُ: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ ديهه جو نالو.

● ڪاتِڙِيُ: اسم خاص. تعلقي ڪڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪاتِڙِيوُ ع ڪاتِڙِيا: ذ. ڪاتِيوُ (ث).

● ڪاتُ لَشڪَرَ: اسم خاص. تعلقي ڪڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪاتُو: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪاتوُ ع ڪاتا: ذ. (سن. ڪَتَنُ = ڪوٽڻ) گهارو. ندي جو وهڪرو. قوت ـ ڏارُ ـ چيرُ ـ وينڊ ـ قوڙ. ڪنڊ ـ ڪوهُ ـ چُلهو ـ چَرَ ـ چُلهو. گَنُ. نئين ـ ڏارَ ـ رِيلو. بَنڊُ. ڪَسي ـ واه. بن ٽن ڏينهن جي رڪيل ڏاهي مان ٿهيل ڪڙهِيُ ـ ڪاتِيوُ.

● ڪاتُوُ ع ڪاتوُ: ذ. صفت. ڪتندڙ ـ ڪمائيندڙ. سوپارو ـ فاتح ـ ڪامياب ـ فتحياب.

● ڪاتُونبُوُ ع ڪاتُونبُا: ڪٽونبڙو ـ ڪٽونبو ـ جهنگلي ميوي جو هڪ قسم. ٽر ماڪ ۾ هڪ جهنگلي ميوو. جهنگلي پوٽي جو هڪ قسم. ميوي جو هڪ قسم.

"ڪاتونبا ڪائجن، مينهن وسندا موت تون"
(شاهه)

● ڪاتِيُ ع ڪاتِيون: ث. (سن. ڪَتَنُ = ڪوٽڻ). واهه مان مٽي ڪيڊي، ان کي صاف ڪرڻ جو ڪم ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

واهہ جي صفائي - ڪڍڻي جي اندران ڪوٽائي - پوريل ڪسيءَ مان ميٽي ڪيڏي ڪوٽ جو حڪر - ڪوٽائي. ڪڍ - پاڍ - ڪاٽ - خندق.

▬ ڪاٽيٽر ع ڪاٽيرَ: ذ. صفت. ڪاٽي ڪٽندڙ. واهہ صاف ڪندڙ - ڪاڍيو - ڪامڙيو - ڪوڏاريو.

● ڪاٽيو ع ڪاٽيا (ث): ڪٽيءَ جهٽ ۾ رڌل ٻوڙ - راٻڙيو. ٽومالو (ل).

● ڪاپ ع ڪاپُون: ث. گهرج - ضرورت - خرچ.

▬ ڪاپائُو ع ڪاپائُو: ذ. صفت. (سن. ڪُٽس = گهٽجڻ، زوال ڪرڻ). اجايو خرچ ڪندڙ - ايڏنگو خرچ ڪندڙ - گهڻ خرچُو. بوالفضول - لُٽائُو - ايڏنگو - اجايو - لڪ لُوٽ - ڪپائيندڙ - هٿ ڦاڙ. ڪٽراگ ڪُولينڊڙ - ڪٽراگي - ڪيٽيٽيو - ڪڪ ڪندڙ.

▬ ڪاپو ع ڪاپا: ذ. گهرج - لوڙ - طلب - ڪٽپٽ - ضرورت - ڪٽپٽ. تقاضا - گهُر - ڇڪي - ڇڪ. خرچ - خرچ پڪو - خرچ ڪاپار - دعوا - پُوتو. چلامانو - هلاءُ. مانگ. ترت واپار - ڏڪدم وڪرو. پُڪي. نشو - خمار.

● ڪاپيو ع ڪاپيُون: ث. ڪاپو - گهُرج - ضرورت - طلب. ترت وڪرو.

● ڪاپاتيو ع ڪاپاتيُون: ث. ڪانپاٽيءَ جي ڏور (جنهن جي ڦيرائڻ مان آواز نڪري). ڪانپاٽي جو پوچڙ. ڪانپاٽيءَ جو وچ، جنهن ۾ ڪليلو رکي هلائبو آهي. مباحثو.

● ڪاپارو ع ڪاپارا: ع. ڇڙ - دقت - هلاڪي - تڪليف - مٿي جو سور - درد سري - ڪشالو - جاکوڙو - ريڙهہ پيڙهہ. ڳيهڙ. وياڪلتا - اهنج - پريشاني - ايذاءُ - دُک - ڏُک - ڏنج - ڏنجهو - آپاندي - ڪاڪاهو. جنجال - آزار - زحمت - خرابي - وڪوڙ - گڙٻڙ. ڪٽراگ - ڪاسارو - مغزخوري - خفو - مٿو هٽڻ - لتاڪر - ڪيٽ پيٽ - پٽڻو - ڊيرانبو. ڏندو - ڪاربار - ڪرڪار - ڪر - محنت. جهيڙو - ڪيرڪير. (صفت). ڪپائيندڙ - دق ڪندڙ - هلاڪ ڪندڙ.

● ڪاپَڻ: مصدر. (سن. ڪُٽس = گهٽجڻ: زوال ڪرڻ) نڪرڻ (راند ماڻ) - راند ۾ هارائڻ - راند ۾ سوارو ونڊي پورو ڪرڻ. ڪيڻ - نابود ٿيڻ. ڪانچڻ.

● ڪاڇي (ث): اٺ جي خارش جي بيماريءَ جو هڪ قسم - پاڻ.

● ڪاڇ ع ڪاڇون: ث. (سن. ڪڇ = ولوڙڻ) خارش - ڪئي - ڪاڇي. آرائٽين - ٽٽ ڙا. ڳاراٽو - لاهہ - لاٽ.

▬ ڪاڇوليا (ث): هٿ سان آهستي آهستي خارش ڪرڻ.

▬ ڪاڇي ع ڪاڇيُون: ث. (سن. ڪڇُوٽا = ڪاڇي > ڪڇ = ولوڙڻ) خارش - ڪنر نهن - ڪرسرو - ڪٿهہ - سُرسُر - ڪٿهي - ڪُجلي - ڪسڪر - ڪٽٿهہ. تير تير. ڪُرُ.

● ڪاڇا ٻُوٽي ع ڪاڇا ٻُوٽيُون (ث). ٽٽ. ٽٽري پرت جو هڪ قسم.

● ڪاڇاري: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڪاڇڻ: مصدر. (سن. ڪاڍ = ڪاڍڻ) ڪاڇجڻ - ڪاڍجڻ - ڪاڇي وڃڻ. ڳرڻ - ڏ ڦٽ. ڦاٽڻ. ڍهڻ. ميٽجڻ - ميٽجڻ. ڪسڻ - ڪُهڇجڻ - ڪٽپٽ - ڪسڻ سبان ڳُڇي وڃڻ - چٽ ٽيڻ. پيچڙ. جيئن ڪان ڪاڍل ٽيڻ.

▬ ڪاڇ ع ڪاڇ: ذ. (سن. ڪاڍ = ڪاڍڻ) ڪاڍو - خوراڪ - طعام - غذا - سميلن - پوچن - پوچڙ - ڪيڻ - آهارُ - قوت. گذران - خورش. چوڳ - چوگهو - چوڙو - چارو - پرورش - پشتي. سنگت ۾ ٿهڪندڙ "زالون زالن جو ڪاڇ آهن" (جملو).

▬ ڪاڇ ٻڙڇڻ: ڪاڍو وڌائڻ - دسترخوان تي ڪاڍو موجود ڪرڻ.

▬ ڪاڇ پيڇ ع ڪاڇ پيڇ: ذ. (سن. ڪاڍ = ڪاڍڻ) ڪاڍو پيتو.

▬ ڪاڇيرُو ع ڪاڇرو: ذ - صفت - (سن - ڪاڍ = ڪاڍڻ) - ڪاڍل - گريل - سڙيل - ڪاياري - ڪاڍڻ جو - ڪاڍڻ لائق - ڪاڍي جوگهو - چرند - وڏو خوراڪي - پيٽي - ڪاڪ - گهڻ ڪاڪ - هيڪي - ڏ ڪيل.

▬ ڪاڇ ڪورمون ع ڪاڇ ڪورمان: ذ - (سن - ڪاڍ = ڪاڍڻ) مليدو - پڪوان - سٺو ڪاڍو - لذيذ طعام.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪاڇُ نٽلِيُ: ث- جسم ۾ ڪاڏي وڃڻ جي نلِيُ.
ـ ڪاڇوُ ع ڪاڇا: ذ. (سن. ڪاڏ=ڪائڻ) ڪاڇ- ڪاڏو. تغلب- خورد بُرد- خيانت. ميوي جو هڪ قسم- بوهيچڙو- مڳ قري.
ـ ڪاڇُ وَڏَڻُ: ڪاڏو ٿانون ۾ رکڻ.
ـ ڪاڇُ وَڏِيُ اڇَنُ: ڪاڇ جو ٿانون ۾ اڇڻ.
ـ ڪاڇي وڃڻ: ٻدو يا هيٺو ٿيڻ- ضعيف ٿيڻ- پُٽو ٿيڻ- جهڏو ٿيڻ- جهور ٿيڻ- جهونو ٿيڻ- لڙَڻ- جهڪڻ- لهڻ- پوٽو پوڻ- پنتي پوڻ- گهنجڻ- ڍِڪِيڻ-
● ڪاڇٽِيُ: اسم خاص- تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو-
● ڪاڇوُ ع ڪاڇا: ذ- تيلي بج جو هڪ قسم- بوهي چڙو-
● ڪاڇُوُ مَڙُ ع ڪاڇُوُ مڙ (جبل): ذ- تُوُتيوُ-
● ڪاڇُ ع ڪاڇَ: ذ- صفت- گهٽ- ڪمينو- ڪانچ (ل)- ڏنگو- لچو- قڏائي-
● ڪاڇِڙوُ ع ڪاڇِڙا: ذ- ڪاڇُ- ڪانچُ- ڏنگو- لچو- قڏائي-
● ڪاڏ ع ڪاڏُوُن: ث- (سن- ڪاڏ=ڪائڻ) ڪاڇ- ڪاڏو- ڪيڻ- طعام- آهار- غذا- خوراڪ- قوت- گذران- خورش- چوڳ- چوگو- چوڙو- چارو- وروُ يا ورهُ- پيٽ- ويسي- ڪاڏي جو معاوضو- هنڊيائو- زميندار ڪان اڳواٽ ڪنيل ان وغيره- ڪنيل قرض (هاريءَ جو زميندار ڪان)- سُرو- سَنهو (جو پوک کي آسرٽ وقت ڪائيندو آهي)- ڦوگ- ڪَسُ- غير- سَٽُ- سٽي- جوٽ آڻ- مينهن جو گهارو- دريا جو ڪناري کي ڪائڻ جي حالت.
ـ ڪاڏِ خوراڪ ع ڪاڏِ خوراڪُون: ث. ڪاڏي جو معاوضو- ويسي.
ـ ڪاڏِ ڪَرَڻُ: پائڻ. خارش هڻڻ.
ـ ڪاڏَلُ ع ڪاڏَلَ: ذ. صفت. ڪاچيل- ڪايَل. ذائقو ورتل- سواد ورتل. سُرو لڳل- ڪيئون لڳل (آنَ يا ميوي وغيره کي)- ڪينرو- سُريل- ڪيئين ڪاڏل. پراٽو- ڪهنو- جهونو- پُٽو- نقصان ٿيل- هرج پيل. ٽٽل- پڳل- ناس ٿيل- چٽ ٿيل. پاتل- ڪائي چڏيل (دريا جو). بد استعمال ٿيل- خراب ٿيل- ستر ٽٽل- پرشت ٿيل- ناپاڪ (عورت).
ـ ڪاڏوُ ع ڪاڏا: ذ. ڪاڇُ- ڪيڻ- طعام. غذا- خوراڪ- قوت- گذران- خورش. چوگو- چوگ- چوڙو. چارو- آهار. ماني- پيٽ- ورو. ويسي. ٽول- شيءِ. سِيڊ وسامان- ٽمر- توشو- رسد- آذقو.
ـ ڪاڏوُ پِيٽُوُ ع ڪاڏا پِيٽا: ذ. داڻو پاڻي- انُ پاڻي- آب و خورش- اڪل و شرب.
ـ ڪاڏوُ پِيٽُوُ رَتُ ڪَرَڻُ: رنج ۽ ڪاوڙ ڏيڪاري ڪاڏي پيتي کي زهر ڪرائي چڏڻ- ڏُڪ ڏيڻ- تڪليف ڏيڻ.
ـ ڪاڏوُ وِسرِيُ وَڃَڻُ: ڏاڍو خوش ٿيڻ- ڪڙڻ ۾ نه ماپڻ- خوشيءَ وچان نڇچ ٽپڻ. ڏاڍو ناخوش ٿيڻ- رنجيدو ٿيڻ- گهٽي ڳٽي ٿيڻ.
ـ ڪاڏِ تي نڪَ هِيڙَ اڇَنُ: بد نصيب ٿيڻ.
ـ ڪاڏِ جوُ خڇَرُوُ: گهٽو ڪائيندڙ.
● ڪاڏِيُ ع ڪاڏِيُونُ: ث. ديسي ٽُلهو ڪپڙو- ڪٽڙ- هٿ سان آڻيل ڪپڙو.
● ڪاڏِڙِيُ ع ڪاڏِڙِيُونُ: ث. (ڪاڏيءَ تي نڪتل) تروڪڙي- ڏينهوڙي- سُئڙي.
● ڪاڏَڻُ (ل): مصدر. چپ جهلي چوپائي کي اوت ڏيڻ.
● ڪاڏوُ ع ڪاڏا: ذ. (سن. ڪتدُ=وڍڻ) ڪاڏي- ٽوڙي- ٽوڏي- جاڙي. ڪٽ- گهاڏو- چورس ڪٽ (جنهن ۾ بيهي ڪاڏيو سندانُ تي لوهه کي ڏڪ هڻي).
سُنهن- منڊ. ڏنڊي ۾ ڪوٽ. (اسم خاص). تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪاڏوُ ڪوڙَڻُ: وِهڻ- ويهي رَهَڻُ- ڪاڏي زمين تي جهڪائي ويهي رهڻ. گيدي ٿي ويهي رهڻ. ڪنڌ جهڪائڻ- ليٽي پوڻ- آرسي ٿي پڄي رهڻ. ڪِرڻ- ڏڪو ڪائڻ- ڍهڻ. منهن ۾ ڪرڻ ڦٽجڻ. تباهه ٿيڻ- برباد ٿيڻ- تلف تاراج ٿيڻ. پاڻ کي برباد ڪرڻ- بلڪل ڪمزور ٿيڻ. ڪَپ ڪوڙي وِهڻ:
"وڏڙُ ڦڙو ۽ واهِ ڪَرَهي ڪاڏو ڪوڙيو"
(شاهه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪاڏِي ع ڪاڏِيُون: ث. جاڙي - نوڏي - منهن جو هيئون پاڳو - وات جي هيٺ وارو پاڳو - زنخ. چؤرن جو درجن. (ون. ڪَنَ = ڪوٽڻ) نار - آپسمنڊ - ڪاري - گهاٽ - ديوري. خال. اوڙاهه - ڪڏو - ڪُن.

▬ ڪاڏِيءَ تي ڪَلوُ هڻَڻُ: منهن تي موچڙو هڻڻ - بي عزت ڪرڻ.

▬ ڪاڏِيءَ تي هٿ رَکڻُ: انجام ڏيڻ - اقرار ڪرڻ.

▬ ڪاڏِيءَ جي ڪَڏَ: ڪاڏيءَ جي وچ وارو خال - غبغب.

▬ ڪاڏِي ڪوهيَ: پشيمان ٿيڻ - ويچار ڪرڻ. ڏاڙهي پٽڻ - بي عزتي ڪرڻ.

▬ ڪاڏِيءَ هٿُ وِجهڻُ: پرچائڻ - پيار ڪرڻ.

● ڪارُ ع ڪارَ، ڪارُون: ذ. ث. (سن. ڪَٺار) ڪپڙن صاف ڪرڻ جو مصالحو - سوڊا (ان قسم جي هڪ لاٽي مان نهيل ڪاري رنگ جي، يا جبل مان نڪتل صاف اڇي رنگ جي) - قلي ڪار. شورو. لوڻ. ڪلر. جبل جو هڪ ٻوٽو (ڪ). بغض - ڪينو - وڪاند - دُوِيش - عڪس - وروڌ - ڪُدورت. رنج - ساڙو - ويرَ - دشمني. (اسم خاص). تعلقي ٽتي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

▬ ڪارُ پَوَڻُ: حسد ڪرڻ - ساڙ ڪائڻ - ويري ٿيڻ - دشمن ٿيڻ - دشمني ڪرڻ.

▬ ڪارَ ڪائڻُ: سڙڻ - پڇرڻ - جلڻ - ڪاوڙ - حسد ۾ سڙڻ.

▬ ڪارُوڏُو ع ڪاروُڏا: ذ. صفت. ڪاوڙيل - ناراض - آنهڙو.

▬ ڪاراڙ: اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪاراهُو ع ڪاراها: ذ. گاهه جو هڪ قسم (ڪلراٽي زمين ۾ پيدا ٿيندڙ).

● ڪارائِڻُ: مصدر. (سن. ڪاڊ = ڪائڻ) ڪائڻ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ. (ڪارايو - ڪارائيندو - ڪارايل).

▬ ڪارائِي ع ڪاراڻِيُون: ث. ڪارائڻ جو آجورو.

● ڪارائِي ع ڪارائِيَ (ڪ): ذ. صفت. ڪاري جو - ڪاري وارو. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

● ڪارِتِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪارِجاڻِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪارِچَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪارِدَ پَلوُ ع ڪارِدَ پَلا: ذ. لوٽهي سُڪايل پَلو.

● ڪارِڙو: اسم خاص. تعلقي دادوءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪارِڙِي: اسم خاص. لس پيلي جي سرحد تي هڪ ناڪي يا لنگهه جو نالو.

● ڪارِڙِيو: اسم خاص. تعلقي ننگرپارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪارِڙيُون: اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪارِڪَ ع ڪارِڪُون: ث. (سن. ڪَٺڪ ڪِن = ڪارِڪَ. سن. ڪِشارڪ. ف. خِورمه = ڪارڪ) ڪَتَل - ڪَتَجِي - ڪَتجور - چُهارو. ڪتجِيءَ جو ميوو. ڪَتيفِي. سُڪل ڏونکو. پرت جو هڪ نمونو (ث). ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (ڳڙڙيءَ جي نموني چلڙن سان، رنگ ڪارو، هيڏا پتا، ڏيکهه ۾ ٿي فوٽ هڪ انچ). (اسم خاص). حب نديءَ جي پرئين پر هڪ ڪَتل شهر جو نالو. تعلقي ڏيپلي جو هڪ ڳوٺ.

▬ ڪارِڪُونُ مَٽَڻُ: باس باسڻ - سُڪا مَٽَڻُ.

● ڪارِڪَ بَنْدَرُ: حب نديءَ جي ڪناري تي هڪ قِتل بندر.

● ڪارَڻُ: مصدر. بِگاڙڻ - ڦٽائڻ. خراب ڪرڻ - بگيڙڻ - بيڪار ڪرڻ - ردي ڪرڻ - وڃائڻ - ڪُرو مُروڪرڻ - رد ڪرڻ - باطل ڪرڻ - ڪاٽا ڪرڻ - پاڙ پٽڻ - منسوخ ڪرڻ - ناس ڪرڻ - برباد ڪرڻ - ڪوهڻ - ڏاهڻ. ڪِنو ڪرڻ - پرشت ڪرڻ - ناپاڪ ڪرڻ - پليت ڪرڻ - اپوتر ڪرڻ. رشوت ڏيڻ - لِٻ - ريبڻ. (ڪاريو - ڪاريندو - ڪاريل).

▬ ڪارُ ع ڪارَ: ذ. صفت. بِيسَرُ - گَٻو - ڪريل - گاڏو وڙ - گاڏڙ.

▬ ڪارُڙُ ع ڪارُڙَ: ذ. صفت. ڪريل - گڏجي سڏجي ويل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ كارڙ ڪرڻ: وريل سٽ کي وري ٻيٽو ڪرڻ.

ـ كارُ كابُ ع كارُ كابَ: ذ. خرابي ـ بگاڙو.

● كارو ع كاروُ: ذ. صفت. (سن. ڪرُ = خراب) كاريندڙ ـ بگاڙيندڙ ـ بگيڙيندڙ ـ قتائيندڙ ـ خراب ڪندڙ ـ وجائيندڙ ـ ناس ڪندڙ ـ چٽ ڪندڙ ـ برباد ڪندڙ. بدڪار بنائيندڙ. بدچال ـ ڪسنگ ـ آواره ـ رولو.

ـ كاروُ ڪبّڙُ ع كارو ڪبّڙ: ذ. صفت. ٻئي کي ڪاريندڙ ـ بگيڙيندڙ ـ خراب ڪندڙ ـ ڏتاريندڙ ـ ٻئي کي قتائيندڙ ـ ٻئي جو مٽ گهرو يا بدخواهه ـ ٻئي کي برغلائيندڙ. بي لڇڻو ـ بدافعال ـ ڪج رو ـ بدهلت وارو ـ بدڪار ـ دشمن. چُغل.

● كاروُ ع كارا: ذ. صفت. (سن. ڪشّتريه، ڪشّارِ = كارو). [سن. ڪشّارا] كاراڻ وارو ـ نمڪين ـ لوٽائيو ـ لوڻيل ـ لوڻ وارو ـ ميڙ لوڻو ـ ڪوڙو ـ پاڙو ـ ڪڙو ـ چهرو ـ تيز ـ تکو (سواد م) ـ ذائقن جي ڇهن قسمن مان هڪ سمنڊ ـ بحر ـ درياء ـ ساگر ـ سائير. لهڙ ـ موجو. [پشتو. ڪوتاره]. توڪرو (لئي، بانس يا ڪنهن مان ٺهيل) ـ ڏلهو ـ ڇهو. ريشم جو هڪ قسم.

ـ كاراسَ ع كاراسُوُن: ث. كاري هجڻ واري حالت ـ كاراڻ ـ ڪوڙاڻ.

ـ كاراڻِ ع كاراڻُوُن: ث. لوڻ جهڙو ذائقو ـ كاري هجڻ واري حالت ـ كاراهي ـ لوٽائي ـ چهراڻ ـ چهرائي ـ تکاڻ ـ تکائي (سواد م) ـ پاڙاڻ ـ پاڙائي (سواد م) ـ تيزاڻ ـ تيزائي (سواد م). ڪڙاڻ ـ ڪڙائي ـ ڪوڙائي ـ كاراس. مٺاڻ جو ضد.

ـ كارائِڻ ع كارائيشُوُنُ: ث. ترشي ـ نمڪاڻ ـ ترشاڻ ـ ڪٽاڻ ـ پاڙاڻ ـ كاراڻ ـ كارائي ـ چهراڻ. (صفت). كارو ـ نمڪين ـ لوٽيائو ـ پاڙو.

ـ كارائِڻُ: مصدر. چهراڻ لڳڻ ـ لوٽيائو لڳڻ ـ پاڙو لڳڻ. (كارائيوُ ـ كارائيندو ـ كارايل).

كارائي ع كارائيشُوُن: ث. كاراڻ ـ كاراڻ ـ نمڪيني ـ ترشائي ـ ڪٽائي ـ پاڙائي ـ لوٽاڻ. دشمني. (صفت). دشمن.

ـ كاروُنيترُ: ذ. سمنڊ جو پاڻي.

ـ كاري چڙهَڻُ: شادي جي هڪ رسم (پرٽي واري رات گهوٽ جو هڪ ڪاري تي چڙهي تڙُ ڪرڻ.

ـ كاري ڪيڙائُوُ ع كاري ڪيڙائو: ذ. صفت. سمنڊ تي ڪيليندڙ ـ سمنڊ تي سفر ڪندڙ. سمنڊ تي جهاز هلائيندڙ ـ ناکئو ـ خلاصي ـ ملاح ـ ساموندي ـ جهازي:

"ڪاري ڪيڙائو، مٺهي مور نہ موٽيا"
(شاهه).

ـ كاري گهيڙائُوُ ع كاري گهيڙائُوُ: ذ. صفت. سمنڊ ۾ گهڙندڙ ـ سمنڊ ۾ سفر ڪندڙ.

ـ كاري هانڊو: اسم ذات. ڏنڊ جو گاهه جنهن کي مڇي ڪاٻي.

ـ كاري هائُو: ذ. سمنڊ. ولايتي پاڻ جو هڪ قسم (جو ڪڙڻ ڏوئڻ جي بہ ڪم ايندو آهي).

● كاروُ ڄاڻُ: اسم خاص. ڪراچيءَ جي ويجهو ڪناري تي، سنڌو درياء جي ڇوڙ وٽ هڪ ڳوٺ جو نالو ـ ٽٽي ضلعي جو تعلقو.

● كاروُ دَهوُ: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● كاروُڙُ: اسم خاص. تعلقي ننگر پارڪر ۽ تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● كاروُڙوُ آپرَندو: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● كاروُڙوُ پٽُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● كاروُڙوُ ٽرُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● كاروُڙوُ جاگيرُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● كاروُڙوُ سيرِ پٽنِ: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● كاروُڙُي: اسم خاص. ٽر ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو (ڪچرڻ جي ڪنڊيءَ تي ننگر پارڪر تعلقي ۾) ۽ هڪ مڪان جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● کارو ڪُن: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● کارو ڪو: ذ. ڏنڊ جي شڪار وارن پکين مان بدڪن جي قسم وارو حصو- بدڪن جي هڪڙي جنس. ڪُومُرن (ل).

● کاري ج کاريُون: ث. ٽوڪري- ڏلهي- چلي- ڇبي- پنڊي- ٽپٽي. سمنڊ ۾ بيٺ- پٽارو. سمنڊ جي نوڪ، جا زمين اندر پيهي اچي- سمنڊ جي چپاٽ، جا خشڪي اندر گهڙي اچي- سمنڊ جي چاڙ- سمنڊ جي ڇاڙ. (صفت). نمڪين- تلخ. خاري- خار ڪندڙ- خار باز- ضدي- ويري- بدلو وٺندڙ- ڪُنڍو- عداوتي- ڪوڻسائتو- عڪسي- دشمن- ڏ جهڻ. (اسم). سمنڊ جي ڪناري تي پيدا ٿيندڙ گاهه جو هڪ قسم. ڪاٽي- ڪٺ (بلا) (پيلا). گهٽي ڳلا- بدنامي

"لوڪ جي بهتان ۽ خواري سندي،
سِرَ مٿي ڪاري ڪَٽن ڪي مَڙد" (گ).

(اسم خاص). تعلقي ديره محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

▬ کاريءَ ۾ ڪٽڻُ: منڊون ڪرڻ. خوار ڪرڻ- رولڻ- مشهور ڪرڻ- ظاهر ڪرڻ.

▬ کاريُ هيڻان ڪانءُ پٽجَڻُ: وري ڏسڻ ۾ نه اچڻ.

▬ کاريءَ هيٺ سڄَ جو لِڪَڻُ: پٽري ڳالهه جي لِڪَ ٽيڻ.

● کاريُ چارِ: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● کاريُ سِيمُرَ: اسم خاص. تعلقي سيرپورساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● کاريُ ڪَپڙُلو: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● کاري لاڻي: ث. اسم خاص. هڪ ٻوٽو جنهن مان سوڊا کار ٺهي Salsola (cpi. Indent).

● کاريُ لَڪِي: اسم خاص. مرڪزي حڪومت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● کارِيؤ: ڪلراٺي زمين تي پيدا ٿيندڙ هڪ گاهه جو گل. ٿر ۾ هڪ تڙ جو نالو. کارڻ مصدر جو زمان ماضي.

● کارِيُون: اسم خاص. تعلقي ديري محبت، تعلقي ڳوٺ، تعلقي گهوڙا ٻاري ۽ تعلقي محال ڪيٽي ۾ ديهه جو نالو.

● کاڙَڪ: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● کاڙِکَ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

● کاڙَهو ج کاڙَها: لير جي لاءِ چُلهو.

● کاسَ: ث. خواهش جو بگڙيل لفظ. سڌ.

"جِت ناهه نهايت نينهن جي،
ڪوءِ اتي هجي ڪاس" (شاهه).

● کاسارُو ج کاساراُ: ذ. خفو. ڪپت- ڪَرڪَسو- ڪِٽِپِٽ- پتوڙ- پڇاڙ- گينداڙ- دقت- ديرانپ- گِهٽَ- پريشاني- ڳٽي- فڪر- ڪنڌاڳ- ڪاپارو- مغز خوري- مٿي هڻڻ- لتاڪو- پٽو.

● کاسوُ ج کاسا: ذ- صفت. (خاصو لفظ جو بگڙيل) چگو- ملوڪ- وٺندڙ.

● کاسوُڙو ج کاسوُڙا (ل): ذ. وهت جو ڪنهن وڻ سان بدن جي گهٽ جي حالت- ڪوڻس- گاٽ- سُرڙ سُرڙ- پاجورو.

● کاشا: ذ. (جمع ۾ استعمال ٿيندڙ) ڪِرڙ جون سنهڙيون ڪائينون، پُراڻي واڻ جو اڪڙيل ٽوٽڙو جي ٻاري گڏي سلفي جي مٽان رکندا ته لاٽ ڪري.

● کاشوُ ج کاشا: ذ. صفت. (خاصو مان بگڙيل لفظ) سنو- چگو- ملوڪ- وٺندڙ- قبول.

▬ کاشلُ ج کاشلَ (ڪ): ذ. صفت. چگو- ناهوڪو- سهڻو- سنو- پوشيدو.

● کاکاهو: پوک يا فصل کي پهريون پاڻي ڏيڻ جي حالت.

● کاکَترُ ج کاکَترَ: ذ. مٺائيءَ جو هڪ قسم. تمام سنهي، سوڪ پڪل ماني- پاپڙ. سنهون ٽڪر (مانيءَ جو).

▬ کاکتر ڪُوکترُ ج کاکتر ڪُوکتر يُون: ث. بچت- ڪَڍي- ڪُنڍي.

▬ کاکتر ڪُوکتر ڪَترڻُ: ڪُڍي ڪرڻ- بچت گڏ ڪرڻ. ڪُنڍي ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪاڪڙ: اسم خاص. مرڪزي حڪومت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪاڪڙ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ ڳوٺ جو نالو.

● ڪاڪڙ ۽ ڪاڪڙ (ث): ذ. تيل ۾ تريل ۽ وڏو گول ٽيل پاڙ - ڪينچو.

ـ ڪاڪڙ ڪوڪڙ ۽ ڪاڪڙ ڪوڪڙون: ث. بچت سچت - اوبرسوبر - آگهه سڳهه - ڪنهن شيءِ جو نڪمو پاڳو - شيءِ جو باقي بچيل ذرو - لاٽ ڪوٽ. (صفت). لٽلوپٽنجو - ڪٽروگنجو - ٽيڙي تاميٽي - ڪٽ خلق. لڇ لڦنگو - شود و پائي - فسادي. (اسم). ميڙ - گوڙ - هلڙ هنگامون.

ـ ڪاڪوڙن: ڪاڪوڙڪرڻ - وَروَرڪري ڳولڻ - ڏونڊڻ. خيال سان دوباره جاچڻ.

● ڪاڪڙي: اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪاڪڙ ۽ ڪاڳڙ (ث): ذ. جبل يا ٽڪر جو لاهه.

● ڪاڳڙڙي: ذ. صفت. بلڪل ڏهرو.

● ڪامانگي ۽ ڪامانگيون: ث. سونارن جي اوزار جو هڪ قسم (رڪ جو ٽڪر، گول چڳهن وارو) چُرٻ - ٽڪو - مُهر - ڪارب.

● ڪامائڻ: مصدر. هٿ لائڻ - پاڪر وجهي ڪيرائڻ - ڪاپائڻ - چُهڻ. (ڪامائيو - ڪامائيندو - ڪامائيل).

● ڪامڙ يا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪاميڙيو ۽ ڪاميڙيا: ذ. صفت. (سن. ڪٽ = ڪوٽڻ) ڪاٽي ڪٽندڙ - واهه يا ڪڙ يا ڪوٽيندڙ - ڪاٽيندڙ - ڪاٽڙيو - ڪوڏاريو - ڪڏ ڪوٽيندڙ. پورهيت - مزور.

● ڪامڻ: مصدر. ٻرڻ - سڙڻ - پچڻ - جلڻ - پچرڻ - ساڙ ڪرڻ. حسد ۾ جلڻ - ويرِ وروڌ رکڻ - ساڙ رکڻ - دشمني رکڻ - حسد ڪرڻ - ريس ڪرڻ - نه سهڻ - هُوسُ. سڏون ڪرڻ. ڪاپڻ.

ـ ڪامِ ۽ ڪامون: ث. ساڙ - ڪينو - پڇڪو - جلُ - خلش - پچڻ جي حالت - سوزش. حسد - دشمني - ويرِ وروڌ - جلُ پچُ - تانڊي - هَوَس - ڪامڻي. بغض - ايرڪا. سڙ. بدگماني - شڪ - خدشو. غيرت. غم - شوڪ - ڏک - گوندر - ارمان - افسوس. پڇتاءُ - پشيماني.

ـ ڪامَ پَرِيو: ذ. صفت. ڪم جي اون ۽ ڳٽتيءَ وارو هاري - اهو هاري جنهن کي ڪم جو سيڪ يا ڪهڪاءَ اچي.

ـ ڪامَ ڪاڏو ۽ ڪامَ ڪاڏا: ذ. صفت. سڙيل - ساڙ سڙيو - ساڙي ڪاڏو - ڪامَ ڪاٽو - اِرڪاڻو - ريسارو - حاسد. ويري - دشمن. عدوُ. شڪي - بدگمان - اندر جو پليت.

ـ ڪامَ ڪاٽو ۽ ڪامَ ڪاٽا: ذ. صفت. ڪامَ ڪاڏو - ساڙ سڙيو - سڙيل. عدو - دشمن - ويري. حاسد - اندر جو پليت.

ـ ڪامَ ڪوسِڙو ۽ ڪامَ ڪوسِڙا: ذ. صفت. بغض رکندڙ - ڪينو ۽ ساڙ رکندڙ - حاسد.

ـ ڪاميٽي ۽ ڪاميٽيون: ث. ڪام - جَرَ - جراتَ - جلَ - پچ - پچَرَ - ساڙو - ساڙ. ڏَمَرُ - ڪاوڙ - رنج - غصو - چڙ - ناراضگي - وِڌُون. ويرِ - دشمني - بغض - حسد. ڪاغذ ۽ لفافن چنڊائڻ لاءِ تيار ڪيل ڪوٺر.

● ڪاميٽو: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪاميٽي ۽ ڪاميٽيون: ث. قرڙي - چهنبو.

● ڪامُون ۽ ڪامان: ذ. (سن. ڪٽن = ڪوٽڻ) متيءَ نڪتل ڪڏ - واهه جي موافق ڪوٽيل ڪڏ - ڪوٽيل زمين جو ٽڪر (جنهن کي ماپڻ سان ڪاڻيءَ جو حساب ڪري سگهجي) - ڪڏ.

● ڪاميئي: ث. ڪوٺر.

● ڪان: حرف جر. مان - وٽان - منجهان. تان. پرسان - وٽ. ساڻ. هٿان - رستي - ذريعي - هٿون. جي ڪري.

● ڪانُ ۽ ڪانَ: ذ. (خان جو بگڙيل لفظ) خانُ. پُنهونءَ جو لقب.

● ڪانارائڻ: مصدر. ڪنهن جو ڪم پئي ڪان ڪرائڻ - ڪنهائڻ. (ڪانارائيو - ڪانارائيندو - ڪانارائيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪانٽ ع ڪانٽون: ث. چنتا ـ ڳڻتي ـ فڪر.
● ڪانڍاڻ ع ڪانڍاڻ: ذ. صفت. چالاڪ ـ عيار ـ هوشيار.
● ڪانڍاڻي ع ڪانڍاڻيون: ث. (سن. ڪشِپ = اڇلائڻ) سُٽ جي وڻيل رسي، جنهن ۾ متيءَ جو گوڙهو وجهي، پڪين کي هٿجي ـ جهار (پڪي) هلائڻ جو هڪ هٿيار ـ پوڪ مان پڪين کي هلڻ لاءِ سُٽ جي ٺهيل گيلول ـ گيليل ـ گهُٻتن ـ آڇل ـ ڏاڪ ـ گيليلو.
ـ ڪانڍاڻيءَ ۾ گوڙهو وجهڻ: بدنام ڪرڻ ـ پڌرو ڪرڻ. تڪليف ڏيڻ.
● ڪانڍيڙي: اسم خاص. تعلقي ڪنڊڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪانڍڙ (ڀ): ٿوري گهڻي تي راضي نه ٿيڻ جي حالت.
● ڪانڍو ع ڪانڍا (ل): ذ. (سن. ڪنّ = ڪوٽڻ) ڪنڊ ـ ڪوهو ـ جهڪاڻ ـ رستي ۾ ٽيل ڪنڊ. چير ـ ڦوڙ. ٻنڊ ـ ڪسي ـ ڏورو (ڪ). (اسم خاص). سنڌ ۾ هڪ ڪاري ڏنڊ جو نالو. مرڪزي حڪومت ۽ تعلقي جاتيءَ ۾ ڏيهن جا نالا.
● ڪانڍي ع ڪانڍيون (ڪ): ث. (سن. ڪنّ = ڪوٽڻ). مينهن جي پاڻيءَ مان وهندڙ نديءَ ڏورڙي ـ ڪسي ـ ڪُور ـ پتل.
● ڪانڍاڻ ع ڪانڍاڻيون: ث. رنڊڪ ـ هنڌ ـ سنڪٽ ـ ڇڪڙي ـ اٽڪ ـ رڪاوٽ ـ اٽڪاءُ. پَنگ. ارچڻ ـ ڇيڏڪ ـ قنڊو ـ رندو. ٻار جو ڪيڏو ـ ڪپت (ٻار جي) ـ ڪاپارو.
ـ ڪانجاڻو ع ڪانجاڻا (ل): ذ. رنڊڪ ـ جهلڻ ـ آڏ ـ رڪاوٽ ـ ڪوٽيپو ـ ڪوٽيپتو ـ سيڙپ ـ ديـر ـ سيڙجاڻي.
ـ ڪانڍاڻي: ث. رنڊڪ ـ اٽڪ ـ خرابي. (صفت). ڏکيو ـ خراب ـ سخت ـ تڪليف وارو.
● ڪانڍ ع ڪانڍ: ذ. صفت. بي وفا ـ بي ايمان ـ ڪوڙو ـ بي پتيو ـ بي ويساهو ـ اندر ڪارو ـ پليت. رهزن ـ نمڪ حرام ـ نالائق ـ نڪمّو ـ ڪُٽ هيئڻ ـ ڦوٽوانڊ ـ نڪارو ـ ناخلف ـ نامراد ـ ڪسيرڪ ـ ڪين جهڙو ـ ٻُهر جهڙو ـ ڪلر جهڙو ـ بيڪار ـ بيهودو. وينڍ ـ ولوڙ ـ ٽيڙي ٽيمٽي. لُڇو ـ هرتالو ـ شود و ـ ڏنگو ـ لغور. ائنڙو ـ شيطان. خراب ـ آواره ـ رولو چولو. گمراه ڪندڙ ـ رولينڊڙ. اوجهڙ ڈي نينڊڙ ـ آواره ڪندڙ. ڦڏائي ـ جهيڙاڪ ـ فسادي.
● ڪانڍڻ (ل): مصدر. جهلجڻ ـ هٿ لڳڻ ـ وارو پورو ٿي وڃڻ ـ ڪامڻ. (ڪانڇيو ـ ڪانڇندو ـ ڪانڇيل).
● ڪانڍو ع ڪانڍا: ذ. (سن. ڪشيه = ڪنڊ) وَرُ ـ وَڪَرُ (رستي ۾) ـ ڪُبُ ـ ڪُوبُو. ڪنڊ ـ پاڊ. هينانهين مٿانهين ـ هينانهين ـ جهڪاڻ ـ هيناڻ ـ ٽُنگ ـ پهل ـ پرگهل ـ ڏرڙ. ڏندو. گوشو (تير جو). ڪاڻين جي ٺهيل چلي ـ ڏلهو ـ ويڪري منهن وارو ڪارو ـ ڪارو. پاڙو پٽو. وڇوٽي. ٽُٽل هنڊ ـ ديرَ ـ چيرُ (پيٽ ۾). نقصان (واپار ۾). چوڪ (حساب ڪتاب ۾). پڪين جو پيڇرو.
ـ ڪانڍو ڪيڏُ: ڪُنبُ ڪيڏ ـ ڏندو ڪيڏ. ڪڍ ڪيڏ ـ هيٺ مٿانهين هڪ جهڙي ڪرڻ (لوهار کو اصطلاح).
● ڪانڊ ع ڪانڊ، ڪانڊون: ذ. ث. (سن. ڪشتر = سهڻ) ڪانڊ ـ ڏيرج ـ صبر ـ سهڻ جي حالت ـ سهڻ شڪتي ـ صبوري ـ ٿامر ـ تنڪيشا ـ سهڻ شيلتا ـ برداشت ـ سهڻي. برد باري ـ تحمل ـ ڪميا. نياز. ٽڪاءُ ـ بقاءُ ـ جٽاءُ.
ـ ڪانڊائيتو ع ڪانڊائيتا: ذ. صفت. ڏيرجوان ـ صابر ـ صبرائتو ـ ڪمندڙ ـ ڏيرائتو ـ برد بار ـ سهن شيل ـ ديرنج ـ ڪانديرو ـ ڪمياوان.
ـ ڪانڊير ع ڪانڊيرَ: ذ. صفت. ڏيرجوان ـ صابر ـ صبرائتو ـ ڪمندڙ ـ ڏيرائتو ـ برد بار ـ سهن شيل ـ ديرنج ـ ڪانديرو ـ ڪمياوان. جٽادار ـ بقادار ـ ٽڪندڙ.
ـ ڪانڊيرو ع ڪانڊيرا: ذ. صفت. ڪانڊائتو ـ ڪانديرـ صبر ۽ تحمل وارو.
● ڪانڊو ع ڪانڊا (ت): ذ. صفت. بي سمجهه ـ عقل ۾ گهٽ. چالاڪ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● كانڊ ع كانڊوڻ: ث. (سن. كشمر = مهڻ) صبر - تحمل - برد باري - گنبيرتائي - كاند - مهڻ جي حالت - ڏيرج. مان. چپ. ٽڪاءُ - بقاءُ - جتاءُ.

= كانڊائيتو ع كانڊائيتا: ذ. صفت. كمندڙ - صبرائتو - صابر - ڏيرجوان - برد بار. ٽهمر سان - ڏيرائتو - كاندائتو - كانديرو - كانديرو.

= كانڊيرو ع كانڊيرا: ذ. صفت. كمندڙ - صبرائتو - صابر - ڏيرجوان - ديرينو - ڪانڊيرو - كانڊير - كانڊ وارو (ظرف). ٽهمر سان - ڏيرائتو - تحمل سان.

● كانڊوڙي ع كانڊوڙيون (ث): ث. گهر جي گند آڇلڻ لاءِ ڪنڊ.

● كانڊولو ع كانڊولا (ث): ذ. اڪ جي ڪاني. هڙلي جي تڙ ۾ ڪم ايندڙ.

● كانڊيڙ ع كانڊيڙون (ث): ث. صفت. هڪ سيڪ پڪل.

● كانڊو ع ڪنڊڻ: پڙڪائڻ - هڻي ڏيڻ.

● كانڊيڙ ع كانڊيڙون: ث. سندر جو ٽڪو (نراڙ تي هڻڻ لاءِ هندن ۾ مذهبي رسم) - ليمي جي رس ۾ هيڊ جو ڳريل تلڪ.

● كانڊيڙ ع كانڊيڙ: ذ. (سن. كشم = سهڻ) تحمل - صبر - برد باري.

● كانڙو ع كانڙا (ث): ڪاٺ جي مُهري.

● كانڪيتو ع كانڪيتا (ل): ذ. صفت. ڪوشش ڪندڙ - محنتي - تڪڙو. گهر سنياليندڙ.

● كانڪل ع كانڪلون (ث): ث. مٽيون وچ نڪتل ڪوڏي - كانكيي. تيلان - تيلهان (ل).

● كانڪليو ع كانكل، كانڪليا (ث): ذ. صفت. ٽڪل - ڏ هرو - اپرو - كاڌل - سُڪل - سُڪڙو.

● كانڪورَ ع كانڪورون (ل): ث. ڪاٽي - واهه جي صفائي ڪرڻ جي حالت - مٽي وغيره ڪڍڻ جي حالت.

● كانڪاريڙ ع كانڪاريون (ڪ): ث. صفت. كانگهاري - چڙپائيڙ گهٽي وقت جي ويايل. سُٽا يا آلوڙي جو ضد.

● كانگهارڻ: مصدر. (سن. كاس = كنگهه) كنگهڻ - بلغم ڪيڍڻ - كانگهارو آڇلائڻ. كنگهكار ڪرڻ - آواز ڏيڻ - هڪ ڪرڻ. (كانگهاريو - كانگهاريندو - كانگهاريل).

= كانگهارُ ع كانگهارَ: ذ. كانگهارو - گوبو - بلغم (جو كنگهه ۾ نڪري) - ڪُٽ. كنگهكار - هڪ - آواز.

= كانگهارو ع كانگهارا: ذ. بلغم (جو كنگهه ۾ نڪري) - كانگار - انسان جي گلي ۾ ڇاتي جو بلغمي ست. ٽُڪ - ڪَف.

= كانگهاريڙ ع كانگهاريون: ث. ٻارهن مهينن جي ويايل چوپائي - ڪير ٿورو ڪري ويل چوپائي - گهٽو ڏهائي ويل چوپائي - كانگهاري - كاهر.

● كانگهو ع كانگها (ث): ذ. صفت. ٽيڏو - آڏو.

● كانگڻ: مصدر. سڙڻ - جلي پوڻ. وهت جون مچون جي ڏنگن ڪري جلڻ. (كانگيو - كانگندو - كانگيل).

● كانگيون ع كانگيان (ث): ذ. مصالح ڪٽڻ جو آڪرلو.

● كانگيڙتو ع كانگيڙتا (ڪ): ذ. ڏرن ڪوٽڻ واسطي لوهه جو هڪ اوزار - رنبو.

● كانگو ع كانگا: ذ. (سن. كاد = كائڙ) كاڏو خوراڪ - ماني. مجلس - ضيافت.

● كانگوٽ: اسم خاص. هالا تعلقي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

● كانگوڙي ع كانگوڙيون (ث): ث. تلاءِ جي پرسان مٽي ڪيڍڻ سبب ٽيل ڪڍ - مٽي ڪٽڻ لاءِ ڪنڊ.

● كانهار ع كانهارون (ل): ث. بدن ڪي آهستي آهستي ڪنهڻ جي حالت - خارش - منڙي كهه - كهيڙ. بدن تي تڏڙن ڪيڍڻ واري حالت.

● كانهڙ ع كانهڙون: ث. ڪير واري مينهن (ن - ب).

● كانهڙ ع كانهڙون: ث. خارش - مني خارش - كرڙو - تڏڙو - كڙ نهڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ ڪانڌهُ ڪرَڻُ: تڏڙا ڪيڻ. ريجهائڻ ـ هٿ گهمائڻ ـ پنهنجو ڪرڻ. ويجهو پوڻ ـ ڪوٺنس ڪرڻ.

● ڪانڊِيڻُ: مصدر. (سن. ڪشاه = ساڙڻ) ساڙڻ ـ جلائڻ ـ بارڻ

"انڌا اونڌا ويچ، ڪل ڪجاڙڻا ڪانڊِيهِين" (شاهه).

ڪامڻ ـ سڙڻ ـ ٻَرڻ ـ جلڻ ـ پَچڻ. ريسجڻ ـ سَڙڻ ڪرڻ. هُوسُ ـ حسد ڪرڻ. ريس ڪرڻ. پائي ڪٽڻ. دشمني رکڻ ـ بيائي رکڻ ـ بغض رکڻ ـ ويرُ رکڻ ـ ساڙ رکڻ ـ ڪينو رکڻ. نه سهڻ. (ڪانئيوُ ـ ڪانئيندو ـ ڪانئِيلُ).

▬ ڪانءِ: (ڪانڊِيڻَ مان امر) ساڙ ـ جلاءِ ـ ساڙي چڏ.

● ڪانِ ع ڪاڻِيُون: ث. (سن. ڪَنّ = ڪوتَنُ) زمين ۾ ڌاتُون يا ڪنهن بـ معدنيات جو جمع ٿيل ذخيري وارو هنڌ ـ سون وغيره ڌاتن جي نڪرڻ واري جاءِ ـ دفنيل ڌاتوءَ جو ڍڳُ ـ معدني شين جي پيداوار جو هنڌ. گهٽو انداز ـ انبارُ ـ ڍڳُ. دنيا ـ دولت ـ مال ـ خزانا ـ همياڻي ـ ڪَڏَ ـ ڪاهي ـ ڪُوهو ـ چُڌو. تلاءُ ـ تراءُ ـ ترائي ـ دهو ـ پاڏ ـ ڍنڍ. سمنڊ ۾ وچايل بارود (بارود جي ڪاڻ). سرنگهه. مڪان ـ جاءِ. (اسم خاص). تعلقي ميرپورخاص، تعلقي گهوڙا باڙي ۽ جيمس آباد ۾ ڏيهن جو نالو.

▬ ڪاڻِيتوُ ع ڪاڻِيتا (جبل. ڪ): ذ. ڪڏ ڪوٽ جو رَنبو.

▬ ڪاڻِيوُ ع ڪاڻِيا: ذ. صفت. ڪاميڻِيو ـ ڪاڻ ۾ ڪم ڪندڙ.

● ڪاڻِيڻُچا: اسم خاص. ڪاري ۾ رهندڙ ماڻهن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڪاڻاڍوُ ع ڪاڻاڍا: ذ. (سن. ڪاد = ڪاٺ) رسوئي گهر ـ بورچيخانو ـ رڌ ٽو ـ رنڌ ٽو ـ ڪرانڊو ـ رڌڻ پچائڻ جي جاءِ ـ چونڪو.

● ڪاڻِيوُ ع ڪاڻِيا (ث): ذ. سال جي چاري (گوار وغيره) رڌڻ لاءِ ٽاڻءُ.

● ڪاٽُوُ ع ڪاٽا: ذ. صفت. جليو ـ پچيو ـ سڙيو ـ پچريو ـ باهه ٽيو ـ تتو. پنهنجي ڪندڙ ڪم تان پلجندڙ. عشق جي باهه رکندڙ. چِلِّمَڙدو. (مصدر. ڪامڻ: ڪاٽو ـ ڪامندو ـ ڪانيل).

▬ ڪاڻِيُ ع ڪاڻِيُون: ث. صفت. (مصدر. ڪامڻ مان) ڪاٽل ـ باهه جي سڙيل. تمام گهٽي ڏکويل (زالن جو اصطلاح) پِيٽ پاراتي جو لفظ ـ سڙي ـ نياگي ـ اياگڻ

"پنوهارن پڙهيو، ڪاڻيءَ سندو ختمو" (سانوڻ).

(اسم خاص). تعلقي ميرپورخاص ۽ ساماري ۾ ڏيهن جا نالا.

▬ ڪاڻِيءَ ماڻيءَ تان ڪَلّ نَه لاهِڻُ: ڪنجوسي ڪرڻ ـ ڪنجوس ٿيڻ.

▬ ڪاٽُونِ ع ڪاٽُونِيُونُ: ث. صفت. ڪاٽل ـ سڙيل ـ جليل ـ ماني يا پٽ جو سڙيل پاڳو ـ تماڪ جو سڙيل حصو. (اسم خاص). تعلقي ٽنڈي باگي ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● ڪاٽُونُ ع ڪاٽُونَ (ت): ذ. خان زادو.

● ڪاڻِيُ راجَڙُ: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● ڪاڻِيُ مڱريا: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۽ تعلقي ڪپري ۾ ڏيهن جا نالا.

● ڪاوڙ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪاوڙِيا: اسم خاص. ٿر ۾ رهندڙ راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڪاهُ ع ڪاهَ، ڪاهُون: ث. (سن. ڪُشُبُ = ڪاوڙجڻ) ڏمر ـ ڪاوڙ ـ ڪروڌ ـ غصو ـ وِڌُونَ ـ چِڙَ ـ رنج. ويـر ـ دشمني ـ ايرکا ـ عڪس ـ خصومت ـ ڪينو ـ خار ـ چاوت ـ تعصب ـ بغض ـ بدخواهي ـ ڪوٺنس ـ ضد ـ عداوت ـ ضديت ـ عداوتو. فساد ـ تڪرار ـ خارش. تمام وڏو لوڙهوُ.

▬ ڪاهُ رَکَڻُ: ضد رکڻ ـ دشمني رکڻ.

▬ ڪاهِيڙِيُ ع ڪاهِيڙِيُ: صفت. ڪوٺنس ڪندڙ ـ ساڙ يا حسد ڪندڙ ـ دشمن.

● ڪاهُ: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪاهرَ ع ڪاهرُونُ (ت): ث. مٽيءَ ۽ واري گڏيل.
● ڪاهڙُ: ذ. اسر خاص. ٿر ملڪ جي وَتِ ۽ ڊَتَ وارو حصو - مارُئيءَ جو ملڪُ.
● ڪاهڙيا ڪائِر:
"ڪسيائون ڪائر ڏي، ساري هاج هِيان"
(شاهه - ماروئي).
● ڪاهوُ ع ڪاها: ذ. ڪاهي - خندق - اونهي ڪنڊ.
- ڪاهوُ ڏِيَنُ (ث): پڇي وڃڻ.
● ڪاهُو: ث. لِڏ جي دَڙ ۽ واري گڏي ڪچي ٽانوَ ۾ پيل سير کي پچائڻ کان اڳ بند ڪرڻ جي حالت. (ن - ب).
● ڪاهوُڙائِنُ (ت): مصدر. دشمني ڪرڻ.
● ڪاهوُڙِي ع ڪاهوُڙِيُ: ذ. صفت. (سن. شاب = نالو لؤدرا ون جو) ڦيٽائي - منتر باز - منتري - منڊ رکندڙ (نانگ جي چڪ تي) - جهاڙ رکندڙ - جهاڙائي - مانڊو. ڏٺ تي گذران ٺکندڙ - ڏٺ ڏورينڊڙ - جبلن تي ڏٺ گهوليندڙ، ڏوٽي (هڪڙا کيتي وارا، پيا مال وارا، ٽيان ڪاهوڙي ۽ چوٽا بکياري). محنتي - اوڙڪ
"ڪاهوڙيُن خفي ڪان، سوجهي لڏو سبحان"
(شاهه - ڪاهوڙي).
ڪاهوڙي - ڪاهيندڙ - ڏورينڊڙ. ارادي جو پڪو - اٽل فيصلي وارو. (اسر خاص). منگواٽن جو هڪ پاڙو (جنهن کي اصل ۾ ڏوٽي هڻڻ سبب اڇا ڪاهوڙي سڏين).
- ڪاهوڙائِيُ ع ڪاهوُڙائِيُونُ: ث. پرنُ - پڪو ارادو. قصد - انجام - نڀاءُ - اٽل فيصلو - نبيرو - وچن.
- ڪاهوُڙِجَنُ: مصدر. پڪو ٿيڻ - اِسٽَر ٿيڻ - هڪ متيو ٿيڻ - هڪ ڳالهه تي ٻيهڻ - اٽل ٿيڻ. قصد ڪرڻ - پڪو پرنُ ڪرڻ - ڪاهوڙائي ڪرڻ - فيصلو ڪرڻ - نبيرو ڪرڻ. (ڪاهوُڙِبوُ - ڪاهوڙيندو - ڪاهوڙيل).
- ڪاهوُڙوُ ع ڪاهوُڙا: ذ. صفت. پڪو - اِسٽَر - پختو - اٽل - هڪ ڳالهيوُ - هڪ متيو - ڏِيُرُ - پڪي ارادي وارو - قصد ڪندڙ - نڀاءُ ڪندڙ. آسُڙ - مَتَرُ - مَتَرُ. نڀرايل. (اسر خاص) ڪچ ملڪ ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.
● ڪاهِيُ ع ڪاهِيُونُ: ث. (سن. ڪَنَ = ڪوتَنُ) ڪڍ - خندق - چري - شهر يا قلعي جي چوڌاري کوٽيل ڪڍ. ڪَسي - واهي. ان ڪٽڻ لاءِ ۾ پورا گڏ سبيل - ڪڙيو - خُرزين - پوري - پورو. (اسر خاص). تعلقي سڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪاهِيارُ ع ڪاهِيارَ (ڪ): ذ. صفت. (سن. ڪادَ = ڪائڻ) گهٽو ڪائيندڙ - ڪايارُ.
● ڪاهِيُ ٻِيرُوُ: اسر خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪاهِيُ پَڪُوُ: اسر خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪاهِيُ جاگِيرَ: اسر خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪاهِيُ راهُوُ: اسر خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪاهِيُ قاسِرُ: اسر خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪاهِيُ ڪَڇوُ: اسر خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪاهِيُ مَتَنُ: اسر خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪاهِيُ مِيڻهُوُنُ: اسر خاص. تعلقي قنبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪاءُ ع ڪاءَ: ذ. (سن. ڪِدُ = غم ڪرڻ) غم - ڏک. ٿاڻءُ. دلو - گهڙو.
● ڪائِرُ: اسر خاص. هڪ مڪان جو نالو. ٿر ملڪ جي آتر وارو وڏو پاڳو. ڪائڙ.
● ڪائڙ: اسر خاص. ٿر ملڪ جو آتر وارو وڏو پاڳو - ڪائِرَ.
● ڪائِنُ: مصدر. (سن. ڪادَ = ڪائڻ) ڪنهن شيءِ کي وات ۾ چاڙي اندر نيڻ - چاڙي گهڻ - چاڙڻ. چڪ وجهڻ - ڏنگڻ - چڪ پائڻ - ڏاڙهڻ - ڏنگ هڻڻ - ڪٽڻ (نانگ وغيره جو). پائڻ -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪائي ڇڏڻ ـ ڇٽ ڪرڻ ـ ناس ڪرڻ (درياءَ جو ڪناري کي) ڪٽڻ ـ ڪاڌ ڪرڻ. ڍاهڻ ـ ميٽائڻ ـ گسائڻ ـ خراب ڪرڻ. آڏائڻ ـ وڃائڻ ـ کوهڻ ـ ڪپائڻ ـ ڪائي ڪپائي ڇڏڻ ـ ساڙڻ ـ هضم ڪرڻ. سَهڻ ـ برداشت ڪرڻ (گاريون وغيره). جهلڻ ـ پيئڻ (ڏک سور وغيره). ڇٽ ڪرڻ ـ برباد ڪرڻ ـ پاڙ پٽڻ. هرج پوڻ ـ تاوان پوڻ ـ نقصان ٿيڻ. رشوت وٺڻ ـ وڍي وٺڻ. ڳڙڪائڻ ـ ڏڦڻ ـ ڍوڙ ڪرڻ ـ پيٽ پرڻ. قسم کڻڻ. وٺڻ ـ حاصل ڪرڻ. محسوس ڪرڻ. (اسم). ڪاچ ـ ڪاڌو ـ ڪپڻ ـ طعام ـ آهار ـ غذا ـ خوراڪ ـ قوت ـ گذران ـ خورش ـ چوڳ ـ چوڳو ـ چوٽو ـ چارو. ساني ـ ڪانو ـ پوچن.

▬ ڪائيڙَ جوُ ڪچرُوَ: ذ. صفت. گهٽو ڪائيندڙ.

▬ ڪائيٽِي ۽ ڪائيٽِيُونَ: ث. ڪائڻ جو نمونو ـ ڪيٽي.

▬ ڪائيٽِي پيئٽِي ۽ ڪائيٽِيُونَ پيئٽِيُونَ: ث. ڪاڌو ـ طعام ـ چوڳو ـ چوٽو ـ غذا ـ خوراڪ.

▬ ڪائُوَ ۽ ڪائُوَ: ذ. صفت. ڪائيندڙ ـ ڳرڪائيندڙ ـ ڳوڪائيندڙ ـ ڏڦيندڙ. ڦاٽيندڙ ـ وڏ پيٽو ـ پيٽُو ـ پيٽير ـ هَيڪي ـ گهٽو ڪائيندڙ ـ گهٽَ ڪايار ـ چڏيوُ ـ پيٽوڙي ـ هڙپ ڪندڙ. رشوتخور ـ رشوتي ـ وڍيخور ـ وڏيَرُ. مهنگڙيات. ٽڪڙُ. چٽوڙو ـ گهٽ خرچائُو.

▬ ڪائُو پاتُ ۽ ڪائُو پاتَ: ذ. صفت. گهٽو ڪائيندڙ. رشوت وٺندڙ ـ رشوتي.

▬ ڪائُو پتُ ۽ ڪائُو پتَ (ل): ذ. صفت. آزمودگار ـ هوشيار ـ چالاڪ ـ گهاتُ. خيرانتُ ـ پوڙهو. رشوتي.

▬ ڪائُوقاتُ ۽ ڪائُو قاتَ: ذ. صفت. گهٽو ڪائيندڙ. رشوتي.

▬ ڪائيِ اِتيِ ٽيِتَ يا لٽ ٽيِتَ: سوڪو ٿيڻ. ڍوڻ ـ رڄ ڪرڻ.

▬ ڪائيِ چڙِ هَتَ: وڏو پاڳو عمر جو پورو ٿي وڃڻ ـ پوڙهو ٿيڻ.

▬ ڪائيِ ڪٽِيِ وَجيَتَ: دنيا ڇڏي وڃڻ ـ مري وڃڻ ـ وفات ڪري وڃڻ.

▬ ڪائيِنڈَڙُ ۽ ڪائيِنڈَڙَ: ذ. صفت. ڪائُو ـ ڪايار ـ ڪايارو.

▬ ڪائيِ وَجيَتَ: نڇڻَ ـ ڪٽائڻ ـ خورد برد ڪرڻ ـ غصب ڪرڻ (پيسا) ـ خيانت ڪرڻ ـ بي ايماني ڪرڻ ـ هضم ڪري ڇڏڻ.

● ڪائُوڙِيُ: اسم خاص. تر ۾ رهندڙ ڪرن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڪائيِ ۽ ڪائيِيُونَ: ث. ڪاهي ـ خندق.

● ڪايارُو ۽ ڪايارا: ذ. صفت. ڪاڇُو ـ ڪاڇيروُ ـ ڪائڻ لائق ـ ڪائڻ جهڙو ـ ڪائڻ جو.

● ڪٻيراڻيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪٻيروُ ۽ ڪٻيرا: ذ. (ع. خبر=ڄاڻ) خبر ـ ڄاڻَ ـ دانهن ـ رڙ ـ واڪو ـ آواز ـ ڪوڪَ. آهَ ـ فرياد. ٻاڪر ڪٽو. ٻاڪارَ ـ واويلا.

▬ ڪٻيرا پرَنُ: دانهون ڪرڻ ـ ڪيڪون ڪرڻ.

▬ ڪٻيرا پتَوَنَ: رڙيون ٿيڻ واڪا ٿيڻ ـ سڏ ٿيڻ ـ دانهون ٿيڻ ـ ريهون ٿيڻ ـ راڙها ٿيڻ.

● ڪٻيريُ پيتَ: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪٻيريڙو: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪٻٽڙُ ۽ ڪٻٽڙَ: ذ. وٺ جو هڪ قسم. ڪاري چار ـ ڪٻڙَ (ث. ڪٻڙِيُ ۽ ڪٻڙِيُونَ).

● ڪٻڙَ ڇاڇڙَ: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪٻڙَ لڪمِيرُ: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

● ڪٻيِ: مصدر. ڪٻٽُ مان. ڪٽڻ. ڪٽي.

● ڪٻَ ۽ ڪٻٽُونَ: ث. ور ـ وڪڙ ـ وَتُ ـ پيچ ـ خم ـ گهيرو ـ سرُ. ڪڏَ ـ ڪُوهُ. زمين ۾ سوراخ. ڪاڏي ـ ڪاڏيءَ واري سير. ڪاڻيءَ کي هڪ طرف اندر وَيُ. اها سينهن جنهن جو هڪ سڳ سيڏو ٻيو ڦيڏو هجي يا هيٺ مٿي هجي. گوڙ ـ ٻڪ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ كتب كترڻ (ل): اجائي واهيات بكوات كرڻ.

● كتبُ ع كتبَ (ل): ذ. ڏرُ ـ پيرُ. كوبو ـ كتڏ ـ گپ ۾ پير جو نشان. ڏنگ ـ چپ ـ خرُ ـ وَرُ. هيٺين چاڙي (ل. ث). ڏاڙهي. كنڌ. ريش ـ ڏٺ. اهو هنڌ جتان وڻ جا ۾ ڏار ڏنن. (صفت). ڏائو.

● كُتبُ ع كُتبَ: ذ. (سن. كترُبَ = لُولو لتگڙو، ڏنگو، ڏيڏو) كتڏ ـ كوبو. سوراخ ـ ٽُنگ ـ ڏنگ ـ ڏيڏ. گهاؤ. گتپ ۾ پير جو نشان.

ـ كُتبُ كُتبُ: كتڏون كُوبا.

● كُتبِتُ ع كُتبِتَ: ذ. صفت. گاڏي يا ائٽ ۾ كبي پاسي يا كبي هٿ تي وهندڙ ڏاند.

● كُتبُ جو لكُ: كيرٽر جبل ۾ هڪ لڪ (لنگهه) جو نالو.

● كتبَرلوُ: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● كتبڙُ ع كتبڙَ: ذ. وڻ جو هڪ قسم. ڪاري جار.

ـ كتبڙِيُ ع كتبڙِيُونُ: ث. وڻ جو هڪ قسم ـ جار ـ كتبڙ.

● كتبڙوُٹُ: اسم خاص. هڪ شهر جو نالو.

● كتبڻُ (ل): مصدر. كتبَ كرڻ ـ كاٽ ۾ گهپو كرڻ. چر ۾ كڌ كرڻ. لوهه كي وَرُ ڏيڻ. آلي زمين ۾ گهمڻ سان كُبُ كرڻ. لتڙ كرڻ ـ لتاڙڻ ـ لتوڙ كرڻ ـ پير ڏيڻ (آلي زمين ۾). (كبيو ـ كبيندو. كبيل).

● كتبِڻُ (ت): مصدر. كوٽڻ. ٽُنگ كرڻ.

● كتبُ ع كتبا: صفت. ڏائو ـ كاهو. (ث. كتبِي ع كتبِيُونُ).

ـ كتبُ لتنُوائِڻُ: خوش نصيب هجڻ ـ سياڳو هجڻ.

● كُتبُ ع كُتبا: ذ. سوراخ ـ ٽُنگ ـ ڏرڙ.

● كتبُوسُ ع كتبُوسَ: ذ. صفت. ڏاڙهي مڇن جي وارن كان سواءِ ماٿهو ـ كُسرو. كتبُوسڙو ـ سُڪل ـ سڙيل. (ذ). ويڪري جُٹي (ث).

● كتبِي ع كتبِيُونُ: ث. صفت. ڏائو پاسو ـ كاهي. ڏاند كي هڙ وهڻ وقت، كاهي پاسي ورڻ جو حڪم.

ـ كتبِيُ اكُ قترُكتڻُ: نقصان ٿيڻ جو ستون ٿيڻ.

● كتبُو ع كتبا: ذ. سوراخ ـ ٽُنگ.

● كتتُ ع كتتَ: ذ. (سن. كتشت. خط) خط ـ چٽي ـ كاگر. حساب ـ ليكو. سنهون چيهڪ ـ زخم ـ چير ـ قاڙ. ڏاڙهيءَ جي هيٺين يا مٿين حد (خط).

● كتتَ ع كتون، كتتِيُون: ث. سڌي كاڻيءَ مان نكتل نندي شاخ ـ كاڻيءَ جو سنهي چهنب وارو ٽكر ـ كاڻيءَ جي جهل ـ سنهي چپر. چيت. ناڙ ـ ناڙو ـ سُنديو ـ كُتي ـ ناڙي ـ كانگڙ ـ پيلاڙ. وڻ يا جوڙ ۾ باجهر وغيره جي پاڙ ـ كانهي جي پاڙ. صفت. وڏي عمر وارو ماٿهو ـ پوڙهو.

● كتتابِيُ ع كتتابِيُ: ذ. صفت. (ع. اصل لفظ كتابي = كتاب وارو ـ شاگرد) كتاب وارو ـ مكتبِيُ ـ مكتب وارو ـ شاگرد.

● كتتائِڻُ: مصدر. آتارڻ ـ نقل كرڻ ـ داخل كرڻ ـ درج كرڻ ـ داخلا كرڻ ـ چاڙهڻ (حساب كتاب جي وهيءَ ۾) ـ روزنامچه تان رقمون كاتن تي آڻڻ ـ كاتي واري وهيءَ ۾ وجهڻ ـ كاتي ۾ داخل كرڻ.

● كتترِيُ ع كتترِيُ: ذ. (سن. كشتريه) هندن جي هڪ ذات جو نالو. هندن جي چئن ورڻن مان هڪڙو ورڻ. (صفت). جنگي ـ فوجي ـ سپاهيانه. (ث. كتترائِي ع كتترائِيُون).

ـ كتترُكوُ ع كتترُكا: ذ. صفت. كتريءَ جو.

● كتترُپالَ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● كتتنگُ ع كتتنگَ: ذ. صفت. چالاڪ ـ هوشيار ـ محنتي.

● كتتنُ: مصدر. آتارڻ ـ نقل كرڻ ـ روزنامچه تان رقمون كاتن تي آڻڻ ـ كتائڻ. (كتيو ـ كتيندو ـ كتيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪُٽڻُ (ڪ): مصدر. ڪوڙڻ ـ هڻڻ. (ڪُٽو ـ ڪُٽندو ـ ڪُٽل).

● ڪُٽو: (ڪُٽڻُ مصدر مان اسم مفعول) پورو ٽيو ـ وڪامي ويو ـ ڪپي ويو. پچاڙي ـ آخري ـ پڇاڙي.

● ڪُٽو: (ڪُٽڻ مصدر مان اسم مفعول) ڪوڙيو ـ لڳايو ـ ٽنبيو ـ وهاريو ـ بهاريو ـ جمايو. (صفت). ماڳائتو ـ برقرار ـ آيو.

ـ ڪُٽا جواب ڏيڻُ: لحاظ نہ رکڻ ـ خودبون ورندبون ڏيڻ ـ حق گوئي ڪرڻ.

● ڪُٽيُ ع ڪُٽيُون: ث. (پرا. ڪاڙُا. سن. ڪاشْٽا = ڪاڪ) سُنيو ـ پاڙَ ـ پُوڙو ـ پُٽُ ـ ڪُٽ ـ ناڙو ـ لاهـ ـ بُنبي ـ بُنبڙي ـ پوندڙي. آنَ جو ڪانگڙ. زمين جو مالڪاڻو. نندي سنهي ڪاٺ جي ڊبلي جنهن ۾ ڪنهن زماني ۾ قندار مان انگور ايندو هو.

"ڪُٽيُون ڪين ڪسن، ڪنهن جنهن آ گهر آڻيون"
(شاهہ آسا)

● ڪُٽيُجانُ: اسم خاص. (ع. خدِيُجهُ جو بگڙيل) عورت جو نالو.

● ڪُٽيُرُو: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڪُٽيُرُو: اسم خاص. تعلقي فيض گنج (ضلعي خيرپور) ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڪُٽِ: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڪِٽِ ع ڪِٽَ: ذ. صفت. (سن. ڪِنّ: ڪِدِ = تنگ ڪرڻ) ڦڪو ـ لٿچي ـ شرمسار ـ لٿارو ـ شرمندو ـ ڪِکو وِ ڪو ـ پشيمان (ل). ٽڪل ـ خفي ـ عاجز. خراب (نشي ۾). (ت).

ـ ڪِٽِ ڪَرَنُ: ورچائڻ ـ چيڙائڻ ـ تنگ ڪرڻ ـ ڪَپائڻ ـ ڪِجائڻ ـ ستائڻ ـ هلاڪ ڪرڻ ـ دِق ڪرڻ ـ جند کائڻ ـ چنبڙڻ ـ بيزار ڪرڻ. تُنبَڙ ـ تُنباڙڻ ـ پيچڻ (ڪپه).

● ڪِتا: اسم خاص. ذات جو هڪ قسم.

● ڪِتابُ ع ڪُتُبَ: ذ. اسڪول ـ مڪتب ـ مدرسو.

ـ ڪُتابِيُ ع ڪُتابِيُ: ذ. صفت. پڙهندڙ ـ مڪتبي ـ اسڪولي.

● ڪِتِرِ ڪِتِرِ: آتش بازي جو هڪ قسم. ڦتاڪو. بازيليءَ جو هڪ قسم.

ـ ڪِتِرِلِ ع ڪِتِرِلِيُون (ل): ث. صفت. ڪريل ـ خراب ـ اجائي ـ ڦريل ـ واهيات.

● ڪِتِرِيِلُ ع ڪِتِرِيِلَ: ذ. صفت. گندگي وارو ـ گندو ـ ڪِنو ـ واهيات ـ بڪواتي. وائڙو ـ چيڀرو.

● ڪَتَڙِ ع ڪَتَڙُون: ث. صفت. (سن. ڪُتُهہ = گاهہ) پلهي زورائتي گاهہ واري زمين.

● ڪَتَڙُ: اسم خاص. تعلقي گوني، تعلقي حيدرآباد ۾ ديهن جا نالا. (اسم). گاهہ جو هڪ قسم. (صفت). بي همت. (ت).

● ڪَتَڪَڻُ: مصدر. طبيعت ۾ محسوس ٿيڻ ـ هُرڻ. (ڪَتَڪِيو ـ ڪتڪندو ـ ڪتڪيل).

● ڪِتَڻُ: مصدر. ڪِسڻ ـ قاڻ ـ گسَڻ. ڳرڻ ـ ڪمزور ٿيڻ. عقل کان خطا ٿيڻ. وڃڻ. (ڪِٽو ـ ڪسندو ـ ڪِٽل).

ـ ڪِتَلُ ع ڪِتَلَ: ذ. صفت. قاتل ـ قاتي ويل ـ ڪِسل ـ ڪِسي ويل. ڳريل ـ هيٺو ـ ڪمزور. ڪريل (ث). ڪيڙيل. بيوقوف.

ـ ڪُتَڻُ: مصدر. ڪُسڻ ـ پاڻيهي وار لهڻ ـ ڪنهن ماڻهو يا جانور جا ڪنهن بيماري سبب وار لهڻ. (ڪُتو ـ ڪُسندو ـ ڪُتل).

ـ ڪُتَلُ ع ڪُتَلَ: ذ. صفت. ڪُسي ويل ـ قاتل ـ قاتي ويل. ڳريل ـ هيٺو ـ ڪمزور.

● ڪَتَڪُوسُ ع ڪَتَڪُوسَ: ذ. صفت. چمچوس ـ ڪنجوس ـ مکي چوس ـ بخيل ـ پڪو ـ پيچي. روگي.

● ڪتورُ: مرد جو نالو.

● ڪتو ع ڪتا: (سن. ڪَنتا) آنَ (پشم) مان ٺهيل لوئي ـ بلنڪيٽ ـ ڪمبل ـ ڪمل ـ ڏوڙو ـ ڪتي ـ اوني چادر. پاڻيءَ هيٺ آيل گاهياري زمين.

ـ ڪتانئُونُ ع ڪتانئُوانَ: ذ. صفت. ڪتي جي رنگ جهڙو. (اسم). ڏگي جو هڪ رنگ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪتائيين جوڙي: ڪٽي جهڙو ڪپڙو ـ سادي اوني ڪپڙي جو هڪ قسم ـ لوئي.
ـ ڪٽو پوري پاڳو ڪرن: هروپرو هيسائڻ. ٽنگي ڪرڻ.
ـ ڪٽو ڪٽريو ڪٽي پنيان پوڻ: سچيءَ دل سان ڪم کي لڳڻ.
ـ ڪٽي آڻائي وڃڻ: خسيس ڀالهه تي نقصان هيڻ اچڻ.
ـ ڪٽي جي ڳنڍ: سوڙو ـ پٽ جي ڊور. ديري هٽڻ شيءِ.
ـ ڪٽهرن: جمع. ڪٽو ڏيکيندڙ.
ـ ڪٽهرو ۽ ڪٽهيرا: ذ. صفت. ڪٽو پٿرايل ـ لوئي اوڍيل ـ ڪٽو ويڙهيل ـ ڪٽي ۾ ڏيکيل ـ ڪٽي وارو ـ ڪٽو ڏيکيندڙ.
ـ ڪٽهري ۽ ڪٽهريون: ث. صفت. ٽلها آن جا ٿهيل ڪپڙا پائيندڙ ـ ڪٽي واري ـ ڪٽو ڏيکيندڙ ـ مسڪين.
ـ ڪٽي ۾ ٽنگ وڃهن: ساک وڃائڻ ـ پتڪار وڃائڻ ـ اعتبار وڃائڻ.
● ڪٽو: اسم خاص. تعلقي گهوڙا ٻاڙيءَ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● ڪٽو: (ڪيسڻ مان اسم مفعول) ڪيسڪيو ـ رڙهيو ـ چڙيو ـ اڳتي ٽيو ـ اڳتي وڌيو. قسڪيو ـ ترڪيو ـ ڪريو ـ چٽيو. جهڙيو ـ گهريو ـ سڙيو ـ ناس ٽيو ـ جهونو ٽيو ـ پراڻو ٽيو. پگهو ـ پريشان. ڪين ڪچرو.
● ڪٽو: (ڪٽڻ مان اسم مفعول) ڪٽي ويو ـ گهري ويو ـ سڙي ويو ـ چنل ـ ڪٽل ـ قاتل ـ پراڻو ٽيو ـ جهونو ٽيو. ڪپڙي ۾ تن ٽيل ـ خرزين جو هڪ پاسو.
ـ ڪٽو پورو نه پوڻ: واندڪائي نه هٽڻ "گهٽي ڪم هٽڻ ڪري، ڪٽو پورو نه ٿو پوي" (جملو).
ـ ڪٽو نه پڄڻ: واندڪائي نه هٽڻ (اڪثر طعني طور چوڻ) پهچي نه سگهڻ ـ تمام گهڻن ڪمن ۾ مشغول هٽڻ.

ـ ڪٽي ڏاڙهي هٿ نه اچڻ: ڪٽي ڪين هٿ اچڻ.
ـ ڪٽور: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● ڪٽوري ۽ ڪٽوريون: ث. (سن. ڪستوري = سرهاڻ) هڪ خوشبودار وڪر. سرهاڻ ـ خوشبوء ـ هڪاءُ ـ سڱڌ ـ هرڻ جي ڏڻ مان نڪتل هڪ خوشبودار شيءِ. ڪستوري. مشڪ. عنبر. خوشبودارگاهه جو هڪ قسم. ڳاڙهون جي رنگ جو قسم (ڪ).
● ڪٽوريا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. چانڊين بلوچن جو لقب.
● ڪٽوريو بٽيو: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● ڪٽي ۽ ڪٽيون: ث. (سن. ڪٽنڪا = ڪٽي) ڏاس، آن وغيره مان ٿهيل لوئي ـ شال ـ بلڪيٽ ـ ڪمل ـ فقيرن جي ويڙهڻ جو ڪٽو. ڳوڻ يا ٽلهي ڪپڙ جو ٽڪر ـ اوني ڪپڙو. ڏڳيءَ جو هڪ قسم، جنهن جي بدن تي رهڻي جيترا ٽڪا هجن. رڍ جو هڪ رنگ. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.
● ڪٽيءَ سان ڪٽهڻ: تمام گهٽو پڇتائڻ ـ ڏاڍو ارمان ڪرڻ ـ پنهنجي ڪٽي تي پشيمان ٿيڻ.
ـ ڪٽيءَ سان مٿهڻ: پڇتائڻ ـ پشيمان ٿيڻ ـ هٿ هڻڻ ـ پشيمانجڻ ـ توبهه تائب ٿيڻ ـ پڇتاءُ ڪرڻ ـ ارمان ڪائڻ.
ـ ڪٽيءَ ۾ ٽنگ وجهڻ: بي ايماني ڪرڻ.
ـ ڪٽيءَ ۾ ڪيئٽن هٽڻ: لڄ پردي سان گذرڻ.
● ڪٽي پٽنگر: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● ڪٽيهر: تڪليف.
ـ ڪٽيهر ۾ وجهڻ: تڪليف ۾ وجهڻ ـ ڏکئي ڪم ۾ وجهڻ.
● ڪٽيٽڙو (ڪ): پرت جو هڪ قسم.
● ڪٽيئي ۽ ڪٽهيئي: ذ. ڪارين ڪارڪن جو هڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪتَ ع ڪتُون: ث. (پرا. ڪِدا: سن. ڪِدا: ڪتڻوا: ڪنڪا: ڪت) ڪتولو - چارپائي - منجو - چوپائي - پلنگ - سيج - ڪوچ - اٺ سلو - اٺ ڪاٺ ۽ نائين نوڙي. (ڪتڻ مان) جيت - سوپ - فتح - جئي - جڪار. سورهيائي. سرسي. جڏوا جو ڪتيو. آپت - فائدو - آپراسو - ترقي - نفعو. حاصلات. پيدائش - پراپت - لاپ - لاهو - ڪٽيسو - سوياسو. وٽاءُ - وٽب. اڪثريت. شڪار. عدل. آتر قطب جي چوڌاري ڦرندڙ ستن تارن جو نڪت. (ڪت = ڇهه) ڇهن راڳڻ جو مجموعو - پيرو پيرو راڳ جي هڪ راڳڻي ۽ جو نالو.

▬ ڪتائيو ع ڪتائيون: ذ. صفت. فائدي وارو - نفعي وارو - سودمند - وٽاءُ وارو - واڌاري وارو - لاهائتو - گنجائش - لاپائتو. هڏوڪي. ڪتندڙ - ڪمائيندڙ - سدورو.

▬ ڪتِ تهي چاڙهنڙ: آبرو ڏيڻ - مان وڃائڻ.

▬ ڪتَ جُواري: ذ. هميشه ڪتندڙ جُواري.

▬ ڪتَ چِڪنڙ: ڏري ٽيل ڪتَ جي واڌ ڇِڪي تنگ ڪرڻ.

▬ ڪتَ درشنَ: هندو فقيرن جا ڇهه قسم.

▬ ڪتَ شاسترَ: هندو مذهب جا فيلسوفيءَ جا ڇهه متا - هندو فيلسوفيءَ جا ڇهه گهر: (١- آنياءُ ٢- وئشيشڪ ٣- سانڪيه ۴- يوگ ۵- ميهانساءِ ۶- ويدانت).

▬ ڪتَ ڪتنڙ: فتح حاصل ڪرڻ - بازي جيتڻ.

▬ ڪتُون چِينڙ: عياشيءَ ۾ وقت گذارڻ - بيڪار ٽي رهڻ - ڪم نه ڪرڻ - ڪائر ۽ ٿوٽي ٽيڻ.

● ڪتِ: ث. (سن. شتَ = ڪتو) ڪتائي - ڪتاڻ - ڪتاس - ترشي - ترشاهٽ. ڏڍ - لسي. ليمي جو ڪاڙهي ڪيل رس جو رڳڙ ۾ ڪم اچي - ڪنير جي نهائين جي رک. تهڪ (بلوچي).

▬ ڪتاسَ ع ڪتاسُون: ڪتاڻ - ڪتائي - ترشي. ناواضگي. ڪلفت.

▬ ڪتاڻِ ع ڪتاڻِيُون: ث. ڪتاس - ڪتائي - ترشائي. آچار - سانڌاڻو - چٽني.

▬ ڪتائِيجنڙ: مصدر. ڪتو ٽيڻ - سواد ۾ ترش ٽيڻ.

▬ ڪتائِيڻُ: مصدر. ڪتو ڪرڻ. (اسم). ترشي - نمڪيني.

▬ ڪتائِي ع ڪتائُون: ث. ڪتاڻ - ترشي - ترشاڻ - ڪتاسَ. آچار - چٽني - سانڌاڻو.

● ڪتُ (ڪ): اوني ڪير جو ڏونرو. دوڳ.

● ڪِتَ ع ڪِتُون: ث. (سن. شتَ = لڇو) اجايو ڏڙو - ڏاندل - ڪِت ڦِٽ - جهيڙو - ڪروڌ - گهپي - جهگڙو - ڏڙو - نفاق - ڏڦيڙ - گوڙ - لڙ. خواري. پيڙا - مصيبت. ائِتُ. (صفت). ڏڙائي - جهگڙائي - لڇو - اڙينگو. واهيات. بي وهنوارو.

▬ ڪِتِ ڦِٽ ع ڪِت ڦِٽُون: ث. ڪِرڪِر - جهُرجهُر (اصل ۾ فيلسوفي جي واد و واد يعني بحث ۾ لفظ "گهتَ پتَ" ڪم ايندا آهن).

▬ ڪِتِ ڪرنڙ: گوڙ ڪرڻ - لڙ ڪرڻ.

● ڪِتُ ع ڪِتَ: ذ. صفت. ڪٽيو - ڪٽيل. رِپُ - گِري آسامي. جهيڙائي - ڏڙائي - ڪروڌي. خوار ڪندڙ. خراب ماڻهو.

● ڪِتِ پِتِ ع ڪِتِ پِتُون: ث. (سن. ڪرمَتنڊلَ = ڪِتِپِتِ) ڪِتِ ڪت - ڪڙ ڦٽ - ڪِلڪِل - ڪُرڪُر - ڪِتِپِتَ. ويڑهه و گهٽ ڪتراگ. ڪاسارو - ڪاپارو - مغز خوري - خفو - متو هٽڻ. لتاڪو - پٽو - ديسرانپو. ڪپاگيهه. جُهرجهر - رڳڙو - رون رون - جهيڙو - جهگڙو - گهپي - ڪروڌ - رينگو - راڳڙو.

▬ ڪتِپ ڪرنڙ: جهيڙو جهگڙو ڪرڻ.

▬ ڪِتِپِتيو ع ڪِتِپِتيا: ذ. صفت. ڪِرِڪرلو - جُهرجُهرلو - رڳڙائي - متي جو سور - ڪِلڪِليو - ڪِٽِڪِٽيو. تڪراري - حُجتي - ڪتراگي - ڪتراگيو - مغز خور - لتاڪي - گهپير. ڪروڌي - فسادي.

● ڪتالي: جهنگلي ڏٽ جو هڪ قسم - پِپَ (ث. ل).

● ڪتائِيڻُ: مصدر. (سن. ڪتنُ = ڪوٽڻ، سن. ڪاتڪهَ = ترڦدار) ڏيوالو ڪيڻ - ناداري ڪيائن -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

قرضدار ڪرڻ ـ ٽوٽو وجهڻ ـ نقصان وجهڻ ـ ڪنگال ڪرڻ ـ سچو ڪرڻ ـ پينگيو ڪرڻ ـ نادار ڪرڻ.

ـ ڪُنڊِجَڻُ: مصدر. ڪُٽڻ ـ ڏيوالو ڪيڻ ـ ناداري ڪيڻ ـ ڏيوالي هيڻ اڇڻ ـ سڄو ٽيڻ ـ ڪنگال ٽيڻ ـ محتاج ٽيڻ ـ نادار ٽيڻ ـ اڻ هوند ٽيڻ.

● ڪُنڊَرَ ع ڪُنڊَرُونُ: ث. صفت. (سن. شَتَ = لڇو) آها چوپائي، جا قَطر نہ ڪٽي ڪير نہ لاهي ڏُهائي ـ ڪير نہ ڏُهائيندڙ ـ ڏوپ نہ ڪرائيندڙ (چوپائي) ـ ڏُهڻ وقت لَٽَ هڻي ڪير نہ ڏيندڙ. ٺاهڙ ـ جُڙ نٿهري ـ ڍڇي ـ ٺهڻي. (اسر خاص). هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڪُنڊَرُ ع ڪُنڊَرَ: ذ. صفت. (سن. ڪُنڊَهَ = جاهڙو) ننڍي قد واري ڪُتي جو قسم ـ ڳلر ـ ٻچو. ڍڇو ـ ٺاهڙ ـ ڪهرو ـ ويجهو نہ اڇڻ ڏيندڙ جانور. غيرتمند ـ تيز طبع ـ عزت پسند. ڪاوڙيل.

● ڪِنڊراڳُ: ذ. تيسو ـ ڪپت ـ ڪاسارو ـ معاملو ـ ڪيٽو ـ ڪروڌ ـ حرڪت ـ جنجال ـ بگيڙو ـ تنتو ـ جهيڙو ـ فساد. حسد ـ بغض ـ غضب ـ حرص ـ شهوت. ڪِبُرُ. سري راڳ جو پنجون پٽ ـ هڪ راڳڻيءَ جو نالو.

ـ ڪِنڊراڳُ ڪرَڻُ: پاڻ فائدي کي ڪم ڪرڻ ـ ڪيٽو ڪرڻ.

ـ ڪِنڊراڳُ ۾ پَتوَڻُ: بکيڙي ۾ پوڻ ـ جهگڙي ۾ پوڻ ـ جنجال ۾ پوڻ.

ـ ڪِنڊراڳُ مچائڻ: جهيڙو وجهرائڻ ـ فسادوجهائڻ.

ـ ڪِنڊراڳِيُ ع ڪِنڊراڳِيُ: فسادي ـ تکراري ـ جهگڙائي.

● ڪَنڊُو: اسر خاص. جبل ۾ ٽيندڙ هڪ ٻوٽي جو قسم.

● ڪَنڊِڪَرَ ع ڪَنڊِڪَرُونُ: ث. ٻکريءَ جو هڪ قسم (اڇي رنگ ۽ ڪاري ڪنڌ واري).

● ڪَنڊِڪُو ع ڪَنڊُڪا: ذ. صفت. ڪڻيءَ جو ـ ڏوهيءَ جو ـ رنگريز جو ـ گاذر جو ـ ڪهنباڻيءَ جو.

● ڪُنڊُڪَنُ: مصدر. (سن. ڪُشتَ = نقصان) چُٽڻ ـ خلش ٿيڻ ـ فڪر ٿيڻ ـ ڳڻتي ٿيڻ.

ـ ڪُنڊُڪو ع ڪُنڊُڪا: ذ. ڳڻتي ـ فڪر ـ چنتا ـ انتظار ـ اوڪيا پوڪيا ـ آڏڪو ـ وسواس ـ انديشو ـ اوڻَ ـ سانگو ـ خيال ـ چُٽڪو ـ خلش ـ ويچار ـ آلڪو ـ خوف ـ خطرو ـ ڊَر ـ ڊِپ ـ ڊاءُ ـ خبرداري ـ پرگهور ـ پرداخت. پرواه ـ واسطو. اوسيڙو ـ اميد.

ـ ڪُنڊُڪو ٽيڻُ: انديشو ٽيڻ ـ فڪر لڳڻ ـ ڳڻتي ٽيڻ.

● ڪَنڊِڪَتِ ع ڪَنڊِڪَتُونُ: ث. (سن. ڪِتُ = ڏَڪائيڻُ) ـ ڏَڪڻي ـ لوڏو ـ ڇٽڪات ـ ڪڙڪاٽُ ـ ڪيڪڻ ـ ڪڙلڙ. جهيڙو جهٽو ـ رگڙو ـ تنتو ـ فساد ـ معاملو ـ تکرار ـ بکيڙو. ڪير ڪِر ـ ڪِلاڪِل ـ ڪَلَهه ـ ڪرنهَن ـ گيهه ـ گهپي ـ جُهرجُهر. وِروڌ. وِڊ (راند جو). ڪُٽڪو ـ سَٽسو. جهڙپَ. (سن. شَتَ = ڪتو) ترشي ـ ڪٽاڻ.

● ڪُنڊِڪُتِ ع ڪُنڊِڪُتُونُ: ث. ادڪو ـ ڊپ ـ خيال ـ ويچار. (ذ). سوئر جي ڇڻ جو آواز.

● ڪَنڊُڪَنڊالِيُ ع ڪَنڊُڪَنڊالِيُونُ: ث. جهنگ جي ڏڻ جو هڪ قسم ـ ٻيپ.

● ڪَنڊِ ڪَنڊاڻِ (ڻ): ث. ڏر ۾ ٽيندڙ راند جو هڪ قسم.

● ڪَنڊُڪَنڊالِيُ ع ڪَنڊُڪَنڊالِيُونُ: ث. ميوي جو هڪ قسم. ڪارڪ جي نمونہ جهڙو ميوو. ڪجور جي وڻ جي ڦر جهليندڙ لاهر. (ل) ڪوڏين راند جو هڪ قسم ـ ماريُ ڪُنِيُ.

● ڪَنڊُ ڳارُ: ذ. گهوڙي جي پنڊ جو هڪ قسم. (صفت). ڪنڊل وڪ ڪنڌڙ (گهوڙو).

● ڪُنڊَلُ ع ڪُنڊَلَ: ذ. صفت. خالي ـ سچو ـ پينگيو ـ اڻ هوند وارو ـ مفلس ـ نادار ـ مسڪين ـ غريب ـ ڏيولائي. ڪسو ـ اوٽو ـ گهٽ ـ اڻ پورو ڪم ـ نرسو ـ زائل ـ عقل هيڻ.

ـ ڪُٽلائِيُ ع ڪُٽلائِيُونُ: ث. سُڄائي ـ اڻ هوند ـ مفلسي ـ تنگي ـ تنگ حالي ـ سيہ بختي ـ بيڪسي ـ بيڪاري ـ غريبي ـ ناداري ـ مسڪيني ـ پينگيائي. ڪوت ـ ڏيوالو ـ ڏيوالپو ـ ڏيوالپتي ـ ڏيوالپڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪُٽلائيءُ جي گهيري ۾ گهيرجڻ: سُڄو سڪٽو ٿيڻ ـ پيٽ سان پٽر پڏڻ ـ مانيءَ لاءِ محتاج هڻ ـ قرض جا ڪوٽ چڙهي وڃڻ ـ غريبيءَ جي ڪري هروقت پريشان رهڻ.

● ڪُٽلائُو: ذ. هڪ نيڊي ٻوٽي جو هڪ قسم.

● ڪُٽلائيءُ (ل): ث. ڪُٽالي ـ پيپ ـ ڏڻ جو هڪ قسم.

● ڪُٽيميڙو ع ڪُٽيميڙا: ذ. ڪُٽاڻ ۽ مٽاڻ مان ٺهيل مٽائيءَ جو هڪ قسم ـ ڪُٽمنو ـ ڪُٽونمبڙ ـ ڪُٽومينو.

● ڪُٽنَسِ نَصيبُ: حرف ندا. شل هو ڪامياب ٿئي ـ شل هن جي سِرَ تان مصيبت ٽري.

● ڪُٽنُ ع ڪُٽنَ (ڪ): ذ. پرت جو هڪ قسم ـ ٽيڪن وارو پرت.

● ڪُٽنُ: مصدر. ٻئي کان مقابلي واري شيءِ حاصل ڪرڻ ـ جيتڻ ـ فتح پائڻ ـ فتح ڪرڻ ـ سوپ پائڻ ـ غالب پوڻ ـ مات ڪرڻ ـ مارڻ ـ سوپ ڪرڻ. حاصل ڪرڻ (لاپ ـ فائدو ـ نفعو ـ آپراسو ـ سوپ) ـ وٽڻ ـ پرائڻ ـ ڪمائڻ ـ اپائڻ ـ پراپت ڪرڻ ـ هٿ ڪرڻ ـ (ڪٽيو ـ ڪُٽندو ـ ڪُٽيلُ). (اسم خاص). تعلقي نل ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

ـ ڪُٽنَهارو ع ڪُٽنهارا: ذ. صفت. ڪُٽندڙ ـ ڪمائيندڙ ـ اپائيندڙ ـ ڪٽڻ وارو ـ ڪاٽائو. سهارو ـ پالينڊڙ.

● ڪُٽنِ ع ڪُٽنِيُون: ث. ڪٽياڻي ـ ڏوٻياڻي ـ ڏوٻڻ.

● ڪُٽنُ: مصدر. [سن. ڪُشتَ = ڪمي، نقصان > ڪُشيءُ = گهٽجڻ] سن. ڪاتڪَهُ = قرضدار > ڪَنُ = ڪوٽڻ] ڪسو ٿيڻ ـ اوٽو ٿيڻ ـ گهٽجڻ ـ گهٽ ٿيڻ ـ اٽپورو ٿيڻ ـ زائل ٿيڻ ـ پورو نه پوڻ ـ ڪمي رهجي وڃڻ ـ ڪٽجڻ ـ ڪوٽ ڪيڻ ـ ڏيوالو ڏيڻ ـ ڏينهن جو ڏيو ٻارڻ ـ ختر ٿيڻ ـ خلاص ٿيڻ ـ ڏيوالو ٿيڻ ـ پورو ٿيڻ. ٽڪجڻ. (ڪُٽو ـ ڪُٽندو ـ ڪُٽيلُ).

● ڪُٽنُهارُ ع ڪُٽنُهارَ: ذ. گل جو هڪ قسم. زيور جو هڪ قسم. پرت جو هڪ قسم. (ت) ـ چمڪدوزي جي پرت جو هڪ قسم. ڪبوتر پکيءَ جو هڪ قسم. (ڪُٽنُ مان) ڪمائيندڙ ـ ڪٽندڙ.

● ڪٽو ع ڪٽا: ذ. صفت. (سن. ڪُشارتُ = ڪٽو) ڪٽاڻ وارو ـ ڪٽاس وارو ـ ڪٽي ڏاڪي وارو ـ ترش ـ تيڙهه. بيزار ـ ڪاوڙ ـ خستو ـ ورتل ـ ورڇيل ـ ناراض ـ رنجيل. (اسم). ڪٽو ڏُڌُ ـ جهڻ ـ آڇ ـ چاچ ـ مٺهيُ ـ لسي ـ ڏونرو. ڪِنو مڪڻ، پگهريل مکڻ تي اڇي گجي. (اسم خاص). هڪ جبل جو نالو (ڪ).

ـ ڪٽو ٽِيٽُ: نفرت ڪرڻ ـ پري ٿيڻ ـ رنج ٿيڻ ـ ڪاوڙ ٿيڻ ـ ورڇڻ ـ ناراض ٿيڻ.

● ڪٽيرو ع ڪٽيرا: ذ. صفت. ٽورو ڪٽو ـ ڪٽاڻ تي مائل.

● ڪٽو: (ڪُٽڻ مان ماضي) نقصان هيٺ آيل.

● ڪٽُوبِيرو ع ڪٽُوبرا: ذ. دوائن طور ڪم ايندڙ هڪ ٻوٽو.

● ڪٽوريُ: اسم خاص. وڻ جو هڪ قسم.

● ڪٽولو ع ڪٽولا: ذ. (پرا. ڪٽوا. سن. ڪٽوا = منجو) منجو ـ پلنگ ـ ڪٽ ـ اڻسلو ـ چارپائي ـ سيج. (ث. ڪٽوليُ ع ڪٽوليُون).

● ڪٽُونبِڙو ع ڪٽُونبِڙا: ذ. ڪٽمنو ـ ڪٽمنڙو (ث. ل). ڪاٽونبو ـ جهنگلي ميوي جو هڪ قسم. هڪ جهنگلي ٻوٽو.

● ڪٽُونبو ع ڪٽُونبا: ٽر ۾ ٿيندڙ هڪ جهنگلي ميوي جو قسم ـ ڪاٽونبو.

● ڪٽهڙِيُ ع ڪٽهڙِيُون: ث. ڪٽالي ـ پيپ ـ جهنگلي ڏڻ جو هڪ قسم.

● ڪٽيُ ع ڪٽِيُون: ث. نفعو ـ فائدو ـ لاپ ـ پراپت ـ ڪٽيو ـ اپت ـ ڪمائي ـ اپراسو ـ آوت ـ ڏوتو ـ ايندو ـ لاهو ـ سوباسو ـ آمدني ـ پيسو. پورهيو ـ مزوري. (راندم) جيت ڪٽ. (صفت). ڏوپي ـ پرٽ.

ـ ڪٽِيائيتو ع ڪٽِيائتا: ذ. صفت. سودمند ـ فائدي وارو ـ فائديمند ـ واڌاري وارو ـ وٽاءُ وارو ـ لاهاتو ـ اپت وارو ـ ڪمائي وارو ـ مفيد ـ گنجائشي ـ سجايو ـ سڪيارتو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪتيو ع ڪتيا: ذ. نفعو ـ فائدو ـ لاپ ـ پراپت ـ اپت ـ ڪمائي ـ ڪتي ـ اپراسو ـ آمدني ـ پيدائش ـ آوت ـ ڏوتو ـ ايندو ـ لاهو ـ سوباسو. فتح ـ جيت. ڪمائي ـ پورهيو.

ـ ڪتيي وارو ع ڪتيي وارا: ذ. صفت. ڪمائي وارو ـ ڪمائيندڙ ـ ڏنڊي وارو ـ روزگار وارو ـ پگهاردار.

ـ ڪتيووَليو: ذ. ڪمائي ـ آمدني ـ آپراسو.

● ڪتيُ ع ڪتيِ: ذ. صفت. (سن. ڪُشَلُ = ڏوڻ) ڪپڙا ڏوئيندڙ ـ ڏوپي ـ گاذر ـ رنگريز ـ ڪُهنباتي. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو. (ث. ڪتيڙ ع ڪتيڙيُون. ڪتياڻيُ ع ڪتياڻيُون).

● ڪتياڻيُ ع ڪتياڻيُون: ث. ڏوپياڻي ـ پرت ـ ڪتيڙ ـ ڏوڻ. (اسم خاص). هڪ پکيءَ جو نالو.

● ڪُتيُ ع ڪُتيُون: ث. پڇاڙي ـ پُڇاڻي ـ انت ـ انتها ـ آخر ـ توڙ ـ ڇيڙو ـ تمت ـ قضا ـ قضيو ـ مرتيو ـ موت ـ ڪال ـ مرڻ ـ ازل ـ اجل ـ رحلت. حياتي جي پوري ٿيڻ جو وقت. عمر جو وقت. سُڃاڻي.

ـ ڪُتيُ آڇَڻُ: مري وڃڻ ـ پورو ٿيڻ (حياتيءَ جو وقت) ـ حياتي ختم ٿيڻ.

ـ ڪُتيُ ڪَتَڻُ: موت جو سڏڻ ـ تقدير جو اڇڻ ـ حياتي پوري ٿيڻ ـ تقدير جو قاسائڻ.

● ڪتياڻَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. نانگ جو هڪ قسم. (اسم خاص). حيدرآباد ضلعي ۾ هڪ اسٽيشن جو نالو.

● ڪتياڻي ع ڪتياڻيون: ث. سامونڊي لوڻ ڏوئڻ لاءِ ٺهي پائي جي نندي ڪڏ. پکيءَ جو هڪ قسم. (صفت). ڏوڻ ـ ڪٽ.

● ڪتيُ ڪُنُ. اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪتينگَڻُ ع ڪتينگَڻَ (ث): ذ. ڪتاڻ ـ سنباڻ ـ سنبائڻ. ڪير ڇمائڻ لاءِ ڪر آندل ڏڏ.

● ڪتينگو (ث): نندن بارن ۾ ڪنگهه جي بيماريءَ جو هڪ قسم ـ ڪرتيو.

● ڪتپَ (ت): ث. مهينهن جو هڪ قسم.

● ڪتپُ ع ڪتپَ: ذ. (سن. ڪُشِيُ = گهتجڻ) ڪتي ـ لوڙ ـ گهرج ـ ڪاڻ ـ حاجت ـ طلب ـ تقاضا ـ دعويٰ ـ چڪ ـ چڪتاڻ ـ خرچ ـ ڪاپو ـ ڪاپار ـ خرچ پکو ـ پوتو. قلت. (پرا. ڪتپ = ويڻ. سن. ڪتلُرتي = سڏڻو ـ ڪانچو. (وڻ تي چڙهڻ لاءِ ڏنل) ـ نشان ـ قط ـ ويڙ ـ ويڙو ـ (چاقو يا رسيءَ جو ڪاٽ ۾) ڪٽيو. گُهبُ ـ ڪُبُ. گوشو (تير جو).

● ڪِپَ ع ڪِپُون: ث. ميانُ ـ ميان ـ مٽ ـ ٿيڪ ـ نيام ـ تلوار رکڻ جو کوپو:

"ڪُڙڳ پراڻي ڪِپَ ۾ گهوڙي ٽنل واڳ".

ٻوٽي جو هڪ قسم ـ سائي رنگ ڏيکين لامن وارو هڪ ٻوٽو.

● ڪِپَ گاڙهيُ: ڪِپَ جو هڪ قسم (جابلو ماڻهو هن جا گل ڪاڻ ۾ ڪر آڻين).

● ڪُبُ ع ڪُپَ: ذ. ٺيڪ ـ پورو ـ برابر ـ بيهڪ (ث). (ظرف). مضبوط ـ ڏاڍو ـ سوگهو ـ پڪو. پوئي جو پونو.

● ڪتپائيُ ع ڪتپائيون: ث. تلوار کي صاف ڪرڻ لاءِ ڪاڻيءَ جو هڪ ٽڪر. دشمن.

● ڪتپاريُ: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪتپائڻ: مصدر. (سن. ڪُشِپُ = بک گهتجڻ ـ بک ڪيڏڻ ـ گهتجڻ) خرچڻ ـ صرف ڪرڻ ـ ڪر آڻڻ ـ واپرائڻ ـ ڪاءِ ڪپائي ڇڏڻ ـ آڏائڻ ـ وڃائڻ ـ کوهڻ. (ناڻو) ناس ڪرڻ ـ پورو ڪري ڇڏڻ ـ خرچ ڪرڻ ـ ختم ڪرڻ ـ ڪتب لائي ڇڏڻ ـ ڪر آڻي ڇڏڻ. تيار ڪرڻ ـ پچائڻ ـ سيٽڻ ـ اڪلائڻ ـ نبيرڻ. (سن. ڪُشِپُ = آپمان ڪرڻ) آڪائڻ ـ چيڙائڻ ـ ڪاوڙائڻ ـ رنجائڻ ـ ڪلپائڻ ـ پائي ڪٽڻ ـ ڏهڻ ـ ڪڪ ڪرڻ ـ دق ڪرڻ ـ بيزار ڪرڻ ـ متو ڪهائڻ ـ آڪائڻ ـ اهنجائڻ ـ ايذائڻ ـ آزارڻ ـ رڙائڻ ـ ڪِجائڻ ـ وياڪل ڪرڻ ـ هلاڪ ڪرڻ ـ پريشان ڪرڻ ـ تڪليف ڏيڻ ـ متو هٽڻ ـ مغزخوري ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪپائنُوَ ع ڪپائنُوَ: ذ. صفت. اجايو- ايندگو- گهڻ خرچو- يوالفضول- لُٽائو- لڪ لوت- اڏائو. ڏوڪڙائنون- ڏڪائتو- اهنجائتو- هلاڪ ڪندڙ- ڪپائيندڙ- تڪليف ڏيندڙ- رنجائتو. ڏڪيو- اهنجو- جنجال وارو- دق- متي جو سور.

● ڪپائِنُ: مصدر. کوڙڻ- ٽُنبڻ- لڳائڻ- وهارڻ- بيهارڻ- قابو هڻڻ- چنبڙائڻ- جمائڻ. قابو ڪري رکڻ. (نوڪري يا ڏنڊي ۾) لڳائڻ.

● ڪپَتِ ع ڪپَتُونُ: ث. (سن. ڪُشِپ= گهٽجڻ) احتياج- گهرج- لوڙ- طلب- گتي- ضرورت- ڪَپُ- ڪاڻ- حاجت- ڪاپو- خرچ- ڪاپار- خرچ پکو- پُوتو. ڪتراڳ- ڪاسارو- ڪاپارو- مغزخوري- خفو- متو هٽڻ- لتاڪو- ڪٽ پٽ- پيٽو- ڊيرانبو- رُڱڙو- رد بدل- تڪرار- جهڳڙو- چٽا پيٽي. جهوري- ڳار- تات. خار- ڪاوڙ- بُڇان- ڪراهت.

- ڪپَتِ لڳڻُ: ڪراهت اچڻ- بڇان لڳڻ.

● ڪپُرَ: لوه جو اوزار (جنهن سان حقي جي توپيءَ جي صفائي ڪجي). نانگ جو هڪ قسم. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

● ڪپَرُ ع ڪپَرَ: ذ. صفت. (سن. ڪَرْپَرُ= چور- بد معاش). چور- ڳنڍيچوڙ- بد معاش- لوفر- ٺڳ. (نالو هڪڙي خيالي آدمي جو جنهن لاءِ چيو ويو آهي، ته هن جهڙڪن جي ويجهو سرنگهه هڻي راجا جي ڏيءُ چورائي هئي). (اسم). ڪِشتو. مٽي جي ڪوپري. اڪين تي چاڙهڻ جو ڪوپو. (اسم خاص). تعلقي قنبر ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● ڪپُرُ: اسم خاص. (سن. سُڪَرُ پَرُ) زهري نانگ جو هڪ قسم. (اسم). ٺڪر جا نيسارا ٺهيل جي ابتا ڪري چتين تي رکجن. (صفت). چور- ڪاڙيو- چوراٽيو.

- ڪپُرُ نَرُ: نانگ جو هڪ قسم.

● ڪپُراڻِي: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● ڪپُرو: اسم خاص. هڪ شهر جو نالو. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ڏيهه جو نالو. گاهه جو هڪ قسم.

● ڪپَڙَ ع ڪپَڙُ تنالُ: ذ. خفو- گهٽو ڪر- تڪليف.

● ڪپَڙُ وارِي: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● ڪپَڻُ: مصدر. (سن. ڪُشَپ= پورو) خرچ ٿيڻ- صرف ٿيڻ- ڪر اچڻ- واپرجڻ- ختم ٿيڻ- پورو ٿي وڃڻ- کوهجڻ- پاڻ کي ڪپائڻ- هلاڪ ٿيڻ- برباد ٿيڻ- ڏڪ ارمان ۾ سڙي گذري وڃڻ- وڪرو ٿيڻ- فروخت ٿيڻ- ڪاپو ٿيڻ- هلاءُ ٿيڻ. ٽڪڻ- اولجڻ- ورچڻ- ڪڙهڻ- ڪُهجڻ- ورچجڻ- دق ٿيڻ- بيزار ٿيڻ- ڪڪ ٿيڻ- بيرُ ٿيڻ. ضروري هجڻ- گهربل هجڻ- گهرجڻ- ضرورت هجڻ- حاجت هجڻ- لوڙ هُجڻ. ڪجڻ- تيسو چڙهڻ- چُوڙچڙي لڳڻ- رُسڻ- ڪاوڙ لڳڻ. غصو اچڻ- ناراض ٿيڻ- چڙلڳڻ- گهٽجڻ- ڏندا وجهڻ. قط وجهڻ- نشان وجهڻ- پوري تڪ ڪرڻ- سَلڻ- گهپ وجهڻ- ڪانچو وجهڻ- ڪَپ وجهڻ. رئڻ- زاري ڪرڻ- ڪنجهڻ- ڪرڪڻ- خفي ٿيڻ.

● ڪپَڻُ: مصدر. (سن. ڪُشَپ= ايذائڻ) بيهڻ- اندر پيهي بيهڻ- آپو ٽي بيهڻ- ڏاڍو ٿيڻ- برقرار ٿيڻ- ساڳائتو ٿيڻ- مضبوط ٿيڻ- سوگهو ٿيڻ- قابو ٿيڻ- قائم ٿيڻ- پڪو ٿيڻ- پختو ٿيڻ- قابو رهڻ- ٽيڪڻ- ٽهرڻ- جمڻ. ٿهڪڻ. دل ۾ وهڻ- دل ۾ گهر ڪرڻ- دل ڪي لڳڻ. ڪُڙڻ- لڳڻ- تنبجڻ. (ڪُپسيو- ڪُپندو- ڪُپيل).

● ڪپِيٽِي ع ڪپِيٽُونُ: ث. مار- سيڪت.

● ڪپو ع ڪپَا: ف. (سن. ڪُشوت= شور) گوڙ- لُڙ- هُل- گهمسان- ٻاٽال- شور- غوغاءُ- ڏُوم- ڪڙڪو- ماڇانگ- هنبس- غلغلو- هُلڙ- هنگامو- هلاڇو- بکيڙو- ڏمڇر. راماڻو- راماڻ- هل حشر- مسٽ- خرخسو- حشر. ڪَپُ- ڪانچو- ڪاڻ ۾ هنيل ڏڪ. نشان- قط- ويڙ- ڏنڊو- ارو.

● ڪِجَ ع ڪِجُونُ: ث. تڪليف- تصديع- دردسري- ڪشالو- دقت- جا ڪوڙو. وياڪلتا- پريشاني- هلاڪي- اهنج- ايذاءُ- ڏڪ- ڏنج- ڏنجهو- آپاندي- ڪاڪاهو. جنجال- آزار- زحمت. چڙ- خفو. ڏهڪو- ڪاڙهو- جوش.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪُجامَتُ: اسم خاص. هڪ وڻ جو نالو.
● ڪِجائِيُ ۽ ڪِجائِيُون: ث. انڊر جو سور ۽ پَڇ - ڪپت.
● ڪِجائِيڻ: مصدر. اهنجائڻ - ايذائڻ - وياڪل ڪرڻ - دق ڪرڻ - هلاڪ ڪرڻ - پريشان ڪرڻ - ڪَپائڻ - تڪليف ڏيڻ - دقت ڏيڻ - سنائڻ - ساڙڏيڻ - چيڙائڻ - چيڙڻ - چيڙڻ - ڪاوڙائڻ - رنجائڻ - ڪلپائڻ - پائي ڪٽڻ - ڏَهڻ - غمگين ڪرڻ - خار ڏيارڻ - چورڻ - بيزار ڪرڻ. اوبارڻ - تهڪائڻ. (ڪِجائِيو - ڪِجائِيندو - ڪِجائِيلُ).
● ڪِجَبُ ۽ ڪِجَبّاُون: ث. ڪپت - ڪجڙو. جهڳڙو. خفو.
● ڪَجَڙَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڪَجَڙُ ۽ ڪَجَڙُاُون: ث. ويران زمين - غيرآباد زمين - بَرَ پَٽُ - پونو - سڄو ميدان. (صفت). سڄي (زمين). روڳ واري (زمين) - داڏو - داڏيئن - داڏيرُو (زمين).
● ڪَجَڙُ ۽ ڪَجَڙَ: ذ. ڪَرُڙو - گاهه واري زمين - آٻاٽي زمين.
● ڪَجَڪَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڪِجِڪَڻُ: مصدر. نخري سان ڪلڻ. (ڪِجِڪيو - ڪِجِڪندو - ڪِجِڪيَلُ).
= ڪِجِڪو ۽ ڪِجِڪا: ذ. تهذيب جي حد کان وڌيڪ ڪِل - ٺهڪارو - ٺهڪڙو - بي حجاب ڪل. ڪِل - مسخري.
● ڪُجُلِي ۽ ڪُجُلِيُون: ث. (سن. ڪَرُجَوُ = خارش) خارش - خارس - ڪاجي - ڪَهِ. سُر سُر. تير تير. ڪَرُ. ڏِڙِ. ڪِرسِرو.
● ڪِجَڻ: مصدر. (پرا. ڪِجّٽَ > سن. ڪِنُ = ڪ ٽيڻ). ڪ ٽيڻ - ڪپڻ - رنج ٽيڻ - بدمزي ٽيڻ - ڪاوڙجڻ. چڙڻ - پوسرڻ - ڪُڑڻ - ڪلپڻ - ورجڻ - خفي ٽيڻ - ڪاوڙ لڳڻ - ناراض ٽيڻ - غصي ٽيڻ - ڏمرجڻ. ڳاراڻي ۾ ڳرڻ - بي حال ٽيڻ - وجهلڻ - ڪِلڻي ڪرڻ - الڪو ڪرڻ - پريشان ٽيڻ. يادڪرڻ. هُڑڪڻ. تيسو ٽيڻ - چُوُ چڙي لڳڻ - زود رنج ٽيڻ - باه لڳڻ - ڏاندو لڳڻ. (ڪجيو - ڪِجندو - ڪِجِيَلُ).

= ڪِجِيٽُو ۽ ڪِجِيٽا: ذ. صفت. تيسِرُ - تيسهي ڪاڌل - ڏَڏَلُ - چوچڙو - چيڙاڪ. بخيل.
● ڪَجُوُرَ ۽ ڪَجُوُرُاُون: ث. (سن. ڳرُجُوُرَ = پڪل ڪارڪون) پڪل ڪارڪون - پال پيل ڪارڪون. هٿيلا - چُهارا - ڏونڪا - ڪتل - پنڌ. ميوي جو هڪ قسم. وڻ جو هڪ قسم - ڪجِيُ ۽ جو وڻ.
● ڪَجِيُ ۽ ڪَجِيُون: ث. (سن. ڳرُجُوُرَ = پڪل ڪارڪون). وڻ جو هڪ قسم - نخل. ميوي جو هڪ قسم - ڪارڪ - ڪتل - ڏونڪو - پنڌ - چُهارو. ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم.
● ڪَجِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڪَجِڻُ: مصدر. مٽي ٽيڻ - ڪچي وڃڻ. ڪڙو ٽيڻ - پري ٽيڻ - جدا ٽيڻ - غائب ٽيڻ. اڪرڻ - چڙهڻ - آيرڻ - نمڻ. نڪرڻ - هٽجڻ. سهڻ. برداشت ڪرڻ.
= ڪَجِيٽُو ۽ ڪَجِيٽا: ذ. صفت. ڪچڻ جهڙو - متحرڪ - جنگَرُ. وڃڻو - چڙهڻو - موڪلڻو - اماڻڻو - ڪٽڻو. قرندڙ گهرندڙ - هلڪو.
● ڪِجَهائِڻُ: مصدر. هلاڪ ڪرڻ. (ڪِجَهائِيو - ڪجهائيندو - ڪِجَهائِيَلُ).
● ڪِچُ ۽ ڪِچَ: ذ. (سن. رڪُرشَرَ = ڪِچِيِلُ) پت - ڪچڙي - ردل جانور. گڏجي ويل - ملاوٽ ٽيل. ماڻهن جو گهاڻو ميڙ - ماڻهن جو گوڙ - گهمسان. ماڻهن جو زياده تعداد. گند - ڪچرو. چُورُ.
= ڪِچُ ٽِيُ پوڻ: چُور ٽي پوڻ.
= ڪِچَ ٽِيَڻُ (ل): گهرو ٽيڻ - گهاڻو ٽيڻ - گهڻو لاڳاپو رکڻ.
● ڪُچُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڪُچَ ۽ ڪُچُوُن: ث. بدن جو هڪ عضوو - مُرئي جو پويون حصو - مرئي جي پٺ. مرئي جي پٺ واري رڳ. پيرجي ڪڙيءَ مٿان ۽ پينيءَ جي هيٺان وارو حصو. ڪڙيءَ جو مٿيون پاسو. پيڈي ۽ مرئي جي وچهارو حصو. چوپائي جي ڪُرَ يا پير جي مٿان ۽ پٺيان وارو پاڳو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪُڇڻ جا ڏڪ هڻڻ: اجايا حيلا ڪرڻ- آخري ڪوشش ڪرڻ.
ـ ڪُڇڻ وارا ڏڪ هڻڻ: مُرڻي جي پُٹ ۾ ڏڪ هڻڻ. بي فائدي ڪوشش ڪرڻ.
● ڪِچا: ذ. پڪيءَ جي ڀڄ جا نوان تازا ڪنب.
● ڪِچا ڪِچ: ذ. صفت. پرپور- تمتار- پريل- مُنهان منهن- تمارُ. (اسم). ڳاهت- گهٹائي- گپاگيهه- گيهڇيچ- گهاٹائي- ڳوڙهه- انبوهه.
● ڪِچِر ۽ ڪِچِرَ: ذ. صفت. پڪيءَ جي پراڻي ڪنب ڇڻڻ بعد وري تازو ۽ نئون چاول ڪنب.
● ڪَچَرُ: اسم خاص. تعلقي ڊيري محبت ۾ هڪ ڊيهه جو نالو.
● ڪَچَرُ پُور: اسم خاص. تعلقي ڏوکريءَ ۾ هڪ ڊيهه جو نالو.
● ڪَچَرُ خانو ۽ ڪَچَرُ خانا: ذ. گوڙ گهمسان وارو هنڌ- ڪچرڪانو- خچرخانو.
● ڪَچَرُ ڪانو ۽ ڪَچَرُ ڪانا: ذ. گوڙ گهمسان وارو هنڌ.
● ڪَچَرُ ڪَلو ۽ ڪَچَرُ ڪَلا: ذ. ڪِلَ- ٹهڪڙو- ٹٹهه ٹٹهه- ڪلڪو- هاسي- ڪِلِيو ل- خچرڪَلو- گوڙ شور- گوڙ. حيراني.
● ڪَچَرُ ڪَلو لائِڻُ: اجايو گوڙ مچائڻ- گهٹو گوڙ ڪرڻ.
● ڪَچِرو ۽ ڪَچِرا: ذ. صفت. چالاڪ- هوشيار. نقصانڪار. پانتيرو.
● ڪِچِرو ۽ ڪِچِرا: ذ. صفت. بدافعال.
● ڪُچِرو ۽ ڪُچِرا: ذ. صفت. جوا بازن جي اصطلاح ۾ هوشيار- جوا جو چاٹو.
● ڪِچِرِي ۽ ڪِچِرِيُون: ث. ڪچري- خراب زال.
● ڪِچِڑِي ۽ ڪِچِڑِيُون: ث. (سن. ڪرَشرَه = ڪچڙي) ڪِچِڙي.
● ڪِچِڪو ۽ ڪِچِڪا: ذ. گوڙ- گهٹي ڪِلَ- ٹهڪڙو.
● ڪِچَلِ ۽ ڪِچَلُ- ڪِچَلُون: ث. (سن. ڪتَرِيڙ = راند ڪرڻ) ڪنهن کي چيڙائڻ لاءِ هيڏانهن هوڏانهن اجائي ٹڪ ٹڪ- وَنڊ وَنڊ- بَڙ بَڙ- جهُون جهُون- جهُر جهُر. ڪينچل. ٹڙيل ڪڙيل شيون. ڪِنُ ڦِٹُ- ڪچرو- انڊ گنڊُ.
● ڪِچِ ميچائي ۽ ڪِچِ ميچائيون: ث. ٹڪي- چالاڪي. لاڏُ. چُچَمُچَ. (ل).
● ڪُچِڻُ: مصدر. پيڏيءَ کان پير ويڙڻ.
● ڪِچُونُ: آڏ ۾ پرت پرڻ. (ت).
● ڪِچِٹِي ۽ ڪِچِٹِيُون: ث. (سن. ڪرَشرَه = ڪچڙي) تمام ٹڙو پَتُ- دال ۾ چانور گڏ رڌل (ٹڙڙا)- چڀو رڌل پَتُ- نرم چانور- هلڪو ڪاڌو. ٻن ٻولين جي ملاوٽ. ڪارا ۾ ڳاڙها وار. ٻُور. هڪ ٻوٹي جو قسم (جو اکثر ٽر ۾ ٹئي). سولو ڪم- آسان ڪم.
ـ ڪِچِٹِي ڪَرَڻُ: گڏ وڇڙ ڪرڻ- ملائڻ- ملاوٽ ڪرڻ.
ـ ڪِچِٹِي ڪائِڻُ: تمام سهنجائيءَ سان ڪم ڪرڻ- سولائيءَ سان ڪم پورو ڪرڻ- آسانيءَ سان ڪم لاهڻ.
● ڪُچُو ۽ ڪُچا: ذ. صفت. ڏکو (ماٹهو يا جانور). حقارت جو لفظ. منڊو- ٻيو منڊو.
● ڪِچُو ۽ ڪِچا: ذ. ڪنب ڇڻي ويڙ کان پوءِ پڪيءَ جو نئون آيل ڪنب. (صفت). گڏيل- گاڏر ساڏڙ- مرڪب- گڏيل سڏيل. ٻن کان وڌيڪ ان جو گڏي رڌل (ڪاڌو).
● ڪِچِيُ ۽ ڪِچِيُون: ث. آها پوري جنهن جي ڀڄ جا ڪنب نندا هجن. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.
● ڪَڈُ ۽ ڪَڈَ (ل): ذ. صفت. ڪڏوڻي جو مخفف- ڪدڙو- ڪَڈُو- ڪَڈامُ. ٻهي مڙسيو. مَڇُو.
● ڪَدا ۽ ڪَدائُون: ث. انُ لڻي هڪ هنڌ گڏ ڪرڻ جي جاءِ.
● ڪِدا ۽ ڪِدائُون: ث. پيالي- جمني- ڪَسَتو. ڪرمنڊل. پٹڑي نموني تي بستري جي چادر. ڪهه سان پريل بستري جو حصو. پلنگ پوش.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪنڈرُ ع ڪنڈرَ: ذ. ڪپڑي جو هڪ قسم - هٿ جي وڻيل سُٽ سان هٿ جي آڏاڻي تي آڻيل ڪپڑو - ديسي ڪپڑو.

● ڪنڊراڻيِ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪنڈڙا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪنڊڙو ع ڪنڊڑا: ذ. صفت. (سن. شنڈَڪَه: ڪُنڈَڪَه = نامرد) نامرد - ٻي مڙسيو. خنثي - مخنث - خصي - نرماد (گڏ) - هيجڙو - نپوسڪ. ضعيف - ڪمزور. بي شرم. بزدل. (اسم خاص). تعلقي خيرپورميرس ۾ هڪ ديهه جو نالو. (ث. ڪڏڙي ع ڪڏڑيون).

- ڪنڊڑائيِ ع ڪنڊڑائيُون: ڪنڊڑائيُون: نامردي - هيجڙائي. نرپڻا - ڪمزوري - ضعيفائي.

● ڪنڊسوُ ع ڪنڈسا: (اصل لفظ خنڈ'شه'). ڏنڊو - جهيڙو - رڳڙو - ڪٽلهه - ڏُڪيڙ - فساد - تڪرار - لُڙ - ڪرنهن - وروڌ - معاملو - گڙبڙ - ڪروڌ - شور - بگاڙ - قڏو - خدشو.

- ڪنڊسائيِ ع ڪنڊسائيِ: ذ. صفت. جهيڙڪ. جهيڙاڪ.

● ڪنڈ'شُ يا ڪنڈ'شوُ ع ڪنڈ'شا: ذ. (اصل لفظ خنڈ'شه') نقصان - قڏو - فساد - جهيڙو.

● ڪنڈوُ ع ڪنڈوُ: ذ. (پتي راند ۾) ڪارو رنگ - خنڈوُ.

● ڪنڈيائُون ع ڪنڈيائُون: ث. (سن. ڪشُڊ = ڪائن جي اچا رکڻ) بُڪ - ڪنڊيا - اشتها - ڪائن جي اچا.

● ڪنڈيجيِ: اسم خاص. تعلقي ڪراچيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪنڈ'جَنُ: مصدر. مست ٿيڻ - نشئي ٿيڻ.

- ڪنڈيا ع ڪنڈيائُون: ث. (سن. ڪشُڊاء: ڪشُڊ = ڪائن جي خواهش رکڻ) بُڪ - ڪائن جي خواهش. (ڪشُڊ = ولوڙي ۾ پيل). (صفت). نشئي - مست.

● ڪنڈَ ع ڪنڈوُن: ث. (سن. گتَ: ڪنڊَ = ڪڏ) زمين ۾ ڪوٽيل چلهو - اونهي ڪوٽيل زمين - ڪُوهو - چڏو - ڪوپ - ڏرو - پاڏ - ڪاهي - چتر - چلهو - ڪُهاڏو (نار جو) - پڙاڏو - ڪاڻ - خال - پوُر - اوڙاهه - پوڻ - چترُبَ - تنگ - سوراخ - غار - خندق. ٽويو - ڪُهه - ڪُوءَ ڪاسو - تلاءُ. (اسم خاص). تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪنڈَ پتوَنُ: گهرج نه هڻڻ. ٻن پوڻ - اوڙاهه ۾ پوڻ - نابود ٿيڻ (پاراتي جو هڪ قسم).

- ڪنڈرُ ع ڪنڈرَ: ذ. صفت. ٻئي لاءِ ڪڏ ڪوٽيندڙ - نقصان رسائيندڙ - ڪانچ - مندو - دل پليت - مُنهن جو مٺو اندر جو ڪوٽو - ڪڏن ڪوٽ.

- ڪنڈَ ڪٽڻُ: ٻئي جي بربادي لاءِ ڪوشش ڪرڻ - ٻئي جي بربادي لاءِ سيتا سيڻ. ٽنگ ڪوٽڻ - چرب ڪرڻ - سوراخ ڪرڻ - غار ڪرڻ - چلهو ڪوٽڻ - پور ڪرڻ.

- ڪنڈَ ڪُوبوُ ع ڪنڈوُن ڪُوبا: ذ. چَربَ - ٽنگ - (زمين ۾) سوراخ - غار - چلهو - چڏو - ڪوبو - پوڻ - ڪاڻ - پڙهاڏو - پور - خال - جهڪائي - چور ڪڏو.

- ڪنڈُن ڪوُتُ ع ڪنڈُن ڪوُتَ: ذ. صفت. ڪڏرَ - ڪڏون ڪوٽيندڙ. ٻئي لاءِ ڪڏون ڪوٽيندڙ - ڇاپڙو - لُوڙيو - ڪڏهرو - ڇيڙا پور. حرڪتي - شريرَ - لُچ - بدمعاش - فتنو آڏاريندڙ. جهيڙاڪ - فسادي - جهڳڙالو.

- ڪنڈوُ ع ڪنڈا: ذ. نندي ڪڏ - چُٻتو.

- ڪنڈوُن ڪوٽنُ: عيب ظاهر ڪرڻ - چُغليون هڻڻ - دشمني ڪرڻ - سيتا سيڻ.

- ڪنڈَهرُ ع ڪنڈَهرَ: ذ. صفت. ٻئي کي نقصان رسائيندڙ - اِيذاءُ پهچائيندڙ - ويري - دشمن - ڪانچ - مندو - دل جو پليت - مُنهن جو مٺو اندر جو ڪوٽو - ڪڏن ڪوٽ. (اسم خاص). تعلقي ٽنڈي باگي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

- ڪنڈَهرُوُ ع ڪنڈَهرا: ذ. ٻئي کي نقصان رسائيندڙ - اِيذاءُ پهچائيندڙ - مندو - دشمن - ويري - مُنهن جو مٺو اندر جو ڪوٽو - وچ ويڙهائو - ڇيڙا پور - ڪڏون ڪوٽيندڙ - ڪڏر - چالاڪ. (اسم خاص). تعلقي ٽنڈي باگي ۽ جيمس آباد ۾ ديهن جا نالا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● كُنڈ ع كُنڈَ: ذ. (سن. كُنْڈَ) جاءِ جي چٽ. چٽ جو مٿيون پاڳو ـ كونو ـ كنهن به گهر جي مٿئين حصي ۾ مٿين منزل ـ چوٽ. كچين يا پڪين سرن سان ٺهيل كوٺي ـ صفو.

● كُنڈارو: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو. (ك).

● كُنڈاڻي: اسم خاص. تعلقي ٿٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● كُنڈاكَرون: اونهون ـ اوڙاهه.

"چاچر چڱيرن، گهور اچي گهاتوئين،
اكيون انين سندبون، كُنڈاكرون پچن"

(شاهه كريم).

● كُنڈائي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● كُنڈَ كُوهي: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● كُنڈِ ٽُو ع كُنڈِ ٽا: ذ. (سن. كُنْتِ = كُنْتِيا) شكار كرڻ لاءِ ٺهيل هڪ محفوظ جڳهه، جتان شكاري شكار جي ٽيٽ ركي ـ شكار لاءِ لِكَ واري جاءِ ـ حدّ ـ نشان ـ شكارگاهه ۾ بيهڻ جي جاءِ. لكڻ لاءِ كُنڈَ ـ كونو. كاغذ جو بوتو، جو هندو پار ڏياريءَ ۾ ناهي، آن ۾ ڏيو ركن. بارن لاءِ نندڙو گهر.

● كُنڈو ع كُنڈا: ذ. (سن. كَنْ = كوتڻ) وڏي كڏ. چوپائي جي كن جي هيٺان يا متان (كن جي اڌ ۾) كاتڻ سان ٽيل نشان ـ چير ـ كٽ ـ كَتَرُ ـ ڦنگهي. وڏو جادو ـ كپڙ ـ طاق. هُڙي. (اسم خاص). تعلقي ٿنڊي الهيار، گهوڙا ٻاري، گوني ۽ جاتيءَ ۾ ديهن جا نالا. هڪ جبل جو نالو.

● كُنڈا كَتَرڻ: نشان كرڻ ـ داغ كرڻ ـ چوپائي جي كن ۾ ككر وجهڻ ـ چير ڏيڻ ـ چهڪ ڏيڻ.

● كُنڈَ وارِي: اسم خاص. تعلقي گهوٽكي، جيمس آباد ۽ تعلقي سانگهڙ ۾ ديهن جا نالا.

● كُنڈو وُتِرِي ع كُنڈو وُتِرِيُون: ث. (سن. كشيرن = كير ڏيندڙ) گدري جو هڪ قسم. كدو ـ تنبو. ريڙي (ث). گدري جي قسم جو ميوو.

● كُنڈَ هَرَ: اسم خاص. تعلقي ككڙ ۽ تعلقي سكرنڊ ۾ ديهن جا نالا.

● كُنڈَ هَرُ: اسم خاص. تعلقي سكرنڊ ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

● كُنڈَ هَرِي: اسم خاص. تعلقي روهڙي ۽ تعلقي واره ۾ ديهن جا نالا.

● كُنڈَئِي: اسم خاص. تعلقي ٽٽي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

● كُنڈِي ع كُنڈِيُون: ث. (سن. كُنْڈِيـ: پيرا. كُنْڈِيا = جاءِ) مٽي يا ككن كاڻن جي ٺهيل نندي جاءِ جنهن ۾ ككڙين ۽ كپوتڙن كي آڻن لاءِ ركجي. ٺهيل نندڙو كُنڈو ـ نندڙي جاءِ ـ كوٺي ـ حجرو ـ اوطاق ـ خانو

"هِنيون ڏجي حبيب كي، لِڳ گڏجن لوك،
كُنڈيون ۽ كروتون، اهي پٽ سڳر ٿوك"

(شاهه كريم).

جادو ـ طاقچو. هندن جي مڙهيءَ جو هڪ نمونو (كن كن هنڌ مندر كي به نالو ڏيندا آهن، جيئن ٽٽي ۾ كُنڈِي جو مندر). سوراخ ـ كَنڈَ ـ پاڌ. سُرِي (ڏندن ۾) ـ نكتل ڏند واري خالي جاءِ ـ كنڊ (ڏندن ۾ پيل وچوٽي). كچڙي آڻڻ وقت كوريءَ جي ٽنگڻ هيٺ كري ويهڻ لاءِ ٺهيل كنڊ. (اسم خاص). تعلقي گونسي، تعلقي بدين، جاتي، ميرو خان، ديرو محبت ۽ تعلقي چاچري ۾ ديهن جا نالا.

● كُنڈِي آوَتَ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● كُنڈِي جاگِيرَ: اسم خاص. تعلقي هالا ۽ تعلقي ديرو محبت ۾ ديهن جا نالا.

● كُنڈِيڏَنِي: اسم خاص. تعلقي ميرپوربٽوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● كُنڈائِيجَڻ: مصدر. كاوڙجڻ ـ دل سڙڻ.

● كُنڈو ع كُنڈا: ذ. دغاخور ـ بي ايمان ـ كوتو ـ كُنڊو. (ل).

● كُنر ع كُنرُونْ (ك): رهڙ ـ رهنڊ ـ ڏهنڊ. (ك).

ـ كُرپ ع كُرپُون: ث. رهڙپ ـ كرڙڻ جو ڪم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● كترُ ۽ كترَ : ذ. سن. كترَهـ. ف. خترُ= گڏهه) خر- گڏهه. گڏهه کي هڪڙ جو آواز. گجگوڙ. کارکن جو هڪ قسم. (صفت). احمق- بيوقوف- چترٻٽ- نادان- ڪم ذهن-بي عقل- موگو- مورک- مت هيڻ- ڪهيلو- نوڏو- پٽڪو- موگو متر- اٽاسيو- اڌايو- جاهل- مٺو ڙهل- ڪنڊ- جڙ- چسو. حرڪتي- لچو- ائنٽرو- ستيخور- ڪيچلو- ڪريل- زبان خور- بدمعاش- ڪاريندڙ- بد چال. غير واقف- نامحرم. دشمن- رقيب "سٽي سڙپڙ سڃڻين، مترُ جان کترَ کيجن" (خليفو نبي بخش).

شيطان. ڪوٽو- ڪوڙو. (اسم خاص). تعلقي دولت پور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

▬ كترَائيُ ۽ كترَائيُون: ث. گڏهپائي- حرڪت- ڪوڙ نسڦائي- ڪيچل. چترائي- لچائي- شرارت. خرابي- نقصان- خلل- بچڙائي- بدمعاشي- متائي.

▬ كترُهوٽُ (ث) : ذ. صفت. وڏي منهن وارو.

▬ كترُدَيالُ ۽ كترُدَيالَ: ذ. صفت. (اصل لفظ "خترُ دجال") بدمعاش- لچ- لوفر.

● كيرَ ۽ كيرُون (ڪ): ث. جبل ۾ نسيڙي واهي- ڪانڀي ڪان ٻه ننڍي ڍوري. هيٺانهين زمين. چونڊ- چونڊو- لٽيل ٻڌيءَ مان چونڊيل ڪٽا.

● كيرُ ۽ كيرَ: ذ. سٺو لڇ- چڱو افعال- نيڪ خصلت- فضيلت- شعور- ادب انداز- سٺو ارڪان. ڍنگ- نمونو. تماشو- رونق. (ث). ٻهانو- اٽڪل- ڪوڙو ٻهانو. لاباري ۾ سٽريون يا ڪانا ڪٽڻ ڪانپوءِ چونڊيل سنگ. ان جي ٻار- ڪيڙي. لاباري ڪندي جيڪي پوک جا اَنَ سوڌا تيلا رهجي وڃن.

▬ كيرَائيتو ۽ كيرائيتا: ذ. صفت. فضيلت وارو- نيڪ افعال- سلجهيو.

▬ كيرُ چونڊَنُ: رهيل سنگ ڳولڻ (لاباري بعد). بچت ڳولڻ- چونڊو ڪرڻ. (ل).

▬ كيرُدارُ ۽ كيرُدارَ: ذ. صفت. كيرُ ڏاريندڙ- ڪر رکندڙ- سنجيدو شخص.

● كُرُ ۽ كُرَ: ذ. (سن. ڪُشُرُهَ= كُرُ). چوپائي جو پير- وهٽ جو پير- سُنب- كُرانديي- وهٽ جي پير جو نڪهن- ڪرسلي- ظفر. وهٽ جي پير جو نشان. ڪوڙڻ جو ڪم- كوڙهڙو- كوڙاڙو. راند جو هڪ قسم. راندڪي جو هڪ قسم. پُنگ. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

▬ كُرَ تهي ڏيڻ: يڪدم روڪ پيسا ڏيڻ.

▬ كُرُڏائيڻُ: ڦڏي پير سان هلڻ- ڦڏائيءَ سان هلڻ. ڪاڏي ڪان پوءِ هواخوري ڪرڻ- پسار ڪرڻ- پير گهمائڻ- جنگهون ساهڻ.

▬ كُرائيُ ۽ كُرايُون (ل): ث. ٻڪر جي پير جي رسي. "ٻڪريءَ کي پير ۾ كُرائيُ وجهه (جملو)."

▬ كُرُ نه آڻڪَنُ: ٽپي سان پار نه ٿيڻ.

● كترتائيُ: صاف- نج- نبار (گيهه). ان سڙيو- صاف گيهه.

● كُرانو ۽ كُراڻا: ذ. (سن. كُرُتُ= كرڙانو). كُرڙانو- نڙي جو آواز- گهوگهرو- كونگهرو- ننڍ ۾ نڙيءَ جو آواز.

● كُراكُ (ل): ذ. ويايل چوپائي جو كير- پسُ.

● كُرانبو ۽ كُرانبا: ذ. رسوئي گهر- بورچيخانو- رڌ ٿو- رندڻو- كاڻبو.

● كُرانبِيُ ۽ كُرانبِيُون: ث. (سن. كُشُرُهَ= كُرُ). وهٽ جي ڪر جو هڪ پاسو.

● كُراڻِ ۽ كُراڻِيُون: ث. سڙي ويل چانور جي ديگڙي سان لڳي وڃن- اَ كراڻ- كترڙي- كُرَ چڻ.

● كُرائيُ ۽ كُرايُون: ث. (سن. كَتُ= سچ پچ. پرا. كَتِيكا= سنائي). سچائي- ايمانداري- صداقت- سنائي- چڱائي- سهڻائي- پاڪائي- صفائي. پورائي- برابري واري حالت. (سن. كُرُ= خرابي). دشمني- خرابي. گڏهه جي مستي- گوهي- لچائي- گهڻ.

● كُراهو: گاه جو هڪ قسم.

● كُرائيُ (ڪ): مصدر. كُرُچنُ- صفا كرائڻ- سهڻائڻ- كُرڙائڻ. (كرايو- كُرائيندو- كُرائيتل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪَرُبُ ۽ ڪَرُبَ: ذ. صفت. (سن. ڪَرُبُ > ڪَرُوَ = سؤ ارب). ڳاڻيٽي جو هڪ انگ- ڳڻپ جو هڪ حساب. سؤ ارب- ڏهه هزار ملين (۱۰،۰۰،۰۰،۰۰،۰۰،۰۰۰).

● ڪَرُباز ۽ ڪَرُباز: ذ. ڳوٽ جهڙي ٽلهي ڪڍڻي جو هڪ قسم.

● ڪَرُپَتُ: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم- ڪَرپٽُ- پٿرو ڙ. پسارڪو وڪر.

● ڪَرَبُ ڪَٽَڻُ: تمام لاچار ٿيڻ- سخت بيمار ٿيڻ- سڪرات واري حالت ۾ هڻڻ- لڪيءَ ۾ ساهه جو رهڻ- پويون پساهه کڻڻ.

● ڪُرُبِڙِي ۽ ڪُرُبِڙِيُون: ث. پکيءَ سخت زمين.

● ڪِرِپِرائِيُ (ث): مصدر. ڪاوڙائڻ- چيڑائڻ- چيڑائڻ. (ڪِرِپِرايو- ڪِرِپِرائيندو- ڪِرِپِرايل).

ڪِرِپِرايو: (ڪِرِپِرائڻ جو ماضي) چيڑيو- ڪاوڙايو.

● ڪَرُتائِيُ (ث): ذ. نچ گيهه.

● ڪَرِ تُوُرِيُ: اسم خاص. تعلقي شهداد پور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪِرِتُ ۽ ڪِرِتَ (ل): ذ. پاجهر يا جوئر جو ناڙُ.

● ڪِرِتائِيُ (ل): مصدر. ستهُو ڪرڻ. راند ڪرائڻ. (ڪِرِتايو- ڪِرِتائيندو- ڪِرِتايَل).

● ڪَرُتُوُ: ٻوٽي جو هڪ قسم (دوا سازي ۾ ڪم ايندڙ).

● ڪَرُتوُ ۽ ڪَرُتا (ث): ذ. تازي ويايل ڏڳيءَ جو ڪير- پسُ. ٽيناڪڙو. نڙيءَ جو آواز- گهو گهرو.

● ڪَرُتُوُتَرُ: ڪجيءَ جي هڪڙي ذات- ڪجيءَ جي وڻ جو هڪ قسم.

● ڪِرِتيوُ: ذ. ننڍن ٻارن ۾ ڪنگهه جي بيماري.

● ڪَرَپُ ۽ ڪَرَپَ (ث): ذ. تمام جهونو لوڙهو.

● ڪَرَپُوُلُ ۽ ڪَرَپُوُلَ: ذ. صفت. پوڙهو- وڏيءَ عمر وارو- ڪَرَپيل.

● ڪَرُپِيلُ ۽ ڪَرُپِيلَ: ذ. صفت. پوڙهو- خرانٽ- ڪَرَپِيل.

● ڪِرِپِتَ ۽ ڪِرِپِتَ: ذ. صفت. چيڙاڪ.

● ڪِرِپِتِيُ ۽ ڪِرِپِتِيُ: ذ. صفت. هڪ پير ڪان منڊو.

● ڪَرُپَنجوُ (ث): چت تي پاڻ وجهي ڏنل راڳيو.

● ڪَرُپَڻُ: مصدر. ڪِجَڻ- ڏڪ وارو ٿيڻ. (ڪَرُپِيو- ڪَرُپَندو- ڪَرُپِيل).

● ڪُرُپَڻُ: مصدر. (سن. ڪُشُرَ = رُهنڊيون پائڻ) ڪُرپي سان ٻوٽن جي پاڙن منجهان گاهه ڪڍڻ. ڪوُنسُ- ستائڻ.

● ڪَرُپوُ ۽ ڪَرُپا: ذ. (سن. ڪُشُرُ = وڍڻ > ڪُشُرُ + پرهه = وڍڻ جو اوزار) ڪُرڙڻ لاءِ هڪ اوزار- حلوائڪي ڪم جو هڪ اوزار. ڇپر يا ننڍن ٻوٽن جي پاڙن منجهان گاهه کوڙڻ ۽ زمين کي پوري ڪرڻ جو اوزار- رنبو.

● ڪَرُپِيُ ۽ ڪَرُپِيُون: ث. مانيءَ وراڻي- دڦڙي- ٽڦڙي- ڪَرُپڙي- نڊيو ڪرپو- رنبي.

● ڪَرُجُ ۽ ڪَرُجَ: ذ. صفت. پياري- بَرُ- ٽلهو (آواز). (اسم). واڇي ۾ ٽلهي آواز واري تار.

ـ ڪَرَج ۽ ڪَراجُ: آواز جي پهرين منزل.

● ڪَرُجَڻُ: مصدر. ڪَرَڻُ.

● ڪَرُجِڙِيُ ۽ ڪَرُجِڙِيُون (ث): ث. (اصل لفظ خرزين) خرزين- ڪَرڙيو.

● ڪَرُجِيُنَ ۽ ڪَرُجِيُنُونُ: ث. (اصل لفظ خرزين) اها گوٽري، جنهن ۾ ٻنهي پاسي ٽپڙ ٽاڙي وجهي وهت تي رکجي- ڪڙيو- خرزين.

● ڪَرِجُ ۽ ڪَرِجَ: ذ. هڪ اوزار جو نالو- ڪِرِج. (ث). ذ. صفت. بيوقوف- جَتُ.

● ڪُرُچَڙِ ۽ ڪُرُچَڙِيُون: ث. ديگ يا ديگڙي جي تري وارا چانور- اهو ڪاڏو، جو ديگ جي تري ۾ لڳي پوي- ڪُرڙ- آڪراٽ- ترو- ديگ ترو. ڪل جي وارن لاهڻ کان پوءِ ڇڻ جي ڪاچري کي صاف ڪرڻ جو اوزار. پوچڻ. ڪُرُورهه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪُرُچَ ع ڪُرُچُونُ: ث. ڪُرڙ. چيڙُ.
● ڪَرُچَّنُ: ذ. جنديءَ جو هڪ اوزار.
● ڪَرُچُو ع ڪَرُچُو: ذ. ٽورو ـ اِخراج ـ پائخانو ـ ٽورو پيشاب وغيره ـ ڪاڪوس. مَنجي ـ صندلي ـ چونڪي ـ بانڪَ.
● ڪَرَچُ ع ڪُرَچَ (ل): ذ. آڻ جي ڪَرُ.
● ڪِرِچُ ع ڪِرِچَ (ث. ل): ذ. صفت. جهنگلي ۽ ديڇاريندڙ شڪل وارو (آدمي). بيوقوف ـ بي‌عقل ـ نادان ـ بد افعالو ـ بي لڇڻو ـ پُوش.
● ڪِرِچَ جاگِيڙَ: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪَرُچِيلُو: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪِرُدارُ ع ڪِرُدارَ: ذ. صفت. (اصل لفظ خريدار) گراهڪ. عشق جو خريدار ـ سچو عاشق.
● ڪَرِڏِيُ ع ڪَرِڏِيُونُ (ل): ث. ڪريل "ڪَرِڏِي ويئي ڪڳيون ماري" حيا اکين جو ڇڏيندي ماري" (جام خان).
● ڪُرُڏُو ع ڪُرُڏَا: ذ. صفت. ڦريل پيرن وارو (ماڻهو يا جانور) ـ سُڙيل پير وارو ـ ڊوڙندڙ پير وارو ـ ڏڏو. (گڏهه يا گهوڙو) گهٽگير ـ مستي خور ـ ويڙهو. (اسم). محفل ـ مجلس ـ ڪلب ـ انجمن.
● ڪَرَڙُ ع ڪَرَڙَ: ذ. (سن. ڪَلْهه = آڪري) دوائن وغيره پيهڻ لاءِ گهڙيل پٿر جو ٽنڊو ڪوندو يا ٽانءُ ـ قيمتي پٿر جي ٺهيل آڪري (جنهن ۾ موتي وغيره ۽ قيمتي دوائون پيهجن) ـ ڪَرل ـ روهي ـ روهيڙو ـ روهيلو ـ پٿرجي ڪوندي ـ آڪري ـ همام دستو. پيٽ ۾ پُسيل قورو. بڪري، رڍ وغيره جي ڏاس سان ٺهيل فراسي ـ ڏاس جو ٺهيل غاليچو ـ اوني فراسي ـ ڪهرو غاليچو. ڪرڙو. نُهنبُ ـ نُنهن ـ چِيلڪو ـ ڪَلَ.
ـ ڪَرَڙ ڪَرَڙُ: ڪَرل ۾ پيهڻ.
● ڪِرِڙُ ع ڪِرِڙَ (ل. ث). صفت. ان ستريل ـ چريو ـ بيوقوف
"تو جهڙو ڪِرڙ ڪو ورلي دوندو" (جملو).

● ڪُرِڙِ ع ڪُرِڙُونُ: ث. (سن. ڪُشُرُ = ڪرڙڻ. ع. قُروره = ڪُرڙ) ديگڙي جي تري ۾ لڳل چانور يا سڙيل جانور ـ ڪُرچڻ ـ آڪراڻ ـ ديگ ترو.
● ڪَرُڙَا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڪَرُڙَاتُ ع ڪَرُڙَاتَ: ذ. دري جو پچرو ـ شبڪو. ڪنگهڻ جو آواز. ڪنهن شيءِ ڪُرڙڻ جو آواز. (ث).
ـ ڪَرُڙَاتُو ع ڪَرُڙَاتَا: ذ. نڙگهوٽي جو آواز ـ ڪرڙات ـ ڪونگهراتو ـ نڙيءَ جو آواز ـ گهوگهرو. (ل).
● ڪَرُڙَاهُ: اسم خاص. تعلقي ميرواهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪَرُڙِيڪَنُ (ث): مصدر. ڪُٽڪڻ. (ڪرٽڪيو ـ ڪرٽڪندو ـ ڪرٽڪيل).
● ڪَرُڙَنُ: مصدر. (سن. ڪُشُرُ = ڪُرڙَنُ) ديگ يا ديگڙو وغيره ڪنهن تکيءَ شيءِ سان صفا ڪرڻ. اکر، چاڪو يا رپڙ يا ڪُنهن سان ڌاهڻ. صفا ڪرڻ ـ سانچڻ ـ ملڻ. رندو هڻڻ. گسائڻ ـ رهڙڻ ـ تراشڻ ـ رندڻ ـ ڪورڻ ـ گهرڙڻ ـ گهوٽڻ ـ چاڻ ـ ڪُرڙي ڪيڻ. ٽوئي ٽُڪي ميڙڻ. رُهنبا پائڻ ـ رهڙڻ ـ رُهنبڻ ـ نُهنبڻ. ڪَنهيڙ ـ ڪٽڻ. (ڪُرڙيو ـ ڪُرڙيندو ـ ڪُرڙيل).
ـ ڪُرُڙِ ع ڪُرُڙِيُونُ: ث. پيور ـ ذرو ـ ٽڪرو ـ پُرزو. رهنبڙ ـ رهنبو ـ رهڙ.
● ڪَرُڙُو ع ڪَرُڙَا: ذ. واپاريءَ جو اهو ڪتاب جنهن ۾ بِل پهريائين داخل ڪري ـ حساب جو ڪچو ڪتاب ـ دڪاندار جي وهيءَ جو هڪڙو قسم، جنهن ۾ نقدي ڏيڻ وٺڻ جي داخلا نه ڪبي آهي، ان کان سواءِ داخلا مختلف آسامين جي ڪاتي ۾ ٿيائجي. روزنامچو ڏينهنڪڙي (واپاري جي) ـ ليکي جي وهي (جنهن ۾ ريزڪي وڪرو لکجي) ـ ڪچو ڪاتو ـ چوپڙو ـ حساب ڪتاب جي بندي. چندي چيري جي لسٽ. وهڻ جي ڪُنڊ سان چڙيل گپ واري زمين. بيماريءَ جو هڪ قسم ـ خارش ـ مٿي ۽ ڪهيہ ـ ڏڏڙا. درياءَ جي وچ ۾

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سخت زمين، جنهن ۾ تانگهو پاڻي زور سان وهي.
ڪَجَرُ- گاهه واري زمين- اهڙا زمين، جنهن ۾ گاهه جون پاڙون ۽ ٽب کهڻا هجن. آلي زمين تي سال جي ڪُرن جي نشانن سان ٽيل، حالت واري زمين. ڪلراٹي زمين. ڪڙ ۾ واري زمين. رهڙي زمين- سخت زمين. هر ڏنل زمين. ڊرم تي سُٽ ويڙهڻ جو طريقو. (صفت). ڪَهرو (ماڻهو). ڪرڙو (ماڻهو)- شوخ. بي ادب- ڪُڊنگو- ڪستو- خسته- اڻ گهڙيو. (اسم خاص). تعلقي ڪنڊڪوٽ ۽ تعلقي موري ۾ ديهن جا نالا.

▬ کَرْڑُو کَرَڻُ: اوبيل قورين کي پيٽ ۾ پُسائڻي انهن کي درم يا فريم جي مٿان آڪيلي تاڃي جي صورت ۾ آڻڻ.

● کُرْڑُو ع کُرْڑا: ذ. گاهه جي پاڙن واري زمين- پُڻن واري زمين.

▬ کَرْڑُو پَتَنُ: زمين کيڙڻ. زمين مان گاهه وغيره هٿ وسيلي ڪڍڻ.

● کَرْڑُو ڪنارو: اسم خاص. تعلقي ڪَڪَڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● کَرْڑِي ع کَرْڑِيون: ث. ڏاس جي اڏيل فراسي- کَرْڑُ. گهوگهر- گهوگهري

"خوف مان کَرْڑِي لڳي،
ٻوساڃي جيئن ٽو ٻَڪر"

(جام خان).

(اسم خاص). هڪ نئي جو نالو. هڪ مڪان جو نالو. تعلقي ميرپور خاص ۽ تعلقي ڊيري محبت ۾ ديهن جا نالا.

● کُرْڑِي ع کُرْڑِيُون: ث. لٽ- کُڙِي. ڪاوڙ.

▬ کُرْڑِيُون هٿڻُ: لتون اڇلائڻ- ڪوشش ڪرڻ- همت ڪرڻ. رڙيون ڪرڻ- دانهون ڪرڻ- تڪليف ۾ اچڻ- بيهوش ٿيڻ.

● کَرْڑِيَنَ ع کَرْڑِيَنُون: ث. اصل لفظ (خَرْڑِيَنَ). هورو- ڪڙيو.

● کَرِسُ ع کَرِسَ: ذ. ڪڪڻ يا گاهه جو ڦهيل جُوٽو- ڪرڪٽي- ڪوسڙو- ڪوتڙو- سپاتو- چمپل. ناز نخرو- لاڏ ڪوڏ.

"ساهڙ ڏاران سوهڻي، ڪوٽيون ڪَن ڪَرَسَ"

(شاه).

▬ کِرْسائِيُ ع کِرْسايُون: ث. حرڪت- گيسر- سيڙ- ڪوسڻتائي- سيڙاپو.

● کِرْسُ ع کِرْسَ: ذ. صفت. ڪمزور- ضعيف- ڪنجهڻي ميتي- ڪچو- ٽاڪائون- پُتو- فاني- ٻي بقا- بي جتاء- ڪِڻ پَنگر- ڪِڪ- ڪن جو- گهڙيءَ جو- ڪِڻ پَنگ- چلچلائُو. تمام وڏو- جهونو- جهور پوڙهو.

● کُرْساڙو ع کُرْساڙا: ذ. مرض جو هڪ قسم. (جنهن ۾ جانور جا ڪُرَ سڙي يا لهي پوندا آهن).

● کِرْسَ ع کِرْسُون: ث. حرڪت- گهسڻ- سيڙ- ڪوسڻتائي.

● کُرْسِلِيُ ع کُرْسِلِيُون (ل. ث): ث. ڪري جي پير جو نڪهن (ث). جانورن جي پيرن جي پُٺ ۾ سنهيون ۽ تڪيون سگوڙيون.

● کِرِسَڻُ: ذ. هڪ گاهه جو قسم جو اٺ کائيندا آهن. (ٻوٽيءَ جو هڪ قسم. وڏين ٻِڻن تي اُپري، سدائين سائو، ڪرين ۽ آڻن جو ڪاڏو).

● کِرِکُ ع کِرِکَ: ذ. وڏو چڙو- چٽو- مٽر. (جانور کي ڳچيءَ ۾ پڏن)

"کِرِکَن جا ڪَڙ ڪا، سونهان ٽڙس سير ۾"

(شاه).

▬ کِرِکِ دَهَڻُ: ڪنهن ايندڙ حادثي لاءِ بي آرامي ٿيڻ- ڪنهن ڳالهه بابت صبر نه ڪرڻ.

● کُرْکَ ع کُرْکُون: ث. جاڻ- سُڌ- خبر- ڪَلَ- گَمَ- سماع- سَمَڪَ- پروڙ- معلومات- ڪُڙڪ- خيال- ڪُجهه- ٽيٽ- پُڇ- اوساڻ- پاسَ- دهو- ترت- قياس- ڪلپنا- سَنْڪلپ- منوگت- پاڙ- فهم- سمجهه- نظر- اطلاع- اشارو. خارش- ڪنهر- ڪَنهارَ. آرانٽيڻ. ٽڏڙا.

● کُرْکانُ ع کَرْکانَ: ذ. چمپل جو جوڙو- ڪرڪٽ- کَرْڪٽو- پادر يا پراڻو جُوتو- جُتو- موچڙو- جُتي.

● کَرْکَرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● كَرْكَتُ ۽ كَرْكَتَ: گاه جون ٿهيل جُتيون، جي جبل جا ماٿهو پائين. جتيءَ جو پادر- كرڪاٽ - كرڪيٽو - چاكيڙي - سٽبل - جُتو - كتلو - كڙاوا - كڙاوائون.

▬ كَرْكيٽُو ۽ كَرْكيٽا: ذ. (جبل ۾) پيش ۽ كجيءَ جي پنن مان چمپل جهڙي ناهيل جُتي - كَرْكاٽ - كرڪتُ - جُتي - چاكڙي.

● كِرْكَتُ: مصدر. خوش كرڻ - راضي كرڻ - پرپائڻ - ريجهائڻ.

● كُرْكَتُ (ل): مصدر. كَنگهڻ - نِڙيءَ مان آواز كڍڻ. (كُرْكيو - كُرْكندو - كُرْكيل).

▬ كُرْكُوْ ۽ كُرْكا: ذ. كنگهه. آواز - كڙڪو - سُرڪات - گهوگهرو.

● كِرْكِيٽُو ۽ كِرْكِيٽا: ذ. درياء جون كوڏيون.

● كَرْكُوْ ۽ كَرْكا: ذ. چوپائي مال كي گچيءَ ۾ پڌل گهنڊ - چڙو - مَٽر - دَنبَرُ - دَگر - سانير. كڙڪو - آواز.

▬ كَرْكُوْ پَڌَڻُ (ل): گوڙ كرڻ - گهوگهرو هڻڻ. آواز كرڻ.

▬ كَرْكِيُ ۽ كَرْكِيُونُ: ث. گهنڊڙي - تلي - مَٽَرُ - چڙي - مال جو سنيالو. (ك).

● كَرْكُوڏُوْ ۽ كَرْكُوڏا (ك): ذ. سمنڊ جو كوڏ - كوڏو.

● كُرْكُبِيٽُوْ ۽ كُرْكُبِيٽا: اهو جيت جو اونداهيءَ ۾ چمڪي - كَرْكَتُ - تاندااٽو - كُڙكُبيتو.

● كَرْكَتُ: ذ. اونداهيءَ ۾ چمڪندڙ جيت - كُڙكُبيتو - تاندااٽو.

● كَرْكَتِيُ ۽ كَرْكَتِيُونُ: ث. كِيرِ ٿهي واري كنگهه - وڏي كنگهه - كُوڪ كنگهه - كيرٽيو.

● كِيرْكِيرْ: ث. (سن. ككك = كل) اجائي ٿهه ٿهه - كِلِ كِلِ.

● كُرِ كُرِ: ث. (سن. كَرْجّ = كِيرنهن) خارش - خارس - كنهر - كنهه. كرسرو - كرنهن. تِرتِر. سُرسُر - كُچ كُچ - چڪتاڻ - ڏرڙو. عرض پرستي - تقاضا - وچُڙ - پندي - گهُر گهُر - سخت آزي نيزاري - كُركُر. (سن. كُر = آواز كرڻ) ككڙ وغيره جو آواز.

▬ گُرْكُرْ ٿهي: آتي جو آتي - انهن ئي پيرن تي - پوري جا پورا.

● كَرْكَروُ ۽ كَرْكَرا: ذ. (سن. كُشْرُ = كُرڙڻ. ف. خَرْخَره = كَرْكَروُ) گهوڙي جي بُٽ تي قيرڻ لاءِ لوهي قٽي - سكل توري - كريرو - بُرش - كُرڙو - كَرْكَٽو. جهيڙو. كنهن ماٿهوءَ جي موت جو پڌائڻ ۽ پوءِ دلداري ڏيڻ واري حالت.

▬ كَرْكَروُ هَٽَڻُ: گهوڙي جو بُٽ صاف كرڻ.

▬ كَرْكيڙوُ ۽ كَرْكيڙا: ذ. گهوڙي ٽكي صاف كرڻ جو هك اوزار - كَرْكَروُ - كركٽو. سكل توري. بُرش. (اسم خاص). كراچي ضلع ۾ هك ديهه جو نالو.

● كَرْكَرِيوُ ۽ كَرْكَرِيا: ذ. صفت. بلكل چنڊو - نحس - بد بنياد - حرامي - بد معاش.

● كَرْكَسوُ ۽ كَرْكَسا: ذ. كَرْكَرو - كركڙو - گهوڙي جي صاف كرڻ جو اوزار. تُوري سكل. (ف. خَرْخِس = پكين كي قاسائڻ لاءِ ديب هيٺ پڌل پكي ملهالي يا هيڙو). دَبُّ. (ن - ب).

"كَرْكَسو ڏ خالي، آڏيو نه تہ پائلي".

● كِرْكِسوُ ۽ كِرْكِسا (ل): ذ. گوڙ - هُل - ڏمچر.

▬ كَرْكَسوُ پَڌَڻُ: گوڙ گهمسان كرڻ. كئپنس كرڻ. (ن - ب).

▬ كَرْكَسوُ كَرَڻُ: گوڙ گهمسان كرڻ. كئپنس كرڻ. (ن - ب).

● كَرْكَلوُ ۽ كَرْكَلا (ل): ذ. كركرو - كركڙو. گهوڙي كي صفا كرڻ جو اوزار - سكل توريءَ جو ٽكر.

● كِرْكِنُو ۽ كِرْكِنا: ذ. صفت. زبون حالت ۾ ٽيل - ذريون ذريون ٽيل - كُرچلو.

● كُڙْكَتُ: مصدر. ولوڙڻ. (كڙكيو - كڙكندو - كڙكيل).

● ڪتر ڪتڻو ع ڪتر ڪتا: ذ. گھوڑي کي صاف ڪرڻ جو اوزار - ڪرکرو - کرکڙو.

● ڪتر ڪيتو ع ڪتر ڪيت: ذ. صفت. ڏڏڻو - ڏکڻو - ڪڙيل - ڏڏندڙ - لچکڻو - ڍلو - ڪچو. ٻڌندڙ ترندڙ. اڻ سالڻ. بي پروسي - شکي - الڙندڙ. پگل تتل - جھونو - پڻتو. روگي - ڏکيو - ڏڪاري - رڳو - رڳ - رڳت - جيءَ جڏو. ڏجھارو. مرضيل. خالي. (اسم). کيکڙو - سيانتو (جيت) - سيانتي جون ڪلون، ھڏا، کوپا ۽ چيلر.

● ڪتر ڪيڻو: ذ. ڪڙڪيتو - مڪ جيڏو جيت اونداھيءَ ۾ چمکندڙ - تانبڙاٽو.

● ڪتر ڳ ع ڪتر ڳت: ذ. تلوار - شمشير - کڙڳ - کڳ.

● ڪتر ڳسو ع ڪتر ڳسا (ث): ذ. خلل - جھيڙو - کيڏو - جنجال.

● ڪتر ڳ ع ڪتر ڳ: ذ. (ھندن ۾) ڪپڙا رڳيندڙ ۽ ڪپڙن تي چاپا ھڻندڙ ھڪ قوم - کڙڳ ڪتي - کڙڳي.

● ڪتر ڳي: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

● ڪترل: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو. تعلقي گھيٽ ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

● ڪترل ع ڪترل: ذ. (سن. ڪتلھہ = اڪري) دوائن ڪٽڻ يا پيھڻ لاءِ پٿر جو ٽڪيل ٽانڊو - اڪرلو - پٿر جو ڪونڊو - حمام دستو - اڪري - ڪونڊي - ڪٽڙ - روھي - غبارو - ھيڙي - چڪ.

- ڪترل ڪرڻ: دوائون پيھڻ - گھوٽڻ - سنھون ڪرڻ.

● ڪرمت ع ڪرمتہ: ذ. ٽوٽو - ڦيٽو - جادو - منتر. فال - قار. شر - فساد. ڪوڙي پڪار - ڪوڙي دانھن - جوڻي شڪايت - ڪوڙي تھمت - ڪوڙو الزام - ڪوڙو بھتان - بي بنياد گالھہ. فريب. ڪاوڙ. عذر - بھانو. ميڻائي جو ٽيل اڪتر. راندیڪو. ٽولڙو - ٽول. تانبڙاٽو - ڪڙڪيتو.

● ڪرمون ع ڪرمان (ث): ث. مٽاڻ (ڪٽي). ڪتتل (سڪل) گوڙھا گوڙھا ٽيل.

● ڪترن ع ڪترن: ذ. جاءِ جي دروازي مٿان پاسيريون سرون ھڻڻ جو نمونو.

- ڪترن ڪي: خرن يا بچرن سنھن ڪي.

"خبر پئي ڪرن ڪي، تہ مونکي ڪندا ڪوءِ".

ڪر خراب ٿئين، ھيا ھچارا، پوريئي ڳليون پرين جون،
نہ چوڏاري چارا، سوين منھن ڪارا، سڙي انھيءَ سورم.

● ڪترنيو ع ڪترنيا: ذ. صفت. مضبوط - ڏکن سکن مان پار پيل.

● ڪرنجيو ع ڪرنجيون (ث): ث. مٽي ڪٽڻ لاءِ ڏاس مان ٽھيل پورو - ننڍڙو پورو.

● ڪرندا ھنج: جمع. ذ. ڪرندڙ ھنجون يا لڙڪ.

● ڪترندو ع ڪترندر: ذ. (سن. ڪشر = ڪرڙڻ. سن. کاد = کھہ. پرا. کرڙ - ڪڙي) چلتو - چوڏو (ڦٽ جو) - رھڙ يا ڦٽ ڦرڙي جو تازو نشان. ڦٽ ڦرڙي جو چٽي ويل نشان. خارش - گنر - ڪرنھن - ڪاڇي.

● ڪرندو ع ڪرنڈر: ذ. صفا ڪرڻ جو ھڪ اوزار - پٿر جو ھڪ ٽڪرو. روھي - صيقل. ڪرندو.

● ڪرنديو ع ڪرنديز: ذ. ڪڪڙ - ڪٺاڙي، چري وغيره جي ڏار ۾ پيل ڏڏ.

● ڪترنديل ع ڪرنديل: ذ. صفت. گدلو. بدچال.

● ڪترڻ: مصدر. (پرا. کار. سن. ڪتلھہ) ڪترجڻ - ڦٽڻ - ڪنو ٽيڻ - بگڙي وڃڻ - خراب ٽيڻ - بگڙڻ. نقصان پوڻ - ٽوٽو پوڻ - ھاڃو پوڻ. برشت ٽيڻ - ڏرم کان ڪرڻ - پليت ٽيڻ - ناپاڪ ٽيڻ. بد فعل ٽيڻ - نالائق ٽيڻ. چمڙ - چمي پوڻ - ڏونرو ٽي پوڻ (کير). متجڻ - ڦرڻ - بد لجڻ. وھنوار ۾ آلتو ٽيڻ. رھڙڻ - ڪرچڻ - ڪرڙڻ. (ڪترپو - ڪترندو - ڪترپل).

● ڪرڻ (ل): مصدر. ڪاڻ ۽ ڪنھن تيز شيءِ سان چلي صفا ڪرڻ - ڪرڙڻ. (ڪرٽيو - ڪرٽندو - ڪرٽيل).

● ڪترڻو ع ڪترڻا (ث): ذ. ٻيڙھي - ايڙ. ڪٽنب - ڪل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪرو٘ ۽ ڪرا: ذ. (سن. ڪَلَھ. ڏاتيءِ = ڏاٽا) ٻنيءَ ۾ اَنَ جي ڍڳ رکڻ جي جاءِ - لاباري بعد اَنَ جي سنگن رکڻ ۽ گاھڻ جي جاءِ. اَنَ جو ڍِڳ - اَنَ جو ڍير - هنبار - انبار - راھ - اَنَ جو ڍڙو - ڏڙو. (ان جو) ديرو - پيانبو - انبارخانو - ٻار. ڏاٽو. (ڪ. ل). (سن. ڪَلّ = پڪ سان) سچ پچ. (صفت). سُٽو - پلو - سچو - خاصو - اصل - راست - عمدو - خوب - چوکو - مَتُ - برحق - يڪارث - برحال - اوچو - شِدّ - خالص - چِند - اصيل - نيارُ. سٹيو - صادق - راستباز. زرخالص - ٽيٽ - ري ملاوت. ساڻيان - پورو - ٺيڪ - صحيح - درست. حقي - حلالي - نمڪ حلال - وفادار - پتورت (استري) - ستي - ايماندار - برابر. ٻيڻ - ڪڙو. سوادي - وٽندڙ. مڪيہ. سخت - ڏاڍو. (ث). ڪشيل - چڪيل - تنگيل - تنگ. تاڻيل (رَسو). زبردستيءَ جو - زوريءَ جو. (اسم خاص). ڪرا جمع: ھڪ ذات جو نالو.

▬ ڪرا ڏِيُنھنَ: ھندين جي پرڻ جي تاريخ ۾ چوٽ ٻن چئن ڏينھن جي ملندي آھي، مگر اھڙي ھندي، جنھن ۾ "ڪرا ڏينھن" لکيل ھوندا تہ چوٽ نہ ملندي - مُڙي جا پڪا ڏينھن.

▬ ڪرو٘ ڪَرَنُ: چوڪو ڪرڻ - ڏسڻ واڌسڻ - پرکڻ - ڪسوٽيءَ تي لڳائڻ. گوش ڪرو ڪرڻ - وڏي سڙھ ۾ ٻُڌڻ وارو واجھ دور گھيل ۾ ٽڪي ٻڌڻ (تہ واڃ کي ساڻھون ھلڻ لاءِ سڙھ ڪڍو ٿي ٻڌي).

▬ ڪرو٘ ڪٹائيُ: ڪٹائڻ. ساري ڇاڻيڻ - فتح حاصل ڪرڻ - سوپ پائڻ - سوپارو ٿيڻ - جيتڻ.

▬ ڪرو٘ لِکيو ڪيہ ڪرو٘ باسيو٘: زباني گالھہ لکپڙھ کان وڌيڪ وزنائتي نہ آھي - زباني انجام کان لکيل انجام وزنائتو آھي.

● ڪِرو٘ ۽ ڪِيرا: ذ. سٹڻو - پٽڻو - ٻيڙ ٻنو - نشان.

▬ ڪِيرا ڪيڏَنُ: ھر ڏنل زمين ۾ نديون ڪسيون ناھن. (ت).

● ڪُرو٘ ۽ ڪُرا: ذ. پاڪي - آستر و - اِستر ڪ - بليد. (صفت). مُڙيل ڪڙيءَ وارو، منڊ ڪائي ھلندڙ - پيرن ڪان ڏُنڊو يا مَنڊو.

▬ ڪُرو٘ ڪَٹَنُ: پاڪي ڪٽڻ - زيرناف ڪوڙڻ (ڪ) - ڪُڇا ڪوڙڻ.

● ڪَرُوارَ: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

● ڪَرو٘ٽِ ۽ ڪَرو٘ٽُونُ، ڪَرو٘ٽِيُونُ: ث. (سن. ڪَرُوَت = مسجد) نندي مسجد - نندي ديوار سان مسجد - ڪروٽ - عبادت گاھہ - خلوت.

● ڪَرو٘ٽُونُ: ث. ڪَروٽُون

"ھِنيُون ڏجي حبيب کي لڳ گڏجن لوڪ،
ڪُڏيُون ۽ ڪَروٽُون، اي پٽ سڳر ٽوڪ"
(شاھہ ڪريم).

● ڪَرو٘ٽَ ۽ ڪَرو٘ٽُونُ: ث. (سن. ڪَرُوَتَ = مسجد) نندي مسجد - نندي ديوار سان مسجد - ڪروٽ - عبادت گاھہ - خلوت.

● ڪَرو٘ٽَ ۽ ڪَرو٘ٽُونُ: ث. ڪروٽ - ڪچي ٽلھي تي بنا ڇت، نندي ٻٽ سان مسجد - عبادت جي جاءِ - نندي مسجد. (ذ). جبل جي دامن وارو ڪوٽ. ٻھراڙيءَ جو گوٽ.

● ڪَرو٘ڙَ ۽ ڪَرو٘ڙُونُ: ث. ديگڙي جي تري کي لڳل چانور - ڪروڙي - ڪُرڙ - ڪُرچٹ. (صفت). نادان - بيڪار.

● ڪَرو٘ڙِي٘ ۽ ڪَرو٘ڙِيُونُ: (ل. ڪ) ث. سِسِي يا مغز جو ھڏو. اوڪراٽ - ڪُرڙ.

● ڪَرُوسُ يا ڪَرُوسَ: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

● ڪَرو٘ھَہ: ث. (سن. ڪروھَہ = ڪاوڙ) ڪاوڙ. ڪَرُھَہ. جھيڙو

"اچن سڀي آرھہ سين منجھان ڪيُپُ ڪروھہ"
(جلال).

● ڪِرو٘ ڪَرو٘ ۽ ڪِرو٘ ڪَرا: ذ. صفت. ظرف. چڙ وچڙ - ڪِرو ڪر - ھيڏانھن ھوڏانھن - پکڙيل - اڻ سجائتو - اڻ سجلائتو - رولي وارو - گڙٻڙ وارو - گندگوڙ وارو - بي قاعدي - اَبتو سبتو - بي سجلو - ادلو گدلو. ڍرو. اڻ گھڙيو - اڍ نگو - بي ڍنگو - ڪُڍ نگو - بي ڍولو - ابتر. جڏو. مونجھاري وارو -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

خلل وارو - رولو وجهندڙ - فسادي. بدنام. چيڪرو - اتائو - اگلو - ميرو - ڪچيرو. بئوس. هڪين خيالي - ان هوندڙ وارو - مُفلس. غريب - بي وسعت.

= ڪِرُ و ڪُرائِي ع ڪِرُ و ڪُرائِيُون: چڙائي - ان هوندائي - مُفلسي - غريبي - بي وسعتائي - گدلائي - چيڪرائي - بي سَجلائي - ڪچرائي. ابتري - خلل - رولو - سونجهارو - گڙٻڙ.

● ڪُرِهَ ع ڪُرِهَ (ڪ): ول جو هڪ قسم. وڻ تي چڙهندڙ هڪ ول.

● ڪَرُهَڙُ ع ڪَرُهَڙَ (ڪ): ذ. اڻ جو هڪ ٽڙ - پاڪڙي تي ٽپڙ وجهڻ کان اڳ مٿس رکڻ لاءِ ڏاس يا آن جو ٿهيل هڪ ٽپڙ.

● ڪَرَهُنُ ع ڪَرَهَنُ (ڪ): ذ. ڪڪري وارو ميدان يا پٽُ.

● ڪِرِهَنُ ع ڪِرِهُونُ (ت): ث. خارش - ڪرڙو - ڪانٿهر.

● ڪَرَهُو ع ڪَرَها (ث): ذ. پٿر.

● ڪُرُڻاڳ ع ڪُرُڻاڳُونُ: ث. ديگڙي جي تري ۾ سڙي ويل پٽُ - آڪراڻ - ڪُرچڻ.

● ڪَرِئُو ع ڪَرِئا: ذ. (ع. خرج) ڳوڻ جو ٿهيل هڪ نمونو (سامان وجهڻ جو) - ڪڙئو - خرزين.

= ڪَرُ ع ڪَرَ: ڏاريون - ڪريل.

"ور سين وجهيو ڪاڻ ڪر سين ڪلون پائين" (شاهه. ڏهر).

● ڪَرِيُ ع ڪَرِيُونُ: ث. صفت. (سن. ڪَلُ = سچ پچ) سچي - صحيح - پوري پوري - چٽي - ٺيڪ - چٽي. سُٽي. (اسم). ٻول. (ت). پڪ - يقين. انَ رکڻ جي جاءِ - انَ جو گدام - وکار - ڪارخانو - استور. (سن. ڪلهه = بدمعاش) (صفت). ڪريل - ڪري پيل - خراب ٽيل. دائم المريض.

= ڪَرِيُ آسامِيُ: اهو آدمي جو ڏيتي ليتي ۾ سودو ۽ هجي - پروسي جوڳو آدمي.

= ڪَرِيُ قِسمَتَ (ڪ): قسمت تي چڏيل ڳالهه. "بانصيب!" "ڪَري قسمت وري مِلون يا نه مِلون" (جملو).

= ڪَرِيُ ڪَرَنُ: ٻول ڪرڻ - سود و پڪو ڪرڻ. انُ ڪرڻ - انبار ڪرڻ.

= ڪَرِيُ ڪُوٽِيُ: جهڙي تهڙي - سچي يا ڪڙي.

● ڪُرِيُ ع ڪُرِيُونُ: ث. چورايل مال يا وهت جي واپسي ڏيڻ لاءِ ورتل ناجائز معاوضو - پُنگ - چٽي - ڏنڊ - ڏاڻ. چوپائي جو پير - ڪُرُ - ڪرسلي.

= ڪُرُيا ع ڪُرُيا: ذ. پير - ڪُرُ.

= ڪُرِيُونُ چَرُجُنُ (ڪ): پير چرچڻ يا سڙڻ "اهڙي ڳالهه ڪيائين جو ڪُريون ئي چرجي ويون" (جملو).

● ڪَرِيارِيُ: اسم خاص. تعلقي گوئيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪَرِيبُ ع ڪَرِيبَ: ذ. ڦند - فريب - دغا - چند - دولاب - ويساهگهاتي - بازي. حرڪت.

= ڪَرِيبَتَ ع ڪَرِيبَتُونُ: ث. حرڪت - فريب.

● ڪَرِيٽ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪَرِيَلَ: ذ. صفت. خراب ٽيل - ڦٽل - بگڙيل - لُٻيل - گِيهيل. خراب عادتن وارو - ڪريل - ويل - نيريل - ساقط - پرشٽ - پَتَت - دِلُورُ - جلاني. پيسر - گدو - گاڏڙ - ڪارُ.

= ڪَرِيائِپَ خَرِيدَنُ: چريائيءَ جهڙا ڪم ڪرڻ.

= ڪَرِيوُ ڪِيڙُ: اڻ سڌرندڙ ماڻهو.

● ڪَرِيوُ ع ڪَرِيا: ذ. ريهه ڏيڻ لاءِ ڪم ايندڙ ڏاتُو.

● ڪَرِيوُ ع ڪَرِيا: ذ. تماڪ جي پوک جو هڪ ٻارو. باغ ۾ وڻن کي پاڻي ڏيڻ لاءِ نالي. پکيءَ جو هڪ قسم.

= ڪِرِيا ڪَيڏَنُ: هر ڏنل زمين ۾ لنڊڙيون ڪيون يا نالون ناهڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪُرُيوُ ع ڪُرُيا: ذ. تلوار جي ميان جي هيٺان چانديءَ جي چوٽي ـ ميان جي تري ۾ لڳل چانديءَ جو پٽُ ـ ڪنارِي ـ ڪُلِسُ ـ نوڪ. ڪَڙِ جيءِ نار جو هيٺيون پاڳو. گاهه ڪرڻ جو رنبو ـ گاهه ڪپڻ جي رنبي ـ ڇپر هيٺ جو رنبو.

● ڪَڙِ: ث. سُڪي زمين ۾ هر ڪاهيل زمين جي حالت ـ هر آيل زمين. زمين ۾ ڪلراٽو حصو.

ـ ڪَڙِ يُونُ ڪَرَڻُ: ٻنيءَ ۾ پهريون هرُ ڏيڻ ـ زمين تي سُڪي جو هر ڏيڻ.

● ڪَڙُ ع ڪَڙِ، ڪَڙُونُ: ث. ذ. (سن. ڪِلِي) تيلي ٻج جو تيل ڪيڏ ڪان پوءِ بچيل ڦوڳ ـ تيل نڪرڻ ڪان پوءِ ڪنهن به شيءِ جو بچيل مَتواد. ويايل مال جي ڪير مان ناهيل مَلائي ـ پِسُ ڪاڍهو. انَ جي ڪَرِي ـ انَ جو پاندو. (صفت). تمام گندو ـ گدلو ـ تيل سان ڀريل ـ سٽيو ـ چڪنو. بيڙو ـ ڪمينو ـ خراب ـ گهٽ.

ـ ڪَڙُ تيلُ نِڪرَڻُ: مطلب نڪرڻ ـ مراد ظاهر ٿيڻ ـ مقصد نڪرڻ. حاصلات ٿيڻ ـ پيدا ٿيڻ.

ـ ڪَڙُ تيل هُٿَڻُ: واسطو يا لاڳاپو هڻڻ ـ واسطيدار هجڻ ـ مطلب هجڻ ـ غرض هجڻ. الڪائتو هڻڻ. لاپ هڻڻ.

ـ ڪَڙِ ٿِيَڻُ: تمام ميرو ۽ سٽيو ٿيڻ.

● ڪِڙِّ ع ڪِڙُونُ: ث. هرُ ڪاهيل زمين جي حالت. هيئُسَ. گيهل.

● ڪَڙَا ع ڪَڙُونُ: ث. مال جي واڙ جي وات يا گسُ. ڪير ڏيندڙ چوپائيءَ کي نه ڏُهڻ يا نه ڏارائڻ ڪري ڪير جي اها حالت، جنهن ۾ ڪير پيڙ جي لائق نه رهي.

● ڪَڙَاتُ ع ڪَڙَاتَ (ڪ): آواز.

● ڪَڙَاڪَڙِيُ ع ڪَڙَاڪَڙِيُ: ذ. صفت. سالم ـ سچو ـ ثابت ـ سُٽو ـ سَڄُڙ ـ سٽويرو ـ صحيح سلامت ـ تندرست ـ نيرويو ـ اروڳ. تڱگسالي ـ ڪُرو ـ شُڌ ـ بي عيب ـ ٺيڪ ـ پڪو. پورو پورو. مضبوط ـ جاڏو ـ جبرو ـ پليارو ـ بَلِي ـ پَرَبَل ـ ڪَراڙو ـ سگهو ـ سڙو ـ سگهارو ـ سگهائتو ـ سَبر ـ زورائتو ـ زور پريو ـ قوّتي ـ ستائتو ـ توانو ـ سَتاڻو.

● ڪَڙَاهَ ع ڪَڙَاهُونُ: ث. ڪنڊن جو ڍنگهر جنهن جو ڪنڊن وارو پاسو سال جي واڙ کي ڏيڻي دروازو يا گسَ بند ڪيو آهي ـ واڙ کي بند ڪرڻ جو ڍنگهر ـ ڪَڙَهه.

"ڪَڙَاهه اڳيان ڪيپَ ڏاڍي ڏاتار جي"
(شاهه).

ـ ڪَڙَاهَ لتهَڻُ: گسُ ملي وڃڻ

"چورن اڳيان ڪڙاهه لهي ويئي" (جملو).

● ڪَڙَائِيُ (ث): مصدر. ڪاوڙائڻ ـ رنجائڻ.

● ڪِڙَائِيُ: مصدر. ميڙيل چوپائي کي ڏُڪ هٽي ٽاهڻ.

● ڪَڙَائُو: ذ. (پرا. ڪَڙَائُوٰ. سن. ڪاشت = ڪاٺ + پاد = پير + وَ هُ = هلڻ) ڪرڪٽ ـ ڪاٺ جي جُٽيءَ جو پادر ـ چاڪڙي.

● ڪَڙَائِيُ ع ڪَڙَايُونُ: ث. (سن. تائيڪا = آپائي) هوشياري ـ چالاڪي ـ چُستائي ـ ڦوڙتائي ـ جهونجهرائي ـ تڪائي ـ جلدائي ـ جل ڦٽاڪائي ـ برجستائي ـ ٽور ويرمي ـ چڙت ـ هشناڪي ـ بينلائي ـ فلڪ بحڪمي ـ آپائي ـ سڌائي ـ سوڌائي ـ سنوتائي. سوڌائي ـ سختي ـ ڏاڍائي.

ـ ڪَڙَائِيُ ڏِيَڻُ: سيکت ڏيڻ ـ مار ڏيڻ.

● ڪَڙِ ٻَڙِ ع ڪَڙِ ٻَڙِ يُونُ: ث. (سن. ڪشُر = ڪاٽڻ ـ ڪورڻ) هيٺ مٿانهين ـ ڪنڊون ڪوهيا ـ ٽاپڙ ٽوپڙ زمين ـ لاهي چاڙهي ـ خراب رستو ـ ڪهري زمين ـ سخت زمين ـ اها دونهين جي رنگ جهڙي زمين، جا مينهن ۾ نرم ۽ آس ۾ لوهه جهڙي سخت ٿئي ـ آر ـ ڪُهاڙ.

● ڪَڙُتالُ ع ڪَڙُتالَ: ڪَڙُتالُونُ: ث. (سن. ڪرتال) ساز جو هڪ قسم ـ ڪاٺ جي ٻن ٽڪرن کي هٿ سان وڄائڻ جو ساز. (صفت). تمام پوڙهي.

● ڪِڙُتوُلُ ع ڪِڙُتوُلَ (ل): ذ. صفت. ڦيڦو (ماڻهو).

● ڪَڙُتَنُ: ذ. ڪَلَٽر ـ لِٽر ـ پُراڻا پاد ر.

● ڪِڙِ پِتِ ع ڪِڙِ پِتُونُ: ث. جهيڙو جهٽو.

● ڪَڙُپوُلُ (ل): ث. تمام پوڙهي

"مائي تہ ڪڙپول لڳي پيئي آهي" (جملو).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪڙ٘پيلُ ۽ ڪڙ٘پيلَ: ذ. صفت. وڏي عمر وارو- پوڙهو. نهايت سمجهدار- سمجهو- تيکو- زمانه ساز- تجربيڪار- آزمودگار- دو٘پار. ڪتمست- بهادر.

● ڪڙ٘پيو٘ ۽ ڪڙ٘پيا: ذ. صفت. ٻچاڙو- لفاق وجهندڙ.

● ڪيڙ٘جڻ٘: مصدر. پڪڙجڻ- ٽيڙجڻ- ڪُلجڻ.

● ڪڙ٘دَرَ: ذ. صفت. ڪَڪيل- نانگ جو ڪاڏل

"زلف جي ڏنگ جو وڃي،
جيئن حال جوگيءَ سان ڪيم،
تنهن ڇيو ٿيندو اسان کان،
ڪيم ڪڙ٘دَرَ جو علاج"
(بلبل).

● ڪيڙ قِتِ ۽ ڪيڙ قِتُون٘: ث. ڪِتِ ڪِتِ- ڪِلڪِل- ڪُرڪُر- ڪِرڪِر- ڪيڙ ٻيڙ- گُهپي- ڪِتڪِت- ڪِتِپِت- ڪِتقِت- چقمقي- حُجت- تکرار- رڳڙو- جهيڙو- جهنگو- شور- هُل- فساد- جنگ- ڪيروڌ.

■ ڪيڙ٘قِتِيو٘ ۽ ڪيڙ٘قِتِيا: ذ. صفت. ڪِتڪِتو- ڪِرڪِريو- ڪِتقِتيو- ڪِروڌي- رڳڙائي- تکراري- جهيڙاگر- فسادي- دنگئي- قڏئي- حجتي- گهپير- گهپيخور- جهگڙالو.

● ڪڙ٘ڪِ (ت): ث. تاجيءَ جي تندن کي ڏيان هيٺ نه ٽيڻ لاءِ جهلَ.

● ڪڙ٘ڪَڻ٘: مصدر. (سن. ڪل = آواز ڪرڻ) ڪ ڪ ڪرڻ- وڄڻ. ڇڪو ڪرڻ- آواز ڪرڻ- ڙ ڙ ڪرڻ- ڏ ڏ ڪرڻ- ڪاءُ ڪرڻ- ڙڪو ڪرڻ- ڪڙڪو ڪرڻ- ڙڪو ڪرڻ- ڪاڻو ڪي ٽيڻ- ڪاڻو ڪي ٽيڻ- ڏهڪڻ- لڳڻ- کسڻ. وڙهڻ- جهگڙڻ. ڏڇڻ. ڏپ ڪرڻ. شروع ڪرڻ. هوشيار ٽيڻ- ڪَنَ ڪڙا ڪرڻ. ولوڙڻ.

"مون اڃا ڪيرلتبَ ڪانه ڪڙ٘ڪي آهي" (جملو).

■ ڪڙ٘ڪَ ۽ ڪڙ٘ڪُون٘: ث. خبر- سُڌ- اشاري ۾ خبر- ڄاڻ- معلوميت. آواز.

■ ڪڙ٘ڪات٘ ۽ ڪڙ٘ڪاتَ: ذ. آواز، جو ڪنهن شين جي لڳڻ سان پيدا ٿئي- ڪڙ٘ڪو- ڇڪو- پونيات- ڪڙ٘ڪاءُ- ڪڙ٘ڪو- ڇڪات- ڪيڙ ڪيڙ- ڪيڙ٘ڪيڙ- جهيڙ جهيڙ- ڪيڙ ڪيڙ. رم جهيم. مڙ مڙ.

■ ڪڙ٘ڪاءُ ۽ ڪڙ٘ڪاءِ: ذ. ڪڙ٘ڪات- ڪڙ٘ڪو- آواز- ڇڪو- پُڻ پُڻ.

■ ڪڙ٘ڪائڻ٘: مصدر. ڪڙ٘ڪو ڪرڻ- ڪڙ٘ڪات ڪرڻ- ڏڪ ڏڪ ڪرڻ- ڪيڙ ڪيڙ ڪرڻ- ڪيڙ ڪيڙ ڪرڻ- ڙڪات ڪرڻ- ڙڪو ڪرڻ- ڙڪائڻ- وڄائڻ- آواز ڪرڻ- پرلاءِ ڪرڻ. ڏڪائڻ- ڏر تي ڪڙو هڻڻ- ڏڪ هڻي آواز پيدا ڪرڻ.

■ ڪڙ٘ڪَ پتو٘ن٘: خبر پوڻ- سراغ ملڻ.

■ ڪڙ٘ڪيڙو ۽ ڪڙ٘ڪيڙا: ذ. صفت. ڪڙ٘ڪڙيو- جهڙجڙو- ڇڪڙو- ڇڪاتي- ڪڙ٘ڪاتي- ڪيڙ ڪيڙ ڪيڙيو- ڪڙ٘ڪو ڪندڙ.

■ ڪڙ٘ڪو٘ ۽ ڪڙ٘ڪا: ذ. آواز- ڪاءُ- ڇڪو- پُڻڪو- ڪِسڪو- ڪنهن شيءِ جي ڪرڻ يا لڳڻ جو آواز- جهنجڻ جي جهيڙ جهيڙ- واڇو- سٽ- ڪڙ٘ڪات- ڪيڙ ڪيڙ- ڪيڙ٘ڪيڙ- جهيڙ جهيڙ- ڙڪو- ڙوڪات- ڪڙ٘ڪ ڪڙ٘- سرڙاٽ. ڙوڪ. ڙوڪر- ڏڪ. گڙ٘ڪو- گڙ٘ گڙ٘- گوڙ. ڪونگهرو- خُرڪي.

■ ڪڙ٘ڪيدار٘ ۽ ڪڙ٘ڪيدارَ: ذ. صفت. ڪڙ٘ڪو- ڪڙ٘اڪيدار- ڪڙ٘ڪي وارو- آواز وارو- ڇڪاتي- ڪيڙ ڪيڙيو. تيز- چالاڪ.

● ڪڙ٘ڪِري٘: اسم خاص. لس ٻيلي ۾ هڪ ڪوٽ جو نالو.

● ڪيڙ٘ڪَڻ٘: مصدر. (اسم). وڄڻ- ڪِي وڄڻ. (اسم). پادر- موچڙا. مار. (ل).

● ڪڙ٘ڪِي ۽ ڪڙ٘ڪِيُون: ث. مينهن جي چڙِي.

● ڪيڙ٘ڪِي٘ ۽ ڪيڙ٘ڪِيُون: ث. دري- ڳڙڪي- جاري- جهروڪ- ڀت ۾ سوراخ. جاءِ ۾ ننڍو جارو. ڪُنيون در- چور در- ڳُجهو دروازو.

● ڪيڙ٘ڪِي لڳڻ٘: موت جو وقت ويجهو اچڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● كَتْرُ كُبِيمْتو ۽ كَتْرُ كُبِيمْتا: ذ. (سن. كرك = باھ + كَرْ يِتْ = جيت) آڏامندڙ جيت جو ھك قسم (جنھن جي پول مان اونداھيءَ ۾ چمكو ڏسڻ ۾ اچي - جُگنو - شب تاب - تانداڻو - كره كنڊي - كيره كڏ.

● كَتْرِ كَتَ: ذ. آڏامندڙ ۽ اونداھي ۾ چمكندڙ جيت - كَتْرُ كِيمْتو - جُگنو.

● كَتْرُ كَتْرُ ۽ كَتْرُ كَتْرُوُن: ث. نَتْرُ نَتْرُ - نڪ نڪ - آواز - جھڪو - پٽكو - وَجت - كَتْرُكو - واڇو - سُر سُر - سرڙاٽ - ڦڙ ڦڙ - كڙكاٽ - دروازي تي ھٿ ھڻڻ جو آواز - كپڙن جو پاڻ ۾ ٽڪرائجڻ جو آواز - مينھن جي ڦڙين جو آواز.

● كَتْرِ كَتْرُ كَرَنُ: آواز كرڻ - كڙكو كرڻ - وڄڻ - واڇو كرڻ. ڏانڊولڻ - چاڇولڻ - ڏند پيھڻ. وڙھڻ - ابتو سبتو ڳالھائڻ.

● كِتْرُ كِتْرُ ۽ كِتْرُ كِتْرُوُن: ث: جھنجٹي جي جھڑ جھڙ - چِڑ چِڑ - تيز تكڙو آواز. (دروازي جي كڙي جو يا گاڏي جي ڦيٿن جو). سنھي چرپر - حركت.

▬ كِتْرُ كِتْرُ لَھَنُ: آكٽ گھٽ ٽيھ - وڏائي لھڻ.

● كَتْرُ كَتْرُ: ث. (سن. كَتَ كَتَايَتِ = آواز). نڪ نڪ - آواز - جھڪو - پٽكو.

▬ كَتْرُ كَتْرَائِي ۽ كَتْرُ كَتْرَايُون: ث. سالميت - تندرستي - سٽو پرائي - مضبوطائي - كڙائي - نوبنائي - شِدّ - تازگي - خوشحالي.

● كَتْرُ گ ۽ كَتْرُ گُوُن: (سن. كَبْگ = تلوار) ترار - خنجر.

● كَتْرُ گِي ۽ كَتْرُ گِيُون: ث. (سن. كَتْرُ كَ = باھ). وڏي ھٿي سان مشعل - ڏياڻي - شعلو - مُنھ - ڏيات - آلو - شعاع - سوجھرو.

● كَتْرُ گ ۽ كَتْرُ گُوُن: ث. (سن. كبْ گ = ترار). تلوار - سِرواھي - شكليو - كنو - شمشير - تيغ - ترار - قاڊ - خنجر. "كَتْرُ گ پُراڻي كِيپَ ۾ گھوڙي ڏي ڏِتل واگ."

▬ كَتْرُ گِي ۽ كَتْرُ گِي: ذ. صفت. كَتْرُ گ وارو - تلوار وارو - ھٿياربند - سپاھي - جوڌو - جنگي جوان. گينبو (جانور).

● كَتْرِ گ (ل): ظرف. تكڙو - سگھو.

● كَتْرِ گ ۽ كَتْرِ گ: ذ. صفت. (سن. كَشْرُ = ليكا كيڻ). ھندكي ذات جو ھك قسم - كتري (رگاوت ۽ چُرَ جو كم كندڙ).

▬ كِتْرِ گ كَتِي: ھندكي ذات جو ھك قسم - كتري. (رگاوت ۽ چُرَ جو كم كندڙ).

▬ كَتْرِ گِي: ھندو كتين جي ھك ذات جو نالو.

● كَتْرَ گَانِي ۽ كَتْرَ گَانِيون: ث. صفت. ڏگھي - ڏگھي گچيءَ واري.

● كَتْرُ گَھَ: بي انداز گھٽائي - كَتْرُ گَھَ. "كَتْرُ گَھَ كَتْرُوُ رِي ۽ جا ٿيا. تنھيُن باغ بھار". (سكھڙ).

● كَتْرُ گِي ۽ كَتْرُ گِيُون: ث. گِيڙي - گِيڙِي - گِيڙ. مروڙ - سِيمْتَ - انگ آچلو - انگ لوچو - ڏَكٽي.

● كَتْرَنُ: مصدر. (سن. كَرُوُڊ = چِڑ) چِڑڻ - سڙڻ. آترڻ. (دل تان) - دل كچڻ - نه وٺڻ. روئڻ. "كِلتَنُ ۽ كَتْرَنُ، رُسن، پرچن پاڻ ۾".

● كِتْرَنُ: مصدر. ٽڙڻ - كُلڻ - نكرڻ - پورجڻ - آپرڻ - ڦٽڻ - پوكجڻ. چمكڻ - بھكڻ - جركڻ - جھلكو ڏيڻ. (تارن وانگر) - چند كڙڻ - روشنائي كرڻ. پير ساھيڙ - پسار كرڻ. مينھن يا ڏڳي نه ميڙڻ. وسامڻ - گل ٽيڻ - كِرَنُ. آكرڻ - ٽيڙڻ - ھٽڻ. ٽھڻ. پچي وڃڻ.

● كَتْرُ ٽِي ۽ كَتْرُ ٽِيُون (ث). ھر كاھڻ وقت وھت كي ھكلڻ لاءِ كامَ - لكڻ.

● كَتْرُو ۽ كَتْرَا: ذ. صفت. (سن. كَتْبِ = بيڙل) آپو - آپو بيڙل - سِڌو - سنئون. كڙھو - كُرْ ھو - لٽ - تُكي. عمود. ھكو بكو بيڙل. بندر تي جھاز بيڙل. كنھن جي سڌ تي بيڙل. تيار - چالاك - ھوشيار. سپتيو - سڌوپرو - بلكل سچو - بلكل پورو - راستباز. كڙاكيدار - كڙاكيدار - پورُوُ. (ريوڙيءَ وانگر). خوش - سكر - كتاكُرتو -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

تيءِ رو - بيماريءَ مان آڻيل - هوش ۾ آيل - چاق - تندرست - جوپ - تازو - نؤنو - نيڪ - جوڙ. (اسم). (سن. ڪنڊ = پڇڻ). ڪرهو - پيڙ - ديرو - زنبوٽو - جنب - متيءَ جو ڳوڙهو - اهو پٿر جو هر ڪيڙن وقت نڪري - سڪل گپ جو چاڙو - پٿر - مينڊ - چپ. ڪير ڏيندڙ جانور جي ميڙن جي مهل تي رهجي وڃڻ جي حالت.

▬ ڪڙوڙ تڙوڙ ع ڪڙا تڙا: ذ. صفت. سخت. تيکو - ڏاڍو (ڏ ڪ). ڦهڪائي هنيل - تکڙو - تيار - فرنو. ٺهڪڙو - ڦهڪڙو - ڦلڪي - ٺهنگهين مرد ين - هوشناڪيءَ وارو - چمڪيلو - خوش پوشاڪ. چست - وانڙو - چالاڪ - جل ڦٽاڪو - طاقت وارو - جوان مرد. تيکڙ - جهانجهرو - ڦڙت - برجستو. ٿور ويرمو - چرٻٽ - چرگندو. حاضر جواب. آگاهه - سرتيو - سرتيائتو - چپتائتو - هوشائتو - سوبتو - سياڻو - ساگو واگو - سڃيت - داناءُ - ڏاهو. سڌو سٽواتو. ڏڪو مٺو. (ث. ڪڙي تڙي ع ڪڙيون تڙيون).

▬ ڪڙو ٿيڻ: آڻي ٻيهڻ. چگو ڀلو ٿيڻ. تيار ٿيڻ.

▬ ڪڙوڙ پوڻ: ڪير ڏيندڙ جانور جو ڪير ڏيڻ جو ويلو رهجي وڃڻ.

▬ ڪڙوڙ ڏيڻ: ڪير ڏيندڙ جانور جو ٽڻ مان ڪير نه اچڻ.

▬ ڪڙوڙ ڪرڻ: آيو ڪرڻ (جهنڊو). چڪي ٻيهارڻ - وڻي آڻڻ (مئجسٽريٽ اڳيان). روانو ڪرڻ - موڪلڻ. سڌو ڪرڻ - سڌارڻ - ڏيان ڇڪائڻ. مچائڻ (جهيڙو) - دڪ ڪائڻ - جاڳائڻ - آڌارڻ - آپارڻ - جوش ڏيارڻ. چورڻ - چور ڇور ڪرڻ - چونگ ڪڍڻ. تيار ڪرڻ. ڏيان ڏيڻ. (ٻاهم) تيز ڪرڻ.

▬ ڪڙي تڙي: ظرف. يڪدم - ترت - سيگهه.

● ڪڙوڙ ع ڪڙا: ذ. ڪڙي (عضوو). جٽيءَ جو ڪڙيءَ وارو پاسو.

▬ ڪڙادار: مرداني جٽي (ڪڙيءَ سان).

▬ ڪڙا ڪٽڻ: وڏيون وڪون ڪڍڻ - ٻيرانگهون پترڻ.

● ڪڙوڙپ ع ڪڙوڙپون: ث. ڏاڍي مار - مار - سزا.

▬ ڪڙوڙپ ڏيڻ: مار ڏيڻ.

▬ ڪڙوڙپ ڪيڏڻ: هاها ڪرڻ - تنبهه ڪرڻ - دٻ پسائڻ.

● ڪڙڙ وڙ: ظرف. تڙ و ڙ.

● ڪڙهه ع ڪڙهون: ث. ترڙ ڪڪڙ جي ڳنگن ۾ سيخ - ڪڪڙ جي پير مٿان پيدا ٿيندڙ نهيش. ڪڪڙ يا تتر جو نڪتل تيکو نڪهن - چڪنبيارو سڏڻ. مال جي واڙ يا لوڙهي جي ڳهڻي - لٽنگهه - ٻنيو - گذر - گهٽ - رستو. لٽنگهه (گهر يا لوڙهي جو) تي ڏنل ڍڳهر. جاءِ - مڪان - هنڌ - اوطاق - جڳهه - آستانو. راهه - رستو - پيچرو - ڏس - پتو - نشان. برگهل - لوگهو - پلنڊ. وٽي - وڇوٽي.

▬ ڪڙهه بازڙ ع ڪڙهه بازڙ: ذ. صفت. سيخون هٽندڙ (ڪڪڙ). ڪڙهون هٽندڙ (ڪڪڙ). دروازي تي وهندڙ (ڪتو). ڏڪائي - ٻتاڪي - ڳڙشائي.

▬ ڪڙهه تهي ڪيڙ پيارڻ: ٽڏي تي ڪم ڪرڻ - بروقت ڪم ڪرڻ - ٺهه پهه ڪم پوروڪرڻ.

▬ ڪڙهه ڏيڻ: لوڙهي يا گهر جي لٽنگهه تي ڍڳهر رکي بند ڪرڻ.

▬ ڪڙهه ڪيڏڻ: تيتر يا ڪڪڙ جو تکو ڪنهن ڪيڏي جوان ٿيڻ. بلوغت کي رسڻ.

▬ ڪڙهه لٿهڻ: بندش مان نڪرڻ - آزاد ٿيڻ - آزادي حاصل ڪرڻ - ڇوٽڪارو پائڻ - نجات حاصل ڪرڻ. سڀ ليکا اورانگهڻ.

▬ ڪڙهه هٽڻ: ڪڪڙن جو هڪٻئي کي سيخون هڻڻ. تڪليف پهچائڻ. ٽوڪ هڻڻ - ٽوڪ ڪرڻ.

● ڪڙهوڙ ع ڪڙهوڙها: ذ. پيتر - پٿر - متيءَ جو ڳوڙهو. (اسم خاص). تعلقي سنجهوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪڙهيي ع ڪڙهيون (ڦ): ث. حقي جي ڦل ۾ تماڪ قابو ڪرڻ لاءِ وڏل ڳوڙهو - چغل.

● ڪڙهيل ع ڪڙهيلڙ: ذ. صفت. بلڪل ڏڳهو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪڙِي ۽ ڪڙِيُون: ث. سنهي ڪڪريءَ جو هڪ داڻو - نندڙو پٽر - ڪڙو - پٽري. اڇي مڻي. حقي جي قل ۾ تماڪ تابو ڪرڻ لاءِ ناهيل گول اڳر - چُغل. چاڪ - چونو - سيڙهي - سفيدي - ڪلي - اچاڻ. ٺارُ - ٽڪڙ. هڪ راند جي ساري. (ل).

▬ ڪڙِي ڪٽڻُ: جيتڻ - ڪٽڻ - سوپ پائڻ - فتح ڪرڻ. سينڊڻُ.

▬ ڪڙِي تڙِي: يڪدم، تُرت، جهٽ پٽ.

● ڪُڙِي ۽ ڪُڙِيُون: ث. (سن. ڪُرَ = ڪُڙِي) هڪ عضوي جو پاڳو - پير جو هڪ پاڳو - پير جو چيڙو - پير جي پچاڙيءَ تي گول سخت مشڪ - پير جو پويون پاسو. ڪُڇ جو ترُ - ڪانترو - مٽڪو. چمڙي جو ٽڪر - ٻُوٽ جي پوئڊ. (ل).

▬ ڪُڙِي تپائيڻُ: تڪڙ ڪرڻ - تاهوت ڪرڻ - پگهر وهائڻ - محنت ڪرڻ - ڪوشش ڪرڻ.

▬ ڪُڙِي ڪَرَڻُ يا ڪٽڻُ: پڇڻ - تڪڙو هلڻ.

▬ ڪُڙِي ڪٽڻُ: تڪي ڊوڙ پائڻ - ٽڪو پنڊ ڪرڻ - ڊُڪڻ. ماري مات ڪرڻ - سوپ ڪرڻ - فتح پائڻ - فتحياب ٿيڻ.

▬ ڪُڙِي ڪيهه لائيڻُ: آتي جو آتي روانو ڪرڻ - در تي بيهڻ نه ڏيڻ - هڪدم واپس موڪلڻ.

▬ ڪُڙِيُنُ تي زورُ رَکڻُ: پڄي جند ڇڏائڻ.

▬ ڪُڙِيُنُ سانُ ڪٽڪُڙِيُونُ پٽجڻُ: ڦوهه جوانيءَ جي آڪڙ ڏيکارڻ.

▬ ڪُڙِيُونُ ڪٽڻُ: ٽڪو هڻ - ڊوڙ پائڻ.

▬ ڪُڙِيُونُ ڪسائيڻُ: ڏاڍو روئڻ - رڙڻ.

● ڪُڙِيارِي آرُ: آها آر، جنهن سان جُٽيءَ جي مضبوط ٽوپو ڏجي.

● ڪُڙِيارِي آنبُورِيُ، جنهن سان ڪوڏريون جهلي گهڙجن.

● ڪُڙِيو ۽ ڪڙِيا: ذ. خرزين - هورو - جانو - هوري - ڪُوڻ - ٽيلهي - ڪوٽري - جهولي (برهمڻ جي ٻيگيا وڻ جي). فائدو - نفعو - ڪمائي "جُوا مان ڪهڙا ڪڙيا پڌندين؟" (جملو).

▬ ڪڙِيا ڪٽڻُ: فائدي وارو هڻ - فائدو پرائڻ - وَٽڻُ - نفعي وارو ٿيڻ - لاپ ٿيڻ - نفعو ٿيڻ - فائدو ڪرڻ.

● ڪُڙِيو ۽ ڪُڙِيا: ذ. (س. ڪُرَ = ڪُڙِي) ٻوٽ جي ڪڙِيءَ وارو چمڙو - ٻوٽ جي پٽڻين باسي ڪُڙِيءَ سان لڳل پتو، جو ڪُڙِيءَ کي متي ڪٽي - ڪُڙِي.

▬ ڪُڙِيا ڪٽڻُ: ڪڙِيون وڪڻ ڪڍڻ - وڏيون وڪڻ يا پرانگهون پرڻ.

▬ ڪُڙِيو ڪٽِي بيهڻُ: ڪنهن سان ڪم لاءِ تيار ٿيڻ.

▬ ڪُڙِيو ڪٽِي هلڻُ: ٽپو ڏيئي هلڻ. چال مارڻ. منڊ ڪائي هلڻ - ٽپ ٽپ ڪري هلڻ.

● ڪِڙِيا ڪائِيڻُ: ڏڪ جهلي اڇڻ.

● ڪُڙِيُو ۽ ڪُڙِيُڻا: ذ. سس قسم رکڻ لاءِ ڪاٺ جو ٿهيل نندڙو خانو - د ٻي - پيٽي.

● ڪُڙِيُو (ث): ذ. ماڻو - ٺڪر جو وڏو ٽانءُ.

● ڪُسَ ۽ ڪُسُونُ: ث. جهٽڪُ - ڪوهه - جهپَ - جهڙپو - لاماروَ - ڇِڪي - ڇِڪ - ڇِٽي - ڇِهي. ٽڪاءُ - حرڪت. آها پوک جا سنگ ڪيڏي مگر انُ نه ڪري - بنا انُ پوک.

● ڪُسُ ۽ ڪُسَ، ڪُسُونُ: ذ. ث. صفت. نندين ۽ سنهين آنين وارو (پلو). ماريل - چٽيل - اڏو ڳابرو - ڳهٽ. مرض لڳل پوک (جوئر يا ٻاجهري) جنهن جا سنگ پنن ۾ ئي مارجي وڃن ۽ ٻاهر نه نڪرن - ڪُڪِ.

▬ ڪُسُ ٿِيُ وَڃڻُ: سنگن جو پنن ۾ اندر ئي مارجي وڃڻ.

▬ ڪُسُ پَلُوُ: تمام نندڙين آنين وارو آنيارو پلو.

● ڪِسَ: ث. جهيڙو - جهڪڙو.

● ڪُسَ ۽ ڪُسُونُ: ث. ڏاند ڪي هڪلڻ لاءِ لڪڻ جي چوڪ ڏيڻ - چونگ.

● ڪُسُ ۽ ڪُسَ: ذ. صفت. ڏاڙهيءَ جا وار اصل نه آيل (ماڻهو) - ٻنا وارن (ڏاڙهي، مُڇ، ٿلو وغيره) وارو - ڪُسرو - وارن ڪيڏل. عورت جو مخصوص عضو. ڪاري جي گانگٽ جو هڪ قسم (رنگ اڇو، قد نندو اڏ انچ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● كيسائيڻ: مصدر. ڇڏائڻ.
● كَسْتو ج كَسْتا: ذ. صفت. رنجيده ـ ناراض ـ كاوڙيل.
ـ كَسْتو ڪاٽو ج كَسْتا ڪاٽا: ذ. صفت. سڌائين خفا ۽ ڪاوڙيل.
● كَسْتُورِي ج كَسْتُورِيُون: ث. (سن. كَسْتُورِي) جهنگلي ٻلن ۽ هرڻ جي ڏڻ مان نڪتل سُرهاڻ (ڪارا ڪارا داڻا خوشبودار ٽين جيئن پراڻي ٽئي تيئن زياده خوشبودار ٽئي) ـ مشڪ ـ عنبر ـ خوشبوء ـ هڳاءُ ـ بوء ـ بانس ـ ڏپ ـ ڪٿوري. هڪ سرهي ٻوٽي.
● كَسَرْ ج كَسَرْ: ذ: صفت. ويران ـ سُڃو ـ نٽلهو ـ خيرآباد ـ نِسڦل ـ غير مُثمر ـ ڍِلو.
● كَسْتَنْ: مصدر. باهمي زور آزمائي ڪرڻ.
ـ كَسْتَ ج كَسْتُون: ث. زور آزمائي ـ ڪُشتي ـ چٽا پيٽي.
● كِسْ پِسْ ج كِسپِسُون: ث. سُرهُر ـ چُٽيڻ ـ ريڙهي سيڙهي.
● كَسَرَ ج كَسَرُون (ل. ث): ث. خارش ـ ڪُهيڙ ـ ڪِرنهن.
ـ كَسَرُو ج كَسَرا: ذ. ڪُهيڙ ـ خارش.
● كِسَرْ قِسَرْ ج كِسَرْ قِسَرُون: ث. سُر پُر ـ ڪِسڦِس ـ چُٽيُٽ. ريڙهه پيڙهه ـ ڪِيهل ـ ڪِيات.
● كَسِرُو ج كَسِرا: ذ. فوتيءَ جي ٽئين ۽ ڏهين ڏينهن تي ڪيل ڪريا ڪرم ـ ختمودُرود. مانيـ خيرات ـ جُماٽو ـ چاليهو ـ بارهائو. واڪي حساب جي بندي. ريزڪي آمدني روانگيءَ جو حساب ڪتاب.
● كُسِرُو ج كُسِرا: ذ. صفت. بنا ڏاڙهي ۽ مُڇ وارو ـ كُسُ. نوڙهو ـ ڪنجو ـ لُسو. لُس ـ منو نڪ ـ لُسِرو ـ لسي منهن وارو.
ـ كُسِراڻُ ج كُسِراڻِيُون: ث. وارن جي اڇڻ واري حالت.
ـ كُسِرائِي ج كُسِرائِيُون: ث. (سن ڪلوات > ڪيش و هين = وارن اڇڻ واري حالت) وارن جي اڇڻ واري حالت. وارن جي نه هڻ واري حالت.

● كَسَرَ ج كَسَرَ: ذ. صفت. سُڃو ـ ويران ـ پينگيو ـ برپت ـ غيرآباد. (اسم). بنا داڻي سنگن وارو فصل ـ اوسرُ (زمين). ڪلر.
● كُسُ قُسُ يا سُسُپُسُ: ث. پاڻ م بلڪل آهستي ڳالهائڻ واري حالت ـ سُرپر ـ چُٽيڻ.
● كِسْكَنْ: مصدر. (سن. مَوَلَ: ڪِچڪَ = ڪِسڪڻ ـ پري ٽيڻ. ڪَسَ = نقصان ڪرڻ) هٿ مان ڦِسڪڻ ـ تِرڪڻ ـ ڦٽڻ ـ ڦسڪڻ ـ ٽِڙڻ ـ رڙهڻ ـ ڊَهڻ. تِڳڻ. ڪسڪي وڃڻ ـ تِڳي وڃڻ. پلجڻ ـ ڳسڻ ـ چوڪ ڪرڻ. نڪري وڃڻ (پير). نا وجي پوڻ ـ ڊهي پوڻ ـ ڪِري پوڻ. ڳسڪڻ ـ سِرڪڻ ـ رِسڪڻ. وَهڻ. هٽڻ ـ پري ٽيڻ ـ دور ٽيڻ ـ اڳتي وڌڻ ـ پريرو ٽيڻ ـ پڇي وڃڻ ـ گُم ٽيڻ ـ لِڪي وڃڻ. روانو ٽيڻ ـ آهستي آهستي نڪري وڃڻ. ڇنڊ هٽي وِهڻ ـ لِڪي وِهڻ ـ نِنيي هٽي وِهِڻ. ڪائنر ٽيڻ ـ گيدي ٽيڻ ـ ڊڇي پڇڻ ـ لِڪي پڇڻ. گسائي وڃڻ ـ نٽائي وڃڻ ـ لهرائي وڃڻ (ڪِرڪان). ڪِسڻ.
ـ كِسْكَ ج كِسْكُون: ث. پاڇ ـ پاڇڙ ـ آڏام ـ ڪسڪڻ جي حالت ـ پڇي وڃڻ جي حالت. آڏائي ـ سِرڪ ـ ڪِسڪ. ويهي گسڪڻ جي حالت ـ ريڙهو ـ ڪِسڪو ـ تِرڪو. نفرت. سُٽڻ جي ٻَچي.
ـ كِسْكائِيڻ: مصدر. هٽائڻ ـ ريڙهڻ ـ سرڪائڻ ـ پري ڪرڻ ـ ٽارڻ ـ هٽ مان ڪڍي ڇڏڻ ـ جدا ڪرڻ ـ روانو ڪرڻ ـ ٻئي هٿ موڪلڻ ـ دور ڪرڻ. موڙڻ. ٽيلهڻ ـ ڏِڪڻ ـ ڪهسڻ ـ اڳتي ڪرڻ ـ چورڻ ـ گسڪائڻ ـ ريڙهو ڏيڻ ـ تِرڪائڻ. لَمائڻ ـ نَشائڻ. لڪائي وجهڻ (ڪيسي م) ـ چورائڻ ـ چوري ڪرڻ ـ ڪٽي وڌڻ ـ ٽڳائڻ. هٿ مان ڪيرائي ڇڏڻ (غفلت مان).
ـ كِسْكَ سُورَ: محاورو. پاڇ ـ اڪ چنبي م تڪڙو نڪري وڃڻ جي حالت. ڪڙي ڪرڻ جي حالت.
ـ كِسْكَ سُورَ پَڙهڻُ: پڇي وڃڻ ـ ڪسڪي وڃڻ ـ لڪي وڃڻ ـ پڇڻ ـ پاڇ ڏائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= كيسكيٽو ۽ كيسكيٽا: ذ. صفت. ترڪٽو- قسكٽو - كيسكڻ جهڙو. بي پروسي - قرندڙ گهرندڙ.

= كيسكي وڃڻ: لڪي پڄي وڃڻ - سرڪي وڃڻ - رسڪي وڃڻ.

● كيسكوڙي (ث): ٿر ۾ هڪ سرندڙ جيت جو قسم.

● كسڪس ۽ كسكسون: ث. (سن. كسكس > كسكسر) پسٽ جو بج (طاقت وارو ۽ نشيدار ٿئي) - پسٽ جي ڪڻ - خسخس.

● كس كس ۽ كسكسون (ل): ث. چرپر - قسقس - سسپس - آهستي ڪيل آواز. هٿ چراند - ڪنيس.

● كسمكوهه: كسڻ قرڻ جي حالت - زبردستي - ظلم - ڏاڍ. لالچ - حرص. هيچ.

= كسمكوهه تي هڻڻ: قرتي هڻڻ - قر ڪرڻ.

● كسمر ۽ كسمرو: ذ. صفت. (ع. خصر) مڙس - پتار - پتي - ور - گهر وارو - شوهر. آقا - سائين - خصم.

● كسمانو ۽ كسمانا: ذ. رحم - دَيا - ميهر - فضل - مهرباني - ڪرپا - ڀاجهه - احسان - پلائي - پرساد - نوازش - عنايت - بخشش - عطا.

● كسڻ: مصدر. (سن. كشُ = نقصان ڪرڻ). جهڻ - جهت پائڻ - جهت وجهڻ - جهپو هڻڻ - جهپ هڻڻ - زبردستي وڻڻ - قرڻ - چيپي ڏيڻ. جهپو پائڻ - جهت هٿي ڪٽي وڃڻ - چڪي پائي ڪٽڻ. چنڻ - پٽڻ - روڙڻ - چنبي وڻڻ - ٽوڙڻ. هٿ چراند ڪرڻ.

= كسهيجاهه ۽ كسيجاءِ: كسيج.

● كسڻ: مصدر. (سن. ڪشي = گهٽجڻ - ناس ٿيڻ). تيرڪڻ - ڪيسڪڻ - قسڪڻ - ڪرڻ - قيڙڻ - ڏهڻ - چٽي پوڻ. قسمت جو ڏهڻ - پاڻ خراب ٿيڻ - پوڙو پوڻ - پوئتي پوڻ - تيرين پر ٿيڻ - ڏڪارجڻ - غريب ٿيڻ - ڪمزور ٿيڻ. سمهڻ - نقد ڪرڻ - پوڻ - سوپرو ڪرڻ. بي فڪر رهڻ. سُتجڻ.

قائڻ - ڪپڙي جو ٽُڻ ٽُڻ ٿيڻ. (ڪتڙ = مونجهارو پيدا ڪرڻ) ڪونسو - وڙهڻ - دشمني يا ويرڪرڻ - عداوت رکڻ. (اسم). ذ. دشمني - ويرو - عداوت.

● كسڻ: مصدر. وارن جو مرض سبب چٽڻ - ڪسجي وڃڻ - ڪسي وڃڻ - ڪوهجڻ - ڪونڊ جڻ - (وارن جو) ڪرڻ - چيڙڻ - چٽڻ. ڳري وڃڻ - چٽ ٿي وڃڻ - گهٽجڻ. پراڻو ٿيڻ - چوڙجي وڃڻ - جهونو ٿيڻ - بوسيدو ٿيڻ - بيڪار ٿيڻ - ڏيئي ونڊي رهڻ. (ڪپڙن جو) ڳرڻ - گسڻ - گاڻ - ڪائڻ - ڪسي وڃڻ.

= كسيو: (كسڻ مان زمان ماضي) - كسو - ڪرهو - چڙيو - چنو - چڃيو - قائو - پراڻو ٿيو - جهونو ٿيو - چوڙي ويو.

● كسو: ذ. (ف. كفش = جُتي). جتي - جوتو.

"پائي وڙيڙا پير ۾ منجهان كرس كسو"
(شاه).

● كسو لنڊو ۽ كسا لنڊا: ذ. هڪ جي گهاڻ ٻئي کي پڌائڻ واري حالت - ٻه ويڙهائڻ واري حالت - منهن تي خوشامد ۽ پرپٽ گلا ڪرڻ واري حالت - فتور - لائي چائي.

= كسا لنڊا كرڻ: نگيون ڪرڻ - ٻه جڻا ويڙهائڻ - فتور جاڳائڻ.

● كسيو ۽ كسيي: ذ. ث. صفت. مخنث - قر نه پيدا ڪندڙ - ڪدڙو - بي شهوت - هيجڙو - پيدائشي ڪانسواءِ - اپت ڪانسواءِ - بنا پراپت - خالي - سکڻو - ٽلهو - پالهو (جيئن فصل آن ڪانسواءِ) - ويران - سجو - ٽلهو (وڻ) - سنيد (زال) - پنڇڙ (گانءِ) - بي قر - آجايو - نسڪلو - سکڻو - بي داڻي - خالي - بنا نمڪ (ڪاڏو). ٻيڙي جو هڪ قسم جنهن جي هڪ پاتاري مٿون چونڪ نه هجي. آهو جانور، جنهن کي متاري يا طاقتور ڪرڻ لاءِ سندس خصيا (ٻيلا) ڪٽي ڇڏجن.

● كسيي لڏون: اسم. مٺائي جو هڪ قسم.

● كشامنڊ ۽ كشامنڊون: ث. (ف. خوش + آمدن = ڇڪو اچڻ). خوشامد - چاپلوسي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪِشْتِيرِيُ: ذ. اسم خاص. هندن جي هڪ ذات - ڪتري.
● ڪَشْتَ: گند - لڙ - گهمسان.
● ڪُشُولُ ع ڪُشُولَ (ڪ): ڪاڻ جو سوئو جنهن سان پڪو سبجي "آدِيُ ڪُشُولُ ڏي تہ ڏَرِيُ سِبانُ" (ڪ).
● ڪَڪَتَ (ث): ذ. ڪوشش ڪرڻ.
● ڪَڪَارِيتلُ ع ڪَڪَارِيتلَ (ث): ذ. شرارتي - لچو - بدمعاش - شرير - حرڪتي.
● ڪُڪَرُ ع ڪُڪَرَ (ث): ذ. هنداڻي جو وڊيل اڏ.
● ڪَڪَنُ ع ڪَڪَنَ: ذ. (ع. ڪَنَنُ) مردي جي مٿان وجهڻ وارو ڪپڙو - ڪفن - اوچاڙ.
— ڪَڪَنُڪوُسُ ع ڪَڪَنُڪوسَ: ذ. صفت. ڪفن چورائيندڙ. ڪنجوس - سوسو - ڪرپڻ - چمچوس - مکي چوس - چنجوس - سوسائتو - موذي - شومي - ڪدڇ - بخيل.
● ڪَڪُ ع ڪَڪ: ذ. تمام پوڙهو - تمام جهور - گهٽو پوڙهو - تمام ٻڍو - جهونو. "هيءُ تہ ڪَڪُ پوڙهو آهي".
● ڪِڪَ ع ڪِڪُونُ: ث. بدبوءِ - ڪِکاڻَ - ککائي - مڇيءَ جي ڏپ - ڇٽ - بوءِ - ڪِرنپ - ڏپ - مڇيءِ پلي يا گوشت جي بانس - ڪني بانس - ڏپ. گندگي - ڪچرو - گند. تمام سنهي مڇي. نشي ۾ چُور. (ت). ٽُلهو.
— ڪِکاڻ: ث. بدبوءِ - بانس - ڇٽ - عفونت - ڏپ - ڪرنپ - ڪِک.
— ڪِکائِيُ ع ڪِکائِيُونُ: ث. بانس - ڇٽ - بدبوءِ - ڪرنپ - ڏپ - ڪِکاڻَ - ڪِک.
● ڪُڪَ ع ڪُڪُونُ: ث. خبر - واقفيت - جاڻ - سڌ - سماءُ. (ت). آڪ جي ڪاوڙ. (ل).
● ڪِکارِيُ ع ڪِکارِيُونُ: ث. گدڙ جي اوناءِ - آوناڙ - دانهن - رڙ - واڪو گدڙ جو.
● ڪُکاڙِيُ ع ڪَکاڙِيُونُ: ث. ڇڇ.
● ککاڙِيُونُ ڪَڏَنُ: شڪست فاش ڏيڻ - هيسائڻ - وڙهڻ.

● ڪَڪَرُ ع ڪَڪَروُنُ: ث. زهريلي جيت جو قسم. ڏينهو جهڙو زهري جيت پر آن ڪان ننڍو ٿئي - ڏينهو - چيلاٽو - ککري. چيلاٽن جو ڇٽ - مانارو (ککر جو). ڏينهن جو ڪتڪ - ميڙ - ڏڻ - لشکر. (اسم خاص). ذات جو نالو. وڻ جو هڪ قسم.
— ڪَڪَرَ ۾ جِنُبُون آڇلڻُ: فساد مچائڻ.
— ڪَڪَرَ ۾ ڪَڙُوُ هڻڻُ: جهيڙو جاڳائڻ - معاملو ڪرائڻ - چربي يا لچ کي چيڙڻ - ڏڪائڻ - جاڳائڻ - چيڙڻ - چيڙائڻ - ڪپائڻ - ڪجائڻ - سندائڻ - هلاڪ ڪرڻ - دق ڪرڻ - ڪٽ ڪرڻ - جندڪائڻ - ورچائڻ - چنبڙڻ - بيزار ڪرڻ - پريشان ڪرڻ. شروع ڪرڻ - برباد ڪرڻ.
● ڪَڪَرُ: اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهہ.
● ڪُڪَرُ ع ڪُڪَرَ: ذ. ڪاري جي مڇيءَ جو قسم. هن جا ٻہ قسم ٿين: هڪ ککر، ٻيو ٻاجو ککر، آهو رنگ جو اڇو ۽ سِرَ تي ننڍڙا ڪنڌا ۽ سنهرا چلر، ويڪرو ڏگهو هيڏو پڇ - قد اڏ فوٽ ڪان ڏيڍ فوٽ تائين، وات ويڪرو ۽ پڇ سنهون.
● ڪِکِراتُ ع ڪِکِراتَ: گدڙ جي آوناڙي جو آواز - گدڙ جي آوناڙ.
— ڪِکِراتَ ڪَرَنُ: گدڙ جو ڪوڪڻ - گدڙ جو آوناڙ ڪرڻ. ڪنهن ڪم ڪان نٽائڻ لاءِ بهانو ڪرڻ - اڻڪل ڪرڻ. وڙهڻ - خرابي ڪرڻ. اجائي ڪوشش ڪرڻ - پنهنجي ڪَالهہ مچائڻ لاءِ بي فائدي ڪوشش ڪرڻ.
— ڪِکِراتِيُ ع ڪِکِراتِيُونُ: ث. صفت. گدڙ يا بگهڙ جي آوناڙ.
● ڪَڪِراڻِيُ: ث. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڪَڪِرِيُ ع ڪَڪِرِيُونُ: ث. وڻ جو قسم. هڪ لڪلڪدار ميوو جهلينڊ وڻ - ڪيدوڙي. ميڇ جو هڪ قسم. (اسم خاص). تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهہ.
● ڪُڪَرِ هاهُ: اسم خاص. تعلقي ٽڪي ۾ هڪ ديهہ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● كيكيڑاتُ ع كيكيڑاتَ: ذ. گندڙن جي وڙهڻ جو آواز.

● ڪيڪيڙو ع ڪيڪيڑا: ذ. ٻيرُ وغيره جو اندريون ٻج - ٽڏڙو - ڏڏيڙو. انب جي ڪڪڙي - ڪڪوڙي - پيتو - ڪوٽلو - ڪوئيرو.

- ڪيڪيڙيُ ع ڪيڪيڑيُونُ: ث. ڪارڪ جي ڪڪڙي - ڪيڪي - ڪوڪي. صُوف يا سنگتڑي جو اندريون ٻج - انب جو ڪوٽلو. ليسُوڙي - گيدُوڙي.

ڪيڪيسُ ع ڪيڪيسَ: ذ. مڪر - فريب - چنڊ - حيلو - ترڪت.

● ڪيڪيٽُ: مصدر. آلتي ڪرڻ - قئي ڪرڻ - اوچارو ڪرڻ - اوڪارا ڏيڻ.

● ڪيڪيٽُ: مصدر. هُرڻ - معلوم ٿيڻ - سُجهڻ - ياد هڻڻ - دل سان لڳڻ - ٽورو ياد اچڻ - ياد گيري دل ۾ لڳڻ - دل ۾ ڇُهڻ - سمجهڻ - جاڻڻ. (ل). گُڙڻ - وڙهڻ جو نمونو اختيار ڪرڻ.

"تون هاڻي ڪُڪيهن پيو، آءٌ انهيءَ کي جاڻان ٿو".

● ڪيڪوُ ع ڪيڪاَ: ذ. صفت. بيڪار ماڻهو - ڪنهن نه ڪم جو - نيڪار ماڻهو. دٻاءُ - ڏڪو - دَهمان - چنڊ - رعب.

- ڪيڪوُ پيڏَڻُ: هرو ڀرو دَٻائڻ - هيسائڻ - ڪُوڙا ناهه ناهڻ.

● ڪيڪوُ ع ڪيڪا: ذ. صفت. بدبُودار - گندو - بانسدار - چنڊارو - نرڪي - زحمتي - مڇيءَ جي بانس وارو - ڪينو. چڌو. (ث). (ث. ڪيڪيءَ ڪيڪيُون).

- ڪيڪوُ و ڪوُ ع ڪيڪا و ڪا: ذ. صفت. شرمندو - هڪوبڪو - حيران - ششدر - پريشان - گهبرايل - ويچون ويڙلُ - بتليل - بي خبر - منجهيل - شڪي ٿيل. پنڊُ - چنڊُ.

- ڪيڪوُ و ڪوُ ٿيڻُ وَڃڻُ: هوش حواس وڃائي وهڻ - حال ڪان بي حال ٿيڻ - شرمسار ٿيڻ - سُنجهي پوڻ.

- ڪيڪوُ و ڪوُ هُئڻُ يا ٿيڻُ: شرمسار ٿيڻ - سُنجهي پوڻ.

● ڪيڪوُٽُ ع ڪيڪوُٽَ، ڪيڪوُٽُونُ: ذ. ث. صفت. پوڙهو - ڪُراڙو - جهُور - ٻُڍو. (ث). پوڙهيءِ - ڪُراڙي - پيرسن.

- ڪيڪوڙُ ع ڪيڪوڙَ (ڪ): ذ. پوڙهو - ڪراڙو.

● ڪيڪيُ ع ڪيڪيُونُ: ث. ڪارڪ يا ڪنهن ٻُٽي ميوي جو اندريون سخت ٻج - ڪيڪڙي - ڪڪڙي - ڪارڪ جي ڪيڪيڙي.

● ڪيڪيُ ع ڪيڪيُونُ: ث. صفت. خراب - بدبوءِ واري - چنڊاري - ڪني بانس واري. (اسر). مڇي.

- ڪيڪيءَ ڪوڙُ: مڇيءَ جي ڪني بانس - بدبوءِ - چنڊ.

● ڪيڪ ع ڪيڪَ: ذ. صفت. تمام پوڙهو - جهُورُ - ڪُراڙو - ڪيڪٽُ.

● ڪيڪوُل وِدِيا: آڪاسي نروار يا علمِ هيئت.

● ڪيڪٽُ ع ڪيڪٻ، ڪيڪٻُونُ: ذ. ث. (سن. ڪيڙُ ڪ = ننڍي ترار). ڳڙڳ - تراڙ - تلوار - ترار - ڪيڙ ڳ - ڪنو

"وِئڙا ڪيڙُ ڪ ڪائيُ، وڃي جنت جوان ڳڏ يا"

پڪيءَ جو قسم - ڏنڊ جو ٻڪي (ٽيٽي جو قسم، ڏنگون، ڳڇي ۽ ڇُهنب ڏڳهيون، ٻُڌي ميرانجهڙي ۽ ٻيٽ اڇو). (صفت). پوڙهو - پيرسن - پير مرد - ڪيڪٽ. (ث). مڇيءَ جو هڪ قسم.

- ڪيڪٽ، ڪسائيُ: مفت جو ڏوڪرڻ - مفت ڪائڻ تي هيرڻ.

- ڪيڪيڙمارُ ع ڪيڪيڙمارَ: ذ. صفت. ڪيڙ ڳ مارينڌڙ - تلوار هلائيندڙ - جوانمرد - بهادر - دلير - بانڪو - جوڌو.

- ڪيڪيڙمارو ع ڪيڪيڙمارا: ذ. صفت. (سن. ڪيڙُ ڪ = ننڍي ترار + مر = مارڻ). بهادر - دلير - بانڪو - مردانو - جوانمرد - هيسُتوان - جوڌو - سُور ويرُ - نايڪ - ويرُ - پهلوان - بلوان - بٽلي - بليارو. (اسر خاص). ڳجهه پڪي. سانباهو - تياري - سٽبت.

● ڪيڪيڙيُ: اسر خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪيڪيڙيرَ: اسر خاص. مڇيءَ جو هڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪنڊل ع ڪنڊل : ذ. ڪيچ - فائدو - مٽو - سُڀي ڪمائي.
ـ ڪنڊل مارڻ : فائدو پرائڻ - نفعو وٺڻ - سڀي ڪمائي ڪرڻ - مٽو هٿ ڪرڻ.
● ڪنڊو ع ڪنڊا : ذ. ڇڀيءَ جو هڪ قسم - (بنا چارن جي، ڪنڌا وڏا ٿينس، ۽ ڪنڌا ڪلين کان ۽ هڪ ٻنيءَ تي، ڊيگهه ١ ڪان ٢ فوٽ، تور ٢ يا ٢½ سير ٿئي) - رڙو.
ـ ڪنڊي سان يقين شاهه ٿيڻ : بي زوري سان طاقتور ٿيڻ.
● ڪنڊو : ذ. صفت. چيڙاڪ - جوشيلو. ڇو "خوش ٿيو وينو ڪلندو ڪنڊو" (جملو. ل).
● ڪنڊي ع ڪنڊيون : ث. (سن. ڪڪڪ = ڪِلڻ). ناچ جو هڪ قسم - منهن جو ناچ جنهن ۾ مٽو چرندو ڦرندو رهي. جاڙي ڏڪائي هڪڙي خاص قسم جي آواز ڪيڻ جو نمونو - اجائي بڪ. مسخري - مشڪري - خوشي - سرهائي - روشو - تماشو.
ـ ڪنڊيون مارڻ : خوشي ڪرڻ - شادماني ڪرڻ - ڏسي ٺرڻ - وهسڻ - خوش ٿيڻ - گد گد ٿيڻ - سرهو ٿيڻ - چاتي ٺرڻ - مرڪڻ - جشن ڪرڻ - ڪچون ٽوڪڻ - بغلون هٿڻ.
ـ ڪنڊيو هٿڻ : موجون ڪرڻ - خوش رهڻ. بي فڪر رهڻ - ري ڳٽيءَ گذارڻ - آرام سان رهڻ - ڪچون ٽوڪڻ - بغلون ٽوڪڻ - خوشيون ڪرڻ.
● ڪنڊ ع ڪنڊون : ث. (سن: ڪنڊ. سن. ڪنڈ = چال - ڪنڊ) بدن جو مٿيون پوش - چمڙي - چمڙو - چرم - چوڙو - چوڙي - پوست - ڪوپو - اڏوڙ - چوڏو - چِيلُ (وڻ جو) - چلر - چلتو - تهه - ٻوهه - ڏهي - ٻهي - ٻُري (ٻاجهري جي).
ـ ڪنڊ آتارڻ : ڪنڊ - ڪل لاهڻ. سزا ڏيڻ - جت ڪرڻ - لاڪ لاهڻ - ڏاڍي مار ڏيڻ - پڇ ڪيڻ - ستڻ - ڏاگورڻ - ڪٽڻ - عقوبت ڪرڻ.
ـ ڪنڊ آڏيڙڻ : سخت مار ڏيڻ - سخت تڪليف ڏيڻ.
ـ ڪنڊ اندر گهيڙڻ : سڀي هٿڻ - اندر وجهڻ - انجيڪشن ڪرڻ.

ـ ڪنڊ پٽر ڊڇڻ : ڏاڍو ڊڇو هٿڻ.
ـ ڪنڊڙ ع ڪنڊڙ : ذ. صفت. ڪل وارو - خالي - پورو.
ـ ڪنڊڙ ع ڪنڊيڙ : ڪنڊن جو واپار ڪندڙ.
ـ ڪنڊيڙي ع ڪنڊيڙيون : ث. ڪنڊ - چمڙي - چمڙو - چرم - جِلد. (پائي جي) پڪال - سانداري - نندي مشڪ.
ـ ڪنڊ سُڪنڻ : آپرو ٽيڻ.
ـ ڪنڊ ڪاٽو ع ڪنڊ ڪاٽا (ل): ذ. سڙيل چمڙيءَ وارو. بي ترس - شوخ - ظالم - ڪنور - سنگدل - بي رحم.
ـ ڪنڊ لاهيڻ : ڪنهن ۽ جانور جي ڪل لاهڻ. مار ڏيڻ - سزا ڏيڻ.
ـ ڪنڊ ۾ مستُ هُجڻ : پنهنجي دل ۾ خوش هجڻ - پنهنجي موجوده حالت ۾ مگهن رهڻ.
ـ ڪنڊ ۾ هڏا وجي رهڻ : گهري ڪنڌا ٿي وڃڻ - بيماريءَ جي ڪري تمام هيٺو ٿي وڃڻ - اڌ ساهه باقي رهڻ.
● ڪِل ع ڪِلون : ث. (سن. ڪِلِمْكا < ڪڪڪ = ڪِلڻ). ٿهڪڙو - ٿهڪ - ٿهه ٿهه - ڪِلڪو - هاسي - مرڪ. خوشي - راحت - سرهائي - مزو - قرار - آنند. منهن ۾ سرهاڻ - مشڪ - پاپوهه. چرچو - گهبو - خندو - چٽر - ٺٺولي - رڙنشو - هنسي - ٺٺي - مذاق - ٽوڪ - خنده زني.
ـ ڪِلارو ع ڪِلارا : ذ. صفت. ظرف. ڪلائيندڙ - مزي جهڙو - ڪلائتو - ڪل جهڙو - ڪل جي ڳالهه. ڪلٽو - ڪلندڙ - مشڪندڙ - مرڪندڙ - ڪل منهون - خوش - سُهڻو. جنهن تي ڪل اچي. ٻيهودو.
ـ ڪِل خُوشي ع ڪِل خوشيون : ث. وندر - يوگ شوگ - چرچو - مسخري - ڪل ڪاپاري - ورونهه - رڙنشو - مزو - تماشو - گمت - رهسو - يوگ - ڪل يوگ - لٽڪو - رنگ - محفل - مجلس.
ـ ڪِل خوشيءَ ۾ : رضامنديءَ سان - ازخود - پاڻيهي - خود بخود - پاڻمرادو.
ـ ڪِلر ع ڪِلر : ذ. صفت. جيڪو گهڻو ڪلي - چرچائي - مسخرو - يوگائي - خوش طبعيت - مرڪندڙ - مشڪندڙ - ڪاندڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ ڪِلِڪارَ ۽ ڪِلِڪارُون ٿ: ث. ڪل- گھٽي ڪل- ڪل جو آواز.

▬ ڪِلَ ڪرائِڻ: چڙ ڪرڻ- ٽوڪائڻ- (پاڻ تان ماڻھو) ڪلائڻ.

▬ ڪِلَ ڪَرَڻُ: چرچو ڪرڻ- مذاق ڪرڻ- چڙ ڪرڻ- ٽوڪ ڪرڻ.

▬ ڪِلِڪو ۽ ڪِلِڪا: ذ. صفت. (زور سان) ڪِلَ ٺھڪڻو- ٽھ ٽھ- ھاسي- ڪِلَ پوڳ- ھَسُڪو- پوڳ شوڳ- چرچو- مُشڪ- ٻَھڪ- مُرڪ. ڳُجھي ڪِلَ- دَبيل ٺھڪڻو.

▬ ڪِلَ ڪاپارِي ۽ ڪِلَ ڪاپارِيُون ٿ: ث. ڪِلَ جي ڳالھ- گھٽپو- چرچو پوڳ- پوڳ شوڳ- وِندر. ٺٺولي- ڪِل- چڙ- مسخري. لاڇ- لٻاڙ.

▬ ڪِلُ ڪِلُ: ڪِلڪو- ٺھڪ- ٺھڪڻو. مشڪ- مُرڪ- ٻَھڪ. پوڳ- مسخري- چرچو. دوستيءَ جو ناتو- دوستي- سِڪ- آشنائي- محبت.

▬ ڪِل مُکُ ۽ ڪِل مُکَ: ذ. صفت. خوش طبعَ- ڪِلَ مُنھن.

▬ ڪِلَ مُکو ۽ ڪِلَ مُکا: ذ. صفت. ڪِلَ مُنھن- ڪِل منھون- ڪلمڪ- پوڳائي- چرچائي- مُرڪڻو- مُشڪڻو- خوش مزاج.

▬ ڪِل مُنھُنُ ۽ ڪِل مُنھَنُ: ذ. صفت. مُشڪڻو- مُرڪڻو- خليق- رِلٽو مِلڻو- ڪِلڻو- ڪِلَ منھون- خوش- سُھجو- ڪِلائيندڙ- فرحتي- خوش مزاج- خوش طبع.

▬ ڪِلَ مُنھُونُ ۽ ڪِلَ مُنھان: ذ. صفت. خوش مزاج- مُرڪڻو- مُشڪڻو.

● ڪَلاوَتُ ۽ ڪَلاوَتَ: ذ. مُنڊ- شروعات- ابتدا- اوائل- بنياد.

● ڪَلائِڻُ: مصدر. ڪَلَ لھرائڻ.

● ڪِلائِڻُ: مصدر. ھَنسائڻ- ٺھڪ ڏيارڻ- خوش ڪرڻ- راضي ڪرڻ- مشڪائڻ- مرڪائڻ.

▬ ڪِلائِيتوُ ۽ ڪِلائِيتا: ذ. صفت. ڪِلندڙ- مشڪندڙ- مرڪندڙ- موھيندڙ.

▬ ڪِلائِيندَڙُ ۽ ڪِلائِيندَڙَ: ذ. صفت. جيڪو ٻئي کي ڪِلائي- خوشيءَ ۾ آڻيندڙ- مُرڪائيندڙ- مُشڪائيندڙ- مسخرو- پوڳائي- چرچائي- ڪِلڻو- خوش طبعيت- مزيدار- ڪِلائڻو- وِندراڻيندڙ- رَڙنشائي- خوش ڪندڙ- راضي ڪندڙ. سڄي جھڙو- ڪِلَ جھڙو- ڪِلارو. عجيب- حيرت جھڙو.

● ڪَلَھِلي: ث. ڦَڙڦوٽ- ٽاڪوڙو- پاڄ- ھاءِ گھوڙا- مانڊاڻو.

▬ ڪَلَھِلي مَڇِي ۽ وَڄَنُ: ڦڙڦوٽ پڄي وڃڻ.

● ڪَلائِڻُ: مصدر. ڪولڻ جو ڪم ڪرائڻ- ڪولرائڻ- ڪَلَ ڪرائڻ.

● ڪَلَٽَرُ ۽ ڪَلَٽَرَ: ذ. اسم. پراڻي جُتيءَ جو پادر- ٽوڪرو- گھيتلو- گَسيتَرُ- سُڪل موچڙو.

● ڪَلَٽَرُ ۽ ڪَلَٽَرَ: ذ. (سن. ڪَل) پراڻو جُوتو- جھونو ٻُوٽ يا جُتي- اڌما جُتي، جيڪا گَھلي گَھلي ھلائجي- چِيتَرُ- ٽوڪرُ- ٽوڪرو- ڪَلَر- ٻُوٽ- جُوتو.

● ڪِلَ پَتِيُ: ڪوڏين سان راند ڪرڻ جو ھڪ قسم.

● ڪَلَپَتَرُ ۽ ڪَلَپَتَرَ: ذ. صفت. بي ھِمتُ- ڪمزور- بزدل- گِيدي- ڊرپوڪ.

● ڪَلَٽُو ۽ ڪَلَٽَا: ذ. صفت. شِفافُ- بَکَندڙ- آوجل- نرمل- صاف- ترپارشَروُ- پارد رشڪ.

● ڪَلَرُ ۽ ڪَلَرَ (ث): ذ. جھيڙو- فساد- رڳڙو- تَنَڪو.

● ڪَل رائِيُ ڏَرُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ ھڪ ڏيھ.

● ڪَلُووُ (ث): ذ. آٽ جي پنڌ ھلڻ جو ھڪ نمونو.

● ڪَلِيرِيوُ ۽ ڪَلِيرِيا (ث): ذ. تماڪ رکڻ جي چَمَ جي ڪوٽري.

● ڪَلِيڙِيُونُ ۽ ڪَلِيڙِيُونَ: ث. نندي مشڪ- سانداروِ- پخال- ڪَل.

● ڪَلَڦَرُ: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

● ڪَلَڦورُ: اسم خاص. ٻوٽي جو ھڪ قسم جنھن جا ڦڻ ۽ ڪائيون دوا جي ڪم اچن- ڪلڦورو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪنڪ ۽ ڪنڪَ (ث): ذ. ڏاريو - اوهرو.
● ڪِلڪوڙِيُ ۽ ڪِلڪُوڙِيُون (ل): ث. وڻ تي چڙهندڙ هڪ ننڍي جانور جو قسم - نوريڙو.
● ڪِلُ ڪِلُ: گهڻي - ڪل - ڪڙ ڪڙ - ڪلڪل - ڪروڌ. وسوسو - وهم - گمان.
● ڪَلَمُ ڪَلا: ذ. ظرف. ظاهر - پڌرو.
● ڪَلَڻُ: مصدر. جانور جي جسم تان چمڙو لاهڻ - ڪل آتارڻ - چمڙو لاهڻ چر - گوشت کان ڌار ڪرڻ - چوڙو لاهڻ. مارڻ - ستڻ - ڪٽڻ.
● ڪِلَڻِ: ث. اسم خاص. جوار جو هڪ قسم.
● ڪِلَڻُ: مصدر. (سن. ڪٽڪٽڪ = ڪِلَڻُ). ٺهڪ ڏيڻ - خوشي ڪرڻ - مرڪڻ - مشڪڻ - خوش ٿيڻ - سرهو ٿيڻ - راضي ٿيڻ - نهال ٿيڻ - پرسن ٿيڻ. ٽوڪ ڪرڻ - خنڊا ڪرڻ - چٿر ڪرڻ - هاسي ڪرڻ - مسخري ڪرڻ - ٽوڪبازي ڪرڻ.
- ڪِلَڻائي ۽ ڪِلَڻايُون: صفت. خوشي - مزو - فرحت - وندر - رؤنشو - ڪل خوشي - رهسو. (ڪِلڻ جي) عادت - مشڪ - مرڪ.
- ڪِلَڻُو ۽ ڪِلَڻا: ذ. صفت. مشڪڻو - مرڪڻو - خوش طبع - هسڻو - ڪلندڙ - ڪل منهون - خوش - مُهجو - ڪلمڪ - ڪل منهن - ڪلائيندڙ - مزي جهڙو - ڪلارو - ڪلائتو - چرچائي - چرچي جو.
- ڪِلِيُ ڪِلِيُ آوندو ٿي پَوَڻُ: ڪلي ڪلي ڪيرو ٿيڻ - ڪلي ڪلي آڏ مڙو ٿيڻ - تمام گهٽو ڪلڻ - ڪلي ڪلي ساڻو ٿيڻ.
● ڪَلَڻُ: مصدر. (سن. ڪَشْرُ > ڪَرْنِيُ = ظاهرُ ٿيڻ). پتجڻ - ڪلي پوڻ - ڦڙڻ - مڪڙي جو گل ٿيڻ. پڌرو ٿيڻ - ظاهر ٿيڻ - آپتجڻ. وڌڻ - ويجهڻ. گند چڙڻ - رسي جو آپتجڻ. ويڙهيل شيءِ جو پڌرو ٿيڻ - روشن ٿيڻ - معلوم ٿيڻ - پڌري پٽ ٿيڻ - نظاري آڇڻ. ويڪرو ٿيڻ - ڪشادو ٿيڻ - آڪلجڻ - چڙڻ - ڏرو ٿيڻ - چٽڻ - گهر گهلو ٿيڻ - ڦلهڙو ٿيڻ - چڙواڳ ٿيڻ - آزاد ٿيڻ. هلڻ - هلي وڃڻ - عام آشڪار ٿيڻ - عام ٿيڻ. خراب خوار ٿيڻ - ڏنو ٿيڻ - (ڪلڻ) هاب ٿيڻ - قائل (ڏڪڙُ) - ظاهر ٿيڻ (لڇائي) - پڌرو ٿيڻ - (پڙڻ) - ظاهر ٿيڻ (گُجهه) - گهالهه واشگاف ٿيڻ. صفا ٿيڻ - صاف ٿيڻ - چگو لڳڻ - ٺيڪ بيهڪ وڻڻ - مڙو ٿيڻ (آواز) - سريلو ٿيڻ - چمڪڻ - چلڪڻ - تجلو ڪرڻ - جوپن نڪرڻ - نڪار ڪيڏڻ - (منهن ۾) لالائي اچڻ. شروع ٿيڻ - قائم ٿيڻ - سيڌو. آپتيل ٿيڻ - پٽڻ. خاموشيءَ بعد گهالهائڻ. واءُ جو لڳڻ. آسمان ڦڪرو ٿيڻ.
- ڪَلُوُ پاڙِيُ: پلر جو پاڙي - مينهن جو پاڙي بمقابل ٻدل پاڙي.
- ڪَلُڻي منهن گهالهائڻ: ظاهر ظهور گهالهائڻ - سنئين سڌي گهالهه ڪرڻ - به چاپڙو نه ٿيڻ - دل ۾ دغا نه رکڻ.
- ڪَلِيُ پَوَڻُ: راز ظاهر ٿيڻ.
● ڪَلِيَلُ ۽ ڪَلِيَلَ: ذ. صفت. آپتيل - پتيل. ظاهر ظهور - پڌرو - ظاهر. تڙيل (گُلُ) - پري (ڪچهري) - عام (مجلس) - چالو (حسابُ). خلاصو - ڪشادو - وسيع - ويڪرو - فراخ - موڪرو - چوڙو.
● ڪِلِيڙِيُ: اسم خاص. زناني سٽ جي ڪپڙي جو هڪ قسم، جنهن تي ڦٽڻ جي نموني وانگر تيڙيل جدا جدا رنگن جا پٽا هجن جي گهٽا ڏسڻ ۾ اچن.
● ڪَلُوُ ۽ ڪَلا: ذ. (سن. ڪَتَهُ. ڪَتَ = جُتي) جُتيءَ جو هڪ پاد - موچڙو - پادر - جُتي - سَپاتُ - چمپل - چاڪڙي - ڪَرڪَٽ - پڳ رکڻي - ڪِلتر - چٽتر - ٽوگرو - مارڪٽ.
- ڪَلا ڪائِيُ: موچڙي سان مار ڪائڻ - جوتي سان مار ڪائڻ - موچڙا ڪائڻ - پادر ڪائڻ - جوتا ڪائڻ - ٽوگرا جهلڻ - مار ڪائڻ - ڪُٽجڻ.
- ڪَلا ڪَلا ڪَرَڻُ: دَبائڻ - ڪاوڙجڻ.
- ڪَلا هَٽَڻُ: موچڙي سان مارڻ - پادر هڻڻ.
- ڪَلُوُ ڪَٽَڻُ: مڙسي ڪرڻ - زبردستي ڪرڻ - پڪائي شروع ڪرڻ - سختي ڪرڻ - ڏاڍائي ڏيکارڻ - دٻاءُ رکڻ - دڙڪا ڏيڻ - پختائي ۽ سختيءَ سان ڪم ڪرائڻ - جمت رکڻ. "ڪَٽَڻُ ڪَلاوُ تہ ٿي پَلوُ" (مثال).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ ڪتلو ڪوهه ۾ وڇهڻ: جهيڙو شروع ڪرڻ- جهيڙو جوٽڻ - جهگڙڻ - وڙهڻ - دڙڻ. نافرماني ڪرڻ - چيو نه مڃڻ - چيو نه ڪرڻ - نه مڃڻ - بي ادب ٿيڻ - بي چيو ٿيڻ - نافرمان ٿيڻ - ڪنهن ڪم ڪرڻ کان انڪار ڪرڻ.

▬ ڪتلي ڪتلي ڪرڻ: لعنت ڏيڻ.

● ڪتلوڻي: ذ. اسم. هڪ قسم جو ميوو. (صفت). وڏي پيٽ وارو - گهٽو ڪائيندڙ.

● ڪتلول ع ڪتلول: ذ. (سن. ڪولاهل) غوغاءُ - هلڙ - غلغلو - ڪرڪل - آواز - ڪڙڪو - گهمسان - ختر ڪتلو - گوڙ شور - هاڪر ڪٽو - ڏمڙ - هٽبس - ڏماموَ.

● ڪتلي ع ڪتليون: ث. (سن. ڪل) پاڻيءَ جي سانداري - نديءَ جي حلال ٻڪر يا هرڻ وغيره جي ڪتل مان ناهيل پخال - مشڪ - سانداري - پخال - اوٺي.

● ڪتليٽو ع ڪتليٽا: ذ. اسم. چمڙ جي ڪوٽري - چمڙي جو نهيل ٽيلهو - (انگ) بنگ. ڪتل جو جوتو.

● ڪتليچي ع ڪتليچيون: (ث): ث. چمڙ يا اڳڙيءَ جي ڪوٽري.

● ڪتليرَ ع ڪتليرَ (جبل): ذ. ڪرڙ - ڪريڙ.

● ڪتم: ذ. ڪيميا - تحمل - نيهائي - نيٺڻ. ڪتم ڪتمندن ڪتيو، هارايو هوڏن" (سامي).

● ڪيما ع ڪيمائون: ث. (سن. ڪشتم = سهڻ) معافي - بخشش - مهرباني - پتڻ - ڪيميا - آسراڻ - رحم - ٻاجهه - دَيا - ڪرپا - احسان - ڪرم. صبر - ڏيرج - صبوري - تحمل - ٽامر - ڪاند - تيتڪشا - سهن شيلتا - برداشت. امدادي - مدد.

▬ ڪيمان ع ڪيمائون: صبر - تحمل.

▬ ڪيماوان ع ڪيماوان: ذ. صفت. ستار - دَيالو - ٻاجهارو - رحمي - غفور - رحيم - ڪريم - بخشڻهار. ڏيرجوان - صابر - صبرائتو - ڪتمندڙ - ڏيرائتو - برد بار - صبر ڪندڙ - ڏيرج ڪندڙ.

● ڪتماچ ع ڪتماچ: ذ. ث. وڃت جو هڪ قسم. راڳ يا راڳڻي جو نالو. (هيءَ مدر راڳڻي آهي، هن ۾ سڀ شڌ سُر ٽين ٽين رات جي ٻئي پهر ۾ ڳائجي).

● ڪتمان: اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙيءَ ۾ هڪ ديهه.

● ڪتمان: اسم خاص. هڪ ذات.

● ڪتماءُ: ذ. مُهلت - فُرصت - ويچو - عرصو.

● ڪتمتَ ع ڪتمتون: ث. نياز - نٽڻ - تواضع. ڏيرج - ڪيميا - برد باري.

● ڪتمڏانُ ع ڪتمڏانَ: ذ. فساد - جهيڙو.

● ڪتمڏنَ ع ڪتمڏنون: ث. ڪاوڙ - شوخي.

● ڪتمرو ع ڪتمرا: ذ. (ف. خمره = پيالو. ع. خمر = شراب). مٽيءَ جي ننڍڙي برتن جو قسم - نڪر جي ننڍي ڏڪي - پاڻي پيڻ لاءِ نڪر جو ٽانءُ - پيالو - ٽيپو - ڪپو - ڪترسو - جمن - آب خورو.

● ڪتمريُ ع ڪتمريون: ث. اسم. ڪتبر جو هڪ قسم.

● ڪتمڻ: مصدر. (سن. ڪشتم = سهڻ) نيمڻ - نٽڻ ڪرڻ - ڪميا ڪرڻ - ترسڻ - صبر ڪرڻ - تحمل ڪرڻ - ڏيرج ڪرڻ - ٽامر ڪرڻ. دير ڪرڻ - گيسرائڻ - لمڻ - ترسڻ - ٽيڪ - ٻيهڻ - ٽٽڻ - ٽمڻ - ٿهرڻ - سيڙڻ. (ڪوڏر سان زمين جو) ڪوڙجڻ.

▬ ڪتمندڙ ع ڪتمندڙ: ذ. صفت. ڏيرجوان - صابر - صبرائتو - ڏيرائتو - برد بار.

● ڪتمندن: صبر وارن. "چور ته لڳئي چاهه، ڪم ڪمندن ڪتيو" (شاهه، ڪلياڻ).

▬ ڪتمهج: ڪمڻ - معاف ڪرڻ - ڏوهه بخشڻ.

▬ ڪتميُ ڪائينُ: نٽڻ سان وقت گذارڻ - نياز نٽڻ سان رهڻ - حليمائي ڪرڻ - هيٺاهين ڪرڻ - نرمائي ڪرڻ - سانتيڪي نموني هلڻ.

● ڪيميا: ذ. (سن. ڪشتم > ڪشٽما = سهڻ، پرا. ڪٽما، چٽما) صبر - نياز - نٽڻ - سهن شيلتا. معافي - بخشش.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪيمياوانُ ع ڪيمياوانَ: ذ. صفت. ڪميا ڪندڙ.

● ڪنَ: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه.

● ڪنُ ع ڪنَ: ذ. (سن: ڪنَّد= پيچڻ). مانيءَ جو ٽڪر - ٽڪر - پور - پورو - ڳيو - چوٽو - ماني وغيره جو آڏُ. (ظرف). اڪل - اندازا - اڪل رُوءِ - لڳ - پڳ - ڏاري - ٽورو اڳتي - ٽورو پوءِ - قريباً (جيئن سڏُ ڪنُ يا سير ڪنُ). انگن جو ميڙ ڏيڪارينڊڙ عدد مثلاً ڏهاڪو ڪن - وڻهارو ڪنُ. آ ڪت. (سنديلو).

● ڪِنَ ع ڪِنُون: ث. صفت. (سن. ڪنا. ڪشڻ > ڪَشْنُ = پلڪ) پلڪ - گهڙي - لحظو - سيڪنڊ - پل - دَم - ڪِنَ - ساعت - منٽ - ذرو دير - ٽوري دير. (ظرف). ٽوريُ دير ۾ - جهٽ - جلدي. چنڊ جي پهرين تاريخن مان ڪو ڏينهن.

ـ ڪِنَ ساعِتَ: ٽوري دير - گهڙي - لحظو.

● ڪُنِ (ل): ث. آها زمين جنهن ۾ پير اندر هليو وڃي - واريائي زمين. مثلاً "رستي ۾ رڳي ڪُنِ آهي، گهوڙو تڪو هلي نٿو سگهي".

ـ ڪُنُ ع ڪُنَ: اسم خاص. سمنڊ جي مڇيءَ جو قسم.

● ڪُناجُ ع ڪُناجَ: ذ. صفت. نقصان - خرابي - خلل - ٽوٽو - ڇيهو. (ت - مشتاق).

● ڪُنارُ ع ڪُنارَ (ت). ذ. صفت. فساد - جهيڙو - رڳڙو - جهڳڙو - خنار. (مشتاق).

● ڪُنبُو ع ڪُنبا: ذ. اسم خاص. ڏنڊ جي پکيءَ جو قسم.

● ڪُنبيرو ع ڪُنبيرا: ذ. اسم. ڪُنبيرو.

● ڪِنبيون: انگ Mushrooms, Fungsu

● ڪُنبُ ع ڪُنبَ: ذ. پکيءَ جو آهو عضوو جو ان کي آڏامڻ ۾ مدد ڏئي - پَرُ - پنڪ - پُڇُ - ڪنب جو قلم - ڪاني - سوئو.

ـ ڪُنبيڙُ ع ڪُنبيڙَ: ذ. صفت. ڪنين وارو - پرن وارو - پکن وارو - پڇن وارو - پجر.

ـ ڪُنبيرُو ع ڪُنبيرا: ذ. پکوڙو - ڪُنبيڙاتيُ (مڇيُ جي).

ـ ڪُنبيڙُ ع ڪُنبيڙَ: اسم. پکيءَ جي هڪ پاسي جو پَرُ - ڪنيڙاتي - ڪنب.

ـ ڪُنبيڙاتيُ ع ڪُنبيڙاتيُونُ: ث. پکيءَ جي هڪ پاسي جو پَرُ - پکيءَ جو هڪ عضوو - ڪنب - پنڪ - پَرُ - پک - ڪنيڙ - پانهن - بازو - بال. مددگارُ.

ـ ڪُنبُ ڪُنبيڙاتيُون پُڄڻُ يا ڪوهِڻُ: نستو ڪرڻ - زوريڇڻ - بيوس ڪرڻ - مجبور ڪرڻ - لاچار ڪرڻ.

ـ ڪُنبيڙاتيُونُ ساهِڻُ: ڪجهه طاقت سارڻ - آڏامڻ جي ڪوشش ڪرڻ.

ـ ڪُنبيڙَن کي باهه لڳڻ: ڪاوڙ ڪرڻ - هيسائڻ.

ـ ڪُنبيڙوُ ع ڪُنبيڙا: ذ. اسم. پکوڙو - ڪنيڙاتي - پر - نيڊو ڪنب. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

ـ ڪُنبيڙِيُونُ ڪوهِڻُ: سخت مار ڪيڻ. ڪاوڙجڻ - تيز ٿيڻ.

ـ ڪُنبُ سِرُ ڪائِڻُ: تياري ڪرڻ - سنبت ڪرڻ - روانو ٿيڻ.

ـ ڪُنبُ سوُرَڻُ: ڪنب سيرَڻ - تياري ڪرڻ - ڪنب سرڪائڻ.

ـ ڪُنبُ ڪوڙَڻُ: منزل ڪرڻ - رهڻ - جاءِ ڪرڻ.

ـ ڪُنبُنُ ڪُٽوُ ع ڪُنبُن ڪُٽا: جنهن جا ڪنب ڪٽل هجن - بي طاقت - ڪمزور - نيٽلُ - ضعيف.

ـ ڪُنبُنِ ڪي رَتُ نه لائِڻُ: ڏڪ ۾ شريڪ نه ٿيڻ.

ـ ڪُنبُ نه هُڻَڻُ: پهچ نه هڻڻ - وسعت نه هڻڻ - هٿ پهندي نه هڻڻ - ڏن دولت نه هڻڻ.

● ڪُنبُ ع ڪُنبَ: ذ. (من. ڪُنْبَ) ڪنيءَ جو ميرن ڪپڙن ٺهڪائن جو ڪورو - آهو ٽانءُ جنهن تي ميرا ڪپڙا گڏي گرم ڪرڻ لاءِ چاڙهجن - ڪنيءَ جي ڪپڙن ڪاڙهڻ جي ديگ - ڪپڙن ڪاڙهڻ جي بني - ڪني جي نانڊَ يا نادي جنهن تي ڏوئڻ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪان اڳي ڪپڙا آپ مر سيڪجن- ڏوپين جو ڪوڙيل ٽيڻ جنهن مر ڪپڙا رڌجن- هڪ وڏو پيٽ جنهن مر ميرا ڪپڙا وجهي باهر تي رکجن- بني. جيٺ مهيني جي ١٣ تاريخ جو ڏينهن جنهن تي هندو زالون پوجا پاٺ وغيره ڪن. ڪڪ يا سارين جي ڪچي فصل جي پٽ لٺ واري حالت- ساريون جن جو ڪچيءَ مر ٿورو مٺيون حصو لڄجي- پليءَ پوک جون چوٽيون- لڙيل پوک جو واڌارو- سارين جي پوک جي آها منزل جڏهين ٽيڙلا وڏا ٿي ڪين. جوءَ ڪڪ پلا ٿيندا آهن تہ مٺان لٺندا آهن.

▬ ڪنياڻي: ڪپڙن جي ڏڪاريي.

▬ ڪنيپ چارَهٽ: ڏوبيءَ جو ميراڻ گهارڻ لاءِ ميرن ڪپڙن کي ديگ مر وجهي ڀاڻ تي رکڻ.

▬ ڪنيپ ڪرَڻ: ڪاڻن ڪاڻ سواءِ فقط سنگ لٺڻ.

▬ ڪنيپ لٺڻ: پلي پوک جا ڀن لٺڻ.

▬ ڪنيپ واءُ: پاڻي پيڻ ڪري آڻ جي پيٽ جو واءُ سان پرجي وڃڻ.

● ڪنيات: ث. هڪ راڳڻي ۽ سُر جو نالو. عورت جو پيار جو نالو- ڪنياتڙي. اڇاڻ- چنڊ جي روشنائي- چنڊ جو سوجهرو. (اسم خاص). هڪ شهر جو نالو. هڪ ڏيهي رياست جو نالو- (گجرات جي آلهندي طرف، اصل نالو "ستمياوت" يعني "ٽنب وارو" ڇو جو مهادیوَ کي ٽنب جي صورت وارو ديوتا سڏيو اٿن).

▬ ڪنياتڑِي ع ڪنياتڑِيون: ث. هڪ راڳڻيءَ جو نالو. پياري محبوبہ- سڄڻ- معشوقہ- جانب- پياري- دلبر- پريتما (عورت).

● ڪنيات ع ڪنياتَ: ث. هڪ راڳ ۽ راڳڻي جو نالو.

● ڪنياڻِيڻ: مصدر. ڪٽائڻ- ڇڄائڻ- ڇڄارائڻ- بُرو ڪرڻ.

● ڪنيٺ ع ڪنيٺت: ذ. اسم. ڏاند جي ڳڇيءَ جي مٺان وڌيل گوشت جو حصو- ڪنيٺ- ڪُونهٽ.

● ڪنيڙ ع ڪنيڙَ: ذ. مٽي مر پيل غليظائي- گند.

● ڪنيڙا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي آباوڙي مر هڪ ديهہ. هڪ شهر جو نالو. جيت جو هڪ قسم.

● ڪنيڙَ ناڻگَڻ: اسم خاص. تعلقي ڪڪڙ مر هڪ ديهہ.

● ڪنيڙو: اسم خاص. پرت جو هڪ قسم.

● ڪنيڙو: اسم خاص. تعلقي ڪپري سکرنڊ ۽ بدين مر هڪ ديهہ.

● ڪنيڙِيءَ ع ڪنيڙِيون: ث. ٻانهن- بازو. پرَ- ڪنيڙاڻي. برساتي جيت جو هڪ قسم. (اسم خاص). تعلقي ساماري مر هڪ ديهہ.

● ڪنيڙِيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪنيڙِيون: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد مر هڪ ديهہ.

● ڪنيل ع ڪنيلَ (ث): اسم. پڪيءَ جو آکيرو.

● ڪنيڻ: مصدر. ڪنيي وڻي اڇڻ- زبردستي آڻڻ- زوري ڪٽي اڇڻ- ڏاڏائيءَ سان وڻي اڇڻ- ڪاهڻ- جهلي وڃڻ. تڪڙو وڻي وڃڻ- آڏائي وڃڻ- جهٽي اڇڻ- جهپڻ.

▬ ڪنيي ڪٽڻ: قابو ڪري ڪٽڻ.

● ڪنيو ع ڪنيا: ذ. ڪوٽي- ڪنيي (ڪاڻ جي).

▬ ڪنيي ع ڪنيون: ث. ڪنيو.

● ڪنيو ع ڪنيا: پاٽيءَ جي پڪيءَ جو هڪ قسم (قد مر بدڪ جيڏو ٿئي). (اسم خاص). ٽر مر مينگهواڙن جي هڪ ذات. (ث). ڪنيي جو مذڪر. ٽرَ ملڪ مر پيدا ٿيندڙ پاڄيءَ جو هڪ قسم. جوپائي مال جي ڪنن مر ڏنل چير يا ڇهڪ- ڪڪڙ.

● ڪنيوتي ع ڪنيوتيون (ث): ث. هلڪڙي- هلڪي- سُوڪيمر.

● ڪنيور ع ڪنيورَ: ذ. اسم. ڪُهنبي رنگ سان مشابهت رکندڙ جانور جو هڪ قسم.

● ڪنيوري: صفت. ڏُهرو- آيرو- ضعيف- نبل- ڪمزور- لاغر- هيڏو- دربل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪنڊيورِي ٽِيٽ: ماٺهوءَ جو ڪارو ۽ ڏهرو ٽِيٽ - بيماريءَ سبب سنهڙو ٽِيٽ - آپرو ٽِيٽ - ضعيف ٽِيٽ.

ـ ڪُنڊِيُ ۽ ڪُنڊِيُون: ث. اسم. (سن: ڪُنڊِيُ. ف. ساروغ). برسات ڪانپوءِ واريااسي زمين ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ قسم جو اڇو ٻوٽو (پاڇيءَ جي ڪُم اڇي ۽ سندس نپوڙيل پاڻي اک ۾ پيل ڦلي جي ڪُم اڇي). قدرتي خشڪ اڇو قل - زمين جي اوپرڙ - سُپڙو - پُنڌقوڙ - ڪُنگِيُ - پٽ پوٽي - آٽوبَرُ.

ـ ڪُنڊِيُ ڏِيَنُ: ڪاري واءُ جي بيماريءَ سبب ڪن جي چوٽي وڍڻ.

● ڪَنڊُ ۽ ڪنجَ، ڪَنڊُجُون: ث. عاج جا چوڙا جيڪي ٿُونڊَ ڪان مٿي پائجن - پانهن جي مٿين حصي ۾ پاتل عاج جا چُوڙا - پانهن جي ڏُوري واري حصي ۾ وڌل عاج جي پانهين.

● ڪَنڊجِرِيُ ۽ ڪَنڊجِرِيُون: ث. (سن. ڪانسيءَ = ڪَنجهو). ساز جو هڪ قسم - وڄائڻ جي جهانجهه - ڪنجهي - دڦ - ڪڏڻ جي وڄائڻ جو هڪ ساز. (ت). خنجر - ڪتار.

● ڪَنڊجَڙَ ۽ ڪَنڊجَڙُون (ل): ث. اڻ سڌريل زمين - پَنڊجَر.

● ڪَنڊجَ ڪوٽِيُ ۽ ڪَنڊجَ ڪوٽِيُون: ث. (سن: ڪَنڊجَ = معدني شيون). زمين مان ڪوٽي ڪڍيل معدنيات - معدني پيدائش - معدني شيءِ - ڏاتو.

● ڪُنڊجَل ۽ ڪُنڊجَلُون (ث - ل): ث. (سن. ڪُنڊجَل = رَبَ). رب - آش - پيجي - ڪُرُپَل - رهڙو - راڙو.

● ڪَنڊجَنَ ۽ ڪَنڊجَنُون: ث. آ ڪ.

● ڪَنڊجَنُ: مصدر. خميس جون پانهون مٿي ڪرڻ - ڪڙو سميٽڻ - (پتلون جا پاسا) لانچڻ - آڇانگڻ - ورائڻ. ڇڪ ڏيڻ - ڇپي ڏيڻ. مار ڏيڻ. جماع ڪرڻ.

ـ ڪَنڊجَ ۽ ڪَنڊجُون: ث. (سن: ڪِشَجَ = تڪليف سان گذارو ڪرڻ). جٽ ڦٽ - تنبيهه - دڙڪو. ڪنهن شيءِ کي ڇڪ ڏيڻ جي حالت - ڇڪ - ڇپي - سٽ. زور - داب - ضرب. (ل). تڪليف - دقت - آڪ.

ـ ڪَنڊجَ جهلڻ: ڪنجي جهلڻ - سوگهو ڪرڻ. "خوب جهليائون ڪنج".

ـ ڪنج ڏيڻ: زور ڏيڻ - داب ڏيڻ.

ـ ڪَنڊجَ ڪَڍَنُ: داب ڪڍڻ - مار ڏيڻ - تڙي ڏيڻ - مارڻ - دٻائڻ.

ـ ڪَنڊجَ ڪَرَنُ: مار ڏيڻ.

ـ ڪَنڊجَ ڪَٽَنُ: آستين چاڙهڻ - ٻانهون ڪنجڻ - وڙهڻ لاءِ تيار ٿيڻ.

ـ ڪَنڊجَ هُڄَنُ: ڪجهه به نه هڻڻ - ڪي ڪين هڄڻ.

● ڪُنڊجَنُ: مصدر. (پرا: ڪِڇَنَ = ڪاوڙجڻ. سن: ڪُشيتِيَ). قميص جون پانهون مٿي ڪرڻ - آستين مٿي چاڙهڻ - مٿي ڪرڻ - مٿي سيرڻ - مٿي چڪڻ. زور سان بند ڪرڻ - مضبوط ڪرڻ - ڪاڻيون پوريون ٻاهرڻ.

ـ ڪُنڊجَ ۽ ڪُنڊجُون: سٽ ڄا وَرَ - سَرَ - تَبَ.

● ڪُنڊجُو ۽ ڪُنڊجا: ذ. صفت. ٺگ - ڪپتي - دولابي - دغاباز - دغاخور - دغائي - ٺگي خور - ڪپتيو - ڪُنڊبو - تيتالي - اندر ٻهريو - دورنگي - ڪوٽو - چالباز - مڪريلو. ڪبو. (ڪوهستان).

● ڪَنڊجِيُ ۽ ڪَنڊجِيُون: ث. ٻڙيءَ ۾ ڪاٺ جو چورس تختو - ٻڙيءَ جي پاڇل جي اڳيان وڙهڻ جي جاءِ.

● ڪُنڊجِيُ ۽ ڪُنڊجِيُون: ث. گلاس جنهن ۾ پاڻي پيجي - ٺڪر جو گلاس - آبخورو - چل - ڪپي - ٽيو - ڪوزو. ڪاري جي ٻڙيءَ جو هڪ عضو.

● ڪُنڊجِيجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪَنڊجَهڙُ ۽ ڪَنڊجَهڙَ: ذ. صفت. ڪاهي هڻ سان ڪُم ڪندڙ - ڪاپڙ - ڏاپڙ - ڏائڙ.

● ڪَنڊجهُ: مصدر. ڪري پوڻ.

● ڪَنڊجهُو ۽ ڪَنڊجها: ذ. اسم. ڪاپو هڻ - ڏائو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● كَنَجَ ع كَنجُونُ: ث. نُونڻ كان مٿي ڏورانڀ م وڏل چوڙا - ڏوري م وڏل ٻانهين - كنج.

● كِنڇاتاڻ: ث. چڪتاڻ - كشش - چڪ - تڻي - ڇڪي - تاڻ - چڪي - ست. دب - زور - پيڙو - داب - دباءُ. ست ستاءَ - سختي - تنگي - لاچاري - سوڙهه - مشڪلات - پيڙ - كشمكش - ڦوڙ - دڙ - چڪچكان.

● كِنڇڻُ: مصدر. (سن. كَشْ = چِكَنْ) چڪڻ - تاڻڻ - چڪي ڏيڻ - ڇڪي ڏيڻ - كينچاتاڻ كرڻ. پتڻ - كوهڻ - چينڻ (كَتَنْ). موهڻ - مائل كرڻ - راغب كرڻ.

● كَنڈُ ع كَنڈَ: ذ. اسم. (سن. كنڊ) دنيا جو وڏو پاڳو - مُلك. پاڳو - حِصو - پتي.

● كِنڈا ع كِنڈائُونُ: ث. فقيرن جي پائڻ جي پوشاڪ - كِدا.

- كِنڈاڻُ ع كِنڈاڻَ: ذ. ٽپڙ - ليڙ - لڱڙي. سنهو ٽلهو سامان.

● كَنڈِيا ع كَنڈِيائُونُ: ث. (سن. كَنْڊا) بُكَتَ - اِشتها. چاهه - تمنا - چاهت - آرزو - خواهش.

● كَنڈَوُن ع كَنڈَوُنُ: ث. جهيڙو - زالاٽو ٻيهودو گفتو. چَرچ - سُٽس.

- كَنڈُكو ع كَنڈُكا: ذ. كِٽ ٻِٽ. (ل). "تون موڻ سان اجايو كَنڈكو بَڌيو اچين".

- كَنڈِ كَنڈِ: ث. (سن. كَرُو = خراب لفظ ڳالهائڻ) چورا كورا - چورپچور. وِنڊ وِنڊ - سِرڪاپائي - مٿي جو سُور - ريڙهه پيڙهه - تِر تِر - كِر كِر - ٻِٽ ٻِٽ. واهيات سوال جواب - هر هر حركت كرڻ سان مغز كپائڻ واري حالت - كاپارو - كاسارو.

● كَنڈاڻِيُ: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ م هڪ ديهه جو نالو.

● كَنڈُو ع كَنڈا: ذ: صفت. (سن. كاڊك = كائيندڙ) اوڏر تي ورتل مال جو حساب كتاب - لهڻيدار جو قرضدار سان حساب - ڏي وَٺ - ليكو - پيتو - حساب كتاب - كٽت - آڌار ڪاتو - اوڏر - ڏيتي ليتي - لٽهڻو. گهوڙي جو طبيلو. (ث). بنياد - بُنُ - نسل "بُور گهوڙو سڀ كنڊي جو آهي". وڏو بند پيچي، ننڍي كرڻ واري حالت. هڪ هاري مان ٻئي هاري ڏانهن كير يل ننڍي كَسي. (ل) - پائيءَ جو آوانڊو - آنڊو. كاري جي رَچُ جو هڪ حصو يا ڏَرُ (اڌرا گهٽا حصا گڏي رَچُ ٺاهجي). (ك). رَچ جي ڏِگهائي.

- كَنڈائِيُ ع كَنڈائِيُ: ذ. صفت. كنڊي وارو - كٽتي - كنڊ ئي - كنڊو كٽندڙ. جنهن كان اوڏر تي سودو كڍجي - مودِيُ.

- كَنڈُو كَتانو ع كَنڈا كَتانا: ذ. حساب كتاب - كنڊو.

- كَنڈُوُ كَٽائُ: اوڏر كٽندي كنهن كي ٽكائي وجهڻ - كنڊي كٽندي كنهن كي بيزار كرڻ - اوڏر كٽي پاڻ كي سُڃو كرڻ.

- كَنڈُوُ كَنجَنُ: بنياد بند ٽي وڃڻ - نسل ختم ٽي وڃڻ.

- كَنڈُوُ كَنجِيُ وَجَنُ: ليكو لهي وڃڻ - ختم ٽي وڃڻ - ناس ٽي وڃڻ.

- كَنڈُ وَهِيُ ع كَنڈَ وَهِيُونُ: ث. زميندار جي آها بندي، جنهن م بج يا هارين وغيره كي ڏنل تقاوي وغيره جو حساب كتاب ركجي - زميندار جي هارين سان حساب كتاب جي بندي.

- كَنڈُ ئِيُ: كنڊي وارو - آهو ماڻهو، جنهن سان كنڊو هليل هجي.

- كَنڈِي ع كَنڈِي: واصل پاسو - نانءِ پاسو - كٽ وارو پاسو.

- كَنڈِي لِكَنُ: واصل كرڻ - كاتي لكڻ - حساب م چاڙهڻ.

● كَنڈِيُ ع كَنڈِيُونُ: ث. پكين كي جهلڻ لاءِ گهوڙي جي پُڇ مان ناهيل قاهي - گاري - دام - قاهي - قاسي - سِرڪساهي - پكين كي قاسائڻ جي چار. هڪ هاري مان ٻي هاري م پاڻي چڏڻ لاءِ آوانڊو - بنهي كي پيچي پائيءَ جي وهڻ لاءِ ناهيل گهٽ - پاڻي وهڻ جي جاءِ. لاگيتا بيت ياد كرڻ. گهٽو احوال. كپڙي جو هڪ قسم. (ت). بانڊ جي اڌيل پِٽ. (ل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪنڊيون ڪٽڻ: گهٽو احوال ٻڌائڻ.
ـ ڪنڊيون ڪولڻ: بياض کولڻ ـ اعمال ظاهر ڪرڻ ـ ٻيتا پڌرا ڪرڻ ـ بيان جو ظاهر ڪرڻ.
ـ ڪنڊڙي هٿ: پاڻي هڪڙي ٻاري منجهان نمبروار جدا جدا ٻارن ۾ وهائڻ.
● ڪنڊي ع ڪنڊيون: ث. پئسن ٻيارڻ جي قسط ـ ماهوار قسط ـ قسط ـ تڙي. ميوا يا ٻاڇيءَ جو ڏڳ ـ ڪاڻ لڻ ڪانپوءِ ٻنيءَ ۾ ڪاڻ جو ڪيل ڏڳ ـ گاهه جو ڏڳ. شاديءَ جي رات. (ت).
● ڪنڊياڻ: ث. (سن. ڪُشْڏا) ڏسو ڪنڊيا.
● ڪنڊ ع ڪنڊون: (سن: ڪنڊ > ڪنڊهه = شڪر. پرا: ڪنڊ ن = ڪنڊ). ڪمند مان نڪتل مني رَس ـ شڪر ـ سڪر ـ چيني ـ مصري ـ مٺاڻ ـ پيٽل مصري ـ ڪاڏي جو هڪ جزو ـ پسارڪو وڪر ـ گهارو. ترار ـ تلوار ـ تراڙ. (اسم خاص). تعلقي گڙهي خيري ۾ هڪ ديهه.
ـ ڪنڊ ٻڪڙو ع ڪنڊ ٻڪڙا: ذ. ٽول. ڪاڻ جي شيءِ جو قسم.
ـ ڪنڊ ڏڪي آڇڻ: ڪم نه ڪري آڇڻ.
ـ ڪنڊ ڪائڻ: پنهنجي دل خوش ڪرڻ ـ اجايون اميدون ڪرڻ. لاڙ هڻڻ ـ روح کي پرچائڻ ـ لاهواري اوپاري سڏائڻ. ڪوڙ ڳالهائڻ ـ مذاق اڏائڻ.
ـ ڪنڊ ڪيرَ ٽيڻ: خوش راس ٽيڻ ـ صلح ڪرڻ ـ هڪ ٻئي ۾ ملي وڃڻ ـ مٺ محبت ٽيڻ ـ پرچي وڃڻ.
ـ ڪنڊ ڪيرُ ڪائيڻ: خوش ٽيڻ ـ عيش و عشرت ۾ گذارڻ ـ سڪيو ستابو رهڻ.
● ڪنڊ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
ـ ڪنڊهه ع ڪنڊ: ذ. (سن: ڪنڊ = پڇڻ) دنياجي پنجن وڏن حصن مان هڪ حصو ـ ملڪ ـ علائقو ـ پرڳڻو ـ ڏيهه. پاڳو ـ حصو ـ جزو ـ پتي. ملڪ جو حصو ـ دنيا جو پاڳو ـ مهاديپ ـ وڏي ۾ وڏو ملڪ. ڪيٽ جو پڳل حصو ـ گهارو ـ ڳٽو ـ بند پڇڻ جي حالت ـ چير ـ ڏار ـ شگاف. ڪڏ ـ خندق. (ڪ). سمند جي ٻاري. رستو. (ل ـ ق).
ـ ڪنڊهه ع ڪنڊهَ: ذ: صفت. (سن. ڪنڊ = پڇڻ) ٽڪر ٽڪرا ٽيل ـ پڳل ـ چيهون چيهون ٽيل ـ پرزا ٽيل. ويڙيل ـ ٽڪيل.

ـ ڪنڊهه ڪرڻ: پڇڻ (بٽ يا موٽرتي)ـ آڏ ۾ ٽوڙي ڇڏڻ (پاڻ يا ورت).
ـ ڪنڊ ڪنڊ ٽيڻ: ٽڙڻ پکڙڻ ـ ڪٽو ڪٽو ٽيڻ ـ پٽڪڙي وڃڻ ـ تتر وتر ٽيڻ ـ چڙ وڃڙ ٽيڻ. (ڪرن وانگر).
ـ ڪنڊ ڪهڙائو: ذ. صفت. (سن: ڪُشْمپٽڪهه =) سمند لنگهندڙ ـ گس تان ويندڙ ـ ناڪاڻ ـ ڪارائي ـ ملاح ـ خلاصي ـ جهازي.
● ڪنڊ ع ڪنڊ: ذ. (سن: ڪتل = ڪوتو). دغا ـ ڪپٽ ـ نگي ـ ڪنڊائي ـ ڪوٽائي (دل جي)ـ عڪس ـ وڪاند ـ دويش ـ ڪينو ـ بغض ـ ساڙ ـ ويڙ.
ـ ڪنڊائتو ع ڪنڊائتا: ذ. صفت. ڪنڊ وارو ـ دغا وارو ـ دل جو پليد ـ عداوتي ـ ڪنڊو ـ بدخواهه ـ خاري ـ خار ڪائيندڙ ـ عڪسي ـ ڪنڊير ـ عدو ـ چاوتي ـ ڪوڙ نسائتو ـ خار رکندڙ ـ خار باز ـ ويڙ سائيندڙ. (ظرف). خارن وچان ـ عڪسان عڪسي ـ دشمني سان.
ـ ڪنڊائي ع ڪنڊائيون: ث. دل جو ڪوٽ ـ نگي ـ دغابازي ـ ويروڊ ـ عداوت ـ دشمني ـ ساڙو ـ خار ـ بغض ـ ڪينو ـ حسد ـ عڪس ـ دويش ـ وڪاند ـ ايرکا ـ خصومت ـ چاوت ـ تعصب ـ بدخواهي ـ ڪوڙنس ـ ضد. خفگي ـ غصو ـ چڙ ـ ناراضپو ـ ڪدورت.
ـ ڪنڊ جٽ: ڪاوڙجڻ. ساڙ رکڻ ـ دشمني ڌارڻ.
ـ ڪنڊ ر ع ڪنڊرون: ث. ڪنڊائي ـ لڇائي ـ بغض ـ حسد. آنا مچيءَ جا.
ـ ڪنڊ ر ع ڪنڊر: ذ. صفت. عداوتي ـ ڪنڊو ـ بدخواه ـ خاري ـ عڪسي ـ مدعي ـ بد ـ عدو ـ ويري.
ـ ڪنڊو ع ڪنڊا: ذ. صفت. نگ ـ دل جو پليت ـ دغاباز ـ فريبي ـ ويڙ رکندڙ ـ دل جو ڪوٽو ـ بد نيت ـ بغض رکندڙ ـ عداوتي ـ بدخواهه ـ خاري ـ حاسد ـ عڪسي ـ مدعي ـ بدو ـ عدو ـ ويري ـ دشمن ـ بد انديش ـ ساڙ سڙيو ـ بدلو ونندڙ ـ ساڙو جهاڙو ونندڙ ـ ويڙ وڙو ـ ويرو ـ ڪاري ـ ڪيني وارو ـ بغض سائيندڙ ـ ڪاوڙيل. گهٽ ـ بي سمجهه. منافق ـ دل جو حال نه ڏيندڙ ـ ڳجهڙو ـ دل ۾ ڳالهه سائيندڙ ـ مڌو ـ لمو. (ث: ڪنڊي ع ڪنڊيون).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● كِنڊارڻ: مصدر. پکيڑڻ - كِنڊائڻ - وڃائڻ - وِکيڑڻ - ڇٽارڻ - هارڻ - ڇٽڻ.
▬ كِنڊائيڻ: ڇٽڻ - هارڻ - ڇٽارڻ - وِکيڑڻ - وِڇوٽڻ - كِنڊيرڻ - ڇيڙ وِڇوڙ ڪرڻ - كِنڊارڻ - ڪٽو ڪٽو ڪرڻ - ڪولڻ - ٽيڑڻ - مُنتشر ڪرڻ. وڃائڻ - ٻٽارڻ - فرش ڪرڻ - پٽيڑڻ - ڪيڑڻ (ڪنپ) - آڪاڙو ڪرڻ - ڪهڙو ڪرڻ (سيڑهه). پٽڙائڻ.
● كِنڊَرُ ج كِنڊَرَ: ذ. صفت. (سن. ڪنڊ ڪالہ. پرا. ڪنڊائي - ديرُ) قِتل شهر - قِتل جاين جا نشان - ڊَڏل جاءِ يا ڳوٺ جو ڊِگُ - قِتل ڳوٺ - پَڊُ - ڊوڙو - ڊيرُ - ڊِگُ - پراڻو پَڊُ. آواندو - ڪنڊُ - لوگهو - ڊَرڙ. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه.
● كِنڊَرِ: اسم خاص. تعلقي ڊگهڙي ۾ هڪ ديهه.
● كِنڊِرَڻُ: مصدر. كِنڊرجڻ - كِنڊڙڻ - پکڙجڻ - ڇٽجڻ.
▬ كِنڊِرجَڻُ: كِنڊرڻ - كِنڊَڙڻ - پکڙجڻ - پکڙڻ - ڇٽارجڻ.
● كِنڊَنُ ج كِنڊَنَ: ذ. (سن. كنڊن = پڇڻ) اڏَ - روڪ - رندڪ - اٽڪاءُ - پڇَ - ڊاهُ.
● كِنڊڻُ: مصدر. (سن. كنڊَ = پڇڻُ) ڪُوڙو ڪرڻ - رَدُ ڏيڻ - مُهاڏو اٽڪائڻ - سوال جواب ڪرڻ.
▬ كِنڊَنُ كَرَنُ: ڪُوڙو ڪرڻ - رَدُ ڏيڻ - تردِيد ڪرڻ - ڏوهي ثابت ڪرڻ - باطل ڪرڻ - غلط ٺهرائڻ - دليلن سان غلط ثابت ڪرڻ - ڪنهن ڳالهه تي اعتراض وٺڻ.
● كِنڊُڻُ: مصدر. كِنڊرجڻ - كِنڊرڻ - كِنڊجڻ - پکڙڻ - تِترو وِتر ٿيڻ - وِڇڙڻ - ڇڙوڇڙ ٿيڻ - ڪٽو ڪٽو ٿيڻ - پکڙجڻ - جدا جدا ٿيڻ - ڏار ڏار ٿيڻ - الڳ الڳ ٿيڻ. خوش ٿيڻ. (ل).
▬ كِنڊَنُ قِنڊَنُ: پکڙجڻ - وڃائجي وڃڻ - قهلجي وڃڻ.
● كِنڊَنُ: مصدر. (سن. شِنڊُ = هلڻ) ڊوڙڻ - لهڻ. ڪوڙڻ - آڪوڙڻ. دل ۾ ڳالهه سانڊڻ. ڇڏڻ. ڪيڏڻ. پيرو ڪڍڻ - آهستي آهستي ڪري پڙهڻ. تورو تورو چُرڻ. (ل). ڇڪُ هڻڻ (مڇيءَ جو).
▬ كِنڊَ ج كِنڊُونُ: ث. توري ڇڪ - هلڪي ڇڪ. ڇڪُ (مڇيءَ جو).
▬ كِنڊِيهارُ (ث): خارش - كِنڊِهار - كَهه - كارس.
▬ كِنڊِيهارَ: خارش - كِنڊِيهارَ.
● كِنڊِڻِ ج كِنڊِڻِيونُ (ل): ث. مال جي ڊگهه وارو رَسو جو ڏَراڙ چيلهه ۾ پَڌي سمهي. قاهي - قاسي - دامُ.
▬ كِنڊِڻِ هِنڊَنُ: ڊگهه جو رسو پڌڻ.
● كِنڊُو ج كِنڊَڙا: ذ. (سن. كنڊ > كنڊت = پڇڻ. ڪَڪر پيل) پُڏو - كيرو - ڏندن كان سواءِ - قدو - قَنبو - پَنبو - ڏندن پڳل. (سن. كَڙگ = تلوار) تلوار - كنو - شمشير - سقيلو - سرواهي - كڙگ - تيغ - شكيلو. ڪڪرُ پيل - مُڏو - پڳل.
▬ كِنڊُئُو ج كِنڊُئا: ذ. صفت. (سن. كنڊ = پڇڻ) ڏندن پڳو - پنبو - قدو - پُڏو.
● كِنڊُوُ: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه.
● كِنڊُهَرُ ج كِنڊُهَرَ: ذ. پراڻو قتل شهر - قتل جاين جا نشان.
● كِنڊِيُ ج كِنڊِيُونُ: ث. اسم. اڻ مڙن جي تور وارو ساڍو - اڻ مڙ. تور ۽ ماپ جو حساب.
● كِنڊِيرَڻُ: مصدر. كِنڊائڻ.
▬ كِنڊِيرَ سِنڊِيرَ: تيڙ پکيڙ - ڏندي جو ڦهلاءُ. چنڊ ڦُوڪ - هار سينگار.
● كِنڊِيڙَڻُ: مصدر. پکيڙڻ - چڙ وچڙ ڪرڻ - هارڻ - ڏار ڏار ڪرڻ - هيڻ هارڻ. هڪ ٻئي کان جدا ڪرائڻ - كِنڊڙائڻ - ڇٽڪارڻ.
● كِنڊِيوُ ج كِنڊِيا: ذ. ڪُلهي تي رکيل پَٽي اهڙيءَ طرح جو اڏ اڳيان ۽ اڏ پٺيان هجي - ڳوٽيرو - ڳوٽري - خُرزين.
● كِنڊُوُ: اسم خاص. تعلقي وارهه ۾ هڪ ديهه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● كَنتَرُ ع كَنتَرَ (ڪ): ذ. رهيا - پٺسا - ڏوکڙ - ناڙو.
● كَنتَرِيُ مُوسَمِ: اسم. پرت جو هڪ قسم.
● كِنيسِيُ ع كِنيسِيُونُ: ث. والِي - هڪ ڳهڻ جو قسم.
● كَنڪارَنُ: مصدر. (سن. كرُ = آواز ڪرڻ) ڪيڪار ڪرڻ - خوش خير عافيت ڪرڻ - ڪينئن ڪرڻ - ڪِنڪارڻ.
- كِنڪارَ ع كِنڪاروُنُ: ث. ڪِيڪر - آدرياءُ - ڪِيڪار.
● كَنڪارَنُ (ت): مصدر. ٽورو پاڻي وجهي لوڏي سان ٽاڻءُ ڏيڻ.
● كَنڪَرُ ع كَنڪَرَ: ذ. صفت. (سن. ڪُشي = گهٽجڻ - گهٽجي وڃڻ) بي سُود - بنا لاءِ جي - سُڃو - خالي (تاس جي پتن ۾ آهو خالي پتو، جنهن جو راند تي ڪو اثر نه ٿئي).
● كَنڪَرُ ع كَنڪَرَ: ذ. صفت. بي قدرُ - اجايو - نسڦلو - سڪٽو - بيڪار - نڪمو - بي فائدو.
كَنڪوُ ع كَنڪا: ذ. صفت. (سن. ڪُشي = گهٽجڻ) ڪِنگهو - سنهو - پتڙو - پترو - جهاڙو - پاڻيانو - پاڻيءَ جهڙو. ڪمزور - بي اثر.
- كَنڪاڻُ: ڪمزوري - دُرِلتا - ضعيفائي - هيٺائي - هلڪائي - ڪرِهمتي - لانجهائي. ڪِنگهائي - ڪِنڳهاڻ - چِيدائي - پتڙائي.
- كِنڪائِيُ ع كِنڪائِيُونُ: ث. ڪِنگاڻ - چِيداڻ - پتڙائي - پاڻيڻائي. ڪمزوري - دِرِلتا - هيٺائي - هلڪائي - ڪرِهمتي - ڏِبرائي - لانجهائي.
● كَنڪهارُ ع كَنڪهارَ: ذ. سُور وِيرُ - نايڪُ - وِيرُ - سُورهيه - بهادر - پهلوان - سورمو - دلير - جوڌو - شهزور - ٻَلِي - ٻَلوانُ - پلياڙو - جُوان مرد - جانڙو - شيرُ - طاقتمند.
"خيمي ۾ ڪنڳهار جي، چاند وٺا چمڪن"
(شاهه، سورٺ).
هڪ راجا جو نالو. ڪچ ملڪ جو راءُ. حاڪم - بادشاهه.

● كَنڪهارَنُ: مصدر. ڪپڙي کي پاڻيءَ ۾ ٻوڙي ٻيرا ڇڪڻ جي طرح ٽُهيون ڏيارڻ - چاچولڻ.
● كَنڪهَرُ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات.
● كَنڪهَرُ ع كَنڪهَرَ: ذ. صفت. (سن. ڪُڪر = سخت پٿر) سڙي ويل سِر جو ٽُڪر - ڪِنوڙو - سخت پٿر - زور پڪل سِرَ يا رڄي گري ويل - ڪتوڙو - بُوهَڙِ - سخت ڪڙو. سڙي ويل لوهه جو ڳنڍو. سِرن جو جٽو. (اسم خاص). مسلمانن جي هڪ ذات.
● كَنڪهَنُ: مصدر. (سن. ڪاسَ = ڪنگهه) ڪنگهڪار ڪرڻ - ڪَنُون ڪَنُون ڪرڻ - چاتيءَ جو بلغم ڪيڻ - ڪانگهارو ڪيڻ - نڙي صفا ڪرڻ. پُٽڪڻ.
● كَنڪهُ ع كَنڪهَ، كَنڪهُونُ: ث. بيماريءَ جو هڪ قسم - ڪانسي - ڪنگهڻ جو آواز - ڪانگهاري ڪيڻ جو آواز - بلغم ڪيڻ جو آواز. ٽُڪَ - خنڪار - پُٽڪا - هيڪا.
- كَنڪهِكارُنُ: ڪنگهڻ - ڪانگهارو ڪيڻ.
- كَنڪهِيُ ڪائِيُ: ڪجهه به حاصل نه ٿيڻ.
- كَنڪهِيُ ڳالهائِيُ: سُڃيتائيءَ سان ڳالهائڻ - سمجهه سان ڳالهائڻ - سوچي سمجهي ڳالهائڻ - هوشياريءَ سان ڳالهائڻ - خبرداريءَ سان ڳالهائڻ - غور سان ڳالهائڻ - ڏسي وائسي ڳالهائڻ.
● كِنڳهوُ ع كِنڳهَا: ذ. صفت. (سن. ڪُشي = گهٽجڻ) ڪِنگو - ڪُنگو - پاڻِيرُ - سنهو - پتڙو - پترو - جهاڙو - پاڻيانو - پِنگو - چِيدو - پتلو - پاڻيارو - مَهِينُ - سُوڪيم - باريڪ - ڪاغذي - هلڪو - پاڻيءَ جهڙو - چِنڙو - چِيڙو - پاهو - پاڪو. ضعيف - ڪمزور - هيٺو - نستو - پوٽو - بي سگهو - بي سَتو - بي قوتو - نِهٻَل - زِچُ - ٻَل هيٺو - دُرِبل - بيزورو - ڏُبرو - اپرو - پِٽنگ - يڪتهو - پانبو - چينجهرو - لِينجهه جهڙو - لينجهڙو. ڪَٿلو - ڪَٿرو - ڪُومل - هلڪو - جهيڻو - جهَڪو (آواز). لِيسو - بي سواد (طعام). قِيتل - جهَڪو (رنگ). نِيمارُ - نِيڇ - صاف. (ل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ كِنڱهاڻَ: ث. كِنگهائي ـ كِنگاڻ ـ كِنگائي ـ كِنگهاڻ ـ پتلائي ـ چِدائي ـ چِداڻ ـ چِتاڻ ـ پتڑائي ـ پترائي. ضعيفائي ـ دَرِ ہلتا ـ كمزوري ـ آپرائي ـ لاغرائي ـ هيٹائي ـ هلكائي ـ كَرِ هِمتي ـ لانجهائي.

▬ كِنڱهائيُ ع كِنڱهائِيُون: ث. كِنڱگاڻ ـ كنگائي ـ كنگهاڻ ـ پتلائي ـ چِدائي ـ چِداڻ ـ چِتاڻ ـ پتڑائي ـ پترائي. ضعيفائي ـ دربلتا ـ كمزوري ـ آپرائي ـ لاغرائِيُ ـ هيٹائي ـ هلكائي ـ كَرِ همتي ـ لانجهائي.

▬ كِنڱهو پاڻِيُ: چِدو پاڻي ـ پنگو. جَوَن جو پاڻي ـ جوَن جي پِڇَ.

● كِنوُ ع كِتنا: ذ. اسمر. (سن. كڊُگ = كتڙگ). ترار ـ شمشير ـ سقيلو ـ هنڊكي ـ كنڊي ـ سرواهي ـ كڙگ ـ تيغ ـ شكيلو ـ تلوار. خنجر ـ نيمچو ـ كرپان. ٿَرِ هَ چوپائي مال جي سچاٽپ جو هڪ نشان.

▬ كنوكنيري وارو: ٿَرِ هَ چوپائي مال جي سچاٽپ جو هڪ نشان.

▬ كِتنوُ ع كِتناُ: ذ. هٿيار جو هڪ قسمر ـ ترار ـ تلوار. ڍال وانگر بچاءَ جو هڪ اوزار.

▬ كِتنهرو ع كِتنهرا: ذ. صفت. شمشير باز ـ تيغ باز ـ تلواريو ـ كِڇمارو ـ تلوار باز ـ ترار هٿندڙ. سُوُرويُرُ ـ نايڪ ـ ويرـ سورهيه ـ پهلوان ـ دلير ـ رستمر ـ جوڌو ـ بلوان ـ طاقتمند.

● كِنوُائِڻُ (ل): مصدر. واس ڏيڻ ـ تعويذ كي ٻڌڻ كان اڳ هَ ڏوپ ڏيڻ.

● كِتنوُنَ ع كِتنوُنُون: ث. رهندو ـ رهندـ رهڙ ـ چُڙ چُڙ ـ رهڙو.

● كِتنوُنُ: مصدر. (سن. كڊُشمر = سَهَنُ). سهڻ ـ جهاڻ ـ تحمل كرڻ ـ صبر كرڻ ـ درد سهڻ ـ نقصان برداشت كرڻ. تڳڻ ـ هلڻ ـ جڙڻ ـ جتاءُ ـ كرڻ. نمڻ.

● كِتنوَنُ: مصدر. چمڪڻ ـ جهلكڻ ـ چٽڪڻ ـ جهلكو ڏيڻ ـ تجلي كرڻ ـ ڏما كرڻ ـ جهرمرائڻ ـ ٽمڪڻ ـ چلكڻ.

▬ كِنوائِڻُ: كِنوُنَ وانگر چمڪائڻ.

● كِنوُنَ ع كِنوُنُون: ث. (سن. كڊُشتن پرُيا. كڊُشڻ = دَرِ + پَرُيا = چمكندڙ > پا = چمكَنُ). وڃ ـ بجلي ـ برق ـ ڏنڪ. چمڪات ـ تجلو ـ شعاع ـ سوجهرو ـ ڏئو.

● كِتنهارَنُ (ل): مصدر. پريائڻ ـ هيرائڻ ـ ريڙيڻ ـ ڏُتارَنُ ـ راڏرائڻ ـ هيرائڻ. كنهڻ ـ كنهار كرڻ ـ خارش كرڻ.

▬ كِتنهارَ (ل): كٽ ـ خارش ـ خوشامد.

▬ كِتنهاكهيڙا: چاندا پاندا ـ دل خوش (ت).

● كِتنهنُ: مصدر. (سن. كجانا = كِتنهنُ). رهندا پائڻ ـ نهندا پائڻ ـ رهندڻ ـ نهندڻ ـ رهڙڻ ـ كتڙڻ ـ رهڙون پائڻ ـ كنهار كرڻ ـ خارش لاهڻ. كُسرڻ ـ كرڙڻ. (ت). دشمني كرڻ.

▬ كِتنهه ع كِتنهوُن: ث. خارش ـ كتهي ـ نهندـ رهڙ ـ رهندـ.

● كِتنهيُ ع كِتنهيُون: اسمر خاص. درياءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسمر.

● كِنهواريُ: اسمر خاص. تعلقي ناري (خيرپور رياست) هَ هڪ ديهه.

● كِتنهورَ ع كِتنهورُون (ت): ث. لڪجي كاني.

● كِتنهنُ (ت): ث. پسيل كڪڙ ـ كڪڙ پڳڙُ مان ٺهيل طعام جو هڪ قسمر. (ل). ڀاجهري جي رپ. مهينهن جو هڪ قسمر.

● كِتنهيُ: مهينهن جو هڪ قسمر (جنهن مهينهن جو هڪ سگ پڳل هجي ۽ هڪ سڄو هجي).

● كِتنڻُرا: اسمر خاص. تعلقي جاتيءَ هَ هڪ ديهه.

● كِتنڻُنُ: حرف جر. كان ـ وڌان ـ مان ـ تان ـ منجهان ـ كونُ. كنانُ ـ بَ نسبت.

▬ كِتنڻُنُ كِتنڻُنُ: كنگهڻ جو آواز ـ كنگهكار جو آواز ـ ڏوڻُ ڏوڻُ.

● كِنڻتن ع كِنڻُون: (ث. كڊُشيمر = سك). كنوڻ ـ بجلي ـ وڃ ـ برق ـ تجلي ـ شعاع ـ سوجهرو ـ چمكات ـ ڏئو. كلياڻ ـ ٻلو ـ چڱائي ـ خَيرُ ـ خيريت ـ سڌ پاو ـ بهبودي ـ خير خُويِيُ ـ تازائي ـ تندرستي ـ چڱيلائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪنيءُ ع ڪنيئونءُ (ل): ث. (سن. ڪنيڪا = نينگهڻ). اَنءُ چڙڻ جو آواز يا ٽانءُ - زمين ۾ پيل آ ڪري. جنوَن جي انيءِ يا ٻين اڻن مان نڪيل ٽالهي. ڏريل ياجهريءَ جو پلاءُ. پلي، مانيءَ جو ڳيو - ڪن - ٽڪرو - پور - پورو - پرزو - ڳيو.
- ڪنيءُ ڪرڻ: نينگهه ۾ آن وجهي چڙَڻءُ - ڪڍڻ - ڏڪ هڻڻ.

● ڪنياتو: ذ. اسر. ڪانگ:
"ڪٽيو ڪنياتو خبرون، ڪيرون ڏيو ڪيلهي".
(شاه - پورب).

● ڪنيارِيءُ: اسر خاص. تعلقي فيض گنج (رياست خيرپور) ۾ تعلقي شهداد پور ۾ هڪ ديهه.

● ڪنڀيو ع ڪنڀيا: ذ. صفت. مست - چريو - ڪيو - پاگل - مجنون - نشئي - سوالي - خمارين. عاشق.

● ڪنڀيوءُ ديروءُ: اسر خاص. نيست يا نابود انسان.

● ڪنڍءُ ع ڪنڍَ: ذ. نانگ جو قسر. (ت) - ڪرڙي جي نموني تي ٿيندڙ هڪ زهري جيت (جنهن جي ڪائڻ ڪري ماڻهو برو وقت مري وڃي) - هنڍءُ ڪنڍءُ - ڪوڏياري (بلا).

● ڪِڻَ ع ڪِڻُونءُ: ث. (سن. ڪشٽ) گهڙي - پلَ - لحظو - دمر - ساعت - ويرمر - ڪين - پلڪ - اک ڇنب - اک پُور پٽ - ٽورو وقت - آڇت - آنهيءَ دمر - ڪين ۾. ميراڻ - ميرائي - پاڻيءَ يا تيل جي ڪنهن ٽانو ۾ يا زمين تي ٻڌل اڇ.
- ڪِڻِيٽنگءُ ع ڪِڻِيٽنگَ: ذ. صفت. ڪين جو - ڪِڻڪ - ڪِڻ پُنگرءُ - هڪ ساعت ۾ - گهڙيءَ جو - چلچلائو - لحظي جو - بي بقا - ناپائدار - ساعتي.
- ڪِڻءُ پُنگرءُ ع ڪِڻَ پُنگرَ: ذ. صفت. ڪِڻِنگءُ - ڪين جو - هڪ ساعت جو - گهڙيءَ جو - پلَ جو. فاني - بي بقا - ناس ٿيندڙ - ناپائدار.

● ڪٽءُ ع ڪٽَ: ذ. ظرف. مقرر وقت - ميعاد - مُدو - عرصو - رسيس - مُدت - انجام - ٽيڻ - وارو - وار - وَڃڻءُ - پرتگيا - واڃا - وجهه - مُهلت. پَرتءُ پرڻ جي حالت. تويو - سيبو - ٽاڪو. طرف - پاسو. ورانڊي جي اڏاوت، صُفي ۽ ٻن پاسن جي وچ واري پاري - ڪچي جڳهه جو پاسو. وِٽي - سنڊو - ناغو - وِڇوو - وڇوٽي. سُڪا - سنڪلپ - پِرَنءُ - مجتا - مڇت - مِنت - بِاسَ. ڪالانٽر - ويساهي. (جهاز جو) لنگر. ٻيڙيءَ جو پاڳو - ٻيڙيءَ جو تختو.
- ڪٽائِتوءُ ع ڪٽائِيتا: ذ. صفت. پوريءَ موسر تي اچڻ وارو - مهلائتو - مُندائتو. مدو - ميعاد - وِٽي - انجام - ڪٽءُ - تِيَ.
- ڪٽءُ ٽِيڻءُ: مينهن يا ڳڻن ڪي لڳڻ جو خيال ٿيڻ.
- ڪٽءَ سَرُلوءُ ڪَرَڻءُ (ڪ): رَجَ ۾ رڪيل پاڻيا متي ڪٽي آڇلائڻ.
- ڪٽهيتوءُ ع ڪٽهيتا: ذ. صفت. پوري وقت تي ايندڙ - مهلائتو.
- ڪٽهيتيءُ ع ڪٽهيتيئونءُ: ث. صفت. پوري وقت يا پُوريءَ موسر تي ايندڙ.
- ڪٽهينءُ ڪٽائيڻءُ: ڳالهين ۾ ڪوڙو ڪرڻ - سبين سان ثابت ڪرڻ - دليلن سان ثابت ڪرڻ.
- ڪٽائيءُ ع ڪٽائيئونءُ: ث. ڪٽائڻ جي مزوري - گاڏيءَ جو پاڙو - ڏوڻائي.
- ڪٽائيءُ ع ڪٽائيئونءُ: ث. ڪٽائي - مزوري - پاڙو - محنت - ڪرايو - دامءُ - آجورو.
- ڪٽڻَ ع ڪٽڻئونءُ: ث. ڪٽندو - حساب - آڏار - اوڌر - رَڪٽ - قرض - ڏيڻو - رڪال.
- ڪٽڻِ ڪٽائيڻءُ: ڪنڊي تي وڻڻ - اوڌر تي ڪٽڻ - رڪت تي وڻڻ - قرض ڪٽائڻ - اوڌر ڪٽائڻ - رڪت ڪرائڻ - رڪال ڪرائي ڏيڻ.
- ڪٽڻِيءُ ع ڪٽڻِيءُ: آڏار ڪٽندڙ - قرضي - ڪندو ڪٽندڙ.
- ڪٽڻ پاڻ ڪَرَڻءُ: ڪاهه شيءِ هڪ هنڌان ڪٽي ٻئي هنڌ رکڻ.
- ڪٽءُ پاڻ ۾ وَڃڻءُ: نه ليکڻ جهڙي ڪر ۾ گذارڻ.

● ڪٽوءُ ع ڪٽا: ذ. ڇيت جي ڪائين ۾ هڪڙو ڪٽءُ - ناغو - وِٽي - ڇيٽي - ڦرجو. ويسانهين -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

تعطيل - ڇوٽي - سوڪل - رخصت - اجازت. بيل گاڏيءَ ۾ ڳانڍي جي ڪنڊن وٽ لڳل ڏنگي ڪاٺي.

● ڪٽيسَ ع ڪٽيسيُونُ: ث. ڪٽڻ - چرچ - سٽڻ.

● ڪٽيڪَ (ت): ث. ڪترپل آنُ.

● ڪٽڪَ ع ڪٽڪُونُ: ث. گمان - شڪ - خيال - ڏيان - سڌ - خبر - سنسو - پيرم - وسواس - وَهم - قياس - ڪلپنا - سنڪلپ - منوگت - پاوُ. فهم - سمجهه. جاڻ - سماءُ - آواز.

● ڪٽڪارُ ع ڪٽڪارَ: ذ. چٽڪات - چمڪار - ڪڙڪاتُ - ڪڙڪو.

● ڪِڙِ ڪِڙِ: ث. چٽڪات - ڪڙڪاٽ - ڪِڙڪِڙ - جهڙ جهڙ - چرچر.

● ڪٽڻُ: مصدر. شيءِ زمين کان مٿي ڪرڻ - چاڙهڻ - چڙهتي ڏيڻ. نِيتڻُ - ڏوئڻ - ڪٽي وڃڻ. مٿي ڪرڻ - چاڻڻ - سورڻ (وَتَ). ڪڙو ڪرڻ - جاڪائڻ - آتارڻ - وڏائڻ (اڳهه) - چاڙهڻ (عُهدو). ڪٽي وڻڻ. قبول ڪرڻ. هٽائڻ. خرچ ڪرڻ. وڻڻ. ڪائڻ (قسم). چِيڪڻ (ساهُ). ڪوڻڻ (ڪاٽي).

▬ ڪٽِيُ: ڪٽڻ مصدر جو ماضي معطوفي، بعضي بين فعلن اڳيان آنهن جي زور وڻائڻ لاءِ ڪم آڻجي. مثلاً: "ڪٽي هلُ"، "ڪٽي لِڪُ".

▬ ڪٽِيُ ڇڏَڻُ: ڪُسائي ڇڏڻ. ختم ڪري ڇڏڻ.

▬ ڪٽِيڇاهُ: ڪٽِجاڻ.

▬ ڪٽِيُ ڏيَڻُ: ڪلپائڻ - ڏَهَڻ - ستائڻ - ڪپائڻ - دِقُ ڪرڻ - هلاڪ ڪرڻ - پائي ڪٽڻ - رڙائڻ - پيڙڻ. چيڙائڻ - ڪاوڙائڻ - رنجائڻ - ڪڪ ڪرڻ - بيزار ڪرڻ.

▬ ڪٽِيُ ڪهُمائِڻُ: مٿهه ۾ ڦيرائڻ. چيلهه تي يا ٻانهن تي ٻارُ ڪٽي کيڏائڻ.

▬ ڪٽِيُ وَڻَڻُ: مدد ڪرڻ - سهارو ڪرڻ - چاڙهو ڪرڻ - حمايت ڪرڻ - پٽيرائي ڪرڻ - واهر ڪرڻ - سهائتا ڪرڻ. علاج ڪرڻ - آپاءُ ڪرڻ. وڻائڻ - ڀڪزائڻ - جهلائڻ. بچائڻ - ڇڏائڻ.

▬ ڪٽِيُ هَٿَڻُ: ساڻُ وٺي هلڻ - ڪڍ وٺي هلڻ - پيڙو ڪري هلڻ.

▬ ڪٽِيُ هَٿَڻُ: زمين تي آڇلائڻ - غالب پوڻ - جيتڻ - فتح حاصل ڪرڻ.

● ڪٽڻُ: مصدر. زمين وَلڻُ - ڪوڻڻ - ڪِوتائي ڪرڻ.

● ڪٽهارُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه.

● ڪٽهيڙِيُ ع ڪٽهيڙِيُونُ: ث. ٻير جي ڪڙِيءَ کان وٺي سُرن تائين وارو حصو.

● ڪٽهيتوُ ع ڪٽهيتا: ذ. زمين ڪوڻڻ جو لوهه جو اوزار، جنهن سان ڪڍ وغيره ڪوڻجي - ڪنو - رَنبو.

● ڪٽهيڻُ ع ڪٽهيڻَ: ذ. منگر مڇيءَ جو قسم، رنگ ڪارو، پيٽ اڇو، منهن ڏگهيرڙو، پُڇُ سنهو، ڪائڻ ۾ لذيذ ۽ قد هڪ - ٻه فوٽ.

● ڪٽهينوُ ع ڪٽهينا: ذ. منگر مڇ جو قسم - ڪٽيڻ جو ٻچو. زمين وَلڻ جو اوزار.

● ڪٽِيُنڊِيُ: ث. جنهن جانور جو ٻير چيريل هجي، آنُ جي پيڏيءَ ۾ ڇنڊب وانگر باهر نڪتل ماسُ. (ت).

● ڪٽِيُنڊِيُ ع ڪٽِيُنڊِيُون (ت): ث. ڪٽيندي.

● ڪوُ ع ڪا: ذ. اسم. زمين ڪوڻڻ لاءِ هڪ قسم جو اوزار - رَنبو.

● ڪِوُ: اسم خاص. جوئر جي پوک ۾ ٽيندڙ اڇين ڦلين سان هڪ گاهه جو قسم.

● ڪُوارُ ع ڪُوارَ: ذ. صفت. خُوار خراب - بدنام - رَذِيل.

● ڪِوائِيُ (ل - ت): ذ. اسم. گاهه جو هڪ قسم - ٿَرُ ملڪ ۾ پاڻيءَ جي ڪناري تي پيدا ٽيندڙ گاهه جو هڪ قسم - وَسَ جو گاهه (ڏسڻ ۾ ٻُوڙا ۽ سنگ اڇو).

● ڪُوبُ ع ڪُوبَ: ذ. صفت. خُوب - چڱو - سُٺو.

● ڪوُبِيروُ ع ڪوُبِيرا (ل): ذ. هُلُ - فساد - جهڳڙو - خرابي - نقصان - خلل - رولو.

"تون جيڪڏهن نه وڃين ها تہ ڪوبرو ٿي پوي ها".

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● كُوٗبُ ع كُوٗبَ (ت): ذ. زمين جو كوٻو ـ كڏو. ڏنگو ٿانءُ.

● كوٻرائِيڻُ: مصدر. بيڪار وهاڑڻ ـ ناحق ڦاٻو ڪرڻ ـ ناحق روڪ ـ ناحق بند ڪرڻ.

● كوٻڙَ ع كوٻڑُونُ (ل): ث. ڪڏ ـ كوٻو ـ كاڏ ـ هيناهين مٽاهين ـ ڪڏو.

● كوٻِلو ع كوٗبِلاَ: ذ. صفت. دَلو ـ ڪچر ـ پڙوو ـ ڪسبي ـ مچلو ـ ڳالهائڻ ۾ مذاق جو لفظ. اڇو ـ حرڪتي ـ اوڙنڌرو. ٺاهڙ. بيوقوف ـ چريٽ. (ل). لوهه جو فريم، جو پيتيءَ ۽ دُريءَ ڪي گاڏيءَ سان جهلي ٻيهي ـ بيل گاڏيءَ جي ناڻي جو پرزو (لوهه يا ڪاٺ جو، جو بانڪ ڪي مضبوط ڪري). درن ۽ دريون وغيره جي طاقن ڪي اندران بند ڪرڻ لاءِ لڳل بولٽ يا پٽ.

ـ كوٗبِلاٽو ع كوٗبِلاٽا: ذ. دلائيءَ وارو ـ پڙوت جو.

ـ كوٗبِلائِي: ث. دلالي ـ ڪٽپائي ـ پڙوت.

ـ كوٗبِلِي ع كوبِلِيون: ث. عورت ڪي گار ڏيڻ جو گندو لفظ. ڪسبي ـ وَيشيا ـ ڪسبياڻي ـ رَنَ ـ رنڊي ـ ڪچري. دَلي ـ پڙوي.

● كُوٗبُو ع كُوٗبا: ذ. گهر جو مکيه پاتي ـ گهر جو وڏو. جنهن دِلي يا گهڙي جا ڪنا ڳچ هجن. (ساڪرو). ڪ ـ لپ ـ چرون. (ث).

● كُوٻو ع كُوٗبا: ذ. جهاڪو ـ ڪڏ ـ ڪڏو ـ چدو ـ چُرَ ـ چَرَ ـ چلهو ـ تنگ. هيٺ مٽاهين.

● كوٗبِرَنُ: مصدر. بيڪار وهڻ.

● كوٗبُ ع كوٗبَ: ذ. (سن. ڪُشُوپ > ڪُشُپ = لوڏڻ). قَرقَڙ ـ ولوڙ ـ آندولن ـ گوڙ ـ وگوڙ ـ بحث ـ تکرار ـ شور ـ ڏڪيڙ ـ مونجهارو ـ جهگوڙَ ـ بکيڙو ـ خلل ـ رولو ـ قيتاڙو ـ بي آرامي. گهمسان ـ گهبراهٽ ـ بي قراري ـ پريشاني ـ ماندگائي ـ ڦٽڪو ـ لوچ پوچ.

● كوٗتَرُ (ث): ڪوت ـ گهٽتائي.

● كُوٗتَرا (ث): ذ. خراب اَنَ ـ اَنَ مان هٿ سان صفا ڪرڻ ڪانپوءِ باقي بچيل گند ـ اَنَ ڪتن ڪانپوءِ باقي بچيل ڪچرو ـ اَن جي ڪوٽ.

● كوٗتِرَنُ (ت). مصدر. ڪوٽڻ.

ـ كوٗتو ع كوٗتا: ذ. امر. گڏهه جو نر بچو ـ ڪودو ـ ڪودڙو. گڏهه ـ خر.

● كوٗتيرُو ع كوٗتِيرا: ذ. ننڍڙو جار يا ڪنڊي جو وڻ.

● كوٗتِ ع كوٗتُون، كوٗتِيون: ث. (سن. كوٗدهـ = ڏُوڙڻ. ذري > كُٻ = ٻيهڻ). سُٽُ، ريشم يا ٻي ڪنهن اهڙي شيءِ ڪتيندي ان جون ننڍيون ننڍيون بچيل ذريون. ڏاڳن جا ٽڪر تيرا ـ منجهيل سٽ جي بچت ـ ڪٽل ٽڪرا ٽڪرا ـ ذرا ذرا ـ اوگهه سوگهه ـ ٽڪراٽو ـ پراڻي بچيل ٽوٽ. (ت). موچارو فصل.

ـ كوٗتُ ع كوٗتَ: ذ. صفت. ڪٽل. غيرُ ـ خراب اخلاق ـ گندو.

ـ كوٗتَارُ ع كوٗتَارَ (ل): ذ. صفت. اهو پڪي جنهن جا وار ڪسي ويا هجن ـ ڪٽل. (ث. كوتَارَ ع كوٗتَارُون).

● كوٗتِڙو ع كوٗتِڙا: ذ. ڪڪن جي ناهيل چاڪڙي ـ ڪرڪٽي ـ ڪوسر ـ ڪڪن جو ٺهيل جوتو. چمپل ـ سپات ـ جُتي.

● كوٗتُ ع كوٗتُ: ذ. (سن. كوتر > ڪٽل ـ ڪوڙ). آوڙائي ـ دڙڪار ـ سوس ـ قلت ـ ڪمي ـ هٿي ـ ڪوتي ـ آٽاٽ ـ ڪمي ـ ڪاٻ ـ ڪوتاهي ـ گهٽتائي ـ نراسائي ـ قرض جي ادائي لاءِ پوري وسعت نه رکڻ جي حالت ـ ڪُٽَڻ جي حالت ـ ڏيوالي ڪيڻ جي حالت ـ ٽورائي. نقصان ـ ٽوٽو ـ آبوچي ـ چيهو ـ ضَرَرُ ـ تاوڻ ـ زيان ـ چٽي ـ گاس ـ گهاٽو ـ هرج. چوڪ ـ غلط قدم. دُڪ ـ ايذاءُ ـ سُورُ.

ـ كوٗتِيپو ع كوٗتِيپا: ذ. ڪوت ـ هٿي ـ هار ويرـ زيان. آجائي سيڙپ.

ـ كوٗتِيپو ع كوٗتِيپا: ذ. ظرف. ديرـ اويرـ ڪانڊجاڻا. كوتِيپو.

ـ كوٗتِي ع كوٗتِيون: ث. صفت. ڪوڙي ـ ٺڳيندڙ ـ بيڪار. سيڙپ ـ ديرـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪوڙي ڪتڻ: ترسائڻ ـ سيڙائڻ ـ ديرڪرائڻ. روڪڻ ـ اٽڪائڻ ـ جهلڻ ـ سنهم ڪرڻ. سيڙاپو ڪرائڻ.

● ڪوڙ ۽ ڪوڙو: ذ. صفت. (سن. ڪٽيل = ڪوٽو) دولاب ـ دغا ـ ٺڳي ـ چتر ـ تڙڪ ـ گهات ـ دوهه ـ ڪپٽ ـ فريب ـ بي ايماني ـ ڪوڙائي ـ ڪوڙ ـ متڙ ـ ميٽيا ـ امت ـ جوڙ ـ متڪر ـ اندر بهرين ـ دورنگي ـ خيانت ـ تغلب ـ خورد برد ـ خرابي ـ دنب ـ پاڪنڊ. بغض ـ حسد ـ ڪينو. ڏوهه ـ گناهه ـ عيب ـ چوڪ ـ غلط قدم. ڏڪ ـ ايذاءُ ـ سور.

ـ ڪوڙائي ۽ ڪوڙائيون: ث. ڪوڙائي ـ دغائي ـ برائي ـ بچڙائي ـ دغابازي ـ فريب ـ ڏوڪو.

ـ ڪوڙائي ڪرڻ: دغا ڪرڻ ـ برائي ڪرڻ.

ـ ڪوڙپائي ۽ ڪوڙپايون: ث. ڪوڙ ـ ڪپٽ ـ ٺڳي ـ متڪر ـ فريب ـ دولاب ـ ڏوڪو ـ تڙڪ.

ـ ڪوڙو ۽ ڪوڙا: ذ. صفت. دغاباز ـ ٺڳ ـ ڪپٽي ـ دولابي ـ ڪوٽ ڪنڊ ـ دغا ڪنڊ ـ فريبي ـ متڪار ـ مڪريل ـ بي وفا ـ بچڙو ـ ڏوڻگي ـ ڪوڙو ـ بي ايمان ـ ڪپٽيو ـ دوهو ـ اندر ڪارو ـ تڙڪتي ـ ويساهه گهاتڪ. سٽو ـ خراب ـ برو ـ بد ـ بد ذات ـ فاسد ـ ناقص ـ نڪمو ـ ندو ـ سست ـ بي ڪمو ـ ڪمينو. جڙتي ـ جڙتو ـ تقليدي ـ بناوٽي ـ ناهيل ـ جعلي ـ منصوبي ـ مصنوعي. بي وفا. غلط ـ اشد. ڏهاري ـ گنهگار ـ عيبدار. گهٽ قيمت وارو.

ـ ڪوڙي: ث. صفت. ڪوڙي ـ ٺڳينڊڙ.

● ڪوڙ: مصدر. (سن. ڪٽ = ڪوٽڻ > ڪاٽ، ڪنا، ڪوٽنو، ڪوتو = ولڻ). زمين ڪوٽڻ ـ ڪوٽائي ڪرڻ ـ ڪاٽي ڪرڻ ـ ڪاهي ڪٽڻ ـ مواد پاهر ڪرڻ ـ ڪوٽڻ ـ ڪورڻ ـ تيرشڻ ـ ڪٽڻ ـ ڪوٽڻ ـ ڪوهه ڪوٽڻ. ڳالهه ڪوٽي ڪيڻ. آڪرڻ ـ ڪودڻ ـ آڪيڻ ـ چيڙ ڪيڻ. آڪوڙڻ ـ پاڻ ڪاٽڻ ـ سيرنگهه هڻڻ. پاڙ پٽڻ ـ اندران ڪاٽ هڻڻ ـ ڪولڻ. ڪپڙو ڪٽڻ. صفا ڪرڻ (ڏند).

ـ ڪوٽ: ث. ڪوٽڻ جي حالت. ڪوٽائڻ.

ـ ڪوڙائيڻ: پئي ڪان ڪوٽائڻ.

ـ ڪوڙائيڻ: ڪٽائڻ ـ ٽنگڻ يا سوراخ ڪرائڻ.

ـ ڪوڙائي: ڪوٽائڻ جي مزوري ـ ڪوٽي.

ـ ڪوڙائي ۽ ڪوڙايون: ث. ڪوٽڻ واري حالت ـ ڪاٽي ـ ڪاٽي ڪڍڻ وارو ڪم ـ ڪوٽيل زمين.

ـ ڪوٽ ڪترن: تترن جو زمين ڪوٽڻ.

ـ ڪوٽ ڪوٽ ڪترن: ڪنهن گالهه جي گهٽي پچار ڪرڻ. تند رست ٽيڻ لاءِ گهٽي انتظاري ڪرڻ.

ـ ڪوٽهڙو ۽ ڪوٽهڙا: ذ. صفت. ڪوٽائي ـ گڏ ڪرڻ جي حالت ـ ڪوٽڻ جي حالت ـ ميڙ ڪي پوري ڪرڻ جي حالت ـ تيتر يا ڪنهن پئي پکيءَ جو متيءَ کي ڪوٽڻ واري حالت.

● ڪوڙي ۽ ڪوڙيون (ث): ث. موچيءَ جو هڪ اوزار ـ ڪاٺ جو ٽڪر، جنهن سان چمڙو ڪٽي سنهون ڪجي ـ ڪٽيي (ڪاٺ جي). (ت). ٻڪري.

● ڪوڙ (ث): پوڙهو ـ ٻڍو. متيون تهه يا ڪل.

● ڪوڙ ۽ ڪوڙر: ذ. ڪوپري ـ ڪوپري.

● ڪوڙرو ۽ ڪوڙرا: ذ. (سن. ڪوپرڪا = ناريل) ناريل جو تيل ـ ڏونگهين جو تيل ـ مغز ناريل جو ـ ناريل ـ ڏونگهي ـ ڪوپرو.

● ڪوڙري ۽ ڪوڙريون: ث. (سن. ڪورپريڪا. ڪپال = متي جو هڏو). بدن جو عضوو ـ متي جي هڏي جو پيالو ـ متو ـ مغز ـ ڪوپري ـ دماغ ـ ڪيپراٽي.

● ڪوڙو ۽ ڪوڙپا: ذ. (سن. ڪڙپر = ڏڪ) ڏاندن کي اڪين جي مٿان ڏڪ يا ڏڪٽيءَ وانگر ڪکن جو ٿهيل ڏڪ، جو هڙلي ۾ پڏڻ وقت ڏاندن کي اڪين مٿان ڏجي ـ ڏڪ ـ ڏاندن جو اڪيارو. ناريل جي ڪل. پٽ ڪينئين چي ڪل. آني (بيضي) جو ڏڪ. ڪوڏ وغيره جهڙي سخت جنس. (۽: ڪوپا). عينڪ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪوُپا ڪنڊِيُ چنڈَنُ: چورڻ ـ چيڑڻ ـ گهٽي ڳالهائڻ لاءِ موقعو ڏيڻ.
ـ ڪوُپو ڪوڑَنُ: ڏَرٽو مارڻ.
● ڪُوپِيُ ۽ ڪُوپِيُونُ (ث): ث. ڏَڳي ـ گاڻ.
● ڪوُجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. خوجا.
● ڪوُجَنُ: مصدر. ڳولڻ ـ قولهڻ ـ جاچنا رکڻ ـ سڌ سماءُ ڪرڻ ـ ووڑڻ ـ ڏونڊڻ ـ جاچ ڪرڻ ـ وائڙڻ ـ ڳولڻ ـ سوجهڻ ـ جانچڻ ـ نهارڻ ـ لوچڻ ـ ڪوجنا ڪرڻ ـ شوڌ ڪرڻ.
ـ ڪوُجَ ۽ ڪوُجُونُ: ث. ڳولا ـ قولا ـ سڌ سماءُ ـ ووڑ ـ ڏونڊ ـ تلاش ـ پَرَکَ ـ نِهار ـ لوچ ـ دريافت ـ ڪوجنا ـ پَتو ـ پير ـ نشان ـ ڏَسُ ـ پَتُون ـ جاچنا ـ جهڑتي ـ جهاڑُو ـ سُراغُ ـ تفتيش. ويچار. (ث).
ـ ڪوُجائِنُ: ڳولائڻ.
ـ ڪوُجِنا ۽ ڪوُجِنائُونُ: ث. ڳولا قولا ـ جانچ جونچ ـ ڪوج ـ پُڇا ڳاڇا ـ ڳولا ـ پَرَکُ ـ تلاش ـ ڏونڊ ـ نِهار ـ لوچ ـ ووڑ ـ وَڑول ـ دريافت ـ تجسس ـ پتو ـ پير ـ نشان ـ ڏَس ـ شوڌ.
ـ ڪوُجِيُ: ڪوجنا ڪندڙ ـ ڳولائُو.
● ڪوُجِيڱاڻِيُ: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪوُجِيڱوُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ۾).
● ڪوُچِروُ ۽ ڪوُچِرا: ذ. صفت. چِلوِلو ـ ڪيچلو ـ ڪوُنس ڪندڙ ـ بي سُڪو ـ ايڏنگو ـ حرڪتي ـ هٿ چُراند ڪندڙ.
● ڪوُچِلوُ ۽ ڪوُچِلا: ذ. صفت. چِلوِلو ـ مسخري ڪندڙ ـ ڪوچرو. (ل).
● ڪوُڌڙا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڪوُڌَمَنُ ۽ ڪوُڌَمَنَ: ذ. صفت. ڪائُو ـ پيٽُو ـ گهٽو ڪائيندڙ ـ چڙيوُ ـ دڪيتُ ـ پيٽُوڙي.
● ڪوُڌَنُ: مصدر. (سن. ڪُشْدَ = ڪوڻڻ) ڪوڻڻ ـ ڪوٽهڙو ڪرڻ ـ ڪوڙائي ڪرڻ. اڪرڻ ـ آڪٽڻ ـ چِٽَ ڪيڻ ـ نقش ڪيڻ. (دل تي) چمائڻ ـ وِهارڻ.
● ڪوُڌُڙُو: اسم خاص. ڪٽڪ جو هڪ قسم.
● ڪوُڌوُ ۽ ڪوُڌا: اسم. ڳڏهه جو نر ڏَرـ ڪودڙو ـ ڪوتو. ڪُسُ ـ ڪُسرو ـ مينڍو ٽڪ.
ڳلُپٽُ (چوڪرو). (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.
ـ ڪوُڌِيُ ۽ ڪوُڌِيُونُ: ث. ڳڏهه جو سادي ڏَرُ يا پَڇو. ٻارن جي راند جو هڪ قسم. (ث).
● ڪوُڏَ ۽ ڪوُڏُونُ (ث): ث. ڏونگهين يا ڪارڪن ڪي ڪُٽي، آن ۾ ڪنڊ ۽ گيهه ملائي ڪائڻ جي خوراڪ ـ پُرٽ جو بچُ ٻيهي، آن ۾ گيهه ۽ ڪنڊ ملائي ڪائڻ جو سَليدو. سياري ۾ نندن ٻيلن جي وهڻ جي جاءِ ـ ڪوپ. ڪوٽ.
● ڪوُڏِيُ ۽ ڪوُڏِيُونُ: ث. (سن. چاڳ) پَڪري ـ ميمِي ـ ڇيلِي ـ اُڀِي. پَڪَرُ ـ پَٿروُ ـ پَڪرو.
● ڪُوڊَ ۽ ڪُوڊُونُ (ث): ث. مَڇيءَ جو ڪاسنءِ وقت هنيل ٽُونو ـ ٽڪرُ.
● ڪُوڊِيُ ۽ ڪُوڊِيُونُ (ڪ): ث. پکري ـ آڀِي ـ جيڪا پکري ٻئي ڏينهن ڪُسهي.
● ڪوُرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڪُورَ ۽ ڪُورونُ: ث. (ف. خواهر = ڀيڻ) ڀيڻ ـ همشيرهه.
● ڪُورِ ۽ ڪُورِيُونُ: ث. وڻ جو هڪ قسم، ڪنڊِي جهڙو ٿئي، هن جي ڪاڻي ڇڇي ته اندران خوشبوءِ نڪري، هن مان ڪونرُ به نڪري جو طاقت وارو آهي. (ڪ). ڪلراٽي زمين. بُنياد ـ پاڙَ. (ت).
● ڪوُرُ ۽ ڪوُرَ: ذ. پڏنرُ ـ گُونڊَ ـ ايڏنگو ـ بي سمجهه (ڪ). پِستَن، بادامين ۽ ڪير جي ٽهيل مٺائيءَ جو قسم.
● ڪوُرام: (اسم خاص). هڪ ذات (اڪثر ٽرپارڪر ۾).
● ڪوُراهُ: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه.
● ڪوُرِڙوُ ۽ ڪوُرِڙا (ث): ذ. وڏو مرد ماڻهو ـ پُرش.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪوڙڪاڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه.

● ڪوڙِموڙ ع ڪوڙِما: ذ. (ع. قورمہ) ٻوڙ جو هڪ نمونو- گوشت جو ٻوڙ. ڪڪڙ جو اڌو ڳوهي، گيهه ۾ پچي، ڪنڊ ملايل ڪٽي. (ث).

● ڪُورو: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه.

● ڪُورو ع ڪُورا: ذ. (ع. ڪورو، ڪوره). سِرن يا چن پچائڻ جو ٻنو يا ٻني- سرن پچائڻ جي جاءِ- باهه يا شراب جي ٻني- آوي- نهائين- ٻني- ٻٽو. ڏنوڻ جي منهن ۾ ڀانڊن کي تيار ڪرڻ لاءِ ڪنيل نديءَ ڪڏ- لوهه کي تپائڻ لاءِ مٽيءَ جو نهيل نسيو تپائون گهر- سنداڻ جي جاءِ- آهرڻ جي بيهڪ- چلهو. وادڪي ڪم ڪرڻ جي چلهه جنهن ۾ لوهه، پتل وغيره تپائجي ۽ رجائجي. ڪڏ- غار. تلاءُ- ترائي- پاڏ- جهڪاڻ. جهولي- پلاند- پاڻ. (ث). (اسم خاص). تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه.

ـ ڪُورا ڪتپتائِنُ: باهيون ٻڌڻ- سچ مچائڻ- دونهان ڏُڪائڻ- دل ۾ درد پيدا ڪرڻ- عشق ۽ محبت ۾ گرفتار ٿيڻ.

ـ ڪُورِي ع ڪُورِيُون: ث. ٻنو- ٻني- نهائين- آوِي.

ـ ڪُورِي ماڳ: ڪُوري جي جاءِ تي- ٻنيءَ وٽ.

ـ ڪُورِيءَ مان ڪَڍَڻُ: مصيبتن کان ڇڏائڻ.

ـ ڪُورِيُون هٿَڻُ: واهن ۾ ڪاٽي ڪٽڻ لاءِ ٻتيون ڪڍون ڪٽڻ. (جنهن جي سنوت تي ڪاٽي ڪٽيجي).

● ڪَڙُورو ع ڪَڙُورا: ٿهڪو- آبارو- جوش- ٿچڪو- ڪاڙهو- آڏمو.

● ڪوڙواهُ: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه.

ـ ڪوڙواهِي چانوڙ: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ تهي ڪورواهه ۾ پيدا ٿيندڙ چانور.

● ڪوڙ هڏِي: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه.

● ڪُورئِي ع ڪورَئِيُون (ڪ): ث. صفت. ڪاري- خاري- ڪار ڪائيندڙ- سڙندڙ- ساڙيلو.

● ڪوڙِي: اسم خاص. هڪ لڪ جو نالو. تعلقي ديري محبت ۽ جيمس آباد ۾ ديهن جا نالا.

● ڪوڙياري: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪوڙِيڙِي: اسم خاص. تعلقي ٽنڊه باگي ۾ ديهه جو نالو.

● ڪوڙَيو ع ڪوڙِيا (ڪ): ذ. رَلِي يا سَوَڙَ جو مٽيون ٿهه.

● ڪوڙ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪوڙ ع ڪوڙُون (ث): ث. چوڪ- غلطي. پٽراڻي جي سٽان ڪپڙي جِي جڙُ يا ٽهه. (سن. ڪِيڙ = بند ڪرڻ). رڳيل ڪپڙي کي ڏڪ هڻي ڪوڙڻ يا جمائڻ جو ڪم. گهٽو.

● ڪوڙِ (ث): عيب- اوگڻ- داغ- ٽِڪو. (ن- ب). ڪپڙي کي ڪيل استري- ڏاڪائي- چلڪو- لسائي.

● ڪوڙو ع ڪوڙا (ث): عيبدار.

● ڪوڙُ ع ڪوڙَ: ذ. صفت. تمام گهٽو- ڏيگ- جام- گهٽو- بي انداز- انبارُ- آڻ ڳڻ- بيشمارُ- هنبارُ- ٿهو- گُنڍُ- انبوهه- ديسر- دَڻ- گنجي- سَڙو- مٽي- راهه- ڪوڙي- ڏيگي. (اسم). ڪاڻ جو ٽڪر جنهن کان استريءَ جو ڪم ونجي. ڪپڙي کي ڏڪن جي رستي ڪيل لسو. ڪاڻ جو بند جنهن ۾ سنداڻ بند ڪجي.

ـ ڪوڙ ڪري وَڻُ: جام ڪري وڻ- گهٽو ڪري وڻ.

● ڪَوڙَ ع ڪَوڙُون: ث. اسم. چمڙي کي نرم ڪرڻ ۽ گهنجن ڪيڻ لاءِ ڪاڻ جو اوزار- ڪپڙي جا گهنج ڪيڻ لاءِ ڪاڻ جو اوزارُ- ٽپ- ڪٽ. گهٽا- جهجها.

ـ ڪَوڙَ ڏِيَڻُ: ٿوڪ ڏيڻ- ٽپ ڏيڻ. ڪوڙ گوڏن ۾ ڏيئي ٻچيو هڻڻ.

ـ ڪَوڙَ ڪَرَڻُ: ڪَلَڪُ ڏئل ڪپڙن کي تهه ڪري ٻاڦِ ۽ جو چڀڙو ڏيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڪوڙ هٽڻ: چمڙي جا گهنج لاهڻ.
● ڪوڙاورڻ (ت): مصدر. مغرور ٿيڻ.
● ڪوڙسو ع ڪوڙسا: ذ. سنڌاڻ ڪي قابو ڪندڙ ڪاٺ جي اڏي.
● ڪوڙڻ: مصدر. (سن. ڪيل = بند ڪرڻ) ڪپائڻ - ٻڌارڻ - لڳائڻ - جمائڻ - ٻيهارڻ - برقرار رکڻ - وهارڻ - جاءِ تي آڻڻ - ٿهکائڻ - ٿهکائڻ - ٽيڪائڻ - ٽوکڻ. مقرر ڪرڻ - ٺاهرائڻ - ٽاڪڻ. پڪو ڪرڻ - پختو ڪرڻ - مضبوط ڪرڻ - ڏاڍو ڪرڻ - سوگهو ڪرڻ - قابو ڪرڻ - سڪ ڪرڻ. ڪنڊو ڪرڻ - چاڙهڻ. ٻگڙي سان ڪپڙي جا سڙ ڪيڻ. (ت).
- ڪوڙائيڻ: زمين ۾ هٽائڻ - ڪوڙڻ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ.
- ڪوڙ ڪڙڻ: پاڻ کي ڪوڙڻ يا جمائڻ - محڪم رکڻ - محڪم ڪرڻ - ڪپائڻ.
- ڪوڙ ڪائيڻ: پٽڻ جي راند ۾ رنگ جو پٽو جو پڙ ۾ پيل هوندو آهي، آنهيءَ جو جيڪڏهين ڪنهن وٽ وڏو پٽو هجي ۽ اهو رکي ڪري نڊو پٽو ڏجي.
● ڪوڙو ع ڪوڙا: ذ. صفت. حساب ڪتاب جي جدول - ضرب جو نقشو - انگ - ڪوڙهو. پٽي - پاڳو. ڳاهڻ - ڪوڙهو - جهٽو - جهٽڪ - جهنجهٽ - جهٽپٽو - آراڙو - جهٽڻ - جهٽلو (وٽن جو). جهنگ جو ٽڪر - پاڇي وغيره جو پارو. تمام گهڻا ڪانا هڪ هنڌ آڻي ڪري رکيل - ڍيڙهو. انبار - ڍڳ. (ت). گهٽي وقت تائين غسل نه ڪرڻ ڪري مٽي جي وارن جي پاڻ ۾ پيدا ٿيل اڇيون سنهون ڪٽلون. مٽي ۾ گندڙ - چيڙهه - ٻڪو - چيڙ. (ل). ماڻ ۾ بيٽل - حيران. (اسم). چار يا وڏي رڄ جو قسم.
- ڪوڙو پيچڻ: راز سلڻ - مسئلو حل ڪرڻ - پيرولي پيچڻ.
- ڪوڙو ٿي نه لڳڻ: ڳالهه جو عقل کان ٻاهر هجڻ - مڃڻ جهڙي ڳالهه نه هجڻ.

● ڪوڙهو ع ڪوڙها: ذ. صفت. حساب ڪتاب جي جدول. جهٽڻو - ميڙ - ڳوڙهو.
● ڪوڙي ع ڪوڙيون: ث. صفت. (سن. ڪوٽيڪا > ڪوٽ = ڪوڙ). مال جو گودام (جتان وهڻ رستي ڪيڏانهن ٻاهر موڪلجي) - آن جو ڍڳ - انبار - ڪوڙ - ڍڳي - ڍڳ - سٽو - ڍير - مال جي گهٽائي - جتي مال جو ڍيرو هجي ۽ مال گهٽو موجود هجي - آن يا گندر جو ڍڳ. حصو - پاڳو - ورهاڳو - پتي. ڪٽنب. مال وارن مسافرن جي ٽڪ پيچڻ لاءِ ٽهيل جاءِ. آڻن جي وهارڻ جي جاءِ جتي پاڙي جا آڻ گڏ ٽيسن. ڪاٺ جو ٽڪر، جنهن ۾ آرن پيل هجي.
- ڪوڙيءَ ڪهي گهميرو: سڀ ڇٽ - هڙئي ناس - ٻڌياد ٽي ٻڪڙو.
- ڪوڙي وڃهن: آن ورهائي جدا جدا ڍڳيون ڪرڻ.
● ڪوڙو: اسم خاص. پٽ شاهه جي ويجهو هڪ ڍنڊ جو نالو.
● ڪوڙي: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه.
● ڪوڙيلو: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه.
● ڪودر ع ڪودرَ (ت): مٺهاڙي - ڪوچو.
● ڪوس (ل): ذ. ڪُجهه.
● ڪوسا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو - هڪ قوم جو نالو - بلوچ قوم جو هڪ قبيلو - (١٢ پاڙا: (١) جمالي (٢) بڪراڻي ڪوسا (٣) ٻيجاراڻي (٤) بشواڻي (٥) ٻاجهاڻي (٦) ٻليلاڻي (٧) گهمراڻي (٨) جروار (٩) مندراڻي (١٠) نوتڪاڻي (١١) عمراڻي (١٢) زنگواڻي). تعلقي ٽل ۽ شهداد ڪوٽ ۾ ديهن جا نالا.
● ڪوسائي: ذ. صفت. ٻڪي - ٻڪ ڏاڙهيو. ٻڪي - ڪوسائي.
● ڪوسيڙ ع ڪوسيڙَ (ت): ذ. صفت. بي ريٽن - بي ڏاڙهيو. ٻڪي - ڪوسائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪوسيڙوُ ع ڪوُسيڙا: ذ. ڪتر ڪٽي- ڪوڙو- پادر- جوتو- موچڙو- ڪتلو. جُتي.
● ڪوسِڪيُ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي، تعلقي گوني، تعلقي ڊگهڙيءَ ۾ ديهن جا نالا.
● ڪوسَنُ جيُ واءِ: اسم خاص. تعلقي ساراري ۾ هڪ ديهه.
● ڪَوُسڻ: مصدر. وڙهڻ- رڙ ڪري جهيڙو ڪرڻ. ڏاهڻ- ڪسڻ- چنڻ. (ث).
● ڪَوُسَ ع ڪوُسُونُ: ث. ڪُسَ- ڪوڙ. حرڪت- چترائي- لڇائي- هٿ چراند. (صفت). ضايع- ڪُٽ.
ـ ڪَوَسَقِنَّائيُ ع ڪَوَسِقِنَّائِيُونُ: ث. حرڪت- چترائي- لڇائي- ڪيچل- شيطانيگِريُ- بدمعاشي- چرچ- چيڙ. خرابي- نقصان- خلل. چڙ- دقت- هلاڪي. تڪليف- خفو. بي آرامي- هٿن ۾ هريون- چن ڪوهه- چن ڪڙائي- لوچو. آٽ وڌهه- چلولائي- هُرَ چُڙ- قتقتِ- بي سود ڪم ڪرڻ.
● ڪوسو ع ڪوسا: نرم، لسي اوچي قسم جي لوئيُ، جا اڪثر ڪشمير مان ايندي آهي. ڪمبل.
● ڪوسُو ع ڪوسُوُ: ذ. زوري ڪسيندڙ- ڦريندڙ- جهت هٿندڙ- ڇنندڙ- ڪسي وٺندڙ- زبرستي ڦريندڙ- زوري وٺندڙ- ڦورو- لوٽُو- جهاڻو.
ـ ڪوسائپي آچَنُ (ث): ڪسي اچڻ.
● ڪوُڪُ ع ڪوُڪَ: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم، (هي ڪاري جي مڇيءَ جو قسم آهي، جنهن جا ۾ قسم ٽيندا آهن: (١) وڏو ڪوُڪُ (٢) ننڍو ڪوڪُ. وڏو ڪوڪ بنا چلر ۽ مغز ۾ هڪ انچ ڊگهو ڪنڊو ٽئيس ۽ ننڍو ڪوڪ ٽن ڪنڊن سان ٽيندو آهي).
● ڪوڪر: ذ. گند ڪچرو- ڪرفتي. (ت). هڪ ذات جو نالو. (ذ). جهڙ- ڪڪر (ت).
لا ڪنوڻ ڪريندا ڪوڪر ڊي وچ، بادل ڪري بهاري. (قادن).
(اسم خاص). تعلقي سورهي، تعلقي گوني، تعلقي ٽنڊو الهيار ۾ ڏيهن جا نالا. مڇيءَ جو قسم.
● ڪوُڪرُ: وڙهڻ جو اِرادو- ڪاوڙ- ڏمر. (ڪ).
● ڪوڪَرائِڻُ (ل): مصدر. ميٽي جي پڳل ٽاڻءَ جو گيگهرو آواز ڪرڻ.
● ڪوڪَروُ ع ڪوڪَرا (ث): ذ. ڇتو آواز نه هڻڻ جي حالت- گهگهو آواز- ڦوٽ پيل.
● ڪوڪِرائِيُ: اسم خاص. هڪ ذات.
● ڪوڪِڙاتُ: اسم خاص. ڏنڊ جو پڪي.
● ڪوڪَڙ رَهَڻُ: پيسو ڏوڪڙ نه رَهَڻُ- سڄو سڪٽو رهڻ.
● ڪوُڪَڙِيُ ع ڪوڪِڙِيُونُ: ث. مهيوي، پاڄي وغيره جو قسم- ڪارڪ جي ڪڪڙي- پتو- ڏوڏي.
● ڪوڪِڙِي تانُ تِرِڪَٽُ: وجهه ڳولڻ- هروپرو وڙهڻ. (ت).
● ڪوڪِڙِيلُ: ڪوڪِڙِيلَ: ذ. صفت. تمام ڏبرو- بلڪل پوڙهو. (ت).
● ڪوُڪَلوُ ع ڪوُڪَلاَ: ذ. صفت. خالي- پورو- اندران ڪاڏل- ٽلهو- سڪٽو- ڦيڦو. پراڻو- پڳل- ڪوڪرائيندڙ (ٽِڪر جو ٽاڻءَ).
● ڪوُڪوُ ع ڪوُڪا: ذ. (سن: ڪوپ=پورو). خالي پهتي- پيتي- پياندبو- دروازن، درين جو قالب. جو ٿوري وقت لاءِ آڏاوت ڪندي ڪم آڏبو آهي- بوتو- پنجرو- خالي- سڪٽو. ٽلهو- پالهو- سڄو- پورو- پينگيو- دُڙبو (سُڪل).
ڳَنَرُ- ڳنو- بُهَ- ڪڙپ- سڪو ڪانو آن جو- ڪاني- ڪابه ڳريل ۽ سڪل شيءِ- پڪل سگر- سڪل پير- ڪوڪلو. ڪچو سِيِيَلُ پهرڻ جو ڪپڙو. (پُٽ پَريَل) هُنڊبيُ، جنهن جا پئسا وصول ٿيل هجن- متايل هنڊي- متايل بل وغيره.
ـ ڪوُڪوُ ٽِيَنُ: پنهنجي طاقت ڪان خالي هجڻ- ڪوبه زور نه هجڻ- اختياري هلائي نه سگهڻ- بي طاقت هڻڻ- سڄو هڻڻ.
● ڪوُڳ ع ڪوُڳَ: ذ. سيڙ سيڙ- اوگهه سوگهه- آخري بچت.
● ڪولُ: ڪنول.
ـ ڪولُ ميرُ: ننڍڙو ٻوٽو، ڦڪا گل خوشبوءِ وارا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪولادارُ ع ڪولادارَ: ذ. ضامن.
ـ ڪولادارِي ع ڪولادارِيُون: ث. ضمانت ـ جوابداري ـ ذمہ برداري.
● ڪولادَرُ ع ڪولادَرَ (ت): ذ. ضامن.
● ڪولانڈَرُ ع ڪولانڈَرَ: ذ. صفت. ضامن ـ ضامني ـ ذمہ برداري ـ جوابدار ـ ڪفيل. (اسم).
هڻڻُ ـ ضمانت.
ـ ڪولانڈَرِي ع ڪولانڈَرِيُون: ث. ضمانت ـ ضامنگيري ـ هڻڻُ. سلامتي ـ سوگهائي ـ امنُ.
ـ ڪولانڈو ع ڪولانڈا: ذ. عيوضو ـ بدل ـ بدل هڻ جو عيوضو.
● ڪولائِيڻُ: مصدر. ڪولڻ جو ڪم ٻئي ڪان ڪرائڻ. ريتيءَ سان مٿلائي صاف ڪرائڻ.
● ڪولتَرَ: اسم خاص. هڪ ذات.
● ڪولِرَ ع ڪولِروُنُ: ث. نديون ٽڻن واري ٻڪري.
● ڪولِرُ ع ڪولِرَ: ذ. ڪلدارُ ـ ڪلَ وارو.
● ڪولڙَ (ث): ذ. جاءِ ـ گهرُ.
● ڪولِسترُ ع ڪولِسترَ: ڪبوتر جو هڪ قسم. تتر جو هڪ قسم ـ بٽگو ـ ڪارڙو.
● ڪوُلڻُ: مصدر. (سن. ڪُڙُ = پڇڻ). (دَرُ) پڇڻ ـ لاهڻ ـ آپهيڻ ـ ڦاڙڻ ـ ڏارڻ. (بحث) شروع ڪرڻ ـ جاري ڪرڻ ـ ظاهر ڪرڻ ـ عيب پڌرو ڪرڻ. آکوڙڻ ـ آکيلڻ ـ کولهي چڏڻ. سلڻُ ـ پڇڻُ. سمجهائڻ ـ سلجهائڻ ـ کونڊڻ ـ ڦلهيرڻ ـ وکڻڻ. سوجهڻ. چوڙڻ ـ چڏڻ ـ آزاد ڪرڻ ـ چوڪارو ڏيڻ ـ رها ڪرڻ. ڪشادو ڪرڻ. آگهاڙو ڪرڻ. (روزو) چوڙڻ.
ـ ڪوُلَ (ث): پتَ ـ ڪشايش ـ ويڪراڻ ـ ڪشادگي.
ـ ڪوُل ڪوُلاڻِي ع ڪوُل ڪوُلاڻِيُون: ث. وائکائي ـ پڌرائي ـ ظاهرائي ـ کلڻ کلائي.
ـ ڪوُلِيِي ع ڪوُلِيِيُون: ث. ٻاڦلي کولڻ واري آکيڙڻي.
● ڪرُلمِيرُ: ذ. اسم خاص. جبل جو ٻوٽو، دوا ۾ ڪم اچي، مال کائيس، پيٽ جي ستور ۽ گوڏي جي سُور لاءِ سڪائي، گهوٽي ۽ ڪنڊ سان ملائي کائجي ـ نڙو. (ن ـ ب).
● ڪَولِڻُ: مصدر. خراب ڪالهائڻ. ڪنگهڻ. (ل).
● ڪوُلوُ ع ڪوُلا: ذ. بندوق جي گهوڙي جي متڪ. آلت جي سوپاري جي مٿان واري ڪَلَ ـ طُهر وهڻ مهل مرداني مخصوص عضوي جو منهن وارو ٻيڪار ڪٽيل چمڙو. ڪَلَ. زمين، جنهن تي اڏاوت نہ ٿيل هجي. (صفت). ڪَلدار ـ ڪل وارو.
● ڪوُلُو ع ڪوُلُو: ذ. صفت. هندو ـ واڻيو ـ طُهر نہ وينل. حرامي.
ـ ڪوُلِرُ ع ڪوُلِرَ: ذ. صفت. اڻ طُهريل ـ واڻيو.
● ڪوُلهِيرو ع ڪوُلهِيرا: ذ. صفت. اڻ طُهريل ـ بي خَتنہ ـ بي سُنت ـ بي سنتيو ـ ڪولهي وارو. گهٽ ذات وارو.
● ڪوُلهَڙَ (ث): ث. جاءِ ـ راهِيرو ـ آجها ـ سموري ڪڪائين تيار ٿيل جاءِ، ڪمپائونڊ وال سميت ـ (لوڙهي سميت).
● ڪوُلِهِيِي ع ڪوُلِهِيِيُون: ث. هڪ واڌ ڪو اوزار.
● ڪوُلِيِي ع ڪوُلِيِيُون: ث. موچين جو چمڙي ڪي چلڪائڻ جو ڪاڻي جو هڪ اوزار ـ چمڙي ڪي چلڪائڻ لاءِ ڪاٺ جي رَنبِي ـ ڪاٺ جي رَنبِي، جنهن سان موچي چمڙي ڪي ستي ڪٽي نرم ڪندا آهن. ڪهي ڪٽڻَ جي ائٽ جي ٽڪ. جيل جي نندڙي ڪوني. واڌن جي رَندي جو هڪ قسم، جو طاقن ۽ تختن کي هڻندا آهن. (صفت). نہ ڦرندڙ لاٽُون.
● ڪوُمان: ڪورمو ـ ڪورما ـ لذت ـ لَذت وارا ڪاڄ.
● ڪُوماڻَ (ث): اسم خاص. ٿر ۾ ٽيندڙ گاهہ.
● ڪُومائڻُ: مصدر. منجهائڻ ـ غمگين ڪرڻ.
● ڪومبرانو: اسم خاص. سنڌ ۾ هڪ ڪاري ڏنڊ جو نالو.
● ڪومَنُ: ڪائڻ جو طعام ڪاڏو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪُومو ع ڪُوما: ذ. ڪپڙي سڑڻ وقت نڪتل بانس. ڪپھ يا ڪپڙي جو ٽڪر-جوڙيءَ جو ڪپڙو- ٽلھو ڪپڙو. ڪچو ست (ويھو ڏھو چاليھو جن مان گھائي ناھجي). ڏانڊي پڪيءَ کي ب "ڪومو" چئبو آھي.

● ڪَونَ: حرف جر. ڪان- تان- مان- وٽان- منجھان.

● ڪُونيَتُ: ٻوٽي جو ھڪ قسم. (ٿر ۾ پيدا ٿيندڙ). ڪُونيَتُ.

● ڪُونڌَنُ (ث): مصدر. اَن جھڙي شي پڻڻ.

● ڪُونڌُ ع ڪُونڌَ (ل): ذ. صفت. سوگھو ٻڌل، جو ھٿ پير ھٽي نہ سگھي. ستجُو.

● ڪُونڌارُ ع ڪونڌار (ث): ذ. آھا ڏگي جا گھر ۾ ٻڌل ھجي- ٻڌل وَھِتُ.

● ڪُونڌَنُ: مصدر. لڏڻ- سنگ ويڙ. آڏڻ. (ث).

● ڪونڌو ع ڪُونڌا: ذ. مال کي پڌڻ لاءِ ڪتل ڪِلو- ڪل- ڪاني- ٽوٽي- مُني. ڪُنڌو (ڏگي کي ڪونڌي تي ب مھنا پڌي چارجي تہ ٻوءِ ڏاڍو طاقتور ٿئي). (ل). (جملو).

▬ ڪُونڌو ڏِيَنُ: جاءِ يا ھنڌ ڏسڻ. ماڻھو جو پتو ڏيڻ. (ل). "مونکي کونڌو ڏي تہ توکي ھيءَ ڏگي ڪٽان ملي." (جملو).

● ڪُونڌيُ يا ڪُونڌِيُ: پلاڻ جو پويون ڇيڙو جنھن جو سھارو بن ڏانڊين تي ھجي ٿو اھو ڇيڙو ڪڙو ھجي.

● ڪونڌُور (ڪ): ذ. وڻ جو ھڪ قسم، ورينگر جھڙو. (ن- ب).

● ڪُونجانا: اسم خاص. ھڪ ذات.

● ڪُونجو ع ڪونجا: ذ. ٽنائيءَ جو ھڪ قسم- ٽڪندو لڏون- نبات. ڪارکو وڪر. گيھسو. (ث). تين جو پيالو. پاڻي پيڻ جو ڪونجو يا کونجي- ڪُنِي.

▬ ڪونجِيُ ع ڪونجِيُون: ث. (ف. ڪوزه= ٽانءُ). نندو کيسو (ث). چل- ڪرسي.

● ڪونڇار (ل): تکليف. "اسين ھاڻي کونچار ۾ اچي پياسون، ڪريون سو ڪريون ڇا؟" (جملو). مونجھارو.

▬ ڪُونڇِلوُ ع ڪونڇِلا (ث): ذ. کيسو.

● ڪُوند: اسم خاص. ھندن جي پنڌتي ڏيل ھڪ ذات.

● ڪونڊِيُ: اسم خاص. تعلقي ميھڙ ۾ ھڪ ديھ.

● ڪُونڊَنُ: مصدر. سلجھائڻ- ڦلھيرڻ- وکڙڻ. (ڏاڙھي) پٽڻ. "ڏاڙھي کونڊي ڪلاھٽندو سانءِ" (جملو). محبت ڪرڻ- چنڻ- روڙڻ. ڇپي ڏيڻ- جھپو پائڻ. صفا ڪرڻ- صاف ڪرڻ- وھنوار ڪرڻ. چنڻ- ڦاڙڻ- چيرڻ.

▬ ڪُونڊَ ع ڪُونڊُون: ث. تباھي. کوھ- پٽ.

▬ ڪُونڊائِيُ: پٽائڻ- چنائڻ- تباھ ڪرڻ.

▬ ڪُونڊائي وَنَنُ: کسي وڃڻ.

● ڪُونڊُوُ ع ڪُونڊا (ل): ذ. مٽ وريل ٽلھو لکڻ "مونکي کونڊو آڻي ڏي تہ ٽيڪ ڏيئي گھر وڃان" (جملو).

● ڪُونرُ ع ڪونرَ، ڪونرُون: ث. (سن: گُنڊ). ڪنھن بہ وڻ جي ٽڻُ سان نڪتل رَسُ- وڻ جي لڳلڳدار رس، چنڙندڙ. (چنڙائڻ ۾ ڪم اينڊڙ ڪونر).

● ڪُونرُو ع ڪُونرا (ڪ): گھرُو پاڻيانو ننھين پلو آڻ.

"تن اونرن کونرن لمن ليڙن."
(ڪبير شاه).

● ڪُونرا ڪَرَنُ: پيرن سان زمين کوٽي آڇلائڻ- ڪڏ ڪرڻ- دڙھا ھٽڻ- ڏڏڻ.

● ڪُونرا ڪائِيُ: جوش ڪائڻ- پڙڪڻ- پڙڪڻ. (ن- ب).

● ڪُونسَنُ: مصدر. (سن: ڪَدُ = تڪليف ڏيڻ). [سن. ڪوسَنَ = جوشُ، ڪاھ، ڪَوس، ڪاوش = ڪاوڙ. ڪاھ يا حملو]. ڇيڙ خاني ڪرڻ- چرچ ڪرڻ- جھيڙي لاءِ ٻھانو گولڻ- تکليف ڏيڻ- وڙھڻ- دشمني رکڻ. گھٽڻ. آڇائڻ- خار ڏيارڻ- بغض ڪيڏڻ- ضد پاڙڻ- عکس رکڻ- ڪينو رکڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ ڪتونس ۽ ڪتونسون: ث. ڪنڌ - چرچ - چيڑخاني - حرڪت - جهيڑي لاءِ ٻهانو - دشمني - ڪيتو - ڪتراڳ - جهيڑو - جهتو - ويڑهه - جهيڑ - مونهاڙو - رقابت - عداوت - وروڌ - نفرت - ڏڪار - چاوت - بدخواهي - ويرا - ايرڪا - عڪس - خصومت - ڪينو - خار - تعصب - بغض - ضد - ساڙ - منگهرائي - ٻيائي - ڏنجهائي - حسد پائي - ريس.

▬ ڪتونسائيتو ۽ ڪتونسائيتا: ذ. صفت. ڪونس ڪندڙ - ڇيڙ ڪندڙ - بدخواهه - عداوتي - ڪنڊو - ويرو سادينڊ - حاسد - دشمن - منگهرو - چاوتي - ڪنڊائتو - خار رکندڙ - خاري - خارباز - وپري - بدو - عدو. (ظرف). خارن وچان - عڪسان عڪسي.

▬ ڪتونسيرو ۽ ڪتونسير: ذ. صفت. ظرف. ڪونسائتو - ساڙ سڙيو - ويري - بدخواهه - بداندیش - بغضي - ڪينرو.

▬ ڪتونسٽو ۽ ڪونسيٽا: ذ. صفت. دشمن - ويري.

● ڪتونڪارڻ (ل): مصدر. ڇڪ.

● ڪتونڪيرو ۽ ڪونڪيرا (ل): ٻڪل - ٽنڊل.

● ڪتونڪيرو ۽ ڪتونڪرا: ذ. ڇاڻي واڻي جهيڑو ڪرڻ.

● ڪونڪو ۽ ڪونڪا: ذ. ٽمام پوڙهو.

● ڪون ڪون: ذ. (سن. ڪاس = کنگهه) کنگهڻ جو آواز - ٽونڪارو کنگهه جو.

● ڪونگهيرو ۽ ڪونگهرا: ذ. (سن. ڪِڪ = باندر: باندر جهڙو آواز ڪرڻ). نڊ ۾ ڪيل آواز - گهوگهرو - خرخر - خراٽو - خرڪي - ڪرڪي - گهرڪي - گهرڪي. دل جو آواز.

▬ ڪونگهرو ڦيهڻ: ذڪر ڪرڻ. (ن-ب).

▬ ڪونگهرو هڻڻ: گهوگهرو هڻڻ - خرخر ڪرڻ - خرڪي هڻڻ - گهرڪي لڳڻ - نڊ ۾ آواز ڪرڻ.

● ڪونماڻ: اسم خاص. هڪ ذات.

● ڪيوڻ ۽ ڪيوڻيون: ث. (سن: ڪُشتَ > ڪڙ پريا = چمڪندڙ). وڄ - بجلي

"تنهن ڪيون ٿي ڪنواءِ جا ڏس ڏاڍاڻ جي."
(شاه - ماروئي).

(مصدر). چمڪڻ.

● ڪوڻ ۽ ڪوڻ (ل): ث. (سن: ڪُوڻ = ڪنڊ). پار - طرف - ڏس - پاسو - پٿلو - ڪنڊ - ڏر - ڏسا. هدايت - ڏس.

● ڪوڻو (ث): مڙس جي مري وڃڻ تي زال جو عدت ۾ وهڻ.

● ڪوڻيتو ۽ ڪوڻيتا: ذ. صفت. پوري وقت تي اچڻ وارو - ڪائتو.

▬ ڪوڻيتي ۽ ڪوڻيتيون: ث. صفت. پوري وقت تي اچڻ واري - ڪائتي.

● ڪوڻي ڪنڊ ۽ ڪوڻيون ڪنڊون: ث. اونهون ڪوهو - اونهي ڪنڊ.

● ڪوهه ۽ ڪوهه: ذ. (سن. ڪوپ، ڪوپڪه > ڪاتن = ڪوهه). زمين اندر پاڻي هٿ ڪرڻ لاءِ ڪنيل اونهي ڪنڊ - زمين ۾ ڪوٽيل ۽ سرن سان اوساريل ڪنڊ، جنهن سان پاڻي حاصل ڪجي - پاڻيءَ جو اونهو هنڌ -

"سنڌجي سنڌجهي ڪوهڙا، ويڙهي ويا ورت"
(شاه - ماروئي).

تڙ - واءِ - چاهه - واڻين - ويتري - ڪوهر - کهاڙو - وانهه. ڪنڊ - ڪاڻ - پاڙ - تلاءُ - ترائي - تراءُ - غار.

▬ ڪوهاڙو ۽ ڪوهاڙا: ذ. نار يا هرلي لاءِ ڪوٽيل ڪنڊ - کهاڙو - بيرچه.

▬ ڪوهاڻو ۽ ڪوهاڻا: ذ. ڪوهه ڪوٽيندڙ - ڪاڻيو.

▬ ڪوهه پوڻ: ڪنڊ پوڻ.

▬ ڪوهه جو آڻڻ: ڪوهه ۾ سڻي جڙ نه هجڻ سبب اندران نار مان واري اينڊڻ.

▬ ڪوهه جيءُ ميٽيءُ ڪوهه ڪهي لڳڻ: جنهن بلهي آمدني ٿئي تنهن بلهي خرچ ٿيڻ. (ن-ب).

▬ ڪوهر ۽ ڪوهر: ذ. ڪوهه - تڙ نڌا ڪوهه يا ڪوهيون. (صفت). ڪوهه جو سنياليندڙ.

▬ ڪوهرو (ث): چاهين - نڊبو ڪوهه.

▬ ڪوهه ۾ ٽيهو ڏيڻ: جوکي جو ڪم ڪرڻ - جوکم ڪٽڻ - جوکو ڪٽڻ - قسمت آزمائي ڪرڻ - خطرناڪ ڪم ڪرڻ - جوکائتو ڪم ڪرڻ. خراب ڪم ڪرڻ - بيڙو ڪم ڪرڻ - نقصان جهڙو ڪم ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪُوهہ ۾ قِتو ڪرڻ: ڏ ک ڏيڻ ـ ظالمن جي حوالي ڪرڻ ـ ڏيءُ ڪي ڪنهن ظالم ماڻهوءَ سان پرڻائڻ.
ـ ڪُوهہ ۾ ڪَلَ آڇلڻ: سيني ڪي رد ڪرڻ.
ـ ڪُوهڻ جا وات: دنيا جي ماڻهن جون گالهيون.
ـ ڪُوهيِ ع ڪُوهيُون: ث. نيڊو ڪُوهہ ـ ڪورين جي آڻڻ لاءِ پير هيٺ ڪرڻ جي بہ ـ تي فوٽ اونهي ڪَڍَ.
● ڪُوهار: اسم خاص. هڪ ذات.
● ڪُوهارا: اسم خاص. هڪ ذات. تعلقي شڪارپور ۽ تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ ديهن جا نالا. شهر. (سيوهڻ پرسان).
● ڪُوهاڻو: ذ. (سن. ڪوشليا) ڪڙي ۽ سڻي پاڻيءَ جي زمين سچاڻندڙ. آب شناس.
● ڪُوهہ ٻيڙو: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهہ.
● ڪُوهيرو: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهہ.
● ڪُوهلي بارائي: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهہ.
● ڪُوهہ ماڻُون: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهہ.
● ڪُوهہ ميصُري: اسم خاص. تعلقي ڪڪڙ ۾ هڪ ديهہ.
● ڪُوهہ مينهُون: اسم خاص. تعلقي ميرپورماٽيلي ۾ هڪ ديهہ.
● ڪُوهہ نتورَنگ: اسم خاص. تعلقي ڏوڪريءَ ۾ هڪ ديهہ.
● ڪوهڻ: مصدر. (سن. ڪوش، ڪش = ڪوهڻ ـ گهٽجڻ) ڪوهڻ ـ ڪُوندڻ ـ چِنڻ ـ پِٽڻ ـ روڙڻ. ڪِسائڻ ـ خراب ڪرڻ ـ وڃائڻ. همت ڏارڻ ـ همت ٻڌڻ. ڦهرڻ ـ اوڍڻ ـ پائڻ ـ ڍڪڻ ـ چوڙڻ ـ هنبائڻ. ٽڪائڻ ـ چُور ڪرڻ. جهلڻ ـ هلڻ ـ چُڙڻ ـ جتاءُ ڪرڻ. ڪوڙڻ (ث). چاڻڻ. (ل). زوال ڪرڻ ـ چٽ ڪرڻ ـ ناس ڪرڻ.

ـ ڪوهہ ع ڪوهڻ، ڪوهون: ث. (ڪپڙي وغيره جي) چوڙ ـ چوڙڻي ـ پٿور ـ هنبائين ـ هٿنبو. چِن ـ ڪوندهہ ـ پٽ.
● ڪُوهو ع ڪُوها: ذ. ٻيڙيءَ جو شڪيلو ـ ٻيڙيءَ جو سُڪان ـ شيخلو، جنهن ۾ آڏ پڌجي ـ ڪاڻيءَ جو ڍلهو ٿوهو، جنهن تي سڙهہ پکڙي.
ـ ڪُوهاڻو ع ڪُوهاڻا: ذ. ٻيڙيءَ جو ڪوهاڻو ـ ڪُوهو ڪٽندڙ.
● ڪُوهہ وارِي چَن: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● ڪُوهيِ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڪوهيِ جَلال: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● ڪُوهيِ ڪينگهيِ: اسم خاص. تعلقي ميرپورماٽيلي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● ڪوهيو: ذ. ڪاڙهيل کير جو ٽِڪو ـ مائو. اپر سنڌ جي هڪ خاص مٺائي، جمائي، پُڳل مانهہ ۽ سُڪل ميوي مان ناهي ويندي آهي.
● ڪوءِ: ظرف. ٻَنِ ـ ڪڏ ۾ ـ ڪوهہ ۾.
● ڪوئُدُ ع ڪوئُدَ: ذ. گاهہ جو قسم. گهاٽو گاهہ ـ ڪَچڙو گاهہ ـ ڪچا جَوَ ـ ڪاڏو.
● ڪوئُڻُ: مصدر. وڃائڻ ـ ناس ڪرڻ ـ جُدا ڪرڻ ـ جُدا ٽيڻ ـ جان ڇڏائڻ ـ آزاد ڪرڻ.
ـ ڪوئُهي: ناس ڪري.
● ڪوئُنُ: مصدر. ڪاٽ جي اڏي، جنهن تي ڪرڙ ڪجي. (ن ـ ب).
● ڪوئيِڙُ ع ڪوئيِڙَ (ل): ذ. (سن. ڪوئيِڪا، ڪوئيِجَڪا) ڏريل ۽ پاڻيءَ ۾ پُسايل ڏارو (متر، گُوار وغيره) ـ سال جي ڪاڏي لاءِ تيار ڪيل چارو. ٻيڙيل ڪماند جا ڇُوٽا.
● ڪويِڙُ ع ڪويِڙَ (ت): وڏيءَ عمر وارو ـ بلڪل پوڙهو ـ ڏبرو.
● ڪَويِڙُ: ذ. فراسيءَ جي چٽن جو قسم.
● ڪَهِہ ع ڪَهُون، ڪَهِيُون: ث. خارس ـ ڪِرنهن ـ خارش ـ ڪئي ـ سُرسُر ـ ڪهيِ ـ ڪَرُ ـ ڪاجِيِ ـ ڪارش ـ ڪَنُ ڪَنُ ـ ڪِرڙو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● كُهِڙ : ظرف. كُوهه ـ كَنڊَ ـ پَنُ.
● كُهِڙ پَوَنُ : كَنڊَ ۾ پوڻ.
● كِهڙَ ۽ كِهڙُونُ : ث. گاهه جو هڪ قسم، ديگهه ۾ فٽ ڪن ٿئي، برسات جي موسم ۾ واريا سين پٽن ۽ جابلو مُلڪن ۾ ٿئي، سندس پَن نندا ۽ سنها ٿين، هي گاهه سنگ ۽ جهلي، جو ڏيڍ انچ ڪن ڏگهو ٿئي، وهت کائين ـ خوشبوءِ دار ٽيندڙ، گنديين وارو گاهه. فصل ـ پوک ـ پَنِيُ ـ کهيتي. ڏوڙ ـ دَڙَ ـ ڏُڙِ ـ بُس ـ لتَ ـ بُسيڙ ـ خاڪ ـ متي ـ گرد.
ـ كِهڙَ پَڪُليُونُ : ڏوڙ سان پريل. "جن جون ڪڙيون ڪهه پَڪليون آهن." (لطيفي سير).
● كُهڙُ ۽ كُهڙَ : ذ. ڪوهه ـ چاهه ـ کهاڏو ـ اونهي ڪڏ. قربان ـ صدقي. ٻن ـ ڪڏ ۾.
ـ كُهاڏُو ۽ كُهاڏا : ذ. نندڙو ڪوهه ـ پڙهاڏو ـ آهو ڪڏو جنهن تي پاڻيءَ جو هُرلو ٻيهي ـ ڪامو.
ـ كُهاڻُو ۽ كُهاڻا : ڪوهه ڪوٽيندڙ ـ ڪوهه ڪٽندڙ ـ ڪُوهاڻو.
ـ كُهِڙُوَنُ : تنبيهَ وار لفظ ـ ڪڏ پوڻ ـ ٻن پوڻ ـ ڪوهه ۾ ڪِرڻ ـ ڪڏ ۾ ڪِرڻ ـ برباد ٿيڻ ـ ناس ٿيڻ ـ نقصان رسڻ ـ ڪِرڻ ـ ڏڪو ڪائڻ. وِلُوَرُ وَجڻ.
كُهه كڏسُ : سندس مرضي.
كُهڙُ گهرُ : ڪونهي (زالن جو تڪيه ڪلام).
كُهڙُ گهرَسِ : هن جو گهر ڪوهه ۾ پوي.
ين جي ڳالهين سان اسان جو ڇا. (ت).
● كُهاڏُو ۽ كُهاڏا : ذ. (سن: كُوپ = ڪنب) نندڙو ڪُوهه ـ آهو ڪڏو جنهن تي پاڻيءَ جو هرلو ٻيهي ـ ٽورو اونهو ڪڏو، جنهن ۾ پاڻي گڏ ٿئي ـ اونهي ڪڏ جنهن جي مٿان پاڻي ڇڪڻ لاءِ نار چڙهيل هجي ـ ڪامو.
● كُهاڙُو : اسم خاص. هڪ ذات. (اڪثر اتر سنڌ ۾).
● كُهاوَڙَ : اسم خاص. هڪ ذات. (سنڌ ۾).
● كُهائِڙُ : (سن : كُشِ = گهٽجڻ ـ زوال ڪرڻ). نقصان ۾ وڃهڻ ـ ڪٽائڻ ـ نقصان هيٺ آڻڻ ـ پالهو ڪرڻ ـ بي پتيو ڪرڻ. نهوڙجڻ ـ بي ستو ڪرڻ ـ ڪيرو ڪرڻ ـ ٽڪائڻ ـ ور چائڻ ـ چُور ڪرڻ ـ عاجز ڪرڻ ـ ڪڪ ڪرڻ ـ بيزار ڪرڻ.
● كَهُٽَ ۽ كِهٽُونُ (ڪ) : ث. ڪونس ـ حرڪت ـ ڪيچل. (صفت). جفاڪش ـ محنتي. (ت).
● كهٽَ ۽ كهٽُونُ : چنل جُٽي ـ پراڻي جُٽي.
● كُهُجڻُ : مصدر. (سن. كوِ، كُشِ = گهٽجڻ ـ زوال ڪرڻ). ٽڪجڻ ـ ورچڻ ـ ورچجڻ ـ اولجڻ ـ هُٽجڻ ـ ڪڪ ٿيڻ ـ ڦڙهه تي پوڻ ـ ڪُڙجي پوڻ ـ چُڪي پوڻ ـ غريب ٿي وڃڻ ـ زوالیت ڪي پهچڻ. كِسڻ ـ ڪُسڻ. (وارن جو) ـ ڪِرڻ ـ ڪپڻ ـ پيچڻ ـ گسڻ ـ ڪاڇڻ. (ڪپڙو) ـ چڙڻ.
ـ كُهُجِي وَجڻُ : ڪٽي وڃڻ.
● كَهَر ۽ كَهَرُونُ : ث. ڪير ڏيندڙ چوپائي. (ل). خارس ـ خارش ـ ڪرنهن ـ ڪرسرو ـ ڪهه ـ سُر سُر ـ ڪئي ـ ڪهي ـ ڪَنه ـ ڪهرائي. كَنهُنُ كَنُهنُ. جهيڙي لاءِ ٻهانو ـ جهيڙو ـ ٽنٽو ـ رڳڙو ـ ڪلهه ـ ڪَرنهن ـ وروڌ ـ معاملو ـ تڪرار ـ فساد ـ ڦڏو. دشمني.
● كَهِرُ ۽ كَهِيرَ : ذ. صفت. واچوڙو ـ طوفان.
● كَهُرا : اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● كَهُرُو ۽ كَهُرا : ذ. صفت. (سن : كر). كڙيڙيو ـ آڏ تيڙچو ـ چرڙ ٻرڙ ـ هيٺ متهي ـ ڏڙيل ـ لسو نه ـ جاڏو (ڪپڙو) ـ سادو (ڪاگر). ٽلهو ـ موتو ـ اڻ گهڙيو. پاڻيانو ـ پلو ـ تيز ـ چالاڪ ـ هوشيار ـ فهيم ـ چست ـ جهاجهرو ـ قڙت ـ ڏڪو ـ جلد تيڙو ـ تڪڙو ـ ويرمو ـ تڪو ـ وانڱُڙو ـ جل ڦٽاڪو ـ ڪڙو تڙو. سئون سڏو ڳالهائيندڙ. چيڙاڪ ـ نه سهندڙ ـ آڪرو (سمنبد). ڪچو (خاڪو). سوتُ ـ سخت ـ ڪراڙو ـ شوخ. ڪوڙو ـ ڪڙو ـ ڪسارو. بي سُرو (آواز). ڪَڙ پڙائتو. راڻوڙ. نج ـ نيجو ـ صاف ـ شڌ ـ نبار ـ نيٺ ـ سُٽو ـ اڇتو ـ نرمل ـ خالص ـ آصيل ـ چند. ڪرو ـ تڪو ـ سچو ـ چوڪو. نَهوَرِ (زمين). پلارو ـ آچو ـ آتر ـ آتم ـ خاصو ـ فائق ـ نهايت عمدو ـ نهايت چگو ـ سُرشيت ـ سڀ سُٽو. ڏڪو ـ تيٽو ـ جلد ـ تڪڙو ـ ٽور ويرو. اثرائتو. ڪارگر. ڪروڌي ـ جوشي ـ جوشيلو ـ جوش پريو ـ تامشي ـ ڏسرائتو ـ ڪاوڙيل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪٿهُراڻ ۽ ڪٿهُراڻِ ڪٿهُراڻِيُون٘: ث. ڪٿهُرائي ـ لسائي جو ضد ـ نامُلائمي ـ کڙ ٻڙ جي حالت ـ سختي ـ سادي ـ جاڏي ـ ٽاهي ـ موٽي ـ سخت. خارش ـ خارس. تيزي ـ چڙ.

ـ ڪٿهُرائِي٘ ۽ ڪٿهُرايُون٘: ث. صفت. سادائي ـ لسائي ـ جاڏائي ـ موٽائي ـ سختائي ـ ٽلهائي. ڪُهراڻ. کڙ ٻڙ ـ ٽاپڙ ٽوپڙ.

ـ ڪٿهُرو٘ ٽِيڙ٘: جلدي ڪرڻ ـ ڪاوڙجڻ.

ـ ڪٿهُرو٘ ٽِيڙ٘: جلدي ڪرڻ ـ ڪاوڙجڻ.

ـ ڪٿهُرو٘ ڳالهائِڻ٘: ڏاڍيان ڳالهائڻ ـ ڪاوڙجي ڳالهائڻ. تکڙو ڳالهائڻ.

ـ ڪٿهُرِي٘ ۽ ڪٿهُرِيُون٘: ث. صفت. سخت زمين. ڪنڈ٘ وانگر اونهو. چڪارو ـ لُعابي ـ گَپَ سان پريل.

● ڪٿهُرو٘ ۽ ڪٿهُرا: ذ. نِڪر جو ٽانءُ جنهن ۾ ڪا شيءِ وجهجي.

● ڪٿهُڙا: اسم خاص. تعلقي گهٻٽ (رياست خيرپور ۾) هڪ ديهه جو نالو ـ هڪ ذات جو نالو.

● ڪٿهُڙو٘: ذ. صفت. نِڳيل ـ آپو.

● ڪِهُ: ذ. گِهُ جو ڪَٽ٘ ـ وِشنان.

"آرو، ناڪارو، سو تہ بلوچڪو بِهُ،
ڪاڏہ اِهو ڪِهُ، بلوچاڻي بات جو"
(آخوند).

● ڪُهڙو٘: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر لاڙڪاڻي ۾).

● ڪُهِنبا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪُهِنبَاتِي٘: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (ڇُرَ جو ڪِ ڪنڈ). تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪُهِنبِڙا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪُهِنبِڙِي٘ ۽ ڪُهِنبِڙِيُون٘: ث. ڪجيءَ جي ذات، جنهن جو ڏونڪو ڪهنباڻي رنگ جهڙو ٿئي. ماڻهوءَ جي رت خراب ٿيڻ جي بيماري. (اسم خاص). هڪ ڪوٽ جو نالو.

● ڪُهِنبُو٘ ۽ ڪُهِنبا: ذ. (سن. ڪُسُنبَ، ڪُنبُ٘ = گاڙهو گل) گاڙهي ڪڙي جو قسم ـ رنگين ڪپڙو ـ رنگ جو قسم ـ سنهون چمڪيل رنگين ڪپڙو ـ بانڊڻي ـ ڪُسُمبي جو گل. ڪُڪَڙ جو قسم، جنهن جو رنگ ڪيسر (زعفران) جهڙو ٿئي، هن کي ڪيسر به چَوَن. هڪ وڻ، جنهن مان گاڙهو رنگ نڪري ـ جهنگلي زعفران.

ـ ڪُهِنبَاتِي٘ ۽ ڪُهِنبَاتِي٘: ذ. رنگ ڏيندڙ ـ ڪپڙو رنگيندڙ ـ رنگريز ـ رنگ وارو ـ نيروتي ـ نيرولي ـ کهنبا ناهيندڙ.

ـ ڪُهِنبَائِي٘: ڪُهنبي رنگ جهڙو ـ ڪُهنبو ـ رنگُهل.

ـ ڪُهِنبِي٘ ۽ ڪُهِنبِيُون٘: ث. لال گاڙهي رنگ تي زناني پوتي ـ کهنبي رنگ تي زناني پوتي ـ چادر. (صفت). گاڙهي ـ سرخ ـ لال.

● ڪٿهنيڙِي٘: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪٿهَنُ٘: مصدر. (سن. ڪنڈ٘ = تڪليف ڏيڻ) آچاٽڻ ـ ڪونسڻ ـ خار ڏيڻ ـ بغض ڪيڻ ـ ضد پاڙڻ ـ دشمني رکڻ ـ خصومت رکڻ ـ ويرُ رکڻ ـ عکس رکڻ ـ چُرچ بازي ڪرڻ ـ آچاٽ ڪرڻ ـ چُراند ڪرڻ ـ جهيڙي لاءِ سندرو پڌڻ ـ خواهمخواه جهيڙو اٽڪائڻ ـ دشمني ڪرڻ. لِکائڻ. (ث).

● ڪُهَنُ٘: مصدر. (سن. ڪُش = گهٽجڻ ـ زوال ڪرڻ) ٽُڪجڻ ـ وڃڻ ـ ڪُهجڻ ـ اوڻجڻ ـ هُٽجڻ ـ ڦڙهه ٽي پوڻ ـ ڪُڙجي پوڻ ـ چُڪي پوڻ ـ چُور ٿيڻ ـ ٽُٽجڻ ـ ٽڪجڻ ـ چَٽل ٽي پوڻ ـ ٽڪجي پوڻ ـ ساٿو ٽي ڪرڻ ـ ماندو ٿيڻ ـ پڄي پوڻ. ڪُٽڻ ـ ڪُٽي پوڻ ـ ڪُٽجڻ ـ مفلس ٿيڻ.

● ڪَهو٘ ۽ ڪَٿا: ذ. صفت. چُهو ـ جهٽڪو ـ چوهو ـ جهُوٽو ـ جهٽڪو ـ جهاڪو ـ آڏمو ـ تنوار ـ جهلڪو ـ جهڙڪو. مَرَو ـ حظّ ـ رَسُ٘ ـ شوق ـ لذت ـ چشڪو. واڇَتُ٘ ـ مينهن جو طوفان ـ برف جو طوفان. ڪيڪڙاٽ. ڪنڈ. (ل). لوهه جو رنبو. (ل). ڪوڏر جهڙو اوزار، ڪوڏر ڪان ننڍو ٿئي، جنهن ۾ ڏڪهو ڪُن وجهجي ـ ڪٿهيڙُ٘ ـ ڪٿهيڙو. (ل). فصل، جنهن جو هڪ پاسو چڊو ۽ ٻيو پاسو گهاٽو ٿئي. (اسم خاص). هڪ ٽئين جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● كُهوُ ع كُها: ذ. (سن: كوپ = كوه). كوه.

● كيهوُ ع كيها: ذ. بنا پاڻيءَ پوک. ٻئي کي هٿائڻ جي حالت. (ل).

● كُهوالِيُ: اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

ـ كُهوَرَ: ٻنهنجي خيال سان سڏو ڊوڙڻ ۽ ڪوبه خوف نہ ڪرڻ جي حالت.

● كُهوُنُ كُهوُنُ كَرَنُ: ڪنڪهٽ.

● كُهيِ ع كُهيِيُونُ: ث. (سن: كُجيلئِكا. پرا. كُجيلئِكا = كهي). جوان ٿهي ـ نوجواني ـ قوهه جواني جو ـ رتي ـ جوڀن ـ پوڙهين ۾ ٻ طاقت واري حالت ـ صحتمندي ـ صحتمند بدن. بدن جو ڊيل ڊولُ ـ جسم جو نمونو ـ هاڻي. ٿهي ـ وَهي ـ چمار ـ عُمر. خارس ـ ڪرنهن ـ ڪرسرو ـ سر سر ـ كيهيُ ـ كسر ـ خارش ـ ڪئي ڪه ـ كَنهُنُ كَنهُنُ ـ كرڙو ـ گَر ـ كاڇيُ ـ كارش. رنبي جو نمونو، جنهن سان زمين مان ڪانڊيرا وغيره ڪڍجن ـ نندڙي منهن ۽ ڊگهي ڳڻ واري ڪوڏار. (ل ـ ڪ).

ـ كُهياتو ع كُهياتا: ذ. صفت. جسم ۾ ٿهيل ٽڪيل ـ پيريءَ ۾ صحتمند حالت ۾ رهندڙ.

ـ كُهيِ كَنهُنُ: مشڪل سان فتح ڪرڻ.

● كُهيِ ع كُهيِيُونُ: ث. (سن: كُوپ). ڪچي ڪوٽيل ڪڻ، جنهن مان ٽڪل پاڻي پيئڻ ۾ اچي ـ نندو ڪوهه. (صفت). ڊيئي وڻي رهيل ـ ٽڪل ـ ماندي.

"آن كا ڏني ڏوٽيا كيرن پاس كُهي"
(سر آبري ـ شاه).

خلاص ـ فارغ ـ خالي ـ ڪيئ.

ـ كُهيِيو ع كُهيِيا: ذ. صفت. ٽڪل ـ عاجز ـ ٽٽل. (ل ـ ق).

● كُهيِنُد: سبز ڪڪ جي ڪپيل چوٽي ـ سڻي ڪڪ جي پوک جو نِسرڻ کان اڳ مٽيان لٽيل پن. ڪڪ جي پوک جا پهريان ڳُڇا، جي ڪپي مال کي گاهه ڪري کارائجن. تيلي پڌڻ کان اڳ ۾ پوک جو نالو.

ـ كُهيِنُدَ كائِنُ: طاقت ۾ اچڻ ـ تيار ٿيڻ. پلي ڪڪ جا پن، نسرڻ کان اڳ لٽي کائڻ.

ـ كُهيِنُدَ كهي رَسَنُ: تيار ٿيڻ.

● كهيِرِيُ ع كَهيِرِيُونُ (ث): ث. چمڙي کي لسي ڪرڻ ۽ ليکن ڪيڏن لاءِ ڪاٺ جو اوزار.

● كَهيِڑُو ع كَهيِڑُا (ث): ذ. ڪاٺ جو آوزار ـ ڪاني جو چپڙو ٽڪر، جنهن سان چمڙي مان ستر ڪيڏجن ـ چمر صفا ڪرڻ جو اوزار.

ـ كَهيِڑِيُ ع كهيِڑيُون (ث): ث. سوچين جو اوزار.

● كُهيِلُ ع كُهيِلَ: ذ. صفت. ٽڪل ـ ماندو ـ هڇيلُ ـ هڇيل ـ ماڙو ـ گهيل ـ قس ـ چُورُ ٽيل ـ ماندو ٽيل ـ قان ـ بيزار ـ بيرُ ـ چور ـ ورتل ـ كُهيو ـ سڄيو ـ پينگيو ـ مفلس ـ پينو.

ـ كُهيِوُ ع كُهيِيا: ذ. صفت. كهيل ـ ٽڪل ـ هيڻو ـ ٽٽل. ڏ كيو ـ منحوس ـ پريشان ـ ڏ جهارو ـ ڏوكي ـ آئِي دُ كيِيُ ـ بي حال ـ بلڪل خراب ـ برو حال ـ اڌين ـ تَڇُ. ڪنهن نہ ڪر جو ـ چٽ ڪاتي جو ـ خراب ـ ڪنو ـ بيڪار. پٽي پيل ـ پوٽي پيل. (ل).

● كَئِ: ظرف. (سن كشيِ، كَشِ = زوال ڪرڻ). هاڃي ـ بربادي ـ تباهي ـ ناس ـ خاتمو.

ـ كئِ ٿيءُ: ناس ٿيڻ ـ گم ٿيءُ ـ هڪڙي قسم جو پاراتو.

● كيِئاءُ ع كيِئاءَ: ذ. ڪاڄ ـ ڪاڏو ـ كائڻ ـ كيڻ ـ طعام ـ آهارو ـ غذا ـ خوراڪ ـ قوت گذران. خورش ـ چوڳ ـ چوگو ـ چوٽو ـ چارو.

● كيِئڑُو: اسم خاص. تعلقي دادوءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● كيِئنڑُ: اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● كئِنڑُو ع كَئِنڑُا (ل): ذ. ٿهڪو.

ـ كيِئنُ: مصدر. (سن. كاد = كائڻ) كائڻ ـ كيِئنُ ـ ڏ ڦڻ ـ گِهڻُ ـ گِرڪڻ ـ پيِئنُ ـ (اسم). كاڏو ـ ماني ـ كاڄ ـ كائڻ ـ كيڻ ـ طعام ـ كاڏو ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪاڏو ـ خوراڪ ـ آهار ـ غذا ـ قُوت ـ گذ ران ـ خورش ـ چوڳ ـ چوگو ـ چُوٽو ـ چارو ـ رَسوئي ـ ڪانو.

● ڪيئوُ ع ڪيئا: ذ. صفت. نشو ڪيل ـ نشئي ـ شرابي ـ پيتل ـ مست ـ مڳ ـ آلُوتُ ـ بي هوش ـ خماري ـ خماريل ـ متخمور.

ـ ڪيئائيُ ع ڪيئائيُونُ: ث. نشو ـ مستي ـ متُ ـ خُمار. شرابپڻو.

ـ ڪيئو ڪرڻُ: مخمور ڪرڻ.

● ڪٽونڪٽتُ ع ڪٽونڪٽتَ (ل): ذ. سنهي ڪٽنگهه.

● ڪٽُونُ ڪٽُونُ ڪرَڻُ: ڪٽنگهڻ ـ ڪٽنگهه جو آواز.

● ڪيهي ع ڪيئيُونُ: ذ. (سن. ڪشيه) هار ٽيڻ ـ هارڙ ـ هارائڻ ـ هار ـ بربادي ـ تاراج ـ آجُڙ ـ تباهي ـ اَبتري ـ ستياناسي ـ خانه خرابي ـ گهات ـ فنا ـ وِناس ـ پائمالي. (صفت). قتِل ـ پائمال ـ تباهه ـ ڏنل ـ دڦُ. ڏڪائل. آبتر ـ خانُ مانُ چتُ. ڦٽايل ـ فنا ـ چتُ ـ برباد ـ ويران ـ ناس.

● ڪيءُ: ڪاءُ ـ ڏڪ ـ ڳهڻ ـ ڏَرُ ـ ڦاٽُ.

● ڪُئيِ ع ڪُئيِونُ: ث. نندي ڪچي پاڻيءَ جي ڪنڈ.

● ڪيِ: حرف جر. ڏي ـ ڏانهن ـ طرف ـ واسطي ـ لاءِ ـ ڪول ـ تائين.

● ڪتيُ: (سن. ڪٹِ = گهٽجڻ ـ زوال ڪرڻ) شڪست.

● ڪيِياتوُ ع ڪيِياتا (ڪ): ذ. صفت. بدن ۾ ڏُهيل ڏُکيل.

● ڪيِانٽوُ ع ڪيِانٽا: ذ. صفت. (سن. ڪشيم = سُکُ) خوشيءَ جو پيغام آڻيندڙ ـ ريهارو ـ قاصد ـ خبر آڻيندڙ ـ پارايُو ـ پيغامي ـ پيامي ـ خابرو ـ ٽپالي. آهو پکي، جو نياپو آڻي ـ ڪانءُ (ڪو = لِڪو). جاسوس ـ ڏاهُ ـ چُغل ـ جوٽيت. سرڪاري شاهد.

● ڪيِاءُ ع ڪيِاءِ: ذ. ڪنهن به آدميءَ جي مرڻ جي ساليانو تاريخ ـ وَرسي ـ (هندن ۾) مٽل جي پنڊ ترپڻ جو ڪرم، جنهن ڏينهن ٿي ڪجي.

● ڪيِيائيِ: ث. چريائي ـ مستي ـ پاگلپڻو ـ ديوانگي ـ سوداءُ ـ متوالائي ـ چريائپ ـ جُنون.

● ڪيِيتر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪيِيتراڻيِ: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪيِيترُ ع ڪيِيترَ: ذ. صفت. گهٽو ڪائيندڙ ـ پيٽوڙي ـ پيٽي ـ هيڇي. بي سمجهه ـ بُوزان. (ث). (ث. ڪيِيتري ع ڪيِيرِيُونُ).

● ڪيِيبيِ ع ڪيِيبيِيُونُ (ث): ث. انڪل ـ تجويز.

● ڪيِينٽيَڻُ (ث): مٺا ڪُٽ ڪرڻ ـ ڪَس ڪرڻ.

● ڪيِيتُ ع ڪيِيتَ: ذ. (سن. ڪشيتر. پرا. ڪيتن = پني) ـ پني ـ پوک ـ ڪيتي ـ ڪيت ـ ٻارو ـ زمين. ڪٺهار گُل. ميدان. جنگ جو ميدان. مٽاچرو. پَوتر زمين جو ٽُڪر ـ پاڪ جاءِ. اڻ ڏَل پَڏل، يا اڻ سروي زمين جو ٽُڪر، جنهن تي ڪنهن ڪاتيدار ڪاڻ ساڳي پَرڪار موجب ڏل وٺي هجي.

ـ ڪيِيترَ (ث): پني ـ ڪيت.

ـ ڪيِيتَ ڪٽنڈوُ: حساب ڪتاب ـ وهنوار.

ـ ڪيِيتي ع ڪيِيتِيُونُ: ث. (سن. ڪشيتر = پني) پني ـ پوک ـ ڪيت ـ زمين ـ پوکي ـ تڪُ ـ فصل ـ آبادي ـ پونءِ ـ زراعت ـ پيداواري ـ هاريپ ـ ڪڙمپڻو. اناج ـ آبادگاري ـ ڪاشتڪاري ـ ڪسالي.

● ڪيِيتران: اسم خاص. هڪ ذات (بلوچ قوم جو قبيلو).

● ڪيِيترڻ: مصدر. مست ٿيڻ.

● ڪيِيتڪيِيُ ع ڪيِيتڪيِيُونُ (ث): ث. سنهي نندي ڪائي.

● ڪيِيتلاريُ: اسم خاص. تعلقي ڊيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪيِيتلاريا (ث): اسم خاص. ضلعي ٺرپارڪر ۾ هڪ شهر جو نالو.

● ڪيِيتلاوِيُرُ: چريائيءَ جو لٺهرو ـ مستيءَ جي موج.

● ڪيِيڻيءُ: مصدر. مادي تتر جو ٻولڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪپتانُ ع ڪپتانَ: ذ. صفت. ڪٺڻائُ ـ ڪپڙيو. اڪنُ چڪڻُ. وحشي ـ اڻ گهڙيو ڪاڻُ. (ل).
"تون تہ ڪو ڪپتان ٿو ڏسجين" (جملو).
● ڪپتَرُ ع ڪپتَرَ: ذ. پُراڻو جُوتو.
● ڪپڙِيُ ع ڪپڙِيُونُ (ڪ): ث. ڊال.
● ڪپڙِيو ع ڪپڙِيا: ذ. صفت. بي عقلي ڳالهائيندڙ ـ بيوقوف ـ سُورَ ڪُ ـ احمق ـ اناڙي ـ چَسو ـ پئوندو ـ اَلُو ـ بي عقل ـ چرپٽ ـ ڪپڙيلُ ـ ڪپڙياٽو ـ سِفلو ـ بيهودو ـ بي وَنسُ ـ پورڙو ـ البيلو.
ـ ڪپڙِياٽوُ ع ڪپڙِياٽا: ذ. صفت. بي سمجهه ـ بيوقوف ـ نادان ـ اَلو ـ جهڪَ ـ رِبَ ـ بکواڊي ـ پاگل ـ ڪپڙيو ـ ڪپڙيل.
● ڪپتُ ع ڪپتَ: ذ. (سن. ڪپتن، ڪشپتر = پرا. ڪپتن = پَڻي) ڪپت ـ پَڻي ـ ٻارو ـ پوک ـ پوڪي ـ آباد ڪيل ٻنيءَ جو ٽُڪر ـ ٻنيءَ جو پاڳو، جو پوک هيٺ هجي ـ فصل ـ آباڊي ـ ڦلهاريل فصل. ميدان ـ مٽاچرو. پَٽو ترزمين ـ پاڪ زمين. شڪار ـ شڪارگاهه.
ـ ڪپتُ ڪانياڻيُ چڏَنُ: سپ لاگاپا ٽوڙڻ ـ ناتا چڏڻ ـ رستو ٽوڙڻ ـ تعلقات چڏڻ ـ واسطو ٽوڙڻ.
ـ ڪپتاڻيُ دُنبُو: مشهور وڏي چڪل وارو دُنبو.
● ڪپتِروُ ع ڪپتِرا: ذ. جُتو ـ پادر ـ ڪرڪٽو.
● ڪپتِنڪنُ (ث): انبيرڻ ـ ڪير جي جمائڻ لاءِ ٽورو ڪٽو وجهڻ.
● ڪپڻڻ (ل): راند ڪرڻ ـ سڪت ڪرڻ
"اسان صبح ڪان وٽي ڪيڏ لڳا آهيون، مگر اڃان ٽڪا ڪونہ آهيون" (جملو). (ڪپتيو، ڪپڙيل، ڪپتندي، ڪپڙندو).
● ڪپڙوُ ع ڪپڙا: ذ. (سن. ڪپت = راند) ڪوڙي ٽُهمت ـ بيهودي گهُر ـ اجائي طلب. بيهُودو تڪرار ـ بيوقوفي جو بحث ـ اجايو مناظرو ـ فضول ـ خَترخَسو. ڪَنهن ٻار جي اجائي پَٺندي ـ گهُر گهُر ـ ڪِل ڪِل ـ گُهپي ـ ڪِٽ پِٽ ـ تيسو ـ ضِد ـ ٻار جو روسامو ـ هوڏ ـ شدت ـ ارڏائي ـ ڏنگائي ـ شرارت ـ بُڇڙائي ـ بُرائي ـ ڪِروڌ ـ جهيڙو ـ فساد ـ تقاضا ـ رُسامو ـ ڪِينرو ـ قَڏو ـ ڪتراڳ ـ معاملو ـ حرڪت ـ چُرچو. (ل).
ـ ڪپڙِيُ ع ڪپڙِيُ: ذ. صفت. هوڏي ـ شِدتي ـ ارڏو ـ ڏنگو ـ پَٺندُ ـ جِجا ـ لِيلائيندڙ ـ گِڪُ ـ چَنبڙ ـ تقاضائي ـ شريـر ـ زور ڪندڙ ـ ڪِروڌي ـ گهپي خور ـ گهپيرُ ـ بُڇڙو ـ بُرو ـ قَڏائي.
ـ ڪپڙَرُ ع ڪپڙَرَ: ذ. صفت. فسادي.
ـ ڪپڙوُ ڪترَنُ: ضد ڪرڻ.
● ڪپڙَرُ ع ڪپڙَرَ: ذ. بلڪل پراڻي جُتي ـ پراڻو پادر.
● ڪپڙَ ع ڪپڙُونُ: ذ. ث. (سن. ڪپ، ڪُشپَ، ڪُشپڙَ = آڇلڻ، موڪلڻ ـ روانو ڪرڻ. پرا. ڪپ = گهِمرو) گهُمرو ـ وارو ـ دفعو ـ ڦيرو ـ ڦيرو ـ اڇ وڇ ـ سفر پُورو ـ ٻُڪي ـ هڪڙي گهُمري جهاز ۾ چاڙهيل سامان ـ نوبت ـ لڳَ ـ دَسُ. درياٽي مسافري ـ ٻيڙيءَ جو پُورُ. ساڳو ـ قطار. بارُ ـ بوجهو. پرتي ـ مال ـ وڪر ـ وَڪارُ ـ وڻج. پاڙو ـ عطيه ـ بخشش ـ سوغات ـ سوڪڙي ـ چٽاڪت. ڪپڙن ڏوڻ جو هڪڙو گهمرو ـ ڏُڻي ـ ڏُڻپَ ـ ڏوپ (ڪپڙن جو). آباڊي ـ پوک ـ فصل ـ لاباروُ. هيمياٽي ـ فتح. ڪاپو ـ ڪپڙ جي حالت. (ل ـ ق). دغا ـ فريب. (ڪ). جنس جنس. وَر ـ سنياڻ ـ ساڏار.
ـ ڪپڙَ پِترُنُ: بار لڏڻ ـ مال پرڻ ـ ڏيسا ور جي واسطي گهٽو مال لڏڻ ـ توشو گڏ ڪرڻ.
ـ ڪپڙَ ڪتَنُ: آفرين حاصل ڪرڻ ـ شاباس وٺڻ ـ انعام حاصل ڪرڻ ـ سوپ ڪرڻ ـ مُهم سَر ڪرڻ ـ پهلواني جو ڪم ڪرڻ ـ چڱي ناموس ڪيڏڻ ـ وڏو درجو حاصل ڪرڻ ـ ڪرتب ڪري ڏيکارڻ ـ وڏي ڳالهه ڪرڻ. ڪم پورو ڪرڻ.
ـ ڪپڙَ ڪَترُو: لٽيل فصل جي گڏ ڪري رکڻ جي جاءِ ـ ڪترو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● كيپ ۽ كيپَ: ذ. (سن: ڪَشيپَ = نشئي). نشو ـ ڪيف ـ خمار ـ آنڊ ـ مستي ـ اڪين تي نشي جو خُمار
"اچن سي اَرَهَ سين منجهان كيپ ڪروهَ".
(جلال).
مَئُ ـ شرابخوري ـ سائنائي ـ موگائي. شرابپڻو. شاباس. سامان ـ مال.
ـ كيپ چڙهَڻ: نشو چڙهڻ ـ خمار چڙهڻ ـ نشو ٿيڻ ـ خمار ٿيڻ ـ غشي طاري ٿيڻ.
ـ كيپ ۾ آليپ هُڻڻ: تمام گهُري نند ۾ هڻڻ ـ خواب ۾ بي حجاب هڻڻ ـ نشن ۾ آلُوٽ هُڻڻ.
ـ كيپي ۽ كيپي: ذ. صفت. كيپيل ـ نشي ۾ آيل ـ خماريل.
● كيپيرائي ۽ كيپيرائيون: ميڇاهي جي جاءِ ـ هڏائون پيالو. ڪيپيراڻي ـ آم الدماغ.
● كيپيو ۽ كيپيا: ذ. صفت. نياپو ڏيندڙ ـ تكڙو قاصد ـ جلد نياپو رسائيندڙ ـ قاصد. (اسم). تكڙو خط.
● كيچ ۽ كيچون: ڪِروڌ ـ فساد ـ جهيڙو ـ لُڙ ـ جهگڙو ـ تَنَ تو. ملكيت. (ث).
ـ كيچ ڪرڻ: جهيڙو ڪرڻ ـ فساد ڪرڻ ـ ڪِروڌ ڪرڻ ـ وڙهڻ ـ جهيڙو ڪرڻ.
● كيچ ۽ كيچ: ذ. خوشي ـ مزو ـ فرحت ـ لطف ـ ذوق ـ وِنڊر. پوڳ بِلاس ـ عيش پسندي ـ اختيار ـ مَوج ـ مرضي ـ پسندي. آنند ـ جشن ـ خوشي ـ حَظ. سڻي ڳالهه ـ ناز نخرو ـ انگل آرا ـ تال. فائدو. (ل ـ ق).
ـ كيچيرو ۽ كيچرا: ذ. صفت. كيچ كندڙ ـ خوشي كندڙ ـ موجي ـ عيش پسند.
ـ كيچاكِڙ ۽ كيچا كِڙ (ث): ذ. صفت. متكبّر. لاڏلو.
● كيچر (ث): ث. ڪنديءَ جو وڻ.
● كيچِراڑي: اسم خاص. تعلقي عمركوٽ ۾ هڪ ڳوٺ. تعلقي عمركوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● كيچيرو ۽ كيچرا: تكليف ـ درد سَري ـ ڏک.
● كيچر (ل ـ ث): ث. ڪنديءَ جو وڻ. اُها زمين جنهن کي پاڻي سان پرائي منجهس گاهه وغيره پيدا ڪرائجي، جا ڪيڏن جي لائق نه هجي.
● كيچڙو ۽ كيچڙا: ذ. كپت.
● كيچڙو ۽ كيچڙا: ذ. ارمان ـ ڏک.
● كيچڙي (ث): ث. ڪنديءَ جو وڻ. (ٿر ۾ ٿئي).
● كيچڙيو ۽ كيچڙيا (ث): ذ. چهيلو.
● كيچڙيو ڪڙن (ت): پڪر ڪهڻ.
● كيجو: ذ. اسم. فساد ـ جهگڙو ـ جهيڙو. وڌاءُ.
● كيجهو: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● كيچر ۽ كيچريون: ث. اجائي مستي ـ كيچل ـ كيچلاڻ ـ كيچلائي ـ حركت ـ چُرچ ـ ڪؤنس بازي ـ لُڇائي ـ شرارت ـ حركت بازي ـ مسخري. خلق جو گوڙ. (ت).
● كيچر ۽ كيچر: ذ. صفت. بدافعال ـ بدمعاش.
ـ كيچراڻ: ث. كيچر ـ كيچل ـ ڪؤنس ـ حركت ـ چُرچ ـ ڪؤنس بازي ـ لُڇائي ـ شرارت ـ حركت بازي ـ مسخري ـ چلولائي. بدافعالي.
ـ كيچرائي ۽ كيچرايون: ث. كيچر ـ كيچراڻ ـ كيچل ـ ڪؤنس ـ حركت ـ چرچ ـ ڪؤنس بازي ـ لچائي ـ شرارت ـ حركت بازي ـ مسخري.
ـ كيچيرو ۽ كيچرا: ذ. صفت. كيچلو ـ متي جو سور ـ حركتي ـ شرارتي ـ بي ڍنگو ـ بدفضيلتو ـ شرير ـ منحوس.
● كيچل ۽ كيچلون: ث. كيچر ـ كيچراڻ ـ كيچرائي ـ كيچلائي ـ ڪؤنس ـ حركت ـ چُرچ ـ لچائي ـ ڪؤنس بازي ـ شرارت ـ چرچو ـ حركت بازي ـ مسخري ـ مستي ـ لُڙ ـ اجايو گوڙ ـ پوڳ ـ هٿ چراند. خچر ڪلو ـ خلق جو انبوهه ـ هنبوچي ـ ٽينگ ٽپو ـ خرابي ـ نقصان ـ كونسڦٽائي. تكليف ـ درد ـ ڏک ـ ارمان. (ل ـ ق).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪيچِلاڻ: ث. ڪيچر ـ ڪيچراڻ ـ ڪيچرائي ـ ڪيچل ـ ڪيچلائي ـ ڪونس ـ حرڪت ـ چُرچ ـ لُڇائي ـ ڪونس بازي ـ شرارت ـ حرڪت بازي ـ مسخري.

ـ ڪيچلائيُ ع ڪيچلايُونُ: ث. صفت. ڪيچر ـ ڪيچراڻ ـ ڪيچلائي ـ ڪيچل ـ ڪيچلاڻ ـ ڪونس ـ حرڪت ـ چُرچ ـ لُڇائي ـ ڪونس بازي ـ شرارت ـ حرڪت بازي ـ مسخري.

ـ ڪيچَلُ ُبازِيُ: بي مزي لُڏواري راند ـ مسخري.

ـ ڪيچَلُ ُڪَرَڻُ: حرڪت ڪرڻ ـ نازنخرو ڪرڻ.

ـ ڪيچِلوُ ع ڪيچِلا: ذ. صفت. حرڪتي ـ ڪونس ڦِٽيو ـ سُڪ ڦِٽيو ـ چِترو ـ مستي خور ـ مستي ڪندڙ ـ ڪيچل ڪندڙ ـ ڪيچرو ـ درد سِرُ ـ شراراتي ـ بي ڍنگو ـ بد فضيلتو ـ شرير ـ مسخرو ـ مسخري ڪندڙ ـ چِلو لو ـ هلڪي طبيعت وارو ـ متحسُوس.

● ڪيچُ ع ڪيچَ: ث. ڪَتَشَ ـ چِڪَ. (ت).

● ڪيچَڻُ: مصدر. چِڪڻ ـ ڪَتشڻ.

ـ ڪيڇُو ع ڪيڇا: ذ. چانورن جي اڻي جي مانيِ ـ ڍوڍو. ڪيسو. (ل).

ـ ڪيڇِيئا (ث): ذ. صفت. تريل پاڻي، چانورن جي اڻي ۾ مصالح ملائي، اُن مان ناهيل پاڻي.

● ڪيڊُ ع ڪيڊَ: ذ. (سن. ڪيڊَهَ = ڏُک) ڏُک ـ پيڙا ـ آزار ـ ڪَليش ـ ڪَشَٽُ ـ وِٿا ـ بيماري ـ عذاب ـ دُرگتي ـ ڳَرو دُک ـ بُرو حال ـ ڪمبختي ـ ڏولو ـ ڏولائو. دولاب ـ دغا ـ ٺڳي ـ چَلُ ـ تَرَڪَٽ ـ گهاتُ ـ ڪوٽ ـ ڪُپت.

● ڪيڊ رائيُ ع ڪيڊ رايُونُ: ث. مستانگي. (ت).

● ڪيدر روگ: ڏيڊ ـ خارش ـ آچا چِٽا.

● ڪيڊُ روُ ع ڪيڊُ را: ذ. صفت. (سن. ڪيڊ = ڏُک) ڏوکڙائنون ـ ڏُکائتو ـ اهنجائتو ـ هلاڪ ڪندڙ ـ ڪپائيندڙ ـ تڪليف ڏيندڙ ـ پريشان ڪندڙ ـ نچائيندڙ ـ گڙ بڙ وارو ـ ڏکيو ـ دِق ڪندڙ ـ پائي ڪٽندڙ ـ ڏهندڙ ـ ڪٽلپائيندڙ ـ اڍ ٺگو ـ بد فضيلتو ـ درد سِرُ ـ حرڪتي ـ ڪيچرو ـ ڪيچلو ـ شراراتي ـ بي ڍنگو ـ مغز ڪپائُو.

ـ ڪيڊي ُ: صفت. رنجيده ـ ڪاوڙيل ـ ڏمريل. خار ڪاڌل ـ تتپندڙ ـ جوشيلو ـ زود رنج.

● ڪيدوُ ع ڪيدا: ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم ـ بُلبل جو هڪ قسم ـ ڪَراڙو پڪي (خاص ڪري بلبل، جا بين پکين کي ماري ۽ هڪالي ڪڍي) ـ پوُري. بيوقوف ـ اڍ ٺگو ـ ڏَڏُ ـ ٺُٺ ـ مُڏُ ـ پوندو ـ پَسُون ـ اناڙي ـ بي عقل ـ چريٽ ـ مورک ـ ڪٽڙيل ـ سِفلو ـ بيهودو ـ بي ونسُ ـ پورڙو ـ البيلو ـ اڏايو ـ گهيلو ـ بد فضيلتو ـ درد سِرُ ـ ڪيچلو ـ مست. (ت).

● ڪيڊِيُ وارِيُ: اسم خاص. تعلقي گهوڙا باريءَ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● ڪيڊُ ع ڪيڊَ: ذ. (سن. ڪيڊَ = ڏُک) ڏُک ـ ارمان. دشمني رکڻ جي حالت. (ث).

● ڪيڊَ ڪَرِ: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● ڪيڊَڻُ: مصدر. (سن. ڪيڊَنَ = ڪيل، ڪيلِ، ڪيلن، ڪيڊ. پرا. ڪيلتَڪَن = راند ڪرڻ) راند روند ڪرڻ ـ راند ڪرڻ ـ راند رهڻ ـ ڪيلڻ ـ ڪيل تماشو ڪرڻ ـ سانگ ڪرڻ ـ ناٽڪ ڪرڻ ـ ڪُڏڻ ـ وِندرڻ ـ روح ۾ ٻي گالهه وجهڻ ـ رَوَنُ

"ما سرتيون ميان سومرا،
ڪُڙ ڪُڙ راند رَوَنُ"

(قليچ).

سفلائي سان هلڻ ـ وِڃاڻ ـ بيهودو ڪم ڪرڻ ـ لَڏو لَعَبَ ڪرڻ.

ـ ڪيڊَ ع ڪيڊَوُنُ: ث. راند ـ کيل ـ بازي ـ رَوُنشو ـ تماشو ـ وندر ـ جُٹا. اٽڪل بازي ـ فنُ ـ حرفت ـ هٿ جي چالاڪي ـ حرڪت بازي ـ مستي ـ لُڇائي ـ چالاڪي ـ ڍنگ ـ تَلَ ـ تجويز ـ رَمز. فريب ـ ترڪت ـ فندُ ـ گوهي ـ ڦُڙتي ـ ڦندُ ـ پرپنچ ـ ڦڪن. لٽڪو ـ چهٽڪ ـ ناٽڪ ـ چَلتر ـ چَلَٽ. اُپاءُ ـ وَجهُ ـ بِلو ـ چاڳ. ناز.

ـ ڪيڏارُ ع ڪيڊارَ: ذ. صفت. ڪيڏاري ـ راندِيگر. تيز فهم ـ حوصلي وارو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ كهيڏاريُ ع كهيڏاريُ: ذ. صفت. راندگر- هنرمند- كاريگر- كرتب چاٽندڙ- بازيگر- اُستاد- هنري- كيڏ باز- كيڏ كندڙ- حرفتي- انكلي- رمزي. سياڻو- سمجهو- پكو- هوشيار- چالاڪ- جاڻو- مانڃهيرو. ٽپتائي- جواري.

▬ كهيڏائيڻُ: راند كرائڻ- كُڏائڻ. غالب پوڻ.

▬ كهيڏبازُ ع كهيڏبازَ: ذ. صفت. چالاڪ- حرفتي.

▬ كهيڏَ كرَڻُ: انكل كرڻ- چالاكي كرڻ.

▬ كهيڏوُ ع كيڏا: ذ. صفت. چالاڪ- سياڻو- هوشيار.

● كهيڏوُنُ: راند جو ٻال- كهينهونُ- كينهوڙو.

▬ كهيڏوٽوُ ع كيڏوُٽا: ذ. صفت. ٻارن جو راندڪو- كينهوڙو- كينهون.

▬ كيڑَ ع كيڑوُنُ: ث. (سن: ڪُشيڑَ كيٽڪه= گوٽ. ف: شيڑُ= كيڑُ)- مبارڪ- مبارڪبادي- كيرون- مبارڪون- واڌائي- دُهل جي مبارڪ واري وڄت- واڌاڻو. سڪانت ناٽڪ- اِنهيءَ قسم جو ناٽڪ جنهن ۾ حياتيءَ جي خوشيءَ جو طرف وندرائيندڙ نمونو ۾ ڏيكاريل هجي. ٽوپو ڏيڻ جو نمونو. (ت)- ڪڙي جي ٻن پلاندن ڪي گڏي ٽوپو ڏيڻ جو نمونو- كيل. (نڪ تي نڪتل) ڳوڙهو- ڳوڙهي- ڳنڍ. سيا- متڀلي- مجلس- جماعت- ميڙ- ٽولي- سڀر- ساٿاري- ساٿ- ولر. سنگ- صحبت. بصر جي ٻارين كي سٽون سڌو ڪرڻ جو نمونو. (ت).

▬ كيڑونُ كيَڻُ: ٻاريون كيڻ.

▬ كيڑيُ ع كيڑيونُ: ث. واڌايون- مبارڪون- كير جهڙيون- كيرٽيءَ جهڙيون. (ل-ق).

▬ كيڑوُنُ: واڌايون مبارڪون.

● كير ع كيرَ: پيدائش- ٻُهاڻيُ- ڏر- اصل- مُول- بنياد- مُهڀ- منڊ. ابا ڏاڏا- وڏا- پيڙهي- پُشت. مال- گوهر جو ڏَنُ.

● كيرَ ع كيريُونُ: وڻ جو هڪ قسم- ڪُنور وارو وڻ: "كيريُونُ، ٻهيريُونُ"- ڪونيٽَتُ. (ث).

▬ كيرَ ڪَرَيَلُ يا كيرَ كَريو: بدبنياد- وڏن كان وڻي كريل- بنياد كان كريل. جنهن جو ڏڻ ٽُي كريل هجي. (ت).

● كيڑُوت (ت): ٻني پوكيندڙ- هاري.

● كيڑُ ع كيڑَ: ذ. (سن: ڪُشيڑَ= كيڑُ. ف: شيڑُ= كيڑُ). مال جي ٽڻن مان نكتل سفيد پاٽيٽ- مال وغيره جي ٿڃُ (هي ڏن جزن سان گنديل: پاڻي، منائي ۽ سٽي)- شير- كير- رَسُ. وڻن وغيره جو اهو رَسُ جو كير جهڙو ڏسڻ ۾ اچي.

▬ كيڑاليُ ع كيڑاليُونُ: ث. كير جي ناهيل لسي، جنهن كي مڻي لسي چئجي. (ت).

▬ كيڑُ اوڏو: ذ. آڻين جو كير- ڏاچين جو كير.

▬ كيڑُ ٻاكروُ: ذ. ٻكريءَ جو كير.

▬ كيڑُ ٽيُ پَوَنُ: چڱو ٽيڻ- مطلب پورو ٽيڻ- ڪم راس ٽيڻ. (ٽ).

▬ كيڑُ پائيڻُ: كير كائڻ جي موكل ونڻ. (ن-ب). هندن جي هڪ رسم.

● كيڑُ پڙوُ ع كيڑَ پُڙا: ذ. صفت. كير مان ٺهيل منائي- كيرپيڙو- كيرپُڙو.

▬ كيڑُ پٽاڪُ ع كيڑُپٽاڪ: ذ. صفت. كير تي پلندڙ- كير پياڪ.

▬ كيڑُ پياڪُ ع كيڑَ پياكَ: ذ. صفت. كير پئندڙ- كير ڏائڪُ- ٽڻن تي ٻارُ- معصوم ٻار- ٻچڙو- ابهم.

▬ كيڑُ پيٽُ پَرجَنُ: كيڑَ پُٽ هجڻ- جهجهو رزق ۽ اولاد هجڻ- پا گيو هجڻ- سكيو ستابو هجڻ- آسودو هجڻ.

▬ كيڑُ پيڙوُ ع كيڑُ پيڙا: ذ. صفت. كيرُپڙو- كير مان ٺهيل منائي جو هڪ قسم.

▬ كيڑُ پيَنُ: شاديءَ جي هڪ رسم- هڪ پياليءَ ۾ كير وجهي گهوٽ ۽ ڪنوار كي زالون كير پيارين. آزمائش كرڻ- پرك كرڻ. (ن-ب).

▬ كيڑُجَٽيُ: كيڑٽيُ.

▬ كيڑُ جهٽيُ (ڪ): كچٽيُ.

▬ كيڑُ چاپڙُ: ڏونرو ٽيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪيئرُ جمائيڻُ: ڪير ۾ سٻاڻ وجهڻ.
ـ ڪيئرَ چينوُ: ذ. گير پورو نہ ٿيل. (ت).
ـ ڪيئرَ ڏايوُنُ: ڏَڌَ جا داغ، جي اڪثر منهن تي ٿيندڙ. (ل).
ـ ڪيئرُ ڏوُتوُ ۽ ڪيئرُ ڏوُتا: ذ. صفت. نج ـ بي ضَرَرُ ـ بي شُبهـ ـ يقيني ـ بي شڪو ـ صاف ـ سالم ـ سُنو. (ظرف). ضرور ـ تحقيق ـ بلاشڪ ـ البت. يقينا.
ـ ڪيئرُ ڏُهڻُ: ڏُهائي ڪرڻ (ڪير جي).
ـ ڪيئرُ رِيڍوُ: ذ. ريڍن جو ڪير.
ـ ڪيئرُ رِڙيُ ۽ ڪيئرُ رِيُونُ: ث. بنا ڏندن ـ بارڙي ـ ڪيرِي.
ـ ڪيئرُ رِڙيُ پَتَ: بکريءَ جي ڇٽن مهنن جي عمر وارو ڦرُ.
ـ ڪيئرَ ڪيپَ (ث): جهنگ جي ٻوٽيءَ جو رَسُ ڪڍي، جنهن ماڻهوءَ کي واءُ جي بيماري هجي اُن لاءِ ڪم آڻجي.
ـ ڪيئرُ ڪرُجَنُ: ڪير جو ڦٽڻ ـ ترش ٿيڻ ـ ڪتو ٿيڻ ـ ڏُونرو ٿي پوڻ ـ ڪير جو خراب ٿيڻ.
ـ ڪيئرُ ڪرِيَلُ: بگڙيل ـ ڪريل. خبيث ـ تڙيل ـ پَرشَتُ ـ ڦِٽل.
ـ ڪيئرُ ڪَلِيُ: بکري (عورتون ٻارن کي ڊيڄارڻ لاءِ چون). (ت). ڪير جي ڪَلِي، ڪير جي چَمَ واري ڳوٽري. گهٽو ڪير ڏيندڙ چوپائي. (ت).
ـ ڪيئرُ ڪنڌُ ٿيَنُ: پاڻ ۾ خوش ٿيڻ ـ هڪ ٻي وڃ ـ ملي وڃڻ ـ نهي وڃڻ ـ صلح ڪرڻ ـ رضانامو ڪرڻ ـ ناهہ ڪرڻ ـ راڄ ٿيڻ ـ راضي ٿيڻ ـ قرب ڪرڻ ـ سَرچڻ ـ پَرچڻ ـ پرچاءُ ٿيڻ.
ـ ڪيئرُ ڪيئرُ ٿيَنُ، پاڻي پاڻيُ ٿيَنُ: پورو نياءُ ٿيڻ ـ سچ ڪوڙ جي پروڙ ٿيڻ.
ـ ڪيئرَ ڪيئرَ وَٽيُ: ٽر ۾ ٿيندڙ هڪ راند جو قسم.
ـ ڪيئرُ گَڏهِ جوُ: مادي گڏهہ جو ڪير.
ـ ڪيئرُ گائوُ: گئون جو ڪير ـ ڏڳيءَ جو ڪير.
ـ ڪيئرُ گهوڙِيءَ جوُ: گهوڙيءَ جو ڪير.
ـ ڪيئرُ لاهي ٻيهَنُ: سچي ڪرڻ ـ يڪدم پُڌائڻ.
ـ ڪيئرُ لٽيُونُ: وڏيُون ٽُلهيُون نٽبضُون جيڪي آٽ جي پيٽ ۾ سيني هيٺان هجن. (ل).
ـ ڪيئرُ ماهِيوُ: مينهن جو ڪير.
ـ ڪيئرُ مُنڊِيُ ۽ ڪيئرُ مُنڊِيُونُ: شاديءَ ۾ گهوٽ يا ڪنوار کي پارايل، سَوَڻ موجب هڪ خاص مُنڊي ـ نندي ٽِڪَ، چورس ٽپي سان مُنڊي، جا ويڙهہ سان گڏ پائجي.
ـ ڪيئرَ ۾ ڪَنڊُ: مينو ٿيڻ.
ـ ڪيئرَ ۾ مُورِيُ وِجهَنُ: ڦيٽاڙو وجهڻ ـ ڏڦيڙ وجهڻ ـ مچائڻ ـ جاگائڻ ـ پڙڪائڻ ـ ڏڪائڻ ـ چورڻ ـ باهہ ڏيارڻ ـ جوش ڏيارڻ ـ (ڪم) ڪارڻ ـ بگاڙڻ ـ ڦٽائڻ.
ـ ڪيئرَ ۾ وَڏَنڊوُ وِجهَنُ: ڪير ۾ سٻاڻ وجهڻ.
ـ ڪيئرُ نِيُ ۽ ڪيئرُ نِيُونُ: ث. ڪير مان ناهيل ڪاڏي جي شيءِ ـ ڪيرٽي.
ـ ڪيئرُ ٽِيُ ۽ ڪيئرُ ٽِيُونُ: ث. ڪير، چانور ۽ ڪنڊ ملائي، اُن مان ناهيل ڪاڏو ـ ڪير ۾ رڌل چانور ـ ڪير ۽ چانورن وارو پَتُ ـ ڪير ۾ رڌل پٽڙا چانور ـ فِيرٽي ـ ڦِيرٽي.
ـ ڪيئرُ واتِيرِيُ: ث. مئل جي سُوءَ لاهڻ کان پوءِ ڪير سان ادا ڪيل رسم.
ـ ڪيئرُ وَهِيُ پَتَ ۾ پَتوَنُ: ساڪي ڪاڇهہ ٿيڻ ـ هڪجهڙائي ڏيکارڻ ـ سَٻَندِيءَ کي فائدو ٿيڻ. (ن ـ ب).
ـ ڪيري: ڪير ڏيندڙ ـ ڪير واري ـ ڪيريتي.
ـ ڪيئرِيتوُ ۽ ڪيئرِيتا: ذ. صفت. ڪير ڏيندڙ ـ سُوئا ـ ڪاهَرَ ـ ڪيريتي ـ ڏويلو. ٽج شريڪ پاءُ. (ت) ـ ڪنهن ٻئي جي ماءُ جي ٽڻن تي پلجڻ وارو ـ ماڻيلو. (ث. صفت. ڪيئرِيتي ۽ ڪيئرِيتيون). ماڻهيلي.
ـ ڪيئرِيتوُ پاءُ: ٽَجُ شريڪ پاءُ.
ـ ڪيئرِيتوُ ڏَنڊُ: آهي ڏنڊ، جي پار ڪي اول اول نڪرندا آهن.
ـ ڪيئرَ پيئوُ (ث): نند و ٻهو، جنهن مان ڪير جي بانس اچي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● کيڑا : اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● کيراتيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● کيڑات ۽ کيڑاڻ: گدڙ يا لومڙ جي رڙ.
● کيڑاج: اسم خاص. تعلقي پٽنو عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● کيڑال: ول جو هڪ قسم. (اسم خاص). تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● کيرائو ۽ کيرائا : ذ. زرهٽ پهريل ماڻهو.
● کيڑائي ۽ کيڑائيون: ت. نندائپ. (ن-ب). "کيرائي جو خيال ڪري متان حرف ڏيو هوتن".
● کيڑ ڪتراڙي: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● کيڑ ڪٽر: اسم خاص. سنڌ جي آلهندي وارن جبلن جي قطار جو نالو، جبل جو نالو، ڏونگ وٽان پارڻ لڳ هڪ جبل. ماڻهوءَ جو نالو. (ک).
● کيڑ ڏهي ۽ جاکيڑ: اسم خاص. تعلقي بدين، تعلقي ٽنڊي باگي ۾ ديهن جا نالا.
● کيڑڙي ۽ کيڑ ڙيون: ث. هڪ خوشبوءدار ول جو قسم.
● کيڑسال: دوا جو هڪ قسم.
● کيڑستر: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو. گهوڙا پاريءَ جو هڪ ڳوٺ.
● کيڑ ستر: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● کيڑ سير: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● کيڑستر آتر واري: اسم خاص. تعلقي گهوڙا پاريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● کيڑ ستر ڏکٽ واري: اسم خاص. تعلقي گهوڙا ٻاڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● کيڑستري: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● کيڑ کپ: اسم خاص. ٽرم ٽيندڙ هڪ ٻوٽو. (ث).
● کيڑل: اسم خاص. تعلقي عمر ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو. گاه جو هڪ قسم، ڏڳي وغيره ڪائي، جنهن گاه مان کير وهي.

● کيڑل گاه: ث. گاه جو هڪ قسم، جنهن جي ٻوٽي ٻاڦي جي جاين تي زمين تي چٽ ڪندي آهي، گل ڳاڙهما ٽينس، ان جي ٻنن ۽ ٽارين ۾ کير ٿئي- هڪ پسارڪو وڪر، جو دوائن جي ڪم اچي.
● کيڑڻ: مصدر. آڻيل پنجهو کي ٻارين ۾ پٽارڻ- ٻارين کي پوک لائق ڪرڻ لاءِ آن مان ڏانداري سان پٽر ڪيڻ- آڏ کي ڪوڏر سان صاف ڪرڻ. (ت). کيرائن. (ث).
● کيڑ ٽون: اسم خاص. وڻ جو هڪ قسم.
● کيڑٽي (ث). ٽرم ويڙهي جهپ جي پاسي دال کي چون. کيرول وَل.
● کيڙو ۽ کيرا: ذ. صفت. لُولو- لُولِهو- لنگڙو- پنگلو. هيٺو- ضعيف- نستو- لاغر- هڏ هيٺو- دُربل- آلپ ٻل- بي همت- سُست- ڪمزور- بي زور- بي طاقت- بي ستو- هڄ- ڪر فهم. ارڌانگي- شل- بيهوش- نيم بيهوش- ساڌو- موگو- خماريل. بيزار. (ل).
- کيڙو ڪتر: ٻيڙيءَ کي واءُ سامهون وڃڻ کان ٽورڻو موڙڻ. (ک).
● کيڙو ۽ کيڙا: ذ. (سن: ڪشيڙ، ڪشيڙ) وهتن جي ڪاڌي لاءِ ڏنل سائي ٻاجهر يا جوئر وغيره- آهو سنگ جنهن ۾ کير آيل هجي- آن جو ڪچو گڇو- ڪچڙو آيون آن- ڏڏر- پوک جي سنگن جو ڪچو آن. کير پياڪ- ڪچڙو- ڪچو- نندڙي عمر وارو- ڪنهن به وهت جو آهو نندو ٻچو جنهن جا ڏند نه نڪتل هجن- نندڙو- بي سمجهه- وڇيرو- بي ڏندو- ڦهرين سال جو ڦر. کير واري شيءِ. مبارڪي ڏيندڙ- خوشيءَ جي خبر ڏيندڙ. پتلي جو قسم- ٻنا آنيءَ پلو- کيرو پلو. ٽانڊو. (ث). (ع. خيار=ونگو). ونگو.
- کيڙو پتلو: آهو پلو، جنهن ۾ آني نه هجي- ترپلو.
- کيڙو سنگ: ڪچو سنگ.
- کيڙو ۽ ڙيڙو: ذ. صفت. پنگلو- مست. ضعيف.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- کيڙ ري ع کيڙ ريون: ث. ہن سالن جي مينهن يا ڏڳي وغيره- نسنديءِ، ڪچيءِ، جنهن ڏند نہ ڪيو يا هجن.
- کيڙ ري ڳئون: ڇهن مهنن جي ڏڳي.
● کيڙرو پيٽارو: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● کيڙرول ع کيڙرولون: ث. ميوه دار وڻ جو هڪ قسم (ڊاک، ڪشمڪش، آلو بخارا، بادام وغيره). گاهه جو هڪ قسم، ٿر ۾ ٿئي- ڏڻ جو قسم، ٿري ڪائين. وَل يا ٻوٽي جو هڪ قسم- مُنڊيري جهڙي ٿئي، جنهن جي ڦنن ۾ تارين ۾ کير ٿئي. مُنڊي. (ت). پرت جو هڪ قسم. (ل).
● کيڙرو ل: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● کيڙرو لي ع کيڙرو ليون: ث. ميوي دار وڻ جو هڪ قسم، ڊاک يا ڪشمش جيڏو ٿئي. پاڻيءَ تي پيدا ٿيندڙ گاهه، ٻوٽيءَ جو هڪ قسم. گل شتبو جي ٻوڙي جي پاڙ- گرٽبي جي پاڙ (رڌي ڪائجي ته لوڙهه کان بہ وڌيڪ لذيذ ٿئي، "لوڙهه ڪيروئي"). ڪينسري جي پاڙ. لوڙهه جو قسم- هڪ ول جو قسم، جنهن جي پاڙ ۾ گنڊ ٿئي، ڪاڌي ۾ ڪم اچي. وَل جو هڪ قسم، جنهن ۾ اڇا ڦل ٿين، جي دوا جي ڪم اچن. مُنڊيءَ جو قسم، ڪير مُنڊي. ڪنجي ماٺهوءَ جو مٽو.
● کيڙرو ئي: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٽيلي ۽ تعلقي عمرڪوٽ ۾ ديهن جا نالا.
● کيڙر هڏي: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● کيڙر ئون: تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● کيڙ ري ع کيڙ ريون: ث. جابلو وڻ جو هڪ قسم. ٻڪريءَ جي آوهه- جانورن جي ٿڻن مان نڪرندڙ گوشت- گوشت پستان- ڪچي ٻڪري وغيره. ٻلليءَ کي سڏ ڪرڻ جو آواز. چوندو- کيڙ ڪندڙ- چوندو ڪندڙ.
- کيڙ ري لاهڻ: ٽلهو ٽيڻ.
● کيڙ ري: ث. (سن. ڪدر. پرا. ڪٽير) جابلو وڻ جو هڪ قسم.
● کيڙ ري ع کيڙ ريون (ت): ث. ٻُري- نڪ- بُڻ- بنياد
"جنهن جي ڪريل هوءِ کيڙري،
اوپـالـر نہ ڏجي آنهيءَ کي"
(گلو ميائو).
● کيڙ ريڙجي: اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● کيڙ ريو ع کيڙ ريا: ذ. جبل جو هڪ وڻ.
● کيڙ ريون: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● کيڙ (ت): آڻ جي هلڻ جو هڪ نمونو وڪ ڪان مٿي. پانڊيڙو. ڊگ هلڻ. ٻنيءَ ۾ بنا ٻج جي هر ڏيڻ.
- کيڙو ع کيڙا: ذ. آڻ جي چال جو نالو.
- کيڙا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو- هڪ قوم جو نالو، جن مان "هيڙر" هئي.
● کيڙڻ: مصدر. (سن. ڪرش = کيڏڻ) زمين چيرڻ- هرُ ڏيڻ- زمين آٽلائڻ- پوکڻ. ڳولڻ- ڏونڊڻ- وائيڻ- وڙڻ- قولهڻ- سوجهڻ- کوجڻ- تلاش ڪرڻ- نهارڻ- ڳولا ڪرڻ- قولها ڪرڻ- جستجو ڪرڻ. شيل شڪار ڪرڻ- گهمڻ- قرڻ- سفر ڪرڻ.
- کيڙ ع کيڙون: ث. (سن. ڪرش = کيڏڻ) ٻنيءَ ۾ ڏنل هرُ- پهريون پيرو هرُ ڏيڻ يا کاهڻ واري حالت- زمين کي هرُ سان پهريون پيرو آٽلائڻ واري حالت- ٻنيءَ جي کيڙ- زمين آکيلڻ جو نمونو. قوڙ- کيڙي- اوڙ- ليڪ- ريکا.
- کيڙاڻي (ڪ): هرن سان کيڙيل زمين.
- کيڙاڻي: کيڙائڻ جي مزوري- آجورو.
- کيڙائـو ع کيڙائـو: ذ. صفت. ڪاري جا ناڪٽا- سمنبر ۾ هلندڙ- کيڙڻ وارا
"آتاهون آيـا، جتي انت نہ آب جو،
جو ڪاري کيرائڻ جي ڪوري ڪايا."
(سر سامونڊي- شاهه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ کھیڑوُٹ: پوک کنڊڑ - هاري - ڪُڑمي - راهڪ - ڪاشتگار - مزارع - آباد گار - ڪسان - مُزيرو. (ث).

▬ کھیڑِي ۽ کھیڑيُونُ: ث. کيڑيل زمين جا نڪتل پٽر - پٿرن واري زمين - ڪاهيل زمين - ڦوڙائين زمين - پترائين زمين - پوک - آبادي.

▬ کھیڑِي لَتي چڏڻ: بنا لٽجي وڃڻ - ساوڪ ڪرڻ.

▬ کھیڑِي مھیڑِي: هٿ جي ڪمائي - محنت جو ڦل - ڀڃت سڃت - مُوڙي سُوڙي - پگهر جو پئسو - ذرو پرزو - مال ملڪيت - مالي مقدار.

● کھیڑُو ۽ کھیڑا: ذ. وڏي ڊال جو قسم - سپر. ڪنان - تراڙيون. قور. (ت). مور پکيءَ جو برسات جي موسم ۾ پنهنجي پُڇَ جي ڪنين کي ٽيڙي وڇي وانگر بنائڻ. جبل جي چوٽي، پَرَ پڳل چوٽي هجي. (ڪ). لنگر

"بسم الله مجر يها چئي ڪنيائون کيڑا،
باجهارن ٻيڙا پار لنگهائج پاتسئي."
(سر سامونديي - شاه).

(ث. کيڑِي ۽ کيڑيُونُ). نندي ڊال.

▬ کھیڑائُو ۽ کھیڑانا: ذ. ڊال ڪنڊڑ - کيڑو ڪنڊڑ.

▬ کھیڑائِي: ث. سپرداري.

▬ کھیڑِي ۽ کھیڑيُونُ: ث. سپر - ڊال. (سن: ڪاٽِڪا. پرا. ڪڙيا). اڇي رنگ جي مڻيءَ جو قسم، جنهن سان اڳي ڇڻين تي اکر لکبا هُئا - چاڪ - سيڙهي - چُنَ. آبڙيل زمين - هر ڪاهيل ٿي.

● کھیسُ ۽ کھیسُ: ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم - چادر - چاندني - ٽلهو ۽ ڏگهو ڪپڙو - چادر جي هيٺان بستري ۾ وڇهو آهي، ڏاڍا آڇا ۽ ڏزائيندار مهانگا ٿيندا آهن، نصرپور کيسن ڪان مشهور آهي.

▬ کھیسائُونُ بَنڊُ (ک - ل): ذ. پرت جو قسم.

● کھیسائنُ: مصدر. وِسائڻ - نيهوڙڻ - بيهوش ڪرڻ. ٻيهوُنُ مُنجهائڻ - ڪنن ۾ تاڙيون وجهڻ - وايون بتال ڪرڻ. ڪيرو ڪرڻ - مورڇا ڪرڻ - موگهو ڪرڻ - بي خبر ڪرڻ - بي حِسُ ڪرڻ.

● کھیسَر (ک): ذ. خدمت چاڪري - ٽهل ٽڪور - شيوا.

● کھیسِلي ۽ کھیسِليُونُ (ت): ث. موگي - دَرِيُ.

● کھیسُو ۽ کھیسا: ذ. (ف: کِيسَهُ = کيسو. سن. ڪتچ = بَٽڊڻُ. پرا. ڪَس = بَٽڊڻُ). گيدو - گوندو - جيب - گودو - ٽيلهو - ٽيلهي - پاڪيٽ - ڪوٽري. توشيدان - ڪِسِبَتَ - (گولين وڃهڻ لاءِ). جاءِ - دل.

▬ کھیسا تکنُ: پيسي ڏوڪڙ ڦرڻ لاءِ گهات گهڙڻ - رشوت وٺڻ.

▬ کھیسا پُرُ ڪَرَنُ: کيسا پَرَنُ - گهٽي رشوت وٺڻ.

▬ کھیسُو پُر ڪَرَنُ: کيسو پرڻ - رشوت وٺڻ.

▬ کھیسُو ستڻيالنُ: پورو ۽ واجبي خرچ ڪرڻ.

▬ کھیسُو کولنُ: خيرات ڪرڻ - سخاوت ڪرڻ - پُڇُ ڪرڻ - دانُ ڪرڻ - سخا ڪرڻ.

▬ کھیسي ڪَتُ: گنڊيچوڑ - جيب ڪترو.

▬ کھیسي ۾ نِيکِريُونُ هُجَنُ: پئسو پائي نه هجڻ - ڪنگال هجڻ - مفلس هجڻ - سچو سڪو هجڻ - بي هنر هڻ - گهٽ لياقت وارو هڻ.

▬ کھیسي ۾ هُڻنُ: نه ليکجڻ - پرواه نه ڪرڻ. (ن - ب).

● کھیسڙو ۽ کھیسڙا: ذ. ڪوسڙو - ڪڙائون - موچڙو.

● کھیش خُوشيُ: رضا سان - مرضيءَ سان.

● کھیڪ کھیڪُونُ: ث. ناٽي جي ٽهلهي - پئسن جو بُڪو - هميانِي.

● کھیڪارَنُ: مصدر. آدرپاءُ ڪرڻ - پليڪار ڏيڻ - مرحبا ڪرڻ - خوش خيرعافيت ڪرڻ - تڪڙائي تازائي - حال احوال ڏيڻ وٺڻ جي حالت - جُهارڻ - سلام ڪرڻ - تسليم ڪرڻ - السّلام عليڪُم ڪرڻ - سلام عليڪي - احوال پرسي. عزت - عافيت - آدرپائي. بندگي - سلام - کيڑون - جُهارَ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ كيڪر ع كيڪرون: ث. ڏسو كيكار.
ـ كيڪر بازي: كيكر كرڻ ـ آدر پاءُ كرڻ.
● كيڪ ع كيڪت: ذ. صفت. وڏو. وڏي عمر وارو. (ساكرو).
● كيكا (ل): ذ. كيكڙو ـ ٻاڦ جو جيت.
● كيكر ع كيڪرون: ث. گدڙ ٻيكي ـ دهمان ـ وات جي ٻيكي يا لٻ لٻ ـ ڏيا ـ روب تاب ـ رعب تاب ـ حشمت ـ كنهن كي زنائي دٻائڻ يا ديڇارڻ جي حالت.
ـ كيكرات: ذ. جهلڻ مهل گدڙ يا لوسڙ وغيره جي دانهن ـ كيكڙات.
ـ كيكڙات ع كيكرات: ذ. گدڙ، بگهڙ جي اونائي ـ كوكون ـ دانهون.
● كيكڙات ع كيكرات: ڏنيد جو پكي، لروان جهڙو، خاكي رنگ، مڇي كائيندڙ. (ن ـ ب).
● كيكڙو ع كيكڙا: ذ. (سن. كتركتهٔ، كتكيڊكتهٔ = سيانتو) ٻاڦ ۾ رهندڙ جيت جو هك قسم ـ سيانتو ـ سرطان ـ سڙجڻو ـ كچوءَ جي نموني ٽيندڙ ننڍو جيت، هن جيت كي تمام ننڍو پڇ ۽ ڏهه پير ٽين، پهريان ٻه پير مكڙ جي پيرن جهڙا هوندا آهن، گهڻا ماڻهو كائڻ جي كم ۾ پڻ آڻيندا آهن. پير جو پڇ. كمند جون سنديون، جي كمند وڌڻ كان ٻوءِ ٻني ۾ رهجي وڃن. (ت).
● كيكو ع كيكا: ذ. لڄي ـ شرمندو. (ت).
ـ كيكو و يكو ٽيتن: لڄي ٽيڻ ـ شرمندو ٽيڻ ـ پشيمان ٽيڻ.
● كيل ع كيلون: ث. ٻاڦ جو حوض ـ پريل كوس كي ڏنل ڇڪ يا جهبي يا لوڏ. "نئون كوس آهي. كيل ڏئي متان ڇكين".
ـ كيلائيجن: ڇكجڻ. كشجڻ.
● كيلن: مصدر. (سن. كيل، كيلن = كيڏڻ) راند كرڻ ـ راند روند كرڻ ـ كيل كرڻ ـ وندرائڻ ـ وندر كرڻ. جُوا كرڻ ـ بازي كرڻ ـ تماشو كرڻ.
ـ كهيل ع كهيل: ذ. (سن. كهيلنم = راند، كُر يُڙا = راند) راند ـ بازي ـ كيڏ ـ تماشو ـ وندر ـ نائڪ ـ چرچو ـ رڻشو ـ سزو ـ سانگ ـ راند روند ـ ويسڪاري نائڪ ـ كتلول ـ وِيارو ـ رنگ ـ هٿ جي صفائي ـ كرتب. مجامعت ـ يوگ. اسرار اِلاهي ـ غيبي نظارو.
ـ كهيلائيٽ: كيڏائڻ ـ وندرائڻ ـ تماشو كرائڻ.
ـ كهيلوو ع كهيلوٽا: ذ. راندڪو ـ كينهو ـ كينهوڙو ـ بال ـ ڏڙهو ـ پٿلو ـ طوق ـ پُتلو ـ كيڏوٽو ـ پُوري ـ گڏو ـ گڏي.
ـ كهيلٽو ع كهيلٽا: ڏسو كهيلوٽو.
ـ كهيلن (ث): مصدر. پرت جو قسم، جاريءَ وانگر ٿئي، لوئي، كٽي يا كپهس وغيره جي ٻن تكن كي پاڻ ۾ ملائي جاريءَ وانگر پرت پرن ـ گنڍيڻ.
● كيلو ع كيلا: ذ. (سن. كيل = پتڙ) سيپر ـ پناهه. قبضو ـ حكم. (ل ـ ق). ستوڙي كا سموري جنس خريد كري رڪندا آهن ۽ پوء پنهنجي مرضيءَ موجب وكڻ كري واپاري بزا تي اثر وجهندا آهن، انهيءَ طريقي كي كيلو چوندا آهن. لوهه جو كيلو ـ كوكو. سڪان
"چوهه ـ ي چكون آنديون،
چووائي چوگان، آڻي كيلا كوڙيا"
(سر سريراگ ـ شاهه).
ـ كيلي (ث): ث. كيلي ـ كاٺ جي چهنبدار كاڻي، وَرٽ جي پچاڙيءَ ۾ وجهن، جيئن اُن جي ڇاڙي كُلي.
● كيلوڙي ع كيلوڙيون (ل): ث. نوريڙو.
● كيلهو (ت): ٿر ۾ بصر جهڙو ٽيندڙ ڏڪ جو هك قسم.
● كيلهوڙي (ث): ث. نوريڙو.
● كيما: ث. معافي (ت).
● كهيتيا: اسر خاص. تعلقي گمبٽ (رياست خيرپور) ۾ هك ديهه جو نالو. هك ذات جو نالو.
● كيمر كسر (ث): خير ـ سك.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪيمُونُ ڪاتڻُ: بکون سهڻ ـ بکون ڪائڻ ـ چلو ڪيڻ ـ ڏهو ڪيڻ. (ڪ).

● ڪيُنءَ ع ڪيُونُ: ث. (سن: ڪشيمُ). خيريت ـ خير ـ تندرستي ـ خوشي ـ خير عافيت ـ ڪلياڻ ـ سد پاءُ ـ بهبودي ـ خير خوبي ـ پلائي ـ سک ـ آنند ـ خوش خيرعافيت ـ مرحبا ـ موڪلاڻي ـ آدرپاءُ ـ آجيان ـ سلام دعا ـ عليڪ سليڪ ـ خوشي.

ـ ڪيُنرو ع ڪيُنرا: ذ. خوش حال.

ـ ڪيُنائتو ع ڪنيُاتا: خير سان (ڪ).

ـ ڪينُارو ع ڪنُارا (ڻ): چگو پلو.

ـ ڪيُنُارو نه هُئڻُ: خير نه هئڻ.

ـ ڪيُئڻُ: خير ـ خيريت ـ خير سلامتي ـ عافيت ـ سک ـ آنند ـ ڪينءَ ـ خوشي. حرفت سان.

● ڪينُڊَڻِ (ل): مصدر. زورلڳائڻ ـ هٿ کس ڪرڻ.

● ڪينُڊَل (ٻيلا): ڪِرٽلو. ٽپڙتاڙي ـ وسد وسلا.

● ڪينُڊِليا (ڻ): اسم خاص. هڪ ذات. (اڪثر ٿر ۾).

● ڪينُڊِيا (ڻ): جانورن جي رَيَڙَ جا سنهڙا لولا جي پاڙن وانگر ٽين.

● ڪينُجهُو ع ڪينُجها (ت): ذ. نديءَ جي ٻئاريءَ ۾ ڪنهن وٽ جو آپريل ٽڙ ـ درياءُ جي وچ ۾ ڊڙيون ـ لاه ـ پاڙ ـ ڪٽ ـ بندي. خراب ـ گندو ـ ڦِڏو. محتاج ـ گهرجائو ـ ضرورتمند.

● ڪينُچَلُ ع ڪينُچَلُون: ث. مستي ـ حرڪت ـ لُڇائي ـ مسخري.

● ڪينُچڻُ: مصدر. (سن: ڪَڇَيَ ڪچ = چڪڻ). چڪڻ ـ ڪشڻ ـ ڪيڻ ـ گهيلڻ ـ ڪشش ڪرڻ ـ سوڙهو ڪرڻ. ڏڪو ڏيڻ ـ چڪي مٽي ڪرڻ ـ چڪي پاهر ڪيڻ ـ چوسڻ. مدغم ڪرڻ ـ جذب ڪرڻ. پکيڙڻ ـ ڪشادو ڪرڻ. ڏاڍو ٻڌي ڇڏڻ. ڪل چڪي لاهڻ.

ـ ڪينُچُ ع ڪينُچَ: ث. ڪش ـ چڪ.

ـ ڪينُچِيلُ ع ڪينُچِيلَ: چڪيل ـ ڪشيل ـ ٻڌل.

● ڪينُڊو ع ڪينُڊا: ذ. سُڪ وريل ڏندو. (ل). فساد ـ جهيڙو ـ لڇائي. (ت).

● ڪتينُسَڻُ: مصدر. هٿا پائي ڪرڻ ـ ڪونس ڪرڻ ـ هٿ چراند ڪرڻ.

ـ ڪتينُسَ ع ڪتينُسُونُ: ث. هٿ چراند ـ ڪيچل ـ حرڪت ـ مستي. جوابداري.

● ڪينُڪارَڻُ (ڪ): مصدر. خوش مرحبا ڪرڻ ـ گڏجڻ.

ـ ڪينُڪارَ ع ڪينُڪارُونُ: ث. خوشيءَ جي خبر ونڊ.

ـ ڪينُڪارِيُ: ڪيڪاريو.

● ڪينُڪِيُ (ل): ث. هيڇ جي بيماري ـ سڏَ تنهنجي اها ڪينُڪِيُ ٿوري وقت ۾ لهي ويندي. (جملو).

● ڪينُڪَل (ڻ): ذ. ٽڪل ـ آپرو ـ ضعيف.

● ڪينُگهوُ ع ڪينُگها (ڪ): ذ. پٽڑو ـ پاڻيءَ جهڙو.

ـ ڪينگهو پاڻيُ: بلڪل پٽڑو.

● ڪينوُ ع ڪينا: ذ. (سن: ڪِيل = ڪيلوٽو). ڪينهو ـ ڪينهوڙو ـ راندڪو ـ بال ـ ڳوڙهو ـ ڪوفتو ـ پرت جو هڪ قسم. (ڻ).

ـ ڪينوڙوُ ع ڪينوڙا: ڪينو ـ ڪينهو.

● ڪينهوُ ع ڪينِها: ذ. (سن: ڪَنُدُ ڪَه = ڪهنُوُ). ڪينهوڙو ـ ڪينهون ـ بال ـ ڏڙهو ـ راندڪو ـ ڳوڙهو ـ ڪوفتو ـ ست جو ڊيرو ـ ڇ جو گولو. (راند لاءِ).

ـ ڪينهوُڙوُ ع ڪينهوڙا: ذ. ٻارن جي ڪيڏڻ جو راندڪو ـ بال ـ ڪينهو.

ـ ڪينهونُ: راند ڪرڻ جو بال ـ ڪينهوڙو ـ بال.

● ڪينُيَڻُ (ل): مصدر. (سن: ڪشنا) خوش ٿيڻ ـ راضي ٿيڻ ـ پرسن ٿيڻ.

ـ ڪيَنُ ع ڪيَنَ: ذ. (سن: ڪاد = ڪائڻ). ڪاڇ ـ ڪاڏو ـ طعام ـ خوراڪ ـ ماني روٽي ـ رسُوئي ـ غذا ـ آهارُ ـ قوت ـ گذرانُ ـ خورش ـ چوڳ ـ چوگو ـ چوٽو ـ چارو ـ آذقو ـ توشو ـ رَسَدَ ـ ڪانو ـ پوڄن.

● ڪهيڙَ (ڻ): ڪينُوَڻ ـ وڇ ـ بجلي ـ چمڪو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گيئڻ ع گيئڻ: ذ. صفت. (سن. کشپیٹ) ڏهرو - گريل - هيٺو - ڪمزور - ايرو - پوٽو - ڪاڻگ - لاغر - ڏانگ - رڳارو - ليز - بيمار - ٽڪل.

● گيهائي: پائي جي پڪي جو هڪ قسم (ڏنڊ ۾ رهي، پاريهل جيڏو، صاف ڪارو رنگ، ڪائڻ ۾ لذيذ آڙي جو هڪ قسم آهي. (ڪائنرو، ڪنيو، ڪانيرو، آڙي، گيهائي، اهي بدڪون نه آهن، باقي بيا پڪي اڪثر بدڪون آهن).

= گيهائي ٽيڻ: گيهائي ڏنڊ جو پڪي آهي، ڪاري رنگ جو ٿئي، ڏسڻ ۾ ڪارو ۽ سنهڙو نظر اچي.

● گيهڙي ع گيهڙيون: ث. ڪيرٽي - ڪير ۽ چانور، ڪنڊ ۾ رب وانگر رڌل.

● گيهو ع گيا: ذ. صفت. (سن. ڪشيب = نشئي) نشئي - مست - چريو - مستانو - مگهن - پاگل - ديوانو - متوالو - انسان. مخمور. عاشق - خوش - راضي - پرسن. خفي - چٽو - هڙڪيو - جنوني - سودائي.

● گيهه ع گيهون: ث. ڏوڙ - دز - ڏڏڙ - دس - لٽ - بسڙ - خاڪ - چار - ڪيري - رک - مٽي.

"ڪهڙ ته اڇا گهه گرديس گنگن جي"
(سر آبري - شاهه).

ڪٽڪ - گاهه.

= گيهوار (ث): آڏامندڙ واري.

= گيهوٽاڙ (ث): آڏامندڙ مٽي يا واري.

● گيهو: ٽڪل - ماندو. (ن - ب). خوش مزاج - آنندي.

● گيئڻ: ث. ظرف. خوشي - خير عافيت - چڱيلائي.

= گيئڻ ٽيڻ: سڀ خير ٽيئ.

= گيئڻ ڪرڻ: خوش ڪرڻ.

● گيئو ع گيا: ذ. پس.

● گيئي: ث. مبارڪ بادي - مبارڪ باد - واڌائي - ڪيرون. خوشي - مزو - فرحت - لذت - لطف. ذوق. وندر. پوڳ ٻلاس - عيش پسندي. اختيار - موج - مرضي - پسندي. مست

"ابرو عين عجائب گيئي،
سال سجي جنسار ڪنون" (پيڙو).

گ

گا: ذ. سنڌي الف، ب جو ۱۴ (ايڪتاليهون) اکر، فارسي جو چوٻهون، ابجد موجب سندس عدد ويهه. ڪاف عجمي يا ڪاف پارسي.

● گاءِ ع گائون (ث): ث. هڪ ڪير ڏيندڙ مشهور چوپايو وهيڙ - ڪٿون - ڏڳي - گٽو.

● گابر: اسم خاص. تعلقي سيرواهه (ضلع خيرپور) ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گابرلو: اسم خاص. تعلقي ڏڳڙي ۾ هڪ ديهه.

● گابڙو: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گابڙي ع گابڙيڙ (ث): ث. راند جو هڪ قسم.

● گابو ع گابا: ذ. (سن. ڪو) ڪٿون جو نر قٽر - وهڙو. (ث. گابي ع گابيون).

= گابار ع گابار: (ڪ) ذ. صفت. وهڙن جو ٽولو رکندڙ - گابا چاريندڙ - گابا پالينڊڙ - گابا رکندڙ "گابار گابا ڏبرا، هيڏي سائي گاهه!".

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گابتُ ۽ گابتُون: ت. ث. صفت. نندي گابي ـ وَهُڙي ـ گابڙي.
ـ گابِرُ ۽ گابِرَ: ذ. صفت. گابا چارينڊڙ ـ گابا پالينڊڙ ـ گاڀارُ.
ـ گابِي ۽ گابِيُون: ث. ڏڳيءَ جو مادي قَرُ ـ وَهُڙي.
● گابوُ پتُ: اسم خاص. سابق مرڪزي حڪومت ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● گابِيگَنڊُ ۽ گابِيگَنڊِيُون: ث. هڪ ڪنڊ جو قسم ـ ڪنڊ ڏيڻ جو هڪ نمونو ـ وَڪَڙُ.
● گابِيو ۽ گابِيا (ڪ): ذ. ڪاري جي ٻيڙيءَ جو عضوو ـ وڏي سڙهه جي مٿان چاڙهيل ٻيو سڙهه.
● گابالِيو ۽ گابالِيا (ڀ): ذ. نندي گابي يا گابيءَ جو ڇيڙو ـ ڏاسو.
● گاٽاڻِي: اسم خاص. هڪ ذات (درڪاڻي بلوچن جو قبيلو).
● گاتِرو ۽ گاتِرا (ڀ): ذ. ڏاڪڻ جو ڏاڪو. ڏاڪائين دروازي جي وچ ۾ ڏڪن جي جهل لاءِ لڳل ڪاٺ جي پٽِي. پاجاريءَ جي وچ وارن تنگن ۾ وجهڻ لاءِ ڪاڻي ـ گاتو.
● گاتِرِي ۽ گاتِرِيُون (ڀ): سياري ۾ ڏڪ ڪان جسم تي ڪڇڻ ويڙهڻ جو هڪ نمونو ـ ڪاڻي.
● گاتُ ۽ گاتَ: ذ. غرور ـ فخر ـ ڏانءُ ـ ڦوندڙ ـ دماغُ ـ هٺُ ـ وَڏَڻءُ ـ مغروري ـ وڏائي ـ تڪبّر ـ گهمنڊُ.
ـ گاتُ نہ ڏِيڻُ (ڀ): غور نہ ڪرڻ ـ ڌيان نہ ڏيڻ ـ ڪنهن ڪي موجود نہ سمجهڻ ـ پنهنجي ٽنڊ ۾ هجڻ ـ دماغ رکڻ ـ خيال ئي نہ ڏيڻ.
● گاتَ ۽ گاتُون (ڀ): ث. گهاٽي رَبَ ـ گِسُ.
● گاتو ۽ گاتا (ڀ): ذ. متو ـ سِرُ ـ متڙُ ـ ڪاپار ـ سِري ـ ڪوپري. هَرَ پانجاريءَ جي ٻنهي ڪائين ڪي قابو جهلڻ لاءِ وچ ۾ آرپار لڳل ڪاٺ جو ٽڪرو.
● گاٺَ ۽ گاٺُون، گاٺِيُون: ث. (سن. گِهرش = گاس) ڪن به بن شين جي گسڻ واري حالت ـ گاس ـ گٿهڪو ـ گِسڪو ـ رَهتو. ڪن به بن شين جي گسڻ ڪري ٽيل نشان ـ سنڊو ـ چٽو ـ داغُ ـ نشاني ـ ڪڪر ـ رنڊُ ـ ڪاڦو ـ ٽيڪو ـ آڪُ. پَڇَ پور ـ پڇَ ٽوٽ ـ چِٽَرَ. ٽُلهي انّي جي رَبَ ـ گِسَ. ڏارو ـ ڏريو.
ـ گاٺَ پَتوُنُ: گاس ٽيڻ ـ گاڦو ٽيڻ ـ داغ ٽيڻ ـ نشان ٽيڻ ـ چٽو پَتوُنُ ـ سنڊو ٽيڻ ـ ڪڪر پَتوُنُ.
ـ گاڦوُ ۽ گاڦا (ڀ): ذ. صفت. گسڻ واري حالت ـ گِسڪو ـ گٿهڻو ـ رَهتو ـ گاٺَ ـ گٿهڪو.
ـ گاڦوڙُ ۽ گاڦوڙوُنُ (ڀ): اسم تصغير. ڪنهن به شيءِ جو گنڍل پاڳو ـ گنڍل جاءِ يا گنڍل هنڊ وغيره جو نشان ـ چِٽو.
ـ گاجَ ۽ گاجُونُ: ث. صفت. (پرا. گِجها = گجگوڙ. سن. گجي = گجگوڙ. سن. گَرْجَ = گَجَنُ) برساتي ڪڪرن جو آواز ـ گجگوڙ ـ گوڙ ـ ڪڙڪاٽ ـ گجڪار ـ ڪڙڪو ـ گرج ـ گرجنا ـ ڏڏڪو ـ ڏڏڪر ـ گجگار ـ (ع. رعد) وڏو گوڙ ـ هُل ـ شور ـ هنبَسُ ـ غُلغُلو ـ رڙماٽُ (اسم).
ڪَچَ ملڪ ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ قسم جي ڪڪ. تيلي بج جو هڪ قسم ـ سرنهن. (ڀ). ڀڪريءَ جو هڪ قسم (رنگ جي ڪاري) پر ڪَنَ اڇا). هڪ سنهي پر پرت پريل ڪپڙي جو قسم. (اسم خاص). هڪ نئن جو نالو. گَجِيُ ـ قِيڻُ ـ جهاڳ ـ گِڇَ. (گاجرا).
ـ گاجِڙِي ۽ گاجِڙِيُون: گجگوڙ ـ گوڙ ـ گجڪار ـ گَرْجَ ـ گَرْجَنا.
ـ گاجُونُ ڪَرَنُ: گوڙيون ڪرڻ ـ وَڄَڻُ ـ گجڪارون ڪرڻ ـ گجگوڙ ڪرڻ. زور سان ڳالهائڻ ـ ڏاڍيان ڳالهائڻ ـ رڙين وانگي ڳالهائڻ.
● گاجارو: اسم خاص. تعلقي پني عاقل ۾ هڪ ڏيهه.
● گاجِرو ۽ گاجِرا: ذ. (سن. گرنجر. پرا. گَجّرَ) پتائي گجرن جون مٺيون سايون چوڻيون ـ گَجرُن جو ڪاهه ـ گَجرُن جي وَل ـ گَجرُن جا پَنَ. رنگين پر پَرتُ پريل ڪپڙي جو هڪ قسم ـ گاجَ. ڏانڊي پکيءَ جو هڪ قسم. پوک ۾ پيدا ٿيل هڪ قسم جو مرض.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گاجُروءُ بانسِروءُ: اسم. ڪن ڇن ـ ڇڇر پڇر ـ ڪڏهن گاجرو ـ ڪيچُ ـ ڳُڙ ڳُوڙاڻي ـ ايـر غيـر ـ گندگوڙ.

ـ گاجِريءُ ع گاجِريءُ: ذ. صفت. گجر وڪٽندڙ ـ گجرڻ وارو.

● گاجِريا: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات.

● گاجِڑِيءُ ع گاجِڑِيءُ: ذ. صفت. ڪَڙُهٽندڙ ـ تير هڻندڙ ـ تيراندار ـ ٻاڻِي ـ گازي ـ نشانہ باز.

● گاجَلُ ع گاجَلَ (ث): ذ. هڪ ڳاڙهي پٿر جو قسم.

● گاجِيءُ ع گاجيءُ: ذ. صفت. (ع. غازِيءُ = جنگ ۾ وڙهندڙ). غازي ـ شهيدُ ـ الله جي راهہ ۾ وڙهندڙ ـ جنگ ۾ شهيد ٿيل بهادر ـ سورمو. گانجو واپرائيندڙ ـ گانجائي ـ نشئي ـ موالي.

● گاجِيءُ جو سورُ: اسم خاص. ڪير ٿر جبل ۾ هڪ ٽڪَ جو نالو.

● گاجِيءُ خانُ: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● گاجي دائِريوءُ: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● گاجِي ديروءُ: اسم خاص. تعلقي ڏوڪريءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● گاجِيءُ ڪُهاوَڙُ: اسم خاص. تعلقي وارهہ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● گاجِيءُ گڏاڻِيءُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● گاجِيرُ ع گاجَرا: ذ. صفت. (سن. ڪار). ٽلهو اٽو ـ ڏاروءُ ـ ڏريو.

● گادُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گادا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گادا شاهِيءُ ع گادا شاهِيءُ: ذ. صفت. (سن: گهُسمَر) اڻ گهڙيو ـ بي ڍنگو ـ بي افعالو ـ ڊول مول ـ گاڏا شاهِيءُ. ڪُهڙوءُ. ٽلهو ـ جاڏو. رواجي ـ عام ـ هالو چالو ـ سادو ـ ساڌارڻ ـ معمولي ـ سُڌوڇُ.

● گادَڪُ ع گادَڪَ (ڪ): ذ. صفت. پيار ڪندڙ ـ پائيندڙ ـ چاهيندڙ ـ مٺارُ ـ دلـوارو ـ مُحبُ. يار ـ دوست ـ سنگتي ـ ساٿي ـ همراهہ.

● گادمِ: اسم خاص. منگر مڇيءَ جو هڪ قسم. (سندس رنگ پاري جهڙو، منهن ۽ بدن ٽالهہ وانگر گول جنهن جي ويڪر ۶ فوت تائين، پُڇ سنهو چابڪ وانگر شاهي ڏگهو ۽ پڇ جي هيٺان پَڪَ وانگر جهالر).

● گادِيءُ ع گادِيُونُ: ث. ويهڻ لاءِ ڪپهہ وڌل نرم ٽڪڑِيءُ ـ ڪپهہ پريل گول يا چوڪنڊو چٽرو وهاڻو ـ گاد ِيلو ـ گدي ـ گاڏي ـ آٽ يا ڪهوڙي جي سنجن ۾ پاسن ڪان ڏيڻ لاءِ ڪپهہ وڌل وهاڻو. ٽيلو ـ تڪيو ـ آسڻ ـ بينڪ. تخت ـ مسند ـ سنگهاسڻ ـ سنگهاسن.

ـ گادِيءُ تان لاهڻُ: تخت تان لاهڻ ـ مسند تان لاهڻ ـ حڪومت ڇڏڻ.

ـ گادِيءَ تي وِيهڻُ: تخت نشين ٿيڻ ـ مسند تي ويهڻ. گادِيءَ تي چڑهڻ ـ تخت تي ويهڻ ـ حڪومت سنڀالڻ.

ـ گادِيءُ سَترُ ع گادِيءُ سَترَ: ذ. صفت. گادِيءَ تي ويٺل فقير.

ـ گادي نَشِينُ ع گادي نَشِينَ: تخت تي ويٺل ـ مسند تي ويٺل.

● گاد ِيلو ع گادِيلا: ذ. صفت. وڏو وهاڻو ـ ٽلهو وهاڻو ـ هيٺان رکي ويهڻ لاءِ چمڙي يا ڪپڙي جي گادي ـ هاٿي جي پالکي ۾ رکيل ٽلهي گادي ـ گهوڙي گاڏين، موٽرن وغيره تي ٽيڪ يا هيٺان رکڻ جو وهاڻو. ڪٽ تي وڇائڻ لاءِ ڪپهہ پيل رلي ـ پٽراٽي ـ پٽڑٽي ـ ليٽُ ـ ڪپهہ پيل رَلِيءُ.

● گاڏِ: اسم خاص. تعلقي ٽنڈي باگي، تعلقي بدين ۾ هڪ ديهہ.

● گاڏاهٽِ: ڪنهن هنڌان ڪهڻ ٻيل گاڏين جي هلڻ ڪري ٺهيل رستو ـ دڳ ـ ڪچاڙُو رستو ـ گاڏاوات.

● گاڏاهي ع گاڏاهِيءُ: ث. گڏهہ ڊارينڊڙ ـ گڏهن جو مالڪ ـ دايو ـ ٻٽارو.

● گاڏاهِيءُ سيٹرءُ: اسم خاص. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گاڏائيءَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● گاڏَرُ ۽ گاڏَرَ: ذ. صفت. ملهل - گڏيل - گاڏڙ - ملاوت ڪيل.
● گاڏَرُ: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گاڏِرُ ۽ گاڏِرَ: ذ. (سن. گنتري) گاڏيءَ وارو - گاڏي هلائيندڙ - گاڏِيَرُ. پکيءَ جو هڪ قسم. "سُٹ گاڏر جي گفتار".
● گاڏَڙُ ۽ گاڏَڙَ: ذ. صفت. گڏيل - ملاوَت ڪيل - ملاوتي - آميزش - مِلِيَلُ - گڏيل سڏيل - گاڏڙ سادڙ - مُرڪب - گاڏ نئون. (انگ) مڪسچر. آڻ جي ناسن ۾ گڏ ٽيل متي.
▬ گاڏَڙُ سادَڙُ ۽ گاڏَڙَ سادَڙَ: ذ. صفت. گڏيل سڏيل - گاڏوڙُ - رليل ملهل (ڪن به ٻن جنسن جو گڏجڻ).
▬ گاڏوڙُ ۽ گاڏوڙَ: ذ. صفت. گاڏڙ سادڙ - ملاوتي. بِسترُ - ڪارُ - ڪريل. جيئن خچر، اسٽر (گهوڙيءَ ۽ لاسي گڏهه جي ميلاپ مان).
● گاڏوُ ۽ گاڏا: ذ. (سن. گنتري) ٻن يا ڇهن ڦيٽن سان ڪاٺ يا لوهه جو ٺهيل ڊبو - ريل گاڏيءَ جو خانو - بار ڍوئڻ لاءِ ڇڪڙو - نانو - ٻه ڦيٽي گاڏي - بار گاڏي - ريڪڙو. واهڻ - سواري - رَٿُ - وَهتُ.
▬ گاڏوُ گِڙڪائيءُ: گاڏو ڳهلڻ - گاڏو ڏيکڻ - اپروسيرو وقت گذارڻ - ڏکيا سکيا حياتيءَ جا ڏينهن پورا ڪرڻ - ٻيڙو ڏيکڻ - اوٽو اڏيکو گذر ڪرڻ.
▬ گاڏوُ گهُلَنُ: گاڏو ڏيکڻ - گاڏو ريهڙڻ - زندگيءَ جا ڏينهن پورا ڪرڻ - وقت ٽپائڻ - جيئن تيئن ڪري پورت ڪرڻ.
▬ گاڏوُ ناسُ ٽِيَنُ: خانو خراب ٽيڻ - ٻيڙي ٻُڏڻ - گهر بار چٽ ٽيڻ - ملڪيت ختم ٽيڻ - جهڳو جهڙ ٽيڻ - ستياناس ٽيڻ.
● گاڏوهوُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● گاڏِهوُ ۽ گاڏِهاُ: ذ. صفت. گڏهه جهڙو - گڏهه سان مشابهت رکندڙ. (صفت). نار جو هڪ قسم (ت). (ن - ب).

▬ گاڏِهيُ ۽ گاڏِهيُ: ذ. صفت. گڏهه هڪلينڊڙ - گڏهه وارو - گڏهه چاريندڙ - گڏهه پالينڊڙ - دايوُ.
● گاڏَهيُ: اسم خاص. هڪ ذات. تعلقي ڪڪڙ، تعلقي خيرپورميرس ۾ ديهن جا نالا.
● گاڏَهيُ سيٹَرُ: اسم خاص. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (سيئر جي ذات مان، قد ۾ ننڍي).
● گاڏِئَڙوُ ۽ گاڏِئَڙا: ذ. صفت. ننڍڙو گاڏو (ٻارن لاءِ).
● گاڏُئُونُ ۽ گاڏُئانُ: ذ. صفت. گاڏڙ - گڏيل - ملهل - ملاوتي - ميڪسچرُ - ميلُ - ملاوت ٽيل - مُرڪب - گاڏڙ سادڙ. (انگ). مڪسچر.
● گاڏِيُ ۽ گاڏِيُونُ: ث. (سن. گم، گنتري = گاڏي) ڇهن يا ٻن ڦيٽن سان ڪاٺ جو ٺهيل خانو - (سواري يا بار رکڻ لاءِ) ڪاٺ جو ٺهيل ڇڪڙو، جنهن کي ڊانڊ ڇڪين - بار ڪڍڻ لاءِ سواري - رَٿ - ڇڪڙو - ريڪڙو - سواري - واهڻ - وهت - منجولي - ٻگي - ٽانگو. (انگ). ريل ترين. (اسم خاص). ٽر ۾ رهندڙ مينگهواڙن جي هڪ ذات.
▬ گاڏِيُ جوتَنُ: گاڏي وهائڻ لاءِ گاڏيءَ ۾ وهت ٻڌڻ - گاڏي ٻڌڻ - گاڏي تيار ڪرڻ.
▬ گاڏِيَرُ ۽ گاڏِيَرَ: صفت. گاڏِيُوانُ - گاڏيءَ وارو - گاڏي هلائيندڙ - گاڏهِي.
▬ گاڏِيُ ڪاهِڻُ: گاڏي هڪلڻ - گاڏي وهائڻ - بيل گاڏي رستي مزوري ڪرڻ - گاڏي ڪمائڻ. گاڏي جوڙڻ - گاڏي تيار ڪرڻ.
▬ گاڏِيُ والُ ۽ گاڏِيُ والَ: ذ. صفت. گاڏيءَ وارو - گاڏِيَرُ - ڪوچمينُ.
● گاڏِيُوانُ ۽ گاڏِيُوانَ: ذ. صفت. گاڏيءَ وارو - گاڏِيَرُ - گاڏي وال - گاڏهي - گاڏي هلائيندڙ - گاڏي وهائيندڙ - (انگ). ڪوچمين.
▬ گاڏِيُ هَٹلائڻُ: گاڏي واهڻُ - گاڏي ڪمائڻ - گاڏي ڪاهڻ - گاڏي هڪلڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گاڏيئرُ ۽ گاڏِيئرَ: ذ. صفت. گاڏي وارو ـ گاڏيوانُ ـ گاڏير ـ گاڏي هڪلينڊر. (انگ). ڪوچمين.

ـ گاڏيئڙوُ ۽ گاڏيئڙا: ذ. صفت. ننڍڙو گاڏو ـ گاڏڙو ـ هٽ گاڏو.

ـ گاڏيرَنُ: اسم خاص. هڪ پکيءَ جو قسم.

● گاڏيروُ ۽ گاڏيرا (ت): ذ. صفت. بُٽ ۾ پريل ـ چوٻڪو ـ سٽرُ وَٽرُ ـ دوُنسو ـ مٽڪو ـ گاڏِيلوُ. ٽُلهو ـ ڏِيڳُ ـ مٺارو ـ موٽو. (ث. گاڏيري ۽ گاڏيرُنُ).

● گاڏِيلُ ۽ گاڏِيلَ: ذ. صفت. ڪڏيل ـ مليل ـ ملاوت ڪيل ـ ملاوتي ـ رليل ـ مڪسچر (انگ). گاڏڙ ـ گاڏنون.

● گاڏِيليُ ۽ گاڏيليُونُ (ت): ث. پير جو هڪ قسم ـ برسات جي وقت ڪارن ڪرن جي اڇ وڇ. چوپائي مال جي اڇ وڇ جو رستو ـ وات ـ ڪسُ ـ چارو ـ پيچرو. (صفت). مٺاري ـ ٽلهي ـ بٽ ۾ پريل ـ چوٻڪي ـ سٽر وٽر.

● گاڏِهيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گادوُ گادا (ڪ): ذ. ريڍو مالُ.

● گاديوُ ۽ گادا (ت): ذ. گانڍيو ـ گانڍاپو ـ تعلق ـ واسطو ـ ناتو ـ لاڳاپو ـ رشتو ـ مائٽي ـ عزازت ـ پيار ـ محبت ـ قرب ـ سڪ ـ چاهت.

● گاڏُرُ ۽ گاڏرَ: ذ. صفت. آجوري تي ڪڍڻا ڏوئيندڙ ـ ڪتي ـ ڏوٻي ـ واشنگ وارو.

ـ گارَ: (ف). اسم فاعل جو معاون ـ اسم فاعل ٺاهيندڙ لفظ جي نشاني ـ مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ. (جيئن ته خدمتگار، ڪنهگار، مدد گار، روزگار وغيره).

● گارِ ۽ گُناريُونُ: ث. (پرا. گريُها، سن. ڪُنهيا، گال = گار). بدالفاظ ـ بدسخني ـ گندو ڳالهاءُ ـ واهيات بڪواس ـ بدڪلامي ـ گندي زبان ـ ڪنالفظ ـ يهان ڦهان ـ ڪني ڪٿڻو ـ فاحش زباني ـ خراب چوَڪ ـ بيهودو ٻول ـ بچڑو الفاظ ـ فاحش ڳالهاءُ ـ بدشد ـ بدسخن ـ بري ڳالهه ـ شرم جي ڳالهه ـ بي عزتي جو ڳالهاءُ ـ بي حرمتيءَ جو چوڻ ـ عقوبت جو چوڻ ـ وٺڻ. "جيئن ته يهان ـ ڦاڙيان ـ وجهان ڪيان. ماڻيهان پيٽيهان وغيره". (ع. غار = چُر). غار ـ چُرَ ـ غفا. (سن: گلئر = گُرڻ). گُار. (گاجرا).

● گار ڏيڻ: بد الفاظ چوڻ ـ بدسخن ڳالهائڻ ـ بدڪلامي ڪرڻ ـ فاحش ڳالهائڻ.

● گاريُنُ جي ڪٿي ٻُڌي چَوَنُ (ت): بي انداز گاريون ملڻ ـ تمام گهڻي بدڪلامي ٿيڻ.

● گاردُ ۽ گاردَ: (انگ. گارڊ = گارد). پهرو ـ سپاهين جو پهرو ـ سپاهين جو جٿو ـ سپاهين جي ٽولي.

● گاردُ ۽ گاردَ: ذ. (انگ. گارڊ = پهريدار). پهريدار ـ نگهبان ـ راکو ـ رکوالُ ـ چوڪيدار ـ محافظ ـ سپاهي. لشڪر جي چوڏاري گشت ڪندڙ يا پهرو ڏيندڙ هڪ ٽولي ـ چونڪي ـ رون. سپاهين جي رهڻ جي جاءِ. ريل جو محافظ. ريلوي ٽرين جو نگهبان.

● گارڙو: ذ. (سن. گلہ: گُرڻ). گاروـ گُرڻ وارو ـ گُرندڙ. (گاجرا).

● گارَنُ: مصدر. پورڻ ـ دفن ڪرڻ ـ متي وجهڻ ـ گاڙڻ. دٻائڻ ـ ڪپائڻ ـ وجهڻ ـ جمائڻ ـ غار ڪرڻ ـ گار ڪرڻ. گم ڪرڻ ـ وڃائڻ. (گاريوُ ـ گاريندو ـ گارِيلُ).

● گارِ ۽ گارُ: ث. (ع. غارُ = ڪڍ). اونهي ڪڍ ـ غار ـ چر ـ لِڪَلُ ـ پاسهي ـ ڏَرُ. گَمُ ـ غرق ـ لاپتا.

ـ گارُ ٿيڻ: گنون ٿيڻ ـ غار ٿيڻ ـ دفن ٿيڻ ـ پورجڻ ـ غرق ٿيڻ ـ ڏِپجڻ. گم ٿيڻ ـ ناس ٿيڻ ـ چٽ ٿيڻ ـ تباهه ٿيڻ ـ برباد ٿيڻ ـ آجر ٿيڻ.

ـ گارُ ڪرَنُ: گم ڪرڻ ـ غرق ڪرڻ ـ دفن ڪرڻ. (متيءَ ۾). ناس ڪرڻ ـ برباد ڪرڻ ـ آجڙ ڪرڻ ـ تباهه ڪرڻ ـ ويران ڪرڻ.

● گاروُ ۽ گارا: ذ. صفت. (سن. ڪَرَڊَ). جاءِ ڪي راڳڻ لاءِ پسايل متي ـ ڪوهيل متي ـ ٻُهه ملايل متي ـ پنل پنجهو ـ لِڊ، ڪڪ ۽ متيءَ مان ٺاهيل گارو ـ پٽڙي متي ـ پاڻيءَ گڏيل متي ـ گپ ـ چڪ ـ رهٽ ـ چِڪڙ ـ راڳو ـ ڪهگل ـ گِچڻ ـ راڦو ـ ريڦو. پوسالو ـ سيلاب.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گارو ڪترڻ: متيءَ سان پاڻي ملائي گوهڻ ـ ڪپ ڪرڻ ـ متي پٽڻ ڪرڻ ـ متي ملڻ ـ متي گوهڻ. راگو ڪرڻ ـ لپو ڏيڻ ـ لنب ڪرڻ.

● گارو ڙي ع گارو ڙي: ذ. صفت. (سن. گارو ر ڪهـ گارو ڙ يڪتهـ > گارو ڊ ڪ = گارو ڙي) نانگ جي چڪ تي ڦيٽو يا سنٽتر وجهندڙ ـ جهاڙون وجهندڙ فقير ـ مانڊو ـ ڏانگي ـ جهاڙو پاڙهو پڙهندڙ ـ ڦيٽو وجهندڙ ـ منتر پڙهندڙ ـ جهاڙ وجهندڙ. نانگن کي سنڊ هڻي جهليندڙ فقير ـ نانگ جهليندڙ ـ مرليءَ سان نانگ کي ريجهائي جهليندڙ ـ نانگ پاليندڙ (صفت). بازيگر ـ انڪلي ـ حرفت دار ـ رمزيل. حد کان وڌيڪ نشو واپرائيندڙ ـ گهٽو نشو هضم ڪندڙ ـ نشو واپرائيندڙ ـ نشئي ـ گهٽي پٽڪ پيئندڙ ـ موالي ـ مست. گهاٽو دوست ـ يار ـ سڄڻ. (ت).

● گار يٽ ع گار يٽ: ذ. ٻوڙيءَ جو هڪ قسم.

● گار يون: اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گاڙ ع گاڙون (ڪ): ث. گگر جي وڻ کي کهاڙيءَ جي ڏ ڪ هڻڻ کان پوءِ ان منجهان نڪتل رس.

● گاڙ ڪ: اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گاڙڻ (ل): مصدر. چوپائي وهت کي ڪنهن بيماريءَ سبب وات ڪان تيل وغيره نائڻ ـ اوتڻ ـ ڏ ڪ وجهڻ. (گاڙيو ـ گاڙيندو ـ گاڙيل).

● گاڙو ع گاڙا (ت): ذ. صفت. تڪليف ـ ڏ ک ـ درد سر ي ـ اهنج ـ جاکوڙو. فساد ـ جهيڙو ـ خرابي ـ وگوڙ ـ جهڳڙو.

● گاز ع گاز يون: ذ. ڪينچي ـ مقراض ـ ڪتر ـ ڪاتر. (اسم خاص). هڪ گاهه جو قسم (جانور کائين).

● گاز بان ع گاز بان: ذ. (ف. گاؤزبان) هڪ ٻوٽيءَ جو نالو ـ دوائن ۾ ڪم ايندڙ گل جو قسم ـ گل گاؤزبان.

● گازر ع گازر: ذ. صفت. (ف. گازر = ڏوبي) آجوري تي ڪپڙا ڏوئيندڙ ـ پٽرٽ ـ پٽريٽ ـ رجڪ ـ ڏوبي ـ ڪتي. (انگ). واشنگ وارو.

● گازمان ع گازمان: اسم خاص. هڪ ٻوٽيءَ جو قسم (جنهن ۾ مڪڙ جي ڏنگن جهڙا ننڍڙا ڪنڊڙا ٿ ٻيلا پٽن ٿين).

● گازي ع گازي: ذ. صفت. (ع. غازي = خدا جي راهه ۾ لڙائي ڪندڙ) غازي جو بگڙيل حرف ـ حق جي راهه ۾ سر ڏيندڙ ـ جهاد ڪندڙ ـ الله جي راهه ۾ وڙهندڙ. شهيد. بهادر ـ سورمو ـ دلير ـ ويڙ ـ شير مڙس.

● گاس ع گاسون: ث. (سن. گهرش = گاڻ) بن شين جي گسٽ واري حالت ـ گاڻ ـ چٽر ـ گهاس. گهاٽو ـ نقصان ـ اپوچي ـ ڪٽس ـ چيهو ـ ٽوٽو ـ ضرر ـ هرج ـ هرجو ـ تاوان ـ چٽي ـ زيان ـ پٽڪ پور ـ هاڃ ـ هاجو ـ تاوان.

ـ گاس پيس ع گاس پيس (ل): ذ. صفت. بن شين جي گسڻ ڪري تيل خرابي ـ گاڻ ـ گٽس گسان.

ـ گاسو ع گاسا: ذ. گهاٽو ـ نقصان ـ چيهو ـ ٽوٽو ـ ضرر ـ چٽي ـ هاجو ـ ڪٽس ـ هرجو ـ زيان ـ پٽڪ پور ـ تاوان.

● گاسٽيل ع گاسٽيل (ت): ذ. بتين هارن يا هاهه وغيره هارن جي ڪم ايندڙ هڪ تيل ـ گاسليٽ ـ ميٽيءَ جو تيل.

● گاسليٽ ع گاسليٽ: ذ. (انگ. گئس + لائيٽ) گئس وارو تيل ـ پرندڙ پاڻيالو جسم ـ (جو پاڻيٽ ٿي بتين جي هارن جي ڪم اچي) گاسٽيل ـ ميٽيءَ جو تيل.

ـ گاسڻ: ث. اسم. لانڊين يا چونرن وغيره جي چٽين ٽاهڻ لاءِ ڪم آندل گاهـ ڪتڪ ڪانا وغيره. ميٽي پاڻيءَ جي ٻوڙيءَ جو هڪ قسم. (صفت). گولائي ـ گهيرو ـ چڪر ـ ور ـ ڦيرو.

ـ گاستو ڪترڻ: هٿ هٿ (اڳلي جي) دل وڻن. گٻٽتو (پاڻ ڪرڻ). ڪنبو ڪيڻ (جٽي مان) ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هٹي ڏٺي تجويز سان پيهه ڪيڻ - منجهه ڪيڻ.
سوڙهو سنگهوڙو ٿي لنگهڻ.

● گاسوُ: فعل "گسڻ" سان اسم. ڪَسُ ڪائڻ جو عمل. "گاسو خاصو آهي".

● گاسيوُ ع گاسيا (ث): ذ. اسم. گاشو.

● گاشوُ ع گاشا: ذ. اسم. (ف. غاشيه = گاشو). اٺ جي پاڪڙي يا گهوڙي جي هني مٿان چڙهي ويهڻ لاءِ رکيل گدي يا ڪو ڪپڙو - گاسيو - غاشو. وڇائڻ لاءِ بسترو.

● گاڪٽ ع گاڪَ (ث): ذ. ٽُنگ - سوراخ - ڪڙڪو - چهيدُ - (سئي جو) پاکو.

= گاکوُ ع گاکا (ث): ٽُنگ - سوراخ - پاکو. (سئي جو) - گاڪٽ.

● گاگيرائڻ (ڪ): مصدر. بنا داغ جي تمام گهٽي شوروي سان گوشت رڌڻ - آنگهي پاڻيءَ ۾ گوشت رڌڻ.

● گاگيروُ ع گاگيرا (ڪچ): اسم. گهاگهرو - پڙوُ - پيشگيرُ. (پرا. گهولپيٹ: سن. گهٹنُ = چنڊڻ يا لوڏڻ). آنُ وائڙڻ جو وڏو چج.

● گاگڙا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گاگيڙوُ ع گاگڙا: اسم. (پرا: گهولپيٹ: سن. گهٹ = چنڊڻ). تيلين ۾ ڪپڙ جي ڪائين مان ناهيل آنُ وائڙڻ لاءِ وڏو چج - سُپ - گاگروُ. لغڙ - پتنگ (ڪاغذ جو). هوا - واءُ.

● گاگن گوريُ: پچندڙ. "اڳيان گڏ بٽيُ گاگن گوري" (شاه ڪاپائتي).

● گاگنائو: اسم خاص. تعلقي پني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گاگهائڻُ (ل - ڪ): مصدر. للڪار ڪرڻ - ولائڻ - هوشيار ڪرڻ - للڪارڻ. بهادري ڪرڻ - همت ڪرڻ - دل جهلڻ. (جيئن واگهه اوچتي ويڙهه ۾ گهوت پئيان گاگهائي). (گاگهايو - گاگهائيندو - گاگهائيل).

● گاگهرَ ع گاگهرونُ: ث. تامي يا پتل جي چڙوَنري - موريُو - گگرُ - گگهرَ - چوٽرو - گهاگهر.

● گاگهرا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گاگهروُ ع ڏاگهرا: پيشگيرُ - گاگريُ - گهاگهروُ - گهگروُ.

● گاليوُ ع گاليا: ذ. صفت. يڪي ڪاٽ جي بند ڪي وچ مان ڪوري ناهيل ننڍي بيڙيُ - ڊونڊي.

● گامُ ع گامَ: ذ. (پرا. گامي. سن. گامهٗ، گدام = گوٺُ). ماڻهن جي بستيُ - ننڍو گوٺ - وسيبن - نٽَ - ٽنبو - واهڻ - پُريُ - ديهات - ديهه - گائون - شهر - ملڪ - گونڙو - نگر - نگر. هلڻ جو هڪ نمونو - وڪ - قدم - هرانگ - ورانگ - چالو - رفتار - پنڌ - ٽور. گهوڙي جو لغام. (گامِ ڏي گولو چڙي گام چڪي وڪون وڌائين).

= گامَ پَرَڻ: وڌائڻ - قدم وڌائڻ - تکڙو تکڙو هلڻ - جلدي جلدي پنڌ ڪرڻ.

= گامتوُ ع گامتُوُ: ذ. صفت. گام جو - گوٺ جو - گام جو - پهراڙيءَ جو - هٽ جو اڻيل ڪپڙو - سادو - جاڏو.

= گاميڙيوُ ع گاميڙيا: ذ. صفت. گوٺ جو - گام جو - پهراڙيءَ جو - گونائو - واهڻي - دهقاني - گامتوُ.

= گامونُ ع گامُونُ: ذ. صفت. وڪ وجهندڙ - تکڙو قدم هلندڙ - تيز هلندڙ. تاريخي ۽ مذهبي پيشوا - اِمام - رهبر - هادي - سونهون. (اسم خاص). سچائي جي ڪري هڪ مشهور ماڻهو - گامون سچار.

= گاموئي ع گاموئيُ: ساڳئي گوٺ وارو - ساڳئي گوٺ جو - گونائي - هم وطن - ديهاتي - ملڪي - ديسي.

● گامتُ ع گامتَ (ث): ذ. صفت. سچ ڳالهائيندڙ - سچو - سچار - راستباز - راستگو - حق گو.

= گامتُ ڳائڻُ: سچ چوڻ - سچ ڳالهائڻ - حق چوڻ - بي آلڪي رهڻ - بنا ڪنڪي رهڻ. جيئن تہ سچ تہ ٻينو نچ.

● گامپيشُ (ث): اسم خاص. سائي رنگ جي هڪ ٻوٽي جو قسم. (ريشمي ڪپڙن ڏوئڻ جي ڪم اچي).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گانُ ۽ گانُ (ث): ذ. اسر. سن: گامھ = ننڍڙو ڳوٺ ـ ڳوٺڙو ـ گام ـ ديهات ـ قصبو.

● گانُ ۽ گانَ (ت): ذ. سڱ ـ شاخ ـ قرن ـ سِنڱِيُ ـ سنگھو.

ـ گانا (ث): اسر خاص. ٻارن جي چولن جي ٻانهن يا ڳچيءَ تي پرڻ جو ڪڇي پرت جو هڪ قسر.

● گانڀَ دَراڙو: ڪچ ٽيڙ واري حالت ـ مانڌاڻو ـ امتري ـ وڳوڙ ـ ڏڦير ـ بکيڙو ـ گهمسان ـ بدانتظامي ـ گوڙ ـ هَل. ڪن ڪچرو.

● گانبولي ۽ گانبوليُونُ (ل): ث. راند جو هڪ قسر ـ ليٽ ڪبوتر ـ بازوَلي (مٿو ڪوڙي لهڙو ڪائڻ).

● گانبيءَ آڏي ۽ گانبيءَ اڏيُونُ: ث. ٻيڙيءَ جي هڪ عضوي جو نالو. (جنهن جي مٿان ڊاڙ ٻاڦي بهي = درياءُ).

● گانترو ۽ گانٽرا (ث): ذ. صفت. دَرُ جي وچ ۾ لڳل هڪ قسر جي پٽي.

● گانڍُنُ: مصدر. ڳنڍڻ ـ ڳنڍ ڏيڻ ـ گانڍ ڏيڻ ـ پڌڻ. خيال نہ رکڻ ـ خيال ئي نہ ڏيڻ ـ ڏيان نہ ڏيڻ ـ پرواه نہ ڪرڻ.

ـ گانڍ ۽ گانڍُونُ: ث. (سن: گرنتِ = گَنڍِ). گنڍِ. خيال ـ پرواهہ ـ سانگو ـ ڏيان.

● گانڍُو ۽ گانڍا: ذ. ڪاڏي جي سلوٽي شيءِ ـ سيون وانگي بيسڻ مان ٺاهيل هڪ ڇهري شيءِ ـ گانڍيو ـ ٽلهو مرملو ـ مُرُمرو ـ سِنڱُرُ.

● گانڍيو ۽ گانڍيا: ذ. سيڻ وانگر بيسڻ مان ٺهيل هڪ ڇهري شيءِ ـ مُرُمُلو ـ سِنڱُرُ ـ گانڍو ـ مُرَمُرو.

● گانجروُ ۽ گانجَرا: ذ. ڪوه مان پاڻيءَ کڻڻ واري حالت. (ت). ٽلهو ڏنڊو ـ گهوهانو ـ ڏکو ـ هانو.

● گانجو ۽ گانجا: ذ. (سن: گنجڪهَ > گرنج = گانجو). پَتنگُ جي ٻوٽي جي گلن ۽ ڪوڻين مان تيار ڪيل هڪ نشيدار شيءِ. (سُلفِيُ يا ٻيڙيءَ ۾ وجهي چڪجي) ـ چرسُ ـ چرشُ.

ـ گانجائِيُ ۽ گانجائيُ: ذ. گانجو پيئندڙ ـ گانجو وڪڻندڙ ـ گانجي ڪي استعمال ڪندڙ ـ چرسي ـ موالي.

ـ گانڊولوُ ۽ گانڊولا (ث): متيءَ جي ڦڪل ڪنهي جو ڪنوُ.

● گانڊِيُ: اسر خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● گانڊِيُ ۽ گانڊِيُونُ (ث): ث. صفت. ٿوري عقل واري ـ ڪر عقل ـ بيعقل ـ پُورڙِيُ ـ موڳِيُ.

● گانڊِ ۽ گانڊِيُون: ث. (سن: گُدُ = ڳُئي). پيٽ مان گُدَ جي نيڪال لاءِ ٺُنڪ ـ ڪاڪوس جي جاءِ ـ مقعدَ ـ انسان جو مخصوص عضو ـ گُديا ـ ڳُئِيُ ـ چُتِ.

ـ گانڊِ ڀائِي ۽ گانڊِ ڀائِيُونُ: ذ. ث. صفت. ڳُئي جو ڳالهاءُ ـ بيعقلي ـ جاهلائِيُ ـ جهالت جو ڳالهاءُ ـ بڪواتُ ـ چُتُ ڀائِيُ. گيدَ ڀٽو ـ ڪائر ڀٽو ـ ڪائرائي ـ بُزدلي ـ سي جگِريُ ـ ڪهراڻي ـ ڪوچراڻِيُ.

ـ گانڊِ ڀوُ ۽ گانڊِ ڀا: ذ. ٻيڙو ڪر. گانڊ ڀائي ـ گانڊِ ڀوُ ٻڌو.

ـ گانڊِ غُلامِيُ ۽ گانڊِ غلامِيُونُ: نيچائي ـ غلام ڀائيُ ـ آڏينتا ـ هٿ جوڙ ـ گيسڙيون گهڻ ـ تابعداري ـ فرمانبرداري.

ـ گانڊَ ڦاڻڻ: ڏاڍي خوف ۾ هجڻ ـ تڪليف ۾ پَرُجي وڃڻ.

ـ گانڊِ مَرائڻ: چُٽ هٽائڻ ـ ڳُئي هٽائِيُ ـ بدفعلي ڪرائڻ ـ چُتُو ٽيڻ ـ گانڊِوُ ٽيڻ. لوندو ٽيڻ.

ـ گانڊَنُ ۽ گانڊَنَ: ذ. صفت. گانڊ هٽائيندڙ ـ ڳُئي مرائيندڙ ـ لئونڊِوُ. نامرد ـ بي همت ـ بزدل.

ـ گانڊُو ۽ گانڊُو: ذ. صفت. گانڊ هٽائيندڙ ـ ڳُئي مارائيندڙ ـ بدفعلي ڪرائيندڙ ـ لُوطِي ـ ڳُئي مَراڪُ ـ چُٽ مرائُو ـ گانڊ ـ علت مشائخ رکڻ وارو ـ پُٺ ڏيندڙ ـ چُتو ـ مفعول ـ گهاڻوُ ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪمزور. بي همٿ - بزدل - ڊڄڻو - ڪائر - گيدي - ڊرپوڪ - گور دليو - بي جگر - ڊڄو - ڪنڊو ڪائر - ڪڏو ميسٽو - ميسٽو گيدي. نامرد - بي مڙسيو - مُخنٿ - ڪٽڙو - زنانو - هيجڙو. بي سمجهه - بي عقل.

- گانڊوپڻو ع گانڊوپڻا: ذ. صفت. گانڊپو - گانڊپائي.

- گانڊ ٽاڻو ع گانڊ ٽاڻا: ذ. صفت. گانڊ جو - ڪُٽيءَ جو - بزدليءَ جو - گيدڙپڻيءَ جو - ڪائرائيءَ جو - ڪائراڻو - نامردانو - گانڊ آڻو. نامرد - ڪم همٿ - بي همٿ - پُٽ ڏيندڙ - ڪائر - بزدل - گيدي - ڊرپوڪ - ڊڄو.

● گانڊ ڻ: مصدر. ڪنڊڻ - ڪاٽڻ - ڪٽيڊڻ - ملائڻ - گانڊڻ. (گانڊيو - گانڊيندو - گانڊيندل).

- گانڊ جڻ (ت): ڪنڊجڻ - وچڙڻ - قاسڻ - اڙجڻ - اڙڻ - قاسي پوڻ - انڪڻ - ڪُٽي ۽ ڪُٽيءَ جو پاڻ ۾ ملڻ واري حالت - خراب ٿيڻ - ڪڪ ٿيڻ - بيزار ٿيڻ.

- گانڊ يل ع گانڊ يلَ: ذ. صفت. ڪنڊيل (ڪٽي جو ڪُٽيءَ سان). قاتل هجڻ.

● گانڊو ع گانڊا: ذ. ڪڪڙ جو واريءَ ۾ پُڄ ۽ مٽي آنا لاهڻ واري حالت. مُنجهيل سُٽ (ت).

- گانڊا ڪُنڊ (ت): سُٽ مُنجهائڻ - ڪالهه وچڙائڻ - ڪالهه قاسائڻ - ڪنهن به ڪالهه کي گول مول ڪري وڃڻ.

● گانڊو ڙ: مصدر. ڪٽي ۽ ڪُٽيءَ جو لڳ ڪرڻ بعد پاڻ ۾ قاسي پوڻ.

- گانڊو ڙجڻ: ڪٽي ۽ ڪُٽيءَ جو لڳ ڪرڻ بعد پاڻ ۾ قاسي پوڻ - گانڊوڙڻ. قاسڻ - انڪڻ - وچڙڻ - قاسي پوڻ.

● گانڊ يو ع گانڊ يا: ذ. اسم خاص. (سن. گانڊيو) آهو ڏانهن، جنهن سان يگيه جي وقت رام نشان چڙي، سيتا کڻي هئي.

● گانڙو ع گانڙا (ڪ): ذ. صفت. مرڻ کان اڳ سير نه پيل حلال جانور - مُردار - حرام.

● گانگ: ث. (سن. تاانڪيه) گانگٽ جي مُڄ.

● گانگٽ ع گانگٽ: ذ. (هـ. سن. گهگهٽ = گنگا. چنگٽڪه) ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم - سانو - جهينگو - هڪڙ.

- گانگٽ مُڇو ع گانگٽ مُڇا (ت): ذ. صفت. گانگٽ جي مُڇن جهڙو وڏين مُڇن وارو - مُڇيرو.

● گانگريٽ ع گانگريٽ (ڪ): ذ. سردي ۾ جي ڪري نڪ ۾ ٽيل ريزش - لهس - زڪام. وڏي ڪنگهه - دمڪشي.

گانگڙ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گانگڙا: اسم خاص. ٽر ۾ رهندڙ مينگهواڻن جي هڪ ذات جو نالو.

● گانگڙو ع گانگڙا (ت): ذ. اسم. وڏو ڇڄ (ان وائرن لاءِ) - گاگڙو.

- گانگڙ يو ع گانگڙ يا (ت): ذ. وڏو ڇڄ. گاگڙو - گانگڙو.

● گانگلو ع گانگلا (ث): ذ. صفت. بناوتي چريو - جڙتو پاڳل.

● گانگهو ع گانگها: ذ. اسم. پگل دلي يا چاڙيءَ جو ڪنو - ڪنهن ڪر جي برتن جو ڪنو. پگل سٽ يا دلي جو ڪڇيءَ کان سواءِ باقي حصو. (ث). خواري - ذلت - بدنامي - رسوائي - گهٽتائي. (ت). گهرگهلو - ويڪرو - ڪشادو - خلاصو - سوڪڙو - چوڙو.

● گانگهيٽي ع گانگهيٽيون (ث): ث. ٽر ملڪ ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ ٻوٽي جو قسم - گانهيلي.

- گانگهيٽو ع گانگهيٽيا (ت): ذ. گانگهيٽي ٻوٽي جو ڦر. ٽرَ جو هڪ ڏٽ.

● گانو ع گانا: ذ. (سن. گي = گانو) راڳ - سُرود - گيت - لات - موسيقي - سماع - گائڻ - گائڻ وڄائڻ - راڳ رنگ.

● گانوءَ مال: ث. گهرج - ضرورت - ڪتپ - لوڙ - احتياج - طلب - ڪاپي.

● گانوڻ: مصدر. (سن. گي = راڳ) گائڻ - گانو ڇوڻ - گيت ڇوڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گانءَ ع گانئيُونْ: ث. (سن. گوه = گئون). چوپائي مال جو هڪ قسم - گئون - ڏگي - گئو - گنءَ - گائي - وهڙي.

● گانءُ ع گانءَ: ذ. (سن = گام = گونڙو). گام - گوٺ - بستي - نندو شهر - واهڻ - وسندي - نگر - نگر - قصبو - ديهه - دهقان - وانڊ - گونڙو - ديهات - پهراڙي.

● گانءُ ڪاتي جي پُوليسَ: گوٺ جي بچاءُ لاءِ وڪيل هٿياربند پوليس - اسلحدار پوليس.

● گانئِچا: اسم خاص. سنڌ ۾ هڪ ذات جو نالو. (اصل ۾ لفظ آهي "گائن چو" يعني گاين جو" يعني ماڻهو اجان تائين مال وارا آهن).

● گانئِرُ: اسم ذات. مٽي جي مچيءَ جو قسم شڪل ۾ سٽي جهڙو، پر زياده سفيد، ڪائڻ ۾ سرهو.

● گانئِرو: اسم خاص. هڪ مچيءَ جو قسم.

● گانئُونْ مانئُونْ: ظرف. بي چيتو - بي خيالو - دل من هٽندڙ - وسوسائِي - ريجڪي - سَوَدائِي - چَورالو - ٻڌندڙ ترندڙ.

- گانئُونْ مانئُو ٿيَنْ: هَبُڪَنْ - دل هٽڻ - ٻڌڻ ترڻ - گهوتا ڪائڻ - غوتا ڪائڻ - شڪجي ٻيهڻ - هٽڪڻ - ويرم ڪرڻ - ٻڌ تر ڪرڻ - تورڻ تڪڻ - ليکا ڪرڻ - حساب ڪرڻ - گوڏناڻ ڪرڻ. خوف ٿيڻ - ڊپ ٿيڻ (دل ۾).

● گانِي ع گانِيُونْ (ث): ث. آڻ کي سونهن لاءِ ڪچيءَ ۾ وڏَلُ پرت پريل ڪپڙي جي پٽِي - گانِي.

● گاوَدُمُ ع گاو دُمَ: ذ. صفت. (ف. گاوُ = گانءَ + دُمُ = پُڇُ). ڏگيءَ جي پُڇُ جهڙو - ڏاند پڇو. مخروط - چوٽ.

● گاوُ زبانُ ع گاوُ زبان (اسم): ذ. هڪ ٻوٽيءَ جو نالو - هڪ ٻسارکو وڪر - گازبان - جبل جو گاهه ۽ ٻوٽو. (ن - ب).

● گاوَنْ: مصدر. گائڻ. (گاويو - گاوِنڊو - گاويلُ).

● گاويڙِي ع گاويڙيُونْ (ت): ث. درياءَ جي وچ سير ۾ پاڻيءَ جو گولُ چڪرُ - ڪُنڊَ - پَٽُورَ.

- گاويڙين منهن اچڻ (ت): چڪر ۾ اچڻ - وڪڙ ۾ ڦاسڻ - ور ۾ اچڻ.

● گاه ث. ظرف. (ف. گاهه - وقت: جاءِ). وقت - ٽاڻو - عرصو - اَوْقات - ويلو - سمون - ويرم - ايام - وِيرَ - وِيلَ - مهل - زمانو. جاءِ - جڳهه - هنڌ - مڪان - آستان - آستانو - ماڳ - ٺڪاڻو - شاهي تخت - جُڙا جو داءُ.

- گاهِ بيگاهه: ظرف. وقت بہ وقت - هر هميشه - رَڦتي رفتي - آهستي آهستي - مهلو بي مهلو - وقت بي وقت - اَڙِي اوڙِي - سانجهي سُهڻاڻي.

- گاهِي ع گاهِي: ظرف. (ف). ڪڏهين - ڪنهن وقت - ڪڏهين ڪڏهين - بعضي - اڪثر - ڪنهن قضائي - اتفاقاً - بعض اوقات.

- گاهِي گاهِي: ظرف. ڪڏهين ڪڏهين - بعضي - مبادا - موادي - اڪثر - گهڻو ڪري - اتفاقاً.

● گاهُ ع گاهَ: ذ. (پرا. گهام = سن: گهاس، گراس: ف. گياه = گاهه). ٻوٽي جو قسم، جو مال کائي - چوپائي مال جو کاڌو - چارو - تيلو - چار - چرڳ - ڪڪ ڪانا. (سڪل يا ساوا).

- گاهُ داڻو ع گاهَ داڻا: ذ. صفت. گاه سان ملايل داڻو - (چوپائي مال کي سائي يا سڪل ڪتر سان ڏنل مٽر، گوار يا چڻا وغيره).

- گاهِکو ع گاهِکا: ذ. صفت. گاه وارو - گاهه وڪڻندڙ - گاهي - گاهير - گاه رکندڙ - گاهه پوکيندڙ. گاهير جو - گاهي جو - گاهيسي جو.

- گاهَنْ ع گاهَنَ: ذ. استعمال ٿيل رَدِي گاهُ. (جو لانديين جي چتين يا هُرُلَنْ جي ڏکن ٻڌڻ جي ڪم اچي). انبار - ڍڳ. بوجو - پري - بار. (گاجرا).

- گاهِيُونْ ع گاهِيُونْ: ث. گاهه وڪڻندڙ زال - گاهياڻِي. ڳائڻي - رقاص - ڪنجري.

- گاهِيو ع گاهِيا: ذ. صفت. سال لاءِ گاهه ڪندڙ - گاهه وڪڻندڙ - گاهي - گاهير.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گاهيءُ ع گاهيءُ: ذ. صفت. گاهه وکٹندڙ- گاهه کندڙ- گاهيو- گاهير. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

ـ گاهيائيءُ ع گاهيائيونءُ: ث. صفت. گاهه واري- گاهه وڪٹندڙ (عورت). گاهڻي- رقاص- ڪچري.

ـ گاهيترءُ ع گاهيترَ: ذ. صفت. گاهه وارو- گاهه کندڙ- گاهه وڪٹندڙ- گاهيرو- گاهي- گاهيو.

ـ گاهيوءُ ع گاهيا: ذ. صفت. گاهه وارو- گاهي- گاهيترءُ- گاهيرو- گاهه کندڙ.

● گاهڪءُ ع گاهڪَ: ذ. صفت. (سن. گرهه= گراڪءُ)- گراڪءُ- گراهڪءُ- خريدار- خريد کندڙ- گنهندڙ- طالبُو- ونندڙ.

● گاهڪتءُ ع گاهڪتَ (ث): ذ. صفت. ماٹهن جو گوڙ- گاهتءُ- گوڙ- گهمسان. جلسو- تماشو- وندر- متبدل.

● گاهلءُ مائلءُ ع گاهلَ مائلَ: ذ. صفت. گهرو- رليل ملهيل- واقف- حُجتي.

ـ گاهلءُ مائلءُ ٹيءُ وَجَنءُ: هري مري وڃڻ- رلي ملي وڃڻ- گهرو ٹي وڃڻ- واقف ٹي وڃڻ- متن مائٹن وانگر ٹي رهڻ- حُجتي هجڻ.

گاهوءُ ع گاها (ث): ذ. نقصان. ٹوٹو- ڇيهو- گهاٹو.

● گاهيءُ: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گاهيءُ پات: ث. هڪ وَلِ جو قسم (جيڪا وڻ تي چڙهي. هن ڪي ترن جي تيل ۾ سازي، ڪن جي سور ۽ ہوڙاڻ لاءِ دوا طور ڪم آڻين).

● گاهيچاروءُ: اسم خاص. تعلقي جوهي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گاهيءُ متهپسترءُ: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گاءُ ع گاءِ: ذ. (پرا. گاوَ. سن. گترُوَ= هتءُ) هستي- گهمنبدءُ- شيخي- سيت- تيغبَ- آڪڙ- هتءُ- وڏائي- تڪبر- فخر (سرليلا چنيسر- گر). نت نتاءُ- گوڏاٹ- گس گساءُ- ڪتن لاتار. چاهءُ- شوق- حُجت.

● گائيبوءُ ع گائيبا: ذ. صفت. گهٹو- جهجهو- جامءُ- ڪٹپلءُ- سترسءُ- هيڪاندو- آل جالءُ- ستبيلءُ- متئو- وافترءُ- ريل چيل- بي انداز- ٻهون- زياده.

● گائيتريءُ ع گائيتريونءُ: ث. (سن. گائتري= ذرمي شعر) هندن جو ذرمي گيت- صبح يا شام جو پوجا ۽ مهل برهمڻ ۽ ٻين هندن جو رگ وید جو پڙهڻ لاءِ ڪديل هڪ پوتر ٹکرو، ڪٹا يا دعا- رگ وید جو هڪ منتر (شعر). (ٽين ٹڪن جي هڪ مصرع- اٹن مصرعن وارو شعر- ٢٤ ٹڪن وارو شعر) برهما جي زال (جا هندن جي عقيدي موجب چئن ویدن جي ماءُ آهي).

● گائيڪءُ ع گائيڪَ: ذ. صفت. (سن. گي= گاٹو) گئو يو- گائيڪءُ- راگيندڙ- ڪتيونتءُ- مطرب- قوال- گاٹو.

● گاءُ ڪترَنءُ (ڪ): گارُ ڪرڻ- گم ڪرڻ. ڦٹو ڪرڻ- آچلي ڇڏڻ.

● گاءِ گلوءُ ع گاءِ گلا: ذ. صفت. گپا گيهه- گاهتءُ- ستَ ستان هجڻ- گهڻ هجڻ (ماٹهن جو).

● گائيلوءُ ع گائيلا: ذ. صفت. گوڙ- ست ستان- هجوم- ميڙ- گهمسان- شورُ- هٹل- هٹلو- آواز- حشر (ماٹهن جو). بيقراري- بي آراسي.

● گائنچا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گائنِ وِدِيا ع گائنِ وِدِيا: ث. گائڻ وڄائڻ جو علم. علم موسيقي- راگداري.

● گاڙوءُ ع گاڙوءُ (ث): صفت. کوهه- ۾ ميل- گاهو.

● گاڻونءُ: ذ. (سن. گترام، پرا. گاسو) گوٹ.

● گاڻونءُ ماڻونءُ ٹيتنءُ (ت): مايوسي ٹين- ناآميد ٹين- پريشان ٹين- دڃڻ- ست ٹين- بزدل ٹين- دَپُ ڪرڻ.

● گائيچا: اسم خاص. تعلقي کونڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گائينچا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گايتتري ع گايتتريون: ث. (سن. گايتري < گي = دعا جو هڪ قسم) رگ ويد جو هڪ مشهور منتر - گائتري. هندن جي سورج ديوتا جي عزت لاءِ پڙهيل هڪ دعا - هندن جي هڪ ديوي جو نالو. ويدماتا - درگا - ترپدا ديوي.

● گپ ع گپ (ت): ذ. ڪپ - ڪنارو - پر - ڪنڊي - ڪپر - ڪٽني.

● گپ ع گپ (ت): ذ. ڪير جو وڏو ڍڪ - سرڪو.

- گپ ڪڍڻ: ٽلهو ٽيڻ - متارو ٽيڻ - مٿتنبو ٽيڻ.

● گپت ع گپت: اسم. ذ. ڳڙ مان ناهيل هڪ قسم جي مٺائي - گهپت. (صفت) - گپيت. بغض - پيائي - ڪوٽ - ڪوٽائي - دغا.

● گپجڻ: مصدر. مچي ميوي وغيره جو ڪنو ٽيڻ يا نرم ٿي بانس ڪرڻ - بدبودار ٽيڻ. لکڻ مهل مس جا ڦڙا ٿي ڏسڻ ڪرڻ.

● گپچائي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گپر ع گپر: ذ. صفت. (ف - گبر = پارسي) پارسي قوم جو ماڻهو - آتش پرست - زردست جو پيرو - باهه جي پوجا ڪرڻ وارو. ڪافر - منڪر - بي دين - ملحد. پئسي وارو - شاهوڪار - سرمايه دار - سيٺ - ڏنوان - مايوند - غني - سود خور - وياج ونندڙ. ڪنجوس - مڪي چوس - شوم - سوڏي - بخيل - سومو - مٽ پيڙ. زبردست - دگڙان - دنگ - وڏي پهچ وارو. پانيڙ جو وڏو سردار. ميءَ مان ٿهيل عورت جو بٽ - بوتو. هوشيار - چالاڪ - قابل - افلاطون - ماهر. هڪ جهوني دهقاني شاعر جو تخلص. سنڌ ۾ هڪ ذات جو نالو.

- گپر بنڊ ع گپر بنڊ: ذ. صفت. هڪ بند جو نالو (بلوچستان جي جهلاوان علائقي ۾ آتش پرستن جي زماني جو بڌل).

● گپرا پرڻ: دانهون ڪرڻ - ڪوڪون ڪرڻ - فرياد ڪرڻ - چلائڻ - ماءِ گهوڙا ڪرڻ - واڪا رڙيون ڪرڻ آونائڻ (درد مان).

● گپر جي: اسم خاص. تعلقي ڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گپرو ع گپرا: ذ. صفت. سانتيڪو - مائيٽو - صبر وان - ڏيرج وارو. سات - ٺهرو - مائلو - چپ چاپ - سانت - آراسي. نويڪلو - اڪيلو - هيڪلو - تنها. چوپائي مال جي سينهن ۽ آس جي بچاءَ ڪان جهنگ يا جبل ۾ ٿهيل چٽپٽ - مال جي لاءِ ٿهيل ڪڪائون گهر - آس ڪان بچاءُ لاءِ چني وانگر بهاريل وٽن جو جهڪٽو - پناهه - جهٽل - اولو - اجهو - جهلو - اوڏر - جهٽپ - پڙد و - جهنبو - ڪنبو. نند و گاديلو - گندي - گادي.

● گپري ع گپريون: ث. ٽڪرين مان ٿهيل فقيراڻي رلي - گودڙي - دلڙ - رلي. فقيرن جي پنڌ جي گودڙي - بگري - جهولي. پراڻا چٿين پيل ڪپڙا - لڳڙ.

"سامي سمر سور، گوند ر گپرين ۾".

(اسم خاص). ڪوئٽا تحصيل ۾ سيني ڪان قديم ڪاريز جو نالو (جيڪو بلوچي روايتن موجب ڪيخسرو جي جوڙايل).

● گپڙو ع گپڙا (ت): ذ. صفت. وڏو پيٽ - ڍڍ.

● گپلو: اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گپڻ: مصدر. ڪنو ٽيڻ - بدبودار ٽيڻ - گبجڻ - خراب ٽيڻ - بانسي ٽيڻ (مچي، گوشت يا ميوي وغيره جو) جهوٽا ڪائڻ - اوپاسيون ڪائڻ - اوجهراڻ. (گپيو - گپند و = گپيل).

● گپيل ع گپيل: ۽. صفت. پاروٽو - رکيل - اوسنو - ڪنو - بانسي - ڏپ ڪيل. لپلهڙ - ڦيڦو - ڦڦس - ڦوسو - لڦ لڦ ڪندڙ - لڙڪندڙ (ماس) - جهڪو - مڃجهيل - اٽپٽو (آواز).

● گپڻ: مصدر. پاڻيءَ ۽ رت ۾ پرجڻ - سڄڻ. (گپيو - گپند و - گپيل).

● گپو: اسم خاص. لاشاري بلوچن جو هڪ قبيلو.

● گپ ع گپ (ت): ذ. صفت. رٽو - گپٽ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گُبَ ع گُبُونُ: ث. قوڦيندو ـ چلڻو ـ ڦلڻو ـ ڦوڪڻو ـ لِڦ. ڪنهن ڏاڪ لڳڻ سبب خراب ٿيل اک ـ سُڄيل اک.

● گُبِتُ ع گُبتَ: ذ. گپيت. گڏ مان ڏگهين لئين ۾ ناهيل هڪ قسم جي منائي ـ گهپيت.

● گُبتگوهِيُ ع گُبتگوهِيُونُ (ڪ): ث. گساءُ ـ نتاءُ ـ گوٽ ناٽيُ.

● گُبتُ ع گِبتَ (ڪ): ذ. ڪپت ڪرڻ ـ ٽڪي ڪرڻ ـ دغا ڪرڻ ـ ويساهه گهاتي ڪرڻ ـ دولابُ ڪرڻ (ليکي ۾).

● گُبچاڙيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گُبريُ ع گُبريُونُ (ت): صفت. چتڪمري ڪپون.

● گُبڙُ شِبڙِ ع گُبڙشِبڙِ: صفت. گڙ ٻڙ ـ گهمسان ـ مونجهارو ـ لڙُ ـ وائڙائي ـ ٻائيتال ـ بکيڙو ـ ڏمچر ـ مانڌاڻو ـ رولو ـ گهمگوڙ. بي عقلي ـ واهياتي ـ قسوُ ـ چريائي ـ پوڪائي ـ جهالت.

● گُبڙُ: مصدر. هٿ وجهي هيٺ مٿي ڪرڻ ـ لٻوڙڻ ـ لٻڙڻ ـ گوهڻ ـ مَلڻُ ـ لوٽڻ ـ جهڳوڙڻ ـ لٻڻ ـ جهٻڻ ـ خراب ڪرڻ ـ ڦٽائڻ (ڪاڌو). چٽڻ ـ هارڻ ـ چٽارڻ ـ وڪيرڻ ـ پکيڙڻ ـ ويڙڻ ـ ڪنڊيرڻ ـ چڙوچڙ ڪرڻ ـ ڪٽو ڪٽو ڪرڻ. (ڪاڌو جيئن هار ڪن).

● گُبهَري جي ڪنگهه: ث. ڪرتيه واري ڪنگهه ـ ڪرٽيو ـ ڪرڪ ڪنگهه.

● گُبيٽيُ ع گُبيٽيُون (ث): صفت. ڏُڪي ـ گربٽي ـ حامله ـ اميد واري ـ گربوتي ـ گربٽي ـ ويٽ سان.

● گُبيُ ع گُبيا (ت). (ذات): ذ. آڻَ سهيل ڪڙو.

● گُتِ ع گُتون: (سن. گت > گتي). عادت ـ غذا ـ خُوءِ ـ نيمَ ـ ڏپُ ـ دستور ـ وجهه ـ ڍنگ ـ علت ـ هير ـ رهه ـ پر ـ ريت ـ رسم ـ نمونو ـ ونگ ـ وٽڪ ـ طرح ـ وضع ـ طريق ـ طرز. اطوار ـ چال چلڻ ـ آچارڻ ـ رهت ـ شيوو ـ لڇڻ ـ ارڪان ـ ارڪاڻ ـ سياڻ ـ خصلت ـ چال ـ روش. ڪاڻ ڪفن ـ ڪفن دفن ـ ڪريا ڪرم ـ پريت سنسڪار (لاش جو). آڏار ـ ميڪتي ـ موڪيه ـ نجات ـ نستارو ـ چوٽڪارو ـ رهائي. سازن ۾ طبلي جو نر ماد جو ميل آواز ـ جيئن "تين تار ـ جهنپ تار يا گت ـ ڏاڏرو". تار ـ سر ـ راڳ ـ ترانو ـ تال ميل ـ سريلپڻ ـ آواز. نچڻ جو ڏاڻ ـ نچڻ وقت سورهن ئي عضون جي ظاهر ڪيل حرڪت. سماءُ ـ سڌ ـ معرفت ـ سمڪ ـ پروڙ ـ جاڻ ـ علم ـ گيان ـ خبر ـ ڏاهه ـ اطلاع ـ واقفيت. سمجهه ـ خيال ـ ويچار. تواضع ـ خاطرداري ـ حالت ـ حال ـ دشا ـ بُري حالت ـ دردشا ـ ڪيفيت ـ هلڻ جو نمونو ـ ٽور ـ رفتار. شينهن جي گجگوڙ ـ گجڪارُ ـ گجڪار.

ـ گتِ گيڙُ ع گتِ گيڙَ: ذ. آڪل بازُ ـ ڍنگ وارو ـ اٽڪلي ـ ڏنڊ باز ـ مڪريلو ـ نمونا ويڙهائيندڙ ـ ڍونگي.

ـ گتِ گتيوُ ع گتِ گيا (ل): ذ. صفت. خراب لڇڻ وارو ـ لڇڻ و ڀل ـ بدافعالو ـ بدخصلتو ـ بي ارڪانو.

ـ گتِنگ ع گتِنگَ (ت): ذ. صفت. چالاڪ ـ ڏوتُ.

ـ گتِ وڄائِيُ: ڪنهن به تار جي لئي وڄائڻ ـ سر وڄائڻ ـ ساز وڄائڻ ـ سارنگيءَ يا ستار جي ڪاب لئي ڇيڙڻ.

● گُتِ هُٽَنُ: گتي هٽڻ ـ ڪم ڦاسڻ.

ـ گتِيَاتُ ع گتِيَاتَ (ل): ذ. بي خصلتوماڻهو ـ بد عادتو ـ گت گيوُ.

● گُتَ ع گُتونُ (ث): ث. ويايل ڏڳيءَ جي لاٽ اور. نندو ٻار ـ ٻالڪ ـ آٻهرُ. رنڊڪ ـ اٽڪ. غوطو ـ گهوتو.

● گتوُ ع گتا: ذ. صفت. (گهڻ مصدرمان ماضي). پابند ٽيل ـ ڦاٽو ـ آٽڪيو ـ جهليو ـ ورتو ـ قابوٽيو ـ گهيو.

● گتو ع گتا: ذ. نشيدار شيون رکڻ ۾ وکڻ جو دڪان ـ پنگ، چرس، آفيم وغيره جو دڪان ـ ڪلالخانو ـ ڀٽو ـ ٻتو ـ شرابخانو ـ مئيخانو ـ ساقي خانو. نئين ويايل ڏڳيءَ جو رس. مقاطعو ـ ٽيڪو ـ ٻول.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪتيوارو ۽ ڪتيوارا: ذ. صفت. نشيدار شيون وڪڻندڙ ـ ڪتيوال ـ بتي وارو ـ ڪلال. مقاطعدار ـ ٺيڪيدار.

ـ ڪتيوال ۽ ڪتيوالَ: ذ. صفت. ڪتيوارو ـ پتي وارو ـ بتي وارو ـ ڪلال.

● ڪتي ۽ ڪتيون: ث. گهرج ـ ضرورت ـ محتاجي ـ ڪمي ـ احتياج ـ لوڙ ـ ڪاڻ ـ حاجت ـ غرض ـ لاچاري ـ طلب. تڙ پيڙ ـ سوڙهه. خواهش ـ اچا ـ منشا ـ سڌ ـ ڪامنا ـ چاه ـ دل ـ رچي ـ ڪت. آڌار ـ مڪتي ـ موڪيه ـ نستارو ـ چوٽڪارو ـ رهائي.

ـ ڪتيار ۽ ڪتيارَ: ذ. صفت. گهرج وارو ـ ضرورتمند ـ لاچار ـ حاجتمند ـ گهرجائو. محتاج ـ سڃو ـ سڪيٽو ـ مفلس ـ نادار ـ ڪنگال ـ مسڪين ـ ڪنگل.

ـ ڪتي پوَنُ: ڪمَ پوَنُ ـ ضرورت پوڻ ـ احتياج پوڻ.

ـ ڪتي هڻڻُ: گهرج هڻڻ ـ ضرورت هڻڻ ـ لوڙ هجڻ. مڪتي ملڻ ـ نجات ملڻ ـ موڪيه ملڻ ـ چوٽڪارو ٿيڻ ـ نستارو ملڻ. ڪريا ڪرَمَ ڪرڻ ـ پريت سنسڪار ڪرڻ.

● ڪتُ ۽ ڪٽَ: ذ. نڙيءَ جي هيڻان هڪ قدرتي پيدا ٿيندڙ بي ضرر ڳوڙهو.

ـ ڪٽَ جهلڻ: پڳل اڳڻ لنبڻ ـ اڳڻ جي پٽَ کي راڳو ڏيڻ.

● ڪٽِرُ ۽ ڪٽِريُونُ (ث): ث. ڪٽلو ـ ميسي ـ ڪنڈو ـ ڪنڈو ـ ڪٽر.

● ڪٽلُ ۽ ڪٽلَ (ل): ذ. صفت. (گسٽ مصدر مان اسم مفعول) وڍل ـ چٽ ـ نبريل. دڪيون پاڻيون نڪتل ـ بس.

● ڪٽڻُ: مصدر. چٽڻ ـ ڪٻندڻ ـ ڪٽ ڪرڻ ـ ڪٽڻ ـ مڙهڻ ـ چوٽي ڪرڻ ـ (نوڙي) پڇاڻ. (ڪٽيو ـ ڪٽيندو ـ ڪٽيل).

● ڪٽوڙ ۽ ڪٽوڙونُ (ل): منادي آڻ (جا ڏڪي نه ٿئي).

● ڪيٽَ ۽ ڪيٽونُ (ث): ڪاٺَ جو بڻيل (جو زيان ڪندڙ ڪٽي ڇڏيءَ ۾ پڌجي) ڪٻٽ ـ طوق.

● ڪٽُ ۽ ڪٽَ (ل): ذ. ڏنگ ـ وَرُ ـ آڏ (ڪاڻي وغيره ۾).

● ڪٽَ ڪرڻ (ث): جاوا ڪرڻ ـ عيش ڪرڻ ـ مزا ڪرڻ.

● ڪٽا ۽ ڪٽا (ث): ذ. صفت. پاڇيءَ لاءِ چٽڻ جي آڻي مان ٺاهيل مصالح دار گوليون ـ بهسٽ جا ڪوفتا ـ وڙيون.

● ڪٽا ۽ ڪٽا (ث): ذ. ٽر ملڪ ۾ نيپوڙي نالي پيدا ٿيندڙ هڪ ٻوٽي جا پن.

● ڪٽري ۽ ڪٽريونُ (ث): ث. ٽلهن ڳلن واري چوڪري ـ ميٽر ـ ميٽولي.

● ڪٽڪَ ۽ ڪٽڪوُنُ: ث. ڪارڪ جي ڪڪڙي ـ ڪارڪ جو ٻج ـ ڪٽڪي ـ ڏڏڙو ـ ڪڪڙي. نموريءَ جو اندريون ٻيج. ڪاٻ نديڙي شيءِ.

● ڪٽڪائيُ (ث): مصدر. ڪائي وڃڻ ـ مچڪائي ـ ڪٽڪائڻ ـ ڪڙڪائڻ ـ ڳهي وَڃڻ.

● ڪٽڪڙو ۽ ڪٽڪڙا (ث): ذ. صفت. قد جو نديو پر بت جو پتريل ـ ڊيمبو ـ ڊميي ـ چڪهتي ـ رڳهي.

● ڪٽڪو ۽ ٽٽڪا: ذ. هٿ ڪتاب ـ هدايت نامو ـ رسالو ـ دستورالعمل. هڪ اوزار جو قسم جو پٽڪي جي مٽن ۾ مٽ هلائڻ سان اڳتي پوئتي هلي. ڊائي جو هڪ پرزو (تريڙن ڪيڻ جو اوزار) سوپاريءَ جو نديو ٽڪر ـ تڙ.

ـ ڪٽيليُ ۽ ڪٽليونُ (ث): ث. انب جو ڪوئيلو ـ ڪورَ ـ ڪوڪلو ـ ڪوئرو.

ـ ڪٽڻُ: ذ. مصدر. ڪائيڻ ـ ڪڙڪائيڻ ـ ڳهڻ. ڏائيڻ ـ چوسٽ ـ ڳٽڻ ـ ڏاڳڙن (نديي هار يا مال جي ڏر جو ماڻ جي ٻڌي کي). (ث). (ڪٽيو ـ ڪٽيندو ـ ڪٽيل).

● ڪٽوُ ۽ ڪٽا (ث): ذ. حڪي جي ميرُ ۽ نئي جو هڏ لاءِ اڳڙين جو ويڙهو ـ ڪٽو.

● ڪيٽو ۽ ڪٽا (ث): ذ. ڪيٽو ـ ڪيل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گيتا سُجَنُ (ث): گل متارا ٽيڻ ـ گٽا سجڻ ـ کاوڙجڻ ـ قوکجڻ ـ شوکجڻ.

● گينو ع گِنُو (ث): ذ. جاڙيءَ جي هيٺان جي پر وارو بدني حصو.

● گنو ع گٽا (ث): ذ. نموريءَ جي اندرين ککڙي ـ نر جو ٻيج (ث): صفت. ٽلهو ـ متارو.

● گَنِ ع گَنِيُون: ث. نهر ـ کسي ـ ويڙ ـ نالي ـ نالو ـ واهو ـ واهِي ـ نيان ـ چَرَ ـ واهڙ ـ سيلاب ـ برسات جي موسم ۾ وهندڙ ندي ـ نئين. رستو ـ کس ـ گهيڙ ـ (اسم خاص). هڪ جوئر جو قسم.

● گِنِ ع گِنُون (ک): ث. ٻئي جي ڪمائي کرڻ ـ خدمت کرڻ ـ گيسارو کرڻ ـ ٽهل ٽڪور کرڻ ـ نوکري کرڻ ـ چاکري کرڻ ـ شيوا کرڻ ـ ٻيلپو ڪمائڻ.

● گَنَ ڪِيَنُ (ک): ڪنهن جي تمام گهڻي خدمت کرڻ ـ گيسارو کرڻ ـ چاکري کرڻ ـ ٽهل کرڻ ـ شيوا کرڻ. ٻيلپو کرڻ. ڪاش ڪيڻ ـ غرض ڪيڻ ـ ڪاڻ ڪيڻ ـ محتاجي ڪيڻ (ٻئي جي).

● گَنَلُ ع گَنَلَ: ذ. صفت. (گَسَنُ مصدر مان). گسيل ـ گاڻ پيل ـ گسي ويل ـ گَنَل. هنڌايل ـ ڦاٽل ـ ڦهريل ـ چوڙيل.

ـ گَنُو ع گَنا: ذ. ڳڇيءَ ۾ ڦاٽل ڪارتوسن سان ڦريل ڦتو ـ ڳڏو. ڪمند جي ڦري.

● گَنُو ع گَنا: ذ. صفت. نجس ـ نرُجو ـ شيدتي ـ نئر ـ هوڏِيُ ـ ضدي ـ آهنبر ـ مادتمهرو ـ ڪدي ـ اڻ تَرُ ـ اٿوٿو ـ ڏنر ـ ڏِيڻُ ـ متر ـ آترُ ـ بُڪئين بچڙو ـ وَونکو ڏڻو ـ هوڏائتو.

● گَنُورُ ع گَنُورَ (ت): ذ. اسم. مرون جو ننڍو ٻچو ـ ٻلهر.

● گَپَ ع گَپُون: ث. (ف. گفتن > سن. هَلِيمَهُ > گُفتگُوءُ). گفتگو ـ ڳالهه ٻولهه ـ زباني آئل ڦٽل ـ سخن ـ ذکر ـ خبرچار ـ حال احوال ـ سُڌ سماچارُ ـ ڪوڙي ڳالهه ـ بي بنياد ڳالهه ـ لباڙ ـ ڏاڙ ـ بڪ ـ رب ـ جوٽي خبر ـ آفواهه ـ بکواتِ ـ بکواس ـ اوائي ـ هوڙ ـ داڦ ـ آڏو ـ هاوانو ـ هُلُ بتَنگاءُ. زٽ شٽ ـ رنگين چرچي واري ڳالهه ـ ڪلائيندڙ ڳالهه ـ دلچسپ ڳالهه ـ گپ شپ ـ ڏاڙڪاءُ ـ ناشا ماشا ـ نڙو ٽکاءُ ـ چرچو گهبو ـ ڪل يوگ ـ يوگ شوگ. ڦاٽي مليل متي ـ چکڙ ـ گارو ـ چک ـ راڦو ـ چکڻ ـ گرڻ. (اسم خاص). تعلقي سجاول ۾ ڏٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

ـ گپارو ع گپارا: ذ. صفت. گپ وارو ـ گپ سان پريل ـ متيءَ وارو ـ چکارو ـ راڦي وارو.

ـ گپ ٽي پوڻ: طعام جو رڌيندي نرم ٽي پوڻ (سئيون يا چانور). اجائي بڪ ۾ وجي پوڻ.

ـ گَپَ جو کِلوُ ع گَپَ جا کِلا (ت): ذ. صفت. بي پاڙو ـ بي زور ـ بي جٽاءُ ـ بي بقا. ڍلو ـ ڍرو ـ سست. بي متيو ـ پر متڙيو ـ ٻئي جي مت تي هلندڙ.

ـ گَپَ جو کِلوُ هُڻڻ: ڍرو هڻڻ ـ ڪمزو هڻڻ. پر متڙيو هڻڻ ـ پرائي مت تي هلڻ.

ـ گَپيرَ ع گَپيرَون (ث): ث. چکڻ ـ گپ ـ چک ـ چکڙ ـ راڦو.

ـ گَپيرُ ع گَپيرَ (ت): ذ. صفت. گهٽي گپ ـ گهٽي چکڙ.

ـ گَپيڙانوُ ع گَپيڙانا: ذ. صفت. گپ وارو ـ چکڻ وارو ـ گپارو ـ ميرو ـ متي وارو.

ـ گَپيڙانوُ ع گَپيڙانا (ت): ذ. صفت. گهٽي گپ وارو ـ ڇلهه وارو ـ گپڙانو.

ـ گَپَڙ شَپَڙُ ع گَپَڙَ شَپَڙَ: صفت. ڏاڙَ ٻتاڪَ ـ يَتُ شَتُ ـ ٻتاڪ ستاڪَ ـ لاڦَ ـ اجائي بَڪَ ـ ڪُوڙُ ـ افُواهُ ـ سَنسَنِيُ ـ آدائِيُ ـ داڦَ.

ـ گَپَ شَپَ: ذ. لاف ـ ٻتاڪَ ـ ڏاڙ ـ دَشَ ـ ڏَنو متو ـ ڪوڙ ـ ڪوڙ.

ـ گَپَ گيهَه ع گَپَ گيهُون: ث. ماڻهن جي گهٽائِيُ ـ هَجومُ ـ گَپا گيهَه ـ پيڙُ پيڙان. رُڳيُ گَپَ ـ گهٽي چِڪَڙ ـ گهٽي گَپَ. ڪِن ڪچرو ـ گندُ ـ ڏوڙ ڦُلهياڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گپ ۾ قاسڻ: گپ ۾ ڪچي پوڻ. وڌي تڪليف ۾ آڻڪڻ ـ گوڙ ۾ قاسڻ.
ـ گپ ۾ گپڇڻ: گناهن ۾ قاسڻ ـ ٻڇڙاين ۾ اڻڪڻ.
ـ گپ ۾ گڇڻ: گپ ۾ قاسڻ ـ گپ ۾ آڻڪڻ. بچڑاين ۾ قاسڻ.
ـ گپي ع گپي: ذ. صفت. گپ ڪندڙ ـ اجائي بڪ وات ڪندڙ ـ لافي ـ ٻتاڪي ـ زٽلي ـ يتي ـ گشبازـ گشئي.
● گپ ع گپ (ت): ذ. صفت. گڪ ـ ڪپ ـ گوڙهو ـ ڪنيو.
● گپاڻي ع گپاڻي: (ڪ): ذ. صفت. قد ۾ بندرو پر ٻٽ ۾ پر يٽل ـ چڪهڻي ـ رڪهڻي ـ ڊينبو ـ ڊمڻي ـ گهٽڪي ـ گهگهڻي.
● گپاگپ ع گپاگپون: ث. سوڙهه ـ پيڙهه ـ مهيڙ ـ گپاگيهه ـ هجوم ـ گوڙ ـ پيڙ ـ آنبوهه (ماڻهن جي).
● گپاگيهه ع گپاگيهون: ث. (ماڻهن جو) مهيڙ ـ ڪٺ ـ گوڙ ـ آنبوهه ـ گاهٽ ـ پيهه ـ گيهه ـ سوڙهه ـ گپاگپ ـ هئس ڪس ـ پيسنبڙ ـ ستڙ ـ هشام ـ هجوم.
● گپائيڻ: مصدر. جهوڪڻ ـ وڇهڻ ـ ڦٽڻ ـ ڏٻڻ. (گپائيو ـ گپائيندو ـ گپايل).
● گپٽ ع گپٽ: ذ. (سن. گپت=لڪل) لڪل ـ مخفي ـ ڳجهو ـ پوشيدو ـ چپيل ـ ڊڪيل ـ اولائتو ـ اڻڄاڻو ـ رازدار ـ آدرش ـ غائب ـ الوپ ـ نامعلوم ـ انٽر ڏيان ـ اڻ ڏٺو ـ ناديدني ـ معنوي ـ لڪٽ.
ـ گپٽ خزانهه ع گپٽ خزانهه: ذ. صفت. لڪل خزانو ـ ڊڪيل خزانو ـ مخفي خزانو ـ ڳجهو خزانو ـ پوشيده ناڻو ـ چپيل پئسو.
ـ گپٽ دان ع گپٽ دان: ذ. صفت. لڪ ۾ ڏنل دان ـ لڪي ڪيل خيرات ـ لڪل خيرات ـ ڳجهه ۾ ڏنل پڄ ـ مخفي ڏنل خيرات.
ـ گپٽ دان ڪرڻ: لڪ چپ ۾ دان ڪرڻ ـ ڳجهه ڳوه ۾ خيرات ڪرڻ ـ پوشيده طرح مان پڄ ڪرڻ.

ـ گپتو ع گپتا: ذ. صفت. لڪل ـ ڳجهو ـ پوشيدو ـ چپيل ـ مخفي ـ ڊڪيل ـ گپٽ ـ غائب ـ الوپ.
ـ گپتي ع گپتي: ذ. صفت. پوشيده لٽ ۾ تلوار ـ نوڪدار لڪل.
● گپٽ ع گپٽ (ک): گم ـ غائب ـ الوپ ـ لڪل ـ غرق. چٽ ـ ناس ـ ناپود.
ـ گپٽ ٽيڻ (ت): گم ٽيڻ ـ غرق ٽيڻ ـ هڏي وڃڻ ـ ناس ٽيڻ ـ الوپ ٽيڻ.
ـ گپٽ ڪرڻ (ت): گم ڪرڻ ـ لڪائڻ ـ ڦٻائڻ ـ هضم ڪرڻ. ناس ڪرڻ ـ چٽ ڪرڻ ـ برباد ڪرڻ ـ ويران ڪرڻ ـ آجاڙ ڪرڻ.
● گپ چپ ع گپ چپ: ذ. ظرف. سانت ـ ماٺ ـ خاموشي ـ سامت ـ نسام ـ سناٽ ـ سڻ ـ ٻٽ ـ گونگ ٻوڙ ـ چپ چپيات ـ مائياڻي مائيٽائي ـ آرام. گهس قس ـ مخفي ـ ڳجهه ڳوهه ـ سوڙهه گهٽ.
● گپ گلو: اسم خاص. مڇيءَ جو هڪ قسم ـ اڪثر گپ ۾ رهي.
● گپٽ ع گپٽون: ث. ڏٻ ـ گرڻ ـ گهڇڻ ـ گپ ـ چڪ ـ چڪڻ. ڊورو ـ متجر ـ گهڙون.
● گپٽ: مصدر. قاسي پوڻ ـ گپي پوڻ ـ آڪي پوڻ ـ گيري پوڻ ـ قاسڻ ـ اڻڪڻ ـ گپڇڻ ـ لڙڪڻ ـ جهلجڻ ـ ونجڻ ـ چيڙڻ. (گپيو ـ گپندو ـ گپيل).
● گپٽو: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گپوڙو ع گپوڙا: ذ. صفت. ڪوڙ ـ آفواهه ـ ستڻسني ـ داڪ ـ بغاوت ـ داڙ ـ ٻتاڪ ـ يٽ شٽ. ڪوڙو ٻهتان ـ ٻڌبدو ـ الزام. ڪوڙو دلاسو ـ ڏڻسو ـ گشو ـ ڪاءُ. مذاق ـ چرچو ـ پوڳ ـ مسخري ـ دلچسپ گالهه.
ـ گپوڙائي ع گپوڙائي: ذ. صفت. ڪوڙ ڪندڙ ـ ٻتاڪي ـ افواهي خبرون ڪندڙ ـ داڪ ڪندڙ ـ ٻتاڪي ـ گشئي ـ داڙي.
ـ گپيل ع گپيل: ذ. صفت. (هـ. گپ=گهڙيل) گهڙيل ـ پهيڙل ـ پيل ـ اندر ٽيل ـ ڪٽيل ـ متجهه ـ وڏل. تنبيل. لڪل ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

گجهو ٹيل. مان ھ- چپ ھ- گجهه گوھه ھ- مان ميٺ ھ- لڪ چپ. آونداهي- انڌوڪار.

● گنج ۽ گنجون: ث. قيس- گيجي- گيڪ (جا صاف، ڪير يا ڪنهن ماڻهو يا جانور جي وات مان نڪري).

● گنج ۽ گنج: ذ. صفت. (سن. ڪنچڪ- چولو) زناني چولي جو هڪ قسم سڪنجرو- ڪنجري- انگيا- انگي- چولي (ريشمي ڪپڙي خاص ڪري گاڙهي رنگ ڪپڙي جي ٽي هٽ جي پرت سان ٽڪڑيون لڳل پيٽي، جنهن سان ڇاتي ۽ پيٽ ڍڪيل ۽ پُنا آگهاڙا هوندا آهن) خاص ڪري پهراڙيءَ ۾ سمات قوم جون زالون پائين "ٽيا مرد جهان ان سندا گنج قوتا ۽ لُهريون" (سن. گنج = هاٿي) نر ھاٿي- فيل- پيل- گنيش- گينور- گهنيرو.

▬ گنجباگ ۽ گنجباگ: ذ. اسم. هاٿي جي هلائڻ لاءِ ڪنڌو- پٺنو- آڪڙي- آڙڪو- آنڪڙو- سُوئو.

▬ گنجپال ۽ گنجپال: ذ. اسم. هاٿي هلائيندڙ- فيل بان- پيلوان- سٿاوت. خوجوار.

▬ گنجپتي ۽ گنجپتي: ذ. هاٿين جو مالڪ- هاٿين جو ڏاڻي. باد شاھ- شاھُ- راجا- نواب. سُورويرَ- نايڪ- ويرَ- سورهيه- پهلوان- بهادر- بانڪو- جوڌو.

▬ گنجراج ۽ گنجراج: ذ. اسم. (سن. گجراج = وڏو هاٿي). هاٿين جو سردار- هاٿين جو باد شاھ- شاهي هاٿي- تمام وڏو هاٿي- ڪڙپيل- فيل ڪلان- ڳڙھ پيل

"گونگٽ وانڪوتري ڪو ڏگھ چابي گجراج".

● گنج ۽ گنج: ذ. اسم. پکين جي پيٽ ۾ ڪاڏل انَ جي گڏ ٽيڙ جي ڳوٽري- گنجي- لُڪ. آندو- اوجهري

"پکي گنج پريو وتن، کين داڻي جي ضرورت ڪانهي".

▬ گنج پترن: ڏوڪ ڪرڻ- پيٽ پرڻ.

● گنجان: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گنجائي ۽ گنجائي: ذ. چانورن جو هڪ قسم.

● گنج پيپل: ذ. اسم. (سن. گنج پيلي) پير جي وڻ جي نموني هڪ وڻ جو قسم (هندستان ۾ ٿئي، ان جا پن چڪنا ۽ گول ٽڪي رنگ جا ٽين، ان ۾ هڪ قري ٿئي، جنهن جو ذائقو چٽيرو ٿئي، طبعيت سرد خشڪ).

● گنجر ۽ گنجر، گجرون: ذ. ث. (پرا. گجرن > سن. گجيرن، گاجر > ف. زرد ڪ = گنجر) زمين ۾ ٿيندڙ پاهي- پاجيءَ جو قسم (ٻہ نمونا، سندي ۽ لاهوري). بنگر (انگ. Sweet Potato Carrot).

▬ گنجر پتائي ۽ گنجر، گجرون: ذ. صفت. گجر جو هڪ قسم (اندر پيتو ٿئيس، پاهي ۽ آچار جي ڪم اچي.

▬ گنجر لاهوري ۽ گنجر، گجرون: ذ. ث. گجر جو هڪ قسم (پچائي يا رڌي کائڻ جي ڪم ايندڙ).

● گنجر ۽ گنجرون (ت): ث. گنجيءَ جو هڪ قسم (جنهن جا ڏونڪا تمام ڏگها ٿين).

● گنجر: اسم خاص. بلوچن، چهواڻن، راجپوتن ۽ سوڍن جي هڪ قوم جو نالو.

● گنجر ۽ گنجرون، گنجريون: صفت. سهڻي زال- حسين عورت- پري- اپچرا- حسين- ماهرو- خوبصورت زائفان- عورت

"آءُ لانگوڻيا لال، ڪنهنپر ڏني گنجريون"

(شاھ- مومل راڻو).

حسين ڪنيا. (چوڪرين کي لاڏ مان سڏ ڪرڻ جو لفظ) مينڙي- پياري- لاڏلي- البيلي. مينهن جو قسم- چال- گوشي- ڪنڌي- ڏهي- گنجر- چوڙڪندي.

● گنجرات: اسم خاص. هڪ شهر جو نالو (بمبئي علائقي ۾).

● گنجراڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گجرپت ۽ گنجرپتون: ث. دوائن ناهڻ ۾ مربي ناهڻ جي ڪم ايندڙ هڪ ٻوڙي جي پاڙ-

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

گجر پتائي. عورتن جي گچي، چوٽي يا بانهن ۾ پائڻ جو گلن مان ٺاهيل هارُ. زالن جو گچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ زيور- هار- مالها.

● گُجُرِيُ ۽ گجُرِيُونُ: صفت. (سن. گجري= هڪ راڳڻي) پيرو راڳ جي هڪ سُرَ جو نالو.

"گوهر گجرين گائيو ٽي چوڏس چتايا"

(گروڙي).

(پرا. گجريا: سن. گُجر+ايكا: گجر قوم جي حسين زال) گجر قوم جي هڪ زال. سهڻي زال- حسين عورت- خوبصورت زائفان. عقلمند زال- سياڻي عورت- سمجهدار- زائفان. عورتن جي ڪرائي ۾ پائڻ جو هڪ زيور- منگليُ. لس پيلي جو هڪ اپرنديون علائقو.

● گجُڪارَ ۽ گجُڪارُونُ: ث. (سن. گرجُ= آواز) شينهن، هاٿي وغيره جي دانهن- برسات جي وقت ڪڪرن جو پاڻ ۾ ٽڪرجڻ جو آواز- پاڻيءَ جي مٿان ڪرڻ جو آواز- گوڙ- گجگوڙ- گرجنا- گاج- گرج- ڪڙڪوُ- ڏڏڪرُ- گجڪار- ڏڏڪو- ڪڙڪات- گهوگهات.

▬ گجُڪوُ ۽ گجُڪا: ذ. صفت. وڏو آوازُ- ڏَڏڪو- رڙاٽُ- گجڪارَ- ڪڙڪاتُ- گاجُ. فساد- گوڙ- جهيڙو- (ت). جهنڊي جو هڪ قسم، جو پيڙيءَ جي سڪان ۾ ٻڌجي- بيرق- جهنڊو- نشانُ.

● گجُگاهُ ۽ گجُگاهَ: ذ. صفت. (سن. گج= هاٿي+ گاه=جاءِ) هاٿي جي رهڻ واري جاءِ- گهاٽو جهنگ- جُوُهيٽلُ ٻيلوُ. تمام وڏو- پاريُ- ڳرو اجهاڳ- وڻِ ٻوٽو- ڳرو- وڏو- آڙاهه- پربت جيڏو- بلڪل وڏو. بيحدُ- نهايت گهٽو- آپار. درهم برهم (ت)). هوا جي سچاٽ لاءِ لڳل چَرخِيُ- واءُ پرڪٽيُ- باد نُما. ڏگهي وارن ۽ ڇڇ وارو ڏيگو- سرهه گانُءِ.

● گُجُگوڙَ ۽ گُجُگوڙُونُ: ث. (سن. گرجُ= آوازُ). هاٿيءَ ۽ شينهن جو آوازُ- پاڻيءَ جي مٿان ڪرڻ جو آوازُ- ڪڪرن جي گوڙ- رڙ- دانهن- گجڪار- ريهَه. گرج- گاج- گجُڪو.

● گجُمُوُتِيُ (ت): ذ. هڪ موتيءَ جو قسمُ- مرواريد. عام موتي.

● گجمِيرَ ۽ گجمِيرَ: ذ. (هِنڊيُ. رُکَ جو نالو). شينهن- گجميل- گجويلُ- شيرُ

"گُجر کي گجميرَ جون تارَنُ ۾ تبرُونُ".

(شاهه).

گجي جيئن گجميرَ، تيئن اسان جو ڪيو ڏٺو جنگ ۾.

● گجُمِيلُ ۽ گجُمِيلَ: ذ. صفت. سُوٺهَنُ- خوبيُ- حسن- سوڀيا- خوبصورتيُ- مجاز- ڏَماسهڻائي- بَراجَ. انداز- نازُ- نخرو.

● گجُنِيُ ۽ گجُنِيُ (ث): ذ. غزنيُ مُلڪُ جو رَهاڪُوُ- غزنوي- غزني (خاص ڪري محمود غزنوي جي لاءِ استعمال ڪيل لفظ).

● گجَنَّ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گجَنُّ: مصدر. (پرا. گجنئين. سن. گاجي نين) وڏو آواز ڪرڻ- گوڙ ڪرڻ- گهوگهاتُ ڪرڻ- گجڪار ڪرڻ- گجگوڙ ڪرڻ- گرجنا ڪرڻ- گاج ڪرڻ- دوڌات ڪرڻ- دڏڪَنُ- ڪڙڪَنُ- گجگاهه ڪرڻ- گرجُ ڪرڻ- ڪڙڪو ڪرڻ- ڏَڏڪو ڪرڻ. رڙڻ- ڪڙڻ- گڙڪڻ- رَنيڻ- رڙ ڪرڻ- ريهاڙ ڪرڻ- رانيات ڪرڻ- ريهون ڪرڻ- ٻوُڪَنُ- رنيُون ڪرڻ. خوش ٿيڻ- مرڪڻ- ڪلڻ- هَسَنُ. مزو ڪرڻ- عيش ڪرڻ- پئسو آڏائڻ.

▬ گجُنِي ۽ گجُنِيُونُ (ت): ث. صفت. وڏو آواز ڪندڙ- گوڙ ڪندڙ- گجڪار ڪندڙ- گهوگهات ڪندڙ. ڪڙڪو ڪندڙ (زائفان)- هُلُ ڪندڙ- رانيُاتِيوُ.

▬ گجِيُ گجِيُ وَسَنُ: نيٺ نقصان ڪرڻ- گهالهائي گهالهائي ڪوبه نقصان ڪرڻ.

● گجُٽائيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ڏاهاڻي پاڙو).

● گجُوُ: اسم خاص. ٿر ملڪ ۾ هڪ مسلمانن جي ذات.

● گجوُ ۽ گجا (ل) ث: صفت. وڏي دل وارو- ايمان وارو- همت وارو- جگر وارو- بردبار-

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

وڏي گجي وارو ـ برد بار ـ عزت وارو ـ آبرودار ـ مانائتو ـ مانوارو ـ شانائتو.

● گُجوُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪره ۾ جنگ شاهي جي پرسان هڪ ڳوٺ جو نالو. تعلقي خيرپور ميرس، تعلقي حيدرآباد، تعلقي شاه بندر، تعلقي بدين، تعلقي ميرپور ساڪري، تعلقي ديري محبت ۾، تعلقي ٽنڊي الهيار، تعلقي ٽل ۾ ڪن ديهن جا نالا.

● گُجوُ بهُسيتِيُ: اسم خاص. تعلقي جاتي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گُجوُ عامِڙو: اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گُجوُٹا ۽ گُجوٹا (ث): ذ. جيب ـ گوندو ـ کيسو. ڪپڙي جو ننڍو سلو.

● گجوُ يل (ث): رک (پارکر جو لفظ). جيڪي ماڻهو کهاڙي ٺهرائڻ ويندا آهن تہ لوهار کي چوندا آهن تہ "ادا گجويل جو ٽڪرو وجهجانءِ". گجميل.

● گَجِيُ ۽ گَجِيُون: ث. چانورن رڌڻ وقت ديگڙي جي ڪنهي تي ٽيندڙ گجي ـ صابڻ جي جهڳ ـ گپ ـ آڇ ـ ڦيٽ ـ ڳڦي ـ ڪف ـ گوگ (ث). وِنڊ ـ لٻاڙ ـ جهڳي. اڪثر بہ فوت ڏ ڳهي ڪڙي ماڻهو جو ڪاڇو ـ گڙي ـ هٽ. (سن: گَچ = گجوڙ). هاڻي شينهن جي رڙ ـ گوڙ ـ گجگوڙ ـ گرج ـ گرجنا ـ ڪڙڪو.

ـ گَجِيُ آڇُ: جوش ۾ اڇڻ ـ تپڻ ـ ڦڙڪو اڇڻ ـ ڪاوڙجڻ ـ غصي ۾ پرجي وڃڻ ـ ڦيڪو اڇڻ. اجائي بڪ ڪرڻ ـ يخي هٽڻ ـ جهڳ هٽڻ ـ بڪ بڪ ڪرڻ ـ جهڳي هٽڻ ـ بڪ ڪرڻ.

ـ گَجِيُ ٽيندڙ پاڻِيُ: بُڊ بُدن وارو پاڻي ـ ڦيٽ ڪندڙ پاڻي.

ـ گَجِيُ چَڙَهُنُ: ڪاوڙ چڙهڻ ـ غصو اڇڻ ـ جوش چڙهڻ ـ بگڙڻ ـ تپڻ ـ ڪروڌ ۾ پرجڻ ـ غصي ۾ پرجي وڃڻ ـ ڦيڪو ڪائڻ ـ اڌمو چڙهڻ. اجائي بڪ ۾ پوڻ ـ يخي شروع ڪرڻ.

ـ گَجِيُ ڪَرڻُ: غصو ڪرڻ ـ جوش ڪرڻ ـ ڪاوڙ ۾ پرجي وڃڻ ـ ناراض ٿيڻ. تيسو ڪرڻ ـ هوڏ ڪرڻ ـ ضد ڪرڻ.

ـ گَجِيُ گَتجِيُ مينهن وسائڻ: نيٺ نقصان ڪرڻ.

● گَجِيُ ۽ گَجِيُونُ: ث. پکين جي ٻيٽ ۾ ڪاڏل ان جي گڏ ٽيٺ چي ٽيلهي ـ گَچ ـ اوجهريُ. معده. آلبو ـ گهٽچا ـ پتڪ ـ حوصلو ـ جگر ـ همت ـ دل.

ـ گَجِيُ ڏارڻ: ايمان ڏارڻ ـ دل ڏارڻ ـ دليري ڪرڻ ـ حوصلو رکڻ ـ بردباري ڪرڻ ـ تحمل رکڻ ـ دل جي ڪشادگي ڏارڻ.

ـ گجِيُ وڏي ڏارڻ: وڏو جگر ڏارڻ ـ همت ٻڌڻ ـ دل وڏي رکڻ ـ ايمان رکڻ ـ بردباد ٽيڻ ـ حوصلو ڏارڻ.

● گَتجَنُ: مصدر. هلڻ ـ چرڻ ـ رڙهڻ ـ ٽرڻ. (گَتجِيوُ ـ گجندو ـ گَتجِيَلُ).

● گَچُ ۽ گَچَ: ذ. جاءِ جي اوساري يا راڪي ۾ ڪم ايندڙ چن ۽ ريتيءَ جو گڏيل گارو ـ سيڙهي چوني جو پلستر ـ گارو ـ راڪو ـ ڪهڳل ـ چن ـ چونو ـ سيڙهي ـ سفيدي ـ چنو.

ـ گَچُ خاڪِيُ ۽ گَچَ خاڪِيُ: ذ. اسم. اڇي چن ۾ ملهيل رنگ جو پلستر ـ خاڪي رنگ جو چن ـ ميتوڙيُ.

ـ گَتجَڪاريُ ۽ گَتجَڪاريُونُ: ث. چن جي گاري سان جاءِ جي ڪيل لنب ـ گچ سان جاءِ کي ڏنل ليپُ ـ جاءِ کي سيڙهِيُ جو هنيل پلستر.

● گَچُ ۽ گَچَ (ت): ذ. صفت. تمام ميرو ـ گندو ـ غليظ ـ گدلو (ڪپڙو وغيره).

● گَتجاپُونُ: آڏنگو ـ بي ڏنگو ـ بي فضيلتو ـ ڪماڻهو ـ ڪلچٽو ـ بدعادتو ـ جهنگلي ـ بد تهذيب ـ بد اخلاق.

● گَتجاپِيهَ ۽ گَتجاپِيهُونُ: ث. ماڻهن جو حد کان وڌيڪ ميڙ ـ ڀيهه پيهان ـ ست ـ هجوم ـ هشام ـ ڀاهت ـ گپاگيهه ـ انبوهُ ـ ڪُلهي گس ـ گهڻ ـ ڪوڙهه.

● گَتجا گِيهه ۽ گَتجا گِيهُونُ: ث. گَتجاپِيهَ ـ ڀيهه پيهان ـ گپا گيهه ـ انبوهه ـ ميڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گڇ پڇ ۽ گڇ پڇ (ت): ث. صفت. طبعيت جي خامي.
● گڇڻ (ت): مصدر. لپ ۾ ڪپڻ - ڪچڻ - گپ ۾ قاسڻ. (گچيو - گچيندو - گچيل).
● گڇر ڪو ۽ گڇر ڪا (ث): ٻاڦ ۾ ڪاڏل غوطو - گھوتو.
● گڇرڙ گلو ۽ گڇرَ گلا: ذ. اسم. ياجيءَ جي ڪوٽ. ياجيءَ جي بچت سچت.
● گڇڪي: اسم خاص. سنڌ ۾ سمات قوم جي هڪ ذات.
● گڇل: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● گڇڻ: مصدر. گپڻ - گچي پوڻ - گپي پوڻ - قاسي پوڻ - اٽڪي پوڻ - اڙجي پوڻ - اٽڪڻ - قاسڻ.
● گڇي ۽ گڇيون (ڪ): ث. واپار يا مؤدي جي ڳالهين ۾ هاڪار ڪري وري ڪاڏل ڦيرو - انجام شڪني - وعدي خلافي - دوکي بازي - ٺڳي.
● گڏ ۽ گدَ: ذ. چل - ڪل - پرڏو (ڪنهن ميوي جو). (ڪ). ٽڻر - گڏيتھ - گيڙ. رس.
▬ گڏ گدِ (ت): ث. رس. طبعيت جي خامي. خوش بهار.
● گيڙ ۽ گيڙون (ت): ث. اٽي ڏکر يا گولين راند ڪرڻ ۾ ڪوٽيل نديي ڪڏ - نديڙي گيڙ - گل - سچ. (هيءَ ڪڏ ٻارگولين يا اٽي ڏکر راند ڪرڻ وقت ڪوٽي راند ڪن).
● گيڙ هٽڻ (ت): راند جي شروعات ڪرڻ.
● گڏ ۽ گڏ: ن. ڪنهن شيءِ جو زمين تي هڻڻ سان ٿيڻ ڏنل ٽپو - چال - ٻڏ - ٽپو - آڇل. سوڙهي ۽ اونداهي جاءِ - چڙ - غفا - پر - ڏر.
● گدا ۽ گدائون: ث. (ف. گداگري). گدائي - بيڪ - پن - خيرات - گداگري - چندو - فقر - منگ. لڏ - چڙهه - چڙهي - ڪائي - لڪ - ڏنبو - لڙهه - لڙهو - چوب - عصا - گرز.
▬ گدا ۽ گدا: ذ. صفت. فقير - منگتو - پينو - پنٽو - پينڙائت - پيڻار - ٻڪاري - سوالي - گداگر.
▬ گداجي نحت هٿ اچڻ: فقير جي قسمت ۾ بادشاهي اچڻ - فقير مان بادشاهه ٿيڻ - غريب مان شاهوڪار ٿيڻ - غريب مان امير ٿيڻ.
▬ گداگر ۽ گداگر: ذ. صفت. (ف). گدائي ڪندڙ - بيک پنندڙ - خيرات ونڊڻ - پينو - فقير - گدا - ٻڪاري - منگتو - سوالي - پيڻار - پينڙات - پينڙيات.
▬ گداگري ۽ گداگريون: صفت. (ف). فقيري - ٻڪيا - دان - پن - منگ - گدائي - سوال - گھر - بيک.
● گدائي ۽ گدائيون: صفت. گداگري - پين - بيڪت - منگ - خيرات - دان - فقيري. افلاس - ڪنگالپڻو - ڪٽلائي - جوڪائي.
● گدا ۽ گدائون: ث. (سن. گدیا = مقعد). مقعد - ڪُئي - گديا - چُٽ - گاند.
● گدار ۽ گدار (ت، ل): ذ. گھاتو - ڳوڙهو - ڳجهيل.
● گدارا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● گيداڙي ۽ گيداڙيون: ث. هڪ جانور جو قسم - گدڙ جي مادي - گدڙ جي زال - گيداڙي.
● گداز ۽ گداز: ذ. صفت. (ف. گداز = پگھريل). پگھريل - وگھريل - پاڻي ٿيل - رجيل - گريل - پگھاريل - گاريل. نرم - ملائم.
▬ گداز ٿيڻ: گر ٿ - پگھرجڻ - وگھرجڻ - آڇجڻ. نرم ٿيڻ - ملائم ٿيڻ.
● گدالي: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گدام ۽ گدام ذ. اسم. آن وغيره جي گڏ ڪري رکڻ جي جاءِ - انبار خانو - پائلو - پنبارو - وکار - پانبو. (صفت). انبار - ست - گنج - ديپر - گنڊ - ذخيرو - پنبار - سرڻ - موجودات - ڪوڙ - ڪيچ - هنبار - ستو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گِدامِري: (گدُ + آمري = گِر آمريءَ جي قِسر جي) وڻ جو هڪ قسم.
● گِدامِڙِي ۽ گِدامِڙِيُون: ث. (سن. آملِيکا = گدامڙي) هڪ وڻ جو قسم - ٻوڙُ ٻاڙيءَ ۾ ڪم ايندڙ ويگهر جو هڪ قسم - آمڙي - آمري - اِملي - تمرهندي. پسارڪو ۽ ڪن دوا سازي ۾ ڪم ايندڙ.
● گُدائِڻُ: مصدر. ٽيپ ڏيارڻ - گد ڪارائڻ - ٽيپو ڪارائڻ - ٽينگ ڏيارڻ - آڇل ڪارائڻ - هيٺ متي ڪرڻ (بال ڪي) ٽپائڻ.
● گِد بَدُکِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● گِدَ ڈارُ ۽ گِدَ ڈارَ (ل): ذ. صفت. ڪنهن بيماريءَ سبب آڻ جي پوئين جنگهه جي ران ۾ نڪتل ڳوڙهو.
● گَدَرُ ۽ گَدَرَ (ت): ذ. صفت. ننڍو ۽ ٻار - ٻالڪ - ابُهڙ - معصوم - ٻارڙو.
● گُدرَنُ (ڪ): مصدر. لنگهڻ - ٽپڻ - ٻاسو ڏيئي وڃڻ - گذرڻ - هلڻ - وَڏائڻ. وَڏڻ - اڳتي وڃڻ. وِهامڻ - نبرڻ - لنگهي وڃڻ - ختر ٿيڻ - ٻورو ٿيڻ (وقت). ٿي وڃڻ (قصو). موڪلائڻ - روانو ٿيڻ - آسهڻ - مري وڃڻ - چالاڻو ڪرڻ - لاڏاٽو ڪرڻ - وفات ڪرڻ. (گد ريوُ - گدرينڊو - گُدريَلُ) - ڪوڙڻ - ڪوٽائي ڪرڻ - ڪوٽهڙو ڪرڻ.
- گُدُرِيُ وَجڻُ: لنگهي وڃڻ - گذري وڃڻ.
● گُدَروُ ۽ گُدُرا (ت): ذ. صفت. گبرو - گاڏڙ.
● گِدِروُ ۽ گِدِرا: ذ. ميوي ۽ وَل جو هڪ قسم (جو خريف جي مُنڊ ۾ ٿئي) - خربتوزه - ربيڙُ.
- گِدِرِيُ ۽ گِدِرِيُون: ث. ننڍو گدرو - ربيڙي.
● گِدِرِيالُ ۽ گِدِرِيالَ (ث): ذ. وَل جو هڪ قسم.
- گِدِري جو بِيجُ: ذ. تخر گدري جو.
● گِدِرِي قارَ: اسم خاص. زناني ستڻ جي ڪپڙي جو هڪ قسم (ڏيڍ انچ ڪن ويڪرا ڪارا ۽ ڳاڙها پٽا ٽينس).

● گِدَڙُ ۽ گِدَڙَ: ذ. صفت. (سن. گدر > گِرڈ = گدڙ) جهنگلي سياڻي ۽ لڇي جانور جو ناسو - سعان - سيال - سيارُ. (صف). ب جسو - ڪائنر - بزدل - گيدي - بي همٽ - گورُ دِليو. (اسم خاص). ڏٺي ۾ رهندڙ ميمڻ جو هڪ ڦاڙو. ذات جو نالو. (ث. گداڙي ۽ گداڙيون).
- گِدَڙُ بَيُڪِيُ ۽ گِدَڙُ بَيُڪِيُونُ: ذ. صفت. فقط. گدڙ وانگر ڪيل ٽلهو حملو - ٻاهريون رُعب - ظاهري دٻدٻو - ڪوڙي آڪڙ - اجائي ڦوندڙ.
- گِدَڙَ ڪُوڪَ ۽ گِدَڙَ ڪُوڪُونُ (ت): صفت. گدڙ وانگر ڪيل اونائي - ڪُوڪِرو. برادريءَ جو سڏُ - پائيچاريءَ جو سڏ.
- گِدَڙَ گَنبَ ۽ گِدَڙَ گَنبُونُ (ڪ): صفت. ٿورو مينهن - ٿوري برسات - گندي ۽ ٻُسال.
- گِدَڙُ گَنبَ هُنُنُ: ٿورو مينهن وسڻ - ڪڙي پُسَ ٿيڻ.
- گِدَڙُ گائِڻُ (ت): خوشيءَ جي موقعي تي مسخري طور گدڙ تي راڳ گائڻ ۽ گدڙ وانگي نقل ڪرڻ. نچڻ - ٽپڻ. "واه ڏي ماما مار گدڙ ڪي".
● گِدَڙُ قَلُ ۽ گِدڙُ قَلَ (ت): ذ. اسم خاص. دال جو هڪ قسم - اَرد - گِدڙ وال.
● گِدَڙُ قُلُڙِيُ ۽ گِدَڙُ قُلُڙِيُونُ (ت): ث. گاهه جو هڪ قسم.
● گِدڙُ وارُ: اسم خاص. ٻوٽي جو هڪ قسم - گدڙُ قَلُ - گدڙ والُ.
● گِدَڙُ والُ: اسم خاص. ٻوٽي جو هڪ قسم.
● گَدِ گَدِ ۽ گَدِ گَدِ: صفت. (سن. گدگد = خوش) خوشباشُ - باغُ بهارُ - هشاش بشاش - بهارُ - بيحد راضيُ - نهالُ - بيحد سرهُو - بي حد خوش - پرسن - آنند - خوش - باغ باغ.
- گَدُ گَدُ ٿيڻُ: سرهو ٿيڻ - راضي ٿيڻ - تمام گهڻو خوش ٿيڻ - خوشيءَ جو اظهار ڪرڻ - شاد ٿيڻ - راضي ٿيڻ - بي حد خوش ٿيڻ - خوشي ۾ مست ٿيڻ - خوشيءَ ۾ پلنجي پوڻ - باغ بهار ٿيڻ - چاتي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٹرڻ ـ نِهال ٹيڻ ـ پرسن ٹيمڻ ـ مُرڪڻ ـ جَتَنُ ڪرڻ ـ و هِستَ ٗ ـ موج ۾ اچڻ.

● گِدگُدو ٗلِڙِي ٗ ع گِدگُدو ٗلِڙِيُون ٗ: اسم خاص. راند جو قسم. نندو پار ٻارن تي نچائڻ.

● گَدلو ٗ ع گَدلا: ذ. صفت. (سن. گد+آل=ميرو) متيءَ ۾ پريل ـ متيءَ هاڻو ـ خراب ـ ميرو ـ ڪينو ـ غليظ ـ گندو ـ ٻُڇڙو ـ ڪچرو ـ ميرو گچيرو ـ ڏوڙ پَتڪُليو ـ چيڪرو ـ آتايو ـ بي سجلو ـ ڪيرو ڪِڙو ـ ڪِنو چنو ـ ڪنو ڪوڙهيو ـ لڙاٽيل ـ لڙاٽو ـ لُڙ ـ لڙو ـ گرهڻو.

ـ گدلاڻ ع گَدلاڻ: ث. ميراڻ ـ گدلائي ـ غليظائي ٗ ـ گندگي ـ ميراڻ ـ ڪَن ٗ.

ـ گَدلائي ٗ ع گَدلائِيُون ٗ: ث. گندگي ـ ميلائي ـ غليظائي ـ ڪنائي ـ ڪچرائي ـ گدلاڻ ـ ميراڻ ـ ڪناڻ.

● گَدَمَ ٗ ع گَدَمَ (ڪ): ذ. ڪاري جي ٻڙيءَ جو هڪ عضوو ـ ٻڙيءَ جي اڳيان سيني تي پڳهه پڏڻ لاءِ ڪُتل ڪاٺ جو پيلپائو.

● گَدَنُ ٗ (ث): مصدر. بندوق ۾ دارون وجهڻ. زور سان پرڻ ـ ڏَنڻ ٗ. وِجهڻ ٗ ـ دَبَنُ ٗ ـ قَسَنُ ٗ.

● گدو ٗ ع گَدا (ڪ): ذ. صفت. گاد ٻلو ٗ ـ گاد لو ٗ ـ لِيڦ ٗ ـ سَوَڙ ـ رضائي ٗ ـ پٽِرٽِي ٗ ـ پَٽُراٽِي ٗ.

● گِدو ٗ ع گِدا: ذ. اسم خاص. هڪ جبل جو نالو. جانور جو هڪ قسم ـ گڏهه ـ خَرُ ٗ. گهيتو ٗ ـ دُنبو.

● گُدو ٗ ع گُدا: ذ. هڏي جي نرميءَ جو اندريون ڳَپُ ٗ ـ ميڪ ٗ ـ مَغَزُ ٗ ـ گورو ٗ ـ ميج ٗ ـ چاهه ـ تَنَتُ ٗ مال ٗ ـ ڳَپ ٗ (ڪنهن شيءِ جو).

● گدو ٗ ڪَرَنُ ٗ (ل): هلاڻ ـ ڊيڪائڻ ـ ڊوڙائڻ ـ ڊوڙ ڪٹائڻ ـ تاپي ڪٹائڻ.

ـ گِدواڻِي ٗ: اسم خاص: ديوان گِدو ٗ مل جا پوٽيَرُ ٗ ـ حيدرآباد شهر ۾ انهيءَ جي نالي تي سڏيل هڪ گهٽِي ٗ.

ـ گِدو ٗ بَنَدَرُ ٗ: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه ۽ ڳوٺ جو نالو.

● گُدو ٗدُ ع گُدو ٗدُ: ذ. (ع. غدود ٗ) ميڪ ٗ ـ مَغَزُ ٗ ـ گُدو ٗ ـ گورو ـ پاهُ ٗ. (ڪنهن شيءِ جو). وَڪو ٗ ـ بَنڊِي ٗ ـ غُدو ٗدُ ٗ ـ چيچڙو ـ چيچڙو ٗ ـ چِچِڙ ٗ. خراب رت. (پونءِ وغيره جميل). پونءِ ـ گُنڊ ٗ ـ روڪ ٗ. ٽوٽردار چونڊو جنهن ۾ سور ٗ نه ٿئي.

ـ گُدو ٗدِي ٗ ع گُدو ٗدِي ٗ: ذ. صفت. گدِلو ـ ڪنو ـ غليظ ٗ ـ ٻچڙو ـ گندو ـ ميرو ٗ گچيرو ـ ڏوڙ پَتڪُليو ـ ماين ـ چيڪرو ـ آتايو ـ بي سِجلو ـ ڪنو چنو ـ گندو. روڪِي ـ رَتُ ٗ پُون ٗ ڳاڙيندڙ ـ مريض ٗ ـ ڪِنو ڪوڙهيو ـ آڳهو ـ بيمار ٗ.

● گَدِي ٗ ع گَدِيُون ٗ: گادِي ٗ ـ تَخت ٗ ـ سنگهاسَنُ ٗ ـ ٽيبلو ٗ ـ مَسنَدَ ـ گاڏِي ٗ ـ آسڻ. پشمِي ٗ گادِي ٗ ـ ڪپڙي جي چَوَ (جنهن ۾ ڪپهه وجهجي). ڪپڙي جو تهه ـ گاد ٻلو ـ گادِي ـ رضائِي ٗ ـ پٽڙي ٗ.

● گِدِي ٗ ع گِدِيُون ٗ: ث. راند ۾ ڪُوڙ ـ راند ۾ وڏل ڏڏو ـ وهاڻي يا سَوَڙ مان نڪتل پُراڻي ٻچيل ڪپهه. ڪَپت ـ ٽِنگِي ٗ ـ ڪُوڙ ـ وِيساهه گهاتِي ٗ ـ ٻِيمانِي ٗ ـ دولاب ٗ ـ دغا ـ بي ايماني ـ فريب ٗ ـ دوهه ـ چالاڪِي ٗ ـ چَپلائي ٗ ـ چَٽُراڻِي ٗ. (راند ۾) ڪَتهه.

ـ گِدِيار ٗ ع گِدَيارَ: ذ. صفت. گِدِي ٗ ڪندڙ ـ راند ۾ دوه ڪندڙ ـ گدِيخور ٗ ـ گِدِيتَر ٗ ـ ڪَپتيو ٗ ـ قَذائِي ٗ ـ بيمان ٗ ـ ويساهه گهاتِي ٗ ڪندڙ ـ دولابِي ٗ ـ ٽنگ ـ ٽنگِيخور ٗ ـ فريبي ـ مَڪار ٗ.

ـ گِدِيخور ٗ ع گِدِيخور ٗ: ذ. صفت. گدِي ٗ ڪندڙ ـ گِدِيار ٗ ـ گِدِيتَر ٗ.

ـ گِدِيتَر ٗ ع گِدِيتَرَ: ذ. صفت. راند ۾ دوهه ڪندڙ ـ گديار ٗ ـ قَذائي ـ ڪوڙو ـ فريبي ـ د غاباز ٗ ـ چلتو پرنڊو ٗ.

● گُدِيا ع گُدِيائُون ٗ: ث. انساني پيٽ مان غلاظت جي نيڪال جي جاءِ ـ ٽُنگ ـ چُت ـ مَقعَد ٗ ـ گُنڊِي ٗ ـ گانڊِي.

● گِدِي ٗ گِدِي ٗ (ڪ): ڪرين کي سڏ ڪرڻ جو آواز.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گنڊيلَ ع گنڊيلُونُ: ث. ڪرمي.
● گنڊيلوُ ع گنڊيلا: ذ. اسر. ويهڻ لاءِ نندي گدي - گديو - گديِ - گ-يَ - گ-يَ - پٽرائيي - پٽرٽي - رضائي.
● گنڊيوُ: اسر خاص. هڪ جبل جو نالو.
● گنڊيتو: (سن. گنڈُ = ڳالهائڻ + يتر = نيم) نثر - بنا قافيي ۽ رديف جي ليکڪ. (گاجرا).
● گنڊَ: اسر خاص. تعلقي ڏوڪريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گنڈَ ع گنڈِيُونُ (ڪ): ث. هڪ قسر جو زيور.
● گنڈَ ع گنڈَ: ذ. ظرف. ڪٽو - پيڙو - همراهه - لاڳيتو - ساڻ - شامل - گڏيل - ساڻ - مشترڪ - سهڪاري - شراڪتي - پائيوار - حصيدار - جوڙيدار - پٽو - سنگي - پتيار. جهجهو - گهڻو - هيڪاندو - زياده.
- گنڈَ وِچڑِ ع گنڈَ وِچڑِ: ذ. صفت. گڏيل - گاڏڙ - رَليل مليل - مليل - گاڏڙ ساڏڙ - ملاوتي - مُرڪَب.
● گِنڈِ ع گِنڈوُنُ: ث. باورَن ۽ اِتيي ڏڪر وغيره راند رهڻ لاءِ ڪنيل نندڙي ڪنڈَ - اِتي ڪنڈَ - گِنڊِ - گِل - بِند - سچُ. محرم جي ڏينهن ۾ پڙ ۾ باهه ٻارڻ لاءِ ڪوئيل ڪنڈَ - هُرلي يا نار جي پاروُنيءَ ۾ نڪتل ڪنڈَ (جنهن ۾ مهريءَ جو هينيون چيڙو ڦري) - نندڙي ڪنڈَ - چُڪهه - ٽُنگ - سوراخ. (ث). اڪين سان ايندڙ گندُ - پيچي. سَلَتن ڪيڻ جو اوزار.
- گِنڈِرُ ع گِنڈِرَ (ت): صفت. ڪُٽي هڻائيندڙ - چُٽوُ - مفعول - بد فعلي ڪرائيندڙ - گانڊ مرائيندڙ - گانڊوُ - بَد فعل.
- گِنڈِ ۾ گَنتَلُ: صفت. نندي عمر جو - ٿوري عمر جو - صغير - بارُ - بالڪ - اڻ لائق - نابالغ. تندَ جو نندو - دِمِتَيُ - ڏينهو - ڪوتاهه قد - چُڪهتي - رُڪهتي.
- گِنڈِ ۾ گَنتَنُ: نندو هڻ - ٿوري عمر جو - اڻ لائق هڻ - نابالغ هڻ - (ن - ب). قد جو تمام نندو هجڻ.

● گنڈَ ع گنڈُونُ: ث. (سن. گهونڪ، گدگا، گوڏو) پوکيل فصل مان ڪيديل نڪمو گاهه - بيئل فصل ۽ ري زمين ۾ ربهي سان ڪيل ا ڙ - پوک کي زور وڌائڻ لاءِ ان مان ڪيديل ڪِنُ ڪچرو - ڪيڙ - رونب - رونبو. ڪوٽ - اُڪيڙ - ڪوڌائي. تمام گهٽي ڏنل مار - سَتَ ڪُتَ - ڏاگور - جهاڳور - پيچَ - ڏينب. گوڏي جي ڏڪڻي - گوڏي وارو هڏو. دُڏ. (ظرف). (گُدا = پوءِ) پُٺ - پوئتان - پويان - پوئتي.
- گُنڈِ تِ (ڪ): ظرف. پٺيان - پوئتان - پوئتي.
- گُنڈِ تانَ (ڪ): ظرف. پٺيان - پوئتان - پوئتي.
- گُنڈَ ڏِيَنُ: پوک کي طاقت وڌائڻ لاءِ ان مان نڪتل گاهه - ڪِن ڪچرو وغيره رنبي سان ڪيڻ - رُنب ڪرڻ - رونبو ڪرڻ - ڪيڙ ڪرڻ. ڏاڍي مار ڏيڻ - ڪُٽڻ - سَٽڻ - ڏاگورڻ - پيچَ ڪيڻ. (ت).
- گُنڈَ ڪَرَنُ: نندن پوٽن جي ٻاڙ مان نڪمو گاهه وغيره رنبي سان ڪيڻ - رُنب ڪرڻ - رونبو ڪرڻ - رُنبڻ. وٽوهڙن سان پيتر پڇي سنهان ڪرڻ. زمين پَتوري ڪرڻ. گُنڈَ ڏيڻ.
● گُنڈاپُ: اسر خاص. تعلقي جاتيءَ تعلقي نٽيءَ ۾ ديهن جا نالا.
● گُنڈاڻِيُ: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● گُنڈاڻِيُ: مصدر. (سن. گنڈا = ڏنڊو) مارائڻ - سخت مار ڪيدائڻ - ڏنڊن سان ڪُٽائڻ - سَٽائڻ.
● گنڈجَنُ: ظرف. ميڙ - ميلڙ - رلَڻ - ميلي وجڻ - گڏجڻ - مسجڻ - رلڻ ملڻ - پَرڻ - گڏجي وجڻ. ڪيڪارڻ - هٿ ڏيڻ - پَٽلي ڪار ڪرڻ. گڏجاڻي ٿيڻ - مُڪا ميلو ٿيڻ.
- گنڈجاڻِيُ ع گنڈجاڻِيُونُ: ث. ڪنهن سان ملڻ واري حالت - ميلُ - ميلاپ. پرٽيل نياڻيءَ جو مائٽن سان ميلاپ - ملاقات - ڳالهه ٻولهه. سنجوڳ - سنمڪائي - وصل - همبستري.
- گنڈجَنُ ميسجَنُ: گڏجاڻي ڪرڻ - ميلاپ ڪرڻ - گنڈنُ - ميلڙ - رلڻ. هٿ ڏيڻ - ڪيڪر ڪرڻ - پلي ڪار ڏيڻ - خوش آمديد چوڻ. رلي ملي وجڻ - يڪمشت ٿي وجڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گنڊرُ ع گنڊروُنُ: ث. هڪ سرندڙ جيت جو قسم ـ ڪيڙو ـ ڪيئون. (هيءُ ماکوڙي جيڏو ٿيندو آهي، رنگ جو اڇو ميرو). هر شيء جو ٽڪر ـ پور ـ ڳچيو.

● گنڊرُ ع گنڊرَ (ت): ذ. صفت. ڳنگهو ـ وڏو چولو.

● گنڊروُ: اسم خاص. تعلقي جيمس‌آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گنڊريو ع گنڊريا (ت): صفت. هڏي جي پوري تلي ـ نڙي.

● گنڊُ گهنُ (ت): اٻتو گهمرو ڏيڻ ـ آٿلي پوڻ ـ سخت نقصان پهچائڻ ـ دوستيءَ جي بدران دشمني پيدا ڪرڻ ـ نفاق وجهڻ.

● گنڊنُ: مصدر. ذ. گنڊي ڇڏڻ ـ جمع ڪرڻ ـ گنڍ ڪرڻ ـ جوڙ واڍو ڪرڻ ـ جوڙ ڪرڻ ـ ملائڻ ـ ميڙڻ ـ سنڍچنُ ـ واڌ ڏيڻ ـ ڪنو ڪرڻ ـ آميزش ڪرڻ ـ رلائڻ ـ شامل ڪرڻ ـ ڳنڍڻ. گڏجڻ ـ ميلڻ ـ ميڙڻ، پڑڻ (گڏيو ـ گڏيندو ـ گڏيل).

● گنڊنُ: مصدر. زمين کي هيٺ مٿي ڪري ملائڻ ـ زمين مان رنبي سان گاهه صاف ڪرڻ ـ آکيلڻ. گنڊ ڪرڻ ـ ڪوڙڻ ـ رُنب ڪرڻ ـ رونبو ڪرڻ. (جانور) چڑڻ ـ ڪنڍنُ ـ گهوتنُ ـ چٽنُ. دڙڻ ـ گڏڻ ـ چلهڻ ـ مڪون هڻڻ ـ ٽڪائوڪي ڪرڻ ـ گلزاري ڪرڻ ـ مارڻ يا مرڻ جهڙو حال ڪرڻ ـ ڊينب ڪيڻ ـ پادر هڻڻ ـ موچڙا هڻڻ ـ قيهنُ ـ تنقڙ مارڻ ـ نوڪڻ ـ سنڍنُ ـ مار ڏيڻ. گاهيڻ ـ سنڍنُ ـ ڏاگورڻ ـ سڙهڻ ـ سٽڪائڻ (آنُ وغيره ڪي). چيٽوُنُ چيٽوُنُ ڪرڻ ـ وڍنُ. جنگ ۾ آڻن جون پويون ٽنگون وڍنُ. ڪُهنُ ـ سيڙ وجهڻ ـ حلال ڪرڻ (مينهن، گانءِ يا آڻ وغيره ڪي). (ڪ).

● گنڊوُ ع گنڊا: ذ. (سن. گرنٿ) گاه. ڪانن يا ڪاڻين جي وڏي پتري ـ سٽري ـ سٽي ـ پاکڙ ـ بنڊ ـ سڙهي ـ پوڙي ـ لنڊ ـ ڪهڙي ـ موڙي ـ لنڊو ـ ٿهو ـ ٿهي. ٻيل گاديءَ ـ ڏڳي گاڏي ـ رينڪڙو.

● گنڊوُ ع گنڊا: ذ. صفت. (سن. ڪونتي) (ک). گبڪهه = گنڊوُ) ڪپڙي يا ڪاڻور جو ٿهيل راندڪي جو هڪ قسم ـ هارن جي ڪيڏڻ جو راندڪو ـ هڪ جوٿهيل ماٿهو ـ ڪپڙي يا ڪافور جو ٿهيل مردانو پتلو ـ صورت ـ پورو ـ بوتو. راندڪوُ ڪيلونو. (ث. گنڊي گنڊيوُنُ).

ـ گنڊا اڏائيُنُ: خيال جو بوتو ناهڻ ـ اجايا خيال پچائڻ ـ سوداء ڪرڻ.

ـ گنڊو گنڊيُ: گنڍين سان ڪيل هارن جي هڪ راند.

● گنڊوُ ڪڙو: اسم خاص. ٿئين هارڻ جي الهندي طرف هڪ جبل جو نالو (ک).

● گنڊونُ ع گنڊوُنُ: ذ. اسم. ڪنهن به ڌاتوءَ جو ننڍو لوٽو ـ ننڍو لوٽو ڪير ماپڻ جو برتنُ ـ ڪُپوُ ـ ڪترسيو ـ ڪلسو ـ جامُ ـ پيالو ـ آبخورو. متنُ ـ ڪيچروُ ـ ڪوڙي ڌاتو ـ قيمُ ـ ڪوت "قدر لهنڊءِ ڪونہ نيئي گڏيندءِ گڏون سينُ" (شاهه ـ سر سريراگ).

چٽن جو ڪيڙو، چٽن ۾ لڳندڙ سُرو (اردو) گڙوا.

● گنڊهُ ع گنڊهَ: ذ. (پهرا. گنڊهي. سن. گردَبَ = گڏهه) ـ گهوڙي جي قسم مان هڪ بار ڏوئيندڙ مشهور جانورُ ـ خترُ ـ ڪترُ ـ گدا ـ ڪوُدو ـ ڪوُتوُ. (صفت). احمق ـ بيوقوف ـ مورک ـ اناڙي نادانُ ـ ڇسڙو ـ الوُ ـ چرپٽ. ٽڪ ٻُجو سهندڙُ ـ جُٽ قٽ سهندڙ ـ بيهودو ـ نالائق ـ جيت جو هڪ قسم (جو پوڪ کي نقصان رسائي).

ـ گنڊهارُ ع گنڊهارَ: ذ. صفت. گڏهن وارو ـ گڏهن تي بارُ لڏيندڙُ ـ گڏهه رکندڙ ـ گڏهه چاريندڙ ـ ٻنارو ـ دايو.

ـ گنڊهائپَ ع گنڊهائپُونُ: ث. صفت. بيعقلي ـ بي وقوفي ـ احمقائي ـ مورکپائي ـ مُورکپڻو ـ گڏهپائيُ.

ـ گڏهُ تي چڙهيُ ٻيهنُ (ت): پنهنجي هٿَ تان نه لهنُ ـ ضد کي پورو ڪرڻ ـ هوڏ ڪري ٻيهڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گڏهه پاڻ ۽ گڏهه پاڻون (ڪ): ث. صفت. گڏهه کي اڳين يا پوين ٽنگن ۾ ٻڌل ڏگهو رسو (جيئن آساڻيءَ سان چري سگهي).

ـ گڏهه پائي ۽ گڏهه پائيون: ذ. صفت. بي وقوفي ـ بي عقلي ـ احمقائي ـ مورکپائي ـ گڏهائپ.

ـ گڏهه پڪي ۽ گڏهه پڪي (ٿ): اسم خاص. پڪيءَ جو قسم ـ گڏهه جيڏو پڪي ـ گڏهه سان برابري رکندڙ هڪ پکي. (ٿ). ڪُجهه.

ـ گڏهه پور پوڻ (ت): اٽکي پوڻ ـ ضديت ڪرڻ ـ هوڏ ڪرڻ ـ ضد ڏيکارڻ.

ـ گڏهه جاڻ گودڙ ڏاهيڻ (ت): هيراڪ ٽيڻ ـ هيري وڃڻ ـ عادتي ٿي وڃڻ.

ـ گڏهه جي خوار ي: ذ. گڏهه وانگر ٽيل تمام سخت ٻي عزتي ـ سخت گهٽي خواري ـ ذلت جو منهن ڏسڻ.

ـ گڏهه جي هينگ: صفت. بي وقوفيءَ جو ڳالهائڻ ـ بڪواس ـ بڪ ـ لٻاڙ ـ مورکپائيءَ جي ڳالهه ـ ٽيٽ ـ ڊيڪ.

ـ گڏهڙو ۽ گڏهڙا: ذ. اسم تصغير. گڏهه جو ٻچڙو ـ ڪودو. (ٿ. گڏهڙي ۽ گڏهڙيون).

ـ گڏهه ڪنو ۽ گڏهه ڪنا: ذ. صفت. جبل ۾ پيدا ٿيندڙ ٻوٽي جو هڪ قسم، جنهن جا پن گڏهه جي ڪنن جهڙا ٿين.

ـ گڏهه ڪُرو ۽ گڏهه ڪُرا: ذ. صفت. گڏهه جي ڪُر جهڙو ـ سوڙهي سُنب وارو ـ نديءَ ڪُر وارو.

ـ گڏهه گابو ڪتر (ت): سپ هڪ جهڙا ڪرڻ ـ گرو گنجو گڏ ڪرڻ ـ ڪنهن کان به نفرت نه ڪرڻ ـ چگو متو سپ برابر ڪرڻ.

ـ گڏهه لهيت هُٽ: بيماريءَ ۾ گهٽو چوڪارو هڻ ـ ٽورو بيمار ٿي وري چاق ٿيڻ.

ـ گڏهه مار ۽ گڏهه مار (ت): ذ. صفت. هڪ قسم جو تمام وڏو نانگ. (ايڏو ته وڏو ۽ ٽلهو ٿئي جو گڏهه تي ڪٽي گهمائبو آهي) اژدر.

● گڏهار (ٿ): اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● گڏهه ٻنو (ٿ): اسم خاص. ٽر ۾ هڪ ٻيٽ جو نالو.

● گڏهر: اسم خاص. لٽڪيءَ جي پرسان هڪ ڳوٺ جو نالو. هڪ اناج کي ڪائيندڙ جيت جو هڪ قسم. سُرو ـ گڏهرو ـ گڏهڙو.

● گڏهرو ۽ گڏهرا: ذ. اسم خاص. جيت جو هڪ قسم. سُرو ـ گڏهڙو ـ گڏهر. (چانور اناج وغيره ڪائيندڙ).

● گڏهڙو ۽ گڏهڙا: اسم خاص. پوک کي ڪائيندڙ جيت جو هڪ قسم ـ گڏهرو ـ سُرو ـ هُرلي جو هڪ قسم. هڪ جبل جو نالو.

● گڏهه ڪُرو ۽ گڏهه ڪُرا: ذ. صفت. (زناني) سٽڻ جي ڪپڙي جو هڪ نمونو (جنهن جو تَرَ ڪارو، ٽيهه ڪن رنگ جا پٽا، اڏ انچ ڪن ويڪرا).

● گڏهه گاجرو ۽ گڏهه گاجرا: اسم. ذ. گاهه جو هڪ قسم (ٽڏاڻ لاءِ گهوٽي پيڄي). صفت. ملاوت سلاوت ـ گاڏڙ ساڏڙ ـ گڏيل (ڪاڏو). ڪِن ٽيٽ ـ آيرُ غيرُ ـ گندُ ڪچرو.

● گڏهه گاجرو ٻنجڻ (ت): خسيس ٻنجڻ ـ گند ٽيڻ ـ چگي سان خراب ٽيڻ ـ بيڪار ٽيسڻ ـ ڪنهن نه ڪم جو ٽيڻ.

● گڏهه لاڏي: اسم. هڪ گاهه ۽ ٻوٽيءَ جو قسم.

● گڏهه وَل (ل). ث: اسم خاص. ٻوٽيءَ جو هڪ قسم (سيلابي زمين ۽ ٻيلن ۾ ٽئي، وڏا پن ۽ ڪاريڙيون قريون ٽيئس).

● گڏي ۽ گڏيون: ث. ڪنهن کي ڪُٽيءَ ۾ هنيل آڪُسر ـ مقعد ۾ وڏل آڪسر ـ هٿ چُراندـ ڪيڪ (ت). ٻيٽي ـ ٻيٽ. (صفت). چڙ ۽ گار ۾ ڪم ايندڙ الفاظ. هڪ زائفان جو ٻئي سان گڏجڻ واري حالت ـ گڏ ٽي ملي. گاهه جي نديڙي سٽي ـ سٽري ـ پٽري ـ پٽروٽي ـ پٽروڙي ـ مُوڙي. ڏند ڪوٽي. پاڇيءَ جو هڪ قسم.

ـ گڏيءَ برابر به نه پائڻ: گهٽ کان گهٽ سمجهڻ ـ ٻاڻ کان گهٽ سمجهڻ ـ ڪيئن جهڙو سمجهڻ ـ تمام ذليل سمجهڻ ـ حقير سمجهڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گڏيءَ تي چاڙهڻ: اڳر تي چاڙهڻ ـ هشي ڏيڻ ـ چاڙهو ڏيڻ ـ چوري ٻرڻ ڪرڻ ـ برغلائڻ ـ ورغلائڻ ـ چورڻ ـ چورت ڪرڻ. بي وقوف بنائڻ ـ اَلو بنائڻ ـ پوڪ بنائڻ.

ـ گڏيءَ تي چڙهڻ: ڪنهن جي چوڻ تي ڪو ڪم ڪرڻ ـ بي جي چورت تي لڳڻ ـ برغلائجي وڃڻ ـ ورغلائجي پوڻ.

ـ گڏي چاڙهڻ: اڳر ڪرڻ ـ بي عزتو ڪرڻ ـ هاها ڪرڻ ـ ڏمال چاڙهڻ. دٻ ڏيڻ ـ زور ڏيڻ ـ مٿي چاڙهڻ (اڳر سان). ڪنهن کان ابتو ڪم ڪرائڻ ـ ڪنهن کي ورغلائڻ ـ آونڌي سمجهه ڏيڻ. هشيءَ چاڙهڻ ـ چاڙها ڏيڻ ـ آپارڻ (ڇڙي ڪم ڪرڻ لاءِ). ڇڙائڻ ـ ڪاوڙائڻ ـ ٻرڻ ڪرڻ.

ـ گڏي ڏيڻ: اڳر ڪرڻ ـ هشي ڏيڻ ـ همٿ ٻڌڻ ـ چورڻ ـ برڻ ڪرڻ ـ چاڙهو ڏيڻ ـ چورت ڪرڻ. زور ڏيڻ ـ دٻ ڏيڻ ـ مٿي ڪرڻ (اڳر سان). ڇڙائڻ ـ ڪاوڙائڻ ـ ناراض ڪرڻ ـ غصي ۾ پرڻ.

ـ گڏي ملڻ: ٻئي جي زور تي هشيءَ ۾ اچڻ ـ آڏر ملڻ ـ ٽيڪو ملڻ ـ هٿي اچڻ ـ همٿ ملڻ.

ـ گڏي سنگهائڻ: اڳر سنگهائڻ ـ ڏوکو ڏيڻ ـ فريب ڏيڻ ـ دغا ڪري وڃڻ ـ آسري ۾ رکي وڃڻ ـ ٺڳڻ ـ ڪوڙو دلبو ڏيئي وڃڻ ـ ڪاڻ جو ٻُڌو ڏيڻ ـ ڇڙو ڪم ڪرائي پير ڪيي وڃڻ. ڇڙو ڪرڻ ـ خوار ڪرڻ ـ چڙون ڪرڻ ـ ٽوڪون ڪرڻ ـ هيڇ سمجهڻ. ڏک ڏيڻ. (ت). ويرُ ونڻ ـ بدلو ونڻ ـ عيوض ونڻ.

ـ گڏي هٿيي سنگهائڻ (ت): چڙهو ڏيئي ڇڙو ڪم ڪرائي پير ڪيي ونڻ ـ ٻڙي چاڙهي قرهو ڪيڻ ـ اڳيان ڪري ڇڙو ڪرڻ ـ هشيي ڏيئي خوار ڪرائڻ ـ تڪليف ڏيئي ٽوڪون ڪرائڻ. دوست مان دشمن ڪرڻ.

● گڏي ع گڏيون: ث. (هـ. سن. گُڊ، ڪُرُٽي = گڏي). اڳڙين يا ڪافور مان ٺهيل پاراڻي راندڪي جو هڪ قسم ـ ٻارن جي ڪيڏڻ جو راندڪو ـ هٿ جي ٺهيل ننڍڙي مائٺهءَ جي بوتهي تي پُتلي ـ اڳڙين جي ٺهيل پُوري (جنهن سان ڇوڪريون راند ڪن). ڊالي ـ پوهالي. (صفت). حسين ـ ملوڪ ـ خوبصورت. نهنو ـ مانيٽو. سنوار يل ـ سينگار يل ـ سگلو ـ صاف ـ سُٿرو ـ لغڙ جو هڪ قسم.

● گڏيات ع گڏيات: ذ. صفت. جسم ۾ ننڍيو هڏو ـ هڏڙي. مُريڊ ـ چپيلو ـ شِش ـ پوئلڳ ـ شاگرد. ٻالڪو.

● گڏيجي: اسم خاص. تعلقي گمبٽ (خيرپور ميرس) ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گڏيل ع گڏيلَ: ذ. ميليل ـ ملاوت ٽيل ـ گڏ ٽيل ـ گاڏڙ ٽيل ـ جوڙ ڪيل ـ رَليل ـ ڪنو ڪيل ـ پيڙو ڪيل ـ آميزش ـ مُرڪب ـ ملاوتي.

ـ گڏيل اَنگ ع گڏيلَ اَنگ: حساب ڪتاب جو هڪ نمونو. ظرف. گڏيل انگ ـ ملهل انگ ـ ميڙيل انگ.

ـ گڏيلَ ٽي رقمي ع گڏيلَ ٽي رقميون: ظرف. رياضي جي اصول موجب ٽن رقمن وارو حساب.

ـ گڏيل جوڙ ع گڏيلَ جوڙَ: ظرف. ٻن يا وڌيڪ جوڙن وارو حساب.

ـ گڏيل ڪٽَ ع گڏيلَ ڪٽون: ظرف. ٻن يا وڌيڪ ڪٽن وارو حساب.

ـ گڏيل ڪٽنب ع گڏيلَ ڪٽنبَ: هڪڙي خاندان جو گڏيل عيال ـ هڪڙي آکاهه جا سڀئي ڀاتي ـ يڪو عيال ـ هڪڙي آکاهه ـ يڪو خاندان.

ـ گڏيل وَنڊ ع گڏيلَ وَنڊون: ظرف. رياضي اصول موجب لهندڙ ۽ چڙهندڙ مٽيڻ جي وَنڊ.

ـ گڏيل واڱ ع گڏيلَ واڱ: ظرف. هلندڙ واڱ جو هڪ قسم ـ واڱ تي واڱ ـ سود مرڪب. حساب ڪتاب جو نمونو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گُڏِ يَلُ (گُڏڻ مان) (لس): قَتيل (قَتڻ) - پِٽ جو اکر
"لال للهيا ساريا، گُڏِ ين گهگير
(ڏونگريو).
● گَبَ ع گَبَ: ذ. صفت. (سن. گاڏ = گهرو) ڪُوڙهو - گهاٽو - تمام زور - گِڙنگ - شَهَ - گهَنبُ (جيئن گَبُ موالي وغيره). هڪ جهنگلي رِيَ جو قسم. (ڪ). ٻڪريءَ جو قسم - ٽاکرُو ٻکري. (ت).
- گَبُ مَٽوالي: ذ. صفت. سخت نشئي.
● گَبَ ع گَبُونُ: ث. مِٽي - ڏوڙ - ڊُسڙ - ڊَسَ - دُسڙ - ڊُس - لَتَ - ڊَرَ - خاڪ - رَئي. ڪنهن ٻُوڙي يا وڻ جي ٿاڙ - ڪُٽ (جيڪي هَرُ ڏيندي زمين مان نڪرن).
- گَبا: اسم خاص. شيدين جي هڪ شاخ (حيدرآباد، لاڙڪاڻي وغيره ۾).
● گَبائُو: اسم خاص. تعلقي فيض گنج (رياست خيرپور ۾) هڪ ديهه جو نالو.
● گَبائِي: اسم خاص. هڪ ذات (حيدرآباد ۽ سکر ۾).
● گَبُ چَبَرَ: ث. اسم خاص ٻاٽيءَ تي پيدا ٿيندڙ هڪ چاري گاهه جو قسم.
● گَبُڙُو: اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گَبُڙِي ع گَبُڙِيُونُ (ث): مٽي جو ٻويون ٻاڳو - ڪَنياڙ - ڪَنڊُ - ڪِياڙي.
● گِبِلُو ع گِبِلا: ذ. اسم. (ف. دگهه = ڪوٽ) ڪوٽ جو قسم - سياري وغيره ۾ پهرڻ لاءِ گرم ڪپڙي مان ٺاهيل ڪُڙتو.
● گَبُو ع گَبا: ذ. صفت. بن ذاتين جي ميلاپ مان پيدا ٿيل - پِسترُ - ٻِه نسلو - گڏوچڙ - بد اصيل - بي بنياد و - گاڏڙ - ڪريل - ڪارُ - ڇيهي بج (جيئن ماڻهُ شيدياڻي ۽ ٻيءَ سندي، گهوڙيءَ ۽ گڏهه جي ميلاپ مان پيدا ٿيل قُمر، اصيل نانگ ۽ ٻي ذات جي ٻلا جي لڳ مان پيدا ٿيل نانگ وغيره). گرو - ميرانجهڙو - خاڪي (رنگ). بيڙي شڪل جو - بد شڪل - بد صورت - ڪوجهو - غُلام - ٻانهو - گولو. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو. هڪ نانگ جو قسم.
● گَبِدُو ع گَبِدا: ذ. اسم. چِڏو - گولي - بِلورُ. رِيَ جو ٽرُ ٻچو - گهيٽو - دُنبو.
● گَبُو ع گَبُدا (ت): اسم. وڏي آلت.
● گَبَهُ ع گَبَهَ: ذ. اسم. (سن. گڙهه = ڪوٽ) شهر جي ٻچاءُ لاءِ چوڌاري ڏنل وڏي ديوار - عالم پناهه - گڙهه - قلعو - ڪوٽ.
● گَبَهَڙُو ع گَبَهَڙا: اسم خاص. ٻڪيءَ جو هڪ قسم (ٿر ۾). ڳجهه.
● گَبِي ع گَبِيُونُ: ث. ڏگهي گرم ڪوٽ جو هڪ قسم - ڪپهه پيل صدري - جرسي - گدلو. رِيَ جو ٽرُ ٻچو - گهيٽو.
● گَبِيَ ع گَبِيَ: ذ. صفت. قلعو - ڪوٽ - گڙهه - عالم پناهه - مضبوط جاءِ. جبل جي جانور جو نالو.
- گَبِيَ ڏَڻِي: مُلڪ جو مالڪ.
- گَبِيُو يُ: نندو راج واڙو.
● گَبِيَ: گهاٽي جهنگ واري ٻَني (جنهن ۾ هڪڙو به وڻ وڻيل نه هجي).
● گَبَذا ع گَبَذائُونُ: ث. عادت - عِلت - هيرَ - رَوَش - هلت - چال چلگت - نمونو
"ڪُٽي تنهن قطمير کي ڪيائين ٻاٽ ٻسند، ويون گذائون گَبَذ، ٽو سونهين صحابن سان"
(جام خان).
● گَبَارَشَ ع گَبَارَشُونُ: ث. (ف. گذارش = اِلتجا) عرض - عرضداري - اِلتجا - عرضداشت - سوال - ويٺتي - التماس - درخواست - عريضي - مُطالع - بيان - اظهارُ - شرحُ - تفسير - تشريح - جواب.
● گَبَذانُ ع گَبَذانَ: ذ. صفت. بلوچستان جي بروهين جي رهڻ جو ڏاس مان ٺهيل تنبو - خيمو.
● گذارَڻُ: مصدر. حياتيءَ جا ڏينهن ڪاڻ - گذر ڪرڻ - ٻيو هلڻ (ڏکيو سکيو) - گهارڻ - ڪاڻ - بسر ڪرڻ - پورو ڪرڻ - نيرڻ - لنگهائڻ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

(وقت) - رهڻ - ٽيڪڻ - ترسڻ - رهي پوڻ - ٿهرڻ - (گذريو - گذرندو - گذريل).

▬ گذارڻ: ذ. ڪندڙ - مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ جيئن "عبادت گذار".

▬ گذارو ۽ گذارا: ذ. گذران - پيٽ قوت - ٽنوڻ - جياپو - لڳاءُ - گذرسفر - پيٽ گذر - ٻودوباش - هوا جي گذر يا دونهين جي نيڪال لاءِ بخارو - دري - چمني - بادگير - منگهه. ڪاڪوس جي صاف ڪرڻ لاءِ ناهيل ڪپڙو. پهچ - رسائي - پهچ - هلندي - دخل - مداخلت - نباهه - ٽڪاءُ.

▬ گذاروُ ڪرڻ: ڏينهن ڪاڍڻ - وقت پورو ڪرڻ - نباهڻ - حياتيءَ جا ڏينهن پورا ڪرڻ. پورو ڪرڻ - پيٽ گذر ڪرڻ - ڏکيو سکيو گذارڻ.

● گذڙ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گذر ۽ گذرُ: ذ. (ف. گذرُ = رستو). رستو - وات - سڙڪ - سٽڪ - راهه - ماڳ - مارگ - گهاٽ. دخل - لنگهه - گهيڙ - مداخلت - آمدرفت. رسائي - پهچ. قوت - خوراڪ "گذر جنهن جو گهلوين، سا ٿر ۾ ڄائي ٿوريائي".

● گذرڻ: مصدر. لنگهڻ - متڻ - وڃڻ - لنگهي وڃڻ - لانگهائو ٿيڻ - پساهه ڏيڻ - مري وڃڻ - گذرڻ.

▬ گذر ۽ گذرَ: ذ. گذارو - جياپو - تڳاءُ - آهراسو - گذران - پيٽ قوت - آدر پورنا. لاڏاٽو - چالاٽو - وفاتي.

▬ گذرانُ ۽ گذرانَ: ذ. زندگيءَ جا ڏينهن - بسراوقات - گذرُ - گذارو - تڳاءُ - جياپو - پيٽقوت - آذقو - آجيوڪا - تنسوڻ - هستي - ستا - بودوباش - وجود - هٿ.

▬ گذرانيُ ٿيڻ (ت): جماع ڪرڻ - زال مڙس جو ميلاپ ڪرڻ - همبستري ڪرڻ.

● گذرُ جو مڪانُ: ذ. صفت. فاني دنيا - بي بقا جهان.

▬ گذرُ ڪرڻ: حياتيءَ جا ڏينهن ڪاڍڻ - ڪاڍڻ - گهارڻ - گذارڻ - گذران ڪرڻ - جارڻ - جالڻ - نباهڻ - ٽرڻ - هلڻ - چلڻ - جيئڻ - ساهه نڪرڻ - مري وڃڻ - رحلت ڪرڻ - وفات ڪرڻ - چالاڻو ڪرڻ - لاڏاڻو ڪرڻ - فوت ٿيڻ - گذرڻ. استري پوڳ ڪرڻ. همبستري ٿيڻ - گڏ سمهڻ. چشم پوشي ڪرڻ. تري وڃڻ - پاڻ جهلڻ - غم ڪاڍڻ - صبر ڪرڻ - ڪميا ڪرڻ. انجام تي پهچاڻڻ - وعدي وفا ڪرڻ.

▬ گذريل ۽ گذرِيلُ: ظرف. گذشتو - گيو گذريو - پويون - آخرين. اڳيون - اڳوٽو - مهنديون (وقت). ڏنو (مهينو). پر (سال).

● گذشته ۽ گذشتهُ: ظرف. (ف. گذشته: گذريل). گذريل - گذري ويل - ماضي - اڳوٽو - هليل - ختم ٿي ويل - اڳيون - سابق (وقت). پٽيان - بعد.

● گرُ ۽ گرُون: ث. (سن. ڪرجُور > ڪرجُوُ = ڪرنهن). بدن وغيره سان گڏ جميل مٽيُ - گندگي - مترُ - متي - ميرُ - ميراڻ - ميلُ - ميرائي - غلاظت (بٽ تي). چمڙيءَ جي بيماريءَ جو هڪ قسم - خارش - خارس - ڪرنڇين - ڪاڇي (انسان ڪي). جانور جي بيماري جو قسم (آٽ ۽ ڪتي وغيره ڪي ٿئي. (جهن ۾ سندن وار ڪسيُ وڃن) ڏڍ. (ت). هڪ يا ان کان وڌيڪ جبلن وارو ملڪ - جبل جو آڏوڪ يا اڏ پٽرو جبل - جابلو ملڪ - پهاڙي - ڪوهستان - چاپرو - جبل جو پاسو. (ڪ). پاڻ جي نديي ڏڳي. (ڪ). ڏوري جو اهو هنڌ جتي پاڻي بيهي وڃي. (ت).

▬ گرُ ونڻُ: سڃائي وڃي - گهر ۾ ڪجهه به نه هجڻ - جو ڪائي ٿيڻ.

● گيرُ: اسم خاص. حيدرآباد ۾ هڪ ذات جو نالو.

● گيرَ ۽ گيرونُ: ث. چاڪري - ٺهڻ - شيوا - خدمت. محنت. ڪٺهڻ - انڪار - ڪوٽناڻ - رڌي - نٽاءُ.

▬ گيرِ ڪرڻ: ڪٺهڻ ڪرڻ - انڪار ڪرڻ - نابري وارڻ. ضد ڪرڻ - هوڏ ٻڌڻ - تيسو ڪرڻ - هٺ ڪرڻ. غصو ڪرڻ - ناراض ٿيڻ - ڪاوڙجڻ - گهٽي بڪ ڪرڻ - ڪتي وانگر پوئٺ ڪرڻ - يخي هڻڻ - بکوات ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گُرُ وَنَڻُ: سڃائي ونڊي وڃڻ ـ گهر ۾ ڪجهه به نه هڻڻ ـ جوڪائي ٽيڻ.

● گُرُ: اسم خاص. حيدرآباد ۾ هڪ ذات جو نالو.

● گِرَ ۽ گِروُن (ت): ث. ريشو ـ گاڙو. ٻج جو هڪ قسم.

● گِرِ ۽ گِروُنُ: ث. خدمت ـ چاڪري ـ تَهُل ـ شيوا. محنت. گَهڻ ـ اِنڪار ـ گونڱاٽ ـ رَڏي.

ـ گِرِ ڪَرَنُ: گَهڻ ڪرڻ ـ انڪار ڪرڻ ـ نابري وارڻ. ضد ڪرڻ ـ هوڏ ٻڌڻ ـ تيسو ڪرڻ ـ هٺ ڪرڻ. غصو ڪرڻ ـ ناراض ٽيڻ ـ ڪاوڙجڻ ـ گهٽي بڪ ڪرڻ ـ ڪُتي وانگر پونڪ ڪرڻ ـ يڪي هڻڻ ـ بکوات ڪرڻ.

● گُرُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ٽرپارڪر ۾). ٿَنَ ـ پستان ـ ٻُبا (ت). (بلوچڪي).

"گُرُ انار عجيب سڃڻ دي باغان وچ ڪثرين" (قادن).

● گُرَ ۽ گُروُن: ث. آٽ جي بيماريءَ جو قسم (آٽ جي اڪ جي ٻلڪ اندران سوڄ ٿئي).

● گُرِ ۽ گُروُن (ڪ): ث. (ف. گور = ڪَڏَ) ڪتي وغيره جي ڏَرِ ـ ڪَڏَ ـ ڏَرِ ـ چُرَ ـ ڪُرَ ـ ڪوڏِ ـ ڪوپَ. سوئر مِرونءَ جي گور.

● گُرُ ۽ گُرَ: ذ. صفت. (سن. گُرُ = مرشد) مُرشد ـ هادي ـ راهه ڏيکاريندڙ. گُرُ ـ وڏو ـ اُستاد ـ راهبر ـ پادري ـ پوجاري ـ پروهت. رئيس ـ سردار ـ مُکي ـ ڏَرو ـ سَهندار ـ اڳوانُ ـ اڳواڻ. چُڻُ ـ ڳُٽ ـ سَر ـ نوڙي جي تند ـ تَندو ـ تيلو ـ گُرُ ـ واڻ. مڇيءَ جي آنيءَ جو هڪ پاسو ـ گُڻُ ـ گُرُ. غار ـ چُرُ ـ غَفا. نڙ وڃائڻ جو هڪ سُر ـ نڙ جي هڪ وَڃت. (ت). ڪريءَ مان ڪڍيل ڪير جو گُوهو ـ سيڙهه. نمونو ـ رواج ـ رسم ـ طريقو ـ ڍنگ. چالاڪيءَ جو رستو ـ قَنڊُ ـ انڪل. طعنو ـ ٽوڪ ـ مهڻو. (ت).

ـ گُرائيُ ۽ گُرائيُونُ: ث. گُروءَ جي رهڻ جي جڳهه جو نالو ـ گُروءَ جو آستان.

ـ گُرُ پائيُ ۽ گُرُ پائيُ: ذ. صفت. ساڳئي گُرُ وارو ـ هڪ مرشد جا چيلا ـ ساڳئي مرشد جو مُريد ـ پيرَ پائي.

ـ گُرُ پِيرُ زوُرُ هُنَڻُ: بچاءُ وارو پاسو هڻڻ ـ تمام وڏي مصيبت کان بچي وڃڻ ـ وڏي پُهچ وارو هڻڻ ـ هلندي وارو هڻڻ ـ قسمت جو ستارو زور هڻڻ.

ـ گُرُدُ وارو ۽ گُرُدُ وارا: ذ. صفت. هندن جي پُوجا پاٺ جي جاءِ ـ مَڙهي ـ ٽِڪاڻو ـ مندر ـ ڏرم سالا ـ گُروءَ جي رهڻ جي جاءِ ـ گُروءَ جو آستانُ.

ـ گُرُدُنَارو ۽ گُرُدُنَارا: ذ. صفت. ڏسو: "گُردُ وارو".

ـ گُرَ گُرُ: ث. مُرشد يا گُروءَ جي ڏنل جاڻ يا سکيا ـ پاٺي ـ گُروءَ جي هدايت ـ گُرواڻي.

ـ گُرُ گِيانُ ۽ گُرُ گِيانُ: ذ. مرشد جي نصيحت ـ آپديش ـ گُرواڻي ـ گُرگَم. پَند بزرگان ـ چڱن جي چوڻي ـ نصيحت ـ هدايت.

ـ گُرَ مُکُ ۽ گُرَ مُکَ: ث. گُروءَ جي وات مان نڪتل پوتر لفظ ـ مرشد جي ڳالهايل پاٺي. هڪ ولي جو نالو ـ گُرُ مُکِي.

ـ گُرَواڻيُ (ت): گُروءَ جي مُنهن (وات) مان نڪتل لفظ ـ گُرگِيان ـ گُرمُکُ ـ گُرگَم ـ پاٺي.

ـ گُرُهِيٽُو: هيٺي مرشد وارو ـ ڪم نصيب ـ ڪم بخت ـ نياڪو ـ نِدورو.

ـ گُرِيائيُ ۽ گُرِيائيُونُ: ث. گُرو نانڪ جي درٻار.

● گِراٽِ ۽ گِراٽُونُ: ث. پاڙي ـ گِرانٽ ـ چِيچ ۽ آگوٽي جي چوٽين وارو مفاصلو (هڪ هٽ ماپ ۾ ٻه گِرانون ٽين).

● گُراخَ (ڪ): ث. منهن ۽ نڙ ۾ گهُنج وجهي ڏنل تڙي ـ هُڏي.

● گِراڙِيُ ۽ گِراڙِيُونُ: ث. ڏاڳي ويڙهڻ لاءِ لوهه جو ريل ـ چَڪرو ـ چَرخو ـ چَرخي. چڪر ـ ڦيٿو ـ گِراڙي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گُراڙَ ع گُراڙون: ث. نندي ٻکري - ڇيلي - ٻَڇ - ٻهرو - آئيٽَ.

● گُراڙو ع گُراڙا: ذ. جانورن جي نندن سلڻ جو مُنيو - جانورن جي ٻچ جي مُوڙهي - سارين جي ٻچي جي ٻدل مُوڙهي. گُراڙو. پاڻي جي کيل گُرڙي - غُرغرو - گُرڙو. پيٽ مان وهندڙ وگ. (اسم خاص). جيت جو هڪ قسم (پاڻيءَ ۾ ٿئي). ڪين جهلڻ لاءِ ڪم ايندڙ ڪورين جو هڪ اوزار. نڙ - نڙانديءَ.

● گِراسڻ: اسم مصدر. ڪڙڪائڻ - ڪُٽڪُٽ - ڪُٽڪُٽ - گهٽڪڻ - ڪُٽڪڻ. ڪاڻي ڪپائي ڇڏڻ - هڙپ ڪرڻ - هضم ڪرڻ - گاهه وڍڻ - رُنڊَ ڪرڻ.

- گِراسُ ع گِراسَ: ذ. گِرهُ - نيوالو - ڪٽي - لُڏو - گِرنهن. ڪاچ - ڪاڏو - ڪائڻ - ڪيڻ - طعام - آهارُ - غذا - خوراڪ - قُوتُ - ماني - رسوئي - روٽي - چوڪ - چوڪو - گذران - خورش. سرڪار جي پاران انعام ملهيل زمين - جاگير. شهر - نتنگر.

- گِراسو ع گِراسا (ث): ذ. ڇپر يا گاهه کي وڍڻ جي مشين - اوزار جو هڪ قسم.

- گِرسيو ع گِراسيا (ث): ذ. ڦٽيل - چگو مڙس - اڳواڻ - سردار - مهندار - ڏُرو - ڏاڙو - مُکي - سر ڦٽينڊچُ.

گِرافُ ع گِرافَ: ذ. (انگ). ڪنهن تصوير يا شڪل کي ڏيل ليکن جا چَوڌاري نڪتل ڦٽو.

● گِراڪُ ع گِراڪَ: ذ. صفت. (سن. گاهڪ < گرهه = گِراهڪ = خريدار) خريدار - گِراهڪ - ٻُڪي - آسامي - ٽيٽي - آهتي - سودو وڻندڙ - خريد ڪندڙ - طلبگار - خواهشمان - واپار ڪندڙ. قبول منظور ڪندڙ - تسليم ڪندڙ. اخبار وغيره جو چندو ڏيندڙ - وڻندڙ - واپاري - گهورڙيو - قيري وارو. جهلي وڻندڙ - جهلينڊڙ - ڪٽندڙ. قُرينڊڙ.

- گِراڪِيُ ع گِراڪِيُ، گِراڪِيُونُ: ث. خريداري - گراهڪي - سودو - واپارُ - وڪرو - روخت - طلبگاري - گهُرَ - مانگ - طلب - ڏي وَٺَ.

- گِرامُ ع گِرامَ: ذ. (سن. گِرامُ = آواز). راڳ جي آوازن جو انداز يا ماپو - راڳ جي آٽڪ - ميٺو آواز (ڪرج گرام = آهستي آواز، مدم گرام = وچوارو آواز، نڪاد گِرام = ڏاڍيان وارو آواز). ڪوٽ - گام - گانءُ. (انگ). انگريزي دوائن جو ماپو - تور جو هڪ وزن.

- گِرامُ مُنِيُ ع گِرامُ مُنِيُ: ذ. صفت. ڪوٽ يا گام جو پريو مُڙس - مُکي - رئيس - ڦٽيل - چوڌري.

● گِرامَرُ ع گِرامَرَ: ذ. (انگ. گِرامر. سن. وياڪرڻ). ٻوليءَ کي صحيح پرکڻ جو علم - ٻوليءَ جي صحيح ڳالهائڻ جو علم - ٻوليءَ جو قاعدو - علم صرف نحو - وياڪرڻ - صرف و نحو - قواعد.

● گِرامَنُ: مصدر. (ف. گِرام > خرام = وڪ يا قدم). وڪ پرڻ - هلڻ - قدم کڻڻ. جئن "گرام مرين کس تي پَوَئي ڏاڪا ڏاڻ".

● گِرامِيُ: صفت. (ف. گِرامي = مُڪرم). مشهور - نالبرو - مُڪرم - بزرگ - معظم - سڳورو - ڀلارو - سعيدُ - نيڪ - مخدوم. پيارو - محبوب - وٽندڙ - مَرغوبُ - دلپسند - هردل عزيز. عزيز - رشتيدار - مائٽ - قريب - سڳو - ميٽ. مهانگو - آڪرو - گهري مُلهه وارو. وڏو - اعظم.

● گِرانُ: ذ. صفت. (ف. گِران = مشڪل). مُشڪل - دشوار - ڏکيو - اٽانگو - ڪٺن - ڪٺڻ. مهانگو - چرگنڊو - آڪرو - قيمتي - وڏي اڳهه وارو. گهڻ - پاري - وزني - بار وارو. دير هضم - گرو (ڪاڏو).

- گِرانِيُ ع گِرانِيُونُ: ث. مهانگائي - تيزي - آڪرائي. ڏکر - ڪوٽ - تنگي - اڻ لپائي - قحط - ڪال. ٿورائي - گهٽتائي - قلت - اٽاٽ - ڪٽمي. گهرائي - بوجو. مشڪلات - ڏکيائي - اهنجائي - تڪليف. (پيٽ ۾) پرتي - قبضيت - پَٽ پورائي - معموري - جوگيرُ.

● گِرانِ: اسم خاص. ڪوهستان ۾ پاڻيءَ جي تڙُ جو هڪ نالو.

● گِرانٹ ع گِرانٹُونُ: ث. هٿ جي آڱوٽي ڪان چيچ تائين مفاصلو - گِٽاٽ - گوڪون - ٻاهو - چاڙڪي - باڙي - گِراٽ - ٻاهيس - ٻالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ گيرانڙ مُنڙيو: گيرانڙ جيڏو - قد جو چوٽو - ٻند رو - ڪوتاھ قد - ٽينگٽو - ڊمڪو.

● گيرانڊرو ع گيرانڊرا (ل): ذ. ريڑھ پيڙھ - وھنوار ۾ چڪتاڻ - گيھل گينداڙ - قدو - رڌي - ڪھپي.

● گيرانڊو ع گيرانڊا (ت): ذ. آبشار جي ڪرڻ ڪري ھيٺ ٽيل ڪڏ (پاڻيءَ جي ڪرڻ واري جاءِ تي ڪڏ ناھي جنھن ۾ پاڻي ڪچ وقت تائين رھي جو ٻوءِ تڙ وانگر ڪم اچي). نديين ٻنين جو سيڙ جتي تڙ ھجي.

● گيرانءُ ع گيرانُ ءُ: ڳوٺ - ڳانءُ - واھڻ - ديھ - قصبو - دھقان.

▬ گيرانٽو: ڳونائو.

● گيراڻو ع گيراڻا: ذ. صفت. ڪپڙو آڻندڙ - ڪوري - آڻيو - جولاھو. ذات جو ھڪ قسم.

● گيراڻيُ: اسم خاص. ذات جو نالو (بگٽي بلوچن جو قبيلو).

● گيراھُ ع گيراھَ: . (سن. گيراسُ = گيرنھن). ڪاڌي جو اھو وزن جيڪو وات ۾ سولائيءَ سان چپاڙي سگھجي - ڳٽو - ڳٽي - لھو - لھوڙو - نيوالو - گيرھُ - لقمو - گيرنھن - گيراسُ - (مانيءَ جو) ٽُڪر.

▬ گيراھُ ڏيڻُ: ڳٽي ڏيڻ - ڳٽو ڏيڻ - گراس ڏيڻ - نيوالو ڏيڻ. ٽورو ڏرو ڏيڻ. پاڳي پائيوار ڪرڻ - ڏري سان ڏرو ڏيڻ - حقدار بنائڻ - تيار ڪرڻ. ناھي تيار ڪري ڏيڻ - حاضر ڪري ڏيڻ - موجود ڪري ڏيڻ. صاف ڪري ڏيڻ - پليل ڳالھ سمجھائڻ.

▬ گيراھيُ ع گيراھيُون (ت): صفت. نندو گيرانھن - ٽورو ڳٽو - نندو نوالو - گرانھڙو.

● گيراھڪَ ع گيراھڪَ: ذ. صفت. (سن. گرھ > گراھڪ - گيراڪ). گيراڪ - خريدار ٿيڻيُ - آھتي - سودو وٺندڙ - فروخت خريداري ڪندڙ - واپار ڪندڙ.

▬ گيراھڪيُ ع گيراھڪيُون: ث. وڪرو - فروخت - خريداري - گراڪي - خريدي.

● گَرَبُ ع گَرَبَ: ذ. (سن. گَرُو). مغروري - گھمنڊ - تڪبر - ھٺ - غرور - وڏائي - فخر - دماغ - ھُوءَ - شيخي - آڪڙ - سيٽ - ٽنب - ٽاءِ - دم - اغماض. مرڪ - ناز. ماڻو - لاڏ - انگل - آرو.

● گَرُباتُ ع گَرُباتَ (ت): ذ. چپن ۾ ڪجھ چوٽ واري حالت - ھوريان ڳالھائڻ - پُٽ پُٽ - پُٽ پُٽ - پٽڪارُ - پٽڪار - ميڙ ميڙ - سُريُرو - قُس قُس.

▬ گَرُباتُ ڪَرَڻُ: پٽ پٽ ڪرڻ - پُٽ پُٽ ڪرڻ - پٽڪات ڪرڻ - ميڙ ميڙ ڪرڻ - سُريُرو ڪرڻ.

● گَرُباسيُ ع گَرُباسيُون (ت): پلاڻ جي وچواري ڪاٺي - پلاڻ جي ڪٽنبن واري ڪاٺي.

● گَرُبيرو ع گَربَرا: ذ. سڄ جي گرمي - گھٽ - اوماھي - پُسٽ - آڪرس - آھرس - تپت - رونيو - ھڻ - آھير - تپش - تاوڙيُ - آگھٽُ - آگھُ.

● گَرُبٽيُ: اسم خاص. ول جو ھڪ قسم (جنھن جا ٻن پاڻيءَ جي مٽان رھن). (ن - ب).

● گَرُبَھُ ع گَرُبَھ: ذ. (ف) ھِلِيُ.

● گَرُبيُ ع گَرُبيُون: ث. ڪپڙي جو ھڪ قسم - ھٽ جي آڻيل زنانيُ سوسيُ.

● گَرُپُ ع گَرَپَ (ث): صفت. شاھوڪار - پئسي وارو - لکپتي - ڏنوان - مالياوند - غنيُ.

● گَرُپَتِ ع گَرُپَتَ (ل): ذ. تمام پڙو - رڙو - ھتلو - رب جھڙو - راڙو - گھربٽ (ڪاڏو).

● گَرُپُرُ: ذ. بيھودگي - اجايوواھيات ڳالھائڻ - بڪ بڪ - ٽرڙائي. گڙ ٻڙ - مونجھارو - رولو - بکيڙو - قيرو.

● گَرُپَرو ع گَرُپَرا. گھاٽو پاڻي.

● گِرُپَلُ ع گِرُپَلَ (ث): صفت. سکيو - آسودو.

● گَرُپُ ع گَرَپَ: ذ. (سن. گرپ = حمل). حمل - پيٽ - سنگھا - گرپتا - ڏُڪلائي - ڏُڪيائي - سنتان - اميدواري - گربڪڙائي. ڪوٽ - ڪڙھ - رحم - بچہ دان - آسڙان - گرپ آسڙان - گيھٽ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ ڪرُپُ ڪهيرائيڻ: پيٽ وارو ٻار ڪيرائڻ- حمل ڪيرائڻ- ٻار ڪيرائڻ.

▬ ڪرُپُ گهاٽيُ: ث. ٻار کي ڪيرائڻ لاءِ دوا جو هڪ قسم.

▬ ڪرُپڙِ ع ڪرِپٽِيُون: ث. پيٽ سان- پيٽ واري- آميدواري- گربَوَنٽيُ- ڪرُپٽي- حامله- ڏُکيُ.

▬ ڪرُپِٽِيُ ع ڪرُپِٽِيُون: ث. پيٽ واري- حامله- گربڻ- ڏُکي- بن جيئَنُ سان- ڳوڙهاري- دِلهُستي- آميدواري- گربونتي- ڪرَ ڪُڙائيُ.

▬ ڪرُپُوَتِيُ ع ڪرُپُوَتِيُون: ث. پيٽ سان- حامله- ڪرُپِٽيُ.

▬ ڪرُپُوَنتِيُ ع ڪرُپُوَنتِيُون: ث. پيٽ واري- پيٽ سان- حامله- ڪرُپٽي.

● ڪرُپُرو ع ڪرُپُرا: ذ. صفت. سڄ جي ڪرُمي- ڪاڙهو- گرمي- آپس- آهِر- رُکهه- گربرو- ٻُسٽ- آڪرس- کهٽ- آماهي.

● ڪرُپِيُ ع ڪرُپِيُون: ث. زناني سٽڻ جي ڪپڙي جو هڪ قسم- سُوسي (هٿ جي آڻيل).

● ڪرِتُ ع ڪرتَ: ذ. (سن. ڪدتال) هڪ ساز جو قسم- ساز وانگر وڄائڻ جي ڪم ايندڙ ٻه ڪاٺ جا ٽڪر- ڪڙتال.

● ڪرِتاڻَ ع ڪرِتاڻَ (ڪ): ذ. صفت. کهٽي ڪم ۾ مشغول- اوليل- آڙبل- مصروف- اوليو- اوڏيو (ڪم ۾). رُڌل- رُنيَتيلُ- ڪِرَتاڻُ- غلطان- ڪم ۾ غرق.

● ڪرَتُ ع ڪرَتَ: ذ. (سن. ڪرنتي = ڪُنڍ. ڪپڙي جي چڙي يا پتلاَ نڊَ ۾ پيسن پڌڻ جي ڪُنڊِ). ناٽي جي ڪوٽري- سمندر- همياٽي- ڪيڪ- نورو- پٿون. (ن- ب). پُسا- زر- ڏوکڙ- دولت- رقم- مايا- ڌن- ناٿو. مال- پدارٿ- شئي ٻئي- سامان- وٽ- ٽپڙتاڙي. سفر جو خرچ- راهه جو خرچ. سفر جو سامان- مسافري جو اسباب- مڌي. قيمت- بها- آگهه- دام- ملهه (جنهن سان ڪا شيءِ ڳهجي). چيلهه- ڪمر.

● ڪرُتُ ع ڪرُتَ (ل): ذ. صفت. جهجهو مالُ.

● ڪِرُنِ ع ڪِرُنُون: ث. بدن تي جميل متي ۽ پکهر جو ٽنهن- ٻاڦ ۽ جي تري ۾ جايل مٽي- بدن تي جايل مَرُ- ڪِيرٽ. ڪِرانٽ- بليس- ٻاڙي.

● ڪرُنَ ع ڪرُنُون (ت): ث. ضِدُ- هوڏُ- شِدَتَ.

● ڪرُنِ مارڻُ (ت): ضد ڪرڻ- هوڏ ڪرڻ- شدت ڪرڻ. تيسو ڪرڻ.

● ڪرَپُ: سُورُ. "هِيُ قَتُ اجان ڪرَپُ ڪندو".

● ڪرُجَ ع ڪرُجون (ڻ): گهرج- ضرورت- پرواه- غرض.

▬ ڪرُجُو ع ڪرُجا (ڻ): ذ. صفت. گهرج وارو- ضرورت وارو- گهرجائو- محتاج.

● ڪرُجُ ع ڪُرُجَ ذ. مٽي ۾ گولهي سان لوهه جو ڏَنڊو- ڪرزُ- چڙهيُ- چوبَ- لٺ- عصا. لوهه جي چهنبدار نوڪ سان لٺ- ڏقوُ- پالو- نيزو- بڙڇيُ.

▬ ڪرُجائيُ ع ڪرُجائيُ: ذ. صفت. گرز هٿندڙ- ڪرزائيُ. چوبدارُ- لڙيوُ- تيرانداز.

● ڪرُجُو ع ڪرُجا: هڪ بندوق جو قسم (اٺ تي ڪٽي هلجي). ڪرزو.

● ڪِرُجا ع ڪِرُجائُون: ث. (سن. گيُرجا= ديوَل). ڪرستانڻ جي عبادگاهه- ڪليسا- ديوَل (چرچ).

● ڪِرُجَڪ: اسم خاص. هڪ جاگير جو نالو. (رياست مڪران ۾ خاران جي نواب جي).

● ڪرِجَنُ: مصدر. (سن. گرجُ= گجگوڙ) گجگوڙ ڪرڻ- ڪِرجنا ڪرڻ- گجڪار ڪرڻ- گجڻ- رڙهات ڪرڻ- گوڙ ڪرڻ- شور ڪرڻ- ڪوڪو ڪرڻ- هُل ڪرڻ. ڪڙڪاٽُ ڪرڻ. ڏمچر مچائڻ- ساندائو مچائڻ.

● ڪرُجَ ع ڪرُجُون: ث. برسات جي وقت ڪڪرن جي ٽڪرجڻ جو آواز- گجڪار- گجگوڙ-

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

گوڙ ـ گرجنا ـ ڪَڙڪو ـ ڪَڙڪاٽُ ـ گجگار ـ گجگار ـ رڙهات ـ گوڙ. شينهن جي رَڙ ـ هاٿيءَ جي رَڙ ـ چنگهار.

ـ ڪَرُجِنا: ث. گجگوڙ ـ گوڙ ـ رڙهاتُ ـ ڪَڙڪاٽُ ـ ڪَڙڪو ـ گجگار ـ گرج ـ گجگار.

● ڪَرُجَنُ (ث): مصدر. رڙڻ جو قرجڻ.

ـ ڪَرِجهَ ۽ ڪَرِجهُونُ (ث): ث. پکيءَ جو هڪ قسم ـ ڪِجهَ.

● ڪَرَجهَ ۽ ڪَرَجهُونُ (ث): ث. قبر منجهه مُڙدي پورڻ لاءِ ناهيل چُرَ. سامَ.

● ڪَرُجِيُ: اسم خاص. جارجيا ملڪ جو رهاڪو.

● ڪَرُچِلُ ۽ ڪَرُچِلَ (ت): ذ. صفت. گهٽو ڪائيندڙ ـ پيٽوڙي ـ سَڇچي ـ پيٽي ـ پيٽير ـ چڙيُو ـ وڏي پيٽ وارو.

● ڪَرُڊُ ۽ ڪَرُڊَ: ث. (ف. ڪُرد = ميٽي) ميٽي ـ ڏوڙُ ـ غُبار ـ رَڪ ـ دُمڙ ـ ڏُڙڙ ـ ڏَس ـ لَٽ ـ بُسيڙ ـ خاڪ ـ دَڙَ ـ پٽي ـ وارِي ـ ريت.

"ڪهج مَ آڇا ڪيهه ڪَرُدَ پسي ڪنگن جي"
(سر آبري ـ شاهه).

● ڪِرُد ۽ ڪِرُدِ: ث. (ف. ڪِرُد = چوڌاري) چئواري ـ چئني طرفن ـ چوڌارُ ـ چڪَرُ ـ ڦيرو ـ گهمرو ـ آسپاس ـ چئو طرف ـ چئو گرد ـ چئو ڦير ـ گول. هيتان هُتان ـ هيڏانهن هوڏانهن ـ اڳيان پٺيان ـ جتان ڪتان. ڦيري وارو ـ چڪر وارو ـ گهُمري وارو ـ وَر وَ ڪَڙن وارو ـ پيچيدو.

ـ ڪِرُدِ آبُ ۽ ڪِرُدِ آبَ: ذ. صفت. (ف). پاڻيءَ جو گهيرو ـ چوڌاري قرند ٽي ـ ڪُنُ ـ پسُوَرُ ـ گرداوُ ـ سيڙ ـ پيرُ ـ اوڙاهُ.

ـ ڪِرُداڪِرُدِ: ذ. صفت. چوڌاري ـ چئوگرد ـ چئوڦير ـ چئوطرف ـ آسپاس ـ هيڏانهن هوڏانهن ـ چئني طرفن ـ چڪر وارو ـ ڦيري وارو ـ وَر وَ ڪَڙ ـ پيچيدو.

ـ ڪِرُدباد: ذ. (ف). هوا جو چڪر ـ واچُوڙو ـ باد گولو.

ـ ڪِرُدِماپُ ۽ ڪِرُدِماپَ: ذ. (ف). اوزار جو قسم.

ـ ڪِرُدِ راهَ ۽ ڪِرُدِ راهُونُ: ث. وات جي مٽي ـ رستي جي مٽي.

ـ ڪِرُدِ نَواحِيُ ۽ ڪِرُدِ نَواحِيُونُ: (ف). پسگردائي ـ ويجهڙائي ـ ويجهي ڇڪ ـ اوسو پاسو ـ آس پاس ـ اوري پَري ـ ويجهي ڇڪَ ـ شهر پورا. پاڙو ـ ويڙهو ـ محلو.

ـ ڪِرُدُو ۽ ڪِرُدا: ذ. (ف). گهيرو ـ ڦيرو ـ گهيل ـ چڪر ـ طولائي ـ گهُمرو ـ وَرُ ـ گولائي. سيني پاسن جو جوڙُ.

ـ ڪِرُدولو ۽ ڪِرُدولا (ث): واريءَ تي آٻتي سُٻتي آٽل پُٽل ـ آٽل ـ پاٽولي ـ پلٽيبازي ـ بازولي.

ـ ڪِرُدِيُ ۽ ڪِرُدِيُونُ: ث. (ف). ڦيرو ـ گرد ش ـ دوُرو ـ تبديل ـ چڪَرُ ـ ڦير ـ وَرُ ـ وَڪَرُ ـ ڦير ڦارُ ـ انقلاب ـ بادشاهه گردي ـ ڪرانتي.

● ڪَرُدَ ۽ ڪَرُدونُ: ث. نار ۾ ڪنگرين کي مالهه پڌڻ لاءِ نوڙيءَ ٽُڪر ـ پَنڌ.

● ڪَرُدُ ۽ ڪَرُدَ: ذ. صفت. پهلوان ـ پلوان ـ جنگي جوڌو ـ بهادر ـ سورهيه ـ سورمو ـ طاقت وارو ـ سگهارو. (ل ـ ق). طاقتمند ـ شير مڙس ـ پَٽلي ـ پَٽلبارو.

● ڪَرُدانَنُ: ڦيرَنُ ـ ڦيرائيڻُ ـ چڪَرُ ڪارائڻ ـ گهمائڻ ـ چورَنُ ـ پيرڻُ (چَرُخو) ـ معلوم ڪرڻ ـ واقف ٿيڻ ـ سمجهڻ ـ پروڙڻ.

ـ ڪَرُدانُ ۽ ڪَرُدانَ: ذ. گرامر ۾ فعل وغيره جو ڦيرو ـ ورُنُ ـ ڦيرو ـ گهمرو ـ وَتُ ـ وَڪَرُ ـ وَراڪوُ. پريشان ـ حيرانُ ـ مصيبت ۾ مبتلا.

ـ ڪَرُدائِنُ: قريُ آڇڻ ـ ڦيرو ڏيڻ. ڦيرائڻ ـ گهمائڻ ـ چڪر ڪارائڻ. معلوم ڪرڻ ـ واقف ٿيڻ ـ سمجهڻ ـ پروڙڻ.

● ڪَرُدَشِ ۽ ڪَرُدَشُونُ: ث. (ف. گردش = ڦيري). زماني جو ڦيرو ـ ڦيرو چڪر ـ وَڪَرُ ـ سَڪَرُ ـ دورُ ـ وَرُ ـ دوُرو ـ گهمرو ـ گرد ش ـ تغير ـ انقلابُ. ڪِرانتيُ ـ بادشاهه گردِيُ. (نار جو) گهيڙو ـ گيڙوُ. وارو وَيُ ـ وارُ ـ ادل بَدلُ. پريشاني ـ ڪم نصيبي ـ بدحالي ـ تڪليف.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گَرُدَشِ ۾ اچڻ: چڪر ۾ اچڻ ـ ڦيري ۾ اچڻ (قسمت جي). بدنصيبيءُ ۾ اچڻ ـ مصيبت ۾ اچڻ ـ دنيا جي لاهين چاڑهين ۾ اچڻ ـ پريشان حال ٿيڻ ـ کمبختيءَ ۾ ڦاسڻ.

ـ گَرُدَشِ ۾ هُجَڻُ: چڪرُ ۾ هُجڻ ـ ڦيري ۾ هجڻ (قسمت جي). مصيبت ۾ هجڻ ـ تڪليف ۾ هجڻ.

ـ گَرُدَشيءُ مَتحُورَ ۽ گَرُدشيءُ مَتحُورَ: ذ. صفت. ڏرتيءَ جي وچ وارو خيالي ٻُکوءُ (جنهن تي ڏرتيءُ ڦيرِي) ـ مَتحُورُ.

● گَرُدَنُ ۽ گَرُدَنَ، گَرُدَنُونُ: ذ. (ف. گردن = کَنڈُ). کَنڈُ ـ ڳچيءُ ـ سِسيءُ ـ نيڑيءُ ـ گلو ـ عنُقُ ـ مٿو ـ سِرُ.

● گَرُدَ ۽ گَردا: ذ. صفت. هڪ اوزار جو قسم. وڏيڪو اوزار ـ ڪاٺ ۾ سَلڻَ (ڪنگنُ) ڪيڻ جو اوزار ـ سيرائي.

● گَردوُ ۽ گردا: ذ. پيٽ ۾ اندر هڪ عضوي جو نالو ـ ٻُکيءُ ـ گڙدو.

ـ گَرُدِي جو سُوُرُ ۽ گَرُدِي جا سُوُرَ: ذ. صفت. ٻُکيءَ جو سورُ ـ گڙدي جو سور ـ گڙدي جي بيماري.

● گَرُدُونُ: ذ. (ف. گردون = آسمان) آسمان ـ فلڪ ـ گگنُ ـ چَترخُ ـ آڪاسُ ـ آبُ.

● گَرَدِيءُ ۽ گَرُدِيُونُ: ث. ڏارُو ـ چَڪو ـ گهوڙيءُ ـ داءُ. ڏَلائيءُ ـ علحدگي ـ جدائيءُ ـ وڇوڙو ـ الڳ. تڪليف ـ دِقَتَ ـ ڪساروُ ـ خفُو.

● گَرُدِيوُ ۽ گَرُدِيا (ث): ذ. صفت. ٻُڌو ـ پيرسَنُ ـ پيُرَ مردُ ـ پيُرُ ـ جهورُ ـ پوڙهو ـ وڏي عمر وارو.

● گَرِرُوُ: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گَرَڙَ: اسم خاص. ذات جو هڪ قسم.

● گَرَڙُ ۽ گَرَڙَ: ذ. سوُراخ ـ ٽُنڊگُ ـ پيرُ ـ سُلاخُ ـ هرگهلُ ـ گهٽپُ ـ کٽپُ ـ ڏَرُ. (ڏ). گَرُهڙُ.

● گَرُڙُ ۽ گَرُڙَ: ذ. (من. گرڙ. ف. عنقا پکي) هڪ تمام وڏي قد جو پکيءُ ـ ڏَنِ چڙِي ـ هندن جي عقيدي موجب وِشنو اوتارُ جي سواري جو پکي ـ وشنو مهراج جي گاڏيءَ جو نالو. سيرَن جيڏي هيڪَ پکيءَ جو قسمُ ـ گونهن خورُ. هڪ قسم جي جهنگلي وَلَ جو قَرُ ـ گَرُڙ وَل. جو قَرُ (مرچ کان کجهه نندو ٿئي)

"گَرُڙَ گوسائٽا ٽيا گهاتا،
گَڏَرُ جينِيُن جو گرڙ متي"
(سانوڻ).

ـ گَرُڙُ پُران: اسم خاص. هندن جي پُستڪُ جو نالو (جو هندو ماڻهو جي مرڻ بعد پڙهيو وڃي).

ـ گَرُڙُ پکيءُ: اسم خاص. ڏسو گَرُڙُ.

● گَرُڙُ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● گَرَڙاتُ ۽ گَرُڙاتَ: ذ. گوڙ ـ گجگوڙ ـ نڙي جي گهُنجڻ سان نڪرندڙ آواز ـ گَرُڙاتُ.

● گَرُڙاتُ ۽ گَرُڙاتَ (ل): ذ. پيٽ ۾ آنڊن جو وٽ سٽ ـ پيٽ ۾ آنڊن جي ڊڙ ڊڙ ـ ٻڙ ٻڙ جو آواز ـ نڙي جي گهُنجڻ ڪري نڪرندڙ آواز. گوڙ ـ گجگوڙ ـ وڏو آواز ـ گجڪار ـ وڙهاٽ. ڦيٽي وغيره جو آواز ـ گهرڙ گهرڙ.

● گَرُڙالُ (ل): هڪ جهنگلي وَل جو قسم (گولاڙي ول جهڙي، جنهن جا ٻَن سنهڙا جار جهڙا ۽ اڪثر چارين جي پر ۾ ٽئي).

● گَرِڙوُ ۽ گَرِڙا: ذ. صفت. گَري جو اسم تصغير ـ ميٽيءَ وارو ـ گَروُ ـ گدلو ـ ميرانجهڙو ـ ميراڻ تي مائل ـ ميرو. چوپائي مال جي چمڙي تي ٽيندڙ هڪ بيماريءَ جو قسم ـ (سڄيءَ چمڙيءَ جا وار ڪُسي وڃن) گَرُ.

● گَرُڙو ۽ گَرُڙا: ذ. صفت. (سن. گدير = گَرڙي) وات کي صاف ڪرڻ لاءِ وات ۾ جهليل پاڻي ـ وڏي گرڙي ـ غُرارو ـ ڪُلِي ـ ڪَوَلَ ـ گُلڙي ـ گَروڙي ـ گَلوڙي ـ غرغرو. پيٽ سان وات رستي نڪتل آلَنِي يا قيءِ.

● گَرِڙيُ بوُرَ (ت): ث. هڪ مهينن جو قسم (جنهن جو مٿو، جاڙي، پيٽُ، پيرُ ۽ پُڇُ اڇو هجي).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گُرڙِيءُ ۽ گُرڙِيُونُ: ث. گُرڙي جو مؤنث ـ وات ۾ صفائيءَ لاءِ پاڻي وجهي غُرغُر يا گُڙگُڙ ڪري ٻاهر ڪڍڻ واري حالت ـ گُلڙي ـ گُرڙي ـ گُلوڙي ـ گُرگُرو.

ـ گُرڙِيءُ ڪتڑَنُ: ماني وغيره کاڌي کان اڳ يا پوءِ پاڻيءَ سان وات صفا ڪرڻ ـ وات مان پاڻي هارڻ ـ ڪُلِي ڪرڻ ـ گُروڙي ڪرڻ.

● گُرڙَ ۽ گُرڙَ: ذ. (ف. گُرڙُ) هڪ هٿيار جو قسم ـ جنگي اوزار ـ لوهي پالو ـ گُرج ـ پاري هٿيار ـ ڳورو هٿيار. اسفنديار جي سڳي پاءُ جو نالو.

● گُرڙَ (ث): ذ. پيرن جي ٽڪڙي وڃڻ جو آونهو زمين تي ٽيل نشان.

● گيرِ سُتُ (ل): ذ. صفت. بدڪار. درڪارُ دنيا. گرفتار ـ قاتل.

ـ گيرِ سُتُ آشِرَمُ: ذ. ڪُٽنبي ماڻهوءَ جي حالت ـ ٻچڙيوال ـ ماڻهوءَ جي جاه.

ـ گيرِ سُتُ ڏَرَمُ: ذ. صفت. گرهستي ـ دنيوي ڏي وڻ ـ دنيوي وات ـ سنساري يا ڪٽنبي رستو يا زندگي.

ـ گيرِ سُتِيُ ۽ گيرِ سُتِيُ: ذ. صفت. دنيا سان لاڳاپيل ـ زماني سان ڦيرڦار ـ سنساري ـ دنيوي ـ گرهستي ـ گهروارو ـ زال وارو ـ ٻچڙيوال ـ اولادي. نفس جو ـ نفسي ـ نفس جو مريد.

● گُرُسِياڻِيُ: اسم خاص. هندن ۾ هڪ ذات جو نالو (هندن جي تاريخ).

● گَرِشُ ۽ گَرِشَ (ت): ذ. نقد ـ روڪڙ. اسباب ـ سامان ـ مال ـ مڈي ـ ٽپڙ ٽاڙي.

● گيرِ فتُ ۽ گيرِ فتُونُ: ث. (ف. گرفتن = پڪڙڻ) ڪنهن کي جهلڻ يا پڪڙڻ واري حالت ـ وَڻِ ـ پڪڙ ـ جهلَ ـ قبضو ـ قيد ـ سُٽ ـ چنبو.

ـ گيرِ فتُارُ ۽ گيرِ فتُارَ: ذ. صفت. قبضي ۾ آندل ـ هٿ ڪيل ـ جهليل ـ پڪڙيلُ ـ ورتل ـ قاتل ـ قابو ٿيل ـ قيد ٿيل ـ جڪڙيل ـ ٻڌل ـ سوگهو ـ مضبوط ـ سُڪ. جيتيل ـ ماري مات ڪيل ـ قبضي ۾ ڪيل. اڙيل ـ سُنجهيل ـ ڪنڊيل ـ ڪيٽل ـ ٻُڌل ـ گيرتان ـ گنتسل ـ غلطان ـ متگن ـ لِينُ ـ رَتلُ (مصيبت ۾).

ـ گيرِ فتُارُ ٿيڻَنُ: قبضي ۾ اچڻ ـ قيد ٿيڻ ـ ٻڌجڻ ـ جهلجڻ ـ پڪڙجڻ ـ وڃجڻ ـ قابو ٿيڻ ـ سوگهو ٿيڻ ـ مضبوط ٿيڻ ـ سُڪ ٿيڻ ـ قبضي ۾ ٿيڻ. گيرتان ٿيڻ ـ گنتل هجڻ ـ رُڌل رهڻ ـ غلطان ٿيڻ ـ متحو ٿيڻ. عاشق ٿيڻ ـ فريفته ٿيڻ ـ متفتون ٿيڻ ـ چريو ٿيڻ ـ حيران ٿيڻ (ڪنهن جي عشق ۾).

ـ گيرِ فتُارُ ڪرڻُ: قيد ڪرڻ ـ قبضي ۾ ڪرڻ ـ وَڻڻ ـ پڪڙڻ ـ جهلڻ ـ ٻڌڻ ـ قاسائڻ ـ قابو ڪرڻ ـ سوگهو ڪرڻ ـ بند ڪرڻ ـ وِڪوڙڻ.

ـ گيرِ فتُارِيُ ۽ گيرِ فتُارِيُونُ: ث. پڪڙ واري حالت ـ نظربندي ـ وَڻَ ـ ٻڌَ ـ بندش ـ پڪڙ ـ روڪ ـ گرفت. بڌڻ ـ قيد. مُونجهارو ـ جنجال ـ حيراني ـ پريشاني ـ مُونجهه. سوڙهه.

● گُرُڦوُ ۽ گُرُڦَ: ذ. هڪ هوتيءَ جو قسم ـ هڪ هوڙي (هوتي) جو نالو (جنهن جا پَن سياري ۾ سرديءَ جي اثر کان ڪنهن ڪوٽريءَ ۾ وڃهي سيکي چاتيءَ ۽ پاسن وغيره تي ٽاڪورجن).

● گَرُڪُ ۽ گُرُڪَ: ڏ. صفت. (ع. غَرق = ٻُڏل) غرق ـ ٻُڏل ـ گيرتانُ ـ غلطانُ ـ گنتلُ (ڪنهن به خيال ۾). قاتل ـ ورتل ـ گرفتار ٿيل.

ـ گُرُڪُ ٿيڻَنُ: غرق ٿيڻ ـ گيرتان ٿيڻ ـ غلطان ٿيڻ ـ ٻُڏل رهڻ (ڪنهن غم يا خيال ۾).

ـ گُرُڪوُرُ ۽ گُرُڪوُرَ: ذ. گُمُ ـ غرق ـ ٻُڏل ـ غلطان.

● گُرُڪارُ ۽ گُرُڪارَ: ذ. صفت. منهن ۾ گهُنبُ ـ وَرُ ـ گهُنج.

● گُرُڪاڻِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (لاشاري بلوچن جو هڪ قبيلو [ت]).

● گيرِ ڪتَنُ: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ شهر جو نالو.

● گُرُڪتَنُ (ت): مصدر. بيمار ٿيڻ ـ اگهو ٿيڻ ـ لڳو ٿيڻ ـ مَرض ۾ وڃڻ.

● گيرِ ڪيڻُ: اسم خاص. تعلقي ٽُل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گُرَکيڙ: اسم خاص. تعلقي سيهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گُرڪَڻُ: مصدر. گُڙڪڻ. ڪُتي وغيره جو ماٺهوءَ کي ڏسي هوريان هوريان آواز ڪرڻ- گُڙڻ- ڪُتي جو آهستي پونکڻ- پوڪ ڪرڻ. گوڙ ڪرڻ- گجگوڙ ڪرڻ.

● گُرَکنڍُ: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گُرِڪيٽُ (ت): اسم خاص. وڏي واهه مان نڪتل نندو نالو. ڪڙيو- نالي.

● گُرِڪيٽُ: اسم خاص. منچر ڏنڊ تي هڪ شهر جو نالو.

● گُرِڪيٽِي ۽ گُرِڪيٽيُونُ: ث. پاڻيءَ ۾ ٻيدا ٿيندڙ هڪ ٻوٽي جو قسم- نيلوفر- ڪنول گُل- ڪنول ڳٽو- پَٻُڙ.

● گُرُڪو ۽ گُرُڪا: ذ. جنڊ جي هلڻ جو آواز- گهرڪو. (ڪ). ٻاڏو

" هت جهڙڪلري جهام وهي،
جت گرڪن هٽن گهنڊ"
(ٻيلا).

● گُرُڪيِ: اسم خاص. تعلقي ننگرپارکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گُرُڪ ۽ گُرُڪَ (ت): ذ. صفت. وڏو ٽُنگ- هرگهل- ڳُڙڪو- ڏَرڙ- سوراخ.

- گُرُڪو ۽ گُرُڪا (ت): ذ. صفت. سوراخ- ٽُنگ- ڳُڙڪو- گُرڪ- پيرگهل- ڏَرڙ.

● گُرُگ ۽ گُرُگ: ذ. اسم. (ف. گُرگ = بگهڙ) هڪ مشهور خونخوار جانور جو نالو- بگهڙ- بگهيڙ- بگهاڙ- ناهَرُ. (صفت). حرفتي- ترياڪ- اُستاد- ٽَڪُ- چتلي- چلتو پرزو. (جانور) اُٺ تي چڙهي هرڻ جي شڪار ڪرڻ جو هڪ نمونو (اُٺ جي مَٿار سنهي لٺڙي ۾ ٻڌي، سُوار ۽ توبچي ٻڌي ان جي لِڪَ ۾ شڪار ڪن).

● گُرُگ شِڪارُ: ذ. هڪ شڪار جو قسم- اُٺ تي چڙهي شڪار ڪرڻ جو نمونو.

- گُرُگ شِڪاريُ ۽ گُرُگ شِڪاريُ: ذ. صفت. اُٺ تي چڙهي شڪار ڪندڙ. حرفت سان شڪار ڪندڙ- شڪار ڪرڻ جو ڪيڏاري- اُٺ تي سان شڪار ڪندڙ- ڪيڏاري. توبچي.

● گِرُگتُ ۽ گِرُگتُ: اسم خاص. هڪ جيوَ جو نالو- ساندو. قرندڙ گهرندڙ ماٺهو- قرٽو گهرٽو- سودائي.

● گِرِ گِرِ ۽ گِرِ گِرونُ: ث. ڪِرڪِر- جهرجهر- ڪنجهڪر- گهٽپي- ڪُرُڪُرُ- ڪِروڙُ- ڪِلڪِل. لُڙُ- جهيڙو- رڳڙو- ڏڙو- فساد- ڪنجهڪو- ڪنجهڪار- چنگهڪار- چنگهه.

- گِرِگِرِ ڪَرَڻُ: ڪِلڪِل ڪرڻ- گهٽپي ڪرڻ- ڪُرڪُر ڪرڻ- جهرجهر ڪرڻ. لُڙُ ڪرڻ- جهيڙو ڪرڻ- جهڳڙو ڪرڻ.

● گُرِگُرِ ۽ گُرِگُرِ: ذ. (من. گهُرگهُر) پيٽ ۾ گهمرن پوڻ جو آواز- گڙڪاٽ- ڏُوڪاٽ- گڙڪو- ٻُوڪاٽُ- ڏُريُر. گهٽپي- ڪِلڪِل- ڪُرڪُر.

- گُرُگُرُ ڪَرَڻُ: آهستي آواز ڪرڻ- هوريان ڳالهائڻ- گهُرگهُر ڪرڻ- پُٽڪڻ- چپن ۾ ڳالهائڻ. گهپي ڪرڻ- ڪِل ڪِل ڪرڻ- ڪُرڪُر ڪرڻ.

● گُرُگُلُ: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو. (ن- ب).

● گُرُگِلوُ ۽ گُرُگِلا: ذ. هڪ اناج جو قسم- جوئر (جنهن جو سنگ تمام ڳوڙهو ۽ رنگ ميرانجهڙو ٿئي). هڪ ذات جو نالو (هندن ۾ گهٽ ذات جو)- ٻَڙو. دوا ٺاهيندڙ- دوا ملائيندڙ- دوا سازُ- هڪ مڇيءَ جو قسم (ڪارو). (ث. گُرگُلي ۽ گُرگُليُون). (ت). ڪچهري- ساٿ- ٽولو- ميڙ- سنگت.

- گُرگِلوُ ڪِيَڻُ (ت): زور وڻڻ. جهيڙو ڪرڻ.

● گُرُگِيليُ: اسم خاص. حُقي جو هڪ قسم. گُرگِيلي قوم جي عورت. (شرت).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گرگٹاڑي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (بلوچن جو هڪ قبيلو).
● گرگو: اسم خاص. مڇيءَ جو هڪ قسم.
● گرگهينج: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● گرگهيچ: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گرگهجا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● گرگهچ (ٿ): اسم خاص. ٿر ۾ مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.
● گرگير (ٿ): اسم خاص. ٿر ۾ مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.
● گرگهلو ۽ گرگهيلا: ذ. صفت. وڪرو- گرگيلو- موڪرو- ڪشادو. لالچ- لٻ- ڏتار- ڏت- چٽ- ريب- چڙهو- پرلوپن- ڪلٽو- ڏاڙ- ٽل. ڏوڪو- فريب.
■ گرگهليءَ ۽ گرگهليئون: ث. موڪريءَ- ويڪريءَ- ڪشاديءَ- گرگيليءَ. لالچ- لٻ- ڏتار- ڏت- چٽ- ريب- چاڙهو- پرلوپن- ڪلٽو- ڏاڙ- ٽل. ڏوڪو- فريب- ٺڳي- دغا- متڪر- ڦندُ- دولاب.
● گرمُ ۽ گرم: ذ. صفت. (سن. گھرم= کوسو). جوش آيل- ڪوسو- تتو- تپيل- گرماش وارو- سهيڪ وارو- ہاڻيل- گرمائو- ہاھ جهڙو. آتساهي- حبائتو- پُر محبت. تپائو- چيڙاڪ- جوشيلو- چٽڪي- تيز مزاج- ڪيروڌي- چڙٻو- تامشي- جوش پريو- ڏمُرائتو- پڙڪايل- جوش ڏيارل- غصيل- ناراض- ڪاوڙيل- غصي وارو. مڱڻ- خمار يل. ٽيکو- ڪڙو- ڪاوڙو. تيز- آتشي. چهل پهل واري (بزار). تازو پکل (کاڌ وغيره).
■ گرماگرم: ذ. صفت. خوب تتل- تمام کوسو- هڪدم گرم- تاوٽي آيل- تپي لال ٽيل. ڪاوڙ وارو- غصي وارو. تاز ۽ تازي (خبر)- تازو پکل (کاڌو).
■ گرمائي: مصدر. کوسو ڪرڻ- گرم ڪرڻ- تپائڻ. کوسو ٿيڻ- تپڻ- گرم ٿيڻ. جوش ۾ اچڻ- ڪروڌ ڪرڻ- ناراض ٿيڻ- ڪاوڙ ڪرڻ- غصي ۾ اچڻ- چڙڻ- غصي ۾ پرجڻ.
■ گرمائو ۽ گرمائوه: ذ. صفت. گرم- کوسو- سهيڪيل- تپايل- تتل- جوش آيل- ہاڻيل- گرم ڪيل.
■ گرم ٿيڻ: مصدر. تپڻ- کوسو ٿيڻ- جلڻ- سڙڻ- ٻچڻ- ٻچرڻ. ڪاوڙجڻ- تيز ٿيڻ- بگڙڻ- طيش ۾ اچڻ- ڪروڌ ۾ پرجڻ- غصي ۾ ٿيڻ- ناراض ٿيڻ- غضبناڪ ٿيڻ- چڙڻ.
■ گرم ہاڻي: ذ. صفت. تتل ہاڻي- کوسو ہاڻي- جوش ڏنل ہاڻي- آبارل ہاڻي. متني- ذات- ويڙهه- نطفو.
■ گرم جوشي ۽ گرم جوشيون: ث. (ف) سرگرمي- ولولو- جوش- آتساهه- چاهه- چاهت- تندهي- شوق. سعي- ڪوشش- سعبو- ادم- آورچائي- محنت- جفاڪشي.
■ گرم سرد: ذ. صفت. (ف). تتو تڏو- نيم گرم- ٿڌو سوڙو- کوسو تڏو- آڏ گرم- سهڻستهندو. نرم سخت. نيڪ بد- چگو متو- خراب سٺو. زماني جي گردش- زماني جو دک سک- زماني جي تکليف ۽ خوشي- راحت ۽ مصيبت. شاهوڪاري ۽ مسڪيني- غريبي ۽ اميري.
■ گرم سرد ڏسڻ: ڏک سک ڏسڻ- راحت مصيبت ڏسڻ- شاهوڪاري ۽ غريبي ڏسڻ- لاڙا چاڙها ڏسڻ (زماني جا). تجربو حاصل ڪرڻ- آزمودو پرائڻ.
■ گرم ڪرڻ: تپائڻ- کوسو ڪرڻ- ڪاڙهڻ- ہاھ تي رکڻ- گرمي ڏيڻ- جوش ڏيڻ- ہاھ ڏيڻ. پڙڪائڻ- ڪاوڙ ڏيارڻ- تيز ڪرڻ- جوش ڏيارڻ- چيڙائڻ- ناراض ڪرڻ- غصي ۾ پرڻ- ہير ڪرڻ.
■ گرم گيلا ڪرڻ: جوش پيدا ڪرڻ واري شڪايت ڪرڻ- تمام گهٽو ٻڌڻ- حد کان زياده توهين ڪرڻ- تمام گهٽي بي عزتي ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

■ گرمي ع گرميون: ث. کوساڻ-تپت-تابش-تئ-گرمايش-کوسائي-حرارت-تئوءُ-تاڙي-تپش-تاءُ-سيڪ. تپرس-جوش-جذبو-غصو-کاوڙ-ڏمر-ڪروڌ-وڌون-چوپ-ڪوپ-ناراضگي-غضب-قهر-بخيلي-چڙ. گرم هوا-لُڪ-لُوهه. خفت-شوق-موهه-آتساهه-چاهه-چاهت-تندهي. جماع جي خواهش-شهوت-قوت باهه. عشق-پيار-محبت-قرب-ساڙو-جلن-پچر-پچ-پوسر. اونهاري جي موسم-سخت ڏينهن-آرهڙ. جسم ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ بيماري-پرميل-سوزاڪ-آتشڪ-بادفرنگ.

■ گرمي ٿيڻ: تپش ٿيڻ-ڪاڙهو ٿيڻ-اڙنگ ٿيڻ-آهٽ ٿيڻ-تپت ٿيڻ. دل منجهن-ساهه گهٽجڻ. جماع جي خواهش ٿيڻ-جماع جو غلبو ٿيڻ-شهوت ٿيڻ-حرص ٿيڻ.

■ گرميءَ جو درجو: حرارت جو درجو-تپت جو ڊاڪو-گرمائش جو طبقو.

■ گرمي چنڊن: ڪاوڙ چنڊن-جوش چنڊن-غصو لاهڻ-چڙ ڪيڻ-ناراضگي دور ڪرڻ-ڪروڌ لاهڻ. بدلو وٺڻ-عيوضو وٺڻ-دلجو خار پورو ڪرڻ-سزا ڏيڻ-دل ٺارڻ-راضي ٿيڻ-خوش ٿيڻ. شهوت لاهڻ-جماع ڪرڻ-جماع جي خواهش پوري ڪرڻ-پوڳ ڪرڻ-حرص پورو ڪرڻ.

■ گرمي ستڙي سهڻ: ڏک سُک ۾ صبر ڪرڻ-راحت ۽ مصيبت ۾ هڪجهڙو هجڻ-زماني جون لاهيون چاڑهيون برداشت ڪرڻ-زماني جا اولا واءِ سولا واءِ سهي وڃڻ.

■ گرمي ستڙي هڻڻ: ڏک سک هجڻ-سڀائين هڪ جهڙو نه هڻڻ-سڄ ۾ پاڇا هجڻ-ڏکن پڻيان سک ۽ سکن پڻيان ڏک هجڻ.

■ گرمي ستڙي ۾ ڪٿهي ٺرڻ: ڏک سک ۾ سخت پورهيو ڪرڻ-هر موسم ۾ مصيبت ۾ هجڻ-ٽڏي ڪومي ڏي نه نهارڻ-سخت تڪليفون برداشت ڪرڻ-هر وقت مصيبت مٿي تي ڪڻڻ-آهنج ايذاءُ سر تي سهڻ-بارهوئي سخت محنت ڪرڻ-جفاڪشي ڪري وقت پاس ڪرڻ.

● گرمالوءُ ع گرمالا: راڳي ڏيڻ جي ڪم ايندڙ هڪ رازڪو اوزار-مارو (هي ڪاٺ جو ٺهيل، ڇهن انچن ڪان ۾ فوٽن تاءِ ڏگهو، ٻي انچ موڪرو، هڪ پاسو موڪرو ٻيو پاسو سوڙهو، سيمنٽ جي لنبائي لاءِ ڪم اچي). (ن-ب).

● گرمائي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر ڪراچي ۽ ڪنبر تعلقي ۾).

● گرميتءُ ع گرميتَ: ذ. (انگ: ڪميت) هڪ واڄڪي اوزار جو نالو-ڪاٺ ۾ سٽل ۽ سوراخ ڪيڻ جو اوزار-پيچدار سيرائي-برمو.

● گرمير: سُنجهيلَ ڳالهه-وَڻُ سَتُ واري ڳالهه.

● گرمڪي ع گرمڪيون: ث. گرو جهي وات مان نڪتل بولي-آها پولي جيڪا مرشد ڳالهائي. هندن جو پاڪ ڪتاب-شاستر. مرشد جي ڏنل هدايت-نصيحت.

● گرنار: اسم خاص. رياست جهونا ڳڙهه ۾ هڪ ٽڪريءَ تي شهر ۽ قلعي جو نالو:

"ٻيلي ۽ گرنار، آلو گنڊگا جرَ جڪرو"

(شاه بلاول).

(جتهي راجا راءِ ڊياچ جو تخت گاهه هو ۽ هيءَ هندن جي پاڪ جاءِ ۽ آهي، جتي هندو تيرٿ ڪرڻ لاءِ وڃن). تعلقي گهوڙا بازي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

■ گرناري ع گرناري: صفت. گرنار جو رهاڪو-گرنار وارو-گرنار جو باشندو.

■ گرناري جوڳي: ذ. صفت. فقيرن جو هڪ قسم-گرنار تان تيرٿ ڪري موٽيل فقير.

● گرنارو ع گرنارا: ٻڙيءَ جو هڪ عضو. فرش جي ٻاڦ جي نڪال لاءِ ٺهيل موري-نارو-نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گرنٿ ۽ گرنٿ: ذ. (سن. گرنٿ = ڪتاب) سکن جو مقدس ڪتاب - گرونانڪ صاحب جي چيل ٻاڻي - سکن جو ڏرمي ڪتاب - پوٿي - شاستر. پاڪ لکيت. ڪتاب - پستڪ - ديوان - تصنيف - رسالو.

- گرنٿڪار ۽ گرنٿڪار: ذ. صفت. گرنٿ جي علم جو ڄاڻو - شاستر جو ڄاڻو - روزانو گرنٿ جي پوڄا ڪندڙ - وڳياني - وڳيانڪ - پنڊت - مها پرش - علمائتو - حڪمتي - علمي.

- گرنٿي ۽ گرنٿي: ذ. صفت. روزانو گرنٿ ڪتاب جو دور ڪندڙ - روزانو گرنٿ جي پوڄا پاٺ ڪندڙ - گرنٿڪار.

● گرنڌو ۽ گرنڌو (ٿ): ذ. ڪنڌي جي وڻ جو بگڙيل ڦٽو - ڪريل سنگڙي (ڪنڌي جي وڻ ۾ سنگرين جي بدران سوهارين وانگر ڦٽر ٿئي).

● گرنڌي ۽ گرنڌيون (ٿ): ث. آلي يا سڪي ڪاڻي ۾ ڳنڍ - اک.

● گرنگ: اسم خاص. پير شاهه جي ويجهو هڪ ويران مڪان جو نالو.

● گرنو ۽ گرنا (ٿ): ذ. دلهي يا متڙ جي منهن تي پاڻي ڇاڻڻ يا کير وغيره ڇاڻڻ لاءِ صاف ۽ سنهي اڇڙي ٽڪر - صافو.

● گرنو ۽ گرنا (ٿ): مٽي جو ٺهيل اڌ ڦرتن، جنهن تي دلا پٽي رکجن - متڙ وغيره جي رکڻ لاءِ استعمال ٿيندڙ پڳل متڙ جي ڇڇي - گرني - گرڙ.

● گرنيو ۽ گرنيون: ث. متڙ، دلو وغيره رکڻ لاءِ ٽڪر جي ڪڻي وغيره جي ڇڇي پوڻ کان پوءِ، آن جي ڇڇي - گرنو - گرڙ. چاڪري - خدمت. محنت. گرفتاري. گپ.

● گنرن ۽ گنرٽيون: ث. ڏڍ - گهڇ - گپ - گهوڙ - گپ - چڪ - راڙو - راڦو - گارو - چڪڻ - چڪڙ.

● گنرن: مصدر. گپي پوڻ - گنري پوڻ - گپ - گپڙ - گپڙ (گپ ۾). قاسڻ - اڙڻ - اڙجي پوڻ - گهڙي پوڻ - اٽڪي پوڻ (مصيبت ۾). (زمين ۾) پيهي وڃڻ - ڏري پوڻ. (اسم خاص). هڪ پکيءَ جو بناوٽي نالو - گرڻ پکي - گرڙ پکي.

● گنرن ۽ گنرٽيون: ث. ٽڪر جي لوٽي وغيره جي ڇڇل ڇڇي، جنهن تي دلا، متڙ وغيره رکجن. ڪنو - گرنو - گرني. سج يا چند جو ونجڻ - گرهڻ ٿيڻ. (ٿ). نند ۾ ڪونڪهرا هڻڻ.

● گرن: مصدر. (سن. گهرڻ. آواز ڪرڻ) ڪتي جو آواز ڪرڻ - پونڪڻ - ٻهڻ - گيرت ڪرڻ. گير ڪرڻ - گهڙڪڻ - ڏاڙهڻ - گنر ڪرڻ. (ن - ب). پٽون پٽون ڪرڻ - بڪ بڪ ڪرڻ - اجائي يخي هڻڻ - ٽر ٽر ڪرڻ. ڪروڌ مچائڻ - گهپي ڪرڻ - ڪل ڪل ڪرڻ - جهڙجهڙ ڪرڻ. گنجڻ - گڙڻ - گوڙ ڪرڻ - گونرڻ. ٻيڙيءَ جو رسو ڇڪڻ - هوڪارڻ - گهيرڻ - گهلڻ. (گيريو - گيرندو - گيريل).

● گرن: مصدر. (سن. گهرڻ. ف. غريدن = گوڙ ڪرڻ) ڪتي جو ٻهڻ - پونڪڻ - گونرڻ - گهڙڪڻ - گير ڪرڻ - گيرڻ. ڇڙ پاڻڻ - ڇڙپڻ - ڇڙون ڪرڻ - گنجڻ. قرائڻ - جماع ڪرائڻ (رڍ کي). (اسم خاص). هڪ وڏو پکي - گرڙ پکي - سيمرغ.

● گرڙو ۽ گرڙا: ذ. آڏاڻي جو هڪ عضوو. پاڻي وغيره ڇاڻڻ لاءِ سنهون ڪپڙي ٽڪر - صافو. (ٿ).

● گرڙو ۽ گرڙا: ذ. صفت. سرائيءَ ۾ قرندڙ چرخي، جنهن تي رسو چڙهي - گول چڪرو - پوڙري - چرخو - چرخي - پوڻ. ٽوپيءَ جو ڪارب - قالب. (ت).

- گرڙي ۽ گرڙيون: ث. ڪپڙي ٿهڻ جو ڪارخانو - گرڙي - آڏاڻو. (انگ). ميل. ڪاٺ جو گول چڪرو، جنهن جي مدد سان ڪوهه مان پاڻي ڪڍجي. (ت) - چرخي. وڏو جنڊ - جانڊاهه - چڪي.

● گرو ۽ گرا: ذ. صفت. (سن. ڪرڙو = ميرو). گر واروگنر لڇل - ميرو - ڪنو -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

لڙو ـ ميرو ـ ڪچيرو ـ ڏوڙ پَڪَليو ـ سُلَيمُ ـ گنڊو ـ مِٽي ۽ هاڻو ـ غَليظُ ـ گندُلو. ڪوجهوُ ـ ڪنو ـ بدصورت ـ بَدشڪل ـ فاحش ـ بُڇڙو. خارش جي بيماريَ ۾ ورتلُ ـ خارشيُ ـ خارسيُ ـ ڪاڇي وارو ـ بَڪوُ. بيمارُ ـ روگِيُ ـ مَريضُ ـ آڳهُو. گهوڙي جي هڪ رنگ جو قِسمِ. مُرجهايل ـ ڪومايل ـ جهڪو ـ قِتل (رنگ). آنّ جو ڪَرو ـ ديرو. (ڪ). گهٽِيُن شين جو ميڙ ـ ڊِڳُ ـ ڍيرُ. (ڪ). گِڇِيُ ـ ڪنڊُ ـ ڪانڊُ ـ ڀانڊو.

■ ڪَرُو توڏوُ بَنجَنُ (ت): ذ. صفت. فسادي ٽِيڻ ـ اڌنگي هلت هلڻ. بيمارُ ٽِيڻ ـ روگي ٽِيڻ.

■ گرَوُشِڙوُ ع گَرُوُشِڙا ( ): گرِي جو اسمِ تصغير ـ گَرِڙوُ.

■ گَرو ڪَنڊجوُ ع گَرا ڪَنڊجا: ذ. صفت. تِڙِيُ تاميٽِيُ ـ ڪاڪَرُ ڪُوُڪَرُ ـ ڪَٿَڇَرُ ـ اوگهه سوگهه ـ شاهُ ڪَدا ـ امير فقيرُ ـ لُڇ لُڦَنگو.

● ڪَرُوُ ع گَرُوَ: ذ. اسمِ. گهُمَنڊُ ـ شيخِيُ ـ هَنُ ـ مغروري ـ ٿانءِ ـ ٽِنبُ ـ سِيٽَ ـ غُرور ـ تڪبُر ـ وڏاءُ ـ وڏائي ـ دِماغُ ـ وڏَنءُ ـ هُوءِ ـ دمِ ـ اِغماض ـ ڪِراڙُ ـ گِيربُ.

● گَرُوُ ع گُرُوُ: ذ. صفت. (سن. گُروُ= مُرشِدُ). مذهب جي وات ڏيڪاريندڙ ـ هندن جو مُرشد ـ سَٽَئين راهه ڏيڪاريندڙ ـ هدايت ڪندڙ ـ ڏرمِ سيکاريندڙ ـ سيکاريندڙ ـ سِڌي رستي تي آڻيندڙ ـ مُرشد ـ گُرُ ـ هادي ـ رهنما ـ پيشوا ـ اڳواڻ. رَهبَر ـ پادري. مُنِي ـ رِشي ـ گوسائين ـ ڪوسائين ـ مهنت ـ درويش ـ ڪامِلُ ـ بزرگ ـ عابد ـ زاهد ـ ساڌو. مُعَلِّمِ ـ سيکاريندڙ ـ ماستر ـ اُستادُ ـ پاڙهيندڙ ـ ميانُجيُ ـ مُلّانُ ـ اوجهو ـ آدِياڀَڪُ (مذهب يا ڏرمِ جو). وعظ ڪندڙ ـ ناصحُ ـ نصيحت ڪندڙ ـ وِياڪِياڻِيُ. مُڪيَ ـ پاسبانُ ـ محافظ ـ نِگهبانُ ـ رکپالُ ـ رکوالُ ـ راکو ـ ڪَترُ لاهوُ. هوشيارُ ـ چالاڪُ ـ گوهَرُ ـ ماهرُ فَنُ ـ نِپَڻُ ـ قابِلُ. لُڇَن جو سردارُ ـ چورن جو مهندارُ. گَنپير ـ هردوار ـ ديرينو ـ ڪانڊ وارو ـ صبر وارو. ڏُکيو ـ سخت ـ ڪَٺن ـ آڏانگو ـ دشوارُ ـ اوڪو ـ آولو. سرگرمِ ـ جوشيلو ـ آتساهِي ـ جوشائتو. تيز ـ تِکو ـ چُوهو. آمُلهُ ـ قيمتي ـ سُلهائتو ـ مانائتو ـ عزت وارو.

■ گَرُوُ چيلِيُ جو رِنُ: اسمِ خاص. سونميانِي (رياست لَس بيلي) ڪان چار ڪوهه ڪن پري هنگلاج واري رستي تي هڪ رِنُ جو نالو (جنهن ۾ هنگلاج ڏانهن ويندي آڇ وڳهي هڪ گَرُوُ ۽ چيلي جو موتُ ٿيو هو).

■ گَرُوُٹُپوٹو ع گروٹپوٹا: ذ. صفت. گَرُوُ جي پيڙهي ـ مرشد جوا ولاد يا پوئلڳ ـ گَرُوُ جو گادي نشين.

■ گَرُياڻِيُ ع گَرُياڻِيُونُ: ث. گَرُوءِ جو مؤنث ـ گَروءِ جي زال يا گَروءِ جي ڌِيءِ.

● گَرِ واريُ: اسمِ خاص. تعلقي ڪوڙِيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو ـ هڪ نئين جو نالو.

● گِروَاڻُ ع گِرُواڻ: ذ. گِرِ پِيانُ. نوڪرُ ـ خادِمُ.

● گَرُواڻو ع گَرواڻا (ث): ذ. گَڙ جي تمامِ چِيڙِ پَتِ ـ وت ـ چاشَ. سِنو ۽ چِڏو پَتُ ـ سِنو رهڙو.

● گَرُوُ پوتا: اسمِ خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر ڪراچي ۽ حيدرآباد ۾).

● گَروُڙ: اسمِ خاص. تعلقي پني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ گاهه جو قسمِ (آڪ وغيره ڪائين).

● گَروُڙَ ع گَروُڙُونُ: ث. مَست آڪ يا شينهن جو آواز ـ گوڙ ـ گجگوڙ ـ راڙ ـ رَڙ ـ وڏو آواز ـ گاج ـ گَرج ـ گَرجنا ـ گَجڪار.

■ گَروُڙَ ڪَرَڻُ: شينهن جو پنهنجي شڪار مهل آواز ڪرڻ ـ گوڙ ڪرڻ ـ گجڪار ڪرڻ ـ رَڙڻ ـ رڙ ڪرڻ ـ گَرجنا ڪرڻ ـ گجگوڙ ڪرڻ. گَجڻ. گُوڙڻ ـ گِرڻ ـ گير ڪرڻ.

● گَرُوڙوُ ع گَرُوڙا: ذ. گَرڙي ڪري وات مان ڪديل پاڻي ـ گَرڙو ـ گَرڙي ـ غُرغُرو ـ غُرارو.

● گِروڙِيُ: اسمِ خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ساماري ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو، جتي مخدوم

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

عبدالرحيم جو مقبرو آهي. ع گِروُڙِيُونُ: ث. وَرتڙي جي ڦرڻ لاءِ نڌي چڪري.

● گِروُسَرُ (ڪ): ث. ڪِڙڦِٽ - ڪِلڪِيل - ڪِٽپٽ - گهمپي - ڪِروڏ - ڪُرڪُر - جهُرجهُر - ڏُرڏُر.

● گُروڪَ (ڪ): ذ. جبل جو هيٺاهون پاسو - ماڙي - وادي.

● گِروَل (ق): ذ. پٿر - پهڙ - پاهڙ.

"گوهر ڪِري گرول تي،
ڦاڪون ٿئي في الحال"
(جلال).

● گِرونوَنُ ع گِروَنُونُ (ت): ث. ڏِکر جو نڌو گول چڪرو (جنهن تي متُ، دِلو رکجي) - پڳل متُ جو ڪٽنو - گهانگهو - گِرڻ - گرڻي.

● گِروُوُ ع گِروا (ت): ڪُڪڙن جي رنگ جو هڪ قسم - سونهري رنگ وارو ڪڪڙ - گلووو - گلوو (ككڙ).

● گِروُهُ ع گِروُهَ: ذ. صفت. جماعت - مهيڙ - ٽولي - انجمن - سٽ - وڳر - ٽولو - منڊلي - سڀا - (انگ). ڪمپني.

● گُروُئو ع گُرُوُئا (ث): ذ. برسات جي پاڻيءَ جو سهيمو - چشمو - سِر.

● گِروُوِيُ: اسم. (ف: گروَ = رَهَن) ورتل پئسن جي عيوض رکيل شيءِ - گهي رکڻ واري حالت - گهه - آڏت - رَهَن. گهي ۾ رکيل شيءِ - مَرهُونَه.

- گِروِيدارُ ع گِروِيدارَ: ذ. صفت. جنهن وٽ ڪا شيءِ گروي رکجي - گروي رکندڙ - گهه رکندڙ.

- گِروُوِيُ رَکَندَڙُ: ذ. صفت. جنهن وٽ ڪا شيءِ گروي رکجي - گهه رکندڙ.

- گِروُوِيُ رَکتُ: ورتل پئسن جي عيوض کو گهه يا زمين وغيره امانت ۾ رکڻ - گهه ۾ رکڻ - بدلي ۾ رکڻ - عيوضي ۾ رکڻ - آڏتُ ڪرڻ - رهن رکڻ.

● گِرَهُ ع گِرَهُونُ (س): ث. ڇڪ تاڻ - جهيڙو - ڪرنهن - وٺ پڪڙ - گهل گينداڙ.

● گِرهُ چارُ ع گِرهُ چارَ: ڪنهن نحس سيار جو بد سوڻ.

● گِرهُ چڙهَڻُ: ڪمبختي اچڻ - قسمت ڦٽڻ - تڪليف پڻيان تڪليفون اچڻ.

● گِرَهُ ع گِرَهَ: ذ. [سن: گراس = گرنهنُ] وات ۾ وڌل شيءِ جو ذرو - ڪاڏي جو وات ۾ وڌل ٽڪر - نوالو - ڪٽي - لقمو - گرانهن - گراهه. ٽڪر - ذرو - ٽورو - پورو - ڇيڙو - ڳنڍ - هڙ. ماپ يا پيمائش جو اٽپورو پاڳو (سن: گِراس = سيار) آسماني ستارن سان آهو ستارو جيڪو سڄ جي چوڌاري ڦري ۽ مقرر ٽيل وقت تي پنهنجو ڦيرو پورو ڪري (جيئن منگل "مريخ" بُڌرُ "عطارد" وسپت "مشتري" شُڪر "زُهرو" چنڊر "زُحل" وغيره). وڏو روشنيءَ وارو گهمندڙ تارو - سيار - ستارو. هندو ڏرم موجب ٻيو آشرم يا حياتيءَ جو ٻيو حصو جنهن ۾ آدمي شادي وغيره ڪري گهرٻار ڪري.

- گِرَهُ آٽِڪَڻُ: نڙيءَ ۾ نوالو ڦاسڻ - اٽڪڻ - آڙڻ - ڦاسڻ - گهُٽجڻ.

● گِرَهُ ناهي واتَ ۾ ڏِيَڻُ: سَهِنجائي ڪري ڏيڻ - سولائي ڪري ڏيڻ - آساني ڪري ڏيڻ (ڪنهن کي جي ن - ب) - نَهو ڪيو ڪري ڏيڻ - تيار ڪري ڏيڻ - حاضر ڪري ڏيڻ - هڪيو موجود ڪري ڏيڻ.

- گِرَهُ چارُ: ڪنهن نَحسُ سَيّارُ جو بَد سَوَڻُ.

- گِرَهَ چڙَهَڻُ: ڪمبختي آچڻ - قِسمَتَ ڦٽَڻُ.

- گِرهَه گِرَهَه تي واهَڳُروُ چَوَڻُ: ذري ذري تي ڏوراپو ڏيڻ - ٽوري گهٽي تي بَانُ ڪرائڻ - گهڙي گهڙي ۾ ستائڻ.

● گُرَهُ ع گُرهَ: ذ. ٻيڙيءَ جون وٽيون بند ڪرڻ لاءِ ڪم آندل ڪپهه وغيره.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گُرُهال: ث. ول جو هڪ قسم (وٹن تي چڑهندڙ).
● گِرهائو وِڇهُ (ث): ڪنڌ ۾ نوڙي وڃهڻ- ڇڇيءَ ۾ ڦاهو وڃهڻ.
● گُرُهُجڻُ: مصدر. گُرهُ ڪرڻ- پيار ڪرڻ- قُربُ ڪرڻ- محنت ڪرڻ. (گُرُهُيو- گُرهيندو- گُرهيَلُ).
● گِرُهڙُ: اسم خاص. تعلقي دگهڙي، تعلقي روهڙيءَ ۾ ديهن جا نالا.
● گُرُهڙُ: اسم خاص. ٺٽي کان آڏر اوپر طرف واري اراضي، جهڙ پير جي حد، ٺٽي ۽ درياهُ جي وچ واري اراضي، آگهاڙي تاريخ (فتحنامه) ۾ ڪرهل (دگرهرد گرهڙ) جي نالي سان هڪ مستقل پرڳڻو، عام سنڌي نالو، گُرڙُ غالباً بمعنيِ گهارو (درياءُ جو). "سيرن جي ڏينهن ۾ خان سومرو گرڙ جو مشهور سردار هو".
● گُرهيڙيُ: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گِرُهسُتُ ۽ گِرُهَسُتَ: ذ. صفت. (سن. گرهست=خانه داريُ). خانسامي داري- گهرُ جو ڪيوٽ- اُمور خانه داري- سانجڻ- گرهستي- گهر جي آٽي ويڻي- ڪم ڪارُ. معاملات دُنيوي- زمانه سازي- دنياداري- معاشرتُ- رهڻي ڪهڻي- مٺساري. عيالداري- گهر پارُ- ساڳهرَ- قبيلو- ڪُٽم- ڪٽنب- عيال- آلِ اولاد- پار پڇا. زراعت- هارپ- ڪُٽست- پوک- ڪاشتڪاري- ڪيتي. هندن جي چئن آشرمَن مان پيو نمبر آشرم- حياتيءَ جو پيو طبقو. خانه دارُ- سانجٽو- گهر جو ڪيوٽي- گهر پار وارو- سگهرو.
▬ گِرُهسُتُ آشِرَمُ ۽ گِرُهَسُتَ آشِرَمَ: ذ. صفت. هندن جي چئن آشرمن مان پيو نمبر، جنهن ۾ شادي وغيره ڪئي وڃي.
▬ گِرُهسُتِيُ ۽ گِرُهَسُتِيُ: ذ. صفت. ڪُٽنب جو وڏو- گهر ڏٽي- عيالدار- ڪُٽنبُ وارو- قبيلدارُ- دنياداري- گهر پاري- گهر وارو. زمين جو ڪم ڪندڙ- ڪاشتگارُ- هاري. (ث. گرهستن ۽ گرهستيون).

● گِرَهتَڻُ: اسم. (سن. گِرهتَنُ=سڄُ، چنڊ تي ڏرتيءَ جي پاڇولي پوڻ واري حالت). سڄ يا چنڊ جي گرفتاري. انڊيرو- اونڌهه- اونداهي- ڪاراڻ- سنهن ميراڻي- انڌوڪارُ. (ث). ستَ جي هيڻان رکيل ٽڪر جو چڪرو. (مصدر). جهلڻ- وٺڻ- پڪڙڻ- گرفتار ڪرڻ- جهلي ٻيهڻ- قبضي ۾ رکڻ- وَسُ ۾ رکڻ- قاسائڻ- قابو ڪرڻ- سوگهو ڪرڻ- ٻڌڻُ- قيد ڪرڻ. جيتڻ- هٿُ ڪرڻ- ماتُ ڪرڻ. (ل). گهلڻ- ڇڪڻ- ڪهرڻ- تاتڻ- چڪتاڻ ڪرڻ.
▬ گِرُهَهُ ۽ گِرهَهَ: ذ. (سن. گِرُهُ=چنڊ يا سڄُ تي پاڇولو- گِرُهتَڻُ.
▬ گِرُهجڻُ: سڄ يا چنڊ جو جهلجڻ- وڃجڻ- اثر هيٺ آڇڻ- ڪارائجڻ- گِرُهڻ جي اثر هيٺ اچڻ.
● گُرَهتَڻُ: اسم خاص. هڪ پڪيءَ جو نالو. تلئورُ پڪي.
● گِرَهيٽوُ ۽ گِرَهيٽا (ث): پاڻيءَ ڇاڻڻ لاءِ ڪپڙي جو ٽُڪر- صافو. (راء).
● گُرُهوُ: اسم خاص. هڪ گاهه جو قسم.
● گُرِهوُ ۽ گُرِها (ث): ذ. سوراخُ- ٽُنگُ- ڇيدُ- هرگهلُ- ڏَرَڙُ.
● گِرُهوڙُ: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ ڳوٺ جو نالو (جتي ميان عبدالرحيم گرهوڙي جي تربت آهي).
● گِرِهوُلِيُ (ث): اسم خاص. واريُ ۾ رهندڙ ڪِرڙيءَ جي نموني هڪ جيتُ جو قسم- ڳوهه. گلوئيُ.
● گُرهيڙِيُ ۽ گُرهيڙيُونُ: ث. آندر ڳُڙُ وڃهي پچايل ماني- ٻُسري- ڳُڙهاري.
▬ گُرهيڙِيُ ڪائيُ (ث): ٻُسريُ ڪائي- ڳڙهاريُ ڪائي.
▬ گُرِهيوُ ۽ گُرِهيا (ث): ذ. لوهه جو چيمٽو.
● گِرِئوُ ۽ گِرِئا: ذ. صفت. روجُ- پتڪوُ- هنجوُنُ- لڙڪُ- ڳوڙها- رودَنُ- ماتامُ- ماتمِ- شوڪُ- واويلا- افسوس- ڏُڪُ- زاريُ- پارَ- ويڍن- حاد ٽو- رِيڙهه- حشرَ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گبر ي ع گبر يون: ذ. صفت. ڏ گي ء گهوڙي جي رنگ جو هڪ قسم - خاڪي رنگ مائل ڏ گي - ميري - ميڙي ء واري - ميرانجهڙي - ڪڪي. چيني - سنجاف - ابلق. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

● گبر ي: اسم خاص. (ث). ٽئر م رهندڙ هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● گبر ي ع گبر يون: ث. (ف. گبره = گنڊيڙ) ڪنهن به ڪاني. ڪمند يا بانس وغيره جي بن گبرين جي وچ وارو حصو - گبري - بل - بلي. پاگو - حصو - قمار - قماڪ. مرشدي - استادي - رهبري - پيشوائي - مهنداري. ڊيڊ - ڊيڊر (جهاز جو). ڪرياڻو (جوان جو). (ڪ) چڙهڻ م تڪليف ڏيندڙ جبل جي آپي چوٽي. ڊگ ڪيل پاڻ جي ڊگهي ء آپي چوٽي.

● گبر ياو ع گبر ياا: ذ. صفت. گبرين وارو - بلين وارو - گنڊين وارو - گبرياو - گبرياو - گبرياو - گبريدار.

- گبر ي چڙهن: ڪچي سلي جي پنن منجهان نڪين سر گبرين جو نڪرڻ.

- گبر يدار ع گبر يدار: ذ. صفت. گبرين وارو - گنڊين وارو - گبرياو.

● گبر يان (ت): ث. بچان - ڪراهت - نفرت - ڏڪار - سوگ - حقارت.

● گبر يان ع گبر يان (ت): ذ. صفت. پاڻي ء جي ڪاڏ جي بچاء ڪان واهه جي پاسن کي لئي جي يا بانڊ جي ڏڦل پٽر - چاب - آڙ.

● گبر يان چهو: اسم خاص. تعلقي مني ء م هڪ ديهه جو نالو.

● گبر يب ع گبر يب: ذ. غريب جو بگڙيل لفظ - غريب - مسڪين.

● گبر يبان ع گبر يبان: ذ. (ف. گبري = گبچي + بان = رکندڙ) پهراڻ جي گبچي - ڪنڌو - گلو - گبچي - پٽو. گريوان. قميص جي پٽ وارو ڪپڙو. اندر - ضمير - وويڪ.

- گبر يبان جهلڻ: گبچي ء ڪان جهلڻ - ڪنڌ جهلڻ - ڪنڌ پڪڙڻ - گلي م هٿ وجهڻ - گهٽڻ.

- گبر يبان م مڇهن پائڻ: پنهنجو پاڻ کي ڏسڻ - اندر م مڇهن پائڻ - خود باز پرسي ڪرڻ - پنهنجن ڪرتوتن تي نظر رکڻ. پٺ ورائي ڏسڻ. لڄي ٽيڻ - ڦڪو ٽيڻ - شرمسار ٽيڻ - نادم ٽيڻ.

- گبر يبان م مڇهن و جهڻ: پنهنجي اندر م جهاتي پائڻ - خود باز پرسي ڪرڻ - پنهنجا ڪرتوت ڏسڻ.

- گبر يبان م هٿ هٽڻ: گلو گهٽجڻ - گچي ء م هٿ پوڻ - سخت تقاضا ٽيڻ - وڻ پڪڙ ٽيڻ - مصيبت م ڦاسجڻ - ڏاڍو پريشان ٽيڻ.

● گبر يبي ع گبر يبيون: ث. هوڙ جي مٽان (سٽي) وجهڻ لاء بچايل روغن - شوروي جي مٽان وڌل چڪنائي - روغن.

● گبر يٽ ع گبر يٽ: ذ. گيهه - گيهه - وگهاريل مکڻ - سٽي - رجايل مکڻ.

● گبر يز ع گبر يزون: ث. (ف. گبريز = دور) دور - ڏور - پري. پاسو - موشو - ڪنارو - ڇارو.

- گبر يز ڪرڻ: موشو ڪرڻ - پاسو ڪرڻ - ڇارو ڪرڻ - ڪنارو ڪرڻ.

● گبر يو ع گبر يو: ذ. (ف. گبريه = روچ) روچ - راڙهو - راڙو - رودن - ڀڪو - حشر - زاري - ماتم - آلاپ - ورلاپ.

- گبر يو ڪرڻ: روچ ڪرڻ - رڙڻ - ماتم ڪرڻ - پار ڪيڻ - رودن مچائڻ - حشر ڪرڻ - راڙهو ڪرڻ.

● گبر يوان ع گبر يوان: اسم. چولهي يا قميص وغيره جي گچي - ڪنڌ - گچي - ڪنڌو - گلو - گبر يوان - گبر يبان.

● گبر يوي (ث): اسم خاص. (ٽئر م رهندڙ) مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● گڙ: ث. ڪچڙي ويڙهه جي حالت.

● گڙ ع گڙ (ث): ذ. وڏي ڦڙڙي - گڙ.

● گڙ ع گڙ: صفت. پريل - پر - پرپور - رتو - تار - ٽيل - مالامال - ڏلهيل - پرتو - معمور - گهٽو - متو - جهجو - بي انداز (مايا م). شاهوڪار -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

دنيادار ـ گهڻي دولت وارو ـ دولت مند ـ هوندوارو ـ آسودو ـ سُکيو ـ دولت پرور ـ مايا وند ـ غني.

● گڙَ ع گڙُوُن: ث. گهڻي مار ـ گڏ ـ پيچ ـ دِينبَ ـ ڏاگورَ ـ سَتيڪوُ ـ ڦيهَ.

● گڙاباشيِ هُئڻُ (ت): خوش طبعي ڪرڻ ـ مجلس ڪرڻ ـ ڏڙوُ ٽڪاءُ ڪرڻ ـ چرچو گهپو ڪرڻ.

● گڙاتُ ع گڙاتَ: ذ. پيٽُ م آندن جي وڃڻ سڻجڻ جو آواز ـ گُرڙات ـ گڙگڙ ـ گڙڪو ـ ڏڙڪو ـ ٻُڙڪاتُ. آڻُ جو مستيءَ وقت آواز ـ گوڙُ.

● گڙاشُ (ت): ذ. صفت. ڏڪُ ـ آنبارُ ـ ڏيرُ ـ ستُ ـ ڪُڏامُ.

● گڙاڪُو: ذ. ڪُڙُ سان ڪُٽيل تماڪ ـ ڪڙاڪُو.

● گِڙانگُ ع گِڙانگَ (ل): ذ. صفت. تمام وڏو ـ گڙَنگُ. هيبت ناڪَ ـ حشمت وارو ـ دَهڪي وارو.

● گِڙانگَ جي سِيمُرَ (ڪ): اسم خاص. ڏاڙهياري جبل م آونهي ڪاهيءَ جو نالو.

● گِڙٻِتوُ ع گِڙٻِتا: ذ. جُونِ ـ ڦوڪ ـ عصاره ـ ڪاڪڙ ڪوڪڙ ـ بچت سچت ـ اوبر سوبر ـ باچُو ـ ڪِتيِ ـ آخر ـ ڏرو ـ گيرتُ ـ پيڇڪُ. (صفت). مهيرو ـ لڙوُ ـ لڙُ لڙاڏو ـ لڙاڏيلُ.

● گڙٻڙُ: (سن. گڙُهَ = گُرڙاتُ) پيٽ م آندن جي آڏل پڏل ـ وَٽ سٽ ـ گُرڙاتُ. سامان م آڏل پڏل ـ هيٺ سٽائي ـ چُرهُر. مونجهارو ـ گهمسانُ ـ لڙُ ـ وائڙائيِ ـ ٻائيتالُ ـ ڪيڙو ـ رولو ـ گهمگوڙ ـ سانڊاڻ ـ مانڊاڻو ـ بي انتظامي ـ آبتري ـ ڪَنڊُ ڪوڙ ـ فسادُ ـ جهيڙو ـ جهڪڙو. ڪِتپٽ ـ ڪِلڪِل ـ گهپيِ ـ آٻٽٽِ ـ ڪِرڪِر ـ نا اتفاقيِ.

● گڙٻڙاتُ: گوڙ گهوڙ ـ هُل ڪيڙو ـ جهيڙو جهڪڙو ـ مانڊاڻو ـ روُلوُ ـ ٻائيتالُ.

ـ گڙٻڙ ٽيِ پَوَنُ: ڪِر ڪڙي وڃڻ ـ رندڪ پيدا ٿيڻ ـ جهيڙو فساد ٿيڻ ـ رولو پڄي وڃڻ ـ نا اتفاقي ٿي وڃڻ ـ مانڊاڻ پڄي وڃڻ ـ رُخُنو پئجي وڃڻ.

ـ گڙٻَڙّ ٽِيَنُ: فساد ٿيڻ ـ هُل ڪيڙو ٿيڻ ـ گوڙ گهوڙ ٿيڻ ـ گڙٻڙُ پڄي وڃڻ ـ جهيڙو مچي وڃڻ.

ـ گڙٻڙُ ڪَرَنُ: معاملو ڪرڻ ـ ٽنٽو ڪرڻ ـ ڪيڙو ڪرڻ ـ گوڙ ڪرڻ ـ رولو ڪرڻ ـ ٻائيتال مچائڻ ـ مونجهارو پيدا ڪرڻ ـ نا اتفاقي ڪرڻ ـ آبتري وجهڻ ـ ڪِتپٽ ڪرڻ ـ ڪِرڪِر ڪرڻ ـ مانڊاڻ مچائڻ ـ رگڙو ڪرڻ. آندن جو هيٺ مٿي ٿيڻ ـ گُرڙات ڪرڻ ـ پيٽ م وَتُ پوڻ.

ـ گِڙٻِڙُ ع گِڙٻِڙُونُ: ث. آهو ڳالهائڻ جو سمجهه م نه اچي ـ گوڙ ٿيڻ جهڙو آواز ـ بکواٽ ـ بکواس.

● گڙٻڙُ ع گڙٻڙُ: ذ. صفت. جهڪو ڳالهاءُ ـ اڻ چٽي گفتگو ـ آڻ چٽو ڳالهائڻ ـ منجهيل ڳالهائڻ ـ بڙ بڙ ـ پڙ پڙ ـ مڙ مڙ.

● گڙٻُتُ ع گڙٻُتَ: ذ. فراسين آٽڻ م ڪم ايندڙ هڪ اوزار ـ (وڇ جو پورو ٽڪر جو اوڇي جي تندن جي وچ م هوندو آهي).

● گڙٻُٽِ چُونڊِٽيِ (ت): آٽ جي ڪم جو هڪ اوزار (وڇ جو پورو ٽڪرو، جو گڙٻ ڪان نند و ٿئي، منجهس اوڇي جون مٽيون ۽ هيٺيون تندون ڏاڳي سان چونڊيل هونديون آهن، گهوڙي تي چڙهيل ٽِڪڙي کي پاڻ ڏانهن ڇڪبو تہ هيٺيون تندون مٿي ۽ مٽيون تندون هيٺ ٽي ويندیون آهن).

● گڙٻُپُ ع گڙٻُپَ: صفت. (سن: گڙ = هڙٻُپُ) گهپي وڃڻ واري حالت ـ هڙپ ـ گهيٽ ڏنل ـ گڙڪايل ـ گهنڊل ـ ڪاڌل ـ پيتل ـ لڪايل ـ گم ڪيل. چورايل. پاڻيءَ م پڏي ويل ـ ٽهي هنيل ـ پاڻي م گم ٽيل.

● گڙٻُپُ ع گڙٻُپُ: جلدي پڏڻ جو آواز ـ پاڻيءَ م ٽهي ڏيڻ جو آواز. جلد ـ جهٽپٽ.

● ڏڙِ ٻول ع گڙِ ٻولَ (ل): ذ. صفت. وڏو ٽنگ ـ گڙ بل ـ سوراخ ـ پرڪهل ـ ڏرڙ ـ پرڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گڙپُونگ ۽ گَڙپُونگ (ت): ذ. صفت. مضبوط - بهادر - پهلوان - بانڪو - جوڌو - سورمو - ويرَ - سورهيه - بلوان.

● گڙجَڻ (ل): مصدر. قُنڌَڻ - آڦامڻ - آپامڻ - آڦرڪڻ. (گڙيو - گڙندو - گڙيل).

● گڙدَ ۽ گَڙدون: ذ. لٽ - متي - دز - رڻ - گرد. بچڙائي - گندائي. پريشاني.

- گِڙدِ بَڙڌ لڳي وَڃَڻ: ڏاڍو گوڙ مچڻ - ڏمڪر لڳي وڃڻ. عجيب ڇهڪتو نظر اچڻ - مانڌاڻ مچي وڃڻ - هائيتال مچي وڃڻ.

● گِڙدِ (ل): ذ. ماگهين - موراهين - بنهه - صفا - بلڪل - نيٺ.

● گڙدان ۽ گڙدانَ: ذ. (ف: گردان = قيرو) وَرُ - گهمرو. قيرو - چڪر - گردان. (خاص ڪري سنڌي گرامر موجب فعل ڪي زمانن ۾ قيرائڻ واري حالت ڪي "گردان" چوندا آهن). سنڌي درن يا درين ڪي قيرائڻ لاءِ لڳايل لوهه جا اِنجيسن وانگر ڪُنڊيا.

● گِڙدو ۽ گِڙدا: ظرف. (ف. گردو = چَڪَر) گهيرو - ور - وڪڙ - وراکو - قيرو - چڪر - گردان. چؤطرف - چوڌاري - هرطرف - چؤگرد. هڪ وادڪو اوزار - جنهن ڪيڏ جي رنبي. (اسم خاص). تعلقي ڪنڊ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گڙدو ۽ گڙدا: ذ. (ف. گرده = بُڪِي) پيٽ ۾ اندر هڪ عضوو - بڪي - ڪليه. حوصلو - ڪام - صبر. جيئن ته "هي وڏگڙدو اِنسان آهي".

● گڙدِي ۽ گڙدِيُون: ث. ماٽهن جي پيڙ - پينڊ - پيهه - ست - گوڙ - حشار - (انگ). رش.

● گڙدِي ۽ گڙدَيُون: پروٽيءَ جي مٿين ڪڙي جي مُنڊ ڪي ڪَڙَڻُ واريُ رسيُ. (ن - ب).

● گڙِمسَرِ (ث): اسم خاص. (ٽر ۾ رهندڙ) مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● گڙڪَڻ: مصدر. پاڻيءَ وغيره جو زور سان وهڻ - گڙڪات سان وهڻ - شُوڪت سان وهڻ - وڏي آواز سان وهڻ. (گڙڪيو - گڙڪندو - گڙڪيل).

● گڙڪَڻ: مصدر. گڙ گڙ ڪرڻ - ڊڙ ڊڙ ڪرڻ - گڙڪات ڪرڻ - گڙڪو ڪرڻ - گوڙ ڪرڻ - (چام يا حقي جو) بڙڪڻ - بڙڪو ڪرڻ. ميائو ميائو ڪرڻ. ڏاڍو روئڻ - رڙيون ڪرڻ. (گڙڪيو - گڙڪندو - گڙڪيل).

● گڙڪو ۽ گڙڪا: صفت. پيٽ ۾ آندن جو آواز. چام يا حقي جي ڦوڪ جو آواز. گوڙ - ڊڙڪو - بڙڪو - بُڙ بُڙ - گڙڪات - پرڙات - گڙڪو - گڙ گڙ - گوڙ - شور - ڏمچر - هُلُ. گڙڪات.

● گڙڪِي: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گڙڪ ۽ گڙڪ (ل. ث): ذ. ٽُنگ - سوراخ - ٻِرُ. ڇيد - ٻِرگهل - لوگهو - ڪُڙڪو.

- گڙڪو ۽ گڙڪا: ذ. لوڙهي يا واڻ مان ڏورن جي اڇ وڃ لاءِ ڇڏيل سوڙهي گهٽي - سوڙهو گهٽ - سوڙهي وات - ڪُٽو - لنڪهه.

● گڙگاتُ ۽ گڙگاتَ: ذ. پاڻيءَ جي مٿان ڪِرڻ جو آواز - لهرين جي گاج - جبل وغيره جي ڦاٽڻ جو آواز - آسمان جي گجڪار - گِروڙ - گوڙ - گجگوڙ - گِرجنا - گاجُ - گرج - ڪڙڪو - گڙگڙ ڏڏڪو - ڏَڏڪڙ - ڪڙڪات - گجڪار.

● گڙگڙ ۽ گڙگڙ، گڙگڙون: گڙگات. وات جي صفائيءَ لاءِ نِڙيءَ ۾ هيٺ مٽي ڪيل پاڻيءَ جو آواز - غُرغُر - گُرڙو - گُروڙي - گُرڙي. بُڙبُڙ - بُڙڪو - بُڙڪات - گڙڪو - ڏڙ ڏڙ. اجايو ڳالهائڻ - بڪ - لٻاڙ - يَخي - بڪواس.

- گڙگڙ ڪَرَڻُ: پاڻي وات ۾ وڃي نڙيءَ مان آواز ڪيڏڻ - گڙڪو ڪرڻ - گُرڙي ڪرڻ - گروڙي ڪرڻ - غُرغُر ڪرڻ. اجايو ڳالهائڻ - يَخي هڻڻ - بَڪَ ڪرڻ.

● گِڙگِڙ ۽ گِڙِ گِڙِ: ث. بي واجبي ڳالهائڻ - آجائي مغز ماري - يَخي - بڪواسُ - هُل بکيڙو - نِڙنِڙ. معاملو - ڦڏو - فسادُ - رڳڙو - ڏَنڊو - بکيڙو.

- گِڙِ گِڙِ لاهڻ: گوڙ لاهڻ - وڃڻ - معاملو ختم ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گِڙ گِڙُ ڪَرَڻُ: اجائي بَڪَ ڪرڻ ـ اجايو متو مارڻ ـ بي واجبي گالهائڻ ـ بَڪڻ ـ يَخي هڻڻ.
● گڙُ گڙُ ۽ گڙُ گڙُ: ث. (سن. گهُر گهُر) حقو يا چلم چڪڻ ڪري نڪتل آواز ـ پهيت ۾ آنڊن جو آواز ـ گُرڙاٽ ـ گُڙڪاتُ ـ ڊڙڪاتُ. اجائي بَڪ بَڪ. (ت).
ـ گڙُ گڙُ (ڪ): هوائي جهاز يا پي ڪنهن اهڙي مشين جو آواز ـ گهَرگهَر ـ ڊَرڊَر.
● گڙُ گڙُ (ڪ): اسم خاص. هڪ پٿر جو قسم (جي رنگ جا اڇا ۽ ننڍڙا ٽين، اڪثر ڪوهه ڪوٽيندي لڌين).
● گڙُ گڙيو: (ڪ). اسم خاص. هڪ پٿر جو قسم.
● گڙُ گِلو: اسم خاص. جوئر جو هڪ قسم.
● گڙُ نَبِ ۽ گڙُ نَبَ (ت): ث. هيٺ متاهين ـ لاهي چاڙهي.
● گڙُ نَڊَ ۽ گڙُ نَڊَ: اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم ـ ٻنڊڻ (آها رَسي، جنهن سان هُرلي ۾ لوٽيون ٻڌجن) ـ ڪوهه جي مالهه.
● گڙُ نَڱُ ۽ گڙُ نَڱُ: ذ. صفت. وڏو ـ زبردست ـ تمام وڏو ـ شاهوڙ ـ ڳرو ـ پاري ـ ڊگهو ـ متها ـ آتم ـ آوچو ـ اعليٰ ـ اعظم ـ عالي ـ شهه ـ ڪبير (مهاتما) ـ شاهي ـ چالاڪ ـ حرفتي. ڏڻو (چور). دنيادار ـ دولت وارو ـ تمام گهڻو شاهوڪار ـ لکاپتي ـ ڊنگ ـ گِڙينگ. وڏو سوالي ـ گهڻو نشو واپرائيندڙ ـ گهنڊ. (اسم خاص). ٿٻ شاهه ڪان اڏ ميل پري هڪ مڪان جو نالو (جتي شاهه صاحب جن هڪ ڪنديءَ هيٺ ويهندا هئا).
ـ گڙُ نَڱُ بَنڊُ: اسم خاص. سکر وٽ درياءَ ڪي آڏل ڪان ڏنل بند ـ بچاءَ بند.
● گِڙ نَڱُ: اسم خاص. تعلقي ڊگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گِڙ نُ: مصدر. نارُ يا هُرلي جو وَهڻُ. (گِڙيو ـ گڙندو ـ گڙيل).
● گڙُ نُ: مصدر. (سن. گُرڻ. پرا. گهُگهري = آواز ڪرڻ) گوڙ ڪرڻ ـ گجگوڙ ڪرڻ ـ گاج ڪرڻ ـ گرجنا ڪرڻ ـ گرج ڪرڻ ـ ڪڙڪو ڪرڻ ـ گجڪار ڪرڻ ـ ڏڏڪو ڪرڻ ـ ٻُرڻ ـ وَڄڻ ـ رڙهاٽ ڪرڻ. مست آٽ جو آواز ڪرڻ. هاٿيءَ جو چنگهار ڪرڻ. گنب ۾ ڪائي ڪوڙڻ. چٽين ۾ گالهائڻ ـ پُٽ پُٽ ڪرڻ ـ مِٽ مِٽ ڪرڻ. (گڙيو ـ گڙندو ـ گڙيل). (اسم خاص). ٻِنا پرن جي هڪ سائي رنگ جو مڪڙ.
● گڙُوُ ۽ گڙُوا (ت): آٽ جي گوڙ ـ گڙگڙ.
● گڙُوُلُ ۽ گڙُوُلَ (ل): ذ. صفت. فتنه انگيز ـ جهيڙو ڪندڙ ـ قڏائي ـ شرارتي ـ جهگڙالو.
● گڙُ هاتُ ۽ گڙُ هاتَ: ذ. آنڊن ۾ ريح جي ڊوڙڻ جو آواز ـ گُرڙاٽ ـ گڙُ گڙُ ـ پَرڙاٽ.
● گِڙ هُ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گڙُ هُ ۽ گڙُ هَ (ل): ذ. ٽلهو متارو ـ ڏڏو مُٽو ـ دُ دَستو ـ مُٽڪو ـ ڏينگ ـ ڏ گ.
● گڙُوئُ ۽ گڙُوئا (ث): وڏي ڪَڏَ (گبڙي پاسي چاچري تعلقي ۾ ٿر جا ماڻهو تلائن ۾ وڏيون ڪڏون ڪوٽين).
● گڙِ يُ: اسم خاص. هڪ گهوڙي جو قسم (جو قد ۾ وڏو ۽ طاقت وارو ٿئي، سندس ڪَن چوٽا ۽ نَٽ وارا سُنبَ وڏا ٿين). (ن ـ ب).
● گڙِ ينگ ۽ گڙِ ينگ: ذ. صفت. وڏي قد وارو آٽ. "گڙينگ آٽ جا گوڏا پلا" (ن ـ ب).
● گڙُ ۽ گڙَ: ذ. (ف. گز = ماپو). لوهه جي شيخ ـ لوهه جي لڪ ـ شيخ ـ سيخ. ٽن فوٽن ماپ وارو ماپو ـ والُ ـ گڙِ يُ. (ڪاٺُ يا لوهُ جو) تيرُ ـ ٻاڻُ ـ تُڪو ـ تُڪو. سارنگيءَ جي ڪمانَ (وڇائن جي). توبَ يا بندوق صفا ڪرڻ جو سُوئو ـ سُنبو. واهُ يا درياءُ جي پاڻي بند ڪرڻ يا ڪولڻ جو دَرُ. ڪنڪڙُ يا جاري آڏڻ لاءِ ڪ ۾ ايندڙ ڪاٺيءَ ٽُڪر. وادڪي ڪ جي هڪ اوزار جو نالو ـ رَڌي جو هڪ قسم (جو ڪنهن سِڌي ڪاٺيءَ تي ليڪن ڪيڻ جي ڪ اچي). ماهيچو. هڪ وڻ جو نالو ـ لئو ـ آسري لئو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

زمين ۾ هارڻ لاءِ ڏمڪ ـ ڪوپو. ڪُوڙ ـ داڙ ـ پٽاڪ ـ لاف. (ن ـ ب).

● گنزافُ ع گنزافَ: ذ. آجائي پٽاڪ ـ داڙ ـ لافَ زنيُ ـ بڪ ـ يٽ ـ شٽ ـ گنزيُ. ٽرڙو ـ آپماڻي ـ ٻيهودو.

● گُزَرُگاهَ ع گزَرُگاهُونُ: ث. صفت. (ف. گزرگاه = آمدرفت جي جاءِ). آمدرفت جي جاءِ ـ لنڪهه ـ گسُ ـ آچُ وچُ جي جڳهه ـ واٽ ـ رستو ـ راهَ ـ سڙُڪ ـ شارع عام.

● گزَڪَ ع گزَڪُونُ: ث. سٿولت ـ سٿڻجائيُ ـ آسانيُ ـ سولائي ـ سؤڪائي.

● گزُلٽوُ ع گزُلٽا: اسم خاص. هڪ قسم جو لٽو ـ آسري لٽو (هي ٽڪرائتي زمين ۾ ٽٽي ۽ سندس ڊيگهه ويهه پنجويهه فوٽ ٽيندي آهي). (ن ـ ب).

● گزيُ ع گزيُونُ: ث. ٢٢½ انچن جي ماپ وارو ماپو ـ نندو وال ـ آڏ وال ـ نندو گزُ. گزُ ـ ٻانُ ـ تير ـ ٽڪو ـ ٽنڪو. پٽاڪ ـ داڙ ـ لافَ ـ لٻاڙ ـ يخيُ. (اسم خاص). تعلقي ڪنڊ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

ـ گزيون هڻڻ: ڪُوڙ هڻڻ ـ پٽاڪ هڻڻ ـ لاف هڻڻ.

● گزيتَ ع گزيتُونُ: ث. (انگ. گزيٽ. (اخبار). اخبار. خبرن جو ڪاغذ. نيوز پيپرُ. روزنامو. ڪنهن ڪاتي يا گورنمينٽ جي آها اخبار جنهن ۾ حڪم احڪام، بدليون سدليون، موقوفيون ۽ مقرريون وغيره جون خبرون ڇپيل هجن.

● گزيرُ ع گزيرَ (ت): ذ. صفت. نوڪرُ ـ خادمُ ـ ٻانهو ـ غلام ـ خدمت ڪندڙ ـ خاصخيلي ـ سيرائيُ ـ ٽهليو ـ چاڪرُ ـ چوڪرُ ـ خدمتگارُ ـ نفرُ ـ خدمتيُ ـ شيواداري.

● گسَ ع گسُونُ: ث. (سن. گهرشَ = گاڻ). ڪن ٻن شين جي گسڻ واري حالت ـ گاڻ ـ گاس ـ گهڪو ـ گسڪو ـ رَهتو. نقصان ـ ٽوٽو ـ هيرُجُ ـ هرُجُ

"ڏيون هڏِ ڏور، ڏهوريو هرجو".
(سر ڪارايل شاهه).

تاوان ـ چٽتيُ. خدمت ـ چاڪريُ. "گٽ گسن جو".

● گسُ ع گسَ: ذ. رستو ـ سڙُڪ ـ واٽ ـ رند ـ راهه ـ گهاڙو ـ شارع عام ـ دڳ ـ ٻيچرو. گُذَرُ ـ لنگهُ ـ گهٽُ ـ گهپرُ. (اسم خاص). تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

ـ گسَ ڪانُ گسَڻُ: راهه ڪان پُلجڻ. سنئين واٽ چڏي ڏيڻ ـ گمراهه ٿيڻ ـ اوجهڙ ۾ پوڻ ـ پُلجي وڃڻ ـ گناهن ۾ گرفتار ٿيڻ ـ حق ڪان پاسو ڪرڻ ـ حق جي راهه ڪان ٽڙي وڃڻ.

ـ گسُ گهٽُ: راهه رستو ـ ٻيچرو.

ـ گسُ لائينُ: راهه تي آڻڻ ـ رستو ڏيکارڻ ـ راهبري ڪرڻ ـ دَڳُ لائن ـ گس تي چاڙهڻ ـ گس تي آڻڻ ـ سنئينءَ راهه تي ڪرڻ. حق جي راهه ڏيکارڻ ـ سچي واٽ تي چاڙهڻ ـ هدايت ڪرڻ ـ راهنمائي ڪرڻ.

● گسِ ع گسِ (ت): ث. ٽُلهي آٽي جي گهاڻي رب ـ گاٽَ ـ رَبَ.

● گسُ ع گسَ: ث. ڏوڙ ـ دَزَ ـ ڏُڙ ـ دُسَ ـ چائي ـ واري ـ گيرد ـ لٽَ ـ ٻُسيڙ ـ خاڪ ـ ميٽي ـ دُمڙ ـ رئي ـ رائو. وارياسي زمين ـ نرم زمين ـ اپوگي زمين. ڪچي واري زمين.

ـ گساڙوُ ع گساڙا: ذ. صفت. ريت وارو ـ ڪچو (زمين جو ٽُڪرُ). آپوگي ڪچي واري زمين.

ـ گسَرِ ع گسَروُنُ (ت): ث. وارياسو رستو ـ گهٽيءَ واريءَ وارو رستو ـ داسڙ سڙڪ ـ ٻُس وارو ٻيچرو.

ـ گسُ مسُ ڪترَنُ: لٽي ميٽي ڪرڻ ـ گُم ڪرڻ ـ لِڪائڻ ـ چٽپر ڪرڻ ـ چٽپٽ ڪرڻ ـ گُم شُم ڪرڻ ـ هيٺ مٿي ڪرڻ.

● گسُارُ ع گسُارَ: ذ. صفت. تارندڙ ـ دوُر ڪندڙ ـ دفع ڪندڙ، سرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ، جيئن "غم گسُار".

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گُسائنُيِنُ ع گُسائنُيِنُ: ذ. صفت. (سن. گوسواس = سوامي، مالڪ) (گوسوامي آهي، جنهن پنهنجي اندرين کي جيتيو هجي) هڪ فقير جو سڀ - نفس تي غالب پوندڙ - سَنَٽُ - ہائو - مهاتما - وَلِي - پروهت - اولياءُ. ديوي. ديوتا.

● گُسانُ ع گُسانُ: بي مزي کاڌو - گُسو - اپوگو - لِسو - بنا ساءُ سَواد جي - بي لذتو - اٽيو.

● گُسائِيُ: مصدر. (پرا. گهسان. سن. گهش+ آئپ = گسائڻ) هڪ شيءِ ٻئي شيءِ تي رکي تحرڪ ڏيارڻ - رگڑڻ - مَهٽڻ - گهٽڻ - مَلَڻُ - رَهڙڻ. (گسائيو - گسائيندو - گسائيل).

● گُسائِيُ: مصدر. جاڻي واڻي پاسو ڪرڻ - نٽائڻ - حاضر نہ رهڻ - غير حاضر رهڻ - گُسگُساءُ ڪرڻ. نٽائي وڃڻ - گوڏڻاٽ ڪرڻ - گوهي ڪرڻ - آناڪاني ڪرڻ - تيڄي وڃڻ - ٽاڻمائڻ - ٽُلڪائڻ - لٹمائي وڃڻ - تڙڪائڻ - ٽڙڪائڻ - ريڙڻ - وانجڻ - پسرو ٽيڻ. (گسائيو - گسائيندو - گسائيل).

▬ گُسائُو ع گُسائُو: ذ. صفت. گوسڙو - نٽائو - ناٽائو - گوهيَرُ - گوهي خور - لاهرائو - ڪرچور - گهيرُ - گوسڙاٽُ - ڪوسڙٽُ - گوڏڻاٽ ڪندڙ - آناڪاني ڪندڙ.

● گُسائِينُ ع گُسائِينُ: ذ. صفت. هڪ فقير جو قسم - سَنت - مهاتما - وَلِي - اولياءُ - وڏو مائين - گوسائين - پروهت. ديوي. ديوتا.

● گُستاخُ ع گُسْتاخَ: ذ. صفت. (ف. گستاخ = بي ادب) گهيرو - گهائل مائل - هيريل ميريل - حُجت رکندڙ - حُجتي. اپَهتو - بيڄاءُ - بيهودو - بي ادب - بي امتياز - بي حيا - غير مهذب - بي شرم - شوخ - ڍيٺ - زبان دراز - جهنگلي - اڻ گهڙيو. هٹيلو - ايسانهي. شريير - فسادي. دليير - بي باڪ).

▬ گُستاخِيُ ع گُسْتاخِيُونُ: ث. صفت. هيري ميري وڃڻ واري حالت - گهائلي مائلي - واقفيت - ڍيٺ ويٺ - بي امتيازي - حجت - لڙهه وڇڙ. بي ادبي - بي شرمي - بي حيائي - ڪرفهمي - ڍيٺائي - هٹيلائپ - شوخي - چيٽ - زبان درازي - ترڪ ادب. تحقير - حقارت. شرارت - بدمعاشي. دَنگو فساد.

▬ گُستاخِيءِ جي گهِڻيءِ ڏِي مُنْهُنُ رَکَڻُ: حُجتي ٽيڻ - گهرائي رکڻ - گهائل مائل ٽيڻ. اڻ شائستا لفظ استعمال ڪرڻ - بي ادبي ڪرڻ - بي حيائي ڪرڻ - بي عزتي ڪرڻ - وڏ نٹيائيءِ جو خيال نہ رکڻ.

▬ گُستاکُ ع گُسْتاکَ: ذ. صفت. گستاخ.

▬ گُستاکِيُ ع گُسْتاکِيُونُ: ث. صفت. گستاخي.

● گُستِتو ع گُستِتا (ت): ذ. صفت. واقف - چاڻو - سجاڻو. سَيّاح - گهمندڙ - سيلاني. داناءُ - ڏاهو - سياڻو. ٻُردبار.

● گُسُتو ع گُسُتا (ڪ): ذ. نِڙيءِ جي گهُٽ واري حالت - گهُٽو - گهوگهو.

▬ گُسُتا کَيَڻُ (ڪ): گهوگها ڏيڻ - گهُٽا ڏيڻ - گهُٽڻ.

● گِسْتَڻُ: مصدر. گسڻ - لڳڻ - رگڑجڻ - گهيڄڻ - رَهتجڻ. (گستيو - گستيندو - گستيل).

● گُسرُ ع گُسْرَ: ث. ڏُوڙ - دَزَ - ڏُڏڙ - ٻُسڙ - چائي - واري - گِرد - ٻُسڙ - رئي - لتَ - خاڪ - مٽي. واريا سي زمين.

● گِسِرِ ع گِسِرِيُونُ: ث. ڪاري جي مڇيءِ جو هڪ قسم (هيءَ مڇي بنا چلرن جي رنگ جي ميرانجهڙي ۽ قد ۾ ايڏائي فوٽ ڊگهي، پاڻيءِ کان سواءِ ٻ-ڻي ڪلاڪ زنده رهي سگهي ٿي).

● گُسِرَ ع گُسِروُنُ: ث. بدلو - عيوضو - پاڙُو جهاڙُو - وير - پلاند.

▬ گُسِرَ کَيَڻُ: بدلو ونڻ - عيوضو ونڻ - وير ونڻ - پاڙو جهاڙو لهڻ - ڪٹر ڪيڻ - دشمني پاڙڻ - ڪاوڙ چنڊڻ - دل ٽاڙڻ - رَهيو ڪهيو حساب چُڪتو ڪرڻ - پلاند ونڻ.

▬ گُسِرُ ع گُسِرَ: ذ. صفت. وِيرُ ونندڙ - بدلو ونندڙ - پاڙو جهاڙو ونندڙ - ڪاوڙيلُ. خارباز - خاري.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گسڙجڻ: مصدر. ڀونڊڙو ٽي هلڻ - ريڙهيون پائڻ - بانڊا ڏيڻ - سڙڻ - رڙهڻ - گسڙڻ - گيسيئون ڏيئي هلڻ. ڏڪجهڻ - چيڀڻ پوڻ - خفي ٿيڻ - ڪاڇڻ - بيزار ٿيڻ - هڏڪڻ. پوسڻ - ڪڙڻ - ڪيڇڻ - جلڻ - سڙڻ (حسد ۾). ڇڇڻ - ٽڙڻ - جهونو ٿيڻ - پراڻو ٿيڻ - بوسيدو ٿيڻ. ڀُلڇڻ. (ڪ). (گسڙجيو - گسڙجيندو - گسڙجيڻ).

- گسڙ ۽ گسيڙ، گسيڙون: گهيسر - سيڙپ - ديڙ - سيل و ل - ديڙ - چرڪ - آويڙ - چلهه - وسڪائي - آويڙائي - سستي - ڍرائي - ڪم - غفلت - آلس - ڪاهلي - ٽوٽ - ٽوٽهڙو - لاپرواهي - بيپرواهي - بي خيالي. (اسم خاص). سڇيءَ جو هڪ قسم.

● گسڙو ۽ گسڙون: ث. ڏوڙ - ڏڏڙ - دسيڙ - دسيڙ - بسڙ - رئي - دڙ - سيڙي. واريا سي يا گهٽي ڏوڙ واري زمين - ڪچهي جي زمين - داسوڙ زمين.

- گسيڙ ۾ پير هڻڻ: ڏڏڙ ۾ پير وجهڻ - پير نه کوڙڻ - چيل گاله ڪان ڦري وڃڻ - آلي وڃڻ - نڪائي وڃڻ - ليڙائڻ - آسري ۾ رکائڻ - آسري ۾ رکائي وڃڻ - تيرڪ تال ڪري وڃڻ.

● گسڪڻ: مصدر. (سن. گهرش = گهڻ). تڙڪڻ - گسڪڻ - ڇڙڪڻ - ڇڱڻ - ڇڙڻ - گهڪو ڪائڻ - رڳهڙڻ - ڇڙڇڙڻ - ڦسڪڻ - ڪسڪي وڃڻ - ڇڱي وڃڻ - سڙڪڻ - رڙهڻ. (گسڪيو - گسڪندو - گسڪيل).

- گسڪيو ۽ گسڪيڙ: ذ. صفت. تڙڪيو - ڇڙڪيو - ڪسڪيو - سڙڪيو - سڙڪيو - رڙهيو - ڦسڪيو.

● گسڪو ۽ گسڪا: ذ. تڙڪو - ڪسڪو - ڇڙڪو - ريڙهو - رڳهو. آڪل - چالاڪي. مار - ڪٽ. ڪاوڙ. (ت).

● گس ۽ گساءُ ۽ گس گساءُ: ذ. ڪوڇڻاڻ - نڪاءُ - گوهي - تار - ٽال متول - ٽامارو - ترڪ تال - آنا ڪاني - نڪ نڪاءُ.

- گس گساءُ ڪرڻ: نڪائڻ - گوڇڻاڻ ڪرڻ - گوهيون ڪرڻ - ناڪ نوٽ ڪرڻ - ٽال متول ڪرڻ - ٽامائڻ - گسائڻ.

● گسلي ۽ گسليون (ل): ث. هٿ جي آڱونيءَ تي ڏسڻي آڳر مٿان رکي، هنيل هڙ.

● گس مڙ ڪيڏڻ (ت): ڪوڏين سان هڪ راند جو نمونو ڪيڏڻ.

● گسڻ: (سن. گهرش = لڳڻ). ٻن شين جو پاڻ ۾ لڳڻ - گسڪو ڪائڻ - گهٽو ڪائڻ - گاڙ ٽيڻ - گسجڻ - گسرڻ - ڪاڇڻ - رگڙجڻ - مهٽجڻ - رهٽجڻ - گهيجڻ - ملجڻ. سوس ڪائڻ - سوکهڙو ڪائڻ - لاڙ ڪرڻ - ڪر ٽيڻ. هڪ شئي ٻيءَ ڪنهن شيءِ سان لڳي لسو ٽيڻ يا سنهون ٽيڻ. (گسيو - گسندو - گسيل).

- گسڻ ۾ پسڻ: ٻين جي لهه وچڙ ۾ اچي، ڪاڙ ڪسي ڪيڏي، تجربو پرائڻ.

- گسڻي ۽ گسڻيون: ث. گهڪو سڳاڙ - چٽر. ملڻي - مهٽي - لسي - تيرڪي.

● گسڻ: مصدر. گسي وڃڻ - ٽڙڪي وڃڻ - خطا ٿي وڃڻ - ناڪامياب وڃڻ - فتحياب نه ٿيڻ - نه لڳڻ - ٽڙي وڃڻ - آجايو وڃڻ - خالي وڃڻ - بيڪار ٿيڻ - نڪمو وڃڻ (ڪنهن ڏڪ وغيره جو). نه ليڻ (ڪا شيءِ). افراد ٿيڻ. وجهه هٽائن وڃڻ - ريل گاڏيءَ کي نه پهچڻ - نه سهڙڻ - نه رسڻ. بيت يا ڪنهن ڳجهارت کي نه سلڻ - معنيٰ نه ڪيڏ. آيتو سمجهڻ - ڀُلڻ. چُڪڻ - بطال ٿيڻ. غلط فهمي ڪرڻ - هڪ جو ٻيو سمجهڻ. تڳي وڃڻ - لٽائي وڃڻ - دلبو ڏيئي وڃڻ.

● گسو ۽ گسا: ذ. صفت. ناوڻندڙ - بي سوادي - بي لذتو - لوڻ - چڙيل جانورن جو رکڻ سبب سواد ۽ خوشبوءِ گهٽائي وڃڻ - لسو - ڦڪو - آٽيو - آيو گو - بي مزي - اگرو - بي لطف - آلوٽو - ايو ڳ - رڪو (طعام). تانگهو - وڪرو - تاسرو. (ن - ب).

● گسي ۽ گسيون: ث. آن، ڪري وغيره جي پٽڙي تي ڪ - نرم ليڏوٽو يا ڇيڻو (هي ڪتين

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

کي ڪپڙي رنگڻ وقت ڪم ايندڙ آهي، رنگ بعد ڪپڙي جي صفائي لاءِ پاڻيءَ ۾ ملائي ڏيندا آهن) - لِڏ - چيٽو.

● گسي ع گسيون: اسم خاص. مٿگر مڇيءَ جو هڪ قسم (منهن سندس ڏکوئيندڙ وچ وارو حصو وڪرو، پڇ سنهون، پني ڪاري ۽ پيٽ اڇو، سندس ڏيکڻ تن کان ست فوٽ). (ن - ب).

- گسي پوڻ: نشانو غلط وڃڻ - غلطي.

● گش ع گشون: ث. پارکر ۾ "رب" جي لاءِ استعمال ڪيل لفظ. وڏائي.

● گشاد ع گشادَ (ڪ): ذ. عقل - سمجهه - جاڻ - خيال - دانائي - ڏينگ.

- گشادو ع گشادا (ل): ذ. صفت. عقل وارو - داناءُ - سمجهه وارو - جاڻو - چالاڪ - هوشيار - ماهر - قابل.

● گشت ع گشتَ: ذ. (ف: گشتُ = گهوم). گهمڻ واري حالت - شڪِل - تفريح - هواخوري - گهور - گهمتاري - سير - چهل قدمي. دؤرو - ڦيرو - وَر - چڪر - سفر - مسافري - ڪهه - آڇا ڪو - آڇا ڳ - ديڪ پال - مدد سماءُ - خبر چار - پڙتال - حال احوال.

● گشڪو ع گشڪا (ت): ذ. گشو - ڏڻو - دلبو - ڪوڙو آسرو - دلاسو.

- گشڪائي ع گشڪائي (ت): ذ. صفت. گشا ڏيندڙ - گشائي - ڏڻائي - دلاسيباز - ٻٽاڪي - رماڪي - ڍاڙي - ڪوڙا دلاسا ڏيندڙ.

● گشڪو ع گشڪا: ذ. گاٽ - گاس - چٽر - ڪهڪو - رهٽو - گهنڊي - گسڪو - رهڙو - رهندو.

● گشڪوري: اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ ذات جو قسم - (لاشاري بلوچن جو هڪ قبيلو). (ت).

● گشو ع گشا: ذ. (من: گهرش) ڏڪو - ٽيلهو - پيلڪ - جهوبو - تُلَ - ٽونو - چوڪ. گهڪو - رهڙو - گسڪو - رهٽو - رهندو - گاس. اتصال - سنگم - اسپرش - سنجوڳ - ميلاپ - جماع - همبستري - ڏڻو - گشو - لباڙ - ڍاڙ - ڪوڙو آسرو - دلاسو - بَٽر - ڏَڪو. مسخري - چرچو - پسوڳ - مذاق - ڏڪو - ٽيلهو - ٽاهو. چوٽ - ضرب. ڪلهي گس - چڪتاڻ.

- گشائي ع گشائي: ذ. صفت. ٻٽاڪي - ڍاڙي - ڏڻائي - ڪوڙ هٽندڙ - ڪوڙا دلاسا ڏيندڙ - گشئي.

- گشو ميلائي: من گهڙت ڳالهه ٻڌائڻ - پٽيلائڻ - ڪوڙ ٻڌائڻ - ڏڻو هڻڻ - ڏڻو ڏيڻ - ڪوڙ ڳالهائڻ - ڪوڙ هڻڻ.

- گشو هٽڻ: ٻٽاڪ هڻڻ - ڏڻو ڏيڻ - دلاسي ۾ رکڻ - ڪوڙ ڳالهائڻ - من گهڙت ڳالهه ٻڌائڻ - پٽيلائڻ - ٻُڌبُدو ٻڌائڻ - آسري ۾ رکڻ.

- گشئي ع گشئي: ذ. صفت. ڪوڙ هٽندڙ - ٻٽاڪي - ڍاڙي - ٺڳائي - ڪوڙو - لباڙي - گشيباز - ٻڪواتي.

● گف ع گفون: ث. (ف: ڪف = قيڻ) گهٽي ڳالهائڻ جي ڪري وات مان ايندڙ - گگ - گجي - قيڻ - ڪف - گڦ. اجائي ٻڪ ڪرڻ واري حالت - جهڳي - يخي - ٻڪ.

- گف وهڻ: گهٽي ڳالهائڻ ڪري وات مان گگ وهڻ - گجي وهڻ - گڦ وهڻ. جهڳي هڻڻ - ڏاڍي ڪاوڙ ۾ آڇ - لباڙ هڻڻ.

● گفا ع گفائون: ث. (سن: گهڻا = غفا) اونداهي ڪڍ - غفا - غار - هود - چُر.

● گفت: ذ. (ف: گفت = هُڻ چيو) ٻولي - ڳالهائه - گفتار - ڳالهه ٻولهه. حرف - لفظ - جملو - گفتگو - نڪتو - نقطو.

- گفتار ع گفتارون: ث. ڳالهه - ڳالهه ٻولهه - بيان - واردات - گفتو - ڳالهائڻ - گفتگو - وارتا - تات - پڇ‌تر - سُرسلو - وائي - چَوَوَت - چَوَپچوءِ - سُٽيڊي - ڏند چرچو.

- گفتگو ع گفتگو: گالهه ٻولهه - ٻول چال - قيل قال - قيل مقال - صلاح مصلحت. بيان - تقرير - ذڪر.

- گفتگوئي ع گفتگوئيون: ث. گالهه ٻولهه - گفتگو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ گُفتو ع گُفتا: ذ. حرفُ ـ لفظُ ـ جملو ـ ٹڪتو ـ بولُ ـ گفتار ـ گالهه ـ بيان ـ يخي ـ بڪ. وَچنُ ـ انجامُ ـ قولُ ـ اِقرارُ ـ وعدو ـ عهد ـ هولُ.

▬ گُفتُ و شُنيدُ ع گُفتُ و شُنيدَ: ث. گالهه و پولهه ـ گفتگو ـ ردبدل ـ چيو ٻڌو ـ قيل مقال ـ بحث مباحثو.

▬ گُفتهي م: گالهين م ـ گالهه گالهه م ـ اٽڪل سان ـ رمز سان.

● گفتُوُرُ: ذ. هڪ رنگ جو نالو (موچڪو رنگ). (ن ـ ب).

● گِفَ ع گِفَ: ث. (ف. ڪف = قيئنَ). ڪفَ جو بگڙيل لفظ ـ گهٽي گالهائڻ جي ڪري وات مان ايندڙ گِگَ يا گُجي ـ قيئ ـ ڪفَ ـ گِف ـ جهڳ ـ جهگي ـ يخي ـ بڪ ـ لاڙ ـ بڪواٽ ـ لٻاڙ ـ داڙ ـ بڪواڙ.

▬ گِفَ هڻڻُ: وات هڻڻ ـ گهٽو ع اجايو گالهائڻ ـ بڪواٽَ ڪرڻ ـ بڪ ڪرڻ ـ لٻاڙ هڻڻ.

▬ گِفِيُ ع گِفِيُونُ: ث. وات مان ايندڙ قيئ يا گُجي ـ جهگي ـ گِف ـ ڪف. آجائي بڪ ـ لٻاڙ ـ يخي.

● گُڦا ع گُڦائُونُ: ث. (سن. گُهاـ غُفا). هندو فقيرن جي پاڻ کي جيئري پوري چڏڻ جي چُرَ ـ غفا ـ غارَ ـ گجهتُ ـ ڪوُپُ.

● گُڪُ ع گُڪَ: ذ. پُنيءَ جو ڏنگُ ـ ڪُبَ ـ گهُبُ ـ ڪُرهو ـ ٿوهو ـ ڪوهت ـ گُن. پيرَ جو هڪ قسم ـ پڪل وڏو پيرُ ـ گوُڪُ.

▬ گُڪانُ ع گُڪانُ (ث): ث. پڪل پير. ٽر م پير جي پنن کي سڏين.

▬ گُڪوُ ع گُڪا: ذ. صفت. پُنيءَ جي ڏنگ وارو ـ ڏنگو ـ ٿوهي وارو ـ ڪوهو. چپو ـ ڪُبوُ. ڪُبڙو "تون گڪو ٿي ڇو ٿو هلين." نار جي هڪ عُضوي جو نالو. ڪوڏيءَ جو قسم. "درياهه جي ڪَپَ تي ڪيترائي گُڪا پيل ڏٺاسون."

● گُڪوُ: اسم خاص. تعلقي واره م هڪ ديهه جو نالو.

● گنگُ ع گنگَ (ڪ): ذ. (سن. گگنُ = آسمان). ڪنڪرُ ـ بادلُ ـ آبترُ. (ن ـ ب). "مُنڊَ ٿي منڊل وَجيا، گگنَ گجي ڪئي گوڙ" (شاهه).

● گِگَ ع گِگُونُ: ث. وات مان ايندڙ پاڻي ـ قيئ ـ گِفَ ـ گِفَ ـ پِڪَ ـ ٽڪَ ـ گاڙَ ـ لاڙَ ـ قيئي ـ لُعابُ. بَلغَمُ ـ ڪانگهارو. ڪٽي جو واتُ رستي نڪتل پگهر.

▬ گِگَ آٽڪائِڻُ (ت): اٽڪل ڪري پهنجو حق ڄمائڻ ـ قبضو رکڻ.

▬ گِگَ ٽيُ پَتوَنُ: چنبڙي پوڻ ـ چُهٽي پوڻ. نہ چڏڻ.

▬ گِگَ ٽِيَنُ: پنيان لڳيُ پوڻ ـ جيڇا ٽي پَتوَنُ. (ن ـ ب).

▬ گِگِرُ ع گِگِيرَ: ذ. صفت. گِگُونُ گاڙيندڙ ـ ٽُڪونُ وهائيندڙ. چرپَتُ. گندُلو.

▬ گِگَ وهائِڻُ (ت): هوشُ ڪان نِڪرڻ ـ خطا ٽي وڃڻ. گندلو ٽيڻ.

● گُگڏامُ ع گُگَدامَ: ذ. صفت. گونگو ـ بي زبان ـ ويچارو. اپوجهُ.

● گُگَرَ ع گُگَرِيُونُ (ل): ث. (سن. گگِيڙَ = دِلِيُ). سوڙهي ڊگهي گڇيءَ وارو دِلوُ ـ پاڻيءَ جو ٽانوُ ـ دِلِيُ ـ گهاگهر ـ گاگر ـ چٽونڙِيُ ـ چونڙيُ ـ گهگهر.

● گگرپِتَنُ (ت): ارمان ڪرڻ ـ غم ڪرڻ ـ رلج ڪرڻ ـ روئڻ پٽڻ. ارمان ـ غم ـ رنج ـ ڏک. (ن ـ ب).

● گُگِروُ ع گُگِرا (ث): ذ. ننڍو دلو ـ گهڙو ـ گهاگهرو.

▬ گُگَرِيُ ع گُگَرِيُونُ: ث. سوڙهي گڇيءَ سان پاڻيءَ جو ننڍو ٽانو ـ گاگهر ـ گاگر ـ گهاگهر ـ دِلِيُ ـ چونڙي. موربو.

● گُگرُ ع گُگرَ: ذ. اسم. (سن: گُگُل = گُگرُ). هڪ وڻ جي ڪوُنر جو قسم ـ (ٽن قسمن جو ٿئي، (۱) گاڙهو (۲) گاڙهو زرداڻ مائل (۳) گاڙهو ڪاراڻ مائل ـ پهريون دوائن جي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪر اچي ۽ ٻيا رنگ شيشي ڪنڊن جي ڪر آڇن)- ڪندرف - ٽنڊن. واس ڏوپ جي ڪر ايندڙ هڪ پسارڪو وڪر.
(ڪ). جٽ - اٽڇاڻ - چرٻٽ - ڇوڪ - اناڙي - چسو.
■ گڪرَنيءُ (ڻ): ث. وڻ جو هڪ قسم، جنهن جي ٽڙ وغيره مان رَسُ نڪري ۽ دوائن جي ڪر اچي - گڪرُ جي وڻ جو نالو - گڳڙي - سنڌي ۾ ٻاهڪو آهي ته "گڪر گڪرَ پنڌ اڏيا" (سر مارئي - گر). (ن - ب).
● گڪِران (ڪ): اسم خاص. ڪوهستان ۾ هڪ ڳٻين جو نالو.
● گڪُراوَلُ: اسم خاص. هڪ ٻوٽو جو نالو.
● گڪِڙا: اسم خاص. تعلقي گنبٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ ذات جو نالو.
● گڪِڙوُ: اسم خاص. تعلقي فيض گنج ۾ هڪ ديهه جو ۽ ڪوٽ جو نالو.
● گڪُڙوُ: اسم خاص. مڇيءَ جو هڪ قسم (سنهڙن چلرن سان، قد بن الڇن ڪان چار انچن تائين ٿئي). (ن - ب).
● گڪِلاَنُ: اسم خاص. ٻوٽيءَ جي هڪ قسم جو نالو.
● گڪُلٽُ (ڻ): هڪ وڻ جو نالو (جنهن مان گڪُر پيدا ٿئي) گڳري - گڳرني - گڳرڻي.
● گڪُمُڪ ۽ گڪُمُڪَ (ڻ): بيهوش - غش - فنا - مورڇا. خاموش - چپ - ماٺ - سانت.
■ گڪُمُڪ ٿيڻُ (ڻ): بيهوش ٿيڻ - غشي ٿيڻ - فنا ٿيڻ - مورڇا ٿيڻ. خاموش رهڻ - چپ ٿيڻ - ماٺ ۾ ويهڻ.
● گڪَنُ ۽ گڪَنَ: ذ. (سن: گڪَنُ = آسمانُ) آپ - آسمان - آڪاس - امبر - فلڪ - چرخ. ڌرتي ۽ آسمان جي وچ وارو خال - ماحول - وايو منڊل - خلا - هولار. موج - مزو - لهر - راحت - عيش - وارن جو ٿوٿو - چوٽي - ميندي. (ن - ب). پرين. دوست - سنگتي - ساٿي - يار.
■ گڪَنَ ڪٽڻو: چيتن سُٽا. الوت. ڪر ٽيل.
● گڪوُ ۽ گڪا: ذ. هروچ عورتن جي پائڻ جو ڏڪو چولو - گهگهو. لاوڻي.
■ گڪهيلوُ ۽ گڪهيلا (ڻ): ذ. صفت. گڪهي وارو - گڪهو پائيندڙ.
● گِڪوُ ۽ گِڪا: ذ. نڙي ٻوڙ واري حالت - جهڪو آواز. گڪهو - گهگهو.
● گڪُوليُ ۽ گڪُوُليُونُ (ڻ): ث. گرڙي - گروڙي.
● گڪُوُ ۽ گڪُوا (ڻ): ذ. اسم خاص. هڪ پکيءَ جو نالو - چهرو - گڪهه پکي.
● گڪهه ۽ گڪهِ (ل-ڻ): اڳين پاسي ڳچيءَ وٽان وڏيل چمڙو - جاڙهي هيٺان سوج وانگي آپريل چمڙو.
● گُڪهَ ۽ گُڪهَ، گُڪهُونُ: ث. سخت اونداهي - اونداهه - انڌارو - ڪاري ٻات - ٻنپ آوندهه - ٻاڏ اونڌهه. گهاٽي - گهٽي - زياده - بلڪل جهجهي - لهايت - جام.
■ گڪهَ آونڌهِ ۽ گُڪهَ آونڌهِ: صفت. گهاٽي اوندهه - گهٽي اوندهه - ٻاڏ آونڌهه - سخت انڌارو - ڪاري ٻات.
● گُڪهَ: اسم خاص. هڪ پکيءَ جو نالو - وڏي چپ - چهرو (جنهن جي نڙي گهڳهي هڻڻ ڪري سندس "گُڪهَ" نالو پيو آهي).
● گُڪهِرِ ۽ گڪهِروُنُ: ث. ٻئسن جمع ڪرڻ جي ڪڍڻي - پنڌارو - پنڌالو. ٻوگهو.
● گڪهِراتِ ۽ گِڪهِراتِيُونُ (ڻ): ث. منٽ - آزي نيزارِيُ - عرض - وينتي - ليلڙاٽ.
■ گِڪهِراتِيُونَ ڪَرَنُ: منٽون ڪرڻ - آزيون نيزاريون ڪرڻ - ليلڙاٽيون ڪرڻ - عرض ڪرڻ.
● گڪهڪَوُ ۽ گڪهڪا (ڪ): آٽ جي آواز جو قسم.
● گڪهِلڻُ (ل): مصدر. نخرا ڪرڻ - ناز ڪرڻ - لاڏ ڪرڻ - انگل ڪرڻ - ماٺا ڪرڻ. اجايو گالهائڻ - بڦلڻ - بڪ بڪ ڪرڻ - وڦلڻ - يخي هڻڻ - لٻاڙ هڻڻ - ٻڪوات ڪرڻ. اندر جي گالهه ظاهر ڪرڻ - اندر جي ٻاهر ڪڍڻ - دل مان ڪاوڙ جا جذبا نڪرڻ - جوش ظاهر ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گنگھوُ ۽ گنگا: ذ. وڏو چولو ـ وڏو پھراڻ ـ گنگو (بلوچ قوم جون عورتون ڀَرين).
ـ گنگھيروُ ۽ گنگھيرا: ذ. صفت. گنگھي وارو ـ گنگھو پائيندڙ.
● گِگھوُ ۽ گِگا: ذ. صفت. نِرڙي ۽ ويڻل آواز ـ گھُٽيل آواز ـ ويڻل آواز ـ جھڪو آواز ـ گِگو ـ گھِگھو ـ ٽلھو آواز.
ـ گِگھيُ ۽ گِگھيُ: ث. ڳورو ڳالھاءُ ـ نِرڙي ۽ ويڻل ڳالھاءُ ـ بي ڍَولو ڳالھائڻ ـ بي ڍَولو آواز ـ خوف يا ڏڪ سبب ويڻل ڳالھاءُ.
ـ گِگھيُ ھَوَنُ: نِرڙي ھوڻ ـ نِرڙي گھُٽجن.
● گُگھُو ۽ گُگھُو: ذ. ڳھيري جي پوليي ـ گھُو گھُو.
● گُگھيُ ۽ گُگھيُون: ث. سوڙھي ڍڳھي ڳِچي ۽ سان پاڻي پري رکڻ لاءِ ٺڪر جو ٽانءُ ـ صُراحي ـ گھُگھي. برسات جي ڇاڻ لاءِ اوني ڪپڙو. (ث).
● گُلُ ۽ گُلُ: ث. ڇڪاڻي مال جو وَلَرُ ـ ڏَنُ ـ وَڳر ـ وَڳُ ـ ميڙ ـ مجموعُ ـ گلوُ.
ـ گُلارو ۽ گُلارا (ت): ذ. صفت. گھٽي مال وارو ـ مالدار ـ پاڳيو ـ وَڳر وارو.
ـ گُلبانُ ۽ گُلبانَ: ذ. صفت. مال جي ولرَ کي چاريندڙ ـ مال کي سنياليندڙ ـ ساربان ـ جَتُ ـ ڏنار ـ ڏَراڙ.
● گِل ۽ گِلُون: ث. کاري ڪَپَ ـ چِکَ ـ چِکڻ ـ راڦو.
● گِلُ ۽ گِلَ: ذ. اِتي ڏَکر يا ٻلورن راند ڪرڻ لاءِ ڪوٽيل ننڍي ڪَڈ ـ سَچُ ـ گِڏ.
● گُلَ: اسم خاص. ھڪ ٻوٽيءَ جو قسم (اڪثر ٿر ملڪ ۾ ٿئي). ھڪ ذات جو نالو.
● گُلُ ۽ گُلَ: ذ. (ف. گُلُ = قُولُ) ڪنھن ٻوٽي جي قُل يا قُول جو نالو ـ قُلُ ـ قُول ـ پُشپُ (قسم: گلاب، موتيو، سوسن، سمن، زعفران، ڪَيسر، دائودي، سُنبل ـ آتشي، نرگس، گونٽو، بِنفشو، ياسمين، جاءِ گل، رتن جوت، خيرو، ٽانگر، ڪيتڪي، چنبيلي، مُگرو، ڪٽھار، نيلوفر، ڪنول، جافري وغيره). قُندن ـ چوٽي. داغُ ـ ڪِلنڪ ـ ٽِڪو ـ ڏَنبُ. حقي جي ٽوپيءَ ۾ سڙي ويل تماڪ جو ڳوٽو. پَرت جو ھڪ قسم (ناڙيءَ گُل، جاءِ گُلُ). (ڪ). معشوق. (اسم خاص). ھڪ شاعر آخوند گل محمد سانوٽيءَ جو تخلص "گُل". ديوان گُل. ھڪ ماٺھوءَ جو نالو.
ـ گُلُ آتشيُ ۽ گُلُ آتشيُ: ذ. صفت. گُل جو نالو ـ گلاب جي گل جو ھڪ قسم ـ سدا گُلاب.
ـ گُلُ اَبيَضُ ۽ گُلَ اَبيَضَ: ذ. صفت. ھڪ گُل جو نالو ـ زنگي گل.
ـ گُلُ اَرغُوانُ ۽ گُلُ اَرغُوانَ: ذ. ھڪ گل جو نالو ـ گٹونٽي جو گل.
ـ گُلُ اَشرَفيُ ۽ گُلُ اَشرَفيُ: ذ. ھڪ گل جو نالو ـ گنونٽو ـ گل اَرغَوانُ.
ـ گُلُ اَنارُ ۽ گُلُ اَنارَ: ھڪ گل جو نالو ـ ڏاڙھونءَ جو گل.
ـ گُلُ اَندامُ ۽ گُلُ اندامَ: ذ. گل سان مشابهت رکندڙ بدن وارو ـ گلن جھڙن نرم لڳڻ وارو ـ اڇي ڳاڙھي جسم وارو ـ نازڪ بدن. سُھڻو ـ حَسين.
ـ گُلُ بَدَنُ ۽ گُلُ بَدَنَ: ذ. گل جھڙو بدن ـ گل اندام ـ نازڪ بدن. سُھڻو ـ حَسين ـ خوبصورت. ھڪ قسم جو ريشمي ڪپڙو (جدا جدا نمونن جو، سھڻن ليکن ۽ ٻٽن وارو ڪپڙو، جو ڪنھن زماني ۾ وڻ ايشيا کان ڪابل جي رستي هندستان ۾ ايندو ھو. پنجاب، دھلي ۽ آڳ جي آسپاس اڃان تائين اِھو نالو مشھور آھي، اھڙي قسم جي ولائتي ڪپڙي کي به "گلبدن" ڪوٺيندا آھن "پيشہ وران").
ـ گُلُ بَرگُ: گلاب جي گل جي پنکڙي.
ـ گُلُ بَڪاوَليُ: ذ. نھايت عمدي اڇي رنگ جو خوشبوءِ دار گل. ھڪ ھٿراڏو افسانو ـ ھڪ خيالي ڳالھ. ھڪ مصنوعي ٻکاولي پَريءَ جو گُلُ ۽ قصو.
ـ گُلُ بِنَفشُوُ: ذ. گل جو ھڪ قسم ـ بنفشي جا سڪل گل ـ دوائن ۾ ڪم ايندڙ ھڪ پسارکو ڪر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گلبوءَ: ث. گل جي بوءِ ـ گل جي سڑهاڻ ـ سڳنڌ ـ خوشبوءِ ـ واس ـ هيڪاءَ ـ هڪاءَ ـ هيڪار. لالن ـ ساجن ـ پرين ـ محبوب ـ دولن ـ دلبر. منڙي ـ پياري ـ دل واري ـ ساهيڙي

"گولي ٿيان گل بوءِ جي مون نيو پاڻسين"

(شاھ).

ـ گلبهار: ذ. گل جو هڪ قسم.

ـ گل ٽڪن: صفت. گلن جهڙا چٽ ٽڪ ـ گلڪاري ڪيڻ ـ چتسالي ڪرڻ ـ نقش نگاري ڪرڻ ـ اڪر جو ڪم ڪرڻ.

ـ گل پشپ ۽ گل پشپ: ذ. گل جو هڪ قسم.

ـ گلپوش ۽ گلپوش: ذ. صفت. گلن جو ڍڪ ـ پشپ مٿڪ.

ـ گل جافر ۽ گل جافر: ذ. گل جو هڪ قسم.

ـ گل جاولي: ذ. گل جو هڪ قسم. جاءِ جو گل. (ن ـ ب).

ـ گل جاءِ: ذ. جاءِ تي ٽڪڻ واري وَل جي گل جو هڪ قسم ـ گل ياسمين.

ـ گل جليل ۽ گل جليل: ذ. رنگڻ ۽ دوائن جي ڪم ايندڙ گل جو هڪ قسم (گل آڇا گلاب جي گل وانگر ۽ خوشبوءِ ڪتوري جهڙي).

ـ گل جهڙو تي ڇوٽ: صاف تي ڇوٽ ـ سهڻو لڳڻ ـ چمڪ ـ زيبائتو ٿيڻ. نازڪ بدن ٿيڻ ـ گل اندام ٿيڻ.

ـ گل چنبيلي: ذ. گل جو هڪ قسم (هي گل آڇا خوشبوءِ دار آهن، سندن سڳنڌ اڏ مٽي جي سور کي فائدو ڪري ٿو ۽ سندس تيل دوائن ۾ ڪم اچي).

ـ گل چندن: ذ. گل جو هڪ قسم (ت): شاديءَ جي وقت گهوٽ ۽ ڪنوار کان گلن چونڊائڻ جي هڪ رسم ادا ڪرائڻ ـ گل ميڙڻ ـ قل ميڙڻ (شاديءَ ۾ گهوٽ ۽ ڪنوار جي مٿن تي ڪپهه جا ذرا ذرا رکي ڇوءِ گهوٽ ۽ ڪنوار هڪ ٻئي جي مٿن تان آهي گل چونڊين). عيش ڪرڻ ـ مزا ماڻڻ ـ عيش عشرت ڪرڻ.

ـ گلڇهڙو ۽ گلڇهڙا: ذ. صفت. گلاب جي گل جهڙي صورت وارو ـ گل جهڙو حسين ـ سهڻو ـ خوبصورت ـ وٿندڙ.

ـ گل چينن ۽ گل چينن: ذ. صفت. گل چونڊيندڙ. تماشو ڏسندڙ.

ـ گل چيني مٿهن ۾ ڏيڻ: روبرو مهڻو ڏيڻ ـ عتاب ڏيڻ ـ ڏوراپو ڏيڻ ـ مهڻو ڏيڻ ـ طعنو هڻڻ ـ ويڻ وجهڻ.

ـ گل چيني هٿ ۾ ڏيڻ: ڳالهه جو تت پڌائڻ ـ ڳالهه جو تات پرج پڌائڻ ـ ڳالهه جو مقصد پڌائڻ ـ مطلب جي ڳالهه ڪرڻ.

ـ گل حنا: ذ. گل جو هڪ قسم ـ مينديءَ جو گل.

ـ گل خطمي: ذ. نيري رنگ جي گل جو هڪ قسم.

ـ گل خزان: ذ. گل جو هڪ قسم ـ آسماني رنگ جو گل (لاجوردي رنگ خوشبوءِ دار گل ٿئي ۽ دوائن جي ڪم اچي).

ـ گل خطمي: ذ. گل جو هڪ قسم ـ خيڑي جو گل.

ـ گلخن ۽ گلخن: گلن جي عرق ڪيڻ جو ٽاڻ ـ قرنقل.

ـ گل خنڊان: ذ. ٽڙيل گل ـ گل شگفته ـ ڪڙيل گل. هڪ ڪتاب جو نالو. (جانعالم جو قصو).

ـ گل خئرو ۽ گل خئرا: گل جو هڪ قسم.

ـ گل خيرو ۽ گل خيرا: ذ. گل جو هڪ قسم (نيري رنگ تي) ـ گل خطمي يا گل خئرو ـ دوا ۾ ڪم ايندڙ گل.

ـ گل خيڑي: ذ. گل جو هڪ قسم (سوسني رنگ تي هيڏاڻ ماڻل، جو تپ ۽ جگر جي گرميءَ لاءِ رات جو پسائي فجر جو جهڳي ـ مصري وجهي پيار جي ته فائدي مند آهي).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گلدانَ ع گلدانَ: ذ. صفت. گلن رکڻ جو ٽانءُ ـ گلدستو. گلاب داني.

ـ گلُ دائودِيُ ع گلُ دائودِيُ: ذ. گل جو هڪ قسم (هيءُ گل هيڊي ۽ گاڙهي رنگ تي ٿورو خوشبوءِ دار ٿئي، هيڊڪي، دستن ۽ تپ لاءِ گاڙهي پيئجي تہ فائدي مند آهي).

ـ گلُ دَسْتُوُ ع گلُ دَسْتا: ذ. صفت. گلن جو ويڙهو ـ گلن جو مجموعو ـ گلن جي ٻڌل مُٺ ـ گلن جو ڇڪو ـ گلن جو ٻڌل مُٺيو ـ ويڙهو ـ مُٺکو ـ جهُمٽو ـ مُشْقُر. گلن جي رکڻ جو ٽانءُ ـ گُلدانُ.

گُلدوزُ: ذ. گلن سان پرت پريل ـ قُلدار. ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم ـ گلدار ساٽين ـ قُولدار ريشمي ڪپڙو.

ـ گلُ ڏاڙهُونُ ع گلُ ڏاڙهُونُ: ذ. گل جو هڪ قسم ـ ڏاڙهونءَ جي وَڻ جو گل ـ گل انارُ. گل اڇو، بنفشي ۽ زردي رنگ تي ٿورو خوشبوءِ دار ٿئي ۽ دوائن ۾ ڪم اچي.

ـ گلُ رُبا ع گلُ رُبا: ذ. صفت. گل جي شڪل جهڙو ـ گاڙهو ڳلو ـ حسين ـ سُهڻو ـ وٽندڙ ـ خوبصورت. دلربا ـ محبوب ـ معشوق.

ـ گلُ رُخُ: صفت. گل جي صورت سان مشابهت رکندڙ ـ سُهڻو ـ حسين ـ خوبصورت ـ گلربا ـ گلعذار ـ گاڙهو ڳلو.

ـ گلُ رَعِنا: ذ. گل جو هڪ قسم (ڦ رنگو، اندران گاڙهو ۽ ٻاهران ڦيڪو ٿئي).

ـ گلُ رَنْگَ: ذ. صفت. گل جهڙو رنگ ـ گلابي ـ گاڙهاڻ مائل ـ قرمزي رنگ. گهوڙي جي رنگ جو هڪ قسم ـ گلابي رنگ وارو گهوڙو.

ـ گلُ روءِ ع گلُ روءُ: ذ. صفت. گل جهڙي شڪل جهڙو ـ گاڙهو ڳلو ـ گلعذار ـ گل رنگ ـ گل رُخ ـ گلربا ـ حسين. خوبصورت وٽندڙ ـ محبوب ـ معشوق ـ مَنُ.

ـ گلُ زارُ ع گلُ زارَ: ذ. صفت. ڏڻ سان پريل ـ چمنُ ـ باغ ـ باغيچو ـ گلستان ـ قُلواڙي ـ تختہ گل ـ گلن جي ڪياري. شاداب ـ خوشآب ـ هريو پريو ـ سرسبز ـ تازو توانو. ڊولائتو ـ موچارو ـ اوگهو ـ سُهڻو ـ وينگس ـ زيبائتو ـ شڪيل ـ ڏجُ متج جهڙو ـ سدا ملوڪ ـ چوڏهينءَ جي چنڊ جهڙو ـ خوبصورت. رنگدار قول ـ سُهڻا چِتَ ـ نقشُ.

ـ گلُزارِيُ ع گلُزارِيُونُ: ث. قُلواڙي. هريالي ـ ساوڪ. سُونهن ـ سهڻائي. گلڪاري ـ نقشبندي ـ چِتسالي.

ـ گلُ زَعْفَرانُ: ذ. گل جو هڪ قسم ـ زعفران جو گل ـ ڪيسر جو گل.

ـ گلُ زَنگِيُ: ذ. گل جو هڪ قسم ـ خوشنما گاڙهي ۽ اڇي رنگ تي گل ـ دوائن جي ڪم ايندڙ گل. (ن ـ ب).

ـ گلِسْتانُ ع گلِسْتانَ: ذ. صفت. (ف). گلن جي جاءِ ـ باغيچو ـ باغ ـ چمن ـ گلزار ـ واڙي ـ قُولستان ـ قُلواري.

ـ گلُ سُورِيُ: ذ. گل جو هڪ قسم.

ـ گلُ سُوسَنُ: ذ. گل جو هڪ قسم ـ آسماني رنگ جو گل.

ـ گلُ سُوءِ: ث. گل جي بُوءِ ـ سُرهي بُوءِ ـ هُڪار ـ خوشبوءِ ـ سُگنڌ. دلداري ـ ميڙي ـ ساهيڙي ـ سڃڻ ـ لڏڻ ـ منٺار.

ـ گلُ شَڪَرُ: ذ. صفت. گل جا پَنَ ۽ ڪنڊ ملائي ٺاهيل هڪ قسم جو مرڪب ـ گلقند.

ـ گلُشَنُ ع گلُشَنَ: ذ. صفت. گلن جي جاءِ ـ گلن جو ٻارو ـ باغ ـ باغيچو ـ چمن ـ اِرم ـ گلستان ـ قُلواڙي ـ قولستان ـ گلزار.

ـ گلُ صدُ بَرُگ: ذ. (ف). گل جو هڪ قسم ـ سئو پَنن سان گل ـ گينڊو گل.

ـ گلُ صَنَوبَرُ: ذ. گل جو هڪ قسم. (ت). هڪ عاشق ۽ معشوق جي خيالي نالن تي بَدل ڪهاڻي. "گل با صنوبر چِکَرد".

ـ گلُ عَبّاسِيُ: ذ. عجب جهڙو گل ـ عجيب قسمن جو گل (هي گل خوشبوئدار آهي، صبح کان رات تائين طرح طرح جا رنگ ڪيڻ،

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جيئن تہ "فجر جو آڇو، منجهند جو ڪارو، رات جو ڳاڙهو وغيره" اهڙي ريت رنگ ڦيرو بدلائي [انهيءَ ڪري هَنڌَ رنگي (سَت رنگي) گل ۾ چوندا آنس، سنگهڻ ۾ دل ۽ دماغ کي قُوَتَ ڏئي).

▬ گُلُ عِذارُ: ذ. صفت. (ف. ع). گل جي شڪل سان مشابهت رکندڙ شڪل وارو - گُلُ - ڳاڙهن رُخسارن وارو - ڳاڙهو ڳِلو - ڳاڙهو ڳِلو - گُلِرنگ - گُلسوءِ - گُلفام.

▬ گُلُ فامُ ≈ گُلُ فامَ: ذ. صفت. (ف). گل جي رنگ جهڙو - گلابُ جي گل جهڙو - ڳاڙهو ڳاڙهو ڳِلو - گل انڊامُ - گل رُوءِ - گُلرخسارو - گلسُوءِ - ڳاڙهو ڳِلن وارو - سهڻو - خوبصورت - حَسين. محبوب - معشوق.

● گُلْقَنْدُ ≈ گُلْقَنْدَ: ذ. صفت. گلاب جي گلن جو ناهيل مُرڪب - گلاب جي پَٽن سان ڪنڊ ملائي ناهيل هڪ قسم جي معجون - گُلُ شَڪَرُ.

▬ گُلُ كارِيُ ≈ گُلُ كارِيُون: ث. صفت. باغ ۾ گلن جو چهچتو - گهڻن قسمن جا گُل - مزيداري - چهچتو - بَهاري - قلواڙي - گُلزاريُ. گل چِٽڻ جو ڪم - نقشبندي - نقاشي - چِٽسالي - ڪَمانگري.

▬ گُل ڪَچِنا: ذ. (ف). گل جو هڪ قسم.

▬ گُل ڪَرَنِيُ: ذ. گل جو هڪ قسم (پنج قاڪو، اڇي ۽ ڦِڪي رنگ تي). موتيو. (ن - ب).

▬ گُل ڪرڻ: وِسائڻ - وِسائڻ - آجهائڻ (بتي) - ڏيئو وڏو ڪرڻ. خراب نتيجن ڏي خيال ڏوڙائڻ - خراب خيال ظاهر ڪرڻ.

▬ گُلُ كَلَنْگُو: ذ. گل جو هڪ قسم (ڦِڪي ۽ ڳاڙهي رنگ تي).

▬ گُلُ كوزه: ذ. (ف). گل جو هڪ قسم.

▬ گُلُ گَشْتُ: ذ. صفت. سَيْر چَمَنُ - باغ جو سَير - قلواڙي ۾ چَڪَرُ - باغيچي جو گشتُ.

▬ گُلُ گُلابُ ≈ گُل گُلابَ: ذ. اسم هڪ مشهور گُلُ - گلابُ جو گل - سدا گلاب. (صفت). سدا سهڻو - حَسين - خوبصورت.

▬ گُلگُونُ: ذ. صفت. (ف). گل جي رنگ جهڙو - ڳاڙهن ڳِلن وارو - ڳاڙهو ڳِلو - گُلِرنگ - گُلسوءِ - گُلفام.

▬ گُلُ گُونٹُو ≈ گُلُ گُونٹا: ذ. گل جو هڪ قسم (هيءُ گُل زرديءَ رنگ تي دل ۽ دماغ کي قوت ڏيندڙ، جيڪڏهن هن کي چاليهه ڏينهن تِرن جي تيل ۾ وجهي آس ۾ رکجي تہ سَٽڏن جي سور کي سندس مالش فائدي مند آهي). (ف - ج). (ن - ب).

▬ گُلُ گِيرُ: ذ. (ف). آها ڪينچي جنهن سان وَتَ کي وَڌي صفا ڪجي - بَتِيُ جي وَتَ جي ڦُلهي ڪَترڻ جي ڪينچي.

▬ گُلُ گِلوُ ≈ گُلَ گِلا: ذ. صفت. گل جي رنگ تي مائل ڳلن وارو - ڳاڙهو ڳِلو - ڳاڙهن ڳلن وارو.

▬ گُلُ لالَ: ذ. (ف). هڪ قسم جو ڳاڙهو گل.

▬ گُلُ مُتَكُ ≈ گُلُ مُتَكَ: ذ. گل جو هڪ قسم. (ت).

▬ گُلُ مَرِيَمُ: ذ. گُل جو هڪ قسم (هي گل هٿ جي چنبي جهڙو ناسي رنگ تي ٿئي، دوائن ۾ بہ ڪم اچي، تنهن کان سواءِ ڪنهن عورت جي ويهِ وقت هي گل چِيڻيءَ جي ٿانءَ ۾ پُسائي رکجي تہ ويهِ آسانيءَ خير سلامتيءَ سان ٿئي). (ن - ب).

▬ گُلُ مُشْكُ: ذ. سُرهيُ خوشبوءِ وارو گل جو هڪ قسم.

▬ گُلُ مَلُوكُ: فراسيءَ جي چِٽَن جو هڪ قسم.

▬ گُلُ مُنْهونُ ≈ گُلُ مُنْهانُ: ذ. صفت. گل جي رنگ جهڙو - ڳاڙهي مُنهن وارو - لال منهون - ڳاڙهو ڳلو - ڳاڙهو ڳِٽو.

▬ گُلُ موسِمِيُ: ذ. گل جو هڪ قسم.

▬ گُلُ مَيْدو: ذ. اسم خاص. بُلْسانُ. آكْسِيبِرُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گُلُ مهيندِيُ: ذ. گاڙهي رنگ جهي گل جو هڪ قسم ـ مينديءَ جي رنگ جهڙو ٽيندڙ گل ـ گُل حِنا ـ گاڙهو گل.

ـ گُلُ نازُ ۽ گُلُ نازَ: ذ. گل جو هڪ قسم ـ ڏاڙهون جو گل ـ گل آنارُ. گلعذاري رنگ ـ گاڙهو گلابي رنگ ـ گاڙهو پيازي رنگ. گاڙهو شوخ رنگ ـ ارغواني رنگ. (اسم خاص). هڪ عورت جو نالو. (ت).

ـ گُلُ ناغَرُ: ذ. (ف) گل جو هڪ قسم ـ چنبيليءَ جو گل.

ـ گُلُ نِيلُوفَرُ: ذ. گل جو هڪ قسم ـ نيلوفر جو گل (دوائن جي ڪم ايندڙ).

ـ گُلُ وَرْدُ: ذ. (ف.ع) گل جو هڪ قسم ـ گلاب جو گل.

ـ گُلُ هُجَنُ: خوش هجڻ ـ بهار هجڻ ـ مؤج ۾ هجڻ. سهڻو هجڻ ـ حسين هجڻ ـ خوبصورت هُئڻ.

ـ گُلُ ياسِمِينُ: ذ. گل جو قسم ـ جاءِ جو گل ـ جاءِ گل.

● گِلاَ ۽ گِلائُونُ: ث. (ف. گِلُ = شِڪايِتَ) ڪنهن مائهو جي پرهٽ ڪيَل بدناموسيُ ـ ٻئي جي بيان ڪيل آوٽائي ـ بدناموسي ـ بدنامي ـ نندا ـ شڪايت ـ غيبت ـ شڪوه ـ پڇار ـ عيب جوئي ـ خواري ـ چغلي ـ لائي چائي ـ سٽيندي ـ گهٽتائي.

ـ گِلاَ جو گهانڱهوُ: ذ. صفت. گلا جو ڪٽ گلا جو هار ـ گلا جو ٽڪر ـ لعنت جو زنجير ـ بدنامي ـ شڪايت ـ نندا.

ـ گِلاَ جو گهانڱهوُ ڪٽَنُ: گلا جو هار وجهڻ ـ سر تي لعنت وسائڻ ـ پنهنجي بدناموسي ڪرائڻ ـ گلارو ٽيڻ ـ مهٽي هاب ٽيڻ ـ گهٽتائي جهڙو ڪم ڪرڻ ـ بدنامي جو ٽڪر اچڻ ـ پنهنجي لائي چائي ڪيائڻ.

ـ گِلاَ جو گهانڱهوُ ڇڇيءَ ۾ وِجهڻُ: بچڙو ۽ گلا جهڙو ڪم ڪرڻ ـ گلا جو طوق ڇڇيءَ ۾ وجهڻ ـ گلا جو ٽيڪر سِر تي ڪٽڻ ـ سر تي ملامت ڪٽڻ ـ بچڙائيءَ جي پڳ پٽڻ ـ گلا جهڙو ڪم ڪرڻ ـ گلارو ٽيڻ ـ مهٽي هاب ٽيڻ ـ لعنت جو طوق ڇڇيءَ ۾ وجهڻ.

ـ گِلاَ خورُ ۽ گِلا خورَ: ذ. صفت. گلا ڪندڙ ـ نندا ڪندڙ ـ پرائي پڇار ڪندڙ ـ پچاڙو ـ منافق ـ ڪنهن جي پٺ گهٽ وڌ ڳالهه ڪندڙ ـ خواري ڪندڙ ـ بدنامي ڪندڙ ـ چغل ـ نندا خور ـ بدنام ـ عيب جوئي ڪندڙ.

ـ گِلاخورِيَ ڪَرَنُ (ڪ): پچاڙائي ڪرڻ ـ بن گهرن کي باهه ڏيندڙ ـ منافقي ڪندڙ.

ـ گِلارُو ۽ گِلارا: ذ. صفت. ڪارمنهونُ ـ گلا وارو ـ بدنامي جهڙو ـ رذيل ـ ذليل ـ عيبدار ـ لعنتي ـ خوار ـ بدنام ـ عيبدار ـ ڏاهيچ ـ ڏهاري. بدچلنيءَ ۾ بدچلن.

ـ گِلاَ غِيبْتَ ۽ گِلاَئُونُ غِيبْتَنُونُ: ث. صفت. گلا ـ خواري خرابي ـ فتني بازي ـ پرائي پڇار ـ نندا ـ عيبجوئي.

ـ گِلاَ ڪاڏُ ۽ گِلاَ ڪاڏا: ذ. صفت. عيب جويو ـ گلا خور ـ گلا ڪندڙ ـ گلارو ـ ذليل ـ رسوا ـ بدنام ـ عيبدار. خواريءَ جهڙو ڪم ـ بدنام ڪم ـ خراب ڪم ـ بچڙائي ـ ذلالت.

● گُلا: ث. اسم خاص. ڇڇيءَ جو هڪ قسم.

● گُلابُ ۽ گُلاَبَ: ذ. (ف. گُلاب = گُلُ + آب) خوشبوءِ دار گلابي ۽ گاڙهي رنگ تي مائل گُلُ جو هڪ قسم ـ سدا گلابُ. گاڙهو گل ـ گُل اَحْمَرُ. (هن گل جا رنگ پيا ۽ ٽين ٿا، جهڙوڪ، آڇا، زردا). (ف. گُلُ + آبُ = گُلُ جو پاڻي) گل جو پاڻي ـ گلن جو پاڻي ـ گلاب جي گلن جو عرق ـ عرق گلاب.

ـ گُلابِاشِيُ ۽ گُلابِاشِيُونُ: ث. (ف) گلابداني ـ گلاب جي پاڻي ڇٽڪڻ جي بوتل ـ گلاب ڇٽڪائڻ جي صراحي.

ـ گُلاباشِيُ: گلاب جو پاڻي ڇٽڪڻ ـ گلاب جو عرق ڇٽڪارڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گُلابُ جوُ پاڻِيُ: گلاب جو عرق ـ گلاب جي گلن جو نِچوڙُ.
ـ گُلابدانِيُ ع گُلابدانِيُونُ: صفت. گُلاب جي پاڻي چِڪڻ جي بوتل ـ گلاباشي ـ گلاب جي پاڻيءَ جي گهُڪهي ـ گلاب جي پاڻيءَ جي صُراحي.
ـ گُلابُ كَتلِيُونُ: گلاب جون سُڪل مکڙيون ـ گلاب جون ڪتليون.
ـ گُلابِيُ گُلُ: ذ. شربت ناهڻ ۾ دوائن جي ڪم ايندڙ گاڙهي رنگ تي هڪ خوشبوءِ دار گُلُ. (ن ـ ب).
ـ گُلابِيُ ڳُوڙهُو (ت): رنگ جو قسم (گاڙهي رنگ جي لاڪ، جا جنڊيءَ ۾ ڪم اچي).
● گُلابَ پُور: اسم خاص. تعلقي ڪنڊڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گُلُ پُرُڙوُ: اسم خاص. تعلقي وارهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گِلاسُ ع گِلاسَ: ذ. پاڻي پيئڻ جو ٽانوُ ـ شيشي جو ڊگهو آبخورو. (انگ. گِلاس=شيشو) شِيشو ـ ڪاچُ. آئينه ـ آئينو ـ دَرپن ـ دَرسڻِي ـ آرسِي. عَينڪ ـ چشمون.
ـ گِلاسِدانِيُ ع گِلاسِدانِيُونُ: ث. گِلاسن رکڻ لاءِ ٽنگڻ سان ڪاٺ جو طاقُ.
● گِلاقُ ع گِلاقَ (ث): ذ. وات جي ٻنهي پاسن جون پچاڙِيُون ـ گِلاڦ ـ واڇون.
ـ گِلاڦُ ع گِلاڦا: ذ. (سن. گلّ) وات جي پچاڙي ـ گِلاقُ ـ گِلاڦ ـ واڇ.
● گِلال: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. ڪنيار.
● گُلالُ ع گُلالَ: ذ. صفت. گاڙهي رنگ جو اتو ـ سِيندَرُ. گاڙهو رنگ ـ لال رنگ ـ سُرخُ رنگ. هولي ۾ هندن جو هڪٻئي تي اڇلايل گاڙهو رنگ. سيندور.
● گِلانِيُ ع گِلانِيُ: ث. ڪَراهت ـ نفرت ـ بُڇان ـ انُرَسُ ـ ڪِرُپَ ـ سُوگ ـ ذِڪار ـ حقارت ـ مَلِيچا.
● گُلاٽِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (هزاري بلوچن جو هڪ قبيلو، رستماڻين جي شاخ).

● گُلُ بُحرُ: اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گُلُ تاڙوُ: ذ. درياءَ جي ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو ـ منزلن ٻڌڻ واسطي سُڪان ۾ ٻڌل هڪ پتڪل ڪاٺيءَ جو ٽُڪر. (ن ـ ب).
● گُلُتانُ ع گُلُستانَ (ڪ): ذ. (ف. غلطان) غلطان ـ غرق ـ ٻُڏل ـ رُڌل ـ مشغول ـ مصروف.
● گُلُتوُ ع گُلُتا: ذ. وادڪي اوزار جو هڪ قسم ـ اهو رندو، جنهن سان ڪاٺيءَ جي ڪناري ۽ ڪاٺيءَ جي ريين تي سُونهن لاءِ ليڪون ۽ گولايون ڪيڏجن ـ اهو رندو، جنهن سان درن ۽ درين جي پانهين تي گولايون وغيره ڪيڏجن ـ ڪاٺيءَ تي ڪنار ڪيڏڻ جو رندو.
● گِلِٽُ ع گِلِٽَ: ذ. ڪنهن ڌاتوءَ تي هٿرادو ڪرايل چِلڪور، هن جا ٻه قسم ٿين (هڪ اڇي رنگ جو ۽ ٻيو سونَ جهڙو رنگ) ـ مُلمعو ـ پاڻي ـ نِڪِل.
ـ گِلِٽُ كَرَنُ: ڪنهن ڌاتوءَ تي اڇو قلعي جهڙو رنگ ڪرڻ. ڪنهن کي دغا سان قُربي وڃڻ.
ـ گِلِٽِيُ: صفت. چاندي جي رنگ جهڙو رنگ چاڙهيل ـ مُلمعو چاڙهيل ـ پاڻي ڏنل ـ گِلِٽ ڪيل ـ نِڪل ڪيل. (اسم). هڪ قسم جو ڌاتُو ـ جرمن سِلور. راند جو هڪ قسم ـ پئسا ڪڏڻ ۾ اڇلڻ سان ڪُڏيل راند.
● گُلُهاڻُ ع گُلُهاڻَ (ڪ): ذ. نوڪر ـ ٽهليو ـ شهيوڪ ـ خدمتگار ـ چاڪر ـ خدمتي ـ شيواڌاري ـ خادِمُ.
ـ گُلُهاڻِيُ (ڪ): ڪَٽ ـ گولتپَ ـ غُلامي ـ پانهپ ـ چاڪري ـ خدمتگاري ـ شهيوا.
● گُلُ چَنُ: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گِلُ حِڪْمَتَ: ث. (ف). حِڪمت واري مِٽِي. (ن ـ ب). طِبُ جو اصطلاح ـ دوا واري ٽاڻ تي اڳڙي ٻَڌي، مٽانس آلي مِٽيءَ جو ڏنل تهه ـ پوٽو ـ ٽِڪ ـ لهپو ـ پوچو ـ پلستر ـ لِنبَ ـ منڪ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گِلِ حِکْمَتَ کرڻ: کِيمِياگرن جو اصطلاح ـ دوا جي ٺاڻڻ کي ڪپڙي ۾ ويڙهي مٽانس آلي مٽي جو ٽهه ڏيڻ ـ ڪوٽاري ۾ دوا جو ڳوٽو بند ڪري مٽانس اڳڙيون ويڙهي قابو ڪري ان جي مٽان آلي مٽيءَ جو ٽهه ڏيڻ.

● گُلَرُ ع گُلَرَ: ذ. ٽولو ـ وَلَرُ ـ ٽولِي ـ جماعت ـ ڏَڻُ ـ جانگ ـ گلو (جانورن جو). مِيڙُ ـ گوڙ ـ پيهه ـ اَنبوهُ ـ ڪَٺُ ـ پِينڊ ـ پِيڙُ ـ خلق ـ هٿيار.

● گُلَرِ: اسم خاص. تعلقي شهداد پور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گُلَرُ ع گُلَرَ: ذ. ڪُتي جو نينڊو ٻچو ـ نينڊو ڪُتو ـ ڪُتڙو ـ پُونگڙو ـ پُونگ ـ پَلونگڙو ـ ڪِنڊُ. نينڊي قد وارن ڪُتن جو هڪ قسم.

ـ گُلِرڙو ع گُلِرڙا: نينڊو تازو ڄاول ڪُتي جو ٻچو ـ پَلونگڙو.

ـ گُلُرُو: ذ. ڪتي جو نينڊو پلونگڙو ـ گُلَرُ ـ گُلَرڙو.

ـ گُلِرِي ع گُلِرِيُون: ث. نينڊِڙي پُونگڙي ـ ڪُتڙي. پُورُ ـ رِيڇڪ ـ سوداءُ ـ خيالُ ـ بُدبُدو ـ رِيڇِڪِي.

ـ گُلِرِيُونُ ٿيڻ: جاڳڻ.

● گُلاڄاڻِي: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات.

● گلرين: اسم خاص. هڪ ذات (مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو). (ت ـ بلوچستان).

● گِلڙو ع گِلڙا (ث): ڳالهه تان هر هر ڪري ويندڙ ـ هڪ ڳالهه وارو نه هٽڻ ـ ڪُڙو ڪهڙو ـ هڪ سخن وارو نه هٽڻ ـ محڪم ارادو نه رکڻ.

● گُلڙِي (ل): فراسيٽن جي چِٽن جو هڪ قسم.

● گُلُ سانگهيڙو: اسم خاص. تعلقي واره ۾ هڪ ديهه.

● گُل شاهُ: اسم خاص. تعلقي ميرو خان، تعلقي ڪنڊياري ۾ ديهن جا نالا.

● گُلشيرزئِي: اسم خاص. هڪ ذات (بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو).

● گُلُ شَڪَرُ: ذ. اسم خاص سنڌي ٻوليءَ ۾ هڪ مشهور پهاڪن جي ڪتاب جو نالو.

● گُلشيراڻِي: اسم خاص. هڪ ذات (مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو).

● گُلُڦِڙو ع گُلڦِڙا: ذ. وات جو اندريون پاڳو ـ واڇَ ـ جاڙي ـ واتُ جي ڪُنڊَ.

● گُلُ گُلهوڙو: اسم خاص. تعلقي ميرو خان ۾ هڪ ديهه.

● گِلڪِي ع گِلڪِيُونُ (ث): هٿن سان بدن جي ڪنهن ٻئي عضوي تي آهستگيءَ سان ڪيل ڪنهار ـ ڪِتڪِتائي ـ ڪِتڪِتوئي.

● گِلِ گِلِ: ذ. نينڊڙي ٻار کي ماءُ ٻيءَ جي سڏ ڪرڻ جو نمونو ـ سباجهو آواز ـ پيار مان سڏڻ جو آواز ـ پيار جو لفظ ـ "گِلگِل ڪير اچي." خوشامد ـ چاپلوسي (ت).

● گِلگَچال (ل): ذ. خارش ـ ڪَهه ـ ڪَنَهَرَ ـ خارشَ ـ خارسَ ـ ڪُجلِي.

● گُلگُلو ع گُلگُلا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو ـ هڪ هندن جي ذات ـ گهٽ ذات وارن فقيرن جو هڪ قسم (هندو) ـ گُرُ گُلو ـ ٻڙو.

● گِلِ گولِڙِي: ث. نينڊڙن ٻارن کي ڪوڏائڻ جو نمونو ـ گِلِ گِلولِڙِي.

● گِلِمُ ع گِلِمَ: ذ. (ع. قالِيٰن. ف. گِلِيمُ = رِلِي). پَٽُ تي پکيڙڻ لاءِ وڏي فراسي ـ فَراشُ ـ غالِيچو ـ فَرْشُ ـ تَهَڙُ.

● گُلُ مُحَمَّدُ: اسم خاص. تعلقو ميرپور بٿورو، تعلقو شاهبندر، تعلقي ميهڙ ۾ ديهن جا نالا.

● گُلُ مُحَمَّدُ لِغارِي: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

ـ گُلُ مِيخَ ع گُلُ ميخونُ: ث. ڪِلِيءَ جو هڪ قسم ـ وڪري مٿي واري ڪِلِي ـ ٽوپيدار لوهه جي ڪِلِي ـ ٽوپي واري ڪِلِي. ريزا ميخ. ڪچي سلائي ـ ٽاڪو ـ ڪوڪَ.

● گُلَنْدازُ ع گُلَنْدازَ: ذ. (گولہ انداز) نشانہ بازُ ـ چهٽو ـ توبچي ـ نشان چٽيندڙ ـ غبارچي. ڦوجي ماڻهو ـ سپاهي. (اسم خاص). هڪ ذات.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ گلٹندازيُ ع گلٹندازيونُ: ث. توپيزَنيي- نشانہ بازي.

● گلندرُ: ذ. اسمِ خاص. پوتي جو قسمِ، کائيون ۽ ہن آن جا سکل ٿين- هڪ پسارکو وکرِ، جو دوائن ۾ ڪمِ اچي. (ن-ب).

● گلوُ ع گلا: ذ. (سن. گَل > گلا=گچي) نِڙِيُ- گهٽ- ڳاٽ- ڪنٺ- سسي- ڪنڌو- هڪي- گچي- گلو- ڪنڌ واري گلي- نڙگهوتو- نڙگهٽ- نِرگهٽُ. نڙيءَ جو آواز- سريلو آواز- مٺو آواز- آواز- صدا- اِلحان- هانڪ- پرلاءُ- تنوار- هولي- ڪوڪ- لات- رڙ- سر- واڪ- واڻي. آڻن جو وڳ- وگر- ولر- گلر- قطار- ڏڻ- ساڳو. (ماڻهن جي) جماعت- ٽولي- سڱر- ساڻاري- ميڙ- مجموعو- ساٿ. (ت). پيڙهي- ڪتنب. قاهي- قاسي- فاسي- سوري. مڇي قاسائڻ جي ڪنديِ. آگرُ- دوڪاندارن وٽ پئسن رکڻ جي پيتي. (ت).

▬ گلاَبَنڈُ ع گلاَبَنڈَ: ذ. صفت. گچيءَ کي ويڙهڻ جو ڪپڙو- آهو روسال جنهن سان ڪن ۽ گچي ويڙهجي- ڪنڊڪ- شانهن پوش- (انگ) متفلرُ.

▬ گلوُ ڪاٽڻُ: سسي لاهڻ- نڙي وڍڻ- گچي ڪپڻ- سِرُ لاهڻ. ڏاڍي سختي ڪرڻ- ڪنور ٿيڻ- بي رحمي ڪرڻ- آزارڻ- ڏکوئڻ- پيڙڻ- ستائڻ- رنجائڻ- ايذائڻ. زوريءَ ڪمِ ونڻ- زبردستي ڪرڻ. جبراً ڪرڻ.

▬ گلوُ ڪٽيڻُ: گلو ڪاٽڻ- گچي وڍڻ- سِر ڪاٽڻ- گلو وڍڻ- ڪنهن جو نڙگهٽ وڍي ڇڏڻ. پئسي جو نقصان ڏيڻ- خواه مخواه ڇيهي ۾ وجهڻ- ٽوٽو رسائڻ.

▬ گلوُ گهٽجڻُ: ڳالهائڻ ئي نہ ڪرڻ- آواز بند ٿي وڃڻ. ساهہ نہ کڄڻ. زبردستي ٿيڻ- جبراً سِرُ تي اچي ٻوڙ.

▬ گلوُ لڏجڻُ: ڪمِ جو پورائو ٿيڻ. (ن-ب).

▬ گلوئيُ گارُ ٿيڻُ: پيڙهي ناس ٿيڻ- ڪتنب تباهہ ٿيڻ- خاندان ئي چٽ ٿي وڃڻ- بنياد تباهہ ٿيڻ- گهر بار تباهہ ٿي وڃڻ. ستياناس ٿي وڃڻ- هڏ موڙي چٽ ٿي وڃڻ.

▬ گلهي پوَڻُ: ستائڻ- ڪپائڻ- هلاڪ ڪرڻ- درِق ڪرڻ- تڪليف ڏيڻ- آزارڻ- رڙائڻ- ريڙائڻ- پائهي ڪٽڻ- ڏهڻ- آچائي ڪٽڻ- دشمني پارڻ- هرو پرو وڙهڻ- ڪنڌ ڪٽڻ- جنجال ۾ وجهڻ.

▬ گلهي جوُ هارُ: مالها- ڪنڌي- هار- ڪنديلو- ڳلپٽو- ڪنديِ- مِڻن- لڙڙ- پين- پرين- دوست- پيارو- مينڊول- سڪيلڌو- بودلو- لاڏلو- چهيلو- طوق پتلو- انگلي. محبوب- معشوق- دلبر- ساجن- جاني.

▬ گلهي جوُ هارُ هُئڻُ: بلڪل پيارو هئڻ- محبوب هئڻ- دلبر هئڻ- سجڻ هئڻ- ساهہ جو سينگار هئڻ- ساجن هجڻ.

▬ گلهي لائيڻُ: پيار ڪرڻ- محبت ڪرڻ- دل ۾ سانديڻ- هنڌين سان لڳائڻ- ڳر لڳائڻ- چاتيءَ سان لڳائڻ.

● گِلئي گوُرُ ع گِلئي گوُرَ: ذ. صفت. گلوگير- ليلڙاٽيو- منٿائتو- سوالي- محتاج- نيازمند- عرضدار- منٿائو- نيازي.

● گِلوُ: اسمِ خاص. پوتي جو هڪ قسمِ. پوتي جي پاڙ، جا دوائن جي ڪتب اچي. پترو- پتڙو- نرم چدو- پاڻيءَ جهڙو- چٽڙو- پتلو- پنگو- چِٽو.

● گلو ع گلا: ذ. ننڍڙي مڇيءَ جو هڪ قسمِ- (بنا چلرن جي، رنگ ڪارو، قد ٻن کان چار انچ هن جا ۽ قسمِ ٿين (۱) مٿيون گلو (۲) چمن گلو.

● گلوُ: اسمِ خاص. ڪُڪڙ جي پاپڙِيُ. گچيءَ کي ٻڌڻ جو ڪپڙو- آن مان ٺهيل گچيءَ کي ويڙهن لاءِ هڪ ڊگهو پتو- گلا بند- (انگ). متفلرُ.

● گلوگِيرُ ع گلوُگِيرَ: ذ. صفت. (ف. گلوگير=طامعُ). طامعُ- لالچِيُ. نڙيءَ کي ونڌڻ ڪڙي شيءِ- گهٽِيرُ. سوالي- عرضدار- منٿائو- نيازمند- دامنگير- پيرين پوندڙ- التجا ڪندڙ- التماس ڪندڙ- عرض ڪندڙ- منٿ ڪندڙ-

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

عاجزي ڪندڙ. ڏکويل ـ اداس ـ دلگير ـ غمگين. (ن ـ ب).
"جاڪي جائين پاڻکي ستگهو منجهه سرير،
تانکي اگهو آهين گهايل گلوگير"
(خانه زئي).

● گلتواني: اسم خاص. تعلقي ڪنڌ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه.

● گلواهه: اسم خاص. تعلقي ڀڙهي خيرو ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گلو پرائن: ڪورين جو اصطلاح ـ ڦٽيءَ جي گهرن ۾ ڏزائين موجب تندون داخل ڪرائڻ.

ـ گلو پتر: (ت): ذ. رَش ۾ هڪ پاسي کان تندون وجهي ٻئي پاسي کان ڪيڻ ـ ڦٽيءَ ۾ نموني سان تندون وجهڻ.

● گلوٽي (ت): ذ. لمبو ـ لامٽ ـ ڊگهو. ڏاهرو ـ هيٺو ـ ضعيف ـ نيستو ـ ڪم طاقت ـ لاغر ـ آپرو.

● گلو ٻتافي: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٽيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گلور ۽ گلاور (ل ـ ت): ذ. لشکر ـ ٽولو ـ جماعت ـ دل ـ ولر ـ گلتر ـ جٿو ـ ڏاڻ ـ چانگ.

ـ گلور بند ڪرڻ: شڪست ڏيڻ ـ هيسائڻ ـ دٻائڻ ـ ڊپ ڏيڻ ـ هراس ۾ رکڻ ـ چپ ڪرائڻ ـ خوفزدو ڪرڻ.

● گلور ڪاني: اسم خاص. هڪ ول (جا وڻن تي ڦهلجي وڃي، هن جا پن بانس چي پتن وانگي ٿين، ذاڻقو ڪڙو ۽ ڪسارو) ـ پسارڪو وڪر ـ دوائن جي ڪم ايندڙ. (ن ـ ب).

● گلورِي ۽ گلورِيون: ث. نوريڙي جو قسم. گلوڙي.

● گلول ۽ گلولون: ث. ننڍڙي پٿر جي پري مار ڪرڻ لاءِ ٻسانگي ڪاني جي ٻنهي مُنهن ۾ ٻڌل رَٻڙ ـ پکين ڏي ڦرڻ آچلائڻ لاءِ ڪاني ۽ رٻڙن سان جوڙيل هٿيار ـ گلهيلو ـ ڪمان ـ سينگ. (ت).

● گلولو ۽ گلولا: ذ. صفت. گلول ۾ هڻڻ لاءِ ميٽيءَ جو ٿهيل ڳوڙهو. پنوڙو.

ـ گلولي ۽ گلولين (ث): ث. ميٽيءَ جو ٿهيل ڳوڙهو ـ گلولو.

● گلولي ۽ گلولين (ت): ث. گرڙي ـ ڪتاولي ـ گروڙي.

● گلوهه ۽ گلوهه: ذ. ٿورو ـ ڪُڻ ـ احسان. (ن ـ ب).
"گانڊو سان گلوهه، ڪيوَ تہ ڪتار هاريو".

● گلوئي ۽ گلوئين: ث. جيوَ جوهڪ قسم (گوهه جهڙو ٿئي، هن جو گوشت ۽ چربي دوائن جي ڪم اچي). (اسم خاص). هڪ ذات.

● گلهڏي: اسم خاص. تعلقي ڊگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه.

● گليهي ۽ گليهين (ت): ث. ڪري جو هڪ قسم ـ ڳاڙهن ڳلن واري ڪري.

● گلئي ۽ گلئين: اسم خاص. پکيءَ جو نالو.

● گلي ۽ گلين: ث. (سن. گلي = گهٽي) ڪُوچو ـ ڳلي ـ گهٽي. راهه ـ رستو. پاڪر.

ـ گلي پائڻ: پاڪر پائڻ.

● گليي ۽ گليين: ث. اڻي ـ اڻي ذڪر راند ڪرڻ ۾ ڪم اچي ـ ننهي طرفن نوڪدار ۽ وچ آپريل ڪاني جو ٽڪر ـ راند واري ڪاني ـ ڪاني جو ٿهيل بيضو ـ بدوڙو ـ ڪاني جو ٽڪر، جنهن جو وچون حصو بيضوي ۽ پاسا چُهنبدار.

ـ گليي ذڪر: ذ. هڪ راند. (اڻيءَ ذڪر راند ۾ آگ ونڊڻ چوڪر، اڻيءَ کي ڏڪ هڻي راند جي شروعات ڪندو، آگ ڏيندڙ چوڪر وري اڻيءَ سان پٺ تي پيل ذڪر کي نشان چُنيندو، جيڪڏهن ذڪر کي ذڪ ڪسي ويو تہ هوءَ ذڪر سان اڻيءَ جي دوري ماپيندا آهن. پهرئين ذڪر کي بڪٽ، ٻئي کي لٽين، ٽيئي کي مُون، چوٿين کي نار، پنجين کي آر، ڇهين کي ويئي ۽ ستين کي جُڳ يا يڪو چوندا آهن [اهي مدراسي انگ آهن]. مفاصلو جنهن نمبر تي ختم ٿيو، اُن نمبر واري داءُ جو ذڪ آگ ونڊڻ هٿندو آهي. بڪٽ ۾ پير جي آگرين مٿان اڻي رکي، مٿيرو آڇل ڏيئي ذڪ هڻندو آهي. لٽين ۾ (اڇلهو ٻلهو) ذڪ هٿندا آهن. مُون (منگل)

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جو مٹيو) م مُٽ تي اِٽي رکي، مٽي آچلي ڏڪ هٽيو آهي. نار (ٻه گهوڙا يار، بهٽي ۽ ڪلڪتو ڏيکار) م چيچ ۽ ڏسٽي آگرين جي پٽي۽ مٽان اِٽي رکي، مٽي آچلي ڏڪ هٽندا آهن. آر (انڊي اڪ) م اڪ تي اِٽي رکي، هيٺ ڪيرائي ڏڪ هٽيو آهي. ويڙي (وڻ ٽپندي ويڙي) جو ڏڪ ٿونٽ مٽان اِٽي رکي، مٽي آچلي ڏڪ هٽيو آهي. جُڳ م گِل م اِٽي رکي ڏڪ هٽندا آهن. هن راند م ڪنهن ٻه داءُ جي ڏڪ گُٺ سان راندگر ڪاپي پوندو، وري پاڻ وچي آگ ڏيندو).

● گُلِيُ ع گُلِيُون: نيرو رنگ ـ ڪپڙن جو ڪليل رنگ بيهارڻ لاءِ نيرو مان ٺهيل الو (پائوڈر) ـ نيل.

ـ گُلِيُ ڳُوڙهُ: جنڊي۽ م ڪم ايندڙ رنگ جو قسم.

● گُلِيٹُو ع گُلِيٹا (ت): ذ. ڪنهن ڳالهه تان ڪاڏل ڦيري ـ نابري ـ انڪار ـ ڦيرو.

ـ گُلِيٹُو ڪائِيُ: ڪيل ڳالهه کان انڪار ڪرڻ ـ اصل ڳالهه تان ڦري وڃڻ ـ ناڪار ڪرڻ ـ نابري وارڻ ـ نٽائي وڃڻ.

● گِلِيُ خوُرُ: اسم خاص. ذ. هڪ پکيءَ جو نالو (بدڪ جيڏو). (گِني فُول) ولايتي ڪڪڙ. فيل مرغ.

● گُلِيمُرُ ع گُلِيمُرُون (ت): ث. پکريءَ جي نِڙيءَ هيٺان ۾ چڙي جون گلٽيون ـ لڙڪا.

● گُلِيمُرُو: اسم خاص. هڪ ذات (اڪثر حيدرآباد م).

● گِلِيمُڪُ ع گِلِيمُڪَ: ذ. ٻِٽو سِيبل ڪپڙو، جو سياري م سردي۽ کان ويڙهجي ـ غِلاف ـ گِليف.

● گِلِيمُڪُ ع گِلِيمُڪَ (ت): ذ. ٿُلهي ڪپڙي جو قسم ـ ڪپڙو. (شايد گِلِيمُڪُ).

● گُلِيمُلُ ع گُلِيمُلَ، گُلِيمُلُون: ث. پڪين جي هڪلڻ لاءِ سُٽ ۽ ڪاڻي۽ مان ٺهيل ڪانپاٽي ـ رٻڙ ۽ ڪاڻي۽ مان ٺهيل شڪار ڪرڻ جو هٿيار ـ غُلِيل ـ گُلِيلو ـ گِلِولَ ـ ٽِينڊڪ ـ ڪانپاٽي. (اسم خاص). تعلقي گهوڙا ڀاري۽ م هڪ ديهه جو نالو. ميرپورساڪري م هڪ شهر جو نالو.

ـ گُلِيلُو ع گُلِيلا: ذ. صفت. (سن. گلي) مِٽيءَ مان ٺاهيل چِڏو ـ مِٽيءَ جو گوڙهو ـ گولو ڪانپاٽي۽ م وڃي هڻڻ لاءِ ـ مِٽيءَ جو گول روڙو ـ گولو ـ گُلولو. ٻوڙو.

ـ گُلِيلِيُ ع گُلِيلِيُون: ث. ٻسانگي ڪاني مان جوڙيل هٿيار، جنهن سان پکيءَ وغيره مارجن ـ رهڙ، ڪاڻي ۽ چم جي چِلي مان ٺاهيل گُليل. مِٽيءَ جي ننڍڙي گوڙهي.

● گُلِيوُ ع گُلِيا (ڀ): ذ. ڪُتي جو ننڍو ٻچو يا ٻچڙو ـ گُلِرُ ـ پِلونگڙو ـ پونگڙي ـ پُونگڙو.

● گُلِيهه: اسم خاص. هڪ ذات (اڪثر حيدرآباد م).

● گُمُ ع گُمَ گُمُون: ذ. ڪَلَ ـ سماءُ ـ سُڌ ـ معرفت ـ سَمَڪَ ـ پَروڙَ ـ خبرچار ـ ٻوجهه ـ خبر ـ علم ـ جاڻ ـ وِدِيا ـ گِيان ـ گُمان. ڏَس ـ آهُچ ـ آثار ـ نشاني ـ آرپارُ ـ سنگ ـ آهچاڻ ـ پتو ـ پارُ. سمجهاڻي ـ نصيحت ـ هدايت. سَمجهه ـ فَهم ـ زيرڪي ـ بُدِ ـ بُدِي ـ ذهن ـ چَترائي ـ دانائي ـ ڏاهپ ـ سياڻپ ـ سنڌو پَرائي ـ هوشياري ـ چالاڪي.

● گُمُ ع گُمُ: ذ. صفت. (ف. گُم=غائب) غائب ـ لڪل ـ ڇُپيل ـ ڳُجهو ـ الُوپُ ـ مخفي ـ غرق ـ لاپتا. ڪوهيڙل ـ وجايل ـ وِيَلُ ـ ٽِڙيل ـ چَتُ ـ نابود ـ تباهه ـ برباد ـ آجاڙ ـ هاروايل ـ ضايع ٿيل. (ڏڪ لڳڻ ڪري يا رت جي خراب ٿيڻ ڪري). بدن تي نڪري پوندڙ گوڙهو ـ گِنڊو ـ گِٽڙ.

ـ گُمُ ٿِيَنُ: غائب ٿيڻ ـ الُوپُ ٿيڻ ـ هِڙپ ٿيڻ ـ وجائجي وڃڻ ـ غرق ٿيڻ ـ لاپتا ٿيڻ. ضايع ٿيڻ ـ تباهه ٿيڻ ـ برباد ٿيڻ.

ـ گُمُ شُمُ: صفت. گُمُ ـ گُنئون ـ لِڪَل ـ لِڪايل ـ گُمُ نام ـ مخفي ـ ڳُجهو ـ الُوپ ـ غائب. خاموش ـ مات ـ چُپُ ـ سانت. ششدر ـ حيران ـ هڪو ٻڪو ـ وائڙو ـ ويڇُون وِيَلُ.

ـ گُمُ ڪَرَڻُ: لِڪائڻ ـ ڇپائڻ ـ روپوش ڪرڻ ـ ڳُجهو رکڻ ـ ڏڪي ڇڏڻ ـ غائب ڪرڻ ـ الُوپ ڪرڻ. وڃائڻ ـ ضايع ڪرڻ ـ گنوائڻ ـ کوهڻ ـ وجائي ڇڏڻ ـ زبان ڪري ڇڏڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گُماڻِجڻُ: (سن. گُمـ = وڃڻ) وڃڻ ـ کوهجڻ ـ گُجهو رهڻ ـ غائب رهڻ. ناپود ٿيڻ ـ ضايع ٿيڻ ـ چٽ ٿيڻ. (ن ـ ب).

● گُماشِتو ع گُماشِتا: ذ. (ف. گُماشتن = نظرداري ڪرڻ) پٽاوٽ ـ ايجنٽ ـ دَلالُ ـ شاهوڪاري ڪاروبار هلائيندڙ ـ خريد فروخت ڪندڙ ـ ٻئي جي طرفان ڪنهن ڪم لاءِ مقرر ڪيل خاص ماڻهو ـ ڪارڪن ـ نائب ـ ڪامگار ـ ڪارائو ـ ڪمدار ـ مُنيم ـ مُنيب ـ مختيار ـ مئنيجر ـ ڪَرتا.

ـ گُماشِتگيرِي ع گُماشِتگيرِهُون: ث. صفت. پٽاوٽ ـ دَلالي ـ ايجنٽي ـ دستوري ـ نائبي.

● گُماگُمُ (ت): ذ. ذِڪر ـ وَجد ـ ياد اِلاهي. جهد ـ سَعيو ـ ڪوشش ـ اَدم ـ محنت. رَقصُ ـ ناچُ.

● گُمانُ ع گُمانَ: ذ. (ف. گُمان = شَڪُ) شَڪُ ـ شُبهو ـ ظَنُ ـ پَرم ـ منسو ـ وسواس ـ وِشواس ـ وَهم ـ وِسوسو ـ منديهُ ـ عيرت ـ بي ويساهي. ڪَلپنا ـ خيال ـ قياس ـ پاوَ ـ اندیشو ـ منڪلپُ ـ مُنوگيت ـ فَهم ـ سمجهه ـ نظر ـ راءِ ـ قياس آرائي ـ وِچارُ ـ دَليل ـ ڪيافو.

ـ گُمانِجڻُ: مصدر. شَڪجڻ ـ شَڪ آڻڻ ـ بدگماني ڪرڻ ـ گُمان آڻڻ ـ شَڪ هجڻ ـ وَهم هجڻ ـ خيال آڻڻ ـ اوشواش هجڻ ـ پرمجڻ ـ منسو آڻڻ ـ جاڻڻ ـ سمجهڻ ـ يانئڻ ـ وَهم آڻڻ ـ اندیشو ڪرڻ ـ وِسواس ڪرڻ ـ شڪي ٿيڻ.

ـ گُمانُ ڪَرَنُ: شڪ ڪرڻ ـ وَهم ڪرڻ ـ اوشواش هڻڻ ـ پرم ڪرڻ ـ منسو آڻڻ ـ گُمانجڻ.

ـ گُمانِي ع گُمانِيُون: صفت. شڪي ـ سنسي ـ پرمي ـ وِسوسيو ـ بي ويساهو ـ وِسواسي ـ شڪائڻون ـ بي ويساهي ـ بي اعتباري ـ خيالي ـ پُورالو ـ شڪائتو ـ اوشواشي ـ بي اعتبارو ـ اڻ وِسهُو ـ شڪ ڪاڍڻيو ـ بدگمان ـ سنسائي.

● گُمائِنُ: مصدر. وڃائڻ ـ ليڪائڻ ـ گُم ڪرڻ ـ پرائي شيءِ لڪائي ڇڏڻ. غائب ڪرڻ ـ الوپُ ڪَرڻ. چورائڻ ـ قبضائڻ ـ غصب ڪرڻ ـ پرائو مال هڙپ ڪَرڻ. (گُمايو ـ گُمائيندو ـ گُمايل).

● گُمبَتُ: اسم خاص. رياست خيرپور م تعلقي ع ديهه ع شهر جو نالو.

● گُمبِرَلُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاهه م).

● گُمبُوُ ع گُمبا (ت): صفت. تُلهو ـ موتو ـ جاڏو ـ سَرڪو ـ سَتِيَرُ ـ دُدَمتو.

● گُمبِيرُ ع گُمبِيرَ: ذ. صفت. (سن. گمبير = بُردبار) سوچ وِيچار وارو ـ بُردبارُ ـ گُوڙهو ـ وِيچاروانُ ـ گَنرو ـ مُتحمّل ـ باري ـ ذِيمون ـ آونتهنِ خيالن وارو ـ گيان وارو ـ آونهو ـ جهانُ ديدو ـ آستوار ـ محڪم ـ مستقل مزاج ـ منجيدو ـ سوچيندڙ ـ فهيم ـ دورُ انديش.

● گُمَتَ: راند ـ رؤنشو ـ چَرچو ـ تماشو ـ مَزو ـ کِل خوشي ـ ٽينگ ٽپو ـ رَهسو ـ وِندر ـ پوڪ.

● گُمراهُ ع گُمراهَ: ذ. صفت. (گُم = لِڪَل + راهه = رستو) واٽ ڀُلل ـ رستو ڀُلل ـ رستو وڃايل ـ وائڙو ـ بدليل ـ ڀُليل ـ وسوڙيل ـ بي راهو ـ ڀُلل ـ ڀِرانتمانُ ـ رولُ ـ اوجهڙ ـ آواره ـ مُنجهيل ـ حيران ٿيل ـ پريشان ٿيل ـ غَرق. بدراه ـ مذهب کان ڦريل ـ مُلحد ـ ڪافر ـ مَلعُون ـ اذرمي. تڙيل ـ ذِڪاريل ـ لوڏيل ـ ڦريل ـ بِدعتي.

ـ گُمراهِيُ ع گُمراهِيُون: ث. صفت. بي راهي ـ اوجهڙ ـ اياٽپ ـ رولو ـ جنجل ـ پولو ـ پريشاني ـ حيراني. مَلعُونيت ـ ڪُفر ـ مُلحدي ـ بي ديني. خطا ـ چُوڪ ـ چُڪَ ـ غَلطي ـ سَهوَ. اياٽپ ـ بي سمجهي ـ بيوقوفي ـ ناداني.

ـ گُمِزِي ع گُمِزِيُون: ث. نڱڻي.

● گُمسانُ ع گُمسانَ: ذ. گوڙُ ـ گڙبڙ ـ وِگوڙ ـ فساد ـ لڙُ ـ شور ـ هَلُ ـ هُجوم ـ پيڙ ـ گهمسان ـ مانڌاڻ.

● گُمسانُ ع گُمسانَ: ذ. اسم. گند. خرابي ـ بدبو.

● گُمڪَتودا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد م).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گمليءُ: اسم خاص. ڪانياواڙ علائقي ۾ هڪ شهر (راڻن جي گاديءَ جو هنڌ هو ۽ هڪ جي جاڙيجن حاڪمن ڪاهه ڪري زبون ڪري ڇڏيو).

● گمنامُ ۽ گمنامَ: صفت. (ف. گمنامُ = غيرمشهور) اڻ واقف - ناواقف - اڻ سڌو - اڻ ڄاتل - نامعلوم - اڻ پرت - لڪلُ - غيبسائو - لاپتي - غير مشهور. ليڪلُ - پوشيده - ڳجهو - ڇپيل - لاپتو - گمُ - متخفي. گونگو - ليڪلُ (خط).

- گمنامييُ ۽ گمنامپڻُ: ث. غير مشهوري - نامعلوميت - ڳجهائي - نامعلومي - معدومي.

● گمناڻييُ: اسم خاص. هڪ ذات. (قادري).

● گمنڊهُنُ (ت): ذ. سنڌ جو هڪ حصو (مٽيون حصو). سيروُ - آپو - آتر.

● گمڻُ (ت): مصدر. گمُ ٿيڻ - غائب ٿيڻ - الوپ ٿيڻ.

● گميلُ: ذ. گمراهه - پليل - پٽڪيل - ٽاهڙيل - مُنجهل - مُندل.

● گنُ: اسم خاص. هڪ ذات (اڪثر لاڙڪاڻي هر).

● گنُ ۽ گنَ: ذ. (هـ. گُن = گُڻ) گُڻ - عادت - خصلت - وَصف - صفت - خاصيت - جوهر - اثر - تاثير. لڇڻُ - افعال - ڪرتوت - اعمال - ارڪان - ڪرڻي - فعل. قابليت - لياقت - دانائي - هوشياري - ڏاهپ - سياڻپ. چڱائي - پلائي - نيڪي - خوبي. عنايت - مهرباني - احسان - وَڙ - ڪرپا - ڪرم - ٿورو - لائق. مدح - ثنا - واکاڻ - ساراهه - تعريف - نفعو - فائدو - آپراسو. هُنر - اٽڪل - ڪيڏ - حرڪت - چالبازي.

- گنائيتوُ ۽ گنائيتا: ذ. صفت. گُن وارو - لڇڻائتو - چڱين عادتن وارو - سُڻن لڇڻ وارو - گُڻائتو - اخلاق پريو - احسانائتو - ٿورائتو - وڙائتو - فائدي وارو.

● گنَ چورُ ۽ گنَ چورَ: ذ. احسان نه مڃيندڙ - ٿورو نه مڃيندڙ - ٻئي جي ڀلائيءَ کي وساريندڙ - احسان فراموش - ناشناس.

- گنترُ ۽ گنترَ: ذ. مُفيد - گُنُ وارو - احسان وارو - لڇڻائتو - اخلاقن پريو - گُڻائتو.

- گنُ ڪترَنُ: احسان ڪرڻ - ٿورو ڪرڻ.

- گنوَتيُ: گُن وارو - احسان وارو - وڙائتو - ٿورائتو. (ن - ب).

- گنيوَنٽ: گُڻن وارو - گُڻي وارو - گُڻيونت - گُڻائتو. احسان ڪندڙ - مهربانيون ڪندڙ.

- گنَ هُجنُ: خاصيتون هجڻ - گُڻ هجڻ. چالاڪيون هجڻ - هُنر هجڻ - انڪلون هجڻ - هنرمند هڻڻ.

● گيناتَ ۽ گيناتُونُ: ث. همذات - ذات وارو - عزيز - رشتيدار - قريب. چوڪري يا چوڪريءَ جي ساهرن جو عزيز - پائيچاري - پٽ - قوم وارو. قبيلو - پاڙو. (هي سمائڪو اڪر آهي).

- گناتيُ: ث. رشتيداري - عزيزي. مائٽي - عزازت - قرابت. تعلقات - ڳانڍاپو - لاڳاپو - ناتو - واسطو.

● گناگورُ ۽ گناگورَ (ت): ذ. فيض رسائيندڙ - فائدو پهچائيندڙ - شفاعت ڪندڙ - نفعو رسائيندڙ - فيض وارو.

● گناهُ ۽ گناهَ: ذ. (ف. گناهُ = پاپ) ڏوهه - قصور - جُرم - خطا - اوگڻ - دوش - پُل - عيب - اپراڌ - ڪُڪرم - سڪرم - وِڏَ - گهٽتائي - تقصير - سيار. غير فطري ڪم.

- گناهيتوُ ۽ گناهيتا: ذ. صفت. پاپي - پراچتي - گناهي - پاپائتو - هڇارو - پاپ جو - پاپ جهڙو - عيبدار - ڏوهي - ڀُڇڙو - خراب - دُشٽ - بَد - خبيث - شريير - مَندو - اپراڌي - ڪُڪرمي - قصور وارو - خاطي.

- گناهَ جهڙوُ ۽ گناهَ جهڙا: صفت. ڏوهه جهڙو - ڏوهه جو - ڏوهي - اپراڌي. فوجداري.

- گناهُ صغيرُو: ذ. صفت. ننڍو ڏوهه - ڇوٽي خطا - هلڪو جُرمُ - آهو گناهُ جيڪو ڏئي تعالي (توبه ڪرڻ سان) معاف ڪري ڇڏي - انساني سهوُ. (نظر بد - بد ڌيانت - فاسد خيال جو دل ۾ اچڻ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گناهُ ڪبيرُو: ذ. صفت. سخت گناهُ ـ وڏو گناهُ ـ ستها پاپُ ـ متها دوشُ. (زِنا ڪاري. [ناحق] خون. خود ڪشيُ وغيره جهڙو ٽيل گناهُ).

ـ گناهُ گارُ ۽ گناهَ گارَ: ذ. صفت. گنهگارُ ـ ڏوهيُ ـ پاپيُ ـ اڌرميُ ـ عاصيُ ـ ڪُڪرميُ ـ فاسِقُ ـ فاجِرُ ـ بَدڪار ـ خطا وار ـ مُجرِمُ ـ آپراڌيُ ـ گناهِتو.

ـ گناهِگارِيُ ۽ گناهگاريُونُ: ث. صفت. خطا ـ قصورُ ـ جُرمُ ـ دوشُ ـ ڏوهُ ـ گناهُ ـ آپراڌ. ڏنڊ ـ جرمانو ـ چٽي ـ عيوضو ـ ڪِفارو ـ پراسچت ـ شُڌِيُ. توبهه ـ پڇتاءُ.

ـ گناهِيُ ۽ گناهيُ: ذ. صفت. گنهگار ـ گناهتو ـ گناهگار ـ ڏوهي ـ پاپي ـ اپراڌي.

● گنڊَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (بلوچن ۾).

● گنڊُ: ذ. ث. ڳوهيل مِٽي ـ گارو ـ گپ ـ چڪَ. مِٽيءَ جو چٽبو. (صفت). نرم ـ ڪُنڊُرو. مِٽيءَ جي پِٽ. آهو پِتُ جو گهٽي پاڻيءَ سبب ڳوڙها يا لئي جهڙو ڪهاڻو ٿي پوي.

ـ گنڊُ پِتُ: ذ. ٿوري گيهه وارو پِتُ ـ آدرَڏو پِتُ.

ـ گنڊُوڙو ۽ گنڊوڙا: ذ. مِٽيءَ جو پِنوڙو.

● گنڊَ ۽ گنڊُونُ: ث. گنڊُ ـ ٿُهوُ ـ ڊِڳُ ـ ڊگِيُ ـ ڪوڙي. ڪوڙ ـ ڊير. گنجُ ـ خزانو. ڪاهه ڳڙڪايل شيءِ. چڊَرو ـ پيٽرُ ـ ڊِڊِرو ـ پهيٽرو. پيٽَ ـ پيٽُ.

ـ گنڊُ وِجهڻُ: چڊَرو ٽيڻ ـ پهيٽرو ٽيڻ.

● گنڊُ ۽ گنڊَ: ذ. ڪوڪهي يا ڪنهن به شيءِ جي چوٽي يا گولائون متو ـ متو ـ سرو ـ چوٽي.

● گنڊا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گنڊاتُ: اسم خاص. پِٽَ شاهه جي ويجهو هڪ قديم ديهه جو نالو.

● گنڊُتُ ۽ گنڊُتَ: ذ. پيڙيءَ جو وچ. پيڙيءَ جي وچ وارو خال. (جهاز جو) ڪُنُ ـ پِتڪرُ. (اسم خاص). ضلعي خيرپور ۾ هڪ شهر جو نالو.

● گنڊُبَذُ ۽ گنڊُبَذَ: ذ. (ف). عمارت جي مٿان گولائين ديوار. گول ڇت واري عمارت. قُبوُ ـ پُرجُ.

ـ گنڊُبَذ دارُ ۽ گنڊُبَذَ دارُ: ذ. صفت. قُبهي وارو ـ قُبائونُ.

ـ گنڊُبَذ مَدفن: ذ. قبر مٿان قُبو.

● گنڊُبو ۽ گنڊُبا: ذ. ٽُلهو ـ سوڙو. متارو ـ ٿوڙان.

● گنڊُبِيُ ۽ گنڊُبِيُونُ: ث. نارَ جي قرهين ڪي آرڻ سان جڪڙڻ يا مضبوط ڪرڻ لاءِ هنيل ڪاٺ جون چَپرون ـ ٽلهي ڏڳهي چَپَر ـ گول چَپَرَ.

ـ گنڊُبِيُ هَٽِيُ: فائدي ۾ ڳالهائڻ.

● گنڊُبِيُ ۽ گنڊُبِيُونُ (ڪ): ث. آٽ جي ڪير جي ڪڇِيُ.

● گنڊُبَلَ (ٽ): ذ. گاهه جو هڪ قسم.

● گنڊُبِيرُ ۽ گنڊُبِيرَ: ذ. صفت. (سن). سالتيڪو ـ ڏيرو ـ ڏيريٽو. باري ـ سنجيدو ـ بُردبار ـ تحمل وارو. سياڻو ـ ڏاهو. ڳوڙهو ـ گهرو ـ آونهون. غمگين ـ اداس ـ دِلگيرُ. (ٽ). مانيٽهي طبيعت وارو. خاموش. (ڪ).

ـ گنڊُبِيرائيُ ۽ گنڊُبِيرايُونُ: ث. ڏيرجائي ـ تحمل ـ سانتِيڪائي ـ ڳوڙائي ـ ديرينائي ـ بُردباري ـ سَنجيدگي ـ سانتِ ـ ڏِيرائي ـ ساڻ ـ خاموشيُ.

● گنڊُتو ۽ گنڊُنا: ذ. زمين جي ماپ جي هڪ زنجِيرَ ـ ٦٦ فٽُوٽيُ سَنڪلي. زمين جي ايراضيءَ جو هڪ ماپو ـ گهُنتو.

● گنڊُٽَ (ٽ): ذ. ڏَڍ جو قَنَتُ.

● گنڊُتَرو (ٽ): ذ. آڻن جي بيماريءَ جو هڪ قِسم.

● گنڊُڙِيُ ۽ گنڊُڙِيُونُ (ٽ): ث. گِنڊِڙِيُ ـ گِنڊِڙِيُ.

● گنڊُڻيو ۽ گنڊُنِيا (ٽ): ذ. مرض جو هڪ قِسم (جنهن ۾ سَنڈ سُڪِي پَوَن يا بدن جا هڏ وڏي پَوَن). گاهه جو هڪ قِسم ـ ڏکهين تندن وارو گِنڊِيرُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گنڌج ۽ گنڌجون: ث. (سن. ڪنڌ) يا ڪنڌ). مٿي جا ڪُتل وار- مٿي تي ڪُتل وارن وارو هنڌ. مٿي جي لسائي- ٽپٽي- روڌ- ٿوڙهه- ٽال.

- گنڌجاڻ: ث. گنجائي- ٿوڙهائي- روڌائي.

- گنڌجو ۽ گنڌجا: ذ. مٿي جي ڪُتل وارن وارو يا ڪوڙيل وارن وارو- ٿوڙهو- روڌو- موڌو. (ث. گنجي ۽ گنجيون). (اسم خاص). حيد رآباد ۾ هڪ ٽڪر جو نالو (گنجو ٽڪر).

● گنڌ ۽ گنڌ: ذ. (سن. گنج. ف. گنج= ڪوڙ) ڍڳ- ڪوڙ- انبار- هٿبار- جهڄهو- گهٽو- پنجن جي انگ پوئتان برڪت لاءِ "گنج" چوڻ. گهٽو- دل- اڻ سٽيو- هيڪاندو- سرس- انيڪ- بي انت- پنڌار- خزانو- ستو مال- راهه- گند- ٽنهو- ڪوڙي- انبوهه- ڍير- دڻ- ستو- گنجي- مٿي. بي انداز- گدام- ذخيرو- ڪثيرخزانو- گهٽو مال- ميڙ. بازار- سٽبدي- ڏڻي- مارڪيٽ.

- گنڌ آهي: (ڪونه آهي)- گهٽو آهي. (انڪار جي معنيٰ ۾).

- گنڌ الاهي: ذ. قرآن مجيد- مصحف عزيز- ڪلام الله.

- گنڌ بخش: صفت. وڏو فياض- ڏاتار- لک داتا- لک بخش.

- گنڌجي ڏيڻ: مار ڏيڻي سڌو ڪرڻ. ايٽ ڪي ڏاڍ ۾ آڻي ٺيڪ ڪرڻ.

- گنڌ شهيدان: ذ. صفت. شهيدن جو مقام.

- گنڌ ليڻي و ڏيڻ: تمام جهجهو فائدو ٿيڻ- گهڻي آپت ٿيڻ- زياده نفعو ٿيڻ.

- گنڌ هڻڻ: گهٽو هڻڻ- ڪجهه نه هڻڻ. "هاڻي ان گنڌ آهي".

● گنڌ ۽ گنڌ (ت): ذ. سٽڻ جي آبداڻي وڻان وريل وڪڙ- گهنڊ.

● گنڌ ۽ گنڌ: ذ. ڪاٺ جو دٻلو (جنهن ۾ اندر گهٽا دٻلا بند ٿيل هجن، سندس شڪل گول ٿئي). دبلي ۾ دٻلو.

● گنڌا: اسم خاص. چانورن جو هڪ قسم (ڳاڙها چانور، ٿڌا اڇو، سنگ لتسو). هڪ ذات جو نالو.

● گنڌا ٿوڙها: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گنڌارڻ: مصدر. (سن. گنڌ) لامارا ڏيڻ- ڦيرڻ- چڪر ڏيڻ- لمڻ- تنبڻ- ڦيرڻ- ڦيرا ڏيڻ- چڪر ڪاڻ- گهمرا ڏيڻ- وارا ڪيڻ. (گنڌاريو- گنڌاريندو- گنڌاريل).

● گنڌار: ڦيرا ڏيڻ. "پوڻن جي گلن مٿي گنڌار."

● گنڌاس ۽ گنڌاسون (ت): ث. خيانت. چيهو- نقصان. ٽوٽ.

● گنڌالن: اسم خاص. تعلقي گهوڙا ٻاري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گنڌائش ۽ گنڌائشون: ث. ڪمي. ضرورت. سهل- موقعو- جڳهه. لياقت- حيثيت. جاءِ.

● گنڌڻ: مصدر. قاسي وجڻ- اٽڪي وجڻ- چنبڙي وجڻ.

- گنڌجڻ: قاسي پوڻ- بيمار ٿيڻ.

- گنڌجڻ جي پوڻ: گنڊ جي يا قاسي پوڻ- بيمار ٿي پوڻ. ويڙهجي وجڻ.

● گنڌجڙو: ذ. سارين جو هڪ قسم (سڳداسي سنهڙا ۽ خوشبوءِ دار چانور).

● گنڌجس ۽ گنڌجسون: ث. ڪاٺ جي چٽپر.

● گنڌجسيون (ت): ث. غير- ڪٽ- سيرائي.

● گنڌجفو ۽ گنڌجفا: ذ. راند جو قسم- تاس- پتو- پتن جي راند.

● گنڌ گيڙي: اسم خاص. تعلقي ڏگهڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گنڌجن: اسم خاص. هڪ ذات (اڪثر ڪراچي، حيدرآباد ۾).

● گنڌجڻ: مصدر. پون پون ڪرڻ- جهونگارڻ- رڙون رڙون ڪرڻ- پڙ پڙ ڪرڻ- ميڙ ميڙ ڪرڻ (مڪ وانگر). (گنجيو- گنجندو- گنجيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گنڊجو: اسر خاص. تعلقي ڏوکريءَ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● گنجو ٽڪر: اسر خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● گنڊجو جٻل: ذ. اسر خاص. حيدرآباد ۾ هڪ ٽڪر جو نالو
"ڪتوڙين پال پنهونءَ جا گنجي منجهه گهريام".
● گنجوڙا: اسر خاص. هڪ ذات (ڪيران بلوچن جو هڪ قبيلو).
● گنجي ۽ گنڊجيون: ث. قميص جي اندران پائڻ لاءِ ننڍي چولي-ڪپڑي جي گنجي-ولايتي آئيل ننڍي چولي، جا قميص جي اندران پائجي. ٽوڙهي، گاهه جو ٻوڙو. (اسرخاص). تعلقي نل ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● گنڊجي يا گجي ۽ گنڊجيون (ڪ): ث. پکيءَ جي نڙ گهٽ وٽ هڪ چمڙي جي ٿيلهي، جنهن ۾ کاڄ ڪٺو ٿئي.
● گنڊج ۽ گنج (ت): ذ. آندي جو پاسو.
● گنڊ ۽ گنڊ: ذ. (سن. کنڊ، گنڊ. ف. گنڊ=ڪچرو). ڪن-ڪچرو-ٻهر-مٽيل-مٽي-مٽ-ميرا-ميل. وگند-چٽ-بدبوءِ-ڏپ-ڏمڪ-دڙڪنڊ-عفونت. غلاظت. نجاست-ناپاڪائي-پليتي. گندي زبان-ڪنج-بارگند. زخم ۾ خراب ٿيل رت. موت (پهڻ جي پاڻ وٽ هيٺان پاڻيءَ ۾ وڌا لوڻهه ٽين). پکو لوڻهه-ڪوول پوٽيءَ جي پاڻ-خراب ٻوجارا ڪڙيل لوڻهه:
"گنڊ جنين جي گوڏ ۾، ڪلهن تي ڪوٽيون" (شاهه).
"گند جنين جي گوڏ ۾، پاڻ-وڙا پوشاڪ" (شاهه-ڪاموڏ).
- گنڊائي ۽ گنڊائيون: ث. صفت. ميرائي-ڪنائي-گدلائي-گندگي-مٽلاڻ-ميراڻ. غليظائي.
- گنڊ ستڻ (ت): خرابي ڪڍ ڪرڻ-خراب ڪم ڪرڻ-بيڄڙائي ۾ پوڻ-بدمعاشيءَ ۾ مبتلا ٿيڻ.
- گنڊ ڦلارڻ: خراب ڳالهه ظاهر ڪرڻ-خراب گفتگو ڪرڻ-بدشڪل ڳالهائڻ-گلا ڪرڻ. ڪنهن جو لڪل عيب ظاهر ڪرڻ.
- گنڊ ڪيڻ: ٻوهاري ڏيڻ. لڄ لٿنگي ڪي تڙي ڪيڻ.
- گنڊ گاڏهڻ (ت): ڪن-ڪچرو-ٻهر. ميل. مٽيل.
- گنڊ گاهڻ (ت): ڪچرو-خرابي.
- گنڊ گي ۽ گنڊ گيون: ث. صفت. گدلائي-ميراڻ-ميرائي-ڪن مان پريل-مٽ-غلاظت. مٽيل-ڪچرو-ٻهر-ڪن قيٽ-غليظائي.
- گنڊ مٽيل (ت): خراب ڳالهائڻ-خرابي پرڻ.
- گنڊو ۽ گنڊا: ذ. صفت. ميرو-ڪنو-لڙو-گچيرو-گندلو-ڏوڙ پڪليو-غليظ-مليل-فاحش-بانسدار-ڪيڪو-اوباش-بي شرميءَ جو-آگهاڙو-ريجالو. چتارو-نرڪ؛ ويدڪاري ۾ مڪتي جي بچاءَ لاءِ.
- گنڊو هڙ ۽ گنڊو هڙ (ت): فساد-جهيڙو-خرابي.
- گنڊي ۽ گنڊيون: ث. صفت. بچڙي-خراب-ميري-ڪني.
● گند ۽ گنڊ: ث. پراڻي رلي-رلهي.
● گنڊ ۽ گنڊ: ذ. صفت. راهه-ٽهو-ڊڇ-ڊڇي-ڪوڙي-آن جو گندلو-ڪوڙ-انبوهه-ڊيرو-گهٽو-جهجهو-ستو-ستي-گدام-دن-دڙو. ڪتلي. آونهو (ڪنڊ انسوار). اوڙاهه.
● گندا ۽ گندايون: ث. فقيرن جي گودڙي-گودڙ-رلي. ڪٿي-ڪدا يا جمني.
● گندا گبري: جهولي. رلهي فقيرن جي.
"نه گندا نه گبري نه لانگوٽي ليڙ"
(شاهه-رامڪلي).
● گنڊا گولنگ: اسر خاص. هڪ ذات (درڪاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو).
● گنڊاوا: اسر خاص. بلوچستان ۾ جهونا غرق ٿيل ڏڙا (جن جي ويجهو پهريائين لاشاري بلوچ اچي آباد ٿيا).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گنڈ پتھو: اسم خاص. لسٻيلي طرف هڪ جبل جي لڪ جو نالو.
● گنڈ پتڙ ع گنڈ پتَ: ذ. پاڻيءَ تي پيدا ٿيندڙ ٻوٽيءَ جو هڪ قسم.
● گنڈر (ت): ذ. ستر نهن جا ڪچڑا ڪنر- ڪوڪرون يا ستر نهن جا ڪنر- سائيي پاڄي.
● گنڈر ع گنڈرَ (ل): ذ. گنڈر- قاتل ر لبي- گلليم- ڏڙڪي. قاتل اوچڻ.
● گنڈر ع گنڈرَ: ذ. ڏک- فڪر- غم- ڪٻتي.
- گنڈرَ وَل: ڏکن جو وڻ. (سر حسيني- گر).
● گنڈرا: اسم خاص. هڪ ذات (مهاڻن ۾ ملاحن جي).
● گنڈراڻيي: اسم خاص. رياست لسٻيلي ۾ هڪ ڳوٺ، جنهن جي ويجهو جبلن ۾ غارون جڙيل آهن، شايد اڳين زماني ۾ هتي جا رهاڪو، تورم عاد ۽ ثمود وانگر، غارن ۾ رهندا هئا (ت- بلوچستان).
● گنڈرف ع گنڈرَف: ذ. معدني پيدائش جو قسم، جو پارڻ جي ڪم اچي- گندڪ- آنولاسار- ڪنڪر- گوگيرو.
- گنڈرف جو تيزاب: گندڪ جو تيزاب- آنولاسار جو پاڻي.
● گنڈرو ع گنڈرا: ذ. ملاح- مهاڻو.
- گنڈري ع گنڈريون: ث. مهاڻن جي ذات- مهاڻي
"تون ستو آءٌ گندري، مون ۾ عيبن جوءِ"
(شاهه- ڪاموڏ).
● گنڈڙو ع گنڈڙا: ذ. نڍي گندي- گندلو.
● گنڈڪ ع گنڈڪَ: ذ. (سن. گندڪ = گندڪ) گندرف- معدني پيدائش جو قسم، جا برڻ ۾ ڪم اچي- تيزابي شيءِ جو قسم- ڪنڪر- آنولاسار- گوگڙ. پسارڪو ۽ ڪر- هڪ دوا. عطار- عطر وڪڻندڙ- وڻ ۾ ٿيندڙ جيت جو قسم.
● گنڈل ع گندلَ: ذ. ٻه پڙو ڪٽو- ڪمبل. جانهي ۽ سرنهه جا گل.
● گنڈلو ع گنڈلا: ذ. صفت. ڏاڙو مڙو- پٽو- جٽو- زاڙو- ٽلهو- ڦوڦانگ- ستر وَتر- دَڙنسو- سَنڪو- ذِ گَ- بٽ ۾ پريل- چٽوبَڪو- ڳٽڪو- گهڳهيڙو- چڳهيڙو- پرتڙو. وڻ جي ٻچاءُ لاءِ ڏنل لوڙهو- جهنگلو. ڪتبن جي پيٽ چوڌاري آيل.
● گنڈلو ع گنڈلا: ذ. انَ رکڻ لاءِ ميڙيءَ جو ٺهيل نندو ٿانءُ.
● گنڈم ع گنڈمَ: ذ. ڪڪ- گيهون.
● گنڈنا ع گنڈنائون: ذ. ث. گاهه جو هڪ قسم، ٽوم جي پٽن جهڙو، جبلن ۽ باغن ۾ ٿئي. پسارڪو ۽ ڪر- دوائي ٻوٽي.
● گنڈن ع گنڈنَ: اسم خاص. مڇيءَ جو قسم، فوت ڪن ويڪري ۽ ٽن- چئن فوٽن تائين ڊگهي ٿئي، اڇا سنهڙا چيلهه، پٺيءَ جا ڪارڙا چيلهه، ست پر، ويڪر ايڏائي فوٽن تائين، ڊيگهه ۾ پنج- ڇهه فوٽ، تورم وڏي ۾ وڏيءَ جي تور تيهن سيرن تائين ٿئي- پلهي جي شڪل جهڙو، پاڻيءَ ۾ پاسيرو ترندڙ- جرڪي جهڙي ٿيندڙ مڇي جو قسم. وڏي ڪارائي، جا ڪرت ڪان نڍي ٿئي. (ت). عيب لائق. (ت).
- گنڈنيي ع گنڈنيون: مڇيءَ جو قسم.
● گنڈو ع گنڈا: ذ. لوڙهي واريون گندیون ۽ گندڙ، جن ۾ ڏنار نڍيا قطر رات جو پوري، مٽان پهلڙ ڏيئي چڏين، انهيءَ لاءِ ته ڪو ميرون وغيره کين کڻي نه وڃي. (سر مارئي- گر).
● گنڈولو ع گنڈولا: ذ. نڍي رلهي.
● گنڈوئو ع گنڈوئا (ڪ): ذ. سئو- ڳوٽين سيبڻ لاءِ لوهه جو چهنبدار، سنهو ڪيل اوزار. (ڪاڇو).
- گنڈوئيي ع گنڈوئيون (ڪ): ستوڙين سيبڻ لاءِ وڏي سئيي.
- گنڈيي ع گنڈيون: ث. مٽي تي پهرڻ لاءِ هڪ زنانو ڪپڙو- زناني چادر. زالن جي پوتي- ڪپڙو- لتو- چيڙ- رتو- بانڊو- سالورو- دهتو- چتيي- اوڙني- چادر. گودڙي. خراب

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

عورت وغيره - ميريءُ - ڪنڊيءُ - فاحش - اوباش - گدلي - غليظ. (ت). چادر - رلي - ٽپڙ.
- گنڊي ٻرڪڻ (ن): چادر ڏيرڪڻ.
- گنڊيءُ پُسال: ٽورو مينهنءُ. جهيڙي برسات - ڪڙي پوس ميءُنهنءُ.
- گنڊيءِ مانيءِ چڙيوءُ هڻ: چٽءُ چريو هڻ. نهايت چٽ ڪان ٻاهر. بلڪل هوش ڪان نڪتل.
● گنڊيءُ ۽ گنڊيُونءُ: ث. رليءُ - رلهي - گودڙي - چادر - ديهاتي عورتون ڪپڙي جي ٽُڪرين سان ڏزائين تي رليون ٺاهين - جمني - ڪدا.
- گنڊيءِ جا آيُونءُ: راز - ڳجهه - مخفي ڳالهه. رمز - اڻڪل. رنگ - طرح.
- گنڊيءُ چنڊڻءُ: سکڻو موٽڻ - خالي هٿين وڃڻ.
● گنڊيءُ ۽ گنڊيُونءُ: ث. آنءُ رکڻ لاءِ ميڻيءِ جو ٺهيل گنڊلو - آن رکڻ لاءِ ميڻيءِ جو وڏو ٽانءُ - آنَ جي پتليءُ - ميڻيءِ جو ٻيڙهءُ آنَ رکڻ لاءِ.
- گنڊيءِ جا آيُون ڪڍڻءُ: عيب ظاهر ڪرڻ - سقم ڳولڻ. راز ڪولڻ.
● گنڊُ ۽ گنڊَ: ذ. (سن. گنڈ = بانس). بانسَ - ڏَپَ - بدبُوءِ - بُوءِ.
● گنڊارُ ۽ گنڊارَ: ذ. (سن. گنڈارُ = گنڊار). راڳ جي ستن آوازن مان هڪ آواز، راڳ جي ستن آوازن مان ٽيون نمبر آواز - علم موسيقي جي ٽئين سُر جو نالو جو رڪب ڪان هڪ درجو متي آهي، هن ۾ مخرج سيني مان نڪري، جيئن (رڍ گهيٽي يا ٻڪريءَ جو آواز) - هڪ راڳيءَ جو نالو - پيرو راڳ جي هڪ راڳڻي. قندار جو مُلڪ يا آتي جو رهاڪو - قندار مُلڪ جي هڪ شهزادي جو نالو - قندار جو هڪ شهر.
- گنڊاريءُ ۽ گنڊاريُونءُ: ث. گندارين جي شهزادي. ڏرت راشٽر جي زال. هڪ راڳنيءَ جو نالو.
● گنڊاريءُ ۽ گنڊاريُونءُ: ث. صفت. ڪينيي - مُهاڻي "بوري گندري".

● گنڊَڻ (ڻ): ذ. سينگهڻءُ. مانيءَ لاءِ ٻوڙ يا پاڄي.
● گنڊيڻ: ڪيرو لباس پهريندڙ، مرلي وڄائيندڙ ۽ نانگ نچائيندڙ جوگي (انهن جوگين جي قبيلي جو نالو).
● گنڊڻءُ: مصدر. بتالڻ - رولو - گهه ٻيهه. مُنجهائڻ - اڙائڻ - ڦاسائڻ - مُبتلا ڪرڻ - حيران ڪرڻ - تنگ مُولَ - گُم ڪرڻ - دق ڪرڻ - پريشان ڪرڻ - تڙڪائڻ.
- گنڊُ ۽ گنڊَ: ذ. آنڊُ گنڊُ - گوڙ - ڪن - ڪچرو - مولجهارو - دقت - حساب ڪتاب جو مونجهارو - گنڊ گوڙ. معاملو - مقدمو. گهنڊُ. مُشڪل مهيو. (ت).
● گنڊائيڻءُ: مصدر. سٽ وغيره وڌهڻ - حساب ڪرائڻ.
● گنڊجڻءُ: مصدر. ڪيڪو وڪو ٽيڻ - وڇوُنءُ: ٽيڻ - فهميونءُ مُنجهڻءُ - وائڙو ٽيڻ - حواس خطا ٿي وڃڻ - آرجهڻ. بدهضمي ٽيڻ.
- گنڊجي پَوَڻءُ: گهٽي ڪاڏي ڪائڻ ڪري پيٽ ۾ گوڙ گهمسان ٽيڻ - تڪليف ٽيڻ.
- گنڊ گوڙ: ذ. صفت. مونجهه - گهوٽالو - گهمٽ گهوڙ - مونجهارو - رولو - پولو - جنجال - پريشاني - گڙٻڙ - بي انتظامي - آبتري - خلل - فساد. ليکي چوکي جي مونجهه. گند ڪچرو - آندگنديءُ ڪنءُ چٽءُ - ٻُهڙءُ - ڪچرو - ڪن - ليٽَ - ناڙ - بودو - بولانڊو - گوگيڙو. آٽل پُٽلءُ - ڦٽڪو - ڏونڏاڙ - چاچول - پوڙ.
● گنڊيٽلءُ ۽ گنڊيٽلَ: صفت. ڪيڪو وڪو ٽيل - وڇون ٽيل - فهيُونءُ منجهيل - آڙيلءُ - گيٽلءُ - ٻڏلءُ.
● گنڊُ ۽ گنڊَ (ڪ): ذ. گهنج - سڙ - وَڙ - مُنهن ۾ شور - گهنڊُ - اندر جي پليتي - ٻيمائي - بغض - ڪينو - ساڙ - مُنهن بَجهڙو - ڪٻٽَ - دل جي خرابي - بدنيت - خرابي - حسد. منجهيل حساب. دعويٰ - مقدمو - معاملو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گنڊ مُنڊ: ذ. صفت. مونجهارو ـ گڙ بڙ ـ گهمسان ـ لڙ ـ وڙوائي ـ بکيڙو ـ رولو ـ گهمگوڙ ـ کچ ـ گول مول ـ گڙ گڙڏاني.

● گنڊو ع گنڊا: ذ. صفت. ڊاکو ـ ڏاڙيل. ٺگ ـ کوٽو ـ اندر جو پليت ـ بدنيت وارو ـ دغاباز ـ اندر جو کارو ـ فريبي ـ مکريل ـ منافق ـ ڊوهو ـ ڊڪو ـ بيڙو ـ خراب.

● گنڊ يرُ: اسم خاص. تعلقي ڪشمور هڪ ديهه.

● گنڊيَ ع گنڊيرَ (ت): گونگهٽ ـ گهنڊ. لڪ لڪاءِ.

ـ گنڊ بتلاڙو ڪترَنُ: منهن ڏکي ويهڻ. پڙدي ۾ ويهڻ. لڪي ويهڻ. گهنڊ گهنڊالو.

ـ گنڊ ڪترَنُ: منهن لڪائڻ. پڙدو ڪرڻ.

● گنڊيڙَ (ث): ذ. ٻانيڻ جي هڪ نڪت. ٻانيڻ جي ذات.

● گنڊوخ ع گنڊوخَ (ت): ذ. بي همت ـ ڍڇو ـ سست. نستو ـ ڪمزور. ضعيف ـ ڏهرو.

ـ گنڊوخائي ع گنڊوخايُونُ: ث. بزدلي ـ ڍڇي طبعيت.

● گنڊيرَ (ث): اسم خاص. هڪ ذات (اڪثر ٿر ۾ رهندڙ).

● گنڙ: اسم خاص. گاهه جو قسم.

● گنڙوَ: هڪ دلي رکڻ لاءِ ڪاڻيءَ جي ڪهوڙي (مٽجي). ان کي ٽنگون ڪونه ٿين.

● گنڪا ع گنڪائُونُ: ث. ڪسبڻ ـ ويشڻ ـ رن ـ ڪچري ـ بدڪاري ـ چڪلائڻ ـ فاحشه ـ رنڊي ـ ڪسبياڻي ـ طوائف.

● گنڪڙ (ت): ذ. ڪانهن يا سڙن جي ڪوڙي جي ڪاڻي جو سنگ ـ نسريل ڪوٽو.

ـ گنڪڙ ڪنڊَنُ: ڪانهن يا سڙن جي ڪالي جو نسرڻ.

● گنڪڙ ع گنڪڙ: ذ. صفت. بيحد وڏو ـ پاري ـ ڏاڙ دنگ ـ پربت جيڏو ـ وڏو دريا ـ تمام وڏو. ڀيانڪ ـ خوفناڪ. (اسم). سڙ جو ڏوڏو. (ن ـ ب).

"سڙءُ لڳو سڙَ موريا، ڪيڏيا گوش گنگن".

ـ گنگارپڻُ: سڙن جو ڪم.

ـ گنگ ٽيٽُ: گڏجڻ ـ مقابلي لاءِ هٿيارن سان دشمن جي آڏو اچڻ.

● گنگڪ ع گنگڪ: ذ. صفت. گونگو ـ گنگو. محويت. خاموشي. (ع. ا ـ د).

ـ گنگباز ع گنگڪبازَ: ذ. صفت. گونگو نائڪ ڪندڙ ـ سانگ وجهندڙ.

ـ گنگبازي ع گنگبازيُونُ: ث. صفت. سانگ ـ گونگو نائڪ ـ گونگو تماشو.

ـ گنگهوڙ ع گنگهوڙَ: ذ. ماڻ مٽ ـ چپ چاپ ـ سانت ـ سڪات ـ خاموشي ـ ڪُپ چُپ ـ سامت ـ ٺام ـ آرام ـ سناٽو ـ ٽپر ـ بي هوشي ـ غشي ـ ڳهيٽرائي ـ مورڇا ڪتي ـ گيرت.

ـ گنگ ہوڙَ ۾ گذارَنُ: آندر جو اندر ۾ ڳٽيون ڪندو رهڻ. جيءَ سان جهوري لڳڻ ـ ڳٽيءَ ۾ گذارڻ ـ پريشان حال رهڻ.

ـ گنگڙتوڙ ڪتيوُ ڳالهائڻ: چٽيءَ طرح نه ڳالهائڻ. صاف نه ڳالهائڻ ـ آڪي ڳالهائڻ.

ـ گنگڙدارُ ع گنگڙدارَ: ذ. بي زبان ـ حيوان ـ جانور ـ ميرون ـ پسون ـ گڙدام ـ وهٽ ـ جيوُ ـ ساهوارو.

● گنگا ع گنگائُونُ: ث. (سن: گنگا = مشهوري) هندستان ۾ هڪ نديءَ جو نالو ـ پارت ۾ هندن جي پوٽر نديءَ جو نالو.

"گنگا لوچيُ گودڙيا، جر پيٽائُونُ جام"
(شاه. رامڪلي).

هندن ۾ اڪثر عورت جو نالو. دور ديش ۾ مري ويل هندن جي هڏڻ جي رکُ ۽ هاڏيون هندو ماڻهو اتان ڪٽي اچي هن نديءَ ۾ وجهندا آهن.

ـ گنگا آشنانُ ڪترَنُ: ڏرم جو ڪم ڪرڻ.

ـ گنگاتيُ ع گنگاتيُونُ: گنگانديءَ جي مٽي ـ گنگانديءَ جي واري (جا هندو قوم پوڄا پاڻ لاءِ ڪم آڻي). گنگي ماڻهوءَ جي حالت ـ گنگا فقير.

ـ گنگا پرُبتُ: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو، جنهن مان گنگا ندي نڪري وهي ٿي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گنگاڏارا: آڪاش گنگا ـ ڪتھڪشان ـ ڪيرڏارا.
● گنگا راميُ: اسم خاص. چانور جو قسم.
● گنگا: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.
● گنگائيُ: اسم خاص. ھڪ ذات (اڪثر ڪراچيءَ ۾).
● گنگائڻُ: مصدر. گنگي وانگي ڳالھائڻ ـ ڏَپيل آواز ـ گھگھو ڳالھائڻ ـ سمجھ ۾ نہ اچڻ جھڙو ڳالھائڻ ـ گنگ پوڙ ڪرڻ. (گنگايو ـ گنگائيندو ـ گنگايل).
ـ گنگائيُ ۽ گنگائيُونُ: ث. بي زباني ـ ڳالھائي نہ سگھڻ واري حالت ـ نہ سمجھڻ جھڙو ڳالھائڻ ـ گونگو.
● گنگتيرِڙوُ ۽ گنگتيرِڙا: ذ. صفت. ٽرڙو (لائيُون) ـ ھڪ ٽڪ نہ قرندڙ لاٽون ـ ڪڙڪڙيو.
ـ گنگتيرِڙائيُ ۽ گنگتيرِڙائيُونُ: ث. صفت. لوڏي سان ھلڻ ـ ڏَڏڪي سان ھلڻ ـ نخري واري چال ـ ڪَمَر ـ لوڏو ـ ڏوڏو.
● گنگڏاسِ (ث): اسم خاص. ھڪ ذات (ٿر ۾ رھندڙ راجپوت).
● گنگر ۽ گنگرَ: ذ. صفت. وڏو ڪُٽنب ـ وڏو عيال ـ عيالدار.
● گنگريتُ ۽ گنگريتَ (ڪ): ذ. سڪرات واري حالت ـ لُڪيءَ ۾ ساھ ھڻڻ.
● گنگرڙُ: اسم خاص. ھڪ ذات. تعلقي ڳمبٽ (ضلعي خيرپور) ۾ ھڪ ديھ جو نالو.
● گنگرڙُ ۽ گنگرڙَ: ذ. نوڙي ـ ڦاھي. نقصان. ڏڦو ـ فساد. چيھو ـ ڪوٽ ـ ٽوٽ.
ـ گنگرڙُ پَوڻُ: فساد ٿيڻ ڪري مشڪلاتون پيش اچڻ.
● گنگرِڙائيُ ۽ گنگرِڙائيُونُ: ث. صفت. ڏَڏڪي سان ھلڻ ـ لوڏي سان ھلڻ.
● گنگڪيُ: اسم خاص. تعلقي ميرپورساڪري ۾ ھڪ ديھ جو نالو.
● گنگوُ ۽ گنگوُ (ت): ذ. لٽيءَ (وڻ) جو ڳاڙھو گونچُ ـ ڪنگو (ل).
ـ گنگوُتارو ۽ گنگوُتارا (ت): ذ. صفت. ڳاڙھي گونچ وارو لٽيءَ جو ٽارو.
● گنگو: اسم خاص. تعلقي ميھڙ ۾ ھڪ ديھ جو نالو.
● گنگوُ ۽ گنگا: ذ. صفت. (ف. گنگُ) جيڪو ڄائي ڄم ڪان ڳالھائي نہ سگھي ـ بي زبان ماڻھو، حيوان وغيره ـ جيڪو ڳالھائي نہ سگھي ـ ڳالھائي نہ سگھندڙ. ماڻ وارو ـ مانيٽو. ڪُڏام ـ جانور ـ حيوان ـ بي زبانو.
ـ گنگاڻيُ: گنگا فقيرَ جي نہ ڳالھائين.
ـ گنگنُ ۽ جنگنُ: آڻن ۽ پھلوان جتن سان. (ن ـ ب).
ـ گنگيُ ڪانءِ ھُنڻُ: مانيٽو ھڻڻ ـ سادي سياڻ وارو ھڻڻ.
● گنگوُ ۽ گنگا: ذ. اسم. نڪ ڪان گھٽو.
● گنگوُتريُ ۽ گنگوُتريُونُ: (سن. گنگوتري = گنگا نديءَ جو مُنھن) ث. گنگا نديءَ جو منھن ـ گنگا نديءَ جي ھمالہ جبل مان نڪرڻ واري جاءِ. ھمالہ جبل جي ھڪ پربت جو نالو. جبل جي ھڪ چوٽيءَ جو نالو.
● گنگوُ ڊَھوُ: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ ھڪ ديھ جو نالو.
● گنگوُنُ (ل): ذ. آڻ جي ڇڻ ڪان وٺي ڪنڌ جي پاڙ تائين ٿُوھي جي مٿان وارن جو ليڪو سنڌو.
● گنگوُ وارو گوڙُ لائيُ: ڳالھائي ٽڪجڻ ـ رڙيون ڪرڻ.
● گنگڻُ: خوفناڪ ـ خطرناڪ ـ پٽو پريو.
● گنگھہ ۽ گنگھہ: ذ. نندڙو ڳوٺ ـ ڳوٺڙو ـ نندو ڳوٺ ـ وستي ـ واھڻ ـ گامُ ـ ديھ.
● گنگھرُ ۽ گنگھرَ: ذ. آھدا ـ مصيبت ـ آفت ـ غضب ـ ڪمبختي ـ نياڻڪ ـ شامت ـ ماجرا ـ سوڙھ ـ لاچار حالت ـ مشڪلات. جنجل ـ جنجال. ڏڪ ـ اھنج ـ سُورُ ـ رَنجُ ـ ڪُٽُ ـ ڦاھو ـ ڪُٽُ ـ سُرڪڻ ـ ڦاھي. تنگي ـ اِفلاس.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گِنگھروءُ ع گِنگھرا: ذ. (سن. گگتر + اوک = گِنگھرو) زيور جو قسم ۾ پيرن ۾ پائڻ جو وڇندڙ زيور- پيرن ۾ پائڻ جو ڪُهڙ - نندڙو مٽر- زَنگلو- قُلقو. چٽي جو ڦوٽو - سِٽي جو ڦوٽو- گھنگِرِيو.

● گِنگھڙ جاگِيرَ: اسم خاص. تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گُنگھِٽِيءُ ع گُنگھِٽِيُونءُ (ل): ث. جِيءُ جو قسم، ڪاڙهي رنگ جو ٽٽي، گدري ۽ ڇانهين جي ول ڪائي. گھريٽڙي.

● گُنگھ ہوڙ ع گُنگھ ہوڙا: ذ. ڪالهه اهڙي ڪالهائي، جنهن جو اول آخر نه هجي، ۽ نه سمجهه ۾ اچي. بنا سمجهه جي ڪم ڪرڻ.

● گُنگھِي ع گُنگھِيءُ: ث. گھُٽِيل آواز- ويڙل نڙي- گھِگھِيءُ.

● گُنمِيچِيءُ: اسم خاص. تعلقي خيرپور ميرس ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گُنوارءُ ع گُنوارَ: ذ. ڳوٺاڻو- واهٽي- دَهُقاني- گاميڙيو. جَٽءُ- آناڙِيءُ- جهنگِليءُ.

- گُنوارءُ سَمجهَٽءُ: ڳوٺاڻو يا جَٽءُ سمجهڻ.

● گُنوار: آن جو قسم- هڪ پوڪ.

● گُنوائِڻءُ: مصدر. (سن. گَمْياوي = وڃائڻ. پرا. گَماوي = وڃائڻ). وڃائڻ- ضايع ڪرڻ- ڪوهڻ- برباد ڪرڻ- بگاڙَڻ- نابود ڪرڻ- جَٽ ڪرڻ- آجاڙڻ- آجڙڻ- ويران ڪرڻ- اجايو وڃائڻ- لُٽڻ- دُفءُ ڪرڻ- ڦوڪي ڇڏڻ- چَٽِيءُ چُورو ڪرڻ- خرچي ڪائي ڇڏڻ- آڏائڻ- ڪوهڻ- ناس ڪرڻ. گُم ڪرڻ- لِڪائڻ- چورائڻ- چُپائڻ. (گنوايو- گنوائيندو- گوانيل).

- گُنوائِيڻ: وڃائين- ضايع ڪرين.

● گنوتر: اسم خاص. هڪ ذات (اڪثر نواب شاهه ۽ حيدرآباد ۾).

● گُنوَتِيءُ ع گُنوَتِيءُ (سس): ذ. صفت. گُڻ وارو- گُڻ ڪندڙ:
"گُنِيءُ، گيانِيءُ، گنوتي، اعليٰ دوس عجيب"
(نامعلوم).

● گُنوُخءُ ع گُنوُخَ (ت): ذ. صفت. ڪوڙو- ٽوڻي- غافل. سستءُ. جاهل- بيوقوف- ڪِهيلو- مورک- اناڙي- بي عقل- بي سمجهه.

● گُنَهءُ ع گُنَهَ: ذ. گُناهءُ- ڏوهه. دوش- پاپ.

- گُنَهگارءُ ع گُنَهگارَ: ذ. صفت. ڏوهي- آپَراڌي- تقصير وارءُ- عيبدارءُ- عاصي- خطا وار- قصوروار- پاپي- بُڇڙو- ڪلنڪي- داغي- بدڪار- دوشي- حَرفي- ڏوهو- هراچِتِي- گُناهِي- مازم- مُجرم- فاسق- ڪُڪرمي- پاپاٽو- هڇارو- گُناهٽو- پاپ جو- پاپ جهڙو- سزاوار.

- گُنَهگارِيءُ پَرَنءُ: ڏنڊءُ پرڻ- ڏوهه ڏيڻ.

● گُنهورا: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گِنهولوءُ ع گِنهولا: ذ. بَلا ۽ نانگ جو قسم.

● گُنُونرُوءُ ع گُنُونرا: ذ. صفت. ڪير پياڪ نندو آڻ يا آڻ جو نندو پُڇو- ڪَنوات- ڪنواڻ.

● گُنُنُنءُ: ذ. صفت. ويل- گُم- وڃايل- برباد ڪيل- ڪوهيل- آجڙيل. ڪوهڻ- آڏائڻ- ضايع ڪرڻ- هارايل. جَٽءُ- ناس- برباد- گُنُنءُ. غلطان (ڪ ۾).

- گُنُنُنءُ ٽِيڻ: وڃائجي وڃڻ- گم ٿي وڃڻ (ڪنهن ڪم لاءِ وڃي ۽ واپس نه موٽڻ). وڃائڻ- برباد ڪرڻ- ڪوهڻ- آڏائڻ- ضايع ڪرڻ- نقصان ڪرڻ. جَٽءُ ٽِيڻ- ناس ٽِيڻ- تباهه ٽِيڻ.

- گُنُنُونءُ: ذ. صفت. بهادر- پهلوان- طاقت وارو- پلوان- سُورمو- سورهيه- سُور ويرُ- زور آورَ- ويرُ- جوڌو- نايڪءُ- پَلِيءُ- پَلياروءُ- دليرءُ.

● گُنِيءُ ع گُنِيءُ: ذ. ث. صفت. گُڻ وارو- گُنءُ ڪندڙ- گُڻ وارو- گُڻواڻ- علم عروض جو ڪامل ۽ ماهر. ڪامل- وَلِيءُ اللهه- خدا رسيدو- عارف- شڪتي وان- علم وارو. لائق- فائق. نانگ ڪيڏائيندڙ- نانگن جا منتر جنتر ڄاڻڻ وارو. سياڻو. جادوگر- ٽوڻو ڦيٽو ڄاڻيندڙ. فائده دارءُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گنيات ع گنيات (ڪ) : ذ. خيال - شعور - مت - ڏنگ - عقل - سڌ. اوت - اٽڪل. ڳڻتي - فڪر - چنتا.

● گنيئر ع گنيئر : ذ. صفت. وڏو شاهوڪار.

● گنيئر ع گنيئر : ذ. هاٿي - فيل - گج - قرنبد ڪان وڏو هاٿيءَ جو ڇوڪرو. بي عقل - آڏايو - ڳهيلو - مورڪائو - بي عقليءَ جو - احمقاڻو. ڪڪر. ڪڏهرو ماڻهو. شيطان.

● گنيئرگر : ذ. صفت. بهادر - جوڌو - پهلوان - بانڪو - ڪوپو.

● گڻ ع گڻ : ذ. (سن: گڻ = نوڪر) پانهون - ٻانهي - نوڪر.

● گڻ ع گڻ : ذ. (سن: گڻ = گڻ) اخلاق - لڇڻ - چڱي عادت - سٺا لڇڻ - عادتون - خصلتون - خاصيت - خوبي - شخصيت - سياڻ - عادت - صفت - وصف - آڏر - تاثير - گڻ - لياقت - هنر - قسم - نمونو. نيڪي - چڱائي - فائدو. سدا چار - مت گڻ - ثواب - سلڇڻ. لائقي - خوبي - چڱائي. هنر - فن - ڪشلتا - چتراڻي - حڪمت - مهارت - ڪاريگري - ذهن - اِدراڪ - آر - جوهر - قابليت - پُڌ شڪتي - لياقت - پاتِرتا - يوگيتا. ديا - پلائي - مهرباني - مهر - آن گرهه - وڙ - احسان - ٿورو - ڪرپا - ڀاجهه - ديا - عطيه - نوازش - عنايت - اِيڇپو - ساسخاطري - رعايت. گهٽائي - زيادتي. طريقو - وات - رستو. اسباب. ڳڻپوت - خيال - ويچار. ڏاڳو - سڳو - رسي - نوڙي. ساز جي تند - ڪمان جو زِهه - ڏاڪو - گهمرو.

▬ گڻاڪاري ع گڻاڪاريون : ث. صفت. گڻڪاري - فائدي وارو - قلدائڪ - قيمتي - ڪمائتو - صحت بخش - مفيد. وٽندڙ - مزيدار - سوادي.

▬ گڻ آوگڻ : عيب ثواب - برائي پلائي - ڇڙائي چڱائي.

▬ گڻائتو ع گڻائتا : ذ. صفت. گڻ وارو - چڱين عادتن وارو - لاياڪتو - گڻ ڪاري - گڻاڪاري - فائدي وارو - قلدائڪ - قيمتي - ڪمائتو - صحت بخش - مفيد. وٽندڙ - مزيدار - سوادي. نيڪوڪار - نيڪ - چڱو - مرادوند - سلڇڻو - فرمانبردار - شڪر گذار - مشڪور. ڪاريگر - مجرب - هڪ تڪ - عمل ڪندڙ. لائق. ساراهه جوڳو - انعام جوڳو. ڳڻائتو - وڙائتو - مهربان - آڪاري. ڀهڳڻ - گوهر - گڻي - چترُ. وٽندڙ - مفرح - تازگي ڏيندڙ. شاڪر - احسانمنديءَ جو - احسان مند - ممنون.

▬ گڻائتپي ع گڻائتپيون : ث. صفت. گڻ سان پريل.

▬ گڻ چورُ ع گڻ چورَ : ذ. صفت. احسان فراموش - بي شڪر - بي شڪريو - بي گڻو - گڻچور - ڪرتگهن. ڪلال - بي قدر - آڏاسو - بي مروت - بي حيا - بي ديدو. ناوٽندڙ - نمڪ حرام - گلا خور - ناموافق - نيچ - ڪميڻو - ملڇ.

▬ گڻ چورائپي ع گڻ چورائيون : ث. صفت. گڻ چوري - بي شڪري - ڪلالي - بي مروتي - ڪرتگهنتا - اڏاسائي - احسان فراموشي - بي قدري - بي حيائي - بي شرمائي. ڪميڻائي - ملڇائي - نيچپائي.

▬ گڻ ڪارُ ع گڻ ڪارَ : ذ. صفت. فيض بخشيندڙ. شفاعت ڪندڙ - مهرباني ڪندڙ - احسان ڪندڙ.

▬ گڻ ڪاريُ ع گڻ ڪاريون : ث. صفت. فائدي وارو. قلدائڪ - گڻاڪاري - سڪل - سڪلائتو - نيڪو ڪار - قيمتي - ڪمائتو - ڪارائتو - ڪتبائتو - فائدي مند - مفيد - صحت بخش - ڪرُوند - سجاپو - سڪيارتو - سڪمو - سارٿڪ. نيڪ - چڱي - چڱو.

▬ گڻ ڪترَنُ : پلائي ڪرڻ - ڪنهن سان نيڪي ڪرڻ - چڱو ڪرُ ڪرڻ. پيار پيدا ڪرڻ.

▬ گڻ گرهڻ ڪترَنُ : لڇڻ سکڻ - تهذيب وارو ٿيڻ - اخلاق سکڻ.

▬ گڻوان ع گڻوان : ذ. صفت. سٺن لڇڻن وارو - سٺين خصلتن وارو - سهڻين عادتن وارو.

● گڻونٽ ع گڻونٽ : ذ. صفت. گڻ وارو - سٺن اخلاقن وارو - ايمانڊار - نمڪ حلال - دانائ - هوشيار - هنرمند - ماهر - گڻي - هنري - ڪامل - حاذق - چتر - سگهڙ - پڙ - ڪاريگر - استاد. ڏاهو - سياڻو - سڄڻ. سجان.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ گٹڻو نٽيءُ: گٹڻ واري. لڇڻ واري.
● گٹوٽيتءُ ع گٹوٽيتَ: ذ. صفت. گٹي ساهر - چاڻو - هنرمند - هوشيار - داناءُ - ڳاڻو - سياڻو - ڪاريگر - حاذق - ڪُشلءُ - آستاد - پڙُ - سُگهڙ - حڪمتي.
▬ گٹيءُ ع گٹيءُ: ذ. صفت. نيڪ - پَلو - سيلوان - ڏرم شيل - دانشي پُرش. پلهي مانس - مدا آچاري - ثوابي - پُڇيو - سُلڇڻو - نيڪيءَ جو - چڱائي - نيڪ نام. پاڪدامن - پتورت. لائق - پڙُ - قابل ڪار - مُجرب - هڪ ٽيڪ - عمل ڪندڙ. هُنري - هُنرمند - ڪُشل - ماهر - حاذق - چتر - سُگهڙ - ڪاريگر - آستاد. پڙهيل - وِدوانءُ - عالم - فاضل - خوبيءَ وارو - اثرائتو. گٹ ڳائيندڙ - ٿورو ميڙيندڙ. خوبين وارو.
● گٹڀءُ (ل. ت): ذ. وڏو ڳڏو - قوڦيندو - نشان - ڏڙو - ڪُنگرو.
▬ گٹڀيلءُ ع گٹڀيلَ: ذ. صفت. آهو ماٿهو جنهن جو سينو ٻاهر نڪتل هجي.
● گٹيتِ: (سن. گٹت) گٽ ودياءَ - انگ ڳڻڻ - انگي حساب - آلجبرا - علم هندسه.
▬ گٹيتِ ڪرڻءُ: حساب ڪرڻ.
● گٹگَ: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گٹگِ: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۽ تعلقي آباوڙي ۾ ديهن جا نالا.
● گٹيگءُ ع گٹيگَ: ذ. وڏو هوشيار. چالاڪ - ٺڳ. ڪنجوس. مڪار - فريبي - د غاباز - پنڊال.
● گٹينٻءُ ع گٹينٻَ: ذ. ڳوڙهو - گهاٽو.
● گٹوءُ ع گٹا: ذ. گهٽو - جيت جو قسم، جو ڪاٺ ۽ ڪتابن کي لڳي، کين ڳاري چڏي - ڪاڏ ڪندڙ ڪيڙو - سُرو. ٻڙيءَ جو ٽُڻ - ٽُنگ.
● گٹَ وِيلڙِيءُ: اسم خاص. ول جو قسم (ٽر ۾).
● گٹهسءُ ع گٹهسَ: ذ. ڪِلو - ڪونٽو.
● گٹهيشءُ ع گٹهيشَ: ذ. (سن. گٹ + ايش = شِو ۽ پارٻتيءَ جو داناءُ پُٽ). هاٿيءَ جي مٿي جهڙي مٿي سان.

● گوءُ: حرف جملو. گويا - جڏڪ - جيتوڻيڪ - توڙي - اگرچ. (ذ). ڳالهائيندڙ - سُروَ ٿو - آلاڻو - وَڪَٿا. (جيئن: بَدگو = خراب ڳالهائيندڙ).
● گوءُ ع گوءُ (ل): ذ. چاندي ۽ جي هار جو مڻيو.
● گواڙَرءُ: اسم خاص. بلوچستان ۾ هڪ سامونڊي بندر. ايران ۾ هڪ بندر.
● گوارءُ ع گوارَ: ذ. ڳنوار - گنوار - گوپ.
● گوارَ ع گواروٺءُ: ث. سنڌ ۾ ٿيندڙ هڪ پوک جو قسم، پياجيءَ طور ڪم اچي، پوٽي جون قسمون - موٺ - گواري - گاهه ۽ ٻج جو قسم. هاضم - هضم ٿيندڙ - جيورندڙ - هاضمو ٿيندڙ. سُهائيندڙ - وٽندڙ - ياءِ پوندڙ - دل پسند - موافق.
▬ گوارِ ٽيءُ (ث): ث. گوار جون سُڪل ڦريون، ٻيج ڪان سواءِ، جي آٽ ۽ ڀڪريون ڪائين.
▬ گوارَ قريُونءُ: ث. هي نندو پوٽو جوار سان گڏ پوکبو آهي، ڦريون ٻج سان پريل ٽين رڍي ڪائجن (اڪثر جانور وغيره ڪائين).
▬ گواريءُ ع گوارِيُونءُ: گوار - پاجيءَ جو قسم.
● گوارءُ ع گوارَ: ذ. صفت. ڳنوار - گنوار. ڳڻون چاريندڙ - مال چاريندڙ. چوپايو مال ڏارينڊڙ.
● گوارا: هضم - برداشت.
▬ گوارا ڪرڻءُ: برداشت ڪرڻ - سهڻ - مڃڻ - منظور ڪرڻ - تسليم ڪرڻ - قبول ڪرڻ.
● گوارائيڻءُ: مصدر. گم ڪرائڻ.
● گوارِيا (ث): اسم خاص. هڪ ذات (اڪثر ٿر ۾).
● گوازَ (ل): ذ. تپ - وڏا چال. چلانگ.
● گواسَ ع گواسيُونءُ (ل): ث. صفت. آپاسي.
● گوالءُ ع گوالَ: ذ. (سن. گو + وال). گهاٽيُن وارو - ڏَ ڳيُن وارو. هندن جي هڪ ديوتا، ڪرشن مهراج جو نالو. مينهون ڏيڻون چاريندڙ.
● گوالِيارءُ ع گوالِيارَ: ذ. (ف). هڪ شهر جو نالو. گهٽو بوجهه.
● گواهہءُ ع گواهہَ: ذ. (ف. گواه = شاهدءُ). ساکيءُ - گواهي يا شاهدي ڏيندڙ - ثابتي پهچائيندڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گواهيءُ ۽ گواهيُونءُ: ث. شاهدي ـ ثابتي. پرماڻي ـ تصديق.

● گواهُ ۽ گواهَ: ذ. شاهدي ڏيندڙ ـ ثبوت ڏيندڙ ـ ثابت ڪندڙ ـ تصديق ڪندڙ ـ ساک پريندڙ ـ شاهدُ ـ ساکي ـ اوگاهي ـ اوگاهي ـ اوگاهه ـ ثابتي ـ پرماڻ. نشاني.

ـ گواهيءُ ۽ گواهيُونءُ: ث. صفت. شاهدي ـ ساک ـ ثبوتي ـ اعتبار ـ تصديق ـ قسما قسميءُ ـ شبد پرماڻُ ـ اوگاهي ـ ثبوت.

● گواڻِڻُ: مصدر. گم ڪرڻ.

● گواڻيءُ ۽ گواڻِيُونءُ: ث. شاهدي ـ گواهي. اوگاهي ـ ثابتي.

● گوٻَرُ ۽ گوٻَرَ: ذ. ڇيڙو ـ مال جو ڇيڙو ـ قومي. لِڏ. قولهڙيُونءُ ـ گسيءُ. پيٽ پرڻ.

ـ گوٻِريءُ: ث. ڇيڙي پيل ميڙيءَ جو گارو.

● گوٻَرُ ۽ گوٻَرَ: ذ. مضبوط ـ ٽُلهو. سُٽو ڏاند. سُهڻو جوان. سُٽو تيز گهوڙو ـ وڏي ۽ سڻي مهينهن يا ڏُونءُ. پلو ـ انعام ڪڍندڙ. پيٽوڙي. وڏي هڏ ڪاٺ وارو.

ـ گوٻَرُ جَوانءُ: سهڻو جوان ـ بهادر جوان.

● گوٻُرُ: گوءِ (بال) + ٻُر (ٻُردن) = ڪٽڻ، بال ڪٽندڙ. چالاڪ ـ تيز.

● گوٻَندِيءُ: ث. صفت. روپيه جو قسم، ميرن جي صاحبيءَ جو روپيو ـ سڪو ـ ريزو ـ خُردو.

● گوٻُوءُ ۽ گوٻا: ذ. نڪَ مان نڪتل بلغم ـ نڪَ جي غلاظت ـ نڪَ مان نڪرندڙ لئي جهڙو گندُ ڪچرو ـ سِنڌُهه ـ ليرَ ـ بودو ـ بوگو ـ ليٻَ ـ گيگَ ـ بلغم ـ ليسُ ـ قوڻيندو ـ حُباب. مڇيءَ جي آنيءَ. (تند) لڳڻ سبب نڪ جي پائيءَ جو بندو ۽ گهاٽو ليٻَ جهڙو ٽي پوڻ.

ـ گوٻائيءُ: ث. غليظ ـ گندو ـ ڪِنو ـ خراب ـ ڪچرو.

ـ گوٻِرُ ۽ گوٻِرَ: ذ. صفت. سِنڌُهيرُ ـ بودِرُ ـ ليٻِرُ ـ گوبرُ ـ گيگِرُ.

ـ گوبوءُ ۽ گوٻا (ٽ): ذ. ٿوري عقل وارو ـ مورک ـ گهيلو ـ بيوقوف.

● گوٻيءُ ۽ گوٻِيُونءُ: ث. هڪ ٻوک ۽ پاڻيءَ جو قسم، جا رڌي کائجي.

● گوٻَرَ (ت): ذ. ڇيڙو. لِڏ ـ قولهڙيون.

● گوٻَنُ (ک): ذ. سُڪايل لتيءَ جا ڦٽَ.

ـ گوٻُو (ٽ): ذ. تمام سياڻو ـ ٿور ڳالهائيندڙ ـ ٿور ڳالهائيندڙ ـ برد بار ـ فهيم.

● گوٻَرَ: اسم خاص. هڪ ذات.

● گوٻَترُ ۽ گوٻَترَ: ذ. صفت. (سن. گوتُرَ = اڪه). ڪُٽُنبُ ـ گهر بار ـ آل اولاد ـ پٽُواڙ ـ عيال ـ تبيلو ـ خاندان ـ اڪته ـ گهراڻو ـ ڪُلُ ـ وَنسُ ـ آدِ ـ ڳوٽُ ـ اصل نسل ـ حسب نسب ـ ذات ـ نيات ـ قوم. هڪ گل جو قسم.

● گوٻَتمُ: اسم خاص. (سن. گوتم). هڪ مشهور رِشيءُ ـ مُنيءُ ـ ٻُڌ متهي جو ڏرم پيدا ڪندڙ.

● گوٻَتنُ (ٽ): مصدر. نهارڻ ـ ڪولڻ ـ ڏونڍڻ. (گوتيو ـ گوتيندو ـ گوتيل).

ـ گوٻَتِ (ٽ): ث. ڪول ـ نهار. جاچ ـ قول ـ تڪول.

ـ گوٻَتيءُ (ٽ): نهارڻ يا ڪولڻ.

ـ گوتِ يا گوتنُ (ٽ): نهارڻ يا ڪولڻ ـ جاچڻ ـ قولڻ.

ـ گوتيوءُ ۽ گوٻَتيا (ٽ): ڪوليو ـ جاچيو ـ نهاريو.

● گوٻَتڍيءُ ۽ گوٻَتڍِيُونءُ (ٽ): ث. ويچار ـ خيال. پهه ـ ڏيان.

● گوٻَتوءُ ۽ گوٻَتا: ذ. (ع. غوطه = تُبيءُ) تبي. گوتي ۾ گوتو ـ تبيءَ ۾ تبي، خيال ۾ خيال.

ـ گوٻَتوءُ ڪائِڻُ: صبر ڪرڻ. ٻڌڻ. پهه پڄائڻ ـ خيالن ۾ اچي وڃڻ.

● گوٻَتَ ۽ گوٻَتونءُ: ث. گسائڻ ـ نڀائڻ. ادب ـ نياز ـ نڙت.

ـ گوٻَتناڻَ ۽ گوٻَتناتُونءُ: ث. صفت. نت نڀاڻ ـ گس گساءُ ـ عذر ڪرڻ ـ گسائڻ ـ نڀائڻ ـ جند ڇڏائڻ ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٽارڻ ـ ٽائمائڻ ـ لمدي ڏيڻ ـ گوسڙو ـ نٽائو ـ گوهير ـ لاڙائو ـ ڪر چورُ ـ گوهي ـ تار ـ آنا ڪاني ـ فرار ٽيڻ. آنڪل ـ حرفت ـ ڪنبو ـ ڪانئر ـ ڪڏو ـ مهيسٽو ـ سمٽو ـ گيدي.

ـ گوڻيناڻ ڪرڻ: بهانا ڪرڻ ـ نٽائڻ ـ ڪر ڪان نٽائڻ ـ عذر پيش ڪرڻ ـ ٽال متول ڪرڻ ـ ترڪ تاليون ڪرڻ ـ گسائڻ.

● گوڻو ≠ گوڻا: ذ. سون يا چانديءَ جو ڪلابات ـ سونهري يا اڇي ڦٽ ـ ڪناري ـ وٽ. زالون سُونهن لاءِ اوڍڻ ۽ ڪُرتين لاءِ ڪر آڻين. (ت).

● گوٺ (ت): ذ. رَهه. مجلس. دعوت.

● گوٺُ ≠ گوٺَ (ت): ذ. ضد ـ هوڏ ـ توڏهه ـ بحث. نٽرهائي ـ تيسرپائي.

ـ گوٺُ ڪرَڻُ (ت): ضد ڪرڻ ـ نٽرپائي ڪرڻ ـ انڪار ڪرڻ ـ نه مڃڻ.

● گوڻَڻ (ت): مصدر. قميص يا ڪوٽ جا ڪاج ڏاڳي سان ٽاهڻ. (گونيو ـ گونيندو ـ گونيل).

● گوٽُ ≠ گوٽَ: ذ. گوهيري ـ گنوار ـ گنوار. ڏنار ـ ڏڻ وارو.

ـ گوپِ آشٽميُ: اسم خاص. هندن جو هڪ وڏو ڏرمي ڏينهن جنهن تي ڏڪڻ جي ڪڇيءَ ۾ گلن جا هار وجهن.

ـ گوپِنيُ ≠ گوپِنيُون: ث. هندو ساڌو فقير ۱۰ ـ ۱۲ ڪڏجي هڪ عورت زال ڪري رکن.

ـ گوپيُ ≠ گوپيُون: ث. (سن: گوپي= ڏنارڻ) گوپ جي زال ـ گنوار جي زال ـ ڏنارڻ ـ مال چاريندڙ عورت ـ جهڙ يا ڪير وڪندڙ عورت ـ گوالڻ ـ ڏوڏڻ ـ ڪير واري. ڪرشن جي ساهيڙين مان هڪ ساهيڙي. ڀانهي ـ شيواڏاري (عورت).

● گوپالوُ: اسم خاص. تعلقي ديريِ محبت ۾ هڪ ديهه.

● گوپانگ: اسم خاص. هڪ ذات. تعلقي شهدادڪوٽ ۾ هڪ ديهه.

● گوپانگ سُمان: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گوپِسيُون (ل): ث. واهيات گپوڙا ـ اجائي بڪواس ـ ڪوڙا اڦواهه.

● گوپِيچنُدَنُ ≠ گوپِيچنُدَنَ: ذ. زرد مٽيءَ جو قسم. جو هندو قوم پوڄا پات وقت ڪر آڻين. هندن جي نرڙ تي تلڪ ڏيڻ لاءِ ڪر آندل هڪ پيلهي رنگ جي مٽي.

● گُوجُ ≠ گوجَ، گوجُونُ: ث. مڇيءَ جو قسم ـ هي ۴ ـ ۵ فوٽ ڊگهي، ٿولهه ۾ انچ ڪن چورس، شڪل ۾ نانگ جهڙي، وات ان جو نانگ وانگر ٽئي، هيءَ ڏندن ۾ ٽئي، ڪاري رنگ تي ٻنا چلرن جي ٽئي ـ نانگ جهڙي ٽيندڙ مڇي ـ بونهڙ ـ پانهياري ـ آبتن ڪنبن سان مڇي ـ مار ماهي. تمام ڊگهو ۽ بلڪل ڊگهو ۽ بلڪل ڏبرو ماڻهو. ڪٽڪ جو قسم، جنهن جو داڙو گاڙهو ٽئي.

● گُوجِ (ل): ذ. گندو.

● گُوجُ ≠ گُوجَ (ت): ذ. آلت.

ـ گوجَ چنَڊَنُ: پٽاڪون هڻڻ ـ پڏڻ ـ پٽاڪ هڻڻ ـ دم هڻڻ ـ مرڪڻ ـ لاف هڻڻ.

ـ گوجمان آڇلڻ (ڪ): اجايو ۽ ايڏنگي طرح گالهائڻ.

● گُوجاڙُ ≠ گُوجاڙَ (ل): ذ. ڏيسر. ڏڪ ـ سٽو.

● گُوجرَ ≠ گُوجرَ (ل): ذ. ٻن واهن جي وچ ۾ وڻ ۽ ڪپ ۽ پاڻي.

● گُوجِرُ: اسم خاص. هڪ ذات (اڪثر ٿر ۾).

● گوجرا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گوُجرُو ≠ گوُجرا (ت): گاڙهيرو (ڪپڙو).

● گوُجِرُو ≠ گوُجِرا: ذ. گجر (زالن جي پهرڻ جو ڪپڙو).

● گوُجِرُوُ: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گوُجرِيُ (ت): ث. ڪٽڪ جو هڪ قسم.

● گوُجَرِيُ ≠ گوُجَرِيُونُ: ث. راڳ جو قسم. راڳني جو قسم. هڪ زيور جو نالو (ث).

● گوجِڙِيُ (ت): ث. ڪٽڪ جو قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گوُجيِ ۽ گوُجيئونُ: ث. ڪڪ جو قسم- آها ڪڪ جنهن ۾ وڏي انداز ۾ جتوَ ڪڏيل هجن.

● گوجيڙو: اسم خاص. مڇيءَ جو قسم- گوج مڇي- ٻوهتڙ.

● گوُچانيِ ۽ گوُچانيئونُ: ث. دُڪاندارن جي پٺسن وجهڻ جي ڪوٽري- گولڪَ- آگرُ- گهگهه- گهگهر- پٺسن رکڻ جي هڪيائيِ.

● گوُچرَ (ث): ذ. گوٺ جي پر وارو پاسو. ڪنڊ.

● گوُچارَ (ث): ذ. پيتَ جو ٻيو پاسو- پيتَ جو آهو پاڳو، جتي ديسر سان آس ايندي هجي. پيتَ جو آهو پاسو، جو آلهندي ڪي سامهون هجي- تيرَ ڪول جي آبتڙ گوچار.

● گوُچارَ: ذ. پيتَ جو آهو پاسو، جنهن تي سج آيرڻ وقت تڙڪو نه پوي- پيتَ جو وهائو پاسو- پيتَ جو اونداهو پاسو- پيتَ جو اتريون پاسو. مڙهي جو ڏاڪڻيون پاسو. (ن-ب).

● گوُچتوُ ۽ گوُچتَ (ت): ذ. مانين ڍڪڻ لاءِ ڪپڙي جو چورس ٽڪر- مانين ڍڪڻ جو ڪپڙو.

● گوُدُ ۽ گوُدومُ: ث. (سن. ڪوڊ = جهولي) جهوليِ- دامن- هنج- آغوش- ٻٿڙو- پلئو- پلاند. ڪوڙو- چاتي. ڳرُ- ڳلو- پاڪر- ٻڪ- ڳراڙي- ڳيراڻي. گود جو پارونڊ. وَڻَ پوکڻ لاءِ ڪوٽيل ڪنڊ.

▬ گوُدَ جوُ پٽُ: پالیل پٽُ. ڏاريون پار پنهنجو ڪري پاليل.

▬ گوُدَ ۾ لِڪائِڻُ يا جاءِ ڏيڻُ: لڄَ رکڻ- ڳالهه آگهاڙي نه ڪرڻ. راز ظاهر نه ڪرڻ.

▬ گوُدَ ۾ وَڻڻُ: اختيار ڪرڻ- جهوليءَ ۾ وڻڻ- ڏرم جو اولاد ڪرڻ- قبضي ۾ ڪرڻ- جهلڻ.

● گُودُ ۽ گُودَ: ث. ٻُڍڙي عورت (ت). ڇنال- ڇوري- ڏوٽيي.

▬ گُودُ گُڏَهُ: خراب- بدچال. اڌنگو- بيهودو- بي شرم- بي حيا.

● گوُدا: اسم خاص. هڪ ذات (اڪثر ٿر ۾ مينگهواڙ).

● گوُدائيُ: اسم خاص. هڪ ذات (بُگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو).

● گوُدَرُ ۽ گوُدَرَ: ذ. آهو زمين جو حصو، جو آباد ڪيل زمين جي وچ ۾ غيرآباد هجي، جتي سخت گاهه جمي، ماڻهو آتي پنهنجو مال چارين. جانورن جي چرڻ لاءِ جهنگ. تترن قاسائڻ لاءِ دام. سيڙهو. (ت).

● گوُدڙُ ۽ گوُدَڙَ (ل): ذ. صفت. (سن. گودر = گودڙي) نرم گودڙي- وڏي گودڙي- ٽُٽل قاتل رَليِ- فقيرن جي (پٽڻ جي) جهوليِ- پراڻن ڪپڙن جي هٿڙَ- قاتل ٽُٽل ڪپڙن جي مڙ. پراڻو ڪپهه. ڍوُل بِلاڙو- بي ڍولو- اڌنگو- بي ڍنگو- اناڙي- جڏو- بي هُنر- اڻ گهڙيو- دو دَستو- ڪُڍنگو- بُڇڙو- ڍول سول. ڪوجهو- ڪِنو- خراب. ڪميڻو ڪڏو- پاجيِ- مُٺ پيڙُ. چنڀل قاتل (ڪپڙا). بُري حال- بُرا حال- ڪيڙيل حال. ذليل. ٽيڪرُ- ڪٻو- تلُ- ويڌر. تترن قاسائڻ جي چار جو قسم.

▬ گوُدڙُ ۽ گوُدَڙا: ذ. صفت. قاتل ڪپڙو- قاتل رليِ يا سوَڙَ- وڏي رليِ يا گودڙي.

▬ گوُدڙِيُ ۽ گوُدڙِيُونُ: ث. صفت. فقيرن جو پهرڻ لاءِ ڪپڙي جي ٽُڪرين مان ٺهيل ڪوٽ يا ڪُڙتو- چتيون لڳل پوش- فقيرن جي ڪوٽري. ڳيدن- فقيرن جو بسترو.

"جا گُر ڏني گودڙي، سا مون کي ٿي مرڪ،
جا گُر ڏني گودڙي، سا ٽيئي لاهيندي لڄَ."
(شاهه- رامڪلي).

قاتل ٽُٽل ٽڙ تاڙي. فقيرن جي ڪفني. فقيرن جو جُبو- خرقو- خرقي- دلق- گودڙ- پراڻو ڪپڙو- ٻُڪڙُ- لڪڙُ- گودڙ پائيندڙ فقير- فقير- سادو. رَليِ- ٻٽرٽي- سوَڙ- اوچٽ. ڪوٽري- جهوليِ.

▬ گوُدڙِيُ پوُشُ: رليِ ويڙهيل فقير- هينو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گوُدَڙِيُ فَروُشُ ۽ گودَڙِيُ فَروُشَ: ذ. صفت. گهورڙيو ـ سستو وڪندڙ ـ ڦيريءَ وارو ـ گهورڙيو.

ـ گودَڙِيَنُ: گودڙيءَ وارن. صوفي فقيرن.

ـ گوُدَڙِيو ۽ گودڙِيا: ذ. صفت. هميشه گودڙي ٻهريندڙ ـ فقيرن جي هڪ ذات. گودڙي ڊڪيندڙ فقير ـ گودڙيءَ وارو ـ صوفي فقير. برهمڻ جو موت جي ١١ ڏينهن فوتيءَ جي گهر اچي ماني کائي ۽ موت جو تڏو ڪٽي.

ـ گودڙِيءَ هيٺُ لِڪائِڻُ: غريبيءَ ۾ گذارڻ، حال تي راضي رهڻ. جهوليءَ جهاڙ ـ پناهه ڏيڻ ـ آمن ۾ رکڻ ـ سار جهلڻ.

● گوُدَڙُ ۽ گوُدَڙَ: ذ. ٽ. رلي ـ رلهي ـ رلکو ـ پٽرٽي ـ ستو ـ گودڙي. چنل ڦاٽل ڪپڙو ـ ليڑون ليڑون ٿيل ڪپڙو ـ لڳڙُ ـ لينگهون لينگهون ٿيل پراٽو ڪپڙو. (اسم خاص). هڪ ذات (هندن فقيرن جي).

● گوُدَڙَا: ذ. ٻن ڊورن جي وچوارو زمين جو ٽڪرُ.

● گوُدڙِيا: اسم خاص. هڪ ذات (اڪثر ڪر ۾ مينگهواڙ).

● گوُدُو ۽ گودا: ذ. (سن. گوڏا). ڪيسو ـ جيب ـ گيدو. ڪوٽ جو ٿهيل ڪُنڊائتو هورو.

ـ گوُدوُ آڏَنُ: تيترن قاسائڻ لاءِ گودو تيار ڪرڻ. (ت).

ـ گوُدوُ رَکَتَنُ: تيترن قاسائڻ لاءِ گودو تيار رکڻ.

ـ گوُدُو وِجهَنُ: تيترن قاسائڻ لاءِ گودو تيار ڪرڻ.

● گوُدِيُ ۽ گوُدِيُونُ: ث. آها جاءِ جتي ريل گاڏين يا جهازن مان مال لاهجي ـ جهازن جي ٻيهڻ جي جاءِ ـ سامان رکڻ جي جاءِ ـ ورڪشاپ ـ ڪارخانو ـ ڪم جو سينٽر. مچي رکڻ جي ننڍي ڪوٽري. پُڇ جي ڏَنڊِيُ ـ دُمچي ـ ڪوڏي ـ ڏاڪ. اسٽيشن ـ ٽيشڻ. گهوڙياڻي ـ وڏي مائي ـ سائڻ ـ گهرجي وڏي عورت.

● گودُيرَ (ت). اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم.

● گوُڏُو ۽ گوُڏا (ل. ث): ذ. ٿلهو جوان. ٽيٽيس وهڙو. متارو گابو.

● گوُڏوڙِيُ جو وِهانوُ: ذ. هندڪي ڏرم ۾ پڙهيل نِڪاحُ ـ ويڊي.

● گوُڏوُ هِنڊُو: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گوُڏِيُ ۽ گوُڏِيُونُ (ث): ث. ٽن سالن جي وهڙي ـ ۽ ڏندي عمر واري گابي.

● گوُڏِيار: تعلقي مِٺيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گوُڏُ ۽ گوُڏِيُونُ: ث. (سن. ڪُورُ پَرُ). گوڏَن تائين ٻڏڻ جو ڪپڙو ـ چيلهه جي هيٺين ڏَڙَ کي ٻڏڻ جو ڪپڙو ـ بدن جو هيٺيون ڏَڙُ ڍڪڻ لاءِ ڪپڙو ـ هيٺ ٻڏڻ لاءِ ڪپڙو ـ ڏوتيءَ جي نموني چيلهه کي ٻدل ڪپڙو ـ تهبند ـ پوتڙو ـ انگوشو ـ لانگوٽو ـ لاکوٽو ـ منجهلو ـ گهيرو ـ منجهه ـ ڏاب ـ لاڪ ـ گود. ڪمر ـ چيلهه.

ـ گوُڏُرُ ۽ گوُڏَرَ: ذ. صفت. گوڏ ٻڏندڙ.

ـ گوُڏُڙِيُ ۽ گوُڏُڙِيُونُ: ث. صفت. انگوڙي ـ انگوشو ـ پوتڙو ـ ڏوتي. لانگوٽي.

ـ گوُڏُ گَرُتُ: گِنڊ ۾ ناٽو.

● گوُڏا (ت): ذ. وڻ جا ستندا جتان ٻَنَ ڦُٽَن ـ ڦوڳ جا لاسُو.

● گوڏائِيُ: اسم خاص. هڪ ذات (اڪثر نواب شاهه ۽ حيدرآباد ۾).

● گوُڏُو ۽ گوُڏا: ذ. (سن: ڪُورُ پَرُ، گهُٽنا = گوڏو. پرا: گُڊئو، گُهٽنا = گوڏو) هڪ عضوو ـ سٽر ۽ ٻڪيءَ جو سنڌ يا جوڙ ـ ران ۽ سٽر جي هيٺان گولي ڀيالي وارو سنڌ ـ ٽنگن جي وچ واري حصي وارو هڏو ـ زانو ـ مونو. جوتُ.

ـ گوُڏا ٻيڪڙَنُ: ذ. صفت. گهٽو وقت نه ترسڻ ـ جلد آچڻ ـ تمام جلدي آچن واري حالت ـ هڪدم موتي اچڻ واري حالت ـ ٿهه پهه ـ ويرم ۾ ـ بنا دير ـ آ ڪ چنپ.

ـ گوُڏا ٻيڪڙَنُ: گهٽو وقت نه ترسڻ ـ جلد اچڻ ـ دير نه ڪرڻ ـ بنا دير ـ ويرم ۾ آچڻ ـ ٿهه پهه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گوڏا پيڄي وڙهڻ: بيحد بهادريءَ سان وڙهڻ. ڪش ڪشان ڪرڻ. ڇڪ تاڻ ڪرڻ- جدوجهد ڪرڻ- آڻ ورڇ ٿي وڙهڻ.

ـ گوڏا پيڄي ويهڻ: گوڏن جي آڌار تي ويهڻ- گوڏي پر ويهڻ- دوزانو ويهڻ- گوڏا ڪوڙڻ- جهڪڻ- هٿن. پلٿي ماري ويهڻ.

ـ گوڏا پٽڄي ويهڻ: پلٿي ماري ويهڻ- جهڪي ويهڻ.

ـ گوڏا چٽڄڻ: ويهجي وڃڻ- لاچار ٿيڻ. بي وس ٿيڻ- نستو ٿيڻ- ضعيف ٿيڻ. ٻئي جي وس هڻڻ- ٻئي جي قابو ۾ رهڻ- ٻئي جي چئي هيڻ آڇڻ.

ـ گوڏاڙ ۽ گوڏاڙ: ذ. آڻ جي گوڏي تي گهندو ٿيندڙ.

ـ گوڏا ڪوڙ ۽ گوڏا ڪوڙ: صفت. گوڏن پر ويهڻ. اوڪڙو ويهڻ- جهڪي ويهڻ- پلٿي هڻي ويهڻ. (گهوڙن جو اصطلاح) گوڏا ڪوڙيندڙ (گهوڙو)- ٽاپو ڪائيندڙ (گهوڙو).

ـ گوڏا ڪوڙائڻ: هيسائڻ- ماري مڃائڻ- آڻ مڃائڻ. مڃتا مڃائڻ. دٻائڻ.

ـ گوڏا ڪوڙڻ: ڏرو ٿيڻ- بي همت ٻنجڻ- ٻيدو ٿيڻ- مڃڻ. بي وس ٿيڻ- بي طاقت ٿيڻ- ضعيف ٿيڻ.

ـ گوڏا ڪوڙي ٿو آڇان: اِجهو ٿو اچان- دم ساعت ۾ ٿو اچان- وِيرم ۾ ٿو اچان- هِن گهڙيءَ ۾ ٿو اچان- اِجهو ٿو اچان- بَس آيُس.

ـ گوڏا ٽڪڙي: ث. ڏيهي جي نزديڪ ٻه تڙ يا تلاءَ اهو نالو هن ڪري رکيو آٿن جو هتن مان ڪوبه وهت گوڏا ڪوڙي پنهنجو ٻوٽ وجهي آسانيءَ سان پاڻي پي سگهي ٿو.

ـ گوڏاڙ ۽ گوڏاڙ (ٽ): ذ. صفت. جنهن جا گوڏا ٻين عضون بنسبت وڏا هجن.

ـ گوڏاڙي ۽ گوڏاڙيون: ث. ڪُشتي يا ملهه ۾ جانگهه يا انگڙو. مُنڍي. گوڏو گوڏي سان ملائي پيچ ڏيڻ واري حالت.

ـ گوڏان پٽر ٽيٽڻ: سقيم حال هڻڻ- ڪنگال ٿيڻ. مسڪين ٿيڻ. نقصان ۾ اچڻ- چيهي ۾ پوڻ. ٻيدو ٿيڻ- جهونو ٿيڻ- نهايت پوڙهو ٿيڻ.

ـ گوڏان پٽر پٿهچڻ: سچو ٿيڻ- مفلس ٿيڻ- غريب ٿيڻ. فقيري حال ٿيڻ. عمر ڪائي چڙهڻ.

ـ گوڏان پٽر ڪسڻ: گوڏن سان رڙهي هلڻ.

ـ گوڏان تان ڪپڙو لاهيڻ: نر لڇو ٿيڻ.

ـ گوڏن تان ڪنڊي يا ڪپڙو ڪڍڻ: لڄ لاهيڻ.

ـ گوڏن تائين ڪتل: ڏاڍو گنهگار. مها پاپي. قرض ۾ ورتل. مقروضي حالت.

ـ گوڏو ٻيڪڙڻ: گهٽي ديرنه ترسڻ- تمام جلدي موڙڻ- هڪدم واپس وَرڻ- بنا ديرجي موڙڻ- وڃڻ ۽ اچڻ.

ـ گوڏو پيڄڻ: وڙهڻ کان اڳ ۾ ملهه جو گوڏو پيڄي ميدان ۾ ويهي رهڻ- واري ڪرڻ کان اڳ ۾ هٿ وجهي گوڏو پيڄڻ.

ـ گوڏو ڪپڻ: ملهه وڙهندي زمين سان گوڏو کپي وڃڻ. موقعو ملڻ- داءُ ملڻ- وجهه ملڻ.

ـ گوڏو کوڙڻ: شڪست قبول ڪرڻ. آڻ مڃڻ- ملهه ۾ زور ٻوڙ تي لاچار گوڏو کوڙڻ.

ـ گوڏو کوڙڻ يا پکيڙڻ: آرام ڪرڻ.

ـ گوڏو کوڙي اچڻ: گهٽي ديرنه ترسڻ- وڃڻ ۽ وري موڙڻ- بنا ديراچڻ- هڪدم موڙڻ.

ـ گوڏو لڳڻ: ملهه وڙهندي زمين سان گوڏو لڳڻ. ملهه وڃائڻ.

ـ گوڏو هٽڻ: ضد ڪرڻ- جهڪي پوڻ. آڏڙي ڏيڻ- رندڪ وجهڻ.

ـ گوڏي تان ڪٽي هلڻ: لڄ ٽيڻ- بي حيائي سان هلڻ- لچائي سان هلڻ.

ـ گوڏي تان ڪٽي ٻيڇڻ: پنهنجي عزت جو به خيال نه ڪرڻ. مشڪلاتن کي منهن نه ڏيڻ.

ـ گوڏي تي ڏاڙهي هڻڻ: وڏي ڏاڙهي هجڻ- نئيي قد وارو ماڻهو هجڻ- نئييءَ وَهيءَ ۾ ڏاڙهي اچڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گوڏي پٺيان رَسُ: گهوڙي جي پوئين گوڏي پٺيان رَسُ پرجڻ.
ـ گوڏي جي ڏکئي ع گوڏي جون ڏکئيون: ث. گوڏي جي سنڌ ۾ ڏکئي وانگر هڏو.
ـ گوڏي سان پٽ جَمَنُ: تيار مال ملڻ ـ آساني سان ڪم ٿيڻ. نهي نڪيءَ جو سائين ٿيڻ. مفت ۾ ڪم ٿيڻ.
ـ گوڏي هيٺ رَکَنُ: ويچار ۾ نه آڻڻ ـ زير تجويز هڻڻ ـ جواب نه ڏيڻ ـ ويچار ڪرڻ جي ڪوشش نه ڪرڻ. دبائي چڏڻ ـ لاغرض ٿي ويهي رهڻ.
● گوڏو: اسم خاص. هڪ ذات (اڪثر لاڙڪاڻي ع سکر ۾).
● گوڏي (ت): ث. زمين مان گڏ ـ رَنبي سان گڏ. ڪيسهي جي اڳيان نيڊو ڪيسو ناهڻ. گهڙ مان آڻ جو گوڏن ۾ متي چڙهڻ.
● گوڏي قُل (ل): اول ۾ مٽان ٻن انڇن جي اوچيدار پٽي ٿئي ع ان ۾ هيٺ لڏندڙ ڏگهيون سريون، جن جي هوڇ ۾ لانگهه تي ان جا ٿوڻر ٿين، سرون، ڪچ ڪوڏين ع سچن ڪوڏين سان پريل هجن.
● گوڏيو ع گوڏيا (ث): ذ. آڻن جي گوڏن تي ٻڌل گهنگهرا ـ اڳين پيرن جي گوڏن وٽ گهنگهرا چمڙ جي پٽيءَ ۾ پوتل هجن.
● گوڏ: پوتڙو.
● گوڏو ع گوڏون: ث. جانورن وغيره جي آلت ـ دُنَ هيٺان نڪتل چمڙو ـ چُچ. ڪنهن وڻ جي ٻاڙ. (ت).
ـ گوڏو ع گوڏا: ذ. صفت. ڏگهين آنورن وارو ـ اهو جانور جنهن جا ڪن وڏا ع موڙيءَ وارو چمڙو هيٺ گهٽو لڙڪيل هجي ـ وڏي آلت وارو ڏاند ـ ڏگهين متن وارو جانور. ڏگهين جنگهن وارو.
ـ گوڏ وال: مٽ جو قسم. گهٽن سرن واري ستڻ.
ـ گوڏيو ع گوڏيون: ث. اهو جانور جنهن جو دُن ڏگهو هجي.

● گوَيِ (ث): ذ. (سن: لِڪتل) وڻ کي ڏرتيءَ تان ڪپڻ بعد بچيل ٽڪڙ ـ ڪُونڊ.
● گوڏيُ ع گوڏيَ: تَرو ـ دامن (پٽ جو).
● گوڏيُ ع گوڏيَ: ذ. (سن. گوڏ = لِڪتل) منجهيل.
● گورَ ع گورُون: ذ. (ف: گور = قبر) قبر ـ تربت ـ مزار ـ مرقد. سَمانڊِ ـ لوڙهه ـ سماڌيُ. ٻُني. (اسم خاص). هڪ مڇيءَ جو قسم، سڪهن چارڻ سان ۳ ـ ۴ فوت ڏگهي، تمام لذيذ (سُرمائي ع پيٽون جهڙي).
ـ گورِ پِتَ ع گورِ پِتَ: ذ. صفت. قبر کوٽيندڙ هڪ جانور ـ گورپٽ. (ث. گونهاري).
ـ گورِ سُتانُ ع گورِ سُتانَ: ذ. صفت. مقام ـ قبرستان.
ـ گورَ ۾ گارُ ٿيڻ: قبر ۾ گم ٿيڻ ـ مري وڃڻ ـ نام نشان گم ٿي وڃڻ. غائب ٿي وڃڻ. الوپ ٿي وڃڻ.
● گورُ ع گورَ: ث. آهو جانور جو هميشه چڙواڪ رهي ع ڏکيو ليي ـ جهنگ ۾ چرندڙ مال ـ ٽاهڙ ـ پهندڙ ـ گورُ ڏَرُ. قبر. مچر. ست جو ٽکرو، جو گهوڙي جي ع آڻ جي سيني وٽان سونهن لاءِ پڌجي.
ـ گورُ آچَنُ: چڙواڪ ٿيڻ ـ زور وڻڻ. بي لغام ٿيڻ ـ ادنگو ٿيڻ ـ حياءُ ادب کان نڪرڻ ـ لڄ وڃائي چڏڻ.
ـ گورانيُو ڪَرَنُ (ث): ڏکين جو ٽاهه ڪائڻ.
ـ گورَبنڊُ ع گورَبَنڊَ: ذ. صفت. آهو چمڙ جو ٽڪر جو پلاڻڻ وقت آڻ جي چاتيءَ وٽ پڌجي ـ آڻ جو گاشو ـ آها چمڙ جي پٽي، جنهن جو پاسو هرلهي جي ڪنڌَ ۾ پڌي، وهٽ جي ڪڇيءَ جي هيٺان لنگهائي. ٻئي پاسي ڪنڌَ ۾ پڌجي ـ آڻ کي سنجڻ وقت پٽو وجهڻ ـ آڻ جي ڪڇيءَ وارو رسو.
ـ گورُبنڊُ ع گورُبَنڊَ: ذ. صفت. آڻ جو ساز.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ گوُرُ ٽِيءُ وَڇَڻُ (ث): پنهنجي خيال سان گهمڻ ڦرڻ. آزاديءَ سان هلڻ. ڪنهن جي پرواهه نه رکڻ. بي پرواهه ٿي رهڻ. الغرضائيءَ سان هلڻ.

▬ گوُرِ هانڊُوءُ (ث): ٽاهه ڪائڻ وقت ڏيڪين جو پڇَڻُ.

▬ گوُرا: اسم خاص. هڪ ذات. سريراڳ (راڳ جي هڪ راڳڻيءَ جو نالو).

● گوُرابُ ۽ گوُرابَ: ذ. جهاز - ساموندي ٻيڙو - واڻ - غوراب - ٻيڙو. ڪپڙي جي ٺهيل سڙهن تي هلندڙ وڏو ٻيڙو.

● گوُرابَنڊِ: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گوُراتُ ۽ گوُراتَ: ذ. منگر مڇيءَ جو قسم، پيٽ جهڙو ڪارو، ڏيگهه چئن ڪان ٻارنهن فوٽ.

● گوُراڙُ ۽ گوُراڙَ (ڪ): ذ. ٻڪريءَ جو ننڍڙو مادي قَرُ يا ٻچو. نانگ جو قسم (هي گهٽو ڪري پاڻيءَ ۾ هلندو آهي).

● گوُراڙوُ ۽ گوُراڙا (ث): ذ. نانگ جو قسم. سُرندڙ جيت جو قسم (اڪثر ٿر ۾). ٿر ۾ هڪ ڏَهر جو نالو.

● گوُرا گِلِ ۽ گوُرا گِلُونُ: ث. ڇِيت تي مٽي وجهڻ - ڇِيت لنبڻ وقت تڏن جي مٿان ڪَچو ليپو هٿندا آهن ۽ منجهن پاڻ ملايل هوندو آهي - جاءِ جي ڇت تي وڏل گارو.

● گوُرانُبُ ۽ گوُرانُبَ (ث): ذ. صفت. وڏو گيراهُ.

● گوُرانڊِيُ: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گوُرانهِيُ: اسم خاص. هڪ ٻلا جو قسم.

● گوُراهه: اسم خاص. هڪ ندييءَ جو نالو، جا چون ٿا تہ ڪنهن زماني ۾ تعلقي گهوڙا ٻارييءَ جي پرسان وهندي هئي.

▬ گوُراهه ٻاريُ: اسم خاص. گهوڙا ٻاري تعلقي جو اصل نالو.

● گوُرا هڏِيُ: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گوُرِ ٻَڏُ ۽ گوُرِ ٻَڏَ: ذ. آٽ تي ڪجائي ڪي جهلڻ واسطي آٽ جي سيني ڪان ٻڌل پٽِي - سينا بندُ هيءُ پٽو ڏاس جو ٺهيل ٿئي.

▬ گوُرِ ٻَڏُ ڪوُڏارُوُ (ث): ذ. ڪوڏن جي ٺهيل لڙهي، وڏن ڇڪڻ سان ٿئي، آٽ جي گوڏن تائين پئي لڙڪي.

● گُورِ ٻاڻِيُ: گُروءَ جي چيل گاله. جوڪتاب. گُروءَ جي ڪٿا جو ڪتاب. گُروءَ جي ٻاڻِي. گُروءَ جا حڪم.

● گوُرِ ٻَتابُ ۽ گوُرِ ٻَتابَ (ڪ): ذ. ٻاڻيءَ جهڙو پٽو پوڙ، جنهن ۾ سڀ قسم جون پاڇيون پيل هجن.

● گوُرَپَ: ڳولا.

● گوُرِ ٻَتُ ۽ گوُرِ ٻَتَ: ذ. جانور جو قسم، جو قبرن مان مُڙدا ڪڍي وڃي کائي - ڳور ٻَتُ.

● گوُرِ ٻَتاڻِيُ: اسم خاص. هڪ ذات (خليلاڻي بلوچن جو قبيلو).

● گوُرجَرُ: اسم خاص. هڪ ذات (هندن جي).

● گوُرِ ڇاڻِيُ: اسم خاص. هڪ ذات (بلوچن جو هڪ قبيلو). تعلقي جيمس‌آباد ۾ هڪ ديهه.

● گوُرِ خَرُ ۽ گوُرِ خَرَ: ذ. جهنگلي جانور جو قسم - جهنگلي گڏهه - قبر کوٽيندڙ مِروُن - ڳور ٻَتُ.

● گوُرِ ڙِيا (ث): اسم خاص. هڪ ذات (اڪثر ٿر ۾).

● گوُرَرُ: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گوُرَسَرُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گوُرَسِيُ ۽ گوُرَسِيُونُ (ث): ث. پوئيواري - خبرچار - سُڌ لهڻ - سار سنڀال لهڻ.

● گوُرَشُ ۽ گوُرَشُونُ: ث. آتساهه - سرگرمي - غورش - چاهه - شوق - آجَرُ - جوش - آدَرُ - سعيو - پيڙڪي - ڏَڻ - فلاڪ - ڪوششون - سرگرمي - ڪوشش - جِهَدُ - جَفا - محنت - تندهي.

▬ گوُرَشِيُ ۽ گوُرَشِيءُ گوُرَشِيُونُ: ذ. صفت. آتساهي - سرگرم - شوق مند - آجمي -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

آڇائتو- آدر واروـ محنتي - نيهي - غورشي - خيالي- آدمي - سعيائتو - آتساهُ - چاهُ - شوق - خيال - جوش - فلک - ڏَڻ - پڙڪي - سرگرمي - سعيو - آدر - کوشش . تيکو - جُهدِ - خَفتي .

● گوُرشاٹيُ: اسر خاص . هڪ ذات (جکراٹي پاڙو) .

● گوُرَکُ: اسر خاص . هڪ مشهور سنت جو نالو . هڪڙي سَنڌ جو نالو - ڏَکيو - سُنجهيل . وڏو - اعليٰ .

● گوُرِکا: اسر خاص . نيپالءِ پوتان رياستن جا رهاکو .

ـ گوُرَکَ دَنڊوُ ع گورَکَ دَنڊا: ذ . صفت . مونجهاري واروـ وڏو کر - سُنجهيڙُ مسئلو - مشکل حل - پتاڙ وارو کر - عجيب و غريب کر - ڏانڊل وارو کر - آوا گهر - اَوَجهڙو - کتراگ - ريڙهه پيڙهه . گجهارت . راندِ ڪو . هڪ قسر جي مُنڊي - وينڊو .

ـ گوُرَکُ ڏَنڊوُ ع گوُرَکَ دَنڊا: ذ . صفت . سُنجهيل کر - منجهيل مسئلو - سُشکل حلُ - منزل ءِ ڏکيو کر يا عمل - مونجهارو - آوا گهرُ - آوَجهڙو . گورک پنٿي جوگين جو مذهبي سلسلو يا مت - گورک پنٿي متي جو پرچار - هڪ ڏکئي کُرف جو قسر - گُرو گورکناٿ جو ناهيل کرف . کُنڀل - کلف . گجهارت - پرولي . منڊيءَ جو قسر - وينڊو . (ن - بلوچ) .

ـ گورُکَ ڏَنڊوُ هُئَنُ: مونجهاري جهڙي گالهه هئڻ - مشکل مسئلو پيش اچڻ .

ـ گُورَکِناٿُ: اسر خاص . جوگين جو وڏو گُرو . هندن جو مهاتما - گُرو گورکناٿ:

"سامي ڇڏي سانگ، گڏيا گورکناٿ کي"
(شاهـ - رامکلي) .

جهونا گڙهه جي ويجهو گرنار ٽکريءَ جي سپ کان آتاهين چوٽي .

● گوُرِکوُ: ذ . پوٽيءَ جو قسر . سوراخ . (ل) . هڪ ذات جو نالو .

● گُورِکيُ: ث . آهو ٽانءُ جنهن ۾ ٽُڪون آڇلجن - ٻيَ دانُ - ٽُوُکُوُ - ٽُڪو . (ن - بلوچ) .

● گوُرَگُ: شُڪر پگهوان جونالو "شري گورگ" .

● گوُرگتنَ: ذ . (ف) . گورپتُ قبرن مان مُردا کڍي کائي - گورپتُ .

● گوُرِگيُ ع گوُرِگيُونُ (ل): آها هڪري جا سسيِ کان وڏي کنڊ تائين گاڙهي هُجي .

● گوُرِلا (ٿ): ذ . ٽونڊ کان هيٺ کترائي ۾ پاتل چُوڙا .

● گوُرَمُ گوُرَمَ (ک-ک): ذ . ڏگين ڏگن وغيره جي گوهر - وهتن جو ڏڻ - مال جي چانگ - آڻن جو گلو - گوهر - ڏڻ - ولر - سا گو . گهٽا - جهٽجها "آن جا گورم گنگر ويڙ تي تاداڀيجي دَوَکن" (عيب)

(جيئن: سوئرن جو ٽولو - کُٽن جو ولر) .

● گورسي: ٿ . گاڙهي جوئر . آن جو قسر .

● گورُنار (ک): ذ . جانور جو قسر - گورپتُ .

● گتوَرَنتَرُ ع گتوَرنتَرَ: ذ . (انگ . گتورنترُ = حاکر اَعليٰ) . ڪنهن ملڪ يا رياست ۾ ڪُليُ اختيار رکڻ واروحاکر اعليٰ - ماجسٽريٽ - فرمان رَواءِ - عامل - ناظر .

ـ گتوَرنترُ جتنَرَلُ: ذ . (انگ) . گورنرن جي مٿان مقرر ڪيل حاکر - حاکر اعليٰ . وائسراءِ - نائب سلطنت - لاٽ - لارڊ - وڏو حاکر .

ـ گتوَرنمينٽ ع گوَرَنمينٽُونُ: ٿ . (انگ . گورنمينٽ = حڪومت) . حڪومت - طاقت - سلطنت - راج - دولت - بادشاهي - حڪمراني .

● گوُرَ نتهاريُ ع گوُرَ نتهاريُونُ: ٿ . قبر کوٽيندڙ جانور - گورپتُ جي مادي - گور نتهاري .

● گوُرَنُ (ٿ): مصدر . ڏکڻ . گوڻ يا رلي ٽڪر جو آڻن جي بچاءُ لاءِ سندن گچيءَ ۾ وجهجي . ر گوريو - گوريندو - گوريل) .

● گُورُو: مُرشد - هاديُ - رَهبر .

ـ گُوروائيُ: گُروءَ جي ڏنل سمجهه - گُروءَ جي چيل گالهه .

● گوُرو ع گوُرا: ذ . (سن: گؤر = گورو - اڇو . انگريز) انگريز قوم جو هڪ فرد - يورپين - اڇو يا ڀُورو - گورو - بادامي وغيره جو گورو - سفيد

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

چـڙيءَ وارو ماٹھو (اڪثر مغربي ملڪن جا باشندا انگريز، آمريڪي، يورپي وغيره) ـ سفيد ـ چاندي ءَ جھڙو ـ بگو ـ ڏوڻرو ـ پورو. سٹو ـ صاف. عمدو ـ سھڻو ـ موچارو. توب جو گولو ـ توف جو گولو. ناريل جو گورو يا گپ يا مغز ـ بادام جو مغز. آڻ جو قَرُ ـ ڪڪي رنگ جو ٽيون چاول آڻ ـ گوڻرو ـ ڪنوات ـ نڊيو پچو ـ توڏو. پينسل جي گھڙيل ڇھنب ـ پينسل جو گورو. رنگ جو نالو ـ گلابي. هندو مُردي جا سڙيل هڏا ءَ خاڪ، گنگا ۾ آڇلڻ "گوروئي گنگا ۾". بدن جو عضوو. (ت). ڦيرا ـ چڪر ـ گھمرا. (ڪ) لوھ ڪي گرم ڪرڻ. (ل).

ـ گوڙاڻ ۽ گوڙاڻ: ث. آڇاڻ ـ پوراڻ ـ گوراڻ ـ ڏوڻراڻ ـ عمداڻ ـ سھڻائي ـ سٹائي ـ سنائي ـ موچارائي ـ صفائي ـ چٽائي ـ بگائي.

ـ گوڙائيڻُ: مصدر. پُورو ٿيڻ ـ سفيد ٿيڻ ـ بگو ٿيڻ. آڇائي ـ عمدائي ـ چمڪ ـ جھلڪ ـ سونھ ـ سوڀيا. آجَر.

ـ گوڙائيُ ۽ گوڙائِيُون، گوڙايُون: ث. صفت. اڇائي ـ عمدائي ـ سھڻائي ـ سٹائي ـ ٻھڪ ـ چمڪ ـ چمڪ. گوراڻ.

ـ گوڙوُ ڪَنڊَڻُ: ڇلڻ ـ بادامين جو مغز ڪڍڻ ـ ناريل جو گپ ڪڍڻ. لاھڻ ـ ترڇڻ (ڪل). ڇڻ ـ ڪلڻ. ڇوڏو لاھڻ. گنجو ٿيڻ ـ ڏوڙھو ٿيڻ ـ ڏُرڙ ٿيڻ ـ روڏو ٿيڻ ـ روڏ ڪيڻ.

ـ گوڙوُ گنڱا تي موڪلڻُ: هندو قوم جي مُڙدي کي ساڙڻ کان پوءِ سڙيل خاڪ ءَ رک گڏ ڪري گنگا جي پاڻي ۾ وجھڻ.

ـ گوڙوُئيُ گنڱا هُئڻُ: سڀ ڪجھ ناس ٿيڻ ـ حال نہ هئڻ. حال تباھ ٿيڻ. مفلس ٿي وڃڻ ـ ڪنگال ٿي وڃڻ. دربدر ٿي وڃڻ.

● گوڙھوُ: اسم خاص. هڪ ذات (اڪثر نواب شاه ۾).

● گوڙَھاڙِيُ (ث): ث. ڀڪريءَ جو قسم، جنھن ڀڪريءَ جي بدن تي گاڙھا ٻٽا هجن.

● گورھيڙو: اسم خاص. نانگ جو قسم.

● گوڙِيُ ۽ گوڙِيُونُ: ث. (ھ. گوري = پارٻتي) مھاديوَ جي زال ـ زال ـ پارٻتي. حضرت آدم عليہ السلام جي زال ـ حضرت بيبي حوّا. اڻ سالن جي چوڪري ـ باڪره ـ دوشيزه. گولي ـ ڪنھن بہ شيءَ جو نڊيو گولو ـ داڻو ـ چڏو ـ جَوُ ـ حَبُ ـ ٽِڪِي. سُونھن ـ خوبي ـ حُسن ـ سوڀيا ـ نِراج ـ خوبصورتي. ڪامڻي ـ منڊ ـ سندري ـ گُجر. معشوقہ ـ محبوبہ ـ حسينہ ـ جميلہ ـ سندرناري ـ خوبصورت عورت. چٽي ـ صاف ـ اڇي. ڏاڇيءَ جو مادي قر. سريراڳ، مالڪوس راڳ جي راڳڻي، جا مانگھ ۾ ڦڳڻ ۾ ڳائين. ڏڳيءَ جو قسم، گاڙھي ٽئي. گور يا غور ولايت جا پٹاڻ. گويا قبر جا (منڪر نڪير). ٽر ۾ مارئي جي ملير جي ويجھو، هڪ ڳوٺ، جنھن جي نزديڪ جين ڏرم وارن جا ڏيرا ۽ پارسناٿ جا پوجاري ٽا رهن "پارسناٿ" کي "گوريجو" ۽ سڏين ٽا آن جي پڻيان، ڳوٺ ۽ مندر ٽا سڏجن، هن مندر کي ڏيرا (ڏيورا) ۽ سڏين.

● گوڙُ ۽ گوڙَ، گوڙوُنُ، گوڙِيُونُ: ث. هُل ـ لُڙ ـ گھمسان ـ ھائيتال ـ شور ـ غوغاءُ ـ ڏوم ـ ڪڙڪو ـ غلغلو ـ ڪرگل ـ رڙَو رَڙُ ـ واڪو ـ وڏو آواز ـ هنگامو ـ ماچانگ ـ واڪو واڪاڻ ـ هنبس ـ هلڙ ـ ٻکيڙو ـ ڏمچر ـ راماڻو ـ هل حشر ـ راماڻ ـ ممڻ ـ حشري ـ خرخسو. راڙھ ـ گجڪار ـ گجگوڙ ـ گرجنا ـ گاج ـ گرج ـ ڪڙڪو ـ ڏڏڪو ـ ڏدڪر ـ ڪڙڪاٽ ـ (شينھن جي گوڙ ـ ڪڪرن جو آواز ـ آڪ جي مستيءَ ۾ آواز) ٽاڪ ـ گھڙڪاٽ ـ واجت. ڪيڪڙاٽ ـ ريھاٽ ـ گھوگھاٽ. ٿھ ٿھ ـ ٿھڪڙو ـ ڪلڪو. ميڙ ـ پيھ ـ لُڙ ـ انبوه ـ ڪٺ ـ هجوم ـ پيند ـ پيڙ ـ چوڙ ٻول. جھڳٽو ـ خلق ـ حشام ـ فساد. سم ـ سيلاب ـ آلاڻ ـ سڪ. ڦڪو پيٽ ۾. سارنگ جو قسم. (موسوي). ٻھراڙيءَ جو نڊيو ڳوڙڙو يا ڦر ـ ڏاڻي (جتي ۵ ـ ۷ گھر ويڙل هجن). (ت)

ـ گوڙائُو ۽ گوڙائُو: ذ. صفت. گوڙي ـ ٻکواتي ـ ٻڪ ٻڪ ڪندڙ ـ گھڙ ڳالھائو ـ اوباش.

ـ گوڙُ ڪَرَنُ: شور ڪرڻ ـ بغاوت ڪرڻ ـ فساد ڪرڻ ـ لُڙ ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گوڙ گنبوڙ (ت): مائهن جي هجوم مان نڪتل آوازن جو ميل ـ ڪنديل آواز ـ رڙيون ـ دانهون. شور ـ هُلڙ ـ هنگامو ـ هلاچو. فساد.

ـ گوڙ گنڊ: گڙ بڙ ـ مونجهارو ـ هل هنگامو. شور ـ غوغاءُ.

ـ گوڙ گهمسان: اجايون رڙيون ـ واڪا. دانهون ـ ڪوڪون ـ فرياد.

ـ گوڙي ۽ گوڙي، گوڙيون: ذ. صفت. گهڻ ڳالهائو ـ بڪ بڪيو ـ مٿي جو سور ـ بکواتي ـ گوڙ وارو ـ گوڙ ڪندڙ ـ غوغائي ـ هلڙ ـ گوڙائو ـ گوڙيلو ـ لٽبڊائو ـ شوري ـ واڪرو ـ رانياڻيو ـ رانياڻي.

● گوڙام ۽ گوڙامَ: اسم خاص. حلال پکيءَ جو هڪ قسم (تلور کان وڏو ٽيندڙ، وزن اٽڪل سير يا ڏيڍ سير ٿئي). ترڪي پکي.

● گوڙام: اسم خاص. پکيءَ جو قسم. زمين آلي ٽيڻ.

● گوڙجڻ: مصدر. زمين آلي ٽيڻ ـ آلاڻ ٽيڻ ـ گهير ٽيڻ ـ پوسل ٽيڻ ـ گهميل ـ پسيل ـ آلو ٽيل ـ آدوڪو ـ آلاڻ جي ڪري خراب ٽيڻ ـ گهير جي ڪري ڪنو ٽيڻ ـ پوسل جي ڪري خراب ٽيڻ.

● گوڙَ موڙ (ت): گولَ مولَ.

ـ گوڙ موڙو (ت): گول شيءِ.

● گوڙڻ (ت): مصدر. گونڍ جا ننڍا ٽڪر جي آٽ جي ڪچيءَ مٽان رکي پاچاريءَ کي آڏا ڏجن.

● گوڙو ۽ گوڙا: ذ. منگر مڇيءَ جو قسم، چلرن سان، ننهن ۾ پالي وانگر نوڪيلي تڪي چُهنب ڏيڍ فوٽ، رنگ ڪارو، ڏيگهه ۱۰ کان ۱۲ فوٽ.

● گوڙو ۽ گوڙو: ذ. ڪڪڙ جو قسم، بنا ڪنين جي ـ بي ڪنيو ڪڪڙ ـ وارن ڪٽل ـ مٽو ۽ ڪچي ڪُٽل ـ اصيل ڪُڪڙ ـ ٽُرڙ ـ ڪُسِرُ. قد ۾ ننڍو بدن ۾ ويڪرو.

● گوڙهواڙ: اسم خاص. گهوڙن جو ملڪ. ماروارَ جي جالوترو علائقي جي ويجهڙائي واري ايراضي.

● گوڙي ۽ گوڙيون: ث. ڪاري جي ٻڙيءَ ٻڌيان ڪاڪوس لاءِ ڪاٺ جي منجي. (ن ـ ب). آهواس رکڻ کان اڳ ۾ مصالح وڌل طاقت وارو ڪاڌو. (ت). گوڙيچو ـ پارسناٿ ـ جينن ڏرم جي ديوتا جو نالو. هڪ ڳوٺ، تعلقي ننگر پارکر ۾. (عام راءِ). راڳ جو نالو ـ راڳڻيءَ جو نالو.

● گوڙيلو: اسم خاص. تعلقي ڪهري ۾ هڪ ديهه.

● گوڙيو ۽ گوڙيا: ذ. هٿيار جو قسم، هڪ تلوار جو قسم، ڪڇ ملڪ ۾ ٿهندڙ هڪ قسم جو هٿيار.

● گوز ۽ گوزَ: ذ. (ف: گوڙ=ڏٽ) ڏِٽُ ـ قوسَ ـ قوسي ـ واءُ ـ باد ـ هوا جو شوشٽ ـ ريح. آنڊارو يا ڳڙهه يا اهڙو ٻيو زخم يا ڏڪ، جو چمڙي کان مٿي آسرندو اچي ۽ ڦاٽي نه. (ڪ).

● گوزباز ي (ت): اونڌو ٽي ٻنيءَ ۾ ڪيري پوڻ.

ـ گوزَ بڏَڻُ: ٻڌاڪ هڻڻ. وڻ ڏيڻ ـ مهڻو ڏيڻ ـ طعنو ڏيڻ ـ ٽوڪ هڻڻ. لاف هڻڻ.

ـ گوزَل ۽ گوزَلَ (ت): ذ. واهيات ڳالهيون ـ گاريون.

ـ گوزُ نه ڏِيڻُ (ت): خيال نه ڏيڻ، متوجهه نه ٿيڻ.

ـ گوزُ هڻڻُ: ٻڌاڪ هڻڻ ـ لاف هڻڻ ـ فخر ڪرڻ ـ وڏاءُ ڏيکارڻ.

ـ گوزي ۽ گوزي: ذ. صفت. ڏِٽِرُ ـ ڏِٽُ ڏيندڙ ـ قُوسِرُ. اجايون ڳالهيون ڪندڙ ـ فضول ڳالهيون ڪندڙ ـ يتَ هٽندڙ ـ ازبڪون بڪندڙ ـ آفواهه ڦهلائيندڙ ـ ڳالهير ـ داستان ٻڌائيندڙ ـ لافون هڻندڙ ـ مهڻي باز ـ طعنه باز.

● گوزباني: اسم خاص. هڪ لڪَ جو نالو ـ هڪ گهير جو نالو.

● گوزبري: فصل جو قسم.

● گوزو ۽ گوزو (ت): ذ. صفت. سُست ـ تڪڪلَ ـ عاجز.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گوزُو ٿيڻُ: ٿڪجڻ ـ لاچار ٿيڻ ـ آڻ مچڻ ـ عاجز ٿيڻ ـ پريشان ٿيڻ.
ـ گوزُون (ت): سُست ـ ڪم همت ـ بُزدل ـ دڃڻو ـ گيدي ـ ڪاهِلُ.
● گُوزو: اسم خاص. تعلقي ڪَڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گوُسُ آتارَڻُ: چاپڻُ ـ قَتِڪو هڻڻ ـ جهاز جو رُخُ بدلائڻ. هلت بدلائڻ ـ نيتي بدلائڻ. رَوَش ڦيرائڻ ـ چال چلگت ۾ ڦيرو آڻڻ.
● گوُسائوُ: ذ. وَل جو هڪ قسم (ٿُوهال وَل جهڙي، جا زمين تي پکڙي ۽ وٽن تي چڙهي، قرتي ڪَندا ٿينس، مٽي تي ڦاڪون، بيجُ ڪارو، گُل ڪارو، پَن پانڻ جهڙا، قترُ ڪڙو ٿئي، جُلاب طور ڪم اچي) ـ ڏيڏڪي.
● گوُساڪَڙُ ۽ گوُساڪَڙَ: ذ. صفت. گُسائيندڙ ـ گوسڙو. ناڻائو.
● گوُسائِينُ ۽ گوُسائِينُ: ذ. صفت. (پرا. گوسائيو. سن. گوڪائيمڪه = فقير) ٻائو. هندو فقير. مجاور. چيلو ـ مريد. ڏڃين جي ڏڻ جو مالڪ ـ ڪُنوار. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.
● گوُسِرُ ۽ گوُسِرَ: ذ. صفت. گوسڙو ـ ناڻائُو.
ـ گوُسِرُو: ذ. صفت. گوسِرُ.
● گوُسِراڻِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (مري بلوچن جو هڪ قبيلو).
● گوُسَڙُ ۽ گوُسَڙَ: ذ. صفت. گسائيندڙ ـ گوسِرُ.
ـ گوُسِڙُو ۽ گوُسِڙُو: ذ. صفت. گوسَڙُ.
● گوُسَڙجِيُ: اسم خاص. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گوُسُو ۽ گوُسا (ڪ): ذ. حجاب. شرم. موشو. گوشو.
ـ گوُسُو ڪَرڻُ: پرهيز ڪرڻ. گوشو ڪرڻ. حجاب ڪرڻ.
● گوُسِيُ (ڪ): ذ. صفت. ڪوهه تي ٿاڻيءَ مان پرجي نڪتل ڪوس کي جهليندڙ (ماڻهو).
● گُوسِيُ: ث. مچيءَ جو هڪ قسم.
● گوُشُ ۽ گوُشَ: ذ. (ف). هڪ عضوي جو نالو. جسم جي پنجن مکيه حواسن مان ٻُڌڻ جو حَواسُ ـ ڪَنُ. گوچ ـ گُوهو ـ انگورُ. وڻ جون نيون ڦُٽل ٽاريون ـ ٻُورُ. ڪاري جي ٻيڙيءَ جو سڙهه ۾ ٻڌل آڏو رسو. پکيءَ (ڏاڍي) جو هڪ قسم. ڪَڇيءَ جي قسم جو ڇڇو.
ـ گوُشاڙُنُ: مصدر. ڪَنَ مَهٽ ڪرڻ. ڏمڪي ڏيڻ. ٿوري سزا ڏيڻ.
ـ گوُشُ ڏِيَڻُ: ڪَنَ ڏيڻ. توجه ڏيڻ. ڏيان سان ٻُڌڻ.
ـ گوُشُ رَکَڻُ: ڪَنُ ڪرڻ. ڏيان ڏيڻ. هوشيار رهڻ.
ـ گوُشُ سِيارُو: ذ. ڏکڻ آپريندي يا ڏکڻ آلهندي جي ڪُنڊ.
ـ گوُشُ ڪَرَنُ: ڪَنَ ڪرڻ. ڏيان ڪرڻ. هوا جي سامهون هلڻ لاءِ گوش ڪَڙي ڪرڻ (ٻيڙياتن جي اصطلاح ۾) سڄي دنيا هو سامونڊي سَير ڪرڻ.
ـ گوُشُ گُڏارُ ۽ گوُشُ گُڏارَ: ذ. صفت. ڪَنَ ڏيئي ٻُڌندڙ ـ توجه ڏيندڙ. فرياد ٻڌندڙ. دانهن اونائيندڙ.
ـ گوُشُ گُڏارُ ڪرڻ: ڏيان تي آڻڻ. ڪن تي آڻڻ. اطلاع ڏيڻ. سُڌ ڏيڻ. ٻُڌائڻ ـ جاڻائڻ ـ چتائڻ. پڪارڻ. احوال ڏيڻ ـ بيان ڏيڻ.
ـ گوشُ گُڏارِيُ ۽ گوُشُ گُڏارِيُونُ: ث. خبر ـ سماءُ ـ سُڌ ـ اطلاع ـ جاڻ. فرياد ـ پُڪارَ ـ دانهن.
ـ گوُشَمالَ: ث. ڪَنَ مهتَ ـ ڪَنَ مروڙ. ڏمڪي ـ دڙڪو.
ـ گوشِمالِيُ ۽ گوشمالِيُونَ: ث. ڪن مهٽ ـ ڪن مروڙ. ڪن مهٽڻ جي سزا. سيکت ـ تنبيهه. جهٽڪ.
ـ گوشُ نہ ڏِيَڻُ: خيال نہ آڻڻ. ڏيان نہ ڏيڻ. نظر انداز ڪري ڇڏڻ.
ـ گوشِوارُ ۽ گوشِوارَ: ذ. ڪنن ۾ پائڻ جي ڪَنهَن جو هڪ قسم ـ ٻنڍا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گوشت ع گوشت: ذ. (ف). ماس- ماهه- مانس- لحم- گوسٽ. گودو- مغز- گيرُ (ميوي جو).
● گوشتي: ت. (سن. گوستي = گالهائڻ). گفتگو- گالهه. رهاڻ. احوال جي ڏي وٺ (پاڻ ۾ زباني). علمي مجلس. مذهبي گفتگو- ديني گالهه ٻولهه- ڏرمي بحث.
● گوشِ ماهي: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.
● گوشو ع گوشا: ذ. (ف. گوشه). ڪنڊ- ڪُڙڇ. پاسو- ڪنار. سنياسي جي ڪٽيا. رشيءَ جي غفا- خلوت گاهه- ڳجهو هنڌ. گونج- گوش- گوهو. وڻ جي ٻور جهلڻ جي پهرين قوت- ٻور. طرف. جانب- سمت- پاسو. خلوت- اڪيلائي. ڪمان جا ٻئي گهڙيل ڇيڙا. ٻُنجي- ڪَڙِي- ڪنڌيو. گز جو گهڙيل خانو. ڏنش جي ڇيڙي واري ٻُونب. تير جي چوٽيءَ ۾ ڪپ. چِلو.
▬ گوشائتو ع گوشائيتا: ذ. صفت. پاسي ڪنڊ- هڪ پاسي- هڪ طرف. پاسي- ڏار- پاسيرو- خلاصو. ايڪانت ۾- خلوت ۾- نويڪلو- اڪيلو. اڪيلائي پسند. گوشه نشين. ڪنڊ ۾ ويٺل- مخفي- ڳجهو- لڪل. علحدو. خلوت پسند- خلوت نشين.
▬ گوشو ڪرڻ: پاسو ڪرڻ- ٽارو ڪرڻ- ڪنارو ڪرڻ- برطرف ٽي وڃڻ- پاڻ پلڻ- پاڻ ٽارڻ- پري رهڻ- پرهيز ڪرڻ- پري ڇڄڻ- ٽري وڃڻ.
▬ گوشهي رهڻ: پاسي رهڻ- پري رهڻ- ويجهو نه اچڻ- ڪنارو ڪرڻ- اڪيلو رهڻ- علحدو رهڻ- خلوت ۾ رهڻ.
▬ گوشهي نشينُ: ذ. صفت. خلاصو- ايڪانت ۾- نويڪلو- گوشائتو- اڪيلو- اڪيلائي پسند- ڪنڊ ۾ ويهندڙ- لڪل. رشي- سنياسي- تياگي.
▬ گوشهي نشينُ ٿيڻ: گوشائتو ٿيڻ- اڪيلائي اختيار ڪرڻ- خلوت اختيار ڪرڻ- ڪنڊائتو ويهڻ. علحدو رهڻ- تنها رهڻ.
▬ گوشهي نشينُ ڪرڻ: اڪيلائي ۾ گذارڻ- من دنيا جا سڀ تعلقات توڙي هڪ ڪنڊ ۾ ويهڻ. لا طمع ٿي رهڻ. حرص و هوس کان پاسو ڪرڻ.
▬ گوشهي نشينيُ: ث. ايڪانت- نويڪلائي- گوشو- ڪنڊ ۾ ويهڻ جي حالت. پرده نشيني.
● گوشو ع گوشا: ذ. ڪشو- گوشو- نونشو- مُڪ.
● گوشيُ ع گوشيونُ: ث. مهينن جو هڪ قسم (جنهن جا سڳ مٽي کان ڪٽڻ ڏانهن ورڻ هجن).
● گوشٽن (ٽ): ث. ڪانپاٽي.
● گوشو ع گوشا: ذ. (ف. گوشه). ماٿهن جو ميڙ- انبوهه- ميڙ- گاهٽ- دَڙَبُ- دنبلو. گهٽ- ڪاڙهو- رگهه- ٻُس.
● گوڪ ع گوڪونُ (ل): ث. سلوار ۾ اڳئين وڇڻ جي جاءِ- آبداٽو.
● گوڪ ع گوڪ: ذ. وڏو ۽ سُٻلو پڪل پير. ڪيرولي پير. لوڙهه جو هڪ قسم.
● گوڪ ع گوڪونُ: ث. خيال- ويچار- پتهه. سمجهه.
● گوڪر ع گوڪرون (ڪ): ذ. قيمت.
● گوڪلَ: اسم خاص. (سن). ڏڳين جو ڏڻ- ڳوسالو. هڪ ڳوٺ جو نالو (جتي ڪرشن مهراج جائو ۽ نپنو).
● گوڪلپُور: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي خيرو ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گوڪڻ (ت): مصدر. ستم ڪرڻ- ظلم ڪرڻ. ڏٽ لعنت ڪرڻ- ٽُڪ ٻُجو ڪرڻ. (گوڪيو- گوڪيندو- گوڪيل).
▬ گوڪ ع گوڪونُ: ث. ظلم. ڏٽ لعنت. ٺٺو. ڏوراپو- الانبو.
▬ گوڪ ڏيڻُ: اڻ ڏهندڙ وچن چوڻ- پاراتو ڏيڻ- بٽ ڏيڻ- بد دعا ڏيڻ.
● گوڪي ع گوڪيونُ (ڪ): ث. عورت- نار- ناري- سُنڊ.
● گوڪياواڻيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (پٺاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو).
● گوڪيرو ع گوڪيرا: ذ. هل- گوڙ- غوغاءُ- شور- آواز.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گوڪت ۽ گوڪڻو (ل-ٿ): ث. ڪهه جو هڪ قسم- ڪنن ۾ پائڻ جي ڪهه جو هڪ قسم. اڇي زريءَ جي ٺهيل ڪُندار پٽي. ڪير جا ٽاڻ مٽان هوا سان پريل ڪنا. خوشامد- جاپلوسي. ڏندن جي وٽي. (ل).

● گوڪڙو ۽ گوڪڙا (ٿ): ث. ڪهه جو هڪ قسم- ڪنن ۾ پائڻ جو ڪهه (جو مرد پائين)- ڪيوٽي. ٻوٽي جو هڪ قسم.

● گوڪيرو ۽ گوڪيرا: ذ. گند- ڪچرو- ميل.

● گوڪڪ ۽ گوڪڪڻو (ل): ث. ڪير جي جهنگ- ڪيجي.

● گوڪاڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گوڪاءُ ۽ گوڪاءَ: ذ. آواز- لڙ- ڏچو- غوغا. گوڙ- شور- هنگامو- هُل.

● گوڪائيءُ ۽ گوڪائي: ذ. مرچن جو هڪ قسم.

● گوڪياري (ٿ): ث. هڪ پٽ جو نالو.

● گوڪروءُ ۽ گوڪيروءُ: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم (جو ڪنڊن وارو قسم جهلي).

● گوڪڙ (ت): ث. دنيا- جهان.

● گوڪڙنڊ ۽ گوڪڙنڊ: ذ. پساريڪي وڪر جو هڪ قسم- گندرف- گندڪ- آنولا سار.

● گوڪيڙو ۽ گوڪيڙا: ذ. وڻن جي ٻوٽي جو قسم- ڏينو- گوڪيڙو- ڏيلهو- ڏوڏو. هندن جو هڪ ڏن (جنهن ۾ مڇي ۽ گوشت نه کائين "ٿ").

● گوڪيڙي جو ڪينئون: ذ. وڻن ڪي ٽينڊڙ مرض جو هڪ قسم.

● گوڪڙو ۽ گوڪيڙو: ذ. (ف. شلغم) پاڇيءَ جو هڪ قسم- شلغم. سارنگ گاهه جو قسم. گندرف- گوڪڙنڊ- گندڪ.

● گوڪڙنڊ: ذ. گندرف- گوڪڙنڊ.

● گوڪل ڪاڻي: ث. سپ جو هڪ قسم- گهوگهيتو. سُتيئڙو- سيهي.

● گوڪو: ذ. جيت جو هڪ قسم. (ٿ). اڪمڪڙ. نانگ. (ٿ). (ذ. صفت). بي سمجهه. (اسم خاص). هڪ فقير جو نالو (جو چوڻ ۾ اڇي ٿو ته نانگن ۽ بلائن جو گرو هو. هُو ڪوٽ اوريڙهه تعلقي راجڪيه علائقي بيڪانير جو ويڙل هو. ذات جو چُوهان هو، ان ڪري ڪيس ڪوگو چوهان چوندا آهن). تعلقي ناري (ضلعي خيرپور) ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گوڪياءُ ۽ گوڪياءَ: ذ. هُل- گوڙ- شور- غوغاءُ.

● گوڪيڙوءُ ۽ گوڪيڙا: ذ. ڪهه جو ڏينو- ڏيلهو- گوڪڙو. ٻاراڻي راند جو هڪ قسم. (ت). ڪوڏي. (ت).

● گوڪهه ۽ گوڪهوڻ (ٿ): ث. ڪير ڏهڻ وقت ٽيل ڪجي.

● گوڪهاتُ ۽ ڪُوڪهاتَ: ذ. وڏو آواز- گهوگهتُ.

● ڪُوڪهتُ ۽ ڪُوڪهتَ: ذ. لڳاتار هوا لڳڻ جو آواز- شوشٽ.

● گوڪهروءُ ۽ گوڪهرا: ذ. سمهڻ ۾ نڙيءَ مان نڪتل آواز- ڪونگهرو.

● گوڪهڙو ۽ گوڪهڙا (ٿ): ذ. ڪهنگهرو.

● گوڪهريءُ ۽ گوڪهريونُ (ڪ): ث. گوگڙو.

● گوڪهڻُ (ل): مصدر. مجبور ڪرڻ. لاچار ڪرڻ- بيوس ڪرڻ- محتاج ڪرڻ. (گوگهيو- گوگهيندو- گوگهيل).

● گوڪهو ۽ گوڪها: ذ. نڙيءَ ۾ هٿ وجهي زور ڏيڻ جي حالت- گهٽو. ڪيسوءُ- ڪيدو- ڪُوندو. ڪوٽري- ٽيلهي.

● گوڪهيءُ ۽ گوڪهيونُ (ٿ): ث. ننڊ ۾ ڪونگهرا هڻڻ جي حالت. ڪُڪهي جي چوٽي.

● گوڪهيٽوءُ ۽ گوڪهيٽا: ذ. ٻارن جي راند جو هڪ قسم. پاڻيءَ جي جيت جو ٺاهيل گهرُ- ڪچ ڪوڏي.

● گوڪهيٽا (ڪ-ل): ذ. اوڙڻ جو هڪ قسم- گُڪڙ جو قتلُ ڪُڪر.

● گوڪهيڙوءُ ۽ گوڪهيڙا: ذ. ٻارن جي راند جو هڪ قسم. ڪوڏي. ڪيڙو. (ل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گوُلَ ۽ گوُلُونُ: ث. ڏٺ جو هڪ قسم- گولاڙي ول جو قسم.
"آءٌ گولُونُ گولاڙن تان چونديندس چڙهيو" (ڪبير شاهه).
● گوُلِ (ڪ): ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.
● گوُلُ ۽ گوُلَ: ذ. (سن). چڪر- ڦيرو- گهمرو- گردو- گولو. ڪابه چڪرائين شئي. آڌا شڪل جنهن ۾ ڪتمان وانگر وريل ليڪ جا ٻئي ڇيڙا ٻاڻ ۾ ملايل هجن. چوڦيرو گهيرو. گهيرو جو اندريون پاڳو. (صفت). چڪرائون- گولائون- پيچدار- پيچيدو. چوڦير- چوطرف.
- گوُلارا ۽ گوُلارا: ذ. گهيرو- چڪرُ- گولُ- گولو.
- گوُلُ آندازُ: ذ. صفت. گولو آڇلائيندڙ- توبچي.
- گولانِ: ث. گولائيُ. چڪرُ- ڦيرو.
- گولائونُ ستحُ: ذ. گولائي وارو ٺاهڙو.
- گوُلائونُ مخروط: ذ. گوُلائين چوٽي.
- گوُلائيُ ۽ گوُلائيونَ: ث. گوُلانِ. ڦيرو- گهمرو. گهيرو. وَرُ- وَڪرُ- ڏنگائي.
- گوُلائينُ ليڪَ: ث. گهري واري ليڪ.
- گوُلائينُ ماپَ: ث. گهيري جي ماپ- چڪرائين ماپ.
- گوُلُ مالُ ڪرڻ: خرد برد ڪرڻ- ڪائي وڃڻ- هضم ڪرڻ. منجهائي وڃڻ.
- گوُلُ مُنهُنُ: ذ. گولائون مُنهن. سهڻو مُنهن.
● گوُلُ موُلُ: ذ. صفت. مُنجهيل. بتليل- ڏکيو. گانبوڙيل.
● گوُلا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ٿل ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گوُلاتَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ٻومڪي پاڙو).
● گوُلائيُ ۽ گولائيونُ: ث. ڦيراڻي- ڦيري. بولائي- بازيلي.
● گوُلارا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ۽ ڪراچي ۾).
● گوُلارو ۽ گولارا: ذ. صفت. ٻانهو- غلام- گولاڙو. (ذ). ٻوٽي جو هڪ قسم- گولاڙو.
● گوُلاڙا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● گوُلاڙڪيُ: اسم خاص. تعلقي ساساري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گوُلاڙوُ ۽ گولاڙا: ذ. ول جو هڪ قسم (جنهن ۾ ڳاڙهي رنگ جو هڪ گول ميوو پيدا ٿئي). ڏٺَ جو هڪ قسم. دوا طور ڪم اينڊڙ پساركو وڪر جو هڪ قسم. پرت جو هڪ قسم. ٻاٽيءَ جي پڪيءَ جو هڪ قسم. (ذ. صفت). ٻانهيءَ جو ٻار- ٻانهو- غلام- گولاڙو.
● گوُلانبُ ۽ گولانبَ (ت): ذ. وڏو پيٽ. وڏو تلاءُ. بلغم واري ٽڪَ- ڪانگهارو.
● گوُلانِ: ث. ٻانهو- غلام- داسَ. گولائي- چڪر- ڦيرو. ڦرهي جي ٽاري. (ل).
● گوُلچيُ ۽ گوُلچيونُ: ث. رازڪي اوزار جو هڪ قسم- پيٽ جي دَرزن ڪيڙ جو اوزار. درزن پرڻ بعد مٽان لڳائڻ جو اوزار. درزن جي وچ ۾ ليڪو ڪيڙ جو اوزار.
● گوُلُ چيڙيُ: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم- سُڪل مڇي (سوٽو).
● گولريُ ۽ گوُلريونُ: ث. سپاهين جو دستو- دفعو. تعيناتي (سپاهين جو). بينڊواڇي جو پورو دستو- چُلڪي- جهنڊب- جماعت- ٽولي- گلو (ماڻهن جو). راڄ- جماعت. ڏڻ- وگر- گلو- سڳرُ.
● گولِڙوُ ۽ گوُلِڙا (ث): ذ. سُرمي رکڻ لاءِ ڪٺ يا پيتل جي ڪُپي- سُرميدائي.
● گوُلَڪَ ۽ گوُلَڪونُ: ث. پٽئون- همياڻي- زر جي ٽيلهي- زردان. ڪيڪ- گوڇاني.
● گوُلوُ ۽ گوُلا: ذ. (سن. گولا، گوُلڪهُ= گولو. ف. گوله= گولو). غلام- ٻانهو- پازي- داس- گولاڙوُ- تابعدار- مطيع- نوڪر- بردو- چاڪر- خدمتگار. پٽن جي تاس جو اهو پٽو جنهن تي غلام جي سورت هجي (۵۲ پٽن ۾ ۾ گولا ٿين). گول شئي- چڪر- گول- منڊل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

توف جو، ڏرتي جو، ٻاهر جو، ۽ ڪوبہ آسماني گولو. (بر) گولو. وڏڪي اوزار جو هڪ قسم.
ـ گوُلاٹو ع گولاٹا: ذ. صفت. غلاماڻو ـ گولي جو ـ ٻانهي جو ـ غلام جو. ڪميٹو. تابع ـ اڌين.
ـ گوُلَپَ: ث. غلامي ـ ٻانهپ.
ـ گولِپڻُ: ث. ٻانهپ ـ غلامي ـ گولپو ـ ٻيلپو. نوڪري ـ خدمت ـ چاڪري.
● گولِپو ع گولِپا: ٻانهپ ـ غلامي ـ ٻيلپو ـ گولپڻ. خدمت ـ چاڪري ـ پورهيو ـ گولاپڻ.
ـ گولپِيُ ع گولپِيُونُ: ث. ٻانهپ ـ غلامي ـ ٻيلپو. گولپو.
● گولوچَنُ: ذ. ڏڳي جي پيشاب سان نڪتل ٻيلهي رنگ جو سادو. ٻيلي شيءِ جا ڪپڙن جي مٽ سان نڪري (۽ ٻانهڙ دعا طور ورهائين).
● گولو ڏاهِريُ: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● گولو غلطي: ذ. اوزار جو هڪ قسم.
● گولو ڪُهاوَڙُ: اسم خاص. تعلقي ميرو خان ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● گولِيُ ع گولِيُونُ: ث. بندوق جي گولي ـ متيءَ جي گولي. راند رهڻ جي گولي. شيهي جي گولي. ڊڙِيُ. ٽيڙهي. ڪوڙهي. ٻانهي ـ داسي ـ نوڪرياڻي ـ گولاڙي ـ ٻيلياڻي. پورهيت. مڇيءَ جو هڪ قسم.
ـ گولِيائِيُ ع گولِيائِيُونُ: ث. ٻانهپ ـ غلامي.
ـ گولِيُ گهاگهائِي: نڪ جهلي ٽُهي هٽڻ. (سُهڻي ڪِلي، ڪڏي ڪُن ۾ پيئي، هوڏانهن وري درياءُ جي جانورن جڪَ پي ڪاڌا، جو هوءَ سندن چنبي ڪان نڪري وڃي پار پهتي)
"گولي گهما گهائي گهڙي،
جڪن ٿا جانار ساهڙ سائر سير ۾."
(شاه سهڻي).
ـ گولِيُ مارِ: ث. نشان (چُٽڻ جو). هدف. بندوق سان نشانن چٽڻ جو هنڌ.
● گولِيڙو (ڪ): ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم.
● گومَ (ت): ذ. ڏگهو. پيتوڙي.
● گُومَاتُ ع گُومَاتَ (ت): ث. مخموري. خمار ۾، نشي ۾ چُور. مستي ۾ ـ شباب ۾ ـ جواني ۾ ـ خوشيءَ ۾. مونجهہ ـ آباتَ ـ گومَسَ. ڦيري ـ چڪري. موڪاڻ ـ بيهوشي.
ـ گُومَاتِجَنُ (ل): مصدر. ڦيري اچڻ ـ گهوماڻجڻ. منجهڻ. بيهوش ٿيڻ. (گوماڻيو ـ گوماڻيندو ـ گوماڻيل).
ـ گُومَاتِيَلُ: ذ. صفت. موڪو ـ منجهيل.
● گومادَرُ: دوا جو هڪ قسم. پسارڪي وڪر جو هڪ قسم.
● گومانْدَرُ ع گُومانْدَرَ: ذ. پسارڪي وڪر جو هڪ قسم.
● گومِتِيُ: ث. روپيہ جو هڪ قسم. مهينهن جو هڪ قسم. (ت).
● گومِڙِيُ ع گومڙِيُونُ (ت): ث. جوئر جو سنگ.
● گومُکِيُ ع گومَکِيُونُ: ث. ٻانهڙ جي بکيا وڻ واري ڪوٽري. مالهائون وغيره رکڻ جي ڪوٽري. جپ مالها ـ سُمرڻي ـ تسبيح.
● گومِيُ (ت): ث. مينهُنُ ـ برسات.
● گومِيڏُ: ذ. ڏگيءَ جو بليدان ـ گاڻءِ جي قرباني.
● گونَ: ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم.
● گونَ: بج جو هڪ قسم. ڏُٽ جو هڪ قسم (جنهن جو غريب ماڻهو اڏو ڪري ڪائين).
● گُونُ: ذ. رنگ ـ ورن. رونق ـ صورت. قسم.
● گُونَاگُونُ: ظرف. قسمين قسمين ـ طرحين طرحين ـ رنگ برنگ ـ رنگين رنگين ـ پانتين پانتين. مختلف ـ جدا جدا ـ ڏاتيرو.
● گُونْبُ ع گُونْبَ (ل): ذ. ڪنڊو. ڪوڙهو. ڪُنڊ.
ـ گُونْبو ع گُونْبا: ذ. وڏو ڪنڌو ـ ڪوڙهو.
● گُونْبَتُ ع گُونْبَتَ: ڏگيءَ جو ٿوهو ـ ڪُوهو. ٻيڙيءَ ۾ اندر گهر يا جاءِ ـ ڪُنُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گونٽو ع گونٽا (ث): ذ. خيال - ويچار - پتهه - پور. ادراڪ - سمجهه.
● گونٽ ع گونٽون (ث): ث. ويڙهيل جي حالت.
- گونٽاجڻ: مصدر. قاسجي وڃڻ - اٽڪجڻ. منجهي پوڻ.
● گونٽ (ث): دونهون.
- گونٽاڙ (ث): ذ. دونهون.
● گونٽ ع گونٽ: ذ. گورو - ڪپ - سال - مغز - ستا - عرق - روح. پٺ مٺ.
● گونٽو ع گونٽا: ذ. (سن. گينڊڪ) سونهري يا روپي وٽ. اڇي زريءَ جو ٽهيل گل. زري - مقيس - ڪلابات. پامڪ - پٽي. ڪنڊ - گل - پڇ.
- گونٽي ع گونٽيون: ث. گونڇ - ڪلي - مکڙي.

"جون باغان دي وچ گونٽي"
(عرضي فقير).

● گونٽ: ذ. صفت. ميرو - ڪنو - ڪندو - گدلو - غليظ - ڇڙو - خراب - لڙو - ميرو ڪچيرو - ڏوڙ پڪيلو.
● گونٽاري: ث. بلا جو هڪ قسم.
● گونٽاڙ (ث): ذ. آٽ وغيره جي ڪوڙ جو آواز - گڙ.
● گونڇ ع گونڇ: ذ. تازي قتل وڻ جي ڏاري - وڻ جا ڪٽيا پن. انگور - گوش - گوهو - پور.
● گونڇاڙ (ث): پهريات ڏڪيءَ جو ڪير پهريائين پيڙ يا ڏيءَ جي گهر رسائڻ جي رسم.
● گونڇڙو ع گونڇڙا (ث): ذ. واڻ جي ويڙهي. (ث. گونڇڙي ع گونڇڙيون).
● گونڊ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو (جهنگلي).
● گونڊ: ذ. جابلو ڪونئر.
● گونڊ: ذ. ڪوڏن جو هڪ قسم (اڇا گول ڪوڏا جي سينگار واسطي وهٽ جي ڇنڊ ع گوهر ۾ پوئجن).

● گونڊو (ث): ذ. ڪوڏيون. آن جي ڪندي. قميص جو ڪيسو. چيلڙن پورڻ جو واڙو.
- گونڊي ع گونڊيون (ل): ذ. ڪوڏ (جي گهٽو ڪري آڻن جي ڪاڻين ۾ هڻجن). هڪ سامونڊي جيت. ڪچ ڪوڏي. سچي ڪوڏي.
● گونڊار: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ۾).
● گونڊاڙ (ت): مصدر. دٻائڻ. دڙڪا ڏيڻ. هيسائڻ - ڊيڄارڻ - گهلڻ. ڏونڊاڙڻ. ڇيڙاڙڻ. ستائڻ. رلائڻ. ڇڪ تاڻ ڪرڻ. (گونداڙيو - گونڊاڙيندو - گونداڙيل).
● گونڊ بٽنڊ: ذ. سنهي رسي جنهن سان پاڪڙو بڌجي.
● گونڊر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● گوندر: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گونڊر ع گونڊر: ذ. ڳڻتي - فڪر - خيال - تات - سنڀال - خبرداري - سڌ سماءُ - نظر - چنتا - اون - انديشو - آدڪو - پرگهور - پردانت. سور - ڏڪ:

"گونڊر ڪيو غرق ساڻ منهنجو جندڙو"
(شاه - رپ).

خيال - ڏيان - سانگو - پرواهه - لٽڪ - چيت. چنتا - انتظار - اوڪيا پوڪيا - وسواس. ڏک - غم - تڪليف - فڪر - وڇوڙو - جدائي. گهٽائي.
"گاه جا گوندر لڳا پيا آهن" (جماو).
- گونڊر جو گهيرو ٽيٽ: مصيبت جو سينهن وسڻ - پهاڙ ڪنڊ تي اچي ڪرڻ. هزارين غمن ۾ گرفتار ٿيڻ. خوشيءَ جي ڪا اميد نه رهڻ. فڪر چڙهڻ - چنتا ٿيڻ. وڇوڙي ۽ جدائي جا ڏينهن اچڻ. پشيماني وڌڻ. انتظار ۾ پوڻ.
- گونڊر گهائي: ڏک گهر ڪرڻ يا وسارڻ - غم غلط ڪرڻ.
- گونڊريو ع گونڊريا: ذ. صفت. منتظر - فڪرمند - اونائتو - آڏيڪ - خبردار - هوشيار - سچيت - چالاڪ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گُونڈرِڑُو: اسم خاص. تعلقي ڪوٽ ڈيجيءَ (ضلعي خيرپور) ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.
● گُونڈرِول: اسم خاص. ول جو هڪ قسم (لاڑ ۾ پاڻيءَ تي ٽيندڙ). (ن ـ ب).
● گُونڈڑِيُ: اسم خاص. جوئر جو هڪ قسم (جنهن جو سلو ۽ ڪانو سنهڙو هجي). "گوندڑي جوئر"، "گوندڑي ڪمند". (ن ـ ب).
● گُونڈِڪ ڪوٽُ: اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گُونڈَلُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● گُونڈلِيُ ۽ گُونڈِلِيُونُ (ل): ث. سُٽَ جو ڦورو.
● گُونڈوُ ۽ گُونڈا: ذ. ڪپڙي جا به پاسا پٽي، ناهيل ڳوٽري ـ جهول ـ ڪانبو ـ ڳوٽرو ـ جهولي ـ ڪيسو. درياء ۾ مڇين رکڻ جي جاءِ. نندڻ ڇيلن جي واڙ. نندڻ ڇيلن جي پورڻ لاءِ نندي لوڙهي واري واڙ. سوڙهي جاءِ. سُنڈُ ـ ڪُنڈِيُ (گوڏي جو). گيدوڙو ـ ليسُوڙو. ٽر ۾ ٽيندڙ ميوي جو هڪ قسم. ڪانن جي ٺهيل جاءِ (جنهن ۾ ڦٽيون وغيره رکجن "ل"). ڇڇرو.
ـ گُونڈِي مانُ نِڪرَڻُ: آکريءَ مان نڪرڻ. آکوڙجڻ. ارن سان نڪرڻ. ڏائو ڏول ٽپڻ. پنهنجي اصلوڪي جاءِ تان (سُڌ جو) نڪري وڃڻ.
● گُونڈِيُ: اسم خاص. تعلقي ننگرپارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گُونڈَڻُ (ت): مصدر. سُنگهڻُ. (گونڈيو ـ گونڈيندو ـ گونڈيل).
● گُونڈَ ۽ گُونڈوُنُ: ث. وڇت جو هڪ قسم ـ ميگهه راڳ جي هڪ راڳنيءَ جو نالو.
ـ گُونڈَ هڻڻُ: مصدر. متڙڻ جي آڻ ڏيڻ ڪي گونڊ هڻڻ چوڻ.
● گُونڈارِيُ ۽ گُونڈارِيُونُ (ڪ): ث. جيت جو هڪ قسم.
● گُونڈاڑَڻُ (ل): مصدر. قلهورڻ ـ ڪنڊيرڻ ـ هيٺ مٿي ڪرڻ ـ مُنجهائڻ (سُٽ وغيره). گڏائڻ. (گُونڈاڑيو ـ گُونڈاڑيندو ـ گُونڈاڑيل).
● گُونڈَپاسَ: اسم خاص. فيدر ابريا ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گُونڈَڪُ (ت): اسم خاص. هڪ ٻيلي جو نالو.
● گُونڈَلَ هارَنُ: سخت رُڻ. واويلا مچائڻ.
● گُونڈَلَ هڻڻُ: ڪوڙ ڳالهائڻ. رندڪ هڻڻ. الڪاءُ وجهڻ.
● گُونڈوُ ۽ گُونڈا: ذ. صفت. ڏاڙيل ـ ڊاڪو. ٺڳ. بدمعاش ـ لُڇُ ـ لُڦنگو ـ اوباش. ڪمينو ـ بي غيرت ـ بي شرم. (ذ). پيٽ جو اندريون عضوو ـ آنڊو. (ت).
● گُونڈِيُ ۽ گُونڈِيُ: ذ. صفت. پٿر ٽُڪيندڙ ـ سنگتراش ـ سلاوٽو ـ سلاوت ـ سروئي.
● گُونڈِيُ ڪُٽَڻُ (ڪ): پنن تي ڪٽڻ.
● گُونڈِيُ (ت): ث. پاڙ ـ جڙُ ـ بيخ.
● گُونڙِ (ل): ذ. ڪچي شاخ.
● گُونڙِجَڻُ (ت): مصدر. ڪاوڙجڻ ـ چڙجڻ ـ ڏمرجڻ. (گونڙيو ـ گونريندو ـ گونريل).
● گُونڙِشِيُ: خيال. ويچار.
● گُونڙَڻُ: مصدر. گِرَڻُ ـ گهير ڪرڻ ـ گڙڻ. چڙهڻ. گهڙ ڪرڻ. (گونريو ـ گونريندو ـ گونريل).
● گُونرُو ۽ گُونڙا: ذ. آڻ جو نڍو ٻچو ـ نڍو آڻ ـ ڪنوات ـ پانگڙُ. (ث. گُونڙِيُ ۽ گونڙيُون).
● گُونڙشاڙُو ۽ گُونڙشاڙا (ڪ): ذ. موڪو ـ آلوپولو ـ بي ٻُڌيو ـ ڪم عقل ـ مَتُ جو موڙهو ـ مُورڪ ـ ڳهيلو ـ بي وقوف ـ نادان.
● گُونڪِرائِي وَجَڻُ (ت): لٽائي وڃڻ ـ گسائي وڃڻ. منهن ڦيرائڻ.
● گُونگا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● گُونگاڏوُ: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گُونگائِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي شاهه بندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گُونڱتُ ع گُونڱتَ (ت): ذ. پردو ـ نقاب. گھونگھٽُ.

● گُونڪڙو: اسم خاص. سنڌو نديءَ جي هڪ قديم شاخ جو نالو (جو جاتيءَ لڳ وهندو هو، انهيءَ کري جاتيءَ ۾ مدفون وَلي ۽ مغل پيڻ کي "گُونگڙي ڏني" به چوندا آهن).

"سوال سائل جا سٽي منهنجو غور کر گُونگڙي ڏني"
(احمد علي).

"سونو وهي گُونگڙو روپا تڙ سندياس"
(مائي پلي).

(صفت). ڪونگڙو ـ ڏنگو ـ ڏوڙو. ور وڪڙ وارو. گُونگو جو اسم تصغير. خاموش ـ بي زبان ـ بي آواز.

● گُونگو ع گُونگا: ذ. صفت. ڳالهائي نه سگهندڙ. بي زبان. لڄ شرم وارو. خاموش ـ ماڻ. (ث. گونگي ع گونگيُون).

ـ گُونگيُ ڳاڻ: صفت. نه ڪچندڙ ـ گُنگو. ٿور ڳالهائو. صبر وارو.

● گُوڻ گُوڻ: اڻ چنو آواز ـ سُنڄهيل آواز ـ جهڪو.

● گُونُ گُونُ: نندڙي ٻارڙي جي هُونگر ـ آواز.

● گُونگيءَ جي ٿري: اسم خاص. گونگيءَ وٽ هڪ سرڪاري ناڪو. گونگيءَ وٽ هڪ ٻيٽ جو نالو.

● گُونگهٽ ع گُونگهٽَ: ذ. (سن. گُنگهٽَ). گھونگھٽُ ـ پردو ـ نقاب ـ جهُنڊُ. ڪنوار جي منهن تي ڏنل ڪپڙو. اوٽ. حجاب ـ شرم ـ حياءُ.

● گُونگهٽُ ڪرڻ: پردو ڪرڻ ـ نقاب پائڻ. برقعو پائڻ. منهن تي ڪپڙو وجهڻ ـ منهن لڪائڻ ـ منهن ڍڪڻ. حجاب ڪرڻ. حياءُ ڪرڻ.

● گُونگهيڻُ (ت): مصدر. نندمان سجا گ ٿيڻ. (گونگهيو ـ گونگهيندو ـ گونگهيل).

● گُونگهوُ (ت): ذ. جيت جو هڪ قسم.

● گونگهيُ (ت): ث. جيت جو هڪ قسم (جو وچوڻ جيڏو ٿئي).

● گوُنو: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۽ تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گُونهـَ ع گُونهَ: ذ. (سن. گُوُ = گُونهُن). ٽورو ـ پائخانو ـ ڪرفتي ـ مَٽيلو ـ هنگٽُ. (صفت). بزدل ـ ڍڇڙو ـ هيسيل.

● گُونهانڊيُ ع گُونهانڊيُون: ث. قِيڪ ـ ڪرڻ ـ قڏو ڪرڻ. ڪِلڪل ڪرڻ. فساد ڪرڻ.

ـ گونهِرُ ع گونهِرَ: ذ. صفت. گونهن جهڙو. گونهن ڪنڊڙ ـ گيدي ـ ڍڇڙو ـ بي همت.

ـ گُونهـَ جا دُوُنهان ڏيڻ: بدهلت ڪرڻ.

ـ گونهُنُ ڪوُرُ ع گُونهنُ ڪورَ: هڪ پڪيءَ جو قسم جو گندگي ۽ ڪاڪوس وغيره کائي. هڪ جيت جو قسم. گونهه ريڙهو.

ـ گُونهـَ مانا ٽپَڻُ: تمام بيڙو ٿيڻ ـ خوار خراب ٿيڻ. هوش ڪان نڪرڻ ـ چريو ٿيڻ. تمام خراب حالت کي رسڻ.

ـ گُونهه مانا داقَنُ: گُونهه مانا ٽپَڻُ.

ـ گُونهـَ مانڊڻُ (ث): خراب گهالهائڻ ـ گارگند ڪرڻ. بدشد گهالهائڻ.

ـ گُونهه مُٽ ٿيڻ: ڍڇي وڃڻ. خوف ۾ اچي وڃڻ. سُست ٿيڻ.

ـ گُونهه مُٽُ گَنڊُ ٿيڻ: پريشان ٿيڻ ـ مصيبت ۾ ڦاسڻ. هلاڪ ٿيڻ. دربدر ٿيڻ.

ـ گُونهيُ ع گُونهيُ: صفت. گُونهِرُ. ڍڇڙو ـ بزدل.

ـ گونهِيُن: ذ. صفت. گونهِيُ.

● گُونهـَٽُ ع گُونهـَٽَ: ذ. لوهه جو ڪٽُ ـ زَنگُ.

● گُونهه خُورُ: ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم ـ ڊونڊ ڪائيندڙ پکي ـ گونهه ڪور.

● گُونهُنُ ع گُونهنُ: ذ. (ف. گوهم) ماٺهوءَ جي مقعد مان خارج ٿيل بدبودار مواد ـ ڪرفتي ـ مَٽيلو ـ ٽورو ـ بهراز ـ پاخانو ـ ڪاڪوس (قسم: لِنڊُ، دَست، تِيڪَ، پِتڪي، ڪڙو، ريڪڙو، رهٽُ، داڦ) ـ گُونهـَ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گُونڍُھُنْ خورْ ع گُونڍُھُنْ خورَ: ذ. صفت. گونهن کائيندڙ ـ ڪرفتي کائيندڙ. پکيءَ جو هڪ قسم ـ مُردار کائيندڙ پکي.

ـ گُونڍُھُنْ ڪرَنْ: اجائي بکوات ڪرڻ. گارگند ڪرڻ. گند ڦالهائڻ. بڇڙائيءَ تي سندرو ٻڌڻ.

ـ گُونڍُھُنْ کائيڻُ: ڪِن ڪِڇرو کائڻ ـ گند کائڻ. ناشائستو ڪم ڪرڻ ـ بي شرمائيءَ جو ڪم ڪرڻ. کوڙ ڦالهائڻ ـ بدشد ڦالهائڻ.

ـ گُونڍُھَنْ هر لٽيئُونْ هٿَنْ: خواه مخواه خرابي پيدا ڪرڻ.

● گُونڍُھُنْ خورْ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم ـ سانباهو.

● گُونِيُ ع گُونِيُونْ: ث. وڊي ڪم جي اوزار جو هڪ قسم. عمود جي سڌائي لهڻ جو اوزار. گونيا. جاميٽري موجب ڪُنڊَ جو هڪ قسم ـ نَوي درجن جي ڪُنڊَ. (اسم خاص). قليلي ڦاٽ جو لاڙ واري پاڳي جو نالو. (صفت). آباد ـ وسندڙ.

ـ گُونِيا ع گُونِيائُونْ: ث. گوني ڪُنڊ جي سڌائي وٺ جو اوزار ـ عمودي ليڪن ڪيڏ جو اوزار ـ گوني ڪُنڊ ڪيڏ جو اوزار.

ـ گُونِيُ ڪُنڊَ ع گُونِيُ ڪُنڊُونْ: ث. ڪُنڊَ جو هڪ قسم ـ نوي درجن جي ڪنڊ.

● گُوٽُوْ ع گُوٽا (ث): ذ. گوار مان قربون ۽ داڻا ڪيڏ بعد بچيل تاريون.

● گُوٽُونْ (ل): ذ. صفت. بي هوش. (ڏڪَ لڳڻ سبب) بي سُرتيو.

● گُوٽهيتَر: ث. نندڙي ڳُوٺ.

● گُوَوالُ ع گُوَوالَ: ذ. صفت. ڳنوار ـ گوهري ـ ڪير وارو ـ وِيسَرُ. ڏوڏي ـ ماهيڙ. راکو ـ نوڪر.

● گُوهَ (ث): ث. جِيوَ جو هڪ قسم.

● گُوهانڊِيُ ع گُوهانڊِيُونْ: ث. ريڑهه ٻيڑهه ـ خرابت ـ رڳڙو. قدو ـ اٽڪاءُ ـ رندڪ ـ ڪِهلَ.

● گُوهٽُ ع گُوهٽَ: ذ. لوهار جي چلهي مان ڪرندڙ رک (لوهار جي لوهارخاني مان نڪتل گند، جنهن مان ڪير لوهه جا ذرا ذرا چونڊي ڪيڏن).

● گُوهَرَ ع گُوهَروُنْ: ث. (سن. گو=ڏيڳي) ڏيڳين جو ڏڻ ـ ڏاندن جو وَلَرُ. مينهن ۽ ڏيڳين جو گڏيل ڏَڻُ. گلو ـ ٽولو ـ ڏَڻُ. آڻ جي سنج جو هڪ قسم ـ ٻاکڙي کي ٻوڌي وڇ کان روکڻ لاءِ ڳِڇيءَ کان ورايل رسو. جَنَوئي. (اسم خاص). هڪ عورت جو نالو (جا ذات جي جَٽَڻ هئي ۽ ان جي سيبان بلوچ قوم جي رند ۽ لاشاري قبيلن جي وچ ۾ ٽيهن سالن واري لڙائي لڳي).

ـ گُوهِرِيُ ع گُوهِرِيُ: ذ. صفت. ڏيڳيون چاريندڙ ـ ڳنوار ـ ڏراڙ ـ ڏنار ـ پَن چرُو.

● گُوهَرُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ۽ نصرپور ۾).

● گُوهَرُ ع گُوهَرَ: ذ. (ف). موتي ـ لؤلؤ ـ دُر ـ صدف ڏاڙو ـ سيپ مان نڪتل ڏاڙو ـ ٻيڙو ـ مَروارِيدُ. هيرو ـ جوهرُ ـ ماڻڪ. مٽيو. (صفت). هوشيار ـ پڙُ ـ قابل ـ داناءُ ـ ڏاهو ـ سياڻو ـ اُستاد ـ ڪاريگر ـ ماهر ـ چتر.

ـ گُوهَرِيُ ع گُوهَرِيُ: ذ. صفت. جواهري ـ جوهري.

ـ گُوهِرُ ع گُوهِرَ: ذ. گوهيون ڏيندڙ ـ گوهي کائيندڙ. گوهي ڪندڙ ـ گُسائيندڙ.

● گُوهَرَ (ث): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

● گُوهِرِيُ (ث): ذ. ڪنهن ديوتا لاءِ ناهيل ميڙيءَ جو نندو ٽٽلهو.

● گُوهڙُ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم ـ گُونهه خور. گُونڙُ. سانباهو. (ث). (ن ـ ب).

● گُوهڙجِيُ: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گُوهِڪوُرَ: گُونهن کائيندڙ.

● گُوهِلِ (ث): اسم خاص. مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● گُوهِيڻُ (ت): مصدر. زور سان ڏَهي وِجهڻ ـ ڦُسڻ ـ گهوچڻ. زور سان چِڪڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪُوهُ ۽ ڪُوهَ: ذ. ٽڻ مان نڪتل ڪير جي سهڙهه - پاندا (ڪير جا). ڏارَ - لارَ. وڻ پورجڻ بعد ٽارين مان نڪتل سنهي شاخ - گوشُ. فائدو - نفعو. (ت). ڏڪيءَ جو سُڪل ڇيڙو. لنگهه - ڪَڙهَ - ڳَلِيُ. (ڪ). جِيوَ جو هڪ قسم.

- ڪُوهَ ڪيَڻُ: ڪير جا پاندا ڪيڻ.
- ڪُوهَ وَٽَڻُ: فائدو وٺڻ.
- ڪُوهَ هٽَڻُ: سيڑهُون هٽڻ - وات ۾ ڪير جا ڪوها هٽڻ.
- ڪُوهَ ياد ٻَوَڻُ: سُڪ ياد ٿيڻ. جذبا اُٿڻ.
- ڪُوهُ ڪَيَڻُ: ڪير ڏُهَڻُ. فائدو وٺڻ. جماع ڪرڻ. (ت).

● ڪُوهِيُ ۽ ڪُوهِيونُ: ث. ڪوٽنات - ڪُساءُ - ٽاءُ - ٽارَ - آنا ڪاني - رَکِ رکان - عدول حڪمي. گهُٽَ - هٿي ڦري اُچڻ جي حالت - ڦِڙتي. التوا - ناغو - ليت و لعل. مهملي - ٽارو - نٽ ٽاءُ - ٽُلڪو. موقعو - وَجهُ - اوڪاش. ڦيرو - وَلو - گهماري - چڪرُ - گردش - ڦيرائي - وَڪرُ. وارو - دَسُ - گهمرو. سُستي.

- ڪُوهِيُ ڏِيَڻُ: وَرُ ڪرڻ - ڦيرو ڏيڻ - گهمري ڏيڻ. نٽائڻ - گسائڻ. ٽارو ڪرڻ. چڪر ڏيڻ.
- ڪُوهِيرُ ۽ ڪُوهِيرَ: ذ. صفت. ڪُسائيندڙ - ڪُسائو - ناڻائو. ڪوهي ڪندڙ - گوسڙائو - ليڇائو.
- ڪُوهِيُ ڪرڻُ: ڦيرو ڪائي ڏنتي موٽڻ - ڪسڪي وڃڻ. نٽائڻ. ٽارڻ. پاڻ بچائڻ.
- ڪُوهِيُ ڪري وِيوُ: ڪُسائي وِيوُ - ڪري وِيوُ.

● ڪُوهِيونُ ڪَرَڻُ: بچڻ لاءِ سِٽ سِٽڻ - ڏنتي موٽڻ. ڪم ڪان نٽائڻ. اڪل سان بچي وڃڻ.

- ڪُوهِيونُ ڪائِڻُ: گهٽون هٽڻ. لغڙ جون ڪلا بازيون ڪائڻ. ڦيريون ڪائڻ.

● ڪُوهِيڙو (ث): جِيوَ جو هڪ قسم - ڪُوهه.
● ڪُوهِيڙُ ۽ ڪُوهِيڙَ (ث): ذ. جيت جو هڪ قسم - چِڇڙُ - ڪُوٽِڙُ. (ت).
● ڪُوهِيوُ ۽ ڪُوهِيا (ث): ذ. صفت. ڪپوٽ - نافرمان - بي ڇيو. بدلڇٽو - بي حيا - بي شرم.

● ڪُوءُ ۽ ڪُوئِيونُ: ث. شرط - بازي - ڏن يا وڏيڪ گهوڙن وغيره جي ڇڻ جو مقابلو - ڊوڙ. شرط جو ميدان - بازي جي جاءِ. حُقي جو نڙُ ڪوءُ. ڪولُو - ڪولي. بال - ڪينهوڙو. گفتگو - نصيحت. "چڙهي ويڻين گاڏيءَ تي گُر جي چڏي ڪوءُ" (اسم خاص). تعلقي آهوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- ڪُوءُ ڇِڇائِڻُ: شرط رکڻ. آڻ گهوڙا ڏاند وغيره ڊوڙ ۾ ڇڏائڻ.
- ڪوءِ رَکَڻُ: شرط رکڻ - بازي رکڻ.
- ڪوءِ ڪَٽَڻُ: شرط ڪٽڻ. مقابلو ڪٽڻ.
- ڪوءِ ڪَٽَڻُ: شرط ڪٽڻ - بازي ڪٽڻ. سرسي ڪٽڻ. نمبر ڪٽڻ.
- ڪوءِ ڪَٽِيُ وَڃَڻُ: ڪوءِ ڪٽڻ. ڪَٽَر ڪٽڻ. شهر ڏيڻ. بازي ڪٽي وڃڻ.
- ڪوءِ مارَڻُ: شرط ڪٽڻ.
- ڪوءِ نِيَڻُ: بازي جيتڻ - راند ڪٽڻ - ڪامياب ٿيڻ - سوپارو ٿيڻ - فتح پائڻ.
- ڪوءِ هارائڻ: شرط هارائڻ.

● ڪُوءِ: ث. ڳالهائڻ جي طاقت - قوت" گويائي - نطق. واڪُ - آلاءُ - وائي - ڪَٿي - چوڻ. سُخن - ڪلام. زبان - هولي - پاشا - باڪا. ڳالهه - گفتگو - گفتار - ذڪر. تقرير.

● ڪُوٽارُ ۽ ڪُوٽارَ (ث): ذ. صفت. ڳنوار. ڏاڙو.

● ڪُوٽِيرَ: ذ. جانور جو هڪ قسم.
● ڪُوٽِينڊُ: ذ. ڪوٽِرَ. ذ. ڪوٽِرُ. ڏڪيءَ جو سُٽُ. (ت).
● ڪُوٽِينڊو ۽ ڪُوٽِينڊا (ت): ذ. لیار جو قسم.
● ڪُوٽِينڊِيُ ۽ ڪُوٽِينڊِيونُ: ث. لیار جو وڻ.
● ڪُوٽُوڙِيُ ۽ ڪُوٽُوڙِيونُ (ت): ث. ڳڻون جو چمڙو - ڪاڻو چوڙو.
● ڪُوٽِيُ ۽ ڪُوٽِيونُ: ث. گوهي. ڪيڪڙ. گِدي. گوٽنات - گسي گسائ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گوئيندرَ (ث): ذ. ڏيگيءَ جو مٽ - پيشاب. پونئرن وارو ڪنو پاڻي.

● گوَئيوُ ۽ گوَئيا: ذ. (سن). گهاٽ وارو - راڳيندڙ - گهائڪُ - گوَيو. راڳي. علم موسيقيءَ جو ڄاڻو - ڪلونت.

● گوئيمٽرُ (ث): ذ. جيت جو هڪ قسم - چيچڙُ.

● گوُيا: حرف جملو. ظرف. (ف). جيئن تہ - جڏڪ - بالغرض. (ث). گهالهه پولهه - گفتگو - وارتا. واڻي - چووَتُ - چو ڇو - چو هولو. تات - پچر. ڏند چرچا.

▬ گوُيا گفتارَ ۽ گوُيا گفتاروُنُ: ث. گهالهه پولهه - بات چيت - گفتگو. رهاڻ - ڪچهري - رَڻ جهُڙ. علمي مجلس. بحث مباحثو. تات - پچر - سُر سالو. وارتا - واڻي - چوهولو. سٽيندي - ڏند چرچا.

▬ گوُيائيُ: ث. گهالهائڻ - نطق.

● گوَيوُ ۽ گوَيا: ذ. صفت. (سن. گويہ = گهاٽو - گهائيندڙ - گهاٽو - گوئيو - ڪنڪُ.

● گهيرُ ۽ گهيڙ: ذ. نڙائي - ضد - هوڏ - ڏوڏُ - ڏيناڻي - ڪج بحثي - ڪندُ - رڙي. گوڏنات - گُسگُساءُ - نٽاءُ - بهانو - گوهي - تار - ديرَ - سُستي - آناڪاني. سڪٽو هٽُ - ٽاڻ - ايمان - ٽاڏ - قونڊ - مستي. مَلَ - مَهتَ - گهيسَ. پاڻيءَ جو وهڪرو. گسُ - رستو - پيچرو.

▬ گهائيتوُ ۽ گهائيتا: ذ. صفت. لئر - هوڏي - اڻونو - شدتي - نجس - ڪندِيُ - نيرجو - اهنبو - گهڪير - نٽاڻو - گوسڙو - ارڏو - رڙي خور. ڪج بحثي.

▬ گهيہ ٻيهر (ل): ث. اٽڪل - چالاڪي - ٺڳي. مڪاري - فريب - دولاب.

▬ گهيهر ۽ گهيهُون: ث. ڏاندل - رڳڙو - ڪلڪيل - ڪيٽ قيٽ.

▬ گهيہ سيرُ: ظرف. رستي تي - گسُ پٺند - پيچري تي - دڳ تي.

▬ گهيہ ڪرڻ: ضد ڪرڻ. اڳتي نہ هلڻ. پنهنجي گهالهه ڪان اصل نہ هڻڻ. رڙي ڪرڻ - اڙي ڪرڻ. گس گساءُ ڪرڻ.

▬ گهيہ ڪهي وَڃڻ: مرڻ جو امڪان هڻڻ - ڏاڍي ايذاءُ جو امڪان هڻڻ.

▬ گهيہ گوُڙَ ۽ گهيہ گوُڙُون: ث. گوڙنات - گس گساءُ.

▬ گهيہ گوُڙَ ڪرڻ: نٽائڻ. اٽڪل ڪرڻ. رُلائڻ.

▬ گهيہ گيڙُ ۽ گهيہ گيڙَ: ذ. صفت. ڪوڙ گيهل ڪرڻ وارو - گساڻو - ناٽائو.

▬ گهيہ هارڻُ (ث): سٽي ٻاهر ڪيڏڻ. جماع ڪرڻ.

● گيهہ ۽ گيهہ: ذ. (سن. گيهہ يا گهرِ) وگهاريل مڪڻ - رجيل مڪڻ - گيهُ - گيهي - گيريٽُ.

▬ گيهہ تپائيُ: گيهہ ڪوسو ڪرڻ - گيهہ وِگهارڻ.

▬ گيهہ جوُ گهڙوُ: ذ. صفت. هردبار - متحمل. نرم دل.

"جفا ۽ تندخوئي سهندو سيکجهہ،
هي عاشق تنهنجو بس گيهہ جو گهڙو آهہ"
(واصف).

● گهيڙنڙُ (ڪ): مصدر. گسڻ. (گهيڙيو - گهيڙيندو - گهيڙيلُ).

● گهيڙيُ ۽ گهيڙيونُ: ث. ڪيڙ ڪيٽ - ڪيڙ قيٽ - ڪيل ڪيل - ڪُرڪُر - ڪيٽيٽ - ڪيٽيٽ - ڪيڪيٽ - ويڙهہ وڳ - بحث - تڪرار - ردبدل - رڳڙو - چٽا پيٽي - ٽمجهڻ - جهيڙو - ريڙهہ ڀيڙهہ - ٻائيتالُ - ڪُچ ڪُچ - چڪتاڻ - ڏرٽو. تقاضا. وَچُوَ - پٽبدي. گوڙ - شور. ڪيٽ - ٺڳي. (ڪ).

▬ گهيڙيءَ جا خرارَ هڻڻُ: ميهڻ جا مٽ هڻڻ - طعني بازي ڪرڻ. ڪروڌ هڻڻ. ڪتراڳ هڻڻ.

▬ گهيڙيهہ: ث. گهيڙي.

● گهيرُ ۽ گهيرَ: ذ. صفت. مغرور - هوڏي - ضدي - اهنبو - نيڙ - اڻونو - شدتي - ڪندِي - نيرجو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

گھگيرُ. گھڻ کندڙ. گوسڙو - نڪاڻو - اهنبل. ڪُڏو - هيسٽو - گيدي.

● گھرُ ع گھرَ: ذ. منائيءِ جو هڪ قسم - جلبي.

● گھرَ ع گھروُنُ: ث. آڻ جي هڪ سنج جو نالو. جنوئي.

● گھرِ ع گھرَيُونُ (ڪ): ث. گهائي سال جي چانگ.

● گھرُ ع گھرَ: ذ. (ف). موتي - گوهرُ.

● گھرامُ: اسم خاص. هڪ شاعر جو نالو ۽ ماڻهوءِ جو هڪ نالو.

● گھرا ماڻيُ: ذ. لاشاري بلوچن جو هڪ قبيلو.

● گھرامُ چاچڙَ: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گھرام مَريُ: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گھيرَنُ: مصدر. گھيلڻُ - ڇڪڻُ - ڪيڻ - تاڻڻ - ڪشڻُ. ڇپي ڏيڻ - ڇڪَ ڏيڻ. سهيرڻ - ريڑهڻ.

● گھروُ ع گھرا: ذ. صفت. (پرا. گهريا. سن. گھيرُ + ڪنھُ = گنهير. گھر = ويجهو). اونهون - عميق - هيٺ. ويجهو - اوڏو - نزديڪ - ويجهڙو. دل گهريو. ٿلهو - گهاٽو - گوڙهو - ڪَرڪُ - جاڏو - گجگاه (ٻيلو). جُوهيل - دُهرُو (ڪاغذ). ڳرو - نهرو - ڏاڍو - سخت - پڪو - مضبوط. سنگين - مائيدار. وزنائتو. گنهيرُ.

- گھراڻُ: ث. گھراڻي - گهاڻاڻِ - گوڙهاڻ - گوڙهائي. ٿلهائي - موٽائي. گنهيرائي.

- گھرائيُ ع گھرائيُونُ: ث. گهاڻائي. ٿلهائي. گھراڻ.

● گھريُ: اسم خاص. تعلقي پني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گھڻ قوڙُ: اسم خاص. هڪ لڪُ جو نالو.

● گھڪَرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گھڪوُ ع گھڪا: ذ. (سن. گهرش). متهنو - گھٽندي - رَڳڙوُ - رهتوُ - مٽلوُ - گسڪوُ. ڪاتيءِ جو چيرُ - وَيُ - چٽڪُ. چيروُ.

- گھڪا ڏيڻُ: وَيَ وڃڻُ - چيرُ وجهڻ.

- گھڪوُ ڏيڻُ: گسائڻ. متهنو ڏيڻ.

● گھگيرُ ع گھگيرَ: ذ. صفت. نٽر - هوڏي - اڏونو - شدتي - تجسُ - ڪدي - نيرجو - اهنبُ - متڙُ - آترُ - وڏنکوُ - ڊڙ - هوڏائتو - سرڪش - رڏي باز.

● گھيلڻُ: مصدر. گھيرَنُ - سهيرَنُ. ڇڪڻ - ڪاهيڻُ. ريڑهڻ. (گھيلوُ - گھيلندوُ - گھيلتُ). ڪيڻ - گھيلَ ع گھيلُونُ: ث. خفو - تڪليف - سيڙاپو. اوسيڙو. ڇڪَ تاڻَ - ڪشمڪش. ديگهه - اينگهه - گيهه - ڇڪَ.

- گھيلَ سھيلَ: ث. ريڑهه سيڙهه. ڇڪتاڻ. گھيلَ گيندڙ. ڊير. سيڙاپو.

- گھيلَ گيندڙ: ث. تڪليف - هلاڪي - دقت - خفو - ڪاسارو - ڪٽ - ڪيٽ - پتوڙ - پچاڙ - گيندڙ. پريشاني - فڪر - ڳڻتي.

- گھيلي وڃنُ: ڇڪي وڃڻ - ريڑهي وڃڻ. وٽي وڃڻ - ڪاهي وڃڻ.

● گھيلپُور: اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو ۽ ديهه جو نالو. (ٽپو چيچاهُور تعلقو ڪڪڙ، ضلعو دادوُ).

● گھٽنُ: مصدر. (سن. گهرشن). گسائڻ - مهٽڻ - ملڻ - چلڪائڻ. رڳڙڻ - اوجارڻ - ڀهڪڻ - ڪُرڙڻ. گاٽ ڪرڻ - گهڪوُ ڏيڻُ - مهتو ڏيڻ - رهڙو ڪيڻ - (گهيو، گنو - گسندوُ - گهيل - گنل).

- گھٽيُ ع گھٽيُونُ: ث. گھڪو - گاٽ - گھٽندي - گسڪو - رهڙو - مهتو - رهتو.

- گھٽيُونُ ڪيڻُ (ت): مار ڏيڻ - تنگ ڪرڻ - هلاڪ ڪرڻ. پريشان ڪرڻ. سيڪت ڏيڻ.

● گھوُ ع گھا: ذ. گھهه - گسائڻ جي حالت.

● گھوارُو ع گھوارا: ذ. (ف. گهواره - پينگهو) پينگهو - جهولوُ - لوڏو - لوڏڻو. هندورو - مٽهه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھوٹپي ج گھوٹپيون: ث. گھوٹپي.
● گھوٹي (ث): ث. اِبُس جي چيڙي وارو پاگو ـ چُوڙ. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ۾).
● گھوٹيلرو: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ڪراچي، حيدرآباد ۽ ٿرپارڪر ۾).
● گھٹاتري (ث): ث. گھٹار ـ گھوار.
● گھٹاٽ ج گھٹاٽ (ت): ذ. مستي. بي پرواهي ـ ڏوڻ. قوندـ آکڙ ـ سيٺ. مغروري.
● گھٹارَ ج گھٹارون: ث. (سن. گو + پالي = گوار) پوک جو هڪ قسم. اناج جو هڪ قسم. پاڻي طور ڪم ايندڙ گھٹار ٻوٽي جون قريون ـ گوار. گھوڙي وغيره جو ٽپ ـ چال.
ـ گھٹارتي (ث): ث. گھٹار جي قرين مان بچ ڪيڻ بعد باقي بچت واريون ڪلون.
● گھٹاري (ث): ث. ننڍي بستي ـ ڳوٺڙو ـ ڳوٺ.
● گھٹالَ: اسم خاص. پوربي پٽيَن جي هڪ ذات جو نالو. (صفت). چغل. پٺيتر. (ت).
● گھٹالي ج گھٹاليون: ث. غاليچي جو هڪ قسم. نرم لوئي ـ مگ ـ بلاڪيٽ.
● گھٹسَ ج گھٹسون: ث. (انگ) دونهون. ڀاڻ. غبار.
● گھٹٽ ج گھٹٽَ (ڪ): ذ. پروڙ ـ سمجهه ـ چاڻ ـ ادراڪ ـ فهم ـ پوجهه ـ تميز. گيات.
● گھٹو ج گھٹو: ث. (سن. گو) جانور جو هڪ قسم ـ ڏيڳي ـ ڪٽن ـ گانءِ.
ـ گھٹوچرَ (ث): ث. ڏيڳين جي چرڻ لاءِ خاص رک.
ـ گھٹودانَ ج گھٹودانَ: ذ. ڏيڳين ڪي ڪارايل خيراتي ڪاڏو. ڪنوار ڪي مائٽن کان شاديءَ وقت ملهيل ڏيپ (جو هميشه گانءِ جي صورت ۾ هجي). وارو ڪونڇو.
ـ گھٹوسالاَ ج گھٹوسالاٽون: ث. ڏيڳن جي ٻڌڻ جي جاءِ ـ گھٹوشالا.
ـ گھٹوشالاَ ج گھٹوشالاٽون: ث. گھٹو سالا.

ـ گھٹو ساتا: ث. ڏيڳيءَ جو لقب (چو جو هندڪي مذهب ۾ گھٹو ڪي اوتار ليکي ان جي پوڄا ڪئي ويندي آهي).
ـ گھٹوهٽجا: ث. ڏيڳين ڪي مارڻ جو ڏوهه ـ گھٹوهتيا.
ـ گھٹوهتيا: ث. گھٹوهڇا ـ گانءِ مارڻ جو پاپ.
● گھٹوچٽرَ ڏهٽرَ (ت): اسم خاص. هڪ ڏهر جو نالو.
● گھٹومڪي: اسم خاص. ڪارونجهر ٽڪريءَ تي هڪ تيرٿ جو نالو.
● گھٹون: ظرف (سن: گڙ = وڃڻ: ف. گڙ = غائب) گڙ ـ غائب ـ الوپ ـ اوجهل. غرق. (ل).
ـ گھٹون ٽي وَجٽَ: گڙ ٽيڻ ـ الوپ ٽيڻ. غرق ٽيڻ.
ـ گھٹون ڪٽرَن: گڙ ڪرڻ ـ گنوائڻ ـ لڪائڻ. غرق ڪرڻ.
● گھٹونڇ ج گھٹونڇَ: ذ. وڻ جي گوشي مان تازا ڦٽي نڪتل پنڪڙا. گوش ـ گوهو.
● گھٹهي: ذ. آٽ يا گھوڙي ڪي چڙهي سبب يا گهٽي بار ۾ وڻڻ سبب پٽيءَ ۾ ٽيل ڦٽ ـ چٽو. رڌي ـ گهٽ. (ل).
● گيات ج گيات: ذ. ڪل ـ گڙ ـ سماءُ ـ سڌ ـ سمڪ ـ پروڙ ـ چاڻ. وديا ـ علم ـ گيان ـ سمجهه ـ فهم ـ پرجهه ـ وقوف ـ ادراڪ ـ بُڌي. هوش ـ حواصلو.
ـ گياتو ج گياتو: ذ. صفت. گياوان ـ واقف. ودياوان ـ عالم. سمجهو. چاڻو.
● گياپ ج گياپ (ڪ): ذ. گهمسان ـ گوڙ ـ هل ـ حشر ـ هنگامو ـ شور.
● گيارَس: ث. يارهين (تاريخ). هر چنڊ جي مهيني جي يارهين تاريخ (جنهن تي هندو سڄي يا ماس ڪونه واپرائين).
● گيالي ج گيالي: ث. (ف. غاليچه جو بگڙيل لفظ) ننڍڙو غاليچو ـ غاليچو.
● گيان ج گيان: ذ. (سن) چاڻ ـ پروڙ ـ سمجهه ـ بُڌي ـ فهم ـ ذهن ـ پرجهه ـ وقوف ـ ادراڪ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

حسن. اندري گيان. شناخت. چيتو ـ حوصلو ـ هوش ـ همت ـ حواس ـ خيال ـ راءِ ـ اوسان ـ دانش. واقفيت. علم معرفت ـ الٰهي علم.

ـ گيانُ چَکرُ: ذ. علم جو دائرو.

ـ گيانوانُ: ذ. اسم. (سن) پڙهيل ـ علم وارو ـ تعليم يافته.

ـ گيانيُ ع گيانيِ: ذ. صفت. گيان وارو ـ هوشيار ـ اکابر ـ داناءُ ـ سياڻو ـ ڏاهو ـ زيرڪ ـ عاقل ـ عقل وارو ـ هوش وند ـ سوجهه ـ سڌورو ـ پهچاڻ ـ سمجهه ـ جاڻو ـ پارکو ـ چتر ـ فهميد و ـ هوشائتو ـ پُڌوان ـ مدبر ـ جهان ديدو ـ دوراندیش ـ آگاه ـ سُرتيو ـ سرتائتو ـ چيتائتو ـ متمان ـ حوصلائتو ـ سوهڻو ـ ساگو واگو ـ سڃيت ـ گُڻي ـ هنرمند. عالم ـ فاضل ـ علم وارو.

● گيتُ ع گيتَ: ذ. (سن. گيتِ = گائڻ) راگ ـ سرود ـ گانو ـ کاڻي ـ بيت ـ گاڇ ـ پجن ـ گيت ـ قصيد و ـ شَبدُ ـ ڏوهيڙو ـ لاڏو ـ سهرو ـ شعر ـ بيت. گائڻ ـ لات. گيچ. ساراه جو بيت.

● گيتا ع گيتائون: ث. (سن) راگ ـ گيت ـ پجن ـ نغمو ـ سرودُ ـ بحث ـ مباحثو. تذکره. هندن جو هڪ ڏرمي کتاب. مهاڀاري جنگ وقت ارجن ۽ ڪرشن مهراج جي وچ ۾ ٿيل سوالن جوابن وارو کتاب.

ـ گيتاوليُ: ث. گيتن جو کتاب ـ پجن مالها.

● گيتلوُ ع گيتلاَ: ذ. جُٽي ـ جُوتو ـ گهيتلو.

● گيتلو ع گيتلا (ل ـ ت): ذ. صفت. ڪوڙو ـ بناڪي ـ لباڙي.

● گيتو ع گيتا (ل): ذ. ڪوهيڙو ـ ڏُلڏ.

● گيتيُ: ث. (ف) دنيا ـ جهان ـ جڳت ـ عالم. جوڙ ـ صنعت. متبدل ـ مانڊاڻ.

● گيجيو ع گيجيا (ث): ذ. صفت. مرضيل ـ بيمار ـ روگي.

● گيچتِ (ت): صفت. تمام ٽلهو.

● گيچتنُ ع گيچنَ: ذ. پترڻُ ـ چاٽيُ ـ پترُونُ.

● گيدَڙ: ذ. ميچيءَ جو هڪ قسم.

● گيدڙيُ ع گيدڙيِ: ذ. صفت. گدڙن جو شڪار ڪندڙ. گدڙ ساري ڪائيندڙ. سيرا ڪپڙا ڏيکيندڙ. ڪيو ـ گدلو. خراب. اڇوت. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

● گيڏو ع گيڏا: ذ. ڪيسو ـ گوندو ـ جيبُ. (ث. گيڏيُ ع گيڏيون).

● گيدُوڙوُ ع گيدُوڙا: ذ. وڻ جو هڪ قسم ـ گيدوڙي وڻ جو قسم. لڳ لڳ دار قسمُ ـ لهسوڙو.

ـ گيدُوڙيُ ع گيدُوڙيُونُ: ث. گيدوڙي جو هڪ قسم ـ ننڍڙي گيدوڙي جو وڻ ـ لهسوڙيُ.

● گيدِيُ ع گيدِيِ: ذ. صفت. (ف) بزدل ـ پاڙي ـ ڊڄڻو ـ ڪانئر ـ گوردليو ـ ڊرپوڪ ـ بي همٿ ـ نامرد ـ ڪم حوصلہ ـ سُست ـ بي ڪار. ڪافر.

ـ گيدِيُ گهنَ: گهڻ ـ وَهتُ. غلامي ڪرڻ. چاپلوسي ڪرڻ ـ بيگار وهڻ.

● گيڊ ع گيڊُونُ: (ذات): اسم. ث. (ن ـ ب).

● گيڏا (ت): ذ. سنگن جي گاهه بعد ان ڪيڻ ڪان پوءِ بچيل گاهه. ميڙ ميڙ جو پويون آن ـ ترو.

ـ گيڏَرُ: ذ. گيڏا ـ ڪڏَر.

● گيڏُيِ ع گيڏُيُونُ (ث): ث. لٽ ـ لکڻ ـ ڏندو ـ ڏڪو.

● گيڏيو ع گيڏيا (ث): ذ. لکڻ. چوپائي مال تي سڃاڻپ جو هڪ نشان.

ـ گيڏيا ڪتنيُ: ث. لکڻ وانگر وريل ڪنن واري ٻکري.

● گيداڻيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گيرَ ع گيرُونُ: ث. ڪٽهي جي پونڪ ـ باهوڙ. ڪلڪل ـ گهبي. چهڙ ـ ڏهر ـ چڙب.

ـ گيرَ ڪترَنُ: بڪوات ڪرڻ. اجائي گفتگو ڪرڻ. ويڙهه ڪرڻ.

ـ گيرِ گيرِ: ث. ڪيرڪير ـ ڪلِ ڪلِ ـ ڪيت قيت. ريڙهه پيڙهه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- گيهر گيهر ڪرڻ: مرضي رکڻ. خواهش ڪرڻ. سڌ ڪرڻ.
- گيهر مارڻ: ويڑهه ڪرڻ. فساد ڪرڻ.
- گيهر هٽڻ: گوڙ ڪرڻ- هل ڪرڻ. شور ڪرڻ- غوغاءُ ڪرڻ. هنگامو ڪرڻ. بڪ ڪرڻ.
● گيهراڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو).
● گيهرب ۽ گيهربَ: ذ. (سن. گرو> گربَ = تڪبر). مغروري- گهمنڊ- شيخي- هٽ- دماغ- وڏائي- فخر- تڪبر- بي پرواهي- غرور- دم- ايمان- وڏائو- ناز- وڏنءُ- هٺوءِ- اغماض- قونبڙ- آڪڙ.
● گيهربهو ۽ گيهربها (ث): ذ. گيهرب.
● گيهرٽ ۽ گيهرٽون: ث. تري وارو پاڻي، تيل وغيره (جنهن ۾ متر يا مٽي مليل هجي). ٻوڙ جو گهاڻو شوروو.
● گيهرٽ ۽ گيهرٽ (ت): ذ. گند گڏيل تيل وغيره. گيهرٽ. ٿوري نندِ- پنڪي- گهيرٽ.
- گيهرٽ آڇڻ: ڏاڍو نشو ٿيڻ- بيهوشي چڙهڻ.
● گيهرپ ۽ گيهرپون (ڪ): ث. ويسلائي- وبسر- غفلت. بي سُرتي.
● گيهرجڻ: مصدر. ڪوهه مان نار ڦيرائي جانورن لاءِ پاڻي ڪيڻ. (گيهريو- گهريندو- گيريل).
● گيهرو ۽ گيرو: ذ. (سن. گويرگ). ڳاڙهي ميٽي.
● گيهرو ۽ گيهرا: ذ. صفت. نشي ۾ خطا- بي هوش- مورچا. نندرا ڪرو- نندائتو- ڪهريل- غافل- بي سُرت. ڍلو. ويسارو- سُست.
- گيهرائپ ۽ گيهرائپون: ث. سستي. غفلت- ويسلائي- بي سُرتي.
- گيهرائپ ڪرڻ: غفلت ڪرڻ. سُستي ڪرڻ- وبسر ڪرڻ.
- گيهرائي ۽ گيهرائيون: ث. بي هوشي. گيهرت. مورچائي. نند جو خمار- پنڪي.
● گيهرو ۽ گيهرا: ذ. صفت. جهلڻ جو تکو- پکڙڻ جو تيز. جهٽڻ جو ماهر- جهاڙو. ديرينو. بي خوف. نڏر- نڈي- بي چيو- هوڏي.
● گهيري: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.
● گهيڙ ۽ گهيڙ: ذ. خيال- پُور- ويچار. (ت). ڊڪيءَ جي ڪُوڻٽ. (ل).
- گهيڙ آڇڻ (ت): اوچتو خيال اچڻ- پُور پوڻ- ٿهڻ پوڻ.
● گيڙائي: اسم خاص. ڪُتي جو هڪ قسم.
● گيڙ بازي (ت): ث. اونڌي ٽيڙ جي حالت.
● گيڙو گالو ۽ گيڙ گالا (ت): ذ. صفت. ٻئي ملڪ جو- ڏاريو- اوپرو. بي ٻولي ڳالهائيندڙ.
● گيڙڻ: مصدر. هُرلي ڪي يا نار ڪي ڦيرو ڏيڻ. (گيڙيو- گهيڙيندو- گيڙيل).
- گيڙ: ث. نار ڪي ڦيرائڻ جي حالت- گهمرو- ڦيرو. مستي. جذبو. جنون.
- گيڙو ۽ گيڙا: ذ. نار جو گهمرو- ڦيرو- چڪر. ڦيراڻي- وڪڙ- گهمتاري- ور- وراڻو.
- گيڙو ڏيڻ: ڦيرو ڏيڻ. ٻيڙيءَ کي لهوارو وهڪري تي هلائڻ. وقت ڪيڻ.
● گيڙو ۽ گيڙو: ذ. (سن. گويرگ). رنگ جو هڪ قسم- لياري رنگ. (جو سنياسي پنهنجن ڪپڙن کي ڏين). (صفت). گيڙو رنگ، جو ڳاڙهو ۽ سُرخ مائل ٿئي. صوفين ۽ سنياسين جي پوشاڪ جو رنگ.
- گيڙوڻ ۽ گيڙوان: ذ. صفت. گيڙو رنگ ڏنل.
● گيڙو ۽ گيڙا: ذ. صفت. ٿورو گنگو. ٻاتو- هلڪو. هڪڙ.
- گيڙهيو ۽ گيڙهيون (ث): ث. سُٽ جي ويڙهي- قوري.
● گيس ۽ گيسون: ث. نندي عُمر واري ڇوري.
● گيسَ ۽ گيسيون: ث. گيسي- ريڑهي. توبهه- بان.
- گيستَ ۽ گيستَ: ذ. گيسَ- ريڑهي.
- گيسر ۽ گيسرَ: ذ. صفت. گيسي ڪندڙ. نندڙو ٻار (جو ريڑهيون ٻائي هلندو هجي). ڪاهل- ٽوٽي- آلسي- سُست.
- گيسرات ۽ گيسراتَ (ت): ذ. گيسي- عاجزي- منٽ- نيزاري.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- گيسَ گيسَ ڪرڻ: هٿ جي تريءَ تي ٻئي هٿ جي آڱر گهمائڻ. چيڙائڻ - مسخري ڪرڻ. ٺول ڪرڻ - چٽر ڪرڻ.
- گيسيمارو ۽ گيسَ مارا: ذ. بانهپ - غلامي. مزوري - پورهيو.
● گيسات ۽ گيساتَ: ذ. ڪٿهَڻُ جو نشان - ڳاڻ جو نشان - رَنڊُ. نشانُ. رَهڙَ. جانور جو هڪ قسم - ڦاڙهي جو نڊيو ٻچو.
- گيساتو ۽ گيساتا: ذ. رهڙَ - رهڙو - نشان. ليکو. ڳٿڪو.
- گيساڻا ڪاڻِ: منٽون ڪرڻ. نيزاريون ڪرڻ. ڏک ڏسڻ.
● گيسرائِڻُ: مصدر. گيسسيُ ڪرڻ. ريڙهي پائي هلڻ. سُستيءَ سان ڪم ڪرڻ. تال متول ڪرڻ. نٽائڻ. (گيسرائيوُ - گيسرائيندو - گيسرائيل).
● گيسرَڻُ: مصدر. (سن. گهرش). گهاڻ - گهاڻ - گسي پرڻ. دير ڪرڻ - سُستي ڪرڻ - آرس ڪرڻ - آلسُ ڪرڻ. گسر ڪرڻ. (گيسريوُ - گيسريندوُ - گيسريل).
- گيسرَ ۽ گيسريُونُ: ث. ديرـ اويل - ميل ول - چرڪ - اوير. سيڙاپو. گهيلَ. سستي - ڍلائي - ڍَرَ - گيهڙ - ڪاهلي - آلس - آرس - تونپڻُ.
- گيسرائِڻُ: مصدر. دير ڪرڻ - آويل ڪرڻ - چرڪ ڪرڻ - گيسرَ ڪرڻ - سيڙائڻ - ٽٽرائڻ - سيڙپ ڪرڻ - لٽمڻُ. تال متول ڪرڻ - سُستي ڪرڻ - آرس ڪرڻ. گهاڻ - گهيڙڻ. (گيسرائيوـ گيسرائيندوُ - گيسرائيل).
- گيسريوُ ۽ گيسريا: ذ. صفت. گيسر وارو - گيسر ڪاڏو - مست - ڍرو - ڇلهو - ڪاهل.
● گيسَڙَ (ث): ث. سنهي واري.
● گيسڪَ ۽ گيسڪونُ: ث. (سن). گهاڻ - گهيڙڻُ - چڪڻ - ڍوهڻ.
● گيسَلَ ۽ گيسلونُ (ث): ث. ڏيکهه - اينکهه. گهيلَ.
● گيسُوُ ۽ گيسُوُ: ذ. (ف). وڏا وار - ڍگها وار - ڪاڪُلَ.
● گيسو ۽ گيسا: ذ. (سن. گهرش). ليکو - ليٽو - گيهو - گهيلَ - نشان - رَهڙَ - رَنڊُ - هيرو. ڍڳهي ليڪ. غار - چُر - پور - خال - ڪڍ. ڪَمُ. (ڪ).
● گيسُوڙِيُ (ڪچ): ث. تُوريُ.
● گيسيُ ۽ گيسيونُ: ث. (سن. گهرش). ريڙهيون پائي هلڻ جي حالت - ڳٽي گيسَ - ڳٽي پر ريڙهي. پچتاءُ جي نشاني. نڪ تي آڱر جو گهرڙو - جانبو - توبهه. بان - پچتاءُ. انتظار. (ت). آٽ جي پٽڙي لِڏ. (ت).
- گيسيُ ڪرڻ: نهايت عاجزي ڏيکارڻ - توبهه ڪرڻ - بان ڪرڻ - زمين تي ڳٽي رهڙڻ. گهٽو پچتاءُ ڪرڻ. وري ساڳيءَ طرح (ڪو ڪم) نه ڪرڻ جو پول ڪرڻ.
- گيسيونُ پريندڙ: توبهه ڪندڙ.
● گيشُ ۽ گيشَ (ت): ذ. ملڪيت - روڪڙ - نقدي. چوپايو مال - ڍور ڍڳا.
● گيگُ ۽ گيگَ: ذ. ڍونگ - مڪر - مينهُنُ - تيتال - چالبازي - اٽڪل - حرفت - تال - رمز - چٽهَر - چٽنڊُ - بهانو - گيگ - چپ - وَل چَل.
● گيگائِڻُ: مصدر. مينهُنُ ڪرڻ - بهانو ڪرڻ - تيتال ڪرڻ - گيگُ ملائڻ - مينهائِڻُ - مڪرائڻ - ڍونگ مچائڻ - مڪر ڪرڻ - مڪرُ ڪرڻ - تيرڪ تال ڪرڻ. (گيگائيوـ گيگائيندو - گيگائيل).
- گيگيرُ ۽ گيگيرَ: ذ. صفت. مڪريل - نٽائو - ڍونگي - مڪريلي - بهاني خور - گيگي - مڪري.
- گيگيُ ۽ گيگيُ: ذ. صفت. گيگر - مڪريلي - نٽائو - ڍونگي - مڪريلي - ڪوڙو - بهاني خور.
● گيگَلَ (ث): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (مهيشورين جي نڪ).
● گيگلو ۽ گيگلا (ث): ذ. نندڙو پارُ.
● گيڪرُ: ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم. (سوتي ۽ پٽيدار).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گِينگو ع گِينگا (ث): ذ. نندو پار.
● گِيگهڙ ع گِيگهڙ: ذ. چانهر - چپ - سِنهن - مكر - ڏونگ.
- گِيگهرُ ع گِيگهِرَ: ذ. صفت. مكريلي - نٽاڻو - ڏونگي - مكريلي - كوڙو - لپاڙي - بهاني خور - گيگر - گيگي.
● گِيلَ ع گِيلُونْ: ت. پكيڙ - ويكر - وڏاءُ - پركاش - پسارو - گهل - وستار - اپتار - موكراڻ - ويكراڻ. گودو - گهيرو - چَكَرُ - ٽولهه - كشادگي.
- گِيلَ كَرَڻُ: كاڏي سبان ٽلهو ٽيڻ - پهڻ (ڀاڻ م). مچ چاڙهڻ (بُٽ تي).
"گُل چرڻ، گيل كرڻ، ايءَ نه كنواڻن كر" (مدن).
● گِيلاڻِيُ ع گِيلاڻِيُون: ث. بازولي - بازيلي - كلابازي - بولاڻي.
● گِيلانُ: اسم خاص. هك شهر جو نالو. (حضرت شيخ عبدالقادر جيلاني رحمة الله عليه جي جنم جو شهر).
- گِيلانِيُ: ذ. صفت. گيلان جو ويڙل.
● گِيلرَ (ث): ذ. جيت جو هك قسم.
● گِيلڙَ (ث): ذ. جيت جو هك قسم.
● گِيلڻُ ع گِيلڻَ: ذ. (انگ). ماپ جو هك قسم - ٢٧٧ كعب انچ جو پيمانو.
● گِيلو ع گِيلا (ك): ذ. صفت. چريو - مستانو - ديوانو.
● گِيلهڙَ (ث): ذ. جيت جو هك قسم.
● گِيمُ ع گِيمَ: ذ. پاپ - گناهه - عذاب - ڏوهه - وبال - چٽي.
● گِيمازُ ع گِيمازَ: ذ. وڏائي - هٺ - هستي - آكڙ - قونبر - ٽيڙي - فخر - تكبُّر.
● گِينُ ع گِينَ: صفت. (ف). پريل - وارو. صفاتي معنيٰ ڏيكاريندڙ لفظ. (مركبات م كر اچي). "مثال، غمگين، اندوه گين وغيره."
● گِينارَ: (ك): ث: ٻڌواڻ - ٻڌن كرڻ جي حالت.
● گِينچو ع گِينچا (ث): ذ. آندا باهر نكرڻ جي حالت. چيائجي پوڻ كري كاڏو باهر نكرڻ جي حالت.
● گِيندَ: اسم خاص: هك ذات جو نالو. (اكثر نواب شاه ۽ حيدرآباد م).
● گِينڈُ ع گِينڈَ: ذ. هاٿي - گج - فيل - پيل - گنيَرُ.
● گِينڈُ ع گِينڈَ: ذ. ٻال - ڏاڙهو - كينو. لڙ - كشتُ.
- گِينڈُ كَرَڻُ: اجائي گِهلَ كرڻ - ريڙهه پيڙه كرڻ.
● گِينڈاڙَڻ: مصدر. جهوكڻ - چاچولڻ - ٻوڙڻ. جهكورڻ. گِهلڻ - گهيچڻ - گهيچا كيڏڻ. كشمكش كرڻ. لوڏڻ - ٽلكائڻ. ڏوئڻ - ڏڪائڻ - ڏونڊاوڻ. لوئڻ - ليڙاڻڻ. ڪوهڻ. چِكَڻُ. لُهَڻُ. (گِينداڙيو - گِينداڙِينڊو - گِينڈاڙيل).
- گِينڈاڙَ ع گِينڈاڙُونْ: ث. گِرهستاڻِ - چكاڻ - گهل - ڪاسارو - خفو - كپت - كركسو - كِيت پت - ٻوڙ - پچاڙ - دِقت - ديرانبو.
● گِينڈَڙُ ع گِيندَڙَ (ث): ذ. پراڻو قاتل ڪپڙو.
● گِينڈو ع گِينڈا: ذ. (سن. گنڈ) جانور جو هك قسم. گل جو هك قسم.
● گِينڈو ع گِيندا (ل): ذ. گِيسُو.
● گِينڈُوڙَڻُ: مصدر. ڦٽكائڻ. چكڻ. تاڻڻ. (گِينڈوڙيو - گِيندوڙِيندو - گِيندوڙيل).
● گِينڈِيُ گُل شاه: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص م هك ديهه جو نالو.
● گِينڈِيَ: اسم خاص. هك ذات جو نالو. (اكثر كراچي م).
● گِينڊِ (ت): ذ. نخرو - ناز - مستي - لاڏ.
● گِينڊِ ع گِينڊِيُون (ت): ث. راند جي ٻوٽَ - ساري. كوڙ - مسخري.
● گِينڊِرو: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماڪيلي م هك ديهه جو نالو.
● گِينڈارِيُ: ث. جيت جو هك قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گِينڊاهو: اسم خاص. تعلقي روهڙي ۽ تعلقي ناري (ضلعي خيرپور ۾) هڪ ديهه جو نالو.
● گِينڊَڻ: ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم. (صفت). ٽلهو- موٽو.
● گِينڊو ۽ گِينڊا: ذ. (سن. کَنْڊَ: ف. کرگ= گِينڊو). جانور جو هڪ قسم. گل جو هڪ قسم. نديو ميوو. (ت). هاز قاسائڻ جو دام. (جنهن کي وال چتّيءُ ۾ چون).
● گِينڊو ۽ گِينڊا: ذ. ارٿ جي ويسلڻ تي ويڙهيل ڏاڪي مان نڪتل مچو.
● گِينڊِيءُ ۽ گِينڊِيُون: ث. ٽانءُ جو هڪ قسم (جنهن ۾ منهن هٿ ڏوئڻ جو پاڻي پوي). دوگِيءَ جو نڙو. ڪپڙي آڻڻ ۾ ڪم ايندڙ نڙيءُ.
● گِينڊسو ۽ گِينڊسا: (ت): ذ. نانگ بلا جي هاڻ ڪري يا ڪنهن شيءِ جي گهاڻ ڪري ٽيل نشان.
● گِينگ (ل): مکر- ڏونگ- تال- ٺڳ.
● گِينگِيڙو: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم.
● گِينگو ۽ گِينگا: ذ. معصوم- صغير- ڪڪو- بالڪ- ٻار- آٻهر- بي سمجهه- گينگهو- اپامڙو- باڙو. ٽنڊڻ.
● گِينگاڻو ۽ گِينگاڻا: ذ. صفت. باراڻو- ڪاڻو.
- گِينگائِيءُ ۽ گِينگائِيُون: ث. صغيرائي- بال اوستا- بالڪپڻ.
● گِينگِيڙا: نندڙا ٻار- ٻچا.
● گِينگهو ۽ گِينگها: ذ. جيت جو هڪ قسم (جو ڪاري رنگ جو ٿئي، چيٽي مان پيدا ٿئي).
● گِينگهِيءُ ۽ گِينگهِيُون: ث. جيت جو هڪ قسم.
● گِينڊوارَ ۽ گِينڊوارُون: ث. ڪاهلي- سستي ڪري وقت وڃائڻ- سُستي- ڍِيلپائي- الغرضائي- بي پرواهي- البيلائي- بي طرفداري- بي خيالي. نسياني- وِيسر. غرور- هٺ- فخر- تڪبّر. مورڪائي- مجهولي- ناداني.
- گِينڊواڻُ: مصدر. غفلت ۾ رهڻ- نند جي نشي ۾ رهڻ.
- گِينڊوارِي: ث. گِينڊوار. نشئي.
- گِينڊوارِيَلُ ۽ گِينڊوارِيَلُ: ذ. صفت. مست. لشي ۾ چور- مخمور. نندايَلُ.
● گِينوارُ ۽ گِينڊوارَ: ذ. صفت. ڏَڏُ- ڏڻ- مُڏُ- ونڊو- پسُونُ- اناڙي- گينواريل. سست- ڍوڻي.
- گِينوارِيَلُ ۽ گِينوارِيَلَ: ذ. صفت. ڏَڏُ- پسون- مُڏ- جاهل.
● گِينڊواهُ: اسم خاص. تعلقي گهوڙاپاريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گِينڊوَرُ ۽ گِينڊوَرَ: ذ. هاڻي. شينهن. شينهن جو هڪ قسم. (صفت). مست.
● گِيورُ ۽ گِيورَ: ذ. پڪين جي وٺ.
● گِيهَ ۽ گِيهُون: ث. اجائي ڊيگهه- گهل- گهسرَ. ڊل- ڊير. مستي. وڌاءُ. اينگهه. چڪچڪان- ڪشمڪش.
- گِيهَ ڪرَڻُ: ڪم ۾ ڊل ڪرڻ- اينگهه ڪرڻ.
- گِيهَ گِينڊاڙَ: ث. چڪچڪان- گهل گينداڙ. خرابي. تڪليف.
- گِيهَ ۾ پوَڻُ: ڏڪ ۾ قاسائڻ. تڪليف ۾ پوڻ. چڪ تاڻ ۾ پوڻ. دنيادار ٿيڻ لاءِ ڪوشش ڪرڻ.
- گِيهِيءُ ۽ گِيهِيءُ: صفت. مست. ڊرڪندڙ.
● گِيهُ ۽ گِيهَ: ذ. (سن. گهِرْتَ= گيهه). پگهاريل مکڻ- رجايل مکڻ- وگهاريل مکڻ. مکڻ مان نڪتل سٽپ- گِيهَ- گِيريتُ- روغنُ.
- گِيهَرُ ۽ گِيهَرَ: ذ. صفت. گيهه مان ٺهيل، گيهه وارو (ڪاڏو وغيره).
- گِيهِيءُ ۽ گِيهِيءُ: ذ. صفت. گِيهَ وڪندڙ- گِيهَ جو واپاري.
● گِيهاڻِي: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.
● گِيهُرَ ۽ گِيهَرَ: ذ. سِنائي جو هڪ قسم- وڏي (۽ ٽلهي) جليبي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گيهڙڻ: مصدر. گيهرڻ - گهلڻ - ڇڪڻ - (گيهريو - گيهريندو - گيهريل).
● گيهڙو (ث): ث. ماکوڙيءَ جو هڪ قسم - گاڙهي ماکوڙي.
● گيهڙو گجو: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گيهلپور: اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گيهليءِ ۽ گيهليون (ث): ث. صفت. گهيلي.
● گيهو ۽ گيهه: (ل). ذ. گهيلڻ جو نشان - ليکو - ڳهڪو - "گيهو تہ ستو لو ڪتيو". گيسکو - گيسو - پٽو. (ٽانگ وغيره جو).
- گيهه پائڻ: ليکا پائڻ.
گيهه ڪٽائڻ: مار ڏيڻ - گهيلي مارڻ.
● گيهوتل: ث. وَلّ جو هڪ قسم. جيت جو هڪ قسم.
● گيهون (ث): ث. ذ. (ف). ڪڻڪ.
● گيهيلڙا (ث): اسم خاص. ميگهواڻ جي هڪ ذات جو نالو.
● گيهڙ ۽ گيهڙ: ذ. گيهڙ - جليبي.
- گيهڙن ۾ پوڻ: خوشين ۾ هجڻ - فرحت ۾ گذارڻ.
● گيهڙو: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

گ

● گـــا: ث. سنڌي الف بي جو (۴۲) هائيتاليهون اکر.
● گاپرو ۽ گاپيرو (ل): ذ. صفت. ننڍي عمر وارو - لاڙ ڀات - گيرو. (مهيري).
● گاپڻون ۽ گاپڻان: ذ. صفت. (سن. گڑپ = مغز). گپ وارو - ڪچي آن وارو (سنگ) - گيرو. (ل - وفا). آلو (ت). (ذ). گيه وغيره سان تيار ڪيل ماني جو هڪ قسم. (پرمانند).
● گاٽ ۽ گاٽ: ذ. (سن. گُٹْکَهْ > ڪٽڻ > گهاٽ = گچي). هڪ عضوي جو نالو - ڪنڈ - گاڏو - گلو - گيٽر - ڪنڌ - هڪي - گردن - گچي - سسي. ڏگي جو ڪلهو - ڪونڊ. (پلس).
- گاٽ پٽڻ: غم جي گهڙي اثر هيٺ ڪري روئڻ جو آواز نہ ڪرڻ - دانهن ڪرڻ کان سواءِ رڙڻ - جهجهڻ - گيريو ڪرڻ.
"ڪوڙهن پري گاٽ، مسئي ٽي مڙڙا ڪري" (شاهہ).
- گاٽ ڪٽڻ: ڪنڌ مٽي ڪرڻ - منهن مٽي ڪرڻ - سر مٽي ڪرڻ - گاڏو ڪٽڻ.
- گاڏو ۽ گاڏا: ذ. گچي - ڪنڈ. گاٽ.
- گاڏو پڇڻ: ڪنڌ پڇڻ. ڪر پڇڻ.
- گاڏو پڇندڙ: ذ. صفت. ڪنڌ پڇندڙ - گردن ٽوڙ - سر ٽوڙ. زبردست. خوفناڪ.
- گاڻي پٽ ڪرڻ: ڪنڌ پر ڪرڻ - تمام گهڻي نقصان هيٺ اچڻ - ڏاڍي مصيبت ۾ مبتلا ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

— گاڏي پڳا خرچ ڪرڻ: تمام گهڻا خرچ ڪرڻ — ڪنڌ پچندڙ خرچ ڪرڻ — وڏا خرچ ڪرڻ — اجايا خرچ ڪرڻ — فضول خرچ ڪرڻ.

— گاڏيءَ پڳو ع گاڏي پڳا: ذ, صفت. ڪنڌ پڳو. وڏائي خور — متڪبر — هٿيلو. ظالم — بي ترس — بي قياس.

— گاڏيءَ لٽو: ندا. (ڪنهن کي پٽڻ طور ڪم ايندڙ محاورو) ڪنڌ لٽو — ڪنڌ ڪريو — ڪنڌ پڳو.

● گاڏارُ ع گاڏارَ (ل): ذ. وَل (گدري ونگي ٿوهه وغيره) جي شاخ. (لوهار).

● گاڏيءُ ع گاڏيُون: ث. (پرا. اِيا. سن ايڪا = گاڏيءُ) زال جو هڪڙي ڪپڙي سان گوڏ پڌڻ ۽ آره ڏيڻ جو نمونو. گوڏ پڌڻ جو هڪ نمونو — منجهان پوتيءَ جا پلاند لنگهائي گلي ۾ پڌل گوڏ — ٻوڪي. پوتي — ڏوتي — گوڏ.

"اڏ لوئيءَ جو انگ تي اڏ ڪچي ۽ گاڏي"
(سانوڻ).

پورن جي چوندڙ لاءِ پيئس مان نهيل ڪوٽري. (ت).

● گاڇَ ع گاڇَ: ذ. (سن. ڪتيَ = گاڏڻ) راڳ — گيتُ — گيت — گيچُ. (ل). سهرو — لاڏو.

● گاڇهه ع گاڇهُون (سن): ث, (سن. ڪي = گاڏڻ). گاڏڻ — راڳ — گيت — گاڇ. گيتن جي جهڪور — جهونگار. گانهه — گاڇ.

"گانهه نه جاڻان گاڇهه، ڪا ريجهه نه رباني"
(نور).

اشارو — رمز — اهڃ. (پيلا).

● گاڇيَنُ: مصدر. (سن. ڪتيَ = گاڏڻ) گاڏڻ — شمار ڪرڻ — سارڻ — ڪٺڻ — حساب ڪرڻ — ليکڻ — ليکو ڪرڻ — انداز ڪرڻ. (پرمانند). (گاڇيوُ — گاڇنڊو — گاڇيتلُ).

— گاڇُ ع گاڇَ، گاڇيُونُ: ذ. ث. گاڏپ — گڏت — شمار — ليکو — حساب — اندازو — ڪٽ. پتو — نشان — آهڃ.

— گاڇُ ٺهه لٽيَنُ: شمار کان باهر هئڻ — اڻڪ هئڻ — بي انداز هئڻ. پتو نه ملڻ — ڏس نه ملڻ.

● گاڇُ ع گاڇَ (ل): (سن. گايه = گيت) گاڏڻ — راڳ — گيت — گيچ — گاڇهه. (س).

"ميڙي آپ سرتيون نڪي گايم گاڇَ"
(شاهه — آهري).

● گاڏِيُ ع گاڏِيُون: ث. (سن. گدريا = ايڪ يا وڌيڪ جي جاءِ) نار يا هرلهي جو هڪ عضوو (نار يا هرلي تي) وهت ڪي هڪلڻ لاءِ ويهڻ جي جاءِ — وڏي چڪر مٿان پيرجَلَ ۾ لڳل ساڌا ڇهه هٿ ڪن ڊگهو تختو — پاڏيو. (ت).

● گارَ ع گارُونُ (ت): (پوڪ جو) وڏو ٻارو (جنهن ۾ اٺ ڏهه تاڪيون يا پڪيون هجن ۽ منجهن صرف پاڇي پوڪجي).

● گارُ ع گارَ (ت): ذ. گريل متيءَ وانگر پاڻ. گرڻ — (گُداز) قاهي — سرڪڻ.

● گارائيُ ع گارائيُونُ: ث. دوا طور ڪم ايندڙ پوٽي جو هڪ قسم.

● گاراچو ع گاراچا: ذ. شاد مانو — خوشي. (پرمانند).

— گاراچو ڪيَنُ: سرگس ڪيڻ — شادمانو ڪيڻ.

● گارانجهو ع گارانجها: ذ. صفت. گاڙهاڻ تي مائل رنگ — گاڙهسرو — گاڙهيرو. (پرمانند).

— گاراڻو ع گاراڻا: ذ. گاريندڙ مرض — ڪٻٽي — جهوري — فڪر — پريشاني — گاروَ. ڏک — درد — غم. روڄ — راڙو.

● گارائيُنُ: مصدر. (سن. گايه = گاڏڻ) راڳ ڪرائڻ — بي ڪمان راڳ چوارائڻ — گاڏڻ ڪرائڻ. (گارايوُ — گارائينڊو — گارايتلُ).

● گارائيُ ع گارائيُونُ: ث. ڪاڻي جو هڪ قسم — چت جي بار جهلڻ لاءِ شهتير جي منهن ۾ گنديل جهلو.

● گارڙو: ذ. جانڊهه جو منهن. قاهي. رسو ڪنڌ ۾ وجهڻ.

● گارڙهيُ: اسم خاص. تعلقي ڪنڌ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گارَنُ: مصدر. (پرا. ڪتلاووُ. سن. گال + اوپا > گل = گاڙڻ) پگهارڻ — رجائڻ — آڻڻتائڻ — وگهارڻ — ڏاتوءَ کي گرمائش ڏيئي پاڻيءَ جهڙو ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پٽڻو ڪرڻ. حل ڪرڻ ـ ملائڻ ـ ملت ڪرڻ. چٽ ڪرڻ ـ ناس ڪرڻ. اپرو ڪرڻ ـ ڏپرو ڪرڻ. سُڪائڻ ـ سسائڻ (گارِيو ـ گارِينڈو ـ گارِيَلُ).

ـ گارَ ۽ گارُونُ، گارِيُونُ: ث. گريل حالت. گارو ـ تحليل ـ گارتي ـ آئٽ ـ سمجهاڻي ـ حل ـ پچڻي.

ـ گارُ ۽ گارَ (ت): ذ. گريل ـ هيٺو ـ اپرو ـ ضعيف.

● گاراڻيُ ۽ گاراڻِيُونُ: ث. رجاڻي ـ پکهارڻي ـ آڻاڻي.

ـ گارِڙُو ۽ گارِڙُو: ذ. صفت. گرڻ جهڙو ـ گاراڻون ـ تحليل پذير ـ حل ٿيڻ جهڙو ـ گُهلتَنِشِيلُ.

ـ گارِڻي ۽ گارِڻِيُون: ث. گارڻ جو ڪر ـ رجائڻي ـ آئٽ ـ گرڻي ـ گار.

ـ گارُوُ ۽ گارُوُ: ذ. صفت. جلد گرندڙ ـ گرندڙ ـ گرڻ جهڙو.

● گاروُ ۽ گارا: ذ. (سن. گَلَ = گَرَنُ). گرڻ جي حالت ـ گارَ ـ گاراڻو. غم يا ڏک ۾ گرڻ جي حالت ـ دَردُ ـ ڏک ـ غم. گهٽي ـ نڪر ـ جهوري. تڙپ ـ ڦٽڪو ـ يادگيري. ساڙ ـ پچُ. (پرمانند). جنب جي مٿين پڙ جي وچ واروخال. (جنهن ۾ پيٺسُ لاءِ آن وجهجي). جنب پيهڻ وقت گاري ۾ هڪ پيري سان وڏل آنءَ (جو لپ ڪن هجي) ـ ٻُڪي ـ لپ ـ چرونُ. جنب جي مٿين پڙ جي وچ ۾ رهجي ويل (اڻ پيٽل) آن. (ت). جنب جي ٿارُ وغيره ڪي صاف ڪرڻ جي اڳڙي ـ ناڙو. گچيءَ ۾ وڏل ڪپڙو. (منٽ وغيره ڪرڻ لاءِ). آزي ـ نيزاري. (ت). ڪاڏو ـ خوراڪ. (ڪيڏارو ـ گر). ٻڪريءَ جي گرڻ بڏڻ لاءِ رَسِيُ جو گنڍيل چلو. (ڪ ـ ت). نوڙيءَ ٽڪر. رسو ـ توڙهو. (ڪ). سيلهيءَ جو وڪڙ جو ڏڳي جي گچيءَ ۾ وجهجي. (ت). رستو ـ وات. (ت). پاڻيءَ نيڪال جو ٽورو رستو. (ت). ڪو راڳ وغيره جهيڙي آواز ۾ چوڻ جي حالت ـ جهونگار. (ک). نياهو ـ اشارو ـ آهج. (ک).

ـ گارَنُ ۾ گارا پتوَنُ: تار ۾ تار لڳڻ ـ تمام گهڻي سڪ ٿيڻ ـ محبت ۾ اضافو ٿيڻ ـ حد کان وڌيڪ يادگيري ڪرڻ.

ـ گاروُ پتجهڻ: جنب ۾ اڌ پيٽل آن يا ٽُلهي اڃي جو ڦاسي هوڻ ۽ جنب جي مٿين پڙ کي گرڻ کان روڪڻ ـ جنب جو گرڻ گهرو ۽ ڏکيو ٿي هوڻ. ڪنهن ڪر جو آڪلاءُ نه ٿيڻ.

"فلاڻي جو ته گارو پتجهي ويو آهي."
(جملو).

● گارِيُ ۽ گارِيُونُ: ث. نوڙيءَ ٽڪر ـ رَسِيُ ـ نوڙي. ڪين ڦاسائڻ جو دام ـ ڦاهي ـ ڦندو ـ ڦڙڪ ـ ڦڙتي ـ دام ـ چڙڪ

"طرفون تنهنجي يار سچوءَ ڪي، آهي گچيءَ گاري"
(سچل).

پيڙهي پائڻ جو ڪاجُ ـ ڪاجُ. ڪڙو. (پرمانند). ميربحرن جي اصطلاح ۾ مڇي ڦاهي مارڻ جو رڇ. (جو درياه ۾ پاڻي گهٽجڻ ڪان پوءِ آر پار ڪوڙي چڏجي). پٿر جو هڪ قسم ـ چٽڪون ڪيندڙ پٿر ـ چقمق پٿر.

ـ گارِيُ ۽ پُرُزُ (ک): ذ. چقمق ۽ لوهي ڪڙو.

● گاڙَنُ: مصدر. (سن. گدـ = گَڙَنُ). ڦڙو ڦڙو ڪري هارڻ ـ ٽيپو ٽيپو ڪري وهائڻ ـ ٽماڻ ـ وهائڻ. ڳوڙها وهائڻ ـ لڙڪ وهائڻ. گهاڙڻ ـ گذارڻ. (ڪيڏارو ـ گر). سمهڻ ـ برداشت ڪرڻ. (ڪيڏارو ـ گر). عرق ڪيڻ ـ ست ڪيڻ ـ مغز ڪيڻ ـ نچوڙ ڪيڻ. تت ڪيڻ ـ اختصار ڪيڻ. (گاڙِيو ـ گاڙِينڈو ـ گاڙِيَلُ).

ـ گاڙَ ۽ گاڙُونُ: ث. ڪنهن گهاٽي پاٽيٽ جهي ڦڙو ڦڙو ٿي گرڻ جي حالت ـ لاڙ ـ ڏار. ٽيپو ـ قطرو ـ ڦڙو ـ چٽاڪو ـ بوند ـ ٽيمو. ٽورو ڏڪ ـ چُڪو.

"ڪيئن ڪان قدح ۾ ايندس گاڙ گڙهي"
(جام خان).

ڪنهن ٽاڻءُ سان پاٽيٽ لاهڻ بعد باقي بچيل پچاڙيءَ جي اوگهه سوگهه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گاڑائي ۽ گاڑائيون: ث. گاڙڻ جوڪم- گهرڻ جي حالت- گاڙڻي.
ـ گاڑائين: مصدر. تماڻائڻ.
ـ گاڑو ۽ گاڙا: ذ. ٽيپو- نطفو- قڙو- چٽاڪو- قطرو- هوند- چندو- گاڙ. آفيم جي لار (جا آميز ۽ نواب پيئن). (شرت).
ـ گاڙڻون ۽ گاڙڻان: ذ. صفت. قڙن وارو- گرندڙ- گڙيل. ٽيپو ٽيپو ڪري گڏ ڪيل. قڙن مان ملل.
ـ گاڙي چڏڻ: تماڻي چڏڻ- نچوڙي چڏڻ- ست ڪيڻ.
● گاڙانجهو ۽ گاڙانجها: ذ. صفت. گاڙهاڻ تي مائل- ٽورو گاڙهو- گاڙهيسرو. (گاجرا).
● گاڙهَ (ڪ): ث. لالاڻ- لالائي- گاڙهاڻ. (هيڙياتن جي اصطلاح ۾ درياه يا سمنڊ جي پاڻيءَ جو ڏکڻ جي واءُ تي گاڙهاڻ ڪري ٻيهڻ جي حالت).
ـ گاڙهِ ٽُهِي: ث. جوئر جو هڪ قسم- داڻن مٿان گاڙهي تهه واري جوئر.
● گاڙهَڪو: اسم خاص. تعلقي پني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گاڙهو ۽ گاڙهِا: ذ. صفت. (پرا. گهيرَ. سن. گهيرَهَ = گهاٽو). گاڙهي رنگ وارو- لال- رتو- سرخ- رتائون- گلابي. (ڪ): ذ. گاڙهي رنگ واري ڪاب شئي، جانور وغيره. (جهڙوڪ گهوڙو، ڏيگو، آڻ ۽ ڪڪڙ وغيره). (اسم خاص). تعلقي گهوڙا پاريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
ـ گاڙها: ذ. سڳداسي چانورن جو هڪ قسم.
ـ گاڙها چانوَرَ: ذ. چانورن جو هڪ قسم.
ـ گاڙها چٽا: د. چٽن جو هڪ قسم.
ـ گاڙهاڻِ: ث. لالاڻ- لالائي- سرخي- گاڙهائي.
ـ گاڙهاڻ: مصدر. گاڙهاڻ تي مائل ٿيڻ- گاڙهيرو ٿيڻ- گاڙهسرو ٿيڻ- گاڙهو ڪرڻ.
ـ گاڙهائي ۽ گاڙهائيمون: ث. سرخي- چفق- لالائي- سرخاڻ.
ـ گاڙهو آبلتق: ذ. گهوڙي جو هڪ رنگ مطابق نالو.
ـ گاڙهو بزانگ (ت): ذ. سارين جو هڪ قسم.
ـ گاڙهو ٽي وَجن: تپي لال ٿيڻ- گاڙهو ٿيڻ. تپڻ- شوخ ٽي وجڻ. تمام گهٽو ڪاوڙجڻ. ناراض ٽي پوڻ.
ـ گاڙهو ڪميت: ذ. گهوڙي جو هڪ قسم.
ـ گاڙهو گتول (ت): ذ. صفت. گاڙهن گڻن وارو. متارو- ٽلهو.
ـ گاڙهو گيرو ۽ گاڙهِا گيرا (ت): ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم.
ـ گاڙهو نانگ (ت): نانگ جو هڪ قسم- ڪونياريو نانگ- پيو نالو (رنگ جي موافقت سبب).
ـ گاڙهِي ۽ گاڙهِيون: ث. گاڙهي رنگ جي (ڪاب مادي چوپائي وغيره). رتول.
ـ گاڙهِي بَرِي: ث. برِي ٻڪريءَ جو هڪ قسم. (هن جو رنگ صفا گاڙهو- وار تمام سنها بت سان چنبڙيل، ڪن گاڙهي وانگر ڏگها ٿيندا اٿس، ٽڻ سندس پورا وچولي قد جا، ٿورا ڏگها وار پڻ تي هوندا اٿس).
ـ گاڙهي ٽيتَ: ث. پوک جو پتڻ.
ـ گاڙهِي جُوئرَ ۽ گاڙهِيون جُوار يون: جوئر جو هڪ قسم- گاڙهي رنگ جي جوئر (گاڙهي جوئر جا قسم: "گاڙهي ڪنياري، گاڙهي جنپور، گاڙهي تري، گاڙهي گوگري، گاڙهي گٽڙي").
ـ گاڙهي سيج: ذ. شفق جي سهل- نماشام جو وقت. (سر ديسي- گُر).
ـ گاڙهِي ماڻ سان مٽي ڏيڻ: ڪجهه به نه ڏيڻ- نه ڏيڻ جا پار ظاهر ڪرڻ.
ـ گاڙهيرو ۽ گاڙهِيرا: ذ. صفت. گاڙهاڻ تي- لهلائي- هوائي گلابي- گاڙهسرو.
● گاڙهِو پيڙو: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ تعلقي ڏگهڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گاڙهو جاگيرَ: اسم خاص. تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گاڙهيءُ: اسم خاص. سنڌو نديءَ تي هڪ پٽ جو نالو. تعلقي خيرپور ميرس ۾ هڪ ديهه ۽ گوٺ جو نالو.

● گاڙهيءُ پيڑيءُ: اسم خاص. تعلقي ديرو محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گاڙهيءُ جاگيڙو: اسم خاص. تعلقي واره ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گاڪ ۽ گاڪڙ (ث): ذ. سوراخ ـ ٽنگ ـ ويجهه.

● گاگا: ذ. (هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ). ڏڻ جو هڪ قسم. گاگيءُ ول جو ڦر.

"جيئن هيٺ مال منايون، تيئن هٺ گاگا ڳهڻ ڳنڍير"
(ڪبير شاه).

● گاگوءُ ۽ گاگا: ذ. ڏڻ جو هڪ قسم. (پرمانند).

● گاگيءُ ۽ گاگيئونءُ: ث. ڏڻ جو هڪ قسم. (ليار جهڙو ننڍڙو هيدو داڍو ٿيندڙ). (ن ـ ب). گاگي ٻوٽي جو ڦر.

● گاگيءُ ڦڙ: ذ. هڪ وڻ جو نالو. ڏاماهو.

● گاگيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گاگيارو: اسم خاص. ضلعي ڪراچيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گاگيال: اسم خاص. وڻ جو هڪ قسم. (ماٺهوءَ جيڏو ٿيندو آهي). (ن ـ ب).

● گاليهه ۽ گاليهيئونءُ: ث. (سن. گاٿا = گالهه. ع. قال = چوڻ). آکاڻي ـ کهاڻي ـ ڪٿا ـ قصو ـ گفتگو ـ ڪهت ـ ڪهاوت. بيان ـ ذڪر ـ داستان ـ نقل ـ حڪايت. ڪهڻي ـ واڻي ـ پچر ـ تات. زٽ شٽ ـ ڪوڙ سچ ـ ابوالبحر. (پرمانند). معاملو ـ ڪيفيت. (پرمانند). ڪٿر ـ واقعو ـ ماجرا. (گاجرا).

ـ گاليهه هوليهه ۽ گاليهيئونءُ هوليهيئونءُ: ث. بات چيت ـ گالهه مهاڙ ـ قيل و قال ـ گفتگوءِ ـ ذڪر اذڪار ـ رڻ جهڻ. گيان گوشت.

ـ گاليهه تڙ ڪرڻ: گالهه پوري ڪرڻ ـ گالهه جي پڄاڙي ڪرڻ. (ن ـ ب).

ـ گاليهه ٻڌي ٻوڙڻ: ڪنهن ڪم جو هٿان نڪري وڃڻ ـ وس ڪان نڪرڻ ـ هٿان وڃڻ.

ـ گاليهه چوڙڻ: گالهه ڪرڻ ـ گالهه ڪيڏڻ ـ ذڪر شروع ڪرڻ.

ـ گاليهه چاڻڻ: پورو ويچار ڪرڻ ـ چنبڙ چاڻ ڪرڻ.

ـ گاليهه چٽيءُ ڪٽرڻ: گالهه ظاهر نه ڪرڻ ـ گالهه لڪائڻ.

ـ گاليهه چٽيءُ بيهارڻ: ويچار ڪري هڪ صلاح ڪرڻ.

ـ گاليهڙ ۽ گاليهڙ: ذ. صفت. گالهائڻ وارو ـ گالهيون ڪندڙ ـ آکاڻيون ٻڌائيندڙ ـ گاليهيڙ. ٻهڻ واري ـ گهڻ گالهائو. وڏ واتو ـ بڪ بڪيو ـ واترادو ـ وات ڏارو ـ گاليهيڙ. گالهيون ڪري وقت وڃائيندڙ.

ـ گاليهه رکڻ: ڪنهن جي چوڻ موجب ڪرڻ. چوڻ قبول ڪرڻ ـ چيو مڃڻ ـ مرضي رکڻ ـ رايو رکڻ ـ گالهه مڃڻ. راز سانڍڻ.

ـ گاليهه ڪترڻ: گالهه ڪٽڻ. ذڪر ڪرڻ ـ قصو ڪرڻ.

ـ گاليهه ڪٽڻ: قصي جي شروعات ڪرڻ ـ حڪايت جو آغاز ڪرڻ. گالهه ٻڌائڻ ـ آکاڻي ٻڌائڻ ـ کهاڻي چوڻ ـ قصو ٻڌائڻ. پنهنجي گالهه کي برابر ثابت ڪرڻ لاءِ دليل ڏيڻ. (ت). منجهيل گالهه کي صاف ڪرڻ. (علم نحو).

ـ گاليهه کولڻ: راز فاش ڪرڻ.

ـ گاليهه گاڻيءُ: ياد ڪرڻ. واکاڻ ڪرڻ ـ تعريف ڪرڻ.

ـ گاليهه گٽ: ث. گالهه هولهه ـ ذڪر اذڪار ـ گفتگوءِ. ڇا ڇا.

ـ گاليهه گنڍيءُ ٻنڌڻ: ڪنهن گالهه کي سچ سمجهي ان موجب هلت ڪرڻ. ڪ ڇاڻڻ ـ مڃڻ.

ـ گاليهه گٽڻ: گالهه جي گٽ ڪرڻ ـ سوچ ويچار ڪرڻ ـ حالت جاچڻ.

" گالهيون گٽيو گجهه ۾ گران "
(بلند شاه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گاليهه سان٘ گاليهوڙو٘ ٿيڻ٘: ٽوري گالهه مان وڌو معاملو ٿي پوڻ ـ معاملو وڌي وڃڻ.
ـ گاليهه متي ٿيڻ٘: سوپ ٿيڻ.
ـ گاليهه مُهاڙ٘ ۽ گاليهيُون٘ مُهاڙيُون: ث. ذڪر اذڪار ـ گفتگو ـ قيل و قال ـ بات چيت ـ رڻ جهڻ. رهاڻ.
ـ گاليهه وارو ۽ گاليهه وارا (ت): ذ. صفت. اعتبار جو گو ـ معتبر.
ـ گاليهوڙ٘ ۽ گاليهوڙ: تمام وڏي گالهه (جا پوري نه ٿئي) ـ گفتگو ـ گالهه ٻولهه ـ حال احوال. وڏو معاملو. (گاجرا). بک شک ـ يخي ـ وقل ـ بيب.
ـ گاليهوڙو٘ ۽ گاليهوڙا: ذ. نه ڪٽندڙ گالهه ـ ڏکيي گالهه ـ وڏي ڪتو٘. حال احوال ـ خبرچار. خطرناڪ معاملو. شور ـ هنگامو. وقل ـ بک شک. اجايو ڪوڙو بهتان.
ـ گاليهه هتان٘ وَجڻ٘: غفلت کان ڪم ونڻ ـ تيرتان گسڻ ـ نهيل ٽڪيل ڪم بگڙي وڃڻ ـ من جي مراد پوري نه ٿيڻ.
ـ گاليهه هيڪَ پاسي٘ رَهيجي٘ وَجڻ٘: گالهه ڪندي وچان ئي گالهه ڪرڻ ـ اصل موضوع کي ڇڏي ڏيڻ ـ بي تڪو گالهائڻ.
ـ گاليهيار٘ ۽ گاليهيارَ (ل): ذ. صفت. گالهيون ڪندڙ ـ قصا ڪٿندڙ ـ آڪاٽيون ٻڌائيندڙ ـ گالهير ـ گاليهرَ.
ـ گاليهيَرُ ۽ گاليهيَرَ: ذ. صفت. گالهيون ڪندڙ ـ گفتگوءِ ڪندڙ ـ قصا ڪهاڻيون ٻڌائيندڙ ـ خوش گوءِ. وات ڦاٽو ـ ڦاٽوڙو ڏهل ـ بڪ بڪيو ـ يخي هٽندڙ.
ـ گاليهيُن جو گهيرُ: ذ. صفت. گالهين جو ماهر. گهٽيون گالهيون ڪندڙ ـ گهٽ گالهاڙو. ڪچهريءَ جو ڪوڏيو.
ـ گاليهيُن٘ جو گهيرُ هُجڻ٘: گهٽين گالهين وارو هجڻ.
ـ گاليهيَن٘ مارِيل٘ (ت): ذ. صفت. ڏڻ تي ويساهه ڪندڙ ـ دلاسن تي پروسو ڪندڙ ـ ويساهه وسوڙيل.

ـ گاليهيَن٘ ۾ ڪائڻ٘: بحث ۾ ساري مڃائڻ. گالهائڻ ۾ هيسائڻ.
● گالهه ۽ گالهه، گالهه٘ جو: ذ. (سن. گاڻا = گالهه). گالهه. خراب گالهه ٻولهه ـ گار. مهڙو ـ طعنو ـ اوپالو ـ عتاب. جهڪ ـ ڏڪو ـ ها هاـ ڏمڪي ـ تڙي.
ـ گالهوَ ڏيڻ٘: گاريون ڏيڻ. مهڻا ڏيڻ. ڏڪا ڏيڻ.
● گالهائيڻ٘: مصدر. (سن. گاڻا = گالهه. قال = چوڻ). چوڻ ـ ڪٿهڻ ـ ڪُهڻ ـ آکڻ ـ آتڻ ـ فرمائڻ ـ ٻڌائڻ ـ ٻولڻ. گفتگو ڪرڻ. ذڪر ڪرڻ ـ تقرير ڪرڻ ـ بيان ڪرڻ. رَٽڻ٘. آواز ڪرڻ ـ پرلاءُ ڪرڻ ـ آلاپڻ. بڪڻ ـ جهڪڻ ـ ٻَهيڻ٘ ـ چانگارڻ. چيني ڪرڻ ـ ڏڪا ڏيڻ. گهٽ وڌ گالهائڻ ـ گاريون ڏيڻ. (گاليهايو ـ گاليهائيندو ـ گاليهايل٘).
ـ گاليهاءُ ۽ گالهاءُ: ذ. گالهائڻ جو آواز ـ پرلاءُ. گفتگو ـ گالهه ٻولهه ـ حال احوال ـ بيان. وائي ـ واڪ ـ چوٽي. بحث. بک شک ـ يخي.
ـ گاليهائيڻَ ۾ پوَڻ: اجائي بک ڪرڻ ـ جهگڙي هٽڻ ـ يخي هٽڻ.
ـ گاليهائيڻَ ۾ ڪنڀا هُنڻ٘: گالهائڻ نه وٽڻ.
● گاليهڙ ۽ گاليهڙَ: ذ. جيوَ جو هڪ قسم ـ نموريئڙو ـ گلوري.
● گاموتَ ۽ گاموتُون٘: ث. بدن ۾ سستي ـ پيڙا ـ آڪيڙ ـ گاموڙ. (ن ـ ب). متي ۾ ڪوراڻ ـ موڪات ـ سستي. (ل ـ وڦا).
● گاموڙَ ۽ گاموڙون٘: ث. (سن. ڪرَ = عضوا + مُرَ = موڙڻ). سستيءَ ڪان ڪر موڙڻ واري حالت ـ آرس. بت ۾ سور ـ پيڙا ـ ٽڪ ـ موڙ ـ پانيڄ ـ گاموٽ. آرس ـ موڪائي ـ سستي ـ ڪهوماٽ. لانجهه ـ ضعف. (پرماننڊ).
ـ گاموڙجڻ٘: مصدر. سستي ۾ ڪر موڙڻ ـ لڳ ٻڌڻ ـ آرسجڻ ـ مست ٿيڻ. (ٽنگون) ٽيڙي پوڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گامُونُ: اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم - گهر. (ن - ب).
● گانِ ع گانُونُ: ث. پيڙيءَ جي مڙهه ۾ لڳل چمڙي. (پرمانند).
● گانُ ع گانَ (ت): ذ. ڪجيءَ جي ڪوشي جو ڦر تائين حصو. گَنُ. (گاجرا).
● گانٻ ع گانٻُونُ: ث. آڻ جي ڪوڙ. (ل). دانهن - ڪُوڪ. (ڪ). جبل مان پاڻيءَ جي هيٺ ڪرڻ جو آواز. (ڪ). گجڪار. گجگوڙ. گورانپو - قرب. (پيلا).
- گانٻ ڪرڻُ: گورانپو ڪرڻ - قُرب ڪرڻ. (ن - ب).
● گانٽُ ع گانٽَ (ڪ): ث. (سن. ڪنٽ = گيچي) گيچي - گاٽُ.
- گانٽُو ع گانٽا: ذ. گيچي - گاٽُ - ڏکي گيچي - گانو.
● گانٽيُ ع گانٽيُونُ (ل): ث. (سن. ڪنٽ = گيچي) گوڏ پتڻ جو هڪ نمونو - گاني. (ل - مهيري).
● گانڄَ (ت): ث. حقيقت. خبر. اشارو. راز. احوال. شمار. حد. مجلس. (ل - وفا).
● گانڄَڻُ (ل): مصدر. وڌڻ - ٽڪر ٽڪر ڪرڻ. (گانڄيو - گانڄيندو - گانڄيَلُ).
- گانڄُ ع گانڄَ (ت - ل): ذ. چڪ - وَڌ - چيهه. ٽڪر - ڪپو.
● گانڊُو ع گانڊا (ت): ذ. گاڙهو ميوو. (ل - وفا). (صفت). گاڙهو. (محاورو: گاڙها گانڊو پير).
● گانڊِيُ (ل): ث. درياءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم (ڏيکهه انڪل هڪ انچ).
● گانڊياپُو ع گانڊياپا: ذ. (سن. گُرَنٿَ = گنڊ) جوڙُ - گنڊيُ - سنڌُ - سنڌو. لاڳاپو - سنبنڌُ - تعلق - واسطو. ويجهڙائي - قرابت - ناتو - سڳائي - عزيزي - نسبت - عزازت - رشتيداري.
- گانڊيڙَ ع گانڊيڙَ: ذ. صفت. (سن. گُرَنٿَ = گنڊ) گانڊو - گنديل. پائيوار - شريڪ - حصيدار - جٽُ. گڏ - ميلتي - صلاحي - جليس - ساڻي - سنگتي.
● گانڊيُو ع گانڊيا: ذ. صفت. (سن. گُرَنٿَ = گنڊ) گنديندڙ. گنديل. پائيوار - حصيدار - شريڪ - جٽُ - ملتي - صلاحُو. ساڻي. (شرت). (ذ). سٽڻ جو وَرُ - ڪهنج - ڪنڄُ. (ڪ).
● گانڊيُو ع گانڊيُڻا گانڊيا (ل - ڪ): ذ. ڪنهن ڏور کي ڪچيءَ ۾ سُونهن خاطر پڌڻ لاءِ سٽ يا ڏاس مان ناهيل ڪهڙين گنڊين وارو رنگين ڏاڳو - ماهينبر. گانو - گاني. (گاجرا).
● گانيڙُو (و چ): ذ. چولي جي ڪنار تي هنيل پٽ جو وَرُ.
● گانگُو ع گانگا: ذ. ڏاڙهو هڪ قسم. (ل - وفا).
- گانگا پير ڪرَڻُ (ڪ): گالهائي نه ڄاڻڻ. ڪجهه به نه ڄاڻڻ. ڪابه خبر نه هڻڻ.
● گانگيُ ع گانگيُونُ (ل): ث. برسات ۾ ٽيندڙ ٿوٻي. گاگي ٿوٻيءَ جو قرُ (جو چٽوڻيءَ جي داڻي وانگر ٿئي).
● گانگيارِيُ: اسم خاص. تعلقي ڳوٺيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گانوُ ع گانا: ذ. (سن. ڪنٽ = گيچي) گيچيءَ ۾ سُونهن خاطر پڌڻ لاءِ سوتي يا ريشمي رنگين ڏوري - گاني. ڪاريءَ آن مان ناهيل لال شهباز جي دعا جو ڏاڳو. (پرمانند). آڻ يا ڏيگي کي سونهن لاءِ پڌڻ جي (سٽ، ڏاس يا چٽ مان ٺهيل ڪوڏين يا ڪوڙن موتين سان جڙت ڪيل) پٽي - مهينبر. شاديءَ جي وقت ڪهوٽ ڪنوار کي پيرن يا هٿن ۾ پڌل گاڙهو سجاتي جو ڏاڳو. ٽئين چاول گڏهه جي قر کي ڳوڙن ۾ پڌل ڪارو ڏاڳو. گيري جي ڪنڌ وارو ڪارو ليڪو. (ل). گيچيءَ ۾ پڌڻ جو هڪ زيور - ڪڙو - هَسُ. (مارئي - ڪُر). سزا ڏيڻ لاءِ گيچيءَ ۾ وڏل لوهه جو پٽو. (پرمانند) - گٽُ - طوق - ڪڙو - ڪنديُ. (مارئي - ڪُر). آڻ جي گيچيءَ جو پٽو. (پرمانند). پيڙيءَ جو هڪ پاڳو - پيڙيءَ جي شڪيلي يا ڪوهي جي هيٺين ڪنڌ. (پرمانند). پرت جو هڪ قسم. (ث).
- گانوُ پتڻُ: شاديءَ ۾ گاني پڌڻ جي هڪ رسم ادا ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گانوَڻُ: مصدر. (سن. گتيَ = گائڻ) گائڻ. (گانڻيو ـ گانڻيندو ـ گانڻيل).

● گانيءُ ع گانيُونُ: ث. گانو. هوڪ جي سنگ جو هيڻيون حصو. (ت).

ـ گانيُونُ پتڻُ (ت): ڪجيءَ جي اصطلاح ۾ پُهاريا هيٺ ڪري چڙيُن سان پتڻ. (حامي).

● گانهيرَ: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم. (ن ـ ب).

● گانهيرو ع گانهيرا: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم. (پرمانند). ڪمند يا جوئر جي ڪاهي جي ڪُري ـ ڪَنڊُ. (ڪ).

● گاڻ ع گاڻُونُ، گاڻيُونُ: ث. (سن. گتَ = گڏيل) گتَ ـ گيت ـ گاڻيتو ـ انداز ـ شمار. حساب ـ ليکو.

ـ گاڻاتو ع گاڻاتا: ذ. گاڻيتو.

ـ گاڻاپو ع گاڻاپا: ذ. گڻ ـ مار ـ گاڻ ـ انداز ـ شمار ـ گاڻاتو.

ـ گاڻَ ڪَٽيو ع گاڻَ ڪَٽيا: ذ. شمار ڪيل ـ گڏيل. ليکي ۾ آندل. تمام ٿورو ـ تمام گهٽ. چدو ـ ورلي. ورچيل ـ ڏار ڪري رکيل. مقرر ڪيل پر اڃا نہ ٽاڪيل. ڪنهن خاص ڪم لاءِ مقرر ٽيل.

ـ گاڻيتو ع گاڻيتا: ذ. گڻ ـ گيت ـ انداز ـ شمار.

ـ گاڻو ع گاڻا: ذ. گيت ـ گاڻيتو ـ انداز ـ شمار.

ـ گاڻيوان: گڏيل ـ شمار ڪيل.

● گاڻُو ع گاڻُو: ذ. صفت. گُڻ ڪندڙ ـ ويچار وان ـ عاقل ـ سياڻو ـ دور انديش ـ داناءُ ـ ڏاهو ـ مدبر ـ ديرينو. لياقت پريو ـ لحاظ پريو ـ ساڃهه وارو ـ خليق ـ سَتمان.

● گاوَڻِ: (سرائڪي) راڳ چوٽ ـ گائڻ.

● گاهَ ع گاهُونُ: ث. (پرا. گاهَ. سن. گُراسَ = اکر ڪائي وڃڻ. سن. گُهہ = ڇڪيءَ طرح سان ڏيڻ) ناصاف آچار. اکر ڪاڏل جملو. ۽ نَٽي گاڻهه. اشارو ـ نشاني ـ رمز ـ مام. ڪجهارت ـ پرولي. (سُر مارئي ـ گُر). ڪنهن قصي يا ڪهاڻيءَ ۾ ڪو موقعي جو بيت. مثلاً:

"دولهه درياءُ خان ۽ همونءَ پريءَ جي گاله ۾ آيل گاهُون".

(سن. گاتا = گاله) ڪهاڻي ـ آکاڻي ـ قصو ـ گاله. (ن ـ ب). (سن. گاه = ناس ڪرڻ) گهات ـ قتل ـ ڪُسَ ـ مارو ـ ڪوس ـ خونريزي. (پرمانند). ترار جي قٽر جو مُٺي سان گڏيل پاسو. (گاجرا). تلوار جي هٿي ۾ گڏيل پوچڙ. (پرمانند). سوڙهه ـ پيهه ـ پيهت ـ مونجهه ـ پُوسات. (پرمانند).

ـ گاهِنُيارُ ع گاهِنُيارَ: ذ. صفت. آکاڻي ڪندڙ ـ گاله ڪندڙ ـ گالهيو. (ن ـ ب).

ـ گاهُونُ ڏيڻُ: گاله ڪندي موقعي جو بيت ڏيڻ. (ن ـ ب). اشارا ڏيڻ.

● گاهُہ ع گاهَہ: ذ. (سن. گِراسَ = ڪاڏو) ڪاڏو ـ ڪاڇُ ـ طعام ـ چوٽو. (ڪيڏارو ـ گُر). گوشت. ماس جو ٽُڪر.

"جهلي وار دشمن جا ڪاڻيان ٿو گاهُہ"

(عزيز).

مڇيءَ قاسائڻ لاءِ ڪُنڊيءَ ۾ وڌل ڪاڏو (اٽو، گوشت وغيره). لتبَ ـ لالچ (جنهن تي پکي يا مڇي ڦاسي. (پرمانند). چُورو ـ اٽو ـ ڪُٽو. (مارئي ـ گُر). پاڻهي جي سل ۾ وجهڻ لاءِ اِيسَ جو ڪوريل حصو ـ چُوڙ. (ل). (سن. گاهُہ = ولوڙڻ، مٿان گهمڻ) گاهڻ مصدر سان ٺهيل اسم. گاهڻ جي حالت ـ هلسر. پيڙَ ـ پيڙا. سخت پورهيو ـ محنت ـ ڪَشالو ـ پَتوڙ ـ هڇٽي. (پرمانند).

● گاهِيہ ع گاهِيُونُ (ث): ث. گهوڙي جو هڪ عضوو. سُنب ۽ نريءَ جي وچ وارو سنهو سَتڻُ.

● گاهيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ۽ ڪراچيءَ ۾). تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گاهتُ ع گاهتَ: ذ. ماڻهن جو ميڙ ـ انبوهه ـ گوڙ ـ جٽو ـ خلق ـ جماعت. پيهه ـ سوڙهه ـ سُونجهه ـ پُوسات ـ گپاگيهه ـ هَئِسُ گئِسَ.

● گاهِڪِي: اسم خاص. تعلقي ٽنڈي باگي، تعلقي ميرپوربٹوري ۽ تعلقي ٽنڈي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڳاهڻ: مصدر. (پرا. گَهاب: سن. گَهـ + آئپ = گاهـ. سن. گاهـ = ولوڙڻ، مٿان گهمڻ). اناج ني ڏاند هلائڻ - هلر هلائڻ. لتاڙڻ. لٽڻ. سنگڻ مٿان ڍڳا هلائي منجهائڻ آنڊ ڪيڻ - مٽڻ - ڪٽڻ - سڙهڻ - مهٽڻ - سهٽڻ - چلهڻ. ڪم سان ڦڪائڻ - هڃائڻ. (گاجرا). عذاب ۾ وجهڻ. (گاجرا). (ڳاهيو - ڳاهيندو - ڳاهيڻ).

● ڳاهڻ ع ڳاهون: ث. آنَ ڪي تهن ڪان ڏار ڪرڻ لاءِ ڏاندن جي لتاڙ - هٽلر. چپ - پيڙ. پيڙا. سخت پورهيو - محنت - ڪشالو - هڇي.

- ڳاهڻ ع ڳاهه (ت): ذ. آنَ ڪيڻ لاءِ مٿي مٿان ڍڳا هلائڻ جي حالت - ڳاهه - هٽلر. (صفت). هلر هلايل - هلر ڪيل - ڳاهيل - ڳهيل. بيمار. ضعيف. خراب حال. قيدياڻي.

" لڪيائين لطيف چوي ڄجهاندر جي ڳاهه "
(شاه - مارئي).

- ڳاهڻ پٽڻ: ڏاندن ڪي آنَ جي ول مٿان هلائڻ - هلر پٽڻ.

- ڳاهڻ جو پيڙ: هلر ڪاهڻ جو پڙ يا ميدان.

- ڳاهڻ چوڙن: ڏاندن ڪي ڳاهه مان چڻائڻ.

- ڳاهڻ ڳاهن: ڳاهڻ پٽڻ - هلر ڪرائڻ. ظلم ڪرڻ - ڪيس ڪرڻ. ضد ڪرڻ - بکوات ڪرڻ. (ت). ناز ۽ نخري سان ڳهائڻ - ماڻن سان موهڻ.

- ڳاهو ع ڳاهو: ذ. صفت. ڳاهه ڪاهيندڙ - ڳاهيندڙ.

● ڳاهڻ ع ڳاهڻ: ذ. ڪک. تهه - ڪانا - سڙ - لاکڙ - لکڙ. (پرمانند).

● ڳاهو ع ڳاهو: ذ. ٻن ميلن جو مفاصلو - ڪوهه. ذ. (صفت). وات لائيندڙ - رهبري ڪندڙ - رهبر - سونهون - پويو - آڳرو - اڳون. (پرمانند).

● ڳاهوت: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڳاهوتي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڳاهويا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڳاهي ع ڳاهيون: ث. قاسي - ڳاري - قاسي - قندو - ڏڻتي - چڙڪ - قاندو.

● ڳاهيجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڳاهيجيو: اسم خاص. تعلقي ٺندي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڳاءُ ع ڳاءَ (ڪ): ذ. ڪٽ جي ايس يا اوهري جي منهن جو گهڙيل ڇيڙو - چوڙ - ڳاهه. (ل).

- ڳاءَ ڪٽڻ: ڪٽ جي ايڙسن يا اوهرن جا ڇيڙا ناهڻ - چوڙون ڪيڻ.

● ڳائڻ: مصدر. (پرا. گائيي: سن. گائي (تيي) > گاين > گاتا > گي = ڳائڻ). سُر سان ڪجهه چوڻ. سُر ڪيڻ - سُر آلاپڻ - آلاپ ڪرڻ. نڙيءَ مان آواز ڪڍي ان کي لئي ۾ آڻڻ. راڳ چوڻ - راڳ ڪڍڻ - سُر سان ڳائڻ - آلاپڻ. (ٻڪي جو). لات ڪرڻ - لٽنو ڻ - ٻولي ڪرڻ - لات ڪرڻ - ٻولڻ - تنوارڻ - نغمه سرائي ڪرڻ. ڪنهن جو نالو ڳائڻ - ٿورو ڇڻ - ڳڻ ڳائڻ - وڏائي ڪرڻ - تعريف ڪرڻ - ساراهڻ. بيان ڪرڻ - ورنن ڪرڻ - چوڻ - آکڻ - ٻڌائڻ. مشهور ڪرڻ. (ڳائيو - ڳائيندو - ڳائيل).

- ڳائڪ ع ڳائڪ: ذ. صفت. ڳائيندڙ - ڳائڻو - راڳي - راڳيندڙ - مطرب - ڪلونت - قوال - گوئيو - ڪٽڪ.

- ڳائڻ ع ڳائڻ: ذ. راڳ - موسيقي. راڳ جي مجلس. (گاجرا).

- ڳائڻو ع ڳائڻا: ذ. صفت. ڳائڻ وارو - ڳائيندڙ - راڳيندڙ - گويو - راڳي - ڪٽنو نٽ - گائڪ.

- ڳائڻي ع ڳائڻيون: ث. صفت. ڳائڻ واري - مُطربه - مغنيه.

- ڳائپي راڄي وڃڻ (ت): خوش ٿي وڃڻ.

- ڳائپي وَڄائڻ: ڪوشش ڪرڻ - وَسٽون نه ڳهڻ. ڇڪي طرح بيان ڪرڻ - آڪاڻي ڪرڻ. ڳائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گائو ع گاوا: ذ. (پرا. گانهي. سن. گوُ= گانوُ). گئونُ جو- گئون وارو- گانءِ جو- ڏگيءَ جو (کير وغيره)- گائي مال جو (گوشت وغيره)- وڏو (گوشت). (پرا. گئه. سن. گتهه). گالهه- ذکر. خبر- سُڌ. (سر کوهياري- گر).

"گائو نہ وائو، اديون آريچن جو"
(بهاکو).

- گاوا کترَ کترَنُ (ت): پکا کم کرڻ- خاطريءَ جهڙا کم کرڻ.

- گائوُنہ وائوُ: نکاخبرنکاچار. (کوهياري- گر).

"گائو نہ وائو، اديون آريچن جو" (چوٽي).

"گائي نہ وائي، اديون آريچن جي"
(شاهه- کوهياري).

- گائوُ نہ وائوُ: ذ. گائي وائي- ذکر- گالهه- حقيقت- چرچا- ڏند ڪٿا. (پرمانند).

- گائي گهڻ جهڙوُ هُئڻُ: صفت. تمام سنو- نيڪ- صاف- بهترين- ڪنرو.

- گائي گهڻ جهڙوُ هُئڻُ: ڪنرو هُئڻ- چوکو هُئڻ.

● گائُو ع گائُو (ث): ذ. (سن. گتوُيتہ= کوهه) ٻه ميل- کوهه.

● گَپُ ع گَپَ: ذ. (پرا. گاپيُ. سن. گَپيَ> گترُپَ= گَپُ) اندريون حصو (ڪنهن به شيءِ جو)- وچُ- وچ وارو مال- وچ وارو گودو- گَرُ- رَسُ. ڪنهن به ميوي، ڦل يا ڪاڻيءَ وغيره جو اندريون حصو- گودو- مال- مغز. تُخم- بيج- گورو. ميوي، عورت يا حيوان وغيره ۾ بيج رهڻ جي جاءِ- تُخم رهڻ جي جاءِ- گپيرڻ- گيهڻ- پچيداني- پيٽ. عورت کي پيٽ ۾ ٽيل ٻار- حمل- پيٽ- گترُپَ.

- گَپُ پوَنُ (ت): ڪجيءَ جو قر ڪرڻ لاءِ تيار ٿيڻ.

- گَپُ جهلَنُ (ت): گَپُ ونڻ- گَپُ پوڻ.

- گَپيجَنُ: مصدر. ڏڪو ٿيڻ. ٻور يا قرُ جهلڻ. سنگن ۾ آن پيدا ٿيڻ.

- گَپَنُ ع گَپيٽيُونُ: ث. گَپَ واري- گترُپَ وَتي- پيٽ واري- پيٽ سان- گُر ڪري- دوُ پُسٽي- حامله- ڏڪي (جانور مادي). لڳل- قريل- رهيل- سائي. (گهوڙي) سُٽر.

- گَپُ واريُ: ث. صفت. حامله- ڏڪي- پرئي پيٽ- گورهاري.

● گَپُ ع گَپَ (ت): ذ. پير جي تر ۾ ڪنهن ڏڪ لڳڻ سبب ٽيل زخم (جو ظاهر نہ ٿئي) پر کل اندر ئي سڙندو رهي)- گهُپَ.

● گَپَتُ ع گَپَتَ (ت): ذ. ڪجيءَ جي محاوري ۾ ڪوئر واري ٽاري- پَچُ. (حامي).

● گَپَرُو ع گَپَرُو: ذ. صفت- پرا. گپروهي. سن- گپَرو+ پهُ) چوکر- چوکرو- چوکراٽ. بي ڏاڙهيو ٻار- اڻ بالغ چوکرو (پلئنس)- نندي عمر وارو- نندي تهي- نندو نيتو- لاسيار- لاسڙيات- گلوٽ- اَلڙ- گَرتُ- ڪُمار- ڪنور. نوجوان.

"متارکا گپروُ گرت نہ بدن گوڏ"
(شاهه ڪريم).

گهوٽ- بنو- بنرو (پلئنس).

● گَپَنُ: مصدر- (من. گترُپَ= گَپَ) گپ ڪرڻ- قر ڪرڻ- (گپيو- گپيندو- گپيل)-

● گَپيو ع گَپيا (ل): ذ- ٽورو حصو- ٽُڪرُ- ٽڪرو- ٽوٽو- پورُ- ذرو- پاڳو- حصو- ٻار جي ٻانهين- مانيءَ جو ٽُڪر.

- گَپيوُ هُئڻُ (ت): ٻڙيءَ جي سڙيل ڪاٺ کي وڌي، کيڏي چڏڻ ۽ اُن جي جاءِ تي نئين ڪاٺ جي چٽي هڻڻ.

● گَپيُورُ ع گَپيُورَ: ذ- (من. گترُپَ= گَپَ) پنجن- ڇهن سالن جي عمر وارو چوکر- نندڙو ٻار- معصوم- ابهرو- گپَرو.

- گَپيُوراوُ ع گَپيُوراڙا: ذ- صفت- گهڻن ٻارن وارو- عيالدار- ٻچڙيوال.

- گَپيُوراڙوُ ع گَپيُوراڙا: ذ- صفت- گهڻن ٻارن وارو- ٻچڙيوال- عيالدار- آڪٿهي- اولادي- ڪُٽنبي- آڪاهيو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪيئوراڙيءُ ۽ ڪيئوراڙيئونُ: ث. گهرپ واري-پيٽ واري- ٻار واري مائٽ- تازو ويٺم ڪيل عورت.
ـ ڪيئوراڙيئونُ ڳالهيئونُ ڪرڻ: ڪچيون ڳالهيون ڪرڻ- اجايا پهه پچائڻ.
ـ ڪيئوڙائيءُ ۽ ڪيئوڙائيئونُ: ث. ٻاراڻي وهي- چوڪراڻي عمر- ننڍي اوستا.
● ڪيئيءُ ۽ ڪيئيونُ (ل): ث. ظلم- ستم. ڪاوڙ- گرمي. (مهيري).
● ڪيئيرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (ن- ب).
● ڪيئيرَنِ ۽ ڪيئيرَڻيئونُ: ث. (سن. ڪرُپ= ڪپ). تخم جي رهڻ جي جاءِ- گرپ آستان- تخم داني. ڪوٽ- ڪڙه- گرپ- گهٽڻ- ٻچيدان- رحم. عورت جي بدن جو اهو حصو جنهن ۾ رڄ يا حيض پيدا ٿئي. گل ۾ ڪپُ رهڻ وارو حصو.
● ڪٽِ ۽ ڪٽونُ، ڪٽيونُ: ث. (سن. ڪرمَ= وڃڻ). ريت- عادت- چال- ڪٽِ. ڪا شيءِ حاصل ڪرڻ لاءِ اجائي ڪوشش- زور- ضد. (ت). ڪپٽ- ويچار- عقل- فهم. هميشه ڳالهه سان ڏڪ استعمال ٿئي "ڳالهه ڪٽِ=خبرچار، ٻچا ڳاڇا وغيره." ڳالهه- ڳالهه ٻولهه- ٻچا ڳاڇا- خبرچار. (گاجرا).
● ڪٽِ: لالچ ڪرڻ. ڪنهن شيءِ جي حاصل ڪرڻ لاءِ ويهن ننهن جو زور لائڻ.
ـ ڪٽِ ڏيڻ (ت): حاصل ڪرڻ لاءِ سخت ڪوشش ڪرڻ- زور لائڻ. ضد ڪرڻ.
● ڪٽَ ۽ ڪٽونُ. ث. (سن. ڪرَ= ڪرڻ). ڪيٽَ- ڪيهڻي. ڏڪ- سڙڪي- ڪيهه.
● ڪٽَ ۽ ڪٽونُ (ل): ث. (سن. ڪرَنٽَ= ڪنڊيُ ڏيڻ). زالن جي وارن جي ڪٽيل چوٽي- چڪ- چٽ. (پرمانند). چوپائي جي تڻ ۾ ٽيندڙ رندڪ. (ل- مهيري). ٽٻي- غوطو- گوتو- گهٽَ. (ت). موتين وغيره جي ڪٽڻ يا پوئڻ جي حالت- پُوچ- مڙهت. (ڪ). زميءَ مان ظاهر ٽيل ڪنهن وڻ جي پاڙ- ڪٽُ. (ڪ). بدن ۾ ڪل جي اندر سوڄ ڪاڏل زخم (جو ظاهر نه ٿئي)- گهٽُ. (ڪ). ڪاري جي ٻيڙيءَ جو هڪ قسم. (لت) (جي پرسان) ۾ بدل چيڙي واري ڪي مڙهيل نوڙيءَ جو ٽڪر. (ن- ب). ميڻهي جي ٻيڙيءَ جو مڙهه. (ن- ب).
ـ ڪٽَ ڪرائيڻُ: چوٽيون ڪرائڻ- ستو ويڙهائڻ.
ـ ڪٽَ وَڌڻُ: عورت جي مٽي جا وار وڌڻ- چوٽي وڌڻ (تعدي ڪرڻ لاءِ).
● ڪٽيروُ ۽ ڪٽيرا (ل): ذ. (سن. ڪرُتن= ڪتنُ). وڌيل ٽڪر- ڪترو. ٽڪر- پورو- ٻيرو- ڪٽيو- پاڳو. ميوي وغيره جو ٽڪر- قار. (ث. ڪٽيريُ ۽ ڪٽيريُونُ)ه
ـ ڪٽيرا ڪٽرَنُ: ٽڪر ٽڪر ڪرڻ- ڪٽيا ڪيا ڪرڻ- ٻيرا ٻيرا ڪرڻ.
● ڪٽنُ: مصدر. (پرا. ڪٽنٽَ) سن. ڪرَنٽَ= ڪنڊيڻ). ڪنڊيون ڏيڻ- ڪوپڻ- وڍڻ- وَڻڻ- سٽڻُ- ڪنڌَڻ- ڪٽنڊَڻ- ملائڻ- سڙهڻ- چٽڻُ (وار)- واڻڻ. جڪڙڻ- قابو ڪرڻ- قائمائڻ- مضبوط ڪرڻ. ڪڏي چڪي بڏڻ- پوئڻ- جڙَنُ. "روز ازل دي رانجهو واليان سر تي ڪٽڙيم سڳيان" (سچل).
(ڪٽيوُ- ڪٽيندوُ- ڪٽيٽلُ).
ـ ڪٽيٽلُ ۽ ڪٽيٽلَ: صفت. وڍڻهيل- ڪنڊيل- ڪنڊيون ڏنل- مڙهيل- ڪوپيل- گهاتو اڏيل.
● ڪٽوُ (ت): ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم.
● ڪٽيرُ ۽ ڪٽيرَ: ذ. (سن. ڪٽنٽُ= ڪچي). ڪچيءَ جو اڳيون حصو- سيسيُ- گردن- مٽنڊي- ڪٽنڊُ.
● ڪٽيڙُ ۽ ڪٽيڙُ (ت- ڪ): ذ. (سن. ڪٽنٽُ= ڪچي). ڪٽيرُ. (ث. ڪٽيڙيُ ۽ ڪٽيڙيُونُ).
ـ ڪٽيڙِ ڪانُ جهلڻُ: ڪچيءَ ڪان وڻڻ. سوڙهو گهٽنٽُ- قابو جهلڻ- تنگ ڪرڻ.
● ڪٽيلوُ ۽ ڪٽيلاَ (ل): ذ. ڳوٽرو- ٻُجڪو- ٽيلهو. ذ. (صفت). ٽلهو- متارو.
● ڪٽنُ (ل): مصدر. گهيڻ- ڪڙڪائڻ. (ڪٽوُ- ڪٽنڊو- ڪٽلُ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪُتو ع ڪُتا: ذ. ٽنگ - سوراخ - ڪُڙڪ - لوڪو - ٻور - ڪِلڪڙو. پِٽ تان چاهوڙي لهڻ ڪري ٽيل وڏو سوراخ - ٻير ڪهڻ. وڻي - خال. ڪنهن واهه جي ڪناري ۾ ٽيل خال - ڪنڊ - گهارو. لنگهڻ جي جاءِ - رستو - پيچرو - وات - لنگهه - گلي - گوهو. پِٽ ۾ سامان وغيره رکڻ لاءِ دري - جارو. وڏو گرهه - ڪِٽو. (ڪ). قريب - مڪر - حيلو. (ل - وفا).

- ڪُتو جاچڻ (ت): پُڇڻ لاءِ جاءِ ڳولڻ - چوٽڪاري لاءِ حيلو هلائڻ. وجهه ڳولهڻ - موقعو تلاش ڪرڻ - واجهه وجهڻ.

● ڪِٽو ع ڪِيٽا (ت - ڪ): ذ. ڪُتو. ڪِهڙ جو ماضي.

● ڪُتڙ ع ڪُتڙ: ذ. (سن. ڪُرَنتِي = طوق > ڪَنڊُ = ڳچي) ڳچيءَ ۾ پڌل رسو يا پٽو - طوق - پٽو. ڪُتي جي ڳچيءَ ۾ پڌل وڏي. ڦاهي. ڪهانگهو. رَسِي - نوڙي. مينهن يا ڏيءَ جي ڳچيءَ ۾ پڌل ڪاڻي (جا زمين سان گسندي ويندي آهي) جنهن ڪري ٽاهڙ چوهايو پُڄي نه سگهي). ڪُتڙ. دَٻَڪ - اَٽڪَ - روڪ - رنڊڪ. (پرمانند).

ڪُتهه جو هڪ قسم - ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڪُتهه. (ت). وڏا گراهڪ - لپوڙو. (ڪ). بيمار مائهوءَ لاءِ گهر جي ڪنڊ ۾ ڪاڪوس ڪرڻ لاءِ ڪوٽيل ننڍڙي ڪَنڊَ - ڏرو. (ڪ).

- ڪُتڙ ڪوڙڻ: ڏرو ڪوڙڻ.

- ڪُتڙ ڳچيءَ ۾ پَتوڙ: آزار ۾ پوڻ. پابندي هيٺ اچڻ - قابو ٿيڻ. شادي ٿيڻ.

- ڪُتڙ ڳچيءَ ۾ وِرجهڙ: ڦاسائڻ - قابو ڪرڻ. آزار ۾ وجهڻ. پرڻائڻ.

● ڪِٽڙ ع ڪِٽَ، ڪِٽُون: ذ. ث. مُنهن جو هڪ حصو - ڪِيل - ميٽَ - وڏو گيرهه - گِرانهه - نڪوالو - لُقمو. (ت).

- ڪِٽِيرُ ع ڪِٽِيرَ (ت): ذ. صفت. ڳاڙهن ڪِٽِن وارو - ڳاڙهو ڪِٽو - ڳاڙهه ڪِلو - خوبصورت - حسين - سُهڻو. وڏن ڪِٽِن وارو.

- ڪِٽَ هڻڻ: وڏا گراهڪ هڻڻ - لپوڙا هڻڻ.

● ڪِٽار ع ڪِٽارَ (ل): ذ. ڊاري - شاخ. گولڙ - ڳنڍڙ. (ل)

"جانيي جار ڳا ڪِٽار پِتجانءِ پَنَ نه ڪين" (جملو).

● ڪِٽر ع ڪِٽرَ: ذ. (سن. ڪرتن = ڪَتڻ) ٻهه جو ڪُترو. مڇيءَ وغيره جو ٽُڪر - سري - ڪِٽي.

● ڪِٽڪَ: ث. جانور کي سڏڻ جو آواز - تنوار - ڪِٽڪار - پٽڪار. (شرٽ).

● ڪِٽڪارڻ: مصدر. (سن. گهٽ = ڪالهائڻ) جانور کي سڏڻ - پچڪارڻ. ڪنهن ٻڪيءَ جو پنهنجن بچن کي ڪُٽ ڪُٽ ڪري سڏڻ. ڪن ڳالهين ٻڌائڻ سان راضي ڪرڻ - ڏُتارڻ. (ڪِٽڪاريو - ڪِٽڪارينڊو - ڪِٽڪاريل).

- ڪِٽڪارَ ع ڪِٽڪارُون: ث. جانورن کي هڪلڻ يا سڏڻ جو آواز - تنوار - پچڪار - ڪِٽڪ.

- ڪِٽڪارَ وَجائِيُ: ڪنڊ ڏوئڻ - انڪار ڪرڻ.

- ڪِٽڪاري نِيتَ (ت): ڏتاري وڻڻ.

● ڪِٽڪارڻ (ل): مصدر. ڪنهن ٻڪيءَ وغيره جو آواز ڪرڻ - ڪُٽ ڪُٽ ڪرڻ. ڪِٽڪارڻ.

● ڪِٽڪَرَ ع ڪِٽڪَرون: ث. ڏاند يا گهوڙي وغيره کي هڪلڻ جو آواز - ڪِٽڪار.

● ڪِٽڪِلو ع ڪِٽڪِلا (ت): ذ. صفت. چغل - منافق. چالاڪ.

● ڪُٽڪِلو ع ڪِٽڪِلا (ت): ذ. صفت. ٺاهو - متارو - فربه - موٽو. بهادر - سورهيه - پهلوان.

● ڪِٽڪَڻ (ل): مصدر. ڪِٽ ڪِٽ ڪرڻ - ڪِلڻ - چٽهڪڻ. (ڪِٽڪِيو - ڪِٽڪَنڊو - ڪِٽڪِيل).

● ڪُٽڪَڻ: مصدر. ڪبوتري يا ڪبوتر جو آواز ڪرڻ - ڪُٽ ڪُٽ ڪرڻ. ڪالهائڻ. (ڪُٽڪِيو - ڪُٽڪَنڊو - ڪُٽڪِيل).

● ڪِٽِڪو ع ڪِٽِڪُو (ل): ذ. صفت. ڪنهن پار لاءِ ڪر آندل پيار جو لفظ - نيڍڙو.

● ڪُٽِڪو ع ڪُٽِڪا: ذ. (سن. ڪُٽُڪا = ڪوڙهي) نيڍو ڪتاب - پنن جي نيڍي دستي - ڪاغذن جو بنڊل. هاضمي جي گولي. (پرمانند).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جادوءَ جي گوري (جنهن جي وات ۾ وجهڻ سان پگت آڪاس ۾ آڏامن). پاري مان ناهيل گوري. (پرمانند). حُقي جِڪڻ جو آواز- گڙڪو. (ت). قد جو نندو ۽ بر بدن ۾ پريل ۽ سگهارو. (ل). (ظرف). ڏوءَ- لما- آسالڪ- صاف صاف- گنو- چُڙڪ. (پرمانند).

● گَنڊ گَنڊ (ت): ذ. جهيڙو آواز- آهستي گالهاءُ- سُس پُس.

● گَنڊ گَنڊ (ت): ث. (آواز) بلبل جو آواز. (ل- وفا). گهنگهيءَ سان پاڻي اوتڻ جو آواز. چاڪ چڪڻ جو آواز- گڙگڙ.

● گَنڊلو ۽ گَنڊلا (ت): ث. صفت. ٽُلهو- متارو.

● گَنڊلي ۽ گَنڊليُون (ت): ث. گَرِي- گُرِي (ڪمند جي).

● گَنڊيمي ۽ گَنڊيمُون (ل): ث. صفت. قد جي نندي ۽ بدن جي ٽُلهي- بندري- گهنڊي.

● گَنڊ (ل): مصدر. وات سان (ٽڻ کي) چوپڙ- چگڙڻ. (مهيري). (گَنڊيو- گَنڊيندو- گَنڊيل).

● گَنڊو ۽ گَنڊا: ذ. (سن. گرنٹ=بدڻ) پيٽ جو پگل ٽڪرو- گنڊو. واهه کي بند ڪرڻ لاءِ ڏنل گندو- ڏنو- ڪڙ گرهه. (ت). گرهه- گرانهه- نيوالو- لڦمون. (ت). (صفت). ٽُلهو- مُنڊڪو.

● گِنڊو ۽ گِنڊا: ذ. (سن. گنڈھ> گنڈي= گل) مُنهن جو هڪ حصو- گل- گنڊ- ميڙ- رخسار. "مُنهن جي ڪُنڊري گنڊا پتائي" (چٽوٽي). پنن مان ظاهر ٿيل (پڪل) جوئر جو سنگ. (مهيري). وڏو گراهه- لهوڙو. (ل- ڪ).

- گنڊا سُجائيءُ: ميڙون ڦوڪڻ. ڪاوڙجڻ- رُسڻ.

- گنڊا ڦوڪ: ث. ڪاوڙ- چڙ- غصو- ڏمر- ڦوڪ- شوڪ

- گنڊن گوڙهه: ذ. صفت. ٽُلهن گل وارو- ميرو- گنڊڪو. ٽلهو- گندلو.

● گِنڊورُ ۽ گِنڊورَ (ت): ذ. صفت. ٽُلهن گنڊن وارو- وڏن گل وارو. ٽُلهو. سهڻو.

● گَنڊو ۽ گَنڊو (ت): ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم.

● گَنڊول ۽ گَنڊولَ (ت)؛ ذ. ٻاڪل گاڙهو. گاڙهو پڪل ميوو.

● گَنڊي ۽ گَنڊيُون: ث. هاٿيءَ جي ڏند جو ٽُڪر- عاج جو ٽُڪر. پانهينءَ جي ننگ جو اندروين حصو (جو چيرڻ بعد بچي). هٿڪڙي- ڏاونءُ (پيرن لاءِ)- ٻيڙيُون. نيٽرُ- زنجير. گهوڙي جي پيرن ۾ پيل ڪڙي ۾ ٻڌل رسي ٽُڪر. (پرمانند).

- گَنڊيُون پتونءُ: نيٽر پوڻ- زنجير پوڻ. ٻيڙيون پوڻ.

- گَنڊيُون وِجهڻ: نيٽرُ وجهڻ گَنڊ وجهڻ.

● گِنڊي ۽ گِنڊيُون: ث. (سن. گنڈ=گيرڻ) ڪاڏي جو ذرو- نندو گرهه- گرانهه- گنڊو- نيوالو. (پرمانند). گراهي (ٻارن کي ڏيڻ لاءِ). ٻارڙن جو ڪاڏو. نيٽي جي چيڙي ۾ ٻڌل نندڙي گاڙهي رنگ جي ڪائي- گنڊي. (ل).

- گِنڊيُون گَنڊنءُ (ت): گرانهه گنڊن. ويچار ڪرڻ- گنڊي ڪرڻ. سنجهي پوڻ.

● گَنڊ ۽ گَنڊ، گَنڊُونءُ: ث. ڪنسي- نالي- نالو- ويڙ- واهه- نياڻ- واهو- نهر. (پرمانند). وڏي هڙ- گنڙي. (ڪ).

● گَنڊوءُ: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گَنڊيڙي ۽ گَنڊيڙيُونءُ: ث. (پرا. گنڊيڙيا. سن. گنڈٹ+ر= گنڊڙي) ڪهه ۽ سيڻيءَ جي مشين سان ٻڌل پري. ٻڌل هڙ- سوڙي- گنڊي- پري. ٻڌل پاڪر- سروڙي- ويڙهي. خزالي سان پريل گوٽري- ملڪيت- مالي (پلس). سُٽ جي پيتين ۾ بند ٽيل پري. ڪپڙي جو باردانو. (گاجرا).

● گَنڊو ۽ گَنڊا: ذ. (پرا. گنڊيي. سن. گرنٹ= گنڊ>گنڊٹ= پڌل) ڪانن يا ڪماند جي لڏين جو ٻڌل ٻورو- سٽو- پنڊ. سُجو- بندل- سُوڙهي. (اسم خاص). تعلقي بدين ۽ تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گُپ ۽ گَپ: ث. (سن. گرُپ) گَپ کان پوءِ ميوي جي گِري حالت. (مهراڻ).

● گِپَ ۽ گِپُون: ث. زنجايل چوڪري - وقتي ڏکويل چوڪري. (صفت). ويچاري. (پرمانند).

● گُپَ: ث. نوڙيءَ کي گوپ ڏيڻ جي حالت - گُنڊيد. (پرمانند).

● گُپَل ۽ گُپَل: ذ. (سن. پُشْکَلَ = گهٽو) وڏو حصو - وڏو پاڳو - ٽُڪر - حصو - پاڳو - ٽوٽو - پورُ. ڪاڏي جي شيءِ جو ڳنڍو - دَ گُپَلُ - دَغَلُ - هِنوڙو - گُنڊو. وڏو گِرهَ - هَپَلُ - لَپوُ. (شرت). (صفت). گهٽو - جهجهو - جام - ڊِگ - گهٽيئي.

- گُپِلائِيُ ۽ گُپِلائِيُ: ذ. صفت. وڏا گراهڪ ڪائيندڙ - هَٿِچِي. پٽاڪي - ڪِپلي. (ت).

- گُپَلُ فِروُشُ: ذ. صفت. خوشامد ڏيو - چاپلوس.

- گُپَلَ گارَنُ: گهٽو هلاڪ ٿيڻ. (ديوان فاضل).

- گُپِلُو ۽ گُپِلُو (ت): ذ. صفت. وڏا گِرانهه هٿندڙ - هيڪي. مفت خور - ڪائُو.

- گُپَلِيُ ۽ گُپَلِيُ: ذ. صفت. گِپل يا گهٽي تي سرچندڙ - گهٽي جا تاڪائو - لالچي. بي همت - بي اعتبار ماڻهو. (ن - ب). ٽُڪر گُپيي تي ڪر ڪندڙ - نمڪ خور - نوڪر.

● گُپَنُ: مصدر. (سن. گُرنْتَ = گُنڊ ڏيڻ) نوڙيءَ جا ٻه ٽڪر هڪ خاص نموني ۾ گُنڊڻ - گوپ ڏيڻ - گُوهڻ. (گُپيو - گُپيندو - گُپيلُ).

● گُپُو ۽ گُپا (ل): ذ. وڏو گراهڪ - گُپوڙو - وات ۾ نہ پورو ٿيندڙ گراهڪ - گُٽو.

● گُپوڙَنُ (ل): مصدر. (سن. گُتْ + ڪن = گُپوڙڻ) وڏا گراهڪ هٿ - وڏا گراهڪ ڪائن - وڏا گُٽا هٿ. (گُپوڙيو - گُپوڙيندو - گُپوڙِيلُ).

● گِجهَ ۽ گِجهُون: ث. (پرا. گِدِيُ: سن. گِدَ > گرُدْرُ) پکيءَ جو هڪ قسم - هڪ مشهور ونڊ ڪائيندڙ وڏو پکي - سانبا هو - ڪرگس. ذ. (صفت). ليلائيندڙ - ڇڇا - گِدَ - پَتنڊ (فقير). چنبڙو - تقاضائي. (پرمانند).

● گُجهَ ۽ گُجهُون: ث. (سن. گُهْيَ = گجهو) لِڪَ - چِپَ - پوشُ - پردو - ڏَڪَ - شَبَ. گُجهاڻي - گُجهُ - رازداري - پرده پوشي. اٹ جو هڪ عضوو - چڪري جي وچين ڪاڻي - اٹ جي تاڻين کي ڦيرائڻ واري ڪاڻي - اٹ جي دُري يا ستارائي. اڏَ - ڪتسي - نالي - وِيدَ. (پرمانند).

- گُجهتَ: ذ. ث. لِڪَ. گُجهَ. لڪل جاءِ - مخفي جاءِ.

- گُجهڙِ (ت): ث. گُجهي نموني ۾ (پاڻيءَ ۾) ترڻ جي حالت.

- گُجهَ گُوهَ: ث. ماڻ ميڙ - لِڪ چِپَ - رازداري.

● گُجهُ ۽ گُجهَ (ن): ذ. (سن. گُهْيَ = گُجهو). لڪل ڳالهه - راز - پيدُ - رَهسيَ. منجهه - انت - اندر (ماڻ - وِچُ - سرُ. اوزارن رکڻ لاءِ چمڙي جي ٿهيل ڪوٽري (ت). قبر جو لڪ وارو سنڊ (جنهن ۾ لاش رکجي) لحد - سامي.

- گُجهُ ڳالِهائِنُ: گُجهو ڳالهائڻ. راز ظاهر ڪرڻ - گُجهه جي خبر ڏيڻ. پيشنگوئي ڪرڻ.

● گُجهارَتَ ۽ گُجهارَتُونُ: ث. (سن. گُوڍ = لڪل) راز جي ڳالهه - گُجهو سوال - پرولي - مُعمو - بُجهارت - بجهٽي - مُعما - پيڇٽي - سَلٹي. رمز - ماڻ - اشارو.

- گُجهارَتَ پِيڇَنُ: پرولي سَلٹَنُ.

- گُجهارَتَ ڏِيَنُ: ڪنهن کي پرولي سَلٹَنُ لاءِ ڏيڻ.

- گُجهارَتَ کي ماروُ ڪَرَنُ: گُجهارت سٹر ڪرڻ - گُجهارت جو مطلب بيان ڪرڻ يا پيڇٽي پُڌائڻ.

● گُجهانْدَرُ ۽ گُجهانْدَرَ: ذ. (سن. گُهْيَ = گُجهو + تَرَ = وڌيڪ) رازُ - گُجهُ - پيهه - انت - پيٽ - وِچُ - سرُ. تمام گهڻو گُجهه - تمام اونهون راز. (سر. ليلان - گُر).

- گُجهانْدِروُ ۽ گُجهانْدِرا: ذ. صفت. گُجهو - لڪل - اولائتو - گُپت - مخفي - رازدارانه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪُجهتُ ۽ ڪُجهتَنُونُ: ث. (سن. ڪُهيَہ = لِڪَ) لڪل جاءِ - مخفي جاءِ. ٽپڙن رکڻ لاءِ پت ۾ ڪيل پورُ يا خالُ. سامان لڪائي رکڻ لاءِ مخفي جاءِ. پونگالي - پونگالڙي - ڪُڏڙي. ائٽ جي دُري - سرائي - ڪُجهہ.

● ڪُجهڙُ: اسم خاص. فيڊرل ايريا ڪراچيءَ ۾ تعلقي ڏوڪريءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڪُجهڙو ۽ ڪُجهڙا: ذ. صفت. (سن. ڪُهيَہ = لِڪ) لڪل - ڪُجهو - مخفي - ڳجهہ - اولائتو. دل ۾ ڳالهہ ساڏيندڙ - راز لڪائيندڙ - رازدار - اڻ چٽو. ڪُجهي طرح ايسا بچائيندڙ - ايسا لڪائي رکندڙ. (ظرف). پنهنجي پَٽ ۾ - چوريءَ - ڪُپ چِپُ ۾ - ڪُجهہ ڳوهہ ۾. خاموش - ماڻ ۾ - چِپُ ۾. محبت جهڙو. (ذ). ڪُجهي ٻاهر ڪيڏي ترڻ جو هڪ نمونو. (اسم خاص). تعلقي جاتيءَ، تعلقي شهداد پور ۽ تعلقي ڊگهڙيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

- ڪُجهِڙِيُ نِشانِيُ موڪِلَڻُ: محبت جو مخفي پيغام ڏياري موڪلڻ - ڪُجهي ملاقات لاءِ ماڻهو موڪلڻ. اڻ ڏٺل ماڻهوءَ جو عشق دل ۾ گهر ڪري وڃڻ.

● ڪُجهِڙِيُ: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڪُجهوُ ۽ ڪُجها: ذ. صفت. (سن. ڪُهيَہ = لِڪل). لڪل - اندريون - مخفي - خفيہ - نامعلوم - ڪُپت. اولائتو - سائڊَ وارو - پوشيدو - روءِ پوش - غيبي - اڻ چٽو. (ظرف). پنهنجي پَٽ ۾ - لڪائي - چوريءَ - ماڻ ميٽ ۾.

- ڪُجهائِتوُ ۽ ڪُجهائِتا: ذ. صفت. ڪُجهہ وارو ڪُپت - لڪل - اولائتو - مخفي - ڳجهڙو.

● ڪُجهائِيُ ۽ ڪُجهائِيُونُ: ث. ڪُجهہ - لڪ - چِپَ - پوشيدگي. رازداري.

● ڪُجهَہ هيرنُ: اسم خاص. تعلقي منجهوري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڪُڇُ ۽ ڪُڇَ: د. (سن. ڪُٽِڇا = ميخانو). گهر - جاءِ - حويلي - مڪان. مٺخانو - ڪتو - شرابخانو - ڪلالخانو. محفل خانہ - جم خانو - ڪچهري - بينڪ - بارگاهہ - درگاهہ.

● ڪُڇَ ۽ ڪُڇُونُ: ث. (سن. يَجْ = يڪيَہ. قرباني). قرباني - بَلِدان - صدقو - بَلُ - مهيدُ. گوشت جو ٽُڪر. (گاجرا).

● ڪُڇُ ۽ ڪُڇَ: ذ. (پرا. ڪَچَچَ. سن. ڪَنچ = ڪَتَنُ، سوڙهو ڪرڻ). گهُنڇُ - سَرُ. (پرمانند).

● ڪُڇا ۽ ڪُڇائُونُ: ث. (سن. گُڙ = مِٺو، مِٺاڻ). خوشي - سرهائي. سوج - سزو - لذت - فرحت - ذوق - لطف - آنند - عيش - وندر. جشن - جُڇُ

"جنگن سندي جوءِ ۾ آهي آسرو اڃا،
ڳاهت ۽ ڳيچا، ڏسو پياڪن جا پٽ ۾"
(نواب جانعلي لغاري).

● ڪُڇائِنُ: مصدر. (پرا. ڪَچَچَ. سن. ڪَنچ = سوڙهو ڪرڻ). گهنجائڻ - سَر سَر ڪرڻ. ڪومائڻ - سُڪائڻ - سُڪائڻ. مارڻ. (ڪُڇائِيوُ - ڪُڇائِيندو - ڪُڇائِيلُ).

● ڪُڇَرُو ۽ ڪُڇَرا: ذ. در - دروازو - ڪِواڙُ - ڪپاٽُ - ڪِڇڙو. (پرمانند).

● ڪُڇِڙو ۽ ڪُڇِڙا: ذ. ڳجهڙو

"ڳهڻ تنهنجي ڪُڇڙي اچي جال جڪَتُ"
(شاهہ: سر بلاول)

● ڪُڇَڙِيُ ۽ ڪُڇِڙِيُونُ: ث. ڪچهري - دربار. (گاجرا).

● ڪُڇُ ۽ ڪُڇَ: ذ. صفت. گهٽو - جهجهو - ڪافي - جال - جام - هيڪاندو - سرس - انيڪ - زياده - وڌيڪ - بهون - الهي - ڪيترو ئي - ڪيترائين. (ذ). ٽُڪر - پاڳو - حصو - ٽوڙو. ماس جو ٽڪر - دڳل - ڳپل. (ل - غريب). مانيءَ جو چوٽو. (پرمانند). (سن. گَيَ = ڳائڻ). گيت - ڳيت - ڳانچُ - ڳئوُ. (ل). (ن - ب).

- ڪُڇَتائِينُ: ظرف. گهٽي وقت تائين. گهٽي پنڌ تائين.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪچهيتيرو: ذ. صفت. ڪافي انداز ۾ ـ ڪچل جيترو ـ سرس ـ زياده ـ هيڪاندو ـ جال ـ وڏيڪ ـ متو ـ سرسرو ـ چڱيءَ طرح ـ چڱي انداز ۾.

ـ ڪچهڙڪ: ذ. گهٽو مفاصلو ـ گهٽو پنڌ.

ـ ڪچ ڪرڻ: ٽڪرا ڪرڻ ـ پرزا ڪرڻ ـ چيهون چيهون ڪرڻ ـ ڪچل ڪرڻ.

ـ ڪچ ڪاڙڻ: ارمان ظاهر ڪرڻ ـ افسوس ظاهر ڪرڻ. هٿجوڻ هارڻ ـ اوچنگارون ڏيڻ ـ روئڻ.

ـ ڪچ ڪاڙڻ: ڪٽڻ ۾ ڪري وڃڻ ـ پاڻ کي ڪاري ڇڏڻ (غر ۾) ـ ايرو ٽيڻ ـ ڏهرو ٽيڻ.

ـ ڪچ ڪرڻ: زار زار روئڻ.

ـ ڪچ ڪنيڻ (ت): احسان ڪرڻ. ٽوورو ڪرڻ ـ مهرباني ڪرڻ ـ پلائي ڪرڻ.

● ڪچاپولون ڪرڻ: هڪ جي ٻي ڪرڻ ـ ٻي سمجهي مان ڳالهائڻ ـ ٻي عقليءَ مان ڳالهيون ڪرڻ. "سوال تو پچينس ته ڪچاپولون يا ڪچون پولا تو ڪري" (جملو).

● ڪچ ۽ ڪچ: ذ. (سن. ڪريڻوا = ڪچي) ڪچي ـ ڪنڊ ـ ڪاتو ـ ڪنڊ ـ سيسي. نڙي ـ ڪهٽ ـ ڳلو ـ ڳلو ـ هڪي.

ـ ڪچ هٿڻ (ت): ڪنڊ هڻڻ. فخر ڪرڻ. معتبر سڏائڻ.

● ڪچل (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪچل: اسم خاص. تعلقي ڪڙ ۽ تعلقي رتي ديري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪچل ۽ ڪچل (ت): ذ. صفت. ڪچل. (ن ـ ب).

● ڪچلا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪچي ۽ ڪچيڻ: ث. (سن. ڪريڻوا = ڪچي) سيسي ـ ڪنڊ ـ ڪنڊ ـ ڳلو ـ گردن ـ ڪچ. گراڇ جا ڪنڌا (سنها ڪنهڙ جي ٻر وارا).

ـ ڪچيءَ ٻوڻ: گلي پوڻ. وڙهڻ ـ جڙهه ڪرڻ ـ آلر ڪرڻ ـ حملو ڪرڻ ـ جهيڙو ڪرڻ ـ هٿين پوڻ. نزول ٽيڻ. مرضيءَ جي خلاف ڪوبه ڪم ڪرڻ لاءِ ملڻ.

ـ ڪچي ڏرتي: ث. ڏرتيءَ جي ٻن وڏن يا گهڻ کي پاڻ ۾ ڳنڍيندڙ زمين جو سوڙهو ٽڪر.

ـ ڪچي سمنڊ: ذ. پاڻيءَ جي ٻن وڏن يا گهڻ کي پاڻ ۾ ڳنڍيندڙ پاڻيءَ جو سوڙهو پاڻو.

ـ ڪچيءَ ڪان وٽ: ڪٽو ڪان وٽ. قاسائڻ ـ جوابداري هيٺ آڻڻ.

ـ ڪچيءَ ڪاروٻ (ت): ذ. منٽ ـ آزي ـ نيزاري ـ پلاند پوتي.

ـ ڪچيءَ ڪاروٻ ڪرڻ (ت): منٽون ڪرڻ ـ آزيون ڪرڻ ـ نيزاريون ڪرڻ ـ پلاند پوتيون ڪرڻ. راضي ڪرڻ لاءِ نمونو ڪرڻ.

ـ ڪچيءَ مان قاهي ڪڍڻ: آجو ڪرڻ ـ آزاد ڪرڻ ـ چوڪاروڏيڻ ـ ڏچو لاهڻ ـ مصيبت مان ڇڏائڻ ـ پلاند آجو ڪرڻ.

ـ ڪچيءَ ۾ ٽوڙهو پوڻ: ڪنڊ ۾ نوڙي پوڻ. قاسائڻ ـ قابو ٽيڻ. نقصان هيٺ اچڻ.

ـ ڪچيءَ ۾ پٽاڻو وڇهڻ: منت زاري ڪرڻ ـ عاجزي ڏيکارڻ ـ التجائون ڪرڻ ـ پنهنجي بيکسي جو اظهار ڪرڻ ـ رحم جي درخواست ڪرڻ.

ـ ڪچيءَ ۾ قاهي پوڻ: اوچتي مصيبت گلي ۾ پئجي وڃڻ ـ زوري ڪنهن ڪم ۾ قاسجڻ. عشق جي دام ۾ گرفتار ٽيڻ. زال پرڻجڻ.

ـ ڪچيءَ ۾ ڪپڙو ڪرڻ: نڙت ڪرڻ ـ نياز جي وات وڻڻ.

ـ ڪچيءَ ۾ ڪنڊ پوڻ (ت): ڪچيءَ ۾ قاهي پوڻ. قدي ۾ قاسڻ. نقصان پوڻ. پنهنجي ذمه فساد اچڻ.

ـ ڪچيئن ۾ ڪرهه وڇهڻ: ڪچيءَ ۾ ڪپڙو وجهڻ ـ سخت پشيمان ٿي معافي گهرڻ ـ پنهنجو گناهه بخشائڻ ـ ڏاڍي عاجزي ۽ انڪساري سان پيش اچڻ.

● ڪچيئٽر: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪچيئٽرو نٽون: اسم خاص. تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڪڇو ۽ ڪڇا: ذ. (سن. ڪڇ = ڇڪو) وارن يا موتين وغيره جو ڪڇو ـ ڇڪو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڳنڊو ۽ ڳنڈا: ذ. صفت. سڳهارو. پهلوان - بهادر - سورهيه - گوڏو - ڳوڏو. (ل).

● ڳيڏو ۽ ڳيڏا: فعل ماضي. (سن. گُر هتـ = وڌڻ) ڌنهڻ مصدر جو اسم مفعول. خريد ڪيو - ورتو - سوديو - وڻجيو - مُلهه ورتو.

● ڳيڏيُ ۽ ڳيڏيُون (ت - ڪ): ث. بي طاقتي سبب بدن جي ڪنهن نس ۾ اوچتو ٽيل ڳوڙهي - ڳيڏ - ڳيڏڙيُ.

- ڳيڏيُون پتوڻ: هٿن پيرن جي آڱرين ۾ اوچتو ڳوڙهيون ٽيڻ - ڳيڏيون پوڻ. عضون جو چرڻ ڦرڻ ڪان بيڪار ٿي وڃڻ - بي طاقتي سبب عضون جو نه چرڻ.

● ڳيڏ: ث. محبت. لياقت - مروت.

● ڳيڏ ۽ ڳيڏيُون: ث. (سن. ڪوَر > ڪوڙ) ڪمزوريءَ سبب هٿ يا پير جي نسن ۾ ٽيل ڳوڙهي - ڳيڏي - ڳيڏڙي.

- ڳيڏيُون پتوڻ: ڪمزوريءَ سبب بدن جو بيڪار ٽيڻ.

● ڳيڏڙيُ ۽ ڳيڏڙيُون: ث. ڳيڏ - ڳيڏيُ.

- ڳيڏڙيُون پتوڻ: ڳيڏيون پوڻ.

● ڳيڏ وڇوٽو: ذ. منگر مڇي جو هڪ قسم (رنگ ڳاڙهو آڇا ٽيڪا - سيسيُ گول، مغز ۾ ٻه ٽنگ ۽ قد اڌ ڪان ڏيڍ فوٽ).

● ڳيڏيُ ۽ ڳيڏيُون: ث. ڳيڏڙي - ڳيڏي.

● ڳر: حرف جر. وٽ - پر - لڳ - سان - ڪڏ - پرسان. (ظرف). اوري - قريب. ڏانهن - ڏي.

● ڳران: حرف جر. ڪان - مان - وٽان - ڪنان - پران.

● ڳرس ۽ ڳرن: حرف جر ۽ ضمير جي ڇڏي مان مرڪب لفظ. هن کي. ڪيس.

● ڳرس: ضمير. وٽس - ڪنڌس - ان کي - ڪيس - انهن.

● ڳر: ث. (سن. گَلَ = گَلر). بدن جو هڪ حصو گلو - ڳچي - ڳل - ڳلو.

- ڳر لائيُ: گلي سان لائڻ - ڳلي لائڻ - پاڪر پائڻ.

- ڳر لڳڻ: گلي لڳڻ - گلي ملڻ - پاڪر پائڻ - ڳراهٽڙي پائڻ.

" هوند ڳر لڳي ڳالهيون ڪريان "
(شاهه، سر ساموندي).

● ڳرُ ۽ ڳرَ، ڳرُون: ذ. ث. (سن. گرُبَ = گَبُ). ڳپ - مال - سارُ - مغز. ميوي وغيره جو اندريون رس وارو مال - گُودو.

- ڳرُدارُ ۽ ڳرُدارَ: ذ. صفت. ڳپ وارو - ڳر وارو - مالدار - رس وارو.

● ڳرُولو ۽ ڳرُولا (ت): ذ. صفت. ڳردار - مالدار - مغز وارو.

● ڳرَ ۽ ڳرُون (ل): ث. گهوڙي جي ڪنڌ وارا وارَ - بشڪون - ٻرَ. (ظرف). اندر - منجهه. ڳجهه ڳوهه ۾ - ليڪَ ڇپَ ۾.

- ڳرَ ڪرَنُ (ت): ڪوركي اصطلاح ۾ تاجيءَ جي ڇڏي ٽيڻ تي تاجيءَ کي سنهين ڦاڪن ۾ ورهائي، منجهيل تندن کي پٽڙي اڻاوت لائق ڪرڻ.

● ڳرُ ۽ ڳرَ: ذ. مڇيءَ جي آنيءَ جو اڌ (ت). مڇيءَ جو ڳرو - ٻيرو - ڪيري - ڪررو (ت). رسيءَ جو ڳرُ - ڳنڍيُ. لڙُه - تندو. سُٽ جي آنيءَ جي ڏهن ڇڻن مان هرهڪ جي ستن حصن مان هڪ حصي جو نالو. (ت).

● ڳراڙڙيُ ۽ ڳراڙڙيُون: ث. گلي لائڻ جي حالت - پاڪر - ڳراڻي - ڳراهٽڙي - ڳراهڻي.

● ڳراڻيُ ۽ ڳراڻيُون (ل - ڪ): ث. گلي ملڻ واري حالت - ڳراهڻي - ڳراڙڙي.

- ڳراڻيُ پائڻُ: پاڪر پائڻ. دل وڻڻ - همدردي ڪرڻ.

- ڳراڻيُ ڏيڻُ: ڳراڻي پائڻ.

● ڳراڙڙيُ: اسم خاص. تعلقي تندي ڀاڳي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڳراچُ ۽ ڳراچَ (ل): ذ. ڪنڌ جا وار. (مهيري).

● ڳراچَ (ل): ذ. ڳچيءَ جي لڙڪيل چمڙي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گِدَ: ث. (سن. گُرَ = وڏن) گھُرڻ جي حالت ـ گھُر ـ مانگ ـ طلب. پِنَ ـ بيڪ. (پرمانند).

● گُراڙُ ۽ گُراڙا: ذ. اٿاوت جي ڪم ايندڙ هڪ اوزار جو نالو ـ تاڃيءَ جي ڏاڪڻ جي وچ ۾ وڏل لکڻ جو ٽڪر. (پرمانند).

● گُرانُ (ت): ذ. چوپائي جانور جي پُڇَ کان ٿورو مٿيرو حصو.

ـ گُرانُ پِتَنُ (ت): چوپائي جانور جي وير جو وقت ويجهو ٿيڻ ـ سڪڙا پِتَنُ. (ث).

● گِرانجهِڙُو ۽ گِرانجهِڙا: ذ. پساريڪي وکر جو هڪ قسم. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ ٻج جو نالو.

● گُراٽِيُ ۽ گُراٽِيُونُ: ث. مرشدائو لاڳ. (ل ـ وفا).

● گِراهِٽِيُ ۽ گِراهِٽِيُونُ: ث. (سن. گَلَ = گلو) پاڪُر ـ پَڪ ـ گِراهٽي ـ گِراڙي.

● گِراهِڙُو ۽ گِراهِڙا: ذ. (سن. گَلَ = گلو) گلي وارو پاڳو ـ گِلاف ـ گِلڙو ـ ملهو ـ گِراڙهو. گلي جي بيماري ـ گِلاڙو.

● گُراهِڙِيُ ۽ گُراهِڙِيُونُ: ث. ڪڪ جي اڃي ۾ گُڙُ ڳڙي پچايل ماني ـ ٻُسري ـ گُرهاڙي.

● گِراهُ ۽ گِراهَا: ذ. (سن. گَلَ = گلو) گِرهاڙي ـ پاڪُر. چوپائي جي گچيءَ ۾ پڌڻ جو رسو ـ گِرهو ـ گارو. (ث. گِراهِي ۽ گِراهِيُونُ).

● گُرائِنُ: مصدر. وٽڻ ۽ قلم هڻڻ. (ل ـ وفا). (گُرايو ـ گُرائيندو ـ گُرايل).

● گَرُتُ ۽ گَرُتَ: ذ. صفت. گِيرو ـ لاميار ـ ڪشور ـ ڪوڏر.

● گِرِتُ ۽ گِرِتَ: ذ. رڳن جو هڪ پئي تي چڙهڻ جي حالت ـ گِيڙ ڙي. (ت). ڪُهاڙيءَ جي ٻاهي ۽ پيل ڳڻ جو ٽڪر. (ڪ).

● گِرِتِيُ ڪَتيَنُ (ت): ڏيسي جو بي سود نيڪال ٿيڻ ـ اجايو خرچ ٿيڻ.

● گِرِپُو ۽ گِرِپُو (ت): ذ. صفت. ڪائو ـ لالچي ـ حريص. ڪنجوس.

● گَرُپُ: ذ. (سن. گَرُپ = گَبُ) گَرُپُ ـ گَبُ. گِهيرڻ. ڀيٽ جو ٻار. انسان.

● گِرُجهِ ۽ گِرُجهُونُ (ث): ث. ڪپڙي جو هڪ قسم ـ گِجهَ.

● گِرِڙُو ۽ گِرِڙا (ت ـ ل): ذ. (سن. گَلَ = گلو) جانورن جي بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ چوپائي جي گچي سُڄي ٿي).

ـ گِرِڙُو لاهِڻُ (ت): جانورن جو بيماريءَ سبب گچيءَ جو چڙو هيٺان ٽلهو ڪرڻ ـ گچي سُڄائڻ. بيمار ٿيڻ.

● گِرُڪَ (ت): ث. گاهه جو هڪ قسم. ڪانهي جو اندريون ڪچو حصو. ٽڪ تي زور ڏيڻ سان نڪتل اڃاڻ.

● گِرُڪَنُ: مصدر. (سن. گرَّ = گَرَنُ) نڑيءَ کان هيٺ لنگهڻ ـ گِيهَنُ ـ ڳڙڪڻ ـ گِسَنُ. هضم ڪرڻ. هڙپ ڪرڻ. (گِرُڪِيو ـ گِرُڪَنَڊُو ـ گِرُڪِيَلُ).

● گِرُڪائِنُ: مصدر. گِرڪڻ ـ گهڻ ـ گِيهڻ ـ گِڙڪائي ڇڏڻ ـ هڙپ ڪرڻ. (گِرڪائِيو ـ گِرڪائيندو ـ گِرڪائِيَلُ).

● گُرُڪُو ۽ گُرُڪُو (ت): ذ. سلهي جي چوٽي. ٻوڪ جي ڪانهي جو نرم حصو.

● گُرُڪُ ۽ گُرُ ڪ: ذ. ٽنگ ـ سوراخ ـ ڇيد ـ سَلُ. ڏَرُ ـ ڀِرُ ـ ڏرڙ. ٻرگهل. ٻور ـ خال.

● گَرَ ڪُرِ يُ ۽ گَرَ ڪُرِيُونُ: ث. صفت. حمل واري زال (جنهن جو وير جو وقت ويجهو هجي) ـ حامله ـ پيٽ واري ـ گريڀي ـ گيڻ ـ دوهستي ـ گورهاري ـ ڏُڪَلَ ـ ڏُڪِي.

● گَرَ ڪُڙِيُ ۽ گَرَ ڪُڙِيُونُ: ث. صفت. گَرَ ڪُرِي.

● گُرُڪِيُ ۽ گُرُڪِيُونُ: ث. سوجهري ۽ هوا واسطي ٻت ۾ ڪيل ننڍو سوراخ ـ دَري ـ روشندان ـ ڪڙڪي.

● گَرُنارَ: ث. ڀيڙيءَ جو هڪ عضوو ـ مُهري ۽ ڪڇي جي وچ ۾ لڳل ٻٽي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گِرَنڊُو ۽ گِرِنڊُو (ث): ذ. ڪنڊي (وڻ) جو ڪنريل پورـ ڪريل پور جو ڳيدو. "وڻ ڪنڊي، گِرِنڊُو ڪري" (چوٽي).

● گِرَنُ: مصدر. (سن. گرن = گِرَنُ) گِري پائي ٽيڻ ـ رڄڻ ـ وڪهرڻ ـ آئڻ. ڀڳهرڻ. ڦٽڻ (جيئن ته انب شاخن تي وري ۽ شاخون ڳاريندو يعني ڪيرائيندو آهي، انهيءَ کي "ڦٽڻ" چئبو آهي). چِنُ پُنُ ٽيڻ. اجايو وڃائي چڏڻ (پئسو). فضول خرچي چڏڻ. سُڪڻ ـ هٿڻ. اپرو ٽيڻ ـ ڏُهرو ٽيڻ ـ ڪمزور ٽيڻ ـ ڳري ڪنڌا ٽيڻ ـ سُڪي ڪائي ٽيڻ. ڪِنو ٽيڻ ـ خراب ٽيڻ (ميوو وغيره). چٽ ٽيڻ. رڌجي نرم ٽيڻ. (پرا. گِرُنُ. سن. گرو = ڳالهائڻ) چوڻ ـ نياز ڪرڻ. (سر سورٺ ـ گر). (گِريوُ ـ گِرَنڊو ـ گِريَلُ).

ـ گِرَڙُ ۽ گِرَڙا: ذ. صفت. گِرندڙ ـ رجندڙ ـ گِهارُو.

ـ گِرَڙِيُ ۽ گِرَڙِيُونُ: ث. گِهارَ ـ وڪهرٽي ـ رجڻي ـ آئٽ. ميلاپ ـ تحليل.

ـ گِرِيُ وَڄَنُ: رِجي وڃڻ ـ وِکهري پائي ٽيڻ. اپرو ٽيڻ ـ سُڪي وڃڻ. رڌجي وڃڻ. هڄي وڃڻ.

● گِرَنُ ۽ گِرِڻُونُ: ث. ڪاڌي جي نتلي ـ نِڙُ ڳهٽ. (پرمانند). اوجهري ـ ڪُڄي ـ معدو. (گاجرا).

● گِرَنُ: مصدر. (پرا. گِلتُ. سن. گِر = ڪائڻ) ڪائڻ. ڳيهڻ ـ گِڙڪائڻ ـ اندر لنگهائڻ ـ ڪاوڙ ـ ڪِيَنُ ـ واپرائڻ. هيڄ ڪري ڪائڻ ـ هٿاهٽي ڪائڻ ـ هٿِ هٿِ ڪري ڪائڻ. (گِريوُ ـ گِرِنڊوُ ـ گِريَلُ). (اسم خاص). هڪ جبل جو نالو.

● گِرُوُ ۽ گِرا: ذ. صفت. (سن. گرُوَ = گرو) وزندار ـ وزنائتو ـ گِڙورو ـ پاري ـ ٿقيل ـ گِران ـ باوي ـ پاري. سنگين ـ سخت ـ ڏاڍو ـ پختو ـ پڪو. وڏو. بدن ۾ پريل ـ ٿلهو. سنجيدو ـ گنڀير ـ ديرينو ـ برد بار. (پرمانند). هيئيون (سُر). ديرِ هضم (ڪاڌو). قوي. (سن. گلَ = گلو) گلو ـ گِلو ـ گِچي. (گاجرا).

ـ گِرانِ ۽ گِرائِيُونُ: ث. گورائي ـ گِرائي. بوجو ـ بار ـ هوج ـ وزن.

ـ گِرائِيُ ۽ گِرائِيُونُ: ث. گِران.

● گِرُوُ ۽ گِرُوُ: ذ. (سن. گلَ = گِرَنُ) گِرڻ جهڙو.

● گِروُ ۽ گِيرا (ل): ذ. (سن. گلَ) نِڙيءَ وارو پاڳو ـ نڙي ـ گِراڙو. گِچي ـ ڪنڊُ ـ گِٽر. چاتي ـ ڪوڙو ـ هنيانءُ ـ سينو. ڳيدو. ڳوڙهو (بيماري). ڳائي مال ۽ چوپائي مال کي ڪي پائي پيٽ ڪري، گِچيءَ ۾ نڙگهٽ جي مٽان نڪتل ڳوڙهو. (سن. گُرو). پڪڙ ـ قبضو ـ چنبو ـ آوَر. ڪُنڊو ـ قاهي. (ن ـ ب).

● گِرُوانَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (ن ـ ب).

● گِرُهائِيُ ۽ گِرُهائِيُونُ: ث. (سن. گلَ = ڪنڊ) گِراڻي.

ـ گِرُهاڙِيُ ۽ گِرُهاڙِيُونُ: ث. گِراڙي.

● گِرُهاڙِيُ ۽ گِرُهاڙِيُونُ (ل): ذ. ڳڙ وجهي پچايل ماني ـ بُسري ـ ڳراڙي. زناني سُٽڻ جي ڪپڙي جو هڪ قسم (ڪارو پيٽو ۽ چاڪليٽي رنگ).

● گِرُهائوُ ۽ گِرُهائا (ڪ): ذ. گِرَهوُ ـ گِراهوُ ـ پڙهائي. (ڪ).

● گِرَهِڄَنُ (ت): مصدر. (سن. گلَ) گلهي لڳڻ. پرچڻ ـ سرچڻ ـ ريجهڻ. (ل ـ وفا). (گِرَهِيوُ ـ گِرَهِنڊوُ ـ گِرَهِيَلُ).

● گِرَهُڄا ۽ گِرَهُڄا: ذ. جيرانبدي ـ جيرو (ڪنهن جانور جو). جگر. همت ـ جان مردي ـ مڙسي. (پرمانند).

● گِرَهَڙِيُ ۽ گِرَهَڙِيُونُ (ل): ث. ڪڪ جي اڌي ۾ ڳڙ (وچ ۾) وجهي پچايل ماني ـ بُسري ـ گِرهاڙي.

● گِرَهَنُ: مصدر. (سن. گرُوَ = ڳالهائڻ) حال بيان ڪرڻ ـ احوال ڪرڻ ـ حال اوڻ ـ حال ونڊڻ. اوڻ. ڏکن جو احوال ڪرڻ ـ ڏک سُور ٻڌائڻ. محبت ڪرڻ ـ رهاڻ ڪرڻ. (گِرَهِيوُ ـ گِرَهَنڊوُ ـ گِرَهَيَلُ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گِرهوُ ۽ گِرهما (ت ـ ل): ذ. (سن. گَلَ = گلو) چوپائي کي گِڇيءَ ۾ ٻڌڻ لاءِ ڳئيڏ ڏنل رسو. چوپائي مال کي گِڇيءَ ۾ ٽيندڙ هڪ بيماري.

● گِرِي ۽ گِرِي: ذ. گلي ـ پاکر. (حرف جر). وت ـ پٽر ـ پاسي ـ ۾. (سن. گرهي = گهر ۾) گهر ۾. (سر ڪلياڻ ـ گُر). جهوليءَ ۾ ـ هنج ۾. (گاجرا). (فعل) گرهي ـ ڪري ـ اوري ـ ٻيان ڪري "ڪريون ڪرمشيون ڪيترون ٿي سور ڳري ساڻان" (ڪبير شاهه).

ـ گِرِي ٻوَنُ (ڪ): گِڇيءَ پوڻ ـ گلي پوڻ ـ ڪنڌ ۾ پوڻ. گلهي لڳڻ.

ـ گِرِي لائِڻُ: پاکر پائڻ ـ گلهي لائڻ "نيکن سان نرمي ڪري، جيئن گِري لائي ماءُ" (گرهوڙي).

ماءُ يا ٻيڻ جو شاديءَ وقت گهوٽ کي پاکر پائڻ. (ڪ).

ـ گِرِي لڳَنُ: گِڇيءَ لڳڻ ـ جاتي جاتيءَ سان ملائڻ ـ پاکر پائي گڏجڻ ـ گِراٽڙي پائي ملڻ ـ گِر لائڻ ـ ٻنهلگير ٿيڻ ـ گڏجڻ ـ ملڻ.

● گِرِيُ ۽ گِرِيُونُ: ث. سوراخ ـ ٽُنڊ ـ ڏَرُ. پَرڪهل ـ خال. لوڪهو. دَري ـ گِڙڪي. کهڙِي ـ گلي ـ گُلي. رستو ـ وات. واهه ـ وسيلو "ڪانهِه جي گِري، مينهن کي مهار ري" (سر سهڻي ـ شاهه).

اجهو ـ پناهه ـ پُشت پناهه ـ اوٽ ـ اولو ـ ڍار. حفاظت ـ بچاءُ ـ رکيا ـ سُرڻ ـ پناهه. (پرمانند). واند ڪائي ـ فرصت. (ڪ). (سن. گلَ = گڇي) گِڇيءَ جو هار. (سر ليلان ـ شاهه).

ـ گِرِيُونُ چُڪَنُ (ڪ): واهون ڪٽڻ ـ وسيلا وڃڻ. ڏينهن پورا ٿين ـ متيون مُنجهڻ.

ـ گِرِيُونُ ڪٽَنُ: واهون ڪٽڻ.

● گُرِيُ ۽ گُرِيُونُ: ث. ڪمند يا ڪاني جي ٻن ڳنڍين جي وچ وارو حصو ـ گُرِيُ.

ـ گُرِيُدارَ ۽ گُرِيُدارَ: ذ. صفت. گُرِي وارو.

● گِرِين (حرف جر): سان ـ پرسان ـ ويجهو ـ نزديڪ ـ ساڻ ـ ڏانهن ـ ڏي ـ طرف. (پرمانند).

● گُرُيو ۽ گُرُيا: ذ. پير کان مٿيرو ٿورو ٻاهر تي نڪتل هڏو. مُرو ـ مُريو ـ پيڏي. ٻڙِيءَ جو هڪ عضوو ـ ڪَٽَن ٻڌڻ جو ڪِلو. مَٿهُن يا اڏاوت جو هڪ ڪاٺ ـ ٽُوڙي ـ پاڻاريو. (ل).

● گُڙُ ۽ گُڙَ: ذ. (سن. گنْڊَه) چمڙيءَ جي اندر ٿيل مَاس جي گُوڙهي ـ ڇُهندو. (ت). گُوڙهو ـ گُنڊو (ماس جو).

● گُڙُ ۽ گُڙَ: ذ. (پرا. گُڙِيُ. سن. گنْڊَ > گُڙْهَ > گُڙَ = گُڙُ). ڪمند جي رسي مان ٺاهيل مٿاڻ ـ قَنْدِ سِياهُ. ڪمند جو ڪاڙهيل رَسُ ـ مُستي ـ ڪَڪَهُ.

ـ گُڙُ ٿِيڻُ: ڪَرڻ ـ خراب ٿيڻ. مونجهارو ٿيڻ.

ـ گُڙُ جِيءُ گُوڙِيُ ٿِيڻُ (ت): مايوس ٿيڻ. هڪ طرف جي تڪليف سهندڙ هئڻ.

ـ گُڙُ چِڏائِڻُ (ت): شاديءَ جي هڪ سوڻ ۾ گهوٽ جو (ڪُنوار جي هٿ ۾ جهليل) گُڙُ چِڏائڻ ـ مُٺ چِڏائڻ. (اها رسم ڪن هندن تي گُڙ بدران ڪارڪ چِڏائڻ جي صورت ۾ ادا ڪئي ويندي آهي).

ـ گُڙَڏاڙِيُ ۽ گُڙَڏاڙِيُونُ: ث. گُڙ سان ٺُلايل پُڳڙا يا چانور ملائي، آن مان ٺهيل مٺائي ـ لائِي. (ل).

ـ گُڙ ڏاڙِهيو ۽ گُوَ ڏاڙِهيا (ت): ذ. صفت. گاڙهي ڏاڙهيءَ وارو. ڏاڙهيءَ کي مينڊي لائيندڙ.

ـ گُڙُ گُڙُڏائِيُ ۽ گُڙُ گُڙُڏاڙِيُونُ: ث. صفت. گڙبڙ ـ گول مول ـ ڪِچُ ـ خراب. منجهيل.

ـ گُڙُ گُڙُڏائِيُ ٿِيڻُ: ڪو ڪم ڪري پوڻ ـ منجهي پوڻ ـ خراب ٿيڻ ـ گول مول ٿيڻ.

● گُڙاڪُو ۽ گُڙاڪُو: ذ. (سن. گنْڊُ = گُڙُ) گُڙ جي پاٽيءَ ۾ پُسايل تماڪ.

● گُڙاڪُو ٻڌڻو: ذ. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم. (پڌڻي جنس، رنگ هيڏو، بدن ويڪرو، ڏيکهه هڪ فوٽ تائين).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڳُڙاڪُ، ع ڳُڙاڪ (ل): ذ. صفت. ڏَومڙتو- ٽُلهو ٽَنيرو. چُست چالاڪ. (ث. ڳڙاڪِ ع ڳَڙاڪُونُ).

● ڳَڙڇُ ع ڳَڙڇَ (ٿ): ذ. خراب گُفتگو- بدڪلامِ- خراب بول.

● ڳِڙڪَ ع ڳِڙڪُونُ (ت): ث. سنهي تَنڊ- تندورو. گهاٽو گوهو.

● ڳِڙڪَڻُ: مصدر. ڳِرُڪَڻُ. گهجيوڃڻ- گسجي وڃڻ. (ڳِڙڪِيو- ڳِڙڪَنڊو- ڳِڙڪِيَل).

- ڳِڙڪ ع ڳِڙڪُونُ: ث. ڳڙڪڻ جي حالت- گيت.

- ڳِڙڪائِيڻُ: مصدر. ڳِرڪائڻ- گهي چڙڻ.

● ڳِڙُڪ ع ڳِڙُڪُونُ (ت): ث. ڪِڙڪي- ڳِڙڪي- دَري.

● ڳُڙُڪُ ع ڳُڙُڪ (ل): ذ. ٽُنگ- سوراخ- ويڇهڙ- سَلُ. ڏَرڙ- ڀِرگهَلُ.

● ڳُڙُڪو ع ڳُڙُڪا: ذ. پِيت ۾ ٽيل سوراخ- پرگهل- لوگهو. (ت)- ڏرڙ.

● ڳُڙُڪِيءُ ع ڳُڙُڪِيُونُ: ث. (سن. گَنواڪشُ) پِيت ۾ روشنيءَ يا هوا جي گذر لاءِ ڪيل ننڍو سوراخ- ڪنڍو- جارو. ننڍڙي دري- ڪڙڪي- روشن دان. ٽُنگ- خال- سوراخ- ڳُڙڪو.

● ڳَڙڙُ نُڪَڻ (ت): ذ. ڳڙڻ وسڻ واري برسات. (وفا).

● ڳَڙڻُ: مصدر. (سن. گَبَ = گَرڻ) ڦُڙو ڦُڙو ٿي وَهڻ- ٽِمڻ- سِمڻ- وَهَڻُ- چِڪَڻ- جهرڻ. ٽينڊي وهڻ. چوڀائيءَ جو ڪير لاهڻ. (ل). (ڳَڙَيو- ڳَڙَنڊوُ- ڳَڙَيَل).

● ڳِڙَڻُ: مصدر. قبول ڪرڻ- هاڪار ڪرڻ- سڃڻ

"مِلاءَ ڪانڊ سندو مِرُڪو ٿي رَهِ ڳِڙي"
(سر ليلان- شاهه).

(ڳَڙَيوُ- ڳِڙَنڊوُ- ڳِڙَيَلُ).

● ڳَڙوُ ع ڳَڙا: ذ. (سن. گبَ) برسات ۾ ڪرندڙ برف جو ٽڪرو.

● ڳَڙُولِ (ٿ): ث. ول جو هڪ قسم.

● ڳَڙَهُ ع ڳَڙَهُونُ: ث. اڏ (ڀِڙيءَ جو). ڪَڙَ- بند- ٻنو.

● ڳَڙهُ ع ڳَڙَهَ: ذ. (سن. گيه = ڳَڙُهُ) ڪوٽ- قلعو- گَبُ- حصار. شهر جي باهرين عالمِ پناهه- شهر پناهه. وڏي ڦرڙي- قَلَتُ. رَتَ ڳَڙ- ڳَڙُ. (پرمانند). (سن. گهتَ) مڇيءَ جو ڳڙ (جنهن ڳڙ ٿي فقط مڇي اچي). (ڪ). ڀِڙيءَ جو هڪ عضوو- ڪچي مٽان لڳل تختو- چونڪ.

- ڳَڙَهِيءُ ع ڳَڙَهِيُونُ: ث. ننڍو قلعو- ڪوڙڙي- وڏي ديوار- وڏي پِيت- عالمِ پناهه.

- ڳَڙَهِيُونُ ڳولَڻُ: دَر دَر ڦولڻ- جاءِ بجاءِ ڳولا ڪرڻ.

● ڳُڙَهارِيءُ ع ڳُڙَهارِيُونُ: ث. (سن. گُبَ = گَڙ) ٻُسري- ڳرهاڙي- ڳُڙهاٽي. (ٿ).

● ڳَڙَهَڻُ (ت): مصدر. حال ٻڌائڻ- حال اورڻ- حال وندڻ. ڏڪ ٻڌائڻ. ڳَرُهَڻُ. (ڳَڙَهَيو- ڳَڙَهَنڊوُ- ڳَڙَهَيَلُ).

● ڳِڙَهَڻُ: مصدر. (سن. گَرُه = جهلڻ، ونڻ) گنهڻ- ڳِڏڻ- ونڻ- خريدڻ- مُلهه ونڻ- سودو ڪرڻ

"جي هجيئي ناڙو تہ وڃ بازار ۾،
جيڪي وڻيئي سو ڳِڙهه" (قاسم).

(ڳِڙَهَيو- ڳِڙَهَنڊو- ڳِڙَهَيَلُ).

● ڳَڙَهِيءُ ٻَدَلُ: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڳَڙَهِيءُ جِيئُها: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڳَڙَهِيءُ چاڪَر: اسم خاص. تعلقي ميرپورماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڳَڙَهِيءُ چَنبُ: اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڳَڙَهِيءُ حَسَنُ: اسم خاص. تعلقي ڏل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڳَڙَهِيءُ حَليمُ: اسم خاص. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڳَڙَهِيءُ خَيرُو: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڳڙهيءُ رحيمڏادُ: اسم خاص. تعلقي ڏل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪڙهيءُ دڪڙُ: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪڙهيءُ ماکوڙُ: اسم خاص. تعلقي واره ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪڙهيءُ ميرابُ: اسم خاص. تعلقي جيڪب‌آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪڙهيءُ ياسينُ: اسم خاص. تعلقي ڪڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪڙيءُ ۽ ڪڙيُونُ: ث. (سن. گدِ) نند و ٽڪر (گوشت جو) ـ تڙَ ـ پُوتيِ ـ سڌِي. ڪنهن شيءِ جو داڻو (انب وغيره جو). (ٿوم جي) سِري. (هنڊ جو) ٽُڪر. (بصر جي) پِتِي. (کجور جي) پهشِي. (الگور جو) هڪ داڻو. ذرو ـ پُرزو ـ ٽُڪر.
ـ ڪڙيءَ وارو: ذ. صفت. طاقت وارو ـ مضبوط ـ جاننو ـ پهلوان. غيرتمند. ڏَنگي وارو.
● ڪڙيو ۽ ڪڙيا: ذ. اُڻاوت ۾ ڪم ايندڙ هڪ اوزار جو نالو. پهٽي جي تند کي جهلڻ لاءِ ٺڙو. (پرمانند).
● ڪڙيُونُ: ث. (همیشه جمع ۾ ڪم ايندڙ) رَڄَ جو هڪ حصو ـ رَڄَ جي گهاڻي واري پاسي وزن ڪري ڪرڻ لاءِ لوهه جون ڪڙيون.
● ڪِسڪڻُ: مصدر. پيٽ ۾ وڃڻ ـ نڙيءَ مان لنگهڻ ـ هيٺ ٽپڻ (نڙيءَ کان) ـ اندر وڃڻ (پيٽ ۾). ڪاڄڻ ـ ڪڙڪڻ. هضم ٽپڻ. (ڪِسڪِيو ـ ڪِسڪِنڊو ـ ڪِسڪِيلُ).
● ڪِسڻُ: مصدر. (سن. ڪرّ) نڙيءَ سان سولائيءِ سان لنگهڻ ـ ڪڙڪڻ ـ ڪاڄڻ ـ ڪِسڪڻ. (ڪِسِيو ـ ڪِسِنڊو ـ ڪِسِيلُ).
● ڪَڦَلُ ۽ ڪَڦَلَ (ت): ذ. ڪَپل ـ ٽُڪر. وڏو ڪرهه.
● ڪَڦَلُو ۽ ڪَڦَلُو: ذ. صفت. پيٽوڙي ـ ڪَهڻ ڪايار ـ پيٽير ـ هيڇي. حريص ـ لالچي ـ طمع ڏور.
● ڪَڦَڻُ (ل): مصدر. وڏا گرهه چپڻ ڪان سواءِ ڪيهڻ. (مهيري). (ڪَڦيو ـ ڪَڦَنڊو ـ ڪَڦَيلُ).

● ڪَڦو ۽ ڪَڦا: ذ. گِرَهُ ـ گِرانٿهُ ـ لقمو ـ نوالو. اوچتو هٿ آيل وڏي رقم. ڪنهن به شيءِ جو وڏو انداز ـ ڪپل.
ـ ڪَڦوُ پَرَڻُ: ڪٽڻ پرڻ. گهٽو نفعو حاصل ڪرڻ. ڪهڙي رشوت وٺڻ.
ـ ڪَڦوُ هَٽُ لَڳَڻُ: مفت جو مال هٿ اچڻ.
● ڪِڪَ ۽ ڪِڪُونُ: ث. صفت. هرو پرو ٻيان پوندڙ ـ چنبڙي پوندڙ ـ ڇڪتندڙ ـ چنبڙو ـ جيجا ـ پتندُ ـ رڳ. ليلائيندڙ ـ ٻاڌائيندڙ ـ منتائو. ريڙه ٻيڙه ڪندڙ. تقاضا ڪندڙ.
ـ ڪِڪَ ٽِيُ پَتوَڻُ: خواه مخواه ڪنهن جي ٻيان لڳي پوڻ ـ چنبڙي پوڻ.
● ڪَڪِڙِيُ ۽ ڪَڪِڙِيُونُ (ل): ث. ڪڪڙي ـ دَڙَڙُ. (ث) ـ دَڙَڙو ـ ٽڙو.
ـ ڪِڪِڙِيُ ڪَنِڙُ: چُمي ڏيڻ ـ مِٺي ڏيڻ ـ ستڪار ڏيڻ. (ث).
● ڪِڪَڻُ: مصدر. ڪِرڻ ـ ڪِري لڳڻ.
"جسم جواني ۾ تي ٽي نه ڪِريا ڪِڪَ"
(نجفي).
(ڪِڪَيو ـ ڪِڪَنڊو ـ ڪِڪَيلُ).
● ڪَڪڙُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڪَڪَلُ ۽ ڪَڪَلَ (ت): ذ. وڏو حصو (ملڪيت جو) ـ وڏو پاڳو. خزانو ـ دولت ـ ڌن.
ڪَڪَٽ: ث. برف ـ يَخ. تمام گاڙهو. مست ـ خوش ـ سرهو. (گاجرا).
ـ ڪَڪَٽ ٽِيَڻُ: ڏاڍو نرڻ ـ سخت ٽڏو ٽيڻ. زور گاڙهو ٽيڻ.
● ڪَڪَائِجَڻُ: مصدر. بيهوش ٽيڻ. نشو ٽيڻ. ناري چڙڻ. (ڪَڪَائِيو ـ ڪَڪَائِنڊو ـ ڪَڪَائِيلُ).
● ڪَڪَائِڻُ: مصدر. نارڻ ـ ٽڏو ڪرڻ. خوش ڪرڻ ـ راحت ڏيڻ. (پرمانند). (ڪَڪَائِيو ـ ڪَڪَائِينڊو ـ ڪَڪَائِيلُ).
● ڪَلُ: ث. (سن. ڪَلَ = ڪِچِي) ڪِچِي ـ گلو ـ ڳلو ـ ڪنڊُ. ڳلهه. (ث).
ـ ڪَلِ پتوَڻُ: ڪچيءَ ۾ هوڻ ـ ڪنڌ ۾ هوڻ. برائي ڳالهه ۾ دخل ڏيڻ ـ جهيڙو ڪرڻ ـ وڙهڻ. ڪڪ ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪَلِ لائِنُ: ڪچيءَ سان لائڻ ـ پاڪر پائڻ. چاتيءَ سان لائڻ. ڳر لائڻ ـ ڳراهڙي پائڻ.

ـ ڪَلِ مِهيچُ (ت): ذ. ناهـ ـ صلح. رسائي.

● ڪِلُ ع ڪَلَ، ڪِلُونُ: ذ. ث. (سن. ڪَلهـ > ڪَلّ = ڪِل) منهن جي هڪ حصي جو نالو ـ ڳٽو ـ ڳَٽُ ـ ميٽَ ـ رخسار ـ ڳلو ـ ڳَلهـ ـ عارض.

ـ ڪِلپَتُ ع ڪِلپَتَ: ذ. صفت. لاسڙيات ـ لاسيار ـ لاسيات ـ ڳيرو ـ لتسُوتُ ـ ڳِرتُ. سهڻو ـ خوبصورت ـ پورل. (مهيري).

ـ ڪَلَ جِيُ لَهيُ ڳِچِيءَ هَوَنُ (ت): پرائو نقصان پنهنجي ذمي ٿيڻ. ٻئي جي آوت ۾ اچڻ. پرائي نقصان ۾ پاڻ قاسائڻ ـ ٻئي جي باهه ۾ سڙڻ.

ـ ڪَلَ ڪَچَ ٿِيَنُ: ڪل ڪهنجي وڃڻ.

ـ ڪَلِهُرُ ع ڪَلِهُرَ (ت): ذ. صفت. تُلهن ڳلن وارو ـ ميٽِرُ ـ ميٽُولڙو.

● ڪَلُ ع ڪَلَ: ذ. ڪوهه جي ڪِنارَ (ت). ٻيڙيءَ جو هڪ حصو. (ڪ). (سن. ڪَلهـ) گلي جي هڪ بيماريءَ جو نالو.

● ڪِلافُ: ڳِٽو ـ ٽُنڪُ ـ سوراخ.

● ڪِلافُو ع ڪِلافا: ذ. ڪل جو اندريون پاسو ـ بلاڦو. (شرت).

● ڪِلاقَ ع ڪِلاقُونُ (ل): ث. ڪِلافو ـ ڪِلاڦو. (مهيري).

● ڪِلاڦُو ع ڪِلاڦا: ذ. ڳلن جو اندريون پاسو ـ ڳلافو. (شرت) ـ ڪِلاقَ. (مهيري).

● ڪَلٽُو ع ڪَلٽا: ذ. پِرِبَ ـ چتَ ـ رِيبَ ـ چتَر ـ ڦَسَر ـ ڏُتَر ـ ڏاڏَر. ڏَنُو ـ ڪَشو ـ رَماڪُ. (ل). فريب ـ ٺڳي ـ مَڪَرُ. عذر ـ بهانو.

ـ ڪَلٽائِيُ ع ڪَلٽائِيُ: ذ. صفت. ڪَلٽو ڏيندڙ ـ پرپائيندڙ ـ ڏتاريندڙ ـ ڏاڏرائيندڙ. ڏڻائي ـ ڪَشِئي ـ رَماڪي.

ـ ڪَلٽُو بَڏَنُ: ڏنو ڏيڻ ـ ڪشو ڏيڻ. درِ دلاسو ڏيڻ. ريجهائڻ ـ ڏاڏر ڏيڻ. پَڇِي ٻڌڻ. ٺڳڻ ـ ريبڻ.

● ڪَلٽُو ع ڪَلٽا: ذ. ڳچيءَ جو ٻٽو ـ طوق. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳَهـ ـ هار جو هڪ قسم. (پرمانند).

● ڪَلٽُهيڙُو ع ڪَلٽُهيڙا (ل): ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم ـ ڪنن ۽ نڙيءَ جي وچ ۾ غدودن جي سوج ـ ڪَلِيُون ـ ڪوئليون (ڪوئلي).

● ڪَلٽُهوڙُ ع ڪَلٽُهوڙَ: ذ. گهوڙي جي سنج مان هڪ جو نالو. گهوڙي کي ڪنڌ ۾ ٻڌڻ جي مُڇي واري رسي.

● ڪَلٽُقاڙُ ع ڪَلٽُقاڙَ: ذ. پوک جو اصطلاح ـ چوڪ ـ ٽِڪُلو. ڊيرو. (ن ـ ب).

ـ ڪَلٽُقاڙَنُ (ت): پوک جو سنگ ڪيڻ.

● ڪَلٽُقِڙُو ع ڪَلٽُقِڙا: ذ. ڳل ۽ ڳچيءَ جي دنگ وارو حصو. بيماريءَ جو هڪ قسم ـ ڳلپڙو ـ ڪَلي ـ ڪوئلي. (ل).

● ڪِلِڪِڙُو ع ڪِلِڪِڙا (ت): ذ. چوپائي جي ڳچيءَ ۾ ٻڌڻ جو رسو.

● ڪَلُو ع ڪَلا: ذ. (سن. ڪَلَ = ڳچي) بدن ۾ هڪ حصي جو نالو ـ ڳچي ـ ڪلو ـ ڪَنڌُ. قميص يا چولي وغيره جي ڪنڌ ۽ ٻيڙن وڃهڻ واري پٽي. سنڌي جُٽيءَ جي پَٽُ ۽ ڪُڙيءَ واري حصي کي پاڻ ۾ ڳنڍڻ لاءِ ڇڄ جو ڪَشو. (ل ـ ت). ڪنارو ـ ڪَنپُ ـ پاسو ـ پَترِ "ڪٽڪ جو ڳلو ونارائي مال کي گهر آڻج" (جملو). لنگهـ ـ رستو ـ لانگهـو ـ وات ـ ڪَڙهـ. (ن ـ ب). "هاڻي تہ پٽڻ جو ڪو ڳلو به ڪونهي" (جملو). باشي پکيءَ کي جهلڻ جي هڪ قسم جي جار. (پرمانند). مهاڻن جي اصطلاح ۾ سنبوهيءَ کي پاڻين سان قاسائڻ لاءِ وڏل ڏاڳو. درياهي ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو ـ شيخلي جي چوٽي وٽ پاسي ۾ ڪيل سوراخ (جنهن ۾ ڪپي به ٻڌي سگهي ۽ سَٽلي جو ٻٽو رسو به لنگهي).

ـ ڪَلُو ڏَسَنُ (ت): رستو ٻڌائڻ ـ وات ڏَسڻ. بجاءِ ڏسڻ.

ـ ڪَلهي لائِنُ: پاڪر پائڻ ـ هاڻهٔ سان لائڻ ـ ڳراڙي پائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڳِلو ع ڳِلا (ت): ذ. رستو - لنگهه - ڳلي - گهٽي. دروازي کي بند ڪرڻ جو ڏنگهر - ڪٽڻ. (ل). ذ. (صفت). اڌ ڪچو اڌ پڪل (مٽيءَ جو ٺانءُ). ٿورو پُسيل - اڌوڪو - ڳِلهو. (ل).

- ڳِلو ڏِيڻ (ت): رستو بند ڪرڻ. ڏنگهرن جو در ڏيڻ. قطع تعلقات ڪرڻ. وهنوار بند ڪرڻ. دوستي ڦٽائڻ.

● ڳِلواسو ع ڳِلواسا: ذ. ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو - شيخلي جي آرهار بدل ڪائي. جهاز جو ڪوهو. (گاجرا).

● ڳِلوَڻِي (ل): ذ. ٽوپيءَ جو هڪ قسم. (مهيري).

● ڳاموٗ لهڻ: خوار ٿيڻ - گلا ٿيڻ.

● ڳِلهڙ ع ڳِلهوڻ (ت): چڪ - گپ - چِڪڻ - ٻِلهڻ. (ل).

● ڳُلِهر ع ڳُلِهروڻ: ث. اٽو ڪنڊ ۽ گيهه ملائي ڪچو ڪائڻ واري حالت - ڪُلُرُ. (ث).

● ڳِلهڻ ع ڳِلهڻون (ل): ث. ڳِلهه. (ت).

● ڳِلهو ع ڳِلها: ذ. دولاب - ڏڳي - چِتل - ترڪٽ - گهات - ڪوٽ - ڪٽپ - دوهُ. (پرمانند).

● ڳِلهو ع ڳِلها: ذ. صفت. ڪتب جهڙو - رهڙيو - ٻڙو - ڪنڙو - نرم. لهلهڙ - قُقنس - ڦيڦو - ڦوسو. موگو - ڍرو - سست. (ث. ڳِلهي ع ڳِلهيون).

● ڳِلهي ع ڳِلهيون: ث. ٻڪريءَ جو هڪ قسم (ڏاس وڏي، ڪنن جا وچ ڳاڙها ۽ رنگ ڪارو).

- ڳِلهي نوڙهي: ث. ڳِلهي ٻڪريءَ جو هڪ قسم.

● ڳِلي ع ڳِليون: ث. (سن. گل + ايڪا = ڪلي) سنهون ۽ سوڙهو رستو - گهرن جي وچان سنهڙو لنگهه - گهٽي - گلي - ڪُوچو - ڪوءِ. سنڊي جُٽيءَ جي پني ۽ پائڻي کي بند ڪرڻ لاءِ چمڙ جو ٽڪر - ڳِلو - گلي. (ت). گهوڙي جي لغام جو هڪ پاسو. (ل - مهيري). ٻيڙيءَ جو مٿيون پاسو. (ک).

- ڳِلي ڪُوچو: ذ. گهٽي گهوبي - درمنڊ.

- ڳِلي ڳِلي ڳائِڻ: هر جاءِ تعريف ڪرڻ - تمام گهٽو ساراهڻ

" ڳايان ڳلي ڳليءَ ۾ اوڙنگ وڃائي آڙو"
(محمد ڪٽيار).

● ڳِلي ع ڳِليون (ت): ث. ڳِلي. (ل). ٻني ۽ پائڻي کي بند ڪرڻ لاءِ چمڙ جو ٽڪر.

● ڳِلي بَنڊ ڪرڻ: ٻني ۽ پائڻي کي چمڙ جي ٽڪرن سان بند ڪرڻ.

- ڳِلي چِڪڻ: ڳِلي بند ڪرڻ.

- ڳِلي هڻڻ: ڳلي چڪڻ.

● ڳِلِيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (ن - ب).

● ڳِم ع ڳِمُون: ث. (سن. گنب = سُستي سان هلڻ) سستي - ڳاموٽ - آرس - ڳاموڙ. ڳِهر - خمار. نشو. سوڃ. (وفا).

● ڳِمڙ ع ڳِمَر: ذ. گاهه جو هڪ قسم. ڏڻ جو هڪ قسم. ذ. (صفت). شومتي - وساٽو - ڍرو - ڍلو - سست - ڪانڊ - آرسي - ٽوٽي - ڏاڪن ڍلو - عاري - ڪم ڪوس - ڪم چور. (پرمانند).

● ڳمائِڻ (ت - ل): مصدر. مخمور ڪرڻ - نشي ۾ آڻڻ. سست ڪرڻ - ڳاموڙ ٿيڻ. (ڳمايو - ڳمائِيندو - ڳمايل).

● ڳمِراڄ: اسم خاص. تعلقي سيوهڻ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڳمڻ: مصدر. (سن. گم = وڃڻ) آهستو هلڻ - چُرڻ. بار هيٺ هلڻ. ڪنجهندو هلڻ - ڳهڻ. گهٽ وڃڻ - پير ساهڻ - پسار ڪرڻ. ڪرينچن موڙڻ. نند جي خمار ۾ هجڻ. ڪِن ڪچري سان سڙڻ. (پرمانند). (ڳمِيو - ڳمندو - ڳميل).

- ڳمِي ڳمِي: ظرف. آرس ڪري ڪري - سستي ڏيڪاري ڏيکاري.

- ڳمِي ڳمِي ڪرڻ: دير دير سان ڪرڻ - سستي سان ڪرڻ.

- ڳمِيو ڳالهائِڻ: ڍرو ڳالهائڻ - اينگهه ڪرڻ - ڏيگهه ڪري ڳالهائڻ. جهمِي ڳالهائڻ. ڪنڌ هيٺ ڪري ڳالهائڻ. نهنائي سان ڳالهائڻ.

● ڳمورا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪَمورِي: اسم خاص. تعلقي عمر ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪَمول (ث): ذ. گاهه جو هڪ قسم (سارين جي مثال ٻوڙو ٽيندڙ، مگر ٽلهو ۽ ڪارو). (ن-ب).
● ڪَمهَه (ت): ذ. مٽر ۽ جوئر يا چٽا ۽ ڪڪ ڪڏي رڌل. (جميعت).
● ڪَنَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (بلبل).
● ڪَنِ ۽ ڪَنيُونَ: ث. ڏڳي جي ڪنڌ وارو ڪونڊ - ٿوهو. (پرمانند).
● ڪَنِ ۽ ڪَنَ: ذ. (سن. ڪَرْنَ) ڪنهن به اوزار جو هٿ ۾ جهلڻ وارو حصو - مُٺيو - دستو - هٿيو - هٿيو - نيڄ. بيل ڪاڏيءَ جي اڳ واري ڏڳهي ڪاني (جنهن ۾ پاجاري ٻڌجي) - هول. (ت).
ٻڙيءَ جو هڪ اوزار - ٻڙيءَ هلائڻ لاءِ ڪاني - اولو (ڏونڊيءَ ۾) - هاليسو (هُڙِي ۾) - چَپُو - وَنجهه. ڪُڙهيءَ جي زِهَ ۾ وجهي چڊيل ڪاٺ جو ننڍو ٽڪر. (ت). ڪڙِي يا واهه جو منڊ. (ت). (سن. ڪَرْتَهَ). ڳهه جو هڪ قسم - ڪَنن ۾ پائڻ جو وڏو والو. (ت).
- ڪَنَ ڏِيڻُ: مدد ڪرڻ - همراهي ڪرڻ. مٿو مونو هڻڻ. لوڙڻ. مقابلو ڪرڻ. چانورن وغيره ڪي رڌيندي ڏوئي ڏيڻ.
- ڪَنُ ڪُهاڙِيءَ ۾ هُجَنُ: هميشه تيار هجڻ. ساڻي حالت ۾ هجڻ.
- ڪَنُ ڪَرَيو ڪَرَنُ: ميربحرن جي اصطلاح ۾ سنيت ڪرڻ. (سامونڊي - گر).
- ڪَنُ موڙَنُ: ڳن يا اولو هلائي ٻيڙِيُ هاڪارڻ - چڪِيُ ڏيڻ.
- ڪَنَ وَرائِيُ: ث. چلن ۽ سنڌين ٽاهڻ لاءِ ڪاٺ جو هڪ اوزار.
- ڪَنُ هَلائَڻُ: ٻيڙِيُ هلائڻ.
● ڪَنُ ۽ ڪَنَ (ڪ): ذ. (سن. ڪَرْنُ). ڪَن - ڪَڻُ - ڪَڻُ. احسان - مهرباني - پلائي - ٿورو.
● ڪِنانُ (ل): حرف جر. ڪان - وٽان - ڪران - مان - ڪتا.

● ڪَنٻَ (ت): ث: برداري - تحمل. (ل - وفا).
● ڪَنٻِيڪوُ (ڪ): ذ. (آواز) جبل تان پاڻي ڪرڻ جو آواز - ڪڙڪڙ جو آواز - ڪڙڪات - ڪجڪو.
● ڪَنٻِيرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڪَنٻِيرُ ۽ ڪَنٻِيرَ: ڪَنٻِيرَ.
● ڪَنٻُ: ث. متڇِيءَ جو هڪ قسم.
● ڪَنڊَ: ث. (سن. ڪَنڊ=بانس): ٻوءِ - بانس - واسُ.
● ڪَنڊُ ۽ ڪَنڊَ (ل-ڪ): ذ. مانيءَ سان ڪائڻ واري شئي - ڪَنڊ - تيوڻ - ٻوڙ.
● ڪَنڊَنُ ۽ ڪَنڊَنَ: ذ. مانيءَ سان گڏ ڪائڻ لاءِ ٻوڙ وغيره - ٻوڙ - پاڄي - ڪَنڊُ.
● ڪَنڊَنُ: مصدر. (سن. ڪَنڊ=خوشبوءِ). ڏاند جو ڪَنون ڪي سنگهڻ - ڪَنون جي پيشاب ڪي سنگهڻ - واسُ ونڻ - ٻوءِ ونڻ. ڪَولڻ. (سن. گڊ=سَلَنُ > گَرَنْتَ = ڪَنڊ) وارن ڪي ڪَٽڻ - ڪوپڻ - ويڙهڻ. چُٽڻُ - ڪَٽڻ. پوڻ (گل وغيره) - هار ٽاهڻ. (ڪَنڊَ يوُ - ڪَنڊَنڊوُ - ڪَنڊَڊيَل).
● ڪَنڊَيوُ ۽ ڪَنڊَيا: ذ. صفت. خوشبوءِ وارو - خوشبودار - واسيل.
● ڪَنڊِيُ ۽ ڪَنڊِيونُ، ڪَنڊِيُونُ: ث. (پرا. ڪَنڊِيُ. سن. ڪَنڊَ > گَرَنْتَ = ڪَنڊ) رسي يا ڏاڳي وغيره جي ٻن ڪرن کي يڪو ڪرڻ لاءِ ڏنل ٻَڌُ - ڪڙِي، رسي يا ڏاڳي وغيره ۾ آيل وَڪَڙُ - عقده - ڳوپُ - گرهه. ڪَنڊِيڻ وارو هنڌ - ٻَنڌُ - جوڙ - سَنڌُ - ڪَنڊِيُ. ڪَنڊِيڻ جي حالت - ناتو - لاڳاپو - ميل - ڪَانڊيا پو. ٻَڌَڻُ - ٻانڌيڙ. (ل). پرتگيا - انجام - وعدو - وچن - پول - ڪَٽ (پلس). قاسڻ واري حالت - قاسي - قاهي - قَندو - ٻَڪڙ - گرفت. وڪڙ - ڦيرو - وراڪو. ڪن شين جو سُڇو - مُوڙهه - ڇِڪو. جهوڙو - جهڳڙو. (پلس). موڙي - ويڙهي. هڙَ - بدڙي - بچڪو. پُڻارڪ - پَڙي - پاڪر (ڪاڻن وغيره جو) - بَنڊُ - ڪڏو. ٻاڙ - ٻُڌو - ٿو. مال - مغز - ڳَبُ - گورو. ناڙو - ناب - نافُ - دَنُ. ٻُڙبڪو - ٻُڙِي - ڪِيسو - ڪُودوُ -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

گونڈو. ٻصر جو هڪ ڊاڙو - پٽي - ڳڙي. ڪمند يا ڪاڻ وغيره جي گنڊيءِ - ڪُري.

- گنڊيءِ پڌڻ: ڪپڙي يا رسي جي پلاند کي وراڪا ڏيئي موڙ ڏاهڻ - ڳوپ ڏاهڻ - ور ڏيڻ. ڪا ڳالهه هار هار چوڻ - ضد ڪرڻ - هوڏ ڪرڻ. يقين ڪرڻ - پڪ ڪرڻ. هٿ ڪرڻ. اڳ جي هريڙ پڌڻ.

- گنڊيءَ پڌڻ کان هُٿڻ: پرواهه نه هڻڻ - نه ايڪڻ.

- گنڊيءِ ٽوپ ڪرڻ: ٽوپو وغيره ڪرڻ. چٽيءُون وجهڻ. سادي سُودي شيءِ تي اڪتفا ڪرڻ.

- گنڊيءِ ڏاهڻ: گنڊيءِ پڌڻ.

- گنڊيءِ پاءِ ۽ گنڊيءِ پايُونُ: ث. گنڊيءِ ٽوپ.

- گنڊيءِ جوُ پٽسو: ذ. هڙ جو پٽسو - ڏاهنجو پٽسو.

- گنڊيرُ ۽ گنڊيرَ: ذ. صفت. گنڊين وارو - گنڊين ڏنل. گُريدار.

- گنڊيرُ ٻصرُ: ذ. وڏين گنڊين وارو ٻصر - سُڪل ٻصر جي هڪ گنڊيءِ.

- گنڊيڑيءِ ۽ گنڊيڑيُونُ: ث. نڊي هڙَ - گنڊڙي. بُڇڪو - بدڙي - گنڊيءِ.

- گنڊيءَ سنڊيءَ: لڳ لاڳاپو - ميٽي مائٽي.

- گنڊيءِ ڪٽڻ: ڪيسو ڪترڻ - هڙي هڻڻ.

- گنڊيءِ ڪترڻ: قاتل جُٽيءَ کي ٽوپو هڻڻ - چٽي هڻڻ.

- گنڊيءِ ڪوُسيءِ ڪترڻ: ڪجهه روڪڙا پيسا هٿ ڪرڻ.

- گنڊيءِ ڪُلڻ: سمجهه پوڻ.

- گنڊيءِ ڪوُلڻ: اڇاڻائي چڏي ڏيڻ.

- گنڊيءِ ۾ زور هُٿڻ: هوند وارو هڻڻ - پيسي ۾ زور هڻڻ.

- گنڊيءِ ۾ نٿ هُٿڻ: پيسو نه هڻڻ.

- گنڊيءِ نٿ چوڙڻ: پيسو نه خرچڻ.

- گنڊيڑيءُ ۽ گنڊيڑيُونُ: ث. نڊي گنڊ - نڊي هڙَ - گنڊڙي.

- گنڊيڑيءُ ڇڙيءُ ۽ گنڊيڑيءُ ڇوڙيءَ: ذ. صفت. ڪيسا ڪترندڙ - ڪيسي ڪٽ - ڪيسا ڪپندڙ - لليچو - جيب ڪترو - گنڊڙي ڇوڙ.

- گنڊيڑيءُ ڀُڪتُ ۽ گنڊيڑيءُ ڀُڪتَ: ذ. صفت. گنڊيڇوڙ.

- گنڊيڑيُونُ پتوَنُ: ڪنهن گهاله ۾ منجهڻ - حيران پريشان ٿيڻ.

- گنڊيڑيُونُ مَنجهه گنڊيڑرَ: پُختا پيچ پيل.

"جيئن گنڊيڑيُون منجهه گنڊيڑر،
تئن مون من ساروڊ-ڙن سين".

● گنڊيڑنُ: مصدر. (پرا. گنڊيڑينُ. سن. گنڊنڊيتنُ > گنڊڊيتنُ > گرَنڊڻِ = گنڊڻ) گنڊيڑڻ - وکڙ ڏيڻ - پڌڻ. گانڊاپو ڪرڻ - جوڙڻ - ملائڻ. گڏي پڌڻ. سوگهو ڪري پڌڻ - ڪشش - جکڙڻ - مضبوط پڌڻ. سانڍ ڪرڻ - گڏڻ - گڏ ڪرڻ - شامل ڪرڻ - پيڙو ڪرڻ - لڳائڻ. ڳوپ ڏيڻ - ڳوپڻ - مڙهڻ. گنڊيءِ ڳوپ ڪرڻ. چنڙائڻ - چهڻائڻ. ڏاهڻ - جوڙڻ - بنائڻ. چٽيون هڻڻ - پيوند ڪرڻ - گنڊيءِ ٽوپ ڪرڻ. هڪ ٻئي ٻڌيان ڪري پڌڻ - ترتيبوار ٻيهارڻ - ترتيب ڏيڻ - قرٻني سان رکڻ - سڌارڻ - سنوارڻ. گانڊاپو ڪرڻ. ريهه ڏيڻ - ريهڻ (ڏاتوءَ وغيره کي). سٻٽ - ٽوپو ڏيڻ (بوٽ وغيره کي).

- گنڊيڑيءُ ۽ گنڊيڑيءَ: ذ. سنڊ - ميلاپ - جوڙ - پڌ. گُريءُ (ڪمند جي) - ٻُسل - گُري. اتفاق - يوگ - پڌي - لوڪ. پيوند. دوستيءَ جو ناتو - مائٽيءَ جو ناتو.

- گنڊيڑيءُ ۽ گنڊيڑيُونُ: ث. گنڊيڑيءِ جو عوض - نهراڻي - جوڙاڻي.

- گنڊيڑيڻُ: مصدر. گنڊيڻ جو ڪم. ٻئي کان ڪرائڻ.

- گنڊيڑجڻُ: مصدر. ملي وڃڻ - شامل ٿيڻ. جهڳڙي ۾ ٻهرو ونڊ.

- گنڊيڑجيءُ پتوَنُ: وڙهڻ. جهجهو لاب ٿيڻ. پائيوار ٿيڻ.

- گنڊيڑرُ ۽ گنڊيڑرَ: ذ. صفت. سنڊي وارو - جوڙ وارو - گنڊ وارو. مشڪل - منجهيل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڳنڍيءَ سنڍيءَ ۽ ڳنڍيءَ سنڍيءَ: ذ. لاڳاپو ـ عزيزي ـ مائٽي ـ رشتيداري ـ عزازت ـ قرابت.

ـ ڳنڍيءَ سنڍيءَ ڪرڻ: اڳڙيون هڻڻ ـ چٽيون هڻڻ. رڙل ڪي ريجهائڻ ـ گهٽ وڌ ڪري ٺاهڻ ـ ڪنهن قتل ڳالهه ڪي ٺاهڻ. مائٽي ڪرڻ.

ـ ڳنڍيءَ ڪرڻ: هڪ ٽاني آڇي ختم ٿيڻ تي اُن جي ڇڙين ۾ ٻي نئين ٽاني جو ميلاپ ڪرڻ. ڇڪل تندن جو پاڻ ۾ ميلاپ ڪرڻ.

ـ ڳنڍيءَ ڳارڻ (ت): ناس ڪرڻ ـ چٽ ڪرڻ. ڏاڍي تڪليف ڏيڻ.

ـ ڳنڍيءَ ڳنڍڻ: مائٽي ڪرڻ. احسان ڪرڻ ـ مهرباني ڪرڻ.

ـ ڳنڍيءَ ڳوڙيءَ ڪرڻ: هرممڪن طريقي ڳڏي ٺاهي سولو ڪرڻ.

ـ ڳنڍيڙيءَ ۽ ڳنڍيڙيٽيون: ث. ڪڏڻي ـ ملائٽي ـ جوڙڻي ـ جڪڙڻي. (بوت وغيره جي) سُٻٽي ـ سُٻاڻي. ٽانڪي هڻڻي ـ چٽيءَ هڻڻي (آڻڻ ۾). سيٽڻي.

● ڳنڍيڙ (ل): وڏو ڳنڍو. "هيءُ منائيءَ جو ڳنڍيڙ ڪنيو وٽين، سو ڪنهن کي ڏيندين" (جملو).

● ڳنڍيو ۽ ڳنڍيا: ذ. (سن. ڪنڊ = ٽڪر) ڪنهن به شيءِ جو ٽلهو ٽڪرو (جهڙوڪ برف، ڪنڊ يا ميٽيءَ وغيره جو) ـ روڙو ـ ٻوڙو ـ ٻڻ ـ چاڙو ـ ڳوڙهو ـ ٽيرو ـ دڳل. ڳپل. پاراڻي ٽول جو هڪ قسم ـ برف جو گول. اندروني زخم سبب ٽيل ماس جو ڳوڙهو ـ ڳنڙ. واهه ڪي ڏنل بند ـ ڳنڍو ـ بند ـ مٽو ـ ڏنو. جهل ـ روڪ ـ اٽڪاءُ. (پرا. ڳنڍيي. سن. ڪنڊ > ڪرنٽ = ڳنڊ) ڪاهه ڳنڊ واري شيءِ ـ ڪمند جو ٽڪر ـ ٻُل ـ ڳُري. لغام جي ڇڙيءَ واري ڳنڊ. (ت). ڪورڪي اصطلاح ۾ پٽڇيءَ کي جهلڻ ۽ اڳتي سرڻ جي رسي جي ڇڙيءَ واري ڳنڊ (جا ڏاڳي ۾ اٽڪائجي). مالهه جي چوٽيءَ کي ملائي ڏنل ڳنڊ. (ت). ٻن پانهن ۾ اڇل جيترو گاهه يا ڪانن جو انداز ـ پاڪر. (ت). زمين ماپڻ لاءِ هڪ قسم جي ٽٽ. (پرمانند). هندن ۾ شاديءَ وقت فقيرن وغيره کي ڏيڻ لاءِ مقرر رقم. ڪُٽ ۾ چار(۴). (پرمانند).

ـ ڳنڍيوُ ٻڌڻُ: چ جي تندن جي ڳنڊ ٺاهڻ. هريڙ ٻڌڻ. (ت). پڪي صلاح ڪرڻ.

ـ ڳنڍيوُ ٺاهڻُ: ڳنڍيو ٻڌڻ.

● ڳنڍيُو: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڳنڍيُارُ: ذ. گاهه جو هڪ قسم.

● ڳنڍيُڇوڙَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد سنڌ ۾).

● ڳنڍيُڙُ: ذ. گاهه جو هڪ قسم (زمين تي ڇٽ هٽي ٻهي، مال وغيره کائي).

● ڳنڍيڙيءَ ۽ ڳنڍيڙيُون: ث. ڇيلل ڪمند جو ڳٽرو.

● ڳنڍرُ ۽ ڳنڍروُنُ: ث. ڪنهن ٻ. عضوي تي ڦٽ ڦرڙيءَ کان يا ڏڪ لڳڻ سبب نس جي ڇهڙي تي ٽيل ڳوڙهي ـ ويلڻ.

ـ ڳنڍرَ تي لٽَ اڇڻُ: پاڻ تي يا پنهنجي ڪنهن ويجهي مائٽ تي (پيڙ) سختي اڇڻ ـ پيڙ ٻوڻ ـ زور ٻوڻ ـ سختي اڇڻ.

ـ ڳنڍرَ ڇڙ هڻڻُ: ويلڻ ٽيڻ ـ وڏڙڪ ٽيڻ.

● ڳنڍرُ ۽ ڳنڍرَ: ذ. ساڻي ڌاڇيءَ جو ڪچو ڪانو يا گونچ ـ گنڊرَ. (ت). ڪاڻاٽيءَ جي ڇاڙيءَ وارو ٻوچڙ جو حصو. (ت). درياءَ جي ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو. (ن ـ ب).

● ڳنڍڱُ (ل): ذ. صفت. ڳنڍڱ. نار.

● ڳنڍڱاڻجڻُ: مصدر. مخمور ٽيڻ ـ ڳڱاڻجڻ. (ڳنڍڱاڻيوُ ـ ڳنڍڱاڻيندوُ ـ ڳنڍڱاڻيلُ).

● ڳنڍڱاڻنُ: مصدر. ڳڱ ڪرڻ ـ ٺارڻ. محو ڪرڻ ـ ڳنڍاڻڻ.

هي ڪالن ڳنڍاڻيا تن بٽن پاسي ٻُڌيون"
(سُر يمن ڪليان ـ شاهه).

● ڳنڍنڱونُ: حرف جر. ڳنڍونُ ـ ڳِنانُ ـ ڪان ـ وٽان ـ مان ـ جي رستي. (پرمانند).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪِنتَنُ: مصدر. (سن. ڪُرَ=ونڻ). ونڻ- مُلهڻ- ڳنهڻ- خريد ڪرڻ.

"ڪچو ڪان ڪنيار اوڳي ڪِنئو اٽس"

(سر سهڻي- شاهه).

(ڪِنيِءُ- ڪِنتَنُدو- ڪِنيِتَلُ).

● ڪِنئُ ۽ ڪِنا: ذ. جوئر جو ساڻو ڪانو- تُرِيُ. (پرمانند). اڪ يا ٿوهر جو پَنُ. (ڪ).

● ڪِنهي جانُ نَڙِڪِيُ پَوَنُ (ت): قوه جوالي ۾ مري ويو.

● ڪِنئُوارَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪِنئُوارُ ۽ ڪِنئُوارَ (ل): ذ. صفت. ڪِنئون چاريندڙ- ڍڳيون چاريندڙ- گوهري. پهراڙيءَ جو- ڳونائو- دهقاني- واهشي. هاري. اڻ پڙهيل- اڻ سڌريل- جهنگلي. پورهيت- ٿوري رزق وارو. پوڪ- بي وقوف- جاهل- آلو- جٽُ. (پلئس).

● ڪِنئُواسَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪِنهڙِيُ ۽ ڪِنهڙِيُون (ل): ث. وڏن ٻيٽن يا ڊيگهين مان پاڻي ڪڍڻ لاءِ ٺڪر جي مُٺ واري وڏي چَلَ. ڪِنگُر.

● ڪِنهُنُ: مصدر. (سن. ڪُرَ=ونڻ). قيمت تي ونڻ- خريد ڪرڻ- مُلهه ونڻ- وٺجُ- سودو ڪرڻ- خريدڻ- ڳهڻ. هٿ ۾ ونڻ- پڪڙڻ- جهلڻ. (ڪِنهِيُو- ڪِنهتَنُدو- ڪِنهِيَلُ).

● ڪِنئُنُ ۽ ڪِنئُنُ: ث. (سن. ڪُوُ= ڪانءِ). ڳئون- ڍڳي- ڪانءِ.

● ڪِنيِ ۽ ڪِنيِئُونُ: ث. (سن. ڪَرَنُ= ڪَن). ڪنهن لوهي اوزار ۾ ڪاٽ جو پيل هٿيو. وڇي يا پنڪي جو ڪَن. ڪورين جي اصطلاح ۾ هٿ وجهي تاجي يا ست مٽان ويڙهڻ وارو هٿ (ت). ساهميءَ جي ڪائي. ڪچي پوک. (ل- وفا). ماپ جو ڪانو. (ل- وفا). ڪِهڙ جو هڪ پاڳو- نٽ جو هڪ حصو. اڪ جي ننڍڙيءَ ٽاريءَ جي ٽڪري. (ڪ). واڙ جي درٽي ۾ ڍنگرن جا ڪَن. (ڪ). ٻليءَ يا لنگر جي ڏاڙ. (پرمانند).

● ڪِنيِ: حرف جر. ڏانهن- ڏي- پرسان- ويجهو- نزديڪ- ڪڍ- سان- ساڻ- وٽ- اوري- نيڙي. (پرمانند).

● ڪِنئُنتُ (ث): اسم خاص. هڪ ٻيٽ جو نالو.

● ڪِنئَ ۽ ڪِنئُونُ: ث. (سن. ڪَرَ= ڪِنئ). ڳاڻاٽو- ڳاڻاپو- ڳڻپ- شمار- انداز. سمجهه. خيال- سوچ- ويچار. آلڪو- ڪِنتي.

- ڪِنئُتوُرَ ۽ ڪِنئُتوُرُونُ: ث. ڪِنئ متوَ- ڪِنئ ڪوت- دور انديشي- سوچ ويچار- چِٻَ چِٽَ. (پرمانند).

- ڪِنئَ ٻهڻ ۽ ڪِنئَ ٻهَڻ: ذ. ڪِنتي- ويچار- فڪر. (نئين زندگي).

- ڪِنئَ ڪرڻ: شمار ڪرڻ- انداز ڪرڻ. خيال ڪرڻ- فڪر ڪرڻ- ڪِنتي ڪرڻ. (ت).

- ڪِنئَ ڪوُتَ ۽ ڪِنئَ ڪوُتَونُ: ث. ڪِنئ ٻهڻ- ڪِنئ تور.

- ڪِنئَ ڪوُت ڪرڻ: ويچار ڪرڻ.

● ڪِنئُ ۽ ڪِنئَ: ذ. (سن. ڪُنَ). خاصيت- ڪُنُ. احسان- ٿورو- مهرباني- پلائي- لائق- پال- وڙ- ڪُنُ. لڇڻ- عادت. خوءِ- خصلت- خوبي. هنر- فن، لياقت، سڃيءَ جي آنيءَ جو هڪ پاسو. (پرمانند). ڏور- رسي- پڳهه. (سر سامونڊي- گر).

- ڪِنئاڪاريُ ۽ ڪِنئاڪاريُ: ذ. صفت. قلدائڪ- فائدي وارو- فائدي مند- ڪتبائتو- ڪِنئاڪاري.

- ڪِنئائِتوُ ۽ ڪِنئائِتا: ذ. صفت. فائدي مند- فائدي وارو- لاپائتو- مفيد- ڪِنئاڪاري- قلدائڪ. ڪٽائتو- سارا هٿ جو ڪو- وڙائتو- ڪُٽيِ. شاڪر- شڪر گذار- احسانمند- مشڪور- ممنون. مهربان- اهڪاري- لائق. ڪارگر- سجرب- هڪ ٽڪ. ٻهڪِنئُ- گوهر- چِٽُرِيُ. (پرمانند).

- ڪِنئَ چوُرَ ۽ ڪِنئَ چوُرَ: د. احسان فراموش- مهرباني وساريندڙ- بي شڪر- بي ڪِنئو- ڪرت گهنُ- بي قدر.

- ڪِنئَ چوُرائِيُ ۽ ڪِنئَ چوُرائِيُون: ث. ڪِنئ چوري- بي شڪري- ڪرت گهنتا- احسان فراموشي- ڪِ وڙائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڪُٽندارُ ۽ ڪُٽدارَ: ذ. ڪٽ وارو ـ ٻھڪڻ. ڪُٽائڻو.

ـ ڪُٽُ ڪرڻُ: فائدو ڏيڻ ـ نفعو پھچائڻ. مھرباني ڪرڻ ـ پلائي ڪرڻ ـ ڪُٽُ ڪرڻ ـ چڱائي ڪرڻ ـ نيڪي ڪرڻ.

● ڪُٽُ ڳائڻُ: مھرباني ياد ڪرڻ ـ تعريف ڪرڻ ـ ٿنا ڪرڻ ـ مدح ڪرڻ ـ ساراھ ڪرڻ. وڏڙُ سڃاڻڻ.

" ڪُٽ آنھيءَ جا ڳايان " (سچل).

ـ ڪُٽُ ڪَٽڻِ پائڻُ: ٿورائتو ٿيڻ ـ سدائين احسان مڃڻ ـ ھر وقت شڪريه ادا ڪندو رھڻ.

ـ ڪُٽڻِ سانُ ڳِنھڻُ: حد مھربانيون ڪري پنھنجو ڪرڻ.

ـ ڪُٽڻِ سانُ ڪَٻھڻُ: اخلاق سان سينگارڻ ـ پنھنجن چڱن لڇڻ جو اثر ٻين تي وجھڻ ـ خوش اخلاقي ظاھر ڪرڻ. (ھدايت‌الانشا ص ـ ٢). حد مھربانيون ڪرڻ. (ت).

● ڪُٽڻِ ڪَٻھيڙُ (ت): صفت. ٻھڪڻ ـ ڪُٽائتو.

● ڪُٽُوانُ ۽ ڪُٽُوانَ: ذ. صفت. ڪٽ وارو ـ ڪُٽائتو. ڏاھو ـ سياڻو ـ اڪاھر. ويچاروان.

ـ ڪُٽُوَنڊُ ۽ ڪُٽُوَنڊَ: ذ. صفت. ڪٽونت ـ ڪُٽي ـ ڪُشلُ. حاذق ـ چتر ـ سگھڙ ـ پڙڏُ ـ ڪاريگر ـ آستاد. (پرمانند). داناءُ ـ ھوشيار ـ ماھر ـ ھُنرمند.

● ڪُٽائيجڻُ: مصدر. ٿورو مڃڻ ـ احسان مڃڻ ـ مھرباني مڃڻ ـ خوش ٿيڻ.

● ڪُٽائيُ: مصدر. (سن. ڪُٽُ) ڪنھن کي پنھنجي خوبين سان پنھنجو ڪرڻ. (پرمانند).

● ڪُٽائيڻُ: مصدر. (سن. ڪَٽَ) ڪٽپ ڪرائڻ ـ شمار ڪرائڻ. ڪُٽي ڏيڻ. (مڱ يا ڪنوار کي) ڪپڙا ڏيکاري ڏيڻ. (ڪُٽائيو ـ ڪُٽائيندو ـ ڪُٽائيل).

ـ ڪُٽائيُ ۽ ڪُٽائيُونُ: ث. شمار ڪرائڻ جو آجورو. ڪُٽڻ جو ڪم ـ ڪٽپ.

● ڪُٽڻُ ۽ ڪُٽڻُونُ: ث. (سن. ڪَٽَ = ڪُٽڻ) ڪُٽڻ جو ڪم ـ ڪُٽ ـ ڪاٽيتو ـ خيالي ـ وچار. انسٹو ـ ھرتم ـ ڪٽ. اندیشو ـ قياس ـ سمجھ ـ راء.

● ڪُٽيُ ۽ ڪُٽيُونُ: ث. (سن. ڪَٽَ = ڪُٽڻ) ڪٽپ ـ ڪٽ ـ شمار ـ اندازو. سوچ ـ خيال ـ وچار ـ فڪر ـ چنتا ـ تات. انتظار ـ اوسيڙو ـ اونو. اندیشو ـ سانگو ـ آھ ڪو ـ وسواس. چونرا ڪونرا.

● ڪُٽيالُ ۽ ڪُٽيالَ (ت): ذ. صفت. ڪُٽي ڪائيندڙ ـ ڪُٽي خور.

ـ ڪُٽيُ خوڙُ ۽ ڪُٽيُ خوڙَ: ذ. صفت. ڪُٽيون ڇڏائيندڙ ـ سودائي. جڪيءَ ڪاڏو. ڪُھٽ متيو. قرندڙ ڪھرندڙ ـ ڀھ رلڪي. ٻہ چتو. پورالو.

ـ ڪُٽيُ خوڙُ ھُٽڻُ: پورالو يا چنچل ھٽڻ.

ـ ڪُٽيِيَنِ ڪُوڙِ ھوءُ ستيِيَنِ سُوڙِ ھوءُ ھُٽڻُ: پئسي وارو، ٻر ٻي عقل ھٽڻ.

ـ ڪُٽيِيَنِ ٻر ھُجڻُ: فڪرن ٻر ھجڻ.

● ڪُٽيَ ۽ ڪُٽيُونُ: ث. (سن. ڪَٽَ > ڪُٽڻ = ڪُٽڻ) ڪٽپ جو ڪم ـ ڪٽ ـ ڪاٽيتو ـ تخمينو ـ اندازو ـ شمار. علم حساب ـ علم اعداد ـ انڪ بدا ـ انسگ ودیا. سوچ ـ وچار ـ خيال ـ فڪر.

● ڪُٽيڪيُ ۽ ڪُٽيڪيُونُ: ث. دري ـ ڪڙڪي ـ جارو ـ روشن دان. (پرمانند ۽ شرت).

● ڪُٽڻُ: مصدر. (پرا. ڪيٽيا. سن. ڪَٽَن > ڪَٽَ = ڪُٽڻ) شمار ڪرڻ ـ حساب ڪرڻ ـ ڪاٽيتو ڪرڻ ـ تعداد ڪرڻ ـ شمارڻ ـ ليکڻ ـ سارڻ. سوچڻ ـ خيال ڪرڻ ـ رتڻ ـ ٻھڻ ـ وچارڻ. سمجھڻ ـ خيال ٻر آڻڻ ـ جاڻڻ ـ پائڻ. (ڪٽيو ـ ڪٽيندو ـ ڪٽيل).

ـ ڪُٽڻُ ڪَرڻُ: ڪُٽڻ ڪوٽڻ ـ خيال ڪرڻ.

ـ ڪُٽيُ ۽ ڪُٽيُونُ: ث. ڪُٽڻ جو ڪم ـ ڪٽپ ـ ڪاٽيتو ـ شماري.

● ڪِٽڻُ: مصدر. (سن. ڪُرَھَڻُ). ڪُٽڻ (سر سورٺ ـ ڪُر). نِٽڻُ (سر مارئي ـ ڪُر). (ڪِٽيوُ ـ ڪِٽيندوُ ـ ڪِٽيلُ).

● ڪُٽُوُ ۽ ڪُٽُوُ: ذ. صفت. (سن. ڪَٽَ = ڪُٽڻ). ڪُٽ ڪندڙ. وچاروان ـ ڪاٽو ـ خيالي ـ وچاريُ. ساڳاھو ـ سڃيت ـ خبردار. سياڻو ـ ڏاھو ـ ھوشيار.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪُٽو ۽ ڪُٽا: ذ. پوش - پردو. باهريون سلمعو- ڏيڪ. (پرمانند). پيڙيءَ جو هڪ عضوو - ڪار اندران لڳل پٽي. (نجف علي شاهه). دروازي ۾ واڌڪن جي وچ ۾ اريب ۾ لڳل پٽي (جيئن واڌڪ مضبوط رهن).

- ڪُٽو ڏيڻ (ت): موچين جي اصطلاح ۾ جُتيءَ جي هُستيءَ جي وچ ۾ اڇو چمڙو هڻڻ.

● ڪِٽوڻِي ۽ ڪِٽوڻِيُون: ث. ڪُٽ-وڻِي - ڪِٽِڻِي - مرجان. (پرمانند). هار جي چوسٽي. (شرت).

● ڪُٽُو ڻِي ۽ ڪُٽُو ڻِيُون: ث. ڪِٽُوڻِي - ڪِٽِڻِي.

● ڪُٽِيُ ۽ ڪُٽِيُ: ذ. صفت. ڪٽ يا ڪٽ وارو- ڪٽائتو - ڪٽائنو - ڪٽي - ڪٽوان - ڪٽونڊ. سلجهو - نيڪ افعال - نيڪ - پلو - سيلوان. ڏرم شيل - سدا چاري - ثواپي - پڇي.

- ڪُٽِپاڻِي ۽ ڪُٽِپاڻِيُون: ث. ڪُٽا ڪاري. ڪٽ - خاصيت - خوبي - جوهر - ڪُٽِپو.

- ڪُٽِپو ۽ ڪُٽِپا: ذ. آچائي - خاصيت - ڪٽ - خوبي. وصف - عادت - خصلت - سنو پرائي. (شرت).

● ڪُٽِيتِي ۽ ڪُٽِيتِيُون: ث. ڪٽوتي. (پرمانند).

● ڪَٽوات: ث. (سن. ڪتيَ = ڪاٽڻ). ڪاٽيڻ.

● ڪَٽوارَ ۽ ڪَٽوارَ: ذ. صفت. ڪٽون چاريندڙ- ڪٽوار - ڪوهري.

● ڪَوُپُ ۽ ڪَوُپَ (ل): ذ. صفت. جانور- حيوان - ڍور - وهت - چوپايو. بي زبان - ڳڏار - ڪِڇندڙ. ڪهت سمجهه وارو - موڪو - بي سمجهه - اناڙي - پُوڪ - پورڙو. بالو بولو - سادو سُوُدو.

- ڪَوُپُو ۽ ڪَوُپُو (ت): ذ. صفت. ڪوپ. (ل).

● ڪَوُتَ ۽ ڪَوُتُون: ث. ويچار. ڪُتَ. ڪِيتَ - ڪِيُهَ. (پرمانند).

- ڪَوُتِنات (ل): ذ. خيال - ويچار.

" اسان ڪوتنات ڪري جواب ڏينداسون."

● ڪَوُتُنُ (ت): مصدر. ڪوڙ - ٺهارڻ. (ڪَوتِيو- ڪَوُتِيندو - ڪَوتِيتل).

● ڪَوُتُ ۽ ڪَوُتَ (ڪ): ذ. ڪوٽ - واهڻ.

● ڪَوُتِرو ۽ ڪَوُتِرا: ذ. (سن. ڪوشَ = پردو). وڏي ڪوٽري - ڪوٽ. ٽيلهي - ٽيلهو. سامان وغيره رکڻ لاءِ ڪپڙي جو بجڪو. سڪ لاءِ ڪپڙا ۽ زيور وغيره - ساڪريو - مَڏَ - سوت. (ث). (ث. ڪَوُتِري ۽ ڪَوُتِريُون).

● ڪَوُتَ ۽ ڪَوُتُون: ث. (سن. ڪوُتِيڪا > ڪُتِڪا = ڪوتَ) چوسر، چوپڙ يا نوٽن وغيره راند جي ساري - ڪوٽي. پتُون - ڏارو. ڏاڪڻ جو ڏيرو - ڏيري - ڪوٽو.

● ڪَوُتُ ۽ ڪَوُتَ: ذ. (سن. ڪُتِڪا = ڪوڙهو). حقي ۾ وجهڻ لاءِ تيار ڪيل تماڪ جو ڪوڙهو. وَنُس - ڪُلُ - نسُلُ - گوتر. (پرمانند).

● ڪَوُٽو ۽ ڪَوُٽا: ذ. (سن. ذ. ڪُتِڪا = ڪوڙهي). ست جو ڏيرو - ڏورو. ريل - اوٻٽو - اوبرو. پرت جو هڪ قسم.

● ڪَوُتِيُ ۽ ڪَوُتِيُون (ل): ث. (سن. ڪُتِڪا = ڪوڙهي). تماڪ کي ڪٽي ٺاهيل ڳنڍيو- ڪَوُتُ. سُٽ جي ڏيري. اوٻي - اوبري. (سن. گوتَرَ = آکيهه). گوتري - گوتر. برادري وارو. (هندن جي تاريخ). نسلائتو.

● ڪَوُتِيُ چاڙهڻُ (ت): ڏُلَ ۾ ڪوٽي وجهڻ- حُقي جي ٽوپيءَ ۾ تماڪ وجهڻ.

- ڪَوُتِيُ مَٽَڻُ (ت): تماڪ پاڻيءَ سان ملڻ.

● ڪَوُٽ ۽ ڪَوُٽَ: ذ ذ. (پرا. ڪَوُتِيُ: سن. گوشٹ > گوسٹا > ڪو = گاءِ + سٹان = جاءِ) گائين ڀهڻ جو هنڌ. "آگاڻن آريه لوڪن جي گائين چرڻ ۽ رهڻ جو هنڌ". ٿورن ماڻهن جي آباديءَ - ڳام - نڳر - ننگر - واهڻ - ديهه - دهقان - وسي - ميان - وسندي - وستن - آبادي - ديهات - واڙي. ڳهٽا ماڻهو - مهڙ - ميڙو. جنم جو هنڌ. وطن - ديس. گائين يا ڍڳين ڀهڻ جو هنڌ - ٺاڻ - پاڻ. (ن - ب).

- ڪَوُڙاڻو ۽ ڪَوُڙاڻا: ذ. صفت. ڪوٽ جو- ڪوٽ وارو. ڪوٽ جو رهاڪو - واهڻائي - دهقاني - واهڻي - ڳامڙيو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

■ گونائيتو ۽ گونائيتا: ذ. صفت. گونٽ جو ـ گونائو. واهڻ جو ـ ٻهراڙيءَ جو. ڪنهن جي ساڻي گونٽ وارو. گونٽ جي رواج موجب. (پرمانند).

■ گونائيي ۽ گونائيي: ذ. گونٽ جو. هڪ ٽي گونٽ جو رهاڪو ـ ساڻي گونٽ جو. ساڻي شهر جو ـ هم وطني.

■ گونٽَ جا ڪٽا پٽونڪائينَ (ک): بيڪار گذارڻ ـ اجايا ڏڪا ٽاپا ڪائڻ ـ نڪمون گذارڻ.

■ گونٽَ جا ڪٽا ڪٽنَ (ک): نڪمون ۽ بيڪار گذارڻ ـ اجايا ڏڪا ٽاپا ڪائڻ.

■ گونڙو ۽ گونڙا: ذ. نئين ڏو گونٽ ـ واهڻ ـ گامڙو.

● گونيي ۽ گونيي: ذ. صفت. ساڻي گونٽ جو ـ گونائي.

■ گونيچو ۽ گونيچا: ذ. صفت. گونٽ وارو ـ گونٽ جو. هڪ ٽي گونٽ جو رهاڪو ـ وطني ـ گونائي ـ شهر جو.

■ گونيٽو ۽ گونيٽا: ذ. صفت. گونائو.

● گونڀَ: مصدر. رَسيءَ جا ٻئي ڇيڙا ٻاڻ ۾ وٽي ڳنڍڻ. ملائڻ ـ جڙڻ. ڪڙو ڪڙي سان پچائڻ. ناهڻ ـ مرمت ڪرڻ. (ک). مضبوط ڪرڻ. مڙهڻ. ڳٽڻ. (گونيو ـ گونيندو ـ گونيل).

■ گونپ ۽ گونپَ، گونپَن: ذ. ث. چنل نوڙيءَ جا ٻئي ڇيڙا وٽي، ملائڻ جي ڳنڍ. ڳنڍ. آٽ ـ مڙهه. عقد. پرت جو هڪ قسم.

■ گونپَ ڪترَنَ: چنل تنندَ ٻيءَ تند سان ڳنڍڻ. (ت).

● گونچَ ۽ گونچَ: ذ. فضيلت ـ فوق ـ سبقت ـ پرڪاش ـ شرف ـ آتمتا ـ آتمَ ـ وڏائي ـ آچائي ـ آچاڻ ـ اوج ـ سرمي. (پرمانند). خوبي ـ خاصيت ـ ڳڻپائي ـ ڳڻ ـ جوهر. (پرمانند).

● گوڏَ ۽ گوڏَ (ت ـ ک): ذ. صفت. (سن. گودا) وڏو ڏانڊ. ڳرو مڙس. جنگي جوان. بهادر ـ سورهيه ـ پهلوان ـ ڪونڊر ـ ڏگ.

"گوڏ وڏا ڪاري ڏاڍي ڏؤ تيڳين تي"

غريب ـ بي خبر ـ نماڻو ـ ڪمزور ـ ڪوپ ـ ساڌو ـ الله لوڪ.

● گوڏو ۽ گوڏا: ذ. صفت. سور ويرـ نايڪ ـ ويرـ سورهيه ـ پهلوان ـ جوان ـ جوڏو ـ بهادر ـ سورمو. حيوان ـ ڏيگو ـ ڏاند

"ڪاهيئن ڪاه گوڏا سنگن جي ستّيءَ تي"

(مرحوم ميرمحمد ڏنبو محمد خان).

(ث. گوڏِي ۽ گوڏِيون).

● گورَ ۽ گوروڻ: ث. (ف. گور = قبر) قبر ـ گور ـ ٻڻيي ـ تربت ـ سماند.

"ميان گور لائق، بيبي سيج لائق"

(گل قند ۱۲). مقعد ـ ڳڻيي ـ گنديا. (ت). (سن. ڪُلِش) گولا ـ قولا ـ پترَ ڪرَ ـ تلاش. ڏونڍَ ـ کوج ـ نهار ـ لوچ ـ وڙڙَ ـ دريافت (پوليس م).

جهاڙو ـ جهڙتي ـ تلاشي. (پرمانند).

■ گورَ ڳڻي ۽ نٽ هٿنَ: حيلو وسيلو نه هڻڻ ـ باز پيٽي نه هڻڻ ـ ڪابه پرواهه نه هڻڻ.

● گورات ۽ گورانون (ل): ڪنڊ ـ ڪونڌ (ڏڳي وغيره جو).

● گورات وارَنَ: ڪنڊ پٽ تي ورائڻ.

● گوراچاڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاهه، حيدرآباد سنڌ ۽ ٿرپارڪر ضلعن ۾).

● گورانيو ۽ گورانيا: ذ. پيار. گرهاڻي.

■ گورانيو ڏيتنَ: گرهاڻي ڏيڻ ـ پيار ڪرڻ. (ن ـ ب).

■ گورانيو ڪترَنَ: پيار ۽ محبت سان پاڪر ۾ آڻڻ. ڳٽَ ڪرڻ ـ ننگ وڙَ ڪرڻ. (ن ـ ب).

● گورائونَ: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گورَاها: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گورَاهو: اسم خاص. تعلقي غمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گورَاهونَ: ذ. سرٽي جيو جو هڪ قسم ـ گوه ـ گوهيرو. (ڪارايل ۱۹۸).

● گورَاهيي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● گورَپٽَ ۽ گورَپَتَ > گورَپَتونَ: ذ. ث. هڪ جهنگلي جانور (جو قبر مان مردو کوٽي کائيندو آهي) ـ گورپٽ ـ مڙده خور.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھورَڙ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● گھورڑا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● گھورِنارُ ۽ گھورِنارَ (ڪ): ذ. قبر مان مڙدا کوٽي ڪڍندڙ جانور- مڙده خور- گھورپٽ.
● گھورِ نھارِيُ ۽ گھورِ نھارِيُون: ث. (ف. مُوشڪ ڪوُر). قبر مان جو مڙدا کوٽي ڪائي اهو جانور- مڙده خور- گھورناري- گھورپٽ جي مادي "ابرادي آندي گھورنھاري گھوٽ ۾".
● گھورَڻُ: مصدر. (سن. گِلِيُشَ). گھولڻ- ديوندڻ- وائڻ- وڙڻ- ڦولھڻ- سوجھڻ- ڪوجڻ- ڊوڻ- تلاش ڪرڻ- جاچڻ- سوجھڻ- ڦولڻ. بنا چپ جي ڪائي وجڻ- ڪھي چڏڻ- ڳڙڪائڻ. (گھورِيو- گھورِينڊو- گھورِيَل).
- گھورِيُ وَڃَڻُ (ڪ): نِڙِيءَ تان هيٺ لھي وڃڻ.
● گھورُوُ ۽ گھوُرا: ذ. صفت. (پرا. گوُرِئو. سن. گَوَرَ+ڪَتھ= گھورو). گوري رنگ وارو- اڇيءَ چمڙيءَ وارو- سھڻي چمڙيءَ وارو. ڪڪ رنگو- سرخ سفيد رنگ وارو. سفيد- پورو- گورو- چٽو- آجرو- اڇو. خوبصورت- حسين- جميل- سندر. (ث. گھورِيُ ۽ گھورِيُون). (اسم خاص). لس پيلي جو ايرندين هڪ علائقو.
● گھُڙوُ ۽ گھُڙا: ذ. صفت. (سن. گُرُ= گرو). گھٽي بار وارو- باري- پاري- گرو- گران- ثقيل- وزندار- وزني- وزنائتو. سخت (مينھن). گرو (ڪاڏو)- ديرھضم. قوي. سانتيڪو- ڏيرُ- گنھير- ديرينو- سنجيده. وڏي ڏير لاءِ هڪ لقب. (پرمانند). مڙس جو ننڍو پاءُ. (گاجرا).
- گھُڙاڻِ ۽ گھُڙاڻِيُون: ث. گھوراڻي- وزن- گراڻ- بوج- بار- بوجو- نھراڻ.
● گھُڙائِيُ ۽ گھُڙائِيُون: ث. گھوراڻ- گرائي- باري- وزنداري- نھراڻ.
- گھُڙوُ گانھائِيُ: ڏيرو يا آهستي گالھائڻ. (ن-ب).
● گھورَھارِيُ ۽ گھورَھارِيُون: ث. صفت. (سن. گَرُبھُ= گبھ). گربھي- گربھوتي- گبھڻ- دوهستي- حاملہ- ٻيٺ سان- ڏڪِيُ- ٻيٺ سان (عورت)- گربَ ڪرِيُ- ڏڪل- بن جيئُن سان. (ث). ٻڪريءَ جو هڪ قسم. (ث).
● گھورِ ھيئُلوُ: اسم خاص. تعلقي ابادوڙي ۾ هڪ ديھ جو نالو.
● گھورِيُ ۽ گھورِيُون: ث. صفت. (پرا. گوريا. سن. گَوَر+ايڪا> گوري= گوري). سھڻي زال- حسين زال- سونھن واري زال- خوبصورت عورت. چمڪندڙ ديوي- ديوي پاروتي. نينگري- جوان چوڪري. عورت ناريُ- مُنڊَ. هڪ راڳڻي جو نالو. ٺڪڙي. (ن-ب).
"تان ڪي گھوري چُلَ، لاڙائو سج ٽيو"
(شاھ ڪريم).
● گھُڙِيُ ۽ گھُڙِيُون: ث. آپدا- آفت- مصيبت- غضب. (پرمانند ۽ غريب ۳۴).
● گھُڙھُ ۽ گھُڙَھُ (ت): ذ. هڪ جاءِ تي ٽيل ميڙ. (صفت). گھاٽو- ڳچيل.
- گھُڙَھُ پِياڪُ: ذ. صفت. گھاڻي پنگ پيئندڙ.
- گھُڙَھُ پِياڪُ ھنڊَنُ: پنگ پيڻ جو ڪڙڪ موالي هڻڻ.
- گھُڙَھُ ڪَرَنُ: سوڙھا ٽيڻ- جُھرُ ڪرڻ. سھڙُ ڪري اچڻ. (ميڙيءَ جو) اوھيڙو ڪري اچڻ. (پرمانند).
● گھوڙِ ھوُ ۽ گھوڙِ ها: ذ. (سن. گولَكَ> گَنڪا= گھوڙھو) ڪنھن شيءِ جو گول ڳنڍو- پنوڙو- چاڙو- ٽيرو- روڙو. ميڙيءَ جو گول چڙو- گليلو (جو ڪنياڻيءَ ۾ وجھجي). ڪنھن ڏڪ وغيره لڳڻ سبب (بدن ۾) ٽيل ماس جي گوڙھي- ڊَبَڙُ. رت گڙ. روئڻ وقت اکين مان پاڻيءَ جو وھندڙ قطرو- ڦُڙو- لُڙڪُ- ھنجُ. ڪجيءَ جي هڪ ذات (جنھن جو ڏونڪو گوڙھي وانگر ٿئي).
- گھوڙِ ها پِيُ وَڃَڻُ. روئڻ سھل اک مان گوڙھو ٻاھر نڪرڻ نہ ڏيڻ- چپ ڪري روئڻ. روئڻ کي روڪڻ. غم کائڻ- صدمو سھڻ.
- گھوڙِ ها ڪرَنُ: ڳنڍيون ڪرڻ (سُتَ ۾). مُنجھاڻ- پريشان ڪرڻ. فڪر ۾ وجھڻ. ڪوڙين

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جي اصطلاح ۾ پاڻي تيار ڪرڻ بعد هرهڪ رنگ جي تاڻي جدا ڪري، ڪاني مٽان ويڙهڻ. (ت).
- ڪوڙ ِها ڪارڻ: اڪين مان آب وهائڻ - هنجون هارڻ - ماڻ ۾ روئڻ - روئڻ.
- ڪوڙ ِها يا ڪُنڊِيون ڪوڙها ٽِيڻ: مُنجهي پَوڻ.
- ڪوڙ ِهن ڪاتَ پَرڻ: ڪات يا ڪردن ڪي ڪوڙهن سان پرڻ. لاڳيتا لڙڪ وهڻ. (سرحسيني - ڪر).
- ڪوڙ ِهو پَوڻ: آهدا جو اچڻ - مصيبت پوڻ. (ن - ب).
- ڪوڙ ِهيِ ۽ ڪوڙ ِهيون: ث. ڪوڙهي جي مونث - ڪولي.
- ڪوڙ هِيون ڪوڙ ِهِيون ٽِيڻ (ت): ماڻهن جون جدا جدا ٽوليون ٽي، پنهنجي منهن ويڙ.
- ڪُوڙ ِهيِ هڻڻ (ت): ڪجهارت پڇڻ - پرولي پڇڻ. ڪجهارت سڻڻ.
- ڪُوڙ ِهِيون هڻڻ (ت): خيال پچائڻ - رٽون ڪرڻ. ڪمان ٽيڻ.
● ڪُوڙ ِهو ۽ ڪُوڙ ِها: ذ. صفت. (سن. ڪٽپير > ڪوڙه > ڪُوڍ = ڪاتو. پرا. ڪٿرو) ڪاتو - تيکو - چُهچ - ڪٿرو (رنگ). ڪٽيل - مُوڙهل - ڪنڊيل - ڪويل. لڪلڪدار. ويجهو - لاڪو. ڪهٽو. ڪجڪاهه - جوهيل. ڪجهو - لڪل - ناپسند (سرپراڳ - ڪر). پريل (بدن ۾) - ٽلهو - جوپ. نهرو. سمجهه ۾ ڏکيو - مشڪل. (ذ). ٽري، ڏاڪي ۽ هندي پوليءَ ۾ پرده ۾ ڪالهائڻ جو نمونو - راز وارو سوال جواب - ڪوڙهي ۾ ڪالهائڻ. (ت). ليکَ ڪري ڪالهائڻ - رمز سان ڪالهائڻ. (ث. ڪُوڙ ِهيِ ۽ ڪُوڙ ِهِيون).
- ڪُوڙ ِهاپڻ ۽ ڪُوڙ ِهاپٽِيِون: ث. ڪهاڻاڻ - ڪٿهتران. ٽُلهاڻ - ٽُلهائي - ڪُوڙهائي - ڪٿهرائي. (پلس).
- ڪُوڙهاڻ ۽ ڪُوڙهائون: ث. ڪوڙهائي - ڪهاڻائي - ڪهرائي. (پرمانند).
- ڪُوڙهائِيِ ۽ ڪُوڙهائِيِون: ث. ڪوڙهاڻ - ڪهرائي - ڪهاڻائي. (ترت).
- ڪُوڙ ِهيِرو ۽ ڪُوڙ ِهيرڙو: ذ. صفت. ٽورو ڪوڙهو - ڪوڙهيرو - ڪجهه ڪهاتو - البت ڪٿهرو.
- ڪُوڙ ِهيرو ۽ ڪُوڙ ِهيرا: ذ. صفت. ڪهاتو - تڪو - مُڙهه - ڪٿهراؤ. (شرت).
● ڪوڙ هڏو: اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪوڪو ۽ ڪوڪو: ذ. ذ. صفت. چوٽي ڪچي ۽ لائيري بدن وارو (ماٽهو).
● ڪوڪون: ث. آڳوٽي ۽ ڏسٽي جي درميان ساپ جو انداز - ڪراٽ - ڪٽاٽ - ٻاڪون - ٻالو - ٻاچو. (پرمانند).
● ڪوڳ ِڙ (ت): ث. دنيا - ملڪيت - زر - ناڻو - مالي - ڪيڪ. (ل).
● ڪولڻ: مصدر. (سن. ڪلايش = ڪولڻ) ڪولا ڪرڻ - تلاشڻ - ڏونيڏڻ - ڦولهڻ - ووڙڻ. ڏسڻ - جاچڻ - نهارڻ - هٿ ڪرڻ. (ڪولِيو - ڪولِيندو - ڪولِيندڙ).
- ڪول ۽ ڪولون: ڪولهه - ڪولا - جاچ - ڦولها - تلاش - ڪولپ - ڏونڊ.
- ڪولا ۽ ڪولائون: ث. ڪول - ڪولها - ڪولپ - ڏونڊ - تلاش - جاچ - وڙ - ڦولا - دريافت - پتر ڪر - سڌ سماءُ - پچا ڳاڇا - جستجو.
- ڪولا ڦولا: ث. جاچ جوچ - پچا ڳاڇا.
- ڪولائِڻ: مصدر. ڪولا ڪرائڻ - تلاشائڻ - ڦولائڻ - نهارائڻ - ڏونيائڻ. پچا ڳاڇا ڪرائڻ - دريافت ڪرائڻ. (ڪولائيو - ڪولائيندو - ڪولائيل).
- ڪولائُو ۽ ڪولائُو: ذ. صفت. ڪولا ڪندڙ - ڪولِيندڙ - ڪولو - ڏونڊيندڙ. ڪنهن شيءِ جي تلاش ۾ نڪتل - جاچو. (پرمانند). ضرورتمند - ڪهورو - ڪهرجائو.
- ڪولپ ۽ ڪولپون: ث. جاچ - ووڙ - تلاش - ڏونڊ - ڦولا. سڌ سماءُ - پچا ڳاڇا.
- ڪول ڦول (ک): ڪولا ڦولا.
- ڪولڻ ڪُنڊڻ: ڪولڻ - ڪولا ڪرڻ - تلاش ڪرڻ. (پرمانند).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ڳولو ۽ ڳولا: ذ. ڳولا ـ تلاش ـ جستجو ـ وڑ ـ ديونديء.
ـ ڳولڻو ۽ ڳولئو: ذ. صفت. ڳولائو ـ ڳولبندڙ ـ ڳولها ڪندڙ ـ تلاش ڪندڙ ـ ديونديندڙ ـ ووڑيندڙ. تلاش ۾ (ڪنهن شئي جي نڪتل) ـ جاچو.
ـ ڳولٿہ ۽ ڳولٿون: ث. جاچ ـ تلاش ـ ديوند ـ ڳول ـ قول. سڌ سماءُ ـ پچا ڳاڇا. (شرت).
ـ ڳولٿا ۽ ڳولٿائون: ث. ڳولا.
ـ ڳولي ڪڍڻ: قولڻ ـ هٿ ڪرڻ. ڪا (شئي) هٿ ڪرڻ ـ لهڻ.
● ڳوم ۽ ڳومر (ث): ذ. ماڻهن جو ٽولو ـ جماعت.
● ڳون: اسم جنس. هڪ پساريو وڪر.
● ڳونٽا: اسم جنس. جانيي جي شڪل هڙي ٻوڙي (توريي) جون ڪانيون ـ جانيي جا ڳونا:
"عاشق ان ڪٽي وڃي، تون ڳونا پيو گاهين"
(پاهڙ د ل).
● ڳونٽ ۽ ڳونٽر: ذ. (سن. ڪوٌ = گانءِ + موتر = مت) گانءِ جو مٽ ـ ڏڳيءِ جو مٽ. (پرمانند). گابو. (ت).
● ڳونڊڻ (ت): مصدر. ڳوهڻ ـ ڳونڊڻ. (ل ـ وفا). (ڳونڊيو ـ ڳونڊيندو ـ ڳونڊيل).
● ڳونيڙ ۽ ڳونيڙ (ث): ذ. ڪنهن به وڻ جو ٽڻ.
● ڳونڙ (ل): ذ. جانيي يا توريي گاهڻ بعد بچيل تيليون ـ ڪاڏر. (ل).
● ڳونهي: ث. گانءِ ـ ڏڳي.
● ڳونيرو: اسم خاص. تعلقي ميرپور بٺوري ۾ تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● ڳونهيرو: اسم خاص. تعلقي ڏڪهڙيءِ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● ڳوڻ ۽ ڳوڻيون: ث. (سن. ڪوٌٽي). ڳوڻ جو ٽهيل ڳوٽرو ـ پوري ـ پوجهو. پساريو وڪر جو هڪ قسم ـ دوا طور ڪم ايندڙ ڪوڙنر جو هڪ قسم. پوٽيءِ يا گاهہ جو هڪ قسم. (ڪ).
ـ ڳوڻي ۽ ڳوڻيون: ث. ڳوڻ مان ٽهيل ڳوٽرو يا پوجهو. (ل ـ قليچ).

● ڳوهہ ۽ ڳوهون: ث. (سن. گوڌا). جانور جو هڪ قسم ـ (واڳوءِ جي بناوت جهڙو، چئن پيرن سان هڪ پيٽ ۽ سرٿو جيو).
ـ ڳوهہ مان واڳون ٽيٽ (ت): حيثيت ڪان مٿي رعب تاب ڏيکارڻ ـ اڪڙ يا وڏائي ۾ وڌي وڃڻ ـ خسيس مان وڌي زور وڻڻ
● ڳوهہ ۽ ڳوهہ: ذ. گاهت ـ مهيڙ ـ انبوه ـ هجوم. (ميلو شهباز ص ۱۲).
● ڳوهاڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد سنڌ ۾).
● ڳوهت ۽ ڳوهتر: ذ. گانءِ لاءِ ڪٽڻ ۾ ميل ڪٽر ـ ڳوٽ.
● ڳوهڻ: مصدر. (سن. گرنتنم > گڏ = ڳوهڻ). آڻي وغيره ۾ پاڻي وجهي ملائڻ ـ ملٽڻ ـ ستهڻ. گڏڻ. خراب ڪرڻ. (ت). (ڳوهيو ـ ڳوهيندو ـ ڳوهيل).
● ڳوهو ۽ ڳوهوو (ت): ذ. صفت. سيڪجهہ گهندڙ ـ هضم ڪندڙ ـ ڪائو. گهٽو ڪائيندڙ ـ پيٽيرو.
● ڳوهو (ل): ذ. آن جي ويڙهيءِ جو ٽڪر.
● ڳوهيرو ۽ ڳوهيرا: ذ. جانور جو هڪ قسم (سانبي جي جنس جو، زهريلو گاڙهي پوري رنگ تي).
● ڳوهينڊو ۽ ڳوهينڊا (ڪ): ذ. گاهہ جو هڪ قسم.
● ڳوٽ ۽ ڳوٽ: ذ. (سن. گو = گانءِ). مال ڪي ڪٽر ۽ ڏارو وغيره گڏي ڏڻل چارو. (پرمانند).
● ڳوٽڙ (ت): ث. جيت جو هڪ قسم.
● ڳوٽن ۽ ڳوٽين: ذ. جانور جو هڪ قسم ـ سامبر ـ سانوَر. (پرمانند).
● ڪٿہ ۽ ڪٿون: ث. (سن. ڪٿہ = اونهو وڃڻ. ڪٿن = ڏکيو ـ سمجهہ ڪان ٻاهر). ڪنهن ڏکئي ڪم ۾ گهٽي وقت تائين ويهڻ جي حالت ـ هڇ ـ ڪٿہ ـ هڇي. پتوڙ ـ پورهيو ـ هلاکي ـ جاکوڙو. درد ـ ستري ـ ڪشالو ـ ذلت ـ محنت. تڪليف ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

آزار- زحمت- تصديع- اهنج- ڏُنڇُ- جنجال. (پرمانند).

- ڪَهمُوڙَ ع ڪَهموڙُون: ث. ٻُٽ جي پاج. سُسُتِيُ- آرس. ٽڪُ.

● ڪَهڻُ ع ڪَهڻ: ذ. (سن. ڪَهَن = زيور، ڪَهڻُ). زيور- ڳهٽو. جنسار- زيب. گروي- رهن. عوضو- بدلو.

- ڪَهڻُ رَکڻُ: گروي رکڻ. ڪو زيور وغيره پيسا (قرض طور وٺڻ) جي عوض رکڻ.

- ڪَهڻُ ڪَنوُ ع ڪَهڻُ ڪَٿا: زر زيور- گهٽو ميڙيو. ميڙيو موتي.

- ڪَهڻُ وارو ع ڪَهڻُ وارا: ذ. صفت. (زيور وغيره). گروي رکڻ وارو.

- ڪَهڻَيلُ رَهڻُ: گروي رهڻ. ٿورائتو رهڻ- شڪرگذار رهڻ- احسانمند رهڻ.

● ڪَهائِڻُ: مصدر. سخت پورهيو ڪرائڻ- گهٽو ڪم ڪرائڻ- سخت ڪرائڻ- هڃائڻ- ٽڪائڻ. تڪليف ڪرائڻ. (ڪَهائِيو- ڪَهائِيندو- ڪَهائِيلُ).

● ڪَهُتُ ع ڪَهُتَ: ذ. ڪاڻيل گاهه (مال لاءِ). مال جي ڪاڏي لاءِ ڪُٽر وغيره ملائي ٺاهيل چارو- ڪُوٽ. (پرمانند).

● ڪَهَتُ ع ڪَهتَ: ذ. ماٺهن جي ڪَهڻِ- مهڙ- ڪَٽُ- انبوه- دَنَبُ- اجتماع- ڳاهٽ. ماٺهن جي ڪَهڻِ سبب ٽيل سوڙه- پِيهَتُ- پِيهُهَ. ڪوڙ- گهمسان.

● ڪَهَجَ ع ڪَهجُون: ث. محبت. پيار- قرب. گَٺُ.

● ڪَهَرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڪَهَرَ ع ڪَهَرُون: ث. (پرا. ڪَهَڻ. سن. ڪَرَهَٽُ). لنڊ جو خمار- پنڪي- اوجهراٽي. نشي جو خمار- سستي- ڪر موڙ- آرس- آلس. بيهوشي. موگهائي.

- ڪَهَرُ ع ڪَهَرَ: ذ. صفت. لنڊ جو خماريل- لنڊاڪڙو. سست- ڪاهل- آرسي- ڪاهل- ڏاڪڻ ڏيلو- شومتي- ڪم چور.

- ڪَهَرُجَنُ: مصدر. لنڊائجڻ- پنڪي ڪائڻ- جهوٽا ڪائڻ. خمارجڻ. (ڪَهَرُيو- ڪَهَرايو- ڪَهَرُيَلُ).

● ڪَهِيرُو ع ڪَهِيرُيا: ذ. صفت. ڪَهر وارو. پنڪيون ڪائيندڙ- لنڊ هارکو- جهوٽا ڪائيندڙ. سست- ڪاهل- ڪاهل.

- ڪَهُرِيو ع ڪَهُرِيا: صفت. لنڊهارکو. سست- ڏوٽي- ڪاهل.

● ڪَهُرُو ع ڪَهُرا: ذ. مڙس جو هيءُ. سُهرو. (آزاد).

● ڪَهِڙُ ع ڪَهِڙَ: ذ. صفت. سکر ماٺهو- وڏو ماٺهو. (ل- وفا). ڳالهه ڳهڙيندڙ يا ٺاهيندڙ- ڳالهر. آڪاڻي ٻڌائيندڙ- ڳالهه ڪٿندڙ- بيان شروع ڪندڙ- ڳهڙيو. اشارو ڪندڙ. (پرمانند).

- ڪَهُڙِيو ع ڪَهُڙِيا: ذ. صفت. ڪَهڙُ.

● ڪَهڪَٽُ: ذ. پسارڪي وڪر جو هڪ قسم.

● ڪَهَڻ ڳهَڻ: صفت. اجايو- بيهودو. (ث) بڪ بڪ. (گاجرا).

● ڪَهِلائِڻُ: مصدر. ڪاهل ٿيڻ- سست ٿيڻ- ڍرو ٿيڻ- غافل ٿيڻ- بي پرواهي ڪرڻ- الغرضائي ڪرڻ. بي خيالو ٿيڻ- ڳهيلائڻ. (ڪَهَلايو- ڪَهَلائِيندو- ڪَهَلايَلُ).

● ڪَهِيلُو ع ڪَهِيلا: ذ. صفت. سست- ڏوٽي- ڪاهل- ڍرو- آلسي- آرسي- بي خيالو- لاغرض. بي وقوف- بي عقل- ڪم فهم- نادان- جَتُ. پورڙو- مت مُوڙه.

- ڪَهِيلاڙو ع ڪَهِيلاڙا: ذ. سستي جو- ڪاهليءَ جو. بي پرواهي جو. بي خيالييءَ جو- الغرضائي جو.

● ڪَهِيلائِيپَ: ث. ڳهلائي.

- ڪَهِيلائِيُ ع ڪَهِيلائِيُون: ث. غفلت- غافلي. ڪاهلي- سستي- موڳائي. بي پرواهي- بي خيالي. هنيلائي.

● ڪَهَنُ ع ڪَهَنَ (ل): ذ. خيال- ڏيان

"جيڪڏهن تون ڪَهَنُ ڪري لکين پڙهين ها ته توکي پٽ داد ملي ها"

(جملو).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڪَهڻُ: مصدر. آنَ جي سنگن جو ڳاهه ۾ پُري وڃڻ. آهستي آهستي ڪم ڪار ڪرڻ- هلڻ- ڳهل ڪرڻ. (شاهه).
● ڪَهڻُ: مصدر. سخت پورهيو ڪرڻ- ڳهڻي محنت ڪرڻ- ڪشالو ڪيڻ- ڏاکڙو ڪيڻ- تڪليف وڻڻ- لوڙڻ- هڇڻ- ڪَهڻُ- وَهڻُ. سعيو ڪرڻ. آهستي آهستي ڪم حاج ڪرڻ. ڳهل ڪرڻ. آهستي هلڻ.
" هوڙيون هاڙيون لنگهيون ڳوڙيون پيون ڳهن" (شاهه).
سنگن جو ڳاهه ۾ پُري وڃڻ. احسانمند ٿيڻ. تابعدار ٿيڻ. مطيع ٿيڻ. (ڪَهڻيو- ڪَهڻندو- ڳهيل).
- ڪَهڻُ پَهڻُ: خيال ڪرڻ- تورڻ تڪڻ- رڌڻ ڪڻڻ.
● ڪَهيڻِي ۽ ڪَهيڻِيُون: ث. درد سري- سخت محنت- گهٽو پورهيو. (پرمانند).
- ڪَهيڻَل ۽ ڪَهيڻَلَ: صفت. ڏکل- هڇيل- ساڻو- ماندو- چُورُ- هلاڪ- وِرتل.
● ڪَهڻُ ۽ ڪَهڻُون: ث. (سن. ڪَرْپ = ڪپ) مادي جي مخصوص عضوي ۾ ڪپ جي رهڻ جي جاءِ- ڇڻي داني- رحم.
● ڳهڻُ: مصدر. (سن. ڪرّ) ڳيت ڏيڻ- ڳهڻ- ڳڙڪائڻ- ڳرڪائڻ- هڙپ ڪرڻ. (سن. گرهَ) پڪڙڻ- قابو ڪرڻ. (سر سامونديي- ڪُر). (ڳيتو- ڳهندو- ڳيتل).
● ڪَهڻُو ۽ ڪَهڻا: (پرا. ڪَهڻيا. سن. ڪَهڻا = گهڙو) زيور- ڪَهڻ. مڻيو- هيرو- جواهر- جوهر. ڪارڪ جهڙو تعويذ (جو ڪڇيءَ ۾ پڏبو آهي). (وفا).
- ڪَهڻُو ڪَنڌُو ۽ ڪَهڻا ڪَنڌا: ذ. زر زيور- ڳهه ڳنا- سوني ساهه.
● ڪَهڻُو ڪُوسُو: اسم خاص. تعلقي ڪنڊ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪَهڻُو لَنڌُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٽيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪَهڻُو واهِ: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڳهڻِي ۽ ڳهڻِيُون: بي چيني- بي آرامي.
● ڳَهوُ ۽ ڳَهَا: ذ. ڪاڻي ڪٽڻ لاءِ هڪ ماڻهوءَ جو ڪاڻيءَ جي ڪوڻ جو مقرر انداز. (ل). تڪليف- ڏک- جفا. (ت). حصو- ورهاست- پاڳو. (ت). ڳهه- زيور- ڳهڻو. (ل).
- ڳَهوُ چاڙَ هَڻُ (ت): مدد ڏيڻ- امداد ڪرڻ. ڪم پورو ڪرڻ.
- ڳَهوُ ڪيڏَنَ (ت): ڪم جو مقرر حصو ڪرڻ.
ڳهيِي ۽ ڳهيِي (ل): ذ. صفت. وڏيرو- سکر. (ل- مهيري).
● ڳهيرُ ۽ ڳَهيرَ (ڪ): ذ. نند جو گهيرت- خمار. اوجاڳو.
● ڳَهيڑُ ۽ ڳَهيڑَ: ذ. (پرا. ڳَهيڑَ: سن. گنيير). پربل- ڏمتار- تار- پرپور. ڳرو- پاري. برد بار- گنيير. وڏو- اعليٰ- بلند- مٿاهون- اوچو. فلڪ وارو. ڳهڻيون ڳالهيون چاڻندڙ. ڳهٽا ڳڻ ڪندڙ
" ڳڻ جا ڳهير، مارو ملڪ ملير جا" (شاهه).
● ڳهيڑَ: اسم خاص. تعلقي سيوهڻ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڪَهيلَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڳَهيلاَ: اسم خاص. ذات جو هڪ قسم.
● ڪَهيلِڙا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڪَهيلائِڻُ: مصدر. ڳهيلو ٿيڻ- پورڙو ٿيڻ- بي عقل ٿيڻ. ڪاهل ٿيڻ- ڍوو ٿيڻ- سست ٿيڻ. بي پرواهه ٿيڻ- بي خيال ٿيڻ. (ڪَهيلايو- ڳهيلائيندو- ڳهيلايل).
● ڳَهيلو ۽ ڳَهيلا: ذ. صفت. (سن. ڪرْ+ڀَهَ= جڇانن= رڳو ڪهر تائين سڇاڻپ رکڻ وارو). بي وقوف- بي عقل- پورڙو- مت مُوڙهه. سست- ڪاهل- ٽوڙي- آلسي. ڍرو. غافل- بي خيال- بي پرواهه.
● ڳَهيلاڙو ۽ ڳَهيلاڙا: ذ. ڳهيلن جو- ڳهيلي يا بي خيالي جو.
- ڳهيلائِي ۽ ڳَهيلائِيُون: ث. بي وقوفي- پورڙائي- ڳهلائي- ڪاهلي- سستي- ڍرائي- غفلت- بي پرواهي- الغرضائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڳئيءِ (ت): ث. آٽ يا کهوڙي تي بنا سنجن جي چڙهڻ ڪري ويهڪ جي جاءِ تي ٽيل گاٽ - چٽو.

● ڳٽاڙ ۽ ڳٽاڙ (ت): ذ. ڪٽنب - قبيلو - خاندان

● ڳٽڙ ۽ ڳٽڙ (ت): ذ. ڦاهو. نقصان.

- ڳٽڙ ڳڇيءِ ۾ پوڻ: ڦاهو پوڻ. نقصان پوڻ.

● ڳٽڻ ۽ ڳٽون: ث. (سن. کو = گاڻ) گاڻ - ڳٽون - ڏيگي.

● ڳٽون ۽ ڳٽون: ث. (پرا. گوئي > گوئا > گائي. سن. گي > گو = گاڻ) چوپائي جانور جو هڪ قسم - گاڻ - ڏيگي - گاءِ. مسڪين - غريب. حليم - مظلوم - ويچاري. ساده دل - پالي هولي.

- ڳٽونٽ ۽ ڳٽونٽ: ذ. گاڻ جو مٽ (هندو ماڻهو پاڪ ڪري سمجهندا آهن ۽ مذهبي رسمن ۾ ڪم آڻين).

● ڳٽون بٽي: اسم خاص. لس ٻيلي طرف هڪ جبل جي ٽوڙ جو نالو. (مهراڻ).

● ڳٽي ۽ ڳٽيون: ث. تڙ پيڙ - جلدائي - تڙتڪڙ. (ل). ڪسي - واهي. (ل). گهرج - ضرورت. (ل - وفا). سينهن جي ڪوڙ - ڪجڪوڙ. (ڪ).

● ڳٽي ۽ ڳٽيون: ث. (سن. گڏ = ڳٽي) پاخاني اخراج ڪرڻ جي جاءِ - چٽ - دٻير - ٽوڪي - گديا - گاند - مقعد - هٽنگ جي جاءِ.

- ڳٽي آجٽ ۾ رکڻ: وڃائي ڪرڻ - آکڙ ڪرڻ.

- ڳٽي اگهاڙو ۽ ڳٽي اگهاڙا (ت): ذ. صفت. بي حياءِ - بي لڄو - بي شرم - اڻاسو.

- ڳٽي پيٽ ڪرڻ (ت): ڪنجوسائي ڪرڻ - پڪائي ڪرڻ.

- ڳٽيءِ تي مٺڙ هٽڻ: احسان ڪرڻ - مهرباني ڪرڻ.

- ڳٽيءِ جو ڳڙ هڄڻ (ت): ڪهڙو عذاب ڏيندڙ هجڻ - سخت ايذائيندڙ هجڻ.

- ڳٽي چڪي تي رکڻ: سيٽ ڪرڻ - مغروري ڏيکارڻ. پاڻ کي وڏو ماڻهو سمجهي آکڙ ڪرڻ.

- ڳٽي ڏيکارڻ: دل جو راز ظاهر ڪرڻ. ڳجهه سلڻ. بي پرواهي ڏيکارڻ.

- ڳٽي ڏيڻ: بي پرواهي ڏيکارڻ. انڪار ڪرڻ.

- ڳٽي ڏيئي هٿيو وڃڻ: پورو جواب نه ڏيڻ. پورو منهن نه ڏيڻ.

- ڳٽيئر ۽ ڳٽيئر: ذ. صفت. ڳئي مارائيندڙ - چٽو - گاندو.

- ڳٽيءِ سان ڳالهائڻ: آکڙ مان ڳالهائڻ - لاغرضائيءِ سان پيش اچڻ. رکو ۽ ايڏنگو جواب ڏيڻ.

- ڳٽي سوڙ هو ۽ ڳٽي سوڙها (ت): ذ. صفت. بخيل - ڪنجوس - پڪو - مکيچوس - شوم.

- ڳٽي ڪٽڻ: اڻڻ.

- ڳٽي ڪوڙ ڻ: وهڻ. آرام ڪرڻ - ٽڪ پچڻ - وسرام ڪرڻ.

- ڳٽي ڳيس: ث. توبهه - بان - بس.

- ڳٽي ڳيس ڪرڻ: بس ڪرڻ - توبهه ڪرڻ - بان ڪرڻ.

- ڳٽيءِ ڳاڙهو ۽ ڳٽيءِ ڳاڙها: ذ. صفت. ڳاڙهيءِ ڳٽيءِ وارو - ڳاڙهه ڳيو. (ذ). باندر - پولڙو.

- ڳٽي ڳٽنا ڪائڻ: اجايو حرص ڪرڻ. هوند وارو ٽيڻ - پيٽ پرجڻ - ڏو ٽيڻ. (موسوي).

- ڳٽيءِ ڳوڙو ۽ ڳٽي ڳوڙا: ذ. صفت. وڏائي خور - هنيلو - متڪبر - مغرور.

- ڳٽيءِ ڳوڙو هڄڻ: مغرور هجڻ. وڏو ماڻهو هجڻ.

- ڳٽي ڳهر ڙاتيون ڪرڻ (ت): جانا پرڻ - منٽون ڪرڻ - ايلاز ڪرڻ.

- ڳٽي مارائڻ: بدفعلي ڪرائڻ - ياهڻ - لواٽت ڪرائڻ.

- ڳٽيءِ سان هٿ ڏوڙڻ: خراب گفتگو ڪرڻ. گاريون ڏيڻ - گهٽ وڌ ڳالهائڻ.

- ڳٽيءِ ۽ وات تي هٿ رکڻ: ڪنهن جي پچار نه ڪرڻ. غريب ٿي گذارڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- گھٹيئون گھالهائيڻ: تمام بد لفظ چوڻ- گهٽ وڌ گھالهائڻ.

● گھياڙي (ت): ث. ڪڙهه جو هيڻيون حصو (جنهن ۾ گهوٻو پيل ٽڻي ٿو)- متو- ٽڻو. (بلبل).

● گھيٽ ۽ گھيٽون: ث. (سن. گرّ) گهڻ جي حالت- گھٽ- ٽيڪ- هٿو- گهه.

- گھيٽ ڏيڻ: نرڙيءَ کي زور ڏيئي ڪاڏو ٻيٽ ۾ وجهڻ- گھٽ ڏيڻ- ٽيڪ ڏيڻ.

- گھيٽ ڏيڻي قرض لاهڻ: قسطون ڪري قرض لاهڻ. تڪليفن سان قرض لاهڻ.

- گھيٽون ڪائڻ: تڪليفون ڏسڻ.

● گھيٽ ۽ گھيٽ: ذ. (سن. گھيت > گئي = گهائڻ) راڳ- گھيچ- گانو- گاڇ- گيو. گهائڻ جو هڪ قسم. تڪدار ۽ هاوزن فقرا (جي سُرن ۾ گهائجن). خيال. ڏر پت. پتڻ وغيره. (آصفيه).

- گھيٽ گهائڻ: راڳ آلاپڻ- سرود خواني ڪرڻ- نغمه سرائي ڪرڻ. پڄن ڪرڻ. رام کهاني چوڻ- دکهو بيان ڪرڻ. گُڻ گهائڻ- تعريف ڪرڻ- ساراهه ڪرڻ. (آصفيه).

● گھيٽڻ (ڪ): مصدر. ڪا شيءِ نرڙيءَ مان هيٺ لاهڻ- گڙڪائڻ- گورڻ- ٽيڪ ڏيڻ. (گھيٽيو- گھيٽيندو- گھيٽيندڙ).

● گھيٽو ۽ گھيٽا: فعل. گهڻ مصدر جو امر مفعول- گهيهي چڏيو- گڙڪايو- هڙپ ڪيو- گورايو.

● گھيٽ ۽ گھيٽون: ث. (سن. گنڈا = گوڙهي) سٽ جي ويڙهي- ديري- رِيل.

● گھيٽي ۽ گھيٽيون: ث. چوهڙ يا چوپڙ راند ۾ ڪم ايندڙ ساري- گوٽ. چقمق پٿر جو ناهيل ٽڪر. (پرمانند). ڪاٽ جو گهڙيل ٽڪر- گِليِ- اِٽي. نهٽهي جي چيڙي ۾ وڏل ڪاٽيءَ جو ٽڪر. يڪتاري جي تند ويڙهڻ واري ڪاٺيءَ جو ٽڪر.

● گھيجهه ۽ گھيجهون: (سن. گُرِيڏَر) ڏونڊ ڪائيندڙ پکي- گجهه. (گاجرا).

● گھيجهوڙو ۽ گھيجهوڙا (ل): ذ. صفت. ٿورڙيءَ محبت وارو- ڪوڙو عاشق- سڏيو. (مهيري).

● گھيجهو ۽ گھيجها (ڪ): ذ. محتاج- بي وس. قرضي. مجبور. ٿورائتو.

"ڪيوات پيسا ڏيئي ڪين گھيجهو بڻاء"

(جملو).

● گھيجهو ٽيئن: محتاج ٽيهڻ- بي وس ٽيهڻ. قرضي ٽيڻ.

● گھيچو ۽ گھيچا: ذ. زنانو راڳ- سهرو. (ڪ- ٽ). اکروٽ. (ل- وفا). گٽو. (ل).

"ڪيڙ وارو گھيچو ٻُڌي چڏيو"

(جملو).

● گھيرُ ۽ گھيرَ: ذ. صفت. گهٽي ماريندڙ- چٽو- مفعول- گانڍو.

● گھيرا: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● گھيراتي (ل): اسم خاص. پکيءَ جو هڪ قسم (وڏو اڇو گهرو، ڪڙڪٽ ننڍي گهري، ٻاٻهو (ننڍو اڇو گهرو). (ن- ب).

● گھيرائي ۽ گھيرائيون (ڪ): ث. دوائن ۾ ڪتب ايندڙ ٻوٽي جو هڪ قسم- گاراڻي.

● گھيرڙي (ت): ث. ڪنيئر جو رڳ.

(۱) گاڙهي گهيرڙي=ڏاءِ

(۲) ڪاري گهيرڙي=رڳ.

● گھيرو ۽ گھيرا: ذ. (ف. فاخته). پکيءَ جو هڪ قسم (قد ۾ تتر جيڏو، گچيءَ ۾ ڪارو ليڪو ٽئي). (ث. گھيري ۽ گھيريون).

- گھيرانجهڙو ۽ گھيرانجهڙا: ذ. صفت. گهري جي رنگ جهڙو. پسارڪو وڪر.

- گھيرو ڪٽري چڏڻ: وار ڪوهي چڏڻ.

- گھيري ۽ گھيريون: ث. (ف. قمري). گهري جي مادي.

- گھيري جيءُ وڪڻ: تمام ٿورو پنڌ- ويجهڙائي- نزديڪي.

- گھيري ورنو: ذ. صفت. گهري جي رنگ تي مائل- گهرانجهڙو.

- گھيري هينانُ آنا کڏڻ: تمام چالاڪيءَ سان ڪم ڪرڻ. چالاڪي ڏيکارڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھير نيڙو: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ ٻوٽي جو هڪ قسم (بيشمار داڻا جهليندو آهي ڪيس "هزار داڻي" ٻڌ سڏين).
● گھيرِي: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گھيرِيلو: اسم خاص. تعلقي ڏوڪريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گھيڙَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (سڪايل).
● گھيڙُ ۽ گھيڙَ (ل): ذ. صفت. بي وقوف. سوالي. سست. بي زور. (ل - وفا).
"ڪهي ڪوڙا گھيڙُ ڪوٽ ۾ ڪي ڪارا قربدار"
خريد ڪيل لوڪر - ٻانهون. (ڪ). (ذ). نقصان. ڏوهه. خرابي.
● گھيڙَڻُ: مصدر. (سن. گرَهنٌ = وڻڻَ). وڻڻ - خريد ڪرڻ - خريدڻ - ڳنهڻ - سودڻ. (پرمانند). (گھيڙِيو - گھيڙِينڊو - گھيڙِيلُ).
● گھيڙُ ۽ گھيڙا: ذ. ٽيپو - ڦڙو - قطرو. ڇُٽاڪو. (ت). اٽي ڏه ڏينهن سِيءَ واءُ سان سانده پيل برسات. (ڪ).
● گھيڙُهَ (ت): صفت. آپرو - ڏپرو - ڪمزور - ضعيف - هيڻو. سست. تنگ ڪندڙ. نقصان ڪار. سُڄو. پوڙهو - ڪُراڙو.
● گھيڙڻُ: مصدر. (سن. گرَهنٌ = وڻڻ). ڳنهڻ - خريد ڪرڻ - ملهه وڻڻ - سودڻ - وڃڻ - گھيڙڻ. (پرمانند). ٻي همٿ ڪرڻ. (ل - وفا). (گھيڙِهيو - گھيڙِهينڊو - گھيڙِهيلُ).
- گھيڙَهو ۽ گھيڙَها: ذ. صفت. خريد ڪندڙ - وڻندڙ - ڳنهندڙ - خريدار - گراهڪ - ملهه ڏيئي وڻندڙ.
- گھيڙَءِ: تو ڪُڇو - توُ ڇتو - تو و رُتو. گڙڻ (سن. گڙڻ = چوڻ). آچارڻ - چوَڻ. (سرڪليات).
● گھيسَڻُ: مصدر. (سن. گرّ = گرڻ). ٻيٽ ۾ وڃڻ - نڙيءَ مان اندر وڃڻ - گڙڪڻ - گرڪڻ - ڪسڪڻ - هضم ٿيڻ. (گھيسِيو - گھيسِينڊو - گھيسِيلُ).
● گھيڪو ۽ گھيڪا (ت): ذ. پوريءَ (بلبل) جو ٻچو. (حامي).

● گھيلهڙُ ۽ گھيلهڙَ: ذ. جانور جو هڪ قسم - نوريئڙو.
● گھينجهِڙِي ۽ گھينجهِڙِيُون: ث. ڪڇهري - مارڪو. (ڳاجرا).
● گھينوار ۽ گھينوارَ: ذ. صفت. مستانو - بودلو - ديوانو - سودائي - گينوار. (سومل مينڊرو ص - ۱۳).
● گھينهُو ۽ گھينهُو: ذ. صفت. (سن. گرَهَ = وڻڻ) ڳنهندڙ - خريد ڪندڙ - خريدار - وڻندڙ - سوديندڙ گراهڪ. چوريءَ جو مال وڻندڙ. (پرمانند).
● گھيٽو ۽ گھيٽا (ل): ذ. ڏاندي پڪيءَ جو هڪ قسم - لنگهو. (منچر) - گھيٽو. (ل).
● گھيو ۽ گھيا: ذ. (سن. گتي = ڳائڻ) گھيت - سُهرو - ڳاڇ.
● گھيهڙو ۽ گھيهڙا (ل): د. ڳاڙو. مينهن جو سانده ٻه - چار ڏينهن وسڻ جي حالت - گھيڙو. (ڪ).
● گھيهڙِ ۽ گھيهڙُون: ث. (سن. گرِپ < گرِي + پ = جهلڻ) مادي ۾ گپ جي رهڻ وارو هنڌ - رحم - گھيهڙِ.
● گھيهڻُ: مصدر. (سن. گرّ = گھرڻ) نڙيءَ مان لنگهائڻ - گھيهڻُ - گڙڪائڻ - ڳسڪائڻ - گھيڙڻ - گھيت ڏيڻ. وڻڻ - ڳنهڻ. (ٻيلا). (گھيڙو - گھيهندو - گھيڙلُ).
- گھيهيو وَڃڻُ: گڙڪائڻ - ڪائڻ. قبائڻ - هضم ڪرڻ - غصب ڪرڻ - موروثي حق تي ناجائز قبضو ڪرڻ - غريبن جو حق ڪائي وڃڻ.
● گھيهيٽو ۽ گھيهيٽا: ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم - گھيٽو.
● گھيهُون ۽ گھيهُونُ: ث. (سن. گودُومرَ. ف. گنڈُمُ = ڪڪ) ڪڪ - گندم - ڪنڪي. ڪڪ جا سلا.
● گھيهين (ل): ث. ٻوٽيءَ جو هڪ قسم - پتر.
● گھيئو ۽ گھيئا (ڪ): ذ. (سن. گتي = ڳائڻ) گھيت - ڳاڇ - گھيو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

گھ

گھ: ث. سنڌي الف ب جو ٽيتاليهون نمبر اکر. ابجد موجب سنڌس عدد ۱۰۰۰ هڪ هزار.

● گھا (ل): ظرف. وانگيان ـ جيان ـ وانگر. (جهڙيءَ طرح چئبو آهي: "مون وانگيان = مون گھا). (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

● گھاب ۽ گھاہُونُ (ل): ث. ڪَڏڻ ـ تراڻي ـ هيٺائين زمين. ناغو. (ت). (اسم خاص). تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

ـ گھابَ ڪَڍَڻُ: بيمار ٿي پوڻ ـ ڏُڪ پهچائڻ ـ ايذاءُ پهچائڻ ـ نقصان پهچائڻ.

ـ گھاہارُو ۽ گھاہارا: ذ. نڑيءَ جي پَتجهڙ (ڪنگهه سبب) ـ نڑيءَ جي گھُٽَ ـ گھُپو. (سخت تڪليف سان يا نه ڳالهائڻ جي حالت).

● گھاتُ ۽ گھاتَ: ذ. (سن. گھات = موت) مارو ـ ڪوس ـ خون ـ ڪُسَ ـ قتل ـ گاهُ. بربادي. هيٺ ڪيرائي وجهڻ واري حالت ـ ڏَڪ ـ زخم ـ قتُ ـ وَيُ. (پرا. گھتا. سن. گھوتا = وجهڻ) وقت ـ موقعو ـ وارُ ـ وَل ـ اوسر ـ سَجهُ ـ ساڃي ـ تِيُ ـ سَڏو ـ سانگو ـ ڏَتُ ـ داءُ. ارادو ـ خيال. ڦاهي ـ ڦَندُ. ڇَندُ ـ د ولاب ـ دغا ـ فريب ـ ٺڳي ـ چَلُ ـ ترڪَتُ ـ ڪُپَتُ ـ ڪوٽ ـ ڊوهه. ڊَڪُ ـ ڪُڏڻو. (پليتس).

ـ گھاتڪُ ۽ گھاتڪَ: ذ. مارينڊڙ ـ فنا ڪندڙ ـ نابُود ڪندڙ ـ بي رحم ـ قاتل ـ خوني ـ جَلادُ ـ قصاب ـ سَفّاڪُ ـ ڪاسائي. (آصفيه). بي ايمان ـ بدمعاش ـ اوباش ـ دغا ڪندڙ ـ ڊوهه ڪندڙ ـ فريب ڪندڙ ـ ترڪَني ـ ڪُپتي ـ نقصان ڪار. جيئن: "ديس گھاتڪ = وطن جو دشمن". مارڻ جي هڪ اوزار جو نالو. (پليتس).

ـ گھاتُ ڪَرَڻُ: خون ڪرڻ ـ قتل ڪرڻ ـ مارڻ ـ اتم هڇا ڪرڻ ـ آپ گھات ڪرڻ ـ پاڻ کي مارڻ.

ـ گھاتُو ۽ گھاتُو: ذ. خوني ـ قاتل ـ گھاتي ـ ماريندڙ ـ چيريندڙ ـ قاڙيندڙ ـ زخمي ڪندڙ. شڪار ڪندڙ ـ شڪاري ـ جھاڙو ـ مڇي ماريندڙ ـ پَٿَر ري وارو ـ ميربحر. ٽوپُو ـ ٽوپيو ـ سمنڊ جو واقف.

"گھاتو سڀن سندا مڪڙا کي تڙ جا نهار" (شاهه ڪريم).

ٺڳ ـ چورُ ـ د غاباز ـ حرفتي ـ غدار ـ فريبي.

"گھر ۾ گھاتوڙا نه جاڻان، مارين ۾ ٽوڪ" (شاهه. گھاتو).

ـ گھاتيُ ۽ گھاتِيُ: ذ. خون خوار ـ خونِيُ ـ پاپِيُ ـ خونريز ـ قاتل ـ نقصان رسائيندڙ ـ د شمن ـ نقصان ڪار ـ خطرناڪ ـ هولناڪ ـ هيبت ناڪ. آشُبُ ـ خراب ـ بدسڳن ـ نياڳو ـ نَحسُ ـ بَدُ (ستارو). جيئن "توتي تہ کو گھاتي گرهه آهي، رکو نقصان ٻيو سَهِينُ".

ـ گھاتيُ گِرهُ ۽ گھاتِيُ گِرهَ: ذ. نقصان پهچائيندڙ گرهُ ـ خراب گرهُ ـ نَحِسُ گِرهُ.

● گھاتُ ۽ گھاتَ: ذ. (سن. گھٽنا = گھٽائِيُ). گھاتائِيُ ـ گھاٽاڻ ـ گِهرائِيُ ـ گوڙهاڻ ـ جھجھائِيُ ـ هيڪاندائِيُ. ڪپڙي کي چُرڻ بعد ڏنل گھاڙو گاڙهو رنگ. ڊِگُ ـ کوڙ ـ گھڙو ـ جھجھو ـ انبار. لشکر ـ ميڙ ـ انبوهه ـ ٽوليُ ـ ڏڻ ـ وَلَرُ ـ ڪلرُ ـ جھڳٽو ـ جھُمٽو. (انگ. گارڊ = سنڀاليندڙ). گاڏي، ريل وغيره جو نڪهبان. پوليس جي چونڪي ـ سپاهين جي رهڻ جي جاءِ. (سن. گھاتَ، گھٽَ = پائي پيرڻ جي جاءِ). وهنجڻ جي جاءِ ـ پَتَنُ ـ ٻيڙي يا جهاز وغيره جي ٻيهڻ جي جاءِ ـ د مدمو ـ بندر ـ ڊِڪو.

"جن کي سِڪ ساهڙ جي سي گھيڙ نہ پُڇن گھاتُ" (شاهه).

(سن. گھٽَنُ = هلڻ) ـ ساڪرو ـ جبل مان لنگهه ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جاءِ - واٽ - رستو - پيچرو - گيهرُ - گهيڙُ - گهٽ. (پرا. گهتّ = ڏاڪا). پهاڙ - جبل جيئن الهندو گهاٽ، آپرندو گهاٽ، (سن. گهٽ = ناهڻ، جوڙڻ). زيورن جي گهاڙَ جو نمونو - شڪل - شبيهُ - نمونو - ڍڱ - بيهڪ - ڍنگ - وضع - گهاڙَ - قسم - آڪار - صورت - رُوپ - آچار - ڍنگ. وَيهُ - ڪاٽَ - ڪٽَ - وَيهُ - گهاڙ - گهڙت. (سن. گهٽ = ملائڻ). ملاوتي (سون) - گاڏڙ (سون) - متُ. تجويز - اٽڪل - حيلو - منصوبو - فريب - رت - سازش.

▬ گهاتُ بابُو: ذ. ريل گاڏي سنيالينڌڙ عملدار.

▬ گهاتَ جوُ سُونُ: ذ. ملاوتي سون - اڻ صاف ٽيل سون - اڻ نيجو سون - اڻ نيار سون - متو سون.

▬ گهاتَ گاڏو: ذ. ريلوي گاڏي ۾ گهات جي ويهڻ وارو گاڏو.

▬ گهاتُ گُسائيُ: وقت تي ٽارڻ - ڏَڪُ گُسائڻ - وار گُسائڻ - ڪاوڙ ٽارڻ - ڪاوڙ واري وقت منهن تان ٽري وڃڻ.

▬ گهاتُ گهڙَڻُ: رستو ناهڻ - اِرادو ڪرڻ - منصوبو سِٽڻ - سازش ڪرڻ. سوچ ويچار ڪرڻ - اٽڪل رٽڻ - تجويزون گهڙڻ - رٿائون رٽڻ.

▬ گهاٽِيُ ع گهاٽِيُونُ: ذ. جبل مان لنگهڻ جو رستو - گهٽِي - گهٽ - لنگهُ - د رو - گهيڙ - لڪُ - جور لڪُ - پيچرو - د ڳ. بن پهاڙن جي وچ واري ماٽري. جابلو ماڻهو - پهاڙي. گهاٽن شهرن جو گهرو نوڪر - مزور - مزدور.

● گهاٽوُ ع گهاٽا: ذ. (سن. گهٽ > گاڙ + ڪَهـ = گهاٽو). ضَرَرُ - زيان - نقصان - هاڃو - ٽوٽو - هرج - چوٽ - چيهو - اپوچي - تاوَڻ - چٽي - گاس - گهاٽو. اوٽائي - درڪار - ڪوٽ - ٽوٽ - سوس - ڪَسُ - ڪَميِ - ڪوٽِي. ويجهو - ويجهڙو - ڪَهرو - مَدُ - ڳرو (عزيز، دوست). ميل - واسطو - لاڳاپو - تعلقات. (سن. گاڏ = گهاٽو) ذ. صفت. چَهرو - تيز - تکو - ڳوڙهو رنگ. ڳَرو - گيهرو - نهرو - ٽلهو - ڳوڙهو - ڪَڙڪ - جاڏو (ڪپڙو). گجگاهر - جوهيل - گٽيل - چانيل (ٻيلو يا جهنگل وغيره). جاٽو - سياٽو - ڏاهو. (ث. گهاٽِيُ ع گهاٽِيُونُ).

● گهاٽاپوُ ع گهاٽاپا: ذ. ڪات ڪُوٽ - گهٽتائي. نشاني (ليکي جو ڪتاب).

▬ گهاٽا گهاءِ ڪائِيُ: (محاورو) تلوار جا اونها زخم جهلڻ - تمام گهٽو قٽجڻ - حد کان زياده مهٽا ۽ طعنا ٻُڌڻ.

▬ گهاٽاڻُ: ث. ڳوڙهائي - گهاٽائي - ويجهائي - ويجهڙائي - گهرائي - جاڏائي - نهرائي. گهاٽائي (وڻ جي). تکائي - تيزائي.

▬ گهاٽائِيُ ع گهاٽايُونُ: ث. گهاٽاڻ - ڳوڙهائي - گهرائي - نهرائي. تيزائي - تکائي.

▬ گهاٽوُ پائِڻُ: نقصان پائڻ - چيهو پائڻ - ٽوٽو پائڻ - ڪوٽ پائڻ - خسارو پائڻ - چوٽ پائڻ - ڪَسُ پائڻ - ڪمي پائڻ - سوس پائڻ - اپوچي پائڻ - هرج پائڻ.

▬ گهاٽوُ پَوَڻُ: نقصان پوڻ - چيهو پوڻ. ڪي ڪرڻ - قابو ڪرڻ. سِڪ وڌائڻ.

▬ گهاٽِيُ: ظرف. گهاٽِي سان - نقصان سان - هرج سان - ٽوٽ سان - ڪَس سان - چيهي سان.

▬ گهاٽِيُ: ث. صفت. گٽيل - جهنجهيل - لڱل - پٽلي - زور (ٻوڪ وغيره). سخت - گهٽي (دوستي وغيره).

▬ گهاٽِيُ سَرَڻهَنُ ڏِسَڻُ: دوستي پرکڻ - سنگت پرکڻ - ساٿي سمجهڻ.

● گهاپُ ع گهاپ: ذ. چِيڙُ - ڏَڪُ - گهاءُ - زخم - ڏارُ.

● گهاپاتوُ ع گهاپاتا (ل): ذ. ڏِکا - ڏوسا - ڏک - اهنج - سُور - تکليف - ڏکڙا - مشڪلاتون - رندڪون - اٽڪاءُ - سختيون.

● گهاچَڻِ: اسم خاص. ٻلا جو هڪ قسم.

● گهاڏوُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گهارَ ع گهارُونُ (ل): ذ. (پرا. گهٽيا. سن. گهٽ = تمندِيُ زمين). هيٺاهين زمين. پاڻيءَ جي ڪَسيُ - جهونو ڪٽل واهڙ. غار - چِرَ. سيڙَ -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٿوڙ. (ڪ). (اسم خاص). تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گھارُ ۽ گھار: ذ. صفت. بڪيو - بڪواتي - وڏواتيو - واتراڏو - وات ڏارو. ڳالهيرُ - ٻٽوڙ - قِصّرُ. (اسم خاص). تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گھارَڻُ: مصدر. گُذارڻ - جالڻ - ڪاٽڻ - رهڻ - جِيئڻُ. گھارڻ. وقت ڪيڻ. (گھاريو - گھاريندو - گھاريل).

● گھاروُ ۽ گھارا: ذ. واهه، نديُ وغيره ۾ وهڪري سبب ڪاڌ - ڪنڊ - گھارو - گھاءُ - گِيٽو - گاٽو - ڪاٽ - روڻ. ڦوٽ - ڏوري - نار - ڪاري. ڪڏ - وهڪرو - شاخ. سِيمُر - ڏار - قابل زمين. (اسم خاص). شهر جو هڪ نالو، پنيور وارو نئون ڳوٺ. تعلقي سانگھڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

= گھاروُ ٻَوَنُ: ٽُنِي پوڻ - ڇڇي پوڻ - ڏار ٽيڻ - ليڪ اڇڻ.

= گھاروُ ڪري وَڃَڻُ: ڪڏ ڪري وڃڻ - ڏَرُ ڪري وڃڻ - ٽنگ ڪري وڃڻ - گھاءُ ڪري وڃڻ - ڪنڊ پُڄي وڃڻ - ڏوري هٽڻ - پاڻيءَ جو ڦاڻي نڪرڻ.

● گھاريُ ۽ گھاريُونُ: ث. ڪپڙي جي ٻيٽيءَ مان نڪتل چند تندن واري حالت - وِڻي - وِڇوٽي - جاءِ - گنجائش - دنگ - ڪٽ - اوڪاش - خال. پاڻيءَ جو واهه جي هڪ پاسي وهڪري ڪري نڪتل نالي. نديءَ جي وهڪري جي وچ ۾ سُڪل زمين. ڦوٽ - جُدائي - ويڇو - رخنو - رنڊڪ - وڇوڙو - فراق. زخم. مانيءَ جو هڪ قسم. (مُڪڻ جي آڻي ۾ مصالح وڌهي تريل مالپڙو). (ث).

● گھارو لاڙِي: ث. اسم خاص. هڪ قِسم جي لاڙي.

● گھاڙَ ۽ گھاڙُونُ: ث. (سن. گھٽ = گھڙڻ). ڪاٽ جي ٿهيل شئي ڪي رَنڊِي سان لسي ڪرڻ واري حالت - چِيل - گھڙائي - جڙائيُ. هڙِيءَ مان ٻڪي لنگھڻ. جاءِ. گھات. رٽ. ڪنهن جا ڪچا گھڙيل ٽانوَ. ٽاهڻ جي ترتيب. (اسم خاص). مڇيءَ جو هڪ قسم. (موسوي). ڳولا - جانچ "ڪنهن جي گھاڙ ۾ آهين" (موسوي).

= گھاڙِ ٻڌُ ۽ گھاڙِ ٻڌا: ذ. گھڙٽي - گھڙٽ - گھڙپ. گھات - نمونو - ڊُول - ڊنگ - ڪاريگري. رٽ - تجويز. ڪم ڪرڻ جي جاءِ - ورڪشاپ - ڪارخانو - شهيد - گودِيُ.

= گھاڙِ يتِيُ جوُ گھيڙُيتلُ: گھڙٽ جو عمدو ٽڪرُ.

● گھاڙوُ ۽ گھاڙا (ٽ): ذ. ڏنگو ليڪو - ڏڏو ليڪو. (اسم خاص). تعلقي ڪَڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو. تعلقي ساڪري ۾ ڳوٺ جو نالو.

● گھاڙُو ۽ گھاڙُو: ذ. (سن. گھڙٽ > گھٽ = ٽاهڻ). ٻورو سئون سڌو رستو - شاهي رستو - ڪشادو رستو - دڳ - سڌي وات - سڌو ٻيجرو. آستاد - سيڪاريندڙ. ماريندڙ. (ت). ڇڪي طرح ٻير وغيره سڃاڻندڙ. (ل). لوهه جو قسم.

= گھاڙُوآرِ: ٽاهڻ يا گھڙَڻ لاءِ ڪم ايندڙ هڪ اوزار.

● گھاڙِيُ: اسم خاص. واهه جو هڪ نالو. (دادُو جي پر ڪان وهندڙ).

● گھاڙِيُ جاگِيرُ: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گھاڙِيُ رَعَيتِيُ. اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گھاڙِيُ لُڊِيُ: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گھاسِ پاتِ: اسم خاص. (ف. درخت شان) وڻ جو هڪ قسم. (دوا طور ڪم ايندڙ).

● گھا گھائِنُ: مصدر. (سن. گھگھ) ڪِلڻ - سُٽڪڻ - نچڻ - تِپڻُ. اڳتي ڏوڪڻ - ڪاهڻ - چڙهائي ڪرڻ - همت ڪرڻ - وِڪَت وڌائڻ - جرئت ڏارڻ - دل جهلڻ - سِير سهسائڻ - طاقت رکڻ. پاڻيءَ ۾ ٻڏڻ - نڪ جهلي ٽُبي هڻڻ. قبول ڪرڻ. جيئن "ساهڙ سندو تَنِ گھاگھائي گھيڙَن جي" (سر سهڻي، شاهه).

(گھاگھائيو - گھاگھائيندو - گھاگھائيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھاگھٽرُ ۽ گھاگھڙوڻُ: ث. (پرا. گاگريا. سن. گرگر > گرگري + ايڪا = گھاگر). پاڻي پرڻ جو ٺانوُ - پتل يا تامي جو دلو - گھڙي - چڙي - موريو - دلي - ڪگر - پارڙو - گھگھريُ.
- گھاگھڙوُ وَجائيڻُ: گاڻڻ ۾ دلو وڄائڻ.
● گھاگھيرا پٽڻٽيڻُ: اسم خاص. فوج جو هڪ قسم. (اسڪاٽلنڊ جي اُتر طرف وارو لشڪر جن جو پلاند ڪمر ڪان گوڏن تائين لڙڪندو آهي). (گاجرا).
● گھاگھيروُ ۽ گھاگھيرا: ذ. (پرا. گھنگھريُ. سن. گھنگھرُ + ڪهه = گڏيل، ڪنجرو ۽ پڙو). گڏ سبيل ڪنجرو ۽ پڙو - پيشگيئر - پڙو - پيشواز - پيڪوٽ - جمپر - وڏو چولو - ڪُڙتو. (ث. گھاگھيريُ ۽ گھاگھيريُونُ). وڏي گھاگھر. اَن وائرڻ جو گاگڙو. (ت).
● گھالڻِ (ث): وجهڻ (عضوو مخصوص). جيئن "آلي سوگھالي پيجو مارو پائي". (گھاليو - گھاليندوُ - گھاليلُ).
● گيامُو: اسم خاص. ٿر ۾ پيدا ٿيندڙ گاهه جو هڪ قسم (گَسُ).
● گھانُ: حرف جر. جيان - وانگر - وانگيان - جهڙو. "هُن گھان آهي = هُن جهڙي آهي".
● گھانڇ ۽ گھانڇَ: ذ. زمين ۾ ٿوري کڏ - گھانجو.
● گھانڇڻُ: مصدر. (سن. گھاتَ). ايذاءُ رسائڻ - چيڀڻُ - چيڀرڻُ - چٽارَڻُ - پوُرَڻ - چيڀاڻ - گھوٽڻ. گپا گيهه ڪرڻ - ڏوڪَ ڏوڪان ڪرڻ. کڏ ڪرڻ. (ت). (گھانڇيو - گھانڇيندو - گھانڇيلُ).
- گھانڇوُ ۽ گھانڇا: ذ. ايذاءُ. لقصان - گھاٽو - چيهو - ٽوٽو - اپوچي - گاس - چٽيُ - هارتو - ضَرَرُ - تاوڻ. زمين ۾ ٿوري کڏ - کانٽو - گھانچ.
● گھانڊارُ ۽ گھانڊارَ: ذ. (سن. گھنٽا = گھنڊ). وڏو گھنڊ - ڊور يا وهت ڪي هٿ ڪي گھنڊ يا گھنڊڙي - چڙو - ڊگرو.

● گھانٽرُ ۽ گھانٽرَ (ل): ذ. قاتل ۽ ٽُنل رليون - قاتل ڪپڙا. جينئ مون کي ٽه اِهو رليءَ جو گھانٽرُ آڇلائي ڏي.
● گھانگھٽ ۽ گھانگھٽَ (ت): ذ. وڏو قاڙ - زخم. پڳل چلم وغيره جو تمرو.
● گھانگھيرا: اسم خاص. ذات جو هڪ نالو. تعلقي حيدرآباد ۾ تعلقي ڪنڊياري ۾ ديهن جا نالا.
● گھانگھڙڪوُ: اسم خاص. تعلقي ڏوڪريءَ ۾ ديهه جو نالو.
● گھانگھيروُ: اسم خاص. تعلقي لاڑڪاڻي ۾ ديهه جو نالو.
● گھانگھڙوُ: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ ديهه جو نالو.
● گھانگھوُ ۽ گھانگھا: ذ. ڪنهن ٺانوَ جي پڳل ڳچي - ڳرڻ - ڪٽڻو. چلم وغيره جو پڳل تمرو. ڳٽُ - ميلهو - دَبڪُ - رندڪ - روڪ - رُڪاوٽ.
- گھانگھا ڪيَڻُ: (ڪوبه ڪم) پورو ڪرڻ - يڪدم پورو ڪرڻ - جلد لاهڻ. پاڳا لاهڻ يا ڪيڻ.
- گھانگھا لاهڻُ: ٽڪر ٽُڪر ڪرڻ - پور پور ڪرڻ - پُرزا پُرزا ڪرڻ - زخم ڪرڻ - چٽُ ڪرڻ - زيان ڪرڻ - تباهه ڪرڻ - ناس ڪرڻ. جُدا ڪرڻ - ڪاب شيءِ وڍي ڇڏڻ. ڪُهاڙيءَ سان ڪنهن ۾ انسان وغيره کي ڏڪ هڻڻ. (وهندڙ ڪڙيءَ کي ڪنڌ ڏيڻ).
- گھانگھو ڳڇيءَ ٻوَڻُ: قاسائڻ. شادي ڪرڻ.
- گھانگھو ڳڇيءَ ۾ وڇهڻُ: ڪنهن جي ڳچيءَ ۾ بارُ وڇهڻ - پرائي بلا پنهنجي ڳچيءَ وڇهڻ - پرائي آفت سر تي ڪٽڻ - تڪليف جو ڪم ڪٽڻ. ٻڌ جي شادي ڪرائڻ.
● گھانگھيرُ: اسم خاص. مڇيءَ جو هڪ قسم. (موراکي جهڙو. قد اٽڪل ۸-۹ انچ).
● گھاڻُ ۽ گھاڻَ (ث): ذ. ٻڪريءَ جي ڏاڙجيُ وڃڻ ڪان ڏر ڪي روڪڻ لاءِ ان جي ٽنڻن ڪي گسيُ - ٻڪريءَ جي ٽنڻن ڪي لاتلُ ڇيڙو يا ڳوهيل ميتيُ - گھاڻي. (ت). ڪٽيءَ جا ڪپڙن

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڏوئڻ وقت ٽاهيل جوڙا. (تہي ٽہي قميصون ۽ ٻ سٽڻون).

- گھاڻُ ڪَرَڻُ: ڪٽين جي اصطلاح موجب ڪپڙن کي قرهي تي سٽڻُ.

● گھاڻُ ۽ گھاٽا: ذ. (پرا. گھاڻِي > گھات. ٽ. گھات > گھان + ايڪا = گھاڻو). تيل ڪيڻ جي مشين - تيلي ٻج پيڙڻ جو اوزار - چيچڙو - ڪولهو. هڪڙي واري ۾ ڏوپندڙ ڪپڙن جو مُچو - ڪيپ.

- گھاڻا ڪَرَڻُ يا گھاڻو سٽڻُ: هڪ جيترا ڪپڙا گڏي سٽڻ.

- گھاڻُ پَوَڻُ: چيچڙو پوڻ - تڪليف اچڻ - سختي ٿيڻ.

● گھاڻِيُ ۽ گھاڻِيُون (ل): ث. مار - مصيبت - آبدا - آفت - غضب - شامت - ڪمبختي - نياڳ - ماجران - چٽي - بدقسمتي. تيلي ٻج، جو هڪ ئي وقت گھاڻي جي آڪريءَ ۾ پيل مقدار - واڌائِي.

- گھاڻِيُ پَوَڻُ: مار پوڻ - پاڙ پٽجڻ - برباد ٿيڻ.

● گھاوَڻُ: مصدر. گھائڻ.

"اهڙيون تنهنجون اکيون،
ڏاڍو گھور گھاوڻ سڄڻ سکيون"
(بلند شاهه).

● گھاءِ: حرف جر. جيڪر - وانگر - شايد - جهڙو - وانگي.

- گھاءِ گھٽ: صفت. چٽوڙو - فضول خرچائُو - هٽ قاڙ - چٽي باز - پيٽي. لبوسِي - لٻوسِي.

● گھائِيڻُ: مصدر. چاڪ ڪرڻ - واڌوڙڻ - زخمي ڪرڻ - نٽپُ ڪرڻ - ڦٽ ڪرڻ - ڦٽڻ - د ل ڏڪوڻ - آزارڻ - رنجائڻ - زخمڻ - گھاءُ ڪرڻ - سُور ڏيڻ - تڪليفون ڏيڻ. (گھائيو - گھائيندو - گھايل).

- گھاءُ ۽ گھاءِ: ذ. (پرا. گھائو. سن. گھاوَ > گھات = ڏَڪ). ڏَڪُ - ڦٽ - چيڙُ - چٽهڪَ - جٽهٽُ - وَيُ - ڪنڌُ - ضَربَ - چوٽ - زخم. خال - ٻرڙ - ڏَنءُ - چاڪ - چيهه - واڌوڙ - ڦُڇُ - نٽپُ. (ل). وڏو سُترڪو يا گھڻ.

- گھاءُ پَوَڻُ: وڌجڻ - ڏڪيڙجڻ - زخمي ٿيڻ. اندر سڙڻ - جلڻ - وَيَ پوڻ.

- گھاءُ ڪَرَڻُ: ڦٽڻ - ايذائڻ - زخمڻ - زخمي ڪرڻ - گھائڻ - واڌوڙڻ. رنجائڻ - د ل ڏکائڻ - د ل آزارڻ.

- گھاءُ گسائِيڻُ: ڏَڪُ گُسائي وڃڻ - ٻئي جو وار خالي موٽائڻ. وقت وڃائڻ - داءُ گُسائڻ - وار ٽارڻ. ڪاوڙ ٽارڻ.

- گھاءُ گھيبَ: زخم - ليڦُون - قُرڙِيُون - ڦوڦِينبُدا.

- گھائِيلُ ۽ گھائِيلُ: ث. ڦٽيل - وَيِيل - زخميل - ڏڪيل - ڏڪڙيل. ڏڪويل - خربيل - عشق جو ماريل - ستايل - فراقيل - جُدائي جو ستايل.

- گھائِيلُ ٽِيمَڻُ: زخمي ٿيڻ - مجروح ٿيڻ - ڦٽجڻ - وڌجڻ - زخمجڻ.

- گھائِيلُ مائِيلُ: واقف - جاڻو - گڏ گذاريندڙ - هريل - گھٽروُ - گستاخ - رليل مليل - گھاڻو - ويجهو دوست.

- گھائُن سان: ڦٽن سان - زخمن سان - ڦٽيلن سان.

- گھائُو ۽ گھاڻُو: ذ. گھاءُ ڪندڙ - گھائيندڙ - نقصانڪار - ٻيڙيءَ ٻوڙ - ڏڪ پٽائيندڙ - زخم ڪندڙ - ڦٽيندڙ. (هٿيار). تيز - تکو. اونهو (ڏڪ يا چوٽ). خوفناڪ - خطرناڪ (ندي وغيره). محاورو. جئن "هُن وهَڻُ ۾ گھائو آهي." (صفت). بهادر - سورهيه - پهلوان.

- گھاءُ و جهَڻُ: ڪاوڙائڻ - چيڙڻ - ڏکوئڻ - تپائڻ - ڪَڪ ڪرڻ - آزارڻ - رنجائڻ. جهڳڙي کي وڌائڻ.

● گھائُو ۽ گھائِيُ، گھاوا: ذ. مچي ڪاسائڻ جي وڏي جار - مچي مارڻ جو جار - رچ - پانُ - ڳانڍو. (جار جون ۵ ڪان ۶۰ گھايون پاڻ ۾ گڏجي هڪ وڏي مڪمل جار تيار ڪجي - تنهن کي "گھائو" چون.

- گھائِيُ ۽ گھائِيُون، گھايُونُ: ث. مچيءَ يا پلهي مارڻ لاءِ هڪ وڏو جارُ - رَچُ - پانُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

(هي سُٽ يا آڪاري يا سٽيءَ مان ٺاهين اَن ۾ ڪدوءَ جون تنبيُون مٽي ٽرڻ لاءِ ڪاهاري جا رسا جهل لاءِ وجهن، ان جار جي هڪڙي حصي ۾ مڇيءَ قاسائڻ لاءِ ۲۱ ڪوٽريون ٽيندیون آهن).

▬ گھائيءُ لُنڊَنُ: جار جي گھائي ۾ ڪوٽريون ٺاهڻ.

▬ گھايُونُ ڏِيڻُ: (دهل) وڄائڻ ـ ڦيريون پائڻ ـ گھمرا پائڻ. وڙهڻ ـ لڙهڻ ـ ليٽڻ.

● گھايا!: حرف نِدا (فعل "گھائڻ" مان اسم مفعول = گھايل). اي قتيل! اي وڍيل! بد دعا جو سَدُ.

وَڍي وڃ وَنهيُون ڦيڙُ،
آهين گھايا! تون گھرندل

(گلو سياڻو).

● گھايوُ ۽ گھايا: ذ. لوهار کي گھڻ سان ڏکن هٿ ۾ مدد ڪندڙ نوڪر يا مزور.

● گھٻَ ۽ گھٻُونُ: ث. زخم ـ لڦ ـ ڦڙڪي ـ ڦوڪيندو ـ گھاءُ.

● گھُٻا: ديهه جو نالو. تپو ڳاڙهو، تعلقو گھوڙاباري، ضلعو ٺٽو.

▬ گھُٻُٽِيُ ۽ گھُٻُٽِيُونُ: ث. گھوڙي هڪلڻ لاءِ خاص لڪڻ.

● گھٻِراتُ ۽ گھٻِرات (ت): ذ. انديشو ـ خيال ـ گھبراهٽ.

● گھٻُراهٽُ ۽ گھٻَراهٽَ: ذ. انديشو ـ خيال ـ فڪر ـ خفو ـ پريشاني ـ رنج ـ ملال. آندماندـ بي قراري ـ لوچ پوچ ـ بي آرامي ـ بي صبري.

● گھٻِرائِڻُ: مصدر. ڊڄڻ ـ ڊپ ڪرڻ ـ پيڙ ڪرڻ ـ خوف ڪرڻ ـ هراسجڻ ـ سُنجهڻ ـ ساندو ٿيڻ ـ وسامجڻ ـ موڪو ٿيڻ ـ دل هٽڻ ـ بيقرار ٿيڻ ـ حيران ٿيڻ ـ پريشان ٿيڻ ـ تنگ ٿيڻ. (گھٻرائيو ـ گھبرائيندو ـ گھبرائيل).

▬ گھٻرائِيجَنُ: مصدر. حيران ٿيڻ ـ ششدر ٿيڻ ـ بي آرام ٿيڻ ـ پريشان ٿيڻ ـ بيقرار ٿيڻ ـ بي صبر ٿيڻ ـ سُنجهي پوڻ.

● گھٻِيرُ ۽ گھٻِيرا: ذ. پُڏڻ جو موڪو ـ ٻَهرو ـ موڪو ـ ٿورو ـ پوڙو. گلي مان زور سان ڳالهائيندڙ. انديشو. ٻيهوش. (ث. گھٻِيري ۽ گھٻِيرِيُون).

▬ گھٻِيراڻِ ۽ گھٻِيراڻُونُ: ث. پوڙاڻ. موڪاڻي.

● گھٻِيڪوُ ۽ گھٻِڪا (ت): ذ. ڇالاڪي ـ عياري.

● گھُٻَڻِ ۽ گھُٻَڻِيُونُ (ث ـ ل): ث. پڪين هڪلڻ جو اوزار ـ ڪانياڻي ـ ڪُليلُ. جيئن: "مون کي گھڻ ڪٽي ڏي تہ جهار هڪليان" (جملو).

● گھٽِيوُ ۽ گھٽِيا: ذ. (سن. گھٽگھـ = ڪِلڻ). ٽُولي ـ چشمـ ـ ڪِلَ ـ گھگھيُ. (ت) ـ چرچو ـ مسخري ـ يوڳ شوڳ. رهاڻ.

▬ گھاهائِيُ ۽ گھاهائِيُ: ث. بدوشد چوڻ ـ مسخرو ـ چرچائي ـ مذاقيه ـ پوڳائي ـ ڪلائيندڙ ـ من موجي.

▬ گھاهائِيتو ۽ گھاهائِيتا: ذ. بيهودو ـ ڪِلائتو ـ ڪِل جهڙو ـ غيبت وارو ـ اڌنگو.

● گھٽِيوُ ڪَرَنُ: ڏڻو ڏيڻ ـ دغا ڪرڻ ـ ٺڳڻ ـ فريب ڪرڻ ـ ڏوڪو ڏيڻ.

● گھُٻوُ ۽ گھُٻا (ل): ذ. نڙيءَ جي گھُٽَ ـ نڙيءَ جي ٻَجهَ (ڪنگھ سبب) ـ گھاهارو.

▬ گھُٻو ٻَوَنُ: نڙي پوڻ ـ گھگھي پوڻ.

● گھٽِيُ ۽ گھٽِيُونُ (ل): ث. راند جو هڪ قسم (جنهن ۾ هڪ نڍڙي ڪڏ ڪوٽي آنهيءَ ۾ پئسا آڇلائيا ۽ جيڪو اڳ ۾ گھُٻَ ۾ پئسو وجهندو آهي آهو ٻين جي رکيل پئسن کي ڏڪ ڇُٽِيندو آهي، ڏڪ لڳڻ جي حالت ۾ پئسو ڪٽندو آهي). ڊڻ. (ت).

● گھُٻِيٽُ ۽ گھُٻِيٽَ: ذ. مٺائي جو هڪ قسم. ريوڙين جو اندر وارو گوُدوُ (جنهن ۾ جوهر پيل هجي). جوهردار مٺائي.

● گھٽِيڙُ ۽ گھٽِيڙَ: ذ. صفت. هوشيار ـ قابل ـ چالو ـ سمجهو ـ داناءُ ـ اهل ڪار.

● گھٽِ ۽ گھٽِيُونُ: ث. (سن. هُول = هلڻ). عادت ـ چال ـ اٽڪل ـ رمز ـ طرح ـ وَجهُ ـ طور ـ طريقو ـ ڪٽ. مڇي مارڻ جو هڪ اوزار.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- گھٽ ۾ گھٽائڻ هٽڻ: (سج وانگر). لهڻ وارو هڻ - لهڻ تي هٽڻ.
- گھٽ صحيح ڪرڻ: بنا ڏسڻ جي ڪم ڪرڻ - اٽڪل سمجهڻ - عادت سمجهڻ - هلت چلت سمجهڻ - رمز سمجهڻ.
- گھٽ هٿائڻ: ڪنهن اٽڪل سان ناهڻ - رمز سان ناهڻ - ڪنهن چال سان ريجهائڻ.
● گھٽ ۽ گھٽ (ت - ٽ): ذ. وَجهه - وقت - ٽائيم - عرصو.
● گھٽائ ۽ گھٽائون: ث. پاڻيءَ ۾ ٽپي هڻڻ واري حالت - غوطو - گوهي. ٻڏائو - ڪُس ڪُساءُ - ٿڌ ٿڌاءُ - عذر - ترڪ تمال - ڪيوبي - حرڪت - ڪوس - نڪار. چوڪ - چونگ - گهاءُ. ٽيلهي - ڪيسو - ڪوٽري. حملو. سفر. پيرو - دفعو - وارو. ڏڪين ۽ مينهن ۾ بيماريءَ جو هڪ قسم. (ت).
- گھٽ ڏيڻ: گهٽ ٽي وڌڻ - غائب ٽيڻ. تيزيءَ سان باهر نڪرڻ (پاڻيءَ مان). زور سان ڏسڻ. (ت). آڌارڻ - هوشيار ڪرڻ. برغلائڻ. (ت).
- گھٽير ۽ گھٽير: ذ. گوڙو - نڙاڻو - گوهير - لاڙائو - ڪم چور. پاڇوڪڙ - ڦٽڪڙ - رَول - آواره. رولو - رولاڪ - ٽُلڪائو - لفنگ - لنب - لانبو.
- گھٽائون ڇڏڻ: عذر ڇڏڻ - بهانا ڇڏڻ - گوهيون نه ڪرڻ.
- گھٽ هٽڻ: رمز سان پاڻيءَ ۾ ٽپو ڏيئي ڪجهه وقت لڪي وڃڻ - اندر پاڻيءَ ۾ لڪڻ - لڪي وڃڻ - ٽِڪي وڃڻ - نڙائي وَڃڻ - پُوري خبر نه هوندي ۽ پهنجو رايو ڏيڻ.
● گھٽ گھٽ ۽ گھٽ گھٽون (ت): ث. گهڙي گهڙي گهرڻ واري حالت - گهُر گهُر.
● گھٽڻ: مصدر. گهيڙڻ - وڃڻ - داخل ڪرڻ - درج ڪرڻ - قلمبند ڪرڻ - رکڻ. سڳ گهُرڻ. (ل). (گهتيو - گهتيندو - گهتيل).
● گھٽو ۽ گھٽا: ذ. نشيدار شين جو دڪان - ڪٽو.
● گھٽوٽڙو ۽ گھٽوٽڙا: ذ. تيتر جو قسم. (رنگ ميلائون ۽ پيٽ ڪارو).

● گھٽ: صفت. ٿورو - ڪٽسو - اوڻو - گهٽ - اڻ پورو - ڪوتاهه - لانبيرو. گهٽ قيمت وارو - ٿوري قيمت وارو - هلڪي نائٽي وارو. گهٽ (تور). مختصر - ٿورو (جيئڻ). عيبدار - خاميءَ وارو - نيچ. غير ڪافي ڪم. ڪمبختي.
- گھٽا وَڌي ۽ گھٽا وَڌيون: ث. ڪٽمي بهيشي - سوڙي آڪڙي.
- گھٽيتا ۽ گھٽيتا: ث. وڏ - سقم - ونگائي - شبهه - خامي - ٿورائي - ڪوتاهي - اڻ پورائي - ڪسائي - لانبيرائي - گهٽتائي - اوڻائي.
- گھٽيتائي ۽ گھٽيتائيون: ث. وڏ - ڏنڪائي - خاسي - عيب. ڪمي - ٿورائي - ڪوتاهي - اڻ پُورائي - گهٽتا - گهٽتي - گهٽي. سوس - ڪوٽ - درڪار - ڏات - ڪس - هٿي. ڪوٽي - اٽاڻ. گهٽتائي - بي عزتي.
- گھٽيتي ۽ گھٽيتيون: ث. اوڻائي - گهٽتا - وڏ - ونگائي - شبهه - گهٽتائي - خامي - عيب - سقم - ڪوتاهه - لانبيرو - اڻ پورو.
- گھٽ پَوَڻ: نسٽو ٽيڻ - ضعيف ٽيڻ.
- گھٽ ڪرڻ: گهٽائڻ - سُڪائڻ - جهپائڻ. ڪائڻ (پگهار وغيره) - ڪٽ ڪرڻ. مان گهٽائڻ - شرمندو ڪرڻ. سوڙهو وڻڻ.
- گھٽ وَڌ: صفت. ٿورو گهٽو - داڻو - ماڻو - ذرو پُرزو. مهانگو سهانگو - سوڙو آڪرو - وڌيڪ يا گهٽ - اڻ پورو - نامناسب.
- گھٽ وَڌائي: هڪ جيترائي - هڪ جهڙائي - ڪمي بيشي. گهٽ وَڌ پڻو - اڻ پورائي - بي مناسبي.
- گھٽ وَڌ پڻو: هڪ جيترائي - هڪ جهڙائي - ڪمي بيشي. گهٽ وڌائي - اڻ پورائي - بي مناسبي.
- گھٽ وَڌ چَوَڻ: ڪارگند ڏيڻ - بي عزت ڪرڻ - بد اخلاقيءَ سان ڳالهائڻ - آبرو وڃائڻ - مان لهرائڻ.
- گھٽ وَڌ ڳالهائڻ: بي عزتي جهڙا لفظ ڳالهائڻ - گاريون ڳالهائڻ - اجائي بڪوات ڪرڻ.
- گھٽيرڙو ۽ گھٽيرڙا: ذ. صفت. گهٽيڙو - ٿورو گهٽ - البت ٿورو - ڪجهه ٿورو - ڪٽسو -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اوٽو - گھٽ - زائل . ڪر - چوٽو - نديو - هلڪو - لاٿيرو - ڪوتاهه .

▬ گھٽپيرو ۽ گھٽپيرا : ذ . صفت . گھٽيرڙو .

● گھٽ ۽ گھٽ : ذ . (سن . گھٽ = گھڙو) . گھڙو - مٽ - پورو ٽانئو . (سن . ڪٽ = نڙي) . نڙي - نڙ گھٽ . من . دل . خيال - ڏيان . ڪليجو - اندر - جگر - هنيو . وڇ . دماغ . (سن . گھٽ = وات) . رستو - گھاٽ - گھيڙ - پيچرو - لوگھو - لنگھ - گذر - ڪڙهه - ٻُنيو - وات - گس - راهه - گھٽي - دڳ . سوراخ - ڇنگ . ٽورو - نقصان وارو - مقرر ڪيل انداز کان ٽورو . اٽڪل - رمز - تجويز - رٽ - ناهه - منصوبو . ٻڌيءَ جي بند يا ڪڙ جي هيٺان رستو - گھاٽو . (ت) . تلاءُ . (صورت بهار) . پڪين قاسائل جو چار - دام .

▬ گھٽ انڊر گھوڙا هُٽڻ : وجود جي اندر هڪلون يا زور پريا آواز هُلڻ .

▬ گھٽ ٻنائيڻ : لنگھ بنائڻ - رستو صاف ڪرڻ - دشمن کي موقعو ڏيڻ .

▬ گھٽ جو : اندر جو .

▬ گھٽ ڪرڻ : قابو ڪرڻ .

▬ گھٽ گھيڙ : ذ . لنگھ - پيچرو - وات .

▬ گھٽ گھيڙ جھلڻ : رستو روڪڻ - لنگھ تي ويهڻ .

▬ گھٽ ۾ پڳيوان ويهڻ : رحم سان هلڻ - ڪهل سان هلڻ - قياس سان هلڻ .

▬ گھٽ ۾ ويهڻ : گھٽ ۾ وڃهڻ - إلهام ڏيڻ - پيغام ڏيڻ - اندر ۾ ويهڻ - ٻڌ ۾ ويهڻ - سمجهه ۾ ويهڻ - عقل ۾ ويهڻ .

▬ گھٽ و نئو : لنگھ جي جاءِ تاڻڻ - رستو روڪڻ .

▬ گھٽڻون : حرف جر . گھٽ مان - دروازي مان - لنگھ مان - لوگھي مان .

● گھٽ ۽ گھٽون : ث . (سن . گھٽ = ڦيرائڻ) هوا جي بندش - ڪاڙو - رُکھ - گرمي - اُهو - تپ - تاءُ - ٻوسات - ڪتر پرو - اوماهي - ٻُٽ - آڪرمن - آپرس - ڪتر پرو - رُنيو - هٽڻ - آڙنگ . ڪڙو - صاف . نيوائي - ڦيهٽر - سانڻ - سانتيڪائي - سانت . روڪ - جهل - پل . دباءُ - زور - پڪڙ - زبردستي - زوري . سوڙهه - تڪليف - بوست . داب . بيماريءَ جو هڪ قسم (پوڪ وغيره کي ٿئي) . نار يا هُرلي جو هڪ عضوو - ويڙي يا ڏٽي کي جهلڻ لاءِ واڇهه يا زنجير جو ٽُڪر .

▬ گھٽائيتو ۽ گھٽتائيتا : ذ . آڪرس - ٻُٽ - گھٽارو - رُکھارو - ڪاڙهائتو - تاپش وارو - گرپرو - اوماهي .

▬ گھٽتارو ۽ گھٽتارا : ذ . آڪرس - ٻُٽ - گھٽائتو - رکھارو - ڪاڙهائتو - تاپش وارو - گرپرو - اوماهي - رُکھائتو - بند .

▬ گھٽ ٻُوسات : ث . سوڙهه سنگهيڙ - ظلم زبردستي . تاءُ تپ .

▬ گھٽ ٽيٽ : هوا جو بند ٽيڻ - رُکھ ٽيڻ - گرمي ٽيڻ - ٻُوسات ٽيڻ - تپ ٽيڻ .

▬ گھٽڪار ۽ گھٽڪارو : ث . گھٽ - گرمي - آبس .

▬ گھٽ ڪترڻ : هوا بند ڪرڻ - تنگ ڪرڻ - واهون بند ڪرڻ .

● گھٽ : اسم خاص . تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو .

● گھٽ ۽ گھٽ : ذ . گھونٽ - چڪو - چرون - لٽ - ڏڪ .

● گھٽا ۽ گھٽائو : ث . ڪارن ڪڪرن جو ميڙ - برساتي بادلن جو مجموعو - گھاٽا ڪڪر - گھٽيل بادل . ميڙ - پيهه - ڪيهه - هُجوم - هشام - پينڊ - ڪٽ - انبوهه .

● گھٽائيڻ : مصدر . (پرا . گھٽاوَ . سن . گھٽ + آئپ = ٽورو ڪرڻ) . ٽورو ڪرڻ - گھٽ ڪرڻ - ڪٽڻ - ڪٽ ڪرڻ - ڪر ڪرڻ - سُڪائڻ - انداز ٽورو ڪرڻ . تخفيف ڪرڻ - (خرچ) گھٽائڻ - چانٽڻ - ڪفايت ڪرڻ - لاهڻ . شرمندو ڪرڻ . هٽ پڇاڻ - ڪٽڻ مان ڪٽلي ڪيڻ . ڪيرائڻ . (گھٽايو - گھٽائيندو - گھٽايل) .

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گھٽناءُ: تخفيف ـ ڪٽ ـ لاٽ ـ لاهڻ. ڇت ـ ڪفايت ـ اِستخراجي عمل.
ـ گھٽناءُ ڪرڻ: تخفيف ڪرڻ ـ ڪٽڻ ـ ٽورو ڪرڻ ـ لاهڻ ـ ڪفايت ڪرڻ. اِستخراجي عمل ڪرڻ.
ـ گھٽنائِيندڙ شيءِ: اِستخراجي شيءِ.
● گھٽيجڻ: مصدر. گھٽڻ ـ جھڇڻ ـ ڪٽجڻ ـ ڪٽجي ويڻ (تپ) سڙڻ ـ لھڻ ـ ڇيڇڻ ـ سُسڻ ـ ٽورو ٿيڻ ـ چنڊ ڻ ـ چانگڻ ـ ھٽڻ. (گھٽيو ـ گھٽندو ـ گھٽيل).
● گھٽيجڻ: مصدر. (سن. گھٽ=سوٽ ۾ ڏڪ ھڻڻ يا بدلڻ). ٻُوسائڻ ـ گھوگھو ڏيڻ ـ گھٽو ڏيڻ. نڙي سوڙھي ٿيڻ. ساھ بند ٿيڻ ـ دم روڪجڻ. گھٽڻ ـ سوڙھو ڪرڻ ـ تنگ لڳڻ. ماڻ ڪرڻ ـ صبر ڪرڻ. ڏَڪجڻ. جوئر جو سنگ جو ڏيڍي ۾ سُڪي وڃڻ. (گھٽيو ـ گھٽيندو ـ گھٽيل).
● گھٽيرُ ۽ گھٽيرَ: ذ. گھوگھو ڏيندڙ ـ ساھ روڪيندڙ ـ ٻُوسائيندڙ ـ گلو دٻائيندڙ ـ تنگ ڪندڙ.
● گھٽيڑوءُ ۽ گھٽيڑا: ذ. بندر جي زمين کي ھيٺان کاڻ جا ڏنل ٽُڪر (رسن کي جھلڻ لاءِ).
● گھٽيڪُ ۽ گھٽيڪَ (ث): ذ. خال ـ پور ـ برگھل.
● گھٽا: اسم خاص. ذات جو ھڪ نالو.
● گھٽيڪڻُ (ل ـ ث): مصدر. ڏڪ پرڻ ـ ڪڙڪائڻ ـ ڳھڻ ـ آڪوڙ. گھٽڪو ڪائڻ ـ ڳيت ڏيڻ. ابرجڻ ـ ڏرڪڻ ـ ڏوگھڻ. ڀاڄيءَ جو نڙيءَ مان تڪليف سان ھيٺ لھڻ. آنوڙجڻ ـ دم روڪجڻ. (گھٽيڪيو ـ گھٽيڪندو ـ گھٽيڪيل).
ـ گھٽيڪُو ۽ گھٽيڪا: ذ. ڀاڄيءَ پيٽ وقت نڙيءَ ۾ ھيڏڪو اچڻ جي حالت. ڀاڄيءَ جي لپ سُڪي ـ ڏڪ ـ ٻُڪ. ڇڪي ـ ھڪدم گيت. نڙيءَ کي صاف ڪرڻ جو اوزار. (ل ـ ث). ڏوگھ ـ ڏڙڪ ـ آنوڙ. واڍڻ جي ھڪ اوزار جو نالو ـ رندو. (ل).

● گھٽيل ۽ گھٽڙ: ذ. ميوي جو ھڪ قسم، ترنج ۽ نارنج وانگر پن وڏا، بينگال ۾ ٿيندڙ، سندس ٻج ۽ لوڻ هاضمي لاءِ فائديمند ٿئي.
● گھٽينا ۽ گھٽينائُونُ: ذ. (سن. گھٽنا). حادثو ـ واقعو ـ معاملو ـ ڳالھ ـ حالت.
● گھٽنڻُ: مصدر. (پرا. گھٽ+اي. سن. گھٽ= ھڻڻ، ٽورو ٿيڻ). ٽورو ٿيڻ ـ گھٽ ٿيڻ ـ گھٽجي وڃڻ ـ سُسيِ وڃڻ ـ پُنڻي ھڻڻ. تنگ ٿيڻ ـ ڪم ٿيڻ. پوڙھو ٿيڻ ـ جمار ۾ وڏو ٿيڻ. (گھٽيو ـ گھٽندو ـ گھٽيل).
● گھٽنڻُ: مصدر. (پرا. گھٽ. سن. گھٽ= سوگھو ڪرڻ). نڙيءَ کي گھٽڻ ـ ڳچيءَ کي جھلڻ ـ سوگھو جھلڻ ـ گھوگھو ڏيڻ ـ رَدُ ڪرڻ ـ ساھ کڻڻ جي ڪوشش ڪرڻ. بند ڪرڻ ـ دٻائڻ. قابو ڪرڻ ـ نھوڙڻ ـ چيڀوڙڻ ـ نيھڻ. (گھٽيو ـ گھٽندو ـ گھٽيل).
● گھٽو ۽ گھٽا: ذ. گھيٽو ـ دُنبو. (جُونھ جو) ٽولرُ ـ رِنڊُ ـ ٽُلھي ستاري جُونھ ـ رَجھتُ. رالديڪي جو ھڪ قسم ـ عاج جو ٻال يا ڪوڙھو ـ ھارن کي وندرائڻ لاءِ عاج جو مڏو ڇڏو (ڏاڳي ۾ پُوتل). ڪاري جي ھڏيءَ جو ھڪ عضوو. اڏو جنھن تي ڪوھو ٻيھي آن کي قابو جھلڻ لاءِ پسون جي مٿان کاڻ جا ٽُڪر. (ڪ).
ـ گھٽو ٻُڌجنڻُ: ٽُلھو متارو ٿيڻ. ويڑھاڪو ٿيڻ ـ جھيڙاڪ ٿيڻ ـ فسادي ٿيڻ.
ـ گھٽو وَجنڻُ: نقصان ٿيڻ ـ ٽوٽو پوڻ ـ چيھي ھيٺ اچڻ.
ـ گھٽي ٻُوساتَ: زور ـ ڏاڍ ـ جَبَرُ ـ غضب ـ زور آوري ـ ڏاڍائي ـ دست درازي ـ دبردَوُنسَ ـ زبردستي.
ـ گھٽي سِڪُ: اڳٽ جي چٽن جو ھڪ قسم.
● گھٽيو ۽ گھٽيا: ذ. گھوگھو ـ نڙيءَ تي زور ڏيئي جھلڻ سان ساھ گھٽجڻ واري حالت.
ـ گھٽيو ڏيڻُ: نڙي بند ڪرڻ ـ ڳچر کان وٺي ـ گھوگھو ڏيئي مارڻ ـ سوڙھو ڪري مارڻ ـ ساھ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪيڻ. زور سان ڪا شيءِ سڃاڻڻ. سود وغيره ٺاهڻ. زبردستي ڪرڻ- ڏاڍ ڪرڻ- غضب ڪرڻ- دست درازي ڪرڻ.

▬ گھنٹو ڪائيڙ: غم ڪائڻ- صبر ڪرڻ- تحمل ڪرڻ- ڪنهن شيءِ تان تري وڃڻ- پاسو ڪرڻ. نقصان جي خبر هوندي به سهي وڃڻ.

● گھنٹورو ع گھنٹورا (ڪ): ذ. نڙ گھٽ- نڙي.

● گھنٹورِي ع گھنٹورِيون (ث): ث. جوان رڍ.

● گھنٹيڙ: اسم خاص. تعلقي قنبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گھنٹِي ع گھنٹِيون: ث. (سن. گھنٹ = وات) سوڙهن جاين جي وچ مان رستو- لنگهه- وات- شهري سڙڪ- ڪوٺ- ڳلي- گلي. ڪُوچو- محلو- پاڙو- پتو- نشان- سترنامو.

▬ گھنٹِيون گھنٽڻ: نخرا ڪرڻ- ناز ڪرڻ. واهيات نموني گھمڻ- بي ڍنگي هلت وٺڻ. پرايا دَر ديکڻ- شهر شهر ڦرڻ- جُدا جُدا هنڌن تي تلاش ڪرڻ.

● گھنٹِي ع گھنٹِيون: ث. ننڍي ٻار کي ڏنل جُلاب- سُتِي.

● گھنٹِي سورُ: اسم خاص. ڪيرٿر جبل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گھنٹِيڪا: اسم خاص. هنگلاج وڃڻ لاءِ پواڻي جي ڪوهي ڪان پوءِ بلوچستان جي پب جبلن ۾ وات تي جيڪي وَرَ ۽ وَراڪا آهن، تن کي عام طرح "گھنٹِيڪا" چوندا آهن. (اها سموري وات اهڙي تنگ ۽ وَرَ وَڪڙن سان آهي، جو جيڪڏهن هڪ قافلو هنگلاج ڏي ٻيو ويندو آهي ۽ ٻيو پرڀان ٻيو ايندو آهي تہ پرڀان ٿي هڪ ٻئي کي هڪل ڪري ٻيهاري ڇڏيندا، تہ اول هڪ قافلو لنگهي، تہ پوءِ ٻئي جي لنگهڻ لاءِ جاءِ ٿئي، شاهہ صاحب رحہ انهيءَ تنگ وات کي "سوڙهو سڪڙ" ۽ ڪوٽيو آهي). (هيلايا ۽ ڪينجهر ۳۳).

● گھنپ ع گھنپَ: ذ. (سن. گرپ = جهلڻ). ڏَرُ- سوراخ- هر ڪهل- چيڊ- سرنگهه- سَلُ-

ٽونگ- ٽُنگ. ڪانچو- ڪَتُ- گھاءُ- اونهو ڏڪ- ٽڪو- ڪَتَ- وَيَ- چيهر. گھُپ- ڏنگ- ڏاب- چِبُ- اونداهي- گھٽي اونداهي- گھنگھور- ٻاڏ اونداهي.

▬ گھنپاتو ع گھنپاتا: ذ. ٽاپو- پير ڪسڪ- ٽڏو- آٽڙ- آڏيرو- ٽوڪر- باهڙ.

▬ گھنپو ع گھنپا (ل): ذ. وَيُ- چيپ- گھاءُ- زخم- ٽڪو- ڪَتَ.

● گھنجو ع گھنجان: ذ. (سن. گھن = شادي ۽ جو موقعو) گھنڊ- چيچ- ناچ ٽپا- ڪيل- مجلس- خوشي- دهل دماما. (سر حسيني گر).

● گھنچ ع گھنچَ: ذ. گھُپ- ڪُپ- چُپ- خُمُ- ڏنگ- نشان- چُڪهه- جھُڪَ- ڏَڪ. (صفت). ڏاڍو ميرو- گدلو- گندو- ڪنو- خراب. (ث).

▬ گھنچلو ع گھنچلا: ذ. صفت. ميرو- گدلو- ڪنو.

● گھنچ ع گھنچَ (ل- ڪ): ذ. بيوقوف- نادان- بي مت- بي سمجهہ- ان ڄاڻ. اگلو- بي سجلائتو- ڪچرو- ٻوس- چيڪرو- ڍول بلاڙو- ميرو ڪچيرو- هلت چلت، پوشاڪ ۾ آيتو سُيتو. (ث. گھنچلِي ع گھنچلِيون).

▬ گھنچپال ع گھنچپالَ (ل): ذ. صفت. بيوقوف- بي سمجهہ- بي عقل.

● گھنچا ع گھنچا: ذ. (جمع) آنداڻ- ٻڪ- ڪرفتي- چيٽو.

● گھنچا ڪتيڻ: سخت سزا ڏيڻ- ڏاڍي مار ڏيڻ- سيڪت ڏيڻ- چيپاڻ- ماري مات ڪرڻ- تڪليف ڏيڻ- سُورُ ڏيڻ- عذاب ڏيڻ.

● گھنچپچ ع گھنچپچون: ث. گنهاگيهہ- ڏوڪ ڏوکان- پيڙ- چيپات- سوڙهہ- پيهہ- ٻَڪتر ٻُوسات- هجوم- گوڙ- ميڙ- انبوهہ- جٽو- گھمسان- جھُجٽو.

● گھنچتر ع گھنچتر: ذ. گھڙيال جي پليت تي متر کي جا ڏڪ- گھڙيال جا ٽڪا- ڏَچنُ- ٽڪا ٽوڪي- شور- غُل- غوغاءُ- آواز. نقصان- چوٽ- ڏڪ- ڪوٽ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھِچڪَ ۽ گھِچڪُونُ: ث. لسپي مٽاچري ۽ ڪجهه ڪاڌ وارو پاڳو - ڪتڑ ٻڙ.

● گھُٽِڪو ۽ گھُٽِڪا: ذ. لوڏو - ٽيلهو - رهڻو - گهِڪو - گٺهڻو. جنڊ جي اٿوري هلڻ جو آواز - جنڊ هلندي هلندي ڪنهن جاءِ تي زور ڏياري ۽ آواز مٽائي - ڪنهن هلندڙ شئي جي آواز جي ستاستا.

● گھِچڻُ ۽ گھِچٽُونُ: ث. ڏُٻڻ - گِرڻ - چور ڪٽ.

● گھِچڻُ: مصدر. (ڪپ وغيره ۾) گِرڻ - ڪِڻ - ڪپي اچڻ - ڪِچڻ (ٽُنگ وغيره ۾). گهڙڻ - وڃڻ - ڦاسڻ. پورو اچڻ (جاءِ ۾). ٻُڏڻ - برباد ٿيڻ. (گھِچيو - گھِچندو - گھِچيل).

● گھُچڻُ: مصدر. وجهڻ - گهيڙڻ - ڦاسائڻ - اٽڪائڻ - لنگهائڻ. ٽنگ ڪرڻ - گهُچا هڻڻ (لاٽئون ڪي). (گھُچيو - گھُچندو - گھُچيل).

- گھُچو ۽ گھُچا: ذ. هڪ لاٽئون کي ٻئي جي چهنب سان ڏڪ هڻي ڪيل ٽونگ.

● گھُچِيُ ۽ گھُچِيُونُ: ذ. صفت. ڪنهن ڳالهه تان ڦري وڃڻ واري حالت - ڦيريُ - ڦِڙتِيُ.

- گھُچِيُ ڪائِڻُ: ڦيري ڪائڻ - ڦِڙتِي ڪائڻ - ڦِريُ وڃڻ.

● گھِڏِڪَڻُ: ٽيلڻ - لِڇِڪڻ - ڏَڪڻ.
"گھِڏِڪِيُ آيا گهوٽ وڃڻءَ جي واردات تي"
(جام خان).

● گھِڏَڻُ: مصدر. (سن. گهُڻ = ڦيرا پائڻ). ڏُڏَڻُ - ڏَڪڻ - ڪنبڻ - جهولڻ - آڙڻ - جهمڪڻ - اچڻ وڃڻ. جهوٽا ڪائڻ - ٻنڪيون ڪائڻ - اونجهرڻ - گهوماڻڻ - ڪُلهن تي ڪٽي ڦيري پائڻ. (گھِڏيو - گھِڏَنڊو - گھِڏ يتلُ).

● گھُٻَ ۽ گھُٻُونُ: ث. جانور جو هڪ قسم - جهنگلي رِڇ.

● گھُرُ ۽ گھُرَ: ذ. (سن. گُرُ = گهُر). رهڻ جي جاءِ - جاءِ - مڪان - آڇيو - جهُڳو - چونڪي - چونرو - چنو - سَنتهُنُ - لائيدي - صفو - ڪوٺو - بنگلو - محلات. چپر - چانڍ - پونگو. هنڊ - پيٽي - پتُ - ڪهاڻ. آڏو - پاٽاري - ڏَرُ - غار - چُرُ - آ ڪيرو. ٽنگ - ٻير - ٻرڙ. گهر ٻار - آل اولاد - ساڳهر - پَرُوار - آڪهه - عيال - قبيلو - خان مان - گهر جا ڀاتي. فرقو - ڪوفو - پنٿ - پات - ٻيڪ - پڪ - مت - سمپردايه. مذهبي حڪم. ڪنهن شئي جي رکڻ لاءِ ٻيڙي. خانو. پيالو. برج - راس.

- گھُراڻو ۽ گھُراڻا: ذ. صفت. گهر جو - گهُرو - گهر جو ٿهيل - گهريچو - خانگي. وڏي گهراڻي جو - خاندائي.

- گھُرائِتو ۽ گھُرائِتا: ذ. صفت. شاهاڻو - بُنيادي - اَصل - نسل - آنس - خاندائي - ڪُل. گهراڻو - وڏي گهراڻي وارو.

- گھُرائِيُ ۽ گھُرائِيُونُ: ث. گهر ڏياڻي - گهر ڏَڻِيُ.

- گھُرُ ٻارُ ۽ گھُرُ ٻارَ: ذ. ٻار ٻچا - ڪُٽنب - عيال - اطفال - جاءِ - ٽڪاڻو - هنڊ. قبيلو - ڪل - نسل - آل و اولاد - خاندان - گهراڻو - گهر.

- گھُرَ (ٻ) ٻارَڻُ: جهيڙو آڙاڻ - فساد جاڳائڻ - جهڳڙو مچائڻ - ٻن جي وچ ۾ لائِيُ چائِيُ ڪرڻ.

- گھُرُ ٻاري ڏِياريُ ڪَرَڻُ: ٿوري ڏيکاءُ لاءِ گهڻو نقصان ڪرڻ - پرائي ماڙي ڏسي ٻنهنجو ٻونگو ٻاهڻ - ٿوري آٿت تي گهڻو خرچ ڪرڻ.

- گھُرَ ٻَڌَڻُ: صلاح ڪرڻ - پاڻ ۾ اتفاق ڪرڻ - گهر جا ڀاتي اتحاد ۾ رکڻ - يڪراءِ ٿيڻ.

- گھُرُ پَچَڻُ: چوري ڪرڻ - نڪسي ڪرڻ - نقصان ڪرڻ.

- گھُرُ پَچُوُ: ذ. صفت. رَنڊُ. (ث. گهر پَچِي).

- گھُرَ پَچِيُ ۽ گھُرَ پَچِيُونُ: ث. گهر جي ڪم مان واقف - گهر جي حال مان جاڻو - سليقه مند - پوشيده.

- گھُرَ پَچِيُ هُجَڻُ: گهر جي ڪم مان واقف هڻڻ - گهر جي حال مان جاڻو هڻڻ - سليقه مند هڻڻ - پوشيده هڻڻ.

- گھُر ٽڏوُ ٽيڻُ: گهر ڇڏي وڃڻ - نقصان ٿيڻ - گهر کي باهه لڳڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گھرُ نرِ يو هُنڌُ: گھر سڙيو هڻڻ ـ گھر ڏکيو هڻڻ ـ گھر جو رنجايل هڻڻ.
ـ گھرُ پارُ: ذ. صفت. گھر پالينڊڙ.
ـ گھرَ جا ٽپڙَ تڪڻُ: لالچ رکڻ ـ تمنا رکڻ ـ طمع رکڻ. دشمني کرڻ ـ ويرَ وڌڻ.
ـ گھرَ جا پٽجرَ ڪٽڻُ: خراب خيال رکڻ ـ اجايا پٽهه پچائڻ.
ـ گھرَ جا ڪُڪڙَ مارَڻُ: هيٺائي ڏيکارڻ ـ بي شناس هجڻ ـ هيڻن تي ظلم کرڻ ـ ڪمزورن کي دٻائڻ ـ غريبن کي آزارڻ.
ـ گھرَ جوُ ڏيوُ ٽيڻُ: سُنو ٽيڻ ـ چڪو ماڻهو ٽيڻ. ايکو کرڻ ـ پٺڊي کرڻ.
ـ گھرَ جوُ ڪُنوُ: آرام پسند.
ـ گھرَ جوُ مالڪُ: ذ. گھر وارو ـ صاحب خانه ـ مالڪ مڪان. مڙس ـ خاوند ـ پتي ـ ميان صاحب.
ـ گھرَ جيءُ دال روٽيءُ يادُ ڪَرَڻُ: گھر ويهي رهڻ ـ مسافريءَ کان ڊڄڻ ـ باهر نڪرڻ جي وائي نه کرڻ ـ ڪنهن مشڪل ڪم لاءِ همٿ نه سارڻ. (مسئي پنهون).
ـ گھرَ جيءُ گھريتيڙِيءُ هُنڌُ: گھر کان باهر نه نڪرڻ.
ـ گھرُ جھلڻي وِهڻُ: سڀ بندوبست رکڻ ـ ناکا بندي کرڻ ـ گھٽ پٽڻ ـ رستا جھلڻ ـ گھيڙ جھلڻ.
ـ گھرُ خيرُ کوُ هُنڌُ: گھر ۾ نه هجڻ ـ غير حاضر هجڻ.
ـ گھرَ ڏ ياڻيءُ: ث. زال ـ گھر واري. مائڏاڻي. (عام راءِ).
ـ گھرَ ڏَڻيءُ: ذ. گھر جو مالڪ ـ جاءِ جو ڏاڏي ـ ڏاڏي ـ وارث. وڏو ڪُٽو ـ چُوهو.
ـ گھرُ ڊَهڻُ: پنهنجي زال وڃائڻ ـ زال سري وڃڻ.
ـ گھرُ کَرَڻُ: شادي کري ويهڻ ـ زال آڻڻ. ناسور ٽيڻ (بيماري وغيره جو).
ـ گھرُ کَري وِهڻُ: بٽڪ کرڻ. ترسي پوڻ.
ـ گھرُ کاوائيڻُ: مفت ۾ کاوائڻ ـ تڪليف وڌڻ.

ـ گھرَ کي ٻُھاريءُ ڏيڻُ: گھر صاف کرڻ ـ گھر جو سڀ سامان چوري کري وڃڻ ـ گھر تباهه کري ڇڏڻ.
ـ گھرُ گُسائيڻُ: (محاورو) پنهنجي کان پاسو کرڻ ـ کداکري ڇڏي ڏيڻ ـ خود دار هڻڻ. (ديوان فاضل).
ـ گھرَ گُنڍيرُ ۽ گھرَ گُنڍيرَ: ذ. صفت. عميق ـ گھٽو اونهو. گوڙهو. (لغت قديم). فاضل. گهرو.
ـ گھرُ گُونھُنڻُ کَرَڻُ: کين کرڻ ـ نقصان کرڻ ـ گلارو کرڻ ـ بچڙو کرڻ.
ـ گھرَ گھاتُ: گھر ۾ سامان ـ سامان نڪاڻو ـ ٽيڙ ٽانهُ.
ـ گھرَ گھاتُ نه هُنڌُ: بيواهه هڻڻ ـ بي گھر هڻڻ.
ـ گھرَ مانُ ٻَرَڻُ: پنهنجن سان دشمني پيدا ٽيڻ.
ـ گھرَ مانُ لٽجڻُ يا پَوَڻُ: پنهنجي کنب سان ويرَ پيدا ٽيڻ.
ـ گھرُ مٽهي تهي رَکڻُ يا کڻڻُ: ڏاڍو گوڙ کرڻ ـ تپائڻ ـ گھمسان کرڻ ـ غلغلو کرڻ ـ ٻاٽيتال ٻارڻ.
ـ گھرَ مٽَ: جاءِ جي متاسٽا ـ گھر جي بدلي.
ـ گھرُ مَسيتُ ٽيڻُ: گھر سچو ٽيڻ ـ گھر پينگ ٽيڻ ـ گھر کي نقصان ڏيڻ ـ گھر صفا چٽ يا نابود کرڻ.
ـ گھرَ ۾ ڪُٽوُ ٽيءُ لٽجڻُ: گھر جو نقصان کرڻ ـ گھر جي چوري کرڻ ـ گھر کي کوت وجهڻ.
ـ گھرَ ۾ گڏگا وَهڻُ: پاڻ وٽان مطلب پورو ٽيڻ ـ پاڻ وٽ سڀڪجهه موجود هڻڻ ـ ڪنهن کان ضرورت جي گھر ۾ گھرج نه پوڻ.
ـ گھرَ ۾ گھاريُ: رضا تي راضي ٽيڻ ـ هرڪالهه ۾ خوش ٽيڻ.
ـ گھرو: ذ. صفت. گھر جو يا گھر سان واسطو رکندڙ ـ گھريلو ـ گھربچو ـ خانگي ـ اندروني ـ گھراٽو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گھرَ وارو ۽ گھرَ وارا: ذ. مڙس ـ مڙد ـ خاوند ـ پتي ـ شوهر ـ وَرُ ـ ڏڻي ـ وارث ـ پتار. گھر جو مالڪ ـ گھر هلائيندڙ ـ وڏو ـ مکيہ. (ث. گھرَ واري ۽ گھرَ واريون).

ـ گھرَ وِہنُو ڪائِنُ: بيڪار وينڊ ـ واندو وهڻ ـ بنا ڪم جي وهڻ.

ـ گھرَ وِہنِي تِيُرُ هٽڻُ: گھر وينڊي اڻ ٽيڻي رِتَ رِتڻ ـ اڻ ٽيڻيون تجويزون گھڙڻ ـ واريءَ تي قلعا اڏڻ ـ اجايا پٽھ پچائڻ ـ اڻ ٽيڻا دليل ڏوڙائڻ.

ـ گھرَ پِتوُ ۽ گھرَ پِتا: ذ. صفت. گھر جو ڌڻي ـ گھريچو ـ گھروُ ـ هڪ گھراڻي جو. شاهاڻو ـ بُنياد ي ـ خاندان ـ اصلي.

ـ گھرَ پِتِيُ ۽ گھرَ پِتِيُونُ: ث. گھر واري ـ گھر ڏياڻي ـ گھر جي مالڪياڻي. وَرِپِتِي ـ مڙس واري ـ سُهاڳ واري.

ـ گھرِ پِچُو ۽ گھرِ پِچا: ذ. صفت. گھريتو ـ گھر جو ـ گھر جومالڪ. بنيادي ـ شاهاڻو ـ اصل ـ چِندُ.

ـ گھرَ پِلُو ۽ گھرَ پِلا: ذ. گھرو ـ گھر جو ـ گھر وارو ـ خانگي ـ گھر جو ڌڻي ـ هٿراڏو ـ پالتو ـ گھر جو پالي.

● گھرُ ۽ گھرُونُ: ث. تقاضا ـ خواهش ـ مرضي ـ چاهہ ـ طلب ـ دعويٰ ـ اسدعا. ڏڻي سائين جي مرضي ـ پسندي. لهٽو ـ قرض.

ـ گھرَءِ: رب جي رضا ـ الله سائين جي مرضي يا خوشي.

● گھِرائُو ۽ گھِراڻا: ذ. خاندان ـ ڪُل ـ ڪُٽنب ـ ڪُٽُم ـ وَنس ـ قبيلو ـ بُٽ ـ ڪِيڙُ ـ پيڙهي ـ نسل ـ اولاد.

● گھُرائِڻُ: مصدر. خواهش ڪرڻ ـ چاهڻ ـ گھُرڻ ـ ڪوڻ ـ سڏائڻ ـ چوائڻ ـ ڪوائڻ ـ آڌائڻ ـ اِچا ڪرڻ ـ حڪم ڪرڻ. (گھرايو ـ گھُرائيندو ـ گھُرايل).

● گھِرتُ ۽ گھِرت: ذ. (سن. گو = آواز ڪرڻ يا گھُڻ = ڦيرا پائڻ). گھِرت ـ چڪو.

● گھرتَنُ: مصدر. گھوٽڻ ـ رهٽڻ ـ گھرڙڻ. (گھَرُتيو ـ گھرتيندو ـ گھرتيل).

ـ گھرَ ڙُتُو ۽ گھرَ ڙُتا: ذ. گھررات گھرڙو.

● گھرَ ڙُتِي: ث. جَنڊُ.

● گھرَ ڙِتِي ۽ گھرَ ڙِتيُونُ (ل): ث. بندري ـ گھُٽڪي. قدم نديڪي شيءِ. جيئن "مائي گھرَ ڙتي ويئي وڃي".

● گھرَ ڙِجَنُ: مصدر. ضروري ٽيڻ ـ گھُرَ بل ٽيڻ ـ هُٽَنُ ـ هُجڻ ـ رهڻ. آوس يا ضروري هڻ ـ واجب يا لازم هڻ. ڪپڻ ـ جڙڻ.

ـ گھرَ ڙِجَ ۽ گھرَ ڙِجُونُ: ث. ڪتبُ ـ ضرورت ـ مرضي ـ چاهہ ـ لاڙو ـ سَڌَ ـ رغبت ـ اِچا ـ منشا. احتياج ـ طلب ـ لوڙ ـ گتي ـ ڪاڻ ـ حاجت ـ گھُرَ ـ چِڪَ ـ تقاضا ـ دعويٰ.

ـ گھرَ ڙِجائُو ۽ گھرَ ڙِجائُو: ذ. ضرورت مند ـ ضرورت وارو ـ احتياجمند ـ طلبائُو ـ حاجتمند.

ـ گھرَ ڙُجي: ڪپي ـ ملهي ـ حاصل ٿئي ـ جُڙي.

● گھرِ ڙِڙ (ث): ذ. صفت. بيوقوف ـ چِتسو ـ اناڙي.

● گھرَ ڙَڻُ: مصدر. (سن. گھوش = گھٽا). آڏو گابرو گھوڻڻ ـ ڪتي ذرا ڪرڻ ـ ٽلهو پيهڻ ـ پورڻ ـ ڏارو ڪرڻ. گھڻ ـ گھوڻڻ ـ گسَنُ ـ ملهڻ ـ گسائڻ. رڱڙڻ ـ مهٽڻ. خارش ڪرڻ. (ث). سزا ڏيڻ ـ تکليف ڏيڻ. (گھرَ ڙِيو ـ گھرَ ڙيندو ـ گھرڙيل).

ـ گھرَ ڙَاتُ ۽ گھرَ ڙَاتَ: ذ. ڀن شين جو پاڻ ۾ گسڻ ڪري نڪتل آواز ـ گاڏي هلڻ جو آواز ـ ڏندي ۾ ڪوندي جو آواز.

ـ گھرَ ڙَاڻُو ۽ گھرَ ڙَاڻا: ذ. گھرڻو ـ گھرڙو ـ گھرڙات. (مرڻ وقت) نڙيءَ جو آواز ـ گھوگھِرو.

ـ گھرَ ڙُڪو ۽ گھرَ ڙُڪا (ث): نڙيءَ جو آواز.

ـ گھرَ ڙُ گھرَ ڙُ: ڏندي ڪوندي ۾ شئي ڪي گھوڻڻ جو آواز ـ ڏرڻ جو آواز جنڊ جو آواز.

ـ گھرَ ڙُ گھائُو: ذ. زوردار ـ سخت (جلاب). ڪنور ـ بي قياس ـ بي رحم ـ ڪاسائِي.

ـ گھرَ ڙُوُ ۽ گھرَ ڙُا: ذ. گھٽڪو ـ گسڪو ـ گھوٽو ـ گھنڊي ـ گھرڙ گھرڙ ـ گھرڙات ـ سنيتو ـ ڪرت للڪار. رڱڙڻ. نڙيءَ جو آواز ـ گھوگھرو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھرڙي: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گھيرڪڻ: مصدر. (سن. گھرش) رسڻ - سرڪڻ - گسڙڻ - گسڪڻ - ترڪڻ. جيئن: "واري گھيرڪندي وڃي". (اسم خاص). تعلقي ميرپورماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو. (گھيرڪيو- گھرڪندو - گھيرڪيل).

- گھيرڪائيڻ: مصدر. ترڪائڻ - گسڪائڻ - قسڪائڻ - ڪسڪائڻ - سيرڪائڻ.

- گھيرڪيڄڻ: مصدر. هيٺ سرڻ - گھيرڪڻ - تيرڪڻ - گسڪيڄڻ.

● گھرڪٽڻ: مصدر. (سن. گھر = ڀياڪ آواز ڪرڻ). گوڙڻ - گڙڻ - گرڻ - گھڙڪڻ - ڏاڙهي ڏيڻ - چڙب ڏيڻ - هڏي ڏيڻ - جسي پائڻ - چھڙ پائڻ - گير ڪرڻ - تڙي ڪيڻ - جھيڙڪڻ. (گھرڪيو - گھرڪندو - گھرڪيل).

- گھرڪيڄڻ: ڪاوڙجڻ - رنج ٿيڻ.

- گھرڪو: رسو، جنهن سان گھٽي واءُ لڳڻ ڪري آڏون ڪڍيل پيڙيءَ جو اوزار.

- گھرڪيي ۽ گھرڪيئون: ث. هڏي - چڙب - ڏاڙهي - پيڪ - دَبَ - ڏمڪي - ڏنار - سوتَ - جھٽڪ - چنڊ - ڪاوڙ. جُٽ.

● گھرڪو: ذ. پيڙيءَ جي هڪ اوزار جو نالو - گھٽي واءُ لڳڻ سبب آڏن ڪڍڻ ۾ ڪم ايندڙ رسو.

● گھيرڪوڙي: ٻار ڪي پيرن تي ٻيهاري راند ڪرائڻ جو هڪ قسم - گيدڙ گيدوليڙي.

● گھير گھير: (سن. گھر گھر). پاڻي وغيره جي گھرگھر جو آواز. شور - گيرگير - ٽين ٽين. جنڊ وغيره جو جھيڙو آواز.

● گھيرڪھلو ۽ گھيرڪھلا: ذ. صفت. مقدار ڪان وڌيڪ - موڪرو - ويڪرو - ڪشادو - ڊيرو - ڦلھڙو - ڊيرو - ڇپلو - خلاصو. (ث. گھيرگھيلي ۽ گھيرگھيليئون).

- گھيرڪھلو پيرُ ڪٽڻ: گھر ڪان ٻاهر جلد وڃڻ - آٻهرو ڪم ڪرڻ - تکڙو قدم ڪڍڻ.

● گھرڙو (ث): ذ. مٽيءَ جو ڪچو ڪنو. (جنهن ۾ ٽنگ ڪري زالون ڊيو ٻاري سيکنهن جي دروٽ گيت ڳائين).

● گھيرڻ: مصدر. (سن. گلڻي = ماندو ٿيڻ) بدن ۾ سُستي يا بيماري محسوس ٿيڻ - دل ماندي ٿيڻ - گھيرڪڻ. (گھيريو - گھيرندو - گھيريل).

● گھرڻ: مصدر. (سن. گھڻ = وڻڻ، جھلڻ) گھرَ ڪرڻ - پُڇڻ - پُڇا ڪرڻ - چاهڻ - پسند ڪرڻ - مرضي هڻڻ - خواهش رکڻ - طلب - دعويٰ ڪرڻ - چڪڻ - اڇا ڪرڻ - منشا ڪرڻ. شوق ڪرڻ - پيار ڪرڻ. هٿ ٽنگڻ - سوال ڪرڻ - منگڻ. وٺڻ.

● گھير ٽاڪرَ: جھگڙو ڪرڻ سا فساد ڪرڻ - جھيڙو ڪرڻ. (خوني سماج ۳۰).

● گھرو ۽ گھرا (ڪ): ذ. ڪرين جي قطرن پورڻ لاءِ پٽرن جو واڙو (هڪ ٻئي مٿان پٽر رکي ناهيل گھر).

● گھرو ۽ گھرا (ت): ذ. سوراخ - ٽنگ - ڪُٽڪ.

● گھروڙڻ: مصدر. ٻُجي وارو هٿ منهن سان ملائي زور سان هيٺ ڪرڻ. پُوندو منهن تي گسائڻ - ڪوڙڻ (ٻُجو). (گھروڙيو - گھروڙيندو - گھروڙيل).

- گھروڙي رَکڻ: پوندو منهن تي گسائڻ. منهن تي چوڻ يا ٿيڻ.

● گھرُه: ث. (سن. گھرُتو. پيرا = گرُهه) آڻ ٽُٽ - ڪٻٽي. فڪر - سوداءُ.

● گھريي ۽ گھريئون: ث. پيڙيءَ جي رسي وڻڻ لاءِ ميربحرن جي ڪم ايندڙ ڪاٺ جو اوزار. (ڪ). حقي جي پتل واري نلي يا نڙي، جنهن ۾ نڙ پوي. (ڪ).

● گھيريي ۽ گھيريئون (ل): ث. حقي يا چلم جي ڊيڊي.

● گھريي ۽ گھريئون: ث. ولجھوٽيءَ راند جي ٻاري يا ڏڙي.

- گھريئون ڪرڻ: تولبون ڪرڻ - ٻاريون ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھُرِيا: اسمِ خاص. هڪ ذات جو نالو.
● گھَرِيتڙو ع گھَرِيتڙا: ذ. جيت جو هڪ قسم - ڏينهُو - ڏکڻ هاري - آکراڻ.
● گھَرِيُڪ ع گھَرِيُکَ: ذ. صفت. برهمڻ کي دعوت ڏيڻي اُن کي کارايل کاڌو يا ڏامو.
● گھَڙ ع گھَڙُونُ، گھَڙِيُونُ (ل): ث. رَسيءَ جو وَتُ يا وَيُ يا نشان. ياڪُنُڻُونءَ جو پُڙ. (پره). ڊِگُ - انبار - نونر (ل). جيئن "سرڪار تہ ڏوکڙن جي گھَڙ پيئي گھَڙي". گھٽا گھڙا - جهجها ڊِلا "هيري گھَڙ خالي پيئي آهي پريندو ڪير" (ل).
- گھَڙَ وانڍُ ع گھَڙَ وانڍُونُ: ث. گھَڙن رکڻ جي جاءِ - گھڙا منجي - گھڙانجي.
● گھَڙا ڪارنگا: اسمِ خاص. تعلقي ساماري ۾ ديهہ جو نالو.
● گھَڙِپَ ع گھَڙِپُونُ (ل): پاڻيءَ ۾ ساريَن جو ڀِڄُ چَٽڻ جو نمونو.
● گھَڙِهُ ع گھَڙِهُونُ (ت): ث. بلڪل پڙو ٽيل. گھاٽو. اڻ وٽندڙ - نہ وڻڻ جهڙو.
● گھَڙِيِ: اسمِ خاص. تعلقي بدين ۾ ديهہ جونالو.
● گھَڙِيِ ع گھَڙِيِيُونُ: ث. پَويَن جي راند. نائڪ. سانگ.
● گھُڙُ هِيلڻُ (ت): مصدر. خراب ڪرڻ - گندو ڪرڻ - ڪِنو ڪرڻ - آبالو ڪرڻ - رڊ ڪرڻ - ڪنهن ڪم جو نہ ڪرڻ. ولوڙڻ - جهنجهوڙڻ - ڏونڊڻ - رڳڙڻ. (گھُڙ هِيلِيو - گھُڙ هِيلِيندو - گھُڙ هِيلِيل).
● گھُڙِ پِڇ: ث. سوچُ - ويچارُ.
● گھَڙَتَ ع گھَڙَتُونُ: ث. بناوت - آڏاوت - جڙاوت - ساخت - گھاڙيتو - گھاڙ - بيهڪ - ناهپ - گھڙپ. گھڙائي - پورهيو - مزوري - محنت - ٺهرائي - جوڙائي جو آجورو.
● گھَڙَپَ ع گھَڙَپُونُ (ل): ث. گھڙت - بناوت - جڙاوت - ساخت - گھاڙيتو - گھاڙ - بيهڪ - ناهپ. گھڙائي - پورهيو - محنت - مزوري - ٺهرائي - جوڙائي جو آجورو.
● گھَڙِ پِڙُهُ ع گھَڙِ پِڙُهُو (ت): ذ. گھٽو ڪائيندڙ - پيٽيسُرُ - پيتوڙي - گھٽو ڪائڪ - وڏ قوتو. عيار - چالاڪ - مڪار - دوکيباز - دغاباز - فريبي - مڪريلو.
● گھَڙِجَڻُ: مصدر. (سن. گھَتَ). ٺهڻ - جُڙڻ - آڏجڻ - بنجڻ - تيار ٿيڻ. چِلجڻ.
● گھَڙُڪَ (ل): ذ. گاڏيءَ جي هلڻ جو آواز - گھَڙُ گھَڙُ. جيئن "اڄ گاڏي گھَڙُڪَ گھَڙُڪَ ڪندي اچي".
● گھَڙِڪَڻُ: مصدر. وَڄڻ - پُرَڻ (ڪنن ۾) - گھٽڪن - ڇڻ ڇڻ ٿيڻ يا ڪرڻ - ڇم ڇم ٿيڻ - گھِڙ گھِڙ ٿيڻ. (پرم). گھنڊ وڄائڻ - گھنٽي مارڻ - آواز ڪرڻ. (گھڙڪيو - گھڙڪيندو - گھڙڪيل).
- گھَڙُڪو ع گھَڙُڪا: ذ. گھِنڊ - گھنڊ جو آواز.
● گھَڙ گھاتَ گھَڙَنُ: ناهہ ناهڻ - بڻاءُ بنائڻ - رڙون ڪرڻ - تجويزون گھڙڻ - انڪلون سِٽڻ - ڪم ناهڻ جي ڪوشش ڪرڻ.
● گھَڙائِڻُ: مصدر. (سن. گھٽ = ناهڻ). بناوائڻ - ٺهرائڻ - جوڙائڻ - آڏائڻ - منڊائڻ - تيار ڪرائڻ.
- گھَڙائِيُ ع گھَڙائِيُونُ: ث. گھڙئي - ٺهرائي - ناهٽي - جوڙائي. پورهيو - محنت - مزدوري - آجورو - عوضو. (ڪنهن شئي کي ٺهرائڻ جو).
- گھَڙائِيُ ع گھَڙائِيُونُ: ث. ٺهرائي - ٺهرائي - آجرت - گھڙائي - مزدوري - پورهيو. گھڙائپ - گھڙجڻ واري حالت.
● گھَڙَڻُ: مصدر. (پرا. گيدي. سن. گھڻ > گھٽ = گھڙڻ). ناهڻ - جوڙڻ - بنائڻ - سنوارڻ - تيار ڪرڻ - ساخت ڪرڻ - سوڏڻ - ڏائڻ - پڙڻ - پلڻ - ناهي بهارڻ - سڏارڻ.
- گھَڙَ پِڇَ ع گھَڙَ پِڇُونُ: ث. ناهہ ٺُوهہ - پچ ڏاهہ.
- گھَڙِيُ ع گھَڙِيُونُ: ث. گھڙئي - ٺهرائي - ناهٽ - جوڙپ. ڊول - گھاڙ - شڪل - شبيهہ - نمونو. هُنر - ڪاريگري - آستادي. گھڙائي - ٺهرائي - بناڻي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھيڙڻ: مصدر. (سن. گھُورڻ = گھمڻ) داخل ٿيڻ - گھيڙي وڃڻ - لنگھي وڃڻ - چُڀڻ - پيھڻ - درج ٿيڻ - ٻوڙڻ. پيرو وڃھڻ - اندر وڃڻ يا اچڻ. ٽپي ھٽڻ (ٻاڦ ۾). ڪنھن ڪم جي شروعات ڪرڻ. (گھيڙيو - گھيڙندو - گھيڙيل).

● گھڙو ۽ گھڙا: ذ. (پرا. گھڡيو. سن. گھٽ = دِلو. ف. سبوچه). ٻاڦ پرڻ جو ٽانءُ - دِلو - گاگھر - موريو - مٽکو - پيلو - گھڙي - ججھري - نادي - ڪُنپ. (ث. گھڙي ۽ گھڙيُون). وڄائڻ جو ھڪ ساز. (اسم خاص). تعلقي شاھندر ڪوني ۽ ديري محبت ۾ ڏيھن جا نالا.

- گھڙا پڙڻ: گھٽي خدمت ڪرڻ - شيوا ڪرڻ - ٽھل ڪرڻ - چاڪري ڪرڻ. خوشامد ڪرڻ - نوڪري ڪرڻ.

- گھڙا مٽُجيو ۽ گھڙا مٽُجيُون: ث. دلن رکڻ لاءِ ڪاٺ مان ٽھيل گھوڙي - گھڙانجي - گھڙوانجي. مٽجڻ.

- گھڙانجيو ۽ گھڙانجيُون: ث. گھڙامنجي.

- گھڙو پُجڻ يا ڦاٽڻ: ڳالھ ڪُلڻ - پيد پڌرو ٿيڻ - راز فاش ٿيڻ - ڦڪڙ ڦاٽڻ - لڪل ڪوڙ ظاھر ٿيڻ - پول پڌرا ٿيڻ. وسيلا وڃڻ.

- گھڙو پُرجڻ (پاپ جو): سچو ڪناھن سان پريل ھٽڻ.

- گھڙ ٽُڙاڌار: گھڙڻ يا دِلن ڪان سواءِ. جيئن "گھڙيُون گھڙٽُڙاڌار ڪاھي پيون ڪُڻ ۾" (سر سھڻي، شاھ).

● گھڙو ستر مُسٽ: اسم خاص. تعلقي ٽارو ڪوٽ ۾ ھڪ ديھه جو نالو.

● گھڙولو ۽ گھڙولا (ل): ذ. ننڍي ٻار جي چرڪ يا ڊپ لاھڻ لاءِ ھڪ سوٽ - گھڙيالو. (ٽالھ ۾ ٽانڊا رکي مٽان خالي دلو اونڌو ڪن، ھوءِ ٽالھ ۾ پاڻي وجھن تہ گھڙو بُڙ بُڙ جو آواز ڪري). پينگھو - جھولو. (لس).

● گھڙيو ۽ گھڙيُون: ث. (پرا. گھٽيا. سن. گھٽڪا = ڪِن). رات ڏينھن جو ستُون حصو - ھڪ ڪلاڪ جو ۲/۵ حصو - ۲۴ منٽن جو وقفو. وقت ماپڻ جو اوزار - وقت جو پيمانو - واچ - گھڙي. ڪِن - پلڪ - ساعت - ويرم - لحظو - لمح - جھٽڪو. انجام. ٿوري دير - پل - وقت - سمون - زمانو. مُنڊيءَ تي ٽِڪ چاڙھڻ واري جاءِ - گھٽ. (سن. گھٽ = دِليِ). پاڻي پرڻ جو نڌيو ٽانو - دِليِ. شاديءَ جي ھڪ رسم - شاديءَ جو ستُون (شاديءَ واري رات گھوت ۽ ڪنوار کي وھجارڻ لاءِ سائڻ ۽ سوڻن سان پريل پاڻيءَ جي دِليِ).

- گھڙيِ پڙڻ: وھانوَ وقت ساڻ ڪرڻ (شاديءَ جي موقعي تي گھٽو ڪري باھر ڪنھن ڪُوھ يا ڪُھيِ تان پاڻيءَ جو دِلو پرين، جنھن سان گھوت تڙ ڪري، آھو دِلو گھٽو ڪري گھوت جي پيئڻ يا ٻي ويجھي عزيزياڻي پڙي اچي).

- گھڙيِ جيو رات: شاديءَ ۾ گھڙيءَ جي رسم ادا ڪرڻ واري رات - پرب.

- گھڙيِ ڪڙڻ: (ڪپڙا) ھڪيئي مٽان سڱي رکڻ - ڪپڙا ھڪيئي مٽان ناھي رکڻ.

- گھڙيِ ڪِن: ٿوري ساعت - ٿوري ويرم - ٿوري پلڪ - ٿورو لمح - ٿورو دَمُ - ٿورو وقت - اک ڇِنڪَ.

- گھڙيِ ڪٽڻ: شاديءَ جي ھڪ رسم (شادي ڪان ھڪ رات اڳ ۾ ڪوري گھڙي يا دِليِ ڪٽي مسجد مان يا ستن ڪوھن تان پاڻيءَ سان پري، گھوت ڪي وھنجارڻ جي ھڪ رسم).

- گھڙيءَ ۾ تولُو ۽ گھڙيءَ ۾ ماسو ٿيڻ: مستقيم طبع نہ ھٽڻ - ڦرڙو گھيرڙو ھٽڻ.

- گھڙيِ ھٽائڻ: شاديءَ جي سُور لاءِ ڪيِءَ ڪي انو وغيره ھٽي چيلھ تي چنبڙائڻ - ڏيِ ھٽائڻ.

- گھڙيءَ جا گھڙيال ھُٽڻ: خداوند ڪريم جي قدرت جا ڪرشمہ ھٽڻ - اللہ سائين جي قدرت جا جدا جدا نمونا ظاھر ٿيڻ - ڪڏھين گھڙي ۽ ڪڏھين گھڙي حالت ھٽڻ.

- گھڙيءَ چٽ (ڪ): ث. ٻالا جو ھڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گھڑيءَ ساعتُ تي هُجڻُ: قريب الموت هجڻ ـ مرڻ تي هجڻ.

ـ گھڑيءَ گھڑيءَ: ث. هرَ هرَ ـ هردم ـ همیشه ـ ساعت بہ ساعت ـ پلک بہ پلک ـ لحظي بہ لحظي ـ لمحہ بہ لمحہ ـ دم دم ـ دمبدم ـ هر وقت ـ هر ساعت ـ هر همیشه ـ وَرِي وَرِيُ ـ بار بار ـ هر دفعي ـ پيري پيري. متواتر ـ لڳاتار ـ سدا ـ نت ـ سدائين.

ـ گھڑيُ ماسوُ گھڑيُ تولوُ: ذري ۾ ڪُچُ ذري ۾ ڪُچُ، ڦرندو گھرندڙ ـ چنڇلُ ـ چلولو ـ بي وفا ـ بھہ رنگيُ ـ ڦڙتيون ڪائيندڙ ـ آوقاتي ـ گھڻ متيو ـ سرد گرم ـ دل دالِيوُ ـ ڳٻي خور.

● گھڑيالُ ۽ گھڙيالَ: ذ. (هرا. گھڙيالِيُ. سن. گھڙيالھہ > گھنٽي = گھڙيال). وقت جاچڻ جو اوزار ـ ٽائيم يا وقت ڏيکارڻ جي مشين ـ جنرَسُ ـ گھنٽو. درگاهن تي ڏمال ڪرڻ وقت وڄائڻ جو هڪ ساز ـ گھنڊُ. پاڻي جو هڪ جانور ـ مانگرمڇ. مڇيءَ جو هڪ قسم.

"وجن گھنڊ گھڙيال نوبت نغارا"

(مصري شاهہ).

بلا جو هڪ قسم (گھوڙيال).

ـ گھڙيالچوُ ۽ گھڙيالچا: ذ. وقت ڏيکارڻ جي ننڍبري مشين ـ ننڍو گھڙيال.

ـ گھڙيالچيُ ۽ گھڙيالچيِ: ذ. گھنڊ وڄائيندڙ ـ گھنٽا وڄائيندڙ. گھڙيال ٺاهيندڙ. گھڙيال جي وقت جا ڏڪ هٽندڙ اوزار.

ـ گھڙيالوُ ۽ گھڙيالاَ: ذ. گھڙيال ـ گھنٽو ـ ڪلاڪ مشين ـ وقت ڏيکاريندڙ هڪ مشين. هٿرلي يا نار جي تڙَ جو تنرو ـ کوهاڙي جو تنرو، جنهن ۾ پاڻيُ ٻيهي. ننڍي ٻار جي ڊپ وغيره لاهڻ لاءِ هڪ ستوُن ـ گھڙولو.

● گھڙيوُ ۽ گھڙيا (ڪ): ذ. چوٽالو ـ آن جو هڪ ماپو.

● گھسُ قسُ: ث. سُس قُسُ ـ ٻُٽ پُٽ ـ ٻاهوڙ ـ ٻڪو ـ ٻڪار ـ جهونگار ـ ڪن جي ڳالهہ.

ـ گھسُ قسُ ڪرڻ: ڪن ۾ ڳالهائڻ ـ ڳجهہ ڳوهہ ۾ ڪا ڳالهہ ڪرڻ ـ آهستي ڳالهائڻ.

ـ گھسُ قسُ ۾: ظرف. ڏيري ـ آهستي ـ ڳجهہ ڳوهہ ۾ ڪيل ڳالهہ.

● گھسُتنُ: مصدر. زور سان اندر وجهڻ ـ قسُڻ ـ سمائڻ. گھڙڻ لنگهڻ ـ پيهي وڃڻ ـ داخل ٿيڻ. (گھسيو ـ گھسيندو ـ گھسيل).

● گھتنُ ۽ گھٽنَ (ت): ذ. جماع ـ ميلاپ. ڳانڍاپ.

● گھٽشُو ۽ گھٽشا (ت): ذ. ڏکو ـ ٽيلهو ـ ٽاپو. گھٽکو ـ گھٽندي ـ گھرڙو ـ رهڙو ـ کرڙو. کنهن شئي کي زور سان هيٺ مٿي دٻڻ واري حالت. حقي جو دَمُ ٻرڻ واري حالت ـ کش لڳائيڻُ ـ حقي جو ٻُڙڪو. ڏَتو ـ گشو ـ ميکر. جماع ـ ميلاپ ـ ڳانڍاپ.

● گھڪھہ ۽ گھڪھوُن: ث. اوندهہ ـ پنپ ـ ڏُنڊ ـ ميڙُ ـ آجهندو ـ گھور ـ تمام اونداهي.

ـ گھڪھہ اونڌاهہ يا اونڌاهيُ: تمام گھٽي اونداهي ـ پنڀ اونداهي ـ ٻات اونداهہ.

● گھڪڙھہ ۽ گھڪڙھہ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم. چهرو ـ چپ ـ گھگهو ـ آلو. مڇيءَ ۾ ڪوئن وانگر گھر ٺاهيندڙ ننڍي جيت جو هڪ قسم (جون ڪان وڏو، مک ڪان ننڍو، رنگ جو ٻُورو). وڏو دلو. (اسم خاص). تعلقي ڊگھڙيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

ـ گھڪھہ پڪيُ: اسم خاص. پکيءَ جو هڪ قسم. جهنگلي ڪُڪڙ.

● گھڪھاڻُ: مصدر. آواز جهڪو ٽيڻ ـ آواز ڏيمون ٽيڻ ـ نيڙي پوڻ ـ گھگهو پوڻ ـ گهرو آواز ٽيڻ. (گھڪھايو ـ گھڪھاڻيندو ـ گھڪھايل).

● گھڪھيٽيُ ۽ گھڪھيٽيُونُ: ث. ڏوڻشو ـ ڪُوشو ـ مُڪ ـ گھوسو. ڏڪڙُ ـ ڏَڪُ ـ چوڪَ ـ چمات. غوطو ـ ڏُبيُ ـ گھوتو (ک).

● گھڪھيٽيُ ۽ گھڪھيٽيُونُ: ذ. صفت. ڊِمٽي ـ چوٽو موٽو ـ ڊِمڪڙو ـ چهڪٽي ـ ڊِمي ـ ٽُلهو ـ متارو ـ ڊينبو ـ دوتر ـ ڏوسو ـ ڊيهڪڙو ـ رُگھٽيو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھنگھرَ: اسم خاص. تعلقي ڪراچيءَ ۾ ديهه جو نالو.

● گھنگھرَ ۽ گھنگھروُنُ: ذ. ڊگھي ۽ سوڙهي گڇيءَ وارو دلو- وڏو دلو.

● گھنگھيراڻيُ ۽ گھنگھيراڻيُونُ (ت): ث. منت- عاجزي- اِلائون بِلائون- نيزاري. نياز- نوڙت- هيڻا هين.

ـ گھنگھيراڻيُونُ ڪرڻُ: ايلاز ڪرڻ- منٽون ڪرڻ- عاجزي ڪرڻ.

● گھنگھروُ ۽ گھنگھرا: ذ. (سن. گھوگھرا= گھنگھريدار ڪپڙو). زالن جي پائڻ جو پيشگير- وڏي گھيري وارو چولو. گھگھو- ڊگھو چولو- جُبو. بلوچي ۽ مارواڙ جي هندو عورتن جو قومي لباس. (ث. گھنگھرِيُ ۽ گھنگھريُونُ).

● گھنگھرِي ۽ گھنگھرِيُونُ: ث. سرگرِ ڳائڻ جو نمونو- تانُ- پلٽو.

ـ گھنگھرِيُ ھٽڻُ: ڳائڻ جو هُنر ڏيکارڻ- سرگر ڪي پلٽائي ڳائڻ- تانُ هڻڻ- پلٽو هڻڻ.

● گھنگھرِيُ ۽ گھنگھرِيُونُ: ذ. ڪُھرَ (ڪوءِ اڻ چڙيل سڄو انُ ۾ لُڻُ پاڻيءَ ۾ وجهي رڌي رکجي ۽ ڪٽو ڪٽو جدا هجي).

● گھنگھڙُو ۽ گھنگھڙا (ت): ذ. ننڍو گھرڙو.

● گھنگھلڻُ: مصدر. گيري جو آواز ڪرڻ- گھوگھو ڪرڻ.

● گھنگھلِيو ۽ گھنگھلِيا: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

● گھنگھوُ ۽ گھنگھا: ذ. وڏين ڀانهن سان پيرن تائين ڊگھو چولو- جُبو.

ـ گھنگھيرَنُ: ث. گھنگھڻي پاتل عورت- بروچائي- گھگھيلي- گھگھيري.

ـ گھنگھيرِيُ ۽ گھنگھيرِيُونُ: ث. گھگھڻي پيريل عورت- گھگھڻي سان- گھگھيرڻ- گھگھيلي.

ـ گھنگھيليُ ۽ گھنگھيليُونُ (ڪ): ث. ڊگھي چولي وري- گھگھي واري عورت- بروچائي- گھگيرڻ- گھنگھيري.

● گھگھوُ ۽ گھگھا: ذ. ويندل نڙيءَ جو آواز- جھڪو آواز- گھٽو آواز- گھٽيل آواز.

● گھگھوُ ۽ گھگھا: ذ. نڙيءَ تي ڏنل زور- گھٽو- گھوگھو. پکيءَ جو هڪ قسم.

● گھگھوُلوُ (ڪ): وڏي ٻيري، جنهن سان ٻار راند ڪن. چُن جي گولي.

● گھگھيُ ۽ گھگھيُونُ: ث. ڪر جو سوڙهي منهن سان ٽهيل ننڍو پاڻي رکڻلاءِ ڏانوُ- ڪُوزو- صُراحِي. سِريءَ ٻنان ڏڙُ. بدن جو هڪ عضو. (ت). برقعو. اونداهي. طرف. (اسم خاص). تعلقي ميرپورساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

ـ گھگھيُ پاڻِيُ: برقعو پائڻ- چادر پائڻ- منهن لڪائڻ- پڙدو ڪرڻ- پوش ڪرڻ. ڍارو ڍرڻ.

ـ گھگھيُ وِجھنُ: برقعو ڍڪڻ- منهن لڪائڻ- پڙدو ڪرڻ- پوش ڪرڻ. ڍارو ڍرڻ. ڪيل ڪرڻ.

ـ گھگھيُونُ ٽِيڻُ: ڪارڪن جو سُڪي خراب ٽيڻ- ڪجيءَ جو سُڪي وڃڻ.

ـ گھگھيُ ھٽڻُ: ڪيل ڪرڻ.

● گھگھيٽِڙوُ ۽ گھگھيٽِڙا: ذ. سنهي جيت جو قسم.

● گھلَ ۽ گھلَنُ: ث. ڦورن جو ٽولو- ڏاڙيلن جو ٽولو يا جماعت- لُٽيرن جو گروهه- ويري- لشڪر. ڪُٽن يا ٻارن جو انبوهه. نياپو. رڙ. چِٽَ ٻوڙو.

ـ گھلَ اچنُ: ٽولو اچڻ- جماعت اچڻ- گروهه اچڻ.

ـ گھلِ ٻوڙوُ: ذ. جو بلڪل نه ٻڌي سگھي- صفا چِٽَ ٻوڙو- وڏي آواز سان به نه ٻُڌي سگھندڙ- بَھِرو.

ـ گھلَ تي پَوَنُ: ٽولهي تي پوڻ- لشڪر تي پوڻ.

ـ گھلِيرُ ۽ گھلِيرَ: ذ. ڏاڙيل- ڪاڪو- لوٽو- ڊاڪو- ڦورو- چور- رهزن- چورن جو سردار.

ـ گھلَ ڙِي: حرف نِدا. دانهن ڪرڻ واري حالت- گھوڙا ڙي- الاڙي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھيلَ ۽ گيھلُونُ (ل): ث. نند- پنڪي- اوجھراڻي. بي هوش- آنوشائي- بي سُرتيءَ. "توکي گيھل اچي ويئي اٿئي" (جملو).
- گيھلا: نندون.
- گيھلَ آوَڻُ: نند اچڻ- پنڪي اچڻ- اوجھراڻي اچڻ.
- گيھلَ گيھنڻُ: نند وڻڻ- پنڪي وڻڻ- اوجھراڻي وڻڻ.
● گھيلَپُور: ڏسو جو نالو- تپو ٽنڈو جان محمد تعلق ڊگھڑي، ضلع ٽنڊوالهيار.
● گھيلَر ۽ گھيلَرُونُ: ذ. وَلَرُ- ٽولو- جماعت- گروھ- انبوھ- گوڙ- هجوم- مجموعو.
● گھيلَريو: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ۾).
● گھيلڙا: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ ڏسو جو نالو.
● گيھليڪيءُ ۽ گيھليڪيُونُ: ث. پاڻيءَ جو هڪ قسم- ٽئور يءُ.
● گيھلِ گيھلِ: ث. زور سان دانهون- ڪُوڪَونُ- رڙِ يُونُ- واڪا- هَلَ.
- گيھل گيھلِ ڪَرَڻُ: رڙيون ڪرڻ- واڪا ڪرڻ- گوڙ ڪرڻ- گوڙ گھمسان ڪرڻ- دانهون ڪرڻ- ڪُوڪَون ڪرڻ. گڙ گڙ ڪرڻ- ڏڙ ڏڙ ڪرڻ.
● گھيلَنُ (ڪ): مصدر. پُڏائڻ- سلائڻ- سُڌائيڻ- ظاهر ڪرڻ. ٽُسڻ- زبردستي وڃڻ. قاصد هٿان نياپو موڪلڻ- پيغام موڪلڻ. (گھليرَ- گھليندو- گھليل).
● گھلَنُ: مصدر. لڳڻ- وَڄڻ- ڇُرڻ- ڪلڻ (هوا جو)- شوشاٽ ڪرڻ- زوزاٽ ڪرڻ. (گھليو- گھلندو- گھليل).
● گھلُو: اسم خاص. ذات جو هڪ نالو. تعلقي شڪارپور ۾ ڏسو جو نالو.
● گيھلوُرو ۽ گيھلوُرَا (ٿ): ذ. جھنڊ آڻڻ لاءِ ڪر جو ٽانڊو- وڏو دلو يا ٽڪو- وڏي ڏڪي يا ڪُنيءَ.
- گيھلُوريءُ ۽ گيھلُوريُونُ (ٿ): ث. گيھ رکڻ لاءِ ٽامي يا پتل جي لوٽي- پتل جو لوٽو- ٽامي جو دلو.
● گيھلُوڙو ۽ گيھلُوڙَا (ٿ): ذ. ڪر جو ٽيپو- ڪِنڪَرُ- لوٽو. پارو.
- گيھلُوڙيءُ ۽ گيھلُوڙ يُونُ (ٿ): ث. گيھ رکڻ لاءِ ڪر جو ٽانڊو- ڪر جو نندو برتن- لوٽي- ٽيپيءُ- ڪِنڪَريءُ.
● گھلھيجَڻا: اسم خاص. ذات جو نالو.
● گيھليُونُ: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ ڏسو جو نالو.
● گيھمَ ۽ گيھمُونُ: ث. پاڻيءَ جي سيرَ- پاڻيءَ- رطوبت- سيلاب- پوسل- آلاڻ. وَٽَ- ادڪائي. ماڪ- ڪوهيرو.
- گيھرِ جُھنڊُ: آلاڻ وڻڻ- پوسل وڻڻ- پاڻيءَ جي سيرَ ڪرڻ.
● گھمّ ۽ گھمُونُ: ث. گھمڻ جي حالت- گھوم. گھُمَ- آگر- اوپاس- آس- آڙ ننگ.
● گھيمائيجَڻُ: مصدر. (سن. گھورڻيان =) متو ڦرڻ- پنوائجڻ- گھمرو ڪائڻ- ڦيرو ڪائڻ. پريشان ڪيڻ- پروڙجڻ. (گھمائيو- گھمائيندو- گھمائيل).
- گھمائيءُ ۽ گھمائيءُ: ذ. متي ڦرڻ واري حالت- پنوائي- ڦيري- گھمري.
"ڪا ڪن وَهي وسيري جا گھائي گھمائي" (سر آبري- شاهه).
● گھماگھمُ: ذ. (سن. گھناگھن = پرپُور) پرپُور- ٽلهو- ڳوڙهو- گيھرو- ڳُٽيل. گھٽائي وارو- جھجھائي وارو.
● گھمائيڻُ: مصدر. (پرا. گھمتاو. سن. گھورڻ = گھمائڻ). چڪر ڏيارڻ- ڦيرائڻ- هلائڻ- چلائڻ. آٽلائڻ- پٽلائڻ- هيٺ مٿي ڪرڻ. هوا خوري ڪرائڻ- ٽهلائڻ- سير ڪرائڻ. (هٿيار) لوڏڻ. هلائڻ- (ڪنهن ٽاڻءِ ۾ ڪاڏو) جھڳڻ- جھوڳڻ- چاچولڻ. آسري ۾ رکڻ- فريب ڏيڻ- دلبو ڏيڻ. تنگ ڪرڻ. (گھمائيو- گھمائيندو- گھمائيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گُھمائي مارڻ: زوريءَ ڪٽي وڃڻ. دغا سان مارڻ ـ ٺڳيبازي ڪرڻ. زبردستي ڪرڻ ـ تنگ ڪرڻ ـ ماري مڃائڻ.

● گُھمڻتاري ۽ گُھمڻتاريُون: ث. چڪر ـ گھوم ـ ٽورو سير ـ هواخوري ـ تفريح ـ پسار ـ جھوت ـ شڪل شڪار ـ چرخ شماري. چڪري ـ ڦيري ـ ٻنواڻي. ٽلاڻي ـ پٽلاڻي.

ـ گُھمڻتاري ڏيڻ: گُھمڻ ڦيرڻ ـ چڪر ڏيڻ ـ سير ڪرڻ ـ هواخوري ڪرڻ ـ پسار ڪرڻ ـ تفريح ڪرڻ. ڦيراڻي ڪيڻ ـ ٻنڌواڻي ڏيڻ.

● گُھمڻتُ ۽ گُھمتَ (ل): ذ. ناز نخرو ـ ناھ نُوھ ـ تال تُول ـ راڳ رُوپ ـ انگل آرو.

● گُھمڻجڻ: مصدر. آلو ٽيڻ ـ ماکجڻ ـ سيلابجڻ ـ آبوڪو ٽيڻ ـ گھميل ٿيڻ ـ پاڻياڻجڻ ـ ٻوسلجڻ (گھميو ـ گھمندو ـ گھميل).

● گُھمڻچڙُ ۽ گُھمچڙَ: ذ. شور ـ فساد ـ جھيڙو ـ جھگڙو ـ هنگامو ـ آواز ـ گوڙ ـ غلغلو ـ ڏمچر.

● گُھمُرا: اسم خاص. ذات جو ھڪ نالو.

● گُھمرو ۽ گُھمرا: ذ. (سن. گھورڻ=) پيرو ـ دفعو ـ وارو ـ مرتبو ـ پرڪو ـ وار ـ لڳڻو. گرداب ـ ٻنور ـ ڪُن ـ چڪر ـ ڦيرو ـ گيڙو ـ وراڻو ـ نؤبت. بيماريءَ جو ھڪ قسم ـ دست.

ـ گُھمرا ٻوڙ: بدھاضمي سبب پيٽ ۾ ھوا جو ٻرڻ.

ـ گُھمرو آچڻ: ذ. ڦيرو آچڻ ـ چڪر آچڻ ـ ڦيراڻي آچڻ ـ بيھوشي اچڻ ـ مغز خراب ٿيڻ ـ دل گھبرائڻ. آجھڙجڻ ـ مشڪلات ۾ ڦاٿڻ ـ تڪليف ۾ اچڻ ـ دربدر ٿيڻ.

ـ گُھمرو ٿيڻ: گھڙي گھڙي ڪاڪوس جو خيال ٿيڻ.

ـ گُھمرو ڏيڻ: پيرو ڏيڻ ـ ڦيرو ڏيڻ ـ چڪر ڏيڻ. دلاسي ۾ رکڻ ـ دغا ڏيڻ ـ فريب ڪرڻ ـ ٺڳي ڪرڻ ـ نقصان پھچائڻ. عذاب ڏيڻ.

ـ گُھمرو ڏيئي بيھڻ: ناس ڪرڻ ـ نابود ڪرڻ ـ تباھ ڪرڻ ـ فنا ڪرڻ ـ ڇڏ ڪرڻ ـ آسرو لاھي ڇڏڻ.

ـ گُھمرو ڪڍڻ: وارو ڪيڻ ـ وراڻو ڪيڻ. ڪاوڙ ڪرڻ ـ غصي ۾ اچڻ. چڑ ڪيڻ ـ ڏمکي ڪيڻ ـ خار ڪيڻ. ٺڳي وڃڻ ـ دغا ڪرڻ ـ فريب ڪرڻ ـ دوکو ڏيڻ.

ـ گُھمرو گھٽي: ث. واري ڦيري ـ جاچ جُوچ ـ اچ وچ ـ ڏيک ٻال ـ سنيال سڙي.

ـ گُھمرو لڳڻ (ت). آن جو خراب ٿيڻ. وارو ورڻ.

ـ گُھمرو نه ڪرڻ: پيرو نه ڪرڻ ـ دفع نه ڪرڻ ـ نه اچڻ ـ خبر نه وٺڻ ـ سار نه لھڻ ـ يادگيري نه ڪرڻ.

ـ گُھمري ۽ گُھمريُون: ث. متي يا دماغ جي بانئٽي يا ڦيري ـ چرخ ـ ٻاڻ ـ چڪر ـ ڦيرو ـ گھمتاري.

ـ گُھمري ڏيڻ: ملھم ۾ اٽڪل ڪري اوچتو ڦيري ڏيئي ڪيرائڻ ـ وڪڙ ڏيئي ڦاسائڻ ـ رفت سان ڪم ڪيڻ ـ چالاڪي ڪرڻ ـ دلبو ڏيڻ ـ فريب سان ڦاسائڻ. ڇيھو پھچائڻ ـ نقصان پھچائڻ ـ ڦيري ڏيئي ھڙ مُوڙي ڪائي وڃڻ.

ـ گُھمري ڪڍڻ: ث. ڏمکي ڏيڻ ـ چڑ ڪيڻ ـ دب ڪيڻ ـ چنڊ ڪيڻ. زيربار ڪرڻ ـ ھيٺ مٽي ڪرڻ ـ گھٽ وڌ ڳالھائڻ ـ ٻڌ شڌ ڳالھائڻ.

● گُھمُستان ۽ گُھمستانَ: ذ. (سن. گھور شمشان > گھر + ستمُستان = گھمسان). ماٺھن جو گوڙ ھ ـ ميڙ ـ انبوھ ـ ڪٺ ـ گوڙ ـ ھُجوم ـ ھنگامون ـ ھشام. شور ـ ھُل ـ غوغاءُ ـ ٻائيتال ـ ڏمچر ـ اُٺ ـ گڙبڙ ـ ڏور ـ ڪڙڪو ـ غلغلو ـ ڪرگل ـ ھنبس ـ ٻڙڌام ـ غوغا ـ ھشر ـ واڪو. لڙائي ـ جڏ ـ جنگ ـ خونريزي ـ چتي جنگ ـ جھيڙو. ڪوس. مونجھارو ـ ڏڦير ـ جھگوڙ ـ بکيرو ـ خلل ـ رولو ـ ڦٽاڙو ـ بي آرامي.

● گھتمُستانُ ۽ گُھمُستانَ: ذ. جھگوڙ ـ فساد ـ گھمسان. مانڊاڻ ـ ماچانگ ـ شور ـ ھُل ـ غوغاءُ ـ ٻائيتال ـ ڏمچر ـ اُٺ ـ ڪڙڪو ـ غلغلو ـ ڪرگل ـ ھنبس ـ ٻڙڌام ـ غوغا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھمڪوڙ ۽ گھمڪوڙ: ذ. گوڙ - شور - هُل - گهمسان - غوغاءُ - ڪڙڪو - ڏوم - لڙ - ٻائيتال. مولجهارو - گڙٻڙ - وائڙائي - بکيڙو - رولو - رگڙو.

● گھمڪھمو ۽ گھمڪھما: ذ. پاڻي گرم ڪرڻ جو ٽاڻ - ستاوار.

● گھمڻ ۽ گھمڻ: ذ. صفت. گھمڻ - جاڻو - جبرو - جوڌو - پهلوان - بانڪو. ناهوڪو - سهڻو - حسين - دلبر.

● گھمنڊڙ ۽ گھمنڊڙ: ذ. صفت. سيلاني - شيلاني - چڪر ڏيندڙ - ڦرندڙ - هلندڙ.

- گھمنڊڙ زال ۽ گھمنڊڙ زالون: ث. ٻاهر ڦري (زال) - بد اخلاق عورت - چڙواڳ عورت - بد فعل عورت - بي حيا عورت - بي شرم عورت.

● گھمنڊ ۽ گھمنڊ: ذ. (سن. گرمتن > ڪرو = وڏائي) هٺ - وڏائي - فخر - تڪبر - ايمان - بانور - اهنڪار - غرور - مغروري - آڪڙائي - ڪر - فر. اِغماض. ناز. (ت).

- گھمنڊي ۽ گھمنڊي: ذ. ايمان ڪندڙ - تڪبر ڪندڙ - فخر ڪندڙ - هٺ ڪندڙ - بانور ڪندڙ - اهنڪار ڪندڙ - وڏائي ڪندڙ - آڪڙ ڪندڙ. ناز ڪندڙ. (ت).

● گھمڻ ۽ گھمڻ: ذ. صفت. تمام وڏو - جبرو - جُنگ - جوڌو - پهلوان - بانڪو - بهادر.

● گھمڻ: مصدر. (سن. گمن > گھورڻ = گھمڻ) هلڻ - رمڻ - چلڻ - ڦرڻ - پنڌ ڪرڻ - ٽُرڻ ڦرڻ - جنگهون ساهڻ - ٿهلڻ - شڪل ڪرڻ - سير ڪرڻ - تفريح ڪرڻ - ڏسڻ - وائسڻ - چڪر هڻڻ - پسار ڪرڻ - رلڻ - پڪڻ - پڪ - پنوڻ - لڪڻ - وَڃڻ - پرمڻ - ڪلڪڻ - آجهڙڻ. چوڌاري ڦرڻ - چڪليءَ پائڻ - گول ڦرڻ. (اسم خاص). گاهه جو هڪ قسم. (گھمیو - گھمندو - گھميل).

- گھمڻ ڦرڻ: پسار ڪرڻ - شڪل شڪار ڪرڻ - تفريح ڪرڻ - گھمڻ گھمڻ - پرمڻ پڪڻ - پڪ پنوڻ - جنگهون ساهڻ.

- گھمڻ گھوڙو ۽ گھمڻ گھوڙا: ذ. رُلندڙ - گھمندڙ - ڦرندڙ - سير ڪندڙ - تفريح ڪندڙ - پڪندڙ - سَئيلاني - سياح - رولو - گھومڻ - رمڻ - رولاڪ - رول.

- گھمڻ وَڃڻ: چڪر هڻڻ لاءِ وڃڻ - سير لاءِ وڃڻ - تفريح لاءِ وڃڻ.

● گھمڻگھوڻو ۽ گھمڻگھوڻا: ذ. گھمڻ نشيدار شين کي گڏي گھوڻڻ جي حالت.

● گھن ۽ گھن: ذ. مارتول - لوهه جو هڪ اوزار - لوهه جو وڏو اوزار - وڏاڻ - هٿوڙو - مترڪو. (سن. گھن = بادل) بادل - ڪڪر - بادلن جو هُجوم. چالاڪ - عيار - اٽڪلي. لُچ - بد معاش - اوباش - رهزن - غدار - ڦورو - ٺڳ. جُنگ - جوڌو - پهلوان - بهادر.

- گھن چڪر ۽ گھن چڪر: ذ. صفت. چالاڪ - عيار - اٽڪلي - ٺڳ. لُچو - بد معاش - اوباش - رهزن - ڦورو - د غاباز - دلبي باز - د وکيباز - فريب ڪندڙ.

● گھن: صفت. گھاٽي. (ديوان صورت بهار ۲۳۱).

● گھن: (سن. گُو) پائخانو - جسم مان خارج ٿيندڙ گند.

● گھنيئر: اسم خاص. ٿر ۾ گاهه جو هڪ قسم.

● گھنيتيريءَ ۽ گھنيتيريون: ث. چالاڪي - اٽڪل - حرفت - دلاسو - پاليسي. ڏاڻ - ٺڳي.

- گھنيتيريءَ باز ۽ گھنيتيريءَ باز: ذ. صفت. چالاڪي - اٽڪلي - حرفتي - چالاڪ - سياڻو.

- گھنيتيريءَ چاڙهڻ: چالاڪي ڪرڻ - اٽڪل ڪرڻ - د غا ڪرڻ - د وکيبازي ڪرڻ - حرفت بازي ڪرڻ - بد معاشي ڪرڻ.

- گھنيئريءَ هٿيئڻ: ٺڳي ڪرڻ - د ولاب ڪرڻ - فريب ڪرڻ - مڪر ڪرڻ - د وکيبازي ڪرڻ.

- گھنيتيريءَ ميلائيڻ: چالاڪي ڪرڻ - اٽڪل ڪيڏڻ - حرفت هلائڻ. دلاسو ڏيڻ - ڏاڻ ڏيڻ - بد معاشي ڪرڻ - رهزني ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گھنٽيڑي هٿڙ: ٺڳي ڪرڻ ـ دولاب ڪرڻ ـ فريب ڪرڻ ـ مڪر ڪرڻ ـ دوکيبازي ڪرڻ.

● گھنٽيو ۽ گھنٽيا: ذ. (سن. گھنٽي = وقت) ڪلاڪ ـ بتجو ـ وقت. گھنڊ. گھنڊ. (گاڙگند جو ڇڙو الفاظ) ڪن ـ لڙو ـ آلت ـ ڪاڙھ. (سن. گنٽ = گھنٽو) ماپ جو ھڪ عدد. جريب جو ويھون حصو.

● گھنٽيلي ۽ گھنٽيليون: ث. ھٿي سان نندو گھنڊ ـ گھنڊي ـ گھنڊي ـ ٽلي ـ چڙي ـ چنگ ـ واڄو.

● گھنٽيتري ۽ گھنٽيتريون: ث. صفت. چٽ چمر ـ ڪشاپي ـ دم دلاسو ـ راڳ ـ ٺمري ـ ور ڏنو.

● گھنٽ ۽ گھنٽجون (ت): ذ. ھيٺ لڙيل سڪن سان مينھن يا ڏاند جو ھڪ قسم. "ڏڳو گھنٽ مينھن پيل".

● گھنٽجڻ: مصدر. (سن. ڪنٽج = گھنٽ) گھنٽ وجھڻ ـ ور وڪڙ ٽيڻ ـ پيچدار ڪرڻ ـ سرن ـ چنڻ. (گھنجو ـ گھنجندو ـ گھنجيل).

ـ گھنٽ ۽ گھنٽ: ذ. ڪپڙن ۾ سر ـ چڻ ـ ڪنٽ ـ پڳ ـ توڪ ـ تاڪ ـ ور ـ وڪڙ ـ وٽ ـ ويڙھ ـ ڳوپ ـ پيچ ـ تھ ـ تڻ تڻ. ڳنڍ. گنڊ ـ پيچيدگي ـ الجھن ـ مونجھارو ـ جھگڙو ـ گول ۾ مول.

ـ گھنٽجائن: مصدر. ڳچائڻ ـ (ڪنب) ڪانڊارجڻ. گھنڊ پائڻ ـ مٺھن ڇڙو ڪرڻ. چڻ چڻ ڪرڻ ـ تھ ڪرڻ ـ ڳچائڻ ـ چٽائڻ ـ موڙڻ سوڙڻ ـ ور وڪڙ ڪرڻ.

ـ گھنٽ ٽين: سر ٽين ـ ور وڪڙ ٽيڻ.

ـ گھنٽجڻ: مصدر. ويڙھجڻ سيڙھجڻ ـ چڻ چڻ ٽيڻ ـ تھ ٽيڻ ـ ڳنڍجڻ ـ ڳنڍ جڻ. مٺھن ۾ شور وجھڻ. (ڪنب) ڪانڊارجڻ.

ـ گھنٽجر ۽ گھنٽجر: ذ. گھنٽ واري ـ گھنڊيدار ـ گھنجيل ـ موڙيل سوڙيل ـ وڻيل سٽيل ـ چٽيل.

ـ گھنٽجٽا: گھنٽجن واري ـ ڪنٽجن واري ـ وريل ـ ور وڪڙن واري.

ـ گھنٽج وجھ: وڙ وجھڻ ـ شور وجھڻ ـ گھور ڪرڻ.

● گھنٽج ۽ گھنٽجون: ث. خوشي ـ موج ـ بھاري ـ سرمائي ـ عيش ـ جشن ـ لذت ـ مزو ـ لطف. فرحت ـ آرام ـ مرضي ـ وند ر ـ رھسو ـ رھس ـ پوڳ ـ حظ.

● گھنٽج: اسم خاص. تعلقي ٽل ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

● گھنٽچي: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

● گھنٽ ۽ گھنٽ: ذ. گھڙيال. وڏو چڙو ـ گھنڊ. (صفت) ڏاڍو مڙس ـ بھادر ـ جنگ ـ پھلوان ـ جوڌو ـ ڪوپو ـ گھيڙ. ڪواسي ـ واترادو ـ پتاڪي ـ گھڻ ڳالھاڙو ـ داڙي.

ـ گھنٽارو ۽ گھنٽارا: گھنڊ ھٽل جانور ـ گھنڊ وارو.

ـ گھنٽٽي ۽ گھنٽٽيون: ث. نندي گھنڊڙي ـ نندي ٽلي ـ نندي چڙي ـ گھنٽي.

ـ گھنٽي ۽ گھنٽيون: ث. نندي ٽلي ـ چڙي ـ گھنڊي.

ـ گھنٽيء لار: وڏي يا نندي چڙي جي وچ ۾ ھڪ ڪاڻ يا لوھ جو آواز پيدا ڪندڙ ٽڪر. ٽلي ـ گھنٽي ـ چڙي.

● گھنٽ ۽ گھنٽ: ذ. (سن. گھنٽا). وڏو گھنڊ ـ وڏو چڙو ـ وڄائڻ جو ساز.

ـ گھنٽاڙو ۽ گھنٽاڙا: ذ. صفت. گھنڊ واري.

ـ گھنٽڙي ۽ گھنٽڙيون: ث. نندو گھنڊ ـ چڙي ـ گھنٽي ـ وڄت جو ساز.

ـ گھنٽڪي: نندي گھنڊڻي جا مال ڪي پڌجي.

ـ گھنٽيلي ۽ گھنٽيليون: ث. ڏاتوءَ جي ٿيل نندڙي گھنڊڻي جا ھندو قوم پوڄا ۾ وڄائين. نڍن پالتو جانورن جي ڳچيءَ ۾ سونھن لاءِ ٻڌل چڙي يا مٿر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھُنڊُ ۽ گھُنڊَ: ذ. جھُنڊُ - نقاب - پڙد و. نازُ - نخرو - ماڻو - انگل - لاڏ. شور - گھُنڊُ - سُونڊُ.

- گھُنڊُ ڪرڻُ: منهن ڏيکڻ - جھُنڊ ڪرڻ - نقاب ڪرڻ - پڙد و ڪرڻ. ناز ڪرڻ - نخرو ڏيکارڻ - ماڻو ڪرڻ - انگل ڪرڻ - لاڏ ڪرڻ.

- گھُنڊُ وُ ۽ گھُنڊا (ل): ذ. صفت. منهن ۾ مترَ وڌل - منهن ۾ شور پيل - گھُنڊ وارو - ڦوندِ وارو - هٺ وارو - مغرور - هٺيلو - سيٽيل - آڪڙيل - شوريل.

- گھُنڊُڙِي ۽ گھُنڊِيُون: ث. گھُنڊ - وَڪڙ - وَٽُ - پيچُ - ڳنڍ - مُنجهه. سُونڊ. زُلف - ڪاڪل. مترُ - وَرُ - ڏنگ - اردائي - ڏنڪائي - بدمعاشي.

- گھُنڊُڙِيارُو ۽ گھُنڊُڙِيارا: ذ. گھُنڊيل - مُنجهيل - مُوڙهل - وڪڙيل - جڪڙيل - ڳنڍيل - گھُنڊيدار. مشڪل - اهنجو.

● گھُنڊُڙڪ: اسم خاص. جوئر يا باجهر جو خالي سٽُنگ.

● گھُنڊُلاڙ: ذ. ڪُنهن جو ٽانون تي پيٽُ ڪيڏ جو هڪ قسم.

● گھُنڊُو ۽ گھُنڊا: ذ. وَڪڙ - وَرُ.

● گھُنڊُڙِي: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گھُنڊُڙِي ۽ گھُنڊُڙِيُون: ث. گھُنڊ - سُونڊ - شور. وارن جا وَرَ وَڪڙ - ڪاڪل. اناج جي ٻوٽي ۾ مٽان ڦٽل داڻو يا ٻُور. ڪڻڪ آڻ وقت ڏاڳي ۾ رهجي ويل ڳنڍ - سترُ - مونجهارو - ليٽَ - ناڙُ - ٻوٽ و - ٻوداندو - گوگيڙو. مُڪترُ - ڪَتِيتُ. اندر ٻيرين. رَنڊڪ - روڪ - اٽڪ. پنگ جي سنگ جا ذرا ذرا. نازُ ۾ ڪڍڪ جا سنگ - اُنُ نڪتل جوئر جو سنگ.

- گھُنڊُڙِي پيتُ: پنگ جو سنگ ٻور ٻور ڪري ڪوٽي ٻڌ - نشيدار شيءِ پيڻ.

- گھُنڊُڙِيدارُ ۽ گھُنڊُڙِيدارُ: ذ. صفت. گھُنڊي وارو - گھُنڊي پيل - ورن وڪڙن سان.

● گھُنڊُڙِيلتُ: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گھُنڊُگھتُ ۽ گھُنڊُگھتَ: ذ. گھُونگھٽ.

● گھُنڊُگھترُ ۽ گھُنڊُگھترَ: ذ. (پرا. گھنگھل = مونجهارو) مونجهارو - لڙ - گڙبڙ - گھمسان - وائڙائي - ٻائيتال - بکيڙو - رولو - گھمگوڙ. اِبتلاءُ - دقت - پريشاني - هلاڪي - اهنج - دهرم - گھانگهو - گُٽ - ڏڪ - تڪليف - مشڪل - مصيبت. بيقراري - غم - ارمان - ڏک - پريشاني - ڳڻتي - فڪر - چنتا - انتظار - اوڪيا ٿوڪيا. آدڪو - وسواس - انديشو - سانگو - اونَ - اوسيڙو. سُڃَ - پيچنگ.

- گھُنڊُگھترِجڻُ: مصدر. منجهڻ - حيران ٿيڻ - پريشان ٿيڻ. مشڪل ۾ اچڻ - مصيبت ۾ پوڻ - وڏي معاملي هيٺ اچڻ - ڏکوئڻ - مونجهاري ۾ پوڻ - گڙبڙ ۾ پوڻ - رولي ۾ پوڻ - بکيڙي ۾ پوڻ - ميرن ڦاٽل ڪپڙن ۾ ملبوس هجڻ.

- گھُنڊُگھترُ گُذارَنُ: ڏڪ ۾ گذارڻ - پريشان حال گھارڻ - مُفلسي ۾ پوڻ - مصيبت ۾ پوڻ - د رد سَري هيٺ اچڻ.

- گھُنڊُگھترُ ڳچيءَ ۾: آزار ڳچيءَ ۾ پوڻ - مصيبت ۾ هار متي تي ڪڍڻ.

- گھُنڊُگھترُ گھارَنُ: ڏکيو گذارڻ - تنگ گذارڻ - پريشان حال گذارڻ. تڪليف ۾ پوڻ - اهنجن ۽ مصيبتن ۾ گذارڻ.

- گھُنڊُگھِريُو ۽ گھُنڊُگھِرِيا: ذ. صفت. ڏکن جو ورايل يا ماريل - ڏکيو.

● گھِنڊُگھيروُ ۽ گھِنڊُگھيروُ: ذ. (سن. گھترگھترا = زيور جهڙو گھِنڊُ > گھن = هن = مارڻ + گھر = آواز ڪرڻ > ڪِنڪِڻِيُ = گھِنڊ ٽي) چپرَ - تلي - چڙي - گھنگھڙو - چير جو هڪ داڻو - ميٽر. هارن جي پيرن جا زيور. جانورن جي ڳچيءَ جو زيور. آٽ جي سنج جو هڪ قسم. هڪ ساز جي وڄت جو قسم. (ث. گھِنڊُگھيرِيُ ۽ گھِنڊُگھيرِيُون).

● گھنڌواراھ: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھنڪھنُ ۽ گھنڪھٽا: ث. ڪاڪ ڪي ڪائيندڙ جيت جو هڪ قسم.

● گھنگھيڙو ۽ گھنگھيڙا: ث. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم. پڳل وَهڙ جو هڪ قسم - گوگڙو.

● گھنڪھيڙي ۽ گھنڪھيڙيُون: ذ. (سن. گت = آواز ڪرڻ يا پون پون ڪرڻ) جيت جو هڪ قسم. ڪٽني - چنتا. ٻيهو يا ڪورو مرض. دُنبي جي دُنب جي چربيءَ جا ٻاهم تي ڇاڻي سيڪ ڪيل ٽڪر. چٽڻ، مٽڻ جو اوزار. نئين ڏو ٻيٽ - چمڪندڙ. ڪوڪڙو. ڦوڪ. ماڻهوءَ جو ڏسڻ ۾ مائيٽو ۽ حقيقت ۾ هوشيار هڻڻ - داناءُ هڻڻ. (ت).

● گھنڪھورَ ۽ گھنڪھورُون: ث. (سن. گھن = گھاڻو + گھر = آواز ڪرڻ) ڪٽڪڙن جو سيڙ - بادلن جو هُجوم - گھاڻا ڪٽڪڙ - ڪوڙها بادل - هڪٻئي سڃاڻ ڪٽڪڙن جا تهه. رُهيي. مشڪل معاملو - مصيبت واري حالت - ڏکويل حالت - اهنج واري حالت - پريشاني حالت.

● گھنڪوَرَ ڏَنيڻتا: فرمائش - نرمي - ملايميت - نرمائي - ڪُڻائي - پٽڙائي - پتلائي.

● گھنڪيي ۽ گھنڪيُون (ڪ): ث. ڪنن وريل ڪريءَ جو هڪ قسم. ٽسر ۾ ٽيندڙ راند جو هڪ قسم.

● گھنڪيتا: اسم خاص. ذات جو هڪ نالو (اڪثر خيرپور رياست).

● گھنڪِ ۽ گھنڪوُن: ث. (سن. گن = زياد گي) گھٽائي - جھجھائي - زياد تي - زياد گي - متو - ڪوڙ - اِلاهي - گچ - گپل - بي انداز

"گھٽن پُٽان ڪترَ مھڙو،
گھڙ مينڍھان ڪٽِ گھٽ" (نامعلوم)

گھڙو انداز. ٻيهڻ - ميڙ - ڪٺ - ميڙاڪو - گاهت - گوڙ. جماعت. وڏيڪ - وڏ ڪائي - فرط - نهايت - سياري. اَجھلائي - ايڏ نگائي - بوالفضولي - ايڏ نگو خرچ.

▬ گھٽَ آچروُ: ذ. گھڻ اکرو - لفظ وارو. گالھائو - ڏيکھارو - ڪاڏارو - ڏيگھ ڪندڙ - لانڊارو - وستاري - طول طويل.

▬ گھٽِ اَکِروُ: ذ. صفت. گھٽن لفظن وارو - گھڻ اچرو - ڏيگھارو - لانڊارو - ڪاڏارو - ڏيگھ ڪندڙ - وستاري - طول طويل.

▬ گھٽِ ٻِجو: ذ. صفت. گھٽن ٻجن وارو - ڪردار - ميوه دار.

▬ گھٽِ پِتلائيُ ۽ گھٽِ پِتلائيُون: ث. ياراني - لڙهه وڇڙ - لهه وڇڙ - پريت - صحبت - ٺهڪ - گھاڻلي مائلي - ڪھرائي - گھاڻائي - دوستي. مهرباني - احساني.

▬ گھٽِ پَرمٽاٽو: ذ. چار يا وڏيڪ پرماڻا.

▬ گھٽِ پِيتارِيُ ۽ گھٽِ پِيتارِيُون: ث. عام - رواجي - هالو چالو - معمولي. پائيواريءَ واري (زمين وغيره).

▬ گھٽِ جَٽاڻُ: ذ. گھڻو جاڻندڙ - داناءُ - ڄاڻو - قابل - سياڻو - ڏاهو - سڃاڻ - عقلمند.

▬ گھٽِ خَرُچو ۽ گھٽِ خَرُچَا: ذ. گھٽي خرچ واري (ڪابه شيءِ) قيمتي - مهانگي. وڏو خرچ - وڏو خرچ ڪائيندڙ - آڏائو - بي فضول - لٽائو. عالیشان - رونق دار.

▬ گھٽِ ڏَنھوٽو ۽ گھٽِ ڏَنھوٽَا: ذ. گھڻن ڏينهن جو - گھٽي وقت جو - ڪيتري وقت جو - گھڻو اڳي - آڳاٽو - پُراڻو - جھُونو - ڪيتري مدت جو - گھٽي عرصي جو.

▬ گھٽِ رُخو: گھڻن پاسن وارو.

▬ گھٽِ رَسُو: ذ. رسائتو - گھٽي رس وارو - پاڻيءَ وارو - تترُ - رَسدارُ.

▬ گھٽَ رَقمو: وڏي رقم يا خرچ وارو.

▬ گھٽَ ڪُنڍو: گھڻن ڪُنڍن وارو.

▬ گھٽِ ڪَرو: عام طرح - اڪثر - گھڙوڪري - عموماً - رواجي طرح - عام - پڌرو. جيڪر. عام چراگاهه. هميشه جو.

▬ گھٽِ گِٽالِھٽائيٽو: ذ. واترادو - وڏ واتيو - بکبکيو - گالھير - وات ڏارُو - پٽورُ - فصير - وات ڳالھائو - ڏاڙو - ڏهل - يخي هٽندڙ - گھڻ ڳالھائو.

▬ گھٽِ گِٽالِھايو: واترادو - وڏ واتيو - بکبکيو - وات ڏارو - پٽوڙ - فصر - وات ڳالھو - ڏاڙو ڏهل - يخي هٽندڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گھٽگھرائيءَ ۽ گھٽگھرائيءُنءَ: ث. خيرخواهي- پلائي- مهرباني. جهجهو پيار.

ـ گھٽِ گھرو ۽ گھٽگھرَا: ذ. پلو چاهيندڙ- سلامتي گهرندڙ- گھٽو گهرندڙ- پيار ڏيندڙ- پلومانس- خيرخواهه- نيڪ انديش. محبتي- همدرد- شُبهُ چنتڪ- دعا گو- ڪجندڙ- پائيندڙ.

ـ گھٽِ متيوءَ ۽ گھٽَ متيا: ذ. گھٽين متين تي هلندڙ- ڦرٽو گهرٽو- اڻ پختو- ڏڏو- لچڪٽو- چترنگ. چنچل- ڦرتيون ڪائيندڙ- اوقاتي ٻهه رنگي- ڳٽي خور- سرد گرم. دلواليو- بي وفا. هرفن مولياڻ- هر هنرو. حرفتي- چلولو. بي قرار.

ـ گھٽِ ۾ پوَنڻ: گرڙ ۾ پوڻ- هجوم ۾ پوڻ- گهمسان ۾ پوڻ. هوش ڪان نڪري وڃڻ. گھٽي پسار ۾ پوڻ. ڏکيئن ڳالهين ۾ پوڻ- اچائي سچائي ٻَڪَ ڪرڻ- زيادتيءَ ۾ وڃڻ- گھٽ و ڳالهائڻ- ڏَڪَ ۾ پوڻ- پٽَ ٿڙ ۾ پوڻ- دنيا گڏ ڪرڻ لاءِ ڪوشش ڪرڻ- مال ميڙائو ٿيڻ- لُڇاين ۽ ايذ نگين چالن ۾ پوڻ- اڃايا سڃايا رستا هلڻ- بي حيا ٿيڻ- بي ايمان ٿيڻ.

ـ گھٽِ واختيائيءُ ۽ گھٽِ واختيائيءُنءَ: ث. پريشاني- مونجهارو- هلاڪي- مصيبت- تڪليف. آندماند. حيراني. ڪ ۾ رڌل هڻڻ واري حالت- مشغولي- ڪ.

ـ گھٽِ واڪتائيءُ ۽ گھٽِ واڪتايُنءَ: ث. ڪ ۾ رڌل هڻڻ واري حالت. مشغولي- ڪ. گھٽ واختائي.

ـ گھٽِ واڪيتوءَ ۽ گھٽِ واڪيتا: ذ. ڪ ۾ گھٽو مشغول- ڪ ۾ رڌل- ڏنڊي سان لڳل.

ـ گھٽِ واهيتوءَ ۽ گھٽِ واهيتا: ذ. گھٽن ڪمن ۽ خيالن وارو.

● گھٽُءَ ۽ گھٽَءَ: ذ. وٽوهڙ- وڏاڻ- هٿوڙو- متڪو- گھٽَنُ.

● گھٽُءَ ۽ گھٽَءَ: ذ. جيت جو هڪ قسم- گھٽو.

● گھٽائيءُ: مصدر. ڪ جي آواز سان ڳالهائڻ- گھٽو ڳالهائڻ- منائڻ. (گھٽائيو- گھٽائيندو- گھٽائيل).

● گھٽڪورَ ۽ گھٽڪوروُنءُ: ث. گھنگهرن جو آواز. گھنڊ جو آواز.

● گھٽِڪَنءُ: مصدر. (سن. ڪنڪٽي = گھنگهرون) گھنگهرن جو آواز ٿيڻ- چمڪڻ- چٽڪڻ- وڄڻ- ٽڙڪڻ- ٽڙڪو ڪرڻ (ڪنن ۾ ٻُرڻ- گھنڊ وڄائڻ- گھنٽي هڻڻ. (اسم). آواز جو لفظ. (گھٽڪايو- گھٽڪو- گھٽڪايل).

ـ گھٽِڪارَ ۽ گھٽِڪاروُنءُ: گھنڊ جي وڄڻ جو آواز- گھنگهرن يا چير جي چٽڪار- ٻال يا ڪينهوڙي جو آواز- واڄت- ٽڪاءُ- ٽِٽاڪ- چمڪاٽ- چمڪو- گھٽ گھٽ.

ـ گھٽِڪائيءُ: مصدر. وڄائڻ- واڄو ڪرڻ- گھٽڪار ڪرائڻ- چمڪاٽ ڪرائڻ- چٽڪاٽ ڪرائڻ- گھٽ گھٽ ڪرائڻ.

● گھٽِ گھٽِ ۽ گھٽِ گھٽِ: ث. گھنڊ جو آواز- گھنڊ وڄڻ جو آواز- چڙي جو آواز- گھنڊ ٽيءَ جو آواز- گھنگهرن جو آواز. واڄت- ٽِن ٽِن- چٽ چٽ. جيئن:

"گھٽ گھٽ گھنڊ ليون چمڪن چيريون"

(حاجي خانڻ).

● گھٽوءَ ۽ گھٽا: ذ. صفت. (سن. گھن = گھٽو) جهجهو- متو- زياده- جام- بسيار- جال- ڪَٽهل- ٻَهون- گاڙهو- سُٻَتيل- ڏاڍو- ڪچ- ڪئين- ڪيترائي- گھڻي ئي- انيڪ- سڀهو- ڏينهين ڏينهن- وافر- ريل پيل. (ظرف). نهايت- تمام- خوب- اتينت- عموماً- اڪثر- گھٽو ڪري- گھٽڪرو- عام طرح- رواجي نموني- سڄو ڀڄو- ڪو (لڳ)- بلڪل- زور- نيور نٽ يا اڻان (چريو).

ـ گھٽا سترَ آٽلائيءُ: گھٽا زمانا ڏسڻ- آزمودگار هڻڻ- تجربيڪار هڻڻ.

ـ گھٽائيءُ ۽ گھٽائيُنءُ: ث. جهجهائي- وڌيڪائي- زياد تي- متر سائي- عميقائي- سُڪَرُ- سبز سالي- انيڪتا.

ـ گھٽوءُ تٽوءُ: اڪثر ڪري- گھٽو ڪري- عام طور- عموماً.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ گھٽو ٽيڻ: کي کين ٽيڻ.
▬ گھٽو ڪري: عام طرح - اڪثر ڪري - جيتوڻيڪ - عموماً. گھڻ ڪرو.
▬ گھٽير ڙو ۽ گھٽير ڙا: ذ. گھٽيرو - ڪجھ وڌيڪ - البت سُٽوالو - ٿورو زياده. سرس - جام - جال - انيڪ - زياده - جھجھو - سٽو - عميق - ٻھون.
▬ گھٽيرو ۽ گھٽيرا: ذ. صفت. ڪجھ وڌيڪ - البت سنوالو - زياده - ڪجھ زياده. سرس - جام - جال - انيڪ - ٻھون - عميق.
▬ گھٽير يا: گھٽا - جھجھا - وڌيڪ - زياده.
▬ گھٽي و ٻھڻ سَوَ هُٽڻ: ڪيتري قدر ڏکيائي هڻ - ڪيتري قدر مشڪلات هڻ - ڪيتري مصيبت هڻ - ڪيتري قدر هلاڪي هڻ - ڪيتري قدر پريشاني هڻ.
● گھٽو ۽ گھٽا: ذ. (سن. گھڻ) ڪاڻ يا ان کي ڪائيندڙ جيت جو هڪ قسم - سُرو. (صفت). نڪ مان آواز ڪيندڙ (ماڻھو). سِنو ڳالھائيندڙ - نڪان ڳالھائيندڙ.
▬ گھٽو لڳڻ: جيت جو اَن کي ڪائڻ - سُرو لڳڻ. بيمار ٿي پوڻ - بيماريءَ ۾ گرفتار ٿيڻ. هڪدم پتلو ٿي وڃڻ - سنھو ٿي وڃڻ - ڪٿي پيدا ٿيڻ - فڪر ٿيڻ - پريشان حالت ٿيڻ - مشڪلات ۾ پوڻ.
● گھو (ت): ث. ڪجھارت - پرولي.
● گھوٻاٽو ۽ گھوٻاٽا: ذ. ڏنڊو - سؤنٽو - لٺ - ڏڪو - ڇڙھي - چوب - عصا - گرز. هر لاءِ لوھ جي چُوني (ت). آٻٽو جواب - آڏ نگو ڳالھاءُ - بي ڍنگ هلت - گار گند - گوڙ - فساد. (صفت) ٽلھو - متارو - موٽو - مُستنڈو.
▬ گھوٻاٽو چڙھڻ: (ت). زور يا دباءُ چڙھڻ. تنگ ٿيڻ - عاجز ٿيڻ - پريشان ٿيڻ.
● گھوٻاٽو لٽڪھائڻ: (ت). اغلام بازيءَ جي اصطلاح موجب مقعد ۾ آلت وجھڻ.
● گھوٻاري: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ هڪ ديھه جو ڏالو.

● گھوٻو ۽ گھوٻا: ذ. هر جو هڪ عضوو - زمين کي کيڙڻ لاءِ لوھ جو ٽھيل ڦار يا چوني. ڏوڙ. مٽ - حاصل. رنبڪ - انڪ - آڏ - جٽھل. (ت).
▬ گھوٻو ٻوٽ: (ت). ڪنھن شيءِ جو اڪ ۾ لڳڻ.
▬ گھوٻي ٻوٽيو: (ت). ڪنھي ڪنھن وارو.
● گھوٻي ۽ گھوٻيون (ل): ث. ٺڳي - دغا - فريب - غبن - چار سَوَ ويھ - بي ايماني - دوھُ - ترڪٽ - گھٽَ - ڪپٽ - دولاب - ويسا گھاتي - نقصان ٽوٽ. ڏڏو - روڪ (ت) هٿ جو لڪڻ. گاھ جو قسم.
▬ گھوٻي هٽڻ: ٺڳي ڪرڻ - دغا ڪرڻ - فريب ڪرڻ - ڪپٽ ڪرڻ - دولاب ڪرڻ - ويسا گھاتي ڪرڻ - ڏڏو ڪرڻ - روڪ ڪرڻ.
● گھوٽر ۽ گھوتر (ت): ذ. ڪاتل ڪپڙا.
● گھوتو ۽ گھوتا (ل): ذ. (ف. غوطه) ٻڏڻ وانگر ترڻ واري حالت - ڦڙن ۾ پاڻي پڄي وڃڻ واري حالت - غوطو - گوتو. ڦيرو - چڪر (ڪ) پٽ پٽ - ڪٽي.
"گھوتي م گھوتو مون کي محب ميھار جو"
(شاھ)
▬ گھوتا ڏيڻ: گھٽ گھٽ ڪرڻ - ڪٽيون ڪرڻ.
▬ گھوتا ڪائڻ: ٽپي هڻڻ - غوطه هڻڻ. گھگھٽيون ڪائڻ. پور پچائڻ - دل هڻڻ - ٻڏڻ ترڻ - ڪٽيون ڪائڻ. هڪڪ - هڏڪ. شڪجي ٻيھڻ.
▬ گھوتي ۽ گھوتيون (ڪ): ث. گھوتو - پور - پھت - پٽھ - خيال - ويچار. ڦيرو - بدل. جيئن "تو کي کھڙي گھوتي آئي".
● گھوٽ ۽ گھوٽ: ذ. (پرا. گوھه. سن. گوگھه = گھوٽ) تازي شادي کيل (ماڻھو) لاڙو - وَنو - ڪانڊ - ڪيرو. گھوٽو. شراب. (صفت) پھلوان - بھادر - غازي. خوش مراد ياب.
▬ گھوٽ ٻڌجي وڃي: بي اوسو ٿي وھڻ - بي پرواھ ٿي وھڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گھوتَ پِيءُ ٿي وِهَنُ: بي‌اونو ٿي وهڻ ـ بي خيال ٿي وهڻ ـ بي آلکو ٿي وهڻ ـ بي‌انتظار ٿي وهڻ. آنند م گذارڻ ـ آرام م گذارڻ ـ مک م گذارڻ ـ سکيو ستابو گذارڻ.

ـ گھوت ڪُنوار جو ڏکڻ چڙهڻ: شاديءَ جي هڪ رسم بجا آڻڻ.

ـ گھوٽيتو ع گھوٽيتا: پرڻجندڙ ماڻهوءَ جي پاسي وارا ماڻهو ـ لاڙي جي پاسي وارو ماڻهو.

● گھوٽتا ع گھوٽتا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. ضلع حيدرآباد ۾ مڪرڻ اتر سرحد سنڌ ۾.

● گھوٽتارو: تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گھوٽالو ع گھوٽالا: ذ. (سن. گھٽ = بدل مدل ڪرڻ). بي بند وبستي ـ گڙبڙ ـ قڏ يڙو ـ اٽڪاءُ.

● گھوٽِڪو ع گھوٽِڪا: ذ. جنڊ جو آواز.

● گھوٽاٽا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گھوٽاٽو: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گھوٽَنُ: مصدر. (پرا. گھوٽ = گھوٽڻ. سن. گھٽگھت. گوشتهه) ڏندي ڪوندي ۾ وجهي رهڙڻ يا گهرڙڻ ـ خوب ياد ڪرڻ ـ بار بار پڙهڻ. مَلڻ ـ مهٽڻ ـ پيهڻ ـ ٽپوڙڻ ـ رڳڙڻ ـ گوهڻ ـ گهٽ ـ سنهو ڪرڻ (گھوٽيو ـ گھوٽيندو ـ گھوٽيل).

ـ گھوٽو ع گھوٽا: ذ. دوا طور ڪم آڻڻ لاءِ گھوٽيل بسارڪيون شيون ـ دوائن جي ملاوت ـ سُتي ـ جلاب. ٽاڊل جي شين جو مرڪب. پنگ جو رڳڙ. مهرو ـ مترڪو ـ ويلڻ ـ پيسٽو.

ـ گھوٽالائي (ت): پنگ گھوٽڻ.

ـ گھوٽي پِيارَنُ: نشو پياريڻ ـ برغلائڻ ـ ريهٽ ٻيڙ ـ چتَ ڏيڻ ـ پيار ڏيڻ.

● گھوٽِي: اسم خاص. تعلقي ننگر پارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

ـ گھوٽِهين: اڪر.

"ونگا و ر َ پاڻ گھور ٻتي گھوٽِهين"

(شاهه ڪريم).

● گھو ُڙِيو ع گھو ُڙِيا: ذ. نوجوان ماڻهو. ٺهڪو ڦهڪو ـ لياقت پريو ـ سيبتو ـ ملوڪ ـ شوقين ـ ناهوڪو ـ ميل جهول وارو ـ قداور ـ بانڪو ـ جوڌو ـ جُنگ ـ پهلوان.

● گھو ُجارَ ڏِيَنُ (ڪ): منڊائي هلڻ.

● گھو ُچَنُ: مصدر. ڏوڪڻ ـ جهوڪڻ ـ ٽوڪڻ ـ دهي وجهڻ ـ قسڻ ـ ڏڻڻ ـ گهاڻڻ ـ ٽپوڙڻ ـ ڪُپو هلڻ ـ ڏوندڙو هلڻ ـ ٽِوڙڻ ـ ٽوڻ. (گھوچيو ـ گھوچيندو ـ گھوچيل).

● گھوچَ ع گھوچُونُ: ث. دبَ ـ قُسَ ـ ٽوڪَ. بيهوشي.

ـ گھوچَ گھوچَانُ: ٽوڪَ ٽوڪان ـ قُسُ قسان ـ دَب دبان.

● گھوچُ ع گھوچَ: ذ. گھوچو ـ پورُ ـ خيال.

● گھو ُچو ُ ع گھو ُچا: ذ. پُورُ ـ لهر ـ ويچار ـ خيال ـ ريچڪ ـ جهجهڪي ـ بدڪي ـ بدبدو ـ لهرو ـ ترنگ ـ وهم. جهوٽو ـ پنڪي ـ ڪٽي ـ فڪر ـ غم. ڏڪو ـ لوڏو ـ ڏوڏو. ڏيڪو. (ڪ).

ـ گھو ُچائِيُ ع گھو ُچائِيُ: ذ. پورالو ـ لهري ـ دِلوالو ـ مُتِلوّن ـ ريچڪائي. وهمي ـ رنگ رنگ ۾ ڦرندڙ ـ بي وقوف ـ بي عقل ـ نادان. بي خيالو ـ چريو ـ بي نوايو. چرچائي ـ ظريف حريف.

ـ گھو ُچائِيُ ٽِيَنُ: چريو ٽيڻ ـ پورالو ٽيڻ ـ رڪي رڪي بي سمجهائيءَ جهڙو ڪم ڪرڻ ـ اڻ وٽندڙ لفظ چوڻ. پنهنجو نفعو نقصان نه جانچڻ.

● گھو ُڙُ ع گھو ُرَ (ل): (پرا. گھُلَ. سن. گھورڻ = گھر = پيانڪ آواز ڪرڻ). قيرو ـ وَرُ ـ ڪُنُ سخت وهكرو تيز يا تڪي نظر. گهنڊ. لهر ـ ويچار ـ ڪاهه ـ چِڙَ ـ ڪاوڙ. پهه ـ پور ـ خيال ـ لهر ـ ويچار. يادگيري. وهم. ناز نخرو. ڪنجري ـ ڪنجري. هوا جو شوشات ـ سمنڊ جو شور. گجيءَ ۾ هوا جو آواز (صفت) هٻڪ ناڪ ـ خوفائتو ـ پوائتو ـ خوفناڪ. گھنگھور اوندهه ـ گھٽي اوندهه ـ ڪار ـ تاريڪ. پيٽ جو سور.

● گھو ُرَارِ: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھورا واري: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر نواب شاهه ۽ حيدرآباد سنڌ ۾).

● گھوڙَڻُ: مصدر. (پرا. گھرل = گھڻ. سن. کھورڻ) گھمڻ ـ ڦرڻ ـ ڪُولڻ ڦُولڻ. گھمائڻ ـ ڦيرائڻ ـ صدقو ڪرڻ ـ قربان ڪرڻ ـ گھوري چڙڻ ـ مڃتا وانگر جان مٿان گھمائي ڏيڻ (خيرات) لڳائڻ ـ اوپڻ ـ فدا ڪرڻ ـ وارڻ (بک). ذبح ڪرڻ ـ گُولا ڪرڻ ـ جاچ ڪرڻ ـ تلاش ڪرڻ. نهارڻ ـ ڊوڙڻ ـ ڊُڪڻ ـ ڪُولڻ.

"هنگ سهانگي تہ بہ ڪاپيات ۾ کھوري".

(گھوريو ـ گھورينو ـ گھوريل).

ـ گھوڙَ ۽ گھوڙوڻُ: ث. خوشي وغيره ۾ گھوريل رقم يا شيءِ ـ صدقو ـ خيرات ـ بخشش ـ قرباني ـ عطا. گھورڻي جي گھمڻ واري حالت ـ گھومر ـ چڪر ـ گھُمرو. ڦيري ـ گھمتاري. ستار (ساز) جو ڪاهو هٿو. گُولا ـ تلاش ـ ڊوند ـ ڪُول ـ جاچ (ڪ). سُڌ سماءُ ـ پچا ڳاڇا ـ گُولا ڦولا.

"سيئي ساري مسئي گھر ڪنڊون تون گھور"

(سر آبري، شاهه).

● گھورارو ۽ گھورارا: ذ. (سن. گھورڻ) گھورڙيو ـ سودڙيو ـ گھورڪندڙ ـ شيءِ وڪڻندڙ ـ ڪونجڙو ـ ڦيري وارو.

ـ گھوراڙو ۽ گھوراڙا: ذ. ڦيريءَ وارو ـ گھورڙيو ـ خورد فروش.

ـ گھورائوڻُ گھتنو: رلندڙ ـ ڦيريون پائيندڙ ـ گھمندڙ. قرباني جو گھٽو.

ـ گھوڙَپَ ۽ گھوڙپُڻُ: ث. گُولا ـ تلاش ـ ڊوند ـ ڪُول ـ جاچ ـ جاچنا ـ کوجنا. صدقو ـ خيرات ـ بخشش ـ عطا.

ـ گھوڙَپَ ڪَرَڻُ: گُولا ڪرڻ ـ جاچ ڪرڻ ـ تلاش ڪرڻ ـ صدقو ڪرڻ ـ خيرات ڪرڻ ـ بخشش ڪرڻ ـ عطا ڪرڻ.

ـ گھوڙَ پَتوَڻُ: شادي يا خوشيءَ جي موقعي تي ڳائڻ وڄائڻ وارن کي گھوٽ جي عزيزن وٽان پئسا ملڻ.

ـ گھورڙيوُ ۽ گھوڙڙيا: ذ. (سن. گھورڻ) گھورارو ـ گھورڪندڙ ـ شيءِ وڪڻندڙ. ڪونجڙو ـ ڦيريءَ وارو ـ سودڙيو ـ خورده فروش.

ـ گھوڙُ ڪتيَڻُ: صدقو ڪيڻ ـ خير ڪيڻ ـ قرباني ڪيڻ.

ـ گھوڙُ گھوڙُ: قربان ـ صدقو. ٻلهار ـ خوش.

ـ گھوڙَ گھوڙانُ وَڃڻُ: ٻلهار ٿيڻ ـ صدقي ٿيڻ ـ قربان ٿيڻ ـ خوش ٿيڻ.

ـ گھورَ گھوڙَڻُ: شادي يا خوشيءَ جي موقعي تي ڳائڻ وڄائڻ وارن کي پئسا گھوٽ تان گھوري ڏيڻ.

ـ گھوڙوُ ۽ گھوڙا: ذ. گھولندڙ ـ ڦولندڙ ـ ڊونڊيندڙ ـ لهندڙ ـ تلاش ڪندڙ ـ جاچ ڪندڙ ـ وڙول ڏيندڙ ـ طالبو ـ گھرجائو ـ آسرونڊ ـ خواهان ـ نهارو. (وجايل وهت جو گُولائو) ناسپيٽُو.

ـ گھوڙوڻُ گھوڙَڻُ: صدقو ڪيڻ ـ خيرات ڪرڻ.

ـ گھوڙَي ۽ گھوڙَري: ذ. قربان ڪري ـ صدقي ٿي ـ فدا ٿي.

ـ گھوڙَيا پاڻِي ڏيڻُ: قربان ٿيڻ ـ صدقي ٿيڻ.

ـ گھوڙَي گھوڙَي: صدقي صدقي ـ يارو ياري ـ سڏائين ڪڏ ـ ٻيڙا ٽي پار ـ موڪلاڻيءَ وقت استعمال ٿيندڙ لفظ. جيئن: "ادا، هاڻي گھوري گھوري يا يارو ياري".

ـ گھوڙَ ڀنڊڙَ ۽ گھوڙ ڀنڊَڙَ: ذ. گھرندڙ ـ طلب ڪندڙ ـ تلاش ڪندڙ ـ طالبو ـ گھرجائو ـ خواهان ـ گُولائو ـ گھورو ـ ڪارو. (سر حسيني گر).

ـ گھوڙَ ريوُ ۽ گھوڙَريا: خيرات ڪيل ـ صدقي ڪيل ـ قربان ڪيل ـ پن ڏيو ـ ڪيهه پيتو ـ بيڪار ـ نڪمون ـ فضول ـ اجايو ـ نهيو ـ ڦيريو. (ڪ).

ـ گھوڙَ ريوُ پاڻِي پيئڻُ: صدقو وڃڻ ـ قربان ٿيڻ ـ فدا ٿيڻ.

ـ گھوڙَري وَڃڻُ: صدقي ٿيڻ ـ قربان ٿيڻ ـ فدا ٿيڻ.

● گھوڙاڙا: هڪ قسم جي ٻَلا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھُورَڻُ: مصدر. تڪڻُ - جانچي ڏسڻ - غور سان ڏسڻ - ٽڪٽڪي لڳائي ڏسڻ - تاڙڻ. شوخيءَ سان ڏسڻ - ڪاوڙ مان نهارڻ - شور سان ڏسڻ - گهُنبڻُ (منهن ۾) وجهڻ. (گهُورِيو - گهُورِيندو - گهُورِيَلُ).

▬ گهُورَ ۽ گهُورُون: ث. شوخيءَ واري نگاهه - ڪاوڙ واري نظر - شور واري نگاهه - تيز نظر - نظر جو تيڪ - گهُنبڻُ - اکين جي مار - نراڙ جو گهُنبُ. يادگيري - اونو - خيال - ڪٿي - سارَ - سنڀال - سمڪ - ساروٽي - هُرَ - نشاني - يادگار.

▬ گهُورَپَ ۽ گهُورَپُونُ (ڪ): ث. تاڙَ - تڪَ - تلاش - جاچ - ڳولا.

▬ گهُورُنِ سانُ گهائِيُ: نظر (ڪشش ڪندڙ) سان زخمي ڪرڻ. نازسان مارڻ - نخرن سان مارڻ - اشارن سان مارڻ - پريشان ڪرڻ - حيران ڪرڻ.

▬ گهُورِيتو ۽ گهُورِيتا (ڪ): ذ. ڪاوڙيل - شوخ - تِيکو - گرم مزاج - گهنڊيل - گهنڊير.

▬ گهُورِيُونُ گهُورَنُ: هيڏي هوڏي نهارڻ - تلاش ڪرڻ - جاچ ڪرڻ - ڳولڻ ڦولڻ.

"گهُوريون ڪارنيار سان مڙنهون سپرين"

(سر سهڻي، شاهه).

● گهو'رِڙو' ۽ گهو'رِڙا: ذ. پوڳڙي جو اوزار - منڊيءَ جنهن سان دال وغيره مهٽجي - ڦلن آٽلائڻ لاءِ لوهه جو وڏو چمچو.

● گهو رو' لُهارُ: اسم خاص. تعلقي جيمس‌آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گهُورِيُ' ۽ گهُورِيُونُ (ت): ث. راند جو هڪ قسم - هارين يا ونجهوٽي راند.

● گهو'رِي گهو'رِي: شڪاري ڪُتي کي سوئرن يا رڇ تي ڇڏڻ وقت چوندا آهن.

● گهوڙا هاڙِيُ': تعلقي گهوڙا هاڙِيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● گهو'ڙالِ ۽ گهو'ڙالُونُ: ث. هڪ وڏي خطرناڪ بلا جو نالو - گهوڙيال.

● گهو'ڙاوَلِ ۽ گهو'ڙاوَلُونُ: ث. دوا طور ڪم ايندڙ وَلِ جو هڪ قسم.

● گهو'ڙا گهو'ڙا: (ندا) دانهون - رڙيون - واڪا - ڪوڪون - سڏ. فرياد - واءِ ويلا - ڪوڪرو - ڪوڪاٽ - هاءِ هاءِ - الا الا (انهيءَ زماني جي يادگيري ڏياري ٿو جڏهين ڦورو، گهوڙن تي چڙهي ڦرڻ ايندا هئا).

▬ گهو'ڙا گهو'ڙا ڪرَنُ: پڪار ڪرڻ - دانهن ڪرڻ - رڙيون ڪرڻ - واڪا ڪرڻ. (مدد لاءِ) زور سان آواز ڪرڻ - فرياد ڪرڻ - رُئڻ پِٽڻ - ارمان ڪرڻ.

● گهو'ڙو' ۽ گهو'ڙا: ذ. (پسرا. گهوڙيو = گهوڙو. سن. گهوٽڪه > گهوت) هڪ مشهور جانور - آسِپُ - ترنگ - توسن - فرس. شطرنج جي راند ۾ هڪ ساريءَ جو نالو. گهرو ساڻان وغيره رکڻ لاءِ لوهه يا ڪاٺ جو ٺهيل ڪٽ. بندوق جو هڪ پرزو. (ث. گهوڙِيُ' ۽ گهوڙِ يُونُ').

▬ گهو'ڙا پَتو ڻُ: ذ. ظلم ٿيڻ - ڏرجڻ - لٽجڻ - بغداد ٿيڻ - واويلا مچڻ - هاءِ دوس پوڻ. مصيبت پوڻ - آفت اچڻ - تڪليفون اچڻ. پاڇ پوڻ - ڦٽاڙو پوڻ - قوت پوڻ - نقصان پوڻ - خانو خراب ٿيڻ.

▬ گهو ڙا چڙَهَنُ: ذ. مار پوڻ - سوڇڙا پوڻ - پادر پوڻ - مصيبت ۾ ڦاسڻ - مشڪل ۾ پوڻ - پريشان ٿيڻ - خطري هيٺ اچڻ.

▬ گهو'ڙا ڊُڪائِيُ': ذ. ڊُڪَ ڊوڙ ڪرڻ - هٽ پير هڻڻ - حيلا وسيلا ڪرڻ - تمام گهڻيون ڪوششون ڪرڻ - مٿا سونا هڻڻ.

▬ گهو'ڙا گَٽلا: ذ. گهوڙن جا ڏَڪَ - گهوڙن جا وَلر - گهوڙن جا گلر - گهوڙن جا هجوم - گهوڙن جا هشام.

▬ گهو'ڙو' پَڏَنُ: ڊيرو ٿيڻ - ترسڻ - ڏيرج ڪرڻ - ڪمڻ.

▬ گهو'ڙو' پَٽَهلو' ۽ گهو'ڙا پَٽَهلا: ذ. پارن جو هڪ راندِيڪو - پاراڻو راندِيڪو. ڪلوڻو.

▬ گهو'ڙو' پَتو ڻُ: برباد ٿيڻ - تباهه ٿيڻ - فنا ٿيڻ - ڦرجي وڃڻ - لٽجي وڃڻ - چٽُ ٿي وڃڻ - ناس ٿي وڃڻ. سرڪار جي پيڙ هيٺ اچڻ - تنبيهه هيٺ اچڻ - چيڪَ تاڻ ۾ پوڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گھوڙَنِ جوُ گھيڙُ: تمام پري.
ـ گھوڙُو چوڙَنُ: روانو ٿيڻ ـ وڃڻ ـ وڃڻ لاءِ هڪدم تيار ٿيڻ ـ نہ ترسڻ.
ـ گھوڙُو ڏوڙائيڻُ: گھوڙو پڃائڻ. پنهنجي مرضي موافق هلڻ يا ڪم ڪرڻ ـ خواهش پوري ڪرڻ.
ـ گھوڙو سَنڀَجڻُ: گھوڙي تي هنو يا زين رکڻ. گھوڙو مسافريءَ لاءِ تيار ڪرڻ ـ گھوڙو چڙهيءَ لاءِ تيار ڪرڻ.
ـ گھوڙو وِجھَڻُ: ڏيجارڻ ـ ٽاهڻ ـ ڏکائڻ ـ ڏهکائڻ ـ ڏپ ڏيڻ. مصيبت وجهڻ ـ آفت آڻڻ ـ تڪليف ۾ وجهڻ ـ حيران پريشان ڪرڻ.
ـ گھوڙَنِ هَٿَئِي: مصيبت ۾ آيل ـ آفت ۾ آيل ـ آپدا ۾ آيل. مار ڀيل ـ مصيبت ڀيل.
ـ گھوڙي تي چڙهِي اڇڻُ: گھٽي تڪڙ ڪرڻ ـ گھٽي جلدي ڪرڻ ـ گھٽي آڇرائي ڪرڻ.
ـ گھوڙِ ڇوڙُ ۽ گھوڙِ ڇا: گھوڙي سان تعلق رکندڙ ـ اسڙِي.
ـ گھوڙِي سُوارُ ۽ گھوڙِي سوارَ: ذ. هَسوارُ ـ سُواري ڪندڙ.
ـ گھوڙِي ڪَنَ بَرابَر هُئڻُ: پائڻي ۾ سپ هڪ جهڙا هئڻ. ڪوبه ڦيرو نہ هئڻ.
● گھوڙِي ڪنوُ (اسم خاص): جبل جو هڪ پوٽو، جنهن جا پن گھوڙي جي ڪن جهڙا ٿين ٿا. هن کي اسپنگر به چوندا آهن، جو اصل ۾ اسپغول آهي ۽ ان جو اشتقاق آهي. (اسپ = گھوڙو + غول = ڪن) يعني گھوڙي ڪنو.
● گھوڙِيُ ۽ گھوڙِيُونُ: ث. گھوڙي جي سادي. (منڊي جي آڏ لاءِ) ڪاٺ جي ٽيڪ. ڪاٺ جي بن ڦاڪن جي هڪ هنڌ گڏ ٽيل منجي (جنهن ۾ ڪاٺ جا به وڏا ڪلا ڪتل ٿيندا آهن، انهن ۾ ڪاٺ جا بند قابو ڪري، ڪرت سان به ماڻهو چيريندا آهن). ڪپڙن ٽنگڻ لاءِ ڪاٺ يا لوهه جو پيرو. پينگهي جي ٽنگن وارو حصو يعني وچين ڪاٺي. ٻار جي پنڌ ڪرڻ لاءِ هڪ گاڏيءَ جو قسم. ستار جي تارن چوڻ لاءِ هڪ عاج جو ٽڪر. سٽيئن ٽاهڻ لاءِ مشن. ٢٥ يا ٥٠ سرن جي آيي قطار. تانيءَ سڪائڻ لاءِ ڪورين جو هڪ اوزار. پاڪڙي جي وچين ڪاٺي.
● گھوڙِيالَ: هڪ قسم جي بٽلا.
● گھوڙِيلَ ۽ گھوڙِيلُونُ: ث. بلا جو هڪ قسم.
● گھوڙِيَنِ جا نالا: مارڻي ـ سورٺ ـ وڻجاري.
● گھوڙِيو ۽ گھوڙِيا: ذ. (ڪ). پينگهو ـ جهولو.
● گھوڙِي وَلَهَ ۽ گھوڙِي وَلَهُونُ: ث. گاهه جو هڪ قسم.
● گھوسوُ ۽ گھُوسا: ذ. (سن. گھشي). ٺڪَ ـ ٺوڪ ـ ڏڪ ـ ٽڪر ـ لپاٽَ ـ چماٽَ ـ گھوشو.
● گھوشِيڻا: ذ. (سن. گھُشَ) پڌرائي ـ اعلان ـ ظاهر خبر.
● گھوشوُ ۽ گھُوشا: ذ. ڏونشو ـ ٺڪَ ـ ڏڪ ـ چماٽ ـ لٽپاٽ.
● گھوڪرَ ۽ گھوڪروُنُ: ذ. (ڪ). ڏيهه ـ گھوڪَ ـ ٽڪرُ ـ ڏونو.
● گھوڪِڻُ: مصدر. تيزيءَ سان اڳتي وڌڻ ـ ڏوڪڻ. (گھوڪيو ـ گھوڪيندو ـ گھوڪيل).
ـ گھوڪوُ ۽ گھوڪَ: تيزيءَ سان اڳتي وڌڻ واري حالت ـ ڏوڪ. (ل). تمام وڏي.
ـ گھوڪِيڙوُ ۽ گھوڪِيڙا: ذ. (ل). ڪاءُ ڪيائيندڙ ـ چٽ سرائيندڙ ـ بدفعلي ڪرائيندڙ.
● گھوڪوُ ۽ گھُوڪا: ذ. (ٿ). ڪنهن شيءِ جو اوچتو آواز ـ شور ـ غُل ـ ڪاءُ ـ گجگوڙ.
ـ گھوڪا ڏِيَڻُ: بدن ۾ آگريون ڪڍائڻ. جهوڪون ڏيڻ ـ نوڪون ڏيڻ ـ چوڪون ڏيڻ.
● گھوگھِ ۽ گھوگھِ (ت): ذ. وڏو آواز ـ گوڙ ـ شورُ ـ غُلُ. ڪنڀيل آواز (نڙيءَ جو).
ـ گھوگھِ مارڻُ: گھٽي ٻڪَ شڪَ ڪرڻ ـ جهجهو ڪالهاءُ ـ ٻڪاڪ هڻڻ ـ اجايو گوڙ.
ـ گھوگھِ هَڻڻُ: وڏو آواز ڪرڻ ـ هرو ڀرو لُڙُ ڪرڻ ـ ڪروڌ ڪرڻ ـ جهيڙو ڪرڻ ـ ڦڏو مچائڻ.
● گھوگھاتُ ۽ گھُوگھاتَ: ذ. (سن. گھ = آواز ڪرڻ) هوا جو آواز ـ گھوگھتُ ـ گھونگھات ـ شوشات ـ زونگھاتُ ـ رونگاٽ ـ (لائونءَ وغيره جي) تيز ڦڙڻ جو آواز.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھوگھاتَ: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گھوگھارو: اسم خاص. تعلقي ڪنبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● گھوگھاريُ ۽ گھوگھارِيُونُ: ث. گيهه يا تيل وجهڻ لاءِ چمڙي جي هڪ قسم جي ڪپي يا ٿيلهي - چمڙي جي دَبي.
● گھوگھاءُ ۽ گھوگھاءِ: ذ. (سن. هتّ نقصان پهچائڻ) سخت آواز - گاج - گجگوڙ.
● گھوگھيتَ ۽ گھوگھيتَ: ذ. هوا جو آواز - شوشات - قرندڙ شيءِ جو آواز - هيبتناڪ آواز.
● گھوگھرَ ۽ گھوگھرَ (ث): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.
● گھوگھرا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● گھوگھيرو ۽ گھوگھيرا: ذ. (سن. گھرگھر. ف. خرخره) نڊ ۾ نڪ سان نڪرندڙ آواز - ڪونگهرو هڻندڙ.
- گھوگھيرو هڻڻُ: نڊ ۾ آواز ڪرڻ.
- گھوگھيريُ ۽ گھوگھيرِيُونُ: ث. بيهوشي ۾ ساهه جي مُونجهه سبب نڪتل آواز.
● گھوگھيريُ ۽ گھوگھيرِيُونُ (ڪ): ث. گهيٽي جو پُڇُ وَڍي وَهڻ ڪيل گوشت جي ٽِڪَر.
● گھوگھاڙو: اسم خاص. ٽَرَ ۾ هڪ ڏهر جو نالو.
● گھوگھڙُ ۽ گھوگھڙَ (ت): ذ. ڪڪڙ جو هڪ قسم.
● گھوگھيڙو ۽ گھوگھيڙا: ذ. هنڊ کو وڍو ڏينهن - گوگڙو - گوگو.
● گھوگھيڙِ: (ت). مصدر. چيچلائڻ - هلاڪ ڪرڻ - پريشان ڪرڻ - گهٽڻ.
(گھوگھيو - گھوگھيندو - گھوگھيل).
● گھوگھوُ ۽ گھوگھياءُ: ذ. بن هٺ سان نڙيءَ کي ڏنل زور - گهٽتو - قاهو - پُوسات. سپ جو هڪ قسم - سپ جي ڪٽلَ - سُٽيي - سُٽيڙو. گھوگھيتو - گوگل گانءِ ڪوڏي - ڪوڏو. (اسم خاص).

هنڊن جي هڪ وڏي ڏينهن جو نالو - گوگڙو - گھوگھڙو - گوگو (هن ڏينهن تي هندو نانگ جي پوڄا ڪندا آهن).
- گھوُگھوُ ڏِيڻُ: گھٽتو ڏيڻ - نيڙيءَ تي ننهن ڏيئي مارڻ - نڙي د پائڻ - ساهه بوسائڻ - نڙ گھٽ ڪان جهاڻ - دم روڪڻ.
● گھوُگھوُ: آواز جو هڪ قسم (ڪبوتر جو) تنوار. جيت جو هڪ قسم.
● گھوگھيُ (ت): ث. جانورن جي هڪ بيماريءَ جو نالو.
● گھوگھيتو ۽ گھوگھيتا: ذ. دلي يا مٽ ۾ پاڻيءَ جي سم سبب ٿيل سوراخ. ڪوڏَ جهڙو مٽي پاڻيءَ جو جيت - گھوگھو - گوگل گانءِ.
● گھولَ چھيرِيُ ۽ گھولُ چھيرِيُونُ (سن): ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.
- گھولتَرُ ۽ گھولتَرَ (ث): ذ. گهٽا ماٺهو - ماٺهن جو گوڙ. هجوم - حشام.
- گھولِروُ ۽ گھولِرا (ل): ذ. ميڙ - هجوم - حشام - گھولتر. ميڙو - گڏ - گوڙ.
(ڪريو گھولرا گھتين ۾ ٿا توڪي نور جيئن نچائين.)
● گھولتڻُ: مصدر. گھورڻ - قربان ڪرڻ - صدقي ڪرڻ - گھورڻ. نثار ڪرڻ. ڳارڻ - پگھارڻ - وٺڻائڻ (فائيل). (گھولِيو - گھولِيندو - گھولِيل).
● گھولَ ۽ گھولُونُ: ث. ڳارَ.
- گھولَ ٽِيڙَلُ: گھريل - پگھريل. وِڙيل - آنريل.
- گھولَ ڪَنڊَڙُ: گھاريندڙ - پگھاريندڙ - واڙائيندڙ. آنرائيندڙ.
- گھولَ گھتّنڻُ: گھوري چڏڻ - قربان ڪري چڏڻ - صدقو ڪري چڏڻ - ٻلهار ڪري چڏڻ - نثار ڪري چڏڻ - گھوري چڏڻ.
● گھومِ ۽ گھومُونُ: ث. (سن. گھورڻ) ڦيري - گھمرو - ڦيرو - قدم - ٽورَ - چال - پسار - هلڻي - چلڻي - هلت - چلت. سفر - مسافري - گشت - سير - چڪترُ - شيلُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ گھومڻو ۽ گھومڙ: سياح ـ رلندڙ ـ گھمندڙ ـ ڦرندڙ ـ ڦرندڙ ـ پتکندڙ. رولاڪ ـ ٽولاڪ ـ رول ـ پينانگ ـ سٽنيارو. گولو. (ت).

● گھومائتڻ: مصدر. اداس ٿيڻ ـ غمگين ٿيڻ ـ دلگير ٿيڻ ـ ڏک ۾ بيهوش ٿيڻ ـ ارمان ۾ اچڻ ـ رنج ٿيڻ ـ مخمور ٿيڻ ـ مُنجهڻ ـ موگو ٿيڻ. ڪاوڙ سبب شور ۾ رهڻ. (ت). (گھوماتيو ـ گھوماتيندو ـ گھوماتيل).

ـ گھومساڻ ۽ گھومائڻ: ث. اداسائي ـ غمگين ـ نراسائي ـ دلگيري ـ بي هوشي ـ مدهوشي ـ مخموري. ڪنجهه ـ ڪٽڪ ـ سُور ـ ارمان ـ رنج ـ غم ـ الم.

ـ گھومائيجڻ: مصدر. ڏکوئجڻ ـ دلگيرجڻ ـ اداسجڻ ـ ڪومائجڻ سسجڻ ـ سوڙهوٿيڻ ـ مُنجهه ۾ اچڻ ـ تنگ دل ٿيڻ. ڏونڏرو ٿيڻ. سُڪجي وڃڻ.

● گھومائي ۽ گھومائيندڙ: ث. (مغز ۾) ڦيري ـ چڪر ـ پنواڻي.

ـ گھومائي ڪائي: ڦيري ڪائڻ ـ چڪري اچڻ ـ پنواڻي ڪائڻ ـ ڪلابازي ڪائڻ ـ ٽاپو ڪائڻ ـ ڏڪ سٽهڻ.

ـ گھومَرَ (ت): پارن جي راند جو هڪ قسم.

● گھومسو ۽ گھومڙ: ذ. پکين ڦاسائڻ واسطي ڄ جو هڪ قسم.

● گھومنٽ ۽ گھومنٽَ (ت): ذ. ڏڪ ـ لٽ ـ ذرو.

● گھومنسڻ (ڪ): مصدر. گھمائڻ ـ ڦيرائڻ ـ هلائڻ ـ چڪر ڏيارڻ ـ ڦيري ڏيارڻ ـ گھمري ڏيارڻ. (گھونسيو ـ گھونسيندو ـ گھونسيل).

● گھونگھات ۽ گھونگھاتَ: ذ. هوا جو زورائتو آواز ـ طوفان جو شور و غل ـ لاٿون جو رنگاٽ. منهن ڏيکڻ واري حالت ـ گھونگھٽ ـ پڙدو.

ـ گھونگھٽ ۽ گھونگھٽَ: ذ. منهن تي ويل ڪپڙو ـ برقعو ـ نقاب ـ مرقعو ـ پردو ـ چادر ـ لباس ـ ڏيک ـ پوش ـ پُڪُل ـ هوڪاني ـ ليڪ ـ چَپ. گھنڊ ـ نماز. حجاب. هوا جو زور پريو آواز ـ شور ـ غل ـ گوگاءُ. آلت جي اڳيان وارو چمڙو.

● گھونگھيچي ۽ گھونگھيچيون: ث. جيت جو قسم (هيءُ جيت گاڙهي رنگ ۽ ان جي مٿي ۾ ڪارو داغ، ۽ ٻه قسم هڪڙو مٿيون قسم ۽ ٻيو اڇي رنگ تي هن کي سنڊيءَ ۾ ريتون چوندا آهن). دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وڪر. صرافڪو تورو ـ رتي ـ چيٽوئي.

ـ گھونگھٽ: ذ. جيت جو هڪ قسم (سيرانجهڙي رنگ تي راهن جي داڻي جيترو، ٽيڙ تپ لاءِ مفيد، ڪپڙي ۾ بدي گڇيءَ ۾ وجهي چڏجي). (ف ـ ج).

● گھونگھيٽو ۽ گھونگھيٽا: جيت جو هڪ قسم (هيءُ گھٽو ڪري سَرن جي ڪانن اندر رهندا آهن ۽ هن جي بدبوءِ مُنگهڻ کان ٻه وڏيڪ خراب آهي).

● گھونگھو (ت): ذ. ڪنين سان ڪاري رنگ جي جيت جو هڪ قسم.

● گھون گھون: (آواز) مکين جو آواز ـ ماکي جي مکين جي پُون پُون. پونرن جي اڏامڻ جو آواز ـ لاٿون جو گھوگھات.

● گھوئڻ: مصدر. ڏڪا ڪائڻ.

● گھوئي ۽ گھوئيون: ث. ڏوڙ ۾ ڦرندڙ بدلائيندو رُخ ـ قلابازي ـ ڦيرو ـ گھُٽَ ـ گومي ـ گسائ ـ سوڙو ـ ٻهانو ـ نڪاءُ ـ گوڏناٽ ـ گسگساءُ ـ تار آنڪائي. اڇ سيان (ڪرڻ) ـ رڪ رکان ـ دارمدار. اجايو پنڊ. (ت).

ـ گھوئي تي اچڻ: درگاهه تي ڦيرو ڪرڻ. ٻاس ٻاسڻ. زيارت ڪرڻ.

"انڊيون اکيون جن، تن کي گھوئي وارو گھاڙو".

ـ گھوئي ڪرڻ: گھمرو ڪرڻ ـ ڦيرو ڪرڻ.

● گھٽئون (ل): ذ. اکين جي ڏيَ جو هڪ قسم.

● گھيڙپٽ ۽ گھيڙپٽَ (ل): ذ. ٻار جو روسائو ـ ڪيتو ـ ڪروڌ ـ ڪل ڪل ـ ضد.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھپتارڻ (ت): مصدر. ڏتارڻ ـ دلبو ڏيڻ ـ پتيلائڻ ـ بتالڻ ـ منجھائڻ. بتلائڻ. راضي ڪرڻ ـ ورچائڻ ـ پيار سان مچائڻ. ڪجھ لالچ ڏيئي ڪا شيءِ وٺڻ. (گھپتاريو ـ گھپتارينڊ و ـ گھپتاريل).

ـ گھپتيلو ۽ گھپتيلا: ذ. (پرا. گھت = جتي. سن. گھيت) اونچي نوڪ سان قديم جتيءَ جو ھڪ قسم، اڪثر ملتان ۾ ٿھي. ديسي جتيءَ جو ھڪ قسم ـ ويڪري جتي ـ چپلو ـ ڪرڪڻ ـ موچڙو ـ جوتو ـ موزو. پرت واري جتي. ٿوري فرق واري جتي جا پير ۾ پائڻ سان پوري ٿي وڃي. "ملتاني گھيتلو، سڀ ڪنھن جي پير ۾ پورو" (جملو).

ـ گھپتيلو ٿيٺ: ھري وڃڻ ـ سڀ جو سونھون ٿيڻ. ھلڪي طبيعت وارو ٿيڻ ـ ڦلھڙو ٿيڻ ـ فصل پڪيرو ھڻڻ ـ پڪيو ھڻڻ ـ ترڙو ھڻڻ.

ـ گھپتيلو ھڻڻ (ملتاني): سڀڪنھن جي سنگت ۾ ھڻڻ. سڀڪنھن خيال جي آدمي سان ٿھي وڃڻ ـ ڦرٽو گھرٽو ھڻڻ ـ ڦلھڙو ھڻڻ.

● گھپٽو ۽ گھپٽا: ذ. جانور جو ھڪ قسم ـ گھٽو ـ ڏنبو ـ ڪُڪ ـ بمرو. (ث. گھيٽي ۽ گھيٽون).

ـ گھپٽڪي (ٿ): ث. نندڙي رڍ.

ـ گھپٽي پُڄ (ڪ): جھنگ جي ڏڪ جو ھڪ قسم.

ـ گھپٽيو: ذ. گھيٽي جو نندو ڦٽ يا پٺو.

● گھپٽڪ ۽ گھپٽڪون (ڪ): ث. ڪارڪ جي ڪڪڙي ـ ڏاڙو ـ ڪارڪ جو ٻج.

● گھپڀڪ ۽ گھپڀون (ت): ث. چڪ ـ ڪپ ـ چڪٽ ـ چڪٽ.

● گھپڄا: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

● گھپڇڻ: مصدر. گٹھٽڻ ـ رھٽڻ ـ گسائڻ ـ ھڙڻ. گھرڻ ـ ڏڪڻ ـ ڏلھڻ. لوڏڻ. ڳوھڻ ـ ملڻ ـ منڊڻ ـ مکولڻ. (ل). تاڻڻ ـ چڪڻ. (گھيچپو ـ گھيچيندو ـ گھيچيل).

ـ گھپڇ ۽ گھپڇ: ث. لوڏو ـ ڏوڏو ـ گھڏڪو. ڏپ ـ زور.

ـ گھپڇا ڏيڻ: لوڏا ڏيڻ ـ ڏوڏا ڏيڻ. ڏپ ڏيڻ ـ زور ڏيڻ.

ـ گھپڇاڻڻ: پيچائڻ ـ پيھڻ ـ لنگھائڻ ـ پيھائڻ ـ گھيرڻ ـ قاسائڻ ـ گيھچڻ.

● گھپڇ پڇا: (ل). آندا گجون. "احمد بندوق سان بلا جا گھپڇ پڇا ڪيو ڇڏيا".

ـ گھپڇ پڇا چاڙ ھڻ: پار پچا پيڙھ ـ ديس دنيا ڪان ڪيڻ ـ گھر گھاٽ جو نہ رکڻ ـ دربدر ڪرڻ ـ نقصان ھيٺ آڻڻ.

ـ گھپڇو ۽ گھپڇا: ذ. ڏکو ـ جھاکو ـ ٽيلھو ـ لوڏو ـ ٽاپو ـ رھڙو ھيٺ مٿي ـ اندر باھر ٿيڻ واري حالت. آٽ جو لوڏو ـ ڏوڏو. گھانگھو ـ ڳٽ ـ ڇڪ ـ چپي.

● گھپڙ ۽ گھپڙون: ت. (سن. گھٹ = پکيڙ) پکيڙ ـ گردو ـ گھيرو ـ چلائون ليکو ـ گول ـ گيل ـ ڦيرو ـ وَرُ. خلاصائي ـ گھر گھلائي ـ موڪرائي ـ ويڪراڻ ـ چڪر. وَٽ ـ ڪناري ـ اوپاري ـ ڏوري. ڇولي جي داوَن ـ دامن ـ پھراڻ جو گردو. ڦڙو. ڦٽل يا ڪريل ڪير ـ ڏونرو ـ چاول ڪير. گھاٽو ڏڏ ـ ڪٽو ـ جھڻ ـ لسي ـ مھي. ڦيرَ ـ زماني جا لاھا چاڙھا. (ت).

ـ گھپڙ دارُ ۽ گھپڙدار: ذ. موڪرو ـ ويڪرو ـ ڪشادو ـ خلاصو ـ گھر گھلو. گھيري وارو ـ وٽ وارو ـ ڦيردار.

● گھپڙ ۽ گھپڙ: ذ. ڏسو گھپڙ. گھيرو ـ گشت ـ دورو. پيڙھ جي آڏ جي ھيٺين ڪپيءَ وارو رسو ـ قلميءَ جي لاھڻ چاڙھڻ جو رسو.

ـ گھپڙ گھٽ: رستا ـ واٽون ـ پيچرا ـ لنگھ ـ گھاٽ ـ جايون ـ ترڙ ـ گھيڙ گھٽ.

● گھپڙت ۽ گھپڙت: ذ. (سن. گھورڻ = گھمڻ) نڊ جو جھوٽو ـ رونءِ ـ ڏونکو ـ پيٽڪي ـ پيخبري ـ نندا ڪڙائي ـ گرد نواحي ـ اوسو پاسو ـ گھيرو. مايا جو نشو ـ ڏڻ جو ڏوڙ ـ مال جي طاقت.

● گھپر جو لڪ: (اسم خاص). ڪيرٿر جبل ۾ ھڪ لڪ جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● گھيرَڻُ: مصدر. (سن. گھورڻ = گھمڻ) ويڑھڻ ـ وَکوڑڻ ـ ڦاسائڻ ـ سوڙھوکرڻ ـ ٻکڑڻ. وَرَ ۾ ڪرڻ ـ وراکو ڏيڻ ـ وراکڻ ـ ڦيري ۾ آڻڻ ـ چڪر ۾ آڻڻ ـ ورائي گڏ ڪرڻ ـ گھيرو ڪرڻ ـ چوڌاري ڦاسائڻ ـ چوڌاري جھلڻ. قبضو ڪرڻ ـ هٿ ڪرڻ ـ بند ڪرڻ. ڪارڻ ـ ميلڻ.

ـ گھيرو٘ ع گھيرا: ذ. گول جي باهرين حد واري ليڪ ـ گرد و ـ ويڑھو ـ وراکو ـ گولائين ليڪ ـ ڦيرو ـ دائرو ـ منڊل ـ چَڪرُ. چوگرد ـ چوڌاري ـ ناڪابندي ـ ٻُوساتَ. گرد نواحي ـ چارئي طرف بند ـ چَڪَ تاڻ ـ بَچَ. ڏگھائي ـ لنبائي. سوڪر ـ ويڪر ـ اوچ٘ ـ آٻيتو ـ بچاڻ ـ ان رس. ٻڙي جو شيڪاو ـ کوھو. لاکوٽو ـ گوڏ ـ منجھ ـ منجھلو. (ت). واقف ـ ڏڻل. پاڻيءَ ۾ هيٺ ويندڙ ٿوھو. (صفت). چالاڪ ـ داناءُ.

ـ گھيرو٘ ٽيٺُ: واقف ٽيڻ.

ـ گھيرو٘ رَکڻُ: گھٽو اچڻ ـ ور ور اچڻ.

ـ گھيرو٘ ڪَرَڻُ: محاصرہ ڪرڻ ـ چئني طرفن کان ڦري اچڻ ـ قبضي ۾ ڪرڻ ـ هٿ ڪرڻ ـ ڦاسائڻ. حلقي ۾ آڻڻ. ويڑھي وڃڻ ـ سوڙھو ڪرڻ ـ واھون بند ڪرڻ ـ ناڪا بندي ڪرڻ ـ وکوڙڻ.

ـ گھيرو٘ وِڇھَڻُ: ويڑھڻ ـ گھيرڻ ـ سوڙھو ڪرڻ ـ واھون بند ڪرڻ ـ ڦاسائڻ ـ ناڪابندي ڪرڻ ـ گھٽ جھلڻ ـ رستا روڪڻ.

ـ گھيريُ٘ ۾ اچڻُ: نرغي ۾ اچڻ ـ وَکڙ ۾ اچڻ ـ وَٽَ ۾ اچڻ ـ وراکي ۾ اچڻ ـ گردي ۾ اچڻ.

● گھيڙُ ع گھيڙَ: ذ. (سن. گھٽَ = وات) درياھ ۾ گھڙڻ جو ھنڌ ـ پتنُ٘ ـ تڙُ٘ ـ جاءِ ـ لتنگھ ـ رستو ـ گھٽُ٘ ـ گھيرُ٘ ـ لانگھو. ميڙو. (سن. گھرش = مھڻ) وڃھ ـ حملو. ڪاھ (ڏمر). نَرَ ڏاند جي اڳين جنگھن مٿان پنيءَ تي ھڪ اَٽ جي ٿوھي وانگر گوشت جو آپريل ٽُڪر ـ ڪَوُٽَ (ڪ).

ـ گھيڙَان: گھيڙَ ڪان

"گھيڙان ڪري نہ گھوريِ تڙَ تَکڙَ ڪان نہ تھي"

(سر سھڻي. شاھ).

ـ گھيڙَڻُ٘ مانُ٘ لتنگھڻُ٘: ڪنھن تانگھي يا لاھيءَ واري ھٿ ڪان لنگھڻ. مشڪلاتن مان پار پوڻ ـ تڪليفون حل ڪرڻ ـ ڏکين رستن مان پار ٽيڻ ـ صدما سھڻ ـ ڏَکَ پچائڻ.

ـ گھيڙي گھٽَ: گھٽَ ۾ گھڙيئي ـ گچيءَ يا نڙيءَ ۾ وڃڻ ـ ڪليجي ۾ وڌئي. (سر ڈھر ـ شاھ).

● گھيڙڻُ: مصدر. (سن. گرھڻ) ويڑھڻ ـ وکوڙڻ ـ جھلڻ. گھڙڻ ـ گھڙي وڃڻ ـ چپائڻ ـ گھيڙائڻ ـ ٻيھارڻ ـ ٽنبڻ ـ ڈوکڻ ـ ٽُنگ ڪرڻ ـ اندر ڪرڻ ـ اندر دَبڻ ـ ڈوکڻ. ڪم ۾ لڳائڻ. (گھيڙيو ـ گھيڙيندو ـ گھيڙيل).

ـ گھيڙو٘ ع گھيڙا: ذ. گيڙو ـ گھمرو ـ ڦيرو ـ چَڪرُ٘. نار يا ھراسي جو چڪر. گردش ـ ڦيرو.

● گھيڙُو ع گھيڙُو٘: ذ. صفت. پاڻيءَ ۾ گھڙندڙ.

● گھيسُو٘ ع گھيسا: ذ. (سن. گھوري + ش = مھڻ) گاڙ ـ گيسو ـ ليکو ـ نشان ـ داغ ـ لينگھو ـ گھڪو. زور ـ دباءُ ـ دبوچُ٘.

● گھيسُکِ ع گھيسُکُونُ٘ (ل): ث. اٽ جي گوڙ جو آواز. وڃ ۾ گالھائڻ واري حالت. تمام ٿلھي.

● گھيسُلَ ع گھيسُلُونُ٘: ث. ڏيگھ ـ ويڪر ـ سوڪر ـ ڪشادگي.

● گھينڙيا: ڏاجوري ـ ڏاجورا. ننڍڙا ڪارا قدر. "ڏاجوري ڪيدي چڏڻ".

● گھينگھُ ع گھينگھَ: ذ. وڻن ڪي زيان ڪندڙ جيت جو ھڪ قسم ـ ننڍڻي. گريل موتي.

● گھينگھَر مالا: اڳوٽ مان گڏ پاکڙي مان گھينگھرن ٻڌيل رسو. (اٽ ھلڻ مھل خوب ڇم ڇم جو آواز ڪندو آھي).

● گھينگھو٘ ع گھينگھا: ذ. ٽڪَ جي غلاظت ـ زڪام جو سڪل ڳوڙھو. ٽنڊڻ جو قسم. ڏوڙو ـ سنھو ـ تمام ڏاڍو.

● گھيڻُ٘ ع گھيڻَ: ذ. منگر مڇيءَ جو ھڪ قسم (پٽڻ جي جنس مان پاسا ونجڻي مثل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

گ

● **گنگو**: ديهه جو نالو، تپو شجاع جکرو، تعلقو شهداد پور، ضلعو نواب شاهه.

ل

ل: ذ. سنڌي الف - بي جو پنجيتاليهون - عربيءَ جو ٽيويهون - فارسيءَ جو ستاويهون ۽ سنسڪرت جو اناويهون اَکرُ - ابجد موجب سند س عدد ٽيهه. آچار اٽس "لام".

● **لا**: حرف نفيُ. (ع. لا = نه). نه - ناڪار. بَغيَرُ - بِنان - ڪانسواءِ. مرڪبات ۾ لفظن جي اڳيان اچي 'نه' جي معنيِ ڏيڪاريندڙ لفظ. جيئن "لاشڪ، لاثاني وغيره". د نيوي ديوتائن يا خُدائن جو اِنڪار - ڪلمي توحيد جو پهريون حرُفُ (جنهن سان سڀني دنياوي ديوتائن جو انڪار ڪجي). عدم. نفيُ - نيستي. (سر معذوري گر).

= لا اِلٰهَ اِلّاَ اللّٰهُ: (ع). توحيد جو هڪ ڪلمو. خدا ڪان سواءِ ڪوبه معبود (عبادت جو لائق) ناهي.

= لا اُبالِيُ: صفت. (ع. لا اُبالِيُ = بي پرواه). بي پرواهُ - بي خوفُ - بي خطَرُ - بي باڪ - دليرِ. بي فڪر - غافل. لاغرض يا الغرض (پرما). دين دنيا ڪان آزاد. لا مذهب. خدا ۽ رسول جو منڪر.

= لا اُبالِيُ: صفت. (ع. لا اُبالِيُ = بي پرواه). لا اُبالِيُ.

= لابُدُ: صفت. (ع). بي واهه - بي وسيلو. بيوس - لاچارُ - بي پُهچُ - نِڌڻڪو - عاجزُ - آپالو.

(شرط). محتاج - گهرجائتو. بي اختيارُ - لا علاجُ. ضروري - آوَسُ ٽيٽو - اَڻَ ٽرَ. (ظرف). ضرور - آوَسَ - جائي - بلاشڪ.

= لا تَعَدُدُ: صفت. (ع). گِڻتيَ ڪان باهر - بي حساب - بيشُمار - تمام گهڻو.

= لا تَعُدادُ: صفت. (ع). گِڻتيَ ڪان باهر - تمام گهڻو - بي حسابُ.

= لا تَڪُ (ت): صفت. (ع). بي پرواه - لا غرض - بي خوف. (ظرف). لاشڪ - تحقيق - بي شڪ.

= لا تَقنَطُوا: جملو (ع). نه مايوس ٿيو.

= لا ثانيُ: صفت. (ع). پنهنجو مٽُ پاڻ - جنهن جهڙو ٻيو نه هجي - بي مقابل - يگانه. بي مثل. بي نظير - يگانو - يڪتا.

= لا جَرَمُ: ظرف. (ع). بلاشڪ - بي شڪ - تحقيق - پڪَ سان - البت.

= لا جَوابُ: صفت. (ع). سوال جو جواب نه ڏيئي سگهندڙ - مُنهُن بند - ساڻ ۾ - خاموش - چُپ. (آهو سوال) جنهن جو جواب نه هجي - مُنجهيَلُ. بي جواب. قائل. ڪنڈُ ڻُ. لاثاني - بي نظيرُ - بي مثل - بيڪُتا - يگانو. انمول - امُلهه. نيرالو - انوکو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لاجواب ڪرڻ: مات ڪرائڻ ـ بس ڪرائڻ ـ پنڇجو ڏيئي ڇڏڻ ـ (بحث ۾) بيهارڻ (ڪنهن جي زبان) بند ڪرائڻ ـ رد ڏيڻ ـ تردید ڪرڻ ـ ڪنڊ ڪرڻ ـ قائل ڪرائڻ.

ـ لاجواب ڪري ڇڏڻ: جواب ڏيڻ جي ڪابه گهٽي نه ڇڏڻ. ڪنهن بند ڪري ڇڏڻ چپ ڪرائي ڇڏڻ. مجبور ڪري ڇڏڻ ـ مات ڪرڻ.

ـ لاجو ليڪو لٽڪهڻ: پنهنجي هستيءَ ڪي فنا ڪرڻ ـ نفيءَ منجهان اثبات ڪي پهچڻ. خدا جي راه ۾ سير ڏئي هميشه لاءِ جيئڻ.

ـ لاچار: صفت. (ع. لا = نه + ف. چارهَ = علاج). بنا چاري ـ لا علاج ـ ناگزير ـ جنهن جو چارو نه هجي ـ ناچار ـ مجبور ـ بي وس ـ عاجز. مغلوب. اپاهج ـ محتاج ـ معذور. غريب ـ مفلس ـ ڪنگال ـ قدرت نه رکندڙ ـ ويچارو ـ بي نوا ـ بي ڪس. (آصفيه). بي پهچ ـ نڈر ـ آپالو. (شرت). بي واهو ـ بي وسيلو ـ آوس ـ نيڊڪو ـ آدينس ـ زچ. بلا علاج ـ نيرُ اپاءَ. زوريءَ ڪرايل ـ زور ڪري ـ زبردستيءَ جو ـ اڻ سهائيندو. مسڪين ـ درڏري ـ تهيي دستي ـ ڪنڊ ـ بي ملڪيت ـ اتابو ـ نيرڏني. بلڪل هيٺو ـ ضعيف ـ ڪمزور ـ نربل ـ دربل ـ ڪمزور هيڻو.

ـ لاچار ٿيڻ: لا علاج ٿيڻ ـ مجبور ٿيڻ ـ بي وس ٿيڻ ـ عاجز ٿيڻ. اپهاج ٿيڻ ـ محتاج ٿيڻ. معذور ٿيڻ. معطل ٿيڻ ـ بيڪار ٿيڻ. هارائڻ ـ هارڻ. مفلس ٿيڻ ـ ڪنگال ٿيڻ ـ تنگدست ٿيڻ. (آصفيه). مغلوب ٿيڻ ـ ٽٽڻ.

ـ لاچار ڪرڻ: مجبور ڪرڻ ـ بي وس ڪرڻ ـ عاجز ڪرڻ. اپاهج ڪرڻ ـ محتاج ڪرڻ. معذور ڪرڻ. مفلس بنائڻ ـ تنگدست ڪرڻ. نڪمو ڪرڻ ـ بيڪار ڪرڻ.

ـ لاچاريءَ ۽ لاچاريون: ث. اڻ سرليدي. دڪڻتي ـ اڻ هونڊ ـ تنگي ـ عينتا ـ ڪنگالپڻو. ضرورت ـ گهرج ـ گپ ـ حاجت. جيئن ته: لاچار ڪي سب روا = لاچار ڪي باضرورت مهل سڀ ڪجهه ڪرڻ روا). مجبوري ـ بيوسي ـ عاجزي ـ محتاجي ـ ناچاري ـ بي ڪسي. غريبي ـ ڪنگلائي.

ـ لاحاصل: صفت. (ع. لاحاصل = بي سود) بي فائدو ـ بنا نفعي ـ بي سود. فضول. (آصفيه). لسقل ـ بي ڪار. وڻترٽ ـ اڪيارٿو ـ اجايو ـ سڪٽو. بي آثار ـ نڪمو ـ سڄو ـ ويران.

ـ لاحدّ: صفت. (ع). بنان حد ـ انتهٰ ـ بي حد ـ اپار. (شرت). حد ڪان ٻاهر. بي انتها ـ اتيهتّ ـ ڪُلي ـ مطلق ـ اڪل (پڌڌ) ـ بي منڊو. لامڪان.

ـ لاحلّ: صفت. (ع. لاحلّ = ڏڪيو). حلّ نه ٿيندڙ ـ ڏڪيو ـ ڪٺڻ ـ دشوار ـ مشڪل. جو سمجهي نه سگهجي. جنهن جو حل نه ٿئي ـ مُنجهيل.

ـ لاحوَل: ڪلمو. (ع. لاحولَ = ناهي قوّتَ ناهي قوّتَ ـ زور ۽ توانائي ناهي. لعنت ۽ ڦٽڪار. شيطان ڪي پجائڻ جو ڪلمو.

ـ لاحوَل پڙهڻ: لعنت ڪرڻ ـ نفرت ڏيکارڻ. بيزار ٿيڻ. گهٽ وڌ ڳالهائڻ. بُرو سمجهڻ. ٻاهه گهرڻ. شيطاني (غصي) ڪي ٽارڻ لاءِ خدا جي قوت ۽ طاقت ذهن ۾ لائڻ لاءِ (ڪلمو) لاحولَ ولا قوّتَ إلاّ باللّٰه پڙهڻ.

ـ لاخراج: صفت. (ع. لاخراجُ = بنا ڏَلَ). (اها زمين) جنهن جي ڏل سرڪار ڪي ڏيڻي نه هوي ـ بي باج ـ معافي ـ بنان ڏَلَ.

ـ لادَعُويٰ: (صفت). (ع. لادَعويٰ = بي دَعويٰ). بي دَعويٰ ـ دست برداري ـ بي غرض ـ دست بردار. درگذر. (آصفيه). جنهن جو حق نه هجي ـ بي واسطه ـ لاتعلق. تترڪ ـ تياڳ نامو ـ زور نه رکندڙ. قبضو ڇڏيندڙ ـ دعويٰ ڇڏي ڪندڙ.

ـ لادَعُويٰ ڪرڻ: وارث نه ٿهرائڻ. رد ڪرڻ.

ـ لادَوا: صفت. (ع. لادَوا = لاعلاج). بنان دوا يا علاج ـ لاعلاج ـ بي علاج. تمام گهٽو بيمار. اساڌيه.

ـ لادينيت: ث. ڪوبه دين مذهب نه هڻ واري حالت ـ بي دينيءَ ـ ڪفر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

■ لارَيْبَ: صفت. (ع. لارَيْبَ = بي شڪ) بي شڪ - بنان شڪ شبهي جي - تحقيق. يقيناً. نسچي - پڪ سان.

■ لازَوالُ: ذ. صفت. (ع. لازوالُ = غيرفاني) جنهن کي زوال نه هجي - غير فاني - ازلي - ابدي. (آصفيه). قديم. جيکو ڪاس نه ٿئي - ابناسي - امر. هميشه هجڻ وارو. انٽٺ.

■ لاشَرِيڪُ: صفت. (ع). لاثاني. لامُقابل. جنهن جو ڪو شريڪ نه هجي (خدا تعالىٰ). بي مقابل. (اسم خاص). خدا تعالىٰ جو هڪ صفاتي نالو.

■ لاشَڪُ: ظرف. (ع). بنان شڪَ - بي شڪ. حقيقتاً - بلاشڪ - درست - لابُدُ - لاجَرَم.

■ لاطَمَعُ: صفت. (ع)، بنان طمع - بي مطلب - نِسڙُارِثي. بي رپائيءَ جو. نِشڪام.

■ لاعِلاجُ: صفت. (ع. لاعِلاجُ = لادَوا). جنهن جو علاج ٿي نه سگهي - لادَوا. لاچار - مجبور. اساڏيءَ. لا چٽڻ جهڙو - ناسُور. (گاجرا).

■ لاغَرَضُ: صفت. (ع). غافل - بي پرواهه - بي فکر - بي خيالو - لاپرواهه - لاابالي - الغرضو. بي طمع - بي مطلب. نِسڃانيي - ويسارو.

■ لاڪُوفِيُ: صفت. (ع). ايڊوارِي - بي تعصب. صاف دل.

■ لامَذْهَبُ: صفت. (ع. لامَذْهَبُ = بي دين) بنان مذهب جي - بي دين - ملحد - اڌرمي. دهريو - ڪافر - ناستڪ. زنديق - بي ايمان.

■ لامَڪانُ: صفت. (ع. لامَڪان = بي مڪان). عالمِ الاهيءَ جو مڪان. بنان طرفن جي مڪان. بنان مڪان - بي گهر - بي اجهو - ادرش - ناديد ني - ان ڏٺو - غائب. الُوپُ - انترڌيان. وحدت جي منزل - لاهُوت. ڏٺيءَ جو هڪ صفاتي نالو.

■ لاوارِثُ: صفت. (ع. لاوارِثَ = بي وارِثُ). بي وارث - بي وارثو - مائٽن ميٽن کانسواءِ - بي مائٽ - بي مائٽو - يتيم - نِڌڻڪو

■ لاوارِثُ کَتَرَنُ: وارِثُ نه ٿيرائڻ. ورثي کان خارج ڪرڻ.

■ لاوَلَدُ: صفت. (ع. لاوَلَدُ = بي اَوُلادُ). بي اولاد - نپتو - ري اولادُ - نِسڻتانُ ان وياءُ.

■ لايَزالُ: صفت. (ع. لايَزالُ = زائل نه ٿيندڙ). بي زوال - قائم - هميشه رهڻ وارو - فنا نه ٿيندڙ - دائمي - باقي. الله تعالىٰ جي هڪ صفت.

■ لايَمُوتُ: صفت. (ع. لا يَمُوتُ = غيرفاني) نه مرندڙ - اَمر - هميشه رهندڙ - غير فاني - بقا وارو.

● لاَبُ ۽ لابَ (ڪ): ذ. (من. لُو). (فَصلُ) لُٻڻ واري حالت - لابارو - لوبُ. فائدو. وياج - سُود. چُوٽي "سُورَ ڪان لابُ ميڙو".

■ لابارِجَنُ: مصدر. لُٻجڻَ (فصل وغيره) - لابارو وجهڻ. لُٻِجَنُ - لُٻڻ - ڪترجڻ - لاهِجَنُ - لُجَنُ.

● لابارُوُ ۽ لابارا: ذ. ٻيءَ لُٻڻ جو ڪم - پڪل پوک کي ڪپڻ واري حالت - لوبُ - فصل جو ڪاپو - لُٻ - لُجَ - ڪٽنر - وَڍَ. لاباري جي مُنڊَ.

■ لابارائُوُ ۽ لابارائُوُ: ذ. صفت. لابارو ڪندڙ - لاهيارو.

■ لابارائِيُ ۽ لابارائِيُ: ذ. صفت. لابارو ڪندڙ - لاهيارو - لابارائو.

■ لابارُوُ وِجهَنُ: پوک لُٻڻ. دشمني رکڻ. گهٽا ماٺهو قتل ڪرڻ.

■ لابِيارُوُ ۽ لابِيارا: ذ. صفت. لاباري ڪرڻ وارو - لاهيارو. (ث. لابِيارَنُ ۽ لابِيارِٽِيونُ).

● لابِسِيُ ۽ لابِسِيونُ (ث): ث. (ريڊن ۽ بڪرين وغيره جي) وارن ڪترڻ جو هڪ اوزار - ڪٽڻڇيُ - ڪٽنرُ.

● لاپَڙَُ ۽ لاپَڙَ: ذ. صفت. لهاڙ يا پٽاڪ هٽندڙ - پٽاڪيُ - پٽڪُپٽڪِيو - پکواتيُ. واهيات - کوڙو.

■ لاپَڙَُويُ ۽ لاپَڙَُويا: ذ. صفت. گهٽو ڳالهائيندڙ - اڪيون مٽڪيون جاڏندڙ - ڦڙ ٻاتي - پٽاڪي - ڍاڙ ي - ڪشائي. پاسخاطري ڪندڙ.

■ لاپَڙَُويُ هُٽَنُ: پٽاڪي هڻڻ - ڍاڙي هڻڻ - لاف زن هڻڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لاهڙ ٽاهڙ هٿڻ: اينگو ڀالهائڻ ـ واهيات ڀالهائڻ.
ـ لاهڙ چٽو ع لاهڙ چٽو: ذ. صفت. ٻٽاڪي. پيٽ جو مريد ـ پيٽوڙي ـ هيڇي ـ لالچي ـ حريص. بدمعاش. ٻٽاڪي ـ ڏاڙي ـ لاف زن.
● لاهو ع لاهه (ل): ذ. برغلائڻ واري حالت ـ چٽ ـ ريب.
ـ لاهو ڏيڻ (ل): هيرڪسائڻ ـ چٽ ٻڌڻ. برغلائڻ.
● لاهيري: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لاهيٽي: اسم خاص. تعلقي ديسري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لاپ ع لاپ: ذ. (سن. لپ = حاصل ڪرڻ) فائدو ـ نفعو ـ ڪٽيو ـ منافع ـ ڪمائي. حصول ـ پراپت ـ بالائي آمدني ـ سفت جي آمدني ـ آپراسو ـ ملت ـ حاصلات ـ پيدائش ـ وٽاءُ ـ سوباسو ـ لاهو ـ رشوت. لالچ ـ لوب ـ حرص ـ طمع. ميٽي ـ سود ـ وياج. علم نجوم جي زائچي جو يارهون خانو ـ ڪمند جو پويون فصل ـ هڪ دفعو ڪٽڻ کان پوءِ وري ٽيڻ واري حالت. (صفت). لهڻ جو ڇاڻو ـ لهندڙ
"هن کي سڀ ڪنهن شيءِ جو خدا لاپ ڏنو آهي" لاڙ واروـ
ـ لاپ آلاپ: ذ. نفعو نقصان.
ـ لاپائتو ع لاپائتا: صفت. فائدي وارو ـ نفعي وارو ـ مفيد ـ سڪارتو ـ واڌاري وارو ـ وڌاءُ وارو ـ لاهانتو ـ گنجائشي. سجايو. ڪمائتو. وياج وارو ـ وياج جو ـ سود مند. ڳرو وياج خور.
ـ لاپ خور ع لاپ خور: ذ. صفت. وياج خور ـ وياج ڪائو ـ لاپ ڪاڻو ـ لاپر. ڳرو وياج ڪائيندڙ. حرام ڪائو.
ـ لاپ خوري ع لاپ خوريون: ث. ڳري وياج ڪائڻ واري حالت ـ وياج خوري. سود خوري.
ـ لاپر ع لاپر: ذ. صفت. نفعو ڪمائيندڙ ـ لاپ خور ـ وياج خور ـ وياج ڪائو. حرام خور. ڳرو وياج ڪائيندڙ. لاپ وارو ـ فائدي وارو.
ـ لاپ ڪار: ذ. صفت. لاپ وارو ـ لاپ يا نفعو آڻيندڙ ـ لاپائتو ـ فائد يمند ـ اثرائتو.
ـ لاپ ڪاري: ث. لاپ ـ نفعو ـ فائدو ـ آپت.
ـ لاپ لپيڪي: ظرف. رونگ ۾ ـ وچ هٿڻ ـ اهيڙين ـ مٽان.
ـ لاپيرو ع لاپيرا: ذ. صفت. لاپ تي ڏنل يا ورتل (رقم) ـ نفعي تي ڏنل. وياج تي آڏارو ڏنل پيسو ـ آڏارو
"مرد ڪنيو لاپيرا ويڻو ڪري آپڪار"
(سگهڙ).
لاپير ـ فائدي وارو.
● لات ع لاتيون: ث. (سن. لتين = آواز) سڏ ر وائي ـ ميڻو آواز ـ مٿر راڳ ـ دردبلو آواز. ڪي ۽ جو آواز ـ پکين هي چيهات ـ هولي ـ پڪو ـ وائي. ڪوٽ ـ راڳ. وينتي ـ عرض ـ مناجات
"لات جا لطيف جي سڏ تنهنجو سڄي"
(سر ڪليان ـ شاهه).
اهل ـ نقل ـ آواز جي پيروي. گوڙ ـ هل ـ لوڙ ـ شور ـ گهمسان ـ پائيتال ـ غوغاءُ ـ ڏوم ـ ڪڙڪو.
ـ لات هٿڻ: ٽڪڻ ـ ڏاهپ ڪرڻ.
ـ لاتر ع لاتر: ذ. صفت. هولينڊ ـ هولئو ـ اهلون ڪندڙ ـ اهلير ـ مسخرو ـ نقال.
● لات: ذ. اسم خاص. (ع. لات) هڪ مشهور بت جو نالو ـ عرب جي ٽن مشهور بتن (لات، منات ۽ عزيٰ) مان هڪ نالو. شعيب عليه‌السلام جي قوم جي هوڏ وارو بت، جنهن کي حضور رسول صلعم جن جي حڪم سان تباهه ڪيو ويو.
● لاتڙا (ت): گيدڙن جون سڪل ڳارون.
● لالو: (لاڻ مصدر مان اسم مفعول) لايو ـ لڳايو ـ لاڻو ـ لاهيو. (هرمانند).
● لاتي: ذ. اسم خاص. ايراني مڪران ۾ رهندڙ هڪ قوم جو نالو.
● لاٽ ع لاٽون: ث. لٽل هڻ واري حالت ـ ڪاٽ ڪوٽ ـ ڪٽي ـ وضع ـ حساب ۾ ڪٽ ـ (اڪثر) پکهار جي ڪٽ. لٽل رقم ـ پوتا ميل ڪيڻ کان پوءِ سيٽ يا پائيوار رهيل اوڏر مان

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جيکا رقم لاهي اوڏر رکندو آهي، آها لٽل رقم. گهٽتائي. "درياءَ لات ڏيئي ويو آهي". مثا سثا ـ فيرفار. (شرت).

● لا تو: (لاَ هِڻ مصدر مان. لاهيو ـ لڳايو.

● لاتَ ۽ لاتُونْ: ث. اسر. ٻاهر جي لاتَ ـ جيپي ـ ٻاهر جو شُعلو يا آلوءُ ـ ينيتُ ـ پتيڙُ ـ شمع يا موم بتيءَ جي لاتَ ـ روشنائي ـ جَرَ ـ مَچُ ـ سيجَ جا ڪرٽا ـ دونهين جي لاتَ ـ ڏارَ ـ تاري جو شعاع. قطب جي لاتَ ـ پاڻيءَ جي سيڙهه يا سنهي رواني ـ ڏارا يا ڏارَ. قطارَ ـ ساڪون. ڪاجَڙِ ـ ڪارَ ـ شهتيرُ "جاءِ تي لاتون چاڙهيون اٿس؟" ـ "اها لاتَ ٻيهندي هڪ ٽوڻيءَ ۾ ٻُندي سندي ٻل." ٽاڻهه جو هڪ قسم ـ ڏکڻي ڪڇيءَ سان ٺهڪ جي ڏ ڪيءُ ـ ڪير ڏُهڻ جو ٻَرتنُ. آڻَ ڪي مهار وجهڻ لاءِ ڪاڻيءَ مان ٺهيل لاتَ. (ت). اسر خاص. گجرات جي هڪ پاڳي جو پراڻو نالو.

ـ لاتَ ٽيئنُ (ث): سِڌو ٽيڙ ـ هليو وڃڻ.

ـ لاتَ چَوَنُ: پاڻيءَ ۾ تَرڻ ـ لٿهارو لڙهڻ. ٽُلڪَنُ ـ ٽِلنُ ـ آجهنُ.

ـ لاتَ ڪرڻ: دونهون ڪيڻ. وَهي هلنُ ـ روان ٽيڻ.

ـ لاٽُن جُونْ لائُونْ: قطارن جون قطارون.

● لاتُ ۽ لات: ذ. (انگ. لارڊ). لارڊ جي ڪڙيل صورت ـ وڏو ماڻهو ـ صاحب ـ مالڪ ـ آقا ـ خداوند. امير ـ مخدوم ـ سرتاج ـ عامِلُ ـ حاڪم ـ راءِ ـ راڻو ـ نواب ـ خان ـ نوابزاده ـ رئيس ـ ڪنڊورُ ـ معزز هستي. گورنر ـ گورنر جنرل ـ فرمان فرماءِ ـ نائب السلطنت ـ وائسراءِ. جوابده ـ ذميدار. شوهرُ ـ مڙس ـ سامي ـ گهر وارو ـ ميان. هڪ قد وارو ـ ساڳيو. قطار. اسر خاص. پکيءَ جو هڪ قسم. جُٽو ـ ڪوڙ. (گاجرا).

● لاتارُ: مصدر. ڏيان نه ڏيڻ ـ ڪنَ تارَ ڪرڻ ـ خيال نه ڏيڻ ـ نه ليکڻ ـ نٽائڻ. بي پرواه رهڻ.

ـ لاتارَ ۽ لاتارُونْ: ث. (سن. تتلن) ڪنَ تارَ ـ بي پرواهي ـ بي خيالي ـ غفلت ـ ڏيان نه ڏيڻ واري ڪيفيت. وِسَر.

● لاتا سُوت (ڪ): چٻڙي وڃڻ واري حالت ـ هڪ ٻئي ڪي نه چڏڻ واري حالت.

● لاتُ ڪُوتْ ۽ لاتِ ڪوتَ: ذ. معمولي ماڻهو ـ ٿوري علم يا ٿوري هنر وارو.

● لاٽُرُ ۽ لاٽَرَ (ڪ): ذ. ٻارن جو ڏورسان ڦرندڙ راندڪي جو هڪ قسم ـ لاٽِمُونْ ـ لاٽُون ـ لاٽُون.

● لاٽُمُوْ ۽ لاٽُما: ذ. راندڪي جو هڪ قسم ـ لاٽون ـ لاٽُون. ڦرٽي.

● لاٽنْ ۽ لاٽَيُونْ: ث. (سن. يَشْٹِهه = ڪاڻ) ڪهرجيءُ وچين ڪار ـ ڪار ـ شهتير ـ ڪاجَڙِ. ڪَرَ ـ ڪنگهو ـ ڪٽنگهو. ڦٽيءُ ـ جهلَ ـ وَلو. ڏِنگي ڪمان واري ڪاٺي.

ـ لاٽِيءُ ۽ لاٽِيُونْ: ث. ڪارَ ـ شهتير (جيئن جڪَٽهنُ ۾ گردن جي مٿان ٽيئر رکيل هوندا آهن، ٽيئن لاٽِي جي مٿان ڪاٺ جون پٽيون رکيون ويندڙون آهن).

● لاٽوريُ ڏِيئنُ: مصدر. چوري ڪرڻ ـ ڦَرَنُ ڏَهو ڏيڻ.

● لاٽو لُوهي چڏِڻ: سڀ ڪجهه ناس ڪرڻ ـ برباد ڪري چڏڻ.

● لاٽُونْ ۽ لاٽُونْ: ذ. (ف. لاٽُو) ٻارن جي راندڪي جو هڪ قسم ـ ڦرٽي ـ لاٽمُوْ.

ـ لاٽُوْ ڇُڪَها ٻَڌِجَنْ: تڪرار ڪرڻ ـ معاملو مچائڻ.

ـ لاٽُوڙِيءُ ۽ لاٽُوڙِيُون (ل): ث. راندڪي جو هڪ قسم ـ ننڍو لاٽون يا لاٽمُونْ. لاٽِمي.

● لاٽِيءُ ۽ لاٽِيُونْ: ث. (سن. لاٹکا = لٽڪ يا يشٹهه = ڪاڻي). آڻ جي ڇوڪَڻِيءَ ۾ مهارَ ٻڌڻ لاءِ پَيتل ڪاڻي ـ ناڪيلي. جيپيءُ.

● لاٽِيءُ چاڙَهڻُ: دَباءُ ڪرڻ ـ جماع ڪرڻ.

● لاٽِڙيو ۽ لاٽِڙِيا: ذ. صفت. لٽيئن وارو ـ ويڙهاڪ. خوشامدي ـ چاپلوس.

ـ لاٽِڙيو گاٽِڙيوُ ٽيڻ: چاپلوس ٽيڻ ـ خوشامدي ٽيڻ.

● لاٽنْ: مصدر. ڀروسو رکڻ ـ پاڙڻ. آسرو رکڻ. (گاجرا). لاٽيو ـ لاٽيندو ـ لاٽِيتلُ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لائوُ ع لائنا: ذ. صفت. (سن. لگھـ = لائو). نئين و - نئين يرو - چوٽو - بندرو - ٽورو - لانجهو - گهٽ - ڪمُ - ڪسو. وڏ جو هڪ قسم (اسم خاص). جبل جو پوٽو (مال ڪائيس، قدَ جي مٽان رکجي. (ن - ب).

- لائنائوُ ع لائنائنا: ذ. صفت. نئين ڏو - لائيرو - ڪجهه چوٽو.

- لائائيُ ع لائائيُون: ث. نئين ائي - چوٽائي - ڪمي - گهٽائي - ٽورائي.

- لائپر ڙوُ ع لائپر ڙا: ذ. صفت. (سن. لگھـ = لائو - ڪسو) لائيرو - ڪجهه گهٽ - نئين ڏو - چوٽڙو - البته ٽورو - ڪجهه ڪم - هلڪڙو.

- لائپروُ ع لائپرا: ذ. صفت. نئين قد وارو - ٽورو نئين و - لائيرڙو - چوٽو - نئين ڏو - هلڪو - ڪمُ.

● لائيُ (ث): ذ. اسم خاص. ٽر ۾ هڪ ڏهر جو نالو.

● لائيوُ ع لائيا: ذ. گاهه جو هڪ قسم - نئين ڏو ڦرين وارو گاهه. پوٽي جو هڪ قسم.

● لابَ ع لاپُونُ: ث. (سن. لوپ) ڇانگ - ڪاپي - وَيَ. (قليچ). پوک جي جهار هڪلڻ لاءِ ڪانياٽي هڏن جو هڪ سنو طريقو.

● لابُ ع لابَ: ذ. اسم. (انگ. ليمپ) ليمپ جي بگڙيل صورت - گاسليٽ واري بتيءَ جو شيشو.

● لاپر يوُ ع لاپر يا: ذ. ڇڙ ۾ لائمي ڪي ڪچ ڪيدي ڏڪُ هڏن جو هڪ نمونو.

● لاپڙَ ع لاپڙوُنُ: ث. چاڙَپَ.

● لاپڙُ ع لاپڙ: ذ. صفت. دڳهو ۽ ڏُپرو ماڻهو - ضعيف - ڪمزور.

● لاپڙوُ ع لاپڙا (ل): ذ. صفت. دڳهن ڪنن واري ٻڪر جو هڪ قسم.

● لاپڙ يُ ع لاپڙ يُونُ: ث. صفت. ڏنگي - ٽيڊي - قيڊي - ٽيڙي.

- لاپڙ يوُ ع لاپڙ يا: ذ. مٽلهه جو هڪ وار - قيڙتي. (صفت). لاپ هڏڻ. جيئن ته: "مٽلهه سنيالي وڙهج، هي لاپڙيو مٽلهه آهي".

● لاپسيُ ع لاپسيُونُ (ڪ. ل. ٽ): ث. (سن. لمپسي ڪا = پٽڙو شيرو). مٺائيءَ جو هڪ قسم - ڪڪ جي ائي جو پٽڙو شيرو - حلوو. (ٽ). لپي يا لاپي.

● لاپوُ ع لاپا: ذ. (سن. لوُ = لُٽڻ). ڪاسبيءَ ڪي فصل لٽڻ يا لاهاري وغيره جو مليل آجورو (آنَ وغيره) - عيوضو - مقرر آنَ - آنَ جو پٽندائن - معاوضو - حقاءُ - مزد وري - بدلو - آجورو. محنت - مزوري. زمين جو محصول - ڍَلَ. بالائي آپت - لاگ - يافتِ. رسائي - وَرسُ - رشوت - تهيدار ڪي ڏنل "ڏَنُ". ٽيڪو - اجارپٽو.

- لاپوُ ڏ يٽُ: ڪنهن ڪاسبيءَ ڪي (فصل يا بنيءَ ۾) سڄي سال جي ڪم ڪرڻ جو آجورو ڏيڻ. رشوت ڏيڻ.

- لاپي تي ڏ يٽُ: مصدر. ٽيڪي تي ڏيڻ (زمين وغيره).

● لاپيُ ع لاپيُونُ: ث. درن يا درين ڪي شيشا هٽي، بند ڪرڻ جو مصالح - لانبي.

● لاج ع لاجُونُ: ث. (سن. لجّا = شرم، لجَ) مرجاتا - لجَ - شرم - حيا. عزت - مانُ - آبرو.

● لاجُوُ ع لاجُوُ: نوان.

"لاجُو سپ لڙ ياس و ي"؟

● لاجوَرُدُ ع لاجوَرُدَ: ذ. ڪاڻين مان نڪرندڙ جواهر جو هڪ قسم - جواهري رنگ جو هڪ قسم.

● لاجَ ع لاجُونُ: ث. لاجَ - شرم - لج. رسي - لوڙي

"لاجُو سپ لڙياس" - (شاهه).

- لاجُوُ ع لاجُوُ: ذ. لڇپال - نڏگي - مرد - غيرتمند. (لج جو جمع) نوڙ - نوڙي - رَسو - رَسي.

● لاجوُ ڏ يٽُ: ڏاڍو ڏڪ هڏڻ - ماري پورو ڪرڻ. "لاجُو نٽو ڏين، ڏسين چا ٻيٽو" (جملو).

● لاچڙوُ ع لاچڙا (ٽ): ذ. سُڪل چيڙ جو نئين و ٽڪر.

● لاچيُ: مصدر. لالچ ڏيڻ - رشوت ڏيڻ. (وفا).

- لاجَ ع لاجُونُ: ث. وَڍي - رشوت. (وفا).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لاچُوَ ع لاچا: ذ. مارَ ڪُٽَ ـ سَخْتُ مارُ. (مهيري).

● لاچِيُ ع لاچِيُون: ث. خوشبودار وکر جو هڪ قسم ـ ڦوٽا ـ الاچي.

ـ لاچِيُ داڻا: ذ. مٺائيءَ جو قسم ـ ڪنڊ چڙهيل ڦوڻن جا داڻا.

● لاحَقُ ع لاحَقُ: ذ. صفت. (ع. لاحَقُ = پيوستہ) پوٺان اچي شريڪ ٿيندڙ ـ پنهان اچي ملندڙ ـ پيوستہ ـ چسپانُ ـ مِلِيتَلُ ـ چُهٽل ـ ڪنڊيل ـ جڙيل. ضَمِيمُو ـ تتمو ـ تڪملہ. (آصفيہ).

ـ لاحَقُ ٿِيڻُ: چُهٽڻُ ـ واپسته ٿيڻ ـ لڳڻ. (آصفيہ).

● لادِيُ ع لادِيُون (ڪ): ث. مُسْتَطِيل وڏو پٿر (جو ڪَسِيئَن مٿان اڇ وڇ لاءِ رکجي). برف جي نادِيُ.

● لاڏ ع لاڏُونُ: ث. (سن. لاپ = لِيڻُ، سن. لَڏِيُ) ليڻ واري حالت ـ ملڻ واري حالت. (پرمانند). لڏل شيءِ ـ مِلڪت ـ ڪَتَ ـ حاصلات ـ فائدو ـ اپت ـ پراپت ـ حصول ـ لڏل مال ـ لڏ ـ حاصِلِيَت ـ حِصُو لِيڻَ ـ پراپتي.

لاڏُو ع لاڏا: ذ. نفعو ـ اپت ـ لابُ ـ فائدو. (وفا).

● لاڏُورُنُ: ذ. اسم خاص. تعلقي ننگرپارکر ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● لاڏُ ع لاڏَ: ذ. (سَنُ. لڏ = ڪيڏائڻ) ناز ـ نخرو ـ چانجلائي ـ البيلائي ـ چاڪلائي ـ بودائي ـ هيجُ ـ ماڻو ـ آرُ ـ اُنگل ـ ڪوڏ ـ پيار ـ پريم ـ پريت ـ پياءُ ـ قرب ـ محبت ـ نينهن ـ لئون ـ موهُ ـ هيجُ. اخلاص ـ مامتا ـ دُلار ـ ڏٺ ـ سينگار. فخر. خوشي. راحت. چُما چٽِيُ ـ عشق بازي ـ عشق پچائڻ واري حالت. شاديءَ جي چڪ ڪرڻ واري حالت. (پرمانند).

ـ لاڏَ ڏيڪارُنُ: لاڏ ڪوڏ سان پالڻ ـ پيار محبت سان سائيڻ. دادلو ٻنائڻ. سکيو ستابو رکڻ ـ ڏکَ نہ ڏيکارڻ.

ـ لاڏَ ڪرڻ: نخرا ڪرڻ ـ ناز ڪرڻ ـ ڪوڏ ڪرڻ ـ پيار ڪرڻ. هار سينگار ڪرڻ.

ـ لاڏِڪو ع لاڏِڪا (ث): لاڏَ وارو ـ پياروـ لاڏلو ـ دادلو.

ـ لاڏُ ڪوڏُ ع لاڏَ ڪوڏَ: ذ. ناز ـ نخرو ـ چِلولائي ـ دادلائي. پيار ـ چاهُ ـ محبت ـ پياءُ.

ـ لاڏَ ڪوڏَ ڪَرَنُ: انگل ڪرڻ ـ ناز نخرا ڪرڻ.

ـ لاڏِڪِيُ ع لاڏِڪِيُونُ: ث. صفت. دادلي ـ لاڏِلِي ـ نازنين

"لِيلا جهڙيون لاڏِڪِيُون دم دم ڏيان ۾"
(ڪمال).

ـ لاڏَ ڪِدوُڙُو ع لاڏَ ڪِدوُڙا: ذ. صفت. خراب ٽيل پيار ـ وِلُوَرُ ـ چِلو لو ـ دادلو ـ آدِنگو ـ اڻانگو ـ نِيٽرُ. (شرت) ـ متچلو ـ ڪِدوُڙو ـ الگلي ـ شيڪرو (پار). (پرمانند).

ـ لاڏَ لاهِڻُ: نخرو ٽِٽو ڪرڻ ـ هٺ وڌائي ڇڏڻ.

ـ لاڏِلو ع لاڏِلا: ذ. صفت. (من. لاڏِنِيُ = ري، لڏ = راند) لاڏ وارو ـ لاڏ ڪوڏ سان نِپايَلُ ـ سڪيلڏو ـ پيار پريو ـ چاڪلو ـ دادِلو ـ ٻودلو ـ وٽندڙ ـ عزيز ـ دلبر ـ مِٺ ـ چَٽُلو ـ پِيٽُ ـ متڙول ـ انگلي ـ ناز نعمت ۾ پاليل پيار ـ ناز پروردہ ـ لَٽُ جِگر ـ اڪين جو تارو ـ دُلارو ـ دِل جو ٻيوند. فرزند جگر بند. البيلو ـ متڙلو. ڪَرِيَلَ پارُ ـ طوق پٽلو.

ـ لاڏِلِيُ ع لاڏِلِيُونُ: ث. صفت. ناز سان نپايل ـ دُلارِيُ ـ پيارِيُ. زياده پيار سبب سُست ـ سرڪش چوڪري ـ ڪاهِل. ڪنوار ـ عروس ـ بني ـ بَنِريُ.

● لاڏاڻِ ع لاڏاڻِيونُ: ث. روانگي ـ لاڏاڻو

"پلي جي لاڏاڻ، سپ لنگهيندا لَڪِيُونُ"
"نِهاريندس نِيڪري، ٻاروچي لاڏاڻ"
(فتح).

لَڏُ ـ بارُ.

ـ لاڏاڻو ع لاڏاڻا: ذ. لَڏَ پَلاڻَ ـ سَنْبَتُ ـ ڪُوچُ ـ هِجْرَتَ ـ روانگي ـ چُرُپُرُ ـ لَڏَ ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

تڙَ ـ پاڇ ـ پڇَ. رحِلَتَ ـ وفات ـ موت. پارُ ـ لڏَ.

ـ لاڏائيو ۽ لاڏائُوُ: ذ. صفت. لڏيندڙ ـ سانگي.

● لاڏِڪُ: ث. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لاڏَڻِ ۽ لاڏڻُونُ: ث. هڪ هنڌان ٻئي هنڌ ڪٽي ڇڇايل سامان ـ سامان ـ اسباب ـ مال متاع. (شرٽ). ٻئي هنڌان لڏي آيل (ماڻهو).

● لاڏُو ۽ لاڏا: ذ. صفت. (سن. لب = ڪيڏائڻ) (سن. لابِڪَهُ = لاڏو). لاڏ وارو ـ پيارو ـ دلبر ـ محبوب ـ دلربا ـ مرغوب. گهوٽ ـ وَرُ ـ ڀتو ـ ٻرو. شاديءَ جي وقت چيل سهري جو هڪ قسم ـ شاديءَ جي وقت گهوٽ جي ساراهه ۾ گايل گيت يا گاڇُ. نير جو ٻوٽو. (اسم خاص). تعلقي ڏَل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

ـ لاڏِيُ ۽ لاڏِيُونُ: ث. نئين پرڻيل زال ـ ڪُنوار ـ ڪُنڌار ـ وَڻِي ـ عَروس. زال. (ڏ).

ـ لاڏِيلو ۽ لاڏِيلا (ڏ): ذ. شاديءَ جو گيت ـ گيچ ـ گاڇ.

● لاڏُو ۽ لاڏُو: ذ. صفت. (لادَؤيا = لاڏُو). لڏيل يا بار ڪندڙ (اُٺ) ـ بار برداريءَ جي لائق ـ بوجو ڪٽڻ جي لائق ـ بارگير ـ بار بردار.

ـ لاڏُوٽُو ۽ لاڏُوٽا: ذ. لڏُ ـ بار ـ بوجهه ـ لڏو ـ سامان ـ سٽ. (هرمانند).

ـ لاڏُئُونُ ۽ لاڏُئانُ: ذ. صفت. (سن. لڏ ڪ) لاڏُو ـ لڏيندڙ ـ بارگير. (ذ. اسم). مٽائيءَ جو هڪ قسم ـ لڏُونُ ـ توشا.

● لاڏِيُ ۽ لاڏِيُ: ذ. صفت. لڏ ڪٽي ويندڙ ـ لڏيندڙ ـ وطن ڇڏيندڙ ـ پردي ويندڙ ـ پردیسي. مامان جو نگهبان. (ث. اسم). هڪ هنڌان ٻئي هنڌ آندل سامان ـ لڏو. ڪُنوار. جهاز يا ٻيڑيءَ جو رسو يا رسي. (شرٽ).

● لاڏِيُونُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۽ تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لاڙَ ۽ لاڙُونُ: ث. (سن. لالا يا لسڪا) چڙي يا جنگ وغيره ۾ وڄائڻ لاءِ ٻيل لوهه يا ڪاٺيءَ جي گهوڙيل ٽُڪري يا ڪِلي ـ لاڙُون ـ گهنڊ جي زبان ـ لاڙَ (ت). قطار ـ صف ـ سَٽَ. پاچاريءَ جي هيٺين ڪاٺي ـ ترهت ـ ترهات (ل). ماڪيءَ جي تار ـ ماڪيءَ جو تندورو ـ چاش جي ڏار. ڏيندي. ڪاٺي، جنهن ۾ ماڪي مانارو ناهي. ڏار.

"لاڙُون جي لُوڪن جون، ڳٽي وڃان توءِ"

(سر مارئي ـ شاهه).

ڏُڪَ ـ لعاب دهن. ڪِيڙَ سان ڪريل مٽي. لائي يا نائڪي سان هر وهڻ ڪري ڪريل مٽيءَ کي ڏانداري سان ساڳئي هنڌ اُڀڻ واري حالت. دل جو لاڙو ـ رَغبت. عيوض ـ معاوضو. جدا جدا طرف کان ٽيندڙ پيدائش. (گاجرا). شاديءَ جي رسم موجب ڪنوار مٽان وڏل پوتي.

ـ لارَ لائِيُ: ٻيٽي تنسد جو هڪ ڇڻل پاڳو برابر ڪرڻ.

ـ لارَ لٽڪائِيُ: قابو ڪرڻ ـ قاسائڻ. (گاجرا).

● لارُ ۽ لارَ: ذ. نڊو ڪير ٻياڪ جانور جو ٻچو ـ نڊو ڦر ـ ڦرڦلو.

● لارائِيُ: مصدر. ڇيرو ڏيارڻ ـ تيز ڪرائڻ ـ تکو ڪرائڻ. جانور کي ميڙائڻ ـ (خواهش) آڌارڻ ـ جاڳائڻ. (شرٽ ۽ پرمانند).

● لارِڪُ: ذ. اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لارُو ۽ لارا: ذ. لاڙو ـ رَغبت. خيال ـ مرضي ـ اِڇا. چاهه ـ پيار. تانگهه ـ آسرو ـ پروسو ـ آڌار. پاسو ـ دلاسو. سنگت.

"لڳڙي جن جي لاري"

(بيدل).

دلبو ـ ڏَڻو. نمونو ـ ريت.

ـ لارِيُ لڳڻُ: پناري پوڻ ـ آسري تي هجڻ ـ آڌار تي هجڻ.

● لارُو ۽ لارُو: ذ. نڊو گهينڊُ. (گاجرا).

● لارَهائِيُ: بار هيٺ رکائڻ ـ ڏرائڻ ـ لهرائڻ ـ هيٺ ڪرائڻ. (وار) نهرائڻ. نڀائڻ ـ لٿوائڻ ـ گسائڻ.

ـ لارَهائِيُ ۽ لارَهائِيُونُ: ث. لاهڻ جو آجورو ـ لاراهڻ جي مزدوري.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لار ِيُ ۽ لار ِيُونُ: (سن. هڪ رپئي جو ٽيون حصو يعني پنج آنا چار پائون) ذرو ـ هتوَ ـ لٽغار ـ تمام ٿورو. آڏاڻي جو هڪ اوزار ـ نار. يڪتالي بندوق جو هڪ قسم ـ سنڌي بندوق. (ن ـ ب). سُواريءَ جو گاڏو ـ بَسُ ـ موٽر. لڙيل ـ لهندي ۾ تي ـ لسار ڪائيءَ ۾ واهه جا ڪنارا.

● لار ِيُڙ ِيُ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لار ِيو ۽ لار ِيا: ذ. لغام جي ڪنڊين ۾ واڪن ڳنڍڻ لاءِ ڪم ايندڙ چم جو ٽڪرو.

● لاڙَ: ذ. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لاڙَ ۽ لاڙَونُ: ث. (سن. لبد = آڇلڻ) لاڙو ڪرڻ واري حالت ـ لاهِي ـ نشِيبي. سلامي. (گاجرا). پاڇاريءَ جي رسي. ڪنڌات جي هيٺين ڪائي. پرت جو هڪ قسم.

● لاڙُ: ذ. اسم خاص. سنڌ جي پنجن طبعي پاڻ مان هڪ پاڻو ـ سنڌ جو هيٺيون لڙيل حصو.

ـ لاڙائِڪِي: ث. صفت. لاڙ جي ـ لاڙ وارن جي (ٻولي يا ريت رسم وغيره). (گاجرا).

ـ لاڙائِي ۽ لاڙائِيُ: ذ. صفت. لاڙ ملڪ جو رهاڪو ـ لاڙ جو ـ لاڙ جي ٻولي ـ لاڙ ۾ ٽيندڙ جانورن، سرنهن ۽ ڪنڊ وغيره جو هڪ قسم.

ـ لاڙ ِيچو ۽ لاڙ ِيچا: ذ. صفت. لاڙ جو رهاڪو ـ لاڙائي.

● لاڙا: ذ. گيت جو هڪ قسم، جو سکيلڊي پار جمڻ وقت گايل خوشيءَ جي گيت جو هڪ قسم.

● لاڙ ڪَ: ذ. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ڪٻٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لاڙ ِڪاڻو: ذ. اسم خاص. سنڌ جي هڪ مشهور شهر جو نالو، جو اصل لاڙ ِڪَ يا لاڙ ِڪَ ذات وارن جي نالي پٽيان سڏبو هو. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لاڙ ِڪَ جاگِيرَ: ذ. اسم خاص. تعلقي گهوڙا پاريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لاڙ ِڪَتَر ِيهتِيُ: ذ. اسم خاص. تعلقي گهوڙا پاريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لاڙ ِڪِيُ ۽ لاڙ ِڪِيُونُ: ث. چار جو هڪ قسم ـ پڪين ڦاساڻڻ جي چاري ـ ڪُڙهِي ـ ڏبي. (شرت).

● لاڙَنُ: مصدر. (سن. لبد = آڇلڻ) لاهه وارو ڪرڻ ـ ليتائڻ ـ لٽڪائڻ ـ ٽنگڻ. هارڻ ـ ڪيرائڻ. آڇلڻ ـ آڇلائڻ ـ ڦٽو ڪرڻ. ڦيرڻ ـ موڙڻ ـ لوڏڻ ـ ورائڻ ـ ڦيرائڻ. گشت ڪرائڻ. پاسو ڪرڻ ـ ڏار ڪرڻ ـ جدا ڪرڻ ـ (ڪپهه ۾ ڄ ڪان) ڇانٽڻ. لٽڪائڻ ـ ٽنگڻ. ٽيڙڻ.

● لاڙَ ۽ لاڙَونُ: ث. لاڙي ڪرڻ واري حالت ـ لاهِي ـ لاهه ـ لاهو ـ ليٽ ـ سلامي ـ نشيبُ ـ آڏوپر ـ نشِيبِي ـ ٽپ ـ (سج) لاڙَ مَٿل.

ـ لاڙائُو ۽ لاڙائُوُ: ذ. صفت. لهندڙ ـ لڙندڙ ـ لاڙو ڪندڙ ـ ڊرندڙ. مُڙڻو ـ موڙائتو ـ گهٽجندڙ ـ گهٽندڙ ـ پوئتي پولندڙ. گهٽائيندڙ ـ سُڪائيندڙ ـ لاهيندڙ ـ هيٺ ڪندڙ.

ـ لاڙائُو ٽِيمَنُ: لهڻ تي ٽيڙ ـ پويون سج ٽيڙ، "سج لاڙائو ٽيو".

ـ لاڙ ِپاڙَ: ظرف. لٽ پٽ ـ برابر ـ هڪ جهڙا. (پرمانند).

ـ لاڙُو ۽ لاڙا: ذ. لڙڻ يا مائل ٽيڙ واري حالت ـ آتمارُ ـ رَغبتَ ـ جهڪاءُ ـ رُخُ ـ چاهُ ـ ليٽ ـ خيال ـ ميل ـ توجهه ـ وِرتي ـ شوق. چاڻي ـ ڦيرو ـ پاسو ـ طرف. وَڪڙ ـ حملو.

ـ لاڙُو ۽ لاڙُو: ذ. صفت. لڙندڙ ـ لهڻ وارو (سج) ـ لهندڙ. زنده پير ڪان موٽيل پلي جو هڪ قسم.

ـ لاڙُوءَ رات: ث. اڌ رات ـ آڌي رات. اسُر وقت. (ڪٿين زندگي).

ـ لاوَهُ لڙ ِهِدِيُ ۽ لاڙَهُ لڙ ِهِدِيُونُ: ث. آواره ـ لاوارث ـ بدچال.

ـ لاڙ ِهِيُ ۽ لاڙ ِهِيُونُ: ث. لاهي ـ لهندي ـ هيٺانهين ـ نشيب. (پرمانند).

ـ لاڙ ِئُونُ ۽ لاڙ ِئانُ: ذ. صفت. (سن. لبد) لاڙو ڪندڙ ـ لڙندڙ ـ لهندڙ ـ گهٽجندڙ ـ هيٺانهون ـ نشيبي. سلامي ۽ وارو. ڏ ِنگو ـ لڙيل ـ ٽميل. (گاجرا).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لاڙو ع لاڙُو: ذ. صفت. (سن. رڏ=رسائڻ) لڙندڙ يا وڙهندڙ- جهيڙائي- جهگڙائي- تڪتائي- وڙائي- جهگڙالو- معاملائي- بکيڙائي- ڪلهه- ويڙهاڪ.

● لاڙواهُ: ذ. اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لاڙهو ع لاڙهاُ: ذ. گهٽي پائيءَ وڏل جهٽ- چيڊي لٽسي- جهارو- لڙهو. سلهه واري مريض جي آچايل ٽڪ- ڪانگهارو.

- لاڙهيُ لٽپَ: چيڊي لٽسيءَ جو چڪو يا ڏڪ.

● لاڙيُ ع لاڙيُ يا لاڙيُون: ث. (سن. لاتي). ريشمي ڪپڙو- پٽَ جو پيشگير. (گاجرا). اڳڙي- ٽيڪڙي- ڪپڙي جو ٽڪر. چيٿڙ- پٽي- اڳڙيءَ ٽڪر- ڏڪ. پٽاهه جو پاند. "ليڪ لاڙي" (سر مومل راڻو- گر). جبل تان لهندڙ وات. (ذ. صفت). لاڙ جو رهاڪو- لاڙائي. آٽ جو هڪ قسم. جانورن جو هڪ قسم (لاڙ ۾ ٽيندڙ).

- لاڙيوُ ع لاڙيا: ذ. ڏَمَرَ جي ڏاڙهيءَ ڏنار جي ڏُڪ جي بچاءُ لاءِ مال جي ٽٽن تي مٽي ۽ چيڀ وغيره هڻي. مٽان بدل اڳڙيون يا ڪپڙي جون پٽيون.

● لاڙيُ بَنڊَرُ: اسم خاص. سنڌونديءَ جي هڪ قديم بندر جو نالو.

● لاڙيئُو ع لاڙيئا (ث): ذ. صفت. اجمائي خوشامد ڪندڙ- خوشامدڙيو- چاپلوس.

● لازِمُ: ذ. صفت. ظرف. (ع) برابر- جوڳو- آڇيت- مناسب- واجب- ٺيڪ- ٺهندڙ- ٺهڪندڙ- باب ۾. ڇهتل- چٽبڙيل- لڳل- واسته- ملحق. سجلائتو- شايان- لائق. (ڪپڙو) چُست.

- لازِمُ مَلزُومُ: ذ. صفت. هڪ شيءِ سان واسطو يا تعلق رکندڙ- هڪ ٻئي سان گڏيل.

- لازِميُ ع لازِميُ: ذ. صفت. ظرف. آوَس- ضروري- واجب- لازم- مُناسبي- واجبي- ڪرڻ جوڳو. (فعل) لازمي- اڪرڻڪ فعل جنهن کي مفعول جي ضرورت نه هجي.

● لاسَ ع لاسُونُ: ث. ذ. ٻوڙ ڪي گهاڻي ڪرڻ لاءِ ڪڪ وغيره جو وڏل انبو. ٽوم گيهه ۾ ساڙي، دال کي ڏنل داغ- گهوٽيل مصالح- اڙداڻ- پاڇيءَ جي راڻي. گوشت جو پاڻي- آب گوشت- شروو- شوروو- رڏل ٻوڙ جي رس- "پراڻي آسَ لاسَ ڪُني جي" (گ- ش).
گريبي- رَهو- عرق. پورو پڪل- راس- جملو: "فصل راسُ ٽيو آهي". گاهُ. پڪين قاسائڻ جي چار. ڪير نه لاهيندڙ وهت جي ٽٽن کي ڪيل جُنبش- سوئڻ. وڻ جي شاخ- سنهي ٽاري.

- لاسَ وِ جهڻُ: ٻوڙ کي گهاڻي ڪرڻ لاءِ ڏڻ ۽ انبو ڪڍي ان ۾ وجهڻ.

● لاسَ: ث. (سن. لتسَ= چمڪڻ) لسي هٿ واري حالت- لتسَ- لتسائي- لتساڻ.

- لاسِراتُ ع لاسِراتَ: ذ. صفت. لتسو. نوجوان ڇوڪرو- لاسياتُ- لاسڙياتُ.

- لاسِرُياتُ ع لاسِرُياتَ: ذ. صفت. لئوجوان ڇوڪرو.

- لاسُڙُ ع لاسُڙَ: ذ. صفت. لاسَ يا لتسَ وارو- بنان ڪندڙ جي (وڻ يا ٽاري)- لتسو- بنان وارن (جانور يا ماڻهو)- بي ڏاڙهيو- بنا ڏاڙهيءَ مُڇ- نسيڙو ڇوڪرو- لتسو- لتساتُ- ڪيسرو- لاسُرُ- ڇوڪراتُ. صاف- چمڪندڙ- چلڪندڙ- مُهريدار.

- لاسِڙاتُ ع لاسِڙاتَ: ذ. صفت. مُڇن جي ساوڪ ايندڙ جوان- ڪڪيي ڏاڙهيءَ مُڇ وارو- نوجوان- پُورل- سُهڻو.

- لاسِڙِياتُ ع لاسِڙِياتَ: ذ. صفت. بنا ڏاڙهيءَ مُڇ جي- نئو ڪيرو- ڇوڪرو- جوان- لسوٽ- لاسياتُ- لاسِيارُ- ڪَمارُ- ڪشور- پُورل- ڪُليت- نوٽهال- الڙُ- ڪرٽ- لاسُڙُ- لاسڙاتُ.

- لاسُوڙُ ع لاسُوڙَ: ذ. صفت ڪنڊن ڪان سواءِ- لتسو.

- لاسِيارُ ع لاسِيارَ: ذ. صفت. (سن. لتسَ= چمڪڻ). نوجوان- ڪيرو- لتسو- لتسات- لاسِڙُ- لاسِڙاتُ- ڇوڪرو- آٿمَردُ- پُوزَلُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لاسيارو ۽ لاسيارا: ذ. صفت. بنا ڏاڙهيءَ مڇ ـ چوڪرات ـ ڇوري ـ نوجوان.

ـ لاسيارِي ۽ لاسيارِيُون: ث. (من. لَسَ = چمڪڻ). جواني جو ڦوهه ـ جواني جو وقت ـ وَهي جواني ـ جُواڻي ـ نندپڻ ـ ڇوريڻ ـ جوبن ـ وَهياتراڻي ـ بلوغت ـ جوبن آوسُتا.

● لاسَ (ث): ڪنڌ وغيره ڪرائڻ لاءِ ماڻهو ڪنڌ ڪرڻ واري حالت ـ آبتَ.

ـ لاسِيٹُو ۽ لاسِيٹا (ث): ذ. صفت. ڪنهن جي ڪم مدد ڪرائيندڙ ـ مددي ـ چيڙيٹو ـ آبتي.

● لاس: (انگ. لاسٹ = پڇاڙي) پڇاڙيءَ جو ـ سڀني کان پوءِ ـ آخر جو ـ چيڙي جو. ڳهٽ ـ پوئتي.

● لاسِيجَڻُ: مصدر. لٿهسجڻ ـ سيڪجڻ ـ تئجڻ ـ جَرانجڻ.

● لاسڙُ تسڙِي ۽ لاسڙُ تسڙِيُون: ث. ڪريءَ جو هڪ قسم.

● لاسُوءُ ۽ لاسُوءُ (ث): ذ. ڦوڳ ٿوٿي جا ڏن ـ لاسُونءُ.

● لاسِيءُ ۽ لاسِيءُ: ذ. گڏهه جو هڪ قسم (رنگ ڪاراڻ تي مائل) لٽس ملڪ جو پيدا ٿيل. بي حياءَ ـ ڍرڙو ـ واهيات ـ بي شرم.

● لاشُ ۽ لاشَ: ذ. (ع. تعشُش = ف. لاشہ = ترڪي. لاشُ = ميّتُ) مُئل ماڻهوءَ جو جسم يا بوتو ـ جنازو ـ مڙهه ـ مُردو ـ لاشو ـ مرده جسم ـ تن مرده ـ لوٿ ـ مُٹلَ. ڏکهو ماڻهو.

● لاشُو ۽ لاشا: ذ. مُئل ماڻهوءَ جو جسم ـ مُردو ـ لاش ـ جنازو ـ مڙهه ـ لوٿ ـ ميّتُ ـ ميّتُ. ڏکهو ماڻهو. لُچو ـ احمق.

● لاشارِيُ ۽ لاشارِيُ: ذ. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو ـ بلوچن جي هڪ مشهور قبيلي جو نالو (هن ذات جا ١٣ پاڙا آهن: ١. آدماڻي لاشاري ٢. آلڪيا ٣. پُٹاڻي ۴. بدَوَ ۵. چُڪ ۶. دِناري ٧. گورائي ٨. گهُڙاماڻي ٩. اصفهاني ١٠. ڪُلاچي ١١. قمبراڻي ١٢. مُود راڻي ١٣. شَبلاڻي) ـ لِشاري. تعلقي ڪنڊ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لاشِراتُ ۽ لاشِراتَ (ڪ): ذ. نوجوان ـ لاسِڙاتُ ـ لاسيارُ ـ ڇوري ـ لاسياتُ.

● لاغُ ۽ لاغَ: ذ. صفت. ڏکهو ـ وڏو ـ قدآور. ڳُرو ـ ڳوڙو. نِڪمو ـ بيڪار. (بلبل). (ذ. اسم). نرُ ڪڏهه. پکيءَ جو هڪ قسم ـ ڪانءُ.

ـ لاغُ يتنُجڻُ: لُڇو ٹيسڻ ـ بدمعاش ٹيڻ ـ لُفنگ بنجڻ.

● لاغرُ ۽ لاغَرَ: ذ. صفت. (ف. لاغرُ = اپرو) ڏُبرو ـ سنهڙو ـ آپڙو ـ ڏانگ ـ ڪمزور ـ نحيف ـ هيٹو ـ ضعيف ـ بي طاقت ـ بي زور ـ دربٹل ـ نِربٹل. ڪم هيڻُ. ڪِبتڻُ ـ رڳارو ـ ليز ـ سنهون ـ پتلو ـ مُهين ـ سُوڪِمُ ـ باريڪ. ڪاغذي ـ هلڪو. زارزهون ـ حقير ـ ناتوان. ويچارو.

ـ لاغِرِيُ: ث. ڏُبرائي ـ اپرائي ـ ضعيفائي ـ ڪمزوري ـ ضعف ـ نِربٹلتا ـ ڪم هيڻا.

● لافَ ۽ لافُونُ: ث. (ف. لاف = لٹاڙَ. من. لٹپَ = اجايو ڳالهائڻ) اجائي يا واهيات ڳالهه ـ بڪوات ـ لاف زني ـ ٻتاڪ ـ لٹاڙ ـ ڏاڙ ـ لاڙ ـ گپ ـ شيني. ٻڏڻ واري حالت ـ ٻڏ ـ وڏائي ـ فخر ـ مَڙڪُ.

ـ لافِرُ ۽ لافِرَ: ذ. صفت. لاف وارو ـ لاف هڻندڙ ـ لاف زَنُ ـ ڍِ ڪرُ. ترڙو. ٻڏائيندڙ ـ فخري ـ ٻڏِيُ.

ـ لافُ زَنِيُ: ث. (من. لٹپَ = اجايو ڳالهائڻ) لاف هڻڻ واري حالت ـ ٻتاڪ هڻڻ ـ ڊينگ اچڻ ـ ڊيڪ ڏيڻ ـ ڏاڙ هڻڻ واري حالت.

ـ لافُ زَنِيُ ڪرَنُ: ٻتاڪ هڻڻ ـ ڊيڪ ڏيڻ ـ ڏاڙ هڻڻ ـ لٹاڙ هڻڻ ـ بڪوات ڪرڻ.

ـ لافُ ڪزاف: ث. ڏاڙ ـ ڊيڪ ـ لٹاڙ ـ گپ ـ ٻتاڪ. (نئين زندگي).

ـ لافُونُ هڻڻُ: ڊيڪ ڏيڻ ـ لٹاڙون هڻڻ ـ گپ شپ ڪرڻ ـ ٻتاڪون هڻڻ ـ ڏاڙون هڻڻ.

● لاقڙُ ۽ لاقڙَ: ذ. صفت. بلڪل ڏکهو ماڻهو ـ قد آور ـ لٹمبو ـ لنبو. ڪنن ڏکهو. رواجي طرح ڪان وڌيڪ آلت. ڏکهو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لاقنڀ: مصدر. (سن. لڦ = لاڦ). وڏيون وڪون وجهڻ - تڪو هڻڻ - ٻيلانگون پرڻ. ايڏانگو هڻڻ - خراب چلڪت چلڻ.

● لاڪ ۽ لاڪُون: (ت): ث. ڪوڏ ٻڌڻ جو ڪپڙو - ڪوڏ - پوتڙو - منجهلو - منجهه - انگوڇو - آنگيو - پوتارو - ڏوتي.

- لاڪ ٻڌڻ: ڪوڏ ٻڌڻ - منجهه ٻڌڻ.

- لاڪ لاهي ٻيهڻ: ڪوڏ يا ٻڌل پوتڙو لاهي ڇڏڻ - ننگو ٿيڻ. بي حياءَ ٿيڻ - بي شرم ٿيڻ - نرلجو ٿيڻ.

- لاڪوٽو ۽ لاڪوٽا (ت): ذ. ڪوڏ يا ڏوتي ٻڌڻ وارو ڪپڙو - لانگوٽيءَ وارو ڪپڙو - ڪوڏ - منجهلو - منجهه. ڪهيرو.

● لاڪ (ڪ): حرف جر + ضمير متصل. تن لاءِ - انهن لاءِ - لاڪُن - لائين.

- لاڪاس: آن لاءِ - آن جي ڪري.

- لاڪُر: حرف جر. هن وقت ڪان وڌي - وقت ڪان - نديڪ ڪان وڌي (نديڪ لاڪر) ڪان - ڪان وڌي - تائين - لاڪون - تڪ.

- لاڪُس: حرف جر + ضمير متصل. لاڪاس - آن لاءِ.

- لاڪُون: حرف جر. ڪان وڌي - تائين - لاءِ - واسطي - توڙي - ڪان - ايستائين - تيستائين. (ظرف). جيڪڏهن.

● لاڪڙ: ث. سنهيون وڏيل ڪانيون (ٻارڻ لاءِ) - لٺي جا لڪڙا - لڪڙ - ناهڻ. (پرمانند).

- لاڪُڙا: ذ. لٽيُن ۽ ڪپڙن جا ٿهيل گهر

"سنبهي ٽڙا سٽيرن، ساڳا ساموندين جا،
وَري مانَ ورن، نڪتا لوڙي لاڪڙا"

(خانه زئي - ساموندي).

- لاڪڙيو ۽ لاڪڙيا: ذ. صفت. لاڪڙ جو يا لاڪڙ وارو - لڪڙيائون - ڪاٺ جو ٿهيل - ڪاٺائون. (پرمانند).

● لاڪڙَ ۽ لاڪڙوُن: ث. آپي چاڙهي. (اسم خاص). بهاولپور ۾ ڪلهوڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● لاڪڙي ۽ لاڪڙِي: ذ. عملدار - آفيسر. ناظر - نگهبان. مهندار - پيشوا - سرپنچ - پيش ڪار - سردار هه ڪار - داروغو - اوورسيئر - سپرنٽينڈنٽ.

● لاڪِنا ۽ لاڪِناڻون: ث. (سن. لاڪشڪ = نشانيون آٽاريندڙ) حرف عِلت جي نشاني - حرف عِلت - اعرابون.

- لاڪِنا ڳنڍيَن: آچار جون نشانيون لڳائڻ - اعرابون ڏيڻ. حرف علت ڳنڍڻ.

● لاڪِيٽ ۽ لاڪِيٽَ: ذ. (انگ. لاڪيٽ = زيور) گلي ۾ پائڻ جي زيور يا ڳٿڻ جو هڪ قسم - هُتيلي - دُ ڳلي - تعويذ - تائيٽ.

● لاڪ ۽ لاڪُون: ث. (سن. لاڪشا) ٻهر وغيره جي وڻ جي ٽارين مان نڪتل رس يا غلاظت - ڪوڙ جو هڪ قسم. ڇؤ. سيل مُهر ڪرڻ جي هڪ شيءِ - اِٽي. (گاجرا). رنگ جو هڪ قسم - ڳاڙهو رنگ - قرمزي رنگ. شيءِ جو رڳيل سُٽ، جنهن مان لوئين وغيره تي پرت جا پوتا هڻندا آهن. (سر مارئي - گر). صاف نه ٿيل پٽُ يا ريشم. سورهن سينگارن مان هڪ سينگار جو سامان. ڳاڙهي رنگ جي ڳئون جو هڪ قسم.

- لاڪ لاهيڻ: ڏمڪي ڪيڻ - ڏمڪائڻ - زوردار لفظن ۾ سمجهائڻ - پوري سيکت ڏيڻ - تنبيهه ڪرڻ - جُٽ ڦِٽ ڪرڻ - سڌو ڪرڻ - سڌارڻ. سزا ڏيڻ - مارڻ - مار ڪيڻ. عزت لاهڻ - حاج لاهڻ - (ڪٿي تعدي ڪري يا طعنا هڻي) سڀئين راهه تي آڻڻ.

- لاڪِيِ ۽ لاڪِيِ: ذ. صفت. لاڪ جي رنگ تي رڳيل - لاڪ وارو. ذ. رنگ جو هڪ قسم - لالُ - لاڪ جي رنگ تي مائل هڪ رنگ - لاڪَ سان رڳيل چمڙو. رڍ جو هڪ قسم.

- لاڪِيٽُو ۽ لاڪِيٽا: ذ. صفت. لاڪَ جي رنگ وارو - لاڪي - ڳاڙهو. (ث. لاڪِيٽِي ۽ لاڪِيٽِيُون).

● لاڪُ ۽ لاڪَ: ذ. (سن. لڪْشيتہ = لڪ) هڪ عدد - ڳالهائي جو هڪ انگ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لاکيءُ ۽ لاکيي: ذ. صفت. لکن وارو ـ امير ـ لکاپتي.
ـ لٽڪت جيءُ لوڏَ: ث. لکن واري لوڏ. ناز نخري واري هلت يا چال.
ـ لاکيدارُ ۽ لاکيدارَ: ذ. صفت. لکن وارو ـ لاکيي ـ لکپتي ـ لکاپتي.
ـ لاکيڙوُ ۽ لاکيڙا: ذ. لکن جو يا لکن جهڙو ماڻهو ـ شريف انسان ـ خوبصورت يا موچارو ماڻهو. (ذ. صفت). سهڻو ـ موچارو ـ ڏاهوڪو. (گاجرا).
● لاکا: اسم خاص. تعلقي وارهه گمبٽ (رياست خيرپور)، ميرپورساڪري، ڪنڊياري، جاتي، ڪوٽڙي، سنجهوري ۽ تعلقي ٽنڊو الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ذات جو نالو (واحد لاکو) آهي.
● لاکاتُ ۽ لاکاڻُونُ (ث): ث. ذ. تڪليف ـ درد ـ رنج ـ آزار ـ پيڙا ـ ڏاکڙا. (اسم خاص). تعلقي گونيءَ ۽ تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لاکا جاگيرَ: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لاکاڏِيُ: اسم خاص. تعلقي ديسري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لاکاڻُ: ذ. اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.
● لاکيرُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لاکيرُ بد: اسم خاص. تعلقي فيض گنج (رياست خيرپور) ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لاکيڙو: (سن. لڪُشَ = سنڊو) ساڻا جي بيماريءَ جو هڪ قسم ـ هلڪي ماتا جو هڪ قسم ـ آوريي ـ آورڙي. (اسم خاص). لسبيلي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.
ـ لاکيڙا لٽڪهاڻُ: مصيبتن کي منهن ڏيڻ ـ تڪليفون سهڻ.
● لاکيڻيُ: اسم خاص. تعلقي ڏکهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لاکو: اسم خاص. (چتور جي) هڪ مشهور سُورمي يا راڻي جو نالو. شهداد ڪوٽ ويجهو هڪ مشهور وليءَ جو نالو. واپارين لاءِ صبح سان برڪت پريءُ پيرُ. جيئن تہ: "لاکا لٽهيراڻي، لٽهرَ بٽحرَ جا سائين". هڪ بزرگ جو نالو. (ذ). ڪپيءَ جو هڪ قسم. سمان قوم جو هڪ مشهور بادشاهه (جام لاکو). تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ذات جو نالو.
ـ لاکهي جيءُ متهلَ: صبح جو وقت ـ صبح جو سويل. سمان قوم جي هڪ مشهور سخي بادشاهه جام لاکي جي سخا ڪرڻ جو وقت.
● لاکوُ ڳهوُڻُ: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لاکوُ متهيرِ: اسم خاص. تعلقي ڳهونڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لاکيارِ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊو الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو. سمان قوم جو هڪ بادشاهه (جام لاکيار).
● لاکيارِيُ: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ذات جو نالو.
● لاکهيوُڻا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لاکهي جاچيءُ ۽ لاکيءُ جاچيءُ: ذ. ساموندي ڪپيءَ جو هڪ قسم (سمنڊ جي ڪناري تي رهندڙ، جون ٽاڙ هي لاکي پير جي شاديءَ تي جاچي ٽي ويا هئا ان ڪري کين اهو نالو مليو آهي). ڪُونج پکي.
● لاکيرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لاکيڙوُ ۽ لاکيڙا: ذ. صفت. (سن. لکش = لکن جو) لاکيڙو ـ لٽکڻ جو ـ لکي. (سرڪنيات ـ گر). لک لهندڙ ـ لک جو متُ ـ قيمتي. سدا ملوڪ ـ چڱو ـ وٽندڙ ـ سُهاڻو ـ سدورو ـ سپوتر ـ سڏا تورو. موچارو ـ عمدو ـ سُٽرو ـ چوکو ـ شُڀ ـ پلارو ـ آڇو ـ آٽم ـ آٽر ـ خاصو ـ فائق ـ سرشٽ. سهڻو ـ خوبصورت ـ حسين ـ ڏاهوڪو. دلبر ـ محبوب ـ دلربا. فياض ـ فيض جو ـ سخي ـ فراخ دل ـ آدارُچت. لاکَ وارو ـ لاک جو ـ لاکي جو. (پرمانند). (ث. لاکيڙيُ ۽ لاکيڙيُونُ).
ـ لاکيٽائي ۽ لاکيٽايُون: ث. لالچي ـ چڪمڙي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لاڪئونُ: صفت. لڪن جي تعداد ۾ - لکين. گھٽو - جھجھو ٿي - ڪيترو ٿي - گھٽو ٿي.

● لاڪيسُ ۽ لاڪيسا: ذ. گاھ جو ھڪ قسم.

● لاگ ۽ لاگَ (ت): ذ. لاڳ. سالياني ڏَنُ - حساب - آجورو.

- لاگت ۽ لاگتُونُ: ث. آجوري جي رقم - ميلت - حاصلات.

● لاگڻ ۽ لاگڻُونُ (ت): اُٺ جي بيماريءَ جو ھڪ قسم - اُٺ جي بغل ۾ ايڏر لڳڻ سبب ٿيل زخم.

● لاڳ ۽ لاڳُونُ: ث. لاڙو - رغبت - لاھُ. چاھُ - خواھش - اِڇا - مَنشا - رضا - مرضي. اُلفت - پيار - محبت - پريت - اڪنجھر - موھ - پاڻ - سَنيھ - ارواح - حُبَ - پريم - دِل - قرب - چاھ - شوق - دوستي - يارانو - اخلاص - آسا - آساپَنڊ - ميترتا - ٽھڪ آشنائي. مزو - لطف. حق - واسطو - مائٽي - لاڳاپو. (سر مومل راڻو - گر). آڌار - ٽيڪ - جھلَ - ٽيڪر. آسرو

"پيرو پَچُ مَ ڪاپڙي،
لاھي وِھُ مَ لاڳَ"

(سر مومل راڻو - شاھ).

ڪريءَ جو اڻ يا ٽوَڻ مھينن جي عمر وارو ڦر. ڊوڻ جي ڏُڪي ٽيڻ يا وَھرجڻ يا وھورجڻ واري حالت - لڳت. پٽيراڻي - ھمت افزائي. خوشامد. عداوت - دشمني - خصومت - اپرڪا - عڪس - خار - ڪينو - چاوت - تعصب - بُغض - بدخواھي. ھٿ مسخري - ھٿ چُراند - ڪوُنس. راند. مَلھ - قيمت - بھا. خرچ. محصول - ڏَنُ - ڊِل.

- لاڳاڻو ۽ لاڳاٽا: ذ. صفت. لڳل - ڳنڍيل. دوستانو - ميلاپ - ناتو - ڳھراڻي - ميٽي مائٽي - پَنڌُ - لَھ وچڙ - رستو - سنگت - دوستي - پيار - موھ - پيوند - لڳڻي - ممتا - يارانو - اِخلاص - ياري - آساپنڊ - ميترتا - ٽھڪ - آشنائي - جاڻ پڇاڻ - واقفيت - مُھا ڪڙو - سَھيو - ڏيٽ - پَرچو. ادب - عزت - ھاڻ - ڪورانپو - سَنمانُ. سانگو - آسرو - آڌارُ - ٽيڪ. لاڳيتو - مُسلسل.

- لاڳاڻو ۽ لاڳاٽو: ذ. صفت. ڳنڍيل - ڳڏيل - شامل - لڳل - مائٽ - عزازت وارو - ميٽُ - عزيز. لاڳاپو - عزازت - ڳھراڻپ - ڳھراڻي.

- لاڳ چاڳ ۽ لاڳَ چاڳَ: ذ. ناز - نخرو - انگتلُ - آرُ. بخشش - انعام.

- لاڳِ لائِقُ: واسطو رکڻ - ناتو جوڙڻ - دوستي ڳنڍڻ - تعلق پيدا ڪرڻ.

● لاڳُ ۽ لاڳَ: ذ. (سن. لگ). (پرا. لگا) عيوضو - آجورو - لاڀو - وَرُسُ - يافت - بالائي آمٿ - مُجرائي - لوازمو - محنتاڻو - ابواب - پگھار - فيي. شادي، مڱڻو يا ھُٽ جمڻ جي وقت (مڱڻھارن، حجامن، ڌٽن يا ڪدڙن کي) ڏنل انعام. جملو: "لٽنگھا لاڳُ ونڻ لاءِ ترت ٽيا تيار".

ڏَنُ - حق - دانُ - بخشش - آڏو - ميلڪ. پارچمن جي خيرات - خيرخيرات - شاديءَ ۾ ڪنوار جي ساھيڙين لاءِ مقرر ٽيل رقم، جا گھوٽ کي ادا ڪرڻي آھي. لاڳاپو - رشتو - تعلق - لڳاءُ - نسبت - ربط - سَنوَ تي لاڳاپو. ميٽي مائٽي - عزازت - دوستي - آشنائي - واقفيت - جاڻ پڇاڻ - ياري. عشق - محبت - صحبت. ھم نسبتي - ھڪجھڙائي. پيڙو - زور - دَب - ڏباءُ - دٻاءُ. پرتو - لڳايل - وڌيڪ ڏنل. ٽيڪ - آڌارُ. رنگ - لالائي. ميندي جي رنگ واري چٽائي. سھج - سينگار

"طعنا تھمت لاڳ منھنجو" (پيدل).

برابري - پورائي - موزونيت. ڪرين جي ڦرجڻ جو وقت (مند). (ڪ). مائٽي - لائق يا مڪمل جي شيءِ. (صفت). (ڪ). لڳ جي عمر کي پھتل - ڦرجڻ جي وھيءَ کي پھتل - لڳڻ جھڙي.

- لاڳ پَڌائِنُ: بي مانو ڪرڻ - سخت ڳالھائڻ - ڪٿرو ڳالھائڻ - ڳھٽ وڌ چوڻ - سخت ڪلامي ڪرڻ - سَٽ سُريون پڌائڻ - روڪ جواب ڏيڻ.

- لاڳ جھلَنُ: ٽيڪ يا آڌَرُ ڏيڻ - (مطرقي وغيره جي) ڏڪ کي ھٿان آڏ ڏيڻ.

- لاڳ دارُ ۽ لاڳ دارَ: ذ. صفت. لاڳ وارو - لاڳ ونڊڙ - لاڀو ونڊڙ - آھت ونڊڙ - تعلق وارو - رشتيدار - مائٽ - عزيز - ميٽ. دوست - يارُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لاڳ ڏيڻ: مچيل مچتا ڏيڻ ـ بناس ڏيڻ ـ پڇتر ڏيڻ (منگتي فقير کي). ڪورين جي ڪپڙي کي پختي رنگ ڏيڻ لاءِ ابتدائي مصالحو ڏيڻ. رنگ ڏيڻ لاءِ بانڊو ڪپڙو تيار ڪرڻ. لوهار کي ڪم جو اصطلاح ـ دٻاءُ ڏيڻ. ڏڪ کي سامهون دٻاءُ ڏيڻ.

ـ لاڳ سار: ظرف. عام اڳهه موجب ـ قيمت سارو ـ سُلهه جي ڪري.

ـ لاڳ لاهڻ: مار ڏيئي سڌو ڪرڻ ـ سيکت ڏيڻ. تنبيهه ڪرڻ. (پرمانند).

ـ لاڳ لائڻ: سيندي لڳائڻ. رنگ لائڻ يا لڳائڻ.

ـ لاڳ ملائڻ: چٽ ٻڌڻ ـ تاتيرائڻ ـ چٽ ڪرڻ ـ پريائڻ ـ ڦسلائڻ ـ آتارڻ ـ چٽرائڻ ـ برغلائڻ ـ چاڙهه ڏيڻ ـ شاهه ڏيڻ ـ رنبڻ ـ رهيڻ ـ هلڻ ٻڌڻ.

ـ لاگو ۽ لاڳا: ذ. لاڳ ـ ٻڌيان ـ دستوري (آجورو) ـ ورس ـ ابواب ـ بالائي ـ آٿت ـ لاهو ـ اجورو ـ مجرائي ـ فيي ـ محنتاڻو ـ عيوضو ـ محصول ـ ڏَن ـ آڏو.

ـ لاڳو ۽ لاڳُو: ذ. صفت. لڳل ـ لاڳاپو رکندڙ ـ متعلق ـ واجب ـ لاڳيتو ـ لڳاپيل ـ مليل. (ظرف). ويجهو ـ نزديڪ ـ ساندهه ـ ڳڏو ـ ڳڏ ـ پر ـ پاسي ـ پر ـ ويجهڙو ـ ڪٽهي ـ ٻين سان ڳڏ. مسلسل ـ لاڳيتو.

ـ لاڳ وار ي انبُور ي: ث. لوهه کي سوگهو جهلينڊڙ انبوريءَ جو هڪ قسم.

ـ لاگوڙ ۽ لاگوڙيون (ڪ): ث. صفت. ذاريل ـ سانديل ـ پالیل ـ هيرايل ـ وڌهرجڻ جي عمر کي پهتل ـ بلوغت جي عمر واري.

ـ لاڳيدار ۽ لاڳيدار: ذ. صفت. لاڳ وارو ـ لاهو وٺندڙ ـ لاهي وارو ـ لاڳيدار ـ لاڳو يا لاڳ وٺندڙ ـ محصول آڳاڙيندڙ ـ اجاره دار. (سرسري اڳ ـ گر).

● لاڳت ۽ لاڳتون: ث. ٺهراڻي ـ گهڙائي ـ مزوري ـ لڳت ـ خرچ ـ صرفو ـ ڪٽپت. نرخ ـ اڳهه ـ سُلهه ـ قيمت. دلالي.

ـ لاڳت اچڻ: خرچ اچڻ ـ صرف ٿيڻ ـ ڪپت ٿيڻ.

ـ لاڳت لڳڻ: خرچ اچڻ ـ صرف ٿيڻ ـ ڪپت ٿيڻ.

● لاڳاپو ۽ لاڳاپا: ذ. لڳل يا ڳنڍيل هڻ واري حالت ـ ڳانڍاپو ـ واسطو ـ تعلق ـ ڳنڍ ـ ناتو ـ ميلاپ ـ ڪٺهرائي ـ لڳڻ ـ پيار ـ موهه ـ پيوند ـ ممتا ـ لڳاءُ ـ چاهه ـ سهنڊ ـ رَبْطُ. نسبت ـ مائٽي ـ عزيزي ـ رشتيداري ـ ميٽي مائٽي ـ ويجهڙائي ـ ياراني ـ عزازت. لهه وچڙ ـ رستو ـ راهه ـ نمونو. تحرڪ.

ـ لاڳاپا لاهي ٻيهڻ: آسرو يا ڊپ لاهي ٻيهڻ ـ لڄ لاهڻ ـ بي حيا ٿي ٻيهڻ. خواري ڪڻ ـ بدنامي ڪڻ.

ـ لاڳاڻ ۽ لاڳاڻون: ث. چوت سان ٿيل بيماري ـ چُوت ـ ڪنهن بيمار ماڻهوءَ سان لڳي، ٿيل بيماري ـ مرض.

● لاڳاڻو ۽ لاڳاٽا: بيماريءَ جو هڪ قسم (ياڻن ۾) مرض. حرڪت. (وفا).

● لاڳيڙو ٽيٻڻ (ت): ڏکيو آباد ٿيندڙ زمين جو حصو.

● لاڳڻ: مصدر. لڳڻ. (لاڳيو ـ لاڳيندو ـ لاڳيل).

● لاڳيتو ۽ لاڳيٽا: ذ. صفت. لڳل يا ڳنڍيل ـ لڳ يا پر وارو ـ مُتصل ـ دنگئي ـ حد اندر ـ ويجهو ـ اوري ـ نزديڪ ـ نيڙو ـ اوڏڙو. بند ـ لڳ ـ ڳُجهو. سوڙهو ـ حد وارو. (ظرف). سلسلي وار ـ مسلسل ـ لڳاتار. (حرف جر). لڳ ـ وت ـ پرسان.

ـ لاڳيتائي ۽ لاڳيتائيون: ث. لاڳيتي هڻ واري حالت.

ـ لاڳيتي مُتناسبت: (الجبرا اصطلاح). ڪن ٽن رقمن مان پهرينءَ جي ٻيءَ سان مناسبت يا ٻيءَ جي ٽيئءَ سان متناسبت.

● لاگهه ۽ لاگهه (ڪ): ذ. صفت. وڏو ـ لمبو ـ ڏگهو ـ نوجوان ـ جوان.

● لال ۽ لالون: ث. (ف. لال = ياقوت) (ع. لعل) سهڻي ۽ قيمتي پٿر جو هڪ قسم ـ موتي ـ مانڪ ـ ياقوت ـ گاڙهو موتي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لالِيُ ۽ لالِيُونُ: ذ. (ع). گاڙهو موتي ـ وڏو موتي. گاڙهاڻ ـ چين کي هڻڻ جي سرخي ـ لعلاڻ ـ لالائي ـ ڪٽالي. پهون. نٽ جو هڪ قسم.

● لالُ ۽ لالَ: ذ. (ف. لالُ = ياقوت. ع. لعلُ = گاڙهو). (صفت). گاڙهو ـ رتڙو ـ سُرخ ـ رَتل يا رتو. گاڙهي جواهرات جو هڪ قسم ـ گاڙهي رنگ جو هڪ قيمتي پٿر ـ ياقوت ـ رُماني ـ ماڻڪُ ـ موتي، جيئن تہ:

"ستوين وَهَن سير ۾ ماڻڪَ موتي لالَ" (شاهہ).

تاسَ جي پٽن جو هڪ قسم ـ لالُ پانُ ـ پانُ. چوڪرو ـ پالڪ ـ پار ـ طفيل ـ پٽ ـ پيٽو ـ فرزند. (صفت). پيارو ـ متلوڪ ـ وٹندڙ ـ اڪين جو تارو ـ عزيزجان. رَتلُ (عشق ۾) ـ مشتاق. دلبر. گرم. ڪاوڙيل ـ غضبناڪ ـ غصي ۾ آيل ـ ڏمريل. گونگو.

ـ لالائِيُ ۽ لالايُونُ: ث. گاڙهاڻ ـ لالاڻ. سرخروئي ـ خوشي.

ـ لالُ بَٽيرا چَوائِڻُ: سخت مصيبت ڏيڻ ـ عقوبتن ۾ وجهڻ ـ مصيبت ۾ مبتلا ڪرڻ.

ـ لالُ ٹيُ وَڃڻُ: گاڙهو ٿي وڃڻ ـ غضبناڪ ٿي وڃڻ ـ ڪاوڙجي وڃڻ ـ اڪين ۾ خون اچي وڃڻ ـ سخت ناراض ٿيڻ. ميوي جو پچي وڃڻ.

ـ لالُ پاٹِيُ ۽ لالُ پاٹِيُ: ذ. گاڙهي رنگ وارو پاٹي ـ سُرخاب. گاڙهو شراب. حيض جو رَتُ ـ رَتُ.

ـ لالُ پتُو ۽ لالُ پتا: گاڙهي پٽي سان پنجاب جي انب جو هڪ قسم.

ـ لالُ پَتِرِيُ ۽ لالُ پَتِرِيُونُ: ث. گاڙهي پوشاڪ واري پٽي ـ اندرسيا جي آڪاڙي جي پري. شراب ـ مَٽي ـ گاڙهو شراب.

● لالَ پَتلاٹِيُ ۽ لالَ پَتلاٹِيُونُ: ث. گاڙهي زمين. (سر ڪيڏارو ـ گر).

ـ لال جا آرِسِيُ: مشهور درويش آڏيرو لعل جو پوجاري. ڪم نہ ڪندڙ ـ بيڪار ـ سُست.

ـ لالَ جوُ آرِسِيُ هُجڻُ: بيڪار هڻڻ ـ تمام سست هجڻ.

ـ لالُ گُلُ ۽ لالَ گُلَ: ذ. پوٹي جو هڪ قسم (جنهن جو گل گاڙهو ڪاري داغ سان ٿئي). (ف. ج).

ـ لالِيرِيُ ۽ لالِيرِيُونُ: ث. گاڙهي رنگ واري ميوي جو هڪ قسم. جواهرين جي تورڻ جي ڪم ايندڙ نسيدو ڪارو ۽ گاڙهو هيرُ ـ صرافڪي تور جو هڪ وَتُ ـ پيٹوئي.

● لالَ ۽ لالا: ذ. پينگهو ـ جهولو ـ هندورو ـ جملو: "اسين وڃي تا لالا ۾ لڏون". جناب ـ صاحب ـ حضرت ـ ميان ـ سَرُ ـ بابُو ـ سائين ـ جي ـ آقا ـ آغا ـ آگو. سوامي. لقب (هندن ۾) ـ مهاڃڻ ـ دڪاندار ـ واڻيو ـ معزز هندن جو لقب ـ ٻيءُ جو لقب ـ ٻاٹو ـ پيتا ـ پيتاجي. پٹاڻن ۾ وڏي ٻاءُ جو خطاب. پٹاڻ. معشوق جو چٹُ. عاشق جي دل. (آصفيہ). گاڙهي گل جو هڪ قسم. (آصفيہ). (اسم خاص). هندن جي هڪ ذات جو نالو (جيسلمير ڪان آيل).

ـ لالَ جوُ جُونُ ڪَرَنُ: ستائڻ ـ آزمون ڪرڻ ـ ليلهڙائڻ ـ منٽ ڪرڻ. خوشامد ڪرڻ. لولي ڏيڻ.

ـ لالا ڪُنُرَ ڪَرَنُ (ڪ): مِنٹُون آزمون ڪرڻ ـ گيسيون ڪرڻ. ليلهڙائڻ.

ـ لالا ڪُو ۽ لالا ڪا: ذ. صفت. پيار جو پاليل ـ سُک جو پليل. نهنجي مرضيءَ وارو. ڪجهہ نہ سهندڙ ـ چيڙاڪ.

ـ لالانُ ۽ لالانُ: ذ. گل جو هڪ قسم ـ پُست جو گل (جنهن سان آفيم پيدا ٿيندو آهي) ـ گل لالا.

● لالا پَتهُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٹ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● لالا نِگرو ۽ لالانِگرا (ل): ذ. آڪاڻيو. ميل. لاڙو ـ رَغبت. دل جو نرم.

● لالانْگهرُ ۽ لالانْگهرَ: ذ. ضرورت ـ گهرج ـ احتياج ـ ڪتپُ ـ لوڙهہ ـ ڪٹي ـ ڪاڻ ـ حاجت ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

طلب. سبب. ڪارڻ. دوستي - ياراڻي - يارائي - ياري - اخلاص - آشنائي - ميترتا - ٽهڪ - آسائڏ. تعلق - پروسو - آسرو - آڌار - مدار - آڌار.

- لالانگهيرو ۽ لالانگهيرا: ذ. اميد - آسرو - آڌائڏو - ميل - تعلق - لاڙو. جملو:

"آڳ اوهان جي لالانگهري اچي لڳو آهيان".

● لالانگهيري لڳڻ: (ڪنهن جي) دوستي يا آسري پٽيان لڳڻ يا (ڪنهن تي) اعتبار ڪرڻ - پروسي لڳڻ.

- لالانگهو ۽ لالانگها: ذ. اميد - آسرو - لالانگهيرو - پروسو - آڌائڏو.

● لالائي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. مزاري بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

● لالائڻ: مصدر. (سن. وَنْدَن) منت ڪرڻ - آزي ڪرڻ - ليلهوائڻ - ريجهائڻ - ليلائڻ. (سر آبري - گر).

"لڏائين لطيف چئي، لالڻ لالائي"

(سر آبري - شاهه).

(لالائيو - لالائيندو - لالائيندل).

● لالٽين ۽ لالٽينَ: ذ. (انگ. لئنٽرن = بتي) ڪاسليٽ تي هرندڙ بتيءَ جو هڪ قسم - بتي - شمعدان - ليمپ - فانوس - شيشي جو قنديل.

● لالچ ۽ لالچون: ث. (سن. لالسا = لوپ) حرص - طمع - هٻڪ - هٻتج - ڏَنُ - ترشنا - لَبُ - لوپ. موهه - آڪير - واجهه - لاڙو - خيال - چاهه - ڪامنا - سڌ - متشا - اچا - خواهش.

- لالچائڻ: مصدر. لالچ ڏيڻ - پرمائڻ - ريهڻ - برغلائڻ - ڏڪارڻ - لوپائڻ - ريسڻ - حرصائڻ - هيرسائڻ - هيرڪائڻ - دل سڙڪائڻ - ڏاڍ راڻڻ - ريجهائڻ - اچائڻ. فريبڻ - فريب ڏيڻ - دوکو ڏيڻ - ڏلو ڏيڻ - دغا ڪرڻ.

- لالچي ڏيڻ: ريجهي وڃڻ - لالچي وڃڻ - هيرڪجي وڃڻ.

- لالچ ڏيڻ: لوپ ڏيڻ - لَبُ ڏيڻ - طمع ڏيڻ. فريب ۾ آڻڻ.

- لالچ ڪرڻ: هٻڪ ڪرڻ - لالچي ٿيڻ - لوپي ٿيڻ - طمعدار ٿيڻ - طمعائو ٿيڻ - طمع ڪرڻ - حرص ڪرڻ.

- لالچڻ: لالچي ٿيڻ - حريص ٿيڻ - هيچي ٿيڻ.

- لالچي ۽ لالچيو: ذ. صفت. لالچ وارو يا لالچ رکندڙ سڀ لوپي - حريص - هيچي - طمعي - تاکائو - طامع - مطلب پرست - خود غرض.

● لالچندن: ث. پساريڪي وڪڻ جو هڪ قسم - خوشبوءدار ۽ ڳاڙهي ڪاٺيءَ جو هڪ قسم.

● لالچو ۽ لالچا: ذ. ڏهري ڳهڻ جي ستر جي چوٽيءَ ۾ پيل بلڪل ننڍڙي مانگهه.

● لالر ۽ لالرون: ث. صفت. ننڍاکڙي (اک) - پوريل (اک). دلپسند - وٹندڙ.

- لالر هڄڻ: ننڍاکرو ٿيڻ. جملو:

"منهنجون اکيون هاڻي لالر هڄن ٿيون".

بيهوش ٿيڻ - مدهوش ٿيڻ.

● لالسا: ذ. لالچ - لوپ - حرص - طمع. سڪ - چڪ - اڪير - حب - آڪند - تانگهه.

● لالڪائيون: (ل): سارين جو هڪ قسم.

● لالڪي: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لالن ۽ لالنَ: ذ. (سن. لل = ڪيڏائڻ) پيارو - پيار مان پالي - لاڏلو - دادلو - چهلو - ڪوڏ نيندو - آنگلي - سڪي لڏو - بودلو - طوق پٽلو. دوست - پرين - ساجن - دلبر - محبوب - ديولن - مينڍ - ستڙ - لالڻ - مشتاق - مرغوب. پٽن - لڏڻ - مينڍو. حسين - ناز ڪندڙ. آوڄ. جملو:

"ڀنين جا لالن هاڻي چڏي ويا آهن".

- لالن تنين لتن: دوست انهن ڪي حاصل ٿي ٿو. (سر سهڻي - گر)

"لالن تنين لتن، عشق جن جي اڳ ۾"

(سر سهڻي - شاهه).

- لالن لڳ: محبوب وت - محبوب مان ڳڏ. (سر سهڻي - گر).

● لالن ۽ لالنَ: ذ. پرين - محبوب. (ڏسو "لالنَ").

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لالٹنگھہ ع لالٹنگھ (ت): ذ. صفت. جوڏو - سُورو ويرُ - پهلوان - بهادر - نِيڈرُ - بانڪو - سورهيه.

● لالو ع لالا: ذ. صفت. لالڻ - پيارو - سڄڻ. (گاجرا).

● لالُواڻيُ: ذ. اسر خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● لالُ واهہ جوُ چيڙوُ ع لال واهہ جا چيڙا: ذ. صفت. انگريزن جي اوائلي زماني ۾ لال واهہ جي ڪٽائڻ لاءِ بيگر ۾ وهندڙ - ماڻهن لاءِ مشهور ٽيل جملو: "لال واهہ جا چيڙا". نڏڪو - غريب - سُڄو. ڪاسبي.

- لالُ واهہ جوُ چيڙوُ هُجڻُ: نڏڪو هجڻ - لاوارث هڻ - بي ماڻتو هڻ.

● لالہ ع لالہ: ذ. (ف. لالہ) گل جو هڪ قسر (گاڙهو).

- لالہ رُخُ ع لالہ رُخ: ذ. صفت. (ف. لالہ) گاڙهي منهن وارو - گاڙهن گلن وارو. معشوق - دلبر - دلربا - پرين - محبوب - مَنڍو.

- لالہ رُخسارُ ع لالہ رُخسار: ذ. صفت. گاڙهن گلن وارو. معشوق - سهڻو - محبوب - لالہ رُخ.

- لالہ رُو ع لالہ رُو: ذ. صفت. گاڙهي منهن وارو. معشوق - محبوب. لال رخ - لال رخسار.

- لالہ زارُ ع لالہ زار: ذ. صفت. (ف. لالہ + زار = لال گل + ٻني) لال گل جي ٻني. باغ - گلزار - چمنُ - بوستان - باغيچو.

- لالہ عِذارُ ع لالہ عِذار: ذ. صفت. گاڙهن گلن وارو. معشوق - محبوب - دلبر.

- لالہ فامُ ع لالہ فام: ذ. صفت. گاڙهي رنگ وارو - لال - سُرخ - گاڙهو.

- لالہ گُونُ ع لالہ گُون: ذ. صفت. (ف. لال + گون = لال گل + رنگ) گاڙهي رنگ وارو - لال - سرخ - لال فام - گاڙهو.

● لاليُ ع لاليُون: ت. لعلاڻ - لعلائي - لالائي - گاڙهاڻ - سرخي. چين ڪي لائڻ جو رنگ - سرڪي.

● لالِيُ پُراڻِيُ: ث. اسر خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● لالِيجا: ذ. اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لالِي ٽئين: تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● لام ع لامُون: ث. (سن. لَنَمْبَ = لَنَمْبُ) وڻ جي سنهي ڏاري - ڏار - ڏاري - شاخ. ڏيکهہ - ڏکهائي - لنبائي - لنمبائي - طول - مُهاري آڻ. اسپتالن ۾ مريضن کي ڪٽڻ لاءِ ڏولي - چنگُل. (پرمانند). آجهو - آسرو - پناهہ - دامن - پناهہ

"پرين اوهان جي پوئتا، لڙهہ لڳاسين لام".

آس - اميد - پروسو

"لڳس جي لام، سو دلاسي دوست جي سُهي"

(سر سهٽي - شاهہ).

ڪارو داغ، جو نظر ٽارڻ لاءِ ٻارن جي منهن تي ڏيندا آهن. فوجي آفيسر جي ڪمان ۾ هڪ فوجي دستو - بريگيڊ - سوار ۽ پيادن جي فوج - پلٽڻ جو مجموعو. تويخانو. (آصفيه). ڪامر ديوتا جو تير. (گاجرا). زَر - دَنُ - دولت - مايا - ملڪيت.

- لامرَ پَڏڻ: چڙهائيءَ واسطي فوج ۽ سامان ڪٺو ڪرڻ.

- لامير ع لامِر: ذ. صفت. لامِن وارو. وڏن ٽٽن واري (ڏڳي يا مينهن وغيره).

- لامرَ لڙَڻُ: ڏڻيءَ جو رحر ٽيڻ - سڪيو پنجڻ - سرسبز ٽيڻ - خوشحال ٽيڻ.

- لامرَ لڳڻُ: آجهو وڻڻ - پناهہ وڻڻ - پاند پڪڙڻ - سهارو ڪري سمجهڻ - وسيلو اختيار ڪرڻ - پناهہ ۾ اچڻ - سار پوڻ - پناري پوڻ

"هوءَ جا لڳي اوهان جي لامرَ،
سا هٿان چڏ مرَ هيڪلي"

(راڄن شاهہ).

- لامِيُ ع لامِيُ: ذ. صفت. (سن. نامت) لام وٽندڙ - نمندڙ - نامي - لڙڪندڙ - شرف وٽندڙ.

● لاما: اسر خاص. ٽبيٽ ملڪ جي شهر لاسا ۾ رهندڙ ٻڌ ڌرم وارن جو گُرُو.

● لامارو ع لاماروُ: ذ. پڪين جو ڦهنجي شڪار ٿيڻ جهڙا ڪٽڻ واري حالت - ٻڪيءَ جو جهپو -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جهت - والارو - جهيڙو - بولاتي - قيرو - وڙو .
(صفت). ليئيل - پاوڙجرو - ترچو - ٽيڙو - نمنديءَ
وارو - سلامي وارو - لڙيل .
= لامارو ڏيڻ: جهتيون ڏيڻ - وري وري اچڻ -
قيرون پائڻ - پرواز ڪرڻ . آلسي وڃڻ - اٽڪل
ڪرڻ . لوڏو ڏيڻ .
● لامتهيئر: اسم خاص . تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ
ديهه جو نالو .
● لانب ۽ لانبون (ت): ث . لمبائي يا لڏائي -
ڏکائي - ڏيگهه .
= لانبڙ ۽ لانبڙ: ذ . صفت . (سن . لنب =
لنبو) لمبو - لنبو - ڏگهي (ڪائي) - ڏگهو .
● لانبت ۽ لانبت: ذ . صفت . (سن . لنبت =
لنڊو) لڇ - بدمعاش - لڦنگو - لڇو . بي شرم -
بي حيا - نرالجو . بدچال - ايڊنگو .
● لانبر ۽ لانبر: ذ . وڻ جو نئون ڦٽل
ڪونڇ - غنڇ .
● لانبڙ ۽ لانبڙ: ذ . صفت . (سن . لنبت =
لنڊو) نرلڇو - بي حيا - بي شرم - بي لڇو -
بي مانو - لاهي پاهي بيهندڙ - ٿوهيو - بدمعاش -
لڇو - لڦنگو - لڇ - انوري - چٽيسو - چرٽو . (پرما).
رولو - رولاڪ - پيناڪ - بي هٿڏو - بي ڏرو -
بي ماڳو - آوارو - بي ٺاهيڪو - ٽلڪائو .
● لانبوسي ۽ لانبوسي . ذ . صفت . ڪمزور -
نيستو - نرپل - ڪمر هيڻ - درپل - ضعيف -
هيڻو - ڏرو . بي وقوف - اناڙي - ابوجهه - چٽ .
● لانبي ۽ لانبيون: ث . ڪاڪ جي فريم ۾
شيشن کي مضبوطيءَ ڪرڻ لاءِ لڳايل سفيدو - لاڀي .
● لانبو ۽ لانها (ت): ذ . صفت . (سن . لنب =
لنبو) لنبو - لمبو - ڏگهو - قداور - لانبڙ .
= لانبڙ ۽ لانبڙ (ت): ذ . صفت . (من . لنب
= لمبو) لنبو - لانبڙ - ڏگهو (ماڻهو) - قداور .
● لانٽي ۽ لانٽيون: ث . آڪ جي لڪ ۾
مٿار ٻڌڻ لاءِ وڏل ڪاني - لاڻي - ناڪيلي .
● لانجاري: اسم خاص . تعلقي ديري محبت ۾
هڪ ديهه جو نالو .

● لانجهه ۽ لانجهون: ث . لاغري - ڏهرائي -
ضعيفائي - ڪمزوري - ضعف - ڪمهمتي - دڙپلتا -
هيڻائي - ڪمهيڻتا - نرپلتا - بي زورائي .
ماندڪائي - ساڻائي - سستي - ڳاموڙ - تڪاوٽ -
موڳائي . ڪمي . ڪهڻتائي - آٽاڻ . آواز جو لمونو -
نمونو . جهيڻائي . درد . فڪر - ڳڻتي . عشق .
= لانجهه ۽ لانجهه: ذ . صفت . (من . رڳو)
سيڙو - ضعيف - بي قوت - ڪمزور - نستو - بي سگهو -
زچ - نرپل - ڪمهيڻ . لاغر - ڏهرو -
آپرو .
= لانجهارو ۽ لانجهارا: ذ . صفت . درد ۾
ڏڪ ۾ قاتل - ڏکويل - رنجور - آزاريل .
= لانجهائي: ذ . صفت . جهگڙالو - تکراري -
ٽنٽائي (گاجرا) .
= لانجهو ۽ لانجها: ذ . صفت . (من . رڳو)
بي طاقت - هيڙو - ڪمزور - بي سگهو - بي همت -
بي روحو - ڪمهمت - ڪمهيڻ - ري همت -
لهلهڙ - بي پاڙيو - نستو - نرپل - آپرو - لاغر -
ڏرو . سڪالو - بيمار - ناچاق - بي مزي . اداس -
حيران - پريشان . ٽڪل - ماندو . سست - ڪاهل .
آرسي - ڪانڊ - ٿوٻي - ڏاکن ڏيلو - عاري -
شوستي - ڪمر ڪوس - ڪمر چور - هڏ رکو .
ڦڏو - تکرار - جهگڙو .
● لانچ ۽ لانچون: ث . ڪيس جي زور تي
هلندڙ ٻيڙيءَ جو هڪ قسم . رشوت - وڍي -
لٻ - ڳڦو - حرام جو هڏو - لالچ - طمع .
● لانچ ۽ لانچ (ڪ): ذ . ويس - وڳو -
پوشاڪ - لباس - لڳڻ .
● لانچڻ: مصدر . مسافريءَ لاءِ تيار ٿيڻ -
سندرو ٻڌڻ - ڪمر ڪسڻ - سجاوٽ ڪرڻ - سنيرڻ -
سنڀيٽ ڪرڻ - پانهون ڪنجڻ - ور ڪٽڻ
"حب ماروئي لانچياڻون، پانياڻون تان نه ٻهي"
آچانڪ - لنجڻ . ڳولڻ - تلاش ڪرڻ - ڪوجڻ -
ڳولا ڪرڻ - لنگهڻ - لتاڙڻ - ڏونڊڻ - نهارڻ - ڏورڻ
"لاڇي ڪ لطيف چئي، ٻڌيءَ ڪيچين ڪاهيه"
(سر آبري - شاهه)

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جاچ. لوچن - لٿڻ. سوچڻ - ويچارڻ - خيال ڪرڻ - پٿڻ پڇائڻ. (لانچيو، لانچيندو، لانچيل).
- لانچ ۽ لانچون: ث. ڪمربند - سندرو - چيلهڪي - پيٽ - پٽو - خردمر. تياري - ستيت - اڏاوت - سجاوت - هلڻ وقت ليڇڪو - سانباهو. پوشاڪ - ويس - لڳڻ - لباس.
● لانڊو پانڊو ۽ لانڊا پانڊا: ذ. ڪتڙو - حساب ڪتاب - قرض. لالچ - لوڀ - طمع.
- لانڊا پانڊا ڪرڻ: چوراٽا حساب ڪتاب ڪرڻ. مرضيءَ موجب ڪم ڪرڻ - پاڙ جهاڙ ڪرڻ.
● لانڊ ۽ لانڊون (ڪ): ث. لنبائي - ڏيگهه - طوالت (جملو). "ڳالهه ڪي لانڊ نه ڏي، جلد پورو ڪريس". گهٽ جو ستٿهڻ - چٽو.
● لانڊي ۽ لانڊيون: ث. لانبي - لنبي يا رنڊي - ڪچري - ڪسبياڻي.
- لانڊ ۽ لانڊ: ذ. (سن. لنٻٽ = شهوت پرست - گنهگار. لچو - بدمعاش.
- لانڊارو ۽ لانڊارا: ذ. صفت. (سن. لنٻٽ = شهوت پرست) شهوتي - ڪامي - آوباش - لانگ چوٽو - اٻتر - فاحش - وراچائي - ڪنيتو - ڪلٽچٽو - بدڪردار - ڪميڙو - بداخلاق - بچڙو. بدچال - بدمعاش - لچو. مسخرو - ترڙو - ڏڪر. (ث. لانداري ۽ لانڊاريون).
- لانڊارائي ۽ لانڊرائيون: ث. شهوت پرستي - لانگ چوٽائي - چنچلائي - متواسي - مستائي - مستي - بدمعاشي - بدچال.
● لانڊر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لانڊي ۽ لانڊيون (ڪ): ث. مسافرن جي ٽڪ ڇڻ لاءِ رستي ۾ ٺهيل جاءِ - لانڊي - مسافرخانو (اسم خاص). تعلقي شاهبندر ۾ تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لانڊيَ ۽ لانڊيون: ث. (سن. لنٻَ = ڏيگهه) - ڏيگهائي - طوالت - طول. ڏيگهه - لنبائي. قطار - ستنبيڙ - ستنگهڙ - اينگهه. ڌار - ڏير - جهيڙ. چٽ ٻڌل جاءِ - (مسافرن جي) لانڊي. (صفت). ڏيگهارو - ڪاندارو - لانداروء -

ڏيگهه ڪندڙ - ليسو ڪندڙ - وستاري - طول طويل - ڏگهو - لنبو - وڏو.
- لانڊيار ۽ لانڊيارون (ڪ): ث. ڏيگهائي - لنبائي - ڏيگهه - طوالت - طول. ڌار - جهيڙ - ڏير.
- لانڊيَ ٻڌڻ: قطار ڪري هلڻ - قطار ڪري بيهڻ.
● لانڊيه ۽ لانڊيَ: ذ. صفت. نڪمو - اڻ سڪيل - پهراڙيءَ جو چٽ - بزم. ڏگهو ماڻهو.
● لانڊيار ۽ لانڊيارون (ڪ): ث. رڙاڪو - وڏي آواز سان روڄ - ڏندڪار - اوچنگار.
● لانڊياروء ۽ لانڊياراء: ذ. صفت. شهوت پرست - نفس پرست - شهوتي - اٻتر - اوباش - لانگ چوٽو - وحشي - ڪامي - فاحش - عيش پرست. ڏيگهارو - ڏيگهه ڪندڙ.
● لانڊيه ۽ لانڊيون: ث. پڪن سان اڏيل ڪچي جهوپڙي - چپراڻين اوطاق - چاپرو - چاهو - متٿهڻ - ڪچو گهر - چٽو - چنجر - چٽ - چپراڻين اوطاق. (اسم خاص). تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ مرڪزي حڪومت ۾ هڪ ديهه جو نالو - هڪ ڳوٺ جو نالو - هڪ ريلوي اسٽيشن جو نالو.
● لانڪ ۽ لانڪون (ل): ث. گودڙ جو ڪپڙو - اجرڪ يا چادر (اگهاڙ مٽان پڌل) - ٻاڌ - منجهه - منجهو.
● لانڪارو ۽ لانڪارا (ڪ): جبل جي وات - جبل مان لنگهڻ - لڪ.
● لانڪير ۽ لانڪيرَ: ذ. لٽي وڻ وغيره جا ٽڪا چها - ڪاڻيون. (گاجرا).
● لانڪڙ ۽ لانڪڙ: ذ. (سن. لڪڙ) لاڪڙي ڪٽڻ - ٻانڊ واري پيٽ - وڻ جي سنهين ڪاڻين جي ڏنل پيٽ - آجهو - ڏڪ - پناهه. جهوپڙي يا چني جا ڪايا - سنهيون ڪاڻيون.
● لانڪ ۽ لانڪون: ث. شلوار جو وچ وارو حصو - ڳنگن جي وچان پاتل ڪپڙو - سڙن وٽان ڏوتي جا ورايل ور - ڏوتيءَ جو ٻن سڙن وچان لنگهيل پلاند - ٻن ڳنگن جي سڙن جي وچ وارو حصو -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڏوتيءَ جو پٽيان ٽنگڻ وارو پلاند. گوڏ (اُگهاڙ مٿان پڌل). چادر ـ ڏوتي ـ انگوچو ـ پوتڙو. ورانگهه ـ پيرانگهه ـ وڪ. پيڙيءَ جي پويان وڻيٽي وٽ هڪ اوزار ـ سُڪان کي جهلڻ واري کاٽي.

ـ لانگٽ چوتائيءُ ع لانگٽ چوتايُونُ: ث. شهوت پرستي ـ بدپرهيزگاري ـ زناه لُچپڻُ ـ چِلولائي ـ مَٽولائي ـ پيرشٽتا ـ لنگوتاڙائي. قرندي گهرندي ـ بي وفائي.

ـ لانگَ چوُتوُ ع لانگَ چوُتا: ذ. صفت. شهوت پرست ـ زناهي ـ شهوتي ـ اوباش ـ زناڪار ـ خراباتي ـ عياش ـ لانبارو ـ ابتر ـ بدفضيلتو ـ لنگوتاڙو. لُچو ـ لُڏنگ ـ بدمعاش.

ـ لانگَ چوُتوُ هُئڻُ: مڙس جو زناڪار هجڻ ـ زاني هڻ ـ بدڪار هڻ.

ـ لانگ چوڙَنُ: لاهي پاهي ٻيهڻ ـ بي حيا ٿيڻ ـ بي شرم ٿي ٻيهڻ.

ـ لانگَ رَکڻُ: ٽورو ڪرڻ ـ احسان جتائڻ ـ لائق ڪرڻ ـ (ڪنهن تي) مهرباني ڪرڻ ـ لانگ وراڻ.

ـ لانگٽِ لاهڻُ ع لانگٽڙُ لاهڻ: ذ. صفت. نِرلڄو ـ نِرجو ـ بي حياءُ ـ بي شرم ـ اجايو خرچ ڪندڙ ـ فضول خرچ ـ هٿ ڦاڙُ.

ـ لانگَ ڪٽڻُ: اُگهاڙو ڪرڻ ـ پردو کولڻ ـ لانگ لاهڻ.

ـ لانگَ لاهِڻُ (ڪ): گهوڙي تان لهڻ. چڏي ڏيڻ ـ اوسراڻ ڪرڻ ـ بخش ڪرڻ. جملو: "ويچاري غريب تان زميندار مس مس لانگ لاٿي آهي."

ـ لانگٽ لڪٽڻُ: ڊاڙ هڻڻ ـ لاف هڻڻ ـ ٻڪ هڻڻ ـ وڏائي ڏيکارڻ ـ ٽِنڊَ ڦوڪ ۾ رهڻ.

ـ لانگَ متهي ڪَرَنُ: اگهاڙو ڪرڻ ـ پردو کولڻ. بي حيا ٿيڻ ـ بي لڄو ٿيڻ.

ـ لانگَ ميلائِڻُ: هرڪدم رٽيڻ. ريجهائڻ ـ پرچائڻ.

ـ لانگوٽُ ع لانگوٽَ: ذ. لانگوتو ـ ڏوتي ـ چوتو ـ زيربند.

ـ لانگوٽِيوُ ع لانگوٽِيا: ذ. ڏوتي ٻڌڻ جي ڪم ايندڙ ڪپڙو ـ ڪاچوٽي.

ـ لانگوٽِيءُ ع لانگوٽِيُونُ: ث. ڏوتي يا گوڏ ٻڌڻ جو ڪپڙو ـ لانگوٽو ـ ڪڇو ـ جانگيا ـ لنگوٽي.

ـ لانگوٽِيوُ ع لانگوٽِيا: ذ. صفت. لانگوٽي ٻڌڻ وارو ـ لانگوت ٻڌندڙ. زنا ڪار ـ بدچال. بي حيا ـ بي شرم ـ بي نڪو ـ بي ديدو ـ ڪميڻو ـ اوباش ـ لانبارو ـ بدفضيلتو. فتنه انگيز ـ چالاڪ. نڊو چوڪر. نڊيڻ جو ساٿي ـ گهرو دوست.

ـ لانگوٽِيوُ يارُ: ذ. نڊيڻ جو ساٿي ـ گهرو دوست.

ـ لانگٽ وَرائِڻُ: گهوڙي يا اٺ وغيره تي ٽنگَ وَرائي چڙهڻ ـ (ڪنهن تي هٿ رکي) ٽپڻ ـ (ڪنهن شيءِ مٿان) چال مارڻ. تڪڙو روانو ٿيڻ ـ هليو وڃڻ ـ ڪُڙڪي ڪڍڻ. ٽورو رکڻ ـ زور جمائڻ ـ سيني تي ستر ٽيڻ ـ غالب پوڻ ـ نصرت لهڻ.

ـ لانگُونُ وَرائِڻُ: ٽنگن ۾ جهلي قابو ڪرڻ ـ پيڙڻ.

ـ لانگٽ هيٺانُ ڪَرَنُ: قابو ڪرڻ ـ هٿ ڪرڻ. پرائو پيسو ڦائڻ.

ـ لانگٽ هيٺانُ لنگهائِڻُ: آڻ مڃائڻ ـ ساري مات ڪرڻ.

ـ لانگٽ هيٺ ڪَرَنُ (ڪ): حياءُ ڪرڻ ـ شرم ڪرڻ ـ اوگهڙ ڏيکڻ.

ـ لانگِيُ ع لانگِيُ: ذ. ستڻ جو وچ وارو ٽوپو ـ پچيءَ وارو حصو.

● لانگارُو ع لانگارا: ذ. آڏامندڙ جيت جو هڪ قسم ـ متڪ جو هڪ قسم.

● لانگاڻُو: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لانگاڻِيُ: اسم خاص. سَري باوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

● لانگاهڙ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. خيرپورميرس ۾ هڪ ديهه جو نالو. (سکر جي پرسان) هڪ ڳوٺ جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لانگوٗتي: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لانگوٗهَ: اسر خاص. (بروهي) بلوچ قوم جي هڪ قبيلي جو نالو.
● لانگتها: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لانگهاڻو: تعلقي ڏکوڙي ۽ تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لانگهاڻي: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لانگهڙجي: اسر خاص. تعلقي ڪنڊيارو ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لانگهو ۽ لانگها: ذ. (ڪنهن جي) لنگهڻ جو رستو - واٽ - لنگهڻ - پيچرو - ڪس - پيلاڻي - لڪ - گهٽ - گذرگاهه - گهپر - تڙ - پاڻي ۾ مان لنگهڻ جو رستو - پاڻي ۾ جو ٿورو مفاصلو. ٻڪ جو ويلو - ٻڪ. مشڪلات - دک درد - ڏک - گهاري - وچوٽي - وقت - مهل. (صفت). تانگهو - تانگهڙو - تراکڙو - تراشو - پاياب. (اسر خاص). تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- لانگهاڻو ۽ لانگهاڻو: ذ. صفت. لنگهندڙ - واڌڙو - راهه گذر - گذرندڙ - ٽپندڙ - واٽ ويندڙ - مسافر - رهگير - چاڙهو - چترو. وچون وهه - درمياني - متديم - پورو پنو - هالو چالو.
- لانگهائي ۽ لانگهائيون: ث. صفت. تانگهو - تانگهڙو - تراشو - تراکڙو.
- لانگهو ۽ لانگهو: ذ. صفت. رهگير - رهگذر - لانگهاڻو - مسافر.
- لانگهو ڪيڻ: لنگهڻ ڪيڻ - فاقو ڪيڻ - ٻڪ مرڻ.
- لانگهو لنگهڻ: اسر مصدر. تراکڙي پاڻي ۾ جي پيچري مان پار پوڻ - پاڻي ۾ جو لنگهه ٽپڻ. تڪليف ڪاڻ - دک درد سهڻ.
● لانتوان ۽ لانتوائون: ذ. خط جي شروعات جو اکر، جيئن: بسم الله ۷۸۶ اوم وغيره.
● لانهڻ ۽ لانهڻ (ڪ): ذ. ڪوهه جي پاڻي ۾ پرڻ وارو رسو. وڻ جون پاڙون.
● لاڻ ۽ لاڻون: ث. شادي ۽ وقت (هندن ۾) برهمڻ جو سندن اولياڻ ۽ مهاديون وغيره جا نالا وڻڻ واري حالت - ڪموت ۽ ڪنوار جو ست دفعا پاڻ ۾ متا ٽڪرائڻ واري حالت - (هندن جي) شادي ۽ جي هڪ رسم - ستون ماڻ.
- لاڻون لٿهڻ: شادي ڪرڻ - پرڻجڻ - وهاڻ ڪرڻ.
● لاڻ: ث. گهٽتائي. جملو: "تو هين مان گهڙي لاڻ ڪيدي آهي، جو نٿو وڻين". نقص - اوڻائي - عيب. خطا - پُل - چُوڪ - ڏوهه - ڪَمي - وِيڪ - سُقم - جيءَ - وِنگ - وِڏَ - گهٽ - ڏيڻ - آڻ چِڻ - آلَ - خامي. ٽڪو - داغ - ڪلنڪ.
- لاڻ لاهيڻ: هتڪ عزت ڪرڻ - بي عزت ڪرڻ - بي مانو ڪرڻ.
- لاڻون ۽ لاڻوان: ذ. صفت. خراب - گهٽ - لڏو. (ث. لاڻي).
● لاڻ: ث. بيماري ۽ جي پرهيز ۾ رک ڇڪ - نظر لڳڻ. تڪليف رسڻ
"عالم خان کي عشق جي، لڳي ويئي کا لاڻ"
(عالم خان نظاماڻي).
● لاڻَ ۽ لاڻيون: ث. کوڙو ٺيڪر - اِهانت - بُهتان. گِلا - خواري - بدنامي - پَرِ نندا - نِندا - غيبت - ڪُوارَ - طوفان.
- لاڻَ لاڻ: مصدر. عيب لاڻ - گِلارو ڪرڻ.
- لاڻَ لڳڻ: اکين آٽيل مانهوءَ کي اکين ۾ ڪڪ ڪتر پوڻ.
● لاٽا: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لاٽو ۽ لاٽا: ذ. کلراٹي زمين ۾ پيدا ٿيندڙ گاهه جو هڪ قسم، جو اکثر آٽ کائيندا آهن. پوٽهي جو هڪ قسم - لاٽي. (اسر خاص). تعلقي ڏکوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- لاٽا لُوهَ ۽ لاٽا لُوهُون: ث. وَٽ پٽڻ - بي حد گهڻي ڪوشش - هِتان هُتان ڪري وڃي پار پوڻ جي حالت.
● لاٽي ۽ لاٽيون: ث. (ف. بيدر) پوٽي جو هڪ قسم، هن جا ست قسم ٿيندا آهن: (۱. آوتُ لاٽي يا آشڪ لاٽي ۲. ميٺي لاٽي يا

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سمندر لائي ٣. گهرو لائي ٤. ڪاري لائي ٥. ڪوئنتي لائي ٦. پٽ لائي يا گڏهه لائي ٧. چوٽي لائي يا ٽيسر لائي) هن کي ساڻي ڪار ناهين ۽ پاڇيءَ طور ب ڪم اچي.

● لاڏيرو: اسم خاص. تعلقي ساماري ۽ تعلقي ڊگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لاوارو ۽ لاوارا: ذ. نندو گابو ـ ٻئون جاول ڦر ـ ڪونهون ـ نندو

"هُو دائم جام چنيسر داسڙو،
سوڪٽئي ليلهان لاوارو"

(صاحبڏنو).

ـ لاوارا ڪانڱهارا: ذ. گهٽ وڌ عمر وارا ٻه ڇڻا.

ـ لاوارو بٽيڇڻ: نادان ٽيڙ ـ بيوقوف ٽيڙ ـ اڻوجهه ٽيڙ.

● لاوِرو ۽ لاوِرا: ذ. پالين ـ هٿايو ـ هيرايل (پکي يا جانور وغيره). تمام نندو ـ هلکو ـ نندو ـ ڇوٽو. ڪير ڏائڪ (ڳوڙي وغيره). (سرديسي ـ گر).

ـ لاوِرو بٽيڇڻ: نادان بنجڻ ـ چريائي ڏيکارڻ ـ بيوقوف ٽيڻ.

● لاوِري ۽ لاوِريون: ث. تازي ويائل ڳئون وغيره. (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو.

● لاوَڪُشا ۽ لاوَڪُشائون: ث. راز ـ پيد ـ ماترا ـ ڳُجهه (سامي). اشارو. رَمزَ.

● لاوَڻ ۽ لاوَن: ذ. مسلمان عورتن جي پائڻ لاءِ گج جو هڪ قسم ـ گهگهو ـ گها گهرو ـ گَجَ ـ ڪُرتي ـ شيمي ـ (بلوچڪو) وَڳو

"ڪينَ لاوڻَ ڪي لڇايو وقت تي وريام خان،
ڪيئن بلوچاڻو پيلا بنياد ٽيندو بي وفا؟"

(حامد).

● لاوَهارو ۽ لاوَهارا: ذ. صفت. لاهيءَ جي طرف وارو ـ پاڻيءَ جي وهڪري طرف لڙهندڙ.

● لاهڻ ۽ لاهه: ذ. اسم. ٻنيءَ ۾ پوکڻ وقت بينل سکل ڪکن جو ٻوڙو ـ ٽڏو ـ زمين مان وٽن جون ڪيل پاڙون ـ ٻنيءَ ۾ بينل ڪک ڪچرو. لاهي ـ نشيب ـ لهندي ـ لهيتَ ـ لاهو ـ لاڙ ـ سلامي ـ خيانهين ـ لاڙو ـ ڦيرو. پاڻيءَ جي لاٽ ـ گهٽجڻ جي حالت ـ ٻوڏ جو رُخ. (هرڻ وغيره جو) چال ـ ٽپو

"ڏنائين لاهڻ لئيَن تان، پُنتي ڪين نهاري"

(علي).

عيب ـ اوڻائي ـ ڪَمي ـ سُڪُم ـ گهٽتائي ـ نقصُ ـ گهٽتِ ـ پُل ـ ڏوهه ـ خطا ـ ستهُو. نمونو. دستور. فائدو. ڏڪ (طرف)

"جي آتر جي لاهه، سڄڻ سپ پرکيا"

(شاهه ڪريم).

ذ. صفت. ضدي ـ هوڏي ـ مغرور.

ـ لاهارو ۽ لاهارا: ذ. لٿهارو ـ لاهيءَ تي. (ضد ـ اوپارو).

ـ لاهڻ ٻڌَنُ: مصدر. رڙيون ڪرڻ ـ ڪوڪڑيون ڪرڻ. لٽل ٻڌڻ ـ لُڙڙ ٻڌڻ (مهراڻ).

ـ لاهڻ پاهه: هيٺ متي ڪرڻ واري حالت ـ هڪ ٽانوَ سان ٻئي ۾ لاهڻ ۽ وجهڻ واري حالت.

ـ لاهڻ ترآنيُ: ڏاڍو ڪَوڙو ـ تکو.

ـ لاهڻ ڪيڏنُ: ٻوٽي کي پاڻ سوڏو ڪيڻ ـ پوک سان نقصان ڪندڙ گاهه ڪيڻ. مُوڙهه ڪيڻ پاڙ پٽڻ ـ نابود ڪرڻ ـ ناس ڪري ڇڏڻ ـ تباهه ڪرڻ.

ـ لاهڻ ڪيڏيُ ڇڏَنُ: مصدر. خوب سزا ڏيڻ ـ بچڙي سخت سزا ڏيئي سڌارڻ ـ ملامت ڪري سٽين راهه تي آڻڻ.

ـ لاهڻ لڙَنڊوُ: (ڪو ڪم) لاچاريءَ سان ڪيل ـ مٽين دل سان ڪيل (ڪم).

ـ لاهڻ لٽڪهائيُ: ٻنان سوچ ويچار جي ڪم ڪرڻ ـ آڏو آهستو ڪم ڪرڻ. تير تُڪلي ۾ ڪرڻ ـ بيڪر ڪرڻ. ٽُڪَ ٽيڙ ڪرڻ ـ ڏانگها وَهائڻ ـ متو هڻڻ ـ سني طرح ڪم نه ڪرڻ ـ مٽاچرو ڪم ڪري پورائو ڪرڻ.

ـ لاهڻ نِڪرَنُ: مصدر. ٻُڌِ نڪرڻ ـ ناس ٽيڻ ـ بنياد بنجڻ ـ برباد ٽيڻ ـ تباهه ٽيڻ.

ـ لاهڻ نِڪرِي وَڃَنُ: مصدر. پاڙ پٽجي وڃڻ ـ تباهه ٿي وڃڻ ـ برباد ٿي وڃڻ ـ ناس ٿي وڃڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لاهوٗ ۽ لاها: ذ. (سن. اوروهـ = لهڻ) لاهڻ ـ هيڻانهين. هيڻانهينءَ ڏي هلڻ جي حالت ـ پٺيرو ڏي هلڻ ۽ وڃڻ جي حالت

"ڪير لڙهـ لال لڙڪن سان،
لـڙي لڙڪ ٽيـا لاهـا"

(احمد ملاح).

ـ لاهـ ۽ جَڻُ: ناس ٿيڻ ـ تباهـ ٿيڻ ـ برباد ٿيڻ ـ بنياد وڃڻ ـ چٽُ ٿيڻ.

ـ لاهوٗ چاوَهوٗ ۽ لاها چاوَهـا: ذ. زمين جي هيٺ مٿانهين. ڏک سک.

ـ لاهُوڪتڙُ ۽ لاهُوڪتڙَ: ذ. صفت. لاهيءَ وارو ـ نشيبدارو ـ نشيبي ـ سلامي وارو ـ ليتيل ـ لاڙو ـ مائيل ـ راغب.

ـ لاهوٗ گاهوٗ ۽ لاها گاها: ذ. گهٽ وڌ ـ ڪٽس ڪٽر.

ـ لاهوٗ گاهوٗ ڪَرَڻُ: مصدر. اڳهه گهٽ ڪرڻ ـ مُلهه گهٽائڻ ـ چڙچوٽ ڪرڻ.

ـ لاهِيَ ۽ لاهِيُونُ: ث. لهندي ـ لِوَڻِ ـ هيٺانهين ـ نشيب ـ تترُ. تانگهي ايراضي. جهوڪ ـ جهر. آڻ جي وهڻ واري حالت.

ـ لاهِيُونُ چاڙِهِيُونُ ڏِيڻُ: برغلائڻ ـ ڏڻا ڏيڻ ـ ڏڙ دلاسو ڏيڻ.

● لاهارِيوٗ ۽ لاهارِيا: ذ. صفت. (سن. لُو = لُٽڻُ) لاباروَ ڪندڙ ـ پوڪ لُٽندڙ ـ لاهيندڙ ـ لاهيارو ـ لايارو. ڪميڻ ـ مزورَ ـ همراهـ ـ پورهيت.

● لاهَتڻُ: مصدر. گهُٽڻ يا گهوٽڻ. جملو: "ٽاڏل لُهاڻي وَڃُ". (لاهيتو ـ لاهيندو ـ لاهيل).

● لاهِرُو ۽ لاهِرُو: ذ. صفت. لهرين ۾ لڙهي آيل.

● لاهِرِي: اسمِ خاص. لاڙڪاڻي جي پر ۾ هڪ بندِ محلي جو نالو.

● لاهِڻُ: مصدر. (سن. اوروهـ = لهڻ) هيٺ آڻڻ ـ ڏارڻ. (ڪَٽل) آتارڻ ـ (ڪپڙا وغيره) لاهڻ ـ (بن) روڙڻ ـ چنڻ. درجو گهٽائڻ. (وار) ڪٽڻ. (ٻني يا فصل) لُٽڻ ـ ڪٽڻُ. (سُڪيءَ تي) آڻڻ. (ڪنهن جي) سيسي وڍڻ. (آنا يا بيضا) ڏيڻ. ٻاهر ڪيڏڻ. (چت) ڏاهڻ. (ڀاڻ ڪي) حقير سمجهڻ. ساڻ ڪرائڻ ـ سرچائڻ. (حساب) صاف ڪرڻ ـ قرض ادا ڪرڻ ـ (اوڌار جا پيسا) ڏيئي چڏڻ ـ رقم وارڻ. (حساب ۾) پيسا ڪائڻ ـ پيسا گهٽائڻ ـ پيسا ڪٽ ڪرڻ. (سُڪا) پوري ڪرڻ. سٽيمي ڪرڻ. چڏ چوٽ ڪرڻ. آڇ مارڻ. پٽي راند ۾ پيس ڪندڙ جا پتا لاهي رکڻ. (لاڙو، لاهيندو، لاهيل يا لاڙل).

ـ لاهـ ۽ لاهُونُ: ث. لاهڻ جي حالت ـ لاهپ.

ـ لاهـ ٻاهـ: ث. هڪ ٽانءَ مان (ڪا شيءِ) پئي ۾ لاهڻ پائڻ واري حالت. آڇا ٻاجا ـ مٽومٽ ـ هڪجهڙائي ـ مٽا سٽا ـ لٽ پٽ. (ٻاڻيءَ جي) آڏل پٽل ـ هار وير.

ـ لاهـ ٻاهـ ڪَرَڻُ: هڪ ٽانءَ مان ڪيڏي ٻئي ٽانءَ ۾ اوتڻ. حساب صاف ڪرڻ ـ آجو ٿيڻ ـ ڏيئي وڻي چڏڻ.

ـ لاهِيٽِيُ ۽ لاهِيٽِيُونُ: ث. (عزت) لاهڻ واري حالت ـ جڻ ـ قِيڪار ـ ملامت ـ لعنت.

ـ لاهِيٽِيُ لاهِيڻُ: (محاوو) ٻي عزتو ڪرڻ ـ ٻي مانو ڪرڻ ـ اپمان ڪرڻ ـ نرسڪار ڪرڻ ـ ٻي عزتي ڪرڻ. ڏيان نہ ڏيڻ ـ ڪَنَ لاٽار ڪرڻ.

ـ لاهِي ٻاهِي: ظرف. ظاهر ظهور ـ آشڪار ـ پدرو ـ سهي سنيري ـ مُصمم ارادي سان.

ـ لاهِي ٻاهِي ٻِيهُڻُ: مصدر. ضد ڪري ٻيهڻ ـ ارادتا ڪنهن ڪم جي پڻيان پوڻ. ننگو ٿي ٻيهڻ ـ آگهاڙو ٿي ٻيهڻ ـ ٻي حيا ٿيڻ ـ ٻي لڄو ٿيڻ ـ بيهود و ٿيڻ ـ ڪو لحاظ نہ ڪرڻ ـ طعنہ زني ڪرڻ.

ـ لاهِي چڏَڻُ: مصدر. (ڪم ڪار) ختم ڪرڻ ـ پورو ڪرڻ ـ ڪري چڏڻ. ڪيڏي چڏڻ ـ بند ڪرڻ ـ منسوخ ڪرڻ.

ـ لاهِي ڏِيڻُ: مصدر. ٻارهلڪو ڪرڻ ـ پٽي تي مڙهڻ.

ـ لاهِي ڪُلهوٗ ڏِيڻُ: مصدر. همدرد بنجڻ ـ سِڪَ وڌائڻ. ڪنهن ٻار کي وچ ڪان ٽورو هيٺ پرو ڪلهو ڏئي ڪڍڻ.

● لاهوٗ ۽ لاها: ذ. (سن. لابَ = نفعو) فائدو ـ نفعو ـ ڪٽيو ـ آيت ـ پرايت ـ لابُ ـ آپراسو ـ سوباسو ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

حاصلات ـ مرسي. لٿي وڃڻ جي حالت ـ لٿڻ واري حالت.

ـ لاهاتوُ ع لاهاتا: ذ. لٿڻ جهڙو.

ـ لاهائيتوُ ع لاهائيتا: ذ. صفت. فائدي وارو ـ نفعي وارو ـ سودمند ـ واڌاري وارو ـ وڌاءَ وارو ـ اُپائتو ـ لاپائتو ـ گنجائشي.

● لاهُوُ ع لاهُوُ: ذ. صفت. گولي ڪيڏڻ ـ گولينڊڙ ـ لينڊڙ ـ لهندڙ ـ هٿ ڪندڙ ـ ڊوڙيندڙ ـ ڦولينڊڙ ـ گولُو ـ پتو ڪيڏڻ.

● لاهُوتُ: ذ. (ع. لاهُوتُ = عالم ذات الاهي) عالم ذات الاهي، جنهن ۾ سالڪ ڪي فنافي‌الله جو مقام حاصل ٿيندو آهي ـ صوفي طريقي جي چوٿين منزل ـ لٽُونُ ـ متحوِيَتَ. (اسم خاص). ڪراچيءَ کان چٽيهه ڪوهن جي مفاصلي تي هڪ زيارت گاهه جو نالو ـ پب جبل جي هڪ وڏي صفي جو نالو. هڪ مڪان جو نالو.

ـ لاهُوتيُ ع لاهُوتيُ: ذ. صفت. عبادت ۾ محو يا غلطان ـ جوگي فقيرن جو هڪ قسم ـ سنياسي ـ آديسي ـ رِشي ـ لوڪ تياگي ـ الله لوڪ. سيلاني ـ سيّار. سچو عاشق ـ بي پرواهه ـ لاهُوت لامڪان جي خبر رکندڙ (فقير). (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

ـ لاهُوتيڪوُ ع لاهُوتيڪا: لاهُوت جو ـ لاهوتي فقيرن وارو.

● لاهورُ: اسم خاص. پاڪستان جي پنجاب علاقي جي هڪ مشهور شهر جو نالو. پرت جو هڪ قسم.

ـ لاهوُرِيُ ع لاهوُرِيُ: ذ. لاهور جو رهاڪو ـ لاهور وارو.

ـ لاهوُرِيُ ڪَمَنڈُ: ذ. پنجاب ۾ ٿيندڙ وڻين گُرين وارو ڪمند.

ـ لاهوُرِيُ گجرَ: ذ. گجر جو هڪ قسم.

ـ لاهوُرِيُ مرچُ: ذ. گاڙهن سرخ مرچن جو هڪ قسم.

ـ لاهوُرِيُ: ذ. اسم خاص هڪ ذات جو نالو. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه ۽ گوٺ جو نالو.

لاهُوڙِيوُ ع لاهُوڙِيا: ذ. هڪ وڻ يا ٻوٽي جو هڪ قسم.

● لاهوڪتڙُ: ذ. لاهيءَ وارو ـ لاهيءَ تي.

● لاهيارُ ع لاهيارا: ذ. صفت. لاڀارو ڪندڙ ـ لاڀاريو. لاڀيءَ وارو. فائدي مند ـ لاهائتو ـ لاپائتو ـ سُود مند.

ـ لاهيُوارُ ع لاهيُوارَ: ذ. صفت. لاڀارو ڪندڙ ـ لائي وڻندڙ.

● لاءِ: حرف جر. واسطي ـ جي لاءِ ـ جي ڪري ـ ڪاڻ.

● لاءُ ع لاءَ: ذ. مزو ـ لذت ـ رَسُن (چَوَڻِي) "مُنڌِ پيڙهائي ٻلي، آپڻين تہ لاءُ نڪو ساءُ". سواد ـ لطف. وڻ جو هڪ قسم ـ لٽيي ـ لئيءَ جي وڻن جو جهنگ ـ ٽارو. عادت ـ وصف ـ خصالت ـ خصلت ـ وَضعُ ـ چال ـ حال چال ـ شيوو ـ رَوَش ـ پَٽ ـ هير ـ وِردُ ـ غٽڌا ـ خوءِ ـ سُڀاءُ ـ حالت ـ عِلّتَ ـ ريت.

ـ لاءِ ساءُ ع لاءَ ساءَ: ذ. اسم. مزو ـ لذت ـ ذوق ـ شوق.

● لاءِ جوُ شِڪارُ: ذ. هڪ ڏاريل تتر جي ذريعي ٻيا تتر قاسڻ يا مارڻ وارو شڪار.

● لاءُ آچڻُ (ث): مصدر. رڍ يا ٻڪريءَ جا وار ڪترڻ جيڏا ٿيڻ.

● لائِرُو ع لائِرا: ذ. اسم. ٻڪريءَ جو نندو ڦَرُ ـ گاهو. بي سمجهه ـ بي وقوف.

● لائِقُ ع لائِقَ: ذ. صفت. نيڪ ـ ديانتدار ـ وڙائتو ـ لائق پريو ـ ڳڻن وارو ـ ڀاتر ـ پاتُ ـ چگو (ماڻهو) ـ ستڪترُ ـ لياقت پريو ـ سنو پرو ـ ڳڻونت ـ لياقت وارو ـ قابل ـ سمجهو ـ هوشيار ـ رُوڙو ـ شائستو. جوڳو ـ جوڳ ـ شايان ـ واجب ـ موزون ـ مُناسب ـ ٺيڪ ـ ٻجا ـ درست ـ برابر ـ لتلائتو ـ جڳائتو ـ ٺهندڙ ـ آچيت ـ مناسب ـ معقول ـ آچت. پورو ـ ڪم جو ـ ڏانوَ جو ـ باب جو ـ وٽندو ـ ياوَندو ـ جڙندڙ.

ـ لائقائيتوُ ع لائقائيتا: ذ. صفت. لائق پريو ـ لياقت پريو ـ عدو ـ بهتر ـ چگو ـ سُٺو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لائيقائيءُ ۽ لائيقائيءُن: ث. اسم. لائقي ـ شرافت ـ لياقت ـ مهارت ـ استعداد ـ نيڪ نامي ـ لحاظ ـ مروت ـ پاڻمانسائي ـ قرب ـ پلائي ـ مهرباني ـ ٿورو ـ احسان.

ـ لائيقُ فائيقُ ۽ لائيقَ فائيقَ: ذ. صفت. عزت وارو ـ مان وارو ـ مانائتو ـ باعزت.

ـ لائيقُ ڪرڻُ: مصدر. مهربائي ڪرڻ ـ عنايت ڪرڻ ـ و ڙ ڪرڻ ـ پال پلائڻ ـ احسان ڪرڻ ـ ٿورو ڪرڻ.

ـ لائيقُ وَنڊُ ۽ لائيقَ وَنڊَ: ذ. صفت. لياقتن وارو ـ لياقت پريو ـ لائق. شانائتو ـ مانائتو.

ـ لائيقُ هُجڻُ: هوشيار هجڻ ـ لائقن پريو هڻ ـ قابل هجڻ ـ مُستحق هجڻ ـ گُنيي هجڻ ـ موزون هجڻ ـ واجب يا معقول هجڻ.

ـ لائيقيءُ ۽ لائيقيئُونُ: ث. لائق ڪرڻ واري حالت ـ شرافت ـ نيڪ نامي ـ نيڪ نيتي ـ جوڳائي ـ مُناسبي ـ برابري ـ شائستگي ـ مرجاتا ـ سُنيهتي ـ سياڻپ ـ ڏاهوڪائي. احسان ـ پلائي ـ وَڙُ ـ ٿورو ـ قُرب. لياقت.

ـ لائيقيءَ لڳڻُ: مصدر. چڱي درجي ڪي پهچڻ ـ مان وارو ٿيڻ.

● لائيقَ پُورُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور بٿوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لائيقُ پيرُ: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لاءِ لشڪرُ ۽ لاءِ لشڪرَ: ذ. پٺهنجي آفيسرن ۽ سامان وغيره سميت هڪ فوج يا ڪٽڪ. ڪٽم ـ قبيلو.

● لائيڻُ: مصدر. (دوا وغيره) لڳائڻ ـ هڻڻ ـ مکڻ. اٽڪائڻ ـ ڪُپائڻ ـ ڦاسائڻ ـ اڙائڻ ـ ڪوڙڻ ـ بيهارڻ ـ ويهارڻ. ملائڻ ـ گڏائڻ ـ گڏيڻ. ڏرڻ ـ رکڻ ـ ناهي رکڻ. پابندي جو شرط لاڳو ڪرڻ ـ ڪم ۾ رڌائڻ ـ ڪم ۾ رکڻ. (ڏوهه) مڙهڻ ـ شامل ڪرڻ. (هٿ) رکڻ ـ ڇُهڻ. نَرَ جو مادي ۽ مٽان پوڻ ـ ڪنهن جانور جو قُرَنُ ـ ملائڻ ـ لاڳو ڪرڻ. (ڪو اوزار، پٿر تي) تکو ڪرڻ ـ سراڻ تي چاڙهڻ ـ ڪلاڪائڻ ـ چيرو ڏيڻ. ڏاڪڻ ڪي مانجهو هڻڻ. پيڙڻ ـ پرڻ. (ڏوهه) مڙهڻ ـ شامل ڪرڻ. (لائيو ـ لائيندو ـ لائيل يا لاتل).

ـ لائهي ڏيئُ: وڏائي ڏيڻ ـ گڏي ڏيڻ ـ واڏاري ڏيڻ ـ ڪجهه ملائي زياده ڏيڻ.

ـ لائهي رکيُ: نيات مان ڪڍي ڇڏڻ ـ پاڻ برادر مان نيڪالي ڏيڻ.

ـ لائهي ڳالهائڻُ: مصدر. نموني سان ڳالهائڻ ـ برخلاف ڳالهائڻ ـ وڌائ ڪري ٻڌائڻ ـ خراب ڪرڻ. (ڪنهن تي) سڌيءَ طرح حملو ڪرڻ. (پرمانند). اڻ سڌيءَ طرح ڪنهن کي طعنو هڻڻ.

ـ لائهي لائيُ: ٿورو ٿورو ڪري ڪائڻ. ماني سرس ۾ ٻوڙ ٿورو ٿورو ڪري ڪائڻ ـ مکهي چکهي ڪائڻ.

● لائوُ ۽ لائا، لاوا: ذ. (سن. لتگهـ). (و ـ ڪوش) (سن. لاوُ). (قليچ). پلهي (مڇيءَ جو) بنان ڪنڊي وارو اڌ. (ضد: ڪانڊو). (صفت). لئيءَ جي وڻ جو ـ ناري جي وڻ جو. مُڏو ـ ليمو ـ ڪُنڊ ـ موگو ـ سادو سُودو ـ ڳالهائڻ جو ٽُلهو. جڙتو ـ ڪوڙو ـ ڪوٽو ـ جعلي ـ مصنوعي. صفا نئيو ـ تمام گهٽ ـ بلڪل گهٽ ـ بلڪل چوٽو ـ ڪسو ـ اوٽو ـ گهٽ ـ ڪَمِ ـ ڪمتي ـ نرسو ـ زائل ـ اڻ پورو. خراب ـ بُرو ـ بيڙو ـ عيبدار ـ مَندو ـ بدتر ـ ابتر ـ بَند ـ ڪميڙو ـ ڪُڌو ـ پاجي ـ مُٺَ پيڙُ. ليمو ـ مٺو ـ جَڏو. پالپل (پکي، جانور) ـ هيرايل ـ ڏاريل (خصوصا تتر). جملو: "هي تتر لائو آهي". "آهي حرامي هميشه جام جن لاوا لتکايا" (جام خان جي شعر جي سٽ).

(ث. لائيُ ۽ لائيئُونُ).

ـ لائوُ ٿيڻُ: مصدر. هيرڻ ـ هيري مري وڃڻ (پکي يا جانور جو)

"ستهو لائو نه ٿئي. جوکيو ٿئي نه يار" (سُکهڙ).

ـ لائوُ پاسوُ ۽ لائا پاسا: ذ. پلهي يا مڇيءَ وغيره جو بنان ڪنڊن وارو اڌ. وڻهاءَ ۾ گهٽ حصو. (ضد ـ ڪانڊو پاسو).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لائوُ ڏوڪتڙُ: ڪوڙو سڪو ـ ڪوڙو پيسو.
● لائنُون ع لائانُ، لاوانُ: ذ. صفت. خراب (چڱي جو ضد) ـ ڍلو ـ ڪنسو. عيبٽو ـ ڏُهرو ـ ضعيف ـ ڪمزور. ڪوجهو ـ گهٽ ـ عيبدار. منڍو. غريب ـ نماڻو ـ مسڪين. (ث. لائيِنُ ع لائيِنُون).
ـ لائوُ ڪنڊوُ ع لاوا ڪانڊا: ذ. چڱومنو ـ گهٽ وڌ ـ عام خاص ـ ڪسو پڪو.
ـ لائوُ ڪانڊوُ ٽيٽڙُ: رَسُ ڪري هلڻ ـ هڪٻئي جي ڳالهه ڪٽڻ ـ اٽڪل سان ڳالهائڻ ـ حرفت ڪرڻ ـ چالبازي ڪرڻ.
ـ لائي ٻڪيءَ سانُ جهلّڻُ: ڏُتارن ـ لڳڻ ـ برغلائڻ ـ ريبڻ ـ قُسلائڻ ـ قاسائڻ ـ لڳارڻ.
ـ لائيِ لنڊجيِ ع لايُونُ لنڊجيِونُ: ث. صفت. پلي ٻُجڙي ـ چڱي سڙي.
● لائنُونُ (جمع): ث. (سن.) شاديءَ جي وقت گهوٽ ڪنوار جا مٽا نمائي آهستي آهستي پاڻ ۾ ملائڻ واري رسم ـ مٽا ميڙ ـ پرڻو ـ شادي ـ شاديءَ جو ساڻ ـ ٽڪرَ ـ ٽڪروٽ.
ـ لائنُ اوٽنُو ع لائنُ أوٽا: ذ. اهو مڙس جنهن جي ويجهڙائيءَ ۾ شادي ٽيڻ واري هجي ـ گهوٽ.
ـ لائنُونُ ڏِيارَنُ: مصدر. شاديءَ واري رات گهوٽ ۽ ڪنوار کي مٽا ميل ڪرائڻ.
ـ لائنُونُ ڏِيڻُ: مصدر. گهوٽ ۽ ڪنوار کي نڪاح خواني بعد مٽا ميڙ ڪرائڻ ـ شاديءَ جي رسم پوري ڪرڻ.
ـ لائنُونُ ڪرَنُ: مصدر. پاڻ ۾ ميل ڪائڻ ـ موافقت پيدا ڪرڻ ـ هڪجهڙائي حاصل ڪرڻ.
ـ لائنُونُ لنهڻُ: مصدر. پرڻجڻ ـ شادي ڪرڻ ـ شاديءَ جي رسم ادا ڪرڻ ـ شاديءَ رات مٽا ميڙ ڪرائڻ.
ـ لائنُونُ هڻڻُ: مصدر. (هڪ ٻئي سان) جهجهي پريت هجڻ ـ گڏ وڏ هجڻ. جملو:
"فلاڻن جون هڪٻئي سان لائنون آهن".
ـ لائنُونُ نه لنهڻُ: مصدر. شاديءَ کان اڳ جوانيءَ ۾ فوت ٿي وڃڻ. پاراتو يا ٻيڙ ـ "شل لائنون نه لهين!".

● لائيِ ع لائيِيُونُ: ث. (سن. لاونسيِ = لائيِ ـ پترا. لاوينا = لائيِ) لاباري يا فصل ڪٽائيءَ جو آجورو ـ لڻائيءَ جي عيوض ۾ ميل يا ڏنل اناج وغيره ـ مزوري ـ لاپو. لابارو. مٽائيءَ جو هڪ قسم ـ ڪُٽڻ ۾ پُسائي ۽ پُڃائي ڪاهيل ڪاڏور. چُغلي ـ ڪِلا ـ چورت ـ چيٽا پور ـ جهيڙو. مرهٽي بولي ۾ جو ڪِيت.
ـ لائيِ ڪترُ ع لائيِ وَترَ: ذ. فاعل. (بل). لابارو ڪندڙ (۽ عيوض ۾ "لائي" جنس جو حصو ونڊڻ). (ن ـ ب).
ـ لائيِ وارُ ع لائيِ وارَ: ذ. صفت. لائيءَ وارو ـ لائي ونڊڻ ـ لاهو ونڊڻ.
ـ لائيِ جائيِ ع لائيِيُونُ جائيِيُونُ (يا) لايُونُ چايُونُ: ث. جهيڙي جاڳائڻ واري حالت ـ فتنه انگيزي ـ گهٽ وڌائي ـ ڪِلا غيبت ـ لُوٽ مار ـ لُڇائي ڪرڻ ـ حرامپائي ـ چالاڪي ـ حرفت. ڏُک ـ دُک ـ رنج. راز ـ ڳُجهه. خوشي ـ راحت. (ت).
ـ لائيِ چائيِ ڪرَنُ: هڪڙي جو راز ٻئي کي ٻڌائي، جهيڙو پيدا ڪرڻ ـ گهٽ وڌ ڳالهه ڪرڻ ـ چغلي هڻڻ ـ ڪِلا غيبت ڪرڻ ـ نندا ڪرڻ.
● لائيِنُ ع لائيِنُونُ: ث. (انگ. لائيِنُ = لِيڪَ) سيتَ ـ لِيڪَ. خط ـ ڌار. ڏورِي ـ رَسيِ ـ نوڙي ـ رِيکا ـ قطار ـ صف. پد ـ مصرع. لوهه جي وات ـ لوهه جي پتڑي. (آصفيه). ڏوهه ـ خطا ـ گناهه ـ قصور. عيب ـ اوڻائي. ذ. (صفت). محتاج. (گاجرا).
ـ لائيِنُ ڪِلِيِنَرُ: ذ. (انگ). رستو صاف ـ صفائي وات جي ـ وات صفا. استيشن ماسٽر جو گاڏيءَ جي ڊرائيور کي رستي جي صفائي بابت لکي ڏنل ڪاغذ.
● لاباروُ ع لاباراَ (ڪ): ذ. صفت. لاباروَ ڪندڙ ـ لاباري وارو ـ لاهيارو.
● لايترُ ع لايترَ (ڪ): ذ. صفت. لاباروڪندڙ ـ لاباروَ ـ لاهيارو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لايتطاقُ ع لايتطاقَ: ذ. صفت. (ع). بي طاقت - نيرپتل - ڪمزور هيڻ - ڪمزور. (پرمانند).
● لايوُ ستجايوُ ع لايا ستجايا: ذ. اميدون پوريون ٿيڻ واري حالت - شادي - ڪاج. خوشي. فائدو (راس ٿيڻ واري حالت).
- لايوُ ستجايوُ ٿيڻُ: مُراد پُڄڻ - تڪليفون سڃاپون ٿيڻ - محنت ثاب پوڻ - ٿيل خرچ سڃاپو ٿيڻ.
● لبَ ع لبُونُ: ث. ٽُڪَ - قيمتي - لبَ - پِڪَ - گِگٽ - او گاڙَ - لُعاب - ڪفَ. (پرمانند).
● لبُ ع لبَ: ذ. (ف. لبُ = چپُ) - هڪ عضوي جو نالو - چپُ. رشوت - وَڍي - حرام - ڳڻو - نفعو - پوپو - لالچ - لوپ - طمع. طرف - جانب - پاسو - ڪنڊي - ڪنپُ (د رياءَ جو) - ڪنارو - پَرِ - ڪنسُ. (پرمانند). بندوق جو لبُ - گِٽرُ - تير. پيڙيءَ جي سڙهه ڪي هوا ڏانهن ڦيرائڻ واري رَسِي.
- لبَ تي لڙَڻُ: لالچ تي پاسو ڪرڻ.
- لبُ چٽڻُ: روح سُرڪڻ - وات پاڻي ٿيڻ - ستڻ ڪرڻ - خواهش ڏيکارڻ.
- لبُ دانيُ ع لبَ دانيُونُ: ث. بندوق جي لب يا گِٽرَ جي رکڻ جي نالي. (پرمانند). ٽُڪو.
- لبِيرُ ع لبِيرَ: ذ. لبَ وارو - حرام ڪائُو - وَڍِرُ - پئسي جو بندو - لبِي - لبِيجڻَ جو گو - لبِيرُ - ڪائُو - وَڍِي خور - رشوت ڪائُو - رُشوتي.
- لبُ ڪٽڻُ: روح سُرڪڻ - وات پاڻي ڪرڻ - ستڻ ڪرڻ - لبَ چڙڻ.
- لبِيُ ع لبِيُ: ذ. صفت. لبَ وارو - رشوتي - لالچي - حرام ڪائو - پئسي جو پٽ - ڪائُو - وَڍِي خور - پترشتُ - خبيث.
● لبُ ع لبُونُ: ث. (سنڌ لُو = لبُن). (فصل) لُڙڻ واري حالت - لوبُ - لاباروَ - (فصل جي) ڪٽ يا ڪٽائي. طمع. مُوڙي - نقد - روڪڙ. (رام ڪلي).

● لتباتوُ ع لتباتا: ذ. (ف. لتبادَهَ = ڏکوڻ) سيءَ يا برسات جي بچاءَ لاءِ پهريل ڏکو چوغو. (ع. لباد) ڏکو ڪوٽ - چُغو - ڪوڙتو - وردي - اووَر ڪوٽ. جانور جو هڪ قسم.
● لِباسَ ع لِباسُونُ: ث. ڪُوڙي خوشامد - چَٽَ - چاپلوسي - ناز برداري - مک استي. (پرمانند). ڪوڙي ساراهه - پِنيُل - لتلو پتو.
● لِباسُ ع لِباسَ: ذ. (ع. لبَسَ = هُن پهريو) پوشاڪ - وِيسُ - وڳو - ڪپڙا - جامون - وَستُر - ڪپڙو لتو - ڊَڪُ - ستر - برقعو. ڊنگ - روپ - مُلمعو - ڊيڪُ. زرين پوشاڪ - زَرُ - زيور - هار سينگار - ٽِيپ ٽاپ - ڊيڪُ ويڪ - پِيڪو. چاپلوسي - خوشامد - ڊونگ - چَٽَ - لُڏبي خوشامد - قُل هندي - ڪُوڙي ساراهه - لتلو پتو - پِنيُل. ڪاري جي پيڙيءَ جو هڪ عضوو - درياهي پيڙيءَ جو وڏو گوش. (سر ديسي - گر).
- لِباسُ بَتَنُ: چاپلوسي ڪرڻ - چَٽَ پَٽڻ - خوشامد ڪرڻ - لڳڻ - پِنيُلائڻ - تاتارڻ - چترائڻ - برغلائڻ - ڏتارڻ - قُسلائڻ - چاڙهه ڏيڻ - شاهوڏيڻ - ريهڻ ريبڻ - گُلتو پڌڻ. (پرمانند).
- لِباسُ ڪَرڻُ: ويس ڏيڪڻ يا بدلائڻ. پردو رکڻ - منافقي ڪرڻ.
- لِباسِيُ ع لِباسِيُ: ذ. صفت. ڪوڙو - خوشامد ڪندڙ - خوشامدڙيو - مُنهن تي خوشامد ڪندڙ - دل جو هليد - اندر جو ڪوٽو - ڪُپتيو - ڪُپتِي - مڪارُ - ڏورت - چالاڪ - ڏيکاءُ وارو - ٺوڳي - وات مِٺڙو - سياڻو - ريهو - ريهيندڙ - ريبيندڙ - برغلائيندڙ.
● لتباڪُو ع لتباڪا (ل)؛ ذ. نڪ - شرم - حيا - مَرَمُ - لڄ - مرجاتا. ليسو - جهاتي - ليڏو. (مهيري).
● لتبُر ريزُ ع لتبر ريزَ: صفت. (ف. لبُ + ريختنُ = چپ يا ڪنارو + هارڻ) تارُ پريل - تارُون تار - چِڪار - ڪٽڻ تائين پريل - لبالب - پرپور - ڪنارن تار - بَلبل - ٽمٽار - ڪناڪن.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لُبِ لُبابُ ۽ لُبَ لُبابَ: ذ. (ع. لُبِ لُبابُ = تتُ تتُ) تتُ - ستُ - مغز - خلاصو - مطلب - مفهوم.

● لُبُلُبِي ۽ لَبَ لَبِيُونُ: ث. بندوق جي اوزار جو هڪ قسم - بندوق جي گهوڙي کي چوريندڙ اوزار.

● لُبَنُ ۽ لُبَنَ: ذ. (ع). کيرُ. انجيرُ. خسيس شيءِ. (پرمانند).

● لِبُنانُ: اسم خاص. شام ملڪ ۾ پهاڙي علائقي جو نالو.

= لُبَنُ: مصدر. (سن. لُنْبَ) لَبَ ڏيڻ - لالچ ڏيڻ - طمع آچڻ - رشوت ڏيڻ - لالچائڻ - وڍي ڏيڻ - ڪنهن کي ڪجهه ڏيئي، پنهنجي طرف ڪرڻ - پاڙيو ڪرڻ. (بندوق) لُبَنُ. ڪنهن شيءِ کي پائوڊر وغيره لڳائڻ. (پرمانند). (لبيو - لبيندو - لبيل).

= لُبُنُ: مصدر. (سن. لو = لُنْبَ) لابارجڻ - لُبِيجَنُ - لُٹِيجَنُ - (فصل) ڪٽجڻ.

= لَبُوچَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لَبُوسِيُ ۽ لَبُوسِيُ: ذ. صفت. لالچي - بي غيرت. خوشامدڙيو - چاپلوس. تَوَلُ (ڪتو) - نِذَڪو. گيدي - ڪانئِرُ - دڇڙو - بزدل. (پرمانند).

● لَبِيبُ ۽ لَبِيبَ: ذ. معشوق - سوهڻو - جاني - دلبر - منو - پيارو - پريتم - جانب - شيرين - وٹندڙ - محبوب. هوشيار - اڪابر - سياڻو - ڏاهو - داناءُ - عقل وارو - هوشوند - زِيرڪ - سُهوجهه - ستو پرو - پَهچاڻ - سمجهو - فهميدو - چتر - هوشائتو - پُڏوان - گياني - عقل وند. (پرمانند) - پَڙُ - ماهِرُ.

● لَبِيسُ ۽ لَبِيسَ: ذ. لِباسُ - پوشاڪ - وڳو. هار سينگار - صورت - پاهريون ڪاٽ. شڪل - رُوپُ - رنگ. چتُ. (گاجرا). لذت - مزو - خوشي.

● لَبِيسَ ۽ لَبِيسُونُ: ث. خوشامد - چاپلوسي - لِباسَ. (پرمانند).

● لِبِيسُ ۽ لِبِيسَ: ذ. چيڙهه - چميرُ - لڳِ لڳِ - ليو - چڪنائي - چمڙَ - لهيسُ. چتَ - ڏُتار - داڏر - چڙهو - ڳلٹو - ٹلُ - گهير گهيلي. (زبان جو) ميڙاس - ميناج - شيري. (پرمانند).

● لَبَّيْكَ: حرف ندا. (ع. لَبَّيْكَ = حاضر آهيان) سڏَ جو حاضر جواب - حاضر آهيان - ٻيو آهيان - حاضر سائين - حاضر حضور - خدمت ۾ موجود آهيان.

● لَبَ ۽ لَبُونُ: ث. لافَ - لٻاڙ - داڙ - ٻڪاڪ. (مهراڻ).

● لَبُ ۽ لَبَ (ڪ): ذ. خَمُ - وَرُ - وڪڙ. ڪانچو - ڪانٽو. جبل جي سلسلي ۾ ڪاڏل زمين. خالي جاءِ - تَبُ - ٽُنڪ - سوراخ.

● لِبَ ۽ لِبُونُ: ث. ٽُڪَ - ڦيٽي - پِڪَ - وات جو پاڻي - لُعاب - گِفَ - گِگَ - چِيچُ - جيجَ - ريشو. (ڪ). واهيات گالهاءِ - بڪَ. (ڪ). ليسوڙي يا گيدوڙي جو ريشو. (صفت). لڳلڳدار. گهٹ جو مصالحدار رَهو. (ٻيشه وران). پڪيءِ جو هڪ قسم. (شرٽ). (اسم خاص). تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

= لِبَ وِ جهائِنُ: پِڪَ وجهائڻ - دعا ڪرائڻ.

= لِبُونُ جهٹلَنُ: چينچڙ - تنبيهه ڪرڻ.

= لِبُونُ چٹَنُ: بي مانو ٿيڻ - بي عزتو ٿيڻ.

● لُبَ ۽ لُبُونُ: ث. پاڻي لُٻَڻ واري حالت - پاڻي خراب ڪرڻ جي حالت. (وفا). جهڪ - پوڙ وغيره ۾ هٽ وجهي، ڦاٽڻ واري حالت. ميهڙو - طعنو - عتاب. چِڙَ - جُٹ - ڦِٹ - وياڏ - ويڙ - لعنت. ناچيز. (ذ). پاڻيءَ جي گاهه جو هڪ قسم. جانورن جو چارو (جنهن ۾ ڪڙ ۽ بوسو جام هجي).

= لُبَ ڪَرَنُ: (پاڻي وغيره) لُٻاڙي خراب ڪرڻ. تنگ ڪرڻ - هيسائڻ - دٻائڻ - تنبيهه ڪرڻ.

● لَبَاتَ ۽ لَبالُونُ: ث. (سن = لَبُ) اجائي لٻاڙ - بڪ بڪ - بڪواس - بڪوات - لٻاڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لٻاڇوءُ ۽ لٻاڇا (ل): ذ. صفت. گندلو- ميرو- گڇيلو- ڪينو- غليظ. (ث. لٻاڇيءِ ۽ لٻاڇيئُونُ).

● لٻاڙَ ۽ لٻاڙُونُ: ث. (سن. لٻ = اجائي گالهه ڪرڻ، ڌاڙ) - ڌاڙَ- ٻتاڪ- وڙِيلَ- لافَ- لاڻ. (شرت)- بڪواس- بڪوات- يڪخيي- ياوه گوئي- ڊيڪ- ڊينگ- لٻاتَ- ڊينگل- ٻڙَ- جاڙي- مبالغو- وڏاءُ- آڪاءُ- زياد تي- زياده بياني.

- لٻاڙَ هڻڻُ: لاف هڻڻ- ٻتاڪ هڻڻ- ڌاڙ هڻڻ- بڪواس ڪرڻ- بڪوات ڪرڻ.

- لٻاڙِيَ ۽ لٻاڙِيُ: ذ. صفت. لٻاڙ ڪندڙ- لٻاڙ هڻندڙ- ڌاڙي- گهڻو گالهائيندڙ- ٻتاڪي- لاف زن- بڪ بڪيو- ڪوڙ گالهائيندڙ- بڪواتي- ڊيڪر- ڪوڙا آڦواهه آڪاريندڙ- اجائي بڪ بڪ ڪندڙ- ڦڙهاڻي.

● لٻاڪيءُ ۽ لٻاڪيئُونُ: ث. نڊي مڇيءَ جو هڪ قسم.

● لٻاڻا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. سڪ قوم جي هڪ فرقي جو نالو. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● لٻاڻو ۽ لٻاڻا (ڪ): ذ. صفت. لاباروڪندڙ- لاياروء- لاهياروء. ڪائيون وڪٽندڙ. (وفا). جلاڻو ڪائيون وڪٽندڙ جي هڪ ذات. (پرمانند).

● لٻٽڻُ ۽ لٻٽَ (ٿ): ذ. عادت- هير- ڏنڊو.

● لٻڙُ ۽ لٻڙَ (ت): ذ. رليي- ڏپر. پراڻو چنل ڪپڙو. (مهيري). لڳڙُ.

● ليٻڙُ ۽ ليٻڙَ: ذ. صفت. نيرپل- ڏڙپل- ليٻل- ڪمزور- نيرُ- هيڻو- ضعيف- عاجز- ناتوان- بي پهچ. (منصور نامو).

● لٻڙَ: شاديءَ وقت ڪهوت ڪنوار جي لاءِ زعفران جي رنگ تي ناهيل گاديلو. (پرمانند).

● لٻڙُ لٻڙُ ڪرڻُ: تڙ تڙ ڪرڻ- هيڏانهن هوڏانهن ڪرڻ- اڏ و ڪابرو ڪرڪرڻ- جهڙو تهڙو پوراڻو ڪرڻ. (گنگا جو ڪتب).

● لٻڙُ ٿُوءُ ۽ لٻڙَ ٿُوءُ يا: ذ. صفت. گهٽ وڌ گالهيون ڪندڙ- لائي چائي ڪندڙ- چُغل خور. بدمزاج.

- لٻڙُ ٿُوءُ ٽيهٽڻُ: ڏڻو ڏيڻ- گهٽو هڻڻ- دلاسي ۾ رهائڻ.

- لٻڙُ ٿُوءُ ۽ لٻڙُ ٿُنا: ذ. صفت. آڦواهه آڪاريندڙ- آڦواهي. بڪواتي- بڪ بڪيو- لڙاڪي- واهيات گالهيون ڪندڙ. بي عزتو- بي مانو- لانڙُ. (شرت).

- لٻڙُ ٿُنائيءُ ۽ لٻڙُ ٿُنائيُ: ذ. صفت. مفت خور- حرام خورُ. اوبر ڪائيندڙ.

- لٻڙَ شٻڙَ: ث. اڏوري گالهه- سمجهه ۾ نه اچڻ جهڙي گالهه- گپڙ شپڙ- خلط ملط. (آصفيه).

● لٻڙَڻُ: مصدر. هٿ هڻي گندو ڪرڻ- خراب ڪرڻ- جهڳڙڻ- لٻٽڻُ.

- لٻڙِ ڏٻڙُ ڪرڻُ: لٻڙ- جهڳڙڻ- هٿ وغيره وجهي خراب ڪرڻ. (پرمانند).

● لٻڪڻُ: مصدر. بڪوات ڪرڻ- واهيات ۽ بي ڍنگو گالهائڻ- اجايو بڪڻ.

- لٻڪوءُ ۽ لٻڪا (ڪ): ذ. بدگفتگو- گيلا- لٻ لٻُ- بي ڍنگائي- بڪَ. (ت). مينهن جي ڪير وڌائڻ لاءِ ڪُنڊ ۾ منڊن جو ڏارو- چانورڻ جي ڪٽي گهٽي هاڻيءَ سان ملائي ڏنل چارو.

● لٻِ لٻِ ۽ لٻِ لٻُونُ: ث. واهيات گالهيون- بيوقوفيءَ جي گفتگو- اجائي بڪ بڪ- يڪخيي- چرپائي- بڪوات.

- لٻِ لٻِ ڪرڻُ: طعنا هڻڻ- مهڻا ڏيڻ- ڏوراپو ڏيڻ- ستائڻ.

● لٻِ لٻيُ ۽ لٻِ لٻيئُونُ: ث. بندوق جي اوزار جو هڪ قسم- بندوق جي گهوڙي جي هيٺين ڪلي.

● لٻڻُ: مصدر. ڪاڏو خراب ڪرڻ- پليد ڪرڻ. جملو: "ڪانوَن جو لٻيل پت ڪير ڪائيندو". جهڳڙڻ- لٻڙ ڏٻڙ ڪرڻ. ٽڪ لعنت ڪرڻ- (ماڻهوءَ کي) تنبيهه ڪرڻ- جُٽ ڪرڻ. هيسائڻ- ڪتبائڻ- ڊيڄارڻ- ڏمڪائڻ- ڊپائڻ- سُونڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڏکوئڻ ـ ڀيڙڻ ـ ستائڻ ـ ظلم ڪرڻ. عيب ڪيڏڻ. (لُٻيو ـ لُٻيندو ـ لُٻيڻ).

● لٹھوُ ع لٹھا (ل): ذ. صفت. جانورن جو هڪ قسم (ڪتن ۽ ريل).

● لڙھوُ ع لڙھا (ل. ث): ذ. صفت. ڏندن ۾ڳل يا ڏندن اکويل ـ ٻٽھو ـ قدوُ. (وفا).

● لٹھوُ ٹٹھوُ ع لٹھا ٹٹھا: ذ. تنگ گذرانُ ـ غريبي گذر ـ ٽوڙائي مان پورت ڪرڻ واري حالت ـ ايرائي ميرائي ـ اوڏو سوڏو ـ قناعت. ڪٹل ٽُنل. اڪل سڪل ـ تيرڙ و رڙ ـ لتم ٹٹھ ـ آٹا ماري ـ جهڙو تهڙو. حيلو ـ سازباز.

ـ لٹھوُ ٹٹھوُ ڪرڻُ: دلچسپيءَ سان ڪم ڪار ڪرڻ ـ مٽاچرو ڪم ڪرڻ ـ بي خيالو ڪم ڪرڻ ـ بنا شوق جي ڪم ڪرڻ.

ـ لٹھي ٹٹھي رَهڻُ: ڪنهن معاش جي ذريعي کان سواءِ گذارڻ.

● لڙھوڙڻُ (ت): مصدر. ڪاڌي ۾ آگريون وغيره وڃي خراب ڪرڻ ـ جهڳڙ ـ لُٻڻُ ـ ڪاڌو خراب ڪرڻ ـ لوڙڻ ـ گڏڻ. لعاب هارڻ. (وفا).

● لٹھُ ع لٹھُ: ذ. لاڀ ـ فائدو ـ پيدائش ـ حاصلات ـ پيداوار ـ نفعو ـ آپراسو ـ ڪتيسو ـ آپت. لالچ ـ لوڀ ـ طمع.

● لٹھائيڻُ: مصدر. (سن. لٹھ) ٻاهرائڻ ـ شيءِ کولڻ ۾ مدد ڪرائڻ ـ ڳولهائڻ.

ـ لٹھائيُ ع لٹھائيُونُ: ث. ڳولائڻ جو عيوض ـ لٹھائي ـ ڳولائي.

● لُٹھائيڻُ: مصدر. لوڀُ ڏيڻ ـ هيرڪائڻ ـ لالچائڻ. (پاڻ تي) مست ڪرڻ ـ موهڻ ـ ريجهائڻ.

● لٹھيجڻُ: مصدر. ملڻ ـ هٿ اچڻ ـ گڏجڻ.

● لڙھڪُ ع لٹھڪَ: ذ. آسمان ۾ سپ کان وڌيڪ روشن ستارو. ڪُتو ـ ڪتلب ـ ثُريا.

● لٹھنُ: مصدر. (سن. لٹھ = هٿ ڪرڻ يا حاصل ڪرڻ) حاصل ٿيڻ ـ هٿ ڪرڻ يا هٿ اچڻ ـ ملڻ ـ لهڻ ـ پراپت ٿيڻ ـ پائڻ ـ گولي لهڻ ـ پيڙهون ـ لڇڻ. (لٹھيو يا لٹھو ـ لٹھندو ـ ليل يا لڏل).

ـ لٹھيڙهُ ع لٹھيڙا: ذ. صفت. ملي سگهندڙ ـ ملڻ جهڙو ـ وٺڻو ـ مڙهو ـ حاصل ٿيڻو ـ ملڻ جوگو ـ ميسّر ـ دستياب.

● لُٹھيڻُ: مصدر. (سن. لُٻ = لالچ ڪرڻ) (و ـ ڪوش) ـ لُٻڻ ـ لاڀارو پوڻ ـ لُٹجڻ ـ وڌجڻ ـ گاهه جو ڪڇڻ ـ لاڀارو ٿيڻ. لالچ ڪرڻ ـ لوڀجڻ ـ لوب ڪرڻ. ڪم ۾ مشغول ٿيڻ. (لُٻيو ـ لُٻندو ـ لُٻيل).

● لٹھوُلوُ ع لٹھوُلا: ذ. آڪير ـ سِڪَ ـ چِڪَ ـ تانگهه.

● لٹھَ ع لٹھُونُ: ث. بدن جي عضوي جو هڪ قسم ـ چتنگهه ـ پيرُ ـ ٽنگ. ٽڏو ـ ٽوڪر ـ ٽنگ سان ڏڪ ـ ٽٽونٽي ـ پشتاڙ ـ اِٽ ـ چڙهي ـ آٹهيو ـ آڇل ـ پير جو زور ـ د ڪو ـ آهٽ. (ڪ). ڀڙيءَ جي رسيءَ جو هڪ قسم ـ ڀڙيءَ جي پرسان ڪي ڪوهي تي لاهڻ چاڙهڻ لاءِ اڳئين پاسي بدل واجهه.

ـ لٹھَ ڏيڻُ: ٽنگ سان زور ڏيڻ. چپٹنُ ـ چپياڻڻ ـ لتاڙڻ. زور رکڻ ـ تنگ ڪرڻ ـ تڪليف ڏيڻ.

ـ لٹھيرُ ع لٹھيرَ: ذ. صفت. لٹھون هٹندڙ ـ ٽڏو هٹندڙ ـ ٽٽونٽيرُ (گڏهه وغيره). چالاڪ ـ هوشيار ـ محنتي. ٽنگ جو گوشت. (گاجرا).

ـ لٹھَرَ ع لٹھَرُونُ: ث. لتاڙَ ـ پيرن ۾ پيل ـ عام لنگهه جو هنڌ.

ـ لٹھيڙُ ع لٹھيڙَ: ذ. صفت. لٹھون هٹندڙ ـ ٽڏو هٹندڙ ـ لٹھيرُ ـ اِٽيرُ ـ پُستيرُ ـ ننديءَ ڪڙيءَ واري جُتي.

ـ لٹھَ ڪٹرِيُ ٹيڻُ: مصدر. زور پوڻ ـ نه پُڄڻ ـ نه پُڄَڻ.

ـ لٹھَ ڪٹورِيُ هٹجَنُ: اثر وارو هجڻ ـ اثردار هُڻڻُ.

ـ لٹھَ هٹنُ: نوڪر لڳائڻ ـ چڙهي هڻڻ ـ پيرن جي ضرب رسائڻ. نقصان پهچائڻ. ڏڪارڻ ـ ناڪار وارڻ. ڪم ڌاهي ڇڏڻ ـ رندڪ وجهڻ. ڏڳي يا مينهن جو ڪير ڏيڻ کان انڪار ڪرڻ ـ (ڪير) چڙي ڏيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لتيڑيو ۽ لتيڑيا: ذ. صفت. لتون هٽندڙ- پسڻيرو- ٽونٽيرو- لتيرو.

● لت ۽ لتون: ث. عيب- عادت- خصلت- خو- چوس- نمونو- سياڻ.

● ليتَ ۽ ليتُون (ت): ث. گوهي. جيت جو هڪ قسم- ڪٽ. تمام گهاڻي.

● لتاڑڻ: مصدر. لتن يا پيرن هيٺ لتوڙڻ- جهاڳوڙڻ- گوهڻ. چاهڻ. لتون هڻڻ- لتن سان مارڻ- لتن سان چيپاڻ. زور ڏيڻ- سٽڻ- پيڙون ڏيڻ- مڪون هڻڻ- ٽڪ لاهڻ- لتون ڏيڻ. ذڪارڻ- ذليل ڪرڻ. ملامت ڪرڻ.

ـ لتاڑَ ۽ لتاڑُون: ث. پسيءَ يا گاهه کي مانهن يا مال جي لتاڑ- اورانگهه- پيراڻ. لتون ڏيڻ واري حالت- چپ- چپيٽ- گوهه. (ل)- گوهيل. (ل). مهٽ- زور- پيڙون- مڪيون- جهاڳوڙ- لڙ- لتوڙ.

ـ لتاڑَ تي وهڻُ: رستي تي ڪوڙ پٽڻ. اڇ وڇ جي رستي تي وهڻ.

ـ لتاڑَ ۾ اچڻُ: چپ يا پيهٽَ ۾ اچڻ- تڪليف ۾ اچڻ- چڪر ۾ اچڻ.

ـ لتاڑِيُ ۽ لتاڑِيُون: ث. پيڙيءَ تا لهڻ ۾ چڙهڻ جو تختو.

● لتاڑِيو ۽ لتاڑيا (ڪ): ذ. صفت. اهو ماڻهو جو مهمان کي ماني نه ڪارائي (ڪوهستاني اهڙيءَ سيءَ ڪان تمام گهٽي سنيال ڪندا آهن، پاڻ فاقو ڪيندا، پر مهمان کي ماني ڪارائيندا). (سمون).

● ليتائِنُ: مصدر. ليتڻ- بند ڪرڻ "جي ليا ڪ لوڪَ ڏُون، جان جان سي نه لتاءِ" (شاهه ڪريم).

● لتتر ۽ لتترُون: ث. ٽنگ جو گوشت.

● ليترُ ۽ ليترَ: ذ. اسم. جُتيءَ جو هڪ پادر- موچڙو. پراڻي جُتي- ليترُ.

● لتترَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لتترَ ۽ لتترُون: ث. اسم. لتاڙ- زور- پيڙون- جهاڳوڙ- لتوڙ- مڪيون- مڪيون- هيرن جي دَبَ.

ـ لتترَ ڪترَنُ: مصدر. ڏورن ڏيڻ جو ڪ جا سلا لتاڙڻ. واهه جي ڪڙ تي گهمڻ.

● ليترُ ۽ ليترَ: ذ. اسم. ڪلو- پادر- موچڙو- ليترُ- جُتي.

● لتيڑَنُ: مصدر. ليتڑڻ- گيندا ڙڻ. (پاڻيءَ ۾) ٽُبڪڻ. ميرو ڪرڻ- گندو ڪرڻ.

ـ لتيڑِ يتلُ ۽ لتيڑِ يتلَ: ذ. صفت. لهيتڑيل- گيندا ڙيل. (پرماڻندا). ميرو ڪيل.

● لتيڪا (ڪ): تڪڙا تڪڙا چڪر- گوهيُون- لتِ لتِ- گهٽُون هڻڻ واري حالت.

● ليتلُ ۽ ليتلَ: ذ. صفت. ليٽبيل- چنبڙيل- متڪيل- مٿيل- لڳل- ٽڪيل- لهيهتلُ.

● لتِ لتِ (ڪ): ث. گهٽتن هڻڻ واري حالت- گهڙيءَ گهڙيءَ اڇ وڇ.

ـ لتِ لتِ ڪترَنُ: هيڏانهن هوڏانهن اڇ وڇ- گهر گهر هلڻ- اجايو رلڻ- ناسُون هڻڻ.

ـ لتِ ليتيوُ: ذ. صفت. لتِ لتِ ڪندڙ- بي صبر- نوسيي. رولاڪُ- رولُو.

● لتنُ: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ليتنُ: مصدر. ليٽبنُ- لهپو پائڻ. (ث). جاءِ جنهن جي جن کي گاري سان ليٽبي ڇڏجي. (ذ). سادو گارو (ميتيءَ جو).

● ليتنُ ۽ ليتنَ: ذ. گندي پاڻيءَ جو تلاءُ يا ڪنڊَ- (پاڻيءَ جو) دُهو- دهو. (پرماڻند).

● ليتيُيونُ جاگيرَ: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ليتوُ ۽ لتا: ذ. پاڙو- متحلو.

● ليتوُ ۽ ليتا: ذ. ليتڻ يا ليٽبڻ مان اسم مفعول- ليٽبيو- مرمت ٿيل- پوڙهو (ماڻهو). (ذ). پرتي- ڏات- ٽيڪي. بندوق جي منهن وارو ڏندو. (ڪپڙي جي) ٿهي- (ڪاغذ جو) مٽو. گنگتڙائي.

● لتوُ پتوُ ۽ لتا پتا: ذ. ڏيتي ليتي- ڏي وٺ- لاگاپاهو.

ـ لتهي پتهي وارو ۽ لتهي پتهي وارا (ث): ذ. صفت. پنهنجي پاسي وارو- لاگاپيدار- ڏيتي ليتيءَ وارو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لتوڙڻ: مصدر. لتاڙڻ. لتڻ ۽ ڇپتڻ. تڪليف ڏيڻ. (لتوڙيو ـ لتوڙيندو ـ لتوڙيل).
ـ لتوڙ ۽ لتوڙون: ث. زور ـ ٻيڙون ـ جهاڳوڙ ـ مڪيڙيون ـ مڙيون ـ متن ـ لتاڙ ـ لتڙ.
● لتيءُ ۽ لتيئون: ث. پير جو ڏڪو ـ ٽڏو ـ ڏڪ.
ـ لتيءُ لڱڻ: ٽڏو لڳڻ ـ انگڙو لڳڻ. رندڪ پوڻ. ڏمر مچڻ. جهيڙو ٿيڻ ـ معاملو ٿيڻ.
ـ لتيءُ هٽڻ: ٽڏو هٽڻ ـ ڇڙتي هٽڻ. رندڪ يا رڪاوٽ وجهڻ. هر هر پنڊ ڪرڻ ـ گهٽو ڊوڙڻ ـ تڪليف ڪرڻ.
● لٽ پٽ: ث. لهيکهي وهنوار ـ لاڙ پاڙ ـ پاڙ جهاڙ ـ حساب ڪتاب.
● لٽاڙيڻ: مصدر. دلاسو ڏيڻي ترسائڻ ـ ڪسائي يا گهٽو ڏيئي پڇي وڃڻ. (لٽاڙيو ـ لٽاڙيندو ـ لٽاڙيل).
● لٽاڙ پٽاڙ (ل): ث. هيٺ متي ـ آٽ سٻٽ. ليٽ ويٺ ـ آٽ پاٽ ـ ليٽ ڪبوتر. (آصفيه).
● لٽاڙڻ: مصدر. لٽڻ ـ لٽاڙيون پائڻ.
● لٽل ۽ لٽلَ: ذ. صفت. گهٽ ٽيل يا گهٽيل ـ (پاڻي) گهجتي ويل ـ (بدن ۾) ڪمزور ٿي ويل. (برادريءَ مان) خارج ٽيل.
● لٽڻ: مصدر. متيءَ يا ڪچري مان پرجڻ ـ ڪنءَ ۾ لٽاڙڻ.
● لٽو: لٿل مان زمان ماضي.
● لٽوڙڻ: متيءَ ۾ لٽاڙيون پارائڻ. ٽاقوڙا هٽڻ ـ لٽاڙيون پائڻ. لٽبڻ ـ جهڪڻ.
ـ لٽي پٽي: (محاورو). آخرڪار ـ ليٺان ويٺ ـ پويان پوءِ ـ ڏاڍي ورتي ـ ويٺ ٽڏان ـ هوڃاڻان. قصو ڪوتاهه.
ـ لٽي لاباري: محاورو. آخرڪار ـ ڪر لهڻ ڪان پوءِ ـ لاباري لهڻ ڪان پوءِ ـ دير سان ـ اوسر.
ـ لٽي لٽ ٿيڻ (ت): ڍڇو ٻنجڻ. سُٽ ٿيڻ ـ ٽوٽي ٿيڻ.

● لٽ ۽ لٽون: ث. (سن. رِيهءُ) ميٽي ـ ڊُسيڙ ـ ڊَس ـ ڏَز ـ ڏُوڙ ـ ٻُسيڙ ـ ڏُڙ ـ غٻار ـ گرد ـ رڙ ـ واري. (ث). ڏرتيءَ جي ڪيٽن جو هڪ قسم. جيت ـ گڏر. (ڪ). پاڻيءَ جي از خود وهڪري سبب ٺهيل ڊوري.
ـ لٽياري ۽ لٽيارين: ث. صفت. لٽ واري ـ ريت واري ـ ريتائين. ميٽيءَ گڏيل.
● لٽ ۽ لٽ: ذ. اسم. (سن. رَجس) وهندڙ پاڻيءَ جو رَڙ ـ واري ـ ريٽ ـ ميٽي.
● ليٽ ۽ ليٽون (ڪ): ث. ڪٽيل وارن جي چٻڪ ـ وارن جي ڳوپ ـ وارن جو ناڙو ـ مونجهارو ـ بودو ـ بولانڊو ـ گوگيڙو.
ـ ليٽي ۽ ليٽيون (ت): ث. نه وهنجڻ سبب وارن جي ٽيل حالت ـ ليٽ ـ وارن جو ناڙو ـ مونجهارو.
● لٽ ۽ لٽون: ث. اسم. (سن. لُٽ = قُرڻ) قُر ـ قُر لٽ ـ ڏاڙو ـ لُٽ ـ هٽ ڪٽ ـ زوري. ظلم. ڪٽپٽ ـ ڏيپ ـ مصرف ـ فضول خرچي ـ اجايو خرچ. حد ڪان وڌيڪ ڏنل دانُ. عام خيرات. تباهي ـ بربادي ـ نقصان ـ زيان ـ خرابي. (صفت). تمام ٿڪو. گهٽو.
ـ لٽ ٽيٽ: قُر ٽيڻ ـ تاراج ٽيڻ ـ غارتگري ٽيڻ. ظلم ٽيڻ ـ الڌير ٽيڻ.
ـ لٽ جو مال: قُر جو مال ـ مال غنيمت. ڏاڙي جو مال. حرام جو مال. مفت جو مال.
ـ لٽ لٽان: ث. مسلسل قُر لٽ. قُرقران.
● لٽاڪو ۽ لٽاڪا: ذ. لڙ ـ گوڙ ـ گهمسان ـ گڙٻڙ ـ مونجهارو ـ رولو ـ يڪيڙو ـ گهمگوڙ ـ گهپري ـ منجهائيندڙ خيال ـ ڪيڙاڳ ـ ڪاسارو ـ ڪاپارو ـ مغز خوري ـ خفو ـ پائيتال ـ شور ـ غوغاءِ. جهيڙو ـ وائڙائي ـ (ل). سَر دردي ـ متي هٽ ـ ڪيٽ ويٽ ـ مشڪلات ـ اهنجائي ـ حيراني ـ پريشاني. (ت). اميد. لڇ. قصو. حساب ڪتاب.
ـ لٽاڪو لاهڻ: رهيل ڪر پورو ڪرڻ ـ ڪر جي گهيل ۽ اوسيڙي ڪي ختم ڪرڻ ـ ڏڪيو ڪر پورو ڪري ڇڏڻ يا جند ڇڏائڻ. بدنام ٽيڻ. (ت).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لتاڪوءُ لٿڻُ: مصيبت دور ٿيڻ ـ جهگڙو نرڻ ـ ڏجو لهڻ. ڏرو ٿيڻ. خوار ٿيڻ.
● لتائڻُ: مصدر. ڏيڪائڻ ـ ڦهرائڻ. ڇيهائڻ ـ لڪائڻ ـ پردو ڏيارڻ. بند ڪرڻ ـ پوروائڻ ـ دفن ڪرائڻ. (لتائيو ـ لتائيندو ـ لتائيل).
● لتائڻُ: مصدر. (سن. لُتْ=لٽڻ) ڦرائڻ ـ آڏائڻ ـ لٽڻ ـ نقصان ڪرڻ ـ گنوائڻ ـ وڃائڻ ـ ڪٽهائڻ ـ اجايو وڃائڻ ـ برباد ڪرڻ ـ فضول وڃائڻ. ويران ڪرڻ ـ تاراج ڪرڻ ـ غارت ڪرائڻ ـ برباد ڪرائڻ ـ نقصان ڪرائڻ ـ خراب ڪرائڻ يا ڪرڻ.
ـ لتائوءَ لتائو: ذ. صفت. لتائيندڙ يا لتائيندڙ ـ خرچائو ـ آڏائو ـ پائو ـ بوالفضول ـ وڃائو ـ چٽو ـ ٻچ تر چٽو ـ هٿ ڦاڙو ـ لٽڪ لُوٽ. ڏاتار ـ سخي ـ اُدار چتُ ـ ڪشاده دل ـ درياءِ دل.
● لتيجڻُ: مصدر. متيءَ سان ڍڪجي وڃڻ ـ رَليجڻ ـ ٽرجڻ.
● لتڙيُ: اسم خاص. هڪ ٽين جو نالو.
● لتڪَ ۽ لتڪونُ: ث. ناز نخرو ـ ادا ـ لوڏَ ـ مُنهن جو بناءُ ـ مُنهن جو ڏيک ـ نازُ ـ چمڪَ ـ انداز.
● لتڪڻُ: مصدر. (سن. لدْ) لڙکڻ ـ لڏڻ ـ آويزان ٿيڻ ـ ٽنگجڻ. سُوريءَ تي چڙهڻ ـ قاسيءَ تي چڙهڻ. هلڻ ـ قِرڻ.
ـ لتڪائڻُ: مصدر. (سن. لدْ) لڙکائڻ ـ ٽنگڻ ـ هيٺ لاڙڻ يا ڏارڻ ـ ڏورکائڻ. گلي ۾ وجهڻ ـ آويزان ڪرڻ ـ متي رکڻ. قاسي ڏيڻ.
ـ لتڪڻُ ۽ لتڪَڻُ، لتڪيشونُ: ث. ڏاڪي ۾ هڏل پٽ، جنهن کي لٿڙ جهڻ لاءِ مٿان ڏاڪي تان آڇلائبو آهي ـ لتڪيل شيءِ ـ لڏڻو ـ لتڪو. ڪاڻ جي ڪومچي ۾ رکڻ لاءِ هڪ متنجڻ. ڪن جي سور جي دوا جو هڪ ڦڙو.
ـ لتڪيڙو ۽ لتڪيا: ذ. گهنڊ جي لار ـ هڪ ڪاڻي جا گهنڊ ڪي وڃائي. جهاڙ ـ جهوڙا (لتڪندڙ).
● لتڪڻُ: مصدر. هيڏي هوڏي هلڻ ـ چُرڻ ـ گهمڻ ـ سير ڪرڻ ـ قِرڻ ـ رُلڻ ـ رَمڻ ـ پيتڪڻ ـ پٽڻ ـ پنوڻ ـ وَتڻ ـ ٽڪڻ ـ اُجهڙڻ ـ پرهڻ. ڦُرجڻ ـ لٽجڻ.
● لتڪوءُ ۽ لتڪا: ذ. عمل ـ مندُ ـ منتر ـ ٽيٽُو ـ ٽوٽڪو ـ چنڊو. مزاحيه اُڪاڻي يا گاله ـ لتڪو چٽڪو ـ موهڻي. حرفت ـ حرڪت بازي ـ نٽهي بازي ـ نيٽري ـ مسخري.
ـ لتڪوءُ چتڪوءُ ۽ لتڪا چتڪا: ذ. پوڪ چرچو. چالاڪي ـ ٺڳي.
● لتڪوءُ ۽ لتڪا (ل): ذ. جادو ـ سِحرُ ـ افسون ـ منتر ـ جنتر ـ ٽوٽو ـ ٽيٽو ـ جادوءَ جي موٽ. محبت جو عمل ـ ڪنهن کي گرفتار ڪرڻ جو عمل ـ موهني ـ شعبده ـ ڪرتب ـ هٿ جي چالاڪي ـ عياري ـ مڪر ـ فن ـ فريب. چٽڪو ـ چوٽي ـ مٽيون گالهيون. ناز نخرو ـ تالُ. نزاڪت ـ سونهن ـ سوڀيا ـ زينت ـ زيب ـ سُهڻائي ـ سندرتا ـ لطف (جوانيءَ جو ڦوهڙ). رونق ـ شان. (صفت). نزاڪت پريو ـ زيب آور. (اسم خاص). تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
ـ لتڪيءُ سانُ لٽڻُ: ناز نخري سان پاڻ تي اڪڻُ چٽڪڻُ ڪرڻ ـ موهڻ.
● لٽڻُ: مصدر. ڍڪڻُ ـ پورڻ ـ متي وجهڻ ـ پرڻ ـ ملائڻ ـ (ڏر وغيره) متيءَ سان بند ڪرڻ يا پرڻ. (لاش) دفن ڪرڻ. (لٽيو ـ لٽيندو ـ لٽيل).
● لٽنَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لُٽڻُ: مصدر. (سن. لنتنْ) ڦرڻ ـ ڪٽسڻ. ڏوهڻ ـ لٽي وڃڻ. چورائڻ ـ چوري ڪرڻ. اجايو وڃائڻ ـ اجايو خرچڻ ـ فضول خرچ ڪرڻ ـ آڏائڻ ـ ضايع ڪرڻ ـ برباد ڪرڻ ـ تباهه ڪرڻ.
● لٽوءُ ۽ لٽا: ذ. اسم. (سن. لتتڪَ. پرا. لتيا = ڪپڙو) ڪپڙو ـ ڪندي ـ لڳڙُ ـ اوڍڻ ـ جامو ـ پارچو ـ اڳڙي ـ ليڑَ ـ چيوٽ ـ ڪهڙي جو ٽڪر. ميرو ۽ قائل ڪپڙو.
ـ لٽا لاهڻُ: مصدر. وهنجڻ لاءِ ڪپڙا لاهڻ ـ آگهاڙو ٿيڻ. بي غيرت بنجڻ ـ پنهنجي عزت جو ڪو خيال نه ڪرڻ ـ تمام فاحش ۽ بدڪار ثابت ٿيڻ ـ بي شرم بنجڻ ـ بي حيا ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لتا ليڙون ڪرڻ: ڪپڙا ڦاڙڻ ـ گريبان چاڪ ڪرڻ ـ ديوانو ٿيڻ ـ وحشي ٿيڻ ـ مجنون ٿيڻ ـ وحشت طاري ٿيڻ.

● لٽو ع لٽا (ڪ): ذ. صفت. نشيدو ـ چوتو ـ ڪٽيل ـ هانڊو ـ لٽندو.

● لٽو بٽو واري: اسم خاص. تعلقي ساماري م هڪ ديهه جو نالو.

● لٽوستو ع لٽوستي: ذ. ڳٻيدو ـ ڳوڙهو "ريڍ کي پڇ م ڪهڙا نه پيا لٽوستي لڏن".

● لٽيي ع لٽيون: ث. بازاري عورت ـ ڪسبياڻي ـ چڙواڳ زال ـ گهومڙائو زال ـ ويڇهو زال ـ ولد حرام. پٽيڙي ـ پياري. (آصفيه). (ت). عورت جو عورت ڏانهن طعني طور مخاطبت "لٽيي هيڏانهن تہ اچ". (حرف ندا). زالن جو سڏ ڪرڻ م ايندڙ لفظ ـ اڙي! ـ آئيي! ـ پٽڙي! ـ لٽيي!. (ڪ). (اسم خاص). بلوچ قوم جي هڪ ذات جو نالو.

● لٽيي ع لٽيون: ث. وارن جي چڱڀڻ ـ ناڙو ـ ليت.

● لٽهرو ع لٽهيرا: ذ. صفت. لٽيندڙ يا قزلٽ ڪندڙ ـ ڦورو ـ ڦريندڙ ـ ڏاڙيل ـ ڊاڪو ـ لوٽو ـ ٽڳ. ظالم.

● لٽيو ع لٽيا: ذ. قورو ـ لوٽو ـ لٽهيرو. ٽڳ ـ بدمعاش ـ لچو. بد اخلاق.

● لٽ ع لٽيون: ث. (سن. لٽيڪا = لٽ. پرا. لٽيا = لٽ) ـ لڪ ـ ڏنبو ـ لڪڙي ـ لوڙهه ـ ڏنڊي ـ ڏڪو ـ ڪاٺي ـ مدگر ـ مٽيٿر ـ چوب ـ عصا ـ جهانگهه ـ ڏانگهه ـ ڏاگورو ـ سونٽي ـ وانجهه ـ جاگرو ـ وانجهيلي ـ بانڊو ـ سونٽو ـ چڙهي ـ چڙهه ـ چڙ. لڙهه ـ سرخ (تنبوءَ جو) ـ (ڪمند جي) وڏي ڳري. نار جو هڪ عضوو ـ چڪر ع ڊينگي م جند تيل ڀرڻ گول ع ٽلهي ڪاٺي. گهاڻي جي اڪريءَ م پيل سال کي پوڙهيندڙ وڏي ٽلهي ڪاٺي. (ڪ). بند ـ بٽڻ ـ ڪٽر. (ت). گهرو جانورن جو ٽولو يا ڏڻ. ٽري پرت جو هڪ قسم.

ـ لٽ بيه ڏيڪارڻ چٽ بيه ڏيڪارڻ: زور ۽ ڏيڪارڻ ع چٽ ۽ ٽڏ ـ ڏڏيون ڪوميون ڏيڪارڻ ـ ڪجهه ڏڪو تاب ڪجهه پيار محبت ڪرڻ.

ـ لٽ چٽ: قرب ڪلفت ـ پيار ڏمان ـ ڏڪو دلاسو.

ـ لٽ چٽ ڏيڪارڻ: ڪجهه مار ڪجهه پيار ڏيڪارڻ.

ـ لٽيڙيو ع لٽيڙيا: ذ. صفت. لٽ ڪٽندڙ ـ لٽ وارو ـ چوبدار.

ـ لٽ لٽڪڻ: فساد ٽيڻ ـ گوڙ مچڻ ـ جهيڙو وڌڻ ـ ضد ٽيڻ ـ مارا ماري ٿيڻ ـ هنگامو يا جهيڙو ٽيڻ. ڪوشش ٽيڻ. سوڙهه هڻڻ ـ تنگي هڻڻ.

ـ لٽ م هٽڻ: سنيال م هڻڻ ـ ڪنهن جي هٽ هيٺ هڻڻ.

ـ لٽ هلائڻ: وڙهڻ ـ شوخي ڏيکارڻ ـ گهٽ وڌ گالهائڻ.

ـ لٽ ۽ ڪينگر ڪٽڻ: پينڊ ـ پينڊيات ٽيڻ.

ـ لٽيون جهلڻ: مار کائڻ ـ تڪليف ڏسڻ. "ڪتيو کائي فقير، لٽيون جهلي پولڙو".

● لٽو ع لٽا: ذ. (سن. لتڪ) ڪپڙي جو هڪ قسم ـ پٽون ـ هيرڪٽ. بافتو. اڻ سيبيل ڪپڙو ـ چادر.

● لٽيوارو: اسم خاص. تعلقي پنوعاقل م هڪ ديهه جو نالو.

● لٽهيرو ع لٽهيرا: ذ. صفت. چوتو ـ ڪٽسو ـ لائيرو ـ نيڏڙو.

● لٽپ ع لٽپون: ث. ڪنهن شيءِ سان پريل مٽ ـ هٽ جي تريءَ جيترو مقدار ـ جيترو هٽ م اچي. هٽ ڏونگهيءَ وانگر جهلڻ جي حالت. مٽ ـ چڪو ـ چرون ـ چنگل.

ـ لٽپ پاڻيءَ م پٽڻ: ٽموري پاڻيءَ م وڃي ٻڏڻ. سخت شرمندو ٿيڻ.

ـ لٽپ چرون: ذ. ايترو پڪوڙيل هٽ، جو وچ واري ڪپ م سمائجي سگهي. مٽ.

ـ لٽپ چڪو: ٽورو وزن ـ ٽوري شيءِ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لِپَ ۽ لِپَوُنَ: ث. ذ. لِيپو - راکو. بندوق ۽ بندوق ۾ ڏڪائي وڏل اڳڙيون.
● لِپُ ۽ لُپَ: ث. ذ. تهن تي تهه. ستي.
● لِتپات ۽ لِتپاتُونَ: ث. چمات - مُنهن تي هنيل هٿ جو ڏڪ - چاتَ - تڙ - تڙ - چپات. ڏونشو - مُڪَ.
● لِتپاتو ۽ لِتپاتا: ذ. صفت. وڏي لتپَ - لتپوڙ - خوب پريل لپَ.
- لِتپا ناهيڻ: لپوڙا هڻڻ. خوب ڪائڻ - گهٽو ڪائڻ.
● لِتپاچو ۽ لِتپاچا (ڪ): ذ. سامان سڙو - ڪنو گدلو سامان - ميري ڪوٽري.
● لِتپُتَ ۽ لِتپُتَ: ذ. صفت. معلوم ٿيل - خبر پيل - چاتل - پروڙيل. ڏيرو - مست. هيٺ مٿي.
● لِتپُتُ: ذ. صفت. (سن. لُپ = گُم ڪرڻ) لڪل - ڳجهو. باطن - پنهان.
● لِتپُتُ ۽ لِتپُتَ: ذ. صفت. چاتل. پروڙيل - خبر پيل. ديو مست.
● لِتپَتِي ۽ لِتپَتِيُ (ث): ذ. بنمان گيهه يا مٽيءَ جي رڌل پِتَ وغيره - اوسو - رکو - چِتو.
● لِتپَرَ ۽ لِتپَرَ: ذ. تڏو - تؤنري - پٽڻ يا پڙچ.
● لِتپِرِيُ ۽ لِتپِرِيُونَ: ث. قت ڦڙڙيءَ تي ٻڌڻ لاءِ گهاڻي اڻي رڌل دوائن جو ميرو - زخم تي ٻڌڻ لاءِ گهاڻي اڻي رڌل دوائن جي لٽي - پوٽيس - لهپ - ضماد - پلستر - چپڙي - ليموڙو - لُپڙي - لٽي - لڪدي. (ل). لُبدي. (ل). پيٽي - پٽهو.
● لِتپَڙَ ۽ لِتپَڙَ: ذ. مانيءَ يا پِتَ جو وڏو گِرهه - وڏو ٽُڪر - لتپو. لتپات - چمات - تڙ - تڙ - چات.
● لِتپڙائيڻُ: مصدر. نڀائڻ - گُسائڻ - لسڪڻ - لِڪي وڃڻ - جند چڏائڻ لاءِ ٻهانو ڪرڻ.
- لِتپڙَ ٿي وَڃڻُ: وهي ويڻي نڪري وڃڻ - کِسڪي وڃڻ - لِڪي وڃڻ - گُسائي وڃڻ - لِڪي ڇپي وڃڻ - اڪل سان جند چڏائي وڃڻ - نڀائي وڃڻ.
● لِتپڙ داسيُ ڏِيڻُ: ڏاڍي مار ڏيڻ - لتپاتون هڻڻ - تڙ هڻڻ.
● لِتپڙِيُ ۽ لِتپڙِيُونَ (ث): ث. ڪري ۽ جو هڪ قسم - ڏکڻ ڪنڊ واري ڪري.
● لِتپڙِيُ ۽ لُتپڙِيُونَ: ث. (سن. لِنبَ) قت ڦڙڙيءَ تي ٻڌڻ لاءِ گهاڻي اڻي ڦر رڌل وڻي - پوٽيس - لهپ - سهڪ - چپڙي - دوائن سان ٺهيل ميرو.
● لِتپِسِيُ ۽ لِتپِسِيُونَ: ث. ليپس يا چيڙهه واري مٺائيءَ جو هڪ قسم - حلوو چاهو.
● لِتپَڪِ لِتپَڪِ: ذ. ڦٽاڪو. (ظرف). چٽيون وڃائي، جهڙيون پائڻ جو هڪ نمونو - بازيءَ جو هڪ قسم. ٽاڦوڙا.
● لِتپِلوُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۽ تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لِتپَنُ ۽ لِتپَنَ: ث. ذ. لتپاتَ - ڏڪ - چپات - چمات. جهڙپ. لتپڪو - اوچتو حملو - جهتُ - وارو.
- لِتپِيُ ڏِيڻُ: مارڻ - چمات هڻڻ. ڏڪ ڏيڻ.
● لِتپَنُ: مصدر. لپا هڻڻ. جهڙپ - اوچتو جهت هڻڻ. (لتپيو - لتپيندو - لتپيلُ).
- لِتپِڪو ۽ لِتپِڪا: ذ. اوچتو - جهت - وارو - جهپو.
- لِتپوُ ۽ لِتپا: ذ. زمين وغيره ڪوٽڻ وقت هڪ واري سان ڪوڏر ۾ آيل مٽي. ڪوڏر جو زمين ۾ (ڪوٽڻ لاءِ) هنيل ڏڪ. ڪاري جي مٽيءَ جو وڏو چنبو يا ٻُڪ. مانيءَ يا پِتَ جو وڏو گرهه. وڏن ڪنڊ وارو ڪتو. هڪ ميل.
- لِتپوُ لتجَنُ: وجهه ملڻ - (ڪو ڪم) چالو ڪرڻ. موقعو ملڻ - وجهه لڳڻ - چانس ملي وڃڻ.
- لِتپوُ مارَنُ: ڪنهن جي فائدي ۾ ڪجهه چوڻ.
- لِتپوُ هٽنُ: ڪوڏر زمين ۾ هڻڻ. پاسو وڻي ڳالهائڻ - همدرد بنجڻ - ڪنهن جي فائدي ۾ ڪجهه چوڻ - پرهٻ مدد ڪرڻ. دڳ وڻڻ يا بند ڪرڻ. ٻج پوکڻ جي هارين کي ڪوڏر سان گهوڙڻ. (ملهه ۾) وجهه وڻي اوچتو ڪيرائڻ.
● لِتپوُ ۽ لِتپوُ (ث): ذ. صفت. ڪتپُوتُ - بدچال. بي همت - بزدل - دڇتو - گيدڙي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لتپوڙ ۽ لتپوڙون: ذ. (سن. لتپ) گنڀ شتپ - داڻ ڏوڙ - کوڙ سچ - ٻناڪ سناڪ - گپوڙ. ڦوند - لاف. رشوت - وڏي.

● لتپوڙي ۽ لتپوڙي: ذ. صفت. لپوڙ هٿندڙ يا کندڙ - گپڙشپڙ - ڏاڙي - ٻناڪي - لاف زن - پرهاڻي - ڦڙهاڻي - لٻاڙي - گپوڙي.

● لتپ هيڙو ۽ لتپ هيڙا: ذ. تماڄيءَ کي پکيڙي ڇڏڻ رسيءَ کي ٻڌڻ لاءِ زمين ۾ کتل ڪاٺي.

● لتپٽيو ۽ لتپٽيون: ث. ڪڪ کي گيهه ۾ ٻوڙي تيار ڪيل ڏريو.

● لتپي ۽ لتپيون: ث. (سن. لپ يا لپي = بولي) بولي - زبان. اکرن لکڻ جو نمونو. طعام جو هڪ قسم - ڪڪ گيهه ۾ ڳڙ ۾ ٻوڙي رڌل ڏارو. کير ڪڙهيل. ڪپڙي جو هڪ قسم. رڍ جو هڪ قسم.

● لتپيت ۽ لتپينون: ث. (سن. لپ) گهيرو - گيرو - ڦيرو - دور - احاطو - وڑ - پيچ - ختم - ويڙهه - وٽ - مروڙ - مروٽ. (ڪنهن شيءِ جو) وراکو. ڏڪ - ڪڇ - پوٽو - ٻڪ - پاڪر - ولهوٽ - وکوڙ. ڇپيٽ - جهڙپ - ضرب - مهٽ - آکيڙو. چمات - ڏڪ - ٽڦڙ - لٽاٽ. لفافو - ويڙهو - ٿورو - لٿهه - آٽل پٽل - لپيٽ ليٽ - ليٽڙي - وکوڙو - ڏيرو. ٽڪر - فريب - دغا - ڇل - ڇتند. سزا - جوکو - نقصان. بيماريءَ جو دور. درياءَ يا طوفان جو گهيرو - چڪر. مونجهارو.

● لتپيت ۽ لتپينون: ث. لاس - عرق - رس - شروو (رڌل گوشت جو).

● لتپينڊ: مصدر. (سن. لپ = ڏڪڻ) ويڙهڻ - وروڪڻ - ڏڏا ويڙهه ڪرڻ - سميٽڻ - وليٽڻ - بند ڪرڻ - ور ڏيڻ - پيچڻ - پيچ ۾ آڻڻ - (نوڙي) وٽڻ يا ڪنجا ڪرڻ - (در) ورائڻ يا ٻيڪڙڻ - پائڻ - (در) بند ڪرڻ - پوروڻ. ٻڌڻ - تهه ڪرڻ - هٿرو ڪول ڪرڻ - مروڙي سروڙي ڪرڻ. ورائي ڇڏڻ - جڙڻ - (ڪلي يا نيٽر جو) ڪڙو ڪڙي سان ملائڻ. جڪڙڻ. لينبڻ - ڏڪڻ. (لپيٽيو - لپيٽيندو - لپيٽيل).

- لتپيتَ ستپيتَ ۽ لتپينون ستپينون: ث. داڻ پيچ - ور وکڙ - قند چند.

● لتپيڇڻ: مصدر. ويڙهڻ - ليتجي ويڻ.

● لتپيڙ ۽ لتپيڙون: سزا. ڏک. نقصان - ضرر - هرج.

● لڄا ۽ لڄائون: ث. (سن. لڄا = لڄ) حياءُ - شرم - مرم - مرجاتا - لڄ.

- لڄاوان ۽ لڄاوان: ذ. صفت. مرجات وارو - حياءُ وارو - حيادار - لڄهارو - شرم وارو - منکوچي - شرمائتو - شرمائتو. (ث). لڄوڻتي - سيڙاوان - پاڪدامن.

- لڄاوڻتي ۽ لڄاوڻتيون: ث. شرم پوڻي - لجوتي - پوڻيءَ جو هڪ قسم.

- لڄائيتو ۽ لڄائيتا: ذ. صفت. لڄ وارو - شرميلو.

● لڄام ۽ لڄام: ذ. گهوڙي جي ڪڙين واري واڳ - لڳام - لغام.

● لڄڙ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لڄڻ: مصدر. (سن. لنب = لنب) لٻڻ - لٻ ڏيڻ - رشوت ڏيڻ يا آڇڻ.

● لڄ ۽ لڄون: ث. (سن. لڄا = لڄ. پرا. لڄا = لڄ) شرم - حياءُ - ڪائي - مرم - پرم - ليهه - شرمندگي - شرميلتا. خجالت - لحاظ - مُحابو - منکوچ - مرجاتا - غيرت. پردو - ڏڪ - سيل - سچائي - ستُ - آبرو - حرمت - ٻڌچ - مانُ - چڱو نالو. ناس پتو - ننگ - عزت - ناموس. زال - لڪاح ڌڻ زال - گهر واري - منکوحه - پانهن. زهه - نوڙي - رسي - رسو - واڳ - واڌڻ.

- لڄ آڇڻ: شرمندو ٿيڻ - ڪو ٿيڻ - شرم اچڻ - شرم محسوس ٿيڻ - حياءُ ٿيڻ - مرجاتا اچڻ. غيرت اچڻ. لحاظ آڏو اچڻ.

- لڄاروُ ۽ لڄاروُ: ذ. لڄ وارو - حياءُ دار - شرميلو - ليڄارو.

- لڄ ٻاسڻ: ڪاڻ ڪيڻ - منت ڪڍڻ - محتاجي ڪڍڻ - محتاجي ڪيڻ.

- لڄ پال: ذ. صفت. شرم وارو - حياءُ دار. لڄ پت رکڻ وارو. سردار.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لڄَ پَتِ سانُ رَهُجِيُ آڇَنُ: عزت آبرُوءَ سان ڪر ۽ورو ٿيڻ.
ـ لڄَ پَتِ وِڃائِيڻُ: ڪارِهت وڃائڻ ـ اعتبار کوهڻ ـ بدناموسي ڪرائڻ.
ـ لڄِڄَڻُ: شرمسار ٿيڻ ـ حياڻجڻ ـ ڦِڪو ٿيڻ ـ شرمندو ٿيڻ ـ لڄي ٿيڻ ـ پشيمان ٿيڻ ـ ڪِکو وڪو ٿيڻ ـ هڪو ٻِکو ٿيڻ ـ شرم يا ڏُکائي محسوس ڪرڻ.
ـ لڄَ جوُ ڏاڍوُ ٽِيڙَنُ: بي حياءُ ٿيڻ ـ بي شرم ٿيڻ ـ نِرلڄو ٿيڻ.
ـ لڄَ ڏوُڻِيُ: بدڪار عورت کي مارڻ ـ زاني مرد يا عورت جو خون ڪرڻ.
ـ لڄَ رَکَڻُ: عزت رکڻ ـ حياءُ رکڻ ـ شرم رکڻ ـ آبرو رکڻ ـ عزت ڪرڻ. ڪنهن جي پت رکڻ. رُسوخ قائم ڪرڻ.
ـ لڄَ رهُتِ: ذ. صفت. بي حياءُ ـ بي شرم ـ بي ٽکو ـ بي دِيدو.
ـ لڄَ ڪَرَڻُ: حياءُ ڪرڻ ـ شرم ڪرڻ ـ حجاب ڪرڻ.
ـ لڄَ ڳِڻِڊِيلُ هُئَڻُ: پاڻ ۾ ٿورو ناتو هڻڻ ـ لاڳاپو هڻڻ.
ـ لڄَ گهوگهو ڏِيَڻُ: غيرت اڇڻ ـ شرمندو ٿيڻ.
ـ لڄَ لاهِيُ: بي حياءُ ٿيڻ ـ حياءُ يا شرم وڃائڻ ـ بي شرمو ٿيڻ.
ـ لڄَ لڳَڻُ: (پٽيان) زال لڳڻ.
ـ لڄَ لِيهَهَ ڏارَنُ: حياءُ ڪرڻ ـ شرم ڪرڻ.
ـ لڄَ ۾ سُسِيُ وَڄَڻُ: ڏاڍو شرمسار ٿيڻ ـ حياءُ ۾ ٻُڏي وڃڻ ـ ڪنهنجي ڪيل ڪر تي ڇڄائڻ ـ مرم ۾ مري وڃڻ.
ـ لڄَ وِڃائِيڻُ: حياءُ يا شرم وِڃائڻ.
ـ لڄَ وانُ ۽ لڄَ وانَ: ذ. صفت. لڄ وارو ـ حياءُ وارو ـ حيا دار.
ـ لڄَ وِڪِيوُ: ذ. صفت. بي حياءُ ـ بي شرم.
ـ لڄَ وَنڊُ ۽ لڄَ وَنڊَ: ذ. صفت. لڄارو ـ حياءُ وارو ـ شرم وارو ـ شرمالُو ـ شرمائتو ـ لڄهڙو ـ مُنهن اڇڻو ـ ادب وارو ـ مرجات وارو.
ـ لڄُونُ لُڏَنُ: ٻن جي عورتن جي عصمت دري ڪرڻ ـ بدچال ٿيڻ.
ـ لڄهڙو ۽ لڄهڙا: ذ. صفت. لڄارو ـ لڄوند ـ حياءُ وارو ـ شرميلو ـ منهن اڇڻو.
ـ لڄِڄَڻُ ڪُلڄِڄَڻُ (ت): شرم ڪسان ـ لڄ سبب.
ـ لڄَڻُ ڪُلڄَڻُ: حق ناحق ـ طوعاً ۽ ڪرهاً ـ خوشي ناخوشي.
ـ لڄِيُ ۽ لڄِيَ: ذ. صفت. شرمندو ـ شڪي ـ ڦِڪو ـ شرمسار ـ هڪوبٽڪو ـ ڪِکو وِڪو ـ پشيمان.
ـ لڄِيُ ٽِيڻُ: ڦِڪو ٿيڻ ـ حياءُ ڪرڻ ـ شرم ڪرڻ ـ شرمندو ٿيڻ ـ خجل ٿيڻ ـ هڪو ٻِکو ٿيڻ ـ پشيمان ٿيڻ.
● لڄا: ث. (سن. لڄا = لڄَ) حياءُ ـ شرم ـ ڦِڪائي. پردو.
● لڄاروُ ۽ لڄارا: ذ. صفت. حياءُ وارو ـ شرميلو ـ ڦِڪو ـ سنڪوچي ـ شرمالُو ـ شرمائتو ـ لڄائتو ـ مُنهاچڙو ـ لڄِيو. محبوب. غيرت مند ـ مرجات وارو ـ نڪ چپ وارو. (ث). لاجونتي ـ لڄُونتي ـ سيلوانُ ـ پاڪدامن. (ظرف). شرميلي طرح.
ـ لڄاڙُو ۽ لڄاڙا: ذ. صفت. منهانچڙو ـ شرميلو ـ لڄ ڪندڙ.
ـ لڄائُو ۽ لڄائا: ذ. صفت. لڄ شرم وارو.
ـ لڄائِتُو ۽ لڄائِتا: ذ. صفت. شرم وارو ـ حياءُ وارو ـ شرميلو ـ ڦِڪائيءَ وارو ـ شرمائتو ـ شرمالُو ـ لڄارو ـ سنڪوچي. شرمندو ـ شرمسار ـ لڄي. (ظرف). شرم سان ـ حياءُ سان ـ مرجات سان.
ـ لڄائِيڻُ: مصدر. شرمائڻ ـ لڄي ڪرڻ ـ شرمندو ڪرڻ ـ شرمسار ڪرڻ ـ ڦِڪو ڪرڻ ـ هڪو ٻِکو ڪرڻ ـ ڪِکو وِڪو ڪرڻ ـ ڦِڪائيءَ ۾ منهن ڳاڙهو ڪرائڻ. (لڄائيو ـ لڄائيندو ـ لڄائيل).
ـ لڄِڄَڻُ: مصدر. شرمسار ٿيڻ ـ شرمندو ٿيڻ.
ـ لڄَڻُ: مصدر. شرمسار ٿيڻ ـ ڦِڪو ٿيڻ ـ لڄي ٿيڻ ـ لڄ اڇڻ ـ شرمندو ٿيڻ. (لڄيو ـ لڄبو ـ لڄيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لُجهڻُ: مصدر. ٽڪڻ ـ لُڇڻ ـ تڙڦڻ ـ لڦڪڻ. (ث). وڙهڻ ـ ڇڇيءَ ٻوڙ. خيال ڪرڻ ـ ڪوشش ڪرڻ.

ـ لُجهَ ۽ لُجهُونُ: ث. بي آرامي ـ لوڇ پوڇ ـ ڦٽيڪو ـ تڙپ.

● لُجُّ: صفت. (سن: لنچت يا لنگ = منڊو ٽيڙ) منڊو ـ لڏگو ـ منڊڪائيندڙ ـ لنگ.

● لُجُّ ۽ لُجَ (ڪ): ذ. (سن: لُڇُچڪَ) بدمعاش ـ بدڪار ـ آواره ـ اوباش ـ بدچال ـ بدچلن ـ بداطوار ـ بدوضع ـ لُڦنگ ـ انوري ـ چٽهيسو ـ چُرٽو ـ ڪالينگهو ـ شودو ـ لُڦنگ ـ انوري ـ لچ ـ حرڪتي ـ بي لنگ ـ اوباش ـ غنڊو ـ بدچلن ـ بدڪار ـ رنڊو. بدڪار ـ خوار ـ ڪلارو ـ ڪار مُنهون. فتنه انگيز ـ فسادي ـ متي اگهاڙو. اوباشي.

ـ لُڇيُ ۽ لُڇيُونُ: ث. صفت. بدمعاش (عورت) ـ ڪميڻيُ = بدچال ـ شودي ـ رهزن. خميري واري مائي جو هڪ قسم. گيهه ۽ تريل هڪ سنهون ۽ نندو تيڪلو ـ لولڙو

ـ لُڇيِاڙو ۽ لُڇيِاڙا: ذ. صفت. بدمعاشيءَ وارو ـ ڪمينپ وارو ـ بدچالي‌ءَ وارو. پَڙوَتَ ـ لچائي ـ لچڻ ـ بدمعاشي ـ شودائي ـ لچائي.

● لِڇَ ۽ لِڇونُ: ث. لچڪو ـ لوڏو ـ ڏوڏو.

● لِڇائيُ ۽ لِڇائِيونُ (ت): ث. آٽاڻ ـ آڻ هوندِ ـ گهٽتائي ـ ڪميُ ـ قحط.

● لِڇُتُ ۽ لِڇُتَ (ڪ): ذ. صفت. ليڪدار ـ چنبڙندڙ.

● لُڇِڪَ ۽ لُڇِڪو يا لُڇَڪَ: ث. ڪاري يا مڇيءَ جو هڪ قسم.

● لُڇِڪَڻِ ۽ لُڇِڪَڻِيونُ: ث. سخت گرمي.

● لِڇِڪَڻُ: مصدر. لُڏڻ ـ آلوڙڻ ـ لٽمڻ ـ جهڪڻ ـ مڙڻ ـ وڪائڻ ـ هلڻ ـ هيڏانهن هوڏانهن ٽيڻ ـ ڏڪڻ ـ ٽڪڻ ـ ڪنبڻ ـ ڏڪڻ. لرزجڻ. (لچڪيو، لچڪندو، لچڪيل).

ـ لِڇَڪَ ۽ لِڇَڪُونَ (ل.ث): ث. لوڏ ـ جهڪ ـ جيلهه ۾ ورهوڻ جي حالت. لرزش ـ جُنبش ـ جهڪو ـ چِڪ ـ ضرب ـ هِچڪي.

ـ لِڇِڪائِڻ: مصدر. جُنبش ڏيڻ ـ هِلائڻ ـ لوڏڻ ـ ڏوڏڻ ـ لرزش ڏيڻ.

ـ لِڇَڪَڻ جهورڻ (ث): خرچ ۾ وجهڻ ـ اجايو مصيبت ۾ قاسائڻ.

ـ لِڇِڪَدارُ ۽ لِڇِڪَدَارَ: ذ. صفت. لچڪيوارو ـ لچڪو ـ لچڪيدار ـ لچڪ وارو. قرندڙ گهرندڙ ـ نيوبل ـ مڙيل. چيڙه وارو. انگهندڙ.

لُڇُنبُ ـ لوفر ـ لٽمُٽ ـ لنگو تاڙو ـ ڪالينگهو ـ شودو ـ لُڦنگ ـ چُرٽو ـ چٽهيسو ـ انوري ـ لچ ـ حرڪتي ـ بي لنگ ـ اوباش ـ غنڊو ـ بدچلن ـ بدڪار ـ رنڊو. بدڪار ـ خوار ـ ڪلارو ـ ڪار مُنهون. فتنه انگيز ـ فسادي ـ متي اگهاڙو. اوباشي.

ـ لڇڪيٽو ع لڇڪيٽا: ذ. صفت. ورندڙ ـ مزندڙ ـ لڇڪيدار. زيبائتو ـ ڏاهوڪو ـ نزاڪت وارو.

ـ لڇڪو ع لڇڪا: ذ. لوڏو ـ هيڇڪو ـ جهٽڪو ـ جُنبش ـ لرزش. ڦيرو ـ وَرُ ـ وڪڙ ـ وَتُ. ضرب ـ ڏَڪُ.

ـ لڇڪو ڪائيُ: لوڏو ڪائڻ ـ ڏيڏو ڪائڻ. مُڙڻ ـ وَتُ ڪائڻ. ڦيرو ڪائڻ.

ـ لڇڪي وَڄڻُ: وَرُ ڪائڻ ـ ڦيرو ڪائڻ ـ وَتُ ڪائڻ ـ مُڙي وڃڻ. هلي وڃڻ ـ لرزجي جُنبش ڪائڻ.

● لُڇڪڻُ: مصدر. ضعيف ٿيڻ. لُڏڻ.

● لڇلڇ ع لڇلڇاٽُ: ث. لڇڪڻ جو آواز ـ آکٽڻ جو آواز. هلڻ جو آواز ـ لوڏي جو آواز.

● لڇڻُ: لُڏڻ ـ لڇڪڻ ـ ڏَڪڻ ـ ڪنبڻ. دڇڻ ـ خوف ڪائڻ ـ هراسجڻ. ترڪڻ ـ ڪسڪڻ ـ موڙڻ. چنبڙي وڃڻ يا چنبڙڻ ـ گڏ ٿڻ ـ لڳڻ. (لڇيو ـ لڇيندو يا لڇيو ـ لڇيل).

● لڇڻُ (ڪ): ذ. گاهه جو هڪ قسم.

● لڇڻيُ: ث. امر خاص. جبل جي ٻوٽي، سٽي، منجهس اڻ ڏٺ جهڙا ڪنڊ ڙا، نموليا جي بيماريءَ ۾ ڪهوڻي پيارجي. (ن ـ ب).

● لڇوُ ع لڇا (ڪ): ذ. هندوق جو ڪان، "تندير لوڏي، وڏو ڪري، هٿي لڇي سان ليٽائي". (ل). ڏ ڪو ـ نقصان ـ ڏَڪ، جيئن ته "چوپائي مال کي زبردست لڇو اچي ويو آهي، جو ته منو پاڻي ملي ئي ڪونه ٿو."

ـ لڇيُ ع لڇيئونُ (ت): ث. ڪچي. گهٽتائي ـ ڪمي. تقصير ـ خطا. (لوهار).

"شرم ڏٽي شير خان چوي، لڇيون ڪين لڳن".

ـ لڇيُ ٻوَڻُ: گهٽتائي ٿيڻ ـ ڪوٽي يا ڪمي ٿيڻ. رندڪ ٿيڻ.

● لڇ ع لڇونُ: ث. (سن. لڪشا = ذري) ٿورو حصو ـ ذرو ـ هڏ ـ قدري ـ معمولي ـ ڪي ڪُجُ. ٿوري شيءِ يا مائٽي يا تعلق وغيره.

ـ لڇ لائيُ: فائدو رسائڻ ـ ٿورو ڪرڻ ـ احسان ڪرڻ لائق ڪرڻ.

● لُڇ ع لُڇونُ: ث. بي آرامي ـ لوڇ پوڇ ـ لُڇ پُڇ ـ لُڇڪارو ـ لُڇڪو ـ تڙپ ـ بي تابي ـ آنڊ ماند ـ بيقراري ـ ڦٽڪو ـ بي چيني ـ درد ڪان آٽ ويهه ـ لُڇ پُڇ.

ـ لُڇڪارو ع لُڇڪارا: ذ. بي آرامي ـ لوڇ پوڇ ـ ڦٽڪو ـ آنڊ ماند ـ لُڇ پُڇ ـ درد جي آزار ڪان آٽ ويهه ـ بي قدري ـ بي تابي ـ بي چيني.

ـ لُڇڪو ع لُڇڪا: ذ. بي آرامي ـ لوڇ پوڇ ـ آنڊ ماند ـ لُڇ پُڇ ـ بيقراري ـ ڦٽڪو ـ لوڇ.

ـ لُڇ پُڇ: ث. ڦٽ ڦٽ ـ لوڇ پوڇ ـ ڦٽڪو ـ سخت حسد ـ ساڙو ـ بغض.

● لڇڪَ ع لڇڪُونُ (ث): ث. صفت. سهڻي ـ حسين عورت ـ خوبصورت ـ دلڪش عورت.

● لڇ لڇ (ل): ث. نُوس نُوس ـ درد ر ڦرڻ جي حالت.

ـ لڇ لڇ ڪَرَڻُ (ل): درد ر ڦرڻ ـ نوس نوس ڪرڻ.

● لڇمي ع لڇميونُ: ث. (پرا. لڇڇي. سن. لڪشمِ = ڏسندڙ، ڏاهيندڙ) سدوري ـ مراد وند ـ سُڳهڙ. ڏن ديوي ـ دولت جي ديوي ـ دولت جي ڏاڻي يا لچي، اصل ۾ سمنڊ جي ڌيءَ ۽ وشنو جي زال مچي ويئي آهي، جنهن کي پدما، ڪملا، شري اندرا، لوڪ ماتا، رما وغيره جي نالن سان پڻ سڏيو وڃي ٿو. سُک سچدا ۽ اقبال جي مالڪياڻي. دولت ـ ثروت ـ مال ـ زر ـ ڌن ـ مايا ـ دنيا. جاه و جلال ـ شان شوڪت ـ حشمت ـ دٻدٻو. خوبصورتي ـ سُندرتا ـ حسن جمال. نُنهن ـ پُٽ جي زال ـ ڌيءُ ذات ـ ڌيءَ ڌڻ ـ ڌيئون ـ ڌيئرون. موتي ـ دُرُ ـ مرواريد. هيڊ. سيتا ـ رام جي زال. بهادر جي زال ـ خوبصورت يا سهڻي عورت.

ـ لڇمي گهرَ ۾ آڻڻُ: ڏن دولت جو گهر ۾ اچڻ ـ ڪنهن اقبال مند جو گهر ۾ اچڻ. گهر ۾ سياڪي نينگريءَ جو پيدا ٿيڻ. اقبال وڌڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لڇڻ ۽ لڇڻ: ذ. (سن. لڇڻ = ڪڻڻ) عادت - چال - خصلت - آرڪان - افعال - شيوو - پَر - خُوءِ - رَوَش - ڍنگ - طور - طريق - لڇ - ڪِيرُ - رنگ ڍنگ - سُڀاءُ - سيرت - ڪردار - عمل - اعمال - شعور - ڪرم - ڪَرَ - ڪيريا - اوصاف. اخلاق - خوبي - خاصيت - آڀاءُ - علت - دستور - ڪرتوت - قول - فعل. ڪار - آريڪي - آپا. نشاني - علامت - پتو - آهڃاڻ - ڏَسُ - پار - آلنڪار - ظاهر سامان - آثار - روپ. عيب - ڪلنڪ - اوگڻ. ڪيفيت - حال - حالت. تعريف - توصيف - وصف. گاهه جو هڪ قسم

"سوين سَرَ گاهه ساماڻا لڇڻ لُنب ۽ لُلر لاڻا"

(احمد ملاح).

● لڇڻ: ڦٽيڪڻ - بي آرام ٿيڻ - بيقرار ٿيڻ - سُورَ ڪان بي تاب ٿيڻ - دانهون ڪرڻ - ڇڇڻ - ڪاهڻ - وِلوڙڻ - ڇاڇولجڻ - لٽڪڻ - تڙپڻ.

- لُڇڻ نہ ڪُڇڻ: عشق جي عذاب ۾ رکو لڇڻ ۽ لوري. جهڇڻ ۽ جهوري: سَهڻ، پر دانهون نہ ڪرڻ برہ جي باه ۾ صبر سان جَلاءِ.

● لڇو ۽ لڇا: ذ. ڏکڻ لڙهين سان ايرنگن وانگر ڪنن جي هڪ زيور يا گهڻ جو هڪ قسم.

● لڇي ۽ لڇيُون: ث. (سن. لڇڪُشتر. پرا. لڇڇيي) لڇمي.

● لِحاظُ ۽ لِحاظَ: ذ. (ع.) خيال - ڌيان - پاس خاطر - طرفداري - توجهه - جانب داري - پرواه - ساڻ ڏاڻي - سانگو - رَکڻِي - مروت - عزت - ادب - تسليم - سنمان - هاءِ ٻاءِ - اورانيو - مائارت - آبرو - مانُ - منهن لڳڻي. حيا - شرم - حجاب - پردو - سنڪوچ - پرهيز - احتياط - غيرت - اجتناب - حذر - واقفيت - دوستي - سنگت - شناسائي - ملاقات - ميل.

- لِحاظُ رَکڻُ: خيال رکڻ - ڌيان رکڻ. ادب ڪرڻ - عزت ڪرڻ. شرم ڪرڻ - حيا ڪرڻ. پرهيز ڪرڻ - احتياط ڪرڻ. دوستي رکڻ - محبت رکڻ.

- لِحاظُ ڪرَڻُ: مروت سان پيش اچڻ. شرم ڪرڻ - حياءُ ڪرڻ - پردو ڪرڻ - حجاب ڪرڻ - منهن لڪائڻ. پرهيز ڪرڻ. خيال ڪرڻ - ڌيان ڪرڻ.

- لِحاظَ وارو: ذ. صفت. بامُروَت - مَرُوت وارو - حياءُ وارو - لاجونت - لياقت پريو - خليق. ملاقاتيءُ - آشنا - دوست - جاڻ سڃاڻ - واقف.

● لِحافُ ۽ لِحافَ: ذ. (ع. لحاف > لحف = ستوڙ، پٽراڻي) ستوڙ - رضائي. رَلِيءُ - ڏهٽڙُ - ڏڙڪِيءُ - رات جو مٿان اوڙهڻ لاءِ ڪپڙو - چادر. غلاف - پوش - ڍڪُ.

● لِحافاڻِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لَحَدُ ۽ لَحَدونُ: ث. (ع. لحدٌ = قبر جو ڪُڇهه). قبر جو اندريون حصو. جنهن ۾ مردو رکيو ويندو آهي - قبر ۾ ڪوٽيل ڪُڇهه. قبر - مزار - تربت - گور - ڪور. مڙدي يا لاش کي غسل ڏيڻ واري ڪٺڙ.

● لَحْظو ۽ لَحْظا: ذ. (ع). گهڙي - ساعت ڪن - ويرم - ٿوري دير - پلڪ - پَلُ. ذرو - رتي. پورُ - اوچتو خيال.

- لَحظي ۾ لَحْظي: ظرف. ساعت ۾ - ساعت - لمحه ۾ لَمْحَه - هردم - هر گهڙيءُ.

- لَحظي جهيڙِيءُ: بلڪل ٿوري - ذري - هَوَ - ليڇ.

● لَحْمُ ۽ لَحْمَ: ذ. (ع. لحمٌ = گوشت) گوشت - ماس - ماهُ.

● لَحْنُ ۽ لُحْنَ: ذ. (ع. لحنٌ = آواز) آواز - شَبْدُ - مِٺو آواز - سُريلو آواز - سُر - لئي. خوش لوائي. ترانو - نغمو - راڳ. قرآن مجيد پڙهڻ جي خوش الحانيءُ.

● لَخْتُ ۽ لَخْتَ: ذ. (ف. لخت = ٽڪرو) ٽڪرو - پاره - پاڳو - حصو - ٿورو مقدار. لوهه جو گرز.

- لَخْتِ جِيڪَرُ: ذ. جيري جو ٽڪر - ڪليجي جي ڪورَ. پيارو اولاد. شعر - نظم - سُخن - بيت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لتخلتخو: ذ. (ع. لُخْلُخَة) گهڻين خوشبوئن جو مرڪب.

● لِڏڙو ۽ لڏڙا (ڪ): ذ. صفت. نرم- ڪُنڊو- رڙڻ ۽ ملائم- سوڪيو.

● لڏواڙ: اسم خاص. مَڙِيءَ بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

● لڏ ۽ لڏَ: ذ. (سن. لبْ = لپڻ) پيدائش- حاصلات- پراپت- فائدو- لاڀ- لبْ- ميلڙ- لڏل شيءِ- هٿ آيل شيءِ- لاڀ- لڏل مال.

- لڏڙيو ۽ لڏڙيا: ذ. صفت. لينڊڙ. ڪتي جو هڪ قسم، جو سُوئر وغيره جي شڪار کي جهنگل مان ڪولي باهر ڪڍي.

- لڏ ڪتڙ: سُوئر کي ڪولڻ.

● لِڏا: ث. (سن. نِيرد ش = اشارو ڪرڻ) پاسو- طرف- ڏس.

● لڏاڪو: اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لڏا ليپيتو: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لڏاڻ: اسم خاص. تعلقي ڪونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لڏاهو: اسم خاص. تعلقي ناري (خيرپور ميرس) ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لڏڙ: اسم خاص. ٿر ۾ رهندڙ هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● لڏڙا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لڏڙو ۽ لڏڙا: ذ. ڀاڻيءَ جي جانور جو هڪ قسم- (هي جانور پَستي ڪُتي جي قد جيترو ۽ ستڊس پُڇ ڏکهو ٿئي ٿو، مڇيءَ تي گذران ڪندڙ آهي، هن جي ڪل سرديءَ جي بيماري ۽ بواسير لاءِ ڪارآمد آهي). (ف. ج). سگ آبي- لُوڊڙو.

● لڏل ۽ لڏلَ: ذ. صفت. (سن. لبْڏ) هٿ آيل- حاصل ڪيل- ڪولي لڏل- ڏنل- مليل.

● لڏو: لهڻ مان زمان ماضي مطلق (سن. لبْڏ) حاصل ڪيو- هٿ ڪيو- ڏانو- ڀاتو- حاصل ٿيو- لڀيو. (۽ لڏا: ذ. حاصلات- ڏاج- ڏيپ- ڏيتي ليتي- اِستري ڏَن.

● لِڏو ۽ لِڏا: ذ. لکيو- قسمت- پاڪ- تقدير- انگ ازلي- نصيب.

- لِڏاتي: لکڻهي سان- قسمت سارو- لکيا- نصيب ۾ لکيل

"لِڏا تي لڀَن، مَل مهانگا سُپرين".

● لڏو ۽ لڏا: ذ. (سن. لُبْدَ. پرا. لِڏو = ع. فرقدين) هڪ تاري جو نالو- هڪ نڪٽ جو نالو- ٽيڙو

"ڪٽيون ڪهار آئيون، لڏا ويا لڙي"

هن تاري کي عربيءَ ۾ شعريٰ ڪري چوندا آهن، هي سڀني تارن کان روشن آهي. مشهور ايراني نجومي الصوفي (ڏهين صدي عيسوي) هن تاري کي "سهيل" تاري جي پيڻ ڪري ٿو سڏي. هيءُ يمن ملڪ ۾ نهايت روشن آپرندو آهي- صبح جو روشن تارو

"تارا تيليءَ روءِ، لڏا لالڻ آپرين،
جهڙو تون صبوح، تهڙي سُهائي سڃڻين"
(ڪنيات- شاهه).

وسپٽ تارو. (ق- ل). بي وفا- سنگدل.

"ڏاڍو لڏو ڪڏو آهين". (صفت). تاڪائو- لوسي- نوس نوس ڪندڙ- لڏو ٻار. سيڪٽو. ڪڏو.

● لڏو بِشارَت: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لڏو ڊيرو: اسم خاص. تعلقي ڪڪڙ ۾ تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لڏو راڻو: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لڏي جو ڍُهو (ڪ): سياري جون برساتيون.

● لڏ ۽ لڏون: ث. ڦوڙائين يا ڪائين جي پٽي- لڏو- سامان سڙو. (ڪپڙن وغيره جي) هڙَ- پروٽي- پروڙي- پٽي. لڏ جو اسباب- گهر جو سامان- سامان سڙو- مال اسباب. سامان جي چوپر يا هڪ هنڌان ڪٽي ٻئي هنڌ وڪڻ واري حالت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

عبادت ڪندڙن جي ٽولي. مسافرن جي ٽولي.

■ لڏ پرڻ (ث): پاڻي جا به سانداڙا پرڻ - لهڻو پاڻي پرڻ.

■ لڏ پلاڻ: هڪ هنڌان لڏي، ٻئي هنڌ وڃڻ واري حالت. پاڇ - لڏ لڏڻ - ڪوچ.

■ لڏ پلاڻ ڪرڻ: هڪ هنڌان ٻئي هنڌ وڃڻ - ٽپڙ ٽاڙي ڪڍي ٻئي هنڌ ٽيڻ - لڏڻ جي تياري ڪرڻ.

■ لڏ پلاڻ هڻڻ: منيت (وڃڻ جي) هڻڻ - لڏڻ جي تياري هڻڻ. بار بار ڪوچ ڪرڻ - هر هر لڏڻ.

■ لڏ لاهيڻ: منزل هڻڻ - ترسڻ (سر مارئي - گر) - بار لاهڻ "ڇڏي ٻوء ٻڌن کي، لکن ۾ لڏ لاهي" (سر آبري - شاه)

● لڏ ۽ لڏيون: ث. (سن. لمب. پرا. لمبٹا = لڏ. ع. روٹ) کهوڙي، گڏهه، خچر وغيره جو چيٽو - گوبر - لڏوٽا - قوسي.

■ لڏ ڪرڻ: واهيات ڳالهائڻ - بيهودو بڪڻ - بڪڻ.

● لڏ: لاپ - حاصلات (سر سهڻي - گر) "لالڻ تڻين لڏ، عشق جنهن جي اڳ ۾" (سر سهڻي - شاه)

● لڏاڻ ۽ لڏاڻيون: ث. اڻ جي لڏ - قطار - قافلو "اڳي توکان ڪيتري، ويئي لکن هيٺ لڏاڻ" (خانه زئي - حسيني)

● لڏائڻ: بار کڻائڻ - گاڏي بار سان پرائڻ يا گاڏيءَ ۾ بار وغيره رکائڻ. (ڪنهن کي) شهر يا ڳوٺ مان ٽپڙ ڪڍائڻ - لوڏي ڪيڻ - هڪالڻ. (ل). شهر نيڪالي ڏيڻ - پڇائڻ.

● لڏائڻ: ڪيڏائڻ - لڇائڻ - ڪوڏائڻ - جهولائڻ - ٻنگهي ۾ سمهارڻ (ٻارن کي). ڪيچ ڪرائڻ.

● لڏائي ۽ لڏائيون: ث. لڇڻ - او باشي - ڇي حيائي - پيرمٽيا. فضوليي - خرچ ڪپائڻ جي حالت - اڏائڻ - ڪائڻ ڪپائڻ جي حالت.

● لڏڻ: مصدر. (سن. لڏ) پينگهي يا پينگهه ۾ لوڏا ڪائڻ - جهولڻ - پينگهه ۾ لڏڻ. ڏڪڻ - ڪنبڻ - ٽڙڪڻ - ڏهڻ - ٽلڪڻ = (جهنبو) وڙڪڻ - وونڻ. ٽرٽيلڻ - ترٽلي ۾ هوڻ - گهڏڻ - لرزش ۾ اچڻ. لڙڻ - جهوٽو ڪائڻ - چرڻ. جپ ڪرڻ - ڳالهه يا وعده تان ڦرڻ.

■ لڏڻ لمڻ: جهولڻ - هوا ۾ لڏڻ - ٽيلڻ - خوشيءَ ۾ اچڻ وڃڻ - قيريون پائڻ - اچائي اڇ وڃ ڪرڻ - ڊڄ ڪرڻ - گوڏنات ڪرڻ - فيصلي بعد هڪ ڳالهه تي نه بيهڻ - ڪسڪي وڃڻ - ترڪي وڃڻ - ٽال مٽول ڪرڻ - ڪسرائڻ - ٽيڙرائڻ - ترسڻ.

■ لڏي لڇائيڻ: ڳالهه تان ڦري يا ڊپ ۾ اچي ڪوڙو وعدو ڪرڻ - ٻڌ وڃائڻ.

■ لڏو ۽ لڏٽا: ع. لڏندڙ - پينگهو.

● لڏڻ ۽ لڏڻ: ذ. صفت. لاڏ ڪندڙ - مڃڻ - پڇڻ - مٽڏول - مڪيلڏو - بودلو - لاڏلو - چٽيلو - عزيز - پريتم - دلبر - جانب - جاني - مڃو. وٽندڙ - پيارو - محبوب - دلدار - معشوق. لوڏ سان هلندڙ "لام لڏن شل مون وٽ ايندو" - لوڏي سان هلندڙ.

"لڏن! تو موهيس تنهنجي لوڏي" (ڏرتل).

سهڻو - موچارو - ٺاهوڪو - وٽندڙ - خوبصورت. (ث. لڏن ۽ لڏڻون).

● لڏو ۽ لڏا: ذ. پري - هار - لڏ - بوجو - پوجهو. هاربرداري - ڪنيل سامان - ٻڌل بار - ڪوچ - منزل لڏپلاڻ. اڏ - ٽولي - ٽولو. عيال - لڏيندڙ ماڻهو جو مجموعو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لڏن جا لڏا: هڪ ٻئي پٺيان لڏهندڙن جا ٽولا.
ـ لڏوڪ: ذ. لڏڻ واري حالت ـ ڪوچ. منزل ـ قافلو ـ لڏ ٻلاڻ ـ لڏو.
ـ لڏو لاهڻ: گهر ڪري ويهڻ. ٻئي تي بار ٿي ڪرڻ. همت هارڻ ـ بزدل ٿيڻ.
ـ لڏو لٽ تہي هٽڻ: نقصان ۾ هڻڻ ـ بي ترتيب رهڻ ـ ڏينگوئي ڏيري هڻڻ.
ـ لڏو ۽ لڏو: ذ. صفت. بار کڻندڙ ڍڳو.
● لڏون ۽ لڏون: ذ. (سن. لڏوڪڏ > لڏوڻا = لڏون) مٽائيءَ جو هڪ قسم ـ بوندي يا ڦٽيءَ مان ٺهيل گوڙهو ـ تول ـ مٺيو. گوڙهو ـ پيتر ـ پٽر. نفعو ـ فائدو.
ـ لڏون آڻب: ذ. گول انب جو هڪ قسم.
ـ لڏون پوري تالهيءَ ۾ ڪائي: سوڪڙيءَ جي عيوض سوڪڙي ڏيڻ.
ـ لڏون ۽ رهائي: خوشيءَ جو موقعو ملهائڻ ـ خوشيءَ جي موقعي تي دوستن کي مٺائي ڪارائڻ.
● لڏوڻو ـ لڏوڻو: اسم خاص. هڪ شهر جو نالو.
● لڏو ۽ لڏو (ل): ذ. صفت. هٿاوڙو ـ دادلو ـ چريو ـ ڪيچل کنڊڙ ـ ڪيچلو. چور (ڪتو) ـ چور. رول. هرهنڌ نوسيندڙ ڪتو. جملو: "تون تہ لڏو ڪتي وانگر منهنجي پٺ ٿي نہ چڏيندين".
● لڏاڻو: اسم خاص. جيسلمير طرف هڪ ڳوٺ جو نالو، جنهن جو اصل آچار "لڏروو" آهي.
● لڏو ۽ لڏا: ذ. رسو. (ن ـ ب).
● لڏت ۽ لڏتون: ث. سهڻاج ـ ذائقو ـ سواد ـ سائ ـ لاءُ ـ لاڇ سائ ـ رسنا ـ چٽ ـ چٽس ـ چس ـ چسڪو ـ چسڪو ـ چسهر ـ چٽڪ. خوشي ـ لطف ـ مزو ـ سک ـ سڪون ـ فرحت ـ موج ـ وندر ـ عيش و نشاط ـ حظ ـ عيش ـ آرام ـ آنند.
ـ لڏتائيتو ۽ لڏتائيتا: ذ. صفت. سوادي ـ ذائقيدار ـ چهرو ـ تمڪين ـ لڏتي ـ لڏ ـ لڏت وارو ـ چشڪيدار ـ رس پريو ـ ڪامڻ گور ـ چشائتو ـ مزي وارو ـ سڳنڌي ـ سڳنڌ وارو.

● لڏتائي: لڏت ڏيڻ ـ لطف ڏيڻ ـ چشكو ڏيڻ ـ مزو ڏيڻ ـ مزيدار لڳڻ ـ سواد اچڻ ـ چهرو لڳڻ ـ (ڪنهن شيءِ جو ڪائڻ يا واپرائڻ ۾) سواد ڏيڻ.
ـ لڏتي ۽ لڏتي: ذ. صفت. لڏتائتو ـ سوادي ـ لڏت وارو ـ مزي وارو ـ ذائقيدار ـ چهرو ـ تمڪين.
ـ لڏ ۽ لڏ: ذ. صفت. لڏتي ـ لڏت وارو (ڪاڏو وغيره) ـ لڏتائتو ـ سوادي ـ ذائقيدار ـ چهرو ـ چشڪيدار ـ رس پريو ـ ڪامڻگور ـ چشائتو ـ مزيدار ـ نيٺ نار ـ دل قرار ـ فرحت بخش ـ خوش ذائقي ـ خوش مزي ـ مزي وارو ـ لذت بخش ـ پرلطف ـ لطيف. عزيز ـ پيارو ـ من موهن.
● لڑ: ظرف. ٿهـ ڦهـ ـ تڑت ـ چٽ ـ وهندي ـ تهـ طلبيو ـ تڪڙو ـ تهـ طلب ـ پٽ ـ ڇوهو. لڑ ۾ ـ تڙتڪڙ ۾ ـ جلدي ـ ترت ڦڙت ـ تيز ـ تيڪو "لهڙا نيو ر لڑ" (شاهه).
۽ لڑون: ث. آهرائي ـ تڪڙ ـ هٿيٽر هٿيٽر ـ تيزي ـ تعجيل ـ اجائي تڪڙ ـ تيزي ـ پرٻلڻ ـ هنگ تڑڪان. تکو هلڻ جو هڪ نمونو ـ تيز رفتار ـ دوڙ ـ ياڄ. ڪنهن هاڻيءَ جي پٺ جو هڪ قسم ـ ٿور.
● لڑ ۽ لڑ: ذ. صفت. (ف. لڑ = بيوقوف) بيوقوف ـ احمق ـ بي عقل ـ بي شعور ـ بد سليقه. بي سمجهه ـ نادان ـ اڻوجهه. بدمعاش ـ بدچال. حڑ ـ هڪ قوم جا قديم زماني ۾ سنڌ ۾ قڙ ڪندي هئي.
● لڑجانڪ: ث. سڑيلي آواز واري پکيءَ جو هڪ قسم ـ باز يا لغڙ يا شڪري جو هڪ قسم.
● لڑڙ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لڑڙي ۽ لڑڙيون: ث. تيز هوا ـ هوا جو جهونڪو ـ ڦڪي.
● لڑڻ: مصدر. (ف. لڑزيدن = ڏڪڻ) ڪنبڻ ـ ڏڪڻ ـ ڏڪ.
ـ لڑڙان: ذ. ڏڪندڙ ـ ڪنڀندڙ ـ ڪنبندڙ.
ـ لڑجڻ: مصدر. (ف. لڑزيدن = ڏڪڻ) لڏڻ ـ ڪنبڻ ـ ڏڪڻ. ڪيل انجام يا ارادي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

تان هڻي وڃڻ. ۾ چئو ٿيڻ.
"متان لالچ ۾ تون لرزين
متان سڪ لاءِ ڪرين آزي"
(منار).
= لرزش ۽ لرزشون: ث. (ف. لرزيدن = ڪنڻ) ڏڪڻي - ڦرڪڻي - ٽرڪڻي - ڦرڪڻي - سياندو - سياڻ - سيرات - سهاڻ - لهرو - ڏڪ ڏڪڻ - چرپر - ڏوڏو - لوڏو - جنبش - ٽرڪو - ٽڙ ٽڙ - ڦڙ ڦڙ.
= لرزه ۽ لرزا: ذ. ڏڪڻي - ڏڪ.
= لرزي ٿيڻ: شرميلو ٿيڻ - شرمسار ٿيڻ - لانجهو ٿيڻ - پشيمان ٿيڻ.
● لر لر: ث. وڏي آواز سان اجايو ڳالهائڻ جو لمو لو - بڪ بڪ - بڪوات - بڪواس - وڙ ڦل - ٽين ٽين - ٽر ٽر - چرڙات - بخي - بڙ بڙ - گڙ بڙ.
= لر لر ڪرڻ: اجايو ڳالهائڻ - بڪ بڪ ڪرڻ - ٽپڪ ٽپڪ ڪري هلڻ.
● لرنگو (ث): ذ. ايماري جو هڪ قسم.
● لروٽو ۽ لروٽا (ث): چيڙو - ڇاڙي - آنٽ - آخر.
● لرهو ۽ لرهار (ث): ذ. ڪوڙو عذر - خالي دلاسو. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.
● لري: اسم خاص: هڪ ذات جو نالو.
● لري: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لريون ۽ لريون: ث. (سن. لش = سخت اڇا ڪرڻ) سياري ۾ اتر يا اولهه کان گهلندڙ ٺڏي هوا - تمام ٺڏي هوا. لوهه - جر. (ڪ). گهٽي لڪ. (ل). لولي - لوري. اجائي هٻڪ. (ل) = سخت تمنا - گهٽي سڪ يا چڪ وڙ.
= لري لڳڻ: سياري ۾ اتر يا اولهه کان ٺڏي هوا جو لڳڻ.
● لريل ۽ لريلون: ث. صفت. ڏز سان خراب ٿيل.
● لڙ ۽ لڙون (ت): ث. هيٺانهين زمين - نمندي. آسرو - پروسو - لڙه.
● لڙ ۽ لڙ: ذ. لاڙو - جهڪاءُ - نهر - ترساڙ.
● لڙ ۽ لڙ: ذ. (من. لڏ = لڏڻ) لڙات - ڏڪڻ - ڪوهيڙو - ڌولگر - غبار - انڌڪار - ماڪ - اوندهه. هل - غل - شور - گوڙ - واکو واکاڻ - رڙورڙ - مونجهارو - گڙ بڙ - گهمسان - ٻائيتال - بگهيڙو - رولو - گهمگوڙ - ماچانگ - هنبس - غلغلو - هلڙو - هنگامو - ڏڇر - متڙ - خرخسو - (گهٽن ماڻهن جو) آواز - هل "ڪانو ڪي لڙ ۾ مزو". جهيڙو - فساد - بدامني - بي امني. ميرو پاڻي - او نهو پاڻي - ميل - مر - تيڪ. پاڻيءَ جي جنس - لڙو پاڻي - درياءَ (ڪارايل). واهه جو جوش ۽ تيڪ. (صفت). لڙاٽيل - ميرو - لڙو - گڙبيتو - لڙاٽو.
= لڙ ٿيڻ: ٿورو ٻيٽل پاڻيءَ جو مال جي اڇوڇ سبب ميرو ٿيڻ.
= لڙ ٻوڙ: مهيري پاڻيءَ ۾ وڃي گهڙڻ.
= لڙ جڙ: ميٽيءَ ۾ پرجڻ - ميرو ٿيڻ - خراب ٿيڻ.
= لڙ ڏڪو: ث. خواه مخواه وڏو آواز - ڪروڌ فساد - جهيڙو - لڙ.
= لڙ لاهڻ: گوڙ ڇڏڻ - جهيڙو بند ڪرڻ.
= لڙ لنگهڻ: درياءَ عبور ڪرڻ - درياءَ لنگهي پار ٿيڻ. تڪليف مان ڇٽڻ.
= لڙ لهڻ: غبار لهي وڃڻ - ڏڪڻ پامي ٿيڻ. تڪليف دور ٿيڻ.
● لڙائڻ: ميرو ڪرڻ. لڙات ڪرڻ - خراب ڪرڻ - وڃائڻ - ڏڪڻ وارو ڪرڻ. مڃجهائڻ - گندڪ. (لڙائيو، لڙائيندو، لڙاٽيل).
● لڙات ۽ لڙاٽ: ذ. ڪوهيڙو - ڏڪڻ - ڌونگر - لڙ - جات - نر ڏسڻ جي حالت - انڌوڪار - لٽ - غبار - رئي - ماڪ - انڌيرو - جهڙ - جهڪ. پاڻيءَ جي ميري ٿيڻ جي حالت. آسمان ۾ واءَ جو رڙو جنهن کان سج جي روشني جهڪي ڏسجي. (صفت). لڙو - لڙاٽيل ٿيڻ - لڙ جڻ - خراب ٿيڻ - لڙ يو ٿيڻ.
= لڙاٽو ۽ لڙاٽا: ذ. صفت. (سن. لڏ = ميرو) ميرو - لڙو - لڙاٽيل - لڙ - گڙبيتو - چڙ يو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لڙائيندڙ ۽ لڙائيل: ذ. صفت. ميرو ـ لڙو ـ لڙاڪو ـ لڙ ـ گڙبو ـ متيءَ وارو ـ گدلو ـ ميرانجهڙو.

ـ لڙو ۽ لڙا: ذ. لڙائيل ميوو ـ ڪينو.

● لڙائيڙ: مصدر. ويڙهائڻ ـ جنگ ڪرائڻ. داءِ رکڻ ـ شرط رکڻ ـ هوڏ رکڻ. ٽڪرائڻ ـ زور آزمائي ڪرائڻ. ملائڻ ـ پائيواري ڪرڻ.

ـ لڙائي ۽ لڙائيون: ث. جنگ ـ جهيڙو ـ جدل ـ رزم ـ جُدّ ـ يدّ ـ ويڙهـ ـ ڪارزار ـ حرب ـ چڙپيتي ـ معرڪ آرائي ـ تڪرار ـ تنازع ـ قراولي ـ آواڙو ـ ڪيڏارو ـ جهاد (ڪافرن سان) ـ دنگو ـ فساد. عداوت ـ دشمني ـ نزاع ـ ويرُ ـ بُغض ـ ڪينو ـ حسد ـ اڻ بڻ ـ ڪدورت ـ رنجش ـ بگاڙ. ڪُشتي ـ زور آزمائي ـ مقابلو. گار گند ـ ٽنٽو. هُجّت ـ هوڏ.

ـ لڙائيءَ تي وڃڻ: جنگ تي وڃڻ ـ معرڪ آرائيءَ لاءِ روانو ٿيڻ.

● لڙائيڻ: مصدر. (من. ليگ=جنبڻ) لِيلائڻ ـ آزي ڪرڻ ـ ياڏائڻ ـ منت ڪرڻ ـ ستائڻ.

● لڙٻاٽ ۽ لڙٻاٽ: ذ. ٻاڪ ـ داڙ ـ لاف ـ لڙٻات ـ بڪ شڪ ـ يتّ ـ يتّ شتّ.

ـ لڙٻائي ۽ لڙٻائي: ذ. صفت. داڙي ـ ٻاڪي ـ لافيرو ـ لاف زن ـ لافي ـ ڦڙهائي.

● لڙدڪ ۽ لڙدڪ (ل): ذ. صفت. وڏو ـ لنبو ـ ڊگهو.

● لڙڦڙ: ث. وَنُ پڪڙ ـ تڙ تڪڙ ـ بکوات ـ بکواس. شورُ ـ هُل.

ـ لڙڦڙ ڪرڻ: گوڙ ڪرڻ ـ بکوات ڪرڻ "لڙڦڙ ڪرين ٿو، لوڪ ساري پر".

● لڙڪ ۽ لڙڪ (ڪ): ذ. بکين جي پر وارو حصو "لڙڪ تي مُنڪو هنيائينس، تار ۾ ڪين ٽڪيو".

● لڙڪ ۽ لڙڪ: ذ. (من. لبْ) (اک مان نڪتل) پاڻيءَ ڦڙو ـ اک مان ايندڙ پاڻي ـ ڳوڙهو ـ نيئرُ ـ آشڪ ـ هنج ـ (اک جو) آب ـ بولد ـ قطرو. ڪَڻ جي زيور جو هڪ قسم.

ـ لڙڪ وهائڻ: گوڙها ڪاڍڻ ـ رئڻ ـ ڏڪ ڪرڻ.

ـ لڙڪ هارڻ: رئڻ ـ ڏڪ ڪرڻ ـ هنجون هارڻ.

● لڙڪا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

ـ لڙڪڻ: مصدر. (من. لبْ=لڙڻ) لڙکڻ ـ ٽنگجڻ ـ ٽنگيو رهڻ ـ لُڊڻ ـ لڙي پوڻ. ڦاهو ڪائڻ. جهلجڻ ـ قابو ٿيڻ ـ قاسجڻ. لاڙو رکڻ ـ مائل ٿيڻ. لڳو رهڻ ـ چنبڙيو رهڻ.

ـ لڙڪائيڻ: مصدر. (من. لبْ) لڙکائڻ ـ ٽنگي ڇڏڻ ـ قاميءَ تي چاڙهڻ ـ ٽنگڻ. لاڙو ڪرائڻ.

ـ لڙڪيل: ذ. صفت. مُست ـ لهيلتهر.

● لڙڪڻ (ل): مصدر. لڙڻ ـ جهيڙڻ ـ نيڙڻ ـ سارين جي سنگن جو هيٺ نيڙڻ.

● لڙڪو ۽ لڙڪا: ذ. ڇوڪرو ـ ننگر ـ پٽ ـ ننگرو ـ ڇوڪر. (ت). ڏاڍيان ڳالهائڻ ـ بڪ بڪ ـ بڪ شڪ ـ بڙ بڙ. (ث: لڙڪي ۽ لڙڪيون).

ـ لڙڪو ڪرڻ: ڏاڍيان ڳالهائڻ ـ بڪ بڪ ڪرڻ.

● لڙڪو ۽ لڙڪا: ذ. (من. لبْ) يڪ. گهاٽو شرت. لڙڪ ـ آشڪ ـ هنج. ڦڙو ـ ٽهيو ـ قطرو ـ بوند ـ گوڙهو. پکري وغيره جو ڪوس کان هيٺ ننگڻ وقت نڙيءَ وٽان نڪندڙ چمڙ ٽڪر.

● لڙڪيو ۽ لڙڪيون: ث. (من. لبْ) ڪنهيل شيءِ کي پاڻيءَ سان ملائي ٺاهيل سُٽي ـ کير ميلائي رڌل رب يا ڀڙو پٽ ـ يڪ ـ سنهون پاڻي. لڙڪ. ڪن جي زيور جو هڪ قسم ـ ڏاڻ. پکريءَ جو هڪ قسم.

ـ لڙڪيو ڪرڻ: کير پٽ گدي ڪائڻ.

ـ لڙڪيو هڻڻ: ڏاندارياءَ سان ٻج ٽمر ڪرڻ.

● لڙڪ لڙڪون: ث. (من. لبْ= پارائو ڳالهائڻ) بڪ بڪ ـ بکوات ـ و ڦل ـ ٽين ٽين ـ بي فائدو ڳالهاءُ ـ لب لب. ڦڙڪي ـ ڏڪي ـ ڪنبي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لڙَڻُ: مصدر. (سن. رَتْ > رتيُ). پرا. لڌِيُ = وڙهَنُ) وڙهڻ - ڳڙيڙ جڻ - ٻڪين ٿيڻ - مقابلو ڪرڻ - جنگ - جهيڙ ڪرڻ - جهيڙو ڪرڻ - جهيڙ ڪرڻ - جهيڙڻ - جنگ ڪرڻ - تڪرار ڪرڻ - جهوندڻ - سامهون ٿيڻ - جنگ جوٽڻ - يڌ ڪرڻ - ڏنڊو ڪرڻ - فساد ڪرڻ - نزاع ڪرڻ - خصومت ڪرڻ. مُڙڻ - پاسو ڪرڻ - لاڙو ڪرڻ - لهڻ - وَرڻ - واراڪو ڪائڻ - وراڪو ڪرڻ - سٽين رستي تان ڦرڻ - ڦوٽي ڪائڻ - گوهيُ ڪرڻ - پَنڪَنُ - گمراهه ٿيڻ - پٺ تي هڻڻ - پويان پير ڪرڻ - هڪ پاسي کان گذري وڃڻ. ملاکڙو وڙهڻ - ڪُشتي ڪرڻ. ڏَڏڻ - لڏڻ - لرزش ۾ پوڻ. ٽنگجي رهڻ - لڙکڻ - لٽکڻ. (سج) لٽهڻ - ڏَڪجڻ - ليکڻ - گُم ٿيڻ. ڏينهن جو ڏڏو ٿيڻ - پاڇو مُڙڻ - (پاڇا) ڦري وڃڻ.
(لڙ يو - لڙ ندو - لڙ يل).

- لڙِيُ وَڃڻُ: لڦڪهي وڃڻ - هلي وڃڻ. پاسو ڪري وڃڻ.

● لڙَڻُ: مصدر. ميرو ڪرڻ - لڙائڻ - پَڪَلَڻ - لوڻڻ - لُڇڻ - ڪِنو ڪرڻ - خراب ڪرڻ.
(لڙ يو - لڙ يندو - لڙ يل).

● لڙُو ۽ لڙَا: ذ. صفت. ميرو - لڙ - لڙائيَلُ - لڙائوُ - ڪِنو - گيڙ ٻتو.

● لڙُوَتُ ۽ لڙُوَتَ: ذ. دوستي - ياريُ - سهيڙ - يارانيُ - اَلفَت - اخلاص - پريت - دوستانو - محبّت. جاڻ سڃاڻ - ڪٿرائي - ميل جول - آسانڀند - آشنائي - واقفيت - جاڻ پڇاڻ - مها ڪڙ - سهيپو - ٽهڪ - ملاقات - مترتا.

● لڙهه ۽ لڙهُون: ث. (سن. يَشْتِ = قطار) (سن. يَدِيُ. پرا. لڙِيُ = موتين وارو ڏاڳو) موتي پُوئل ڏاڳو - سَرَ - مالها - لڙِيُ - لڙهِي. قطار - صف - زنجير - ليڪ - سيٽ - لائين. ٽَٽ - چڙهه - ڪائي - ڪڙو (جنهن سان ٻيڙي هلائجي) - جانڪهه - ڏگهي لٽ. (نوڙي جو) گُمُ - تندو - ڏاڳو. لاڙو - رغبت. جهلو - ٽيڪ - ٽيو - ٽوٽي - هُستي - آڌار. پير - وسيلو - سمر - دامن - پلو - اجهو - اوت - واهه - پروسو - آسرو - اميد "لڳيس اوهان جي لڙهه" - سهائتا - تڪيو - ٽُڪ - تاريءَ - پيٽيُ - پالنا - پڻيءَ = ڪنڌَ.
"هرين اوهان جي هوڻان" لڙهه لڳاسين."
لالچ - طمع - لٻ. پُورُ - اوچتو خيالُ - ريجهڪُ - جهُجهڪي - بُدڪيُ - بُدبُدو - لٿهرو - ترنگ - وهر. واه يا درياءُ يا ڍوري وغيره جو ڪٻ - ڪنڊي - ڪنارو. (اسمِ خاص). تعلقي ديري محبت، تعلقي هالا، تعلقي ٽنڊه الهيار، تعلقي جيمس آباد ۽ تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- لڙهه لڳڻَ: آسري لڳڻ - پروسي لڳڻ - پُڻيءَ لڳڻ - آڌار ٿي هجڻ - پاند پڪڙڻ - دامن جهلڻ - وسيلي تي ويهڻ. تابع ٿيڻ - پناهه وٺڻ.
"لڙهه لڳيس تنهنجي لام".

- لڙهه وَڃڻُ: ذ. ڏنڊو - پهيشو - ڪِر - ڪار - ڪرت - وٽج واپار - ڏنڊو ڏاڙي - ڪاروبار - وهنوار - ڏيتي لهتي - واهپو - مشغولي - وَهِيُوات. يارانو - صحبت - ٽهڪ - ڪهائلي مائليُ - ڏيڻ وٺ.

● لڙُهاڪو ۽ لڙَهاڪا: ذ. ٽوري نند - ڪهير - جهوٽا - پنيڪيُ - ڪهل مل.

● لڙهائيُ: مصدر. مالش ڪرائڻ.

● لڙهه جاڳيڙَ: اسمِ خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لڙهه چاڙهوُ: اسمِ خاص. تعلقي ميرپور ٻنوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لڙهه سَنڍيڙو: اسمِ خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لڙهه ٽنبُوُ: اسمِ خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لڙهڻ: مصدر. مَهڙَنُ. (ڪ). پٿر تي مرچ مصالح چيڙڻ. (ڪ). ڪپڙ ڪٽڻ - ڏاس جي لوڙي ڪٽڻي پيٽي ڪرڻ.

● لڙُهڻُ: مصدر. (سن. لُٺ = پاڻيءَ ۾ وڃڻ) پاڻيءَ جي وهڪري ۾ وهي وڃڻ - لڙهندو وڃڻ -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

آجهڻ - اولجڻ - پاڻيءَ ۾ لاٿ پوڻ - لهت پهت ٿيڻ - لهڙڻ - وَهڻ. ڍُلڪڻ. تڙڦ ڪرڻ - (مريض جو) ڍَهي پوڻ - اوچتو ڪري پوڻ - گهر ٿيڻ (پاڻيءَ ۾) - تُٽڻ. (بدن ۾) - ضعيف ٿيڻ - ضعيف ٿي وڃڻ يا لهي وڃڻ.

- لڙهيءُ پوَڻُ: پوڪ جو ٽوڙي پوڻ. (ن-ب).

- لڙڦُهيءُ وَڃڻُ: وَهي وڃڻ. زيان ٿيڻ - نقصان پوڻ. سخت تڪليف اچڻ. طاقت ڇڏائي وڃڻ.

● لڙڦُهوءُ ۽ لڙڦُهاءُ: ذ. (سن. يَشْٹِ = لڙهه وارو) بوڏ - آٽل - برهرو - پوڙ پوڙان - لهت - سيلاب - پاڻيءَ جو چڙهاءُ - چڙَ - پاڻيءَ جي چاڙهه وقت تڪو وهڪرو - پاڻيءَ جو گهمرو يا گهيرو. ڍڳهي ڪاڻي - ورو - ڪاڇڻ - چڙهي - لٽ - لڙَهه - لڙڪڙي - بانڍو - متنهنڙُ ۾ ڪر ايندڙ ڪاڻي - ڪاڍو. زبردست حملو - غضبناڪ حملو. جوش. (ڪ). تپ جو جهٽڪو - هلڪو تپ - تپ جو عزم. (ل). بٽاڪ "اهڙا ٿو لڙها هٽين، جو خدا رکي پناهه ۾". رڍن جي بيماريءَ جو هڪ قسم. پکين جي بيماريءَ جو هڪ قسم. (صفت). قطارن ۾ يا موتين وارو جيئن تہ لڙهو هار = ٽن سَرَن وارو هار. (اسم خاص). تعلقي گهوڙا بارياءَ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

- لڙڦُهوءُ آڇڻُ: ليٽ جو هڪ دفعو اچڻ. ويرو ٿيڻ - آٽل اچڻ. (بيماريءَ جو) دورو ٿيڻ.

- لڙڦُهوءُ چڙَهڻُ: درياءَ ۾ ڪٿي پاڻيءَ سبب ليٽ ٿيڻ - ٻوڏ ٿيڻ. بيماريءَ جو دورو ٿيڻ. هوش ۾ نڪرڻ - پاگل ٿيڻ.

- لڙڦُهوءُ لڏَڻُ: دماغ خراب ٿيڻ - چريو ٿي پوڻ - پاگل ٿيڻ.

- لڙڦُهوءُ هڏڻُ (ٹ): ڪوڙ ڳالهائڻ - بٽاڪون هڻڻ - ڏڙو هڻڻ - ڪشو هڻڻ - لاف هڻڻ.

- لڙڦُهي ۾ هلڻُ (ٹ): تڪڙي وڃڻ ۾ ڪَ سان هلڻ.

● لڙڦُهيءُ ۽ لڙڦُهيُونُ: ث. (سن. يَشْٹِ = قطار) هار - سنگهر - لڙهه - سَر - موتين سان پُوتل ڏاڪو. (ل). لانڍي يا چونري جي ڪنڊيءَ ڪي بدل سنهيون ڪاٺيون. وڻ جون ٽاريون يا ڏار سنهي ڪاڻي - ڇڇنيو - لڪڻ - چڙَ. (ٹ). پريل وڪ سان آڻ جي هلڻ جو هڪ نمونو.

- لڙهيءُ لائيڻُ: مينهن يا برسات جو لڳاتار پيو وسڻ - گهڻو مينهن پوڻ.

- لڙهيءُ وارو (ٹ): ذ. پنهنجي ٽوليءَ جو ماڻهو.

● لڙَڻيءُ ۽ لڙَڻيُونُ: ث. جنگ - لڙائي - يُدّ.

- لڙڻيءُ آڪُرَڻُ: جنگ ڪٽڻ - ڪوڏاهڻ - قلعو فتح ڪرڻ - سوپارو ٿيڻ. نڱو پرائڻ - راند ڪٽڻ.

● لڙِيءُ ۽ لڙِيُونُ: ث. (سن. يَشْٹِ = قطار) قطار - سَرَ - صفَ. هار - مالها - پُوچَ - پُوتَ - سڳو - ڏاڪو - ڏورو.

● لِڙَ ۽ لِڙُونُ: ث. صفت. (سن. لِڪْشا) سنهڙو - ايسرو - لاغر - ڪمبَڻُ - ڏهرو - ڏانگُ - رڳارو - پتلو - متهينُ - سُوڪيرو - باريڪ - ڪاغذي - هلڪو. نرم - ڪونئرو - ڪنئرو. نازڪ. بي همت - بي زورو - ڪم همت - تهيج هيڻ - ري همت - لهيلهڙ - لانجهو - بي هاڻيو - نيستو - ضعيفڙو. ڏرو - ڪي ڪچ - قدري - ٿورو.

- لِڙوءُ ۽ لِڙوُ: ذ. صفت. ڪمزور - بي زورُ - لِرِبل - درپَلُ - بي طاقت. نِروڙو.

● لِڙُ ۽ لِڙَ (ڪ): ذ. ڪريءَ جو تازو چاول ڦر. ننڍو ڦر. نرم - نازڪ - ڪُومل.

● لَسَ ۽ لَسُون: ث. (سن. لَسْ = چمڪڻ) جهڙُ - ڪارا چانيل ڪکر - جهڙالو. درياءَ جو تانگهو پاڻي - پاڻيءَ جي لَسَ ليٽ - سَتح - آچَ - چَر. لَسان - لَسائي - هراپري - چڪائي - سِڏائي - هڪجهڙائي - سنئين يا لَسي زمين. مادري ٽور. لَسو پَٽُ. واريءَ جو ڍير - پِٽَ. ڪوهه جي مالهه جو هڪ قسم. چورڪَٽَ - وِڪِرُ. بنان چٽي بندوق وغيره. ڏاڻي جي نموني اوزار جو هڪ قسم - لَسِي. (صفت). بيشمار - گهڻا - هڪٻئي مٿان - هڪٻئي ٻيان - ان ڪٽ - اڪيچار - بَڙ ڍيرو - ڪچ ڪهيئين - جام - انيڪ - ڪيترائي - گهڻائي. (ظرف). جاري - تڪو - سِڏو - صاف - بنا اڏڪ - اسو -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سٹون. (اسم خاص). سنڌ جي اولهه ۾ رياست لتس جي هڪ ڳوٺ جو نالو. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

■ لتسانِ ع لتسائُونْ: ث. لتسَ ـ لتساڻي. نار ڪيل زمين.

■ لس پيشاني: ڪميت يا مشڪي گهوڙي جنهن جي پيشانيءَ تي ڪو به نشان نه هجي. (ن ـ ب).

■ لتسَ لائِيْ: قطار ناهڻ ـ بٿيڙَ ڪرڻ ـ سلسلو ناهڻ ـ ڪِرْمُ ڪرڻ ـ لاڳيتائِيُ ڪرڻ. گهٽي ڪوشش ڪرڻ.

■ لتسَ لتڪهتَنْ: بنا جاچ جتوچَ لنگهي وڃڻ ـ بنا خيال يا سوچَ ويچار جي هليو وڃڻ.

■ لتسَ لهيتَ: ث. هڪ ٻئي پٺيان لٻندڙ يا موٽندڙ.

■ لتسَ نِيتَنْ: وهت تکا هڪلي وڃڻ

"لهڙا لتسَ نيڻ، آٿ تيڪا ڪاهي وڃڻ."

لتسَ ٻهيلي ڏانهن وڻي وَڃَنْ.

■ لتسَ هُجَنْ: گهاٽو جهُڙُ هُجڻ. سيڌو هجڻ.

● لُسُ ع لُسَ: ذ. صفت. خُسِرو ـ ڪسرو ـ ڪُس ـ گنجو ـ ٽُرِڙُ ـ (ث) بنا ڏاڙهي مُڇ وارو. (ل). پُڇِيُ ـ گورو. بي حيا ـ بي شرم ـ بي نڪو ـ بي ديدو.

■ لُسِروُ ع لُسرَا: ذ. صفت. پُڇِيُ ـ ڪُس ـ ڏاڙهي نه هڻڻ جي حالت. بي سروپا.

● لِسانَ ع لِسانُونْ: ث. (ع. لِسان = جِيبَ) جِيبَ ـ زبان. بولي ـ ٻاشا ـ ٻاڻي ـ پاڳا ـ لُغت.

■ لتسائِنْ: مصدر. (سَنْ. لسْ = چمڪڻ) لسو ڪرڻ ـ لس ڪرڻ ـ چمڪائڻ ـ چلڪائڻ. (ڪپڙي ڪي) استري هڻڻ. (زمين) سندرڻ. لسو محسوس ٿيڻ ـ لسو لڳڻ.

■ لتسائِيُ ع لتسايُونْ: ث. (سن. لسْ = چمڪڻ) لتسائڻ ـ صفائي ـ سِڌائي ـ سنوٽ. چمڪَ ـ چِلڪوُ.

● لتسَ ٻهيلو: اسم خاص. سنڌ جي اولهه ۾ بلوچستان جي هڪ پاڳي جو نالو.

● لتسْتَ ع لتسْتُونْ: ث. (ع. لتذْ = هن مزو ورتو) لُطف ـ (اصل لفظ) لذّت ـ مزو ـ سواد ـ ساءُ ـ لاءُ ساءُ ـ ذائقو ـ چشڪو ـ چهراڻ.

■ لتسْتِيُ ع لتسْتِيُ: ذ. صفت. لتسْتَ وارو ـ لذتي ـ سوادي ـ مزيدار ـ چهِيرو ـ چشڪيدار ـ لذت وارو ـ وٺندڙ ـ لذيذ.

● لتسْترُ: اسم خاص. تعلقي ڏُڪي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لتسِرِكو ع لتسِرِكَا (ث): زور سان آبل ڪهڪو ـ رَهُڙڪو ـ رَهُڙَه

■ لُسِروُ ع لُسِرا: ذ. صفت. ٿلهو ـ زور وارو ـ طاقت مند.

■ لُسِرو ٿِيَنْ: طاقت وارو ٿيڻ ـ ٿُلهو ٿيڻ.

● لُسْرِيُ ع لُسْرِيُونْ: ث. ۲۷ تولن جي سون جي ٿلهي شخ ـ سون يا چانديءَ جو ننڍو ڊگهو ٽڪر يا ڳنڍيو. سيتارامي سون ـ سونيُ سِرَ ـ ڏَنگيُ.

● لتسڙاتُ ع لتسڙاتَ: ذ. صفت. ننڍي عمر وارو ـ جوان ـ ڳيرو ـ لاسيارُ ـ سهڻو نينگر.

● لتسڙو: گاهه جو هڪ قسم.

● لتسِڙُوُ ع لتسِڙُوُ: ذ. صفت. ننڍي عمر وارو ـ لاسيڙياتُ ـ لتسُوُتُ ـ لاسيارُ ـ ڳيرُوُ ـ ڪلپٽ ـ نَوْنهالَ ـ آلڙُ ـ ڪِرُتُ ـ پُوُرَلُ.

● لِسْڪاٽِيُ اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي پنو عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لتسِڪترناٿِيُ: اسم خاص. تعلقي گوٺي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لتسْڪِيُ: اسم خاص. تعلقي گوٺي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لتسُ ع لتسَنْ: ذ. بدن تي داغ ـ چمڙيءَ جو داغ ـ چٽوُ. آڏي ـ بُنْبُ. ڪارَبُ ـ قالَبُ. (ث). ٽوم. گاهه جو هڪ قسم.

● لتسْٽُوُ ع لتسْٽا: ذ. سائيري رنگ جي جواهرات جو هڪ قسم ـ زبَرْجَدُ ـ فيروز. بلليءَ جي اک. جواهرن سان جڙيل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لسو ۽ لسا: ذ. صفت. (سن. لس = چمڪ) لس وارو - جنهن تي وار وغيره نه هجن - برابر - هموار. چلڪايل - چلڪيل - چلڪڻو - چمڪندڙ - چلڪندڙ - صيقل ٿيل - صاف - لاسرو - سٽريڪو - مُهريدار. سهڻو - حسين - گهٽن لسو - پُورَل. بي ڏاڙهيو. (ث. لسي ۽ لسيئون).

- لسا پتا (ت): ٿر ۾ زالن جي مٿي ويڙهڻ جو نمونو.

- لسا لٽهن: عدت واري زال، جو عدت جا ڏينهن پورا ڪري، سوڳ جا ڪپڙا لاهڻ، رنگين ۽ پرت وارا ڪپڙا پائڻ.

- لساڻ ۽ لساڻيئون: ث. لسائي - لس - برابري - چمڪائي - چلڪو - مُهيرو - آجر - چلڪاٽ - چمڪ - سڌائي - صفائي - سنوت.

- لسو لغام: لسو يا صاف لغام - بنان ڪنڊي لغام - ڏهانو - زبانو.

- لسي ۽ لسيئون: ث. سڌي - صاف - سٽيئن. بنان گنڊ جي تند وغيره.

- لسي ٽيٻن: سڌي ٽيڻ. صفا ٽيڻ.

- لسيئون ڪرڻ: لسا ڪپڙا ڪرڻ - سوڳ يا شوڪ ڪرڻ - ڏک ڪرڻ - ارمان ڪرڻ.

● لسو ۽ لسا: ذ. صفت. بي لذت - اڻ سوادي (ڪاڏو) - اَلوڻو - بي سوادو - بي ذائقو - بي لذتو - بي لطف - بنان مصالح - بنان ويگر - ڦڪو.

"بيماريءَ ڪري وات لسو ٿي پيو اٿم". (ل).

ليسدار. سوڪيم - پتلو - مَهين - سنهڙو - ڏُهيرو - ضعيف - ڪمزور - تيج هيڻ - ڏانگو.

- لسائي ۽ لسائيئون: ث. اَلوڻائي - ڦڪائي - بي لذتائي - بي سوادائي.

● لسو ۽ لسا (ل): ذ. صفت. جنهن کي ڏاڙهي بلڪل نه اچي - لڳڙو - ڏِلو.

● لسوت ۽ لسوت: ذ. صفت. نئين عمر وارو - نئڻو جوان - ڪپرو - بنان ڏاڙهي مڇ - لاسيار.

● لسي ۽ لسيئون: ث. چيڙو ڏڙ - چيڙي جهڙ - چيڙي مڇي - ڪتو - ڏڙ - هائيڊاڪ - جهارو - هائي ۽ ڪير ڪڏي ناهيل شربت. جهڙ - لڙات - مٽلهار. (ل). بنان ڏندن جي، وٽن جي ٿڻن وغيره روڙڻ لاءِ ڏاڻي جهڙي گول نئڻو اوزار جو هڪ قسم - لسيڙو - لس.

● لسيو موسِرَ: پرت جو هڪ قسم.

● لسيئون ڪرڻ (ڪ): سوءَ ڪرڻ - ارمان ظاهر ڪرڻ.

● ليشاريي: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۽ تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ليشاري: اسم خاص. تعلقي سيوهڻ، تعلقي حيدرآباد، تعلقي ڪوٽي ۽ تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ ذات جو نالو.

● لشڪر ۽ لشڪر: ذ. فوج - ڪٽڪ - سٽا - عسڪر - سپاهه - آڏ. عملو - اٽالو - دَمبلو - انبوهه - هشام - ڪمڪ - دَل - گهل - جٿيش - رسالو. ڪنڊڪ لڪ سواري. ڪتب. هندستاني ختلاصي - سپاهي.

- لشڪر ڪشي: ث. (ف. لشڪر + ڪشيدَن) چڙهائي - حملو - يلغار - پرتي.

- لشڪر گاهه: (ف. لشڪر گاهه = چانوٽي) لشڪر جي رهڻ واري جڳهه - چانوٽي - ڪئمپ - سپاهه جو پڙاءُ - لشڪر جو فرود گاهه - ڪامپو - منزل - پاڙو - صدر.

- لشڪري ۽ لشڪري: ذ. صفت. سپاهي جهو - فوجي - عسڪري - جنگي - سٽڪ - لشڪر وارو - لشڪر جو - سپاهڪو - فوجي ملازم.

- لشڪري آئين: ث. لڙائيءَ جو سامان - جنگي ٽپڙ. جنگي قانون.

● لشڪر خان چانڊيو: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لشڪري چانڊيو: اسم خاص. تعلقي قنبر علي خان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لشڪري لنڊ: تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لطافتَ ع لطافتُونْ: ث. (ع. لطافتَ = سنهڙائي) سنهڙائي - باريکي - رقت - نازکي - نفاست - پاکيزگي - سوکيمائي - صفائي - سهڻائي - سُڪرائي - خوبي - نزاکت - سُڻائي - ملُوکت - خوبصورتي - رونق - بهار - طراوت - تازگي. نرمي - ملائمت. جوبن - سُونهن - سوپيا - زينت - زيبُ - سندرتا. حلاوت - ذائقو - مزو - لذت - لُطف. فصاحت - سلاست.

● لُطفُ ع لُطفَ: ذ. (ع. لُطفُ = فائدي وارو). مهرباني - ٿورو - احسان - لائق - پلائي - نوازش - عطيو - عنايت - ايچپو - آنڪرُ - دايا - مهر - وڏڙ - عطُوفت - ڪرپا - ڪرمُ - ڀاجهه - رحم - غرُبا پروريُ. مزو - لذت - بهار - خوشي - فرحت - ذائقو - حلاوت. تازگي - نرمي - طراوت - ملائمت. عمدگي - باريک بيني.

● لطيفُ ع لطيفَ: ذ. صفت. (ع. لطيفُ = بَار ٻُڪڙ) نفيسُ - باريک - مهيڻُ. پتڙو. نازڪ - کومل - نرم. هلکو - سُبُڪَ. صاف - شفاف. نيڪوڪار - مقدس - پاڪ - پاڪيزو - ستو. لذيذ - مزيدار - مزي جو - خوش ذائقه - سوادي - ٻڌ نار. اڻ لپ - ورلو - ناپيد - ڪمياب - دُرلپ - عُنقا - سُوڏو - سُهڻو - پَلپَلوڙ - سُنو - رُوڙو - عمدو. محبوب - دوست - سجڻ - مهربان. تحفو - سوکڙيُ. (ث. لطيفتانْ).

- لطيفُ غذاَ: ذ. هلکو ڪاڏو - سادو ڪاڏو - زود هضم ڪاڇُ.

● لطيفَ پُورُ: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لطيفُ شاهُ: اسم خاص. تعلقي ڏکڻيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لُطيفو ع لطيفا: ذ. ٻوڙ چرچو - ظرافت آميز گفتگو - ٻول - لڪتو - بيان - ڳالهه - عقل واري ۽ مزيدار آڪاڻي.

● لطيفُ واهُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لُعابُ ع لُعابَ: ث. (ع. لُعبُ = ڳيگ) ڳيگ - ٿڪ - قٽيٽيُ - پيڪ.

"خودبائي خوب ٽين لائن جي لعابُ"
(سر سهڻي - شاه)

رَسُ - لسبَ - ڪنڌَ. لڳدار شيءَ - ڪوڙنرُ - لاسَ - لهس - وَڪواري شيءِ. جادو طور مڪجي - دوائن جو شيرو - پوساڙو - ڪاڙهو. پتاشن جو شربت.

- لُعابِدارُ ع لُعابِدارَ: ذ. صفت. لسڳلڳدارُ - لهسدار - گگ وارو.

- لُعابُ لائينُ: چپن کي ڪوڙنر سان لنبي ڇڏڻ - مونيُ ٽيڻ.

● لعلُ ع لعلُونْ: ث. قيمتي جواهرات جو هڪ قسم - ياقوت - چُونيُ - ماڻڪ.

● لعلُ ع لعلُ: ذ. لالُ - سُرخُ - ڳاڙهو. سُهڻو. دوست - پيارُ - لاڏلو. گهوتُ - وَنو. تاس جي پتن جو هڪ رنگ لال پان. درياءَ ۾ اولياڻن وغيره جو خطاب (جيئن ته لعل شهباز وغيره).

- لعلاڻِ ع لعلاڻِيُونْ: ث. لعلاڻي - ڳاڙهاڻ - سُرخائي - سُرخيُ - لالاڻ.

- لعلَ بَزار ع لعلُ بَزارِيُونْ: ث. عصمت فروشيءَ جو اڈو - چڪلو - طوائف خانو - زناءَ خانو - ڳاڙهي بزار.

- لعلُ ذِ ڻائينْ لاتَ: هُنَ پريان قافلي جي پاريل ٻاهه جي ڳاڙهاڻ يا جيپي ڏني (سر سهڻي - گر)

● لعلُ ع لعلُ: ذ. ڳاڙهو - لالُ - رتو - سرخ - گلرنگ - رڳيل (سر مومل راڻو - گر) پرميشر. (سامي). پٿر جو هڪ قسم - جواهرات جو هڪ قسم. (صفت). سينگاريل - آرائش ٽيل - براجيتلُ - عمدو - حسينُ - سُندرُ - نيڪو - ڏاهُوڪو - موچارو - سُهڻو - سوپيا وان - صورت وند - سُدرشنُ - خوبصورت. (اسم). مينتنُ - لڏڻ - پتپتنُ - پيارو - عزيز. (پتن راند ۾) لال پان. ڪن بزرگن جو لقب (جيئن ته) لعل شهباز - اڈيرو لعل - ڪن جاين جي مشهوري لاءِ ڪم ايندڙ لفظ جيئن ته: لعل قلعو - لعل مسجد.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= لتعْلائيءُ ۽ لتعْلايُونْ: ث. گاڙهاڻ- سُرخائي- سُرخيءُ.
= لتعْلُ ياجيءُ گاڏيءُ: گوشت رڌڻ - تيوَنُ واپرائڻ.
= لتعْلَ جيءُ مُهْرَ: ساجي ٻانهن تي قلندر شهباز جي نقيرن کي ڏنل داغ.
= لتعْلُ جهنڊيءُ آچنْ: ماهواري ٿيڻ - حيض جاري ٿيڻ.
= لتعْلُ ٿيڻُ: رڳجڻ. گاڙهو ٿيڻ- سرخ ٿيڻ. گهوٽ ٿيڻ. ڪنهن وليءَ جي دعا سان شاداب يا سرسبز ٿي آباد ٿيڻ.
= لتعْلُ ڏلمْ: ذ. صفت. لعل جي رنگ جهڙو- سُهڻو.
= لتعْلُون لتعْلُ ٿيڻ: خوش رهڻ - تندرست رهڻ- بت ۾ پرجڻ. سڙهو ٿيڻ- خوش ٿيڻ. وڏي اوج تي رسڻ- ڪمال حاصل ڪرڻ.
= لتعْلِيءُ ۽ لتعْلِيُونْ: ث. گاڙهاڻ - سرخي- لالاڻ- لعلاڻ- لعلائي.
● لتعْلُ آوِدوءُ: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لتعْلُ آوِدوءُ: تعلقي ڳڙهي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لتعْلاڻُ: مصدر. گاڙهيرو ٿيڻ - گاڙهاڻ تي مائل ٿيڻ- گاڙهو لڳڻ- گاڙهو نظر اچڻ- گاڙهاڻ- سُرخائڻ.
● لتعْلُ بَخْشُ شاهَ: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لتعْلُ بَڪُرْ: اسم خاص. ڪراچي ايريا ۾ هڪ ديهه جو نالو. ماريپور جي اتر- اولهه طرف هڪ ڳوٺ جو نالو.
● لتعْلُ پِتافيءُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لتعْلُ پُورْ: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لتعْلُ چَتوءُ: اسم خاص. تعلقي ڊگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لتعْلُ خانُ لِغاريءُ: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لتعْلُ خانُ مَسْتُوئيءُ: اسم خاص. تعلقي ميروخان ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لتعْلِڙيءُ ۽ لتعْلِڙِيُونْ: ث. گاڙهي چهنب واري ڪپر جو هڪ قسم.
● لتعْلُ لوڏوءُ: اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لتعْلُ مُحَمَّدُ پَتَنْجوءُ: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لتعْلُ واهڙ: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لتعْلُو رانُوَڪَ: اسم خاص. تعلقي وارهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لتعْلُو گهاڙِيءُ: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لتعْلُو واليءُ: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لتعْنَتَ ۽ لتعْنَتُونْ: ث. (ع. لعْنَتَ = ڦٽڪار) ڦٽڪار- ملامت- تبتڙا- ٿُڪَ ٻُجو- بد دعا- نفرت جو جذبو- بيزاري. پٽ پاراتو- سراپ.
= لتعْنَتِيءُ ۽ لتعْنَتِيءُ: ذ. صفت. لعنت وارو- پٽيل- ملعون- لعين- مردود- رَجيم- پاراتيل- سراپيل- ڏڪاريل- لعنت ٿيل- لعنت جو لائق- بد بخت- بد نصيب- شامت زده. اشارو نفس ڏانهن.
= لتعْنُ طعْنْ: ذ. ٿُڪ لعنت- ملامت- پٽ پاراتو- مهڻو طعنو.
= لتعِينْ ۽ لتعِينَ: ذ. صفت. پٽيل- لعنتي- پاراتيل- هٿارو- ملعون- مردود- رَجيم.
● لتغادَ ۽ لتغادُونْ: ث. طعنو- مهڻو- ڏوراپو- عتاب.
= لتغادَ هٿنْ: ٻئي جي گالهه ۾ ٻي جا دخل ڏيڻ.
● لتغارَ ۽ لتغارونْ: ث. (سن. لکهُو = ذرو- رَتي) آٽو- رَتيءُ- ذرو- پترسائو- چورو-

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جڙو ـ چڙُوڻُ ـ لتپَ ـ ٿورو ـ چتَ ـ هتوَ ـ ذراڪ ـ پرزو ـ پڇڙو ـ تيرَ ماتر ـ تمام ٿورو ذرو. لاڳاپو ـ اثر. سڪ ـ سارُوٽي. رَسُ ـ چشڪو. نشان ـ داغ ـ چيتو. چوٽ ـ ڏڪ ـ صدمو.

= لتغارَ لگڻُ: ٿورو اشارو ٽيڻ ـ پاسو لگڻ ـ واءُ لگڻ ـ اثر ٽيڻ. چوٽ لگڻ ـ ڏڪ لگڻ ـ صدمو رَسڻُ.

● لتغارڪي: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لِغاري: اسم خاص. لتغار مڪران مان آيل بلوچ قوم جي هڪ قبيلي جو نالو ـ بلوچن جي ذات، جنهن جا ست پاڙا آهن ((١) آلواڻي (٢) آدماڻي (٣) بيراماڻي (٤) پرگڙي لغاري (٥) بوزدار (٦) بنگلاڻي (٧) هڏوار). تعلقي شهداد ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لتغارُ ع لتغارَ: ذ. (ف. لتڪارُ = لتغار. ع. لتجارُ = لغار. سن. وَلگا = لغار) گهوڙي جي لوهه جي ڪڙين واري واڳ ـ لڳام ـ لجام ـ عنان ـ واڳ ـ دهانو ـ اليان.

= لتغار چاڙهڻُ: گهوڙي ڪي لغام ڏيڻ. روڪڻ ـ بند ڪرڻ. چيڙهڻ. قابو ڪرڻ.

= لتغارُ لاهيڻُ: گهوڙي جي مُنهن مان لغام ڪڍڻ ـ گهوڙو ڪولڻ ـ (گهوڙي جو) قاعدو لاهڻ.

● لتغائِتَ ع لتغائِتُون: ث. انتَ ـ نيڀيرو ـ إنتها ـ آخر ـ نيڇوڙ ـ نيورتي ـ چيڙو ـ پورائو ـ سَمايَت ـ چيهه ـ پڇاڙي.

(ظرف). شامل ـ سُوڏو ـ داخليِ ـ بِحَمْ ـ سميت. جي پڇاڙي تائين ـ لِغايَتَ.

● لُغتَ ع لُغتُونُ: ث. (ع. لِغْوَ = بالهائيڻُ) ڪنهن قوم جي زبان ـ هڪ ڪتاب جنهن ۾ ڪنهن ٻوليءَ جا لفظ سمجهائين، معنائن وغيره سميت درج ٿيل هجن ـ فرهنگ ـ ڪوشُ ـ ناموس ـ زُبان ـ ٻولي ـ پاشا ـ ڊڪشنري ـ اهي لفظ جن جي معنيٰ مشهور نه هجي. لفظ ـ شبد. وارتا ـ وائي ـ چڏوت ـ چوپڙو ـ چڙ ٻولو.

= لُغتَ نتورِيسُ: ذ. صفت. لغت ناهيندڙ ـ لُغت يا فرهنگ لکندڙ ـ ڪوش ڪرتا ـ ڪوش ڪار ـ حرف جو سلسلو ناهيندڙ.

● لُغتِي ع لُغتِيونُ: ث. ٽولشو ـ گوشو ـ مُڪ ـ ڏڪ. گهوٽيل پنگ جو رهٻ ـ پاڻي ڪڍڻ ڪان اڳ ۾ وارو ڪِنڍو ـ چاڙو ـ پسوڙو ـ ڦوڳ.

● لُغدِيُ ع لُغدِيُونُ: ث. آلي متيءَ جو پنوڙو. ٽاڻءَ مٽان آلي متيءَ جو ڏنل پوٽو.

● لغزَةٌ ع لغزَ: ذ. ڪاغذ جو ٺهيل اڏامندڙ راندِيڪو ـ پتنگ. نندي جهاز جو هڪ قسم. (حقيقت ۾ مادي، پر مذڪر طور استعمال ٿيندڙ ڪار اڪيو ڊگهن پرن وارو شڪاري پکي) ـ "جغڙ" جي مادِيُ". (ن ـ ب). جهگر باز جي مادي (جنهن جو رنگ ڪارو ۽ ڳاڙهو ۽ اکيون ڪاريون ٽيندِيون آهن) ـ شِڪار لاءِ پاليل باز جهڙي نر پکيءَ جو هڪ قسم. گپوڙو ـ پتاڪَ.

= لتغزَائِيُ ع لتغزَائِي: ذ. صفت. لتغزَ ناهيندڙ. پتاڪ هڻندڙ ـ لاف زن.

= لتغزَ باز: ذ. صفت. چالاڪ ـ پتاڪي ـ زَٽ هڻندڙ ـ گشائي.

= لتغزُوُ ع لتغزُوُ: ذ. صفت. بهادر ـ دلير ـ سُورهيه ـ جوڌو ـ پَلوانُ.

● لتغزَ هڻُ: ڏاڙ هڻڻ ـ پتاڪ هڻڻ ـ لاف هڻڻ ـ گشا هڻڻ ـ اجايا دلاسا ڏيڻ ـ ٻيون ڏيڻ.

= لتغزِي ع لتغزِيُونُ: نندو لتغزُ.

● لتغزِش ع لتغزِشُونُ: ث. (ف. لتغزيدن = تِرڪڻ) پير جي ڪِسڪ ـ تيرڪ ـ لرزش ـ لرزو ـ لوڏو ـ ڏوڏو ـ جنبش. غلطي.

● لتغِلامُ ع لتغِلام: ذ. پلي مچي وغيره تري لاءِ برتن جو هڪ قسم ـ تئيُ.

● لتغنّ ع لتغنّ: ذ. وڏي ۽ ويڪري ٽاڻءَ جو هڪ قسم ـ ڦيلهي ـ پات ـ ٽالهه ـ خومچو ـ طبق ـ پاڙو ـ طباق ـ وڪرو ٽالهه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لَغُوٌ ۽ لَغْوَ: ذ. صفت. (ع. لَغْو = بيهودو) بيهودو - واهيات - نامعقول - بي معنيٰ - باطل - بي فائدو - بيڪار. (اسم). بيهودگي - بڪواس - جهڪ - بيهودو ڳالهائڻ.

● لَغْوَرُ ۽ لَغْوَرَ: ذ. صفت. (سن. لَنْگُورٌ) بزدل ڪيڊي - بي غيرت - بي حياءَ - بي شرم

"اشراف لاءِ اڄ ڪلهه آزار آهڪ آهي
نـرڙا ٿلن ٿپن ٽـا لونيا لَغور لُوڻ"

(فاضل شاهه).

لُڇ - بدمعاش - بي ايمان - لوفر - گانڊو

"متان ٿيج لغور، لڏي لهرين وچ هي"

(خان زئي - سهڻي).

بي همت - ڍڇو - سُست - بيڪار - ڪوڙ - ڪم چور. ٽوڪبازيءَ جو هڪ لفظ.

● لَغُورِيٌ: اسم خاص. ايران مڪران ۾ رهندڙ هڪ قوم جو نالو.

● لَغِيرٌ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لِفَ ۽ لِفُونٌ (ث): پائيءَ يا ڪنڊ مان پريل هڪ قرڙي - قوڦيندو - قوڪڙو.

● لَفا (ڪ): ث. لٻاڙ - بٽاڪ - لافَ - بڪواس.

● لَفا هَٽَنُ يا لَفَا هَٽَنُ (ڪ): لٻاڙون هڻڻ - بٽاڪون هڻڻ - گسا هڻڻ.

● لِفافُ ۽ لِفافا: ذ. (ع. لَفٌ = هڻڻ ويڙهيو) ڪاغذ جي ٿيلهي - ڪنهن خط جو پوش يا ڍڪڻ - ڪوٽري - ڪاغذ جو غلاف - پوشش - ڪَوَرُ.

● لَفْظُ ۽ لَفْظَ: ذ. (ع. لفظ) حرف - اکر - ڪلمو - شَبْدُ - بول - چوٽي - ڳالهه - منهن مان ٻاهر نڪتل اکر. وَچَنُ - انجام - بول - اقرار - پرتڪيا. لُغت. گارگند.

- لَفْظاً: ظرف. اکر بہ اکر - حرف بہ حرف - لفظن ۾. لفظن موجب.

- لَفْظُ بہ لَفْظُ: اکر بہ اکر - اهڙي جو اهڙو - حرف بہ حرف - ساڳين شبدن ۾ - هو بهو - جيئن جو تيئن - ساڳيو.

- لَفْظِيُ ۽ لَفْظِيُ: ذ. صفت. اصلي - حقيقي - ٺيڪ. لفظن جي - لفظن جو - تحت لفظي - لُغتي. لفظي بحث - لفظي تڪرار.

● لَفَنْگُ ۽ لَفَنْگَ: ذ. صفت. لُڇو - ڪمينو - اڌ نگو - بدمعاش - لُڇو - لوفر - شود و - غُنڊو - اوباش - نڪار - بدخصلت - بداخلاق - بدڪردار - بي فضيلتو - بداطوار - بي غيرت - بي ننگو. رولو. رولاڪ - رولو چولو - رولاڙ. لاف زن - بٽاڪي - گشائي - ڍاڙي.

- لَفَنْگُوُ ۽ لَفَنْگا: ذ. صفت. ڪمينو - بدمعاش - اوباش - لُڇو - لُڇنگ - بي شرم - نڪار - بي فضيلتو. رولاڪ - رولو چولو.

● لَفُوُ ۽ لَفا: ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم.

● لِقَ ۽ لِقُونٌ: ث. گهٽي ڪم ڪرڻ ڪري گاٽ يا ڪهڪي ڪان ٿي پيل قوڪڙو - قلوٽو - قلوڪڙو - قلڙو - قوقيندو - لِفَ - نِقَ. (ڪ). بَڪَ بَڪَ - اجايو ڳالهائڻ - بڪواس - بڪواس.

- لِقُونٌ لِقَنٌ (ڪ): گندو بولڻ يا ڳالهائڻ - ڪاريون گند ڪرڻ - بڪواس ڪرڻ. اوجهه اوتڻ.

● لِقِجَنٌ: گند ۾ پرجي ٻوڙ.

● لَقِيرِيُ ۽ لَقِيرِيٌ (ث): ذ. صفت. بٽاڪي - بٽاڪ هٽندڙ - لاف زن - ڍاڙي.

● لَقَرٌ ۽ لَقَرَ: ذ. صفت. قداور. ڪنن ڏکهو. بدعادتو - بداطوار - بي فضيلتو.

● لِقِرِ (ڪ): پاڇيءَ جو هڪ قسم.

● لِقِرِيُ ۽ لِقِرِيٌ: ذ. صفت. بي طاقت - بل هيڻو - دربل - ڪمزور - هيڻو - ضعيف - ڏهرو. رس - عرق.

● لَقْسِيُ ۽ لَقْسِيُونٌ (ث): ث. ڪڪ جي ٻاٽ، گيهه ۾ پچي، ڪُڙ ملائي ٺاهيل ڪاڏي جو هڪ قسم.

● لَقِكائِنٌ (ث): مصدر. لوڏڻ - ڏوڏڻ - ڏڏڪائِنٌ.

● لَقِكَنٌ: مصدر. لُڇڻ - ڦٽڪڻ - تڙپڻ. ڏڪڻ - ڪنبڻ - ڏڏڪڻ.

● لَقٌ لَقٌ: وڏا ڦ هڻڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لتقنُ : مصدر. لتڻ لڻ ڪرڻ ـ لتڪنُ ـ لڏنُ. سيڪي ڪائي وڃڻ.

● لِڦتنُ (ڪ): مصدر. ٽِڦتنُ ـ راڳو ڏيڻ.

● لِڦو ۽ لِڦا (ل): ذ. صفت. ٻيو ڏندن ۾ ڳل (ماڻهو).

● لِڦوتي ۽ لِڦوتيون: ث. رات جو اوڍڻ جي اوڍڻ جو هڪ قسم ـ سوڙ ـ رَلِيُ ـ گودڙي ـ رضائي ـ اوڍ ـ پٽراڻي ـ جهيرِيُ.

● لڦيُ وڃنُ: پورو ڪري وڃڻ ـ ختم ٿي وڃڻ.

● لقا ۽ لقاءُ: ث. ذ. ديدار ـ نظارو ـ ڏيکاءُ ـ اسرار. صورت ـ شڪل ـ لِقاءُ.

● لقاپُور: ذ. اهو هنڌ يا مڪان جتي محبوب جو ديدار ٿئي ـ اهو مڪان جتي سدائين سوجهرو آهي ۽ اونده اصل ڪانهي ـ هڪ فرضي جاءِ جو نالو ـ ماڳ مڪان ـ لقا وارو (هنڌ) "لنگهه لقاپور ڏانهن".

● لِقاءُ ۽ لِڦاءُ: ذ. (ع.) ديدار ـ درشن ـ ملاقات. نظارو ـ چهرو ـ صورت ـ لقا.

● لقبَ ۽ لڦبَ: ذ. (ع. لقبَ = هُن عنوان ڏنو) اهو نالو، جنهن سان تعريف يا مذمت جو مطلب نڪري (ع ـ م ـ د) ـ عزت وارو نالو ـ صفتي نالو (جيئن ته "خان صاحب، خان بهادر" وغيره) ـ خطاب.

ـ لقبُ لائڻُ: لچائيڻُ ـ ٽِڪو لائڻ ـ عيبدار ڪرڻ ـ عيب لڳائڻ ـ گلا ڪرڻ ـ بدنام ڪرڻ.

"ڪهڙو لقب ڏيرن کي لايان"
(شاه).

● لُقطو ۽ لُقطا: ذ. فقه جو اصطلاح. (ع) اها شيءِ جا ڪنهن کي هٿ اچي پر ان جو مالڪ نا معلوم هجي. (هدايت الانشاء).

● لتڪلتنُ: ذ. ٻڪهه پکيءَ جي نموني وڏي پکيءَ جو هڪ قسم، ڪيس آڇيٽ ۽ سڏين، اتر هندستان جي ڪن پاڻين ۾ ٻنگال ۾ عام آهي، ٻُڌيءَ جي پرن جو رنگ خاڪي ٽئيس، سندس ڪاڏو: ڏهڏر ۾ جي ۽ هڏا آهن، من ڪي ڪتنگ يا هڏي خور به چون.

● لُقمانُ: اسر خاص. هڪ مشهور حڪيم جو نالو، جو باعور جو پُٽ، حضرت داؤد عليه السلام جو شاگرد ۽ بني اسرائيل قوم جو قاضي هو. هي شهر نوبه واقع آفريقه جو رهاڪو هو، ملڪ شام ۾ پڙهيو ۽ شهر رملہ (فلسطين) ۾ دفنيو ويو. (صفت). سياڻو (ماڻهو) عقلمند ـ دانائ ـ ڏاهو ـ تجربيڪار ـ اڪابر ـ هوشيار. (اسر خاص). قرآن شريف جي هڪ سورت جو نالو. تعلقي خيرپور ميرس ۾ هڪ ڳوٺ ۽ ديهه جو نالو.

● لُقمانَ جيُ واءِ: اسر خاص. تعلقي مڃيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لُقمُو ۽ لُقما: ذ. وات ۾ وجهڻ لاءِ هٿ ۾ ڪنيل ڪاڏي جو مقدار ـ گِرهُ ـ ڳچي ـ نيوالو ـ ڳيو ـ ٽڪر ـ پورُ ـ ڳڦو ـ خُرمُوُ ـ گِراس. عمدو ڪاڏو.

● لُقو ۽ لُقا: ذ. واڳٽائي يا ڪاڙهي رنگ تي مائل رنگ وارو لُغتنُ. چِٽيڪمرو ڪبوتر. (ث. لُقيُ ۽ لُقيُونُ).

● لُقوو ۽ لُقُوو: ذ. (ع. لقوة = اڌ رنگ). بيماريءَ جو هڪ قسم ـ اڌ رنگ ـ (جنهن ۾ جسم جا عضوا سُڪي ۽ ڦري ويندا آهن).

● لڪَ ۽ لڪُونُ: ث. تڪليف ـ مصيبتَ ـ ڏاڪڙا ـ رنج ـ عذاب. (اسر خاص). هڪ ذات جو نالو.

ـ لڪَ لڳنُ: تڪليفون ڏسڻ ـ مصيبت ۾ هٿ ـ ڏڪ ٽيڻ. ٻُڪ ـ وڻ ـ حرص ٽيڻ ـ حسد وڻ.

● لڪُ ۽ لڪ: ذ. جبل. ٻيتَ. ڪرين جي وچان ويندڙ پيچرو ـ جبل جو رستو يا اٽانگو لنگهه. لنگهه ـ گهٽُ ـ گهيڙ ـ سرنگهه. پيت مٽان لنگهندڙ گس ـ وات ـ لانگهو. ٻيٽ ـ ڪمر ـ ميانُ ـ چيلهه.

"گل سرخ سجڻ، سيه سرس سيسيُ،
لڪ ليٽ پسي نه لهن" (محمد).

ٻيڙيءَ جي اڏي ڪان پاڇيل وارو پاسو. بيماريءَ جو هڪ قسم ـ طاعون مرض. مهامري (پليگ) ڏکيو وقت ـ تڪليف. خيال. (ماروئي). سندرو ـ همت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لڪُ ٻَنڌَڻُ: چيلهه ٻڌڻ ـ همت ڪرڻ ـ مندرو ٻڌڻ.

ـ لڪُ ڇيڪي ٻَڌَڻُ: خيال قائم رکڻ ـ پڪو ارادو ـ عزم ڪرڻ.

ـ لڪِدارُ ۽ لڪِدارَ: ذ. صفت. سنهي چيلهه وارو ـ چيلهه سنهو ـ سهڻو. (ث. لڪِدارِ ۽ لڪِدارُون).

ـ لڪڙِ يارُو ۽ لڪڙِ يارا: ذ. صفت. لڪن ۾ رهندڙ ـ لڪن وارو ـ جابلو ملڪ جو رهاڪو ـ لڪيو ـ لڪياروَ.

ـ لڪَ لانگها (ت): گهيڙ گهات. ڏک تڪليفون ـ دک درد.

ـ لڪَ لاهيڻُ: ڏک سهڻ ـ تڪليفون ڏسڻ. راز فاش ڪرڻ.

ـ لڪ لنڱهَڻُ: لنگهڻ يا ڊڙو لنگهڻ ـ گهيڙ يا سرلنگهه اچڻ. وڏي مشڪلات مان چوٽڪارو حاصل ڪرڻ ـ وڏي مرض مان بچي اٿڻ ـ مشڪلاتن کان پار پوڻ ـ ڏکيو وقت گذاري وڃڻ.

● لِڪَ ۽ لِڪُون: ث. لڪڻ يا لڪائڻ واري حالت ـ چِپ ـ دَبُ ـ گُجهه ـ ڏَک ـ پوشيدگي ـ لِڪاءُ ـ بي خبري. نڊي پڪيءَ جو هڪ قسم (جو چمڪندڙ ڪاري رنگ جو ٿيندو آهي).

ـ لِڪَ چِپَ: ظرف. چوري ـ مخفي ـ گُجهيءَ طرح ـ گُجهه گوهه.

ـ لِڪَ چِپَ ۾: ظرف. لڪائي ـ چوريءَ ـ چُپائو ـ گُپ چُپ ۾ ـ پنهنجي ٻَرَ ۾ ـ گُجهه گوهه ۾ ـ ماڻ ميڙ ۾ ـ تخليه ۾ ـ خلوت ۾.

ـ لِڪَ لِڪائي: ث. ٻارن ۾ راند جو هڪ قسم (جنهن ۾ ٻار لڪندا آهن) ـ لڪ لِڪوٽي.

ـ لِڪُ لِڪوٽِي ۽ لِڪُ لِڪوٽِيُون: ث. لڪ چپ راند جو هڪ قسم ـ هڪ راند جو نالو، جنهن ۾ هڪڙو اکيون ٻوري ٿو ٻيا لِڪن، وڃي هو پين کي ڳولي لهي.

ـ لِڪ لِڪوٽِي قِرَنُ: گمنام رهڻ ـ دنيا جي ڏاڍڻ ماڻ کان واسطو نه رکڻ.

ـ لِڪوڪڙَ ۽ لِڪوڪڙَ (ت): ذ. صفت. لڪندڙ ـ لڪي گهمندڙ.

ـ لِڪُونڍُو ۽ لِڪُونڍا (ت): ذ. صفت. لڪندڙ ـ ڳُجهو ـ لڪل ـ ڇُپيل.

● لِڪُ ۽ لِڪَ: ذ. گُجهه ـ راز ـ پيد ـ ڏنڊ جي پڪيءَ جو هڪ قسم.

ـ لِڪُ رَکڻُ: ڳالهه لڪائڻ ـ راز مخفي رکڻ.

ـ لِڪُ لِڪائِڻُ: راز مخفي ڪرڻ ـ پيد ظاهر نه ڪرڻ.

● لُڪَ ۽ لُڪُونُ: ث. گرم هوا ـ ڪوسو واءُ ـ لُوهه ـ لُوءَ ـ لُڪ ـ جهولو ـ گرمي ـ بياباني ـ بادِ سموم ـ ساڙو. لُتَ.

ـ لُڪَ ڪائِڻُ: گرم هوا ڪائڻ.

● لڪا: پڪيءَ جو هڪ قسم ـ ڪبوتر جو هڪ قسم. (اسم خاص). هڪ جبل جو نالو.

● لِڪائِڻُ: مصدر. ڇُپائڻ ـ ڍڪڻ ـ پوشيده رکڻ ـ گُجهو رکڻ ـ روپوش ڪرڻ ـ راز ۾ رکڻ ـ چَپرُ ڪرڻ ـ تلُ ڪرڻ ـ ٽمڻ ـ دَپڻ.

● لُڪائِڻُ: مصدر. لِڪائِڻُ.

● لُڪَپُور: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لڪِدارُ ۽ لڪِدارَ: ذ. صفت. گهوڙي جو هڪ قسم ـ هڪ سهڻو ۽ چيلو (گهوڙو).

● لڪَرُ ۽ لڪَرَ (ث): ذ. مانيءَ جو ٽڪر ـ حصو.

● لڪڙُ: ث. ڏڳها ٽارا ـ وڏيون لڪڙيون ـ لئيءَ جون ڪاڻيون (جن سان ڪندي ٺاهيندا آهن) ڪاڻين جي ٽهيل پت يا پناهه.

● لڪڙِ ۽ لڪڙُون: ث. ڍڪڻ يعني وڍڻ جي هڪ اوزار جو نالو ـ چار يا پنج فوٽ ڪاڻيءَ ۾ ڏورو يا نوڙي ٻڌي سيراڻي قيراڻلاءِ ڪراينڊ اوزار. ڏنوڻ يا ڏمڻ کي ٿوڪڻ يا ڏمڻ لاءِ هڪ وڏي لٺ.

● لڪُڙُ ۽ لڪُڙَ: ذ. لاڪڙ جي ٺاهيل جهوڙي ـ لڪڙ ـ لاڪيڙ ـ ڳاهڻُ. لڪڻ ـ ٻيد ـ چاهڪ ـ ڪاڻي. ٽنگ ڪيندڙ سيراڻيءَ جو ڳُڻُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● **لڪڙا** (ج): ذ. هندن جو سڙيل مردو- مردي ساڙڻ لاءِ ڪاٺ ايندڙ ڪاٺيون- لونگا.
- **لڪڙا ڏيڻ**: (مُردي کي) ساڙڻ- جلائڻ- پسر ڪرڻ.

● **لڪڙو** ع **لڪڙا**: ذ. (سن. لڪُڊ = چڑهو) ڪاٺي- لڪڙ- ڇينيو- لٺ- چڑهه- لوڙهه- عصا- ڏَڪو- ڏنبو- گهوپاڻو. اختياري- حاڪِميءُ. (اسم خاص). تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **لڪڙياريءُ**: ث. (سن. لڪُڊ = چڑهو)- لڪڙي جهڙي سنهي يعني نازڪ. جابلو- جابلو ماڻهن جهڙي (لڪ=جبل). (سر حسيني- گُر).
لڪڙيُونءُ وِجهڻ: جاءِ ۾ پٿرن جي بدران وڻن جون سڏيون لڪڙيون کپي هڻڻ.
- **لڪڙِيءَ کي سلامُ ڪرڻ**: (سرڪاري) آڳيا ۾ رهڻ- اختياريءَ کي مڃڻ.

● **لُڪڙيُ** ع **لُڪڙيُون**: ث. گِڇيءَ يا لُڪيءَ ۾ پائڻ جي گهه جو هڪ قسم- لُڪيءُ ۾ سون يا چانديءَ جو ٿاهي پاتل پتلو يا بِلو.

● **لڪڙِيُ جاگِيرُ**: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● **لڪڻمي**: ث. (لڪش = ڏسڻ، ناهڻ: لڪشمي = ڏسندڙ، ناهيندڙ) دنيا جو ٻنائيندڙ ماتا جي روپ ۾. پاڳواري- دولت جي ديوي. (ڏسو لڇمي). (گاجرا).

● **لڪِ لُڪ**: ث. ڪتي جي چٽ يا پاڻي پيئڻ جو آواز- لپُڪوءُ- چٽڪو.

● **لُڪندرُ** ع **لُڪندر** (ل): ذ. صفت. لُچ- بدمعاشُ- ٺڳ و- آدنگو- بد فضيلتُ. (مقبول).

● **لڪڻُ**: مصدر. چٽڻ- لڪهي وڃڻ- چٽي وڃڻ- لپ لپ ڪري (ڪاڏو) ڪاڻڻ. ڪڪ ٽيڻ- دِق ٽيڻ- بيزار ٽيڻ- تنگ ٽيڻ. (لکيو- لکيندو- لکيل).

● **لڪڻُ**: مصدر. ڏسو لڪڻُ.

● **لڪڪڻُ** ع **لڪڻَ**: ذ. (سن. لڪُڊ=چڑهو) هٿ ۾ جهلي هلڻ جي چڑهيي- چڑهه- لٺ- ٻانڊو- ڪاني- هاسو- عصا- ڏنبو- ڏَڪو- سوٽو- گهوپاڻو. چهڪ.

- **لڪڻ لڳڻ**: ميار ميڙڻ- خواه مخواه ڏوهيڙڻ.

● **لِکڻُ**: مصدر. لِکيُ وڃڻ- چِيڻُ- گُهڙ ٽي وڃڻ- روپوش ٿيڻ- پوشيدو ٿيڻ- لُڪڻُ- ڳجهو رهڻ. (لِکيو- لِکندو- لِکل).
- **لِکي چِپي وڃڻ**: مخفي طرح وڃڻ- چوريءَ چوريءَ وڃڻ.

● **لُڪڻ**: مصدر. لِکڻ.

● **لڪِڻا**: اسم خاص: پکيءَ جو هڪ قسم.

● **لڪو** ع **لڪا**: ذ صفت. لڪو (ضد: اُپتيو).
- **لڪائي** ع **لڪائيُون**: ث. لڪايل.

● **لِکو** ع **لِکا**: ذ. ڪانگ- ڪانءُ. ڪانءَ کي هڪلڻ جو آواز. لِکڻ جو ماضي. چِهيو- گهُريو.

● **لُڪوُ** ع **لُڪا**: ذ. سوراخ- ڏُنگ- ڏَرُ- لوڪو. لٿڪو- سڏَ- جُنبش. ڏکي پُڇَ واري پکيءَ جو هڪ قسم.

● **لِکوڙُ** ع **لِکوڙَ**: ذ. صفت. ٽوٽي- ڪاهل- هڏ رکو- سليو ساڻ- ڪم چور- سست- ڪم ڏ ڪندڙ.

● **لُڪِي** ع **لُڪيون**: ث. جبل جو لٽڪهه- ڪنهن ٽڪريءَ تان گهڙيل وات- سوڙهو پيچرو رستو. مشڪل جاءِ. ڳڙڪيي- سوراخ. (اسم خاص). هڪ جيل جو نالو. تعلقي ڪوٽڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● **لُڪِي** ع **لُڪيُونءُ**: ث. گِڇيءَ جو هيڻيون حِصو- نرڪهٽ جو مُنهن- ماڻهوءَ جي گِڇيءَ جي پچاڙيءَ وٽ ڪڏ- ڳاٽ واري ڪڏ- نِڙي- گِڇي. سوراخ- ڏُنگُ- خال. مال جي بيماريءَ جو هڪ قسم. (ت).

● **لُڪِيُ** ڪاڻڻ: اندر سڙڻ- ڏَڪ ٽيڻ. ارمان ٽيڻ- افسوس ٽيڻ.
- **لُڪِيءَ ۾ ساه هُجڻ**: ٽوورو ساه هُجڻ- آخري گهڙيءَ ۾ هڻ- مرٽينگ- حالت ۾ هڻ- سڪرات ۾ هڻ- مرڻ وارو ٽيڻ. تمام ضعيف ۽ ڏهرو هڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لڪياريُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو ـ سيڊن جي هڪ قبيلي جو نالو، جنهن جا وڏا لڪيءَ جا رهاڪو هئا.

● لڪيِئرَ ۽ لڪيِئرُونُ: ث. ليِکَ ـ سيتَ. پيروي ـ تقليد ـ نقش قدم ـ پئي جي پئيان هلڻ واري حالت ـ پيروي ڪرڻ واري حالت.

ـ لڪيِئرَ جوءُ فقيِئرُ ٿيِئنُ: انڊي تقليد ڪرڻ ـ اجائي پيروي ڪرڻ ـ اڪ ٻوٽي مريد ٿيڻ ـ اڪيون پوري پئي جي پئيان هلڻ ـ قدامت پرست ٿيڻ.

● لڪٽ ۽ لڪُونُ: ث. (سن. لڪُنَ) خبر ـ جاچ ـ شناخت ـ سُرت ـ سُجاڳي ـ سوچيتائي ـ سُڃتي ـ سمجهه ـ ڪَلَ ـ گم ـ سماءُ ـ سُڌ ـ ڏاهـ ـ معرفت ـ سمڪ ـ پروڙ ـ جاڻ ـ معلومات ـ علم ـ راز ـ حقيقت ـ پرک ـ سار ـ نظر. آتما. خط ـ نشان "ڏيِءَ جا لڪَ پارَ ڪهڙا آهن."

ـ لڪٽ پتيِجيِ وَڃڻُ: خبر پوڻ ـ حقيقت معلوم ٿي وڃڻ. يادگيري پوڻ.

ـ لڪٽ وِجهڻُ: (پکريءَ کي) خط وجهڻ يا نشان ڪرڻ.

● لڪٽ ۽ لڪَ: ذ. صفت. (سن. لڪُشَ) هڪ سئو هزارن جو گڏيل عدد ـ هڪ ايڪي کي اڳيان پنج ڇهڙيون ڏنل انگ ـ ڳڻڻ جو هڪ انگ. گهڻو ـ جهجهو. ڪيترو ـ ڪيترو ئي ـ ڪيتري قدر.

ـ لڪاتِپتيِ ۽ لڪاتِپتيِ: ذ. صفت. لڪن جو مالڪ ـ شاهوڪار ـ امير ـ لڪاپتي ـ هوند وارو ـ گيڙنگ ـ آسودو ـ سيٺ ـ سکيو ـ سرسبز.

ـ لڪاپتيِ ۽ لڪاپتيِ: ذ. صفت. لڪن جي ملڪيت وارو ـ لک روپين جي حيثيت وارو ـ نهايت امير ـ دولتمند ـ ڌڻ پتي.

ـ لڪَ تهي ڏيِوُ پترَنُ: وڏو شاهوڪار هڻڻ يا ٿيڻ ـ دولتمند ٿيڻ.

ـ لڪپالُ ۽ لڪپالَ: ذ. صفت. لڪن کي پاليندڙ ـ رازق ـ خدا جو هڪ صفاتي نالو.

ـ لڪَ تهي متروُ ڏوٽنُ: هٿ آڇل ڪرڻ ـ فضول خرچڻ ـ اجايو هٿ ڦاڙ ٿيڻ.

ـ لڪڻتيِ ۽ لڪڻتيِ: ذ. صفت. لڪن روپين جي سرمايـ وارو ـ لکاپتي ـ لکي ـ لکيسري ـ لکاتپتي ـ لکن جو مالڪ ـ شاهوڪار ـ دنيا دار ـ تونگر ـ جوپ.

ـ لڪَ لڳائِنُ: گهٽي سخاوت ڪرڻ. بي ڊنگو يا فضول خرچ ڪرڻ.

ـ لڪُ لعنتَ: ث. گهٽي ڦٽڪار ـ نفرت.

ـ لڪَ لُوٽُ ۽ لڪَ لُوتَ: ذ. صفت. لکين روپيا خرچي چڏيندڙ ـ ڏاتار ـ سخي. (حاتم جهڙو) دريا دل ـ داني پُرش ـ آدارتا ـ فياض. اجايا لک لٽائيندڙ ـ اجايو ـ ايڈنگو ـ بوالفضول ـ گهڻ خرچو ـ هٿ ڦاڙ ـ اڏائو ـ هٿ ڦاٽو.

ـ لکنُ جوُ ڏاتارُ ۽ لکنُ جا ڏاتارَ: ذ. صفت. سڄڻ.

ـ لڪيِ ۽ لڪيِ: ذ. صفت. لڪپتي ـ لکاپتي ـ لکيسري ـ لکاتپتي ـ شاهوڪار ـ لکن جو مالڪ ـ دنيا دار ـ تونگر.

ـ لڪپستَرُ ۽ لڪپستَرَ: ذ. صفت. لکاپتي ـ ملڪيت وارو ـ لکن جو مالڪ.

ـ لڪپستَرِيُ ۽ لڪپستَرِيُ: ذ. صفت. شاهوڪار ـ لکاپتي ـ ملڪيت وارو.

● لڪُ ۽ لڪَ: ذ. نشان ـ پارِ پتو ـ اُهڃاڻ ـ ڦُنگي ـ ڪکرُ ـ ڪُڏُ ـ (مال جي ڪن ۾ پيل) چير.

● ليِکَ ۽ لِکُون: ث. (سن. لِکُشا) ذرو ـ ٿورو ـ گهٽ حصو ـ ذري ـ رتي

"ليِکي منجهان ليِک ذرو ضايع نـ ٿئي".

پيچڪ ـ ليِچَ. گهڙي ـ ساعت ـ پَل ـ ڪِن ـ پَلڪ ـ ويرم ـ لحظو

"وِچُ مرَ پوءِ وِصال ڀرِ،
ليِکَ مرَ پوءِ لسپاکو"

(سر آبري ـ شاهـ).

لبک ـ قسمت. پاڳ. نيري يا فيروزي رنگ جي (پٿري لاءِ) نگيني يا پٿر جو هڪ قسم ـ سنهڙو مٽيو

"لوٽهي لـڏن ٿيون لعل ليِکون،
جـوئـيءَ جـوڌار جهڪ ٿکون"

(محمد ٿالپر).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

(ڪن جي) گهڻ جوهڪ پاڳو. (سر يمن ڪلياڻ ـ گر). فيروزو. چَرُ (سوچين جو اصطلاح). پکيءَ جو هڪ قسم.

ـ لِکَ ٹِکَ ۽ لِکت ٹِکُونُ: ث. آئينو ـ آرسي.

ـ لِکت پِچَ (ث): ث. ذرو پرزو.

● لُکَ ۽ لُکَونُ (ل): ث. (سن. لُوکا = لُکَ) لُکَ ـ جهولو ـ گرم واءُ ـ گرم هوا ـ لُوءَ ـ لُوهَ. آچَ ـ پياس. گهٽتي ـ ڏک ـ فڪر ـ مانداڻي ـ دلرماندگي ـ انتظار.

ـ لُکَنُ لوڙُ: ڏک وڪوڙ ـ مصيبتون اچڻ.

● لِکا ۽ لِکائُونُ: ث. (سن. لِکْشَ = خبر) خبر ـ پڌرائي ـ لِکَ ـ سُڌ ـ سماءُ ـ معلومات ـ جاڻ "ڏک لڳو تہ لِکا ئي ڪانہ پيئي". ڏيکاءُ ـ نماءُ.

● لِکاءُ ۽ لِکاءِ: ذ. (سن. لِکْشَ = خبر) ڏسو لِکا.

ـ لِکا پوَنُ: خبر پوڻ ـ سڌ پوڻ ـ معلوم ٿيڻ.

ـ لِکاپڙهِي ۽ لِکاپڙهِيُونُ: ث. لِک پڙهہ ـ لکڻ پڙهڻ ـ خط و ڪتابت ـ چٽي چپاتيءَ جو رستو.

● لِکانُو: اسم خاص. رجب مهيني جو نالو، جنهن ۾ زڪوات ۽ خير خيرات ڏجي.

● لِکانُ: اسم خاص. هڪ سنڌي ذات جو نالو، جنهن جا ٻہ پاڙا آهن: (۱) بند ٻوٽا (۲) ٽِندائي.

● لِکائِ: ذ. صفت. (پارن جي) بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ پارن کي دست ڪهڻا ٿين).

● لِکائِنُ: مصدر. (سن. لِکْشَ) لِکا ڏيڻ ـ لکڻ ـ ظاهر ٿيڻ ـ جاڻائڻ ـ نظر اچڻ ـ ڏيکائي ڏيڻ ـ اشارو ڪرڻ ـ ظاهر ڪرڻ ـ ڏسڻ ۾ اچڻ ـ معلوم ڪرڻ ـ خبر هجڻ ـ جاڻ هڻ ـ ياد گيري ڪرڻ ـ پڌرو ڪرڻ ـ ڏنو ڪرڻ ـ سمجهائڻ. پڪ ڪرڻ ـ تحقيقات ڪرڻ ـ جاچ ڪرڻ. حاصل ڪرڻ ـ ملڻ ـ پرائڻ ـ (ڪنهن جي) خبر ڳولي ڪڍڻ ـ سمجهڻ ـ مغز ۾ (ڪا ڳالهہ) وهارڻ. (اسم). لڇڻ ـ افعال ـ چيهٽُ ـ اخلاق.

● لِکائِنُ: مصدر. تحريرڪرائڻ ـ نوشت ڪرائڻ ـ دستاويز لکائڻ ـ تحريري اقرار وٺڻ ـ ٻئي کان لکارائڻ ـ ڪتابت ڪرائڻ. جاڻائڻ. (ث). پرت پرڻ لاءِ ليکا ۾ گُل وغيره ڪڍي تي ڪيائڻ.

ـ لِکائِي ۽ لِکائِيُونُ: ث. ڪنهن شيءِ جي لکائيءَ جو عوضو ـ لکڻ جو اُجورو ـ لکڻ جي محنت، في يا مزوري.

ـ لِکاوت ۽ لِکاوَتُونُ: ث. لِکاوَتَ ـ ڪنهن شيءِ جو حڪم ـ لکپڙهہ ـ مال جو طلب نامو ـ سامان وغيره جي يادداشت. لِکت.

ـ لِکائِي ۽ لِکائِيُونُ: ث. لکيت ـ لکڻ واري حالت. لکائڻ جي مزوري ـ محنت.

ـ لِکَت ۽ لِکتَونُ: ث. (سن. لِکت = لکيل) ڪاب لکيل حقيقت ـ لکيت ـ تحرير ـ نوشت ـ هٿ اکري ـ دستاويز ـ اقرارنامو. لکڻي ـ اکر لکڻ جي بيهڪ ـ خط. صورتخطي.

ـ لِکَتِ پڙهَتِ: لکپڙهہ ـ هٿ اکري ـ لکڻ پڙهڻ جي حالت.

● لِکتِيا: اسم خاص. تعلقي قنبر ۾ هڪ ديهہ جونالو.

● لِکتِيُرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لِکتُپتُ: اسم خاص. ڪچ ۾ هڪ مشهور بندر جو نالو.

● لِکتپڙهِہ ۽ لِکتپڙهُونُ: ث. لِکتِ ـ لِکاوَت ـ لِکاوت ـ لکڻ پڙهڻ جي حالت. چٽي چپاتيءَ جو رستو.

● لِکْماسکُٹِي: پسارکي وڪر جو هڪ قسم ـ پوٽيءَ جو هڪ قسم، ٽڪرن ۾ ٽيندڙ ۽ رات جو چمڪندي آهي، پاڙ نشيدار ٿئيس.

● لِکمان: اسم خاص. دودي سومري جي ڏيءَ سونڍ جي دائيءَ جو نالو.

● لِکْمِيسار: اسم خاص. تعلقي سنيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● لِکْمِيُرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي مڪرنڊ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● لِکنُ: اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لکڻ: مصدر. (سن. بکڻ = معلوم ڪرڻ) پرکڻ - معلوم ڪرڻ - سمجهڻ - سمجهي وڃڻ - سهي ڪرڻ. ڏسڻ واڻڻ - نظر ڪرڻ - جانچڻ.

● لکڻ ۽ لکڻ: ذ. (سن. لکڻ) لڇڻ - گڻ - عادت - ارڪان - اطوار - خصلت - افعال - چڱو گڻ
"جو لکڻ هر مار ڏهين، سو ڪُلکڻ هر ڪيرُ" (شاهه ڪريم).

- لکڻ ڪرڻ (ث): اجايا پنهنجا وس ڪرڻ.

- لکيڻو ۽ لکيڻا: ذ. (سن. لکڻ) سُڻي سياڻ وارو - چڱن لڇڻ يا لکڻ وارو - نيڪ افعال "ٻٽيهه لکڻو، ڇٽيهه لکڻو" سڏجڻو - نيڪسيرت - بلند اخلاق - سڻڻ عادتن وارو - چڱن لڇڻ وارو - هردل عزيز - سياڻهڙو - سُهاڻجڙو - موهن - وڻندڙ - ڪل مُڪ.

● لکڻ: مصدر. (سن. لکڻ = لکڻ) تحرير ڪرڻ - لکائي ڪرڻ - نقل ڪرڻ - لکي وڃڻ - درج ڪرڻ - نوٽ ڪرڻ - داخل ڪري لکي ڇڏڻ - رجسٽر ڪرڻ - وهيءَ هر چاڙهڻ - ڪتاب هر درج ڪرڻ - فهرست هر داخل ڪرڻ - روزنامچي هر چڙهائڻ. رَجسٽر ڪرڻ - بنائڻ - تصنيف ڪرڻ - مضمون لکڻ. نقش ڪيڻ - ليکون ڪيڻ - دول ناهڻ. اوڙ ڪيڻ. تحريري عهد ڪرڻ. خط موڪلڻ. (لکيو - لکندو - لکيل).

- لکيتل ۽ لکيتَ: ذ. صفت. تحريرڪيل - لکي ڇڏيل - ليکيل. تقدير هر لکيل. (اسم). نصيب - پاڳ.

- لکيتلُ پڙهيتلُ: ذ. صفت. تعليم يافته - خواندو - ودياوان.

- لکڻهارُ ۽ لکڻهارَ: ذ. صفت. لکڻهارو - لکندڙ - نويس - لکڻ وارو - نويسنده - ڪاتب - راقم - مُنشي - ليکاري - ليکڪ - مُحرّر.

- لکيڻيُ ۽ لکيڻيُون: ث. لکڻ - هٿ اکر - اکرن جي ٻيهڪ - صورتخطي - تحرير - عبارت - لوشت. (ڪ). قلم - ڪلڪ.

- لکڻيڏاس: ذ. لکڻ جو هوشيار - خوش نويس.

● لکڻ ۽ لکڻ: ذ. ڳاڻيٽو - حساب - شمار، "لکيا جي لکڻ هر، سي قرب رسندا ڪيئن" (سر يمن ڪلياڻ - شاهه). قسمت - وارڙاتا جو ليک - نصيب - لکيت.

● لکو ۽ لڪا (ل): ذ. لشان - وات ڏيکارينڊڙ - ڪچ ڏانهن وڃڻ واري رستي هر ڪچ جي رڻ هر وات سڏي وڃڻ لاءِ ڪي اڇا ٿنيا يا پٿر لڳل هوندا آهن، انهن کي چٻو آهي "لکو". (اسم خاص). ٻاڻيءَ جي ٻهڪيءَ جو هڪ قسم. لاکهي جانڀي.

● لکوارا (ث): اسم خاص. ٿر هر رهندڙ هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● لکواڻيُ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊڪوٽ هر هڪ ديهه جو نالو.

● لکيُ: اسم خاص. شڪارپور لڳ سنڌ جي هڪ جهوني شهر جو نالو. شڪارپور شهر هر هڪ دروازي جو نالو. تعلقي سکر، تعلقي ٺٽي، تعلقي بدين، تعلقي شاهه بندر، تعلقي مغل ڀين هر هڪ ديهه جو نالو. لاکي جي مشهور گهوڙيءَ جو نالو "لاکو لکيءَ تي چڙهيو، لکيُ لاکي هيٺ". ذ. (صفت). رَچ چڱو مڙس - لائق - لک لهندڙ - لکي مڙس - چڱن لڇڻ وارو - وڻندڙ. لکن وارو - قيمتي. شاهوڪار.

● لکيا (ث): اسم خاص. ٿر هر رهندڙ مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● لکيتِ ۽ لکيتُون (ڪ): ث. اقرار نامو - تحرير - لکيو.

● لکهيسَرُ: اسم خاص. تعلقي ڪپرو هر هڪ ديهه جو نالو.

● لکهيسَرُ جاڳيسُرَ: اسم خاص. تعلقي هالا هر هڪ ديهه جو نالو.

● لکيُ ڪهٽيُ: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد هر هڪ ديهه جو نالو.

● لکيو ۽ لکيا: ذ. لکيل - تحرير ڪيل. دستاويز. قسمت - نصيب - پاڳ - ڪرم - تقدير -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پاوِري – پِرالبَڌ – هوونهار – مقدر – شُڌ ني آسر. ازلي حڪم – قضا – قدرتي قلم – سرنوشت – ڪتاب الله – جيڪي لوهه محفوظ ۾ لکيل هجي. انگ. لِلات – لِڙات – لِبراڙ – زِراڙ. زنجير – ڳنڍ – تعلق – واسطو – لاڳاپو – نڪاح.

– لِکِيوُ اَنْگُ پَرَنُ: قسمت جو قلم وهڻ – پاڻ موجب ضرور ملڻ.

– لِکِيوُ پاڙَنُ: ڪرم ڀوڳڻ – ڪرمن جو ڦل ڪائڻ – قسمت پٽڻ – مصيبت ڪاڻ – تقدير جي لکئي کي لوڙڻ – مصيبت جا ڏينهن ڪاڻڻ.

– لِکِيوُ ماڻڻُ: مڙس ڪرڻ – پنهنجي مڙس سان زندگي بسر ڪرڻ.

– لِکِيءِ جُونُ لامُونُ: قسمت جا نتيجا.

– لِکِيءِ جُونُ لامُونُ ڪوڙَنُ: قسمت جو نتيجو ملڻ – لکيو انگ پورو ٿيڻ

"اسان جي اکين آگر لائيا،
هِتِ لِکِيءِ ڪوڙِي لار"

(سُگهڙ).

● لنگات: ظرف. شامل – سوڌو – سان – سميت – لغائت – لِغايت – داخلي – بَتمعه.

● لنگارَ ۽ لنگارُونُ: ث. (سن. لنگهـ = نڌڙو. لنگ = چنڊڻ) لورِي – لغار – لڇپيٽ – ڪاب چنڊندڙ شيءِ – چنڊڙيل شيءِ – لڳل شيءِ – پلستر. ذرو – جُزو – رَتِي – ٿورڙي – هَوَ – لِکَ – پڇڪرو.

● لنگاڙ ۽ لنگاڙَ (ت): ذ. آلت – مرد جو مخصوص عضوو.

● لنگامُ ۽ لنگامَ: ذ. (سن. ع. ف. وَلْگا، لجامُ، لگامُ = لتغام). گهوڙي جي وات ۾ لوهه جي ڪڙين سان پيل واڳ – گهوڙي جي سڄن مان هڪ سڄ – واڳ – عِنان – آلُياڻ – لغام.

● لنگائِڻُ (ت): مصدر. لوهه يا رُڪ جو اوزار روهيءِ تي تکو ڪرڻ – لائِڻُ.

● لُنگائِيُ ۽ لُنگائِيُونُ (ت): ث. زال – جوءِ – گهر واري – اهليه.

● لنگُتِيُ ۽ لنگُتِيُونُ: ث. ڏَڪُ – مُڪَ – نَڙونشو – نُوشو – لُنتي – ڪُوشو – ٽُڏو. عشق جي چمات يا ڏَڪُ.

● لنگَڙُ ۽ لنگَڙَ: ذ. لنگڙ – راند لاءِ ڪاغذ جو ٺاهيل پتنگ. شڪاري پکيءِ جو هڪ قسم – جهگڙ (باز جي مادي).

● لنگِڙا (ت): اسم خاص. ٿر ۾ رهندڙ راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.

● لنگِلامُ ۽ لنگِلام (ل): ذ. ڪاڏي جي شين ترڻ لاءِ هڪ پاسي ڳڻ واري ٽهي جو هڪ قسم – ڪڇي.

● لنگَنُ ۽ لنگَنَ: ذ. (سن. لنگَنَ > ازلگ = لڳڻ) هندوڪي شاديءِ جي رسم جو هڪ ساڻ – سَنوڻ. نڪاح – شادي – ويڌي – چڻي. آڪاس گرپ تي آپرندڙ ٻَرج يا راس – راس ۾ سج يا سج ۾ راس گهڙڻ جي حالت يا گهڙي. بخت – پاڪ – نصيب.

– لنگَنَ ڪُنْڊِلِيُ: چڻي – جنم پتري – زانچو – زائچو.

– لنگَنَ ڪُنْڊِلِيُ ڪِينچَنُ: نجوم جي حساب موجب ڪنهن جو بخت جاچڻ – ستارو ڏسڻ.

● لنگَنُ: ث. (سن. لنگ > لج = لاڳاپو رکڻ) پريم – پيار – رغبت – چاهه – موهه – پريت.

● لنگَڀ ۽ لنگَڀُونُ: ث. پيار – محبت – اُلفت – قُرب – پريت – اَڪنجهر – سوهه – پاڻ – ارواح – سَتِيهُ – حُبَ – شوق – اَڪير – رُڄ – پريم – دل – لنئون – نِينهن – لاڳاپو. صحبت داري – جماع – سنجوگ – لنگَڀ (جنّ وغيره جي).

● لنگِبَ: حرف جر. لاءِ – جي ڪري – ڪارڻ – جي سبب – واسطي – وَٽ – پرسان – ويجهو – نيڑي – قريب – نزديڪ – ويجهڙو – ساڻ – پر. (صفت). لاڳيتو – متصل – د نگئي – لڳاتار – يڪو – پاسي وارو. (اسم). دوستي – لاڳاپو – واسطو.

– لنگِبَ پِنگِبَ: ظرف. اڻڪل روءِ – قريب قريب – ذري گهٽ تي – برابر – گهٽو ڪري. (اسم). لاڳاپو – دوستي – اچ وچ.

– لنگَڀ وارو: لاڳاپيدار – واسطيدار – لاڳاپو رکندڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لڳڻ ۽ لڳ: ذ. پکين يا جانورن جو ميلاپ يا جماع ـ نر مادي ۽ جو ميلاپ ـ مجامعت. لاڳاپو ـ متي مائڻي ـ ناتو ـ سنڀٽ. رنديک

"ڪينَ ترائن ڪينَ تار مون،
ڪين سگهان ڪين سگهه،
آڏو ڏيج مرَ لڳ، مون هيڪل وَلتها"

(شعر).

ـ لڳڻ ڪرڻ: ڪڍجڻ ـ ملائڻ يا ملڻ ـ جماع ڪرڻ.

● لڳڻ ۽ لڳت: ذ. صفت. ڪمزور ـ لڙيڙو.

● لڳاتار: ظرف. مسلسل ـ متواتر ـ پئي در پئي ـ ڪڏو ڪڏ ـ سانده ـ يڪتار ـ سائ ٽي سائ ـ يڪسا هي ۽ ـ يڪو.

● لڳارائين: مصدر. پئي جي معرفت لڳائڻ ـ ڳنڍائڻ ـ ڳڏائڻ ـ جوڙائڻ ـ لاڳو ڪرڻ ـ ملائڻ ـ ميڙائڻ.

● لڳاءُ ۽ لڳاءَ: ذ. تعلق ـ نسبت ـ ڳانڍاپو ـ ناتو ـ جوڙ ـ واسطو ـ ربط. ضبط ـ پيار ـ اخلاص. ميل ـ ميلاپ ـ قرابت ـ سڳاوت ـ ملاوت ـ آميزش ـ رشتو ـ سنڀٽ. پهچ ـ دخل ـ مداخلت.

ـ لڳاءُ لڳائين (ڪ): نينهن لائڻ ـ پريت ڪرڻ.

● لڳائين: مصدر. (دوا) لائڻ. (پيٽ ۾ فوٽو وغيره) هڻڻ. ڳنڍڻ. جوڙڻ ـ شامل ڪرڻ ـ ملائڻ ـ جمائڻ ـ چُهٽائڻ ـ چنبوائڻ ـ چوڙائڻ ـ ڪُپائڻ ـ پيوست ڪرڻ ـ ڪوڙڻ ـ ٻيهارڻ ـ ويهارڻ ـ هونو نصب ڪرڻ ـ پوکڻ. ٽانڪڻ ـ سيبڻ ـ ڪنار لڳائڻ ـ جوڙڻ. چغلي هڻڻ ـ برغلائڻ ـ پڙڪائڻ. (سرمو) وجهڻ. دل لائڻ ـ ڏيان ڏيڻ. (هٿ) رکڻ يا هڻڻ. (ڪلهه) وڃائڻ. جوڙ ڪرڻ ـ بنائڻ ـ ٺاهڻ.

ـ لڳائي ڇڏڻ: لهپ ڪرڻ ـ لهپو ڪرڻ ـ پلستر هڻڻ ـ راڳو ڏيڻ ليپو ڏيڻ. مالش ڪرڻ. دوا لڳائڻ ـ ملهم رکڻ. شامل ڪرڻ ـ گڏي ڇڏڻ ـ ملائڻ ـ ڇهڻائڻ. پُلائڻ ـ برغلائڻ ـ آپارڻ. هوڏ رکڻ ـ شوط رکڻ.

ـ لڳائين (ڪ): مصدر. تيڳائڻ ـ چوري ڪرڻ ـ هيرڻ.

● لڳت ۽ لڳتون: ث. جن يا پوت وغيره جو اثر ـ حساب ـ جادو ـ ڪاڻ ـ دوهه. ڳنڍ جڙ يا ملڻ واري حالت ـ چنبڙ. هٿ چڙهڻ يا لڳڻ واري حالت. قيمت ـ مُلهه ـ اڳهه ـ بها.

● لڳڻ (س): مصدر. لڳڻ.

ـ لڳو ۽ لڳتا (ل): ذ. صفت. ٽوڙي ـ ڪاهل ـ ڪم چور. سست. گندو ـ غليظ ـ ميرو ـ ڪينو.

ـ لڳو ۽ لڳنا (ل): ذ. لڳت ـ جماع.

ـ لڳڻو ڪرڻ: جماع ڪرڻ ـ لڳ ڪرڻ.

● لڳڙي ۽ لڳڙيون (ل): ث. وَجهه ـ موقعو ـ جهتي ـ پل.

● لڳڙ ۽ لڳڙَ: ذ. صفت. لڳلڳڙو ـ لڳلڳيو ـ جَميرُ ـ چنبڙندڙ ـ چيڙهالو ـ ليسدار.

ـ لڳڙو ۽ لڳڙا: ذ. صفت. چيڙهه وارو ـ چنبڙندڙ. سنهڙو ـ نيبل ـ لهيڙو ـ قيلڙو ـ قهيڙو ـ هيٺو ـ سست ـ موگو ـ ديرو. (ضد: سخت).

● لڳڙ ۽ لڳڙَ: ذ. ڪڙو ـ ميرو يا ڏوتل ڪپڙو ـ پاتل ڪپڙو. "لڳڙا ميرا ٽي ويا آهن" (جملو). (صفت). ميرو ـ گندو ـ خراب ـ نڪمو ـ گدلو ـ ڪينو ـ ڪچهرو. قيلهڙو ـ بي زورو ـ سست ـ موگو ـ هيٺو. نالائق ـ نڪمو ـ وڃائنڊ ـ ڪٺ هيڻ ـ نڪار ـ نامراد ـ ناخلف ـ ڪميرڪ ـ ڪين جهڙو.

ـ لڳڙ لڳڙَ (جمع): ذ. چنڊ قاتل ڪپڙا ـ چيهون ـ ليڙون ـ چيهاڙيون.

ـ لڳڙو ۽ لڳڙا (ث): ذ. صفت. هيٺو ـ ڪمزور ـ جنهن ۾ قوڙتائي گهٽ هجي ـ لِميڙو. (اسم). پراڻو يا ردي ڪپڙو ـ ميرو قاتل ڪپڙو.

● لڳل: ذ. صفت. ڪڏيل ـ ملهل ـ ڳنڍيل ـ شامل ٿيل ـ ڪنهن سان بد پيشي جي رستي ڳنڍيل. ڪنهن سان پيار ۾ قاتل ـ اڙيل ـ منجهيل. ٺهڪيل. (ميوو) ڪينو ٿيل ـ سڙي ويل ـ داغدار ٿي ويل. (پاڻ ۾) وڙهيل ـ جهگڙيل.

● لڳلڳ ۽ لڳلڳون: ث. لبيس ـ ليو ـ چيڙهه ـ جمر ـ ڪونر يا (ماڪيءَ جهڙي) چنبڙندڙ شيءِ. (صفت).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

لڳلڳدار - چيڙهه وارو - جيڙهالو - چڪنو - جنهنجهه - ليو وارو - چنبڙندڙ.
- لڳلڳڙو ۽ لڳلڳڙا: ذ. صفت. چيڙهه وارو - ليو وارو - چنبڙندڙ - ٽنيئ.
- لڳلڳيو: ذ. چيڙهالو - لڳدار.
● لڳلڳو ۽ لڳلڳا: ذ. هڪ برتن جو نالو - ڪنڍي - تي جهڙو برتن - ڪرچي - ڪنڍو پاسڻ. مارڪٽ. لڳو لڳ.
● لڳڻ: مصدر. (سن. لڳي. پرا. لڳائي = لڳڻ) (هوا يا طوفان) لڳڻ - گهلڻ. (ڪ). هوا جو هلڻ. لاڳاپو رکڻ - نسبت رکڻ - واسطيدار ٿيڻ - لاڳاپيدار ٿيڻ. ڪٽڻ - ڪوڙجڻ - جڙڻ - بيهڻ - پورو ويهڻ - ٽهڪڻ - ٽيڪڻ - چُهٽڻ - جنبڙڻ - گڏجڻ. (هڪ ٻئي سان) لڳڻ - گسڻ. (ٻاجاگهڙيال جا) وڄڻ - ٽڙڪڻ - وقت گذرڻ. چُٽيڻ - ٽهڪڻ. ٽڪرڻ - زخمي ٿيڻ - ڏڪجڻ - ٽڪرجڻ - (ڏ ڪ) لڳي وڃڻ. لپيڃڻ - راڳجڻ - لِنبجڻ. ڏيان ڏيڻ - توجهه ڏيڻ. عشق لڳڻ - ناتو لڳڻ - لٽون لڳڻ - (د ل) لڳڻ - نينهن اڙڻ - (د ل) قاسڻ - آڙڻ - ٻڌڻ - (د ل) قابو ٿيڻ. ڏڪي ٿيڻ - پيٽ سان ٿيڻ - ڦرجڻ. (وَجهه) مسڻ - (موقعو) هٿ اچڻ - (د ل ۾) اچي وڃڻ - ڦرڻ - ڪُٽڻ - سمجهه ۾ اچڻ - هنڌڻ - د ل سان هنڌائڻ - اعتبار اچڻ - (ڪنهن ڳالهه تي) پروسو ٿيڻ. هٿ اچڻ - دستياب ٿيڻ - وَر چڙهڻ. لڙائي شروع ٿيڻ. محسوس ٿيڻ. (باه) ٻرڻ - جلڻ. (ڪنهن شيءَ کي) لڳڻ - گهٽو سڙي وڃڻ (چانور پاڇي وغيره). (ڪنهن ڳالهه تان) چڙڻ. (ڪنهن کي سنو نصيب) هڻڻ. لياقت حاصل ڪرڻ - پاس ڪرڻ - پاس ٿيڻ. (بوٽ ۾) ڪوڪو يا نالون وغيره هڻڻ. (نوڪري تي) بيهڻ - چڙهڻ - مشغول ٿيڻ - رونيڻ - ڪم تي چڙهڻ - لڳي وڃڻ. گهُر گهُر لائي ڏيڻ - پٽندي لائڻ - ڏُرٽو هڻڻ - ڏُرٽو مارڻ. زخم ٿيڻ - (ڏ ڪ) لڳڻ - وڄي پوڻ. ڦاڙ هڻڻ - ٻوڪڻ - قُٽڻ - (ٻوٽو) جمڻ - پيدا ٿيڻ - قائم ٿيڻ - ڪڙو ٿيڻ - راڳڻ - (پنن جو) لڳڻ - قُٽڻ - مورجڻ - انگورجڻ - ٻُورجڻ - (انب وغيره جو) سلو ڪيڏڻ. ڏسڻ ۾ اچڻ - پائڻ - ڏٺل معلوم هڻڻ (جيئن شڪل لڳڻ) اثر ڪرڻ. (ڇُهڻ سان) پليد ٿيڻ. ڪارگر ٿيڻ - اثرائتو ٿيڻ - فائديمند ٿيڻ. (رقم) خرچ ٿيڻ يا اچڻ. بند ٿيڻ - پورجي وڃڻ (اڪ وغيره جو) - ننڊ اچڻ. شروع ڪرڻ - شروع ٿيڻ - شروعات ڪرڻ "فلاڻو ڪالهائڻ لڳو = ڪالهائڻ شروع ڪيائين" (جملو). (ميوو) ڪنو ٿيڻ - سڙڻ - ڳرڻ - (ميوي کي) داغ ٿيڻ - ٽِڪو ٿي پوڻ. ملي اچڻ - ٺهي اچڻ - برابر ٿيڻ - ٽهڪڻ - ميل ڪائڻ - جمع ٿيڻ. ميلو لڳڻ.
- لڳڻو ڀڳڻو: رلڻو ملڻو - ميل ميلاپ وارو - هيريل ميريل.
- لڳڻي ٻيڙي هُڻڻ: جتي وٽي آتي (ڪالهين ۾) بيهي رهڻ.
- لڳي پتوڻ: ٿوري پاڻيءَ جي ڪري ٻيڙيءَ جو ترو زمين سان اٽڪي پوڻ.
- لڳي ڇڙهڻ: پنيان پوڻ - سائ هلڻ - گڏ هلڻ - گڏجي هلڻ.
- لڳي رهڻ: سُڪيءَ تي رهجي وڃڻ.
- لڳي لائڻ: حوالي ڪرڻ - گلي لائڻ "مال ميڙوئي تن جو، ٻئي لڳي نه لاءِ" (جملو).
● لڳڻ (ڪ): مصدر. لُٻڻ - جهُڳڻ - جهپڻ - ميرو ڪرڻ - لوٽڻ.
● لڳو ۽ لڳا: ذ. صفت. اڳو (ڀاءُ وغيره) - پيءُ يا ماءُ جو اولاد. (ضد: سڳو). پورو پورو - ڪُتو.
- لڳو آڙيو: ذ. صفت. لڳي ٽيڙندڙ - بي اثرائتو.
- لڳو ٻڌو: ذ. صفت. پورو نشان تي لڳندڙ - برابر - پورو - مقرر ٿيل.
- لڳو لڳ: ذ. صفت. گڏ - سائ - قريب - ويجهو - پيٽ - جُٽيو - ڪُٽمبي سان - گڏ وگڏ - لاڳيتو - متصل - د نڪتي - لڳاتار - ڪاتار - ساندهه - مسلسل - آڳاٽ ساڳيٽ.
- لڳو رهڻ: گڏ هجڻ - سائ هجڻ - پيڙو هجڻ - شامل هڻڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- لڳو هلڻ ۽ ڪڏ وڪڏ هلڻ - همراه ٿي هلڻ.
● لڳهه ۽ لڳهه (ت): ذ. جهڙ جي اونده يا ڪاراڻ - گهاٽا ڪڪر. وڏو ڪڪر
"زلف لوٽن ٿي لڙيا لڄ ڪان،
لڳهه پيو چنڊ لڪي"
(ملاح).
گهاٽو ڪارو ڪڪر - مينگهه. (سر د يسي - گر).
سنهڙو مينهن - ڦڙيون.
● لڳي ۽ لڳيون: ث. (پرا. اِيا. سن. ايڪا = لڳي) لڳڻي - پيار - موهه - پريم - پيوند - لئون - محبت - عشق - قرب - لڳن - اُلفت - نينهن - سنيهه - پريت - پياءُ - چاهه - شوق - اُڪنجهر - اُڪير - خواهش - اِڇا - چاهت گهٽي. آرزو - تمنا. اشتها - ٻڪ. دوستي - آشنائي - لاڳاپو - تعلق - نسبت. دشمني - ويس - وِروڌ. اٽڪ. رنڊڪ - روڪ. مڃيءَ جو هڪ قسم.
● لڳهه ۽ لڳهه: ذ. (سن. لڳهه = نڊڙو + نڪا = شڪ) پيشاب - مُٽ - سيمو. سوراخ - ٽُنڪ.
● لڳهه ۽ لڳهون: ث. اونداهي. (وفا).
● لڳهات ۽ لڳهاتون: طعنو - مهڻو - عتاب - وين - ڏوراپو.
- لڳهاتون هڻڻ: طعنو مارڻ - مهڻو ڏيڻ. ڏونڪا هڻڻ.
● لڳهٽي ۽ لڳهٽيون: ث. ڪِتڪِتوئي. گوهيي.
● لڳهو ۽ لڳها: ذ. گهر جو جارو - ڪٻٽ - پٽ ۽ لڳل تختو.
● لڳ ۽ لڳ: ذ. (ف. لنڪ = سنڌو) سنڌ - سنڌاڻ - سنڌ ڪائي - سنڌ ڪاءُ.
- لڳو ۽ لڳا: ذ. صفت. منڌو - لنگڙو - ڦِڏو - بيمار
"چارڻ لڳو، پنڌ گهٽو، ڪي چوتائي چڇيج"
(شاهه).
بي خوش - بي مزي - اڌ ماٺهو - بي وس. خراب - بُڇڙو.

● لڳ ۽ لڳ: ذ. پيرو - گهمرو - دَسُ - وارو - دفعو - ڪيپ - پُور.
لڳ ۽ لڳون: ث. پيرو - گهمرو - دَسُ - لڳ - ڪيپ - پُور (ڪا شيءِ ڪٽڻ هل) - ڦيرو - وارو - دفعو. "آءٌ گاهه جي هڪ لڳ ڏيئي آيو آهيان" (جملو). عضوو. (ن - ب).
● لڳا: ذ. پيرو - گهمرو - وارو - وقت - سمو - دفعو.
- لڳو ۽ لڳا: ذ. پيرو - گهمرو - وارو - دفعو - موقعو - وَهڻ - وقت - سمو.
● لڳ ۽ لڳ: ذ. (من. لِنگ) عضوو - انگ - بدن - جسم - بازو - بدن جو پاڳو. ڪنديءَ جا ٻن. (ج. لڳ). بيماري - مرض - روڳ - تپ - ٻَرو - ڪوسو - بخار.
- لڳ ٽيٺ: تپ اچڻ - بخار ٽيڻ.
- لڳ سِٽڪيجڻ: ٻَٽ ڪي نه وٺندڙ واءُ لڳڻ.
- لڳ ڪانڊارِجڻ: پُڇ ونڊي وڃڻ - ڪنهن خوفناڪ ڳالهه ٻڌڻ ڪري دل تي اثر ٽيڻ.
- لڳ ڪوسا ٽيٺ: بخار اچڻ - تپ ٽيڻ.
- لڳ لُوڻ ٽيٺ: لُڇڻ ڦٽڪڻ - لوري لڳڻ - بيقرار ٽيڻ - بيتاب ٽيڻ - سوز ۽ سڙڻ - جهوريءَ ۽ جهيڙڻ - ڪُٽنين ۽ ڪرڻ.
- لڳ سڙڻ: تپ محسوس ڪرڻ - تپ اچڻ - بخار چڙهڻ.
● لڳ (ت): ع. هميشه جمع جي صورت ۾ ڪم ايندڙ. ڪنديءَ يا پير جا ٻن.
● لڳائڻ: مصدر. (ف. لنگ = منڊ ڪائڻ) منڊائڻ - منڊ ڪائڻ - لنگڙائڻ - ڦِڏ ڪ ڦِڏ ڪري هلڻ. (لڳائيو - لڳائيندو - لڳائيل).
- لڳائي ۽ لڳائيون: ث. منڊائڻ - لڳ - منڊ ڪائي - منڊ ڪاڻ - اڳهائي - بيماري - طبيعت جي ناسازي - ناچڳائي - روڳ - پيڙا - مرض - ڏوار - ڏوجُ - ڏُجندو - آزار - ڪُمتهرائي - بي مزائي - ناچاقائي - عليلائي. خرابي - بچڙائي - بَدي - مَٺائي - سُرائيي - مَدائي - بدڪاري - ڪُبيد - آپڪار.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لٹکائيءُ چٹکائيءُ ۽ لٹکايُونءُ چٹکايُونءُ: ث. بيماري سيماري. بُرائي پلائي.

● للءُ ۽ للَ: ذ. (سن. لـلـ=کُڏڻ). لڇڻءُ ـ ڪِرءُ ـ عادَتَ ـ خوبي ـ لٽڪڻَ ـ ارڪان ـ افعال ـ ڇپيهڙءُ ـ شعور ـ نشست برخواست ـ ادب انداز ـ سڻي چال ـ چڱي چلت ـ للءُ ليکَرءُ. مايوءُ ـ ٽپڙ ـ حالءُ ـ همت ـ طاقت ـ زور ـ چاڙهو ـ وَتءُ. بِلو ـ آڌاءُ ـ تدارڪ ـ چارو ـ وسيلو ـ ذريعو ـ حيلو

"ڏونگر ڏورڻ ڏاکڙو ، لڻءُ ريءَ ڪونهي للءُ"

(سر آبري ـ شاهه).

مهر ـ پلائي. اٽڪل ـ تجويز.

ـ للاڻيتوءُ ۽ للاڻيتا: ذ. صفت. ڪِرائتوءُ ـ فضيلت وارو ـ لائق. سمجهوءُ ـ عقلمند ـ سياڻو. للءُ ليکَرَ وارو ـ ڪجهه وَٽ وارو. هوند وارو. تجويز وارو ـ آٽڪلي.

ـ للءُ ليکَرءُ ۽ للءُ ليکَرَ: ذ. مايو ـ وَتءُ ـ ٽپڙ ـ حال ـ هوند. بِلو ـ آڌاءُ ـ ذريعو.

● للءُ ۽ للَ: ذ. صفت. چريو ـ بيگانو ـ مست ـ نڪمو ـ بيڪار ـ جَتءُ ـ بي عقل ـ بي وقوف ـ ٽُلهي ماني ـ ڊبل روٽي ـ روٽلي جو هڪ قسم ـ روٽي ـ نانءُ.

ـ للاڻيءُ ۽ للاڻيُونءُ: ث. چريائي ـ بيوقوفي ـ نادانيءُ.

ـ للَ متڻءُ: اجائي بکوات ڪرڻ ـ لاف هڻڻ.

● للا: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● للا: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● للاتءُ ۽ للاتَ: ذ. (سن. لالاٽڪ=نراڙ) لِراڙ ـ نِرڙءُ ـ نلاڙ ـ لِلاڙءُ ـ پيرون ـ پيشاني ـ نِلات. (ل)

"لکيو جو لِلات، قلم ڪياڙيءَ نه وهي" (جملو).

پاڳ ـ نصيب ـ قسمت ـ تقدير ـ لوح قلم ـ بخت ـ پاڳو. جوت ـ روشني ـ تجلو.

● للاڻيءُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لِلّٰهه: حرف ندا. (ع. ل+اللّٰه=خدا واسطي) اللّٰه جي واسطي ـ خدارا ـ خدا لاءِ.

ـ لِلاهُونءُ: ث. هميشه جمع جي صورت ۾ ڪم ايندو آهي). منتون ميڙون ـ عاجزيون نيازيون.

● لِلا ٽُوءُ ۽ لِلا ٽُوءُ: ذ. ٻارن کي ڏيجارڻ لاءِ ڪم ايندڙ لفظ ـ للُوءُ ـ جِن ـ پوت ـ ٻاڻُوءُ ـ جهوجهوءُ ـ جهوجهاڻو ـ رڇ پورو ـ ڪُڙيدو.

● للٽِ: اسم خاص. هندول راڳ جي هڪ راڳڻيءَ جو نالو.

● للڇِپ ۽ لِلڇِپُونءُ: ث. چاپلوسي ـ خوشامد ڪوڙي.

● للُرءُ ۽ للُرَ: ذ. گاهه جو قسم جو پاڻيءَ طور ٻه ڪم اچي.

● للٽر ٿلَر: ث. ڏڏَر ٿڏَرَ.

● للڪارڻءُ: مصدر. (سن. رٽ+ڪاري=پڪار). پرڪاڻ ـ اوپارڻ ـ جوش ڏيارڻ (مٺي آواز سان) ـ هلڪارڻ. پڪارڻ ـ سڏ ڪرڻ ـ آواز ڏيڻ ـ سڏڻ. هوڪارڻ ـ نعرو هڻڻ ـ ڏمڪي ڏيڻ. مقابلي لاءِ سڏڻ يا هُشڪارڻ ـ چئلنج ڏيڻ. (للڪاريو ـ للڪاريندو ـ للڪاريل).

ـ للڪارَ ۽ للڪارُونءُ: ث. مٺو آواز ـ سُرءُ ـ ترانو ـ لاتِ ـ آلاپءُ ـ (تتر ، مانَ يا مست فقير جو) آواز. هلڪار ـ سڏ ـ نعرو ـ ڏمڪي ـ رعب دار آواز ـ پُڪار ـ چئلنج. سُونهنءُ ـ سوپيا ـ حُسن ـ زينت.

● لِلءُ لِلءُ: ث. خوشامد ـ مِنٿ ـ عاجزي ـ محتاجي.

ـ لِلءُ لِلءُ ڪَرَڻءُ: خوشامد ڪرڻ ـ محتاجي ڏيکارڻ ـ منتون ڪرڻ ـ عاجزي ڪرڻ ـ ٿورو ڪڍڻ. جهڳيءُ هڻڻ

"اجائي ڪهڙي ڪٽي لِلءُ لِلءُ ڪئي آڻي"

بکوات ـ بکواسَ ـ يڌيءُ.

● للنڱهه ۽ للنڱهَ: ذ. صفت. رئيس ـ امير ـ وڏو ماڻهو ـ نواب. سُورءُ وِيرءُ ـ وِيرءُ ـ نايڪءُ ـ سورهيه ـ پهلوان ـ بهادر ـ جوڌو. نوجوان ـ آڏو ساماڻو ـ وهيءَ کي پهتل. سڏو ـ ملوڪ ـ سهڙو ـ وٹندڙ ـ موچارو.

● للوءُ ۽ للاَ: ذ. (پرا. للئيءُ=للو. سن. للَ+ڪ=للوءُ) چوڪرو ـ ٻالڪ ـ پيارو چوڪر ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

وٹندڙ چوکر ـ البيلو چوکر ـ ڇوڪرو ـ ٻار ـ طفل .
پُٹ ـ ٻيٽو . ڪرشن جو لقب . مرد جو مخصوص عضوو ـ آلت (اسم تصغير = لٹليُ) . اڃايل رکي ڏکر سان ڏَڪُ هڻڻ واري جاءِ . واٽڪن اکرن ۾ لامَ جو نالو . پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم ـ لٹلو هنج ـ پاڻيءَ جو هنج . (صفت) . البيلو ـ پيارو ـ عزيز ـ دُلارو ـ لاڏلو ـ ناز پرور . نادان ـ ڪمسن ـ لو عمر ـ نوخيز . چريو ـ بيوقوف ـ احمق ـ نادان .
ـ لٹلوُ پتوُ ۽ لٹلا پتا : ذ . ناز برداري ـ چاپلوسي ـ خوشامد ـ چٽَ ـ ريهه ريهه ـ ڳلڦو ـ چڙهو ـ ڏاڙ ـ ٽَل ـ ڳهيرڪهيلي . دارمدار .
ـ لٹلوُ ڈِيئَنُ : حساب وهنوار ڪرڻ . جوڙ ملائڻ ـ ميزان ملائڻ .
ـ لٹلوُ هٹنجُ : پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم (جنهن جو اڳيون ٻٽ اڇو ۽ ڪُلندڙ هجي) .
● لِٹلوُ : ذ . چاهه ـ شوق . " هيءَ ٻار ڪائڻ تي اهڙو لِٹلوُ نه ٿو لائي " (جملو) .
● لُٹلُوُ ۽ لُٹلوُ : ذ . ٻچڙي شڪل وارو ـ پاڻو ـ جين پُوت ـ لِلاڻُوُ ـ جهوجهاڻو (ٻارن کي ڏيڇارڻ لاءِ ڪتب اينڊڙ لفظ) . " بابا، بس ڪري سمهه نه ته جنَ ٿو اچي يا لُٹلُو ٿو اچي " (جملو) . (صفت) . ڊڇڻو ـ ڪاڻر ـ بزدل ـ ڳيڊي ـ پست ـ گورڊ ليو ـ بيڪار ـ نڪمو ـ نامرد .
ـ لُٹلُو پَچائِنُ : ڏيڇارڻ .
ـ لٹلوُ پَچُوُ : ذ . صفت . واهيات ـ رولو ـ لوفر ـ ڪميڻو ـ جهڙو تهڙو ـ نالائق .
ـ لٹلوُ پَٹَجُوُ : ذ . صفت . بدآرڪان ـ ٻُڇڙي چال وارو . ضعيف ـ هيڻو ـ ڪمزور ـ بي طاقت ـ بي حشمت ـ زنانو . ڪوبه نه .
ـ لٹلوُ پَٹَجُوُ هُٹنُ : ڪير به نه هٹڻ ـ ڪوبه نه هٹڻ . خسيس هٹڻ .
● لٹلهِڪارَ ۽ لٹلهِڪارُونُ : ث . بلند آواز ـ لٹلڪار ـ هوڪار ـ آواز ـ هَٹَلَ . مالِيوا (شهر) مان آندل ڪٽو يا لوئِي ـ ٽونڪار .
● لٹلهَٹُ ۽ لٹلهَٹُ : ذ . صفت . پهلوان ـ سورمو .
● لٹلهَٹنگُ ۽ لٹلهَٹنگَ : ذ . صفت . پهلوان ـ بهادر ـ سورمو ـ سورو ويرَ ـ جوڌو . اميرـ رئيس ـ وڏو ماڻهو .
● لِٹلهوُ ۽ لِٹلها : ذ . صفت . سوڳو ـ ڍلو ـ سست . جهڪو (رنگ) . ڪٻرو ـ ڪرو . ڪُرسو ـ ڪُجسو . (پڌڻ جو) گهپرو .
● لٹلهوُرَ ۽ لٹلهو رُونُ (ل) : ث . صفت . سُني ـ پلوڙ . " ڳئون لٹلهوُرَ آهي " .
● لٹلهوُڙِيُ ۽ لٹلهوُڙِيُونُ (ث) : ث . نڍي ٻار جي پيشاب ڪرڻ جو عضوو ـ لٹلِي .
● لٹلهِيوُ ۽ لٹلهِيا (س) : گهوٽ . (ن ـ ب) .
" لعل الهيا ماريا، گڏين گهڪهيلن "
(ڏ نڪريو) .
● لٹلِيوُ : اسم خاص . تعلقي ڪنڌڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو .
● لٹلِيُ ۽ لٹلِيُونُ : ث . نڍي ٻار جي آلت ـ ٽٽِي ـ نُٹِي ـ پيلِي . چوڪري ـ چوري ـ ڇوري ـ ڇوڪري . (آصفيه) . (صفت) . نامرد ـ ڪمر ڊرو ـ عورت تي قادر نه ٿيندڙ مڙس . ليڙو ـ ليلو .
● لِٹلِيُ ۽ لِٹلِيُونُ : ث . تعلق ـ پروسو ـ مدار ـ آسرو ـ آڌار ـ اعتبار (قسمت تي) ـ سهارو ـ توڪل ـ پرتِيت ـ ويساهه ـ (خدا تي) توڪل ـ تڪيو ـ اميد ـ آس ـ آسانگو . (پرمانند) . گل جو هڪ قسم .
ـ لِٹلِيُ چِڇِيُ : ث . خوشامد ـ چاپلوسي ـ وٽَ ـ پاسخاطري . چٽ پٽ ـ چٻڪو ـ منهن پڪائي . مان ـ سُن .
ـ لِٹلِيُ چِڇِيُ ڪرَنُ : ڳالهائڻ ۾ خوشامد ڪرڻ .
ـ لِٹلِيءَ لاڻِنُ : شڪِيُ هُٹنُ : دربدر ڪرڻ
" مون کي مهرباني ڪري لِٹلِيءَ نه لاءِ "
(مهيري) .
آسري ۾ رکڻ ـ انتظار ڪرائڻ ـ اوسيڙو ڪرائڻ ـ آلکو ڪرائڻ .
● لٹلِيا : اسم خاص . هڪ ذات جو نالو . تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو .
● لُٹلِيا : اسم خاص . هڪ ذات جو نالو .

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لٽيجا: اسم خاص. (ڪلهوڙن جي پاڙي مان) هڪ ذات جو نالو.

● لٽيجو ۽ لٽيجا: ذ. صفت. چور- چورٽو- چوراڪار- ڪيسهي ڪَتُ- ڳنڍي چوڙ- بدمعاش- ٺڳ.

● لٽيجو ۽ لٽيجا (ت): ذ. صفت. ڏسو لٽيجو.

● لَٽُ ۽ لَٽَ: ذ. ٽيڙ- ٽپو (هال جو)- ٽيلهو- ڏِڪو- آسرو- آوسيرو- پانهن جي زور تي ڪنهن کي مٿي ڪٽي آن جا پير ڪيڏ واري حالت. آبتڙ ڳالهه- ڪوڙ.

- لَٽَ ٽَپَ: چالبازي- آٽڪل سٽڪل "هلهي ڪيئن هرگز آتي لَٽ ٽَپَ" (جملو).
- لَٽَ ٽَپَ ڪرڻ: آڏوڙو ڪرڻ.
- لَٽُ ڏيڻ: پانهن جي زور تي ڪنهن کي مٿي ڪٽي جنگهون ڪيڏ- چڪي پٽڻ- ملهه ۾ راند جو هڪ قسم. ڪشو هڻڻ. ڏسو ڏيڻ- ڪوڙ ڳالهائڻ- ڳالهه ٽالڻ. (هال جو) ٽپو ڏيڻ. ڪسڪي وڃڻ- چوريءَ پڪي وڃڻ.
- لَٽيرَ ۽ لَٽيرَ: ذ. صفت. ٺاڪيو- چالاڪ.
- لَٽُ هٽڻ: دغا ڪرڻ- اٽڪل ڪرڻ.

● لِٽَ ۽ لِيمون: ث. ٽڪَ جو ڪند- سنگهه.

- لِٽيرو ۽ لِٽيرا (ت): ذ. صفت. سنگهو (جنهن ماڻهوءَ جي نڪ مان سنگهه وهي)- ڳدلو.
- لِٽَ سِنگهه ڪَنڊ ٽيڻ: منجهي پوڻ- تڪليف پوڻ- آئيءَ ۾ آڇڻ- تڪليف ۾ ڦاسڻ- مصيبت ۾ پوڻ.

● لِٽُ ۽ لِٽَ، لِيمُون: ث. وڻ جو هڪ قسم- نيرُ.

● لٽمائيڻ: مصدر. آهستي آهستي چوريءَ ڪسڪائي وڃڻ- چورائڻ- چوريءَ ڪرڻ- لَٽُ ڏيڻ- لٽيڙي ڏيڻ- لٽمائي وڃڻ- لِڪائڻ- سنهي چوري ڪرڻ.
- لٽمائي آڇَنُ: لڪائي ڪٽي اڇڻ- چوري ڪري آڻڻ- يڪدم ڪٽي اڇڻ.

● لَٽَمبَرُ ۽ لَٽمبرَ: ذ. (انگ. نمبر=عدد) نمبر- عدد- انگ- رقم. درجو- رُتبو- گريڊ- عهدو- منصب وارو- ٽوبَتَ- دفعو- وقت.

● لَٽَمبُو ۽ لَٽمبا: ذ. صفت. (سن. لَٽمبُ= ڊگهو) ڊگهو- دراز- طويل قامت- لَٽَبو- بُلند- طويل- وڏو- قداور- آوچو. احمق- بيوقوف- نادان.
- لَٽمبُو ۽ لَٽَمبُو: ذ. صفت. ڊگهو. ڊگهو- وڏي قد وارو- طويل قامت- قداور. بيوقوف- احمق.

● لَٽُ لوڙ: ذ. ڪوڙ ڪهسان- ڪوڙ ڪائلو.

● لَٽَمبِي ۽ لَٽيمُون (ل): ث. ڏسو "اهڙي لَٽَمبي هَٽيءِ اٽي، جو ڪڏهن ڪونه ايندو" (جملو)- ڪشو- ٽيڙ.
- لَٽَپَ (ث): ٽر ۾ پيدا ٿيندڙ گاهه جو هڪ قسم.

● لَٽَپَتُ ۽ لَٽُپتَ: ذ. صفت. (سن: لٽپَتُ= لٽندو) لانگ چونڊو- لانڊاوو- آٻُترُ- اوباش- لنگوتاڙو- ٽرڙو- وِيلُ- لونيو- چتُ- لانبڙ- لٽندو.

● لَٽِجَنُ: مصدر. آڏاسڻُ.

● لَٽُحو ۽ لَٽُحا: ذ. (ع. لمحة= اڪ چنبَ) پلڪ- ڪهڙي- لمحو- اڪ ڇنيڻ جيترو وقت- تمام ٿورو وقت- سيڪنڊ- ساعت. بجليءَ جي هڪ چمڪي جيترو وقت- پَلُ- دَمُ- لحظو.

● لَٽَڏاڻُ ۽ لَٽَڏاڻَ (ت): ذ. ڪوڙُ. جهيڙو- فسادُ- دشمني. رڳڙو- معاملو. نقصانُ- ڇيهو.

● لَٽَسُ: ث. (ع. لمس= هٿ ڇُهيو) ڇُهڻ واري حالت.

● لَٽَمڪارُ ۽ لَٽَمڪارَ: ذ. (ڪجيءَ جو سُڪاورو) ٻُهارا نيوڙائي ڇڏڻ.
- لَٽَڪو ۽ لَٽَڪا: لوڏو- لوڏَ.
- لَٽَڪو ڏِيڻُ: لوڏو ڏيئي هلڻ (عورت جو).
- لَٽَڪي ڏِيڻُ: ڪوڙي تي چڙهي ڊوڙائڻ- ڪوڙي تي چڙهي چڪر ڏيڻ.

● لَٽَيٽُ ۽ لَٽَيٽُون: ث. (انگ.) ليمن جو ٻاڻي.

● لَٽَندُ ۽ لَٽَندَ (ت): ذ. صفت. وڏو- لمبو- ڊگهو- ڏِنگو. لڙيل- نيوڙيل.
- لُمَندا ڪَنَ: ڊگها ڪَنَ (شاه ڪريم)

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"جيڪا ڏاريان ٻڪري، تنهن لمندا ڪن"
(جملو- گل شڪر).

● لِيرُ ليرَ ڪرڻ: بلڪل ٿورو چمڪڻ.

● لِتمَڻُ: مصدر. (سن. تمرُ = جهڪڻُ) لاماروڏيڻ (پڪيءِ جو)- آڏڻ- آڏامڻ- سيڃ ٽيڻ- مٿي چڙهي وڃڻ. جهت هڻڻ- جهپو هڻڻ. ڪِسڪڻ- گر ٽي وڃڻ- رفو چڪر ٽي وڃڻ- غائب ٽيڻ- پڄي وڃڻ. لڙڪڻ- ٽڱيو رهڻ- لڏڻ- لٽڪڻ- نِڙڻ- جهڪڻ- نِوڻ- نِمڻ- ڪُٻڙو ٽيڻ- هيٺ ٽيڻ. لڏڻ.

● لِمڙُ: مصدر. لِمڙڻُ- (سُستيءِ ۾) لهڻيو رهڻ. لمندو لڏندو هلڻ. نند مان سجاڳ ٽي او پاسيون ڏيڻ- ڪر موڙڻ. تماڪ هٽن ۾ سُهڻڻ- چلم يا حقي لاءِ تماڪ تيار ڪرڻ. نِوڙڻ- جهڪڻ- نِمڻ.

- لٽمو ۽ لما: ذ. صفت. مُڏو- "ڪپ لمو ٽئي روهيءَ تي لائجي"- لائو- ڪُل- ٽڪل (زمين)- ڪوڙو (سڪو وغيره)- سادو سودو- لٽسو. هيڻيون يا ڏاڪڻو پاڳو. (اسم) لاڙ- ڏڪڻ سنڌ جو هڪ حصو (خيرپور، روهڙي، سکر ۽ شڪارپور تعلقا). (اسم خاص). لس ٻيلي جي هڪ جبل جو نالو. (ظرف). پري- دور- ڏورانهون "مون اوهان کي لمو ڏٺو هو". (ڪ).

- لٽيءُ راهَ: ث. اڻ لتاڙيل رستو- اڻ ٻيرو ڪٽيءُ- نئون رستو.

● لٽنَ ۽ لٽنَ: ذ. (ف. لٽد = آلت. سن. لٽنڊ = آلت) انسان يا حيوان جو مخصوص عضوو- انساني آلت- عضو تناسل- لٽوڙو- ٽٽو- رڳ. ذڪر- ڪيڙ- ڪِلو- لٽنگ- اِندريءُ- آڳونو- ٻائي وارو.

- لٽنَ آڳهٽو: ذ. حسد يعني- لالچي. حاسدُ.

- لٽنَ جا ليڪَ پُڄڻ: ڪجهه به نه هجڻ- سُڃائپ نه هڻڻ.

- لٽنَ جهڙو منهن ڪرڻ: خراب منهن ڪرڻ- ڦِڪو منهن ڪرڻ- ڪاوڙ ڏيکارڻ.

- لٽنَ ڏيئيءُ ڇڏڻَ: انڪاري جواب ڏيڻ- ناڪار ڪرڻ.

● لٽنبَ ۽ لٽنبَ: ذ. جهنگلي گاهه جو هڪ قسم جو ڏٺ طور به ڪم اچي
"ويڙهيجا وسڻ تي لٽلُر لٽنبَ لاڻا"
مينهن جي موسم ۾ ايرندو آهي، ٽري ماڻهو ان کي "لٽنبَ مٽڻ چنبَ" ڪري چون، جو ته هن جي ڪائڻ ڪري مال مڪئ وڌائيندو آهي.

● لٽنبَ ۽ لٽنبَ: ذ. صفت. روٽلو- پينانگ- ٿوهو- پٽنواورو- رولو- مارڪو- روهيه رُليو- ٽولاڪٽڙ- ٽر ٽاپڙيو- رول پائي- آواره- دربدر. (شرت). ڦيٽهڙ- لاٻڙ- لفنگ- چور- لوفر- لُچ- بدمعاش. چڙو- جنهن جي شادي ڪيل نه هجي يا ڪيس کو عزيز نه هجي- ڪنوارو- چڙو چانڊ- مڪٽو. نڏڪو- غيباٽو- آنات- نِڏر- ويڳاڻو- ڏُليل- آٻالو- غريب- مسڪين- دَرَدَريءُ- تيهي دَستَ- ڪُٽنل- آتابوُ. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

● لٽنبِڪوُ ۽ لٽنبِڪا: ذ. لٻڪو. وچ ۾ ڳالهائڻ واري حالت.

● لِنبَڻُ: مصدر. (سن. لِپ = لِنبَڻُ) لهڻ- راڳو ڏيڻ- ڇنڻ- گاري سان لِٽڻ- راڳڻ- مڪڻ- لِڦڻ- پلستر هڻڻ (مٽيءِ جو)- لنباوت ڪرڻ- پٽين کي گارو وغيره هڻڻ- لهپو ڏيڻ. گاري مٽيءِ سان جاه جي مرمت ڪرڻ. (لنبيو- لنبندو- لنبيل).

- لِنبَ ۽ لِنبُنوُ: ث. لِنبڻ واري حالت- گاري جو لهپو- راڳو- تهه- آستر- لهپو.

- لِنبارائيڻُ: لِنباوَتَ يا لنبڻ جو ڪم ڪرائڻ.

- لِنباٽِيُ ۽ لِنباٽِيونُ: ث. (سن. لِپ) لِنباوَتَ ڪراڻي- لنبائڻ يا ليپي ڏيارڻ جو خرچ- لنبڻ جي مزوريُ- محنت- پورهيو- آجورو.

- لِنباوَتَ ۽ لِنباوَتونُ: ث. لنبائڻ يا لنبڻ واري حالت- پٽين چٽين جي لنبائڻ جو ڪم- لنبائي.

● لِنبائڻ: مصدر. (سن. لپ=) لنباوت ڪرائڻ- گاري جو راڳو ڏيارڻ- لهپو ڏيارڻ. (لنبائيو- لنبائيندو- لنبائيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= لِنْبائيُ ۽ لِنبائيُ گاري مَتيءَ سِان لنبڻ جو ڪر.

= لِنبِيٽِيُ ۽ لِنبِيٽِيُونُ: دوزن ڪي بند ڪرڻ يا لنبڻ يا سيمينٽ جو گارو يا ڪچُ.

● لنبُو ۽ لنبا: ذ. (من. لنبُ =) ڀارڻ وارين ڪائين جو ستو يا ڊگِيُ (مردي جلائڻ وقت). طول- دراز- وڏو- ڏگهه- اُوچو- وڏي ڏيکهه وارو- ڏگهي قد وارو- قداور.

= لنبا ۽ ذ. وڏا گره- وڏا ٽُڪُرَ (مانيءَ جا)- وڏا پور. (پرماند)- لپا- لپوڙا.

= لنبا ڏِيڻُ: لنبَ ڏيڻ: هرندڙ نديين ڪائين سان چڪيا ڪي ٻاهه ڏيڻ.

= لنبائِ: ث. ڏِيکهه- لنبائي- ڏِکهائي.

= لنبائيُ ۽ لنبائِيُونُ: ث. ڏيکهه لنبائ- ڏِکهائي.

= لنبُوڙو ۽ لنبُوڙا: وڏو گراهه- پريل لپَ- لٽو.

● لِنبُ: ڪرائي زمين تي پيدا ٿيندڙ گاه جو هڪ قسم.

● لُنبُ ۽ لُنبَ (ث): ذ. صفت. ڏِکهو- اڻبو- لمبو- قداوَرُ- اُوچو. بد- خراب.

= لُنبِيڪو هٽُ: وچ ۾ گهالهائڻ. خراب گهالهائڻ.

● لُنبِيٽُ ۽ لُنبِيٽَ: ذ. صفت. ضعيف- ڏهرو- ننڍڙو- لاغر- هيٺو- نربل- ڪمزور.

● لُنبِيٽُ: مصدر. بد شد گهالهائڻ. لڄي ڪرڻ- شرمندو ڪرڻ. (لُنبِيو- لُنبِيندو- لُنبِيٽل).

= لُنبِو ۽ لُنبا: ذ. جهتُ- جِيڙُبُ- ڏمڪي. طعنو- مهڻو- ڏوراپو.

● لنبَ: ٿر ۾ ٿيندڙ ننڍي گاه جو هڪ قسم.

● لِنجُ ۽ لِنجُونُ: ث. آوٽائي- ڪوت- اٽاڻ- (پائيءَ جي) ڪا پَتِ- ڪوتاهي- گهٽتائي- تراسائي- آوٽ- هيٺا- لتصُ- (عقل جي) مار. احتياج- گهرج- طلب- لوڙ- ضرورت- ڪٽي- ڪپُ- ڪاڻ- حاجتَ.

● لنجا: اسم خاص. ٿر ۾ رهندڙ مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

● لنجارَ: اسم خاص. ڪاري ۾ رهندڙ ماڻهن جي هڪ ذات جو نالو.

● لنجارِي: اسم خاص. تعلقي پنو عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لنجرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لنجواڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لِنجهتَ ۽ لِنجهُونُ: ث. ٿورو واسطو- گهٽ رشتو- ٿوري مائٽي، بيماري- اگهائي- عليلائي.

● لنجهڻِ ۽ لنجهڻتونُ (ت): ث. بيماري- روگ- اگهائي- مرض.

● لنڊو (ت): رڍن جي بيماريءَ جو هڪ قسم.

● لنڈَوُرُ ۽ لنڈَوُرَ: ذ. صفت. لفنگ- لُچُ- بدچال- بدفضيلتُ- لوفر- بدمعاش.

● لنڈُ ۽ لنڈَ: ذ. صفت. بدمعاش- لوفر- لُچُ. بِنا پُڇ- لنڈو.

= لنڈَرُ ۽ لنڈَرَ (ل): ذ. صفت. بيهودو ماڻهو ڪيڏنگو- آيڏنگو- بدچال- بي فضيلتو.

● لِنڈُ ۽ لِنڈَ: ذ. ٿورو- ماڻهوءَ جو پائخانو- گونهه جو چاڙو- لينڊو- گونهڻ- ميلو. راند ۾ جيت يا هارَ- آڱُ.

= لِنڈُ ڏِيڻُ: راند ڏيڻ- راند چاڙهڻ- شڪست ڏيڻ.

= لِنڈُ سپيراندِيءَ آچتُ: پريشان ٿيڻ- مُنجهڻُ- مونجهو- ٿيڻ- تڪليف ۾ اچڻ.

= لِنڈُ ڪاڻِيُ: راند هارائڻ.

= لِنڈُ گهپتُ: سخت قبضيُ ٿيڻ- مشڪلات ۾ آچي وڃڻ.

= لِنڈُ گهوگِيرِيُ ٿيتُ: پريشان ٿيڻ- آئيءَ ۾ اچڻ- تڪليف ۾ هُجڻُ.

= لِنڈُ لِنڈائي: راند جو هڪ قسم.

= لِنڈُ مَڪرُوهُ ٿيتُ: تڪليف ۾ پوڻ- پريشان ٿيڻ- مصيبت ۾ مبتلا ٿيڻ.

= لِنڈُ مَڪرُوهُ كَرَنُ: منجهائڻ- پريشان ڪرڻ- سوڙهو گهٽڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لِنڊو ۽ لِنڊا: ٻارن جي راند ۾ هڪڙي طرف جي شڪست ـ هار.
● لِنڊو ڏِيڻ: جيتڻ ـ راند ۾ کٽڻ.
● لُنڊ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لُنڊِ: تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لُنڊ ۽ لُنڊَ: ذ. هندن جو آڏڪ مهينو ـ ڪبيسَهَ ـ پرشوتر. ڪاساين جي چنب کان سواءِ ٻُلهي هڏن وڍڻ جي ڪاتي ـ ڪاتُ. (ت). رچَ جو هڪ حصو ـ "گهايُن" جي پاسي وارا سڳا، جي چونڪن منجهان واڄجي، وڄي پين چونڪن سان جوڙ ڪن. (ک). (اسم خاص). بلوچ قوم جي هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي ڪپري ۽ تعلقي ڳڙهي خيرو ۾ هڪ ديهه جو نالو. (صفت). لُڇ ـ لُڦنگ ـ لوفر ـ بدمعاش ـ بدچال. بنا پُڇ ـ لُنڊو. زهريلي نانگ يا بلا جو هڪ قسم.
ـ لُنڊُ ڏِيڻ: ملاحن جو اصطلاح. "گهايُن" جا پاسي وارا سڳا واڌڻ.
ـ لُنڊَڪَ (ث): آڏڪ مهينو ـ پرشوتر.
● لُنڊا ميڙارا: تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لُنڊائُو: تعلقي ديرو محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لُنڊائُو: ذ. صفت. (من. لُنڊ) بڪبڪيو ـ بڪواز تي ـ گوڙ ڪندڙ. معاملائي ـ جهيڙائي ـ لُنڊائي.
● لُنڊُرُ ۽ لُنڊُرَ (ڪ): ذ. صفت. لالچي ـ لوپي ـ لُٻيرُ. (اسم خاص). بلا يا نانگ جو هڪ قسم ـ سَنڀُ ـ ڪَنڀُرُ ـ لُنڊِري. (ث. لُنڊري ۽ لُنڊريون).
● لُنڊِڪِي: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لُنڊو ۽ لُنڊا: ذ. صفت. (من. لنڊ) بي شرمو ـ بي حياءُ ـ لُڇِي ـ ڦِڪو ـ لُڦنگ ـ اوباش ـ لوفر ـ زناڪار ـ زاني ـ خراباتي ـ لانگ چوٽو ـ عياش ـ لُڇو ـ ڪامي ـ لانبارو ـ شهوتي (ماڻهو) ـ چٽيلو ـ بدمعاش ـ حرامي ـ بدذات ـ ڪمينو.
ـ لُنڊائِي ۽ لُنڊائِيُون: ث. بي شرمائي ـ بي حياڻي. حرام. بي وفائي. (گاجرا).
ـ لُنڊُو ۽ لُنڊُو: ذ. صفت. حرامي ـ اوباش. لُنڊو ـ بدمعاش ـ لوفر.
ـ لُنڊِي ۽ لُنڊِيُون: ث. صفت. اوباش (عورت) ـ نالائق ـ لُنڊِي پُٽِي ـ بدڪار (عورت) ـ ڪميني ـ گهٽ ذات
"سَتي ٽي سيڏائي، لُنڊِي ٽي ڪائي".
ـ لُنڊِي پُٽِي: ث. صفت. بدڪار عورت ـ وٽشيا. خاص عام ـ نندو وڏو ـ هرڪو ـ سيڪو.
ـ لُنڊِي ڪُتُور ي: سيڪو ـ غريب غني ـ عام خاص ـ هرهڪ يا هرڪو. گهٽ درجي وارو ـ خسيس.
● لُنڊو ۽ لُنڊا: ذ. صفت. (من. لون = وڏيل) پُڇ کان سواءِ ـ بي پُڇو ـ ڪٽيل پُڇ وارو ـ پُڇ وڏيل. پُنن کان سواءِ وڻ. بي يارومددگار ـ بي يارو ـ جنهن ماڻهوءَ کي عزيز دوست وغيره نه هجي. لانگو ـ ڏٻو. مرد، جنهن جي زال مري ويئي هجي. بي ڪَس. آها ريل گاڏي، جنهن ۾ ٿورا گاڏا هجن ـ گهٽ ـ نندو ـ ڇوٽو. عيبدار ـ ناقص. بي حيا ـ بي شرم ـ بي لڇو ـ بي ديدو ـ بي نڪو ـ وِيَلُ ـ وِلوَرُ ـ نِيريل ـ وِنِيَلُ ـ لُڇو ـ اوباش ـ لمپٽ ـ لنگوتاڙو ـ لوفر ـ بدمعاش ـ لُڦنگ. لڇي ـ شرمسار ـ شرمندو. (اسم خاص). تعلقي آباوڙي، تعلقي جيمس آباد، تعلقي بدين، تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو. ڀڳي ٽوڙهي کان اڳهندي طرف هڪ جبل جو نالو. تعلقي نواب شاهه ۾ هڪ ريلوي اسٽيشن جو نالو. سنڌو نديءَ جي ملتان هيٺان هڪ حصي جو نالو.
ـ لُنڊائُو ۽ لُنڊائُو: ذ. صفت. لُنڊائي ـ گوڙ وارو ـ گوڙي ـ شوري ـ غوغائي ـ گوڙ ڪندڙ ـ هُلر ـ آجهل ـ خچرخٽلو ـ خرمَسْتُ ـ بي لغامُ ـ فسادِيُ ـ جهيڙائي.
ـ لُنڊُ پٽلائِنُ: ضد ڪري ٻيهڻ ـ هوڏ ڪرڻ.
ـ لُنڊُو ڪونهو (ت): لوفر ـ لڇو ـ چڙو چاند.
ـ لُنڊُو ڪُتو: بدمعاش ـ لڇو اوباش ـ لُڦنگ.
● لُنڊُو ۽ لُنڊُو: ذ. صفت. (من. لُنڊَ + ڪ = لُنڊُو) پانڊو ـ بنا پُڇَ جي ـ بي پُڇو ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪريل پُڇَ سان (بلبل وغيره). (صفت). نالائق- بي حيا- ڪمينو- اڻ سڌريل - بي لڇڻو - اڊ نڪو- بي فضيلتو.

● لٹنڈي: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لٹنڈيءَ ۽ لٹنڈيئون: ث. بنان پُڇَ. بلا يا نانگ جو هڪ قسم - زهريلي بلا - مانجهو. ٻُڇڙي- نالائق - ڪميني - لُڇي. (اسم خاص). تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو. ٻڌي ٽوڙهي ڪان آلهندي طرف هڪ جبل جو نالو.

- لٹنڈي تان نہ لٹهڻ: لُڇائي نہ ڇڏڻ- بدمعاشيءَ ڪان باز نہ اچڻ.

- لٹنڈي پاسيري: پاسن وارن هڏين مان هڪ هڪ نڊي هڏي.

- لٹنڈي خوشامد: ڪوڙي يا متاچري خوشامد- لجائي تعريف. چٹَ - ڏاڍَ ر - چاپلوسي.

- لٹنڈي خوشامد ڪرڻ: خسيس چاپلوسي ڪرڻ - ڪوڙي واکاڻ (منهن تي) ڪرڻ.

- لٹنڈي ڪاڏَ: ذ. دشمن - حاسد - حسد وارو. ظالم - قهار.

● لٹنڈي ٻهڻي: اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لٹنڈو ۽ لٹنڈيا (ل): ذ. رسو - ٽوڙهو- واجهه - ٽُلهي ٽوڙي.

● لٹنڈو ۽ لٹنڈيا (ت): ذ. بدمعاش - لچو- لفنگ - لوفر - اوباش.

● لٹنڪا: اسم خاص. هڪ مشهور ٻيٽ جو نالو- راوَڻَ جي راجڌاني جو نالو - سراندیپ - جزيره سلون - سيڱل ديپ - سيلون.

● لٹنڪارَ ۽ لٹنڪارُون (ت): ث. عشق جي تار. لٹنڻُ.

● لٹنڪِ: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لٹنگ ۽ لٹنگَ: ذ. صفت. (ف. لنگ: متبو) هڪ ٽنگ وارو - متبو - لنگڙو - پنگلو - لولهو - اپاهج. متڀڙڪ. عيب - گهٽتائي.

- لٹنگڙو ۽ لٹنگڑا (ت): ذ. صفت. متبو- پنگلو- لنگ - لولهو.

● لٹنگو ۽ لٹنگا: ذ. صفت. لنگڙو - متبو - لولهو.

● لٹنگ ۽ لِٹنگَ: ذ. هندن جي پوڄا لاءِ پٿر جي لهيل شيوَ مهراج جي آلت. انساني مخصوص عضوو. (گرامر ۾) جنس.

● لٹنگايٹ ۽ لٹنگايتَ: ذ. شيو جي لنگ يا پٿر جي لهيل مخصوص عضوي کي پوڄيندڙ.

● لُٹنگ ۽ لُٹنگَ: ذ. گوڏ يا سلوار هيٺان ڪپڙي جو لنگ - لُٹنگ پڌڻ جو ڪپڙو- نڊي گوڏ - لانگوٽو - ڪڇو - چوتو - لانگوٽي - نڊي چڊيءَ - لانگوت. پرهيز- پاڪائي (ت). شيوَ مهراج جو مخصوص عضوو جنهن کي هندو عورتون پوڄين ۽ ان جي ٿهل ڪن. سڃاڻ جي نشاني.

- لٹنگڻ ڪڍَڻ: لنگوٽو پڌڻ - نڊي ڪپڙي ٽڪر سان آگهاڙ ڏيکڻ - گوڏ پڌڻ - ڪڇو پائڻ.

● لٹنگر ۽ لٹنگرَ: ذ. (سن. لاگٹکلا > لنگر) (ف. لنگر: ناتاري) جهاز يا ٻيڙي کي روڪڻ لاءِ لوهه جو اوزار - ناتاري - ڪنڊيو - ٻيليءُ - پڪڙهه- لنگر. اها جاءِ جتي هر ڪنهن مسافر، فقير وغير کي خيرات ملي - ڪاڏي ملڻ جو هنڌ. سداوت- خيرات. دان - زڪات - مڱ. مُٹل کي ثواب ڏيڻ لاءِ ختمي جو رڌل پت وغيره. چترَ - چُلهه. ٻيرن ۾ پائڻ جي زيور جو هڪ قسم.

● لٹنگر ڪٹڻ: ناتاري ڪٽڻ - جهاز ڇوڙڻ - جهاز هلڻ لاءِ تيار ڪرڻ.

- لٹنگر هٹڻ: ناتاري ڪوڙڻ - جهاز ٻيهارڻ - ٻيڙي پڌڻ.

- لٹنگريءُ ۽ لٹنگريءُ: ذ. لنگر پچائيندڙ- بورچي - رسوئيو - واڌائو.

● لٹنگرائيءُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (د رکاڻي بلوچن جو قبيلو).

● لٹنگڑيءُ ۽ لٹنگڑا (ت): ذ. صفت. ڪپڙو- لٹڪندڙ.

- لٹنگڑيارءُ: ث. قاتل ڪپڙن واري.

● لٹنگڻ: مصدر. (سن. لٹنگهن = لٹنگهڻ) ٽپڻ - ٽپو ڏيڻ - ٽنگ ڏيڻ - وڃڻ - پار پوڻ -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اڳتي وڌڻ - اورانگھڻ - لنگھڻ - وڪ وڌائڻ. (ذ).
لانگھو - بنا ڪاڏي جي - بڪٽ - روزو - فاقيو. (لنگيو - لنگندو - لنگيل).
● لنگوٽ تاڑو ۽ لنگوٽ تاڑا: ذ. صفت. بي حيا - لانبارو - بي شرم - لوڏيو - بي نڪو - بي ديدو. بيهودو - لُڦنگو - لُچ - فاحش - لُچو - بد چال - ڪمينو - ويَلُ - چٽُ - لمپٽ. زناڪار - خراباتي - عياش - لانگ چوٽو - اسيميي - نفس پرست - شهوت پرست - لالگوٽيو. مسخرو.
- لنگوٽ تاڑائيي ۽ لنگوتاڑائيُون: ث. لانگ چوٽائي - لاندر پائي - بي شرمائي - لُڦنگائي - لُچائي - زناڪاري - آسنيمي.
- لنگوٽ تاڑيي (ل): ث. بدچال رَن - ڪميني - وٽيشيا.
● لنگوٽ ۽ لنگوٽ: ذ. (سن. لنگ + پٽ = لنگوٽ. پرا. لنگوٽي). ٽنگن وچان لنگهائي چيلهه ۾ پٽڻ جو ڪپڙو - لانگوٽو - لنگوٽو - ڏوتي - ٻن سڙن وچان لنگهيل ڏوتيءَ جو پلاند. اڳهاڙ ڍڪڻ جو ڪپڙو - لُنگ - پوتڙو - پوچو - انگوشو - چوتيو.
- لنگوٽو ۽ لنگوٽا: ذ. صفت. پوتڙو - چوتو - انگوشو - لُنگ - چوتيو - لانگوٽو - گوڏ - لاڪ - منجهلو - ڏاب - ڏوتي.
- لنگوٽيي ۽ لنگوٽيُون: ث. ڏوتي - اڳهاڙ ڍڪڻ جو ڪپڙو - چوتو - لُنگ - لانگوٽ - چوتيو - چڊيي.
● لنگور ۽ لنگورَ: ذ. صفت. (سن. لانگولين = باندر) ڏکهي پڇ ۽ ڪاري منهن سان باندر جو هڪ قسم - پولڙو - باندر - پولون - وانترُ. سست - ٿوٿي.
لُنگيي ۽ لُنگيُون: ث. (ف. لُنگي) پٽ مان ٺهيل ڪپڙي جو هڪ قسم، جو پٽڪي طور ڪم اچي.
● لنگها: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو - مڱٿار.
● لنگهڻ: مصدر. (سن. لنگهتـ) گذرڻ - مٽيءُ - رستي تان لنگهڻ - رستو پار ڪرڻ - ڪٽان پنڊ ڪري وڃڻ - لنگهي وڃڻ - وڃڻ - اڳتي نڪري وڃڻ - پار پوڻ - اورانگهڻ - اڳتي وڌڻ - هليو وڃڻ - لتاڙڻ - حد ٽپڻ - آڪرڻ - جها گي چڙهڻ. (لنگهيو - لنگهندو - لنگهيل). (ذ). سجو ڏينهن بڪ ڪيڻ واري حالت - فاقو - اپواسُ - روزو - بڪٽ (ذ. صفت). روزيدار - بڪيو - بنان ڪاڏي - بڪايل - نيرانو.
- لنگهڻ ۽ لنگهتـ: ذ. صفت. لنگهڻ جو رستو - وات - لانگهو - لڪُ - رستو - پيچرو - دڳ - وات - سيڙُ - گس - راهه - گذر - اچڻ وڃڻ جو رستو. پيلاڻي - پهاياب - سڙڪ - گهٽ - ٻُڌيو - ڪڙاهيه. آمدرفت - اچ وچ - لتاڙ.
- لنگهائيڻ: مصدر. لنگهائي چڏڻ - پار پهچائڻ - رَسائڻ - منزل تي پهچائڻ. وڇهڻ - اندر ڪرڻ - داخل ڪرڻ - گهيڙائڻ. (لنگهائيو - لنگهائيندو - لنگهايل).
- لنگهڻُ لنگهڻ: تڪليف ڪان ٽپڻ - مصيبت مان آزاد ٿيڻ - مشڪلاتن مان پار پوڻ.
- لنگهڻ پتوڻ: بڪ ڪيڻ - روزو رکڻ - فاقو ڪيڻ.
- لنگهڻ ڪتڻ: بڪٽ هوتال ڪرڻ - بک ڪيڻ - مانيءَ نه کائڻ - بک مرڻ - روزو رکڻ - اپواس ڪرڻ - بڪڻ کائڻ - بڪڻ ۾ پاهه ٿيڻ.
- لنگهڻ ڪترڻ: بغير ڪاڏي گذارڻ - بڪيو رهڻ - فاقي ۾ رهڻ.
- لنگهيٽيي ۽ لنگهيٽيُون: ث. فاقي جي مانيءَ - جنهن گهر ۾ قضيو ٿيل هجي، اُن گهر لاءِ پاڙي واري يا عزيز جي ٺهرايل مانيءَ - ڪڙي ڪُني.
- لنگهيي پارُ پتوڻ: ڏکن منجهان سک حاصل ٿيڻ - مصيبت جا ڏينهن پورا ڪرڻ - ڪابه تڪليف باقي نه رهڻ.
● لنگهيٽيي: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لنگهو ۽ لنگها: ذ. (سن. شلانگ) ڏهلاري - مڱٿار - ڳيٽو - مڱتو - ميراثي. لنگهڻ جو ڏکيو گس - اڻانگو پيچرو - دڳ - لنگهڻ. بي حيا - بي شرم - بي نڪو - بي ديدو - بي لڄو - شوخ -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ي ادب - نرلجو. پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم (بدڪ). (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو. (ث. لٹنڪھيءُ ۽ لٹنڪھيئونءُ).

- لٹنڪھوءُ ٽيءُ ٻيھڻءُ: بي حيا ٿيڻ- ظاهر ظهور بيڙو ڪم ڪرڻ- نر لڇو ٽي ٻيھڻ- اکيون پوري ٻيھڻ.

- لٹنڪھوءُ ڏيڻءُ (ث): نشان ڪرڻ.

● لٹنڪھيڇيءُ: اسم خاص. تعلقي ڪراچيءَ ۾ هڪ ديھه جو نالو.

● لٹنڪوءُ ۽ لٹنڪا: ذ. لڪو- دفعو- پيرو- گھمير.

● لٹنوَ ۽ لٹنوَونءُ: ث. (سن: لي=چنبڑڻ) ليسءُ- چيڙڻءُ ھ- چيڙڻءُ- ليوَ- ليپيسءُ- ليڪليڪ- جڪڙ- گھاڻاڻ. لٹنٹڻءُ- تار (تن ۾) - لڳڻي- عشق- چاھءُ- پريت- پريم- موھءُ- پيار- محبت- پيوَندُ- ممتا- الفت. بندگي- عبادت- پڄڻي. عيب- گھٽتائي- نقص. مڇي قاسائڻ جي جار جو هڪ قسم.

- لٹنو لائيڻءُ (ت): عيب لائڻ- ڏوهي ڪرڻ- ميار ي ڪرڻ.

● لٹنواريءُ: اسم خاص. تغلقي بدين ۾ هڪ ديھه جو نالو.

● لٹنوائيڻءُ: مصدر. گوڏاڻ ڪرڻ- نڙائڻ- ڪسائڻ- ليڪيءُ وڃڻ- ڪو خيال يا ڏيان دل ۾ آڻڻ. ڪالھه ڪيري وڃڻ- ڪترائڻ. بي عزتو ڪرڻ- بي مانو ڪرڻ- هتڪ عزت ڪرڻ- بي آبرو ڪرڻ. (لٹنوائيو- لنوائيندو- لٹنوائيل).

- لٹنوائي ڇڏڻءُ: نڙائي ڇڏڻ- لھرائي وڃڻ- ڪسائي وڃڻ- پڇي وڃڻ.

- لٹنوائي وڃڻءُ: نڙائي وڃڻ- ڪسائي وڃڻ- حرفت سان ڪالھه ڪيرائي وڃڻ- گوڏاڻ ڪرڻ- ڪن ٽار ڪري وڃڻ.

● لٹنوَندِيءُ ۽ لٹنوَندِيونءُ: ث. تڪليف- مشڪلات- ڏاڪڙو- اوجھڙ- درد سوري- ڪشالو- دقت- جاکوڙو- زحمت- جنجالو- آزار. خرابي- وگھوڙ- گڙبڙ- ڪٹراڳ- ڪاماروـ ڪاپارو- مغز خوري- خفو- مٿي ھٽڻ- لٹاڪو- ڪيت پيٽ- پٽو- ڀيرانبو.

● لٹنوَنءُ (ل): مصدر. پڪين جو هيٺ لھڻ ۽ چڙھڻ- لھڻ- لڏڻ- لاماراڏيڻ- لھڻ چڙھڻ. لات لنوڻ.

● لٹنوَھارَ ۽ لٹنوھارونءُ (ت): ث. ٽوريءُ هوا- مختصر واءُ.

● لٹنٹڻءُ ۽ لٹنٹونءُ: ذ. عشق- محبت- قرب- پيار- الفت- نيھن- لٹھه- پريت- ناتو- چاھه- موھه- پريم- لغار عشق. عبادت- بندگي- پڄڻي- پنڪتي- پوجا پاٺ. خيال قائم- پڪو ارادو. مڇي قاسائڻ جي جار جو هڪ قسم. لوهي تار.

- لٹنٹڻءُ لٹگائيڻءُ: نيھن لائڻ- دلي قرب ڪيڏڻ. پڄڻي ڪرڻ- عبادت ڪرڻ- بندگي ڪرڻ- دل سان پوجا ڪرڻ.

- لٹنٹڻءُ لٹگٹڻءُ: محبت ٿيڻ- عشق لڳڻ- تن ۾ تار لڳڻ. (محبت يا بندگي) قائم ڪرڻ- پڪو ٿيڻ.

- لٹنٹڻءُ لٹنٹڻءُ: رَڳ رَڳ- روم روم- بدن جو عضوو عضوو- وار وار- نَسَ نَسَ. مسام.

- لٹنٹڻءُ لٹنٹڻءُ لٹرَڻءُ: رَڳ رَڳ لٹرڻ- بيحد مسرور ٿيڻ- تمام گھڻو خوش ٿيڻ.

- لٹنٹڻءُ لٹنٹڻءُ جو يادِ ڪٹرَڻءُ: ساھ پساھ جو ڪھڻ ڪي ياد ڪرڻ- تن ۾ تارَ لڳي رھڻ.

- لٹنٹڻءُ لٹنٹڻءُ ڪي لٹغامءُ چاڙھڻءُ: پوري طرح (محبت ۾) قابو ڪرڻ.

● لٹنڻءُ ۽ لٹنا: ذ. ڪنھن شيءِ ڪي ساڻ لاءِ باھ ٻارڻ لاءِ گاھ جو ٻوڙو- لٹو. باھ جو شعلو- چنگ. جڏ ٻو.

● لٹنڻءُ (ل): سڻي حالت.

● لٹنائيڻءُ: مصدر. (سن. لُو) ڪپائڻ- لھرائڻ- لٹڻ جو ڪم ٻني ڪان ڪرائڻ- لاباروـ ڪرائڻ.

- لٹنائيءُ ۽ لٹنائيونءُ: ث. لاباري جي مزوري- لٹڻ جو عيوضو- لائي- لٹنٹيءُ- لٹنائي- لٹنائي جو اجورو- محنت- مزوري- پورهيو.

● لٹيجھه ۽ لٹيجھونءُ (ت): ذ. صفت. ٻڪل ٽورو حصو- ڪجھه پاڳو.

● لٹنڻءُ: مصدر. ٻڪل فصل يا گاھه وڍڻ- ڪپڻ- ڪٽڻ- لاباروـ ڪرڻ- لاباروـ وجھڻ. (لٹيو- لٹنڈو- لٹنيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لُٹيجَ ۽ لُٹيجُون: ث. ضرورت ـ ڪتپ ـ ڪهرج ـ طلب ـ ڳتي ـ احتياج ـ لوڙ ـ حاجت ـ ڪاڻ ـ خواهش ـ چاهه ـ منشا ـ اِرادو ـ مرضي ـ شوق. (پرمانند).

● لُو: موزون تڪيه ڪلام. (پرمانند). وزن پوري ڀهارڻ لاءِ جملي ۾ ڪو آندل لفظ.

● لِوَ ۽ لِوَون: ث. لِئُوَ ـ چِيڙ ـ چِيڙ ـ لهس ـ لهپس ـ سِرس ـ ٿيڻ ـ ڳچڪ يا لِڳلِڳدار شيءِ. پارڙي جي ڪچي باس. مچيءَ جي ڪِيڪاڻ ـ ليِ. (ن ـ ب).

"پسي لهي لغار، متان مسان گهر متئهين".

ـ لِوارو ۽ لِوارا: ذ. صفت. لِوَ وارو ـ لِڳلِڳدار.

● لُو: ث. لُڪَ ـ گرم هوا ـ بادِ سموم ـ بادِ گرم ـ حرور ـ سموم ـ جهولو ـ ڪوسو واءُ.

● لُو لڳڻ: گرم هوا لڳڻ ـ جهولو لڳڻ.

● لُوا ۽ لُوا: ذ. هڪ ڏاتو جو قسم.

● لِوارُ ۽ لِوارَ (ل): ذ. نديو ڦر.

● لُوڙُ: مصدر. سيرو ڪرڻ ـ جهُبڻ ـ ڳيندائڻ ـ خراب ڪرڻ. (لُوڙيو ـ لُوڙيندو ـ لُوڙيل).

● لِوازُو: اسم خاص. تعلقي ڳمبٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لُوازِمُو ۽ لُوازِما: ذ. (ع. لُوازمه = ضروري سامان) سختائو ـ عيوضو ـ آجورو ـ محنت ـ مزوري ـ پورهيو. دام ـ پگهار ـ لاڀ ـ في.

● لِواطَه: ذ. لونڊي بازي ـ بدفعلي. (ذ. صفت) لونڊي باز ـ لُوطِي ـ بدفعل.

● لُوانڊو: زمين جو ڪو غيرآباد ٽڪر، جتي ڪجهه وٽڪار ۽ ڳاهه هجي.

● لُوائِيُ: مصدر. ٻُڌو اڻ ٻُڌو ڪرڻ ـ ڪن تار ڪرڻ ـ نٽائڻ ـ ڀهانا ڪرڻ.

● لُوبُ ۽ لُوبَ: ذ. پوڪ جو لاڀارو ـ هڪل پوڪ کي ويڙ واري حالت. لاڀارو وجهڻ يا لٽڻ جي حالت. (فصل جو) لاڀارو ـ وَڍَ ـ ڪٽَ ـ لُٻ ـ لُٻ. لالچ ـ لوپُ. آميد ـ اُميرو.

ـ لوبِيُ ۽ لوبِيَ: ذ. لٽڻ وارو ـ لُٽندڙ ـ لاهيارو ـ لاڀ ڪندڙ ـ لاڀارو ڪندڙ.

● لوبانُ ۽ لوبانَ: ذ. (ع. لوبان = خوشبوءِ) پساريڪي وڪڙ جو هڪ قسم ـ خوشبوءِ دار ڪولر ـ جوهر ـ واسُ. خوشبوءِ جو هڪ قسم.

● لُوٻڻ: مصدر. (سن: لرُبَ = وين + برَ = وڃڻ يا لڙ = وِلوڙڻ) طعنا تڪا هڻڻ ـ مهڻا ڏيڻ. ڪُرڪڻ ـ جهڪڻ. ڪاوڙجڻ ـ ڏمرجڻ.

● لوبِيُ ۽ لوبِيُون: ث. پاڻياڻي يا آلي زمين ۾ ڏنل هَرُ ـ زمين رونبي لائق بنائڻ واري حالت.

● لُوبُ ۽ لُوبَ: ذ. (سن. لوب > لُبُ = لالچ ڪرڻ) لالچ ـ طمع ـ لوبُ ـ ڏَن ـ ترشنا ـ هپ ـ حرص ـ هَوَسَ. خواهش ـ اِڇا ـ تمنا ـ موه ـ سَڌَ ـ شوقُ. ٻاجهر جو لُٻَڻَ ڪان پوءِ ٻيو فصل ـ وَڍ.

ـ لُوپائِيُ: مصدر. لوپڻ ـ ڏَڪارڻ ـ لالچائڻ ـ برغلائڻ ـ هرڪائڻ ـ لوپ ڏيڻ يا ڏيڪارڻ ـ حرصائڻ ـ لالچ ڏيڪارڻ ـ دِل سِرڪائڻ ـ موهڻ ـ رِيبڻ ـ ڏاڪوائڻ.

ـ لوپَ جو سَهاتَمِ پڪيڙَنُ: حرص جو چار پڪيڙڻ ـ لالچ ۾ ڦاسائڻ.

ـ لوپڻ: مصدر. لوپُ ڏيڻ ـ لالچائڻ. برغلائڻ ـ هرڪائڻ ـ ڏَڪارڻ ـ حرصائڻ. لوپ ڪرڻ ـ لالچ ڪرڻ ـ لوپي ٿيڻ.

ـ لوپِيُ ۽ لوپِيُ: ذ. صفت. لوپ ڪندڙ ـ لالچي ـ طمعدار ـ لالچ ڪندڙ ـ لوپ رکندڙ ـ حريصُ ـ طمِعيُ ـ تاڪائو ـ هَوَسِيُ ـ طامعُ ـ طمع ڪندڙ. خواهش مند ـ مشتاق. وسوڙل. (ت).

● لوتَ ۽ لوتُون: ث. (سن. لُٽُ = ختم ڪرڻ). غم ـ شوڪ ـ ڏک ـ گوندر ـ پيڙا ـ دُک ـ رنج ـ سوڙ ايذاءُ ـ بي آرامي ـ وِسواسُ ـ لوڇَ پوڇ ـ ڏڪو ـ بيقراريُ.

ـ لوتِ ہارِ: ث. چغل خوري ـ لائي چائي ـ چغلي هڻڻ واري حالتِ. حرڪت بازي.

ـ لوتِ ہارِ ڪرڻ: حرڪت يا لچائي ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لُوتيڑيُو ع لوتيڑيا: ذ. صفت. ٻين جا ڪن پرينڊڙ ـ هڙ تڙيو ـ فضولي ـ هر ديڳي چمچو ـ چغل خور ـ جهيڙائي ـ چيٽا پورُ. وچين آگر. (گاجرا).

● لُوتُ لِباسيُ ڪرڻُ: خوشامد ڪرڻ ـ چاپلوسي ڪرڻ.

ـ لُوتُ لُوتِ ڪرڻ (ڪ): نڪس نڪس ڪرڻ ـ ناسون هڻڻ.

● لُوتيُ ع لُوٽيُ (ڪ): ذ. صفت. چغل خور. رولو ـ نڪسي. چور ـ بدمعاش. (ذ) سوڙ جو هڪ قسم.

ـ لُوتيُ سُورُ (ڪ): ذ. صفت. اڌ مٽي جو سور ـ اڪين جي مٽان يا نيراڙ ۾ پيل سُورُ. مِرون يا سوڙ جو هڪ قسم.

ـ لُوتيُ لائيڻُ: جهيڙو ڪرائڻ ـ عداوت ڪرائڻ ـ ويڑهائڻ ـ جهيڙي کي وڌائڻ ـ معاملو مچائڻ ـ چيڑ ڏ ڪرائڻ ـ جا ڳائڻ ـ پڙڪائڻ ـ ڪنڌ ڪٽڻ ـ تپائڻ.

● لُوتُ ع لُوتَ: ذ. گاهه جو هڪ قسم. جيئن ته "لٽنُبَ لُوت لهي پيا ڪي پٽن ۾ پوتر" ون جو هڪ قسم. لُوت ون جون پاڙون، جيئن ته: "لوت ڪائي عمر آئي، ڏول وڏي سين ڏار ميان" (ولي محمد).

ٻوٽي جو هڪ قسم.

● لُوٽارُ ع لوٽارَ (ڪ): مُنهن ڪان پرتي واري پُراڻي ڪتيلَ بندوق جو هڪ قسم ـ مزل لوڊ.

● لوتڙيُ: اسم خاص. پيٽَ جي ويجهو هڪ مڪان جو نالو.

● لوٽيڪوُ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لوٽُ ع لوٽُونُ: ث. (سن. لُنٺَ = مارڻ) مُرده جسم ـ تن مرده ـ لاش ـ لاشو ـ مڙهه پراڻي ـ مُردو ـ جنازو ـ ميت ـ مُئل ـ ڏڙ ـ بدن ـ ڏُونڊيُ. هڏ ـ ڪڙيُ. ڊيرُ ـ پرت.

● لوٽُ ع لوتَ (ل ـ ڪ): ذ. ٽلهو ـ موٽو. جهولُ ـ جهولڻ ـ وڏو ڪوترو ـ وڏو پيٽ ـ ڳوٽري. ڪنڌ واري اونهي جاءِ. پڪيڙ ـ سطح.

ـ لوٽُ پوٽُ: تمام ٽلهو ـ ڦيڦو.

ـ لُوٽرُ ع لوٽرَ: ذ. صفت. ٽلهو ـ بهادر ـ مضبوط.

ـ لوٽُ موٽُ: سُڄيل ـ موٽو ـ ٽلهو. مضبوطُ.

ـ لوٽُ موٽُ ٽيٽُ: سُڄيُ وڃڻ ـ ٽلهو ٽيڻ.

● لوٽيُ ع لوٽيُونُ: ث. سُئيُ! ـ جئليُ!

● لوٽَ (ث): ذ. آنو.

● لُوتَ ع لُوٽُونُ: ث. (سن: لُتُ = قُر) لُٽنَ واري حالت ـ قُر ـ ڏاڙو ـ زبردستي ـ هٿ ڪنس ـ لُوٽ ـ قُرمار. غارت ـ غنيمت ـ غارت گري ـ تاراج. يغما. عام بيماريءَ ۾ هڪ قسم.

ـ لُوٽ ڪٽسُوٽ ڪرڻُ: قُرڻ ـ قُرمار ڪرڻ ـ لوٽ مار ڪرڻ. ظلم ڀاري ڏيڻ.

ـ لُوٽ لائيڻُ: لُٽنُ ـ قُرڻ ـ قرون ڪرڻ ـ هٿ ڪنس ڪرڻ ـ زبردستي قُر ڪرڻ.

ـ لُوٽُو ع لُوٽُو: ذ. صفت. سن. لُٽڻ وارو ـ لٽيندڙ ـ قورو ـ چور ـ ڏاڙيل ـ لُٽيرو. ٺڳ ـ رهزن. فضول خرچ ـ هٿ ڦاڙ ـ خرچاءُ ـ پساڻو ـ اڏائُو ـ اڏائيندڙ ـ لُڏائيندڙ ـ بالفضول ـ چٽُو ـ پيچُ تہ چٽُو ـ لٽڪَ لوٽُ.

● لوٽِ ع لوٽيُونُ (ل): ث. مٽَ ـ لوٽي ـ ٽيبيُ ـ لڏي دڪيُ.

ـ لوٽيڪيُ: دڪي ـ دڪو ـ ٽيبوُ ـ ننڍو لوٽو.

● لوٽهي لُوٽُ ٽيٽُ: (پاراتي جو اصطلاح) لوٽي (ٽاڻهَ) ۾ لوٽ وانگر گهري وڃڻ ـ نڳوسار ٽيڻ. (ن ـ ب).

● لوٽڻُ (ڪ): مصدر. چيٽيڻ ـ چڙهون ڏيڻ ـ ڏمڪائڻ ـ تڙي ڏيڻ.

● لوٽيُ ع لوٽيُونُ: ث. ڪاڻيءَ جو هڪ قسم ـ مُڪل ڪاڻي.

● لوڻي: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لوٽيوُ ع لوٽيا: ذ. (سن. لُٽنڪ) بي حياءَ ـ بي عزت ـ بي شرم ـ بي غيرت ـ بي نڪو ـ بي عزتو ـ اڳين ڏڪيو ـ بي ديدو ـ مَردُودُ ـ وِيلُ ـ چٽُ ـ وِلُوَرُ ـ چنڊ و ـ ٽوهو ـ ٻبريل ـ جٽلان ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

و نڪيل - تهه نپا گو - لڇو - لوفر - بد معاش - ڦورو. مائٽ ميٽ کان سواءِ - سر آ گهاڙو - چڙو - نانگو - نپتو. ڪنڊل - پينگيو - سڄو.

- لوڻيي ۽ لوڻيڻ: ث. بي عزت. اڇ کان خالي - نرلجي - ناقص - ڪمتر تر.

● لوڻ: ث. گهٽ قيمت ۾ وڪڻ. جهٽڪ. جهڙپ. (ت). ڏمڪي - چينب.

● لوڻ ۽ لوڻ (ڪ): ذ. ڪنڌ جو قسم - سرڪڻ ڪنڌ - سڙڻ لڳ (تترن قاسائڻ لاءِ دام ۾ گهوڙي جي پڇ جي وارن سان ٺاهيل لڪ، سڙڻ کي ڏنل رڙهندڙ ڪنڌ، جا تترن جي ڪنڌ ۾ قاسيءَ وانگر قاسي پوي). رليي يا سوڙ جو گهنج - ورڙ - وڪڙ. (اسم خاص). ڪوهستان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- لوڻيي ۽ لوڻيڻ: ث. ڪنڌ جو هڪ قسم - لوڻ.

● لوڻيرڻ: مصدر. ڪائڻ. (ل). لڻڻ - وڍڻ. (ت).

● لوڻڻ: مصدر. موڙڻ. (لوڏيو - لوڏيندو - لوڏيل).

● لوڻڻ: مصدر. (سن. لڻ = ڦرڻ) لڻڻ - ڦرڻ. ڪٽڻ - سڄو ٽيڻ. خرچڻ - صرف ڪرڻ - بخش ڪرڻ. ٽوڪڻ - ٽڪ لعنت ڪرڻ - ڇيڻيڻ - بي عزتو ڪرڻ - ڪوڙو ڪرڻ - ٻئي کي گالهين ۾ چالاڪيءَ سان ڪائي وڃڻ. گولڻ. پيٽڻ.

- لوڏي وڃڻ (ڪ): منهن تي ڪوڙو ڪري وڃڻ - منهن تي مڃائڻ.

● لوڏي: ث. پاڻياڻي يا آلي زمين ۾ ڏنل هر.

● لوڏر: اسم خاص. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (ث. لوڏير ي ۽ لوڏيرون).

● لوڏهه: خوارين - جنين ڦنين

"بنده عملي چشي عشق اڙايس،
سڀهن ۾ سدائين آيس، لوڏهن جون لاچار،
پاڻ پهلئه مون پاتيون پاتيون".

● لوڙ ۽ لوڙون (ڪ): ث. پاڻهي - نوڪرياڻي. جيئن: "مان ڇتو نم لوڙ - الخ" (شاهه)

● لوڙوڙو ۽ لوڙوڙا (ث): ذ. صفت. رلندڙ - رولاڪو. رولو - ڪنڌڙ - رولاڙ.

● لوڙ: ث. (سن. لوچن = اک) اک - ديد - چشم - ليڻ.

● لوڙڻ: مصدر. (سن. لوڇ = ڏسڻ) نهارڻ - ڳولڻ - ڦولڻ - ڏيڻ - جانچڻ - سوجهڻ - وڙڻ - ڏسڻ - جاچڻ - وائيسڻ - وائسڻ - تلاشڻ - ڦولهڻ - ڳوجڻ - سوجڻ - ڳولا ڪرڻ - تلاش ڪرڻ

"لوڇي لعل لڪن ۾ لٿه ڙي"
(شاهه).

اندر جهاتي پائڻ - پاڻ پسڻ. اڇا ڪرڻ - چاهڻ - منشا ڪرڻ - خواهش ڪرڻ. ڪم ڪرڻ - محنت ڪرڻ - پورهيو ڪرڻ - روزگار ڪرڻ - ڪرت ڪرڻ - نوڪري ڪرڻ. پريشان رهڻ - ماندو ٿيڻ - بي آرام رهڻ - بيقرار رهڻ.

- لوڙ ۽ لوڙون: ث. ڳولا - دوڙ - ڏونڊ - جانچ - سوجهه - ڦول - نهار - تلاش - ڳولا ڦولا - جاچ - دريافت. خواهش - سڌ - ڪامنا - اڇا. سڪ - طلب. بي چيني - بيقراري - بي تابي - بي آرامي. محنت - ڪم - پورهيو.

- لوڙچي: محنت ڪري. پرڪاشت ڪري - خواهش ڪري.

- لوڙچي لٿهڻ: ڪشالي سان ڳولي هٿ ڪرڻ - ڏڪ درد سهي مطلب حاصل ڪرڻ.

● لوڙ ۽ لوڙون: ث. لوچ پوچ - ڦڪو - آند ماند - درد يا سور ۾ ڦٽڻ واري حالت. بيقراري - بيچينيءَ. پريشاني - وياڪلتا. رنج - ڏک - درد - ايذاءُ - پيڙا - ڏنج.

● لوڙ پوڙ: ث. لوچ - ڦڪو - آڏل پڏل. بي آرامي - بي قراري - بيچينيءَ.

- لوڙ پوڙ ٽيڻ: آڏل پڏل ٽيڻ - هيٺ مٿي ٽيڻ - آند ماند ٽيڻ. بيقرار ٽيڻ - بي آرام ٽيڻ.

- لوڙ لڳڻ: گالهه ڏ وڻڻ - تڪليف پهچڻ.

- لوڙو ۽ لوڙا: ذ. آند ماند - ڦڪو - بي آرامي - بيقراري - لوچ پوچ. آدڪو - ڪڪو - اوسيڙو - آلڪو.

● لوڙنڊ ۽ لوڇنڊو (ث): ذ. نوس نوس - گهٽتون - جهوتون.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لوچنبون ڏيڻ: جهوتون ڏيڻ ـ ڪهڙتون هڻڻ ـ نوس نوس ڪرڻ.

● لوح: ث. (ع. لوح = قرهي) لکڻ لاءِ ڪاٺ جي تختي ـ قرهي ـ پٽي. قسمت ـ نصيب ـ لوح قلم ـ پاڪ ـ لکيو.

ـ لوح قلم ۽ لوح قلمَ: ذ. قدرت يا عرش جي تختي ۽ قلم ـ لکيو ـ انگ ازل ـ سرنوشت ـ قسمت ـ پاڪ. پاوي ـ پرالڻ ـ پيرالبتڻ ـ هونهار.

ـ لوح قلم ۾ لکيو هڻڻ: تقدير ۾ لکيو هڻ ـ اصل ڪان اهڙو نصيب هڻڻ ـ قسمت ۾ ائين هڻڻ ـ قدرت طرفان نصيب ۾ ائين لکيو هڻ.

ـ لوح محفوظ: ث. دنيا جي حساب ڪتاب جي قدرتي اڳ لکيل ۽ آسمان تي محفوظ رکيل تختي. لوح قلم. (ث. صفت). ڏاڍي پڪي ـ پختي.

● لوڏائي: اسم خاص. هلواڻي بلوچن جي هڪ قبيلي يا ذات جو نالو.

● لوڏي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (پاڙا: ١. اسد خيل ٢. احمد خيل ٣. دولت خيل ٤. عيسيٰ خيل ٥. اِشڪ زئي ٦. محمود خيل ٧. تور خيل).

● لوڏي ۽ لوڏون: ث. (من: لبڌڪ) شڪاري ڪتن وغيره جو ميڙ ـ هلڻ (ڪتن جي) ـ ٽولو يا ولر. تڙ ـ هڪل. هلڻ ـ ميڙ. لوڏڻ يا ڏڪارڻ واري حالت ـ ڏڪار ـ نفرت.

ـ لوڏ ڪهي جواب ڏيڻ: سخت لڇائي ڏيڪارڻ.

ـ لوڏو ۽ لوڏو: ذ. شڪار اڌارينڊڙ ـ ماريندڙ ـ هڪلينڊڙ. سائريو ـ ٽاهيڙيو.

ـ لوڏي ۽ لوڏيون: ث. ڪتن جو ڏڻ ـ ڪتن جي ٽولي ـ لوڏ ـ ولر. لوپي. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

ـ لوڏين ڪي اڳواڻو ڏيڻ وارو هڻڻ: دغا باز هڻڻ. دوکيباز هڻڻ.

● لوڏڻ: مصدر. (من. لبڌ، پرا. لودڏو) لوڏي ڪيڻ ـ هڪالي ڪيڻ ـ ڏڪا ڏيئي ٻاهر ڪيڻ ـ ٻاجائڻ ـ هڪلڻ ـ تڙڻ ـ ٻاهر ڪيڻ ـ ڏڪڻ ـ ڏڪارڻ ـ هڪالڻ.

ـ لوڏ ۽ لوڏ: ذ. لوڏڻ مان امر، تڙ. ڪتن جو تعداد.

● لوڏي ۽ لوڏي: ذ. (من: لبڌ. پيرا = لڌ) آکنديو ـ سکايل ـ مشتاق. شڪاري ـ صياد. لوڏيل ـ نڪاليل ـ هڪاليل.

ـ لوڏيڙو ۽ لوڏيڙا: ذ. سيکايل ـ لوڏي ـ مشتاق. پيارو ـ محبوب، جيئن ته:

"لبڙ ٽيڻا لطيف چئي لڏيو لوڏيڙن"

(سر مومل راڻو ـ شاهه).

● لوڏامان: ناز ـ لاڏ

"اڳ غريب هو هاڻ لوڏامان پيو ڪري".

(ن ـ ب).

● لوڏڻ: مصدر. (من: لبڌ = لڌڻ) ڏڪائڻ ـ ڏوڙيڻ ـ هلائڻ ـ ڏوڙڻ ـ لوڏو ڏيڻ ـ ٽلڪائڻ ـ ڏرڻ ـ جهلڻ ـ چولڻ ـ ڏڌڻ ـ ڏوڻڻ ـ جهولڻ. (خيال يا ارادي تان) ٽارڻ ـ لاهڻ. گهمائڻ ـ ڦيرائڻ ـ (پکو وغيره) هتلائڻ. لولي ڏيئي سنڀارڻ.

ـ لوڏ ۽ لوڏون: ث. هلڻ جو ڍڱ ـ ناز جو هلڻ ـ رفتار ـ هلڻي ـ نازُ ـ ٽينڊ. گهمڻي ـ پيرو ـ پينگهه ـ لڏڻ ـ ڏڌڪو ـ لوڏو ـ لرزش ـ چول ـ ڏوڻ ـ ڌار ـ جهول ـ تڪليف ـ مشڪلات. ڏڪو.

ـ لوڏ بڏن: پينگهه ٻڌڻ. هلڻ وقت پانهن يا ٻٽ کي لوڏڻ.

ـ لوڏ ڏوڏ: لڇڪ سڇڪ ـ ور وڪڙ.

ـ لوڏ لڪ لٽهڻ: بلڪل موعيندڙ هلت هلڻ ـ ناز سان هلڻ.

ـ لوڏ لوجهه: لوڏا لوڏي ـ چينگهه ـ پينگهه.

ـ لوڏو ۽ لوڏٽا: ذ. صفت. پينگهي لوڏڻ جي رسي.

● لوڏو ۽ لوڏا: ذ. ڏونڊاڙ ـ لوڏ ـ لٽهرو ـ ڏوڏو ـ تڙڪو ـ ڏڪو ـ لرزش ـ جنبٽ ـ جهولو ـ جهوٽو. اوچتي دهشت ـ ڏڪو. (واها وغيره ۾) اوچتو نقصان ـ ٽوٽو ـ ڇيڻهو يا ڏڪ (تندرستيءَ جي اوچتي) ڪرڻ واري حالت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لوڏا ڏيڻ: پينگھ تي لڏائڻ ـ لوڏڻ ـ تکليفون ڏيڻ ـ ڏونڊاڙڻ ـ ستائڻ.
ـ لوڏا کڌيڻ: مانڈه ۾ چار چڪيون پڻڻ.
ـ لوڏا کائڻ يا لوڏن ۾ هڻڻ: جوکائي ۾ هڻڻ ـ سکڻو هڻڻ ـ ڏکا کائڻ ـ دربدر هڻڻ.
ـ لوڏا لوڏي: ث. لوڏ لوجهه ـ چينگھ ـ پينگھه.
ـ لوڏو آڇڻ: تکليف اچڻ ـ نقصان رسڻ ـ ڏکو اچڻ ـ سرير کي شڪست پهچڻ.
● لوڏي ع لوڏيون: (سن: لُبْ=لوڏو). ڏولي ـ مُحافو ـ چوڏول ـ پالکي ـ جهولو ـ هندورو.
● لوڏ ع لوڏون: ث. پسارکي وکر جو هڪ قسم ـ دوا سازي ۾ ڪم ايندڙ هڪ ڇوڏو. ٺهکيل ڪوئر ـ مُهار. رنگاوت جي ڪم ايندڙ مسالي جو هڪ قسم. ماٺهوءَ جي رواجي آلت کان وڏي آلت. (بلبل).
● لوڏ ع لوڏ: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ، پسارکي وکر جو هڪ قسم. رڱاوت جي ڪم ايندڙ جهنگلي وڻ جي ڇوڏي جو هڪ قسم.
● لوڏا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لوڏا: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لوڏاڻو: اسم خاص. تعلقي گهوڙا پاري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لوڏڪي: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۽ تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لوڏو ع لوڏا (ت): ذ، صفت. مُنْهنجو ڏکوئيندڙ ـ مُنْهنجو ڏکهي مُنْهنجو وارو.
● لوڏي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لوڏ ع لوڏ (ت): ذ. بار ـ سامان. پوجهه. پوجو.
● لوڏا: اسم خاص. (هندن ۾) هڪ ذات جو نالو.
● لوڏي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لوڏيڙا: لڏائي جا رهاکو يا رهندڙ. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.
● لوڙ ع لوڙ (ڪ ـ ل): ذ. ننڍو چاول قسم (گابو ـ چيلو وغيره). لار. (ن ـ ب).

ـ لوڙو ع لوڙڙا (ت): ذ. ننڍڙو چيلو يا ننڍو قسم.
ـ لوڙ قسم (ل): لار قسم ـ ننڍڙو قسم.
● لوڙ ع لوڙون: ث. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم. تمام سنهڙو ڪپڙو. (ت).
● لوڙا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لوڙالائي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لوڙانڊو ع لوڙانڊا: ذ. ڪاري ۾ ڏوري جي ڪپ تي ٽيندڙ گاهه جو هڪ قسم.
● لوڙڙ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لوڙ لوڙ: ظرف. وري وري ـ هڙ هڙ گهڙي گهڙي.
ـ لوڙ لوڙ ڪرڻ: گهڙي گهڙي اچڻ بنان ڪوڪار جي وري وري اچڻ ـ پنهجي مطلب لاءِ ذري ذري اچڻ ـ نوس نوس ڪرڻ ـ پويان گهمڻ ـ هرهنڌ ساڻ هجڻ ـ ڪتي وانگر هلڻ ـ خوشامد طور ڪنهن جي پويان رُلڻ. (ت).
● لوڙو ع لوڙا: ذ. صفت. ڪميڻو ـ نيچ ـ اوچو ـ گهٽ ـ خسيس ـ ڪمذات ـ ڪنڊو ـ ناقص ـ مهاڻو ـ ڪڙتوتن ڪنو ـ لچ. ڪاڪ جو پيچو لهه چڏيندڙ ـ لنگهو ـ منگتو ـ پتنبو ـ پتڻ. بي غيرت ـ هلڪي طبيعت وارو. ٿر ۾ ٽيندڙ گاهه جو هڪ قسم. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو. (ث. لوري ع لوريون).
● لوڙي ع لوڙيون: ث. (سن. لولا+ نوڙي=لرزش ڪندڙ). تير ـ ڪان ـ بان. تات ـ طلب ـ پچار ـ تانگهه ـ چڪ ـ آڪيڙ ـ جهوري ـ سارڻ ـ يادگيري ـ محبت ـ چاه ـ لئون ـ شوق ـ عشق ـ بيقراري. فڪر ـ چنتا ـ آلڪو ـ آٽڻ ـ ڪٽني ـ هڙڪڙ ـ ويچار ـ وائي ـ ٻولي. سخت اچا ـ سخت ايلاشا. پيار کي سمهارڻ لاءِ چيل گيت ـ آلاپ ـ لولي. سنڌ کان ٻاهر ٽيندڙ پکيءَ جو هڪ قسم ـ جبل جو هڪ خوشبوءُ دار ٻوٽو، مال کائيس. (ن ـ ب). (ذ. صفت) لرزش ڪندڙ ـ لڏندڙ ـ ڦڙڦڙ ڪندڙ. (اسم خاص). تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لوُڙِيُ جهوُڙِيُ: گهٽي ـ فڪر ـ چنتا ـ اوڪيا پوڪيا ـ آدڪو ـ وسواس ـ انديشو ـ سانگو ـ اوُنَ ـ سخت انتظار ـ بيچينيُ.

ـ لوُڙِيُ لائيُ: لوڙي نالي وارو تير هڻڻ. آزار ڏيڻ ـ ڪنهن ڪم يا گالهه لاءِ آرام ڦٽائڻ.

ـ لوُڙِيُ لڳڻُ: جهوري لڳڻ ـ تير لڳڻ ـ ڏک لڳڻ. آرام ڦٽڻ ـ ڪنهن ڪم پويان مسلسل ڪوشش ڪرڻ. گهٽي هڻڻ ـ فڪر هڻڻ ـ آلڪو هڻڻ.

● لوُڙِيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لوُڙِيا: ذ. نڍڻ ٻارن کي ڪن ۾ پائڻ جهي زيور جو هڪ قسم.

● لوُڙِيڙَ: اسم خاص. تعلقي درياري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لوُڙَ ۽ لوُڙُونُ: ث. (سن: لڱ = اچاڪرڻ) گهُرج ـ ضرورت ـ احتياج ـ ڪتپَ ـ طلب ـ گهٽي ـ ڪاڻ ـ حاجت. خواهش ـ اچا ـ منشا ـ مرضي ـ ارادو. سبب ـ آڪير ـ هُرڪُر ـ ڪارَڻُ ـ لالانگهر ـ واسطو ـ سبب. مڃيءَ جو هڪ قسم.

ـ لوُڙائوُ ۽ لوڙائا: ذ. صفت. حاجتمند ـ گهُرجائو ـ ضرورتمند ـ طالبو.

ـ لوُڙَ پوڻُ: گهرج پوڻ ـ ضرورت پوڻ ـ فساد ٿيڻ ـ گوڙ ٿيڻ. (ت).

● لوَڙَ ۽ لوَڙونُ (ت): (ث). هٿ جيڏي ڏکهي ڪاڻي، جا چوريدي پاڻ سان ڪٽڻ ۽ سوڙهه جي وقت ڪم آڻين.

ـ لوَڙَانُ هڻڻ: چورن واريون ڪاڻيون هڻڻ ـ لڪي لڪي ڏک هڻڻ ـ مخفي طرح نقصان رسائڻ.

ـ لوَڙَ هڻڻُ: ڦري ڪان ٻڌي ڪنهن ڪاڻيءَ سان آڇلي ڏک هڻڻ ـ ڪوهاڙو آڇلي هڻڻ. ڪم ۾ رنڊڪ وجهڻ ـ مخالفت ڪرڻ. (ت).

● لوُڙُ ۽ لوُڙ: ذ. لُڙُ ـ هُلُ ـ گوڙ ـ شور ـ ڏمچر ـ لوڙا.

● لوُڙائو ۽ لوڙائو: ذ. سُر سان ٻيت يا شعر چوڻ جو هڪ نمونو ـ ٻيت رستي ظاهر ڪيل درد جي داڻهن ـ راڳڻي. لوتو ـ ڦورُو ـ ڏاڙيل ـ ڏاڙيوال ـ چورُ. لوڙهيندڙ ـ درياءُ.

● لوُڙڻُ: مصدر. (سن: لڱ) ٻئي جي هاڻيءَ ۾ اچڻ ـ ڪيتو اچڻ ـ ڪيتو ڏيڻ ـ پوگهڻ ـ ڪاٽڻ ـ سهڻ ـ ٻارڻ ـ پيڙ جهڻ ـ گهمڻ ـ ڳُسرڻُ. محنت ڪرڻ ـ ڪم ڪرڻ ـ لوڙ يا گهرج ڏارڻ.

● لوڙو ۽ لوڙا: ذ. ٻڪ ٻڪ ـ ٽين ٽين ـ ٻڪوات ـ گڙٻڙ ـ مؤنجهارو ـ گهمسان ـ ٻاٽيتال ـ رولو ـ ٻکيڙو ـ لُڙُ ـ گوڙ ـ گهمگوڙ ـ وائڙائي ـ هٻتَسُ ـ هُلُ ـ شور ـ ماندڻاڻ ـ ماچانگ ـ هنگامو ـ

خسر خسو ـ هل حشر،
"دوهڙ ڏسن دريـاء ۾،
جت لهريون ڪن لوڙا."

هُلڙ ـ غلغلو ـ متمڙُ ـ حشر ـ ڏمچر ـ رڙڪا ـ آواز ـ راماڙو ـ جهيڙو جنگ. گاڻ جو آواز.

● لوڙوُ ۽ لوڙا: ذ. (سن: لُڪُته =) مردانو مخصوص عضو ـ انساني آلت ـ عضوءِ تناسل ـ لِنگ ـ لنگ.

ـ لوڙوُ پٽڻُ: ڪجهه نه ڪرڻ ـ آگوني ڪي ڇڪي ڏيڻ.

● لوُڙَهه ۽ لوُڙ هُونُ: ث. (سن: لوشتنرُ) لوهه جي ڪڙين واري لٽ ـ آها لٽ جا لوهه جي پٽن سان ويڙهيل هجي ـ ڏنبو ـ ڏڪو ـ سونتو ـ مُڊُگرُ ـ مڊُهَرُ. قَرَ ـ لُٽ. مٽرن جو لاهارو ـ مٽرن جي پوکَ ڪي پٽهي ڳڏُ ڪرڻ واري حالت فِڪر ـ گهٽي. گهرج ـ ضرورت. پيٽ جي بيماريءَ جو هڪ قسم.

ـ لوُڙَهه اچڻُ: پيٽ ۾ سور پوڻ (ت).

ـ لوُڙَهيو پوڻُ: مٽرن ۾ لاهارو پوڻ. پيٽ ۾ وائي بادي سبب گهمرا پوڻ. (ت).

ـ لوُڙَهيو جهلڻُ: جهيڙي ڪي منهن ڏيڻ يا ميڙ ڪي سامهون ٿيڻ. (ڪ).

ـ لوُڙهه ڪرڻُ: مٽرن جي ڇڻ تي وَڻَ ڦرين سميت پٽهي اچڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لوڙهه وارو (ک): ٻَل وارو ـ بُٽَ ۾ لهيل ـ رَتُ ۾ وَرهل ـ طاقت وارو.
ـ لوڙ هيئون هٿڻُ: ڏاڙا هڻڻ ـ قُرلاٽ ڪرڻ.
● لوڙهه ع لوڙهه: ذ. مُڙدو ـ لاش ـ ميت ـ جنازو ـ قبر ـ لحد ـ تربت ـ گور.
"اُتي لوڙهه لٽيڄ جتي جهوپا جهانگيڙن جا"
(شاهه).
قبر جي چوڌاري ناهيل ٽلهو. (ف. لورچڪ).
پاڻيءَ تي ٽيندڙ ٻوٽي جو هڪ قسم (جنهن جو ڦَلُ ميوي ۽ پاڄيءَ طور ڪم اچي) ـ پڻ جي پاڙ. ول جي پاڙ جي اوائلي صورت ـ لوڙهي. (ن ـ ب).
مڇيءَ جو هڪ قسم.
ـ لوڙهه پٽنِي: پَٽلُ. لوڙهه جي ول. (ن ـ ب).
ـ لوڙهڻ لٽڻُ: ميت کي قبر ۾ ڏيڻ ـ پُورڻ ـ دفن ڪرڻ.
● لوڙهِي ع لوڙهِيُونُ: ث. پاڻيءَ جي ڦل جو هڪ قسم، جو ڪاڏي طور ڪتب اچي ـ لوڙهه ـ ڪوٽيءَ جي پاڙ واري ڳڏ.
● لوڙهاڏ جاڳيرُ: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لوڙهائُو ع لوڙهائا: ذ. (سن. لٺ) ٽڪري ـ ٽڪر ـ جبل ـ ڏنو ـ ٽوڙهو ـ ٽاڪرَ ـ دبُ ـ دڙو ـ دڙو ـ جِبُ ـ ترنڊ شيءِ ـ ترهو. بيت جو قسم.
● لوڙهڻُ: مصدر. (سن. پُلّنو = لوڙهڻ).
پاڻيءَ ۾ ريڙهڻ ـ درياءَ داخل ڪرڻ ـ ٻوڙڻ ـ پاڻيءَ ۾ آڇلائڻ ـ وَهائِڻ ـ اولڻُ. پاڙون پٽڻ ـ مٽڻ وغيره جي لوڙهه ڪرڻ.
● لوڙهُو ع لوڙها: ذ. ٻرن جي ٽارين جي ٻٽ ـ ڏنگرن جي آڏَ ـ جهنگلو ـ پناه ـ واڙ ـ پٽهير ـ پيهرُ ـ خاربند ـ حُرن لاءِ جيل. ڇِيڏو ـ هلڪل ڇڊي جهڙ. (ت).
ـ لوڙهو آڇِيُ وَڃڻُ: رستو بند ٿيڻ ـ رنڊڪ پَڄي وڃڻ.
ـ لوڙهو ڏِيڻُ: ڏنگهرن جي آڏ ڏيڻ ـ واڙ ڏيڻ.
ـ لوڙهي ۾ يَوڻُ: سرڪاري طرح بند ٿيڻ يا ڪنهن خاص هنڌ ويهڻ ۽ پوليس ۾ حاضري پرائيندو رهڻ.
ـ لوڙهي مانُ اوڙانگهڻُ: قسم کائي وڃڻ ـ وَچنَ تي نه ٻيهڻ.
● لُوڙهوُ ع لوڙها (ت): ذ. صفت. ڏُٻرو ـ ضعيف ـ ڪمزور ـ هيٺو ـ لاغرُ.
● لوڙهي ع لوڙهيون: ث. چورن يا ڏاڙيوالن جي ٽولي.
● لوڙيُ: گاهه جو هڪ قسم (جو ڊور ڪائين). قُر ـ چوري. (اسم خاص). هڪ ذات (بلوچستان، مڪران ۾ رهندڙ "لورا") جو نالو.
● لوڙيو ع لوڙيا (ت): ذ. طوفان. گذاريو ـ سهو.
ـ لوڙيو گهُلٽڻ (ت): طوفان لڳڻ ـ چوهو گهُلٽڻ.
● لُوس: ث. ڪاهي اچڻ واري حالت. دشمني ـ وِروڌُ ـ ناسازي.
● لُوسُ ع لُوسَ: ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم ـ وَبا.
● لُوسائڻُ: مصدر. سن. ساڙڻ ـ بارڻ ـ جلائڻ ـ پَسم ڪرڻ ـ جَرائڻ ـ لُوهڻ ـ لتهِسَ ڏيڻ ـ لتهِسڻُ ـ ڪاسڻ ـ پچڻ. (لوسائيو ـ لوسائيندو ـ لوسائيل).
ـ لوساتَ ع لُوساتُونُ: ث. جَرَ ـ باهِ ـ باهه جو تَؤ ـ ڪاڙهو ـ تپَت ـ لُساتَ ـ آڪِرسَ ـ ڪوسي هَوا ـ گَرِيرُ ـ لُوهَ ـ لتهِسَ ـ لُوساتَ سخت گرمي ـ ساڙ.
ـ لُوسائِجڻُ: آس يا پاري جي تيزي سبب سڙي وڃڻ ـ سُڪِيُ وڃڻ ـ رنگ ڦيرائڻ ـ لهسڻ.
● لُوسڻُ: مصدر. لُساتڻُ ـ جلائڻ ـ بارڻ ـ ساڙڻ ـ جرائڻ ـ ڪاسڻ ـ پچڻ ـ لتهِسڻُ. چِيڀَٽڻُ ـ چُڙهون ڏيڻ. (ڪ). (لُوسيو ـ لوسيندو ـ لُوسيل).
● لُوسَ ع لُوسُونُ: ث. لتهِسَ ـ ڪانسَ ـ ساڙو ـ سڙيل شيءِ. قُوس ـ خراب هوا. ٻاڪ. چِيڀَٽِپَ. (ت).
ـ لُوسِجڻُ: مصدر. لهسڻ ـ ڪاسڻ ـ پچڻ.
ـ لُوسائڻُ: مصدر. ساڙڻ ـ جلائڻ.
● لُوسڻ: اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم. بترسيمُ.
● لوُسوُ ع لوُسا: ذ. ٻُڪيو ـ لنگهيٽلُ ـ لنگهڻ ـ نيرانو ـ ٻُڪايل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لُوسيءُ ۽ لُوسيءِ: ذ. صفت. گهر گهر ۾ لوهون ڏيندڙ- نُوس نُوس ڪندڙ- ناسون هڻندڙ. فتنہ انگيز- فساد پيدا ڪندڙ- جهيڑائي- ٽنٽائي. لوفر- پڙوو. ڪم همت- سست. چندو- نياگو. بي اثر- بي ڪار. پُڄي ڏاڙهيءَ وارو. بد شڪل. بدبخت. اڻ پرندو.

● لُوشُ ۽ لُوشَ: ذ. صفت. پُٽڻ اڳهاڙو- ڪپڙن ۾ اپالو.

● لوشِنگ ۽ لوشِنگ (ڪ): ذ. عورت جو مخصوص عضوو.

● لُوطُ ۽ لُوطَ: ذ. ماڻهو ڪان سواءِ ٻين پڪرين ڪي ٻه ڏاڙيندڙ پڪر جو هڪ قسم- دوا طور ڪم ايندڙ ٻوٽي جو هڪ قسم. (اسم خاص). هڪ پيغمبر جو نالو. جو هاران جو پٽ ۽ حضرت ابراهيم عليہ السلام جو ڀائٽيو هو.

- لُوطِيءُ ۽ لُوطِي: ذ. صفت. حضرت لوط پيغمبر جي قوم- قوم لوط واري. لونڊي بازي ڪندڙ- لونڊي باز- زناڪارُ- ڪودڪ باز- بدڪردار. ڏڪهو- لوط جهڙو. (ت).

- لُوطِيءُ سُور (ت): مٽي ۾. اڪ ٽائين ٽيندڙ سور جو هڪ قسم.

● لوطائِيءُ: اسم خاص. مزاري بلوچن جي هڪ قبيلي يا ذات جو نالو.

● لُوطِ لِباسُ (ت): ذ. پوشاڪ جو هڪ قسم. پالسي- چاپلوسي.

● لُوطِيءُ (ت): ذ. سوئر جو هڪ قسم. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

● لُوفُ ۽ لُوفَ: ذ. آگهاڙو- لونيو- بي غيرت لوفر- نڪار

"اشراف لاءِ اڄ ڪلهه آزار آهڪ آهي.
تنرڙا ٽيلن ٿا لوليا لغور لُوفَ"
(فاضل شاهم).

- لُوفَرُ ۽ لُوفَرَ: ذ. بدمعاش- لُچ- بدخصلت- لُڏنگ- لونيو.

● لوڪُ ۽ لوڪَ: ذ. (سن. لوڪَ = ماڻهو) انسان- ماڻهو- ڏمي- آدم ذات- ڏمزادو- خلق- آدم. مخلوقات- خلقت- منش- بشر- شخص. جهان- عالم- دنيا- جڳت- سنسار- لوڪ- مُلڪ- ڏيهه- ديس- راشٽرُ- زمانو- جُڳ- ڪائنات- سرشٽي. پرتوَيءُ- پيرُٽي- طبق.

"لاڻي وچان لوڪ. توکي ڪهڙي اکر آوڙي."
(شاهم)

هندي ڪتابن ۾ ست لوڪ (دنيائون) آهن (١) پُور لوڪ: دنيا (٢) پور لوڪ: رشين جي رهڻ جو مڪان (٣) سُور لوڪ: اندر ديوتا جي رهڻ جي جاءِ (٤) مهر لوڪ: جنهن ۾ پوگي رشي وغيره رهن (٥) جن لوڪ: جتي برهما جو پٽ سنڪ- سترن- سناتن ۽ سنت رهن ٿا (٦) تپو لوڪ: جتي تپشي رهن (٧) ست لوڪ. برهم لوڪ ڪُل ١٤ آهن، جن جا ست لوڪ پاتال جا ٻه آهن. ١- اتل ٢- وتل ٣- سُتل ٤- تلاتل ٥- مهاتل ٦- نتل ٧- رساتل. (آصفيہ).

- لوڪا چارُ (ت): ذ. صفت. عادل- انصاف پسند يا انصاف ڪندڙ. عدل- نياءُ- انصاف.

- لوڪاچاري: ث. (سن: لوڪ + آچار = هلت چلت) لوڪائي- لوڪ مرجاتُ- دنيا جا رسم رواج- ڍنگ- پترِ- طور طريقا.

- لوڪانُ: لوڪ ڪان.

= لوڪاڙو ۽ لوڪاڙا: ذ. صفت. لوڪ جو- ماڻهن جو. قومي- قوم جو- راشٽريہ- جاتيہ- ڏرماڙو- پٽنچاتي. وقف ٽيل.

- لوڪُبُوڪُ: ذ. جَهانُ- دنيا- سنسار.

- لوڪُبُوڪُ هُئڻُ: ماڻهن ڪي جيڪي وٽي سو ڇڏي ڏين.

- لوڪپالُ: ذ. صفت. (سن: لوڪ + پال = رکشا ڪندڙ) دنيا جو مالڪ- جهان جو سنپالينڊڙ- ملڪ جو والي- پروردگار- بادشاهہ. راجا.

- لوڪَ جا لِياڪا لِنبَنُ: لوڪ جي نهارڻ ڪي ريتي ڇڏڻ- لوڪاڻي لڄ لاهڻ.

- لوڪڪُ: ذ. صفت. (سن: لوڪڪ = لوڪ جو) لوڪ وارو- جهان جو- دُنيا جو- سنساري- غير ازدِيني- دُنيوي- گيرهستيُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لوڪَ لڄا (ت): ماڻهن کان لڄ ـ ماڻهن جو شرم.
ـ لوڪَ لڪا (ت): ماڻهن جي لڄ ـ شرم ـ خبر ـ خواري.
ـ لوڪَ لڪا نہ پوڻ: ڪابہ خبر نہ پوڻ.
ـ لوڪَ لڪاءِ: لوڪ کي لڪائڻ يا ڇپائڻ ڪري.
ـ لوڪ لوڪاڻيتر (جمع): ذ. آسماني جسم (سج ـ چنڊ ـ تارا وغيره) ۽ سندن وچ ۾ رهيل خال. ساري سرشتي ـ ڪل ڪائنات.
ـ لوڪ مَٽ: ث. عام رعيتي رابو يا صلاح.
ـ لوڪَڻ مَٽجهيہ لِڪَڻ: اندر جو پيدہ ظاهر نہ ڪرڻ ـ معرفت جو راز مخفي رکڻ.
ـ لوڪَ مُنهَنْ موڪَ (ت): ماڻهن جو مُنهن موڪ واڪر وهندڙ آهي آن کي کوبہ بند ڪري نہ ٿو سگهي.
ـ لوڪَ مَٽيارَ: ث. ماڻهن جا ڏوراپا ـ طعنا.
ـ لوڪِيُ (ت): ذ. لوڪ جو مٽيارو دنيا جي هلت ـ جهان جي رَوَش.
● لوڪاتُ: ذ. پيلي رنگ جي ميوي جو هڪ قسم. (گاجرا).
● لوُڪَرُ ۽ لوُڪَرَ (ڪ): ذ. ٻهير ۽ ڪوڏي جي وچواري ڇنڊ جو هڏو.
● لُوڪَڙُ ۽ لُوڪَڙَ: ذ. (سن. ڪَڪَڪَٽ). جهنگلي جانور جو قسم ـ لُومڙ ـ لونڙ. ڍڇو ـ سُڪل. ڏهرو (ت). ڍڪهي ڇڇي ـ ڍڪهو ـ پڪتهو.
ـ لوڪَڙِيُ ۽ لُوڪَڙِيُون: ث. لومڙي ـ لونڙي.
● لوڪَلُ ۽ لوڪل: ذ. انگ. مڪاني ـ آستاني.
● لُوڪوُ ۽ لُوڪا (ل): ذ. ٻڪريءَ جو ڇڇي ڏاڍيندڙ قسر.
ـ لوڪوُ پَٽڪُرُ: آرازو ڪيل ٻڪر جو هڪ قسم.
● لُوڪَٽ (ل): ث. گاهہ جو هڪ قسم (سنهڙو تازو جاول گاهہ).
● لوڪڙوُ ۽ لُوڪِڙا: ذ. جانور جو هڪ قسم.
● لوُڪ ۽ لوُڪ ذ. دُنيا ـ آدم ـ مخلوق ـ جهان ـ سنسار ـ جڳت ـ جڳ ـ زمانو ـ ڪائنات ـ عالم ـ خلق ـ خلقت ـ لوڪ ـ ستمو ـ سرشتي.
ڪوٽ جا رهاڪو. (ت). ڏاڙهي (ت). لوڪهو ـ سُوراخ.
● لُوڪِڙوُ ۽ لُوڪِڙا (ت): ذ. ڪپڙو ـ لٽڪُڙ.
● لوُڪِيُ: اسر خاص. تعلقي ٽُل ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● لوُڪِٽ ۽ لوُڪِٽ (ت): ذ. سوراخ گهر جو ـ لوڪهو. ڏاڙهي.
● لُوڪِڙو ۽ لُوڪِڙا: ذ. ڪپڙو ـ لٽو ـ لٽڪُڙ ـ ميرو پراڻو ـ ڦاٽو ٽُٽو ـ اڳڙي ٽڳڙِيُ.
● لوُڪهو ۽ لوُڪها: ذ. صفت. سوراخ ـ ٽنگ ـ خال ـ ڳڙڪي. ڪهتَ ـ رستو ـ لڪُ ـ لنڪهہ ـ ٽڪر مان ڀيڙو. ڪهتائي ـ ڪمي ـ نقصُ ـ خرابي ـ عيب. ڪمزور ـ ضعيف يا پتلو پاڳو.
● لُوڪهوُ ۽ لوُڪها: ذ. ڪسو حصو ـ ڪهٽِ ـ مهرُ ـ آوٽائي.
● لُولُ ۽ لُولَ: ذ. (سن. لئو = بيوقوف ٽيڻ) متوالو ـ اَڻانُ ـ بيوقوف. پلال جو ڳنڍو، جو تور ۾ انگل ۾ مڙ ٽئي. (ت).
ـ لُولُ چگاري: ذ. (سن. لئو = چريو ٽيڻ + لَلُ = لُڏڻ) گپ ۾ ڀريل لڏندڙ ڀُڄُ.
● لُولاتَ ۽ لُولاتُون: ث. منٽ ـ ميڙ ـ اِيلاز ـ آزي لياز ـ ويڙتي ـ آرِداسَ ـ عاجزي ـ نيزاري ـ عرض ـ زارِيُ ـ ليلڙات ـ لُولائي ـ ليلات. خوشامد. نياز ـ نيوڙت.
ـ لُولاتِي ۽ لُولاتِيُون: ث. منٽ ـ ميڙ ـ ايلاز ـ آزي نيازي ـ ويڙتي ـ آرِداسَ ـ عاجزي ـ نيزاري ـ عرض ـ زارِيُ ـ ليلڙات ـ خوشامد ـ نياز ـ نيوڙت.
● لُولاکَ: (ع:) رسول مقبول صلعم جن جي تعريف ـ حديث قدسي ۾ سرور ڪائنات جي تعريف ۾ چيل هڪ ڪلمو. (جيڪڏهن تون نہ هجين ها تہ هي آسمان ۽ نہ خلقيان ها).
● لولائي: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لُولُ پَٽجاڙوُ: ٻلا ـ آفت ـ جهنگلي جانور جو هڪ قسم.
● لُوڙتَ ۽ لُولُتُون (ت): ث. منٽ ـ نيزاري عاجزي ـ آزي ـ ميڙ.
● لول پنو (ڪ): گاهہ جو هڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لُولِيجا: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لَولُ چَڪارِي: ث. جانور جو هڪ قسر.
● لُولِيرَاتُ ۽ لُولِراتَ (ت)؛ ذ. زاري-نيزاري- لُولِڙاتُ - عاجزي - آزي - منٽ.
● لُولَرُ ڪرڻُ (ڪ): ڪر ۾ رندڪ وجهڻ يا اڪاءُ وجهڻ - اعتراض ونڊڻ.
● لُولِڙاتُ ۽ لُولِڙاتَ (ل): ذ. عاجزي - منٽ - نيزاري - عرض - هٽ جوڙَ - تمام گهٽو - ستاءُ - عاجزي - ليلڙات.
● لُولنگ: ذ. اسر خاص. جبل جي هڪ قسر جو ٻوٽو، هار جو ڪاڪڙو لهي پوي تہ ڦري ڪري مٽي تي پڏنس. (ن-ب).
● لُولُو ۽ لُولا: ذ. مانيءَ جو هڪ قسر - نڍي مالي - مني ماني - ڪوڪيُ - تانبڙن تي پڪل ماني.
- لُولا ڏيڻ: مُنجهي پوڻُ. گهبراهٽ ۾ اچڻ.
- لولا ڪرڻ: معاملا منجهائي ڇڏڻ - گڙبڙ ڪري ڇڏڻ.
- لُولا لولا: فڪر - ڳڻتي - هاءِ گهوڙا.
- لُولا لولا ڏيڻُ: پريشان ڏيڻ - ڳڻتين ۾ هجڻ - ويچارن ۾ هجڻ - دليون هڻڻ - حيران ڏيڻ.
- لُولا ڪرڻُ: ڪاڏو ناهڻ - ڪانو تيار ڪرڻ.
- لولا مانيُونُ يا لُولا لُولا ڪرڻ: خراب ڪرڻ - بگاڙڻ.
لولو آ گهاٽو: خيرات ڏنل ماني خدا جي درگاهه ۾ قبول پيل.
- لولو وجڻُ: جوڪي ۾ وجڻ - گهٽي دير ڏيڻ.
- لولهي جو لُوڻُ ب. نہ هُجڻُ: بلڪل مست هجڻ - صفا سڄو هجڻ.
- لُولهي جو لُوڻُ نہ ڏيڻُ: ڪجهہ ب نہ ڏيڻ.
● لُولوُ ۽ لُولا: ذ. صفت. (سن: لُوتَ: هٿن پانهن کان جڏو) هٿن پانهن کان جڏو - عضون ڪتيلُ - هٿ پير سُڪل - ڏنڍو - لُولهو - لنگڙو - آو ڏو - رُو ڏيو - جڏو - منڍو - ڏو ڏنو - رو ڏنو. مرواريد (ت). ڏنڍي ڇوڪريءَ جو مخصوص عضو.

- لُولُهاتُ: ث. خوشامد - چاپلوسي.
- لُولُهاتُ ڪرڻ: خوشامد ڪرڻ.
● لُولُهتُ ۽ لُولَهتَ (ت): ذ. ڪُتي جو خوشامدي آواز.
- لولهتُ ڪرڻُ: خوشامد ڪرڻ - ڪتي جو مالڪ کي ڏمي آواز ڪرڻ - ستائڻ - مُنهن آزيون ڪرڻ.
- لولُهر ۽ لولُهر (ل): ذ. گاه جو هڪ قسر. جهيڙو - جهڪڙو.
● لولُهرو مچائيُنُ (ڪ): ذ. دنگو فساد ڪرڻ - جهيڙو جهڪڙو ڪرڻ.
● لُولُهڙاتُ ۽ لُولُهڙاتَ: ث. منٽون - آزيون - ليلهڙائي.
● لولُهيُ ۽ لولُهيُونُ: ث. (سن: لولي = اوراڻو) راڳ جو هڪ قسر - گائڻ جو هڪ قسر - پار کي سمهارڻ لاءِ ماءُ جو گائيل گيت. ماتا جو راڳ - لوري - اوراڻو - اولاڻو - ستو راڳ. نڍي ماني - مني ماني. (اسر خاص) تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ڏيهہ جو نالو.
- لولُهيُ ڏيڻُ: اوراڻو گهائڻ - اوراڻو چوڻ - راڳ گائڻ - گيت چوڻ.
- لولُهيُون ڏيڻ: ڏاند جو تڪو وهڻ.
● لولِيازُ: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لُومڙُ ۽ لُومڙَ: ذ. (سن: لومشا =) جهنگلي جانور جو هڪ قسر - لونڙ - لومڙ - لُوڪڙ. عيار - مڪار. (ث: لومڙن ۽ لومڙيون).
● لُومڙِيا: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لونُ: اسر خاص. منگر مڇيءَ جو هڪ قسر.
● لُونُ ۽ لُونَ: سوتي گاڙهي ڪپڙي جو هڪ قسر - حُلِيوانُ. تارَ - تند - ڏاڪو.
● لُونُ ۽ لُونَ: (سن: رومنُ = لومُ) رڳ - رومِ - تند - تار - لُونڻُ - وارن جي آمد - پُرُ - ريُهڙ - وارن جي ساوڪ - نرم وار - وار - ڏاڪو - تار - تند.
- لُونُ لُونُ کانڊار جَنڊُ: وار ڪڙا ڏيڻ (جوش وغيره ۾).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لُونِ ۽ لُونُون: ث. ڏاهي (سُتَ جي) ـ تندُ ـ ڏاهين ـ ذرو. پشم. رونق. (ت).
لُونارَ ۽ لُونارَ: ذ. لُوڻ واري زمين ـ لوڻ پيدا ڪندڙ زمين.
ـ لُونارِيُ: ث. لُوڻ جوڙيندڙ ـ لوڻ جو ڪم ڪندڙ.
● لُونبُوءُ ۽ لُونبُوڙَ: ذ. جهنگلي جانور جو هڪ قسم ـ لوڪڙ ـ لُومڙ. (صفت). لُفتنگ.
بدمعاش ـ لُچو ـ ڪاوڙُ. (ت). سنهو ـ ڏُبرو ـ بي ساهو. (ث. لُونبُوي ۽ لُونبڙيُون).
● لُونبَ ۽ لُونبُونُ (ت): ث. آٽ ڪي سونهن لاءِ ٻدل جهوڙا يا ٻيٽي ـ تنورُ.
ـ لُونباڙُو ۽ لُونباڙا (ت): ذ. تنورن وارو.
● لُونبِيُ (ت): ث. سُڪل ڪدوءَ جو ڪوڪو.
● لُونيائيُ (ت): مصدر. ڪيرائڻ ـ وَسڻ ـ ڪيرڻ. (لُونيائيو ـ لُونيائيندو ـ لُونيائيل).
● لُونيَنُ (ل): مصدر. چيڀڻ ـ جُٽ ڦٽ ڪرڻ ـ ملامت ڪرڻ. چيڀ ڪرڻ ـ تڙي ڏيڻ ـ تڙڻ ـ ڏمڪي چاڙهڻ. (لُونيو ـ لُونيندو ـ لُونيل).
ـ لُونيُ ۽ لُونيُونُ: ذ. چيڀ ـ جُٽ ـ قيٽ ـ هيس. ڏمڪي ـ تڙي.
● لُونيَنُ: مصدر. قَرڻ ـ لُوڻ ـ لُٽڻ. (لُونيو ـ لُونيندو ـ لُونيل).
● لُونُو ۽ لُونُا (ت): ذ. صفت. مضبوط ـ ڏاڍو ـ پڪو ـ پُختو.
● لُونجهَ ۽ لُونجهُونُ (ل): ث. ڪهڙو شوق ـ خَفَتُ ـ ونڊ ولو ـ خيال. لالچ ـ نوس. هوءَ ـ هانءُ. لوس. خبر.
ـ لُونجهانُ ڏِيَنُ: (ت): رُلڻ ـ خراب سنڪت ۾ رهڻ ـ ناسون هڻڻ.
ـ لُونجهَ تي ڪِرَنُ: لالچ ۾ ڦاسڻ ـ طمع تي مَرڻ.
ـ لُونجهَ لُڳَنُ: عشق لڳڻ ـ تار لڳڻ ـ محبت ٿي وڃڻ ـ پيار ۾ ڦاسڻ.
● لُوَنُدُ ۽ لُوَنُدَ: ذ. گهوڙي جي سيڪت لاءِ ـ لغام ڪان ڪمر ٿي تائين ٻدل پٽو يا رسو.

● لُوَنُدِڙِيُ ۽ لُوَنُدِڙِيُونُ: ث. ڪَنَ جي پرسان مٿي يا منهن جو هڪ پاسو ـ مغز جو پاسو ـ اک ۽ ڪن جي وچ ۾ نازڪ چمڙي سان ڍڪيل خال ـ ڪنن جي پاسن وارا اڳيان هنڌ ـ لٿوٿو ـ پاسو.
● لُوَنُدُلا: ذ. لِوَنُدُ ـ گهوڙي جي اڳين ٽنگن وچان لنگهائي پٺڻ جو پٽو ـ زيربند.
● لُوُنُدُ ۽ لُوُنُدَ (ل): ذ. لُهَنُد ـ نُهَنُدُ. نيٺ. ڪپ ـ ڪانهُ.
● لُوُنُدَكَ ۽ لُوُنُدَكُونُ (ڪ): ث. ڳالهه ۾ رندڪ ـ اٽڪ ـ اڙ ـ ڦيٽاڙو. ڊينگ ـ چغلي. گهوڙي جي ڏڪي رفتار ـ گهوڙي جي پنڌ جو هڪ قسم.
ـ لُوُنُدَكَ وارو: لُوُنُدَكَ هڻندڙ (گهوڙو).
ـ لُوُنُدَكَ هَڻَنُ: اٽ وٺندڙ ڳالهه ڪرڻ ـ ڊينگ ڏيڻ.
● لُوُنُدُو ۽ لُوُنُدا: ذ. ڪُٽي مارائو ـ بدفعلي ڪرائيندڙ (چوکر) ـ چُٽو ـ قسو ـ مفعول ـ گانڊو. گيرو چوکرو. لونڊر ـ پڙوو.
ـ لُوُنُدِيُ ۽ لُوُنُدِيُونُ: ث. بدچال عورت ـ ڪيري ـ رنڊي ـ پڙوي. سَريت. نوڪرياڻي ـ پانهي ـ گولي.
ـ لُوُنُدِيُ باز ۽ لُوُنُدِيُ باز: ذ. صفت. چوکريُ باز ـ چوڪرن سان بدفعل ڪندڙ ـ غير فطرتي ڪم ڪندڙ ـ زناڪار ـ لوطي ـ مُغتلمُ ـ اِغلام.
ـ لُوُنُدِيُ بازِيُ ۽ لُوُنُدِيُ بازِيُونُ: ث. صفت. چوڪرن ڪي ٻري ڪم ڪرڻ جو فعل ـ لواطت ـ چوڪري بازي ـ بچه بازي ـ بدفعلي ـ لِواطه.
ـ لُوُنُدِيُ بازيُ ۽ ڪَرَنُ: بچي بازي ڪرڻ ـ چوڪرن سان برو فعل ڪرڻ.
● لُونُدَنُ (ڪ): مصدر. بانبڙا پائڻ ـ رهڙهيون پائڻ جو ڪم ـ ڪيسڙاڻي.
ـ لُونُدَبَ ۽ لُونُدَبُونُ: ث. رهڙه ـ ڪيسڙاڻي.
ـ لُونُدِ لُونُدُ: آهستي آهستي هلڻ ـ آهستي آهستي ڪم ڪرڻ. (صفت). ڪم جو ڪوڙو ـ جِلهو ـ سست.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لُونْڦَكَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لَونْكارَ ۽ لَونْكارُونْ: مالوا جو ٿهيل ڪتو - بلاڪيٽ - لوئي - لمڪار. عشق جي تار. (ن - ب).
● لُونْكَتَرَ (ث): ذ. لومڙ - جهنگلي جانور جو هڪ قسم - لُونڙ.
● لَونْكِ لَونْكِ: ث. بڪ بڪ - اجائي ٻڪي - ر ٻ - ياوه گوئي - بڪواس - لٻ لٻ.
- لَوُنْكو ۽ لَوُنْكا: ذ. لنڊن. پريم. پڪي - لڳاتار ڏيان. هڪ ڏاتوءَ جو ٻئي تي لڳڻ ڪري نڪتل آواز - گرگر - جهڪار.
- لَوُنْكو لائِيْ: جهڪار ڪرڻ - آواز ڪرڻ. جيڪي اڇي سو بکي وڃي. بکڻ - ٻڪي هڻڻ - بکواس ڪرڻ - پوُنڪڻ - بڪ بڪ ڪرڻ.
● لُونْكَت (ث): ث. ٽر ۾ ٿيندڙ هڪ گاهه جو قسم.
- لُونْكِيْ (ث): ذ. گاهه جو هڪ قسم (نندو مائو گاهه).
● لُونْگَ ۽ لَونْگَ: ذ. (سن. لَوَنْگَ = لونگ) وڻ جو هڪ قسم - خوشبوءِ دار وڻ جو هڪ شڪوفو يا ميڙي - مصالح جو هڪ قسم - مصالح طور ڪم ايندڙ وڪر جو هڪ قسم - گرم مصالح جو هڪ وکر، دواسازيءَ ۾ ڪم ايندڙ. تڪ يا ڪَنَ ۾ پائڻ جو هڪ زيور. سونو ڪوڪو - قُلي - هيرو. ڪَرَڦل - قرنفل. (آصفيه). خوشبوءِ دار گاهه جو هڪ قسم.
- لَونْگڙا: لونگ جي شڪل وانگر ڦل.
● لَونْگِيْ ۽ لَونْگِيْ: ذ. صفت. لونگ جي خوشبوءِ وارو - لونگن وارو - لونگن پيل. گاڙهين مرچن جو هڪ قسم. ڪن جي ٻيڙي. (ل).
- لَونْگِيْ ميرچَ: ذ. نندن مرچن جو هڪ قسم - تيز مرچ.
● لَونْگاڻِيْ ۽ لَونْگاڻِيُونْ (ڇ): ث. شاديءَ رات گهوٽ جي پڪي ۾ ٻڌل نندي گوٽري.
● لَونْگائِيْ: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لَونْگائِيْ ڪَنْهوڙا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لُونْگَتَ (ڇ): ذ. پاڻجهريءَ جي اڇي ماڻ بنان گيهه جي تيار ڪيل ڪاڏي جو هڪ قسم. مٽي يا چيلهه ۾ ٻڌڻ يا ڪُلهن ۾ پائڻ جي لاءِ پٽَ جي رنگين ڪپڙي جو هڪ قسم.
● لُونْگِيْ ۽ لُونْگِيُونْ: ث. چيلهه بند - ڪمر بند - چيلهڪي - پيٽ - سندرو - پٽو - لانچ - خُرد م. پٽڪو - بوچڙ.
- لُونْگِيْ پٿرائِيْ: انعام طور يا اُجوري طور يا تحفه طور ڪنهن کي لونگي ڏيڻ - تحسين جو گي خدمت جي عيوض اُجورو يا لونگي ڏيڻ.
● لُونْگهَتَ (ڇ): ذ. پاڻجهري يا ڪڪ جو انو پائيءَ ۾ رڌي، سيري وانگي ناهيل ايٽي يا پيڻ.
● لُونْڍائِيْ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لُونْڍُوْ ۽ لُونْڍا: ذ. اک ۾ ڪن جي وڇ ۾ نازڪ چمڙيءَ مان ڏکيل خال - لُونڊڙي.
- لُونْڍا هَتَنْ: هيڏانهن هوڏانهن منهن ڦيرائي ڏسڻ.
● لُونْڍِيْ ۽ لُونْڍِيُونْ (ڇ): ث. چوٽي - گُٽَ - چُٽَ.
- لُونْڍِيْ پَتَنْ: چوٽي پٽ سڳُٽَ پَتَڙ.
● لُونْهُونْ: ذ. آلو - شولو - شعلو.
● لُونْهانڊُوْ ۽ لُونْهانڊا (ڪ): ذ. نندڙا وڻ - پُوتا.
● لُونْهَرُوْ ۽ لُونْهَرا (ڪ): ذ. شڪل شبيهه - صورت - مُهانڊو.
● لُونْهَنْ: (سن. رومن) وارن جي پاڙ - بدن تي ٻيهل ننڍا وار - لونءَ - روم - رُڳ.
● لُونِيْ ۽ لُونِيْ: ذ. جسم تي ٻيهل ننڍا ۽ سنهڙا وار. (ث. صفت) لوڻاڻي - ڪلراٺي - غيرآباد. (اسم خاص). آتر الهندي سرحدي علاقي ۾ هڪ ندي (جا برسات جي موسم ۾ وهي) جو نالو.
● لَوَنْ: مصدر. لات لتون - ٻولي ڪرڻ (پکين جو) ٻولڻ - آواز ڪرڻ. تڪو ڪالهائڻ - بڪڻ - ٽِن ٽِن ڪرڻ - ٽَوُڪڻ - چٽهڪڻ - جڪڻ. جالاڪي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪرڻ. حرفت ڪرڻ. تيل ۾ ڪي گرم شيون ڪڍي سرديءَ ڏينهن ۾ تديل ماٹهوءَ جي مٿي يا بت ڪي مالش ڪرڻ. (لَوِ يو - لَوَندو - لَوِيل).

● لُوڻُ ۽ لُوڻَ: ذ. (سن. لَوَڻ > لُون) سمنڊ جي پاڻيءَ مان پيدا ٿيندڙ سفيد ڪارو مصالحي جو هڪ قسم - نِمڪ - نيمڪ - لِيمڪ - مِينُو - راڪَ رَس - هٽ جو وڪر. ڪاراڻ.

- لُوڻُ آتارَڻُ: ساٹ يا سَوَڻ جو هڪ قسم (جنهن ۾ ڪهوٽ جي پيٽ لوڻي ۾ لوڻ ڪٽيون وجهي ڪهوٽ جي پويان ڇڻ ڇڻ ڪندي آهي).

- لُوڻاتو ۽ لُوڻاتا: ذ. لوڻائيو - لوڻ وارو - لُوٽيل.

= لُوڻاتِجَڻُ: آداس ٿيڻ - بي دل ٿيڻ - مَروٽِيَل ٿيڻ - مُنجهَڻُ لڳل ٿيڻ.

- لُوڻائو يا لُوڻائيو ۽ لُوڻاڻا: ذ. صفت. لوڻ وارو - لوڻيل - لوڻاتو.

- لُوڻ ٿيڻ: ڳرڻ - داڻا داڻا ٿيڻ - ڳري وڃڻ.

- لُوڻَ پاڻيءُ ٿي لڳڻُ: نہ ڦيڻ - فائدي بدران نقصان ٿيڻ.

- لُوڻُ پاڻي ٿِيڻُ: ناس ٿي وڃڻ - ڪم ٿيڻ - ڳري وڃڻ. معاف ٿي وڃڻ - مصيبت ٽري وڃڻ.

- لُوڻُ پاڻيءُ ڪَرڻُ: ٽاري ڇڏڻ.

- لُوڻِجَڻُ: مصدر. لُوڻ وارو ٿيڻ - لوڻائيو ٿيڻ. آداس ٿيڻ - مايوس ٿيڻ - بيدل ٿيڻ.

- لُوڻُ ماڻِيرَ: ذ. لوڻ جو هڪ قسم، زمين ۾ پيدا ٿئي، خاصيت لاهوري لوڻ جهڙي ٿئي.

- لُوڻُ ڪاڻُ: ث. لوڻ جي ڪاڻ - لوڻ ليڻ واري جاءِ. نونار جتي لوڻ جو ڪم هلي.

- لُوڻُ لڳڻُ: لوڻ لڳل ڪجيءَ جي ڏوڻڪَڻُ جو ٽاڏو مان ڪيڏ بعد نرم ٿيڻ.

- لُوڻُ مٽِيڻُ: شاديءَ جي موقعي تي لائٽن ڏيڻ وقت ڪهوٽ ۾ ڪنوار جو هڪ ٽالهي ۾ لوڻ وجهي هڪ ٻئي جي هٿن ۾ ڏيڻ واري رسم ادا ڪرڻ (تِرن مٽ واڱڻ).

- لُوڻُ و جهٽُ: رسيل (ڪجيءَ جا) ڏونڪا پٽي. لوڻ سان مٿي ڪنهن ٽاڻ ۾ بند ڪري رکڻ.

- لُوڻُ وِڪٽُ: ڪوڙ ڳالهائڻ. ڏکوئڻ - ايذائڻ - رنجائڻ.

- لُوڻُ هٽِيُ: رسيل ڏونڪا پٽي، لوڻ ۾ مٿي رکڻ. ٽاڻ ۾ بند ڪري رکجن، بن تن ڏينهن کان پوءِ کڍجن.

- لُوڻِيُ ۽ لُوڻِيُون: ث. صفت. لُوڻ هڻي تيار ڪيل (ڪارڪ وغيره) - لوڻائيل - لوڻ ڏنل - لوڻ پُرڪيل. بد دعا - پِٽَ. بي همتي - سستي. (ت).

- لُوڻي ڇڏَڻُ: لُوڻ ڏيئي رکڻ. (کاڌ شيءِ) سانڍي رکڻ.

- لُوڻِيَلُ ۽ لُوڻِيلُ: ذ. صفت. لوڻ ڏنل - لوڻ لڳل شيءِ.

● لُوڻَڪ ۽ لُوڻَڪُونُ: ث. (سن. لاونِڪَ = لوڻڪ. ف. خرفہ) پاڇيءَ جو هڪ قسم. لوڻ واري - لوڻائي. لوڻيال. دوا جو هڪ قسم.

● لُوڻِڪِيُ (ت): اسر خاص. ٽر ۾ هڪ پِٽَ جو نالو.

● لُوڻَ ڪاڻُ: اسر خاص. تعلقي بدين، تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● لُوڻَڻُ: مصدر. (سن. لَوَڻ) لُوڻ ڏيئي - ڪنهن شيءِ ڪي ڪارو ڪرڻ - لوڻ وجهڻ - لوڻ پُرڪڻ - لوڻ ڳڏڻ - لوڻ ملائڻ - لوڻ هڻڻ. (لُوڻيو - لوڻيندو - لُوڻِيل).

● لُوڻُو ۽ لُوڻا: ذ. (سن. لاوڻ) اک جي پاسي وارو خال يا ڪڍ - لوندڙي - مغز يا ڪن جو پاسو - نِراڙ جو پاسو - لُوڻون. لوندڙي جاوارَ.

- لوڻان هڻڻُ: هيڏانهن هوڏانهن نهارڻ - واهون ڏسڻ.

- لَوُڻو ڦهرائڻ: چمات هڻڻ - مُنهن ڪرڻ.

- لٹوٹي سر: لوندڙيءَ تي - لوڻي پِٽ.

- لٹوٹي ڦير لٹپاٽَ: ث. چمات جنهن سان منهن ڦري وڃي. سخت چوٽ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لُوٹِيُ ۽ لُوٹِيُون: ث. ڪشتي - اَلڪو - فڪر. بيماري - جهوري. (ت). (اسر خاص) هڪ مڪان جو نالو (ڏهر). تعلقي ميرپورماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

= لُوٹِيُ چُڪَنُ: نراس ٿيڻ - نا اُميد ٿيڻ - مرضي يا منشا ۾ ناڪامياب ٿيڻ - اِرادن ۾ ناڪام ٿيڻ.

= لُوٹِيُ لڳَنُ: لورِي لڳڻ - ڪٿي لڳڻ - فڪر ٿيڻ - اُداس هڻ - بيدل ٿيڻ - بيماري ٿيڻ - ضعيف ٿيڻ - ڪرڻ - بُٽ ۾ ڪرڻ.

● لُوٹِيا: اسر خاص. تعلقي ميرپوربٹوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لُوٹِيلو: اسر خاص. تعلقي ڳوني ۽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لُوٹِيهار: اسر خاص. تعلقي منيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لوھہ ۽ لوھَہ: ذ. (سن. لوهه = لوهه) ڌاتوءَ جو هڪ قسم - معدني جمادات - زمين مان پيدا ٿيندڙ ڌاتو - رُڪ. هٿيار. لوهي تير - پيڪان - لوهه جا ڪان. زنجير - ڪڙي - ڪڙا - ڪُلف. مضبوط - پڪو - پختو. قيد - بند - سزا. رت - خونُ.

= لوھارُ ۽ لوھارَ: ذ. (سن. لوهڪار) لوهه جون شيون ٺاهيندڙ. لوهه جو ڪم ڪندڙ - لوهه وارو ڪاريگر - آستو - هٿيار ٺاهيندڙ - ڪاريگر - اهنگر - حَداد - لوهاڻو - لُهار - لُهَرُ.

= لوھارُخانو ۽ لوھارَ خانا: ذ. صفت. لوهار جو دڪان - لُهَرُخانو - لُهارڪو دُڪان.

= لوھاڪوٽَ: سخت پابندي - حفاظت - پرهيز.

= لوھا لڳامَ واتَ ۾ ڏِيڻُ: انتظام ۾ رکڻ - دَبائڻ - قبضي ۾ رکڻ - قابو ڪرڻ.

= لوھا لِڳَتُ (ت): صحت - تندرستي - طاقت - چڱيلائي.

= لوھا لِڳَتُ هُجڻُ: صحت مند هجڻ - تندرست هجڻ - طاقت ور هجڻ.

= لوھانڊو ۽ لوھانڊا (ل): ذ. صفت. (مڇيءَ وغيره) تقرڻ لاءِ لوهه جو تنئو.

= لوھانڻُون: ذ. صفت. لوهه جو ٺهيل - لوهه وارو - لوهي.

= لوھانڻان ڪوٽَ پَڇَنُ: مشڪل ۾ مشڪل ڪم ڪري ڏيکارڻ - هرگز نه ڪرڻ - سخت ۾ سخت مقابلو ڪرڻ.

= لوھاڻو ۽ لوھاڻا: ذ. لوهار - آهينگر - لوهر - لُهَرُ.

= لوھاڻُون: ذ. صفت. لوهه جو - لوهي - لوهه وارو.

= لوھہ ٽِيَنُ: ڏاڍو ٿيڻ - مضبوط ٿيڻ - بند ٿيڻ - قابو ٿيڻ - ڪاوڙجڻ - چِڙڻ - جوش ۾ اچڻ. دل جو سخت ٿيڻ.

= لوھہ ٽِيُ وِيهَنُ: بي پرواهه ٿي ويهڻ - خوش ٿي ويهڻ - ڪنهن جو پَرَوَ نه ڪرڻ - اطمينان سان وقت گذارڻ.

= لوھہ ٽِيوُ وِيوُ هُئَنُ: ستوٿو ٽيو ويٺو هجڻ.

= لوھہ جا چَٽا چَٻاڙَنُ: تمام ڪٺن ۽ سخت ڪم ڪرڻ. مشڪل وقت گذارڻ.

= لوھہ جا ڪِلا: ڪاڻيءَ ۾ ڪاساڻي جنڊيءَ قيرائڻ لاءِ ڪم ايندڙ.

= لوھہ چاڙَهَنُ: تير ڪمان ۾ وجهڻ - ٻاڻ تيار ڪرڻ.

= لوھہ چَٽَنُ: صفا نابري وارڻ - اَلِي وڃڻ - انڪار ڪرڻ - جواب ڏيڻ.

= لوھہ ۽ لوھَرَ: ذ. صفت. لوهه جو ڪم ڪندڙ - لُوهارُ - لُهَرُ.

= لوھہ ڪوٽَ: لوهن وارو - لوهارن جو.

= لوھہ ڪَرَنُ: قابو ڪرڻ - ڏاڍو ڪرڻ - مضبوط ڪرڻ.

= لوھہ لڳَنُ: هٿڪڙيون لڳڻ. قابو ٿيڻ.

= لوھہ مَروڙَ ۽ لوھہ مَروڙَ: ذ. صفت. لوهه ڪي پيچندڙ - لوهه موڙيندڙ - ڏاڍو - سڙس - سُورهيه - جوڌو - بهادر - پهلوان - بلوان - جانلو - مضبوط.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لوهُ هُنڊُ: ڏاڍو هڻڻ ـ سوتُ ٽيڻ ـ لوهه وانگر مضبوط هڻڻ ـ لوهه وانگر سخت هڻڻ. قابو هڻڻ ـ سُڪَ هڻڻ ـ سوگهو هڻڻ.

ـ لُوهنُونُ لنڪهيلُ: آجهل ـ اڻ پليو.

ـ لوهيُ ۽ لوهيُ: ذ. لوهه جو ٺهيل ـ لوهه جهڙو ـ لوهه وارو ـ لوهه وڪنڊڙ ـ لوهانئونُ.

ـ لوهيڙو: ذ. ٺڪرين جو لوهي ڪاڻ ـ لاڪڙو.

ـ لوهيُ قلمُ ۽ لوهي قلمَ: ذ. لوهه جو ٺهيل قلم ـ اِسٽيلَ.

ـ لوهيُ ڪمانَ چڪنُ: سخت ڏکيو ڪم ڪرڻ ـ مشڪل ڪم ڪرڻ.

● لُوهه ۽ لُوهُونُ: ث. اوچتي ڪاهه ـ گهيري ڪرڻ وارن تي جُلِيهُه ـ ٽپو ـ ٽپُ ـ چال ـ ڏمرَ ـ گڙدي ـ حملو ـ چڙهائي ـ ڪاهُ ـ آلرُ. لُڪَ ـ ڪوسي هَوا.

ـ لُوهنُ ۾ اچڻ: ڦيرين ۾ اچڻ ـ جهڙپن ۾ اچڻ.

ـ لُوهي (ڪ): ذ. لُوهون ڏيندڙ. ڪوڙو ـ بناڪي ـ ڪشي باز ـ ڪوڙ ڳالهائيندڙ.

ـ لوهارَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لوهاراڻيُ: اسم خاص. مَري بلوچن جي هڪ قبيلي يا ذات جو نالو.

● لوهانيُ: اسم خاص. هڪ ذات (افغانن جو هڪ قبيلو) جو نالو.

● لوهاڻا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لُوهاڻنُ: مصدر. ساڙڻ ـ ٻارڻ ـ جلائڻ ـ جَرائڻ ـ برڻ ـ جلڻ ـ سڙڻ ـ ڪامڻ.

● لوهرُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لُوهِرِ ۽ لُوهِرُونُ: ث. لُونجِريُ ـ ننڍي مڇيءَ جو هڪ قسم ـ لُوجهريُ.

● لوهِرڻي ۽ لوهِرِ ٽيُونُ (ڪ): ث. پٽر جا يادگار ـ قبرن تي هنيلَ پٽر.

● لوهِريو ۽ لوهِريا (ڪ): ذ. ننڍن چانديءَ جي تائٽن جو ڪُنڊلو.

ـ لوهرُ ۽ لوهڙ: ذ. ٻني پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم.

● لوهڙا (ڪ): اسم خاص. برهمڻ جي هڪ ذات جو نالو.

● لوهِڙِي ۽ لوهِڙِيُونُ (ڪ): ث. نينگري ـ چوڪري ـ ڪنڌيا.

● لوهِڻيُونُ: ث. جبلن جي پاڙ ۾ ڏورين منجهان لنگهندڙ ڪُس يا ٻيڙا.

● لُوهنُ: مصدر. ساڙڻ ـ لٽهڻ ـ جلائڻ ـ جرائڻ ـ لُوساڻِڻ ـ باهه ۾ پُرڙجڻُ ـ لهس ڏيڻ ـ ٻارڻ ـ جراڻڻ. آگهڻ ـ صفا ڪرڻ.

ـ لُوهه ۽ لُوهُونُ: ث. گرمي ساڙو ـ باهه ـ تتوءَ ـ ڪوسي هَوا ـ لُڪَ ـ گرم واءُ ـ لُوءَ ـ ڪُهتونُ ـ گوئي ـ تڪي هوا ـ ڪوسو واءُ ـ بياباڻ جو جهولو ـ باد سَمُومُ ـ ڪوسي چَرَ ـ آولڙ ـ سخت باهه ـ باهه جي جِيِيُ ـ باهه جو گرم جهولو ـ پاري جي سَتَ.

ـ لُوهاتُ ۽ لُوهاتَ: ذ. صفت. ساڙو ـ لُڪَ ـ جهڙپ.

ـ لُوهاڻِجِيُ وِڇ: سَڙي وَڃُ ـ جلي وڃ.

ـ لُوهاڻِيلُ: ڪوماڙل ـ لوساڻيلُ.

ـ لُوها ڏيڻ: زباني تيرو نشتر هلائڻ. جملو: تو تہ لُوهي لُوهي منهنجو اندر ٿي ساڙي چڏيو آهي.

ـ لُوهه اچنُ: پاري ۾ سڙڻ.

ـ لُوهاڻِڪو ۽ لُوهاڻِڪا: ذ. صفت. ٻاريندڙ ـ جلائيندڙ ـ ساڙيندڙ ـ جَرائيندڙ ـ ٻرندڙ ـ جلندڙ ـ سڙندڙ ـ باهه جهڙو ـ گرم.

ـ لُوهِجنُ: پاري جي ڇاڙ ۾ سڙي وڃڻ.

ـ لُوهِجِي ويل: تَنوَ ۾ سڙي ڪاري ٽيل ـ ٽانبي تي سڙي ويل ـ سَڙِيُ تنوَ هيٺ اچي ڪارو ٿي ويلَ.

ـ لُوهِيُونُ: سڙڻ ـ عشق جي آگ ۾ سڙيل.

● لوهِيڻيُ: اسم خاص. مڇيءَ جو هڪ قسم ـ پاڻيءَ جي جانور جو هڪ قسم.

● لوهُوُ ۽ لوهُوُ: ذ. (سن. لوهِتَ=رَتُ) رَتُ ـ خُونُ. اصل ـ بنياد ـ نسل ـ ماڻُ ـ ميتُ.

ـ لوهُوڪوُ ۽ لوهُوڪا: ذ. صفت. قاتل ـ خونريز.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لوهُوكو: اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم. جهنگلي جانور جو هڪ قسم. رَتُ پيشندڙ.

● لوهِيءَ ۽ لوهِيُون: ث. ننڍن ٻاڙهن ڪنن واري ٻڪريءَ جو هڪ قسم. ڪٽو- لوٽي. جبل تي پٿرن جو قدرتي حوض. (اسم خاص). تعلقي ميرپورماٿيلي ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

- لوهِيءَ ڪٽيرِ: ث. رڍ جو هڪ قسم.

● لوهِيڙو: وڻ جو هڪ قسم- ڪاٺ جو هڪ قسم، جو تمام ڏکهو ٿئي ۽ عمارتي ڪم ۾ اچي- آبنوس. روهيڙو- لولو لاکڙو (جبلن جو). ٽلهو- ڏنڊو. (اسم خاص). هڪ ماڻهوءَ جو نالو.

● لوهُ ۽ لوهُٽِيُون: ث. رهڻ جو هنڌ- رهاڻ واري جاءِ- عاشق جو ماڳ- پرين جو ڳوٺ- رهائش- سڪونت- ساتر ٻومي- گهر- مڪان- ڇڳهه- وطن- ملڪ- ڳوٺ- شهر- ماڳ- جهان- دنيا. سڄي سنڌ ۾، آتر ۾، پريالوءِ ۽ سنجهوري تعلقي ۾ ٽهو ٻرلوءِ ۽ ڇپرلوءِ؛ ڏکڙيءَ ۾ ٽهو ڪاپڙلوءِ ۽ عمرڪوٽ ۾ ڏيرلوءِ. طرف. ڪافيه.

- لوهُ بلوهُ: ڏيهه بديهه- ڳوٺ ۽ ڳوٺ.

- لوهُٽڙ يارِيُ: لوٽي ڏيندڙ- لوءِ جي وينل.

- لوهُ لٿڻُ: ڳوٺ جي لڄ لاهڻ- حملي وقت لڄون لٽڻ- پار پچا ڪرڻ.

● لوهُ ۽ لوهُ: ذ. آل اولاد- گهر- گهر ٻار- ڪٽنب- خانُ مانُ- ٽبرُ- قبيلو- عيال- آڪه- خاندان- گهراڻو- وَنس- ڪُل- نسل- ذات- نيات- قوم.

● لُوءِ: ث. (هر شيءِ جو) ذرو- هَوَ- لغار (عشق جي). نرم وار. لوٽِڻُ.

● لُوءِ (ٿ): ث. لُڪَ- گرم هوا- جهولو- ڪوسي هوا.

● لوهُٽانڊِوُ ۽ لوهُٽانڊا: ذ. گاهه جو هڪ قسم.

● لُوٽَرَ ۽ لُوٽَرُونُ: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.

● لُوٽَرُ ۽ لُوٽَرَ: ذ. سُوٽر- ميرون. بي غيرت- لالچي- حرامي- بي شرم.

● لوهُٽِڻُ: مصدر. ٻاڦيءَ سان ڳوهڻ (اٽو وغيره) ڪير جانور لوٽڻ- ڪپڙا مٽيءَ ۾ خراب ڪرڻ- ڳوهڻ- ملڻ- گندڻ- خراب ڪرڻ- وڃائڻ- ميلائڻ. خوار ڪرڻ- روبرو بي عزتي ڪرڻ- بي آبرو ڪرڻ- بد ڳالهائڻ- لڄائڻ. (ت). ڪتڪ ڪرڻ- ٽڪائڻ. شاديءَ جي ساڻ جو هڪ قسم. ميارون ڏيڻ- مهٽا ڏيڻ- طعنه ڏيڻ. بيمار کي تيل ۽ وڏي ڦوٽي يا سُٽيءَ جي مالش ڪرڻ. خُوب پُسائڻ- تتر ڪرڻ- پترڻ. ڦاسائڻ- اڳائڻ- لوٽڻ.

- لوهُٽِڻُ ڪَرَڻُ (ل): تعدي ڪرڻ- جُٽ ڪرڻ.

- لوهُٽِي: مَهٿِي- مَٽِي- پُسائِي.

● لُوئوُ ۽ لُوئا: ذ. ٻاهر ٻارڻ لاءِ گاهه جو پُوڙو- لُئو. ڏاريل تتر، جنهن جي ٻولڻ تي ٻيا تتر اچن.

● لوهُٽِيُ ۽ لوهُٽِيُونُ: ث. (من. لوسن = لوم + لاکا) اوني ڪپڙي جي چادر- اوني ڪمبل- اوني ڪپڙو- ڪٽِي- شال- سال- اوني چُنِي- مٽي تي ڏکڻ جو گرم ڪپڙو. نئين جي پيٽ ۾ سخت پٽرائين سطح ۾ ڪڏهن جا برسات جي وقت ۾ ٻاڦيءَ سان پرجي- تڙاڙ- پٽر جو چيتر، وَتُ. ويڪرو پٽر. (ڪ). (اسم خاص). تعلقي ٽُل ۾ ڏيهه جو نالو.

- لوهُٽِيُ لڄاڻِيُ: اخلاقن جي خلاف ڪم ڪرڻ- گهٽتائي يا بي عزتي ڪرڻ.

- لوهُٽِيُ لِيڙَ ٽِيٽَرُ: ليڙون ليڙون ٽيڻ- ڦاٽڻ.

● لوهُٽِيا: اسم خاص. ٿري هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● لوهُياچَ: اسم خاص. ڪوهستان ۾ هڪ مڪان جو نالو.

● لوهُڙڻُ (ل): مصدر. ويڙهڻ- ڳوهڻ.

● لوهُيُو: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● لوهُيو ۽ لوهُيا: ذ. اٽي جو چاٽو- ڳوهيل اٽو- پيڙو.

● لٿهُ ۽ لٿهَ: ذ. نشيب- لاهِيُ- هيٺاهين. لاڙو- رغبت- چاهه- موهه- پيار- قُرب. درياءُ وغير ۾ ٻاڦي ڳهڻجڻ واري حالت. لٿهُ- سالڪو- سنڌو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

وجهه ـ اٽڪل. ڏسُ ـ پارُ ـ هدايت. ڏس ـ طرف. بندوبست ـ حيلو. پاڻ ـ طاقت. لاڳ.

ـ لُهانجوءُ (ت): ذ. صفت. وجهه ـ پيچ ـ اٽڪل ـ تجويز.

ـ لُهڻ ٻُهڻ ٿيڻُ: لاڙ پاڙ ٿيڻ ـ لت پت ٿيڻ ـ هڪ ٻئي کي پورو عيوض ڏيڻ ـ چڪتو ٿيڻ.

ـ لُهڻ ٻُهڻ: وَرُ وَراکو ـ وَکتڙُ ستکڙُ. لاڳاپو ـ ڳانڍاپو. وَجهه سنجهه ـ اٽڪل.

ـ لُهڻ چڙهُ: ذ. هيٺ مٿاهين ـ هيسٺ مٿي ـ لڳ لاڳاپو ـ لُهڻ وچڙُ. پريت ـ قُرب ـ پيار ـ محبت. پريم ـ رغبت ـ لاڙو ـ موه ـ عشق. ڪنهن کي پسند وغيره پيارڻ لاءِ مليل وقت يا موقعو. ڪنهن سان ٽيل اٽڪت.

ـ لُهڻ چڙهُ ڪرڻ: لهڻ چڑهڻ ـ هيٺ مٿي ٿيڻ.

ـ لُهڻ چُهڻ (ت): ڪم ـ خفو ـ ڳڻتي ـ فڪرُ ـ پريشاني.

ـ لُهڻ چُوءُ لاهيڻُ (ت) ڳڻتيءَ مان جند ڇڏائڻ ـ چڪتاڻ ڪان ڇڏائڻ.

ـ لُهڻ رکڻُ: ڪنهن سان عشق رکڻ ـ محبت ڪرڻ ـ پيار ڪرڻ ـ نينهن لڳڻ ـ ياراڻي يا دوستي رکڻ.

ـ لُهڻ ڳُهڻ: ذ. ڳهت وڌ ـ ٽوڙ ڳهڙو ـ هيڏانهن هوڏانهن. ڏڪو ـ اندازو.

ـ لُهڻ لڳڻُ: لاڙي لڳڻ ـ محبت ٿيڻ.

ـ لُهڻُهڻ: متُ ـ پتُنتُ ـ جيپيُ ـ پڙڪو.

ـ لُهڻوار ڏيڻُ (ت): پڏائڻ ـ ٽيڙي ڪرڻ. ٽيڪڙ ڏيڻ ـ آڏر ڏيڻ.

ـ لُهڻ وِيڇڙُ: ذ. لڙهُ وَچڙُ ـ لهڻ وچڙ ـ ڏيتي ليتي.

● لُهڻ ۽ لِهڻ: ذ. ڪاهه جو هڪ قسم ـ اوني ڪپڙو ٽڪيندڙ جيت جو هڪ قسم ـ رلي جي اندر سنهيون اڇڙيون يا ڪپهه وجهي ٺاهيل تهه. عشق ـ پريت ـ پيار. شڪل ـ شبيهه ـ بناوت ـ اڏاوت ـ لونڙو ـ مهانڊو ـ منهن ـ پُوٽ: (ڪ).

ـ لِهڻ ڪيڻ (ت): وٽن کي ڪي ڪنهن جي ڪائين مان اٽڪ جا پاڳا تري ڏاهڻ.

ـ لِهڻ ٽيءُ تہ ڪترڻُ: ٽلهو نہ ٽيڻ ـ بدن ۾ ڏهرو رهڻ.

● لُهڻ ۽ لُهون: ث. لُوهَ (ڏسو).

● لِهيا: ذ. پُراڻي قائل پکي جو هڪ قسم ـ ديلو اڏامندڙ ٻاڙ. ڪپڙن جا ٽڪراء

● لُهاچَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لِهڙا ۽ لِهڙا: ذ. (ع لِهذا=انهين واسطي) اُن واسطي ـ انهيءَ لاءِ ـ اُن لاءِ ـ تنهنڪري ـ اُن ڪري ـ هن ڪري. پوءِ ـ الحاصل. الغرض ـ قصو ڪوتاهه. قطع ڪلام.

● لُهارُ ۽ لُهارَ: ذ. لوهه جو ڪر ڪندڙ ـ لوهاڙو ـ لوهَر ـ لوهار ـ آهينگرُ. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

● لُهاراڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لُهاراڻي لٽڪُهه يا لوهارکو لٽڪُهه: اسم خاص. حبُ ندي جي پرڀان پب جبل ۾ هڪ لڪ جو نالو.

● لُهارکو لٽڪُهه اسم خاص. تعلقي ٺٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لُهاري ۽ لُهاريَ: ذ. هڪ خوفناڪ نانگ يا بلا جو هڪ قسم ـ وڏو نانگ ـ آزدهانُ.

● لُهانڊڙوُ ۽ لُهانڊڙا: ذ. ننڍو ٽئو ـ ڪڙاهي ـ تيٽي ـ قرهيُ پانُ.

ـ لُهانڊو ۽ لُهانڊا: ذ. ٽئو ـ لُهانڊڙو.

ـ لُهاڻا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو ـ لُهاڻان.

● لُهاڻوُ ۽ لُهاڻا: جلاڏيندڙ ـ ساڙيندڙ ـ ٻاريندڙ

"آڻيو وجهي آڙ ۾ لُهاڻو لُوهيُون"

(سر سهڻي ـ شاه)

عشق ـ پيار. (اسم خاص) هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● لُهاڻون: اسم خاص. تعلقي شهداپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لُهيُر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لُهيڻُ (ل): مصدر. وڪڻڻ ـ مهانگو سهانگو وڪڻڻ. مٽي تان بار لاهڻ. (اُهيڻيو ـ لُهيڻيندو ـ لُهيڻيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لتهپ ۽ لتهپُون: ث. آڇل يا وارو (پتن جي راند ۾ پتي جي لهڻ جو) - ٽاپ.

● لتهجڻ ۽ لتهجتَ: ذ. ضرورت - لحاظ - لياقت.

● لتهجو ۽ لتهجا: ذ. (ع. لهجة = آچار) زبان جو محاورو - آچار - تلفظ - لفظ جو آواز - وضع تڪلم - طرز ڪلام. قومي لُغت - زبان. بول چال. مينهن آواز - لٽهي - سُر.

● لتهچُهه ۽ لتهچُهُون: ث. د وڪالداريءَ ۾ واپار وقت سنيال ڪرڻ - چڌ چوت - قناعت - صرفو. هوشياري - خبرداري - چالاڪي.

● لتهر ۽ لتهرُون: ث. (سن. لهرَ) درياء جي موج - جُنبش آب - چولي - لوڏ. وڏي لتهر - آچارو. تلاطم. موج - اُمنگ - ريچڪ - سن موج - اوسار - چنڀ - آچنگ - جذبو - دل - شوق دل. جوش - جذبو - پاڻ - حال - وجد - تڪ - تاءُ - جوش طبع. ڏاڍي خوشي - ترنگ. تڙڦڙ - جوش و خروش - بي خودي - هوش - ضبط - مستي - وهم - ديوانگي - خيال - ولولو. لهرو - جهوٽو - غشي - جهٽڪو. مٽي جي جهول - لوڏو - گهمرو - پُور - ڦيرو - زماني جو واءُ.

- لتهر آچڻ (ت): ڏڪ لڳڻ - ستڻ اچڻ - ڦيرو اچڻ.

- لتهرائيتو ۽ لتهرائيتا: ذ. صفت. من موجي - لتهري - پُورالو - ريچڪي - ترنگي. خيالي - مڙي جهڙو. خمار خيال - وهمي - شڪي - دلوالو - خُشڪي - رَوائتو - مُتلتوَنُ.

- لتهر بتهر: ذ. آنند - سُک - ڪلياڻ - خوشي - منگل - سمپدا - برڪت - فترتُ خي - اقبال - چڙهتي - طالع - چڙهو - چڙهندي.

- لتهردار ۽ لتهردارَ: ذ. صفت. لهر وارو - پُورالو - موجي - ريچڪي - چولي وارو - لهرن جي نموني ناهيل يا پريل - پٽاپٽي - پرت تي پريل ڪپڙو - چُريل يا پريل لٽو - جهيرمير.

- لتهرڪ ۽ لتهرڪَ (ت): ذ. صفت. پڪي يا وڃي جو هڻڻ.

- لتهرو ۽ لتهرا: ذ. صفت. لهرن ۾ لڏندڙ - اوڙاهه ۾ اولهيل (پيڙي يا ناڪتو).

- لتهررُوڪ ۽ لتهررُوڪَ: ذ. لتهر ٿوڙ. ڪنڌ يا درياءُ جي ڪناري وارو بند (جنهن سان چوليون روڪجي پون) - بريڪ واٽر (انگ).

- لتهرَ هٽائيڻ: منجهائڻ - لاچار ڪرڻ.

- لتهري ۽ لتهري: ذ. صفت. من موجي - موجي - دل جو بادشاهه - روح جو راجا - لاآباليمزاج - ريچڪائي. پُورالو - لهرائتو - دلوالو - مُتلتوَنُ. جوشيلو. بي پرواهه - خوش طبع - زنده دل - ظريف - بي غم - رنگين مزاج - خوش دل - عاشق مزاج.

- لتهرَ يائڻ: لهر وارو.

- لتهر يُون لٽڪڻ: خيال ڪرڻ - چنتا ڪرڻ.

- لتهر يُون هُٽڻ: نوان نوان ويچار اچڻ ٿيڻ.

● لُتهرَ ۽ لُتهرَ: ذ. هڪ ذات. لوهه ڪٽيندڙ - لهار - لوهاڙو - آهينگر.

● لُتهرائي: اسم خاص. هڪ ذات. تعلقي ڪوٽ ڏيجي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لتهرائيڻ: مصدر. انڪار ڪرڻ - لاوهائڻ - ڪنڌ ڪيائڻ. هيٺ رکڻ - ڏرڻ - ٻار هلڪو ڪرڻ. سوج ڪرڻ - لُڏڻ - جهولڻ - جهومڻ - نچڻ - ٽپڻ - ڪُڏڻ - خوش ٿيڻ.

● لتهرو ۽ لتهرا: ذ. ساز جو هڪ قسم - وڄت جو قسم - وڄت جي گت - ساز جو آواز - سُرلي وڄائڻ جو نمونو - الگوزو وڄائڻ جو نمونو - سازجي هڪ لئي جو قسم - لهر وارو - گت - لرزش - سُرڪ - سُر - آواز - لئي - گنمڪ - ترانو. ڏڪڻي - لوڏو - جوش - ڏوڏو - ڏوڻ - ڏانڊول - ٽُلڪو - رومانچ - سيانو - جنبش - ترٽلو - پُلڪ (ڀ پ ۾) - ٽڙڪو. جهولو - پور - ريچڪ - جهجهڪي - بُڌبُدو - ترنگ - وهم - بُڌڪي - دُورُ - من موجي - لهر وارو - بُودڪي - جهوٽو - جهٽڪو - غشي.

- لتهرو تڙو: ذ. لاڙو. ميل. محبت. (گاجرا).

- لتهرو وَجائيڻ: سرلي يا الگوزو وڄائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لُهُرِيُ: ث. سياري ۾ ٿڏو واءُ لڳڻ. (اسم خاص). هڪ پکريءَ جو قسم.
– لُهُرِيُ پُنگِيُ: ث. صفت. پکريءَ جو هڪ قسم.
● لُهُرِ پِجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● لُهيڙُ: اسم خاص. مڇيءَ جو هڪ قسم.
● لُهيڙوُ: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.
● لُهڙِي: اسم خاص. بلوچستان جي ڪچي علاقي ۾ هڪ شهر. هڪ ذات. (بروهي بلوچن جو هڪ قبيلو). تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لُهڙِي (ت): اسم خاص. مڇيءَ جو هڪ قسم. هڪ ذات (بلوچ).
● لُهڙِي ڏُومبِيڪِي: اسم خاص. تعلقي ڪنڊ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لُهڻُ: مصدر. باهه جي سيڪ ۾ ڪارائجڻ– باهه. جي ڪري ڪاريڙو ٿيڻ– لهسجڻ – لهسائڻ– دونهائجڻ–لوسائڻ – لهس ڏيڻ–لوهڻ–تئجڻ – جرائجڻ– جرائڻ – ساڙڻ – جلائڻ.
– لهڻس ۽ لُهڻسون: ث. باهه جي جهڙپ – باهه جي جر – باهه جو سيڪ – باهه جي جيي – باهه جو تاءُ – لات – لوسات – تئپي – ڪوسائ – جر – تؤ.
– لُهس اچڻ: تؤ اچڻ.
– لُهڻسائُ: باهه جي سيڪ ۾ ڪارائجڻ – لهسجڻُ – تئجڻُ – جرائجڻ.
– لُهڻسِجڻُ: مصدر. ڪارائجڻ – سيڪجڻ – تئجڻ– لهسجڻ – سڙڻ – ٻرڻ – جلڻ – جرائجڻ – لوسائجڻ – دونهائجڻ.
● لُهڻسيا: لوسائيا – ڪانيا – باهه جي جريءَ ساڙيا.
● لُهڪُ: مصدر. پڙڪڻ – باهه لڳڻ – ٻرڻ – ٻارڻ – دڪائڻ – جلائڻ – سڙائڻ – هڪڻُ – دهڪڻ – ڏُڪڻ – سڙڻ – روشن ڪرڻ. ڏُهرو ٿيڻ. (ل).
– لُهڪَ ۽ لُهڪُونُ. ث. ڏهرائي.
– لُهڪارِجڻُ: مصدر. (سن. لِسُ = نفيدو ٿيڻ) بٽ ۾ لهي وڃڻ. پيلو ٿيڻ – سائو ٿيڻ – او دو ٿيڻ.
– لُهڪائِجڻُ. (ت): مصدر. ڏهرو ٿيڻ.
– لُهڪائِيلُ ۽ لُهڪائِيلَ (ت): ذ. صفت. ڏهرو ٽيل.

● لُهڻلُهڪ ۽ لُهڻلُهڪٽ (ڪ): ذ. لاڪيڻو– اوڪيءَ تان آڪرڻ وارو – تمام ناهوڪو – بهادر– سُنو.
● لُهڻلو ر ۽ لُهڻلورَ (ل): سنهي داڻي واري ميوي جو ڇڪو– ٽانگرُ، خاص ڪري جارين (ڪڙين) جو ڦر.
● لُهڻلهَ ۽ لُهڻلهُون: ث. پنيٽ – مڇُ – پڙڪو.
– لُهڻلهائُ: مصدر. ٻارڻ – دڪائڻ – مڃائڻ – پنيٽ ڪرڻ – پرڪڻ – ٻرڻ – جيي ڪيڻ.
● لُهر (ڪ): ذ. ضعيف ٿي وڃڻ – نستو ٿي وڃڻ.
– لُهڻدو ۽ لُهڻدا: ذ. لاهي –لاه – ليٽ–لاهو– لاڙ– نشيب. آدو پر (ٽڪرڻ جو).
– لُهڻدِيُ ۽ لُهڻديونُ: ث. ليٽ – لاهي.
● لُهڻدُ ۽ لُهڻدَ (ل): ذ. اوزار جو هڪ قسم – ڪوبو اوزار–رڪ يا لوهه جو ٿهيل–وڏنڪَ جو اوزار– هٿيار – اوزار (ڪپ، ڪهاڙي، ڪاتي وغيره).
● لُهڻدا: ث. هڪ پوليءَ جو نالو، جا آلهندي پنجاب ۽ بلوچستان جي اتر اوپر ۾ ڳالهائڻ ۾ اچي ٿي، ان کي "هندڪو" چون.
● لُهڻوارُ ۽ لُهڻوارَ (ت): ذ. خيال – عشق – محبت.
● لُهڻُ: مصدر. (سن. آودوهڻ = هيٺ لهڻ) هيٺ اچڻ (ڪوڻي، گاڏي، گهوڙي وغيره تان). هيٺ لهڻ – متاهين تان هيٺ اچڻ. ڪهن اولاهه تان هيٺ لهڻ – لهي وڃڻ – هيٺ ٿيڻ – آترڻ – ڏَرَڻ – غروب ٿيڻ. (سن. لپ = لڀڻ) (مسافرخاني يا هوٽل ۾) ٽِڪڻُ – ترسڻ – ٺهرڻ (سج جو لهڻ – غروب ٿيڻ. (نڙيءَ تان) هيٺ ٿيڻ. صفا ٿيڻ (حساب ڪتاب) – ڳرڻ (بٽ ۾). (تاس راند ۾ پتو) هيٺ چڏڻ – آڇلڻ. لهپ (لاپ) لهڻ. (مرض) گهٽ ٿيڻ – (بيماري) چڏڻ. (ليکو) ملڻ – جُڙڻ – حاصل ٿيڻ – ڪي ڪجهه پلي پوڻ–پوڻ– ليڻ – پرائڻ – هٿ ڪرڻ– ڪولي لهڻ – ڪٽڻ – پائڻ. اڳهه پڌڻ – ملهه ٺهرائڻ–قيمت ڪٽڻ – قدر ڪرڻ – غنيمت جاڻڻ – ليکڻ – لهڻ. لهڻ. ڏَرَڻ – آلهڻ–

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

لتهڻ. لاهڻ. (ليکو) چڪتو ٽيڻ - لٽ پٽ ٽيڻ - آجو ٽيڻ - جند ڇڏائڻ. ڇڏڻ - ڇوٽڪارو ملڻ. گهٽ ٽيڻ (پاڻي). مُڙڻ (تپ) سائو ٽيڻ - ڇڇڻ - جُڦامڻ - گهٽجڻ - جُهڪجڻ - ڪانو ڪائڻ - هٽڻ.

- لتهي ۽ آڇڻ: آماده ٽيڻ - راضي ٽيڻ - قبول ڪرڻ.
- لتهي پائڻ: ايندڙ جي سڌ پوڻ - اڳڪٿي ڪرڻ.
- لتهي ۽ وڃڻ: ڏهرو ٽيڻ - لاغر يا سنهڙو ٽيڻ - ڪمزور ٽيڻ. غير موزون ٽيڻ - ڪا گهٽتائي پيدا ٽيڻ. مڃيءَ جو رڄ مان لڪري وڃڻ.

● لتهڻا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● لتهڻ: مصدر. (ويدڪ سن. وسنبِتر = ماهر) ٻي جي طرف پُسن جي طلب هجڻ - قرض هڻڻ - لهڻو هڻڻ - واجب هڻڻ - طلب هڻڻ.

- لتهڻو ۽ لتهڻا: اوڌر وارا پُسا - آڌارا ورتل ڏوکڙ - قرض - طلب - گهُر - ڏيڻو - ميلاپو - رکت - اوڌر - آڌارا - لهڻو ليکو.
- لتهڻو ڏيڻو نه هجڻ: نه قرض نه اوڌر - ليکو صاف هجڻ.
- لتهڻو ليکهي: قرض يا آڌار جو حساب.
- لتهڻيات ۽ لتهڻيات: ذ. اهو جنهن کي ٻئي کان لهڻو ملڻو هجي. لهڻيدار - قرض آڳاڙيندڙ - گهُرندڙ - طلبيندڙ - لهندڙ. گهوٽ جا مائٽ (جاکاڻ جو کين ڏاج ملڻو آهي).
- لتهڻيدار ۽ لتهڻيدار: ذ. صفت. لهڻو رکندڙ - طلب جو حق رکندڙ. لهڻيات - قرض خواه - قرض گهرندڙ - لهندڙ.

● لتهڻون سامهيو: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لٹهيڙي: ث. مڃيءَ جو هڪ قسم - لوهڙي.

● لٹهو: ذ. (ع. لهوَ = کيل تماشو) اجايو ڪم - کيل - تماشو - بازي - راند روند. جماع - مجامعت. پوڳ - پلاس - صحبت واهيات.

- لتهوَ لتعب: ذ. کيل تماشو - راند روند - عيش و نشاط - عياشي. دل لڳي. تفريح - ڪل پوڳ - پوڳ چرچو.

● لتهو: اسم خاص. جابلو وڻ جو هڪ قسم - لوهيڙو. (ن - ب).

● لهو ۽ لها: ذ. هڪ لغز يا ساز جو قسم.
يارائي - دوستي - ياري - سٻنڌ - تعلق - آشنائي - ڏيٺ - اخلاص - ميڙ تا - ٽهڪ - مُهاڪو و - واقفيت - ڄاڻ پڇاڻ. داغ - چٽو - ڪلنڪ - ٽيڪو - عيب - نشان - ڪارات - لانڇ. قائل ڪڍڻي جو ٽڪر - ريڙ - لهه - رلي جو اندر يون تهه (ل). لٹو - محبت - رمز - عشق - واسطو - گاندپاپو. وسهلو. (ث).
- لهو سهو (ت): ذ. سهوليت - سهنجائي.

● لٹهوارو ۽ لتهوارا: ذ. جنهن پاسي پاڻي جو وهڪرو هجي - درياء ۾ هلڻ - وهڪ جي ٻئير و ويندڙ. لڙهيل. (ث). لتهواري ۽ لتهواريون.

● لتهوار يون او ياريون: (ث). هيٺايون متاپون.

● لتهويٽ: ذ. اهو اکر جنهن جو آواز تارونه تي زبان رکڻ سان نڪري، جيئن ت ج - ي - تارونه جو.

● لهي: ث. ڏڏو واءُ. (ت). (حرف جر). واسطي - لاءِ - ڪارڻ.

● لتهيرو: اسم خاص. تعلقي فيض گنج ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لتهيو ۽ لتهيا (ث): ذ. آڻ.

● لٹهه: (سن. لهه) مزو - لذت - فرحت - راڳ ۾ تار ۾ مزو يا لٹهه - سُرن ۾ سازن جو ميل - سُر تار. موج - مستي.

● لٹهه: پاسو - پاڳو - سطح.

● لٹهه لٹڪڻ: عشق ٽيڻ.

● لٹيار ۽ لٹيار: لٹيارون: ث. هڪ وڻ جو قسم - ميوي جو قسم.
- لٹياري: ذ. صفت. ٽورو پيلو ۽ ڪاڙهو. لٹار جي رنگ جهڙو - لٹيار جي رنگ تي رنگدار شيءِ - لٹياري رنگ جهڙي شيءِ.

● لٹارو ۽ لٹارا (ث): ذ. ڏڳيءَ جو ڪير پياڪ قر - نڌڙو گاهو - گابو.
- لٹاري (ث): ث. ڏڳيءَ جي ڪير پياڪ مادي قر - گابي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لِڙاڙُ (ت): مصدر. وڃائڻ - خراب ڪرڻ.
● لِڙاڪوءُ ۽ لِڙاڪا (ت): ذ. منظر. جهاتي.
● لڙالڏوءُ (ل): اسم خاص. ڪاهه جو هڪ قسم.
● لڙِبرُريءُ: ث. (انگ). ڪتابن جي جاءِ - ڪتب خانو.
● لڙِجڻُ (ت): مصدر. ڪهت ٿيڻ.
● لِڙڙُ ۽ لِڙرَ: ذ. جهاتيون پائيندڙ - لِيڙو پائيندڙ - لياڪا پائيندڙ - جهاتيرُ.
● لڙرُ: اسم خاص. ساونڊي مڇيءَ جو هڪ قسم. سُوئر جو ڪير پياڪ ڦر. ڇوڪ - پاڇ - ڦرُ. ڪيڏُ.
● لِڙرَ ۽ لِڙرَ: ذ. ليئو - جهاتي - لياڪو.
● لڙلُپُورِيءُ: اسم خاص. ڪڪ جو هڪ قسم.
● لڙن: اِڙِي.
- لڙن هڙڻُ: اِڙِيءَ ڪي ٻن ڏڪڻ سان مٽي آماڻڻ.
● لڙِنَ ۽ لڙِنُونُ: ث. رستو - وات - پاسو - لائين.
- لڙِنَ و لڙنُ: لائين وڻڻ - رستو وڻڻ - پاسو وڻڻ - ساڪيو نمونو اختيار ڪرڻ.
● لڙنُ: دل جي تار - عشق.
- لڙنُرِ (ل): ث. سنها وار.
● لڙنُرُوءُ ۽ لڙنُرا (ل): ذ. تڪليف.
- لڙنُ ڪانڊارِجڻُ: وار ڪڙا ٿيڻ.
● لڙنُ: مصدر. ڪهوڙي وغيره ڪي ٻڌڻ - ڪيلهي ۾ رَسيءَ سان ٻڌڻ. قابو ڪرڻ - ٻڌڻ. مال وڙڪائڻ - سال چارڻ. (ل). پڪيءَ جي لات ڪرڻ - پولڻ - چَوَڻُ.
● لڙنُوءُ: اسم خاص. وڻ جو هڪ قسم. تعلقي ٻدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- لِيڙرُ: ذ. ليٽا پائيندڙ.
- لِيڙرَ: ذ. ننڍو ليئو - ٿوري جهاتي.
● لِيڙوءُ ۽ لِيڙا: جهاتي پائڻ - منهن ڪيڻ - جهاتي - جهانڪو - ليڙو - لياڪو. پيوءُ - ڏَپُ - ديڇو. فڪر - ڳڻتي - خيال. لڄ - حياءُ - حجاب. سِيبل ڪپڙو. (ث). سنيال.
● لڙوءُ ۽ لڙا: ذ. ٻه چار ڪڏ ٻريل ڪاٺا. ٽاندي يا ٻاهه ٻارڻ لاءِ ڪکن وغيره جي مُٺ - آساڙي. ٻاهه ٻارڻ لاءِ ذرا ذرا - چِٽڪون - آلارڻ.
- لڙا لاڙِيءُ: جهيڙو ڪرائڻ - ٽنٽو مڃائڻ - جهڳڙو لڳائڻ - جهيڙي لاءِ چيڙچاڙ ڪرڻ - چُرچ ڪرڻ - ڪٽونس ڪرڻ - جهيڙو آڻارڻ - ٻه گهر ٻارڻ.
● لڙوڙُوءُ ۽ لڙوڙُڙا: ذ. ماڻهوءَ جي آلت.
● لڙوڻُ: عشق - محبت - پيار.
● لڙوڻُ (ڪ): مصدر. مالش ڪرڻ - آڏڻ.
● لڙهي: حرف جر. جي واسطي - جي ڪري - لاءِ - ڪارڻ - واسطي - جي سبب - جيڪر. (ذ). ڪهات - خرابي - فنا - وِناس - ستياناس - تباهي - پائمالي - پَرلئي - قيامت. (صفت). ڦٽايل - ابتر - ناس ٿيل - چٽ - برباد - غلطان - متحِيوءُ - مڪَتنُ (عبادت ۾) - ريل - لينُ - غرق - گُم (خدائي خيالن ۾). لطف - مزو - رَسُ - مزيداري - چهڇتو - راڳ جي لئي. رڇيل يا رتل. پيار - محبت - قرب. لاڙو - خواهش - شوق - آرزو - تمنا - اشتياق. موزون آواز - سُر - آهنگ - آواز يا ساز جي جهاڻ. لهجو. ڪن. ڏَڻ - خيال. رَٽ - سلسلو - تسلسل. لئي جي ڪائين جو جهنگُ.
- لڙهي ٽِيڙنُ: رڇڻ يا رچي رهڻ. ناس ٿيڻ.
- لڙهي ڪترَنُ: سُرڻ جو اثر ڪرڻ - ملائڻ - گڏائڻ.
- لڙهي لڳائِيڻُ: موزون سُرڻ جو اثر ٿيڻ. شوق ٿيڻ - ڏَڻ لڳڻ - مزو ٿيڻ.
- لڙهي مِيڙِيءُ ڪترڻُ: گم ڪري ڇڏڻ - ظاهر نه ڪرڻ - لڪائڻ.
● لڙِيءُ ۽ لڙِيُونُ: ث. زالن جو هڪٻئي کي سڏ ڪرڻ لاءِ ڪم ايندڙ لفظ - عورت جي ساهيڙي - اڙِيءُ - ٻڙِيءُ. اڻي وغيره سان ناهيل لڙِي - (سن. لِپ = لِيڻ) چيڙهالو رڌل انو - ڪاغذن چنڊائڻ لاءِ اڻي مان ناهيل سِيرو - لِيڙي - ڪٽونر. ڪڪ جي اڻي جي لڙهي. (اسم خاص). وڻ جو هڪ قسم - ننڍو لڙو.
- لڙِيءُ جوءُ وَڻُ: ذ. وڻ جو هڪ قسم.
- لڙِيءُ لڏندِيءُ ڏسڻُ (ت): ٿوري خبر هجڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لٽيءُ مانُ لٽڻِ پٽجڻُ (ت): تميز نہ ڪرڻ ـ نڪيڙ نہ ڪرڻ.

ـ لٽيءُ مانُ لٽڻِ پٽجڻُ: بنا تڪليف ڪامياب ٿيڻ ـ اڇاڻ جو ڪنهن وڏي ڪر ۾ هٿ وجهڻ.

ـ لٽيءُ هيڻانُ لٽگهڻُ: ٿوري خرچ مان ڪم ڪڍڻ ـ وڏي خرچ کان پڇڻُ.

● لُٽيءُ ع لُٽيُونُ: ث. (من. لٽوَن). لُٽڻ ـ وڍڻ ـ قبضو ڪرڻ. (ن ـ بلوچ). صرف سپسرن ڪاسائڻ لاءِ رچ. (ڪ). چت جو ڪُڻ ـ چت جو حصو ـ هڪ پاسو ـ هڪ پَر ـ هڪ هاري ـ هڪ وارو. (ت).

● لٽهي وارو: اسم خاص. پڳي ٻوڙهي ڪان ملير ڏي ننڍ ڪان اولهه طرف هڪ جبل جو نالو.

● لٽهي واري: اسم خاص. تعلقي روهڑيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لٽيُ: رچيل يا رتل ـ متحوَ ٽيل.

ـ لٽيُ ٽيٽهُ: ميلٽ ـ گم ٽيڻ. ناس ٽيڻ.

ـ لٽيُ ڪترڻُ: ميلائي يا گڏي ڇڏڻ.

ـ لٽي ميٽيُ ڪرڻُ: ڪم ڪائي ڇڏڻ ـ قصو ڏانوا ڏول ڪري ڇڏڻ. لڪائي ڇڏڻ.

● لٽي (ڪ): ذ. ڪاري جي ٻڙيءَ جو حصو ـ مُنا ـ ڪاري جي ٻڙيءَ ۾ (سپون) مثل پاسي ڪان لڳل ڪٽوريون.

● لٽيءُ: (من. لٽيَ. پرا. لٽَ = چنبڑڻ). مڇيءَ جي مٿان لڳ لڳ دار جهڙي ٽينڊڙ وٽ. ڪڇي ڪاڻ ڪي مڻيءَ جو ڏنل لسو راکو. (ن ـ ب).

● لٽيا: اسم خاص. وڻ جو هڪ قسم ـ لوا ـ آسرنهن لٽو "لٽيا ڏُنم لارَ سانيارا ساهڙ جا" (شاهه).

● لٽيانُو (ل): ذ. طمع وارو.

● لٽيارُ: اسم خاص. وڻ جو قسم، ميوي جو قسم.

● لٽيارِ جاڳيرُ: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لٽيارُو: اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لٽياريُ: اسم خاص. تعلقي ڏڪهڙي، تعلقي ڊيپلي، تعلقي ڪپري، تعلقي سامارڙي، تعلقي سنجهوري، تعلقي ڪوٽ ڏيجيُ، تعلقي ميرپور بٺوري، تعلقي شاهبندر ۾ ديهن جا نالا. هڪ ڪوٽ جو نالو (لس بيلي ۾). منگرمچ جو هڪ قسم. لياري ڪوارٽرس، ڪراچي جي هڪ بستيءَ جو نالو.

● لٽياقتَ ع لٽياقتُونُ: ث. (ع) لياقت ـ قابليت ـ وصف ـ حيثيت ـ پريٽنشا ـ علميت ـ صلاحيت ـ عقل ـ درجو ـ حاصلات ـ جوڳائي ـ سگهه ـ سمجهڻي ـ پُڇندڙي ـ لائقي ـ يوگيتا ـ پاترتا ـ شرافت ـ لطافت ـ گُڻ ـ صداقت ـ خاصيت ـ خوبي ـ متروت ـ لحاظ. هُنر ـ جوهر. حوصلو ـ ظرف. شائستگي ـ تهذيب. دانائي ـ هوشياري ـ چترائي. مقدور ـ مقدرت ـ استطاعت.

ـ لٽياقتَ پٽرُيُو: لحاظ وارو ـ خٽليقُ.

● لٽياڪوُ ع لٽياڪا: ذ. جهاتي ـ ليکو ـ لياکو ـ نهار ـ ليٽو ـ ليٽُو. عيب جي نظر ـ اوٽائي ـ عيب. ڪنهن لوڪهي مان نهارڻ جي حالت.

"وچ ۾ ٻوءِ وصال ۾ لڪَ ٻوءِ لٽياکو" (شاهه).

دوستي ـ سنگت ـ مائٽي ـ عزيزن جو سڱ. (ن ـ ب).

● لٽيانيُ ع لٽيانيُونُ (ت): ث. ڍرَ ـ سستي ـ غفلت ـ ڪسر ـ ڪاهلي ـ بي پرواهي.

ـ لٽيانيُ ڪترڻُ (ت): سستي ڪرڻ ـ ڪسر ـ ڪهسر.

● لٽيبيُ ع لٽيبيُ: ذ. نڳ ـ ترياڪ ـ ڍَ ٻيڙ ـ ڪُماڻهو ـ نوڪي ـ اوباش ـ رولو ـ پينانگ ـ نيچ ـ ڪميڻو. (ث). آٽ جي ناڪيلي.

● لٽيباڪوُ ع لٽيباڪا (ل): ذ. ارُوڪو ـ بد شڪل.

● لٽيٽَ ع لٽيٽُونُ (ڪ): ث. جيبَ سان زور ڏيئي، ٽڻُ ڏاڻ جي حالت ـ چڪو.

● لٽيٽُوُ ع لٽيٽُوڙ (ڪ): ذ. آهو قَر (جو ماڻ کان سواءِ ٻين ڪرين کي نہ ڏائي).

ـ لٽيٽوڙوُ ع لٽيٽُوڙا (ڪ): ذ. لٽوڙ.

● لهٽڻُ ڦهٽڑهُ (ت): چرچن بنا سانبهان (سچ ٻچ) وڙهڻ ۾ هڪٻئي کي دَسي ڪيرائي وجهڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لهڻي ۽ لهڻيئون: ث. ڏي وڻ ـ ڏيڻ وڻڻ ـ وڻڻ ـ ڳنهڻ ـ وڻڻ واري حالت ـ حاصل ڪرڻ جي حالت. (ضد. ڏيڻي).

ـ لهڻي ڏيڻي: ث. حساب ڪتاب ـ ڏي وڻ ـ ڏيب ڏاڻ. ڏڻڏو ـ واپار ـ لڙهه و چڙ ـ وهنوار ـ وهي وات ـ واهپو.

● لهٽ: اسر خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● لهٽڻ: مصدر. (سن. لٺ = لهڻ) گولائيون ڪائڻ ـ زمين تي آٽلڻ پٽلڻ ـ آٽل پٽل ڪرڻ ـ لڙيون پائڻ ـ ميڙي ۾ پيڙوٽ ٽيڻ ـ ڪپ يا ميڙي ۾ لڙيون پائڻ ـ ڦيڻ ـ زمين تي هيڏي هوڏي ٽيڻ ـ خراب ٽيڻ ـ لهٽ ڪبوتر ڪرڻ ـ ميڙي ۾ پرجڻ ـ ميڙي ۾ خراب ٽيڻ.

ـ لهٽڙ ۽ لهٽڙيون: ث. لهٽ پهٽ.

ـ لهٽڙائي: مصدر. لهٽ پهٽ ڪرڻ ـ ڪيرائڻ ـ کيهلڻ ـ ڪيندائڻ ـ رسيڪائڻ ـ ريڙهي پري ڪرڻ ـ ويڙهه سيڙهڻ ـ گهمائڻ ـ ڦيرائڻ ـ لهٽڙيون پارائڻ (ڪپ يا ميڙي ۾).

ـ لهٽڙي ۽ لهٽڙيون: ث. صفت. لهٽ پهٽ ـ آٽل پٽل (ڏوڙ ۾) ـ گول مول ـ پٽ تي لهڻ ـ لهٽ ـ گهمتاري ـ پٽ ۾ ڦيرو ـ هولائي ـ ڪلاهازي ـ لهٽڙ ـ لهٽڻ ـ چڙي هڻڻ.

ـ لهٽڙي پائي: زمين تي لهڻ ـ لهڻي پوڻ. چڙيون هڻڻ.

ـ لهٽڙيون پائي: ڏوڙ ۾ آٽل پٽل ڪرڻ ـ لهڻ پهڻ. ٻئي جي در تي انتظار ڪرڻ ـ پترائي در تي ڦٽڪڻ ـ انتظار ڪرڻ ـ آزي ليزاري ڪرڻ. ڪاوڙجي زمين تي يا ڏڙڏڙ ۾ لهڻ پهڻ ـ سور ڪان لهڻ پهڻ.

● لهٽو: ذ. پريس جو هڪ قسم.

● لهٽ ۽ لهٽون: ث. (انسڪ. لهٽ = دير) وقت مقرر ڪان پوء ـ غير وقت يا غير موسم جو ـ دير ـ پوء ـ بعد ـ اوير. (اسر خاص). تعلقي موري ۽ تعلقي ميرپورساڪري ۾ ديهن جا نالا.

ـ لهٽ ڪبوتر: اسر خاص. پاراٽي راند جو هڪ قسم. ڪبوتر جو هڪ قسم.

ـ لهٽ ڪبوتر ڏونڪ ڪبوتر: ڪبوترن جي راند جو هڪ قسم.

● لهٽڪ ۽ لهٽڪون (ث): ث. لڙي.

● لهٽڻ ۽ لهٽڻون: ث. (سن. لپر لٺ = لهڻ) سنهورو. چاڙهي ـ لاهي ـ لهندي ـ سلامي واري زمين. زمين جي هيٺ مٿاهين ـ تيرڪڻ. تشيب ـ لسائي ـ ٽڪي جو ٽڪر ـ گول ڪائي، ۸ فوٽ ڪن ڏگهي، جنهن جي مدد سان ڪيڙيل زمين جا پتر پيڄجن. (ت). هر ڪان پوء زمين سٽين ڪرڻ جو اوزار ـ ارٽ يا چرخي جو پاڳو (گول ڪائي).

● لهٽڻ: مصدر. (سن. لٽي رني > لهٽي لٺ = لهڻ) ڏوڙ ۾ آٽلڻ پٽلڻ. سمهڻ ـ آرامي ٽيڻ ـ آرام ڪرڻ ـ پاسيرو ٽيڻ ـ ڏکو ٽيڻ ـ فرحت وڻڻ ـ ستو ٿي رهڻ ـ آهلٽ ـ لٽي پوڻ ـ لٽهٽ ـ ٽيڪ ڏيڻ ـ پاسو ڪوڙڻ ـ ڏهڻ ـ ڪيرڻ ـ پوڻ سلن جو زمين تي ڪرڻ ـ وڇائجڻ ـ لڙڪ ـ لاهو ڪرڻ. قدمن ۾ ڪرڻ ـ پيرين پوڻ. ميدان ۾ لهٽڙيون پائڻ ـ لاڙو رکڻ ـ مائل ٽيڻ ـ جهڪڻ. سفارش ڪرڻ. لسائي ـ سلامي ـ نشيبي. ٻاڦ جو چڙهاءَ ـ آٽل ـ چڙهه. ڪبوترن جو قسم، جن کي ڦيرائي ڪٽي زمين تي چڏجي ته لهٽڙي ـ ڦيرڻ ـ ڦيري پائڻ. گهيرڪڻ ـ ڪسڪڻ ـ ڦسڪڻ ـ ڪسيڙڻ. عجز ڪرڻ ـ نياز ڪرڻ. خوشامد ڪرڻ. هار مڃڻ ـ مغلوب ٽيڻ.

ـ لهٽ ۽ لهٽون: ث. ٻاڦ جي آٽل ـ چڙهه ـ و ير ـ درياء جو هڪڙي ڪپ ڪان ٻئي ڪپ ڏانهن لاڙو يا تيز ويندڙ وهڪرو ـ درياء جنهن پاسي ليٽي پوي ـ وهڪ جو لاڙو ـ آٽل ـ پوڙ ـ سيلاب. ليٽ ـ لاڙو ـ هڪ پاسي تي ڪرڻ ـ رغبت ـ جهڪاءُ. رخ ـ لاهه ـ چاهه ـ چاڻي ـ خيال ـ ٻيٽ جو لاڙو ـ ديوار جي ليٽ ـ نيوڙيل ـ لاڙ. لاهي ـ لهندي. ديڙ ـ گهيڙ.

ـ لهٽارو ۽ لهٽارا (ث): ذ. صفت. پاسو ورائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لِيٰتانٽُونْ ۽ لِيٰتائانْ: ذ. صفت. سلامي- نشيبي- آڏَ پَرُ- لاهي وارو- لاهو.
ـ لِيٰٽانِ (ٽ): آٽ يا ٻين جانورن جي لِيٽ جي جاءِ.
ـ لِيٰٽائِيڻْ: مصدر. هيٺ ڪيرائڻ- سمهارڻ- پاسو ڪوڙائڻ- آٽلائڻ- ڊاهڻ- ڪيرڻ- آلٽائڻ- اوندو ڪرڻ- آلٽ پُلٽ ڪرڻ.
ـ لِيٰٽائُونْ: ليٽ وارو. ليٽ ڪندڙ.
ـ لِيٽَ پِيٽ: ث. آٽل پُٽل- ويڙهجڻ- ليڙڀي- آلٽ پُلٽ- ليٽڻ- ڦيٽڻ- ليٽ. ڪنديل- وڙهڻ ۽ هيٺان مٽان ٽيڻ- گڏ وڇڙ ٽيڻ.
ـ لِيٽَ پِيٽ رانڊ ڪَرَنْ: باراڻي راند جو قسم- وڙهڻ.
ـ لِيٽَ پِيٽ گُنڊِ لُوْ: راند جو هڪ قسم.
ـ لِيٽَجَنْ: دَسجڻ.
ـ لِيٽَرَ (ٽ): ذ. ڦاٽل جُوتو- پراڻي جُتِيُ. ڪِرَنڊَرُ- دِهَنڊَرُ.
ـ لِيٽَرِيُ پائِڻْ: ميدان ۾ (ڏوڙ ۾). ليڙي پائڻ- ليٽڻ- آٽلڻ پُٽلڻ.
ـ لِيٽَ ڪَبُوتَرُ: ذ. راند جو هڪ قسم (جنهن ۾ هڪ طرف جا ٻار پاڻ مان هڪ کي چادر ۾ ڏکي سمهارينداآهن ۽ ٻيا چوڪر اچل چوڪر جي نالي ٻڌائڻ جي ڪوشش ڪندا آهن).
ـ لِيٽَ ڦِيٽَ: آٽل پُٽل- هيٺ مٿي.
ـ لِيٽَ لَپِيٽَ: ليٽ پليٽ ٽيڻ.
ـ لِيٽَنِ ڪُرسِيُ: ث. آرام ڪُرسي.
ـ لِيٽِيُ ڪُرسِيُ: ٽيڪ واري ڪُرسي- آرام ڪرسي.
ـ لِيٽهڙُو ۽ لِيٽهڙَا: ذ. صفت. ميدان ۾ گڏهه وغيره جو ليٽڻ- ليڙيون پائڻ- ليڙ- ليٽ پيٽ- آٽل پٽل- هيٺ مٿي.
ـ لِيٽَ هُنَنْ: هڪ طرف لاڙو هڻ. پاس هڻ- ڪشش پاتي ٽيڻ- فائدي ۾ هڻڻ.
● لِيٽُو ۽ لِيٽُنا: ذ. ليڪو- ليڪ- سَطرَ- سِيتَ.
● لِيٽِيُ ۽ لِيٽِيُونْ: ث. گاهه جو هڪ قسم (آڻ ڪٽائي). (سن. لِيپ=لِيٽَنْ). چوڙهالو.

اڏ رڏو اڻو. ليئي- رڏل آڻو- ڪاغذن کي ڳنڍڻ لاءِ رڏل پٽڙو آڻو- لٽي- ڪونر پُسيل- سَرسُ- ڪوهيل آڻو- اٽي جو خميرو- پيڙو- چاڙو. لاپسي- لپسٽي.
● لِيپْ ۽ لِيپَ: ذ. مرهم- ملهم- مرهم جهڙي شيءِ جا ڪنهن عضوي تي لائجي. دوا جو نالو- مڪڻ لاءِ دوا- طِلا- مالش لاءِ دوا- مَڪْ- تَهْ- مُلمعو- گِل حڪمت- پلستر- ضماد. ڪهڪل. ريختو. ميل.
ـ لِيپْ چِيپْ: ليپ- الائيش- پليتائي- ناپاڪي- پرشنِيا- ڪَسُ.
● لِيپٽُو: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لِيپَنْ: مصدر. (سن. لِيپ، لِيمْپ=ليپڻ. پراڪ: لمپئي. هـ>ليپا=ليپ). مٽيءَ ۽ چِيٽي سان ليپو ڏيڻ. ليپو ڏيڻ- پوتو ڏيڻ- لِيٽَنْ- راکڻ- ڪچ ڪرڻ- ڪارو ڪرڻ- ملڻ- مٽي هڻڻ- راکو ڏيڻ- پوچڻ- ٽِڦڻ- پلستر ڏيڻ يا هڻڻ. قلعي ڪرڻ. لِنب- پوچو- پوتو. ليپو. لِڪائڻ- ڇُپائڻ- ڳجهو رکڻ.
● لِيپْ: مَڪُ- ليپو.
ـ لِيپائِيُ ۽ لِيپائُونْ: ث. ليپي ڏيارڻ جو ڪم- لمبائي- راکو- پوتو- پوچي- ليپي ڏيارڻ جي مزوري.
ـ لِيپُو ۽ لِيپا: ذ. مٽيءَ ۽ چِيٽي سان راکڻ. پوچو- پوچي- لِنب- پوتو- ليپ- چِنڀَ- راکو- مِٽيءَ جو چاپوڙو- لنبڻ لاءِ مٽيءَ جو پريل لٽو- آسْتر- تَهْ. چونڪو پائڻ. (ٽ).
ـ لِيپُو پُوتُوْ: ذ. مِٽيءَ جو ليپو ۽ مٽانهس سنهي ۽ لَسي رهڻيءَ جو پوتو- پلستر- قلعي. ڪيوڪرايو- پنيو بنايو.
ـ لِيپُو ڏِيَنْ: ڪارو يا گپ پِيت کي هڻڻ.
● لِيٽجهَ ۽ لِيٽجهُونْ (ٽ): ث. ڏکي چاڙهي تي چڙهڻ لاءِ پيچرو. پِيٽ جي سنهي پوچڙي. (ن- ب).
● لِيٽجهَ ۽ لِيٽجهَ: ذ. صفت. مَٽهين- سنگين- نازڪ- لطيف- نفيس- سنهو- باريڪ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لِيچارَڻُ: مصدر. اوچتو جهلڻ (ٻيلا).
● لِيچوُ (ث): ذ. جماءِ جي ٻڌين تي تڏا رکي ڪڍي مٿي ڏيڻ- پُسيل واري.
● لِيچُوڙُ ≈ لِيچوڙَ (ڪ): ذ. چنبڙندڙ- لڳندڙ.
● لِيڏَ (ث): ذ. آڻ وڌهيل.
● لِيڏارو ≈ لِيڏَارا (ث): ذ. کوڙي، ڪڏهن جي لڏ لاهڻ جي جاءِ. جتان ڇٽو ڪڍجي.
● لِيڏَاڻ (ث): مصدر. فصل ۾ ٻيٽل جهنگلي گاهه جي ڪڍڻ- پوک جي ڪڍڻ- نڌيءِ فصل ۾ اوڦتو گاهه. ڪڍڻ ڪرڻ.
- لِيڏَاڻ ڪِيڻ: ڪڍڻ ڪرڻ- زمين مان گاهه ۽ ڪنڊ ڪچرو باهر ڪيڻ.
● لِيڏُوٽو ≈ لِيڏوٽا: ذ. (ف. پاڇ) ڪڏهن ۽ کوڙي جي لڏ مان هڪ چاڻي- لِڏ- ڇيڙو- ڪرفتي- ڪاکوس- پاخانو.
● لِيدَنُ (ڪ): مصدر. ڪاهه شيءِ ڇپتري پٽر تي ڪنهن پٽ، لوه يا ڪاٺ جي ڳڻ سان لڙهڻ- سُلائيءِ ڪرڻ- ڇپڻ.
● لِيرَ ≈ لِيرُونَ: ث. (سن. لِيٺا= لِيرَ، ليشا، ريٺا، ريشا=لِيرَ) ريڙ- ڇيمپ- لِيڙ- اڳڙ يُ- ڦَتِيلُ- ٽِڪڙي- آنڊَ- پَتِيُ- ڏَڇِيُ. (صفت). ڏکهي اڳڙي. سڳر ٻڌا ٽيڻ جي شروعات. (ت).
- لِيرَڙَ (ت): ذ. پراڻي قاتل ڪپڙي جو ٽڪر.
- لِيرَڙيوُ ≈ لِيرڙيا (ث): ذ. صفت. ڪپڙا ڪائيندڙ.
- لِيرَ لِيرَ ٿِيڻ: قاتل- ٽڪرا ٽڪرا ٽيڻ- پُرزا پُرزا ٿيڻ.
- لِيرُوُ ≈ لِيرَا (ث): ذ. صفت. قاتل اڳڙي.
● لِيرُ: اسر خاص تعلقي ساماري ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● لِيروُ: اسر خاص. ڏاڍ جو قسر (جنهن ڏاند جا ڪن وڏا هجن). (ت).
● لِيڙَ: ذ. آڪ. (صفت). سوڳو.
● لِيڙُ ≈ لِيڙُونَ: ث. (سن. چِيرُ=ڪپڙو) ڪپڙي جي ٽڪي- پراڻي اڳڙي- ٽِڪڙي- ريڙهه- چِيوَٽ- چِيٿُهُونُ چِيٿُهُون- پُرزا پُرزا.
"لوڻي اياڻي لِيڙُ" (شاه)-
"لِيڙا مُلڪ لڳَ لِيڙُن ڪي شل لڳ نه لڳي"
(سر ديسي- گر- شاهم).
- لِيڙِرُ ≈ لِيڙرَ: ذ. صفت. ڇيهون ڇيهون- لِيڙون لِيڙون- لينگهون لينگهون- ڏهيون ڏهيون- چنل قاتل- تهارُونُ نڪتل.
- لِيڙُ لَٽَّ: ث. ڪٽيل ۽ منجهيل لِيڙُون يا اڳڙيون.
- لِيڙَ لهڻ: ڪنڊين ۾ سڳر جو ٽيڻ. (ويساک جي آخر ۾ ڪنڊيون پور جهليندیون آهن ۽ سارو ڇٽ سڳر جهليندیون آهن. چاليهي سبب الهيءَ عرصي ۾ ڏهٽيون ڪيرَ ڪهڻائي ويندیون آهن. جنهنڪري پاڻيا چولدا آهن تہ ادا هاڻي لِيڙ لٽي آهي. مال ۾ ڪير ڪٽي).
- لِيڙَ نہ لهڻُ (ت): ڪپڙي جي قتيل ۾ نہ هجڻ- سُڄو هجڻ.
- لِيڙُونُ ٿِيڻُ: ڇيهون ڇيهون ٿيڻ- ذرا ذرا ٽيڻ.
- لِيڙُونُ لڙڪائڻُ: پراڻا قاتل ڪپڙا پائڻ.
- لِيڙُونُ لِيڙُونُ: ث. صفت. هٿيون پٽيون- قاتل ڪپڙا- چنل ڪپڙا- لَڪوُ ٽِڪڙ- ڇيهون- ڇيهاڙيُون- ڇيهون ڇيهون- لينگهون لينگهون- ڏهيون ڏهيون- ذرا ذرا- پُرزا پُرزا- قاڻي چٽ ٽي ويل ذريون ذريون- اڳڙيون- لِيڙُونُ.
- لِيڙُونُ لِيڙُونُ ٿيڻ: اڳڙيون اڳڙيون ٿيڻ- ذرڙا ذرڙا ٿيڻ.
● لِيڙِيُ ≈ لِيڙِيءَ: صفت. (سنڌي ٻوليءَ ۾ ڳالهائڻ جو ڍنگ)- ڪٽڻ ۾ ٻڌڻ- سُڪٽ ۾ ٻڌڻ- هڪ ڪار- لونيو- ويل- چٽُ. بدمعاش- لُچ- آنوري- چٽيسو- چُرٻو- مچو- گاندو- بي حيا- بي شرم.
- لِيڙِيڻاڻوُ ≈ لِيڙِيڻاڻا: ذ. صفت، لونيو- مرُدُودُ- چٽُ- ويلُ. بدمعاش جو- لُچَ جو.
- لِيڙِيڻائيُ ≈ لِيڙِيڻائِيُونُ: ث. صفت. لونائي- بيهودائي- مَرُدُودائي- بيوقوفائي- جهالت- بدمعاشي- لُچائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لهڙو ۽ لهڙا: ذ. آڪ - ڏاگهو - ڪرهو - گورو - توڏو - ڏاگهه. (صفت). ديرڙو ماڻهو - سست - هيڏو - ڍيڏو - ڦيڙو - موڳو - ديرو - آرسي - ٽوٽي. بيوقوف - ڪم ذهن - بي عقل - سورڪ - مت هيڏو - ڪهيلو - نڏو - پٽڪو - موڳو ميڙ - ڪنڊ - اڻاسو - آڏايو - جاهل - مٿوڙهه - جڙ - ڪوانٽ - ڏاکن ڏيلو - عاري - سليو ساڻ - ڪم ڪوس - ڪم چور - شومتي. نئڙا ڇيلا. آهو ڏاند وغيره جنهن جا ٻئي ڪن وڏا هجن. نرم - ڪنڙو. (ت).

● لهڙو ۽ لهڙا: ذ. اڳڙين جا ٽڪر جي پکري وغيره جي ٽڻن کي ڏائڻ کان ٻڌي ڇڏجن. آن جي ڪنديءَ جي ٽنگ کي ات کيڏي اڳڙي ڏيڻ - ڏنو - ٻڌجو - ٻوچ - ڪنديءَ جي سوراخ جنهن مان آن کيڏجي - جنگهي جي وچ ۾ ٻيل وٽي يا خال. ٽنگ - سوراخ - منهن آڏڻ - ليو. (ت). جهاز. ٻيڙو.

- لهڙا لاهڻ: اڳڙين جا ٽڪر پکريءَ جي ٽڻ کي ٻڌڻ.

- لهڙو لاهڻ (ڪ): پدرو ڪرڻ.

- لهڙو لٿڻ: بندش لهڻ - ڳالهائڻ وغيره جي اٽڪ لهڻ. گهٽو ڳالهائڻ - ڏڪري لهڻ - هلاند يا عزت لهڻ - ڳالهائڻ کان بس نه ڪرڻ - شرم و حيا وڃڻ - خوار ٿيڻ - گلا هار ٿيڻ. (ت). بي حيائي وڃڻ.

- لهڙو لٿي پٽن: ڳجهو عيب پدرو ٿيڻ.

- لهڙو لٿي وڃڻ: آڏو نڪري وڃڻ - خوف نڪري وڃڻ - ڏاڍو فاحش ٿيڻ - تمام گهٽي ڳالهه ڪرڻ. (ت).

● لهڙي: اسم خاص. پکريءَ جو هڪ قسم، ڏگهن ڪنن واري پکري.

● لهڙم ۽ لهڙمَ: ث. صفت. (ف. ليزم = نرم ۽ لچڪيدار ڪمان) نرم ۽ لچڪيدار ڪمان. نرم. هڪوپکو - شرمنده - لٿجي - لرزي - شرمسار - شڪي - شرم وارو. جٽ قبيلي جي لائق. ڏوهي - گنهگار. (ل).

- لهڙم ڪرڻ (ت): لجي ڪرڻ - شرمسار ڪرڻ.

- لهڙمي ڪتري و جهٽ (ت): مجرم بنائڻ - شرمندو ڪرڻ.

- لهڙي ۽ ليڙي: ث. شڪي - شرمسار.

● لهس: صفت. حاضر - تيار - سنپريل - رڪاب ۾ پير - هڪيو تڪيو - تڙت - موجود - تيار - آيو رهيو.

● لهسَ ۽ لهس: ذ. (سن. شلهيشمن = گوبو) تڏ - زڪام - ليس - سردي - نيزلو (نڪ جو) - تڏ ڪان نڪ مان ٽپڻ جو وهڻ - مغز جي بيماريءَ جو هڪ قسم. زالون نيموريون وغيره جو ليس مٽي ۾ وجهن - چيڙهه - چيڙ.

- لهساڻ ۽ لهساڻ: ذ. صفت. ليس - زڪام - تڏ يا ڪرمي لڳڻ ڪري نڪ وهڻ. لزلو هڻڻ.

- لهسر ۽ لهسرَ: ذ. صفت. ليسدار - چيڙهو - چيڙهالو - چڪنو - لڳلڳدار - چڪيو - پٽڙو - پاڻياڻو - سٽيو.

- لهس ڪنديءَ جو جهٽ (ت): نقصان رسائڻ - ڏ ٻائڻ - هيسائڻ - ٽڪائڻ.

● ليسائو ۽ ليسائا (ل): ذ. ليڪو.

● ليسڪولي (ت): نوريڙو.

● ليسوڙو ۽ ليسوڙا: ذ. (ف. سگ پستان. سن. ليس + اول + ڪ = گيدوڙو. پرا. سيلوسوليا. هـ. ليسوڙا = گيدوڙا) ون جو هڪ قسم - ميوي جو هڪ قسم - گيدوڙو - گيدوڙي جو ڦر (جو ليو جهڙي رس سان ڀريل هوندو آهي). سگ پستان - سپستان - مٽاخ - مٽخيڙ - ليڙو.

- ليسوڙي ۽ ليسوڙيون: ث. ون جو هڪ قسم - ميوي جو هڪ قسم - گيدوڙي. گيدوڙيءَ جو ڦر.

● ليش ۽ ليشون (ل): ذ. مٽي يا رنگ جو خراب ليڪو.

● ليشان (ت): ذ. ذرڙيون - پٽڙيون.

- ليشان ڏيڻ (ت): ذرڙيون ڏيڻ.

● لهف ۽ لهفَ (ڪ): ذ. وڏي ستوڙ - گاديلو - ستوڙ - رضائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لِيڀڻَ (ڪ): ذ. لِيڀڻ - لِپسوڙو.
● لِيڪَ ۽ لِيڪَڻُ: ث. (سن. ايکاد لِيکا = لِيڪ ، پرا. ايلي = لِيکَ ، هم. لِيڪ = نشان) لِيڪو - سِٽَ - سٽر - ريکا - ريسڪ. نالنگ جو ليکو. ڏاڳو - نوڙي - رَسي - ڏورو. نِشان. وات - سڙڪ - راهه - رستو - گاڏي جي ڦيٽي جو نشان - هر وهڻ جو نشان - وات جو نشان - اوڙ. سنڊو. قطار. ڏار - پڙي. رسم - رواج - ريت - دستور - قاعدو. مرجادا. داغ - عيب - ڪِيڪو. (آصفيه). خط. پد - چرڻ. (پلٽيس).
- لِيڪَ پائِڻُ: سِٽَ ڪيڻ.
- لِيڪَ ڏِيڻُ: سِٽَ ڪيڻ - ليڪ پائڻ سان رد ڪرڻ - ترڪ - وارِي چڏڻ.
- لِيڪَ ڪَڍَڻُ: ليڪ پائڻ.
● لِيڪچَرُ ۽ لِيڪچَرَ: ذ. (انگ. ليڪچر = وعظ). وعظ - سبق - درس زباني. وياڪاڻ. آپديش. زباني مضمون.
- لِيڪچَرارُ: ذ. واعظ - درس ڏيندڙ. مضمون سڻائڻ وارو. آپديشڪ.
● لِيڪَسُ (ل): ظرف. آڙِي - مارُ - عجب جي نشاني.
● لِيڪِنُ: حرف جملو. (ع. لِيڪِنُ = مگر). مگر - پر. ادا - اما. ولِي - ولِيڪن.
● لِيڪَڻُ: مصدر. (سن. ريکا = لِيڪ). ليکون پائڻ - ليکا يا ليکون ڪيڻ - سِٽون پائڻ - خط ڪيڻ - ليکو پائڻ - آنڪارڻ - خاڪو ڪيڻ. (ڪپڙي وغيره تي) نشان ڪيڻ. ڪنهن ڪپڙي وغيره تي پرت پرڻ کان اڳ پينسل سان نشان ڪيڻ.
- لِيڪَ ۽ لِيڪَڻُ: ث. پن ٻڌڻ جي وڇ ۾ ڪوبه مفاصلو - قطار - خط - ريڪ - ريکا - سٽر - سِٽ - ڏار - لائين - ليکو - لائن - لين - صف - ڏاري - پٽِي - پٽو - لڪير - لار - سلسلو - نالنگ جي هلڻ جو نشان.
- لِيڪا ڪَڍَڻُ (ت): ٻُجا ڏيڻ - شرمسار ڪرڻ.
- لِيڪانڻُونُ ۽ لِيڪانڻانُ: ذ. صفت. ليکن وارو - ٻاهپي - ڏاوندار.
- لِيڪائِيڻُ: مصدر. ليکا پارائڻ - ليکون پئي ڪڍائڻ.
- لِيڪائِيونُ: ذ. صفت. ليکن وارو.
- لِيڪدارُ ۽ لِيڪدارَ: ذ. صفت. ليکن وارو.
- لِيڪَ ڏِيڻُ: رقم واري چڏڻ - رد ڪرڻ.
- لِيڪَرُ: ذ. صفت. ليکن وارو. ليکا پائيندڙ.
- لِيڪَڙ ڪِيڏائِيڻُ: ڳهيلي ڳهيلي مارڻ.
- لِيڪَڙ ڪِيڏَڻُ: ڪوڏين سان راند جنهن ۾ زمين تي ليکا ڪيڍجن.
- لِيڪِڙِيلُ: نسيدو ڇاول سوئر جو ٻچو، جنهن جي بدن تي نوريڙي وانگر ليکا ليکا هجن.
- لِيڪَ ڪَڍَڻُ: ليک پائڻ - ليک ڪيڻ.
- لِيڪَ ڪَڍَڻ يا پائِڻُ: خط ڪيڻ - ليکو پائڻ.
- لِيڪُو ۽ لِيڪا: ذ. نڪتل سِٽَ - ليک - ليٽو - پٽي - ڏاري - نشان - خط - ريڪ - ريکا - سِٽَ. ڦيٽي جو گيساتو. اوڙ. گِيهو - گيساتو. رهڙ. رُهتِڙَ. نڪتل نشان - سنڊو.
- لِيڪو لتڪهتُ (ت): صفا حيا چڏڻ - بلڪل خراب ٿيڻ - حد ٽپي وڃڻ - حد ٽپڻ - زور ٽيڻ - وڙ ڪيڊي ويهڻ.
- لِيڪو لتڪهي ويهڻ: بلڪل بي حيا ٿيڻ - بي نڪو ٿيڻ - لڄ ميار لاهي ويهڻ. بي شرم ٿيڻ - اڻ مڃ ٿيڻ - آڳيا ۾ نه رهڻ.
- لِيڪِيُ عتمَلُ: مذهبي حڪمن جي حد.
- لِيڪِيُ ڦهلاءُ: مذهبي حڪمن جو پرچار - تبليغ.
- لِيڪِي ڪان پِيرُ پاهَرُ نه ڪَيڻُ: پنهنجي اصول تي قائم رهڻ. پنهنجي فرض آدائي ۾ ڪاهه ڪوتاهي نه ڪرڻ - مذهب تي ثابت قدم رهڻ - ڪڏهن به گمراه نه ٿيڻ - هميشه حق تي هلڻ.
- لِيڪِيو (ت): ذ. ڪاڻ جي ڪنارن تي هڪ يا ٻه ڏوريون رکي ليکون ڪيڻ لاءِ اوزار.
● لِيڪوڙُ ۽ لِيڪوڙَ (ڪ): ذ. صفت. لکندڙ. (ث. لِيڪوڙِ ۽ لِيڪوڙِيونُ). جملو "چورو سڪول ڪان لِيڪوڙُ تي پيو آهي."
● لِيڪُ ۽ لِيڪ: ذ. (سن. ليکا > لِيڪُ = لکيل) الهي انگ لکيل - قسمت -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پاڳ - پاوي - نصيب - لکيو - تقدير - هوَ و نهارُ - مر نوشت - پيرالبدُ - پيرالبدّه - پيرالتب. لکت - لکڻي - لکيل - لکيت - مضمون - اخبار ۾ خاص ڳالهه وجهڻ - اشاعت. اخبار ۾ ڪنهن بنسبت لکيل مضمون. انشا. مقالو.

- لهيکارو ۽ لهيکارا: ذ. لکندڙ - ڪاتب - منشي - حساب دان - ليکاري - عريضي نويس - نثويس - مُحرّر - ميتو - پٽسن تي لکندڙ - حسابي - حساب ڪتاب لکندڙ.

- لهيکاري ۽ لهيکاري: ث. لکندڙ - ڪاتب - منشي - حساب دان - ليکيار و - عريضي نثويس. وهيون لکندڙ - حساب ڪتاب رکندڙ - منشي.

- لهيڪ ۽ لهيڪَ: ذ. صفت. ليک لکندڙ - لکڻ وارو - لکندڙ - مضمون نويس - اديب - مصنف - مضمون نگار - نقل نويس - منشي. خزانچي. مُصورُ - چترڪار - نقاش ڪالڳر.

- لِيک ۽ لِيڪڻُ: ث. (سن. لِکْشا > ليکشا > لِيڇا = ليک. پرا. لِيکّوا = لِيکّ. هـ. لِيکت = ليک) جُونءِ جو آنو. جُونءِ جو هڪ قسم - جؤ - هنڊو - منهڙي جُونُ - جُونءِ جو ٻچو - بيضهَ - سُونڊ - ٻتيءِ.

- لِيڪيرُ ۽ ليڪِرَ: ذ. جنهن جو سڄو منهن ليڪن سان پريل هجي - جؤنيرُ.

- لِيڪَڻ ڪاڏو (ت): هلڪل غريب - ڪمِ ذات - سُڄو - مسڪين - ڪنگال.

● لهيڪڻِ ۽ لهيڪڻُون: ث. (سن. ليکني) ڪلڪ - قلم - لکڻي - اسٽيل - ڪانيءُ.

● ليکڻُ: مصدر: (سن. لِيک = لِيکڻ) حساب ڪرڻ. ڳڻڻ. خيال ۾ آڻڻ. عزت ڪرڻ. پائڻ - قدر ڪرڻ - ڪهڙڻ - چاهڻ - پرواهه ساڻڻ. عزت ڪرڻ - مانُ ڏيڻ - جاڻڻ - آدر پاءُ ڏيڻ - سمجهڻ - ليکو ڪرڻ - ڳڻڻ - حساب ڪرڻ.

- لهيکهي: ڳڻڻ - شمار ڪرڻ.

● لهيکوُ ۽ لهيکا: ذ. (سن. ليکا > ليک = لکڻ) هـ. ليکا = حساب) حساب ڪتاب - حساب - پاڻيتو - ڏي وٺ - وهنوار - ڪنڊو - پيتو - ڳڻتي - انگي حساب - انتگ ودیا - شُمارُ - اڪائونٽ - لکيت. پکي وهي - ڪاتو. حال - حالت. احوال. ڪيفيت. عادت. برتاءُ - معاملو. خيال.

- لهيڪائِتوُ ۽ ليڪائِتا: ذ. صفت. ليکي جوکو - حساب ڪتاب جهڙو - حساب ڪتاب سان - حساب ڪتاب جو درست هجڻ - پورو - دُرست - صحيح - برابر - ٺيڪ - برُصواب - وهنوار جو - شُڌ - مُناسبُ آڇتُ - وهنوار ڪو.

- لهيکوُ پترَنُ: حساب جا ٻئي پاسا پورا ڪرڻ - حساب لاهڻ - حساب چڪتو ڪرڻ - جمع واصل - پورو ڪرڻ - ليکو پورو ٽيڻ.

- ليکوُ پائڻ: وهين ۾ ڪنهن خاص ماڻهوءَ جو حساب داخل ڪرڻ.

- ليکوُ چوُڪوُ ۽ ليکا چوُڪا: ذ. حساب - ڪٽت - حساب ڪتاب - ڪنڊو - ڪٽت - لين دين - ڏي وٺ. شمار.

- ليکوُ ڏيَنُ: جوابداريءَ هيٺ اچڻ.

- ليکوُ ڪترَنُ: حساب ڪرڻ - شمار ڪرڻ - حساب ڏسڻ - لين دين جي مطابقت ڪرڻ - ڏي وٺ ڪرڻ - باقي ساقي ڪيڏي هڪ رقم معلوم ڪرڻ.

- ليکوُ ڪولَنُ: ڪنهن ٻئنڪ يا واپاري وٽ ٻئسا رکي حساب ڪتاب شروع ڪرڻ.

- ليکوُ لاهِنُ: حساب صاف ڪرڻ - ناسُ ڪرڻ - ماري ڇڏڻ - ڪٽائي ڇڏڻ - جهڳڙو ئي جهڙ ڪرڻ - ڏينگو ڏيري ڪرڻ.

- ليکوُ ليکائِتوُ: حسابي حساب.

- ليکوُ وِجهنُ: حساب ڪتاب سان هلڻ - پوسٽ ۾ ڪاتو رکڻ - پوسٽ ۾ حساب رکڻ.

- ليکهي ذ. ظرف: حساب ۾ - شمار ۾ - خيال ۾. ("جيئن" منهنجي ليکي ۾). پيٽ ۾.

- ليکهي باقيُ: حساب ۾ باقي بچت. حساب لاهڻ يا صاف ڪرڻ - باقي بچت.

- ليکهي پاڙُ ۽ ليکهي پاڙَ: ليکهي پاڙُونُ: ث. واپاريءَ جي حساب ڪتاب جو ڪتاب يارجسٽر - واٽڪي حساب ڪتاب جي بندي. آها وهي جنهن ۾ جداجدا آدمين جا حساب داخل ٿيل هجن. ڪاتو. ڪاتي جي وهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- لهڪي ڪهي ليڪ ڏيڻ: ليکو چڪتو ڪرڻ - حساب صاف ڪرڻ.
- لهڪي ۾ گهٽ ڪرڻ (ڪ): حساب يا وهنوار ۾ ڪوتائي ڪرڻ - ڪٽائي ڪرڻ - دغابازي ڪرڻ.
- لهڪي ۾ نه هجڻ: گڻ ۾ نه هجڻ - شمار ۾ نه هجڻ.
- ليکي: اسم خاص. هڪ ذات (تعلقي نوابشاهه ۾ رهندڙ).
- ليکهه: اوبتر.
- ليل ۽ ليلئون، ليالي: ث. ع. رات - هڪ رات - شب - راتڙي - نس. ڪٽڪ جو هڪ قسم. اڻن.
- ليلة القدر: اسم خاص. رمضان المبارڪ جي ٢٧ تاريخ (جنهن تاريخ قرآن شريف نازل ٿيو هو). آخر قدر جي رات - سڳوري رات - عزت واري رات - شب قدر.
- ليلة المعراج: اسم خاص. حضرت رسول مقبول صلعم جن جي معراج وڃڻ واري رات - شب معراج.
- ليل و نهار: اسم ظرف. رات ڏينهن - وڻ و شب - شب و روز - ڏينهن رات - نس دن.
- ليلا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- ليلا ۽ ليلائون: ث. (سن. ليلا = راند) راند - روند - کيڏ - ڪيڏ - وندر - کيل - تماشو - ناڪ - راڳ - رنگ - ڏينگ ٽهو - لٿهو لعب - نگ رس - پريم جون راندون. عشق جي چيڙچاڙ. ڪام جا انگل آرا. عجيب و غريب ڪم. سرشٽي يا پرڪرتي جون عجب ۾ وجهندڙ ڪيالهيون. ناڪ يا کيل ۾ ڪنهن جو نمونو ٿي ڏيکارڻ. عيش و نشاط. سير تماشو - ڪرتب - ناز نخرو - جلولائي. قدرتي علامت - حيراني - ڪرامت - عبرت - قدرت - نظارو - جنسار. ڪيڏاري - ويسڪاري - اداڪار. پيدائش.
- ليلا پرشوتم: ذ. ڪرشن مهراج جو نالو (جاڪاڻ ته هن ڪيترائي عجيب ڪم ڏيکاريا آهن).
- ليلا ڌاري: ويس ڌاري - نقال - نٽ - ٻهتر روپي. ناڪ ۾ بهرو وٺندڙ. اداڪار.
- ليلا ڪرن: ناڪ ڪرڻ - ناڪ ۾ ڪنهن جو نمونو ٿي کيل ڪرڻ. اداڪار ٿيڻ.
- ليلار (ڪ): ذ. نندڙو ٻچو - ٻي سمجهه.
- ليلان: اسم خاص. عورت جو نالو - چنيسر جي ٻيبي يا گهر واري (شاهه جي هڪ سورمي، جنهن سان چنيسر جو واهه ٿيسو هو، جنهن ڪونروءَ جي هار تي هرڪي، چنيسر کي ڪونرو وت وڃڻ ڏنو ۽ اهڙيءَ ريت چنيسر جو پيار وڃايو).
- ليلان: اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- ليلاوتي: ث. حسابن جي هڪ ڪتاب جو نالو (سنسڪرت ۾ لهيل پاسڪر آچاريه جو، پنهنجي ڌيءَ جي نالي).
- ليلائڻ: مصدر. (سن. ليڱ = چنبڙڻ) منٿ ڪرڻ - آزي ڪرڻ - نيزاري ڪرڻ - ايلاز ڪرڻ - جانا پرڻ - عاجزي ڪرڻ - وينتي ڪرڻ - هٿ جوڙ ڪرڻ - مڱڻ - پاند پائڻ - عرض ڪرڻ - ليلڙائڻ - ڪڇيءَ ۾ ٻلاؤ پائڻ. دانهون ڪرڻ.
- ليلاه: نماڻي آواز سان رڙ ڪرڻ - جهيراه.
- ليلائيچ: آزيون ڪج - نيزاريون ڪج.
- ليلائيندي: دانهون ڪندي.
- ليلا ۽ ليلائون: ث. (ع. ليلا: ڪارو رنگ) ڪارو رنگ. شب رنگ. سانولي. مجنوءَ جي معشوقه (عامر جي ڏيءَ، جا واقع عرب جي رهندڙ خليفي بن امير جي عهد سن ٧٩ هـ ۾ موجود هئي). معشوقه - پريتما. خوبصورت.
- ليلا مجنون هٿ: عاشق معشوق هٿ - گهٽي پريت هٿ.
- ليلڙ (ث): اسم خاص. هڪ ذات.
- ليلڙات ۽ ليلڙات: ذ. منٿ - ميڙ - آزي - نيزاري - وينتي - عاجزي - ليلڙي.
- ليلڙائو ۽ ليلڙانا: ذ. صفت. منٿائو - سوالي - نيازي - عرض - نيازمندي - عاجزي - منٿ - گهٽسي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ لِيلْيڙائيءُ ۽ لِيلْيڙائيپُڻُ: ث. صفت. ليلڙي ـ منٽ ـ وينتي ـ عاجزي ـ آزي ـ ليلات ـ نيازي ـ هٿ جوڙ.

ـ لِيلْيڙائيپُڻُ: ث. ليلائڻ ـ عاجزي ڪرڻ ـ روئي عرض ڪرڻ.

ـ لِيلْيڙائيپُڻُ ڪرڻ: روئي عرض ڪرڻ ـ ليلائڻ ـ عاجزي ڪرڻ.

ـ لِيلْيڙِيءُ ۽ لِيلْيڙِيُون: ث. ليلات ـ وينتي ـ ارداسُ ـ عرض ـ منٽ ـ آزي ـ نيازي ـ هٿ جوڙ ـ پاڏائو ـ آزي نيزاري ڪرڻ.

● لِيلْيڙِيڻُ: ذ. ورت پوري ڪرڻ وقت ڪنهن پير جي تربت تي وڏل ڀڙُ.

● لِيلْيڙِيڻُهُ ۽ لِيلْيڙِيڻُهڙ: ذ. ڀِيڙُ جي تربت مٿان ڇڻا جو وڏل ڪڍڻو ـ ڀڙُ.

● لِيلو ۽ لِيلا: ذ. (سن. ليلا = ڪهڻو). ڀڪريءَ جو نڊو ننڍُ قَنڍُ ـ ڇيلوُ. ٻڪرو ـ ٻڪرو ـ پڪيءَ جو ٽالو.

● لِيلُوءُ ۽ لِيلا (ث): ذ. آلو ـ سائو. (ث. ليلي ۽ ليليون).

ـ لِيلُوفڙُ: ليلوفر جا سُڪل گُل.

● ليلهُ: ذ. صفت. بيڪار ـ نڪمو ـ سُست ـ ڪاهِل.

● ليلهارُ (ل): ذ. نڊيڙو قنڍُ ـ ليلهو.

ـ لِيلْهارِيوُ ۽ لِيلْهارِيا (ث): ذ. بلڪل نڊيڙو قنڍُ.

ـ لِيلْهارِيءُ ۽ لِيلْهارِيُونُ (ث): ث. ڀڪريءَ جو مادي نڊيڙو قنڍُ.

● لِيلْهاڻِيءُ: مصدر. ليلائڻ ـ منٽ ڪرڻ ـ آزي ڪرڻ ـ وينتي ڪرڻ.

● لِيلْهڙُ ۽ لِيلْهڙَ (ت): ذ. صفت. موڪو ـ سُست ـ ڍِلو ـ ڪاهِلُ ـ بي ڪاريُو ـ نڪمو ـ ڍرڙو ـ ٺڏو. نالائق ـ جانور.

● لِيلْهڙُ ۽ لِيلْهڙَ: ذ. صفت. بيڪار ـ نڪمو ـ سُست ـ ڪاهل ـ رولاڪ. جانور ـ ٿوٿي ـ هڏ ڪوسُ.

● لِيلهوُ: اسر خاص. ڀڪريءَ جو هڪ قسر. ليلوُ ـ ڇيلو.

● لِيلهوڙُو ۽ لِيلهوڙا (ت): موڪو ـ سُست ـ واڙو ـ ٺڏو.

● لِيمُ ۽ لِيمڙَ: ذ. لٽڪڻُ ـ ڏاڪي ۾ پٽي لڙڪائيل پٽر يا جِنسُ.

● ليمپ: ث. (انگ. ليمپ = بتي) بتيءُ ـ لالٽين.

● لِيمْتَڪَ: نمڪ ـ لوڻ.

● لِيمُو ۽ لِيمْما: اسر خاص. وڻ جو هڪ قسر ـ ميوي جو هڪ قسر (ڪتو ٿئي) ـ نيبو ـ نيمبو.

ـ لِيمائيءُ ۽ لِيمْمائيءُ: ذ. صفت. ليمي جي رنگ جهڙو ـ ليمي جي رنگ تي مائل ـ ليمائون ـ سائو.

● لِيمُونُ: اسر خاص. (سن. ليموئي = ليمون. پرا. نِيمُوڪَ = ليمون، ع. ف. ليمون). وڻ جو هڪ قسر ـ ميوي جو هڪ قسر (ڪتو ٿئي) ـ ترنجُ ـ لبو ـ نِيمبُو. (اسر خاص). تعلقي ناري (خيرپور ميرس ۾) هڪ ديهه جو نالو.

ـ لِيمانُڻُونُ ۽ لِيمْمانُڻانُ: ذ. صفت. ليمي جي رنگ وارو ـ ليمائي ـ سائو.

● لِيمُنُ ۽ لِيمْنُونُ: ث. لائن جي بگڙيل صورت ـ سيٽ ـ ليڪ ـ ليڪو. دڳ ـ رستو.

● لِينَ: ث. ليتيءُ.

ـ لِين دِين: ث. ليتي ڏيتي.

● لِينُ: صفت. (سن. لِينَ > ليءُ) متحوَ ـ مليل. غرق ـ مَسْتُ ـ غلطان ـ گُتل = واصل مگن ـ رَتلُ ـ زڏلُ.

● لِين پُراڻِيءُ: اسر خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهه.

● لِينْجهڙ ۽ لِينْجهُونُ (ث): ث. (سن. لِڪْشا = لِينْڪَ). ڪهه جو ذرو ـ خراب تندون ـ سنهڙي تند ـ تاڃيءَ جي خراب تند ـ سنهي سُٽ جي تند ـ ڪهه جا ذرا

"لينجهه پڙِيءُ ڪِيڏي چاڻي"

(شاهه).

ذرا ڪڪڙ جا رهيل. لِيڪَ. لطيف ـ نازڪ ـ مهين ـ سنگين ـ سٽهو ـ نفيس ـ پتلو ـ سُوڪِيڙُ ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

باريڪ - ڪاغذي - هلڪو. پت تي چڙهڻ لاءِ پاسيرو ملاميءَ وارو ڪَسُ - پت تي پاسيري چاڙهي - پيتَ.
● لِينْجهارَ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات.
● لِيُچِي: ث. هڪ ميوي جو نالو (جو صوفي پير جيترو ٿئي، باهرين کل ڳاڙهي ۽ سخت ٿئي، ڳر سفيد ۽ لذيذ ٿئي).
● لِينْڌاهُو: اسم خاص. تعلقي ڪوٽ ڏيجي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● لِينْڌرا: ليڙون. (بيلا).
لِينْڌو ۽ لِينْڌا: ذ. ٿوري جو خشڪ چاڙو - لِينڌ. ڪرفتي - ڪونهڻ - ڪاڪوس - ميلو - ٿورو - پاءِ خانو - هنگڻ. ڳاڏيءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ هڪ يا ٻه گهوڙا ٻڌجن، ننڍي وڪتوريا وانگر).
● لِينْڌِيُ ۽ لِينْڌِيُون: ث. پتڪي - ٿوري جي ذري.
● لِينْڌو ۽ لِينْڌا (ڪ): ذ. پٽڙو.
- لِينْڌِيُ ۽ لِينْڌِيُونَ (ل): ث. ننڍيڙو جهاڙو - ڪرفتي.
● لِينْڌَنُ (ڪ): مصدر. لڙهڻ - ڏڌري سنهو ڪرڻ.
● لِينْڌو ۽ لِينْڌا: ذ. رَٻ جو قسم - پاڻيءَ جهڙو. نارنگيءَ جو رَسُ - پيچِي - پيچِيُ. سنهي تار. شوروي جو هڪ قسم (جو نانڪيلي اناج مان ٺاهجي).
● لِينْگَ ۽ لِينْگُونُ (ڪ): ث. اڳڙي - ليڙ - ڪاتل ڪپڙي ٽڪر - پراڻي ڪپڙي جي ريڙ - لينگهه.
● لِينْگَ بَلِينْگُونُ (ڪ): ليڙون ليڙون.
- لِينْگِيڙِ يارو: ذ. صفت. ليڙن وارو - چنل ۽ ڪاتل ڪپڙن وارو.
- لِينْگِيڙِيارِيُ: ليڙن واري - چنل ڪپڙن واري.
● لِينْگهَ ۽ لِينْگهُونُ: ث. اڳڙي - ٽڪڙي - ٽُڪر - چيهون - لير - ليڙ - ريڙ - لينگ. (ڪ). سنهو ليڪو. (ت).
- لِينْگهُونُ چَٽَنُ: پين مگ تي گذارڻ. (ڏ - ب).
- لِينْگهُونُ لِينْگهُونُ ٽِيٽَنُ: ڪاڙي چيري چڏڻ - چيهون چيهون ڪري چڏڻ.
● لِينْگهُو ۽ لِينْگها: ذ. صفت. (سن. ريڪا = ليڪ) ليڪو - نشان - اڪ جي هيٺان (هيئين چپر تي) نڪتل سُرمي جو ڪارو ليڪو. چٽو - سُرمي جو تلڪ - تيلوڪڙي. داغ. ٽيڪو - عيب - ڪلنڪ - ڏاڍا. ليٽ جو پاڻي جو ڪتان ڏورن سان وهي وڃي. (ت). نڪ وهڻ - سنگهه - نڪ جا گوبا - نڪ جون ٻچيُون. اوبر طعام جي - لعنتاڙو. (ت).
- لِينْگها آگهَنُ: ڪم پاڻ ڪري، ٻوءِ اڳلي کي شرمندو ڪرڻ.
- لِينْگها چَٽَنُ (ت): پي مانو ٽيڻ - ٻڪ مرڻ.
- لِينْگها ڪَتِيڻُ: خراب ليکا ڪيڻ. رهڙي وڻڻ - رلدا رهڙڻ. لڄِي ڪرڻ - شرمندو ٻنائڻ. (ت).
- لِينْگهائِيتُو ۽ لِينْگهائِيتا: ذ. صفت. لينگهن وارو - ليکن وارو. داغيل. عيبدار. ڪلنڪدار - داغدار - ڪِٽَسل - لوئيل - خراب ٽيل - غليظ - غلاظت وارو.
- لِينْگهوُ چَٽَنُ: خيرات تي پلجڻ - ڏرسي امداد تي گذر ڪرڻ - نيڪ انديشي يا پيار ۽ محبت سان هاڻ.
- لِينْگهوُ لائِيُ: داغ لائڻ - عيب لائڻ - بدنام ٽيڻ - ٽيڪو لائڻ - لڄِي ڪرڻ - خوار ڪرڻ.
● لِتيُر: ٽهي پٽڪم (عام). "ڇيلا لتير".
● لِهِيُ: لياڪو - ليئو - لحاظ. (ل).
● لِهِيُو ۽ لِهِيا: ذ. چاهوڙو - چڪو.
● لِيوُ ۽ لِيا: ذ. جهاتي - لياڪو - ٿوري ڏيڪاري ڏيئي غائب ٿي وڃڻ - دل لڳائڻ - جهاتي پائڻ. (ل). ڪپڙو. (ت).
- لِيوُ پائِيُ: جهاتي پائڻ.
● لِهِيوَ (ت): ذ. چيڙهه.
- لِهِيوا لائِيُ (ت): ريگاڙا لائڻ - تهمت رکڻ.
● لِهِيوارُ: ذ. صفت. خريدار (اهو لفظ خاص ڪري ستي دار واپاري ڪم آڻيندا آهن).
● لِيُوَلِ ۽ لِيُوَلُونُ، لِيُو لِيُونُ: ث. (انگ) رازي جو هڪ اوزار - اوزار جو هڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● لِيهَه ۽ لِيهُونُ: ث. (سن. ريکا=ليڪ). ليڪ - ليکو ڪيڊيل. شرم - لج - حيا - حجاب - مَرَم - عار - شرمندگي - مُحابو - سَنِڪوچ - سَنِڪوچ - مرجات - مرجاتا - شرميلِتا. خراب ٻانس - خراب ٻُوءَ - رليءَ ۾ پراڻيون اڳڙيون ڳهڻيون وجهڻ (ٺلهي ڪرڻ لاءِ). ڪاڻ جي چير يا تختو. ڪَتهڪاءُ - رحم - دل ۾ ڪَتهڪاءُ. محبت - پيار. (ت).

= لِيهُائِيتو ۽ لِيهُائِيتا: ذ. صفت. حياءَ وارو - حياءُ دار - مرجات وارو - سَنِڪوچي - شرميلو - لج وارو - شرم وارو - شرمالُو - لڄائتو - شرمائتو - لَجُو نَٽِيُ - سِيلُوان - پاڪدامن.

= لِيهَه پائِنُ: ڪنهن ڳالهه ۾ سوپ پائڻ. ڪنهن اسر ڪي ليڪ پائي ڏاهڻ. تَرڪَتُ - وارَڻ. (شيءِ رقم).

= لِيهَه ڪَيڻُ: اڻ گهڙيل ڏيکهه واري ڪاني جي پاسي ڪان پَٽِيُ گهڙيل ڪَيڻ.

= لِيهَه وِجهَنُ: ڪنهن کي انهيءَ ڳالهه جي خبر ڏيڻ، جنهن جي هُن کي اڳ خبر نه هجي - نامعلوم ڳالهه جي خبر ڏيڻ.

● لِيهُه ۽ لِيهُهُ: ذ. صفت. نالائق - ڪَٻُ هَڏُ - وِڌوانڊو - نِڪارو - نِڪمو - ناخلف - نامُراد - ڪَسِيرُڪ - ڪين جهڙو. بي پرواه - لاغرض - مغرور - لاءُ ٻالِيُ. (اسر خاص). هڪ ٻوٽيءَ جو قسم - گاهه جو قسم. جنڊيءَ تي ٿهندڙ هڪ ڪل جو قسم.

● لِيهُاري: ث. ليارَ. سِڌو يا سِڌِي. (ل).

● لِيهُانُ: ث. جمع ۾ ڪم ايندڙ - ليکون. ايذاوَ - تڪليفون. قسمت جا انگ.

● لِيهڙي: اسر خاص. ڪاچي جي جبلن وارين ماڻرين ۾ هڪ ڏوري جو نالو.

● لِيهڻُ (ث): مصدر. ڏاڻ.

● لِيهُو ۽ لِيهُا (ث - ل): ذ. صفت. ليکو.

● لِيءُ ۽ لِيءَ: ذ. (سن. ليپ=لِيڀڻ). ٽانءُ ڪي ٻاهريان ليپ ڏيڻ جي حالت. ٽٽي وغيره کي پَهُرانُ لِيڀَنُ لاءِ متيءَ جي لِيڀ. بدنامي - ڪوڙو ڏوهر - ڪلنڪ. اِهانت - ٻُهتان - گلا - خواري - پَٽ نِندا - نِندا - لاڻ - غِيبَتَ. طوفان.

= لِيءُ لائِنُ: گلا ڪرڻ - نندا ڪرڻ - خواري ڪرڻ - بدي رکڻ - بدنام ڪرڻ - خوار ڪرڻ - ڪلنڪ لائڻ. ڏوهر پَڇَڻ - ڪُوارڻ - طوفان آڻارڻ.

● لِيئِمِيتِيُ: ث. درگذر ڪرڻ - چشم پوشي ڪرڻ - پڙدو وجهڻ - تاري چڙهڻ - گم ڪرڻ. معاف ڪرڻ. (ت).

= لِيئِمِيتِيُ ڪَرڻُ: چشم پوشي ڪرڻ - ڪُس مُس ڪرڻ - لِڪائڻ - چِٽپر ڪرڻ. ڪجهه خيال نه ڪرڻ.

● لِيئِرَ: اسر خاص. تعلقي ڏنڊي يا گي ۾ هڪ ديهه.

● لِيئِڪو (ت): هروهي قوم جو هڪ دلپسند راڳ.

● لِيئِڪو ڳائِنُ: ڏڪ ۾ روئڻ - جدائيءَ ۾ دانهون ڪرڻ.

● لِيئُو: ذ. پاسخاطر - طرفداري.

● لِيئُو ۽ لِيئُا: ذ. نظر - ديدَ - جهاتِيُ. رياءُ - پاس خاطري - وَٽُ - خاص شوق - ڏاڍي دل. عيدار ٽيل. (ت). پاسو. چوري ٽيل مال وٺندڙ. وڪو - پوشاڪ. (ڪ).

= لِيئُو پائِنُ (ت): مخفي ڏسڻ - ڪنهن وٽ ملاقات لاءِ وڃڻ.

● لِيئِيُ ۽ لِيئِيُونُ: ث. رڌل چيڙهالو انو - لِيئِيُ - آنو - پٽڙو انو - انڊي مان ٽهيل وڪُدار رب - خميرو (ڪاغذ چنبڙائڻ لاءِ ڪم اچي) - لئي. پُسِيئِلَ ڪوئر - سترس.

= لِيئِيءَ ٻِيئِيءَ: ظرف. بيماري سياريءَ ۾ - ڏڪ سک ۾ - تڪليف جي وقت ۾ - مصيبتءَ جي حالت ۾.

● لِيئِيءَ: ث. گِلا - نِندا - بَدنامي - خُواري - ڪُوار - ڪُوڙو ڏوهر - ٻُهتان - عيب - تهمت - طوفان - لاڻ - اِهانت - پرنندا - غِيبَتَ - چِٽپَڙ.

= لِيئِنائِيتُو ۽ لِيئِنائِيتا: ذ. صفت. خُوار ڪيل - بدنام ڪيل - گلاخور - بدنامي - ڪندڙ - غِيبَتِيُ.

● لِيئِنَرُ ۽ لِيئِنَرَ: ذ. صفت. گِلا خور - چغل خور - بدنام ڪندڙ. خوار ڪندڙ - ڪلنڪ - عيب لائڻ - بيماني - دشمني - بيائِيُ. (ت).

=

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

م

م: سنڌي الف ب جو چائيتاليهون اکر، عربي ۽ جو چوويهون، فارسي ۽ جو اٺاويهون، سنسڪرت جو پنجويهون اکر (سندس آچار ٻنهي ڇپن ملائڻ سان ٿکري). ابجد جي حساب موجب سندس عدد چاليهه. "محمد" صلي الله عليه وسلم جو ڇهون اکر "اوڏو ٿي الف کي، من ميم سين گڏ" (شاهه).

معشوق جو وات، مُکڙِيُ - مُکرِيُ - ڪلي. (آصفيه). فارسي م ٻنهنجي پنهنجي موقعي تي "ب - پ - ت - ج - غ - گ - ل - ن - و - هـ - ي" سان بدلجندڙ اکر. (آصفيه).

● مُ: "اؤم" جو ڇهون اکر (انهيءَ ۾ خدا جا ٽي نالا اچن ٿا: (١) ايشور - قادر - طاقت وارو (٢) آدِتيه = انباسي - لافاني (٣) پُراڪِيه = سڀ ڪجهه جاڻندڙ - عليم ڪل). (گاجرا).

● مَ: ظرف. انڪار جي معنيٰ ۾ ڪم ايندڙ اکر - نه - متان. "مَ ڪر" - "نه ڪر" وغيره. (ترڪي). مؤنث جي نشاني "بيگم، خانم، وغيره.

● مُ: ضمير متصل. متڪلم جي نشاني. "سندم، اٿم، پٽم، وغيره".

● مٰا: ظرف. (ع) نه - متان. آ - آڻ - آڻ - نِر - لا - بي. سواءِ - ڏاران - بنان. (ضمير استفهام). ڪير - ڪهڙو - ڇا. جيو - جاجي لاءِ - ڇا لاءِ. ڪيئن - ڪِهڙي طرح - (ضمير). جو ڪجهه - جيڪي - ڪجهه - هَر - سڀ - هر ڇه.

= مابَعْد: صفت. جيڪي اڇي - جيڪي بعد ۾ اچي. پڻيان ايندڙ - ايندڙ - ٻويون - پڻيون.

= مَابَقَا: صفت. بچيل - باقي - بچت ٿيل - بقايا. جيڪي باقي رهيل، هجي. (ث). اوبر - جوٽ - جوٽو.

= مَابَيْنَ: ظرف. وچ ۾ - درميان - وسط ۾. وچ - درميان - وسط. (صفت). درمياني - وچون - اندريون - وچولو - وچ وارو - وَسطي.

= مَاتَحْتَ: صفت. هيٺيون - هيٺاهون - نيچو. زير حڪم - زير فرمان. ڪم ۾ مدد ڪندڙ - مددگار - نائب.

= مَاتَقدَّم: صفت. پهريائين جو - اوائلي - شروعاتي - اڳيون.

= مَاحَصَّل: صفت. جيڪي ڪجهه حاصل ٿئي - حاصل ٿيل. (ذ). نتيجو - حاصلات - حصول. ميوو - ثمره - قَتلُ. فائده - نفعو - لاڀ - سُود. پيداوار - آپت.

= مَاحَضَرَ: صفت. حاضر ٿيل - جيڪي حاضر هجي - موجود.

= مَاسَبَقَ: صفت. جيڪو پهرين لنگهي ويو هجي - گذريل.

= مَاسِوَا: صفت. ان کان سواءِ جيڪي ٻيو هجي بجُز - علاوه - سواءِ. صوفين جي اصطلاح ۾ خدا تعالىٰ کان سواءِ (ٻيو سڀ ڪجهه).

= مَاشَاءَ اللهُ: لدا. دعائيه ڪلمو - جيڪي خدا کي وٺي. جيڪڏهن خدا گهريو. خدا ڪري - شل! خدا جي مرضي سان.

= مَاتَوْقَ: صفت. جيڪي متي هجي - مٿيون. اعليٰ - اڇو. برتر.

= مَافِيهَا: صفت. جيڪي آن ۾ هجي. "دنيا ومافيها = دنيا ۽ ان ۾ جيڪي ڪجهه آهي".

= مَاقَبْل: صفت. پهريون - اوائلي - اڳيون.

● متاج مَائُونَ: ث. (پرا. مائيا: سن. مَاتِڪا) والده - آمڙ - آمِي - ماتا - آمانُ - ماد ر - مَدر - مُهتارِيُ - مَيا - جَنِيُ. پاڻ کان وڏي جمار واري عورت کي خطاب ڪرڻ جو لفظ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ما پيڻ ۽ مائٽ: پيٽ ۾. ث. ماءُ ۽ پيءُ ـ والده ۽ همشيره.

ـ ما پيڻ ڪتر: پرائي جائيءَ کي پنهنجي ماءُ پيڻ جي برابر سمجهڻ.

ـ ما پيءُ: ذ. ماءُ ۽ پيءُ ـ والد ۽ والده ـ والدين.

ـ ما پيءُ جو لاڏلو: ذ. صفت. نازسان پاليل اولاد ـ لاڏلو.

ـ ما جاٽ ۽ ما جاوا: ذ. صفت. ابي امان جو چٽيل ـ برادر حقيقي ـ سڳو ڀاءُ.

● ماباڻ: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه ۽ ٽپي جو نالو.

ـ ماتابي ۽ ماتابيون: ث. آتشبازيءَ جو قسم.

● ماتام ۽ ماتار: ذ. (ف. ماتم = رودن) غم ـ شوڪ ـ ڏک ـ ڪوندر ـ غمي ـ سوءِ ـ ارمان ـ سوڙ ـ درد ـ رنج ـ افسوس. روڄ ـ راڙو ـ پيٽ ـ پيٽڪو ـ اوسار ـ واءِ ويلا ـ رودن ـ راڙه ـ ماتم.

"لٿهي ڏينهن ويو، سڻيءَ کي ماتام ۾"
(بيڪس).

ـ ماتام سچڻ: روڄ راڙو ٿيڻ ـ هاءِ گهوڙا پئجي وڃڻ ـ ماتم شروع ٿيڻ. واءِ ويلا مچڻ ـ رودن شروع ٿيڻ. ماڻڌاڻ مچڻ ـ پاڪر ڪڻو پئجي وڃڻ.

● ماتحت: صفت. (ع. ما: جو ڪجهه + تحت = هيٺاهون) جو هيٺان هجي ـ هٿ هيٺ ـ زيردست. تابعدار. محڪوم ـ زير حڪم ـ زير فرمان. ڪم ۾ مدد ڪندڙ ـ مددگار ـ معاون. نائب. منشي ـ بابو ـ محرر.

● ماتر: صفت. ظرف. (سن. ماتر = رڳو) رڳو ـ فقط ـ صرف ـ اڪيلو ـ واحد ـ چڙو. ڪجهه ـ ٿورو ـ ذرو. "نالي ماتر، تير ماتر وغيره". (ذ). وزن يا مقدار ڏيکارينڌڙ لفظ. ڏاڏر. صبر ـ ماڻ. (ل). (مهيري). مائٽ ـ عزيز ـ ميٽ. (ڪ ـ ڪ). ڪٽڻ، اٽي ۽ گيهه مان تيار ڪيل هڪ مٺائي. (ٿ).

● ماترا ۽ ماترائون: ث. (سن. ماترا = ماپ) ناپ ـ ماپ. پرماڻ ـ مقدار ـ انداز ـ وزن ـ پيمائش. (آصفيه). هندي هوليءَ ۾ حرف علت، زبرن، زيرن وغيره وارا آچار: "آ ـ آ ـ اِي ـ آ ـ اُو ـ اي ـ آي ـ اؤ ـ آؤ ـ انگ ـ آهُ وغيره". (پرسانند). ڏن ـ دولت ـ مايا ـ زر ـ نانو. حصو ـ بخرو ـ پاگو. (آصفيه).

● مات: ث. (سن. ماتِڪا ماتر = ماءُ) ماتا جو مخفف ـ ماءُ ـ امان ـ آئي ـ ماتا ـ جنني ـ مادر ـ امڙ.

ـ مات پيتا: ذ. ماءُ پيءُ ـ ماتا پتا ـ ابو امڙ ـ والدين.

● مات: ث. (ع. مات = هو مري ويو) شڪست ـ هار ـ هزيمت. (صفت). ماريل ـ هاريل. جيتيل. شهه ڏنل (شطرنج راند ۾) تابع ـ تابعي ـ مطيع ـ تحت ۾ ـ حڪم هيٺ ـ وسيڪو ـ قبضي ڪيل. نابود ـ فنا ـ زبون. (گاجرا).

ـ مات ڏيڻ: هار ڏيڻ ـ شڪست ڏيڻ.

ـ مات ڪرڻ: هار ڏيڻ ـ شڪست ڏيڻ ـ مغلوب ڪرڻ ـ پست ڪرڻ. حريف کان بازي جيتڻ ـ گوءِ ڪٽي وڃڻ. شرمندو ڪرڻ ـ شرمسار ڪرڻ. ڪنهن کي ۾ سبقت ڪرڻ.

● ماتا ۽ ماتائون: ث. (سن. ماتر = ماءُ) آمان ـ ماءُ ـ چنڊي ـ آئي ـ مادر ـ امڙ ـ والده ـ امين ـ ما ـ جيجل. جسم تي قوقيندن جي صورت ۾ نڪرندڙ بيماري ـ مائي ـ ميتلا ـ چيچڪ ـ ٽڏي.

ـ ماتا پيتا: ذ. ماءُ پيءُ ـ والدين ـ ابو امڙ ـ مات پتا.

● ماتاب ۽ ماتاب: ذ. (ف. ماه = چند + تافتن = چمڪڻ) آتشبازيءَ جو هڪ قسم ـ داروڻ جي وٽ ـ مهتاب.

● ماتيرائي (ڪ): مصدر. پرچائڻ ـ ڏاڏ رائڻ ـ تاتڙائڻ. (ماتيرائيو ـ ماتيرائيندو ـ ماتيرائيل).

● ماتيلي ۽ مانيليون: ث. (سن. ماتُلي = قُقي يا پُنڪ) پيءُ جي پيڻ ـ پُقي ـ مامي جي زال ـ مامي. پُنڪ. (پليٽس). (اسم خاص). تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه ۽ ٽپي جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ماتمُ ۽ ماتمَ: ذ. (ع. ماتم = مصيبت) - مصيبت - بپتا - آپدا. بلا - آفت. مرڻ جو غم - کنهن جي موت تي ڪيل روڄ - روڄ - واڙهو - رودن - ڪُهرام. آهه و بُڪا - ورلاپ - نالو. گريه. پِٽَ - ڪُٽَ - سينه زني - چاتيءَ ڪُٽ. غم - رنج - ملال - الم - اندوهه - ارمان - سوز - درد - ڏُک. سوگ - سُوءَ - سياپو.

▬ ماتمُ پُرسيُ ۽ ماتمُ پُرسيُون: ث. اعزا پُرسي - پُرسچاٽي - مُنهن ڪاڻ - غم خواري.

▬ ماتمُ پُرسيُ ڪرڻ: فوتيءَ جي عزيزن سان همدردي ڪرڻ - پرچاڻي ڏيڻ.

▬ ماتمُ خانو ۽ ماتمُ خانا: ذ. ماتم جو هنڌ - ماتم ڪرڻ جي جاءِ. غميءَ وارو گهر - ماتم ڪده.

▬ ماتمُ دارُ ۽ ماتمُ دارَ: ذ. صفت. ماتم ڪندڙ - ماتمي.

▬ ماتمُ داريُ: ث. ماتارُ - ماتمُ.

▬ ماتمُ سَرا ۽ ماتمُ سَرائُون: ث. ماتم جي جاءِ.

▬ ماتمُ ڪرڻ: روڄ ڪرڻ - رودن ڪرڻ - راڙو ڪرڻ - رُئڻ - پِٽڻ - مرثيه خواني ڪرڻ. گريو ڪرڻ. سينه زني ڪرڻ - چاتي يا مٿو پِٽڻ - غم ڪرڻ - رنج ڪرڻ - ڏک ڪرڻ - ارمان ڪرڻ - افسوس ڪرڻ - سُوگ ڪرڻ.

▬ ماتمِيُ ۽ ماتمِيُ: صفت. ماتم جو - ماتامي - ماتم ڪندڙ - روئندڙ - پٽيندڙ. ماتم دارُ.

● ماتنگ ۽ ماتنگَ: ذ. (سن). هاٿي - فيلُ - پيلُ.

● ماتنگِيُ (ث): اسم خاص. مينگهواڻن جي هڪ ذات جو نالو.

● ماتارَ (ل): (سن. مَتسْتَکَ = مٿو) کنهن به جانور جي مٿي واري ڪَلَ - ماڻامو.

● ماڻامو ۽ ماڻاما: ذ. (سن. مَتسْتَکَ = مٿو) سِرُ. گنجو مٿو. ڪوپري. گابي يا چيلي جي مٿي جي چمڙي - ماڻار. (ل). (پرمانند).

● ماتَرِ ۽ ماتَرِيُون: ث. (سن. ماتَهَ = رستو + سْتَلَ = جاءِ) ٽڪر يا جبل جي دامن وارو ميدان - ماتَري - وادي. ٻن جبلن جي وچ وارو ميدان. ندي جي آسپاس واري هيٺاهين زمين (جنهن کي ندي جي آڪل جو پاڻي آباد ڪري). درياءُ جو ڪنارو. (ل - وفا).

▬ ماتِريُ ۽ ماتِريُون: ث. ماتَر.

▬ ماتِريُ لڙهو ۽ ماتِريُ لڙها: ذ. خريف جي مند ۾ درياء جي پاڻيءَ جو اوائلي چاڙهه. (ن - ب).

● ماتَرُ ۽ ماتَرَ: ذ. (سن. مَتَسْيَه = ماڇي) مڇيءَ جو هڪ قسم. (پرمانند).

● ماتُورُ (ل): صفت. (ع. معذور جو بگڙيل) لاچار - محتاج - اپاهج - اڪاجُ - معذور. سست - ڍوتي. ڍلو (هلڻ ۾). ڍرو. (ن - ب).

▬ ماتُورِ ڙو ۽ ماتُورِ ڙا: ذ. صفت. ڍرو - مٺڙو - سست - ڍلو.

● ماٿيلو: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪي ۾ هڪ ٽپي ۽ ديهه جو نالو.

● ماتَ ۽ ماتُون: ث: (سن. مَهِڪا = ماڪ) ماڪَ - اوسَ - وِلهَ - شبنم. گهيرَ. (پرمانند). (سن. ماتُر = ماءُ) دُعا - آشيرواد - آسيسَ. (پرمانند). پٽلائي - احسان - مهرباني - وَڏُ. (رام ڪلي). جند جو ٽارُ (ت - ث).

▬ ماتَ سَاتَ: ث. گهيرَ - ماڪ - وِلهَ - اوس.

● ماٿا: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● ماٿِڪو ۽ ماٿِڪا: ذ. صفت. (سن. مَرتَڪا = ميٽي) ميٽيءَ وارو - ميٽيءَ جو.

● ماٿِڪِيُ ۽ ماٿِڪِيُون: ث. (سن. مَرتَڪا = ميٽي) ميٽيءَ مان ٺهيل ٽانءُ جو هڪ قسم - مٽُ - مٽڪو - ماٽورو. (شاهه).

● ماٿِلِيُ ۽ ماٿِلِيُون (ث): ث. (سن. مَرتَڪا = ميٽي) ويڪري منهن وارو ٽڪر جو پاڻيءَ جو دلو - ماٽورو. (راءِ).

● ماٽوُ ۽ ماٽا: ذ. (سن. مَرتَڪا = ميٽي) ميٽيءَ مان ٺهيل ٽانءُ جو هڪ قسم - ٽڪر جو وڏو برتن - مٽُ. وڏي چاڏي - چاڏو. وڏو مٽ. شراب جو مٽ. (ل - ق). مينگهواڻن جي اصطلاح ۾

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

چمڑي کي صاف ڪرڻ يا رڱڻ لاءِ ڪم ايندڙ ڪر جو ڪُونارُ. (ث). (اسم خاص). تعلقي ڏوڪريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

▬ مانُورو ۽ مانُورا: نڊو مَتُ - مَتِڪو.

● مانيٽرُ ۽ مانيٽرَ: ذ. صفت. (سن. مترُ نِڪا = مٽي) مٽيءَ مان ٺهيل ٽانءُ وڪڻندڙ. مٽن وارو.

● مانِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (ت). تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مانِيُ ۽ مانِيُون: ث. (پرا. مانِيسا: سن. مترُ نِڪا > مَنِيڪا = مانِي) ڪر جو ويڪرو پَر سوڙهي منهن سان ٽانءُ - ڪير جمائڻ ۽ جهٽُ جهڳڻ جو ٽانءُ - چاڙِي. انِي وغيره رکڻ لاءِ ڪر جو نڊو تَسُ يا اوتو - ڪُنُو - ڪُنِي. مهاڻن جو درياءَ ۾ پيٽ هيٺان ڏيئي ترڻ جو وڏو ڪِر يا ٽامي جو ڪُنو.

▬ مانِيارو ۽ مانِيارا: ذ. صفت. مانِيءَ تي مڇي مارِيندڙ.

▬ مانِيُ جو پَلُ: ذ. مانِيءَ جي رستي درياءَ مان قاسايل پَلو.

▬ مانِيٽرُ ۽ مانِيٽرَ: ذ. صفت. مانِيءَ مان پلا مارِيندڙ - مُهاڻو.

▬ مانِيمُنڙو ۽ مانِيمُنڙا (ڪ): ذ. مانِيٽرُ.

"تانگ نہ لڌئين تارئين، مَٽ نہ مانِيمُڙن"
(شاهہ - سهڻي).

● مانِيمُڙو ۽ مانِيمُڙا (ڪ): ذ. جيت جو هڪ قسم - پاڻيءَ جي مڇيري تي ترندڙ هڪ نڊڙو جِيءَ - شهہ تارُو. (ت).

● مانهِيتو ۽ مانهِيتا: ذ. صفت. (سن. مانَسِ = ماڻهو) هڪ پيءَ ۽ ٻن مائن وارو پار - مانهِيجو - مائتو. ويڳو - لڳو. (ث. مانهِتي ۽ مانهِيتون).

▬ مانهِيجو ۽ مانهِيجا: ذ. صفت. مانهِيتو. (ث. مانهِيجِي ۽ مانهِيجِيُون).

● مانهِيلو ۽ مانهِيلا: ذ. صفت. (سن. مانَسُ = ماڻهو) مائيتو - مانهِيجو - مانِيتو.

▬ مانهِيلائِي ۽ مانهِيلائِيُون: ث. مائيتائي.

▬ مانهِيلِي ماءُ: ث. پيءُ جي پي زال - ويڳي ماءُ - مانهِيجي ماءُ - مائيتي ماءُ.

▬ مانهِيو ۽ مانهِيا: ذ. صفت. مانهِيلو.

● ماڻ: ث. (سن. مَنُدَهتہ = ماڻ) چُپ - مانت - سُنڀاڻ - سناٽو - صبر - نِيوائي - سُن - خاموشي - سُن سُنَاٽَ - گُپ چُپ - گونگ ٻوڙ - چُپ چاپ - چُپ چُپات. آرام - ٿامپر - ٿام. سامتَ - قرار - ٽانهر - ساهِي - سانتيڪائي. فرصت. آهستگي - ڏيرج. عجب - حيرت. سِڏائي - لٽسائي - سٽُوار - سُوڏائي (ڪنهن ڪاڻ وغيره جي). چِلَ.

▬ ماڻارَ ۽ ماڻارُون: ث. مانت - ماڻ - مانتر - نِيوائي - مائيڻائي - مانائي - سانتيڪائي. وهندڙ پاڻيءَ ۾ چُپ چُپات - نديءَ جو مانِيڻو ٽُڪرُ. هَوا جي مانائي - ڦُڪرائي. آرام. گهٽتائي.

▬ ماڻ ڏِيتَنُ: ڪاڻ وغيره کي رندي سان چِلَ ڏيڻ. ڪنهن اوزار کي تکي ڪرڻ لاءِ روهيءَ تي گساڻ. موچين جي اصطلاح ۾ تيار ڪيل جُتيءَ کي ڪهيڙي سان ڪُهي تجليدار ڪرڻ.

▬ مانتر: ث. ماڻ - ماڻار. بي همٿي - سستي. (ت). (ل - وفا). نديءَ جو اهو پاڳو، جتي پاڻيءَ جو چوهہ ڪهت هجي. (ڪاڇرا).

▬ ماڻ ڪرَڻُ: چپ ڪرڻ - خاموشي ڪرڻ - صبر ڪرڻ. وائڻ جي اصطلاح ۾ واهولي سان ڪاڻيءَ جا ڪجهہ ڇوڏا ونِي سنئين ڪرڻ.

▬ ماڻ لڳڻُ: چُپُ لڳڻ - خاموشي لڳڻ. حيرت زدو ٿيڻ - وائڙو ٿيڻ - وَسو ٿيڻ - نيسُو ٿيڻ - اچرج لڳڻ - عجب ڪائڻ - وسمئ ۾ پوڻ - ڏندين آڱريون اچڻ. سوگو ٿيڻ - وائڙو ٿيڻ - حيران ٿيڻ.

▬ ماڻ ۾ پَتوَڻُ: عجب ۾ پوڻ - اچرج ۾ پوڻ - حيرت لڳڻ.

▬ ماڻ سِيڻُ: ث. چپ چاپ - چپ چپات. خاموشي - ماڻ. آهستگي. صبر.

▬ ماڻُو ۽ ماڻا: ذ. صفت. مانِيٽو - سانتيڪو - سُن ۾ - ماڻ ۾ - چُپ ۾ - سانت - خاموش ڏِرو - آهستي - ڪهت - پِلو - جهڪو. بي ڪهُرجو - بي طلبو - ٿورَ ڪهُرجو - ڪُرَسو - ڪُجَسو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

بي زورو ـ بنا تيزيءَ وهڪري وارو ، گهٽ تيزيءَ وارو حصو ـ مانوڙو . اڻ چُرندڙ (پاڻي) ـ آچَلُ ـ ٺِرُ ـ ڏ يرُ . نِواءُ (واءُ) . صاف ـ ڦڪرُو (آسمان) . سُسُت ـ ڪاهِلُ ـ ٿوڻي ـ آرسي ـ ڍِلو ـ گَهرُ . زمين ۾ ٿورو ويڪرُ (هَرُ) . مَٺو ـ خراب . مَٺُ وارو ـ ڪوٽو . (ث . مانيءُ ۽ مانِيءُونُ) .

ـ مانو ٗڙو ٗ ۽ مانو ٗڙا : ذ . صفت . ساڻ وارو ـ سانتيڪو ـ مانو . (اسم) . چُپ چُپات ـ خاموشي ـ نِوائي ـ سانت ـ ساڻ .

ـ مانو ٗ لڳڻُ (ث) : ڏکيو لڳڻ ـ خراب لڳڻ .

ـ مانو ٗ مِينهُنُ : ذ . چپ چُپات وارو مِينهن . بنا گوڙ گهمسان جي مِينهن ـ گُنگو مِينهن .

ـ مانِيءُ ۽ مانِيءُونُ : ث . ساڻو جو مونٽ . ڪتسي ـ گهٽ ـ ٿوري . مَٽِي .

ـ مانِيٽائيءُ ۽ مانِيٽائُونُ : ث . سانت ـ ساڻ ـ آرام . سانتيڪائي ـ صبر ـ چُپ ـ سَٽاڻو ـ چُپ چپات ـ خاموشي ـ گونگ ٻوڙ . نِهٽائي ـ ڏيرج . قرار ـ ٽانهَر .

ـ مانِيٽُو ٗ ۽ مانِيٽا : ذ . صفت . ساڻ وارو ـ سانتيڪو ـ صابر ـ مانو ـ ساڻ ۾ ـ سُن ۾ ـ چُپ ـ سُنَ ـ خاموش ـ سانت . سامِتُ ـ ساڪتَ ـ ساڪِن ـ متعدُولتهه ـ ٿور گالهائو ـ ڪِر گو . صاف ـ ڦڪرو (آسمان) . جهڪو ـ ڍِرو ـ گهٽُ ـ آهستو ـ ڏ يرو ـ آراهستو (واءُ) .

● مانارَنُ : مصدر . (پ را . مَٽِي : من . منڪ = سندرَنُ) سندرڻ ـ درست ڪرڻ ـ پکيڙڻ ـ ڪينديرڻ . چِلڻُ ـ هموار ڪرڻ ـ هڪ جهڙي ڪرڻ (ڏرتي) . ٺاهڻ ـ سَنسوارڻ ـ سُڌارڻ (زمين) . مُترڪن سان لوهه جي ٽُڪر کي سَندرَنُ . (مانارِيو ٗ ـ مانارِيندو ـ مانارِيلُ) .

● مانَنُ : مصدر . لَسو ڪرڻ ـ لَسائڻ . تيزي گهٽائڻ ـ ڪُنڌ ڪرڻ . (مانِيو ـ مانِيندو ـ مانِيل) .

● مانِيو ٗ ۽ مانِيٽا : ذ . حجامڪي ڪر جو اوزار ـ پاڪي تِکِي ڪرڻ لاءِ چامڙو ـ چامِيلو . مانِيٽِي ـ مانِيءُ . (برمانند) .

● مانِيءُ ۽ مانِيءُونُ : ث . پاڪي تکي ڪرڻ لاءِ چامڙو ـ چاميلو ـ مانِيٽِي ـ مانِيٽو . ڪنهارکي ڪر ۽ ٽانون ٽپڻ لاءِ ڪاٺ جو اوزار ـ ٽپڻي .

● مانِيتو ٗ ۽ مانِيتا (ڪ) : ذ . ڪاري ٽٽر جبل ۾ ٽيندڙ ٻُوٽي جو هڪ قسم .

● مانِيٽو ٗ ۽ مانِيٽا : ذ . واڌڪي ڪر جو هڪ اوزار ـ جنڊيءَ ٽيل ڪاٺ کي لسي ڪرڻ لاءِ اوزار .

● ساپارو ٗ : اسم خاص . تعلقي ڊگهڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو .

● ماپَنُ : مصدر . (سن . ماپن = ماپڻ > ما = متَنُ) ماپ ڪرڻ ـ ڪَچَنُ ـ مَٽِنُ ـ ميچَنُ ـ ڪاڇونڻ ـ ماپ وٺڻ ـ ماپو وٺڻ . پيٽڻ ـ برابر ڪرڻ ـ برميچڻ . پِمائش ڪرڻ ـ پِمانو ڪرڻ . طول ۽ عرض جو انداز ڪرڻ ـ رقبو جانچڻ . تڪ ڪرڻ ـ اندازو ڪرڻ ـ تَڪَنُ ـ تورڻ ـ پَرکَنُ ـ جانچڻ . حساب ڪرڻ ـ تخمينو ڪرڻ . سمائجي وڃڻ ـ (ڀر) سمائڻ ـ هٽڻ ـ جاءِ ملڻ ـ جڳهه ملڻ . پورو ٿي اچڻ (ڪنهن جاءِ ۾) ـ ماپي اچڻ .

● ماپَ ۽ ماپُونُ : ث . پَرپَ ـ مَٽِيپَ ـ تورَ . ڪَتَ ـ تَڪَ . ورڇ . جريب ڪَٽِي ـ رقبه بندي ـ طول ۽ عرض جو تخمينو ـ پِمائش .

ـ ماپُ ۽ ماپَ : ذ . ماپ جو اوزار . پرپ جو اوزار (جهڙوڪ : ٽوپو ، پائي ، چوٽائي ، سير ۽ پاءُ وغيره) مانُ . ڪَچَ جو اوزار (جهڙوڪ : گز ، فوٽ وغيره) . ماپَڪُ .

ـ ماپَ ڪَرَنُ : ماپَنُ ـ ڪَچَنُ ـ مَٽِنُ .

ـ ماپو ٗ ۽ ماپا : ذ . ماپ جو اوزار ـ ماپ ـ ماپڪ .

● ماجِدُ : ذ . صفت . (ع . مَجد = هن رتبي ۾ گوهه ڪنئي) رتبي وارو . بزرگ ـ بزرگوار . عزت وارو ـ مان وارو ـ مانائتو ـ شانائتو ـ شاندار . (ث . ماجِده) .

● ماجرا ۽ ماجرائُونُ : ث . (ع . ما = چا + جَري = گذريل وقت ٿيو) گذريل قصو ـ گذريل واقعو . گذريل زماني جو احوال . ڪهاڻي ـ قصو ـ آکاڻي ـ افسانو . روايت . زماني جو احوال ـ حال چال ـ حال احوال ـ خير خبر ـ ذڪر و اذڪار .

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

واقعو ـ قصو ـ حادثو ـ اتفاق . گالهه ـ حقيقت ـ سرگذشت ـ واردات ـ احوال . گت ـ حالت ـ کيفيت .

● ماجُوجُ: اسم خاص . (سُرُ ياني . ماغُوغُ = ماجوج) هڪ قوم جو نالو ـ حضرت يافث بن نوح عليه‌السلام جو اولاد . منگوليا جو رهاڪو ـ منگول . (آصفيه).

● ماجُوڻُو ۽ ماجُوڻا: ذ . صفت . (سن . منجشنا = سَنجِٹ).

● ماجارُو ۽ ماجارا: ذ . مانارو ـ چِتَ (ڏينهن يا ماکيءَ جي مکين جو).

● ماجِيُ: اسم خاص . تعلقي مڻيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو .

● ماجِيُي ۽ ماجِنِيُونُ: ث . صفت . (سن . منجِشنا = سَنجِٹ) مڇ سان رڳيل .

● ماجِرَ: اسم خاص . (سَنجِر = وٽن ٽڻ جا گونڇ يا پُور ـ مايون تارهون ـ ساوڻ) سرسبز ميائڻ وارو ملڪ . "ملڪ ٿي مڙئي ماجر لڳو پيو آهي" (جملو) . ميرپورٻٺوري تعلقي جي ڏکڻ ۽ سجاول تعلقي جي آتر ۾ نهايت سرسبز ۽ آباد ڏيڏڻ واري ايراضي . سرسبز ملڪ . (ن ـ ب). مُهاڻن جي هڪ ذات جو نالو . (هندن جي تاريخ).

● ماجِرَ: مصدر . (سن . ماجرن: مَرَجَ = صفا ڪرڻ) مانجِرُ ـ چمڪاڻ ـ آجارڻ ـ چلڪائڻ . (پٽ يا باسڻ) مهڻي صاف ڪرڻ ـ مَلي صاف ڪرڻ ـ مَلَنُ ـ صاف ڪرڻ . (ماجيو ـ ماجيندو ـ ماجِيَلُ).

● ماجُوُ ۽ ماجُوُ: ذ . صفت . (چيو) مجيندڙ ـ (چوڻ) قبول ڪندڙ . آگياوانُ ـ آگياڪاري ـ چئيوان ـ چَٻاڪَرُ ـ چئي ۾ نيازمند ـ فرمانبردار ـ تابعدار .

● ماجُونا: اسم خاص . هڪ ذات جو نالو . (سڪايل).

● ماجُونُو ۽ ماجُونا: ذ صفت . (سن . مَنجِشنا سَنجِٹَ) مڇ جو رنگ ڏڻل ـ مڇ سان رنگيل . (پرسانند). (ذ). مڻائيءَ جو قسم ـ ڪُٽي ـ چُوري . (گاجرا).

● ماجِيُ ۽ ماجِيُ: ڪُنواريتا . شاديءَ ۾ ڪنوار جي طرف جا آيل دعوتي ماڻهو .

● ماجِيرٹِيُ ۽ ماجِيرٹِيُونُ (ڪ): ث . ڏڦِٹِي ـ ڏِڦِٹِي ـ وراڻِي .

● ماچَ: ث . (سن . مَنچَ = سَنجِٹَ) ٽولهه ـ ٽلهات . ٽلهائي . بدن تي ماس جو چاڙهه . ٿوٿر ـ سوج ـ آماس .

ـ ماچِڙُو (ٹ): ذ . ماچُ .

ـ ماچُوڪَڙِ (ل): ذ . صفت . جهت پٽ ٽلهو ٽيندڙ ـ ماچ ڪائيندڙ .

● ماچُ ۽ ماچَ: ذ . صفت . فقير ـ بيڪاري ـ گداـ پيشو ـ پينار ـ پيناڪ ـ پينڙائِتُ ـ گداگر ـ منگتو . (پرمانند). راڳيندڙ ـ گَوَيو ـ ڳائڻو ـ گائڪُ ـ مطرب . (سورٹ ـ گُر). (ذ). لوهارن جي اصطلاح ۾ ڏ نوڻ مندڻ لاءِ ڪاٺ جو چوڪو . (ل). مستي ـ جوش ـ جذبو ـ لهر ـ پُور ـ رِيچڪ . چريائپ . (ڪ).

● ماچانڈِيُ ۽ ماچانڈِيُونُ (ل): ث . ڪاوڙ ـ غصو ـ چِڙَ ـ ناراضگي . (مهيري). (اسم خاص). تعلقي ٽنڈي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو . (لسٹ).

● ماچَڪُ ۽ ماچَڪَ (ٹ): ذ . (ياڪي) پيرُون ـ پيلهُون .

ـ ماچَڪَ مُورَنُ: پيرُون پَچَنُ .

● ماچَنگُ ۽ ماچَنگ (ت): ذ . ڪوهيل مڻيءَ جو وڏو چاڙو ـ پينوڙو . (امين).

● ماچَنُ: مصدر . (سن . ماپَنَ = ماپڻ) ماپَنُ ـ ماپي سگهڻ ـ ماپجي وڃڻ ـ پورو ٿي وڃڻ ـ پورو پُجي سگهڻ ـ ٿڪي وڃڻ ـ ڦهڪي وڃڻ ـ پِڇي وڃڻ ـ ڦٽي وڃڻ . (ماچيو ـ ماچيندو ـ ماچِيَلُ).

● ماچُورِيُ جاگِيرُ: اسم خاص . تعلقي تنڈي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو .

● ماچِيزُ ۽ ماچِيزَ: ذ . اسم خاص . ماچِيسُ . (پرمانند).

● ماچِيسُ ۽ ماچِيسَ: ذ . (انگ . Match Box) ڀارڻ جي تيلين جي ڊبي ـ باڪسُ .

● ماچِ ۽ ماچِ: ث . (سن . مَتسيَ = مڇي) مَچِي . (پرمانند).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ماچانبر (ڪ): ٿوري چانو لاءِ اڌيل ستنهن- چپرو- چٽنو.

● ماچانڪ ۽ ماچانگ: ذ. گوڙ- هل- لڙ- ڪهمسان- هائيتال- شور- غوغاءُ- ڏوم- ڪڙڪو- هنبٽمُ- غلغلو- هلڙ- هنگامو- بکيڙو- ڏمچر- راماڻو- هل حشر- راماڻ- سٿهڻ- خرخسو- هائيدوس- ماندڻ- ماندائو- چير پيٽو- فساد. (ذ. صفت). پهلوان- بالڪو- جوڌو- دلير (ت). تمام ٿلهو- ڏوڻسو- سُٽڪو. (ت). (ن- وفا).

● ماچرو (ٿ): ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم. (سينگهو).

● ماچڙو: ذ. جوئر جو هڪ قسم. (پرمانند).

● ماچڪ (ٿ): اسم. ڪچا يا اڌ پڪل پيرُون (سينگهو)

● ماچڪو: (اسم خاص). تعلقي جوهي ۽ تعلقي ڪنڊڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ماچڪي: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ماچُو ۽ ساچُو (ل): ڪچا پيرون- ساوا پيرون.

● ماچي ۽ ماچِي: ذ. صفت. (سن. ستنسيه = سچي). سچي مارينڊڙ- مهاڻو- سائي. (اسم خاص) مسلمانن ۾ هڪ گهٽ ذات جو نالو. تعلقي ڪنڊياري، تعلقي ڪشمور ۽ تعلقي ڏنڊي عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ماچِياڻي: اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو. (تاريخ بلوچستان). ماچيءَ جو مونث.

● ماحصل: ذ. صفت. (ع) جو ڪجهه حاصل ٿئي- حاصل شده- حاصل ٿيل. (ذ). نتيجو- حصول- ڦل- ثمر- فائدو- نفعو- سود- منافع- لاڀ- پراپت. پيداوار- پيدائش- اپت.

● ماحوَل ۽ ماحول: ذ. (ع. ما = جو ڪجهه + حول = آطراف). چوڌاري- اِردگِرد- آسپاس.

● ماخذ: ذ. (ع. ماخذ = وٺڻ جي جاءِ). وٺڻ جي جاءِ- اخذ ڪرڻ جي جاءِ. ڪنهن شيءِ جي ٺاهڻ جو هنڌ- بنياد. بيخ- جڙ- پاڙ- سُنيد. مادو- ڏاتو. (آصفيه).

● ماخوذ: ذ. صفت. (ع). اخذ ڪيل- ورتل.

● ماخوليا ۽ ماخوليائون: ث. آداميٽو- اُباڪائي- ملولائي- غمگيني- سُنهن گهومات- اداسپڻ- ويڳاڻائي. چريائي- مستي- گيانائي- مالڻخوليا. (پرمانند)

● مادُ: (ف. ماده جو مخفف) مادي.

● مادُثمُهون ۽ مادُثمُهان: ذ. صفت. مادي ۽ منهون- زنانو- نامرد. ڍڇو- گيدي- بي همت.

● مادُ ۽ ماد: ذ. (سن. ماد = نشو) نشو- خمار- گهيرَتُ- متُ. خوشي- سرهائي- سوڄ- پرسنتا. وڏائي- هٺ- اڪڙ- تڪبر. (پليٽس). (ع. ماتُ = مارڻ). ماريل- هلاڪ. شڪست ڏنل- هارايل. (ل- قليچ).

● مادُ ڪرَڻُ: شهه ڏيڻ- شڪست ڏيڻ. مات ڪرڻ. تباهه ڪرڻ- برباد ڪرڻ- چت ڪرڻ- ناس ڪرڻ- پاڙ پٽي چڏڻ.

● ماد ثمُهڙو ۽ مادَثمُهرا: ذ. صفت. هنيلو- هوڏي- متڪبر. پاڻ زورو- خود سر- پاڻ هڙتڙيو. نيڙ- اٿونو- شِدّتي- ڪندي- نرجو- اهنڌ.

● مادام: ذ. (ف). همٿه- سدائين- روز مره- مدام- هرروز- هرهميشه- روزانو. (واصف).

● مادو ۽ مادا: ذ. (ع. ماده = ڏاتو). هرڇيز جو اصل- جڙ ۽ پدارت- سوڪيم تت. لطيف عناصر (جن مان سنسار ٺهيو). ڏاتو- روت- ماخذ. اصل- جڙ- مول- سَنبَعُ. مصدر. بنياد- پاڙ. جوهر- تت. گُڻ- خاصيت. هرڇيز بنائڻ جو مصالحو. موجوده مالدات- مول- هيولا- موجودات. اها شيءِ جا محسوس ٿي سگهي- جسم- وجود- پدارت. طاقت- شڪتي. لياقت- حيثيت- قابليت- صلاحيت. ڪنهن ڪالهه جي سمجهڻ جي قوت- مغز- د ماغ- بُدّي- فهم- حوصلو- هوشياري- ذهني طاقت- عقل- تميز. مادّه.

— مادِي ۽ مادِيُ: صفت. اصلي- خلقتي- ذاتي- پراڪرت- سهج. طبعي- فطرتي- سُڀاويڪ. جسماني- ديهه ڌاري.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مادِيُ ۽ مادِيُونُ: ث. (ف. ماده = مادي) نرُ جو ضد- مؤنث- مادِ. زال- استري- عورت- ناري. دُهل جو سنهون آواز ڪيڏڙ پاسو- تالي. (صفت). زنانو- زالاڻ.

= مادِيءَ ڪُٽَ (ت): صفت. مادِيءَ جو ڪُتيل- زال جو هيسايل. ڍڇڻو- بزدل- گيدي.

= مادِيءَ ڪُڪِڙ جوُ ٻانگَ ڏِيڻُ: ضعيف ۽ بي پهچ ماڻهوءَ جو ڪنهن وڏي ڪم ڪرڻ جي هام هڻڻ.

= مادِيءَ ڪانُ نرُ نہ سُڃاڻڻُ: دنيا جو ڪوبہ تجربو نہ هڻڻ- اڻ آزمودگار هڻڻ.

= مادِيءَ مُنْهُونُ ۽ مادِيءَ مُنْهانُ: ذ. صفت. زناني منهن وارو- بنا حشمت (منهن)- بي رعب. ڍڇڻو- گيدي- بزدل.

= مادِيءَ مُنْهُونُ هُڻڻُ: ڍڇڻو هڻڻ- بزدل هڻڻ- گيدي هڻڻ.

= مادِيُ وارُ ۽ مادِيُ وارَ: ذ. ڪُل جو مادِي وارُ- ڪَٻُ- ڪَنيسر- استري ڪَنيسر- ٻُندِي. (پرمانند).

= مادِ يُٽَڙُو ۽ مادِ يُٽَڙا: ذ. صفت. مادِيءَ منهون- زنانو. بي غيرت- مَڇُو- ڪمزور- هيٺو. بزدل- گيدي.

● مادِ يُو ۽ مادِ يا: ذ. ڪُڪڙ جو هڪ قسم.

● ماڏاڻُو: سانوڻيءَ جي موسم ۾ ٿيندڙ گاهہ جو هڪ قسم. (ن- ب).

● ماڏَ ۽ ماڏُونُ: ث. ڀاجهريءَ جي گاهڻ ڪان پوءِ ڪڍيل اَنُ ۽ ٻُوهِي. (ت). (سومار- راءِ). ڪاري جي ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو- پوڻاڻ يا آڏ ڏيڪڻ لاءِ ڪنبتين مٿان تختو- ڪتِي. (ڪ). (ن- ب).

● ماڏَرِيو ۽ ماڏَرِيا (ت): ڪڇيءَ ۾ پائڻ جي ٻَهہ جو هڪ قسم- تاڪيت- تعويذ.

● ماڏُو: اسم خاص. هڪ ذات جو ناليو (اڪثر حيدرآباد ۽ نواب شاهہ ۾).

● ماڏوڙِيُ ۽ ماڏوڙِيُ: ذ. صفت. پيٽُ لٽَ- سانين ٿوڙ- هيڇي- ٻيٽوڙي. (پرمانند).

● ماڏهوڙُ ۽ ماڏهوڙَ (ت): ذ. صفت. چيو نہ ڪندڙ- بي چيو- بي فرمان. (راءِ).

● مادَرِ: ث. (سن. ماتَرِ). (ف. مادَرُ. انگ. مَدَر = ماءُ) ماءُ- آسان- آئِي- ماتا- جَنَني- امڙ- جيجَل- سَيا- مدر- والده.

= مادَرِ چوتُ ۽ مادَرِ چوتَ: ذ. ماءُ سان بدفعلي ڪندڙ. گار طور ڪم ايندڙ لفظ- مادرچودُ.

= مادَرِ چودُ: ذ. مادرچوت.

= مادَرِ زادُ ۽ مادَرِ زادَ: صفت. ماءُ جو جڻيل. اصل جو- اصلي- جنم جو- پيدائشي.

= مادَرِ وَطَنُ: ماتر پُومِي- جنم پُومِي- پنهنجو وطن.

= مادِرِيُ ۽ مادِرِيُ: صفت. ماءُ جو- ماڻڪو. ماماڻو- ناناڻو- ناناڻڪو.

= مادِرِيُ زَبانُ: ث. ماءُ جي زبان- ماءُ پيءَ جي زبان- گهرَ جي زبان- ذاتي زبان- خاندائي زبان- پنهنجي پولي- وطن جي پولي.

● مادَرُ پِتُوُ ۽ مادَرُ پِتا: ذ. (سن. مَدَر = هڪ شهر جو نالو + پِتَ = ڪپڙو) ڪپڙي جو هڪ قسم، جو بافتي جهڙو جهالائو ۽ ڪورو هوندو آهي، ڏوئڻ کان پوءِ رنگ ۾ ڪلندو آهي. (گاجرا). جگر ناٿي- سٽسڪي. (پرمانند).

● مادِرِيُ (ت): گهوڙي جي پنڊ جو هڪ قسم- ماديري.

● مادّهٔ: ذ. (ع. مادّه = ذاتُو) هر شيءِ جو اصل- مادو.

● مارِٽِيُ: اسم خاص. تعلقي سيرپور رساڪري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● مارِ پيچَ: اسم خاص. نادر شاهہ جي هڪ تلوار جو نالو (اها راڄپور جي پيرن وٽ محفوظ آهي). (ن- ب).

● مارِچا (ڪ): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مارِچوُ ڪَرُ ڻُ: هُنَڊِي ٺائڻ- هُنَڊِي بدلائڻ. (پرمانند).

● مارِڏَ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مارِفوءُ ۽ مارِفا (ت): ذ. وايڪي ڪم جو هڪ اوزار- سُونهڻ- روات.

● مارِڪو ۽ مارڪا (ل- ک- ڪ): ذ. (ع. معرڪو جو هڪڙيل لفظ) مندپ- چاوٽي. مجلس- رهاڻ- ڪچهري- وندر- ريجهر رهاڻ- اوراڪو (ڪ). ڳائڻ وڄائڻ جي (زناني) مجلس. (انگ. Mark) نشان. جو ڳوٽين ۽ ڳڻڙين تي سڃاڻپ لاءِ لڳائيندا آهن.

● مارِڪيٽَ ۽ مارِڪيٽُونُ: ث. (انگ). واپار جي جاءِ- بازار- منڊي.

● مارِڪُ ۽ مارِڪَ (ت): ذ. (سن. مارگ = وڏو رستو- دڳ- سڙڪ- مارڳ. نشان- آهجاڻ- پتو- پارُ. (ل- وفا).

● مادِهيندُ (ث): ظرف. لاچار- مَس مَس- زوري. ماڳهين- بنهه- اصل- هرپرو.

● مارِ!: حرف ندا. عجب ڪائڻ جي حالت ۾ وات مان نڪتل لفظ- هڻ!- بَلهي!- اوهه!- وڃ!.

● مارِ پيٽيءُ!: حرف ندا. هڻ تہ سهي!- هلهي هلهي!

● مارِ مانڃهانُ: حرف ندا. مار پيٽي!.

● مارُ ۽ مارَ: ذ. چمڙي تان وار وغيره لاهي صاف ڪرڻ لاءِ ٻَٻرُ وغيره جي چوڏيءَ سان گڏيل مصالح. (پرمانند). (بندوق جو) زور- طاقت- ڏڪ- نشان. (شرت). شڪار. (ف) تانگ- سَٽ- هلا- اڙڏها- اڇڪر. (آصفيه).

● مارُ جو پاڻي: ذ. اڏوڙيءَ وارو پاڻي.

● ماراڻيءُ: اسم خاص. تعلقي شهداد پور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ماراڻيءُ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مارتولُ ۽ مارتولَ: ذ. مترڪو- هٿوڙو. وڏو مترڪو- وڏاڻ- گهڻ.

● مارڪنڈيءُ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مارگ ۽ مارگ: ذ. اسم. (سن. مارگ = رستو) رستو- سڙڪ- وات- ڪس- دڳ- مارڳ- راهه- سڌر- سيرو- سيڌرَ- چارو- لنگهه- گذر- شارع- رَند. طريقو- طور- طوار- روش- دستورُ- ڍنگ- نمونو- طرح- چاول. تدبير- آهاڻ- چارو- علاج. (پليٽس).

● مارڳ ۽ مارڳ: ذ. (سن. مارگ = رستو) مارگ. ماڳ- جاءِ- هنڌ- ٺڪاڻو- ٺانُ- آستان- منزل. رستو- وات. مذهب.

● مارگِيءُ ۽ مارڳِيءُ: صفت. رستي وارو- واٽهڙو- پانڌيئڙو. اللهلوڪ. مشهور مذهب يا پنٿ تي هلڻ وارو. (گاجرا).

● مارمو (ڪ): ث. وَل جو هڪ قسم.

● مارَنگ ۽ مارنگ: ذ. چُلهه تي برتن رکڻ لاءِ عارضي طور ڪم آندل سِرنُ يا پٿرن مان هڪ سر يا پٽ (چلهه جي لاءِ تي مارنگ ڪم ايندا آهن). "گهر جو پيرُ چلهه جو مارنگ".

● مارنڪيڙو: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مارِنڪوءُ ۽ مارِنڪا (ڪ): ذ. مارنگ. (ن- ب).

● مارنُ: مصدر. (سن. مارنَ = مارڻ) مار ڏيڻ- مار ڪيڻ- ڏک هڻڻ- ڏک ٿهڪائڻ- ڪُٽڻ- سَٽڻ- زدوڪوب ڪرڻ- پيچ ڪيڻ. سزا ڏيڻ- سيکت ڏيڻ. ڏکوئڻ- آزارڻ- ستائڻ- ڪشٽ ڏيڻ. ماري وجهڻ- ساهه ڪيي ڇڏڻ- کهڻ- خون ڪرڻ- گهات ڪرڻ- ذبح ڪرڻ- قتل ڪرڻ- هلاڪ ڪرڻ. جيتڻ- فتح ڪرڻ- هٿ هيٺ قابو رکڻ- دٻائڻ- قبضي ۾ رکڻ- دٻاءُ ۾ رکڻ. جهلڻ- روڪڻ (ٻڪ). وس رکڻ- تابع ڪرڻ- دمڻ (دل). ڪمائڻ- رڳڻ (چمڙو). پيهي سنهو ڪرڻ (ڏاڻو)- اٽلائڻ- ڪُشتو ڪرڻ. ڪَٽڻ (مڻي). جهلڻ. جهڻ- پڪڙڻ- ڦاسائڻ (پکي يا مڇيون). لتسو ڪرڻ- چلڪائڻ (چمڙو وغيره).

= مارَ ۽ مارُونُ: ث. سَتَ- ڪُٽَ- ڏاگور- سَٽيڪو- پيچَ- ڦيهه- چِلتهه- سَتَ ڪُٽَ- چوٽَ- ضَرب- گوشمالي- ڏينب. سيکت- تنبيهه- سزا. صدمو- ڏکُ- مصيبت. غضب- قهرُ- ڏکُ- عذاب- رنج- درد- تڪليف- وبال- آفت- بَلا- شامتَ. غضب. حق تلفي- غارت- دست برد.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڏمڪيُ - ڊپ - ڊَپَ - چينپ . لعنت - ڏڪار - ٽنڪار - سراپ - بددعا . تنگيُ - سُفليسيُ - لاچاريُ . عادت - هيرَ - عيلتَ . (جيئن چوڻ جي مارَ يا عقلُ جي مارَ).

■ مارُ ۽ مارَ: صفت . مارينڌڙ - ڏکوئيندڙ . ناس ڪندڙ . مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ "جهڙوڪ، موت مار، وغيره".

■ مارا مارَ ۽ مارا مارُونُ: ث . سوچڙا ڪُٽَ . نهايت ڪوشش - ڊوڙ ڊُڪ - ڪشاڪش - ڪشمڪش - جانفشانيُ - جفاڪشيُ - محنت - ڪشالو - ڏاڪيڙو - مغز ماريُ . مارا ماريُ .

■ مارُوڪٽڙ ۽ مارُوڪٽڙَ (ت): ذ . صفت . سڏائين مارُونُ ڪائيندڙ - مار جو عادتيُ - مارَ ڪائو .

■ مارُو مارَ: ث . سخت مار - مارَ ڪُٽ - ڏاڍي زور ڪاهه - حملو .

■ ماريُ ۽ ماريُ: ذ . مارينڌڙ - مارُو - مارُ - مارُوُ - ڪُهندڙ - خون ڪندڙ - ڪوسُ ڪندڙ - قاتلُ .

■ ماري پڄائڻُ: حملي ڪندڙ کي شڪستَ ڏيڻ - ڊوڙائي ڪڍڻ .

■ ماري ڇڏڻُ: قتل ڪرڻ - هلاڪ ڪرڻ - ماهه ڪڍيُ ڇڏڻ .

■ مارِيَلُ ۽ مارِيَلَ: ذ . مارجي ويل - مَريُ ويل - ماري ڇڏيل - ماهه ڪيو ڇڏيل . جيئيَلُ - هاريَلُ . ڪُشتو ڪيل .

■ مارا ماريُ ۽ مارا ماريُونُ: ث . مارڪُٽَ - ڦيهه ڦيهانُ - ستَ ستانُ - هڏَ هڏانُ - ستَ ڪُٽَ .

■ مارائڻُ: مارَ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ . (مارايو - مارائيندو - مارايل).

■ مارِجڻُ: مار ڪمائڻ . (ماربو - مارجندو - مارجي ويل).

■ مارَ پَتوڻُ: سوچڙا پَتوڻُ - ستيجنُ - ڪُٽيجنُ . سزا ملڻ . قتل ٿيڻ - ذبح ٿيڻ - مقتول ٿيڻ . مصيبت پوڻ . پيٽ پوڻ .

■ مارَڪُٽَ ۽ مارُونُ ڪُٽُونُ: ث . ماراماريُ - ڏ ڪ مُٺ . مار - ڊينب - ڦيهه - چيلهه . سزا - سيڪت . لڙائيُ - جُڏَ - ويڙهه - جنگ - مقابلو - جهيڙو .

■ مارَ ڪمائڻُ: ڊڙجڻ - ستيجڻ - ڪُٽيجڻُ - ڏاگورجڻ - چيلهجڻ - ڊينب سيلڻُ - ڦيهجڻ . سزا ڪاڻ - سيڪت ملڻ .

■ مارِ مار: ث . تکڙ پتکڙ - وَڻ ٻُڇَ - تاهُوتَ - آتر ويلا - وَڻَ پتکڙُ - دَبَ قُسَ .

■ مارڻُ مارَنُ: مُراد ڪي پُهچڻُ - ڪامياب ٿيڻ - هٿيُ هٿندُ ڪرڻ - ميل مارڻ - رَسڻُ - سٿهڙڻ - پُڄڻ .

■ مارُو ۽ مارا: ذ . مارڪُٽَ - ستَ ڪُٽَ - مارا ماريُ . ڪوسُ - خُونُ - گهاتُ - خونريزي - قتلُ - گاهه . مرڻو - موتُ - قضيو - لاڏاڻو - چالاڻو . ڪاهه - جُلهه - حملو - آتر . (ذ. صفت).

مارُ ڪندڙ - مارينڌڙ - مارُ - مارُو .

■ مارُوُ ۽ مارُوُ: ذ . صفت . مارينڌڙ - مارُ . ستيندڙ . خون ڪندڙ - گهاتي - خوني - قاتل .

■ مارُو ڪرَڻُ: خُونُ ڪرڻ - مارڻ - ڪُهڻ - ڪوسُ ڪرڻ - قتل ڪرڻ - خونريزي ڪرڻ - گهاتُ ڪرڻ - گاهه ڪرڻ - رتوڇاڻ ڪرڻ - مارا ماريُ ڪرڻ - مارو مارَ ڪرڻ .

■ ماري وڃهنُ: ڪُهڻُ - خون ڪرڻ - گهاتُ ڪرڻ - ذبح ڪرڻ - هڻا ڪرڻ - مارَڻ - قتل ڪرڻ . تباهه ڪرڻ - برباد ڪرڻ - ستيا ناس ڪري ڇڏڻ .

● مارُو ۽ مارا: ذ . (ف . مالہ > مالِدَن = مهڻ). رازڪي ڪَمُ جو هڪ اوزارُ - چُونالو - چُونارو - چُونارِيُ ڪُرُڪيُ - پيٽَ مان گولين چوڙڻ لاءِ ڪيل سوراخ - شڪار کي قابو ۾ آڻڻ لاءِ ناهيل لوڙهو . (پرمانند).

● مارُو ۽ مارُو: ذ . هڪ راڳڻيءَ جو نالو - سريراڳ جي ٽين راڳڻي (جا نومبر ۽ ڊسمبر مهيني جي ڏينهن جي آخري وقت ۾ گهائي ويندي آهي). (آصفيه). (ذ. صفت). عاشق - پرين - سپرين - ساجن -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مُحب ـ لالن ـ محبوب ـ ديولئ. مال چارينڊڙ ـ مالدار. جهنگ جو رهاڪو ـ جهنگلي. مسڪين ـ غريب ـ نادارُ. (ذ). هڪ خوشبوءِ دار گاهه جو نالو. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

● مارَواڙُ: اسم خاص. جوڌپور جي هڪ علائقي جو نالو. راجپوتانا ۾ مُروج گيتن جو هڪ قسم.

● مارُوتُ: اسم خاص. (ع). هڪ ملائڪ يا ديوتا جو نالو.

● مارُوتُ ۽ مارُوتَ: ذ. (سن. ماتَلَ) ماميٰ جو پُٽُ. (ث. مارُوتِ ۽ مارُوتَنُونُ).

● مارُوڙُ ۽ مارُوڙَ (ل): ذ. صفت. سُڄڻ (وَهيٽُ).

● مارُوسُٽَلُ: اسم خاص. راجپوتانا ۽ سنڌ جي وچ وارو وڏين ريتن وارو واريائو ملڪ ـ موتُ جو ٿرُ ـ نوڪوٽي.

● مارُوُ جنتُ: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مارو والو: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مارُوُ واءِ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مارُوئِيُ: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۽ تعلقي دادوءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مارُوئِيُ: اسم خاص. سنڌ جي هڪ مشهور سيل ستُر واري عورت (جنهن کي سنڌ جي مشهور بادشاهه عمر سومري زبردستي پاڻ وٽ پارهن مهينن تائين قيد ۾ رکيو ۽ آخر کيس پنهنجي پيڻ ڪري ملڪ روانو ڪيو).

● مارُئِيُ جو پٽُرُ: ذ. خوشبوءِ دار گاهه جو هڪ قسم.

● مارِي ۽ مارِيُ: ذ. صفت. (سن. مارِيُ) مارينڊڙ ـ مارو. شڪار ڪندڙ ـ شڪاري ـ صيّاد. گهاتڪُ. (اسم خاص). تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

ـ مارِيُٽڙُ ۽ مارِيُٽوا: ذ. صفت. ساري ـ شڪاري ـ شڪار ڪندڙ.

● مارِيجا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مارِيچا (ت): ذ. صفت. تَترِي ـ ٽريلي ـ ٽنو جو رهاڪُو. ماڙيچو. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

● مارِيوُ ۽ مارِيا: ذ. صفت. سار ڪاڍل ـ ماريل ـ هيسيل. سزا ڪاڍل. زناني اصطلاح ۾ مردن لاءِ استعمال ڪيل لفظ.

"جا مُڙسي مُڙسن ۾ سا ماريي ۾ ناهه" (ڪلشڪر).

● مارِيُ وَسايوُ: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ماڙِ: ث. (سن. مَڙِ = خوش ڪرڻ ۽ سينگارڻ) مدد ـ حمايت ـ واهر ـ سهائتا. دستگيري ـ رهنمائي ـ سُونهپ ـ همراهي. اوٽ ـ پٺيراڻي ـ آڏر ـ آڌار ـ ٽيڪ. مهرباني ـ احسان ـ وَڙُ ـ پلائي ـ ڪرپا. (سن. مَنڊِ = منڊڻ) گهر جو مٿيون طبق ـ منزل ـ طبقو ـ ماڙي. (ب ماڙ، ٽه ماڙ وغيره).

ـ ماڙِ تهي مِينهنُ وَسائِيُ: خُدا ڏي رحمت ٽيڻ ـ وڏي مهرباني ڪرڻ. ناممڪن ڳالهه ٽيڻ ـ اڻ ٽيٽي ڳالهه ٽيڻ.

ـ ماڙِ ڪرَڻُ: مدد ڪرڻ ـ سهائتا ڪرڻ ـ واهرَ ڪرڻ. مهرباني ڪرڻ ـ پلائي ڪرڻ ـ نيڪي ڪرڻ ـ احسان ڪرڻ ـ ڪرم ڪرڻ.

● ماڙوُ ۽ ماڙا: ذ. صفت. سنهو ـ پتلو ـ سُهڻُ ـ سُوڪِيتَرُ ـ باريڪ ـ ڪاغذي ـ هلڪو ـ ڏُهرو ـ آپَرو ـ پٽنگ ـ يڪتهو ـ پانديو ـ چينجهرو ـ لينجهه جهڙو ـ لينجهڙو ـ هيڻُ ـ لاغرُ ـ ڏانگ ـ رڳارو ـ ليزُ. پاڻيءَ جهڙو ـ چِيڀو ـ پترو ـ چِٽيرو ـ چِٽڙو. خراب ـ ٻُجهڙو ـ بُرو ـ مَندو ـ دُمَڙُ ـ بَدُ ـ خَبِيثُ ـ شَريرُ ـ پاپي ـ پاپائتو ـ مَنڊو ـ پراچتي. گهٽُ ـ ٽورو ـ ڪَسو. (ذ). مچرداني جي پڌڻ لاءِ ڪٺهي. (ل). وڏو گهر ـ حويلي ـ بنگلو. (ت).

● ماڙهَا ۽ ماڙَهائُونُ (ت): ث. مالها ـ هار.

● ماڙهو ۽ ماڙِهما (ت): ذ. جهار هلڻ لاءِ وڻ تي ٿهيل پيهو ـ پيهي. (راه).

● ماڙِهُوءُ ۽ ماڙِهُوءُ: ذ. (سن. منش = ماڻهو) انسان ـ ماڻهو ـ آدمي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= ماڙهُپائيءُ ۽ ماڙهپائِيَونُ: ث. انسانيت - ماڻهپو - آدميت - ماڻهپائي.
= ماڙهُپُو ۽ ماڙهپا: ذ. ماڻهپو - انسانيت - ماڙهپائي.
= ماڙهُڪُو ۽ ماڙهُڪا: ذ. صفت. ماڻهوءَ جو - ماڻهوءَ وارو - بشري - انساني.
= ماڙهُنائيءُ ۽ ماڙهُنائِيَونُ: ث. ماڙهپائي - ماڙهپو - ماڻهپو.
= ماڙهُ هُنُڌاڻُو ۽ ماڙهُ هُنُڌاڻا: ذ. صفت. ماڙهڪو.
= ماڙهُ هُنُڌپُو ۽ ماڙهُ هُنُڌپا: ذ. ماڙهپو.
= ماڙهُ هُو چيڙهُوُنُ: ذ. ماڻهو چيٽون.
● ماڙِيءُ ۽ ماڙِيَونُ: ث. (سن. مَنْدِب = سينگارڻ) جاءِ - گهر - مڪان. گهر يا جاءِ جو مٿيون طبقو - جاءِ جي مٿان ٺهيل ٻي جاءِ - ماڙ. (اسر خاص). تعلقي خيرپور ميرس، تعلقي سکر، تعلقي روهڙي، تعلقي آباوڙي، تعلقي ڪڪڙ ۽ تعلقي فيض گنج (خيرپور ميرس) ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ماڙِيءُ جانِ شاهُ: اسر خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ماڙِيءُ جَعْفَر خانُ: اسر خاص. تعلقي ڪندڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ماڙِيجيءُ: اسر خاص. تعلقي ٽنڈو الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ماڙِيچا: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ماڙِيچُوُ ۽ ماڙِيچا: ذ. صفت. ماروآڙ ملڪ جو رهاڪو - ماروآڙي.
= ماڙِيچائيءُ ۽ ماڙِيچائِيَونُ: ث. صفت. ماروآڙ ملڪ جي رهاڪو (عورت) - ماڙيچٽي - ماڙيچڻ - ماروآڙ.
= ماڙِيچڻَ ۽ ماڙِيچِيَونُ: ث. ماڙيچائي.
= ماڙِيچِيءُ ۽ ماڙِيچِيَونُ: ث. ماڙيچائي - ماڙيچڻ.
● ماڙِينڪُ ۽ ماڙِينڪ (ث): ذ. مارِنگ.
● مازادُ ۽ مازادَ: ذ. (ف. مادَر = مادُ + زادن = جڻ) ڏنڊو آڻ - ڪوڙو - ڪتنواتُ. جوان آڻ. گهر ۾ جايلُ ۽ نپائي وڏو ڪيل ڪنهن ٻ جانور جو ٻچو. (پرمانند).
● مازِرانُ ۽ مازِرائُونُ: ث. (ع. مساجرا = حادثو) بدنصيبي - ڪمبختي - نِپاڳ - شامت. مصيبت - آپدا - آفت - وبال - جنجال - آزار - زحمت - تڪليف. خرابي - بُرائي - ڇڙائي - ڪُٻڊ - آڪار - سڏائي. پِٽ - پاراتو - بددعا - آهَ. ڪنجوسائي - مَرچُونائي. (ت).
● ماسِ: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ماسُ ۽ ماسَ: ذ. (وَيْدڪ. ماشَ: پيرا. ماسَ: سن. مانْسَ = گوشت) گوشت - ماهُ - مانْسُ - لتحمُ - تيوَنُ. انسان - ماڻهو - بتشرُ. جسم - ديهه - بَدنُ - سَرِيرُ. لال ترڪاري. (پرمانند). ميوي وغيره جو اندريون حصو - گُودو - گِٻرُ. رَسُ. (سن. ماسَ - مهنو) ماهُ - مهينو - چنڊُ.
= ماسُ آڌارِيءُ ۽ ماسَ آڌارِيءُ: ذ. صفت. گوشت ڪائيندڙ - گوشت خور - گوشت واپرائيندڙ - ماسُ خور.
= ماساروُ ۽ ماسارا: ذ. ماس وارو - گوشت وارو - متارو - تُلهو - ماسرو.
= ماسِروُ ۽ ماسِرا: ذ. صفت. ماسارو.
= ماسَڪُ ۽ ماسَڪَ (ت): ذ. صفت. ماسارو - ماسِرو. (وفا).
= ماسِڪُ ۽ ماسِڪَ: ذ. صفت. ماهيانو - ماهه وارو - درماهه - هر ماهه. هندن جو سري ويلن جي ياد ۾ ڪيل ماهيانو شراڌ وغيره - ماهواري. ختمو.
= ماسِڪُ ڏَرُمُ: زالِن جي حيض جو وقت - رُتو ڪال - رُتو ڏرم - ماهواري.
● ماسَاتُ ۽ ماسَاتَ: ذ. (سن. ماتر شُوُسرِئيَ) ماسيءَ جو پٽ. (ث. ماساتِ ۽ ماساتِيَونُ).
● ماسَاتِيءُ: اسر خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ماسِتانُ ۽ ماسِتانَ: ذ. برهمڻ پنچايت - برهمڻ گهراڻو - برهمڻ خاندان. (پرمانند).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ماسٹرُ ۽ ماسٹرَ: ذ. صفت. انگ. (Master) سيکارينڊڙ - سکيا ڏينڊڙ. استاد - معلم.

● ماسٹوُ ۽ ماسٹرَ: ذ. ماسيءَ جو مڙس.

● ماسو ۽ ماسا: ذ. (سن. ماش = دال جو هڪ قسم) - اڙد جو هڪ داڻو: ف. ماشهُ = ماسو) ماش جي دال جي هڪ داڻي جيترو وزن. تور جو هڪ انداز- تولي جو بارهون حصو- اٺن رتين جو وزن. ڪجهه حصو- ٿورو ذرو.

● ماسُوُ (ڪ): ذ. اسم. ماسٹرُ- ماسيءَ جو مڙس.

● ماسُوُدِي: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه.

● ماسُوُرِي: اسم خاص. ٻُڪتي بلوچن جو هڪ قبيلو. (تاريخ بلوچستان).

● ماسِي ۽ ماسِيُون: ث. (پرا. مائُوسِيتا = ماسِي: سن. مَاتُرَ + اِت + ڪا = ماسي) ماءُ جي پيڻ - خالہ.

● ماشُ ۽ ماشَ: ذ. (سن. مَاشَ = مُڪُ) . دال جو هڪ قسم - مُڪ (ڪارو). اڙد - مانهن.

● ماشَاءَ اللهُ: حرف ندا. (ع. ماشاءَ اللهُ = جو خدا گهريو). جو خدا گهري - جيڪا الله جي مرضي- رب جي رضا. خدا ڪري - خدا جي مرضيءَ سان - خدا جي گهرپ سان.

● ماشو ۽ مَاشا: ذ. جامڪيدار بندوق جو هڪ حصو (جنهن ۾ جامِڪي يا پٽليتو پچائجي). (پرمانند). بندوق چوڙڻ واري چابي - لبلبي.

- ماشا پِيڙَڻُ: سوڙهو گهٽڻ - زور رکڻ. چپڻ- زور ڏيڻ - پيڙڻ - پيڪيرڻ. داب ڏيڻ - د ٻڻ - چاپڻ. ڏاگورڻ - سڙهڻ - سڪائڻ - ڏاڍي مار ڏيڻ - پيچَ ڪيڻ.

- ماشَا قِيرَنُ: حوصلا خطا ٿيڻ - وايون بتال ٿيڻ- حيران ٿيڻ - ششدر ٿيڻ - بتالجڻ.

- ماشو پِيڙَنُ: بندوق جو گهوڙو چاڙهڻ - لبلبو دٻائڻ.

● ماضِي: صفت. (ع. مَضَيٌ = هو لنگهي ويو). گذري ويل - گذريل - گذشته - اڳيون (وقت) - ٿي ويل. زمان جو هڪ قسم - گذريل وقت جي معنيٰ ڏيڪارينڊڙ زمان.

- ماضِي اِستِمرارِي: ذ. گذريل وقت ۾ هلندڙ ٿي هلندڙ ڪم بابت خبر ڏيڪارينڊڙ زمان.

- ماضِي بَعِيدُ: بالڪل آڳاتو. گذريل وقت جي خبر ڏينڊڙ زمان.

- ماضِي شَرطِيَهُ: ذ. گذريل وقت ۾ شرط سان ڪم ٿيڻ جي خبر ڏينڊڙ زمان.

- ماضِي قَرِيبُ: ذ. ويجهي گذريل وقت ۾ ٿي ويل ڪم جي خبر ڏينڊڙ زمان.

- ماضِي مُتَشَكِّيُ: گذريل وقت ۾ ٿيل ڪم بابت شڪي خبر ڏينڊڙ زمان.

- ماضِي مُدَاسِيُ: گذريل وقت ۾ ڪم چالو رهڻ جي خبر ڏينڊڙ زمان.

- ماضِي مُطلَقُ: ذ. گذريل وقت ۾ مڪمل طرح پوري ٿيل ڪم جي خبر ڏينڊڙ زمان.

- ماضِي مُتَعَطُوفِيُ: ذ. گذريل وقت ۾ فاعل جو هڪ ڪم ڪي پورو ڪري، ٻئي ڪم ڪي لڳو رهڻ جي معنيٰ ڏيڪارينڊڙ زمان.

● مافو ۽ مَتافا: ذ. (ع. مَحَافَه). ڏولي- مُحفو - محافو - محل. (قلاچ).

● ماڪَ ۽ ماڪُونُ: ث. (سن. مِهِڪا = ماڪ). اوس - ولهه - ماٽ - گهم - شبنم.

- ماڪائِنُ: مصدر. ماڪ ۾ آلو ٿيڻ - پُسَنُ - ماڪجڻ. (ماڪائيو - ماڪائيندو - ماڪائيل).

- ماڪائِيُ: ظرف. ماڪ ۾ - صبح جي وقت.

- ماڪايو ۽ ماڪايا: ذ. صفت. ماڪ سان ڍڪيل - گهمجي ويل.

- ماڪَ تِي مورَنُ: سنهڙي ۽ ضعيف گاهه جو ماڪ تي ٿورڙي وقت لاءِ اٺ لڪي اوپڙ ۽ ساوڪ ڪرڻ. بنا ڪنهن بنيادي مضبوطيءَ جي پاهريون ڏيک ويڪ ڪرڻ.

- ماڪَ تِي مورَنُ: ڪوڙن آسرن تي راضي رهڻ - ٽلهن آسرن تي ريڍ و وٽڻ - ڏڻن تي خوش رهڻ.

- ماڪِيجَنُ: مصدر. ماڪائڻ - گهمي وڃڻ. پيڃڻ - آلو ٿيڻ - پُسڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ماڪَ مان آڇَ لٿڻُ: ٿوري شيءِ سان ڏؤ ٿي وڃڻ ـ ٿوري تي راضي رهڻ.

ـ ماڪِيٽلُ ۽ ماڪِيٽلَ: ذ. صفت. ماڪ ۾ پسيل ـ گهميل. آلو ٽيل ـ پيڳٽلُ ـ آبدوکو ٽيل.

● ماڪا: ذ. اِرادو ـ منشا ـ نيت ـ منورٿ ـ مراد ـ مطلب ـ قَصد ـ آرٽ ـ مقصد ـ غرض. (پرمانند).
چٽتوءَ جو هڪ قسم. (پکي). (اسم خاص).
هڪ ذات جو نالو (پني عاقل تعلقي ۾ رهندڙ). تعلقي گهوٽڪي ۽ تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

ـ ماڪائِي: ظرف. جاڻي ٻجهي ـ رڌا موجب ـ ارادتاً ـ ڪَنڊ ڪري. (گاجرا).

● ماڪاڻِي: اسم خاص. ڏٽڻ ۽ جبل جو نالو. (شاهه).

● ماڪتاهِي: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ماڪائِيڻُ: مصدر. (سن. ڪامات). ڪَڏڪرڻ ـ آڙه زوراڪي ڪرڻ ـ زبردستي ڪرڻ. ڏسي وائسي ڪرڻ ـ جاڻي ٻجهي ڪرڻ ـ هروپرو ڪرڻ ـ ارادتاً ڪرڻ.

"ميڻي ماڪائي، وڏو وات ولَڻ ۾."
(ڪنيات ـ شاهه).

(مَتاڪتائِيو ـ مَتاڪتائِينڊو ـ مَتاڪائِيٽلُ).

● مَتاڪِرُ ۽ مَتاڪِرَ: ذ. صفت. (ع. معقول جو بگڙيل). (سن. ماڪش = خواهش ڪرڻ) ـ دلپسند ـ وٽندڙ ـ پَروان. پسند ـ قبول ـ بحال ـ برصواب ـ ثاب ـ سڃايو.

ـ ماڪُرُ پَوَنُ: قبول پوڻ ـ پسند پوڻ ـ وٽڻ. ثاب پوڻ ـ سڃايو ٿيڻ.

● ماڪِرَيَاڙِي ۽ ماڪِرَيَاڙِيُون: ث. سڃيءَ قاسائڻ جي ڪُنديءَ.

"جا تو گهيڙي گهت سا ماڪَرياڙِي سڃڙا،
آن ڪنڊِي ڪَڏِي ڪيترائي پڃاڙڻا پَٽ."
(شاهه ڪريم).

● ماڪَڙ: ث. (سن. سَرڪٽ = باندر). مڪڙن جو ولر ـ اور ـ روهه ـ (مڪڙن جو) دَلُ. ماڪوڙين جو ميڙ.

● ماڪڙِي ۽ ماڪڙِيُون: ث. ٻڪريءَ جو هڪ قسم.

● ماڪڙِياڙِي ۽ ماڪڙِيارِيُون: ث. سڃي قاسائڻ جي ڪُنديءَ ـ ماڪِرياڙِي. (پرمانند).
"ڏُوران پسي ڏور جي ويئين وهند ڪري،
ماڪڙياڙِي سڃڙا هٿن نہ وڃِيون هوڙ."
(شاهه ڪريم)

● ماڪُو ۽ ماڪُوُ: ذ. صفت. پاڙ ڪائِيندڙ ـ پاڙيو ـ پڙوو ـ دَلو ـ بي غيرت ـ بي شرم ـ بي حيا. بيهودو ـ واهيات. ستجو.

"مَتاڪُو ڏِسن ٿا سُجرو ۽ جنگيون ڪن ٿا جيوَ."
(جام خان)

● ماڪوڙو ۽ ماڪوڙا: ذ. جيت جو هڪ قسم ـ وڏي ماڪوڙي. ٻُولي ڳهه جو هڪ سينگار. (ن ـ ب).

ـ ماڪوڙِي ۽ ماڪوڙِيُون: ث. ڪِيلِي ـ ڪِيلِيُ. وهٽن جي پيرن ۾ ٽيندڙ بيماريءَ جو هڪ قسم. ماٿهوءَ جي ڏندن ۾ ٽيندڙ بيماريءَ جو هڪ قسم ـ ڏندن جي ڪاڌ.

● ماڪ ۽ ماڪ (ل): ذ. تمام ڇڪيءَ طرح ۽ سنو ڦرندڙ لائٽون.

● ماڪائِبِي: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ماڪِلِي (ت): ذ. ٽري پرت جو هڪ قسم. (راءِ).

● ماڪَنبُ: اسم خاص. تعلقي سهوري ۾ هڪ ديهه جو نالو. (ماڪَنبُ نمبر ١، ٢).

● ماڪو (ت): ذ. صفت. بي ڪَمو ـ بيڪار ـ نِڪمو ـ نِڪار. (سينگهو).

● ماڪوڙو: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ماڪِي ۽ ماڪِيُون: ث. (سن. مَڪْشِڪا = مڪ. (گاجرا). (ماڪشيڪَ = ماڪي) ماڪيءَ جي مڪين جو گلن تان گڏ ڪيل رس ـ مڌ ـ شهد ـ آنگبين ـ عَسل ـ ميهٽ ـ شيري ـ شيريني ـ مِناس.

"مڪڻ ماڪيون مڻيون مصريون،
چنگالِيون چاشنيون حلوا." (مسڪين)

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ ماکيءَ جي مٺڪ: ث. شهد مٺڪي - مڌ مٺڪي.

▬ ماکيءُ لائڻ ماکوڙو چِنبيڙَڻُ (ت): هٿ وٺي سخت تڪليف ۾ آڻڻ - مشڪلات ۾ ڦاسائڻ.

▬ ماکيءَ واريءُ آرَ (ت): ث. لوڀ - لالچ - طمع - حِرص - هَوَس - تمنا.

● ماکِيٽارُوءُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۽ ميرپورماکري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ماکِيٽارُوءُ جٽالُوءُ: اسم خاص. تعلقي جاتي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ماکِيجا: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● ماڳُ ۽ ماڳَ: ذ. اسم. (سن. مارگ = رستو. پرا. ماگّ) رستو - گنسُ - دَڳُ - سڙڪ - لنگهه - مارڳُ - مارگ. رهڻ جو هنڌ - جاءِ - جڳهه - هنڌ - مڪان - آستانُ - گهرُ - رهائش - اِستاڻو - مُقامُ - جُوءِ. منزل گاهه - ٽيڪ - اڈو - ٽيڪاڻو. وطن - ملڪ - ديسُ. گام - ڳوٺ - شهر. سُهاڻن جي اصطلاح ۾ پلي جو سُنهڙن - پلي جو گَسُ (درياءَ ۾ پلو اڪثر تانگهي پاڻيءَ مان ڪناري وٽان لنگهي).

▬ ماڳائيتوءُ ۽ ماڳائيتا: ذ. صفت. جاءِ وارو - جايائتو - مڪاني. ٽانئيڪو - ٽاڻيڪو - هنڌائتو - ٽانئتو - ٽانيڪو. هڪ هنڌ ٻڌل - ڪُتل - برقرار - ڪُپ ڪوڙ - آچلُ - قائم.

▬ ماڳُ ڊَهڻُ: ٻي گهر ٽيڻ - ڏنڙجي وڃڻ - لاوطن ٽيڻ - دربدر ٽيڻ - پنڪڻ. ملاحن جي اصطلاح ۾ پاڻيءَ جي اوچتي لهي وڃڻ سبب پلن جو گَسُ تان ٽڙي پڪڙي وڃڻ.

● ماڳِهينُ: ظرف. اُنهيءَ جاءِ تي - انهيءَ هنڌ تي. انهيءَ لاءِ ته - تانڪ - پجاءِ - بدران - عيوض - آڏلو. پاڻ - سوراهين - سُورڳو - اصل - بنهه - صفا - قطعاً - ڪڏهين به - بلڪل.

● ماڳهُ: ذ. (سن). هڪ مهيني جو نالو - هندين سال جو يارهون مهينو (١٥ جنوريءَ کان ڏ فيبروري تائين وارو عرصو). مانگهه.

● ماگتُرُ: اسم خاص. سُهاڻن جي هڪ ذات جو نالو (جي اڪثر ملبار جا رهاڪو آهن. "ڪامونڊ - گر") مانگتَرَ.

"پتسيُ راڻين رُوءِ، متان مانگر متين" (شاهه).

● مال ۽ مالائُونُ: ث. (سن. مالا = مالها) مالا - مالها - هارُ. گاني. مالهه. (ڪنيات - گُر).

● مالُ ۽ مالَ: ذ. (ع. مالُ = ملڪيت) مالِي - مالِيات - سِلڪ - اسلاڪ - ڏَنُ - خزانو - دنيا - دولت - ناڻو - مايا - متاع. پئسو - ڏوکڙ - نقدي - روکڙ - رقم. پونجي - جمعيت - سمپت - سوڙي - واس. زر - زيور - ڳهٽا - مٽيا. ٽپڙ ٽاڙي. اسباب - ساسان - اثاثو - ترڪو - سڌي - جائداد. جنس - چيز - وَکَرُ - شيءِ - ٽوڪُ. سوداگريءَ جو مال. چوپايو مال - ڍور ڍڳا - مويشي - وهٽ. ڍَلَ. محصول - اکٽُ.

▬ مالا مالُ: صفت. مال سان پرپور - ناڻي سان پريل - خزاني سان پُر. دولتمند - شاهُوڪار - غني - دولتوند - مايا واڻُ.

▬ مالا مالُ ٿيُ وَڃڻُ: ناڻي سان ڀُنجي وڃڻ - ملڪيت سان چڪار ٿي وڃڻ. دولتمند ٿي وڃڻ - امير ٿي وڃڻ - شاهوڪار ٿي وڃڻ - رئيس ٿي وڃڻ.

▬ مالا مالُ ڪَرَڻُ: ملڪيت سان ڀُڻي ڇڏڻ - امير يا دولتمند ڪري ڇڏڻ - تونگر ڪرڻ - ڏوڪرائڻ - پُر ڪرڻ. نهالُ ڪرڻ.

▬ مالُ تڪَڻُ: پرائي مال ۾ اکُ وجهڻ - ملڪيت جاچڻ.

▬ مالُ تهي سِڃائيُ هُجَڻُ: شيءِ موجب قيمت هڻڻ - جهڙو مال تهڙو مُلهه هُڻڻ. محنت جيترو آجورو هڻڻ.

▬ مالُ پتهرائِڻُ: چوپائي مال کي جهنگ ۾ چارڻ لاءِ وڃڻ.

▬ مالِدارُ ۽ مالِدارَ: ذ. صفت. مال وارو - دنيادار - تونگر - شاهوڪار - دولتمند - ونهيون - هٿريو - پاڪيو - ساڻو - مالا مالُ - هُوند وارو - آسودو - ڏاڍو ڏي - ڏن پرور - امير - ڏَنوَنت - ڏَن وانُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مالِداريُ ۽ مالِدارِيُونُ: ث. دولتمندي- ثروت- شاهوڪاري- ڏَن واڻي.
= مالِ غنيمتُ: ذ. لُٽَ جو مال- قُر جو مال. جهاد ڪندي هٿ آيل مال. لڙائيءَ جي ميدان مان هٿ آيل مال.
= مالَ ڪهي ماڃانڊِ ڪترَنُ (ڪ): مال تي ڇانو ڪرڻ- وهڻ جي مٿان ڇانولو ڪرڻ.
= مالُ سُبارَڪ ڏيئُ: مايا تي خوشي ڏيکارڻ- شاهوڪاريءَ تي ڦُندڻ.
= مالُ متاعُ ۽ مالَ متاعَ: ذ. اسباب ۽ ناڻو- سامان ۽ روکڙ. ڏڻ دولت.
= مالُ مِهْرائيُ (ڪ): مال ڪي پاڻي پيارڻ.
= مالُ مِيڙُ ۽ مالُ مِيڙَ: ذ. صفت. مال ميڙيندڙ- پئسو گڏ ڪندڙ- بَخِيلُ- شُومُ- مَڪِي چُوس- مُوذي- ڪنجوس- چمچُوس.
= مالِيُ: ث. ملڪيت- مالِيات- ڏَنُ- دولت- ناڻو. مال اسباب. جائداد- املاڪ. (صفت). مال جو- اقتصادي- آرڙڪُ- پئسي ڏوکڙواري- مال جي- جائداد جي (حالت وغيره).
= مالِياتَ: ث. مالي.
= مالِيتَ ۽ مالِيتُونُ: ث. جمع- پُونجي- سرمايو. ڏَنُ- دولت- ملڪيت- ناڻو- پئسو ڏوکڙ. قسمت- مَٽ- نصيب- پاڳ. قدرُ- وقعت- فوقيت.
= مالِيسِرِيُ ۽ مالِيسِرِيُ (ت): ذ. صفت. دنياادار- دولتمند- ڏَنوانُ- شاهوڪار- ڏَن پتي. مالوَندُ.
● مالا ۽ مالائُونُ: ث. (سن. سالا = تسبيح) تسبيح- سُمرڻي- مالها- جَپ مالها. لڙي- لڙهي- هارُ. سَرَ. پُوتل ڏاڳو- ڏاڳو. حمائل جو ڳلوبند. گجرو. ڪنڌي- ڪنڌلو. ڪتاب. (پلهَس).
= مالاڪارُ ۽ مالاڪارَ: ذ. صفت. هار ٺاهيندڙ. مالهاٽون پوئيندڙ- تسبيحون ٺاهيندڙ.
● مالارُ ۽ مالارَ: ذ. منگر سڃيءَ جو هڪ قسم. (ن- ب).
● مالارِيُ (ت): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.
● مالاهُ: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مالِتِيُ: ث. (سن). گُلن جي وَل جو هڪ قسم.
● مالِتُوُ ۽ مالِتا: ذ. ميوي جو هڪ قسم (نارنگي سان مشابهت رکندڙ ميوو).
● مالِپاٽِيُ (ت): اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.
● مالِتُڙُو ۽ مالِتُڙا: ذ. خميري ۽ اڻي سان ٺاهيل سِئو ۽ گيهه ۾ تريل ٽڪلو.
● مالِنْدِيوَ (ت): اسم خاص. راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.
● مالِسِرِيُ: ث. (سن). هڪ راڳڻيءَ جو نالو. سري راڳ جي پنجين راڳڻي (جا نومبر ۽ ڊسمبر جي مهيني ۾ ڳائجي). (آصفيه).
● مالِشَ ۽ مالِشُونُ: ث. (ف. مالِيدن = مهڙڻ) مَٿَتَ- سَهَتَ- مَلَ. ڪهڪو- گهندي- مهڙ سهڙو. لتسائي. صيقل- ڪُرندُ- پالش- چلڪو- اوجَر. چمڪو- صفائي. رڳڙ- ڪُرڙ- ڪُرڙو- رڳڙو.
= مالِشَ ڪترَنُ: مَلَنُ- سَهڙڻ- رڳڙڻ. مَٿ سَهت ڪرڻ. بدن کي مهڙڻ. مانجهَنُ- ماجهَڻ- صاف ڪرڻ. ڪُرندُ هڻڻ- پالش ڪرڻ- چلڪو ڪرڻ- اُومَر ڪرڻ.
● مالِکُ ۽ مالِکَ: ذ. صفت. (ع. مَلِک = هو غالب ٿيو). ڏاڻي- خاوند- سَرُوَرُ- گهر ڏاڻي- مُڙس- پتيءِ- گهر وارو- وَرُ- پتارُ- شوهر- سائين- آقا- آغا. مختيار- افسر. سردار- عامِلُ. ملڪيت وارو- پاڳيو. والِي- وارث- حقدار. حاڪم- باد شاهه- تاجدار- سلطان- شاهه- پاتشاهه. (اسم خاص). خدا- ڏاڻي- صاحب- ربُ- ڪرتار- آڳو- داتا- اِيشور- پرميشور- الله- پيڳوان. حضرت يوسف عليه السلام کي خريد ڪندڙ هڪ سوداگر. دوزخ جي مَوَڪل فرشتي جو نالو- دوزخ جو دربان. ڇٽن مشهور امامن مان ٽيئن امام جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مارِ نوءُ ۽ مارِ فا (ث): ذ. وايڪي ڪم جو هڪ اوزار- سُونهڻ- روات.
● مارِڪو ۽ مارِڪا (ل- ک- ڪ): ذ. (ع. معرڪو جو بگڑيل لفظ) سنڌ پ- چاوٽي. مجلس- رهاڻ- ڪچهري- وندر- ريجهر رهاڻ- اوراڪو (ڪ). ڳائڻ وڄائڻ جي (زناني) مجلس. (انگ. Mark) نشان. جو ڳوٽين ۽ ڳنڍين تي سڃاڻپ لاءِ لڳائيندا آهن.
● مارِڪيٽَ ۽ مارِڪيٽُونُ: ث. (انگ). واپار جي جاءِ- بازار- منڊي.
● مارِڪُ ۽ مارِڪَ (ت): ذ. (سن. مارگ = وڏو رستو- دڳ- سڙڪ- مارڳ. نشان- آهيڃاڻ- پتو- پارُ. (ل- وفا).
● ماڏِهيسنُ (ت): ظرف. لاچار- مَسَ مَسَ- زوري. ماڳهين- بنهه- اصل- هرپرو.
● مارِ!: حرف ندا. عجب ڪائڻ جي حالت ۾ وات مان نڪتل لفظ- هڻ!- بَلِي!- اوهه!- وڃ!.
● مارِ پيٽِي ۽ حرف ندا. هڻ ته سهي!- بلي بلي!
● مارِ مانجهانُ ۽ حرف ندا. مار پيٽي!.
● مارُ ۽ مارَ ۽ ذ. چمڙي تان وار وغيره لاهي صاف ڪرڻ لاءِ ٻَٽُر وغيره جي چوڏيءَ سان گڏيل مصالح. (پرمانند). (بندوق جو) زور- طاقت- ڏڪ- نشان. (شرت). شڪار. (ف) ٽانگ- سٽ- بلا- اڙدها- اجگر. (آصفيه).
● مارُ جو پاٽي: ذ. اڏوڙيءَ وارو پاٽي.
● ماراڻِيُ: اسم خاص. تعلقي شهداد پور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ماراڻِيُ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مار تولُ ۽ مار تولَ: ذ. مترڪو- هٿوڙو. وڏو مترڪو- وڏاڻ- گهڻ.
● مارڪنڈِيُ (ت) ۽ اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● مارِڪُ ۽ مارِڪ ۽ ذ. اسم. (سن. مارگ = رستو) رستو- سڙڪ- وات- ڪس- دڳ- مارڳ- راهه- سڌر- سيرو- سيڙَ- چارو- لنگهه- گذر- شارع- رَند. طريقو- طور- طوار- روش- دستورُ- ڍنگ- نمونو- طرح- چاول. تدبير- آپاءُ- چارو- علاج. (پليٽس).
● مارِڳ ۽ مارِڪ: ذ. (سن. مارگ = رستو) مارگ. ماڳ- جاءِ- هنڌ- ٺڪاڻو- ٺانءُ- آستان- منزل. رستو- وات. مذهب.
● مارِڳِيُ ۽ مارِڪِيُ: صفت. رستي وارو- واٽهڙو- پانڌيئڙو. اللهلوڪ. مشهور مذهب يا پنٿ تي هلڻ وارو. (گاجرا).
● مارسو (ڪ): ث. وَل جو هڪ قسم.
● مارَنگ ۽ مارنگ: ذ. چُلهه تي برتن رکڻ لاءِ عارضي طور ڪم آندل سِرنُ يا پٽرن مان هڪ سر يا پٽر (چلهه جي لاءِ تي مارنگ ڪم ايندا آهن). "گهر جو پيرُ چلهه جو مارنگ".
● مارنُگيڙو: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مارِنُگوُ ۽ مارِنُگا (ڪ): ذ. مارنگ. (ن- ب).
● مارنُ: مصدر. (سن. مارنَ = مارڻ) مار ڏيڻ- مار ڪيڻ- ڏڪ هڻڻ- ڏڪ ڏيکارڻ- ڪُٽڻ- سٽڻ- زدوڪوب ڪرڻ- پيچ ڪيڻ. سزا ڏيڻ- سيکت ڏيڻ. ڏکوئڻ- آزارڻ- ستائڻ- ڪشٽ ڏيڻ. ماري وجهڻ- ساهه ڪيڻ چڏڻ- کهڻ- خون ڪرڻ- گهات ڪرڻ- ذبح ڪرڻ- قتل ڪرڻ- هلاڪ ڪرڻ. جيتڻ- فتح ڪرڻ- هٿ هيٺ قابو رکڻ- دٻائڻ- قبضي ۾ رکڻ- دٻاءُ ۾ رکڻ. جهلڻ- روکڻ (هڪ). وس رکڻ- تابع ڪرڻ- دمڻ (دل). ڪمائڻ- رڳڻ (چمڙو). پيهي سنهو ڪرڻ (ڏاتو)- اٽلائڻ- ڪُٽڻ ڪرڻ. ڪَٽڻ (سٽي). جهلڻ. جهڻ- پڪڙڻ- قاسائڻ (پڪي يا متجيون). لسو ڪرڻ- چلڪائڻ (چمڙو وغيره).
= مارَ ۽ مارُونُ: ث. سَتَ- ڪُٽَ- ڏاڪورَ- سَٽِڪو- پيچَ- ڦيهَ- چِلهه- سَتَ ڪُٽَ- چوٽَ- ضَرب- گوشمالي- ڏينب. سيکت- تنبيهه- سزا. صدمو- ڏکُ- مصيبت. غضب- قهرُ- ڏُکَ- عذاب- رنج- درد- تڪليف- وبال- آفت- بَلا- شامتَ. غضب. حق تلفي- غارت- دست برد.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڏمڪيُ - ڊپ - ڊپَ - چينپ . لعنت - ڏڪار - ڦٽڪار - سراپ - بددعا . تنگيُ - مُفلسيُ - لاچاريُ . عادت - هيرَ - عيلتَ . (جيئن چوڻ جي مارَ يا عقلُ جي مارَ).

■ مارُ ۽ مارَ: صفت . مارينڌڙ - ڏکوئينڌڙ . ناس ڪندڙ . مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ "جهڙوڪ موت مار وغيره".

■ مارا مارَ ۽ مارا مارُونُ: ث . موچڙا ڪُٽَ . نهايت ڪوشش - ڊوڙ ڊُڪ - ڪشاڪش - ڪشمڪش - جانفشانيُ - جفاڪشيُ - محنت - ڪشالو - ڏاڪيڙو - مغز ماريُ . مارا ماريُ .

■ مارُوڪٽڙ ۽ مارُوڪٽڙَ (ت): ذ . صفت . سڏائين مارُونُ ڪائينڌڙ - مار جو عادتيُ - مارَ ڪائُو .

■ مارُوُ مارَ: ث . سخت مار - مارَ ڪُٽ - ڏاڍي زور ڪاهه - حملو .

■ ماريُ ۽ ماريُ: ذ . مارينڌڙ - مارُو - مارُ - مارُوُ - ڪُهندڙ - خون ڪندڙ - ڪوسُ ڪندڙ - قاتلُ .

■ ماري پڄائينُ: حملي ڪندڙ کي شڪست ڏيڻ - ڊوڙائي ڪڍڻ .

■ ماري چڏڻُ: قتل ڪرڻ - هلاڪ ڪرڻ - ساهه ڪڍيُ چڏڻ .

■ مارِيلُ ۽ مارِيلَ: ذ . مارجي ويل - مٽريُ ويل - ماري چڏيل - ساهه ڪڍي چڏيل . جيئيلُ - هارِيلُ . ڪُشتو ڪيل .

■ مارا ماريُ ۽ مارا ماريُونُ: ث . مارڪُٽَ - ڦيهه ڦيهانُ - ستَ ستانُ - هٿَ هٿانُ - ستَ ڪُٽَ .

■ مارائينُ: مارَ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ . (مارايو - مارائيندو - مارايل).

■ مارِجنُ: مار ڪمائڻ . (ماربو - مارجندو - مارجي ويل).

■ مارَ پتونُ: موچڙا پتونُ - ستيجنُ . ڪُٽيجنُ . سزا ملڻ . قتل ٿيڻ - ذبح ٿيڻ - سڏڪُول ٿيڻ . مصيبت پوڻ . پٽ پوڻ .

■ مارَڪُٽَ ۽ مارُونُ ڪُٽُونُ: ث . ماراماريُ - ڏڪ مُٺ . مار - ڏينب - ڦيهه - چِلهه . سزا - سيڪت . لڙائيُ - جُڏَ - ويڙهه - جنگ - مقابلو - جهيڙو .

■ مارَ ڪمائڻُ: ڏڙجڻ - ستيجنُ - ڪُٽيجنُ - ڏاگورجڻ - چِلهجڻ - ڏينب سِلڻُ - ڦيهجڻ . سزا ڪاٽڻ - سيڪت ملڻ .

■ مارِ مار: ث . تڪڙ پڪڙ - وَڻ پُڄ - تاهُوتَ - آتر ويلا - وَڻَ پڪڙُ - دَبَ ڦُسَ .

■ مارُ مارَنُ: سُراد ڪي پُهچنُ - ڪامياب ٿيڻ - هٿيُ هٽُ ڪرڻ - سيل مارڻ - رَسڻُ - سُهڙَڻ - پُڄڻ .

■ مارُوُ ۽ مارا: ذ . مارڪُٽَ - ستَ ڪُٽَ - مارا ماريُ . ڪوسُ - خُونُ - گهاتُ - خونريزي - قتلُ - ڳاهه . سڙڻو - موتُ - قضيو - لاڏاڻو - چالاڻو . ڪاهه - جُلهه - حملو - آلر . (ذ. صفت).

مارُ ڪندڙ - مارينڌڙ - مارُ - مارُوُ .

■ مارُوُ ۽ مارُوُ: ذ . صفت . مارينڌڙ - مارُ . ستيندڙ . خون ڪندڙ - گهاتي - خوني - قاتل .

■ مارُوُ ڪرَنُ: خُونُ ڪرڻ - مارڻ - ڪُهڻ - ڪوسُ ڪرڻ - قتل ڪرڻ - خونريزي ڪرڻ - گهاتُ ڪرڻ - ڳاهه ڪرڻ - رتوڇاڻ ڪرڻ - مارا ماريُ ڪرڻ - مارو مارَ ڪرڻ .

■ ماريُ وڃهنُ: ڪُهڻُ - خون ڪرڻ - گهاتُ ڪرڻ - ذبح ڪرڻ - هٿ ڪرڻ - مارَڻ - قتل ڪرڻ . تباهه ڪرڻ - برباد ڪرڻ - ستيا ناس ڪري چڏڻ .

● مارُوُ ۽ مارا: ذ . (ف . مالہ > ماليدَن = مهڻ). رازڪي ڪَمُ جو هڪ اوزارُ - چُونالو - چُونارو - چُونارِيُ ڪُڙُڪيُ - پِتَ مان گولين چوڙڻ لاءِ ڪيل سوراخ - شڪار کي قابو ۾ آڻڻ لاءِ ناهيل لوڙهو . (پرمانند).

● مارُو ۽ مارُو: ذ . هڪ راڳڻيءَ جو نالو - سريراڳ جي ٽين راڳڻي (جا نومبر ۽ ڊسمبر مهيني جي ڏينهن جي آخري وقت ۾ ڳائي ويندي آهي). (آصفيه). (ذ. صفت). عاشق - پرين - سپرين - ساجن -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مُحب ـ لالن ـ محبوب ـ ڏولڻ. سال چارينڊڙ ـ مالدار. جهنگ جو رهاڪو ـ جهنگلي. مسڪين ـ غريب ـ نادارُ. (ذ). هڪ خوشبوءِ دار گاهه جو نالو. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

● مارَواڙُ: اسم خاص. جوڌپور جي هڪ علائقي جو نالو. راجپوتانا ۾ مُروج گيتن جو هڪ قسم.

● مارُوتُ: اسم خاص. (ع). هڪ ملائڪ يا ديوتا جو نالو.

● مارُوتُ ۽ مارُوتَ: ذ. (سن. ماتُلَ) ماميو جو پُٽُ. (ث. مارُوتِ ۽ مارُوتُونُ).

● مارُوڙُ ۽ مارُوڙَ (ل): ذ. صفت. سُڄڻ (وَهيٽُ).

● مارُوسُتَلُ: اسم خاص. راجپوتانا ۽ سنڌ جي وچ وارو وڏين ريتن وارو واريائو ملڪ ـ موتُ جو ڏَرُ ـ نوڪوٽي.

● مارُوُ جنتُ: اسم خاص. تعلقي ڳوٺيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مارو والو: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مارُوُ واءِ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مارُوئِيُ: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۽ تعلقي دادوءِ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مارُئِيُ: اسم خاص. سنڌ جي هڪ مشهور سيل سَتُر واري عورت (جنهن کي سنڌ جي مشهور بادشاهه عمر سومري زبردستي پاڻ وٽ پارهن مهينن تائين قيد ۾ رکيو ۽ آخر ڪيس پنهنجي پيٽ ڪري ملڪ روانو ڪيو).

● مارُئِيُ جو پٽَرُ: ذ. خوشبوءِ دار گاهه جو هڪ قسم.

● مارِي ۽ مارِيُ: ذ. صفت. (سن. مارِيُ) ماربندڙ ـ مارو. شڪار ڪندڙ ـ شڪاري ـ صيّاد. گهاتڪُ. (اسم خاص). تعلقي سوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

= مارِيُٽَوُ ۽ مارِيٽَوُ: ذ. صفت. ماري ـ شڪاري ـ شڪار ڪندڙ.

● مارِيجا (ڀ): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مارِيجا (ڀ): ذ. صفت. ڀَرِي ـ ڀريلي ـ ڀَر جو رهاڪو. ماڙيچو. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

● مارِيوُ ۽ مارِيا: ذ. صفت. مار ڪاڌل ـ ماريل ـ هيسيل. سزا ڪاڌل. زناني اصطلاح ۾ مردن لاءِ استعمال ڪيل لفظ.

"جا مُڙسي مُڙسن ۾ سا ماريهي ۾ ناهه" (گلشڪر).

● مارِيُ وَسايوُ: اسم خاص. تعلقي ڳوٺيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ماڙِ: ث. (سن. مَڙِ = خوش ڪرڻ ۽ سينگارڻ) مدد ـ حمايت ـ واهر ـ سهائتا. دستگيري ـ رهنمائي ـ سُونهپ ـ همراهي. اوت ـ پٽيرائي ـ آڏر ـ آڌار ـ ٽيڪ. مهرباني ـ احسان ـ وَڙُ ـ پلائي ـ ڪِرپا. (سن. مَنڊ = منڊڻ) گهر جو مٿيون طبق ـ منزل ـ طبقو ـ ماڙي. (ڀ ماڙ، ٿ ماڙ وغيره).

= ماڙِ تهي مِينهنُ وَسائِيُ: خدا ڏي رحمت ٽيڻ ـ وڏي مهرباني ڪرڻ. ناممڪن ڳالهه ٽيڻ ـ اڻ ٽيڻي ڳالهه ٽيڻ.

= ماڙِ ڪَرَڻُ: مدد ڪرڻ ـ سهائتا ڪرڻ ـ واهرَ ڪرڻ. مهرباني ڪرڻ ـ پلائي ڪرڻ ـ نيڪي ڪرڻ ـ احسان ڪرڻ ـ ڪرم ڪرڻ.

● ماڙوُ ۽ ماڙا: ذ. صفت. سنهو ـ پتلو ـ مَهينُ ـ سُوڪِيتَمُ ـ باريڪ ـ ڪاغذي ـ هلڪو ـ ڏُهرو ـ آپَرو ـ پٽنگ ـ يڪتهو ـ پانڊيو ـ چِينجهرو ـ لينجهَ جهڙو ـ لينجهڙو ـ هيڻُ ـ لاغَرُ ـ ڏانگ ـ رڳارو ـ ليزُ. پاڻيءَ جهڙو ـ ڇِڏو ـ پترو ـ چِٽيرو ـ چِٽڙو. خراب ـ ٻُڇڙو ـ بُرو ـ مَندو ـ دُمُٽُ ـ بَندُ ـ خَبِيثُ ـ شَريرُ ـ پاپي ـ پاپائتو ـ مَنڊو ـ هراڇتي. گهٽتُ ـ ٿورو ـ ڪَسو. (ذ). مڇرداني جي پڌڻ لاءِ ڪٿي. (ل). وڏو گهر ـ حويلي ـ بنگلو. (ت).

● ماڙَها ۽ ماڙَهائُونُ (ت): ث. مالها ـ هار.

● ماڙهو ۽ ماڙِهما (ت): ذ. جهار هلڻ لاءِ وڻ تي ٺهيل ٻيهو ـ ٻيهي. (راه).

● ماڙِهُوءُ ۽ ماڙِهُوءُ: ذ. (سن. منش = ماڻهو) انسان ـ ماڻهو ـ آدمي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= ماڙهُپتائيءُ ۽ ساڙهپائِيُونُ: ث. انسانيت - ماڻهپو - آدميت - ماڻهپائي.
= ساڙهُپُو ۽ ساڙهُپا: ذ. ماڻهپو - انسانيت - ماڙهپائي.
= ماڙهُڪُو ۽ ماڙهُڪا: ذ. صفت. ماڻهوءَ جو - ماڻهوءَ وارو - بشري - انساني.
= ماڙهُڻائيءُ ۽ ماڙهُڻائِيُونُ: ث. ماڙهپائي - ماڙهپو - ماڻهپو.
= ماڙهُڻُڻاڻُو ۽ ماڙهُڻُڻاڻا: ذ. صفت. ماڙهڪو.
= ماڙهُڻُڻپُو ۽ ماڙهُڻُڻپا: ذ. ماڙهپو.
= ماڙهُڻُو چيڙهُونُ: ذ. ماڻهو چيڻون.
● ماڙِيءُ ۽ ماڙِيُونُ: ث. (سن. مَنْڊپ = سينگارڻ) جماءِ - گهر - مڪان. گهر يا جاءِ جو مٿيون طبقو - جاءِ جي مٿان ٺهيل پي جاءِ - ساڙ. (اسم خاص). تعلقي خيرپور ميرس، تعلقي سکر، تعلقي روهڙي، تعلقي آباوڙي، تعلقي ڪنڊيارُ ۽ تعلقي فيض گنج (خيرپور ميرس) ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ماڙِيءُ جانِ شاهُ: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ماڙِيءُ جَعْفَر خانُ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ماڙِيجيءُ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊو الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ماڙِيچا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ماڙِيچُو ۽ ماڙِيچا: ذ. صفت. ماروارُ ملڪ جو رهاڪو - ماروارُي.
= ساڙِيچائِيءُ ۽ ساڙِيچائِيُونُ: ث. صفت. ماروارُ ملڪ جي رهاڪو (عورت) - ساڙِيچائي - ساڙِيچڻ - ماروارُڻ.
= ساڙِيچڻَ ۽ ساڙِيچڻُونُ: ث. ساڙِيچائي.
= ساڙِيچِيءُ ۽ ساڙِيچِيُونُ: ث. ساڙِيچائي - ساڙِيچڻ.
● ماڙِينڪُ ۽ ماڙِينڪ (ث): ذ. مارِنگُ.
● سازادُ ۽ سازادَ: ذ. (ف. سادَرُ = ساءُ + زادن = جڻ) ڏنڊيو آڻ - ڪُڙمو - ڪُٽنبُ.
جوان آڻ. گهر ۾ جائِلُ ۽ ٻاهرئي وڏو ڪيل ڪنهن بہ جالور جو ٻچو. (پرمانند).
● مازِرانُ ۽ مازِرائُونُ: ث. (ع. مساجرا = حادثو) بدنصيبي - ڪمبختي - نِپاڳ - شامت. مصيبت - آپدا - آفت - وبال - جنجال - آزار - زحمت - تڪليف. خرابي - بُرائي - ڇڇرائي - ڪُٻڊ - آڪار - سڌائي. پِتَ - پاراتو - بددعا - آهَ. ڪنجوسائي - مَرچُونائي. (ت).
● ماسِ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ماسُ ۽ ماسَ: ذ. (وَيُدڪُ. ماشَ: پيرا. ماسَ: سن. مانْسَ = گوشت) گوشت - ساهُ - مانْسُ - لتحَمُ - تِيسوَنُ. انسان - ماڻهو - بَشَرُ. جسم - ديهه - بَدنُ - سَرِيرُ. لال ترڪاري. (پرمانند). ميوي وغيره جو اندريون حصو - گُودو - گِيرُ. رَسُ. (سن. ماسَ - مهنو) ماهُ - مهينو - چَنڊُ.
= ماسُ آدارِيءُ ۽ ماسَ آدارِيءُ: ذ. صفت. گوشت ڪائيندڙ - گوشت خور - گوشت واپرائيندڙ - ماسُ خور.
= ماسارُو ۽ ماسارا: ذ. ماس وارو - گوشت وارو - متارو - تُلهو - ماسرو.
= ماسِرُو ۽ ماسِرا: ذ. صفت. ماسارو.
= ماسَڪُ ۽ ماسَڪَ (ت): ذ. صفت. ماسارو - ماسِرو. (وفا).
= ماسِڪُ ۽ ماسِڪَ: ذ. صفت. ماهيانو - ماهه وارو - درماهه - هر ماهه. هندن جو سري ويلن جي ياد ۾ ڪيل ماهيانو شراڌ وغيره - ماهواري. خَتمو.
= ماسِڪُ ڏَرُمُ: زالِين جي حيض جو وقت - رُتو ڪال - رُتو ڏرم - ماهواري.
● ماسَاتُ ۽ ماسَاتَ: ذ. (سن. ماتر شَوُسرِ ئيَ) ماسيءَ جو پٽ. (ث. ماساتِ ۽ ماساتِيُونُ).
● ماسَاتِيءُ: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ماسِتانُ ۽ ماسِتانَ: ذ. برهمڻ پنچايت - برهمڻ گهراڻو - برهمڻ خاندان. (پرمانند).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ماسٹرُ ۽ ماسٹرَ: ذ. صفت. انگ. (Master) سيکارينڊڙ - سکيا ڏينڊڙ. استاد - معلم.

● ماسڙُ ۽ ماسڙَ: ذ. ماسيءَ جو مڙس.

● ماسو ۽ ماسا: ذ. (سن. ماش=دال جو هڪ قسم)- اڙد جو هڪ داڻو: ف. مَاشَهٗ=ماسو) ماش جي دال جي هڪ داڻي جيترو وزن. تور جو هڪ انداز- تولي جو پارهون حصو- اٺن رتين جو وزن. ڪجهه حصو- ٿورو ذرو.

● ماسُوءُ (ث): ذ. اسم. ماسڙُ- ماسيءَ جو مڙس.

● ماسُوڊِي: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه.

● ماسُوڙِي: اسم خاص. ٻُڌي بلوچن جو هڪ قبيلو. (تاريخ بلوچستان).

● ماسِيءُ ۽ ماسِيُون: ث. (پرا. ماٽُوسِيَا= ماسِيءُ؛ سن. مَاتُرَ+ إِتَ+ كَا = ماسي) ماءُ جي پيٽ- خالہ.

● ماشُ ۽ ماشَ: ذ. (سن. مَاشَ= مُڱُ). دال جو هڪ قسم- مُڱ (ڪارو). اڙد- مانهن.

● ماشاءَ اللّٰهُ: حرف ندا. (ع. ماشاءَ اللّٰه= جو خدا ڪهريو). جو خدا ڪهري- جيڪا اللّٰه جي مرضي- رب جي رضا. خدا ڪري- خدا جي مرضيءَ سان- خدا جي ڪهڙپ سان.

● ماشو ۽ مَاشا: ذ. جامڪيدار بندوق جو هڪ حصو (جنهن ۾ جامڪي يا پَٽليتو پچائجي). (پرمانند). بندوق چوڙڻ واري چاپي- لبلبي.

= ماشا پِيڙڻُ: سوڙهو ڪهڻ- زور رکڻ. چپڻ- زور ڏيڻ - پيڙڻ- پِڪيرڻ. داب ڏيڻ- د ٻڻ- چاپڻ. ڏاڪورڻ - سڙهڻ - سڪائڻ - ڏاڍي مار ڏيڻ - پيچَ ڪيڻ.

= ماشَا قِيرَنُ: حوصلا خطا ٿيڻ- وايون بتال ٿيڻ- حيران ٿيڻ- ششدر ٿيڻ- بتالجڻ.

= ماشو پِيڙُنُ: بندوق جو ڪوڙو چاڙهڻ- لبلبو دٻائڻ.

● ماضِيُ: صفت. (ع. مَضَيٌ = هو لنگهي ويو). گذري ويل - گذريل - گذشته - اڳيون (وقت)- ٿي ويل. زمان جو هڪ قسم- گذريل وقت جي معنيٰ ڏيڪاريندڙ زمان.

= ماضِيُ اِسْتِمرارِيُ: ذ. گذريل وقت ۾ هلندڙ ٿي هلندڙ ڪم بابت خبر ڏيڪاريندڙ زمان.

= ماضِيُ بَعِيدُ: بالڪل آڳاتو. گذريل وقت جي خبر ڏيندڙ زمان.

= ماضِيُ شَرْطِيَهٗ: ذ. گذريل وقت ۾ شرط سان ڪم ٿيڻ جي خبر ڏيندڙ زمان.

= ماضِيُ قَرِيبُ: ذ. ويجهي گذريل وقت ۾ ٿي ويل ڪم جي خبر ڏيندڙ زمان.

= ماضِيُ مُتَشَكِّيُ: گذريل وقت ۾ ٿيل ڪم بابت شڪي خبر ڏيندڙ زمان.

= ماضِيُ مُدَاوِمِيُ: گذريل وقت ۾ ڪم چالو رهڻ جي خبر ڏيندڙ زمان.

= ماضِيُ مُطْلَقُ: ذ. گذريل وقت ۾ مڪمل طرح پوري ٿيل ڪم جي خبر ڏيندڙ زمان.

= ماضِيُ مُتَعَطُوفِيُ: ذ. گذريل وقت ۾ فاعل جو هڪ ڪم ڪي پورو ڪري، ٻئي ڪم ڪي لڳو رهڻ جي معنيٰ ڏيڪاريندڙ زمان.

● مافو ۽ مَافا: ذ. (ع. معافه). ڏولي- مُحفو- محافو - محل. (قلاچ).

● ماڪَ ۽ ماڪُونُ: ث. (سن. مِهِكا= ماڪ). اوس - وِلهه - مات - ڪهر - شبنم.

= ماڪائِنُ: مصدر. ماڪ ۾ آلو ٿيڻ - پُسڻ - ماڪجڻ. (ماڪائيو - ماڪائيندو - ماڪائيل).

= ماڪائِيُ: ظرف. ماڪ ۾ - صبح جي وقت.

= ماڪايُوُ ۽ ماڪايا: ذ. صفت. ماڪ سان ڍڪيل - ڪهمجي ويل.

= ماڪَ تِهي مُورِجنُ: سنهڙي ۽ ضعيف ڪاهه جو ماڪ تي ٿورڙي وقت لاءِ اٽ لڪي اوپڙ ۽ ساوڪ ڪرڻ. بنا ڪنهن بنيادي مضبوطيءَ جي ٻاهريون ڏيک ويڪ ڪرڻ.

= ماڪَ تِهي مورَنُ: ڪوڙن آسرن تي راضي رهڻ - ٽلهن آسرن تي ريڍ و وتڻ - ڏٽن تي خوش رهڻ.

= ماڪِجنُ: مصدر. ماڪائڻ - ڪهمي وڃڻ. پيڃڻ - آلو ٿيڻ - پُسڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ماڪَ مان آڇَ لٿڻُ: ٿوري شيءِ سان ڏؤ ٿي وڃڻ ـ ٿوري تي راضي رهڻ.

ـ ماڪِيٽلُ ۽ ماڪِيٽلَ: ذ. صفت. ماڪ ۾ پسيل ـ گهميل. آلو ٽيل ـ پيڪٽلُ ـ آڌ وکو ٽيل.

● ماڪا: ذ. اِرادو ـ منشا ـ نيت ـ منورٿ ـ مراد ـ مطلب ـ قَصد ـ آرٿ ـ مقصد ـ غرض. (پرمانند).

چٽنوءِ جو هڪ قسم. (پڪي). (اسم خاص).

هڪ ذات جو نالو (پني عاقل تعلقي ۾ رهندڙ). تعلقي گهوٽڪي ۽ تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

ـ ماڪائِيءُ: ظرف. ڄاڻي ٻجهي ـ رڌا موجب ـ ارادتاً ـ ڪَنڊ ڪري. (گاجرا).

● ماڪائِيءُ: اسم خاص. ڏَڏَنءُ ۽ جبل جو نالو. (شاهه).

● ماڪتاهِيءُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ماڪائِنءُ: مصدر. (سن. ڪامات). ڪَڏڪرڻ ـ آره زوراڪي ڪرڻ ـ زبردستي ڪرڻ. ڏسي واڌسي ڪرڻ ـ ڄاڻي ٻجهي ڪرڻ ـ هروپرو ڪرڻ ـ ارادتاً ڪرڻ.

"ميڻي ماڪائي، وڏو وات وَلن ۾."
(ڪنيات ـ شاهه).

(ماڪتائِيو ـ ماڪتائِيندو ـ ماڪائِيٽلُ).

● ماڪِرُ ۽ ماڪِرَ: ذ. صفت. (ع. معقول جو بگڙيل). (سن. ماڪش = خواهش ڪرڻ) ـ دلپسند ـ وڻندڙ ـ پَرَوان. پسند ـ قبول ـ بحال ـ برصواب ـ ثاب ـ سڃايو.

ـ ماڪُرُ پَوَنءُ: قبول پوڻ ـ پسند پوڻ ـ وڻڻ. ثاب پوڻ ـ سڃايو ٿيڻ.

● ماڪِرَيتاڙِيءُ ۽ ماڪِرَيتاڙِيُونءُ: ث. مڇيءَ قاسائڻ جي ڪُنڊي.

"جا تو کهيڙي گهٽ سا ماڪترياڙِيءُ مڇڙا،
آن ڪنڊِي ڪَنڊِي ڪيترائي پچاڙِنا پَٽ."
(شاهه ڪريم).

● ماڪَڙِ: ث. (سن. سَرکٽ = باندر). مڪڙن جو ولر ـ اور ـ روهه ـ (مڪڙن جو) دَلُ. ماڪوڙين جو ميڙ.

● ماڪُڙِيءُ ۽ ماڪُڙِيُونءُ: ث. ٻڪريءَ جو هڪ قسم.

● ماڪُڙِياريءُ ۽ ماڪُڙِياريُونءُ: ث. مڇي قاسائڻ جي ڪُنڊي ـ ماڪِرياڙِيءُ. (پرمانند).

"ڏُورانِ پسي ڏور جي ويئين وهند ڪري،
ماڪڙياريءُ سڃڙا هنن نہ وڍيون هوڙ."
(شاهه ڪريم)

● ماڪُوءُ ۽ ماڪُوُ: ذ. صفت. پاڙ ڪاڻيندڙ ـ پاڙيو ـ پڙووـ دَلو ـ بي غيرت ـ بي شرم ـ بي حيا. بيهودو ـ واهيات. ٺڇو.

"ٺاڪيُو ڏِسن ٿا ٺُجرو ۽ جنگيون ڪن ٿا جيوَ."
(چاڙ خان)

● ماڪوڙو ۽ ماڪوڙا: ذ. جيت جو هڪ قسم ـ وڏي ماڪوڙي. ٻُولي گهه جو هڪ سينگار. (ن ـ ب).

ـ ماڪوڙِيءُ ۽ ماڪوڙِيُونءُ: ث. ڪِيلُي ـ ڪِيلِيءُ. وهڻ جي پيرن ۾ ٽيندڙ بيماريءَ جو هڪ قسم. ماڻهوءَ جي ڏندن ۾ ٽيندڙ بيماريءَ جو هڪ قسم ـ ڏندن جي ڪاڌ.

● ماڪ ۽ ماڪ (ل): ذ. تمام ڇڪيءَ طرح ۽ سنو ڦرندڙ لائٽُون.

● ماڪائِبيءُ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ماڪِلِيءُ (ٿ): ذ. ٿري پرت جو هڪ قسم. (راٺ).

● ماڪَنبُءُ: اسم خاص. تعلقي سوري ۾ هڪ ديهه جو نالو. (ماڪَنبُءُ نمبر ١، ٢).

● ماڪو (ٿ): ذ. صفت. بي ڪَمو ـ بيڪار ـ نِڪمو ـ نِڪار. (سينگهو).

● ماڪوڙو: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ماڪِيءُ ۽ ماڪِيُونءُ: ث. (سن. مَڪْشِڪا = مڪ). (گاجرا). (ماڪشيڪَ = ماڪي) ماڪيءَ جي مکين جو ڪلن تان گڏ ڪيل رس ـ مڌ ـ شهد ـ آنگين ـ عَسل ـ مهٻ ـ شيري ـ شيريني ـ مِٺاس.

"مڪڻ ماڪيون مڻيون مصريون،
چنگاليون چاشنيون حلوا." (سسڪين)

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= ماکيءَ جي ملڪ: ث. شهد ملکي - مڌ ملکي.

= ماکيءُ لائهي ماکوڙو چنبيڙڻُ (ت): هٿ وڻي سخت تڪليف ۾ آڻڻ - مشڪلات ۾ ڦاسائڻ.

= ماکيءَ واريءُ آرَ (ت): ث. لوڀ - لالچ - طمع - حرص - هوَس - تمنا.

● ماکيٽارُوءُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۽ ميرپورساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ماکيٽارُوءُ جٽالُوءُ: اسم خاص. تعلقي جاتي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ماکيجا: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● ماگ ۽ ماڳ: ذ. اسم. (سن. مارَگ = رستو. پرا. ماگّ) رستو - گنسُ - دَڳ - سڙڪ - لنگهه - مارڳ - مارگ. رهڻ جو هنڌ - جاءِ - جڳهه - هنڌ - مڪان - آستانُ - گهرُ - رهائش - اِستاڻو - مُقامُ - جُوءِ. منزل گاهه - ٽيڪ - اڈو - ٽيڪاڻو. وطن - ملڪ - ديس. گام - ڳوٺ - شهر. سُهاڻن جي اصطلاح ۾ پلي جو سُنهڙن - پلي جو گنسُ (درياءَ ۾ پلو اڪثر تانگهي پاڻيءَ مان ڪناري وٽان لنگهي).

= ماڳائيتوُ ۽ ماڳائيتا: ذ. صفت. جاءِ وارو - جايائتو - مڪاني. ٽانئيڪو - ٽاڻيڪو - هنڌائتو - ٽانئتو - ٽانيڪو. هڪ هنڌ ٻڌل - ڪُتل - برقرار - ڪُپ ڪوڙ - آچلُ - قائم.

= ماڳُ ڏهتنُ: ٻي گهر ٽيڻ - ڏتڑجي وڃڻ - لاوطن ٽيڻ - دربدر ٽيڻ - پٽڪڻ. ملاحن جي اصطلاح ۾ پاڻيءَ جي اوچتي لهي وڃڻ سبب پلن جو گنسُ تان ٽڙي پڪڙي وڃڻ.

● ماگهينُ: ظرف. آنهيءَ جاءِ تي - انهيءَ هنڌ تي. انهيءَ لاءِ ته - تانڪ - ڀڃاءِ - بدران - عيوض - آڏلو. پاڻ - سوراهين - سُورگو - اصل - بنهه - صفا - قطعاً - ڪڏهين به - بلڪل.

● ماگهُ: ذ. (سن). هڪ مهيني جو نالو - هندين سال جو يارهون مهينو (۱۵ جنوريءَ کان ۱۴ فيبروري تائين وارو عرصو). مانگهُ.

● ماگترُ: اسم خاص. سُهاڻن جي هڪ ذات جو نالو (جي اڪثر ملبار جا رهاڪو آهن. "ڪاموڏ - گر") مانگترَ.

"پتسيُ راڻين رُوءِ متان مانگر متئينُ" (شاهه).

● مال ۽ مالائونُ: ث. (سن. سالا = مالها) مالا - مالها - هارُ. گاني. مالهه. (ڪنيات - گنر).

● مالُ ۽ مالَ: ذ. (ع. مالُ = ملڪيت) مالي - مالڪيت - ملڪ - املاڪ - ڏَنُ - خزانو - دنيا - دولت - ناڻو - مايا - متاع. پئسو - ڏوکڙ - نقدي - روکڙ - رقم. پونجي - جمعيت - سمپت - سوڙي - راس. زر - زيور - ڳهٽا - سٽيا. ٽپڙ ٽاڙي. اسباب - ساسان - اثاثو - تروکو - سڌي - جائداد. جنس - چيز - وَکتُ - شيءِ - ٽوڪُ. سوداگريءَ جو مال. چوپايو مال - ڍور ڈڳا - مويشي - وهٽ. ڍَلَ. محصول - اکٽنُ.

= مالا مالُ: صفت. مال سان پرپور - ناڻي سان پريل - خزاني سان پُر. دولتمند - شاهوڪار - غني - دولتوند - مايا واڻُ.

= مالا مالُ ٿيُ وَڃنُ: ناڻي سان ڀڃي وڃڻ - ملڪيت سان چڪار ٿي وڃڻ. دولتمند ٿي وڃڻ - امير ٿي وڃڻ - شاهوڪار ٿي وڃڻ - رئيس ٿي وڃڻ.

= مالا مالُ ڪترَنُ: ملڪيت سان ڀڃي ڇڏڻ - امير يا دولتمند ڪري ڇڏڻ - تونگر ڪرڻ - ڏوڪرائڻ - پُر ڪرڻ. نهالُ ڪرڻ.

= مالُ تڪتنُ: پرائي مال ۾ اکُ وجهڻ - ملڪيت جاچڻ.

= مالُ تهي سڀائيُ هُجنُ: شيءِ موجب قيمت هڻڻ - جهڙو مال تهڙو مُلهه هُڻڻ. محنت جيترو آجورو هڻڻ.

= مالُ پتهراڻينُ: چوپائي مال کي جهنگ ۾ چارڻ لاءِ وڃڻ.

= ماليدارُ ۽ ماليدارَ: ذ. صفت. مال وارو - دنيادار - تونگر - شاهوڪار - دولتمند - ونهيون - هٿريو - پاڳيو - سائو - مالا مالُ - هُوند وارو - آسودو - ڏاڍوندي - ڏن پرور - اميرُ - ڏَنوَنت - ڏَن وانُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مالِداريُ ۽ مالِداريُونُ: ث. دولتمندي- ثروت- شاهوڪاري- ڏَن واڻي.
= مالِ غنيمتُ: ذ. لُٽَ جو مال- قُر جو مال. جهاد ڪندي هٿ آيل مال. لڙائيءَ جي ميدان مان هٿ آيل مال.
= مالَ ڪهي ماڃانڊِ ڪترَنُ (ڪ): مال تي ڇانو ڪرڻ- وهڻ جي مٿان ڇانولو ڪرڻ.
= مالُ مُبارَڪ ڏيڻُ: مايا تي خوشي ڏيکارڻ- شاهوڪاريءَ تي ڦُندڻ.
= مالُ متاعُ ۽ مالَ متاعَ: ذ. اسباب ۽ ناڻو- سامان ۽ روڪڙ. ڏڻ دولت.
= مالُ مِهڙائيڻُ (ڪ): مال کي پاڻي پياريڻ.
= مالُ مِهڙُ ۽ مالُ مِهڙَ: ذ. صفت. مال ميڙيندڙ- پُسو گڏ ڪندڙ- بَخِيلُ- شُومُ- ٽڪي چُوس- مُوذي- ڪنجوس- چَمچُوس.
= مالِيُ: ث. ملڪيت- مالِيات- ڏَنُ- دولت- ناڻو. مال اسباب. جائداد- املاڪ. (صفت). مال جو- اقتصادي- آرڙُ ڪُ- پُسي ڏوڪڙواري- مال جي- جائداد جي (حالت وغيره).
= مالِياتَ: ث. مالي.
= مالِيتَ ۽ مالِيتُونُ: ث. جمع- پُونجي- سرمايو. ڏَنُ- دولت- ملڪيت- ناڻو- پُسو ڏوڪڙ. قسمت- مَٽ- نصيب- پاڳ. قدرُ- وقعت- فوقيت.
= مالِيسِريُ ۽ مالِيسِرِيُ (ت): ذ. صفت. دنياادار- دولتمند- ڏَنوانُ- شاهوڪار- ڏَن پتي. مالوَندُ.
● مالا ۽ مالائُونُ: ث. (سن. مالا = تسبيح) تسبيح- سُمرٽي- مالها- جَپ مالها. لڙي- لڙهي- هارُ. سَرَ. پُوتل ڏاڳو- ڏاڳو. حمائل جو گلوبند. گجرو. ڪنڌي- ڪنڌلو. ڪتاب. (پلهڻ).
= مالاڪارُ ۽ مالاڪارَ: ذ. صفت. هار ٺاهيندڙ. مالهائون پوئيندڙ- تسبيحون ٺاهيندڙ.
● مالارُ ۽ مالارَ: ذ. منگر مچيءَ جو هڪ قسم. (ن- ب).
● مالارِيُ (ث): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.
● مالاهُوُ: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو ناڻو.
● مالِيتِيُ: ث. (سن). ڪُلن جي وَل جو هڪ قسم.
● مالِيتُوُ ۽ مالِيتا: ذ. ميوي جو هڪ قسم (نارنگي سان مشابهت رکندڙ ميوو).
● مالِياڻِيُ (ث): اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو ناڻو.
● مالِيڙُوُ ۽ مالِيڙا: ذ. خميري ۽ اڻي مان ٺاهيل مِٺو ۽ گيهه ۾ تريل ٽڪلو.
● مالِنڊِيوَ (ث): اسم خاص. راجپوتن جي هڪ ذات جو ناڻو.
● مالِسِرِيُ: ث. (سن). هڪ راڳڻيءَ جو ناڻو. سري راڳ جي پنجين راڳڻي (جا نومبر ۽ ڊسمبر جي مهيني ۾ ٻين پهرن جي وقت گائجي). (آصفيه).
● مالِشَ ۽ مالِشُونُ: ث. (ف. مالِيدن = مهٽڻ) مَهٽَنَ- سَهٽَنَ- مَلَ. ڪهڪو- ڪنهندي- مهٽو سهٽو. لتسائي. صيقل- ڪُرنڊُ- پالش- چلڪو- اوجَر. چمڪو- صفائي. رڳڙ- ڪُرڙ- ڪُرڙو- رڳڙو.
= مالِشَ ڪترَنُ: مَلَنُ- سَهٽڻ- رڳڙڻ. مَهٽ سَهٽ ڪرڻ. بدن کي مهٽڻ. مانجَنُ- ماجَنُ- صاف ڪرڻ. ڪُرنڊ هڻڻ- پالش ڪرڻ- چلڪو ڪرڻ- اُومَر ڪرڻ.
● مالِکُ ۽ مالِکَ: ذ. صفت. (ع. مَلِک = هو غالب ٿيو) ڏاڍي- خاوند- سَرُورُ- گهر ڌڻي- مڙس- پتي- گهر وارو- وَرُ- پتارُ- شوهر- سائين- آقا- آغا. مختيار- افسر. سردار- عامِلُ. ملڪيت وارو- پاڳيو. والي- وارث- حقدار. حاڪم- بادشاهه- تاجدار- سلطان- شاهه- پاتشاهه. (اسم خاص). خدا- ڌڻي- صاحب- ربُ- ڪرتار- اُڳو- داتا- اِيشور- پرميشور- اللهه- پيڳوان. حضرت يوسف عليه السلام کي خريد ڪندڙ هڪ سوداگر. دوزخ جي مُوَڪل فرشتي جو ناڻو- دوزخ جو دربان. چئن مشهور امامن مان ٽئين امام جو ناڻو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ماڻهو ۽ ماڻهوءُ: ذ. (سن. مانتو > مانُو = ماڻهو) انسان جي پُوڄ - آدم. آدم جو اولاد - آدم زاد - آدم ذات - انسان ذات - بني آدم. (پرا. مانوشو: سن. مانُشَ + مَتُشيہ = ماڻهو). آدمي - ماڙهو - انسان - بشر - شخص - پُرش - نر - مُدَسُ. جٽو - وانگي پٿر - ڏر - فرد.

- ماڻهپائي ۽ ماڻهائيءُ ۽ ماڻهائيون: ث. ماڻهپو - ماڻهائي - انسانيت - بشريت - شخصيت - آدميت - ماڻهنڻائو. پل مانسائي.

- ماڻهپو ۽ ماڻهپا: ذ. انسانيت - آدميت - پٽل مانسائي - بشريت. لياقت - مروَت - فضيلت - خَلق - آءُ ياءُ - خوش اخلاقي.

- ماڻهوڪو ۽ ماڻهوڪا: ذ. صفت. ماڻهوءَ جو - انساني - بَشري - ماڻهنڻائو.

- ماڻهنڻائو ۽ ماڻهنڻائا: ذ. صفت. ماڻهوڪو. ماڻهپو.

- ماڻهو ڇيڙهو: ذ. ماڻهو - کوبہ انسان. بني آدم.

- ماڻهو ماڻهو سُڃاڻڻ: چڱي مَنَي جي پَرک ڪيڻ.

- ماڻهونڙو ۽ ماڻهونڙا: ذ. ماڪي - وَنِي - پُتلي - مرد متکہ (اک جي).

- ماڻهائيءُ ۽ ماڻهائيون: ث. ماڻهپو - ماڻهپائي.

● ماڻيءُ ۽ ماڻيون: ث. (سن. ما = مَتَنُ) پٽڙين شين جو ماڻ - پاڻي جهڙين شين جو ماپو.

● ماوَلَ ۽ ماوَلُون (ک): ث. رچ جو هڪ قسم - نندي ۽ نندو رچ.

● ماوڻ (سرائيڪي): مصدر. ماپجڻ - سمائجڻ.

● ماوو ۽ ماوا: ذ. (سن. مائتَلُ. پرا. مايءَ > ماءُ > مائو).

● ماهُ ۽ ماهڙ: ذ. (سن. مانسَ = گوشت) گوشت - ماسُ - مانسُ - لحم.

"ڏينديس ماهُ سُرن کي متان کَلن کوري"
(آبري - شاهہ).

(سن. ماسَ. ف. ماهہ = چنڊ) چنڊ - قمر - ماهتاب - چندرما - (چنڊ جي حساب موجب) مهينو - ماسُ.

- ماهِتاب: ذ. (ف. ماهہ = چنڊ + تاب. تافتن = چمڪڻ) چنڊ جي روشني - چانڊوڪي - چاندڻي - چانڊائي - سُهائي. چنڊ - قمر - چندرما.

- ماهِتابِي ۽ ماهِتابِيون: ث. آتشبازيءَ ۾ هارڻ جي هڪ سُوسڙي - چُوچڙي.

- ماهہ پارَہ: ذ. چنڊ جو ٽُڪر. (صفت). تمام حَسين - خُوبرو - سُهڻو - جميل.

- ماهِ جَبِينُ: صفت. چنڊ جي پيشانيءَ وارو. چنڊ جي صورت جهڙو - چنڊ مُکَ - ماهرُو - ماهہ لقا - سُهڻو - ملوڪ - حَسين - خوبصورت - خُوبرُو.

- ماهِرُو ۽ ماهِرُو: صفت. چنڊ جي صورت جهڙو - ماهہ پاره - ماهہ جبين - معشوق - محبوب.

- ماهِ شَمْسِي: ذ. آفتابي مهينو - سورجي مهينو.

- ماهِ صِيامُ: ذ. رمضان المبارڪ - روزن جو مهينو.

- ماهِ قَمَرِي: ذ. قمري مهينو - چنڊ جو مهينو.

- ماهِ كامِلُ: ذ. مڪمل چنڊ - پورو چنڊ - چوڏهين جو چنڊ - پورنماسي جو چنڊ.

- ماهِ كَنْعان: ذ. ڪنعان جو چنڊ. حضرت يوسف عليہ السلام جو لقب.

- ماهہ نَكِيءُ مَچِيءُ ٽِيَنُ: ڪنهن ڪم نہ اچڻ - ڪنهن ڪم جو نہ ٽيڻ - ڪو فائدو نہ رسائڻ.

- ماهِوارُ ۽ ماهِوارَ: ذ. صفت. ظرف. ماسڪ - ماهيانو - هر ماهہ - ماهواري - مهيني سِرُ - هر مهيني - درماهہ - ماهہ بماهہ - مهينان مهيني - في ماهہ - درماهانہ.

- ماهِواريءُ ۽ ماهِوارِيُون: ث. صفت. مهيني جو - مهيني وارو - چنڊ جو - ماهوار. (ث). مهيني سر مهيني عورت کي ايندڙ رَتُ - ڪپڙا - حَيضُ - گندپون. قُلَ.

- ماهِيءُ ۽ ماهِيءُ: ذ. صفت. ماهہ وارو - ماهہ جو. ماهہ جهڙو - سهڻو - حسين. محبوب - معشوق - دلبر - جاني - پريتم - جانب - مُحب - سجڻ. (غريب اللغات).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= ماهيانوُ ۽ ماهيانا: ذ. هر مهيني مقرر ڪيل وظيفو - مهيني سر ليل پگهار- تنخواهه.

● ماهرُ ۽ ماهرَ: ذ. صفت. (ع. ماهر = قابل) ڪنهن ڪم جو تمام چاڙو- ڪامل فن- ڪاريگر اُستاد- قابل. هُنري- هنرمند- ڪُشلُ- حاذق- سُگهڙ- پَڙُ- واقفڪار- سَعيي- هوشيار- چالاڪ- گوهرُ- چرب دست- تيز فهم- زيرڪ. سليقه شعار. واقف- آگاهه چاڙو- تجربيڪار- گوهر.

● ماهڙُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ماهڙُ ۽ ماهڙَ: ذ. صفت. (سن. مهشي = مينهن). ماهيو ڪندڙ- ڪير وڪندڙ- پاڳيو- ڏوڏي.

= ماهڙياٽيُ ۽ ماهڙَيٽاٽيُونُ: ث. ڏڏ مڪڻ وڪڻندڙ عورت- ماهيو ڪندڙ عورت.

● ماهلُ ۽ ماهلَ: ذ. صفت. گنڍيل- ملهل- ڪڍيل- رليل- گاڏڙ ساڏڙ- گڏيل سڏيل- مُرڪب- گڏجي ويل- ملاوت ٿيل- سَٽيل ٿيل. (پرمانند).

● ماهنڊُ ۽ ماهنڊَ: ذ. اسم. (سن. سُش = ڪهڻ- ناس ڪرڻ). گهات- خون- ڪوس- قتل- ڪُس- گاهه- رتو چاڻ- خونريزي. (سن. مهشي = مهنهن). ماهيو مال- مينهون. مينهن جو گوشت. مهنهن جي بيماري جو هڪ قسم (ت). ڪانڙيو. (ت). چرم جو رسو. پڙيءَ جو هڪ عضوو- ڳَنُ ڪي ٻڌڻ جو رسو. مشهوري- شهرت- هاڪ- ڏاڪو- ناماچار.

= ماهو پَوَنُ (ت): خون ٿيڻ- قتل عام ٿيڻ- ڪوس پوڻ. مصيبت پوڻ. موت پوڻ. ماهي مال ۾ بيماري پوڻ- ڪانڙيو پوڻ.

● ماهُوٽُ ۽ ماهُوٽَ: ذ. گرم ڪپڙي جو هڪ قسم. بَنَات.

● ماهُوٽا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ماهوتو ۽ ماهوتا (ڪ): ذ. وڏي جبل جي پاسي کان ڦٽي نڪتل نندو جبل.

● ماهوجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (گلقند).

● ماهوئيُ ۽ ماهوئيُونُ (ڪ): ث. هوئيءَ جو هڪ قسم.

● ماهيُ: ث. (ف. ماهي = مڇي) مڇي- حُوت- مين- جَل تُوري. (صفت). مينهون چارينڊڙ ميهار. (مڇل).

= ماهيُ پُشُتُ ۽ ماهيُ پُشتَ: ذ. صفت. مڇيءَ جي پٺ جهڙي پُٺن وارو- ڪُٻو- ڪُبڙو- اُپهيڙو. (پرمانند).

= ماهيُ خورُ ۽ ماهيُ خورَ: ذ. صفت. مڇي ڪائيندڙ- مڇي ڪاياڪ. (ذ). پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم- بَگهه- بَگو- بَگهلو- وڏي سِلهي. (پرمانند).

= ماهيُ فروشُ ۽ ماهيُ فروشَ: ذ. صفت. مڇي وڪڻندڙ- ماڻهي- مهاڻو.

= ماهيُ گيرُ: ذ. صفت. مڇي پڪڙيندڙ- مڇي ماڙيندڙ- گهاتو- مهاڻو- ماڇي.

● ماهيتَ ۽ ماهيتُونُ: ث. (ع). حقيقت- ماهيت. اصلي مادو- حقيقي وجود- اصل. اصليت جي جاڻ- پروڙ- خبر- سُڌ- سماءُ- ڪتلَ- گتمَ- سڌڪ. وديا- گيان- علم. جوهر- مغز- تتُ- سار- مول- مايو. حالت- ڪيفيت- صورت- روداد- دَشا. حال- حال جي حقيقت.

● ماهيچو ۽ ماهيچَنا: ذ. قالب- ڪارَبُ- سانچو. (پرمانند). رٽ- تجويز. خاڪو- مسوَدو. (شرٽ). واڌڪي اوزار جو هڪ قسم. ڪاڻيءَ جي ڪنار تي ٻن ليڪن ڪيڻ وارو رَندو.

● ماهيڙُ ۽ ماهيڙَ: ذ. صفت. (سن. مَهشي = مينهن) مينهن ڏيڻين وارو- پاڳيو. ڪير مڪڻ وغيره جو وڪرو ڪندڙ- ڪير وڪڻندڙ- ڏوڏي- ڳوال- ماهڙُ- ماهيڙو. (صفت). موذي- شوم- ڪرپڻ- ڪنجوس- بخيل- سوسو. (پرمانند).

= ماهيڙو ۽ ماهيڙا: ذ. ماهيڙُ. ڪير ڏڪ جو واپار- ماهيو.

= ماهيڙيٽاٽيُ ۽ ماهيڙيٽاٽيُونُ: ث. ڪير واري- ڪير وڪڻندڙ عورت- ڏوڏڻ- ڏوڏياڻي- گوالڻ- پڇاڻي.

● ماهيُ لٽغاريُ: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ماهين ۽ ماهيون: ث. (سن. مُشَ = ماس ڪرڻ - ڪُهڻ). خونريز مقابلي (ماهي) ۾ ماريل مڙس مٿان هڪ خاص قسم جي ٽُل واري قبر (ڏيوري). ("گهاري لڳ ڀنيور جي پيڙي جي آتران ٽي ماهيون آهن." جن مان ۾ ڪرامتي بلوچن جون ۽ هڪ جوڪياڻي، جي جاڪرن سان وڙهندي مارجي ويا). (ن-ب).

● ماهينڊ ۽ ماهينڈ (ل): ذ. چوپائي مال جي ڳچيءَ ۾ پٽل گهٽين ڳنڍين وارو رنگين ڏاڳو - ڳانو. (مهيري).

● ماهيو ۽ ماهيا: ذ. (سن. مَهْشي = مينهن) ماهو مال - مينهون. (صفت). مينهن جو - ماهي مال جو.

= ماهيلو ۽ ماهيلا: ذ. صفت. ڪير ڪنڊ وڪنڊڙ - ماهيڙ - ماهيڙو.

= ماهيو چمڙو: ذ. مينهن جي ڪَٽَ - ماريل مينهن جو چمڙو - ماهو چمڙو.

● ماءِ: ث. (سن. مارگ = ماڳ) ماڳ - هنڌ - جاءِ - جڳهه - جُوءِ - منزل مقصود.

"ريءَ همراهي هاديءَ جي سُور نه سڙي ماءِ"
(سريراڳ - شاهه).

بندر. (گاجرا).

● ماءُ: ذ. (ع). پاڻي - جَلُ - آبُ - نيرُ - جَرُ. رَسُ - عرقُ.

= ماءُ اللَّحْمِ: ذ. گوشت جو عرق - گوشت جو چڪابل عرق.

● ماءُ ۽ مائُون، مائُرَ: ث. (پرا. سائُو آ. سن. مائڪا < ماتر < ماتا < ما = ماءُ) آمي - آمان - آمڙ - ماتا - والده - مادر - جيڄل - جڻيندڙ - جڻي - آئي. آيل.

"ماءُ سا ماءُ، ٻيو سڀ دنيا جو واءُ" (چوٽي).

= مائِتو ۽ مائِتا: ذ. صفت. ماءُ جو - ماءُ وارو. ٻيءَ ماءُ سان - مائيلو - مائيجو - ويڳو.

= مائِتو پيءُ ٻئو: ذ. صفت. ساڳئي ماءُ پيءُ جو - سڳو - سڪو - سچو - پورو - ٺيڪ - حقيقي. مالڪن وارو - ڏاڻين وارو.

= ماءُ پيڙو ڪرَڻُ (ڪ): قبر ۾ پُورڻ - دفن ڪرڻ.

● مائِتُ ۽ مائِتَ: ذ. (سن. مِتْر = سائٽ) مِتُ - عزيز - رشتيدار - خويش - سڪو - سڳيٽو - شريڪ - سيالُ - سڳو - قريب - ويجهو. (ث). (مائِتياڻي ۽ مائِتياڻيُون).

= مائِتاڻو ۽ مائِتاڻا: ذ. صفت. عزيزاڻو - عزازت جو - شريڪت جو - رشتيداريءَ جو. ماءُ پيءُ وٽان ورثي ۾ مليل (مال وغيره).

= مائِتِياڻي ۽ مائِتِياڻيُون: ث. مِتاچاري - سڳائي - عزيزي - عزازت - مِتِي - رشتيداري - قرابت - شريڪت - سڪائي - لاڳاپو - ناتو - ڳانڍاپو - سنڌ - تعلق - نسبت - واسطو. سڳ - شادي.

= مائِتِياڻي ۽ مائِتِياڻيُون: ث. عزيزياڻي - رشتيدار - سڳي - سڪي - مِتَ - شريڪ.

= مائِتي چَوائِيُ: ڪنهن ٻئي ماڻهوءَ جي پاوان سڳ بند جي ڳالهه ڪرڻ - وچ واري ماڻهوءَ جي هٿان شاديءَ جي ڳالهه هولهه ڪرڻ.

= مائِتي چَوڻُ: سڳ گهرڻ رشتيداري ڳنڍڻ - مائٽي ڪرڻ - سڳ چڪائڻ - ٻانهن گهرڻ - سڳاوتي ڪرڻ.

= مائِتِي ڪَرَڻُ: سڳ ڪرڻ - رشتو ڳنڍڻ.

= مائِتِي ڪَنڊَڙ زالَ: وچ واري - سڳاوت ڪرائيندڙ زال - ڏوتي.

● مائِچو ۽ مائِچا (ل): ذ. وڏڪي اوزار جو هڪ قسم - ساهيچو. ساهيچي سان ڪيل ٻٽي ليڪ. (ن-ب).

● مائُڙِي: اسم خاص. تعلقي ڳوٺ هي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مائِڳنُ (ل): ذ. صفت. رنگ اڻ جو.

"مائِڳنُ محبوب جا سينگار يا سونهن"
(شيخ ابراهيم).

● مائِلُ: صفت. (ع). لاڙو ڪيل - جهڪيل - لئيل - نميل. راغب - لاڙو. چاهه وارو - شائق - خواهشمند. متوجهه. ملتفت. عاشق.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ مائِلُ ٿِيڻُ: لاڙو ڪرڻ ـ جهڪڻ ـ لڙڻ. راغب ٿيڻ ـ متوجهه ٿيڻ ـ رجوع ٿيڻ ـ رغبت ڪرڻ. فدا ٿيڻ ـ مفتون ٿيڻ ـ فريفته ٿيڻ.

ـ مائِلُ ڪرڻُ: رُجوع ڪرڻ ـ راغب ڪرڻ ـ متوجهه ڪرڻ ـ توجهه ڏيارڻ. پنهنجي طرف ڪرڻ ـ لاڙڻ ـ لاڙو ڏيارڻ.

● مائِلو ع مائِلا: ذ. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (نانگ جهڙي) ـ مائِيلو. (ن ـ ب).

● مائِڻ: مصدر. مانڊڻ ـ ماپڻ ـ سمائڻ ـ پورو اچڻ. (مائيو ـ مائيندو ـ مائيل). (پرمانند).

● مائو ع مائُو: ماوا: ذ. مٺائيءَ جو هڪ قسم. ڪيرڪي ڪاڙهي گهاٽو ڪري اُن مان ٺاهيل مٺائي. (ف. مايه) مار ـ تت ـ ست ـ جوهر ـ مايو ـ مغز ـ ماهيت ـ مال. پسارڪي وڪر جو هڪ قسم. رنگ جو هڪ قسم ـ نيلو رنگ. ساپ ـ انداز ـ وزن ـ مقدار. (ت). ٽولهه ـ ٽلهائي ـ ٽلهاڻ. (صفت). نيلو ـ نيرو ـ آسماني. ڪُنڌرو ـ نرم ـ پٽڙو.

ـ مائِيدارُ ع مائِيدارَ: ذ. صفت. مائي جو ـ مائِي وارو ـ مائو هيل. ڪردار. ستر و ڪر ـ جسم وارو ـ پينو ـ مضبوط ـ ٽهرو.

● مائِيُ ع مايُونُ: ث. (سن. ماتر = ماءُ) ماءُ ـ امڙ ـ امان ـ ماتا ـ مادر ـ آئي. ڄائيندڙ عورت ـ نپائيندڙ عورت ـ دائي ـ آيا. ڪاڪ عورت. ڪنهن به عورت کي سڏ ڪرڻ لاءِ عزت وارو لفظ. بيماريءَ جو هڪ قسم ـ وڏي مائي ـ ماتا ـ تڏي ـ ميتلا ـ چيچڪ ـ وڏي ماتا.

ـ مائِيُ پِتاپُ: ذ. ماءُ پيءُ ـ ماتا پتا ـ مادر پدر ـ والدين. پالڻهار ـ ان داتا. حاڪم.

ـ مائِيتو ع مائِيتا: ذ. صفت. ماءُ جي طرفان. ماءُ جو. هڪڙي پيٽ جو.

● مائِيتو پِيٽو: ذ. صفت. هڪڙي ئي ماءُ پيءُ جو ـ سڳو.

ـ مائِيءَ جو مٽبدل ڪٽڻ: مائي جي بيماري وقت مٽيءَ جو چاڙو پائيءَ سان پري ڪڍڻ.

● مائِيءَ جو موٽ ڪائِيڻُ: مائيءَ جي بيماريءَ جو هٿي وري شروع ٿيڻ.

ـ مائِيُ جي مِهِرَ ڪرَڻُ: ماتا جي بيماري نڪرڻ.

ـ مائِيُ مَٽائِيڻُ: مائي جي بيمارڪي آرام ڏيڻ. لاءِ ڪائڻ ۽ سڳن ساڪ ڪرڻ.

ـ مائِيُ نِڪرَڻُ: ماتا نڪرڻ ـ چيچڪ جي بيماريءَ ۾ ونجڻ.

● مائِيهُوتو ع مائِيهُوتا: ذ. صفت. سون جو ڪم ڪندڙ ـ سونارو ـ سونارُ ـ سُنار.

● مائِيُ ڪُٽاڙهِيُ: اسم خاص. ڪراچي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مائِيُونُ پُوجڻُ (ث): شاديءَ جي پٻي ڏينهن تي ڪهوٽ طرفان پنهنجي ڪاڏي مان ست گيرهه نياڻين لاءِ ڏار ڪري رکڻ.

● مايا ع مايا: مايائُونُ: ث. (سن). قدرتي طاقت ـ عجيب طاقت. خدائي طاقت. ايشور شڪتي. قدرت. ظهور قدرت ـ نيچر ـ فطرت ـ خلقت ـ رچنا ـ بازي ـ کيل ـ هٿ ناٽ ـ هٿ جي چالاڪي ـ طلسم. ڪرشمو ـ ڪرامت. ٻاهرين شين جو ڪوڙو ڏيکاءُ (جو حقيقت ۾ ڪجهه نه آهي، پر رڳو وهم آهي) ـ نڪڻو روپ. جڙتو ٺاهه ـ ڪوڙو خيال ـ پيرت پاس ـ آو ديا واد. وهم ـ پرم. ٻاهريون نظارو ـ ڏيک ـ ويک ـ ڏيکاءُ. ٺڳي ـ دغا ـ دلبو ـ ڏاتار ـ مڪر ـ فريب ـ ڪپٽ ـ چَلُ. لوپ ـ موهه ـ لالچ ـ لالچائيندڙ شيءِ ـ پرم ـ جال. ناٽو ـ ڌن ـ دولت ـ مال ـ ملڪيت ـ زر ـ مايا ـ پئسو. وَسهه ـ وَسلو ـ ٽيڙ ٽاڙي ـ اسباب. ڪرپا ـ رحم ـ ڪرم ـ ديا ـ ٻاجهه. قرب ـ پيار. بازيگر جي زال. زال. عورت. رونق. روشني. بهار. ڪيفيت. لطف. روح ـ آتما ـ پران ـ جان.

ـ مايا آڏائِيڻُ: اجايو خرچ ڪرڻ ـ پئسو ڦوڪڻ ـ ناڦو دُڦ ڪرڻ.

ـ مايا جو مُريدُ ٿِيڻُ: ڪنجوس ٿيڻ ـ بخيل ٿيڻ.

ـ مايالُوُ ع مايالُوُ: ذ. صفت. مهربان ـ ٻاجهارو ـ ڪرپالو.

ـ مايَاوِيُ: ذ. صفت. مايا جو ـ مايا روپي ـ چالاڪ ـ ٺڳ. (گاجرا).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مايڪ يا مائڪ: ذ. صفت. خدا جي مايا جو- قدرتي. (گاجرا).

● مايَتَ: ث. (ع. ماهيت جو بگڙيل). ماهيت- حقيقت - اصليت - بناوت.

● مايَر: ذ. صفت. جوپن کي پهتل - مايهي وارو- متارو - تُلهو - سٽيو. (ذ). پلهي جو هڪ قسم- آنيارو پلو- مادي مچي. (نر مڇيءَ کي آپڙو چوندا آهن).

● مايو ≈ مايا: ذ. (ف. مَايَہ). اصلي ماد و- اَصل - حقيقي وجود. سار- تت - ست - جوهر- مغز- ماهيت - سال. مائو. سبب - جڙ - ماد و- پُهائي - کارڻ - بنياد. ذ خيرو- موجودات - موڙي. (شاهه).

= مايهيدارُ ≈ مايهيدارُ: ذ. صفت. تت وارو- سار پريو - پريل - وزلائتو.

● مايُوسُ ≈ مايُوسَ: صفت. (ع). نراس- نا اميد - ويڳاڻو - بي آس - نراسو- بي توقع - ناڪام- نامراد - دل شڪستو - بي اميد.

= مايُوس ٿيڻ: نااميد ٿيڻ-نراس ٿيڻ- بي آس ٿيڻ- اميد ٽٽڻ - ناڪام ٿيڻ - دل ٽٽڻ - دل شڪستو ٿيڻ.

= مايُوس ڪرڻ: نا اميد ڪرڻ - نراس ڪرڻ- بي آس ڪرڻ - ناڪام ڪرڻ - دل توڙڻ.

= مايُوسيُ ≈ مايُوسيُون: نراسائي - نااميدي - دل شڪستي - محرومي - نامرادي - ناڪامي.

● مايَہ: ذ. (ف. مايہ = هُوندَ) هُوند - پُونجي- سرمايہ - جمع. راس المال. اصل. ماد و. مقدار. قدرت. سامان. بنياد. زر - دولت. مايو.

● مُبَاحُ ≈ مُبَاحَ: صفت. (ع). مناسب - رَوا - جائز - واجب - حقي - حقائتو - حَلال - حَلال جو- رِهنڊو - قانوني - شرعي - باقاعدي - درست - صحيح - برحق. پاڪ - صاف - شُڌ - پوٽر. (ظرف). بخش - مُعاف - چُوٽ.

= مُبَاحُ ڪرَنُ: جائز ڪرڻ - روا رکڻ - حلال ڄاڻڻ - درست سمجهڻ. بخش ڪرڻ - معاف ڪرڻ - بخشي ڇڏڻ.

● مُبَاحثو ≈ مُبَاحثا: ذ. (ع). بحث - مُناظرو - تڪرار - سوال جواب - رد بدل - وادُ وادُ - واکَ ٻڌِ - مقابلو - حُجت.

● مُبَادا: ظرف. (ف). متان - نہ ڄاڻا - متجاڻ - متجڻِ - جيم - متان ٽي - الاجي - شال ائين هجي - خدا رکي وڻي - خدانخواسته - خدا نہ ڪري - اتفاقاً - ڏسو ڪٽي - کهڙي خبر - جهڙ - ممڪن - هُوند - ٿي سگهي ٿو.

● مُبَادلو ≈ مُبَادَلا: ذ. (ع. مبادلہ) متا ماتا - بَدل سَدل - واري قيري - تبادلہ.

● مُبَارَکَ ≈ مُبَارَکُونُ: ث. (ع. مبارک = کيرَ) واڌائي - کيرَ - مبارکي - مبارڪ. جسُ- شاباس - شابَس. دُعا - آشيرواد - آسيس - بندگي. (اسم خاص). تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

= مُبَارَکبَادَ ≈ مُبَارَکبَادُونُ: ث. کيرَ - واڌائي - مبارک - مبارکباد.

= مُبَارَکبَادِيُ ≈ مُبَارَکبَادِيُون: ث. کيرَ - واڌائي - مبارک - مبارکباد.

● مُبَارَکُ ≈ مُبَارَکَ: ذ. صفت. (ع. برَک = دعا گو کيو ويو) برکت وارو - بابرکت - خوش نصيب - خوش قسمت - پلارو - پاڳ وارو - سڳورو - سياڳو - ڏنُ - شُبُ - سعيد - سَعِدُ. پوتر - پاک - مُقدس. سُٽو - چڱو - مُوافق - لائق - وٺندڙ - موچارو.

● مُبَارَکُپُورُ: اسم خاص. تعلقي سکر ۾ پني عاقل ۾ تعلقي ٽنڊ ۾ هڪ ٽپي ۾ ديهہ جو نالو.

● مُبَارَکُجَاگِيرَ: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● مُبَارَکُ واهُ: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● مُبَارَکِيُ ≈ مُبَارَکِيُون: ث. مغز جي هڪ بيماري - مغز جي سوج - سرسام - بي هوشي. (گاجرا). خشڪي - وائنُ - هَذَرُ - هذيان - چريائي. وڪل - بَڪَ - ڪالهاءُ. (پرمانند).

● مُبَارُو ≈ مُبَارَا: ذ. اسم. پڪيءَ جو هڪ قسم- چهري جو هڪ قسم - ڪهڪهہ پکي. (پرمانند).

● مُبَاشرَتَ: ث. (ع). همبستري - جماعُ - محبت واري - صحبت - خلوت - مُجامعت - پوڳ - رنڪ رَسُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مُباشرَتَ ڪرڻ: جماع ڪرڻ - صحبت ڪرڻ - پوڳ ڪرڻ - مجامعت ڪرڻ - همبستري ڪرڻ - بَهَنُ. (آصفيه).

مُبالَغو ۽ مُبالَغا: ذ. (ع. بَلَغَ = هن کوشش ڪئي) اجائي ڏيکه - پَساڙ - آڻاءُ - وڌاءُ - زياده بياني - ڏکهي ڳالهه - حد کان زياده ڳالهائڻ.

= مُبالَغو ڪَرَنُ: وڌاءُ ڪرڻ - ڏيکه ڪرڻ - پَساڙ ڪرڻ - حد کان وڌيڪ ڳالهه هولهه ڪرڻ - اجايو و سِتارُ ڪرڻ.

● مُباهيُ ۽ مُباهيُ: صفت. تيجسي - تيجوانُ - پَرتاپي - مڙيار - مُنوّرُ. جَلِيل - بُزرگ - اوچو - مٿاهون - اعليٰ - عالي - وڏو - چند يو. عاليشان. (پرمانند).

● مُبْتَدا: ث. (ع). شروع - آوَلُ - مُنڊ - مُهاڳ - ابتدا. علمِ نحو جي اصطلاح م، جملي م ضروري لفظ مان آهو لفظ، جنهن بابت ڪجهه چيل هجي. مثلاً: "احمد عالمُ آهي". انهيءَ جملي م احمد مبتدا آهي. (علمِ نحو).

= مُبْتَدِيُ: صفت. ظرف. شروع وارو - شروع جو - ابتدائي - شروعاتي - اوائلي. (پرمانند).

● مُبْتَلا: صفت. (ع). ڦاٽلُ - گرفتار - ورتل - مُنجهيل - اڙيل - گِيٽَلُ. ڪنهن آفت م ڦاٽل. بُڌل - غلطان - پيچانُ. وَرُ وَڪَڙَ م آيل - گهيريل - وکوڙيل. عاشق - فريفته - دلداده - گِرويده - موهتُ - چَڪَن - مست. مصروف - مشغول - رُڌل - لڳل - جُنبيل - چُهٽيل.

● مُبَدّلُ: صفت. (ع). بدليل - مُتغيّر - ڦريل - مَتيل - بَدلايل. (آصفيه). ڦرندڙ گهرندڙ. (پرمانند).

● مَبْذولُ: (ع). خرچ ڪيل - خرچيل. قبول ڪيل - مڃيل - اقرار ڪيل. بخشيل (شيءِ).

● مُبَرّا: صفت. (ع). بيزار - ڪَڪُ - خَفِي - وِرچيل - تَنگ - عاجزُ. آزاد - بَري - چُٽل. پاڪُ.

● مُبَرائيُ (ت): اسمِ خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مُبَرو ۽ مُبَرا: ذ. ڏاڙين شين جي ماپڻ لاءِ هڪ وڏو ماپو - ڪرندي. (پرمانند). (ث. مُبري ۽ مُبريون).

= مُبَرُو مَنَنُ: ڪنهن ماپي يا برتن کي ٽمڻ ڀرڻ - زور سان ڏبي ڀري وڻڻ.

● مُبَشِّرُ: صفت. (ع). بشارت ڏيندڙ - خوشخبري ڏيڻ ڏيندڙ.

● مُبَصِّرُ: صفت. (ع). ڏسندڙ - جاچيندڙ - نهارينڊ. سجاڳ - جاڳيل. پرکيندڙ - سڃاڻندڙ. جوهري - صراف. (آصفيه).

● مُبَلِّغُ: ذ. (ع). مقدار - انداز - وزن - رقم جو تعداد.

● مُبَيِّني: صفت. (ع). جنهن تي ڪنهن ڳالهه جو بنياءُ هجي - بنياد ڪيل - بنياد رکيل - بنيادي.

● مُبُو ۽ مُبا (ث): ذ. ڇيڙو - ڇاڙي - ڇيهه - دنگ. ڦاٽي - حدّ.

● مُبْهَمُ: صفت. (ع). ڳُجهو - ليڪَلُ - پوشيده - مخفي. شڪي - مُشتبه - مَشڪُوڪ - ڀيه ڇڏيو - گول مول. مُنجهيل - پَرميلو - اڻ ڇڻو - جهڪو - مُذبذب. آهو ڪلامُ، جنهن جو ٻن معنائن هجڻ سبب صحيح مطلب سمجهه م نه اچي. گرامر جي اصطلاح م ضمير جو هڪ قسم - نامعلوم اسم جي بدران ڪم آيل ضمير. مثلاً: "ڪو، ڪير، ڪهڙو وغيره".

● مَبْهُوتُ: صفت. (ع). حيران - وائڙو - حيرت زده.

● مُبهيجا (ت): اسمِ خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مُبهيجائيُ: اسمِ خاص. تعلقي نوشهري م هڪ ديهه جو نالو.

● مُبِيِّنُ: صفت. (ع). ظاهر - آشڪار - پڌري پٽ - صاف - صَريح - ڪُليل - پرگهٽ - روشن - ساڪيات - پڌرو - ظاهر ظهور - و بِڪَتِ - نشان بَرُ - صفا - ڇڻو. سڃڻتر - تصويرن سان - صاف ڪيل - ڇڻو ڪيل - سمجهايل - ڪولي ٻڌايل - ارٿ ڪيل - نِروار ڪيل - ظاهر ڪيل - پڌرو ڪيل - نِرمل - آڇو - اوجلُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● متِ ۽ متيُون: ث. (من. متِ = سمجھ) سمجھ - ہوجھ - ہُڏي - هوش - فهم - ادراڪ - پُرجھ - پروڙ - وقوف - هوش - حوصلو - چيتو - عقل - زيرڪي - خِرد. دانائي - سياڻپ - هوشياري. سوچ - ويچار - خيال - غور - قياس - خوض. گِڻت. ڏيان. انديشو - ڪتَ - هم تر - انسنو. ڏَس - صلاح - رت - راء - انڪل. نصيحت - هدايت - آپديش - سمجھاڻي - سبق. عادت - علت - هير - ورد. سيکت - سزا - جٹ - مارَ - تنبيھ.

"جنھن مت موني جت ڙي اديون."

(فتح).

▬ متِ آڇنُ: عقل اچڻ - هوش اچڻ - سمجھ اچڻ. سبق سکڻ - نصيحت حاصل ڪرڻ. سيکت سکڻ - سزا ملڻ - جٹ ٿيڻ.

▬ متِ ڏيئنُ: صلاح ڏيڻ - راء ڏيڻ - عقل ڏَسڻ - تدبير ٻڌائڻ - عقل جي گاله ٻڌائڻ - مشوره ڏيڻ - نصيحت ڪرڻ - آپديش ڏيڻ - وات ڏَسڻ - رستو ٻڌائڻ - ترڪيب ڳولي ڪيڏ. سزا ڏيڻ - تنبيھ ڪرڻ - جٹ ڦٽ ڪرڻ.

▬ متِ قِرَنُ: مت مارجڻ - هوش گم ٿي وڃڻ - عقل مارجي وڃڻ - مت کسجي وڃڻ.

▬ متِ ڪٽنُ (ت): عقل ڇڏائي وڃڻ - هوش حواس گم ٿي وڃڻ.

▬ متِ ڪٽو ۽ متَ ڪٽا (ت): ذ. صفت. بي سمجھ - ڪم عقل - ڪم ظرف - بيوقوف - چريٹ.

▬ متِ ڪسِجنُ: سمجھ وڃڻ - عقل چٹ ٿيڻ.

▬ متِ ساجنُ: سمجھ وڃڻ.

▬ متِ ڪسنُ: هوش وڃائڻ - حوصلو خطا ڪرڻ - عقل وڃائڻ - حواس گم ڪرڻ - بي خطا ڪرڻ.

▬ متَ ڪِستنُ: آلتي مت اچڻ - آٻتي سمجھ ٿيڻ - ہُڏي مارجي وڃڻ.

● متِيِي ۽ متيِيُونُ (ت): ث. سزا - مار - سيکت - تنبيھ - هدايت.

▬ متِ هيئنُ ۽ متِ هيئنَ: ذ. صفت. سمجھ ڪان خالي - بي هوشو - بي وقوف - ڪم ذهن. بي عقل - مورک - ڪهيلو - نؤدُ - يڪو - موگھ متِ - آڏاهو - اڏايو - جاهل - موڙهل - ڪنڈ - جڙُ. آناچاري - آدرمي - بي دين - ڏرم هيئنُ.

▬ متِيُونُ مُنجھنُ: حواس خطا ٿي وڃڻ - وائڙو ٿي وڃڻ - حيران ٿي وڃڻ. موگھو ٿيڻ - مست ٿيڻ.

● متُ ۽ متَ: ذ. (من. متتر = رايو) مذهبي ٽولي - پنٿ - فرقو - ڪوفو. "مثلاً: ہُڏ مت وغيره." ڏرم - دين - مذهب - آمت - ملت. ويساهه - نشچو - پروسو - ايمان - عقيدو - اعتبار - يقين - نياءُ درشن - نياءُ شاستر - سِدانت - خاطري - پڪ. (پرمانند). جبل جي پُڄي - ماڻري - ماڻر. (ڪ).

▬ متنائِيِ يا متتَئِيِ: ٻي جي مٽي تي هلندڙ.

▬ متُ متتانتترُ: ذ. ڏرمي عقيدو - مذهبي سڌانت. (پرمانند). جدا جدا اعتقاد - جدا جدا پنٿ. (گاجرا).

▬ متُ هيئنُ ۽ متُ هيئنَ: ذ. صفت. آناچاري - بي دين - آدرمي - ڏرم هيئنُ.

● ميِ: ث. (من. ما = متتنَ). شمار. ماپ - ماپ.

▬ ميِ آهارِيُ ۽ ميِ آهارِيُ: ذ. صفت. ٿورو کائيندڙ - واجبي کائيندڙ.

● متُ ۽ متَ (ت): ذ. صفت. ٽُلھو - دڙنسو - مُڪو - ڏڳ. (وفا).

● مُتابَعتَ: ث. (ع). تابعداري - فرمانبرداري - اطاعت.

● مُتاثِرُ: صفت. (ع). اثر هيٺ آيل - اثر پذير - اثر قبول ڪندڙ - اثرائتو - مؤثر. ڪارگر - ڪارآمد. دل تي اثر ڪندڙ - دل ۾ چُبندڙ - رقت انگيز. (آصفيه).

● متارا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● متارو ۽ متارا: ذ. صفت. (من. مدَ = مستي) ٽلھو - موٽو - (بدن ۾) پير يل - دُنبو - ڏنو مُٽو - ستر و تر - چوپُڪو - ڏَمتالُ - جٻرو - جالنو - قوي - جُنگ - سڏَرُ - يٽو - جٽو - زَنو - قوڏانگ - دَڙنسو - مُڪو - ڏڳ - سَپٽرُ - رُڏُ. تندرست - چگو پلو - نيمرو - جوپُ. چَرٻيءَ وارو (چوپايو مال) - چيڪنو - سڻيو - سَپيرو - سوڪو (پَڪترُ). چگي چال وارو. (گاجرا). ذ. (ع.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مُطهرة = ساندارِي) مسافريءَ تي پاڻ سان گڏ پاڻي ڪڍي وڃڻ لاءِ ڇمڙي جي ٽيلهي - ڪتليُ - نڊو ساندارو - پکال - مشڪ. (پرمانند). (ث. مٽارِيُ ۽ مٽار يُونُ).

= مٽاراڻيُ ۽ مٽاراڻيُونُ: ث. ٽولهه - ٽُلهاڻ - ٽُلهائي - چوٻڪائي - موتائي - جاڏائي - ڏڻسائي - جانڻائي. سٽاڻي - سٽي - چڪناڻي - چربي.

= مٽارا مُجَ ڪَرَڻُ: زبردستن ڪي مات ڪرڻ.

● مٽارو سانڊِ: اسر خاص. تعلقي سڀيءَ مرهڪ ديهه جو نالو.

● مُٽاسِفُ: صفت. (ع). افسوس ڪندڙ - ارمان ڪندڙ - ڏُک ڪندڙ. غمگين - ڏکارو - ڏکويل. آٽس - مايوس.

● مٽاعُ ۽ مٽاعَ: ذ. (ع). گهر جو سامان - اسباب - پدارٿ - مڈي - وسلا - تَپتڙ. مالُ - ملڪيت - مالِي - مالِيات - ڏن - دولت - ٽاڙو - راس - تيٽ - اِملاڪ - هُونجي. سوداگريءَ جو مال اسباب - مال تجارت - واپار جو سامان. سودو سامان. و ستُو - چيزَ - شيءِ.

● مٽانُ: ظرف. نٽ - مرَ. بلڪل نه - اصل نه. مُبادا - جيرَ - نه ڄاڻا - متچُڻ - جيڪس - الاجي - شايد - جيڪر - مڃاڻ.

● مٽانتِ: ث. (ع). مضبوطي - پُختگي - سوگهائي. استواري - استقامت.

● مُٽائِيُ: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مٽاهُ ۽ مٽاهَ: ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم - ڏکي پُڄَ ۽ قسمين قسمين رنگن وارو پکي - مٽاءُ - ماٽاهُ.

● مٽاءُ ۽ مٽاءَ: ذ. مٽاهُ - ماٽاهُ.

● مُٽبدّلُ: صفت. (ع). تبديل ٿيندڙ - بدلجندڙ - منجندڙ - آٻٽو ٿيندڙ - اونڌو ٿيندڙ - مقلُوبُ. واري تي ڦرندڙ گهرندڙ - آٻٽو سُٻٽو ٿيندڙ. بدلي ٿيندڙ - بدل سدل ٿيندڙ. (پرمانند).

● مُٽبرّڪُ: صفت. (ع). برڪت وارو - پلارو - سڳورو. مقدس - پوٽر. پاڪ - صاف. نيڪ. قابل تعظيم - معزز - بزرگوار - بزرگ. فرشته خصلت - فرشته خو.

● مُٽبسّمُ: صفت. (ع). ڪلندڙ - مرڪندڙ - مُشڪندڙ.

● مُٽبحِدُ: صفت. (ع). اتحاد ڪيل - هڪڙي ڪيل - سهيل - متفق - شامل - گڏ - گڏيل - ڪٺيل - مخلوط - پيوسته - هڪ ٽيل.

● مُٽحرّڪُ: صفت. (ع. تحرّڪ = هُو چُريو) حرڪت ڪندڙ - حرڪت پذير - هلندڙ - چُرندڙ - چرندڙ ڦرندڙ - جنبان - رَوانُ - جاري. رمندڙ - رڙهندڙ - ڦرندڙ گهرندڙ - ڦرٽو گهرٽو. لڏندڙ. ڏڪندڙ. ڪنڌٽو - ڪنڌڻ جهڙو. علم لحو جي اصطلاح ۾ حرڪت وارو اکر - زبر، زير يا پيش وارو اکر.

● مُٽحمّلُ: صفت. (ع). تحمّل ڪندڙ - برداشت ڪندڙ - سهي ويندڙ - سهن شيل - سهن هارُ - سهندڙ. صبر ڪندڙ صبرائتو - صابر - ڪمندڙ - ڪنپير - گهيبر. مستقل مزاج.

● مُٽحيّرُ: صفت. (ع). حيران - مُتعجب - حيرت زده - عجبائتو. حواس باخته - هڪو بڪو - وائڙو. (آصفيه).

● مٽرَ (ث): اسر خاص. برهمڻ جي هڪ ذات جو نالو.

● مُٽيرُ ۽ مُٽيرَ: ذ. تماشو. (گاجرا).

● ميٽُرُ ۽ ميٽُرَ: ذ. (سن. ميٽُرَ = ميٽُ) مائٽُ - ميٽُ - عزيز - خويش - رشتيدار - قريب. سنگتي - ساٿي - دوست - يارُ - سڄڻ. گهٽگهرو - مخلص - خيرخواهه - خير انديش. ياوُر - مددگار - همراهه - ساٿي. سُجب - حبيب - پيارو - دِل وارو. آشنا - واقف - سُهاڪڙو - هيتُو - جاڻ سُجاڻ - ڏِنل واڻل - واقفڪار.

= ميٽُرتا: ث. مائٽي - رشتيداري - عزارت - قرابت - ميٽِي. دوستي - ياري - يارالي - اِخلاص. آساڻتُ - ٿهڪ - آشنائي - واقفيت - سُجاڻپ - سُهاڪڙائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مٿيرائيڻُ (ل): مصدر. لڳارڻ ـ لالچائڻ ـ دلبو ڏيڻ ـ رٻيبڻ. (مٿرائيو ـ مٿرائيندو ـ مترائيلُ).

● مُتَرجِمُ: ذ. (ع). ترجمو ڪندڙ ـ هڪ ٻوليءَ مان ٻيءَ ٻوليءَ ۾ بيان ڪندڙ ـ ترجما نويس ـ ترجمان.

● مُتَرَكو ۽ مُتَر ڪا: ذ. (ع. مُطَرِقَهُ: سن. مُدگرُ). هڪ اوزار جو نالو ـ (لوهه وغيره کي) ٽوڪڻ يا ٽپڻ جو لوهي اوزار ـ هٿوڙو. گهڻ ـ وڏاڻ ـ مارتول ـ ٻهوڙو. (ت). (سوناري جو ڇوڙَسو ـ مٿارٽيُ).

ـ مُتَرِكيُ ۽ مُتَرِكيُونُ: ث. نندو مترکو ـ هٿوڙي.

● مُتَرَنُ (ث): مصدر. پيشاب ڪرڻ ـ مُٽڻ. (مُتريو ـ مُترينڊو ـ متريل). (راء).

ـ مُتَرُ: ذ. پيشاب ـ مُٽ. (راء).

ـ مُتَرانگو ۽ مُتَرانگا: ذ. پيشاب رهڻ وارو هنڌ ـ مثانو. گڙدو ـ گرده. (راء).

ـ مُتِريُ ۽ مُتِريُونُ: ث. پيشاب ڪرڻ جي جاءِ. (گاجرا).

● مُتَروُكُ: صفت. (ع. تَرَكَ = هن ڇڏيو). ترڪ ڪيل ـ ڇڏيل ـ خارج ڪيل ـ نيڪالي ڏنل ـ نيڪال ڪيل. رَد ـ منسوخ ـ مخروج ـ باطل ـ معطل. (آصفيه).

● مُتَرِي ۽ مُتَرِيُونُ: ث. جدا جدا ماپن جي سوراخ ٿيل لوهه جي پٽي. (انهن سوراخن مان ڪو ڏاتو لنگهائي مختلف ماپ ۾ ٽوڙهه واريون تارون ٺاهيون ويندیون آهن). (گاجرا).

● مُتِيريُ ۽ مُتِريُونُ: ث. پيشاب جي رهڻ وارو هنڌ ـ مثانو. (پرمانند).

● مُتَزَ (ث): اسم خاص. هندڻ جي هڪ ذات جو نالو. (راء).

● مُتَزَلزَلُ: صفت. (ع). لرزش ڪائيندڙ ـ ڏڪندڙ ـ ڦڙڪندڙ ـ ڏڍندڙ ـ جهوپا ڪائيندڙ ـ ڏڍڪندڙ ـ لوڏا ڪائيندڙ ـ لڏندڙ ـ ٽوڦندڙ ـ ڏڪندڙ. (آصفيه).

● مُتَشابِهُ: صفت. (ع). هڪ شڪل ـ هڪ جهڙو ـ هڪ شبيهه ـ هوبهو ـ ساڳيو ـ ايس پيس. (ع. ا. د).

● مُتَشَرِّعُ: صفت. (ع). شريعت جو پابند ـ پارسا ـ پرهيزگار ـ ديندار ـ متقي ـ نيڪ پانهو ـ رياضتي ـ الله لوڪ. (آصفيه).

● مُتَشَكِّيُ: صفت. (ع). شڪ وارو ـ شڪي ـ وهمي ـ وَسوسو. (ع. ا. د). گرامر موجب زمان جو هڪ قسم ـ شڪي حالت ظاهر ڪندڙ زمان (حال متشڪي، ماضي متشڪي).

● مُتَعَدّيُ: صفت. (ع). برخلاف ويندڙ ـ سامهون ٽيندڙ ـ رَد ڏيندڙ ـ رَد قد ڏيندڙ ـ اعتراض ڪندڙ. (ع. ا. د). تياري ڪندڙ ـ سانباهو ڪندڙ ـ شروعات ڪندڙ ـ ڪوشش ڪندڙ ـ سعيو ڪندڙ. (ع. ا. د). منشي ـ محرر ـ ميتو ـ ليکاري ـ لکندڙ ـ لکڻ وارو ـ راقم ـ ڪاتب ـ ليکڪ ـ حسابي. (پرمانند).

● مُتَصَرِّفُ: صفت. (ع). قبضو ڪندڙ ـ تصرف ڪرڻ وارو ـ قابض. (آصفيه). مالڪي رکندڙ ـ مالڪ ـ ڏڻي. حقدار. (پرمانند).

ـ مُتَصَرِّفُ ٽِيڻُ: قبضي دار ٽيڻ ـ مالڪ ٽيڻ. قبضو حاصل ڪرڻ. (پرمانند).

ـ مُتَصَرِّفِيُ: ث. مالڪي ـ قبضيداري ـ قبضو ـ ملڪ ـ ملڪيت. (پرمانند).

● مُتَّصِلُ: صفت. (ع). اتصال رکندڙ ـ ويجهو ـ قريب ـ نزديڪ ـ پرسان. لڳل ـ گڏ ـ ڳنڍيل ـ ملحق ـ جڙيل ـ ميليل. برابر. مُتواتر ـ لڳاتار ـ سلسلي وار. (آصفيه).

● مُتَضادُ: صفت. مخالفت ڪندڙ ـ مخالف ـ منافي. برعڪس ـ اُلٽو ـ ناموافق ـ اُبتڙ ـ اونڌو. (آصفيه).

● مُتَعارِفُ: صفت. (ع). نالي وارو ـ نامياروـ مشهور ـ معروف ـ شهرت وارو. (ع. ا. د). سڃاتل ـ واقف ـ سڃاڻ جاڻ ـ واقفڪار ـ ڏٺل واڻل. (ع. ا. د).

● مُتَعَجِّبُ: صفت. (ع. عجب = هو اچرج ۽ ٻيو) اچرج ۽ ٻيل ـ تعجب ڪندڙ ـ حيرت ۽ ٻيل ـ حيران ـ حيرت زده ـ مُتَحَيِّرُ. (آصفيه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُتَعَدِّدُ: صفت. (ع). شمار کيل - گڻيل - گاڻيتو کيل. ٽورا - گهڻ گاڻيا - کجهه. گهڻا - جهجها - بي انداز - وڏي انداز ۾ - بيشمار - بيسيار - لا تعداد - ان گڻيا - بي حساب (ذهن هزارن کان مٿي).

● مُتَعَدِّي: صفت. (ع). ٻئي ڏانهن ويندڙ - وڃڻندڙ - ٻڪڙندڙ - سانگيڙو - اٽکندڙ - ڦاسندڙ (مرض وغيره ۾). زهري - زهر وارو - زهرائتو. زهري بيماريءَ جو ورتل. (ع. ا. د). (ذ). فعل جو هڪ قسم - مفعول سان لاڳاپو رکندڙ فعل.

● مُتَعَصِّبُ: (ع. عَصَبَ = هن وکوڙيو) تعصب کندڙ - ڪٽر - تعصبي - بدگمان - پکڙ پاتي. حاسدي. دين جي طرفداري کندڙ - ڪٽر مذهبي - ڪٽو. هٺ ڌرم - مٽ ايماني - نارواداري. ٻه اکيو - رياڪار - پاس کندڙ - پاس خاطر.

● مُتَعَلِّقُ: صفت. (ع. عَلَقَ = هن چاهه رکيو) چاهه رکندڙ. تعلق رکندڙ - لاڳاپو رکندڙ - واسطو رکندڙ - نسبتي - واسته. لاڳاپيدار - واسطيدار. عزيز - مائٽ - رشتيدار - قريب - ميٽ - عزازت وارو. شامل - گڏ. منسلڪ - ڪٽو. تابع - ماتحت - زيردست - هٿ هيٺ.

● مُتَعَلِّمُ: صفت. (ع). تعليم حاصل کندڙ - سکيا وٺندڙ - طالب علم - شاگرد - مُبتدي - تلميذ. چيلو - پالکو - هوٽلنگ. (آصفيه).

● مُتَعَهِّدُ: صفت. (ع). گڏ کيل - ڪٽو کيل - پيڙو کيل. سڌ کيل - سڌايل - ڪوٽيل. (پرمانند).

● مُتَعَيَّنُ: صفت. (ع). مقرر کيل - ڪنهن کي تي لڳايل - سونپيل - ٽاڪيل - سپرد کيل - لڳايل. (آصفيه).

● مُتَغَيِّرُ: صفت. (ع). انقلاب ۾ آندل - ڦيرايل - متايل - بدلايل - تبديل کيل - ڦير ڦار کيل - بدل سدل کيل. تبديل پذير - متجن جهڙو - بدلجن جهڙو - بي جوڙو - ان ميل - اسمپو - ان ٺهندڙ - ناموافق. (ع. ا. د). بيگاڙبل - ڦيٽايل - ابتر کيل - دربدر کيل. سڌاريل - درستي کيل - اصلاح کيل - سنواريل.

● مُتَفَرِّقُ: صفت. (ع). فرق کيل - جدا جدا - الڳ الڳ - مختلف - پيانت پانت - قسمين قسمين - طرحين طرحين - علحده - ڇڙوڇڙ - فالتو - گاڏ ڙساڏ ڙ - متفرقو. (ع. ا. د).

= مُتَفَرِّقُو & مُتَفَرِّقا: ذ. صفت. مُتفرّق.

● مُتَّفِقُ: صفت. (ع). اتفاق کندڙ - ملايل - شامل - ڪٺيل - گڏيل - متحد - ايڪي ۾ - يڪ مشت. هڪ راءِ - هڪ زبان - هم زبان - هم صلاح - هم مشوره - هڪ ڳالهه - يڪ راءِ - هڪ صلاحيو - هڪ متيو - ٻلا اختلاف - هڪ دليو - متفق راءِ - سمت. لاڳاپيل - واسطيدار - واسطو رکندڙ - نسبتي. راضي - رضامند - خواهان - موافق - خوش - سرهو.

= مُتَّفِقُ ٿيڻُ: موافق ٿيڻ - يڪ راءِ ٿيڻ - راءِ ۾ شريڪ ٿيڻ - هم زبان ٿيڻ - يڪ دل ٿيڻ - اتفاق ڪرڻ - شامل راءِ ٿيڻ.

= مُتَّفِقُ راءِ: ظرف. يڪراءِ - هڪ صلاحو - هڪ متيو - ٻلا اختلاف - يڪ زبان - شامل راءِ - هم صلاح - هم مشوره.

= مُتَّفِقي: ذ. صفت. متفق ٿيل - همراهه - ساڻي - گڏيل - متحد - سڀيل - سڀيل جُڀيل - يڪ مُٺ - متفق راءِ.

● مُتَفَكِّرُ: صفت. (ع. فَكَّرَ = هن مٿي خيال کيو) خيال کندڙ - فڪر کندڙ - فڪرمند. ڳڻتي وارو - ڳڻياروا. مغموم - دلگير - اداس - سُست.

● مُتَقَدِّمُ: صفت. (ع). پيش ٿيندڙ - اڳيان وڌندڙ - اڳوان - پيشوا - مهندار. (ع. ا. د). اڳرائي کندڙ - اڳرو.

● مُتَّقِي: صفت. (ع). ڪُڪي وارو - سونڪي وارو. پرهيزگار - گناهن کان ٻچندڙ. خلاف شرع کان پرهيز کندڙ - زاهد - عبادت گذار - عابد - پارسا - خُدا پرست - پڪٽ - دٻندار - ڏرمي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُٹڪاڻي: اسم خاص. پٺاڻي بلوچن ۾ هلواٽي بلوچن جو هڪ قبيلو. (ت. بلوچستان).

● مُتڪبّر: صفت. (ع). تڪبر ڪندڙ - تڪبري - مغرور - هٿيلو - آپسماني - ضدي - هوڏي. (آصفيه).

● مُتڪلّم: صفت. (ع). ڳالهائيندڙ - ڳالهه ڪندڙ - ڪلام ڪندڙ - سُرو ٽو - آلاڻو - الائيندڙ. مخاطب ٿيندڙ. ضمير جو هڪ قسم - ڳالهائيندڙ جي پاران ڪم ايندڙ ضمير. (پرمانند).

● مُتلاشي: صفت. (ع). تلاش ڪندڙ - ڳولينڊڙ - ڳولائو - ڳولها ڦولها ڪندڙ - جانچ جونچ ڪندڙ - سرگردان - پريشان - حيران. (آصفيه).

● مُتلاطم: صفت. (ع). لهرين وارو - چولين وارو - چولير - موجزن. (ستڪو) لهرين جو - (ولوڙو) چولين جو.

● مُتلوّن: صفت. (ع). مختلف رنگن وارو - رنگ برنگ - رنگا رنگي. قرندڙ گهرندڙ - قرڙو - ستر ڪرد - قرڙو - ڦيرائتو. هڪ هنڌ نه ٽڪندڙ - هلڪي طبيعت وارو - هڪ ڳالهه تي نه ٽڪندڙ. بيقرار. گهٽ متين.

● مُتلهميلو: اسم خاص. تعلقي سنجهوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُتمنّي: صفت. (ع). تمنا ڪندڙ - خواهشمند - آرزومند - مشتاق - خواهان - چاهه رکندڙ - چاهت وارو. ارمان رکندڙ - شوقين. (آصفيه).

● مُتموّل: صفت. (ع). دولتمند - مالدار - تونگر - آميرو - شاهوڪار - ڏنوان - ڏنونت - پاڳيو - غني - ڏني. (آصفيه).

● مُتن ۽ متن: ذ. (ع). وچ - درميان - وسط - درمياني حصو. (آصفيه). ڪتاب جي وچ واري عبارت. (آصفيه). ڪتاب جي آصل عبارت - وِڌان - وِشيءَ - مضمون - پرڪرڻ - ڳالهه. (پرمانند). اهو اصل ڪتاب جو شرح ڪرڻ جي لائق هجي. (ع. ا. ڊ).

● مُتناهي: صفت. (ع. مُتناهي = حد تي پهتل). پڇاڙيءَ تي پهتل - حد تي پهتل - ڇيهه ڪيل - آخرت تي پهتل - چيڙي تي پهتل - پڇاڙي ڪيل - نبيرو ڪيل - خاتمو ڪيل - حد ڪيل - انت ڪيل. (ع. ا. ڊ).

● مُتنبّهه: صفت. (ع. مُتنبّهه = نند مان جاڳندڙ). تنبيهه ڪيل - واقف - آگاهه - خبردار. سجاڳ - سُرتو - سُچيت - بيدار.

● مُتنفّر: صفت. (ع). نفرت ڪندڙ - ڪراهت ڪندڙ - چِڙ و ونندڙ. (ل). ڏڪارينڊڙ. بيزار ٿيندڙ - پري پڇندڙ - ٻئي کي خراب ڄاڻندڙ.

● مُتنڪّس: صفت. (ع). اڪيلو - چڙهو - هيڪلو - هڪڙو - يڪي سِر - واليو. (ع. ا. ڊ).

● متّڻ (ڪ): ظرف. شايد - متان - هرگز - نه - متڃ.

● متو ۽ متا: ذ. (سن. متم = اصول) مت - قاعدو - قانون - اصول - طريقو - پرمان. رايو - راءِ - خيال - ويچار - مقصد. وشواس - اعتبار - ويساهه - پتِ. شردا - صِدق - ايمان - يقين - پڪ - نشچو. عقيدو. دستور - رواج - رسم - ريت - خوءِ - پترِ - هلي چلي - مرجاتا - وتيرو - ليڪو. (سن متنر = ويچار ڪرڻ). ڪارخاني ڪيڏ وقت سيٺ ۽ پائيوارن جي وچ ۾ پئسن جي حساب ڪتاب ۽ ٽيل ڪاغذي لکپڙهه - دستاويز - قبض. مجلس - سڀا - اجلاس - ميڙ. فرقو - ڪوفو - مت. (صفت). (سن. مدّ = مستي) مستيءَ وارو. مستالو - ٽلهو - موٽو. متڃ مصدر جو فعل ماضي. پريو - تار - چڪار. (اسم خاص). آٽ (خاص اهو جنهن تي مستي جا ڏيسر پنهون ڪٽي ويا). تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

= متو مهيڙو چڏڻ: عزت سان هليو وڃڻ. ميلي جي ڪٽڻ کان اڳ نڪري وڃڻ. تڪليف پيدا ٿيڻ کان اڳ ميلاڻ چڏي وڃڻ.

● مُتو: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مُتو ۽ مُتا: ذ. صفت. قديم چوٽو پريت پريل - ڏاڏومٽو - ڏميءُ - ڪهڪهڻي - ڏينهو - ڦوسو - ڏيمڪيڙو - ڏيمڪو - ڏميڪي - ڏميڻي - چوٽو موٽو. ٻٽو - جٽو - زلو - ٽلهو - ڦوڦانگ - سڙوڙ - ڏونسو -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مُتکو - ڏگ - چوٻُکو - ٽلهو - سُير - دنبو. (پرمانند). (ذ). روشنيءَ لاءِ ڏنڊي جي چوٽيءَ تي ويڙهيل اڳڙين جو مڇو (جنهن کي تيل ۾ ٻوڙي ٻاري سگهجي) - مشعل - ڏِيات. ساز جو هڪ قسم. هڪڙي ننڍي بندوق. (گاجرا).

● مُتواتِر: صفت. (ع). هڪ ٻئي پٺيان - لڳاتار - سلسليوار - مسلسل - لاڳيتو - جاري - روان. (آصفيه).

● مُتوازِي: صفت. (ع). هڪ ئي برابر - هڪ جهڙا - هڪ پهلو - هم وزن. (ع ا. د).

● مَتِوال (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مَتِوالو ≷ مَتِوالا: ذ. صفت. (سن. مَتّ < مَدّ = مستي) مستيءَ وارو - مَست - چڙيو - مستالو - اَنمَتُ - پاگَل - کيو - ديوانو - آنانُ - مجنون - سودائي - خبطقماني - دماغ قريل - وائيسر قريل - جُنوني. پُوڪُ - اَلُو - چُسو - چرپٽ - نادان - جَتُ - بي عقل. نشئي - خمارين - مدهوش - نشي ۾ چُور - مخمور - خماري - مؤجي. (پرمانند).

● مُتوَجّهُ: صفت. (ع). توجُّه ڪندڙ - ڌيان ڏيندڙ - ساوِڌانُ. راغِبُ - مائِلُ - رجوع - مخاطب. هڪ متو - يڪ دِلو.

● مُتوَسِّطُ: صفت. (ع). وچ جو - وچ وارو - وِچُون - درمياني - وِچولو - وچولي درجي جو - وچترو - عامُ - ساڌارڻ - رَواجي - اهڙو جهڙو - معمولي - پورو پُٽو - جهڙو تهڙو. (پرمانند).

● مُتوَسِّل: صفت. وسيلو ڳولينڊڙ - سهارو ڳولينڊڙ.

● مُتوَفّي: صفت. (ع). فوت ٿيل - سري وِيَلُ - مُئل - فوتي - مرحوم.

● مُتوَقِّعُ: صفت. (ع). اُميد رکندڙ - توقع رکندڙ - اُميدوار - آسرو رکندڙ.

● مُتوقِّف: صفت. (ع). دير ڪندڙ - ديرينو - ڍِيلڙ ڪندڙ - ڍِلو - تاخير ڪندڙ.

● مُتوَكِّلُ: صفت. (ع). خدا تي پروسو ڪندڙ - اللّٰه جي مرضيءَ تي هلندڙ - ربّ جي رضا تي رضامند هوندڙ - تَوَڪلي.

● مُتوَلّدُ: صفت. (ع). پيدا ٿيندڙ - چمندڙ.

● مُتوَلّي: صفت. (ع). ڪم تي رهڻ وارو - مُهتمم - نگران ڪار - والي - سرپرست - نگهبان - رکپال - رکوالو. خانگاهه، مقام يا مسجد جو رکپال. (آصفيه).

● مِتُون ≷ مِتُون (ک): ذ. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (سنهڙن چارن سان، چمڪندڙ، قد ڏيڍ انچ يا ٻه انچ، رنگ اڇو).

● مُتَهَبُو ≷ مُتَهَبا: ذ. ڪُوڙي تُهمت - ڪُوڙو الزام - بُهتان - ٽيڪر. (پرمانند).

● مُتَهَتّرُ ≷ مُتَهَتّرَ: ذ. (من. مُدگر = ڏنبو) مُهيلڙو - مُهري - دستو - مُتهرو. مؤنڍو - ڏنبو - ڏمڪو - گهوپاڙو. پتنگ وغيره گهوڙڻ جو سونڍو - ڏنبو.

= مُتَهَتّرُو ≷ مُتَهَتّرا: ذ. مُتَهَتّرُ.

● مُتَهَتّيُ ≷ مُتَهَتّيُ: ذ. صفت. (سن. مَتّرَ = پنڌ) پنهنجي پنڌ تي پڪو - پورو پروڪار - اُصولن جو پابند. اهل بِدعت - سُونّت گيرهي. (پرمانند).

● مِتِيُ ≷ مِتِيُون: ث. (من. مِتِيكا = مهينو) ڏينهن ڏينهن جو عرصو. مقرر ڪيل وقت - تاريخ - تِتَ - ڏَنُ. مهيني جو ڏينهن - وارُ. (آصفيه. پرمانند). وياج - لاڀ - وَرتو - وَٽو. (پرمانند).

● مِتِهِرُو ≷ مِتِهِرا: ذ. چِيڙُ. (صفت). قد ۾ ننڍو - چوٽو - ڪوتاهه قد - مِندرو - جامڙو - بندرو - ڪٽ مِٽيڙيو - گرانٽ مُنڍيو. (پرمانند).

● مِتِهِلا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مِتِهِلا ٻي: ٻيڙيءَ جو هڪ اوزار - ڪوهي کي اڳيان ڇڪي آڻو ڪرڻ جو اوزار.

● مَتِهِلُو ≷ مَتِهِلا: ذ. درياءَ جي ٻيڙيءَ جو هڪ اوزار - ڪوهي کي جهلڻ جو اوزار. (ن - ب). ڇاڙهه - ٻَلُ. (پرمانند).

● مَتِهِمَلائِيُ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● مَتِينُ: صفت. (ع). مُحڪم - استوار - مضبوط - پُختو - ثابت قدم - برجستو. (اسم خاص).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

حضرت محمد صلي الله عليه و سلم جي صفاتي نالن مان هڪ نالو.

● مٿَ: ث. (من. مٿ = ولوڙڻ). (ڪير جو) ولوڙو- جهڪ- چاچول. سوچ- غور- ويچار- خيال. سمجهه- دانست- چاڻ- پروڙ- سُڌ. (پرمانند).

صلاح- مت- نصيحت- هدايت. (ظرف) جي نظر تي- جو خيال رکي- جو لحاظ رکي. (پرمانند).

● مٿُ ۽ مٿ: ذ. (من. مستک = متو). متو- سر. مٿاهون پاگو- سيرو. مٿيون حصو- مٿاڇرو- سطح- رُوءُ- تر- سطح.

= مٿُتي: ظرف. مٿين پاسي- مٿانهين ڏي- مٿي.

= مٿاڇرو ۽ مٿاڇرا: ذ. مٿيون پاگو- مٿيون حصو. مٿاڇرو- سطح. مٿيون. (ث. مٿاڇري ۽ مٿاڇريون).

= مٿاخرچ ۽ مٿاخرچ: ذ. وڌيڪ خرچ. ٻاهريون خرچ- بالائي خرچ- مٿيون خرچ- رواجي خرچ. اهو خرچ جو ضرورت جي خرچ ۾ داخل نه هجي.

= مٿاڻهون ۽ مٿاڻهان: صفت. منهن يا وات مٿي ڪندڙ- مٿي وات وارو. خود پسند- ٿرڙو- ڍڏو. آيماني- هٺيلو. تمام مٿي- بلند- اوچو- مٿانهون.

● ميٿ ۽ ميٿَ (ل): صفت. لڇائي ۾ ڪندڙ- غريب. سانتيڪو- ٺاهريو.

● مٿاڇرو ۽ مٿاڇرا: ذ. (من. مستک = متو). مٿ- سطح- سٽات- تر- رُوءُ. (صفت). چوٽيءَ جو- سطح وارو- مٿانهون- سطحي- بالائي. آڇاتيرو- مٿڇرو- ٻاهريون- آتردو- ٻاهران- مٿان مٿان- اڦونگرو. مجازاً- مجازي. بي پرواهي جو- بيڪار جو- اِدرڪيدر جو- لاغرضائي جو- بيخيالي جو- مٽيءَ دل سان- بي خيالو- بنا چاهه جي. ٿورو- ذرو- ٿوري قدر- نالي ماتر. (پرمانند).

= مٿاڇرائي ۽ مٿاڇرايون: ث. مٿ- سطح. آڇاترائي- اڦونگلائي.

● مٿارَ ۽ مٿارون: ث. (من. مستک = متو). مٿانهون پاسو- مٿانهين. مٿاڇرائي. ڪنارو- ڪپر (درياءَ جو). درياءَ جي ڪپ ڪان واري اونهي پاڻيءَ تائين. ڪپ جو حصو. هوا جي طرف وارو درياءَ جو پاسو- سڀائي واءُ وارو ڪپ. (پرمانند). مٿي جو سور- درد سير. (ک).

= مٿارَ پُوڻ: (ک). مٿي ۾ سور پوڻ. مٿي ۾ عادتي (پوندڙ) سور جو پوڻ.

● مٿارُ ۽ مٿارَ: ذ. رسيءَ جو ٿهيل ٻيڙو.

● مٿاريُ ۽ مٿاريُون (ث): ث. (من. مستک = متو) مٿيون حصو. پيٽ جو مٿيون حصو- چوٽي. پيٽَ جو سُهڙ وارو حصو (جنهن تي سج آپرڻ سان آس پوي). ٻن پيٽن جي ڳڏجڻ وارو هنڌ- ڳاٽ. رَٽي يا چادر ڪرڻ جو مٿيون مٿي وارو پاسو.

● مٿاڙُ ۽ مٿاڙَ (ث): ذ. مٿيون پاسو- مٿارَ. ٻنيءَ جو اڳيون (سُهڙ وارو) ۽ ڏنگ وارو حصو- مُنڊو.

● مٿاڙو ۽ مٿاڙا (ث): ذ. مٿاڙُ (ث).

= مٿاڙا هٽڻُ: هر ڏيڙ بعد مُنڊن کي ٻيو دفعو هر ڏيڙ.

● مٿاڪُتَ: ث. (من. مستک = متو+ڪُتَ ڪُتڻُ) مٿي ڪٽڻ جي حالت- مٽا ڪُٽي- مٿاماري. جفاڪشي- سخت محنت- درد سري- جد وجهد- جاکوڙو- ڪوشش- ڪشالو- محنت. پروڙ- سرجوشي. تڪليف.

● مٿاڪُتَ ڪرڻُ: سخت ڪوشش ڪرڻ- سخت محنت ڪرڻ- جفاڪشي ڪرڻ- ڪشالو ڪيڻ.

= مٿاڪُٽي: ث. مٿاڪُٽ- مٿامار.

● مٿاڪيرو ۽ مٿاڪرا (ل): ذ. صفت. مٿو هٽندڙ- مٿاڪٽ ڪندڙ- محنتي.

● مٿامارَ: ث. مٿاڪٽ. (مهيري).

= مٿاماريُ ڪرڻُ: مٿاڪٽ ڪرڻ.

● مٿامو ۽ مٿاما: ذ. (من. مستک = متو) متو- سر- ڪوپري- ڪيهراڻي- ڪيهرائي. ڪنجو متو.

● مٿانُ: ظرف. (من. مشتک = متو) مٿي ڪان- مٿ ڪان- سيري ڪان- چوٽيءَ ڪان- شروعات ڪان- شروع ڪان. (صفت) مٿي- وڌيڪ- اوچو- مٿي جو. (پرمانند).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مٿان پَوَنُ: اچي مٿي کان ڏسڻ - روبرو ڏسڻ - اکين سان ڏسڻ - مشاهدو ڪرڻ. موقعي تي پهچڻ.
= مٿان ڪَڇِيُ وَڄِيُ: ٿَهِ پَهِ وڪامي وڃڻ.
= مٿان وِ بهتُ: سنياڻ ڪرڻ - چوڪيداري ڪرڻ - رکوالي ڪرڻ - پهروڏيڻ - نگهباني ڪرڻ.
= مٿان ٿُيِ مٿان: ظرف. گهٽو مٿي - مقرر ٽيل لرخ کان مٿي، چالو سرشتي کان ٻي طرح يا وڌيڪ.
● مٿانڊِيُ (ت)؛ ث. مٿي وارو پاسو - سيراندي.
● مٿانگِروُ ۽ مٿانگِرا: ذ. صفت. (سن. مَستَک = مٿو) وڏي مٿي وارو. سَهَ - اَتمُ - اعظم - عالي - اعلىٰ - بُلند - اُوچو - ڪبير - لَسناهي. (پرمانند). راکسي - دَئِيت جهڙو - دُشٽ - ڪَٽوال رُوپُ - خَبيثاڻو. هيبت وارو - هَيبتناڪ - ڀياڪ - خوفناڪ - دهشتناڪ.
● مٿانهُونُ ۽ مٿانهانُ: ظوف. (سن. مَستَک = مٿو) مٿي - اُوچو - بُلند - آتاهُون - اَتمِ - اعلىٰ - وڏو - عظيم - صدر - ڪان مٿي - ڪان زياده - متئي. اڳرو - اڳاهون - غالب. (ن - ب). (ث. مٿانهين ۽ مٿانهيون).
= مٿانهينُ ۽ مٿانهيُونُ: ث. بُلندي - آتاهين - چوٽُ - اُچائي. چاڙهه. وڏائي - بزرگي - عظمت - شانُ - مرتبو - بُلندي - درجو - عهدو. مغروري - اُچاڻُ - هَٺُ - تڪبر - غُرور. (پرمانند).
● مٿاهَرُ ۽ مٿاهَرَ: ذ. اڻ کيڙيل زمين جو مُنڊو - مَٽارُ. مٽار.
● مٿاهُونُ ۽ مٿاهانُ: ذ. صفت. مٿانهون. (ث مٿاهين ۽ مٿاهيون).
= مٿاهينُ ۽ مٿاهيُونُ: ث. مٿانهين.
● مٿَٽَرُ ۽ مٿَٽَرَ (ل): ذ. صفت. (سن. مَستَک) اڳواڻ - مهندار. (مهيري).
● مٿَٽِيُ ۽ مٿَٽِيُونُ: ث. (سن. مَستَک = مٿو) مٿانهين. واڌو رقمِ - وڌيڪ رقمِ - واڌي. اصل رقم تي ڪجهه وڌيڪ ڏنل رقم - محصول - چُونگي - سِر شماري. لاپو. جزيه. مٽي. ضرورت - گهرج - لوڙ - طلب. (ت). (ل. وفا).

● مٿَٽِيُ ۽ مٿَٽِيُونُ: ث. مٿَٽِي.
= مٿَٽِيءَ جوُ پٿَلُ: صفت. ڪوبه نه - ڪير به نه. لٽلو ٻَنجُو. (پرمانند).
● مٿَلَجَ ۽ مٿَلَجُونُ: ث. حَياءُ - لَجَ - مُحابو - سَنڪوچ - حجاب - شرم - مَرم - مَرجاتا - شرميلتا. (پرمانند).
= مٿَلَجُ ۽ مٿَلَجَ: ذ. صفت. مٿَلَجو. سرڪش - مغرور - هٺيلو - ضدي - هوڏي. (وفا).
= مٿَلاجوُ ۽ مٿَلاجا: ذ. صفت. حجاب وارو - شرميلو - حياءُ وارو - لڄائتو - ڏوڻگي - چالباز - مڪريلو - مڪري - چندي - نقال - سانگ رچائيندڙ.
● مٿِلوُ ۽ مٿِلا: (ت). ذ. صفت. مٿيون - مٿانهون - مٿاهون.
● مِٽَنُ ۽ مِٽَنَ (ت)؛ ذ. صفت. مست - ڪاهل - ڪوڙي. غافل - ڳهيلو. (ل - وفا).
● مِٽَنَ: ذ. (اسر). آسمان جي بارهن برجن مان ڏهين برج جو نالو - جوزا.
● مٽَنُ: مصدر. (سن. مَٽَنَ = ولوڙڻ) (ڪير) ولوڙڻ - جهڳُنُ - جهڳورَنُ. ماڻڻائي هڻڻ. خيال ڪرڻ - ويچار ڪرڻ - سوچڻ - رِڙڻ - ٻَهَنُ - و ويچارڻ - ٽورڻ ٽڪڻ - ڳڻڻ ڳوٽڻ - گڻُ گوت ڪرڻ. جاڻڻ - سمجهڻ - پائڻ. (پرمانند). (مٽيو - مٽيندو - مٽيلُ).
● مٽوُ ۽ مٽا: ذ. (پرا. مَتِيا. سن. مَستَک = مٿو) بدن جو هڪ حصو - سِرُ - سِرِي - سِسِي - مُنڊي - مغزُ - ڪوپري. ڪوپري - ڪيراڻي - ڪوپراڻي. مٽانهون پاڳو - مٽاهين. ڪنهن به شيءِ جو مٿيون حصو - چوٽي - مٽُ - چوٽُ - سِرو. مُنڊيُ - مُنڊو. منهن. سيراندي. اڳياڙي. (اڳر جي) چوٽي. (عضوي جو) مٿو - ڏُل. ايڪائي (به مٽا = ساڳي شيءِ جون به ايڪايون). (ڳاجرا). چيڙو. پچاڙي - انتُ - توڙ - ڇيهه. (سن. مَدَهَ = جوش) عورتن ڪي ايندڙ ماهواري - حيض.
= مٽاڪُٽَ: ث. محنت - ڪوشش - مٽامارُ - ڪَشالو - جُهدُ جفا - پورهيو - درد سَري - جدوجهد - ٻوڙ - ڪُهَٽ - جاکوڙ - حيلو - سعيو - سخت محنت. سر جوشي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

■ متاڪٽ ڪرڻ: محنت ڪرڻ - سخت ڪوشش ڪرڻ - جفاڪشي ڪرڻ - جاکوڙ ڪرڻ - ٻوڙ ڪرڻ.

■ متاڪٽڻ ڏيڻ: منهن ڏيڻ - تڪليف برداشت ڪرڻ - ڪوشش ڪرڻ - جدوجهد ڪرڻ - جفاڪشي ڪرڻ.

■ متامٽونا متارڻ: متامونا هڻڻ.

■ متامٽونا هڻڻ: ڪوشش ڪرڻ - جدوجهد ڪرڻ - جفاڪشي ڪرڻ - درد سيري ڪرڻ - ڪشالو ڪرڻ.

■ متامهيڙ ۽ متامهيڙون: ٿ. متن ٽڪرائڻ جي حالت - گهوٽ ۽ ڪنوار جا شاديءَ جي هڪ رسم موجب پاڻ ۾ متا ٽڪرائڻ جي حالت - لائون ڏيڻ.

■ متامهيڙائڻ: شاديءَ جي رات گهوٽ ۽ ڪنوار کي لائون ڏيارڻ - متامهيڙ ڪرائڻ.

■ متامهيل ڪرائڻ (ت): متامهيڙ ڪرائڻ.

■ متو ٻڌڻ: خوشامد ڪرڻ - پوٺتان لڳڻ - پٺ ونڻ. هٿ پير لهڻ - ويم ڪرڻ. (ڪ).

■ متو ٻيٺ سان لڳڻ: پشيمان ٿيڻ - شرمسار ٿيڻ - شرمندو ٿيڻ - پڇتائڻ. سمجهه اچڻ - سانگائڻ.

■ متو ٻيٺ سان هڻڻ: پاڻ کان ڏاڍي سان هٿ اٽکائڻ. ناممڪن جي پويان ڪاهي پوڻ.

■ متو ٻيٽن سان ٽڪرائڻ: تمام گهڻو پريشان ٿيڻ - وائڙو ٿي هيڏانهن هوڏانهن ڊوڙڻ - مصيبت جي وقت هاءِ گهوڙا ڪرڻ.

■ متو ٻڌڻ: سخت سزا ڏيڻ - مارڪٽ ڪرڻ - ٺيڪ ڪرڻ - برابر ڪرڻ - درست ڪرڻ - صحيح ڪرڻ. تنبيهه ڪرڻ - هدايت ڪرڻ. جُٽ ڪرڻ.

■ متو تپائڻ: ڪنهن کي بيزار ڪرڻ - ڪڪ ڪرڻ - تنگ ڪرڻ - لاچار ڪرڻ - متو ڪپائڻ. چڙ ڏيارڻ - ڪاوڙائڻ - ناراض ڪرڻ. پريشان ڪرڻ - تڪليف ڏيڻ.

■ متو تپڻ: لاچار ٿي پوڻ - مجبور ٿي پوڻ. ڪنهن کي مجبوريءَ سبب ٻرائي ڪم ۾ پوڻ. ڪمر ڪشڻ.

■ متو ٽيڪڻ: نياز ڪرڻ - سلام ڪرڻ - آداب ڪرڻ. سجدو ڪرڻ - بندگي ڪرڻ. لٽڻ ڪرڻ - هيٺاهين وڻڻ.

■ متو ٽٽڻ پوڻ (ڪ): ڪيري پوڻ - تباهه ٿي وڃڻ - سخت حالت کي رسڻ. ڏيوالو ڪيڻ.

■ متو ٽٽڻ سان لڳڻ: سيڪ پائڻ - ڏڪ کائڻ. نامراد ٿيڻ - ناڪامياب ٿيڻ - شڪست کائڻ.

● متو ٽٽڻ: افسوس ڪرڻ - ساڏ ڪرڻ - دانهون ڪرڻ - فرياد ڪرڻ - هاءِ گهوڙا ڪرڻ. ڏاڪڙا ڏسڻ - ڪشالا ڪيڻ - جاکوڙا ڪرڻ - محنت ڪرڻ - درد سيري ڪرڻ.

■ متو جبل سان هڻڻ: ڏاڍي سان هٿ اٽکائڻ - پاڻ کان زوراور سان مقابلو ڪرڻ - نه پڇڻ جهڙو ڪم ڪرڻ.

■ متو ڇڏ ٿيو وڃڻ: قوت حافظ ناس ٿي وڃڻ - سمجهه موڪلائي وڃڻ. بالڪل ناس ٿي وڃڻ - تباهه ٿي وڃڻ.

■ متو چرخ ٽيهڻ: حيران ٿيڻ - حيرت ۾ پوڻ - اچرج ۾ پئجي وڃڻ - وائڙو ٿيڻ - حيرت زده ٿيڻ.

■ متو چيٽ سان هڻڻ (ڪ): وت کان وڌيڪ زور ڏيڪارڻ - پڇندي کان ٻاهر ڪم ڪرڻ. پاڻ کي وڏو سمجهڻ - هٿ ۾ پرجي وڃڻ - مغرور ٿي وڃڻ.

■ متو چپر سان هڻڻ: وت کان وڌيڪ ڪم ڪرڻ - زوراور سان هٿ اٽکائڻ - متو جبل سان هڻڻ.

■ متو ڏڌڻ: ڪنڌ لڏڻ - ضعيفي سبب ڪنڌ ڏهڻ. پوڙهو ٿيڻ - پير مرد ٿيڻ - ضعيف العمر ٿيڻ.

■ متو ڏوٽڻ: نفي ۾ جواب ڏيڻ - انڪار ڪرڻ - ناقبول ڪرڻ - نه مڃڻ - ناڪار ڪرڻ.

■ متو ڏوئڻ: وهنجڻ - غسل ڪرڻ - سُٿڻ ڪرڻ - تزڻ ڪرڻ.

■ متو ڏارڻ: متو چيرڻ - متو ڦاڙڻ. حد کان وڌيڪ محنت ڪرڻ - سخت جفاڪشي ڪرڻ.

■ متو ڏاڙهي سُنائيڻ: ڏاڙهي، متو ۽ مُڇون ڪوڙائڻ. آلو بنجي وڃڻ - بيوقوف ٿيڻ - عقل ماريجي وڃڻ - چريٽ ٿي وڃڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= متو ڏونگر سان هٿ: متو جبل سان هڻڻ.
= متو ڏيڻ: مٿن ڏيڻ - سامهون ٿيڻ. شروع ڪرڻ - هٿ ڪنڊڻ. بار سهڻ - تڪليف هموار ڪرڻ. مدد ڪرڻ - واهر ڪرڻ - سهائتا ڪرڻ.
= متو ڌارڻ: سير جهڪائڻ - ڪنڌ نمائڻ. نياز ڪرڻ - نيٺت ڪرڻ - ادب سان پيش اچڻ.
= متو ڦيرڻ: متي ۽ ڦيري ٿيڻ - چڪر اچڻ. پٿواٽي اچڻ. ڪيڪو وڪو ٿيڻ - ويڇون ٿيڻ - ٿهيون مٿنجهڻ. وائڙو ٿيڻ. ڦوندي ۽ پرجي وڃڻ - ٽاڻ ۽ پرجي وڃڻ - مغرور ٿي وڃڻ - مغز ۾ هوا پرجي وڃڻ. چريو ٿيڻ - پاگل ٿيڻ - سودائي ٿيڻ - خفقان ٿيڻ. پٽلجي وڃڻ - بدلجي وڃڻ - بتال ٿي وڃڻ.
= متو ڦوڙائيڻ: هٿ مروڙي وجائڻ - نقصان پرائڻ - چيهو پرائڻ.
= متو ڪتريڻ: مٿن ڪرڻ - ڪنهن پاسي روالو ٿيڻ - پڇي وڃڻ.
= متو ڪتڙهڻ (ڪ): اونو ڪرڻ - فڪر ڪرڻ - انديشو ڪرڻ - اوسيڙو ڪرڻ - انتظار ڪرڻ. ڪنهن ڳالهه جي ويچار ۾ رهڻ.
= متو ڪوڙائيڻ: وارن کي ڪوڙائڻ - نوڙهو ٿيڻ. پاڻ کي ڦرائڻ - ٽڳائڻ. نقصان پرائڻ - توڙو پرائڻ - هٿرجو پرائڻ.
= متو ڪوڙڻ: ٽڳڻ - ڦرڻ. دلبو ڏيڻ - ويساهه گهاتي ڪرڻ. ڪنهن کي نقصان وجهڻ.
= متو ڪائيڻ: اجائي بڪ ڪرڻ - بڪوات ڪرڻ - بڪ بڪ ڪرڻ - بڪي هڻڻ. ڪڪ ڪرڻ - بيزار ڪرڻ - تنگ ڪرڻ - ورجائڻ - خفي ڪرڻ.
= متو ڪٽو ڏيڻ: لباهڻ - گذارڻ. جنب ۽ جوڳ ڏيڻ - حياتي گهارڻ.
= متو ڪپائيڻ: متو ڪائڻ. اجائي مغزخوري ڪرڻ. ڪاپارو ڪرڻ - ڪاسارو ڪرڻ - ڪيڙاڪ ڪرڻ - ڪپت ڪرڻ - هٿ هڻان ڪرڻ.
= متو ڪٽيڻ: ڪنڌ ڪٽڻ. منهن متي ڪرڻ. (بيماريءَ مان) سنڀرڻ ٿيڻ - چاڪ ٿيڻ - چاق ٿيڻ - تندرست ٿيڻ.
= متو ڪوڙڻ: فوت ٿيڻ - مري وڃڻ.
= متو ڪوهيڻ (ت): ناڪام ڪوشش ڪرڻ - اجائي پتوڙ ڪرڻ - اجائي مغزخوري ڪرڻ. ڪاپارو ڪرڻ - متو ڪپائڻ.
= متو گريبان سان ڏيڪيڻ: ڦيڪو ٿيڻ - لڄي ٿيڻ - شرمندو ٿيڻ - ندامت محسوس ڪرڻ - پنهنجو قصور محسوس ڪرڻ - پنهنجو ڏوهه ٻاجهه ڪناهن جو اعتراف ڪرڻ.
= متو گريبان ۾ آڻڻ: لڄي ٿيڻ - شرمنده ٿيڻ - ڪنڌ هيٺ ڪرڻ - پشيمان ٿيڻ - پڇتائڻ - ندامت ظاهر ڪرڻ. معافي گهرڻ - ڏوهه بخشائڻ - قصور معاف ڪرائڻ.
= متو گنجو ٿيهڻ: (ڪ): متي جا وار چٽي وڃڻ - نوڙهو ٿيڻ. سڄو سڪو ٿيڻ - پينگيو ٿيڻ - ڪٽي پوڻ - ڪنگال ٿي وڃڻ - تريءَ ۾ پوڻ.
= متو گونٽڻ: (ت): ٽنري زالن جو خاص نموني ۾ وار ڳٽڻ - متو ويڙهڻ. (راء).
= متو لڏڻ: ضعيفي يا پيرسڻيءَ سبب متو ڏڏڻ. پير مرد ٿيڻ - ٻڌو ٿيڻ.
= متو لڪائيڻ: ڪنهن اڃهي هيٺ رهڻ - ڪنڌ لڪائڻ. رهائش اختيار ڪرڻ. پناهه وٺڻ - اڃهو وٺڻ.
= متو لوڏڻ: متو ڏوڻڻ - هائوڪار ڪرڻ - اقرار ڪرڻ - قبول ڪرڻ - مڃڻ.
= متو مارڻ: متو ڪپائڻ - اجائي ڪوشش ڪرڻ - متو هڻڻ. حد کان زياده محنت ڪرڻ - جفاڪشي ڪرڻ - سخت ڪوشش ڪرڻ - خيال ڪرڻ - سوچڻ - سڀاڻون سيڻ - ويچار ڪرڻ. سمجهائڻ - نصيحت ڪرڻ. ذهن نشين ڪرائڻ. اجايو ڳالهائڻ - ڪهڙو ڳالهائڻ. بحث ڪرڻ.
= متو ماڻيءَ سان لڳڻ (ڪ): ڦولهه ۾ پرجي وڃڻ - ٽاڻ ۾ پرجي وڃڻ - تڪبر ڪرڻ. وڏو ساڻهو ٿي وڃڻ - ڪنهن وڏي درجي تي پهچڻ.
= متو متڀيڙڻ: رڌل رهڻ - هر وقت ڪم ڪرڻ - مدائين مشغول رهڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مٿو مُنهن پٽڻ: هاءِ گهوڑا ڪرڻ - ماتم ڪرڻ - پٽڪو ڪرڻ - رڙيون واڪا ڪرڻ - آهه و فغان ڪرڻ. ظلم ٿيڻ سبب دانهون ڪرڻ - گهوڑا گهوڙا ڪرڻ.

= مٿو موٽائي مُنهن تي هڻڻ (ڪ): فقير يا سوالي جو ناراض ٿي ملهل خيرات (خيرات ڪندڙ کي) موٽائي ڏيڻ. ناراض ٿيڻ - ڪاوڙجڻ.

= مٿو مورڻ لڳڻ (ڪ): ڪجهه رقم ڪٽي ڪرڻ - ٿورا پئسا گڏ ڪرڻ. پيٽ سان مٿو لڳڻ - پشيمان ٿيڻ - شرمسار ٿيڻ.

= مٿو مهرو ٿيڻ: مجامعت ڪرڻ يا تڙ وغيره پوڻ سبب بدن پليت ٿيڻ. وارن ۾ مٽي پڄي وڃڻ. وارن ۾ نه وهنجڻ سبب چيڙه پوڻ.

"مٿو منهنجو سومرا، سڙ سيروئي هوءِ."

= مٿو نِمائڻ: ڪنڌ نوائڻ - ڪنڌ هيٺ ڪرڻ. مٿو جهڪائڻ. اڳيان جهڪڻ. سجدو ڪرڻ. عبادت ڪرڻ - بندگي ڪرڻ - نماز پڙهڻ. بيش پوڻ - آڻ مڃڻ - هار قبول ڪرڻ.

= مٿو و جهائڻ: سير وجهائڻ. گم ڪرڻ - لڪائي ڇڏڻ - چپائي ڇڏڻ - لاپته ڪرڻ (ڪا شيءِ). مصيبت ۾ مبتلا ڪرڻ - تڪليف ۾ وجهڻ - آزار ۾ قاسائڻ.

= مٿو وَڃڻ: سير وڃڻ. گم ٿيڻ - لاپته ٿيڻ - لڪي وڃڻ. تڪليف ۾ قاسڻ - آزار ۾ پوڻ - مصيبت ۾ مبتلا ٿيڻ. سري وڃڻ - ختم ٿيڻ - دفع ٿي وڃڻ.

= مٿو و هاڻي رَکڻ (ڪ): بستري داخل ٿيڻ - بيمار ٿيڻ - ناچاق ٿيڻ - لڳو ٿيڻ - آگهو ٿيڻ - نا خوش هجڻ. بي اونو ٿيڻ - بنا ڪنهن فڪر جي هجڻ.

= مٿو هڻڻ: مغز هڻڻ - مغز خوري ڪرڻ - دردسري ڪرڻ. محنت ڪرڻ. ڪوشش ڪرڻ. ڪاپارو ڪرڻ - ڪيتراگ ڪرڻ - ڪاهارو ڪرڻ - خفو ڪرڻ - ڪيتَ ڪرڻ. آجايو ڳالهائڻ - بڪ ڪرڻ - بڪوات ڪرڻ - يخي هڻڻ - لباڙ هڻڻ. سمجهائڻ - نصيحت ڪرڻ - هدايت ڪرڻ.

= مٿي آگهاڙو ۽ مٿي آگهاڙا (ت): ذ. صفت. بي حياءُ - بي شرم - لِر لڄو - بي لڄو - بي ديدو - لوفر - واهيات - اوباش - رولو - نِڪار - بي ڪمو - نِڪمو.

= مٿي پٽر هڻڻ (ت): ڪنڌ پر هڻڻ. تڪليف ڏيڻ - سختي ڏيڻ.

= مٿي تائين غرق ٿيڻ: پاڻي وغيره ۾ بلڪل ٻڏي وڃڻ. غرق ٿيڻ - ٻڏي وڃڻ (ڪنهن خيال ۾). سخت مصيبت ۾ مبتلا ٿيڻ - تڪليف ۾ قاسڻ. (پئسن ۾) پورجي وڃڻ - لکن جو مالڪ ٿيڻ.

= مٿي تي ٽوا ڏيڻ: خالي هٿين واپس ڪرڻ. ڪيي چڏڻ - هڪالي چڏڻ - لوڏي ڪيڻ - تڙي ڪيڻ - بي عزتو ڪري روانو ڪرڻ.

= مٿي تي ٽِکر ٿڄڻ: بهتان اچڻ - ڪوڙي تهمت لڳڻ - اجائي بدناموسي ٿيڻ - بي گناهه الزام لڳڻ.

= مٿي تي ٽِکر ٽوکڻ (ڪ): بهتان مڙهڻ - ڪوڙي تهمت لڳائڻ - الزام مڙهڻ. جهيڙو جهٽو ڪرڻ.

= مٿي تي ٽِکر ڪٽڻ (ڪ): بهتان ڪٽڻ - سير تي ٻدنامي جو گهانگهو ڪٽڻ. گلا پرائڻ - گِلا جو گهانگهو ڳچيءَ ۾ پوڻ. سجو ٿيڻ - وِلهو تي وڃڻ - ڪٽي وڃڻ.

= مٿي تي پٽڪ ٻڌائڻ: چگو مڙس ڪرڻ - پگدار ڪرڻ - وڏيرو ڪرڻ.

= مٿي تي چاڙهڻ: حد کان وڌيڪ پيار ڪري (ڪنهن کي) پاڻ سان حجتي ڪرڻ - اکرو ڪرڻ. دادلو ڪرڻ - چاڪلو ڪرڻ - لاڏلو ڪرڻ - منهن چاڙهه ڪرڻ - من وڌائڻ - گستاخ بنائڻ. رابو رکڻ - پاسخاطري ڪرڻ - لحاظ رکڻ - مروت ڪرڻ - خوشامد ڪرڻ - پاسو ڪرڻ - طرفداري ڪرڻ. ڪاري چڏڻ. مغرور ڪرڻ - هٿيلو ڪرڻ.

= مٿي تي چڙهڻ: دادلو ٿيڻ - لاڏلو ٿيڻ - منهن چاڙهه ٿيڻ - من وڌڻ - چاڪلو ٿيڻ - ريجالو ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مغرور ٿي وڃڻ - زور ونی وڃڻ - سن وڌي وڃڻ. وڏائيءَ ۾ ڀرجي وڃڻ.

■ مٿي تي رکڻ (ت): سهڻ - برداشت ڪرڻ. ڪٽڻ. خوشيءَ سان قبول ڪرڻ - رضامند ٿيڻ - اقرار ڪرڻ - هائوڪار ڪرڻ. پوڳڻ - لوڙڻ.

■ مٿي تي ڪارو پٽو پٽڻ (ڪ): موت جي سوءَ رکڻ - غمي ڪرڻ. افسوس ظاهر ڪرڻ. سوءَ ڪرڻ - ارمان ڪرڻ - ڏڪ ڪرڻ.

■ مٿي تي ڪٽنگي رکڻ: مٿي تي تاج رکڻ - ڇٽ پهرڻ - تاجدار ٿيڻ. سلطان ٿيڻ - بادشاهه ٿيڻ. وڏائيءَ وارو ٿيڻ.

■ مٿي تي ڪٽڻ: پنهنجي ذمي ڪرڻ - ذميداريءَ ۾ ڪٽڻ. قبول ڪرڻ - هائوڪار ڪرڻ. خوشيءَ سان سهڻ - برداشت ڪرڻ.

■ مٿي تي مٽڪ پٽڻ: شاديءَ جا سوڙ پٽڻ. گهوٽ ٿيڻ. شادي ڪرڻ - واهه ڪرڻ.

■ مٿي تي موچڑا وسڻ: پاد رپوڻ - مار کٽ جهلڻ. لعنت ملامت وسڻ - جٽ ڦيٽ جهلڻ.

■ مٿي تي مولهائي پٽڻ (ڪ): غربت جو اظهار ڪرڻ. غريب ٿي وڃڻ - مسڪين ٿي وڃڻ.

■ مٿي تي مينهن وسائڻ (ڪ): بي آجهي هجڻ - بنا ڪنهن پناهه جي هجڻ - ڪنهن به اوت ڪان سواءِ هجڻ - ڪوبه گهر تڙ نه هجڻ.

■ مٿي تي مينهن وسڻ (ڪ): مٽ ٿيڻ - جهلهو ٿيڻ - آرسي ٿيڻ - ٽوٽي ٿيڻ.

■ مٿي تي هٿ پڄڻ: پڄندي وارو هجڻ - پهچ وارو هجڻ.

■ مٿي تي هٿ رکڻ: همدردي ڪرڻ - ڏڪ پائي ٿيڻ - مدد ڪرڻ - واهر ڪرڻ. سرپرستي ڪرڻ. دلاسو ڏيڻ. مهرباني ڪرڻ - وڙ ڪرڻ - احسان ڪرڻ - ٽورو ڪرڻ - لائق ڪرڻ - مهر ڪرڻ - اڇا ڪرڻ - عنايت ڪرڻ. ارمان ڪرڻ - افسوس ڪرڻ - ڏڪ ڪرڻ. ڳڻتي ڪرڻ - فڪر ڪرڻ. ڪٽجي پوڻ - واپار وغيره ۾ ٽوٽو پوڻ. ڪو نقصان جهڙو ڪم ٿيڻ - ڇيهو پوڻ. (ڪ).

■ مٿي تي هٿ ڦيرائڻ: مٿي تي هٿ گهمائڻ.

■ مٿي تي هٿ گهمائڻ: پيار ڪرڻ - محبت ڪرڻ - چاهڻ. آسيس ڪرڻ - دعا ڪرڻ - پيرارتنا ڪرڻ - آشيرواد ڪرڻ. شاباس ڏيڻ - جس ڏيڻ - آفرين چوڻ. ريجهائڻ - ڏاڏ رائڻ. پرچائڻ. راضي ڪرڻ. ڦيٽو وجهڻ. (ڪ). سرپرستي ڪرڻ - سنڀالڻ - نگهباني ڪرڻ. آجهو ڏيڻ - پناهه ڏيڻ. نڳڻ - دلبو ڏيڻ - ويساهه گهاتي ڪرڻ. نگي ڪري، ڦري وڃڻ.

■ مٿي تي هٿيڙو گهمائڻ: مٿي تي هٿ گهمائڻ.

■ مٿي تي هٿڻ: زبردستي کو ڪم ڪرڻ لاءِ ڏيڻ. ڏمر ڪرڻ - حوالي ڪرڻ. مجبور ڪرڻ.

■ مٿي تي هاڻي و جهڻ: وهنجڻ - غسل ڪرڻ - تڙ ڪرڻ. بيمار مائٿوءَ جو چگو پلو ٿي وهنجڻ. ويائي عورت جو ويم مان تندرست ٿي تڙ ڪرڻ. غسل صحت ڪرڻ. ڪم ختم ڪرڻ - واندڪائي حاصل ڪرڻ. (ت).

■ مٿي جو ڏاڏو ٽيڙ (ڪ): جٽ ڦيٽ جو ڏاڏو ٿيڻ. بي شعور ٿيڻ - بي حيا ٿيڻ. سخت دل ٿيڻ. هٺيلو ٿيڻ - ضدي ٿيڻ.

■ مٿي جو سور: ڏ. درد سر - مغز جو درد. (صفت). بکواسي - بڪ بکيو - بکواتي - لٻاڙي. بي سمجهه. بيوقوف - مورک. جاهل. ڪند ذهن - موگو.

■ مٿي جو سور ٽيڙ: درد سر ٿيڻ. بيزار ڪندڙ ٿيڻ - ورچائيندڙ ٿيڻ. آزار پيدا ڪندڙ ٿيڻ. خفي ڪندڙ ٿيڻ. بي سمجهه ٿيڻ - مورک ٿيڻ.

■ مٿي جو سور هجڻ: بکواتي هجڻ - بڪ بکيو هجڻ. بي سمجهه هجڻ - ڪاڪ ڳالهه نه سمجهڻ - مورک هجڻ - چريت هجڻ - لاڀدان هجڻ.

■ مٿي جو ڦريل هجڻ: چريو هجڻ. بي عقل هجڻ. بي پرواهه هجڻ. مغرور هجڻ - ضدي هجڻ. سرڪش هجڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مٺي جوءَ موڙ: ذ. مٺي جو چٽ- سرتاج. (صفت). پيارو- عزيز. دل وارو- دل گهرين. چڱو مڙس- سڪٽر. عزت دار- آبرو وارو- مان وارو- شان وارو- مانائتو- شانائتو.

= مٺي جوءَ موڙ هڻڻ: پيارو هجڻ- عزيز هجڻ- دل وارو هجڻ. عزت وارو هجڻ- مانائتو هجڻ- شانائتو هجڻ- سڪٽر هجڻ- راج جو چڱو مڙس هجڻ.

= مٺي جيءُ پٽريءُ: ث. حوالي ٽيل ڪر- ذميداريءَ جو ڪر- سونپيل ڪر- وڏو آواز- مصيبت- هٿچا.

= مٺي جيءُ چڪ وڌائڻ: مٺي جي وارن جي چڪ وڌائي پوئلڳ ٽيڻ- مريد ٽيڻ- چيلو ٽيڻ- شيش ٽيڻ.

= مٺي جيءُ ڦيرڻ: ث. ڦيواڻي- ڦيري- چرخ- چڪر- گهمري- پاڻ- پائٽي (مغز جي). ڏڪٽي- ٽڙڪٽي (گهوڙي جي). مغروري- گهمنڊ- شيخي- هٺ- دماغ- وڏڻ- هوءَ- دم- اغماض- غرور- تڪبر- ٽاءِ- ٽنڊ.

= مٺي جيءُ ميرڪهيءُ لاهڻ (ڪ): دماغ مان واهيات خيال ڪيڏي ڇڏڻ- ماٺهي جي تطار ۾ ڪرڻ.

= مٺي چاڻو ڪرڻ: عارضي گهر ناهي مانجهاند و ڪرڻ- پناهه وٺڻ. آسرو ڪرڻ. (عورت جو) شادي ڪرڻ. مڙس ڪرڻ- نڪاح ڪرڻ.

= مٺيٽر ۽ مٺيٽرو: ذ. صفت. مٺي وارو. وڏي مٺي وارو. پهلوان. سرڪش.

= مٺي ڦريل هڻڻ: بي پرواهه هجڻ- بي عقل هڻڻ. چريو هڻڻ. مٺي جو ڦريل هڻڻ.

= مٺي ڪرڻ: مٺان ڪرڻ. بلند ڪرڻ- اوچو ڪرڻ. مٺي تي ڪرڻ- مٺي مٺان ڏيڪ (ڪپڙو وغيره)- پهرڻ- اوڍڻ- پائڻ- چوڙڻ- هنڊائڻ.

= مٺي ڪائوءَ ۽ مٺي ڪپائوءَ: ذ. صفت. مٺو هٺندڙ- مٺو ڪائيندڙ- يخي هٺندڙ- جهڳير. بيزار ڪندڙ- ڪڪ ڪندڙ- ورچائيندڙ- مٺي ڪپائو.

= مٺي ڪپائوءَ ۽ مٺي ڪپائوءَ: ذ. صفت. مٺي ڪائو. سير جو ڪاپارو- گهبي خور- جيجا. آزاريندڙ- پيڙيندڙ- سنتاپ- آزار. ڪڙاڪ ڪندڙ- ڪڙاڪي- جنجالي. بي سمجهه- نادان- ڪم عقل.

= مٺي ڪنهنءَ جي واند ڪائي نه هڻڻ: ڪم جي گهٽائيءَ سبب واند ڪائي نه ملڻ- فرصت نه هڻڻ- تمام مشغول رهڻ- ڪم ۾ غلطان رهڻ.

= مٺي ڪي وهاڻو ڏيڻيءُ وهڻ: بي اونو ٽي ويهڻ- بي فڪر ٽي ويهڻ- بنا ڪنهن اوسيڙي جي ويهڻ- فڪرات کان خالي هڻڻ.

= مٺي مان پهرُ ڪري ڊوڙڻ: پيار ۽ محبت وچان ڪنهن سان ملڻ لاءِ وڃڻ- آڪنڊ وچان وڃڻ- هيئين سان هلڻ- اڪين سان اچڻ.

= مٺي مان پهر ڪري ڦرڻ: سڪ مان اڳيان پويان ڦرڻ- طواف ڪرڻ- گهور وڃڻ- صدقي وڃڻ- ٻلهار وڃڻ.

= مٺي مان مُڇ ڪڍڻ (ڪ): ساري ماري ميڙالو ڪيڏي ڇڏڻ- ڏاڍي مار ڏيڻ- پڇ ڪيڏڻ.

= مٺي مان مهتُ نه لاهڻ: بلڪل دير نه ڪرڻ- جهٽ پٽ اچڻ- ٿهه پهه اچڻ- ترت اچڻ- هڪدم اچڻ- تڙي ڪڙي اچڻ.

= مٺي مان ميخ ڪڍڻ (ڪ): دماغ مان خراب خيال ڪيڏي ڇڏڻ.

= مٺي مان واءُ ڪڍڻ: دماغ مان خراب خيال ڪيڏڻ- مستي ڇڏي ڏيڻ. ٽنڊ ڪيڏي ڇڏڻ- مغروري ڇڏي ڏيڻ.

= مٺي ۾ آڻ وهارڻ (ڪ): ڪوڙي ڳالهه تي پروسو ڪرڻ- ڪنهن سان ڳالهه تي ڳنڍ ٻڌي ويهڻ- ضد ڪرڻ.

= مٺي ۾ آڻ وهڻ: دماغ ۾ خام خيال پيدا ٽيڻ- دل ۾ ڪوڙي ڳالهه جو ويهي رهڻ- نادائي ڪي ڳنڍ ٻڌڻ- بي عقل ٽيڻ- هوڏ تان نه لهڻ.

= مٺي ۾ آڻ هڻجڻ: مغز ۾ خرابو هجڻ.

= مٺي ۾ پُوتُ وهارڻ (ڪ): ڪوڙي ڳالهه تي يقين ڪرڻ. پرم يا ستسو رکڻ- بي وقوف ٽيڻ- بي عقل ٽيڻ- جاهل ٽيڻ- چسو ٽيڻ- مورک ٽيڻ.

= مٺي ۾ ٽيڏ هڻڻ (ت): آکڙ هڻڻ- سيٽ هڻڻ- ٽينڊ هڻڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مٿي ۾ ٽينڊڻ هُجڻ (ت): هڪ هنڌ سُک نہ هجڻ - ماڻ ڪري نہ ويهڻ - خاموشيءَ سان نہ ويهڻ. چڙ چڙ ڪرڻ - ٽيڙ ٽيڙ ڪرڻ - چُرڻ پُرڻ.

= مٿي ۾ ڪيڙو ۽ جهيڙو هُجڻ (ڪ): دماغ ۾ خرابو ٿيڻ - دماغ خراب ٿيڻ.

= مٿي ۾ ڪيڙا پوڻ (ت): آڙ تُڙ ٿيڻ - سوداءُ ٿيڻ - ڪُٽي ٿيڻ - فڪرات ٿيڻ.

= مٿي ۾ سِر ڪهي اچڻ (ڪ): ڪهڙيءَ ڪهڙيءَ خيال اچڻ - پَل پَل ۾ پُور پوڻ. سودائي ٿيڻ. چريائپ جا خيال ڏيکارڻ.

= مٿي ۾ واءُ هُڻڻ: دماغ ۾ خلل هُڻڻ. چريائپ هجڻ. سودائي هجڻ - مغروري هڻڻ - هٿيلائي هڻڻ - بي پرواهي هجڻ - وڏائي هڻڻ. مستي هڻڻ.

= مٿي ۾ هَوا پَرجڻ: دماغ ۾ خلل پيدا ٿيڻ. مغروري ٿيڻ. هٿ ٿيڻ. مستي پرجڻ.

= مٿي ميرو ۽ مٿي ميرا: ذ. صفت. مباشرت يا احتلام سبب ٽيل ناپاڪ - غُسل ڪان سواءِ - تڙ پيل - شڪ وارو - شڪي - جُنُبي - غليظ - ناپاڪ - پليت - اڻ پاڪ - اپوتر - پليد. (ث. مٿي ميري ۽ مٿي ميريون).

= مٿي ميرو هُڻڻ: غُسل ڪان سواءِ هڻڻ - شڪ پيل هڻڻ - ناپاڪ هڻڻ - اپوتر هڻڻ.

= مٿي ميڙ ڪرائڻ: مٽا ميڙ ڪرائڻ - لائٽون ڏيارڻ - پرٽائڻ - شادي ڪرائڻ - واهه ڪرائڻ.

● مٿون (ت): ظرف. (سن. مَسْتَكَ = مٿو) مٿان. تان.

= مٿون ڀيارڻ: مٿان ڀيارڻ. نگهبان مقرر ڪرڻ.

= مٿون لٿڻ: آسمان تان لهڻ. وڏي درجي وارو هڻڻ.

● مٿُون: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● مٿُوڙار (ت): ذ. وار.

● مٿي: ظرف. (سن. مَسْتَكَ = مٿو) مٿ تي - مٿيرو - آتي. (صفت). مٿي جو - مٿانهون - مٿيون - بالا - اوچو - آتمر - اعليٰ - چوٽيارو - بُلند - آتاهون. وڏو - صدر. وڌيڪ - زياده - گهڻو - بيش - سرس - آتر - بهتر - اڳ ڪ - اڳرو. عمدو - فائق - برتر - سَجيهه - سُرشت.

= مٿي پَٽ: مٿان پوڻ. ڪنهن مٿان اوچتو اچي ڀيهڻ. شاهد ٿيڻ - شاهدي ڏيڻ - گواهي ڏيڻ. برخلاف ٿيڻ - ويرِ وجهڻ.

= مٿي چڙهڻ: بُلنديءَ تي وڃڻ - مٿ تي چڙهڻ. آتانهون وڃڻ. وڏو عهدو ملڻ - سرس ٿيڻ - بالا ٿيڻ. ڏُولاڻ ۾ پرجڻ. پڌ جڻ - پٽاڪ ۾ پرجي وڃڻ.

= مٿي هلڻ: مٿيرو هلڻ - مٿي چلڻ. اڳتي هلڻ. وڌيڪ چوڻ.

● مٿيا: ذ. (سن). ڪُوڙ - ڪُپت - آسَتْ - جُوٺ - دروغ - خيالي ڳالهه - سن گهڙت ڳالهه. (صفت). ڪوڙو - ڪوٽو - جوٽو. جُڙتو - مصنوعي - ٺهيل - بناوٽي. فاني.

= مٿيا دُرُشْتْ: ذ. صفت. ناستڪ مَتْ - ناستڪي - نِرايشور وادُ - مُلحِد - ڪافر. بدعتي - پاکنڈي.

= مٿيا وادِي: ذ. صفت. ڪُوڙو - جُوٺو - ڪُساڪِي. بي اعتبارو - بي ويساهو. (پرمانند).

= مٿيتر ۽ مٿيتَرَ: ذ. صفت. (سن. مَسْتَكَ = مٿو) وڏي مٿي وارو - بهادر - پهلوان - سورهيه - هونهار - سُور ويرَ - سورمو - دليرِ - جوڌو. هٿيلو - سرڪش. (ل - وفا).

"مارَ پروڙي ڪو مرد مٿير"

(محمد فقير).

سردار - اڳواڻ. وڏي دماغ وارو - سياڻو - ڏاهو - قابل. وڏي مرتبي وارو - مٿانهون - اعليٰ - آتمر - بُلند.

= مٿيرو ۽ مٿيرا: ذ. صفت. بهادر - پهلوان - سردار - اڳواڻ.

● مٿيون ۽ مٿيان: صفت. ظرف. مٿي جو - مٿي وارو - مٿانهون - آتاهون - بلند - اوچو. بالا - صدر. سيان مٽي. وڌيڪ. آترندو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= متڀيون پڙهڻ: ڪنهن ڳالهه ۾ نه هڻڻ- پڇا جهڙو نه هڻڻ.
= متڀين اکرين: ظرف. متاچرو- ساڳي دليو. ڇڪيءَ طرح نه.
● متَ: ث. (سن. مرتنم = پڇڻ). جدائي- پاڇ. (گاجرا). متائڻ جي حالت- بدل- قهيرَ. (اسم خاص). تعلقي ميرواهه (خيرپور ميرس) ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● متَ متَ: ث. وارقير- بدلي سدلي- بدل سدل- متا سٽا. ڏي وٺ- ڏيتي ليتي.
● متَ ۽ متَ: ذ. (پرا. متيا: سن. ماتيڪ = متَ) ڏکر جو پاڻيءَ وجهڻ لاءِ وڏو ٽانءُ. وڏو گهڙو- مائوورو- متڪو. ٽامي جي ۽ ٽيڪر جي ماڻي (جنهن تي چڙهي ميرهر پلا مارين). جزا- ڪيتو- بدلو- عيوض- پاڙو جهاڙو- حساب ڪتاب. (پرمانند). (صفت). جيڏو- برابر- مثل- همسر- هڪ جيترو- سريلو- هڪ جهڙو- هڪ جيڏو- هموزن- تُلُ- سمان- مساوي- ميلُ- جيئُسُ- جوڙ- ثاني- سرتو- شريڪ. قابل- لائق.
= متِ پوَنُ: پوري پوڻ- پڄڻ- پروبري ڪرڻ- برُميچڻ. ملائڻ ٽڪرائڻ- لڳائڻ. ملي اچڻ- ملڻ- ڪهي اچڻ- ڪهڻ- ڦهڪڻ- ڪهڪڻ- لڳڻ- ميل ڪائڻ- هڪ جهڙو ٻيهڻ- تُلُ ٿي اچڻ.
= متُ هُجڻُ: برابر هجڻ- ثاني هجڻ- شريڪ هجڻ- جوڙ هجڻ- ڪهڪي ٻيهڻ.
● ميتُ ۽ ميٽُونُ: ميتَ: ث. ذ. منهن جو هڪ حصو- ڳيتو- گِل- رُخسارُ. گل جو اندريون پاسو.
= ميتِرُ ۽ ميترَ: ذ. صفت. ٽلهين ميتنُ وارو- ڪٽرُ.
= ميتَ سُجاڻيُ: متون ڦوڪڻ- ڦوڪجڻ- شوڪجڻ- ناراض ٿيڻ- چڙڻ.
= ميٽُونُ ڦوڪتنُ: گِل سُجاڻڻ- ڪاوڙجڻ- غصي ٿيڻ- ناراض ٿيڻ- چڙڻ- خفي ٿيڻ.
● ميتُ ۽ ميتَ: ذ. (پرا. ميٽو: سن. ميترَ = مائيتُ) مائٽ- خويش- سڳيٽو- شريڪ- عزيز- رشتيدار- سيال- ميترُ. سڳو- ڀنهنجو- پاڻهي وارو- برادري وارو. ويجهو دوست- يار- سڄڻ- گهٽگهرو. (ذ). وڏو گراهڪ- گاهڪ- لهوڙو.
= ميتُ ڪرَنُ: عزيز بنائڻ- مائٽ ڪرڻ. پيارو ڪرڻ- دوست بنائڻ.
= ميتَ هڻڻُ (ت): وڏا گراهڪ هڻڻ- لهوڙا هڻڻ.
= ميتِياڻيُ ۽ ميتياڻيُونُ: ث. مائٽياڻي- عزيزياڻي- رشتيدارڻ.
● متُ ۽ متَ: ذ. (پرا. موتّر: سن. مُوتر = متُ). پيشاب- ناڙا چوڙ- ريلو. ويڙهو (ڪاغذن جو)- متو. ڪنڊو. (ت).
= متاکو ۽ متاکا: ذ. چوپائي مال جو وٽان ٻڌي پيل گاهه (جو پيشاب ۾ پسي خراب ٿي وڃي هجي).
= متاکيرو ۽ متاکيرا: ذ. صفت. ذري ذري پيشاب ڪندڙ- ذري ذري متندڙ- متيٽو.
= متِ متِ: ث. هرهر متڻ جي حالت. ذري ذري ايندڙ پيشاب. (پرمانند).
= متِ متِ ڪرَنُ: ذري ذري پيشاب ڪرڻ- ذري ذري متڻ. (برسات جو) ٿوري ٿوري دير ڪان پوءِ وسڻ.
= متِ متڻُ: ڇڄڻ- ڊرڻ- ڪنبڻ- دهلجڻ- خوف ڪائڻ- ڪوڪرڻ- ڊڪڻ- ٽڙڪڻ.
= متَ ۾ مائنڈاڻيُ وڇهنُ: بي فائدي ڳالهه تي بحث ڪرڻ. ڪم جي اڌ ۾ رنڊڪ وجهڻ- ڪم بگاڙڻ. جهڳڙو ڪرائڻ- جهيڙو مچائڻ- فساد ڪرائڻ- چيٽو پورڻ. وچ ۾ نفاق وجهڻ- چيڪ وجهڻ- رخنو وجهڻ. آڙي ڪرڻ- چب وجهڻ- خواهه مخواهه رنڊڪ وجهڻ.
● متا ۽ متائُون: ث. متَ- بدل- عيوض- قهيرَ- ڪهير- آٽل. ڏي- وٺ. وٽو- لاٽ- ورتو. مجرائي.
= متا متا ۽ متا متائُونُ: ث. متَ متَ. آٽل پٽل- وارقير- ڏي وٺ- تبادلو. بدل سدل- قهير ڪهير.
= متالوُ ۽ متالا (ل): ذ. متا- متَ. بدل. (مهيري).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● سُڌائڻو ۽ سُڌائڻڪا: ذ. (سن. سُڌ = سڌ) سُڌ جي ٽيلهي - سڌاڻو.
- سُڌائيڻ: مصدر. هڪڙو ڏيئي ٻيو وٺڻ - متا سڌا ڪرڻ - سڌيڻ - وٽائڻ - وار قير ڪرڻ - بدلائڻ - ڦيرائڻ. (رپيو) ڇڏائڻ - ريزو ڪرائڻ. خرُدو ڪرڻ. (سزا) گهٽائڻ. (سڌائيو - سڌائيندو - سڌائيل).
- سڌاءُ ۽ سڌاء: ذ. سڌائڻ جي حالت - سڌا - سڌ.
- سڌاءُ سڌاءُ ۽ سڌاء سڌاء (ل): ذ. وار قير - بدل سدل - واري قيري - ڏي وٺ - سڌا سڌا.
- سڌاءُ سڌاءُ ڪرڻ: ڏي وٺ ڪرڻ (پيسي جي) - ڏيتي ليتي ڪرڻ.
● سڌائيڻ: مصدر. (سن. سَرْجَ = صفا ڪرڻ) ڌاهيڻ - ڪُرڙڻ - لاهيڻ - ميسارڻ (اکر يا نقش وغيره). ناس ڪرڻ - نابود ڪرڻ - گُم ڪرڻ - دفع ڪرڻ. وسائڻ - آجهائڻ - ماڻارڻ - ٽارڻ - جهپائڻ (هٿ وغيره). روڪڻ - دٻائڻ - بند ڪرڻ. (ترشنا) پوري ڪرڻ. (سڌائيو - سڌائيندو - سڌائيل).
- سُڌائيڻ: مصدر. (نشيڙي ٻار کي) ٻيشاب ڪرائڻ. (سُڌائيو - سُڌائيندو - سُڌائيل).
● سڌيجڻ: مصدر. بدلجڻ - قيرڻ سڌيڻ - تبديل ٿيڻ - قيري وڃڻ. ريزو ٿيڻ - خرُد بُرد ٿيڻ. ڪاوڙجڻ - رنج ٿيڻ - غصي ٿيڻ - ناراض ٿيڻ - چِڙڻ - بگڙجڻ. مچرجڻ. فساد ڪرڻ - دنگو ڪرڻ - بغاوت ڪرڻ - بلوو ڪرڻ. فتنو ڪرڻ - ڏڙو ڪرڻ - ڦري ٻيهڻ. ضد ڪرڻ - هٺ ڪرڻ - تيسو ڪرڻ - گهپي ڪرڻ - ڪيروڌ ڪرڻ. (سڌيو - سڌبو - سڌيل).
- سڌيجي ٻيهڻ: ڪاوڙجي ٻيهڻ - مچرجي ٻيهڻ. هوڏ ڪرڻ - زور ڪرڻ - اِتَ هٽي ٻيهڻ. مقابلو ڪرڻ - فساد ڪرڻ - دنگو ڪرڻ.
● سڌيجڻ: مصدر. سڌڻ - ڏهڻ - ميسارجڻ. لتجي وڃڻ. قيتي وڃڻ - نابود ٿي وڃڻ - برباد ٿي وڃڻ - تباهه ٿي وڃڻ. (سڌيو - سڌبو - سڌيل).
● سڌيرُ: اسم خاص. تعلقي ڏکهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● سڌيرُ ۽ سڌيرَ: ذ. (سن. سڌڪُشڌَ = سڌر) اناج جو هڪ قسم - دال جو هڪ قسم - ٻتاڻو. چوپائي جي ڪِچيءَ ۾ ٻڌڻ جو ميڙ - ٽلي - چڙي. (صفت). اڻ ٽر - آڻل - ڪُپ ڪوڙ - اسڙ - ڪاهوڙو - پُختو - پڪو - مستحڪم. نيڙ - هوڏي - اٽوٽو - شديد تي - نجس - ڪندي - نيرجو - اهنڌ - اڻٽر - بُڪئين بچڙو - وڻڪو - ڊنر - هوڏائتو - بحثي - ڪج بحث. بي سمجهه - موڪو. (گاجرا).
- سڌيرُ پُجڻُ (ت): اوکو ڪم ٿيڻ. مشڪل ڪم ٿيڻ. سخت تڪليف ۾ اچڻ - مصيبت ۾ مبتلا ٿيڻ - آزار ۾ قاسڻ - مشڪلات ۾ پوڻ.
- سڌيريُ ۽ سڌيريُ: ث. سڌير. مڙن جي پوڪ. مڙن جون ڦريون.
● سڌيرُ ڪوٺُ: اسم خاص. تعلقي آباوڙه ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● سڌيرُو ۽ سڌيرا (ل): ذ. صفت. ڦيرَ تي نه ميڙندڙ چوپايو - ڪنڊيرُ. (مهيري).
● سڌيريُ ۽ سڌيريُ: ث. ڪڪ جي پوڪ ڪيڙن سبب، ڪڪ ۾ ٿيل ڪارو آنڊو. ڪريل ڪڪ.
● سڌيڪُ ۽ سڌيڪَ (ل - ث): ذ. شيءِ - وٽ - ٽوڪُ. شيءِ جو نيڍڙو ٽُڪر.
● سُڌڪُ ۽ سُڌڪَ: ذ. (سن. سُڪُتُ = چِتُ) شاديءَ ۾ گهوٽ کي پهرايل چٽ (اڪثر هندن ۾) - تاج - سُڪٽ. چوٽي - تُرو - ڪلنگي - ڪُلغي.
● سڌيڪڻُ (ل): مصدر. لاز سان هلڻ - نخري سان هلڻ - لاڙ سان هلڻ. (سڌيڪيو - سڌيڪندو - سڌيڪيل).
● سڌيڪوُ ۽ سڌيڪا: ذ. (سن. ماڌيڪَ = سڌ) سڌُ.
● سڌيڪو (ث): ث. راند جو هڪ قسم. مانگ ڪرڻ.
● سُڌڪو ۽ سُڌڪا: ذ. صفت. ٽلهو - سهر - دنبو - رڍ - جبرو - جاڻو - قوي - جُنگ - ڏاڍو - پتو - جتو - زالو - ٽلهو - قوڻنگ - سٽوڙ - دؤنسو - ڏ گ - بُٽ ۾ پريل - چوٻڪو - ڪُٻڪو - ڪُندلو - پرتو - گهڪڙو - متارو - برجستو - مضبوط. (پرماننڊ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سخت پٿر - پٿ. (ك). نئين پٿر. مسالي کڻڻ جو پٿر. (ك).

● مٽيڑ: ث. لات - تخفيف (حساب ۾). انگي حساب موجب حسابن جو هڪ سلسلو (لهندڙ مٽيڑ ۽ چڙهندڙ مٽيڑ).

● مٽڻ: مصدر. بدلڻ - بدلجڻ - ڦيرڻ. ڦري ٻيو رنگ وڻڻ. مٽيجڻ. لنگهڻ - گذرڻ - مٽي وڃڻ - واهو ٿي وڃڻ. دور رهڻ جي خواهش ڪرڻ. ڪاوڙجڻ - چڙڪرڻ - غصي ٿيڻ - ناراض ٿيڻ - چڙڻ. (مٽيو - مٽيبو - مٽيل).

= مٽي وَڃڻ: گذرڻ - لنگهي وڃڻ - گذري وڃڻ.

● ميڙڻ: مصدر. ڍهڻ - متجي وڃڻ - ميسارجي وڃڻ. لتجي وڃڻ. ناس ٿي وڃڻ - برباد ٿي وڃڻ - قيڻ - قيني وڃڻ - چٽ ٿي وڃڻ. (مٽيو - مٽبو - مٽيل).

● مٽڻ: مصدر. (سن. مُوتر = پيشاب) مٽ ڪرڻ - پيشاب ڪرڻ - ناڙا چوڙ ڪرڻ - رٻيلو ڪرڻ. (مٽيو - مٽندو - مٽيل).

= مٽيو ۽ مٽيا: صفت. ذري ذري پيشاب ڪندڙ - هر گهڙي پيشاب ڪندڙ. ڍڇو - سنگائتو - بزدل - ڪيدي - بي همت - ڪم همت. (ث. مٽيي ۽ مٽيون).

= مٽي ڏيڻ: پيشاب ڪرڻ - ناڙا چوڙ ڪرڻ - رٻيلو ڪرڻ. ڍڇي وڃڻ - گيدي ٿي وڃڻ - بزدل ٿيڻ - ڪم همت ٿيڻ. ارادي تان ڪيري پوڻ.

= مٽيي: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● ميڙو ۽ ميڙا: ذ. ميڙ - ڪَل.

= ميڙا ڦوڪَ ڪرَڻ: ڪاوڙجڻ - ٿون ڦوڪڻ. پاميرو رهڻ.

● مٽو ۽ مٽا: ذ. مقاطعو - ٺيڪو - ٺول. ڪنهن ڪم جي ڪرائڻ لاءِ مقرر ڪيل يڪي رقم. رقم جو مٽو - ناليو پٽي رقم. ملهه - قيمت - اڳهه (ل). لاڳ - لاپو - ورس - يافيت - بالائي آمت - دستوري. ڪاغذن جو ڪنڊو - پٽن جو بنڊل - ٿهو - دستو - ڪٽو. ميڙائيءَ جو هڪ قسم. (پرمانند). ٽلهي ماني - ڊوڊو - روٽيلو. (ك).

"توئي جيڏي ٽيڪي، پائيءَ سندو مٽو." (چوٽي).

ٽلهي ٺيڪي - اندازاً - اٽڪل روءِ.

= مٽيدارُ ۽ مٽيدارَ: ذ. صفت. مقاطعدار - پٽيدار - اجاريدار - ٺيڪيدار - سليدار.

● ميڙون: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.

= مٽي ۽ مٽيون: ث. (سن. مٽيڪا = مٽ) مٽ جو مؤنث - نئين مٽ. ڪنهن درگاهه يا مزار تي رکيل پاڻي پيٽڻ جو مٽ.

= مٽي سَڻي ڪرڻ (ت): پاڻي پرڻ.

● ميڙي ۽ ميڙيون: ث. مٽرٽڪا = زمين) زمين - ڌرتي - ڌرتي - ارض - پرٿوي - پرٿڻي. خاڪ - تراب. ڏوڙ - ڏَز - ڏُڙ - ڏس - لٽ - ٻُسڙ - چائي - گرد - غبار - واري - ڌڻي - ڏَڄ - ڪيهه - رَڻ. ڌڙي ميڙي - گارو - ڪِل - ڪهڪل - گٽ چِڪ - چِڪڻ - راڦو. (آصفيه). قبر جي مٽي. قبر - لوڙهه - تربت. ڪِنُ - ڪچرو - ڀُهر - گند. ميل - مَرُ. (پرمانند). (سن. مٽيتري = مائٽي) عزازت - رشتو - ميڙاچاري - سڳائي - عزيزي - رشتيداري - رستو - سڳاوت - سنڌ - لاڳاپو - ناتو - ڳانڍاپو - تعلق - نسبت - واسطو - راهه و رسم.

= ميڙي ٻُڇڙي ٽيڻ: مٽي پليت ٿيڻ - مٽي مردار ٿيڻ. خانو خراب ٿيڻ - جهڳو جهڻ ٿيڻ - تباهه ٿيڻ - برباد ٿيڻ - ستياناس ٿيڻ. ذليل ٿيڻ - رسوا ٿيڻ - بدنام ٿيڻ - خوار خراب ٿيڻ.

= ميڙي پيڙو ڪرَڻ: قبر ۾ پوڻ - قبر داخل ڪرڻ.

= ميڙي پيڙو وَڃڻ: قبر تائين وڃڻ - مقام تائين وڃڻ - ڪانڊي ٿي وڃڻ.

= ميڙي ٽيڻ: خاڪ ٿي وڃڻ - ڪينو ٿيڻ. بيڪار ٿيڻ - نيڪار ٿيڻ - ڪنهن ڪم جو نه ٿيڻ.

= ميڙي پٽليٽ ٽيڻ: تجهيز تڪفين يا ڪو ڪم چڪي نموني ادا نه ٿيڻ - مٽي مردار ٿيڻ - خراب ٿيڻ - خوار ٿيڻ - دڪيون پاڻيون وڃڻ - ڪروسرو ٿيڻ - ذليل و خوار ٿيڻ. ڪري خراب ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪرڻ - ٻُهر ٿي وڃڻ - ذليل ٿيڻ - رُسوا ٿيڻ - بدنام ٿيڻ - بچڙو ٿيڻ - ڪِنو ٿيڻ - گندو ٿيڻ - گدلو ٿيڻ.

■ مٽي پليت ڪرڻ: مٽي سردار ڪرڻ. نہ دين جو نہ دنيا جو ڪرڻ. خستہ حال ڪرڻ. ڪارڻ - ٻُهر ڪرڻ - ذليل ڪرڻ - خوار ڪرڻ - رُسوا ڪرڻ - بدنام ڪرڻ - خراب ڪرڻ.

■ مٽيءَ پنوڙو هٿڻ: خاڪ جو پتلو هجڻ - فاني هجڻ.

■ مٽيءَ جو ڄاڻ: ذ. نيڪر جو ڄاڻ.

■ مٽيءَ جو پُتلو: ذ. (مٽيءَ جي) صورت - پُتلو - گڏو - بوتو. انسان - ماڻهو - آدم - بشر. (صفت). خاڪي - فاني - فنا ٿيندڙ.

■ مٽيءَ جو ماڏو: آهو نالي جو ماڻهو، جنهن جي هلندي چلندي نہ هجي - بي پهچ.

■ مٽيءَ جو ماڻهو: ذ. بيڪار ماڻهو - نڪمو ماڻهو. ڪِين جهڙو ماڻهو. سُست ماڻهو - ڍلو ماڻهو - ڳهلو ماڻهو - ڪاهل ماڻهو.

■ مٽيءَ جاڙهه: تُلهو ٿيڻ - بدن جو ماس وڌائڻ. (گاجرا).

■ مٽي خُوار ٿيڻ: مٽي پليت ٿيڻ - بدنام ٿيڻ.

■ مٽيءَ داغِستان: ث. دوا طور ڪم ايندڙ اڇي رنگ جي خوشبوءِ دار مٽي. (ن - ب).

■ مٽيءَ ڏيڻ: دفنڻ - دفن ڪرڻ - پُورڻ - قبر داخل ڪرڻ.

■ مٽيئر ۽ مٽيئر: ذ. صفت. مٽيءَ جو ڪم ڪندڙ - مٽيءَ جون جايون وغيره ٺاهيندڙ - گونڊي - رازو - اوڏ.

■ مٽي ڪرڻ: سيرو ڪرڻ - لُڙاڻڻ - پِڪلاڻ - لوڻڻ - داغ ڪرڻ - گندو ڪرڻ. ڪِنو ڪرڻ - خراب ڪرڻ - بچڙو ڪرڻ. قِيناڻڻ - بيگاڙڻ - وڃائڻ - تباهه ڪرڻ - برباد ڪرڻ - ناس ڪرڻ - چٽ ڪرڻ - آجاڙ ڪرڻ. زمين دوز ڪرڻ - ڏاهي پٽ ڪرڻ - ميدان ڪرڻ (جاءِ). ساڙي رک ڪرڻ - قُلهيار ڪرڻ - خاڪ ڪرڻ. چيلو پائڻ - سير وجهڻ - سير وهائڻ - تڪبير وجهڻ - ڪُهڻ. قتل ڪرڻ - خُون ڪرڻ - ماري ڇڏڻ. مائٽي ڪرڻ - سڳاوتي ڪرڻ - عزازت گِندڻ.

■ مٽيءَ ڪهڙي: ث. حجاز ملڪ جي گاڙهاڻ تي مائل مٽيءَ جو هڪ قسم (جا ميت وانگر پُسائي مٽي ۾ وجهجي تہ ڏُڪ قُرڙيون سگهائي ۽ وار صفا ڪري). (ف. ج).

■ مٽيءَ مائٽي ۽ مٽيئُون مائٽيئُون: ث. عزازت - رشتيداري - رشتو - سائٽي - نسبت. سڳ سڳاوتي.

■ مٽيءَ مٽيءَ سان مِلائڻ: لاش کي دفن ڪرڻ - مُڙدي کي قبر داخل ڪرڻ - مڙهه کي پُورڻ.

■ مٽيءَ ۾ لهڻ: ڏُوڙ ۾ لهڻ.

■ مٽيءَ ۾ مِلائڻ: خاڪ ۾ مِلائڻ. دفن ڪرڻ. ميٽائڻ - نابود ڪرڻ - بي نشان ڪرڻ - معدوم ڪرڻ - برباد ڪرڻ - تباهه ڪرڻ.

● مٽيار: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مٽي ڪٽ ۽ مٽي ڪٽ: ذ. پٿارکي وکر جو هڪ قسم - دوا طور ڪم ايندڙ مٽيءَ جو هڪ قسم - گاڙهي مٽي. (هيءَ مٽي ڪن وٽن جي رس مان ٺهي).

● مٽ (ل): ث. ڏوڻري جي مٿان جمايل ملائي. (ن - ب).

● مٽ ۽ مٽ: ذ. (سن). سڙهي - آشرم - ٽيڪاڻو - مقبرو. درگاهه - خانقاهه. مڪتب - پانشالا - درسگاهه - مدرسو. (گاجرا). ڪنهن بہ آچي ڏاتو (سون، چاندي) ۾ پيل ٽامو وغيره - ڪوٽ - قيمت ملاوتي ڏاتو - جوڙو - ڪَسُ - ميل - ڪچ. ڪوڙ - جُوٽ - ڪُٽ.

■ مٽ ڌاري ۽ مٽ ڌاري: ذ. سڙهي جي سنيال ڪندڙ - مَٺهيٽ - پائٽو. (ث. مٽ ڌاري ۽ مٽ ڌارئيون).

■ مٽ گهرائي ۽ مٽ گهرائيون: ث. ث. بدخواهي - بدنيتي - بدظني - چاوت - دشمني - ويرُ - ڪونس - بدي - بچڙائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ مٹ گھرو ۽ مٹ گھرا: ذ. صفت. بدخواه - بدنيت - چاوتي - دشمن - ويري - برائي ڪندڙ.

● مٹ ۽ مٹون: ث. مٹاس - مٹاڻ - مٹائي - مٹاج - شيريني - رطب - لذت. (آصفيه). محصول جو هڪ قسم - (ميرن جي ڏينهن ۾) آڻن تان ورتل محصول (نومڙيا سردار ڪونڙيءَ کان ڪراچيءَ تائين ۽ ڪونڙيءَ کان سيوهڻ تائين ٻي آنا اڻ تي محصول وٺندا هئا).

▬ مٹ زبانو ۽ مٹ زبانا: ذ. صفت. ڳالهائڻ ۾ منو - شيرين گفتار. ليباسي - چٽڙ - چٽ بڏندڙ - ڏاڏرائيندڙ.

▬ مٹ سڙو (ت): ذ. صفت. آرسيتل - ڏرو - جهڪو - سست.

● مٹ ۽ مٹون، مٹيون: ث. (پرا مٹيا < مٹي. من. مٹٹڪ < مٹٹي < مٹٹ. ف. مٹٹ = مٹ) آگرين پوريل هٿ - پيڪوڙيل هٿ - بند ڪيل هٿ - مڪ - مٹٹ. ٽونشو - ڪونسو. اڻ جو پريل هڪ هٿ - هڪ هٿ ۾ ڪنيل اڻ جو مقدار - چنگل - چرون - لٽ. مٹ ۾ ايندڙ گاهه وغيره جو مڇو. (ت). هٿيار جو ڪٹ - هٿيو - مٹيو - ڪٹ - (تلوار جو) قبضو - دستو - (وڻجي جي) ڪني - ڪرڙيو - ڪڙو. ميربحرن جي اصطلاح ۾ بن کان وڌيڪ مڇين جو تعداد. (ڪ).

▬ مٹ پتر: صفت. مٹ جيترو - لٽ ڪن. ٽورو. ڪجهه.

▬ مٹ پيڙ: ث. ڪنجوسائي - مرچوٽائي - پڪائي. گهٽ - ڪاڙهو - رڳهه - اهيمو - اهيم - اٻس. سوڙهه - پيهه - ڳاهت - پيندي - گوڙ - ڳپاڳيهه. (پرمانند).

▬ مٹ پيڙ ۽ مٹ پيڙ: ذ. صفت. پڪٽ - ڪنجوس - بخيل - شوم - موذي - ڪرپڻ - ڪدرچ - مرچوٽ - چمچوس - پڪو. (پرمانند).

▬ مٹ پيڙ ٿيڻ: ڪنجوس ٿيڻ - شوم ٿيڻ - موذي ٿيڻ - بخيل ٿيڻ - مرچوٽ ٿيڻ - چمچوس ٿيڻ - پڪو ٿيڻ.

▬ مٹ پيڙن: ڪنجوسي ڪرڻ - شومائي ڪرڻ مرچوٽائي ڪرڻ - پڪائي ڪرڻ.

● مٹ پيڪوڙ ڪرڻ (ت): مٹ پيڙڻ. خرچ ۾ گهٽتائي آڻڻ - خرچ گهٽائڻ.

▬ مٹ چڏائيڻ: شاديءَ جي وقت ڪهوت جو ڪنوار جي هٿ ۾ جهليل ڪارڪ وغيره، ستو ڻ طور چڏائڻ - ڪارڪ چڏائڻ.

▬ مٹ ڏيڻ (ت): اڻي ڪي چڱيءَ طرح ڪوهڻ - لسارڻ. پٽجڻ - دڪڻ - دوڙڻ - دوڙ پائڻ.

▬ مٹ گهورَ: ث. راند جو هڪ قسم - اڪي بڏي راند. (پرمانند).

▬ مٹ ۾ آڇڻ: قابو ۾ اڇڻ - قبضي ۾ اڇڻ - هٿ ۾ اڇڻ - هٿ وس ٿيڻ. (آصفيه).

▬ مٹ ۾ هڻڻ: قابو ۾ هڻڻ - قبضي ۾ هڻڻ - هٿ ۾ هڻڻ - ضابطي هيٺ هڻڻ.

▬ مٹ و جهڻ: پوک ۾ بيج جي لٽ لٽ وجهڻ - بيج چڻڻ - پوکڻ.

▬ مٹ هڻڻ: مٹ زني ڪرڻ - هٿ رس ڪرڻ - جلق ڪرڻ. اڻي ڏڪر راند ۾ اڻيءَ کي مٹ تي رکي، مٹي آڇل ڏيئي ڏڪر سان ڏڪ هڻڻ.

▬ مٹيون پيڙهي پٽڻ: بنا سوچ ويچار جي ٽيڪو روانو ٽيڻ - آمالڪ پڇڻ - هڪدم ڏوڙ پائڻ.

▬ مٹيون مارڻ: ڏڪ کان اڳ ڏني اندر ۾ رڙڻ. چاتيءَ تي ڏڪ هڻڻ. (گاجرا).

● مٹ ۽ مٹ: ذ. وڏي مٹ. ڏڪ. (گاجرا).

● مٹار: مصدر. (س. مرشٹ = مهڻ) ماڻو ڪرڻ - لسو ڪرڻ - نرم ڪرڻ (لوهه کي). لوهه کي مٹرڪي سان سندرڻ - ٽپڻ. (پرمانند). (مٹاريو - مٹاريندو - مٹاريل).

● مٹار ٿو ۽ مٹار ٽا: ذ. هانهين جي گولائي ڪرڻ جو اوزار. (ن - ب).

● مٹار ٽيو ۽ مٹار ٽيون: ث. نڍي مٹرڪي - چٹورسو. (پرمانند).

● مٹاس ۽ مٹاس: (س. مشٹ = رس). منو رس - مٹاڻ - مٹاج - مٹائي - شيريني - مٹ. سواد - لذت - مزو - ذائقو - لطف.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مِنا کھَرَ: اسم خاص. تعلقي ٹٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَنَاڻ: ث. (سن. مَنْثر = خراب) خرابي - مَنائي. ڪمي - گھٽتائي - ڪس - ڪوٽ. طاقت جي گھٽتائي - ضعف - دُرهلتا - نِهلائي - ضعيفائي - ڪمزوري - لانجهه.

● مِناڻ ۽ مِناڻ: (سن. مِشْتان = مناڻ). مِناس - مِناج - ميٺ - شيري - شيريني - مدرتا. رس - رَسنا. سواد - لذت - مزو - ذائقو - لطف - چش - ونڊ نا.

● مِناڻ ۽ مِناڻَ: ذ. (سن. مِشْتانَ = مناڻ). ڪاڌ مٺي شيءِ. مٺائي.

● مِنائِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (گورچاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو).

● مِنائِجڻ: مصدر. (سن. مِشْتَ = منو). مناڻ جو مزو ونڻ - سواد ونڻ - لذت ونڻ - ذائقو ونڻ - لطف ونڻ - چش ونڻ. مناڻ تي هِرڻ - هري پوڻ. (مِنائِيو - مِنائبو - مِنائل).

● مِنائِڻ: مصدر. (سن. مِشْتَ = منو) مٺو ٿيڻ - شيرين ٿيڻ. مِنائجڻ. مٺو لڳڻ - مٺيرو لڳڻ - شيرين لڳڻ. (مِنائيو - مِنائبو - مِنائيل).

● مِنائِي ۽ مِنائِيون: ث. (پرا. مِنْئِيمْنا. سن. مِنْكَ + تا + ايڪتا > مِشْتان = مناڻ). مٺي شيءِ - مناڻ - مٺاس. ڪنڊ، گيهه وغيرهه مان تيار ڪيل مٺو مال - مليدو - مٺو ڪاڌو. ميٺ - شيري - شيريني - ميٺاج - مدرتا - رس.

● مِنڙا (ت): ذ. وَهت جي (سچاڻپ لاءِ). سڳن جي هڪ خاص ٻيهڪ.

● مِنڙائُو: اسم خاص. تعلقي سانگھڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مِنڙو ۽ مِنڙا: ذ. صفت. (سن. مِشْتَ = مِنو) مٺو - شيرين. لالَنُ - ساجن - پِرين - محبوب - دولڻ - دِلبر - عاشق - سهرين - محب - پيارو - جاني - سجڻ - لاڏلو - معشوق - دل وارو - دل گھريو - موهن. (ث. مِنڙي ۽ مِنڙيون). (ذ) زيور جو هڪ قسم.

● مِنڙي ۽ مِنڙِيُون: ث. چُمي - چَسي - مِني - بوسو. جوئر جو هڪ قسم. (پرمانند). ڪڇيءَ جو هڪ قسم. (حامي). (اسم خاص). تعلقي ڪشمور، تعلقي گھوٽڪي ۽ تعلقي ڪوٽ ڏيجي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُنِڙِي ۽ مُنِڙِيُون: ث. (سن. مُشْتَ = مُٺ). مُڪن سان آهستي آهستي ڪيل ٽڪ ٽڪ مُڪڑي. نندي ٻار جي مُٺ. (گاجرا).

= مُنڙيون هٽڻُ: بدن تي آهستي آهستي مڪون هڻن - مڪڑيون هڻڻ.

● مُنِڙِيو ۽ مُنِڙِيا: ذ. (سن. مُشْتَ = مُٺ). ڪنهن به گوهيل شيءِ (مِٽي، آٽي يا چيٽي وغيره جو) هٿ سان ٺاهيل ڇاڻو - مٽيو. ڇاڻو - پيڙو - ڪوڙهو - ٽيرو.

● مِنڙِيو پِتَمِي: اسم خاص. تعلقي مٺيءِ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مِنڙِيُون: اسم خاص. تعلقي گھوڙا ٻاري ۽ تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

= مَنَسُ ڙي مُنَسُ!: حرف ندا. برا حال منهنجا! - گھوڙا ڙي گھوڙا!! - آلاڙي! - هاءِ هاءِ! - واءِ واءِ! (پرمانند).

● مُنِڪِي ۽ مُنِڪِيُون (ث): ث. نندي ٻار جي مُٺ. (راءِ).

● مِنَلَ ۽ مِنَلَ: ذ. صفت. (سن. مِشْتَ = مِنو). مِنڊ - لُڏڻ - پتڻ - مٽدول - ڪيلڏو - بودلو - لاڏلو - چنچلو - طوق پُتلو - انگلي - ڪوڏنپنو - لالن - ساجن - پرين - پيارو - دلبر - جاني. (اسم خاص). هارڻ جي الهندي طرف هڪ جبل جو نالو.

● مِنَنَ ۽ مِنَنَ: ذ. صفت. (سن. مُشْتَ = منو). مِنل - محبوب - پيارو - موهن - لالن - دولڻ - لاڏلو - معشوق - ساجن - پرين - دل وارو. دوست - يار - سجڻ - ساڻي - سنگتي - همراهه - رفيق - ميٽر.

● مَنُو ۽ مَنَا: ذ. صفت. (سن. مَنْثر = خراب) خراب - بِڇڙو - بُرو - مَدو - بَدَ. ڪوڙو - ڪوڙو - جوڙو. ڦيٽ پيل (مون وغيره) - ملاوٽي -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

گاڏڙ - ناخالص - ڪتسو - ڪُوڙو (سيڪو). (پرا. مِنائِي. سن. مِينٌ + ڪَ = مانو) ڏرو - قِلهو. سست - ٿوٽي. ضعيف - ڪمزور - هيڻو - نِستو - پوڙو - بي سگهو - بي سَتو - بي قُوتو - نِيبل - زچ - پَل هِيڻ - دربل - بيزورو. مانو - گهٽُ - ڪتسو - لاٿيرو. ڪُنڊُ - لتمو - مُڏو. ٿوريءَ ضرورت وارو - ٿور گهُرجو - ٿور ڪپو (واپار). ذ. (سن. مست = لتسي. ف. ماست = ڪٽوڪير) ڏُڌرو. ڏُڌري ۽ مصالح مان ٺاهيل ڪاڏي جو هڪ قسم. (پرمانند). ذ. صفت. اٺ وٽندڙ. ڪڙو. (قليچ).

■ مَنائِيُ ۽ مَنائِيُونُ: ث. خرابي. طاقت جي گهٽتائي - هيٺائي - ڪمزوري - ڪم همتي. بَدي - گناهه. (گاجرا).

■ مَنُو ٹِيٹُ: ڪتسو ٹيڻ - گهٽ ٹيڻ - ڏرو ٹيڻ. نقصان ٹيڻ - گهاٽو ٹيڻ.

■ مَنُو گهُرَنُ: گهٽ گهرڻ - نه پائڻ - نفرت ڪرڻ - ڏڪارڻ. بد نيت رکڻ - بَدي رکڻ. بدخواهي رکڻ (ڪنهن جي لاءِ).

● مِنُو ۽ مِنڌا: ذ. صفت. (پرا. مِينِي. سن. مِينڪ > مِيشٌ = مِينُو) مٺاڻ وارو - مٺاس وارو - ميناج وارو - شيرين - لَبِيب - جَليب - ڪنڊ جهڙو - ماکيءَ جهڙو. لذيذ - مزيدار - سوادي. مٺي زبان وارو. مٺي ڳالهائڻ وارو - سُريلو. ڪُومل - نرم - ڪُنڌرو - مُلايم - نفيس. مست - ڪاهل. ڏرو - ڏِيمون - آهسته. ڪُند ذهن. آرسي - ٿوٽي - گهيلو. پياروُ - عزيز - دل وارو - مِٺڻ - لُڏڻ - مٺل. (ظرف). ڪمزوري سان - نرپلائي سان - سستي سان - ڏيرج سان. (گاجرا). (ث. مِٺِي ۽ مِٺِيُون). (اسم). درياءَ - ندي. (گاجرا).

■ مِنُو هُولُنُ: مٺو ڳالهائڻ - وٽندڙ گفتگو ڪرڻ. محبت سان گفتگو ڪرڻ. ڪُومل ڳالهائڻ.

■ مِنُو تِهيلُ: ذ. تيل جو هڪ قسم - سرهن جو تيل.

■ مِنُو چوڙُ ڏِيتُ: جتاءُ ڪرڻ - گهٽو وقت هلڻ. هٽندڙ. (گاجرا).

■ مِنُو ڪتري پوُ ڳِنُ: صبر سان سهڻ - تحمل سان برداشت ڪرڻ (تڪليف وغيره).

■ مِنُو ڳالِهائِنُ: مٺو بولڻ - نرميءَ سان ڳالهه هولهه ڪرڻ - مهربانيءَ ۽ شفقت سان گفتگو ڪرڻ.

■ مِنُو مُنهُنُ ڪَرائِنُ: مٺائي کارائڻ - ڪو شيرين طعام کارائڻ. شڪرانو ڏيڻ - رشوت ڏيڻ - وَڌِي ڏيڻ. لَبُ ڏيڻ.

■ مِنهِير رُڙُ ۽ مِنهِيرڙا: ذ. صفت. مٺاڻ تي مائل - ٿورو مٺو - مٺيرو.

■ مِنهِيرو ۽ مِنهِيرا: ذ. صفت. مٺيرو.

● مِنُو ۽ مِنُوُ: ذ. صفت. (سن. مِشٹ = مٺو) مٺو ڳالهائيندڙ - مٺو بولينڌڙ - شيرين گفتار. دل وارو - پيارو - وٽندڙ - محبوب - معشوق - جاني - دلبر. (ذ) پڪيءَ جو هڪ قسم - طوطو - چَتُون - ٻيلو. (ل) پيار وارو. (گاجرا).

● مُنُو ۽ مُنڌا: ذ. صفت. مُنجهڻ يا مُنجهڻ مصدر جو امر مفعول - اڙيو - ڦاٽو - جهليو. گرفتار ٿيل - ورتل. ڪَڪُ - بيزار - خفي - آتو - وِرتل. نقصان پهتل - ٿوٽي ۾ پيل. مصيبت ۾ پيل - مُنڌل. گُونڊ ريو - گُونڊ ۾ پريل - غم ۾ ٻُڏل - غمگين - ڏُکارو - ڏکويل. (پرمانند). نِدورو - بدبخت - چَنڊ و - نِياڳو - نامراد. (شرت). (ث. مُنِي ۽ مُنيون).

■ مُنُو ڏِيتُ (ڪ): نقصان وجهڻ. اگر تگر ناس ڪرڻ.

● مِنواٹِيُ: امر خاص. هڪ ذات جو نالو (ميراثي پاڙو).

● مِنُو ٹِيرڙُو: امر خاص. تعلقي ٹُلُ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مِنُو دَيُو: امر خاص. تعلقي ڪُوٽيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مِنُو دِيرُو: امر خاص. تعلقي روهڙي ۽ تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مِنُو لُنڈُ: امر خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مٺيي ۽ مٺيئون: ث. صفت. (پرا. مٺيٺا. سن. مٺ + ايڪا = چمڙي) مٺاڻ تي مائل - شيرين. پياري - دل واري - دل گهري. (ث). چمي - چسيي - بوسو - سڪر - مٺڙي. پٽلي زمين. (گاجرا). (اسر خاص). تعلقي مٺيءَ ۾ هڪ ديهه ۽ شهر جو نالو. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

= مٺيي چوڙ ڏيڻ: چگيءَ طرح هنڌائڻ - جٽاءُ ڪرائڻ (ڪپڙي ڪي).

= مٺيي چٽري: صفت. دوست نما دشمن - دوستيءَ جي لباس ۾ دشمني ڪندڙ - ظاهر دوست ۽ باطن ۾ دشمن.

= مٺيي زبان: صفت. شيرين سخن - خوش بيان - خوش گفتار.

= مٺيي ڪائي ۽ مٺيئون ڪائيون: ث. دوا طور ڪم ايندڙ ٻارکي وکر جو هڪ قسم - سُلينيي. (پرمانند).

● مٺي: ث. اڳئين مُري ۽ سُنب جي وچ وارو پاڳو (وهت جي ٽنگ جو).

● مٺيان: ث. ڪاوڙ - غصو - ناراضگي - چڙ. خار. ناپسندي - ناموافقت. آگرائي - بُڇان - نفرت - ڪراهت - ڏڪار.

= مٺيان پائڻ: ڪاوڙ لڳڻ - غصو لڳڻ - ناراضگي ٿيڻ - چڙ لڳڻ. بُڇان اچڻ - ڪراهت اچڻ - ڏڪار اچڻ - نفرت لڳڻ.

= مٺيان لڳڻ: ڪاوڙ لڳڻ - غصو اچڻ - ڪروڌ اچڻ - چڙ لڳڻ - ناراضگي ٿيڻ. ڪراهت لڳڻ - نفرت اچڻ - بُڇان لڳڻ - ڏڪار اچڻ.

● مٺياڻي: اسر خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مٺيي جي ڪاڻ: اسر خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مٺيو ۽ مٺيا: ذ. (سن. مُشٹ = مُٺ) ڪنهن اوزار جو مُٺ ۾ جهلڻ وارو حصو - هٿيو - مُٺ - ڪُنڊ - دستو - قبضو. جنب جي مٿين پُڙ کي ڦيرائڻ لاءِ ڪاٺ جو ڪِلو. هٿر جو هٿيو - هٿر کي ڦيرائڻ لاءِ هروٽي يا ڪُڙهه ۾ لڳل ڪاٺ جي ڪِلي (جنهن کي هٿ ۾ جهلي هٿر هيڏانهن هوڏانهن ڦيرائي سگهجي) - ڪُنڊ. هني جو هڪ حصو - پيرڙو. (ت). ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو - سُڪان کي جهلي ڦيرائڻ جو ڪُنڊ - وٺيو (سُڪان جو يا ٻيڙيءَ جو). مُٺ ۾ اڇل جيترو ڪُوهيل اٽي جو ڪُنڊو - (چيٽي، مينڊي وغيره جو) پنوڙو - مُٺڙيو. چٽنگل - چُرون - لُنبَ - مُٺ (سنگن جي). مٺائيءَ جو هڪ قسم - لڏو. گهوڙي جي سُنب کان مٿي وارو ڪُنڊو (ماٺهوءَ جي مُري وانگر). ڪُنڊ پڌڻ لاءِ چڌيل ڪپڙو (ڪفن جو). (گاجرا).

● مثال ۽ مثالَ: ذ. (ع). نمونو - نظير - درشٽانت - ارٿاءُ - اوڪاڻ - مُشابهت - آهڙمان - هڪ جهڙائي - تشبيهه - تمثيل. برابري - پيٽ. رُوپ - صورت - مُورت - تصوير - شڪل. پهاڪو - ڪٿت - چوٽ - حڪايت - ڪهاڻي - آکاڻي - ڪهاوت - مثل - بيان - وارتا - چوٽي. چٽائي - نيرواري.

= مثال ڏيڻ: نظير ڏيڻ - تمثيل ڏيڻ. مشابهت ظاهر ڪرڻ. پهاڪو ڏيڻ.

● مٽانو ۽ مٽانا: ذ. (ع. مٽانه) بدن جو هڪ عضوو - بدن ۾ پيشاب گڏ ٿيڻ جي ڪوٽري - مُٽانگو.

● مثبت: (ع). ثابت ڪيل - قائم ڪيل - قبول ڪيل. آڪاري - مٽاواچڪ - سڌيڪار - سُوچڪ. (پرمانند).

= مثبت نشاني: ث. الجبرا جي اصطلاح ۾ واڌ (جوڙ +) جي نشاني.

● مثقال ۽ مثقالَ: ذ. (ع). عربستان جو هڪ سونو سڪو. تور جو هڪ وزن (مثقال طبي = ساڍا چار ماسا، ڪن وٽ ٽي رتيون ڇهه ماسا. مثقال صوفي = هڪ سئو ويهه جوَ يا چار ماسا. مثقال شرعي = ساڍا ٽي ماسا. مثقال مطلق = ٽي ماسا پوڻيون ٻه رتيون).

● مثل ۽ مثلَ: (ع). چوٽي - مثال. تمثيل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مِثْلُ: صفت. (ع). جهڙو - جيئن - وانگيان - وانگي - وانگر - مانند - طرح. جهڙس - اهڙو ئي. موافق - برابر. شڪل، صورت، ۽ سڀني صفتن ۾ هڪ جهڙو - مشابهه - همشڪل - هم جنس - هم رنگ.

● مِثِلُ: ذ. (ع). مشابهت - هڪجهڙائي - تمثيل - پيت - برابري. پهاڪو - چوڻي - کاڻي - مثل مشهور - ضرب مثل - نروچن - واکيه - مثال. قول - وچن - انجام - وعدو.

- مَثَلاً: ظرف. مثال لاءِ - مثال طور - فرضاً. ساکيات - جهڙو - وانگي - وانگر. يعني - گويا - جيئن ته - اهڙيءَ طرح.

● مُثَلَّثُ: صفت. (ع. ثلث = ٽي) ٽسي، ٽن شين جو مجموعو. ٽيڪنڊو.

- مُثَلَّثُ آبِيُ: ذ. آسمان جي بارهن برجن مان ٽن برجن جو يڪمشت نالو (يعني سرطان، عقرب ۽ حوت).

- مُثَلَّثُ آتشِيُ: ذ. ٽن آتشي برجن جو يڪمشت نالو (يعني حمل، قوس ۽ اسد).

- مُثَلَّثُ بَادِيُ: ذ. ٽن بادي برجن جو يڪمشت نالو (يعني جوزا، ميزان ۽ دلو).

- مُثَلَّثُ خَاكِيُ: ذ. ٽن برجن جو يڪمشت نالو (يعني ثور، سُنْبُلَهُ ۽ جَدي).

● مُثَنّىٰ: (ع). اڻڪندو - هشت پهلو.

● مُثَنّاىِ: صفت. (ع). ٻيٽو - ٻيتو - ٻه گڏ. لقل - ٻه فرد - آڏارو - پائٽ. (پرمانند).

● مَثْنَوِيُ ۽ مَثْنَوِيُونْ: ث. (ع). شعر جو هڪ قسم (جنهن ۾ ٻن ٻن مصرعن جو قافيه هڪ جهڙو هجي). جدا جدا قافين وارو شعر. جلال الدين روميءَ جو مشهور صوفياني ڪتاب جو نالو. (گاجرا).

● مَپَ: ث. مَپُ - ماپو - ماپ. (گاجرا).

● مَپُ ۽ مَپَ: ذ. وجهه - وقت - وارُ - ول - اوسر - سمجهه - ساڃي - پيچ - داءُ - پڪُ - ٽيڪُ - موقعو - سڏو - سانگو - ڏتُ. فرصت جو وقت. تجويز - اڪل - رستو - چارو - ميلو - طريقو - دلڪ - نمونو.

"سو مڱڻهارن مَپُ جو نه موتائي مڱڻا."
(پرياتي).

سبب - ڪارڻ. جاءِ. طاقت. (سن. ماپت) ماپ. آنت - خبر - سڌ - جاڻ - سماءُ - ڪتل - گم - پروڙ. (ن - ب).

"نڪو سڌڻ و سير جو مَپُ نه ملاهن."
(شاهه)

● مَتِيارَا (ت): اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو. (راءِ).

● مَتِجا (لس): ث. (ع. مجال جو مخفف). طاقت - مال.

"آئون چت جاڻان ٿي ڪينڪي، منهنجي ناهه مجا."
(شيخ صاحبڏنو - هيلاين جا بول).

● مُجَارَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (سڌ جو سيلاني).

● مَجازُ ۽ مَجازَ: ذ. (ع. جَازَ = هو سنيال سان لنگهيو) لنگهڻ جي جاءِ - واٽ - رستو. جا شيءِ حقيقت نه هجي - حقيقت جو ضد. ظاهر. مغروري - گهمنڊ - شيخي - هٺ - دماغ - وڏنءَ - هوءِ - وڏائي - اغماض - غرور - سيٽ. (پرمانند). مَرڪ - ناز - نخرو - ماڻو. علم نحو جي اصطلاح ۾، پنهنجي اصل معنيءِ بدران پي ڪا معنيءِ ظاهر ڪندڙ لفظ - استعارو.

- مَجازاً: ظرف. ظاهري طرح - پڌري پٽ. پاهران - مٿان مٿان - اُترڙو - آچاترو - مٿاچرو - مٿينءَ دل سان.

- مَجازَ جو چَهْبُ ڪ لڳڻُ: عشق جي چوٽ لڳڻ - ڪنهن جي محبت جي دام ۾ گرفتار ٿيڻ - ڪنهن جو نشو چڙهڻ - برهه جو بار مٿي تي کڻڻ.

● مَجازِيُ: صفت. غيرحقيقي - غير اصلي - فرضي - مصنوعي - جعلي - نقلي - جُڙتو - کوڙو. تمثيلي - بناوتي. مٿاچرو - آچاترو - مٿچرو - پاهريون - ظاهري.

- مَجازِيُ عِشْقُ: صوفين جي سڀني موجب حقيقي عشق جو ڏاڪو آهي "اَلْمَجَازُ قَنْطَرَةُ الْحَقِيقَةِ" صوفين جو قول آهي. هن عشق ۾ صانع جي ڪنهن سهڻي شيءِ جو ڏيان ڪري انسان صانع جي ڳولا ڪري ٿو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مِجازُ ع مِجازَ: (ع). مزاج - خاصيت. رونق - تيزي. (گاجرا).
- مِجازِ ياڻِيُ ع مِجازِ ياڻِيُونُ: ث. صفت. مجازي محبت واري - ظاهري عشق واري - كچي. (مجازِ ياڻيون ع: ظاهري محبت واريون. اكيون). (گاجرا).
● مَجاسَٽِيُ ع مَجاسَٽِيُونُ (ث): ث. مَسُ كُٹِڻي (مينگهو).
● مَجاكُ ع مَجاكَ: ذ. بن ۾ تن و رهين جي چمار وارو آٽُ. (پرمانند).
● مَجالَ: ث. (ع. جَالَ = هو چوڌاري وڃي ٿو) پُڇندي - وَسُ - دسترسي - پهچ - طاقت - قدرت - قابُو - مقدور. همت - جرئت - سگهه - سَمرٿِي - بِلُ - اختياري - وسعت. لياقت - قابليت - حيثيت - پير پينتا - جوگائي. گهوڙي ڊوڙائڻ جو ميدان - جولانگاه - چوگان. (آصفيه).
● مُجامَعَتَ: ث. (ع). گڏجاڻي - ميلاپ - وصل - مُباشرت - جماع صحبتداري - همبستري - همخوابي - پوگهيلاس - ياهُ - صحبت.
● مُجاوِرُ ع مُجاوِرَ: ذ. صفت. (ع. جَارَ = هو ويجهو ٿيو) ويجهو رهندڙ - پاڙيسري - همسايه. گڏ رهندڙ. واکو - رکپال - رکوالو - رکوالُ - نگهبان - سنيال كندڙ - چوكيدار - پهريدار. (آصفيه). مسجد يا قبي جو سنياليندڙ - درگاهه جو رکوالو. قبرستان جي سنيال كندڙ - مُقامي.
- مُجاوِرِي ع مُجاوِرِيُونُ: ث. مجاور جو ڏنڏو - مجاور جو عهدو. (گاجرا).
● مُجاهِدُ ع مُجاهِدَ: ذ. صفت. (ع. جَهَدَ = هن كوشش كئي) كوشش كندڙ - جهد كندڙ - سعيو كندڙ. كافرن سان جنگ كندڙ - الله جي راهه ۾ لڙائي كندڙ - جهاد كندڙ - غازي مرد.
● مَجبُورُ ع مَجبُورَ: ذ. صفت. (ع). جَبَرَ كيل. لاچار - ناچار - تنگ - دَبيل - بيوس. زوريءَ كرايل - زبردستيءَ جو - اڻ سُهائيندو. مُنجهيل - گهٽيل. عاجز - پريشان - خسته حال.
- مَجبُورا: ظرف. جبراً - لاچاري سان - عاجزي كري - زوريءَ - زبردستيءَ - مجبوريءَ - لاچار.
- مَجبُورُ ٽِيَنُ: لاچار ٿيڻ - تنگ ٿيڻ - بيوَس ٿيڻ - عاجز ٿيڻ. ٽكجڻ - هلاڪ ٿيڻ - وِرجڻ - خفي ٿيڻ - بيزار ٿيڻ - كَك ٿيڻ.
- مَجبُورُ كَرَنُ: لاچار كرڻ - ناچار كرڻ - بيوس كرڻ - تنگ كرڻ - ستائڻ - دَبائڻ - زبردستي كرڻ.
- مَجبُورِيُ ع مَجبُورِيُونُ: ث. لاچاري - بيوسي - زبردستي - زور - زور زَبر - ڏاڍائي - دباءُ.
● مُجتَبيٰ: صفت. (ع). برگزيده - پسند يده - چونديل.
● مُجتَهِدُ: صفت. (ع). كوشش كندڙ - جدوجهد كندڙ - ثواب جي وات پيدا كندڙ - صحيح ۽ سنو رستو پيدا كندڙ - امام - پيشوا - مذهبي رهبر - هادي. (خدا كان) انكار كندڙ سان وڙهندڙ - مجاهد. (آصفيه).
● مُجَدَّدُ: صفت. (ع). نئون پيدا كيل - نئين سِر پيدا كيل - ايجاد كيل.
● مَجذُوبُ ع مَجذُوبَ: صفت. (ع). جذب كيل - چِڪيل - چِڪايل. ياد الاهيءَ ۾ غرق. جذبو ركندڙ - كشش ركندڙ. مست - بيهوش - بي خبر. پاڳل - چريو. (آصفيه).
● مُجرا: ث. (ع. فعل "اجري" "يجري" سان نڪتل). مُعاوضو. لاڀ - چُوٽ - چِڏت. مُجرائي - جمع (وَهيءَ ۾). (گاجرا).
- مُجرا ڏِيَنُ: حساب ۾ جمع كرڻ - رهيل رقم جو حساب كتاب كرڻ.
- مُجرائِيُ ڏِيَنُ: ث. رهيل رقم جو حساب كتاب. (آصفيه). چُوٽ - آڇت - لاڀ. (پرمانند).
● مُجَرَّبُ: صفت. (ع). تجربو كيل - آزمايل - پرکيل - چِڪاسيل - جاچيل - سُوڌيل - ثابت كيل - سِڌ كيل - تصديق كيل - كشيل. مُؤثر - اثرائتو - اثر وارو - تاثير وارو - مُندِيءَ تي ٽِكَ (هك ٽِكَ) - كارگر. فائده مند - مُفيد.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُجَرّدَ: صفت. (ع). هڪڙو - چڙهو - هيڪڙو - يڪو - هيڪو - هيڪو - مُفرد - يڪي سر - آڪيلو - نويڪلو - جريد و - تنها. اڻ پرٽيل - ڪُنوارو - چڙهو چاند - وانيءُ - زال کان سواءِ مڙس. آزاد - چُٽل - چڙواڳ. (ذ). علم نحو جي اصطلاح ۾ تحرير ۾ ٻئي ڪنهن اکر سان نه ڳنڍيندڙ اکر "مثلاً: داوٰ، رازق، وغيره." (علم نحو ص ١١).

● مُجَرِمُ ☆ مُجْرِمَ: ذ. صفت. (ع). جرم ڪندڙ - ڏوهه ڪندڙ - ڪنهگار - قصور وارو - ڏوهاري - خطا وارو - خاطي - ملزم - ڏوهي - پاپي - عاصي - گناهي.

● مُجِرو ☆ مُجِرَا: ذ. جاري - هلندڙ (ڪو وهنوار يا ڪو ڪر). وڏي ماڻهو جي آڏو هنر حرڪت (راڳ، ناچ وغيره) جو تماشو. آداب - بندگي - ڪرنش - تسليمات - نياز. سلامي - نمسڪار. سلام. ديدار - زيارت - راڳ، ناچ يا ڪنهن حيرت انگيز ڪر تي ڪيل آفرين - شاباس. اميرن جي ملاقات. حساب ڪتاب جو وهنوار. (آصفيه).

▬ مُجِرو ڪَرَنُ: ڪنهن درگاهه تي وڏي ماڻهو اڳيان ناچ جو مظاهرو ڪرڻ - سلامي ڪرڻ - زيارت ڪرڻ - آداب بجا آڻڻ - نياز ڪرڻ.

▬ مُجِرو ڏِيَنُ: آفرين چوڻ - شاباس چوڻ. رهيل رقم حساب ۾ آڻڻ. رهيل حساب جو وهنوار ڏيڻ.

▬ مُجِرو ڪَرَنُ: با ادب سلام ڪرڻ - ڪورنش ڪرڻ. ڪوٺ يا ڪنهن امير جي اڳيان نچڻ يا ڪو ٻيو تماشو ڏيکارڻ. حساب ڪرڻ - حساب ۾ لڳائڻ.

● مُجَرُوحُ: صفت. (ع). گهائل - زخمي - ڦٽيل - زخميل - وادوڙيل.

● مُجَسِّرُ: ذ. صفت. (ع). جسر وارو - ساهه وارو - ساهدار - جاندار - جانوارو - ديهه ڌاري - جسماني - سَرِيرڪُ - بدني. سُهڻو - حسين - صورتوند - رُوپونتُ - روپوان. (اسر). روپ - پتلو. اوتار. (ڪاجرا).

● مُجَلِّبِيُ (ت): اسر خاص. ڪتي جو هڪ قسر.

● مُجَلَّدُ: صفت. (ع). جُلد وارو - جُلد سان - جُلد بدل - پاڻو بدل - جُلدائي.

▬ مُجَلِّدِيُ: ذ. صفت. جُلد بدڻ ڏڻ - جُلد بند - جُلد ساز.

● مَجْلِسُ ☆ مَجْلِسُونُ: ث. (ع. جَلَسَ = هو وينو) ويهڻ جي جاءِ - بينڪ. ماڻهن جي گڏ ٿيڻ جو هنڌ - بزم - سڀا - انجمن - سوسائٽي - سماج - اجلاس - ڪونسل - ڪانفرنس - جلسو - مندلي - جماعت. ڪچهري - ڪاچهري - ريهاڻ - رَس. محفل - ٽولي - سڱر - سات - مجموعو - ميڙ. دعوت - ڪانو - جُڃُ - جهڳڙُ - ضيافت. (پرمانند).

▬ مَجْلِسَ جو سورُ: ذ. صفت. ڪچهريءَ جو سردار. مجلس ۾ ويهڻ جهڙو - قابل - هوشيار - داناءُ - ڏاهو - سياڻو - عاقل. (ڪنايتاً) بد تهذيب - بد افعال - بد لڇڻ.

▬ مَجْلِسِ ڪرَنُ: ميڙ ڪرڻ - جماعت ڪرڻ - جماعت ڪرڻ - سڀا ڪرڻ - مندلي ڪرڻ. رهاڻ ڪرڻ - ڪچهري ڪرڻ. ملاقات ڪرڻ. جلسو ڪرڻ - اجلاس ڪرڻ. دعوت ڪرڻ - ڪانو ڪرڻ - مهماني ڪرڻ - ماني ڪرڻ - محفل ڪرڻ.

▬ مَجْلِسَ سَجَنُ: محفل گرم ٿيڻ - محفل ۾ رونق پيدا ٿيڻ - رهاڻ ۾ رس ٿيڻ - ڪچهري جو ٻول ٿيڻ.

▬ مَجْلِسِيُ ☆ مَجْلِسِيُ: ذ. صفت. مجلس وارو - سماجڪ - پنڪتي - سماج سَبَنْدِيُ. ملاقاتي - رهاڻي. ڪچهري جو ڪوڏيو.

● مَجْمَعُ ☆ مَجْمَعَ: ذ. (ع). ماڻهن جي گڏ ٿيڻ جي حالت - اجتماع. هجوم - ميڙ - مجموعو. سڀا - مندلي - مجلس - جماعت - انجمن - اجلاس.

● مَجْمُوعُ: ذ. (ع). ماڻهن جي گڏ ٿيڻ جي حالت - ميڙ - ڪَٺُ - پينڊُ - ڪوڙ - هشار - هجوم - اجتماع - انبوهه - مجمع.

▬ مَجْمُوعُ الْقَوانِيْنُ: ذ. قاعدن جو ميڙ. قاعدن جو ڪتاب - قانون ناسو - سَنْجَتُ - دستورالعمل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مَجْمُوعو ۽ مَجْمُوعًا (ل): ذ. سيڙ- هجوم - انبوهه - هنگامو - ڪٺ - پينڊ - گوڙ - هڱام - اجتماع - مجمع - مجلس - مڊلي - انجمن - سڀا - ڪٺا. مائهن جي گڏ ٿيڻ جي جاءِ - آکاڙو.

= مَجْمُوعِيُّ: صفت. سيڙ ٿيل - گڏ ٿيل - مجمع ٿيل. سموري - پوري - جُملي - سڀ - ڪُل - سڄي. (آصفيه).

● مُجْمَل: صفت. (ع). گڏ ڪيل - شامل ڪيل - ڪٺو. (ذ). ڪنهن احوال جي جملي ڳالهين کي گڏي ڏيو ڪيل بيان. تارڇ - سار - خلاصو - انتخاب - اختصار.

● مَجْنُون ۽ مَجْنُونَ: ذ. صفت. (ع). چريو - ديوانو - پاگل - جُنوني - خبطي. (اسم خاص). آڳاٽي وقت ۾ عربستان جي هڪ مشهور عاشق "قيس عامري" جو لقب (جنهن کي ليلىٰ جي عشق ۾ چريو ڪڍيو ويو).

● مَجُوس ۽ مَجُوسَ: ذ. صفت. (ف). باهه جو پوجاري - آتش پرست. چنڊ ۽ سج جي پوجا ڪندڙ. زردشت جو پوئلڳ - مڱي - مَجُوسي - ڪٻر. (پرمانند).

= مَجُوسِيُّ ۽ مَجُوسِيُّ: ذ. صفت. آتش پرست - باهه جو پوجاري. زردشت جو پوئلڳ - مجُوس - مڱي. چنڊ ۽ سج جو پوجاري.

● مَجُونِيُّ ۽ مَجُونِيُّ: ذ. صفت. شوخ - بيهودو. (گاجرا).

● مُجْتَهِدُ: اسم خاص. تعلقي گمٽ (خيرپور ميرس ۾) هڪ ديهه جو نالو.

● مَجْهُولُ: صفت. (ع). اڻ ڄاڻ - نامعلوم - غير معلوم - اڻ سڃاڻندو - اڻ واقف - اڻ ڄاتل - گمنام - اپرچت - اڪنل - غيباڻو. بيوقوف - پُوڪ - اپوجهه - بي عقل. گرامر جي اصطلاح ۾ آهو فعل جنهن جو فاعل ڄاتل نه هجي. واءُ ۽ ي جي حرف علت مان نڪرندڙ آڇار "سير، خوف" وغيره. (علم نحو ص ٩).

● مُجِيبٌ: صفت. (ع). جواب ڏيندڙ - قبول ڪندڙ - هائوڪار ڪندڙ - اقرار ڪندڙ. (آصفيه).

● مِجِيجَ (لس): ث. (سن. آجي = سڃاڻ) سڃاڻپ - واقفيت - شناسائي. ڄاڻ - پتروڙ - سڌاءُ - خبر - سُڌ. (پيلاين جا بول).

= مِجِيجِيُّ ۽ مِجِيجِيُّ: ذ. صفت. عين ٽوائين ڪان واقف - سڃاڻو - شناس - سيندو - واقف. ڪهرو - گهاڻو - گهائل مائل - پڇڻمٽ - ڪيرڪنڊ - دل وارو - پيدي - رازدار. محبتي. حال محرم.

● مَجِيدٌ: ذ. صفت. (ع). بزرگ - بزرگوار - گيرامي - سڳورو. برڪت وارو. آتم - رفيع - سڀاڳ - اعظم - اعلىٰ - عالي.

● مَجِيدَانَا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مُجِيرُو ۽ مُجِيرا: ذ. صفت. (ع. مُجِيرٌ = محافظ) زمين جومالڪ. نارُ يا هُرلي جوڙڻي. مُجيري - رَئيسُ - مَنَهَ - مُنسي - مُڪي - پَرِيو مُڙس - چوڌري - سردار - مهندار - وڏيرو - پٽيل. (پرمانند).

= مُجِيرِيُّ ۽ مُجِيرِيُّ: ذ. صفت. مُجيرو - ڪارائتو - ڪمدار. (گاجرا).

● مِجِيزِيُّ ۽ مِجِيزِي: ذ. صفت. مِجيجي.

● مِچ (ت): ث. مغز - ميجالو - پيهجو. (وفا).

● مَچابَتصَّرِيُّ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُچارِيُّ جاگِيرَ: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مِچالوُ ۽ مِچالا: ذ. (سن. مَجَّنَ = مغز) ميچالو - مغز - پيهجو - دماغ.

● مُچَتِ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊ ياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَچَنَ: ث. (سن. مَنْجِشْٹا = مَچُنَ) پساركي وڪر جو هڪ قسم - ماجُني - مَچَنَ.

● مَچُو ۽ مَچُو: ذ. صفت. سُست - ڪاهل - آرسي - ٽوڻي - سُليو ساڻ - ڪاهلُ - ڏاڪن ڏيلو - عار - ڪم ڪوس - ڪم چور - سوشي - نڪمو - ناڪارُ - نڪارُ - نڪارو - ڪين ٽيو - بيڪار - بيڪارو - ٽوٽو - اجايو - فضُولُ - اڪيارٽو - ورٽو - رائيگان - وٽو. زال جي چئي تي هلندڙ. زال جو مريد. بي همٿ - بزدل - ڍڇو - گيدي - نامرد.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَنجهانڊِڙو: ذ. وڏ جو هڪ قسم - سيبان - منجهاندڙو. (پرمانند).

● مَنجهُوڙو ۽ مَنجهُوڙا: ذ. صفت. منجهيل - ڪنڌيل - قاتل - آڙيل. حيران ٿيل - تال مول گم ٿيل - پريشان - جنجل ۾ قاتل - متيون منجهيل - ڪهيرايل - سرگردان - حيران. موڙهل - مَنجهوروڙ - ور ۾ ور - پيچدار.

● مِيجُ ۽ مِيجَ: ذ. (سن. مَجّنَ = ميڙالو). ميڪ - پاڻ - مغز - گود و - تَنتُ مال. ميڙالو. چربي.

● مُجُ ۽ مُجَ: ث. (پرا. مُنجي: سن. مُنجّ = مُڇ). سڙن جي ڪانن جون ڪُنيل ڪاون (جن مان نوڙيون ٺهن). گاهه جو هڪ قسم. مُجَ مان ٺهيل نوڙي. پلي يا مچيءَ جو هڪ حصو. ڪنهڙن جي پر وارو منهن ڪنڊن وارو حصو (ل). تير - پاڙ. (ظرف). پائمال - ناس.

- مُجَ ٿيڻُ: پاهه ٿي وڃڻ - ذريون ذريون ٿيڻ - پڪا ٿيڻ.

- مُجَ ڪرڻُ: ذريون ذريون ڪرڻ - پڪا ڪرڻ. ماريڻ - ختم ڪرڻ - ناس ڪرڻ - نابود ڪرڻ. پائمال ڪرڻ.

● مَنجَائِڻُ: مصدر. (سن. مَنّ = منجڻ). قبول ڪرائڻ. (گاجرا).

● مَنجَتَ ۽ مَنجَتُونُ: ث. (سن. مانيِ = منجڻ) منٿ - چيو - تابعداري - فرمانبرداري - نيازمندي - آگياڪاري - قبوليت - هائوڪار - مچوتي - رضامندي - سُڪا - سَنڪلپ - پيرن - مَنٿ - ڪُڻ - مَنّت - باس - نياز. مراد - مقصد - ارادو - نيت. وچن - انجام - پرتگيا - وعدو - اقرار - پول. ڏيان - خيال - لحاظ - منهن لڳڻي - نهار - پرواهه - سانگو - رکڻي - ادب - هاءُ پاءُ - اورانهو - سنمان - عزت - مانارَٽ - مان - آبرو - جس - قدر. آداب - تسليمات - نمسڪار - سلام.

● مَنجُٽَ: ث. (سن. مَانجشٹ > مَنجِشٹا = مَنجِٺَ). پساريڪي وڪر جو هڪ قسم - ڪائيءَ جو هڪ قسم (جنهن مان گاڙهو رنگ ٺهي).

"مهارون ميي جون رتيون موڪ مچ."
(شيخ ابراهيم).

گاهه جو هڪ قسم (جنهن مان نوڙيون ٺهن) - مَنجَ. (اسم خاص). نواب شاهه ضلعي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

● مَنجَرُ ۽ مَنجَرَ: ذ. (سن. مِنجِرَ = مَنجَرُ). گل جو هڪ قسم - ڪنڌي (وڻ) جو پورُ يا گل.

"موڙي مِنجَرَ ٽاريون، چانگا ٽا چرو."
(شاهه).

پوٽي جو هڪ قسم (ث). گهه جو هڪ قسم (ڪن ۾ پائڻ جو دُر). (سن. مَنّج = صفا ڪرڻ) گاهڻ جي حالت. (اسم خاص). ڏنڊ جو نالو. (گاجرا).

● مَنجَرِي: ث. تُلسي پوٽي جو گل. (اسم خاص). تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَنجِرِيجَا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مَنجڻُ: مصدر. (پرا. مان (اي): سن. مانيِ (نيِ): مَنّ = قبول ڪرڻ) قبول ڪرڻ - مڃي وڃڻ - منظور ڪرڻ - سئيڪار ڪرڻ. باسڻ - اقرار ڪرڻ - هامي ڪرڻ. سچي ڪرڻ. قبوليت ڏيڻ - منظوري ڏيڻ. چيو ڪرڻ - چوڻ مڃڻ - حڪم مڃڻ - آگيا مڃڻ. سچ سمجهڻ - وسهڻ - اعتبار ڪرڻ - گالهه تي لڳڻ - پرسو ڪرڻ. صدق رکڻ - يقين رکڻ - سچيءَ دل سان يقين ڪرڻ - ويساهه ڪرڻ.

بجا آوري - مچوتي - هائوڪار - رضامندي - رضا - رغبت - خوشنودي - مرضي - خوشي - آگياڪاري. پوٽلڳي - مريدي - خادمي. سُڪا - سَنڪلپ - پيرن - مَنٿ - ڪُڻ - مَنّت - باس - نياز. مراد - مقصد - ارادو - نيت. وچن - انجام - پرتگيا - وعدو - اقرار - پول. ڏيان - خيال - لحاظ - منهن لڳڻي - نهار - پرواهه - سانگو - رکڻي - ادب - هاءُ پاءُ - اورانهو - سنمان - عزت - مانارَٽ - مان - آبرو - جس - قدر. آداب - تسليمات - نمسڪار - سلام.

● مَنجُٽَ: ث. (سن. مَانجشٹ > مَنجِشٹا = مَنجِٺَ). پساريڪي وڪر جو هڪ قسم - ڪائيءَ جو هڪ قسم (جنهن مان گاڙهو رنگ ٺهي).

"مهارون ميي جون رتيون موڪ مچ."
(شيخ ابراهيم).

گاهه جو هڪ قسم (جنهن مان نوڙيون ٺهن) - مَنجَ. (اسم خاص). نواب شاهه ضلعي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

● مَنجَرُ ۽ مَنجَرَ: ذ. (سن. مِنجِرَ = مَنجَرُ). گل جو هڪ قسم - ڪنڌي (وڻ) جو پورُ يا گل.

"موڙي مِنجَرَ ٽاريون، چانگا ٽا چرو."
(شاهه).

پوٽي جو هڪ قسم (ث). گهه جو هڪ قسم (ڪن ۾ پائڻ جو دُر). (سن. مَنّج = صفا ڪرڻ) گاهڻ جي حالت. (اسم خاص). ڏنڊ جو نالو. (گاجرا).

● مَنجَرِي: ث. تُلسي پوٽي جو گل. (اسم خاص). تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَنجِرِيجَا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مَنجڻُ: مصدر. (پرا. مان (اي): سن. مانيِ (نيِ): مَنّ = قبول ڪرڻ) قبول ڪرڻ - مڃي وڃڻ - منظور ڪرڻ - سئيڪار ڪرڻ. باسڻ - اقرار ڪرڻ - هامي ڪرڻ. سچي ڪرڻ. قبوليت ڏيڻ - منظوري ڏيڻ. چيو ڪرڻ - چوڻ مڃڻ - حڪم مڃڻ - آگيا مڃڻ. سچ سمجهڻ - وسهڻ - اعتبار ڪرڻ - گالهه تي لڳڻ - پرسو ڪرڻ. صدق رکڻ - يقين رکڻ - سچيءَ دل سان يقين ڪرڻ - ويساهه ڪرڻ.

● مَنجَانِڻُ: مصدر. (سن. مَنّ = مڃڻ). قبول ڪرائڻ. (گاجرا).

● مَنجَتَ ۽ مَنجَتُونُ: ث. (سن. مانيِ = مڃڻ) منٿ - چيو - تابعداري - فرمانبرداري - نيازمندي - آگياڪاري - قبوليت - هائوڪار - مچوتي - رضامندي - سُڪا - سَنڪلپ - پيرن - مَنٿ - ڪُڻ - مَنّت - باس - نياز. مراد - مقصد - ارادو - نيت. وچن - انجام - پرتگيا - وعدو - اقرار - پول. ڏيان - خيال - لحاظ - منهن لڳڻي - نهار - پرواهه - سانگو - رکڻي - ادب - هاءُ پاءُ - اورانهو - سنمان - عزت - مانارَٽ - مان - آبرو - جس - قدر. آداب - تسليمات - نمسڪار - سلام.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

عزت ڏيڻ ـ لحاظ رکڻ ـ ادب رکڻ ـ ادب ڪرڻ ـ بزرگ ڄاڻڻ ـ وڏو سمجهڻ ـ مان ڏيڻ . پيش پوڻ . (مچيو ـ مچيندو ـ مچيل) .

● مَچُ ۽ مَچَ: ذ. (سن. مَچَ = مَچڻُ) . گهٽي باهه . پٽيت ـ پيڙ ـ اولاڻيو (باهه جو) ـ آڑاهه . باهه جو شعلو ـ لات ـ ڇپي . باهه ـ آگ ـ آڳ ـ بارڻ . تائڙي ـ تابش ـ تپت .

ـ مَچُ لائِيڻُ (ت): باهه بارڻ ـ دونهون ڪائڻ. ڪاوڙ ڏيڻ ـ جوش ڏيارڻ .

ـ مَچُ ڪَرَڻُ (ت): آڑاهه ڪرڻ ـ باهه بارڻ .

ـ مَچُ لڳڻُ: ڪاوڙ اچڻ ـ جوش اچڻ .

ـ مَچُ مَچائِڻُ: باهه ڏيکائڻ ـ باهه بارڻ. باهيون بچائڻ. ڪاوڙ ڏيارڻ ـ جوش ڏيارڻ. فساد وڌائڻ ـ جهيڙو لڳائڻ ـ وکوڙ پيدا ڪرڻ. دل ۾ درد پيدا ڪرڻ ـ عشق ۽ محبت ۾ گرفتار ڪرڻ .

ـ مَچُ ۾ پَوڻُ: باهه ۾ پوڻ ـ تڪليف ۾ پوڻ ـ تڪليف ۾ اچڻ .

● مَچُ ۽ مَچَ: ذ. (سن. مَشْتَ = مَشُ) مَٺ ۾ آيل شيءِ جو انداز ـ مَٺو ـ مُچو ـ مُٺڪو ـ بغل . ٿهو ـ ڊگهه ـ ڊگهي ـ مٿي ـ مٿو . ديسر ـ ڪوڙي . انبوهه ـ مهيڙ . پِنڊُ ـ پِنوڙو ـ ڳوڙهو ـ ڇاڪو ـ ڳنڍيو ـ ڏيرو ـ دَڳل . (اسم خاص). تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو .

ـ مَچُ ٽِيڻُ (ڪ): پاڪر پائڻ ـ بغلگير ٿيڻ . (ن ـ ب).

● مَچانڊُ ۽ مَچانڊَ (ڪ): ذ. صفت. مستانو ـ چريو ـ پاگل ـ ديوانو . مست ـ ڪيو ـ جُنوني ـ خبطي . هالو پولو ـ سادو ـ پورڙو ـ پوڪهلو ـ ڪٿ فهم ـ نادان ـ چريٽ ـ مورڪ . گهاٽي ڏاڙهيءَ وارو .

● مَچائِڻُ: مصدر. (سن. مَنْچ = وڏو ٿيڻ) ٽُلهو ڪرڻ ـ موٽو ڪرڻ ـ متارو ڪرڻ . چيڙڻ ـ جوش ڏيارڻ . باهه ڏيارڻ ـ پڙڪائڻ ـ ڏيڪاريڻ . چورڻ ـ تپائڻ ـ گرم ڪرڻ ـ ڀريرڻ ـ جوش ڪارائڻ . جذبو ڏيڻ ـ آڏمو ڏيارڻ ـ آپارڻ . وڌائڻ (اسڪول يا ڪارخانو) . هٿڪارڻ ـ چوڪ ڏيڻ ـ آٽارڻ ـ ترغيب ڏيڻ ـ آسرڪي ڏيڻ . و سائڻ ـ آباد ڪرڻ ـ سائو ڪرڻ ـ سرسبز ڪرڻ (ڪو هنڌ). شروع ڪرڻ (دانهون وغيره). جاڳائڻ ـ بنياد ڪٽڻ ـ شروعات ڪرڻ ـ ابتدا ڪرڻ (جهيڙو وغيره). ستيا هڻ ـ تيار ڪرڻ (زمين وغيره). (مَچائيو ـ مَچائيندو ـ مَچائيل). (سن. مَدْ = جوش ڏيارڻ) آياماڻ . خوب ڳٽو ڪرڻ ـ شراب ٺاهڻ . (گاجرا).

● مَچُرَ: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو .

● مُچُرِ ڪوُ ۽ مُچُرِ ڪا: ذ. (ترڪي. مُچِلڪَهْ) سچاڻپ جي نشاني . قبض ـ دستاويز ـ قبوليت ـ اقرارنامو ـ گرمت ـ مُچُلڪو (ضمانت جو). ميڙ ـ انبوهه ـ پيهه ـ پينبڙ ـ ميڙاڪو ـ مَٺ ـ مارڪو (ماڻهن جو). (ڪ).

● مِچِڪارَڻُ (ت): مصدر. مِچڪائڻ . آهستي آهستي ڪائڻ . ڪائڻ وقت وات مان آواز نه ڪيڻ ـ مچڪو ڪرڻ. (مچڪاريو ـ مچڪارينده ـ مچڪاريل).

● مُچُڪائِڻ: مصدر. (سن. مَچْچُ) چَپَ چورڻ ـ چَپ هلائڻ (جيئن ڪاڏي مهل) ـ مٽڪائڻ ـ مِچ مِچ ڪرڻ ـ مِچڪو ڪرڻ. پُچ پُچ ڪرڻ . زبان اندر باهر ڪرڻ ـ وات هلائڻ . اکيون چينيڻ ـ اکيون ٽپڻ ـ اکيون پورڻ ۽ پٽڻ ـ اکيون مرڪائڻ . (آصفيه). (مِچڪائيو ـ مِچڪائيندو ـ مِچڪائيل).

● مُچُڪوُ ۽ مُچُڪا: ذ. وات کي ڏنل موڙو ـ مُنهن کي ڏنل موڙو ـ موڙو ـ مُچڪو ـ (ڪراهت ظاهر ڪرڻ لاءِ منهن جي) موڙ ـ ميچ . چيو منهن ـ بچڙو منهن .

● مَچُلائِڻُ: مصدر. (سن. مَچْ = مَچڻُ) دادلائڻ ـ ڪوڏ نپائڻ ـ ريجالو ڪرڻ ـ مچلو ڪرڻ . گستاخ ڪرڻ ـ بي ادب ڪرڻ ـ زبان دراز ڪرڻ ـ ديڍ ڪرڻ . هيرڪائڻ ـ ريجهائڻ ـ هيرائڻ . ورچائڻ ـ سرڙائڻ ـ راضي ڪرڻ . (مَچُلائيو ـ مَچُلائيندو ـ مَچُلائيل).

ـ مِچِلائِيُ ۽ مِچِلائِيُونُ: ث. چلولائي ـ دادلائي ـ ريجالپائي ـ البيلائي . شوخي ـ بي ادبي ـ گستاخي ـ نيرلجائي ـ بي حيائي ـ ڍٺائي .

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= ميچيلائيپُون ڪرڻ: چلولائيون ڪرڻ - ريجالپائي ڪرڻ - البيلائيون ڪرڻ - حرڪتون ڪرڻ. ناز نخرا ڪرڻ - ماڻا ڪرڻ.

= مُڇُلو ۽ مُڇُلا: ذ. دادلو - ڪيدوڙو - انگلي - لاڏ گيدوڙو - شيڪرو - لاڏلو. ريجالو. پيارو - عزيز - مِٺڻ - لڏڻ - پَٽَنُ - ڪوڏ نيپنو. ڪهيچلو - چلولو. شوخ - بي ادب - نيرلجو - ڊيٺ. ڪستاخ - مُنهن چاڙهه - ڊِڙ. حرڪتي - اٽنٽرو - ڏنگو - اڙينگ. نخري وارو - نخريباز - چيچ ڪندڙ - لاڏ ڪندڙ - ماڻو ڪندڙ.

= ميچلو ڪرَڻ: خراب ڪرڻ (پيار ڪي) - دادلو ڪرڻ. چلولو ڪرڻ. مچلائڻ. آزاد ڪرڻ - چڙواڳ ڪرڻ - بيهودو ڪرڻ.

● مُڇُلڪو ۽ مُڇلڪا: ذ. (تُرڪي: مُڇلڪه = مُڇلڪ). لِڪيت - هڪ اکر. لِڪي ڏنل ويساهه - لکيل انجام - عهد نامو - اقرارنامو - قبوليت - مچرڪو.

= مُڇ لڪو هٽائيڻُ: ضمانت وٺڻ - قبوليت وٺڻ - عهدنامو ڪرائڻ - مچرڪو هٽائڻ.

● مُڇَڻُ: مصدر. (سن. مَنج = وڌو ٿيڻ). وڌڻ - اُپرڻ - اڏڻ - چڙهڻ - ويجهڻ. ٽلهو ٿيڻ - ڊوري هڻڻ - متارو ٿيڻ - ماجَ ڪائڻ. طاقت وٺڻ - زور وٺڻ - سگهارو ٿيڻ. وسڻ - ماڻو ٿيڻ - آباد ٿيڻ - وڌڻ ويجهڻ - سرسبز ٿيڻ - شاداب ٿيڻ - ڦرڻ ڦُلڻ - ٿوهه ۾ اچڻ. (سن. مد = جوش ڏيارڻ) مصدر. آڦڻ - پَڙڪَڻ - اُڇرڪڻ - جوش ڪائڻ. چڙاُچڻ - گرم ٿيڻ - تپڻ - ڪروڌ ۾ آچڻ. پَرڻ - هاهه لڳڻ - دُکڻ - دهڪڻ - ڏڙڪڻ - ڏَڳڻ. پَڙڪڻ - ٿهڪڻ - آياسڻ - جوش ڪائڻ (پاڻيءَ جو). (جهيڙي جو) زور وٺڻ - (فساد) گهٽو ٿيڻ. بنياد پوڻ - ابتدا ٿيڻ - شروعات ٿيڻ (فساد جو). نوٺ ناهي مخالف جي ساري ماڻهن - پَرَيو ڪرڻ. (ل). (= مچيو - مچندو - مچيل).

= مُڇِي گُوڙهو ٿيُ پَوَنُ: ٽلهو ٿيڻ - بُٽ ۾ پرجڻ - متارو ٿيڻ - سَهر ٿيڻ.

= مُڇِي مُڙسُ ٿيڻُ: جوان ٿيڻ - بالغ ٿيڻ - جواني ۽ ڪي رسڻ. دليرٿيڻ - بهادر ٿيڻ - هِمٿواروٿيڻ.

= مُڇِي مڪَوَ ٿيڻُ: ٽلهو ٿيڻ - بت ۾ پرجڻ - متارو ٿيڻ - سَهر ٿيڻ.

● مُڇُنُ: ظرف. مبادا - متان. (گاجرا).

● مُڇو ۽ مُڇا: ذ. (سن. مُنجَرَ = ڪمل جون پاڙون). جُڳو - جهُمڪو - جهُمٺو - مُٺو - موڙهه - مُڇ - مُڇڪو - مُوڙو (وارن يا گاهه جو). مُٺ پريل شين جو مقدار. ٽُهو (سُٽ جو). ڍيرو - ڦورو. مجموعو - ڪٽ - ميڙ - ڍڳ. اڳڙين جو ويڙهو (پارڻ لاءِ) - مُشعلو. هوچ - ڏنو.

● مُڇُو بارَ: اسم خاص. هڪ بلوچن جو هڪ قبيلو. (ت - بلوچستان).

● مُڇُوڙو ۽ مُڇُوڙا (ل): ذ. ڍيرو - ٽِپرو - ويڙهو - ڦورو - سُٽ جو).

● مُڇُولا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه ۾).

● مُڇِي ۽ مُڇِيُونُ: ث. مهڙ (ماڻهن جو) - پيلهاڙي راند ۾ ليڪي وٽ راندين جو ٻيٽل مجموعو. (ت). مينهن يا ڏڳيءَ جي ڦر جي وات ڪي پَدل نوڙي (ڏاڻ يا متي ڪائڻ ڪان روڪڻ لاءِ). (ت).

= مُڇِي ٻَڏَنُ (ت): جدا جدا ٿيڻ - الڳ الڳ ٿيڻ - نا اتفاقي ٿيڻ - نفاق پوڻ - ايڪو ڏهڻ. زور ٽٽڻ.

● مُڇَ ۽ مَڇَ: ذ. (سن. مَتَسْيَ = مڇي) وڏي مڇي.

= مَڇَ ڪَنهاڙَنُ: اجايو گوڙ ڪرڻ - گالهوڙو ڪرڻ - ڪتراڳ ڪرڻ - دُودڙيون مچائڻ.

= مَڇَ مَتارَنُ: وڏو فائدو هٿ ڪرڻ - وڏي گهراڻي جي چوڪري شاديءَ لاءِ هٿ ڪرڻ. (گاجرا).

● مُڇَ ۽ مُڇُونُ: ث. (پرا: مَنش > مُوڇ. سن. شَمَشْرَ > سُوڇَ + ڪا = مُڇَ). چين جي مٿان آپريل وار - شهپر.

= مَڇَ تي پَڇيرُ رَکڻُ (ت): بي پرواهي - پکو پروسو.

= مُڇَ تي پَڇيرُ رَکڻُ (ت): بي پرواهه هجڻ - ڪوبه اونو نه هجڻ.

= مُڇَ تي چانوَرَ رَکڻُ (ت): بي پرواهه بنجڻ - بي اونو هجڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مُڇَ تہي مِهڻُو ڏِيڻُ: هر هر ڏوراپو ڏيڻ- هر گهڙيءَ طعنو هڻڻ. (ن-ب).
= مُڇَ تہي هٽُ رَکڻُ: انجام ڪرڻ - اقرار ڪرڻ- وعدو ڪرڻ.
= مُڇَ جا وارَ چُوهڻُ (ت): ڪنجوسي ڏيکارڻ- بخيل ٿيڻ- مرجوٽ ٿيڻ - شوم ٿيڻ - موذي ٿيڻ.
= مُڇَ چُوپُ ۽ مُڇَ چُوپَ: ذ. صفت. ڪنجوس- بخيل - مُوذِي - شُوم - مَرچُوٽ.
= مُڇَ ڏِيڻُ: انجام ڪرڻ - اقرار ڪرڻ- وعدو ڪرڻ- ٻُول ڪرڻ - وَڇن ڏيڻ - پورن ڪرڻ.
= مُڇِرُ ۽ مُڇِرَ: ذ. صفت. مُڇن وارو - وڏين مُڇن وارو - ڊگهن مُڇن وارو- شَهپَري - مُڇُو.
= مُڇَ سٽِيبِي ڪَرَڻُ: مانائتو ٿي رهڻ - شان مان رهڻ. (ن-ب).
= مُڇَ قَرُ ڪَڻُ (ت): خوشي هجڻ - مَسرت هجڻ - شادمانو هجڻ - پاڪ وارو هجڻ - نيڪ بخت هجڻ - سَدورو هجڻ.
= مُڇَ مَروڙَڻُ: مغروري ڏيکارڻ - آڪڙ ڏيکارڻ - سِيٽ ڏيکارڻ. ٽينڊ ڪرڻ - قُونڊ ڪرڻ.
= مُڇَ موڙڻُ: آڪڙ ڪرڻ - ٽيگر ڏيکارڻ - اجائي وڏائي ڪرڻ - مغروري ڏيکارڻ - قُونڊ ڪرڻ.
= مُڇَ نہ چِتَندُ ڻُ: پرواهه نہ ڪرڻ- ڪنهن جي به ڪاڻ نہ ڪيڻ - بي پرواهه هجڻ.
= مُڇُونُ مِرڪائِڻُ: لالچ ڏيکارڻ. خوشي ظاهر ڪرڻ. سَڏَ ڪرڻ.
= مُڇُونُ مَروڙَڻُ: آڪڙ ڪرڻ - ٽينڊ ڪرڻ - سِيٽ ڪرڻ. مغروري ڏيکارڻ.
● مَڇالو: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مُڇائِڻُ: مصدر. (سن. مَڇُ = ٻيهڻ) وڏائڻ - ڪٻاٽڻ - ڪاڻائڻ. ڏار ڪرائڻ - جدا ڪرائڻ. (مُڇائيو- مُڇائيندو - مُڇائيل). (سر. ڪيڏارو - گر).
● مَڇَندَ ۽ مَڇَندَ: ذ. صفت. نہ ڇڏيندڙ - نہ ڇڏڻو - مَڇَندڙو. پڪو - مُحڪم - ثابت قدم - اَٽل - اَن ٽر.
= مَڇَندڙو ۽ مَڇَندَڙو: ذ. صفت. مَڇَندَ.

● مَڇَر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ڪمبٽ (خيرپور ميرس) ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مَڇَرِ: ث. (سن. مَتسيہ = مَڇِي) نديءَ مڇي - سنهي مڇي - دُوءِ. نديءَ مڇيءَ جو هڪ قسم.
● مَڇَرُ ۽ مَڇَرَ: ذ. صفت. (سن. مَتسيہ = مڇي) مڇي وڪنڊڙ. (ث). مَڇَرِ ۽ مڇرُون.
● مَڇَرُ ۽ مَڇَرَ: ذ. (پرا. مَڇَبَدِي. سن. مَڇُ + رَ > مَتسترا > مَتسکُ = مَڇَرَ) پَسُوءَ جو هڪ قسم جڙوڪ ڪُٽ يا جارو يا مَڇهو- هڪ مشهور پَسُو (جنهن جي چڪ هڻڻ ڪري مليريا جو بخار ٿئي).
= مڇردانِي ۽ مَڇَردانِيُونُ: ث. مڇرن جي چڪ کان بچاءُ لاءِ مٿان اوڍيل چادر- مُهاري.
= مَڇَرُ لڳڻُ: مڇرن جا چڪ لڳڻ. وهٽن کي مڇرن جو ڏنگڻ ۽ بيمار ڪرڻ. (ن-ب).
● مَڇِرَڻُ (ت-ل): مصدر. ڪاوڙڻ - ڪاوڙ ڪرڻ - چِڙڻ - چِڙڻ. سخت ڪاوڙجڻ - مڇرجڻ - ضد تي چڙهڻ. (مڇريو - مڇربو - مڇريل).
= مَڇِرِ جَڻُ: مصدر. مڇرڻ.
● مَڇِرُو ۽ مَڇِرَا: ذ. (پرا. مَڇُ. سن. مَتسيہ = مڇي) مَڇِي - ڪُرڙي - مَڇلي.
= مَڇِرِي ۽ مَڇِرِيُونُ: ث. نديءَ مڇي - مَڇلي.
● مُڇِرِيا (ث): اسم خاص. مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو. (راءِ). اجايو گوڙ ڪرڻ - ڳالهوڙو ڪرڻ - ڪيڙاڳ ڪرڻ - ابو بتر بڪڻ - دُود ڙيو مچائڻ.
● مَڇِلِي ۽ مَڇِلِيُونُ: ث. (سن. مَتسيہ = مَڇِي) - مِيُنَ. سنهي مڇي - مَڇڙي. چمڪدوزي جي ڪم جو هڪ نمونو - زريءَ جي پرت جو هڪ قسم. ايرنگ جي هيٺان لڳل پتري. واڇ جو چڪر - ليور - ليرم. (ث. صفت). نچڻ جي ذريعي پنهنجو روزگار ڪمائيندڙ عورت - نچڻي - ناچُو - رَنڊِي - وٽشيا.
● مَڇَندَرُ ۽ مَڇَندَرَ: ذ. صفت. بيوقوف - مُورک - اناڙي - چَسو - يَڙوندو - احمق - ڪُند -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مِوگبو ـ موگشت. جعفر زٹلي ـ مِتِرُ مسخرو ـ مَتروڙ خان. لُچ ـ حرڪتي ـ شرارتي. (ل). وڏين مُڇن وارو ـ مُڇِرُ. (وفا). (اسم خاص). هڪ مشهور جوگيءَ جو نالو.

▬ مَتِجنَڈَرناتُ: اسم خاص. هڪ جوگيءَ جو مشهور نالو ـ گورکناٿ جو گُرُو.

● مَتِجُنِ: حرف جر. ظرف. متان ـ جيرَ.

آيا ائين چُون، مَتِجُنِ پاند پُسائيهن!"

(شاهه).

● مُڇَنُ: مصدر. وڻ جو مٿيون حصو وڍي صفا صاف ڪرڻ ـ چانگڻ (وڻ جون ٽاريون وغيره) ـ ٽُرڙ ڪرڻ. ٻَڌَ ڪي کهاڙي وغيره سان چِلي سِڌو ڪرڻ ـ ڪاڻيءَ ڪي سڌائيءَ ۾ چِلڻ ـ تَرڻ. مُڇو ڏيڻ ـ ٽُڪو ڏيڻ ـ وَڍ جو نشان ڏيڻ ـ ڪٽيو هڻڻ. وڍڻ ـ ڪپڻ. (مُڇيو ـ مُڇيندو ـ مُڇيل).

● مُڇُ ۽ مُڇا: ذ. ڪنهن ڪاڻيءَ جو ردي ڪري وڍي ڇڏيل ٽڪرو. وڻ ۾ ڏنل وڍ جو نشان ـ ڪٽيو ـ ڪَٽُ ـ ٽُڪو.

▬ مُڇُو ڏيڻُ: ٽُڪو ڏيڻ ـ وڍ جو نشان ڏيڻ ـ ڪٽيو هڻڻ ـ ڪٽ ڪرڻ ـ مُڇڻ.

● مَتِجُوُ ۽ مَتِجُوا: ذ. پيڙيءَ جو هڪ قسم ـ نندي پيڙي (جنهن ۾ فقط ٻه ماڻهو ويهي سگهن) ـ ڊُونڊي.

● مَتِجُوٹُو ۽ مَتِجُوٹا: ذ. (سن. مَتِنجَ = ڪٽ) درياءَ جي پيڙيءَ جو هڪ قسم ـ ڪاري جي هڙيو ۽ ڪونٽيو والگر، پر ڪجهه وڏي پيڙي. (ن ـ ب).

● مَتِجُنُو ۽ مَتِجُنا: ذ. (سن. مَتِسيه = مڇي) مڇيءَ جو هڪ قسم ـ مَتِجُ. (سن. مَتِنجَ = ڪٽ) پيڙيءَ جو هڪ قسم ـ مَتِجُوو.

● مَتِجِيُ ۽ مَتِجِيُون: ث. (پرا. مَتِجِيسا < مَتِسِيا. سن. مَتِسيه = مڇي) پاڻيءَ جو هڪ مشهور ساهوارو ـ ساهي ـ مِيِن ـ حوتُ ـ جَل ٽُوري ـ مَتِجلي ـ مَتِجڑي.

▬ مَتِجي بازارَ: ث. مڇي وڪامڻ جو هنڌ ـ گوڙ گهمسان وارو هنڌ. ڏمچر ـ ماستاڻو ـ گوڙ ـ گهمسان ـ شور ـ غوغاءُ.

▬ مَتِجيُ بازار لائِنُ: گوڙ گهمسان ڪرڻ ـ ڏمچر ڪرڻ ـ ڪچرڪلو مچائڻ ـ مانڊاڻ مچائڻ.

▬ مَتِجيءَ جوُ تيلُ: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ مڇيءَ جو تيل.

▬ مَتِجيءَ جهي واتَ ۾: جملو. مصيبت ۾ ـ آزار ۾ ـ تڪليف ۾.

▬ مَتِجيُ مارُ ۽ مَتِجيُ مارَ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم ـ مڇي مارينڊڙ پکي ـ بحري عُقاب.

▬ مَتِجيُ مارنُ: مڇي ڦاسائڻ (ڪُنديءَ سان).

▬ مَتِجيءَ مانُ ڪَنڈا ڪيڏَنُ: باريڪ بيني ڪرڻ. عيب ڪيڏڻ ـ وڍ ڪيڏڻ ـ ڪهٽائيون ڳولڻ ـ آوٽايون ڪيڏڻ ـ چُڪون ڪيڏڻ. ويڪون ڪيڏڻ ـ ڦوڙايون ڪيڏڻ.

▬ مَتِجيءَ مانيِ وارو هُنڌُ: ڦُونجي وارو هنڌ ـ مڪيو سَتابو هجڻ ـ هُوندَ وارو هجڻ ـ آسود و هجڻ ـ خوشحال هجڻ.

● مُڇيُ ۽ مُڇِيُونُ: ث. گهوڙي جو هڪ سنج ـ چَمڙُ جي وڍي يا سُٽَ جوڙ وري، جو لغام ۾ ٻڌجي ـ مُهرو ـ سَرواڳ ـ نڪتو. ڏڳي جي سينگار لاءِ منهن تي ٻڌل ڪاري رنگ جو ڏورو. (ل). چڪ هٿندڙ آن جي مُنهن تي ٻڌل ڏاس جي ڳٽيل جاري. (ت).

● مَتِجرُو ۽ مَتِجرا: ذ. ڪاري جي پيڙيءَ جو هڪ پاسو. درياءَ جي پيڙيءَ جو هڪ حصو ـ چوٽُ ـ چوٽيو. (ن ـ ب).

● مَتِجِيڪَنڊِرُو (ل): ذ. ٽوپيءَ جو هڪ قسم. (مهيري).

● مَتِجِيهہ (ت): ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم ـ پُٺن ۾ پوندڙ سُور ـ هاهو ـ هَهو. (ن ـ ب)

● مُحابوُ ۽ مُحابا: ذ. (ع. حَبَ = هن ڇڏيو) ڇڏڻ جي حالت ـ رعايت. مُروَت ـ لحاظ ـ پاسو ـ پاسخاطر ـ پاسخاطري ـ رياءَ ـ ريا ڪاري ـ طرفداري. واسطو ـ لڙهه ـ لاڙو. (ل. قليج). حياءُ ـ لَجَ ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سَنْڪوچ - حِجاب - مرجاتا - شرميلتا - مانَارَتُ - عزت - مانُ - آبروءُ - جسُ - تعظيم . اعانت - مدد .

● مُحاسِبُ ۽ مُحاسِبَ : ذ. (ع . حَسَبَ = هن ليکو ڪيو) حساب ڪندڙ - حِسابي - ليکاري . حساب جاڻندڙ . حساب تپاسيندڙ - حساب چڪاسيندڙ .

= مُحاسَبو ۽ مُحاسَبا : ذ. ليکو - حساب - وهنوار . حساب ڪتاب جو نبيرو - ليکي جي صفائي .

● مُحاصَرَهُ : ذ. (ع . حَصَرَ = هن وکوڙيو) گهيرو - قِلعي بندي - ناڪابندي .

● مُحافِظُ ۽ مُحافِظَ : ذ. صفت. (ع . حفظ = هن سنيال ڪئي) حفاظت ڪندڙ - سنيال ڪندڙ - سنياليندڙ - چونڪيدار - چوڪيدار - راکو - جاڳو - واهي - ڪارائو - نگهبان - رکوالو - رکپال - نگران - پاسبان - دَرُهانُ - پِيلُ وانُ - (بَرُ) دارُ - رکيڪُ - ڪَرُلاهُو . سرپرست - ڪانڊي - ڪارٽي - وَصيي - آميِينُ - مُربيي - والي وارث - ڏاڻي ڏوٽي .

= مُحافِظِيُ : ث. نگهباني - نظرداري - سنيال - نگهداشت - چوڪيداري - رکپالي - حفاظت .

● مُحافُو ۽ مُحافا : ذ. ڏولي - لوڏي - پالکي - چوڏول - ڪَجاڻو (خاص زالن لاءِ) .

● مُحالُ ۽ مُحالَ : ذ. صفت. ناممڪن - اڻ ٿيڻي - اڻ ٿيٽو - اساڙ - اسمَيو - ناشُدني - بي امڪان . دشوار - دقت طلب - مشڪل - ڪٺن - ڪنن - سخت - ڏکيو - اهنجو .

= مُحالُونُ مُقالُونُ سُڻڻُ (ت): مٺا طعنا سڻڻ - ڏک ڏوراپا پڌڻ - گِلا پڌڻ - شڪايت سڻڻ .

= مُحالِيُ : صفت. ناممڪن - محال .

● مُحالِڪارِيُ ۽ مُحالِڪارِيَ : ذ. ريونيو آفيسر، جنهن جي هٿ ۾ محل هجي . (ڳاڙا) . مختيارڪار - تعلقي جو عملدار .

● مُحاوِرو ۽ مُحاوِرا : ذ. (ع . حَوَرَ = هن وراڻي چيو) ڳفتگو - ٻول چال - ڳالهه ٻولهه - سوال جواب . علم نحو موجب اهو جملو، جنهن جي لفظي معنيٰ هڪڙي هجي ته ڪنايةً معني بي هجي مثلاً: "اکيون پورڻ، بي شرم ٿيڻ، مرڻ" وغيره .

اصطلاح - ورجيس . استعمال - آپياس - ساڌنا - مشق - آزمودو - تجربو .

● مُحَبُ ۽ مُحَبَ : ذ. صفت. (ع . مُحِبٌ > حُبٌ = هن پيار ڪيو) حُب وارو - پيارو - پريتر . دوست - سنگتي - يار - سجڻ . لالنُ - ساجن - پرين - محبوب - ڏولڻ - دلبر - دل وارو - جانب - جاني - سُهرين - مِٺو - سَنُ - عاشق - سهندو - يارُ - چڱهه .

● مَحَبَّتَ ۽ مَحَبَّتُونُ : ث. (ع . حُبَ = هن پيار ڪيو) پيارُ - پاءُ - پريت - حُبُ - پريم - دِل - سَنيهُ - قربُ - شوق - لٽون - نينهن - عشق - پريتو - اُلفت - چاهڪ - چاهَتَ - سوهه - لگن - رغبت . سنگت - دوستي - ياري - يارانو - ميترتا . اخلاص - همدردي . سچائي . آسا پنڌ - آشنائي .

= مَحَبَّتَ جوءُ سچُ مَچڻُ : تمام گهٽي محبت پيدا ٿيڻ - محبت جو جذبو حدَ کان زياده وڌي وڃڻ - محبت ۾ اُڇل ڦٽڻ - محبت ۾ بي تاب ۽ بيقرار رهڻ .

= مَحَبَّتَ جيُ پاسَ رَکڻُ : محبت جي لائق هڻڻ - وفادار هڻڻ - محبت ڪري جاڻڻ - ناتو نڀائي سکهڻ - لائق هڻڻ . توڙُ نڀائڻ . (هدايت الانشا ص ١٨) .

= مَحَبَّتَ رَکڻُ : دوستي رکڻ - سنگت رکڻ - يارالي ڳنڍڻ . پيار ڪرڻ - چاهڻ - عشق ڪرڻ .

= مَحَبَّتَ ڪَرَنُ : پيار ڪرڻ - عشق ڪرڻ - اُلفت رکڻ - چاهڻ .

= مُحَبَتِيُ ۽ مَحَبَتِيُ : ذ. صفت. دوستائو - اخلاص مند - دوست - قربدار - ملڻسار - ميلاپي - ميلائتو - ملنسار - صُحبتي - آشنا مزاج - رلڻو ملڻو - صحبت پسند - قرب وَنڊ - قربائتو . عاشق - ساجن - لالن - سُهرين - پريتر - پياروءُ - مُحب - محبوب - دل وارو - جاني .

● مَحْبُوبُ ۽ مَحْبُوبَ : ذ. (ع . حَبَ = هن پيار ڪيو) پيار ڪندڙ - پيار وارو - لالنُ - ساجنُ - پرين - ڏولڻ - مُحب - دلبر - پريتر - جانب - جاني - پياروءُ - عاشق - سُهرين - معشوق - دلدار - دل پسند . سهڻو - يارُ - چڱهه .

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مَحبُوبيءُ: ث. هردل عزيزي - ڪيل مُڪاتي - سَهاجهائي - اخلاص - همدردي - غمگساري - صحبت - آشنا مزاجي. سُونهن - نزاڪت - دلبري - جمال ڪمال - سهڻائي - سُونهپ.

● مَحبُتَ ڊيروءُ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَحبُتَ ڊيروءُ جاگيِيرَ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَحبُتَ ڊيروءُ سَيالءُ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَحبُتَ فقيِيرءُ جاگيِيرَ: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَحبُبءُ شاهہ (ت): ذ. ڪجيءَ جو هڪ قسم. (حامي).

● مَحبُبءُ واهہ: اسم خاص. تعلقي ٺل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُحتاجءُ ۽ مُحتاجَ: ذ. صفت. (ع. حاجَ = هن گهر ڪئي) حاجتمند - ضرورتمند - گهرجائو - احتياجمند - ڪاڻيائتو. خواهشمند - آرزومند - متمني - خواهان. تنگ حال - غريب - مسڪين - دريوزي - نيڊر - تهيي دست - لڙدن - ڪنگل - ٻُڪيو - ڏُڪيو - ڪنگال - تنگدست. اپالو - اتايو - بي حال - اڌين - بي وس - بي پهچ. فقير - پينڙو - ٻيڪاري - منگتو - گداگر - پينڙائت.

= مُحتاجءُ ٽيِيَنءُ: حاجتمند ٽيِيڻ - مفلس ٽيڻ - ڪنگال ٽيڻ - تنگدست ٽيڻ - اپاهج ٽيڻ.

= مُحتاجيءُ ۽ مُحتاجيِيُونءُ: ث. لاچاري - لاچارگي - گهرج - ضرورت - اڻ سرندي - حاجت - مجبوري - احتياجي - لوڙ - لوڙهه - مانگ. اڻ هوند - تنگي - سُڪَ - گهٽتائي - غريبي - ڪنگالپڻ - ڪنگالپڻو - ڪُٽلائي - مُفلسي - تنگدستي - إفلاس - بي نوائي - مسڪيني. پرواهہ - ڪاڻ.

● مُحتاطءُ: صفت. (ع. احتاط = هن احتياط ڪيو) احتياط ڪندڙ - سنيال رکندڙ - خبرداري ڪندڙ - خبردار. سُجاڳ - هوشيار.

● مُحتَرَمءُ ۽ مُحتَرَمَ: صفت. (ع. حرَمَ = هن عزت ڪئي) حرمت وارو - عزت وارو - مانَ وارو - معزز - شانائتو - بزرگ.

● مُحتَسِبءُ ۽ مُحتَسِبَ: ذ. صفت. (ع). حساب ونڊڙ - حسابي. نڪته چين. خلاف شرع ڳالهين جي ممانعت ڪندڙ - حاڪم. (آصفيه). مُفتي - قاضي - نياءُ ڪار. (آصفيه). ڪوتوال.

● مُحجُوبءُ: صفت. (ع. حجَبَ = هن پردو ڪيو) حجاب وارو - حجابي. لِڪل - پوشيده. شرم وارو - لڄارو - مُنهان چڙو - سَنڪوچي - شرميلو. ڍڪو - ٿهو - ٽاهِڙءُ - چيرڪٽو.

● مُحدّثءُ: ذ. صفت. (ع. حدّثَ) حديث بيان ڪندڙ - حديث گو. حديث شريف جو ڄاڻو. راوي - فقيه. (آصفيه).

● مَحدُودءُ: صفت. (ع. حدّ = دنگ ڪيو) حدَ ڪيل - حد بندي ڪيل - دنگ ڪيل - آخر ڪيل - پڇاڙي ٽيل. مَحصُور - مُقيد. ڳاڻ ڳٽيو - ٿورو. واجبي - پُورو پُنو - پُورو.

● مَحذُوفءُ: صفت. (ع حذَفَ = هن حذف ڪيو) ڪيرايل. ڇانگيل. ڪيڍل - ڪيي ڇڏيل - جدا ڪيل - ڌار ڪيل - علاحده ڪيل - الڳ ڪيل. علم نحو جي اصطلاح ۾ گهٽايل ۽ نسٻا ڪيل جملا يا لفظ، جي عبارت ۾ آڻجن ٿي نسٻا يا ظاهر ٿي ڪن آهن، تہ به انهن جي لڪل معني معلوم ٿي سگهي ٿي، جهڙوڪ ڪتاب جي مُنڊ ۾ "بِسمِ اللّٰهِ الرّحمٰنِ الرّحِيمِ" جي بدران ٧٨٦ "شروع تو ڪريان اللّٰه جي نالي سان" لڪل آهي.

● مِحرابءُ ۽ مِحرابَ: ذ. (ع). هٿيار جو هڪ قسم - ڪمان - ڏنش - ونڪ - ڪمان (دروازي جي). مسجد جي الهندي طرف ڪان ڏهيل ونڪدار جاءِ (جنهن ۾ پيش امام بيهي نماز پڙهائي). گول دروازو. گهٽي نماز پڙهڻ سبب پوشاڪ ۾ ٽيل ڪارو داغ.

= مِحرابيءُ ۽ مِحرابِيُونءُ: ث. ونڪ - ڪمان. گولائي. تلوار جو هڪ قسم - خميدار تلوار. مسجد - مَسجِيت - مِحرابگاهہ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مِحْرابُ گاهُ: ذ. مسجد - مَسيت. (ع. ا. د).
● مَحْرابِيُورِ: اسم خاص. تعلقي ڪنڌ ياري، ڏوڪري، جيڪب آباد ۽ لڙڪ ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.
● مِحْراب واهِ: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.
● مِحْرابَ زَئِي: اسم خاص. ٻڪتي بلوچن جو هڪ قبيلو. (تاريخ بلوچستان ص ٢٩).
● مُحَرِّرُ ۽ مُحَرِّرَ: ذ. صفت. (ع). لکندڙ - لکڻوارو - تحرير ڪندڙ - ليکاري - ليکڪ - منشي - راقم - ڪاتب. خوشخط - خوشنويس.
= مُحَرِّرِي ۽ مُحَرِّرِيُون: ث. ليکائي - مُنشيگيري - ڪلارڪي.
● مُحَرَّفُ. صفت. (ع). رستي کان ڦيرايل - ڏنگو - ڦيڏو. ابتو. پنهنجي جاءِ تان هٽيل. (آصفيه). بگڙيل - ڦٽل.
● مُحَرَّكُ: صفت. (ع. حَرَّكَ). حرڪت ڏيندڙ - جنبش ڏيندڙ - لوڏيندڙ - ڏوڏيندڙ. (آصفيه).
● مُحَرَّمُ: ذ. صفت. (ع. حَرَّمَ = هو ناميد ٿيو). منع ڪيل - حرام ڪيل - حرام ٺهرايل - ويجهو عزيز - اهو ماڻهو جنهن سان نڪاح ڪرڻ جائز نه آهي، (مثلاً: پيءُ، ڀاءُ، چاچو، مامو، نانو، ڏاڏو وغيره) واقف - واقفڪار - سهي - ڪٽهرو - ڪهائل مائل - جاڻ سڃاڻ - روشناس - آشنا. واقف اسرار - رازدار - همراز - دمساز - همدم - واقف حال - حال پائي - رازدان - پيدي. خاوند - مڙس - پتار - ٿوهر - پتي. مڙس جو پاءُ - پاءُ. حرمت ڪيل - تعظيم ڪيل - عزت ڪيل. (اسم خاص). هجري سال جي مهيني جو نالو (جنهن ۾ جهالت واري زماني ۾ جنگ ڪرڻ حرام هئي - عاشورن جو مهينو (هن مهيني ۾ واقعو ڪربلا ٿيو).
= مُحَرَّمُ ٿِيندُ: واقف ٿيڻ - واقف حال ٿيڻ. پيدي ٿيڻ - رازدار ٿيڻ - حال پائي ٿيڻ.
= مُحَرَّمُ رازُ: ذ. صفت. راز ڪان واقف - واقف الحال - رازدار - پيدي - همراز - دلي دوست - جيگري دوست - ڪوڙهو يار.

● مُحَرُّومُ: صفت. (ع. حَرُّمَ = هو ناميد ٿيو). منع ڪيل - روڪيل - جهليل. حرام ڪيل. نراس - نااميد - مايوس - خستو - شڪستو - ناڪام - نامراد. بي نصيب - بدبخت - آپاگي - ڪمبخت - ندورو - ڪَرم هيڻ - آدورو - ڪمنصيب.
= مُحَرُّومُ رَكُنُ: روڪڻ - رندڻ. ناڪامياب رکڻ - نامراد رکڻ - بدنصيب رکڻ - مايوس ڪرڻ - نااميد ڪرڻ.
= مُحَرُّومُ رَهِنُ: ناڪامياب رهڻ - مايوس رهڻ - نااميد رهڻ. خالي رهڻ.
= مُحَرُّومِيُ: ث. نراسائي - دل شڪستائي - مايوسي - نااميدي. خستائي - بدبختي - نامرادي - نيپاگائي - برائي - ڪمبختي - ندورائي.
● مُحَزُّونَ: صفت. (ع. حَزَّنَ = هو غمگين ٿيو) غمگين - ملول - رنجيده - دلگير - مغموم - اداس - ڏکويل - ڏکارو - ڏکٿارو.
● مُحْسِنُ: صفت. (ع). احسان ڪندڙ - احسان ڪرڻ وارو - مهربان - پلائي ڪندڙ - ٿورو ڪندڙ - وڙائتو. ساوڪ ڪندڙ - نيڪي ڪندڙ - مهرباني ڪندڙ - نوازش ڪندڙ - چڱائي ڪندڙ - داتا - اپڪاري - سخي - فياض - دَياوان - دَيالو. هٿڪاري - مُرَبِّي - سنڀاڻيتا ڪندڙ - سرپرست - پُٺ پٽرو - آن گِراهي. پشت پناهه - دستگير - حامي - مددگار.
● مُحْسِنُ كُشُ: ذ. صفت. مهربان کي ماريندڙ - چڱائي نه مڃيندڙ - احسان نه مڃيندڙ. ناشڪرو - گُٺچور - گُٺچور.
● مُحَسُّوسُ: صفت. (ع. حَسَّ = حس جاتو) جاتل - جاڻ ۾ آيل - پروڙيل - پروڙ ۾ آيل. ظاهر - پڌرو - معلوم - آشڪار - پرتڪش - قابل امتياز - سهي - معلوم ٿيڻ جهڙو.
● مُحَسُّوسُ كَرَنُ: اندرين سان جاڻڻ - حواسن سان معلوم ڪرڻ - سهي ڪرڻ - سمجهڻ. (گاجرا).
● مُحَشَّرُ ۽ مَحْشَرُ: ذ. (ع حَشَرَ = گڏ ٿيو) حشر - قيام - قيامت. قيامت جو ڏينهن - مسلمانن جي عقيدي موجب پُڇاڻي جو ڏينهن - حساب ڪتاب جو ڏينهن - جزا جو ڏينهن - روز جزا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُحْتَصِّلُ: ذ. صفت. (ع). حاصل كندڙ. (ٽيڪس وغيره) وصول كندڙ.
= مُحْتَصِلا ٿو: ذ. دلالي - چوٽ. ٻلاوٽي - هُٿ ٻاڏو.
= مُحْتَصِيلُ ٽيڻُ: پڙهڻ - سمجهڻ - حاصل ٽيڻ - هٿ اچڻ - ميلڻ - وٽڻ - لهڻ - دستياب ٽيڻ.
● مُحْتَصُورُ: صفت. (ع). گهيريل - گهيري هيٺ آيل - محاصرو كيل - چوڌاري قابو كيل - وڪوڙيل.
● مُحْتَصُولُ ۽ مُحْتَصُولَ: ذ. صفت. (ع. حصل = حاصل كيو) حاصل كيل - هٿ كيل - قبضي كيل. (ذ). ڏيل - رائرُ - ٽَوْلُ - سُنگ - رَكب - خيراج. مَڊي - ناكو - آكٽ - سُونگ - چونگي - ٽيڪس. مسواڙ - پاڙو - ڪرايو - آجرت - جزيه.
● مُحْتَضْ: صفت. (ع). نِيچ - نِيچو - صاف - شُڌ - نِيار - نِهيٽ - سڌو - آڇتو - نِرمل - خالص - اَصيل - چِٽو - آڻ ميليل - آڏسو. قطعي - فقط - نِرو - نِيلو - رڳو - نسورو - سِڌو - باكل - سراسر - اَصل.
= مُحْتَظُوظُ: ذ. صفت. (ع. حظّ). خوش - پترمن - نِهال - سَرهو - راضي - سُهجو - بهار - سكي - لطف اندوز. آسود و - آڇڪ - سُكيو.
● مُحْتَفِلُ ۽ مُحْتَفَلُونُ: ث. (ع. حفل = مجلس). ماڻهن جي گڏ ٿيڻ جي جاءِ - مجلس - سڀا - جماعت - انجمن - سنڀلي - سماج - سوسائٽي. ميڙ - چوپاري. ڪچهري - رهاڻ. وندر.
= مُحْتَفِلُ ڪرڻُ: مجلس ڪرڻ. ڪنهن خوشيءَ جي موقعي تي ماڻهو گڏ ڪري خوشي ڪرڻ. سڀا گڏ ڪرڻ. ڪچهري ڪرڻ - رهاڻ ڪرڻ - ناچ گانو وغيره ڪرائڻ.
● مُحْتَفُوظُ: صفت. (ع. حَفِظَ = هو بچاءُ هيٺ آيو) بچاءُ هيٺ آيل - حفاظت ۾ آندل - رَکيا كيل - سنياليل. سوگهو - بلائتو - جوپ - سلامت - قابو - هٿيڪو - صحيح سلامت - سانديل - سانڀيل - آجوڪو - بي جوکو.

● مُحْتَقِقُ: ذ. صفت. (ع. حقّ). تحقيق كندڙ - تصديق كندڙ - ثابت كندڙ - سچو كندڙ - چڪاس كندڙ. حڪيم - فيلسوف. دليل ڏيندڙ - دليلباز. ڪنهن منجهيل ڳالهه کي چئو كندڙ. قطعي (حقيقت يا ڳالهه) - تاكيدي - حقيقي - سچي. شافي - صاف - چٽو - ناطق. (پرمانند) - ثابت كيل - مستند - پڪو. (گاجرا).
● مُحْتَكَمُ: ذ. صفت. (ع حَكَمَ). مضبوط - پائدار - جٽادار - مستحكم - برقرار - كپ كوڙ - پختو - ڏاڍو - قابو - سوگهو - آچل - ٽير - سخت. آڏل - آڻ ٽر - نيسچل.
● مُحْتَكِمُ ۽ مُحْتَكِما: ذ. (ع. مُحْتَكِمهُ = حَكَمَ). عدالت گهر - عدالت خانو - نِياءُ سڀا - كورٽ - ڪچهري - درٻار. ڪاتو - ڊپارٽمينٽ.
● مُحْتَكُومُ: صفت. (ع. حكم). حڪم كيل - حكم هيٺ - زير حكم - تابع - تابعي - تاني - مطيع - تحت ۾ - تابعدار - وسيكو - ماتحت - تليد و - زيردست - بجگير - باجگير. هيٺان.
● مُتَحَلْ: اسم خاص. تعلقي گهوڙا ٻاري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مُتَحَلُ ۽ مُتَحَلَ: ذ. (ع). وڏي عمارت - شاهي مكان - محلات - قصر: محلسرا - حويلي - راج مندر - دولت خانو - دولت سرا - راج پُونُ. بادشاهه يا امير جو گهر. گهر - جاءِ - جڳهه - آرام گاهه - آرام منزل. حرم - ڏيڍي - حرم سراءِ - زنانخانو. بيگم - راڻي - ملكه. (آصفيه).
= مُتَحَلاتُ ۽ مُتَحَلاتَ ۽ مُتَحَلاتَونُ: ذ. ث. (ع. محل جو جمع). محل - بادشاهي گهر - پڪلو. (گاجرا).
= مُتَحَلَ سَتَراءِ: ث. حرم سرا - حرَمُ - ڏيڍي - زنانخانو - حويلي.
= مُتَحَلْكارِيُ ۽ مُتَحَلْكارِيُ: ث. صفت. محل جو سنياليندڙ - عملدار. (گاجرا).
● مُتَحَلا: ث. سڪ ڪرڻ جي چيل واڌيءَ جو حصو. (هڪ گروه جي واڌيءَ کي عدد ڏنا ويا آهن. مثلاً: گرو نانڪ جي واڌيءَ کي محلا

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پھرين ۽ گرو تيغ بهادر جي واڻيءَ کي محلا ڪوٺين چوندا آهن). (گاجرا). گهر - محلو.

● مَحَلّو ۽ مَحَلاَ: ذ. (ع. مَحَلّه > محل = پاڙو). شهر جو ننڍو حصو - تڪ. پاڙو - ڪوچو. لهڻ جي جاءِ - ترسڻ جي جاءِ - منزل - منزل گاهه - ٺڪاڻو - آستانو - مسڪن. جاين کي ليپي ڏيڻ جو اوزار. (ت). مارو. (ت). انبن جي فصل کي نقصان پهچائيندڙ جيت - مالهو - مهلو. (ت).

● مُحَمَّدُ: صفت. (ع. حَمَّدَ = هن سراهيو) نهايت تعريف ڪيل - گهڻو ساراهيل - حَمَّدَ ڪيل - واکاڻ ڪيل - واکاڻيل - ثنا ڪيل - ثناءِ ڪيل - صفت ڪيل. (اسم خاص). مذهب اسلام جي باني، پيغمبرِ آخرِ زمان جن جو اسم مبارڪ.

= مُحَمَّدي: صفت. ڪنهن جي پيروي ڪندڙ - حضرت محمد صلي‌الله عليه و سلم جو آمتي.

● مُحَمَّدُ آباغُ: اسم خاص. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُحَمَّداڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر آتر سرحد سنڌ ۽ حيدرآباد سنڌ ۾). بلوچ قوم جو هڪ قبيلو. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُحَمَّدُ پُورُ: اسم خاص. تعلقي ڪوهي خيري، تعلقي آباوڙي ۽ تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُحَمَّدُ حَسَنُ: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُحَمَّدُ حَسَنُ دَڪَنُ: اسم خاص. تعلقي ڪوهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُحَمَّدُ خانُ جَلْبَاڻيُ: اسم خاص. تعلقي رتي ديري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُحَمَّدُ رَحِيمُ: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُحَمَّدُ عالمُ پَٽَيلي: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُحَمَّدُ وارثُ ڪَپهَرُ: اسم خاص. تعلقي ڪوهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُحَمَّدي ٽانڊو رِرِيُ: اسم خاص. تعلقي ميرو خان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُحَمِّلُ: ذ. (ع. حَمَّلَ = هن هارڪيو) آڻ تي رکيل ڏولي - ڪجاوو - ڪتڑاڻو - ڪتجاوو - آڻ جي هٿياري. گهوت ڪُنوار جي سواريءَ لاءِ گاڏي. (ت).

● مَحْمُودُ: صفت. (ع. حَمَّدَ = هو سراهيو وپو) ساراهيل - تعريف ڪيل - واکاڻ ڪيل - واکاڻيل - ثنا ڪيل. (اسم خاص). غزنيءَ جي بادشاهه سلطان ناصرالدين ابن سبڪتگين جو نالو. (آصفيه).

● مَحْمُوداڻيُ: اسم خاص. تعلقي ٽنڈي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَحْمُودُو: ذ. پيارڪي وڪر جو هڪ قسم - دوا طور ڪم ايندڙ (ڪنهن ٻوٽيءَ جو) جميل، ڳوڙهن واڪر ڪيرُ. (ف. ج). (اسم خاص). تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَحْمُودي: ث. (ع). سنهي هرڪ جو هڪ قسم. دوائن جي ڪم ايندڙ هڪ پيارڪو وَڪرُ.

● مَحْمِيدُو: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مِحْنَتَ ۽ مِحْنَتُونُ: ث. (ع). رنج - ڏُک - ڪشٽ - زحمت - تڪليف - جفا. پٽوڙ - ڳهڻ - جاکوڙ - مشقت - جانفشالي - سرجوش - ڪشالو - دردسري - جدوجهد. آدم - ڪوشش - مٽاڪُٽَ - مٽا مار. ڪم ڪار - مزوري - پورهيوڪارهيو - ڪيرت ڪار - ڏندو - ڪاريگري - مزدوري - ڪاجُ. روز - روزينو - آجورو - آجرت ڪار.

= مِحْنَتاڻو ۽ مِحْنَتاڻا: ذ. اصل لفظ مِحْنَتاتو. مزدوريءَ جو سُلهه - محنت جو آجورو - پورهيي جي قيمت - مُواجِبُ - مزوري - روزُ - پورهيو - عيوضو - آجورو - لواڙمو - لاڳ - پگهار. (صفت). محنت وارو - محنت جو - محنت طلب - اٺ ڪائيو - ڏڪيو - ڏوکيڙائنون. محنتي - هڏُ پڳل - محنتائتو.

= مِحْنَتاتِيتو ۽ مِحْنَتاتِيتا: ذ. صفت. محنت طلب - اٺ ڪائيو - ڏڪيو - ڏوکيڙائنون - محنتي - هڏُ پڳل - محنتاڻو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مِحنَتَ سَقلِي ٿيڻ: محنت برصواب ٿيڻ - پورهيو پلئي پوڻ - حق حاصل ٿيڻ - کيل ڪم جو آجورو ملڻ - پورهيي جو لاڀ ملڻ.

= مِحنَتَ کَشَ: ذ. صفت. جفاکش - محنتي - پورهيت. (گاجرا).

= مَحنَتَ کَرَڻ: کوشش ڪرڻ - تندهي ڪرڻ - سرگرمي ڪرڻ - جدوجهد ڪرڻ - جفاکشي ڪرڻ. پورهيو ڪرڻ - مزدوري ڪرڻ. پوڪ پوکڻ - کيڙڻ - وَلڻ. (آصفيه).

= مَحنَتَ وَنبَڻ: ڪم ورهائي ڪٽڻ - پورهيو ورڇڻ.

= مَحنَتِي: صفت. محنت ڪندڙ - جفاکش - زحمت کش - سختي برداشت ڪندڙ - ڪشٽ ڪيندڙ - آدمائتو - آجَمي - سَعياڻتو - هَڏ پڳل - محنتو. پورهيت - مزدور - ڪمي - ڪُولي - بيگاري.

● مَحَلّ: ظرف. صفت. (ع. مَحَلّ = ڪَم) ڪَم - غائب - لاپتا - وِيَلُ. شيفته - فريفته - عاشق. حيران - متوغر - پريشان - واڙو - غلطان - مگن. بي سُرت - بي خبر - بي هوش. فنا ٿي ويل - ميڇي ويل - زائل. دَڪل. پُلِيل - پُلجي ويل - مُنجهيل.

= مَحَلّ ٿيڻ: غرق ٿيڻ (ڪم يا خيال ۾) - بيخود ٿيڻ - غلطان ٿيڻ - مگن ٿيڻ - رَتل رهڻ - رُڌل رهڻ.

= مَحَلّ وَجَهَ: زائل ٿي وڃڻ - آڏامي وڃڻ - ڪم ٿي وڃڻ - غائب ٿي وڃڻ. عاشق ٿيڻ - مست ٿي وڃڻ - چريو ٿي وڃڻ - فريفته ٿي وڃڻ. غلطان ٿي وڃڻ - مگن ٿي وڃڻ.

= مَحَلّ کَري چڏَڻ: ميٽائي چڏڻ - زائل کري چڏڻ - ڪم کري چڏڻ. مُتحير کري چڏڻ - بُت بنائي چڏڻ. موهي چڏڻ - عاشق بنائي چڏڻ - فريفته کري چڏڻ.

= مَحَلّ پِتَ: مَحَلّ پِتَنُ: ث. ڪم شدگي - بي خبري - بي سُرتائي - اغراق. شيفتگي - فريفتگي.

● مِحوَر: مِحوَرَ: ذ. (ع. حَوَرَ = هن ڦيرايو) زمين ۾ڪنهن به آسماني جسر هي وچ واري هڪ خيالي ليڪ (جنهن تي ڌرتي يا ڪوبه آسماني جسر ڦري) - مَدار. گاڏي جي وچين لوهه واري ڪار - لوهه جي ڏري (جنهن سان ٽيڪا ڦرن) - سَرائي - ڏري - ڏرو.

= مَحوَري: مَحوَرِي: صفت. محور وارو - گول ڦرندڙ - چڪر وارو.

● مُحِيطَ: صفت. (ع). گهيرندڙ - گهيرو ڪندڙ. قبضو ڪندڙ - قبضي ۾ آڻيندڙ - وکوڙي ويندڙ - وکوڙيندڙ. (آصفيه). گنجائش وارو - سمائيندڙ. گهيريل - وکوڙيل. وسيع - پکڙيل. ڪشاد و - ويڪرو.

● مُتخادِمَ: ذ. صفت. (ع. خادم جو جمع) ڪم ڪار هلائيندڙ (خاص ماڻهو) - جملي ڪم ڪندڙ جا اڳواڻ - ڪارڪن. ديوان - ڪمدار - ڪارائو. خدمتگذار - پيلي - پانها - نوڪر. ڪاڪيدار - ٻني جو مالڪ - اجاريدار - جو خدمتگار ڪان ٻني آباد ڪرائي، ان کي حصو ڏيندڙ. ڪُڙمي - هاري - ڪاشتگار - پَٽيِيرَ - وٽيدَرَ.

= مُخادِمِي: ث. وُزارتَ - ديوانگيري - ڪمداري. خادمي - نوڪري - بزگيري - هانيهٽپ - خدمتگذاري. مخادم جو ڪم - ڪاڪيداري - اجاريداري - مخادم جا حق حقوق. ڪُڙميت - هارٽپ - ڪاشتگاري - ڪيتي.

● مُتخادِمُ: صفت. (ع). بُزرگ - پَڪارا - سگهورا - سَعيد - نيڪ - شريف.

● مُخاطِبَ: ذ. (ع. خَطَبَ = هن سامهون ڳالهايو) روبرو ڳالهه ڪندڙ - خطاب ڪندڙ - ڳالهائيندڙ - گفتگو ڪندڙ - هم ڪلام - سَروٽو - الاڻو. تقرير ڪندڙ - وياڪياڻي. ڏوراهو ڏيندڙ - ڪاوڙ جندڙ.

= مُخاطِبَ ٿيڻ: روبرو ڳالهائڻ - سامهون چوڻ. خطاب ڪرڻ - خاص آدميءَ جي طرف ڌيان ڏيئي ڳالهائڻ. (گاجرا) - چَوَنُ - اُڪَڻُ - وِيهه گيان ڪرڻ - ليڪچر ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُخالِفُ ۽ مُخالِفَ: ذ. صفت. (ع. خَلَفَ) هر ڀالهه ۾ آڏو ايندڙ - برخلاف - و رُڌُ - پرتي ڪول. خلاف ٿيندڙ - آهٽڙ ويندڙ - آڏو ايندڙ. دشمن - ويري - ڏُڇڻ. مدعي. اونڌو - آهٽو - ٻيرو - آهٽڙ. اڻائو - آڏو - سامهون (واءُ).

▬ مُخالفَتَ ۽ مُخالفتُونُ: ث. برخلافي - وِرُهڻ - اختلاف - پيد - آلٽيڻو - ضِدُ - مُنهن موڙ. مقابلو - سامهڻائي. آونڌائي - آهٽائي - ناموافقت. ٻيائي - ڏُڇڻائي - وِيرُ - ڪُلفت - وِروڌ - عداوت - دشمني - خصومت.

▬ مُخالفَتَ ڪرَڻُ: اختلاف ڪرڻ - برخلافي ڪرڻ - وروڌ ڪرڻ - برخلاف وڃڻ - آهٽڙ وڃڻ. مقابلو ڪرڻ. آڏو ٿيڻ - سامهون ٿيڻ - دشمني ڪرڻ - وِيرُ وڃڻ - ضديت وڃڻ - ڪشيدگي ڪرڻ. اعتراض ڪرڻ.

● مُخْبِرُ: ذ. صفت. (ع. خبر) خبر ڏيندڙ - خابِرُ - قاصد - پيغامي. نياپو ڏيندڙ. جاسُوس - ڏاهُ - چُغلُ - جُوٽِيتُ - چاري - سُونجهو - جاچُوس - چانچُوس. چاڙتو - ٽِياڪُرُ - دَلال - وچ وارو.

▬ مُخْبِري ۽ مُخْبِرِيُونُ: جاسوسي.

● مُخْبُو ۽ مُخْبا: ذ. (ع. مخباء) ڪنهن شيءِ جي لڪائڻ جي جاءِ. ڀَڪَ واري ٿالهي - ڀاڪُون. لنڊو ڀاڪُون. د ٻلو.

● مُخْتارُ ۽ مُخْتارَ: ذ. صفت. (ع. خير) چونڊيل - پسند ڪيل - اختيار وارو - آزاد - خود مختيار. (گاجرا).

● مُخْتَصَرُ: صفت. (ع. خَتصَرَ = هن ڪهڙيو يا ٿورو ڪيو) اختصار ڪيل - ڪهڙيل - ڪهٽ - ٿورو. ٿورا ڪرو - خُلاصو - سنڪشيپ - مُجمل. لنڊو - ڪوتاهه. رواجي - هلڪو - واجبي - پورو پُٽو - وِچولو - درسيانو - وچٿرو. (ظرف). ٿوري ۾ - جهٽ پٽ. (گاجرا).

▬ مُخْتَصَرُ نَويسيُ: ث. ڪوتاهه قلمي - چوٽَ اکري - ٿور اکري - شارٽ هينڊ.

● مُخْتَلِفُ: صفت. (ع. خَلَفَ = ناموافق) اختلاف ڪندڙ - اڻ ميلُ - ناموافق - هڪ جهڙو نه - غير جنس - بي جوڙ. جُدا - ٻيو - ڌار - ٻيءَ طرح جو - ليارو - علحدو. ٻيانت پائت جو - قسمين قسمين - نموني نموني - طرحين طرحن.

● مُخْتِيارُ ۽ مُخْتِيارَ: صفت. (ع. مختار) چونڊيل - چانڊيل - پسند ڪيل. اختيار ڪيل. اختياريءَ وارو - بااختيار - ڪُل مختيار - خود مختيار - سُوتنتر - سُواتِينُ - آزاد. پنهنجيءَ وارو - هُوندو وارو - رضا جو راڻو - چُڙئي پلاند - پاڻ ڀرو - رُوءسُوءِ - پنهنجي سر - پاڻ سُهاڙو - شُتر اي سَهارُ - مُطلق. مالڪ - ڏڻي - وارث. ايجنٽ - گماشتو - دلال. بِنا پرواني وڪيل - وڪيل. ڪارڪن. ناظر - خانساماڻ - پنداري - مودي. متولي.

▬ مُخْتِيارِ ڪارُ ۽ مُخْتِيارِ ڪارَ: ذ. صفت. ڪم وارو - ڪم ڪندڙ - ڪاردار. متولي - سنڀال ڪندڙ - مهتمم - ڪارپرداز.

▬ مُخْتِيارِ ڪارِي ۽ مُخْتِيارِ ڪارِيُونُ: ث. ڪم ڪرڻ جي آزادي. ڪم جي سنڀال - سربراهي - اهتمام.

▬ مُخْتِيارِ نامو ۽ مُخْتِيارِ نامَا: ذ. لکيل اختيارنامو - لکيل دستاويز - مختياريءَ جي سند - وڪالت نامو.

▬ مُخْتِيارِي ۽ مُخْتِيارِيُونُ: ث. عام اجازت - موڪل - اختياري - اجازت. خود مختياري - سُوتنتَر تا - آزادي. بي محتاجي. حاڪمي - مَجاز - حڪومت - دِگو - اختياري. پرماڻ - هلندي - پُهچ. سند.

● مُخْتِيارڪارُ ۽ مُخْتِيارَڪارَ: ذ. صفت. (ع. مختيار = آزاد + ف. ڪار = ڪم). پنهنجي مرضيءَ موجب ڪم ڪندڙ. روينيو ڪاتي جو هڪ عهديدار - تعلقي جو آفيسر - تحصيلدار.

▬ مُخْتِيارڪاري ۽ مُخْتِيارڪارِيُونُ: ث. مختيارڪار جو ڪم. مختيارڪار جي آفيس - تعلقي آفيس - تحصيلداري.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَخْدُومُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر سکر حيدرآباد ۾ لاڙڪاڻي ۾).
● مَخْدُومُ ۽ مَخْدُومَ: ذ. (ع). خدمت ڪيل- جنهن جي خدمت ڪجي. بزرگ. عزت وارو- مان وارو- مُعزز- سائين- آقا- آغا- آڪو- سوامي- مُربي. مذهبي رهبر- پيشوا- هادي- امام.
● مَخْدُومُ پُورُ: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مَخْدُومُ صاحِبُ: اسم خاص. تعلقي دادو ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مَخْرَجُ: ذ. (ع. خَرَجَ = هو نڪتو، وهيو). اڪرڻ جي جڳهه- نڪال- لنگهه. بنياد- اصل- پاڙ- ماده- رُوت- اکر ڏاتو. (آصفيه). علم نحو جي اصطلاح ۾ وات مان "الف، ب" جي اڪرن نڪرڻ جي جاءِ. آچار. وَت سٽ- وکڙ شڪڙ- وَرُوکڙ. هيٺ متانهين. نازنخرو.
● مَخْرُوطُ: صفت. (ع. خَرَطَ = چِلِيو). پتائي گجر جي شڪل جهڙي ڪا گول شيءِ (جنهن جو مٿو ٽلهو ۽ هيٺ پچڙي سنهڙي ٿيندي وڃي)- گاوڏم- سُوچي- ڏاند پُڇ. ڏُول.
● مَخْرُوطِيُّ ۽ مَخْرُوطِيُّ: ذ. صفت. پتائي گجر جي ڏُول جهڙي (ڪاب شيءِ)- گاو دُم- ڏاند پڇو- ڪاڻ پڇو- ڏُول شڪل.
● مَخْزَنُ: (ع. خَزَنَ). خزاني جي جڳهه، ڪڏ ڪرڻ جي جڳهه- گودام. گنج. ذخيرو. (آصفيه). گنجينو مضمون- رسالو. ڪوش- لغت.
● مَخْصُوصُ: ذ. صفت. (ع. خَصَّ = خاص ڪيو ويو). خاص ڪيل- خاص- وشيش- آساڌارڻ- نجو- خالص. چونديل- ڏٺيل- ڏوچيل- جدا- علحدو.
● مُخَفَّفُ: صفت. (ع. خَفَّ = هو هلڪو هو). هلڪو ڪيل- گهٽ ڪيل- اختيار ڪيل- ٿورو ڪيل- چانڪيل- چانگيل.
● مُخْفِيُّ: صفت. (ع. خَفِيَ). ڳجهو- پوشيدو- ليڪل- ڪنپٽ- خفيه- اولاڻيو- نامعلوم- رَهَسِيو- پيدي. (اسم خاص). شهزادي زيب النساء جو تخلص.
= مَخَلُ: ذ. (ع). اندیشو- اونو- آلڪو- فڪر. ڊپ. (س- ش). (ن- ب).
● مخاب: ذ. پساريڪي وڪر جو هڪ قسم- دوا طور ڪم ايندڙ هڪ وڻ جو ڀڄ. (ف- ج).
● مُخْلِصُ: ذ. صفت. (ع. خَلَصَ). خالص (دوست وغيره). سچو- سچائيتو- سچار- سرلو- صادق- راستباز- کرو. صاف دل- بي ڪپٽ- بسڪپٽ- بي ريا. همدرد- حال وندیندڙ- ڏک پائي- غمخوار- غمگسار. چٽل- آزاد. مُجرد- ڪنوارو- چڙهو- واندو.
= مُخْلِصِيُّ ۽ مُخْلِصِيُّونُ: ث. سچائي- اخلاص. همدردي- غمگساري- وفاداري- غمخواري- چڙهائي- اڪيلائي- وانڍائي. موڪ- چونڪارو- رهائي.
● مَخْلُوطُ: صفت. (ع. خَلَطَ). ملايل- گڏيل- گاڏڙ. آميخته- گندو چڙ.
● مَخْلُوقُ: صفت. (ع. خَلَقَ = هن پيدا ڪيو). پيدا ڪيل- پيدا ٿيل- ٺاهيل- جوڙيل- آهايل- خلقيل- رچايل. پيراڻي- جيءُ- ساهوارو- حيوان- جانور. (ث). خلق- دنيا- سنسار- سرشٽي- ڪائنات.
= مَخْلُوقاتُ: ث. اهايل شيون- سرشٽي- رچنا- خلقت- آهتتي- جوڙ- دنيا- جهان- سنسار.
● مُخَمَّسُ: صفت. (ع. خَمَّسَ = پنج). پنجن ڪنڊن وارو- پنج ڪنڊو. (ذ). شعر جو هڪ قسم- پنجن مصرعن جو نظم. (آصفيه).
● مَخْمَلُ ۽ مَخْمَلَ، مَخْمَلُونُ: ذ. ث. (ع. خَمَلَ). ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم- نهايت نرم ۽ ريشمي ڪپڙو- بتخمل.
● مَخْمُورُ ۽ مَخْمُورَ: ذ. صفت. (ع. خمر). شراب پيتل- پيتل. خمار چڙهيل- نشي ۾ چور- خمارين- مدهوش- نشئي- ڪيئو- آلوٽ- مڇ- مست- متوالو.
● مُخَنَّثُ ۽ مُخَنَّثَ: ذ. صفت. (ع. خَنَّثَ = ڪنڊ ڏوٽيو) ڪڏڙو- هيجڙو- زنانو. خُنثِيُّ- نرمادو-

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪنسيءِ مڙسيءَ کان سواءِ. بي پهچ - بي زور و - بي وس - بي طاقت.

● مُخولُ ۽ مُخولَ: ذ. ڪِل - مسخري - ٺول - مذاق - چرچو - چيڙ خواني - چرچو گهنبو. (آصفيه). خوشطبعي. فخر - مرڪ - ناز. مغروري - گهمنڊ - شيخي - هٺ - دماغ - وڏائي - هُوءِ - دَمُ - اغماض - غرور.

● مُخولِ بازيَ: ث. مسخري - ٽوڪ زلي - ٽوڪبازي - ٺولي - چرچو گهبو - طعني بازي - مذاق.

- مُخولُ ڪرڻُ: ڪِل مسخري ڪرڻ - ٺول ڪرڻ - مذاق ڪرڻ - چرچو گهبو ڪرڻ - ٽوڪبازي ڪرڻ.

- مُخوليُ: ذ. صفت. چرچائي گهبائي - مذاقي - ٽوڪباز - مسخري ڪندڙ. مغرور - هٺيلو - آپماني - سُجاڻي - آڪريل - دماغي - هٺي - فخر ونندڙ - فاخر - هٺيلو - تڪبري. عاليشان - نڪ وارو - آدمبر وارو - ڏهه پي وارو - شان وارو - طُومان وارو.

- مُخوليُ ۽ مُخوليُونُ: ث. مخول - مخول بازي.

● مُخيُ: اسم خاص. تعلقي ڪَڪڙ هڪ ڏيهه جو نالو.

● مُخيّرُ: صفت. (ع). خيرات ڪندڙ - فياض - داتا - ڏاتار - سخي. نهايت نيڪ.

● مدّ ۽ مَدَ، مَدُونُ: ذ. ث. ڪشش - چڪ - تاڻ. (آصفيه). ڏيکهه - ڏکهائي - لمبائي. علم نحو موجب ڪنهن به آچار کي چڪ ڏيندڙ نشاني - اکر جي آواز کي ڏکهو ڪندڙ علامت "آ". نشاني - علامت.

- مدّ شدّ سانُ: ظرف. گهٽي ٽاڪ ٻاڪ سان - صفائيءَ سان - چٽائيءَ سان - ظاهريءَ طرح - پڌرائيءَ سان - ڪُلُ ڪُلا - ظاهري نموني ۾.

- مدِ نظرُ: ظرف. ڏسڻ جي حد تائين - حد نظر تائين. پيش نظر - مدِ نگاهه. (ذ). اها شيءِ جا نظر جي سامهون هجي. قصد - ارادو - مقصد - مراد - منورٿ - منشا.

- مدِ نگاهُ: ظرف. مد نظر.

● مدّهُ ۽ مدَهَ: صفت. (سن. مدْيه = شراب) پيئڻ لاءِ نشيدار عرق - شراب - باده - دارُو - مئي - صُهبا - مديه سارُ. شراب طهورا - روحاني شراب.

"وَت وَت وڻيءَ ۾ مَتُ مَتُ مدهُ پيو"
(شاهه).

(مدهُ = مستيي) نشو - مستي - خُمار - متوالاپڻ - سرشاري - مدهوشي - مند مستي - مخموري - ڪيف. چريائي - پاگلپڻو - جُنون - سوداءُ. موهُ - عشق - محبت - پيار - قُرب - چاهه - لاڙو - چاهت. آنند - خوشي - لُطف - مزو - موج. مغروري - گهمنڊ - شيخي - هٺ - دماغ - وڏائي - هُوءِ - دَمُ - اغماض - غرور - بانورُ - آڪڙ - هٺ - اهنڪار - وڏائي - تڪبر - ڦوهه - ڦاٽو. (صفت). پيتل - خُمارين - مست - متوالو - مدهوش. خوش - سرهو - راضي - نهال - پرسن. ماڪي. (گاجرا).

- مدهُ مَستُ ۽ مدَ مَستَ: ذ. صفت. نشئي - خُمارين - مَ ۽ چڙهيل - نشي ۾ پُرُ - پيتل - ڪيئو.

- مدهُ مغزُ: ذ. صفت. مغروريءَ سان پريل - هٺيلو - هوڏي - ضدي. متي ڦريل.

● مُدَ ۽ مُدُونُ: ث. مُندَ - موسم - رُتَ.

● مُدا: ث. (ع. مُدّة = مُدو) وقت - سمو - عرصو. ٽيڪ وقت. مُدو.

- مُدا ڪترَنُ: ٽيڪ وقت ٽيڻ. پوروٽيڻ - ختم ٿيڻ.

"محشر ڪيو مُدا اڄ اچوڪي ڏينهڙي"
(خان زئي).

● مدّاحُ: صفت. (ع. مدَحَ = هن سارا هه ڪئي) مدح ڪندڙ - تعريف ڪندڙ - ثناخوان - صفت گائيندڙ. پَتُ. ڪتڪُ. (آصفيه).

● مدّاحَ ۽ مداحُونُ: ث. (ع. مدَحَ = هن سارا هه ڪئي) تعريف - سارا هه - واکاڻ - ثنا - صفت - مدح. شعر جو هڪ قسم - تعريفي بيت.

- مداحُونُ ٻڌائيڻُ: خوشامد ڪرڻ. هيٺيون ٿيون ڳالهيون ٻڌائي خوش ڪرڻ.

● مُداخلتُ ۽ مُداخلتُونُ: ث. (ع. دخل) دخل - دڙڪُ - دست اندازي - وچ ۾ اڪاءُ - مزاحمت. قبضو. تصرّف. قابو. تحت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مُداخلتُ کترَنُ: دخل ڏيڻ - وچ ۾ ٽپي پوڻ - دست اندازي کرڻ - انکاءُ کرڻ.

● مُدارُ ۽ مَدارَ: ذ. (ع. دَور) گردش جي جاءِ - کنهن آسماني جسم جي دوري کرڻ جي جاءِ - ڦيري جو چکر - دائرو - گول - چکرو - حلقو. کنهن گرهه جو سج جي چوڌاري ڦرڻ جو رستو. ڦيرو - گهيرو. بنياد - پيڙهه - مُول. آڌار - ٽيڪ - پروسو - سهارو. تعلق - واسطو. ذمو - ذميواري - جوابداري. مقصد - ارادو. (گاجرا). (اسم خاص). هڪڙي مسلمان فقير جو نالو (جو مدارين يعني بازيگرن جو مرشد هو). (گاجرا).

= مدارُ المُنهار: ذ. صفت. آهو ماڻهو، جنهن تي سلطنت جو دارومدار هجي - وزير اعظم - پرڌان منتري. حاڪم - ناظم. سلطنت جو رکن. اڳواڻ. فوج جو حاڪم - سالار - سپهه سالار.

= مدارُ النَّهار: ذ. سج جي اوج وارو وقت - مَڌيان ڦاڪ (اها ڏکهائي ڦاڪ جا کنهن به خاص هنڌ مان لنگهي، جنهن جي مٿان جڏهن سج ايندو آهي ته پوري منجهند ٿيندي آهي) - ڳڳول (آسماني گول) جي اها ڦاڪ، جنهن وٽ کنهن هنڌ جي مٿان سج جو يا کو تارو پوري آڪاشگنگا ۾ پهچي ٿو. (گاجرا). ڏينهن جو وچ - منجهند - پهر - پهري - نصف النهار.

● مُدارَتَ ۽ مَدارَتُونُ: ث. (ع. مُدارت جو بگڙيل) خاطر تواضع - آدر پاءُ. پرجهلو - سهارو - ٽيڪ. آڌت - ڏيءُ - تسلي - دلداري. مدت - مَدد - واهرُ - سهائتا - مدد گاري.

= مُدارَتَ ڏيڻُ: تسلي ڏيڻ - دلداري ڏيڻ - آڌت ڏيڻ. مدد ڏيڻ - واهر کرڻ.

= مُدارَتَ ۽ مَدارَتُونُ: ث. ڏسو مُدارت.

● مُدارِيُ ۽ مَدارِيُ: ذ. صفت. (پرا. مُدارَ + اِي. سن. مُدار + اين + ک = بازيگر). بازي وجهندڙ - ڪٽ. (گاجرا) - بازيگر - راند يگر - کيل تماشي وارو. هٿ جي چالاکي وارو کيل ڏيکاريندڙ - هٿ نات کنڊڙ - کيڏ باز - الکلي.

= مُدافعَتُ: ث. (ع). دفع کرڻ جي حالت. روڪ - جهلل - پتل - انڪ - رندڪ - وکهنُ - منع. شڪست - هار. (آصفيه).

● مُدامُ: ظرف. (ع. دوام = هميشه) هميشه - هاروهي - نيتُ - مدائين - سدا - دائمُ - دائما - روز - لڳاتار - بنا ناغي جي - مُدامي. پُراڻو - قديم - ڪُهنو - پُٽو - آڳاڻو - اڳيون - پَراچين - پيراتن - اڳوٽو.

= مُدامي: ظرف. هميشه جو - هاروهي - نيتُ - سدائين جو - روزمرهه جو. قديمي - آڳاڻو - پراڻو - ڪُهنو - پراچين - جهونو.

● مُداوَمَتُ: ث. (ع). هميشگي. (گاجرا).

● مُدبِّرُ ۽ مُدَبَّرَ: ذ. صفت. (ع. دَبَّرَ) تدبير ڪندڙ. صلاح ڏيندڙ - صلاحڪار - مُشير - پَهي. انتظام رکندڙ - ڪارپرداز - ڪم هلائيندڙ - سرپراهه. وزير - ديوان - منتري - پَرڌان. عاقل - قابل - هوشيار - دانشمند - عقلمند - ڏاهو - سياڻو - سمجهو - دانشمند. سوچيندڙ - فيلسوف.

● مُدَّتَ ۽ مَدَّتُونُ: ث. (ع. مَدد جو بگڙيل). مدد - واهر - سهائتا - حمايت. همراهي - پٺيراڻي - مدارت - پرجهلو.

"مُدت تي، ميهار! يارا! ساهڙ! سائير سير هر." (شاهه).

● مُدَّتَ ۽ مُدَّتُونُ: ث. (ع). مُدو - عرصو - معياد - مَٽمون - وقت - ٽائيم. ٽاڻو - مهل - دير. جُڪ - زمانو.

● مُدَّتَ جو: قديم - آڳاڻو - پراڻو. (گاجرا).

= مُدت خَتارجُ: ذ. صفت. وقت گذري ويل - مدي خارج - مدي پوري - رواج مان ڪري ويل.

● مَدحُ ۽ مَدَحُونُ: ث. (ع). ساراهه - واکاڻ - تعريف - حمد - ثنا - صِفت - مَداح. آفرين - واهه واهه - آستت.

= مَدَحتَ ۽ مَدَحتُونُ (ت): ث. مدح - سارهه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ مَدَحِيتہ: صفت. مدح جو ـ مدح وارو. ساراهه ڏيڪاريندڙ. واکاڻيندڙ.

● مَدَحُو ۽ مَدَحا: ذ. گهوڙي جي بيماريء جو قسم ـ اڳين ٽنگن جي مٿان ڦٽ. (مهيري).

● مَدَدَ ۽ مَدَدُون: ث. (ع). حمايت ـ سهائتا ـ ڪمڪ ـ امداد ـ واهر ـ همراهي ـ تائيد ـ دستگيري ـ معاونت ـ تعاون. (آصفيہ). آڌار ـ سهارو ـ ٽيڪ ـ ڏيڙ.

ـ مَدَدَ جو هٿ ڏڪهيرڻ: مدد ڪرڻ ـ سهائتا ڪرڻ ـ واهر ڪرڻ.

ـ مَدَدَ ڏهيُ: ث. مدد ڏيڻ جي حالت ـ امداد ـ همراهي ـ واهر ـ سهائتا. آڌار ـ پٺپراڻي. دستگيري.

ـ مَدَدَ ڏيڻ: سهارو ڏيڻ ـ سهائتا ڪرڻ ـ دستگيري ڪرڻ ـ حمايت ڪرڻ.

● مَدَدَ ڪَرَڻ: سهارو ڏيڻ ـ سهائتا ڪرڻ ـ حمايت ڪرڻ.

ـ مَدَدِ ڪارُ ۽ مَدَد ڪارَ: ذ. صفت. مدد ڪندڙ ـ حمايتي ـ حامي ـ معاون ـ ساٿي ـ واهر ـ سهائڪ.

ـ مَدَدُ ڪاري ۽ مَدَدُ ڪارِيُون: ث. مدد ـ واهر ـ سهائتا ـ حمايت.

ـ مَدَد گهُرَڻ: ڪمڪ طلب ڪرڻ ـ سهارو گهرڻ ـ امداد گهرڻ.

ـ مَدَدُو ۽ مَدَدُو: ذ. صفت. مدد ڪندڙ.

ـ مَدَدِي ۽ مَدَدِي: ذ. صفت. مدد ڏيندڙ ـ همراهه. گناهه جهڙي ڪر ۾ همراهي ڪندڙ. (ڪاجرا).

● مَدَدِ ڪوسو: اسم خاص. تعلقي ٽڪل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَدَدُو: ذ. پسارڪي وڪر جو هڪ قسم ـ دوائن جي ڪر ايندڙ هڪ قسم جي گاهه جا سڪل پن. (ف ـ ج).

● مَدَرُ ۽ مُدَرَ: ذ. صفت. آمڙ ـ ستر ـ آڏل ـ ڪاهوڙو ـ پُختو ـ پڪو. ليٽر ـ ضدي ـ هوڏي ـ آٽوٽو ـ شِدتي ـ نِجس ـ ڪَندي ـ نيرجو ـ آهنبر ـ هٺيلو.

● مَدُرا: ذ. (سن. مَدُرا). مُنڊي. جوڪين جي ڪنن ۾ پائڻ جا ٽلها والا.

● مَدُرا: ذ. (سن. مَدُيہ). شراب ـ مئي ـ مَدُ ـ مَدَ.

● مَدَراسِي: ذ. زناني ڪپڙي جي سُٽڻ جو هڪ قسم.

● مَدَرَّس: ذ. صفت. (ع. دَرَسَ = هن پڙهيو). سبق ڏيندڙ ـ پڙهائيندڙ ـ مُعلم ـ اُستاد ـ سکيا ڏيندڙ ـ ماسٽر ـ پنڊت ـ آچاريہ.

● مَدُرسو ۽ مَدُرسا: ذ. (ع. مَدُرسَہ > دَرَس = هن پڙهيو). پڙهڻ جي جڳهه (لفظي معنيٰ ۾ ڏنل آهي = مڪتب = لکڻ جي جاءِ) ـ ودياآلير ـ تعليم گاهه ـ درسگاهه ـ پاٺشالا ـ دبستان ـ مڪتب ـ خُتاب ـ ڪُتاب ـ اسڪول.

ـ مَدُرساٽُو ۽ مَدُرساٽا: ذ. صفت. مدرسي جو ـ مدرسي وارو. (گاجرا).

● مَدُري ۽ مَدُريُون: ث. (سن. مَدُرا = منڊي). ڪن جي ڪيوٽي. مُنڊي. (گاجرا).

● مَدُعا ۽ مَدُعاٽُون: ث. (دَعيٰ = هُن گهر ڪئي) گهر ـ طلب. مراد ـ مقصد ـ غرض ـ منشا ـ مطلب ـ تمنا ـ مَنورٿ ـ منورتيُ ـ اِرادو ـ خواهش ـ مرضي ـ اِڇا ـ ڪامنا ـ آرزو. گهرج ـ غرض. پروجن ـ ارٿ ـ مطلب.

"ماڻ هيءَ من مُدعا ٻيو سڀ ڪُنو ڪر ڪارڪر." (قاسم).

ـ مُدعا عَلَيہ: ذ. صفت. آهو ماڻهو جنهن تي دعويٰ ڪجي ـ جوابدار ـ گنهگار ـ ڏوهاري ـ جوابده ـ ڏوهي ـ تهمتي.

ـ مُدعي ۽ مُدعِي: ذ. صفت. دعويٰ ڪندڙ ـ دعويدار ـ فرياديُ ـ دانهين ـ چيڪُو ـ داد خواه ـ مستغيث. و روڏي ـ دشمن ـ ويري ـ مخالف ـ رقيب ـ حريف. (ث. مُدعيہ).

● مَدُفَن: ذ. (ع. دَفَنَ = هن پوريو). دفن ڪرڻ جي جاءِ ـ مُقام ـ قبرستان.

ـ مَدُفُون: صفت. دفن ڪيل ـ گم ڪيل ـ پوريل ـ لڪايل. لڪل ـ ڇُپو ـ مخفي ـ پوشيده.

● مَدُڪِي ۽ مَدُڪِيُون (ڪ): ث. مڇيءَ جو هڪ قسم (پٽي ڪاري، پيٽ اڇو، ڏيکڻ سوا فوٽ تائين). (ن ـ ب).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُدِ کرُ ۽ مُدِ کرَ: ذ. (سن. مُدْ کرُ> مُدْ ک) کمرت کرڻ لاءِ کاڪ مان ٺهيل ڏنڊڙن جو هڪ قسم - مُگدر - مُگر - مُگرو - مُگري.

● مُدَل: ظرف. پٽيءِ - مٿور - هڏ - اصل - بنهه - هرگز.

● مُدَلّل: صفت. (ع). دليل ڏنل - دليل سان ثابت ڪيل. معقول - ٺيڪ - درست - قرين قياس - پڌا - صحيح - برابر. (آصفيه).

● مُدَمّغ ۽ مُدَمّغَ: صفت. مغرور - هٺيلو - ايماني - مجازي - آقريل - هٺيو - دماغي - مزاجي - گهمنڊي - فخرڪندڙ - فاخر - تڪبري - وڏائي خور. رُکو روح. ٺولي ڪندڙ - ٺوڪ ڪندڙ - طعنہ زن. عاليشان - نٽ وارو - اڈمبر وارو - دٻدٻي وارو - تجمل وارو - مان شان وارو.

● مُدَنّ ۽ مُدَنَ: ذ. (سن. منچ) جاءِ جي چڦري کي جهلي بيهندڙ ڪاٺي (جنهن جو هڪ ڇيڙو پٽ واري داسي سان هجي ۽ ٻيو پاسو مٿي چڦري کي جهلي). انگاس جي چونڪ کي جهلڻ لاءِ ڦرڻين مان هڪ ڦرهي. ڪنهن شيءِ کي (جهڙوڪ بتي يا دڪي وغيره کي) ٽنگڻ جي ڪاٺي. ماٺهوءَ کي لڙڪائڻ جي ڪاٺي - ڦاهي - سُوري. پريم جو ديوتا - پريم - عشق. معشوق. (گاجرا).

● مُدَنِي: صفت. (ع. مَدِينَه = شهر) مديني شهر جو رهاڪو - مديني جو ويڙل. (اسم خاص). حضور رسول الله صلي الله عليه وسلم جن جو لقب.

● مُدو ۽ مُدا: ذ. صفت. (سن. مَنْدَ = مدو) خراب - بيڙو - بُرو - ڪنو - لڏو - مَندو - بَدُ. مُدان مان پريل - مَٽ ڪهڙو - ڏُجهن - ويري - دشمن - بدخواهه. (ث. مَدي ۽ مَديون).

- مُدائِي ۽ مُدائِيون: ث. بيڙائي - بُرائي - ڪِنائي - خرابي - مدائي - لڏائي - بدي. عيب. ڏوهه. ڪهٽائي - ڪچائي.

- مُدايُون مِينٽَ: ڏوهه گناهه معاف ڪرڻ.

● مُدُو ۽ مُدُو: ذ. چوپائي جانور جي بدن جو هڪ حصو - گهوڙي، گڏهه ۽ خچر جي اڳئين چونڪ کان ٽوڙو پٺتي وارو مٿي لڪل حصو (گردن). (اٺ جي) ڪنڌ ۽ ٽوهي جي وچ وارو سٽيون پاسو. گهوڙي کي زين جي ڪسڻ کان ٽيل ڦوڙي. (گاجرا).

● مُدو ۽ مُدا: ذ. (ع. مُدّة = وقت) عرصو - مدت - ميعاد - وقت. مهل - ٽاڙو - ويرم. مهلت - فرصت - وِٿي - چيني - وچيٽي. انجام وارو وقت - ڪَٽ. (ع. مُدّعا = گهُرَ) گهُر - طلب. مراد - مقصد - مطلب - مدعا. تقاضا. بحث - تڪرار - مناظرو - خرخسو - حجت - هوڏ - ضِد - گهپي. جهيڙو - جهڪڙو - ٽنٽو - رگڙو - فساد. دشمني - ويرُ - بُغض - عداوت وِروڌ.

- مُدو پَرجَنُ: ميعاد پورو ٿيڻ - وقت پرجي اچڻ - انجام وارو وقت پورو ٿي اچڻ.

- مُدو پائِنُ: عرصو وجهڻ - ميعاد رکڻ - ويچي وجهڻ - وِٿي ڏيڻ - وچيٽي وجهڻ - انجام وجهڻ. بحث ڪرڻ - تڪرار ڪرڻ - مُناظرو ڪرڻ. حجت ڪرڻ - هوڏ ٻڌڻ. بحث مباحثو ڪرڻ. ويرُ وجهڻ - دشمني رکڻ - ضديت رکڻ - ضد ڪرڻ - بغض رکڻ - ٻيائي رکڻ. جهڪڙو ڪرڻ - جهيڙو ڪرڻ - رگڙو ڪرڻ - ٽنٽو ڪرڻ - فساد ڪرڻ.

- مُدي پُڄي: ظرف. (هٺنديءَ ۾) مُدي پوري ٿيڻ تي - مقرر وقت گذرڻ تي. (گاجرا).

● مُدُواڻِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مُدَوَرُ ۽ مُدَوَرَ: ذ. صفت. (ع. دَوَر). محرابي - محرابدار - ڪماني - ونگ وارو - ڏِنگو - ور وارو - گول - گولائنون - چڪرائون.

● مُدُو ٽاءِ: ذ. ث. (سن. مندورَم = ڪَتُ. مندري = آڏو هي). اڇيون ماکوڙيون. ڪَتُ. ساکي - شَهد. (غريب اللغات). (ن - ب). (سرڪليان - گُر).

● مُدُهوشُ ۽ مُدُهوشَ: صفت. (ع. دَهشَ = هو گمراهه ٿيو) گمراهه - حيران - پريشان - سرگردان - وائڙو. بيهوش - بي سُڌ. بدمست - مخمور - خمار ۾ پُر - مَسْگن - متوالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مَدْهوشيءُ ۽ مَدْهوشِيُونُ: ث. بيهوشي - بد مستي - متوالائي - سخموري - خمار - نشو.

● مَدَنُوءُ: ذ. (من. مَنِيَا = گجي). گهوڙي جو هڪ قسم جو سڏڻ. (شايد مَدُوءُ). گهوڙي جي گردن. زين جي گسڻ ڪري گهوڙي جي گردن تي زخم.

● مَدِيءُ ۽ مَدِيُونُ: ث. (من. مَنْدَ = مَدو) بُرائي - بُڇڙائي - خرابي - بَدي - مَندائي. دشمني - ويرُ - بدخواهي. بدوهيُ - دغا - نسگي - ڪُپت - فريب.

"مَدِي ڏيرن مَتن ۾ آئون ڪيو ڪينڪاريان" (شاهه).

● مَدِيانُ ۽ مَدِيانَ: ذ. (من. مِٽ = گڏيڻ مَدَنُ.

● مَدِيجيءُ: اسر خاص. تعلقي گڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَدِيدُ: صفت. (ع. مَدّ) چڪيل - تاڻيل. ڊگهو - لَمبو - دراز - طويل - وڏو. (آصفيه).

● مَدِيرَمُ ۽ مَدِيرَ: ذ. صفت. (من. مَدْيَرَم = وچولو) وچوڻ - درمياني - وچڙو - وچولو - مديم - وچ واهو - منجهولو.

● مَدِينُوءُ: ذ. (ع. مدينه = شهر) شهر - نگر - نگري - بلده. (آصفيه). (اسر خاص). عربستان جي هڪ شهر جو نالو (جنهن ۾ جناب رسالت مآب صلي الله عليه و سلم جن جو مرقد مبارڪ آهي).

● مَدُ ۽ مَدّ: ذ. (من). ماکي - شهد - گلن جو رَسُ - شراب - مَدُ - مئي - دارُون. نشو. (گاجرا). بهار جي موسم. جواني. (صفت) وڏڙ. فرحتي. (سنديلو). (من. مَدِيه = وچ) وچ - مرڪز. (صفت). وچون - وچ وارو - وچولو.

= مَدُ آڪاسُ: ظرف. آڪاس جي وچ ۾ - ڪاپار تي - مٿان. ظاهر - چٽو. (سامي).

= مَدُ ماتوءُ: ذ. صفت. شراب پيتل - خماريل - مست. (سامي).

= مَدُ مَچَنُ: شراب جو گهٽي وقت رکجڻ ڪري ڦڻ ڪري وڃڻ. بانس ڪرڻ - ڪِنو ٿيڻ - بدبوءِ ڪرڻ - ڏَپَ ڪرڻ - چَتَ ڪرڻ - عُفُونت ڪرڻ.

= مَدُ مَکِيءُ ۽ مَدُ مَکِيُونُ: ث. ماکيءَ جي مک - شهد مکي.

● مَدَ ۽ مَدُونُ: ث. زال - عورت - ناري - مَندُ. (ن - ب).

"مَدَ ۾ منجهه ويهه، آهي آوسڙ آس ۾"
(شاهه ڪريم).

● مَدُ ۽ مَدَ: ذ. صفت. (من. مَوڏَ) بيوقوف - بي عقل - مُورک - احمق - بي سمجهه - الاڙي - چَسو - پوڏو - ڪم ذهن - مَتَ هيڻ - آڏايو - موڪو مَتر - اٽاسو - جاهل - مُوڙهل - ڪُند - جَڙُ - گهيلو.

= مَدُو: ذ. صفت. ڏسو معنيِ مَدُ. (گاجرا).

● مَدُرُ ۽ مَدُرَ: ذ. صفت. ماکيءَ جهڙو - مينهو - شيرين. مزيدار - رس وارو - رسيلو. سُرهو - سُگندیو - خوشبوءِ دار. مئي سُر وارو - سُريلو. موهڻو - موچارو - دلپسند - پياروُ - وڻندڙ - نزاڪت وارو - نفيس - نرم - مُلائم - نازڪ.

= مَدُرُتا ۽ مَدُرُتائُونُ: ث. ميناج - خوبي - لطافت. (گاجرا).

● مَدَرَ: صفت. (من. مَدْيَه = وچ) وچ وارو - وچولو - وچون - درميانو - وچڙو. ڏيمون - آهسته - هيرين هَريسن - هوريان - ڊيرو - ڏيري. جهيڙو - جهڪو. (ذ). سرگرم جو چوڻون سُر يا تال - ستن سُرن مان هڪڙي سُر جو نالو. چتارو - تنبورو. (گاجرا).

= مَدَرُ سُرُ: ذ. ڏيمون سُر - ڊيرو سُر. راڳ جو چوڻون سُر.

● مَدُورُوءُ (ث): ذ. وات جي هڪ بيماري (نيزلو، جنهن ڪري وات مان خراب باس اچي).

● مَدِيانُ ۽ مَدِيانَ: ذ. اسر. (من. مَدْيَه = وچ + آهَن = ڏينهن) وچ ڏينهن - منجهند - پهري - ٻه پهر - نصف النهار. (مِٽ = گڏيڻ) ڇڇهري ڪي جهلڻ جي ڦرهي - مَدَن - مَدُيان. (گاجرا).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ مَڏِيان ڦاڪ ۽ مَڏِيان ڦاڪُونُ: ث. هڪڙي قطب ڪان ٻڌي قطب تائين خيالي ليڪ (جا ڏرتيءَ ڪي بن حصن ۾ ورهائي) ـ زمين ڪي حصا ڪندڙ خيالي ليڪ. (گاجرا).

● مَڏِيرُ ۽ مڏِيرَ (ڪ): ذ. وڏو پٿڪو ـ ڍيڙهو ـ ڍينڊو ـ ڍهيڙ ـ ڍيڙاهه ـ دُنباري ـ پڳ ـ پاڳ.

● مَڏْيَسْتُ ۽ مَڏْيَسْتَ: ذ. (سن. مَڏْيَ = وچ + سْتَا = ٻيهڻ). وچ وارو ـ آمين ـ ثالث ـ ڪِياڪر ـ سَرْپَنچُ.

● مَڏِيرَ: ذ. ساز جو هڪ قسم ـ ستار جو هڪ قسم ـ تنبورو. سرڪم جي چوٽين سر جو نالو. (گاجرا).

● مَڏَ: ظرف. مشڪل سان ـ مَس مَس ـ مَس ـ آجا ـ لاچار ـ ورلي.

● مَڏَ ۽ مَڏُونُ (ل ـ ث): ث. (سن. مَنْد = سينگارڻ). ڪنوار جي مائٽن ڪان ڪنوار کي ملهيل ڪپڙن جو جوڑو ـ وڳو. سامان. (گاجرا). (اسم خاص). تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَڏُ ۽ مَڏَ، مَڏُونُ: ث. ڪاڻ جو ٽُرهو ـ ٽِلو ـ ترُ.

"ڪَڪ. ڪانڊيرا، ڪاڻيون، ميڙي ٻڌم مَڏُ."
(شاهه ـ سهڻي).

پاڻيءَ جي مٿان ڪڪر ڪاڻين مان ڦهيل گهرڙو. رَڇُ ڪي مٽي جهلڻ لاءِ ڪاڻ جو گڏو. ڍير ـ ڍڪُ ـ سٽو ـ گڏام ـ ٽُهو. ڪاڻين جي پَري. مَڇين جو ڍير. ٻيهو. (ل). سامان جو ڍڪُ ـ مَڏي. سامان ـ اسباب (لس). ملڪيت ـ موڙي.

"تيلاهون مون مَڏ، آهي تنهنجو آسرو."
(خان زئي).

● مَڏُ: اسم خاص. تعلقي گمبٽ (خيرپور ميرس) ۾ هڪ ديهه ڳوٺ جو نالو.

● مُڏُ ۽ مُڏَ: ذ. صفت. مُڏو ـ لَمون. ڍلو ـ مست ـ مودَنُ ـ موڳَشتُ ـ ڪُند ـ موڳو مَٽر. ساد و سود و ـ ڳالهائڻ جو ٽُلهو. پورڙو ـ ڪم عقل ـ ڪم فَهم.

● مَڏَ آبِيٽاڻِيُ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَڏَارُ ۽ مَڏارَ: ذ. راڳ جو هڪ قسم ـ مَلار. ٽڏڙي هِير. جهڙالو.

● مَڏاڙُ ۽ مَڏاڙ (ڪ ـ ڪ): ذ. زڪام ـ ليسُ ـ ٽَڏ جو اثر.

● مَڏالو ۽ مَڏالاَ (ل): ذ. ڊڳُ. سامان ـ ٽپڙ ـ اسباب. بار.

● مُڏَبَاهُوُ: اسم خاص. تعلقي ڏوڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَڏَ عَلِّيرُ: اسم خاص. تعلقي لوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَڏُو ۽ مَڏا (ل): ذ. جنازو ـ لاش ـ لاشو ـ مُڙدو ـ مُردو.

● مَڏو ۽ مُڏا: ذ. صفت. (پرا. سن. مُنْدُ = مُڏو). اهو اوزار جنهن جي ڏار تڪي نه هجي ـ لَمو ـ ڪُند ـ بي ڏار ـ ڏُوڏُ ـ ڪَنل. ڪُند فَهم ـ موڳو ـ موڳَشتُ ـ مودَنُ ـ مَڏ.

ـ مُڏائِپَ ۽ مُڏائِپُونُ: ث. اوزار جي اڻ تيزائي ـ ڪُندائي ـ مُڏائي ـ لَمائي.

● مُڏائِيُ ۽ مُڏائِيُونُ: ث. مڏائپ.

● مَڏُهاڙُ (ل): ذ. مڏاڙ.

● مَڏ هِيڻُ: ظرف. يقيناً ـ خاطريءَ سان ـ بيشڪ ـ تصديق سان ـ سچ پچ ـ بنا شڪ شبهي جي ـ بلاشڪ ـ آوَس ـ ضرور ـ يقيني.

● مَڏِيُ ۽ مَڏِيُونُ: ث. (سن. مڏ = سينگارڻ). سامان ـ ٽپڙ ـ اسباب ـ مال. سامان سڙو ـ ٽپڙ ٽاڙي. لڏ پلاڻ جو ٽورو سامان.

"ميان جي مڏي، ۾ ڏندن ڀي تَڏي."
(چوٽي).

مال ـ ملڪيت ـ دولت. محصول وٺڻ جي جاءِ ـ ناڪو. درياءَ جي ڪناري تي قاسايل پَلن يا مڇيءَ جي گڏ ڪرڻ وارو هنڌ. اها جاءِ جتي عمارتي ڪاٺيون وڪرو يا سنواڙ لاءِ رکجن. (گاجرا). (مَڏ = خوشي) خوشي ـ آنند. (گاجرا).

ـ مَڏِيُ وارو ٽِيڻُ: ملڪيت وارو ٽيڻ ـ ڏنوان ٽيڻ ـ شاهوڪار ٽيڻ ـ پاڳيو ٽيڻ. سکيو ٽيڻ ـ آسودو ٽيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مَذِي ڪيڻ (ت): مال ملڪيت باهر ڪيڻ. ٽپڙ ٽاڙي ڪيڻ - ڪارخانو چالو ڪرڻ.

● مَذِيئُو ۽ مَذِيئُو: صفت. (ف. مر = ذ + من. دا = ڏيڻ) ڪنهن ڪي شيء ڏيڻ جو ارادو نه ڪندڙ - ڪو - پَڪَتشَ - مَٽ پيڙ - ڪنجوس - چَمچُوس - بخيل - مَڪي چُوس - شُومر - مُوذِي - ڪِرپَڻ.

● مَڏا: (سن. مَدرا) جوگي فقيرن جي ڪنن ۾ پائڻ جا والا.

● مَڊِي ۽ مَڊِيُون (ڪ): ث. مندي - ڪن جي ڪيوڙي. (گاجرا). مڇيءَ جو هڪ قسم.

● مَڊِيءُ ۽ مَڊِيَ (ث): ذ. صفت. ٿوريءَ سمجهه وارو - مُورڪ - بيوقوف - مَتَ هِيڻ - ڪَهيلو - پورڙو - ڪم عقل - ساد و سودو.

● مَڊِيو ۽ مَڊِيا: ذ. گهوڙي جي پيرن جي بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ گهوڙو منڊ ڪائي). لونڊ ڪ - مَنڊ ڪ. مڇيءَ جو هڪ قسم - شاڪُر.

● مَذاقُ ۽ مَذاقَ: ذ. (ع. ذوق) سواد - ذائقو - لذت - ساءُ - لاءُ - لُطف - مزو - سُڀاءُ - رَسُ - رسنا - چَٽَ - چَڪِي - چَشڪو - چَٽُ - چَشِي - چَهرَ - ونڊيا. شوق - چاڻي - رغبت - لاڙو - ميلان - رُجحان. خوش طبعي - ظرافت - يوڳ - ڪِل چرچو - مسخري - مخول. حاضر جوابي - نُڪتو.

= مَذاقُ ڪرَڻُ: چرچو ڪهڻو ڪرڻ - يوڳ ڪرڻ - خوشطبعي ڪرڻ - مسخري ڪرڻ - ڪِل يوڳ ڪرڻ. ٺَڳي ڪرڻ - ڪُٽت ڪرڻ - دغا ڪرڻ - دولاب ڪرڻ. (ت).

= مَذاقُون ڪرَڻُ (ل): مسخري ڪرڻ. چرچا ڪرڻ.

= مَذاقِيَ: ذ. صفت. مسخري وارو - ڪلائيندڙ. چرچي بازي وارو (ڪلام).

● مَذَبذَبُ: صفت. (ع. ذَبذَبُ = غير مستقل مزاج) غير مستقل مزاج - ڦرٽو گهرٽو - سودائي. شَڪِي - الڏ ڏَنڊ ۾ - غير شفاف - ناصاف.

● مَذَمَّرُ ۽ مَذَمَّرَ: ذ. صفت. (ع. ذَمَّر = نَرُ) نَرُ - مرد - مڙس - پُٺنگ - نَروٽو - نربنو.

● مَذَمُّومُ: صفت. (ع. ذَمّ = هڻ ميار رکي) گِلا - نِنڊا - هيجَوَ - شڪايت. بدي - بُرائي. لعنت - ڦٽڪار - ملامت. (آصفيه).

● مَذمُومُ: صفت. (ع). بَدُ - خراب - بُڇڙو - بُرو - زِشت. لعنتي - ڦٽڪار ويل - ملامتي.

● مَذهَبُ ۽ مَذهَبَ: ذ. (ع. ذَهَب = ويو). وڃڻ جي جاءِ - رستو - لنگهه - گذر. (آصفيه). مذهب رستو - سلامتيءَ وارو رستو. طريقو. پنڌ. ڌرم - دِينُ - ملت - آمت. آئينُ. مت. ايمان - عقيدو - نشچو - يقين. فرقو - ڪُوفو.

= مَذهَبِيُ ۽ مَذهَبِيَ: صفت. مذهب جو - مذهب وارو - شرعي - ديني - ڌرمي - ڌارمڪ. ديندار - ديانتو - سُٽڻي - ڏَرمشٽ - خُدا ترس - وِرِهڪي. پنڌي. ڪنهن جماعت سان ڇڇي ڏار ٽول - فرقه وار. ڪٽر پنڌي - ڪٽو - تعصبي. (گاجرا).

= مذهَبِيُ سِيڪ: سکن جي هڪڙي جماعت جا اڇوت سمجهي ويندي آهي. (گاجرا).

● مَذَكُورُ ۽ مَذَكُورَ: صفت. (ع. ذَكَرَ = هن ياد ڪيو) ذڪر ڪيل - ذڪر ٿيل - موصوف. جنهن بنسبت گالهه ڪجي. (ذ). گالهه - گفتگو - گالهه ٻولهه - هڪلامي - ذڪر - حقيقت. چوپول - چرچا. آکاڻي - ڪٿا. بيان - داستان. ٻڌاڪو - واکيرو - مثال - قول - وَچن - چَوٽِي. آفواهه. شهرت. يادگيري - ياد - يادگيرو.

"موٽڻ جا مذڪُور، جان ڪِي چَيتس جيڏين" (شاهه).

= مَذَكُورُ ٿِيَڻَ (ت): گالهه ٿيڻ - واقعو ٿيڻ - حادثو ٿيڻ - اتفاق ٿيڻ.

= مَذَكُورِيُ: ذ. صفت. ذڪر ڪندڙ - بيان ڪندڙ. چوندڙ - گالهائيندڙ. ديواني ڪورٽ جو قاصد - تَيلف - ڪارروائي پڪاريندڙ.

● مَذَلُ: ذ. صفت. (ع. ذَلَّ = خوار ڪيو). خوار ڪندڙ. نالو خدا جو. (گاجرا).

= مَذَلَّتَ: ث. بي عزتي - بدنامي - خواري. (گاجرا).

● مَذَمَّتَ: ث. (ع. ذَمّ = هن ميار رکي) گِلا - نِنڊا - هيجَوَ - شڪايت. بدي - بُرائي. لعنت - ڦٽڪار - ملامت. (آصفيه).

● مَذمُومُ: صفت. (ع). بَدُ - خراب - بُڇڙو - بُرو - زِشت. لعنتي - ڦٽڪار ويل - ملامتي.

● مَذهَبُ ۽ مَذهَبَ: ذ. (ع. ذَهَب = ويو). وڃڻ جي جاءِ - رستو - لنگهه - گذر. (آصفيه). مذهب رستو - سلامتيءَ وارو رستو. طريقو. پنڌ. ڌرم - دِينُ - ملت - آمت. آئينُ. مت. ايمان - عقيدو - نشچو - يقين. فرقو - ڪُوفو.

= مَذهَبِيُ ۽ مَذهَبِيَ: صفت. مذهب جو - مذهب وارو - شرعي - ديني - ڌرمي - ڌارمڪ. ديندار - ديانتو - سُٽڻي - ڏَرمشٽ - خُدا ترس - وِرِهڪي. پنڌي. ڪنهن جماعت سان ڇڇي ڏار ٽول - فرقه وار. ڪٽر پنڌي - ڪٽو - تعصبي. (گاجرا).

= مذهَبِيُ سِيڪ: سکن جي هڪڙي جماعت جا اڇوت سمجهي ويندي آهي. (گاجرا).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَرُ: ظرف. (ف). پَلُ - پَلِي - بي شڪ - بلاشڪ. شل - شال. هميشه - سدائين.
= مَرُجان: ظرف. پَلِي. (گاجرا).
● مَرَ ۽ مَرَ مَرُونُ: (سن. مَلَ = مَرُ) مِيل - مِيرُ - مِيٽِي. بدن جي مَٽي - گَرُ. ڪَن مان نڪتل ڪچرو. ڪِنُ - ڪِچرو - گندُ - ٻُڌ - گندگي. ميرائي - ميراڻ - گندائي. (ڪپڙي کي لڳل) گندگي - ڪَسُ. (ڪ). پاڻيءَ جهڙي شيءِ. (سڪي ۽ پيل) ڪوت - مَٽُ - ڦِيٽ - جوڙو - غير. گهوڙي جي ڏندن تي ڪارو چِڙو.
= مَرَيَڪُ ڪَرَنُ (ڪ): ڪنهن جانور جو وير ڪان ٻوه اور نه ڪيڻ ڪري بيمار ٿيڻ.
= مَرُ لاهِڻُ (ت): مِٽي لاهڻ - صفا ٿيڻ - آچو آجرو ٿيڻ. ٿورو لاهڻ - احسان لاهڻ.
● مِيرُ ۽ مِيرَ (ت): ذ. ڏاڪ چمي راند ۾ ڪو ايندڙ ڪائي - ڏاڪ. (ل). راند جي مقرر ٿيل جاءِ.
● مُرَ: ذ. پساريڪي وڪر جو هڪ قسم - خوشبودار گاهه جو هڪ قسم. ڪوئر جو هڪ قسم (جو عربستان ۽ حبش ملڪ جي ڪن وٽن مان ملي ٿو. (گاجرا)).
"عاقل لهون انب ايلا چي - مُر موچاري کار."
● مَراتِبُ: ذ. (ع. مرتبه جو جمع). درجا - رتبا - مرتبا - عهدا.
= مَراتِبو ۽ مَراتِبتا: ذ. (ع. مرتبه = عهدو). درجو - عهدو - رتبو - مرتبو - پَدوي. مان - شان - عزت.
= مُراجَعَتَ: ث. صفت. (ع. رَجَعَ = هو واپس ٿيو). واپسي - موت - اَڏل - ڦري واپس اچڻ جي حالت.
● مُرادَ ۽ مُرادُونُ: ث. (ع. اراد = هُن کهڙيءَ هُن چاهيو). کهڙ - طلب - چِڪ. چاهه - چاهت - چاهنا. خواهش - اِچا - منشا - سَڌ - ڪامِنا - آشا - تمنا - دل جو لاڙو - آرزو - سنڪلپ - وامِنا - ارادو - نيت - مقصد - مدعا - منورٿ. اميد - مرضي - آس. آرٿ - مطلب - غرض - آرزُوئي - عارضُو - پيروجَنُ. سَچتا - باسُوٽِي - نذر - نياز - باس - سُڪا - سپيسا. (آصفيه).
= مُرادَ پُورِيُ ٿِيڻُ: دل جو مقصد ۽ حال ٿيڻ. مطلب پورو ٿيڻ.
= مُرادِ پُورِيُ ڪَرَنُ: دل جو مقصد پورو ڪرڻ - مطلب پورو ڪرڻ - ڪم ڪيڻ - آس پوري ٿيڻ.
= مُرادَ حاصِلُ ٿِيڻُ: مقصد پورو ٿيڻ - مطلب حاصل ٿيڻ - دلي خواهش ۽ حال ٿيڻ.
= مُرادَ وَنڈُ ۽ مُرادَ و نڈ: ذ. صفت. هر دلعزيز - پلمانس - سپاجهڙو - ڪِلمڪ - وٽندڙ - موهڻ - سڀني طبيعت وارو - سڀني سپاءُ وارو - پيرڪاري - سُپاجهڙو. چيو مچيندڙ - چئيوان - چٽاڪر.
= مُرادَ وَنڈي ۽ مُرادَ وَنڈيُون: ث. هر دلعزيزي - پلمانسي. (گاجرا).
= مُرادِيُ: ذ. صفت. ڪجهو - مراد وارو. (گاجرا).
= مُرادِيُ مَعنَيٰ: ٻي معنيٰ - اصطلاحي معنيٰ. (گاجرا).
● مُرادِ آنَرُ: اسم خاص. تعلقي ڪڙهي ياسين ۽ هڪ ديهه جو نالو.
● مُراداڻِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي گهوڙا پاري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مُرادِ پُورُ: اسم خاص. تعلقي سجاول ۽ تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مُرادُ شاهَ: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مُرادَ عَلِيُ: اسم خاص. تعلقي ڪڙهي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مُرادَ عَلِيُ وَنڈ: اسم خاص. تعلقي سنجهوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مُرادِفَ: ذ. صفت. (ع. رَدَفَ = هو پويان ويٺو) ڪنهن جي پٺيان سوار ٿيندڙ يا ويهندڙ. (هڪڙو لفظ ٻئي لفظ سان) هم معنيٰ ٿيندڙ.
● مُرادو: اسم خاص. تعلقي روهڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● مُرادِيُ ۽ مُرادِيُون: ث. روڪڙ - نقد - رقم - نقدي. دڪاندار جي اڪثر ۾ سڄي ڏينهن

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جي گڏ ٽيل رقم - موجودات - روزاني آوت - روزانو وڪرو. اڳئين ڏينهن جي بقايا (ٻئي ڏينهن تي) - بقايا. ڪالهوڪي آمدني. (ن - ب). (اسم خاص). تعلقي ڪنڊ ياري ۾ تعلقي وارهه ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).

= مُرادِيُ سَنڀالَڻُ: نقد جمع ڪرڻ - نقدي شمار ڪرڻ. سڄي ڏينهن جو وڪرو وغيره جوڙ ڪرڻ. حساب ڪتاب سنڀالڻ.

● مَرارُ ۽ مَرارَ: اَنُ جو ڏڳ - ڏير - ڪوڙ - ڪوڙو - انبار - گدام.

● مَرارِيُ ۽ مَرارِيُونُ: ث. جواهري جي تارازي - تڪڙي - ڪانٽو - نندي ماهِي. (ج: مَرارِي). ذ. صفت. مَرهياڙ جو سامان وڪڻندڙ - مَرهياڙي.

● مُرارِيُ ۽ مُرارِيُونُ (ڀ): ث. ٻوڙهي جو هڪ قسم. (ن - ب). "ڏُنا ڦوڳ مُراريُونُ." (پرڀل ڀيل).

● مُرارِيُ: ذ. (سن. مُرارِهِ > مُرهَ = نالو هڪ دٽيت جو + آرِهِ = دشمن) مُردٽيت جو دشمن - ڪرشن (مُردٽيت ڪي ماريندڙ) - وشنو. (گاجرا).

● مُراسِلُو ۽ مُراسِلا: ذ. اسم. (ع. مُراسلہ > رَسَلَ = موڪليو) خط - چٺِي - نامہ - رُقعو - لکيل پيغام. نياپو - سنيهو - پيغام - سندیش - پَيامُ.

● مِيراسِيُ ۽ مِيراسِيُ: ذ. صفت. ڳائيندڙ - ڳائڻو - ڳائِڪُ - راڳي - مُطرب - ڳوَئِيو - قوال - ڪَلونت. (اسم خاص). مسلمانن ۾ راڳيندڙن جي هڪ ذات جو نالو - ميراثي.

● مُراقِبو ۽ مُراقِبا: ذ. (ع. مُراقبو = ڌيان) ڌِيان - سوچ - ويچار - ڏَنِ - غور - تصور. هڪ هٿ ويهي ڪنڌ جهڪائي ڪيل فِڪر. دل جي حضور سان خدا جو ڪيل ڌيان - خدا جو خوف - استغراق - تفڪرُ.

= مُراقِبو ڪَيَڻُ: عبادت جي وقت ڪنهن خاص نموني ۾ چادر ويڙهي مُنهن ڍڪڻ. ڪپڙي جو جهنڊ هٽي ويهي عبادت ڪرڻ.

= مُراقِبو هُوهَڻُ: هڪ دل سان ڏٺيءَ جي عبادت ڪرڻ.

● مَرامَتَ ۽ مَرامَتُونُ: ث. (ع. مَرَمّة > رَمَّ = مرمت ڪرڻ) پڳل ٽٽل شيءِ کي جوڙڻ - ڳنڍ ٽوپُ - داغ دوزي - سَنواڻ - دُرستي - ٽيڪائي. پڳل جاءِ وغيره کي لِٻ چنب ڪرڻ جي حالت - مرمت.

= مَرامَتَ ڪَرَنُ: ڳنڍ توپ ڪرڻ - داغ دوزي ڪرڻ - مرمت ڪرڻ.

● مَرائِي: اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو (رستمائين جي شاخ). (ت - بلوچستان).

● مَراهِيُونُ: زيور - جواهر. (گاجرا).

● مَرائِنُ: مصدر. (سن. مرد + ڪَهَنَ = هٽائڻ) هٽائڻ. بدفعلي ڪرائڻ - ڳٽي مارائڻ.

● مُرائِيُ ۽ مُرائِيُونُ: ث. سارين جي ٻيڙي جا ٻئي تيلا - مَرهِي - مَوڙهي. (ل). (سُڪي ۾ پيل) مَٽُ - ڪوٽ - قيٽ - ملاوتي ڏاتو - ڪَسُ - جوڙو - غَٽير.

● مُرَبَّعُ: ذ. (ع. مُرَبَّع = چوڪنڊو) چوڪنڊو (جنهن جا چارئي پاسا هڪ جيترا هجن) - چورس - هَمَ چورس. چوڪنڊيارو - چوڪاسو - چوڪنڊ - چوڪنڊو. گوني ڪنڊ چوڪنڊو.

● مُرَبّو ۽ مُرَبّا: ذ. (ع. مُرَبّہ = چاشُ) ميوي ۾ ڪنڊ جي چاشُ مان تيار ڪيل ميٺو آچار. ميٺي چٽني.

● مَرَبُوطُ: صفت. (ع. ربط = ٺهڪيو) قاعدي موجب ٻڌل - ڪرامر موجب رکيل. (گاجرا). بندوبست ڪيل - ٺاهي رکيل - ٺيڪ ڪيل - سنواريل - سُڌاريل.

● مُرَبِّي ۽ مُرَبِّيُ: ذ. صفت. (ع. رَبّ = پالينڊڙ) پالينڊڙ - نپائيندڙ - پرورش ڪندڙ. تربيت ڪندڙ - سرپرست. سَنڀائتا ڪندڙ - پٺ پيڙو - انگراهي - پُشت پناهہ - دستگير - حامي - مددگار. بزرگ.

= مِيرُتِ: ث. (سن. مرت > مَر (ي) = مرڻ) موت. (گاجرا).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مرڻ لوڪ: موت جي جاءِ - جهان - فاني دنيا - (هيءَ) ڌرتي. (گاجرا).

● مرتب ع صفت. (ع. رتب = درجي وار رکيو) ترتيب ۾ رکيل - درست کيل - ترتيب ڏنل - سنواريل - ٺهيل - ڍنگ سان لڳايل - قرينې سان ٺاهيل. باقاعده. درست - تيار. تاليف کيل - گڏ کيل (ڪنهن ڪتاب ۾ ڪي مضمون وغيره).

= مرتب ڪرڻ: تيار ڪرڻ - درست ڪرڻ. ترتيب ڏيڻ - تاليف ڪرڻ - بنائڻ - سنوارڻ - اصلاح ڪرڻ. تصنيف ڪرڻ. (آصفيه).

● مرتبان ع مرتبان: ذ. (ف). ٽاڻءُ جو هڪ قسم - ڪنهن ڌاتُو (جهڙوڪ، تامي، پتل، چاندي وغيره) جو چتسالي ٽيل جنگ (Jug)- ڪاشيءَ جو جگ - ڪُولو. شيشي جي برني. (ل).

● مرتبو ع مرتبا: ذ. (ع. مرتبه > رتب = درجي وارو ٿيو) رُتبو - پدوي - منصب - عُهدو - درجو. اوڄ - بُلندي - اقبال. شان - مان - عزت - وڏائي - آبُ - تعظيم. دفعو - وارو - پيرڪو - ڀيرو - ڪهُرو - وار - دفعو - لڳو - پيرڪ - وارو.

● مرتيو: ذ. (سن. مرتيو > مر (ي) = مرڻ) موت جي وقت جا رواج - ختما. (گاجرا).

● مرتد ع مُرتد: ذ. صفت. (ع). ڪافر. دين کان ڦريل. اسلام جو مُنڪر - مُنحرف. مُلحد - بي دين - اذرمي. ملعون. مردود - مَلِيچُ. (آصفيه).

= مرتد ٿيڻ: دين کان ڦرڻ - مُلحد ٿيڻ - ڪافر ٿيڻ.

● مرتضيٰ: ذ. صفت. (ع). پسند ڪيل - پسنديده - چونڊيل - ڏٺيلُ - مقبول. برگزيده. (امر خاص). حضرت علي ڪرم الله وجه جن جو لقب. (آصفيه).

● ميرتڪا: ث. (سن. مرتڪا) ميٽي. (گاجرا).

● ميرتو: ذ. (سن. ميرتيو > مير (ي) = مرڻ) موت.

= ميرتيو: ذ. (سن). موت - قضيو - رحلت - اجل - مرڻو - فوت - وفات - وصال.

● مرت ع مرت: ث. (ت): ذ. انديشو - اونو - فڪر - ڳڻتي - اوسيڙو - انتظار. حيا - شرم - مُروءُ - لڄ - ليهه.

● مرٽ ع مرٽ: ث. (ت): ذ. گاهه جو هڪ قسم - ڏٺ جو هڪ قسم.

● مرٽو ع مرٽا: ذ. (سن. مرٽوان = اندر ديوتا). مان - وڏائي - آب - شان. اقبال - مرتبو - وڏو عهدو - پدوي. حشمت - دٻدٻو - فلڪ - روب - رعب - تاب. ڪنهن شيءِ ڪي پڇي سنهو ڪيل - چورو - پور.

● مرٽيو ع مرٽيا: ذ. (ع. مرثيه > رثيٰ = هن رنو ۽ پٽيو). مثل مانهوءَ بابت روئي ڪيل بيان (جنهن پڌڻ سان رحم اچي) - ميٽت جي صفت. پار - اوسار و - ماتم - سياپو - روج - رودن - گريه - زاري - پيڪو. نظم جو هڪ قسم. (آصفيه). واقعي ڪربلا بابت دردناڪ نظم.

= مرٽيو پڙهڻ: مرثيه خواني ڪرڻ - ماتم ڪرڻ - رئڻ پٽڻ.

= مرٽيه خوان: ذ. صفت. مرثيا پڙهندڙ - پار ڪيندڙ - اوسارا ڪندڙ.

● مرجات ۽ ث. (سن. مرياده = حدّ، شرم). مرجاتا - مرجاد - مرجادا - حياءُ - لڄ. مُحاهو - عار - سنڪوچ - حجاب - شرميلتا - ليهه - مُروّ - شرم. نِدامت - شرمندگي - شرمساري - پشيماني - ننگ. "مرجات ماريندي ان کي جو اصل انسان هوء." (چار خان).

ورتارو - ورتاءُ - هلت - دستور - رواج - وتيرو - پٽ - سِرشتو - هلي چلي - ريت - رسم - راهه ريت - پرويز - رسومات. ڪنهن ٻئي جي دوستن لاءِ عزت. احساس (ٻين لاءِ) - لحاظ - مروت. نيڪي - چڱائي. مان - عزت - شان - مرتبو - مانارتُ.

= مرجاتا ۽ ث. مرجات.

= مرجاتا ڪي مار هڻڻ: چڱائيءَ جو قدر نه هڻڻ. (ن - ب).

= مرجات وارو: ذ. صفت. حياءُ وارو - لڄائتو - شرميلو - لڄوندو - سنڪوچو - مرجاد ڪ. غريب -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪم شان - نيهنو - راهه ريت وارو - رسم تي پورو - هلي چلي وارو - مرجاتي - رواجي - نيات سان پورو. لحاظي - مروتي.

= مَرْجاتيِ ۽ مَرْجاتيِ: ذ. صفت. حيادار - غريب - لياقت وارو - مرجات وارو. (ويشنوئن ۾) ڪاڏي ويتي جي رسمن جو سختي سان پابند. (گاجرا).

● مَرْجاد: ث. (سن. مَرْيادا). مرجات - مرجاتا - مرجادا.

= مَرْجادا: ث. مرجات - مرجاتا - مَرْجاد.

= مَرْجادَڪ ۽ مَرْجادِڪَ: ذ. صفت. مرجات وارو - مرجاتي. نيهنو - حيا وارو.

= مَرْجادَ وارو ۽ مَرْجادِ وارا: ذ. صفت. مرجات وارو - مرجاتي - مرجادَڪ.

● مَرْجان ۽ مَرْجانَ: ذ. (ع). پٿر جو هڪ قسم (گاڙهاڻ تي مائل) - حجرالبحر - ڪنڊوئي. سمنڊ سان لڳتل گاڙهي مڻيءَ جهڙي سخت شيءِ (جا ڪن جيتن جو سڪل ڪوپو هوندي آهي). (گاجرا).

● مِرچ ۽ مِرچَ، مِرچُون: ذ. ث. (سن. مَرِچ = مِرْچ). مصالحي جو هڪ قسم - مصالحي طور ڪم ايندڙ هڪ ٻوٽي جو ڦل - ميري. (ساوا مرچ، گاڙهو مرچ، ڪارا مرچ).

= مِرْچائيِ ۽ مِرْچائبي: ذ. صفت. مرچن وارو - مُسالو - ڪَوڙو - تيکو - ڪَڙو. مصالحي دار.

= مِرْچڙيِ ۽ مِرْچڙيُون: ث. نندو مرچ. (گاجرا).

= مِرْچَ لڳڻُ: مرچن کائڻ سان ڪوڙاڻ جو اثر ٿيڻ - ڪوڙائڻ - پوسيرڻ - چيڙڻ - سڙڻ - جلڻ - ڪُونجائجڻ - پوسرات ڪرڻ - تيز لڳڻ. مٽيان لڳڻ - ڪاوڙ لڳڻ - دل ۾ ڪرڻ - ناراض ٿيڻ - ڪاوڙجڻ - غصو لڳڻ - خار لڳڻ. پوسڙ ٿيڻ - پوسرائڻ. بغض لڳڻ - حسد ونڻ - ضد ڪرڻ - تيسو ڪرڻ.

= مِرْچَ مَصالِيحُ گَڏڻ: ڪاڏي ڪي سَوادي ڪرڻ - طعام کي لذيذ ڪرڻ - سلوٽو ڪرڻ. ڪوڙ سچ ملائي گاله ۾ وڌائ ڪرڻ - وڌائي گاله ڪرڻ - اينگهه ڪرڻ - ڏيگهه ڪرڻ - آهٽار ڪرڻ.

= مِرْچِيِ ۽ مِرْچِيِ: ذ. صفت. مرچن وارو - مرچائي - مرچن ويل.

● مِرْچِڙو ۽ مِرْچِڙا (ت): ذ. صفت. ٺڳ - دغاباز - فريبي - دولاهي - ڪُهتيو - ٺڳي خور - دغا خور.

● مِرِچِڙِيِ ۽ مِرِچِڙِيُون: ث. هڪ جي وچين ۽ ڏسڻي آڱر سان گڏي هٿيل هلڪو ڏڪ - چَپيٽ - ٽوڪر.

● مُرْچٽنگ ۽ مُرْچٽنگ: ذ. وات سان وڄائڻ جو چٽنگ. (گاجرا).

● مُرْچو ۽ مُرْچا: ذ. صفت. ڪَتُ - زنگ - موربان - زنگار - ڪَتس. آتساهه - جوش - سرگرمي - سِڪ - شوق - چاهه - چاڻي. خواهش - اچا - منشا - ڪامنا - دل - رُچي - چاهه.

● مُرْچُوٽ ۽ مُرْچُوٽَ: ذ. صفت. شُومُ - ڪنجُوس - چيچِي مار - مُوڏي - ڪِرپٽ - ڪُدرچ - متکي چُوس - چمچوس - بخيل - سوسو - ڏوسو - چمچوس - سوسائتو - مرچوس - مرچوهه. (ت).

= مُرْچُوناڙو ۽ مُرْچُوناڙا: ذ. صفت. شوميائو - ڪنجوساڻو.

= مُرْچُوناڙِيِ ۽ مُرْچُوناڙِيُون: ث. شومائي - ڪنجُوسائي - بخيلائي - چمچُوسي - سوس - ڪسيائي - تِيِر ٽُڪلو.

● مُرْچُوسُ ۽ مُرْچُوسَ (ت): ذ. صفت. مرچُوٽ.

● مُرْچُوهُ ۽ مُرْچُوهَ (ت): ذ. صفت. مرچوٽ - مرچوس.

● مِرْچ ۽ مِرِچَ (ل): ذ. صفت. جهيڙاڪ - ڪاوڙيل - غُصي وارو - ناراض - چِڙاڪ.

● مُرْحَ: ث. (ع). خوشبوءدار دوا جو هڪ قسم. (گاجرا).

● مَرْحبا ۽ مَرْحبائُون: ث. (ع. رَحَبَ) شاباس - آفرين - جَسُ - تحسين. پليڪار - جيڪار - آدر - آدر ياءُ - آدرسڪار - سواگت. خاطري - خدمت - خاطرداري - سنمانُ - ٽهلَ - چاڪري - تواضع. (حرف نداء) آفرين! - جَسُ! - واه واه! -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

شاباس! - چا چنجي! - سبحان الله! . پلي ڪري آيا - جيءُ ڪري آيا - خوش آمديد.

= مرحبا ڪرڻ: آدر ياءُ ڪرڻ. نيڪ چوڻ - خوش آمديد ڪرڻ - پٺيڪار چوڻ. واهه واهه ڪرڻ - شاباش چوڻ - آفرين ڏيڻ - جس ڏيڻ.

● مرحلو ۽ مرحلا: ذ. (ع. مرحله < رحل = روانو ٿيو) منزل جي جاءِ - ڪوچ جي جاءِ - ڏاپو - نڪاڻو - منزل - منزل گاهه. سفر - مسافري. ڪوچ - روانگي. هڪ ڏينهن جو سفر. درجو - مرتبو - عهدو - پدوي. (آصفيه).

= مرحلو طي ڪرڻ: منزل پوري ڪرڻ - مسافري ختم ڪرڻ. ڏاپو ڪرڻ - منزل گاهه ڪرڻ. معاملو ختم ڪرڻ - ڪم پورو ڪرڻ. (آصفيه).

● مرحمت: ث. (ع. رحم) رحم - قياس - دَيا - ٻاجهه. مهرباني - ڪرپا - پلائي. نوازش - عنايت. احسان - ٿورو - لائق. ايچپو - وڏ (آصفيه).

= مرحمت ڪرڻ: عطا فرمائڻ - عنايت ڪرڻ - بخشڻ - ڏيڻ. (آصفيه).

● مرحوم ۽ مرحومه: ذ. صفت. (ع. رحم) رحمت ٿيل - رحمت ڪيل - ٻاجهه ڪيل - بخشيل - مغفور - رحم ڪيل - رحمتي - نوازيل. مري ويل - فوتي - گذريل - مئل - وفات ٿيل - وفاتي. جنتي - سرگباشي - سرگواسي.

● مرد: ۽ مرده: ذ. (ف). نر (ماڻهو) - نرينو - مذڪر - نروٽو. (مادي جو ضد). ماڻهو - آدمي - آدمذات - انسان - بشر - آدم زاد - پرش - شخص - متش - مانس. گهر وارو - مڙس - خاوند - شوهر - پتار - پتي - سوامي - ور. ڪوبه (ڏاريو) ماڻهو - مڙسالو. (ذ. صفت). پهلوان - شجاع - بهادر - سورهيه - ويرو.

= مردا مردي ۽ مردا مردين: ث. زبردستي - زوري - ڏاڏائي. (گاجرا).

= مردانگي ۽ مردانگين: ث. مڙسي - مردي - مردانو - جوالمردي. بهادري - دليري - سورهائي - شجاعت - جرئت - ساهس - ستيا - فلاڪ - سگهه - قوت - آسترگي - شهزوري.

= مردانو ۽ مردانا: ذ. صفت. مرد جو - مرد وارو. مڙسيءَ جو - مڙسيءَ وارو. همٿ پريو - چاتيءَ وارو - جرئت وارو - بهادر - بانڪو - دليو. مضبوط - جاڏو - جبرو - ٻليار - ٻلي - پٽربل - ڪراڙو - ڪڙاڪيڙي - سڳهو - سترو - سگهارو - سگهائتو - سهتر - زورائتو - زور پريو - سڳتو - قوتي - سڳتي - سٽائتو - قرارو - توانو - سٽاڻو - ٻلوان. تندرست - چگو پلو - نيرويو - جوپ - نيمرو - چاق چگو پلو - خوش ٻاش - جوڙ. (ث. مردانيي ۽ مردانين).

= مردائو ۽ مردانا: ذ. صفت. معنيل ڏسو "مردانو". (ث. مردائي ۽ مردائين).

= مردانيي زال ۽ مردانين زالون: ث. دليو عورت - همٿ واري زال. آڏاهيگني.

= مرد ڪو ۽ مرد ڪا: ذ. صفت. مرد جو - ماڻهوءَ جو - ماڻهوءَ جهڙو.

= مرد ماڻهو: ذ. صفت. مڙس ماڻهو - نر - نروٽو - مذڪر - ڪوبه آدمي - ماڻهو - انسان ذات - آدم ذات - آدمزاد - بشر - شخص.

= مرد ميدان: ذ. صفت. ميدان جو مرد - لڙائيءَ جي ميدان ۾ مقابلو ڪندڙ - جنگي جوڌو. جوان مرد - دلاور - دليو - بهادر.

= مردي: ث. مڙسي - مردانگي - مردانيت - همٿ - بهادري - سورهائي - دليري - سورمائي. انسانيت - ماڻهپو - شرافت. قوت باهه جي طاقت - مڙسي - شهوت. ماده توليد - ذات.

● مردار ۽ مردار: ذ. صفت. (ف. مردار = پنهنجي موت مئل) پنهنجي موت مئل - مئو - مُردهه. مري ويل - (ڪو حلال) جانور (جنهن کي تڪبير نه ٿي هجي). مري ويل جانور - ڏونڌ. اهوتر - ناپاڪ - پليت - ناجائز - نجس - ارهندو - ناروا - غير شرعي - ناحقي - حرام - پرشٽ - ذرم دوشي - غير مباح. گندي ڌٽ مان ڪيل مانس. (گاجرا). سست - ڪانڌ - آرسي - ڏوڻي - سليو ساٽ - ڏاڪن ڏلو - ڪاهل - عاري - ڪم ڪوس - شومتي - ڪم چور - نڪار - ڍلو -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

بيڪار - ڪمُ. بدبخت - نيا گو - نامراد - نيڊورو - نڪمرو - نيا گو - ڪمبخت - منحوس - نيڊڪ - ويڙل - چنڊو. ڪنميٽو - بي شرم - بي حيا - نالائق.

= مُردارُ خورُ ۽ مُردارَ خورَ: ذ. صفت. مردار کائيڊڙ - حرامخور.

= مُردارُ مارُ: ذ. صفت. مُردار خور.

= مُردارِيُ: ث. پنهنجي موت مئل جانور جي ڪل (جنهن جو چمڙو سٽو نڪو ٿئي). (ٻيئر وران ٢). (صفت). پليت - ناپاڪ - حرام - نجس - پرشت - اپوتر.

● مُردا سينگهُ: ذ. دوائن جي ڪم ايندڙ پساريڪي وکر جو هڪ قسم - مُڙداسنگ.

● مُردِ رَوانُ: ذ. پلاويڙو - اولو - ٻيڙ ٻنسو - ڪمرڪوٽ - پُٺت - پٺ ناهه - پُٺتي - پُستي - جهلو.

● مُردُمُ: ذ. (ف). عام ماڻهو - مرد - آدمي - منش - انسان. مهذب ماڻهو. (مرد مڪ جو مخفف) اڪ جي ماڻڪي - پُتلي.

= مُردُمُ آزارُ: ذ. صفت. ماڻهن کي آزاريندڙ. ستائيندڙ - چيچلائيندڙ - ٻيڙيندڙ. ظالم - قهار - ستم گر - ستمي.

= مُردُمُ آزارِيُ: ث. عوام تي ظلم - غريبان مار - الرٽ - انڌير - ظلم.

= مُردُمُ ڪُشا: ذ. صفت. ماڻهو ماريندڙ - خوني - هچارو - وڌاهيي - گهاتي - قاتل.

= مُردُمُ ڪُشيُ: ث. خون - هچا - هتيا - وڌاهه - قتل - گهات - ڪوسُ.

= مُردُميُ: ث. مردي.

● مُردَنُ ۽ مُردَنَ: ذ. سيجلائي - سڻائي - صفائي - پوشيدائي - سهيونچ - سجاوٽ - شهوت. اچائي - آجرائي - آجلائي - پاڪائي.

● مِيرُد نڪُ ۽ مِيرُدَنڪَ: ذ. ساز جو هڪ قسم - پکواز - ميرد نگ.

● مُردوُ ۽ مُردا: ذ. (ف. مُردہ = مئل) مئل ماڻهو - لاش - لاشو - مڙدو - مڙهه - مٽ - ميت - لوٽ. مُردار گوشت - حرام گوشت - ڏونڪ.

= مُردَنُ جوُ مالُ: ذ. مري ويلن جي ملڪيت. مُفت جو مال - سستو سؤدو.

● مُردُودُ ۽ مردُودَ: ذ. صفت. (ع. رَدّ = هن منسوخ ڪيو) رَدُ ڪيل. نيڪالي ڏنل - ڪڍي ڇڏيل - خارج. الڳ ڪيل - باهر رکيل. نامنظور ڪيل - رَدُ ڏنل. رَدي - ناقبول - موٽايل - واپس ڪيل. لوڏيل - ڏِڪاريل. بي عزت - ذليل.

● مُردُوکُ ۽ مُردُوکَ (ت): ذ. صفت. ڪنجوس - شُوم - پڪو - مُرچُوٽ - مرچُوسُ - بخيل. سخت طبع - ڪنور. ظالم - قهار - ستمگر. لُچ - بدمعاش. رولو - لوفر.

● مُردُوئيُ: اسم خاص. بلوچ قوم جو هڪ قبيلو. (ت - بلوچستان).

● مِيرُدَنڪُ ۽ مِيرُدَنڪ، مِيرُدَنڪُونُ: ذ. ث. (سن. مرد نگ = پخواز) ساز جو هڪ قسم - دُهل جو هڪ نئيو قسم - ڊونڪ - پکوازُ - پخوازُ.

● مِيرُڙِكوُ ۽ مِيرُڙِكا (ت): ذ. موڙو - وَرُ - پُڇڪو. (راه).

● مُرُڙوُ ۽ مُرُڙا (ڪ): ذ. خيال - ويچار - اونو - ڳڻتي - آدڪو - آلڪو - انديشو - فڪر. ڊپ - خوف - ڀؤ.

" فلاڻي ڪي مُرڙو ئي ڪونهي " (ن - ب).

= مُرُڙوُ موڙَنُ: آدڪو ڪرڻ - آلڪو ڪرڻ - اونو ڪرڻ - انديشو ڪرڻ - فڪر ڪرڻ - اوسيڙو ڪرڻ. " سو محمد ميهي ساڻهه جيئن، جو مُرڙو نه موڙي ". (ن - ب).

● مِيرُزا ۽ مِيرزا: ذ. صفت. (ف. مِير = سردار + زا = زاده جو مخفف = پٽ) امير زاده - سردار زاده - شهزاده - صاحبزاده - ڪنورُ - راجڪمار - ڪُمار. (ذ). مغلن جو هڪ لقب.

● مِيرزانُ پُورُ: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين، تعلقي بدين ۽ تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مِيرزانپُورُ جا گِيرُ: اسم خاص. تعلقي وارهه ۽ تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ميرزائيُ: اسم خاص. بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو.
● ميرزا واهُ: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ميرزائي: اسم خاص. تعلقي ڏوڪريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ميرزو ۽ ميرزا (ل): ذ. ڪُنهُ جو هڪ قسم.
● ميرزُهُ لغاريُ: اسم خاص. تعلقي سڪارول ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مُرْسُ ۽ مُرْسَ: ذ. (سن. پُرُشَ = مڙس). نَر - نروٽو - مذڪر. ماڻهو - آدمي - آدم ذات - انسان - بشر. مَرد - پُرش. جٽو - شخص. پيتار - مڙس - شوهر - وَرُ.
= مُرْسَاڙُ ۽ مُرْسَاڙُ: ذ. مُرْس - مڙس.
= مُرْسَاٽو ۽ مُرْسَاٽَا: ذ. صفت. مڙس جو - مرد جو - مڙساٽو. مڙسيءَ جو - مڙسيءَ وارو. مردانو - جانٽو - بهادر - طاقتمند. (ث. مرساڻي ۽ مرساڻيون).
= مُرْسَاڻيُ ۽ مُرْسَاڻِيُونُ: ث. مڙسي - مردي.
= مُرْسِپَائيُ ۽ مُرْسِپَائِيُونُ: ث. مڙسي - مردي. انسانيت. طاقت - جوانمردي - هِمٽ - دليري - بهادري.
= مُرْسِپَنُ: ذ. مڙسي - مڙسپائي - مردي.
= مُرْسِپُو ۽ مُرْسِپَٽَا: ذ. مرسائي - مرسپائي - مڙسي.
= مُرْسِيُ ۽ مُرْسِيُونُ: ث. سُورمتا - بهادري - مڙسي - مردانگي - هِمٽ - جوانمردي - دليري - طاقت - ٻل - ويرتا - هِمت. جُواني - جوپن. قوت باهه - مَردي.
= مُرْسِپِتِيُ ۽ مُرْسِپِتِيُونُ: ث. صفت. مڙس واري - پيتار واري - پَرٽيل - شادي ڪيل - سُهاڳڻ - وَر واري - وَريتي.
● مُرْسَلُ ۽ مُرْسَلَ: ذ. صفت. (ع. ارسَلَ = هن موڪليو). ارسال ڪيل - موڪليل. رسُولُ - پيغمبر - نبي. اهو نبي جنهن تي خدا جي طرفان ڪتاب لٿو هجي.

= مُرْسَلو ۽ مُرْسَلاَ: ذ. (اصل لفظ مُرْسَلهُ). خط - چٺي. (گاجرا).
● مُرْشِدُ ۽ مُرْشِيدَ: ذ. صفت. (ع. رَشَدَ = هن هدايت ڪئي) هدايت ڪندڙ - هادي. چڱي واٽ ڏيکاريندڙ. الله جو رستو ڏيکاريندڙ - ڏرمي رهبر - مرشد - پيروهيت - گرو. رهنمائي ڪندڙ. اُستاد - چالاڪ - هوشيار. (آصفيه).
= مُرْشِدِيُ: ث. ديني هدايت - مرشدجو ڪم - رهنمائي.
● مُرْصِعُ: صفت. (ع. رَصَعَ = جڙيل) هيرن جواهرن سان جڙيل - جڙاءدار - جڙت ڪيل.
● مَرَضُ ۽ مَرْضَ: ذ. (ع. مَرَض = بيماري) بيماري - ڏُوار - آ گهائي - روگ - ناچڱائي - لڳائي - ڏوجُ - ڏُجهندو - ڪُنمرائي - آزار - بي مزائي - ناچاقي - ناچاقائي - پيڙا - عذاب - ڪشٽ - درد - تڪليف - علالت. (صفت). ڪُمر - ڏِلو - سُست - ڪاهل - آرسي - ٽوڻي - ڏِرو.
= مَرَضِيُ ۽ مَرْضِيُ: ذ. صفت. بيمار - مريض - روگي - مرضيل. (گاجرا).
= مَرْضِيلُ ۽ مَرْضِيلَ: ذ. صفت. مرض ورتل - روگي - بيمار - ڏُکيو - ڏُٺاري. جيءَ جڏو - ڏُجهارو - ناچڱو - اگهو - سڪالو - بي مزي - بي خوش - ناخوش. مرض پيدا ڪندڙ. صحت بِگاڙ - ناگوار - بُڇان جهڙو - ناموافق.
● مَرْضِيُ ۽ مَرْضِيُونُ: ث. (ع. رَضِيَ = هُو مهربان هو). خواهش - اِراده - آرزو - اِڇا - خوشي - سَڌ - آشا - تمنا - مراد. پَسند - پسندي - پسندگي - چاهه. قبوليت - سَچتا - منظوري - رضا - رضامندو - اختيار. اجازت - پَروانگي - موڪل. (آصفيه).
= مَرْضِيءَ تي نَچَتائِيُ: پنهنجي مرضيءَ تي هلائڻ.
= مَرْضِيُ رَکَنُ: ڪنهن جي خوشيءَ سبب ڇيو قبول ڪرڻ - دل رکڻ - دل وٺڻ.
= مَرْضِيءَ سانُ: ظرف. رضا خوشي - خواهش موجب - مرضيءَ موجب. پاڻ مراد و - از خود. قصدا.
= مَرْضِيءَ مُوجِبُ: ظرف. خاطر خواهه - پسنديءَ موجب - وٺڻ جهڙو - دل تي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَرْطُوبُ: صفت. (ع. رَطْب = پُسڻ) پُسيل - تَرُ - پِڳل - آلو. رطوبت واري (شيء). تُلهو - موتو - ڦوڦانگ.

● مَرْعُوبُ: صفت. (ع. رعب = رَعبُ هيٺ آيو) رعب هيٺ آيل - دِنل - خوفزده. حشمت پر آيل - هيسيل.

● مرْغُ: ذ. (ع). سائو گاهه.

= مَرْغِزارُ ۽ مَرْغِزارَ: ذ. نرم گاهه جي جاءِ - سبزه زار - ساوَ ڪَ.

● مُرْغُ ۽ مُرْغَ: ذ. (ف). پکيِ - پَرند و - پَرندُ. پکيڙو - طير - پنڇي - پکشي. آڏامندڙ ماهوارو - اڏَندُ. (ڪارو). ڪُڪڙ - مُرغو - خروس. (آصفيه).

= مُرْغِ آبِيُ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم - ڪَرڙو پکي - چِيڪلو - چِيڪلو پکي.

= مُرْغُ سَحَرُ: ذ. ڪُڪڙ - مُرغو - مُرغ. بلبل - هَزبُل.

= مُرْغِ سُلَيْمانُ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم - هُدهُد - ڪاڪ ڪُٽو.

= مُرْغِ صُبْحُ: ذ. مرغ سحر.

= مُرْغِيُ ۽ مُرْغِيُونُ: ث. ڪُڪڙِ - ڪُڪڙي.

● مُرْغابِيُ ۽ مُرْغابِيُونُ: ث. (ف. مُرغ + آبِي = پاڻيءَ جو پکي) پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم - بَدڪ جو هڪ قسم - آڙي.

● مَرْغُوبُ: صفت. (ع. رَغَبَ = رَغبت ڪئي) رغبت ڪيل - دل لُڀائيندڙ - من ڪي وٺندڙ - دل پسند - پسنديده - وٺندڙ - دلچسپ - دلبر - دلرُبا - دلڪش - دلفريب - سُهائيندڙ - پياروَ - هردل عزيز - خوبصورت - سُهڻو - سُندر. مزيدار - لذيذ - سلوٽو. (آصفيه).

● مَرْغُولُ ۽ مَرْغُولَ: ذ. صفت. (ع). گهنديدار وارن وارو. پيچ و تاب وارو - وَر وڪڙ وارو. (ذ). وَر وَڪڙ ڪائيندڙ ٽنپ. ٻن ٽنين جي وچ ۾ ڪنڊرن واري ڪمان. ٽنو آواز - راڳ جي آلاپ جو هڪ قسم (جنهن ۾ لفظ ڳڏجي ويندا آهن). (گاجرا).

● مَرْقَدُ: ذ. (ع. رَقَدَ = سمهڻ جي جاءِ) آرام گاهه - خواب گاهه. قبر - تُربت - مَزار - گورَ. (آصفيه).

● مَرْقَعُ: ذ. (ع). تصويرن جو ڪتاب - آلبم. (آصفيه).

● مَرْقُوُ ۽ مُرْقَاُ: ذ. (ع. مُرْقَعُ) عورتن جو ڍڪ يا پردو - گهونگهٽ - ٻُرقعو - نقاب. ڍڪ - پردو - پوشُ - پڙدو.

● مَرْكَ ۽ مَرْكُونُ (ڪ): ث. ٻڙيءَ جو هڪ عضو - سِڙهه ڪي اڏمان (واءُ جي جهل لاءِ) جهلي ٻيهندڙ رَسو.

● مَرْكُ: ظرف. لائق - واجب - مناسب - ٺهندڙ - جُڳاءِ - سُهائيندڙ - نيبائيندڙ - پوندڙ (ڪنهن تي) - شايانُ.

● مِرْكَ: ث. گِرهه - نِوالو - ڳُٽي - لُقمو. ڍڪ - سُرڪي - ڳِيت - لُڙڪي.

"مِهاران مِرڪَ ٻِيتائين پريم جي"
(شاهه - سهڻي).

لنپ - ٻُڪ. (گاجرا).

● مِرْكائِنُ: مصدر. آهسته آهسته وات هلائڻ - ڳُجهي طرح ڪائڻ وانگي چپَ چورڻ - چاباڏيڻ - مِرمِر ڪرڻ - پَٻِيون هلائڻ. (زبان ڪي) چورڻ - ڦيرائڻ. (مِرڪائيو - مِرڪائيندو - مِرڪائِيندُ).

● مُرَكَّبُ: ذ. صفت. (ع. رَكَّبَ = ڳڏ ڪيو) ترڪيب ڏنل. ڳڏيل - ملهيل - رَليلُ - آميزش ڪيل - ملاوٽ ڪيل - گاڏڙ ساڏڙ - گڏيل سڏيل - سَخلُوطُ - آميخته. گهڻين شين کي ملائي ٺاهيل. (ذ). آهو جملو، جنهن ۾ ٻه يا زياده مُفرد جملا هجن. (علم نحو).

= مُرَكَّبُ غَيْرُ مُفِيدُ: ذ. اهڙا ٻه گڏيل لفظ يا مُرڪب جملا، جن مان پوري جملي جي معنيٰ نه نڪري سگهي.

= مُرَكَّبُ مُفِيدُ: ذ. اهڙن لفظن جو مجموعو يا ڪلام جنهن جي صفا معنيٰ نڪري سگهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مُرَكَّبُ مُفِيدُ: ذ. اهو لفظ جو مجموعو يا ڪلام جنهن جي معنيٰ صاف نڪري سگهي.
● مَرَكَزُ ۽ مَرڪَزَ: ذ. (ع. رَكَزَ = هُو ڪُپي ويو). گول جو وچ - گول جي وچ وارو ٽِڪو. وچ - وسط - سينٽر. ڪِلي يا دري (جنهن جي چوڌاري ڪا شيءِ ڦري). مَدار. ڪنهن (ٿوس) گول شيءِ جو وچ. ڪنهن شيءِ جي منجهان مَنجهه - وچان وچ. ڪنهن اداري جي مکيه آفيس وارو هنڌ. صدر مقام - دارالسلطنت. بيهڻ جي جاءِ - مقام - جاءِ سِڪونت - جاءِ قرار. بحث جو مکيه نڪتو. "گاف ۽ ک" اکرن جو مٽيون ليکو. (گاجرا).
= مَرَكَزِ ثَقَلُ: ذ. وزن جو وچ. ڏرتيءَ جي وچ وارو اهو خيالي نقطو، جنهن ڏانهن سڀ شيون ڇڪجن ٿيون. (گاجرا).
= مَرَكَزُ قائِمُ كَرَنُ: گول جو وچ ڳولي لهڻ. ڪنهن اداره جي بنياد تي آفيس قائم ڪرڻ.
= مَرَكَزِيُ ۽ مَرَكَزِيُ: ذ. صفت. وچ وارو - وچون - وسطي. بنيادي.
● مَرَكَنُ: مصدر. پڏڻ - پتاڪ هڻڻ - ڊاڙ هڻڻ - دم هڻڻ - لاف هڻڻ. ڦونڊ ۾ پرجي گهلهه ڪرڻ. وڏائي ڪرڻ - فخر ڪرڻ. ڪِلڻ - خوش ٿيڻ. ڪڇيون هڻڻ - بغل ٿوڪڻ. (مرڪيو - مرڪندو - مرڪيل).
= مَرَكُ ۽ مَرَكَ: اسم. پتاڪ - لاف - ڊاڙ. آپمان - ٽاڻ - گهمنڊ - شيخي - مغروري - دماغ - وڏڻ - هُوءِ - دم - إغماض - غرور - فخر. خود ٽنا. ناز - لاڏ - ماڻو - آنگل - آرو - نخرو - چاڪلائي.
● مَرَكَنُ ۽ مَرَكَنَ: ذ. صفت. اهو جنهن کي پيا پڏائن - جانب - لڏڻ - دلدار.
= مَرَكَائِنُ: مصدر. پڏائڻ. عزت رکڻ (پٺي جي). منهن مٽي ڪرڻ. مشهور ڪرڻ - ملهائڻ - نالو ڪيڏڻ - نيڪي ڪيائڻ - ناماچار ڪيڏڻ. (مرڪائيو - مَرَكائيندو - مَرَكائيل).
= مَرَكَنُ ۽ مَرَكَنَ: ذ. صفت. لباڙي - ڊاڙي - پتاڪي. پاڻ پڏائيندڙ - مَرَكَنُو.
= مَرَكَنُو ۽ مَرَكَنَا: ذ. صفت. پڏندڙ - پتاڪ هڻندڙ - دم هڻندڙ. ڦونڊ ۾ پرجي ويندڙ - ٽاڻ رکندڙ.
● مَرَكَنُ: مصدر. (سن. سَمْتِ = اچرج + ڪر(ي) = ڪرڻ). چپن ۾ ڳِلڻ - مُشڪڻ - پاپوهڻ. ٿورو ڪِلڻ. سڄ جو ڪني ڪيڏ. (گاجرا). لهڻ - آلهڻ - لهي وڃڻ (سڄ جو). (مَرَكيو - مَرَكندو - مَرَكيل).
= مَرَكُ: ث. پاپوهه - مُشڪ. خوشي. راڳ ڳائڻ ۾ آواز کي ڏنل لوڏو - لهرو.
= مَرَكَائِنُ: مصدر. مُشڪائڻ - ڪِلائڻ - هسائڻ. (مَرَكائيو - مَرَكائيندو - مَرَكائيل).
= مَرَكَ مَائَنُ: خوشي مائڻ - مزو مائڻ.
= مَرَكِيلُ ۽ مَرَكِيلَا: ذ. صفت. مشڪندڙ - مُشڪيلو - پاپوهي. ڪِلمڪ - ڪِل منهون - ڪلاڙو - ڪِلندڙ.
● مَرَكُوزُ: ذ. صفت. (ع. رَكَزَ = پوروَ). هڪ جڳهه تي ڪُتل.
● مِرَكِيُ ۽ مِرَكِيُونُ (ل): ث. متڙي. سنهون ٽُنگ.
● مَرَكِيُ ۽ مَرَكِيُونُ: ث. ڳهه جو هڪ قسم - ڪنن ۾ پائڻ جو هڪ زيور - دُر پَچُو - والي - مَرَكي - ڪِنوٽي - ڪَنوٽي - ڪيوٽي. مڇيءَ جو هڪ قسم (ڪ) (پٽي ڪاري، پيٽ اڇو) ڏيکهه هڪ ڪان سوا فوٽ تائين).
● مَرِ كَانُ: اسم خاص. تعلقي ٿٽي ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● مَرِ كَنان جاگِيرَ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● مَرَ كَپُورُ: اسم خاص. تعلقي دادوءَ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● مَرَ كَنُبَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر اتر سرحد سنڌ ۾).
● مَرَ كَنُبُ: اسم خاص. تعلقي شهداد ڪوٽ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● مَرَ كَ (ڪ): ث. مڇيءَ جو هڪ قسم. (نب).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَرُ‌ڪ ۽ مَرَڪ: ذ. (ف). موت ـ ڪال ـ قَضا ـ آجل ـ مَرتيو ـ قَضيو ـ رحلت ـ مَرڻو ـ وصال لاڏاڻو ـ چالاڻو ـ وفات ـ شهادت.

● ميرُ‌ڪ ۽ ميرُ‌ڪَ: ذ. (سن. مر (ي) + ڪ = ميرڪ ـ هَرڻ.

ـ ميرُ‌ڪَ تيرشنا: ث. رڄ ـ مارو ٿل ـ ميرڪ تيرشنا.

ـ ميرُ‌ڪَ چالاَ: ث. هرڻ جي ڪل.

ـ ميرُ‌ڪَ لوچنيُ: ث. صفت. سهڻي ـ هرڻ جي اکين واري. (گاجرا).

ـ ميرُ‌ڪَ نَٽاپُ: ذ. هرڻ جو ڏن ـ اها ڏوڏي جا هرڻ جي ڏن مان نڪرندي آهي جنهن مرڪستوري ٿيندي آهي. (گاجرا).

ـ ميرُ‌ڪَ نَٽينيُ: ث. صفت. (سن. مر(ي) + نٽن = اڪ). هرڻ جي اکين (جهڙي) واري ـ حَسين ـ خوبصورت ـ سهڻي.

● مُرڪارَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر ڪراچيءَ ۾).

● ميرُ‌ڪَل (ڪ): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ميرُ‌ڪيُ ۽ ميرُ‌ڪيُونُ: ث. بيماريءَ جو هڪ قسم ـ ميرُ‌ڪهيُ.

ـ ميرڪيلُ ۽ ميرڪيلَ: ذ. صفت. مرڪهي وارو ـ ميرڪهيل. بيمار ـ اڪهو ـ مريض ـ روگي ـ ناچگو ـ لڏو ـ سُڪالو ـ جيءَ جڏو. آرسي ـ مست ـ آرسائتو ـ ڪانتُ ـ وسائل ـ ٿوٿي ـ ڊرڪو ـ ڳم ـ ڪاهل. هيڻو ـ ضعيف ـ لاغر ـ نيستو ـ هڏ هيڻو ـ دُربَل ـ اَلپ بَل ـ ڪمزور ـ آپرو.

● مُرُ‌ڳو (ل ـ ڪ): ظرف. مورهين ـ مڙيئي ـ آصل ـ بنهه ـ ماڳهين ـ پڻي مور ـ ڪڏهن ب ـ هڏهين.

● ميرُ‌ڪهَ ۽ ميرُ‌ڪهَ: ذ. (سن. مر(ي) + ڪهَ = هَرڻ). جانور جو هڪ قسم ـ ميرڪ ـ هرڻ ـ آهو ـ روجهه ـ هَرا (ڪ) ـ چڪارو ـ چيڪارو (ل ـ ث). (آصفيه). ڪُرنگ. جيت جو هڪ قسم (وڏي تيڏَ يا مڪڙ جيڏو، رنگ سائو، اڪثر ڦٽيءَ جي ڪنارن تي رهي، زَهريُ). سرطان ـ برطان ـ چراڙو. چٽراڻو. (ن ـ ب).

ـ ميرُ‌ڪهَ تيرشنَا: ث. رڄ ۾ گرميءَ ۾ تپش سبب ڪوڙو پاڻيءَ جو ڏيکاءُ ـ رج ـ سَراب ـ ڪورڪي نئن ـ مارو ٿل ـ ميرگ ترشن.

ـ ميرُ‌ڪهَ چالا ۽ ميرُ‌ڪهَ چالانُونُ: ث. هَرڻ جي ڪَل ـ ميرگ چالا.

ـ ميرُ‌ڪهَ ناپُ ۽ ميرُ‌ڪهَ ناپَ: ذ. هرڻ جو ڏن. مُشڪ جي ڳوٽري.

ـ ميرُ‌ڪهَ نٽينيُ: ث. صفت. هرڻ جي اکين (جهڙي) واري ـ آهوچشم ـ ميرگهه لوچني. حَسين ـ سهڻي ـ خوبصورت.

● مَرُ‌ڪهتُ ۽ ميرڪهتَ: ذ. (سن). مري ويل (هندوءَ کي) ساڙڻ جي جاءِ ـ مساڻ ـ شمشان.

● ميرڪهه شيرُ: ذ. هڪ بُرج جو نالو. ٽيڙو.

● ميرڪهيُ ۽ ميرُ‌ڪهيُونُ: ث. (سن. ميرڪي = ميرڪهي). بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ ماڻهو بيهوش ٿي ويندو آهي ۽ هٿ پير ڏنگا ڏڏا ٿي ويندا اٿس ۽ منهن مان گجي اچي ويندي اٿس). ميرڪهي ـ ميرگي ـ صرع.

ـ ميرُ‌ڪهيُ اچنُ: بيهوشيءَ جو غلبو ٿيڻ. جُنون آچڻ ـ جوش اچڻ.

ـ ميرُ‌ڪهيلُ ۽ ميرُ‌ڪهيلَ: ذ. صفت. مرڪيل ـ مرڪهيءَ وارو.

● مُرُ‌ليُ ۽ مُرليُونُ: ث. (سن. مُرَلَ > مُرُ‌ليُ = مُرليُ). وات سان وڄائڻ جي ساز جو هڪ قسم ـ (جيئن بانسري ـ بين ـ بانسلي ـ وَنجلي ـ الغوزه ـ بَنسري). تُنبي، ڪدوءَ ۾ ڪنگور مان ناهيل ساز. (سن. مرد = شيوا ڪرڻ). ديوداسي ـ خاص ڪري ڪنڌ ڏيا جي پوڄارڻ ـ ويشيا جو هڪ قسم. (گاجرا).

ـ مُرُ‌ليمُڈرُ: ذ. مرلي وڄائيندڙ (خاص طور ڪرشن جو نالو).

ـ مُرُ‌ليُ وَڄائڻُ: ڪنهن کي ريجهائڻ جي ڪوشش ڪرڻ ـ چٽ ٻڌڻ ـ ريبن.

ـ مُرُ‌ليُونُ وَڄائڻُ: ڪنهن کي ڏيون ميون گالهيون ٻڌائي ريجهائڻ ـ خوش ڪرڻ.

● ميرلهيتَ (ل): ث. هڪ قَرُ‌ تان هٽائي ٻئي قَرُ‌ تي مهيڙيل چوپائي (مينهن ڏيگي وغيره).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

▬ مُرليو ۽ مُرليَا: ذ. صفت. مرلي وڄائيندڙ.
● مَرُمَرُ ۽ مَرَمَرَ: ذ. (سن. مَرمر > مرمُڻ = ڪُجهي معنيٰ) ڪُجهڻ - راز - پيد - رهسيہ. لڪل اوڪڻ. شرم - لڄ - ليهه - حياءُ - حجاب - مُحابو - سنڪوچ - شرمندگي - عارُ - ڪِڪائي - شرميلتا - ساڃهه. نِدامت - پشيماني - افسوس - پڇتاءُ.
▬ مَرَمَ ۽ مَرَ مَرَ يُ وَڄَڻُ: لڄ ۽ مُسي وڃڻ - ڏاڍو شرمسار ٿيڻ - حياءُ ۽ ٻُڏي وڃڻ - پنهنجي ڪيل ڪر تي گهٽو پڇتائڻ - نِدامت ۽ پرجي وڃڻ.
▬ مرُمِيُ ۽ مَرُمِيُ: ذ. صفت. حياءُ وارو - شرم وارو - حجاب وارو - سنڪوچي - لڄارو - شرميلو - شرمسار.
● مَرَمَّتَ ۽ مَرَمَّتُونُ: ث. (ع). درستي - مُڌارو - اصلاح - ڪنهن ڪنهن شيءِ جي سنوار - ترميم - ڪپڙي ٽوپ - داغدوزي. گوشمالي - جُوتاڪاري - موچڙا ماري.
▬ مَرَمَّتَ طَلَبُ: ذ. صفت. ٻڪل - ٻڪل ڪنهن - مرمت لائق - داغدوزي لائق.
▬ مَرَمَّتَ ڪَرائِڻُ: درست ڪرائڻ - ڪپڙي ٽوپو ڪرائڻ - درستي ڪرائڻ - نقص دور ڪرائڻ. (آصفيہ).
▬ مَرَمَّتَ ڪَرَڻُ: سنوارڻ - مُڌارڻ - اصلاح ڪرڻ - درست ڪرڻ - نقص دور ڪرڻ. خُوب مارڻ - گوشمالي ڪرڻ - سزا ڏيڻ - موچڙا ڪَٽ ڪرڻ. (آصفيہ).
● مَرُمَرُ: ذ. (ف. مَرمُر = چمڪڻ. يوناني: مَرُمَرُ = پٿر جو هڪ قسم) پٿر جو هڪ قسم - سفيد ۽ قيمتي پٿر - جيپور ۽ جبل پور جي علائقن جي جبلن مان نڪرندڙ ملائم قيمتي پٿر - سنگ مرمر.
● مُرُمُرا: ذ. (سن. مُرمُرَڪ) بيسن سان ٺهيل چهري شيءِ (پيسويَن وانگر) مُرمُلا. واريءَ ۾ سوڪ ٻُڪل آيون - ٻُڪل چانور. سگر. (گاجرا).
● مَرَمَنُ: مصدر. سن. مَرمَرَهَ. پرا. مُرُمُرَكَ) ٻَڪڻ - ڏُونڪڻ - جهڪڻ - جڪڻ - جهڪ ڪرڻ - ٻڪ ٻڪ ڪرڻ - بڪواز ڪرڻ - بڪواد ڪرڻ - بڪوات ڪرڻ - اجايو ڪاڪاهاٽ. وڪلڻ. اجائي دانهن ڪرڻ. چرڙات ڪرڻ - چين چين ڪرڻ ڏند نڙڪو ڪرڻ. ٽِڪ ٽِڪ ڪرڻ. سستيءَ سان ڪاڪاهاٽ - هري هري ڪاڪاهاٽ - مِڙ مِڙ ڪرڻ - پُڙ پُڙ ڪرڻ - پُڙڪات ڪرڻ - چپن ۾ ڪاڪاهاٽ. پنهنجي ساراه ڪرڻ. (مرميو - مرميندو - مرميل).
● مَرَڻُ: ذ. موت - قضا - قضيو - مَريتو - ميرگ - لاڏاڻو - چالاڻو - وفات. (آصفيہ).
● مَرَڻُ: مصدر. (پرا. مَرَڻي. سن. مرڻ، مَرَنَ = مَرَڻُ) وفات ڪرڻ - رحلت ڪرڻ - رضا ڪرڻ - چالاڻو ڪرڻ - هلاڪ ٿيڻ - لاڏاڻو ڪرڻ - مري وڃڻ - فوت ٿيڻ - پران تياڳڻ - جانُ ڏيڻ - ساهه ڇڏڻ - دم نڪرڻ - دم ڏيڻ - گذاري وڃڻ - انتقال ڪرڻ - پساهه ڇڏڻ. تمام گهٽو چاهڻ - بيحد پيار ڪرڻ - ڏاڍو شوق رکڻ - گهٽو گهرڻ. عاشق ٿيڻ - فريفته ٿيڻ - شيدا ٿيڻ (بڪ ۾) پاهه ٿيڻ. نهايت گهڻي محنت ڪرڻ. جان جوکي ۾ وجهڻ - ڪشٽ ڪاٽڻ - ڏاڍ ڏسڻ - تڪليف محسوس ڪرڻ - تنگي محسوس ڪرڻ - جيتجي وڃڻ. (گاجرا). ڪوشش ڪرڻ - سعيو ڪرڻ - آدر ڪرڻ. (مئو - مَرندو - مُئل) (سن. مرد = گهٽ) (آگر سان) مَٽڻ - متهڻ - ڳوهڻ - مَٽڪو ڏيڻ - مهڻو ڏيڻ (ميٽ وغيره ڪي).
▬ مَرَڻُ تي: ظرف. مرڻ ڪي ويجهو - مرڻينگ - مرڻ ڪلي ۽ - سڪرات ۾ - پوين پساهن ۾ - هٿ هلان ۾.
▬ مَرَڻُو ۽ مَرَڻا: ذ. موت - قضيو - مرتيو - ڪال - رحلت - وفات - ميرڻو - لاڏاڻو - چالاڻو - رضا. گهڻي تڪليف - ڏاڍو مونجهارو. (گاجرا). (صفت). فاني - فنا - ميٽو - نابود ٿيٽو - نابقا. مرڻ لائق - مرڻ هار. (گاجرا).
▬ مَرَڻُ وِهُوگُهُ ۽ مَرَڻُ وِهُوگهَا (ت): ذ. صفت. مرڻ جي قريب - مرڻ جي ويجهو - سڪرات ۾ - مرڻ تي.
▬ مَرَڻُ وَهيڻو: ذ. صفت. مرڻ تي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مَرَڻُ هارُ ۽ مَرَنُ هارَ: ذ. صفت. مرڻ جوڳ - مرڻ لائق - مرڻ وارو. (گاجرا).
= مَرَڻ هارو ۽ مَرڻ هارا: ذ. صفت. ڏسو مرڻ هار.
= مَرڻِينگ ۽ مَرڻِينگ: ذ. صفت. مرڻ جي ويجهو - مرندڙ - مرڻ ڪِلي - مرڻ تي - سڪرات ۾ - پوين پساهن ۾ - هٿ هٿلاڻ ۾ - قريب المرگ - آخري دم.
= مَرڻِي ۽ سُٽُو: صفت. مرڻ جهڙي. فاني - فنا - ختم ٿيڻ جهڙي - ناپا ئيدار - بي بقا - بي جتاءُ.
= مَرِي رَهَنُ: مري وڃڻ - جيئرو نه رهڻ - موت اچڻ. ويهي رهڻ - ديد لائڻ. (آصفيه).
= مَرِي جهرِي: ظرف. ڪشالي سان - سخت پورهئي سان - تمام تڪليف سان - هٿِي هٿِي - ڪَهِي ڪَهِي - مَري مَري - جا ڪوڙي سان - محنت سان - پنوڙجي - پاڻرا پيڻِي - مصيبتون سهي - ڏاڪڻ سان - جفاڪشي سان.
= مَرِي مَرِي: ظرف. مَري جهرِي.
● مَرِڻِي ۽ مَرِڻِيُون (ت): ث. لالچ - سَڌَ - اشتها - هَوَس - ڪامنا - چاهه - رغبت - لاڙو - اشتياق. سيڪت - سزا - جُٽ - گوشمالي.
= مَرِڻِي ڏِيڻُ (ت): سيڪت ڏيڻ - سزا ڏيڻ - جُٽ ڪرڻ.
● مَرُو ۽ مَرُو: صفت. (سن. مَلَ = مَرَ) مَرُ وارو. ڦيٽ پيل - ڪوڙو - ملڙو - ميلاوتي - گاڏڙ - نيرس - نيرسو - ڪسيِلُ (ڏاتو).
= مَرائِي ۽ مَرائِيُون: ث. ميلاوتي ڏاتو - مٽُ - جوڙو - ڪَسُ - غٽِيرُ - ڦيٽ.
● مُرُو ۽ مُرا: ذ. (پير جو) ڳِريو - مُريو. منهي پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم (ڏيگهه ٦-٧ انچ، رنگ اڇو، پکرا چار، پنجون پکرو مٿان).
● مَرُوارِيدَ: ذ. (ف). سيپَ مان نڪرندڙ گول داڻو - موتي - گوهر - دُر - لُولُو.
● مَرُوانِي ۽ مَرُوانِي: ذ. صفت. مذهب ڪان ڦريل - ڏورِ ڪيل - مُرتد - پَتِت.

● مَروَٽَ ۽ مَروَٽُون: ث. رعايت - سهولت - سهنجائي - آساني. هيٺاهين - نياز - نمرتا - نوڙت - هٿ جوڙ. رعايت - لحاظ - پاسخاطر - پاسخاطري - طرفداري. ڏنبِ جي پُسن يا ڪنهن شيءِ جي قيمت ۾ رياءُ سان ڪيل لاٽ. تخفيف - ڇڏت. معافي. ڏيا - ڀاجهه. مهرباني - پلائي - وڙ - ٽورو - احسان - ڪرپا. آدارتا - سخاوت - دريا دِلي - فراخ دلي. لياقت - خُلق - فضيلت - آءُ پياءُ - خوش اخلاقي - اخلاق - انسانيت - پَڌل مانسائي - پَل ماڻهپي. فياضي. عالي همتي - ڪُشاده دلي. (آصفيه).
= مَروَٽَ ڪَرَنُ: رعايت ڪرڻ - لحاظ ڪرڻ - ملاحظو ڪرڻ. تخفيف ڪرڻ - ڇڏ ڇوٽ ڪرڻ - لاٽ ڪرڻ. احسان ڪرڻ - ڀاجهه ڪرڻ - ڏيا ڪرڻ - مهرباني ڪرڻ. (آصفيه).
= مَروَٽَ وارو: صفت. بااخلاق - لحاظ وارو - ملاحظي وارو - لحاظي. رحمدل - دَيالو - دَيا وارو - ڀاجهارو. (آصفيه).
● مَروَٽِي ۽ مُروَٽِي: ذ. صفت. مُروَٽ وارو - سخي - مهربان. (گاجرا).
● مَروڙِيُ: مصدر. وَراڙڻ - موڙڻ - وَرڙ ڏيڻ - پيچ ڏيڻ - وَراڪو ڏيڻ. مروڙو ڏيڻ - مروٽ ڪيڻ. مروڙڻ. آڪيڙو ڏيڻ - چڪي ڏيڻ - چڪڻ - چڀي ڏيڻ - تاڻڻ. ڪسي وڻڻ - ڦري وڻڻ - جهپي وڻڻ - جهپڻ - زبردستي ڇيڻ - زوريءَ ڪسڻ. مارڻ - پنوڙڻ - پائمال ڪرڻ. (گاجرا). معني ڦيرائڻ - اُٻتو مطلب ڪيڻ - چڪي تاڻي مطلب جي اُبتڙ معني ڪيڻ. (مَروڙيو - مَروڙيندو - مَروڙِيل).
= مَروڙَ ۽ مَروڙُون: ث. مروڙ - وڪڙ (پيٽ جو) - مروڙو.
= مَروٽَ مَروٽ ۽ مَروٽُون مَروٽُون: ث. وٽ سٽ - وروڪڙ - موڙموڙ.
= مَروڙو ۽ مَروڙا: ذ. وٽ - ور - پيچ - مروٽ - مروڙ - وڪڙ - وراڪو - آڪيڙو - سٽ. چڀي -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

چڪي ـ ڪتش ـ چڪ ـ لانچ ـ سٽ ـ تاڻ. ڦيرو ـ ولو ـ ڦيرو سهيرو ـ گهمرو ـ گهمتاڙي.

● مُرَوّجُ: صفت. (ع. ترويج). رائج ڪرڻ ـ رواج ڏنل ـ هلايل ـ هلندڙ ـ جاري. رائج الوقت ـ هلندڙ وقت جو ـ رواج ۾ آندل ـ رواجي ـ ورتمانُ ـ عام ـ معمولي ـ ريتائتو ـ رسمي ـ مُستعمل. (آصفيه).

● مَروچَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مَروڙُ ۽ مَروڙَ (ت)؛ ذ. آکڙ ـ سيٽ ـ ٽيندـ وڏائي.

ـ مَروڙُ خانَ؛ ذ. صفت. آکڙ باز ـ ٽين ڦون ڪندڙ ـ وڏائي ڪندڙ ـ آکڙ خان ـ سيٽ باز ـ ٽيندڙ ڪندڙ ـ وڏائي خور. (آصفيه).

● مَروڙڻُ: مصدر. وراڙڻ ـ موڙڻ ـ مَروڙڻ ـ وراڪو ڏيڻ ـ پيچ ڏيڻ ـ ور ڏيڻ. آکيڙو ڏيڻ ـ ڏنگو ڪرڻ ـ چهو ڪرڻ ـ ڦيڙو ڪرڻ ـ وٽ ڏيڻ ـ ڦيرڻ ـ ڦيرو ڪيڏ. ٻيٽو ڪرڻ. ٻيڙڻ. ٻوڙڻ ـ ٻوڙي مارڻ. (گاجرا). ڪتسي وڌڻ ـ ڦري وڌڻ ـ ڦرڻ ـ جهپو هڻڻ ـ ڪتسڻ. وهنجڻ مهل وارن گي زور سان مهڙڻ. لُڇڻ ـ ڦٽڪڻ ـ تڙڦڻ. وٿجڻ سٽجڻ. (مَروڙيو ـ مروڙيندو ـ مَروڙيل).

ـ مَروڙَ ۽ مَروڙُونُ؛ ث. وٽ ـ ور ـ پيچ ـ موڙ ـ ڦير ـ ڦيرو ـ مروٽَ ـ مَروٽو (پيٽ ۾) ـ گڙٻڙ (آنڊن جي) وٽ سٽ ـ (پيٽ ۾) گهمرو ـ مروڙو. پيچش ـ آنٽي. (ل) ـ سوري. (آصفيه).

ـ مَروڙو ۽ مَروڙا؛ ذ. وٽ ـ ور ـ پيچ ـ مروٽو ـ وکڙ ـ وراڪو. آکيڙو ـ سٽ ـ مروٽ. موڙ ـ موڙو ـ گهمرو ـ ڦيرو ـ ولو. مروڙ ـ ڦٽڪو ـ تَرڦ ـ لوچ (آنڊن ۾). ڪينچاوت ـ پيڙ ـ چڪ ـ چڪ تاڻ ـ پَتوڙ ـ پَٽوڙ.

● مَروڙو ۽ مَروڙا؛ ذ. وٽُ. ورُ ـ پيڙ (هٿ جي) ـ زور ـ مهڙو ـ مروٽ.

ـ مَروڙا ڏيارَنُ: زور ڏيارڻ ـ پيڙون ڏيارڻ ـ مَروٽا ڏيارڻ.

● مَروڙي ۽ مَروڙيُونُ؛ ث. (سن. مَل = مَرُ). ميل ـ مَرُ ـ مَرَ. آگرين تان لاٽل آنسو. وکڙ ـ وٽ ـ پيچ. ڪنڊ ـ لينجهه ـ پيڙي. (آصفيه). اِسڪرو ـ ورُ.

● مَروڪُ: حرف جواب. (مَرَ + روڪ = بيماري نه هجڻي). ڪنهن جي مسلسل سڏن ڪان تنگ ٿي ڪاوڙ وچان جواب ۾ چوڻ ـ مهور. (ن ـ ب).

● مَروُلَ: ث. پيڙيءَ جو جهنڊو (جو ڪُوهي ۾ ٻڌجي).

● مِروُنُ ۽ مِروُنُ: ذ. (سن. مِرگ = جانور) جانور. جهنگلي جانور ـ حيوان ـ درندو. سُوئر ـ خنزيرُ.

ـ مِروُنٽَنُ: مِرونءَ جهڙي خاصيت ـ حيواني ـ حيوانپ ـ وحشت ـ ڪنورائي.

ـ مِروُنٽِٽو ۽ مِرونٽِٽا؛ ذ. جهنگلي جانور جهڙي طبعيت ـ وحشت ـ درندائي ـ وحشيپو ـ جهنگلپڻو ـ حيوانپ ـ ڪنورائي.

ـ مِروُنٽَڙو ۽ مِروُنٽَڙا؛ ذ. صفت. مرونءَ جو ـ ڪنهن به جهنگلي جانور جو ـ سوئر جو ـ حيواني. خنزير جو.

ـ مِروُنٽِپو ۽ مِروُنٽِپا؛ ذ. حيوانيت ـ وحشت ـ ڪنورائي (گاجرا).

ـ مِروُنٽِڪو ۽ مِروُنٽِڪا؛ ذ. صفت. مرونءَ جو ـ وحشي ـ جهنگلي ـ خونخوار ـ نِردئي ـ بي رحم ـ ڪنور.

● مَروو ۽ مَروا (ل ـ ث ـ ڪچ)؛ ذ. (سن. مَرَوَكَ = نازبو). خوشبودار پوٽي جو هڪ قسم ـ نازبو ـ قَلُ پٽي. (آصفيه).

● مَروُهه؛ ذ. (ع). مڪي معظمه جي هڪ ڪري جو نالو (هي ڪري "صفا" ڪان چڪي مفاصلي تي آهي ـ جن جي درميان حاجين کي هلڻو ۽ ڊوڙڻو پوي ٿو).

● مَروِي: خوشبوءِ دار گاهه جو هڪ قسم.

● مَرَهُنَا؛ اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● مَرَهِٽو ۽ مَرَهِٽا؛ ذ. مرهٽا قوم جو هڪ ماڻهو. (ذ. صفت). مهاراشٽر جو رهاڪو.

ـ مَرَهٽِي: ث. صفت. مرهٽن جي ـ مرهٽن واري ـ (ث). مرهٽن جي ٻولي ـ مرهٽن جي زبان. (آصفيه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَرْهَڏِيُ: اسم خاص. تعلقي ميرپوربنوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَرْهَمُ ۽ مَرْهَمَ: ذ. (ع). قَسَ تي لڳائڻ جي گهاڻي ۽ سٽيي دوا - مَلَم - طبيو. دوا - دارُون - علاج. (آصفيه).

= مَرْهَمُ پَرَڻُ: مَلَم لڳائڻ.

= مَرْهَمُ پٽِيُ ۽ مَرْهَمُ پٽِيُون: ث. قَسَ جو علاج - زخم جو علاج - زخم جي دوا - ملم پٽي. (آصفيه).

= مَرْهَمُ پٽِيُ كَرَڻُ: زخم جو علاج معالجو كرڻ - زخم جي دوا درمل كرڻ. (آصفيه).

● مَرْهَڻُ: مصدر. (سن. مَرْهَنَ = معاف كرڻ). معافي ڏيڻ - معاف كرڻ - بخشڻ - كيمياكرڻ - چڏڻ - آبهَڻُ. رحمت كرڻ - مغفرت كرڻ. عنايت كرڻ - احسان كرڻ - وَڙ كرڻ.

"مولىٰ مرهين مون ڏٽي، سائين سباجها."

(مَرهيو - مَرهيندو - مَرهيل).

= مَرْهَتَ: ث. بخشش - معافي - مغفرت - رحمت - باجهه. مهر - وَڙ.

= مَرْهاتُ ۽ مَرْهاتَ: ذ. صفت. بخشيل - مرهيل. (گاجرا).

= مَرْهِياتُ ۽ مَرْهِياتَ: ذ. صفت. بخشيل - معاف كيل. مرحوم - مري ويل.

= مَرْهِياتو ۽ مَرْهِياتا (ث): ذ. صفت. مرهيات.

● مَرهُو ۽ مَرها: ذ. دوا طور كم ايندڙ ٻوٽي جو هڪ قسم. ٻن پٽَنَ جي وچ وارو سڏو ميدان - مرهو. (ت).

● مَرْهُوُن: صفت. (ع. رَهَنَ). گروي - گروي ركيل - وياج ۾ ركيل - گهپي ركيل.

= مَرْهُون مِنّت: صفت. مَمنون - احسان مند - شكرگذار - مشكور. (آصفيه).

● مَرَهِيُ ۽ مَرَهِيُون: ث. رونبي كرڻ لاءِ سارين جي ٻجي جو هڪ تيلو. (ل). ڏند جي ٻاڙ وارو گوشت - مَتهاري. (ل). مينهن جي ويامڻ وقت (ڏيپري كيڏ كان اڳ) رت پيت جا تاند ورا - مَريا (ل). ٻكريءَ جي ڏاس مان نڪيل خرزين - مَرئِي. (ل - ك).

● مَرْهِياڙِيُ ۽ مَرْهِياڙِيَ: ذ. صفت. بناوتي ۽ سستن زيورن جي ٺاهڻ ۽ وكڻڻ وارو - مَرهيو - قيريءَ وارو - مَچاري. (ذ) قيريءَ واري جا وكر وٽون.

● مَرَئِيُ ۽ مَرَئِيُون (ك): ث. مَرَهي.

● مَري: ث. بيماريءَ جو هڪ قسم - وڇڙندڙ مرض جو هڪ قسم - وبائي مرض - آڏند مرض - مهاري. بيماري - مرض - روڳ. آفت - مصيبت. پور - ويچار - ڳڻتي (ل). ٻكريءَ جي رنگ جو هڪ قسم (ك). (اسم خاص). بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو (جنهن جا ٽي ٻاڙا آهن: ١- گزني، ٢- لهراڻي ۽ ٣- بيجاراڻي). هڪ عورت جو نالو - مُڪتر نالي بهادر مرد جي زال جو نالو (جنهن هڪ انيار (بكرار) تي عاشق ٿي پنهنجي مڙس كي مارايو). (ن - ب). تعلقي كنڊكوٽ ۽ تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مِري ۽ مِريُون: ث. (پرا. مِرِيَ. سن. مِرِچ = مِرچَ) مِرچ. كاري مرچ جو داڻو.

● مَرِي ۽ مَرِيُون: ث. جبل يا ٽكريءَ جي مڙيل چوٽي يا سنهي چوٽي يا چيڙو - چُنڪ (ك). مٿي جي ڇيءَ جو هڪ قسم (چلڙن سان، موراكي جهڙي، قد ۾ ايڏائي انچ). (ن - ب).

● مَر يا (ت): ث. چوپائي جي پيٽ مان ويم وقت نڪتل گند پيت - مَرهي - مَرئِي. (ك).

● مَرِيڻُ: مصدر. (سن. مَرْڏَنَ). پيڙڻ - نپوڙڻ - مروڙڻ. (مَرِيو - مَرِيندو - مَرِيتيل).

● مَرِيخُ: ذ. (ع). هڪ گرهه جو نالو (جنهن جو رنگ ڳاڙهو هوندو آهي، هي سيارو ڌرتيءَ جي رستي كان ٻاهرئين طرف آهي. سندس قطر ڌرتيءَ جي قطر جي اڏكان ٽورو وڌيڪ. سج جي چوڌاري ٦٨٧ ڏينهن ۾ ڦيرو ٽو كري. هن جو ڏينهن ٢٤ ڪلاكن، ساڍن ٣٧ منٽن جو ٿئي ٿو. سنسكرت ۾ هن كي "پومي پُتر" چون. (گاجرا). (هندن جي عقيدي موجب) جڏَ جو ديوتا - منگل - چنڇر - (ع). جلاد فلك. (آصفيه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُرِيدُ ۽ مُرِيدَ: صفت. (ع). اِرادتمند. پيروي ڪندڙ - پيرو - پوئلڳ - عقيدت مند - معتقد. مُطيع - فرمانبردار. ديني شاگرد - چيلو - شِش - سِکُ - بالڪو. نوڪر - تابعدار - خادم - خدمتگار. (آصفيه). خدا جي صفت. (گاجرا).

= مُرِيداڻو ۽ مُرِيداڻا: (ت)؛ ذ. صفت. مريدن جو. (ذ). مريدن کان مليل ڏَنُ وغيره - نذرانو.

= مُرِيدُ ڪَرَڻُ: پوئلڳ ڪرڻ. چيلو بنائڻ - شِش ڪرڻ - بالڪو بنائڻ. تابع ڪرڻ - فرمانبردار ڪرڻ.

= مُرِيدِيُ ۽ مُرِيدِيُونُ: ث. پوئلڳي. شاگردي. اطاعت - فرمانبرداري.

● مُرِيدُ دِيرُو: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ هڪ ديهه جو نالو.

● مُرِيدُ سِيڻارُ: اسم خاص. تعلقي شڪارپور هڪ ديهه جو نالو.

● مُرِيدُ لاکيُرُ: اسم خاص. تعلقي ميهڙ هڪ ديهه جو نالو.

● مَرِيڙا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مَرِيڙُو ۽ مَرِيڙا: ذ. (سن. مارِشَ.) پاڻيءَ طور ڪم ايندڙ ڏَٽ جو هڪ قسم (جو اڪثر خريف جي هوڪن ۾ لُلر ۽ لُوڻ سان گڏ پاڻ مراد و آبپري ۽ لُلر ۽ لُوڻ کان زياده ڪاڏي ۾ لڏيڏٽي). "لپي لوڻ کين، مري ٿو مريڙي ڪي" (چوٽي). ملير ڙو.

● مَرِيضُ ۽ مَرِيضُ: ذ. صفت. (ع. مرض) بيمار - اگهو - ناچڱو - لڏو - ناچاڪ - ناچاق - بي مزي - روگي - سُڪالو - عَليل - جَڏو - مرضيل.

● مَرِيڪَتُ: ث. مُروَت - لحاظ - پاسخاطري - رِياءُ - پاسو - طرفداري. (گل قند). "شريڪت ۾ مريڪت چا جي". (پهاڪو).

● مَرْيَمُ: ث. صفت. (ع). ڪنواري - ڪَنيا - دوشيزه - باڪره. پارسا - پاڪدامن - باعصمت. (آصفيه). (اسم خاص). حضرت عيسيٰ عليه‌السلام جي ماءُ (جنهن ڪي بنا مڙس جي حضرت عيسيٰ عليه‌السلام پيدا ٿيو هو).

= مَرْيَمُ گُلُ: ذ. گُل جو هڪ قسم - هڪ خوشبوء دار گُل (جو عورت کي وِيَم وقت سولائيءَ سان هار پيدا ٿيڻ لاءِ پاڻيءَ ۾ ڦنڊڻ لاءِ رکبو آهي. (آصفيه).

● مَرِيڻُو: ذ. اوني ڪپڙي جو هڪ قسم (ڪابل جي ويجهو مرينا شهر ڏٺن جي آن سبب مشهور آهي، آن ڪري آتي جي آنُ مان ٺهيل ڪپڙي کي مرينو چون). (پيشه وران ٢).

● مَرْيُو (ڪ): ذ. ٻيڙيءَ ۾ ڪم ايندڙ هڪ رسو. سِڙهُ جي زور جهلڻ لاءِ واڌ ۽ ويڙهه کي بدل واجهه.

● مِرْيُو ۽ مِرْيا: ذ. جيت جو هڪ قسم - نندڙو ڪارو پوٽ (جو جيڏهن نندڙي هار تي وهي تہ هار کي چرڪ يا ڏڪڻي ٿي پوي). هار رُٽارڻي.

= مِرِيبي جوُ ڏَنُبُ: ذ. هار کي چرڪ جي بيماري لاهڻ لاءِ پوٽ جي ٻنهي پَرن جي وچ واري ڊيڊر جو ڏنل ڏنب.

"ڏريما سپ زجاج ٽٽا سپو ڏي ڏيا،
ساءِ نياڳو ڏيهه ۾ مَريو مبارڪا"
(گرهوڙي).

● مُرْيُو ۽ مُرْيا: ذ. پير ۽ ٽَنگ جي گڏجڻ وارو هنڌ - پيڊي - ڪريو.

● مِرِيئُو ۽ مِرِيئا (ت): ذ. آرسيءَ جو پرتو - پاڇولو - اولڙو. گيهه پرڻ لاءِ لوهه جو ٺهيل نندو ماهو - مُبري - ڪَرندي. جيت جو قسم (وڇوڻيءَ جهڙو). (راه).

● مَڙُ ۽ مَڙَ: ذ. مڙس - خاوند - پتار - سوامي. خُدا - پرماتما. گاهه جو هڪ قسم. (ڪ).

● مِڙِ: صفت. (سن. مِل = مِلڻ) سِٽي - مڙئي. (گاجرا).

= مِڙَئِيُ: صفت. سِٽي - سِٻ - جملي.

= مِڙْيائِيُ: صفت. سِٻ - سِٽي گڏ - مڙئي.

● مَڙِدُ ۽ مَڙْدُ: ذ. مرد - مڙس - مرس.

= مَڙْدانُو ۽ مَڙْداناُ: ذ. صفت. پهلوان - جانڀو - بهادر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مڙداڻو ۽ مڙداڻ: ذ. صفت. ڏسو مڙدانو.
● مڙ داسينگهه: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ پساركي وڪر جو هڪ قسم. (ف. ج).
● مڙدو ۽ مڙد: ذ. صفت. (ف. مُرده) مئل - مُرده. (ذ). ميّت - مڙهه - لاش - لاشو - مُردو.
● مڙس ۽ مڙسَ: ذ. (سن. پُرش = مڙس. ماڻهو - هوان چوڪرو) مَرس - مَرد - مڙد - پُرش. ماڻهو - بشر - انسان - آدمي. گهر وارو - گهر ڌڻي - خاوند - شوهر - پتار - وَرُ - پتي - ڪانڊ. (صفت). دلير - بهادر - سُورمو - هانڪو - جوڌو.
= مڙسالو ۽ مڙسالا (ل): ذ. مڙس - مَرد.
= مڙساڙو ۽ مڙساڙو: ذ. مڙس ماڻهو. مرد - خاوند - مالڪ. (گاجرا).
= مڙسالو: گهڻا ماڻهو.
= مڙسامڙسي: ظرف. مڙسيءَ سان - بهادريءَ سان - ڏاڍائيءَ سان. (ث). بهادري - پهلوانيءَ - ڏاڍ مڙسي - اُرهه زوراني - همت - جرئت - دليري - سڪهه - زور - بَل.
= مڙساڻو ۽ مڙساڻا: ذ. صفت. مڙس ماڻهوءَ جو. مردانو. (گاجرا).
= مڙسائي ۽ مڙسائيون: ث. مڙس جو ڪم - مڙسي - مردي - جوانمردي.
= مڙس ٿيڻ: همت ڏارڻ - مڙسي ڪرڻ.
= مڙسپائي ۽ مڙسپائيون: ث. مڙس جو يا خاوند جو ڪم - مڙسي.
= مڙسهڻ: ذ. ڏسو مڙسپائي.
= مڙسڻو: ذ. ڏسو مڙسپڻ.
= مڙسي ۽ مڙسيون: ث. مردي - مُرسي. مڙس جي ٻنڊ - ٻيرج - وهڙ - متي. (گاجرا). سڪهه - زور - بَل - همت - طاقت - جرئت. بهادري - دليري.
= مڙسپتي ۽ مڙسپتيون: ث. صفت. مڙس واري - سُهاڳڻ. (گاجرا).

= مڙسي دَرُڪار هُجڻ: همت ضروري هجڻ. سورهيائي گهربل هجڻ.
● مڙڪت (ت): اسم خاص. مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.
● مڙڻ: مصدر. (ڏانهن) ويجهو ٿيڻ - قريب ٿيڻ - نزديڪ ٿيڻ. (ڪنهن ڏانهن) وڃڻ - (ڪنهن طرف) چُرڻ - ڪنهن ڏي منهن ڪرڻ - مُهَڙ ڪرڻ. (مڙيو - مڙندو - مڙيل).
● ميڙڻ: مصدر. (سن. ميل = ميلَنُ) گڏ ڪرڻ - ملڻ - ميڙ - پيڙڻ - گڏ جي وڃڻ. مُڪا ميلو ڪرڻ - گڏجاڻي ڪرڻ - ملاقاتي ٿيڻ. ميڙ ٿيڻ - ڪنڊ ٿيڻ - گڏ ٿيڻ - جملي ٿيڻ - ڪنڊو ٿيڻ. مجلس ڪرڻ - ميڙاڪو ڪرڻ - جماعت ڪرڻ - سَٽ ڪرڻ. انبوهه ٿيڻ - گوڙ ڪرڻ - گهاٽ ڪرڻ - گهيرو ڪرڻ - هشام ڪرڻ - ٻيهر ڪرڻ. مقابلو ڪرڻ - سامهون ٿيڻ - روبرو ٿيڻ - آمهون سامهون ٿيڻ - دوبدو ٿيڻ - پٺيان پوڻ - ڪاهي پوڻ - ڪاهجي پوڻ - ڪاهڻ - تعاقب ڪرڻ. گهاڙو شوروو ڪرڻ - گهاڙو رس ڪرڻ (پوڙ ۾). مينهن يا ڏڪيءَ جو ڪير ڏيڻ لاءِ تيار ٿيڻ. ڏڪي يا مينهن جو ڪير ڏيڻ. قَتَ جو بند ٿيڻ. (ميڙيو - ميڙندو - ميڙيل).
● مڙڻ: مصدر. وَرَڻ - ڏنگو ٿيڻ - ٻيٽو ٿيڻ - چپو ٿيڻ - قِيدو ٿيڻ - ڪُهاڻ. وَتُ ڪاڻ - پيچ ڪاڻ - قيرو ڪاڻ. قيرو ڪرڻ - قيرڻ - چڪر ڪاڻ. موت ڪاڻ. بساز اچڻ (ڪنهن ڪم ڪان) - دور رهڻ. پوئتي سوٽڻ - هٽڻ. پيش پوڻ - آڇ ميڙڻ - تاتي ٿيڻ - هار ميڙڻ - سطيع ٿيڻ. "جو مڙيو سو جڙيو". (چوٽي). (پاڻيءَ جو) ڇڄڻ - گهٽجڻ - جهڄجڻ - ڪٽو ڪاڻ - لَهَڻ - لات ڪرڻ - هٽڻ - ڏرو ٿيڻ. (بخار جو) هٽڻ - ڏرو ٿيڻ. نئين رستي ڪان ڦيرڻ - لڙڻ - موج ٿيڻ - هڏيءَ جو مُڙڻ - عضوي جو مروڙجڻ. ڪاوڙ چڙڻ - غصو نه ڪرڻ - معاف ڪرڻ - بنا ڪنهن سزا جي ڇڏي ڏيڻ. (آصفيه). (مڙيو - مڙندو - مڙيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ مڙڻو ۽ مڙڻا: ذ. صفت. مڙي ويندڙ ـ مڙندڙ ـ جلد مڙندڙ ـ لچڪيدار ـ پچ خور ـ نرم ـ سڙاوندو ـ مُلايم ـ ڪُنڌرو ـ ڪومل ـ قبلهڙو. چيو ڪندڙ ـ مڃي ويندڙ ـ قبول ڪندڙ ـ مڃيندڙ ـ اقرار ڪندڙ.

ـ مڙڻُو جُڙڻُو ۽ مُڙڻا جُڙڻا: ذ. صفت. نرم طبعيت وارو ـ نرم خور ـ هٺ نہ ڪندڙ. (گاجرا).

● مڙو ۽ مڙا (ث ـ ڪ): ذ. صفت. مڙهو.

● مڙهُ ۽ مڙهَ: ذ. (پرا. مڙڳ. سن. مڙ (ي) ت يا مر (ي) تڪَمُ). لاشو ـ لاش ـ مردو ـ متُ ـ لوٿ ـ جنازو ـ مڙدو ـ ميّت. سست ماڻهو. (سن. منڊ = ويڙهڻ). ڊَهلي ـ ڊَڪ ـ اَسترڪاري (بندوق وغيره جو). ڪِپ ـ ميان (ترار يا ڪاتيءَ جو). چمڙي جو پوش (ميان وغيره تي). (گاجرا). (سن. متْ = گهر) رهڻ جي جاءِ ـ ماڳ ـ مڪان ـ مُقام ـ آستانو ـ ٺڪاڻو ـ هنڌ ـ جڳهه.

ـ مڙهُ مُقامُ ۽ مڙهَ مُقامَ: ذ. جاءِ جڳهه ـ گهر گهاٽ ـ اڇڻ وڃڻ جي جاءِ ـ نام ٺڪاڻو.

ـ مڙهُ مُقامُ مان موڪلڻُ: آڻ ٽيٽي ڳالهه ٽيڙ ـ ناممڪن ڪم جو ٽيڙ.

ـ مڙهُ مُقام نہ هُنڊُ: ڪوبہ ٺڪاڻو نہ هجڻ.

● مڙهڻُ: مصدر. (سن. مَنْڊَ > مڊ = ويڙهڻ). جڙت (موتي) ـ جڙاوت ڪرڻ ـ مڙهت ڪرڻ ـ پُوچ ڪرڻ ـ پوڻ. ڳنڍڻ ـ ڳنڍڻ (وارن کي). آڦ ڪرڻ ـ واڻ هڻڻ (ڪت ڪسي). ڏنڊ وڌائڻ ـ سينگارڻ ـ سهڻو ڪرڻ. چمڙي جو پوش ڏيڻ ـ پوشڻ ـ ڊَڪڻ ـ ڊڪ چاڑهڻ. نغاري يا دهل تي ڪل چاڑهڻ. (آصفيه). جاءِ پرڻ ـ بند ڪرڻ. زوريءَ ڏيڻ ـ ذمي ڪرڻ. ٽيڪڻ ـ زور سان هڻڻ ـ مٿان لڳائڻ ـ چاڑهڻ ـ رکڻ ـ زور سان چنبڙائڻ (ڪو ڏوهه وغيره). (مڙهيو ـ مڙهيندو ـ مڙهيل).

ـ مڙهَائيُ ۽ مڙهاڻيونُ: ث. مڙهڻ جو آجورو ـ مڙهت ڪرڻ جو لوازمو ـ مڙهائي.

ـ مڙهاڻيُ: مصدر. مڙهڻ جوڪم هڪ ڪان ڪرائڻ. واڌائڻ (ڪت). مڙهت ڪرائڻ (موتين جي) ـ جڙائڻ.

ـ مڙهٽِ ۽ مڙهٽونُ: ث. مڙهڻ جو ڪم ـ مڙهائي. جڙت ـ جڙاءِ.

ـ مڙهڻُ ۽ مڙهاڻيونُ: ث. مڙهڻ جو ڪم. (گاجرا).

● مڙهِيارُ ۽ مڙهِيارَ: ذ. صفت. مڙهت ڪندڙ ـ مڙهائي ڪندڙ. ڊَڪيل ـ لڪايل ـ پوشيده ڪيل ـ ڇپايل ـ پراجيل ـ سينگاريل ـ ناهه ٿوهه ڪيل ـ جڙيل ـ آرائش زده.

● مڙهُو ۽ مڙهَا: ذ. (سن. مر (ي) ت. مر (ي) تڪَمُ. پرا. مڙڳ = مڙهُ). (ذ. صفت). پوڙهو ـ ڪُراڙو ـ ٻُڍو ـ جهُور ـ عمر رسيده ـ پيرسن. هيٺو ـ ضعيف ـ نيستو ـ لاغر ـ هڏ هيڏو ـ ايرو ـ دُربل ـ اَلسپ بَٽل ـ ڪمزور ـ بي زورو ـ بي پهچ ـ ناتوان. آلسي ـ مست ـ ڪاڻُ ـ آرسي ـ ٽوڙي ـ سِليو ساڻ ـ ڏاڪن ڏيلو ـ شومتي ـ ڪم چور ـ ڪاهل. (ث. مڙهِيُ ۽ مڙهيونُ). (سن. متْ = جاءِ). بن پيٽنُ جي وچ واري هيٺاهين زمين (جا اڪثر وارياسي هجي ۽ ساهيءَ تي آباد ٿئي) ـ جهول. (ث). پوڙو ـ برپٽ ـ ميدان. (ڪ). (اسم خاص). تعلقي ڏڳوڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

ـ مڙهو مَيدانُ: ذ. سڄ واروميدان ـ ڏڙهه. (ڪ) ـ برپٽ.

● مڙهُو بولاَ خان: اسم خاص. تعلقي جاتي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مڙهُو راڄيجيُ: اسم خاص. تعلقي جاتي ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● مڙهُو هوصوُ ڏڪو: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● مڙهَو ڪوڙِيُ: اسم خاص. تعلقي گهوڙا باري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مڙهُو مارُوُ وارو: اسم خاص. تعلقي جاتي ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● مڙهُو وِ گهور: اسم خاص. تعلقي گهوڙا باري ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● مڙهُو وِلهور جڳيئر: اسم خاص. تعلقي گهوڙا باري ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مڙهيو: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي گهوڙا هاريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مڙهيو ۽ مڙهيون: ث. (پرا. مڙيا = مڙهي. سن. مٹ + ايڪا = مڙهي). هندو فقيرن جي رهڻ جي جاءِ - جوگي فقيرن جو آستان - سنياسين جو آستانو - مٹ - خانقاهه - درگاهه - مندر - ٽڪاٽو - ڏيوري. سماڌي. اوتارو - دائرو - مڪان. رهڻ جي جاءِ - گهر - جهوپڙي - پُنگي. جاءِ - هنڌ - ٽاڪ. مزار - جسم. (گاجرا).

● مڙهيو ۽ مڙهيون: ث. (پرا. موڙ. سن. مُشْٹ = مٹ > مُوْٹَکَمْ > مُوْ = پنڊ). رونبي لاءِ ڪيديل (جوئار، باجهر). سارين جا ننڍا ٻلا - مڙهيو. ڪڪن جي موڙي (جا ڏيگهه يا مينهن جي سارمي نه ميڙڻ جي حالت ۾ وجهجي). موڙي - مٹ. (سن. مٹڊري). ماکوڙيءَ جو هڪ قسم - ننڍي (اڇي) ماکوڙي - آڏوهي. (گاجرا).

● مڙئي: صفت. سيءَ - ڪُل - سڄوئي - مڙيئي - سارو - سڄو - سمورو - جملي - مڙيوئي.

- مڙئي گاليهيون ڳڙ هُٹَن: تمام چڱو ٿيڻ. مڙئي موچاري ٿيڻ - تمام چڱو ٿيڻ - سيڪجهه ٺيڪ ٿيڻ.

● مڙي: ظرف. (مڙڻ مصدر مان). ميلي - گڏي - گڏجي - ڀيڙو ٿي - ڪنڌو. (آيات سنڌي).

- مڙي مڙي: ظرف. گڏجي سڏجي - رلي ميلي - ڀيڙو ٿي - ڪنڌو ٿي.

● مڙيل ۽ مڙيتل: صفت. ڇهن سالن کان عمر وارو وهٽ. (جنهن کي سيءَ ڏند جاول هجن).

● مڙيوئي: صفت. مڙئي مڙيئي.

- مڙيئي: صفت. مڙئي - مڙيوئي.

● مزاج ۽ ميزاج: ذ. (ع). طبيعت - خصلت - سڀاءُ - خوءِ - طبع - پرڪار - جسماني خاصيت - لاڙو - ڪيفيت - عادت - ڪُٹ - ڪُٽ - خاصيت. مغروري - گهمنڊ - شيخي - هٹ - دماغ - وڏنءُ - هوءِ - دم - اغماض - غرور - دوڙ - ڪبر. ڇٽن عناصرن جي ميلاپ مان پيدا ٿيل ڪيفيت. ملاوٽ - ميل - ملاپ - آميزش. ماده - ماهيت - اصليت - جوهر - تت - سار. (آصفيه).

- مزاج ڪرڻ: ڇڙ ڪرڻ - ڪروڌ ڪرڻ. مغرور ٿيڻ - هٹيلو ٿيڻ - دماغ ڪرڻ - مزاج رکڻ.

- مزاجي ۽ ميزاجي: ذ. صفت. مزاج وارو. مغرور - هٹيلو - آيماني - مجازي - آقريل - دماغي - هٹي. ذاتي - سياوڪ. سڳوڪارو - ڏوراپو - وٹيڪ - وڪوڪيو - ڪيڇرو - وسوسيو - ڪراهتي - نفرت آڻيندڙ.

● مزاحم: ذ. (ع. زحم). تنگ ڪندڙ - رنج پهچائيندڙ - ڏکڻ رسائيندڙ. اٽڪاءُ وجهندڙ. روڪيندڙ.

● مزاحمت: ث. تڪليف - مشڪلات - آهنج - زحمت - ڏکيائي - آڏڪائي - ڏک - ڪشٽ - ويڌن - پيڙا - درد - سور. روڪ - رندڪ - اٽڪاءُ. (ع سا - ڊ).

● مزاخ ۽ مزاخون: ث. (ع. مذاق). چرچو - ڪُهيو - مسخري - ڪل خوشي - چرچو ڪهيو - مزاح - مذاق - مشڪري - يوڳ.

- مزاخي ۽ مزاخيو: ذ. صفت. مسخرو - بيدموشڪ - چرچائي - يوڳائي - مذاقي - مزاحيه - مشڪرو.

● مزار ۽ مزارون: ث. (ع. زور). زيارت ڪرڻ جي جڳهه - زيارت گاهه. پير يا اولياءُ جو آستان. قبر - گور - تربت - ٻُڌي - مرقد. (آصفيه).

● مزار ۽ مزار: ذ. جانورن جو هڪ قسم - شينهن - شير. (ٻيلا).

● مزاراڻي: اسم خاص. ڪيترن بلوچن جو هڪ قبيلو. (ت. بلوچستان). هڪ ٻولي جو نالو. (ڏ - ج - جو سير).

● مزاد ڏنب (ت): ذ. ڪاهه جو هڪ قسم. (ت - امين).

● مزارع: ذ. صفت. (ع. زرع) هاري - ٻني پوکيندڙ - ڪڙمي - هاري. (ع. ا. ڊ).

● مزاري: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. بلوچ قوم جو هڪ قبيلو (ست ڀاڙا: ا. بلوچاڻي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

٢. گلاڻي ٣. جورڪاڻي ٤. ڪورڪاڻي ٥. خيرد ٦. مدواڻي ٧. سمبلاڻي).

● مَزاڪَ ۽ مَزاڪُنُ: ث. (ع. مضحک = چرچو) چرچو - ڪِلَ - مسخري - مذاق - مزاحُ - گهمهو - رَوَنشو - تماشو - ڪِلَ خوشي. ٺٺولي - ٺٺري - نقط چيني - ٺٺول.

"متان ڪا مَٽَندَ ڪري موٽئ جي مزاڪ" (شاهہ - آبري).

حرڪت - چِترائي - لُڇائي - ڪوڏنڪائي - ڪيچل.

● مَزْدُورُ ۽ مَزْدُورَ: ذ. صفت. (ف. مَزْدُ = پورهيو + وَرُ = واروَ) مزوريءَ تي ڪم ڪندڙ - مزور - پورهيت. هار ڪٽندڙ - بار گير - قلي.

■ مَزْدُورِي ۽ مَزْدُورِيُونُ: ث. مزوري - پورهيو - ڏنڏو - ڪم - ڪِرت - محنت - مَشقَت. روزگار - مزوريءَ جو بدلو - آجرت - آجورو - ٽوازمو. (آصفيہ).

■ مَزْدُورِي ڪَرَنُ: مزوري ڪرڻ - محنت ڪرڻ - پورهيو ڪرڻ - ڏنڏو ڪرڻ.

● مَزَلُ لوديُ (ڪ): ث. بندوق جو هڪ قسم - منهن کان پرڻ واري بندوق.

● مَزَلِيُ (لس): ذ. گاهہ جو هڪ قسم. (پيلا).

● مِيزُمانُ ۽ مِيزُمانَ: ذ. صفت. (ف. مهمان جو بگڙيل) مهمانُ - دعوتي.

■ مِيزُمانِيُ ۽ مِيزُمانِيُونُ: ث. مهماني. دعوت. ڪانو - ڪاڏو - جُڃَ - جهڳل. مهمان نوازي. خدمت - خاطري - چاڪري - ٽهل.

■ مِيزُمانِيُ ڏِيَنُ: مهماني ڏيڻ - دعوت ڏيڻ - ڪانو ڏيڻ - ڪاڏو ڏيڻ - مهمان نوازي ڪرڻ.

● مَزو ۽ مَزا: ذ. (ف. مَزَهُ = لذت) شيءِ جي چکڻ سان معلوم ڪيل ڪيفيت - سَوادُ - ذائقو - لذت - ساءُ - لاءُ - لُطف - سُٺاءُ - رَسُ - رَسنا. چتَ - چڪي - چَشڪو - چَشَ - چَهر - ونڊ نا - چاڻي - شوق. حظُ - آنند - ذوق. خوشي - سرهائي. موج. جوبن - شباب - جواني. عيش - عشرت. پوڳ - تماشو. سڳنڌ - حِسَ - ڏَپُ - لاءُ ساءُ - چُوش. ڏيک - نماءُ - لَقاءُ - ڏيکاءُ - آڏمبر - پيڪو - ناڻُ - ناهہ. ٽُوهہ. جوبن - جواني - شباب - اوج - عُروج. حالت - ڪيفيت - ڪَٽ. (آصفيہ).

■ مَزا ڪَرَنُ: عيش ڪرڻ - لذتون ونڻ. خوشيون ڪرڻ. تماشا ڪرڻ.

■ مَزا ڪترائِنُ: موج ونائڻ. چرچا ڪرڻ. (گاجرا).

■ مَزا ماڻَنُ: عيش ڪرڻ. مزا ڪرڻ.

■ مَزوُ آچَنُ: لذت اچڻ - سواد اچڻ - لطف حاصل ٿيڻ - ذائقو اچڻ - چَشڪو اچڻ - چاڻي اچڻ - چَشُ اچڻ. خوشي حاصل ٿيڻ - راحت ملڻ - موج اچڻ.

■ مَزوُ چَکَنُ: ذائقو ونڻ - مزو ونڻ - لطف ونڻ - سواد ونڻ - چَشڪو ونڻ - لذت ونڻ. مزا ڪائڻ - ڪيڻي جو قَتلُ پوڳڻ - تڪليف برداشت ڪرڻ - مصيبت پوڳڻ. (آصفيہ).

■ مَزوُ چِڏِي وَڃَنُ: ذائقي کان نڪري وڃڻ - بي سواد ٿي وڃڻ - لذت چڏي ڏيڻ - لاءُ ساءُ نڪري وڃڻ. خراب ٿي وڃڻ.

■ مَزوُ ڏِسَنُ: تماشو ڏسڻ - پوڳ ڏسڻ. مزو چکڻ.

■ مَزوُ ڏِيَنُ: لذيذ لڳڻ - سوادي لڳڻ. (گاجرا).

■ مَزوُ ڪَرائِنُ: چرچو ڪرائڻ - پوڳ ڪرائڻ - مسخري ڪرڻ - چيڙائڻ. تماشو ڪرائڻ. وندر ڪرائڻ.

■ مَزوُ ڪَرَنُ: تماشو ڪرڻ - تماشو ڏيکارڻ - لطف ڏيکارڻ - ڪيل ڏيکارڻ. (آصفيہ). عيش ڪرڻ - موج ڪرڻ.

■ مَزوُ نِڪَري وَڃَنُ: مزو چڏي وڃڻ.

■ مَزوُ نٽ هُجڻُ: بي سواد هجڻ - خراب هجڻ - بدمزي هجڻ - بي ذائقي هجڻ.

■ مَزوُ وَنڊَنُ: لذت ونڻ - لطف ونڻ. عيش ڪرڻ. (آصفيہ).

■ مَزي جهڙو: صفت. تماشي جهڙو - ڪِلَ جهڙو - ڪِلائيندڙ - وندرائيندڙ. عجب جهڙو - حيرت جهڙو - عجيب - انوکو. وٿندڙ - دلچسپ - مزيدار - دلپسند - سُهائيندڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مَزِيدارُ ۽ مَزِيدارَ: ذ. صفت. مزي وارو- لُطف وارو- لذت وارو- لذيذ- هاڏانئڪ - پُر لطف- سُوادي- ذائقيدار- مزي جهڙو- نيڪ ٺارُ- دل قرار- چَشڪي وارو- رَس وارو- وٺندڙ. دلچسپ- عجب جهڙو- حيرت جهڙو- عجيب- انوکو.

= مَزِيدارِيُ ۽ مَزِيدارِيُونُ: لذت- لطف- ذوق. رونق- انوکائي.

= مَزِي ۾ آڇڻُ: ڏاڍي موج ڪرڻ- گهڻا سواد وٺڻ.

= مَزِي ۾ پَٽَڪُ و جهڻُ: لطف ۾ خلل وجهڻ- سُکُ ڦيٽائڻ- آرام خراب ڪرڻ- محفل ۾ رنڊڪ وجهڻ- عيش عشرت ۾ انڪاءُ وجهڻ. دل تي بار ٿيڻ- طبيعت کي ناگوار لڳڻ.

● مَزُورُ ۽ مَزُورَ: ذ. صفت. (ف. مزدور = پورهيت) مزدوري ڪندڙ- مزدور- پورهيت- ڪَمي. حَمال. پَريَتُ. باربردار. محنتي- جفاڪش- آورچُ. (ث. مَزُورِ، مَزُورِنُ ۽ مَزُورِٽيُون).

= مَزُورِيُ ۽ مَزُورِيُونُ: ث. ڪم ڪار- پورهيو- پورهيو ڪارهيو- مزدوري. حَمالي- باربرداري. مزور جو آجورو- مُواجب- روز- پاڙو- ڪرايو- لوازمو. پتوڙ- محنت- ڪشالو- جاکوڙو.

= مَزُورِياٽِيُ ۽ مَزُورِياٽِيُونُ: ث. پورهيو ڪندڙ زال. (گاجرا).

● مَزِيدُ: صفت. (ع. زيد = زياده ڪيو ويو) زياده- وڌيڪ- گهڻو- جهجهو- بيسيار- سرس.

● مُزَيَّنُ: صفت. (ع. زَيَّنَ) زينت ڏنل. آراسته- سينگاريل- تَتُ ونايل.

● مِيڙُگانُ: ذ. (ف). پَنبٽي- چِنيرُ- پينجر.

● مَسَ: ث. لَجَ- شرم. (گاجرا).

● مَسَ: ظرف. مشڪل سان- لاچار- اڃا. فقط. ورلي- ٿورو.

● مَسانُ: ظرف. مُشڪلات سان- ورلي- ڪڏهين ڪڏهين. (گاجرا).

= مَسَ مَسَ: ظرف. مشڪل سان- تمام لاچارسان.

= مَسهين مَسهين: مشڪلات سان- ڏکيائيءَ سان- ورلي- ڪڏهن ڪڏهن. (گاجرا).

● مَسُ ۽ مَسُونُ: ث. (پرا. مَس. سن. مَسِي). اڪرن لکڻ جي پاڻيٽ- سياهي- روشنائي. مس رکڻ جي شيشي- مَسڪُپري- ڪُپي- دوات.

= مَسُ چِتَ ۽ مَسُ چِتَ (ت): ذ. صفت. ڪنجوس- مکي چوس- بخيل.

= مَسَ چِٽو ۽ مَسَ چِٽا: ذ. مس ڪي چهندڙ ڪاغذ.

= مَسُ چِٽو ٽِيٽَ: ڪنجوس ٽيڻ. (گل- ص ١٠٩).

● مِيس: صفت. (سن. مِشرَ = ڪڏيل) ڪڏيل- مليل- حَلل. ڪڏ وچڙ. جمع- ڪنو- ڪڏ. (ذ). ڪڏ وچڙ ڏاتو (جنهن کي ڪيميا سان ٿيرائي سون يا چاندي ڪرڻو ٿئي).

= مِيس ٽِيٽُ: ڪنو ٽيڻ- ڪڏ ٽيڻ- ميڙ ٽيڻ- جمع ٽيڻ. ڪڏ جڙ- پرسان لنگهڻ ڪري پاڻ ۾ گهڇجڻ- گَسَتُ- لڳڻ.

● مِيسُ: ذ. (ف). ڏاتوءِ جو هڪ قسم- ٽامو. مٽي ڏاتو. (گاجرا). بهانو- عذر- مِهڻ. (ث).

= مِيسَ ڪَرَنُ (ث): ڊوڙنگ ڪرڻ- مِڪرُ ڪرڻ- مَڪَرُ ڪرڻ- بهانو ڪرڻ.

● مَسا: ذ. (ع). شام جو وقت- شام- سنجهاڻ- سانجهه- سانجهي. (آصفيه).

● مَسافَتِ: ث. (ع). منزلن جو فاصلو- مسافري- سَفَرُ.

● مُسافِرُ ۽ مُسافِرَ: ذ. صفت. (ع. مسافر = سفر ڪندڙ) مسافري ڪندڙ- سفر ڪندڙ. واٽهڙو- راهي- ويندڙ- راهه گير. سَيّاحُ- ياتري- سئلاني- پانڌيڙو- رَمتُو- گهُمندڙ.

= مُسافِراٽو ۽ مُسافِراٽا: ذ. صفت. مسافر جو- سفر ڪندڙ جو. (گاجرا).

= مُسافِرُ خانو ۽ مُسافِرُ خانا: ذ. مسافرن جي رهڻ جي جاءِ- سراءِ- منزل گاهه- آستانو- ٽڪاڻو. اوطاق. اوتارو- داٽرو. مهمان سراءِ. ڏرمسال.

= مُسافِرِي ۽ مُسافِرِيُونُ: ث. سفر- سَيّاحي. ڪهه- آجهاگو- آجهاڳ. سيلُ- سَٽر. ڪُوچ- روانگي- آسهه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مُسَاکُ ۽ مُسَاکَ: ذ. (ع. مِسْواکُ = مُسَاگُ) مساڪ ڏندن کي صاف ڪرڻ ۽ چپن کي لائڻ لاءِ اکڙوٽ جو ڇوڙو. (گاجرا).

● مُسَاگُ ۽ مُسَاگَ: ذ. (ع. مِسْواکُ = مُسَاگُ). چپن کي ڳاڙهي ڪرڻ ۽ ڏندن کي صفا ڪرڻ ۽ چلڪائڻ جي ڪم ايندڙ هڪ وڻ جو ڇوڙو (هي وڻ اڪثر افغانستان ۽ ايران طرف ٿئي ٿو).

● مُسَالو ۽ مُسَالا: ذ. (سن. مَشَ = مهڻ). ڏاڍا مرچ وغيره - ويگر - ڪتيل ڏاڍا مرچ - مصالح.

= مَسالي دارُ ۽ مَسالي دارَ: ذ. صفت. مسالي پيل (کاڌو) - مسالي وارو. ذائقي دار - سوادي. چهرو - سلوٽو.

● مَسامُ ۽ مَسامَ: ذ. مَسامَ = وارَ جي ڀاڙ). چمڙيءَ ۾ ننڍو سلونگڙو (جنهن جي وسيلي پگهر باهر نڪري) - وار جي ڀاڙ وارو ٽُنگ - لُوڻ.

● مَسانُ ۽ مَسانَ: ذ. (سن. شَمْشانَ = جنگ جو ميدان، جتي ماڻهو مرن). هندن جي مُڙدن جلائڻ جي جاءِ - شمشان پوميءَ - سرگهٽ - مڙدا گهاٽ - مَسڻ. مساڻ جي رک - سڄ - پينگ - ڏڙيل جاءِ. فساد - جهڳڙو. (گاجرا).

= مَسانِي ۽ مَسانِيُ: مسان وارو - مسان جي رکپالي ڪندڙ - مڙدا ساڙيندڙ - شمشاني. ضدي ماڻهو. (گاجرا).

● مَسانِيا (ث): اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● مُسَاوات: ث. (ع. سوي). برابري - همسري - هڪجهڙائي - سَمتا - سَمانتا - سَريکائي. مشابهت - هم سري - هڪجهڙائي. (الجبرا ۾ حسابي ڪم جو هڪ اصول جنهن ۾ ٻن طرفن رقمون برابر ڪري ملهه ڪيو جي). (گاجرا).

● مُسَاوِي: صفت. (ع). برابر - هڪ جيترو - يڪسان - هڪجهڙو - سَريکو. هم وزن - تل - سمان. هڪ جهڙو.

● مُسَائِڻُ: مصدر. (سن. مُشُ = ڪوٽڻ). ڪُٽائڻ - ڌاهڻ - ڀڳاڙڻ. تلف ڪرڻ - ناس ڪرڻ - ويران ڪرڻ. سخت تڪليف ڏيڻ. مارڻ (ل). مجرم ڪرڻ - ڏهاري ڪرڻ (ت). (مُسائيو - مُسائيندو - مُسائيل).

● مَسْتُ ۽ مَسْتَ: ذ. صفت. (سن. مَتَ = نشو. ف. مست = چريو). پيتل - ڪيئو. نشئي - خماريل - الوٽ - سڪ - مگهن. چريو - متوالو - مجنون - ديوانو - سرمست - پاگل. بيوقوف - بي عقل - بي سمجهه - چريٽ. مجذوب. بي پرواهه - مغرور - ان ڪاڻيو. هٺيلو - آپماڻي - دماغي - ٽهيڙو ڪڏڻو - لنڇڻو ٽپڻو - البيلو - رونشائي - لهري - چنچل. خفي - چيتو - هُوتڙيو - خفتي - سودائي - هورالو - ريجهڪي - خفقاني. شهوتي - ڪامي - ڪام آرٿي.

= مَسْتانائيُ ۽ مَسْتانائِيُونُ: ث. چريائي - مستي - نشو. شهوت جو غلبو. (گاجرا).

= مَسْتانِكو ۽ مَسْتانِكا: ذ. صفت. مست جو - چربي جو - پاگل جو. شرابيءَ جو.

= مَسْتانُو ۽ مَسْتانا: ذ. صفت. (ف. مستانه) مَسْتُ - چريو - پاگل - ديوانو متوالو. نشئي - نشو پيتل - خُمارِيل - سڪُ - الُوتُ. چريٽ - اُڻمتَ - چرياڻو - بيوقوف - بي عقل. عاشق - موهت - اکن چَڪن. جُنوني - خفقاني - سودائي - مَوالو - لهري. شهُوتي - ڪامي - ڪامَ ارٿي. فقير - بالله واصل - الله لوڪ - درويش.

= مَسْتانِيُ ۽ مَسْتانِيُونُ: ث. چريائي - ديوانگي - مستي - پاگلپڻو. شرابخوري - ڪيف - نشو - مرُ - خمار - شرابپڻو. بي وقوفي - بي عقلي - ڪم عقلي.

= مَسْتاڻو ۽ مَسْتاڻا: ذ. صفت. نشئي جو - شرابيءَ جو - مستانکو.

= مَسْتِيجڻُ: مصدر. پاگل ٿيڻ - ديوالو ٿيڻ - چريو ٿيڻ. خمار جڻ - مرُ چڙهڻ - سڪ ٿيڻ - سڪجڻ - نشو چڙهڻ - مستي چڙهڻ - شهوت ٿيڻ - ڪام ۾ پرجڻ - موهجڻ.

= مَسْتِيكو ۽ مَسْتِيكا: ذ. صفت. مست جو - ديواني جو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مَسْتِيُ ۽ مَسْتِيَوْنُ: ث. چرپائي - كيائي - ديوانگي - پاگلپڻو - متوالائي. كيپ - نشو - مستي - مَ ۽ - خمار - شرابپڻو. حركت - چيترائي - لچائي - كوسڪائي - كوچل - خرابي - نقصان - خلل - زيان - زيانخوري - سستائي - سواسي. چنچلائي - چاگلائي - بي ضابطگي - چٽخن - لاڙ - ماڻو - ناز - نخرو - انگل - آرو - البيلائي - ريجالائي. بي وقوفي - بي عقلي - كم عقلي. سوداءُ - خفو - خفقان - سوالائي - لهر - جُنون. مغروري - گهمنڊ - شيخي - هٽ - دماغ - وڏن ۽ - هوءِ - دم - اغماض - غرور - تكبر - وڏائي. شهوت - كام - ڏاجهه - حرص - موهه.

= مَسْتِيُ ٽِيٽُ: نشوٽيٽ - خمارٽيٽ - شهوت ٽيٽ.

= مَسْتِيِ چڙهنُ: نشو چڙهڻ. وڏائي ٽيڻ. چڙپائپ ۾ اچڻ. شهوت ٽيڻ. جوش اچڻ.

= مَسْتِيُ كَرَنُ: كيچل كرڻ - حركت كرڻ. چلولائي كرڻ.

● مَسْتَائِنُ: مصدر. (من. مَتَ = نشو) نشو بياري مدهوش كرڻ - نشي كرڻ - خمار ۾ آڻڻ - خمار چاڙهڻ. چرين جهڙي حالت كرڻ. (مستائيو - مستائيندو - مستائيل).

= مَسْتَائِيتو ۽ مَسْتَائِيتا: ذ. صفت. مست جو - نشي جو. (ظرف). شرابيءَ وانگر. چربي وانگر.

= مَسْتَائِيُ ۽ مَسْتَائِيَوْنُ: ث. نشي جو جوش - شهوت جو جوش. من چلائي. مغروري - شوخي. (گاجرا).

● مُسْتَجَابُ: صفت. (ع. جوب = جواب ڏنل). جواب ڏنل - اقرار كيل - هاڻوكار كيل. متجيل - قبول پيل - قبول كيل - آگهاميل. (آصفيه).

● مُسْتَحَبُ: صفت. (ع) پسند كيل - پسنديده - وٽيل - چونڊيل. محبت كيل - پيار كيل - قرب كيل. (ذ). رسول الله صلي الله عليه وسلم جن جو كيل ۽ پسند كيل كوبه فعل. (آصفيه).

● مُسْتَحْكَمُ: صفت. (ع. حَكَمَ = مضبوط). مضبوط - پڪو - إستوار - مُحكم. (ع. ا. د).

● مُسْتَحِقُ: صفت. (ع. حَقُ). حق ركندڙ - حقدار - دعويدار. واسطيدار - لاڳاپيدار. مالڪ. لائق - قابل - جوڳو.

● مَسْتَرُ ۽ مَسْتَرَ، مَسْتَرُونُ: ذ. (ع. مسطر جو بگڙيل). ليكن كيڏ جي ٻڌي. رازكي كم جو هك اوزار - لڪيي يا پٽ هموار كرڻ لاءِ كائيءَ جي چوڪنڊي دگهي لڪي ٻڌي.

● مُسْتَرَدُ: صفت. (ع). رد كيل. روكيل. واپس كيل - ڏ كيل. (آصفيه).

● مِسْتِرِيُ ۽ مِسْتِرِيُ: ذ. صفت. (انگ. ماستر = ماستر جاڻو. (پورچوگيز. مينسترى). جاڻو. هنرمند - كاسبي - دستكار - كاريگر - هنري. اُستاد - ماهر - هوشيار - قابلكار - اُستو. داروغو. (سرويز جي هيٺان عملدار).

● مُسْتَزَادُ: ذ. صفت. (ع). زياده كيل - وڌايل. (ذ). اهو شعر جنهن جي هرمصرع يا بيت جي پنهان اهڙي تڪ لڳل هجي جو انهيءَ مصرع جي اول رُكن ۽ آخر رُكن جي برابر هجي. طُرو - تكرو. (آصفيه).

● مُسْتَطِيلُ: ۽ مُسْتَطِيلَ: ذ. (ع). كوني كنڊ چوكنڊو جنهن جا آهپان سامهان پاسا برابر هجن، پر ۽ پاسا نندا ۽ ۽ پاسا وڏا هجن.

● مُسْتَعِدُ: صفت. (ع. عَدَّ). تيار - موجود. لائق. (گاجرا).

● مُسْتَعْمَلُ: صفت. (ع). عمل ۾ آيل. كم ۾ آندل. مروج - رواج ۾ آندل - جاري - چالو - هلميل - هلندڙ. (آصفيه).

● مُسْتَغْرِقُ: صفت. (ع. غَرَقَ). غرق ٿيل - ٻڏل. غلطان - محو. لڳل (كم ۾) - رڌل - مشغول. (آصفيه).

● مُسْتَغْفِرُ: صفت. (ع. غَفَرَ). معافي گهرندڙ - استغفار كندڙ. (گاجرا).

● مُسْتَغْنِيُ: صفت. (ع. غنيٰ). بي پرواهه - مالدار - ڏنوان.

● مُسْتَفْسِرُ: صفت. (ع). استفسار كندڙ - پڇا گاڇا كري پڪ كندڙ. تحقيق كندڙ - محقق.

● مُسْتَفِيدُ: صفت. (ع. فَيْدَ = فائدو گهرندڙ) فائدو گهرندڙ - نفعو گهرندڙ. (آصفيه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُسْتَفِيضُ: صفت. (ع. فِيضُ = فيض خواهان) فيض خواهان - فيض گهرندڙ. (آصفيه).

● مُسْتَقْبِلُ: ذ. (ع. قبل = آئيندو) اڳيون ايندڙ وقت - آئيندو زمانو. (صفت). اڳ وارو - آئيندو - آئيندي جو - پَوَ شَڊ.

● مُسْتَقِرُّ: ذ. (ع. قرّ = ٹيڪاڻو) بيهڻ جو هنڌ - ترسڻ جي جاءِ - ٹيڪاڻو - ٹيڪاڻو - آستانو. اڈو. (آصفيه).

● مُسْتَقِلُّ: صفت. (ع). استقلال وارو - مضبوط - مستحكم - اٽلُ - اٽَرُ - برقرار - پائيدار - پڪو - استوار - قائم. دائم - هميشه. (آصفيه).

● مُسْتَقِيلُ مِزاجُ: صفت. پڪي ارادي وارو - محكم مزاج - ثابت قدم. گنبير - بردبار. (آصفيه).

● مُسْتَقِيمُ: صفت. (ع). سِڌو - سَنئون - اُپرو - کڑو - سِڌو ٻيٽل - عمود بيٽل - سُوڌو. ٻکو - پختو - ڏاڍو - مضبوط - قابو - سوگهو - اڇل - برقرار - کتبُ کوڙ. اِستر.

● مُسْتَكُّ ۽ مُسْتَكَّ: ذ. (سن. مُستَكَ) مٽو - سِرُ - سِري - سِسي - مُنڊي. پيشاني - نِراڙ (خاص ڪري هاٿيءَ جو).

● مُسْتَمَنْدُ: صفت. (ف. مُسْتَ = غم + مَندُ = وارو) غمگين - حاجتمند. (گاجرا).

● مُسْتَنَدُ: صفت. (ع. سَنَدَ = هن ٽيڪ ڏني) سَنَد يافته - سَنَد پاتل - تصديق ڪيل - ٽيڪ - برابر - اعتبار جوگو - پِرماڻِکُ - معتبر. (آصفيه). نِجُ. (گاجرا).

● مُسْتُورات: ث. (ع). زالون - اِستريون - عورتون - ناريون. (صفت). سَتَر واريون - پردي واريون - اشراف (زالون). حرمسراء. (گاجرا).

● مُسْتُوئي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ميري خان ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).

● مُسْتَوِي: صفت. برابر - سَرِ يڪو - موافق - سنئون - سِڌو سنئون - پُورو پُورو. هڪ جيترو - هموار - هَمَ وَزن. سَمسٹل. (گاجرا).

● مُسْتَيُ ۽ مُسْتَيُون: ث. (سن. مُشْت = مٿو > مُسْتِيڊي > مُسْتِيه = مڇي جو انڊو = بيضو) ميڙاڻ. ڪُڙڻ سان ناهيل ڳاڙهي ڪنڊ. ڪُڙ جي پيو ر.

● مُسْتَيُ خانُ: اسم خاص تعلقي ڪڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).

● مِسْتَرُ: ذ. صفت. (انگ). ميان - محترم - صاحب - جناب. مانَ وارو - معزز. (آصفيه).

● مَسْجِدُ ۽ مَسْجِدُونُ: ث. (ع. سَجَدَ) سجدي ڏيڻ جي جاءِ - نماز پڙهڻ جي جاءِ - عبادت گهر - عبادت خانو - مَسِيت.

= مَسْجُودُ: ذ. جنهن ڏي سجدو ڪيو وڃي. (گاجرا).

● مِسْجَنُ: مصدر. (سن. مَشَرَ = ڳڏيل) ڳڏجڻ - ميلڻ. ميلاوت ٽيڻ. جمع ٽيڻ - ميڙڻ. رِلِي ميلي وڃڻ.

● مُسْجَنُ (ت): مصدر. (سن. مُشُ = ڏکوئڻ) عادت ٽي وڃڻ - هير ٽي وڃڻ. نقصان هيٺ اچڻ - ٽوٽي ۾ پوڻ - مشڪلات ۾ اچڻ - برباد ٽيڻ.

● مَسْحُ: ذ. وضو جو هڪ رُڪن - وضوءَ ۾ هٿ مُنهن ڏوئڻ بعد متي، ڪچيءَ هٿن ۾ ڪنن جي مٿان ڦاٿيءَ وارا هٿ گهمائڻ جي حالت.

= مَسْحُ ڪَرَنُ: سَرَ ڪيڻ. (ل). وضو ڪرڻ. طهارت ڪرڻ. (ل).

= مَسْحُو: ذ. وضوءَ جو هڪ پاڪو (وضوءَ ۾ هٿ، منهن، مٿو ۽ ڪچيءَ جي مٿان هٿ گهمائڻ جي حالت). (گاجرا).

● مُسَخَّرُ: صفت. (ع. مَسَخَّر = تابع ڪيل) فتح ڪيل. جيتيل - ڪٽيل. قبضي ڪيل - ماتحت ڪيل. (آصفيه).

● مَسْخِرُو ۽ مَسْخِرا: ذ. صفت. (ع. مَسخره = چرچائي) مسخري ڪندڙ - ڪيلَ وجهندڙ. چرچائي - بَدُ وشڪُ - پوڪائي - مشكرو. رڙنشائي - تماشائي. (ث. مَسْخِري ۽ مَسْخِريُون).

= مَسْخِرِي ۽ مَسْخِرِيُون: ث. ڪيلَ - چرچو - پوڪ - ڪهڙو - مذاق - مشكري - تماشو - مزو - رڙشو - ولدر. چڙ - ٽوڪ - ٽوليي - ٽوڪزني.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مُسْتَخِرِ يائِي ۽ مُسْتَخِرِ يائِيُون: ث. صفت. مسخري ڪندڙ (عورت). (گاجرا).

● مُسْتَدَسُ: صفت. (ع. چهن پاسن وارو) چهن پاسن وارو - شَشُ پهلُو. (ذ). چهن منهنجن وارو شعر.

● مِسِيرُ ۽ مِسِيرَ: ذ. (سن. مِشَرَ = پُوڄ) پانيءَ - برهمڻ. (گاجرا). برهمڻ جي هڪ فرقي جو نالو. (اسم خاص). برهمڻ جي هڪ ذات جو نالو. (ث). (ذ. صفت). ڪم ڪان نڪائيندڙ - گوسيڙو - نڪائو - ڪم ڪوس. بهانا ڪندڙ. (ث).

= مِسِيراٽِي ۽ مِسِيراٽِيُون: ث. پانيٽياڻي - برهمڻ (زال).

● مُسَرَّتَ ۽ مُسَرَّتُون: ث. (ع. مُسَرَّةَ > سَرَّ = هو تمام خوش ٿيو) خوشي - سَرهائي - پرسنتا. راحت - فرحت - آنند - خُرسَندِي - خَرَّمي - شادماني. نشاط - آنند - سُک - ڪلياڻ - مُنگل. مؤج.

● مُسْرِفُ: ذ. صفت. (ع). فضول خرچ ڪندڙ - اسراف ڪندڙ - اجايو خرچ ڪندڙ. (گاجرا).

● مُسْرَنُ: مصدر. (سن. مر (ي) ج: مر (ي) د = مهڻ) مهڻ - ماڻ. (گاجرا).

● مُسْرُورُ ۽ مُسْرُورَ: ذ. صفت. (ع. سَرَّ = خوشي) سَرهو - خوش - نهال - شاد - پرسن - شادمان - مُنگهن - خُرسند - راضي.

● مِسْرِي ۽ مِسْرِيُون (ڪ): ث. (پيڙيءَ جي ڪَپيءَ ۾ وچ تي لڳل لوهي ڪلي. (ن - ب).

● مُسْڙِي ۽ مُسْڙِيُون (ل): ث. ڏاڙهي - سُونهاري - ريشَ. (ن. ب).

"مرد نڪرندي مُسْڙِي آميٽي آره سَتَ".

● مُسْڙِيارُ ۽ مُسْڙِيارا: ذ. صفت. مصلحت وارو - ڏاهو - عاقل. (گاجرا).

● مُسْتَلِحُ: ذ. چت جو هڪڙو قسم، جنهن ۾ ڪهڪل ٽيل هجي، مگر ان جا شهتير ڏسڻ ۾ نه اچن. (گاجرا).

● مُسْطَرُ ۽ مُسْطَرَ: ذ. (ع). رازن جي سِرُن جي سِڌائي وٺڻ لاءِ ڪم آندل ڪاٺ جي پٽي - مُسْتَرُ - ليڪن پاڻ جو اوزار. (گاجرا).

● مُسْعُودُ: صفت. (ع. سعد = نيڪ) نيڪ - نيڪ بخت - سعيد بختاور - سعاد تمند - سڳورو - پاڳ وارو - خوش نصيب - پلارو. (آصفيه).

● مُسْقَطُ: اسم خاص. (ع. مسقط = ڪرڻ جي جڳهه) ايشيائي روم جي هڪ شهر جو نالو. (آصفيه).

● مُسْكَ ۽ مُسْكُونُ: ث. (سن. مُشْكَ = سانداري) سانداري - ڪَلبي - پخال - مشڪ - اوئي. پُسي - پُسنا. (ڪ). مُنيءَ ۾ پيل سُور. (ڪ).

● مُسْكِرات: ث. (ع. مُسْكِرَ) نشيدار شيون.

● مُسْكِنُ: ذ. (ع. مَسْكَنَ = رهڻ جي جاءِ) رهڻ جي جاءِ - جاءِ سڪونت - جاءِ قيام - قيام ڪاهه - گهرُ. مڪانُ - جاءِ - آستانو - خانو. (آصفيه).

● مُسْكُو ۽ مُسْكا: ذ. (ف. مُسْكَه = مڪن) مسڪَنُ. (آصفيه). خوشامد. ڪاري پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم. (گاجرا).

= مُسْكُو لٽڪائِنُ: خوشامد ڪرڻ. (گاجرا).

● مُسْكُو ۽ مُسْكا: ذ. صفت. ٺلهو - ستارو - ڏمتال. (ذ). مڇيءَ جو هڪ قسم. (ڪ).

● مِسْكِينُ ۽ مِسْكِينَ: ذ. صفت. (ع. سَكَنَ = هو وينو) غريب - نِڌَرُ - تنهي دست - ڪُنڊل - آتايو - مُفلس - نادار - ڪنگال - فاقه ڪش. عاجز - ويچارو - نماڻو - لاچار. لاتوان - اڌِمُ - پي وَس - اپي پهچ - ڪم طاقت. پي حال - ضعيف. ڏُڪجهارو - ڏوڪي - دُکي. شامت زده - حَليم - بُردبار - نهڻو - نِرِ اپماني - نِرِ اهنڪاري - نماڻو - غريبائو.

= مِسْكِينِي ۽ مِسْكِينِيُون: ث. اڻ هوند - ڪُتلائي - محتاجي - غريبي - غُربت - ڪنگالپڻو - إفلاس - وِلهائي - سُڃ - ناداري - حليمي - عاجزي - إنڪساري.

● مُسَلَّحُ: صفت. (ع). هٿيار پنوهار پهريل - هٿياربند - شَسترڌاري - لُهتبدن سان تيار. (آصفيه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُسَلْسَلُ: صفت. (ع). سلسلي بندي ڪيل - زنجير بند - لڙهي بند - مُتواتر - مُتصل - سلسليوار - هڪ پٺي پٺيان. (آصفيه) ترتيب وار.

● مُسَلَّطُ: صفت. (ع. سَلِطَ) تسلط ڪندڙ - قبضو ڪندڙ - قابض - غالب. زورآور - طاقتور. (آصفيه).

● مُسَلَّمُ: ذ. صفت. (ع. سَلَّمَ) سالم رکيل - برقرار رکيل. پُورو - ڪامل - سلامت - سارو - سربستو - سمورو - سڄو - سالم - ثابت. سچ - ڪُل - سيوئي. سڄو سارو - سڄو ئي سڄو - صحيح سلامت. تسليم ڪيل - مڃيل - قبول ڪيل. مڃڻ جي لائق. ٺيڪ - پڪو - درست - اڪند پنهنجو - پُورو پُورو - معقول بين - بيشڪ - بلاشڪ - بجا. حوالي ڪيل - سپرد ڪيل - سونهيل.

● مُسَلِّمُ: ذ. صفت. (ع. سَلَّمَ) مسلمان - اسلام رکندڙ - محمّدي - اهلِ اسلام.

● مُسَلْمانُ ۽ مُسَلْمان: ذ. صفت. (ع. سَلَّمَ) اسلام قبول ڪيل - مذهب اسلام جو پيرو - دين احمد جو پيرو - مومن - مسلم. (آصفيه).

= مُسَلْمانُ ٹِيَنُ: اسلام آڻڻ - اسلام تي اچڻ - دين محمّدي قبول ڪرڻ. (آصفيه).

= مُسَلْمانُ ڪرَنُ: اسلام ۾ آڻڻ - دين محمّدي ۾ شامل ڪرڻ.

= مُسَلْمانِڪو: ذ. صفت. مسلمان جو - مسلمان وارو.

= مُسَلْمانِي ۽ مُسَلْمانِيُون: ث. صفت. مسلمان واري - مسلمان جي. (ت). اسلام - اسلاميت. سُنت - خُتنو - طُهر. (آصفيه).

= مُسَلْمانِياڻِي ۽ مُسَلْمانِياڻِيُون: ث. مسلم عورت. (گاجرا).

● مُسَلْو ۽ مَسْلا: ذ. (ع. مَسْئَله) مذهبي سوال - مسئلو. رِتَ - ٺهراءُ - تجويز - راءِ.

● مُسَلْو ۽ مُسْلا: ذ. صفت. (ع. مسلم جو بگڙيل لفظ). مسلم - مسلمان.

● مُسَلْتُولُ: صفت. (ع). سِلهه جي بيماريءَ وارو - سِلهه جو مريض. (آصفيه).

● مُسَمّاتَ: ث. (ع). عورتن جي نالي اڳيان لڳايل خطاب - عِلامت تانيث.

● مِسْمارُ: صفت. (ع). زبون - ناس - پائمال. (گاجرا).

= مِسْمارُ ڪَرَنُ: ڌاهڻ. (گاجرا).

● مِسْ مِسْ: ث. آهستي ڳالهائڻ - پُٽ پُٽ - ڦُس ڦُس. ڪُجهو ڳالهائڻ.

= مِسْ مِسْ ڪَرَنُ: آهستو ڳالهائڻ - مُس مُس ڪرڻ - ڦُس ڦُس ڪرڻ - پُڪار ڪرڻ - پُڪو ڪرڻ - پُڪات ڪرڻ. نَڙاٽڻ - گوهي ڪرڻ - گوڻڻات ڪرڻ - نَٽ نَٽاءُ ڪرڻ - ڪُس ڪُساءُ ڪرڻ - پاسو ڪرڻ.

= مِسْمِسْيو ۽ مِسْمِسْيا: ذ. صفت. پُڪات ڪندڙ - سَرپُر ڪندڙ - مُس ڦُس ڪندڙ - لاٽاٽو - گوهيَرُ - گوڻات ڪندڙ - نڙاٽيندڙ. برد بار - گنهيير - دير ينو - ڪاندو وارو - تحمل مزاج - صبر وارو - صابرين - تحملي.

● مسنَد ۽ مَسْنَدُونُ: ث. (ع. سَنَدَ = وِهاڻو) وِهاڻو - تڪيو. وِهاڻي واري جڳهه - وِهاڻو رکي ويهڻ واري جاءِ. ڪُدي - گادي - پٺڪ. آسن - آسڻ - آستانو. تخت. ٽيلو - سنگهاسڻ - صندُ.

● مَسْنَدَ: اسم خاص. سک گُرن جي گاديءَ تي ويهندڙن جي هڪ ذات جو نالو (اصل ۾ جاٽڻا ڪتري قوم ۾ سک گرن جي پاران ڏلون اڳاڙيندڙن جي سخت هلت ڪري، گرن جي ناراضي سبب سند ۾ ۽ پاڙيءَ انهن جو اولاد آيو ۽ مذهبي پرچار لاءِ ڏرمشالائون قائم ڪيائون). (گاجرا). (ث. مَسْنَدياڻِي ۽ مَسْنَدياڻِيُون).

= مَسْنَدَ نَشِيُنُ: ذ. صفت. گاديءَ تي ويهندڙ - گادي نشين.

● مَسْنَدُ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو (ڪراچي ۽ حيدرآباد ۾).

● مُسَنَّبُ ۽ مُسْتَبُ (ڪ): ذ. چُهَنْڊڙِي - چُهَنْڊڙِي - چِمڙڪو. (جمع ۾) بدن تي فرحت لاءِ گهُمايل هٿڙا - ڏڙا - سُرڪار.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ مُسَنْبَ ڏيڻُ: ٽنڊڙا ڪيڻُ. مٽي جي وارن مان جونئن ڪيڻ لاءِ مٽڙا گهمائڻ.

● مَسَنُ (ت)؛ اسم خاص. هڪ ذات جو ڪالو.

● مَسَنُ ۽ مَسَنَ: ذ. (سن. شْمَشانَ=جنگ جو ميدان، جتي ماڻهو مرن) هندن جي مُردن جلائڻ جي جاءِ. سج-پينگ.

● ميسڻ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).

● ميسڻ جاگيرُ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).

● مَسَنُ: مصدر. (سن. مَنْتْ=ڪوڙ ڪوڙ). بدبخت ٿيڻ. ڪمبختي ۾ پَوَنُ-شامت آڇڻ-آپاڳ لڳڻ-بُرائيءُ چٽڙهڻ. تباهي ٿيڻ-ڪُٽَنُ-آجاڙ ٿيڻ-ستيا ناس ٿيڻ-مَسْجَنُ. تڪليف ۾ اچڻ. برباد ٿيڻ. ويسر ۾ اچڻ-پُلجڻ. ڏکوٽجڻ. (مَسيو (مَنو)-مَسَنڊو-مَسيل (مَنل)).

● ميسو ۽ ميسا: ذ. (سن. مِشْرَ=ڪڏيل) گهٽن قسمن جي گڏيل آن جو آڻو-ٻن چئن جنسن جي اناجُ جي آڻي ڪي ملائي آن مان پچايل مانيءُ-روٽلو-ڦڪي ماني-ٻهي سوادي روٽي. (گاجرا). تيلي ٻج وارو فصل (ت). ڪمرُ نه اچڻ جهڙو-بيڪارُ-نڪارُ (ث).

ـ ميسو ٽيسوُ: صفت. آلوٽو سلوٽو. (گاجرا).

● مَسْواڙَ ۽ مَسْواڙُونُ: ث. (جڳهه جو) پاڙوُ-ڪرايو.

ـ مَسْواڙيُ ۽ مَسْواڙيُ: ذ. صفت. پاڙي تي ويلُ-ڪرايي دارُ.

● ميسواڪُ ۽ ميسواڪَ: ذ. (ع. استاكَ= هن مکيو). ڏندُنُ. مُسواڪُ. (ع. ا. د).

● مَسُوحَبِ: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).

● مُسَوَّدو ۽ مُسَوَّدا: صفت. (ع. مُسَوَّده> سَوَّدَ=هن کارو ڪيو) کارو. ڪاري مس مان لکيل-تحرير ڪيل. پهرئين دفعي سرسري طور لکيل تحرير (جا اڃا صاف نه ڪئي ويئي هجي)-پٿرين ڪاپيُ-رَف ڪاپيُ. ڪچو نهراءُ خاڪو.

● مَسُودُ دِيروُ: اسم خاص. تعلقي رتي ديري ۽ تعلقي جوهيُ ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).

● مَسُورِ: ث. (سن. مَسَرا). دال جو هڪ قسم-مُهريُ. (گاجرا).

ـ مَسُورَ جيُ دالِ: ث. مُهري جي دال.

● مَسُوُ والوُ: اسم خاص. تعلقي ڪَشْمور ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).

● مَسوٽاڻيا (ت): اسم خاص. مينگهواڻن جي هڪ ذات جو نالو.

● مُسْهِيل: صفت. ع. قبضي ٽوڙ-قبض ڪُشا-جُلابُ.

● مَسَهُوُ ۽ مَسْهُوُ: صفت. ڏسَ سَهَنْدَڙُ-حاسِدُ.

● مَسْئِلوُ ۽ مَسْئِلا: ذ. (ع. مَسْئَلَهَ). پڇڻ لائق گالهه-منجهيل سُوال. مشڪل گالهه. پيرُشَنُ. نهراءُ-رتَ.

● ميسيُ ۽ ميسِيُونُ: ث. (پرا. ميسِيُا. سن. ميڊس+ايڪا=ميسيُ. ف. ميس=ٽامو). ڏندن کي مضبوط ڪرڻ جو ڪاري ۽ پُوري رنگ جو چُورو-سورهن سينگارن مان هڪ سينگار "موهيوُ ميسيُ ۽ پان، مٽس مرجان لڳي" (مفتون، مولوي همايون).

ڪارڙي تيتر جي مادي. (ت)-ڪهڙي (ل). (نب).

● مَسِيتِ ۽ مَسِيتُونُ: ث. (ع. مَسْجِدَ جو بگڙيل) مسجد.

● مَسِيتِڙيُ (ل): ث. فراسينَ جي چيڻ جو هڪ قسم.

● مَسِيحُ: ذ. صفت. (ع. مسح). دوست. (اسم خاص). حضرت عيسىٰ عليه السلام جو لقبُ (فرشتن جي تيل ڪرڻ سبب حضرت عيسىٰ کي چيو ويو)-يَسوُع مَسِيحُ.

ـ مَسِيحِيُ ۽ مَسِيحِيُ: ذ. صفت. حضرت يسوع مسيحُ جو پوئلڳ-ڪرستي-ڪرستانُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مسيي ڏاڍي: اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو. (ت. بلوچستان).
● مُسْمِيو: ذ. گدھ جو هڪ قسم - ميٽائين رنگ جو گدڙ هُئ. (ن. ب).
● مَسِيو ٽِسو: صفت. الوٽو ستلوٽو - چٽھرو.
● مُشابِهہ: ظرف. (ع. شَبَهہ = وانگر) وانگر - وانگيان - طرح - جيئن - جھڙس - مثل.
= مُشابَهَت ۽ مُشابَهتُون: ث. هڪجھڙائي - مطابقت - موافقت - شبيهہ - تشبيهہ. برابري. پيٽ. لاڳاپو. بانو - ويس. شڪل - رُوپ. (آصفيہ).
● مَشاري: صفت. مشهور - نالبرو - نامياروـ هاڪارو. (مچل).
● مَشاطَ: ث. (ع). عورتن کي سينگار وغيره ڪرائيندڙ عورت - حجامِنُ. (آصفيہ).
● مُشاعَرو ۽ مُشاعَرا: ذ. (ع. مُشاعره> شِعْر = هن موتي پُوتا) شاعرن جو اجتماع. بيت بازي. (آصفيہ).
● مَشالُ ۽ مَشالَ: ذ. (ع. مُشعل جو بگڙيل) ڪنوگي - ڏياڻي - مُشعل.
= مَشالچي ۽ مَشالِچي: صفت. مشعل ڪٽندڙ - مُشعلچي.
● مَشارُ: ذ. (ع). وارَ جي پاڙ وارو سنهڙو سوراخ (جنهن مان پکهر نڪري) - مَسارَ. (تاريخ سند).
● مُشاهَدو ۽ مُشاهَدا: ذ. (ع. مُشاهَده> شَهِدَ = هن ڏٺو) نظارو - ڏيک - منظر - ڏيکارو - ليماءُ. ديد - ديدار - درشن. جاچنا - ڏسڻي - معائنو. تماشو. لقاءُ. نور إلاهيءَ جو نظارو. قدرت جو تماشو. عيني تجربو - عيني ثبوت - اکين ڏٺو دليل - چشم ديده ثبوت.
= مُشاهَدو مانڻُ: ديدار ڪرڻ - لقاءُ ڏسڻ.
● مُشاهَرہ: ذ. (ع. شَهَرَ) مهيني سير مقرر ڪيل رقم - تنخواهہ - پگهار - وظيفو.
● مَشائِخ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● مَشائِخُ ۽ مَشائِخَ: ذ. صفت. (ع شيخُ جو جمع، پر واحد ۾ ڪم ايندڙ) پيرسن مائهو. بزرگ. درويش. وَلِي. معزز.

● مَشائِخَ اوڍا: اسم خاص. تعلقي شهداد پور ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● مَشائِخُ هُوٽِي: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● مُشْتِ: ث. (ف. مُشْت. من. مُشْتِ) مُڪو - مُٺ. ٽونشو - گُوسو.
= مُشْتِ زَنُ ۽ مُشْتِ زَنَ: ذ. صفت. (ف). ٽونشو هڻندڙ - مُڪ هڻندڙ. مُٺ هڻندڙ - هٿُ رسُ ڪندڙ.
= مُشْتِ زَنِي ۽ مُشْتِ زَنِيُون: ث. مُٺ هڻڻ جي حالت - هٿُ رسُ.
● مُشْتاقُ ۽ مُشْتاقَ: ذ. صفت. (ع. شوق) اشتياق رکندڙ - شائق - چاهيندڙ - آرزومند - طالب - خواهشمند - گهورو - خواهان. سڪايل - آڪنديو. سوهيٽُ - وَسُ ڪيل - مَنُ لُڀايل - عاشق - موهت - اکن چکن. مُستدعي - مُنتظر - انتظار ڪندڙ. (آصفيہ).
● مُشْتَبِهہ: صفت. (ع. شُبْهہ) شڪ وارو - شڪيل - شڪي.
● مُشْتَرَڪُ: صفت. (ع. شَرَكَ) شريڪ ڪيل - ڪنديل - ملايل - ڪنديل. پائيوار - حصيدار.
● مُشْتَرِي: صفت. (ع. شَرِيَ) خريدار. وڪندڙ. (ذ). هڪ گرهہ جو نالو. (هي سياروـ سيني گرهن ۾ وڏو، ڏرتيءَ جي قطر کان يارهوٽو قطر ۾، قطبن وٽ چڙوءِ وچ ٿلهو، سندس سال ڏرتيءَ جي سال کان بارهوٽو). (گاجرا). وسيٽ.
● مُشْتَقُ: ذ. (ع. شَقَّ = چيرڻ) ڪنهن لفظ مان چيرهي نڪتل لفظ (جو انهيءَ لفظ جي مصدر يا اصل لفظ مان هجي) - بنيادي لفظ - اشتقاق ڏاتو. ساڌ - اصل - بُنياد - مادو.
= مُشْتَقُ اصْلِي: ذ. اصل لفظ ۾ ڪجهہ ڦيرگهير ڪرڻ سان تيار ٿيل لفظ. (علم نحو).
= مُشْتَقُ إضافي: ذ. اصل مصدر جي اڳيان يا پڇيان ڪنهن نشاني ملائڻ سان تيار ٿيل لفظ. (علم نحو).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُشْتَمِلُ: صفت. (ع. شَمَل = شامل ٹيو) شامل ٹيندڙ- جُٽَ ٹيندڙ- گڏ ٹيندڙ- گڏ شامل- ڪَٺو. (آصفيه).

● مُشْتَهِرُ: صفت. (ع. شَهَرَ) اشتهار ڏيندڙ. ڏيڏورو ڏيندڙ- مَنادي ڏيندڙ. شُهرت ڏيندڙ- مشهور ڪندڙ. (آصفيه).

● مُشْتُ: ث. ماڻَ- چُپَ- خاموشيُ- سُڃاتُ- سُن سُڃاتُ- پُٽَ- ڪُپ چُپَ- ڪُونگ پوڙُ- چُپَ چاپَ- چُپُ چُپاءُ- سُناٽو- مائيٽائيُ- سانتَ- مائوڙو- آرام- ڏامَ- سامتَ.

● مُشْتَبِدُ ع مُشْتَبِدا: ذ. صفت. سڪهو- سڪهارو- ٻَلِيُ- ٻَلْوانُ- ٻَلِيارُ- پَرُ ٻَل- ڪَراڙو- ڪڙاڪڙيُ. ستَرُو- سڪهارو- سڪهائتو- ستَبَرُ- زوائتو زور پَريو- سڪتوُ- قُوتِيُ- سڪتِيُ- سَتائتو. قرارو- تَنوانو- مضبوط- جاڏو- جبرو- ٻت ع پريل- ڏنڍو- سَتائو- جانئو- ستَرُ وَتَرُ- ڏَوُنسو- مَتارو- ڏَميتالُ.

● مَشْهُرُ ع مشتَرُ: ذ. صفت. مشهورُ- نامياروُ- ناليوارو- هاڪارو. (ن. ب).

● مِشْرُ ع مِشْرَ: ذ. برهمڻ جو لقب- برهمڻ ڪي آدرياءُ جو لفظ. (گاجرا).

● مَشْرِقُ: ذ. (ع. شَرْقَ) ڏينهن واري روشني نڪرڻ وارو پاسوُ- آپرندو- اوپرُ- پُورَبُ. (آصفيه).

- مَشْرِقِيُ: ذ. صفت. آپرندي جو- اوپرجو- پوربي.

● مُشْرِكُ: صفت. (ع. شِرک = شِرکُ ڪندڙ) شريڪ ڪندڙ- خُدا سان ڪنهن ڪي شامِلُ ڪندڙ- شِرڪ ڪندڙ. بُتُ پرستَ- قَبرُ پرستُ. (آصفيه).

● مُشْرُوُ: ذ. ڳڏيل سيٽيُ ع ڪَپهَ.

● مَشْرُوطُ: صفت. (ع. شرْط) شرط ڪيل- شَرْطِيُ. (ع. ا. د). علم نحو جي اصطلاح ع ڪنهن شرط ڪيل جملي جي نتيجي وارو جملو- جزا. (علم نحو ٦١).

● مشِرُوعُ: ذ. ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسمُ- ڳڏيل سوتي ع ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم. (گاجرا).

● مُشْتَرِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه ۽ حيدرآباد سنڌ ۾).

● مَشْعَلُ ع مَشْعَلَ، مشعلونُ: ذ. ث. (ع. شَعَلَ). مُشالَ- مُشْعالُ- ڪَٽڪِيُ- ڏِياتُ- ڏِياڻِيُ- مُتوُ.

- مَشْعَلچِيُ: ذ. صفت. مَشْعَل ڪڍندڙ- مُٽي وارو- ڏِياتُ ڪڍندڙ.

● مَشْغُولُ ع مَشْغُولَ: ذ. صفت. (ع). شُغل ۾ لڳل- ڪم ۾ لڳل- رُڌَلُ- مَصْرُوفُ- آپار يَلُ.

- مَشْغُولِيُ ع مَشْغُولِيُونُ: ث. مصروفيت- وڪندي. ڪِرت- حاجَ- ڪَمُ- ڏَنڊو- ڪارُ.

● مُشْفِقُ: صفت. (ع. شفق = مهربانُ) شفقت ڪندڙ- مهربان- شَفِيقُ. نوازش ڪندڙ- احسان ڪندڙ- پلائِيُ ڪندڙ. تَرسُ ڪائيندڙ- رحمدل- دَيالُوُ- ٻاجهارو. دَرد مَنڊ- غمگسارُ. رَفِيقُ- دوستُ پيارو. (آصفيه).

● مَشُقَ ع مَشْقُونُ: ث. (ع). روزانو ڪنهن ڪم ڪي وري وري ڪرڻ جي حالت- استعمال- آپياسُ- مُحاوَرو- ساڌنا. عادَت- هيرَ- نِيمَرُ- و رُتاءُ- عَمَلُ. لِکَڻُ جو ڪَمُ (شاگرد ڪي)- نَقلُ- پيرويُ آتارو.

- مَشْقَ ڪَرائِڻَ: استعمال ڪرڻ- آپياس ڪرڻ- مُحاورو ڪرڻ. شاگرد جو صورتخطي ڪي پَڪوُ ڪرڻ.

- مَشْقَ ڪَرَڻُ: مَشْقَ ڪَرائِڻ.

● مَشَقَّتَ ع مَشَقَّتُونُ: ث. (ع. شَقَّ) تڪليف- اهنج- ڏُکائي- هلاڪي- دِقَّت- تصديع- زحمت. پَتوڙ- ڳهه- ڪشالو- درد سري- جاکوڙو- جانفشاني- جدوجهدُ. پورهيو- لايو لڳايو. ڪم ڪار- ڏَنڊو- ڪِرت- مزوري.

● مَشْكَ ع مَشْكُونُ: ث. اسم. (سن. مَشْكَ) پاڻيُ پيَرڻُ جي چمڙُ جي ٿيلهيُ- پَکالَ- ساندارو- سانداريُ- اوڻي- ڪَلي.

- مَشْكِيُ: ذ. صفت. مشڪ ڪڍندڙ- (پاڻي جي) مَشڪ پيرندڙ. (گاجرا).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُشْڪَ ۽ مُشْڪُونْ: ث. (ف. مُشْڪَ) ڪستوري - ڪتوري - خستوري. بنا سڱن هرڻ جي ڏڻ مان نڪتل هڪ خوشبودار مادو (چيو وڃي ٿو ته هي هرڻ ماڪ نيپال ۽ ختن ۾ رهن ٿا). هٿن پيرن جو پٺو - ڏورو - گوشت جو مڇو.

- مُشْڪَ بِلائِي: هلي جي آنڊن مان نڪتل گهاڻي چربيءَ جهڙي خوشبوءدار ليز (آفريڪا ۽ عربستان جي هڪ هلي جي آنڊن جي هيٺين پاڳي مان ڪستوري جهڙي خوشبوءدار ليز). (گاجرا).

- مُشْڪَ بِلو: هليءَ جو هڪ قسم (جنهن جي آنڊن مان خوشبوءدار ليز نڪري ٿي). (گاجرا).

- مُشْڪُونْ ٻَڌڻ: پانهون ورائي پٺيءَ پٺيان ٻڌڻ (جيئن آدمي پڇي نه سگهي) - پانهن جا ڏوراڻ ٻڌڻ - چڙڪنيو ٻڌڻ - پٺوڙڪي ٻڌڻ - بُشڪين ٻڌڻ.

- مُشْڪِي: ذ. ڪستوريءَ وارو - سُرهو - خوشبوءدار. ڪارو گهوڙو - سانورو - سانولو.

● مُشْڪُونْ جمع: گهوڙي ۽ شينهن جي ڇڇيءَ جا وار. (گاجرا).

● مَشْڪِرو ۽ مُشْڪِرا: ذ. صفت. (ع. مَسْخره = چرچائي) چرچائي - پوڪائي - مسخرو.

- مَشْڪِرو لڳڻ: مزو اچڻ - دل ڪي وڻڻ - راحت اچڻ - وندر ٿيڻ.

- مَشْڪِريُ ۽ مُشْڪِريُون: ث. چرچو - پوڪ - خوش طبعي - ظرافت - ڪيل پوڪ - مسخري.

● مُشْڪِلُ: ذ. صفت. (ع. شڪل = سخت) ڏکيو - اهنجو - اوکو - اولو - آهندُ - ايل ولو - ڪٺنُ - ڏُڪلنبُ - ڏُهيلو - سخت - ڪٺنُ - دُشوار. تڪليف وارو. (ث). مشڪلات - اهنجائي - اوڪائي - تڪليف - دقت - مصيبت - دُشواري - سختي - ڪشٽُ. سوڙهه - تنگي - لاچاري - ضرورت - گهرج. آفت - ويڌنا - بيتا - آپدا.

- مُشْڪِلات ۽ مُشْڪِلاتُونْ: ث. اهنجائي - اوڪائي - تڪليف - ڏکيائي. سوڙهه - تنگي - لاچاري.

- مُشْڪِلاتَ حَلُ ڪَرَڻُ: ڏکيائيءَ مان ڇڏائڻ - مشڪل پڇڻ - اهنج دُور ڪرڻ. مصيبت کان نجات ڏيارڻ - آپدا ٽارڻ.

- مُشْڪِلُ ڪُشا: ذ. صفت. مُشڪلاتون دُور ڪندڙ - ڏُک لاهيندڙ - اهنج دُور ڪندڙ. مُصيبتون دفع ڪندڙ.

● مُشْڪَڻُ: مصدر. ٽوروڪيڻ - چپن ۾ ڪيڻ - مُرڪڻ - پاهوهڻ. ڪيڻ. خوش ٿيڻ - سرهو ٿيڻ. (مَشڪيو - مُشڪندو - مُشڪيَلُ).

- مُشْڪُ ۽ مُشْڪُونْ: ث. ٽوري ڪيلَ - پاهوهه - مُرڪ.

- مُشْڪَڻُ ڪُشْڪَڻُ: مصدر. ڪيلڻُ - مُرڪڻ - پاهوهڻ. خوش ٿيڻ - راضي ٿيڻ - ريجهڻ.

● مُشْڪُو ۽ مُشْڪا: ذ. نيرو هيرو - لالڙي.

● مَشْڪُورُ: ذ. صفت. (ع. شُڪرُ) شُڪرگذار - شُڪرمند - شاڪِر - مَمنُون - احسان مند.

● مَشْڪُوڪُ: ذ. صفت. (ع. شڪ = شڪي) شڪ ڪندڙ - شڪي - شڪائتو - وَهمي - گمانيءَ - مَنيستيي - پيرمي. لڄاروءَ - سنڪوچي - شرميلو - حيجابي.

● مَشْوَرَتَ: ث. (ع. مَشوره) مَشورَه - صلاح - صلاح مصلحت - پٺت - مَتَ - نصيحت - راءِ - اڪل - خيال - ويچار.

● مَشْوَرو ۽ مُشْوَرا: ذ. (ع. مَشُوره = صلاح) صلاح - مصلحت - مشورت. (آصفيه).

- مَشْوَرو ڪَرَڻُ: صلاح ڪرڻ - صلاح مصلحت ڪرڻ - تجويز ڪرڻ. سازش ڪرڻ - منصوبو ٻڌڻ - سِتَ سِتَڻ. (آصفيه).

- مَشْوَرِو وَٽَڻُ: صلاح وٺڻ - صلاح مصلحت وٺڻ - راءِ وٺڻ - تدبير پڇڻ (آصفيه).

● مَشْوَرِيُ: امر خاص. هڪ ذات جو ڪالو (اڪثر لاڙڪاڻي ۾).

● مَشْوُنڪيڙو ۽ مُشْوُنڪيڙا (ڪ): ذ. جانور جو هڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُشَهِدو ۽ مُشَهِدا: ذ. (ع. شَهِدَ). نظارو ـ نِماءُ ـ لقاءُ ـ ديدارُ ـ ڏيکاءُ ـ مُشاهدو. رَوْنشو ـ چرچو ـ تماشو ـ کيل خوشيءَ ـ مزو ـ گَمَتَ ـ وِنڊرُ ـ وِيارُ ـ کتلول ـ بازيءَ ـ کيلُ ـ مَسخريءَ ـ سانگُ.

● مُشَهدي: ذ. سِکهي جو هڪ قسمُ (روپيو، پَر رُپئي کان گهٽيءَ قيمت وارو).

● مَشهورُ ۽ مُشَهورَ: ذ. صفت. (ع. شَهَرَ) شُهرت کيل ـ هاکارو ـ نامَ ڪڍيو ـ نامياروـ پَڌرو ـ نالي وارو ـ نامييءَ ـ نامِيوءَ ـ نالِيرو ـ پِرسيد ـ مَعروفُ ـ نامورُ.

ـ مَشهورائيءَ ۽ مُشَهورائِيونُ: ث. شُهرتَ ـ آگهيتَ ـ پَڌرَ ـ پِرڪاشُ ـ نالوءَ ـ نامِوَريءَ ـ ڏاکوُ. هاڪ ـ ناموسَ ـ ساراهَ. شُهيدَ.

ـ مَشهوريءَ ۽ مُشَهورِيونُ: ث. ناموري ـ هاڪ ـ ناموس ـ ساراهه.

● مَشِيتَ: ث. (ع). خواهش ـ ارادو. (گاجرا).

● مُشِيرُ ۽ مُشِيرُ: ذ. صفت. (ع). مَشوَرو ڏيندڙ ـ صلاح ڏيندڙ ـ صلاحڪارُ. تدبير ٻڌائيندڙ. مَنِتريءَ ـ ڪارڪُنُ ـ وَزيرُ ـ ديوانُ ـ سيا سَتُ ـ مَيمبرُ. چڱو مڙسُ ـ وَڏيرو ـ پنچُ ـ مُکيءَ.

ـ مَشِيرُ پَ ناموَ ۽ مَشِيرُ پَ ناما (ت): ذ. صلاحڪار ـ جماعت جو تحريريءَ فيصلو. معتبر ماڻهن جو فيصلو.

ـ مَشِيرِيءَ ۽ مَشِيرِيونُ: ث. ميمبريءَ. وزيريءَ.

● مِشبيءَ مِشِيءَ (ڪ): ث. خوشامَدَ ـ چاپلوسيءَ.

ـ مِشيونُ مِشيونُ ڪَرَنُ (ڪ): خوشامد ڪرڻ ـ چاپلوسيءَ ڪرڻ.

● مَشِينَ ۽ مَشِينونُ: ث. (انگ. مِشنِ = ڪلَ) ڪلَ ـ پُرزو هَٿُ جوڙاهيل اوزارُ. (آصفيه).

ـ مُصاحِبُ ۽ مُصاحِبَ: ذ. صفت. (ع. صُحبَ = سنگتي). سنگتي ـ ساٿيءَ ـ دوست ـ يارُ ـ سَجَنُ ـ ميتُ ـ گهٽگهرو ـ اِخلاص مَندُ ـ همدردُ ـ غمگسارُ ـ آسا پَٽندُ ـ رَفيقُ ـ صُحبتيءَ. چاوڙيءَ نائبُ.

ـ مُصاحبتَ: ث. سَنگتَ ـ دوستيءَ ـ ياريءَ ـ سَجَٽائيءَ. صُحبتَ. اِخلاصَ ـ همدَرديءَ ـ سجٽائيءَ ـ گهٽگهرائيءَ ـ همدرديءَ. رفاقتَ. (ع. ا. د).

● مُصافَحَهُ: ذ. (ع. صَفَحَ = هَتُ ميلاءُ). ملاقات وقت هَتَ ملائڻ جي حالت ـ هَتُ ميلاءُ ـ خوش خوش ـ خوش خيرعافيت ـ دست بوسي ڪرڻ.

ـ مُصافحو ڪرڻُ: هٿ سان هٿ ملائڻ ـ خوش خوش ڪرڻ ـ خيرعافيت ڪرڻ ـ دست بوسي ڪرڻ.

● مَصالِحَ: ذ. (ع). مصالو ـ مسالو ـ ڪاڌي ڪي مزيدار ڪرڻ وارو وکر (مرچ، لوڻ وغيره) ـ ويڱڻُ. شئي شِڪل ـ سامِگريءَ ـ ڪنهن به مرڪب کي ٺاهڻ لاءِ ڪَچو سامان ـ جاءِ ٺهرائڻ جو سامان ـ سُرُساتَ. پَسار ـ جَڙيءَ بوٽيءَ. خوبيون ـ پلايون.

ـ مَصالِحدارُ ۽ مَصالِحدارَ: ذ. صفت. مَصالِحُ وارو ـ ويڱڻُدارُ ـ چهرو ـ سلوٽو.

ـ مَصالِحدانيءَ ۽ مَصالِحدانِيونُ: ث. مَصالِح رکڻ جي ٻَٽيءَ.

ـ مَصالِح ڏِيئڙُ (ت): چمڙيءَ کي پاڻيءَ چوڻيءَ ڪاريءَ ڪار ۾ وجهيءَ رکڻُ.

ـ مَصالِح گَڏَنُ (ت): جُوئر جو ٻَٽُ آلو آڪُ ۾ پاڻيءَ گَڏَنُ.

● مَصالحتُ: ث. (ع. صُلح). صُلح ـ ميلُ ـ ميلاپَ ـ ناهه ـ صُحبتَ. (آصفيه).

● مُصحَفُ: ذ. (ع. صَحَفَ). قرآن ڪريم ـ قُرقان حميد ـ مُسلمانن جو خُدا کان نَٽَلُ مذهبي ڪتاب ـ ڪلام الله ـ چُمڻ جي لائق ڪتاب. محبوب جو مُنهنُ. (آصفيه).

● مِصداقُ: ذ. (ع). صِدقُ يا سچائيءَ جو هٿيار. صداقت جو ثبوتُ ـ سچائيءَ جي ثابتيءَ ـ گواهي ـ شاهدي ـ ثبوت. (آصفيه). (صفت). تصديق ڪيل ـ خاطريءَ ڪيل. مُوافِقُ ـ برابر.

● مَصدَرُ ۽ مَصدَرِ، مَصدَرُونُ: ذ. ث. (ع). ڪرڻ جي جاءِ ـ صادر ڪيڻ جي جاءِ ـ جاءِ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

صدورُ. مُولُ - مَنْڈیُ - بُنیادُ - اَصلُ - مُنھنُ - ڈَر - مُھِڪُ قیریُ اچڻ جي جاءِ - موڻي اچڻ جي جڳھ. اشتقاق - ڏاتُو (ڪنھن لفظ جو). فعل جي اھا سادي صورت جا ڪنھن ڪر يا حالت جي معنيٰ ڏيڪاري - اسم مصدر - نمت ارث. (علم نحو).

= مصدر تَرْڪِيبِيُ: ذ. ث. علم نحو جي اصطلاح ۾ اھو مصدر جنھن جي معنيٰ مصدر ۾ نہ نڪري - حاصل بالمصدر. مثلاً: "ڪرڻي، پَرڻيُ، چَوڻيُ وغيره". (علم نحو ٦٥).

= مَصْدر جَعْلِيُ: ذ. ث. اھو مصدر جو ڪنھن پي ٻوليءَ جي لفظ ۾ڀيان "ڻ" وڌھڻ سان ٺھي. مثلاً: "طلبڻ = ڪَتشڻ وغيره". (علم نحو ٦٥).

= مَصْدر حَقِيقِيُ: ذ. ث. فعل جو ھڪ قسم. مثلاً: "ڪرڻ، چوڻ وغيره". (علم نحو ٦٥).

= مَصْدَر وَضْعِيُ: ذ. ث. مصدر حقيقي. (علم نحو ٦٥).

● مُصَدَّقُ: ذ. صفت. (ع. صدّق) صِدق جو - سچو - حقيقي - حقي. شاھد - گواھ. (ع. ا. د)

● مِصْرُ: ذ. (ع). شھر - بلده - نگر. ھڪ شھر جو نالو (جنھن کي مِصْرُ پٽ نوج آباد ڪيو ھو). آفريڪا کنڊ جو ھڪ مشھور مُلڪ. (آصفيه). زالن جي مڃي جي وارن تي پَڌل نڊو ڪنڊو ڪپڑي تُڪر - ڪتساھو. ڪيس آھو. (ڪ).

= مِصْرِيُ ۽ مِصْرِيُ: ذ. صفت. مصر جو - مصر وارو. مصر جو ويڙل - مصر جو رھاڪو. (ث) مصر مُلڪ جي ٻولي.

● مُصِرُ: صفت. (ع. صرّ = اصرار ڪندڙ). امداد ڪندڙ - وري وري چوندڙ - (ڪنھن ڪر ڪرڻ لاءِ) زور پريندڙ.

● مِصْرِ جِيُ واءِ: اسم خاص. تعلقي نوشھري ۾ ھڪ ديھ جو نالو. (لست).

● مِصْرَعَ ۽ مِصْرَعُونُ: ث. (ع). لغوي معنيٰ ۾ دروازي جا طاق. اصطلاحي معنيٰ ۾ شعر جو اڌ حصو. مثلاً:

"ويو اخلاص عالم مان عجب هي دؤر آيو آھ،
ڏجي ھرڪو ٿو ظالم کان عجب هي دؤر آيو آھ".

مٿين شعر ۾ ٻه مصرعون آھن، جن مان پھرين ست ڪي مصرع اولهي ۽ ٻيءَ ڪي مصرع ثاني چئبو آھي) - اڌ شعر. ڪافيءَ جو ھڪ ٽڪرو.

● مَصْرُوفُ: ذ. صفت. (ع. صرف = مشغول) مشغول - رڌل - لڳل - جُنبيل. قائل (ڪر ۾). صرف ڪيل - خرچ ڪيل. قربيل - واپس آيل - موڻي آيل. (آصفيه).

● مِصْرِيُ ۽ مِصْرِبُونُ: ث. مناڻ جو ھڪ قسم - ڪنڊ جي چاش مان ٺھيل بلورن مثل مناڻ. (ع). تمام تکي تاوار. شراب جو ھڪ قسم - تمام تيز شراب. پيڙيءَ جو ھڪ عضوو - رود (ڪپيءَ) جي وچ واري ڪلي يا سرائي. (اسم خاص). تعلقي موري ۾ ھڪ ديھ جو نالو. ھڪ ذات جو نالو. (ت).

● مِصْرِيُ پُورُ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊ ۾ ھڪ ديھ جو نالو. (لست).

● مِصْرِيُ شَاھُ: اسم خاص. تعلقي ننگرپارڪر ۾ ھڪ ديھ جو نالو. (لست).

● مُصْطَفيٰ: صفت. (ع. صفوَ = چونديل) ڀُھتل - برگزيده و. خراين کان پاڪ. مُجتبيٰ. چونديل - ڏاڍيل - پسند ڪيل - مقبول - منظور نظر. (اسم خاص). حضرت رسول مقبول احمد مُجتبيٰ صلي الله عليه وآله وسلم جن جو لقب.

● مُصْطَفَيُ: ث. پسارڪي وڪر جو ھڪ قسم (ھيدي رنگ تي ڪنھن وڻ جو ڪوڙ).

= مُصْطَفَيِ زُومِيُ: ث. پسارڪي وڪر جو ھڪ قسم.

● مُصَفّا: صفت. (ع. صفوَ = پاڪ). صاف - صاف ڪيل - صفا - نرمل - اوجل. پاڪ (آصفيه).

● مُصْلَحُ: صفت. (ع. صلح). اصلاح ڪندڙ - درستي ڪندڙ - سڌارندڙ - سڌارڪ. (ع. ا. د).

● مَصْلَحَتَ ۽ مَصْلَحَتُونُ: ث. (ع. صلح). نيڪ صلاح - نيڪ مشوره - مناسب تجويز. صلاح - مت - مشورت - ڪٽ. آپاءُ - وجھ - تجويز - ٻلو - اڪل - ٽنڊ. حڪمت علي - نيتي - تدبير - جترائي - سياڻپ - ڏاھپ. خوبي - چڱائي - ٻلائي - نيڪي - عمدگي. (آصفيه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

■ مَصْلَحتاً: ظرف. نيڪ صلاح سان. دلي پادلي- جاڻي واڻي- پاڻمراد و- پنهنجي خيال سان.

■ مَصْلَحتَمَانُ ۽ مَصْلَحتَتَانَ: ذ. صفت. صلاح ڏيندڙ- صلاحڪار- نصيحت ڏيندڙ. صلاح مصلحت ڪندڙ. تجويز ڪيڙي ڏيندڙ- آڪل سڪل بتائيندڙ.

● مُصَلُّو ۽ مُصَلَّا: ذ. (ع. صَلي) نماز پڙهڻ جي جاءِ- عبادت گاهه- مسجد. نماز پڙهڻ جي لاءِ ڪپڙو يا غاليچو- نماز پڙهڻ وارو ڪپڙو- جاءِ نماز.

● مَصْلُوبُ: ذ. صفت. (ع). سُوريءَ تي چاڙهيل- قاسي ڏنل. (گاجرا).

● مُصَمِّمُ: صفت. (ع). پڪو- پختو- مستقيم- آستوار- محڪم- اٽل- ان ٽر. (آصفيه).

■ مُصَمَّمُ إرادو: پڪو ارادو- عزم بالجزم- پختو قصد- مُحڪم إرادو- مضبوط خيال- اٽل فيصلو- پختو ويچار. (آصفيه).

● مُصَنِّفُ: ذ. (ع. صَنَّفَ = هن ڪاهيو) تصنيف ڪندڙ- ڪتاب ڪاهيندڙ- مؤلف. ڪتاب لکندڙ- ليکڪ- ڪرنٽ ڪار- ليويس.

■ مُصَنَّفِي: ث. تحرير- ليکيت- تصنيف- مؤلفي.

■ مُصَنَّفِي جو حَقُ: ذ. حق تصنيف.

● مَصْنُوعِي ۽ مُصَنَّوعِي: ذ. صفت. (ع. صنع) هٿراڏو- بناوٽي- جعلي- جوڙتو- نقلي- تقليدي.

● مُصَوِّرُ ۽ مُصَوَّرَ: ذ. صفت. (ع). تصويرون ڪاهيندڙ- چترڪار. ڪمانگر- نقاش. رنگ ڏيندڙ- رنگ ساز. (آصفيه).

■ مُصَوِّرِي ۽ مُصَوَّرِيُونُ: ث. چترڪلا- تصويرڪشي- چترڪاري. ڪمانگري- نقاشي. چتسالي- نقش- چِتُ. رنگسازي.

● مُصِيبَتَ ۽ مُصِيبَتُونُ: ث. (ع. صوب) ڏکيائي- دشواري تڪليف- اهنج- زحمت- ڪشٽ. درد- ڏک- رنج- الدوهه. ايذاءُ- اهنج- پيڙا- سورُ- آزار. آپدا- آفت- بلا. شامت- غضب- ويڍڻ. نحوست- ڪمبختي- نپاڳپ- برائي- بدبختي. صدمو- حادثو.

■ مُصِيبَتَ زَدَهُ: صفت. مصيبت جو ماريل- ڏکن جو ستايل- آفت زده. غمزده. ڪمبخت- نپاڳو- بدبخت.

● مُضَارِعَ: ذ. (ع). ٽين جهڙو- ٽيٽو- ممڪن- سمباوِيه. الاجي- جيڪس- جيڪر- شايد. ڪجهو- لڳل. امڪاني- گماني- شڪي. علم نحو موجب هڪ زمان جو نالو.

● مُضَاعَفُ: ذ. صفت. (ع). ٻيڻو- ٻيتو. (اسم). اهو لفظ جنهن جي ڇاڙيءَ ۾ ساڳي قسم جو ٻيو لفظ اچي. (گاجرا).

● مُضَافُ: ذ. (ع). ٻئي سان تعلق رکندڙ اسم.

● مُضَافُ إلَيْهِ: اهو، جنهن سان ٻيو اسم لڳايو وڃي. مثلاً: "ڪتاب جو ڪهوڙو" "گهوڙو" مضاف آهي. "جو" حرف اضافت ۽ "ڪتاب" مُضاف إليه آهي.

● مُضَامِينُ: ذ. (ع). مضمون جو جمع- مضمون- بيان.

● مَضْبُوطُ: صفت. (ع. ضَبْطَ) ضبط ڪيل- قبضي ڪيل. پڪو- پختو- ڏاڍو- سخت. قابو- سوڳهو. مستحڪم- محڪم- اٽل- اڇل- برقرار. نهرو- ڳهاتو. پريل (پُٽ ۾)- مائيدار- ڳوڙهو- وزنائتو- سنگين. ڏڍو- مٽو- دونسو- مُڪو- ڏڳ- يڪتو. جاڏو- سکهو- سترو- قوتي- قرارو- جانڙو- جُنگ. سورهيه- سورمو- بهادر- شهزور.

■ مَضْبُوطُ رهنُ: قوي دل رهڻ- قائم رهڻ- ثابت قدم رهڻ- اٽل رهڻ- برقرار رهڻ.

■ مَضْبُوطُ ڪَرَنُ: جمائڻ- پڪو ڪرڻ- آماده ڪرڻ- پختو ڪرڻ.

■ مَضْبُوطِيُ ۽ مَضْبُوطِيُونُ: ث. پڪائي- آچلتا- پختائي- ڏيرج- ثابت قدمي. جناءُ- پائداري- هنڍ- ٽيڪاءُ- تائيد- پشتي- پختگي. زور- بل. طاقت- سکهه- سکهيت- شڪتي- تيج- ست- توفيق- سامرٿي. نيهراڻي- گوڙهائي- گهاڻائي- گهاڻاڻ- گهات.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُضْحِكُ: ذ. صفت. (ع. ضَحِكَ) مسخرو - ڪِلائيندڙ - چرچائي - پوڪائي.
● مُضِرُّ: صفت. (ع) ضَرَرُ = ضرر پهچائڻ وارو) ضرر پهچائڻ وارو - نقصان ڏيندڙ - نقصانڪار - غير مفيد.
"مُضِرُّ تان مون کي ڪيئا حڪيمن هزار" (آبري - شاهه).
زهريلو - زهردار - فاسد. ٽوپي جهڙو - ڇيهي جهڙو. اڳرائي ڪندڙ - چڙ ڏيارينڊڙ.
= مُضِرُّتُ: ث. ضَرَرُ - زِيانُ - هاڃو - ڇيهو - هَرَجُ - چوتَ - نقصان - ٽوٽُ - ٽوٽو. ايذاءُ - سُورُ - دَردُ - ڏُکُ - ڪشٽُ.
● مِضْراب ۽ مِضْرابَ: (ع. مِضْراب = لوهي ڇَلو). لوهي ڇَلو. اڳريءَ ۾ پائي ستار وڄائڻ جو لوهيءَ ڇَلو. ضَرْبَ (ل) - جَرَبُ (ت). (آصفيه).
● مُضْطَرُّ: صفت. (ع) ضرر پهتل - نقصان پهتل. تڪليف ۾ ڦاسل. بيقرار - بي آرام - بي چينُ - بيتابُ - مُضْطَربُ - وِياڪُل - پريشان - ماندو. بي وس - ويچارو - لاچار. (آصفيه).
= مُضْطَرِبُ: صفت. بي چينُ - بي آرام - بي قرار - مُضْطَرُ.
● مُضْمَحِلُّ: صفت. (ع). محو ٿيندڙ - گهٽ ٿيندڙ - مڪهنُ. ناچيز - نحيف - ناتوان - ڪمزور - ٽڪل - ڏهرو - لاغر - آپرو. مُسْتُ - ڍِلو - ڪاهِلُ. اداس - غمگين - دلگير - مغموم - فڪرمند. (آصفيه).
● مُضْمَرُ: صفت. (ع. ضَمَرَ). پوشيده - ڍڪيل - ڇپايل - لڪايل - مخفي. دل ۾ رکيل - راز ۾ رکيل - ڳجهو - لڪل. (آصفيه).
● مَضْمَضُو ۽ مَضْمَضا: ذ. ڪُرڙي.
● مَضْمُونُ ۽ مَضْمُونَ: ذ. (ع ضَمَنَ) مطلب - بيان - عبارت. مقالو. تقرير - وياکيان - ايڪجرُ. ليکُ - آرٽيڪل - انشا - ايڊيٽوريل. ڳالهه - معنيٰ - مُدعا - هار دُئيُ - سارُ - تاتپرجُ. ڳالهه - سخنُ - وچن - قولُ. (آصفيه).

= مَضْمُونُ نِگارُ ۽ مَضْمُون نِگارَ: ذ. صفت. مضمونَ نويس - مضمون لکندڙ - مقالو لکندڙ - بيان لکندڙ مهتمر - سَمْپادِکُ - اخبار نويس - ايڊيٽرُ. ليکڪ - ليکاري.
= مَضْمُون نِگاريُ ۽ مَضْمُون نِگارِيُونُ: ث. مضمون نويسي. ايڊيٽري. (آصفيه).
= مَضْمُومُونُ نَتوِيسُ ۽ مَضْمُومُونُ نَتوِيس: ذ. صفت. مضمون لکندڙ - مضمون تيار ڪندڙ - سمهاڪ - ايڊيٽر. (گاجرا).
= مَضْمُومُونُ نَتوِيسيُ ۽ مَضْمُومُونُ نَتوِيسيون: ث. لکندڙ جو ڪر - لکندڙ جو ڏندو - لکڻ جو هنر. (گاجرا).
● مُطابِقُ: صفت. (ع. طَبَقَ). موافِقُ - برابر. يڪسانُ - هم رنگ - هم صورت. مانند - وانگر - جيان - طرح - جي برابر - مُشابهه - جهڙسُ - اَن جهڙو - ساڳيو - نيس پيس. (آصفيه).
= مُطابَقَتُ: ث. موافقت - برابري - يڪسانيُ مُشابهتَ - اَن جهڙائيُ.
● مُطالَبُو ۽ مُطالَبا: ذ. (ع. مطالَبهُ < طَلَبَ = هن کهر ڪئي). طلبَ - گهُر - دعويٰ - لالچ - مانگ - طلبيُ - تقاضا. حق جي گهُرَ. قرض. واجب الطلب رپيا. (آصفيه).
= مُطالَبو ڪَرَڻُ: گهُرَڻ - گهُر ڪرڻ - طلبڻ - طلب ڪرڻ - دَعويٰ ڪرڻ - تقاضا ڪرڻ - مانگ ڪرڻ - دعويدار ٿيڻ.
● مُطالَعُ: ذ. (ع. طَلَعَ). ڪتاب ٻيٹيُ - پڙهڻ - پڙهائي - پهاڻُ - دَرسُ آپياسُ - پڙهيُ - تحصيل. ڪنهن شيءَ ڪي انهن جي واقفيت پيدا ڪرڻ لاءِ ڏسڻ جي حالت - غوُر - توجه - ڌيان - خيال - ويچار - خوُض - تامّل. (آصفيه). واقفيت - جاڻ - سُڌ - خبر - سَماءُ - پَرُوڙَ. (ع. ا. د).
= مُطالَعُ ڪَرَڻُ آپياس ڪرڻ - پڙهڻ - يادڪرڻ - پهاڻُ ڪرڻ - واچَنُ - ڪتاب ڏسڻ - اڳتي سبق سکڻ. غوُر ڪرڻ - ڌيان سان ڏسڻ - توجه ڪرڻ - خوُض ڪرڻ. واقفيت رکڻ - جاڻَ رکڻ - سُڌَ هجڻ - پَرُوڙ رکڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مُطالَعو ۽ مُطالَعا: مُطالَعُ.
= مُطالَعو ڪَرَڻُ: مُطالَعُ ڪرڻ.
● مُطَبُ ۽ مُطَبَ: ذ. (ع). حڪيمن جي ويهڻ جي جاءِ - ويج گهر. دواخانو - حڪمت خانو - اسپتال - شفاخانو - شفا گهر - صحت گهر.
● مُطْبَخُ: ذ. (ع) رڌپچاءُ جي جاءِ - ٻورچيخانو - رنڌڻ ٿو - رَسُوئي گهر.
● مُطْبَعُ: ذ. (ع. ذ. (ع. طَبَعَ = هن ڇپيو) ڇاپڻ جي جاءِ - ڇاپخانو - پريس.
● مُطْبُوعُ: صفت. (ع طَبَعَ = هن ڇپيو). طبع ٿيل - ڇاپيل - ڇپيل - پرنٽ ٿيل. (آصفيه). پسند ڪيل - دلپسند - مرغوب. (آصفيه).
● مُطْرِبُ ۽ مُطْرِبَ: ذ. صفت. (ع طَرَبَ = هو نچيو). گائيندڙ - گويو - ڪلاونت - ميراثي - قوال - راڳيندڙ - خوش ڪندڙ. (آصفيه).
● مَطْلَبُ ۽ مَطْلَبَ: ذ. (ع). مُراد - مَنورت - غرض - نيت - اِرادو - خواهش - مُدعا - منشا - دلي خواهش - چاهت. چاهه - دلچسپي - شوق - لاڙو - رغبت. سانگو - ضرورت - گهُرج - ڪَپ - لوڙ - طلب. معني - مطلب - مقصد - آرت - پروجن. تاتپرج - سارُ - خُلاصو. سمجهاڻي - شرح.
● مَطْلَبِي ۽ مَطْلَبِيُ: ذ. صفت. مطلب وارو - مطلب جو - خود غرض - مطلب جو يار - پاڻ پيرو - آپ سُوارٿي. خواهشمند - آروزمند - اِراد تمند - منشائي.
● مُطْلِبُ: اسم خاص. (ع). حضرت محمّد صلي الله عليه وآله وسلم جن جي ڏاڏي جو نالو - عَبْدالمُطْلِبُ.
● مُطْلَعُ: ذ. (ع. طَلَعَ = هُو اپريو). ستاري جي اُپرڻ جي جڳهه. قصيده جو پهريون بيت. غزل جو ٻن مصرعن ۾ قافيو. (ع. ا. د).
● مُطَّلَعُ: صفت. (ع). اطلاع ڏنل - خبر ڏنل - واقف - محرم.
● مُطْلَقُ ۽ مُطْلَقَ: ذ. صفت. (ع. مُطْلَقُ). ڇُٽل (قيد مان) - آزاد - سُوڏنتر. سُوڏين - بيپرواهه - بي ڪاڻيو - لاغرض - ڪل مختيار - خود مختيار. ليجو - پورو - ڪامل - سڄو - سارو - سربستو.
= مُطْلَقاً: ظرف. آصل - بلڪل - سراسر - سڙيوڻي - نيهٺ - قطعي - اصلاً - سڄوڻي - سموروڻي - سڀ - سربستوڻي.
● مُطَّلُوبُ: صفت. (ع. طَلَبَ). طلب ڪيل - طلبيل - گهُرڪيل - گهُرجيل. سڏيل - ڪوئيل. خواهش مطابق - دلپسند. محبوب - معشوق.
● مُطْمَئِنُ: صفت. (ع). اطمينان رکندڙ - بيفڪر - بي اوٿو - مانيٽو - سانتيڪو.
● مُطَهَّرُ: صفت. (ع. طَهَّرَ). پاڪ ڪيل - پاڪ - صاف - پوٽر - صفا - شُدّ - نيرمل - معصوم - نيردوش - بي گناهه - بي ڏوهو. (آصفيه).
● مُطِيعُ ۽ مُطِيعَ: صفت. (ع. طوع). اِطاعت ڪندڙ - فرمانبردار - تابعدار - حڪم مڃيندڙ - آگياوان - آگيا ڪاري. حڪم هيٺ - تابع - ماتحت - تلديو - تابعي - تاڻي - تحت ۾ - جو ڪو - وسيڪو - خادم - ٻانهو - چيوان - چيلو - شِش - پوئلڳ - مريد - بالڪو.
= مُطِيعُ ڪَرَڻُ: تابعدار بنائڻ - زير ڪرڻ - زير فرمان ڪرڻ - هيٺ ڪرڻ - ماتحت بنائڻ - قابوءَ ۾ آڻڻ. سَر ڪرڻ - فتح ڪرڻ - تابع ڪرڻ - فرمانبردار ڪرڻ - مغلوب ڪرڻ - جو ڪو ڪرڻ. مريد ڪرڻ - چيلو بنائڻ - بالڪو ڪرڻ.
● مُظْرُفُ: ذ. علم نحو جي اصطلاح ۾ هڪ ظرف ۾ ٻئي ظرف جي هجڻ جي معنيٰ ڏيڪاريندڙ ظرف. "جيئن باغ ۾ بلبل، ڪيسي ۾ روپيا". وغيره.
● مُظَفَّرُ: صفت. (ع. ظَفَرَ). فتحمند - فتحياب - ظفرياب - ڪامياب - جيٽيل - ڪٽيل - ڪامران - غالب. (آصفيه).
● مُظْلُومُ ۽ مَظْلُومَ: ذ. صفت. (ع. ظُلْمٌ). ظلم ٿيل - ستايل - ستم زده - آزاريل. دُکي - ڏُکي - ڏکيو - ڏک وارو.
● مُظَهَّرُ: صفت. (ع. ظَهَّرَ = ظاهر ٿيڻ جي جاءِ). ظاهر ڪندڙ - پڌرو ڪندڙ. (ذ) ظاهر ٿيڻ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جي جاءِ ـ تماشگاهه ـ کيل ڏيکارڻ جي جاءِ ـ اسٽيج ـ آکاڙو. (آصفيه).

● مَتَعَ: ظرف. (ع). سائڻ ـ سان ـ سين ـ سڀارو ـ سميت ـ سوڌو ـ گڏ ـ شامل ـ جُٽ ـ سڱ.

● مَتَعاً: ظرف. (ع). فوراً ـ آن وقت ـ سکهو ـ جلدي ـ جهٽ پٽ ـ يڪدم. اوچتو ـ ناڪاڻ.

● مُتَعاذٌ: ذ. (ع. عوذ). پناهه ـ آجهو ـ بچاءُ. (ع. ا. ذ).

ـ مُتَعاذُ اللّٰه: ذ. الله جي پناهه ـ خدا جو آجهو. (ع ا. ذ).

● مُتَعارِفٌ: صفت. (ع. عَرَفَ = هن سڃاتو). معرفت جو جمع. آهل علم ـ علم وارو ـ صاحب علم. خدا کي سڃاڻڻ ـ خدا شناس. نالي وارو ـ نالبرو ـ نامياروـ مشهور ـ معروف.

● مُتَعاشَ: ث. (ع. عَيْش) زندگي جي بقاءَ جي شيءِ ـ زندگيءَ جا وسيلا ـ ڪاڏي پيتي جو سامان ـ ڪاڏو ـ غذا ـ خوراڪ. پيدائش جا ذريعا ـ رزق ـ روزي ـ ڪُڏ ران ـ ڪُڏارو.

● مُعاشِرَتٌ: ث. (ع. عَشَرَ) خوشيءَ جي زندگي ـ عيش واري حياتي. رهٽي ڪهٽي ـ آٽي ويٽي.

● مُعاصِيٌ: ذ. (ع). گناهه ـ ڏوهه. (گاجرا).

● مُعافٌ ≈ مُعافَ: صفت. (ع. مُعاف > عَفْوَ) عَفْوُ ڪيل ـ بخشش ڪيل ـ ڪيما ڪيل ـ معافي ڏنل ـ مَرهيل. بي ڏوهو ٺهرايل ـ بَري ـ چَڏيل ـ چُٽل ـ آجو ـ آزاد. درگذر ڪيل. رخصت ڏنل ـ امر ٿيل ـ مامُور.

"سو موتي ڪيئن پانهُون جو محفوظان معاف ٿيو" (سر سهٽي ـ شاهه).

ـ مُعافُ کَرَنٌ: عَفْوَ ڪرڻ ـ بخشڻ ـ معافي ڏيڻ ـ مَرهَنٌ. ڪيما ڪرڻ ـ رحم ڪرڻ ـ پاڇهه ڪرڻ ـ دَيا ڪرڻ. بي ڏوهي ٺهرائڻ آزاد ڪرڻ ـ رهائي ڏيڻ. موڪل ڏيڻ ـ رخصت ڏيڻ ـ درگذر ڪرڻ. سزا وغيره کان هٿ جهلڻ. مهرباني ڪرڻ ـ رعايت ڪرڻ ـ احسان ڪرڻ ـ وَڏ ڪرڻ.

ـ مُعافيٌ ≈ مُعافيُونٌ: ث. بخشش ـ آسرائ. ڪيما. رهائي ـ خلاصي ـ آزادي ـ چوٽڪارو ـ نجات ـ چوٽڪو ـ مغفرت. تخفيف ـ رعايت ـ چَڏَت ـ چُوٽ (سرڪاري ڏل وغيره م). (صفت). جو ڏل پرڻ کان چٽل هجي. (گاجرا).

ـ مُعافِيدارٌ ≈ مُعافِيدارَ: ذ. صفت. معافي ڏنل ـ بخش ڪيل ـ آزادي ڏنل. جاگيردار.

● مُعالِيجٌ: ذ. صفت. (ع. عِلَجَ) علاج ڪندڙ ـ طبيب ـ ويد ـ ويج.

● مُعامِلاتٌ ≈ مُعامِلا: ذ. (ع. معاملة > عَمَلَ = ڪرڻ) ڪم ـ ڪار ـ ڪاج ـ عَمَلُ ـ حاجَ. ڏنڊو ـ ڪاروبار ـ ڪم ڪار ـ ڏاڙي. تجارت ـ واپار. خريد فروخت ـ ڏي وٺ ـ وهنوار. بحث ـ تڪرار ـ ڏڪو ـ خرخسو ـ حُجت ـ جهڳڙو ـ جهيڙو ـ ورڇو ـ ٽنٽو ـ دَنگو ـ فساد. ريڙهه ـ ڪهپي ـ ڪِروڌٌ ـ ڪِلڪِل ـ ڪِرڪِر. دعويٰ ـ فرياد ـ مقدمو ـ مقدمي بازي. سبب ـ ڪارڻ ـ باعث ـ وَجهَ. ڪالهه ـ قِصو ـ واقعو ـ اصل حال.

ـ مُعامِلائِيٌ ≈ مُعامِلائِيٌ: صفت. تڪراري ـ حُجتي ـ بتحي ـ جهڳڙائي ـ جهڳڙالو ـ ڏڪائي ـ دلڪائي ـ رڙائي.

● مُعاوِنٌ ≈ مُعاوِنَ: ذ. صفت. (ع. عَوْنَ) مدد ڏيندڙ ـ مددگار ـ پُٺيرو ـ واهرو ـ ساڻي ـ حمايتي ـ ساڻي.

ـ مُعاوِنَتٌ: ث. مدد ـ حمايت ـ سهائتا ـ ساٿ ـ واهرَ ـ همراهي ـ پٺيراڻي.

ـ مُعاوِنَتِ کَرَنٌ: مدد ڏيڻ ـ حمايت ڪرڻ ـ واهر ڪرڻ ـ همراهي ڪرڻ. تائيد ڪرڻ. پرجهلو ڪرڻ ـ ساٿ ڏيڻ ـ سهارو ڏيڻ.

● مُعاهِدوٌ ≈ مُعاهِدا: ذ. (ع. مُعاهِدَهُ > عَهْدَ) عَهْدُ ـ اقرار ـ انجام ـ قولُ ـ قرار ـ وچن ـ پول ـ وعدو. سُنْهُنٌ ـ سُخُنٌ ـ قسم. عهد نامو ـ ناهه ـ صُلح.

● مُعايَنوٌ ≈ مُعايِنا: ذ. (ع. معاينه > عَيْنَ اک) پنهنجي اکين سان ڏسڻ جي حالت ـ مشاهدو ـ چڪاس ـ جانچ ـ پڙتال. نگاهه ـ نظر ـ ڏيکارو. (آصفيه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مُعايَنو ڪرڻ: نظر وجهڻ - ملاحظو ڪرڻ - ڏسڻ واڌسڻ - مشاهدو ڪرڻ. جانچڻ - جانچ ڪرڻ - چڪاس ڪرڻ - امتحان ڪرڻ - آزمائش - پرکڻ - آزمائش ڪرڻ.

● مُعَبُّودُ ۽ مُتَعَبُّودَ: ذ. (ع. عَبْد) عبادت ڪيل - پوڄيل. عبادت لائق - بندگيءَ جو ڪو - پوڄا لائق. خُدا - اللّٰه تعالىٰ - ڏاڍي تعالي -

● مُعْتادُ ۽ مُعْتادَ: ذ. صفت. هيريلُ - هيراڪُ - عادتي - عِلتي. اڪثر ڏسندڙ - اڪثر ٿڌندڙ. معمولي - هميشه واري - رواجي - دائمي.

● مُعْتَبَرُ ۽ مُعْتَبَرَ: ذ. صفت. (ع. عِبْر) اعتبار وارو - اعتبار ڪيل - پرومي وارو - ڪارپٽ وارو - ويساهه وارو - ويساهو - ايماني. آبرو وارو - مانائتو - شانائتو - مان وارو - شان وارو - اشراف - سڪترُ - موچارو - چڱو خاصو.

= مُعْتَبَرائي ۽ مُعْتَبَرائِيُون: ث. معتبري - ساک - ويساهه - اعتبار - ڪارپٽ - پترومو. عزت - آبرُو - مانُ شانُ - مانارتُ. اشرافت - سڪرائي - موچارائي - چڱ مڙسي - پلِ مانسائي.

= مُعْتَبَري ۽ مُعْتَبَرِيُون: ث. ڏسو معتبرائي.

● مُعْتَدِلُ: صفت. (ع. عَدَل). اعتدال وارو - مڌوسط - وچڙو - وچولو - درمياڻو. پورو پنو - مڌيم - موچارو - ڏيمون. آلپ - مائيٽو - غريب سياڻ - نرم سياڻ - حليم - ڪنڙو - سليم - ڪومل.

● مُعْتَرِضُ: (ع. عَرَض). اعتراض ڪندڙ. (ع. ا. د).

● مُعْتَرِفُ: صفت. مڃيندڙ. اعتراف ڪندڙ - اقرار ڪندڙ - قبول ڪندڙ - ڪائوڪار ڪندڙ - اقراري.

● مُعْتَقِدُ ۽ مُعْتَقِدَ: ذ. صفت. (ع. عَقَد). اعتقاد رکندڙ - پروسو رکندڙ - ويساهه رکندڙ - يقين رکندڙ. پيروي ڪندڙ - مريد - چيلو - پالڪو - شردالو - پوڏيو - مڃيندڙ - پوئلڳ - شِش - ڳڏيات. نوڪر - خادم - تابعدار - ٻانهو - غلام.

● مُعْتَمَدُ: ذ. صفت. (ع. عَمَد). اعتماد وارو - پروسي وارو.

= مُعْجِزو ۽ مُعْجِزا: ذ. (ع. مُعْجِزهٌ = عَجَزَ). عاجز ڪندڙ ڪر. خلاف عادت ڪاله - قدرتي قاعدي کان ٻيءَ طرح ٿيل ڪر. ڪرامت - اسرار - ٻيرتو - اچنبو - چمتڪار - عجائب الخلقت.

● مُعْجُونُ ۽ مُعْجُونَ: مُعْجُونُونُ: ذ. ث. (ع. عَجَنَ = گهوٽيل). گهوٽيل دوائن جو مُرڪب - گهوٽيل ۽ ٻيهر دوائن جو رابتو. خميرو.

● مُعْدَنُ: ذ. ث. (ع). ڪاڻ (سون، چانديءَ وغيره جي).

= مَعْدَنِيُ ۽ مَعْدَنِيُ: صفت. ڪاڻ جو - ڪاڻ وارو. ڪاڻ مان نڪتل. ڪاڻ جي ذات واري.

= مَعْدَنِيّاتُ: ث. کوٽيل شيون - ڪاڻ مان نڪتل شيون. (آصفيه).

= مَعْدَنِيُ پيدائش: ث. ڪاڻ جي پيدائش (جهڙوڪ: سون، چانديءَ تامو، پٽرول ڏاتو وغيره).

● مَعْدَنُ والو: اسم خاص. تعلقي آباوڙي هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● مِعْدو ۽ مِعْدا: ذ. (ع. مَعْدَهٌ = مَعْدَ). پيٽ ۾ ڪاڏي رهڻ ۽ هضم ٿيڻ جي جڳهه - اوجهري - ڪُنجي. شڪم - پيٽ - ڍيڏ.

● مَعْدُورَ: صفت. (ع. عُذْرَ = هن وجايو). عذر ڪيل - ڪر. فنا ڪيل - ميٽايل - نيست - نابود.

● مَعْدُونائي: اسم خاص. تعلقي شاهه بندر ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● مَعْذِرَتَ ۽ مَعْذَرَتُونُ: ث. (ع. عُذْرَ) عذر - حيلو - بهانو - آڙ. (آصفيه). معافي - ڪيميا - بخشش.

● مَعْذُورُ ۽ مَعْذُورَ: ذ. صفت. (ع. عُذْرٌ = هن بهانو ڪيو). عذر وارو - حيلي وارو - بهاني وارو - مجبور - لاچار - بيوس - بي پهچ. نڪمو - بي ڪمو - بيڪار - ناڪاره - ناڪار - ري ڪمو - ناڪارگر - ناڪارو - نڪمار. معافي ڏنل - معافي ڪيل - بخش ڪيل - ڪيميا ڪيل. انڊو - نابين - نابينا - سورداس.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مَعْذُورُ يا مَعْذُورِي ۽ مَعْذُورِيُونُ: ث. صفت. عذر واري - نماڻي - نڏر.
"ڪيڇان اوري ڪيترين معذورين سين." (شاهه).
الڏي. (اسم) لاچاري.
● مِعْرَاجُ ۽ مِعْرَاجَ: ذ. (ع. عَرَجَ) مٿي چڙهڻ جو رستو - چاڙهي - ڏاڪڻ - سيڙهي - چڙهائي. عُروج - بُلندي. حضور جن جو عرش عظيم ڏي سفر. اعليٰ رتبو.
● مَعْرِفَتَ ۽ مَعْرِفَتُونُ: ث. (ع. عَرَفَ = هن سُجاتو) سُجاڻ - جاڻ - پَرُوڙ - دانشت - شناخت. خدا شناسي. قدرتي شين جي سڃاڻپ. (آصفيه). صوفي طريقي جو چوٿون درجو (شريعت، طريقت، حقيقت ۽ معرفت). ڪَلَ - ڪَرَ - سَماءُ - سُڌ - سَمَڪَ. وِدِيا - عِلمُ - گيان. (ظرف). دُوران - جي هٿان - هٿون - بذريعي - جي ڪري - وسيلي - آڌار تي.
= مَعْرِفَتِ جا مَڙا ماڻُ: خدا کي سڃاڻڻ - معرفت جو درجو حاصل ڪرڻ.
"معرفت جا مڙا مِٽل ماڻي،
"ما عَرَفْناكَ" جو ڪيئي إنكار"
(فاضل شاهه).
● مَعْرِڪُو ۽ مَعْرِڪا: ذ. (ع. عَرَكَ = سن. مارکو > مر (ي) = مرڻ) لڙائيءَ جو ميدان - ميدان جنگ - ميدان ڪار زار - رزمگاه - جُڌ پُورم - رڻپُورم. (آصفيه). جنگ - لڙائي - يُڌ - جُڌ - رَڻ. جهيڙو - جهڳڙو - نِزاع. سَڀا مَنڊلي - مجلس - جماعت - ميڙ - راجُ - ڪَنا - اجلاس. شاديءَ تي ڪائڻ پيئڻ جي ڪهل مجلس - گانو ٻجانو - ڪائڻ وڃائڻ - محفل - مجلس - رِهاڻ - ڪچهري - مارڪو. ڪنهن هندوءَ جي مرڻ تي ٽئين ڏينهن تي ادا ڪيل رسم - چائٽو - پڳڙيون.
= مَعْرِڪِ آرائِي: ث. صفَ بندي - لامَ بندي - جنگ آرائي - لڙائي - جنگ آزمائي. جنگ - جُڌ - يُڌ. (آصفيه).

● مَعْرِڪِي ۽ مَعْرِڪِيُونُ (ڪ): ث. مڇيءَ جو هڪ قسم (چلڻ سان پُٺي پيلسري، پيٽ اڇو، ڏيکڻ هڪ ڦوٽ. (ن. ب).
● مَعْرُوفُ ۽ مَعْرُوفَ: ذ. صفت. (ع. عَرَفَ = هُن سڃاتو) سڃاتل - جاڻل - معلوم. واقف. مشهور. (ذ). گرامر ۾ فاعل ڏانهن نسبت رکندڙ فعل. علم نحو جي اصطلاح ۾ "واو ۽ ي" تي پيش ۽ زير اچڻ ڪري نڪتل آواز (چاڪاڻ ته اهو آواز عربن ڪي معلوم هو، جيئن ميڙ مان ميري، نُور مان نُوري وغيره).
● مَعْرُوضُ: صفت. (ع. عَرَضَ) عَرضُ ڪيل. (ذ). عرض - درخواست - گذارش - إلتماس. (آصفيه).
● مُعَزَّزُ ۽ مُعَزَّزَ: ذ. صفت. (ع. عَزَّ) عزت ڪيل. عزت وارو - عزت دار - مانَ وارو - آبرودار. شريف - سَڀُماڻيه - پُوجُ - اشراف - سنڪر - چڱو مڙس. بزرگ. ساک پَتَ وارو - اعتباروارو - ڪارڀت وارو - مُعتبر - ويساهه وارو - ايمانداز.
● مَعْزُولُ: صفت. (ع. عَزْل = هن موقوف ڪيو) بيڪار ڪيل - بيڪار - نِڪمو. نوڪريءَ تان لٿل - موقوف ڪيل - جواب ڏنل - برطرف ڪيل - مُعطل. نوڪريءَ تان رخصت ڏنل. (آصفيه).
● مَعْشُوقُ ۽ مَعْشُوقَ: ذ. صفت. (ع. عشق) عشق ڪيل. جنهن تي ڪو عاشق ٿئي - پريتم - محبوب. لالنُ - ساجن - پرين - دِلڙُ - دلبر - پيارو - عزيز - مَن موهَن - دلدار - چِتچورُ - دلربا - جاني - صنتم.
● مَعْصُومُ ۽ مَعْصُومَ: ذ. صفت. (ع. عَصَمَ = هن بچايو) بچيل - گناهه کان بچيل. بيڏوهي - بي قصور - بي ڏوهُ - بي گناهه - وڏو هوندو - سِدو ساد و - ساد و سُودو - بالو پولو - نِرچِٽ - شُڌ متي - وِسُوڙَ - بي دِوهو - سَرَلُ - ساده دل - پورڙو. سٽن آڻن سالن جي جمار وارو پار - صغير - آبهرُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مَعْصُومِي ۽ مَعْصُومِيُون: ث. نندپڻ - ٻال اوستا - صغيرائي - ٻالڪپڻ. اڻوجهائي - بي قصوري. (گاجرا).

= مَعْصُومِيَت: ث. بي گناهي - معصومي - وڏوهي - نيرد وشي - بي قصوري. بودلائي - صاف دلي - سادائي - پورڙائي. نندپڻ - صغيرائي - ٻال اوستا - ٻالڪپڻ - گينگائي.

● مُعطرُ: ذ. صفت. (ع. عِطْرُ) خوشبوءدار - خوشبوءِ وارو - سُرهو - سُرهاڻ وارو - سُڱندیو. (ع. ا. د).

● مُعَطَّلُ: صفت. (ع). ڪم ڪان خالي - بي شُغل - نِڪار - نِڪمون - بيڪار. واندو. نوڪريءَ تان لٿل - هرطرف. بند رڪيل - مُهمل ڪيل - مُلتوي. دِرو - سُست - ڪاهِل - ڍوڻِي.

= مُعَطَّلِي: ث. اِلتوا - مُهملي.

● مَعْطُوفُ: صفت. (ع. عَطَفَ) ويڙهيل - لَپيٽيل. جَڪڙيل - ڪامايل. (ع. ا. د). علم نحو جي اصطلاح ۾ ٻئي لفظ سان ڳنڍيل لفظ. (علم نحو). ٻن لفظن يا ٽڪن مان پهريون لفظ يا ٽڪ ٻئي حرف علت سان ڳنڍيل (مثلاً: "مان هي ڪم ڪري هتان آڻندس". "مان هي ڪم ڪري" معطوف آهي پوئين ٽڪ معطوف عليه آهي). (گاجرا).

● مُعَظَّمُ: ذ. صفت. (ع. عَظَمَ) بزرگ - وڏو - عالي - اعليٰ - چنڊيو - مٿها - عظيم - آڏم - اعظم - ڪبير - شاهي. شريف. مان وارو - مانيءَ - عزت وارو.

● مَعْقُولُ: ذ. صفت. (ع. عقل) عَقْل ۾ آندل - عقل جو - عقل وارو - عقلائتو - عقلي. سمجهه پرهيو. دُرست - نِيڪ - بَجا - برابر. لائق - پُورو - واجب - راس - صحيح - حقي - واجبي. پُورو پُنو - چڪو - خاصو. پُورو - ڪافي - بَسُ - وافرُ - جوگو - ڪافي طور - پُوريءَ طرح - پُورو پُورو - پَلو - چڪو - سُنو - موچارو.

● مُعَلِّمُ ۽ مُعَلِّمَ: ذ. (ع. عَلَّمَ) تعليم ڏيندڙ - علم سيکارينڊڙ - مُدرسُ - پروفيسر - اُستاد - اتاليق - پاڙهيندڙ - اوجهو - اڏياپڪُ - ماستر - آخوند - ميانجي - گُرُو - پنڊت - مولوي - مُلا - ٽيچر. ناڪٽو - ڪپتان - سُڪاني - ناخُدا - مَلاح.

= مُعَلِّمِي ۽ مُعَلِّمِيُون: ث. پروفيسري - اُستادي - اتاليقي - ماستري.

● مَعْلُومَ: ث. (ع. علم) سُڌ - خبر - ڄاڻ - واقفيت - ڪَل - ڪَم.

"اها ڪاهي معلوم ملڪن ڪي،
سپ سُڌَ ناهه نسيبن ڪي"
(منثار).

● مَعْلُومُ: صفت. (ع. علم) ڄاتل - ڄاڻيل - علم ۾ آندل. سمجهيل. تميز ڪيل - پرک ڪيل - پرکيل. مشهور - عالم آشڪار - معروف. پرسيڌ - ظاهر - نشانبر - پَڌرو - پير گهٽ - روشن - واضح.

= مَعْلُومُ ٽِيَنُ: خبر پوڻ - سُڌ پوڻ - ڄاڻ پوڻ.

= مَعْلُومُ ڪَرَنُ: ڄاڻ ونڻ - ڄاڻڻ. سمجهڻ - پاڻئيڻ - پُڇهڻ - پَرُوڙڻ - پُرجهڻ - سُڌ ونڻ - واقف ٿيڻ. ڏسڻ - پَسڻ. سَهي ڪرڻ - محسوس ڪرڻ.

= مَعْلُومِيَت: ث. ڄاڻ - واقفيت - علم - خبر - سَڌاءُ - سُڌ - ڏاهپ. گيان - خبر چار - پَرُوڙ.

● مُعَلَّيُ: صفت. (ع. مُعَلّيٰ = بُلندُ) بُلندُ - بَرتر - اوچو - بزرگ - مٿاهون - اعليٰ. (ع. ا. د).

● مُعَلِّيمُ ۽ مُعَلِّيمَ (ت): ذ. وايڪي اوزار جو هڪ قسم.

● مُعَمّا: ث. (ع). پرولي - ڪُجهه - مشڪل ڪالهه. (گاجرا).

● مِعْمارُ ۽ مِعْمارَ: ذ. صفت. (ع). تعمير ڪندڙ - اڏيندڙ - ٺاهيندڙ - جاءِون ٺاهيندڙ - رازو - مستري.

● مِعْماري: ث. جاءِ جي ٺاهڻ جو ڪم - عمارت سازي - اڏاوت. رازڪو ڪم.

● مُعَمَّرُ ۽ مُعَمَّرَ: صفت. (ع. مُعَمَّرُ = آباد) آباد - وَسيلُ. پُرهُور. عمر رسيده - سن رسيده - پوڙهو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَعْمُورُ: ذ. صفت. (ع. عَمَرَ) پريل - ڀُر - پَرتُو - چِڪار - پرپُور - ڪنان تار. آباد - سرسبز - شاداب - سيرابُ - سائو - سَرسَبَزُ. اڏيل (عمارت). وسيل. راس. (ڪليان - ڪَر). ساڃو - سياڻو - بختاور - بخت وارو - سڻائو - فرخنده.

- مَعْمُورِيُ: ث. آباد ي - وستي - بستي. خوشي.

● مَعْمُولُ ۽ مَعْمُولَ: ذ. صفت. (ع. عَمَل) عمل ڪيل. (ذ). روزمره جي ڪيل ڳالهه - دستور - وَرتاءُ - ورد - نيمَ - ريتَ - رَسَمُ - راهه ريت - پَرويز - پَرَ - هلي چلي - مرجاتا - عَمَلُ - ويترو - استعمال - عادت - هيرَ - غِذا - چال - رواج. آپياس - مُحاورو - ساڏا - مشق. قبضيداري - قبضو ڪرڻ (زمين جو). مُدو - وقت - عُهدي جي ايامڪاري. (پرمانند).

- مَعْمُولِيُ ۽ مَعْمُولِيُ: صفت. روزمره جي - عادتي - استعمالي - دستوري. رسمي - رواجي. عامُ - سڀ جو - وڃ جو - سڀ لاءِ. ريل چيل - عام جام - ٻَهُون - جهجهو - گهٽو. ساد و - ٿورَ خرچو - ڪفايتي.

● مَعْنَيٰ ۽ مَعْنائُونُ: ث. (ع). مطلب - آرتُ - مقصد - سمجهاڻي - مُراد - مُدعا - منشا.

- مَعْنَوِيُ: صفت. معنيٰ وارو - مُراد وارو - سمجهاڻي وارو - مقصد وارو. ڪجهو - لڪل. (ڪاڃرا).

● مِعْيارُ ۽ مِعْيارَ: ذ. (ع). ڪسوٽي. انداز. قاعدو. پيمانو - مقدار - وزن - پرمان. پرک - جانچ. (آصفيه).

● مُعَيِّنُ ۽ مُعَيِّنَ: ذ. صفت. (ع). مدد ڪندڙ - مددگار - همراهه - ساڻي - واهِرُو - پٽيرُو. (ذ). آپو فاصلو. (فائيل).

● مَعْيُوبُ ۽ مَعْيُوبَ: صفت. (ع. عيب) عيب ڪيل - عيبدار - وِڏائتو. (ع. ا. ڀ).

● مُغُ: صفت. (ع). باهه جو پُوڃاري - ڪٽبَرُ - آتش پرست - مَجُوسي. (ع. ا. ڀ).

● مُغالَطُو ۽ مُغالَطا: ذ. (ع). غلطي - ڀُل - پولو - خطا - چُوڪ. ڪمراهي.

● مَغْرِبُ: ذ. (ع. غَرَبَ) سڄُ لٿڻ جي جاءِ. سج غروب ٿيڻ وارو طرف - پَڇَم - اولهه - آلهندو. سج لهڻ جو وقت - شام - سنجها - سانجهي. آلهندي وارا ملڪ - يُورپ وغيره.

- مَغْرَبِيُ ۽ مَغْرَبِي: ذ. صفت. آلهندي جو - اولهه طرف جو - اولهيو. اولهه جو رهاڪو - يورپي - فرنگي.

● مَغْرُورُ ۽ مَغْرُورَ: ذ. صفت. غرور وارو - تڪبر وارو - تڪبر ڪندڙ - هٺيلو - اپماني - مجازي - اهنڪاري - دماغي - هٺيي - گهمنڊي. مَرڪندڙ - فاخِرُ - فخر ڪندڙ - اغماضي - مُدمغ - ميزاجي.

- مَغْرُورائِيُ ۽ مَغْرُورائِيُونُ: ث. مغروري.

- مَغْرُورِيُ ۽ مَغْرُورِيُونُ: ث. گهمنڊ - شيخي - هٺُ - دماغ - وڏڻُ - هُوءِ - دَمُ - اغماض - غُرور - تڪبر - ايمان - آڪڙ - سيٽ - ڪِبرب - ڪِراڙ. فخر - مَرڪ - نازُ - ٻانور.

● مَغْزُ ۽ مَغْزَ: ذ. (ع). دماغ - ڀيجو - ميجالو. مَٿو - سِرُ - ڪاهار. ڪوپري - ڪيپرائي. ڪنهن شيءِ جو اندريون حصو - ميڪُ - ميجُ - ڀاهُ - گُدو - تَنَت - گُودو - گورو - تنت مالُ - ڪُپُ - ڪَرُ - قلب - پَڇو. تَتُ - سارُ - نِچوڙ - جوهر - مايو. عقل - سمجهه - فهم - گيان - ٻُدي - پَرُوڙ.

- مَغْزاتَ ۽ مَغْزاتُونُ: ث. نِچوڙ - مَغزُ - جوهر - تَنَتُ - مايو - سارُ - سُولُ - تتُ. سُڪل ميوو.

- مَغْزَ جوُ رَتُ ڏيڻُ (ت): سخت محنت ڪرڻ - جفاڪشي ڪرڻ.

- مَغْزُ خُورِيُ: ث. مغز خوري - مٿي ماري - مغز ماري - مٿي هڻُ - خفو - ڪِراڪ.

- مَغْزُ خورُ ۽ مَغْزَ خورَ: ذ. صفت. مغز ماري ڪندڙ - خفو ڪندڙ - ڪِراڪي.

- مَغْزَ خورِيُ ڪَرَنُ: دماغي ڪم ڪرڻ - خفو ڪرڻ - ڪِراڪ ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مُتَغَزِّ قِرِيوْ ۽ مُتَغَزِّ قِرِيا (ت)؛ ذ. صفت. مؤدائي - خفقاني - جُنوني. متير - سورهيه.

= مُتَغَزِّ ڪائِنْ؛ بَڪ بَڪ ڪرڻ - هَل ڪرڻ - بکيڙو ڪرڻ. دماغ پريشان ڪرڻ - گهپي ڪرڻ - خفو ڪرڻ - وِرچائڻ - هلاڪ ڪرڻ - بيزار ڪرڻ - دِقْ ڪرڻ.

= مُتَغَزِّ ۾ واءُ هُنْتَنْ؛ هَٽ هڻڻ - مغروري هڻڻ - تڪبّر هڻڻ.

● مُتَغْزِرِيْ ۽ مُتَغْزِرِيُونْ: ث. ڪتبو - ڪتب - وَت - آندِي - ماشي - ڪِنارَ - پرت جو هڪ قسم.

= مُتَغْزِرِيْ ڏِيتْ: چمڙي ڪي سنهي وٽ ڏيڻ.

● مُتَغْفِرِتْ ۽ مُتَغْفِرِ تُونْ: ث. (ع. غفرَ) بخشش - معافي - عفو. نجات - رهائي - ڇوٽڪارو. باجهه - دَيا - رحم - ڪرم. وَڙ - ٽورو.

● مُتَغْفُورْ؛ ذ. صفت. (ع. غفر = بخشيل - معاف ڪيل - معافي ڏنل - رهايل - ڇڏيل.

● مُتَغَلْ: اسم خاص. تُرڪستان علائقي جي هڪ قوم. هڪ ذات جو ماڻو (اڪثر نواڻشاهه، حيدرآباد ۽ لاڙڪاڻي ۾).

● مُتَغْلِيِيْنَ؛ اسم خاص. تعلقي جاتي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُتَغْلْ تِڪْ: اسم خاص. پرت جو هڪ قسم.

● مُتَغْلْ حَفِيظْ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُتَغْلُوبْ ۽ مُتَغْلُوبَ: ذ. صفت. (ع. غلّبَ = هن غلبو ڪيو) غلبو ڪيل - زيرُ - مفتوح - هارايل - جيتيل - فتح ڪيل. عاجز - غلبه ڪيل - هيسيل.

● مُتَغْمُورْ: صفت. (ع. غمر) غمگين - دلگير - ملول - رنجيده - حزين - محزون - آزرده - دردمند - غمزده - ڏُکارو - ڏُکويل - اداس - پريشان - آفسرده - گوندريل.

● مُتَغْنِيْ: صفت. (ع). گائيندڙ - گويو - ڪلاوَنت - گائڻو. (ع. ا. د).

● مُتَغِيِّرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (نادري). مغيري.

● مُتَغِيِّرِيْ (ت): اسم خاص). هڪ ذات جو نالو. (اڪثر آتر سرحد ۽ حيدرآباد ۾). (بلبل).

● مُتَفاصِيلْ: ذ. (ع. جمع آهي مفصل جو) هڏن، پيرن وغيره جي عضون جا جوڙ يا گنڍيڙ. (ڳاڇرا). سنڌ.

= مُتَفاصِيل جوْ سُورْ: سنڌن جو سور - جوڙن جو درد. (ڳاڇرا).

● مُتَفاصَلوْ ۽ مُتَفاصَلا؛ ذ. (ع. مُتفاصِلَهْ) دُوري - پنڌ - ڇيڙي - وِڇوڙي - ويڇو - وڇي. (آصفيه). اوڪاڻ - گنجائش - جاءِ. ناغو - فرق - وقفو - ديسر - وقت - عرصو - مُدّت. ڪالانتر - ويساهي. (پرمانند).

● مُتَفارِقتْ: ث. (ع. فرق = جُدائي) جدائي - فرق - وِڇوڙو - علحدگي - علحدائي - فراق.

● مُتَفْتْ: صفت. (ع). بنا قيمت - بنا پئسي. بنا عوض - ناحق. بي فائدو - اجايو - بي سُودْ. خالي پيلي - بنا قصور - بي سبب - هَرُو پَرُو - نِسڦل - آهين ئي - بنا ڏوهه.

= مُتَفْتْ مَتُوْ هَتْنْ: فضول ڪالهائڻ - اجايو مغزماري ڪرڻ - اجائي بَڪ بَڪ ڪرڻ ۽ هنيلي ماڻهوءَ کي نصيحت ڪرڻ.

= مُتَفْتَ ۾: ظرف. بنا قيمت - مفت - بنا اُجرت - آهين ئي - ناحق - بنا سبب جي - بي سبب - بناڪارڻ. (آصفيه).

● مُتَفْتُوحْ: صفت. (ع. فتّحَ = هن کوليو) فتح ڪيل - جيتيل - ڪٽيل - زير ڪيل - مَغلوب - هاريل. (آصفيه). کوليل - ڪُشاد و ڪيل - ويڪرو ڪيل - آهو اکر جنهن تي زبر ڏنل هجي - زبر وارو اکر. (آصفيه).

● مُتَفْتُونْ: ذ. (ع. فتّنَ) موهيل - شيفته - عاشق - شيدا - شيدائي - فِدا - آڪن چڪن - موهت. قُربان - نثار.

● مُتَفْتِيْ ۽ مُتَفْتِيْ: ذ. صفت. (ع. فتو) فتوا ڏيندڙ - شرعي حاڪم. قانون مُحمّدي جو حاڪم - فقيه جو صاحب. (آصفيه). شارع - قاعدو جوڙيندڙ - قانون ساز. (پرمانند).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُفَرَّحُ: ذ. صفت. (ع. فَرَحَ) فرحت ڏيندڙ - فرحت بخش - فرحتي - طبيعت کي فرحت بخشيندڙ - طراوتي - قرار ڏيندڙ - آرامده - آسائشي - قراري.

● مُفْرَدُ ۽ مُفْرَدَ: ذ. صفت. (ع. فرد) اڪيلو - ڇڙهو - نيرو - غير مرڪب - هڪڙو - هيڪڙو - يڪو - يڪانو - هيڪو - هيڪلو - مجرد.

- مُفْرَدُ آنڪ: ذ. علم رياضي جي اصطلاح ۾ اهو انڪ جو پاڻ ۾ ورهائجي نه سگهي يا جنهن جا جزا نه ٿي سگهن، جهڙوڪ: "۳، ۵، ۷، ۱۱، ۱۳، ۱۷، ۱۹، ۲۳، ۲۹، ۳۷ وغيره".

● مُفْسِدُ: ذ. صفت. (ع. فَسَدَ) فساد ڪندڙ - فسادي - جهيڙائي - فتنه انگيز - سرڪش - خرابي وجهندڙ - باغي - بغاوت ڪندڙ - وڙڪو - ياغي. خلليي - نقصان ڪار - حرڪتي - لڇو - آئٽمرو - زيان خور. (پرمانند).

● مُفَسِّرُ: صفت. (ع). تفسير ڪندڙ - معنيٰ بيان ڪندڙ - شارح. (آصفيه). مترجم. تعبير ڪندڙ.

● مُفَصَّلُ: صفت. (ع. فَصَّلَ) تفصيل ڪيل - ڪولي بيان ڪيل - تفصيل وار - وچور وار - مشرح. واشگاف - ڪليل - پدرو - ظاهر. آڏلو - آڏلندو - هٿتون - ماڳهين - مرڪوئي. (ذ). ڪنهن ۾ ملڪ جو ڪو مشهور شهر. پهراڙي - ديهات - ڳوٺ - قصبو - گام. (پرمانند).

● مُفْعُولُ ۽ مَفْعُولُ: ذ. صفت. (ع. فَعَلَ) فعل ڪيل - ڪم ڪيل. بدفعلي ڪرائيندڙ - خراب ڪم ڪرائيندڙ - چٽو - گانڊو - ڪٽيي مرائيندڙ. (ذ). علم نحو جي اصطلاح ۾ اهو اسم جنهن تي ڪجهه ڪم ٿيو هجي.

- مَفْعُولُ بِهِ: ذ. علم نحو جي اصطلاح ۾ سڃو پڇو مفعول. جيئن: "ڪتي بلي ماري".

- مَفْعُولُ فِيهِ: ذ. ظرف. جيئن ته: "پنهنجي مهل مائي ڪاڏ ٻي".

- مَفْعُولُ لَهُ: ذ. علم نحو جي اصطلاح ۾ ڪنهن شي حرف جر سان آيل لفظ. جيئن: چوڪر کي سيکت لاءِ ماريم".

- مَفْعُولُ مُطْلَقٌ: ذ. سڃو پڇو مفعول.

- مَفْعُولُ مَعَهُ: ذ. علم نحو جي اصطلاح ۾ ڪنهن حرف سان به مفعول ڪيل. جيئن: "عمر کي پٽ سوڏو ماريم".

- مَفْعُولِيٌّ: ث. مراد - معنيٰ - مطلب. اسم جي پنجن حالتن مان هڪ حالت جو نالو.

● مَفْقُودُ: صفت. (ع. فَقَدَ) گهٽايل. وڃايل - گم کيل - ناهيد - گم - لاپته - غائب - آلوپ. (آصفيه).

● مُفَكِّرُ ۽ مُفَكِّرَ: ذ. صفت. (ع). فڪر ڪندڙ - سوچ ڪندڙ - ويچار وان - ڌياني.

● مُفْلِسُ ۽ مُفْلِسَ: ذ. صفت. (ع). ٻنا پئسي - محتاج - جوڪو - سڇو - سڪٽو - ڪڙڪ - نادار - بي زر - تهي دست - فاقه ڪش - غريب - مسڪين - فقير - بي نوا - ڪنگال - آتايو - بي پهچ - نرڏني - پينگيو.

- مُفْلِسِيٌّ ۽ مُفْلِسِيُّونُ: ث. ناداري - ڪنگالي - سڇائي - جوڪائي - پينگ - افلاس - تنگ حالي - غريبي - محتاجي - فاقه ڪشي - تهي دستي - ڪنگالپڻو - غربت.

● مَفْلُوكٌ: صفت. (ع). تباهه حال - نادار - مسڪين - مفلس - سڇو.

● مَفْهُومٌ: صفت. (ع. فَهِمَ = هن سمجهيو) سمجهيو ويو - سمجهه ۾ آيل - عقل ۾ آيل. (آصفيه). (ذ). منشا - مراد - مطلب - مقصد - آرٿ - اراده - مدعا. (آصفيه). سمجهه - عقل - فهم - راءِ - زيرڪ - ٻڌي. (آصفيه).

● مُفِيدُ ۽ مُفِيدٌ: صفت. (ع. فَيدٌ) فائدي وارو - فائدو ڏيندڙ - فائديمند - نفعي وارو - سڪل - سودمند. ڪمائتو - ڪارائتو - ڪتبائتو - سجايو - ڪم و ند - سڪياريتو - سڪتمو - سارٿڪ - ڪم جو - ڪار جو - واڌاري وارو - وڌاءُ وارو.

● مُقابِلُ: صفت. (ع. قَبَلَ) سامهون - روبرو - آمهون سامهون - دوبدو - منهن اڳيان. حريف - دشمن - مخالف - ويري. برابر - مساوي -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مانند ـ مَٽُ ـ جوڙُ ـ شريڪ ـ ثاني ـ نظير ـ مثل ـ مُوافق ـ جِيسُ ـ جهڙو.

ـ مُقابِلُ ٹِيڻُ: سامهون ٻوڻ ـ مقابلو ڪرڻ. ڪڏجڻ. (گاجرا).

● مُقابِلو ۽ مُقابِلا: صفت. (ع. مُقابله < قَبَلَ) منهن اڏائي ـ سامهٿائي ـ برخلافي ـ مخالفت. چٽاپيٽي ـ ويڑهه ـ جهيڑو ـ لڙائي ـ رُوڪشي ـ ضِد ـ مورچو ـ جنگ. پيٽ ـ مشابهت. برابري ـ همسري ـ هڪجهڙائي. اوچتي ملاقات ـ ڪڏجائي.

ـ مُقابِلو ڪَرڻُ: سامهون ٽيڻ ـ آڏو اچڻ. مخالفت ڪرڻ ـ ضِد ڪرڻ ـ هَٽُ ڪرڻ ـ تڪرار ڪرڻ ـ جنگ ڪرڻ ـ جهيڑو ڪرڻ. چٽا پيٽي ڪائڻ. ڪُلهو هٽڻ ـ برابري ڪرڻ ـ پُڄڻ ـ برميچڻ ـ ريسائڻ ـ مَٽ ٻوڻ ـ پيٽڻ ـ ٽڪرائڻ ـ ٽَڪر ڪائڻ ـ پوروڪرائڻ ـ لائي ڏسڻ ـ مِلائڻ ـ همسري ڪرڻ. چڪاسڻ ـ تپاسڻ. روبرو چوڻ ـ سنمڪ ٽيڻ ـ ٽڪرجڻ ـ مُنهن تي چوڻ ـ منهن تي ڪرڻ. جهلڻ ـ روڪڻ ـ پَلَڻ ـ منع ڪرڻ.

ـ مُقابِلو ڪُهرُڻُ: جُڏَ ڪرڻ ـ لڙائي ڪرڻ ـ لڙڻ ـ تَڏَڻ ـ سامهون ٻوڻ ـ جُڏَ ڪهڻ ـ جهيڑو ڪرڻ ـ وڑهڻ سامهون جواب ڏيڻ ـ شوخي ڏيکارڻ. هوڪارڻ ـ ونگارڻ ـ للڪارڻ ـ چِڪڻ ـ (تون چا ڪندين؟) چوڻ.

● مُقاطِعو ۽ مُقاطِعا: ذ. ٺيڪو ـ ٻول ـ ٻولي ـ پَٽو ـ اِجار پَٽو. عرصو ـ ميعاد ـ مقرر ڪيل وقت.

ـ مُقاطِعدارُ ۽ مُقاطِعدار: ذ. صفت. ٺيڪيدار ـ اِجاردار ـ پٽيدار (پرمانند).

● مُقال ۽ مُقالونُ: ث. (ع. مقاله = چَيَلَ ڳالهه) پهاڪو ـ واکيُ ـ مثل ـ قَوْلُ ـ و چَنُ ـ چَوَٽي ـ سُٽيدِي ـ ڏند چرچو. ڳالهه ٻولهه ـ گفتگو ـ ڪالهه ـ تات ـ پَچَر ـ سُرسلو ـ وارتا ـ وائي ـ چوٽ ـ چوٽڪوءِ ـ چوٻواو ـ گوشِيتُ ـ آلاءِ ـ ڳالهه مُهاڙ.

● مُقالو ۽ مُقالا: ذ. (ع. مقاله) چيل ڳالهه ـ قول ـ مقولو. ڪتاب جو باب ـ فصل.

● مُقامُ ۽ مُقامَ: ذ. اسم. (ع. مُقام = جڳهه) ترسڻ جي جاءِ ـ مَسڪن ـ آستانُ ـ ٺڪاڻو ـ آستانو ـ جڳهه ـ جاءِ ـ مڪان ـ گهر ـ منزل ـ ڏاهو ـ ويساهي ـ منزل گاهه ـ پاڙو ـ قيام ـ آتارو. لاش دفن ڪرڻ واري زمين ـ قبرستان ـ گورستان. (راڳ م) سُرود جو پردو يا جاءِ. (گاجرا).

ـ مُقامِيُ ۽ مُقامِيُ: ذ. صفت. هڪ ٽاڻيڪو ـ هڪ ٽاڻيڪو ـ ساڳاڻتو ـ هنڌاڻتو ـ ٽِرُ ـ قائر ـ آچَلُ ـ هڪ هنڌ ٻڌل ـ برقرار ـ ڪُپَ ڪوڙ. قبرستان جو رکوال.

ـ مُقامِياٽِيُ ۽ مُقامِياٽِيونُ: ث. صفت. مقام پاڻياڻي ـ هڪ مقام تي پوريل ـ گڏ دفن ڪيل. (مارئي).

● مُقامُ پوُلا: اسم خاص. تعلقي ساماري م هڪ ديهه جو نالو.

● مُقْبَرو ۽ مُقْبَرا: ذ. (ع. مُقبره < قَبَرُ) قَبَرُ ـ لوڙهه ـ سماندَ ـ ستماڌي ـ ٻُڌِي ـ تُربت ـ گور ـ قَبو ـ مزار. روضو. مرقد ـ درگاهه.

● مقْبُوض: ذ. صفت. (ع. قَبَض) قبضي م آيل. (ع. ا. ڀ).

● مَقْبُولُ ۽ مقْبُولَ: ذ. صفت. (ع قَبَل) قبول ڪيل ـ مڃيل ـ منظور ڪيل. پسند ڪيل ـ چونڊيل ـ سرغُوبُ ـ پسنديده. وٺندڙ ـ پيارو ـ محبوب ـ دلربا.

ـ مَقْبُولِيتَ ۽ مَقْبُولِيتَونُ: ث. قبوليت ـ اجابت ـ منظوري ـ پسندي ـ اِقراري ـ رضا ـ رضامندو.

● مُقْتَدا: ذ. صفت. (ع). مهندار ـ اڳواڻ. (گاجرا)

● مُقْتَدَرُ: ذ. صفت. (ع). طاقتور ـ زورآور ـ جبرو ـ طاقتوارو ـ ڏاڍو.

● مُقْتَدِيُ: صفت. (ع). پيروي ڪندڙ ـ پيرُو. نقل ڪندڙ ـ مُقَلِّد ـ مُريد ـ چيلو. امام جي پٺيان ٻيهندڙ. امام جي پٺيان نماز پڙهندڙ. (آصفيه).

● مُقْتَضا: ذ. صفت. (ع. مُقْتَضا = خواهش ڪيل) خواهش ڪيل ـ رضا ڪيل. (ع. ا. ڀ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

گهربل. (ذ). مراد - مطلب.
"جا محبت مقتضا منجهه آدمين آهي الپ"
(ديوان قاسم).
● مقتل: ذ. (ع. قتل) قتل ڪرڻ يا ٿيڻ هي جاءِ.
● مقتول ۽ مقتولَ: ذ. صفت. (ع. قتل) قتل ڪيل - ماريل - خون ڪيل - وڍيل. (آصفيه). ڪشل. قتيل - ڪشته - مذبوح. عاشق - فريفته - پروانو - مفتون. (آصفيه).
● مقدار ۽ مقدارَ: ذ. (ع. قدر) انداز - قدر - شمار - وزن - تور. تعداد - ڳاڻيٽو - نمبر - انڪ - سنڪيا - آنڪ. تڪ - قياس - اندازو - تخمينو - قدر - آڪار - ڊيل. ماپ - ڪاڇو - پئمايش - مٽ - ماڻ - پئمانو - ايراضي - پکيڙ - پتر - ميچو. اوڪاس - ڪنجائش - جاءِ - وٿي - چيٽي - ويڇو. (پرمانند).
● مقدر ۽ مقدرَ: ذ. صفت. (ع. قدر) اندازو ڪيل. پهريائين لکيل. (ذ). حڪم ازلي - مشيت ايزدي - لکيو - ڏٺيءَ جي ڪهڙ - قسمت جو لکيو. تقدير - پاڪ - نصيب.
● مقدس ۽ مقدسَ: ذ. صفت. (ع. قدس) پاڪ ڪيل - پوتر ڪيل - طهارت ڪيل. پاڪ - پوتر (ماڻهو يا جاءِ). پاڪ - سچورو - پتلو ماڻهو - پارسا انسان - پلارو. بي ڏوهي - مطهر - معصوم - بي گناهه - نيردوش. (آصفيه).
● مقدم ۽ مقدمَ: ذ. صفت. (ع. قدم) اڳ ڪيل - اڳيون - پيشوا - پراڪندن - اڳيان - اڳ ۾ - متهندان - متهند. آپ دڙڪتا - متَ نظر ڪندڙ. رئيس - سردار - سروَر - وڏو - صدر - مهندار - ڏهرو. چوڪيدار - راکو - جاڳو - واهپي - پهريدار - رکوالو - رکوال - رکپال. (پرمانند). گذريل - سابق - اڳوٽو - اڳيون - مهنديون - قبل.
● مقدم الجيش: ذ. صفت. سڀ سالار - لشڪر جو سردار متهندار - سالار - فوج جو اڳوان. (ع. ا. ڊ). (ذ). فوج جي اڳيان موڪليل ٽورو لشڪر - هراول.

● مقدمو ۽ مقدماڻ: ذ. (ع. مقدمه < قدم) ڪنهن ڪتاب يا مضمون جي شروعات - آغاز - ابتدا - تمهيد - ديباچو - سرناسو - عبارت. ڪتاب شروع ڪرڻ کان اڳ لکيل ڪجهه عبارت. دانهن - ڪوڪ - فرياد - ڪپس - دعويٰ - معاملو.
● مقدور ۽ مقدورَ: ذ. (ع. قدر) طاقت - قوت - ٻل - سکهه - سمرٿي. قدر - پڄندي - وس - دسترسي - مجال - زور - وت - توفيق - وسيعت - اختياري. هلندي - رسائي. قابليت - لياقت - حيثيت - پيرُ ٻيهنتا - جوگائي. (پرمانند).
● مقراض: ث. (ع. ترڪي). ڪتر - ڪتڇي - قٽنچي. (آصفيه).
● مقرب: صفت. (ع. قرب) لزديڪ ڪيل - ويجهو ڪيل - اوري ڪيل - قريب. ويجهو دوست - محرم راز - همراز. (آصفيه).
● مقرر ۽ مقررَ: ذ. صفت. (ع). قرار ڪيل - ترسايل - ٻيهاريل - ماڻ ڪرايل. (آصفيه). معمور ڪيل - عهدو ڏنل - ٺاهيل مقرر ڪيل - رکيل - بهاريل (نوڪريءَ ۾). ڪٽيل - ٻڌل - اٽل - برقرار - ماڳائتو - ٺهرايل - ڪپ ڪوڙ - هٿڏائتو. (پرمانند).
= مقرر ڪرڻ: قرار ڏيڻ - ترسائڻ - ٻيهارڻ. ڪنهن کي ۾ لڳائڻ - ٺاهڻ - معمور ڪرڻ - فائر ڪرڻ - جڪهه ڏيڻ - نوڪر رکڻ - نوڪري ڏيڻ - نوڪريءَ ۾ ٻيهارڻ. ٻڌڪ ڪرائڻ - ڪپائڻ - جمائڻ - وٻهارڻ - ڪوڙڻ. ٺهرائڻ - بنارائڻ. (پرمانند). قيمت ڪرڻ - ملهه ڪرڻ.
= مقرري ۽ مقرريون: ث. تقرري - جڪهه - نوڪري - معمولي. ڏنڏو - روزگار. پگهار - تنخواهه - ماهيانو. (آصفيه) ٺهرايل وقت - ڏاڻي - سمن - ڏينُ - تيٿ. (پرمانند).
● مقروض: ذ. صفت. (ع. قرض) جنهن تي قرض هجي - قرض ڏنل - قرضيو - قرضدار - قرضي.
● مقصد ۽ مقصدَ: ذ. (ع. قصد) قصد - ارادو - عزم. مطلب - مراد - مقصور ٿ - آرٿ -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

غرض - پروجن - نيت - متنشا - منصوبو - سيتَ - سيتا. (آصفيه).
= مقصد سيڌ ڪرڻ: دلي مراد پوري ڪرڻ - پنهنجو مطلب پورو ڪرڻ - دل جو ارادو بحال ڪرڻ.
● مقصود: ذ. صفت. (ع. قصد) مُراد - ليبت - منورٿ - آرٿ - مقصد - مطلب - غرض - پروجن - اِراد و - منشا. (پرمانند).
= مقصود جا هٿ هٿن: ڪاميابي حاصل ڪرڻ - مُراد پوري ٿيڻ - مقصد حاصل ٿيڻ.
● مقصود رند: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ ڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● مقعد ۽ مقعدون: ث. (ع. قعد) وڃهڻ جي جاءِ - ڪُٽِي - گانڊ - گُدِيتا - دُبِر - دُنب. (آصفيه).
● مقلد: صفت. (ع. قلد = تقليد ڪندڙ) ڪنهن قول تي دليل کان سواءِ عمل ڪندڙ - تقليد ڪندڙ - نقال. پيرو - مُريد - مُعتقد. (ذ) چئني اِمامن کي مڃيندڙ مسلمانن جو هڪ فرقو (آصفيه).
= مقناطيس حيواني: ذ. چمڪي پٿر جو هڪ قسم. (پرمانند).
= مقناطيسي: ذ. صفت. مقناطيس جي خصلت رکندڙ - مقناطيس جي. (ڪاجرا).
= مقناطيسي سُئي: ذ. قطب نما. (پرمانند).
● مقبول (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● مقتوي: ذ. صفت. (ع. قوي) توت وارو - طاقت وارو - طاقت ڏيندڙ - توت ڏيندڙ - سگهه ڏيندڙ - زور ڏيندڙ - بَل ڏيندڙ.
● مقياس: ذ. (ع. قوس) اندازي لڳائڻ جو اوزار - مقدار جاچڻ جو اوزار. (ع. ا. ذ).
= مقياس الحرارت: گرميءَ ماپڻ جو هڪ اوزار - گرميءَ ماپ - ٿرمامٽر.
● مقيد: صفت. (ع. قيد = قيد ڪيل) قيد ڪيل - قيدي - باندي. (ع. ا. ذ).
● مڪهيس ۽ مڪهيس: ذ. (ع. مقيش) چاندي ۽ سون جي تارن جي مڙهت يا پرت. سوني زري - ڪلابات. (پرمانند).
= مقيسي: ذ. صفت. ڪلابات پريل ڪپڙو - مقيس لڳل ڪپڙو - سونيءَ زري لڳل ڪپڙو.
● مڪيم: صفت. (ع). ترسندڙ - اقامت ڪندڙ - رهندڙ. گذارينڌڙ - رهاڪو - رهواسي - قيام پذير - منزل انداز.
● مڪ: ث. ڪپڙ (ون) يا جار جو پُور. پوٽهي جو هڪ قسم. (ت). مٽي پاڻي جي لنديءَ مڃيءَ جو هڪ قسم. (پرمانند). گهه جو هڪ قسم. (ل). (مهيري).
● مڪ ۽ مڪ: ذ. ڪپڙ ون جو ڦڙ - پيرون. (ڪاجرا).
● مڪ ۽ مڪون: ث. (سن. مشٹ) ف. مشت = مٺ) مشت - مٺ. ٿونشو - گوشو - گوسو. گوشي سان هنيل ڏڪ. (پرمانند).
= مڪامڪي: ث. ٿونشي بازي - ڏڪ مٺ - هٿين پڃين - گوسي بازي.
= مڪر ۽ مڪر: ذ. صفت. مڪن هٽڻ وارو - ٿونشي باز. (ڪاجرا).
= مڪ هٽڻ: ٿونشو هٽڻ - گوسو هٽڻ.
● مڪ ۽ مڪ (ڪ): ذ. جبل تي (يا جبل جي پاسي ۾) وڏو ٻنو (جو پري کان نشانبر ڏسجي) - گنبد و - ٽڪ.
● مڪا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد سکر ۽ ٽپارڪر ۾ نواب شاهه ۾).
● مڪار ۽ مڪار: ذ. صفت. (ع. مڪر) مڪر ڪندڙ - مڪريل - فريبي - دلبي باز - ڍوهو - ٺڳ - لبيسي - ترياڪ - ڍڪ پٿر - دوڪيباز - دغاباز - عيار - ڪوڙو - منافق.
= مڪاري ۽ مڪاريون: ث. مڪر - ڍونگ - ڇلبازي - ٺڳي.
● مڪشفات: ذ. (ع. متڪاشيفه جو جمع > ڪشف) پڌرائي. لِسان غيب - آڪاس واڻي - الهام. وڏي خبر. لئين خبر. بشارت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُڪافاتُ: ث. (ع. ڪتفيَ) عيوضو ـ بدلو ـ آجُورو ـ عيوض. (ع. ا. ذ).
ـ مُڪافاتُ ڪرَڻُ: عيوضو ڏيڻ ـ بدلو ڏيڻ ـ آجُورو ڏيڻ ـ عيوض ڏيڻ ـ احسان جي بدران احسان ڪرڻ.

● مَڪالُ ۽ مَڪالَ: ذ. (سن. مَنْڪلهـ = ٻاهه) ڪُلُ ـ مَنڪلُ ـ سِگرِي ـ سِگڙِي. ڪُٽ جو ٿهيل اوزار، جنهن ۾ لڻيا چُڪهه ڏين. (ت).

● مَڪانُ ۽ مَڪانَ: ذ. (ع). رهڻ جي جڳهه ـ جاءِ ـ جڳهه ـ هَنڌ ـ آستانُ ـ ٽِڪاڻو ـ رهاڻ ـ مَسڪن ـ خانو ـ ٺاهو. اوتارو ـ ٻيڪ. فقيرن جي رهڻ جي جاءِ ـ دائرو. شهر ـ گامُ ـ نگر ـ مُلڪ ـ ديس ـ وطن. علائقو. (اسم خاص). تعلقي محال ڪوهستان ضلعي دادو ۾ ڪن ديهن جو نالو، جهڙوڪ: مڪان آڌ پٽلاڻ، مڪان ٻيلي ٽڪُ، مڪان ٻَٻر ٻَنڌُ، مڪان ٻَڇاڻي، مڪان پَٽ ڪرچات، مڪان پوڪڻ، مڪان ٺاهو عارب، مڪان ٽڪ، مڪان ٽِيڪو بادَنُ، مڪان ڏماچ ۽ مڪان رني ڪوٽ.

ـ مَڪانِيُ ۽ مَڪانِيُ: صفت. آستاني. اوتاري جو مالڪ.

● مَڪانُ آڌُ پٽلاڻُ: اسم خاص. تعلقي محال ڪوهستان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَڪانَ ٻَيلِيُ ٽڪُ: اسم خاص. تعلقي محال ڪوهستان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَڪانُ ٻَٻرُ ٻَنڌَ: اسم خاص. تعلقي محال ڪوهستان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَڪانُ ٻَڇاڻِيُ: اسم خاص. تعلقي محال ڪوهستان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَڪانُ پَٽُ ڪَرِچاتُ: اسم خاص. تعلقي محال ڪوهستان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَڪانُ پوڪڻُ: اسم خاص. تعلقي محال ڪوهستان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَڪانُ ٺاهوُ عارَبُ: اسم خاص. تعلقي محال ڪوهستان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَڪانُ ٽڪُ: اسم خاص. تعلقي محال ڪوهستان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَڪانُ ٽِيڪو بادَنُ: اسم خاص. تعلقي محال ڪوهستان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَڪانُ ڏماچُ: اسم خاص. تعلقي محال ڪوهستان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَڪانُ رَنِيُ ڪوٽُ: اسم خاص. تعلقي محال ڪوهستان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَڪائِنُ: ث. (سن. مَرْڪَڪِه) آن جو هڪ قسم ـ مڪائي.

● مَڪائِيُ ۽ مَڪائِيونُ: (سن. مَرْڪَڪِه) آن جو هڪ قسم ـ مڪئي.

ـ مَڪائِيُ ٻيرُ ۽ مَڪائِيُ ٻيرَ: ذ. ٻيرن جو هڪ قسم (هي ٻير ٻيوند ذريعي ٻيدا ڪيا ويندا آهن. ٻيوند ۾ خوشبوءدار شيون وجهي خاص خاصيتون ٻيدا ڪيون ويندين آهن) (ڳاڙا).

● مُڪاڻِنُ: مصدر. (سن. مُچُ = موڪلڻ) (ڳاڙا). ڪهڙائڻ ـ سڏائڻ ـ ڪوٽائڻ ـ سُنڌجَائِنُ. مُچْڙِي) = چڏائڻ) فيصلو قطعي ڪرڻ ـ حساب ڪتاب صاف ڪرڻ ـ ختم ڪرڻ ـ بس ڪرڻ ـ پورو ڪرڻ ـ خاتمو ڪرڻ ـ لپائڻ (ت). (مڪائيو ـ مڪائيندو ـ مڪائيل).

● مُڪْتِ: ث. (سن. مُچُ = چڏڻ) آزادي ـ چوٽڪارو ـ نجات ـ رهائي ـ مڪتي.

ـ مُڪْتُ ۽ مُڪْتَ: ذ. صفت. آزاد ـ آجو ـ خلاص ـ چڏيل ـ رهيل ـ نجات ڏنل ـ نجات چوٽڪارو ڏنل.

ـ مُڪْتِيُ ۽ مُڪْتِيونُ: ث. آزادي ـ چوٽڪارو ـ آزادگي ـ رهائي ـ خلاصي ـ نجات ـ آجائي ـ موڪ. معافي ـ ڏوهه آسرائڻ. ورم پد ـ ورم آنند ـ ڪمال خوشي ـ نرورتي ـ آڏار ـ گت.

● مَڪْتَبُ ۽ مَڪْتَبَ: ذ. (ع. ڪتب) لکڻ جي جاءِ. لکڻ پڙهڻ جي جڳهه ـ مدرسو ـ پائشالا ـ اسڪولي ـ دبستان ـ خطب ـ ڪتاب ـ وديا آليه ـ تعليم گاهه ـ درسگاهه ـ تعليم گهر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُڪتو ۽ مُڪتا: ذ. صفت. (ع مُقْطَع جو ٻگڙيل) ستو - جهجهو - جار - وافر - ٻهون - ويلُ چيلُ - ڏيڏين ڏيرُ - ستيهو - گهٽو - گهل - چالُ - سرُمس - ڪاٻوُ - ستيئل - بيشمار - بي انداز - هيکاندو. آجو - چٽل - آزاد - رها. (ت) - جميعت. ڪليل - ڪشادو - ويڪرو - موڪرو. (ت). ٻڌن ڪان آزاد - اهو اکر جنهن تي ڪابه لاڪڻا يا اعراب نه هجي (هندي، سنسڪرت ۽ سنڌ جي هندو سنڌيءَ (واڪا اکر) ۾ جنهن اکر تي آچار جي ڪابه نشاني نه هجي تہ ان کي زبر ڏڻل سمجهيو وڃي ٿو. عربي سنڌيءَ ۾ چئبو آهي ڪ زبر ڪ هندو سنڌي ۾ چئبو ڪَڪو مُڪتو = ڪ). (ڪاجرا).

● مڪتوبُ: ذ. صفت. (ع. ڪتب) لکيل - تحرير ڪيل (ع. ا. د).

● مڪتوبيُ: صفت. علم نحو جي اصطلاح ۾ آهي اکر جن جا پهريان ۽ پويان اکر هڪجهڙا هجن (جيئن آٻتا - سٻتا هڪجهڙا هجن "جهڙوڪ: ميم، نون، واو، وغيره).

● مُڪٽ ۽ مُڪٽَ: ذ. (سن). هندن ۾ شاديءَ وقت گهوٽ جي مٿي تي پاتل چٽ - مُڪهٽ - موڙ - چٽ - مُٽڪ - تاج. چوٽيُ - طُرو - ڪلغيُ - ڪلغي - هُولُ - منڊ ڪ - سيهرو. (ڪاجرا) واهه.

= مُڪٽَ متجانِ (ت): رنگ لائي ڇڏڻ - تماشو ڪرڻ.

= مُڪٽَ متجڻ (ت): تماشو ٿيڻ - مزو ٿيڻ. آباد هجڻ - سرسبز هجڻ - شاداب هجڻ. (حاميُ).

● مُڪدّرُ: د. صفت (ع). گدلو - گندو - ڪينو - ميرو - غٽليظ - ميئيءَ وارو - خراب. (ع. ا. د).

● مڪرُ: ث. (سن). سامونڊي جانور جو هڪ قسم (ٽنگون سميت ۽ مٿو هڙن جهڙو، بدن ۾ ونڊ مڇي جهڙو). علم نجوم موجب آسمان جي ٻارهن راسن مان ڏهين راس جو نالو - جدي. = مڪر گهيرو: ذ. خط جدي - جدي گهيرو.

● مڪرُ ۽ مڪرَ: ذ. (ع) فريب - دغا - ٺڳي - دولاب - مينهن - ڍونگ - ڪوڙو ڏيکاءُ - ڪيڏ - چل - هيلو ٻهانو. مڪير - گيگ - تيئتال. (ذ). مڇيءَ جو هڪ قسم (شاڪر مڇيءَ جي جنس، ڏيگهه فقط ٻہ ٽي انچ).

= مڪري ۽ مڪريُ: ذ. صفت. ٺڳ - لبيسي - تريناڪ - ڍٻر - تيئتالي - گيگر - دغاباز - دولابي - ريبي - مڪريلو - مڪريلو.

= مڪر بلي: صف. ٺڳباز - چورٽو - ٺڳيءَ جو - هرتالو - لُچڙو - مڪريلو - مڪريلي - ٺڳٽو - حرفتي - پرهنچي - آٽڪلي - حريف - چالاڪ - ڏوپائي - رهڙو - ڏوڪيباز - دولابي - ڦندي - ڦندباز - چندباز.

● مُڪرُ ۽ مُڪرَ: ذ. وڏي مڇيءَ جو هڪ قسم - شهڪر (ت) - شاڪر. (صفت) انڪاري - نابري واريندڙ - ناڪار ڪندڙ - آليندڙ.

= مڪران: اسم خاص. بلوچستان صوبي جي هڪ رياست جو نالو.

= مڪراني: صفت. مڪران ملڪ جو رهاڪو. (ذ). آٽ جو هڪ قسم (قد جو ڊگهو، بدن ۾ گهاٽو، وار گهنديدار) (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو (اڪثر لاڙڪاڻو، حيدرآباد ۽ ڪراچي ۾).

● مڪراهيه: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).

● مُڪرّرُ: صف. (ع. ڪرّ) بار بار ڪيل - وري وري - هر بار - ورائي. ٻي ڪهڙي ٻولي ۾ ڪي رنگين ٻنائڻ جو هڪڙو نمونو (جهن ۾ ساڳيو لفظ جدا جدا معنائن سان لاڳيتو ڪر اڻڻ مثلاً: هزار هزار، هزار ٻلين نگار نگار - سهڻو معشوق). (ڪاجرا).

● مُڪرّمُ: ذ. صفت. (ع. ڪرَمُ) ڪرم ڪندڙ - ٻاجهه ڪندڙ. بخشش ڪندڙ.

● مُڪرُڻُ: مصدر. آلڻ - انڪار ڪرڻ - نہ مڃڻ - ناڪار ڪرڻ - قبول نہ ڪرڻ - ڦري وڃڻ - ناڪاري ٿيڻ (مڪريو - مُڪرندو - مڪريل).

= مُڪرجيُ و جڻُ اليُ وڃڻ - انڪار ڪري ڇڏڻ - نابري وارڻ. ڪوڙ ڳالهائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُڪرُوهہ: ذ. صفت. (ع. ڪرَهہ = ڪراهت جهڙو) ڪراهت جهڙو - ٻُڇان جهڙو - نفرت جهڙو - سَوڪ جهڙو - گندو - خراب - بيڙو - ڏڪار جهڙو. ناپسند - اڻ وڻندڙ. ناجائز - نارَوا - مُردار.

● مُڪرِي ۽ مُڪرُ يُونَ: ث. اسم. (سن. مُنگسني = ٻيڙي) ٻيڙي - ڪيشتي - ڏُونڊي - جَل تَرَني - ناؤ.

● مُڪَڙُ ۽ مُڪَڙَ: ذ. (سن. مَرُڪَٽَ = مُڪَڙُ) آڏامندڙ جيت جو هڪ قسم (گهوڙي دونار جهڙو). (صفت). گهٽ ڪائو - ڪائي ڪتائيندڙ.

● مُڪَڙُو ۽ مُڪَڙَا: ذ. (سن. مُڪَرهہ) هُرلي يا گهاڻي جي مٿين ڪاٺيءَ ۾ اڇاڙيل هڪ ننڍو ڪاٺيءَ ٺُڪرُ (ڪاڇڻ ۾ ٻيل سَلَ نڪتل ڪاٺي، جنهن ۾ پُرجل جو مٿيون ڇيڙو پيل رهي) (مَلهہ يا ڪُشتيءَ ۾) جانئو - ڇِڙتي - انگڙو - انگڙي. درياهي ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو. (ن. ب). ٻيڙو - وڏي ٻيڙي. (سُر ڪاموڊ - گُر). گهوڙي جو هڪ قسم (پُورو، سونهري رنگ جو گهوڙو (سمند) جنهن جون تريُون، مُشڪون، پُڇ ۽ ڪرنگهو ڪارا هجن).

● مُڪِڙِي ۽ مُڪِڙِيُونَ: ث. جيت جو هڪ قسم - تِڏ - تِڏو - پيٻند. ننڍو مڪوڙ آڏاڻي يا چرخي جو هٿيو - مُٺيو. جند جي مٿين پُڙ جي وچ ۾ سَل ٽيل ڪاٺي. ٻيڙي - ڪيشتي - ڏُونڊي.

● مُڪِڙِي ۽ مُڪِڙِيُونَ: ث. ٻيڙَ - مَنَ - چاپَ - مَتاڙ - زور.

- مُڪِڙِيُونَ هٿَنَ: ٻيڙون ڏيڻ - زور ڏيڻ - مَنَ - چاپَ - مَتاڙ ڪرڻ.

● مُڪَلَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد سنڌ ۾). (سينسز - ١٩٣١ع).

● مُڪَلاڻِي: اسم خاص. تعلقي وارهہ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● مُڪَلِي: اسم خاص. تعلقي ٺٽي ۾ هڪ ديهہ جو نالو. ٺٽي شهر لڳ هڪ ٽڪريءَ جو نالو.

● مُڪمَلُ: صفت. (ع. ڪَمَلَ) ڪامل، ڪيل - پُورو ڪيل. پُورو - تمام - ڪامِلُ - سمپُورڻ. ڪُلُ - ثابت. (آصفہ).

● مُڪَنڊُ: صفت. نجات ڏيندڙ - ڇوٽڪارو ڏيندڙ - مُڪتي ڏيندڙ. (ذ). قيمتي پٿر. (اسم خاص). وٺنئو جو هڪ نالو - هندن جو هڪ ديوتا.

"سي سامي سدا سَرها، مُڪند جن جي من ۾".
(دلپت).

● مُڪنُو ۽ مَڪنا: ذ. صفت. (سن. مگنَ = غرق) مست - چريو - متوالو - پاگل. ٻي پرواهہ. چِيتو - هُڙڪيو.

- مُڪنُو هاڻِي: ذ. چريو هاڻي - مست هاڻي. (صف). پهلوان - سورهيہ - طاقتور.

● مَڪو: اسم خاص. (ع مَڪّہ) عرب ملڪ جو هڪ مشهور شهر - حضور محمّد صلي الله عليه و سلم جن جي جنم جو شهر. (.). فائدو - نفعو - لاڀ - لاهو - ڪٽيو - پرنهت. چاڙهو - سواسو - سرسي - واڌارو. خوشي - لُطف - عيش - رَهسو - رَهَس - پوڳ - حِظّ - مزو - راحت - آنَنْدُ - جشن.

- مَڪو ٻيٽَنُ: زيارت لاءِ مڪي ڏانهن وڃڻ. نجات حاصل ڪرڻ جا وسيلا ڪم آڻڻ. ڪنهن مشڪلات حل ڪرڻ لاءِ ڪوشش ڪرڻ پر آن ۾ ناڪامياب ٿيڻ. (گاجرا).

- مَڪو مَڇڻ: ٿوري محنت سان گهڻو نفعو ٿيڻ - سَرسي ٿيڻ - وارو ورڻ - پاڳ لڳڻ - چاڙهو ٿيڻ - فائدو ٿيڻ. مزو لڳڻ - رؤنشو ٿيڻ - تماشو لڳڻ - پوڳ لڳڻ. وجهہ لڳڻ - وارو اچڻ - موقعو ملي وڃڻ.

"مُڙس اٽيو تہ مڪو متو، پر پر ستل هوندس سَڪو".
(جام خان).

● مَڪُو ۽ مَڪُو: ذ. آڏاڻي جي يا نار جي ٻنهي پاسن واري چُهنبدار نوڪ. ٽوپي واري بندوق جو ٽوپي چاڙهڻ وارو پاسو. (ت).

● مُڪُو: اسم مفعول مُڪڻ مصدر مان.

● مُڪيوا: ذ. دفتري - ڪُڙڪو - پالو - مُقوا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُکِواٹا (ث): اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● مُکوُل (ت): اسر خاص. هڪ ذات جو نالو. (بلبل).
● مُکوُلنُ (ل): مصدر. مَلڻ - مهڏڻ - لائڻ - لڳائڻ - پترڻ (هٿ وغيره).
" رات مُکوليا مُشڪ سين، ميڻي پنهنجا مودِ"؟ (خليفو نبي بخش).
(مکوليو - مکولندو - مکوليل).
● مُکِ ۽ مُکيُونُ: ث. (پرا. مُکِي. سن. مُکِڪا > مڪشکا = مُکڪ. ف. مگس = مک) اڏامندڙ جيت جو هڪ قسر - مُکِي - مگس - ذباب. گُنڙ. ماکيءَ جي مک - مکين جو ميڙ. بندوق جي ناليءَ تي لڳل هڪ کِلِي. بندوق جو ماشو. نظر (بندوق جي).
= مُکِ تيرُ کنُ: سُٹائي هڻڻ - صفائي هڻڻ - ٻوشيدائي هڻڻ.
● مُکُ ۽ مُکڪ: ذ. (سن. مرکشڻ > مرکش = مَلڻ - مَکڻ) گهه تيل وغيره (مانيءَ يا هڏن کي) مَلڻ جي حالت - تاج پهرائڻ يا شاديءَ وقت ٻيشانيءَ تي سٽ لڳائڻ جي حالت - مَل - مَهٽ. گهَٽ. (ک). کوڙ سٽ، جو (ٻاڦ سان چڪڙ ڪري) چرخين، (گاڏين جي) سراين يا کلف جي سهولت سان لاهڻ لاءِ لڳائجي. (گاجرا).
= مُکُ چِکُ: ذ. مهٽ سهٽ. بدن جي پوچار - گهه مهٽ - ٽارپوش. هار سينگار - زيب زينت.
● مِکُ ۽ مُکُ: ذ. (ف. مُخ = مِکُ. سن. مجّن = مِکُ) هڏن جو طاقتور مادو - مِجُ - ڀاهُ - گورو - گُدو - گُودو. هڏن جي چربي.
● مُکُ ۽ مُکَ: ذ. (سن. مُکُر) واتُ - منهن - ٻُوٽ. دُوساڙُ - مُهانڊو - چهرو - شڪل - صُورت - مُهڙ - مُونهانڊو. ٻيشاني - متو - نِراڙُ - لِلاڙ - لِلاٽ دروازو - گهٽُ - گهڙُ - لانگهو - لنگهه - گذر. (پليٽس). (ذ. صفت). راڄ جو چڪو سمڙس. پتيل - مُکي. مکيه ماڻهو - خاص ماڻهو. ڳوٺ - صدر - پرڏان.
= مُکامُکيُ: ظرف. آمهون سامهون - مُنهن مقابل - مُنهان مُنهن - سنمُک - روبرو - مُهِندان - ٻيش. (ث). ملاقات - ديدوان ديد - مُکا ميلو - گڏجاڻي - ميلاپ.
= مُکا مِيلاُ ۽ مُکا مِيلا: ذ. گڏجاڻي - ملاقات. وَصل - ميلاپ.
= مُکامِيلِيُ ۽ مُکامِيلِيُونُ: ث. ديدار - ملاقات. (گاجرا).
= مُکُپائِيُ ۽ مُکُپائِيُونُ: ث. مُکُپِٽو.
= مُکُپَنُ: ذ. مُکُپائي - صدارت - سروري - سيرِيشِٽتا - مُکِيتا - پيشوائي - مهنداري - سرداري - سرڪردگي - مُکِيٽو.
= مُکُپِٽوُ ۽ مُکُپِٽا: ذ. مُکُپَنُ.
● مُکائِنُ: مصدر. (سن. مُرکشڻ = لڳائڻ) تيل وغيره جو هٿ هڻائڻ - مک ڪرائڻ. آءِ مک ڪرائڻ - ڪٽائڻ - پهرايت ڪرائڻ - ڪمارائڻ - حاصل ڪرائڻ. (مُکائيو - مُکائيندو - مُکائيل).
● مُکاڏُنُ (ت): مصدر. آزاد ڪرائڻ - ڇڏائڻ - ٻري ڪرائڻ. (ت - وفا). (مُکائيو - مُکائيندو - مُکاڏيل).
● مُکَٽُو ۽ مُکَٽُو: ذ. صفت. (سن. مـا = لـ + سُکٽِهـ = جهلو) نه ڪٽندڙ - نه ڪمائيندڙ - جو ڪنهن شيءَ مان فائدو نه ڪري سگهي - نِڪٽُو - بيڪار - ڪم ڪوس - عاري.
= مُکَٽَنُ: ث. وڏو درجو - مُکيءَ جو عهدو - مکيءَ جو ڪم. (گاجرا).
● مِکِيرُ ۽ مِکِيرَ: ذ. (ع. مُکَّر جو بگڙيل). مَکرُ - بَهانو مِنهُن - ڏُوڪ - ٽيتال - فريب - چَلُ - ڦَندُ - تِرڪتالُ - تالُ. انڪل - حرفت - ڪيڏ - چالاڪي. (قليچ).
= مِکِرِيلُ ۽ مِکِرِيلَ: ذ. صفت. مِکِيرُ ڪندڙ - مَکرِيل.
= مِکِرِيلِيُ ۽ مِکِرِيلِيُونُ: ث. صفت. مِکِر ڪندڙ (زال) - ڏونگي - ڪوڙو بهانو ڪندڙ.
● مُکُرَجُ: ذ. ڪاڪ جون ٻِيون (جن جي وچ ۾ تيڪو پرجي (گاجرا).
● مُکَراجُ: اسر خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مڪيرانُ ۽ مڪيرانَ: ذ. گهوڙي جي منهن کي مڪين کان بچاءُ لاءِ بدل سُٽ جو موڙُ.
● مڪيرائيڻُ: مصدر. گيگائڻ - ٻهانو ڪرڻ - مينهن ڪرڻ - تيتال ڪرڻ - گيسگ ملائڻ - مينهائڻ - تيرڪتال ڪرڻ - مڪرُ ڪرڻ - ڏوسگ مچائڻ - مڪر ڪرڻ - ٻهالو ڪرڻ - ڪوڙو عُذر ڪرڻ. (مڪرائيو - مڪرائيندو - مڪرائيل).
● مڪرُو ۽ مڪرَا: ذ. پوڳڙيءَ جو هڪ اوزار. (پوڳڙيُ)
● مڪريُ ۽ مُڪريُونُ: ث. (سن. مُڪُلَ + ايڪا = مُڪڙي > مُڪرَهَ = مُڪري) گل ڪُلن کان اڳ گل جو جسم - ٻوچيل گل - اڻ آهٽيل گر - مُڪڙيُ - ڪَلِيُ - مُڪڙي. (ت). مالڪوس راڳ جي هڪ راڳڻي جو نالو.
● مڪڙيُ ۽ مُڪڙيُونُ: ث. مُڪري.
● مڪنڊَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ڊاڪٽر نواب شاهه ۾). (سينسز ١٩٣١ع).
● مڪڻُ: مصدر. (سن. مرُ ڪُشْنَ = مکن) لائڻ - لڳائڻ (تيل) - مهٽڻ مسلڻ. سٽي لڳائڻ - تيل لڳائڻ. مالش ڪرڻ - مهٽ سهٽ ڪرڻ - آڏ تهيلڻُ هٽ ڪرڻ حاصل ڪرڻ. ڪٽڻ - ڪمائڻ - پر ٽڻ - وڻڻ - آهاڻ (فائدو). (مڪيو - مڪيندو - مڪيل).
● مڪنُ ۽ مڪڻَ: ذ. (پرا. مکنيا > مڪَوَنَ: سن مکنيا > مکن > سڻَ = ولوڙڻ) ولوڙيل ڪير مان نڪتل سٽي - ڪچو گيهه - اڻ پگهاريل گيهه - دُڪو - آدلَهُ - مَسڪو - قُلِيُ.
= مڪنُ آڪَارُ (ت): مڪڻ کي رڇائي صاف ڪري گيهه ڪرڻ.
= مڪڻُ ٻيٽي مَٽوسَڙُ: فائدي ڀيڻ تي ناراض ٿيڻ.
= مڪنُ هو گهڙو مُڻَنُ: تمام نرم سياهه جو هڻڻ - رحمدل هجڻ رڄ چڪو مڙس هجڻ.
= مڪنُ جيءُ سِيڃُ پَڇاڻُ: گهٽي تڪليف وڻڻ شدت مصيبت ڏسڻ - جفاڪشي ڪرڻ:
= مڪڻُ جيءُ مٿاڙيُ آڏنُ: نئين هڙي ڪم جي ڪوشش ڪرڻ. اچائي ڪوشش ڪرڻ. ٻي بنياد ڪم ڪرڻ جي ڪوشش ڪرڻ. خيالي پلاءُ پچائڻ.
= مڪڻ مَتانُ وَارُ ڪَيڙُ: چڱيءَ طرح تپاس ڪرڻ - سخت جاچ ڪرڻ.
● مڪڻُ ٻُوٽيُ: ت. دوا طور ڪم ايندڙ ٻوٽي جو هڪ قسم (چٽي جي ٻوٽي جهڙو، قرڪارو، گل اڇا، بج سنهون).
● مڪڻُ ٻيلو: اسم خاص. تعلقي جوهي ۽ تعلقي ڪشمور ۾ ديهه جو نالو.
● مڪڻو (ت): ذ. گاهه جو هڪ قسم.
● مڪڻهارو ۽ مڪڻهارَا: ذ. مڪين جي بچاءُ کان يا سونهن طور گهوڙي جي اڪين تي هڻڻ لاءِ سُٽ جو ٿهيل موڙ - انڌارو. (ت).
= مڪڻيارو ۽ مڪڻيارَا (ت): ذ. مڪهارو. (ت. حاسيُ). مڪڻ وارو.
● مڪڻيُ: ث. گاهه جو هڪ قسم (تمام مٺي زمين تي ۽ سنهن جي ڀاڪي تي ٿئي، ڏاتوري جيڏو، سجهس سنهڙ، ڳاڙهي ڪاري رنگ جا داڻا ٿين). ڏٺ جو هڪ قسم مڇيءَ جو هڪ قسم. (ٿول رهڻي ڪان ٿوري وڏي، چوڏاري ڪنڌا).
● مڪو ۽ مَڪَا: ذ. (سن مَڪُشِڪَا = مڪو) جيت جو هڪ قسم - وڏي مک نرُ مکو.
= مڪوراڙ: ث. مڪين جي گهٽائي - مڪين جو ميڙ - مڪين جي جُٽجهَ - مڪين جو پينيا.
= مڪوراڙو ۽ مڪوراڙا: د. وڏي مک جو هڪ قسم (گجرا).
● مڪو ۽ مَڪَا (ت): ذ. ڪاڻيءَ جو مٽو.
● مڪيُ ۽ مڪيُونُ: ث. (سن مَڪُشِڪَا = مک) مک مکس. (اسم خاص). تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو ڏيڙ جو نالو.
= مڪيُونُ (ت): ث. پرت جو هڪ قسم.
= مڪيُونُ مَارُ: بيڪار وقت وڃائڻ - نڪمو رهڻ - نيڪارُ ٿي ويهڻ ڪوبه ڪم ڪار نه هجڻ - خالي ويلي وقت ضايع ڪرڻ.
● مڪيُ ۽ مُڪيُ: د. صفت. (سن. مُک = وات، منهن. پرا. مُکَمّ = مکيه) مکيه ماڻهو - پَرُڏان -

شاهه- رئيس- صدر- سردار- سرور- وڏو- مُک- مُنهنُ مانهي- پَرهيو مڙس- چوڏري- سَرُ پَنڇُ- اڳواڻ- پٽيل- وڏيرو

● مڪياڻيُ ع مُڪياڻيونُ: ث. صفت. زالن ۾ مڪيه زال- زالن جي اڳواڻ. مڪيهَ جي زال. (گاهر)

● مُڪيارُ ع مُڪيارَ: ذ. صفت. (سن مُک= منهن، وات). گالهڙ جو حق رکندڙ- هاڪاري يا ناڪاري جواب جو مختيار. اختيار وارو- خود مختيار- وسوارو- رضا راڻو- مرضيءَ وارو.

● مُڪياريُ ع مُڪياريُ: ث. ڪاميه شئي وٺڻ مهل گراهڪ ۽ دُڪاندار جي وچ ۾ موڻائي ڏيڻ جي حالت ۾ ڪيل اقرارنامو- شرط شروط. (صفت). مُڪيار.

● مُڪيارڻو ع مُڪيارڻا (ث): ذ. مڪٺهارو- مڪياروَ. (ث).

● مُڪيڇُوسُ ع مُڪيڇُوسَ: ذ. صفت. چمچوس سوڏي- شُومَ- ڪَرُپڻُ- ڪنجوس- بخيل- ڪَدُرچُ- پڪو مُٺِ پيڙُ- پَڪَشٽُ.

● مڪيو چڪيو: ذ. صفت. ٺٺو- نئين وانگر سينگار ڪيل- ٺهڪو ٺهڪو ٺار پُوشيدو- چنبڙ ڦوڪيو- سياڻيتو- پوشيدو- صفائي وارو.

● مُڪيهُ ع مُڪيهَ: ذ. صفت. (سن. مُکُ= مُنهنُ، مُڪيه) مُنهن وارو- مهندبون- اڳيون- اڳواڻ- مهندار- مُکُ. مُکي. صدر- پردان. سڀ کان مٿي- اعليٰ- اتم. شاهه. سرڪردو- سردار. وڏو- بزرگ. خاص. نرالو.

● مُڪُ ع مُڪونُ: ث. (انگ). پشم مان ٺهيل نرم رضائي يا گاديلو.

● مُڪُ ع مُڪَ (ث): ذ. صفت. موڪو- ڪُنڊ ڏمن- موڪَشٽُ. (جيسا).

● مُڪيهِ: ث. چوڪارو- مُڪت- مُڪتي.

● مُڪتُ ع مُڪتَ: ذ. (سن. مُڪتُ= موڙُ- چٽُ- تاجُ- ڪلغي- مُڪتَ- مُڪ. (ن- ب).

● مڪيجيُ ع مڪيجيونُ (ث): ث. پوتي جي ڪناري جي پٽي- متغزي- ڪنارَ. (راه).

● مُڪڻُ ع مُڪڻَ: ذ. صفت. مُورک- آياڙو- بيوقوف- ڪٻيلو- بي عقل. (امولڪ پرارٿنا ۽ون).

● مُڪڻَرُ ع مُڪڻَرَ: ذ. (سن. مُدگرَ= مُگريو) جسماني ورزش ڪرڻ لاءِ ڪاٺ جو ٺهيل ڏنبو- مُڪڏرو. مُگرو- ونوڙُ.

● مڪنرُ: حرف جملو. پَرَ. فقط- رُڪو- رُهڪو- جيڪر- لاڪَس.

● مڪنرِ (ت): ث. (ع. مغروري جي مخفف مغر جو ٻگڙيل) مغروري- غرور وڏائي- ٽاڻ.

● مڪنراڻيُ (ث): ث. صفت. ٽڪرائتي- جاهلو- ٻَهڙياري- پٽرانئين- ٻهاڙي- ڪڪريلو (زمين).

● مُڪنرُمانُ ع مُڪنرَمانَ: ذ. ساز جو هڪ قسم- شيدين جي وڄائڻ جو دَفَ جو هڪ قسم- مُغرمان. (آزاد).

● مڪيروُ ع مڪيرا: ذ. ڪليل زمين جو مٿيرو ٽُڪر. (ث). (ذ. صفت). مغرور- هٺيلو- موڙ وارو. پهلوان- بهادر- جوڌو- سُورمو. (ت).

● مُڪيروُ ع مُڪيرا: ذ. گل جو هڪ قسم (موتئي جي گل کان ڪجهه وڏو، خوشبوءِ موتئي سان مشابهه، ٻُوٽو موتئي جي ٻُوٽي جهڙو، گلن جورنگ اڇو ڪجهه پيلاڻ تي مائل). ڪنڌين جي مُحاوري ۾ ڪهڙن ڪنڌن جو مُگرو. (ن. ب).

● مڪيريُ ع مُڪيريونُ (ت): ث. ڪاڪ جي مُترڪيي- مُڪري. مُوريءَ جي قسم.

● مُڪيريا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مُڪسُ ع مُڪسَ: ذ. صفت. قُلقليو (گهوڙو). ڪُٽ جي ڪائڻ ڪري، خاڪي بدن گهوڙن تي ٽيل چٽا. (گاجرا).

● مڪسيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو- بلوچ قوم جو هڪ قبيلو.

● مڪنُ ع مڪنَ: ذ. صفت. (سن. مڪنَ= غرقُ) مگهن- مست- غلطان- غرق- ٽُهيءَ ۾ ٻُڏل- موُ ۾ پريل- ريدل- پريتل- خوش- پرسن- نهال- مسرور- سرهو- راضي. مشغول- رُڌل- (ڪم ۾) قائل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَنگيءُ (ت): اسر خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر لاڙڪاڻي ۾).
● مَنگيا (ت): اسر خاص. هڪ ذات جو نالو. مَنگ ۽ مَنگَ: ذ. صفت. (سن. مَگْنَ = غرق) مغرور- هٿيلو- آپماني- مَتجازي- آقريل- دماغي- هَنَڌي. فاخر- فخر ونڊندڙ. تڪبري. مست ۽ پريل برد بار- گنهير. (ت). ٽَپٽو ڪَڏڻو- لٽڇڻو- البيلو- رَوَنشائي- چنچل- لَهراڻي. خوش- بي غم- بي گوند ريو. بي پرواهه. سرڪش- قَدَڻي. متارو- هٿ وارو. موڙ. (ت). انداز ڪان پاهر- وڌيڪ- گهٽو- جهجهو. (اسر). آڪڙ- وڌائي. (گاجرا).
= مَنگ مَوالي: ٽيٽَ: مست ٽيڻ- مخمور ٽيڻ- سرشار ٽيڻ- مستانو ٽيڻ.
● مُنگ ۽ مُنگَ (ت- ل): ذ. صفت. ڪُند فهم- ڏڏ- موگو.
● مُنگيءُ ۽ مُنگيتيءُ: ث. (سن. مُڪتي) چوٽڪارو- نجات- موڪ- رهائي- آزادي- مڪي. هندو تصوف موجب دنيا جي فاني شين کان مٿانهون درجو حاصل ڪرڻ جي حالت. وري نه جنم جي حالت.
● مَنگجنءُ: مصدر. مغروري ۾ اچڻ- هٿ ۾ پرجڻ. مست ٽيڻ. (مَنگيو- مَنگيلُ).
● مُنگدَرُ ۽ مُنگدَرَ: ذ. (سن. مُدْگَر = مَنگدر) ڪسرت ڪرڻ جو ڏنبو- مُٽارو- وَڻهوڙ- مُگدر.
● مُنگيلي ۽ مَنگيليءُ (ل): ث. ڏڪي- مؤنٿي- مَڱري- ڏونگري. مُستَرڪي- هٿوڙي.
● مَنگبيءُ (ت): ث. مغروري- هٿُ. مَٽو- مستي. خوشي. بي پرواهي.
= مَنگيءُ ڪَرَنُ: مستي ڪرڻ- لُڇائي ڪرڻ- حرڪت ڪرڻ- ڪيچل ڪرڻ. چُڙوا ٻَڌ ٽيڻ- پاڻ پرو ٽيڻ- زوراور ٽيڻ- پاڻ زورو ٽيڻ.
● مَنگها (ڪ): د. گاهه ۽ ڏٺ جو هڪ قسر- مُنگها.
● مُنگهنَ ۽ مُنگهتَ: ذ. (سن. مُڪتَ = چِتَ) چِتَ- تاج. ڪلنگي- سوڙ- مُڪتَ- مُڪ. چوٽي- طُرو- چڪو.
● مُنگهنَ ۽ مَنگهنَ: ذ. صفت. (سن. مَگْنَ- غرق) غلطان- غرق- ٽُهيءَ ۾ پيل- پَڌل- ويچار ۾ ٻيل- مَگن مَست- مَٽو ۽ پريل- مخمور- سرشار. مشغول- رُڌل- ڪر ۽ ڪائل.
● مَنگهوءُ ۽ مُنگها (ت): ذ. جانور جو هڪ قسر. ٻلي جو نالو.
● مُنگهوءُ ۽ مُنگها: ذ. اسر. وَل جو هڪ قسر- مُنگهو (هيءَ و ل پٽ تي يا نيڍڻ وٽن تي پکيڙجي، سندس قَرُ چيڙ جيڏو ڳاڙهو ۽ مِٺو ٿئي) گولاڙي و ل جي گول.
● مَنگهوءُ ڪَنَرِيءُ: اسر خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو (حيدرآباد ۾).
● مِنگ ۽ مَنگَنُ: ث. (پرا. منگيڙو. سن. منگيڪا = گهُرَ مر (ي) گ = مَنگَن) گهُرَ- طلب- ضرورت. پڇن- سُوال. (آذار سُڌار جي) گهُرَ.
" جا مِنگ منهنجي من، سا تو کي معلوم سيکا "
مِنگ چڪيل عورت- مِنگڻو ڪيل عورت- مِنگيدي.
● مِنگ ۽ مُنگ: ذ. (پرا. مُڪ. سن. مُدْگر = مُنگ) اناج جو هڪ قسر. تورجو هڪ وزن- رتيءَ جو چوٿون حصو.
= مُنگ ٻاڻي و هَنُ: چُپ ڪري وهڻ- ڪجهه نه ڪهڻ.
" ڏي موڪل ملڪ وڃان، ميان مُنگ ۾ ٻاڻ "
(حمل).
= مُنگ ٻَوَنُ: خاموشي ڪرڻ- ماڻ ڪرڻ- چُپ رهڻ.
= مِنگ چَڙڻُ (ت): ڪجهه به هٿ نه اچڻ- اجايو محنت ڪرڻ. (سنڌيلو).
" اچليو ڪانڇ هٿانس تہ چڙي ٻيا مُنگ "
(پيرائو).
● مِيگ: ث. (سن. مجّا = ميجالو) ميڪ- مغز. (گاجرا).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مڱڻائڻ: مصدر. مائڻي ڪرائڻ - مڱڻو ڪرائڻ. گهرائڻ - سڏائڻ - چوائڻ. (مڱڻائيو - مڱڻائيندو - مڱڻائل).

● مڱڻيتو ۽ مڱڻيتا: ذ. صفت. سوالي - طالب - گدا - ڀياري - ڀيڻو - بيڪاري - مڱڻتو - فقير - گداگر

● مڱڻيتر (ڪ): اسم خاص. هڪ پهلوان مرد جو نالو (جنهن کي سندس زال نالي "متر ي" مارايو. ڏسو "متر ي") (ن - ب).

● مڱڻجڻ: مصدر. مڱڻو ٿيڻ - مڱ ٿيڻ. مڱيو - مڱيندو. (مڱيو - مڱيل).

● مڱڻر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مڱڻر ۽ مڱڻرا: ذ. (پرا. مڱڻو يا مڱڻي. سن. مانڱ يا ماڱ > مڱڪ = رستو) رستو - گس - گهاڙو - واٽ - پيچرو - ماڳ - مارڳ - مڙڪ - راهه - لنگهه. پاڳو - حصو - پٽي - وندي - ٽڪرو. هنڌ - جاءِ - پنڌ - وٽان - ٽيڪاڻو. (سن. مڪيل = راهه). باهه - چيرو - آگ ٻارڻ - آتش.

● مڱڻرا وَل (ت): و ل جو هڪ قسم - جهنگلي مڱڻ جي و ل - مڱڙال.

● مڱڻرو ۽ مڱڻرا: ذ. (سن. مُد گر) ڪاٺ جو هڪڙو اوزار (ڪٽي جي ڪپڙن کي گوڙڻ ۾ تهه ڪرڻ جو) ميخمار - مترڪي. آن" چوڻ لاءِ ڪاٺ جي مُهري - ڏچري. موچين جو هڪ اوزار. چمڙي لسي ڪرڻ لاءِ ڪاٺ جي مترڪي - ڪُوٽيي. (ث. مڱڙي ۽ مڱڙيون).

● مڱڻير يا: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ ذات جو نالو.

● مڱڻير ياڻي": اسم خاص. تعلقي سنجهوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مڱڻ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مڱڻ": مصدر. (پرا. مڱڪ (اي). سن. مارگ (ڏي) = گهرڻ، مر (ي) گ = مڱڻ). گهرڻ - گهر ڪرڻ - طلب ڪرڻ. سوال ڪرڻ - وات" وجهڻ - هٿ ٽنگڻ. پنڻ. وٺڻ. عرض ڪرڻ - ليلائڻ - پاڻ پائڻ - منٿ ڪرڻ - وينتي ڪرڻ - استدعا ڪرڻ - عاجزي ڪرڻ. (مڱيو - مڱيندو - مڱيل).

- مڱڻهار ۽ مڱڻهار: ذ. صفت. گهر ڪندڙ - گهرندڙ - سوالي پينو - فقير.

- مڱڻيتو ۽ مڱڻيتا: ذ. صفت. گهر ڪندڙ - مڱڻتو - سوالي - عرضدار. فقير - پينار - مڱڻهار - گدا - بيڪاري.

- مڱڻيو ۽ مڱڻيا: ذ. صفت. گهربل - اڌارو ورتل.

● مڱڻيو ۽ مڱڻيا: ذ. شاديءَ کان اڳ گهوٽ ۾ ڪنوار جي مڱاوتيءَ جي پڪائيءَ جي هڪ رسم.

● مڱڻهار: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مڱڻهار ۽ مڱڻهار: ذ. صفت. (سن. مر (ي) گ = مڱڻ + هار = وارو) مڱڻو - مڱڻتو. دُهل وڄائي پيٽندڙ فقير - دُهلاري.

● مڱڻهي پوتا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مڱڻيجا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي واره ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).

● مڱڻيتو ۽ مڱڻيتا: ذ. صفت. مڱڻو ڪيل - مڱيو - مڱيل - مڱ.

● مڱير ي ۽ مڱير يون": ث. لڏون ۽ وانگر ٿهيل مٽائيءَ جو هڪ قسم.

● مڱهيندو ۽ مڱهينڊا: ذ. صفت. مڱيل (مڙس) - گهر وارو (جنهن سان اڃا فقط مڱڻو ٿيل هجي). (ث. مڱهيندي ۽ مڱهيندين).

● مڱهيو": اسم خاص. تعلقي واره ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).

● مڙ ۽ مڙون": ث. (سن. مڙ" = ملهه وڙهندڙ). ملهه. زنجير جي ڪڙين کي ڳنڍڻ لاءِ لوهي چٽلو (مهراڻ). ميراثي - ناپاڪائي - پليتائي - گدلائي - ميران. (سامي).

● مڙ" ۽ مڙ": ذ. (سن. مڙ" = ملهه وڙهندڙ) ملهه وڙهندڙ - پهلوان. مالهي. بهادر - جوڌو. هندن جي نالي پٽيان لڳايل لقب، جيئن: هاسومل، بصرمل وغيره. ڪار - داسو. چوڻري جي چٽ جي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

چئن کاڻين مان هڪ کاڻي (اهي کاڻيون مٽي وڄي ٿاڻ ۾ ملي مخروطي شڪل ناهين ٿيون). مَرُ - مَيلُ - ڪِنُ.

● مَلُ ¶ مُلُ: ذ. (سن. مُولِيہ = مُلھہ) قيمت - بها - اڳهه - مُلھ. مُور - ٻتي - مرگهو. حرف جر. (سن. مُول) وت - لڳ - ٻرُ - سان - گڏ - ٻيڙو.

"جا عُمر! تو مُلُ عيد،
سا اسان سُوءِ ورتي سُومرا!
(شاهه).

▬ مُلا: حرف جر. کان - وٽان. (گاجرا).

مُلاءُ: صفت. (ع). گهٽو لکندڙ - گهٽو إملا کندڙ. گهٽو پڙهيل - عالم - فاضل - فقيه - شاستري - بزرگ. مسجد ۾ پانگ ڏيندڙ ۽ نماز پڙهائيندڙ.

● مُلاءُ جهڙو مُنهُنُ ڪَرَنُ: غمگين ٿيڻ - ڏُکارو ٿيڻ - ڏُکويل ٿيڻ.

● مَلاحَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مَلّاحُ ¶ مَلّاحَ: ذ. صفت. (ع). ٻيڙيائتو - ڪشتي هاڻُ - ناکٽون - ناخدا. ميربحر - مُهاڻو - ڪارائي. لوٽائيو - لوڻ وارو - لوڻڪين - ملوڻو - سوادي. سهڻو. (سورٺ - گر).

▬ مَلاحَتُ: ث. مَلاحي.

▬ مَلّاحِي: ث. جهاز راني - جهاز ڪُڌاري - مَلاحَت - مِير بحري. سُونهپ - مُعَلّمي.

● مُلاحَظو ¶ مُلاحَظا: ذ. (ع). مٽاچرو ڏسڻ جي حالت - معائنو. لحاظ - پاسداري - طرفداري - مروّت - زير نظر - مُلحظو. حذرُ - خوف - ڊپ - ٻيڙ. (ن. ب). پاسو - دُوري - ڪِنارو - ڪناره ڪشي.

▬ مُلاحَظو ڪَرَنُ: لحاظ ڪرڻ - طرفداري ڪرڻ - مروت ڪرڻ - پاسداري ڪرڻ. معائنو ڪرڻ - ڏسڻ - نظر وجهڻ - نگاهه ڪرڻ. مطالعو ڪرڻ - غور سان پڙهڻ.

● مَلارُ ¶ مَلارَ: ذ. (سن. مَلارِي = مَلارُ) هڪ راڳ جو نالو - سانوڻ جي موسم ۾ گائڻ وارو راڳ - ملهار. جهڙُ - جهڙالو - مينهو ڪي - برسات. ڏُنڊُ - لڙاٽ - چاٽ - لڙ - غبار.

▬ مَلاري ¶ مَلارِيُون: ث. مَلار - مَلهار. جهڙالو ڏينهن. هڪ راڳڻي جو نالو.

● مُلازِمُ ¶ مُلازِمَ: ذ. صفت. (ع). نوڪر - چاڪر - خادم - ٽهليو - خدمتگار - خدمتي. گڏُ رهندڙ - سان رهندڙ. (آصفيہ).

▬ مُلازَمَتَ ¶ مُلازَمَتُون: ث. نوڪري - چاڪري - خدمتگاري - خدمتگذاري - شيوا - ٽهل ٽڪور - خادمي - خدمت.

● مُلاقاتُ ¶ مُلاقاتُون: ث. (ع. لقي = هُو گڏ يو). ميلاپ - ميلو - گڏ جاڻي - ڏيٺ - درشن - ديدَ - ديدو ديد - مُڪا ميلو. هم نشيني. گاڙهه پولهه رهاڻ - ڪچهري گفتگو. صحبت وَصل - مباشرت - هم بستري - صحبت واري. جاڻ پڇاڻ - واقفيت - مها ڪڙو - سهيپو - پرچو - جاڻ سڃاڻ - سڃاڻپ - عليک سليک.

▬ مُلاقاتَ ڪَرَنُ: هڪ ٻي سان ملڻ - گڏ جاڻي ڪرڻ - درشن ڪرڻ - مُڪا ميلو ڪرڻ - لاڳاپو پيدا ڪرڻ. مباشرت ڪرڻ - وَصل ڪرڻ - هم بستري ڪرڻ - پوڳ بلاس ڪرڻ. جاڻ پڇاڻ ڪرڻ - واقفيت ڪرڻ - جاڻ سڃاڻ ڪرڻ - سڃاڻپ ڪرڻ - عليک سليک ڪرڻ.

▬ مُلاقاتِي ¶ مُلاقاتِيُ: ذ. صفت. ملاقات ڪندڙ - ملڻ وارو - گڏ جندڙ - ملنسار - مُلاقي. دوست - يار - سجڻ - ميتر. پرچيوانُ - واقفڪار - سٽهيي - آشنا عليک سليک ڪندڙ. رهاڻ ڪندڙ - ڪچهري ڪندڙ - گاڙهه پولهه ڪندڙ. حال احوال پڇندڙ - خير خبر پڇندڙ.

▬ مُلاقِي ¶ مُلاقِيُ: ذ. صفت. ملاقاتي.

▬ مُلاقِيُ ٽُنڊُکو: ذ. خط ملاقي، گهيري جي گڏجڻ وارو هنڌ.

● مَلاکيڙو ¶ مَلاکيڙا: ذ. (سن. مَلُ = ملهه وڙهندڙ) مَلهه وڙهڻ جي جاءِ - آکاڙو. مَلهه جو دَنگل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَلالُ ۽ مَلالَ: ذ. (ع. مَلّ) رنج - ڏک - درد - غمُ - اَلمُ - اندوهه - غمگيني. اداسائي - پريشاني - فڪر - ڪٿي - اداسي.
- مَلالَتَ ۽ مَلالَتُونُ: ث. رنج - مَلالُ - غمگيني - ڏُکُ - مَلالُ.
● مَلالو ۽ مَلالا: ذ. (ع. مَلّ) رنج - ڏک - غم - مَلالُ. مصيبت - آپدا - جَزا. (ڪنهن ڪم ڪيڻ لاءِ واسطدار ماڻهوءَ کي ونڊي ويل) ماڻهن جو ميڙ. گهمسان - پائيتال - حشترُ - سانڌاٽو - پکيءَ جو هڪ قسم. (ت). ملهالو. (ل). (صفت). ني سمجهه - موگو - ڪندُ - بيوقوف - آياتو. (ت). جهيڙ ڪار - فسادي.
● مَلالِيُ ۽ مَلالِيُونُ (ت): ث. پکيءَ جو هڪ قسم. (آمين).
● مَلامُ: ث. (ع). ڦِٽ - لعنت. ڏوهه. ميار.
"مٽس ناهِ مَلامُ، جيکي ڇڏين ڇڄ سو"
(شاهه).

مَلامَتَ.
- مَلامَتَ ۽ مَلامَتُونُ: ث. بَددُعا - پِٽَ - پاراتو - سراپُ - لعنت - ڏِڪار. عتاب. وبڻُ - مهڻو - ڏوراپو - ڏوڻ ڏوراپو - طعنو - وِيار. جُٽ ڦِٽ - ٽُڪَ ٻُجو.
- مَلامَتَ ڪَرَنُ: ڦِٽ لعنت ڪرڻ - ڦٽڪار ڪرڻ - ٽُڪ ٻُجو ڪرڻ. ڏِڪار ڪرڻ.
● مُلانُ: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ جو هڪ ديهه جو نالو.
● مُلانُ رَتوُ: اسم خاص. تعلقي جيڪب‌آباد جو هڪ ديهه جو نالو.
● مُلانُ ڪَٽهوڙوُ: اسم خاص. تعلقي رتيديري جو هڪ ديهه جو نالو.
● مُلانُ مُوسيڙوُ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم - مُلان مُوسو.
● مُلانا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● مُلانوُ ۽ مُلانا: ذ. ڪم ڪيڻ لاءِ ڪنهن ٻوٽ ويل ميڙ - ميلاڙو.

● مَلائِيُ ۽ مَلائِيُونُ: ث. (سن. مر (ي) ج = صفا ڪرڻ) ملڻ جي بها يا مزوري. (گاجرا). ڪنهن به شيءِ مَلنُ جو مُعاوضو.
● مَلائِڪُ ۽ مَلائِڪَ: ذ. (ع. مَلڪ جو جمع پر سنڌيءَ ۾ واحد طور ڪم ايندڙ) فرشتو - ڪَنُ - ديودُوتُ - پارڪندُ - مَلڪُ.
- مَلائِڪَ مَترَنُ: ڊڇي وڇڻ - ڪهرائجي وڇڻ.
● مِلائِنُ: مصدر. ملائي هڪ ڪرائڻ - ميلاپ ڪرائڻ - گڏائڻ - پڙائڻ. آميزش ڪرڻ - رلائڻ. گڏڻ. مڪولڻ - مخلوط ڪرڻ پيوستہ ڪرڻ. گڏجاڻي ڪرڻ - مڪسا ميلو ڪرائڻ - مُلاقات ڪرائڻ. هرڇائڻ - سرڇائڻ پتهائڻ - ناهي ڇڏڻ - صلح ڪرائڻ. پرچاءُ ڪرڻ - سلوڪ ڪرڻ - جوڙ ڪرڻ - شامل ڪرڻ - ڳنڍڻ. ڇُهٽائڻ. پيوند ڪرڻ - چٽيون هڻڻ - ٽُڪر گڏڻ. لائي ڏسڻ - لڳائڻ - پينڊ - ٽڪرائڻ - مُقابلو ڪرڻ - پُورو ڪرائڻ - مشابهت ڏيڻ - ٺهڪائڻ - مُوافقت ڏيکارڻ - برابري ڪرائڻ. (سَرُ) گڏائڻ.
● مِلاوَت ۽ مِلاوَنُونُ: ث. ملائڻ جي حالت - ميلاڻي - آميزش. ميلاپ - اتفاق. ڳنڍَ - جوڙُ - يوڪُ - ٻڌي - سلوڪ - ايڪوُ. پرچاءُ - ناهُ - سرچاءُ - راج - صلح - پرچائي. مَٽَ - جوڙو - ڪسُ - غير - ڦِٽُ.
- مِلاو تِيُ ڏاتُو: ذ. گڏيل ڏاتو - مَٽُ - جوڙو - ڪسُ - غير - ڦِٽُ.
- مِلاوُ يا مِلاءُ: ذ. ميل - ميلاپ - گاڏاپو. (گاجرا).
● مَلائِيُ ۽ مَلائِيُونُ: ث. (سن. مَترائي) ڪاڙهيل ڪير جي مٿان ظاهر ٿيل ٿَرُ - ڪريم - ٿَرَ - پڇي. (ل).
● مَلائِمُ: ذ. صفت. (ع. مُلاءَمَةٌ > لاءِمُ) نرم - ڪنڌرو - ڪُونڌرو - ڪُوسل - سُوڪيتو. نازڪ - ڏُڪيو - ٽاڪُنُون. موم - حليم.
● مَلْبارِيُ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● مَلْبُوسُ: صفت. (ع). پهريل - (ڪپڙو) پاتل - اوڍيل - (پوشاڪ) ڍڪيل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مِلّت: ث. (ع). دين - مذهب - شريعت - ڏرم - اُمت. مَتَ. گروهه - فرقو - قوم. ذات - وَرن. وشواس - اعتبار - ويساهه - پَت - عقيدو - سَڌرڻا - صِدق - إيمان.

● مِلّتِ ۽ مِلتُون: ث. (سن. مِل) ميلاپ - ميل جول - لاڳاپو - ڳانڍاپو. گڏجاڻي - وِصال. "مارئي ٿهنجي مِلت لاءِ" (جوڪيو). ڪمائي - نفعو - فائدو - لاپ. آپراسو - پراپت. ٻڌي - ايڪو - اتفاق - اتحاد - شراڪت.

● مِلتَ: ذ. صفت. گڏيل - گڏ وڃڻ - شامل. هر صلاحي - سازباز - صلاحڪار.

● مُلتان: اسم خاص. هڪ شهر جو نالو.

- مُلتاني: ذ. صفت. ملتان جو - ملتان وارو.

- مُلتاني پِيرُ: اسم خاص. ملتان جو پير - شيخ بهاؤالدين زڪريا.

- مُلتاني گهيتلو: ذ. صفت. سڀ سان ٿورو - سڀ جهڙو - سڀ سان ٿهي هلندڙ. اصول ۽ ارادي جو ڪچو. (ڳاڙها).

- مُلتاني گهيتلو هَڄَڻ: سڀ سان ٿورو هجڻ - سڀ جهڙو هجڻ.

- مُلتاني ميٽي: مهيت (وهنجڻ جي ڪم ايندڙ جابلو نرم چاهوڙا). (ڳاڙها).

● مُلتَوي: صفت. (ع. لوي) إلتوا ڪندڙ - دير ڪندڙ - ايهندڙ. پيچ دَر پيچ ٿيندڙ. ٽاپُر - ڪجهه وقت لاءِ رڪل - مهمل.

- مُلتَوي ڪَرڻ: دير ڪرڻ - ڍِيل ڪرڻ - هٿائڻ - گهل ڪرڻ. مهمل ڪرڻ - روڪڻ - بند ڪرڻ - ترسائڻ.

● مُلٽي: ث. (سن. مَدّيشٽ) پسارڪي وڪر جو هڪ قسم - مٽي ڪائي - مُلهٽي.

● مُلحِد ۽ مُلحِدَ: ذ. (ع. لحد) حق جي رستي کان ڦريل - گمراهه. فاسق - فاجر - بي دين - ڪافر - ملڇ. لا مذهب.

● مُلتَحِظ ۽ مُلتَحِظه: ذ. (ع. مُلاحِظَه) پاسو - ٽارو. ڊَپ. پَرواهه - خوف - ڈَر - سنڪوچ - داب - انديشو - آڏڪو - ڈَيا - دهشت - رَعب - روب. خيال - ويچار.

● مُلتَحِق: صفت. (ع. لَحِقَ) لڳل - ملهيل. لاڳيتو. ڪنڊيل - گڏيل. مُتصل - نزديڪ - ويجهو - اوري - اورپَرو. پرسان (آصفيه).

● مُلتَخوُرو ۽ مُلتَخوُرا: ذ. گهوڙي جي تلهه جي هيٺان وڇايل ڪپڙو. (مهراڻ).

● مِلِدَسِي: اسم خاص. تعلقي شهداد پور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُلَذّذ: صفت. (ع). لذت وارو - لذيذ - مزيدار - خوش ذائقه - مزي وارو - وٽندڙ ذائقيدار.

● مُلزَم ۽ مُلزِمَ: ذ. صفت. (ع. لزَمَ) جنهن تي الزام لڳايو وڃي - الزام لڳايل - ڏوهه ڏنل - گنهگار قصوروار - مجرم - خطاوار - ڏوهي.

● مُلزُوم ۽ مُلزُومَ: ذ. صفت. (ع. لزم) لازم ڪيل - جُدا نه ٿيندڙ - سدائين گڏ. (آصفيه).

● مِلُس: ث. آٽ جا وار.

● مُلعَون ۽ مُلعُونَ: ذ. صفت. (ع. لعَنَ) لعنت ڪيل - لعنتي - لعين - ڌڪارپل. نفرت ڪيل - پري ڪيل - مردود - ڌڪاريل. سَراپي - پاراتو ڏنل. رجيم - شيطان - ديوس - إبليس - خنّاس - عزازيل. ٻُڇڙو - خراب - بَدُ - ڪَڏو.

● مُلفُوظه ۽ مُلفُوظات: ذ. (ع). بزرگن جو ڪلام. اولياڻن جي ڳالهين جو لکيل ڪتاب. اولياڻن جو ڪلام - مقالات اولياءَ. (آصفيه).

● مُلفُوف: ذ. صفت. (ع. لف = ويڙهڻ) ويڙهيل - لپيٽيل - بند ڪيل - ڍڪيل - پُوريل.

● مَلَڪ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مَلَڪ ۽ مَلَڪَ: ذ. (ع). ملائڪ - فرشتو - گڏ - ديُودُوت - پارڪَڊ - هاتِف - ديوتا. دُوت - دَيُوت - ڈَيُوت. (آصفيه).

- مَلَكُ المَوت: ذ. موت جو فرشتو - يمراج - جَم راج - جَم دوت - عزرائيل.

● مَلِڪ ۽ مَلِكَ: ذ. صفت. (ع). بادشاهه - سُلطان - شاهه - راجا - داوُ - تاجدار - چٽ ڏئي -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

شهريار. راءُ - فرمانروا - والي. حاكم. كوهستان جي واليءَ جو لقب.

— مَلِكَهُ: ث. بادشاهه جي زال - راڻي.

● مِلْڪ ۽ مِلْڪُونُ: ث. (ع). مِلكيت. زمينداري. جاگيرداري. جائداد. مال - اسباب. ڏن - دولت. حق. قبضي واري شيءِ.

"مِلكَ مارُوءَ جي آهيان زور نه ڏيان جوءِ" (شاهه).

— مِلْڪِي: ذ. صفت. ملكيت وارو. ملكيت جو. (گاجرا).

● مَلَڪُ ۽ مَلَڪَ: ذ. (ع). ديسُ - ڏيس - ڏيهه - راشٽر - وطن - ساڻيهه. پُومِ - پُون. ولايت - ڪِشوَرُ - دَيار - اَقليم. رياست - راج - سلطنت - بادشاهت - عِلاقو - عملداري - مملكت - سركار - حكمراني. صُوبو - پرڳڻو. شهر - نگر - نگري.

— مُلْڪانُ مُلْڪُ: ظرف ملكن ۾ - ديسان ديس. هرهنڌ. جتي ڪٿي. سڄي دنيا ۾.

— مُلْڪُ ٽهائڻُ: ظلم ڪرڻ - اندير ڪرڻ - باهه ڀاري ڏيڻ - ڏاڏايون ڏيكارڻ.

— مُلْڪُ مالڪُ: پنهجي وطن وري اچڻ. وطن ۾ آچي رهڻ. بادشاهي ڪرڻ - راج ڪرڻ - حكومت مالڻ.

— مُلْڪُ مِثالُ: ظرف. عام مثال - پڌري پَٽُ - ظاهر ظهور - ڪُليو ڪُلايو. (ابيات سندي).

— مُلْڪِيُ ۽ مُلْڪِيُ: ذ. صفت. ملڪ وارو - ملڪ جو - ڏيهي - وطني - ساڻهي - ديسي - قومي - راشٽريه - جاتِيهُ. سياسي - سركاري - راج نيتڪ - راجڻوٽو.

● مُلْڪانُ: اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُلْڪائيُ: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو هندن جي هڪ ذات جو نالو. تعلقي دادو ۽ تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَلَڪُ ۽ مَلَكا: ذ. صفت. (ع. مَلَكه) ڪنهن شيءِ جي حاصل ڪرڻ جي قُوّت - انسان ۾ علم يا هُنر حاصل ڪرڻ جي قُوّت. مَهارت - ڪمال. لياقت قابليت. اُستادي - هوشياري. عقل - زكاوت - فَهم - اِدراڪ - پُڌي - سمجهه. هُنر. تجربو. (اسم خاص). تعلقي ميرپور ساكري ۽ تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُلْڪُوُ: اسم خاص. تعلقي ڪوٽ ڏيجي (خيرپور ميرس ۾) هڪ ديهه جو نالو.

● مَلْڪُوتُ: ذ. (ع). سلطنت - بادشاهت - بادشاهي - حكمراني. حكومت - سلطاني - تاجداري. فرشتن جي رهڻ جو هنڌ - فرشتن جي دنيا - عالم ارواح - عالم معنيٰ - عالم الغيب. فرشتن جي عبادت جو مقام. فرشتا - ملائڪ - مَلَڪ. (آصفيه).

● مِلّكِي: اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مِلْڪِيَتَ ۽ مِلْڪِيَتَونُ: ث. مِلڪ. زميندارى. جائداد. ڏَن - دولت - مالي - مالِيات - ناڻو. مال - اسباب - اَثاثو. مالڪي - مُتصرفي - قبضيداري. وارثي - ورثو. آڏِكار - حق.

● مِلِكِيَت سَرْكارُ: اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● مَلِكْڏارُ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● مَلِكوُرَ (ت): ذ. ساڙين (اناج) جو هڪ قسم (سُڪداسي سنهڙا ۽ خوشبوءِ دار چانور).

● مَلِكُورو ۽ مَلْكُورا (ل): ذ. صفت. هلڪي طبيعت وارو - هلڪڙو - تَرڙو - ٽُوتُ.

● مَلَمَ ۽ مَلَمَ: ذ. (ف. مَرهَمَ = مَلَمَ) ڦٽن وغيره تي مڙهڻ جي دوا - مَرهَمُ - طيبو - ليپُ - پلستر.

— مُلْتَمِّعُ: ذ. صفت. (ع. لَمَعَ = هو چمڪي ٿو) چمڪايل - روشن - آجاڳر. سونو پاڻي چاڙهيل - طِلا چاڙهيل. ڀهڪندڙ. (ع. ا. ب).

— مُلْمَتعو ۽ مُلْمَعا: ذ. سونو پاڻي - گلتُ - دوڳ - طِلا - روغن. باهرپون ڏيڪ - چرب زباني - ظاهري ڏيڪاءُ - بناوَتُ - ڏيڪ ويڪ - ظاهري ٽَٽُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ مُلْمَعِيُ ۽ مُلْمَتعِيُ: ذ. سونو پاڻي چڙهيل ـ دوگهيلُ ـ طلا چڙهيل. ظاهري ڏيکاءُ وارو ـ پيڪيدار ـ نٽُ وارو.

ـ مُلمَعِي تهي هلڻُ: ظاهري ڏيک ڪرڻ ـ نٽُ ڪرڻ.

● مـلْمَـلُ ۽ مَلْمَـلُونُ: ث. (سن. مَلْمَـلَ) سنهي ڪپڙي جو هڪ قسم ـ شَبنما ـ شَبنَم.

● مَلَنگ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (سکايل).

● مَلَنگ ۽ مَلَنگ: ذ. صفت. (ف). (سن. مَلهولنگ) ڏگهو ۽ بُٽ ۾ پريل (ماڻهو). بيخود ـ بيهوش ـ آپي کان باهر. مَرد مُجرد ـ سچوآ کاڙو ـ لانگو ـ ننگو. الله لوڪ. فقيرن جو هڪ قسم. فقير ـ طالب. صُوفي فقير. قلندر شهباز جو فقير. گودڙي پوش.

ـ مَلَنگِي: ث. فقيري ـ درويشي ـ قلندري.

● مَلَنگهُ ۽ مَلَنگهَ: ذ. ڏانڊي پڪيءَ جو هڪ قسم (ڪناري تي رهي، مڇي کائي، ڪنگ جي قسم مان).

● مَلَنَ: مصدر. (سن. مر (ي) ج = مهڻ. ف. مالِيدْنُ = مهڻ) مَهڻ ـ گهَنَ ـ رگڙڻ ـ رهڙڻ. مالش ڪرڻ ـ ليپ ڪرڻ. مهڻي صاف ڪرڻ ـ ماڄڻ ـ مانجڻ صاف ڪرڻ ـ صفا ڪرڻ ـ اڇو ڪرڻ ـ ڏاڻڻ ـ چمڪائڻ ـ آجارڻ ـ سينگارڻ. ڏُرندهڻ. (ل). ڪُرڙڻ ـ ڪُرچڻ ـ رگڙڻ ـ رگڙو ڪيڻ ـ گِهٽڻ ـ گِسڪائڻ. لسو ڪرڻ. (گهوڙي کي) مالش ڪرڻ. ڪر ۾ لڳڻ ـ شروع ٿيڻ. گوهڻ (انو). پيڙُون ڏيڻ ـ زور ڏيڻ. پرڻ.

"مسين سين سانتو، ملهه متارن مَلشو"
(خان زئي).

(مَلِيو ـ مَتلِيندو ـ مَلِيل).

● مِلَنَ: مصدر. (سن. ميلْنَ > مِلَنَ > مِلَ = ڪڏجڻ) ڪڏجڻ ـ مِڙڻ ـ پيڙڻ. ڪڏ ٿيڻ ـ پيڙو ٿيڻ. سنمڪ ٿيڻ ـ روبرو ٿين ـ مقابل ٿيڻ. ڪڏ جائي ٿيڻ ـ مُڪا ميلو ٿيڻ ـ ملاقات ٿيڻ. ڪڏ ڇڻ ـ مِسجڻ ـ رلڻ ملڻ. ملي وڃڻ ـ ميل ڪرڻ ـ ميل ٿيڻ. ملي اچڻ ـ ٺهڪڻ ـ ڦهڪڻ ـ پڄڻ مهيل کائڻ ـ جوڙ کائڻ ـ ملي هڪ ٿيڻ ـ اتفاق ڪرڻ ـ هڏي ڪرڻ ـ ايڪو ڪرڻ. متحد ٿيڻ. واصل ٿيڻ (رقم وغيره). مُيسر ٿيڻ. فائدو ٿيڻ. مطابق ٿيڻ ـ موافق ٿيڻ. جيس ٿيڻ. شريڪ ٿيڻ ـ شامل ٿيڻ. هم صلاح ٿيڻ. هم بستر ٿيڻ ـ ميلاپ ٿيڻ ـ جماع ڪرڻ. آميخته ٿيڻ ـ آميز ٿيڻ ـ مخلوط ٿيڻ. مرڪب ٿيڻ. هڪ جان ٿيڻ. بغلگير ٿيڻ ـ گلهي لڳڻ. حاصل ٿيڻ ـ هٿ اچڻ ـ پڙُپتَ پلئه پوڻ. دستياب ٿيڻ. هٿ وَسُ ٿيڻ ـ هٿيڪو ٿيڻ. پهچڻ ـ رسڻ ـ سهڙڻ. پُوري پوڻ ـ پُڄڻ ـ مُقابلو ڪرڻ ـ برو بري ڪرڻ ـ برميڇڻ. چهٽڻ چبڙڻ. ڪنڊ جڻ ـ لڳڻ. مائني ڪرڻ ـ سڳاوتي ڪرڻ. ڪري وڃڻ (پاڻيءَ ۾ لوڻ، ڪنڊ وغيره) ـ تحليل ٿيڻ ـ حَل ٿيڻ. (مِليو ـ مِلندو ـ مِليل).

ـ مَلِيڻي ۽ مَلِيڻيُونُ: ث مَلڻ جو ڪر ـ ماڄڻ جو ڪر ـ گوهڻي. (گاجرا).

ـ مِلُڻائِيُ ۽ مِلُڻائِيُونُ: ث. ملڻو سياڻ ـ ملڻي دوست جي حالت ـ ميلُ ـ ملنسازي ـ ميلاپ ـ گانڌاپو. جوڙ. موافقت.

ـ مِلُڻوُ ۽ مِلُڻا: ذ. صفت. ميلاپي ـ ميلاڻتو ـ ملنسار ـ صحبتي ـ صحبت پسند ـ آشنا مزاج ـ دوستاڻو ـ اخلاص مند. رلڻو مِلڻو. خليق ـ ڪِلمُڪ ـ خوش جيڙو ـ خوش مزاج ـ مَن موجي. مانيڪو ـ ڪُومل ـ حليم ـ مُلائم ـ نرم سُياڻ. مُيسّر ـ ملڻ جهڙو ـ وڻڻو ـ دستياب.

● مُلُنُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد سنڌ ۾).

● مَلِياس: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماتيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُلڻو ۽ مُلڻا: ذ. پرت جو هڪ قسم.

● مَلوُ ۽ مَلا: ذ. (سن. مَلَ = مَرُ) بيماريءَ جو هڪ قسم ـ جسر تي نڪتل ڦُنَ قَرڙيون ـ مَلهو ـ ڪوڙهاڙو.

ـ مَلو چلوُ: ذ. مَلو ـ ڦُ قرڙيون. (گاجرا).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مٹلوءُ نِکرُنءُ: ڏٺ ڏرڙيون نڪرڻ.
● مُلوءُ ۽ مُلا: ذ. صفت. (ع. مُلاءٌ) عالم. بزرگ. مسلمانن جي اسقاط وارو. مُلون- آخوند- مولوي- مُلا- مُلان. (ث. مُلڻ. مُلياڻي ۽ مُلياڻيون).
= مُلاپائيءُ ۽ مُلاپائيُونءُ: ث. مُلي جو ڪم- مُلپي- مُلپو.
= مُلاپيءُ ۽ مُلاپيا: ذ. مُلپي.
= مُلپيءُ ۽ مُلاپيُونءُ: ذ. مُلپائي.
= مُلڪوءُ ۽ مُلڪا: ذ. صفت. مُلي جو- مُلي وارو.
= مُلڪيءُ گجيءُ آڇڻءُ: معمولي چيڙ اڇڻ- ٽوري ڪاوڙ اڇڻ.
● مٹلواهٹ: اسم خاص. تعلقي سوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مٹلوچا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (بلبل).
● مٹلوءُ چٹلوءُ: صفت. صاف- سُٿرو- اڇو- آڇتو- پاڪ- هوٽر- اڇو آجرو- سُٿرو ستڇتو صفا- اوجل. جهلڪندڙ- جهرڪندڙ- جهلڪٽو- روشن- چمڪٽو- چمڪندڙ- جهرڪٽو.
● مٹلوخاڻيءُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● مٹلورءُ ۽ مٹلورَ: ذ. صفت. (ع. مٹلول جو بگڙيل) مٹلولءُ مايوس- دلگير- غمگين- اداس- ڏڪويل- ڏڪارو- ڏڪ پريو دردي- غمناڪ. ماندو- ساڙو- حيران- پريشان- سرگردان.
"متان ٽئين مٹلور... الخ؟" (شاهه).
● مٹلوڪءُ ۽ مٹلوڪَ: ذ. صفت. سندر- سهڻو- ٺاهوڪو- حسينءُ- خوبصورت- روپوَنتءُ- روپوان- موچارو- شڪيل- صورتوَندَ- سوڀياوان- سُدرشن- جميل- موهندڙ. (ع. مٹليڪءُ جو جمع) بادشاهه- راجا- سلطان. امير- سردار.
= مٹلوڪانءُ: ث. صفت. سُهڻي- خوبصورت- حسين- موهندڙ- جميل. (اسم خاص). عورت جو هڪ نالو.
= مٹلوڪائيءُ ۽ مٹلوڪائيُونءُ: ث. سونهن- سوڀيا- زينت- سُهڻائي- سُندرتا- مٹلوڪي- حُسن. سُٽائي. نزاڪت- ملوڪت- باريڪ بيني- نڪته داني- نازڪ دماغي.
= مٹلوڪتَ ۽ مٹلوڪتَ: ث. مٹلوڪائي- مٹلوڪي.
= مٹلوڪيٹوءُ ۽ مٹلوڪيٹا (ت): ذ. صفت. مٹلوڪءُ.
= مٹلوڪيءُ ۽ مٹلوڪيُونءُ: ث. مٹلوڪائي- مٹلوڪت.
● مٹلوڪٹپُور جاگيرَ: اسم خاص. تعلقي ڳوٺي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مٹلوڪ سينگ: اسم خاص. تعلقي ڏکڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مٹلوڪ والييءُ: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مٹلوڪ واهه: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مٹلوڪءُ هالپوتوءُ: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مٹلولءُ ۽ مٹلولَ: ذ. صفت. (ع. مٹلل) غمگين- ڏُجهارو- ڳوندريو- ڏڪ پريو- ڏُکارو- ڏُکويل- ارمانيل- ڪٹلپايلءُ- رنجيده- اندوهگينءُ. اداس- مايوس- دلگير- آپاڪو.
● مٹلولائيءُ ۽ مٹلولائيُونءُ: ث. غمگيني- ڏُک- ڏُجهو- گوندرُ- اندوهه- ارمان. مايوسي- دلگيري- اداسي- آپاڪائي.
● مٹلوءُ مُوسيڙوءُ ۽ مُلا مُوسيڙا: ذ. (ف. مويچ) پڪيءَ جو هڪ قسم- مُلا ڦُوسڙو- مُوسيڙو.
● مٹلونءُ ۽ مُلانءُ (ڪ): ذ. ڇيءَ جو هڪ قسم (چلون سان رنگ ڳاڙهيرو، سڄي بٽ تي سائي رنگ جا ڏيڪا (دوٽر جهڙو) منهن سنهون، پٽ ويڪري، فوٽ ڪان ڏيڍ فوٽ تائين ڏيکهه).
● مٹلونءُ: ذ. صفت. (ع. لون) رنگ ڏنل- رنگارنگي- رلڪرنگي- رنگين. (ع. ا. ي).
● مٹلوئيءُ: اسم خاص. تعلقي نٹل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَلْهَہ ۽ مَلْهُوڻُ: ث. اسر. (سن. مَلَ) راند جو هڪ قسم - سنڌي ڪُشتي.
= مَلْهَہ مارڻُ: ملهه ۾ سوپارو ٽيڻ - ساري ڪڍڻ - سوپارو يا ڪامياب ٽيڻ. سرس ٽيڻ.
= مَلْهِي ۽ مَلْهِيُ: ذ. صفت. ملهه وڙهندڙ - همٿ وارو بهادر - پهلوان. مالهي.
● مَلْهَہ ۽ مَلْهَہ: ذ. صفت. (سن. مَلَ) ملهه وڙهندڙ - مالهي - پهلوان - جوڌو - بهادر - بانڪو - سورهيه. (ذ). ماپ يا تور جي ايڪائي (جنهن دوران ٻيئن شين کي ماپجي). ڪسرت وقت پهلوانن جي ڪڍ لاءِ ڪاٺ يا پٿر جي وڏي سِرَ ٻيڙي. (گاجرا).
● مَلْهَہ: اسر خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مُلْهَہ ۽ مُلْهَہ: ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم - لاڙو پڪي - مُلهيو پڪي.
● مُلْهَہ ۽ مُلْهَہ: ذ. (پرا. مُول. سن. مُولِيه = مُلهه) قيمت - اڳهه - ٻَهَا - درَ - نَرخ - لاڳت - ڪَرتُ. (ظرف) قيمت ساڻ - اڳهه ساڻ - مُلهه ساڻ - مُلهه تي. (اسر خاص). مرڪزي حڪومت ۾ هڪ ديهه جو نالو.
= مُلْهائِيتوُ ۽ مُلْهائِيتا: ذ. صفت. ملهه وارو - قيمتي - امُلهه - بي بها. واجبي قيمت وارو. مُلهه ورتل - خريد ڪيل - ڳڌل.
= مُلْهَہ چُڪائِڻُ: قيمت ڇڻ - ٻَهَا ڇڻ - ناڻو ڇڻ - اڳهه ڪرڻ.
= مُلْهَہ چَڏائِڻُ: جُٽ ڪرڻ. بي عزتو ڪرڻ.
= مُلْهَہ ڪَرڻُ: قيمت ٻڌائڻ - بها پڌائڻ - اڳهه ڪرڻ.
= مُلْهَہ ڪِنَهَڻُ: خريد ڪرڻ - وَٺڻ. ٽورو ڪرڻ - وڙ ڪرڻ.
= مُلْهَہ ڪِنِهِيُ جهيڙوُ ڪَرَڻُ: جاڻي واڻي وڙهڻ - رڙ ڪري وڙ ڻ - خواه مخواه وڙهڻ.
= مُلْهَہ ڪِنِهِيُ موچڙا ڪائِڻُ: جاڻي واڻي مار ڪاڻ - رڙ ڪري ڪُٽجڻ - زور ڪري هار ڪائڻ.

● مُلْهارَ (ت): اسر خاص. هڪ ذات جو نالو. (سنديلو).
● مُلْهارَ ۽ مُلْهارِيُونُ: ث. (سن. مَلارَ) مَلار. جهڙ - جهڙالو. بارش - مينهو گي ٽڏ ڪار. جهڙالي وارو ڏينهن.
● مُلْهارُ: ذ. (سن. مَلارَ) هڪ راڳ جو نالو. ميگهه راڳ جي چوٽين راڳڻي جو نالو (جا ساڻن ۽ بدي ۾ گهٽجي). برسات جي موسم ۾ گهايل هڪ گيتُ.
● مُلْهارُ بارانِيُ: اسر خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مُلْهارُو ۽ مُلْهارا (ت): ذ. نار جو هڪ عضوو - نار جي ڏينگي تان مالهه جي گهرڪيءَ وچ ڪان روڪيندڙ ڪاٺي - مالهارو.
● مُلْهالُوُ ۽ مُلْهالا: ذ. مانڊاڻ - گوڙ - ڏمچر - حشر - هائيتال - هنگامو. جهيڙو - جهڪڙو - فساد. پڪيءَ جو هڪ قسم (نسيدي گيري جيڏو، جو جهرڪيون ۽ پيا ڏنيدا پڪي ماري ڪائي).
= مُلْهالُوُ مَچڻُ: جهيڙو مچڻ - فساد مچڻ - بغاوت مچڻ - جهڪڙو ٽيڻ - ڏڦير پوڻ - وڙ ڪوڙ پوڻ - بدامني ٽيڻ.
● مُلْهاڻُ: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو، (اڪثر مڪران، نوابشاهه ۽ حيدرآباد ۾).
● مُلْهاڻُ: مصدر. ڀاڻ ڪي بهادر يا چالاڪ ڪري ڏيکارڻ. چڱين ڳالهين ۾ هٿ رو ڪرائڻ. پٽلائِڻُ. نالو ڪيائڻ - ساراهه ڪيائڻ سرخرو ڪرڻ - خوش ڪرڻ. قدر وارو ڪرڻ. (ملهائيو - ملهائيندو - ملهائيل).
● مُلْهِيڻَنُ (ل) مصدر. ناز سان هلڻ - نخري سان هلڻ - ڌار سان هلڻ. (مِلهڻيو - مِلهڻيندو - مِلهڻل).
● مُلْهِڙُوُ ۽ مُلْهِڙُوا (ل): ذ. صفت. مُنافق - دل جو ڪوڙو - اندر جو پليت - مائيٽو، ۽ اندر ۾ خراب - اندر جو ڪنڊو ڪُجهڙو.
● مِلْهَڻِ: اسر خاص. تعلقي ديري مٺجت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَلْهُنْ: مصدر. سرمي يا بهادري ڏيکارڻ. سورهيائي ڏيکارڻ پڌرو يا مشهور ڪرڻ پنهنجي واکاڻ ڪرڻ - پاڻ کي پڌرائڻ - مَرڪڻ - فخر ونڻ سرخرو ٿيڻ - خوش ٿيڻ. ڪوٽ جو نالو (ماتلي تعلقي ۾).
- مَلْهُنُو ۽ مَلْهُنَا: ذ. صفت. بهادر. مرڪندڙ. پڌندڙ. سرخرو.

● مَلْهُنُ مَرُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَلِهُو ۽ مَلْهَا: ذ. چار جي گهاڙيءَ جي ڪوٽريءَ وٽ هڏل سٽ جو ڏورو. آنءُ ڪاهڻ وقت سنگن جي وچ ۾ ڪُٽل مُنيءَ ۾ پيل لوهه جو چلو (جنهن سان ڏڳا پڌجن). چولي وغيره جو آڪو. (ت). مَلهالو. (ت).
- مَلِهُو لاهِڻُ: مَلهالو ڏرو ڪرڻ.

● مَلْهُو آباد: اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَلِهِي ۽ مَلِهِيُون: ث. گلي جي بيماريءَ جو هڪ قسم - جاڙيءَ جي هيٺان نڪتل قرڙيون. ننڍيو مَلو. ڪپهه جي ڪنڙي. (ڪاجرا).

● مَلْهِيارُ: ذ. گاهه جو هڪ قسم.

● مَلْهِي ٻُوڌا: اسم خاص. تعلقي ميرپورساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَلِهِيرُ: اسم خاص. تعلقي ڪهوڙڪي ۽ تعلقي ڪنڊڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَلِهِيرُ ۽ مَلِهِيرَ (ت): ذ. درياءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم.

● مَلِهِيو ۽ مَلِهِيا: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم - مَلهه.

● مَلِي: صفت. (سن. مَلَ = ڪندو) ڪندو - خراب. روگي - بيمار ڪندڙ. (ث). بيماريءَ جو هڪ قسم - ملهي. مڇيءَ جو هڪ قسم - جرڪو - پوڪي. (اسم خاص). هندن جي هڪ ذات جو نالو. (اڪثر حيدرآباد ۽ ٺرپارڪر ۾).

● مَلِيپوٽا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مَلِيچُ ۽ مَلِيچَ: ذ. صفت. (سن. مَلِمشت > ملچچ = ڏاريون، ڪڙڻ ڪالهائڻ) اپوتر - اشُدّ - پرشتُ - پَليت - ناپاڪ - پَليدُ - نجسُ - نيچُ. غابظ - ڪندو - ڪنو. خراب - بُڇڙو. ڪدلو - ميرو - ڪنسو. ڏاريو. اڻ آريو - اڻ سڌريل - جهنگلي - غير مُهذب. وحشي - خونخوار - آدمخور - راڪيش - راڪاس. سرڪش. ناپاڪ قوم. آها ذات جا ڇڪي مڻي جي تميز نه رکي. حرام حلال جو ويچو نه رکندڙ. آهي ماڻهو، جن جي هولي سنسڪرت نه آهي. هندن جي شاسترن کي نه مڃيندڙ. بي ديڻ - ڪافر - ناستڪ. بي ايمان. گنهگار.

● مَلِيڇا (ت): ذ. ڪڙي جو هڪ قسم - مَليشا.

● مَلِيحُ: ذ. صفت. (ع. مَلَحَ) نمڪين - مَلُوٽو - چٽهرو - لُوٽائيو. (ع. ا. د). سانورو (رنگ) - سانولو. (ع. ا. د). وٽندڙ.

● مَلِيدُو ۽ مَلِيدا: ذ. (ف. مَليدَه = چُورمو) ڪنڊ، اٽي ۽ گيهه مان ٺاهيل ڪاڏو - چُورمون - چُوري - ڪُٽي - ماجوٽو - مهٽيل مانيءَ. (آصفيه) پوڳاڙو - پوڳهڙو. ڪاچ ڪورما - ست رچي - ڪامڻ گور - مال مليدو - سٽو ڪاڏو - مزيدار طعام.

● مَلِيرُ: اسم خاص. هڪ ڏڻ جو نالو هڪ ڪوٽ جو نالو (جنهن جي رهاڪو مارئي هئي).

● مَلِيرُ ۽ مَلِيرَ: ذ. مڻي جي مڇيءَ جو هڪ قسم (ٻنا چپلر، وات وڏو، چار پَر، قد ٽي انچ ڪن). اجرڪ ڇڙو رنگيل ڪپڙو (جو مرد ماڻهو ڪلهن تي ڏيڪين). سر سبز ملڪ - آباد ملڪ.

● مَلِيراهِيه: اسم خاص. تعلقي ڪوٽيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَلِيرِڙو ۽ مَلِيرِڙا: ذ. ڀاڄيءَ طور ڪم ايندڙ ٻوٽي جو هڪ قسم - مَليرو.

● مَلِيرِڙي: اسم خاص. تعلقي سيوهڻ ۽ تعلقي ڪهوڙا ٻاري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَلِيرِ مينڊِي (ت): ث. گاهه جو هڪ قسم. (ث - راء).

● مَلِيرُو ۽ مَلِيرا (ت): ذ. صفت. آهو ڏاند جنهن جو رنگ ڪاڙهو، پر ڪوڙي اڇي هجي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مِلِيٽل: ذ. صفت. (سن. مِلت = گڏيل) گڏيل - شامل ٿيل. ڪنديل. رليل - جوڙ ڪيل - ملاوٽ ڪيل - حل ٿيل - مڪمل ٿيل - پيراوت ٿيل - آپراسو ڪيل.

● مُلِيئرُ ۽ مُلِيئرَ: ذ. ڪاڪ وغيره تي ڪيڏيل چنسالي يا گلڪاري. ڪاڪ جو قالب - پوڙ.

● مُلِيٽنُ ۽ مُلِيٽنَ: ذ. صفت. (سن). ڪندو - ميرو - ڪينو - لڙو - گدلو - ميرو - گچيرو - غليظ - ڏوڙ پڪليو. فاحش.

● مُلَيئنُ: ذ. صفت. (ع. لَيِّن) نرم ڪندڙ - حليم ڪندڙ - پڙو ڪندڙ. دوا قبض ڪشا - جُلاب. (ع. ا. د).

● مَرَ ۽ مَمُونُ: ث. جانور جو هڪ قسم - ڪارو رڇ. (سن مر (ي) ڏ = ڪُهن) بدشڪل پوڙهي عورت - ڀانءُ - ڊائڻ. پُوتڻي. هلاڪ ڪندڙ زبردست زال. مائيٽي يا اندر ڪُنڊي زال.

● مَمات: ث. (ع). مرڻو - موت - وفات.

= مَماتي ۽ مَماتيئنُ: ث. مَمات. موت آيل.

● مَمالِڪُ: ذ. (ع). ملڪ جو جمع - مُلڪَ.

● مُمانعَتَ: ث (ع. مَنعَ) منع - روڪ - رَندڪ - بندش - آڪ - جهلَ - پهل - بندي.

● مَمَتُ ۽ مَمتَ: ذ. مَمتا. آر.

● مَمتا ۽ مَمتائنُونُ: ث. (سن). موهه - لالچ. دنيا جو موهُ - حرص. چڪَ - ڪشش. چاهه - چاهت. پيار - پريت - اڪنجهر - قرب - پاوَ - محبت - مَنيهه. ماءُ جو اولاد واسطي قرب - مساتاپڻو. لاڙو. آداس - گهرج. آپو - پاڻيڻو - آپو آپڻي - خودي - خودپسندي. غرور - تڪبر - آهنڪار.

● مَمتازُ: ذ. صفت. (ع. مازَ = هو جدا ٿيو) امتياز ڪيل - جدا ڪيل. چونڊيل - ڏٺيلُ - ڏار ڪيل. عزت ڏنل. شريف - ذي شان - قدر واروَ. نامورُ - مشهور. اعليٰ - افضل - برتر - برگزيده - عالي مرتبي - سرفراز - آتو. (آصفيه).

● مُمتَحِنُ: ذ. صفت. (ع). امتحان وٺندڙ - جانچ ڪندڙ - پرکيندڙ - آزمائيندڙ - پريکشڪ.

● مَمدُوحُ: صفت. (ع. مَدَحَ) تعريف ڪيل - ساراهه ڪيل - ساراهيل - واکاڻيل. (آصفيه).

● مَمَرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪبر نواب شاهه ۽ حيدرآباد ۽).

● مَمَرَّ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مَمزا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مَميڙُ ۽ مَميڙا: ذ. جانور جو هڪ قسم - مَرَ جو مذڪر. (صفت). ڇهنڊڙ - چنڙندڙ. ڪِڪَ. (ث. مَمڙي ۽ مَمڙيُون).

● مُمُسِڪُ: ذ. صفت. (ع) نڪرڻ کان روڪيندڙ. خرچ نه ڪندڙ - ڪنجوس - شُومَ. تنگدل - بخيل. اِسهاڪ ڪندڙ - بندبج ڪندڙ - (ذات ڪي) نڪرڻ کان روڪيندڙ - جناءُ ڪندڙ (مباشرت ۽).

● مُمڪِنُ: صفت. (ع). ٿي سگهندڙ - ٿيڻ جوڳو لائق - شڪلي - ٿيڻٽو - ٿيڻٽي - سمپو - هُوڻهار - هٿ جهڙو. قابل امڪان - امڪاني صورت. سهلو - سولي - سؤکو - آسان - سهنجو (آصفيه).

= مُمڪِنا: ظرف. ممڪن ڪان - امڪان ڪان - شايد - جيڪر - الاهي.

● مَمَلِڪَتَ: ث. (ع. مُلڪ = بادشاهت) بادشاهت - سلطنت - حڪومت - راج. (ع. ا. د).

● مَمَنُوعُ: صفت. (ع. منع) منع ڪيل - روڪيل - بندش ٿيل - رڪاوٽ ٿيل - جهليل. خلاف قانون - ناجائز. ناروا - غير مباح.

● مَمَنُونُ: ذ. صفت. (ع. مَنَّ) احسان ڪيل - نوازيل. ٿورو ڪيل. نعمت ڏنل - بخشش ڏنل. احسان مند. شُڪر گذار - ٿورائتو - مشڪور.

● مَمَنُ ۽ مَمَنَ: ذ. جهيڙو - جهيڙو - تڪرار - معاملو - ٽنٽو - فساد - فڏو - رگڙو. ڪيروڌُ - گهپيُ.

= مَمَنُ مَچڻُ: جهيڙو جاڳڻ - جهيڙو ڪڙو ٿيڻ - تڪرار ٿيڻ - معاملو ٿيڻ - ٽنٽو مچڻ - فساد برپا ٿيڻ - فڏو جاڳڻ - رگڙو مچڻ - ڪيروڌ ٿيڻ - گهپي ٿيڻ - ويروڌ ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مِيڙيو ۽ مِيڙاءُ ذ. صفت. ٻُردبار - گڏيل. مائيٽو - مِيڊيو. اندر ڪارو - اندر ڪُنڊو. حظلو ۽ - سَتابيل - دُڪيي. (ت).

= مِيڙيو سڀ هُنَنُ ۽ ڏسُن جو مائيٽو، پر اندر جو پليت هجي.

● مَمو ڪ ۽ مَمو ڪَ: ذ. صفت. (سن. موڪش = مُڪتي) مُڪتي جي گهُر ڪندڙ - چوٽڪارو طلب ڪندڙ - نجات گهرندڙ.

● مَمو لو ۽ مَمو لا: ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم - سرءُ جي جهرڪي - ڪَٻائي - گهٽلي (پڪي). ووهيءَ ۽ شين ۾ پاڻ لاءِ پٽر جو مُهرلو.

● مَمُون: جوڻيجو: اسم خاص. تعلقي رڻي ديري ۽ هڪ ديهه جو نالو.

● مَميرو ۽ مَميرا: ذ. (ف. ماميران = مَهميرو) جهنگلي ٻوٽيءَ جو هڪ قسم - اکين جي دوا طور ڪم ايندڙ پساريڪي وڪر جو هڪ قسم - مهيرو.

● مَن: ظرف. شال - هُوندو - مان - جيڪر - خدا ڪري تہ - شايد - جيڪن.

● مَن ۽ مَنُون: ث. (سن. مَنث = ولوڻ) ڪِير ولوڻ جي مائيءَ جو ڪاڪُ جو ٽُنڊ سان گول ٽِڪُ (جنهن ۾ مَٺي ڦري).

● مَنُ ۽ مَنَ: ذ. (پرا. مَنَي = دل. سن. مَنَس = دل. مَنَ = ويچار ڪرڻ) مانهوءَ جو اهو عضوو، جنهن سان ويچار ڪري ٿو - ويچار يا خيال پيدا ٿين جو عضوو. روح يا آتما تي باهرين شين جو اثر وجهندڙ عضوو. علم يا گيان پراپت ڪرڻ جي شڪتي ۽ ويچار ڪرڻ جي سامرٿ. دل - هردو - هيٺون - چِتُ - قلب - چيتو. الدر - ضمير - وويڪ. جيءَ - آتما - رُوحُ لاڙو - جهڪاءُ رغبت - چاهہ. خيال - ويچار غور - خوض. ڌيان. خواهش - مرضي. نيت - ارادو. (صفت). پيارو - دلبر - پريتر - پيارلُ. (ت).

= مَنُ پاوَنڊيُ: صفت. دل ڪي وٺندڙ - دل پسند - وٺندڙ - سُمائيندڙ - مَنُ گهُريو. روح ريجهائيندڙ - سيبائيندڙ - محبوب.

= مَنُ پاوَنڊيُ مُرادَ مائنُ: دل گهُريو مطلب حاصل ڪرڻ.

= مَنُ پيڇَنُ: همدردي ٿيڻ - رحم اچڻ - قياس اچڻ.

= مَنُ پرجيُ آچَنُ: دل پرجي اچڻ. ڏک ۾ پنجي وڃڻ. رُٺلهارڪو ٿيڻ - غمگين ٿيڻ - دل ڏکوڻجڻ.

= مَنُ تَهَنُ: ڪاوڙ ۾ پرجي وڃڻ - غُصو ڪرڻ - ڪاوڙجڻ.

= مَنُ نارُ ۽ مَنُ نارَ: ذ. صفت. دل نارينڊڙ - دل ڪي قرار ڏينڊڙ - آرام ڏينڊڙ - فرحتي.

= مَنُ ڇِڇَنُ: من پرجي اچڻ. رُٺڻ.

= مَنَ ڏ يُرُ ۽ من ڏ يُرَ: ذ. صفت. دل ڪي ڏ ڏينڊڙ - تسلي ڏينڊڙ - قرار ڏينڊڙ - دل ساهہ ڏينڊڙ - آٽت ڏينڊڙ. لالنُ - ساجن - پرين - محبوب - ديولڻ - دلبر.

= مَنُ رَ ڪَنُ: دل لڳائڻ - دل ۾ رکڻ - مرضي رکڻ - رضا رکڻ.

= مَنُ ساڏَنُ: دل وس ڪرڻ. سڏون پَٽَڻ. نفس کي هٿ ڪرڻ - نفس مارڻ - نفس تي غالب ٿيڻ. ڪاوڙ، جذبي، حِرص ۽ جوش وغيره تي غالب ٿيڻ.

= مَنُ ڪاڏيُ: ذ. دل جي ڪشش - ڇڪ. سڪ. (ڪاجرا).

= مَنَ گهُرِيو ۽ مَنَ گهُرِيا: ذ. صفت. دل گهريو - دل ڪي وٺندڙ - دل پسند. محبوب - ديولڻ - لالنُ - ساجن - پرين.

= مَنُ گهوڙَتُ: صفت. دل مان ناهيل - خيالي - بي بنياد - قياسي. هٿراڏو - هٿ جو ناهيل.

= مَنُ لَڳائينُ: دل لڳائڻ - خيال ڪرڻ - غور ڪرڻ - چيتو جاءِ ڪرڻ.

= مَنُ ماڻيُ ۽ مَنُ ماڻيُونُ: ث. دل ڪي وٺندڙ ڪارروائي.

= مَنُ مازيُونُ ڪَرَنُ: موجون ڪرڻ. پنهنجي مرضيءَ موجب ڪم ڪرڻ.

= مَنُ مانهه: ذ. صفت. منهنجي دل جو. منهجي، دل ۽ ساس جو. جسر ۽ جان ۾. (ڪاجرا).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مَنُ مَتِي ۽ = مَنُ مَتِي ؛ ذ. صفت. خود سَر. خود راءِ - خود پسند. بنهنجي مت تي هلندڙ - پاڻ زوري - رُوڳو سُوءِ.

= مَنَ مَتيو ۽ = مَنُ مَتيا ؛ ذ. صفت. مَنَ مَتي.

= مَنُ مَتيُون ۽ = مَنُ مَتيُون ؛ ث. اڪڙ - وڏائي - هٺ - سيت - دماغ - ڄاڻ.

= مَنُ مِلائُو ۽ = مَنَ مِلائُو ؛ ذ. صفت. دل ملائيندڙ - خليق - ملڻسار - ويلڙو - ڪِلمڪ.

= مَنُ مَنائي ويٺهَنُ : ظاهر تي ٻيهڻ - ڏيکاءُ تي ٻيهڻ. خُواري ڪڍڻ - ذلت ڪڍڻ - رُسوائي ڪڍڻ.

= مَنُ مُنجهَنُ ؛ دل ڪتي ٿيڻ. ٽڪجڻ. طبيعت مَلُول ٿيڻ. حيران ٿيڻ - پريشان ٿيڻ - بيزار ٿيڻ - ڪَڪُ ٿيڻ.

= مَنُ موهَنُ ۽ = مَنُ موهَنَ ؛ ذ. صفت. دل کي موهيندڙ - دل کسيندڙ - پيارو - مُحب - دل گهريو.

= مَنُ مَوْجِي ۽ = مَنُ مَوْجِي ؛ ذ. صفت. ڪِل مڙهون - ڪِلڙو - خوش - سهڻو - فرحتي - ڪِلائيندڙ - خوش ڇيڙو - خوش مزاج - خوشيءَ جو - مزي جو - ڪِلمڪ. لهري - مؤڏائي - ٻُورالو - ريجهڪي - ڇيڙو گهيرٿو - لهري بازِ.

= مَنُ مِيلُو : صفت. مَن ملائي - دليون ڳنڍيندڙ.

= مَنُ مِيلي ؛ صفت. دل ڇڪيندڙ - وڌندڙ.

= مَنُ مَهَڙ : صفت. دل ڇڪيندڙ - وڌندڙ.

= مَنُ مَهلي ؛ صفت. دل ڇڪيندڙ - وڌندڙ.

= مَنُ مَهلُو : صفت. مَن ملائي - دليون ڳنڍيندڙ.

= مَنُ مَهلي ؛ صفت. دل ڇڪيندڙ - وڌندڙ.

= مَنُ وَسُ جهڙو - سهاڻو. دومٽ - ياڙ - سڄڻ - ميٽر - گهٽگهرو - سنگتي - ساٿي. لالڻ - ساهن - پرين - محبوب - ديولڻ - دلبر - جاني - پيارو - مُحب - من گهريو - دل گهريو.

= مَنُ هِ پَرُجَنُ : هٺ ۾ پوڄڻ - تڪبر ۾ اچڻ.

= مَنُ هِ تُور ٽِڪَ ڪَرَنُ : دل ۾ سوچڻ. ڳوڙهو ويچار ڪرڻ - ڇڪي، طرح خيال ڪرڻ - تمام گهڻي سوچ ڪرڻ.

= مَنُ هِ چُورُ هُنَنُ : دل ۾ ڪُٽ هڻڻ - اندر ۾ داغ هڻڻ - ڪوٽ هڻڻ - ٻاڻي هڻڻ.

= مَنُ هِ مانڊاڻ سَجهَنُ : دل ۾ هُرڪُو ٿيڻ - آتو ويلا ٿيڻ - آند مانڊ ٿيڻ.

= مَنُ وَڏائِيُ : دل وڏائڻ. مٿي تي چاڙهڻ - آڪيرو ڪرڻ - مغرور ڪرڻ. ڇُڙواڪ ڪرڻ - البيلو ڪرڻ - آزاد ڪرڻ - ريجهالو ڪرڻ.

= مَنُ و ڏَنُ : مغرور ٿيڻ - ڦوڪاءُ ۾ پوڄڻ - مٿي تي چڙهڻ - آڪرو ٿيڻ - وڏائيءَ ۾ پوڄڻ - اڪڙ ڪرڻ. البيلو ٿيڻ ريجهالو ٿيڻ - ڇُڙواڪ ٿيڻ.

● مَنُ : ث. مٿي مُنَڻ جي حالت - سِرُ جي وارن جي صفائي - حجامت.

"مَنُ ۽ ڪَنُ" ڪنهن سڄڻ کي سلجي".

● مَنُ = مَنَ ؛ ذ. گهوڙي جي ٻنڊ جو هڪ قسم - وڇون ۽ هيڪاهون ٻنڌڻ. (صفت). مَنو - (پ) ٽي ياڳي چار حصو.

● مَنا : اسم خاص. (ع). عربستان ملڪ جي هڪ شهر جو نالو (جتي حج واري وقت ۾ قربانيءَ کي ويندي آهي).

● مَنا (ت) : ذ. پائيءَ جي پکين قاسائڻ لاءِ ويڇيءَ کي ڦاهو ڪرڻ لاءِ ڪاءِ، جا ناهيل پڇر. (حاسي).

● مَنات : اسم خاص (ع) قديم عرب جي ٽن مشهور بُتن لات، منات ۽ عزا مان هڪ بُت جو نالو. (آصفيه).

● مُناجات = مُناجاتُون : ث. (ع. لجو) ڪنن جي ڪالهه - سرگوشي - مَس ڪَس. ڪهن کي پنهنجو ڏُکَ ٻڌڻ - رازَ - ڳُجهَ : خدا کان حاجات جي لاءِ گهربل دعا (جا اڪثر گهري وڃي جيئن روبرو ويهي ڪالهائجي). خدا جي سارهه ۾ چيل شعر. سارهه - وا ڪاڻ. (آصفيه).

● مُنادي = مُنادِيُون : ث. (ع. نِدا)، پڙهو - ڏينهن ورو - مُنادُ - هوڪو - ٻُڌاڙو - حاڪم جو حڪم ظاهر ڪرڻ واسطي آواز عام اشتهار - اعلان - پرچار. (صفت). سڏڪندڙ. پڙهو ڏيندڙ.

= مُنادي ڪرائِيُ : مُنادي ڪرڻ.

= مُنادي ڪَرَنُ : پڙهو ڏيڻ - هوڪو ڏيڻ - ڏينهن ورو ڦيرائڻ : عام اشتهار ڪرڻ - اعلان ڪرڻ. حاڪم جو حڪم ڦهلائڻ.

● مُنارُ = مُنارَ : ذ. (ع). مُنارو.

"جيئن هت چونڪيون چمن چوڏار،
ٻيون مارُيون محل مُنارُ"
(ڪبير شاهه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُنارا: اسر خاص. تعلقي گھوڙا ہاري ۾ ھڪ ديھ جو نالو. (لست).

● مُنارِ ڪِي: اسر خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ ھڪ ديھ جو نالو. (لست).

● مُنارو ۽ مُنارا: ذ. اسر. (ع. مُناره) سرن يا پڙن جو ڏکو ٽڪيو - اوچو ٽڪيو مسجد جو ڏکو وڏو پتين مٿان ٽڪنب. (آصفيه). گنبذ - قُبو قبي جي نِيل. مُنار. ٿُورچي جگھ - لائيٽ ھائوس - چراغدان.

● مُنازَڻُ: مصدر. (سن. مَر (ي) دَ = د ہائڻ) ھٿ سان زور ڏيڻ - مھٽڻ. مٿاڙ ڪرڻ. مالش ڪرڻ. مَٽڻُ. پيڙون ڏيڻ - زور ڏيڻ - چاپڻُ - مُڪڙيون ھڻڻ. ھٿن ۾ لوڻِڻُ (ڪپڙن کي). ھيٺ مٿي ڪرڻ - چاچولڻ. گِيندڙ ڪرڻ. ھٿ لائڻ. ھٿ لائي ڏسڻ (ہٿ ڪر کي). قُولارڻ - قلھورڻ.

"پکي پنھنجي وات، مٿاڙئو موتي چُڻي"
(گرھوڙي).

(مٿاڙيو - مٿاڙيندو - مٿاڙيل). (ن - ب).

● مُنازُ ۽ مُنازُون: ث. مَٽَ - چاپ - زور - مالش - مھٽ سھٽ. مُڪڙي - پِيڙ. معلوميت - قياس آرائي - لَمَسُ - حِسُ - ويدنا - جاڻُ. آٽلاڻ.

● مُنازُو ۽ مُنارا: ذ. وھٽ ٻڌڻ جو ڪِلو - مُنو. (ن - ب).

● مُنازِ يُ ۽ مُنازِ يُون: (ڪ): ث. پيڙيءَ جي اڳ ۾ پڇھ ٻڌڻ لاءِ ڪاٺ جو ڪوڙيل ڪِلو. (ن. ب).

● مُناسِبُ ۽ مُناسِبَ: ذ. صفت. (ع. نَسَب = ھُو عزيز ھو) نسبت رکندڙ. موزون - لائق - واجب مُوافق. شايان - ڏِڪ. دُرست - معقول. لازم - رَوا - جائز. برابر - جو ڪو - آڇت - ہابت جو - ٿھندڙ - ٻُورو - جڳائيندڙ - سونھندڙ. وھنوارڪو - ہاڻُ - ليکائتو - ٽائيستو - جڳائتو - سُھائيندڙ.

= مُناسِبَتُ: ث. ہامي لڳاءُ - تعلق - واسطو - لاڳاپو. (آصفيه). ھڪجوڙائي - برابري - مُوافقت - جوڳائي - موزُونيت.

● مُناظِرُ: ذ. (ع. مَنظر جو جمع > نَظَر = جن ڏنو) نظارا - ڏيکاءُ - لقاءُ - رُوپ - ديدار.

● مُنافِعو ۽ مُنافِعا: ذ. (ع. منافعه > نَفَع = فائدو - لاڀ. آڇت - آپراسو.

= مُنافِعدارُ ۽ مُنافِعدار: ذ. صفت. فائدي مند - فائدي وارو - مفيد. ونڊبندڙ - پائيوار - حصيدار - پتيارُ - پائيٽو - ہٿيار - پاگيرُو - پاگيدار. سرڪاري ڏَل مان حصو وٺندڙ.

● مُنافِقُ ۽ مُنافِقَ: ذ. (ع. نَفَقَ) نِفاق رکندڙ ظاھر ۾ باطن ۾ تفاوت رکندڙ. دل ۾ دغا رکندڙ - رياکار - مڪار - پاکنڊي - ڪُپٽي - ٻَھَہ رُوپي - دغاباز - دغاخور - دلبي - فريبي. بي ويسا سو - اڻ ويساھو - بي اعتبار - اوشوامي. مُلحد - ڪافر - بي دين - ناستڪ.

● مَنّانُ: صفت. (ع). گھڻو احسان کندڙ - نيڪي کندڙ - چڱائي کندڙ. نوازش کندڙ - مھربان. (اسر خاص). الله تعاليٰ جو ھڪ صفاتي نالو. (آصفيه).

● مَنانَ ۽ مَنانِ (ل): ث. قَبرُ نہ جھليندڙ چوپايو وھٽ (سينھن، ڪُتن، ٻکري، رڍ وغيره) - مَناوَڻ. (ت). آٽلاڻ (ل). اڻ ڏِڪي - سَڌ.

● مَنانڻُ (ت): مصدر. مضبوط ڳالھ ڪرڻ - پڪي پيراٿي ڳالھ ڪرڻ. (مَنائيو - مَنائيندو - مَنائيل).

● مَنائِي ۽ مَنائِيُون (ت): ث. قبوليت - رضامندو - اِقرار - ھائوڪار - مڃتا.

● مَناوَڻُ (ت): ث. مَنانَ. (ل).

● مَناھِڪِي ۽ جاڪِيرَ: اسر خاص. تعلقي ڪنڊي ڪاڪِيرَ ۾ ھڪ ديھ جو نالو. (لست).

● مَناھِي: اسر خاص. تعلقي ھالا ۽ تعلقي موري ۾ ھڪ ديھ جو نالو. (لست).

● مَنا ھيجا (ت): اسر خاص. ھڪ ذات جو نالو.

● مَنائِڻُ: مصدر. راضي ڪرڻ - خوش ڪرڻ. پرچائڻ - ورپائڻ - رِجھائڻ - سرچائڻ ٺاھڻ - تَسائڻ - ٺارڻ چِٽ ڪرڻ - خوشامد ڪرڻ - آياماڻ - چِٽ ٻَڌڻ - تارائڻ ڏاڏرائڻ - قَسلائڻ - ڪاساڻڻ. قبول ڪرائڻ - اقرار ڪرائڻ - مڃاڻڻ - ہاساريائڻ - مڃتا ڪرائڻ. (سن. مَنَ = پوڄا ڪرڻ)

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ملهائڻ - رکڻ - وارڻ (وڏو ڏينهن). وڏي ڏينهن جي ياد ۾ خوشيون ڪرڻ. ڏم دلاسو ڏيڻ. ڪاوڙ ڏيڻ ڪرڻ. پاڻ ڏانهن راغب ڪرڻ. (سن. مَر (ي) د = ڏيارڻ) پيڙون ڏيارڻ - مَنائڻ ڪرائڻ - چاپائڻ - مڪڙيون هڻائڻ - مالش ڪرائڻ. مهٽ سهٽ ڪرائڻ (ڪپڙن کي کار جي) پاڻي ۾ چاچولڻ ۽ مهٽڻ. پکارڻ - سڏڻ. (مَنائيو - مَنائيندو - مَنائيل).

● مِنائِنْ: مصدر. نڪ مان ڳالهائڻ - گهٽو ٽين - گهٽو ڳالهائڻ - گهٽائڻ. مِڙمِڙ ڪرڻ - پِڙ پِڙ ڪرڻ. (مِنائيو - مِنائيندو - مِنائيل).

● مُنَائِنْ: مصدر. ڪوڙائڻ (وار) - سيرب ڪرائڻ - پاڪي گهمارائڻ - مُنڊائڻ. (مُنائيو - مُنائيندو - مُنائيل).

● مَنَاهِيْ ۽ مَنَاهِيُوْنْ: ث. منع نامو. حڪر - تاڪيد - ٻرجرٻرا.

● مِنْبَرُ ۽ مِنْبَرَ: ذ. اوچي جاءِ - مٿاهين جاءِ. ڪاٺ يا سرن جي چاڑهين سان ٺهيل دڪي. مسجد ۾ خطبي پڙهڻ لاءِ ٺاهيل نيڍڙو ٽلهو - پرچار ٽلهو. (آصفيه). چبوترو.

● مَنْبَعْ: (ع. نَبَعَ) پاڻي ۽ لکڻ جي جاءِ - منڊ (نديءَ وغيره جو). چشمو. (ع. ا. د).

● مَنْبِلَكْ ۽ مَنْبِلَكُوْنْ (ل): ذ. تمار گهٽو - زياده - جهجهو. بيشمار بي انداز. ڳاڻيٽي کان ٻاهر. مثال: "هيترو پئسن جو منبلک (مبلغ) کير ڏيندو."

● مُنْبَئِيْ: ث. سرڪاري آن جو وڪرو.

- مُنْبَئِيدارُ ۽ مُنْبَئِيدارَ: ذ. صفت. سرڪاري اناج جو خريد ڪندڙ.

● مُنْبِيْ ۽ مُنْبِيُوْنْ: ث. پڙين شين جي ماپ جو اوزار - نندو سُبرو - سُبري - ٽوپري. (گاجرا).

● مَنَتْ: ث. (سن. مَنَ = قبول ڪرڻ) منت - مڃتا - پاس - سُڪا. نذرو - نياز - ارداس - پيتا - ڏڻ - ڏڻ - نذرانو. وچن - اچار - ٻرتڪيا - وعدو - واچا - سُنهن - قسم.

- مَنَتَ مَنَائِنْ: سُڪڻ - سُڪا ڪرڻ - ڪيرين - ماڻن - نذر ڪرڻ - نياز ڪرڻ - پيتا ڏيڻ - ڪُن ماڻڻ.

● مِنْتَ ۽ مِنْتُوْنْ: ث. (ع). عاجزي - وينتي - مِنٽ - عَجز - آزي - ليلڙائي - نيزاري. خوشامد - چاپلوسي. التجا - عرض.

- مِنْتَ ڪرڻ: عاجزي ڪرڻ - وينتي ڪرڻ - منٽ ڪرڻ. التجا ڪرڻ. انڪساري ڪرڻ - نيزاري ڪرڻ - آزي نيازي ڪرڻ.

● مُنْتَخَبْ: ذ. صفت. (ع. نَخَبَ = اختصار ٻيو ٽئي). انتخاب ڪيل - چونڊيل - پسند ڪيل - چانٽ ڪيل - ڏٺيل. گڏ ڪيل - پيڙو ڪيل - ميڙيل - ڪنو ڪيل. وڍيل - ٽُڪيل. چيدو. برگزيده - خلاصو ڪيل - گهڻن مان ڪجهه ڪنيل. (ذ) انتخاب ڪيل حصو - خلاصو. (آصفيه). تارج. (گاجرا)

● مَنْتَرُ ۽ مَنْتَرَ: ذ. (سن). وید جي رچا. وید جو ستوتر. وید جي باب جو هڪ شعر وارو حصو - وید جي آيت - شلوڪ. ڪنهن ٻ ڀوتر پشتڪ جو هڪ ٽڪر. شُبد - ٻول. ڳچن - گيت. ڀوتر پرارٿنا. چتوڪ - قِرأت. ڪاڻ. پُراثر ڇوٽي (جا ڪنهن جي قابو ڪرڻ يا مارڻ واسطي پڙهائجي) - (آصفيه). ٽوٽو - ٽيٽو - ٽوٽڪو. جادو - سحر - افسون - منتر. جهاڙ ڦوڪ. ڪجهه - راز - پيد - اندر.

- مَنْتَرُ باز ۽ مَنْتَرَ باز: ذ. صفت. منتر وغيره پڙهندڙ - جادوگر - ٽوٽائي - پوپو - ٽيٽائي. هنروارو. جوتش ودیا جاڻندڙ.

- مَنْتَرُ پڙهڻ: جادو ڪرڻ - منتر پڙهڻ - منتر ڪرڻ. ٽيٽو وجهڻ - ٽوٽو ڪرڻ - جهاڙ وجهڻ.

- مَنْتَرُ جَنْتَرُ ۽ مَنْتَرَ جَنْتَرَ: ذ. جادو. ٽوٽو - ٽيٽو. جهاڙ. منڊ. تعويذ ڦُل. پوت - جين - لڳت.

- مَنْتَرُ ڏيڻ: سکيا ڏيڻ - چونڪارو وجهي ڏيڻ - ٽوٽو ليکي ڏيڻ. منتر ڏيئي چيلو بنائڻ. شش بنائڻ.

- مَنْتَرُ ساڌَنْ: پکوان جو نالو وٺڻ - جپ ڪرڻ - تپشيا ڪرڻ.

- مَنْتَرُ وٺڻ: ڏيئي وٺڻ ماڻهن ڏانهن نياهو آڻڻ - حق جو پيغام آڻڻ. چيلو ٿين - مريد ٿين.

- مَنْتَرُ هَنِيْنْ: ٽوٽو ڪٽڻ - جادو هٽڻ - جادوءَ رستي مغلوب ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُنْتَرُ جَنْتَرُ: ذ (سن. مَنْتَرَ هـ + يَنْتَرَ هـ = هٿيار اوزار). آسماني ميارن کي ڏسڻ جي جاءِ - رصدگاهه. علم جوتش جو تجربه گاهه.

● مُنْتَرِي ۽ مَنْتَرِي: ذ. صفت. (سن. منتري = صلاحکار) صلاحکار - حکومت جو صلاحکار - وزير. ديوان. ڪنهن به جماعت جو ٻڌڻ کان پوءِ مکيه عهديدار.

● مُنْتَشِر: صفت. (ع. نشر = هن پکيڙيو). هيڏانهن هوڏانهن ٽيل - ڪيڏ ريل - پکڙيل - چڙوچڙ ٽيڙو ڪڙ. ڦهليل.

● مُنْتَشِر ڪَرڻُ: هيڏانهن هوڏانهن ڪرڻ - جدا جدا ڪرڻ - چڙوچڙ ڪرڻ - ڪنديرڻ - پکيڙڻ.

● مُنْتَظِر ۽ مُنْتَظِر: ذ. صفت. (ع. نظر). انتظار ڪندڙ - واٽ ڏسندڙ - راهه تڪيندڙ ۽ اوسيڙي وارو - اميدوار - آسائتو - اونائتو - فڪرمند - آدڪو رکندڙ - فڪرائتو. ڳٽي خور. (آصفيه).

● مُنْتَظِم: ذ. صفت. (ع. نظم). انتظام ڪندڙ. اهتمام ڪندڙ بندوبست ڪندڙ. جوڙجڪ ڪندڙ. ٻڌندڙ. ٻڌڻ ڌڻ ۽ درست ڪندڙ. مدارالمهام. (آصفيه).

● مُنْتَقِل: صفت. (ع. نقل) هڪ هنڌان ٻئي هنڌ ڪيل - انتقال ڪيل - بدلايل - ڦيرايل. ميڙهه. متبادل - جاءِ تبديل ڪيل. لڏي ويل.

● مُنْتَقِل إِلَيْه: ذ. صفت. وڃڻ جوڳو - وڃڻ لائق - بدلائڻ جوڳو - متائڻ لائق - تبديل ڪرائڻ جهڙو.

● مُنْتَقِل ڪَرڻُ: بدلائڻ - متائڻ - ڦيرائڻ - تبديل ڪرڻ. سودو ڪرڻ - ٻئي کي ڏيڻ - حوالي ڪرڻ - سونپڻ. (آصفيه).

● مُنْتَهِي: صفت. (ع. انتهي) انتها ڪيل = اڪها ڪي پهتل - ڇيڙي ڪي پهتل - انجام ڪي پهتل - پڄاڙي ڪيل. پورو - ڪامل - تمام - مڪمل - سمايت. (ذ). پڄاڻي - آخرت - خاتمو. نتيجو - انجام. حاصلات - ثمر - ڦل. (آصفيه).

● مِنَّت ۽ مِنَّتُون: ث. (ع. منة) نيازي - ويني - نيرتائي - نماڻائي - زاري - ليلڙائي. عاجزي = نيازمندي - نياز. سوال - عرض - التجا - گذارش.

● مِنَّت سَمَاجَت: ث. مِنت ميڙ - آزي نيازي - التجا - گذارش.

● مِنَّت ڪَرڻ: عاجزي ڪرڻ - عرض ڪرڻ - سوال ڪرڻ.

● مَنْتْ ۽ مَنْتْ: ذ. (سن. مَنتر = مَنْدُ) مَنڊ - جادو - ٽوٽو - منتر.

● مِنْتْ ۽ مِنْتْ: ذ. (انگ). ڪلاڪ جو سيڻون حصو - سٺ سيڪنڊن جو عرصو. ٿوري دير - لمحو - پل - پلڪ - ڪن - ساعت.

● مُنْج (ڪ): ث. لُڙ - لُڙاٽ. غبار ۽ آسمان. (ن - ب).

● مُنْجَر (ث): ذ. پوني جو هڪ قسم.

● مُنْجَر ۽ مُنْجَرَ (ث): ذ. ڪنديءَ وٽ جو پُور - مُجَر.

● مُنْجَر: ذ. صفت. (ع. نجر = هن اڪيتي ڪئي) علم نجوم جاڻندڙ. ستارن جو علم جاڻندڙ. نجومي - جوتشي. اختر شناس - هيئت دان. جنتري ٺاهيندڙ. (آصفيه).

● مُنْجَن: ث. (سن. مَنْچَهَ) ڪٽل ڪنوار جهڙي (جنهن تي هند وغيره رکجن). ڪٽل گهوڙامنجي - منجن. ٻار جي گاڏيءَ تي ڪٽل آيي ٻٽي (جنهن کي نار هڪيندڙ ٽيڪ ڏيئي ويهندو آهي). (گاجرا).

● مُنْجَن ۽ مُنْجَن: ذ. (ٻرا. منجن. سن. منجن > منج = صاف ڪرڻ) ڏندن کي (صاف ڪرڻ لاءِ) ملڻ جي دوا - ڏندن جو پورو ● منجهن - سفوف.

● مَنْجَنِيق ۽ مَنْجَنِيقُون: ث. (ع) پٿرن آڇلائڻ جي ڪل - وڏا وڏا پٿر هٿي قلعي جي ديوار کي ٽوڙڻ جي ڪل.

● مَنْجَن ۽ مَنْجَنُون: ث. (سن. منج) ويهڻ جي ڪنولي - چارپائي - منجي. چڻ ڏنگڻ وارو ڪاٺ جو چوڪو. پائي جي دلن ۾ سٽن رکڻ لاءِ ڪاٺ جي ٽهيل منجي - گهوڙا منجي. پائي ۾ سارين جو لاٻارو ڪرڻ وقت سٽن رکڻ لاءِ ڪاٺ جو چڻ ڏنگڻ وارو چوڪو. (ل). ٻاهي ۽

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مچي وغيره جي پڇائن لاءِ لوهه جي ٺهيل نندي منجن. درياءُ جي ٻيڙيءَ جو هڪ حصو - آڳيل طرف ماڻهن جي ويهڻ يا سامان وغيره رکڻ وارو حصو. (ن - ب).

● مَنْجَنُ: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).

● مَنْجَنُ: مصدر. (سن. مَرْ (ي) ج. مَنْجَ = صاف ڪرڻ) صفا ڪرڻ. مَلڻُ (ڏاڻو وغيره) - ماجڻ - مانجڻ. (منجيو - منجيندو - منجيل).

● مُنْجَنُ: مصدر (سن. مُنْجَ = آزاد ڪرڻ) موڪلڻ - روانو ڪرڻ - هلائڻ - اماڻڻ - پٺڻ.

"مُنجا منار مون غمخوار ڏي خط"

(فاضل شاهه).

● مَنْجِيٽِي قَلَ (ڪ): ذ. پرت جو هڪ قسم.

● مَنْجُو & مَنْجا: ذ. (سن. مَنْجَ = ڪٽڻ) وڏي ڪٽَ - ڪٽلو. سادي ڪٽ. ڪٽَ - چارپائي - چوڻائي - انسلو. (ل). (ث. مَنْجِي & مَنْجِيُون). ٻيل ڪاڏيءَ جو نالو. (ت).

= مَنْجُو چَنْدَنُ: ڪٽ ڪي چڏڻ. جاءِ خالي ڪرڻ - هنڌ چڏڻ.

● مَنْجِي & مَنْجِيُونُ: ث. (سن. مَنْجَ = ڪٽ) نندي ڪٽ - ڪٽولي. اٽ جي تري وارو تختو. نار جو هڪ حصو - ويهي ڏاند هڪلڻ وارو حصو - ڪاڏي - گادي. گوهه مان ماڻي ڪيڻ جي ٻوڪي جي منهن ۾ لڳل ڪاٺ جو چوڪ. (ڪ). سکن جي هڪ پاڪ ڪتاب جو نالو.

● مَنْجِيٽَ (ت): ث. پساريڪي وڪر جو هڪ قسم - ميٿ.

● مَنْجِيري: ث. ٻڪيءَ جو هڪ قسم.

● مَنْجهَ: ث. (سن. مَيْهَ = مينهن) مينهن - مَنْجهي.

● مَنْجهه: صفت. ظرف. حرف جر. (پرا. منجهي. سن. منجهه + ڪ > مڌيَ = وچ) وچ - وسط - درميان. (ظرف). ۾ - اندر - وچ ۾ - اندر.

= مَنْجهارا: حرف جر. منجهان. (ظرف) اندر مان - اندران.

= مَنْجهارو & مَنْجهارا: صفت. ظرف. مان - اندران - اندر ڪان - مَنجهان - مَنجهئون.

= مَنْجهارُون: حرف جر منجهان - مان - ڪان.

= مَنْجهانُ: حرف جر. منجهارون - مان - ڪان - منجهارا ن.

= مَنْجهانهُونُ: ظرف ڪجهه اندر - ٿورو اندر.

= مَنْجهائِيتو & مَنْجهائِيتا: صفت. اندر وارو - اندريون.

= مَنْجهَنُ: حرف جر. منجهارون - منجهان - مان - ڪان - منجهانهون.

= مَنْجهُونُ: حرف جر. مان - ڪان - ڪنان - منجهان - اندران - اندر مان.

= مَنْجهِي: صفت. منجهه ٽي - اندر ۾ ٽي - اندران ٽي - اندر مان. پنهنجي اندر ۾.

"لالن لاءِ لطيف چوي، منجهِي ٽي معذور"

(اُبري - شاهه).

= مَنْجهِيانُ: حرف جر. اندر مان - منجهان - منجهئون - اندران. اندريان.

● مَنْجهِه (ت): ث. گوڏ جو ڪڙو - گوڏ - لاڪ - منجهلو. (ت).

● مَنْجهيهَ & مَنْجهيهَ: ذ. (پرا. مَنجهي. سن. مَنْجهِي + ڪ > مڌيَ = وچ) وچ - اندر - درميان. ڪُنجهه - رازُ - پيد - انتُ - دلي راز - ڪجهو حال.

"ڪنهن ڪي منجهه (ڪڏا) ۾ ڏيج،
هن سڳوري سُور جو"

(خان زئي - ڪليان).

= مَنْجهائِيتو & مَنْجهائِيتا: ذ. صفت. منجهه وارو - دل جو حال چائندڙ - همراز - رازدار - پيدي.

= مَنْجهه ڏِيئُ: مخفي ڳالهه ٻڌائڻ - دل جو راز ڏيڻ - انتُ ڏيڻ پيد ڏيڻ.

= مَنْجهه قِرَنْ: دل ۾ وَسڻ - دل ۾ رهڻ - اندر جي ڳالهه اندر ۾ رهڻ - راز راز ئي رهڻ.

"ڏيلَ جنهن جو ڏَنجهه سو ماري ٿو منجهه قِري"

(ڪارايل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مَنجهڻ ڪيڏڻ: دل جو راز معلوم ڪرڻ- ڳُجهه ڄاڻڻ- اندر جو انت لهڻ- پيد معلوم ڪرڻ.

= مَنجهڻ ڪَٽُو: صفت. پٽي جو راز وٺندڙ- ٻي جو راز معلوم ڪندڙ- پيد وٺندڙ- انت لهندڙ.

= مَنجهڻ لهڻ: دل جي ڳالهه معلوم ڪرڻ- دل جو راز هٿ ڪرڻ- انت وٺڻ- پيد ڪيڏڻ- منجهه ڪيڏڻ.

● مَنجهه (ڪ): ث. مُونجهه. آٻت- اُبَس- رُ ڪهه. ڏُنڌ- غُبار- لُڙات.

● مَنجهارَ (ڪ): ث. ٻڙيءَ جي پرماڻ (آڏ) واري پاسي مٿاڙ سان لڳو لڳ سڙهه وٽ اندر سِيپيل واجهه. (ن- ب).

● مَنجهانڊڙو ۽ مَنجهانڊڙا: ذ. وڻ جو هڪ قسم- منجهانڊو.

● مَنجهانڊو ۽ مَنجهانڊا: ذ. مَنجهانڊڙو.

● مَنجهائڻ: مصدر ڪَنڊ وڇڻ ڪرڻ- جهڻ مڪڻ ڪرڻ- مُنجهائڻ- وَرُ وَڪڙو ڏيڻ- ٻيڙدار بنائڻ. ڏاڪي جو سنهن ۽ ٻاڙي گر ڪرڻ. ڦاسائڻ انڪائڻ وات تان لاهڻ- غلط رستو ڏيڪارڻ آٻتو ڪَسُ وٺائڻ- گمراهه ڪرڻ پُلائڻ. حيران ڪرائڻ بيهوش ڪرڻ. صحيح حقيقت نه ٻڌائڻ. (مُنجهائو- مَنجهائيندو- مُنجهيل).

● مَنجهلو ۽ مَنجهيلا (ت): ذ. ڪوڏ جو ڪڙو- ٻوٽڙو ڪوڏ لاڪ- لاڪوڙو- منجهه. (ت).

● مَنجهنڊ ۽ مَنجهنڊون: ث. (سن. مَنڊ = وڇ + اهنَ = ڏينهن) ڏينهن جو وڇ- اڏ ڏينهن- ٻن پهرن جو وقت- ٻيڙهر- ٻيڙهري- مانجهاند و- ڏَوڙتي. ٻن پهرن جي ماني.

● مَنجهنڻ: مصدر. (سن. مُهه = بيهوش ٿيڻ) بيهوش ٿيڻ. صحيح رستو نه لهڻ- پُلجي وڃڻ- پُلجڻ- اوجهڙ وڃڻ- رستي کان ٽِرڻ. حقيقت نه پروڙڻ- برابر جواب نه ڏيڻ- منجهي پوڻ- گمراهه ٿي وڃڻ- گمراهي ۾ وڃڻ. حيران ٿيڻ. سُنهه ۽ ٻاڙي گر ٿيڻ (سٽ جي). (منجهيو- منجهند و- منجهيل).

● مَنجهيٽُ قُلُ ۽ مَنجهيٽي قُلُ: ذ. اسر. ڪَڇ جي پَرت جو هڪ قسم- وِڇيون قُل.

● مَنجهو ۽ مَنجها (ت): ذ. جُتيءَ ۾ پير جي پاسي ڏانهن پيل وڇوارو چمڙو.

● مَنجهولو ۽ مَنجهولا: ذ. رازڪي اوزار جو هڪ قسم- د رزن پرڻ جي ڪم ايندڙ نديڙو چونارو.

● مَنجهي ۽ مَنجهيون: ث. (سن. مِهشَ = مينهن) مينهن- منجهه.

● مَنجُ: ث. (سن. مَنجِشٹا = مَڇَ). پسارڪي وڪر جو هڪ قسم- مَڇُ.

● مَنجُر: ذ. وڻ جو هڪ قسم. ڪنديءَ جي وڻ جو قسم- سِڪر.

● مَنجُرُ (ڪ): صفت. ٽورَ چُرو مال- ڏَچر.

● مَنجو ۽ مَنجُڙا (ث). ذ. (سن. مَنجُهه = مَنجو) منجو. (ث. مَنچي ۽ مَنچيون).

● مَنجيءُ ۽ مَنجيڙون (ت): ث. چوهائي مال جي سڃاڻپ جو هڪ خاص نِشان ([ـــ]).

● مَنجُر: اسر خاص. هڪ مشهور ديند جو نالو. هڪ بادشاهه جو نالو- مَنوچهر.

● مَنجُرُ (سن. مَنَهَ شِلهَ = گاڙهو سنكيو). پسارڪي وڪر جو هڪ قسم- گاڙهو سنكيو. زهر جو هڪ قسم.

● مَنجُور يُ (ت): اسر خاص. هڪ ذات جو نالو. (سِڪابل).

● مُنحَرِفُ: صفت. (ع). ڦريل- خَمَ ڪاڌل- و رهيل- ٽيرچو- ڏنگو. ٽيڙو. سرڪش- باغي- بغاوت ڪندڙ- غدار. (آصفيه). انڪار ڪندڙ- ناڪاري- اِنڪاري.

● مَنحِصِرُ: صفت. (ع). مدار رکندڙ- آڌار رکندڙ. ٻي جي آڌار.

● مَنحُوسُ ۽ مَنحُوسَ: ذ. صفت. (ع. نَحِسَ). ڪمبخت- ٽيپاڳو- بدبخت- نادوزو- چَٽبدو- نَحس- نامراد- ڪمبخت- بدنصيب. نفرت انگيز. ڪاهي ٽِڪو. برو- بڇڙو- بد- خراب.

● مَنڊ: صفت. (ف. مالِينڈ جو مخفف). جهڙو- جيئن- وانگر. مثال- مثل. مَٽ- برابر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ مَنْدائيُ ۽ مَنْدائِيُونُ: ث. هلڪائي. گهٽتائي. مَنائي ـ خرابي ـ بچڙائي. بَدِي. منگهرائي ـ بدنيتي دشمني ـ ويرُ.

"ڪيڙي جـو ڏس نـه ڏيـو،
مون ڪي لڳندي ڏاڍي مندائي"

(غلام شاهہ).

ـ مَنْدُ خُواهہ ۽ مَنْدُ خواهہ: ذ. صفت بُرائي چاهيندڙ ـ بُري لاءِ خرابي گهرندڙ. مَٽ گهرو ـ بدنيٽ ـ دشمن ـ وبري.

ـ مَنْدُ خُواهِي ۽ مَنْدُ خُواهِيُونُ: ث. منگهرائي ـ بدنيتي ـ دشمني ـ ويرُ. مدائي ـ بچڙائي.

ـ مَنْدَ مَنْدَ: ظرف آهستگي سان ـ ڏيمائي سان ـ نرمائي سان ـ هوريان ـ آهستي.

ـ مَنْدُو ۽ مَنْدا: ذ. صفت. خراب ـ بُڇڙو ـ بَدُ ـ مندُ سُست. ڍرو. جهڪو ـ ڪهٽ ـ هلڪو. (ث. مَندي ۽ مَندِيون).

ـ مَنْدُو ڪُهرَنُ: بڇڙو ڪهرڻ. خراب ڪهرڻ. بُري لاءِ خرابي چاهڻ. بدخواهہ ٿيڻ.

ـ مَنْدُو مَنڊَنُ: مندو ڪهرڻ.

● مَنْدُ: ذ. (سن. مَدَ = شراب) شراب ـ دارون ـ مَدَ ـ مَندَ ـ مَدُ.

● مُنْدَ ۽ مُنْدُونُ: ث. موسم ـ رُت ـ مُدِ. وقت ـ زمانو ـ سمو.

ـ مُنْدائِتو ۽ مُنْدائتا: ذ. صفت. موسم وارو ـ موسم جـو ـ رُتائتو ـ موسمي ـ مُدائتو ـ وقتائتو ـ وقت وارو ـ وقت جو ـ مهلائتو.

ـ مُنْدَ جُونُ بُڌائيُ: تُزُ جواب ڏيڻ. سخت لفظ ڳالهائڻ. گاريون ڏيڻ ـ بدشد ڳالهائڻ.

ـ مُنْدَ ڪَرُنُ: ڪجهہ بـه حاصل نـه ٿيڻ. ڇَهہ ماهي ۾ ڪي بـ نـ ڪمائڻ.

● مُنْدارُ ۽ مُنْدارَ: ذ. صفت. مُنهن دار. دلال. ڪنجُوس.

● مَنْدارائي: اسم خاص. بروهي بلوچن جـو هڪ قبيلو. (ت. بلوچستان).

● مَنْدَرُ ۽ مَنْدَرَ: ذ. (سن). جاءِ ـ گهر ـ حويلي. آستانو ـ تڪيو. عبادت جي جاءِ. پوجا پاٺ جي جاءِ ـ ٺاڪر دئارو ـ ڪاڪاٽو ـ مڙهي. بُتن جـو گهر ـ بُتخانو. جسم ـ بدن ـ ديهي. بن لکو لڳهہ سوڙهيسين پِتَن جي وچ واري اوچي ۽ مٿانهين زمين. (ث)

● مَنْدَرَ (ل): ث. اڇي رنگ واري ڪپڙي ـ ڪَنئُون جو هڪ نالو.

"سِڪر سائيي اٿر ساري، مندر ۽ مور موچاري، طلب تهيلي مندي تاري، بگي پُوري پٽاري جي"

(ملاح).

● مُنْدَرَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مُنْدَرَ ۽ مُنْدَرَ: ذ. ڪاٺ جـو واهاري ـ لڪڙي فروش ـ مودر. ڪيرواروـ ڏوڏي (گاجرا).

● مَنْدِرا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (قادري).

● مَنْدِرا: ث. (سن: مُدرا = مَندي) والسي. ڪَنبل ـ مُدرا فقيرن ۽ جوگين جي ڪنن ۾ پائڻ جا وڏا گول والا. (سامي) مَندي چـلو. مُهر ـ چاپو. نشان. سِڪو ناڇ ۾ آگريون ڪنهن خاص نموني هلائڻ جي حالت. هٿ يوگ ۾ بدن جي ڪي خاص لٽان. وام مارگين جي ڏرم ۾ پوريون يا ڪچوريون وغيره ڪاڏي جون گول شيون. (گاجرا).

● مُنْدِراتِ (ث): ث. (سن. مُدرا = چِلو) ڪُهاڙي يا ڪوڏر ۾ ڪَنُ وجهڻ وارو ٽنگ ـ پاهو. (راه).

● مُنْدِرائيُ ۽ مُنْدِرائِيُونُ (ل): ث. ڪنهن وڻ يا پوٽي جو (زمين ۾ هنيل) قلم.

● مُنْدِراسِيُ (ث): ذ. پَٽرت پَٽڻ جي سُٽ جو هڪ قسم.

● مُنْدِرائيُ: اسم خاص. ٻُڪتي بلوچن جو هڪ قبيلو ـ هڪ ذات جو نالو (اڪثر اتر سرحد سنڌ حيدرآباد ۽ سکر ۾).

● مُنْدِرائيُ پُورُ: اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● مُنْدَرِجُ: صفت. (ع. دَرَجَ) درج ڪيل. داخل ڪيل ـ لِکيل ـ چاڙهيل (حساب ۾). (اصفيه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُنْدَرُ (ث)؛ مصدر. جادوءَ رستي مُنبڻ.
● مُنْدَرو ۽ مُنْدَرا؛ ذ. (سن. مُدرا = مندبي). چلو. مُدرا - مُندرا.
● مَنْدَرِيُ ۽ مَنْدَرِيونُ؛ ث. وڏيل رڪ جي ٽالهي - ٽُنگ ڪيل رڪ جي ٽالهي.
● مُنْدَرِيُ ۽ مُنْدَرِيُونُ (ت)؛ ث. سونارن جي هڪ اوزار جو نالو. روات جهڙو ٽاهيل چانديءَ جي تندن چڪڻ لاءِ ٽُنگن وارو هڪ اوزار.
● مَنْدَلُ ۽ مَنْدَلُ؛ ذ. وڃائڻ جو ساز - مندل
● مَنْدِيُ؛ اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر حيدرآباد سنڌ ۽ خيرپور ميرس ۾).
● مَنْدُ ياريُ؛ اسم خاص. لس ٻيلي طرف هڪ ڳٺن جو نالو
● مَنْدْ: ث. (سن مَدْءُ = ميناجُ) ميناج - ميٺ - ميٺاڻ - ميٺاس - شيريني. سواد - لذت. (ن - ب).
● مَنْدَ ۽ مَنْدِ؛ ذ. ث. (سن. مَدَ = شراب. مَدْ = ماڪي). شراب - مد. ماڪي - شهد. (سن. مَدَ = خراب) خراب ڀانس - بدبوءِ ڏَپ - چِتَ.
● مُنْدَ ۽ مُنْدَوُنُ؛ ث. (سن مُڪَنْدا) ننڍي نوجوان زال واسطي عزت پريو لفظ. سهڻي نوجوان زال. زال - ناري - عورت. پورڙي زال - وسوڙل زال - گهٽ عقل واري زال - سادي سياڻ واري زال.
● مَنْدَاڻو (ڻ)؛ اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم.
● مُنْدَاوا؛ اسم خاص. تعلقي ميڻيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مَنْدَرَ (ڪ)؛ ث. بگي ڪَنئُون جو هڪ نالو.
● مُنْدَرُ ۽ مُنْدَرَ (ت)؛ ذ. چندر - چندرما - ماهتاب.
● مِنْدَرو ۽ مِنْدَرا؛ ذ. صفت. (پرا: مَنْدَري. سن. مَنْدَ + ر + ڪ > مندر = بندرو). چوٽي قد وارو - ڊيڏو - ڊمي - چوٽڙو - جامڙو - بينڊرو - چوٽو - دودڙو - ڊمڪو - ڊمڙي.
"ڪنهن کي ڊگهو مندرو نه چئي،
ڪنهن کي نه آزاري غريب."
- مَنْدَرائيُ ۽ مَنْدَرائيونُ؛ ث. چوٽو قد - جامڙائي - بينڊرائي.

● مِنْدَرو ۽ مِنْدَرا (ت)؛ ذ. صفت. ڊرڙو - ڊرو - سست - ڪاهل - ٽوڙي - آرسي.
● مَنْدَرِيُ؛ اسم خاص. ڪاڇي جي جبلن ۾ هڪ ڊوڙيءَ جو نالو. ڏاڙهيالي جوئر.
● مُنْدَلُ ۽ مُنْدَلَ؛ ذ. صفت. (منجهيل. مصدر مان) منجهيل - پريشان ٽيل - وانڙو - حيران.
● مَنْدو ۽ مَنْدا (ڪ)؛ ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم.
● مِنْدو ۽ مِنْدا؛ ذ. صفت. ڊرو - ڊلو - سست.
● مَنْدو ڪلهوڙو: اسم خاص. تعلقي ڪڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مَنْدُ ٽَڙو ۽ مَنْدِ ٽَڙا؛ ذ. (سن. مَتْ = ولوڙڻ). ڪير ولوڙڻ لاءِ ڪاٺ جو هڪ اوزار - مندي - جهرٽو. ڪورين جي تاڃيءَ ڪيڏ جو اوزار. نشان جو هڪ قسم - ضرب جو نشان. گاهه جو هڪ قسم. مندِ ٽَڙو.
● مَنْدِيُ ۽ مَنْدِيُونُ؛ ث. (سن. مَتْ = ولوڙڻ). مندڙو. وڏو جهرٽو - مانڌاڻي.
- مَنْدِيا؛ ث وڏي مندي - ٻيهي ولوڙڻ واري مانڌاڻي - وڏو مندڙو.
- مَنْدِيءَ سَاڻُ ڪرڻُ (ل). شاديءَ ۾ لائن بعد گهوٽ ۽ ڪنوار جي مٿي تي مندي ڇُهي ڪائڻ سان ساڻ جي هڪ رسم ادا ڪرڻ.
● مَنْدِيڙو ۽ مَنْدِيڙا؛ ذ. مندي - مانڌاڻي - مندڙو.
● مَنْدِيڙو ۽ مَنْدِيڙا؛ ذ. مندِيڙو.
● مَنْبَ؛ ث. (سن. مَنْبَ = سينگارڻ). اوساريءَ جو هڪ قسم) جنهن ۾ ڪائيون ڪڙيون ڪري انهن جي وچ ۾ سرون پريندا آهن، ماڙيءَ جي ديوار ۾ ائين ٽاهيندا آهن، منب جي ٿولهه اٽڪل سوا ٽي انچ ٿئي، ۽ ڦيٿي ۾ ٿولهه ۾ انچ ٿئي، سير آيي رکجڻ ۾ اچي) اڏاوت. ٽاهڻ. ابتدا - شروعات. منڊاڻ (سن. مَنْبَ = پڇڻ) ٽنگ ڳچل هڻڻ جي حالت - منڊائي. منڊي ڪا شيءِ.
"اندو وڃي منڊو وڃي، ڀر نڊيو وڃي." (چوٽي).
(ن). ڀاڄيءَ جي ٻڪيءَ جو هڪ قسم. پرت جو هڪ قسم. (ڪ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= منڊپ : ث. اڏاوت ـ اڏپ. ٺوري وقت لاءِ ٺاهيل ڪچي جاءِ ـ منڊپ.

● منڊپ ۽ منڊپ : ذ. (سن. منڊپ = پيڄڻ) جادو ـ منتر ـ سحر ـ ڪامڻ ـ افسون ـ ٽوٽو ـ طلسم ـ چايا. ٽوٽو ـ ڦيٽو ـ ٽوڪو. جهاڙ. چار ڦاهي. پڪين ڦاسائڻ جو چار. سيتاءَ ـ مانڊاڻ ـ ٽڪسات. انڪل بازي (سن. منڊپ = پيڄڻ) هڪ ٽنگ پڳل هڻڻ سبب هڪ پير ڪان لوڏو ڪائي هلڻ جي حالت ـ منڊائي ـ منڊ ڪاڻ. منڊي هڄڻ جو عارضو. (صفت). منڊپڪ ـ لنگڙائي.

"انڊ هجي منڊ هجي، پر نينڊ هجي" (چوٽي).

= منڊپ منڊپڻ : جادو ڪرڻ. انڪل ڪرڻ. ٽڪسات ڪرڻ. جار پکيڙڻ.

● منڊپ : ث (سن. منڊرا = منڊپي) هٿ ۾ يا ڪن ۾ پائڻ جو ڪنگڻ. منڊپو. منهر ـ ٿهو. مٿل مانهوءَ جي چوٽين ڏينهن تي سندس عزيزن کي ڪارايل ڪاڏو.

● منڊپ ۽ منڊپ (ڪ) : ذ. ڪاهڙيءَ جي ڳڻ وجهن وارو حصو ـ پاهو.

● منڊپا : ذ. (سن. منڊرا = منڊپي) ڪاٺ جا والا يا چٽلا (جي جوڳي فقير پانهن يا ڪنن ۾ پائين) ـ منڊرا. (رام ڪلي).

● منڊپاڻ ۽ منڊپان : ذ (سن. منڊپ = سينگارڻ) سينگار اڏپ ـ اڏاوت. شروعات. منڊپ.

= منڊپاٽو ۽ منڊپاٽا : ذ. منڊپاڻ ـ مانڊاٽو.

● منڊپا هالا : اسم خاص. تعلقي ٽنڊي ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● منڊپائيڻ : مصدر. (سن. منڊپ = پيڄڻ) هڪ ٽنگ سان ٽورو لوڏو ڪائي هلڻ ـ منڊپ ڪائڻ. (منڊپائيو ـ منڊپائيندو ـ منڊپائير).

● منڊپپ ۽ منڊپپ : ذ. (سن. منڊپڀ > منڊپ = سينگارڻ) اڏپ ـ اڏاوت. ٺاهپ. مائهن جي ويهڻ لاءِ ٿوري وقت لاءِ ٺاهيل ڪچي جاءِ. سينگاريل جاءِ (جنهن ۾ جهنڊيون وغيره لڳل هجن) ـ پنڊال. شاميانو ـ تنبو ـ خيمو. ويڙي پڙهڻ لاءِ (سينگاريل) ٺهيل جاءِ. (ث).

● منڊپڪ : ث. (سن. منڊپ = پيڄڻ) منڊپائي. منڊپ ٿي هلڻ جي حالت.

= منڊپڪ منڊپڪ : ث. منڊپائيءَ ۾ هلڻ جي حال ـ ٽپڪ ٽپڪ.

ـ منڊپڪ منڊپي : ث. راند جو هڪ قسم ـ هڪ پير تي هلي، ڪنهن مقرر دائري اندر راند رهندڙ مان ڪنهن ٻ هڪ کي ڪاهڻ جي راند.

= منڊپڪ ۽ منڊپڪ : ذ. (سن. مڪٽ = تاج) مڪٽ. (گاجرا).

● منڊپل ۽ منڊپل : ذ. (سن). سج يا چنڊ جي گول ٽڪي. ڪوبه آسماني جسم ـ گرهه. سج يا چنڊ جي چوڌاري گول ـ مالو ـ دائرو ـ ٻيڙ. ڪنهن به آسماني جسم جي چڪر هڻڻ جو رستو. گهيرو ـ گول ـ چڪر. گولائيءَ ۾ تارن جو مڙ ـ آسمان. گول گهر. ماڙي. ميڙ ـ جماعت ـ ٽولي. مجلس ـ محفل ـ ڪچهري (سن. منڊل = دُمَل) سرمنڊل جو ساز ـ ڏهل جو هڪ قسم ـ اڳرين سان وڄائڻ وارو دُهل. واڄت ـ واجو. مزو ـ تماشو ـ رهسو ـ وندر ـ پوڳ ـ ڪيل ـ ناٽڪ ڏيکڻ ويکڻ ـ بناوٽ ـ بناسريون نمونو ـ رنگ رُوپ.

● منڊپلي ۽ منڊپليون : ث. (پرا. منڊليا = مجلس) مجلس ـ سڀا ـ جماعت ـ ٽولي ـ ڪچهري ـ ميڙ ـ جٿو ـ مجموعو ـ ساٿ ـ وگر. راڪيندڙن يا ساڏو فقرن جي ٽولي.

● منڊپڻ : مصدر. (سن. منڊپن > منڊپ = سينگارڻ) ٺاهڻ ـ جوڙڻ ـ اڏڻ ـ تيار ڪرڻ بنائڻ ـ ترتيب ڏيڻ. سڌڻ (صلاح). پکيڙڻ (چار). ٻيهارڻ ـ ڪڙو ڪرڻ. سينگارڻ (سن. منڊپر هـ) جادو ڪرڻ ـ منتر هڻڻ. قبضي ۾ ڪرڻ ـ وس ڪرڻ ـ جوگو ڪرڻ. سنياڻڻ ـ هلائڻ ـ ڏيان ۾ رکڻ. (منڊپيو ـ منڊپيندو ـ منڊپيل).

= منڊپيل ۽ منڊپيل : ذ. صفت. اڏيل ـ ٺاهيل ـ جوڙيل ـ تيار ڪيل ـ ترتيب ڏنل ـ بنايل ـ سڌيل. سينگاريل ـ سهڻو ڪيل ـ خوبصورت ڪيل. پکڙيل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَنْڊَنْ: مصدر. (پرا: مَنْڊ (إيْ)). سن. مَنْڊي (نيْ) = بند ڪرڻ) بند ڪرڻ - پوري - بندڻ. سُڪ ڪرڻ - سوکھو ڪرڻ. تالو ڏيڻ. ڏَڪڻ - روڪڻ. قيد ڪرڻ - بند ۽ وجھڻ. (سن. مَنترھ) جادو ڪڻڻ - منتر پڙھڻ - ٽوٽو ڦيڙو رکڻ - جھاڙ وغيره پڙھڻ - ڪامڻ ڪرڻ. منتر پڙھي ڪنھن ڪم ۾ حرڪت وجھڻ. آڪا ھٽي ڪنھن ڪم ڪي روڪڻ. منتر سان ٽانگ وغيرھ ڪي ھٽ ڪرڻ. ڪنھن ڪي دم ۾ آڻڻ - ڦاسائڻ. (سن. مَنْڊَ = ڪُوڙڻ). مُريد يا چيلي جو مٿو ڪوڙڻ - چڪ ويڻ وارلاھڻ. وار ڪوڙڻ. (سن. مُدرا = مُنڊي). مُھر (منڊيءَ واري) ھڻڻ - ٽپو ھڻڻ. لاک مھر سان بند ڪرڻ. (مُنڊِيو - مُنڊيندو - مُنڊيل).

▬ مَنْڊ ۽ مُنْڊَ: ذ. بندش - پُورَ - قيد - روڪ. ساڻ چپ - خاموشي - صبر.

▬ مُنْڊِ جَنْ: مصدر. بند ٿيڻ - پورجڻ - قيد ٿيڻ - روڪجڻ.

● مَنْڊو ۽ مَنْڊا: (سن. مَنْدَ = پَڇڻ). ھڪ ٽنگ پڳل - چنڪھ پڳو - ھڪ پير ڪان ٿوڏو ڪائي ھلندڙ - لنگڙو. لڏو. (ث. منڊي ۽ مُنْڊِ يُون).

▬ مَنْڊ ٽِيْ ۽ مَنْڊائِيُون: ث. منڊي ھجڻ جي حالت - مَنْدَ.

▬ مَنْڊو ڪَرَنْ: ھڪ ٻئي ڪان جڏو ڪرڻ - ويڪار ڪرڻ.

● مُنْڊو ۽ مُنْڊا: ذ. (سن. مُدْرا = مُنْڊي) چلو. ڪنن يا ھٿ ۾ پائڻ جو لوھي يا ڪاٺ جو وڏو چلو. والو. ڪنگڻ. ڏاڻن وارو ڪنگڻ. ڪَڙو - ڪنڊو. مُنْدرا - مُدرا.

▬ مُنْڊا پائِيُنْ: ڪَڙا چاڙھڻ - قابو ڪرڻ.

"مُنڊا پائج من ڪي، ڪن نہ ڪٽائھج."
(جان علي لغاري).

▬ مُنْڊا چاڙِھُنْ: مُنڊا پائڻ.

"مُنڊا ورھيج من ڪي، ڪن نہ ڏيارج چيرُ."
(جان علي لغاري).

● مُنْڊو ڊائِرو: اسم خاص. تعلقي روھڙيءَ ۾ ھڪ ڏيھہ جو نالو.

● مَنْڊھو ۽ مَنْڊھا (ث). ذ. شاديءَ ڪان اڳ گھوٽيتن طرفان نيات ڪي ڪارايل ماني.

● مَنْڊي ۽ مَنْڊِ يُونْ: ث. (سن. مَنْدَ = سينگارڻ). ڪچي اڏاوت. بازار. مارڪيٽ - مالڪيت. واپار ۾ مکيہ شھر (خاص ڪري اناج لاءِ). وارن جي گھنڊي - لَٽ - چڪ.

● مُنْڊِ يُ (ڪ) اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

● مُنْدِ يُ ۽ مُنْڊِ يُون: ث. (سن. مُدير + ڪا > مُنْدُرا = مُنْدي). زيورن جو ھڪ قسم - آڱر ۾ پائڻ جو ھڪ زيور - آڱوٺي.

▬ مُنْڊِ يءَ ۾ ٽِيڪ ٽِيئَنْ: ڪُپي وڃڻ - ٽھڪي ڦھڪي ھڻڻ.

▬ مُنْڊِ يُونْ پَائِيُنْ: آڱرين ۾ آڱريون وجھي زور ڏيڻ. چنبا وجھڻ. قابو ڪرڻ. جھلڻ. ھٿ ادب جا ھڏڻ. آزيون نيزاريون ڪرڻ - ويتي ڪرڻ - منٽ ڪرڻ.

▬ مُنْڊِ يُون ٻُوَنْ: گيڙيون ھوڻ. (گاجرا).

● مُنْڊِيَ ۽ مُنْڊِيَ: ذ. (پرا. مُنْڊِيَ. سن. مُورڌا. پالي. مُدْڌا = مٿو) مٿو. منھن. اڳيون حصو - اڳياڙي - مُھڙ - مُھڻ. مٿيون حصو - مٿ - چوٽ - چوٽي - سير. شروعات - آرنپ - ابتدا شروع ٿيڻ وارو ھنڌ - آوائل - اڳاڙي (ڪتاب جو) ديباچو - مقدمہ - اپياس - پومڪا - مھاڳ. بنياد - مول. پاڙ. پيدائش - ڄُھائي. ڏُر - ڪير. مٿو - سڏانت - مَٽ. تَنھن مان جدا ڪيل جَٽو. پاھو ڪھاڙيءَ جو. مُڇو - ڪَپو - ڪَپ - گھٽ (ڪاٺ ۾). (صفت). مکيہ - وڏو - خاص - ڳرو - آوچو - ھلڪل خاصو سڏو.

▬ مُنْڊائِتو ۽ مُنْڊائِتا: ذ. صفت. ظرف. شروع ڪان - اصل ڪان - ڏُر ڪان - ڏُران - ڏرانتو - آوائلي - اِبتدائي - شروعاتي. اصلوڪو - آصلي - آصل - پراڪرت - پھربون. اصلائتو بنيادي - پيدائشي - موروثي. طبع زاد - جنسي. جھوني زماني جو - قديم - پراچين - اڻوٽو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مُنڊيءُ ڪَرَڻُ: شروعات ڪرڻ - ابتدا ڪرڻ - جَوَ ڇڙڻ. ٿُهن مان جَوَ جدا ڪرڻ.

= مُنڊيائُونُ: ظرف. اصل ڪان - اوائلي - ابتدائي - اصلي.

● مِنڊيڻُ ۽ مِنڊيڻَ: ذ. صفت. سُستُ - ڍِلو - ڍِروُ - مِنڊيٽو. مائيٽو. نِسِڍو - نڪمچندڙ - بي جيو - نِٻر - ڍِنر. اندر جو ڪوٽو، پر باهران ساڏو ڏسجڻ ۾ ايندڙ - اندر ڪوٽو - ڪنڊو.

= مِنڊيٽائيُ: ث. سُستي. ڍِرائي. ڪُنڊائي. اندر ڪوٽائي.

= مِنڊيٽو ۽ مِنڊيٽا: ذ. صفت. مائيٽو. ڍِلو - ڍِروُ. سُست - ڪانڊُ.

● مُنڊيڻُ (ت): مصدر. گاڏهه بند ڪرڻ - بس ڪرڻ. ڪَنڀَڻُ - ڪَنڀَڻُ - ڪاڍڻ - وِڍڻُ. (مَنڊِ يو - مُنڊِ بندو - مُنڊِ ڀل)

= مُنڊِ جِيءُ پَوڻُ (ت): بند جيءِ پَوڻ - روڪجي بوڻ. هيسجي وڃڻ.

● مُنڊِو ۽ مُنڊِيا: ذ. (سن. مُورڌَن = متو) متو - مُنهڻ - سِرُ. چڙو. (آصفيه). مستطيل جو نڊو پاسو - ويڪر. بَرُ. پويون پاسو. ڪُلهو. ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم (ڪارڙن ڇِلرن سان، ست پَرَ، ڊيگهه ۾ ڪان ايڏائي انچ). صفت. (سن. مندَ = ڍِلو) مُڍو - لمو. ڍِلو (گاجرا).

● مُنڊِيءُ ۽ مُنڊِيءُ: ث. (سن. مُورڌَن = متو) متو - سِرُ - سِري - سِسِي. ڪُنڊُ. مرڇن جي ڏڙ. (ت) هڪ مڇيءَ جو قسم (ڪارن ڇِلرن سان، سِسِي گول، ڏڙ منهن هڪ جهڙو، ڊيگهه اڌ فوٽ ڪان ڏيڍ فوٽ تائين، اڪثر ساريال هوڪ جي ٻيٽ ٻاڻيءَ ۾ ٿئي).

= مُنڊِي پِڇڻ: ڪنڊ پِڇڻ - سِري مروڙڻ.

● مُنڊِيرِيءُ ۽ مُنڊِيرِيُونُ: ث. (سن). چاقلو هڏي پڪڙڻ ول جو هڪ قسم - دوا طور ڪم ايندڙ ول.

● مُنڊ هوُ ۽ مُنڊَ هَا (ث): ذ. چَنو - ڪُڙهه - چَهر.

● مُنڊ يُ ڪوڙ (ث): ث. شادي ۾ جي پڪي ڪرڻ لاءِ ڪهوڻين جي ڪنواريتن کي ڏنل موڪل. سانيانو.

● مُنتَرِ ۽ مُنتَرِيُونُ: ث. ميڙ بحرن جي اصطلاح ۾ مڇيءَ مارڻ جي ڪُڙهيءَ جو هڪ حصو - مُنتَرَ (ن - ب).

● مُنتَرُ ۽ مُنتَرَ (ت): ذ. ڪڙهيءَ جو هڪ عضو - پاڻ کي سُڪَ ڪرڻ لاءِ ڪاڻيءَ جو گول ڇلو - ڪوڙڪي جي ڳڻَ ۾ تار يا ڪاڻيءَ جو پل ٽڪرو (پکي سينگ ۽ مُنتَرُ جي وچ ۾ قاسندو آهي).

● مُنتَرُ ۽ مُنتَرَ: ذ. صفت. ٿوڙهو - ڪنجو - روڍو. "مُلو وڃي ڪَنڀَڪَرَ، توں مُنتَر ڪوڍ نهار" (شاهه ڪريم).

● مُنِروُ ۽ مُنِرا: ذ. مِٽي يا ڪاڻيءَ جي تصوير - مُورت (ت).

● مُنَرِ يُ ۽ مُنَرِ يُونُ (ل): ث. گول. ٻڙُ (چنبو جو).

● مُنڙوُ (ڪ): ذ. گاهه جو هڪ قسم.

● مُنڙِ يُ ۽ مُنڙِ يُونُ: ث. مَلهه جو هڪ ڏاءُ - مُڏڙي. (ل). چالاڪي - حيرفت - ڪيڏ. مُنو ڪَڙُ. (گاجرا)

= مُنڙِ يُونُ ڏِيڻُ: چالاڪي ڪرڻ - حرفت ڪيڏڻ - اڪل بازي ڪرڻ.

● مُنڍِ لَ ۽ مُنڍِ لُونُ: ث. (ع) جاءِ نزول - نازل ٿيڻ جي جاءِ - لهڻ يا ترسڻ جي جاءِ - مُسافريءَ ۾ ٽڪ پِڇڻ جي جاءِ - ڀاڪي جي جاءِ - منزل گاهه - ڀاهو - پاڙو. سرڪاري عملدارن ۽ سندن عملي جي رهڻ جي جاءِ. سَراءِ - مهمان سَراءِ - مسافرخانو - ٽِڪاڻو - ٽِڪاڻو - گهرُ - خانو - جاءِ - مَسڪن - مَڪانُ - مُقام - رهائش گاهه - آستانو - جڳهه - هنڌُ. مسافريءَ جي رستي جا مقرر ٿيل نشان. هڪ ڏينهن جي مسافري درجو. حالت - اوسٿا - گت - ڪيفيت. ٻڙين، گاڏين يا ڪنهن جو انداز. نوڙيءَ جو هڪ قسم. (گاجرا).

= مُنڍِ لُ ۾ مَنڍِ لُ: ظرف. آهستي آهستي - ڏيري ڏيري. درجي بدرجي. ڏاڪي ۾ ڏاڪي.

= مُنڍِ لِتُ: ث. درجو. ڏاڪو. طبقو. مٿانهون ڏاڪو. ودو درجو. مرتبو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مَنْزِلُ کَٹَنُ: اڳتي هلڻ - قافلي جو هڪ هنڌان روانو ٿيڻ - منزل ٻڌڻ - ڪُوچ ڪرڻ.
= مَنْزِلُ گاهَ ۽ مَنْزِلُ گاهَ: مَنْزِلُ گاهُن: ث. منزل ڪرڻ جو هنڌ - منزل. پاهو - آستانو.
= مَنْزِلَ مارَنُ: مهم طئي ڪرڻ - پنڌ وڌڻ. مشڪل حل ڪرڻ.
"منزل مارڻ، پوئتي نهارڻ، اهو عيب آهي" (ڪبير شاهه).
= مَنْزِلِ مَقْصُودُ: ذ. مرضيءَ واري جاءِ. ارادي جي تڪميل وارو هنڌ. حد - ڊيسٽ - ٺڪاڻو - توڙ.
= مَنْزِلُوُ: ذ. صفت. منزل وارو - درجي وارو - ڏاڪي وارو - طبقي وارو. ساڙيءَ وارو. مثلاً: "دو منزلو، ٽي منزلو وغيره"
= مَنْزِلِيُ ۽ مَنْزِلِيُ: ذ. صفت. گهٽو پنڌ ڪندڙ - منزلون هڻندڙ. اڻ ٽڪ - مسافريءَ جو ڏاڍو.
● مَنْسُ: ذ. (سن). گوشت - ماس - مانُس - ماهه.
● مَنِسا ۽ مَنَسائُونُ: ث. (سن. مانس. ع. مَنْشَا = اڇا) اڇا - خواهش - مَنشا - مطلب - مراد - مقصد - چاهه - آس - تمنا - آما - آشا. مرضي - ارادو - نيت. (آصفيه).
● مَنَسُڪُ ۽ مَنَسُڪَ (ل): ذ. صفت. (سن. مَنَسْكَ = دل وارو). دل ڪي سڪ ڏيندڙ. دل وارو - روح وارو - خيال وارو - وٺندڙ - محبوب - دلبر.
● مَنِسُڪَائِي: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.
● مَنَسْلِكُ: ذ. صفت. (ع. سَلَكَ). لڙهي ۽ پوئل - پوتل. گنيڊيل. (ع. ا. د).
● مَنُ سَلْوىٰ: اسم خاص. (ع). بني اسرائيل قوم جي لاءِ مٿان آسمان تان لٿل کاڌو.
● مَنَسُوبُ: صفت. (ع. نَسَبَ) نسبت ڪيل - متعلق. واسطو رکيل - لاڳاپو رکيل - تعلقيدار - لاڳاپيدار. (آصفيه). ڪنهن ڏانهن اشارو ڪيل.
● مَنَسُوخُ: د. صفت. (ع. نَسَخَ = هن رد ڪيو). ڪيڊيل - پري ڪيل. نابود ڪيل.
رد ڪيل - ميٽيل - ريٽيل - ڪاٽيل - ڪاڻا ڪيل - ڪٽيل - نسخ ڪيل - روڪيل. متروڪ - ناجائز - بي قاعدي.
= مَنَسُوخُ ٿيڻ: رد ٿيڻ - موقوف ٿيڻ - ڪٽجڻ - ڪاڻا ٿيڻ - متروڪ ٿيڻ - نامنظور ٿيڻ - نابحال ٿيڻ.
= مَنَسُوخُ ڪَرَنُ: رد ڪرڻ - ڪاڻا ڪرڻ - ڪاٽڻ. نابحال ڪرڻ - بي قاعدي ٺهرائڻ. روڪڻ - بند ڪرڻ - ميٽائڻ.
= مَنَسُوخِيُ ۽ مَنَسُوخِيُونُ: ث. نيورتي - ڪاٽ - چانٽ - نابحالي - نامنظوري.
● مَنَشُ ۽ مَنَشَ: ذ. (پرا. مانَسو > مَنَشْيَ = مائهو) مائهو - آدمي - انسان - ماڻس - بشر - مَنَسُ. مرد - مڙس - پُرش. گهر وارو - پٽيار - پتي - خاوند - شوهر - ڪانڊ.
● مَنشا ۽ مَنَشَائُونُ: ث. (ع. مَنْشا: سن. مانس = اڇا). خيال پيدا ٿيڻ جي جاءِ. ارادي پيدا ٿيڻ وارو هنڌ - دل. ارادو - اڇا - خواهش - مرضي - سڌ - ڪامنا - رُچي - لاڙو - رغبت. نيت - مقصد - مطلب - مراد. خيال - ارادو. معنيٰ - ارٿ. سبب - باعث - ڪارڻ.
● مَنِشِيُ ۽ مَنِشِيُ: ذ. صفت. (ع). آغاز ڪندڙ. پيدا ڪندڙ. پنهنجي دل مان گهاڙهه ڪندڙ. (آصفيه). ڪاتب - محرر - ليکڪ. انشا پرداز. لکپڙهه ڪندڙ - ڪلارڪ. مضمون نگار - خوش تحرير - خوش قلم. (آصفيه).
= مَنِشْگِيرِي ۽ مَنِشْگِيرُيُونُ: ث. لکپڙهه جو ڪم - محرري - ڪلارڪي.
= مَنِشِيانُو ۽ مَنْشِيانا: ذ. صفت. منشيءَ وارو - منشيءَ جو - منشيءَ جهڙو.
● مَنِشِيانِيُ: اسم خاص. آڏواڻي هندن جو هڪ ڀاڙو.
● مَنْصَبَ: ذ. (ع. نَصَبَ = هن ڪيو). قائم ٿيڻ جي جاءِ. رتبو - عهدو - پَدوي. خدمت - ڪم - ڊيوٽي. منصف جي ڪورٽ - ڪچهري. حڪومت. عاملي. (آصفيه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُنْصِفُ ۽ مُنْصِف: ذ. صفت. (ع. نِصْفُ = اڌ). انصاف ڪندڙ - نياءُ ڪندڙ - عادل - جج - ماجسٽريٽ - قاضي - مفتي - نياءُ ڪار. امين - نياڪر - حَڪَم - ثالث - سرپنچ. راءِ ڏيندڙ - وچ وارو.

▬ مُنْصِفَانَهه: صفت. انصاف جو - انصافا - انصاف روءِ - واجبي - حقي - جائز.

▬ مُنْصِفُ مِيزاجُ: ذ. صفت. انصاف پسند - نياڪاري - عادل - حق گو.

▬ مُنْصِفِيُ: ث. انصاف - نِياءُ - نِياءُ ڪاري. نِياڪَري - ٽالثي - اميپنَ. سچائي - رِهنمائي - نِياڪَرائي - امانت - نيبيرو - فيصلو.

● مَنْصُوبُ: صفت. (ع. نَصْبَ = هن ڪُٽايو) آپو ڪيل - ڪوڙيل - ٻهاريل - ڪڙو ڪيل - قائم ڪيل. (آصفيه).

● مَنْصُوبو ۽ مَنْصُوبا: ذ. (ع. مَنْصُوبَه > نَصْبَ = هن ڪڙو ڪو) برپا ڪيل شيءِ - ٻهاريل شيءِ. ڪنهن ڪم کي ٻهارڻ يا پوري ڪرڻ جي تدبير - حڪمت - دانائي. پَڇ گهڇ. سوچ - ويچار. جُڳت - آڌاءُ. قصد - ارادو - منشا - خواهش. رِڃَ - ناهه - تجويز - سِڃا. صلاح. سازش - فتنو - ڏُڪيڙ - بغاوت - ڦَڏو.

▬ مَنْصُوبو ڪَرَنُ: ارادو ڪرڻ - سِڃ سِڃڻ. تدبير ڪرڻ. ڪنهن جي خلاف ڪجهه رِڃَ رِڃڻ. سازش ڪرڻ - فتنو ڪرڻ - ڦڏو جاڳائڻ.

● مَنْصُورُ: صفت. (ع. نَصْرَ = هن مدد ڪئي) ياري ڏنل - مدد ڏنل - همراهي ڪيل - سهائتا ڏنل. (آصفيه). نصرت ڏنل - مُظفر - فيروزمند - فتح مند - فتحياب - سوپاريو. (آصفيه) (اسم خاص). هڪ مشهور صوفي درويش حُسين بن منصور، جنهن اناالحق جو نعرو هنيو. (آصفيه).

● مُنْضِيجُ: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ پساري وَکر جو هڪ قسم. ڪاڙهو - جوشاندو.

● مَنْطِقُ ۽ مَنْطِق: ذ. (ع. نَطَقَ = هُن ڳالهايو) ڳالهائڻ. نَطقُ - گويائي. ڳالهه - گفتگو - سُخن - گُفتار. ڳالهه ٻولهه - بات چيت - ٻول چال. تلفظ - لهجو. (آصفيه). فصاحت. خوش ڪلامي - خوش بياني. هڪ علم جو نالو - صحيح دليل آڻڻ جو علم - علم منطق - تَرڪ تاستر - نيلي وديا قاعدي جو بحث.

▬ مَنْطَقِيُ: ذ. صفت. منطق جو - منطق وارو. تَرڪ تاستري.

● مَنْطَقُو ۽ مَنْطَقَا: ذ. (ع. منطقه > نَطق = ٻڌو) علم جاگرافي موجب ڌرتيءَ کي پنجن طبعي پٽن مان هرهڪ پٽو - ڪمربند - ٻڌو.

▬ مَنْطَقَتَ الْبُرُوجِ: ذ. برجن جو گهيرو. راسچڪر - رَويو.

● مَنْظَرُ ۽ مَنْظَر: ذ. (ع. نَظَرَ). جاءِ نظر - آک - چڪر. نظر. نگاهه - ديد. اک جو ڪوپو. چهرو - رخ - صورت - شڪل. (آصفيه). نظر گاهه - سير گاهه جلوهه گاهه. تماسگاهه. نِظارو - ڏيک - ڏيکاءُ - لقاءُ. مطمح نظر - حد نگاهه - حد نظر - انتهاءِ نظر. (آصفيه).

● مَنْظُورُ: صفت. (ع. نَظَرَ). نظر ڪيل - ڏٺل. پسند ڪيل. قبول ڪيل - مڃيل - تسليم ڪيل. اقرار ڪيل. اجازت ڏنل. بحال ڪيل. بجا آندل.

▬ مَنْظُورُ ٿيَنُ: بحال ٿيڻ - قبول ٿيڻ.

▬ مَنْظُورُ ڪَرَنُ: قبول ڪرڻ - بحال ڪرڻ. تسليم ڪرڻ. مڃڻ. اجازت ڏيڻ.

▬ مَنْظُورِ نَظَرُ: صفت. پسنديده نظر. اکين ڪي وٺندڙ. مقبول - پسند - قبول. پياروءِ معشوق.

▬ مَنْظُورِي ۽ مَنْظُورِيُونُ: ث. پسندي - بحالي. اِقرار - قبوليت - احابت. رضا - رضامندي - مرضي. موڪل - اجازت. آ گيا - پروانگي - اختيار. (آصفيه).

● مَنْظُومُ: صفت. (ع. نَظْمَ). نظم ڪيل - پوتل. گڏيل. شعر ۾ آندل - علم عروض جي بحر يا وزن ۾ آندل.

● مَنَعُ ۽ مَنَعُونُ: ث. (ع). روڪ - پَل - جهل - اڏڪ - وِرُهن - پَڏڪ - پَڏِڪَ - پڇڪڙي - رندڪ - اڙڪو - اڏڪاءُ - چيڪ. ممانعت. انڪار.

▬ مَنَعُ ڪَرَنُ: روڪڻ - جهلڻ - پلڻ - ممانعت ڪرڻ. انڪار ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُتَبَع نامو ۽ مُتَبَع ناما: روڪ جو اطلاع - جهل نامو.

● مُتَعَقِد: صفت. (ع. عَقدَ). پڌندڙ - ڳنڍيندڙ - ملائيندڙ - جوڙ ڪندڙ. (آصفيه). مقرر ٿيندڙ.

● مُتَعَمِر آباد جاگيرَ: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو (لسٽ).

● مُتَفَعِت: ث. (ع. تفتح) فائدو - نفعو.

● مُتَفِي: صفت. (ع). ڪٽ ڪيل - ڪهٽ ڪيل - ڪائو.

- مُتَفِي نِشاني: ث. الجبرا جي اصطلاح ۾ ڪائو جي نشاني.

● مَتَن قُلِيا (ث): ڏڪ جو هڪ قسم.

● مُتَنَقِش: صفت (ع. نقش) نقس و نگار ڪيل - چِتَ ڪيل - چٽيل.

● مُتَقَطِع: صفت. (ع. قطع) قطع ڪيل - جدا ڪيل - ويڍيل.

● مَتَقُول: ذ. (ع. نَقل) نقل - بيان. (صفت). نقل ڪيل.

● مَتَكائي: اسم خاص. گورچاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو.

● مُتَكَبر: ذ. صفت. (ع. انكبر) انڪار ڪيل. جنهن کي ڏسي سيڪو انڪار ڪري. مڪروهه - خراب - ناشائستو. قبيح - ڪوٽو. معيوب. زبون.

● مُتَكَبر ۽ مُتَكِبر: ذ. صفت. انڪار ڪندڙ - ناڪار ڪندڙ - نابري واريندڙ - نه مڃيندڙ - انڪاري - رد ڪندڙ - ناڪاري. شرع جي خلاف. خدا جي خدائيءَ کي نه مڃندڙ - ناستڪ - دهريو - نيرايشوروادي. (اسم خاص). قبر ۾ پڇا ڪندڙ هڪ فرشتي جو نالو.

- مُتَكِبر ٿيڻ: انڪاري ٿيڻ - ڦري وڃڻ. انڪار ڪرڻ - نه مڃڻ - ڪافر ٿيڻ.

- مُتَكِبر نَكِيرُ: اسم خاص. مسلمانن جي اعتقاد موجب مري ويل ڪنهن قبر ۾ پڇا ڪندڙ ٻن فرشتن جا نالا.

● مُتَكَسِر: ذ. صفت. (ع). ڀڳل - شڪسته - ٽٽل - زبون. (ع. ا. د).

- مُتَكَسِر مِزاج: ذ. صفت. نوڙت ڪندڙ - نياز ڪندڙ - نياز وارو - نيهنو.

● مُتَكِح: صفت. (ع). نڪاح ٻيهل - نڪاح ڪيل - نڪاحيل - اها عورت جنهن سان شرع موجب نڪاح ڪيو ويو هجي - زوجه - زال - استري. گهر واري. (آصفيه).

● مُتَكي ۽ مِتَكِيُون (ث): ث. چوڪري - ڇوڪري - ڇوڪرو - هارڙي. (راه).

● مُتَكَك ۽ مُتَكِك: ذ. (سن. مُتَشِيَة = ماڻهو) ماڻهو - آدمي - انسان - بشر. مڙس - مرد - پُرش.

● مُتَكالو ۽ مُتَكالا: ذ. (سن. مُتَكِل = هاڻ). ڪل - منگل.

● مُتَكائن: مصدر. (سن. مُرْ (ي) گ = مڱڻ). گهرائڻ - سڏائڻ. آڌائڻ. (مُتَكائيو - مُتَكائندو - مُتَكائيل).

● مُتَكتا: اسم خاص. پنندڙ فقرن جو هڪ قسم.

● مُتَكتو ۽ مُتَكتا: ذ. صف. (پرا. مُتَكتيا. سن. مُرِ (ي گ = مڱڻ). گهرندڙ - سوالي - ڀينو - فقير - ڀڪاري - مڱٿهار - پانڊ - گدا - گداگر - سائل - ڀينار.

● مُتَكِتو ۽ مُتَكِتا (ث): ذ. صف. ويڪرو - موڪرو - چوڙو.

● مُتَكَتَ ۽ مُتَكَتَ: ذ. (سن. مُكْتَ = چٽ). هندن جو شاديءَ وقت پاتل چٽ - مُتِڪ - مُڪت.

● مُتَكَتي ۽ مُتَكِتِيُون (ڪ): ث. ڏيڏري.

● مُتَكَتَر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مُتَكَر ۽ مُتَكَر: ذ. (سن. مُكَرَه = مڇي). سامونڊي مڇيءَ جو هڪ قسم - مُتَكرو - مانگر. (سن. مُتَكِل = هاڻ) هاڻ - آگ. (سرحسني - گر).

- مُتَكَرمَچ ۽ مُتَكَرمَچ: ذ. وڏي مڇيءَ جو هڪ قسم - منگر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= منگرو ۽ منگرا: ذ. منگر - منگرمچ.
● منگر ۽ منگير (ت): ذ. وڻو - جمن.
● منگراڻي: اسم خاص. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● منگرکي: اسم خاص. تعلقي ڏني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● منگڙا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● منگسي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ميڙ ۾ تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● منگل ۽ منگل: ذ. (سن. منگل = سياڪو) سياڪو ڪم - سگورو ڪم - شب ڪم. سڀو سوڻ. آنند جي وارتا. خوشي - راحت. ڪلياڻ - سک - آنند. خوشيءَ جو گيت. راڳ. بهار جي سند جو جشن - جشن منڊل - ولاس. محفل. وندر. عيش. ميلو. مثلاً: جهنگل ۾ منگل لڳا پيا آهن. هڪ گرهه جو نالو (جو سورج جو ٻاهريون گرهه سڏجي، سج جي چوڌاري ۶۸۷ ڏينهن ۾ قيرو پورو ڪري، سندس ڏينهن ۲۴ ڪلاڪن ۾ ماڻيا ۳۷ منٽ جو ٿئي ٿو، منگل کي به چند آهن، سندس طبعي حالت ڏرتيءَ جهڙي ڏسڻ ۾ اچي ٿي، انهيءَ کري سنسڪرت ۾ کيس "پومي پتر" ڪري سڏيندا آهن) - مريخ - مارس. علم نجوم موجب سخت (نحوست) اثر وارو گرهه - جلاد فلک. جنگ جو ديوتا. هفتي جو ٽيو ڏينهن - اڱارو. منگل. گرهه جي اثر ڪارڻ لاءِ نامي جو ڪنڊو ڪرو. (سن منگل = باهه) لوهي چلهه - ڪُل - سکري - ڪُولو - منگالو. ڪُورو - ٻڌي. "منگل منهنجي منَ ۾ ٻاريو هوت هنگام" (شاهه).
= منگلا: صفت. منگل جو - منگل وارو. سياڪو. (ث). صبح پرپات - فجر. (گاجرا).
= منگلا جا درشن ڪرڻ: ولپ آچارڻ. پنڌ وارن جو صبح جو مندر ۾ وڃڻ.
= منگلا چار: ذ. مجلس - جشن - محفل. خوشي - سُهڃ. ڪنهن به ڪم جي شروع ۾ ڪيل پرارٿنا - دعا. ڪنهن به ڪتاب جي مُنڊ واري پرارٿنا. مناجات. ثنا - حمد - صفت - ساراهه - واکاڻ. مبارڪ. سُڻي خبر - خوشخبري. (ث). صبح - پرپات.
= منگلا چوٿ: ذ. قمري مهيني جي ڪرشن پکَ جي آٺين چوٿين تاريخ جا سوير ڏينهن تي ٿئي (هندن جي عقدي موجب سياڪو ڏينهن آهي جنهن تي هندو ورت رکندا آهن).
= منگل سماچار: ذ. سُڻو سماچار - نيڪ احوال. خوش خبري - بشارت - اڇيل.
= منگليڪ: ذ. صفت. سڀي سڀوڻ وارو - منگل چوٿ جو ورت. سياڪو - شُبه - سگورو - نيڪ.
● منگلا: ث. (سن. منگل = سياڪو) صبح - فجر - پرپات.
● منگلاڻي: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو. (هندن جي تاريخ ص ۱۵۵).
● منگلي ۽ منگليون: ث (سن. منگل = سياڪو) ڪنهن جو هڪ قسم - چانديءَ جو ڪنگڻ - ڪڙو. پير تي اڇي پٽي واري ڪري.
● منگن: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر لاڙڪاڻي ۾). (سينسز ۱۹۳۱ع).
● منگڻ: مصدر. (سن سرْ (ي) گ = منگڻ) گهرڻ - مڱڻ. (منگيو - منگندو - منگيل).
● مينگڻ (ڪ): مصدر. رڌڻ (نديءَ پار جو). (مينگيو مينگندو - مينگينل)
● منگو: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه ۾). تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● منگواليه ۽ منگواليون: ث. زيور جو هڪ قسم - واليه.
● منگوان: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه ۽ حيدرآباد سنڌ ۾). (سينسز ۱۹۳۱ع).
● منگواڻا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● منگواڻي: اسم خاص. تعلقي ميڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● منگوچا: ذ. جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ. مزا - تماشا - منگولا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مَنڱگوچا مائڻ: مزا ڪرڻ - لطف ونڻ - عيش عشرت ڪرڻ.
● مَنڱگولا: ذ. منگوچا.
= منڱگولا مائڻ: منگوچا مائڻ.
● مَنڱگي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● مَنڱگي لڏه: اسم خاص. تعلقي ميرپور بٹوري م هڪ ديهه جو نالو - مڱيلڏو (ماٹهوه جو نالو).
● مَنڱگهه ۽ مَنڱگهيڙون (ل): ث. مڪڻ گڏ ڪري رکڻ لاءِ ٽڪر جي وڏي ديگ.
● مَنڱگهه ۽ مَنڱگهه: ذ. (پرا. مَڪڱهه = ٿهلائڻ. سن. مَنڱگهه = وڃڻ). جاءِ جي مٿان هوا جي اچڻ لاءِ چت م لنگهه - بادگير. پاڻي جي پکيءَ جو هڪ قسم (پيٽ اڇو، ٻئي سيرانجهڙي مٽائنس چٽ) - چڪئو. وڙ - احساس - لائق.
● مَنڱگهه ۽ مَنڱگهه: ذ. ٽورو - وڙ - احسان - مڱهه.
= مَنڱگهه ڪرڻ: ٽورو ڪرڻ - وڙ ڪرڻ - احسان ڪرڻ.
● مَنڱگهه (ل): ذ. جانورن جو هڪ قسم.
● مَنڱگهائي: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد م هڪ ديهه جو نالو.
● مَنڱگهت ۽ مَنڱگهتَ: ذ. (پرا. مَنڱگنيتا. سن. مُنڪَ = چٽ). موڙ - مُڪ. گهوٽ کي مٿي تي ٻڌل سهري جو هڪ قسم تاج - چٽ. ٻانهن جي زيور جو هڪ قسم - مڱلي - چوڙو - ٻانهوٽو (ل) - دستي - ڪنگڻ - ڪنگڻ. ڪرائي يا مُرٻئي م ٻڌڻ جو هڪ زيور - بازيب. ڪرائي مُرهو - ڪُرهو.
● مَنڱگهتَ ۽ مَنڱگهتَ (ت): ذ. صفت. موڪو - مَنجيتَل - ويڳاڻو - وِسائتل - ڊِلو.
● مَنڱگهج: ت. مڇيءَ جو هڪ قسم.
● مَنڱگهيرَ: ذ. (سن. مَارُگ شيوهَ). نالو هڪ مهيني جو - ناهري.
● مَنڱگهنُ ۽ مَنڱگهنَ: ذ. صفت. (سن. مَنڱنَ = محو). سرشار - ٻڌل - غرق - غلطان. خوشيءَ م پريل - هَرسن - آنندي - خوش - شاد. مست - بيخود. (آصفيه). (ذ). پکيءَ جو هڪ قسم.
● مَنڱگهن واري: اسم خاص. تعلقي روهڙي م هڪ ديهه جو نالو.
● مَنڱگهنَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● مَنڱگهين ۽ مَنڱگهين: ذ. (سن. ميگهه = بادل + و رڻ = رنگ). ليري يا ڪاري رنگ جو ڪوٽ. وڏو ڪوٽ - چوغو. لباس - پوشاڪ. (سن. مَنڱڪ ڻ). جيٽ جو هڪ قسم (جو ڪنڻن م رهي ۽ سهڻ واري جو رت چوسي).
= مَنڱگهنُ وارو ذ نڱگ هڻڻ: چُپ چاپ م نقصان رسائڻ.
● مَنڱگهو ۽ مَنڱگها: ذ. ٻسانگي ڪاني - ٻيلهنگ (جو وڙ جي در تي مٿجي). مُنهي - ٽوٽي. ٽڪر جي ٽاڻهه جو هڪ قسم - ڪير يا ڏڪ جو وڏو ڪنگر (ت).
= مَنڱگهيي ۽ مَنڱگهيڙون: ث. مَنڱگهه - لوٽي - دَڪي - لاتَ (ل) ڪنگر - لوٽو.
● مُنڱگهو ۽ مُنڱگها: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم. ڏٺ جو هڪ قسم.
● مَنڱگهيي: اسم خاص. تعلقي ڪنڊڪوٽ م هڪ ديهه جو نالو.
● مُنڱگهيي ۽ مُنڱگهيڙون (ت): ث. چاندي تپائڻ لاءِ لوهه جو چورس ٽڪر.
● مَنڱگهير ۽ مَنڱگهيرِيُون: ث. جهنگلي ڇٽو. ڏٺ جو هڪ قسم - مَنڱگهيري.
= مَنڱگهيري ۽ مَنڱگهيرِيُون: ث. مڪهير.
● مَنڱگ ۽ مَنڱگَ: ذ. آن جو هڪ قسم - مڱ.
● مَنڱگيري ۽ مَنڱگيرِيُون (ل): ث. ڏڳري - ڏونگري - ڏڪي - سؤنٽي.
● مَنڱگر يا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي گڙهي ياسين، تعلقي روهڙي ۽ تعلقي ڏهري محبت م هڪ ديهه جو نالو.
● مَڱڻ: مصدر. مڱڻ (منگيو - منگندو - منگيل).
= مَنڱڻ ۽ مَنڱڻون: ث. گهر - طلب - سوال. مڱڻي ٽيل چوڪري - مڱيندي.
● مَنڱگايَل ۽ مَنڱگايَل: ذ. صفت. مڱڻو گهرايل - گهرايل - طلب ڪيل - سوال ڪيل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَنڱڻهارُ ۽ مَنڱڻهارَ: ذ. صفت. گهرندڙ- طلب ڪندڙ- سوال ڪندڙ ٻيٽو - فقير- گداگر- ڀکياري.
= مَنڱيندڙُ ۽ مَنڱيندڙَ: ذ. صفت. گهرندڙ- طلب ڪندڙ- سوال ڪندڙ- فقير- ڀکياري- ٻينار - گدا - گداگر.
● مَنڱڻتهارَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● مَنُ موُدي: ذ. ٻارکي وَ ڪَتر جو هڪ قسم (ٻن سُڪل ميندي ۽ جهڙا، ٻج ڪاري رنگ تي، گول داڻا).
● مَنُ موُريو: ذ. دوائن جي ڪم ايندڙ ٻارکي وڪر جو هڪ قسم.
● مَنُ مُوميڙو (ت): اسم خاص. پکيءَ جو هڪ قسم.
● مَنُ موهيتو: ذ. ٻارکي وڪر جو هڪ قسم.
● مَنَنُ: ث. خُودي- آهو- پاڻپو.
● مَنَنِ ۽ مَنَنڻُ: ث. (سن. مر (ي) ج = صاف ڪرڻ) ڪپڙن کي ڏوئڻ لاءِ مصالحي ۽ وجهي مهڻ واري حالت- مَنارُ. انهيءَ حالت وارن ڪپڙن جو ڍِڪُ.
● مَنَنُ: مصدر. (سن. مرُ (ي) جَ = صاف ڪرڻ) مَلڻُ- مانجڻ. صاف ڪرڻ. گيسيءَ ۽ ڪار ۾ مَلڻ (ڪپڙا)- ڏوئڻ کان اڳ ۾ ڪپڙن کي مصالح ۾ وجهي مهڻ- مناڙڻ- مَناڙ ڪرڻ. مهٽ سهٽ ڪرڻ- مهڻ. (سن مر (ي) د = ليموڙڻ) ليموڙڻ. زور ڏيڻ- پيڙون ڏيڻ. (سن. مَنُ = مڃڻ) مڃڻ- قبول ڪرڻ. وڏو ڪري سمجهڻ- عزت ڪرڻ. يقين ڪرڻ. پروسو ڪرڻ. (منيو- مَنند و- مَنِيَلُ يا موجيو- موجند و- موجل).
● مَنَنُ ۽ مَنَنَ (ل): ذ. ننڍ جو هڪ حصو (جنهن ۾ چوڙيون، هارڙا وغيره پون).
● مَنَنُ: مصدر. (سن مَنْدَ = ڪُوڙڻ) ڪُوڙڻ- (وار) لاهڻ. ٻار جا پهرئين دفعي مٿي جا وار ڪُوڙڻ- جهنڊ لاهڻ (سڳن ۽ ساڻ سان). (مُنيو- مَنيندو- مُنيل).
● مُنَنُ ۽ مَنَنَ: ذ. (سن. مَنْدَ = ڪوڙڻ) ٻار جي پهرئين دفعي مٿي ڪُوڙڻ واري حالت. جهنڊ لهرائڻ واري حالت. (ل). ٻار جا چَرُ وارا- وار- جهنڊ. عقيقه.
= مُنَنُ لَهرائيڻُ: جهنڊَ لاهرائڻ.
● مَنُو: صفت. (سن. مَنَ = سمجهڻ) ڏاهو- دانشمند. (ذ). پهريون انسان. انسان ذات جو ابو (هندن جي خيال موجب هڪ پرلئي ۽ ٻي پرلئي جي وچ ۾ جيترو وقت دنيا رهندي تنهن کي 'ڪلپ' چوندا آهن، هن ڪلپ جا چوڏهن حصا ٿين ٿا، جن مان هر هڪ کي منونتر چيو وڃي ٿو. هرهڪ منونتر جي شروعات ۾ پهرين منو پيدا ٿيندو آهي، اهڙا ست منو هن وقت تائين ٿي گذريا آهن). (اسم خاص). هڪ رشيءَ جو نالو (جنهن شروع شروع ۾ قاعدا قانون ٺاهيا)- نوح عليه‌السلام.
● مِنوُ ۽ مِنا: ذ. صفت. ويندل نڪ وارو- نڊي نڪ وارو- بِينو. (ذ). ٻيلو. (ل). نڊو چوڪرو. (ث).
● مُنوُ ۽ مُنا: ذ. اٽ جو هڪ عضوو- اٽ ۾ لڳل هڪ وڏو ڪِلو. اٽ جي اڳن يا پوئن آپي ڪاٻي- مونو. ٻيڙيءَ جي تَرُ ۽ پاسي کي ملائيندڙ ڪاٻي. بيل گاڏيءَ ۾ ٻانڪ ۽ چورسي جي وچ ۾ لڳل ڪاٻي. ڪَتَ جو پاڻو. نار جو هڪ عضوو- وڏي چڪر ۾ وڏل آپي ڪاٻي. (صفت). ڪنهن به شيءِ جو ٽي يا گهي چار (¾) حصو- پوٽو. گهٽ - ٿورو. اٽپورو. لاٿو. مُڏو.
= مُنوُ پَڪانوُ: ذ. ٽوٽيءَ مٽان ٻن انگهن سان ٽلهي ٽوٽي (جنهن تي ڪاڃ جو هڪ پاسو رکجي).
= مُنوُ مُڙسُ ٽيئنُ: سن بلوغت کي ويجهو ٽين- جوانيءَ کي پهچن.
● مُنڍو: ذ. نڊو چوڪرو. ٻارُ. (صفت). پيارو. لاڏلو- دُلارو.
● مَنوُتِ: ث. مَنوتي.
● مَنوتَ: ث. (سن. مَنَ = سمجهڻ) سمجهڻ جي حالت (تہ ڏڻ، پت، استري وغيره سڀ منهنجا آهن) پنهنجائپ. (گاجرا).
● منوُتيُ ۽ منوتيوُنُ: ث. (سن. مانتَ > مَنُ = مڃڻ) مڃڻ جي حالت (نيبرو وغيره)-

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مَنجي - مَنجتا - منجوتي - قبوليت - اقرار. رضامند و. هائوڪار - هاڪار - اقرار. خاطر جمع. بلس - مڪا. نڏراڻ - پيتا (ت).

● مَنَوَّرُ ۽ مُنَوَّرُ: ذ. صفت. (ع. نُور). لوڻ ڏنل - روشني ڏسل - نوراني - نورانو. روشن چمڪندڙ - چاڪيدار - تابان. جهلڪا ڏيندڙ. مشهور - پڌرو.

● مَنَوَّراج: ذ. (سن. مَنَسَ = مَنَ + راج = راج > راج = چمڪ يا مشهوريءَ). دل جا وسوسا - من جا خيال - وهم - ڪلپنائون - اجايا پهه. بيوقوفيءَ جا خيال.

● مَنَورَتُ ۽ مَنَورَثَ: ذ. (سن. مَنَسَ > مَنَ + ارث = مطلب). من جي مراد - منو ڪامنا. ويچار - خيال. مطلب - مرضي - مراد. اڇا - خواهش. ارادو.

● مَنهَڪَائِي: اسم خاص. هوتوائي بلوچن جو هڪ قبيلو (تاريخ بلوچستان).

● مَنوهَار كَرَنَ (ث): گڏجي آڻيم و تائڻ.

● مَنوهَرَ: ذ. صفت. (سن. مَنَ + هَرَ = ڪٽي وڃڻ). دل چور - دل کي خوش ڪندڙ. من موهڻو - سهڻو - حسين - پيارو - پرينءَ. (اسم خاص). پرميشور جو هڪ نالو.

● مَنوهيڑي: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَنهَدَ: ظرف. اڳي - اڳيان - اڳتان (گاجرا).

● مَنهَدُ ۽ مَنهَدِ: ذ.ث. (سن مَنَبِپَ = اڏاوت) اڏيل ڪڪائين جاءِ - چڻو - منهن - شاميانو. اڏپ. پناهه - اجهو وسيلو (صفت) پناهه ڏيندڙ سنياليندڙ.

= مَنهَدُ مَنِي: ذ. صفت. مڪيه ماڻهو.

= مَنهِي ۽ مَنهِيُون: ث. پيهي. پونگي. جهوپڙي.

● مِنهَڙ ۽ مِنهَڙ: ذ. (سن. مِش). موسو. پهاڻو - عذر.

● مُنهُ: ذ. (سن. مُكَ = وات). منهن. (ضمير). مون - آءٌ - مان.

= مُنهَان: ظرف. مون ڪان (اڳ) - مونهان.

● مُنهَانڈو: ذ. ث. (سن. مُكَ = منهن). ڪوٽريءَ جو منهن. جاءِ جو اڳيون حصو - اڳياڙي. ڪنهن به جاءِ جي اڳيان پيل زمين ٽڪر - مهاڙي.

● مُنهَانڈو ۽ مُنهَانڈا: ذ. (سن. مُكَ = منهن) منهن - شڪل - شبيهه. بهريون روپ - صورت.

● مِنهَائِي: مصدر. (سن. مِش = منهن) موسو ڪرڻ - منهن ڪرڻ - بهانو ڪرڻ ميڪر ڪرڻ بهاني سان لڳڻ. (مِنهَائيو - مِنهَائيندو - مِنهَائيل).

● مَنهَنْ ۽ مَنهَنَ: ذ. (سن. مَنَبَپ > مَنَبَ = اڏڻ. سينگارڻ). لانديءَ - چاهرو - چاڇو - مَنهه - چنو - چپر - چَن. ڏ ڪ. ڪن ڪان يا تيلن جي چت (جنا فقط ٽوٽين تي ٻيل هجي). شاديءَ مرادي ۽ واري وقت ۾ اڏيل ڪڪائين جاءِ - منڊپ. ڪڪائين جاءِ - جهوپڙي - پنگي - پونگڙي. شاميانو - تنبو. پناهه - اجهو پوش - آڙ - بچاءُ. شاديءَ تي دعوتين ڪان ورتل پئسا - ونڊو - پهت.

= مَنهَنْ ڪوڙ (ث): ث. شاديءَ جي تاريخ جي مقرري - ٽيٻ - سانباهي. (ث).

= مَنهَنْ مَنِي: ذ. صفت. رئيس - مڪي - پريو مڙس - وڏيرو - پٽيل.

= مَنهَنْ مُوكَ ۽ مَنهَنْ مُوكَد: ذ. صفت. مَنهن مَني.

= مَنهَنْ و دَنْ: هندوڪي اصطلاح ۾ چوڪريءَ جمن.

● مَنهَيِ ۽ مَنهَيُونْ: ث (سن. مَنَبَپ = مَنهَنْ). پيهي - پونگي - جهوپڙي - لانديءَ - چاهرو - چاڇو.

= مَنهَنْ: مَنهَنْ - اوتارو - اوطاق.

"جنهين مَندي مَنهَن، تنهين جو آچارُ."
(ن - ب).

● مِنهُنْ ۽ مِنهَنْ: ذ. موسو - بهانو - عذر - ڏوڪ - ميڙ. گيگ - تيتال - مڪر - فريب - سبب - حرف - ڪيڏ بازي - ٽريڙ - چالو. ڏيکاءُ - دعويٰ.

= مِنهَائِي: مصدر. بهانو ڪرڻ - ميلو ڪرڻ - ڏوڪ ڪرڻ - گيگ ڪرڻ - مڪر ڪرڻ.

● مُنهُنْ ۽ مُنهَنْ: ذ. اسم (سن. مُكَ = مُنهَنْ). پيرا. مُنهُنْ = مُهانڈو). مُكَ - مهانڈو - چهرو - شڪل - صورت - مُهڙ - روه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پيشاني - منهن جو پنو - نيرڙ - نيراڙ. وات - دهن - مُکُ - هوٺ - دوناڙ - دُون. مسول - مُنڊ - بنياد - اصل - ڏُر - مُهڪ - پيدائش - پُهائي - ڪير. شروعات - ابتدا - پهريائين. سوراخ - ڪِڙڪي - ٽُنڪ - ڇيد - سل. لنگهه - در - دروازو - داخلا. ڪنهن واهه يا درياءَ جي نڪرڻ جو هنڌ - منبع. پاسو - رخ - طرف. شان - ڏَيا - روب - رعب - حشمت - دٻدٻو - تاب - ڏاکو - جمت. نهار - خال - پرواهه - سانگو - لحاظ - رکڻي - ادب - عزت - ماڻ پاڻ - اورانهو - سنمان - قدر - تعظيم - مانُ - وقار. پاڻيءَ جي پسڻ (ڪپ جو) رڻ - ڏار. قلم جو نيب. ڪيڪ جي ڇهنب. رُخ - طرف - پاسو.

= مُنْهانْجِ ڙو ۽ مُنْهانْجِرَاڙُ: ذ. صفت. ڊڇندڙ هار - ڏيڇو هار.

= مُنْهانْڪِڙو ۽ مُنْهانْڪِرَاڙُ: ذ. صفت. روبرو - آهون سامهون - مقابل.

= مُنْهُنْ پَوُنُ: ناسند - نڪ وڻڻ - نڪ گهرڻ. ڪراهت اچڻ - نفرت اچڻ.

= مُنْهانْڊُ ۽ مُنْهانْڊَ: ذ. ڳوڙ جو منهن - پوريءَ جو منهن.

= مُنْهانْڊو ۽ مُنْهانْڊا: مُنهن - شبيهه - شڪل - شباهت. آرڪان - وصف.

= مُنْهانُ مُنْهُنْ: ظرف. منهن تائين (پريل) - چوڻيءَ تائين. ڪنڌ تار. روبرو - آهون سامهون - اڳيان - مُقابل - مُهندان.

= مُنْهُنْ آچو ٿيڻُ: خراب منهن ٿيڻ - ڪو ٻيجا ڪم ڪرڻ.

= مُنْهُنْ آچو ڪَرَنُ: ڪو اجوڳ ڪم ڪرڻ. بدڪاري ڪرڻ. تعدي ڪرڻ - جُٽ ڪرڻ.

= مُنْهُنْ اچو هُڻُ: پاڻ کي نالائق ثابت ڪرڻ.

= مُنْهُنْ آکاڙِي ۽ مُنْهُنْ آکاڙِيُونُ: ث. هرٽيل عورت. بي حيا - بي شرم (عورت).

= مُنْهُنْ آوُنداهِي ۽ مُنْهُنْ آوُنداهِيُونُ: ث. رات جي شروعات وارو وقت - سانجهي - نماشام - سينديا. اونده - انڌوڪار.

= مُنْهُنْ اولاڻِي ڪَرَنُ (ت): سبب ٻاهڻ - ٻهانو ڪرڻ - عذر ڪرڻ.

= مُنْهُنْ ٻُچِڙو ۽ مُنْهُنْ ٻُچِڙا: ذ. صفت. خراب منهن وارو - منهن منهن تي چڙهيل - سوڌ منهون - ڪاوڙيل.

= مُنْهُنْ ٻُچِڙو ڪَرَنُ: خراب منهن ڪرڻ. ڪاوڙ منهن ڪرڻ. منهن کي موڙو ڏيڻ ناراضگي ۽ ڪراهت جو اظهار ڪرڻ لاءِ منهن چيهو ڪرڻ. نفرت ڏيکارڻ.

= مُنْهُنْ ٻَڪو ڪَرَنُ: خراب ڪم ڪرڻ - ڏڪار جهڙو ڪم ڪرڻ - اڇو منهن ڪرڻ.

= مُنْهُنْ ٻَڪو ٿُڻُ: پاڻ کي نالائق ثابت ڪرڻ - ڪين جهڙو ڪم ڪرڻ.

= مُنْهُنْ ٻَنْڌُ ڪَرَنُ: وات بند ڪرڻ. خاموش ڪرائڻ - ماڻ ڪرائڻ. اعتراض ڪرڻ نه ڏيڻ. نڪته چيني کان روڪڻ - عيب جوئي کان ماڻ ڪرائڻ.

= مُنْهُنْ ٻَرَنَ: منهن چمڪڻ (عبادت ڪرڻ) - منهن مان نور يا جوت نڪرڻ.

= مُنْهُنْ پَسَ سان لڳَڻُ: لڄي ٿيڻ - شرمندو ٿيڻ - شرمسار ٿيڻ. پشيمان ٿيڻ - پڇتاءُ ڪرڻ.

= مُنْهُنْ پِٽِجڻُ: نه وڻڻ - منهاڻ پوڻ.

= مُنْهُنْ پَرَ: ظرف. آوندي منهن - آوندو.

= مُنْهُنْ پَرُ ڪِرَنُ: اوندي منهن ڪرڻ - اوندو ڊهڻ. سخت چوٽ لڳڻ. سخ - ڏوکو کائڻ - خوار خراب ٿيڻ - ذليل ٿيڻ.

= مُنْهُنْ پَلِيُ طرف ڪَرَنُ: ڪعبة الله شريف ڏانهن منهن ڪرڻ. حج لاءِ روانو ٿيڻ - ڪعبت الله ڏانهن سفر ڪرڻ.

= مُنْهُنْ پَلِيُ وِلايَت ڪَرَنُ: منهن پلي طرف ڪرڻ.

= مُنْهُنْ پوڪ: ذ. مٺائيءَ جو هڪ قسم.

= مُنْهُنْ پِيلو ٿيڻُ: لڄي ٿيڻ - شرمندو ٿيڻ. پشيمان ٿيڻ.

= مُنْهُنْ تَپِيُ وَڃَڻُ: چڙهه منهن ڪاڙهو ٿيڻ. ڪاوڙجڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مُنْهنْ تڪڻ: منهن طرف نظر ڪرڻ ۽ صورت ڏسڻ - شڪل ڏسڻ - منهن ڏسڻ. منهن طرف گهور سان نهارڻ. ڪنهن شيءِ لاءِ واڇهائڻ. جهاتيون پائڻ.

= مُنْهنْ تهي: ظرف. سامهون - روبرو - بالمقابل - آمهون سامهون.

= مُنْهنْ تهي تَرار يُونْ مَتارَنْ (ڪ): عيب جوئي ڪرڻ - ڏوهه گناهه ڪولي پڌرا ڪرڻ. دل تراشڻ - آزارڻ - ڏکوئڻ.

= مُنْهنْ تهي تلڪ ڏيڻ (ڪ): منهن تي ليڪا ڪيڻ. عام اڳيان عيب جوئي ڪرڻ. راز فاش ڪرڻ.

= مُنْهنْ تهي تَوْ گهُمائيڻ: ڪارو منهن ڪرڻ. ڏوهه گناهه ظاهر ڪرڻ. عيب ڪولي پڌائڻ. راز فاش ڪرڻ.

= مُنْهنْ تهي تَنقمڙُونْ هَٽڻْ (ڪ): روبرو طعنا مهٽا ڏيڻ - اورانهين ڏيڻ. سڃ چئي ڏيڻ.

= مُنْهنْ تهي ٽامِٽِيي ڪُهمائيڻ (ڪ): ڳالهين ۾ مَيَاري يا حرفي ڪرڻ - ڪاٽيارو ڪرڻ.

= مُنْهنْ تهي ٽانڊا هارَنْ (ڪ): هارڻ هاري ڏيڻ - ستائڻ. ظلم ڪرڻ - ظلم مڃائڻ.

= مُنْهنْ تهي ٽوڪي ڏيڻ (ڪ): روڪ ٽوڪ چئي ڏيڻ - روبرو سڃ چئي ڏيڻ - منهن تي ڪهڪائي ڏيڻ.

= مُنْهنْ تهي ٻَٽاؤ پائيڻ (ڪ): روڪڻ - روڄ ڪرڻ - پار ڪيڻ - اوسارڻ. اوچنگارون ڏيڻ.

= مُنْهنْ تهي ٻَوڻ: جهڪائڻ - سيبائڻ - سُونهڻ. ڏهڻ - نهي ٻيهڻ - نهڪي ٻيهڻ - پورو ٿيڻ - ڪهڪي اچڻ. شان وڏان مڃڻ. پاڻ هوڻ - وڏڻ - پسند اچڻ.

= مُنْهنْ تهي چاڙ هَنْ (ڪ): روبرو ڪرڻ - منهن مقابل ڪرڻ - پيش ڪرڻ.

= مُنْهنْ تهي چِتَ ڪيڻ (ڪ): عام اڳيان سڃ چئي ڏيڻ.

= مُنْهنْ تهي چڙَ هَنْ: منهن مقابل ٿيڻ - رو برو ٿيڻ - مُنهان مُنهن ٿيڻ - سڌمک ٿيڻ - سامهون ٿيڻ - منهن ڏيڻ - مقابلو ڪرڻ.

= مُنْهنْ تهي چَوَنْ: منهن تي ٽوڪي ڏيڻ.

= مُنْهنْ تهي رُکَ چاوَ هَنْ (ڪ): منهن ۾ گهُنڊ پائڻ - شُوڪجڻ. جُٽ جي پرواهه نه ڪرڻ.

= مُنْهنْ تهي گُلَ ڪيڻ (ڪ): منهن تي چِتَ ڪيڻ.

= مُنْهنْ تهي مارُونْ ڏيڻ (ڪ): طعنا ڏيڻ - مهٽا ڏيڻ. اوپالا ڏيڻ

= مُنْهنْ تهي مِٽِيي چاوَ هَنْ (ڪ): منهن ۾ ٽلهو ٽيڻ. ڦڦو ٽيڻ - دَدَستو ٽيڻ.

= مُنْهنْ تهي مِٽ مِٽ ڪرَنْ: چاپلوسي ڪرڻ - خوشامد ڪرڻ - چمچاگيري ڪرڻ.

= مُنْهنْ تهي و رائِيُونْ و رائِيڻْ: روبرو جواب ڏيڻ. سِڌيُون ٻڌائڻ. سامهون ٽيڻ.

= مُنْهنْ تهي هَتْ گهُمائيڻ: نسڪڻ - رهڻ. چِتَ ٻڌڻ - دلبو ڏيڻ. ڏَڪارڻ - ڏاڏرائڻ - تاترائڻ.

= مُنْهنْ تهي هٽڻْ: سڃ چئي ڏيڻ - رک رکائي نه ڪرڻ - مُنهن تي ڪهڪائڻ.

= مُنْهنْ ٽامِٽِيي ٽِيي وَجَنْ: غُصي کان لال ٿي وڃڻ - تپي ٻاهه ٿي وڃڻ.

= مُنْهنْ ٽامِٽِيي هَٽڻْ: ڪاوڙ ۾ منهن ڳاڙهو ٿيڻ.

= مُنْهنْ ٽوڙ: صفت. منهن ڀڃندڙ - دندان شڪن. تمام سخت (جواب).

= مُنْهنْ ٽيِتْ (ت): (ڪنهن ڏي) ميار هجڻ. ڏوهه هجڻ.

= مُنْهنْ ٻاڻي وَرائِيڻْ: منهن ۾ پرجڻ. تندرست ٽيڻ. متارو ٽيڻ. سَرهو ٽيڻ. عزت واروڪرڻ.

= مُنْهنْ ٻائِيڻْ: ٻوٽ وجهڻ. وات وجهڻ. غور سان ڏسڻ - جاچڻ. جهاتي پائڻ. پرچائي ڪرڻ - اعزاز پُرسي ڪرڻ - غم خواري ڪرڻ. ڪنهن کي لحاظ پائي عرض ڪرڻ. ڪنهن کي پنهنجي طرفه جاڻڻ. (گاجرا).

= مُنْهنْ ٻَتائِيي ۽ مُنْهنْ ٻَتائِيُونْ: ث. منهن ڏيکارڻي. شاديءَ ۾ منهن ڏيکارڻ جي رسم جي ادائگي. لٽين پرليل ڪنوار کي منهن ڏسڻ جو ڏنل عيوضو - مُوڙو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مُنْهنُ پَکو ڪرڻ: رڪ مُنهون ٿيڻ- رڪ منهون ٿيڻ. دل جو سخت ٿيڻ. بي حجاب ٿيڻ.
= مُنْهنُ پَوڻ: روبرو ملڻ. پرده نه ڪرڻ- ڪوبه حجاب نه ڪرڻ.
= مُنْهنُ پيلو ٿيڻ: شرمساريءَ سبب منهن جو رونق چڏڻ- منهن ڦڪو ٿيڻ.
= مُنْهنُ جاءِ تي هُجڻ: ٺاهوڪو هجڻ. لائق هجڻ- جوڳو هجڻ.
= مُنْهنُ پَکو ٿيڻ: بي حجاب ٿيڻ- بي شرم ٿيڻ. رڪ مُنهون ٿيڻ.
= مُنْهنُ جو پَنو لهڻ: مُنهن لٽهڻ- مُنهن هارجڻ. شرمنده ٿيڻ- شرمسار ٿيڻ- پشيمان ٿيڻ. ڏاڪارو ٿيڻ- رنجيده ٿيڻ. شڪي ٿيڻ.
= مُنْهنُ جو ڪَچو ٿيڻ: ڪاڇاهڻ جو خراب ٿيڻ. ڪاريون ڪند ڏيندڙ هڻڻ.
= مُنْهنُ جو ڪتجو هُڻڻ: وات ڪاڙهو هجڻ. شرم وارو هجڻ- حجاب وارو هڻڻ. شرميلو هڻڻ.
= مُنْهنُ جو ميٺو ٿيڻ: چتر زبان ٿيڻ. خوش گفتار ٿيڻ دغاباز ٿيڻ. دل جو پليت ٿيڻ.
= مُنْهنُ جُون ميائيون ڪائين (ڪ): دل ڪي خوش ڪرڻ. وات جا پُلاڪ ڪائڻ.
= مُنْهنُ جي مائيتي ڏيکارڻ (ڪ): ظاهري همدردي ڏيکارڻ. ڪُوڙا دلاسا ڏيڻ. نَلهو آسرن تي هلائڻ. دل ۾ دغا رکڻ. ويساهه ۾ مارڻ.
= مُنْهنُ چَنڊ: ث. آلڻي- ڦڻي.
= مُنْهنُ خال: ث. ڦڻي- آلڻي.
= مُنْهنُ ڏيکارڻ: شڪل ڏيکارڻ- صورت ڏسائڻ. ديدار ڪرائڻ. ملاقات ڪرڻ.
= مُنْهنُ ڏي نهارڻ: لحاظ ڪرڻ- مُروَت ڪرڻ- سانگو ڪرڻ.
= مُنْهنُ ڏيڻ: سامهون ٿيڻ. دوبدو ٿيڻ. مقابلو ڪرڻ. (تڪليف کي) سامهون ٿيڻ. (خرچ جو) پورائو ڪرڻ. وات اٽڪائڻ. مُهاڏو اٽڪائڻ. زور آزمائڻ.
= مُنْهنُ رَکڻ (ت): وهنوار رکڻ- ڏيڻ ليڻ رکڻ.

= مُنْهنُ رکيڻي ۽ مُنْهنُ رکيڻيون: ث. ننڍي هار جي مُنهن مٿان وڏل ڪپڙي جي پٽي- مُنهن رکي- دمدار.
= مُنْهنُ رَکي ۽ مُنْهنُ رَکيون: ث. مُنهن رکڻي.
= مُنْهنُ مُنڍو ۽ مُنْهنُ مُنڍا: ذ. ننڍو منهن. پيارو يا منڍو منهن.
= مُنْهنُ زورُ ۽ مُنْهنُ زورَ: ذ. صفت. جنهن کي ضابطي ۾ رکي نه سگهجي. آڇهلُ- بي لغامو- بي مُهارُ. بي ڇيو- بي فرمان. سرڪش- فسادي- بغاوتي. شوخ (گهوڙو)- چڙڙو ڀڃ- آزاد ايڊلگو. وات ڦاٽوڙو- ٻڪبڪيو- ٻڪواديء.
= مُنْهنُ سُڄائڻ: ناراض ٿيڻ- ڪاوڙجڻ- ڦُوڪجڻ- سيٽون سُڄائڻ.
= مُنْهنُ سُوٽو ۽ مُنْهنُ سُوٽا: ذ. صفت. ناراض شُوڪيل- ڦُوڪل- ڪاوڙيل- سيٽيل.
= مُنْهنُ شُوڪَنُ: منهن سُڄائڻ.
= مُنْهنُ فَٽُ: ذ. صفت. ڦاٽل منهن وارو. صاف گو.
= مُنْهنُ ڦُٽُ ۽ مُنْهنُ ڦُٽَ: ذ. صفت. لِلي چِيي نه ڪندڙ- صاف ڪُو- بي رياءِ.
= مُنْهنُ ڦِڪو ٿيڻ: منهن هيبو ٿيڻ- منهن زرد ٿيڻ. منهن جو پنو لهي وڃڻ- مُونجهو ٿيڻ. مايُوس ٿيڻ- غمگين ٿيڻ- اداس ٿيڻ- حيران پريشان ٿيڻ. پشيمان ٿيڻ- شرمسار ٿيڻ- شرمنده ٿيڻ.
= مُنْهنُ ڦَلَ: ث. ڦڻي- آلڻي- اوڪ- ڪيڙ- اوچرو.
= مُنْهنُ ڦيرڻ: منهن ٻئي پاسي ڪرڻ. منهن موڙڻ. بي رُخي اختيار ڪرڻ. ناراضهو ڏيکارڻ- ناراضگي ڏيکارڻ.
= مُنْهنُ ڪارائي ڪَرڻ: ٻُرو ڪم ڪرڻ- ٻُڇڙو ڪم ڪرڻ. ناجائز ڪم ڪرڻ.
= مُنْهنُ ڪارو ۽ مُنْهنُ ڪارا: ذ. صفت. سياه رُو. بد افعال- بد ڪردار. بد نام- رُسوا- خوار- خراب- ذليل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مُنھنُ ڪارو ڪرڻ: منھن کي ڪاران لڳائڻ- منھن کي سياهي لڳائڻ. زنا ڪرڻ- حرام ڪرڻ- بدفعلي ڪرڻ. ناجائز ڪم ڪرڻ. بيڙائي ڪرڻ.

= مُنھ ٽِڪاڻ: ث. اعزاز پُرسي - پرچائي - غم خُواري - عذر خواهي.

= مُنھنُڪاڻ ڏيڻُ: پرچائي ڏيڻ - اعزاز پرسي ڪرڻ - غم خواري ڪرڻ.

= مُنھنُڪاڻ لاهيڻُ: اعزاز پرسي ڪرڻ - پرچائي ڪرڻ - غم خواري ڪرڻ - عذرخواهي ڪرڻ.

= مُنھنُ ڪَيڻُ: ٻوٽ ڪيڻ. منھن ٻاهر ڪيڻ - ظاهر ٿيڻ - نروار ٿيڻ - ڏيکاري ڏيڻ - پترو ٿيڻ - نمودار ٿيڻ.

= مُنھنُ ڪَرڻُ: رُخ ڪرڻ. وات (ڀ) وجهڻ. رُخ رکڻ - وڃڻ - روانو ٿيڻ (بنا پڇا ڳاڇا جي). پڄي وڃڻ.

= مُنھنُ ڪُوڙُ ٿَترو & مُنھن ڪُوڙُ ٿَنڀرا: ذ. صفت. نرم منھن وارو. شرميلو. لحاظي. حضور شرم. ڳالهائڻ ۾ نرمي ڏيکاريندڙ. لِلي چِهي ڪندڙ. ٻُني جي چوٽ تي لڳندڙ - پرمتڙيو.

= مُنھنُ ڪارَ: ث. منھن چنبو - منھن خال - منھن ڪال.

= مُنھن ڪالَ: ث. قيءَ - اُلٽي.

= مُنھنُ ڪانُ وَاڻُ (ت)؛ سخت ڳالهائڻ. لڄي ڪرڻ - شرمندو ڪرڻ.

= مُنھنُ ڳاڙهو ٿيڻُ: ڪاوڙ سبب منھن سرخ ٿيڻ. ڪاوڙجڻ.

= مُنھنُ گھُنجائيڻُ: منھن ۾ گھنبو وجهڻ. ڪاوڙ يا نفرت سبب منھن کي موڙو ڏيڻ - ڪاوڙجڻ - ناراض ٿيڻ - ڪراهت ڪرڻ - نفرت ڪرڻ.

= مُنھنُ لڪائيڻُ: منھن نہ ڏيکارڻ - پردو ڪرڻ. حجاب ڪرڻ. نٺائن. گسائڻ.

= مُنھنُ لڳڻُ: منھن ٻوڙ - پردو نہ ڪرڻ. حجاب نہ ڪرڻ - شرم نہ ڪرڻ.

= مُنھنُ لڳتِيُ: ث. ڏيٺ ويٺ - ملاقات - سڃاڻپ - پَڇاڻ - واقفيت. رستو. لحاظ.

= مُنھنُ لٺھنُ: منھن جو ٻنو لٺھڻ. منھن جو رنگ گھٽ ٿيڻ - رونق لٺھڻ. ڦِڪو ٿيڻ - شرمسار ٿيڻ - لڄي ٿيڻ. پشيمان ٿيڻ.

= مُنھنُ مَارِيُ ڪَرَڻُ: بڪواس ڪرڻ. مهاڏو اٽڪائڻ. جهيڙو ڪرڻ - جهڳڙو ڪرڻ. ٽنٽو مچائڻ - رَدقد ڏيڻ - حجت ڪرڻ.

= مُنھنُ مانُ جوتُ ظاهر ٿِيَڻُ: منھن مان نور وسڻ - منھن چمڪڻ.

= مُنھنُ سانُ رتُ ٽمَڻُ: منھن ۾ رت جي گھٽائي هجڻ. حد درجي جي ڪاوڙ چڙهڻ.

= مُنھنُ مَانُ سَهِيُ ڪَرَڻُ: چهري ڏسڻ سان دل جو حال چائڻ. قياڦو سڃاڻڻ - طبيعت منجهان واقف ٿيڻ.

= مُنھنُ سَانُ مِٺو بولَڻُ: وات مان سٺا الفاظ ڪيڻ. خوش اخلاقيءَ سان ڳالهائڻ. پيار وارو ڳالهائڻ.

= مُنھنُ مان مٺيتا ٻَکَڻُ: منھن مان جوت ٻکڻ. عشق الهيءَ جا آثار منھن مان ظاهر ڏسجڻ ۾ اچڻ.

= مُنھنُ مَان نورُ ٻکَڻُ: منھن مان مٺيا ٻکڻ.

= مُنھنُ مَٽائيڻُ: منھن ڦيرائڻ. رخ بدلائڻ. پيرو پيڙ - اچڻ وڃڻ ڇڏي ڏيڻ - اڃ وڃ بند ڪرڻ. ناراض ٿيڻ - ڪاوڙجڻ - غصو ڪرڻ.

= مُنھنُ مِٺو & مُنھنُ مِٺا (ڪ)؛ ذ. صفت. سهڻو - خوبصورت - سندر - حسين.

= مُنھنُ مِٺو ڪَرائيڻُ: ڪاڏهه مِٺي شيءِ ڪارائڻ. مٺائي ڪارائڻ.

= مُنھنُ مٺو ٻِڌَڻُ: رڙيون ڪرڻ - دانهون ڪرڻ - آهه و زاري ڪرڻ. رُڙڻ - رَڙڻ. واويلا مچائڻ. فرياد ڪرڻ.

= مُنھنُ مٺي ڪَرَڻُ: عزت وارو ڪرڻ. عزت وڌائڻ - مانائتو ڪرڻ.

= مُنھنُ مٺي ڪري مَلَڻُ: قولاڻ ۾ پرجي هلڻ. ٽبنڊ ڪرڻ - وڌائي ڪرڻ.

= مُنھنُ مُقابلُ & مُنھنُ مُقابِلُ: ذ. صفت. منھن سامهون - روبرو - آمهون سامهون - سنمک. اڳيان.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ مُنْهُنْ مُقابِلُ آڇڻ: روبرو ٿيڻ ـ آمهون سامهون ٿيڻ.
ـ مُنْهُنْ مُقابِلُ ٿيڻ: آمهون سامهون ٿيڻ ـ روبرو ٿيڻ ـ دوبدو ٿيڻ ـ مُنهان مُنهن ٿيڻ ـ سنمک ٿيڻ.
ـ مُنْهُنْ مُلاحظو: ذ. خيال ـ پرواهه ـ سانگو ـ لحاظ ـ رکڻي. ادب ـ عزت ـ هاءُ پاءُ ـ سَنمانُ.
ـ مُنْهُنْ موڙڻ: منهن ڦيرائڻ ـ رُخ ڦيرائڻ. پاسو کرڻ ـ موڙو کرڻ.
ـ مُنْهُنْ موڪ؛ ث. جهجهائي ـ گهٽائي. مُڪر ـ مٺبڙ سالي.
ـ مُنْهُنْ موڪ (ت): ذ. شادي ۽ جي هڪ رسم.
ـ مُنْهُنْ موٽڻ هٽڻ: ڪنڌ گوڏن ۾ هٽڻ. عبادت ۾ ويهڻ ـ مُراقبي ۾ ويهڻ. شرمندو ٿيڻ ـ لڄي ٿيڻ ڦڪو ٿيڻ. (ک).
ـ مُنْهُنْ ميرُ؛ ذ. منهن اونداهي ـ منهن ميرائي.
ـ مُنْهُنْ ميرائيي: ث. منهن اونداهي ـ منهن ميرَ ـ نِماشار ـ سانجهي ـ آجهندو ـ الڊ پرو. بي لحاظي ـ بي مُروتي ـ بي شرمائي.
ـ مُنْهُنْ ميڙ (ل)؛ ذ. صفت. رلٽو ميلٽو ـ ڪِلڪ. (ذ). سڀڪنهن ڦَرُ تي ميڙندڙ آ.
ـ مُنْهُنْ ميل: ذ. ملاقات ـ گڏجاڻي.
ـ مُنْهُنْ ميل ڪرڻ: ملاقات کرڻ ـ ميلڻ ـ گڏجڻ ـ گڏجاڻي کرڻ.
ـ مُنْهُنْ ۾ پاڻي آڇڻ؛ سرهو ٿيڻ ـ خوش ٿيڻ ـ راضي ٿيڻ ـ آسوده ٿيڻ.
ـ مُنْهُنْ ۾ ڏوڙ پائڻ؛ ٺڇڙو کر کرڻ ـ خراب کر کرڻ ـ ناجائز کر کرڻ. ٺڳي وڃڻ ـ دلبو ڏيئي وڃڻ. ٻُڇڙو ۽ خراب خوار ٿيڻ. "آزمائي کي آزمائي، سو ڏوڙ منهن ۾ پائي" (چوٽي).
ـ مُنْهُنْ ۾ ڏوڙ وهڻ؛ منهن ۾ ڏوڙ پائڻ.
ـ مُنْهُن ۾ سر و جهڻ: پيشاسي ۽ گهُنڄ وجهڻ ناراضگي يا نفرت سبب منهن کي موڙو ڏيڻ.
ـ مُنْهُنْ ۾ گهُنڊُ پاڻڻ: منهن ۾ سَرَ وجهڻ. ناراض ٿيڻ ـ ڪاوڙجڻ.

ـ مُنْهُنْ ۾ گهُنڄَ و جهڻ؛ منهن ۾ سَرَ وجهڻ.
ـ مُنْهُنْ ۾ مانيٽو ٿيڻ: فقيري رُوپ اختيار کرڻ ـ درويش ٿيڻ ـ الله لوڪ ٿيڻ. ظاهري غريب ٿيڻ.
ـ مُنْهُنْ ۾ ميڻي و جهڻ: منهن ۾ ڏوڙ پائڻ. ڪالهين ۾ (ٻُڌي کي) کوڙو ثابت کرڻ.
ـ مُنْهُنْ ۾ مٽيا مُٺڻ: منهن ۾ جوت هڻڻ. رعب وارو هجڻ ـ دٻدٻي وارو هجڻ ـ همٿ وارو هجڻ.
ـ مُنْهُنْ ۾ نُور و سَڻ؛ منهن مان نُور ٽِڪڻ.
ـ مُنْهُنْ هڻڻ: ڏيتي ليتي هجڻ ـ وهنوار هجڻ ـ حساب ڪتاب هجڻ. مُهاڙي هجڻ.
ـ مُنْهُنْ هيٺ ڪَرَڻ؛ ٻي لحاظ ٿيڻ ـ ٻي مُروت ٿيڻ ـ ٻي مُحابو ٿيڻ ـ شرمنده ٿيڻ ـ شرمسار ٿيڻ ـ پشيمان ٿيڻ.
ـ مُنْهُنْ هيٺ ڪَري هلڻ: نيوڙت سان هلڻ ـ نٽهنائي سان هلڻ ـ نماڻائي سان هلڻ ـ تمام غريب ٿي هلڻ. سنيالي هلڻ ـ ڏسي وائسي هلڻ ـ جاچي جُوچي هلڻ.
ـ مُنْهِين: ث. صفت. منهن جي ـ منهن واري. (ث) مُهاڏو.
ـ مُنْهِين آڏڪائين: مُهاڏو اڏڪائڻ. مُنهن ڏيڻ. جهڙو کرڻ. واڙورهڻ.
● مَنهنڊ (ل ـ ک): ظرف. اڳ ـ اوڙ ـ پهريائين. مُنڊ ۾ ـ اوائلي. اڳيان ـ اڳ ۾ ـ پيش. اڳتي ـ اڳيرو.
ـ مَنْهنڊار ≈ مَنْهنڊارَ: ذ. صفت. اڳواڻ ـ منهنديون ـ مهندار.
ـ مَنْهنڊان: ظرف. مَنهنڊ.
ـ مَنْهنڊاهُون ≈ مَنْهنڊاهان: ذ. صفت. اڳيون ـ اصلوڪو. پهريون ـ شروعاتي. اڳواڻ ـ سردار ـ مهندار.
ـ مَنْهنڊ پِرو ≈ مَنْهنڊ پِرا: ذ. صفت. ٽورو اڳيرو ـ اڳتون ـ اڳيان ـ اڳ ۾.
"نہ مولڻ سوت ڪان مانجهي،
هلڻ مَنهنڊار مَنهنڊ پِرا"
(احمد ملاح).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَنهنڊا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● مَنهنڊو ۽ مَنهنڊُ (ل): ذ. ڳوڻ جي منهن سڀ وارو ڏاڙهو - پوريءَ جي منهن سڀ وارو ڏورو.
● مِينهن: مُڙي: ث. پيرت جو هڪ قسم - مينهن جي ڦڙين وانگي پريل پرت - پگڙي نموني پريل پرت.
● مَنهنگو ۽ مَنهنگا: ذ. صفت. (پرا. مَنهنگا + پنا: سن. مَنهنگا + پل ڪ = آڪرو). مهانگو - مهنگو.
- مَنهنگائي ۽ مَنهنگاءُ: ث. مهانگائي.
● مَنهن مُڙي: اسم خاص. تعلقي سيوهڻ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مِينهن و ساڙو ۽ مِينهن وَساڙا: ذ. جيت جو هڪ قسم ورسات بعد پيدا ٿيندڙ ڪاڙهو جيت. هيندو - هيندوو.
● مَنهن: مصدر. (سن. مَسْ = وچوڙڻ، ڇڏڻ). نقصان پهچائڻ. تڪليف پهچائڻ - ايذائڻ. ناس ڪرڻ. (مَنهيو - مَنهيندو - مَنهيل).
● مَنهون ۽ مَنهان: ذ. (سن. مَشْكَ) جيت جو هڪ قسم (جو زمين جي آلاڻ تي پيدا ٿئي ۽ چڪ هٿي).
"جت مَنهَا. مڇ، ڪارڙا ... الخ."
(نامعلوم).
● مَنهوڻگيڙو ۽ مَنهوڻگيڙا: ذ. چوڙري جو دروازو يا لنگهه.
● مَنهي ۽ مَنهيون: ث. (سن. مَنْدِ = سينگارڻ، اڏڻ) ڪڪائين اڏيل جيت - لنڊ و مَنهه. جهوپڙو. ڇنو. (گاجرا).
● مَنهيار ۽ مَنهيار: ذ. صفت. (سن. مَنْ = جواهر + ڪار = ڪم ڪندڙ). ڪچ جو سامان وڪڻندڙ - سوداگر - مروهياڙ.
● مَنيءُ ۽ مَنيئون: ث. (ع). ذات - نطفو - ٻيرج - ويرو. ٻيندڙ. سن. (سن = مڃي) مڃيءَ جو هڪ قسم.
● مِنيءُ ۽ مِنيئون: ث. ٻيلي - قوسيٽي. نندي چوڪري. (ث). (صفت) ويل ڪ واري - ٻيني. (ل). "مِنيءَ ڪوپ ڪيني." (ٻاهڪو).

● مُنيءُ ۽ مُنيءُ: ذ. صفت. (سن). ڪهرو خيال ڪندڙ - ويچاروارو - مفڪر - ڏياني - فيلسوف - گيناني. تپ ڪندڙ - تپسوي زاهد - رشي - رکي - ولي. ساڌو - جوگي. سنياسي. لوڪ تياگي. پراڻن. (سن. مورڌن = مڪيه) مڪيه ماٿهو - مکي. سردار.
● مُنيءُ ۽ مُنيئون: ث. ٽوٽي - ٽنٽيو - ٽنب. ڪتل ڪاڻي. مَنگهو - ڪاڻي. ڪاهڻ جي لاءِ رکيل ول جي وچ ۾ ڪتل ڪاڻي (جنهن ۾ ڏاند ٻڌجن) - مُنو. (ل) ڪورڪي ڪم جي اصطلاح ۾ تاجيءَ جي ٻچاڙيءَ ۾ زمين ۾ ڪتل ڪاڻي (جهن ۾ آڻاوت مهل تاجيءَ کي ٻڌي ڇڏبو آهي). هُرلي جو هڪ عضوو - چڪر وارو آرو. (ل). هندن ۾ ڪنهن چوڪر جي شاديءَ تي ٺاهيل ڪاڻي (جنهن جي مٿان ٻه ڪاڻيون مٽيٽڙي وانگر لڳل هجن، انهيءَ ڪاڻيءَ ۾ نوڙي ٻڌل هوندي آهي جا اهنر شاديءَ کان اڳ ڪپندو ويندو آهي). چوڪريءَ جي وهاڻ تي چوڪريءَ جي مائٽن کي ڏنل پٺسا. ڪاردار يا اجاردار جي رهڻ جي جاءِ. ريڍن جي بند ڪرڻ جي جاءِ - واڙ - واڙو. (صفت). مُڏي - لَمسي - ڪُند. گهٽ - ٻوٽي. ٽي پائي چار حصي جيتري.
- مُنيائي: ث. مڏائي - لمائي.
- مُنيءُ ٻائيءُ: هندڪي اصطلاح ۾ ڪنهن دوست يا عزيز جي ڏيءَ جي شاديءَ تي ڪجهه پٺسا ڏيڻ لاءِ وڃڻ. (گاجرا).
- مُنيءُ ۾ ٻڌڻ (ت): ٽنب ۾ ٻڌڻ - سوگهو ڪرڻ. ضابطي ۾ رکڻ.
- مُنيئون پَڇڻ (ت): حد ڪان لنگهي وڃڻ.
- مُنيءُ هَريڙ (ت): صفت. نندي قد واروهيندرو.
● مُنيئاڇي (ت): ذ. مڙس ٻار بعد ٻئون ڇاول ٻار.
● مُنيئب ۽ مُنيئب: ذ. صفت. (ع). نائب. ڪارخاني جو مڪيه ڪم هلائيندڙ ماٿهو - گماشتو - پلاوٽو. ڪم هلائيندڙ - ڪارپرداز - سرپراهه - سنڀ.
- مُنيئم ۽ مُنيئم: ذ. صفت. منيب.
● مَنيءُ پُوري: ث. مڃيءَ جو هڪ قسم. (ن. ب).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَنِيئُرُ ۽ مَنِيئِرَ: ذ. صفت. (ع. نُور). نورواروءِ نور. چمڪندڙ - جهاڪندڙ - جهلڪٽو - روشن - چاڪندڙ. چمڪيدار - تجليدار.

● مَنِيئُونُ جاگِيئِرُ: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● مَنِيئِڻانُ (ٽ): ٽ. ڪپهه جو پوٽيون جن سان ڪَسَنبي (ڪاريل آئيم) چاڻجي. (ن-ب).

● مَنِ ۽ مَٽِيُونُ: ٽ. اسم. (سن). نانگ جو مُهرُ (جون ٽا تہ واسينگ نانگ جي مٿي سان ٽنڊڙي لَسي ٽِڪي نڪرندي آهي، جا وري ڪنهن زهري نانگ جي ڏنگ تي رکجي تہ اها مَنِ زهر چوسي ڪيڏي ونندي آهي). مٽيو - موتي - مَٽڪو. قيمتي پٿر - جواهر - رَتن - هيرو. ماڻهوءَ جو مٽڪو. مٽيا. تجلّو.

● مَنُ ۽ مَنَ: ذ. (ع. مَنٌ = وزن) چاليهن سير تور جو هڪ وزن. (هيءُ لفظ عربي ۽ پارسيءَ مان "من = وزن" طور ڪم ايندو آهي، اهو لفظ ڏکڻ هندستان جي "ڪالديني" ۽ "دراوڙ" ٻولين ۾ پڻ موجود آهي ۽ پڻ سنسڪرت ۾ "ما = وزن ڪرڻ" آهي. عبراني ۾ "مانيهه + ايمن" موجود آهي. رومن ٻوليءَ ۾ "مين = مڻ" موجود آهي، انهيءَ ڪري اهو تعين ڪرڻ مشڪل آهي تہ سنڌي ٻوليءَ ۾ اهو لفظ ڪٿان آيو).

■ مَنُڪُ ۽ مَنُڪَ: ذ. صفت. مڻ وزن جو - مَنُ وارو. مڻ جيڏو.

■ مَنُڪَتِيُ ۽ مَنُڪَتِيُونُ: ٽ. ڪنهن جنس (اناج) جي مڻ ۾ اندازي سان ڪڍ ڪرڻ جي حالت - مَنُ ڪَنُ. سير تي مُجرائي. مڻ ۾ تور.

■ مَنُ ڪَنُ ۽ مَنَ ڪَنُونُ (ت): ٽ. ڪَنِ - داڻا بندي.

● مَنَائِنُ: مصدر. (سن. مَنٌ = جاڻڻ، ڏسڻ) ڏيکارڻ. ظاهر ڪرڻ.

● مَنُڪِرُوُ (ڪ-ل): ذ. پٿرت جو هڪ قسم.

● مَنِڪُوُ ۽ مَنِڪا: ذ. (سن. مَنِ = موتي) مٽيو - موتيي - داڻو. تسبيح جو داڻو. پٿر جو موتي. ڪچيءَ جي ٻُٽ جو هڏو. اک جي ماڻڪي. تارو - پُتلي.

■ مَنِڪُوُ چُڙَنُ: بيهوش ٿيڻ - ڏَڪرجڻ. ڪنڌ ڇڏڻ.

■ مَنِڪُوُ ڦيرنُ: مَنِيو ڦيرڻ - تسبيح پڙهڻ.

● مَنِڪِيُ: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مِنِ مِنِ: ٽ. (سن. مَنَ = پُٽِڪو. ع. مِرُ مِرُ) چپن ۾ ڪالهاءُ - پُٽ پُٽ - مِرُ مِرُ - وِس وِس.

■ مِنِ مِنِ ڪَرَنُ: چپن ۾ ڪالهائڻ - پُٽ پُٽ ڪرڻ - مِرُ مِرُ ڪرڻ. پُٽڪات ڪرڻ - پُٽڪو ڪرڻ.

● مَنَنُ: مصدر. (سن. مَنُ = جاڻڻ، ڏسڻ) ڏسڻ - نهارڻ. جاچڻ - پَسڻ. رُخ رکڻ. رُلڻ. والارڻ - ڦرڻ (جاءِ). (مَنِيو مَنِيدو - مَنِيل).

● مِلَنُ: مصدر. (سن. مِلُ = ملڻ) گڏجڻ - مِلَنُ - پِرَنُ. گڏجي وڃڻ. لَهَنُ - حاصل ڪرڻ - هٿ ڪرڻ سهي ڪرڻ - سمجهڻ.

● مَٽُوُ ۽ مَٽا: ذ. صفت. (ع. ف. مَنُ = وزن) مڻ جو - مڻ وارو. مرڪبات ۾ اچي مٿن جو تعداد ظاهر ڪندڙ لفظ. مثلاً: "ٻه مَٽو، ٽي مٽو، چؤ مٽو" وغيره. (ث. مَٽِيُ ۽ مَٽِيُون).

● مِٽُوُ ۽ مِٽا: ذ. صفت. نڪ مان گالهائيندڙ - گهُٽو. مِنو - بِنو.

● مَٽُوهَرَ (ٽ): اسم خاص. مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● مٽي: حرف جر. ڏي - ڏانهن - پاسا - طرف - وٽ - لڳ - ڀَٽِ.

"هلندي هاڙو مٽي، ڪرڻ ڪوهه پيام"
(شاهه).

"ڀچي مَسَ علاج، ساهڙ مٽي سُوهڻي"
(سهڻي - شاهه).

● مَٽِيُ: ٽ. مَٽِيا. جوت - نُور. (گاجرا). موتي - مٽيو.

■ مَٽِيُ مالا: ٽ. مٽين يا رتنن جو ٺهيل هار - مالها.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

■ مَٹيءُ هارُ: ذ. مَٹي مالا.
■ مَٹيءُ ڪنارُ: ذ صفت. مٽين جو ڪر ڪندڙ. سونارو.
● مٹيا ۽ مَٹيائُونُ: ث. (سن. مَٹيءُ). نور - روشنائي. جوت. تيجُ - جلوو. سونهن - سوپيا. تجلو - پرڪاش. خاص خوبي - جوهر. هوشياري. چمتڪار - ڪراست. سگهه - طاقت.
■ مَٹيادارُ ۽ مَٹيادار: ذ. صفت. مٹيا وارو - مَٹيارُ نوروارو. سهڻو - حَسين - خوبصورت - سندر. سگهه وارو - طاقت وارو - بَلوان.
■ مٹيارُ ۽ مٹيارَ: ذ. صفت. مٹيادار.
■ مَٹيارو ۽ مَٹيارا: ذ. صفت. مَٹ وارو. (ذ). ڪارو نانگ (جنهن جي مٿي ۾ مَٹ ٿئي).
■ مَٹيانُ: ث. مَٹيا.
● مٹيءُ پُورُ: ث. (سن). هٿ يوگ موجب بدن جي اٺن چڪرن مان هڪ چڪر جو نالو (جو دل وٽ ٿئي). (ڪاجرا).
● مٹيو ۽ مَٹيا: ذ. (سن. مَٹ = موتيءُ) موتي - مٽڪو - داڻو - پُهڙو. رتن - جواهر - هيرو. گهه - زيور. ڪوڙو موتي - ڪچ. پٿر جو مٽڪو. مٽڪو.
● مَٹيهارَ: ذ. صفت. (سن. مَٹيهٰڪارُ = مَٹيهارُ). مَٹيهاري وارو - زريءَ وغيره جو سامان وڪندڙ - مرعياڙ - مڃار.
■ مَٹيهاريءُ ۽ مَٹيهاريُونُ: ث. زري، ڪپڙا وغيره جو سامان - مرعياڙ جو سامان - مرعياڙي.
● موجَ مُوا: ذ. صفت. (سن مرت = مرڻ مصدر جو ماضي مطلق). مري ويل - مُرده - مُردو.
● مُوُ: ذ. (ف). وار - ڪيس - چِٽا - گيسو - ڪاڪُل. (ضمير) مون - مان - آءٌ.
■ مُوُشِڪافيءُ: ث. باريڪ جاچ - باريڪ بيني. انتهائي غور و خوض.
■ مُوُشِڪافيءُ ڪرڻُ: حد ڪان وڌيڪ خيال هلائڻ. باريڪ بيني ڪرڻ.
● مُوا: حرف ندا. او مري ويلَ! - مُٺا. ڪمبخت. (اسر خاص). هڪ ذات جو نالو.

● مُواجِبُ: ذ. (ع موجب جو جمع). محنت جو عيوض (جيڪو واجب هجي). پگهار - تنخواهه - وظيفو - ماهيانو. مزوري - مزدوري - پورهيو - لوازمو.
● مُوا چورا: اسر خاص. تعلقي شهداد پُور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مُواچَ: اسر خاص. ڪراچيءَ وٽ ماريهو ڪاڻ جي اصل ميدان جو اڳيون نالو. فيدر ايريا ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مُؤاخذو ڪَرَنُ: و ث پڪڙ ڪرڻ - ڪيتو لوڙائڻ - بدلو وٺڻ - انتقام وٺڻ - عيوضو وٺڻ. ڪيل ڏوهه جي سخت سزا وٺڻ.
● مُوادُ ۽ مُوادَ: ذ. (ع. جمع ساده جو) هر شيءِ جو اصل - مادهه - جوهر - مايو. مال. مصالح مضمون.
● مُوادِي: ظرف. ڪڏهين - بعضي - ڪاهي. ڪاهي ڪاهي - بعضي بعضي - اتفاقاً - اتفاق سان - قسمت سان.
● مُواڙُ ۽ مُواڙَ: ذ. صفت. مٽارو - ٽُلهو.
● مُواڙُ ٽيڻُ: مٽارو ٽيڻ - ٽلهو ٽيڻ.
● مُواڙِ جَنُ: مصدر. ٽلهو ٽيڻ - مغرور ٽيڻ - هٺيلو ٽيڻ - مجازي ٽيڻ - هٺ ۾ پرجڻ. پاڻ زورو ٽيڻ - خود سر ٽيڻ - هوڏِي ٽيڻ - پاڻ ٻُرتڙيو ٽيڻ. خود غرض ٽيڻ. پنهنجي رُ ڪي هلڻ - بي پرواهه ٽيڻ. (مواڙيو - مواڙهو - مواڙيل).
● مُوازِيُ: (ف). مُبادا جو بگڙيل). شايد - متان - جِي - نڃاتا - مَڃُ - جيڪر - الاهي.
● مُواسُ ۽ مُواسَ: ذ. صفت. فسادي - بٽاڪي - باغي - ڦريل. مغرور - هٺيلو - آپماني - مجازي - آفريل - دماغي - هٺي. بحثي - ڪج بحث ضابطي ۾ رهندڙ - بي لغام - آجهل. سرڪش. بيپرواهه - البيلو. رَوشائي - لَهري - چنچل. مست - مَگ. بي غيرت - بي عود و - بي شرم. ناشناس - بي ڏنگو - آن گهڙيو - آڏنگو.
■ مُواسيءُ ۽ مُواسيُونُ: ث. مغروري - گهمنڊ - غرور - تڪبر - مجاز. اپمان. اهنڪار فَخر - مَرڪ - ناز - ماڻو - لاڏ - چاڪ. البيلائي. لاپرواهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= سواسيءُ ۽ مَواسيءُ: ذ. صفت. مَواس- هڻ.
● سواسِجڻُ: مغرور ٿيڻ. هٿيلو ٿيڻ. سڳجڻ- مَست ٿيڻ. ايمان جي ڪري جهلَ پَل ڪان ڪري وڃڻ. اهنڪار ڪري ٻيهودو هلڻ. البيلائي سان ورتڻ. (مواسيو- مواسيندو- مواسيل).
● سواشيءُ: ذ. (ف). چوپايو مال.
● مُوافِقُ: صفت. (ع. وَفَقَ) مُطابق- جهڙو- ساڳيو- موجب- پٽاڌر- سارُو. برابر- ٺيڪ- جوڳو. سهڻ جهڙو- سُهائيندڙ- وٺندڙ- پاءِ هوندڙ- سِياڻيندڙ. هوروپُنو- وچولو- معتدل. مناسب.
= مُوافقَتَ: ث. جهڙائي. برابري. سُٽائي. دلپسندي. ٺاهڪ ميلاپ- ميل. لائقي.
● مَوالِيءُ ۽ مَوالِيءُ: ذ. صفت. (ع. مولىٰ جو جمع) خاوند- ڌڻي. دوست. غلام. نوڪر- چاڪر. (سن. مَد = مستي) مستيءَ وارو- مست. نشو واپرائيندڙ- نشئي. علتي فقير.
● مَواهِيرُ: ذ. (ع. مُهر جو جمع) مُهرون- ٽپا صحيحون. (گاجرا).
● مُوَبِدُ: ذ. (ف). پارسين جو پروهت- زردشتين جو پيرُ. معبد- مڙهي. (گاجرا).
● موُبِيءُ ۽ موُبِيءُ: ذ. صفت. (ع. مُرْبِي = وڏو) وڏو- مُربي. سڀ ڪان وڏو (پٽ يا پاڻ). مُکيُ. سردار. (گاجرا).
● مَوُتُ ۽ مَوُتَ: ذ. (ع. مَوْتُ. سڃ. مرُ (ي) تِيمُتهه > مَترِ (ي) = مرڻ) وفات- مرگ- فوتُ- انتقال- مرتيو- مرڻو- رضا- قضا- رحلت. ڪالُ- اجَلُ- آزلُ- عزرائيل- ڪُني. خرابي. شامت. مصيبت. فنا.
= مَوُتُ آڻڻُ: وفات ٿيڻ- وفات ڪرڻ. ڪالُ اچڻ- آزَلُ اچڻ فنائي اچڻ مصيبت اچڻ.
= مَوُتُ جوُ گهنيڊُ گُڙَڻُ: موت جو پڙلاءُ ڪنن تي ٻوڻ. موت اچڻ جا ڏسڻ ٻوڻ.
= مَوُتُ کي سَڏُ ڪرڻُ: ڪنيءَ کي سڏڻ. عزرائيل کي سڏڻ. خوفناڪ ڪم ڪرڻ. سِرُ وڃڻ جهڙا ڪم ڪرڻ.

= مَوُتِيارُ ۽ مَوُتِيمارَ: ذ. صفت. مارِيندڙ. قاتل- گهاتي- ڪاري- مارُو- خُونِي.
● موُتَڙَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● موُتِيڙُو: ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم- ماتا جو هڪ قسم (جنهن ۾ داڻا موتيءَ جي داڻي جيڏا ٿڪرن).
● موُتِيءُ ۽ موُتِيءُ: ذ. (دراوڙي مُڪُنَ. پرا. موتي سن. موتي پڪَ > مئو ڪتِڪَ > مُڪُنا = موتي) مٽيو- هيرو- جواهر- رتنُ. چمڪندڙ رتن. سامونڊي سپ مان نڪتل داڻو- ٻِهُڙو- مرواريد- لُؤلؤ- گوهر- دُر. مٽڪو. ڪوبہ شيشي وغيره مان ٺهيل موتي.
= موُتِياڻُونُ: صفت. موتين وارو. موتين سان جُڙيل.
= موُتِيءَ جوُ داڻوُ هُنَنُ: سوينڪ هڻڻ- سهڻو هڻڻ- حَسين هڻڻ.
= موُتِيءُ وِنڊَڻُ: موتين کي هار ٺاهڻ جي لاءِ ٽُنڪ ڪرڻ.
= موُتِيڻُڙُو ۽ موُتِيڻُڙا: اسم تصغير. ننڍو موتي.
● موُتِيا: ذ. جانورن جو هڪ قسم- موتيا.
● موُتِيا بَنَڊُ ۽ موُتِيا بَنَڊ: ذ. اکين جي بيماريءَ جو هڪ قسم- اک جي ماڪيءَ کي (ڪنهن شيءِ آڏو اچڻ سبب) پردو اچي وڃڻ جي حالت (جنهن ۾ نظر نہ پوندي آهي)- موتيا پاڻي.
● موُتِيوُ ۽ موُتِيا: ذ. ڪُل جو هڪ قسم.
"موتيو آتي مار جتي پاڻي هجي تار"
(گلشڪر).
بيماريءَ جو هڪ قسم- اکين مان هر وقت پاڻي وَهڻ جي بيماري. لڙڪ وهڻ.
= موُتِيوُ پاڻِيُ: ذ. موتيا بَنَڊُ.
● موُتِيُ چُورا جوُ لڈُونُ: ذ. مٺائيءَ جو هڪ قسم. سنهي سُوندي سان ٺهيل لڈون.
● موُتِيُ چُوڙُ لتغارُ ۽ موُتِيُ چُوڙَ لتغارُ: ذ. گهوڙي جي واڇن ۾ وجهن جو لوهي دهانو- ڏالو (جنهن تي لوهي داڻا داڻا ٿين).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● موٹيٹا: ذ. جانورن جو هڪ قسم - موتيا.
● موٹ ۽ موٹُون (ل): ث. (سن. ناگر مُستا) بوٹيءَ جو هڪ قسم (جنهن جي ٻاڙ دوا طور ڪم اچي). ڪتل (گاهه) جي ٻاڙ - موٹ - موٹالو. (ڪ).
= موٹ ۽ موٹ (ڪ): ذ. موٹ.
= موٹالو ۽ موٹالا (ڪ): ذ. موٹ هوٹو.
● موٹاج ۽ موٹاجَ: ذ. صفت. (ع. مُحْتَاج = گهرجاڻو) گهرجاڻو - ضرورتمند - محتاج. هيٺو - ڪمزور - نهل. نماڻو - غريب - نڌر.
= موٹارو ۽ موٹارا (ل): ذ. پوائتو خواب - اوٽارو. (ن.ب).
● موٹر: اسم خاص. تعلقي فيض گنج (خيرپور ميرس) ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مُوٹِري: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● موٹو ۽ موٹا: ذ. صفت. (سن. مَتندَ = سُسُت). آلسي - آرسي - ڍوٽي - ڪاهل - سست - ڪاهٽ - گهرَ. آهو ماڻهو جو هڪ هنڌ ٻيو هجي - ڏَهر. ٻي سمجهه.
● موٹا: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو. (هندو لهاڻن جو هڪ ٻاڙو).
● مُوٹانُڪو: ذ. (سن. مُوتْرَ = مُٺ). بدن ۾ مُٺ ڪڏ ٿيڻ جو هنڌ - مٿانو.
● موٹر ۽ موٹر: ذ. (انگ). سواريءَ جي لاءِ استعمال ٿيندڙ مشن تي هلندڙ هڪ لنڊ و محفو.
= موٹرُ ڊرائيوَرُ: ذ. صفت. موٹر هلائيندڙ - شوفر.
= موٹرُ سائيڪل ۽ موٹر سائيڪلُون: ث. مشن تي هلندڙ سائيڪل - ڦٽڦٽي موٹر.
● مُوٹري ۽ مُوٹِريُون: ث. هڏ - هڏڙي - پَروٹي - پَروڙي - موٹڙي.
● مُوٹڙي ۽ مُوٹڙِيُون: ث. موٹري.
● موٹڪو (ٿ): ذ. صفت. وڏي ۽ ٿلهي دانهي وارو (آناج).
● موٹيمَلَ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب‌شاهه ۾ رهندڙ).

● موٹَنُ: مصدر. موٹي اچڻ - موٹي وڃڻ - موٽ ڪائڻ - وَرڻ - واپس اچڻ. پوبان پير ڪرڻ - پُنتي هٽڻ. هٽڻ - ٻُٽ ڏيڻ. اصلوڪي حالت ۾ اچڻ. لهڻ (بدن ۾) - ڪهنجڻ. پڌارجڻ - روانو ٿيڻ - آسهن - موڪلائڻ. (موٹيو - موٹندو - موٹيل).
= موٹ ۽ موٹُون: ث. پوئتي ورڻ جي حالت - پوبان پير - واپسي. ٻُٽ - پُشتي - لاڙو - روانگي - آسهه. موٹڻ جو خرچ. ڏل يا محصول واپس ڪرڻ جي حالت. تيرورن جو ڪنهن جسم سان لڳي اڏل ڪائڻ جي حالت - ڪيرڻ جي موڙ.
= موٹَنائِنُ: مصدر. موٹائي ڏيڻ - واپس ڪرڻ - موٹي ڏيڻ - ادا ڪرڻ - واپس ڏيڻ - ورائڻ. پوئتي ورائڻ. رَد ڪرڻ - نامنظور ڪرڻ - ڏيڻ - قبولڻ. اِنڪار ڪرڻ. نااميد ڪرڻ. (موٹائيو - موٹائيندو - موٹائيل).
● موٹ ڪائِنُ: هٽڻ - ٻُٽ ڏيڻ. واپس ورڻ - موٹي اچڻ. پوئتي هٽڻ (ويرَ، لهر وغيره جو). پوبان پير ڪرڻ. جنگ جي ميدان مان هٽڻ. ڪهنجڻ - جهنجڻ - مُڙڻ - لهڻ - چِڙڻ (پاڻيءَ جو).
= موٹِيُ: ظرف. وري اچڻ - واپس ٿي - پوبان پير ڪري - گهرو ڪائي - ڦيرو ڪري. آٽلي. وري - ٻيهر. ٻئي دفعي. آئينده.
● موٹو ۽ موٹا: ذ. صفت. (پرا. موتَ: سن. موٹو + ڪ > موٹ = ٿلهو). ٻ ۽ پ پريل - ٿلهو - متارو - دنبو. گهاٽو - گوڙهو (ڪپڙو). دُهرو - ٻنو. وڏو. سڀو - چڪنو. ٻُسي وارو - شاهوڪار. (ث. موٹِيُ ۽ موٹِيُون).
= موٹائِيُ ۽ موٹائِيُون: ث. ٿلهائي - متارائي. گهاٽائي. دُهرائي.
= موٹِيُ آسامِيُ ۽ موٹِيُ آسامِيُون: ث. صفت. شاهوڪار ماڻهو.
= مُوٹو ۽ مُوٹا: ذ. گهوڙي جي بيماريءَ جو هڪ قسم - پوئين گوڏي تي لڪل هڏي (جنهن ۾ گوڏي جون نسون ڳنڍجي پون ۽ گهوڙو منڊو ٽي پوي). آڻ جي بيماريءَ جو هڪ قسم - سيءُ ڪنڊي ڏاول ٻار يا ڦر جو ناڙو. (ن.ب).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مُونءُ چڏائِڻُ: ناڙو ڪڍڻ. (ن - ب).
= مُونءُ مُوڙ هَڻُ: معاملو مُنجهڻ.
● مَونءُ مَهِرِ: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● موُڻيارُ ۽ موُڻيارَ (ڪ): ذ. صفت. رئيسُ - حسب نسب ۾ عزت وارو. (ن - ب).
● موُڻَ (ث): ث. ٽوپي جو هڪ قسم - اوني.
= موُڻُ ڏيڻُ: ڪپڙي ڪي اوني ڏيڻ.
● موُڻُ: ذ. (سن. مڪُٽَ = موٽَ) دال جو هڪ قسم. گاهه جو هڪ قسم. (ت).
● مونڙو ۽ مونڙا: ذ. (پرا. مونڙ يُو). چٽن وارو ڪپڙو. زناني سٽڻ جي ڪپڙي جو هڪ قسم (جنهن تي سنهيون ليڪون زنجيرن وانگر عجن)
= مونڙانٽُونُ: ذ صفت. مونڙي سان لاڳاپو رکندڙ.
= مونڙِ يو ۽ مونڙِ يا: ذ. مونڙو.
● مونڊُ (ل-ث) مصدر. ڪوهه مان هٿن سان ورت چڪي پاڻي ٻاهر ڪڍڻ. (مونڊيو - مونڊينڊو - مونڊيلُ).
● مَوج ۽ مَوجُونُ: ث. (ع. موج = لَهر). لهر - ترنگ - چَل - چولي. طبيعت جي خوشي - ولولو. جذبات جو اُپار - اُمنگ - آچنگ. جوش - جذبو. لهرو. پور - ريچڪ - ہُڏ ڪي. وهر - خيال - سوداءُ. مستي. خوشي زور - قوهه (درياءَ وغيره جو). مزو - رهسو - وندڙ - عيش - آرام. جهجهاٽي - ڪهٽائي. (اسم خاص). مير رستم خان اول جي مشهور تلوار جو نالو. (ن ب).
= مَوجُزنُ: ذ. صفت. لهريون هڻندڙ - چوليون ڪندڙ.
= مَوجَ ڪرَڻُ: عيش ۽ عشرت ڪرڻ - مزو ڪرڻ.
= مَوج ۾ اچڻُ: لهر ۾ اچڻ - ترنگ ۾ اچڻ - ڏڻ ۾ اچڻ - وجد ۾ اچڻ مزي ۾ اچڻ.
= مَوجُون ڪرڻُ: (سمنڊ جو) اڻڻ - وهر ڪرڻ - آچارو ڪرڻ - چاڙهه ڪرڻ.
= موُجُونُ ڪرڻُ: خوشي ڪرڻ - آنند ڪرڻ - مزا ڪرڻ - عيش عشرت ڪرڻ.
= مَوجُونُ مانڻُ: خوشيون مائڻ - موجون ڪرڻ.

= مَوجِي ۽ مَوجِي: صفت. لهري چاڙهه ڪيل - چڙهيل. پورالو - دلوالو - مَتوالو - مَتلوَن. ريچڪائي - گهوچائي. خيالي. مست.
● موُجاڻِي (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (جڪراڻي پاڙو).
● موجاڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (ت). تعلقي فيض گنج (خيرپور ميرس) ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● موُجِبُ: ذ. (ع وَجَبَ). واجب ڪندڙ - لازم ڪندڙ - لازم فرض. سبب - باعث - وجهه - ڪارڻُ. (صفت). موافق - حسب - لائق - آن ڪول - پتاند ر - سارو.
● موُجِبو ۽ موُجِبتا: ذ. صفت. (ع. موُجبَه). هاڪاري. آڪاري - سَناواچڪُ. آڏباتي. بحال - قائم. (ذ). وڃ جي ڏارا جو هڪ پاسو (ٻئي پاسي کي 'سالبو' چئبو آهي). (ڪاهرا).
● موُجِدُ: ذ. صفت. (ع وَجَدَ). پيدا ڪندڙ - نئين ڳالهه ايجاد ڪندڙ - نئين ڳالهه ڪيندڙ. باني - بنا ڪندڙ - اِبتدا ڪندڙ. (آصفيه).
● موُجِڙي: اسم خاص. تعلقي ميرپور بٺوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● موُجنُ: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مُوجُو (ل - ڪ): ذ. ڪاري جي مڇي جو هڪ قسم - ہُونڊاڙُ. (ن ب).
● موُجِواهه: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مَوجُودُ: صفت. (ع. وَجَدَ). وجود ڪيل - پيدا ڪيل. تيار. سئيريل. حاضر ٿيڻ لاءِ هڪيو. حاضر - سامهون - روبرو - هڪيو. ميسر - حاصل - هٿ وسيکو - دستياب. قائم - برقرار - ڪڙو.
= مَوجُودات: ث. موجوده جو جمع. پيدا ڪيل شيون - مخلوقات - خلق. هستي. دنيا - ڪائنات. الله تعالىٰ جون پيدا ڪيل سڀ شيون. فطرت. حاضري - موجودگي. حاضر مال. بقايا. پونجي - موڙي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= موجود ڪرڻ: حاضر ڪرڻ - پيدا ڪرڻ - مهيا ڪرڻ. پيش ڪرڻ - اڳيان آڻڻ. تيار رکڻ. پهچائڻ - رسائڻ - پڄائڻ (مال، رسد وغيره). گهرائي ڏيڻ.

= موجودگي ع موجودگيون: ث. حاضري هڻڻ جي حالت. پيشي. روبرائي هستي - وجود.

= موجود: صفت. حاضر. هڪيو - اڳيان. هن وقت جو - هينئر جو. (آصفيه).

● موجڪو ع موجڪا ذ. صفت. (سن. مُنْجَ = مُنج) مينج جو - موجيءَ جو. مُنج جي مُڇن جو. مينج جي رنگ جو. بادامي رنگ جو. ميٽائون. (گاجرا).

● موجي ع موجيي: ذ. صفت. (سن. مُنْجَ = مُنج) مينج جو ڪم ڪندڙ - مينج جون نوڙيون ٺاهيندڙ. مينج وڻيندڙ، ڪنون واڻيندڙ.

● موچ ع موچون: ث. مُرڻ جي مُڙڻ جي حالت. ڪنهن به سنڌ جي مڙڻ جي حالت. مريي جي نسن جي سوچ.

● موچار ع موچارَ: ذ. صفت. (سن. مُک + چهرو = موچارو) سهڻي منهن وارو - سهڻو - حسين - خوبصورت - موچارو. سونهارو. سڳورو.

"اٿي ڏي عليل کي مجنوں موچارُ."
(آبري - شاهه)

● موچارو ع موچارا: ذ. صفت. (سن. مُک = منهن + چهرو = سُهڻو) سهڻو - حسين - سُندر - ٺاهوڪو - موچار. (سن. مَدْيَ = وچ). وچين خاصيت وارو. پورو پنو - وچولو - مڌيم. چڱو. سئو - پلو - اوگهو - آچو - عمدو - چوکو - شُڀ. اُوچو - آنر - خاصو. لائق - فائق - سُريشٽ - سئي ۾ سئو. پٽارو - سڳورو. نيڪ.

= موچارائي ع موچارائيون: ث. سهڻائي - خوبصورتي - حُسن - سونهن. چڱائي - پلائي - پال - خوبي - آچائي. خاصيت - گُڻ - جوهر - ڪٽيبائي - اُتمتا - فضيلت - فوقيت - شرف. واڪاڻ - ساراهه. پورپنائي - اعتدال - موافقت.

= موچاري مُنهن: ظرف. سهڻي منهن سان.

● موچرس: ذ. (سن. موچَهَ = ريشمي ڪپهه جو وڻ + رَسُ = تند). دوا طور ڪم ايندڙ ڪوئر جو هڪ قسم (جو سيٽي يا ووڻ جي ٻوٽي مان ٿئي).

● موچڑو ع موچڑا: ذ. جُتيءَ جو هڪ ٻهر - پادر - ڪنلو - ٿوگرو - جُتي - جوتو.

= موچڑا ڏيڻ: پادر سان مار ڏيڻ.

= موچڑا ڪائڻ: پادر سان مار ڪائڻ. پادر ڪائڻ - جُوتا ڪائڻ - ٿوگرا جهلڻ - ڪنلا ڪائڻ.

= موچڑا ماري: ث. موچڑن سان مارڻ جي حالت. موچڑي بازي.

= موچڑا ملڻ: پادر لڳڻ. سزا ملڻ. ڪجهه نه لهه ملڻ.

= موچڑا هڻڻ: موچڑا ڏيڻ - ڪلا هڻڻ.

= موچڑو سنگهائڻ: سزا ڏيڻ. شرمائڻ. مرگهي واري ماٿهوءَ کي سجاڳ ڪرڻ لاءِ پراڻو موچڑو سنگهائڻ.

= موچڑي بازي (ت): ث. هڪ ٻٽي کيڏ موچڑن هڻڻ جي حالت - موچڑن سان جهڳڙو - موچڑا ماري جهڙو. موچڑن واري راند. (ت).

= موچڑي جهڙو مُنهن ڪرڻ: خراب منهن ڪرڻ - ڪاوڙجڻ.

= موچڑي ڪٽيو ع موچڑي ڪٽيا: ذ. صفت. موچڑن سان ڪٽيل - هيسايل - هيسيل. هٿ هيٺ.

● موچڻ: ث. ٻلا جو هڪ قسم.

● موچي ع موچيَ: ذ. صفت. (پرا. موچ. سن. موچيڪ. پهاوي. موچڪ = موچي) چمڙو جو ڪم ڪندڙ - چرم دوز - موچي - سراز. جتيون ٺاهيندڙ. ڪفش دوز. پوستين دوز. زين ساز. گهوڙي جو ساج ٺاهيندڙ. چمر رڱيندڙ. (ث. موچياڻي ع موچياٽيون). (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

= موچڪو ع موچڪا: ذ. صفت. موچي جو - سرازڪو - موچيءَ جو - موچڪو.

= موچيڪي رنبي: ذ. صفت. بد چال ماٿهو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ مُوچِياڻُو ۽ مُوچِياڻا: ذ. صفت. موچڪو ـ سوچڪو ـ سرازڪو ـ موچيءَ جو.

● مُوچَ ۽ مُوچُونُ (ل ـ ث ـ ک): ث. قَسَر سري وڃڻ سبب ٻنا قسر جي ڪير ڏيندڙ ڪٽون، مينهن يا ٻکري. وهڪيل وهت (مينهن، ڪٽون، ٻکري وغيره)

● مُوچاڻِيُ ۽ مُوچاڻِيُونُ: ث. (سن. مُنْچ = آزاد ڪرڻ) هندن ۾ ڪنهن جو نائي يا نُنهن سري وڃي ته نوتيءَ جو پيءُ شاديءَ جي موڪا طور ڪي پنسا ان جي مائٽن ڪي جهوليءَ ۾ پائيندو آهي يا انهن ڪان هن ڪي ملندا آهن، اهڙن پئسن ڪي مُوچاڻي چئجي. ڪنهن مڙس جي مرڻ تي سندس زال ڪي ساهرن ۽ ڏٽئات سيڻن ڪان ملیل پئسا. ڪنهن زال جي مرڻ تي سندس مڙس ڪي ساهرن ۽ ڏٽئات سيڻن ڪان ملیل پئسا. ڪنهن پوڙهي جي مائٽن تي سندس ڏيئن ڪي برادريءَ ڪان ملیل پئسا.

● مُوحَدُ ۽ مُوَحِّدُ: ذ. (ع. وَحَّدَ) خدا ڪي هڪ ڪري ڄاڻندڙ ـ توحيد پرست ـ ايشور ايڪ وادي ـ ايڪائي ـ پڪو مسلمان.

● مُودَّبُ: ذ. صفت. (ع). ادب وارو ـ با ادب ـ اد ٻائتو مُهذب ـ شائستو ـ فضيلت وارو ـ خوش اخلاق ـ سُلجهيو ـ سڌا تورو ـ خَليق ـ باتميز. آگياڪاري ـ چئيوان.

● مُودَّكُ ۽ مُودَكَ: ذ. صفت. (سن). مٽائيءَ جو هڪ قسم ـ چُورمي جو لڏون (جو هندو زالون ڪنهن سومر تي مهاديو جي نالي ٻرپ مٽائي ڪائين). لڏون. الي جو ٻوڙو (جو درياءُ لال جا سنڌي هندو پوجاري هر چنڊ تي ٽاهي درياءُ ۾ وڃي وجهندا آهن) ـ ڪوڙهو. ٻي ڍڪو ـ ان ڪهڙيو. مودَكُ. سرڪش ـ هوڏي ـ مغرور. نادان ـ بيوقوف.

● مُودِيُ ۽ مُودِيُ: ذ. صفت. (سن. مودٌ = مودِي) آنٌ جو واپاري. آنٌ پهچاڏندڙ. انو گيهه وغيره وڪڻندڙ (واپاري جنهن سان ڪنهن جو ڪندو هجي) ـ ڪنڊ ئي. خانساسان ـ پٽنباري. سربراهه. ناظر. عام مختيار. رسائي ڪندڙ.

ـ مُودِيخانُو ۽ مُودِيُخانا: ذ. آنٌ جو پاند و ـ پٽنبارو ـ پانبارو ـ گُدام. ڪاڏي ويتي جي سامان رکڻ جي ڪوٺي.

● مُودَّكُ ۽ مُوڏَكُ: ذ. صفت. (پرا. مودّيو. سن. مودّ + ڪ = ٿوري سمجهه وارو) ٿوريءَ سمجهه وارو ـ ايڏو ـ بيوقوف ـ اڃاڻ ـ نادان ـ مودن ـ موڪشت.

● مُودَنُ ۽ مُودَنَ: ذ. صفت. موڪشتُ ـ موڪو ـ بيوقوف ـ ڪم عقل. بي همت. ري همت ـ ڪم همت. تيج هيڻ ـ ليلهڙ ـ لاجهو ـ نيستو ـ اپرو ـ ضعيف. آداس ـ ويڪاڏو.

● مُودَّو ۽ مُودّو: ذ. صفت. (پرا. مُدَّ. سن. مُڪَّ) سادو ماڻهو ـ بيوقوف ـ ٻالو پولو ـ پورڙو ـ مُدّ ـ مُدّو. (گاجرا).

● مُودّا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مُودّرِيو ۽ مُودّرِيا (ث): ذ. نند و ساندارو ـ سانداري.

● مُودّو ۽ مُودّا: ذ. صفت. (سن. مُنْدَ = ڪوڙائڻ) مٽي ڪُوڙيل ـ ٽوڙهو ڳنجو. وارن ڪوڙيل (ساڏو). مٽي خالي. ٻنا سيڻن (جانور) ـ ري سيڻو. (ذ). آنٌ ـ شُنبر. (ث. مودِي ۽ مودّيون). (اسم خاص). تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُودّو ۽ مُوڏا: صفت. (سن. مهيدَ = چربي) چربيءَ وارو ـ ٽلهو ـ سٽيو.

● مُودِيُ جاڳِيرُ: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُوديُ ۽ مُوديَ: ذ. صفت. (سن. مُودِ هٌ) مورڪ ـ بيوقوف ـ چتسو. موڪشتُ ـ ڏڏُ ـ نُتُ ـ مُدّ.

● مُؤذّنُ: ذ. صفت. (ع. اذنٌ) اذان ڏيڻ وارو ـ ٻانگو. (آصفيه).

● مُوذِيُ ۽ مُوذِيُ: ذ. صفت. (ع. آذي = ايذاءُ ڏيڻ وارو ـ ايذائيندڙ ـ ڏکوئيندڙ. رنجائيندڙ. ظالم ـ جابر. ماريندڙ. بدمعاش. ڪمبخت. شُور ـ ڪرپٽ ـ ڪنجوس ـ ڪدوڇ ـ مَرڇُوٽ ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

بخيل - چيچي مار - چمچوس. (اسر خاص). تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● موڙ ۽ موڙُونُ: ث. (پرا. مورَنَ = نئين اوپڙُ. سن. مُكولَنَ > مُكَلَ = نئين اوپڙ. سن. موڙَ = مُكري) نئين اوپڙ - نئين ڦوتَ - ڦوٽاڙو - ڦوٽهڙو - پُورُ - انكورُ - گوڏچُ. تازا ڦٽل وڻ. قلم ڪرڻ ڪان پوء وڌيل وڻ. ليُون. ملي پاڻيء جي مڇيء جو هڪ قسم. (اسر خاص). تعلقي ڏنڊي ٻاگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● موڙِ: ث. پيڙيء جو هڪ عضوو - ڪُوهي جو چيڙو. جهاز جي ڪُهي جي چهنب.

● موڙُ ۽ موڙَ: ذ. (پرا. مورو. سن. مَيورَ = مورُ) پکيءِ جو هڪ قسم - طائوس - ڪارايل - مَجورُ - مُرلا. (ث. ڊِيل ۽ ڊِيلون). واڳُون - واڳهُو. (ڪ). "منڪهي جا تہ مور پلا". نٽ جو هڪ جزو. (ن - ب) چوٽي - مُڪُتُ - تاج - ڪَلنگي - ڪُلاهُ - موڙ. (اسر خاص). منگر مڇيء جو هڪ قسم. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- موڙچَلُ ۽ موڙَچَلَ: ذ. مور جي ڪنڌ مان ٺهيل وڇڻو - چؤنرُ.

- موڙِنِي ۽ موڙِنِيُونُ: ث. مور جي مادي - مورٽي - ڊِيل.

- موڙِٽِي ۽ موڙِٽِيُونُ: ث. مورني.

- موڙَ هُجَنُ: سهڻو هجڻ - خوبصورت هجڻ.

● مُورُ: ث. (ف). ماکوڙي - ڪنلي - ڪِيڙي.

● مُور: اسر خاص. اهي مسلمان جن اسپين تي راج ڪيو هو (مٿن اهو نالو مُوراکو جي رستي اسپين وڃڻ ڪري پيو هو).

● مُور: ظرف. (سن. مُولُ = اصل) اصل - هرگز - مُورهين - مُوراهين - پهتيءِ - تمام - بلڪل - بِنهہ - هڏ - ڪڏهين ب - ماڳهين.

"مُور نہ وِسري تنهنجي چڱائي".

- مُورَانُ (ڪ): ظرف. مُور.

- مُورهِينُ: ظرف. مُور - مُوران - مُوراهين.

● مُورُ ۽ مُوراسُ: اسر خاص. ڪَچ ملڪ ۾ هڪ شهر جو نالو. (لطيفي سَير). تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُوراکُو ۽ مُوراکا: ذ. مني پاڻيء جي مڇيء جو هڪ قسم (چلر نندي، چلرن جو رنگ ڳاڙهو، اڇي يا سُرمائي ڪارن چلرن سان، سڀ پَرَ ڪرڙي ڪان سنهي منهن سان).

- مُوراکِيُ ۽ مُوراکِيُونُ: ث. موراکوجومونث.

● مُوراڪِيُ ۽ مُوراڪِيُونُ: ث. مڪيہ سيڙهہ (جهاز جو). (گاجرا).

● مُورانجهَرَ: اسر خاص. تعلقي گهوڙا ٻاري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُوراهِيُ: ث. (ف. مُور = ڪنلي) وڻن جي ٻاڙ ڪي لڳندڙ هڪ مرض (اڪثر ٻهرڻين پاڻي ڏيڻ بعد جڏهن وڻن وڏيرڙا ٿيندا، آن وقت ٻاڙ ۾ زمين اندر پراڻي ڇيڻ يا ڪاڻين سبب اذوهي لڳندي آهي، جنهن ڪري وڻ ڪومائجي سُڪي ويندو آهي).

● مُورائِنُ (ڪ): مصدر. هوڪائڻ - هوڪڻ. هوڻو لڳائڻ. (موراڻيو - موراڻيندو - موراڻيل).

● مُورَتُ ۽ مُورَتَنُونُ: ث. (سن). شڪل - شبهہ - صورت - روپ. ڪنهن ۾ شيء سمان نهيل ماٺهوءَ جو بوتو - پتلي - بت - صنم. پتلو. پُوري - ڊلي. مورتي. تصوير - چِتَ - ڪلڪاري. فقير. انسان. جٽو. (ظرف). في ماٺهو.

● مُورُ ۽ مُوراسُ: اسر خاص. ڪَچ ملڪ ۾ هڪ شهر جو نالو. (لطيفي سَير). تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُوراکُو ۽ مُوراکا: ذ. مني پاڻيء جي مڇيء جو هڪ قسم (چلر نندي، چلرن جو رنگ ڳاڙهو، اڇي يا سُرمائي ڪارن چلرن سان، سڀ پَرَ ڪرڙي ڪان سنهي منهن سان).

- مُوراکِيُ ۽ مُوراکِيُونُ: ث. موراکوجومونث.

● مُوراڪِيُ ۽ مُوراڪِيُونُ: ث. مڪيہ سيڙهہ (جهاز جو). (گاجرا).

● مُورانجهَرَ: اسر خاص. تعلقي گهوڙا ٻاري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُوراهِيُ: ث. (ف. مُور = ڪنلي) وڻن جي ٻاڙ ڪي لڳندڙ هڪ مرض (اڪثر ٻهرڻين پاڻي ڏيڻ بعد جڏهن وڻن وڏيرڙا ٿيندا، آن وقت ٻاڙ ۾ زمين اندر پراڻي ڇيڻ يا ڪاڻين سبب اذوهي لڳندي آهي، جنهن ڪري وڻ ڪومائجي سُڪي ويندو آهي).

● مُوراڻِنُ (ڪ): مصدر. هوڪائڻ - هوڪڻ. هوڻو لڳائڻ. (موراڻيو - موراڻيندو - موراڻيل).

● مُورَتُ ۽ مُورَتَنُونُ: ث. (سن). شڪل - شبهہ - صورت - روپ. ڪنهن ۾ شيء سمان نهيل ماٺهوءَ جو بوتو - پتلي - بت - صنم. پتلو. پُوري - ڊلي. مورتي. تصوير - چِتَ - ڪلڪاري. فقير. انسان. جٽو. (ظرف). في ماٺهو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مُورتيءَ: ذ. صفت. مورت جو - مورت وارو.
= مُورتيءَ ۽ مُورتيُونَ: ث. مورت. پٿر يا ڌاتو جو ٺهيل ڪنهن ديوتا جو بُت.
= مُورتيءَ آستاپتن ڪرڻ: هڪ مندر مان ڪا مورتي ڪڍي بئي مندر ۾ رکڻ جي رسم ادا ڪرڻ. (آصفيه).
= مُورتيءَ پُوجَنَ: ث. بتن جي پوڄا - بت پرستي. (آصفيه).
● مُورَتَ ۽ مُورَتَ: ذ. (سن. مهورت). سڀورو وقت - شبه گهڙي - مهورت.
● مُورَڪي: ذ. صفت. (ع). موروثي - اباڻو.
● مُورجاڻي: اسم خاص. خيرپور ميرس ۾ هندن جي هڪ ذات جو نالو.
● مورجَنَ: مصدر. (ون جو) ڦٽڻ - الڳورجڻ - دَس ڏيڻ. ڪوڙ ڪيڻ - گوش ڪيڻ - گوشا ڪيڻ - گوها ڪيڻ - هورجڻ - جَمڻ - آڪلڻ - ٽڙڻ - ڪُلڻ. ڳاهه جو نڪرڻ. نوڻ ۾ نڪرڻ. وڍيل وڻ جو ڦٽڻ. ٻيدا ڏيڻ. (موريو - مورهو - موريل).
● مورجَنگو: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مورجو: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاهه ۽ حيدرآباد ۾).
● مورجَهُر: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مورجَهنگو: اسم خاص. تعلقي ماماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مورچَنگ ۽ مورچَنگ: ذ. سازجو هڪ قسم - وات وارو چنگ.
● مورچو ۽ مورچا: ذ. (ف. مورچه). جنگ ۾ لشڪر جي قطار. قلعي بندي. جنگ جو بنايل اڏو. وڙهه جو هنڌ. ڪاهي. آڙ - ڳڙڪي - مارو (قلعي جو). توبخانو. (ف. مورچانه). ڦرنگ - ڪٽ - جَر - زنگار - ڪَس. (آصفيه).
● مُورڇا: ث. (سن). غشي - بيهوشي - بيخودي - ڏنڊ پوڻ واري حالت - ڊڪر - مورڇائي. بي سُڌي - بي خبري.
= مُورڇا ۽ مُورڇا: ذ. صفت. بي هوش - بي سُرتيو - مورڇت. بي خبر - بي سڌ.
= مُورڇاڳتيءَ: ث. بيهوشي - مورڇائي.
= مُورڇائيءَ ۽ مُورڇائيونَ: ث. مورڇا.
= مُورڇتَ ۽ مُورڇتَ: ذ. صفت. بيهوش.
● مورڇلَ ۽ مورڇلَ: ذ. (سن. مُورشَل = وڇو). مور جي ڪنين جو ٺهيل وڇو - چؤنرو. وڇو - ٻڪو.
● مُورَڇنا: ث. (سن). ڳائڻ جو هڪ لمونو ڪاب راڳڻي اهڙي نموني سان ڪرڻ جو راڳڻي جي سموري ڇيڙ جي وقت ۾ فقط انهي هڪڙي راڳڻيءَ جي ڄاڻ هجي). ايڪيهن راڳڻين مان هڪ راڳڻيءَ جو نالو. مورڇا.
● مُورڇَنَ: مصدر. (سن). موهَڻ - مست ڪرڻ - مفتون ڪرڻ. بيهوش ڪرڻ. (مورڇيو - مورڇيندو - مورڇيل). (ن. ب).
● مُورڙَخَ: ذ. صفت. (ع. آرَخَ = هن تاريخ لکي) تاريخ لکندڙ - وقايع نويس - تاريخ لکار. ناقل. (آصفيه). اهل سيَر.
= مُورڙَخَهَ: صفت. لکيل. تاريخ وڌل - تاريخ ٻيل.
● موردائيءَ: اسم خاص. لاشاري بلوچن جو هڪ قبيلو. (تاريخ بلوچستان).
● مُورڌَنيَهَ: صفت. (سن. مُورْ دَنَ = ڪنڌ). جپ وارو (اڪر) - جپي (اڪر) - زباني. (مورڌني اڪر: ٿ، ٺ، ڙ، ڍ، ڌ، ڏ، ڻ). (وي)، (پيش).
● مورڙو: ذ. نڻون ۽ تازو ٻن، سلو (ندي جي ڪناري تي آپريل). (گاجرا). (اسم خاص). آڪاڻي وقت جي هڪ مشهور مهاڻي جو نالو. (جنهن جو مقام اڄ تاڻين ڪراچيءَ جي ڀر ۾ آهي).
● مُورڙيءَ جاگيِر: اسم خاص. تعلقي ٻدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مورڙيُن (ث): ث. پٽرت جو هڪ قسم. (ن. ب).
● مُورڪ ۽ مُورڪَ: ذ. صفت. (سن. مُورْڪَ = بيوقوف) بيوقوف - بي عقل - بي سمجهه - مت هيڻ - ڪم عقل - ڪم فهم - نادان - احمق -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پُوک. اناڙي - جاهل. چَسو. پورڙو - موڳو - ساد و سودو.

= مُورِ کَاڻو ۽ مُورِ کَاڻَا: ذ. صفت. مورک جو - مورک وارو - بي عقليءَ جو - بي وقوفاڻو - احمقاڻو.

= مُورِ کَاڻيُ ۽ مُورِ کَاڻِيُون: ث. بي عقلي - گهيلائي - اڏاهپ - بي وقوفي - آياڻپ - حماقت - مورکتا. جهالت.

= مُورِ کَتَا: ث. مورکائي.

= مُورَ کَتَائِيُ ۽ مُورِ کَتَائِيُون: ث. مورکائي - بي وقوفي.

= مُورِ کَتِيڙو ۽ مُورِ کَتِيڙَا: ذ. مورکتا - مورکائي.

● مُورِ گهو: صفت. ظرف (سن. مُول = مُور). وياج کان سواءِ - نفعي کان سواءِ. اصل قيمت تي خريديءَ اڳهه تي. ماگهين - ويتر - پاڻ - پٽ. اصل - ننهه پٽيءَ - مُورُ - هڏ - بلڪ - بلڪل - بہ - نيگوڙو. گهنجندڙ - پوڙو پوندڙ - گهٽ ٽيندڙ.

● مورلَڪ: اسم خاص. ٽر ۾ هڪ پٽ جو نالو. (جتي عمر سومري جو مورنالي گهوڙو مري ويو هو) (لطيفي سير). ٽر ۾ پيو تڙ وٽ حدبنديءَ لاءِ ڪوڙيل نشان.

● مورمُ ۽ مورَمَ: ذ. ڪکري - سنهي - ڀهٽي - پٿري.

● مور مَنگَرُ: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم - لِياڙو. درياهي جانور جو هڪ قسم (جنهن جا پاسا ڪارائي جي ڏندن جيان ٽين).

● مورڻ (ل): مصدر. وڻن جو آپرڻ - پورجهلڻ - ڪوڇ جهلڻ. نندي گاهه جو ٽوڙهڙو ڪاڻڻ. (موريو - موريندو - موريل).

● مورِ ٽِيُ ۽ مورِ ٽِيُون (ڻ): ث. تنبوري ۾ تندوءَ قابو ڪرڻ لاءِ ڪاٺ جي ڪيلي.

● مورو ۽ مورا: ذ. شعر جو هڪ قسم - سنبهڙو - لِيهڙو. وڻ وڍڻ کان پوءِ پاڙ مان ڦٽل ٻيو دفعو ڪونڇ. ڍڳي گاڏي جي نلهن جي چوڌاري وريل سنهو لوهه جو پٽ. (اسم خاص). تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُورُمُوثَ: ذ. صفت. (ع. وَرَثٌ = من ڪي ورثو ملڻ). ورثي ۾ ڏنل - ترڪي ۾ ڏنل.

= مُورُمُوثِي: صفت. ورثي جو - ورثي وارو - ورثي ۾ ملڻ. ٻيءَ ڏاڏي جو - آباڻو - ڏاڏاڻو - نسلي - خاندائي - ٻيڙهياڻتو.

● مورِ عَڈِي: اسم خاص. تعلقي ديري محبت يا تعلقي بدين ۽ تعلقي ڪهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

= مورِ هَڈِي جَاگِيرُ: اسم خاص. تعلقي نندي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مورِي ۽ مورِيُون: ث. (پرا. مُهُڈيا = مورِي. سن مُکّ + رَ + ايڪا = موري. ف. مورِي). پاڻيءَ جي نيڪال جي جاءِ. ڍڪيل موري - ڳجهي ڪسي - الي. ڪاڻو - ويڙ. نندي ڪسي - سوڙهو وکرو - پل (ل). موري جو دروازو. نندي پل. پل - ڦُڙ - ڦُڙڙو. گهه جو هڪ قسم - پانهن ۾ پائڻ جو گهه. (گاجرا). هار جو هڪ قسم - ڪاري پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم (چارن سانءُ پُٽ ڪاري پيٽ اڇو، ڏگهي، گول (قرا) ويڪرو (قرا) لسو. ٢ انچن کان ٦ انچن تائين ٽڻي). (اسم خاص). تعلقي جيمس آباد ۽ تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُورِي ۽ مُورِيُون: ث. (سن. مُولِي = مُولَڪ = موري) پاڻيءَ جو هڪ قسم - (ع) فجر - (ف) ترب. ڪاري جي ٻڙيءَ جي آڳيل ۽ مُهڙ ۾ آپي لڳل ڪاني (ن.ب) درياهي ٻڙيءَ جو مُهرو. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُورِيا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مُورِيَا فَقِيرُ: اسم خاص. تعلقي رتيديري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مورِيَانُ ۽ مورِيَانَ: ذ. (ف. موريتان = ڪتّ) ڪتّ - مُرچو - زنگ - زنگار - ڪتس.

"لاهندا موريان ڪريندا رُکَ پڏو."
(شاهه)

● مورِيَانِي: اسم خاص. تعلقي نندي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُورِيجَا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مور يسرُ ۽ مور يسرَ: ذ. (اڪ م) ڪنڌرُ- سرُٽُ. اڪ جي هڪ بيماري - چاليون. (سن. مَنوڪَنتڪ: موتي + سرَ = لڙهي). اڪ م پيل ڦُلو (اڪين م ٻوندڙ ايا ڦُلا موتين جهڙا ٽين ٽاڻ ان ڪري سندي يا ٻين ٻولين م انهيءَ کي موتيو چون) موتيو. (ن.ب).

● مور يو ۽ مورِيا: ذ. ڪنهن به ڏڌاوءَ جو گها گهر جهڙو ٿهيل برتن - گها گهر- چوڻرو. پٽڪو- پٽڙ- پٽڪ (ث). اسم خاص. ماڻهوءَ جو هڪ نالو. (ن.ب)

● مور يو لاَڪو: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ م هڪ ديهه جو نالو.

● مَوڙ (ل): ذ. آٽ جي ڦڦڙن جي هڪ بيماري.

● موڙ ۽ موڙ: ذ. (پرا. مودَ: سن مُڪت = سِهرو) سهرو. ڪلنگيُ- ڪلاهه. گهوٽ جو شاديءَ جي وقت متي تي پندل تاج - مُڪٽ- مُنڊڪ- چٽ - مُنڱهٽ. (ڪڙ جي) چوني- طرو- ڪلنگي- ڪلغي. چَونر- ڏُونر- ڦندڻ- جهنالو. چوڙو (عاج جو). جهاڄو. گلن جو هار. نٽ جي ڦُلي (جا ويڙهي م انڪائبي آهي). تي چڙهيل گول ٽُلهو سونو (سونهن لاءِ) داڻو.

- موڙُ پَڌَڻُ: سِهرو پَڌڻ.

● مُوڙ: ث. (سن. مُولَ = مُور. سن. مُولڪا = مُوڙي) مُوڙي.

● مُوڙُ ● مُوڙ: ذ. (سن. مولِڪا = مُوڙي) هڙَ- ڪَنيڙ- ڪَنيڙي- ڪَنيڙو. ڪنهن شيءِ جو ڪجهه انداز. مُوڙِ. (سن. مُول = مُور) اصل ناڻو- مُوڙي. وياج تي ڏنل ناڻو. سيڙپ. "مُوڙ ڪان وياج پيارو، پٽ ڪان پوٽو پيارو" (چوڻي)

● موڙَڻُ: مصدر. (پرا. موڙ + اِيُ = موڙُ. سن. موتَ (ني) = موڙَڻُ) مَروڙڻ- وَرائڻ- پيٽوڪرڻ- مَروڙڻ- مَروڙڻ- وِڪوڙڻ- وراڪو ڏيڻ- پيچ ڏيڻ- وَرُ ڏيڻ- وَرُ وجهڻ- مَروٽ ڏيڻ. ڏنگو ڪرڻ. گهمائڻ- ڦيرائڻ- چڪر ڏيڻ- هلائڻ- بدلائڻ- متائڻ- رُخ بدلائڻ- (ڪمانُ) چاڙهڻ- (نوڙي) پَيچڻ- وڻڻ. هڪ طرف ڪرڻ. نيوائڻ- ليپائڻ- لِيڙائڻ- جهُڪائڻ- ختم ڏيڻ- پيچدار بڻائڻ- ڏنگو ڪرڻ- ٽيڙو ڪرڻ. آٽو ڪرڻ- آونڌو ڪرڻ- آنٽو ڪرڻ. واپس ڪرڻ- موٽائڻ- موٽائي ڏيڻ- وري ڏيڻ (ضد تان) لاڻ. معنيٰ ڦيرائڻ- آٽو مطلب ڪيڏڻ چڪي تاڻي ٻي مطلب جي معنيٰ ڪيڏڻ. (سن. مُڊ = هيٺ لهڻ) قيمت م گهٽ ڪرڻ- موڙو ڪرڻ. (موڙيو- موڙيندو- موڙيل).

- موڙُ ۽ موڙِ، موڙوُنُ: ذ. ث. وَٽُ- وَرُ- پيچُ- مَروڙُ- وَڪَڙُ- وَراڪو- آڪيڙو- ڏنگائي. سَهٽَ (وارن جي). اڪرن لڪڻ جو هڪ نمونو. ڪِرڻن جي واپسي- عَڪسُ. پاسو- گوشو- موشو ٽارو- ڪِنارو. لڙل ٻها- گهيل اڳهه- سستائي- موڙي.

- موڙاڻِ: ث. موڙائي.

- موڙَڻتوُ ۽ موڙائتا: ذ. صفت. موڙ وارو. ڏنگو- مُڙيَل- وَريل- ميڙُ- ڦيرو- ڦِڏو. بيڪاڄ- اجايو- بي فائدو. آٽو- آنٽو- آونڌو. موڙي وارو- موڙي مڇڪي وارو.

- موڙائيُ: مصدر. موڙڻ جو ڪم ٻي ڪان ڪرائڻ. ڏنگو ڪرائڻ. سستو ڪرائڻ. (موڙائيو- موڙائيندو- موڙائيل).

- موڙائيُ ۽ موڙائيونُ: ث. قيمت م گهٽتائي- سستائي.

- موڙوُ ۽ موڙا: ذ. وَرُ- پيچُ- موڙُ- موڙَ- ڏنگُ. (منهن کي ڏنل) موڙو مُڇڪو- ميڙَ- اشارو. حجاب- شرم- حيا پاسو- ٽارو- ڪنارو- موشو. (ذ. صفت). اڳهه لڙل- سستو- سهانگو.

- موڙوُ ڏيڻُ: منهن کي چهو ڪري نفرت جو اظهار ڪرڻ. مڇڪو ڏيڻ. ڳاهه نه وڻڻ. انڪار ڪرڻ.

- موڙوُ مُڇڪوُ ۽ موڙا مُڇڪا: ذ. موڙو.

- موڙوُ هڻڻُ: واپار جي اصطلاح م اڳهه گهٽ ٽيڻ. وَڌا ياماتا وغيره جو چڇڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= موڙِيُونُ موڻُونُ ڏيڻُ (ت): ملاکڙي ۽ ملهن جو هڪ ٻئي کي ڪيرائڻ لاءِ جاننا هڻڻ ۽ ڦيرائڻ ڦهلائڻ. (ميلو شهباز ١٧).

● موڙُوءُ ۽ موڙُا: ذ. سنهن کي ڏنل وڑ - موڙو مُڇڪو. انکڻ - ڪُوڄ - انڪُور - ڪُوشو - سلو. درياءَ جي پاڻيءَ جي چڙي ويل زمين تي جاول هڪ قسم جو ٻُوٽو. بيماريءَ جو هڪ قسم (جو ميهن يا آڻن جي ڏڻ ۾ پوي). مال ۾ موڙو.

● مُوڙُوءُ ۽ مُوڙا: ذ (سن. مُشْتَ = مُٺ) شاديءَ تي ڪنوار کي ڏنل سوغات وغيره. بيڊ - ڪِنڙي - پَري - هڙَ - مُوڙِي - پَروڻي. (سن. مُوتَكَرْ = ڪاري) ڪاڻ جي ڦيل ڪُرسي - مُوڙهو. ڏڳيءَ جو نيڍڙو اوهڙ. (ل).

= مُوڙُوءُ پاڻيُنُ: لاڳ. ڏيڻ. شاديءَ ڪان پوءِ ڪهوٽ مي عزيزن جو ڪنوار کي ڪجهه مٺائي وغيره يا روڪڙ سوڪڙي طور ڏيڻ.

= مُوڙُوءُ جهلڻُ: مُوڙو وڻڻ.

= مُوڙُوءُ ڏيڻُ: مُوڙو پاڻڻ.

= مُوڙِي جيءُ ڪو ٽيرِيءُ (ل): ث. ڪهوٽ جي پٺڪي ۾ هڏل سوپاريون وغيره ويل هڪ پرتَ پريل نيڍڙي ڪوٽري. (ن - ب).

● مُوڙهڙ ۽ مُوڙهڙ: ذ. (سن. مُودِ = مُوڙهه) مُنجهڙ - ڪِنڍو. سَنڍُ - بَنڍُ. ڪِنڍَ - ڪوپُ. مُنجهيل سُٽُ. عضوي جي سَنڍَ تي ٽيل سوج. پيٽ ۾ ٽيل بادي گولو - بادي سُورُ. درياءَ جو آهو پاڪو جنهن مان پاڻيءَ جو ليکال نه هجي. (ت). چوپائي مال جي بيماريءَ جو هڪ قسم - (وهت جي) آنبي جو وڪڙ ۽ روڪ. (ذ. صفت). (سن. مُكْتَ = موڳو) بيوقوف - نادان - چَسو - بي عقل - مُوڙهل.

= مُوڙهڙ سُوڙهڙ: صفت. ڊُونبِڙو - اونڊي ڪنڊ. ڪَروُنڊڙو. سُسيل - ڪيڪو و ڪو.

= مُوڙهِ هُوُ سُوڙهِ هُوُ ۽ مُوڙِهاسُوڙِهاءُ: ذ. صفت. مُوڙهڙ سُوڙهڙ.

● مُوڙِهلُ ۽ مُوڙِهَلَ: ذ. صفت. مُنجهيل - مُنڊل - اُلجهيل. مُنجهورو - ويچدار. (سن. مُهِ =
بيهوش ٿيڻ) حيران ٿيل. پريشان ٿيل. ڪيڪو و ڪو ٿيل - وائڙو - ششدر - گهبرايل. بيهوش. مُورڪ - بي سمجهه - بيوقوف - جاهل - نادان - بي عقل. موڳو. و مُوڙَل. گُمراهه - پَلِيل - ٽِڙڪيل.

● مُوڙهڻُ: مصدر. (سن. مُهُ = بيهوش ٿيڻ) بيهوش ٿيڻ - مُنجهڻ. (موڙهو - موڙهبو - مُڙهل).

= مُوڙهڻهُ: صفت. مُنجهيل - مُنڊل. بيهوش. گمراهه. ويسو - حيران.

= مُوڙهوُ: صفت. موڙهل.

= مُوڙهوُ مُوڙهوُ: صفت. ٻانهون ۾ جنگهون پيٽ ڏانهن موڙهيون ڪري سمهيل. غمگين ٿي اونڊي ڪنڊ ٻيل - مُوڙهه مُوڙهه.

● مُوڙهوُ ۽ مُوڙهاءُ: ذ. (سن. مُوتكَرْ = ڪاري) ڪاڻ جي ڪُرسي. ڪِنڙي. هڙَ. مُوڙو. پساريڪي وڪر جو هڪ قسم.

● مُوڙهوُ جَبَلُ: اسر خاص. تعلقي ڪوٽڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● موڙِهِيوُ ۽ موڙِهِيا (ث): ذ. پٽڪو - مولهيو. (ل). ڳاڙهي حُلواڻ جو پٽڪو.

● موڙِيُ ۽ موڙِيُونُ: ث. صفت. (سن. مُدْ = هيٺ لهڻ) ڪهٽ - لاٽ واري. موڳي - سائي - ڏَندي - ديلِي - مَندي (بازار).

● مُوڙِيُ ۽ مُوڙِيُونُ: ث. (سن. مُولَ = اصل) ڪنهن واپار وغيره ۾ سيڙايل اصل رقم. اصل رقم - مُورُ. سيڙپ - پونجي - ملڪيت. راس - پدارٿ. (سن. مُولِڪا = مُوڙِي) نيڍي هڙَ - نيڍي ڪِنڙي - پروڙي. ڇڪو - بيڊڙي. (سن. مُشْت = مُٺ) ڪانين جو ڪَڏو. ڪاڻن مُٺ. پنجويهن ٻيڙين جو بنڊل - جهُوڙي. ڪڪڻ مان نهيل سينهوڙي (جا مٽي تي رکي مٿانئس دِلو يا ڪوبه بار ڪڍجي) ويهڻ لاءِ ڪاڻ مان نهيل نيڍڙي ڪُرسي - پيڙهو.

= مُوڙِيُ پَٽڻُ: هڏي ڇڏڻ - جدا ٿيڻ.

= مُوڙِيُ تِيبَنُ: لفعو ٿيڻ - فائدو حاصل ٿيڻ. هميشه لاءِ قُرڻ ڪاڻ جي اميد رهڻ.

= مُوڙِيُ پَٽڻُ: هڏي ڇڏڻ - جدا ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مُوڙِيُ ڪَچَ ۾ هُنڊَنُ: هل هلان ۾ هجڻ. هلڻ و وڻڻ.
"ساران سنپور کي، ڪچ ۾ موڙي،
ڪچ لڏي، ساران ڪُڏي"
(ن - ب).
● موُزاتِيُ (ڪ): ث. مڪران جي ڪجور جو هڪ قسم.
● موُزَ ٻَرُ: ذ. (ف. موزه = پير + پر = کنب) ڪبوتر جو هڪ قسم - اُهو ڪبوتر جنهن جي پير تي کنب هجن.
● موز نڊ ڪاڻِيُ: اسر خاص. سري بلوچن جو هڪ قبيلو.
● موُزو ۽ موُزا: ذ. (ف. موزه) چمڙي جو جوراب. جُتي - پيراز. ڪپڙي جو جوراب.
= موُزِي بَنڊَ ۽ موُزِي بَنڊَ: ذ. جوراب بڌڻ جو پٽو.
● مَوُزُونُ: ذ. صفت. (ع. وَزَنَ) وَزَنُ ڪيل - توريل. ٺهڪندڙ - ٺهندڙ - لائق - جڳهائيندڙ - مُناسب - واجب - زيبا - سُهائيندڙ - ٺيڪ - دُرست. (آصفيه).
● مُوسا: اسر خاص. ٽَرُ ۾ مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مُوسا واهُ: اسر خاص. تعلقي ٺُل ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مُوستُ ۽ مُوستَ: ذ. (سن. مِشُ = بهانو) بهانو - عذر - پوزش - ڪيڪُ تالُ. هار سينگارُ - لاڏ ڪوڏ - ناز نخرو - انگل آرو. (ن - ب). سستي. (گاجرا).
● موسِڙو ۽ مُوسِڙا: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.
● مُوسَلَ: ث. (سن). مُهرلو - مُهري. (گاجرا).
● مُوسَلو ۽ مُوسَلا (ل): ذ. (پرا. موسَلَ. سن. مُوسَلَ = مُهرو) انَ ڇڻڻ جو ڪاٺ جو وڏو مُهيرلو - مُهري - ڏَنڊو - ڏڪرو.
● مُوسِلِيُ: ث. (سن. مُسَلي) دوا طور ڪم ايندڙ هڪ ٻُوٽيءَ جي ٻاڙ (قوت باهه ۽ ضعف دماغ لاءِ مفيد).
● مُوسَمَرَ ۽ مُوسَمُونُ: ث. (ع). مند - رُت - فصل - تڻُ. ويل - وقت - مهل. ايار - زمانو - سمو. موقعو. گج جي پرت جو هڪ قسم. (ڪ).
= مُوسَمِ بهار: ث. رت بسنت - بهار جي مند - گلن جي کلڻ جي مند. ربيع. ڦگڻ. مارچ. جواني - جوپن.
= مُوسَمِ خِزانُ: ذ. بن ڇڻڻ جي موسم - خريف. زوال جو زمانو - زمانه تنزل. ضعيفي - پيري - پياڻ. جوپن جي پڇاڙي. (آصفيه).
= مُوسَمِيُ ۽ مُوسَمِيُ: صفت. موسم جو. موسمِ وارو - مندائتو - ويلائتو - وقتائتو. ٽوري وقت لاءِ. ميوي جو قسم.
● مُوسَن: ذ. ٻوڙها - پيرمرد - پيا. (ديوان سانگي).
● موسو ۽ موسا: ذ. حياءُ - لَڄ - حجاب - لِهه - شرم. شرم. ڪَٽر - غيرت. حَيف - بد نامي - شرم جي گالهه. سبب. بهانو - عذر - مِنهه. (ڪ).
"جهوري جهڙ هي، موسو مڪن جو." (چوٽي).
منصوبو - ويرُ - سازش - نزاع - د شمني. (ن. ب).
مِهڻو - طعنو - تنڪو - وين - ڏوراپو. (ث).
= موسو ڪَرَنُ (ڪ): بهانو ڪرڻ - عذر ڏيڻ.
= موسو مارُنُ (ث): مِهڻو ڏيڻ - طعنو ڏيڻ - وين ڏيڻ.
● مُوسو ديرو: اسر خاص. تعلقي ڪنڀاري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مَوسُومُ: ث. (ع). موسم. (گاجرا).
= مَوسُومِيُ: صف. موسمي ميوو.
● مُوسىٰ: اسر خاص. هڪ نبيءَ جو نالو. (جو بني اسرائيل يعني يهودين ۾ پيدا ٿيو، جنهن تي توريت نازل ٿيو. کيس ڪليم الله جو لقب مليل آهي. سندس هٿ هميشه چمڪندڙ هو ۽ سندس لٺ مشهور آهي. هو يهودين جو پيغمبر، قاعدو ٻڌائيندڙ ۽ اڳوڻ هو. طور جبل تي خدا جو ديدار ڪيائين).
● موُسِيانِيُ: اسر خاص. بلوچ قوم جو هڪ قبيلو. (تاريخ بلوچستان).
● مَوُمِيُ ٻوٽا (ث): اسر خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُوسِيءَ ڦَري: اسم خاص. هڪ لڪ جو نالو.
● مُوسِيقِي: ذ (ع). گائڻ جو علم ـ گاين وديا. سنگيت ـ گائڻ ـ ڪلا.
ـ مُوسِيقار ۽ مُوسِيقَارَ: ذ. صفت. گائڻو ـ گوئيو ـ ڪلاونت ـ مُطرب ـ سازيندڙ.
● مُوسِيءَ مَچِي: ث. مڇي جو هڪ قسم ـ مَنگرو ـ سنگرو. انساني مانس کائيندڙ هڪ وڏي مڇي. (ڏيکھ الڪل چاليھ فوت. (گاجرا).
● مُوش: ذ. (آڻن ۾) ڦڦڙن جي بيماريءَ جو نالو.
● مُوشُ ۽ مُوشَ: ذ. (ف. مُوش: سن. مونڪ = ڪئو). ڪَوئو ـ چوھو ـ ڪئو.
● مُوشِڪافِيءَ ۽ مُوشِڪَافِيُون: ث. (ف). وار تان ڪَڍل لاھڻ جي حالت ـ باريڪ بيني. مڇيءَ مان ڪنڊا ڪڍڻ.
● موشو ۽ موشا: ذ. (سن. مُش = لڪائڻ ڍڪڻ). پاسو ـ ٽارو ـ ڪنارو ـ گوشو. علحدگي ـ جدائي. شرم ـ حياءُ ـ لڄ. منھن لڪائڻ جي حالت ـ پردو ـ ليڪ ـ پرهيز.
ـ موشو ڪرڻ: پرهيز ڪرڻ ـ پري رھڻ ـ گوشو ڪرڻ ـ ٽارو ڪرڻ. لحاظ ڪرڻ. شرم ڪرڻ ـ حيا ڪرڻ ـ لڄ ڪرڻ.
● مُوصِلي: ث. دوا طور ڪم ايندڙ پھاڙي ٻوٽيءَ جو هڪ قسم (جنھن جي ٻاڙ ڪتب اچي). مُوسِلي.
● مَوصُوفُ: صفت. (ع. وَصَفَ) وصف ڪيل ـ ساراھ ڪيل ـ ساراھيل ـ واکاڻ ڪيل ـ واکاڻيل ـ ممدوح. بيان ڪيل. مذڪور. (ذ) علم نحو جي اصطلاح ۾ اھو لفظ جنھن جي صفت ڏيکاري ۾ اچي. (علم نحو ٦٠).
● مَوصُول: ذ. صفت. (ع. وَصَل) وصل ڪيل ـ ملايل ـ ملايل ـ ڳنڍيل ـ لاڳاپيل. جڙيل ـ ٻڌل. (آصفيه). (ذ) گرامر موجب ضمير جو هڪ قسم. (جنھن جا به قسم آھن: ١ـ ضمير موصول، ٢ـ ضمير جواب موصول).

● مَوضُوعُ: ذ. (ع). وضع ڪيل. رکيل ـ ڪيل. بيان ڪيل. (ذ) مضمون جو مقصد. عنوان. علم نحو جي اصطلاح ۾ بامعني ڳالھائڻ. (علم نحو ٢).
● موغِلو ۽ موغِلا: ذ. صفت. مغل خاندان جو ـ مُغليو ـ مُغلي.
● مَوقِعَ: ذ. (ع. وَقَعَ). وجھ ـ وار ـ سمجھ ـ ساجي ـ ٽڻ ـ داءُ ـ موقعو ـ سنڌو. واقعي ٽيڻ جي جاءِ.
ـ موقِعو ۽ موقِعتا: ذ. موقع. واقع ٽيڻ جي جاءِ. (آصفيه).
ـ موقِعو ڏِيڻُ: مھلت ڏيڻ ـ مناسب وقت ڏيڻ. وجھ ڏيڻ.
ـ موقِعِهي تِهي: ظرف. پوري وقت تي ـ مھل تي.
● مَوقُوفُ: ذ صفت. (ع. وَقَفَ). بيھاريل ـ ڪڍو ڪيل. ٽاڙيرايل. ڪم ڪان روڪيل. نوڪريءَ ڪان برطرف ڪيل ـ برخواست ڪيل. ڪڍي ڇڏيل. منسوخ ڪيل. مھمل رکيل ـ مھلت ڏنل. ترڪ ڪيل ـ ڇڏيل.
ـ مَوقُوفُ ٽِيڻُ: نوڪريءَ ڪان جواب ڏيڻ ـ برطرف ٽيڻ ـ برخواست ٽيڻ.
ـ موقُوفُ ڪَرَڻُ: برخواست ڪرڻ ـ برطرف ڪرڻ.
ـ مَوقُوفِي ۽ مَوقُوفِيُون: ث. برطرفي ـ برخاستگي ـ معزولي ـ علحدگي. رد. إلتوا ـ توقف.
● موڪَ ۽ موڪُون: ث. (سن. موڪْشَ = چونڪارو). هيٺانھين زمين (جنھن ۾ پاڻي آساني سان اچي سگھي). ٻنيءَ کي واھن رستي ڏنل پاڻي. وھڪ (پاڻيءَ جي). وھندڙ پاڻي. جلارو پاڻي ـ گھٽو پاڻي. پاڻي جي آڏل ـ پالوٽ. گھٽائي ـ جھجھائي ـ زيادتي. (صفت). گھٽو ـ جھجھو ـ جام ـ متو ـ وڌيڪ ـ زياده.
ـ موڪتا: اسم خاص. تعلقي ڪنڊ ڪوٽ ۾ هڪ ديھ جو نالو.
● موڪرِ ۽ موڪرُون: ث. (سن. موڪْشَ = چونڪارو). ويڪرائي ـ ويڪر ـ چوڙائي ـ ويڪراڻ ـ ڪشادائي ـ ڪشادگي ـ موڪراڻ. ٻوٽ ـ ٻيٽ.
ـ موڪرَاڻِ: ث. موڪر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

■ موڪِرائيي ۽ موڪِرائِيُون: ث. موڪراڻ- موڪڙ- چوڙائي.

■ موڪِرو ۽ موڪِرا: ذ. صفت. ڪشادو- ويڪرو- خلاصو- وسيع- چوڙو. گنجائشي- آزاد- جڳهه وارو- ڪليل- ميڪيو. وڏو.

● موڪُڻ: ذ. (سن). چوڻڪارو- آزادي- آزاد گي- نجات- موڪا- ميڪتي.

● مُوڪِل: ذ. صفت. (ع). وڪيل ڪندڙ- اصيل.

● موڪِلڻ: مصدر. (سن. مُنْجَ = آزاد ڪرڻ) مُنجڻ- پڻڻ- روانو ڪرڻ- (قاصد) ڊوڙائڻ- (لشڪر) چاڙهڻ- پيڄڻ. (موڪليو- موڪليندو- موڪليل).

● موڪَلَ ۽ موڪَلائُون: ث. رخصت- چوٽي- رضا- اجازت. اِذن. رهائي- آزادي- چوڻڪارو- چوٽڪو. نوڪريءَ کان برطرفي- موقوفي.

■ موڪَلَ آئيُئي: جملو. جيڪي وٽيئي سو ڪر.

■ موڪِلائي ۽ موڪِلائِيُون: ث. موڪل- اجازت- رخصت- روانگي- سانباهو. الوداعي. موڪلائڻ وقت ڏنل موڙو يا پئسا (خرچي طور).

■ موڪِلائِڻ: مصدر. رخصت ونڻ- چوٽي وڻ- اجازت وڻ- موڪل ونڻ- الوداع ڪرڻ- موڪلائي ڪرڻ- خدا حافظ ڪرڻ. اِذن ونڻ- آزادي ڏيڻ. (موڪلائيو- موڪلائيندو- موڪلائيل).

● موڪو: ذ. ڪُڌيا جي چپ ۾ پيدا ٿيندڙ ڳوڙهيءَ جو هڪ قسم. (جمع. موڪا) بيماريءَ جو هڪ قسم. موڪن جي بيماريءَ جو جيت.

● موڪا (ت): اسم خاص. راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.

● موڪا ۽ موڪائُون: ث. (سن. موڪش = نجات) چوڻڪارو- رهائي. نذر- نذرانو. ڏکڻا.

● موڪاڻي (ت): ث. ڪنهن شيءِ وڻڻ جي عيوض (ڪُنهر يا دڪاندار کي) ڏنل ڏڻا (اناج).

● موڪِش: ث. (سن). موڪش- نجات.

● موڪَلَ ٻَهَهُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● موڪَڻ: مصدر. (سن. موڪشڻ = آزاد ڪرڻ). آزاد ڪرڻ- مُڪت ڪرڻ. مُڪتي ڏيڻ- نجات ڏيڻ. ڇڏائڻ- آزاد ڪرائڻ. عيوضو ڏيئي گروي مان ڇڏڻ. عيوضو ڏيڻ- بدلو ڏيڻ. محصول ڏيڻ مان ڪا شيءِ آزاد ڪرائڻ. عيوض وٺي ڪا شيءِ ڇڏڻ. پوريءَ قيمت ۾ ڪٽڻ. احسان جو بدلو ڏيڻ- احسان لاهڻ. ڪنهن عمل مان خود کي چڱو ثابت ڪرڻ- ملهائڻ- مرڪائڻ. ڪجهه ڪري ڏيکارڻ. سُٿو ڪم ڪرڻ. ڪنهن کي ڏَٽَڻ- منتخب ڪرڻ- چونڊڻ- پسند ڪرڻ. انعام ڏيڻ- ورسائڻ. عزت ڏيڻ. (موڪيو- موڪيندو- موڪيل).

■ موڪَڻ ۽ موڪَڻُون: ث. آزادگي- رهائي- خلاصي- اجائي- چوڻڪارو- نيتارو- نجات- موڪِيرُ. پئسن يا محصول عيوض ڏيڻ مان ڪنهن شيءِ جي آزادي. (گاجرا).

■ موڪَ ۽ موڪَ: ذ. موڪ. چوڻڪارو. معافي. آخرين ۽ دائمي خوشي. ڏنل شيءِ جو عيوض. ڏرمي پستڪ جي قيمت- مٽائي (پاڪ ڪتاب جي قيمت). ڏرمي ڪريا ڪرم جو عيوض- پيٽا.

■ موڪا ۽ موڪائُون: ث. نَذر- نياز- سيسا- سُڪا. موڪ- موڪائي.

■ موڪائيُ ۽ موڪائِيُون: ث. موڪڻ جي بها يا مزوري- موڪ- موڪا.

■ موڪائِڻ: مصدر. آزاد ڪرائڻ- نجات ڏيڻ- چوڻڪارو ڏيارڻ. پاڻ ملهائڻ- مرڪائڻ- فخر ڪرڻ. (موڪائيو- موڪائيندو- موڪائيل).

■ موڪَ ٽِيَنُ: ڪو بلو پيٽي ٽيڻ.

■ موڪِش: ذ. نجات- موڪ. (گاجرا).

■ موڪِيُ: صفت. موڪ ڪندڙ- آزاد ڪندڙ.

● موڪِئِيُ (ت): اسم خاص. ٽنڪر پارڪر ۾ لوڻ جي هڪ ڪاڻ جو نالو.

● موڪِيُ: صفت. (سن. مَدْيَ = شراب) شراب چڪائيندڙ. مَدو وڪڻندڙ- ڪَلالُ. (اسم خاص).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هڪ عورت جو نالو (جا گواڙ پاسي شراب وڪڻڻ جو ڪم ڪندي هئي، هڪ لڳ سنڌس شراب جي ڪنهن مٽ ۾ نانگ وڃي ٻيو ۽ انهيءَ مٽَ جو شراب جن ٻيتو ٿي، سي مري ٿي ٻيا).

"موڪي سندي مٽ ۾ سُري سپ ٻيو،
اِيءُ قضا ڪم ڪيو، ڪونهي ڏوهه ڪلال جو"
(شاهه).

● موڪَرَ (ث): اسم خاص. ٻوٽي جو هڪ قسم. گاهه جو هڪ قسم.

● موڪِرو ۽ موڪِرا: ذ. خوشبوءِ دار گل جو هڪ قسم - مَڪِرو.

● موڪائِڻ: مصدر. (سن. مُهْ = بيهوش ٿيڻ). موگهو ٿيڻ. هوش خطا ٿيڻ. (موڪائيو - موڪائيندو - موڪائيل).

● موڪِشْتُ ۽ موڪَشْتَ: ذ. صفت. (سن. مُهْ = بيهوش ٿيڻ). بي سمجهه - ڪند فهم - موگو.

● موڪو ۽ موڪا: ذ. صفت. (پرا. موڪو = موگو. سن. موڪ > مُهْ = بيهوش ٿيڻ. منجهيل - موڙ مل. اڻ ڳالهائو. گونگو - مائيٽو. مسڪين - اٻالو. اٻوجهه - ڪوپ - بي وقوف - ڪم ذهن - بي عقل - مورڪ - ڳهيلو - موگو سٽر. جهڪو (رنگ). بيهوش - مورڇت - وِسو. وسائل. سست - ڍيلو - آرسي - ٽوٽي - ڪاهل - ڳمر. ڪيڪو وِڪو ٽيل - حيرت زدو - وائڙو - نيپو - حيران. (ث. موڪِيُ ۽ موڪِيُون). (ذ). هڪ ڏينهن جو نالو. جن - پَوت.

= موڪائي ۽ موڪائيُون: ث. ڳهيلائي - موگهاڻ. آٻاڪائي. بيهوشي - غشي - وِسامائي - سستي - ڳهر - نند. وائڙائي.

= موڪاڻ: ث. موڪائي.

= موڪوسٽَرُ ۽ موڪِ سٽَرَ: ذ. صفت. موڏَن - وڳشتُ.

● موڪهه ۽ موڪهُون (ث): ث. برساتي ڪکر.

● موڪهو ۽ موڪها (ت): ذ. صفت. بيهوش.

● موگو ۽ موگا: ذ. صفت. (سن. مُدْ ڪ = مُڪ) مڪ جو - مڪ وارو. مڪ جي رنگ تي - موگي - هلڪو سائو - سائيڙو.

= موگِيُ ۽ موگَيُ: موگو.

● مول (ڪ): اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

● مولُ ۽ مرلَ (ڪ): ذ. ٻڙيءَ جو هڪ عضو - ڪُوهي يا شيخلي جي چوٽي - مورُ. (اسم خاص). ڪوهستان ۾ هڪ مشهور شهر جو نالو. (ن - ب).

"ملير تيلاهه مَرَڪي، جيلاهه مول ماس."

● مُولِ: ظرف. مُور.

● مُولُ ۽ مُولَ: ذ. (سن. مُول = اصلُ). اصل. پاڙ - جڙ - جڙهه - بيخ - بنياد - ڪيرَ - ٻيڙهه - بناءُ. ذاتو - شبديوني. مُهڇ - مُنڊ - ڏُرُ. پيدائش - ٻُهائي. ڪتاب جو اصل مضمون - متن. علم رياضيءَ ۾ سڳهه جو اصل عدد ("ٻيو مُول، ٽيو مُول" وغيره). هڪ نڪت جو نالو (جنهن ۾ يارهن نحس تارا آهن). (صفت). اصلي. بنيادي. مُنڊ وارو.

= مُول پاشا: ث. اصلي ٻولي. بنيادي زبان.

= مُولُ پاپُ: ذ. اصلوڪو گناهه. حضرت آدم عليه‌السلام ڪان ٿيل گناهه.

= مُول ساڻ شبدُ: ذ. اصل لڪل لفظ.

= مُول شبدُ: ذ. اهو لفظ جو ٻئي لفظ جو بنياد هجي - ذاتو - اشتقاق.

● مُولا: ذ. صفت. (ع). مولىٰ - مولو.

= مُولائي: ذ. صفت. مولىٰ جو طالب. مولىٰ وارو.

● مُولائو ۽ مُولاٽا: ذ. مولهاڻو - پگڙ.

● مولادادُ: اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه. جو نالو.

● مُلارِيُ: ث. ڪاڌي جي ڪم ايندڙ مُوريءَ جون ڏانڊيون ۽ پَنَ.

● مُولانُ: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مولانو ۽ مولانا: ذ. صفت. (ع). پڙهيل - وِدوان - عالم - فاضل - پَنڊت - مولوي. قابل - هوشيار - چاڙو - ماهر.

● مولاوَڙو: ذ. صفت. مُهاڇڙو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مولائيءُ: اسم خاص. هڪ قوم جو نالو (جنهن جي ڪچ ضلعي ۾ اينڪ آهي).
● مؤلِفُ: ذ. صفت. (ع. لَفّ) ڪتاب جو تاليف ڪندڙ- ڪتاب جا مضمون گڏ ڪرڻ وارو- مُصنّفُ.
● مولگو ۽ مولگا (ت): ذ. هٿني جو هڪ قسم- سڳن وارو هٿو. (حامي).
● مولِمُ ۽ مولِمَ: ذ. (ع. مارُقَ = هوا) هوا- واءُ- باد- پون. اوپر جي هوا. (گاجرا).
● مولِمو ۽ مولِما: ذ. صفت. (ع. مُسْلِمٌ) ڪنهن ڪِهڙي تي چڙهيل پاڻي- مُسلمو- مُسلمو.
● مولو: ذ. (ع. مولىٰ) مولا- مولىٰ. (صفت). مُنڍهيل (سُٽ وغيره) گانڊوڙيل. گهنبيدار (وار).
● مَولُودُ ۽ مَولُودَ: ذ. صفت. (ع. وَلَدَ) آهو ٻار جو پيدا ٿيو هجي- جايلُ- جاميلُ- جَميلُ- زاده. (ذ). جنم جو ڏينهن- پيدائش جو ڏينهن. پيدا ٿيڻ جو زمانو. حضور رسول صلعم جن جي جنم جو بيان. (آصفيه). رسول الله جن جي صفت ۾ چيل نظم. جنازي جي اڳيان سُر سان پڙهڻ لاءِ نبي ڪريم صلعم جن جي ثنا جا شعر.
- مَولُودي: ذ. صفت. مولود پڙهندڙ- شُغل پڙهندڙ.
● مولِيُ ۽ مولِيَ: ذ. صفت. (ع). شرع جا احڪام ڄاڻندڙ- دين جو عالم- فقيه. ڌرم شاستر ڄاڻڻ وارو- شاستري. شريعت جو پابند. مُعلمُ- مُدرسُ. راج پنڊت- سيا پنڊت.
● مولِهُ (ت): ث. سُوڙي جيءِ وَٽِ. تڏي يا ٽُوٽي جي ڪِنار.
- مولِهُ وَرائِنُ (ت): تڏي جون پُڇڙيون ورائي سمبڻ.
● مولَهاڻُ ۽ مولَهاڻا: ذ. مٽي تي ٻڌل وڏي ۽ ڊيري پڪوڙي- پڪوڙُ- ڦيڙَهُ- مولَهو- پٽڪو- پڪ- دستار. (ث. مولهائي ۽ مولهائيون).
● مولهاڻُ ۽ مولِهائا: ذ. مولهاڻو.
● مُولهڻ: اسم خاص. تعلقي نوشهري فيروز ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مولِهُ ۽ مولِها: ذ. مولهاڻو- مولهيو. پڪيءَ جو هڪ قسم. وڏيءَ چمار وارو آنءُ. (ث)- هوڙهو آنءُ- ڪيت. (ٿ). (ث. مولهي ۽ مولهيون).
● مولِهيو ۽ مولِهيا: ذ. (سن. مَسُولي = ڪلنگي وارو) ڪلنگي دار پڳ يا پٽڪو. (گهاتو- گُٽر). مولهاڻو- مولهائو- مولهو.
● مولي: ذ. صفت. (ع). ڏاڍي- مالڪ- والي- آقا- خاوند- سائين- صاحب. سردار- امير. پتي- سرتاج. بادشاهه- شاهه- پاتشاهه. سلطان- حاڪم. داتا. الله- ربّ- پريو- ايشور. خدا تعالىٰ.
● مولِيو ۽ مولِيا: ذ. مولهيو- مولهائو.
● مُولِيو ۽ مُولِيا: ذ. (سن). هڪ نڪت جو نالو. مُول لڪڻ ۾ ڄاڻايل ماڻهو. (صفت). سائو- هريو. زرد و- هيڏو. (گاجرا). خوش- آسودو.
● مولهيڏو حاجيءُ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مولهيڏو شاهُ: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مولِيمُ ۽ مولِيمَ: ذ. وادڪي ڪم جي هڪ اوزار جو نالو- ماهيچيءَ جو هڪ قسم- گول ليکن ڪيڏ جو اوزار. (ن.ب).
● مومَ: ث. (ف. مومَ. سن. مَدّ تَتّمَ = ميڻ) ميڻ- آها شئي جنهن مان ماکيءَ جي مک پنهنجو مانارو ٺاهي.
- مومُ بتيءُ ۽ مومُ بتيُونُ: ث. ميڻ بتي- موميتي- شمع.
- مومُ جامو: ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم (جنهن تي موم لڳل هوندي آهي).
- مومُ دل: صفت. نرم دل- دل ڪونئرو- حليم- نرم طبع- نرم مزاج.
- مومُ روغنُ: ذ. ميڻ ۽ ترن جي تيل ڪي گڏي ٺاهيل روغن.
- مومي ۽ مومِيُ: ذ. صفت. ميڻ جو- ميڻ وارو. ميڻ جهڙو- نرم. (گاجرا).
- مومبتيءُ ۽ مومبتيُونُ: ث. ميڻ بتي- موم بتي- شمع.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُوْمَرُ ۽ مُوْمَرَ (ث): ذ. صفت. بي سمجهه- مست- چريو.

● مُوْمِيڙائِي ۽ مُوْمِيڙائِيُون: ث. (ف. مومياڻي = مومڙاڻي). ڪاري رنگ جي هڪ سٽيي دوا (جا پڳل هڏ ڪي ڳنڍڻ جي ڪم اچي)- مومياڻي- مومير ي. (آصفيه).

● مُوْمَلَ ۽ مُوْمَلُون: ث. صفت. (سن. وِ = ٻنان + مَلَ = مَٽر). پاڪ- پوٽر. آجري- آچي- آوجل. سهڻي- حسين. (سر مومل راڻو- ڪُر). (اسر خاص). مومل راڻي واري قصي جي هڪ مشهور عورت جو نالو.

● مومِنُ ۽ مومِن: ذ. صفت. (ع. اَمَنَ). ايمان وارو- ايماندار- ايمان آڻيندڙ- سچو مسلمان- مسلمان. دين تي پڪو. (اسر خاص). قرآن شريف جي هڪ سورة جو نالو.

● مومِيائِي: ث. دوا طور ڪم ايندڙ پساريڪي وڪر جو هڪ قسم (جا پڳل هڏن ڪي ڳنڍڻ جي ڪم اچي)- مومڙائي. (مصر ملڪ ۾ پر ٽي زماني جا مصالح جي زور تي رکيل لاش)- ممي.

● مَٿونْ: حرف جر. منجهان- مان- ڪان- وٽان.

● مُوْدُ: ضمير متڪلم. (پرا. مٽيه: سن. مَيا = مُون). مان- آءُ- پاڻ- پنڊ. (هي ضمير فعل متعدي جي ماضيءَ وارن زمانن مان ايندو آهي جيئن "مون لکيو، مون پڙهيو" وغيره).

▬ مُوْنْ جِيان: ظرف مون وانگر.

▬ مُوْ ڪَرِ: حرف جر. ماڻهي (ت)- مون ڪي- پاڻ ڪي.

▬ مون گَرِ: حرف جر. مان گَرِ- مون وٽ- مون تائين.

▬ مُوْنْ هَتانْ: حرف جر. مون ڪان- مون وَٽان- منهنجي طرف ڪان.

● مُوْنْ: ذ (سن. مَوْنَ = ماڻ) ماڻ- چپ- خاموشي- سُڻڻ- ساڻت- سانوڙو. آرام- نمار- سامت- ڏ برج.

▬ مُوْنْ ڌارڻ: ماڻ ٽيڻ- چُپ رهڻ- خاموشي اختيار ڪرڻ- گُپ چُپ رهڻ.

▬ مَوْنِي ۽ مَوْ لِي: صفت. مُڻ- خاموش. سامت- ساڪِت- ساڪَن. (اسر خاص). جوڳي فقيرن جو ماڻ ۾ گذاريندڙ هڪ فرقو.

● مُوْڙِٽْ: ث. (ع. مَوْ نِثْ). مادهه. مادي. عورت- زال. عورت جو مخصوص عضوو. (گاجرا). گرامر موجب جنس جو هڪ قسم- مادي لاءِ ڪم ايندڙ جنس.

● مُوْنْجهُ ۽ مُوْنْجهُون: مُوْنْجهه: ذ. (سن مُهَ = بيهوش ٽيڻ). ساهه گهٽجڻ جي حالت- گهٽ- پسوست. سخت گرمي. سخت گهٽ- سخت گرميءَ سبب بيهوش ٿي وڃڻ جي حالت. ساهه جي بي آرامي- آندماندڻ. بي آرامي- بي قراري. بي چيني- ڪُٽي. فڪرات. هيانءُ تي بار- غُبار. حيراني- پريشاني- واڙائي (ست وغيره جي) منجهڻ جي حالت- مونجهارو- ڳاڙيوڙ. رولو- ڪوڙ- گهوٽالو. مونجهو.

▬ مُوْنْجهارو ۽ مُوْنْجهارا: ذ. مونجهه. رولو. ڪوڙ. مونجهو.

▬ مُوْنْجهو: ذ. مونجهه- مونجهارو.

● مُوْنْجهار ي: ث. پوٽي جو هڪ قسم (ولائتي پير جهڙو، پن ڪهرا، گل هيڏو ڪيوڙي رنگ تي مائل).

● مُونْدَرَ: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مُونْدَرْ: اسر خاص. تعلقي دادو، تعلقي ننگرپارڪر ۾ تعلقي ڊگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ ذات جو نالو.

● مُونْدِراڻي (ت): اسر خاص. هڪ ذات جو نالو. (ڀٽي پاڙو).

● مُونْڊاوَاءِ: اسر خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُونْڊاهِي: ث. ڪنهن به چوپائي مال جي سار يا فرج.

● مُونْڊو ۽ مُونْڊا: ذ. اسر خاص. (ٻيءَ جو) ٻرنر- جلاويو.

● مُونْڊيو ۽ مُونْڊيا: ذ. صفت. منڊ وارو يا گو- مُهڙ. مُهاڙو- اڳياڙي. (ذ). ڪُلهو. ٻڙيءَ جي آڏ جي چوٽيءَ ۾ پڌل رَسو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُونڊ (ت)؛ ذ. مُنڊ - بنياد.
- مُونڊو اڪٽائڻ (ت)؛ مهاڙو اڪٽائڻ. هروپرو جهيڙو ڪرڻ - فساد ڪرڻ.
● مُونڊو: ذ. گوڏو - مونو. پاڻيءَ تي پيدا ٿيندڙ ٻوٽيءَ جو هڪ قسم.
● مُونڊي ۽ مُونڊ ٻون؛ ث. ملهه يا ڪُشتيءَ راند ۾ هنيل ٽوريءَ گوڏي جي ٽوڪر.
- مُونڊي: ملهه راند ۾ گوڏي جي ٽوڪر ڏيڻ. انگڙو هڻڻ - ڦڙتي هڻڻ. رنڊڪ وجهڻ - اڙڪ وجهڻ - چيڏڪ وجهڻ - رڪاوٽ وجهڻ.
● مُوڪر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر حيدرآباد ۾). (سينسز ۱۹۳۱ع).
● مُونڪَ ڦَري (ت): ث. پيرت جو هڪ نمونو. ڪاڇو.
● مُونگهان (ڪ): بوٽي جو هڪ قسم (ٽارين ۽ ٽڻڻ جي ڪل تي ڪنبا ڪنبا ٿين، جن ۾ ڪير آهي، ذائقي ۾ لذيذ).
● مونو ۽ مونا: ذ. صفت. (سن. مُنڈ = ڪوڙڻ). ٽوڙهو. مٿي ڪوڙيل ماٿهو (خاص ڪري جيڪو سپ وار ڪوڙائي ڇڏي). سنياسي. (ذ). سانوڻ جي مند ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ گاهه جو قسم. (ل).
● مونو ۽ مُونا: ذ. گوڏو - گهٽنو. ڪورين جو هڪ اوزار - تُر جي ٻنهي پاسن ڪان زمين ۾ ڪُٽل ڪاڻيءَ ٽڪر (جن ۾ تُر ڦري سگهي). آڏاڻي ڪي جهلڻ لاءِ ڪاٺ جو ڪلو. ايٽ جي آڻي ڪاڻي - پائو.
- مُونا هڻڻ: گوڏا هڻڻ - اولڙ ڪرڻ. لتاڙڻ. (ڪنيات - گر).
- مُونڍين: ظرف. گوڏن سان.
- مُونن ۾ مُنهن ڏيڻ: گوڏن ۾ منهن وجهڻ. مراقبي ۾ ويهڻ.
● مُونهڻي (ت): ث. پيٽ جي شروعات وارو هنڌ.
● مُونيي ۽ مُونيون: ث. (ڪنهن به جانور جو) ڪَريو - مُرو - مَريو. مُريهي جا وار. (ڪاجرا).

● موٽ ۽ موٽ؛ ذ. (پرا. مِيتَ. سن. مَدَنَ > مِد = سٽيو ڪرڻ) ڪاڏي طعام (يا شيءِ وغيره) کي لذيذ يا نرم ڪرڻ لاءِ انهي ۾ گڏيل مکڻ يا گهيه. (گاجرا).
● موٽ: مصدر. (سن. ما = مَٽِڻ) مَٽِڻ - ماپڻ.
● موٽيي ۽ موٽيون: ث. (پرا. مِيتَ. سن. مَدَنَ > مِد = سٽيو ڪرڻ) انهي ۾ گهيه سان تيار ڪيل مٺائيءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ مٺاڻ گهٽو هوي). ڪهٽي گهيه واري ڪڪي. بسڪوٽ جو هڪ قسم.
- موٽيو: ذ. ڪهٽي گهيه ٻيل ٻُوريون يا ڪچوريون. (گاجرا).
● موهُ: ث. (ف. مُوي = وار) وار. (گاجرا).
● موهه ۽ موهَ: ذ. اسم. (پرا. مُهَ. سن. مُکَ = مُنهن) مُنهن - مَکُ. مُهاڙ - مُوهڙ - مُهڙ. (مارئي - گر).
● موهڙ ۽ مُوهڙ (ڪ): ذ. مُنهن وارو پاسو - مُهڙ - مُهاڙ.
- موهينگ ۽ مُوهينگ (ث): ذ. موهڙ - مُهڙ - مُهاڙ.
- مُوهينگڙو: ذ. منهن - لنگهه - دروازو.
● موهبت؛ ث. (ع. وَهب) سخا. بخشش. (گاجرا).
● مُوهر: ذ. مُهراڻو جو مخفف. ٽُرُ جي هڪ حصي جو نالو - پڪي زمين ۾ ٽُرُ جي دنگ ملڻ ورو هنڌ - مُهراڻو - ڪس.
"ٽُر ٽُوهر، مُلڪ مُوهر" (سانوڻ).
● مُوهرو ۽ مُوهرا (ت): ذ. آٽ جي سنج جو هڪ قسم - مُونهن لاءِ منهن تي ڏاڪڻ جو چاديءَ جي ڦلڙين سان موڙ.
● موهيل: اسم خاص. تعلقي خيرپورميرس ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● موهيلا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● موهنڊاڻي: اسم خاص. سري بلوچن جو هڪ قبيلو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● موهڻ: مصدر. (سن. مُهْ = بيهوش ڪرڻ) بيهوش ڪرڻ - بي سُڌ ڪرڻ وَس ڪرڻ. چيت چريو ڪرڻ. موهتَ ڪرڻ - مَنُ لُڀائڻ - عاشق ڪرڻ - مفتون ڪرڻ - دل ڪسڻ - دل ونڻ - سومي چڏڻ. جادُو وجهڻ - سَندڻ - چَلَنُ. لالچائڻ - ڏاتارڻ - ريبن - ڏاڙ رائڻ - لوبَن - پرمائڻ. دَلبو ڏيڻ. پريائڻ - ريجهائڻ. لَبُ ڏيڻ - لَبَنُ. خوش ڪرڻ. (سن. مَدنَ > مِدُ = سٹيو ڪرڻ) الي پر موڻ (گيهه) وجهڻ. (شايد! سن. مَردن = مهڻ). جلائڻ - ٻارڻ - ساڙڻ. (شايد! سن مَدِ = هلڻ) موڪلڻ - روانو ڪرڻ. (گاجرا). (موهيو - موهيندو - موهيل).

- موهُ ۽ موهه: ذ. هوش گم ٿيڻ جي حالت - بيهوشي. اڃاڻائي - بي خبري. اڳيانتا - جهالت. پيار - پريت - محبت - سَنيهه - ارواحُ - لڳڻي - پيوندُ - مَهِنا - حُبُ - پريم - قُرب - پريتڙو - عشق. جادُو - مَندُ - ٽوڻو. سحر. ڪشش - چڪَ. سَڌَ - خواهش - چاهُ - چاهنا - چاهتَ. لوبُ - لالچ. ٻاجهه - مهرباني - دَيا - ڪِرپا - پلائي. چريائي - مستي - جُنونُ سؤداءُ.

- موهِتُ ۽ موهِيتُ: ذ. صفت. بيهوش - غش. اڻ جاڻ - بي خبر - بي سُڌ. موهيل - وس ڪيل. چيتُ چريو - اڪنُ چڪنُ - عاشق - مَفتُون - فِدا - مست - شيدا - شيفته - فريفته. لهايت گهڙو پيار ڪندڙ. جادُو سان سوميل. نظاري جو ماريل. (آصفيه).

- موهِجَنُ: مصدر. بيهوش ٿيڻ. عاشق ٿيڻ. پيار ۾ ڦاسڻ. لوڀجڻ.

- موهِجِيُ پَونُ: عاشق ٿيڻ - پيارو گهرڻ - پائڻ - پسند ڪرڻ.

- موهَ رُوپِيُ: ذ. صفت. نَڪڙو - خيالي - وهمي - ميٿيا.

- موهڙ: ث. پيار - موهه - محبت. موهڙي. ث. موهڙ.

- موهَنُ ۽ موهَنَ: ذ. صفت. چريو ڪندڙ. دل چڪيندڙ - موهيندڙ - مَنوهَرُ - لالَن - ساجن - پريهن - محبوب - دلربا. ڪشش ڪندڙ - سهڻو. (اسم خاص). ڪرشن مهراج جو هڪ صفاتي نالو. مَن موهَن.

- موهَن مالا: ث. ڪٿيئين ۽ سونن دانڻن سان مالها. (گاجرا).

- موهِنو ۽ موهِنا: ذ. صفت. موهن - موهڻو. (ث. موهِني ۽ موهِنيُون).

- موهِنِيُ ۽ موهِنِيُونُ: ث. صفت. دل چڪيندڙ عورت - موهيندڙ زال - موهِيڻي. جادوگرڻ - ساحره. انگل آرو ڪندڙ عورت - بازاري عورت. (گاجرا). (ث). ٻئي جي دل ونڊندڙ. منتر - وشي ڪرڻ - جادو - ساحري.

- موهِنِيُ مَنتُرُ: ذ. ٻئي کي موهيندڙ منتر.

- موهِيڙُ ۽ موهِيڙا: ذ. صفت. دل چڪيندڙ. موهنو - موهيندڙ پيارو (ث. موهڻي ۽ موهڙيون).

- موهُو ۽ موهُوءُ: ذ. صفت. موهيندڙ - موهنو - موهڻو.

- موهِيُ: ذ. موهه. پيار. عشق. ممتا. (گاجرا).

● موهَنُ: اسم خاص. تعلقي ڏنڊي ۾ گي ۽ هڪ ديهه جو نالو.

● موهَنُ ٽالُ: ذ. (سن. موهَنُ = چڪيندڙ + سُٽالَ = ٽالهه) مٺائيءَ جو هڪ قسم - چاشني ۽ پڪل مڱڻ جو اٽو (جو ٽالهه ۾ پلٽائي چڙهايو آهي).

● موهِنو ۽ موهِنا: ذ. ڪبوتر جو هڪ قسم - اڇي منهن وارو ڪارو ڪبوتر.

● موهَنُ: اسم خاص. رڻي ڪوٽ ڪان اوپر طرف هڪ جبل جو نالو. لئي جو نالو.

● موهوُ ۽ موهَا (ڪ): ذ. وڻ جو هڪ قسم.

● موهِيڙو ۽ موهِيڙا: ذ. جوانيءَ جي وقت منهن تي نڪتل چمڪندڙ داڻو (ڦُرڙيءَ وانگر).

● موءُ ۽ موءِ: ذ. (ف. مُو = وار) وارَ. چوٽا - جٽائون. آونداهَ - ڪاراڻ (ڪ).

● موئيرا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● موئيرو ۽ موئيرا (ت): ذ. ڪُل جو هڪ قسم (هيءُ گل اڪثر ٻيٻي پاسي ٿيندا آهن، جن مان شراب ڪرندو آهي). (سنڌ جو سيلاني).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پُونڀي يا وڻ جي ٽارين کي مروڙي، ٽانوَ صاف ڪرڻ لاءِ ٺاهيل مُونو. ٻُهٽ سان پريل جانور جي ڪَل. (ت). ٻُٽ- ہوتو.

● موٹَنُ: مصدر. (سن. مَرْدنَ = مهڻ) ڪنهي هڏ سان مَٹسرڻ. مهڻ ملائڻ. لوٹيڻ (ڪپڙو) نيپُوڙڻ - مَروڙڻ. موڙڻ. وَٹَنُ - ويڙهڻ. ورائڻ. (پرا. مَيَنُ. سن. مِدْ = سٹيو ڪرڻ) ڪنهن شيءِ کي سٹيو ڪرڻ ۽ ملائڻ. گهڻ سان اٽو گوهڻ.

= موٹِنُ ڪَرَنُ (ت): ڪُروِي اٽي ۾ گيهه ميلائڻ.

● موٹيٽي ۽ موٹيٽيُونُ: ث. موٽِي.

● موٹيٽيو ۽ موٹيٽيا: ذ. مُوٽِيو.

● مُوٹو ۽ مُوٹا: ذ. مَرَڻ جو چڪو - مُوڙو. (ت). ڪَڪَن يا اڇڙين مان ٺاهيل مُونرو. (ل-ت). مُشعل - مُشال. وڻ جو هڪ قسم. (ڪ).

● مُوٹِيُ: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.

● مُوٹيڏانُ: اسم خاص. تعلقي ڏٺي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● موٹيڏانُ: اسم خاص. مُول ڪان اُپرندي طرف هڪ جبل جو نالو. (ن - ب).

● موٹيرو ۽ موٹيرا (ت): ذ. آڻَ جي ٻَلاڻ جي گدين ۾ نرم ٽين لاءِ وڏل ڪانڌن جي سرن جا ٻَنڊ. (حامي).

● موٹيلو ۽ موٹيلا (ث): ذ. تيرن ۾ مُڪڻ جي فصل کي نقصان رسائيندڙ جيت جو هڪ قسم.

● موٹيا: ذ. (ع. ماء) پاڻي - آب. (ن - ب).

(اسم خاص) تعلقي ڪُوٽيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُوٹيشيُ: ذ. (ف). چوپايو مال - وهت وانو. چوپاڙي مال جي وڪري تي ورتل سرڪاري محصول.

● مَهٹُ: ذ. (ف. مَاهُ جو مخفف). چَنڊ - قمر - ماهتاب - چندر - چندرما. (ع.ا.د).

● مَهٹُ (ڪ): ذ. (سن. مَه = ماکي) ماکيءَ جي مسڪ - شهد مکي.

● مَهٹُ ۽ مَهٹَ: ذ. صفت. (سن. مِشْرَ = گڏيل) گڏيل - گڏاڙو - مُرڪب - ميلي رليل.

● مِهٹُ: ذ. صفت. (ف). وڏو. بزرگ.

● مِهٹُ ۽ مِهٹَ (ل): ذ. (سن. مشْ = ٻاهوڻ ڪرڻ). ٻاهوڻ - مِنهن - عذر. چارو - علاج. (ديسي - گر).

● مَهَا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَهَا ۽ مَهَا: صفت. ظرف. (سن). وڏو - شاهي - ڪبير. اُتر - عالي - بُلند - اڇو. ڏاڍو - سخت. زور وارو - قوي - ڳرو. مضبوط. تمام گهڻو - پي انت - اپار. زياده (ظرف) ڏاڍو - نهايت - تمام - بلڪل - زور - نيُور. (ذ). اڪثر مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ "مَهاپُرش، مَهاتما وغيره"

= مَهَا آدوگيُ: ذ. صفت. وڏو متحنتيُ - جفاڪش - آورچ.

= مَهَا بِراهِمَنُ: ذ. صفت. پِتَرن جو ڪريا ڪرم ڪرائيندڙ براهمڻ.

= مَهَا بَلِي: ذ. صفت. تمام گهڻي طاقت وارو - بَلوان پهلوان.

= مَهَا پارتُ: ث. پارت يا هندستان جي وڏي لڙائي - عظيم جنگ (جا پانڊون ۽ ڪورون جي وچ ۾ لڳي هئي). مهاپاري جنگ جي احوال وارو ڪتاب.

= مَهَاتَمُ ۽ مَهَاتَمَ: ذ. صفت. وڏائي. ساراهه. ڪنهن به نيڪيءَ جي ڪم مان ملهل فائدو. ڪنهن ڏرمي پستڪ پڙهڻ مان ملهل لاڀ - ثواب.

= مَهَاتِما ۽ مَهَاتِماَ: مَهَاتِماَنُ: ذ. صفت مَهَاآتما - پاڪ روح وارو ماڻهو. وڏو پهتل ماڻهو - خدا ترس - ولي - سَنت. نيڪ چلن - گنوان. پاڪ.

= مَهَاتِما پُرشُ: صفت. وڏو ولي.

= مَهَاپاپِيُ ۽ مَهَاپاپِيُ: ذ. صفت. وڏو گنهگار.

= مَهَاپرساد: د. ديوتائن کي نذرانو ڏنل کاڌو يا پل چڙهيل - ديوتائن کي ڏنل کاڌي جي پيٽا. (خالصن جي چوٽي). ريڍو گوشت.

= مَهَاپُرش: ذ. صفت. وڏو ماڻهو. مهاتما. وڏو سَنت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مَهاپَرلئي: ث. پورڻ لئي - قيامت.
= مَهاپَرُوِيُنَ ۽ مَهاپَرُوِيُنَ: ذ. صفت. بلڪل هوشيار.
= مَهاڻَنُ: ذ. صفت. وڏو ماڻهو- مشهور ماڻهو. چڱو يا ديندار ماڻهو. سوداگر. صراف. هندو واپارين جي پنچايت - مهاجَنُ. پنڌجات.
= مَهاڇارُ: ذ. ث. مڇيءَ مارڻ جو هڪ وڏو چار. رولو - مونجهارو - گوڙ. وڇوڙ. جنجال - زحمت - ڪشالو - جاکوڙ. مشڪلات - تڪليف.
= مَهاڇَنُ ۽ مَهاڇَنَ: ذ. صفت. مشهور ماڻهو. پَريو مُڙس - چڱو مڙس - پَتيل - مُکي - سردار. ايماندار. پَڌي جو واپاري. واپاري - سوداگر. شاهوڪار - شراف - صراف. (هندن جو هڪ) فرقو- نيات - سماج پنگت. ٽولي - جماعت - سڀر - مهاجن.
= مَهاد يو ۽ مَهادِيو: ذ صفت. چمڪندڙ ۽ نوراني ڇهري وارو. (اسر خاص). هندن جي شِيوُ مهراج جو ٻيو نالو.
= مَهارات (ث): ث. وڏي رات. ڇڇ جي روانگي واري ڏينهن ڪان اڳين رات.
= مَهاراجا ۽ مَهاراجانُونُ: ذ. صفت. وڏو راجا - شهنشاهه - سلطان - قيصر.
= مَهاراڻو ۽ مَهاراڻا: ذ. صفت. مهاراجا.
= مَهاراڻيُ ۽ مَهاراڻِيُونُ: ث. صفت. وڏي راڻي - باد شاهه بيگم - قيصريه - ملڪه.
= مَهاساگَرَ ۽ مَهاساگَرَ: ذ. وڏو سمند- بحر.
= مَهاشيءُ: ذ. صفت. سڻو ماڻهو - آبرو وارو - مُعزز - مانوارو - مانائتو. جناب - مسٽر.
= مَهاڪَرمُ: ذ. صفت. تمام گرم - سخت ڪوسو.
= مَهامَري: ث. وڏو مرض - وڏي بيماري. تمام گهٽو موت آڻيندڙ ڪاب بيماري. پليگ.
● مُهابو ۽ مُهابا: ذ. (ع. حب). لا ڀاهو - واسطو. اثر. سچ ٽپ - ڏيٺ - صدقو.
= مُهاڀي: ظرف. لا ڀاڀي سان. سچائپ سان. صدقي.
● مَهابهارَتَ: ذ. (سن). هندن جو وڏو ڏرمي ۽ تاريخي ڪتاب (جنهن ۾ آرين جي ٻن ڏرين ڪورون ۽ پانڊون جي لڙائي جو احوال درج آهي).
● مَهاتَمَ: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر سنڌ ۾) (سينسز ١٩٣١ع).
● مَهاجَنِ (ت): اسر خاص. راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.
● مُهاجِرُ ۽ مُهاجِرَ: ذ. صفت. (ع. هَجَرَ) هجرت ڪندڙ - لڏيندڙ. هڪ هنڌان لڏي ٻئي هنڌ ويندڙ - ٻنهنجو اصلوڪو ملڪ ڇڏي ٻئي ملڪ ۾ وڃي سڪونت اختيار ڪندڙ. مسافر. نرواسي. حضرت محمد صلعم جن سان گڏ مڪي شريف کان مدينو منور ڏي هجرت ڪئي.
= مُهاجَرت: ث. وڇوڙو - لاڏاڻو. علحدگي - جدائي. وطن ڇڏي هليو وڃڻ جي حالت - هجرت.
● مُهاڇارُ: ذ. صفت. (سن. مُکت = وات) ساڳيءَ ماءُ جو ڀهربون مَٽي ويل پارُ جڻ کان پوءِ ٻيو جاول (پار) نازڪ ۽ ڍڇو (پار). مُهاڇڙو - روئڙو - آبديده - روئڻهارڪو.
= مُهاڇڙُو ۽ مُهاڇِڙا: ذ. صفت. مُهاڇڙ.
● مُهادِيُ ۽ مُهادِيُونُ (ل): ث. وڪري لاءِ ڪٺل وڏو جانور (ڏاڍو - پاڏو وغيره).
= مُهادِيُ ڪرڻُ: وڏو جانور ڪُهي وڪڻڻ.
● مُهاڏُو ۽ مُهاڏا: ذ. (سن. مُکت = وات. ع. محاذ) مُهاڏُ - اڳُ - مُهاڳُ - مُهاڏُ - اڳياڙي. جنگ وغيره ۾ اڳيان ٽيڻ يا آن جي منهن ۾ اچڻ جي حالت. فوج جو اڳيون پاسو.
= مُهاڏا آڻڪائيڻُ: ڪنهن سان گالهه نه ڪرڻ لاءِ سمجهائڻ. حجت ڪرڻ.
= مُهاڏُو آڻڪائيڻُ: منهن ڏيڻ. بحث ڪرڻ - ضد ٻڌڻ - هٺ ڪرڻ. رڳڙو ڪرڻ. جنگ جوڙڻ - جهيڙو ڪرڻ - سامهون ٽيڻ.
= مُهاڏُو ڏيڻُ: مُهاڏو آڻڪائڻ.
= مُهاڏُو ڪَرڻُ: سامهون ٽيڻ - دوبدو ٽيڻ - منهن ڏيڻ - مُهاڏو آڻڪائڻ. مقابلو ڪرڻ - چٽاپيٽي ڪرڻ - وڙهڻ ڪائڻ. اوچتي ملاقات ڪرڻ. پاڻ ڏي مخاطب ڪرڻ. (ن - ب).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُهاڏِيُ ۽ مُهاڏِيُونُ (ت): ث. شڪار ڪرڻ مهل آها ڪائي جنهن تي بندوق رکي هٿجي.

● مَهارَ ۽ مَهارُونُ: ث. (ف). آڻ جي ناڪيلي - لاڙي. ناڪيليءَ ۾ پڌل رسو (جنهن سان آڻ کي هلائجي). ڏندن جي مٿان وارو گوشت - ڏندن جي هيٺ وارو گوشت - مَڑهي.

- مَهار مُوڙَنُ: سواريءَ واري جانور جي واڳ ورائڻ. موڙڻ - موڙي اچڻ.

"تو لئي گهڙيون ڏکيون گهاريان،
موڙي آءُ محب مهارون."
(بيدل).

● مُهارُ ۽ مِهار: ذ. صفت. مينهون چاريندڙ - ميهار - ميهر.

● مُهار: ث (پرا. مُچ: سن. مَادْيَ > مَدْ = ميلاپ جي خواهش ڪرڻ) جانورن (چوپائي جو) پاڻ ۾ ميلاپ ڪرڻ جي خواهش - چاڙو - وهر - هوڪ.

● مُهارَتُ: ث. (ع. مَهَرَ). آستادي - هوشياري - قابليت.

● مُهار جَڻُ: مصدر. (پرا. مُچ: سن. مَادْيَ > مَدْ = ميلاپ جي خواهش ڪرڻ). مادييءَ جو نرُ سان ملڻ واسطي تيار ٿيڻ. (گهوڙيءَ جو) چاڙو ڪرڻ - (گاءِ جو) وهڙجڻ - (ٻڪريءَ جو) هوڪجڻ (مُهاريو - مهاريندو - مهاريل).

● مُهارُ: اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُهارو ۽ مُهارا: ذ. (ع. مِهادَ). پردو - هوش. ڪٽ جو پردو. ڊڪيل ڪٽ - مهاري. چَپر ڪٽ. پلنگ. سيج هندورو. (اسم خاص). تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- مُهاريُ ۽ مُهاريُونُ: ث. مُهارو. مچرداني.

● مُهارو ۽ مُهارا: ذ. (سن. مُکَ = منهن). گهوٽ ۽ ڪنوار جي ڦيرون پٽني راتيون گڏ گذارڻ جو هنڌ. شاديءَ بعد گهوٽ ۽ ڪنوار جي گڏ سمهڻ جي جاءِ.

- مُهاريُ ۽ مُهاريُونُ: ث. مهارو.

● مُهاڙَ ۽ مُهاڙُونُ: ث. جڳهه جي مسواڙ - پاڙو - ڪرايو. ساڻ جو پاڙو.

● مُهاڙُ ۽ مُهاڙُ: مُهاڙُونُ: ذ. ث. (سن. مُکَ = وات). منهن - مُک - مهانڊو - مُهڙ - اڳيون حصو - مهاڳ - اڳر - اڳياڙي. آڳٽ. مُهاڙي. (اسم خاص) نٽي هارڻ جي آترڻين پاسي هڪ جبل جو نالو. (ڪ).

- مُهاڙو ۽ مُهاڙا: ذ. مُهاڙ - مُهڙ. ڏاڙي جو منهن. (ظرف). منهن آڏو - اڳتو - نگاهه ۾ - نظر ۾ - سامهون.

"مڙ ماڻهو جيڪي منهنڊا مهاڙي ۾ رهيا."
(احمد ملاح).

(ذ). جانورن جي وات ۽ پيرن جي هڪ بيماري جو نالو. (ت). (اسم خاص). تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُهاڙِيُ ۽ مُهاڙِيُونُ: ث. مُهاڙ - مُهڙ - مُهاڙو. ڪنهن به جاءِ جو منهن يا مهاڳ. شڪار ڪرڻ ۾ جانورن کي هنڌ ڪرڻ لاءِ چوڌاري لوڙهو - جهنگلو - پنهير - لڪڻ ڪوٽ - لڪڙائين آڙ. پهرئين طرف ڪان در جو ٿيون پاڳو. (ذ. صفت). گهراهڪ - ڏيتي لٻتي وارو. (ل). (اسم خاص). تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مُهاڪَ ۽ مُهاڪُونُ (ت): ث. ساندارِي پڌن جو ڏورو.

● مُهاڪڙو ۽ مُهاڪِڙا: ذ. (سن. مُکَ = وات). ڇاڻ پڇاڻ - واقفيت - سهپو - ڏيٺ. خبرچار. (ث. مُهاڪڙيُ ۽ مُهاڪِڙيونُ).

● مُهاڳَ ۽ مُهاڳَ: ذ. (سن مُکَ = وات). ڪنهن به جاءِ جو اڳيون پاسو. مهاڳ - جاءِ جي اڳيان خالي پيل ميدان - پڌر - اڳر - اڳياڙي - مهاڙ - مهاڙي.

- مُهاڻو ۽ مُهاڳا: ذ. مهاڳ.

● مُهامَريُ: ث. بيماريءَ جو هڪ قسم - ڪالرا. پليڪ. سهان. صفت. (سن). مها.

● مُهانڇِيرو ۽ مُهانڇِيرا: ذ. صفت. مهاڇڙو. (ل.ب).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَهانڊِ: ظرف. (سن. مُکَ = وات) اڳ ۾ - شروع ۾ - اوائلي. پهرئين. مَهِنڊ. (گاجرا).
● مُهانڊُ ۽ مُهانڊ ؛ ذ. اسم. (سن. مُکَ = وات) ڳُوڙ جو مُنهن.
● مَهانڊِي ۽ مَهانڊِيُونُ (ث)؛ ث. گهوٽ جي پيڙ - نِشان - نِشانڊَ.
● مُهانڊَ: ث. (سن. مُکَ = مُنهن) مُنهن - شڪل - چهرو - رُوءِ - صورت - مُهانڊو.
- مُهانڊو ۽ مُهانڊا؛ ذ. مُنهن - شڪل - چهرو - مُهانڊَ. نمونو - حُليه - بناوٽ - ڍُڱ - شبيهه. پُوچ - پُنجو - ڊِيکُ.
- مُهانڊو ۽ مُؤس (ت)؛ ذ. صفت. ڏسڻو واڻسڻو - معتبر - چڱو مڙس - آبرُوءَ وارو.
● مَهانگُ ۽ مَهانگت؛ ذ. ث. (سن. مَها = وڏو + ارُ گهه = اگهه) گهرو اگهه - مهانگائي - تيزي - گِراني - اَگهِي - آڪرائي. قحط - ڪال - ڏُڪار.
- مَهانگائِي ۽ مهانگائِيُونُ؛ ث. مَهانگ.
- مَهانگ مَچِنُ: مهانگائي ٿيڻ - آڪِرائي ٿيڻ. هر شيءِ جي اٽاڪ ٿيڻ - ڏُڪر پوڻ.
- مَهانگو ۽ مهانگا؛ ذ. صفت. گهٽي ويها وارو - گِران - آڪِرو.
● مُهانڍُو ۽ مهانڍُوا؛ ذ. صفت. (سن. مُکَ = وات) منهن ورُو - مڌو.
● مَهانڍِين؛ صفت. (سن. مُکَ = وات) مهمايل - وڊيل - ڪهايل - ڦٽيل زور وارو. شوخ - وحشي - درندو. سُورمو - سُورهيه - بهادر - پَٽِي - پَلوان - جوڌو. آزمودگار. مَهائين.
● مُهاڻا: اسم خاص. هڪ ذات جو ناڙو.
● مُهاڻُو ۽ مُهاڻا؛ ذ. صفت. مڇي مارينڊڙ - ماڇي. ميرِبحر - ملاح. (ث. مُهاڻِي ۽ مُهاڻِيُون).
- مُهاڻِڪو ۽ مُهاڻِڪا؛ ذ. صفت. مهاڻي جو - مُهاڻي وارو.
● مُهاڻِي: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.
● مَهاوَتُ ۽ مَهاوَتَ؛ ذ. صفت. زور وارو - زبردست. هاٿي هلائيندڙ - فيلبان - پهلوان.

● مَهائِيُ: مصدر. پاڻ کي وڏو پائڻ - آکاڻ. ٽورو مڙهڻ. "هڪڙو پنڻ پيو مَهائِيُ" (پهاڪو). (مَهائيو - مَهائيندو - مَهائيل).
● مهائِي: صفت. مهمايل. وڊيل - ڪُنڊل. مُنڊل - ڦُريرل. (ڪيڏارو - گر) زور وارو. وريام - سورهيه - پهلوان. آزمود گار. سردار. مَهائِين.
- مَهائِين: صفت. مَهائِي.
● مِهِت: ث. (ع. مَسجِد) مسجد.
"مِهِتِ اڏايان ڪينُ مندر جوڙايان"
(سليمان شاهه).
"جانسين ٻسين پاڻ تانسين مِهِتِ مڙهي جو".
صفت. (سن. مَهَ = وڏو) گهٽسو. چڱو - سُٺو. (گاجرا).
● مُهُتُ ۽ مُهُتَ: ذ. (سن. مَهتو = وڏائي) عزت - آبرُو - مانُ - آبُ. سوپ - فتح - جِيت - ڪاميابي.
- مُهُتُ ٽِيڻُ: عزت ٽيڻ - مان ٽيڻ. شرف حاصل ٽيڻ.
- مُهُتدارُ ۽ مُهُتدارَ؛ ذ. صفت. آبرو وارو. وڏائيءَ وارو. گڻوان.
- مُهُتُ لهڻُ: عزت حاصل ڪرڻ - آبرُو وڃڻ - مانُ حاصل ڪرڻ.
- مُهُتو ۽ مُهُتا: ذ. صفت. عزت وارو - مانائتو - شانائتو - آبرُو وارو - مُعتبر.
● مَهتابُ ۽ مَهتابَ؛ ذ. (ف). چَندُ - قمر - چند رما - ماهتاب. چنڊ جي روشنائي - چانڊوڪي. معشوق. معشوق جو مُنهن.
- مُهُتابِي؛ ذ. صفت. چنڊ سان مشابهت رکندڙ - چنڊ جهڙو. سهڻو - حسين. (ث). آتشبازيءَ جو هڪ قسم. ماتامي.
● مُهُتابِيُ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.
● مُهُتَدِيُ: صفت. (ع. هدىٰ) هدايت وارو. سياڻو. (گاجرا).
● مِهِتَرُ ۽ مِهِتَرَ: ذ. صفت. (ف). وڏو ماڻهو - معزز ماڻهو. سردار - بزرگ - مهدار - ڏَرو - اڳوان. چُهڙو - پنگي.
- مِهِتَرائِيُ ۽ مِهِتَرائِيُونُ؛ ث. پنگيائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُهتَمِرُ: ذ. صفت. (ع). ناظر. منتظم. اخبار نويس - سمپادڪ. مدير - ايڊيٽر.
▬ مُهتَمِي: ث. مهتمر جو ڪر - سمپادڪي - ايڊيٽري.
● مَهتو ۽ مَهتا: ذ. صفت. (پرا. مَهتّرَ. سن. مهتّر = وڏو يا مٿاوَنِ = عقل وارو) وڏو ماڻهو - مکيه ماڻهو. لکپڙهه جو ڪم ڪندڙ هندو - ديوان - عاملُ. حساب رکندڙ - ليکاري. جاين وغيره جي سنيال ڪندڙ هندو. (ذ). هندو سيڻن جو هڪڙي ڪي ڏنل لقب. سنڌي هندوءَ ڪي سنڌي مسلمان جو ڏنل مانائتو نالو - واڻيو. هندو (صفت). گهورڙيو - ڦيريءَ وارو. (ث. مَهتي ۽ مَهتيُون).
● مَهڏَنُ: مصدر. (سن. مَرْدَنَ. مَرَج = صفا ڪرڻ) صفا ڪرڻ - اڇو ڪرڻ - چلڪائڻ. ڪَلَ لاهڻ. گهڪو ڏيڻ - گهَنُ - مَلڻ. چِپَڻُ - چوپاڻڻ. چِٽاڻڻ - چِٽڻُ. نِپُوڙڻ - مَروڙڻ. نِچوڙڻ. هٿن ۾ لوڻڻ. گهوڻڻ. مٿي چُورو ڪرڻ. ميٽ وغيره پاڻيءَ ۾ ملائڻ. مالش ڪرڻ. دٻائڻ - چڙهڻ - د ڙڪڻ. چَپيٽ ڏيڻ - اِيذاءُ پهچائڻ - ڏکوئڻ - تڪليف ڏيڻ. (مهتيو - مهتبند و - مهتيل).
▬ مَهڏَنُ ۽ مَهڏُنُ: ث. صفائي. اڇائي - آجرائي. چلڪو. گهڪو - مَهِنتو - گِسڪو - گهَنتو - رهِنتو - رگڙو. مَلَ - مالش. چِپ - چِٽَ. نقصان - ٽوٽو - گهاٽو - گهاتو - تاوان. مصيبت - آپدا - آفت - سختي - مُشڪلات. ٽَڪَ - مَهَڪي - ٽَڪاوَتَ - ٽاڪِيڙو - ماندگي اِيذاءُ - سُورُ. چوپائي مال ۾ پيل بيماريءَ جو هڪ قسم. خارش - ڪارس - گَرَ - ڪرنهن. (ڪ).
▬ مَهڏائِنُ: مصدر. مهڻ جو ڪر. مٿي ڪان ڪرائڻ. صفا ڪرائڻ. چپائڻ.
▬ مَهڏَ مَهڏَ ۽ مَهڏَنُ مَهڏَنُونُ: ث. مَلَ شَلَ. صفائي - اڇائي - آجرائي. ٺاهه ٺوهه - سينگار. چَنڊ ڦُوڪ.
▬ مَهڏَ مَهڏَ ڪَرَڻُ: مَل شَل ڪرڻ. صفائي ڪرڻ. چَنڊ ڦُوڪ ڪرڻ. سينگار ڪرڻ. ٺاهه ٺوهه ڪرڻ.

▬ مَهڏُوُ ۽ مَهڏُنا: ذ. گهڪو. رهنتو. چپ. دٻاءُ. سختي. تڪليف. مَهڏ.
▬ مَهڏِيلَ ۽ مَهڏِيتَلَ: ذ. صفت. مَٽِيل - صاف ڪيل - صفا ڪيل. مَروڙيل - نِپُوڙيل - چيپائيل چِپُوڙيل.
● مَهڏُپارو: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مَهڏَرَ ۽ مَهڏَجَرَ: ذ. ڪنهن گهالهه جو بيان. مباحثو - تڪرار - وادُ و وادُ - بحث - رَدِ قدح. مَهجر.
● مَهڏَجُورُ ۽ مَهڏَجُورَ: ذ. صفت. (ع. هَجَرَ). درد وارو - دَردي - جدائي جو - صدمو رسيل.
● مَهڏَجَرُ ۽ مَهڏَجَرَ: ذ. مَهجر.
▬ مَهڏَجَرُ مَٽِجائِنُ: لُڙ ڪرڻ - شور ڪرڻ - گوڙ مچائڻ.
● مَهڏُ ۽ مَهڏَ: ذ. (ع). هار جو پينگهو - جهولو. (سن. مَهڏُ = پُوجَ). وڏو - مکيه - آتم - اعليٰ. هنيلو - نيئر - هوڏي - اڏوٽو - شدتي - ضدي - بحثي. نِڪمو - ناڪام - نِڪارو - نِڪار - بيڪار - آجايو - اڪيارٽو - و رٽو - راڻيڪان.
▬ مَهڏائِيُ: ث. وڏائي. آتمتا.
▬ مَهڏُ جَنُ ۽ مَهڏَ جَنَ: ذ. صفت. مَٽاپُرش - بزرگ - نيڪ - پلارو - سڳورو.
● مَهڏو ۽ مَهڏا: ذ. صفت. (پرا. مُهڏ = مُکڪ + اندو = وارو). اڳواڻ - سردار - مهندار - مٿهندو. (مارئي - گر). (سن. مَکتَهَ = مُکتي) مَکتي - چوٽڪارو (قيامت ۾).
● مَهڏُي: ذ. صفت. (ع). هدايت ڪندڙ - هادي. رهنما. (اسم خاص). نالو بارهين امام جو (جو اجا تائين ظهور ۾ نه آيو آهي).
● مُهڏَذَبَ: ذ. صفت. (ع). عيبن کان پاڪ - بي عيب. خوش اخلاق - نيڪ خصلت - فضيلت وارو - باادب.
● مُهڏَبَ ۽ مُهڏَبَ: ذ. (سن. مُکَ = وات). مُنڍ. (گاجرا).
● مَهڏُو: اسم خاص. تعلقي ٽٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَهْرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي گھوڙا باريءَ ۾ هڪ ديھ جو نالو.

● مهرَ ۽ مَهْرُون: ث. ڏندن جي ھاڙ وارو گوشت - مرڪي. مَهار (وات جي) - واڳ.

● مَهَرِ: اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديھ جو نالو.

● مهرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر نواب شاھ ۽ حيدرآباد سنڌ ۾).

● مَهْرُ ۽ مَهْرَ: ذ. زال کي مڙس جي طرفان نڪاح وقت ملهه يا ڏيڻ لاءِ مقرر ڪيل رقم. کابينو.

● مِهْرُ: ذ. (ف. مِهْرُ - زند - مَتْر. سن. مِتر = ڏينهن جو ديوتا. رومي. مِٿرا = سج - سورج - شمس - آفتاب. (ن.ب).

- مِهْرُو ماھُ: ذ. سج ۽ چند.

● مِهِر: ث. (ف). پلائي - مهرباني. دَيا - رحم - ڪرپا - ڪھل - تِياس. ھاڃھ - مرحمت - بخشش - مغفرت. احسان - ٿورو - وڏ. قرب - محبت - پيار. (من. مِهْ = مني ۽ جو ڇوڙ ڪرڻ). ڏاڇي يا گھوڙيءَ جي ٽپ سان ملڻ جي خواهش. (گاجرا).

- مِهِران: ظرف. مهرمان - مِهرسان - ھاڃھ سان. محبت يا پريم مڃھاڻ.

- مِهْرِبان: ذ. صفت. مِهروارو. ھاڃھ وارو.

- مِهْرِ بانِي: ث. مَهر.

- مِهِرَ كَرَنُ: ھاڃھ ڪرڻ - ديا ڪرڻ - پلائي ڪرڻ.

- مِهِري ۽ مِهِري: ذ. صفت. پلو - مهربان. رحمي - ھاڃھارو - دَيالو - ڪرپالو - پِتڙ - رحمدل - دَيال - بخشيندڙ - ڪھلي. وڙائتو - رحيم. حبيب - دوست - ساڃي - همدرد - غمخوار. (ن.ب).

● مُهْرَ ۽ مُهْرُون: ث. (ف. مُهْرُ: سن. مُدرا). ڇاپ - ٽپو - مُنڊ - سِيل - ڇاپو. مُهْر جي ٽڪ واري مُنڊي. سون جو سِڪو - گِني - اشرفي.

- مُهْرَ كَنُ ۽ مُهْرَ كَنِ: ذ. صفت. مُهرون ناھيندڙ - ڇاپون آڪريندڙ - ٽپا ناھيندڙ. اکر آڪريندڙ.

- مُهْرَ ھَتَ ۾ مُكَرَنُ: فتويٰ جو مالڪ بنجڻ - مفتي ٿيڻ. شرعي مسئلن تي فتويٰ ڏيڻ.

- مُهْرَ ھَٹَنُ: مُنڊڻ - ٽپن ٻوھڻ - ڇاپ ھڻڻ - ڇاپو ھڻڻ - سِيل ڪرڻ - بند ڪرڻ. وڏو احسان ڪرڻ - وڏ ڪرڻ - ٿورو ڪرڻ - پلائي ڪرڻ.

● مَهْرا: اسم خاص. هندن جي ذات جو نالو.

● مَهَراجُ ۽ مَهَراجَ: ذ. صف. (سن). مهاراج. ڀانيڻ لاءِ عزت پريو خطاب. ڀانيڻ - برعڪس. بادشاھ - حاڪم - مهاراجا.

● مَهِراڙو: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديھ جو نالو.

● مِهِراڻُ: ذ. (سن. مها = وڏو + آرڻو = سمنڊ). وڏو سمنڊ - مَها ساگر - بحر - ساگر - ساڻِر - ڪارو. ندي - درياءُ. (اسم خاص). سنڌو نديءَ جو قديم نالو. (جو ڇيو وڃي ٿو ته آرين جو ڏنل آھي، پارسين جي قديم ڪتاب بُنْدَھِش (Bundahish) ۾ ڄاڻايل اصل نالو "مِهرا" آھي ڏسو ويسٽرگيئرڊ جو ڇاپيل "اوستا" ص ۵۱). فيدر ايريا ۾ هڪ ديھ جو نالو.

● مُهراڻو: اسم خاص. ميربحر جي هڪ ذات.

● مَهَراڻِي (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. ٿر ۽ سنڌ جي دنگ وارو حصو.

● مِهِرْبانُ ۽ مِهِرَبانَ: ذ. صفت. (ف). مِهر ڪندڙ - مِهر وارو. پِتلو - پلائي ڪندڙ. دوستاڻو - اخلاص مند - رحم دل - ھاڃھارو - ڪرپالو - ڪرپامئ - دَيالو. دوست - يار - سجڻ - مِٽر - گھٽگھرو - خيرخواھ - همدرد - غمخوار - ھڏ ڏوکي. وٽندڙ - موھيندڙ - سڀاجھو.

- مِهِرْبانِي ۽ مِهِرَبانِيُون: ث. دَيا - پلائي - مِهر وڙ - احسان - ٿورو ايڇپو - ڪرپا. عطيه - نوازش - عِنايت - ھاڃھ - رحم - ڪرم سڃڻائي - سڃاڻپ - اخلاص مندي - اخلاص - همدردي - غمخواري - گھٽ پلائي - خيرخواھي - دوستي - ياري. پاسخاطري - لحاظ - رعايت - مروت - پاسو - خاطر.

● مِهِر جَنُ: مصدر. ٽپ سان ملڻ جي خواهش ٿيڻ (ڏاڇي يا گھوڙيءَ جي).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَهَرَ عَلِيُ: اسم خاص. تعلقي ٻُڌل هڪ ديهه جو نالو.

● مَهِرو ۽ مَهِرا: ذ. پردي واري ڪٺ- مَهارو. (گاجرا).

● مُهُرو ۽ مُهُرا: ذ. (پرا. مُهِلو=مُهِرو. سن. مُڪ + ل+ڪ = مُهِروُ). مُنهن- مُڪ- مُهانڊو- چهرو- شِڪل- صورت. ڪنهن به شيءِ جو اڳيون حصو. مُهڙ- مهاڏو. اڳ- اڳو- مُهاڳو- مهاڳ. اڳرُ- اڳيل سطح- مٿاڇرو- مٿاڙي. اڳواڻ- بانيِ- سردار- مهندار. پيش لشڪر- اڳواڻ لشڪر- قوم اول- پرڌان- سرور. هادي- رهبر- پيشوا- رئيس. شطرنج راند ۾ هڪ ساري. ڏڳي يا آٽ جي منهن تي چڙهيل مُڇيءَ جي نموليِ ڳانو- سرواڳ- نقطو. پاڻيءَ جي هرليِ جو هڪ جزو. پيڙيءَ جو هڪ حصو- پڙيءَ جو اڳيون پاسو- اڳيل. مصالح وغيره جي ڪوٽڻ جو مهلڙو- مهرلو.

- مُهُرو جهلڻُ: لڙائي جي ميدان ۾ سڀني کان اڳ ٽڻ.

● مَهِرَ وَڏا: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَهُرو ماڙِيُ: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَهَري: ذ. (ع. مَهْرِيه = مَهره قبيلي جو نپايل آٽ) آٽ جو هڪ قسم- سواريءَ جو تيز هلندڙ آٽ- تمام پلو آٽ. چڙهي جو آٽ. (اسم خاص). تعلقي جاتيِ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مِهِري ۽ مِهِريُونُ: ث. (پرا. سن. مهيلا = عورت). زال- عورت- استري- نار- ناري.

● مُهري ۽ مُهِريُونُ: ث. (سن مُسِلمَ = ڏندو). (آنُ چڙن جو) مُهلڙو- ڏندو. (هندوڪي) ٻُڌي. توف جي نالي جو مُنهن. (گاجرا). دال جو هڪ قسم- ڳاڙهي رنگ جي دال- مسور. محصول وٺڻ جي جاءِ- ناڪو. محصول.

● مهرِياڻيُ: اسم خاص. ڪنڊي بلوچن جو هڪ قبيلو- شمباڻي.

● مُهڙُ ۽ مُهَڙِ، مُهڙُونُ: ث (سن. مُڪ = وات). اڳياڙي- اڳ- آڳو- مهاڳو- مهاڳ- آگر. منهن. منڊ- شروعات- مُهڳ. پوٽ- مهاندرو- چهرو- شڪل- صورت. مول- بنياد- اصل- ڏر. سطح- مٿاڇرو- سٻتو پاسو. تصور- ميار حرف

"مُهڙ سپ ميڌرا، اسان ڏي آهين"

(صاحبڏنو).

- مُهڙُ رَکڻُ: واپارين جي اصطلاح ۾ ڏيتي ليتي رکڻ- حساب ڪتاب رکڻ- ڪنڊ و رکڻ- ڏي وٺ رکڻ.

- مُهڙُ ڪَرَڻُ: منهن ڪرڻ. ڏوهه ثابت ڪرڻ- ڏوهي ڪرڻ- ڏوهاري ڪرڻ.

● مُهڙو ۽ مُهڙا: ذ. ڪنهن شيءِ جي حد- پڇاڙي- آخر- پڇاڻي- آنت- انتها- ٽوڙ- ڇيڙو. سِرو- چوٽي- مٿاڙي- مٿاڙُ. پيڙيءَ جو هڪ جزو- پاچيل.

● مهِڪ: صفت. (سن). خوشبوءِ- هِڪار- سُڳنڌ- ٻهڪ.

● مِهِڪيُ (ث): اسم خاص. هڪ پِٽ جو نالو. (راءِ).

● مُهَڪُ ۽ مُهَڪِ: ذ. (سن. مُڪ = وات). اڳيون پاسو- مُهڙ- منڊ- مها ڪو- مُهڙو. مول- بنياد- اصل- منهن- ڏر. ڪير. شروعات- ابتدا.

● مَهَلَ ۽ مهَلُونُ: ث. (ع. وقت- ٽاڻو- ويرم- عرصو- سمون- ويرَ ويل- ويلو- ساعت- گهڙي- پل. دير- ڊير- آهستي. مُنڊ- موسم- رُت. فُرجو- مهلت- فرصت- مُدو- مَعياد. نوٻت- صاحبي- ايام ڪاري. دفعو- پيڙڪو- وار- لڳاءِ- پيڙڪ. وارو- گهمرو. موقعو- وجهه.

- مَهَلائِتا ۽ مَهَهلائِتا: ذ. صفت. پوري مهل تي- مَهل سِر- وقت تي. مندائتو- ويلائتو- وقتائتو- وجهانتو- سجهانتو- ساڃو. موسمي.

- مهَلَ تَنڪَنُ: وجهه ڏسڻ- موقعو جانچڻ- ٽين ڏسڻ.

- مَهَلَ جوُ يارُ: ذ. صفت. وقت سِر ڪم ايندڙ- مهل تي ڪم ايندڙ- موقعي تي همراهي ڪندڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

■ مَهَل جي پُڌائِنُ: موقعي موجب ڳالهائڻ- مهل تي چوڻ - وجهه ڏسي ڳالهه چوڻ- مناسب ڳالهه ڪرڻ.
■ مَهَل سِرُ آڇَنُ: پُوري وقت تي پهچڻ.
■ مَهَلُ ڪَرَنُ: وقت تي مدد ڪرڻ.
■ مَهَلَ گُسَنُ: موقعو هٿان وڃائڻ- وجهه وڃڻ.
■ مَهَلَ ۾ پَڪڙَنُ (ت): ڏڪيءَ ويل ۾ ڪم اچڻ.
■ مَهَلُو ۽ مَهَلا: ذ. صفت. مهلائتو.
● مِهَلسُ: ذ. پساريڪي وڪر جو هڪ قسم. (ن- ب)
● مُهْلَتَ ۽ مُهْلَتُونُ: ث. (ع. مَهَلَ) وقت- ٽائيم- ويلو- ويرم. آهستگي- ڍِر- ديسر- چيرڪ- اويسر. فُرجو- فُرصت- مُدو. وجهه- موقعو- اوڪاسُ. آرام- ويساهين- ساهي. موڪل- تعطيل- ڇُوٽِي. وچ وارو وقت- خالي وقت- وقفو.
■ مُهْلَتَ ڏِيَنُ: فرصت ڏيڻ- موقعو ڏيڻ- وجهه ڏيڻ- ڪُجهه ميعاد ڏيڻ.
● مُهْلَڙُ ۽ مُهْلَڙَ: ذ. (سن. مُسلم) ننڍي مُهري- مُهلڙو.
■ مُهْلِڙُو ۽ مُهْلِڙا: ذ. مُهلَڙُ. (ث. مُهلڙي ۽ مُهلڙيون).
● مُهْلِڪُ: صفت. (ع. هَلَكَ) ماريندڙ- هلاڪ ڪندڙ- موتمار- قاتل- مارُو.
● مُهْلُو: ذ. (سن. مَشْكَ = مهو) جيت جو هڪ قسم. فصل کي نقصان پهچائيندڙ جيت (جو البن، ووٽن ۽ بين زراعت فواد ميوي جي فصل کي نقصان پهچائي) فصلن جو مرض- رتي.
■ مُهْلُو اڇَنُ: فصل کي مهلي جو مرض لڳڻ ۽ مرض سبب فصل جو مارجي وڃڻ.
● مُهِمُ ۽ مُهِمُونُ: ث. (ع. هم) تڪليف ۽ ڏک ۾ وجهندڙ ڪم- ڏکيو ڪم- ڏاڪڙو وڏو ڪم- پاري ڪم- معرڪي جو ڪم. جان جوکي جو ڪم. ضروري ڪم. جوکائتو ڪم. پهلواني جو ڪم. وڏي کيپ- لشکر. جنگ جو ميدان. حملو- ڪاهه- چڙهي- چڙهائي. جنگ- يُڌ- جُڌ- لڙائي- ڪيڏارو- ويڙهه- مقابلو.
■ مُهِمَ کي مَٿُ ڏيَنُ: وڏو ڪم ڪرڻ- تڪليف وارو ڪم ڪرڻ.
■ مُهِمُ مارَنُ: وڏي ڪم ۾ ڪامياب ٿيڻ.
● مَهِما: ث (سن). وڏائي. بزرگي. مهرباني. مروت. نيڪي- تعريف- واکاڻ- آستتِي- حمد- ثنا- ستائش- ساراهه.
■ مَهِمانُ: ث. مَهِمان.
● مَهِمانُ ۽ مَهِمان: ذ. صفت. (ف. مَهُ = وڏو + مان = وانگر) جنهن جي آئي وڏو مان ٿئي) گهر ۾ اچي لٿل ڏاريو ماڻهو- ميزمانُ- دعوتي. مُسافر- پرديسي. معتبر- چڱو مڙس- مَڪَرُ. (آصفيه).
■ مَهِمانُ خانوُ ۽ مَهِمانَ خانا: ذ. مهمانن جي ترسڻ جي جاءِ. مسافرن جي لهڻ ۽ ٽڪڻ جي جاءِ.
■ مَهُمانداُ ۽ مَهُماندارَ: ذ. صفت. مهماني ڪندڙ- مهمان نواز- ميزبان.
■ مَهُمانداري ۽ مَهُماندار يِونُ: ث. خاطرداري- مهماني. تواضع.
■ مهُمان سَراءِ: ث مهمان خانو.
■ مَهُمان نَواڙُ ۽ مَهُمانَ نَوازَ: ذ. صفت. مهمان جي خاطر تواضع ڪرڻ وارو. مسافرن کي ٽِڪائيندڙ ۽ کاڏو ڪارائيندڙ- مسافر نواز- مهماندار- ميزبان. فياض- غريب پرور- غريب نواز.
■ مَهُمان نَواز يِ ۽ مَهُمان نَواز يِونُ: ث. مسافر پروري- مهمان داري- مهماني (آصفيه).
■ مَهُمانِيُ ۽ مَهُمانِيُونُ: ث. خاطرداري- تواضع. مهمانداري. دعوت- ڪانو- کاڏو- ضيافت. مجلس.
■ مَهُمانِيُ ڪَرَنُ: مهمان گهرائڻ. دعوت ڪرڻ- ڪانو ڪرڻ- ضيافت ڪرڻ. کاڏو ڪارائڻ.
● مَهُماءُ: ث. پساريڪي وڪر جو هڪ قسم- پڳل هڏيءَ کي ڳنڍڻ جي دوا- مهميرو- مومياڻي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مُهِمتَ ۽ مُهِمتَ: ذ. صفت. بهادر - پهلوان - سُورمو - سُورهيه - جوڌو - بَلوان - دلير.
● مُهُمَلُ: صفت. (ع. همَلَ) ڇڏي ڏنل - ترڪ ڪيل. بيڪار - بي ڪَمو - نِڪارُ. زائد - وڌيڪ - زياده. بي معنيٰ. بي سُودُ. (آصفيه). بيهُودو - لَغوُ - واهيات. (آصفيه). مَجهُولُ. سُست - ڪاهِلُ - آرسي. (آصفيه). (ذ). علمِ نحو جي اصطلاح ۾ وات مان نڪتل بي معنيٰ الفاظ. (علمِ نحو ۲).
- مُهُمَلُ رَکَڻُ: ترڪ ڪرڻ - ڇڏي ڏيڻ - مُلتوي ڪرڻ - ٿوري وقت لاءِ رکڻ - زير ويچار ڪرڻ. بيڪار ڪرڻ - بي ڪَمو ڪرڻ.
● مُهُمُوڪُ (لس): صفت. عام جام - تمام گهٽو - بي انداز - منهن موڪُ. (پيلا).
● مُهُمُودِيُ: ث. (ع. ف) ڪپڙي جو هڪ قسم - مهمُوندي. (ڪاجرا).
- مُهُمُونڊِي: ث. مَهمُودي. جگرناڻي. ترڪلي.
● مُهِمُونُ: اسم خاص. تعلقي ميروخان ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).
● مُهُمِيرُ ۽ مُهُمِيرَ: ذ. پسارڪي وڪر جو هڪ قسم - اڪين جي ايماريءَ لاءِ ڪم ايندڙ دوا جو هڪ قسم. (قليچ). (صف). بهادر - دِلير - شجاع. دانا چالاڪ - هوشيار. حرفني.
● مُهُمِيرُو: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ پسارڪي وڪر جو هڪ قسم (هڪ ننڍڙو وڻ آهي، جنهن جي ڇاڙ يا ڪاڻي اڪين جي گرميءَ لاءِ مفيد آهي).
● مُهِمِيزُ ۽ مُهِمِيزُونُ: ث. (ف). ڪنبو - خار. گهوڙي کي تيز هڪلڻ لاءِ سوار جي ڪُڙيءَ ۾ لڳل اوهه جي سيخ. ڏنگي گهوڙي کي ڏُکوئڻ لاءِ گهوڙي جي رڪيب ۾ لڳل لوهي سيخ. ڇڪي مارڻ جو سُوٽو. (ل). اڙي - انگڙي. چوڪ - چُونڪ. چاٻڪ. چيٻٽ. سختي. ڏَکُ. مار - سيڪت - سزا - گوشمالي. مهاڻن جي اصطلاح ۾ ڇڪيءَ کي مٿي ۾ سُوئي هڻڻ جي حالت. (ل).
- مُهُمِيز ڏِيڻُ: چوٽ رسائڻ. سزا ڏيڻ - سيڪت ڏيڻ. ڏُکوئڻ. تڪليف پهچائڻ.
- مُهُمِيزَ ڪَرَڻُ: اڙي هڻڻ - ڏَکُ هڻڻ. گهوڙو هڪلڻ. ڪُڙهي سان ڇڪي مارڻ وقت ڇڪيءَ جو مٿو ۽ ڪِلاڦُون رُکُ جي سُوئي سان پيچڻ. (آصفيه).
● مُهُتالَ ۽ مُهتالُونُ: ث. تلوار جي ميان تي ٽيل جوٽ.
● مُهَنتُ ۽ مُهَنتَ: ذ. صفت. (سن). پوجاري. ٺاڪاڻي دار - مندارِي. ٻاڻو. گُرو. ڏرمي. مکيه هندو فقير.
● مُهَنُ ٽالُ: ذ. ميٺائيءَ جو هڪ قسم - مونڊال.
● مُهَنڊُ: ذ. (سن. مُکَ = منهن) مُنڊ - شروعات. اڳ. ديباچو - مُهڇُ. (ظرف). مُنڊ ۾ - شروع ۾ - اڳ ۾ - اڳتون - اڳتي - اڳيان - اڳيرو. (ظرف). منهندان - روبرو - سَنمُک - آمهون سامهون - پيش - مُنهن مقابل - سامهون - منهن سامهون.
- مَهَنڊا: ظرف. اڳيان - مهندان.
- مَهَنڊارُ ۽ مَهَنڊار: ذ. صفت. اڳ ۾ ٻڌل - اڳوانُ - پيشوا سُونهون - پَوميو - اڳرو - اڳٽو - پيشرُو. سردار. سالار.
- مَهَنڊائِيُ: ث. وڏائي. اڳواڻي.
- مَهَنڊُوٽِکُو ۽ مَهَنڊُوٽِکا: ذ. صفت. مَتهند وٽو.
- مَهَنڊُوٽُو ۽ مَهَنڊُوٽا: ذ. صفت. اڳيون - مَهَنڊِيُون - گذريل (سال يا مَهينو) - ڏنو (مهنو يا چند) - پَرُ (سال) - پهريون - اڳون - اڳوٽڪو - اول - آڳاٽجهو - گذريل - سابق - پوين - آخرين - پڇاڙيءَ جو - چيڙي وارو.
- مَهَنڊُيارُ ۽ مَهَنڊِيارَ (ڪ): ذ. صفت. مهنديون - اڳيون - اڳوان - پيشوا - مهندار - سردار.
- مَهَنڊُيرو ۽ مَهَنڊِيرا: ذ. صفت. ٻئي ڪان ٿورو وقت اڳ - ڪجهه وقت پهرين. ڪنهن هنڌ ڪان ٿورو اڳيان - اڳيرو - ٿورو اڳ ۾ - آڳهون.
- مَهَنڊُيُونُ ۽ مَهَنڊِيانُ: ذ. صفت پهريون - اوائلي. گذريل. سڀني ڪان مٿي (مهنو ورهيه وغيره). ايندڙ - آئيندو. مَتهند وٽو - مهد وٽڪو - اڳوٽو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مهنڊا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● مهنڊڙي ۽ مهنڊڙيون: ث. صفت. موهيندڙ- وڻندڙ- پياري. (رام ڪلي).
● مهنڊس: ذ. صفت. (ع). اندازو ڪندڙ- تخمينو ڪندڙ.
انگن وغيره جو ماهر- گڻت گيائي- مهندسي- رياضي دان. تحرير اقليدس جو ڄاڻو- پوميٽ- جاميٽري ڄاڻندڙ. ڪنڊن ۽ جابن وغيره ناهڻ جو هنر ڄاڻندڙ انجنيئر.
= مهندسي: ذ. صفت. رياضي دان. حسابي. تحرير اقليدس جو ڄاڻو.
= مهندسيي: د. صفت. مهندسي.
● مهندي ۽ مهنديون: ث. (سن). بزرگ زال- محترمه. سائن- ڏياڻي. مڙس جي ڀيڻ- ليڀان- ليڏ.
● مهنڪ: ذ. آسمان. (سنديلو).
"وچون منجهه مهنگ ڪنبي ٻيئون ڪڪرين."
گهٽر.
● مهنگڙو ۽ مهنگڙا: (ث). ذ. دروازو.
● مهنگو ۽ مهنگا: ذ. صوت. (سن. مها= وڏو + آرگهه = اگهه). وڏي اگهه وارو- مهانگو- آڪرو.
= مهنگائي ۽ مهنگائيون: ث. آڪرائي- مهانگائي. قحط- ڪال- ڏڪار. اڻاڻ.
= مهنگڙيات ۽ مهنگڙيات: ذ. صفت. وڏي قيمت تي شيون وڪڻڻ- مهانگو- مهنگڙيو- مال لڪائي مهانگائي پيدا ڪرڻ- ڏڪاري.
= مهنگڙيو ۽ مهنگڙيا: ذ. صفت. مهنگڙيات.
● مهنو ۽ مهنا: ذ. (سن. مَاس. ف. ماهه = مهينو). ڏيهه ڏينهن جو عرصو- سال جو حصو- ماهه- ماس- مهينو.
= مهنجي ماس: ظرف. ڪڏهين ڪڏهين- وقتي- بعضي- تڪاڻي.
● مهنڙ: مصدر. (سن. مڙ = بيهوش ٿيڻ). پيار ۾ مست ڪرڻ- گرويده بنائڻ- فريفته ڪرڻ- مسحور ڪرڻ- جادو ڪرڻ- پاڻ ڏي متوجهه ڪرڻ- پاڻ ڏي ڇڪڻ- موهڻ- موهت ڪرڻ. خوش ڪرڻ- دل ڏيڻ- موهجڻ. (سن. مُشَ = مُستن). ڦرڻ- لٽڻ مُسائڻ. رنج ڏيڻ. عذاب ڏيڻ فنا ڪرڻ. ناس ڪرڻ. (مُهيو- مهندو- مُهيل).
● مهٽو ۽ مهٽيا: ذ. عتاب- ويڙ- ڏوراپو- طعنو- ويار- اورانهو- آلاڻيو- اوپالو- چاڪ- سهڻون.
= مهٽاگور: ذ. صفت. مهٽا ڏيندڙ- طعنا هڻندڙ- مهٽيگور.
= مهٽائيتو ۽ مهٽائيتا: ذ. صفت. مهٽي وارو. مهٽي هاب. (ظرف). مهٽي طور- طعني طور- ٽوڪ نموني.
= مهٽڻ جا مڻ هڻڻ: ڪيروڌ هڻڻ- ڪنراڳ هڻڻ- جهيڙو فساد هڻڻ.
= مهٽيگور ۽ مهٽيگور: ذ. صفت. مهٽاگور- ڏوراپو ڏيندڙ- مهٽيخور- چاڪون هڻندڙ- طعنا هڻندڙ.
= مهٽي هاب ۽ مهٽي هاب: ذ. صفت. مهٽي جهڙو- گلا جهڙو- خواري جهڙو- گلارو- خوار.
● مهٽو ۽ مهٽيا (ل): ذ. صفت. (سن). وڻندڙ- دل لپائيندڙ- موهيندڙ- موهڻو. هميشه "مڻ" سان گڏ استعمال ٿيندڙ لفظ "مڻ مهٽو."
● مهو ۽ مها (ت- ل): ذ. جيت جو هڪ قسم- مڇر.
● مهوءُ ۽ مهوءُ: ذ. وڻ جو هڪ قسم. (ٻيلا).
● مهوه ۽ مهها: ذ. پاڇيءَ جو هڪ قسم- مهيهو.
● مهوال: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● مهورت ۽ مهورت: ذ. سن. مُهُورتُ = شروعات) شروعات- ابتدا. ڪُلَ- ڇَتَ (ڇتڻ- ڪٽڻ مصدر مان) ڪنهن به نئين ڪم جي شروعات- افتتاح- بسم الله. شروعات ڪرڻ جي رسم. وقت- گهڙي- ساعت- لمحظو. ۴۸ منٽن جو عرصو ٿيندو. وقت مسعود- سڳورو وقت- مبارڪ گهڙي- نيڪ ساعت. سڀوسَوَ ڪ- نيڪ سڳڻ. (آصفيه).
= مهورت ڪڍائڻ: ڪنهن به ڪم جي لاءِ نيڪ ساعت ڪڍائڻ. شادي جي تاريخ پڪي مقرر ڪرائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

■ مُهُورتُ ڪَرَڻُ: ڪنهن ڪر ڪي سگورڀ گهڙيءَ ۾ هٿ ڪڍڻ ـ آرنبُ ڪيڻ. ڪوءَ ڪر شروع ڪرڻ.

■ مُهُورَتُ ڪُلتَنُ: شروعات ٿيڻ (ڪنهن ڪر جي). بخت کلڻ ـ پاڻ کلڻ. وارو و رڻ.

● مُهُوَسُ ۽ مُهُوَسَ: ذ. صفت. (ف). لالچي ـ حريص ـ لوپي ـ طمعي. ڪيميا ڪر ـ رسايتي ـ ڪيميا ناهيندڙ. (آصفيه).

■ مُهُوسِيُ: ث. ڪيميا ـ ڪيميا ڪري ـ رسايتي. مُهُوسُ.

● مَهُوڪِيُ ۽ مَهُوڪِيُونُ (ڪ): ث. ماڪيءَ جي مکڙ ـ شهد مکي.

● مَهُونُ: ذ. متهون.

● مَهُونُ: ظرف. جلد ـ ٿهڪ ڦهڪ ـ ٽُرت ـ جلدي ـ سيکهو. هڪدم.

● مَهُونُڙِيُ: اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم.

● مَهِيُ ۽ مَهِيُونُ: ث. (پرا. مَهِيَ. سن. مَتَ = ولوڙڻ) اڌ ولوڙيل ڏُنرو (جنهن مان مکڻ لڪل نه هجي).

"مِهارا مَهِيُ، پيتائين پريم جي"

(شاهه).

ڏَڌَ ـ چاچ ـ لَسِي. زمين ـ ارضُ. مُلڪ ـ ولايت ـ ديس. (آصفيه).

■ مَهِيُ پالُ: ذ. صفت. زمين جو مالڪ ـ مالڪ مُلڪ. سُلطان ـ راجا.

■ مَهِيُ ولوڙُ ۽ مَهِيُ ولوڙَ: ذ. مانڊاڻ ـ ولوڙو. مصيبت. بيقراري ـ بي آرامي ـ لوڇ پوڇ ـ آنڊ مانڊ ـ پريشاني. تڪليف ـ ڏُکُ ـ اهنج ـ ايذاءُ.

■ مهيُ ولوڙُ و جهنُ: ٻيڙو ڪرڻ ـ گهوٽالو ڪرڻ ـ ڦيٽاڙو وجهڻ ـ گڙٻڙ ڪرڻ ـ نفاق وجهڻ ـ پريشان ڪرڻ.

● مُهَيَّا: صفت. (ع). تيار ـ موجود ـ حاضر ـ فراهم ـ هڪيو. (آصفيه).

■ مُهَيَّا ڪَرَڻُ: تيار ڪرڻ ـ موجوه ڪرڻ ـ حاضر ڪرڻ.

● مَهِيبُ: ذ. صفت. (ع. هَيب) ڊيڄاريندڙ ـ خوفناڪ ـ ڀيانڪ ـ ڀوائتو.

● مَهِيجُوَلُ (ڪ): ث. ٻوٽي ۽ ول جو هڪ قسم.

● مَهِيڙُ: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

● مِهِيڙِ: ث. (ف. مِهر جو بگڙيل لفظ) مِهر ـ مهرباني.

● مَهِيڙُ جَبَلُ: اسم خاص. تعلقي ٺٽي ۾هڪ ڊيهه جو نالو.

● مَهِير يُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (آصفيه).

● مَهِيسُ: ذ. (سن. مهيش = مهيشو رَ > مَها = وڏو + ايش = إيشور = سمرٿ وارو) قادر مطلق ـ خدا تعالىٰ ـ مهادِيوُ ـ شِيوُ ـ مَهيش.

■ مَهِيسَرُ: ذ. شِيوُ مهراج جو صفاتي نالو. پِيرُ ٽَنُ ـ پِيرم (جنهن جي گيتوال پوڄا ڪندا آهن ۽ ڪيس شراب جو ڊيوتا ڪري سمجهندا آهن). (ڪناية). پيرمغان. مرشد ڪامل. (ڪلياڻ ـ گر). مَهِيشَرُ.

■ مَهِيسَرُ جوُ مَڏُ: ذ. ايشور لاءِ پريم ـ روحاني مستي.

■ مَهِيسِرِيُ: ذ. صفت. مَهِيسُ جو پوجاري ـ شِيوُ مهراج جو پوئلڳ. فقيرن جو هڪ قسم. مَهِيشري.

■ مَهِيسِيُ: ذ. صفت. مهيسر جو چيلو ـ مهيسري. جوڳي فقيرن جو هڪ قسم. (رامڪلي) ـ مهيشي.

● مَهِيسَرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● مَهِيسُ: ذ. صفت. (سن). مَهِيس.

■ مَهِيشَرُ: ذ. صفت. مهيسر.

■ مَهِيشِيُ: ذ. صفت. مهيسي.

● مَهِيشِيوَرِيُ (ث): اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● مَهِيلِيُ ۽ مَهِيلِيُونُ: ث. (سن. مَهِيلا = زال) زال ـ نار ـ مِهر ي. سهڻي عورت ـ خوبصورت زال ـ حسين زال. (ل). ڪُنوار. (ث).

● مُهِيمُ ۽ مُهِيمُونُ: ث. (ع. مُهِمّ > هُمّ) مُهِمَ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مَهِيڻُ ڪي مَٿو ڏيڻُ: وڏي ۽ تڪليف واري ڪم ڪرڻ جي ڪوشش ڪرڻ. تڪليف سهڻ- سختيون سهڻ.

● مَهِيڻُ: ذ. صفت. سَنهو- باريڪ. نرم- ڪُنڌرو- لطيف- نازڪ- سنگين- نفيس- ڪومل- سُوڪيمَرُ- پتلو- مُلائم. سُوڏو- سُهڻو- رُوڙو- سُٻو- عمدو. انوکو- انوکڙو- عجيب.

● مَهِينو ۽ مَهِينڙو: ذ. (ف. مَهِنو = مَهِينه. سن. مَاس = ماهه). سال جو بارهون حصو- مَهِنو- ماهُ- وتي- ماس تنخواهه- پگهار- ماهيانو. (انگريزي مهيني ۾ ٢٨، ٢٩، ٣٠، ٣١ ڏينهن ۽ ٿين عربي ۽ هندي مهيني ۾ ٢٩، ٣٠ ڏينهن ٿين. انگريزي سال جا مهينا: جنوري، فيبروري، مارچ، اپريل، مئي، جون، جولاءِ، آگسٽ، سيپٽمبر، آڪٽوبر، نومبر ۽ ڊسمبر. عربي سال جا مهينا: محرم، صفر، ربيع الاول، ربيع الثاني، جماد ي الاول، جماد الثاني، رجب، شعبان، رمضان، شوال، ذوالقعد ۽ ذوالحج. هندي سال جا مهينا: چيٽ، ويساک، جيٺ، آکاڙ، ساون، ڀدو، اسو، ڪتي، ناهري، پوهه، مانگهه ۽ ڦگڻ). حيض- ڪپڑا- گنديون- خون- ماهواري. (آصفيه). رُت- چُوت- رڳ.

= مَهِينَارِيُ: ث. حيض- ڪپڑا- ماهواري. (گاجرا).

= مَهِينَهيدارُ ۽ مَهِينَهيدارَ: ذ. صفت. مهني وارو- مهني جو- مهني تي ايندڙ نوڪر- پگهاردار.

= مَهِينَهِيُ سِر مَهِينَهِيُ: ظرف. ماهوار- هرماهه- هر مهيني- ماسڪ- ماهيانو.

= مهيني واري: ث. ماهواري- مهياري- حيض- ڪپڑا- گنديون- رڳ.

● مَهِينُ (ل): ذ. ولوڙو. گهر جو التظام.

● مَهِيو ۽ مَهِيا (ث): ذ. سواريءَ جو اُٺ- مهيري اُٺ.

● مَهِيُون: اسر خاص. تعلقي تمبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَهِينُوٽ (ث): ڏوڻرو.

● مَٿا: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو. (سڪاپل).

● مِيانو ۽ مِيانا: ذ. صفت. (ف. مِيانڊه = وڇولو) وڇولو- ميانو.

● مِيانَ ۽ مِيانُون: ث. (ف). ڪيپ- ميان- ميان- ٽيڪ.

● مِيانِي ۽ مِيانِيُون: ث. مڇي مارڻ جي جاءِ- ميالي.

● مَيِتُ ۽ مَيِتَ: ذ. (ع. مَيِّت = مُڙدو). مَيِّت- مُڙدو- جنازو- لاش- ميت- مڙهه.

● مَيِٽَ: ث. ڪاڙهي رنگ جي وڪر جو هڪ قسم- مَيٿ. (گاجرا).

● مَيِپُ ۽ مَيِپُون: ث. (سن. ما = مَيِڻُ). ماپ- ماڻ- پٿمانو- ڪَچ- ماپو- پَرپ- تور.

● مَيِنْدَرُ: اسر خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مَيِجَڻُ: مصدر. (سن. مَدَ = مستي). مئي ۾ اچڻ- مستي ۾ اچڻ- نشي ۾ اچڻ. وڏائيءَ ۾ پرجڻ. (سن. ما = مَيِڻُ). ماپجڻ- ماپ ٿيڻ. (مئيو- مئيندو- مئيل).

● مَيِلُ: ذ. (سن. مَلَ = مَرُ) مَرُ. مئي. گندگي.

● مُيَتَلُ ۽ مُيَتَلَ: ذ. صفت. (سن. مَرَ = مرڻ). مري ويل- مئو- مردو. بي جان.

= مُيَتَل سُردي ڪي ڪونڊُ: ڪني ڪالهه ڪي وري وري دهرائڻ- ڪنهن جا خواهمخواه وڪيل عيب ظاهر ڪرڻ.

● مَيِڻُ مصدر. (سن. ما = مڻ). ماپ ڪرڻ- تورڻ- ماڻڻ. ڪچڻ. آزمائڻ (ڪَچ سان). ڪنڊڻ. سمائجڻ- ماپجڻ.

"مائين ڪين ميان ۾ ٻ- ني ترارون."
(شاهه).

(مئيو- مئيندو- مئيل).

● مَئو: ذ. (سن. مَدَ = مستي). لئو- مستي- خُمار- مَني- رڻ. ٽانءُ- ڦوندڙ- ٽاڊَ- ٻَٽاڪ- ڏاڙ- خوشي- مزو- فرحت- لذت- ذوق- لطف- وندر.

موج - ڏؤ. چاڑهو. زور (مايا جو، جواني جو، شهوت وغيره جو).
● مَشُو ۽ مَتُو: صفت. (سن. مَتّ = مستي). جهجهو - جار - وافر - گهڻو - زياده - ريل پيل - ٻَهون - جال - سرس. لشي پ چُور - مخمور. هليو - اپماني.
● مُشُو ۽ مُشَا: ذ. صفت. (سن. مَرّ = مرڻ) مري ويل - مردو - مئل - فوتي. بدبخت - نياڪو - چندو - ڪميڻو. (ذ). سڪل گاهه جو ڇڻ (ٻاهه ڏيڻ لاءِ) - ڪکڻ وغيره جو ٻُنجو. ٽانون ملڻ جو گاهه جو موڙو - مُشي - ڪُوڇي. (ث. مُشِيُ ۽ مُشِيُون).
- مٿا هَتّ هَٽڻُ: ٿوري گهڻي ڪوشش ڪرڻ.
- مُشِي جوءُ ڏُئو: ذ. هندن جي رسم مطابق مائيءَ جي مرڻ کان پوءِ ڏهن ڏينهن گيهه جو پاريل ڏيو.
● مُشُون: ذ. پٽاڪ - دَمُ - مينٽ - ڪٽن - گهڙي - ساعت - لمحو - اڪ چينبَ. (ظرف). ايڏي پيرُ - اڃهو - هينئر - هين گهڙي. (ن. ب).
● مَشِي: ذ. ث. (ف. مَئي = شراب. سن. مَتّ = مستي) شراب - دارون - صهبا - مَدُ - مدرا - باده. نشو - مستي - خمار. مئو. هَتُ - تڪبر. (سن. مَيَ = وارو، جو ٿهيل) وارو - جوٿهيل. مرڪبات پ ڪم ايندڙ صفاتي پڇاڙي "ديا مئي، ڪروٽا مئي وغيره".
- مَشِيخانو ۽ مَئِيخانا: ذ. شراب رکڻ جي جاءِ. شراب جو دُڪان - شرابخانو - ڪٽو - ڪَچُ.
- مَشِي خانو: ذ. مئخانو.
- مَشِي مارڻ: هَتُ ٽِٽو ڪرڻ - تڪبر چڏڻ - وڏائي چڏڻ.
● مَشِيُ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (سڪايل).
● مُشِيُ ۽ مُشِيُونُ: ث. (ٽانون ملڻ لاءِ) گاهه جو مُڇو - ڪُوڇي. ٻڌ جي ڪڇي پاڙ (ل). پيٽ ڀي. ڪپڙي جو ٽُڪر (جو دوا مان ٻوڙي ڦڙو ڪين پ وجهجي). ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (چلرن سان، رنگ ڪارو، ڏيکهه ۾ ڏاڍو فوت ڪان - ڏيڍ فوت تائين، پر قسم ٽين هڪ مئي ۽ ٻي - چپر مئي، جنهن جا چپَ وڏا ۽ ٽُلها ٿين).
● مُشِيچُوتُ ۽ مُشِيچُوتَ: ذ. صفت. ڪار طور ڪم ايندڙ لفظ. مُوذي - شُومُ - ڪِرهه - ڪنجوس - ڪَنڊ ويچ - بتخيل - مڪيچُوسُ.
● مَشِي خُوشُ: ذ. صفت. ڪنميشو - ڪَنڊ ۽ ميشو.
● مَشِيڙُو (ڙ): ذ. پاڇي جو هڪ قسم - ٽُتري مَرِ يڙو.
● مَتِي: ذ. (ف). شراب - مَٽهي. مئو. (انگ). عيسوي سال جي هڪ مهيني جو نالو.
- مَيخانو ۽ مَيخانا: ذ. شراب وڪڻ جي جاءِ - گُٽو - ڪلال خانو - شرابخانو - مَيڪدَه.
- مَيفَروشُ ۽ مَيفُروشَ: ذ. صفت. شراب وڪڻڻ - ڪلالُ.
- مَيڪدَه: ذ. مَيخانو.
- مَتِي ناب: ذ. خالص شراب. نيچ شراب.
● مِيُ: ث. مٺاڻو - مٺاڻي. (گاجرا).
● مَيا: ث. (سن). پاڇه - ڪَهل - رَحمُ - قياسُ. مرحمت - دَيا. پلائي - مهرباني - ڪِرپا - مَهرَ - وَڙ - احسان - ٿورو.
"هيٺن جي حبيب، مَحبتي مَيا ڪري"
(شاهه. ڪليان - گر).
"پنهنجي مِهر مَيا سان، لونءَ لونءَ سپ نياري"
(سامي).
- مَيالُو ۽ مَيالُو: ذ. صفت. ميا وارو - نرم دل - دَيالو.
● مُياچُ ۽ مُياچَ: ذ. منگر. مڇيءَ جو قسم (پُٽي ڪاري، پيٽ اڇو، منهن سُڪيلو، پُڇ سنهون ۽ قد ٻن فوٽن تائين). مُشِيءَ جو ٻچو. (ن. ب).
● مَيار ۽ مَتيارُونُ: ث. حرف - عتاب - ڏوهه - خطا - ملامت - ٽهڪو - طعنو - ڏوراپو.
- مَيارُ ڏيڻُ: ڏوراپو ڏيڻ - مِهڻو ڏيڻ - طعنو ڏيڻ - عتاب ڏيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مَيارَ لاهڻ: ڏوهاهو لاهڻ - وات ٽڪائي ڪرڻ.
= مَيارِي ۽ مَيارِيُ: ذ. صفت. ميار وارو - جنهن کي ميار ڏجي - حرفي.
= مَيالُو: ذ. صفت. سالتيڪو - ڪُومل - حَليم - مُلايم - نرم - ڪُنرو. جهيڙو - ڏِرو - جهڪو - ٽڏو - آهستو.
● مَيانُ ۽ مِيانُ: ذ. (ف. ميان جو ڪوئل لفظ) مسلمانن لاءِ عزت وارو لقب. جناب. صاحب. سردار. مالڪ - ڏڻي. مڙس - پتي.
= مِيانجيُ: ذ. مُلي جو لقب - مُلان.
= مِيانُ مِٺُو: ذ. طوطي جو لقب. (صفت). ڇنهنجي واڪاڻ ٻاڻ ڪندڙ.
= مِيانُ مِٺُو ڇ وائِيُ: ڇنهنجي ساراهه ڀاڪيهي ڪرڻ.
● مِيانُ ۽ مِيانَ: ذ. (ف). مَيانَ - ڪِيپُ (تلوار يا ڪاتي وغيره جو ڪوهو).
● مِيانُ جيُ ڪَنڊيُ: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو (لسٽ).
● مِيانُ جيُ مَسجِديُ: اسم خاص. تعلقي شهداد پور ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● مِيانڊِيُ ۽ مِيانڊِيُونُ: ث. آڏاڻي جو هڪ جَزو - آڏاڻي جي ٻنهي وڏين ڪائين کي قابو ڪندڙ ڪاٺي.
● مِيانُ صاحِبُ: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مِيانُ ڪَنڊُو: اسم خاص. تعلقي ٻني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مِيانو: صفت. (ف. مِيانهُ = وچوارو) وچوارو - وچولو - مڌيم - وچڙو - هوروپوتو - رواجي - موافق. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو. (اڪثر حيدرآباد ضلعي ۽ ڪراچي ۾).
● مِيانُ ۽ مِيانَ: مِيالُونُ: ذ. ث. (ف. مِيانُ). ڪِيپ - ٽيڪ - نِيام - ميان (تلوار وغيره لاءِ ڪوهو).
● مِيانِ ۽ مِيانُونُ: ث. ٻلي يا ڇپي ماري گڏ ڪرڻ لاءِ ناهيل ميدان - ملاکڙ جي رهڻ جي جاءِ.
● مِيائُو: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۽ تعلقي خيرپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مِيائُونُ ڪَڪِڙاڻ: اسم خاص. تعلقي ڪوٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مِيائِيُ ۽ مِيائِيُونُ: ث. ڍنڊ يا سمنڊ جي ڪناري تي ڇپي ماريندڙن جي بستي - ميربحرن جي بستي. ڇپي يا ٻڌلا ماري آڻي گڏ ڪري رکڻ جو هنڌ - مِيانُ. (ن.ب). (اسم خاص) تعلقي ڪشمور، تعلقي سکر، تعلقي گهوڙا ٻاري ۽ تعلقي ڪمبٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مِيائِي باغاتِ: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مِيائِيُ رِپَ: اسم خاص. تعلقي ڪڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مِيائِيُ نُور ملاح: اسم خاص. تعلقي رتيديري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مِيائِيُ نِهالُ: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● مِيائُونُ: ذ. (آواز). ٻلي جو آواز.
= مِيائُونُ مِيائُونُ ڪرڻ: ٻلي وانگر آواز ڪرڻ.
● مَيتُ ۽ مَيِّتَ: ذ. (ع. مَوْت). لاشو - مُڙدو - مَڙهه - لوٿَ - ميِّي - جَنازو - نعشَ - مُردهه - مَيِّتَ.
● مَيِّتُ ۽ مِيِّتُ: ذ. صفت. (من. مِيتُ = دوست) دوست - يارُ - سجڻ - ميتر - گهٽگهرو - اخلاص مند - همدرد - غمخوار.
● مِيتڙا (ث): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● مِيتِلا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (حيدرآباد، سکر ۽ نواب شاهه ۾). (سينسز ١٩٣١ع).
● مَيِّتُ ۽ مَيْتَ: ذ. (ع. مَيِّتُ). مَيت - لاش - لاشو.
● ميتَ: ث. پسارڪي وکر جو هڪ قسم (هي ڪنهن وڻ جي ٻاڙ آهي، جا ڳاڙهي ڪارائي رنگ تي مائل ٿئي، منجهانئس آڪائي وقت ۾ ڪپڙن رڱڻ جو ڪر ورتو ويندو هو). (ن.ب).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مينڌي ۽ مينڌيون: ث. (سن. مينڌيکا = ميڌي). پاڻي ۾ مصالحي طور ڪم ايندڙ هڪ خوشبوءِ دار ٻوٽو (جنهن جو ٻج هڙپو آهي).

● مهٽ: ث. و ث- و ر. ٻن ڏاڪڻ کي آميزي ڏئي يڪو ڪرڻ جي حالت. (گاجرا).

● مهٽ ۽ مهٽ: ذ (سن. مرتيکا = ميٽ). معدني پيدائش جو هڪ قسم - وهنجڻ جي ڪم ايندڙ ٻيلي رنگ جي جابلو مٽي (جا نرم چاهوڻ جي صورت ۾ جبل يا ٽڪر مان کوٽي هٽ ڪبي آهي).

= مهٽا صفت. ميٽ ميلبل.

= مهٽائون: ذ. صفت. ميٽائون. (ث. مهٽائيين ۽ مهٽائيسون).

= مهٽائون ۽ مهٽائان: ذ. صفت. ميٽ جي رنگ جهڙو - ميٽ رنگو - ميٽ جهڙو - ميٽائون. پيلو - زرد و - ميٽ ڙي. (ث مهٽائين ۽ مهٽائيون).

= مهٽ ڪاڻ ۽ مهٽ ڪاڻيون: ث. جبل ۾ ميٽ نڪرڻ وارو هنڌ.

= مهٽ مٽي ۾ هونڌر ۾ آڇڻ: تمام تکڙو اڇڻ- جلدي اڇڻ.

= مهٽو ۽ مهٽا: ذ. صفت. ميٽائون - ميٽائون. (ث. مهٽي ۽ مهٽيون).

= مهٽوڙي ۽ مهٽوڙيون: ث. پٽين رڳن جي ڪم ايندڙ ميٽ جي رنگ تي مٽي. (صفت). ميٽائين - ميٽائين.

= مهٽهوڙي ۽ مهٽهوڙيون: ث. صفت. ميٽوڙي.

● مهٽ ۽ مهٽون: ث. اک جي پوريٽ- پيٽ نظر - ديد - بصارت. (ل). سوڙهه - گهٽ. گهٽ - ليک. (ٻن يا گهٽن لوڙين يا ڏاڪڻ کي گڏي ڏنل) وٽ - سٽ - وراکو.

= مهٽ ڏيڻ (ل): اک ڇڻ - اشارو ڪرڻ.

= مهٽ ڪرڻ (ل): نظر ڪرڻ - جاچ ڪرڻ.

● مٺاهڙ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مهٽائي: مصدر. (سن. مرتيکا = ميٽ) ميٽ جهڙو رنگ ڏيارڻ. ميڻ جو ڪم ٻي ڪان ڪرائڻ. ميٽائون ڪرائڻ. (سن. مرج = صاف ڪرڻ) ڌوارڻ - ڦٽارائڻ (اکر وغيره) ميسارائڻ (ليڪا يا اکر پٽيءِ تان). (ميٽائيو - ميٽائيندو - ميٽائيل).

● مهٽڙ ۽ مهٽر: ذ. پکيءِ جو هڪ قسم - ميٽو.

● مهٽ ڪاڻ: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مهٽنگ ۽ مهٽنگون: ث. (انگ). مجلس - انجمن - سڀا - جماعت - بزم - اجتماع - جلسو - ڪميٽي - ميڙ. (آصفيه). (اسم خاص). تعلقي ڪوٽڙيءِ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● مهٽڻ: مصدر. (سن. مرج = صاف ڪرڻ) ڪرڙڻ - ڌاهيڻ - لاهيڻ - ميسارڻ - ميٽي چڙڻ - صفا ڪرڻ - صاف ڪرڻ - ريتڻ - لٽهي چڙڻ - لٽڻ - رد ڪرڻ - ڪٽڻ. وسارڻ - ياداشت تان لاهڻ - پلائي چڙڻ. (اکرن تي) قلم ڦيرائڻ. (دڪ) لاهڻ - دفع ڪرڻ (ڦرڙي، ڪهڻ. (ڦٽ) چٽائڻ ماري پورو ڪري چڙڻ - ختم ڪرڻ. (آٽي ۾) گنڍي ڪرڻ. (سن. مرتيکا = ميٽ) ميٽ لائڻ - ميٽ هٽي (قرمي وغيره ڪبي). ميٽائون ڪرڻ. مٽان پوچو ڏيڻ. (ميٽيو - ميٽيندو - ميٽيل).

= مهٽڻ هار ۽ مهٽڻ هار: ذ. صفت. دڪ درد لاهيندڙ - اهنج ايذاءُ ٽاريندڙ. الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

● ميٽڻ: مصدر. اکيون پورڻ - پيٽڻ. مڪر ڪرڻ جي حالت ۾ اکيون پورڻ ۽ پٽڻ - اکين جي پور پٽ ڪرڻ. اڌ کولڻ اڌ بند ڪرڻ. (ميٽيو - ميٽيندو - ميٽيل).

● ميٽڙ: ذ. پکيءِ جو هڪ قسم - ميٽر.

● مهٽ: ث. (سن. ميشٽ = ميٺو) ميٺيون گالهيون. ڏاڏر. ٽڪي. (گاجرا).

● مهٽ ۽ مهٽ: د. (سن. ميشٽ = ميٺو) ميٺاڻ - ميٺاس - ميٺاج. شيريني - شيري. لذت - سواد.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= مهڻاجُ ۽ مهناجَ: ذ. مهڻُ - شيري - شيريني.
= مهناسُ ۽ مهناسَ: ذ. مهناج - مِٺاڻ.
● مِيٺا: صفت. (سن. مِشْٽ = مِٺو) مِٺو. (گاجرا).
● مِيٺوُ: ذ. لُوڻ - نمڪ.
● مِيثاقُ: ذ. (ع. و ثق) انجام ڏيڻ پڪائي - قول قرار جي سچائي - وعدو وفائي. (آصفيه). انجام - قول - پرتڪيا - وعدو - پرڻُ - وَچنُ - بول - اقرار - سُخن. (ڪناية) رُوحن جو خدا تعالىٰ سان ڪيل انجام (ته تون اسان جو رب آهين ۽ اسين تنهنجا فرمانبردار پاڻها ٿي رهنداسين). (سهڻي - گر).
" گهيڙ لنگهئو گهاري، ميثاق مِهار سان."
(شاهه).
ازل - ابتدا. (آصفيه).
= مِيثاقا: ظرف. ميثاق ڪان وڌي - اَلَست ڪان - ازل ڪان. (ن. ب).
● مِيجارو ۽ مِيجارا: ذ. مِهجالو.
● مِيجالو ۽ مِيجالا: ذ. (سن. مَجّن = مِيجُ). ڪوپري ۾ اندر ٻيل ڪود و - مَغز - ڀيجو - ميجارو.
● مِيڃُ ۽ مِيڃُون: ث. (انگ). برابري - مقابلو - بازي - شرط - هوڙ - ڪيلَ. (آصفيه).
● مِيڃِڪو ڏيڻ (ڪ): نگاهه ڪرڻ - نظر ڪرڻ - سنڀال ڪرڻ.
● مِيڃڻ: مصدر. (سن. ما = مَيڻ): ماپڻ - مَڻڻ - ڪَڍڻ. اندازو ڪرڻ - تڪ ڪرڻ - زور آزمائي ڪرڻ - مقابلو ڪرڻ. ڳڻيڻ. ڳڏڻ. ملائڻ - جوڙڻ. (مهڃو - مهڃيڻ - مهڃيل).
= مِيڃُ ۽ مِيڃُون: ث. بن رسين جي وٽ ڏيئي ڳيڏڻ جي حالت - ڳيڏيپ.
= مِيڃو ۽ مِيڃا: ذ. ماپو - ماپ - ناپ - ناپو - ڪاڇو. پٽمودو - پئماش - ڪَڇ. ڪَڇڻ جوڙو.
= مِيڃو ڪَڇڻُ: ماپو ونڻ - ميڃڻ. ڄاڃي ڏسڻ. طاقت ڏسي ڇڏڻ.
● مِيڃو ۽ مِيڃا (ڪ): ذ. صفت. لنڊوڙو - نڊو - ڇوٽو - ڪوتاهه.
● مِيڃُ ۽ مِيڃُون: ث. (سن. مِش = مِيڙهڻ ڪرڻ). اِشارو (اک، زبان، مُنهن جي ڪنهن حصي يا ڪنڌ سان) - اَهِڃ - غمزو - رَمز - ڏهنائي. ڪابه اک ڇڪي اشارو ڪرڻ جي حالت (جو خاص ڪري عشقيه طور ڪم اچي).
" ڪٿي ميڃون مار، ڪٿي ڪُڇن ڇڏو."
(گرهوڙي).
= مِيڃَ ڏيڻ: اشارو ڏيڻ - ڏهنائي ڏيڻ - غمزو ڏيڻ - اَهِڃ ڏيڻ.
= مِيڃِرُ ۽ مِيڃِرَ: ذ. صفت. اِشارو ڏيندڙ - اَهِڃ ڏيندڙ - ڏهنائيون ڏيندڙ.
● مِيخَ ۽ مِيخُون: ث. (ف). لوهه جي ڪِلي - ڪوڪو - ڪِلو - ڪِيرو - ڪِيري.
= مِيخَ سَنڈاڻ ۽ مِيخ سَنڈاڻون: ث. ڇهنباري منهن واري ڪوڪن ٽوڪن جي سَنداڻ - ايڪلوائي.
= مِيخَ ڪوڪناري: ث. مِيخ سَنداڻ (علم).
= مِيخُمارُ ۽ مِيخُمار: ذ. ڪوڪن ٽوڪن جو مُترڪو - مُترڪي. مارتول. مُگري - ٽوڪٽو - ڪوپو.
= مِيخَ مارڻُ: ميخ سان بند ڪرڻ. لوهه جي ڪِلي جهاڻڻ - ڪوڪو هڻڻ. جڙڻ - ڳيڏڻ - قابو ڪرڻ - سوگهو ڪرڻ. عشق ۾ ڦاسائڻ. لوري لائڻ - لغار لڳائڻ.
= مِيخِي: صفت. جنهن کي ميخ سان ڪنڌ ٽيل هجي. (گاجرا).
● مِيدَ: اسم خاص. مڪران ۾ رهندڙ مهاڻ جي هڪ ذات جو نالو. (تاريخ بلوچستان).
● مَيڏا لِڪڙِي: اسم خاص. پساركي وڪر جو هڪ قسم. ٻوٽي جو هڪ قسم (جنهن جو ڇوڙو دوائن ۾ ڪم ايندو آهي).
● مَيڏانُ ۽ مَيڙانُ: ذ. (ف) ڪشادي زمين - صاف ۽ وَسيع زمين - ڪُليه زمين جو متاڙو (جنهن تي وڻ ٽڻ وغيره نه هجي). هموار زمين - پڌرو - پٽ - پڌر - ٻوٽو. آڪاڙو. (آصفيه). نظارو (علم، نظر ۽ راند وغيره جو). گهوڙي جي ٻڌڻ جو هڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= ميدانُ چڏڻُ: جڪهه چڏڻ. ميدان خالي ڪرڻ- پڄي وڃڻ- پٺ ڏيڻ- هارائڻ.
= ميدانُ ڏيڻُ: ڊوڙڻ- ڊڪڻ- سٽ ڪرڻ- ڊوڙ پائڻ- پڄي وڃڻ- ناهي ڪڍڻ. گهوڙو ڊوڙائڻ. زور سان گهوڙو پچائڻ.
= ميدانُ ڪٽڻُ: ڊاهي پٽ ڪرڻ. جاه کي ڪيرائي سنئين زمين ڪرڻ (زال ماڻهو جو) هنگن لاءِ (باهر پرو پاسيرو ٿي وهڻ).
= ميدانُ مٽهڻُ: ڪٽڻ- ساري ڪرڻ- سوپ ڪرڻ- فتح ڪرڻ.
= ميدانُ ۾ اچڻُ: وڙهڻ لاءِ اچڻ- وڙهڻ لاءِ نڪرڻ. صف ٻڌي جي لاءِ ڪشادي ميدان ۾ اچڻ. سامهون اچڻ- مقابلو ڪرڻ. (آصفيه).
● ميدو ۽ ميدا: ذ. (ف. ميدهٗ). تمام سنهو پيڙل اٽو- پيو دفعو چاڙيل اٽو. ڪاڪ پيڙل شئي. سڪوف- چورو- پورو.
= ميدا بيڪ: ذ. (ڪوڙي جي) آني چاڻي. تمام سنهي چاڻي (جنهن جي وسيلي ميدو جدا ڪجي).
= ميدو ڪرڻ: تمام سڪهو ٻيهڻ. چورو ڪرڻ- سڪوف ڪرڻ- باريڪ ڪرڻ.
● ميدهٗ ۽ ميدَ (ل): صفت. (سن). خيرات ڪندڙ- سخي- داتا. ڪوبه نيچ ماڻهو- گهٽ ذات ماڻهو. مهاڻو.
"مٿت معصوم محض ميدَ مرَ سار،
قلب ۾ ڪو قياس ڪري تہ نيهار."
(فاضل شاهه).
● ميدرو: اسم خاص. (سن. مَنّهَا = وڏو + اندر = ڏاڻي). ميندرو. مومل جو عاشق- راڻو. (ن.ب).
● ميڏاڻ: اسم خاص. فيدر ايريا ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● ميڏوڻو ۽ ميڏوڻا (ث)؛ ذ. (ڏات). سُڪل چيڻ جو مٽان لٽل ڊبڪ.
● ميڙ: ث. (سن. مَلَ = مَرُ) مترُ. ميڙي. ميراڻ- ميرائي- ميرُ. گندگي- ميلُ- غلاظت. گدلائي- ڪيڻائي. ڪارڻ- ڪاراڻ. اونداهه. پينپ- گهور.

= ميرانجهڙو ۽ ميرانجهڙا؛ ذ. صفت. ٿورو ميرو- البت ميرو- ميرڙو.
= ميراڻ؛ ث. ميرڻ. گدلائي- ڪيڻائي.
= ميرڙو؛ ذ. صفت. ميرو. گندو.
● ميرُ ۽ ميرَ: ذ. (سن. مَلَ = مترُ). ميڙي- ميل- ميرَ. غير- ڪين- گند- اندر جي ڪوٽ- دغا.
"ساڻ سهائي سچ جي چا موافق ٿيندو ميرُ"
(روحل).
● ميرُ ۽ ميرَ: ذ. صفت. (ع. امير جو مخفف. سن. مهيوَرَ). امير- آفيسر- سردار. والي. سالار. امام. مُکي. رئيس. وزير. وڏو ماڻهو. هادي. رهبر- پيشوا. (ذ). ڪنهن وڏي رئيس کي ڏنل خطاب. تاس راند ۾ بادشاهه. ٽالپر خاندان جو لقب. (ل).
= ميراڻو ۽ ميراڻا؛ ذ. صفت. ميرجو- ميراروا. ميرجهڙو.
= ميرُ بحرُ: ذ. صفت. سمنڊ جو بادشاهه- ناکٹو- ملاح.
= ميرُ ڏهو ۽ ميرُ ڏها؛ ذ. ملڪ ۾ اينڊڙ مال تي محصول وٺڻ جي جاچ رکندڙ آفيسر. پيڙين جو سامان تپاس ڪندڙ آفيسر.
= ميرُ ڏهيُ: ميرڏهي جي ڪچهري- ميرڏهي جي آفيس. ميرڏهي جو ڪر.
= ميرُ لُ ۽ ميرُ لَ: ذ. صفت. ميير.
= ميرُ مارڻُ: ڪو وڏو ڏرو هٽ ڪرڻ- ڪنهن وڏي سردار کي هٽ ڪرڻ.
= ميرُ مجلسُ: ذ. صفت. ڪنهن مجلس يا ڪيٽي جو مکيه ماڻهو- سنهن مرڪ- سيا پتي- پيرڏان.
= ميرُ منشيُ: ذ. صفت. وڏو منشي- وڏو ديوان- سرڏفتر- هيڊ منشي.
= ميريُ ۽ ميرُ يونُ: ث. اميري- سرداري- رئيسي- حڪومت- بادشاهي.
= ميراث ۽ ميراثون: ث. (ع. وَرَثَ). مثل ماڻهوءَ جي چڏيل ملڪيت. ترڪو- ورثو- اباڏو ورثو- آتر آذڪار (چڏيل) جائداد. ملڪيت- ناڻو. ميڙي چونڊي. حصو- پتي- ورهاست.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= ميرائي: صفت. ورثي ۾ ملهل - موروثي.
● ميرائي: ذ. صفت ڪائيندڙ - ڪائڪ - راکي - مٽرب - ڪوٽيو - ڪلونت. قوال - لنگهو. مڪٿهار. ميرائي. (ث. ميراثي ۽ ميراثيدو).
= ميرائي موڪلڻ (ت): شادي ۽ جي موقعي تي راڄ، مڻ مائڻن ۽ دوستن وغيره ڏانهن دعوتن ڏيڻ لاءِ ميرائيءَ کي موڪلڻ.
● ميراج ۽ ميراج: ذ. ريت - رسم - هنويز - پر - هلي چلي - هلت - دستور - رواج - سرشتو.
● ميراسي: ذ. صفت. (ع ميراثي). ميرائي. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.
● ميرامام بخش: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ميران: ذ. صفت ميرا - پير. مرشد. (اسم خاص). شيخ عبدالقادر جيلاني رحمة الله عليه جو لقب. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ميرپور: اسم خاص تعلقي سڄاول، تعلقي ميرپور ٻنوري، تعلقي ڪڙهي خيري، تعلقي لوڻهري ۽ تعلقي ڪوٽيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ميرانپور کهوڙکي: اسم خاص. تعلقي کهوڙکيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● ميرانپور سعيدکي: اسم خاص. تعلقي ٻني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● ميران جمن: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ميرانڀور ي: اسم خاص. تعلقي سڄاول ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● ميران ڪوري: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● ميرائي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد سنڌ ۾). ميرڙي.
● ميراڻيڻ: مصدر. (سن مَلَ = مترَ). مٽيءَ وارو ٽيڻ - ميل واري ٽيڻ. ٿورو ميرو ٽيڻ - البت ميراڻي تي ڏسجڻ ۾ اچڻ. ميرو ٽيڻ - ڪنڊو ٽيڻ - ڪدلو ٽيڻ - ڪينو ٽيڻ - غليظ ٽيڻ.

= ميرائي ۽ ميراثيون: ث. ڪندلائي - ميراڻ. ڪندگي - ڪندائي - ڪين - ڪچرو - ڪنڊ - مٽيل. لڙات. ميرانجهڙائي.
● ميربحر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (١٦ پاڙا: آبراڻي، آدماڻي، اجايا، بکهڻي، بڪرا، چاچڙ، چغدا ميربحر، چٽا، ڏڻچر، ڏاکها، ڏيرا، ڪڏو، ڪجريا، کهوکهات، هالاڻي، جکريا).
● ميربحر ۽ ميربحر: ذ. صفت. (ع. مير مخفف امير جو = سردار + بحر = سمند). پاڻيءَ جو بادشاهه - درياءَ جو رکپال. جهازي سهه سالار - امير البحر. درياءَ جي گهاڻن کهيڙن جو داروغو. ٻڙيءَ وارو - ٻڙياتو. مٿهاڻو.
● ميرپور: اسم خاص. تعلقي ٽل ۽ تعلقي وارهه ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● ميرپور ٻنورو: اسم خاص. تعلقي ميرپور ٻنوري ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● ميرپور پراڻي: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● ميرپور خاص: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● ميرپور ساڪرو: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● ميرپور شاهه: اسم خاص. تعلقي جاتي ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● ميرپور ماٿيلو: اسم خاص. تعلقي ميرپورماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● ميرمجت: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ميرمحمد آبڙو: اسم خاص. تعلقي لاڑڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● ميرمختاڻي ۽ ميرمختاڻيون: ث. بندوق جو هڪ قسم - جاميڪي دار بندوق.
● ميرڪن: اسم خاص. تعلقي سوري ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● ميرل: اسم خاص. تعلقي ٽل ۾ هڪ ديهه جو نالو. (ميرل پراڻو، ميرل نئون). (لسٽ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ميرُ محمّدُ: اسم خاص. تعلقي ڪنڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● ميرُ محمّد پٿوڙو: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● ميرُ محمّدُ جُوٽهيجو: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● ميرُ نُ جتوئي: اسم خاص. تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● ميرُ نُ ماچي: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● ميرو ۽ ميرا: ذ. صفت. (سن. سَتَ = سَرُ) سَرُ يا ميتيءَ هاڻو ـ گدلو ـ ڏوڙ پٽڪليو. گندو ـ ڪينو ـ خراب ـ سڙو ـ غليظ. لڙائيل. (ذ). جيت جو هڪ قسم (جيو رڍ جي وارن ۾ پيدا ٿئي ۽ ڪل کي ٽڪي ٽنگ ٽنگ ڪري ڇڏيندو آهي). عيبدار. گنهگار. (ث. ميري ۽ ميريُون).

= ميرو ڏاڏو نہ ڇڏڻ: ذرو بہ نہ ڇڏڻ ـ هڏ مُوڙي ڪٽي وڃڻ.

= ميري آکي: ث. بدنظر ـ ٻڙي نگاهہ.

= ميريرو: ذ. صفت. ميرانجهڙو.

● ميرُو: اسم خاص. (سن. سُميرُو) هندن جي پراڻن ۾ جاڻايل هڪ پربت جو نالو ـ ميرو پربت ـ سُميرُ پربت. يُونانين جو "ميروس" (Meros) نالي هڪ هندوستان جو پربت، جنهن تي سندن ديوتا "ڊايونيساس" (Dionysos) بن "زئيس" (Zeus) (سن. ديوس پِتَرُ = آڪاس جو ٻيءُ) ڄاڻو. مسلمان مرد جو "مير" مان (اسم تصغير) نالو. (ن ـ ب).

● ميرُ وارِيُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۽ تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● ميرُواهُ: اسم خاص. تعلقي گهوڙا باري، تعلقي ميرپورخاص ۽ تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● ميرُوجا: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٽيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● ميرُو خانُ: اسم خاص. تعلقي شهداد ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● ميرُو ڪَٻهوڙو: اسم خاص. تعلقي ڪنڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).

● ميرُ ئِيا (ث): اسم خاص. مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● ميرُ يَ ۽ ميرُ يُونُ (ت): ث. آنُ جي سنگن رکڻ لاءِ ڪاٺ جو ٺهيل ڪڏو.

● ميڙَ ۽ ميڙُونُ، ميڙ يُونُ: ث. (سن. ميلَ = ميلنُ) جماعت (ماڻهن جي). راجُ ـ سفارت (جا ڪنهن عملدار کي عرض ڪرڻ لاءِ وڃي يا ڪنهن ڪان معافي وٺڻ لاءِ گڏ ڪئي وڃي) چندو ڪري ڪيل مجلس. چندي مان ڪيل ڪانو يا دعوت. مجلس ڪرڻ لاءِ گڏ ڪيل چندو ـ اوگڙ ـ ٿوڙي.

= ميڙ آڻڻُ: چڱڻ مڙسن جي ٽولي وٽي اچڻ ـ ڪنهن ڪان معافي وٺڻ لاءِ کي شريف ماڻهو سڏي اچڻ ـ قرآن يا ٻي ڪنهن بزرگ هستي کي ٻنهنجي معافي جو وسيلو بنائڻ.

= ميڙ پاڻڻُ: ٿورو ٿورو چندو ڏيئي مجلس ڪرڻ. اوگڙ ڪرڻ ـ چندو ڪرڻ.

= ميڙ ڪَرڻُ: ميڙ ڪرڻ. قسم وجهڻ. معافي وٺڻ لاءِ چڱن مڙسن جي جماعت گڏ ڪرڻ.

= ميڙ ڪٽيُ وَڃڻُ: ميڙ آڻڻ ـ ميڙ وٽي وڃڻ.

= ميڙ وَٺيُ وَڃڻُ يا آڇڻُ: ميڙ آڻڻ.

● ميڙُ ۽ ميڙ: ذ. (سن. ميلَ = ميلنُ) گڏ ٿيل ماڻهو ـ جماعت. انبوهہ ـ ڪَٺُ ـ پيڙهبَ ـ هُجوم ـ خَلقُ ـ ميڙ ڪو ـ مجموعو. لشڪر. ملڻ جي حالت ـ گڏجاڻي ـ وصال. پاڇيءَ جو ارتابُ ـ گهاڻاڻ ـ لِٽوَ ـ ليسُ (ڪاڏي ۾). ڪُنُ. گرداب. (صفت). گڏيل ـ ملهيل ـ ڪنو ٿيل.

= ميڙاڪو ۽ ميڙاڪا: ذ. ميڙ ۾ گڏ ٿيل ماڻهو ـ ميڙ ـ انبوهہ. مجلس ـ ڪچهري. ماڻهن جو گوڙ ـ هنگامو.

= ميڙ مُنجَنُ: مجلس برخواست ٿيڻ. ماڻهن جو ٽِڙي پوڻ وڃڻ.

● ميڙاهو (ث): اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مهيڙڻ: مصدر. (سن. ميل = ميلڻ) ميڙ ڪرڻ - گڏ ڪرڻ - جمع ڪرڻ. ڍير ڪرڻ - سڏڻ. ملائڻ - ميلاپ ڪرڻ. گڏڻ. گهوڙيءَ تي گهوڙو چاڙهڻ - لڳ ڪرائڻ - ميڙائڻ. وصل ڪرڻ لاءِ ملائڻ. مَيلُ ڪرڻ - دال ڪي ميل ڪرڻ لاءِ ٿهڪ ڪان پوءِ چگيءَ طرح ڏوئي هٿ - مهتو ڏيڻ (دال کي). ڀهاري پائڻ - صفائي ڪرڻ. ڪچرو گڏ ڪرڻ - گند ميڙڻ. (ڪير) ڏڪڻ. (ميڙبو - ميڙيندو - ميڙيل).

■ مهيڙ: ث. ميڙڻ جي حالت. ميل - ميلاپ. وصال. لڳڻ. صفائي - ٻهاري.

■ مهيڙاپو ۽ مهيڙاپا (ث): ذ. گڏ جاڻي - ميلاپ - ميڙاءُ - ميڙائو - ميڙو - ميلو.

■ مهيڙاءُ: ذ. گڏ ٿيڻ جي حالت - گڏ جاڻي. ميلاپ. وصل - وصال. ميڙو - ميلو - ميڙ ۽ - ميڙائو.

■ مهيڙائِڻُ: مصدر. ميڙڻ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ. گڏ ڪرائڻ. ڀهاري پارڻ - ڪن ڪچرو گڏ ڪرائڻ. صفائي ڪرائڻ. گهوڙيءَ تي گهوڙو چاڙهائڻ. (مهيڙڻيو - مهيڙائيندو - مهيڙائيل).

■ مهيڙو: ذ. ميڙاءُ. ميڙو - گوڙ.

■ مهيڙ چونڊَ ڪَرڻُ: گڏ ڪرڻ - ميڙڻ - هيڪاندڪرڻ - جمع ڪرڻ. چونڊڻ - انتخاب ڪرڻ - چانڊ ڪرڻ.

■ مهيڙ مهيڙ: ث. ڀهاري سهاري - ميڙو ميڙو - صَفن صفائي - ٻُهر - ڪن ڇڻ - ڪچرو - گندو.

■ مهيڙ ڪَرَڻ: ڀهاري سهاري ڪرڻ - صفائي ڪرڻ. گڏ ڪرڻ.

■ ميڙڻي ۾ مُنڊهَنُ ۽ وِجهَڻُ: پٺسن گڏ ڪرڻ پڻيان ڪاهي پوڻ. لوپ ۾ پوڻ. (ن.ب).

■ مهيڙيُ ۽ مهيڙيُونُ: ث. ميڙيل رقم - گڏ ڪيل پئسا - پونجي.

■ مهيڙيُ چُونڊِيُ: ث. گڏ ڪيل رقم - ٻاچي ڇڏايل رقم - پونجي.

● مهيڙو ۽ مهيڙُ: ذ. (سن. ميلَ = ملڻُ). ميڙيل شيءِ. ملڻ جي حالت - ميل - ملاپ - ميلو - گڏ جاڻي. ماڻهن جو ميڙ - ميڙاڪو. گهٽن ماڻهن جي گڏ ٿيڻ جو هڌ (جتي ڪا درگاهه يا مزار وغيره هجي ۽ اتي ڪنهن خاص تاريخ تي گڏ ٿجي) - ميلو. ماڻهن جو گوڙ.

■ مهيڙائِيُ ۽ مهيڙائِيُ: ذ. صفت. ميڙڻ تي ويندڙ - ميڙا گهمندڙ - ميڙڻ جو شوقين.

■ مهيڙو ڪَرَڻُ: مجموعو ڪرڻ - ميڙاڪو ڪرڻ. مجلس سڏائڻ - گوڙ ڪرڻ.

● مهيڙ هُڻ: ث. آن جي گاهه ڪرڻ وقت آڌا ٽوٽي جنهن ۾ ڏڳا هڌجن، جي آن کائيءَ جي چوڌاري ڦري آنُ گاهين - پيڙُ جي وچين سُني.

■ مهيڙهيُ ۽ مهيڙهيُونُ (ل): ث. مهيڙهه.

■ مهيڙهيُ ۽ مهيڙهيُ: ذ. مهيڙهه جي پرسان قرندڙ ڏيکو. (صفت). پاڻاري وارو - تڏي وارو - (ٻيلا).

● مَيڙَ ۽ مَيڙُونُ: ث. (ف) ڪاڏي ڪائڻ يا ڪتابن وغيره رکڻ لاءِ چئن پائن وارو تختو - ٽيبل.

■ مَيڙَپوشُ ۽ مَيڙپوشَ: ذ. ميز تي ٿانءَ وڇهڻ جو ڪپڙو.

● ميڙانُ: (ع. وَزَنَ). ساهمي - ترازو - ڪانٽو - تارازي. (حساب ۾) جوڙ - جمع - جُملو - ڪُل جوڙ. هڪ پُرج جو نالو - تُلا.

■ ميڙانُ و نَڻُ: وزن ڪرڻ - تور ڪرڻ. جوڙ ڪڻ - جملو ڏيڻ - جمع ڪرڻ.

● ميزبانُ ۽ ميزبانَ: ذ. صفت. (ف). ضيافت ڪندڙ - دعوت ڏيندڙ مهمان گهرائيندڙ - مهماندار - مهمانواز - ڪاڏو ڪرائيندڙ.

■ ميڙبانيُ ۽ ميڙبانيُونُ: ث. مهمانوازي - خدمت خاطري - مهمانداري. دعوت - ڪاڏو - ڪاڏو.

● مَيڙل ۽ مَيڙلَونُ: ث. (ع. مَنزِل جو بگڙيل لفظ) منزل.

● مهڙَ ۽ مهڙُونُ: ث. نفس. نفساني خواهش - شهوت - ڪام. سخت چاهه - سوهڙ - عشق. پيار - سِڪ - آڪير - آڪنڊ. اچا - منشا - ڪامنا. حرص - منووڪار. خواهش - سڌ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

" تنهن آديسُ جي عشق ۾ مور نہ مئي هئي ميس."
(غلام حسين شاهہ) .

● ميسَاوا (ت)؛ اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ميسسُٽ َ: ث. خواهش . شوق . ميس. (گاجرا).

● مُيَسَّرُ ۽ مُيَسَّرَ؛ ذ. صفت. (ع. يتسّرَ). آسان ڪيل . آساڻيءَ سان هٿ لڳندڙ (شيءِ) - ممڪن الحصول - ملڻ جهڙو - لپندڙ. حاصل - حاضر- موجود - هٿ وَسيڪو. تيار.

= مُيَسَّرائيُ؛ ث . حاضري - موجودگي .

● ميسُوُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر آتر سرحد سنڌ ۾ حيدرآباد ضلعي ۾). (سينسز ١٩٣١ع).

● ميسُوُ: ذ. مناڻيءَ جو هڪ قسم - ميسُو پاڪ (جا چٽن جي اڻي ۽ گيهہ مان نهي).

= ميسُو پاڪ: ذ. ميسُوُ.

● مَيَسّرَهہ: ذ. (ع) سڄي هٿ پاسي وارو لشڪر .

● ميشَ: ذ. (سن. ميشہ). هڪ بُرج جو نالو. حَمل - ميڪ .

= ميشي: ث. رڍَ جي رڳيل ڪل.

● ميشَڪُ (س)؛ ذ. گاهہ جو هڪ قسم. (بيلا).

● ميعَادُ ۽ ميعَادَ: ذ. (ع) وعدي جو وقت - مقرر ڪيل وقت - مدت - مدو - عرصو - وقت . جڳ - زمانو.

= ميعَادي: صفت. ميعاد وارو - نهرايل مدت وارو - مقرر وقت جو.

= ميسَ مَارَنُ: خواهش ڪي ختم ڪرڻ - نفس ڪي مارڻ.

● ميسُ ۽ ميسُ؛ ث. ماٺ - چپ - صبر - خاموشي - مائوڙو .

= ميسُڙو ۽ ميسِڙا؛ ذ. صفت. ماٺ وارو - مائيٽو - خاموش - چُپاتو - صابر. منهن جو مٺو - ليبيسي. ڪجهڙو - ڏمڻ جو غريب. مٺيون مٺيون ڳالهيون ڪري ڪم ڪيندڙ. هالو يولو ميسڙو .

= ميٺو ۽ ميٺڙا؛ ذ. صفت. ميسڙو.

= ميسُوڙو ۽ ميسُوڙا (ک)؛ ذ. صفت. ميسڙو - ميسٽو .

= ميسُوٽو ۽ ميسُوٽا (ک)؛ ذ. صفت. ميسڙو . ميسٽو .

● ميسَاڏيُ: اسم خاص. تعلقي تڏي ٻاگي ۾ هڪ ديهہ جو نالو. (لست).

● ميسارَنُ: مصدر. (سن. مترُ (يُ) ج = صاف ڪرڻ). صفا ڪرڻ. اڳيون نقش يا اڳيان اکر ڏوئي صاف ڪري چڏڻ - ميٽڻ - ڌاهڻ - ڪرڙڻ - ڦاٽڻ. وساري چڏڻ - ياد گيري) لاهي چڏڻ - پُلائي چڏڻ - رينڻ. ٻوچو ڏيئ ارتن جي سوراخ کي بند ڪرڻ. (ميساريو - ميساريندو - ميساريل).

= ميسارو ۽ ميسارا؛ ذ. ڌاهڻ مان صفائي ٿيڻ .

● ميڪُ؛ ذ. ث. (سن. ميشہ). رڍ. ٻارهن رامين مان هڪ راس جو نالو - حمل - ميش (ف) تفاوت.

● ميڪَ ۽ ميڪون؛ ث. (ف. ميخ = ڪلي). لوهہ جي ڪلي - ميخَ - ڪوڪو. ول جو هڪ قسم. ميڪا ول . (ن.ب).

● ميڪليُ ۽ ميڪليُونُ؛ ث. فقير جو زيور. (دلپت).

● ميڪو؛ اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر ميڪر ۾). (سينسز ١٩٣١ع).

● ميگهہ ۽ ميگهہ؛ ذ. (پرا ميهو. سن. ميگهہ. ع. ميغ = ڪڪر) ڪڪر - بادل - ابر- گهٽا - ميگهہ - ميخ مينهن - برسات - بارش - وَسَ. وَسڪارو - وارڪا - باران - جهڙ - آگر. راڳ جي چهن راڳڻن مان چوٿين راڳ جو نالو - ملهار (هندستاني موسيقي ۾ تشبيلي تصوير مطابق: وارن ڪارو ، وشاک پيلي ، هٿ ۾ تلوار ، ڪڪر تي سوار).

= ميگهاچَنُ: ٻارهن ميگهن مان پهرئين ميگهہ جو نالو - جهڙ جهر - گهٽو جهڙ - گهاٽا ڪڪر - گهٽا گهنگهور. (ن.ب).

= ميگهہ مَلارُ: ذ. ساوڻ جي موسم - جهڙ - آگر.

● ميڪهواڙ ۽ ميگهواڙ: ذ. صفت. چمڙي جو ڪم ڪندڙ - موچي - ميڪهواڙ. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو - ميڪهواڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مهيگڻي ۽ مهيگڻيون (ل)؛ ث. قولڙي- قولهڙي- قوگڻي.

● مهڱ: ذ. (ع. مهيغ. پرا. مهيه. سن. مهيگهه = ڪڪر) ڪڪر- ابر- بادل- ميگهه.

● ميڪائيل: اسم خاص. (ع). چئن وڏن ملائڪن مان هڪ ملائڪ- مخلوقات کي رزق رسائيندڙ فرشتو.

● ميڪر ۽ ميڪرَ: ذ. (سن. مَکَرَ = مانگر مَڇ) مانگر مڇ (سر گهاتو- گر).

● مهڪ سنڌاڻ ۽ مهڪ سنڌاڻون (ت): ث. سنداڻ جو هڪ قسم- ڪوڏر يا ڪهاڑيءَ جي پاڻ موڪرن ڪرڻ جي سنداڻ.

● ميڪنگل (اس): اسم خاص. هروهي قوم جو هڪ قبيلو. (ن. بلوچ). (بيلا).

● ميڪڻ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ميڪڻ: مصدر. دانهون ڪرڻ- رڙڻ- روئڻ- روئڻ- روڇ ڪرڻ- رودن- مچائڻ- فرڙڻ. ٻلي جو ميائو ميائو ڪرڻ. (مهڪيو- مهڪيندو- مهڪيل).

- ميڪ ۽ ميڪون: ث. رڙ- دانهن- ڪوڪ- ڪيڪ- رهه- ڪيڪاٽ. هوڪ- واڪو. روڇ- رودن. هاشي (هاز) پکيءَ جي دانهن.

- ميڪيٽي ۽ ميڪيٽيون: ث. صفت. دانهون ڪندڙ- ڪيڪون ڪندڙ- ڪيڪاٽ ڪندڙ. (ث). ڪري. ٻلي.

● ميلخورو ۽ ميلخورا: ذ. نشيدو ڪوٽ- واسڪوٽ. صدري.

● ميلدڪٽي: ذ. پساركي وڪر جو هڪ قسم- دواطور ڪرائيندڙ ڪوٽ جو هڪ قسم (ن. ب).

● ميلڻ: مصدر. (پرا. مهيل (اي). سن ميلي (تي) > ميل = ميلڻ) ملائڻ- ڳڏائڻ- پيڙائڻ. سڪ ميلو ڪرائڻ گڏ ڪرائڻ. گڏ جاڙي ڪرائڻ. پيڻ. پرچائڻ. ناهي چڏڻ. (پڙيءَ جو سڙهه) هيٺ ڪرڻ. (مهيلو- مهيلندو- مهيليل).

- ميل ۽ مهيل: ذ. (سن. ميل = ملڻ) مسلڻ جي حالت- ميلاپ- ملاقات- گڏ جاڙي- گاڏاپو- لاڳاپو- تعلق. ڳاڏاپو- رابطو. واسطو. سنهڙ. ملاوٽ- آميزش- ميلاوٽي. ملڪياري- اتفاق- ٻڌي- اتحاد- ايڪو. دوستي- سنگت- ياراني- مترتا- ياري- سنگ- محبت. ناهه- صلح. پرچاءُ. جوڙ- جيس- ٽاني. مهڙ (ماڻهن جو)- ٽولي- جماعت- ڏنب. هڪجهڙائي. نيڙو ڳوٽ- واهڻ. لاڙو. رغبت- چاهه. محبت. (سن. مَلَ = سَرُ) مٽي- گد- ڪچرو- مَيل. ڏيهي حساب جي اصطلاح ۾ دڪان جي حساب ڪتاب جو ڪتاب- وهي.

- ميلاپ ۽ ميلاپ: ذ. ملڻ جي حالت- سنجوڳ.

- ميلاهو: ذ. ميلاپ- ميڙو.

- ميلائيتو ۽ ميلائيتا: ذ. صفت. ميل رکندڙ- ميل وارو- صحبتي- سنگتي. ناهه وارو. صحبت پسند- رلڻو ملڻو (ظرف). ناهه ۾- ناهه سان.

- ميل جوڙ: ذ. لاڳ لاڳاپو- ڳنڍ ڳوپ. واسطو- تعلق. ناهه- صلح.

- ميل جُول: ذ. ميلاپ- گڏ جاڙي. لهه وچڙ. آٽ ويهه- آڻل پُٽل.

- ميل سَنيم لئن: واپارين جي اصطلاح ۾ حساب ڪتاب جانچڻ.

- ميل ڪيڏن: دڪان ۾ پيل سامان جو حساب ڪرڻ.

- ميل ڪرائيڻ: مشابهت ڪرائيڻ: ملائڻ. ڪپڙو سوڙهو ۽ پورو آڻڻ. (گاجرا).

- ميل ڪرڻ: ميڙ ڪرڻ- گڏ ٿيڻ- ڏنب ڪرڻ. ماڻهو گڏ ڪرڻ. ميلاپ ڪرڻ- وصل ڪرڻ. گڏ جاڙي ڪرڻ. ٽولو ولي ڪنهن وٽ وڃڻ. اتفاق ڪرڻ- ٻڌي ڪرڻ.

- ميل ڪاڌل: ذ. صفت. سوڙهو آڻيل (ڪپڙو).

- ميل مڇ ڻ (ت): فساد ٿيڻ. جهيڙو وڙڻ.

- ميل مُرادي جاچڻ: حساب ڪتاب (دڪان جو) جاچڻ- حساب ڪيڻ.

- ميلي ۽ ميلي: ذ. صفت. ملڻو- ميلاپي- ميلائنو- سڃڻ- دوست. دوستي- واقفيت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مَيْلُ ۽ مَيْلَ: ذ. (سن. مَلَ = مَر) مَرَ- مڻي- مَئل- مهير- گند- ڪنُ- ڪچرو. زنگ- ڪَتَ. (اندر جو) ڪوڙُ- بيائي. ڏُکُ- ڏمر- تڪليف. مدي. ڪُدورت خرابي. حلُ- گڏيل شيءِ. رگڙيل (شيءِ). (انگ Mile = ميل) مفاصلي جو ڪجهہ انداز- اٽن فرلانگن جو مفاصلو- اڏ ڪوءُ.

■ مَيْلارو ۽ مَيْلارا (ث): ذ. ميل وارو- گندو.

■ مَيلُ خورُ (ت): ذ. گهوڙي جي ٻڌيءَ جي هيٺهر ڪاڻ ٻچڻ لاءِ نيري رنگ جو ڪپڙو. جلدي ميرو نہ ٿيندڙ ڪپڙو.

■ مَيْلخورو: ذ. ميلخور.

■ مَيْل رَکو (ث): ذ. ميلخورُ.

■ مَيْل ڪَيَنُ: مِٽي مَر وغيره ڪڍڻ. گَر ڪڍڻ. ڏوئي صفا ڪرڻ. (سون) سُوڏنُ. (ڪنڊ) نڪيڙڻ.

■ مَيْلُو ۽ ميْلا: ذ. صفت. ميرو.

● مِيْلَ: ث. ڪاري جي ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو. (ڪ- ن. ب). (اسم خاص). تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● مِيلُ: ذ. ڪاڻاٽي جو هڪ انداز (اربن ڪان مٽي). (گاجرا).

● مِيلاپَ ۽ مِيلاپَ: ذ. (سن. مِيلَ = ملڻ) ملڻ جي حالت- مِيلُ. ملاوت. اتفاق- ٻڌي. ميل جول. گڏجاڻي. دوستي. واقفيت. ناهه- صلح. پرچاءُ رضامندي. موافقت- هڪجهڙائي.

■ مِيلاپو ۽ مِيلاپا: ذ. ميلاپ.

■ مِيلاپي ۽ مِيلاپي: ذ. صفت. ميلاپ وارو- ميلانتو. ملڻو. آشنا- واقف. (ث). دوستي.

● مِيلاپڙو ۽ مِيلاپڙا: ذ. ڏياري جي رات هرهڪ هندو مرد ڪاڻيءَ کي ڪهہ يا اڳڙي ويڙهي، ان کي تيل مکي، ان جي مٿان اڳڙي ٻڌي هاريندو آمي، اهڙو ٻرندڙ ڪانو. (گاجرا).

● مِيلادُ: ذ. (ع). ولادت جو وقت- پيدا ٿيڻ جو زمانو. (آصفيہ).

● مِيلانُ: ذ. صفت. (ع). رُجُوعات- لاڙو- رغبت. طبيعت جو لاڙو. خواهش.

● مَيْلُ خورُ ۽ مَيْلُ خورَ: ذ. گهوڙيءَ جي ٻڌيءَ تي سنجن جي هيٺان رکڻ جو ڪپڙو- ميل رکو.

■ مهيلو پَرجَنُ: ميلي ۾ تمام گهڻا ماڻهو اچڻ- ميڙو پرهجوم ٿيڻ.

■ مهيلو ڪَرڻُ: ملڻ- ملاقات ڪرڻ- گڏجڻ- گڏجاڻي ڪرڻ.

■ مهيلِي: ذ. صفت. مِيلڻو- ميلاپي- ميلانتو. ملنسار- صحبتي- صحبت پسند.

● مَيْلُو ۽ مَيْلا: ذ. (سن. مِيلَ = ملڻ) ڪنُ- ڪچرو- ٻُهر- گَندُ. مَئلُ- مَيلُ- مِٽي- مَرُ. گُونهہ- وشنا- ڪرفتي.

● مهيلهہ ۽ مهيلهِيُونُ: ث. گاهہ وقت ڏاندن جون گڇيون سوکهيون رکڻ جو نوڙ.

● مَيْلاي ۽ مَيْلائِيُونُ: ث صفت. (ع مائِلُ. ف = آماده = هڪ پاسي لڙيل) آماده. نينهن لڳل عورت. آها اوڏڪي پيت جا پيڙهہ واري ويڪر بعد ٻنهي پاسن کان اندر تي مائل ٽيندي چوٽي وٽ پيڙهہ واري ويڪر جي اڌ جيتري ويڪري اچي ٻيهي (شهيلي جو ضد) (ن. ب).

● مهيرَ ۽ مهيرُونُ: ث. (انگ). وڏ گهراڻي عورت. بيبي- بانو. انگريز عورت. راڻي (پتن ۾).

● مِيرَ: ذ. (ع. مِيرُ = شراب) اکر "م" جو آچار. حضرت مُحَمَّد صلي الله عليه و سلم جن جي نالي مبارڪ جو پهريون اکر.

"اوڏي ٽي الف کي، مَتن گڏيائين ميم سين".

رمز- گجهہ- راز. (علمِ نحو).

● مِيرْمُنْهار: اسم خاص. تعلقي ڏيهي ۾ هڪ ديهہ. جو نالو.

● مهيلو ۽ مهيلا: ذ. (ڦرا. مهيلو. سن. ميلڪ > ميل = مِيلَنُ) ملڻ جي حالت- ميل- ملاقات. ميلاپ- سڀا- ميڙ- منڊلي- ڪچهري- مجلس. عام جو مجموعو- البوهہ- هجوم. ڪنهن جاهہ تي گڏ ٿيل مائهن جو ميڙاکو- مهيڙو. سالياني جلسو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

(جتي قسمين قسمين دڪان وغيره لڳل هجن). اولياءَ تي مقرر ٽيل ڏينهن جو مجموعو.
= ميڙ ۾ گهالهڻ ڪرڻ: ڪجهو گهالهائڻ- لڪ چپ ۾ گهالهائڻ.
● ميڙمبر ۽ ميڙمبرَ: ذ. صفت. (انگ). رڪن- مجلسي- جماعتي. هڪ ماٺهو- جٿو. صاحب- آءُ- حصيدار- شريڪ (آصفيه).
● ميڙمنڊ: ث. (ع). ڪپي هٿ وارو لشڪر.
● ميمڻ: اسم خاص (سن. ممنّ = برڪت، سعادت). سعادتمند. مسلمانن ۾ هڪ ذات جو نالو (شيخ، نومسلم ڪچ پڄ مان آيل. ۱۰ پاڙا، انجر، برڙيا، بوترا، داسلائي، گلاڙ، هالائي، جورائي، مجهلائي، ميڻا، زڪريا). (سينسز ۱۹۳۱ع)
● ميمڻي ۽ ميمڻيون: ث. پکريءَ جو قسم- چهيلو- لهيلو.
● ميمو: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر حيدرآباد سنڌ ۾). (سينسز ۱۹۳۱ع).
● ميمي ۽ ميمبيون (ل): ث. دولت- ناڻو- مايا. "مون وٽ ميمي ٿوري ناهي، جيڪي خرچ اوهان کي ڪرڻو هجي سو ڪريو" (جملو).
● ميمارڻ: مصدر. (ميڙڻ) وبڙڻ. (ميمناريو- ميمنار يندو- ميمنار يل).
● مينگو ۽ مينگو: ذ. صفت. مينگون ڪندڙ- مينڱائو. (ن.ب).
● مينڊ: ث. (سن. منڊ = منڊڻ). مڇ.
● ميندڻ: (ث): مصدر. پورڻ- بند ڪرڻ. (ميڙچيو- ميڙچيندو- ميڙچيل).
● ميندي ۽ ميندي: ث. (سن. منيڊڪا = مينديءَ). ٻوٽي جو هڪ قسم. مينديءَ جي ٻوٽي جا پن (جي سڪائي پيهي، پساڻي هٿن پيرن کي هڻجي تہ هٿ پير گوڙها ٿين)- حنا.
= ميندي لائڻ: شاديءَ جي رات گهوٽ ۽ ڪنوار جي هٿن پيرن کي سونڻ طور مينديءَ هڻڻ.
● ميندا قل ۽ ميندا قل: ذ. ڪنهن جو هڪ قسم (جو پيشانيءَ مٿان مينڊ جي ٻنهي پاسن تي لڳي).
● ميڙ ساري: ڪراچي ضلعي ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لسٽ).
● ميڙڊ (ث): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ميڙڊ ۽ ميڙڊ (ث): ذ. وهٽ جي ڪچيءَ ۾ سونهن لاءِ هڏل رنگارنگي رسو- مهينبند. (صفت). بي عمت. ليلهڙ. اد س.
● ۾: حرف جر. (سن. مدّيمّ). اندر- منجهه- دَر- وچ ۾.
● ۾ين: ذ. (آواز). پکريءَ جو ڪيل آواز.
● ميڻ: ضمير. (سن. مّيا). آئون- مان- مون.
● ميڻ ۽ ميڻون: ث. (سن). مڃي- حوت. هڪ برج جو نالو. وشنوءَ جي ڇهرين ڏهن جوٽن جو نالو.
= ميڻ ۾ هيڪ: ذ. برج حوت ۾ حمل. شڪ ٿيهو.
= ميڻ ۾ هيڪ نہ ڇاڻڻ: پل ڪپ نہ ڇاڻڻ.
● ميڻ ۽ ميڻ: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ پسارڪي وڪر جو هڪ قسم- توتيو. ميڻا- ميناڪاري. چٽسالي.
● ميڻا ۽ ميڻائون: ث. مينو آواز پولينڊ جاهلو پکيءَ جو هڪ قسم (چيائي ڪنهن سان).
● ميڻا ۽ ميڻائون: ث. اسم. (ف). نيلي رنگ جو پٿر. نيلي پٿر جي چانديءَ تي ٽيل چٽسالي. موصع ڪاري- ميناڪاري- مين. فيروز رنگ. (شراب جو) شيشو- ٻاٽلي.
= ميڻاڪار ۽ ميڻاڪار: ذ. صفت. سون چانديءَ تي رنگيني جو ڪم ڪندڙ- مينا چاڙهيندڙ. مُرصع ساز.
= ميڻاڪاري ۽ ميڻاڪار ي: ث. سون چانديءَ تي چٽسالي جو ڪم- ميڻا- ميڻ. چٽسالي- مُرصع سازي.
● ميڻار ۽ ميڻار: ذ. (ف). مٺارو.
= ميڻي ڳڻڻائي (ت): مٺي جا وار ڪٽڻي سان ڳڻڻائي- ويڙهائي.
● مينڪ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر اتر سرحد سنڌ ۽ حيدرآباد سنڌ ۾).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مينڪ ۽ مينگ (ک): ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم (چمڙي سان، رنگ اڇو، بدن مرگول ۽ ڏکوئيندڙ ڏاڙهون ڪان ۽ نڪ تائين).
— مينگاچو ۽ مينگاچا: ذ. مينڪ جو نڍيڙو ٻچو. (ن.ب).
● مينگنڙ ۽ مينگنڙيون (ک): ث. مڇيءَ جو هڪ قسم (ڪڪئي جهڙو، پٺ سينگاري مڇيءَ وانگر بناچمڙي جي).
● مينگڙي ۽ مينگڙيون (ڦ): ث. پکريءَ جي ڦولهڙي - ڦوڪٽي - مينگٽي.
● مينگل: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. بروهي بلوچن جو هڪ قبيلو.
● مينگڻي ۽ مينگڻيون (ڦ): ث. مينگڙي.
● مينگهه ۽ مينگهه: ذ. (سن. مگهه = برسات). ميگهه. مينهن جو مانڊاڻو - ملهار جو منڊل. چمڙچانو. ڪار ڪوٽ. مينهن وسڻ جو سيزو. برسات جا بادل - مينگهه ملهار. برسات جي موسم. جهڙ.
"نڪا چوهه چمڙ جي نڪي مينگهين مينهن."
ڇهن راڳن مان هڪ راڳ.
● مينگهلو: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).
● مينڊرا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● مينڊرو: ذ. مينڊرا ذات جو هڪ ماڻهو. (ڪناية) مومل جي عاشق راڻي جو ٻيو نالو. (چاڪاڻ ته راڻو ذات جو مينڊرو هو).
● مينڊڻ ۽ مينڊوڻ: ث. ورهيچ - ڪُڪ ڪوپ - و ڪڙ ڪڙ - وٺ ستڻ. آواز. سُر. (ت). ڪائنات جي هڪ اعليٰ مخلوقات.
— مينڊڻ ٻڌڻ (ت): مينهن آواز يا سُر ڪڍڻ.
— مينڊڻ ۾ مارڻي ڪاڻ: ڪجهي طرح ڪاهه ڪرڻ - ڪجهه ۾ ڪم ڪرڻ.
● مينڊو ۽ مينڊا: ذ. وار - زلف. وارن جي ڪٽ - چوٽي.
● مينڊي ۽ مينڊيون (ت): ث. (سن. وينيي). وارن جي ڪنديل چڪ - ڪٽ - چوٽي.
— مينڊي چوڙڻ: ونواهه ۾ ويهارڻ وقت ڪنوار جا وار چوڙڻ ستتر ٽوڙڻ - عصمت دري ڪرڻ.
— مينڊي فُل ۽ مينڊي فُل: ذ. چوٽيءَ ۾ وارن جي ٽاڻ چانديءَ جا لڳل گول بڪل - چوٽي فُل.
— مينهن و ساڙو ۽ مينهن وساڙا: ذ. هڪ قسم جو ڳاڙهي رنگ جو جيءُ - مينهن جو مامو (ث) - ميهن ماس. هيبو ۽ عيندوا.
— مينهن وسائي ۽ مينهن وسائيون (ڪ): ث. مينهن و ساڙو. مينهن وسندي چاول نياڻي.
— مينهن وسندي: ظرف. اوکيءَ مهل - آڏا و سو - ڏکيءَ ويل - ضرورت مهل.
— مينهن وسندي ڪر آچڻ: اوکيءَ مهل ڪم آچڻ - ڏکئي ويل ڪم آچڻ - ضرورت جي وقت ڪم آچڻ.
— مينهوڪي ۽ مينهوگيون: ث. مينهن جي موسم - برسات - بارش - ميهن.
● مينهن: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم (ڪاري رنگ جو، جهڙ يا مينهن جي موسم ۾ هوليون ڪندڙ).
● مينهيو ۽ مينهيڙا: ذ. ميهو. (گاجرا).
● مهڻ ۽ مهڻ: ذ. (ف. موم = ميڻ). ماکيءَ جي مکين جو ڪڍ ڪيل سڌو مادو (جهن مان مانارو ٺاهين) - موم. (صفت). نرم - ڪشرو - ملايم.
— مهڻ بتي ۽ مهڻ بتيون: ث. ميڻ جي ٺهيل بتي - موم بتي - شمع - شمع.
— مهيٽو ۽ مهيٽا: ذ. ميڻ جو ڪلف ڏنل ڪپڙي جو هڪ قسم (جو مينهن ۾ پائجي ته مٽس پاڻي نه لهي سگهي). ميٽهو.
● مهنگهو ۽ مهنگها: اسم خاص. (مانگهه مهيني مان) هنڊڪو ۽ ماڙيڇڪو نالو.
● مينگهو ۽ مينگها (ت): ذ. صفت. آهستي هلندڙ - ڍلو.
● مينگهواڙ ۽ مينگهواڙ: ذ. اسم. ميگهواڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مينُ مينُ: ث. (آواز). (هڪريءَ جي) ٻاڪار - ٻوڪ - ٻي ٻي.
● مينُو: ذ. مينا.
● مينْهينُ ۽ مينْهُونُ: ث. (سن. مَهِش = مينهن) چوپائي جو هڪ قسم - سانڍ يا ٻاڏي جي مادي (صفت). تمام ٿلهو - موٽو - دُڌ ستو - ڊينگ.
= مينْهُونُ داغائيٽ (ت): نقصان رسائڻ - ٽوڙڻ وڃهڻ - چيهو پهچائڻ.
= مينْهَنُ سائيي ٽيڻ: مينهن جو ڏڪو ٽيڻ.
● مينْهُنُ ۽ مينْهُنُ: ذ. (سن مينْهَ، ميگهَ = برسات) برسات - بارش - وس - وسڪارو - باران.
= مينْهانْڻونُ ۽ مينْهانْڻانُ: ذ. صفت. مينهن جو - بارائي - بارشي - مينهو گهيءَ جو.
= مينْهاڻو ۽ مينْهاڻا: ذ. صفت. مينهانڻون - مينهو گهيءَ جو.
= مينْهُنُ مَاسُ: ذ. مينهن جي موسم ۾ پيدا ٿيندڙ جيت جو هڪ قسم - مينهن وساڙو. (گاجرا).
= مينْهُنُ واءُ سَري آڇنُ: تمام تکڙو اڇ - تيز اڇ.
= مَيُومَتو ۽ مَتيامَتا: ذ. صفت. ڏاڍو مَتو - مَيو مَتارو.
● مَيوات ۽ مَيواتُونُ: ث. (ف. ميوه جات). ميوو - ميوه - ڦل.
● مَيُوائيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو ناڙو. چانگ ياوڇن جو هڪ قبيلو.
● مَيُونُ ۽ مَيانُ: ذ. آقا - والي - وارث - خداوند. مالڪ - سرڪار - حاڪم - سردار. خاوند - شوهر - مڙس - پتي - سائين. (آصفيه). مولوي جو لقب (ل). ميان. ميانجي.
● مَيُوو ۽ مَيوا: ذ. (ف. ميوه = ميوو). ميوه - ڦل - ڦر - ٿمر.
= مَيوجات: ث. ميوات.
= مَيُو يدار ۽ مَيُو يدارَ: ذ. صفت. ڦل وارو - ڦروارو - مُثمر - ڦلائتو.
● مَيُوو گهاٽگهيرو: اسم خاص. تعلقي رتيديري ۾ هڪ ديهه جو ناڙو. (لسٽ).

● مَيهُ ۽ مَيهَ: ذ. (سن. ميگهَ = ڪڪر). مينهن - برسات - بارش.
"ڪاري رات ڪچو گهڙو - متان وسي مَيهه."
(شاهه، سهڻي - گر).
ڪوڙهن جي ورکا. (ديسي - گر).
= مَيهُ ٽَيهَنُ: نرم ٽيڻ - ڪنڊروٽيڻ - ڪومل ٽيڻ - ملائيم ٽيڻ.
= مَيهُنا (ت - ث): اسم خاص. هڪ ذات جو ناڙو.
● مَيهُمانُ: اسم خاص. تعلقي شهداد ڪوٽ، تعلقي ٽنڊي باگي ۽ تعلقي ڪمبر ۾ هڪ ديهه جو ناڙو. (نسٽ).
● مَيهِتهو: ذ. ميڙ جي ٿهه وارو ڪپڙو (جو پاڻي ۾ پَسي نه سگهي) - ميڙتو.
● مَيهُچو (ث). اسم خاص. هڪ ڏهر جو ناڙو.
● مَيهُڪَلُ ۽ مَيهُڪَلَ: ذ. ٻارکي وڪر جو هڪ قسم (اکروٽ وانگر گاڙهاڻ تي مائل ۽ ميراڻ تي، ذائقي ۾ ڪوڙو) - ڪُوهه. (آصفيه).
● مَيهُو: ذ. گاهه جو هڪ قسم (لوسڻ جهڙو، مٽرن ۽ ڪڪ ۾ پاڻهي آيري). (ن.ب).
● مَيو ۽ مَيا: ذ. (سن. مَيَهَ = آڻ). جانور جو هڪ قسم - آڻ - شُتر. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم بنا چلڙن، رنگ اڇو، ڏيگهه ڇهن انچن تائين). (سن. مَيَهَ = پريل) پريل - پُر ٽيل. ڏاول - متارو. مَٽو وارو - مايا وارو - بي پرواهه. ٻيباڪ. ٻَلوان - بلياروا - قوي. جُنگ.
"مرد منجهه ميدان مانجهي مل ميا نه ٽيا"
(مهيري علي محمد)
"برهه بيرنگ بيحساب، ٿو مَيَن جي مت منجهائي"
(مصري شاهه)
= مَيو مَتارو ۽ مَيا مَتارا: ذ. صفت. جبرو - جانڙو - قوي - جُنگ - ڏاڍو سُٽو - ٿلهو متارو. چڱو پلو - تندرست - ٺيڪ ناڪ.
= مَيهُه رو مامو (ت): ذ. مينهن وساڙو.
● مَيهُارُ ۽ مَيهُهارَ: ذ. صفت. (سن. مِهِش = مينهن). مينهون چاريندڙ - ميهرَ. (اسم خاص). سُٺڙيءَ جو عاشق.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● مِيهاڳُ: ذ. ث. مينهن جو ڏڻ.
— مِيهاڳُ پَڏڻ (ت): مينهون چوري ڪرڻ.
● مِيهارڪِي: اسم خاص. تعلقي جيمس‌آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).
● مِيهاڻِي: اسم خاص. ڪورچاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو. (تاريخ بلوچستان).
● مِيهَرُ ۽ مِيهَرَ: ذ. صفت. مينهون چاريندڙ- ميهار. (ذ). ميهار جي هُونڪ ڇڙو آواز ڪندڙ ڪيڙي جو هڪ قسم. (ت).
● مِيهَرُ حاجِي: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).
● مِيهَرُ شاهُ: اسم خاص. تعلقي جيڪب‌آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).
● مِيهُڙُ ۽ مِيهُڙا: ذ. صفت. ميهڙو. عيب. طعنو- عتابُ. (ڪلياڻ- گر).
● مِيهُوُ ۽ مِيها: ذ. پاڇيءَ جو هڪ قسم. (صفت). مينهن جو.
● مِيهُوئِي: اسم خاص. تعلقي ۾ عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو. (لست).
● مِيهُڻِي: اسم خاص. حب نديءَ جي اوپر طرف هڪ جبل جو نالو. (ن. ب).
● مِيءُ: اسم خاص. (سن. مَتْسِيہ = مڇي) هڪ ذات جو نالو (جا ماڇيءَ ڪم ڪري). (ذ. صفت). مهاڻو.
— مِيهُڪُوُ ۽ مِيهُڪا: ذ. صفت. مهاڻي جو- ميربحر جو.
● مِيهُڪِيُ (ل): ذ. ٽوپي يا سهيي جو هڪ قسم.

ن

ن: آچار نُونُ. عربيءَ جو پنجويهون، فارسيءَ جو اوڻيهون، سنسڪرت ۽ هنديءَ جو ويهون، اردوءَ جو ٻيهون ۽ سنڌيءَ جو ستيتاليهون اکر. ابجد موجب سندس عدد پنجاهه (٥٠).
● نَ: ظرف. (سن. نـ. ف. نه) انڪار جو لفظ- ناڪاري جواب- نفي- ڪونه- مَ- متان. جيئن ته (نہ وَڃُ). عجب يا تاڪيد وارو لفظ. جيئن ته "ڪهڙو نہ سٺو ڪپڙو آهي".
— نَہ آڏَ سُڪَڻُ نَہ هارو پَرُجَڻُ: پورو سورو ڪم ٿيڻ.
— نَہ آنڊِ نَہ ڀانڊ: نہ هي چيڙو نہ هو چيڙو.
— نَہ آنِيءَ د لوُ پَڇَڻُ: هارُن مي راند جو هڪ قسم.
— نَہ پِنِينُ: نہ ڄاڻان- ڪوهہ ڄاڻان.
— نہ تہ: ث. (سن. نوچيت. نَهِہ + تَرُهِہ) ٻي حالت ۾- ٻي طرح- اڳو- جيڪر.
— نَہ تِيرِيءَ ۾ نَہ مِيرِيءَ ۾ هُجَڻُ: ڪنهن جو طرفدار نہ هجڻ.
— نَہ تِيڻِ ۾ نَہ تِيرَهَنُ ۾: ٻي طرفدار- ڪنهن به پاسي نہ- نہ لفعي ۾ نہ نقصان ۾.
— نَہ ٽِيڻُوُ ۽ نَہ ٽِيڻَا: ذ. نہ ٽيڻ جوگو- ناممڪن- استمٽيوَ- ناشدني- محال- اساڌيہ. (ث. نہ ٽٽي ۽ نہ ٽٽيون).
— نَہ دادُ نَہ فَرُيادُ: انصاف نہ ٽيڻ واري حالت- ظلم- قهر- زور- بي دادي- انڌيري نگري- دانهن نہ پڌڻ يا فيصلي نہ ڪرڻ واري حالت.
— نَہ دادِي نَہ استادِي: نہ ڏُهي نہ ٻيٽي- ناحق- هرو پرو- ڪنهن به ڏوهہ ڪان سواءِ.
— نَہ ڏِيڻُو نہ لهڻُو هُجَڻُ: قرض نہ هڻڻ.
— نَہ راڻِي نَہ راڄِيُ هُجڻُ: ڪوبہ عادل حاڪم نہ هجڻ- انصاف وارو نہ هجڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نہ کا ہائي نہ کا ہٹي هُجڻ: چڙو چانڊ هڻ - يڪي سر هڻ.
= نہ کا گهٽ گهوٽ م نہ کا ڪمي ڪُٽُوار م هُٽڻ؛ وڌهندڙ ئي ڏ ريون هڪ جهڙيون هڻ - ڪو بہ گهٽ وڌ نہ هجڻ.
= نہ کا هٿ نہ کا ٽم ڪرڻ: بنا و چار جي ڪم ڪرڻ - نہ سوچڻ نہ سمجهڻ.
= نہ ڪَنَ نہ جَنَ هُٽڻ: ڪابہ خبر نہ هڻ - ڪو شڪ ئي نہ هڻ.
= نہ ڪُهڻَ جو نہ ڏُهڻَ جو هُٽڻ: ڪنهن ڪم جو نہ هڻ - بيڪار هجڻ.
= نہ گهر نہ ٽنو هُجڻ: بي گهر هجڻ - بي وارثو هجڻ. رول هجڻ. ري ملڪيت هجڻ.
= نہ لاءُ نہ ساءُ هُٽڻ: ڪوبہ مزو نہ هجڻ - ڪوبہ سواد نہ هڻ.
= نہ مُنجو نہ مُنهن؛ ڪنهن پچ ڪان سواءِ - سُڄو - پينگيو.
= نہ مُنڊ نہ سال؛ ان مُنڊائتو - بي وقتو. اوچتو - آهڪ - بي موقعي - بنا مهل - بي موسمو.
= نہ مُنهنجي نہ ٽوٽي: بنا ٽيڪ - بنا آڌار. سُڄو - پينگيو.
= نہ هُٽُي م نہ ڪُٽُي م هُٽڻ؛ بي طرفدار هڻ - ڪنهن بہ پاسي نہ هڻ - بلڪل الڳ هڻ.
● نہ: (سن. نِر > نِس > نہہ. هڪڙو آهسرگ ڪاري بنائڻ لاءِ اڳيان ڳنڍيل لفظ) - سواءِ - بي - گهٽ - باهر. جيئن ته: "نڪمو، نڪارو". نِر - نيش. نِدان - نيٺ. نباهڻ واري حالت - خبيرو.
● نا: ظرف. (ف. نا. سن. نا = نہ بي، سواءِ) صرف انڪار - ناڪاري جواب. ان - بي - سوا - ڪان سواءِ. نہ - انڪار - ناڪار - مٽان - مر. ڪي. جيئن ته: "ر سالي ڪي گهٽي ڪم ڪري، هلائي نہ سگهياسين". (ٽ).
= نا اِتفاقي؛ پاڻ م نہ نڀڻ واري حالت - ٻگاڙو - ناسازي - ان ناهه - ان پَوند - اڻبٽ - نفاق - بد ساوڪي - و نجوڪ - ڦيٽاڙو - ڦوٽ - ڦيراڙو - ڪُرَسي - روسامو - ڦِڪَت. تڪرار - عداوت - ويرُ - دشمني - خصُوصت - وِرون. علحدگي - ڪشيدگي - شڪر رنجي.
= نا اُميدُ ۽ نا اُميدَ: ڏ. صفت. اميد نہ پوري ٿيڻ واري حالت وارو - مايوس - نِراس - بي آس - ناڪام - بي آميد - محروم - خستو - شڪستو.
= نا اُميدُ ٿيڻ؛ مايوس ٿيڻ - نِراس ٿيڻ - ناڪام ٿيڻ. دل ٽٽڻ - آس ٽٽڻ.
= نا اُميدُ ڪرڻ؛ مايوس ڪرڻ - بي آس ڪرڻ - نِراس ڪرڻ - ناڪام ڪرڻ. دل توڙڻ - آس توڙڻ.
= نا اُميدِي ۽ نا اُميدِيون: ث. مايوسي - نِراسائي - ناڪامي - دل شڪستي.
= نا اِنصاف ۽ نا اِنصاف: ڏ. صفت. جنهن سان انصاف نہ هجي - بي انصاف - انصاف ڪان سواءِ - عدل ڪان سواءِ - نا منصف - حق ناشناس - انيائي - اڌرمي - هٽ ڌرمي.
= نا اِنصافي: ث. انصاف نہ هڻ واري حالت - ڪُنيائي - بي انصافي - بيدادي - ظلم - اندير - انياءُ - اڌرم - هٽ ڌرم.
= نا اِنصافي ڪرڻ؛ بي انصافي ڪرڻ - ڪُنيائي ڪرڻ - انصاف نہ ڪرڻ - حق تي نہ هلڻ - ناحق ڪرڻ - ظلم ڪرڻ.
= نا اَهل ۽ نا اَهل: ڏ. صفت. ڪابہ اهليت نہ رکندڙ - ناشائسته - نالائق - نا هنجار - ناقابل - ناموزون. بي تهذيب - بد تميز - اڊنگو - ڪلچٽو - گنوار - ٽينگ - ڪَٽو - ڪم ذات - اوچو - نيچ - ڪمينو - ڪرتن ڪينو - ڪُماڻهو - اکهو - سُڪالو - بيمار.
= نا بالغ ۽ نا بالغ: ڏ. صنت. بلوغت جي عمر کي نہ پهتل - ارڙهن ورهين کان گهٽ عمر وارو - ان پوري عمر جو ماڻهو - نارسيده - صغير سن - ڪمسن - نہ جوان - صغير. ٻار - ٻالڪ - نو عمر. نادان - نا سمجهه - ان سامايل.
= نابالغي: ث. نابالغ واري حالت - نوعمري - ڪم سني - بالا پڻ - نديڻ - الڙهائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نابيرُ ۽ نابيرَ: ذ. صفت. حڪم نہ مڃيندڙ- انڪار ڪندڙ- نابري ڪندڙ- نافرمان- مقابلو ڪندڙ- سامهون ٿيندڙ- ويري- وروڌي- برخلاف.

= نابيريُ: ث. نہ مڃڻ يا چيو نہ ڪرڻ واري حالت- ناڪار- انڪار. مقابلو. برخلافي- مخالفت- وروڌ- وگهن. جواب- عذر ول.

= نابيريُ وارَنُ: انڪار ڪرڻ- ناڪار ڪرڻ. نہ مڃڻ.

= نابڪارُ ۽ نابڪار: ذ. صفت. نالائق- نڪمو.

= نابُوتُ: ذ. نابود- فنا.

= نابُودُ: ذ. صفت. نہ رهڻ واري حالت وارو- ڇت ڇيل- ناس ٿيل- ويران- برباد- نيست- معدوم- آپاءُ- سٽ- ڇٽ- فنا. ختم- گم. (ذ). نيستي.

= نابُودُ ٿيڻُ: ڇٽ ٿي وڃڻ- برباد ٿيڻ- ناس ٿيڻ- نيست و نابود ٿي وڃڻ- ناڪار ٿيڻ- معدوم ٿيڻ.

= نابُودُ ڪرَنُ: نيست ڪرڻ- معدوم ڪرڻ- ڇٽ ڪرڻ- متائڻ- فنا ڪرڻ- آجيڙڻ.

= نابُودِيُ ۽ نابُودِيُونُ: ث. بربادي- تباهي- عدم- آپاءُ- ناسيتيء- ناڪاليء- وناس- فنائي- نيستي- سٽياناس. خرابي- گهات. لياز. نماڻائي.

= نابينُ ۽ نابينَ: ذ. صفت. ڏسي نہ سگهندڙ- اکين ڪان معذور- سورداس- نابينا- انڌو- اکين ڪان سجو- معدوم البصر- ڪور. حافظ.

= نابِينا: ذ. صفت. نابين- انڌو.

= نات: ظرف. نہ ته- پي حالت ۾.

= ناتازو ۽ ناتازا: ذ. صفت. تازي توانيء نہ هڻ واري حالت- بيمار- اگهو- ناچاق- ناچگو- لٽگو- عليل- ناخوش.

= ناتجربيڪارُ ۽ ناتجربيڪارَ: ذ. صفت. تجربو نہ رکندڙ- بناتجربي- نا آزمودگار- ناواقف- اڻ ڄاڻ- نوآميز. ڪچو- اناڙي.

= ناتراشُ ۽ ناتراشَ: ذ. صفت. اڻ لٽگو- ڪمينو- بي ادب- ناهموار. سفل.

= ناتوانُ ۽ ناتوانَ: ذ. صفت. توانائي ڪان سواءِ- بي طاقت- اگهو- هيڻو- اڻ سکهو- پٽل هيڻ- ناطاقت- ڪمزور- اپٽل- نيهل- ضعيف- لاغر- نحيف. عاجز- مضمحل.

= ناتوانائيُ ۽ ناتوانائيُونُ: ث. ناتواني- بي طاقتي- ڪمزوري- ضعيفائي.

= ناتوانيُ ۽ ناتوانيُونُ: ث. توانائي يا طاقت نہ هجڻ واري حالت- بي طاقتي- ڪمزوري- نحافت- ضعيف- ضعيفائي- هيڻائي- ناتوانائي.

= ناتهي: ظرف. نہ ته- پي حالت- جيڪر.

= نائي ۽ نائيِ: ذ. (من. نهتُرِ نهتا). نائي.

= ناپاڪُ ۽ ناپاڪَ: ذ. صفت. پاڪائي نہ رکندڙ- پليت- پليد- نجس- اشُدّ- اپوتر- خبيث- آلود و- واجب الغسل- گندو- ڪينو- پرشٽ- خراب- غليظ. فاحش- اوڻو.

= ناپاڪائيُ ۽ ناپاڪائيُونُ: ث. (ف. ناپاڪائي). پاڪ نہ هڻ واري حالت- پليتائي- اپوترتائي- پليتي- پليدي- نجاست- آلودگي. گندگي. ڪُدورت- آلائش.

= ناپاڪائيِ لاهيڻ: انزال ٿيڻ ڪان پوءِ وهنجڻ- تڙ لاهڻ- صحبت بعد غسل ڪرڻ- حيض ۽ نفاس جو غسل ڪرڻ- غسل جنابت ڪرڻ- پاڪائي ڪرڻ- پاڪ ٿيڻ- پليدي لاهڻ- پوتر ٿيڻ.

= ناپاڪُ ٿيڻَ: پليت ٿيڻ- اپوتر ٿيڻ- نجس ٿيڻ- پليد ٿيڻ- واجب الغسل ٿيڻ.

= ناپاڪُ ڪرَنُ: پليت ڪرڻ- پليد ڪرڻ- نجس ڪرڻ. گندو ڪرڻ- خراب ڪرڻ- واجب الغسل.

= ناپائيدارُ ۽ ناپائيدارَ: ذ. صفت. پائيدار نہ هجڻ وارو- گهٽو وقت جٽاءُ نہ ڪندڙ- گهٽو وقت نہ هلندڙ- ڏ جهليندڙ- غيرمستحڪم- فنا ٿيندڙ- فاني- فنا- ڪيرن- بي بقا- نقس برآب- ڪمزور. بي ثبات.

= ناپائيدارِيُ: ث. پائيدار نہ هڻ واري حالت- بي بقائي- بي استقلالي- بي استحڪامي- بي ثباتي- ڪمزوري.

= ناپنديڻُ ۽ ناپنديڻَ: ذ. صفت. ڏسڻ ۾ نہ ايندڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ناپسندُ ۽ ناپسندَ: ذ. صفت. پسند نہ آيل- اڻ سهائيندڙ- نہ وڻندڙ- ناقبول- ناگوار- نامرغوب- نہ قبوليل- نظرانداز ڪيل- رد ڪيل.

ـ ناپسندُ ڪرڻ: پسند نہ ڪرڻ- نہ قبولڻ- نامنظور ڪرڻ.

ـ ناپسنديُ ۽ ناپسنديُون: ث. پسند نہ اچڻ واري حالت- نامنظوري- نہ وڻڻ واري حالت. ڪاوڙ- ڏمر- رنج- رنجيدگي- ناراضهو- رنجش.

ـ ناپيدُ ۽ ناپيدَ: ذ. صفت. پيدا نہ ٿيندڙ- مشڪل هٿ ايندڙ- نامياب- اڻ لب- دُرلب- ڪمياب- عنقا- ورلو. چونديل- ڏاڍل- چيدو- هرگز ڏيدو. آهر- بي مثال- لاثاني- اڻ جيس. نيست- معدوم- فنا.

ـ ناپيدُ ٿيڻ: نامياب ٿيڻ. ڏڪار پوڻ- گهٽتائي ٿيڻ- اڻ لب ٿيڻ. آجڙڻ- معدوم ٿيڻ- تباهه ۽ برباد ٿيڻ- نابود ٿيڻ- دنيا مان غارت ٿي وڃڻ- گم ٿيڻ.

ـ ناپيدُ ڪرڻ: فنا ڪرڻ- مٽائڻ- معدوم ڪرڻ- نابود ڪرڻ- نيست ڪرڻ- برباد ڪرڻ- تباهه ڪرڻ. ضايع ڪرڻ- الوپ ڪرڻ- گم ڪرڻ.

ـ ناجائزُ ۽ ناجائز: ذ. صفت. ناروا- ناد رست- غير مباح- نامناسب- بيجا- آجوڳ- خلاف شرع- قانون جي منع وارو- ناشائستو- بي وڙو.

ـ ناجوڙُ ۽ ناجوڙ: ذ. جوڙ نہ هڻ وارو- غامت- ناثاني. ناموافق.

ـ ناجوڙيُ: ث. ناموافقي.

ـ ناچارُ ۽ ناچار: ذ. بناچاري- لاعلاج- ملابُدَ. عاجز- محتاج.

ـ ناچاقُ ۽ ناچاقَ: ذ. صفت. ناخوش- نا تندرست- بدمزي- مريض- بيمار- اگهو- عليل- سُڪالو- لڏو. ضعيف- ڏهرو- لاغر- هيڏو. ماندو- ڏنو- بيزار.

ـ ناچاقيُ: ث. چاق يا تندرست نہ هجڻ واري حالت- ناچاڪي- ناچاڪائي- اگهائي- بيماري- سُڪالائي. بدسلوڪي- اڻ ٺاهه- اڻ ٻنوند- اٽٻٽ- ناسازي- روسامو- ڦٽ- ڪُرَسي- تڪرار- غلط فهمي.

ـ ناچڱو ۽ ناچڱا: ذ. صفت. ناچاق- ناخوش- بي مزي- روگي- بيمار- عليل- اڻ ڪيڻ.

ـ ناچڱائيُ: ث. چاق نہ هجڻ واري حالت- ناچاقي- روگ- بيماري- ناچاڪائي.

ـ ناچيزُ ۽ ناچيز: ذ. صفت. جو ڪجهه به نہ هجي- معمولي- بي حقيقت- هيچ- تيچ- نالائق- نڪمو- گن هيڻ- نڪار- ذليل- وڻواند- ٻُهر- ناخلف- نامراد- بي وقوف- نيچ- آوچو- ڪين جهڙو- ڪنسيرڪ- خوار.

ـ ناحفاظُ ۽ ناحفاظ: ذ. صفت. بي شرم- بي حيا- فاسق- بي احتياط.

ـ ناحقُ ۽ ناحقَ: ذ. صفت. بي گناهه- بي ڏوهي. ناجائز- فضول- اجايو- بيجا. (ذ). ظلم- انديير- اندڌنڌ- بيدادي- دوڌ- بغداد- فرعوني. (ظرف). بي انصافيءَ سان- اُنرت سان- بي سبب- ناحق- هروپرو- اجايو- بنا ڪارڻ- خوامخواهه.

ـ ناحقُ ڪرڻ: حق جي خلاف ڪرڻ- ناانصافي ڪرڻ. بيجا هلت ڪرڻ- نامناسب ڪم ڪرڻ- ناواجب حرڪت وغيره ڪرڻ.

ـ ناحقُ نازلُ (ت): هروپرو- خواهمخواهه- اوچتو- اچانڪ.

ـ ناحقيُ ۽ ناحقيَ: ذ. بي انصافي- بي جاءِ- آنيائي- ناجائز- ڪُنهائي. ظلم.

ـ ناخلفُ ۽ ناخلفَ: ذ. صفت. فرمان نہ مڃيندڙ- ڪُپاتر- نالائق- نافرمانبردار- بي چيو- نافرمان. ڪُپوت.

ـ ناخوشُ ۽ ناخوشَ: ذ. صفت. خوش نہ هجڻ وارو- راضي نہ رهندڙ- ناراض- رنج- ڪاڪ- تنگ- نفرت ڪندڙ- متنفر- بيزار. ڏسريل- ڪاوڙيل- بي مزي- ناچاڪ- عليل- بيمار- ناچاق- مريض.

ـ ناخوشيُ ۽ ناخوشيُون: ث. بدبختي- ڏُرم- دُک. ناراضهو- نفرت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ناخيرُ ۽ ناخيرَ: ذ. صفت. خير نہ گهرلدڙ. اجايو بولينڊڙ ـ ڪوڙچنُ ٻولينڊڙ. (اسم). ناچگائي ـ نياڳ ـ ڪنلائي.

ـ ناخير ي ۽ ناخيرِ ي: ذ. صفت. خير نہ ڪندڙ ـ تڪليف رسائيندڙ. آشتيُ ٻولينڊڙ.

ـ نادارُ ۽ نادارَ: ذ. صفت. سُڇو ـ ڪُنڊل ـ مسڪن ـ پينگيو ـ مفلس ـ ڪنگال ـ ڏيوالي. محتاج ـ مجبور ـ عاجز.

ـ نادار ي ۽ نادار يُونُ: ث. ڪجهہ بہ نہ هجڻ واري حالت ـ سچائي ـ ڏيوالپڻو. غريبي ـ مسڪيني ـ مفلسي ـ محتاجي ـ مجبوري.

ـ ناداشتُ ۽ اداشتُ: ذ. صفت. نادار ـ ڪُنڊل ـ ڪنگال ـ سُڇو ـ مسڪين ـ غريب. محتاج. ناواقف.

ـ ناداشتُي: ث. مفلسي ـ غريبي ـ ناداري. ناواقفيت. بي شرمي.

ـ نادانُ ۽ نادانَ: ذ. صفت. نہ ڄاڻندڙ ـ اڻ ڄاڻ ـ اڻ پڙهيل ـ ناسمجهہ ـ اڻ سمجهہ ـ نافهم ـ بي وقوف ـ بي عقل. احمق ـ ڪٻيلو ـ آڏايو ـ ابوجهہ ـ مورک ـ جاهل. ننڍي عمر وارو ـ صغير ـ ڪمسن ـ ننڍو ٻڍو.

ـ نادانيُ ۽ نادانيُونُ: ث. نہ ڄاڻ واري حالت ـ ناسمجهي ـ حماقت ـ نافهمي ـ بي عقلي ـ بي وقوفي ـ جهالت ـ مورڪائي ـ چريائي.

ـ نادانيسُتهُ: ذ. صفت. نہ ڄاڻندڙ ـ اڻ ڄاڻ ـ ناواقف.

ـ نادرُ ۽ نادرَ: ذ. صفت. نہ ڏٺل نہ ٻڌل ـ عجيب ـ حيرت انگيز ـ انوکو ـ اڻپوميو ـ غيرواقع ـ اڳ نہ ڏٺل. ڏاريو ـ ٻيگانو ـ نئون ـ اڻ سيندو.

ـ نادرُسُتُ ۽ نادرسُتَ: ذ. صفت. اڻ صحيح ـ غلط ناجائز ـ بي جاهہ ـ نامناسب. ايٿارتُ ـ ڏڙ ـ آڪاريو ـ ٻُلائتو.

ـ نادٻڌهُ: ذ. صفت. نہ ڏٺل ـ اڻ ڏٺل. نئون. عجيب ـ نادر.

ـ ناراضُ ۽ ناراضَ: ذ. صفت. راضي نہ رهندڙ ـ ناخوش. نفرت ڪندڙ ـ بيزار ـ ڪاڪُ. رنج ـ ڪاوڙيل ـ ڏمريل.

ـ ناراضپو ۽ ناراضپا: ذ. ناراض رهڻ واري حالت ـ آرهائي ـ ناراضگي ـ رنجيدگي ـ رنج ـ ڏمتر ـ غصو ـ ڪاوڙ.

ـ ناراضي ۽ ناراضيَ: ذ. صفت. ناراض ـ رنج ـ ناخوش ـ بي دليو ـ ارهو ـ انمانو.

ـ نارَوا: ذ. صفت. روا يا مناسب نہ هجڻ وارو ـ ناجائز ـ غير شرع ـ نامناسب ـ ناواجب ـ بي جاءِ ـ اجايو.

ـ نازورُ ۽ نازورَ: ذ. صفت. ٻَل هيڻ ـ بي زور ـ ڪمزور ـ بي پهچ ـ معذور.

ـ ناساز ۽ ناسازَ: ذ. صفت. نہ ٿهندڙ ـ مخالف ـ ناموافق ـ نامهربان ـ برخلاف ـ ناسازگار ـ برعڪس ـ ناراست ـ ناراس. بي پريتيو ـ اپريہ ـ اڻ سيندو. بيمار ـ بي مزي ـ عليل. دشمن.

ـ ناساز ي ۽ ناسازِ يُونُ: ث. نہ ٿهڻ واري حالت ـ اڻٻڌت ـ اڻ ٺاهہ ـ ڪُرَسي ـ روسامو ـ بدسلوڪي ـ تڪرار ـ ڦڪ. دشمني.

ـ ناسُتُ ۽ ناسُتُونُ: ث. نہ هڻ واري حالت ـ اڻ هوند ـ سُڃاڻي جيئن تہ: "ناست ڪان آست چڳي" عدم ـ آپاوُ. ناستيہ ـ نيستي.

ـ ناسُڦتو ۽ ناسُڦتا: ذ. صفت. بنا سوراخ ـ اڻ ٽُڪو ـ بي ڏورو ـ اڻ ونڊيل (موتي وغيره). جيئن تہ: "ڏُرُ" ناسُڦتہ وغيره".

ـ ناسَمجهہ ۽ ناسَمجهَ: ذ. صفت. نہ سمجهندڙ ـ بي سمجهہ ـ نادان ـ بي وقوف ـ ڪُند ذهن. احمق ـ مورک. گهٽ عمر وارو ـ ننڍو.

ـ ناسَمجهي ۽ ناسَمجهيُونُ: ث. نہ سمجهڻ واري حالت ـ نادانيُ ـ نافهمي ـ بيوقوفي. مورڪاپن.

ـ ناسُودِ ي ۽ ناسُودِ يُ: ذ. صفت. بي شرم ـ بي حيا.

ـ ناشادُ ۽ ناشادَ: ذ. صفت. ناخوش ـ رنجيدو ـ غمزده ـ سُوگوار ـ دلگير ـ ناراض ـ نارضامند. مصيبت زده ـ انت هيٺ آيل. ڪمبخت ـ بدنصيب ـ بدبخت ـ بدقسمت. نامراد.

ـ ناشائستو ۽ ناشائستا: ذ. صفت. اڻ سهائيندو ـ اجوڳ ـ بي جاءِ ـ اجايو ـ ناجائز ـ نامناسب ـ اڻهتو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نالائق - بي ڊنگو - ايڊنگو - ڪيڊنگو - بي ڪيرو - بي ڊَپو - بي لئلو - وللو - بد فضيلت - بي ادب - بي وڙو .

= ناشائستگيءُ ع ناشائستگيئونءُ: ث. نالائقي - بي وڙائي .

= ناشُدنيءُ: ذ. نہ ٿيڻ جوڳو - ناممڪن - اڻ ٿيڻيو - اسمتيوَ - اساڌيہ - محال .

= ناشناخَتءُ ع ناشناخَتَ: ذ. صفت. اڻ سڃاتل - نہ ڏٺل - اڻ واقف - اجنبي - غير .

= ناشناسءُ ع ناشناسَ: ذ. صفت. اڻ واقف - اڻ سڃاتل - اجنبي .

= نافَرجامءُ ع نافَرجامَ: ذ. صفت. نالائق - اڻ سڌريل .

= نافَرمانءُ ع نافَرمانَ: ذ. صفت. حڪم نہ مڃيندڙ - بي فرمان - حڪم عدولي ڪندڙ - منحرف - بي چيو - نيڃسءُ - عوڏي - ڪُپاتيرءُ (پار). بي ادب - عاق سرڪش. (اسم) پست جي گل جو هڪ قسم .

= نافَرمانيءُ ع نافرمانيئونءُ: ث. حڪم نہ مڃڻ واري حالت - حڪم عدولي - نافرمانبرداري - عُدول حڪمي - انحرافي. سرڪشي.

= نافَرمانيءُ ڪرڻ: حڪم عدولي ڪرڻ - انحرافي ڪرڻ - سرڪشي ڪرڻ .

= نافهمءُ ع ناڦهَمَ: ذ. صفت. نادان - نہ ڄاڻندڙ - بي سمجهہ - ڪم فهم - ڪُند ذهن - بي عقل .

= ناڪارڻءُ: مصدر. انڪار ڪرڻ - نہ ڪرڻ - نہ مڃڻ - نا ڪرڻ - نابري وارڻ - نہ قبولڻ - نہ وٺڻ - نہ ڏيڻ - آلڻ - نما ٽما ڪرڻ. موڪائڻ. (هندي) نہ پرڻ - خامي نہ ڪرڻ. (ناڪاريو - ناڪارينده - ناڪاريل).

= ناڪارَع ناڪارَونءُ: ث. نہ ڪرڻ وارو لفظ - ناڪاري جواب - اِنڪار - نِڪار - ناٽار - نابري - عُدول. (ڪم ڪان) جواب. اعتراض - ترڪ .

= ناڪارءُ ع ناڪارَ: ذ. صفت. نِڪمو - نڪارو - ناڪارو - نِڪار - بيڪارو - ناڪام. اجايو - فضول - آڪيارتو - وِرتو - رائيگان. ٽُوٽتو - ڪيڻ ٽيو - تيچ .

= ناڪارائيءُ ع ناڪارائيئونءُ: ث. ڪم ڪار نہ هجڻ واري حالت - ناڪاري - بيڪاري. انڪاري جواب - انڪار - نہ مڃڻ واري حالت.

= ناڪاروءُ ع ناڪارا: ذ. (هندي وغيره پرڻ ڪان يا قبول ڪرڻ ڪان) انڪار - نٺهڪر - نهڪارو - انڪار - نابري. (ذ. صفت). بيڪارو - نِڪمو - نِڪار. اجايو - واهيات .

= ناڪارهءُ: ذ. صفت. بيڪار - اجايو - نڪمو .

= ناڪاريءُ ع ناڪاريءُ: ذ. صفت. ناڪار ڪندڙ - نہ ڪندڙ - انڪار ڪندڙ - انڪاري - نهڪار ڪندڙ .

= ناڪاريو ع ناڪاريا: ذ. صفت. انڪار يا ناڪار ڪندڙ - انڪاري - ناڪاري - نافي - منفي - سالبہ. انڪار ٽيل (گاڙهہ وغيره).

= ناڪَرَ ع ناڪَرَونءُ: ث. ناڪار - انڪار - جواب - نٺهڪر - نافرماني - عدول .

= ناڪَرَڻءُ: نہ ڪرڻ - انڪار ڪرڻ - ناڪار ڪرڻ - جواب ڏيڻ - نابري وارڻ .

= ناڪاشيتو ع ناڪاشيتا: ذ. غيرآباد زمين تي محصول .

= ناڪامءُ ع ناڪامَ: ذ. صفت. نِڪمو - ناڪامو - بيڪار - ناڪار - نِڪار - نِڪارو - ناڪارو - بيڪارو - اجايو. ناڪامياب - ناآميد - نامراد - مايوس - شڪست ڪاڌل - محروم - نراس. ناچار - لاچار - مجبور ناگريز - لاعلاج .

= ناڪاميءُ ع ناڪاميئونءُ: ث. ناڪام ٽيڻ واري حالت - ناڪامياپي - نامرادي - ناآميدي - نراسائي - مايوسي. محروميء - بد نصيبي .

= ناڪَسءُ ع ناڪَسَ: ذ. صفت. اڻ پورو .

= ناڪَسيءُ ع ناڪَسيئونءُ: ث. شخصيت وڃائڻ واري حالت - انفرادي هستي ناس ڪرڻ واري حالت.

= ناڪِلاسءُ ع ناڪِلاسَ: ذ. اڻ سروي ٽيل زمين .

= ناگَريزءُ ع ناگَريزَ: ذ. صفت. ناچار - لاعلاج - مجبور. ضرور - لازم - واجب .

= ناگَنيءُ: ث. صفت. بي گڻي - بي وڻي - نيڳڻي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ناگوارُ ع ناگوارَ: ذ. صفت. معدي ۾ هضم نہ ٿيندڙ کاڌو ـ خلاف طبع ـ بد هضم. مکروه ـ برده. ناوٽندڙ ـ بدمزه ـ بد ذائقه ـ خراب ـ ناپسند. ناخوش.

ـ ناگهان: ظرف. اوچتو ـ اچانک ـ يڪايڪ.

ـ نالائقُ ع نالائقَ: ذ. صفت. بي لائقو ـ ناقابل ـ ناخلف ـ ناشائسته ـ غير مهذب ـ گن هين ـ نڪار ـ نڪمو ـ وٿواند ـ آهاتر ـ آجوگ. نامراد ـ کسيرڪ ـ ڪمينو. بي هنر. اڻ صحيح ـ اشد ـ غلط.

ـ نالائقيُ ع نالائقيُونْ: ث. نالائق نہ هجڻ واري حالت ـ ناشائستگي ـ بي وڙائي ـ بي واجبي ـ ناشناسي.

ـ نامُبارَڪُ ع نامُبارَکَ: ذ. صفت. اها شيءِ جا مبارڪ نہ هجي منحوس. نبيهه نہ ٿيندڙ.

ـ نامحدُودَ: ذ. صفت. بي حد ـ بي انتها.

ـ نامحرُمُ ع نامحرَمَ: ذ. صفت. ناواقف ـ ناآشنا ـ اڻڄاڻ ـ غير ـ اجنبي ـ اڻ واقف ـ پرهنڊ و ـ ڏاريون ـ پردیسي ـ ويديسي ـ پرگهارو ـ آريندو ـ وارو ـ اوپرو ـ ست ڏاربون ـ اوڀتو ـ غيرُ. اهو شخص جنهن کان عورت گي پردو واجب هجي ـ جنهن سان نڪاح ٿي سگهي.

ـ نامُرادُ ع نامُرادَ: ذ. صفت. مراد نہ پاتل ـ بي مراد ـ ناڪام ـ بي آرزو ـ محروم. بي نصيب ـ بدبخت ـ بد نصيب ـ نياڳو ـ نندورو ـ ڪرم هين ـ نڇس ـ چنڊو ـ نڪمرو ـ ڪانڊين موڙهو ـ مٽو ـ ڪرو ـ خر ـ نيندڪ. بڇرو ـ بدڪار ـ ڪمينو.

ـ نامُرادِيُ ع نامُرادِيُونْ: ث. بد نصيبي ـ ناڪاميابي ـ محرومي. ڪاڻ مراد يا غرض دل ۾ نہ رکڻ واري حالت.

ـ نامُرادِي چِڌائِڻُ: بدبختي دور ڪرڻ ـ نحوست کان نجات ڏيارڻ ـ نصيب وارڻ ـ وڏي اوج ۽ اقبال تي رسائڻ.

ـ نامَرْدَ ع نامَرْدَ: ذ. صفت. عورت تي قادر نہ ٿيندڙ ـ ڪڏو ـ هيجڙو ـ مُخنث ـ زنانو ـ بنامرسي ـ (مڙسيءَ ۾) ڪمزور ـ ضعيف. ڍڇو ـ بزدل ـ بي حوصلي ـ ڪاڙهو ـ ڪماڻهو ـ آهرڻ ـ ڪيرائي ـ گانڊو ـ نامرد ـ گيدي ـ ڪوردليو. چوٻت ـ ڪٽڻل ـ پٺڊي هيڻ.

ـ نامَرْدُ ٿيڻُ: بزدل ٿيڻ ـ ڍڇو ٿيڻ.

ـ نامَرْدَ ڪرڻُ: ڪڏو ڪرڻ ـ خوجه ڪرڻ. مُخنث ڪرڻ ـ خصي ڪرڻ.

ـ نامَرْدي ع نامَرْدِيُونْ: ث. طاقت نہ هجڻ واري حالت ـ ڪمزوري ـ ضعيفائي. بزدلي ـ ڍپ.

ـ نامَرْدُ ع نامَرْدَ: ذ. صفت. ڏسو نامرد.

ـ نامَرْداڙو ع نامَرْداڙا: ذ. خوفزده ـ ڍڇو ـ ڍنڊڙ ـ نامرداڙو ـ ڪائير ـ ڪماڻهو ـ آهرش ـ گانڊو اڙو.

● نامَرْدي ع نامَرْدِيُونْ: ث. نامردي. ڪائراڻي ـ گيديپڻو ـ بي جگري ـ ڪُڇراڻي.

ـ نامَعْدُودُ ع نامَعْدُودَ: ذ. صفت. بي شمار ـ گڻيتي کان ٻاهر ـ لاتعداد ـ بي انداز.

ـ نامَعْقُولُ ع نامَعْقُولَ: ذ. صفت. بعيد العقل ـ عقل کان ٻاهر ـ واهيات ـ ڪيل جهڙو ـ بيهودو ـ اڻ وٽندڙ ـ عَبَث. جڙ ـ بي سمجهه ـ بي عقل ـ نالائق ـ نااهل. نامناسب ـ ناواجب ـ غيرواجب ـ بيڃا.

ـ نامَعْلُومَ ع نامَعْلُومَ: ذ. صفت. معلوم نہ ڪيل ـ بنا ڄاڻ ـ اڻ ڄاڻ ـ ناواقف ـ غيرموقوف ـ اڻ واقف ـ اڻ سيڌو ـ اڻ ڄاتل ـ گمنام ـ اپرچيت ـ آڪٿل ـ غياڻو. غير مشهور.

ـ نامَڪْمُڪَنْ: ذ. صفت. نہ ٿيڻ جوگو ـ نامناسب ـ غيرواجب ـ بيڃا ـ نامعقول ـ ناموزون ـ نازيبا ـ بيهوده.

ـ نامَنْظُورُ ع نامَنْظُورَ: ذ. صفت. منظور نہ ڪيل ـ پسند نہ ڪيل ـ ناپسند ـ انڪار ڪيل ـ نامعقول ـ نہ قبوليل.

ـ نامَنْظُورُ ڪرڻُ: منظور نہ ڪيل ـ نہ قبولڻ ـ نہ مڃڻ. انڪار ڪرڻ.

ـ نامُوافِقُ ع نامُوافِقَ: ذ. صفت. اڻ لهندڙ ـ ناسازگار ـ ناگوار ـ خلاف ـ بيجوڙ ـ اڻ ميل ـ اسميو.

ـ نامُوافِقُ هُجڻُ: راس نہ هجڻ ـ برابر نہ هڻ ـ خلاف راه هجڻ.

ـ نانهنْ: ڪجهه به نہ هڻ واري حالت ـ نہ ـ نيستي ـ ناهوندي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نانھنءُ ٹيڻُ: نابود ٹيڻ - ختم ٹيڻ.
= نانھِنءُ: انڪار - نہ.
= نااھِليءُ ۽ نااھِيءُ: ذ. صفت. نہ لائق - نالائق - نااھل - نالياقت - نالياق - نااھيت - نالياقتي.
= نااھِيءُ ۽ نااھِيَ: ذ. صفت. نہ لائق - نالائق - نااھل - نالياقت - نالياق - نااھيت - نالياقتي.
= نااھِيَ: ذ. صفت. نہ لائق - نالائق - نااھل - نالياقت - نالياق - نااھيت - نالياقتي.
= نااھِيَ ۽ نااھِيءُ

● نات ۽ نات: ذ. (سن. نات = ناچ، کپيل) ترڪت - تجو بمز - انکل - حرف - انکل بازي - فن فريب - فنڊ - هپر پنچ - ڪٽن - مستي - هٿ نات - چالاکي - چلتر - چلت. چشم بندي - بازيگري. لڏڪو چنڪو - ناچ - چاڪلائي - مسخري - ٽينگ ٽپو. نڱي - لڇائي - دغا - دولاب - ڪوٽ. نخرو - مکر - اکين جا اشارا - تال - نٽ - نازڪ - ماڻو - انگل - لاڏ - ڪوڏ - غمزو - ور - پيچ - وکڙ - آڙل پڙل. نٽاءُ - انڪار - ڪساءُ. تاب - تماءُ.

- نازِر ۽ نازِرَ: ذ. صفت. نات ڪندڙ - نخرا ڪندڙ - نخريل - ناز ڪندڙ - انگلي - ماڻائي - تال ڪندڙ تالِر. (ث. نازِر ۽ نازِر يُون).

- نات نُوتَ ڪرَڻ: مکر ڪرڻ - بهانا ڪرڻ. ٽڪائڻ - گسائڻ. انڪار ڪرڻ.

- نازِي ۽ نازِي: ذ. صفت. نات ڪندڙ - نازِر - تالِر - نخريل.

● نازار ڻ: مصدر. (سن. نٽ = ڇڪڻ ۽ سان نقصان پهچائڻ) نازار ڪرڻ - نڪائڻ - گسائڻ - کوهي ڪرڻ - گوسڙائڻ - گوڏنات ڪرڻ - کسڪي وڃڻ. ڳارڻ - ڪنڊ ڪيڏائڻ - پسرو ٽيڙ - ڏاڪائڻ - ڏاڪائڻ. (نازاربو - نازاريندو - نازاريل).

- نازار ۽ نازارون: ث. گوڏنات - گسڪگساءُ - نٽاءُ - گوهي - ڳار - آناڪاني - نڪار.

- نازائو ۽ نازائو: ذ. صفت. نازار ڪندڙ - نڪائيندڙ - گوسڙو - گسائيندڙ - گوهي ڪندڙ - ڏاڪائيندڙ - دسڙ ۽ پير هڻندڙ - گوسڙائو - گوڏنات ڪندڙ - گسڪائو.

● نانڪَ ۽ نانڪَ: ذ. (سن. نٽ = نچڻ) نٽ جو تماشو - نٽ جو ڪر - نماءُ - نمائش - ڏيکاءُ - ناچ - راڳ رنگ - نقل - رُوپ. کيل - ڊرامو - تماشو - ليلا. جادو ڪرڻ واري حالت - ڪاسڻ - ستحر - سوهڻ. ڪوڙا نات. نخرا. جلسو. (ذ. صفت). نچڻو - ناچو - ڪيريدار.

- نانڪَ چِيڙنڪَ: ذ. نانڪ - تماشو - کيل. جادو. نڱي.

- نانڪَ گهَر: ذ. کيل يا تماشي ٽيڻ واري جاءِ - نانڪ ٽيڻ وارو هنڌ - کيل گهر - نانڪ شالا - نٽ شالا - تماش گهر - نمائش گهر - ناچ گهر - رنگ پُوميي.

- نانڪِي ۽ نانڪِي: ذ. صفت. نانڪ جو - نانڪ سان تعلق رکندڙ. نانڪ ڪندڙ - کيل ڪندڙ. عجيب انسان. چرچائي - مسخرو. چالاک. تماشائي. بي جڳاءُ.

● نانڪو ۽ نانڪا: ذ. (ع. ناطق) نبض - ناڙ - نٽس. "نانڪو بند ٿيو ڏ مڙس مئو". (جملو).

● نانِي ۽ نانِي: ذ. اپرا. نات. سن. نَپْتر > نپتا = ڌڻيءَ جو گهوٽ - ڏيءَ جو گهر وارو - دامادَ - جانو. آڻ جي نڪ ۾ مهار پڌڻ لاءِ وڏل نڌي کائي - ناکيلي - لائي.

- نانِيو: هدلي جي حالت ۾ جڏهن هڪ گهوٽ ڪنوار جوان ۽ ٻيو جوڙو نندو هوندو آهي ۽ پهرئين جوڙي جي شادي ٿيندي ته ٻئي جوڙي جي مڱيندي کي ڪڙا ڏيکائي مڱڻ جي گهر موڪليو ويندو آهي، جتي ڪيس ڪاڍو ڪارائي نائي قبول ڪيو ويندو آهي.

● نانِير ۽ نانِرَ: ذ. صفت. نٽڙ لڪندڙ - مضمون نگار - اديب.

● نانپَتَ ۽ نانپَتَ: ذ. ٿون ڪوٽيل واهه يا ڪئنال - ٻراج - اهو واهه، جنهن جي سال بسال کائي کڄي - سخت زمين مان کوٽايل ڪڙيو.

● نانپَر: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر سکر ۾).

● نانپو ۽ نانپا: ذ. (ف. نرچلڪ) سارين جي هوڪ ۾ ٽيندڙ ول جي قسر مان پيدا ٽيندڙ اُن جو هڪ قسم. هڪ پساريکو وڪر. ڪوٽيءَ يا نيلوفر جو بج. پَلُ - نٽيتو. (ل). ماپو - ماڻ.

● ناجِي ۽ ناجِي: ذ. صفت. نجات يا چوٽڪارو حاصل ڪيل - نجات ملهل - گناهه معاف ڪيل - مغفور.

● ناحِي ۽ ناحِي: ذ. صفت. قصد ڪندڙ. ڪنارو وڻندڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ناجهوُ ۽ ناجها: ذ. صفت. ڏسي نہ سگهندڙ- اڪين ڪان معذور- نابين- انڌو- نابينا.

● ناچَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ناچُ ۽ ناچَ: ذ. (سن. نرْتيه > نرت = نچڻ) نچڻ واري حالت- نچڪو- رقص- چير ٻڌي پوري قدم ۽ تال تي اڳي ۽ پوءِ هلڻ جي حالت- جهمر- ڦيرو- نِرتُ- نچ- سانگ- کيل- تماشو- وندر- طوائفو- هنيوچي. خوشي. (اسم خاص). ذات جو هڪ قسم.

- ناچِڪارُ ۽ ناچِڪارَ: ذ. نچڻ واري حالت- نچڪو- ناچُ.

- ناچُ ڪَرائِيڻُ: نچائڻ. سزا ڏيڻ.

- ناچُ ڪرڻُ: نچڻ- نچ ڪرڻ.

- ناچِڻِيُ ۽ ناچِيڙِيونُ: ث. نچندڙ عورت- ناچ ڪندڙ زال- نچڻي- رنڊي- طوائف- وٽسا.

- ناچُو ۽ ناچُوءِ: ذ. صفت. ناچ ڪندڙ- نچندڙ- رقاص.

● ناخُدا: ذ. صفت. (ف. نارخدا. نار = جهاز + خدا = ڏٺي، ماسٽر) ٻيڙي هلائيندڙ- ملاح.

● نادُ ۽ نادَ: (سن. نادَ > نَدُ = آواز ڪرڻ) شبد- گرج- آواز- صدا- صوت- سُر- الحان- نِدا- گونج- نوا- منتر جو آواز- آڪاسي آواز- گوڙ- دانهن- ڪُوڪَ- ڪيڪ. وڄائڻ ۾ ڪم ايندڙ هڪ ساز- مينهن جو سِڪُ- سمنڊ جي سيپ- تُري يا ٽرمپٽ جو ڪم ايندڙ ساز- سنڪ. ٻاڦ رکڻ لاءِ ٽڪر وغيره جو وڏو برتن- نانڊِ- نادي. ڪن ۾ ڏيڏي. (سن. ناڙ) وڏو ماٺهو. ڏنگو ماڻهو. (ث. نادِي ۽ نادِيون).

● نادِرَهُ: ث. عجيب. تحفو.

● نادِرِيُ ۽ نادِرِيُ: ذ. صفت. نہ ٽرندڙ- پڪو- ڪتل- قطعي- تاڪيدي (حڪم).

- نادِرِيُ حُڪمُ ڪَيْدَنُ: سخت حڪم جاري ڪرڻ- لکپڙهه ۾ دٻ ڪيڻ يا پيڙڻ.

- نادِرِيُ عَهْدُ: ذ. پڪو اقرار- قول- وعدو- انجام.

● نادِيُ ۽ نادِيُونُ: ث. (پرا. ٹَنڈَرَ. سن) پاڻي رکڻ لاءِ هڪ قسم جو وڏو برتن- تامي يا پتل جي وڏي گهاگهر- شراب رکڻ لاءِ هڪ وڏو ٽانءُ- نادُ- نانڊِ. برف جو يڪو ٻلاڪ (ٻه مڻ تور). (سن. نند = آواز ڪرڻ) حصيدارن ۾ نيلام- سود و- واپار. (ذ. صفت). ناد وڃائيندڙ. چيلو- گود ۾ ورتل (چوڪر). (گود ۾ ونڻ ڪان اڳ ڪن ۾ منتر پڙهيل).

- نادِيُ ڪَرَنُ: ڪا شيءِ حصيدارن ۾ نيلام ڪرڻ ڪنهن شيءِ تي واڪ ڏيڻي، ان کي نيڪال ڪرڻ. آخرين ڏي وٺ ڪري پائيواري ڇڏائڻ.

- نادِيُ لڳَنُ: سود و لڳڻ- واپار لڳڻ.

● نادُرُ ۽ نادِرَ: ذ. صفت. شرمسار- شرمندو.

● ناڌ ۽ ناڌُونُ: ث. گاهه يا ونڻ جون پاڙون.

● ناڌ رُ ڏِنا: (آواز) وڄت جو هڪ قسم- ناڌي ڏنا- وڄت جو هڪ تارُ.

- ناڌِيُ ڏِنا: وڄت جو هڪ قسم- ناڌ رڏنا.

● ناڌُ ۽ ناڌُونُ: ث. روڄ راڙو- ڪَيَ ڪُون- دانهون.

● ناڌُ ۽ ناڌَ: ذ. (سن. نادهه) گوڙ- هُل- گهمسان- ڏورَ- ڪاڪو- غوغاءُ- ڏمچر- وڏو آواز- گهٽو شور- ٻاڦيتالُ- لڙ- آفواهه.

● ناڌُورا: اسم خاص. ٿر ۾ رهندڙ راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.

● نار: اسم خاص. ڪنڊڪوٽ ۽ ڪنڊي باگي تعلقن ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نارِ ۽ نارُونُ نارِيُونُ: ث. (ع). باهه- آتش- آڳ- آنچ- آڪ- منجُ- اوڙاهه- ڪانبو- زِهَ- رود و. توفَ- توبَ- بندوق. (سن. ناري > نر = مڙس). عورت- مائي- زال- ناري- ضاعفان- استري- زن (سن. نار = پاڻي) پاڻيءَ جي نار- زمين اندر پاڻيءَ جو وهڪرو- ڪاري. ڪوهه اندر پاڻيءَ جو سهيمو. (سن. ناڙ = پوري نلي) نس- نبض- رَڳ. ڪورين جو هڪ اوزار (اٽڪل ١٠-١١ انچ ڪن چپڙي ڪاٻي، جنهن جي ٽيل خال ۾ نڙو وجهبو آهي، تاجيءَ مان اڪرڻ ڪري

تند چڏيندي ويندي آهي) - ڪپڙي آڻڻ لاءِ ڪاٺ جو هڪ اوزار - آڏاڻي جو هڪ اوزار. (سن. نال) ڪو جو گولو يا ڪوندي - ناري. پاڻي گڏ ٿيڻ لاءِ اونهو ڪڏو. ڪوري جي هوا لاءِ مٽيءَ جي ٺهيل نالي. (اسم خاص). تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

= نارَ جامِيہ: جلائيندڙ باهه - دوزخ جي باهه.

= نارَ جحِيمُ: دوزخ جي باهه.

= نارِيُ ۽ نارِيُون: ث. عورت - زال - نار - ضاعفان. باهه سان ٻيدا ٿيل - باهه جي - آتشي - باهه جهڙو - باهه وارو - جهنمي - دوزخي. جِنُ - پَري. حُقي چڪڻ جي نلي - نرُ. بندوق جي نلي. ڏمڻ مان هوا ڪڍي باهه ٻارينڊڙ نلي. نبض - نَس - نار - رڳ.

= نارِيُ آچَنُ: ديگ ۾ وڏل پاڻي ٿهڪي باهه تي ڪرڻ.

● نارُ ۽ نارَ: ذ. (سن. نار = پاڻي) ٻن پاڻيءَ وارو يا گهري هُرلي جو هڪ قسم - رهتُ - مٿاهين زمين تي پاڻي ڦهچائيندڙ هتلتُ - هُرلو - ڪوهه جو ڏينگو. ائٽ - چرخو. وهت کي ٻيرن ۾ هڻڻ جو لوهي ٽُڪر - نَعَلُ. هليءَ جو آندو. ڏنش جي ڏوري. (اسم خاص). تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

= نارِيُ ۽ نارِيُ: ذ. صفت. نار ۾ وهندڙ (آٽ يا ڏڪو) - نار وارو - نار هلائيندڙ. نعل بند. حقي جي ٽوٽي.

● نارا: اسم خاص. ذات جو هڪ قسم.

● نارا هڏُوُ: اسم خاص. تعلقي ڏڏي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نارائِنُ: اسم خاص. (سن. نار = پاڻي، روح + اين = جاءِ) هندن جي وشنوءَ جي هڪ صفت يا صفاتي نالو. هڪ ماٺهوءَ جو نالو.

● نارائِنُ ٻَڌِيُ: ذ. صفت. هندن ۾ نارائن جي نالي تي ملهايل هڪ رسم (اتفاقي موت جي وقت).

● نارائِنُ: اسم خاص. خدا جو هڪ صفاتي نالو. سڄي دنيا کان اڳ پاڻيءَ تي ترندڙ ساهوارو.

= نارائِنُ سَرُ: اسم خاص. لکپت جي ويجهو هندن جو هڪ تيرٿ گاهه - هندن جو پاڪ شهر. ڪچ ۾ هڪ ڪوٽ جو نالو.

● نارائِيُ ڪُتُوُ ۽ نارائِيُ ڪُتا: ذ. ڪتي جو هڪ قسم.

● نار جِيمُلُ ۽ نار جِيمُلَ: ذ. ڏَمَل جو هڪ قسم - ناريل - ناريل. ڪوپرو.

● نار چاٽِيُ: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نار دُ ۽ نار دَ: ذ. صفت. بحث مباحثو ڪندڙ - مباحث - وادي. لُڇائي ڪندڙ - لُچُ - شرارتي - ٽنڊائي - جهگڙائي. (اسم خاص). هندو مهاتما جو نالو - هڪ رشيءَ جو نالو - برهما جي چوٽين پُٽ جو نالو. وچين آگر.

= نار دِيُ سُڀاءُ هُئڻُ: جهگڙائي طبيعت وارو هڻ - تيز طبيعت هڻ. چيٽاپور هڻ - گلاخور هڻ - وچ ويڙهائو هڻ.

● نار ڪِيُ جاگِيرَ: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ ڪاتيار تپي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نار مِيُ ۽ نارِ مِيُ: ذ. صفت. نرمي سان آڻيل يا پريل - زريءَ جي پرت جو هڪ قسم.

● نارنا (ڪ): ث. ناري - عورت - زال - مائي.

= نار نانُ: ث. عورت - زال - ناري - نار نانءُ.

● نارَنجُ ۽ نارَنجَ: ذ. ميوي جو هڪ قسم - آرينج - نارنگيءَ جو رَسُ - نارنگي.

● نارنُ سَرُ: اسم خاص. هندن جي هڪ تيرٿ گاهه جو نالو. هڪ ملڪ جو نالو.

● نارَنگِيُ ۽ نار نگِيسُونُ: ث. (سن. ناگرنگ) ميوي جو هڪ قسم - سنگترو - نارنج. نارنگيءَ جو وڻ. ترنج - ڪينو.

● نارنُ: مصدر. جاچڻ - ڏسڻ - ڳولڻ. (ناريو - نارينو - نار يلُ).

● نارو ۽ نارا: ذ. (سن. نال) جڪهه جي چت وغيره تان برسات جي پاڻي نيڪال ڪرڻ لاءِ هڪ قسم جي لوهي يا ٽڪر جي نالي - نيسارو - نرو - نليو - ڪپرو. ڏمڻ جي نلي. ڪاري - ڏنڊ. واهه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جيئن "آپرندو نارو". هڪ وڏو ڦاٽ - سنڌ جو هڪ حصو. نارو ڏورو. رڇ - ڏڻ - ڄمار. نعرو، جيئن ته "نر هٿي نارو، ويا ڪاهيندا ڪاڪ ڏي". ويامن وقت پهريون گهاٽو کير - پيس. (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو (اڪثر سکر ۾).

- نارونڙو ٽيڻ: وڻڻ جهڙو نمونو اختيار ڪرڻ.

● نارو نار: ظرف. هڪ پٺي پٺيان - نمبروار.

● نارو ممٽير: اسم خاص. تعلقي پني عاقل ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● نارَ مڏي: اسم خاص. ميرپور خاص ۽ عمرڪوٽ تعلقن ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● نارِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. ٺٽي ۽ حيدرآباد تعلقن ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● نارِيجاڻي: تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● نارِيٽرَ ۽ نارِيسَرَ: ذ. ڦٽل جو هڪ قسم - نارِيل.

- نارِيڙي ۽ نارِيڙيَونَ: ث. ناريل جي ڪوپي جو اڌ (جو لسي وغيره ڪڍڻ جي ڪم اچي) - ڏونگهو. (اسم خاص). تعلقي ٺٽي ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● نارِيلَ ۽ نارِيل: ذ. (سن. نار ڪيلهه = ناريل). ڦل جو هڪ قسم (ٻاهران سخت، اندر نرم ۽ لذيذ، اچو گودو تڏيس) - نارِيرَ. ناريل جو وڻ. ٿر جي پرت جو هڪ قسم. ڏونڊي - پيڙي. لارون - نارجيل.

● نارِيل ڪوهه: ذ. جنهن جا نار جاري هجن.

● نارِ ۽ نارُونَ، نارِيُونَ: ث. (سن. نارِ = پوري ٿلي). بض - رڳ - نس - تنڊ - نَوَ ض. سارين جي فصل لڻڻ بعد ٻيئل تيليون - پلهه - نارِي - هوڪ. مينهن وغيره جو ويامن ڪان اڳ ڪيل رت جو تاندورو. ميراثون. آٽ يا گهوڙي جي انڊي.

- نارُونَ ڪيڻ: مينهن وغيره جو ويامن وقت پهريون رت پت ڇڏڻ.

- نارُونَ نِهارَنَ: نبضون ڏسڻ.

● نارَ ۽ نارَ: ذ. نارِ - نارِي - ڪُتِي - سنيو - (هوڪ جي) - ڪُٽ. پيلاڙيل پني - لُٻيل ٻنيءَ ۾ هيل گاهه - ڪريل پوکَ - ڪانڊڙ. ڪاڻ ۽ سٽين ڪٽڻ ڪانهوءَ چونڊيل سنگ - ڪيرُ. مونجهارو - لٻ - هودو - هولاڏو - گوگيڙو. ڳاڏي جي پاڇاري. ٻڏڻ لاءِ جسم جو رسو - نارُو. ڏڻ واري نسَ يا نلي - نارُو.

- نارَ ڪرڻ: چٽ ڪرڻ - نابود ڪرڻ.

● نارَا ٽَرُ: اسم خاص. ڪراچي فيڊرل ايريا ۾ هڪ ٻٽي ۽ ڻ جي آس پاس واري جهنگ جو نالو.

● نارَانڊِيُ ۽ نارَانڊِيُونَ: ث. تاجيءَ جي سٽ ڪي ارت تي سلجهائي ويڙهڻ لاءِ سڙ نارِي وغيره جي سٽلدار پولي نلي يا نڙي - نڙانڊي - نڙو - نارَانڊي.

● نارَنَ: مصدر. مقرر ڪرڻ - ضد ٻڏڻ - ڪَدُ ڪرڻ. نارِيءَ ۾ ڏيڳا ٻڏڻ - هر ۾ ڏيڳا جوڙڻ. نارِيءَ نموني پوکَ ڪرڻ. (نارِيو - نارِينڊو - نارِيل).

● نارُو ۽ نارَا: ذ. شلوار وغيره ٻڏڻ جي ٻنارَ - آڳَنَ - ازار بند - شلوار بند - پاجامي جو فيتو - اڳاڙ - آڳاڻُ. (جمڻ وقت) ڏڻ جو نارُو. پاجاريُ ٻڏڻ لاءِ جم جو رسو يا وڏي. پاڻي جي ول يا ٻوڙي جو هڪ قسم (جنهن جا ٻن ڪاڏي طور ڪم اچن). سرنڊ. مرد جو مخصوص عضوو. (ل). سُرو هو وڻ. ڪڙين يا هنس کي گول ڪرڻ لاءِ هڪ ڇڪهدار لوهي اوزار. ٿري پرت جو هڪ قسم.

● نارُو: لاهوري ڪجرن جي ول.

- نارَا ڇوڙُ: ذ. پيشاب - مٽ - ريلو.

- نارُودي: ث. هرسال هر ڏيهي آباد ٿيل زمين.

- نارُودي: ث. نارُو پيدا ڪندڙ زمين.

- نارُو موڙڻ: ٽئين جاول پار جو نارُو (ڏڻ وارو) ڪپڻ.

- نارُو وَڏَنَ: نارُو موڙڻ. بچڙو ڳالهائڻ - تعدي ڪرڻ.

- نارِي ڇوڙ ڪرڻ: پيشاب ڪرڻ - مٽ ڪرڻ - مٽڻ.

- نارِي ڪُل: نارِي جي نموني پرت جو هڪ قسم.

- نارِيوالَ: نارُو موڙيندڙ - داڙيو - ٻٽارو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نازِي و يُ ۽ نازِي وَيُ: ذ. صفت. جاڻي جو ڪان واقف - سڃاڻو - ميڃيجي.

= نازِي وَيُو: ذ. نازُو ويندڙ - چڱي طرح جاڻندڙ - حال چال مان واقف. جاڻي جو ڪان سڃاڻو.

● نازِي يُونُ: ث. (سن نازِي = نبض). نَس - نبض - رَڳ - نسار - شريان. (سن. نازُ = پوري نلي) (ست جي) نازِي - پاندي. (هنيءَ ۾)

پيلازُ ٽيل گاهه - لبيل فصل ڪان پوءِ باقي رهيل گاهه. پوک جو هڪ قسم (نازِي پوک) لاءِ ڪم ايندڙ هڪ هاڪارو اوزار (ڪاٺ يا لوهه جو توڪاري جي شڪل تي). پوک جو هڪ قسم - نازِي پوک. ڇڻ جي رسي - ورٽ - پڳهه - نازُو ڏيري - نازُانبي. ملڪ جي هڪ حصي جو نالو. رياست قلات مان وهندڙ هڪ ندي ۽ جو نالو (ذ. صفت) نڙوڇاڻيندڙ.

= نازِي چَنَنُ: فصل پوکڻ. بج پوکڻ.

= نازِي ڪاهِڻُ: نازِي ڪرڻ.

= نازِي ڪرڻ: نازِي ذريعي ڪٽڻ يا ونڊڻ پوکڻ.

● نازِياڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● نازِي يُ لشاري: اسم خاص. تعلقي ڏوڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نازِيُوال: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو - دايا - بنارا. گهڙي جو هڪ قسم.

● نازُ ۽ ناز: ذ. معشوقي حرڪت - ادا - انداز - عيشوه - غمزو - نخرو - ڪرشمو - تمال - ناز نخرو - منيون ڳالهيون - چٽخن - لاڏ - ڪوڏ - ماٺو - چاڳ - چالو - چاڳلائي. نڻن ڦٽل سرو ۽ صنوبر جو وڻ.

= نازانُ: ذ. صفت. خوش - سرهو. باوركيل.

= ناز بردارُ: ذ. صفت. نازڪندڙ نازنين.

= نازُ پَروَر: ذ. صفت. نازپالينڊڙ - ناز نخري وارو.

= نازَ سَهَنُ: ڪنهن جي آڪڙ يا گهمنڊ برداشت ڪرڻ - آر انگل ڪڍڻ - نخرا سهڻ - حجت ڪڍڻ.

= نازَ ڪرڻُ: نخرو ڪرڻ - ادائون ڪرڻ - غرور ڪرڻ - فخر ڪرڻ.

= نازُ نَخرُو ۽ ناز نَخرا: ناز - آر - ادا - انگل - نخرو. مڪر - ڏونگ - چالو. آڪڙ - غرور - گهمنڊ.

= نازنَيُنُ: ذ. صفت. نازدار - نازوارو - دلاويز - دلفريب - خوش وضع - سُندر - خوبصورت - البيلو - نازڪ اندام - بانڪي - دلربا. سڄڻ - پرين - دلبر - محبوب - ڏولڻ. ناز نخري واوو - نخريلو. (ث). ڪامڻي - گُجر - سُندري.

= نازاتِيرُ: اسم خاص. فيڊرل ايريا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ناز بَٽَنُ: اسم خاص. خوشبوءِ دار پوڻي جو هڪ قسم - نازبوءِ.

● نازُ بُوءِ: اسم خاص. خوشبوءِ دار پوڻي جو هڪ قسم.

= نازُڪُ ۽ نازِڪَ: ذ صفت. ڪومل - سوڪيم - پتلو - سنهو - چينجهڙو - و ترو - يڪ نهو. ڪونئرو - ملايم. ڪچو - پورو - پرندڙ - ٽاڪنئون. نفيس - لطيف - نزاڪت وارو - خوبصورت - جوپين وارو - نازپرور - سهڻو. نازڪ طبع - ڏڪڻو.

= نازِڪُ بَدَنُ: ذ. صفت. نازڪ بدن وارو - خوبصورت - سهڻي بدن وارو - سنهڙي بدن جو.

= نازِڪُ ڏاڳا: ڪچي تند.

= نازِ ڪُڙُو ۽ نازِڪُڙا: ذ. صفت. نفيس - ڪُنئرو.

= نازِ ڪُ مِزاجُ ۽ نازِ ڪُ مِزاجَ: ذ. صفت. نازڪ - نازڪ طبع. تنڪ مزاج - جلد چڙندڙ.

= نازِڪُ وَقتُ ۽ نازِڪُ وَقتَ: ذ. خراب وقت - خطري جو وقت - جوکي جو وقت - مقابلي جو وقت - امتحان جو وقت - اندیشناڪ وقت - اوکي گهڙي - ڏکي منهل - اوسرُ - بُحرن.

= نازِ ڪُ هَنَڊَ ۽ نازِ ڪَ هَنَڊَ: ذ. سُهڻڪ هنڊ. بدن جو اهڙو عضوو جو جلد خراب ٿي سگهي - پران اسٽان - مرم اسٽان - جيگرُ - روح جي رهڻ واري جاءِ.

● نازِلُ ۽ نازِلَ: ذ. صفت. مٽان هيٺ ايندڙ - لهندڙ - هيٺ لهندڙ - روبرو ٿيندڙ - ڪرندڙ. مصيبت وغيره اچڻ يا ڪڙڪڻ واري حالت. لٽو.

= نازِلُ ٽيسَنُ: لهڻ - هيٺ اچڻ - آسمان تان اچڻ - ڪڙڪڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نازلُ هُڻڻُ: (تي آپڊا) پوڻ ـ ڪڙڪڻ ـ نازل ٿيڻ.

● ناس ع ناسُونُ: ث. (سن. نش) نڪ جو هڪ سوراخ يا ٻُنڊ ـ نڪ جي چونڊي ـ تر ـ ناکوڙي. نڪ ۾ ڏيڻ لاءِ هڪ نشيدار شيءِ ـ تماڪ جو ٻُورو ـ نسيوار ـ پينل تماڪ. شرم ـ حيا ـ لڄ ـ مَرمُ. (ث). سونگهڻي ـ سُونڪڻي. منهن اونداهي. ناپ ـ شفقت.

= ناسَ ڏيڻُ: نڪ يا وات ۾ ڏندن کي پينل تماڪ يا ناس ڏيڻ ـ نسوار ڏيڻ ـ عيلت پلڻ.

= ناسِرُ ع ناسِرَ: ذ. صفت. نڪ جي وڌيل نامن يا چونڊين وارو. ناس ڏيندڙ.

= ناسِرو ع ناسِرو: ذ. صفت. نڪ جي وڌيل چونڊين وارو ـ ناسِرُ.

= ناسِکو ع ناسِکا: ذ. ناسَ ـ چونڊي (نڪ جي). نڪ مان ڪنيل وڏو ساهه ـ هوا سُنگهڻ واري حالت. نڪ ۾ ڏيڻ جي نشيدار شيءِ ـ ناس. رسل هڻڻ واري حالت.

= ناسِکا هڻڻُ: احوال معلوم ڪرڻ ـ ناسکا غيب جون گالهيون پڌائڻ ـ رمل هڻڻ.

= ناسِکِيُ ع ناسِکِيُ: ذ. صفت. نڪ مان نڪتل (اکر). ناسکا هڻندڙ.

= ناسُنُ ڦاڙوُ: ذ. صفت. نڪ جي وڌيل نامن وارو.

= ناسُونُ چِيڙَڻُ: تڪليف ڏيڻ ـ سزا ڏيڻ.

= ناسُونُ ڦُنڀائِڻُ: آڪڙ ڏيکارڻ ـ غرور ڪرڻ.

= ناسُونُ هڻڻُ: جاچ ڪرڻ ـ خبر وٺڻ.

= ناسِيُ ع ناسِيُ: ذ. صفت. ناس ڏيندڙ ـ ناس ڪندڙ ـ ناس وارو ـ نساس جو. ناس جي رنگ تي مائل ـ ناس جي رنگ جو نالو ـ ناس جهڙو.

● ناسُ: ذ. صفت. (سن. ناش > نَشُ = ناس ٿيڻ) ناهوت ٿيڻ ـ تباهه ـ برباد ـ چٽُ ـ ويران ـ آجڙُ ـ نيست و نابود ـ نشٽ ـ فنا ـ معدوم ـ خارج ـ مُنطفي. پورو ٿيل ـ ختم ٿيل. ڪاهل ـ بيڪار ـ مُئل ـ وسائل ـ ڪوهيل ـ ڊائل. خراب ـ ڪينو. عدم ـ غارت ـ برباد ـ تباهي ـ ويراني ـ گهات ـ فنا ـ وِناس ـ ستياناس ـ پائمالي ـ ابتري ـ آجاڙ ـ خانه خرابي.

= ناسُ ٿيڻ: خراب ٿيڻ ـ تباهه ٿيڻ ـ برباد ٿيڻ ـ بگڙي وڃڻ ـ آجڙڻ ـ فنا ٿيڻ ـ خاڪ ۾ ملي وڃڻ ـ مڪمل ٿيڻ ـ خانو خراب ٿيڻ ـ ويران ٿيڻ.

= ناسوَنُتُ ع ناسِوَنُتُ: ذ. صفت. ناپائدار ـ گهاتي ـ فاني ـ وِناشي.

= ناسِيُ ع ناسِيُ: ذ. صفت. ناس ڪندڙ ـ پائمال ڪندڙ. ناس ٿيل.

● ناسِيتَ ع ناسِيتُونُ: ث. اهاوُ ـ عَدَمُ ـ نيستي ـ ناستيءِ. گمراهي.

● ناسِيتَکُ ع ناسِيتَکُ: ذ. صفت (سن. ناسِيتَک) ايمان نہ آڻيندڙ ـ نہ مڃندڙ ـ خدا يا ايشور کي نہ مڃيندڙ ـ مُلحِدُ ـ زنديق ـ بي دين ـ د هري ـ خدا جو مُنڪر ـ نِرايشوروادي ـ ڪافر ـ مُنڪر.

= ناسُتِکائِيُ ع ناسُتِکائِيُونُ: ث. ناستڪتا ـ ناستڪي ـ ناستڪمت ـ نِرايشورواد ـ اِلحاد.

= ناسُتِکُتا ع ناسُتِکُتائُونُ: ث. ناستڪي ـ ناستڪمت ـ ڪفر ـ بيدِيني ـ الحاد.

= ناسِتِکِيُ ع ناسِتِکِيُ: ذ. صفت. نہ مڃيندڙ ـ خدا تي ايمان نہ آڻيندڙ ـ منڪر خدا ـ د هري ـ ناستڪ. نياگو ـ ڪمبخت ـ چنڊال ـ بد نصيب ـ ڪم نصيب ـ بد بخت ـ چنڊو.

= ناسِپاتِيُ ع ناسِپاتِيُونُ: ث. ميوي جو هڪ قسم (دانا قنداري صوف جيڏا، رنگ پيلو، سواد ڪنڌو) ـ نڪو. هڪ وڻ جو نالو ـ ناکو.

● ناسَ پيتو ع ناسَ پِتا: ذ. حياءُ ـ شرم ـ لڄ ـ غيرتِ نفس.

= ناسَ پيتو هوڻ: حيا شرم ڇڏي ڏيڻ ـ بي غيرت ٿيڻ.

= ناس پيتو نہ ٿڪُ هُڻڻُ: بي حيا هڻڻ ـ نِرلڄو هڻڻ ـ بي غيرت هڻڻ.

= ناس پيتو نہ هُجڻُ: حيا شرم نہ هجڻ ـ بي غيرت ٻنجڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ناسَ پيتو هُنڻ يا هُجڻ: حيا شرم هڻڻ ـ لڄ يا غيرت هڻڻ.

● ناسِخ ۽ ناسِخَ: ذ. صفت. (ع. نسخ). لکندڙ. رَدَ ڪندڙ ـ برباد ۽ ناهود ڪندڙ.

● ناسَ: مصدر. (سن. نسَ = چمڪڻ). چنڊ جو اپرڻ ـ ڪَني ڪيڻ ـ اپرڻ کان اڳ سج يا چنڊ جو خاڪي روشني پيدا ڪرڻ. (ناسيو ـ ناسيندو ـ ناسيل).

ـ ناسِجڻ: مصدر. چنڊ جو ٿورو ٿورو ٿي مٽي اپري اچڻ ـ چنڊ جو اپرڻ کان اڳ سهاڻو ڏيکارڻ. اپرڻ ـ ڪَني ڪيڻ ـ ظاهر ٿيڻ ـ روشن ٿيڻ ـ باهر نڪرڻ.

"ناسيندي نهارَ پهرين ڪڄ پرينءَ ڏي."
(شاهه)

● ناسُوت: ذ. (ع). جسمن جي دنيا ـ عالمِ اجسام. دنيا ـ هي جهان تصوف جي ٽين منزل (جبروت، ملڪوت، ناسوت، لاهوت).

● ناسُودو ۽ ناسُودا: ذ. صفت. بدنام ـ سٽون سڏو ـ نه ٿيڻ جهڙو ـ لڪ ڇڏل ـ نيرلجو (ث. ناسودي ۽ ناسودِيُون).

ـ ناسُودِي ۽ ناسُودِيُون: ذ. صفت. بي حيا ـ بي شرم ـ نيرلجو.

● ناسُور ۽ ناسُورَ: ذ. نه چٽندڙ ڦٽ يا زخم ـ هميشه ريشو وهائيندڙ ڦٽ ـ اڻ چٽندڙ ـ نواسير ـ وِر ـ پڪندر ـ چڪندڙ ـ چڪندڙ ڦٽ ـ ڪهرو ڪهاڻ ـ چهڪ ـ زخم.

ـ ناسُور ٿي بيهڻ: ڦٽ جو اصل نه چٽڻ. ڦٽ جاڳڻ. عشق جو ڪهرو اثر ٿيڻ ـ محبت پيدا ٿيڻ.

ـ ناسُور و جهڻ: وڏو ڦٽ وجهڻ ـ ڪهڙو زخم يا گهاڻ ڪرڻ.

ـ ناسُور هُجڻ: نه چٽائيندڙ گهاڻ هجڻ. ڏاڍو شوق هجڻ.

ـ ناسُورِي ۽ ناسُورِي: ذ. صفت. ناسور وارو ـ سخت گهايل ـ لُڇ ـ بدمعاش ـ لچو. (ذ. اسم). زخم ـ ڦٽ ـ ناسور.

● ناسُون (ج): ث. سج اپرڻ وقت آسمان تي خاڪي ليکا.

● ناسِي (ج): ث. سياري ۾ اتر اولهه ڪان لڳندڙ هوائون.

● ناسِيٺُو ۽ ناسيٺُو (ث): ذ. صفت. وجايل مال جي ڳولا ڪندڙ ـ ڳولائو ـ گهورو.

● ناشَ: ذ. (سن). زوالِيت.

● ناشِتو ۽ ناشِتا: ذ. صبح جي مانيءَ ـ نيرن ـ نيراني ـ نهاري ـ صُبحِ جڙي ـ سيراڻ (ڪچ). چاهه پاڻي.

● ناشِرُ ۽ ناشِرَ: ذ. صفت. شوم نه هجڻ جي حالت وارو ـ سخي. معصوم ڪار ـ نديو ڪار.

● ناصِحُ ۽ ناصِحَ: ذ. صفت. نصيحت ڪندڙ ـ نصيحت ڏيندڙ ـ صلاحڪار ـ آهِد پشڪ ـ پندگو. واعظ.

● ناصِرُ ۽ ناصِرَ: ذ. صفت. نصرت ڪندڙ ـ مدد ڪندڙ ـ مددگار. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو. افغانن جي هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي منيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ناصِراڻِي: اسم خاص. تعلقي دادوءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ناطِقُ ۽ ناطِقَ: ذ. صفت. ڳالهائيندڙ ـ صاحب عقل ـ سُڌندڙ ـ سمجهه پريو ـ ڪليات ۽ جزئيات سمجهندڙ. نهرايل ـ قطعي ـ چٽو ـ صاف ـ شافي ـ ڪتو ـ پڪو ـ تاڪيدي ـ آخرين. تڪرار.

● ناظِرُ ۽ ناظِرَ: ذ. صفت. ڏسندڙ ـ نظر ڪندڙ ـ نگهبان ـ نظر ري ڪندڙ ـ سنڀاليندڙ ـ جاچ ڪندڙ ـ محافظ. داروغو ـ جاسوس ـ سرپرست ڪار ـ ديواني ڪورٽ ۾ سيپ ڪان وڏو ٻئلف. ضلع جي ڪورٽ جو هڪ آفيسر ـ مڪيه عملدار ـ هيڊ محرر. (ذ. اسم). خواجه سراء. ڪڙو ـ خوجو ـ نيپوسڪ ـ مخنث.

ـ ناظِرو ۽ ناظِرو: ذ. صفت. نظر هڻندڙ.

ـ ناظِرِينُ ۽ ناظِرِينَ: ذ. نظر ڪندڙ ـ ڏسندڙ. پڙهندڙ. پڙندڙ.

ـ ناظِرات ۽ ناظِراتُونُ: ث. ناظر يا هيڊ محرر جي آفيس يا دفتر ـ ناظري آفيس.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ناظِري ع ناظِرِيُون: ث. ناظر جو ڪم. ناظر جو عهدو.

● ناظِمَ ع ناظِمَ: ذ. صفت. نظم ٺاهيندڙ يا لکندڙ- شعر چوندڙ- شاعر- ڪوي. انتظام يا نظام رکندڙ- منتظم- ڪارڪن. پردي وارو- انتظار ڪندڙ. پوئيندڙ.

● ناعِمَ ع ناعِمَ: ذ. صفت. نعم وارو- ناز و نعمت ۾ پليل- نرم- نازڪ. (اسم خاص). هڪ قلعي جو نالو.

● ناغو ع ناغا: ذ. ڦوٽ- پنڪ- خال- خالي جاءِ- سنڌو- روڪ- رنڊڪ- سنَ- پيچ- پيچ ٽوڙ- ڇڏڻ يا مروڙڻ واري حالت. غير حاضري- خالي- تعطيل- موڪل- ڇڏي.

ـ ناغو وِڃهنُ: ترڪ ڪرڻ- ڇڏي ڏيڻ- خالي ڇڏڻ- ترڪو هڻڻ.

● نافُ ع ناف: د. وچ- ناپ- سونڊي- دُنُ- نازو. مشڪ جو ٻيڙو.

● نافتَ ع نافتُون: ث. نسل هٿ اچڻ واري حالت- اڻ هوند- نيافتَ- اڻ لڀائي- ڪَميُ- گهٽتائي. قحط- ڏڪر. ظلم- پرلاءِ.

● نافِذ ع نافِذ: ذ. صفت. چٽيل- مڃيل- نڪتل (ڳالهه)- جاري ٿيل (قانون)- عمل ڪيل- نازل ٿيل- نبريل (فيصلو)- پاس ڪيل (ڪو حڪم). اثر ٿيڻ واري حالت.

● نافِعَ ع نافِعَ: ذ. صفت. نفعو ڏيندڙ- نفعي وارو- فائدي وارو. فائديمند- مفيد- فائده مند- سودمند- قسلدائڪ- ونڊائدار- واڌاري وارو- گنجائشي- لاهيتو. سجايو- سڪيارٿو. گڻ ڪندڙ- گٽا ڪاري.

● نافو ع نافا: ذ. مشڪ يا ڪستوري جو ڳنڍيو. هرڻ جو دُن.

● ناقَ ع ناقُون (ڪ): ث. دُنُ- ناف.

ـ ناق پَوڻ: هڪ قسم جي بيماري ٿيڻ- چيڪي پوڻ.

● نا قبُولِي (ت): ث. يڪ سالي تي ملهل زمين- خاص موڪل زمين.

● ناقِصَ ع ناقِصَ: ذ. صفت. اڻ پورو- نامڪمل- گهٽ- اڌورو- ڪسو- اونو- ڪسيءَ وارو- گهٽتائي وارو- زائل- نرسو- ڪنڊل (پاڳو)- ڪم (عقل)- اڌو ڳاهرو- ڪچو (رڌل ڪاڌو). خاميءَ وارو- عيدارُ- ڪوڙو- ڪوڙو- خراب نڪمون.

ـ ناقِصائي ع ناقِصائِيُونُ: ث. گهٽتائي- نرسائي- ڪَميُ ڪوٽ- اوڻائي- ڪوتاهي- اڻاڻ- ڪاهت- ڪوتاهي- نقص- خرابي- عيبُ- اوڻ- هيٺتا- (عقل جي) مار- قلت.

ـ ناقِصِي: ث. (ع). ناقصائي- گهٽتائي- عيبُ- اوڻائي.

● ناقِلُ ع ناقِلَ: ذ. صفت. نقل ڪندڙ- نقل نظير ٻڌائيندڙ- نقالُ. ڪنهن ڳالهه جو بيان ڪندڙ- ڳالهيارُ- وارتائون ڪندڙ. پَتُ- پانُ.

● ناقُورَ ع ناقُورُون: ث. (ع. ناقه) ڏاڇي- آڻِ.

"منڊ پياري پنڊ گهٽو نه مُون آڻ نه ناقُورَ"
(سر آبري- شاهه).

● ناقوسَ ع ناقُوسَ: ذ. هندن جي وڄائڻ جو هڪ وڏو ڪوڏُ- سنک. گرجا جو وڏو گهنڊُ.

● ناقه: ث. آڻ جي مادي- آڻِيُ- آڻِ- ڏاڇي.

ـ ناقي پانُيانُ نالُ: آڻن ۾ ڏاڇين جو ديدار مون لاءِ مانيءَ مثل آهي (سر حسيني- گر).

● ناڪَ ع ناڪُون (ث): پٽ مان لنگهڻ لاءِ سرڙهي جاءِ- ناڪو- لانگهو.

● ناڪارو ع ناڪارا: ذ. هنديءَ جو هڪ قسم (ڪجهه سيڪڙو- هنديءَ جي پرجڻ جي حالت ۾ هندي لکائيندڙ، هندي لکندڙ کان پراڻي وٺندو آهي، هنديءَ جا نرخ هرهنڌ ساڳيا نه آهن، ڪراچيءَ ۾ في سيڪڙو ۽ آنا ۽ حيدرآباد ۾ ۸ آنا).

● ناڪَسُ ع ناڪَسَ: ذ. صفت. ڪميڻو- ڪُڌو- لوڙو- ناقصُ- گهٽ- نيچ- ڪمذات- اوچو- ڪُماٿو- نالائق- سفلو- پاجي- ڪِرتن ڪنو.

ـ ناڪَسِي: ث. نالائقي- ڪميڻائي. لاچاري.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ناڪَل ع ناڪَلِيُون، ناڪَناُون؛ ننڊڙي ٻار جي پيشاب وارو عضوو - لُلِي - نُنِي - تُنِي.

● ناڪو ع ناڪا؛ ذ. (پرا. نَڪو. سن. نڪ + ڪو = ناڪو). داخل ٿيڻ جو رستو - گذرگاهه - رستو. (رستي وغيره جي) ڀڃاڙي - ڀوڇڙي - ڀوڇڙ - ڇيڙو. ٽوائو رستي جو مُنڊ - مُهاڏ - مهڙ - مها ڳ. شهر جو دريا دروازو (جتي محصول اڳڙي). لنگهه - لانگهو - نئين شهر ۾ داخل ٿيڻ جو رستو - سرحد - دروازو - گلي - در بند. سنڊو - حد. مال جي محصول لاءِ مقرر جاءِ - ڏڻ يا ڏاڻ وٺڻ جي جاءِ. نگهبان جي آفيس يا دفتر - چونڪِي. سُٽِي جو پاڪو. ميوي جو هڪ قسم - نڪو - ناسپاتي.

= ناڪا بَنڊي ع ناڪا بَنڊِيُون: ث. رستي بند ڪرڻ واري حالت - رستي روڪ - گهيرو - محاصرو.

= ناڪائِي ع ناڪائي: ذ. صفت. ناڪي تي ويهندڙ محصول اڳاڙيندڙ. نگهباني ڪندڙ.

= ناڪيدار ع ناڪيدار؛ ذ. ناڪي وارو - محصول وٺندڙ - چونگي وٺندڙ. محصول وٺندڙ - ڦاٽڪ - ناڪو.

= ناڪي مُنشِي: ذ. محصول وٺندڙ - چُنگي اڳاڙيندڙ.

● ناڪَ ع ناڪ؛ ذ. نڪ - ناسَ.

= ناڪُوٽو ع ناڪُوٽا؛ ذ. (سن. نتس = نڪ) نڪ جي وڏي چونڪي - تَرَ - ناسَ - ناڪوٽي. (ذ. صفت). وڏين چونڪين وارو. (سن. ڪنِشٺ = ننڍو. پرا. ڪَنِٺ) چوٽو - ننڍو - ننڍي. (ث. ناڪوٽي ع ناڪوٽِيُون).

= ناڪِي ع ناڪِي؛ ذ. صفت. نڪ وار - نڪ ڪهڻو - ناسِڪي - غُنو (اسم). اٽ جي نڪ جي ناسَ يا چونڪي ۾ مهار ٻڌڻ لاءِ وڏل ڪاٺيءَ ٽُڪر - ناڪيل - ناڪيلو - ناڪيلي - لاٽي.

= ناڪِيُر ع ناڪِيرُون (ڪ): ث. نڪ مان رت وهڻ واري حالت - نڪهيرَ - ناڪيري - ناڪيلي - نڪسير.

= ناڪِيرِي ع ناڪِيرِيُون: ث. نڪ مان رت وهڻ واري حالت - ناڪِير - ناڪيلي - نڪهير - ناڪيل.

= ناڪِيلَ ع ناڪِيلُون: ث. اٽ جي نڪ جي چونڪيءَ ۾ مهار ٻڌڻ لاءِ وڏل ڪاٺيءَ جو ٽڪر - ناڪيلي. نڪ هيرَ - ناڪِير.

= ناڪِيلِي ع ناڪِيلِيُون: ث. ناڪِيل - لاٽي - لاٽي. نڪ هِير - ناڪِير - ناڪِيري.

= ناڪِيلِيءَ ۾ ٻِيهَڻُ: حد اندر ٻيهڻ - لُڇائين ڪان روڪجڻ.

= ناڪِيلِي ع هُٽَڻُ؛ ٽورو ڪرڻ - احسان ڪرڻ - مهرباني ڪرڻ.

● ناڪُون (ع): ث. نانڪُون - ناو ڪُون - تِيرَ.

● ناڪِيلو ع ناڪِيلا: ذ. وڻ جو هڪ قسم (ڳاڙهو ڪُل جهلي) ناگيلو.

● ناڪَ ع ناڪُون (ث): ث. اُچل - رَڪَ.

● ناڪَر ع ناڪَرَ (ت): ذ. صفت. سِڪيلڏو - دادِلو.

● ناڪَنُٽُون ع ناڪَنُٽانُ: ذ. ٻيڙي هلائيندڙ - ناڪَنُو - ملاح - ڪپتان.

● ناڪوٽِيرو ع ناڪوٽِيرا: ذ. نڪ جو سوراخ - ناس - چونڪي - تَرِ - ناڪوٽو.

= ناڪوٽو ع ناڪوٽا: ذ. نڪ جو هڪ عضوو - نڪ جي مٿهن وارو هڪ سوراخ - نڪ جي چونڪيءَ وارو اندريون حصو - پره بيني. (ذ. صفت) وڏين چونڪين وارو. (ث. ناڪوٽي ع ناڪوٽِيُون).

= ناڪُوو ع ناڪُوا: ذ. ٻيڙي هلائيندڙ - ناڪَنُو - ملاح - ناڪَنُون - ناؤڪو.

= ناڪُو ع ناڪُٽا: ذ. (سن. ناوَ ڪ. ف. خُدا) ٻيڙي هلائيندڙ - ٻيڙيءَ وارو - ٻيڙياتو - خلاصي. ملاح - ناڪوو. ناڪَنُون - مهاٽو - جهازران.

● ناڪ ع ناڪ: ذ. جانور جو هڪ قسم - هاڏي.

● ناگ (ث): ذ. نانگ جو هڪ قسم - ڪارو نانگ - واسينگ نانگ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ناگاهُ: ظرف. اوچتو - اتفاقاً - اچانڪ - يڪايڪ - اڀاڪي - اهس - اڻ سرت - اڻ چيت - آڇٽ - هرڀٽ - اڻ چتايو - اڀاڪُ - آمالڪ.

● ناگدِيوُ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● ناگرِ (ت): اسم خاص. جهنگلي گاهه جو نالو.

● ناگرُ ۽ ناگرَ: ذ. لنگر جو رهاڪو - شهري مانهو.

● ناگِراٹِيءُ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● ناگرُموٹاَ: ذ. (ع. سعد کوفي. ف. مشڪِ زمين) خوشبوءه دار ٻوٽي جو هڪ قسم (گل خوشبوءه دار، پاڙ ڊگهي ۽ سواد ۾ تکي ۽ ڪوڙي، طبيعت خشڪ ۽ گرم).

● ناگرموٹَ: ث. پسارڪي وڪر جو هڪ قسم.

● ناگرُنتَ ۽ ناگرُنتَ: ذ. صفت. چالاڪ.

● ناگِري ۽ ناگِرِيءُ: ذ. صفت. لنگر هلائيندڙ - لنگر هلائيندڙ. مانيِ ورهائيندڙ. پارت جي قومي لکائي - هنديءَ جي صورتخطي يا اکر.

● ناگِليءُ ۽ ناگِليءُ: ذ. لاڙي انساج جو هڪ قسم. (شايد راڙه (دال) کي چوندا آهن).

- ناگِليءُ گَجَرُ هُٹَنُ: سولائيءَ سان نٿڪجڻ.

● ناگِناهِ: اسم خاص. تعلقي ڏنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ناگ والُ ۽ ناگ والَ: ذ. ريشم جي تاجي تائڻ وارو.

● ناگهڙ: ظرف. اوچتو - اجانڪ - اتفاقا - ناگاهُ.

● ناگهيلِ ۽ ناگهيلُونُ (ت): ث. راند جو هڪ قسم (ٻڍر يا سرن جا اڏڙ هڪ ٻئي مٿان رکي، ان کي ٻال سان کيرائڻ) - سيڙهه کيڏوڙي راند - ناگهيل ڦوسهيل راند.

- ناگهيل ڦوسهيل: راند جو هڪ قسم - سيڙهه کيڏوڙي راند - ناگهيل.

- ناگهيل ڦوسهل ڪرَنُ: جيئن آيو تيئن ڦٽو ڪرڻ - ٽيڙي پڪيڙي ڇڏڻ (ڪاهه شيءِ).

● ناگهيلُ ۽ ناگهيلَ: ذ. پرت ۾ پربل هڪ قسم جو گل. ڏُول (چلهه جي ٽوپيءَ جو ڏ ڪ) سرن جي هڪ ٻئي مٿان رکيل سٽي. نانگ جي ڏنگ لاءِ هڪ قسم جي دوا - ترياق.

● ناگلِ وَلِ (ت): ث. ول جو هڪ قسم.

● ناگيليءُ: ذ. سنهي ان جو هڪ قسم.

● ناگيِءُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه ۾).

● نالَ (ت): ذ. سڏ - آواز - واڪو. (اسم خاص). جهلاوان جي ويجهو بلوچستان ۾ جهونن دڙن جو نالو، جي ماهرن جي چوڻ موجب اٽ صديون قبل مسيح جي زماني جا آهن.

- نالَ ڪَترُنُ: سڏ ڪرڻ - سڏڻ.

● نالِ: حرف جر. سان - سانڀ - سميت - سوڏو - شامل - گڏ.

"آهي ارمان عجبين جو، مون کي نال نه نيائون" (شاهه).

واسطي - ڪاڻ - لاءِ.

● نالُ ۽ نالَ: ذ. (سن. نالَ = نلي) هڪ قسم جي نلي يا نري - بندوق جو هورو حصو جنهن مان ڪانُ نڪري - بندوق جي نلي. باهه ڏوڪڻ لاءِ ڪُٽ يا پتل جي ٽهل نلي. واهه - نهر. لوهه جو گول ٽڪرو، جو گهوڙي جي سُنبن هيٺان لڳي - نعلُ. ٽنب جي مٿان جهل لاءِ رکيل ڪاني. جُوا راند ۾ هر داءُ مان ٽڪريءَ جي مالڪ کي ڏنل آجورو - معاوضو - جُوا جو عيوض پڻ.

- نالِبيچُو ۽ نالِبيچا: ذ. نڙو - مڌبان. جهلو (ڏنگين ليڪن وانڪر ڪاٺ ۽ لوهه وغيره جو).

● نالانُ ۽ نالان: ذ. صفت. روئندڙ - فرياد ڪندڙ رُئل.

● نالتَ ۽ نالتَونُ: ث. (لعنت جو بگڙيل لفظ) لعنت - جُٹ - ٽُڪ ٻُجو - پاراتو - پيتَ - سيراپُ.

- نالتيُ ۽ نالتيءُ: ذ. صفت. لعنت وارو - لعنتي - نامراد. نفرت جوگو.

● نالِداٹيءُ ۽ نالِداٹِيَونُ (ل): ث. آٽ ڪاني کي مضبوط ٻڌڻ لاءِ ٻدل لوڙيون.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نالِش ع نالِشُونُ: ث. (ف. نالِيدن = دانهن ڪرڻ). فرياد - دانهن. مقدمو.

● نالِڪِي ع نالِڪِيُونُ: ث. ڪنهن امير يا بادشاهه جي آڻ وڻيسره تي سواريءَ لاءِ ناهيل سيج وغيره - پالکي.

● نالو ع نالا: ذ. (سن. نامَنْ. ف. نامْ = نالو). ڪنهن ۾ ساهواري جو نالو - نانءُ - نام - اسر. لقب - خطاب - سرنامو - آل. ناموس - هاڪ - ساراهه - نيڪي - مشهوري - جسُ - ڏاکو - هڪل - ناماچار - شهرت.

- نالو بَدُ ڪَرڻُ: نالو خراب ڪرڻ - ٽِڪو لڳائڻ - عيب لڳائڻ - خوار ڪرڻ - تهمت ڏرڻ - رُسوا ڪرڻ - بدنام ڪرڻ - ڪنهن جو نالو خرابي سان مشهور ڪرڻ - بدناموس ڪرڻ.

- نالو ٻُڌائِڻُ: نالو ظاهر ڪرڻ - نالو ونڻ. واقفيت ڪرڻ.

- نالو ٻوڙَڻُ: خوار ڪرڻ - بدنام ڪرڻ - نيڪي وڃائڻ.

- نالو ٽِيڻ: ناموري ٽِيڻ - شهرت ٽِيڻ - نيڪنامي ٽِيڻ - واهه واهه ٽِيڻ.

- نالو ٽَنڪِيجَڻُ: ڪنڊي يا ڪٽ ۾ نالو قاسڻ - قرضي ٽِيڻ. ڪيس يا معاملي ۾ قاسِيجڻ.

- نالو خراب ڪرڻ: نالو بد ڪرڻ - بدنام ڪرڻ - رُسوا ڪرڻ - خوار ڪرڻ.

- نالو ڪِيائِڻُ: منتر يا علم نجوم سان چور جو نالو معلوم ڪرڻ. قرآن شريف يا ڪنهن مقدس ڪتاب ذريعي جاول ٻار جو نالو تجويز ڪرائڻ. مشهوري ڪرائڻ - ناموس ڪيائڻ - هاڪ ڪيائڻ - نيڪي ڪيائڻ - بدنامي ڪرائڻ.

- نالو ڪِيڻُ: مشهور ٽِيڻ - نامي گرامي ٽِيڻ - نامي ٽِيڻ - نالير ٽِيڻ - نام ڪنو ٽِيڻ - نالي وارو ٽِيڻ - نامياروٽِيڻ.

- نالو ڪَرڻُ: نالي ڪيائڻ خاطر ڪو نيڪ ڪر ڪرڻ - نالي خاطر پوزيشن صاف ڪرڻ - ظاهر ڪرڻ - نامياروٽِيڻ - نالي ماتر ڪو ڪر ڪرڻ. ٻئي طرف منسوب ڪرڻ - ٻئي تي چڏڻ - ڪنهن تي الزام لڳائڻ - پاڻ لڪائي ٻئي جو نالو ظاهر ڪرڻ.

- نالو ڪَڍِڻُ: شاديءَ ۾ گهوٽ مٽان گهور گهوريندڙ جو نالو ونڻي ڳيت ڳائڻ. جيئن ته: "احمد ڏيئي وهو ڙي سو من پانيان ڙي."

مشهور ڪرڻ - ساراهه.

- نالو نِڪرڻُ: نيڪي يا بديءَ ۾ مشهور ٽِيڻ. بدنام ٽِيڻ - رسوا ٽِيڻ.

- نالو وَڃڻ: ڪنهن جي نالي سان ڳالهه بيان ڪرڻ - نالو ڳنهڻ. (ڪنهن کي) ڇُهڻ - ڇيڙڻ - چراند ڪرڻ - حرڪت ڪرڻ.

- نالو وَڃڻو يا نانءُ سُڻائُو هُئَڻُ: لڇائيءَ ۾ مشهور ٽِيڻ - بدمعاشيءَ ۾ هاڪارو ٽِيڻ.

- نالهي يا نالهي ۾: حرف جر. (جي) نالي - (جي) واسطي - (جي) نام تي - (جي) صدقي - (جيئن ته "خدا جي نالي") تي - حساب ۾.

- نالهي پائِيُ: ذ. صفت. ساڻِي نالي وارو - همنام.

- نالهي جو: نالي ماتر - نالي خاطر - فرضي - اسمي. معمولي.

- نالي جو هُئڻ: ڪر ڪرڻ جيتري لياقت نه هڻ.

- نالهي چڙهيو ع نالهي چڙهيا: ذ. صفت. نالي وارو - هاڪارو - مشهور. (اسر خاص). هڪ ماڻهوءَ جو نالو.

- نالهيرو ع نالهيرا: ذ. صفت. وڏي نالي وارو - هاڪارو - نامياروٽِيڻ - نامي - نامير - مشهور. مڪير.

- نالهيسِيُ ع نالهيسِيُونُ (ث): ث. بدنامي - بدناموس - خواري. ذلت.

- نالهي کي پائِيُ ڏِيڻُ: نالي ڪي عزت يا شرف ڏيڻ - نالو قائم رکڻ - مثل ماڻهوءَ جي نقش قدم تي هلڻ - وڏن جي عزت ۽ ناموس برقرار رکڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= تالهي ماتر: ظرف. آچاتيرو - تالي ڪي - تالي خاطر - تمام ٿورو - تمام گهٽ.
= تالهي سئو: اسم خاص. قرآن شريف - ڪلام الله هڪ ماڻهوء جو نالو.
● تالهه: ذ. سوز دل جو بلند آواز - فرياد. ڪسي - نالي.
● تالي ۽ تاليون: ث. (پرا: تاليا) سن. تاليڪا = ناڙي) ري - سوراخيل شئي - ناڙي پوک لاء ڪم آندل ڪاٺ جي نلي - ناڙي. ڦنگدار شئي - ناڙا بندي - نڙو. بندوق جي نالي. پاڻيء جي ڪسي - آڏ - واهي - موري - نڻيو واهه. نبض - رڳ - نس - ناڙ. شهتير جي پاسن ڪي لڳل ڏاري ڪاٺي - ڪمر ڪي لڳل وچ ۾ ڪاٺيء جو ٽڪر.
● نام ۽ نامر: ذ. (ف). نالو (اڪثر خدا جو) - ڪنهن به ساهواري جو نالو - نانءُ - اسم - نالو. لقب - خطاب - سرنامو - آل - ناموس - سارا هٿ - هاڪ - نيڪي - شهرت - جس - ڏاکو - هڪل - ناماچار. پرم - ساک. آبرو - عزت. وڏو يا مڪيه - وڏيرو. (ذ. صفت). ناميد - مايوس - بي آسيرو.
= ناماچار ۽ ناماچار: ذ. ناساچاري - ناموس - نالو - نام - جس - ڏاکو - هاڪ - هڪل - شهرت - مشهوري. هل - آفواهه. پرم - ساک - آبرو.
= ناماچاري: ث. ناماچار - نالو - نام - ناموس.
= نام هردار ۽ نام هردار: ذ. صفت. نالي وارو - نالير و - نامياروا - نامور - مشهور.
= نامر جوگي ۽ نامر جوگيون: ث. هندي جو هڪ قسم (اها هندي جا ڪنهن خاص آدميء ڪي پرٽي آهي). (ضد. "شاهه واپاري جوگي" - يعني اها هندي جا ڪنهن مشهور واپاري ڏي پري سڳهجي).
= نام چيت ڪرڻ: خدا کي ياد ڪرڻ - مرڻ - رضا ڪرڻ - چالاڻو ڪرڻ - (دنيا مان) لاڏاڻو ڪرڻ - رحلت ڪرڻ.
= نام خدا: خدا جي نالي - خدا جي واسطي. خدا جو قسم.

= نامدار ۽ نامدار: ذ. صفت. نام وارو - نالير و - نامي - نامير - نامي گيرامي - نالي چڙهيو - مشهور - ناموار. عزت وارو.
= نامداري ۽ نامداريون: ث. نالي هڻڻ واري حالت - نالو - نام - هاڪ - ناماچار - ناموس - ناماچاري - مشهوري - سارا هٿ.
= نامزد: ذ. صفت. مشهور. مقرر - ٺاهيل.
= نامر شرمون (ت): ذ. صفت. بي حيا - بي شرم - نرلجو. بدچال.
= نامر ڪٽو ۽ نامر ڪٽا: ذ. صفت. نالي وارو - نامور - نالير و - نامياروا - نام ڪڍيو - نالي چڙهيو - نامير - نامي - نامدار - نامي گرامي - معروف - مشهور - هاڪار و - پرسيد - چنگ چڙهيل - نانو چڙهيو - شهر پدرو - ڏانهيل - ضرب المثل. (ث. نامر ڪٽي ۽ نامر ڪٽيون).
= نام ڪڍيو ۽ نامر ڪڍيا: ذ. صفت. نامڪٽو - نالي وارو - نامير - نامي گرامي - مشهور معروف - نامدار.
= نامر مالا ۽ نامر مالائون: ث. شبد پندار - فرهنگ - لغت - ڪوش - نام مالها - نگهٽو. تسبيح - مالها.
= نام نياڻي ۽ نامر نياڻيون: ث. طعني يا عتاب طور ڪم ايندڙ لفظ: وڏو ماڻهو - امير - وڏيرو.
= نامور ۽ نامير: ذ. صفت. نالي وارو - نالير و - ناموس - وارو - نامير - نامياروا - نامي گرامي - هاڪار و - مشهور - معروف - نامدار - نالي چڙهيو - نام ڪڍيو.
= نامورياڻ ۽ نامورياڻون: ث. نالي هڻڻ واري حالت - ناموس - شهرت - نالو - هاڪ - نامر آوري - نام - جس - ڏاکو - هڪل - ناماچار - مشهوري - نيڪي - نالو - نيڪنامي - واه واه. پرم - آبرو - ساک. هل - آفواهه.
= نامي ۽ نامي: ذ. صفت. ناموار و - نالي وارو - نامڪڍيو - نامياروا - مشهور - نامي گرامي - نانء چڙهيو - معروف. مغرور.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ نامي ۽ گرامي ۽ نامي ۽ گرامي ۽: ذ. صفت. نامياروـ ناموَرـ نامزدـ هاڪاروـ ناماچاريـ نامي ـ نام ڪڍيوـ مشهور معروف. معتبرـ سگرـ مانائتوـ اشرافـ هٿيڪو.

ـ ناميَل ۽ نامِيَلَ: ذ. صفت. نالي واروـ نالي چڙهيل ـ نام ڪڍيوـ ناموَرـ نالِيروـ ناماچاريـ مشهورـ نامي گرامي ـ ڏاڍيلـ هاڪاروـ چنگ چڙهيل.

ـ ناميو ۽ نامِيا: ذ. صفت. نالي واروـ نامياروـ نامي ـ هاڪاروـ مشهورـ ناميَل ۽ ـ نامي گرامي ـ نامو ۽.

ـ ناميو گِي ۽: حرف جر. (سن. نام > نالو + يڄ = گِيڊن).

● نامَہ ۽ نامو ۽ نامَا: ذ. خطـ چٺيـ نامه. لکيل ڪاغذ ـ (چوٿين: "اقرارنامو، نامه نگار وغيره").

ـ نامَہ بَرَ: ذ. صفت. خط کڻي ويندڙ ـ قاصد.

ـ نامہ نِگارُ ۽ نامَہ نِگارَ: ذ. صفت. اخبارن کي خبر لکندڙ ـ خاطو.

● نامو ۽ نامَا: ذ. حصوـ پتيـ پاڳوـ ورڇ.

● نامُوس ۽ نامُوسُونُ ۽: ث. ناموارـ هاڪ ـ ساراهـ ـ نالوـ مشهوريـ ڏاڪوـ هڪڙ ـ ناماچارـ شهرتـ جَسُ. ساکـ پرمـ آبروـ عزت ـ عصمتـ عفتـ ننگـ نيڪنامي ـ حرمت. هُل ـ آفواهـ. شريعت. تدبير. سياست. فرشتا. قاعدوـ دستور. صدا ـ پُلند آواز. قبيلوـ هار ٻچا.

● نانُ ۽ نانَ: ذ. مانيءَ جو هڪ قسمـ خميرو وهي پچايل مانيـ ٿلهي ڪڪ جي اني جي مانيـ تَنور جي مانيـ ڊوڊيـ روٽلوـ ڊوڊو. مانيـ ڦلڪو. آڦرائو.

ـ نانُ ٻُخارا ڪرَنُ: بخاري جا نانَ ڪرڻـ مفت ۾ ڏيڻ ڪرڻـ پيٽ پرڻـ نشا پتا ڪرڻـ مزا ڪرڻ. انڪل ڪرڻ.

ـ نانوائِي ۽ نانوائِيَ: ذ. صفت. نانن واروـ نان جوـ نان پچائيندڙ ـ مانيءَ واروـ نان پُختـ پُسن تي پوڙ ماني وڪڻندڙ.

● نانا: ذ. صفت. (سن. نانا) طرحين طرحينـ ڪهڙائي ـ قسمين قسمينـ پيا پيا ـ ڪهڙيپي ـ پانڇين پانڇينـ ڪيترا ـ ڏاڍيروـ رنگين رنگينـ مختلف قسمن جا ـ نانا پرڪار جا.

ـ نانا پِرُكارَ: قسمين قسمين رنگ. تماشا.

ـ نانا پِرڪار جا: قسمين قسمينـ رنگينـ گهڻن رنگن جا ـ نانا.

● نانُپَ ۽ نانُپُونُ ۽ (ڪ): ث دَنُ ـ نافُ. ڪنهن به وڻ جي زمين اندر ڪُتل پاڙ ـ گُندَ. رَسِي ـ تَند. لُهندڙ. مضبوط مُٺ ـ چنبو. جيئن ته "وڇي نانپون نينهن هيڪر سلان هوت کي"

ـ نانپَ پَوَنُ (ڪ): چِڪِي پوڻ.

● نانٽ ۽ نانٽُونُ ۽: ث. پياڻي ـ ڪوڙائي ـ آهو ـ جدائي ـ ڪُٽ ـ دغا ـ دولاب ـ ٽڪي.

● نانجهوُ ۽ نانجها (ڪ): ذ. صفت. هڪي نظر واروـ گهٽ ڏسندڙ ـ چَنجهوـ ڪنڪال ـ ڪنل. لانجهوـ هيڻوـ ڪمزورـ ضعيفـ نستـ ڏهروـ بي طاقت. (ث. نانجهي ۽ نانجهيُون).

ـ نانجهائِي ۽ نانجهائِيُونُ (ڪ): ث. نظر جي ڪمي ـ چنجهائي. ڪوٽ ـ ڪنڪالي ـ گهٽتائي. ضعيفي ـ ڪمزوري ـ لانجهائي.

● نان خَطائِي ۽ نان خَطائِيُونُ ۽: ث. (ف. نان = روٽي + خطا = چين) مناڻيءَ جو هڪ قسمـ گول پسڪيٽ جو هڪ قسمـ نندو ٽڪيءَ جيترو ميٺو نان (ختن ملڪ جو).

● نانڈ ۽ نانڈُونُ ۽: ث. (پرا. نندا. سن. نندا = نانڈَ) پاڻيءَ رکڻ لاءِ برتن جو هڪ قسمـ ڪليل منهن سان وڏو متـ پاڻيءَ لاءِ ويڪري مُهاڙ سان ٽڪر جو برتنـ ڏوٻين جي ڪپڙن ڏوئڻ جو ڪُونارـ ڪُونڊر.

● نانڈِ ۽ نانڈِيُونُ (ل): ث. ٽڪر جو هڪ وڏو برتنـ پاڻيءَ رکڻ لاءِ ٽڪر جو ڪُونارـ نادـ نانڈ.

● نانڈَ ۽ نانڈُونُ (ڪ): ث. ڍڪي، آڻ، سانُ وغيره جي آلتـ چَڇ ـ اِنڊي.

● نانِڪ: اسم خاص. هڪ نيڪ مشهور ۽ خدا پرست درويش جو نالوـ سکن جي فرقي جي اڳواڻ جو نالو ـ گرو نانڪ صاحب.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ نانڪُ پينٽِي: ذ. صفت. نانڪ کي پوڄيندڙ- گرو نانڪ جا پوئلڳ.
ـ نانڪشاهيُ: اسم خاص. سک قوم جي گروءَ جو نالو- گرو نانڪ.
ـ نانڪُ شاهيُ: ذ. سکن جي حڪومت ۾ هندستاني رُپيو (سورهن آنن جي برابر).
● نانڪُ (ڪ): ذ. صفت. نفيس- نرم- ڪنڌرو- ڪولڙو.
● نانڪيڙِيُ ۽ نانڪيڙِيُون (ڀ): ث. ليٿگري- چوڪري.
● نانگ ۽ نانڱ: ذ. (پرا. ناگو. سن. ناگ = لانگ) سرندڙ زهريلي جيت جو هڪ قسم- بلا- ڪاربهر- گبدو- سُرٽو- سڀَ- سانپُ- ڪارو- مارُ- ڦَنُ- سرپ- منڍڙو. (صفت). خطرناڪ (آدمي)- بي رحم- ويرونندڙ. تانگي جو هڪ عضوو (هرهڪ ڪمان جي ڇيڙن ۾ وريل، ٻڪي سان لڳل ويڙهو). (اسم خاص). هڪڙي قوم جو نالو (جا پاتال، آمريڪا ۾ رهندي هئي).
ـ نانڱ جيُ متَ: ث. نانگ يا وڇوڻءَ جي ڏنگ جي هڪ دوا (ڪاري واسينگ نانگ جي وات مان نڪري ٽي، رنگ ڪارو، زهر ڪچلي جي ٽيڪيءَ کان ٿوري وڌي، ڏنگ تي رکڻ سان زهر چوسيو وڃي).
ـ نانڱ ڦَڙِ: ث. نانگ جي ڦڙ- ڦوڪيل ڪچي. ٿوهر جو هڪ قسم- نانگ جي ڦڙ وانگر ٿوهر (ٻن هٿن جي چنبي جيڏا گول پات، ڪنڌ سان)- لول- لول ون- نانگيل- چنبيل- ار- چيل- سٽينڊ- نانگ ڦڻي ٻوٽي جو هڪ قسم. ٽوپيءَ وارو ڪوڪو- نانگ ڦڻي.
ـ نانڱ ڦڻو ٿوهرَ: جهنگلي وڻ جو هڪ قسم.
ـ نانڱ ڪٽِيُ گهرَ ۾ وِجهَنُ (ت): جاڻي واڻي دُڪ ۾ وڌڻ- ڏسي واسي مصيبت ۾ هٿ وجهڻ. اوچتو ڦاسي وڃڻ.
ـ نانڱ ۽ مورَ (ڪ): نانگ ۽ مور جي دشمني جهڙي دشمني- سخت عداوت.

ـ نانگِڻ ۽ نانگِڻِيُون: ث. نانگ جي مادي- بلا.
ـ نانگيُ ۽ نانڱيُ (ڪ): ذ. صفت. نانگ جي ڏنگ تي دم ڪندڙ- ڪڪيل ماٹهوءَ تي جهاڙ رکندڙ- پاڙهيٽو- ناگائي- جوگي.
● نانگا: اسم خاص. فقيرن جي هڪ ذات جو نالو.
● نانگپالَ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.
● نانگراجَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نانگرُموٹ: ث. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پساريکو وکر- هڪ قسم جي ڀاڙ.
● نانگرُموٹَ: ث. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ ٻوٽي جو قسم.
● نانگر وَلَ ۽ نانگرِ وَلِيُونُ (ڀ): ث. ٽر ۾ ٽيندڙ ول جو هڪ قسم.
● نانگ ڪيسَرُ: پساريکي وکر جو هڪ قسم- هيدي رنگ تي خوشبوءدار، دِل ۽ دماغ کي طاقت ڏيندڙ هڪ ڪُل- گُل جو هڪ قسم.
● نانگلوُ ۽ نانگلا: ذ. زيور جو هڪ قسم- پانهن ۾ پائڻ جو هڪ زيور.
● نانگلِيُ ۽ نانگلِيُون: ث. (ف. مندوهم) برسات جي موسم ۾ ٽيندڙ ٻوٽي جو هڪ قسم (جوئر وانگي اڇي ڪاڙهي رنگ تي داڻا جهلي، جن جي ڪير ۾ رڌل ماني وائي بادي لاءِ مفيد آهي)- انَ جو هڪ قسم. مروهه.
● نانگَنُ: اسم خاص. ضلعي ڪراچيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نانگيڻُ: اسم خاص. پرت جو هڪ قسم.
● نانگِڻِ ۽ نانگِڻِيُون: ث. لغڙ جو هڪ قسم. نانگ جي مادي. (اسم خاص). ڪراچيءَ ڪنڌ اتر- اوپر تي هڪ جهنگ جو ٽڪر (جتي نانگ گهٽا ٽين) جو نالو- تعلقي ٽل ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نانگو ۽ نانگا: ذ. صفت. (پرا. ناگو. سن. نگن يا ناگ = ننگو) بنا ڪپڙي جي- بنا پردي- اگهاڙو- عُريان- ننگو- برهنه- لانگوٽيو. پينگيو-

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سڃو - ڪنڊل - مفلس - غريب. بي اولاد. نياڳو - بدبخت. بي غيرت - بي حيا. آٽ - ڪرهو.
"نڪتو نسنگ مان نروار ٿي نانگو"
(سرڪنيات - شاهه).
فقيرن جو هڪ فرقو - هندو فقيرن جي هڪ قوم - اگهاڙو فقير - جوگي - آدپسي - سنياسي - دنيا کان ڌار - الله لوڪ.
"جي ننگ چڏي نانگا ٿيا، تن نانگن کهڙو ننگ"
(سامي).
- نانگو ٿي ٻيهڻ: نگو ٿي ٻيهڻ - بي شرم ٿي ٻيهڻ - لاهي پاهي ٻيهڻ.
- نانگو ٿيڻ: نچڻ: اکيون ٻوري بي شرم ٿي جيڪي اچي سو چئي ڏيڻ - ڪري گذارڻ.
- نانگو ٿيڻ: و ڏ تتنياڻي کان نڪرڻ - بي حيا ٿيڻ - انسانيت ۽ شرافت جي حدَ لنگهي وڃڻ.
- نانگو نهڻو ۽ نانگا نهڻا: ذ. صفت. اولاد. ڪانسواءِ - بي اولاد.
● نانگواهه: اسم خاص. تعلقي ميرهور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نانگورو: اسم خاص. تعلقي ٻني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نانگو شاهه جاگيرَ: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نانڪڻ: ظرف. اوچتو - اچانڪ - اتفاقاً - آهاڪَ - ناگاه. عارضي.
● نانگهيلَ: ث. وَل جو هڪ قسم. پلي مينهن جو هڪ قسم. "مينهن تہ نانگهيلَ پلي" (چوٽي).
(ث. صفت). نانگن وانگر وَرَ وَر ڏيڻي هلندڙ - نازسان هلندڙ. حيڻ تہ
"عقل ندازي، اعليٰ اڳڙي، نينهن پري نانگهيلَ"
(ڪبير شاهه).
● نانگهيلِ قوسهيل (ث): ث. راند جو هڪ قسم - سهڙ هٿ ڪينهوڙي راند.
- نانگهيل قوسهيل ڪرڻ: (ڪوبہ ڪر) جيڻ آهو تيئن ڪرڻ.
● نانو ۽ نانا: ذ. (هرا. لانيو. سن. چان + راڪ). ماءُ جو ٻيءُ - ماءُ جو چاچو. (ث. نائي ۽ نائيون).
- نانا (ڪ) نانائا: ذ. ماءُ جامائٽ - نانيجي اڪنهه.
نانائيڪو ۽ نانائيڪا: ذ. صفت. نانيجو - ماءُ جي مائٽن جو - نانائو - نانائي طرف جو.
- نانائٽن آڳيسانَ ڏاڏائا سارا هيڻَ: اصل ڪان سڃاڻندڙن جي اڳيان ٻاڪون هڻن.
- نانائو ۽ نانائا: ذ: صفت. نانيجي گهر جو - ماءُ جي مائٽن جو.
- نانائيَ ڊورِيَ لٽڪهڻَ: بي حيا ٿي ٻيهڻ - حيا شرم چڏي ڏيڻ.
- نانائيَ رَ ڪَ چڪتڻَ: بنياد ڇڪَ ٿيڻ - تخم جو اثر ٿيڻ.
- نانيَ ۽ نانيئونَ: ث. ماءُ جي ماءُ - نانهي جي زال - ٻيءُ جي سس - ماءُ جي ماسي. پائٽي وجهڻ لاءِ وڏي منهن سان نڪر جو هڪ برتن - نانڊ.
- نانيَ ڏوهڙو ٿيڻ: پنهنجو پاڻ ۾ رڙهائي ڪاڻ.
"نانيِ رڌڻ واري، ڏهتا ڪاڻ وارا" (چوٽي).
- نانيَ ڪورو (ث): شاديءَ ڪانپوءِ گهوٽيتن طرفان ڪنوار جي جهوليءَ ۾ وڏل ڪارڪون، ناريل ۽ هڪ رپيو (اهو نانائن جو حق ٿئي).
- نانيءَ وارِيونَ نوَ جهرونَ هجڻ (ت): گهٽيون ڪٽيون هجڻ - گهٽو فڪر هجڻ.
- نانيءَ ويڙهو ناهيڻَ: رڳو پنهنجي عزيزن ڪي فائدو پهچائڻ.
- نانيءَ ويڙهو ڪرڻ: ڪنهن مقصد لاءِ ڪنهن جي خلاف يڪمٺ ٿي سيتون سيڻ.
● نانوائي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نانوَئي: ذ. گاهه جو هڪ قسم (جنهن جو آن يا بيجَ ڏڪئي وقت ماٺهو ڪائين).
● نانهِ: (سن. نـ=نہ). انڪاري جواب - نہ - ناڪارَ - جوابَ. ڪجهه به نہ.
- نانهِ ڪرَڻَ: انڪار ڪرڻ - ناڪار ڪرڻ - چوٽ جواب ڏيڻ. برباد ڪرڻ - تباهه ڪرڻ - نيست وَ نابود ڪرڻ - ناس ڪرڻ.
- نانهڻَ: ث. نيستي - نابودي - تباهي - بربادي - عدم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نانھِنْ: ث. (سن. ناپَ=دُن) بيل گاڏيءَ جو هڪ جزو يا پرزو - چاڪ جي وچ واري ٿلهي ڪاٻي - وچ - ناپ - نانهين - نَڀ.
- نانھِينْ: ث. (چڪري جو) نَڀ - وچ - ناپ.
● نانھِڻُ: مصدر. (سن سنا = وهنجڻ) سنانُ ڪرڻ - غسل ڪرڻ - وهنجڻ.
● نانھِينْ ۽ نانھِيُونْ (ڪ): ث. (سن. ناپ = دُن) بدن جو هڪ عضوو - دُن ڪان هيٺ پيٺ جو پاڳو - نهائين. نانهِن - نيستي - نابودي.
● نانھِينْ: ذ. سُونهن ڳاهه جو بج (جو سيڪي ڪنڌ سان ڪائجي).
● نانءُ ۽ نانءِ: ذ. (سن. نامَن = نالو. ف. نامْ) نالو - نامْ - اسم - نانُوْ. لقب - خطاب. ناموسَ - هاڪ - ناماچار - مشهوري - ساراهه - شهرت - ساک. پرم - عزت - آبرو. اخلاق. بيل گاڏيءَ جي چاڪ جو دُنب (جنهن ۾ آرَنْ جو هڪ پاسو سَلي وڃجي). (ڪ).
- نانءُ ٺارءِ: ذ نالو - ناموس - نالو نشان. هستي.
- نانءُ چڙ هِنْ: نامڪيو بنجڻ - مشهور ٿيڻ.
- نانءُ چڙهيوْ ۽ نانءِ چڙهيا: ذ. صفت. نالي چڙهيو - نام ڪڍيو - ناميارو - ناسي - ناميو - نامي گرامي - هاڪارو - چنگ چڙهيو - مشهور. بدنام.
- نانڻُسْ: ذ. صفت. نالي وارو - نالبرو - ناميارو.
- نانءُ گِنھَنْ: نالو وڃڻ - چراند ڪرڻ - چهن - حرڪت ڪرڻ. نقصان رسائڻ.
- نانڻِنْ: ظرف. نالي - ڪاڻي - حساب ۾.
- نانڻُنْ ۽ نانڻَنْ: ذ. نالو - نام - نانءُ - نانوُ - اسم. ساراهه - هاڪ - ڏاکو - ناماچار - ناموس - مشهوري - شهرت. هُل - آفواهه.
- نانءُ وڃڻْ: نالو ڳهڻ - نام وڃڻ - (جو) نالو وڃڻ - (جي) نالي سان سڏڻ.
- نانڻھِنْ: جي نالي - جي واسطي - نامر - (جي) نالي تي.
● نانڻِنْ ۽ نانڻُنْ: ث. صفت. قمري مهيني جي نائين (۹) تاريخ - نائون ڏينهن (اونڏاهي يا سهاڻي پک جو) - نوِي.
- نانڻُونْ ۽ نانڻُوڻُونْ: ث. نَوَ دفعا وڌيڪ.
● نانڻِيڻُ: مصدر. هيٺ ڪرڻ - جهڪائڻ - ڪُهو ڪرڻ.
"چاڪي وڃين چو، نائين ڪنڌ ٻين ڪي"
نَمائڻ - جهُڪائڻ - نِوائڻ - نڙائڻ.
● نانيِ ۽ نانِيُونْ: ث. جيت جو هڪ قسم - تِڏِ (اسم خاص). هڪ زيارت ڳاهه جنو نالو (هاڙي جبل (بلوچستان) جي پاڙ وٽ هڪ غار ۾ رکيل ڪالي ديويءَ جي مورت، جنهن کي عام طرح "هنگلاج" سڏين: مسلمانن مجاورن جي خيال موجب "هنگلاج" حضرت علي ڪرمالله وجهه جي دائي هئي، جنهن ڪري ڪيس نانيِ چون) - هندن جي تيرٿ ڳاهه جو نالو.
● ناٹاتُ ۽ ناٹاتَ: ذ. (سن. ننانندر = نيڻان) نڙان جو پُٽ - گهوٽ جي پيڙ جو پُٽ. (ث. ناٹائي ۽ ناٹائيون).
● نـاٹـادِي ۽ ناٹادِئُونْ: ث. (سن. رَدْ = ولوڙڻ) ڪوربن جو نڙو - نڙ جي چرخي - نڙادي. لائون گيت. نڙان جي ڏيءَ - نيڻان جي ڏيءَ.
● ناٹُو ۽ ناٹا: ذ. (سن. ناٹِکَ) زَر - نقدي - ملڪيت - دنيا - رقم - پئسا - ڏن - پَدارت - دولت - مال متاع. قيمت - اڳهه - مُلهه - بها - ڪَرٽ - دامْ - نرخ - نول.
- ناٹوْ آڳر پِتَرَ ٿِيڻَ: ناٹو يا دولت اجايو و جائڻ.
- ناٹوْ چَٽَنْ: گهٽي مهانگائي ٿي وڃڻ.
- ناٹو نِينھَنْ ٽوڙْ هُنڻْ: (آڏاري) ملڪيت ڪري بن ڏرين ۾ جدائي پوڻ - ناٹي جي ڪري محبت ٽٽڻ.
● ناؤْ: ث. پيڙي - ڪشتي - ڇوو - ٻيهلو.
- ناؤڪوْ ۽ ناؤ ڪا: ذ. صفت. پيڙي هلائيندڙ - ملاح - ناکئو - ناٽو ڪو.
● ناواڻوْ ۽ ناواڻا (ت): ذ. صفت. نئين طرح ڪيل - نئون.
● ناواڙا: اسم خاص. سنڌ جي هڪ ذات جو نالو. هڪ ڳوٺ جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ناوڑا: اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ناوڑو ۽ ناوڑا (ل): ذ. ذرا ـ ڪڏا ـ چوڙ ورڙ. گرميءَ سبب چوڙيل جهڻ تي مٽان چوڙ ورڙ جا ٻيئل ذوا.

● ناوڪ ۽ ناوڪُونُ: ث. تير ـ گنڍ ـ تُڪو ـ سَرُ ـ پان ـ خٽ ننگ.

● ناوَڪ ۽ ناوَڪُونُ: ذ. ننڍي ٻيڙي.

● ناوُڪَ ۽ ناوُڪُونُ: ث. ذري ـ ڇنب ـ چوٽ ـ اشارو.

● ناول ۽ ناوَلُونُ (ڪ): ث. سڏڻ پنهان سڏ ڪرڻ واري حالت ـ سڏو سڏ ـ بس نه ڪرڻ واري حالت. دانهن ـ ڪُوڪَ ـ رَڙ ـ واڪو. (ساڪرو). چوپائي مال کي ڪيل تفوار. (ل).

● ناولُ ۽ ناوَلَ: ذ. آڪاڻي ـ قصو ـ ڪهاڻي ـ ڳالهه.

● ناوِٽِيُ ۽ ناوِٽِيُونُ: ث. ڪاڻيءَ جو هڪ ٽڪر ـ واڌن جي رنبيءَ ۾ ٻيل ڪاٺ جو ڪَنُ.

● ناووُ ۽ ناوا (ل): ذ. ڪٽي يا سوسيءَ آڻڻ وقت چڏيل ڦيريون ڦلاند ـ ڏهي. جنڊ مان ٻيئل الهي ڪي چڪيءَ طرح ڪيڻ لاءِ ڪم آندل ڪپڙي جو اڳڙيءَ ٽڪر.

● ناهِ: ث. (سن نسـ ف. نا = نه) نيستي ـ سُڃ ـ تباهي ـ برباد ي ـ فنا سرائيءَ تي ڦرڻ لاءِ يون جي وچ وارو ٽلهو يا گو. (ت).

ـ ناهِ ڪَرِي: نابود ڪري ـ تباه ڪري ـ ڦٽائي ـ و جائي.

● ناهَرَ: اسم خاص. (اصل پنجاب ۾ آباد ٽيل) هڪ ذات جو نالو.

● ناهَرُ ۽ ناهَرَ: ذ. چانور جو هڪ قسم ـ واکهه ـ باگ ـ شيهن. گرگ ـ بکهڙ ـ بکهيڙ ـ بکهياڙ. گيدڙ. هيراڙهو ڏور. (ت).

● ناهَرُ (ت): ذ. ويڙهاڪ ـ ويڙهو.

● ناهَري: اسم خاص. هندن جي سال جي نائين مهيني جو نالو (جنهن ۾ سياري جا سيءَ ٻون). هڪ ذات جو نالو.

● ناهڙَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

● ناهِڪِيُ: اسم خاص. تعلقي الهيار ۽ ميرپورساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ناهِلُ ۽ ناهِلَ: ذ. صفت. ناآهل ـ نالائق.

● ناهِنُ: مصدر. وهنجڻ ـ غسل ڪرڻ ـ تڙ ڪرڻ ـ اشنان ڪرڻ. (ناهيو ـ ناهيندو ـ ناهيل).

ـ ناهِيُ ۽ ناهِيُونُ: ث. وهنجن جي جاءِ ـ غسل خانو.

● ناهِيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ناهِيڙُ: اسم خاص. ٽئي آسمان تي هڪ ستاري جو نالو ـ زهره.

● ناهِينُ ۽ ناهِيُونُ: ث. بدن جو هڪ عضوو ـ نهائين ـ ڏونگري. دُنُ ـ ناف.

● ناءُ ۽ ناءِ: ذ. (سن. نامَنُ = نالو) نالو ـ نام ـ نانءُ ـ اسم. ٻيڙي ـ ڪشتي.

● ناءِ: ث. ڏڪي گاڏيءَ جو هڪ پرزو ـ ڦرڻ واسطي گاڏيءَ جي ڦيٽي جي وچ واري ٽلهي ڪاٺ جي دوڪي يا دَنب، جنهن ۾ لوهه جي سرائي يا دُري ٻيل.

● نائِبُ ۽ نائِبَ: ذ. قائم مقام ـ ڏيٽي ـ ايجنٽ ـ مددگار ـ منيم ـ ماتحت ـ اسسٽنٽ ـ واهرو ـ سهائڪ ـ همراهه ـ عيوضي. مختار. وڪيل. سفير.

ـ نائِبِيُ ۽ نائِبِيُونُ: ث. ڏيٽي يا اسسٽنٽ جو عهدو.

● نائِيچُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● نائِرُ ۽ نائِرَ: ذ. سُڪل ڦٽل جو هڪ قسم ـ ناريل ـ نايَرُ.

● نائِڙِيُ ۽ نائِڙِيُونُ: ث. ڏاڪي ويڙهيل نڙاندي ـ ڦوري ـ آنٽي ـ ناڻاندي ـ نڙو.

● نائِڪُ ۽ نائِڪ: ذ. صفت. (سن. نايَڪُ) اڳواڻ ـ ٻوراڻو ـ مهند ڙيو ـ سردار ـ ڏرو ـ مکيه ماڻهو ـ مهندار ـ سروَرُ ـ پرڌان ـ هادي ـ رهبر ـ رئيس ـ پيشوا. پٽيوالن جي مٽان مکيه پٽيوالو ـ چپراسي. فوج يا پوليس ۾ هڪ ننڍي درجي وارو عملدار ـ جمعدار. نيندڙ. هوشيار ڪائٽو ـ راڪ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٺاهيندڙ- ڪلاڪار- ڪيل يا نائڪ جو مکيه پارٽنر- اداڪار.

● نائڪ ۾ نائڪُنُ: ث. ڪمانگرن جي اوزار جو هڪ قسم- تير جي چهنب- نوڪ- اشارو- چوٽي (ڪنڊي يا سُئي وغيره جي)- تير- گنڙ- پان- ڪاني- ترڪش- نيزو- پالو. عشق جو تير- لوري. (سن. نِشَتُو = ٻيڙي) ٻيڙيءَ جو هڪ قسم.

- نائڪَ هَٿُنُ: ڪمان جي گنڙ ڪي صاف ڪرڻ (رندو هڻڻ)- آڪَ جي پوري ڪاڻيءَ جي اڏڻ ۾ گنڙ ٻڌو رکي مٿان چاقوءَ سان چلي صاف ڪرڻ.

● نائڪو ۽ نائڪا: ذ. (سن. نمي = نِيَنُ). وائرڪورس (واهه) ڪمان ٻني جي ٻاري تائين پاڻي پهچائڻ جو رستو- ڪسيُ- آڏ- نار- هرلي يا ڪنهن وڏي آڏَ مان نڪتل نالي.

● نائِن پاسو: وهيءَ ۾ اوڏر لڪڻ جي جاءِ (سامي).

● نائنُ جو ڪَرڙُو: ذ. اوڏر تي وڪيل مال جي يا ڪنڊي وارن ماٿهن جي نالن لکڻ واري وَهيُ.

● نائِنُ: مصدر. (سن. نَمرُ = نَمَنُ). نمائن- هيٺ ڪرڻ- جهڪائڻ- (سر) تسليم ڪرڻ. (نِي = نِيَنُ). وهائن- جام پاڻي ڏيڻ- (پاڻي) اونڌ- هارڻ- وجهڻ. نهائِنُ- وهنجَنُ- اشنان ڪرڻ- غسل ڪرڻ- تڙ ڪرڻ- سڻان ڪرڻ. (نائيو- نائيندو- نائِيَلُ).

- نائِينُ: نيوائين- جهڪائين.

- نائِي و جهنُ: رتو رت ڪرڻ- خون مان پرڻ.

● نائو ۽ نائا (نائوا): ذ. جنڊ سان پينل آڏو چڪي طرح ڏيڻ لاءِ اڳڙيءَ ٽڪر- ناوو- پولو. (ت). پٽي تاڪئي جي پلاندي هٽي ويل ٽڪرو- ڪڙي آڻڻ ۾ تاجيءَ جو ان اڻيل ٽڪر چڌيل- ڏهيون- سُٽ جو ڦورو (ڪورين جو اصطلاح). مس ۾ وجهڻ لاءِ اڳڙي يا ڏاڳن جون سنهيون تندون (پٽ جي ڪوٽ). صوف- پنات- اولي ڪپڙو. نؤدُ- نَمَنُدُ- تل. (صفت). هڪ عدد (٩)- نمو.

- نائنُونُ: صفت. (سن. نَمَنُون) ٨ کان ٻوءِ ايندڙ نمبر- نمو نُ جي حالت وارو- درجي ۾ نائنون.

- نائنُونُ ۽ نائنُوٽِيُونُ: ث. نون سان ڪيل ضرب آهٽ- نَوَ دفعا وڌيڪ.

- نائنُونُو ۽ نائنُوئا: ذ. صفت. نَوَ نمبر مٽي وارو. نَوَ دفعا وڌيڪ حالت وارو.

● نائنُوُ ۽ نائنُوُ: ذ. واهه- ڪڙيو- نالي- دريا جي چاڙ- ڪاري (ڪچي ماٿهو عام طرح ڪاريءَ کي نائنُو چون).

ويٺو تَنَ تَنِيُس، مک ڏيهاڙي مڪڙي،
سنباهي سيٽ چوي، مٽي نائنُوءَ نِيُنِس.
(شاهه)

ٻيڙي هلائيندڙ- ناکئو- ملاحُ. (ڪ).

● نائِيُ ۽ نائِيُ: ذ. صفت. (سن نايتي > نايت). حجامت ڪندڙ- حجامُ- مُوِ تراش- بالبَرُ- وار ٺاهيندڙ- سٽنو پڳت- آستو. خليفو. نائون. نَمَنُدُ- نودُ- تَلُ. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

● نائِيڪُ ۽ نائِيڪُ: ذ. قافلي جو سردارُ- سالارُ- اڳوان- مهندار- مَرَبِيُ- سرتاجُ- نائِڪُ. موسيقي جي فن ۾ ڪامِلُ. (ث. نائيڪانُ ۽ نائيڪانِئُونُ)

● نائِينُ ۽ نايُونُ، نائِيُونُ: ث. قسٽ ۾ وجهڻ لاءِ دوا مان پريل ڪپڙي جي وٽيل اڳڙي- وٽ.

- نايُونُ، نائِيُونُ وجهڻ: سخت ايذاءُ رسائن- ايذائِڻ.

● نايا (ڪ): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● نايَرُ ۽ نايرَ: ذ. سڪل ڦل جو هڪ قسم- ناريل.

● نِيبَ ۽ نِيبَ، نِيبُونُ: ث. ذ. لوهي قلم جو سِرو (لکڻ لاءِ). اسٽيل جو قط.

● نَبابُ ۽ نَبابَ: ذ. نوابُ- حاڪِمُ- مالڪ.

- نَبابِيُ ۽ نَبابِيُونُ: ث. نوابي- حاڪمي. (ث. صفت). نوابجي. سنهي ساڪ جي ڪپڙي جو هڪ قسم.

● نِبات ۽ نِباتُونُ: ث. (ع. نبت). ڪنڊ مان ٺهيل هڪ ٽول- مِنائيءَ جو هڪ قسم. زوئداد گي. ترڪاري ياجي- سبزي- نباتات- وَنس پتي- ساوڪ- ون ڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

■ نَباتات (ع) نباتات: ث. زرعي پيداڻش - سبزي - پاجي - ساوڪ - وڻ ٽڻ.

■ نَباتِيءُ (ع) نَباتِيُ: ذ. صفت. وَنس پتيءَ جو - ساوڪ جو.

■ نَباتِيءُ عِلْمُ: علم نباتات - نباتات جو علم. وڻ سبزي وغيره جو علم - وَنسپتي شاستر.

● نِبارُ (ع) نِبارَ: ذ. صفت. (سن. نورت = چٽڻ). خالص - نيڙ - صاف - اصلي - نيجو - شُڌ - ٽيٽ - سُٿرو - آڇتو - نرمل - چنڊ (سون وغيره). ڪَرو - تيکو - سچو - چوکو - ٽنگسالي - بنا ملاوٽ - اڻ ميل - تنڊ - نِجات - آصيل - نسورو - پوتر - پاڪ.

"پلئان پلئو نہ رهي - نرتون نيهہ نبار."
(شاهہ)

● نَباضُ (ع) نَباضَ: ذ. صفت. نبض سڃاڻندڙ - نبض شناس - حڪيم - طبيب.

■ نِباهِڻُ: مصدر. (سن. نِرواهہ = گذارو). نباهہ ڪرڻ - بسر ڪرڻ - گذارڻ - لنگهائڻ - گهارڻ - ڪائڻ - سائڻ - (وقت) پاس ڪرڻ. راس ڪرڻ - پورو ڪرڻ - ختم ڪرڻ - توڙ ڪرڻ. پارڻ (انجام) - پڄاڙي ڪرڻ - پڄاڙيءَ تائين سار ڏيڻ - پُڄائڻ - سِڌ ڪرڻ - رسائڻ - ساڌڻ - ٽورڻ. وفا ڪرڻ - سچو رهڻ. بجا آڻڻ - ادا ڪرڻ.

■ نِباهہ (ع) نِباهَ: ذ. گذران - رهڻي - رهائي - پيٽ توت - تنو ڻ. سمائتي - پڄاڻي - آخر - تماميءَ - سرانجامي - نبيرو - نچيرو. آڪلاءُ - چُڪت - صفائي. نباهڻ واري حالت - پاڻ ۾ نهي هلڻ واري حالت - ميل ملاپ.

■ نِباهُو (ع) نِباهُو: ذ. صفت. نباهيندڙ - مضبوط - پڪو - آڇل - آسرُ - آئل - نيپي - نيبه - ليبهي - قائر - جٽاڏو - دائمي - نبائيندڙ.

■ نِبِيتَرُ (ع) نِبِيتَرَ: ذ. صفت. صفا چٽ - بيڪار - وِيَل - چٽ. گم ٽيل - ڪوهيل - هارايل - (ڪمائيءَ) ڪُٽ - وِلوَر - نبريل - جَلان - ونئيل. خراب - ڪِنو - ڦِٽل. ڪمزور - ڪاهل - ضعيف - هيڻو.

■ نِبِتر ڪرڻ: هيڻو ڪرڻ.

"ناچگائي نبتر ڪيو آدر جي عضون."

● نِبِرْڻُ: مصدر. (سن. نِورت = چٽڻ). ختم ٽيڻ - پورو ٽيڻ - فيصل ٽيڻ - مڪمل ٽيڻ - پوڳ وجهڻ پڄاڙي ٽيڻ - پڄاڻي ٽيڻ - آخر ٽيڻ - انت ٽيڻ - انتها ٽيڻ - توڙ رسڻ - چيڙو ڪرڻ - نتيجو نڪرڻ - سوت اچڻ. جدا ٽيڻ. (نِبريو - نبرندو - نبريل).

■ نِبِر يَلُ: ذ. صفت. ختم ٽيل - فيصل ٽيل - اڇو ٽيل - مڪمل ٽيل. خراب - ڦِٽل - ويل - جَلاڻ - ونئيل - ڪِنو - وِلوَر - چٽ ٽيل - نپاڳو - ڪمبخت.

● نَبْضُ (ع) نَبِضُونُ: ث. نَسَ - رَڳ - ناڙ - تنت - تند - ناڙي. ڏڙڪو - لهر.

■ نَبْضُ ڏِسڻُ: ناڙ ڏسڻ - ناڙي جو ڏڙڪو محسوس ڪرڻ - جاچڻ - تپاسڻ - چڪاسڻ - خبروڻ - بيماري سمجهي ڪرڻ.

■ نَبْضُ سَهِيُ ڪَرَڻُ: ڪنهن جي سياهہ ماڻ پورو واقف ٽيڻ - ڪنهن جي رَڳ سڃاڻڻ - ڪنهن جي پوتي ڪڍڻ.

● نَبُو (ث)؛ اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● نَبُوَّتُ (ع) نَبُوَّتُونُ (ع. نَبَاءُ = خبر): ث خدا جي حڪمن پهچائڻ واري حالت - پيغمبري - خبررساني - رسالت - خبر رسائڻ واري حالت. پيش خبري - پوشيه - اڳڪٿي - پيشگوئي.

● نِبُولِيُ (ع) نِبُولِيُونُ: ث. ڪچيءَ ۾ پائڻ جي زيور جو هڪ قسم.

● نِبِهڻُ: مصدر. (سن). پورو ٿي اچڻ - جٽاءُ ڪرڻ - توڙ ڪرڻ. گذارڻ - رهڻ - ترسڻ - ٽڪڻ. بچڻ - پهچڻ. ڪائڻ - گهارڻ - گذارڻ - گذر ڪرڻ. حيات هڻڻ - جيئرو هڻڻ. نبرڻ.

● نَبِيُ (ع) نَبِيُ: ذ. خبر پهچائيندڙ - رسول - قاصد إلاهي - پيغمبر - رهبر - رستو ڏيڪاريندڙ - اڳڪٿي ڪندڙ - دوراندیش - پوشيه وادي - خدا جي طرفان انسان کي نصيحت ڪندڙ - خدا جو دين آڻيندڙ انسان.

■ نَبِيُ مُرْسَلُ: ذ. اهو نبي يا پيغمبر جنهن ڪتاب لڌو هجي - صاحب ڪتاب نبي؛ جيئن

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"حضرت داؤدءِ، حضرت موسيٰءِ، حضرت عيسيٰءِ، حضرت محمد صلي الله عليه وآله وسلم."

● نَبِيُ بَخْشُ ع: اسم خاص. تعلقي شاهه بندر ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ ماٺوهه جو نالو.

● نِبيرَڻُ: مصدر. (سن. نورت = چٽڻ) پورو ڪرڻ - ختم ڪرڻ - قصو چڏائڻ - معاملو ختم ڪرڻ - ٽوڙڻ - فيصل ڪرڻ - نيڇيڙڻ - آڪلائڻ - ڇاڻڻ - ٽوڙ ڪرڻ - تيار ڪرڻ - سمٽڻ - راس ڪرڻ - پڇاڙي ڪرڻ - آخر ڪرڻ - انت ڪرڻ - چيڙو يا چيهه ڪرڻ - خاتمو ڪرڻ - پوڳ وجهڻ. (حساب) لاهڻ - چُڪائڻ - جدا ڪرڻ. (نبيرو - نبيرپندو - نبيريل).

= نِبيرَ ع نِبيرُونُ: ث. نبيرو - نيڇيرو - آڪلاءُ - چُڪت - صفائي - آخر - سماپتي - پُڇاڙي - آخر - تمامي - سرانجامي - پورائي. ٺهراءُ - فيصلو - بند و بست.

= نِبيرائِيڻُ: مصدر. فيصلو ڪرائڻ - آڪلائڻ - پورو ڪرڻ - ختم ڪرڻ.

= نِبيرائُو ع نِبيرائُو: ذ. صفت. نبيرو ڪندڙ - امين - ثياڪُر - ثالث.

= نِبيرائِي ع نِبيرائِيُ: ذ. صفت. نبيرو ڪندڙ - نبيراڻو - فيصلو ڪندڙ.

= نِبيرَ نيچِيرَ: ث. نبير - فيصلو - نبيرو - نيچيرو - چُڪت - خاتمو.

= نِبيرُو ع نِبيرا: ذ. پڇاڙي - آخر - پڇاڻي - انتُ - إنتها - ٽوڙ - چيهه - ڪم جي روانيءَ - آڪلاءُ - فيصلو - نيچيرو - چُڪت - صفائي - ٺهراءُ. نتيجو - مقصد. عدل - انصاف. اڳهه - قيمت - قيمت جو فيصلو.

= نبيرو يانسُ نہ نبيرُي: محبت جي بندڻ ڪي نچيرڻ جي گهٽي ٿي ڪوشش ٿي ڪريان، پر اهو قابو آهي جو بنهه نٽو نچري.

● نَبِيُ سَرُ: اسم خاص. عمرڪوٽ ۾ ڏاهلي تعلقن ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نَبِيُ سَرُ تَرُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نيا: اسم خاص. ٿر ۾ رهندڙ مسلمان، ڪرن ۽ راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.

● نِيالُو ع نِيالُو: ذ. صفت. بي طاقت - لِسترو - ڪم هين - ڪمزور - هيٺو - ڏُهرو - آپرو.

● نِيتَرَ ع نِيتَرَ: ذ. صفت. (سن. نِ = نہ + بلَ = بَلُ) بي طاقت - بي زور - بي سگهو - ڪم طاقت - نِيبَلُ - نِيبَلُو - ضعيف - ڪمزور - هيٺو - نِستتو - پوڻو - بي ستو - بي قوتو - زچ - ڏُرپلُ - بل هين - اپرو - لاغرُ - هڏ هيڻو - الپ بَلُ. اڳهو - بيمار. ٺوري ملهه وارو.

= نِيتَرائِيُ ع نِيتَرائِيُونُ: ث. بي طاقتي - ڪمزوري - ضعيفائي - بَل هيڻتا - ضعيف. غريبي.

= نِيتَرُو ع نِيتَرا: ذ. صفت. نِيلو - نِيبَلُ - بي طاقت - ڪمزور - ضعيف.

● نِيبَلُ ع نِيبَلَ: ذ. صفت. (پرا. نيلو. سن. نِ + بَلَ = بَلُ) بي طاقت - ڪمزور - ڪم همت - هيٺو - بي پهچ بي توفيق - نِربَلُ - اپرو - گهٽ. بيمار. مسڪين. نامرد.

= نِيبَلائِيُ ع نِيبَلائِيُونُ: ث. ڪمزوري - بي طاقتي - ضعوف - بَل هيڻتا - ضعيفائي - هيڻائي - نستائي - ڏُرپلتا - لانجهه. پتلائي - هلڪائي - عيبُ - ڪُڇ.

= نِيبَلُو ع نِيبَلا: ذ. صفت. نِيبَلُ - بي طاقت - ڪمزور - هيٺو - ضعيف.

● نَبُ ع نَبَ: ذ. (سن. نَبَسُ) آسمان - آڪاسُ - آپُ. (ذ. صفت). صاف - اوجل - چريءَ مان ڪيل گيهه. (ڪ).

● نِيبُ ع نِيبَ: ذ. لکڻ واري قلم جو لوهي قط - نِيبُ.

● نِيباڪُ ع نِيباڳ: ذ. (سن. نِر + پاڪَ) پاڳ نہ هڻ واري حالت - نِدورائي - ڪمبختي - بد نصيبي - شامت - ماجرا.

= نِيباڳائِيُ ع نِيباڳائِيُونُ: ث. پاڳ - اپاڳ - ڪمبختي - بد قسمتي - نِدورائي. ڦيٽ - خرابي - قلندي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ نياگو ۽ نياگا: ذ. صفت. بدبخت ـ بي ساءتو ـ ڪم نصيب ـ بدنصيب ـ ڪم بخت ـ ادورو ـ نحس ـ نيدورو ـ چنبدو ـ ايا گهو ـ بدقسمت ـ ناسراد ـ ڪرم هيڻ ـ گهاٽي ـ اشُبُ ـ بَدسُڳن. ڪٺاتير (ٻار) ـ هوڏي ـ بي چيو ـ نافرمان ـ بي ادب ـ عاق. (ث. نياگي ۽ نياگيون).

● نياڻيُ: مصدر. (پرا. نياهـ. سن. نِواهـ (ڏي) > نِرُواهَ = ٻوراڻي. گذارو) نباهـ ـ پاس ڪرڻ. گهارڻ ـ گذارڻ ـ لنڪهائڻ ـ پڄائڻ ـ توڙ ڪرڻ ـ انت ڪرڻ ـ پڄاڙي ڪرڻ ـ پورو ڪرڻ. سڃائي ڏيکارڻ ـ وفاداري ڪرڻ ـ انجام پارڻ ـ بجاءِ آڻڻ. (نياڻيو ـ نياڻيندو ـ نياڻيل).

● نياڻيو، نياڻو ۽ نياڻي، نياڻا: ذ. صفت. (سن. نـ + پراتر = پاءُ). پاءُ ڪانسواءِ ـ بغير پاءُ ـ پائڻ مڙئل.

ـ نياڻيُ ۽ نياڻيُونُ: ث. اها عورت جنهن ڪي پاءُ نه هجي ـ پائڻ مڙئل ـ بغير پاءُ. ڏيکاريل (پِتَ جو لفظ).

ـ نياڻيُ نيپُتيُ: ث. پاءُ ۽ پُٽ ڪانسواءِ. پِٽ جو خطاب.

● نيئُو ۽ نِيُو: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم (هن جا ٻن وڻنجن ۽ ڪپڙا وغيره ڏوئڻ جي ڪم اچن) ـ نينُيُو.

● نيئورُ: ظرف. تمام ـ صفا ـ بلڪل ـ نهايت ـ ڏاڍو ـ نهٽ (چريو) ـ آنان (اڳهاڙو). (ذ. صفت). سچو پچو ـ ڪو (ننگ) ـ ساڳوئو ـ اڻوٽي ـ ساڳيو ـ سُڌ ٻُڌ ـ عين اڻو.

● نتُ ۽ نتُونُ: ث. (ع. نطعَ). اڻ جي سنج جو هڪ قسم ـ چمڙي يا ڪاڙهي جي ڪل مان ٺهيل پوش، خوبصورتي لاءِ اڻ جي ڪشي مٿان ٻڌل چادرُ ـ فرش ـ پاکڙي جي مٿان چمر وارو پردو.

● نتُ: ذ. صفت. (سن. نِر = نمڻ). نميل ـ جهڪيل. مثلاً ("نتُ مستڪ = جهڪايل سير سان").

● نِتُ: ظرف. (پرا: نتو. سن. نِتيَ > نِتيَ = نِتُ). هلندڙ ـ ڪڍيل ـ ڪنديل ـ مسلسل ـ لاڳيتو ـ هڪ ٻئي پٺيان ـ واري واري سان. سدائين ـ همیشه ـ سدا ـ مدام ـ دائم ـ دائما ـ هر روز ـ ٻاروهي ـ سرِودا ـ هر هر ـ ساندهـ ـ هڪ ڏڙو ـ هردم ـ وري وري ـ آڙلي وَ آبڏي ـ قائم ـ سٽاتُنُ ـ انادي ـ همیشه جو ـ جاودانُ ـ هر وقت.

"نت نهاري ڏيهه ڏي، ڪِرڙها ٻير ڪِڙي."

ـ نِت ٻِرُتِ: ظرف. (سن. نِتيَ + ٻِرُتِ = ڏانهن) نِتُ ـ سدا ـ همیشه ـ هر همیشه ـ هرهر ـ وري وري ـ روز روز.

ـ نِتُ ڪرمُ: روزانو ڪم ـ اهو مذهبي يا ڏرمي ڪم جو روزانو ڪرڻ گهرجي جهڙوڪ، سنڌيا، نماز، هوَن وغيره.

ـ نِتُ ڪَرَمُ ڪِتڪو: ذ. هڪ ننڍڙو ڪتاب (جنهن ۾ هر روز ڪرڻ جا ڪم ڏيکاريل هجن) ڀائري.

ـ نِتُ نِتُ: همیشه ـ سدائين ـ وري وري ـ سدا ـ روز روز.

ـ نِتُ نئُونُ: تازه بتازو ـ نوبتنو. هر روز ـ مهيني مير مهيني.

ـ نِتيِتا: ث. همیشگي ـ حيات ابدي.

● نِتارَ ۽ نِتارُونُ (ث): ث. ڪاوڙ مٿان سڄ اچڻ واري حالت ـ وڏي سڄ ٽيڻ واري حالت ـ گهٽو وقت گذري وڃڻ واري حالت.

● نِتارَنُ: مصدر. (سن. نسُتر (ي) = چاڻڻ). ڏاڍ ـ آتارڻ. آنراڻڻ. (نِتارِيو ـ نِتاريندو ـ نِتار ٻَلُ).

● نِتانتَ: ظرف. (سن. نِتانتَ = ڏاڍو گهٽو) هڪدم ـ بلڪل.

● نتر ۽ نتَروُنُ (ل): ث. گهيڻ گهٽائي. ٿورائي ـ سُڄَ.

● نِتِرنُ: مصدرُ. صاف ٽيڻ ـ اجرو ٽيڻ ـ آڻڻ. آنرجڻ (نِترِيو ـ نِترِيندو ـ نِترِيَلُ).

● نِتيانُ ۽ نِتيانَ: ذ. هنڌڪي هڪ رسم ـ پارهائي کان پوءِ ٻِرڻ جو ڪاڏو (ڏاڏو).

● نتيجو ۽ نتيِجا: ذ. ٻاهران آندل ـ ٻاهر ڪڍيل ـ حاصل ـ حاصلات ـ ماحصل ـ چڏيل فرض ـ سڏانت ـ انجام ـ انتها ـ خاتمو ـ انت ـ قتلُ ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مطلب ـ انوسان ـ نچيڙو ـ بچاڻي ـ پاڇي ـ آخرت ـ ثمر. بار.

● نتهيرڻ: مصدر. (پاڻي) آئسرائڻ ـ نِتارَڻ. (نتهيرجو ـ نتهيرندو ـ نتهيرِيلُ).

● نڪ ۽ نڪُون: ث. (پراڪ: نڪا < نڪيا. سن. نتا < نرتا < نسڪتهُ = نڪ. نَسڪتَمُ = جانورن جي نڪَ ۾ ٽنگ) عورت جي نڪَ ۾ پائڻ جو زيور ـ بَٽنسَر ـ وڏو ٽلهو بولو. ڏڳي جي نڪ ۾ پيل نوڙي. ٻيل گاڏي جي ڦٽي جي ٻاهران سرائيءَ مان ڦٽي کي ٻاهر نڪرڻ کان روڪيندڙ ڪِيلي ـ چَپَرَ ـ چاپي. هرنهن ڪُڙهـ کي سوگهي جهلڻ لاءِ استعمال ٿيندڙ چَپَر ـ چِڇڙي ـ ڪَنبي. ڪنهن وقت تندي جي وَرَ ڏيڻ لاءِ سنهي ڪاٻي تراڙ جي ڪرڙي جي چوڻيءَ ۾ چانديءَ جو نندڙو طوق يا ڦل. پالدي يا ڏينگي ۾ ڦرهين کي جهلڻ لاءِ ولگ.

▬ نڪُر: ذ. صفت. نڪ ٽوپيل ـ نڪ سان. نڪُو.

▬ نڪُو: ذ. صفت. نڪ ٽوپيل ـ نڪُر. هڪ ماٺهوءَ جو نالو.

▬ نڪَ و جهڪُ: ڏڳي جي نڪَ ۾ نوڙي وجهڻ.

▬ نڪَائُون: ذ. صفت. بي ٽانيڪو ـ بي ماڳو ـ اڻ هٿ دو ـ بي گهرو. رولاڪ.

● نڪُرُ: اسم خاص. تعلقي قمبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نڪُرُ ڏِيتو: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نڪُرِيُ يا نڪِڙِيُ ۽ نڪِرِيُون يا نڪِڙِيُون: ث. تراڙ ۾ پيل منڊي يا ڇلو. نندي نڪ.

● نڪڻُ: مصدر. ڏڳي يا آٽ کي نڪ ۾ رسي هڻڻ ـ ڪٽ هڻڻ.

● نڪُو: اسم خاص. تعلقي محبت ديري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نڪورَ ۽ نڪورُون: ث. ڪُنهن جي ٻاسي واري ڪُنڊ يا نوڪ. ناڪو ـ ڪُنهڻڙ.

● نڪَ ۽ نَڪَ: ذ. (سن. نڪَ). ناز ـ نخرو ـ لوڏ ـ لاڏ ـ ڪوڏ ـ انگل ـ ناز ـ ماڻو. ڪيل ـ تماشو. ناچ. گاني جو هڪ آلاپ. بهانو ـ حيلو. هڪ لوهي پرزو. چرچو ـ پوڳ. چٽند ـ ڦند ـ فِلانگ ـ چِل وِل ـ مڪر ـ ڏوهه ـ فريب ـ دغا ـ دوکو ـ ٺڳي ـ دولاب ـ ترڪَتُ. (ذ. صفت). بازيگر ـ لٽ نخرا ڪندڙ ـ مداري ـ ڪيڏاري ـ ناٽ ڪندڙ ـ ناڻڪي ـ آهار ـ مسخرو ـ نقال ـ تالر ـ نخريباز ـ راندِيگر. ٺڳ ـ دوکيباز ـ دغاباز ـ تڙڪني ـ لبيبي ـ تريناڪ ـ ڊَپِٽَر ـ لچو ـ هڙتالو ـ شودو ـ حرام زادو. (انگ. نتُ). ڇڇن سان لوهي چورسٽي واري ڪول ڪِلِي. (اسم خاص). هڪ راڳڻيءَ جو نالو.

▬ نڪ شڪَ: ذ. ناز نخرا ـ فئشن.

▬ نڪَ شڪَ ڪڙَڪُ: ناز نخرا ڪرڻ ـ اجايا تينتال ڪرڻ ـ چالبازي ڪرڻ. ڪوڙي خوشامد ڪرڻ ـ حرفت هلائڻ.

▬ نڪُ ڪڙڪُ: ذ. صفت. ناز نخري وارو ـ نخريلو ـ حرڪت ڪندڙ.

▬ نڪِڻ يا نڪِڻِي: ث. صفت. نچندڙ زال ـ ناچڻي.

▬ نڪُوڙ ۽ نڪُوڙَ: ذ. صفت. ناچ ڪندڙ ـ ناچو.

▬ نڪُوو: ذ. صفت. ناز نخرا ڪندڙ ـ نخريلو.

● نڪُڻائُ: مصدر. ناٽار ڪرڻ ـ نڪار ڪرڻ ـ گسائڻ ـ گوهي ڪرڻ ـ ٽاڪائڻ ـ لٽهرائڻ ـ ٽارڻ ـ انڪار ڪرڻ ـ ڏيان نه ڏيڻ ـ ٻڌو اڻ ٻڌو ڪرڻ ـ لاتارڻ ـ نه ليکڻ ـ ڪن نه ڏيڻ ـ ڪن ٽار ڪرڻ. (نڪائيو، نڪايو ـ نڪائيندو ـ نڪائِيل).

▬ نڪُڻاءُ ۽ نڪُڻاءِ: ذ. نڪائڻ واري حالت ـ گسڻاءُ ـ گسائڻ ـ لٽهرائڻ ـ گوهي ـ ناڪار ـ گوڏڻات ـ بهانو.

▬ نڪُڻُو ۽ نڪُڻائُو: ذ. صفت. نڪائيندڙ ـ بهانائي ـ گسائو ـ ٽاڪائو ـ گوسڙ ـ ٽارُو ـ گوسڙو ـ گوهير ـ لاهرائو ـ ڪم چور.

▬ نڪُوائِيُ ۽ نڪُوائِيُون: ث. ڪل ـ مسخري ـ خوشطبعي ـ چرچا.

▬ نڪُو نڪُون: ذ. صفت. هٿ وارو ـ هٿيلو ـ ضدي ـ هوڏي. بي ڏنگو.

● نيڻهڻ (ڪ): ث. (سن. نِشُٹرُ < نِهتهُ = سخت + آوشَرَ = گرمي يا گرمي جي موسم). ٽاڪ منجهند ـ ٽاڪ آس ـ سخت گرمي ـ ڏرتي ـ تيز آس ـ تتل ڏينهن ـ سخت گرميءَ واري آس.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نَٽُو ۽ نَٽُڻا: ذ. صفت. نَٽ وارو - لوڏ وارو - نازنخري وارو - نخريباز - نخرائي. مسخرو - چرچباز - نَٽَڻ نچڻو - ديداري - نَٽَٽُون (اسم). نَٽبڏي. ماکوڙي. (ث. نَٽِيئِين ۽ نَٽِينهُونُ).

- نَٽَٽُونُ ۽ نَٽَٽَانُ: ذ. صفت. نچندڙ چوکرو. چنڊ ٿوڪ ڪندڙ - زلف سينگاريندڙ - وار چڊيندڙ - لُڇايون چائيندڙ - مسخرو.

- نَٽِيُ ۽ نَٽِيُ: ذ. صفت. ناز نخرو ڪندڙ - نخريلو (ث. نَٽِيُونُ) نديءِ - هلڪي.

"آڏريءَ عقل چڏئو، نٽيءَ شرم ناهه"

(ا. س).

● نِٽِرُ ۽ نِٽِرَ: ذ. صفت. (پرا. نِڊورو. سن. نِشْٽُرُ > نڊر = هوڏي) سخت - ڪٺور - سنگدل - ڏاڍو - بي رحم. بي ڏيانو - بي چيو - ناخلَفُ - بي ادب - بي حيا - فاسقُ. هوڏي - ضدي - آڪڙيل - اٿوٿو شيدتي - نِجَسُ - آهنبُ - نِرجو - ڪَٺي - شرير - بحثي - ماڊ ٽمهَرو - آنرُ - مترِ - بُڪئين بچڙو - وونڪر - ڊُڙ - هوڏانٽو.

- نِٽِرائيُ ۽ نِٽِرائِيُونُ: ث. ڪَٺُ - ضِدُ - شدت - هوڏ - ڏوڏ - ڊيڄائي - ڪَجبحثي - دُشٽائي - ڏنگائي.

- نِٽِرُتا ۽ نِٽِرُتائِيُونُ: هوڏ - بحث - هٺ - ڪَٺُ - ضد. سختي - بي رحمي.

- نِٽِرِ پائيُ ۽ نِٽِرِ پائِيُونُ: ث. نِٽِرائي - بي رحمي - ڪٺور پائي. عيّاري - مڪاري.

● نِٽَنُ: مصدر. (سن. نورت = چُٽڻ، چوٽڪارو) وڃڻ - ٻاهر نڪرڻ. (نِٽيو - نِٽِينڊو - نِٽيل).

● نِٽارُ ۽ نِٽارَ: ذ. صفت. نڊر لڪندڙ - نائِرُ.

● نِٽارُ ۽ نِٽارَ: ذ. قربان - ٻلدان - صدقو - ميڙ - فِدا - گهورڻ يا گهورَ - نڇاورَ - صدقي - ٻلهار - قرباني. هرج - نقصان.

- نِٽارُ ڪَرڻُ: قربان ڪرڻ - صدقي ڪرڻ - نِڇاور ڪرڻ - گهورڻ.

● نِٽُرُ ۽ نَٽُرَ: د. پکڙيل - ڪِنڊريَل - هاريل - هيٺ مٿي ٽيل. ڪُڏيه - مضمون - آکاڻي. علم و ادب جو اهو پاڳو، جو صرف نحو جي قانون تي ٻڌل هجي، پر قافيه ۽ رديف جي قيد کان آجو هجي - نظم جو ضد.

● نَٽُ ۽ نَٽَ: ذ. ڳنڍيُ (ڪنهن به ڏگهي ڪاڻيءَ جي ٻڱل ٻوڇڙ کي ڏاڙي ڪاٽ جو ٽڪر ڳنڍڻ). ڇُهنب - نوڪ - ڪُنڊ - مُنڊ - پاسو - ڪنارو.

- نَٽُ ڪَنِڊُ: ٻوڇرن جي منڊن کي گهڙڻ.

- نَٽُ ڪَرَنُ: ٻوڇرن جي منڊن کي سلائڻ. ٻن ڪاڻين کي ٻاڻ ۾ ڳنڍڻ - ڪاڻين ۾ ڪانڇو ڪرڻ. ٻاڪر پائڻ - ڳري لڳڻ.

- نَٽُ هَٽَنُ: ٻڱل ڪاڻيءَ جي چيڙي کي ٻيو ٽڪر هٽي ڳنڍڻ.

● نِهاج ۽ نِهاجَ: ذ. (سن. پدُ = هلڻ، وڌڻ) نِهاجُ - پالنا - پرورش - خدمت - سنڀال - نِهاءُ.

● نِهاج ۽ نِهاجَ: ذ. (سن. پدُ = هلڻ، وڌڻ) مُٺوُ - قوّت ڏيندڙ. سانڍ - نِهاجَ - پال پرورش - تربيت - ڪاڏو خوراڪ - اهار - خورش - عِذا - پالنا - آجيوڪا - پٽپرائي.

● نِهائِنُ: مصدر. (سن. پدُ = هلڻ، وَدَنُ) پالڻ - ڏاڙڻ - سانڍڻ - پالڻا ڪرڻ - سنڀالڻ يا - پال ڪرڻ - پرورش ڪرڻ - سانڍڻ - نِهائي وڌو ڪرڻ - چاڙهڻ - مٽي ڪرڻ - تاڏن - پالڻ پوسڻ - نوازڻ - حمايت ڪرڻ - زور وٺائڻ سارَ لهڻ - سهارو ڏيڻ - انگ پيٽ ڏيڻ - خدمت ڪرڻ. (نِهائيو - نِهائيندو - نِهائيل).

- نِهائِٽهارُ ۽ نِهائِٽهارَ: ذ. صفت. نِهائيندڙ - پالڻهارُ - پرورش ڪندڙ - سانڍيندڙ - پاليندڙ. نوازيندڙ - خدمت ڪندڙ - سنڀاليندڙ. (اسم خاص). خدا جو هڪ صفاتي نالو.

- نِهايَلُ ۽ نِهايِلَ: ذ. صفت. نِهائي وڌو ڪيل - سانڍيل - پاليل پوسيَل - ڏاريَل.

● نِهِتَرُ ۽ نِهِتَرَ (ت) ذ. صفت. چَتُ - برباد - تباهه - ويران - نابود. خراب - ڪِنو. ڏهرو - لانجهو - ضعيف - ڪمزور.

● نِهِتَنُ (ل): ڏيندڙ سان ڪيل آندا ۽ ڪندُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نِپٽُ: ظرف. (پرا. ٹِپّٹ. سن. نِشْپيٹ> نِپٽُ = ڪرڻ، هيٺ ڪرڻ) محض - بلڪل - تمام - نِرو - سراسر - بِنْهي - اصل - بَني. انسان (چريو). بِنْهن - سُورُ - هرگز - مِرڙ موڙي - اصل ئي - تروتڙ - خوب - نهايت.
"نيو نهوڙي چوڪ، چشمن نوڪ، نيڻ جي نِپٽ" (مخفي)
(ذ. صفت). بنا ڪپڙن - ننگو - اڳهاڙو - بي شرم - بي حيا. نياڳو - ڪمبخت - بد نصيب - چنبو. بي اولاد.
= نِپٽُ آنڊو: ذ. صفا انڊو - بلڪل انڊو.
● نِپُنو ۽ نِپُٽا: ذ. صفت. (پرا. نِپوتيو. سن. نِپوتڪ = ان پُٽيتو) بي اولاد - بنا اولاد - بنا پُٽ - لاولدُ - ننگو - نياڳو - چنبو - نحس - بدبخت - منحوس - مُئو - نالائق. (ث. نِپڻي ۽ نِپڻيُون).
● نِپْجَڻُ: مصدر. پالجڻ - سانڍ جڻ - نهائجڻ - پرورش جڻ - وڏو ٿيڻ - سنيالجڻ.
● نِپُنْسڪُ ۽ نِپُنْسڪ: ذ. صفت. نِپوسڪ - نه مؤنث نه مذڪر - بي جنس - خُنثي - مُخنثُ - ڪدڙو - نامرد - هيجڙو.
● نِپْنَڻُ: مصدر. نپجڻ. جمڻ - پيدا ٿيڻ.
= نِپنُو ۽ نِپُنا: ذ. صفت. پَليو - وڏو ٿيو - پيدا ٿيو.
● نِپَنِيُ (ڪ): ث. هوڪ جو هڪ قسم.
● نِپُوٽُ ۽ نِپُوٽَ (ل): ذ. صفت. نافرمان - بي چيو - ڪپوت.
● نِپوٽَڻُ: مصدرُ. (سن. نِپُوتَ). چپاڻ - نپوڙڻ - چپڻ - چٽارڻ - پيڙو ڏيڻ. گهوٽڻ. (نِپوٽيو - نِپوٽيندو - نِپوٽيلُ).
= نِپُوتَ ۽ نِپُوٽُونُ: ث. (سن. نِپاتن = مارڻ). پيڙ - زور - چپ - چٽ - چپاٽ - نِپوڙ - چپٽ - دٻ.
● نِپوڙڻُ: مصدر. (سن نِپيد = پيڙڻ). نچوڙڻ - زور ڏيڻ - پيڙو ڏيڻ - پيڙڻ - چپڻ - چپالڻ - چٽڻ - نپوڙي ڪڍڻ - چٽڻ. (نپوڙيو - نپوڙيندو - نِپوڙيلُ).

● نِپُوسَڪُ ۽ نِپُوسِڪَ: ذ. نامرد - مخنث - ڪدڙو - هيجڙو. بزدل - ڪائرُ.
= نِپُوسَنْڪَتا: ث. نامردي.
= نِپوسَنْڪُ ۽ نِپُوسَنْڪَ: ذ. نامرد - ڪدڙو - هيجڙو.
= نِپوسَنْڳُ ۽ نِپُوسَنْڳَ (ڪ): ذ. نامرد - ڪدڙو - هيجڙو - مخنث - نپوسڪُ. سُکي چوس - بخيل - ڪنجوس. (ل).
● نِپَهرِيُ (ڪ): ث. نه + پهر = ماٺهو). سنسان هنڌ - جنهن هنڌ ڪا وسندي نه هجي. "هي واهه جي نِپَهري جُوءِ آهي." (جملو).
● نپيڙڻ: مصدر. (سن. نپيد = پيڙڻ). دٻڻ - زور ڏيڻ - زور ڏيئي پاڻي ڪڍڻ. (نپيڙيو - نپيڙيندو - نپيڙيلُ).
● نِيجُ ۽ نِيجَ: ذ. صفت. بنامسلاوت - خالص - صاف - نجو - نبار - شُڌ - صَفا - ٺيٽ - مُئو - آڇتو - نرمل - پوتر - اصيل - چند - سچو - ڪَرو - چوڪو - ٽنڪسالي - ان ميل - تنت - ان مايل - گهرجو - اڇت - هٿرادو - اصلي - ٽيڪو - سنورو - نجات. خاص - نيارو - ذاتي - وشيش وان - صافي (نفعو). خود - پاڻ. (ظرف). پورنسم - نت نيم - ڪٽائتو - نيمائتو - پڪاڪرم.
= نِيجُ بِيجُ: ذ. صفت. نِيج - نِبار - خاص - صاف. ساڳيو - هوبهو.
= نِيجُ بِيجُ (ڪ): ظرف. هوبهو - ساڳيو - نِس بِس.
= نِيجران: ث. ظاهر - آشڪار - پڌرو - صاف.
● نِيجاتَ ۽ نِيجاتَڻُ: ث. آتمتا - خانداني - پلائي - نوابي - شرافت - اصليت - بزرگواري - بزرگي - (ذ. صفت). نجيب.
● نِيجاتَ ۽ نِيجاتُونُ: ث. آڌار - مڪتي - ڪت - موڪيه - نيتارو - چوڪارو - خلاصي - موڪڻ - رهائي - آزادي - معافي (گناهن جي) - بچاءُ - مخلصي - رُستڪاري.
● نِيجات ۽ نِجات: ذ. صفت. بنامِلاوت - نِيج - نِجو - نبارُ - خالص - ٺيٽ - تنت - چوڪو - ان ميل -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

صاف شڌ - ساڌو - سُٿرو - خاصو - اصل . چڱو - مفرد . سولو - آسان - سليس - سهنجو .

● نِجاسَتَ ع نِجاسْتُونْ: ث. پليدي - ناپاڪائي - پليتي - اَپوتريتا - آلائش - غليظائي - گندگي - غير - ڪدورت - مَلُ - غلاظت .

● نِجاهَتْ: وڻي وڃڻ - نِجاءَ .

● نِجْدْ: ذ. (ع). متاهين زمين . (اسم خاص). عرب جي هڪ مشهور شهر جو نالو .

● نِجرَنْ: مصدر. ڳرڻ - ڏهرو ٿيڻ - ڪمزور ٿيڻ - نِجهرڻ .

● نَجَسْ ع نَجَسَ: ذ. صفت. ميرو - گدلو - ڪِنو - خراب - گندو - ناپاڪ - پليت - پليد - اَڇڙ - آهوتر - اونو - پرشت . ابي چيو - هوڏي - ڪپاتر - بي فرمان - بي ادب - عاق - نِنسر - ضدي - اڻوٽو - شيطاني - ڪنڊي - نرجو - اهنڌ - مادٿمهرو . نياڳو - بدبخت - نامراد - نڏورو - نِڳرو - مُٿو - ڪَٽ - چنڊو - خَر .

● نِجْفْ ع نَجَفَ: ذ. اها جاءِ جتي پاڻي چڙهي نه سگهي . (اسم خاص). عرب جي هڪ مشهور شهر جو نالو (جتي حضرت علي ڪرم الله وجهه جن جي مزار شريف آهي).

● نَجُمْ ع نَجُمَ: ذ. ستارو - تارو .

● نِجَنْ: مصدر. وڻي وڃڻ - ڪڇي وڃڻ .

● نِجو ع نِجا: ذ. صفت. نِيڇ - صاف - شُڌ - بناملاوٽ - نيارو - ٽيٽ - خالص - تت - چوکو - سٿرو - بهترين . سڏائتو - جدا - ڌار - الڳ - خلاصو - بي ضرر . پنهنجو - خود بخود .

- نِجائِيْ ع نِجائِيُونْ: ث. خالصيت - تنتپائي .

● نُجُومْ ع نُجُومَ: ذ. نجم جو جمع - ستارن جو جمع - تارا - سِتارا . تارن جو علم - علم نُجوم - علم هيئت - آڪاشي - نوار - جوتش .

● نُجُومِيْ ع نُجُومِيِّ: ذ. صفت. علم نُجوم جو ڄاڻو - منترشناس - تارن جي اثر جو حساب لڳائيندڙ - جوتشي - فالچي - هيئت دان - جوتش - سِڌانتي . (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو .

● نجويو ع نِجويا: ذ. صفت. بنان زال جي - بنان جوءَ - بي جويو - بي گهرو . ڪنوارو - ڇڙهو . رنڊ - ڇڙوچانڊ نِروگو تندرست - چڱوپلو .

● نِجُويو ع نِجُويا: ذ. صفت. بي جُوءَ (جنهن وٽ مال چارڻ لاءِ جُوءَ نه هجي) .

● نَجِيمْبْ ع نَجِيمْبْ: ذ. صفت. چڱي نسل وارو - خاندائي - ڪُلين - اصيل - بنيادي - پلو - اتر - رفيع - اميز - شريف - بزرگ - برگزيده - اشراف . (اسم). علاج - آوڪنڊ - دوا - دارون - پلو - آپاءُ - تدارڪ - چارو . آٽ .

● نَجِيمْترو ع نَجِيمْترا (ت): ذ. صفت. ڪمزور - ضعيف - ڏهرو . لاچار - عاجز - ناچار . نڌيو .

● نَجاڻانْ: مجاڻ - مون سمجهيو - شايد - مڃ - الاجي - جيڪس .

● نِجهرڻْ: مصدر. ڪٿيءَ ۾ ڳرڻ - جهڃڻ - جهوري ۾ جهرڻ - ضعيف ٿيڻ - ڏينهان ڏينهن ڪمزور ٿيندو وڃڻ . درد مند ٿيڻ . گهرت ڪاڻ - اوجهرڻ - جهوڻي ۾ ڪنڊ نماڻ - نماڻ - ڊلڪن - ڊرڪڻ - لڙڪڻ - هپامڻ . (نجهريو - نِجهرندو - نِجهريل).

● نِجُهرو ع نِجُهرا: ذ. (پرا. نويس. سن. نويش + رو). جهوپڙي - پونگي - ڇنو - پُنگي - ڇن - جهڪو - گهر - ماڳ - امن جي جاءِ - مڪان - آجهو .

"مون نماڻي جي نجهري ڏيرو ڪج پتار."
(شاهه).

هستي - وسندي - وسنهن .

"پاءِ تيڏاهر ٻڳ، ناهه جيڏاهر نجهرو."

● نجان: "نه جاڻا" جو مخفف .

"نه جان ڪنهن جي آهي قدرت - ظاهر انسان اڀاتي."
(منڌار راجڙ).

● نِجاڻا: شايد - مجاڻ .

- نَچْ ع نَچُونْ: ث (سن. نرتيه. پرا. نچي). نچڻ واري حالت - ناچ - نچڪو .

● نِيڇْ: ذ. (پرا. نِيچْ. سن. نِيتِيَ). پلي ڪري - چڱيا - چڱيءَ طرح - پليءَ پت - بخوبي - خوب - آدرياءُ - مرحبا - خوش ڪيڪار - سدا - پلي .

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نيچ آئين: پلي ڪري آئين - خوش آمديد - جيءُ ڪري آئين.

= نيچ چئون: پلي ڪار ڪرڻ - جيءُ ڪار ڪرڻ.

● نچارا: اسم خاص. رياست قلات جي سراوان علائقي ۾ هڪ مشهور علائقي جو نالو.

● نچائيڻ: مصدر. ناچ ڪرائڻ - نچڪو ڪرائڻ - رقص ڪرائڻ - نچائڻ ٽپائڻ - ڪوڏائڻ - پَچ ڪرائڻ. (نچائيو - نچائيندو - نچائيل).

● نِچِڪيٽو ۽ لِچِڪيٽا: ذ. لوهي اوزار جو هڪ قسم - نڪ وغيره مان وارن ڪيڻ لاءِ حجامڪو اوزار - چمٽو. نڪ چٽو.

● نَچِڪو ۽ نَچِڪا: ذ. نچڻ واري حالت - ناچ - نَچَ.

= نَچِڪو ٽَپِڪو: ذ. نچڻ ٽپڻ واري حالت.

● نچانگ: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ پساريڪي وکر جو هڪ قسم - هڪ پوئيءَ جي ٻاڙ (چار قسم: ١. ڳاڙهي ٢. اڇي ٣. ڪاري ۽ ٤ زردي سنڪٿي وانگر زهردار، هن کي ماري دوا طور ڪم آڻجي ٿو).

● نَچِنڪ: ظرف. آچانڪ - اوچتو - آمالڪ.

● نَچڻُ: مصدر. (من. نرتتيو، پرا. نچئي = نَچ) ناچ ڪرڻ - نچ ڪرڻ - رقص ڪرڻ - ڊانس ڪرڻ - نرت ڪرڻ - نچڻ ٽپڻ - ٽپ ڏيڻ. ڪُڏڻ - خوش ٿيڻ. (نچيو - نچندو - نچيل).

= نَچڻُ پَٽڻُ: نچڻ ٽپڻ - ڪُڏڻ - ٽپ ڏيڻ.

= نَچِڻِي ۽ نَچِڻِيونَ: ث. نچندڙ عورت - ناچ ڪندڙ عورت - رنڊي - ڪچري - وٽشا - طوائف.

= نَچڻِي فقير: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

= نِچوڙڻ: مصدر. (پرا. نيچالو. سن. نيچاري). زور ڏيئي منجهانئس تت پاهر ڪيڻ - نڇوڙڻ - چيونڙڻ - پاٽي ڪيڻ - ڏهيڻ - چنڻ - چپائڻ - پيڙو ڏيڻ (چوڙيو - نچوڙيندو - نچوڙيل).

● نِچوڙ ۽ نِچوڙَ، نچوڙون: ذ. ث. تت - ڪَڍ - مال - قلب - مغز - ڇوڙ - ڪُنب - سار - تنت - جوهر - مول. روغن. پچاڙي - ٽورو "ڪوهه ۾ پاڻيءَ جو باقي نچوڙ رهيو آهي." (جملو). (ذ. صفت). خيج - خالص - نجو - ڪرو.

● نِچوئِڻ: مصدر. ڏاڍو زور ڏيئي ڪيڻ - تت ڪيڻ - رَسُ ڪيڻ - ڏُهڻ - نچوڙڻ. چاڻ. لڙڪ آڳهڻ. (نچوڙيو - نچوڙيندو - نچوڙيل).

● نِچِينْدُ ۽ نِچِينْدَ (ث): ذ. صفت. بي اونو - بي فڪرو - بنا ڳڻتيءَ.

● نِچ ۽ نِچُونُ: ث. نڪ مان زور سان آيل آواز - چِڪ - آڇُو. نَسِيلُ.

= نِچُونَ ڏِيارَڻُ: تنگ ڪرڻ - هيسائڻ - ڏاڍائڻ - هيسڻ.

● نِچارڻُ: مصدر. نچوڙڻ - جدا ڪرڻ - صاف ڪرڻ.

"ذات ۾ تنهن جي ظاهر ٿئي، نالو ۾ نچاريو" (ڪبير شاهه).

● لِچانْبُ ۽ نِچانْبَ (ڪ): ذ. نروار - ظاهر - پڌرو - صاف.

● نِچُتِ (ڪ): ظرف. سنئون - سڌو - تُڙ - ڏُو.

"اهڙو پٿر آڇلايائين جو نِچُتِ وڃي اڪ ۾ لڳس". (جملو).

= نِچُتُوڻُ: ظرف. سِڌو سنئون - پورو.

● نِچ تَرُ ۽ نِچُتَرَ: ذ. آسماني قارن جو هڪ ميڙ - نِڪَتُ.

● نَچِنڊ ۽ نَچِنْدَ: ذ. صفت. ڪجهه به نه چڏيندڙ - نه ڇڏو - نه ڏيندڙ - پڪو - سَچَنڊو. محڪم - ثابت قدم.

● نِچُڙَنُ: مصدر. سامت ۾ اچڻ - نيڪ ٿيڻ - نهڻ - تيار ٿيڻ - (جو) بندوبست ٿيڻ - نبيرڻ - چڪتو ٿيڻ - پڇاڻي ٿيڻ. جدا ٿيڻ - الڳ ٿيڻ - ڌار ٿيڻ. (نِچُڙيو - نِچُڙندو - نِچُڙيل).

● نِچوڙَنُ: مصدر. نچوڙڻ - نبيرڻ - فيصل ڪرڻ - ٺهراءُ ڪرڻ - فيصلو ڀهارڻ. بندوبست ڪرڻ - نيڪ ڪرڻ - ناهي رکڻ. سمجهائڻ - ڪولي ٻڌائڻ - ارٿ ڪرڻ - نروار ڪرڻ - نِرَڻءُ ڪرڻ. جُدا ڪرڻ - ڌار ڪرڻ - الڳ ڪرڻ - علحده ڪرڻ. (نِچوڙيو - نِچوڙيندو - نِچوڙيل)

= نِچوڙو ۽ نِچوڙا: ذ. نِچوڙ - نچيڙ - نچيڙو - نبيرو - فيصلو - ٺهراءُ - صفائي - ناهه - نبيرَ. ڇيهه -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پڇاڻي - انت - پڇاڙي - پوڇو - انتها - آخر. آڪلاءُ - چُڪت - صفائي - ناهه - بند و بست - پربنڌ - سڌو - جوڙجڪ.

● نڇيڙڻُ: مصدر. فيصلو ڪرڻ - نڇيڙو ڪرڻ - نبيرو ڪرڻ - نبيرڻ - فيصل ڪرڻ - صاف ڪرڻ. (نڇيڙيو - نڇيڙبنڊو - نڇيڙيل).

= نڇيڙو ۽ نيڇيڙا: ذ. نبيرو - فيصلو - نڇوڙو. انصاف.

● نَحسُ ۽ نَحْسَ: ذ. صفت. نامبارڪ - نامسعود - منحوس - نياڳو - ڪمبخت - بدنصيب - نِدورو - چنڊو - بدبخت - بدقسمت - نامراد - ڪرم هيڻ - ادورو - بدسڳڻ - اشُبُ - بدسَوَڻ - تِڪياورو - گهاتي. بُرو - بيڇڙو - خراب - مَڊو. بي چيو - نافرمان - صلاح نه وڌندڙ. جڙ - اولو.

= نحسائيُ ۽ نَحْسائيُونُ: ث. نياڳ - بدبختي - ڪرم هيڻتا - نامرادي - ڪم نصيبي - نياڳائي.

● نَحلُ: ث. ماڪيءَ جي مک. (اسم خاص). قرآن مجيد جي هڪ سورت جو نالو يا لقب.

● نَحْوُ: ذ. جملن جي بناوت - اکرن جي بيهڪ - جملن جي ترڪيب وارو علم - علم گرامر - ويا ڪرڻ. (ظرف). طرح - طور - طريقو - ڍنگ - ريت - نمونو - راهه - رستو - واٽ - نوع - واکر چنا - قصد - ارادو.

= نَحْوَ پيجو (ڪ): ذ. پڇ جي وچ واري اک (جنهن مان پڇ ڦٽي).

= نَحو صرف: ذ. ويا ڪرڻ - گرامر - علم تلفظ.

= نَحو گِرام: گاله جو ذرو هرزو وچور وار پڇ واري حالت - نجي پڇي گاله ڪري ٻڌائڻ واري حالت.

● نَحُوسَت ۽ نَحُوستُونُ: ث. ڪمبختي - نياڳ - شامت - ماجرا - بدنصيبي - بدطالعي - نياڳائي - بدسوٽي - نامبارڪي.

● نَحِيفُ ۽ نَحِيفَ: ذ. ڏهرو - ڪمزور - لاغر - مرد عاجز. پتلو - سنهڙو - نازڪ. حقير - ناتوان.

● نِخالِصُ ۽ نِخالَصَ: ذ. صفت. نيڇ - سنو - صاف - شُڌ - خالص - نيڇو - نِيار - ليٽ - پُوتر - پاڪ - سچو - ڪرو - تيڪو.

● نُخْتُو ۽ نُخْتا: ذ. نقطو - سنڌي اکر جهڙو ڪ: ب، پ وغيره کي ڏنل ٽُهڪو - پُڙي. آڻ جي سنج جو هڪ قسم - آڻ وغيره جي منهن ۾ سُونهن خاطر وڌل سوني رنگين ڏورو - سُڄي - پُوٽيڙو.

● نُختي ۽ نُختيون: ث. مناڻيءَ جو هڪ قسم.

● نخْچِيرُ ۽ نَخْچِيرَ: ذ. نشتر - نيبر. شڪار ڪيل جانور.

● نَخْرُو ۽ نَخْرا: ذ. ميڪيرُ - مَڪَرُ - ڍونگ - چالو - نازُ - چَخَنُ - لاڏُ - چاڪ - ماڻو - منيون گالهيون - تال - ناز نخرو - مستي - لُڇائي - ترڪت - نَٽُ - ڦند - اٽڪل.

= نخْرِ يلو ۽ نَخْرِ يلا: ذ. صفت. نخرا ڪندڙ - ناز ڪندڙ - چاڪلو - دادلو - نخرائي - چلولو. حرڪت باز - اٽڪلي - چالاڪ - حرفتي - رَهڙو - ڏوڪيباز - حريفُ - ڍوهو - ٺڳُ - ڍونگي - نقلي. (ث. نَخرِ يلي ۽ نَخرِ يليُون).

● نَخِيسُ ۽ نَخِيس (ت): ذ. غيرت - حيا - لڄَ - شرم. دل.

● نَخْشَبُ: اسم خاص. ترڪستان ۾ هڪ شهر جو نالو (جتي حڪيم عطا بن مقنع هڪ هٿراڏو چپڪ کوهه مان ڪڍيو هو).

● نَخْلُ ۽ نَخْلَ: ذ. ڪجور جو وڻ - چوهاري جو وڻ - ڪجي. هڪ واڍڪو اوزار (ڪاڻيءَ تي چٽ ڪيڻ لاءِ). اڻي چاڻ واري حالت.

= نَخْلو ۽ نَخْلا: ذ. واڍڪي اوزار جو هڪ قسم - جڏن ڪيڻ لاءِ گول منهن سان زنبيءَ جو هڪ قسم.

● نَخْنُوثَ: ث. (ع). بزرگي. تڪبر - غرور.

● نَدُ: ذ. بحر - درياءُ - ندي. جيئن: "پنج ند". بدبختي - نِدورائي - نياڳائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"او ۽ ڪميڻو ڪبير شاهه چئي،
نِدورو چِڏي نه نِندَ".
ٻڌ - صفا. "هُو نِندَ حرامي آهي". (ل).

● نِدِ (ت): ث. نسبت - نسل - اصل - بنياد. توڙ - ڇڏ - آخر - پڇاڙي - پڇاڙي.

● نِدا ۽ نِدائِ نِدائُون: ث. ذ. آواز - شبد - پرلاءُ - آڇار - تنوار - سڏ - دانهن - رڙ - ڪوڪ - هوڪار - صدا. گِلا. ٻانگ.

● نَدارَتُ ۽ نَدارَتَ: ذ. صفت. (ف. نه + دارد) نه هئڻ جهڙو - بي ڪمو - بي ڪار - ڪنهن نه ڪم جو. نياڳو.

● نَدارُدُ ۽ نَدارَدَ: ذ. (ف). ڪورو - اڇو - خالي - ٻنا نام (وڪاءُ) گهرج - ضرورت - ڪتپ - حاج - ڪاڻ - اڻ هوند - ڪمي - گهٽتائي - اوڻائي. (ذ. صفت). نالائق - نڪمو - گڻ هيڻ - وِڻاند - نِڪارُ - ناخلف - نامراد - ڪسيرڪ - ڪين جهڙو - بيهودو.

- نَدارَكُ ۽ نَدارَكَ: ذ. نِدارت - بي چيو - نافرمان - نڪمو.

● نَدافُ: ذ. ڪهه پِڇيندڙ - پيچارو. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

● نِداماڻِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو - نظاماڻي.

● نَدامَتَ ۽ نَدامَتُونُ: ث. شرمندگي - پشيماني - خجالت.

● نِدانُ: ظرف. نيٺ - پڇاڙي - پنڌان پوء - آخرڪار - نينان نيٺ - پوء - پڇاڙي - ڇيهه - انتها - حدَ - ڇيڙو - ڇوڙي - نِدان - نتيجو. مؤت - پڇاڙيءَ ۾ - انت ۾ - پس پيش.

- نِدانَ قِيمَتُ: ث. آخري قيمت - مقررڻيل اڳهه.

● نِدسُ ۽ نِدسَ (ت): ذ. صفت. پاڪ نه هئڻ واري حالت وارو - ناپاڪ - پليت - پليد.

● نَدمُ: خجالت - پشيماني - شرمندگي.

● نَدواڻِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● نِدورو ۽ نِدورا: ذ. صفت. ڏکيو - کهيو - منحوس - دکي - پريشان - ڏجهارو - ڏوکي - بي حال - بد نصيب - بدقسمت - بي بختو - شامت زدو - ڪمبخت - نياڳو - چنڊو - نحس - نامبارڪ. خراب - بيڙو - ڪنهن نه ڪم جو - تُڇ - هَرو - شرير - ڏنگو.

● نَدِيُ ۽ نَدِيُون: ث. (پرا. نَدِيا. سن. نديکا = ندي) درياءُ - واهڙ - نئين - نهر - جل ڌارا - وڏي نهر يا جُو - مينو درياءُ.

● نَدِيمُ ۽ نَدِما: ذ. مصاحب - دوست. هَمنشين. پريشان.

● نِدِ: ث. خزانو - گنج - ذخيرو - نِدي - ڏن - دولت - مايا - جميعت - سمپت. شجرو - پيڙهه - بنياد - آصل - نسل - منڊ - شروعات. ڇيهه - پڇاڙي - حد - آخر.

● نِدانُ: ظرف. آخرڪار - نيٺ - پڇاڙي تائين - آخرين - نينان نيٺ - پس وپيش - پڇاڙي - ندا - انت - پوڇاڙي - حد - انتها - توڙ - ڇيڙو - ڇيهه - نتيجو. (ذ. اسم). حويلي - محل - قصر - مڪان - گهر - رهاڻ. ڪٽنب - خاندان - ذات. خزانو.

- نڏان ڪرڻ: صفائي ڪرڻ - ڪم ختم ڪرڻ ڪاڻ اڳ نه ڇڏڻ - پڇاڙي ڪرڻ - ڇيهه ڪرڻ - انتها ڪرڻ - حد ڪرڻ.

- نِدانِيُ ۽ نِدانِيُ: ذ. صفت. نڏان ڪندڙ - حد ڪندڙ.

● نِدانَ ۽ نِدانَ: ذ. ڪٽنب - خاندان - ذات.

"اصل آهي اهنجو نالير و نڏان."
(شاهه)

دولت - ڏن - خزانو. گهر - جاءِ - مڪان.

"هتان هنڌ نه ڇڏيان سندو ليهه نڏان."
(شاهه).

آڌار - ڪوپ.

● نِدَرُ ۽ نِدَرُ: ذ. (سن. نِر = نه + آڌر). بنا ڪنهن آڌار جي - بي وسيلي - بي زور بيواهه - نڌورو - بي واهو - بي وس - بي پهچ - آوس - لاچار - عاجز - نِڌڻڪو - اٻالو - آڌين - ڪمزور - هيٺو - ضعيف - نستو - ٻوٽو - نهل - درپل - پل هيٺ - ڏکيو - کهيو. منحوس - نياڳو - چنڊو - نڌورو. نماڻو - ويچارو. اپرو - پروس - مسڪين - بي سهارو - يتيم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ نيڏرائيءُ ۽ نيڏرائيڻونءُ: ث. لاچاري ـ اڻ سرندي ـ ڪمبختي ـ خواري ـ شڪست حالي ـ جوڪڙو ـ نياڳ. بي آسڙائي ـ بي رسائي.

● نيڏڙءُ ۽ نيڏڙ: ذ. صفت. ڏر يا ڊ ر نه ڪندڙ ـ نه ڊجندڙ ـ نيڏڙ ـ نڊر ـ نه ڊڇو ـ بهادر ـ همٿ پريو ـ دليرـ بي پرواهـ جرئت وارو ـ بي ڊهو ـ نيرپوءُ ـ ڏنڍر ـ بالڪ ـ دليرـ

● نيڏڪ ۽ نيڏڪڻونءُ ث. صفت. نڏڪي ـ بي واهي ـ بي وسيلي، جيئن ته

"پوري منڊ پتار ري، نڏڪ جئين ٽي نار"

● نيڏڪ ۽ نيڏڪ: ذ. صفت. (سن. لنڊک) بنا ڊڄڪي ـ بي خوف ـ بي ڊهو ـ نڏر ـ بي ڊڄڪ. مصيبت جو ماريل ـ ويچارو ـ ذليل بيڪس ـ نڏڪو. جنهن تي ڏکن جو اثر نه ٿئي ـ سخت ـ ڏاڍو. (ڪ). بي چيو ـ نٽر ـ نيرجو ـ نڏر. نالائق ـ نادان خراب ـ ڦٽل (ٻار).

● نيڏ ٽڪو ۽ نيڏ ٽڪا: ذ. صفت. جنهن جو ڏڻي نه هجي ـ بنا ڏڻي يا مالڪ جي ـ بي وارثو ـ بي مائٽو ـ لاوارث ـ يتيم ـ بنا رکيڪ ـ ري مالڪ. غٽباٽو ـ گيباٽو ـ رهيت ـ هيٺو ـ بي واهو ـ لاچار ـ عاجز ـ ڏڙيل ـ بي پهچ ـ ابتر حال ـ ذليل ـ نيڏرءُ ـ ويڳاڻو ـ بي وس ـ بي وسيلي ـ اڏين. زچ ـ بي ڪڙهو. رولو ـ رولاڪ. (ث ـ نيڏ ٽڪي ۽ نيڏ ٽڪيون).

ـ نيڏ ٽڪائيءُ ۽ نيڏ ٽڪائيڻونءُ: ث. لاوارثي ـ يتيمائي. لاچاري ـ مجبوري ـ اڻ سرندي.

● نڏڙيءُ ۽ نيڏ ڙيڻونءُ (ڪ): ث. ڪري جو هڪ قسم.

● نڏو ۽ نڏا: ذ. (سن. نڊڊ). ننهڙ جو اسم مفعول ـ نڏو ـ ٻڏل ـ ڦاٻو. جيئن ته:

"سا ڪئن نيام نهي، جهڪي نيه نڏو ڪٽي."
(شاهه).

● نڏو ۽ نيڏو: ذ. صفت. نه ڏوتل ـ ميرو ـ بلڪل گندو ـ غليظ ـ صفا گندلو ـ تمام ڪوجهو ـ فاحش.

● نڏوڪ ۽ نڏوڪ (ڪ): ذ. ڪاٻه گري شئي (جنهن سان سخت ڏڪ لڳي سگهي) ـ گهوپاٽو ـ ڏنڍو ـ ٻچر ـ ڏڪو.

● نيڏر ۽ نيڏر: ذ. صفت. ڏر يا ڊ ر نه ڪندڙ ـ نه ڊجندڙ ـ نيڏرءُ ـ بي ڊهو ـ بي پرواهـ ـ نرپوءُ ـ بهادر ـ ڏنڍر ـ بالڪ ـ سورهيه.

● نڏو: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نيڊ ر ۽ نيڊ ر: ذ. صفت. ڊ ر نه ڪندڙ ـ نه ڊجندڙ ـ ڊ پ نه ڪندڙ ـ بي ڊهو ـ نڏر ـ ڏنڍر ـ پهلوان ـ بي پوءُ ـ بالڪ ـ بي پرواهـ ـ بهادر ـ سورهيه.

● نڏر ۽ نڏر: ذ. عهد ـ پيمان. خدا جي نالي تي باسيل صدقو ـ بزرگن جي نالي خدا جي راهه ۾ ڪيل خيرات ـ پيتا ـ نذرانو ـ نذراٽو ـ پٽ ـ گهور ـ نياز ـ سڪا ـ خيرات ـ ڏن ـ بخشش ـ ڏان. تحفو ـ سوڪڙي ـ سوغات ـ ڏالي ـ ڏونڍو.

● نڏر اِمام: امامن جي صدقي ـ امامن جي نالي (ڪيل خيرات).

● نڏرانو ۽ نڏرانا: ذ. تحفو ـ سوڪڙي ـ گهور ـ پيتا.

ـ نڏراٽو ۽ نڏراٽا: ذ. نذر ـ نذرانو ـ تحفو ـ سوغات ـ سوڪڙي ـ پيتا ـ گهور.

ـ نڏر ڇڻ: ميتا مڇڻ ـ سڪا ٻاسڻ ـ پيتا ڪرڻ ـ سنت مڇڻ.

● نر ۽ نر: ذ. (سن. نر) مذڪر ـ مرد ـ مڙس مائهو (مادي جو ضد). هڪ عزت جو لقب ـ سخي. دهل يا نغاري جو ٿلهو آواز ڪندڙ ٻاسو. ڪجيءَ جو قر نه جهلينڊڙ ون. (ذ. صف) بهادر ـ ڏاڍو مڙس ـ پهلوان ـ جوڌو ـ سردانو ـ جانٽو ـ مڙسائو ـ پلنگ ـ پورهيه. (ڪ).

ـ نرءُ پڪيءُ هڪليجنءُ: پردي جي سخت پابندي هئن.

ـ نرءُ گهنٽوءُ ۽ نرءُ گهنٽا: ذ. صفت. جبرو ـ جانٽو ـ قوي ـ جنگ ـ بهادر ـ پهلوان ـ همٿ پريو. ڏڻمنٽو ـ يٽو ـ جٽو ـ ٽلهو ـ ٽوٽانگ ـ وڙسٽر ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

د ڏونسو - پُٽ ۽ پريل - چوڪيو - ڏ ڳ - مُڪو .
سڏر - جهالو - جهلينڊ - پڪو - جاڏو . ڪاميي -
لاڏارو - شهُو تي .

= نرُ مادُ ۽ نرُ مادَ : ذ . مذڪر ۽ مونث -
نرُ ۽ مادي - نر ماد ڪُ - مجاڪرو - هينجيز .

= نرُ مادَڪَ ۽ نرُ مادَڪَ : ذ . مذڪر ۽ مونث - نرُ ۽ مادي - نر ۽ ماد .

= نرُ مادي : مذڪر ۽ مونث - نرُ ماد - نرُ مادَڪُ .

= نرُ وارُ ۽ نرُ وارَ : ذ . پنڪيسر . ڪُل ۾ مادي وار جي پرسان نرُ وار ۾ ٿئي .

= نرو ٻُوُ ۽ نرو ٻُا : ذ . نرُ - مُذڪر .

= نروٽيو ۽ نروٽيا : ذ . نرُ - مُذڪر .

= نرُ و جهڙُ : نر ڪجيءَ جون چوڙيون سندس پُور واريون ٻئي لامون ڪپي ، مادي ڪجيءَ جي چوڙين ۾ وجهڻ .

● نيرُ : حرف جر . (سن) . باهر - ڪان سواءِ - بغير - ٻاهر - ري - بي - بنا .

= نيرُ اپاوُ ۽ نيرُ اپاوَ : ذ . صفت . بنا اپاوَ - بنا علاج . وسويو . سوڌي هٿ نه اچڻ وارو . ناقابل اصلاح .

= نير اپراڏَ ۽ نير اپراڏَ : ذ . صفت . بي گناهه - بنا ڏوهه .

= نيراپُراڏي : ذ . صفت . بي جرم - بي گناهه - بي ڏوهو .

= نيرُ آدَرُ ۽ نيرُ آدَرَ : ذ . (سن . نير = ڪان سواءِ + آدر = عزت) عزت ڪان سواءِ - بي عزتي - بي مانائي - نيرآدري - بي ادبي - آناد رُ - هٿڪ عزت - سُهُڻ - ڪَچ - گارگند . (ذ . صفت) . بي عزتو - بي مانو .

= نيرُ آدَرُ ڪرڻُ : بي عزتي ڪرڻ - نير مانُ ڪرڻ - بي مانو ڪرڻ .

= نيرُ آسُ ۽ نيرُ آسَ : ذ . صفت . بي آسَ - بي اميد - نا اميد - نيراڇا - مايوس .

= نيرُ آڪارُ ۽ نيرُ آڪارَ : ذ . صفت . شڪل يا آڪار ڪان سواءِ . (اسم خاص) . خدا جو هڪ صفاتي نالو يا هڪ صفت .

= نيرُ آهارُ ۽ نيرُ آهارَ : ذ . صفت . بنا ڪاڏي - بغير ڪائڻ جي - بکايل - نيرانو .

= نيرادَرُ ۽ نيرادَرَ : ذ . بي عزتي - نيرادري - بي ادبي - اناد رُ - هٿڪ عزت - سُهُڻ - ڪَچ - گارگند . (ذ . صفت) . بي عزتو - بي مانو - بي ادب .

= نيراد رُ ڪرڻ : بي عزتي ڪرڻ - نير مانُ ڪرڻ - بي مانو ڪرڻ .

= نيرادَريُ ۽ نيرادَريُونُ : ث . بي عزتي - بي ادبي - نيراد ر .

= نيراڏَرُ ۽ نيراڏ ر : ذ . صفت . بنا آڌار - بي آسري - بي وسيلي - بنا سنيال - يتيم - لاوارث - ڏليل - بي مائتو - بي سهارو - بي اجهو .

= نيراسُ ۽ نتراسَ : ذ . صفت . (سن . نيراش) . بنا اميد - بي آس . نا اميد - مايوس - محروم - دلگير - اداس - نير هه - نيراهُ . بي وس - لاچار . انگهن ڪان سواءِ - بنا ڪنڌ جي (ڪاني) . لسو - صاف .

= نيراسا ۽ نيراسائُونُ : ث . نا اميدي - مايوسي - لاچاري .

= نيراسائيُ ۽ نيراسائيُونُ : ث . نا اميدي - مايوسي - آداسائي - نيراسا .

= نيراڪارُ ۽ نيراڪارَ : ذ . صفت . بنا صورت - بي شڪل . بي عيب . نهايت - عدو - آنم - افضل . الاهي - خدائي - ديوتا سروپ - رحماني - ايشوري . (اسم خاص) . هندن جي خدا جو نالو - پرميشور .

= نرهانُ ۽ نيرهانُ : اها حالت جنهن ۾ سڀي اڇائن ۽ دکن ڪان انسان آجو هجي آزادي - مڪتي - موڪش - مڪتي - نجات - رستڪاري - چونڪارو . نروان - پرم پد - پرم آنند - ڪمال خوشي . نرورتي - سعادت .

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ نِرْبَلُ ۽ نِرْبَلَ: ذ. صفت. بي طاقت ـ ڪمزور ـ دُرٻل ـ هيٺو ـ ضعيف ـ بي زور ـ نستو.
ـ نِرْپَڙُ ۽ نِرْپَڙُ: ذ. صفت. پڙ نہ ڪندڙ ـ بي ڊپو ـ نڈر ـ نہ ڊڄندڙ ـ نڈر ـ بي پڙ ـ بي پرواهہ ـ بالڪ ـ ڊنڊم ـ دليـر ـ همٿ پريو ـ بهادر ـ پهلوان ـ بانڪو.
ـ نِرْپَڙي: ذ. صفت. ڏسو نرپڙ.
ـ نِرْپَڪُ ۽ نِرْپَڪ: ذ. صفت. پڪ يا رياءُ نہ ڪندڙ ـ پاسخاطري نہ ڪندڙ ـ بي رياءُ ـ بي طرفدار ـ سمدرسي ـ هڪ اکيو ـ نرپڪش ـ انصافي ـ بنا پاسخاطري ـ بي ڇڪو.
ـ نِرْتَنُ ۽ نِرْتَنَ: ذ. صفت. جتن نہ ڪندڙ ـ حيلو نہ ڪندڙ ـ ڪوشش نہ ڪندڙ.
ـ نِرجَل ۽ نِرْجَلُون: ث. روزو ـ اُپواس ـ لنگهن ـ فاقيو.
ـ نِرْجَلُ رَکڻُ: ورت رکڻ ـ فاقو ڪيڻ ـ نيرانو رهڻ.
ـ نِرْجَل ۽ نِرْجَلُ: ذ. صفت. پاڻي کان سواءِ ـ بنا پاڻيءَ جي ـ ري پاڻيو ـ سکل.
ـ نِرْجِيءُ ۽ نِرْجِيءُ: ذ. صفت. جيءَ يا جان کان سواءِ ـ بيجان ـ اچيتن ـ نرجيو ـ بي جيءَ ـ بي جوتيو ـ جڙ.
ـ نِرْجِيو ۽ نِرْجِيا: ذ. صفت. ڏسو نرجيءُ.
ـ نِرْدوشُ ۽ نِرْدوشَ: ذ. صفت. بغير دوش ـ بنا ڏوهہ ـ بي گناهہ ـ بي قصور ـ بي خطا ـ بي ڏوهي ـ ري معيار ـ وڏهو ـ ابهہ ـ اياڻو ـ معصوم. سلامت. اي خوف. (ت).
ـ نِرْدَئِي ۽ نِرْدَئِي: ذ. صفت. (سن. نِرْدَيہ). دَيا کان سواءِ ـ بي رحم ـ بي ڪهل ـ بي قياس ـ ڏاڍا سر ـ ظالم ـ نردیا ـ ڪٺور ـ قهار ـ سنگدل ـ ڪٺيل ـ ڪسائي ـ سخت دل ـ اپاجهو ـ بي حس ـ بي درد ـ بي مهر.
ـ نِرْدَيا ۽ نِرْدَيا: ذ. صفت. ڏسو نردئي.
ـ نِرْدَيائِي ۽ نِرْدَيائُون: ث. دیا نہ هڻڻ واري حالت ـ بي رحمي ـ سنگدلي ـ ڪٺورپائي ـ بي دردي ـ ظلم.

ـ نِرْڏَڪُ ۽ نِرْڏَڪَ: ذ. جنهن تي ڏڪ جو اثر نہ ٿئي ـ بي ڊپو ـ بي پڙ ـ نرپڙي ـ نرپي.
ـ نِرْڏَنُ ۽ نِرْڏَنَ: ذ. صفت. ڏن کان سواءِ ـ غريب ـ مسڪين ـ ڪنگال.
ـ نِرْڏوهِيُ ۽ نِرْڏوهِيَ: ذ. صفت. ڏوهہ يا قصور کان سواءِ ـ بي ڏوهي ـ بي گناهہ.
ـ نِرْگُڻُ ۽ نِرْگُڻَ: ذ. صفت. گڻ کان سواءِ ـ شڪل کان سواءِ ـ نراڪار ـ نرگڻ ـ بي گڻو ـ بي لڇ ـ بداخلاق ـ بدتميز ـ عيبدار.
ـ نِرْگُڻُ ۽ نِرْگُڻَ: ذ. صفت. نالائق ـ نڪمو ـ گن هيڻ ـ وڻواند ـ نڪار ـ ناخلف ـ نامراد ـ ڪسيرڪ ـ ڪين جهڙو ـ ٻُهر ـ بيهودو.
ـ نِرْلَجُ ۽ نِرْلَجَ: ذ. صفت. لج کان سواءِ ـ بي لڇو ـ بي حيا ـ بي شرم.
ـ نِرْلَڄو ۽ نِرْلَڄا: ذ. صفت. لج کان سواءِ ـ بغير خطا ـ بي حيا ـ بي شرم ـ بي لڇو ـ بي نڪو ـ بي ديدو ـ نرڇو ـ بي غيرت.
ـ نِرْلوڀِيُ ۽ نِرْلوڀِيَ: ذ. صفت. نرلوبُ ـ ناخود غرض ـ آسوار ٿي ـ بين جو خيال رکندڙ ـ پراپڪاري ـ نشڪامِ.
ـ نِرْلِيپُ ۽ نِرْلِيپَ: ذ. بغير ليپ ـ نرلپت ـ صاف ـ پاڪ ـ آڇتو ـ آپرشت ـ بي ڏوهي. نيارو.
ـ نِرْمَرُ ۽ نِرْمَرَ: ذ. صفت. سر يا ميرائي کان سواءِ ـ اوجل ـ صاف ـ پاڪ. موهہ کان سواءِ.
ـ نِرْموهِيُ ۽ نِرْموهِيَ: ذ. صفت. بنا موهہ ـ ري پيار وارو ـ بي دل. بي درد ـ بي ترس ـ ڪنور ـ بي قياس ـ سنگدل ـ بي رحم ـ رکو ـ نرموهيو.
ـ نِرْوارُ ۽ نِرْوار: ذ. صفت. (سن. نِرْ = بنا + وار = پردو). بنا پردي ـ ڪابل ـ ظاهرظهور ـ ٻدرو ـ ڪليو ڪلايو. صاف ـ چٽو ـ صفا ـ نرسل ـ اوجل ـ اڇو ـ آجرو ـ اصل ـ نجو. ڌار ـ جدا. سنڌائتو. (اسم) ورنن ـ بيان ـ اظهار.
ـ نِرْوارُ ڪَرَڻُ: ظاهر ڪرڻ. ڏسڻ ـ ڏيکارڻ ـ اشارو ڪرڻ ـ سڃڻ ـ سمجهائڻ ـ ڪولي بڌائڻ ـ آرٽ ڪرڻ ـ بيان ڪرڻ ـ لکڻ ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نِرْوانْ ع نِرْوانَ: ذ. نابودي - برباديِ - نيستي. پرم پد - پرم آنند - کمال خوشي - نرورتي - سعادت. چوٽکارو - نجات - آزادي.

= نِرْوانْ ع نَرْوانَ: ذ. صفت. وان بغير - آزاد - چڙواڳ. مٺاهين درجي وارو - اتر - ثابت. (ت).

= نِرْوانْ پَدْ پِراڀْ: چوٽکارو حاصل ڪرڻ - نجات حاصل ڪرڻ. مُڪتي حاصل ڪرڻ - دنيا جي دام کان آزاد رهڻ.

= نِرْورْتيْ ع نِرْوِرْتيُونْ: ث. نجات - آزادي - چوٽکارو - آڌار - مڪتي - گت - موڪيه - نستارو - نيتارو - آزادگي.

= نِرْوَڪَلْپْ ع نِرْوِڪَلْپَ: ذ. صفت. وهم، سنسهي ۽ پولهي کان آزاد.

= نِرْوِيرْ ع نِرْوِير: ذ. صفت. ويرِ يا بغض نه رکندڙ.

● نِرْ ع نِيرَ: ذ. پاڻ جي پڻ يا بندن وغيرهه کي ٽيل ٽنگ - سوراخ جنهن ماڻ پاڻي ڪڍڻ ڪري وڃي - پڻيءَ ماڻ پاڻيءَ وهڻ جو ٽنگ - گارچو - رونڊ.

● نَرْ ع نر: ذ. نار جي پڙ هيٺان سنهي ڪسي.

● نَرا (ث): اسم خاص. راجپوتن ۾ ٿڪرن جي هڪ ذات جو نالو.

● نِراچْرِيْ ع نراچِرِيُونْ: ث. اک جي مٽان ٻئي پيرن (وارن) جي گولائي واري جاءِ - پروٽو.

● نِرادِيهيْ ع نِرادِيهيُونْ: ث. سڀني ۾ همٿن (مردن) ۾ ڪامي وقت دعوت ڏيڻي گهرائڻ واري حالت.

● نِراڙْ ع نِراڙ: ذ. (سن. لِلاٽ. پرا. نڌال) اکين ۽ مٿي جي وارن جي وچ ۾ منهن وارو مٿانهون حصو - پيشاني - نِرڙْ - نِراڙي. تالهه - طالع - نلاٽ - تارڪ. (ڪ).

● نِراڙُو ع نِراڙا (ڪ): ذ. پنهن جي منهن - اڪيلو روءِ سوءِ - علحده - جُدا - نِرالو. (ث. نِراڙي ع نراڙ يُودْ).

= نِراڙائيْ ع نِراڙائيُونْ: ث. اڪيلائي - علحدگي - گوڙ گهمسان کان الڳ جڳهه - سنسائي.

● نِرالوْ ع نِرالا: ذ. صفت. (پرا. نِرالِي. سن. نِرالي) الڳ - جُدا - اڪيلو - هيڪلو. ٻئي نموني جو - عجب - ڏاريسون - عجب جهڙو - نيارو - انوکو - عجيب و غريب - نئون - خاص - نجو - ذاتي - و شِيشْ وانْ - نادرْ - غير رواجي - آساڌارڻ - نه ڏٺل نه ٻڌل - ناشنيد و. سڪلو - نلهو - مُجرّد. آزاد. (ث. نِرالي ع نِرالِيُونْ).

= نِرالائيْ ع نِرالائِيُونْ: ث. خصوصيت - وشيشتا - نِرالپڻ.

= نِرالِيْ حالتِ: ث. نرالي ڳالهه - نِيارَپَ - اِستثنا - وِيڪَشْ.

= نِرالِيْ طَبِيعْت: ث. خاص مزاج - انوکي چال - فطرت.

● نِرانَ ع نِرانُونْ: ث. گهوٽ جي ٻيڻ - مڙس جي ٻيڻ - نِرڻان - نِڻان.

● نرانو ع نرانا: ذ. صفت. ٻنا ناشتي کيل. پُڪايل.

● نراهُ ع نراهَ: ذ. صفت. بي راهه - ناآميد - نِرهه - مايُوس - نراسْ - محروم - خستو - شڪستو. آداسْ. رَدْ. (ت).

● نِرائِيْ ع نِرائِيُونْ: ث. نِلائي - هاڪائي - پتو ترتا - سنائي - آڇتائي - نِرملتا - سُو چتا.

● نِرْتِ ع نِرْتُونْ: ث. (سن. نيتر يا نِرتي) نظر - نگاهه - ڏسڻي - بصارت - درشت - جوت - ديد - نِهار - اک جي روشني - ڏيٺ. ڏيانْ - ويچار - خيال - سمجهه - فهم - پوجهه - هوش - حوصلو. نِاچْ - نِماڻ - لڪاءُ - تماشو - ڏيکارو - ڏيکاءُ - نظارو - شڪل - روئداد - ديدار. هيڇ - ذوق - شوق. پيار. حياءُ - لڄ - شرم.

= نِرْتائِتوْ ع نِرْتائتا: ذ. صفت. نرت جو يا نرت وارو - سُڄاڻ - سمجهو - تيز فهم - زيرڪ - چتر - سُٽوپرو - متمان - هوشيار - عاقل - عقلمند.

= نِرْتَنْ: مصدر. نهارڻ - جاچڻ - چتائڻ. (نِرتيو - نِرتيندو - نِرتيل).

= نِرْتَنْ: ظرف. نرت سان - نرت کان. نظر. ڏيان.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"هليان پتليو نہ رهي، نِرتون نيسہ نيبار" (شاهہ).

— نِرْتَنُونْ: ظرف. نِرت ڪسان — نظر ڪان — نظر جي ڪري.

— نِرتَنُونْ: ظرف. نِرت مسان — ڏيان سان — صِدق مان.

— نِرْتو (ڪ): ظرف. نظر ڪي سامهون — سنئون — سِڌو — ڏو. (ع. نِرتا). تيز نظر واري آڻ جو هڪ قسم. (ڪ).

● نِرْجو ع نِرْجا: ذ. صفت. نِرجو — بي حيا — بي شرم — بي لڄو — بي نڪو — بي ديدو — ڏيون پاڻيون ويل. نِڊر — بي چيو — نافرمان — هٺيلو — ضِدي — ڏڙ — نِبريل. سخت — ڏاڍو. اڻ ٽڪ — اوچ. منحوس. (ث. نِرجي ع نِرجيون).

● نِرْجو ع نِرْجا: ذ. صفت. بي شرم — بي حيا — بي لڄو — نِرجو — بي غيرت — بي ديدو — بي نڪو. ڪَڪَ نہ ٽيندڙ — اوچ. هٺيلو — ضدي — نِڊر. بي اثر — سخت — ڏاڍو — مضبوط. بهادر — دلير. (ث. نِرجي ع نرجيون).

— نِرْجائي ع نِرْجائيُونْ: ث. بي حيائي — بي شرمائي — بي غيرتي. هٺ — ضد پڪ — نِڊرپائي.

● نَرْچ: اسم خاص. تعلقي پني عاقل ۾ هڪ ڏيهہ جو نالو.

● نَرْخ ع نَرْخَ: ذ. قيمت — مارڪيٽ جو اڳهہ — محصول جي اڳهوتري — نَرخ نامو — پتها — پيٽ — دام — ڪيرو — شرح. نمونو — رواج — چال — هلت چلت. "موجوده زمانو نئين نَرخ سان هلي رهيو آهي." (جملو).

— نَرْخ بَنْدِي ع نَرْخ بَنْدِيُونْ: ث. مقرر ڪيل اڳهن جي لسٽ.

— نَرْخ نامو ع نَرْخ ناما: ذ. محصول جي اڳهوتري جي ياددائشت — اڳهن جي لسٽ — نَرخ بندي.

● نَرْدَ ع نَرْدَ: ذ. ڪٽڻو — مُهرہ — پيش پتها تحفو.

● نَرْدبانْ ع نَرْدبانُونْ: ث. چڙهڻي — ڏاڪڻ.

● نَرْدَنْ ع نَرْدَنْ: ذ. پاڻيء جي ڪيءَ جوهڪ قسم (ڪنهن گهٽاءَ ڪناري تي ڪنڊ جي گاهہ ۾ گذاري).

● نَرْدُورْ (ڪ): ذ. نادر. ظالم.

● نَرْڊِپساوَرْ ع نَرْ ڊِپساوَرَ: ذ. بازار — دڪان — مَنڊي — مارڪيٽ.

● نَرَزْ ع نَرَزْ (ڪ): ذ. صفت. افلاطون — چالاڪ — هوشيار. ڏاڍو — پهلوان — بهادر.

— نَرَزائيپ ع نَرَزائيپُونْ (ڪ): ث. ڏاڍ جواني — ڏاڍ مڙسي.

— نَرَزائي ع نَرَزائيُونْ: ث. ڏاڍ جواني — ڏاڍ مڙسي — پهلواني — بهادري.

— نَرِزْ پُوزْ ع نَرِزْ پُوزَ (ت): ذ. صفت. بهادر — مضبوط. طاقتور — سڪيمو.

● نِرَزْ ع نِرَزَ: ذ. (پرا. نِبال. سن. لاٽ) بدن جو هڪ عضوو — نِراڙ — پيشاني — جبين.

● نَرَزُو ع نَرَزُو: ذ. ڏڪو — دَهڪو — ڏهڪاءُ — خوف — ڊپ. ڀاسن ڪان وڏو. (ث).

— نَرَزُو ڪَنِدَنْ (ت): ڏاڍيان ڪاڙهائڻ — جهيڙو ڪرڻ.

● نَرْسَ ع نَرْسُونْ: ث. (انگ) ڊاڪٽرياڻي. دائي. مَنڊر — مدوائيف — مسٽر.

● نِرْسْ ع نِرْسَ: ذ. صفت. نِرسو — وَزن — هلندي — زور — بوجو — بار — ميزان — بوجهہ. مَٽو — ميلاوتي — گاڏڙ. گهٽ — اوڻو — ڪَسو — ڪَمْ — اڻ پورو — زائل — ڪنل پاڳو — اَڻٽالو — لاڀيرو.

— نِرْسائيُ ع نِرْسائيُونْ: ث. گهٽتائي — ساتيحتي — ڪتمي — ڪوٽ — اوڻائي — ڪمتري — زيردستي.

● نَرْسَنْگو ع نَرْسَنْگا: ذ. وڇائڻ جو توتاڙو — وڇندڙ سِڪ — سِنگڙي.

● نِرسِنْگهہ: اسم خاص. وشنو جي اڏ ماڻهوءَ اڏ شينهن واري ٻت جو پٽلو.

● نَرْغو ع نَرْغا: ذ. گهيرو — حلقو. انبوهہ — هجوم — هنگامو. مشڪل وقت — دشواري.

● نَرَڦونو ع نَرَڦوتا: ذ. پساريڪي وڪر جو هڪ قسم — وڏي ايلاچي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نَرڪ ۽ نَرڪَ: ذ. نرڳ - جهنم - دوزخ - پاتال - عالم ارواح - اعراف - ميرتيو لئوڪ. ٻُڪري - جُواخانو. (ذ. صف). ڪينو - ميرو - گندو - غليظ - خراب - فاحش.

- نَرڪ گامي: ذ. صفت. دوزخ جو رهاڪو - جهنمي - نيرگي.

- نَرڪي ۽ نَرڪِي: ذ. صفت. دوزخي - جهنمي - شيطان. شرير.

● نَرڪَڻ: مصدر. چمڪڻ - چلڪڻ.

● نَرڪو ۽ نَرڪا (ل): ذ. ڪسيءَ مان پائيءَ جي وهڻ لاءِ سنهون سوراخ (ذ. صفت). لچو - آسرو. بي جيو - نافرمان.

● نيرڪَڻ (ڪ): مصدر. نهارڻ - چڪاسڻ - جاچڻ - تڪڻ - ڏسڻ - پرکڻ - آزمودو ونڻ - ڏيان مان چتائي ڏسڻ.

"رکي نيڻ نيڻن ۾ نرکي نمائي." (سائي).

(نيرڪيو - نرڪيندو - نيرڪيندل).

● نيرڪَ ۽ نيرڪَن: ث. جاچ - چڪاس - تڪ. آزمودو - پرک.

- نيرڪ پرک ڪرڻ: جاچ ٽوڪ ڪرڻ - آزمائش - پرکڻ.

● نَرڳ ۽ نَرڳ: ذ. نرڪ - دوزخ - جهنم.

● نَرگس: گل جو هڪ قسم (اندران ڪارو، باهران پيلو). (اسم خاص). هڪ فلم ايڪٽريس جو نالو.

● نَرڳ ۽ نَرڳ: ذ. دوزخ - جهنم - هاوي - پاڻين جي وهڻ جي جاءِ - پاتال - تحت الثريٰ - سجين - سقر - اسفل السافلين. (ذ. صفت) ڪينو - خراب - گندو - بدفضيلت.

- نَرڳِي ۽ نَرڳي: ذ. صفت. دوزخي - جهنمي - نرڪي - نرڳ جو. ڪينو - ميرو گندو - گندو - غليظ - گدلو - فاحش.

● نيرڳهٽ ۽ نيرڳهٽ: ذ. نڙيءَ جي اندران هوا لاءِ هڪ چلائيندڙ نلي - نڙگهوٽو - نڙي - گلو - شاهه رڳ - گهٽ - گهات - ڪنڊ - هنجي - ڪنڙ - هڪي - ڪُنورن - ڪاڏي جي نلي - هوا چونڙو.

- نيرڳهٽ نيئن (ڪ): نهوڙي وڃڻ - قابو ڪرڻ. ناهوڊ ڪرڻ.

● نَرڳهول ۽ نَرڳهولَ (ل): ذ. صفت. تمام ڏڳهو - قداور - لنبو.

● نَرلي: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نَرلي: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نَرَمُ ۽ نَرَمَ: ذ. صفت. سولو - ڍڪندڙ - لچڪيدار - انگهندڙ. ڪونڊرو - ملايم - ڪومل - ڪچو - سوکيم - حليم - ڪُنڊرو - ملائم. نازڪ - ڦلهڙو رحمدل. سانتيڪو - سليم - لوچدار - خليق - مدام - متحمل - بردبار. ڍيرو - ڏيمون - جهيٽو پُسيل - پينل - آلو ٽيل. لسو - خوشنما. ڪاهل - سست.

- نَرمائش ۽ نَرمائشُون: ث. نرمي - نرمائي - ڪوملتا - جهيڙائي - حليمت - ملايمي - سليمي - طبعي - ڪنڊرائي. ڦلهڙائي. نهٽائي - خلق. نامردي.

- نَرمائي ۽ نَرمائيُون: ث. ڏسو ارمائش - نرمي.

- نَرمُ پاڻي: هلڪو پاڻي - صاف پاڻي.

- نَرمُ دلُ ۽ نَرمُ دلَ: ذ. صفت. نرم دل وارو - رحمدل - موم دل - قياس وند.

- نَرمُ ڪَرڻ: ملايم ڪرڻ - ڪنڊرو ڪرڻ. نارڻ - ڍيرو ڪرڻ. دل ونڻ.

- نَرمي ۽ نَرميُون: ث. فرمائش - نرمائي - ڪوملتا - جهيڙائي - ملايمي - ڪنڊرائي - ڍيرائي - ڪوملائي - ڏيمائي - ڪوٽڙائي. خلق - شيريني - ڦلهڙائي. شفقت - مهرباني - رحمدلي. آهستگي. سهولت - آساني - سولائي. بردباري - تحمل. نامردي.

● نَرمل ۽ نيرمَلَ: ذ. صفت. اڻ ميرو - ٻڌا ڪدورت - پاڪ - پوتر - صاف - نيچ - ڪومل - شفاف - چمڪندڙ - ڏاڍا وارو - اوجل - سنو - اڇو - اجرو - اڇتو - نجو - خاص - نبار - خالص - اصل - ٺيٽ - چند - ڪرو - سچو - بيداغ - شڌ - نيڪ دل - صاف دل - سرل - نسکپٽ - سوڌو - صاف گو - بي رياءِ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نرمتلائي ۽ نرمتلائيون: ث. نرملتا - صفائي - اجلائي - پاکائي - پوترتا - سفائي - آچتائي - سڻ چتا - پوشيدائي.

● نرمو ۽ نرمو: ذ. ڪپهه جو هڪ قسم - نرم يا سنهي ڪتيل ڪپهه.

= نرما: ث. آمريڪا جي ڪپهه سان مشابهت رکندڙ نرم ۽ ڏگهي تندن واري ڪپهه جو هڪ قسم (بنگال ۾ ٿئي).

● نرن ۽ نرنون: ث. گهوٽ جي پيٽ - نڙ - نران - نڙان.

● نرنا ۽ نرنا: ذ. نر - مرد - مذڪر - مڙد - مڙس ماڻهو هڪ عزت جو لقب. (ث. ناري نانءُ ۽ ناري نانءُ).

= نرنانءُ ۽ نرنانءَ: ذ. مرد - مڙس - مذڪر.

● نرناهڙ ۽ نرناهڙ (ڪ): ذ. صفت. ظرف. پڌرو - ڪليو - ظاهر ظهور - عيان.

● نرنجن ۽ نرنجن: ذ. صفت. بي عيب - بي عيبو - لڳت يا موهه کان آزاد. خدا جو طالب (ظرف). بنا جذبي - بنا حرص و هوس.

● نرنڊ ۽ نرنڊون (ل): ث. پڙنڪ - گپير. "ڪري مر ڪٽو ٻيو، نيئر ۾ نرنڊ".

● نرنڊو ۽ نرنڊا: ذ. صفت. بي حيا - بي شرم - نرلڄ.

● نرنڻ (ڪ): مصدر. نرڻ ڪرڻ - ڪولڻ - ظاهر ڪرڻ - پڌرو ڪرڻ. (نرنيو - نرنندو - نرنيئل).

= نرن (ڪ): ث. صفت. پڌرو - ڪليل - عيان - صاف - ظاهر - چٽو.

= نرڻ ڪرڻ: صاف ڪرڻ - ظاهر ڪرڻ. فيصلو يا نبيرو ڪري ڇڏڻ.

= نرنهي: ڪولي - نروار ڪري - ظاهر ڪري.

● نرنو ۽ نرنا: ذ. صفت. صبح جي ماني ڪائڻ کان سواءِ - ڪائڻ بنا - نيراني - بنا ناشتي ڪيل - نيرانو.

= نرنهي: صفت. بنا ڪاڏي پيتي - نيراني - نيراڻي - لنگهڻ.

● نرنيءُ ۽ نرنيون: ث. صبح جي ماني - ناشتو - نيرن - نيراني - چاندو پاڻي.

● نرنيءَ: ذ. (سن. نيرڻ) نرنئي - فيصلو - چنڊ چاڻ - نبيرو - سڌائت - نتيجو - انومان. راءِ - راءُ - صلاح - مصلحت.

= نرنيءَ ڪرڻ: فيصلو ڪرڻ - نبيرو ڪرڻ - صاف ڪرڻ. سهي ڪرڻ. پڃاڻ - امتياز ڪرڻ - سڃاڻ - تفاوت سمجهڻ.

● نرڻو ۽ نرڻا: ذ. (سن. نيرڻيءَ) تحقيقات - فيصلو - نياءُ - نبيرو.

= نرڻي: نياڪاري - امين.

● نرو ۽ نرا: بدن جي عضوي جو هڪ قسم - نهاڻين جي پر وارو بدن جو آندو. ستر جو هڏي سان ويڙهيل. چمڙي جي وچ وارو حصو. مثاني جي نلي - مردانو ٻيلو - آنورو - خصيه - خصيو. (ڪ) چاڪ. (ث). ڪتي، ٻڪريءَ وغيره جي اڳيون ٽنگون ڪٽي ٻڌڻ واري حالت - ڳاٽ. آنشبازيءَ جو هڪ قسم. نيسارو - نسارو - نسليو. ڪپرو - چيٽ جي سير. ٻوٽي جو هڪ قسم - ڪوتمير - جهنڪ ڪٽوري. (اسم خاص) تعلقي ميرپورماٽيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

= نرا پرجتن: شهوت پيدا ٿيڻ - انگيز ٿيڻ.

= نرا چنبڙ ڪرڻ: هيسائڻ - دٻائڻ - نڙي ڪيڏ.

= نرا چنبڙ: هيسائڻ - ديڇارڻ - وس ڪرڻ.

= نرا ڏيئن: مٿي ٿيڻ مغرور ٿيڻ - هٿ ڪرڻ. جهيڙو ڪرڻ - تڪرار ڪرڻ.

= نرا قاتن: شهوت جو زور وڻڻ.

= نرا ڪتن: اڳيون ٽنگون مٿي ڪٽي سامهون ٿيڻ - پوين ٽنگن تي ٻڌڻ.

= نرا لهڻ: ٻيلا لهي پوڻ - آنورا سڄي پوڻ - ڏٽ ٿيڻ. هرنيا ٿيڻ.

= نروڙيڻ: منهن سامهون ٿيڻ - وڙهڻ لاءِ آماده ٿيڻ - تڪرار ڪرڻ. غرور ڪرڻ. ڪنڌ مٿي ڪٽڻ - آپو گاٽ ڏيڻ. ضد ڪري ٻڌڻ. دٻائڻ - هيسائڻ.

= نرو لهي ڇوڙ: ٻيلو لهي پوڻ - آنورو لهي پوڻ. هرنيا ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نِرو ع نِرا؛ ذ. صفت. چڙو - اڪيلو - تنها - محض - جدا - ڌار - علحده - الڳ. وائڪو - واسرو. خالص - نجو - نج - نبار - اصل. فقط - رڳو. نسورو. پورو. چڳوپلو.

● نِرُوارَ ع نِروارُونُ: ث. تقرير - ڳالهڪو - بيان.

● نروارُ ع نِروارَ: ذ. ظاهر - ڪليو - پڌرو - عيان.

= نِروارُ ٿيڻُ؛ ظاهر ٿيڻ - پڌرو ٿيڻ - عيان ٿيڻ.

= نِرُوارُ ڪرڻ؛ ظاهر ڪرڻ - پڌرو ڪرڻ - عيان ڪرڻ.

● نِرواهه (ت): پورائي.

● نِرو ڏَنُ: مصدر. نپوڙڻ - نچوڙڻ - نچوڙڻ - پيڙو ڏيڻ - زور ڏيئي چپڻ - چپيائڻ - چُٽڻ - ڪشڻ - نچوڙي ڪڍڻ - مهٽو ڏيڻ - مروڙڻ - موڙڻ. ولوڙڻ - جهڳڻ - جهڳوڙڻ. (نِروڏِيو - نِروڏيندو - نروڏيل).

● نَرُوَرُ ع نَرُوَرَ: ذ. راجا - شاهه - بادشاهه. (ذ. صفت). راجا جو - راجائون.

= نَرُور سهيريُ: راجائي يا شاهي ڳهٽي.

● نِروڙِيُ ع نِروڙِيُونُ (ڪ)؛ ث. پوٽي جو هڪ قسم.

● نِروگو ع نروگا؛ ذ. صفت. روگ ڪان سوا - بنا روگ - بنا مرض - با جميعت - نرويو - نِروگي - تندرست - چڳو پلو - صحت ياب - هٽ سڄو - جوپ - نمرو - صحت بخش - اروگ - صحيح سلامت - صحت وارو - صحتمند - طاقتور. (ث. نِروگي ع نِروگيون).

= نِروگائيُ ع نِروگائيونُ: ث. روگ يا مرض نه هجڻ واري حالت - صحت - چڱائي - هٽ سڄائي - نروائي - خيريت - سلامتي - صحتيابي - بيماريءَ کان آزادي - تندرستي. (ذ. صفت). بنا روگ - چڳو پلو - تندرست.

= نِروگِيُ ع نِروگِيُونُ: ث. تندرستي - نروگائي. (ذ. صفت). تندرست - چڳوپلو - هٽ سڄو - نرويو - جوپ - نمرو - صحت ياب - صحت بخش.

= نَزُولُ ع نَزُولَ (ل)؛ ذ. صفت. تمام ڏکهو - لمبو.

● نِروئو ع نِروئا؛ ذ. صفت. نويو - بنا مرض - اروگ - تندرست - صحتمند. مفيد. (ث. نِروئيُ ع نِروئيونُ).

= نرو ٿائيُ ع نروِ ٿائيُونُ: ث. صحت يابي. چڱپلائي - تندرستي - خيرت - سلامتي - نرويائي - نروگائي.

● نِروئيُ ع نروئيُ: ذ. صفت. نرويو - نروگ - بنا روگ - چڳوپلو - تندرست - صحتمند - خوش.

● نِرو ِيو ع نِرو ِيا؛ ذ. صفت. بيماري پيدا نه ڪندڙ - صاف - سٿرو - صحت بخش - معتدل - هاضم - موافق - چڳوپلو - تندرست - صحتمند - گوارا - نروگي - خوش گوار - نروگو - صحت ياب - هٽ سڄو - جوپ - نمرو - اروگ - سلامت - تازو توانو - طاقتمند - اروگ - خوش (نِروِئيُ ع نِروِئيُونُ).

● نِرهُ ع نِرهَ: ذ. صفت. نرهه - نراس - مايوس - اداس - نااميد - بي آسرو. رَدُ. سڄو ڏينهن لنگهن ڪيدل - بکيو. (ڪ). (ذ. اسم). زهر. (ت). (ظرف). بنهه - مورهين - اصل - صفا - سورگو - بنهين. (ڪ).

= ذ رَهُ ٿيڻ؛ نراس ٿيڻ - ناراض ٿيڻ - نا اميد ٿيڻ.

= نِر هُ ڪرڻ: نراس ڪرڻ - ناراض ڪرڻ - نا اميد ڪرڻ.

● نِرِيُ ع نَرِيُونُ: ث. (پرا: نليا. سن. نل + ايڪا). پوري نلي (لوهه يا ڪاٺ وغيرهه جي) - نلي - تاڃيءَ جي ٻيٽي جي سٺ ويڙهڻ لاءِ هڪ پوري ڪائي (اڌرٽي جي). نلڪي نل - تڙ ۽ ايندڙ سنهي موڪ. (ڪاڇو) - تڙ جي ٻاڦ جي نلي - ڪسي. بدن جي هڪ پوري ڏکهي هڏيءَ جو قسم - پانهن ۽ ٽنگن جو وڏو ڏکهو پورو هڏو - ويڙي - نلي. ماپ جو هڪ قسم - هٽ جي وچين آڱر ڪان ٿوٿ تائين ڏيکهه جي ماپ - ڏيڍ هٽ. ڪڙ جي نري. نال. بندوق جي نلي. ڪڍڻي اڳيان ڦنيل سوٽر جي بچاءَ لاءِ نالي. تاروءَ جو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هڪ قسم. (اسم خاص). تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- نَرِيُبو ۽ نَرِيُبا (ث)؛ ذ. سرن وجهڻ لاءِ لوهه جو هڪ اوزار.

- نَرِيُبَ ۽ نَرِيُبُونُ (ث): ث. اٽڻ وقت تاڃيءَ مان ڏاڳي لنگهائڻ جو هڪ ڪورڪو اوزار.

- نَرِيو ۽ نَرِيا؛ ذ. صفت. نريءَ وارو- ٽنگن وارو؛ جيئن "ڪارَنريو" (گهوڙو).

- نَرِيُ واهوُ: ذ. پينڊي جي تندن وجهڻ لاءِ ڪ ۾ ايندڙ هڪ ڪورڪو اوزار.

● نَرُ يا؛ ذ. مٽيءَ جا نارا (جي ڪنير ٿاهين ۽ جاين جي مٿان پاڻيءَ جي نيڪال لاءِ ٿين).

● نَرِيڙو: اسم خاص. نڪي بارڻ ڪان آتر طرف هڪ لڪ ۽ جبل جو نالو.

● نَرِيڙِي: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نَرِيلُ ۽ نَرِيلَ؛ ذ. سڪل ڦَلَ جو هڪ قسم- ناريل.

- نَرِيلُو ۽ نَرِيلا: ذ. نَريل- ناريل.

● نَرِيُمانُ: اسم خاص. رستم پهلوان جي ڏاڏي جو نالو.

● نَرِيُنُو ۽ نَرِيُنا (ڪ): ذ. نرُ- مذڪر.

- نَرِيُنُو اولادُ: ذ. نرُ اولاد- پُٽَ.

● نَرِيو ۽ نَرِيا؛ ذ. ناري جو هڪ قسم- ٽِڪر جو نيسارو. گل جو هڪ قسم.

● نڙُ ۽ نڙَ: ذ. (پرا. نندو. سن. نٽ) گاهه جو هڪ قسم- ڪَرين واري ڪانيءَ وارو گاهه. ساريسن وغيره جي پوک ۾ ڪانهي مثل ٽيندڙ هڪ گاهه (پاڻيءَ ۾ ٽيندڙ)- ڪانو- سَرُ ڪاني جو هڪ قسم (ڏڪهو، اندران پورو)- حُقي چڪن جو نڙُ- حُقي چڪن لاءِ پوري ڪاٺ جي نلي- پوپلي. وڄائڻ جي ساز جو هڪ قسم- بانسري- مُرلي. نڙانديِ- ڪاني. لٽڪڻ جو هڪ قسم.

- نڙُ سائوُ ڪرَنُ؛ نڙ ڇڄائڻ يا پُسائڻ- نڙ تازو ڪرڻ.

- نڙُ گوهه مانُ ڪڍَنُ: نيات يا برادريءَ مان نيڪالي ڏيڻ.

- نڙُ مانُ ڪڍَنُ؛ پاڻهيءَ مان ڪيڻ- پاڻ نه ڪرڻ.

● نِڙُ ۽ نِڙَ: ذ. نِڙِي- نڙگهٽ- ڪُجي.

- نِڙُ ڦاڙِي ڳالهائڻُ: وڏي آواز سان ڳالهائڻ. جهيڙو ڪرڻ.

● نڙانَ ۽ نِڙانُونُ: ث. مڙس جي پيڙ- نِڍانَ- نِرانَ.

● نڙانڊِيُ ۽ نڙانڊِيُونُ: ث. سٽ وغيره وڙهڻ لاءِ پوري سٿهي نلي- نڙو- نالانبدي- نڍانبدي- خالي نڙو- ڪوٽَ- نالانبدي- ڏانبدي. نندو نڙ (وڄائڻ جو). (ڪ). ڪاني جي نلي (جنهن سان ڪينڍان وغيره ڪيڙجن).

● نڙاوَلِ: ث. ڏنڊن ۾ سِرَ جي پاڻيءَ تي ٽيندڙ گاهه جو هڪ قسم.

● نڙُ بَتُ: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نڙُدُولُ ۽ نڙُدُولَ (ل): ذ. صفت. لٽمبو- تمام ڏگهو.

● نِڙُ گهٽُ ۽ نِڙُ گهٽَ: ذ. نڙيءَ ۾ ڪچين چِلراين هڏين جي اسپرنگ وانگر نلي- نِڙُ گهوٽو- نڙ گهوٽ.

- نڙِ گهوتُ ۽ نڙِ گهوتَ: ذ. نِڙُ گهٽُ- نِڙُ گهوٽو- ڪُلو.

- نڙُ گهوٽو ۽ نڙُ گهوٽا: ذ. نڙُ گهٽ- نڙي.

● نڙوُ ۽ نڙا: ذ. ڪورين جي اوزار جو هڪ قسم- سٽ وڙهڻ لاءِ ڪاٺ جي پوري نلي- نڙ نبدي- نڍانبدي- ڪوٽو- ٻَهي- سٽ سان پريل ريلُ گهڻن دستن ٽيڙ واري حالت. ڇڻ ڇڻ لاءِ ڪاٺ جي پوري نلي- نڙِي. رستي وغيره مان پاڻي آڪارڻ لاءِ لوهه جي پوري نلي- پائپ- نل. مڇي مارڻ جي رڇ جو هڪ قسم. پريل ۽ بند ٽيل ڪرڻين سان آن ڪيڙي تپاسڻ لاءِ لوهي اوزار جو هڪ قسم- حقي يا چلم جو نڙُ. وڄائڻ جو ساز- نڙُ- نڙانبدي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نڑوا پترڻ: نڙن تي ڏاڪا ويڙهڻ - نڑاندي ۽ تي اڀت جي ٽڪ رستي سڌ ويڙهڻ.
= نڑوا رڏڻ: نڙن تي آهر چاڙهڻ لاءِ ديڪڙي ۽ پائي ۽ انو ۽ نڑوا وجهڻ.
= نڑوا سڪڻ: لڦان هوڻ. ٽڪجي هوڻ. ديو ٿي وڃڻ.
= نڑوائي ۽ نڑوائي: ذ. صفت. نڙن وارو - نڙو وڏو ڏڙ. نڙ وڃائيندڙ.
= نڑو پترڻ: هوري ڪائي ۽ يا نڑاندي تي سڌ ويڙهڻ.
= نڑو چاڙهڻ: هڪ نڑي ختم ٿيڻ تي هيو نڑو ان جي جاءِ تي نار ۾ وجهڻ.
● ڑو تر: ث. (سن. نَوَ) ۽ نَوَ (۹) واڌو (+) نَوَ (۹) جيئن ته "۹+۹" وغيره.
● نڑوڻو ۽ نيڑوڻا (ڪ): ذ. نڙ گهٽ - ڪلو - نڑي.
● نڑوچڑو ۽ نڑاچڑا (ڪ): ذ. پائي ۽ جهڙو پڙو دست.
● نڑ يُ ۽ نڑ يُون: ث. (سن. نَدَ). ڪورين جو هڪ اوزار - نڑاندي - نڌاندي. پکي جو هڪ قسم - ماناهه پکي. (ل).
● نڑ يُ ۽ نڑ يُون: ث. (سن. نادَ = نار). بدن جي عضوي جو هڪ قسم - پائي ۽ ڪاڏو وغيره وات مان پيٽ ڏي نيندڙ نلي - نڙ گهوٽو - گلو - ڪچي - هوا جي نلي - شاهه نلي - هيڪي - ڳڙڻ - ڪاڏي جي نلي - گهٽ - ڳاٽ - ڪنڊ.
= نيڑي ۽ تي لٿ اچڻ: لاچار ٿيڻ - مجبور ٿيڻ - بيوس ٿيڻ - عاجز ٿيڻ.
= نيڑي ۽ تي نڪهڻ ڏيڻ: مسڪين مار ڪرڻ - هرو پرو ظلم ڪرڻ - تنگ ڪرڻ.
= نيڑي پوڻ: ڪهڻي ڳالهائڻ ڪري آواز ڪهڪهو ٿيڻ - آواز ٽڪجي يا دٻجي وڃڻ.
= نيڑي ڪيڻ: ڏاڍيان ڳالهائڻ - زور سان ڳالهائڻ. ڪهڻ - ذبح ڪرڻ.
= نيڑي ڪرڻ: ڪهڻو ڳالهائڻ. (جانور وغيره ڪي). حلال ڪرڻ - ڪهڻ - سير وجهڻ.

= نيڑي ۽ لهس ۽ نيڑي ۽ لهس: ذ. نڙي يا چاڻي وغيره ڪي لڳل ٽنڊ - زڪام - لهس - سردي.
= نيڑي ۽ سان پائي ۽ ڪڻ: تمام سهڻو هڻڻ - لزاڪت وارو هڻڻ - تمام نازڪ - ڪوري ۽ حسين ماڻهو لاءِ تشبيهه.
= نيڑي ۾ ساکي ۽ هڻڻ: آواز سڻو هڻڻ - سريلو هڻڻ.
● نيزار: ذ. صفت. لاغر - سنهڙو. مفلس.
● نيزارت ۽ نيزار تون: ث. هيڻائي. نهٽائي.
● نيزاع ۽ نزاع: ذ. (ع). جهڳڙو - تڪرار - ردبدل - ويرُ - تنازعو - دشمني - عداوت - خصومت - قضيو - ٽنٽو - فساد - رڳڙو - حجت - هوڏ - چٽاپيٽي - بحث - عڪسو - مناظرو - ڪشماڪش - اختلاف. آرزومندي - آميد - آسرو.
● نيزاڪت ۽ نيزاڪتون: ث. نازڪپائي - ڪوملتا - ملائمي - خوش اسلوبي - خوبي - نازونداز - نازڪ مزاجي - سونهن سوڀيا - حسن - ڏيک ويک - هراجمان - خوبصورتي - سينگار - زينت - زيب - سهڻائي سندرتا - لطافت - نازڪپڻ ناهه ٽوهه - ملوڪت - نفاست - نفيسائي - ملوڪائي.
= نيزاڪتدار ۽ نيزاڪتدار: ذ. صفت. نزاڪت وارو - عمدو - حسين - سندر - نيڪو - هوڪارو - موچارو سهڻو - سوڀيا وان - صورتوند - سدرشن خوبصورت ناهوڪو.
● نزُد: ظرف. نزديڪ جو مخفف.
● نزُديڪ: ظرف. ويجهو ويجهڙو - وٽ - پرسان - اوڏڙو - اوري - اورتي - اوڏي - اوڏو - قريب. جي محلي ۾ - جي پاڙي ۾.
= نزُديڪي: ث. ويجهڙائي - قربي - اوڏڙائي - ويجهائي.
= نزُع: ذ. دم ٽوڙڻ.
● نزُلو ۽ نزلا: ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم - تارونءَ مان نڪ رستي پاڻي ڪرڻ واري حالت - ريزش - سردي - زڪام - ٽنڊ - ليس.
= نزُلو ڪيرڻ: نزول جي پائيءَ جو سيني تي ڪرڻ - نزول ٿيڻ - ريزش لهڻ. نقصان پهچڻ -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نقصان پهچڻ - بار ٿيڻ - تڪليف پهچڻ - آفت اچڻ - شامت اچڻ - غضب نازل ٿيڻ .

● نزولُ ع نُزولَ : ذ. لهڻ، هيٺ اچڻ، ڪرڻ واري حالت . ڏوري وقت لاءِ ترسڻ واري حالت - منزل هڻڻ واري حالت . الهام جي لهڻ واري حالت . جماع وقت مرد جي منيءَ نڪرڻ واري حالت . اک جي بيماريءَ جو هڪ قسم (اکين مان پاڻي وغيره و هڻ) . نُزلو - زڪام .

● نزُهتُ : ث. صفت . بي عيب . پاکيزگي . خوشحالي .

● نزُهتُ گاهه : ذ. گهمڻ گهڻڻ جي جاءِ .

● نِزِيتُ ع نِزِيتَ (ڪ) : ذ. صفت . ڪمزور - بي طاقت - نِربَلُ - ضعيف . ٻوڑهو .

● نزِيڪُ ع نزِيڪَ : ذ. صفت . زِيڪ گهڻ سواءِ - هل گهڻ سواءِ - نِربَلَ - ڪمزور - ڪرهيڻ - بي طاقت . نحيف - ڪمزور - لاغرُ - ضعيف - نِزار . (نزديڪ جو هڪڙيل لفظ).

● نَسَ ع نَسُونُ : ث. (پرا ٽسا. سن. نَسا = نَسَ) نبض - ناڙِ - رَڳَ - نَبُوضَ . دمني - خراب رت جي نلي - ڦٽو - ڏورو - تاندورو - گنڊ . آت . تند - تندو . (اڪ جو) آڪارو - (ناريل جو) ڪاپار .

- نَسانِيَلُ ع نسانِيَلَ (ڪ) : ذ. صفت . نسن وڌيل - نياڳو . ڪوڙو - ناڪار .

- نَسِرُ ع نَسِرَ : ذ. صفت . نسن وارو - رڳهن وارو - رَڳِڙُ - گنڊِرُ . ڦلهو - متارو . سُڀاءَ وارو - طبيعت وارو .

- نَس جهلَڻُ (ڪ) : سهِي ڪرڻ . قابو ڪرڻ - سوڙهو گهڻڻ .

- نسَ سهِي ڪَرَڻُ : بيماري سمجهڻ . ڪنهن ۾ ماڻهوءَ جي طبيعت يا عيب پروڙي وڃڻ .

- نَسُنُ جهڙِيلُ (ڪ) : ذ. صفت . بي حيا - بي شرم - نِرلجُ .

- نَسُنُ وَدِيوُ ع نَسُنُ وَدِيا : ذ. صفت . عاري - سُٽ - هڏ رڪ - ڪرڪوسُ - ڪانڊُ - آلسي - نَسُن ڦُٽو - سَڏن سُڪو - سيتُ - فسڪل (هڪ پيتَ يا بَددُعا) .

● نِسُ : ث. (سن. نِشا) رات - رَڻُ - راتوِي - رَيُنَ - شَبُ - لَيل .

● نِسِ : ظرف. (سن. نِسُ = هڪڙو آهسرڪ) حرف تنفي - نَڪ - بغير - بنان - ڪان سواءِ - سواءِ - جي بنان . گهٽَ .

- نِسُقَلُ ع نِسُقَلَ : ذ. صفت . بي قليو - نِقَلُ - نِهقَل - قل ڪان سواءِ - اجايو - بي سُودُ - بيڪار - فضول - خارج .

- نِسُڪام ع نِسُڪامَ : ذ. صفت . بنا مرضيءَ - مرضيءَ ڪان سواءِ - بناچاهت - بي موهيو - بنا اڇاجي - بي طمع - طمع ڪان سواءِ .

● نِسُڪُٽُ : ذ. صفت . ڪُٽ ڪان سواءِ - سڌارُ - سچانتو - سچو - صادق - راسخ - صاف دل - چل وِل ڪان پري - سَرُلو .

- نِسُڪَلَنڪُ ع نِسُڪَلَنڪَ : ذ. صفت . ڪَلَنڪ ڪان سواءِ - بنا داغ - بنا ٽيڪي - بي داغ - نرمل - صاف - پاڪُ - پوتَرُ - نِشڪلنڪ - نِراپراڌ .

● نِسات (ڪ) : ظرف . اِنهيءَ ساعت ۾ - اِجهو - هينئر - هاڻي .

● نِساءُ : زال - عورت - مائي - ٻيبي - ٻيگم - اِستري - نار - ضاعفان .

● نَسائنُ (ل) : مصدر . گُسائڻ - نٽائڻ . (نسائيو - نَسائيندو - نَسائيَلُ).

● نَسَبُ ع نَسَبَ : ذ. (ع . نَسَبَ) خاندان سلسلو - بُنياد - خاندان . گهراڻو - شجرو - نسب نامو - ونُساولي - حَسَبُ نسبُ - ڪُلُ - وَنس - ڪُٽنب - ڪوت - اصل نسل - ايِ - بُنُ . ٻئي جي طرفان نسبت .

- نَسَبُ نامُو ع نَسَبَ نامَا : ذ. خاندان سلسلو - شجرو - و نُساولي - اصل نسل - بُنُ - بنياد - ڪُلُ .

- نَسَبِيُ ع نَسَبِيَ : ذ. صفت . نسب جو - اصلي - نسلي - بنيادي - اباڻو - خاندان - مؤروثي .

- نِسُبَتِيُ ع نِسُبَتِيَ : ذ. صفت . نسبت وارو - لاڳاپي وارو - عزازت وارو - عزيز - مائٽ - سَنُبَنڌِي .

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نسبتي ياڳا؛
= نسبتي چوڻ رڪو؛
= نسبتي ڪنڊون:
= نسبتي محور: هم وزني محور - سر ماترا جو محور.
= نسبتي وچ؛
● نسبي ۽ نسبيون: ث. زناني زيور جو هڪ قسم - ڪن ۾ پائڻ جو هڪ گهر - ڪرڪ. بدن جو هڪ عضوو. (ث).
= نسٽ ۽ نسٽ: ذ. صفت. (سن. نه = نٿ + ستو = ستٽ). ست ڪان سواء - بي زور - ٿل - بي ست - ڪم طاقت - ضعيف - ڪمزور - درهل - هل هين - الپ هل - بي طاقت - هيٺو - لاغر - نستو - اپرو - بي پهچ - زچ. ڪومل. ڍڇو. آجڙيل - ويران - تباهه - برباد.
= نستائي ۽ نستائيون: ث. ست نه هڻڻ واري حالت - ڪمزوري - درهلتا - ضعوف - ضعيفي - هيٺائي - لانجهه - ضعيفائي. پتلائي. هلڪائي. ڪم همتي - ڍيڄڙو.
= نستپائي ۽ نستپائيون (ڪ): ث. ڊڄ - ڊپ - ڍيڄڙو - خوف.
= نستو ۽ نستا: ذ. صفت. ست بغير - طاقت ڪان سواء - بنا زور ڪمزور - بي طاقت - درهل - درهل - هل هين ضعيف - هيٺو - ٿل.
= نستارو ۽ نستارا (ٿ)؛ ذ. (سن. نستارَ). نيتارو - چوڪارو - موڪ - نجات - موڪيه - گت - مڪتي - آڌار. چوڪو.
● نسترَ ۽ نسترون: ث. نشتر - نهشتر. (فصد يا سير چوڑڻ لاءِ هڪ ننڍڙي ونگڙي چاقوءَ جو قسم).
● نسٽرن؛ ذ. گل جو هڪ قسم - خوشبودار سفيد گلاب جو گل. ستيوتي. ڪوجا.
● نستعليق: فارسي زبان ۾ خط جو هڪ قسم. انشا ۽ املا لکڻ. فصيح ۽ بليغ گفتگوءِ.
● نستڪائي: اسم خاص. مزاري بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو (بلوچائين جي شاخ).

● نستوڪ ۽ نستوڪ: ذ. صفت. (سن. نشٽنڪ. نس = سواء + ترڪ = دليل. گالهه بولهه). نستونگ پڪ ڪيل حقيقي - جاچيل - صاف - ظاهر - پڌرو - عيان - نشانبر - صريح - آشڪار. پرسڌ.
= نستونڪ ۽ نستونڪ: ذ. صفت. ڏسو نستوڪ.
= نستونگي ۽ نستونگي: ذ. صفت. ڏسو نستوڪ.
● نس پس: ظرف. محض - بلڪل - سراسر - سڄوئي - نپٽ - هوبهو - ساڳيو.
● نسڃڻ: مصدر. سُسڻ - سوس ڪائڻ. (ڦٽ وغيره جو) ڇڻي وڃڻ. پلجي وڃڻ - مُنجهڻ. (ڪ). (نسيو - نسبو - نسيلُ).
● نسڃي وڃڻ: سوس ڪائي وڃڻ. ڇڻي وڃڻ. پلجي وڃڻ - منجهي وڃڻ.
● نسڇو ۽ نسچا: ذ. (سن. نشڇيَ). پروسو - پڪ - يقين پرتيت ويساهه - اعتبار - وسيه - وشواش - ايمان - عقيدو.
● نسڇي ۽ نسڇيون: ث. صفت. ظرف. پڪ - يقين - هڪو قطعي - تاڪيدي - ضرور - جائي - يقينا - تاڪيداً - بلاشڪ - تحقيق - البت.
● نسخو ۽ نسخا؛ ذ. (ع. نسخ) لکل - مرقوم - رقم ڪيل. منقول ڪابي. ڪتاب ٿيل. ڪتاب - مجلد - رسالو - پوٿي - پستڪ. دوائن جي ترڪيب لکيل پرچو - ترڪيب - ٽوٽڪو - رسيد.
= نسخو لکڻ: ترڪيب سان دوائون لکڻ.
● نسڏو ۽ نسڏا: ذ. صفت. سڏ نه ڏيندڙ - چيو نه مڃيندڙ - بي چيو - نافرمان. متڏو - بي حيا - بي شرم.
● نسرڻ: مصدر. (سن. نشڪرشڻ > ڪوشَ ڪيڻ). (سنگ جو) باهر نڪرڻ - باهر اڇڻ - سنهن ڪيڻ - آسرڻ - آپڙڻ - ڦٽڻ - آپرڻ - سرجڻ - وڌڻ - وڌو ٿيڻ - سنگ ٻڌڻ - (آنءَ) جهلڻ - مورجڻ - انگورجڻ. جدا ٿيڻ - ظاهر ٿيڻ - نموداو ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

خوار ٹيڻ - خواري ڪڻ. (نِسِرِيو - نِسرندو - نِسريل).

- نِسِيرِيُ بِيهَنُ: ظاهر ٿي ٻيهڻ. مستي ڏيکارڻ.
- نِسِيرِيُ پِتُونُ: ڇڙائي ۽ نروار ٿيڻ - ننگو ٿيڻ.
- نِسِيرِيَلُ ۽ نِسِيرِيل: ذ. صفت. سنگ ڪيڏيل. ضدي - هوڏي - هٺيلو.
- نِسِيرِي نہ سَگهَنُ: ڪنهن جي اڳيان پنهنجي خيال يا راءِ کي ظاهري ڪري نہ سگهڻ.
- نِسِيرِيُ وِجِنُ (ت): سنگ ڪيڏڻ - انگورجڻ. حد لنگهڻ.

● نَسترَوانُ (ف. نوشيروان): اسم خاص. ايران جي حڪمران جو نالو.

● نَسرِينُ: ث. گل جو هڪ قسم - جهنگلي اڇو گلاب جو گل - سهيوتي - ڪُوجا.

● نَسَقُ: ذ. روشن - دستور - ترتيب - بندوبست - انتظام جيئن ته "نظم و نسق."

● نَسُكو ۽ نَسُكا (ت): ذ. لالچ - حرص - لوڀ. ڳولا - تلاش - ڏُونڍَ.

● نَسَلُ ۽ نَسَلَ: ذ. ذات - قوم - جاتي - ونس - ڪُل - شجرو - ونساولي - حسب نسب - ڳوٽ - نسب نامو - بنياد - خاندان - گهراڻو - ڪٽنب - آل اولاد - ٻارڇا - قبيلو - پشت - انس - تخم. ڪڙي - ڪنڊ.

● نَسلائِتو ۽ نَسلائِتا: ذ. صفت. چڱي نسل وارو - سٺي ٻُڌ مان.

● نِسَنگُ ۽ نِسَنگ: ذ. صفت. (سن. نہ = نہ + شَنکا = ستديه). نہ ڊڄندڙ - بي ڊهو - نِڈر - بي خوف - بي ڈيڄو - نڈر - بي اونو - بي آڏڪو - نرپو - بي پرواهه - بي فِڪر - بي غرض - الغرض. ڏنڈر - بالِر - البيلو - بهادر - سورمي - پهلوان. (سن. نہ = سواء + سنگ = سنگ).

نروار - ظاهر - جدا - اڪيلو. ان ڳڏيل. دنيوي ڏندن کان آجو - ڪمن کارن کان چٽل - دنيا ۾ گانڊ مائل نہ ٿيل - تارڪ الدنيا. بي طمع. غير لحاظ.

● نَسَنُ (ڪ): مصدر. ڇڄڻ - پاسو ڪري وڃڻ - اڳوا ٿيڻ. (نَسِيو - نَسِيندو - نَسِيل).

● نِسَنُ: مصدر. سُسڻ - گهنجڻ. (نِسِيو - نِسِبو - نِسِيل).

● نَسِوارَ ۽ نَسِوارونُ: ث. نشيدار شئي جو هڪ قسم - ڪُنيل تماڪ ۽ چُنَ - ناس (سائي رنگ جي).

● نَسوتُ ۽ نَسوتَ (ڪ): ذ. صفت. نسن ويڙهل. نياڳو - چندو - ڪم نصيب. تهه جو ڪريل.

● نِسورو ۽ نِسورا: ذ. (سن. نِس = سواء + شلير = غير، ڏاريو، مٽ). بلڪل - صفا - محض - سراسر - نج - خالص - صفا - ٻنهه - نيٺ - سچوئي - تمام - سرسبتو - سمورو. اڃاڪو. نرو - فقط - نِلو - رڳو.

"قصو ڪربلا جو، نسورو ئي ناز،
رند پروڙين راز قضيو ڪربلا جو."
(شاهه).

- نِسورو ڪوڙُ: نج ڪوڙ - صفا ڪوڙ - بلڪل ڪوڙ - محض ڪوڙ - بلڪل غلط.

● نَسُكُ ۽ نَسُكَ (ڪ): ذ چهڪ - ويڍ. لشان.

- نِسورِياڻِيُ: رڳياڻي. نبار. محض.

● نَسوسو ۽ نَسوسا (ث): ذ. صفت. ٻڌا آسري - بي آسري - نا اميد - مايوس.

● نِسُوكُ ۽ نِسُوكَ (ث): ذ. صفت. بي عزتي ٿيڻ بعد به ٻڌ نہ ڇڏيندڙ - بي ٻتو - اناسو.

● نِسُونَنگُ ۽ نِسُونَنگ: (ث). ذ. صفت. چيو نہ مڃيندڙ - بي چيو - نافرمان.

● نَسُوئو: اسم خاص. روايتن موجب هڪ ڪافر جو مُئن جا ڪفن لاهيندو هو. (صفت). ڪفن چور. نود. بي مروت.

● نَسَئِيُ ۽ نَہ سَئِيُونُ: ث. نہ سَئِيلَ - نہ ٻُڌل - ان سُئِيُ - ان ٻُڌ لَ.

"نصيب ڪر نَسَئِيُ ڪي پهونءِ آءَ وَڻاڻ"
(شاهه).

● نَسَئِيُن نہ: ظرف. نہ سائين نہ - نہ سيئن نہ - بلڪل نہ - نيٺ نہ - صفا نہ. يَئِيُ ڪونهي - فڪر ڪونهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نَسُنهي واري توبهه: ث. (ع توبةُ النَّصُوحُ) نصوح نالي هڪ شخص جي توبه (هو مُردن جا ڪفن لاهيندو هو).

● نِسُيانُ: ث. (ع. نَسْيَ) پُلَ - چُوڪَ - خطا، ويسر - فراموشي (ذ. صفت) غافل - وِسرڪاڏو - ويسريو - بي پرواه - بي فڪر - گينوار.

= نِسُيانِيُ ۽ نِسُيانِيُونُ: ث. ويسر - وِسوڙائي غفلت.

● نَسِيمُ ۽ نَسِيمُونُ: ث. نرم هوا - پنل هوا - ٺڏي هوا - خوشبودار هوا - هِيرَ. تنوار - تڪرار - چوهولو.

= نَسِيمُ بُحُريُ: سمنڊ تان لڳندڙ هوائون.

= نَسِيمُ بري: ٻر يا رڻ پٽ (زمين) تان لڳندڙ هوائون.

● نَسِيمُنڪَنُ (ث): مصدر. نَڪُ صاف ڪرڻ.

● نِشِ: ث. (سن، نِشا = رات) رات - شب - ليل - ريُنَ.

= نِشُ دِنُ: ظرف. رات ڏينهن - هر وقت.

● نِشاسَرَ ۽ نِشاسَرَ: ذ. چٽو - صاف - ظاهر، نشان ولندڙ.

نِشارَ ۽ نِشارُونُ (بلوچي): ث. پياچائي.
"نماڻي نِشار سين، جيڏي ڪي جتن"
(محمد شيخ).

● نِشاسِتو ۽ نِشاستا: ذ.: (ف. نِشاسْتَه) هڪ پسارڪو وڪر، پاڻيءَ ۾ پسيل ڪڪ جو مغز. ڪَلف - ڪانجي - پيچُ.

● نِشاطُ: ث. خوشي - شادماني - خورمي - آنند - فرحت. شادي، خورسندي - حِظ - مزو - عيش - آرام، طرب بشاشت.

● نِشانُ ۽ نِشانَ: ذ. جهنڊو - بانڊو - ڏَجا - نيشان - بيرق - نشاني اشارو - پتو - آهيڙ - ڏس - لڇڻ - چُهه - پارُ - پيرا. بادشاهي يا خاندائي نشان. بادشاه جو فرمان. آچام - نشانو - هدف - چنڊ.

= نِشانِبَرُ ۽ نِشانُبَرَ: ذ. صفت. پرسڊ - ظاهر - پڌرو - صريح - آشڪار - عيان - هُليل - ڪليل - زبان زد - نروار.

= نِشانُبَرُ ٿِيڻ: ظاهر ٿيڻ - پڌرو ٿيڻ - نروار ٿيڻ.

= نِشانُ پتو: پار - ڏس - عبارت.

= نِشانُ ڪرڻ: نشاني ڪرڻ - داغ ڏيڻ - ڏنب ڏيڻ - علامت ڪرڻ - ڪڪر وجهڻ - نمبر وجهڻ - مارڪو وجهڻ - ٽپو هڻڻ - سُهر هڻڻ، اثر ڪرڻ - ذهن نشين ڪرڻ.

= نِشانُو ۽ نِشانانا: ذ. نشان - چنڊ - هدف - آچام - نشاني - چنڊ.

= نِشاني ۽ نِشانيون: ث. يادگار طور ڇڏيل ڪا شئي - يادگار - شناخت - آهيڙ - آڇاڻ - پتو - پار - نشان - آرڪان - آثار مرض - روڳ - چنڊ - علامت - النڪارُ.

● نَشُتَرَ ۽ نَشُتَرُونُ: ث. سِير وجهڻ يا ڇڪ ڏيڻ جو هڪ اوزار - ڦٽ چيرڻ جو هڪ ننڍي چاقوءَ وانگر اوزار - نَشُتَرَ.

● نِشُتُ ۽ نِشُتَ: ذ. صفت. بدسگن - آشُبُ - ڪهاتي - ناموافق - نياڳو - ڪم نصيب - بدبخت.

● نِشُنا: ذ. ويساهه - يقين - پروسو.

● نِشُپاپُ: ذ. صفت. (سن. نِشُ = نه + پاپ) پاپ ڪانسواءِ.

● نِشُپِرانُ: (سن. نش = نه + پراڻ) ساهه ڪان سواءِ - بي ساهه.

● نِشُپروجڻ: مصدر. (سن. نِشُ = نه + پَريوجن). بي مطلب - بي غرض.

● نِشُچو ۽ نِشُچا: ذ. (سن. نِشُچيَ) نسچو - پروسو - اعتبار - ويساهه - پرتيت - وشواسُ - وِيسهه - اعتقادُ - يقين، دليري. گستاخي. رازُ. (ذ. صفت) سچو.

● نِشُچِيُ ۽ نِشُچِيُونُ: ث. پڪ - يقين - اعتماد.

● نِشُچَلُ: ذ. صفت. (سن. نِشُ = نه + چل = چلڻ) نه چُرندڙ - پڪو - قائم.

● نِشِدُ: منع ڪيل - ممنوع.

● نَشُرُ: ذ. صفت. پڌرو - ظاهر - نِروار - مشهور - فاش - ڪليل. (ذ. اسم). خوشبوءِ. گاهه جي وري سائي ٽيڻ واري حالت. وِڇائڻ - ڦهلائڻ. زندگي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نِشَسْتَ ۽ نِشَسْتُونُ: ث. (ف. نِشَستن= ويهڻ) ويهڻ واري حالت - وڃڻ جي جاءِ - بيٺڪ - آسڻُ.

- نِشَسْتَ بَرْخَواستُ: ث. ظاهري تعظيم ۽ تڪريم - آڌ ويهه - مهيل جول - دستور - ادب انداز - مرجادا - سيشٽاچارُ - اخلاق - لڇڻ - فضيلت.

- نِشْقَلُ ۽ نِشْقَلَ: ذ. صفت. (سن. نِشْ= ڀ + قَلْ= قَرْ) قل ڪان سواءِ - بنا قل - بي قلو - نِسقَلُ.

● نِشْڪَ ۽ نِشْڪَ: ذ. سونا سِڪا.

- نِشْڪَ ذِيڻُ (لقص ڏيڻ): دشمنيءَ سبب ڪنهن ماڻهوءَ ڏي ڪنڌُ، چپُ يا ٻيو ڪو عضوو ويڍڻ (جنهن جو نشان همڇه لاءِ رهي).

● نِشْڪا: اسم خاص. آسوڪا جي زمالي ۾ ستڌ ۾ رائج سولي سڪي جو نالو.

● نِشْڪامُ ۽ نِشْڪام: ذ. صفت. سواءِ چاهنا جي - بغير شهوت - نِسڪام.

● نِشْڪَپَتُ ۽ نِشْڪَپَتَ: ذ. صفت. ڪپت ڪان سواءِ - نِسڪپت.

● نَشُو ۽ نَشا: ذ. خُمار - ڪيف - شراب - ايهوشي - مدهوشي - ڪيپ - شراب خوري - مؤ - مستي - متوالاپڻ. گهمنڊ - غرور - تڪبر - هٺُ. جوش - ولولو - ترنگ - لهر. ٻيدا ٿيڻ واري حالت. اوگارڻ ۽ وڌڻ واري حالت.

- نَشا ٽُوڙَنُ: هوشيار ڪرڻ - خبردار ڪرڻ. مار ڪيڻ.

- نَشا نَشا ڪَرَنُ: نشائي يا نشيدار شيون واپرائڻ.

- نَشا پَتا ڪَري چَڏَنُ: فضول خرچ ڪرڻ - اجايو وڃائڻ.

- نَشُو ٿِيَنُ: سُرور ٿيڻ - خُمار ٿيڻ - مدهوشي ٿيڻ.

- نَشُو پَتُو ۽ نَشا پَتا: ذ. ڪيف جو سامان - سُرور جو سامان.

- نَشُو چَڙهَنُ: ڪيف ٿيڻ - خُمار ٿيڻ. ايهوشي ٿيڻ - مستي ٿيڻ.

- نَشُو لَهَنُ: سُرور گهٽ ٿيڻ - ڪيف ٽوڙ ٿيڻ - هوش ۾ اچڻ - غفلت مان بيدار ٿيڻ - اڳ پَٽَڻ.

- نَشَئِي ۽ نَشَئِيُ: ذ. صفت. نشو ڪندڙ - نشو واپرائيندڙ - شرابي - نشائي - ڪيفي - خُماري - منڇُ - مَست.

● نَشُو و نَما: ذ. پيدا ٿيڻ واري حالت. اوگارڻ واري حالت.

● نِشوَ وَ نُما: ظاهر ظهور. وٺندڙ ڏيکاءُ - سهڻو نظارو.

● نَشيب: ث. لاهيءَ واري زمين - هيٺاهين زمين - هيٺانُ - لهندي - لاهي - پَستي.

- نَشيبُ وَ فِرازُ: ذ. هيٺاهين مٿاهين - لاهي چاڙهي - لاهو چاڙهو. زندگيءَ جو رنج و خوشي - ڏُکَ سُکَ - نفعو نقصان.

● نِشيڌ: ظرف. انڪار - ناڪار - نَهين - نَفي - سلبُ. (ذ. اسم).

- نِشيڌِيُ ۽ نِشيڌِيُ: ذ. صفت. انڪاري - ناڪاري - نافي - مُنڪِري - سالبَ - خراب - بَدُ - بُڇڙو.

● نَشيمَنُ: ذ. (ف). خيلوت گاهه - آرام گاهه. پکين جو آکيرو.

● نَشيمَنُ ۽ نَشيمَنَ: ذ. صفت. (ف. نِشستن= ويهڻ. سن. آپَو شٺ = ويهڻ) نشيسٺَ وارو - ويڙل - ويهندڙ. جيئن ته: "گادي نَشين".

● نَصُّ: قرآن شريف جي اها آيت يا ستندَ جنهن ۾ امرونهي جو ٽيڪ ۽ صاف بيان هجي.

● نِصابُ ۽ نِصابَ: ذ. مال متاع، جنهن تي زڪوات واجب ٿئي - مال - زَر - سرمايو - ملڪيت - هوڄي. پاڙ - بنياد. اصل. پڙهائيءَ جو ڪورس - تعليم جو گنجينو. جاچ - جاچ - پرک. تور - معيار - ڪسوٽي. ترازيءَ جي مُٺ.

● نَصارو ۽ نَصارا: ذ. حضرت عيسىٰ عليه السلام جا پوئلڳ. عيسائي - ڪرستان - نصراني - مسيحي. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

● نَصْبُ ۽ نَصْبَ: ذ. ٻوڌا لاءِ قائم ڪيل شيءِ - ٻُت - بوتو. برقراري.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ نَصْبُ الْعَيْنُ: مدنظر- منظور خاطر.
● نَصْحُو ۽ نَصُوحُو (ت): ذ. صفت. سچيءَ دل سان توبه ڪندڙ- نصوح.
● نَصْرُ اللهُ: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نَصْرانيُ ۽ نَصْرانيُ: ذ. صفت. عيسائي مذهب جا پوئلڳ- عيسائي- نصارو- ڪرستاني. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.
● نَصْرتَ ۽ نَصْرتَونُ: ث. مدد- ياري- ڪمڪ- حمايت- پٺيراڻي. سوپ- ڪٽ- فتح- جيت- جئ- ظفر- جئڪار.
● نصرپُور: اسم خاص. تعلقي ٽنڈو الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ شهر جو نالو.
● نَصَفُ ۽ نَصَفَ: ذ. صفت. اڌ- ليڀ.
ـ نَصَفُ قَطْرُ: ذ. (جاميٽري ۾) گول ڪي ٻن برابر حصن ۾ ورهائيندڙ ليڪ جو اڌ- نيم قطر.
● نَصُوحُ ۽ نَصُوحا: ذ. صفت. سچيءَ دل سان توبه ڪندڙ. (اسم خاص). ڀال آخر سچي توبه ڪندڙ انسان جو نالو. هڪ وهيءَ جو نالو (جو "توبةالنصوح" جي ڪاني ۾ اخذ ڪيل آهي).
ـ نَصُوحي واري توبهه ڪرڻ: هميشه لاءِ سچي توبهه ڪرڻ.
● نَصِيبُ ۽ نَصِيبَ: ذ. پاڪ- قسمت- مقدر- پاڻي- ليکيو- بخت- حصو- تقدير- ڪرم- طالع. ممڪن- هوڻهار- پرالبدِ. حاصل- ميسر. مقرر- مشيت.
ـ نَصِيبُ ٿِيڻُ: پاڪ ٿيڻ- پاڪ ورڻ- نصيب ڪلڻ.
ـ نَصِيبُ جاڳڻُ: مٽل بخت جو بيدار ٿيڻ- قسمت ڪلڻ- اقبال وڌڻ.
ـ نَصِيبَ سَنوانُ هُڻُ: سياڪو هڻ- بخت وارو هڻ- قسمت زور هڻ.
ـ نَصِيبُ ڦِٽُ: بد بخت ٿيڻ- برباد ٿيڻ.
ـ نَصِيبُ ڦِٽو ۽ نَصِيبُ ڦِٽا: ذ. صفت. بد بخت- نياڪو.

ـ نَصِيبُ ڪُلڻُ: قسمت ڦرڻ- طالع جاڳڻ- بختاور ٿيڻ. پاڪسوان ٿيڻ. اقبال بلند ٿيڻ- مان شان وڌڻ.
ـ نَصِيبُن ۾ اچڻُ: قسمت جي حصي يا ورهاڱي ۾ اچڻ- پاڻ موجب ملڻ.
● نَصِيحَتَ ۽ نَصِيحَتُونُ: ث. مت- نيڪ مشورو- پند- آپڊيش- صلاح- سمجهاڻي- سبق- هدايت. سٿا- سيک- گوشمالي- سزا- تنبيهه- تاڪهرج- مدعا- فهمائش. عبرت- عجب. سڌ- سماچار- خبر.
ـ نَصِيحَتَ آموزُ ۽ نَصِيحَتَ آموزَ: ذ. صفت. نصيحت وارو- نصيحت ڏيندڙ- سبق آموز- نصيحت آميز- چتائيندڙ- فهمائشي. عبرتناڪ. فائدمند.
● نَصِيرُ ۽ نَصِيرَ: ذ. صفت. مددگار- يار- ساڻي. (اسم خاص). هڪ يهودي قبيلي جو نالو.
● نَصِيرآباد: اسم خاص. تعلقي سکر ۽ وارهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نَصِيرُ پُرا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نَصِيرُ چانڊيو: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نَصِيرُ ڏَوانڊو: اسم خاص. تعلقي آباوڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نَصِيرُ واهُ: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ڪهوني واهه ۽ ڳوٺ جو نالو.
● نَطْفو ۽ نُطْفا: ذ. صفا پاڻي. مڙس جو پاڻي- منيءَ. منيءَ جو ڦڙو- مڙسيءَ جو بج- ويريه- روشن- شفاف- نُطفه. مُٽ- پيشاب.
● نُطْقُ: ذ. (ع). ڳالهائڻ جي طاقت- تقرير- ڪلام.
● نِظارو ۽ نِظارا: ڏسڻ واري حالت- نگاهه- نظربازي- ديدار باري- درشن- ديدار- اک ڏيٺ. درشني- نماءُ- ڏيساندر- ڏيک- منظر- لقاءُ- سهڻيري- ڏيکاءُ. تيج- رونق- جلوو- ڪرانتي- جهلڪو- پڙڪي- پرتاب- ڏماڪ- پراج- تجلي- ٽڻ- ڏانڊس- پيڪو. سونهن- سوپيا- حسن. غور-

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جاچ . (ذ. صفت). ڏسندڙ - نظر ڪندڙ. ظاهر - پڌرو .

= نِظاري نِرُوارُ: پڌري پَتُ - ظاهر ظهور - ميدان تي .

● نِظام ۽ نِظامَ: ذ. موتين جي تند - ڏاڳي ۾ پوءِ جواهرات . پاڙ - بنياد - اصل . سلسلو - ترتيب . انتظام - بندوبست - آراستگي - ناهڻ - پر بڌڻ - سٽو - جوڙجڪ - سجاوٽ .

= نِظامُ الشَّمْسُ: ذ. سورج مڊل - سج جو نظام - نظام الشمسي - سولر سسٽم .

= نِظامُ شَمْسِي: سج ، چند ۽ تارن جو سڙ - سورج مڊل . ستارن ۽ گرهن جي چڙهڻ جو علم .

● نِظامُ آباد: اسم خاص . تعلقي ڪڙهي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو .

● نِظاماڻِي: اسم خاص . هڪ ذات جو نالو . رستمڻين جي شاخ سان سزاري بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو . تعلقي خيرپورميرس ۽ تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو .

● نِظَرَ ۽ نِظَرَ ، نَظَرُونُ: ث. (سن . نتج) اکين جي روشني - ڏسڻ جي طاقت - نُور - نگاهه - ليرت - ڏسڻي - بصارت - جوت - ديدُ - درشٽ . ڏيک - ڏيکاءُ - نظارو - لقاءُ - تماشو . ديدار . درشن . ملاحظ - نظر باز - چشم بد . جهلڪو - چمڪو . غور سان ڏسڻ واري حالت - ڌيان - خيال - ويچار - قياس - سمجهه . رايو - راءِ . سرسري نظر - سنيال . اک - چشم .

= نَظَرُ اچَنُ: ڏيکاڏي ڏيڻ - ڏسڻ ۾ اچڻ - معلوم ٿيڻ . حاضر ٿيڻ - پيدا ٿيڻ . ميلڻ - حاصل ٿيڻ .

= نَظَرُ اچي وڃڻ: ڏسڻ ۾ اچڻ - ديد ۾ اچڻ - اک تي چڙهڻ - ڏسجڻ .

= نظرانداز ڪرڻ: نظر نه ڪرڻ - نظر تان لاهي ڇڏڻ - ڇڏي ڏيڻ . ناپسند ڪرڻ - نا منظور ڪرڻ توبه ڪرڻ .

= نَظَرانُ: مصدر. خواب نظر هيٺان آڻڻ . (نظرانِيو - نظرانيڏو - نظرانيل) .

= نَظَرُ باز ۽ نَظَرُ باز: ذ. صفت. نظر جو مزو وٺندڙ - ديدار باز - ڏسڻ جو شوقين .

= نَظَر بَچاءُ: لڪڻ - پاسو ڪرڻ - غائب ٿيڻ .

= نَظَر بَنْدُ ۽ نَظَر بَنْدَ: ذ. صفت. نظر هٽ - پهري هيٺ - نگراني هيٺ - حراست ۾ - باندي - بندش هيٺ - قيدي - رياستي قيدي . ڪن ساعت - ٽورو عرصو - پَل ڪَن . جادو - منتر - منڊ . قيد خانو - (ث . نظربَنديائي ۽ نظربَنديائيون) .

= نَظَر بَنْدُ رَ ڪَنُ: حراست ۾ رکڻ - نگراني ۾ رکڻ . نظر کان غائب نه رکڻ .

= نَظَر بَنْدُ ڪَرڻ: حراست ۾ وٺڻ - نگراني ۾ رکڻ - اک ۾ رکڻ - ڪڙي نظر ۾ رکڻ . قيدي بڻائڻ .

= نَظَر بَنْدي ۽ نَظَر بَنْدِيُونُ: ث. حراست - نگهباني - چوڪسي - حوالات . روڪ - بندش - گرفتاري چشم بندي - جادو - هٿ ناٽ . (ذ. صفت). قيدي .

= نَظَرُ تَنُڪُ ۽ نَظَرُ تَنُڪَ: ذ. صفت. گهٽ نظر رکندڙ - ڪنجوس - مکي چوس - چنجوس .

= نَظَرَ تي چڙهڻ: ڏسڻ ۾ اچڻ - نظر اچڻ . اک ۾ ٽيڻ . ڪنهن جي نظر ۾ ممتاز هجڻ - منظور نظر ٽيڻ . پسند اچڻ . رتبو پائڻ . حقير ٽيڻ - ذليل ٽيڻ .

= نَظَر ثاني ڪرڻ: دوبارهه ڏسڻ - وري جاچڻ - پڙتال ڪرڻ . متاچري نظر ڪرڻ .

= نَظَر پَوُنُ: اک پوڻ - ڏسڻ ۾ اچڻ - ڏسڻ جو اتفاق ٽيڻ - ڏسي سکهڻ - اکين جي روشني هٽڻ - ڏيکائي ڏيڻ - ڏسي وڃڻ . معلوم ٽيڻ .

= نَظَر چڙهڻ: ڏسڻ ۾ اچڻ - ڏسي وڃڻ . ملي وڃڻ - هٿ اچڻ . خيال ۾ هڻڻ - خاطر ۾ اچڻ - ڌيان ۾ اچڻ - سمجهڻ .

= نَظَرُ داري ۽ نَظَرداريُونُ: ث. سرسري نظر - سنيال - پوئواري - سربراهي - داروغهڻ - مٽ نظر - سهو - آپ درشٽي . نظر چوڪ - غلطي .

= نَظَر دِيُدَ: ث. جاچ - تپاس - چڪاس - پَريکشا .

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نظر ڏنڻائي: ث. نظر هٿندڙ ماڻهوءَ کي نظر واپس وٺڻ لاءِ ڏنل آجورو. صدقو - خيرات.
= نظر ڏنڻائي ڏيڻ: بد نظر دور ڪرڻ لاءِ ڪاڏي وغيره مان ڪجهه ڏيڻ. دان ڏيڻ - خيرات ڏيڻ. ٿورو ذرو ڏيڻ.
= نظر رکڻ: سنيال ڪرڻ - خبر لٿڻ - سنيال لهڻ - ٽهوڙڻ.
= نظر ڪرڻ: ڏسڻ - نظر وجهڻ - اشارو ڪرڻ. نگهباني ڪرڻ - خيال ۾ رکڻ - جانچڻ.
= نظر لڳڻ: بد نظر جو اثر ٿيڻ - نظر جڏجڻ. آکيرو هڻڻ.
= نظر مان ڪڍڻ: جاچي چڏڻ - ڏسي چڏڻ - اک مان ڪڍڻ - جاچڻ - ڏسڻ.
= نظر نه آچڻ: ڏسڻ ۾ نه اچڻ - ڏيکائي نه ڏيڻ. خبر نه پوڻ - پتو نه لڳڻ.
= نظر نانجهو ٿيڻ (ڪ): نظر ڪان معذور ٿيڻ - نظر گهٽ ٿيڻ.
= نظرڻ: مصدر. نظر هڻڻ. تڪي ويهڻ. (نظر يو - نظر ٻندو - نظر ٻڌل).
= نظر وڇوٽڻ: اک اڙائڻ. اک چمڪائڻ.
= نظر هڻڻ: بد نظر ڪرڻ - خراب نظر ڪرڻ.
● نظر تڙڙي: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نظرپور: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نظرپور جاگير: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نظر ڏيڻو: اسم خاص. تعلقي رتهي ديري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نظر ڪهانڪهرو: اسم خاص. تعلقي رتي ديري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نظر ۽ نظير: ذ. ڏاڪي ۾ هوتل موتي، لڙي - سٽ - ڏورو - ڏاڳو. انتظام - بندوبست - آرائشي موزون ڪلام - شعر - شبد - ڇند - ڪوتا - بيت - غزل.
= نظر و نسق: انتظام - بندوبست - آرائش - آرائشي.
● نظير ۽ نظيرَ: ذ. وانگر - مثل - مانند. مثال - تمثيل - نمونو - حوالو - آرٽاءُ - اوڪاڻ - درشٽانت - مثله. ساڻ عبرت - ٽاني - مٽ - شريڪ - هڪ جهڙو، من گهڙت قصو - ڪوڙي ڪاٿه - آڪاڻي - افسانو - چوٽي - حڪايت.
= نظير هٽڻ (ڪ): بٽاڪون هٽڻ - لاڻون هٽڻ - ڪوڙ هٽڻ.
● نعمت ۽ نعمتون: ث. صفت - ٽڏا - ساراه - تعريف - توصيف - تحسين - واکاڻ، حضرت جن جي ساراه ۾ ڳايل راڳ - مدح.
● نعرو ۽ نعرا: ذ. زور وارو آواز - واکو - رڙ - للڪار - شور - غوغاءُ - شور، جنگ - نارو.
= نعرو هڻڻ: هوڪارو هڻڻ - وڏو واکو ڪرڻ.
● نعش ۽ نعشَ: ذ. جنازو - مردو - لاش - آسمان تي آتر طرف ستن تارن جو ميڙ - ڪٽيون.
● نعل ۽ نعلَ: ذ. گهوڙي جي پيرن ۾ لڳل لوهه جو گول ڇڪرو نال. جتي - ڪنڊش - پاپوش - جوتو - جتڻ - جوڙو. آمدني.
= نعل بندھ ۽ نعل بندَ: ذ. صفت. نعل هٿندڙ (گهوڙي وغيره کي) نال هٿندڙ - سلوتري - لوهار.
= نعل بندي: ث. (گهوڙن کي) نعلڻ هڻڻ جو ڏنڊو.
● نعل بندَ: اسم خاص، هڪ ذات جو نالو.
● نعيم: ذ. صفت. نيڪ - آتر - سٺو.
= نعيم البدل: نيڪ عيوض - بهتر بدلو.
● نعمان: اسم خاص. عرب جي هڪ بادشاهه جو نالو - نعمان بن منذر. امام ابوحنيفه جو نالو
● نعمت ۽ نعمتون: ث. دسترس مال - دولت - ثروت - هوليجي - موڙي - ملڪيت - پدارت - هٿ - هوندي - بخشش - ذات - عطا. رحمت - برڪت - مهرباني - رحم، سليدو - ڪٽ - ٽورو - لاپ - فائدو، جميعت - آسودگي - و نهيائي - آسائش - آرام - سک - آسيس - دعا. روزي - روزگار. نماز - لاڏ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نعوذ: ذ. امين پناھ گھرون ٿا.
ـ نعوذ باالله: امين خدا کان پناھ گھرون ٿا.
● نعيم: ع. نعيمَ: ذ. بھشت - جنت. نعمت - رحمت. نيکي - ثنا. مال - ملکيت. نازُ - لاڏ.
● نغارو ۽ نغارا: ذ. (ع. نقاره) واڄي يا وڏي ڏھل جو ھک قسم - وڄندڙ ڊرم - پيڙ - طبل - نوبت. کوس. نمڪ - سکندر اعظم جو ناھيل ھک ساز.
ـ نغار چي ۽ نغارچي: ذ. صفت. نغارو وڄائيندڙ - پيڙ تي ڏونڪو ھڻندڙ - نوبتي.
● نغدي ۽ نغدي (ل): ذ. فراسيءَ جي چٽن جو ھک قسم.
● نغمو: ذ. مينو آواز - سُر يلو آواز - راڳ - غزل. مترنم آواز.
● نغمون ۽ نغمان: ذ. راڳ - گيت - ترانو. مينو آواز - سُر يلو آواز. سرود. ھولي.
ـ نغمي دار ۽ نغمي دار: ذ. صفت. سُر واري - مٺي - وڻندڙ.
ـ نغمي سرائي ۽ نغمي سرائيون: ث. تعريف - ثنا - گائڻ واري حالت.
● نغن ۽ نغن: ذ. ڪنڪ جي مانيءَ جو ھلڪو ڦلڪو - ڊگڙ - دگڙ.
● نقاد ۽ نقاد: ذ. گذري وڃڻ يعني تير جي نشاني کي ٽوڙي پار وڃڻ واري حالت. فرمان. خط.
● نفاس ۽ نفاس: ذ. تازي ڄڻل (ويم کيل) عورت جي عضوي مخصوص مان چاليھن ڏينھن تائين وھندڙ ڪنگھو ھاڻي.
● نفاست ۽ نفاستون: ث. لطافت - نفيسائي - صفائي پاکيزگي - خوبي - پسنديدگي. حسد - ساڙو - بخيلي.
● نفاق ۽ نفاق: ذ. اٽڪٻ - اڻ ناھ - بدسلوکي - اڻ پوند - تکرار - ڪُر سي - روسامو - قيڪ - و ٽجوڳ - ڪينو - ڪپٽ - دُوئي - دغا - بُغض - عداوت. دشمني - ھڪاڙ.
ـ نفاق پون: قوت پوڻ - ٻکاڙ پوڻ - دشمني ٿيڻ.
ـ نفاق و جھڙ: قوت وجھڻ - ٻگيڙو وجھڻ - دشمني پيدا ڪرڻ.
● نفت ۽ نفت: ذ. زمين مان نڪرندڙ ڪاري روغن جو ھک قسم - نفط. پيٽرول.
● نف جو تيل: ذ. تيل جو ھک قسم - نفط - حجر.
● نفر ۽ نفر: ذ. ڪن ڪان ڏاڍ ٿاڻ ماڻھن جو گروه. نوڪر - دربان - ھو رچي ھانھو - ڪولو - چاڪر - ملازم. قُلي - مزدور - ھک ماڻھو. (ت. نفر ياڻي ۽ نفرياڻيون)
ـ نفري ۽ نفريون: ث. نوڪري - غلامي - ھانھپ.
● نفرت ۽ نفرتون: ث. بيزاري - ڪراھت - حقارت - ٻڇان - ڏڪار - لعنت - ان رس - ڪرپ - سوڳ - گيلاني - ناپسنديدگي. (ضد. رغبت).
ـ نفرت ڪرڻ: ڪراھت ڪرڻ - حقارت ڪرڻ - حقارت جي نگاه سان ڏسڻ.
● نفس ۽ نفس، نفسون: ذ. ث. جان - روح - آتما - دم - ساھ - ھوا - ھراڻ - تنفس ذات - ھستي - وجود - عين. حقيقت - اصليت - اصل. جوھر - ست - مغز - لب لباب. (عورت وغيره جو) جسم - سريرجثو - تن - ٻت - بدن. خود - آتم - پاڻ. عضوو تناسل - مرد جو مخصوص عضو - انساني آلت. حيواني خواھشون - نفسانيت - جسماني خواھشات - و سيون.
ـ نفس اماره ۽ ذ. انسان کي حيواني خواھش ڏانھن راغب ڪندڙ نفس - ٻُرن ڪن ذي لاڙو ڪندڙ انساني خواھش سا انسان جي شيطاني صفت.
ـ نفسا نفسي ۽ ث. ڪنجو - ڪنجي سير جو - ڪنجي جند جو خيال - ذاتي مفاد ۽ مطلب.
ـ نفسا نفسي لڳڻ: ھر ڪنھن کي ڪنجي سير جو خيال ٿيڻ.
ـ نفساني ۽ نفساني ۽ ذ. صفت. نفس جو - نفس وارو - جسماني - دنيوي - سريرڪ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نَفْسانِيَتَ ۽ نَفْسانِيتُوُن : ث. خود غرضي- آپو- پاڻپڻو - آپو- آپڻي - آپمان ُ- خود ثنائي - مان ُ- آڳ، نفس پروري - نفس پرستي - شهوت پرستي - رنگ رس - عيش عشرت - هوا هوس - آو باشي ُ- عياشي. ضد هٺ ُ- غرور - گهمنڊ ُ- مغروري - د ر. ناز. ڪاوڙ - ڏمر - غصو.

= نَفْسَ پيتو نَه هُنْدَنُ : بي غيرت بنجڻ - بي شرم يا بي حيا ٿيڻ.

= نَفْسُ پَرَسْتُ ُ ۽ نَفْسُ پَرَسْتَ : ذ. صفت. نَفْسُ پَرور ُ - شهوت پرست، عياش، خود غرض- خود پرست.

نَفْسُ پَرَسْتِي ُ ۽ نَفْسَ پَرَسْتِيُون ُ : ذ. شهوت پرستي - عياشي - خود غرضي - خود پرستي.

= نَفْسُ پَرْوَرُ ۽ نَفْسَ پَرْوَرَ : ذ. صفت. نَفْسُ پَرَسْتُ ُ.

= نَفْسُ جو: ذ. پنهنجو- خودجو- ذاتي- وَجُود جو.

= نَفْسُ جِيُ مار ِيُون (ت): ڪينو لوڙڻ- ڪيل ڏوهن جي سزا پوڳڻ.

= نَفْسُ ڪُشُ : ذ. صفت. پنهنجي نفساني خواهشون ماريندڙ، زاهد - پرهيزگار.

= نَفْسَ ڪُشِي ُ : ث. نفساني خواهش روڪڻ واري حالت، زهد - تقويٰ - پرهيزگاري.

= نَفْسَ کي نَفِي ۽ جو چوڪو ڏنگ يا ڏنب چڪائن : ذ. نَفْسُ جي لفظن يعني لا إلٰهَ (ڪا به شيءِ پوڄا جي لائق نه آهي) چوڻ وقت پنهنجي وجود کي به وساري ڇڏڻ.

= نَفْسُ لَوّامه ُ: ذ. صفت. پاڻ کي ملامت ڪندڙ، دل جي هدايت تي گناهه ڪندڙ.

= نَفْسُ مارُ ُ: خواهش کي روڪڻ - مَنُ مارڻ- طبيعت مارڻ. پارسا ۽ پاڪدامن رهڻ، تقويٰ ۽ زهد اختيار ڪرڻ.

= نَفْسُ نِباتِي ُ: ذ. روئيدگي ۽ وڻن ٽڻن وارو روحُ.

= نَفْسِي ُ ۽ نَفْسِيُ : ذ. صفت. نفس جو- ساهه جو - پنهنجو - خود جو - ذاتي. روحاني. شهوتي.

= نَفْسَيُن ُ (ع): ذ. هڪ نَفْسَ- ۱- نَفْس آماره ۲- نَفْسُ مُطْمَئِنه.

= نَفْسِي ُ نَفْسِي ُ : ث. پنهنجي پنهنجي نفس جي، پنهنجي پنهنجي ذات جي، پنهنجي پنهنجي حال جي گرفتاري، ٻئي جي خبرگيريءَ کان بيپرواهي.

● نِفْطُ ۽ نَفْطُ : ذ. شيروان جي ملڪ ايران ۾ زمين مان نڪرندڙ هڪ سياه روغن - باروت ُ. پٽرول.

● نَفْعُو ۽ نَفْعا: ذ. فائدو - لاب - آٿت - اڀاسو- پراپت - ڪٽيو - لاهو - سوپاسو - و ٽاءُ، سود - وياج- منافعو - منفعت. حاصل - حاصلات - ڦل - نتيجو - ثمر ُ.

= نَفْعائتو ۽ نَفْعائيتا: ذ. صفت. نفعي وارو- فائدي مند - سود مند - فائدي وارو - وَٽاءُ وارو- واڌاري وا و- لاهائيتو - ڪنجائشي- آٿت وارو- آپتائتو- لاپائتو - ڦلدائڪ - ڪٽا ڪاري - حاصل - مُثْمِر ُ.

= نَفْعائُو : ذ. صفت. نَفْعائتو - فائدي وارو- واڌاري وارو - سود مند - لاپائتو - ڦلدائڪ - ڪٽا ڪاري ُ.

= نَفْعو ڪرڻ: فائدو ڪرڻ - نفعو ڪمائڻ - ڪٽيو ڪمائڻ.

= نَفْعو ڪٽڻ: فائدو حاصل ڪرڻ - لاپ حاصل ڪرڻ.

= نَفْعو نُقْصان ُ: ذ. فائدو ٽوٽو - هار جيت. پرائي پلائي - نيڪي بدي.

● نَفَقه ُ ۽ نَفَقات ُ: ذ. زندگيءَ جو گهرجوڻ.

● نَفْلُ ۽ نَفْلَ: ذ. اڻ واجب عبادت - فرض ڪانسواءِ ٻي وڌيڪ عبادت - وڌيڪ عطيه.

● نَفِي ُ: ظرف. انڪار - ناڪار - نَهِين ُ- ساب- نَه - آپاڻ - عدم ُ - نيستي - ناستيءَ. اخراج - دوري، لا إلٰهَ ُ چوڻ. (ذ. صفت). ناڪار ڪندڙ - انڪاري.

= نَفِي ُ ڪرڻ: نابود ڪرڻ - ناس ُ ڪرڻ. انڪار ڪرڻ - ناڪار ڪرڻ.

● نَفِيرُ ُ ۽ نَفِيرَ: ذ. فرياد - دانهن - نالو - آواز وڏي ٻانسريءَ جو هڪ قسم. (ذ. صفت). نفرت ڪندڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نَفِيسُ ۽ نَفِيسَ: ذ. صفت. نرم - لطيف - ملايم - پتلو - سوکيم - کومل - نازک - آتر - نادر - عمدو - چوکو - چونڊ - چتايل - چيدو - وٹندڙ - انوکو. قيمتي - بيش بها. پاکيزو - صاف - پاک - نرمل - سُٹرو.

● نَفِيلَ ۽ نَفِيلُون: ث. فقيرن جي وڃائن جو سيٽ - توتارو - نفيري - نادو. (ذ. صفت). تمار ڏکهو - لنبو.

● نِيڤَ ۽ نِيڤَون: گهٽي پنڊ ڪرڻ يا سوڙهي جُتي پائڻ ڪري پير ۾ ٽيل گاٽ - ڦلٹو - لِيڤ - ڦوڦيندو - نک.

● نَڤَرُ ۽ نَڤَرَ: ذ. صفت. نفر - نوکر - غلام. (نَڤَراٹي ۽ نَڤَراٹِيُون).

= نَڤِرَڻُ (ل) مصدر. چانهين يا گدري جون ڏندن سان ڪلون لاهڻ يا چلڻ. (نَڤِريو - نَڤِريندو - نَڤِريَل).

● نَڤِرو ۽ نَڤِرا: ذ. صفت. ڦر ڪان سواءِ - بي ڦر - نِڤلو - اجايو - آڪيارٿو - بي سود - مفت - ناحق - خالي پيلي - بي فائدو - آجاڙ. ڪوڙو. عبث - تُڇ - خسيس - بيهودو - مايارو پي. بنا اولاد - لُنب.

● نِڤَلُ ۽ نِڤَلَ: ذ. صفت. بنا ڦل - ڦر - ڦل ڪان سواءِ - اجايو - بي سود - فضول - نِهڦل.

= نِڤِلو ۽ نِڤِلا: ذ. صفت. نڦل - اجايو - فضول - رائيگان.

● نِڤُوسَڪَ ۽ نِڤُوسَڪَ: ذ. صفت. نپسڪ - ڪدڙو - مخنث - نامرد - خنثي - بي جنس.

● نِقابُ ۽ نِقابَ: ذ. منهن تي رکيل پردو - روه هنڊ - برقعو - چهري پوش - منهن ڍڪ - گهونگهٽ - مُرقو - پٽل.

● نِقابو ۽ نِقابا: ذ. مسلمان عورتن جو نماز وقت مُنهن جي چوگرد ڦيري پٽل ڪپڙي جو طريقو - ڍڪ - نقاب - پردو - برقعو.

= نِقابو ڪَڍڻ: نماز وقت عورتن جو ڪپڙو مٿي کان پڌڻ - نقاب ڪرڻ.

● نَقادُ ۽ نَقادَ: ذ. صفت. سچ کوڙ الڳ ڪندڙ - تنقيد ڪندڙ. نڪتچيني ڪندڙ - سيکي ڪي پرکيندڙ - چمڪي.

● نَقارو ۽ نَقارا: ذ. وڃائن جي ساز يا ڍهل جو هڪ قسم - نغارو - پيڙ - نوبت - ڍول.

= نَقارچِيُ ۽ نَقارچِيَ: ذ. صفت. نقارو يا نغارو وڃائيندڙ.

= نَقارو وَڄائي وڃڻ: شهرت حاصل ڪري وڃڻ - دنيا ۾ نالو ڪيڙي وڃڻ (وفات ڪرڻ) - نهايت عيش جي زندگي بسر ڪري مرڻ.

● نَقّاشُ ۽ نَقّاشَ: ذ. صفت. نقش ڪيندڙ - چٽ ٺاهيندڙ - رنگ ساز - نقش ونگار بنائيندڙ - گلڪاري ٺاهيندڙ - نقشہ نويس - تصوير نما عيندڙ - مصوّر - ڪمانگر - پينٽر - چترڪار - سنگتراش - چٽيندڙ.

= نَقّاشِي ۽ نَقّاشِيُون: ث. نقش ڪيڻ واري حالت - چٽن يا گلڪاري ڪيڻ جو هنر - تصوير ڪيڻ جو ڏنڊو - نقشہ نويسي - مصوّري - ڪمانگري - چترڪلا - چٽسالي.

● نَقّالُ ۽ نَقّالَ: ذ. صفت. نقل ڪندڙ - ويس ڌاري - ايڪٽر - نَٽ - پٽنڊ - مسخرو. بهروپي. لاڏيارو - ٺرڙو.

= نَقّالِيُ ۽ نَقّالِيُون: ث. نقل ڪرڻ واري حالت - نقل و حرڪت - نٽ - نخرو.

● نَقاهَتَ ۽ نَقاهَتُون: ث. ڪمزوري - ضعف - ناتواني - ناطاقتي - دُرپلتا.

● نَقَبُ ۽ نَقَبَ: ذ. سوراخ يا ڇڪ ڪرڻ واري حالت. سُرنگ ڪرڻ واري حالت.

● نَقدُ ۽ نَقدَ: ذ. روکڙ - روکڙا پئسا - وجه - نقدي - ناڻو - مال - ملڪيت. حاضر وقت - حال - هاڻي. (ضد. نسيه = اوڌر).

= نَقدُ نارُو ۽ نَقدَ نارا: ذ. روکڙا پئسا - نقدي - ملڪيت.

● نَقدِيُ ۽ نَقدِيُون: ث. روکڙ - روکڙا پئسا.

● نَقَرَ: اسم خاص. تعلقي سکرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نُقرَہ ۽ نُقرَ: ذ. ڌهل جو هڪ قسم.
● نُقرَ جِي: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نُقرَ جِي جاگِيرُ: اسم خاص، تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نُقرو ۽ نُقرا: ذ. (ع. ناقور) تُري - توتاري - ڪرناءُ.
● نُقرو ۽ نُقرا: ذ. اڇي رنگ جو گهوڙو - چاندي جي رنگ جهڙو گهوڙو (جنهن جون ماڻڪيون شيريون ۽ گرميءَ ۾ نظر ڪهت ٿيون) - سفيد. ساز جو هڪ قسم.
- نُقرَہ: ذ. ڪريل چاندي.
● نُقرَئِي ۽ نُقرَئِيُون: ث. چانديءَ سان ٺهيل شئي.
● نَقشُ ۽ نَقشَ: ذ. چِتُ - چيتِ - گلڪاري - چتسالي. آڪر - قلم ڪاري. چاهو - نشان - ٽپو - چاپ - چُر - پُور - مُهر، شبيهه - مورتي - تصوير.
- نَقشُبَنَدُ ۽ نَقشُبَنَدَ: ذ. صفت. نقش ڪندڙ. خالق ۽ صانع.
- نَقشُ ٻوڙڻ: مانُ وڃائڻ - عزت وڃائڻ.
- نَقشُ ٽِيڻ: (دل تي) چَمِيُ وِيڻ - چتجي وڃڻ - آڪري ٻيهڻ - ڪُهي ٻيهڻ - چڱيءَ طرح ياد ٿي وڃڻ.
- نَقشُ ڪرڻ: چاهڻ، ول هوڻا ناهڻ.
- نَقشُ وارو هُئڻ: مانائتو هُئڻ - باعزت هُئڻ.
- نَقشو ۽ نَقشا: ذ. (ع. نَقش) صورت حال - چارت - خاڪو، ڪنهن شيءِ جو نمونو - ٻيهڪ - روپ - شڪل - تصوير - شبيهه - مورت. چترام - فوٽو - عڪس. حاضريءَ جو ڪتاب - رجسٽر - داخلا جو ڪتاب.
● نَقصُ ۽ نَقصَ: ذ. ڪمي - ڪوتاهي - گهٽتائي - اوڻائي - ڪوٽ - اڻپورائي - آوڙ ساڻي. وِيڪَ - سُڪر - ٻِيءَ - وَڏِ - خامي - آلَ - عيب. اوڪڻ - داغ - ڪلنڪ - ٽيڪو. برائي.
● نُقصانُ ۽ نُقصان: ذ. ڪمي - ڪوتاهي - گهٽتائي - سوس - ضرر - ٽوٽو - زيان - خَرَچ - چيهو - آهوچي - تَاوَڻِ - چٽِيُ - گاسَ - گهاٽو. ضايع. خلل - فِتورُ - تباهي - اوهاد ي، ڏک - تڪليف - چوتَ - قباحت.
- نُقصان ڪرڻ؛ ڪم بگاڙڻ - ٽوٽو ڏيڻ. تڪليف ڏيڻ. اوڪڻ ڪرڻ.
● نُقطو ۽ نُقطا: ذ. ٽِپڪو - ٻُڙي - جملي بند ڪرڻ جو نشان - پورو دم، ڏُهو - شوشو. اِشارو. خيال - ويچار.
- نقطو ٽي ٻيهڻ: خيال ٽي ٻيهڻ - ويچارو ٽي ٻيهڻ.
● نَقلُ ۽ نَقلَ: ذ. آتارو - مَشق. آهل - ويچارو - لاڏ - نخرو - تال - قصو - ڪهاڻي - افسانو - فسانو. هڪ مذهبي ڪتاب - روايت. شراب وغيره ڪانپوءِ ڪاڏل ميوي يا مٺائي جو هڪ قسم.
- نَقلائِيُ ۽ نَقلائِيُون: ث. نقل ڪرڻ جي فن يا آجورو - آتاري جو عيوض.
- نَقلُ ڪرڻ: ڪاپي ڪرڻ - آتارو ڪرڻ - مشق ڪرڻ. آهل ڪرڻ - نٽ يا ناٽ ڪرڻ - نخرو ڪرڻ - تال ڪرڻ.
- نَقلُ نَوِيسُ ۽ نَقلُ نَوِيسَ: ذ. نقل ڪندڙ - آتارو ڪندڙ - نقال - عدالت جي فيصلن جا نقل ڪندڙ - منشي - ڪلارڪ - مُحرِّرُ.
- نَقلُ نَوِيسِي: نقل ڪرڻواري حالت - آتارو - نقل.
- نَقلُ هڻڻ: ڏَڀَ ڪيڻ - چنڊ ڪيڻ - ڪالهائڻ - ڏمڪي چاڙهڻ. گهوڙي جو مستي ڪرڻ، ٽوڪ هڻڻ - چڙ ڪرڻ.
- نَقلِيُ ۽ نَقلِي: ذ. صفت. ڪوڙو - هٿرادو - جڙتو - ڪوٽو - جعلي - تقليدي - مصنوعي. روايتي. (ضد. اصلي). نقل ڪندڙ - آتارو ڪندڙ - آهِليرُ - مسخرو - تاليرُ - نقال. افسانه لکندڙ.
● نَقلُ ۽ نَقلَ: ذ. مٺائيءَ جو هڪ قسم (پستن، بادامين وغيره سڪل ميوات ڪي چاشني ۾ ٻوڙي ٺاهيل).
● نَقُوش: ذ. نقش جو جمع. چٽ - گل. نقشا.
● نَقِيبُ ۽ نَقِيبَ: ذ. صفت. ماڻهن جي اصل نسل ڄاڻ واتڪارُ بزرگ. سردارُ - اڳواڻ. راجدوتُ - پشراءِ - مُنادُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نڪ ۽ نڪَ : ذ. (پرا. نڪا. ف. الف. سن. نكر > ناسِكا > نسُ = ناس) بدن ۾ ساهه ڪڍڻ جو هڪ عضوو - بدن جي پنجن حواسن مان هڪ حواس - ناسڪو - بيڻي - آنف - ناس. شرم - پرتو - حيا - لڄ - مَرَ - مَرُ جاتا. (ذ. صفت).
- سڀني ۾ سهڻو.
- نڪان ساهه ڪڍڻ : تمام ڪمزور هڻڻ - ضعيف هڻڻ. غريب هڻڻ.
- نڪ هوڙَ : حيا شرم ڇڏڻ - بي حيا ٿيڻ - نيرلجو ٿيڻ. گيلا ڪڍڻ.
- نڪ تان مر لاهڻ : ڪنهن جي ميار لاهڻ.
- نڪَ تائين پيٽ پَرَ : گهڻو ڪائڻ - پيٽ ڏکهڻ - پيٽ پرڻ.
- نڪَ توبهَ ۽ نڪَ توبهون : ث. تمام گهڻو پڇتاءُ.
- نڪَ تي مَرُ سهڻ : گيلا سهڻ - نيندا ڪڍڻ.
- نڪَ تي مَرُ لڳڻ (ت). ٽيڪو لڳڻ - ڪنڌ لڳڻ.
- نڪ تي مر نه سهڻ : ميار گلا نه ڪڍڻ.
- نڪ ٽوورو ڪرڻ : لهرائڻ - منهن موڙڻ. وڏائي ڏيکارڻ.
- نڪتو ۽ نڪتا : ذ. صفت. نڪَ ڪٽيو - ڪ وڍيو. نيرلڄ - بي شرم. (ث. نڪتي ۽ نڪتيون).
- نڪ ٽوپائڻ : بولو يا نٽ وجهڻ.
- نڪ جو ڏاڍو : بي حيا - بي شرم.
- نڪ جو نرجو هڻڻ : بيپرواهه هڻڻ.
- نڪَ جي مَرُ نه ڪڍڻ : ٽوورو نه سهڻ - احسان نه ڪڍڻ.
- نڪ جهلڻ : ساهه بند ڪرڻ.
- نڪَ چپ نه هڻڻ : حيا شرم نه هڻڻ - بي حيا ٿيڻ - نيرلجو ٿيڻ.
- نڪَ چپ وڍڻ : جُٽ ڪرڻ - تعدي ڪرڻ.
- نڪچيڙو ۽ نڪچيڙا : نڪ وغيره جي وارن ڇڻ جو اوزار - نڪچيڙو.
- نڪ چٽَ ڪرڻ : نڪ وڍڻ (اوزار سان).
- نڪ چڪائڻ : هوشياري ڪرڻ.
- نڪَ چڪڻي ۽ نڪَ چڪڻيون : ث. ڏڍ يا زڪام ٽوڙڻ لاءِ استعمال ٿيندڙ دوا جي دَبلي - وڪَسُ. ٽڪي ناس.
- نڪَ ڏِيڙَ : بي غيرت ٿيڻ.
- نڪَرُ ۽ نڪَرَ : ذ. صفت. ڏکهي يا وڏي نڪ وارو سنگهڻ جو ٽيڪو - نڪ جو ٽڪو.
- نڪَ ڪٽيو ۽ نڪَ ڪٽيا : ذ. صفت. نڪ وڍيو - نڪ ڪپيل. بي شرم - بي حيا - نيرلجو - بي غيرت.
- نڪ ڪپائڻ : خوار ٿيڻ - بدنام ٿيڻ.
- نڪَ ڪَپِجڻ : بي عزتي ٿيڻ - بي مانو ٿيڻ.
- نڪ ڪَرَ ٿيڻ : نڪ تائين ڪائي پرجڻ.
- نڪَ کي مَرُ لائڻ : پاڻ لڄائڻ - پاڻ کي گيلارو ڪرڻ.
- نڪَ گهسائڻ : توبهه ڪرڻ - آزي ڪرڻ - نيزاري ڪرڻ. هٿ پڌڻ - منٿ ڪرڻ - سماجت ڪرڻ.
- نڪَ گهرڙڻ : توبهه ڪرڻ - آزي ڪرڻ - ليزاري ڪرڻ.
- نڪَ گيسِي ۽ نڪَ گيسيون : ث. توبهه يا پڇتاءُ ڪرڻ لاءِ زمين تي نڪ رگڙڻ واري حالت - بلڪل توبه.
- نڪَ گيسِي ڪرڻ : ڪنهن کان بلڪل توبه ڪرڻ.
- نڪَ ڳرو ٿيڻ : زڪام ٿيڻ.
- نڪَ گهنجَ ڪَرڻ : ڪاوڙجڻ.
- نڪَ لهي پتوَ : شرمسار ٿيڻ - شرمنده ٿيڻ - لڄي ٿيڻ - ڏکو ٿيڻ.
- نڪ مان ڳالهائڻ : گهٽو ڳالهائڻ.
- نڪ مٽي ڪرڻ : سرخرو ٿيڻ.
- نڪ ۾ دم آڻڻ : متيون منجهائڻ.
- نڪَ ۾ دَمُ ڪَرَ : ستائڻ - تنگ ڪرڻ - مجبور ڪرڻ. حيران ڪرڻ - پريشان ڪرڻ.
- نڪَ مَرَ : ث. گيلا - نيندا.
- نڪَ ۾ نوڙي : احسان - ٽوورو - لائق - مهرباني.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نڪَ ۾ نوڙِي ۾ پَوَڻ : لڄ ٿيڻ - شرمساري يا شرم ٿيڻ.
= نڪَ ۾ نوڙِيَ وِڇهَڻ : گهٽي ڪوشش ڪرڻ- وس ڪرڻ.
= نڪَ ۾ نوڙِي ۾ هُڻڻ (ت) : احسانمند هڻڻ- ٿورائتو هڻڻ. لحاظ رکڻ.
= نڪَ ۾ وَرُ ۽ نڪَ ۾ وَرَ : ذ. سُونڊ- سيڃرکو. وڏائي - ڏاڻ. هٿُ.
= نڪ ۾ ور وجهڻ : نہ وٺڻ.
= نڪُ سوڙَڻ : ڪنهن طرف يا شيءِ ڏانهن منهن ڪرڻ - نهارڻ. سوڙو ڏيڻ - جهلڪو ڏيڻ - نقل هلڻ - مُٽهبو هلڻ - سيڃرکو ڏيڻ. ٽوڪ هڻڻ.
= نڪ ناس ڪرڻ : ناس ڏئي نڪ پرڻ.
= نڪَ نِرجو ۽ نڪَ نِرَجا : ذ. صفت. بي شرم - بي لڄو.
= نڪَ نيرجو ٿيڻُ : شرم و حيا وڃائڻ.
= نڪَ نِرجو ۽ نڪَ نِرجا : ذ. صفت. بي شرم - بي لڄو.
= نڪَ نرجو ٿيڻُ : شرم و حياءُ وڃائڻ.
= نڪ نوائي ڏيڻ : جڪهڻ.
= نڪ نہ هڻڻ : جٽ ڦٽ جو ڏاڍو هجڻ.
= نڪُو ۽ نڪُو : ذ. صفت. ٽلهي نڪ وارو- نڪِر بدنام - خوار. ساهميءَ جي ڪشي واروٽونڪ.
= نڪَ وڃائڻ : لڄ هوڻ- حيا ڇڏڻ. ڳِلا ڪڍڻ- خواري ڪڍڻ - نِندا سهڻ. خوار ٿيڻ - بدنام ٿيڻ- رسوا ٿيڻ.
= نڪُ وَڍَڻ : نڪ ڪپڻ. لڄ لاهڻ - بي غيرت ٿيڻ- بي عزتي ڪرڻ - اڇائڻ. تنبيهه ڪرڻ - جٽ ڦٽ ڪرڻ. شرمندو ڪرڻ - شرمسار ڪرڻ - پشيمان ڪرڻ - بدنام ڪرڻ - رسوا ڪرڻ - خوار ڪرڻ.
= نڪ وَڍيو ۽ نڪَ وَڍيا : ذ. صفت. نڪ وڍيل - بي شرم - بي حيا - نرلڄو - بي غيرت.
= نڪ وَڍيو ٿيڻ : اناسو ٿيڻ.
= نڪَ وڍيو ڪرڻ : بي پيتو ٿيڻ.
= نڪَ وَڍيو هڻڻ : بي شرم ٿيڻ - نرلڄو هڻڻ- بي حيا ٿيڻ.

= نڪُون تار ٿيڻ : بي وس ٿيڻ - لاچار ٿيڻ.
= نڪُون ساهَ ڪڍڻ : عزت پياري هڻڻ.
= نڪَ وَهڻ : نڪ مان ريزش وهڻ - نڪ مان ريزش وهڻ - نڪ مان مسلسل رطوبت اچڻ - نڪ مان پاڻي ڳمڻ.
= نڪَ هڻڻ : نوس نوس ڪرڻ.
= نڪُ هُڻڻ : حياءُ دار هڻڻ - مڪيه يا ڪارائتو راڇوارو هڻڻ. سهڻو هڻڻ.
= نڪ هيڻُ ۽ نڪهيڻُون : ث. (ع. رعاف). بيماريءَ جو هڪ قسم - نڪ مان ايندڙ رت - نڪسير - ناڪيري - نڪيري - ناڪيلي.
= نڪهيڻُ آڻڻ : ناڪيري اچڻ - نڪ مان رت اچڻ. نہ وٺڻ (ت). پاڳ نہ پڙائڻ - قسمت ڪوڙي هڻڻ.
= نڪهيڻُ ي ۽ نڪهيڻُيون : ث. نڪ مان ايندڙ رت.
= نڪيڻُ ي ۽ نڪيڻُيون : ث. نڪ مان ايندڙ رت - نڪ هير.
● نِڪَ ۽ نِڪُون (ت) : ث. (سن. نيڪا). پاڻيءَ جي سنهي وهڪ - ڪسي - اڏ - نالي - نِڪ نديءَ نالي يا نهر (ڪاڻي يا سرن جي ٺهيل) - واهي - نلي. پاڻيءَ واري ڪڏ. (ڪ). ڪوهه جي منهن وٽ پٽل ڏڪي. (ل). سڃي مارڻ لاءِ ڏور پٽل ڏکهي ڪاڻي. (ل). (صفت). ميرو - گندو - تمام خوبرو - غليظ - لڏو - گدلو - ميرو ڪچيرو - فاحش - بدبودار.
= نِڪَ جاري ٿيڻ : گذران ڪلڻ - روزگار ملڻ.
= نِڪَ وَهڻ (ت) : گهٽي پيدائش ٿيڻ.
● نُڪ ۽ نُڪُون (ڪ) : ث. ٽوڪ - چهنب - چونڪ - چوٽي - آڻي.
= نُڪ هڻڻ (ل) : ساڻ ڪري ويٺو رهڻ - چپ چاپ ويهڻ.
● نُڪُ ۽ نُڪَ (ل) : ذ. ڪاڙهي جو اوتار.
● نڪا ۽ نڪانُون : ث. راند جو هڪ قسم- نڪاڻوئي راند ۾ پهرئين نمبر جو نشان.
= نڪاڻوئي : ث. ڪوڏين جي راند جو هڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نِڪاحُ ۽ نِڪاح: ذ. (ع. نَكْحَ). زال ۽ مڙس جي وچ ۾ شرعي عقد - قبوليت - ويڌي - مجامعت. وهاڻ - شادي - عقد - واهڻ - پرڻو - وِهانوُ - وبهان. صحبت داري. همبستر گي.

- نِڪاحِتو ۽ نِڪاحِتا: ذ. صفت. شاديءَ جو - پرڻي جو - وهاڻ جو.

- نڪاحُ پڙهائِڻُ: عقد ڪرڻ - نڪاح خواني ڪرڻ - شادي ڪرڻ.

- نِڪاحي ۽ نڪاهي: ث. صفت نڪاح جي - نڪاح واري. شادي شده عورت.

● نِڪارَ ۽ نڪارَ: ذ. صفت. ڪنهن نه ڪم جو - بي ڪار - بي ڪمون - نِڪمو - ناڪام - نِڪارو - ڪين ٽيو - بيڪارو - وِ تو - اڪاج. آجايو - فضول. اڪيارتو - ورتو - ٽُو ٽُو - رائيگان. عيبن وارو - عيبدارُ.

"تون سمون سردار سدرُ. آڳ تو ري آهيان نِڪارُ".

- نِڪارائيُ ۽ نِڪارائِيُونُ: ث. بيڪاري - فُضولي - نڪاري - يا الفضولي.

- نِڪارو ۽ نڪارا: ذ. صفت. بي ڪاريو - نِڪمو - نڪارُ. سُسْتُ - ٿوٻي - ڪاهُڙ - هيڻو.

● نِڪارڻُ: مصدر. آلڻ - انڪار ڪرڻ - نه مڃڻ - ناڪار ڪرڻ - بجا نه آڻڻ. (بل) پاس نه ڪرڻ نڪرائڻ - ڪيائڻ. ڪيڻ. (نڪاريو - نڪاريندو - نڪاريل).

● نڪاريلُ ۽ نڪاريل: ذ صفت. ڏڪاريلُ - ڪيديل.

● نڪاس ! ذ. (سن. نشكاش) نيڪال.

● نِڪالڻُ: مصدر. سن. نِش = پاهر + ڪري = ڪرڻ) نيڪالي ڏيڻ - پاهر ڪيڻ - ڏيڻ - ڪيڊي ڇڏڻ - لوڏڻ ڏڪارڻ - هڪالڻ. (نِڪاليو - لڪاليندو - نڪاليل).

- نڪاليُ ۽ نڪاليونُ: ث. نِيڪالي - شهر بدري - جلا وطني.

● نڪانگريُ ۽ نڪانگريُونُ (ت): ث. جهڙ وغيره ڪان پوه نڪتل سج يا سِڄ جو ڀاڄو - تِڙڪو - آس - ڪاڙهو.

● نڪبت ۽ نڪبتُونُ (ڪ-ب): ث. مصيبت - آپدا. رنڃُ - ڏکُ. سکي و غنيُ.

● نڪتُرُ: ذ. آٽ ڪي نڪ ۾ هڻڻ جو ڏاڪو يا هڪ چمچي پتيُ - هڏ ٽُر.

● نِڪتُلُ ۽ نِڪتُل: ذ. صفت. نيڪالي ڏنل - نِڪاليلُ - باهر ڪيديل - تڙيل - ڏڪاريلُ - لوڏيل. غير محسوس ڪيل - چوري ڪيديل.

● نُڪتو ۽ نُڪتا: ذ. پرزو - ذرو - رتيُ - هوَ - لِڪ - پڇڪرو - ٽِر ماتِرو - لغار - جزو. ٻُڙي - ٽپڪو - نختو - نقطو - نقطه يا نڪته. باريڪي - سنهڙائي. نازڪ ڳالهه - ڏکي ڳالهه. نصيحت - چوٽي - عقده - قولُ - گفتگوءَ. پوشيده ڳالهه - رازُ - پهيد - عزت - آبرو - ننگ - ناموس - غيرت. حاضر جوابي - مذاق - خوش طبعي. مزو - لطف. ڪهوڙي يا ڏڪي وغيره جي سرواڪ ۽ نڪ مٿان آيل سونهن لاءِ چمڙ جو پتو - مُهرو. (ت) بدڪ جي ڪانگي.

- نُڪتُه: ذ. نڪتو.

- نُڪتُه چينُ ۽ نُڪته چينَ: ذ. صفت. نڪته چيني ڪندڙ - لوچنا ڪندڙ - تنقيد ڪندڙ ٽوڪباز - مذاقي. عيب ڳولينڌڙ.

- نُڪته چيني: ث. عيب جوئي - قطع و بريد - ٽيڪا ٽپڻي - تنقيد ٽوڪبازي - ٺٺولي - مذاق. راءِ زني - ويڪ. ڪٽڪ - وڪو. (ڪ).

- نُڪتهچيني ڪرڻُ: عيب جوئي ڪرڻ.

- نُڪته دان ۽ نڪته دانُ: ذ. صفت. باريڪ ڳالهه ڄاڻندڙ - وڏو عقلمند - عاقلُ.

- نُڪتُه مهومُ: ذ. وهمي نڪتو.

● نِڪتُ ۽ نڪتَ: ذ. (سن. نكتم > نه = ل + ڪت = ڏڪڻ) نيڙي - ويجهو - نزديڪ.

● نڪرُ ۽ نڪرونُ (ت): ث. ٽوري ذري - هوَ - لغار.

● نِڪر ۽ نڪر: ذ. صفت. نڪون.

- نِڪرو ۽ نِڪرا: ذ. صفت. نڪون.

- نڪرڙي ۽ نڪرڙيونُ: ث. بلڪل ٽوري ذري - ذرڙي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نڪرائو ۽ نڪرائا: ذ. زڪام - ليس - ٽڏ - نڪرائو. (نڪرائي ۽ نڪرائيون).
- نيڪرُتو ۽ نيڪرُتا: ذ. صفت. ميرو - ڪينو. فاحش - ناپاڪ - غليظ - گدلو. وڻو نه ڪندڙ. پورهيو يا ڪرت نه ڪندڙ. (اسم خاص). هندن جي هڪ ذات جو نالو.
- نيڪرُتائي ۽ نيڪرُتائيون: ڪاچڪائي - ڪنڊائي.
● نڪرُڻ: مصدر. نيڪرڻ. (نڪرِيو - نڪرُندو - نڪرِيل).
● نيڪرڻ: مصدر. (سن. نِشْكَرَنْ > نِش = باهر + ڪري = ڪرڻ). باهر ٽيڻ يا اچڻ - ظاهر ٽيڻ - نتيجو نڪرڻ. (اخبار وغيره) جاري ٽيڻ - (سج) آٿرڻ - آوَ ٽيڻ - پر ڦهٽجڻ. نيرڻ - پورو ٽيڻ. ٻيدا ٽيڻ - آٿڻ - سرجڻ. روانو ٽيڻ - راهي ٽيڻ. وهڻ (رت وغيره). ڏِڪارجڻ - تڙجڻ - لوڏ جڻ - (نوڪري وغيره مان) خارج ٽيڻ. بستري مان اٿڻ - (نِڪريو، نيڪتو - نيڪرندو - نيڪريل، نيڪتل).
- نيڪرائڻ: مصدر. باهر ڪيائڻ - لوڏائڻ - ڪيائي ڇڏڻ - تڙائڻ - نيڪالي ڏيارڻ. نتيجو ڪيائڻ - (تت) ڪيائڻ. (نئون ملڪ يا ڳالهه) ڳولائڻ - ڳولي ڪيائڻ.
- نيڪري ٻيٺهڻ: باهر ٽي ٻهڻ - آڏي ٻهڻ.
- نيڪري وڃڻ: اڳ ۾ ٽي وڃڻ - وڏي وڃڻ. گوءِ ڪٽي وڃڻ.
● نڪُرَهه: نه سڃاتل. اڻ مقرر ڪيل. گهڻين شين مان لاڳو ٿيندڙ. اسم جامد جو هڪ قسم.
● نڪُري ۽ نڪُري: ث. گهوڙي جو هڪ قسم (جنهن جون اکيون پيدائشي سفيد ۽ سُٽ ۽ ڀر رهن).
● نيڪڙي ۽ نيڪڙيون (ل): ث. نندڙي چوڪري.
● نڪسيارَ ۽ نڪسيارِيون (ث): ث. جيت جو هڪ قسم - سؤپيري.
● نڪُشْتَرَ ۽ نڪُشْتَرَ: ذ. آسماني تارن جي جهڳٽي جو هڪ نالو - جنڊ جي منزل - تارا منڊل - نڪٽ.
● نڪُلْبانْ ۽ نڪُلْبانَ: ذ. پڪين جي راند جو هڪ قسم.
● نيڪُمْتِي: سچ پچ - حقيقت. خاص طرح.
● نيڪمو ۽ نيڪما: ذ. صفت. ڪنهن نه ڪم جو - نيڪارو - ڪين ٽيو - بي ڪارو - ناڪار - ناڪام - وِتو - ري ڪتمو - فضول - نڪمڻو - بي ڪمون - نيڪار. اجايو - ٿوٿو - وِرتو - اڪيارٿو - پالهو - فارغ - خالي - فالتو - نِوَڙو - والدو - ويڪل - رائيگان. بي روزگار. (ث. نيڪمي ۽ نيڪميون).
- نيڪمائي ۽ نيڪمائيون: ث. نڪمي ٽيڻ واري حالت - ناڪامي - بيڪاري.
● نيڪن: ڪاري ڪتب. (ن زلدگي جولاءِ ٥٠ ع ص٣٦).
- نيڪنُون: ث. (سن. نڪل). بلڪل - پورو - نسورو - پورو پورو. تمام گهڻو.
- نيڪيِي: ظرف. بلڪل - بنهه - نڪٽين - سراسر - مڙيوئي - لٻٽ - سڄوئي - اصل. (ث. اسم). اڪيلي. "ٽيس نماڻي نيڪٽي، ڇڏير هوت حُجت".
- نيڪيِيان: ظرف. خبرداري سان - هوشياري سان - سنيال سان.
● نڪو: ظرف. (سن. نڪُرَ). حرف نفي - انڪاري لفظ - نه - ڪير به نه.
- نڪيِي: ضمير. حرف جملو. هڪ به نه - نه هي نه هو - نه - ۽ نه - نه ٿه. (ظرف). پڪ سان - ٽيڪ - پورو.
- نڪيِي ڪرڻ: ثابت ڪرڻ - پڪ ڪرڻ. فيصلو ڪرڻ. (ث).
● نڪو ۽ نڪا: ذ. سئي وغيره جو سوراخ - پاڪو. ساهمي جهلڻ جو مٽيون ڏاڪو - ساهمي جي گن جي پاسي وارو سوراخ.
● نيڪو ۽ نيڪا: ذ. صفت. (پرا. ٽِڪ. سن. نِشْكَهْ = نهڪ). چڱو - خوب - پلو. نيڻ - صاف. (سن. نِڪرشْٽ = گهٽ). نندو - چوٽو. (اسم). نندو هار - ڪو. ڪسي - آڏ.
- نيڪو گهرڻ: چڱائي چاهڻ.
● نيڪُو ۽ نيڪُو: ذ. صفت. (پرا. ٽِڪَ. سن. نِشْكَهْ = نهڪ). خالص - نبار - نيڻ -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نَسيٽ - نِيجو - پوتر - اصل - خالص - خوب - پلو - آتر - پاڪ - آڇو - سُٿرو - چوکس - ڪرو - اوگهو - آڇو - موچارو - عمدو - شُڀ - سُٿِرو.

● نُکو ۽ نُکا: ذ. جُٽي وغيره جي ٻُنيءَ مٿان ڏنل چڙي جو ٽُکر يا ڇهنب. پانجاريءَ ۾ ناڙي انڪائڻ لاءِ ڪاٺ جو لڳل ڪِلو. لغڙ جي ڪنڊ. چ جي چڙهيءَ جا نُڪَ يا سوراخ.

= نُکو آنڪائِنُ (ت). جهيڙو ڪرڻ - فساد ڪرڻ - رڳڙو ڪرڻ.

= نُکو ڏِيَنُ: انڪل سان ٻُجهڻ - وِڇُ لهڻ - راز ٻُجهڻ - خبرچار لهڻ - جاچ جونچ ڪرڻ. نُکو ڏيڻ. راز ٻڌائڻ. (ت). منهن پائڻ - جهاتي وجهڻ. (ل).

= نُکو ڪارائِنُ: لغڙ ڪي مٿان ڪاڻ هيٺ آڻڻ - گوئي ڏيارڻ.

● نُکوتِيُ ۽ نَکوٽِيُونُ (ک): ث. نڪ مان ايندڙ رت - نڪ هيري - ناڪيري. نڪ جو هڪ سوراخ - چونڪي. (ڪ).

● نِيکوٽِيُ ۽ نِيکوتِيُ: ذ. صفت. تکو - جلد.

● نِيکورُ ۽ نِيکورَ: ذ. هلڪل لٽين شيءِ - اڻ هنبايل.

● نِيکُونجُ ۽ نِيکُونجَ، نِيکُونجُون: ذ. ث. (سن. نِيکُنْجَ) ولين وغيره سان ڏيکيل هنڌ - چوڌاري وڻن ٽڻن وارو چشمو وغيره - مَٿهه - ڪُنج - چونرو - گوشو - جوهو - گهاڻي وڙاهه - ويڙهه - جهُمَٽُ. لاحَدُ - تمام پري. اونهاڙ - ڪُنُ - گرداب. (ت).

= نِيکُونجهُ ۽ نِيکُونجهَ (ل): ذ. اونهو پاڻي - عميق - اوڙاهه - اڳهورُ.

● نِيکُونچُ ۽ نِيکُونچَ: ذ. نِيکُونجهُ - ڪُنُ - ميڙ - ڍيرُ.

● نِيکُونجُو ۽ نِيکُونجا (ل): ذ. لوهه جو ڪُنڊو (ڪڙي پائڻ لاءِ).

● نُکُوندَرُ ۽ نَکُوندَرَ (ک): ذ. هلڪل ننڍي نڪ واروڻينگر.

● نَکِهِ (ل): ت. هروڻي جي ٻُڌين پاسي واري چپ - چپڙي - لٽ - چِڇڙي.

● نَکَهَتَ ۽ نَکَهَتُونُ: ث. خوشبوءِ - سُرهاڻ - سُڳَنڌ.

● نَکِيرُ: اسر خاص. (ع). هڪ ملائڪ جو نالو (جو قبر ۾ مئل کان سوال جواب ڪري).

● نَکِيرَنُ: مصدر. نِيکرائڻ - نِيکارڻ - ڪيڻ - نِکيڙڻ (نَکيرِيو - نَکيرِيندو - نَکيريل).

● نَکِيرِيُ ۽ نَکِيرِيُونُ: ث. نڪ مان رت اچڻ واري حالت - نڪ ۾ ايندڙ رت - ناڪيلي - نڪهير - ناڪيري.

= نَکِيسَرَ ۽ نَکِيسَرُونُ (ت): ث. ناڪيلي - نڪيري.

● نِيکِيلَنْدو ۽ نِيکِيلَنْدا (ت): ذ. صفت. اڻ وڻندڙ - مَنو - ناپسند.

● نَکِيلِيُ ۽ نَکِيلِيُونُ: ث. آڻ جي نڪ ۾ مهار پَڏڻ لاءِ وڏل ڪاڻيءَ جو ٽڪر - ناڪيلي. نڪهير - نڪ مان ايندڙ رت.

● نِيکِيمْٽِيُ ۽ نِيکِيمْٽِيُونُ: ث. صفت. (سن. نِـ=نہ+ڪَٽُو) اها زال جنهن کي آڻ جو داڻو نہ هجي - سُڄي - سکڻي - بي ثمر.

● نُکَٽ ۽ نُکُونُ: ث. ڏکڻي ۽ وڏي تڏي جو هڪ قسم - وڏي تونري - چِترُ هه - چٽائي. ذات - فرقو - قوم - گهراڻو - آکيڙ - خاندان - اصل - نسل - ڪُٽنب - پيڙهي - بنياد - پُري - آيَ. (ل). ڪوفو. (ت). ٿوري مائٽي - عزازت. (ک). وراڻ - وراڪو. (ڪ). ڄاڻ - نشان - هتو. نَٽُهُنُ نشان (ت).

= نُکائِيُ ۽ نُکائِيُ: ذ. صفت. نُکون ۽ تڏا وغيره ٺاهيندڙ. هڪ گهراڻي جو - ڪُٽنبي - خاندائي.

● نِکادُ ۽ نِکادَ: ذ. (سن. نِشادَ) راڳڻيءَ جو هڪ پَٽُ - سرگم جو پڇاڙي وارو ستون پد.

● نِيکارَنُ: مصدر. (سن. نِشُ+ڪُشارَ=ڪارُ) صفا ڪرڻ - ڪنڊ جي چاش ۽ ڪير ذرو وجهي ان کي صاف ڪرڻ. (نِيکاريو - نِيکاريندو - نِيکاريل).

● نِيکَٽَرُ ۽ نِيکَٽَرَ: ذ. (سن. نَکُشَتْرَ) تارن جو ميڙ (تارن جا اهي ميڙ جي چند جي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

رستي ۾ اچڻ ٽا)- ٽيڙو- تارا منڊل- لڪٽ- ٻُرجُ- تارو- ستارو- چار ڦَليي. چنڊ جي منزل.

● نيڪِتو ۽ نِيڪِتا: ذ. نڪرڻ مان زمان ماضي- نيڪو.

● نُڪُتو ۽ نُڪُتا: ذ. ڏاس جي ٿهيل مُڇي- نقطو- نختو.

● نُڪُتيءُ ۽ نُڪُتِيُونُ: ث. مٿائين جو هڪ قسم- نُخُتيءُ- ٻُوندِي.

● نِڪَتُ ۽ نِڪَتَ: ذ. (سن. نَكْشَتْرَ) آسماني تارن جو هڪ ميڙ- ڪتيون- بُرجُ- تڪشتر- راس- تارو. آگم- جهڙ- رڙ (ڪ). برجن جو اثر- وِسيوسو "ڪاڻي جي شادي ۾ نڪت ڪهنا" (چوٽي). ارڪان- افعال- لڇڻ- عادت. فضيلت- فهم. ناز- نخرو. مڻ جي ثواب خاطر ڪيل ختمُ. لڳي- دولاب- وَلُ چڙهڻ- ڪُهڻ. (ڪ).

● نڪتُو ۽ نڪتُونُ: ذ. صفت. نڪتندڙ- مڪتو- ڪين ٽيو- غير مُڪمير- نِسڦلُ. بي فائدو- اجايو- آڪيارُو- لِڪمو. ڪمزور- ضعيف.

● لِڪُتو ۽ نِيڪُتا: ذ. صفت. نه ڪٽيل جهڙو. نياڳو- بدبخت- چنڊو- ڪم بخت. مُفلِس- مسڪين.

● نِڪتر ۽ نِڪتَرَ: ذ. صفت. اڏوڻو- نشيدو- گهٽُ گهت ذات- ڪمينو- نِيچُ- خسيس. غار يو- ڪُشيل- ريجالو. جهنگلي. اڻ پڙهيل. (ضد. سگر).

● نِڪرُبُ ۽ نِڪَرُبَ: ذ. صفت. (سن) ڳاڻيٽي جو هڪ انگ- هڪ عدد- هڪ سؤ ارب- ڏهه هزار ڪروڙ.

● نڪِرو ۽ نڪِرا: ذ. ناز- نخرو- انگل- مسخري.

● نِڪِرُنُ: مصدر. (سن) صاف ٽيڻ- صفا ٽيڻ.

● نِڪِڙائڻ: مصدر. (سن. نِ+ڪَشْرَ= هلائڻ) پورو ڪرڻ- اڪلائڻ.

● نِڪِڙُنُ (ت): مصدر. ڌار ٽيڻ- جُدا ٽيڻ- الڳ ٽيڻ- علحده ٽيڻ. (نِڪِڙِيو- نِڪِڙ نڏو- نِڪِڙِيلُ).

● نڪِڪْشَتَري: ث. (سن. نَكْشَتْرَ) هڪ ٻيڙ يا مقرر ٽيل آسماني تارو.

● نَڪَڪلو ۽ نڪَڪلا: ذ. تنبوري جي آواز چٽي ڪرڻ لاءِ آڳر تي چاڙهيل لوهه جي سنهين تندن جو موڙو- ڪلپ. (ت).

● نِڪِڪمّو ۽ نِڪِڪمّا: ذ. صفت. بي ڪار- بي ڪمو- بي روزگار- بيڪارو- ري ڪمو- نڪمو- ويڙل- خالي- پالهو- فارغ- فالتو- واندو. خراب- بيڪار. (ڪ).

● نِڪِڪمّائيُ: ث. بيڪاري- بي روزگاري- نڪمائي- الس- سُستيُ- ڪاهلي. فرصت- واندگائي- نِسڇِنتا فرجو- وارڪائي- ڏَتُ- وارَ. فراغت- نويڪلائي. ساڪينا.

● نِڪِنْبُ ۽ نِڪَنْبَ: ذ. (سن. نه+ڪَنْبٌ= ڪُٽر ڪرڻ) برابر اڏ- آڏي- پورو اڏ.

● نِڪَنْبُ آڏيُ رات: ث. ٻيڪ اڏ رات- پوري آڏي رات.

● نِڪوبَ ۽ نِڪوبُونُ: ث. ڪنهن شيءِ کي خراب ڪرڻ يا بنياد ۾ ٿي ڇڏڻ واري حالت.

● نِڪوتُ ۽ نِڪوتَ: ذ. ٻُڙ- بُنياد- بيهڪُ.

● نِڪوتَرُ ۽ نِڪوتَرَ (ل): ذ. ٻڙ- بنياد- بيهڪُ- پاڙَ.

● نِڪيتَرُ: ذ. (سن. نَكْشَتْرَ) آسماني تارن جو هڪ ميڙ- تارن جو نڪٽ- هڪ بُرجُ.

● نِڪيتِرو ۽ نِڪيتِرا (ت): ذ. ڦيصلو- نبيرو.

● نِڪهِتِيُ ۽ نِڪهِتِيُونُ (ڪ): ث. ڪنوار يا ونيءِ. ستاوڙي تي ڪنوار جي مائٽن ۾ موڻي اچڻ واري حالت- نڪهيڻي.

● نِڪهِيڻِيُ ۽ نِڪهِيڻِيُونُ: ث. (سن. لشكري) مسلمانن جي هڪ رسم (نڪاح پوڻ ڪانپوءِ ڪهوٽ ڪنوارٽي گهر ترسي هوندو آهي، شام جو ڪهوٽ جي پير يا ماڻهو ڪهوٽ جي لونگيءَ جو پلاند يا ڪنبيُ ڪنوار جي چُنيءَ جي پلاند سان ڳنڍي ڪنوار کي پهڪهين گهران نِڪِڙائي، ڪهوٽ سان گڏ پنهنجي گهر وٺي ايندي آهي) جيئن ته

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"پرٽائي پنهون کي نکيٽيءَ نيڪڙايو"
(شاهه).
ستواڙو ـ ستاڙو. (ل).
ـ نيڪهيٽيُ ڪرڻ: گهوٽ جو شادي ڪري ساهرن وٽان ڪنوار کي پنهنجي گهر وٽي اچڻ.
● نيڪيدڻُ: مصدر. (نشڏ = منع ٿيل) بي عزتو ڪرڻ ـ بي مانو ڪرڻ ـ بي آبرو ڪرڻ ـ آهان ڪرڻ ـ اڇس ڪرڻ. (سن. نـ = چڱي ريت + ڪشرُ = هلائڻ) وچور بيان ڪرڻ. نکيرڻ ـ صاف ڪرڻ.
● نيڪهيدهُ ۽ نکهيدَ: ذ. صفت. بي مانو ـ بي آبرو ـ بي آبرو. ڪميڻو ـ تُڇ ـ هوڇو ـ اوڇو ـ مُئو ـ دُون ـ خسيسُ ـ ڪمذات ـ ڪرتن ڪينو ـ گهٽ قسم جو ـ نالائقي جهڙو ـ بي شرميءَ جو ـ ڪماڻهو ـ ڪڏ ـ منع ڪيل. (ث).
● نيڪهيرڻُ (ت): مصدر. فيصلہ ڪرڻ. پڪيڙڻ. صاف ڪرڻ. (نيڪهير يو ـ نکير يندو ـ نکر يلُ).
● نيڪهيڙڻُ: مصدر. فيصلو ڪرڻ ـ نپيرو ڪرڻ ـ اڪلائڻ ـ هو رو ڪرڻ ـ پوڳ ۽ وهڻ ـ ختم ڪرڻ. نارڻ ـ جدا ڪرڻ ـ الڳ ڪرڻ. (نکهيڙيو ـ نکڙيندو ـ نکيڙ يلُ).
ـ نيڪهيڙ ۽ نکيڙونُ (ت): ث. جدا ڪرڻ واري حالت ـ جدائي ـ علحدگي ـ ورهاست. مال (هڪرين وغيره) جي ڏڻ مان ڪڍ.
ـ نيڪهيڙو ۽ نکيڙا (ل): ذ. نپيرو ـ فيصلو ـ نچوڙو. وچوڙو ـ جُدائي.
ـ نيڪهيڙيُ ۽ نکيڙيونُ (ڪ): ث. مسلمانن جي شاديءَ ۾ هڪ رسم ـ نکهيٽي ـ نهيکيٽي.
● نيگارُ: ذ. (ف. نگاشتنُ) نقشُ ـ چٽ. تصوير ـ فوٽو ـ بُت. معشوق ـ محبوبُ ـ دلبر.
ـ نيگارُ خانو: ذ. تصوير گهر.
● نگارو ۽ نگارا: ذ. وڏي ڍهل جو هڪ قسم نقارو ـ نغارو.
● نيگاه ۽ نگاهونُ: ث. نهار ـ اک ٽهيتَ ـ سرسري نظر ـ ڏسٽي ـ نرت. نظر ـ بصارت ـ جوت ـ ديدُ ـ درشٽ ـ چيتوَڻ. تيور. جاچ ـ سنيال ـ سار ـ سنيار. خيال ـ راءِ ـ و بچار ـ جاچنا. جاڻ ـ شناخت. ٽهيجُ ـ تجلو ـ ڪيرانتيُ ـ مٽيا. پرڪاشُ ـ روُنقَ ـ ڏمانُ ـ جلو و ـ سو ڀيا ـ پڙڪي ـ پرتاب ـ تجمل ـ ٽمڪُ ـ جهلڪي.
ـ نيگاه ڪرڻُ: نظر ڪرڻ ـ نرت ڪرڻ ـ ڏسڻ. پرکڻ. نظر تي چڙهي وڃڻ ـ ڏسي وڃڻ.
ـ نيگاهداشتِ ۽ نيگاهداشتونُ: ث. نظر داري ـ سار سنيال ـ سنيار. حفاظت. هوشياري ـ خبرداري.
ـ نيگاه ڪرڻُ: ڏسڻُ ـ ملاحظ. ڪرڻ ـ نظر ڪرڻ ـ اک ـ وجهڻ. جاچ ڪرڻ ـ سنيال ڪرڻ ـ سنيالڻ ـ پالنا ڪرڻ ـ حفاظت ڪرڻ.
● نگرَ ۽ نگرَ: ذ. (سن. نگرَ) شهر ـ بستي ـ ڳوٺ ـ نگرُ. (١ـ سري نگر ٢ـ انو نگر ٣ـ بهاول نگر. ٤ـ لنگر هارڪر.
ـ نگرُ واميُ ۽ نگرَ واميُ: ذ. صفت. شهر جو ويڙل ـ شهري ـ شهر واسي.
ـ نگريُ ۽ نگريونُ: ث. نگرُ ـ شهرُ. گاديءَ جو هنڌ ـ آستانو.
● نگرانُ ۽ نگرانَ: ذ. صفت. ڏسندڙ ـ نهاريندڙ. سنياليندڙ ـ نگهبان.
ـ نگرانيُ ۽ نگرانيونُ: ث. سنيال ـ سارَ ـ خبرداري ـ محافظت ـ ديکـ ـ ياڻ ـ حفاظت ـ نگهباني ـ خبر گيري ـ اهتمام ـ انتظام.
● نگراڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نيگراڻيُ ۽ نيگرهڻيونُ (ت): ث. ڪم ـ خفو ـ ڏڪ.
● نگرو ۽ نگرا (ث): ذ. ماکوڙين جو ٻيرُ. ناسور ـ ڪينسر.
● نيگرو ۽ نيگرا: ذ. صفت. گروءِ ڪانسواءِ ـ بي پيرُ ـ بي مرشد. ناستڪ ـ ڪافر. ضدي ـ هٺيلو. خالي ـ سکڻو ـ بي واه ـ لاچار ـ آهالو ـ نيدورو ـ لا مُراد ـ چنڊو ـ نياڪو ـ بد بخت ـ ڪاڏين موڙهو. مٽ ـ گرُ ـ خرُ ـ نيچسُ ـ نينڊڪُ. وهلُ ـ خرابُ. پليدُ. ڪمينو ـ بي نڪسو ـ بي حيا. (ذ. اسم) نگرو مرض ـ خراب مرض. (ث. نيگريُ ۽ نيگرهونُ).
● نيگليُ ۽ نگليونُ (ث): ث. ان ڇڙڻ جي آکري.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نِگَہُ ۽ نِگَہَ (ت): ذ. (سن. نِگہ). هندن جا وید - ڏرمي ڪتاب. غشي - بيهوشي - ماندگي.
- نِگَہُو ۽ نِگَہَا: ذ. صفت. بنا گڻ جي - نالائق - نِڪمو - گڻ هيڻ - وڻواند - نِڪار - ناخلف - نامراد - ڪَسيرڪ - ڪمين جهڙو. (ث. نِگَہي ۽ نِگَہيُون).
● نِگَہوسارُ ۽ نِگَہوسار (ل): ذ. اونهاڙ - اوڙاهه - ڪنڊ.
● نِگَہُون: ذ. صفت. ختم شده. ڪُهيو. اونڌو.
● نِگَہَ: ث. (ف). نِگاهه - نظر.
- نگَہبانُ ۽ نگَہبانَ: ذ. صفت. نگاهه رکندڙ - راکو - رکيڪ - سنياليندڙ - ڪرلاهو - وصي - سرپرست - ڪانڊي ڪارڻي - آمين - والي - وارث - چوڪيدار - جاگو - محافظ - پاسبان - پهريدار - سنتري - (بني ۽ جو) واهي - (ان جو) ڪارائو - ڪَمدار.
- نِگَہبانُ فِرشتو: ذ. رکيڪ يا سنياليندڙ ملائڪ.
- نِگَہبانيُ ۽ نِگَہبانِيُون: ث. نگاهه رکڻ واري حالت - سنيال - نظرداري - جاچ - رَک - تڪ - چونڪي - محافظت - حفاظت - پاسباني - نگراني. نهار - واهپ - سجاڳي.
● نِگَہِرتو ۽ نِگَہِرتا: ذ. صفت. گهڻو ڪائيندڙ - پيٽوڙي.
● نِگَہِيُنو ۽ نِگَہِيُنا: ذ. منڊيءَ جو پڙو - قيمتي پٿر - جواهر. منڊي.
● نِگَہو ۽ نِگَہا (ت): ذ. لڳو - آڳو - ماڻيجو.
● نِگُوڻو ۽ نِگُوٽا: ذ. صفت. فقط - ڪلهو - ڪيلو - رکو. سچوڻي - سراسر - نيٽ - اصل - خالص. بي فائده - اجايو. (ت). (حرف جملو). پڻ - ا.
● نِگَہيُو: (ڪرڻ مصدر جو اسم مفعول يا ماضي مطلق). نِڪتو.
● نِگَہہ ۽ نِگَہون: ث. ان چڙڻ لاءِ زمين ۾ ٿهيل پٿر وغيره جي آڪري.
● نِگَہارَنُ: مصدر. صاف ڪرڻ - پاڪ ڪرڻ - اڇو ڪرڻ - پوتر ڪرڻ - نج ڪري رکڻ. (نِگَهاريو - نِگَهارينڊو - نِگَهاريل).
● نِگَہرو ۽ نِگَہرا (ڪ): ذ. صفت. بي گهرو - گهر ٻڌو - رَنڊ. رولاڪ - دربدر.
● نِگَہو ۽ نِگَہا: ذ. صفت. ڊگهو - لنبو - لمبو.
● نِگَہوسارُ ۽ نِگَہوسارَ: ذ. صفت. (ف. نِگونسار = جنهن ڪنڌ شرم ڪان هيٺ هجي يا لڙڪيل هجي). اوڙاهه - عميق - اونهو. گم - غرق - فنا. برباد - چٽ - ناس - تباهه.
- نِگَہوسارُ ٿِيڻُ: غرق ٿيڻ. تباهه ٿيڻ - برباد ٿيڻ.
- نِگَہوسارُ ڪَرڻُ: تباهه و برباد ڪرڻ. ابتو لڙڪائڻ. گهوگهو ڏيئي مارڻ - گهٽو ڏيئي ساهه ڪيڏڻ.
● نِگَہيرَنُ (ل): مصدر. ڪائي پورو ڪرڻ - هڙپ ڪرڻ. (نِگَهيريو - نِگَهيرينڊو - نِگَهيريل).
● نِگَہيواريُ: اسم خاص. تعلقي گهوڙا ياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نِگَہائِيُ ۽ نِگَہائِيُون: ث. لڳائي - ملائي - متائي - برائي - بدي.
● نَگَجَنُ: مصدر. نڪرڻ - ٻاهر ٿيڻ.
● نِگَہنُ: مصدر. (سن. نِرگهَن). نڪرڻ - آزاد ٿيڻ. لنگهڻ. ٻيدا ٿيڻ - آپجڻ - آپڻ - نروار ٿيڻ. (نِگَيو - نِگَندو - نِگَيل).
- نِگَہِيا (ج): ذ. نِڪتا - نِڪريو.
"جي تَجريدا نِگَہِيا ٻِيڻا ۾ تَفريد."
(شاهه ڪريم)
- نِگَہيُ: ث. نڪري - لنگهي.
- نِگَہِيو ۽ نِگَہيا: ذ. نڪتو - نڪريو.
● نَلُ ۽ نَلَ: ذ. (سن. نَال). لوهه جي خالي نري - پوري نري. (ٻاڦ ۽ لاءِ) نلي - پائيپ - پمپ - لوهي نڙو - نلڪو - نالي. (صفت) ڪوڙو - بناڪي. بدمعاش - لچو. ڦڪو - ڪِرو.
- نَلُ پاڙِيُ: ذ. صفت. تمام لُچو - وڏو بدمعاش - هورو ڪنڊ - ڪمينو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نَلِڪو ۽ نَلِڪا: ذ. ڀاڱي جي لوهي نَلي- نَل.
● نِلامُ ۽ نِلامَ: ذ. عام وڪرو- نيلام- ليلام.
● نِلاهِينُ: ث. گِلا.
= نِلاهِينُ ڪَرَڻُ: گِلا ڪرڻ.
● نِلائِيُ ۽ نِلائِيُونُ: ث. ڪهڻائي- گِلا. (ت). بي عزتي- هتڪ عزت- بي مانائي. (سن. نِر= باهر) نرملتا- نجيڻ- نجائي.
● نِلو ۽ نِلا: ذ. صفت. سواءِ- بغير. نِيڇ- نجو- خالص- نِيار- نيٺ- صاف- پاڪ- پوتر- اصل- ڪَرو- چِند- اڻ ملايل- ٻنا ملاوٽ. ڦلهو- ڇڙو- اڪيلو- جدا- ڌار- الڳ- نِرو. (ظرف). فقط- صرف- رڳو.
● نِلِتهائِيُ ۽ نِلِهائِيُونُ: ث. ڪهڻائي- گِلا- نِلائي.
● نَلِيُ ۽ نَلِيُونُ: ث. لوهه جي پوري سيخ- پائيپ- نَرو- برمسو- تُري- نالي- نڙانڊي (لوهه جي). نڊي ڪَسِي- اڏ. (اسر خاص). تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نِلِيُ ۽ نِلِيُونُ: ث. صفت. ڪهت ڪير ڏيندڙ- دِلِي. (ضد. پَلِي).
● نَمُ: ذ. (ف). ماڪ- ڪِهر- پاڻي- آلاڻ- ريج! "نَمُ ڪهرجي نِينهن جو، آهيان آڻون آريجي" (شاهه).
(ذ. صفت). پِڇَل- پُسِيتل- آلو.
= نَمُ ڏِيَڻُ: ڏوتل ڪپڙن ڪي استريءَ وقت پاڻيءَ جا ڇنڊا ڇٽي آلو ڪرڻ. مَنُ ڏيڻ.
= نَمُناڪُ ۽ نَمُناڪَ: ذ. پاڻيءَ سان پريل.
= نَمِيُ ۽ نَمِيُونُ: ث. آلاڻ- پوسل يا پوساڻ- پوساڙو.
● نِمَ ۽ نِمُونُ (ل): ث. تَمَندي ڪَنڊَ.
● نِمُ ۽ نِمَ: ذ. (پرا. نِمُبُو. سن. لمب. ف. پَنب) وڻ جو هڪ قسم- نِم جو وڻ (جنهن جا پن ۽ نمورين وغيره دوا طور ڪم اچن). (اسر خاص). لسبيلي جي هڪ مشهور شاعر جو نالو- نِمُ مڱٿهار. تعلقي ڪِڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نَماءِ: ذ. صفت. (ف. نَمُودَن = ڏيکارڻ) ڏيکاريندڙ، جيئن تہ: "بادِ نما، قطب نما" وغيره.
● نِمارَتَ ۽ نِمارَتُونُ: ث. نِيت- مراد- مطلب- اِراده- منشا- مرضي- اِڇا- خواهش- طلب.
نِمارَتُ ۽ نِمارَتَ (ت): ذ. نشان- پتو. بيان- اظهار.
● نِمازَ ۽ نِمازُونُ: ث. (سن. تَمَسُ= ليمڙ) نياز- عاجزي- انڪساري- پرستش. ٽهل- شيوا- خدمتگاري- خدمت. بندگي- عبادت- پُوڄا- ڏٺيءَ جي يادگيري. سجدو- صلوات.
= نِمازَ پَڙهُڻُ: صلوات ادا ڪرڻ. فرض پڙهڻ. خدا جي بندگي ڪرڻ. پرستش ڪرڻ.
= نِمازِيُ ۽ نِمازِيُ: ذ. صفت. نماز ادا ڪندڙ- نماز پڙهندڙ- عبادتي- پوجاري- مُصلّي- مُتّقِي، پارسا- ديندار- تقِي- عارف- پڳٽ. پرهيزگار- پاڪ- صاف- پوتر (ڪپڙا وغيره).
● نَماشا: ث. (سن. تَمَسُ= تَمِڙ + سايم= سانجهي) سج لهڻ وارو وقت- عصر جي مهل- نِماشام- سانجهي- سَنجها. سَندَ يا- تِڪار.
= نَماشامَ ۽ نَماشامُونُ: ث. شام يا سج لهڻ جو وقت- عصر جو وقت- سانجهي- سَنجها- شام- ٽِڪَر- اَلَٽو- سَندَيا- منهن اونداهه.
● نَمانُ نَمانُ (ت): ظرف. نہ ڪرڻ واري حالت- انڪار- ناڪار- جواب.
= نَمانُ نَمانُ ڪَرَڻُ: نہ ڪرڻ- انڪار ڪرڻ- ناڪار ڪرڻ- جواب ڏيڻ.
● نِماڻُو ۽ نِماڻا: ذ. صفت. نِهنو- ايماني- نِراهنڪاري- غَريب- مسڪين حياءُ وارو- اڏِيُن- مايوس- نا اميد. ويڳاڻو- غمگين.
= نِماڻائِيُ ۽ نِماڻائِيُونُ: ث. نِمرتا- نهڻائي- نياز- نڙت- هيڻاهين- عِجز- غَريبت.
= نِماڻِيُ ٻُوڙِيُ ۽ نِماڻِيُونُ ٻُوڙِيُونُ: ث. ٻوڙي جو هڪ قسم- هڪ نشيدار ٻوٽو- پنگ- سائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نُسماءُ ع نُساءُ: ذ. انعامي جلسو - نمائش - ڏيک - نظارو - لقاءُ - ڏيکاءُ - چهڄتو. ڏيک ويک - ادَمُبَرُ - پيڪو - ٿاڪُ - ٿاس.

= نُسمائِش ع نُسائِشُ ؛ ث. ڏيکاءُ. ڏيکاءُ. ظهورُ - صورت - شڪل - ظاهري ڏيکاءُ. نمودار ٿيندڙ - ظاهر - پڌرو - فاشُ - عيانُ - کُليو - علانيه - ڏاکُهن - آشڪارُ. مشهور - ماموُرُ - معروف. گهٽو - جهجهو.

● نِمائِشُ ؛ مصدر. (سن. نَمْ = نمڻ) ڪنڌ هيٺ ڪرڻ - نِيڙائِشُ. (نِمائيو - نِمائيندو - نِمائيلُ).

● نِمايا ؛ ذ. صفت. (ف. نمايانُ) چِڪايَل - ڪشيد ڪيل.

= نِمايا ڪرڻ: چِڪائڻ.

● نَمُبَرُ ع نُمْبَرَ ؛ ذ. تعداد - ڳاڻيٽو - شمار. هوڪ لاءِ زمين جي ماپيل ايراضي.

= نَمُبَرُ شُماريُ ع نَمْبَرَ شُماريُونُ ؛ ث. زمين جي سروي نمبرن جي جاچ پڙتال. تفصيل موجب آباد زمين جي نمبرن جو تپيدار وٽان آيل احوال.

● نِمِيتَ ع نِمتَ، نِمِتُونُ ؛ ذ. ث. (سن. نَمِيتَ = سُبَبُ) هيٺاهين - وَتَ. نيازمندي - نياز - نڙت - يَدسُبَتِيُ - هانهن ٻَڌَ - مڃتا - مڇي، آزي - نيزاري - عاجزي. حڪم جي ٻجا آوريُ. (حرف جر) سَبَبُ - صدقي - جي سبب - جيڪري - جي لاءِ - ڪارڻ - واسطي.

= نِمِيت ڪارنُ: ٺاهيندڙ - جوڙيندڙ - علت فاعلي (ٻيا ڪارڻ هي آهن، اپادان ڪارڻ = علت مادي يعني جنهن سان شيءِ ٺاهجي، نِيمون سادار ڪارڻ = علت آلي يعني اهي اوزار ۽ وسيلا جن جي ذريعي شيءِ ٺاهجي).

= نِمَتِ وِڃُ (ڪ): هيٺاهين وات وڃڻ - نڙت سان هلڻ.

● نِمَجَ ؛ اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● نِمَرُتا ع نِمَرُتاوُنُ ؛ ث. (سن. نَمرتا < نَمْ = نِمڻ) نهٺائي - نراپماني - نِراهنڪاري - نِماٺائي - نياز - نڙت - عِجز - هيٺاهين - غربت.

● نِمَرُتا ياءُ ع نِمَرُتا ياءِ ؛ ذ. (سن. نَمرتا < نَمْ + ياوَهـ) ڏسو نيمو ياءُ.

● نِمرو ع نِمْرا: ذ. صفت. تندرست - چڱو پلو - چاڪُ - خوش ٻاش - تنومند - صحت مند - ٺيڪ - پرسَنُ - هٽ سٿو. (اسم خاص) هڪ مائيءَ جو نالو. (ث. نِمْري ع نِمْرِيُون).

= نِمَرائِيُ ع نِمَرائِيُون ؛ ث. تندرستي - چڱيلائي - صحت مندي - چاقائي - هٽ سٿائي - صحت نروائي. خيريت - سلامتي.

= نِمرو ٿي اچڻ (ڪ): ڪاڪوس ڪرڻ.

● نِمِيرو ؛ اسم خاص. تعلقي ٽنڈي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نِمُرُودُ: اسم خاص. هڪ ظالم بادشاهه جو نالو.

= نِمُرُودِيُ ناتو ؛ ذ. نمرود جهڙي ظالم ۽ ڪافر سان واسطو يعني شيطان سان محبت.

● نِمِيرِيو ع نِمِيرِيا: ذ. خوش - تندرست - چڱو پلو.

● نَمَسْتِي: ذ. (سن. نَمْ = نِمڻ) هٽ ٻڌي سلام ڪرڻ واري حالت - نياز - نڙت - سلام.

● نَمَسْڪارُ: ث. (سن. نَمْ = نمڻ) ٻرنام - تسليم - بندگي - سلام - نمستي - رام رام - السلام عليڪم - سلامتيءَ جو ڪلمو - هندن جو سلام. آشيرواد، آسيس - دعا. ڏنڊوَت - ڪورنش.

● نَمَڪُ ع نَمَكَ: ذ. لوڻ. ڪارُ. سُڳندُ - سواد - جَسُ - ذائقو - لذت - ڏَپُ - رَسُ - مزو - چَهْرَ - ساءُ - چهرائي - لاءُ ساءُ - سلوڻائي - لطف - سُسارائي. تجلو - نورُ. روزي - ماني - ڪاڏو ٻيتو. ڪهارَ. فتح - سوپ. صلح - راءِ رس، برڪت.

= نَمَڪ جي مار ٻوڻ: ڪيتو لوڻ - ڪيل ڪم جو نتيجو پوڳڻ.

= نَمَڪُحَرامُ ع نَمَكَحَرامَ ؛ ذ. صفت. ناشڪرگذار - ناشڪرو. ڏنيءَ جو بدخواهه. حق ناشناسُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

بيوفا - راجبڌوهو - د غاباز - باغي ڪُلالُ - ٻي ڳٻو - ڳٻ چور - ڪِرتگهن - ٻي قدر - احسان فراموش - اڻامو - يار مارُ. سرڪش - محسن ڪُش.

= نِمڪُحَرامُ هُڻڻُ: ڳٻ چور هڻڻ - ڪُلالُ هڻڻ - د غاباز هڻڻ.

= نَمڪحراميُ ع نمڪحراميونُ: ث. بي وفائي. اي ايمالي - ياري ماري - ويساهه گهاتي - ڳٻ چور - بي شڪري - ڪُلالي - (ذ. صفت) نمڪحرام - ڳٻ چور.

= نَمڪُحلالُ ع نمڪحلالَ: ذ. صفت. حلال ڪائيندڙ. ڏٻ جو طرفدارُ - ممنون - احسانمند - شڪرگذار - حق‌شناس - شاڪرُ - مشڪور - خيرخواه (مالڪ جو) راج پڪتُ - سچو - ايماندار - سچار - وفادار - هڪ دل - پر وسهي جهڙو - سرڏالو.

= نَمڪُ حلالُ هڻڻ: اشراف هڻڻ - ايماندار هڻڻ. ٿورو ياد ڪرڻ.

= نَمڪُ حلالي ع نمڪ حلاليونُ: ث. سچائي - وفاداري - صداقت - راج پڪتي - اخلاص - شڪرگذاري - احسان مندي.

= نَمڪدانُ ع نمڪدانَ: ذ. نمڪَ يا لوڻ رکڻ جو خاص ٺانءُ. ٻٽائي (ث. نمڪداني ع نمڪدانيونُ).

= نمڪُ سازُ ع نمڪ سازَ: ذ. صفت. لوڻ ٺاهيندڙ يا ڪيڏي صاف ڪندڙ. لُوڻار.

= نَمڪُ ڪائڻُ: ٿوري يا احسان هيٺ اچڻ. نوڪري ڪرڻ.

● نَمڪ سازُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● نيمڪُ: ث. ڪِين - پل - ساعت. (ذ. صفت) لائيرو - ٿورو نڍيو - لاڻو - چوڻو.

● نِمڪٽو ع نِمڪٽا (ت): ذ. صفت. نڪمو - بيڪار.

● نَمَلِ: ذ. (غ) مور. ماڪوڙي. قرآن مجيد جي سورهٔ.

● نَمِنڊ ع نَمِنڊِيو (ڪ): ث. هيٺاهين - لاهيُ.

● نَمندُ ع نمندَ: ذ. نوڊ. تل.

● نَمندو ع نمندا: ذ. صفت. نميل - آپڪهرو - آپو - نشيداوُ. اوڪو - نشيدُ.

● نَمڻُ: مصدر. (سن. نمرُ = نِمڻُ) نڏڻ - جهڪڻ - جهمڻ - نوڙڻ - نوڙت ڪرڻ - ادب بجا آڻڻ - نڙڻ - مٿو ٽيڪڻ - سلام ڪرڻ - نِمسڪار ڪرڻ. پوڄڻ - آڌ مڃڻ - پيش پوڻ. منٽ ڪرڻ - عاجزي ڪرڻ. لِيڻ - لڙڻ - اهلڻ. رخ رکڻ - مائل ٿيڻ.

= نِمي هلڻُ ع ڪميُ ڪائڻُ: نياز سان هلڻ ع خوش ٿي کائڻ.

● نِمڻُ ع نمڻَ: ذ. لهندي - هيٺاهين - ترائي - نوڻ.

● نَمودُ ع نمودَ: ذ. ڏيکاءُ - نُماءُ - منظر - شو - ڏيکُ - ڏانيس - ٺاٽ - د يکُ - وِيکُ - شان و شوڪت - خوبي - نشاني - علامت. ظاهر - ظهور - عيان.

= نَمودارُ ع نمودارَ: ذ. صفت. ڏيکُ وارو - ظاهر - صاف - چٽو - عيان - پٽرو - ظاهر ظهور.

= نَمود داريُ: ث. نموداري.

= نَمود ڪرڻُ: ڏيکُ ڪرڻ. ڏيکارڻ - ظاهر ڪرڻ - پٽرو ڪرڻ.

● نَمودارُ ع نمودارَ: ذ. صفت. ظاهر - عيان - پرگهٽ - پٽرو - آشڪار.

= نمودارُ ٿيڻ: ظاهر ٿيڻ - پٽرو ٿيڻ - پرگهٽ ٿيڻ - سامهون اچڻ - ٻاهر اچڻ - ظهور ٿيڻ - طلوع ٿيڻ.

= نَمو داريُ ع نَمودار يونُ: ث. ڏيکاءُ - نماءُ - لقاءُ. ڏيکُ - آدمبر - پيڪو - ڏان - ڏيکُ وِيکُ - ڏاسُ - پرڪاش - پٽر - آگهٽ - شنيد - شهرت - مشهوري - ناموس.

● نِمورو: اسم خاص. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نيموريُ ع نِمورِيونُ: ث. (هِرا: نمبولِيا. قِيمب + آوُل + ايڪا) نِم جي وڻ جو قسم - نمولي - دوا طور ڪم ايندڙ نم جو ٻج. زيورن ۾ دهري وغيره جي مانگهه جي هيڻاڻ ٻيل نڍيو مانگهڙو - دهريُ يا ڏنڊ جي سٽر ۾ ٻيل ڪارڪ يا لعلَ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نَمُوزوُ ۽ نَمُوزا: ذ. نالو ـ نام ـ هاڪ ـ ساراهه ـ نيڪي ـ ناموس ـ ناماچار ـ ڳالهه.

● نَمُولِيُ ۽ نَمُولِيُون: ث. نِم جي وڻ جو قَرُ ـ نَموري.

● نَمُونو ۽ نَمُونا: ذ. (ف. نمونه) قِسم ـ جنس ـ آدرش ـ نظير ـ وَنڪَ ـ نَوع ـ پانت ـ پُهاڻي ـ وَه ـ وَسِيش ـ ڊول ـ ماڊل ـ هوتو ـ آپا ـ مثال ـ تمثيل. نقشو ـ نقل ـ شڪل ـ قالب ـ سانچو ـ ڊانچو ـ ڊَيَل. قطع. وانگر ـ وانگي. ڏيکاءُ ڏيندڙ شيءِ.

ـ نَمُونو بَدلائِيُ (ت): هڪ ڊزائين بنيان ٻي ڊزائين تي ڳنڍڻ.

ـ نَمُونو پَڇَڻُ: ڪپڙي وغيره جي هڪ نموني ڪي ڪيرائي ٻئي نموني تي ڪرڻ.

● نَمِيتَ ۽ نَمِيتُونُ: ث. چغلي هڻڻ واري حالت ـ چغلخوري ـ پچاپڙائي.

● نَمِيقوُ ۽ نَمِيقا: ذ. (ع. نميقة) حرف ـ اکر ـ شَبدُ. خَطُ ـ چِٽي ـ رُقعو ـ ليٽر. نوازش نامو.

● نِنَّ (ل): ث. بيمار جي ڪنجهه ـ ڪُنڪ. ننڍڙي شيءِ. ڪائي، جنهن تي چَڪُ ڦري. نَڪَ جي سينگهه ـ لِم.

● نِنائُنُ (ت): ذ. صفت. ٻنا نالي جي ـ نه نالي وارو ـ ٻُڇڙو ـ خراب ـ ڪَراهت ڏيندڙ.

● نَنَّبُ ۽ نَنَّبَ (ڪ): ذ. وَهُم يا چريءَ ڪي ٻاهه تي ڪاڙهي منجهائنس ڪيڏل سٽي. ماڪَ ـ گهِرَ ـ آلاڻ ـ سِڪُ.

● نِنِيُو ۽ نِنِيُو: ذ. هڪ قسم جي ٻوٽيءَ جا پَنَ (وهنجڻ لاءِ ڪم اچن).

● نِنُتوُ ۽ نِنُتا: ذ. (سن. نندِتَ) طعنو ـ مهڻو ـ عِتاب ـ ميار ـ ڏوهه ـ حرف. نِندا ـ گِلا. چَنڊ ـ ملامت ـ تڙي. (صفت). ڏِڪاريل.

● نِنجارَ: اسم خاص. ٿر ۾ رهندڙ مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● نِنڊَ ۽ نِنڊُون (ل): ث. ڇاڻي ـ ڇاڙي ـ ڇيهه.

● لِنڊُ ۽ نِنڊَ: ذ. (سن. نِندِتَ) ڪميڻو ـ ڪڌو ـ نيچ ـ انڍيو ـ چوڌهيو ـ ڪُجَتُ. شومر ـ ڪنجُوس. ڪِرپڻ ـ مرچوٽ ـ مُوذي ـ ڪدرچ ـ مرچونائو.

ـ لِنڊَتُ ۽ لِنڊَتَ: ذ. صفت. اهو جنهن جي گلا ٽُٽي. گلا ڪندڙ ـ گلاخور.

ـ نِنڊَكُ ۽ نِنڊَكَ (ت): ذ. صفت. شڪايت ڪندڙ ـ بدنام ڪندڙ ـ چغل خور. گلا ڪندڙ ـ گِلارو ـ نِندا ڪندڙ ـ نڪاد. ڪاريال ـ ڦٽڪار ڪندڙ ـ ترسڪاري ـ ڦٽڪاري. بيڪس.

● لِنڊا ۽ لِنڊائُونُ: ث. (سن. نِندا) گلا ـ غيبت ـ شڪايت ـ بدناموس ـ ڦِٽڪار ـ تِرسڪار ـ هَجوَ ـ بدگوئي ـ بدي ـ گيبت ـ پچر ـ دانهن ـ ڪُوڪ. چغلي ـ گهٽتائي. دوش ـ عيب ـ برائي.

ـ نِنڊا ڪَرَنُ: بدگوئي ڪرڻ ـ گلا ڪرڻ ـ غيبت ڪرڻ ـ چغلي هڻڻ ـ غمازي ڪرڻ. هَجوَ ڪرڻ.

● نِنڊاپُور: اسم خاص. تعلقي ٻني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نِنڊِرَ ۽ نِنڊِرُونُ (ت): ث. نِندِ.

ـ نِنڊِرا (ت): ث. نِندِ.

ـ نِنڊِرا ڊِيوُ: ث. نِندِ ـ نِندر.

● نَنَدَرَ ۽ نَنَدَرُونُ (ت): ث. نظر ـ بدنظر.

ـ نَنَدَرَ لَڳَڻُ (ت): نظر لڳڻ.

● نَنَڊُكوٽُ: اسم خاص. مغلپين ڪان ايڏائي ڪوهه ٻري آتر ـ آپرندي طرف هڪ ڳوٺ جو نالو (جتي ڪنهن زماني ۾ راجا نند راج ڪندو هو).

● نِنڊَنُ: مصدر. (سن. نِنڊُ) بدنام ڪرڻ ـ بدناموس ڪرڻ ـ گلا ڪرڻ. ڏِڪارڻ ـ ڦٽڪار ڪرڻ ـ ترسڪار ڪرڻ ـ گاريون ڏيڻ ـ حقارت سان ڏسڻ ـ نفرت ڪرڻ. گهٽ ڀائڻ. تنبيهه ڪرڻ ـ جُٽ ڪرڻ. هيسڻ. ڳالهائڻ ـ لهي لائڻ ـ بَدي رکڻ ـ ڪُوارڻ. طوفان آڻارڻ. ڪلنڪ لائڻ ـ داغ لڳائڻ. ردي ڪرڻ. (نِنديو ـ نِنديندو ـ نِنديَلُ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نِنڊِ جِيءُ: گهٽ پانڌجي. ڏڪارجي - پري ڪجي.
"فتريدا ڪڪ ٻ نه لنڊجي، ڪڪ ٻ وڏي وڻ جي آڏي پوي اڪ ٻ، تہ گهٽو نہ ڏيئي ڏڪ".
= نِنڊِيءُ: صفت. بدنام.
= نِنڊِيَلُ ۽ نِنڊِيَلَ: ذ. صفت. بدنام- خوار خراب - ڏڪاريل - نالائق.
● نِنڊو ۽ نِنڊا: گاهہ جو هڪ قسم - نِندو. ول جو هڪ قسم.
● نِندوريءُ ۽ نِندورِيُونءُ: ث. صفت. ڪمبخت- نيسا گِي.
"نِنڊَ نِنڊوري لاچار ڪيس."
(ٻيڪس).
● نَنڊِيءُ ۽ نَنڊِيُونءُ: ث. (سن. نَدِيءُ) نَدِي - نَهَرَ - درياءُ.
● نَنڊِيرو: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ٻ هڪ ديهہ جو نالو.
● نِنڊِيرو: اسم خاص. تعلقي هالا ٻ هڪ ديهہ جو نالو.
● نِنڊُ: ظرف. ڇڇهہ - پڇاڙي - توڙ - آخر.
● نِنڊ ۽ نِنڊُونءُ: (ڪ): ث. ٻيڙهي - اصل - بنياد - اصل نَسلُ - گهراڻو - خاندان، گهر- جاءِ.
● نِنڊُ ۽ نِنڊَ (ڪ): ذ. صفت. نياڳو- ٻيڻيل- بدبخت. ضدي - نيٺ - هوڏي - هٺيلو.
= نِنڊَر ۽ نِنڊَرُونءُ: ث. ضدي - خراب.
= نِنڊو ۽ نِنڊا: ذ. صفت. حرامزادو - لچو- شهدو - لُڦَنگُ.
= نِنڊِيَلُ ۽ نِنڊِيَلَ: ذ. صفت. خراب- خوار- بدنام.
● نندا: (سن. نَنَدَ) بَنَدا = نَنڊا ٻار = "سفر لاءِ سامان بَدل."
= نَنڊاهُ: توهين بَدجي ويا - لنڊا.
● نِنڊَڪُ ۽ نِنڊَڪَ: ذ. صفت. گلا خور. ڏڪيو - ڪُهيو - منحوس - ڪمينو - حقير - نندت - ڦٽڪاريو - ڪين جهڙو. صفا چٽ - خراب، نياڳو- ڪَمبخت - چندو (ت). شومر- ڪنجوس - مکيچوس. ڏَڪَ مُڪَ جو ڏاڍو - لِرجو - ڏاڍو. (ڪ). بدنام.
● نَنڊَنُ: مصدر. پَترَنُ - ڪٽڻ.
● نَنڊو ۽ نَنڊا (ڪ): ذ. ٻيرُن جي وٽن جو وڏو گهاڻو جهڪتو.
● نِنڊوڪُ ۽ نِنڊوڪَ (ڪ): ذ. گهوهاڻو - ڏندو - نِندوڪُ.
● نندير و: اسم خاص. تعلقي فيض گنج (خيرپور ميرس) ٻ هڪ ديهہ ۽ گوٺ جو نالو.
● نِنڊَ ۽ نِنڊُونءُ: ث. (سن. نِدُ = نِندَ. پرا. نِدا). سمهڻ واري حالت - گهيرَ - نِندا ڪڙائي- گهرَ - آونگهہ. گهينوار. فرحت - نوم - نندرا. بخيبري. (پيٽ جي اندر واري) هڪ عضوي جو نالو. (ڪ).
= نِنڊا: ظرف. نِنڊان - نندَ ڪان - نِنڊَ جي ڪري.
= نِندَ اچڻ: نند لڳڻ - گهير ٽيڻ - جهوٽا ڪائڻ- اکيون پورجڻ - اونگهہ اچڻ - سمهڻ جي تانگهہ ٽيڻ.
= نِندارِ ڪو ٽيڻ (ت): نِندَ جو اچڻ - ڪيپ چڙهڻ.
= نِندارو ۽ نِندارا: ذ. صفت. نِند وارو - نندَ ٻ - نِندائتو - نِندا ڪڙو - نِندرُ - گهيرِيو - مُخَدِّرُ - نِندَ آڻيندڙ.
= نِنڊا ڪُڙو ۽ نِنڊا ڪُڙا: ذ. صفت. نندا ڪيڙو - نِندا ڪو - نِندارو - نندائتو - نِندرِ - نند ڪندڙ.
نِنڊا ڪُرُ ۽ نِنڊا ڪُرَ (ڪ): ذ. صفت. ڪچيءَ نند مان آثاريل (ماڻهو). گهٽي وقت جو اوجاڳيل.
= نِنڊا ڪِرو ۽ نِندا ڪِرا: ڏ. نند جو تانگهاڻو- جنهن کي نند ايندي هجي. اکين ٻ نند جي شروعات - نند جو غلبو.
= نِنڊا ڪِڙو ۽ نِندا ڪِڙا (ڪ): ذ. نند ٻ ورتل - گهيريل.
= نِنڊا ڪڙائِيءُ ۽ نَنڊا ڪڙائِيُونءُ: ث. نندَ - گهير - گهرَ - آونگهہ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نِنڊائِتو ۽ نِنڊائِتا: ذ. صفت: نند کندڙ- نند ۾ پريل- ستل- نندائڪڙو- نندارو- نندر.
= نِنڊائِجڻ: مصدر. نندائتو ٿيڻ- نند لڳڻ- نند ۾ اڪيون پورجڻ- جهوتا ڪائڻ- ٻڪيون ڪاڻ- نندا ڪڙو ٿيڻ.
= نِنڊَ حرام ٿيڻ: نند نه اچڻ. اوجاگو ڪرڻ.
= نِنڊَ حرام ڪرڻ: نند نه ڪرڻ ڏيڻ- جاڳائڻ- اوجاگو ڪرائڻ.
= نِنڊَ ڏِيَڻ: ماري وجهڻ.
= نِنڊ رُ ۽ نِنڊ رَ: ذ. صفت. گهڻي نند ڪندڙ- نندارو. مست- ٽوٽي- ڪاهل.
= نِنڊَ قِيَڻ: نند نه اچڻ- نند خراب ٿيڻ- نند مان آڻي پوڻ. نند ۾ خلل پوڻ. بي چين ٿيڻ- بي قرار ٿيڻ- گهڻي چنتا ٿيڻ- بي آرام ٿيڻ.
= نِنڊَ ڪَشَڻ: ڏاڍي نند ڪرڻ- گهڻي نند ڪرڻ.
= نِنڊَ نه اچڻ: اک نه لڳڻ- پلڪ نه چنيڻ. بي قرار ٿيڻ.
= نِنڊَ هُڻَڻ: گينواري هڻڻ.
● نِنڊُ: اسم خاص. تعلقي شاهه بندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نِنڊُ: ث. نڊي هجڻ واري حالت- نڊائي- نڊيهائي: جيئن ته "انڊ وٺ، منڊ وٺ، ۽ نڊ وٺ." (چوٽي).
= نَنڈيَ بَرو ۽ نَنڈيَ بَرا: ذ. صفت. نڊي بر وارو (ڪپڙو وغيره)- موڙهو- تنگ- نڊيرو. چست.
= نَنڈيَ هائِي ۽ نَنڈيَ هائِيُون: ث. نڊي ٿيڻ واري حالت- نڊ هائي- نڊيهپو- جواني- گهرو پڻ- لاساري- جواڻي- جوپڻ- نڊ پڻ وارو زمانو.
= نَنڈيَ پڻ: نڊي هجڻ جي حالت- بالا پڻ- چوڪراڻي وهي. جواني.
= نَنڈيَ دِلِيو ۽ نَنڈيَ دِلِيا: ذ. صفت. بي همت- ڪمزور دل- نڊي ۽ دل وارو- تنگ دل- موڙهه دليو. تعصبي. شوم- ڪنجوس- چنجوس- موذي- مڪي چوس.

= نَنڈيڑو ۽ نَنڈيڑا: ذ. صفت. نڊيو- نڊيرڙو- لانيرو- چوٽو- لانو- الپ- لنبو (ڪپڙو). باڪل نڊيڙو- تمام نڊيو. نڊي عمر جو- گهرو- لاسيار- لاسڙياٽ- ڪُمار- ڪشور- صغير- معصوم- بالڪ.
= نَنڈيَ قُڑو ۽ نَنڈيَ قُڑا: ذ. نڊين ڦڙين وار مينهن- بوندون- سنهي برسات.
= نَنڈيڪو ۽ نَنڈيڪا (ڪ): ذ. نڊيو- معصوم- صغير.
= نَنڈيَ وڏائي: ث. گهٽ وڌائي- هيٺ مٿاهين- نابراري- اڻ سوڌائي.
= نَنڈيڙو: ذ. صفت. تمام نڊيو- ٿورو نڊيو.
= نَنڈيرڙو: ذ. صفت. نڊيڙو.
● نِنڊارو ۽ نِنڊارا: ذ. صفت. نند ۾ پريل- نندائتو- نندا ڪڙو.
● نَنڈيو ۽ نَنڈيا: ذ. صفت. الپ- چوٽو- لانو- ٿورو- قليل- لنبو (ڪپڙو)- تنگ- موڙهو- ڪوتاهه (قد)- لانو- منڊرو. گهٽ (تور)- مختصر- ٿورو- لانيرو. صغير. ٻندرو. تنگ- (آواز) هلڪو- جهيڻو- جهڪو. سهيل (ڪم)- ناضروري- خسيس- خفيف. هيٺ- گهٽ. (ث. نَنڈيِي ۽ نَنڈيِيُون). (س. نڊيون: سن. ٻشلڪنڊَ). ٻيماريءَ جو هڪ قسم- نَنڈيِي مائي. (ذ). مرد- جوان. جوان مڙس.
= نَنڈيائِي ۽ نَنڈيائِيُون: ث. ٿورائي- ڪمي- چوٽائي- لانائي- ڪوتاهي. نڊيڻ- گهرو پڻ- جواني- جواڻي- جوپڻ- لاسياري- ٻچپڻ- چوڪراڻپ. ٻندرائي.
= نَنڈيو آبرو ۽ نَنڈيا آبرا (ت): ذ. ڪوريون جو هڪ اوزار- سُٽ جي ڦورن ناهڻ جو اوزار.
= نڊيو ٿيڻ: گهٽ ٿيڻ- مان ڪهڻ.
= نَنڈيو ۽ پِنڊيرو ۽ نَنڈيو ۽ پِنڊيرا: ذ. صفت. نڊي عمر وارو- جوان- گهرو- لاسيار.
= نَنڈيو ۽ نهڻو ۽ نَنڈيا نهڻا: ذ. صفت. نڊي عمر جو نڊيو- جوان- مڙس. (ت. نڊي نهڻي ۽ نڊيُون نهڻيُون).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= ننڈيپائي ع ننڈيپائيون: ث. عمر جي پهرين منزل - بالاپڻ - نندي هڻ واري حالت - نندپڻ - بچپڻ. گهروپڻ - جواني.
ننڈيرڙو ع ننڈيرڙا: ذ. صفت. ٿورو نڍو - البت گهٽ - چوٽو - لاڀيرو. نندي عمر جو.
= ننڈيرو ع ننڈيرا: ذ. صفت. البت ننڍيو - ٿورو چوٽو - لنڈو (ڪپڙو) - تنگ سوڙهو.
= ننڈي ع ننڈيون: ث. "نڍيو" جو مؤنث - نندي - ٿوري.
= ننڈي پوش (ت): پار - هاٿوڪو تور.
= ننڈي چڪري: ث. وڏي چڪر ڦيرائڻ لاءِ نار جو هڪ عضوو.
= ننڈي عام پيچ آيت: ث. اهو نندي ۾ نڍيو عدد جنهن کي سندس جزن سان ونڊي ڳهجي.
= ننڈي مائي: ث. بيماريءَ جو هڪ قسم - آرڙي - آوري - آورڙي - نندي ماتا.
● ننڈي نوٽي ع نڍيون نوٽيون (ت): ث. نندي عمر جي چوڪري - نوجوان عورت.
= ننڈي هوندي: ظرف. نندپڻ ۾ - بالاپڻ ۾.
● ننڈيو شهر: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ننڈي ڊوري: اسم خاص. تعلقي ڪنڊڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ننڪو ع نڪا (ڪ): ذ. صفت. نڍيو - نڍڙو. (ث. ننڪي ع نڪيون).
● ننگ ع ننگ: ذ. (ف) حياءُ - شرم - غيرت - لاج - پرم. عزت - آبرو - مان - شان "الله تي ننگ آهي" (چوٽي). ڪاريت - لج - پت - ناموس - لحاظ - جميعت - عيب - ڪلنڪ - رسوائي - ذلت - بدنامي. ريت - رسم. لاڄاپو - واسطو - اهو جنهن جي ننگ جو بچاءُ ڪرڻ ضروري هجي - گهر جون زالون. مٽ مائٽ. تعلق. عزازت - مائٽي. زال - مڙس. "هي منهنجو ننگ آهي." توبه - جانو. عاجزي - منٽ. پڇتاءُ. عدد - تعداد، (سن. نگهه)) وڙ. داڳينو "هڪ ننگ يا به ننگ" وڙ - لائق، (ڪ). (سن. نگ > نگهه = پهاڙ (ل = نه + گمر = هلڻ) + پتو = پيدا ٿيڻ جي جاءِ) جبل مان پيدا ٿيندڙ شيءِ. قيمتي پٿر. زيور. عاج جي ڪٽي. سنڌيءَ جو ٿلو - پٿرو - پڙو - هيرو - ٽڪ - جڙاءُ جو نڪر. (صفت) (سن. نگن) اگهاڙو - ننگو. صاف - چٽو.
= ننگ آجارڻ: ننگ سچائي ڪم ڪرڻ - جهوني رشتي کي مان ڏيڻ.
"ننگ پريا ننگ نيٺ آجارج."
(مصري شاهه).
= ننگائي ع ننگائيون: ث. عزت يا مان ڏيڻ واري حالت.
= ننگائتو ع ننگائتا: ذ. صفت. ننگ يا وڙ ڪرڻ وارو - نگي - ننگ ڪندڙ - وڙائتو. عزت وارو - مان وارو - شانائتو - معزز - لائق. "فلاڻو ماڻهو ننگائتو وڙائتو آهي" (جملو). (ث). (ننگائتي ع ننگائتيون).
= ننگائي ع ننگائي: ذ. صفت. ننگ وارو. ننگ جي پرواهه ڪندڙ.
= ننگ پرڻ: راج رسم موجب مقرر ٿيل ڏيڻ - گهور ڏيڻ. وڙ ڪرڻ. پنهنجو حصو ڏيڻ.
= ننگ پريو ع ننگ پريا: ذ. صفت. پاڻ پلائيندڙ. وڙائتو. قربائتو. ڪٽوارو.
= ننگ پري ع ننگ پريون: ث. صفت. پاڻ پلائيندڙ - پسوڙي - وڙائتي.
"نبي سر جون نام ڪليون ٽيون ننگ پريون ڪن نات" (سانوڻ).
= ننگپال ع ننگپال: ذ. صفت. ننگ ڪندڙ - نج پال - عزت بچائيندڙ - ڏکڻهار. سار سنڀال لهندڙ. (اسم خاص). الله تعالىٰ جي هڪ صفت جو نالو.
= ننگ پالڻ: زال سنڀالڻ - سڪي رکڻ - عيال پالڻ - سار سنڀال لهڻ.
= ننگ پرو ر: ذ. صفت. متن مائٽن جي سنڀال ڪندڙ.
= ننگ پتر وري: ث. ننگ پرور جو ڪم.
= ننگ پوڻ: ننگ (عزازت، مائٽي، نياڻين) جو خيال پوڻ - ڳالهه مچڻ. لج اچڻ - حيا پوڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ نَنڱُ ڇَتُ: ذ. صفت. ننگ ناموس، عزت، شرم مان نڪتل.
ـ نَنڱُدارُ ۽ نَنڱُدارَ: ذ. صفت. شرم وارو ـ لڄ ڏيندڙ ـ ڏکٿهار. (اسم خاص). ڏٺي تعالىٰ جي هڪ صفت جو نالو.
ـ نَنڱُ ڏَڙَنڱُ: ذ. صفت. بي شرم ـ بلڪل بي حيا ـ نرلڄو. آگهاڙو.
ـ نَنڱُ ناموسَ: ث. عزت. شرم.
ـ نَنڱُ نِباهِي ڏيڻُ: امانت سلامتيءَ سان پهچائڻ.
ـ نَنڱُنئُونُ نِڪُرڻُ: عزازت جو رشتو ترڪ ڪرڻ ـ عزازت ۽ شراڪت جي ريتن رسمن جي برخلاف ويڄ.

"ننگ‌ئون نڪري نِستنگ،
نانگ‌و ٿيڻ نِروار مُشڪل آ"

(پير حسن بخش).
ـ نَنڱِيُ ۽ نَنڱِيُ: ذ. صفت. لڄ بچائڻ وارو ـ ننگ ڪنڊڙ ـ حَياءُ دار ـ غيرتمند. جيئن تہ:

"نڱي پاڙ ننگ، مهڻي هابُ مَتان ٿيڻان".

وَڙُ ڪنڊڙ ـ لائق ڪنڊڙ. (ڪ).
● نَنڱا: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.
● نَنڱَرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نَنڱَرُ ۽ نَنڱَرَ: ذ. (سن. نَگَرَ) شهر ـ بستي ـ راجڌاني ـ گهاڻي آبادي ـ تڙُ ـ نگري ـ ڳوٺ. لنگر ـ فقيرن جو ڪاڏو ـ ماني وغيره. لنگر ـ جهازن ڀارڻ لاءِ هڪ وڏو لوهي چنبو. (اسم خاص). هڪ ماڻهوءَ جو شهر جو نالو.
ـ نَنڱَرُ وَڃَنُ: ڳوٺ وڃڻ ـ پنهنجيءَ جاءِ تي پهچڻ.
ـ نَنڱَرُ هَلَنُ: مهمانن ۽ مسافرن جي چڱيءَ طرح مهمان نوازي ڪرڻ ـ اڻيت پوڄا ڪرڻ.
● نَنڱَرُپارَڪَرُ: اسم خاص. تعلقي ننگرپارڪر ۾ هڪ ڏيهہ جو نالو. تر ۾ هڪ شهر جو نالو.
● نَنڱَرُ سانگِيُ: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ڏيهہ جو نالو.

● نَنڱَرَ کِيٹُ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ڏيهہ جو نالو.
● نَنڱَرَموٽَ ۽ نَنڱَرَمونُونُ: ث. هڪ قسم جي گاهہ جي خوشبوءِ دار ڦاڙ.
● نَنڱِروُ ۽ نَنڱِرا: ذ. ماکوڙيءَ جو ٻيرڙ ـ ماکوڙين جي قطار. (ل). مڇيءَ جو هڪ قسم. جهامرو.
ـ نَنڱِروُ وَڃَنُ: ماکوڙين جي قطار وڃڻ. "ڪو بندوبست ڪريو، متان آن ڪي ننگرو ڪٽي وڃي". (جملو).
● نَنڱَرُ هُڪِڙو: اسم خاص. تعلقي قمبر ۾ هڪ ڏيهہ جو نالو.
● نَنڱِرِيُ ۽ نَنڱِرِيُونُ (ڪ): ث. (ٻاري) ۽ (ٻڙد) جي مثل گهڙيل ڪهيل ٻڙد ڪاڪرو (ٽ يا ٽيهہ سير) ٻُڙ (جنهن ۾ ٻہ ٽُنگ، هڪ وچ ۽ قلعو (ڪلو) ۽ ٻيو پاسي سان جنهن ۾ رسو، ننگري آڇلبي تہ تر ۾ ويندي ۽ قلعو (ڪلو) زمين ۾ ڪُهي ويندو ۽ رڄ ڪي جهلي ٻهندو. ننگريون سياري ۾ مهاڻا سيءَ سبب ڪم آڻين جو رڄ ٻيهاري پاڻ هليا وڃن).
● نَنڱِريجا: اسم خاص. تعلقي ڪوٽ ڏيجي (خيرپور ميرس) ۾ هڪ ڏيهہ جو نالو.
● نِنڱَڙَنُ (ٿ): مصدر. هيٺ ٽيڻ.
ـ نِنڱَڙائِيُ ۽ نِنڱَڙائِيُونُ (ٿ): ث. هيناهين ـ نڙائي. نِڙائي ـ نُوڙائي.
ـ نِنڱَڙايو (ٿ): نِمايو ـ هيٺ ڪيو.
● نَنڱُو ۽ نَنڱا: ذ. صفت. (سن. نگنَ = آگهاڙو) ٻنا ڪپڙن جي ـ ٻنا ڏَڪَ ـ لوور ـ آگهاڙو ـ نانگو ـ عُريان ـ ڪُليل ـ صاف صاف. خالي. (ث. نَنڱِي ۽ نَنڱِيُون).
ـ نَنڱائِيُ ۽ نَنڱائِيُونُ: ث. آگهاڙ ـ اگهاڙپ ـ اوگهڙ ـ ننگاڻ. بي شرمائي ـ بي لڄائي ـ بي حيائي.
ـ نَنڱو ٿِي ٻِيهَنُ: آگهاڙو ٿي ٻهڻ. بي شرم ٿيڻ ـ بي حيا ٿيڻ.
ـ نَنڱِيُ ۽ نَنڱِيُونُ: ث. صفت. آگهاڙي. بي شرمي. لچ‌ال.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نِنڱهه ۽ نِنڱهوُنءُ: ث. (سن. نِرـ+ گتءُ = ملڻ). ان وغيره چڙڻ لاءِ زمين ۾ ڪتل ٿنڀ جي آڪري - ڪوٽيل پکو ڏرڻ. سنهڙو سوراخ - هاريڪ ٽونگڙو. (ت). ٽانءِ نہ هڻڻ جي حالت ۾ ڪپڙي جي پلاند ۾ اٽي گوهڻ واري حالت - ماني پچائڻ جو هڪ نمونو - ٽئي يا دانگي نہ هڻڻ جي حالت ۾ ٽاندن تي ماني سيکڻ واري حالت. (ڪ).

● نِنڱهوُسارءُ ۽ نِنڱهوُسارَ: ذ. صفت. (سن. نِرءُ گهات = ناس). سجوڻي ويل. چٽ - فنا - برباد - تباهه - قِنايل - گم ڪيل - ناپود - ويران.

● نِنڱڻائڻُ (ت): مصدر. آسرائڻ. ظاهر ڪرڻ. (نڱڻائيو - نڱڻائيندو - نڱڻائيل).

● نِنڱڻُ: مصدر. (سن. نِنادءُ = آواز ڪرڻ). رڙڻ - ٻڌڻ - رڙڻ - روڻ. رڙيون ڪرڻ - دانهون ڪرڻ - جهجڻ - چنگهڻ - ڪوڙها ڪاڙڻ - لڙڪ وهائڻ - هنجون هارڻ - سيڪڻ. (نِنيو - نِنندو - نِنيل). (ذ. اسم). وڻ جو هڪ قسم - پارس پيپر - ننڍ جو ڏينو. (اسم خاص). هڪ پار جو نالو.

● نڱو ۽ نڱا: ذ. "ن" حرف جو نالو. ڪجهه نہ. ناڪار - انڪار - ناهري - ناڪارو - جواب - عدول. (صفت). هڪ عدد - اڻ (٨) ڪان پوءِ وارو عدد - نَوَ (٩).

- نڱو اکر وارڻ: صاف انڪار ڪرڻ - صفا ناهري وارڻ - جواب ڏيڻ.

● نڱو ۽ نڱا (ڪ): ذ. صفت. نندڙو - ڏڪو. (ت. نُنيءُ ۽ نُنيوُنءُ).

- نِنڱواڻ (ت): ث. هيناهين - نوڻ - ڏيلي.

● نِنڱوائِڻُ: مصدر. (سن. نتمءُ = نڙمڻ). نمائڻ - نوائڻ - جهڪائڻ - نڙائڻ. هيٺ ڪرڻ - ڪهت ڪرڻ - هٺ ڇڏڻ - شرمندو ڪرڻ - (سان) ڪهڻائڻ. مٺو ڪيڪاڻ. ڪنڌ هيٺ ڪرائڻ. نماڻو ڪرائڻ - حقير يا غريب ڪرڻ. (نِنڱوائيو - نِنڱوائيندو - نِنڱوائيل).

- نڱوائي ڏيڻ: نمائي ڏيڻ - هيٺ ڪري ڏيڻ.

● نَنڱوَڻِ ۽ نَنڱوَڻيوُنءُ: ث. راند جو هڪ قسم.

● نَنڱوُن: صفت. (سن. نَوَنءُ). هڪ ڪهت ڏهه هڪ ۾ اڻ.

- نَنڱوُن ڪِرَهيءُ: نئين ڪرهن جي ٻوڙا. شاديءَ ڪان اڳ نون ڪرهن جي ٻوڙا ڪرڻ ۽ نسنون برهمڻ ڪي ڪارائڻ ۽ انهيءَ ڏينهن تي مٽن مائٽن ڪي ڪارائڻ.

- نَنڱوَنءُ دوارءُ: ذ. نوَن دروازا. انسان جي جسم جا نَو دروازا (ٻه اکيون، ٻه ڪن، ٻه ناسون، هڪ وات، هڪ پيشاب رستو، هڪ پائخاني جو رستو).

- نَنڱوَنءُ نِڌِ: ذ. ديوتائن جي خزانچي ڪُبير جا نَو خزانا.

- نَنڱوُنءُ نِڌِ هارَهَنءُ سِڌِ ٿيَنءُ: دل جي مراد پوري ٿيڻ - ٻورو ڪامياب ٿيڻ.

● نِنڱوَنءُ: مصدر. (سن. نتمءُ = نمڻ). ڪنڌ هيٺ ڪرڻ. نمڻ - نياز ڪرڻ - سلام ڪرڻ - نمسڪار ڪرڻ. هيٺ ٿيڻ. مٿو ٽيڪڻ. ڪُهوٽيڻ. پيش ٿوڻ. (نِنڱوِيو - نِنڱوَندو - نِنڱوِيل).

● نِنڱهائِينءُ ۽ نِنڱهائِيوُنءُ: ث. ٽانوڻ پچائڻ جي ڪوري - نهائين - آوي. (سن. ناپ = ڏڻ). ڏڻ ڪان هيٺ پيٽ جو حصو - مثانه.

● نَنڱهِڙو ۽ نَنڱهِڙا (ت): ذ. چٽن ڪيڙن لاءِ لوهه جي اوزار جو هڪ قسم.

● نَنڱهَنءُ (ت): ظرف. ناڪار - انڪار - نہ.

- نَنڱهَنءُ ڪرڻ: انڪار ڪرڻ - ناڪار ڪرڻ - نہ ڪرڻ - جواب ڏيڻ.

- نَنڱهَنءُ مَنع ڪرڻ (ت): نہ ڇوڻ - نہ قبول ڪرڻ - انڪار ڪرڻ.

● نَنڱهَنءُ ۽ نَنڱهوُنءُ، نَنڱهَنڙونءُ: ث. ٻُٽ جي زال.

● نَنڱهُنءُ ۽ نَنڱهَنءُ: ذ. (سن. نَڪٽ). هٿن ٻيرن جي آڱرين جي چوڻين مٿان سخت ڪل - ناخون - سونڊ.

- نَنڱهَنءُ آڏڙءُ: ذ. ننهن جي ويجهو آڳر جو سڄي ۽ ٻچي پوڻ - آڳر ويڙهه - نَنڱهنڙ. جهامرو.

- نَنڱهُنءُ آڏڪڻءُ: دشمن ڪي وجهه ڏيڻ. واسطو پوڻ - پلاند اڏڪڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ ننڍهڙ تي نانگ نچائڻ: تکليف ڏيڻ.
● ننڍهڙ تي نچائڻ: تکليف ڏيڻ.
ـ ننڍهڙ تي نچڻ: پنهنجي مرضيءَ موجب هلڻ. ڏاڍو کاوڙجڻ.
ـ ننڍهڙو ۽ ننڍهڙڙ: ڏ. آگر ويڙهه. ننڍهڙ آتڙ.
ـ ننڍهڙڙو ۽ ننڍهڙڙرا: ڏ. آگرين جي زيور جو هڪ قسم.
ـ ننڍهڙ چڙهه (ت): ث. سوڙهي جڳهه.
ـ ننڍهڙ چوڻي نرڙ: بيحد خوش ٿيڻ ـ ازحد خوش ٿيڻ.
ـ ننڍهڙ چوڻي ڏکڙ: سچو ٻت ڏکڻ ـ ڊپ وڻڻ ـ ڊڄڻ ـ سيءُ وڻڻ.
ننڍهڙ چوڻي ڏکڙ: خوف ٿيڻ ـ سچو بدن ڏکڻ.
ـ ننڍهڙبڙ: ننهن سان ايذاءُ ڏيڻ جي حالت ـ رهڙ ـ آهنبڙ.
ـ ننهنبڙ: ڏ. ننهنبڙ.
ـ ننڍهڙ ڏيڻ: ملهه وڃڻ وقت ٻئي ملهه کي ٻيٽ وٽ آگونو ڏيئي تنگ ڪرڻ.
ـ ننڍهڙ سوسڙائي: ث. ٻوري ٻني هڻڻ واري حالت ـ شير گرم جي حالت ـ نه گرم نه ٺڏي هڻڻ واري حالت. ٺڏائي ـ ٻيرواهي.
ـ ننڍهڙ سوسڙو: ڏ. ٺورو کوسو ـ پورو ٻڌو ـ نه گرم نه ٺڏو ـ سڌندو ـ شير گرم. ٺڏو ـ ٻيرواه.
ـ ننڍهڙ سڻسو: ڏ. ننڍهڙ سوسڙو ـ ٺورو کوسو.
ـ ننڍهڙ سيءُ نيڻ نرڙ: گهٽو خوش ٿيڻ ـ بيحد خوش ٿيڻ.
ـ ننڍهڙ کارو هڻڻ: ڀائيچي ٻاڻ کي نالائق ثابت ڪرڻ.
ـ ننڍهڙ کان چوڻي تائين ٻاهه لڳڻ: گهٽو کاوڙجڻ ـ يڪدم گرم ٿيڻ ـ ڪنهن ڳالهه تان هڪدم بخيلي وڃي وڃڻ.
ـ ننڍهڙ کان ماس جدا ٿيڻ: پيارن کان وڇڙڻ ـ دل گهرين کان جدا ٿيڻ.
ـ ننڍهڙ لاهيڻ: ننهن جا وڏيل چار ڪجي پورا ڪرڻ.
ـ ننڍهڙ نچيڙو ۽ ننڍهڙ نچيڙا: ڏ. جلدي چڙندڙ ـ ڏاڍو چيڙاڪ. ننهن تي نچندڙ. (ث. ننهن لچڙي ۽ ننهن نچڙيون).
ـ ننڍهڙ نور (ڪ): ننهن جو ڪڙهڻ يا پچڻ ـ ننهن ۾ ڏڪ لڳڻ يا زخم ٿيڻ.
● ننڍهڙبڙ: مصدر. ننهن سان ايذائڻ. رهنبڙ ـ رهنبون پسائڻ ـ رهڙڻ ـ ڪرڙڻ ـ ڪنڙڻ (ننهن سان) ـ ننڍهڙبون پائڻ. (ننهنبو ـ ننهنبو ـ ننهنبو ـ

● نِڀانَ ۽ نِڀاڻُونُ: ث. (سن. نِتَنَنْدا > نِتانَدر) هڪ قسم جي مائٽي يا سُٻَنڌُ- مڙس جي پيٽ- نِڀَنَ- نِڀاڻَ- نِراڻَ- گهوٽ جي پيٽ.

● نُڀَنَ ۽ نُڀِنُونُ: ث. مڙس جي پيٽ- نڀاڻَ.

● نِڀندَ ۽ نُڀندُونُ (ت): ث. مڙس جي پيٽ- نِڀان.

● نؤ. ذ. صفت. (ف. نوُ؛ سن. نتو) نئون- تازو- ڪورو- صاف.

- نَؤ آبادَ ۽ نؤ آبادَ: ذ. صفت. نؤن آباد ڪيل (گهر، شهر)- تازو آباد ٿيل.

- نَؤ آموزُ ۽ نؤ آموزَ: ذ. صفت. نئون آيل- نئين طرح سکندڙ- نولُ- نولو- سيکڙاتُ- آلڙُ- ڪچو- نا آزمودگار.

- نَؤ آميزَ ۽ نؤ آميزَ: ذ. صفت. نئون سِکيلُ- مُبتديُ.

- نَوَ ٻنوُ ۽ نؤٻنا: ذ. صفت. تازه، تازه- ترت جو- هاڻي جو- نؤن- تازو. تازو توانو- خوش آبُ- بلڪل خوش- سر سبز- تندرست- با جميعت- خوش- ٽيڪُ- سدا آبادُ.

- نَوَ بهارُ: صفت. خوش.

- نَوُ جوانُ ۽ نوجوانَ: ذ. جواني ۽ جي ڦوهه ۾ ڇوڪر. نندي عمر وارو- نَؤ خيز- ڪيرو- ڪُمارُ- لاسيارَ- ڪِشورُ.

- نَوُ جَواني ۽ نَوجوانيُونُ: ث. حياتيءَ جو شروعاتي جو پن- جوانيءَ جي ڦوهه. شباب- بلوغت- عالمِ شبابُ- لطفي زندگيءَ جو مُنڊُ- جوانيءَ جي ڦوهه.

- نَوُ خيزُ ۽ نَوخيزَ: ذ. صفت. نؤن آٽيل- ڪيرو- لاسيارُ- نوجوان.

- نَؤروزُ: ذ. نؤن ڏينهن- سال جيو پهريون ڏينهن.

- نؤ روزو: ذ. نوروزا. پارسين جو وڏو ڏينهن.

- نَؤمُريدُ ۽ نَوَ مريدَ: ذ. صفت. نئين، مان ٽيل مريدُ- تازو يا نئون چيلو (ٽيل ماڻهو).

- نَوُ مُسَلِّمُ ذ. صفت. تازو مسلمان ٿيل- نئون مسلمان- شهيخُ.

- نَوَ نهالُ: ذ. صفت. نوجوان. تازو نڪتل وڻ.

- نَوُ و رنيُ ۽ نَوُ ورنيونُ: ذ. صفت. نئين ورَ واري- نئين پرڻيل- تازي شادي ڪيل- نئين ڪُنوار.

- نَوُ هولڙو ۽ نَوُ هولڙا (ت): ذ. صفت. نئون- پهريون- مُنڊ وارو- شروعاتي.

● نَوَ: صفت. هڪ عدد- ڪاڻيٽي جو هڪ انگ (٩).

- نَوَ انڇو ڪاربُ: ذ. نو انچ ڊيگهه، سادا چار انچ ويڪر ۽ ٽي انچ ٿولهه وارو سرن ناهڻ جو ڪاربُ يا سانچو. (ان مان ٺهيل سرون ريلوي ڪاتي جي مورين ۽ پليٽ فارم جي فرش ۾ لڳن).

- نَوَ ٽڻ: ث. راند جو هڪ قسم- نون ٽڻ ۽ سارين واري راند. نوَ ڪُٽي.

- نَوَ رتنَ: ذ. نَو (نو) جواهرَ- نون قسمن جا جواهر يا هيرا: جيئن ته (١- هيرو ٢- پنو ٣- نيلمُ ٤- لهسڻيون ٥- لعل ٦- گوهر ٧- مرجان ٨- زمرد ٩- فيروزو). نسرَ عقلمند- (نونُ) عقلمندن جي مجلس: جيئن ته "اڪبر بادشاهه جا نَوَ رتنَ". (١- ابو الفضل ٢- فيضي ٣- ڪوڪلتاش ٤- حڪيم همام ٥- حڪيم ابوالفتي ٦- ويرمل ٧- تودرمل ٨- بهرام خان ٩- راجا مانسنگ).

- نَوَ ڪُنڊون: ذ. نَوَنُ ڪندن واري شڪل.

- نَوَ گرهيُ: ث. نئون گرهي.

- نَوَ لکو ۽ نَوَ لکا: ذ. نَوَنُ (٩) لکن جي قيمت وارو: جيئن ته "نوَ لکو هارَ".

- نَوَ ندبونُ ٽيڻُ: گهٽو فائدو ٽيڻ- گهٽو نفعو ٽيڻ.

- نَوَ ندبونُ ڪري ڏيڻ (ت): گهٽو مال ملڪيت ڏيڻ- ڏئي ڇڏڻ.

- نَوا: ث. (ف). مطلق آواز. سامان- اسبابُ. فوج. پوٽو. نذرانو- پيشڪش- موافقت- خوراڪ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

غذا. گرفتار ٿيل ـ قيد. مغلن جو هڪ گروهه. بَنْدِي ـ سمجهه ـ عقل ـ سُڌ ـ فهم ـ مَت ـ شَعُور ـ بُڌِ.

● نَوابَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● نَوابُ ع نَوابَ: ذ. (ع. نائب جو جمع) قائم مقام ـ نائب ـ نائب السلطان. صوبيدار ـ صوبو ـ حاڪم ـ سردار. عامل ـ ناظم ـ فرمان روا. امير ـ راءُ ـ ٺاڪر ـ راجا ـ والي. جاگيردار ـ شاهوڪار ـ رئيس. عزت جو لقب.

ـ نَوابِيُ ع نَوابِيُونْ: ث. نظامت ـ باد شاهي ـ حڪمراني ـ فرمانروائي ـ حڪومت ـ رياست ـ اميري ـ دولت مندي. فضول خرچي ـ بد نظمي. ريشمي ڪپڑي جو هڪ قسم. (ذ. صفت). نوابن جي ـ نوابن واري.

ـ نَوابِيُ نَتْ ع نَوابِيُ نَتَ: ذ. اميراڻو نَتْ ـ رئيساڻو ساز و سامان. طمطراق.

● نَوابُ دوستُ عَلِيُ: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد م هڪ ديهه جو نالو.

● نَوابُ كَنْهوڙُو: اسم خاص. تعلقي وارهه م هڪ ديهه جو نالو.

● نَواحَ: ذ. طرف ـ پاسو.

● نَوارَ ع نَوارُونْ: ث. (ف). ڪٽَ وغيره واڻڻ لاءِ ڪپڙي وانگر سٽ جي آڻيل پٽي ـ نَوارَ.

● نِوارَنْ: مصدر. (من. وارڻ) بند ڪرڻ. منع ڪرڻ. روڪڻ ـ جهلڻ ـ پڪڙ ـ باز رکڻ ـ ٽارڻ ـ هٽائڻ ـ نيوڙ ڪرڻ. (درد يا سُور وغيره) لاهڻ ـ دفع ڪرڻ ـ ريڙهڻ. (جي) بدران رکڻ. رد ڪرڻ ـ منسوخ ڪرڻ. صاف ڪرڻ ـ صفا ڪرڻ. (نِوارِيو ـ نِوارِيندو ـ نِواريل).

● نَوازَ ع نَوازُونْ: ث. (ف. نوار) سٽ جو آڻيل پٽو ـ ڪٽَ يا پلنگ واڻڻ لاءِ سوٽي پٽو ـ نَوارَ.

ـ نَوازَ بافُ ع نَوازَ بافَ: ذ. صفت. نواڙ ٺاهيندڙ ـ نواڙ آڻندڙ ـ ڪوري.

● نَوازُو ع نَوازا: ذ. جنگي جهازن جو ميڙ ـ بحر ـ بوڙ ـ دَسُ ـ آرماڙ. ٻيڙين جو دَسُ. ٻيڙيءَ جو هڪ قسم. هنجور. (ل). ٻڪي. (ت). لوڙهي ۾ نه ساهندڙ مال ـ بي شمار ـ گهڻو. (ڪ). هڪ تاري جو نالو، جو ٻرپات جو آهري. (چون ٿا ته ٻه تارا آهن، جي هڪ ٻئي ٻويان آهرن، باقي هڪ ٻهر رات جو هوندو ته ٻهريون آهرندو ۽ ٻيو ٻرپات جو اپرلدو). (ن ـ ب).

"نِوازُو تنهن نرمل ڪي، پُوجي تو ٻرپات"
(ڪبير شاهه).

● نَوازُ ع نَوازَ: ذ. صفت. (ف). نوازيندڙ ـ نوازڪندڙ ـ نوازيل ـ سرفراز. سانڍيندڙ ـ سنڀاليندڙ ـ مهربان. جيئن: "غريب نواز" وغيره.

● نَوازِشَ ع نَوازَشُونْ: ث. (ف). بخشيش ـ عنايت ـ مهرباني ـ لُطف ـ ڪرم ـ دَيا ـ رحم ـ شفقت ـ مَروَت ـ ڪِرپا ـ پلائي ـ عطيه. رعايت ـ لحاظ.

ـ نَوازَشْ ڪَرَنْ: عنايت ڪرڻ ـ مهرباني ڪرڻ. مدد ڪرڻ ـ معاونت ڪرڻ ـ پرورش ڪرڻ ـ پالنا ڪرڻ.

ـ نَوازَشَ ناموُ ع نَوازَشَ ناما: ذ. مهرباني يا پلائيءَ وارو خط ـ احسان مندي جي چٺي ـ شفقت نامو.

● نَوازَنْ: مصدر. (ف. نوازيدَنْ) انعام ڏيڻ. فائدو ڏيڻ ـ بخشڻ ـ نذرانو ڏيڻ ـ تحفو ڏيڻ ـ ڏات ڏيڻ ـ بخشش ڪرڻ. مدد ڪرڻ ـ حمايت ڪرڻ ـ هٿ رکڻ ـ پالڻ ـ پرورش ڪرڻ ـ نوازش ڪرڻ. ورسائڻ ـ نهال ڪرڻ. سرفراز ڪرڻ ـ اوج تي رسائڻ ـ سربلند ڪرڻ ـ چوٽ چاڙهڻ ـ عزت بخشڻ ـ مالا مال ڪرڻ ـ مهرباني ڪرڻ ـ ٽمورو ڪرڻ ـ احسان ڪرڻ ـ لائق ڪرڻ. (نوازيو ـ نوازيندو ـ نوازيلُ).

ـ نَوازَ ع نَوازُونْ: ث. نوازش ـ مهرباني ـ احسان ـ ٽورو ـ لائق ـ وڏائي ـ ان ڪري ـ پلائي ـ دَيا ـ رحم.

ـ نَوازِيلُ: ذ. صفت. جنهن تي نوازش ٿئي.

● نَوازِيوُ: اسم خاص. تعلقي شاهبندر م هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نِواسُ ۽ نِواسَ: ذ. (سن. نِواسَن = رهڻ جي جاءِ) محل - مڪان - رهاڪت - گهر - خانو - حويلي - مسڪن - مقام - ٺڪاڻو - سڪونت گاهه - واسو - بيٺڪ - ويهڻ جي جاءِ. نبيرو - فيصلو. (ت).
= نِواسِي: صفت. رهندس - رهاڪو.
● نِواسو ۽ نَواسا: ذ. (ف. نواسه) ڏيءِ جو پُٽ - ڏوهِتو - نواسه. پوٽو.
● نَواسِيرُ ۽ نَواسِيرَ: ذ. بيماريءِ جو هڪ قسم - بواسير جو هڪ قسم - پِڪَنڊَرُ (گديا). ناسُور.
● نِوالو ۽ نِوالا: ذ. (ف. نِوالَه) گره - ڪٽو - لقمو - گِراهه - ڪَٽِي. مانيءَ - پوچڻ - ڪانو.
● نَوانَوِي: ذ. صفت. سؤ مان هڪ انگ گهٽ وارو عدد (۹۹) - وَڏا نَوِي.
● نَواڻِ: ث. نئين هڻڻ واري حالت - نئين شيءِ يا ڪالهه - جدّت. (ضد. پُراڻ).
● نِواڙ (ت): ذ. فرصت - واندڪائي - فرجو - خلاصگي - نوبهڪلائي.
● نِوائِڻُ: مصدر. (سن. نَمْ = نمڻ) نِمائڻ - جهڪائڻ - لاڙڻ - هيٺ ڪرڻ - نٽڙائڻ. نوانڻ. قبول ڪرائڻ. مٽو ٽيڪائڻ. مطيع ڪرڻ. نياز ڪرائڻ - سلام ڪرڻ. گهٽ ڪرڻ - بي عزتو ڪرڻ - بي مانو ڪرڻ - بدنام ڪرڻ. بيمار ڪي وهنجارڻ.
● نِوائو: ذ. (سن. نِيرْ - نه + وايُ = وات، واءُ) هنا واءُ جي - مائيٽو.
● نَوائِيُ ۽ نَوائِيوُنُ: ث. هسڪ - ردائي - ويجهڙائي (ل).
"نيو نوائي پر ٿو نعرا هڻي نير"
(خان زئي).
نئين شيءِ جي حالت - ڪورائي. تازائي.
● نِوائِيُ ۽ نِوائِيوُنُ: ث. وائي نه هڻڻ واري حالت - مات - چِپ - چُهاٽ - خاموشي - سُنسان - سُڃ - سانت - صبر. مهاڻن جي اصطلاح ۾ "واءُ" بند ٿيڻ. صاف صفائي - ڪرائي - چٽائي. "ميهن بعد اڄ نِوائي ٿي آهي." گهٽ - ڪاڙهو.

● نِوائو ۽ نِوائا: نَواڻ - نَوائي - تازگي. حُدوثُ - نئي شيءِ. (ذ. صفت) نئون - تازو، در پريل - سهڪيءَ ۾. سانٽيڪو - مائو. صاف - ڪُنڪرو.
● نَوائِڻ: مصدر. (سن. نَمْ = نمڻ) تسليم ڪرڻ - سلام ڪرڻ. هيٺاهين وٺڻ - نياز ڪرڻ - نڙوت ڪرڻ.
● نوبَ ۽ نوبُونُ (ت): ث. لاباري پوڻ يا فصل ڪاڇڻ واري حالت - لاباروَ - لوبُ.
● نوبَتَ ۽ نوبَتُونُ: ث. (ع. نوبَ = ويجهو هجڻ) وارو - گهمرو - وارو - مقرر وقت - پيرو - چڪر - گهيرو - وَرُ. حال - دشا. درجو. وڏو نغارو - پيڙ - نقاره - ڏونس. نغاري جي وڄت جو هڪ قسم - واڄو - ڏمامو - طبل. دهلن وغيره جي وڄڻ جي حالت. مصيبت. خيمون. حالت - ڪيفيت. درجو - عالم. طور - گَٽ.
= نَوبَتَ اڇڻ: وارو اڇڻ - مهل اڇڻ - پيٽهي تي اڇڻ.
= نوبَت ۽ نوبَتَ: واري وٽيءَ سان.
= نَوْبَت خانو ۽ نَوبَت خانا: ذ. نغارچي خانو.
= نُوبَتَ رَسڻ: وارو اڇڻ - گهمرو اڇڻ.
= نوبَتَ وڄائڻ: نغارو وڄائڻ - نقاره وڄائڻ.
= نوبَتَ وڄڻ: نغارو وڄڻ - نقارو يا واڄو وڄڻ.
= نوبَتِيُ ۽ نوبَتِيُ: ذ. صفت. نغارو وڄائڻ وارو - نقارو وڄائيندڙ. پاسبان - چوڪيدار. وڏو خيمو يا تنبو. ساهي ۾ يا واري ۾ چڏيل (زمين).
● نِيوَتَ ۽ نِيوَتُونُ: ث. (سن. نَمْ = نمڻ) هيٺاهين - نيڙت - نهٺائي - نياز - نمرتا - غربت - عِجزُ. تواضع.
● نوتائي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نوتِرو ۽ نوتِرا: ذ. (سن. نِمنْتْرَ) دعوت - سڏ - ڪوڙ - نوتو - دامو.
● نوتڪائي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نوتو ۽ نوتا: ذ. (سن. نِمنْتْرَ) سڏ - دعوت - پيغام - نياهو - نوتِرو. سنهي منهن وارو.
= نوتو ڏيڻ: سڏ ڏيڻ - ڪوڻ - دعوت ڏيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نُوتهيرهي ع نُوتهيرهي: ث. ڏاري راند جو هڪ قسم.
● نَوَتهيريءُ (ت)؛ ث. ۹ ع ۱۳ نسبت ۾ آمهان سامهان پاسن واري ڪوه ٻڌڻ جي سيرَ جو هڪ قسم.
● نوٽاڻي؛ اسم خاص. اڪثي بلوچن جي هڪ قبيلي جونالو.
= نوٽَرُ ع نوٽَرَ (ت): ذ. آگوڻي جو ستنڊ.
● نوٽُ ع لوٽَ؛ ذ. سرڪاري ڪاغذي سڪو. هنڊي- پرامزري نوٽ. رمارڪ- تشريح.
● نوٽ بُڪَ ع نوٽ بُڪَ: ذ. نوٽ ڪرڻ يا ياد داشت وغيره لکڻ جو ننڍو ڪتاب - ڪاپي - ڪتابچو - بندي - چوپڙي.
= نوٽُ ڪرڻ؛ يادداشت ۾ لکڻ - لکي ڇڏڻ. ياد ڪري ڇڏڻ.
● نوڻِڙيءُ ع نوڻِڙِيُونُ (ت)؛ ث. نوجوان- خوبصورت - حسين - سهڻي.
● نوڻَنِ ع نوڻَنِيُونُ: ث. راند جو هڪ قسم. نَون سارين واري راند.
● نوڻِيرُ (ث): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نوڻِيسُ ع نوڻِيسَ: ذ. (انگ - Notice). ڪنهن به ڳالهه جي چتاءُ ڏيڻ جو ڪاغذ.
● نوپِ (ل)؛ مضبوط جهلڻ واري حالت.
● نَوچَنُ ع نُوچَنَ: ذ. (پرا. اِئسو واوٽيا. سن. (اي) نتوي + تا = ايڪا). ڏڪي، مينهن وغيره ڪي ڏهڻ وقت ان کي ٽنگن ۾ ٻڌڻ لاءِ ڪ ايندڙ رسو - ڏَنگ - وَنگ.
● نُوچُ: ذ. (سن. لُنْچن). شڪار تي اڪيون ڪوڙڻ جي حالت.
● نوچائِيءُ ع نوچائِيُونُ: ث. ڪنجوسائي - بخيلي.
● نوچڙِيءُ: ث. بدچال عورت - ڪڇري - وٺشا.
● نوچَنُ: مصدر. هڪ هنڌ اڪ ٽنيي وهڻ. (نوچيو - نوچيندو - نوچيل).
= نُوچَ ع نُوچُونُ: ث. هڪ هنڌ اڪين ٽنيڻ واري حالت. سڌ سماءُ - جانچ.
= نوچَ ڪرڻ؛ جاچ ڪرڻ - سڌ سماءُ لهڻ.

● نوچو ع نوچا (ڪ)؛ ذ. ڪمينو - پڙوو.
= نُوچِيءُ ع نوچِيُونُ (ڪ - ت)؛ ث. (سن. نِرْتَ = نچڻ). خريد ڪيل لونڊي يا ٻانهي - ڏوتيءَ يا پڙوييءَ وت وهاريل جوان بدپيشي عورت - فاحش عورت - نيچ عورت - رنڊي - ڪڇري - ڪسبياڻي.
● نوچِ ع نوچُونُ ث. نوڙت - نڙت - نياز - نماڻائي.
● نُوحُ ع نُوحَ؛ ذ. صفت. (ع). توبه ڪندڙ - روئندڙ. (اسم خاص). هڪ بزرگ يا پيغمبر جو نالو - حضرت نوح عليه السلام.
= نُوحَ جو طوفانُ: ذ. حضرت نوح (ع) جي ٻڌَ سان آيل خطرناڪ طوفان.
= نُوحَ جي ٻيڙِيُ: ث. حضرت نوح (ع) جي طوفان ڪان ٻچائڻ لاءِ تيار ڪرايل ٻيڙي.
● نُوحائِيءُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نُوحڪِيءُ: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نوحو ع نوحا؛ ذ. (ع. نُوحَهُ). ماتم - روڄ - راڙهو - پٽڪو - سٽڪو.
= نُوحَهُ گَرُ: ذ. صفت. ماتم يا زاري ڪندڙ - روئندڙ. رڙندڙ.
● نوخُ ع نوخَ؛ ذ. صفت. سٺون - سڌو - راستباز - سُٿيو - سڌو پرو - بلڪل سچو - پورو - سولو - ايماندار. ماهر - پڌڙ. استاد - ڪاريگر - گوهر.
● نَوُدُ ع نَوُدَ: ذ. (ف. نُمُد > نَمْدا). گرم ڪپڙي جو هڪ قسم (جو هڪ ٻئي تي رکي تهه تي تهه چاڙهي ناهجي). بي وقوف - ڪم ذهن - بي عقل - مورک - مت هيڻ - ڪُهيلو - پڪو - موگو - مٽر - اڻاسو - جاهل - موڙهل - ٻدو - هٿيلو - مغرور - ترڙو - نيٽر - هوڏي - نه سڃيندڙ. بي چيو - نافرمان (ت). بي غيرت - ڪميڻو - تُڇ - تَل (ت). آن. ٽٽڻ وارو ٺهڙ - ڪهوڙي جي تل جو ٽڪر. تنمند - بي اثر - سخت. هوند - نوء.
= نودائِيءُ ع نودائِيُونُ: ذ. صفت. نود وڪندڙ يا ناهيندڙ - ڪهوڙن جي تل جي هيڻان وارو آثر ناهيندڙ. نود جي حالت. بي وقوفي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نئوڊ ٿي وڃڻ: هٿيلو ٿي وڃڻ - هوڏي ٿيڻ- پي چيو ٿيڻ - نافرمان ٿيڻ.
= نئوديرُ ۽ نئودِيرَ: ذ. نود جو هڪ قسم - نتند جو هڪ قسم. آن جو وچاڙو.
= نؤدي: ذ. نودائي.
● نوداڻيءُ: اسم خاص. تعلقي ٿنڈي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نودنه نالا: ذ. نوانوي نالا: عربي ٻولي ۾ الله تعالىٰ جا نوانوي نالا آهن، جن کي "اسماءُ الحسنىٰ" (سهڻا نالا) به چئبو آهي.
● نوذَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نوڏو ۽ نوڏا (ڪ): ذ. سِسي لڏل ڏَڙُ. نيزو.
● نورُ ۽ نورَ: ذ. (سن. نڪل. ف. راسو) جهنگلي جانور جو هڪ قسم - ڪُٽي جي شڪل جهڙو هڪ نديو پشمدارُ جانورُ. تمام پوڙهو (ث).
= نورَ مُنهُونُ: نورَ جي منهن جهڙو. بي حيا- بي شرم - نيرلجو.
● نُورُ ۽ نورَ: ذ. (ع). روشنائي - سوجهرو - شعاع - پرڪاش - تيج - تجلو - ڪرانتي - مٽيا - چمڪَ - تابُ - درخشاني - چانڊاڻ. آجارو - سُونهن. جلوو. چنڊُ. اکين جي روشني - جوت - ديد - نظر - نيگاه - ڏسڻي. اکَ - اکيون. (اسم خاص) قرآن شريف جي هڪ سورة جو نالو.
= نُورانيُ ۽ نُورانيُ: ذ. صفت. آهو جنهن ۾ نور هجي - نور وارو، نُور مان پاس ٿيل. تيکو- اوجل-نوري- چمڪاٽو- چمڪندڙ-تابان. جهرڪندڙ- مُنورُ - روشنُ - روپدارُ. روحاني - آسماني - ملڪوتي - نهايت - سُر يشت - آتمُ. معزز - هوچ - بزرگ - مانائتو - آدر جوگ - قرباڻتو. مُقدسُ- پاڪ - پوتر - صاف. نُورُ وارو يا واري.
= نُورُ البَصرِ: ذ. نور چشم.
= نُورِ چِشمِ ۽ نُورِ چشمِ: ذ. اکَ جي روشنائي - اکَ جو نورُ - اکَ جي جوت - پُٽ - فرزند - پيارو اولاد.
= نُورسين: ظرف. نور سان - اکين سان - چشمن سان. وڏي خوشيءَ سان.

= نُورمتحلُ ۽ نورُ متحلَ: ذ. صفا ۽ اوجل - روشنائيءَ جو گهرُ.
= نُورُ نيچوئينُ: اکين کي ايذاءُ ڏيئي ڪنن پورهيو ڪرڻ. رات ڏينهن ڪري ڪم ڪرڻ - سخت پورهيو ڪرڻ - گهٽو ڪم ڪرڻ. محنت ڪرڻ - گهٽي جفاڪشيُ ڪرڻ - مٽا ڪُٽَ ڪرڻ.
= نُورُ وسُ: روشني ظاهر ٿيڻ - سوجهرو ٿيڻ- جهلڪو ٿيڻ.
= نُوري ۽ نوريُ: ذ. صفت. نور سان پيدا ٿيل. نُور وارو سو نور جو - روشنُ - اوجلُ - آبدار چهرو.
= نُوريُ ۽ ناريُ: صفت. حليم ۽ باهه جهڙو.
● نُورا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نُوراهو ۽ نوراها (ڪ): ذ. گهيٽو - گيدو.
● نُوراڻيُ ۽ نوراڻيونُ: ث. نديڙي گهٽي.
● نوراتو ۽ نوراتا: ذ. (سن. نَوَ + راتري = رات) نتونُ (۹) (هندڪا وڏا) ڏينهن جن تي ايڪٺا رکندا آهن جيڪي ايڪر ڪان وڏي نوميءَ تاءِ هلندڙ هجڻ ڏڻ، اسوءَ جي ايڪر ڪان وڏي نوميءَ تاءِ هلندڙ ٿئي. چيٽ ۾ پوئين ڏينهن تي رام نومي يعني رام جي جنم جو ڏينهن ٿيندو آهي ۽ اسُو ۾ دسهڙو ٿيندو آهي يعني اهو ڏينهن رام راوڻ کي ماريو هو، هي ڏڻ خاص ڏيوي پنڌ وارن جو آهي، انهي ڏينهن ۾ هو ڪٿ تي نه سمهندا آهن ۽ نه وار ڪوڙائيندا آهن. نتونُ (۹) ڏينهن جو خالي ورت (خلوت) (جو سال ۾ هڪ دفعو اختيار ڪن)- ڪنهن پير تي ڪنهن سوال لاءِ نوَ راتيون جاڳڻ واري حالت.
= نوراتِروُ: ذ. نوراتو.
= نوراتو وِيهَنُ: ڪو سوال ڪٽي ڪنهن اولياء تي (۹) نَوَ راتيون جاڳڻ.
● نوراهوُ ۽ نوراها: ذ: "ڇڄ ڪي ڪلان شده" (ميون). يعني ڦل وڏهڙو ٿيل. ريڍارن جي اصطلاح ۾ ماڳ جو ڪير ڏائيندڙ نديو ٿر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"پائرن ڏنيون پنيون نيسنّن نوراہن"
(سر مارئي - شاھ).

● نُوراجا پُراڻا: اسم خاص. تعلقي ڪنهن عاقل ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

● نُوراجا نَوان: اسم خاص. تعلقي ڪنهن عاقل ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

● نُورانِي: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

● نُوراڻِي: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

● نُورائِي: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

● نِورُتِ ۽ نِورُتُون: ث. (سن. نِ + ورت = ھلڻ). (دُک) دور ڪرڻ يا ٽاريڻ واري حالت. دفع ڪرڻ واري حالت.

- نِورُتِ ڪَرَڻُ: (آزار) لاھڻ - نيوارَڻ. (دُک، درد) مٽائڻ - ميٽڻ - (تڪليف) دفع ڪرڻ - (سورَ مان) جند آزاد ڪرائڻ.

● نِورُتِي ۽ نِورُتِيُون: ث. (سن. نِ ورت) آرام - قرار - سُک - سَمپَدا - وِسرام - آسائش. چوٽڪارو - نجات - موڪ.

- نِورُتِي مارگ: ذ. دليا جي جنجالن کان پري رھڻ جي حالت. فقيرن ۽ سادن جو رستو ۽ طريقو.

● نُورَپُور: اسم خاص. روھڙي، شھداد ڪوٽ، اوشھري، ڏوڪري، رتو ديرو ۽ ڪوٽڙي تعلقن ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

● نُورَپُور ٻَڪو: اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

● نُورپُور ڪَچو: اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

● نُورجا: اسم خاص. تعلقي دادوءَ ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

● نُورجَھان: اسم خاص. شھنشاھ جھانگير جي زال جو نالو.

● نُوردائِي: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

● نُورشاھ: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

● نُورکِيتِي: اسم خاص. تعلقي ھالا ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

● نُورَ گھَٽ آنَڙُ: اسم خاص. تعلقي ڳڙھي ياسين ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

● نُورمحمّد: اسم خاص. تعلقي موري ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

● نُورمحمّد شَجُراھُ: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

● نُورَنگ: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

● نورَنگ ۽ نُورَنگ: ذ. صفت. نَوَن (۹) رنگن وارو.

● نُورَنگ ھوتا: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

● نُورڻُ (ث): مصدر. ھاڻ جي ھياريءَ لاءِ جار جي ڪائين جي رکَ، گرم ڀاڻيءَ ۾ وجھي آڻ ڪي وھنجارڻ.

● نُورُو ۽ نُورا: ذ. اڳڙيءَ جو ٻَنون يا ھڙَ (چيلھ ۾ پَڏڻ لاءِ) - اڳڙيءَ جي ڪوٽري - ٻيسن جي ھڙَ - ٻيسن رکڻ لاءِ ڪپڙي جي پانسي - ڪوٽرو. ھاھُ - سُوبَرُ - وارن ڪُسائڻو. نساخوش. ھَمّھائي. (ث).

- نُورُو ڪَرَڻُ (ت): آھستي ھارڻ - گھٽو ھارڻ.

● نِورُو ۽ نِورا: ذ. صفت. واندو - ٻيڪار - خالي - بنا ڪم - ٻيڪارو. (ث. نِورِي ۽ نِوريُون).

- نِورائِي ۽ نِورائِيُون: ث. واندڪائي - وارڪائي - فرصت - فرجو - وانداڻي.

- نِورُو ٿِيُ اچَڻُ: واندو ٿي اچڻ - ڪاڪوس وغيره ڪري اچڻ.

● نُورُو ۽ نُورا: ذ. (سن. نُوپُر. پرا. نُيُر) پيرن ۾ پائڻ جي زيور جو ھڪ قسم - پيرن ۾ پائڻ جو ڪڙو (پازيب) - پايل - جھانجھر. ھاھ - سُوبَرُ - وارن ڪُسائڻو. (اسم خاص). سکر ۽ جوھي تعلقن ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

- نُورا مھيرا ٿِيَڻُ: تڪليف اچڻ - ھرج ٿيڻ - ٽوٽو ٿيڻ.

● نوروزُ ۽ نوروزَ: ذ. پارسي سال جو پھريون ڏينھن.

● نُورُ وَلَ ۽ نُورُ وَلُون: ث. ڌر ۾ ٽيندڙ ول جو ھڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نِوَرِيُ ۽ نِوَرِيُونُ: ث. مڙس مري ويل عورت - بنا وَر جي - رَنُ زال - ڦلانتي - ڏاڪڻ - چَڙي - وانديءِ.

● نُورِيُ ۽ نُورِيُ: ذ. چتوءَ جو هڪ قسم. ڪاڙهو طوطو. ڪجيءِ جي هڪ ذات (ڏونڪو بندرو ۽ ڪردار). (اسم خاص). شاهه جي هڪ مشهور سورميءَ جو نالو.

● نُورِياڻِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. ڪُنڊي بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

● نورِيو ۽ نورِيا (ت)؛ ذ. نور.

● نورِيُنڙو ۽ نورِيُڙا؛ ذ. (سن. نَڪُلَ). ننڍڙي جانور جو هڪ قسم (اڪثر وڻن تي رهندڙ) - لوڪڙو - موشڪبان - نورُنڙو - ڪاڙهڙ - ڪلوري.

● نوڙُ ۽ نوڙَ: ذ. (سن. ناڙي). ٽلهو وڻيل رسو - ٽلهو واڄهه. ڪاءُ ڪندڙ رسو - گُنڍ. لاشو - سَيِّتُ. (ڪ).

● نِوَڙُ ۽ نِوَڙَ (ڪ)؛ ذ. صفت. وڙ نه ڪندڙ - بي وڙو.

● نِوڙَنُ: مصدر. (سن. نَمْ = نمڻ) نمڻ - جهڪڻ - هيٺ ٿيڻ - نياز ڪرڻ - سلام ڪرڻ - نڙت ڪرڻ. ڪنڌ هيٺ ڪرڻ. تواضع ڪرڻ. (نِوڙِيو - نِوڙِندو - نِوڙِيل).

- نِوَڙَ ۽ نِوَڙَونُ: ث. نوڙت - نڙت - نياز - هيناهين - نوڙت - تواضع.

- نِوڙَتَ ۽ نِوڙَتُونُ: ث. نياز - نڙت - هيناهين - حليمائي - نهنائي. خدمت.

● نُوڙَنُ: مصدر. نوڙڻ - نمڻ - جهڪڻ - نڙڻ - سلام ڪرڻ - نمسڪار ڪرڻ.

● نوڙو ۽ نوڙا: ذ. (من. نوڻ = نَو). ڪهوت ڪي ڏنل نوڻ (۹) جوڙڻ يا ڪهڙڻ جي وڻ جو ڏاڄ.

● نِوڙو ۽ نِوڙا؛ ذ. صفت. بيڪار - بيڪارو - نڪمو - واندو - بي روزگار - خالي - ويهل - بنا ڪم - ري ڪمو - نڪمٽو. پالهو - فارغ - فالتو.

● نوڙِيُ ۽ نوڙِيُونُ: ث. (سن. ناڙي). واڻ جي وڻيل رسي - ڏور - ويڙي. (اسم خاص). تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- نوڙِيُ ٽِي پَوُنُ: بي ساهه ٿي پوڻ - لڪڙ ٿي پوڻ.

- نوڙِيءَ ڪي نانگ بتائِڻُ؛ پولي ۾ اچڻ. وڏاءُ ڪرڻ.

● نوزڪاڻِيُ: اسم خاص. مزاري بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

● نوزڪاڻِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● نُوزمانُ؛ اسم خاص. تعلقي قمبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نوسادَرُ ۽ نوسادَرَ: ذ. پسارڪي وڪڙ جو هڪ قسم - نوشادر.

● نُوسارِيو ڏَهَرُ: اسم خاص. ٿر ۾ هڪ ڏهر جو نالو.

● نوسانِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● نُوساءُ ۽ نُوساءَ (ل): ذ. ايذاءُ - ڏک - تڪليف.

● نُوسَرُ ۽ نُوسَرَ؛ ذ. صفت. چالاڪ - ناسوري.

● نُوسَنُ: مصدر. ناسون هڻڻ - سُنگهڻ - سُنگهي ڇولڻ - ڇولينده رهڻ. پڪڻ - رلڻ. بددعا ڏيڻ - لوسڻ - پيڻ (ڪ). پليءِ وانگر سنگهڻ. ڪا شيءِ سنگهڻ سان معلوم ڪرڻ. شيءِ جي ڇولا ۾ سنگهندو رهڻ. (نُوسِيو - نُوسِيندو - نُوسِيل).

- نُوسَ ۽ نُوسُونُ؛ ث. جانور وغيره جي نڪ رستي ڪا شيءِ سونگهڻ واري حالت - جاچ - ڇولا - ڏومو (ت). ڪنهن وٽ ري ڪمو وڃڻ واري حالت - پيٽ - پاراتو - بددعا - سراپ (ڪ).

- نُوسَپَ ۽ نُوسَپُونُ: ث. پيڻ واري حالت - نُوس.

- نُوسِنُوسِ؛ ث. نوسڻ واري حالت - (ڪنهن شيءِ جي ڇولا ۾) ناسون هڻڻ واري حالت - ڇولا ڦولها - لور لور.

- نُوسِنُوسِ ڪَرُنُ: ڪُٽي وانگر نوسڻ - درد رپڪڻ - ڇڇهو ڇولڻ - رُلڻ - خراب ٿيڻ - بدنام ٿيڻ.

- نُوسُون (نُوسانُ) هَڻڻُ: اجايو رلڻ - ڏوما هڻڻ - جاچ ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ نُوسِيءُ ۽ نُوسِيءُ: ذ. صفت. نُوسُ نُوسُ ڪندڙ- در در نوسيندڙ- هيڪي.
ـ نوسهي ڪيڻ: ڳولي ڪيڻ- تلاش ڪري هٿ ڪرڻ.
● نُوشُ: ذ. (ف) آب حيات. زندگي. شهر. معشوق. (صفت) سفيد. شيرين.
● نوش: ذ. (ف. نوشيدن=پيئڻ) ڏڪ. امبرت. مٺائي. ماکي. مِيٺو- مٺاڻ- ميناج.
ـ نوشجانُ فرمائڻ: کاڌو کائڻ- واهرائڻ.
ـ نوشجانُ ڪرڻ: مزي مان کائڻ- کاڌو واهرائڻ.
● نَوُشُ (ت): ذ. مرد جو مخصوص عضوو- آلت.
● نَوشادَرُ: ذ. (ف. نوشادر: سن. نَوُسارَ) پسارڪي وڪر جو هڪ قسم- نوسادر (سواد، تکو ۽ چهرو)- زهردار لوڻ.
● نوشاهيءُ: ذ. دُهل جي وڄ جو هڪ قسم.
● نَوِشتِ: ث. (ف. نوشتن=لکڻ) تحرير ڪيل- لکيل- نَوِشتو- دستاويز- لکيت- لَوِشتُ.
ـ نِوِشتِ خوانڊِ: لکڻ پڙهڻ- لکپڙهه- لکاوت.
ـ نوشتو: ذ. لکيو. خط.
● نوشڪي: اسر خاص. بلوچستان ۾ هڪ مشهور شهر جو نالو.
● نوشَهُ: ذ. (ف) تازو پرڻيل مڙس- ڪهوٽ- وَنسو.
● نوشَهُرو. اسر خاص. جوهي ۽ نوشهري تعلقن ۾ هڪ ديهه جو نالو. شڪارپور ۾ هڪ دَرَ جو نالو.
● نوشَهُرو آبڙو: اسر خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نَوُشيروانُ! اسر خاص. ايران جي هڪ مشهور عادل بادشاهه جو نالو.
● نوعُ ۽ نوعَ يا انُواعَ: ذ. (ع) جنس- نمونو- پائنِ- قِسم- جاتي- ذات- وضع- طرح- طور- طريقو- ڍؤلُ- پيرڪارُ- ريت- ڍنگ- چال- هلت چلت- شڪل- صورت- هيئت.
ـ نوعيءُ ۽ نوعيءُ: ذ. صفت. خاص- وشيش وان- مخصوص- آسا ڏارڻ- اڳسُ (دوا)- اڻ گسُ. ذات جو- قِسر جو.
● لَوُڪَ ۽ نَوُڪَونُ: ث. (ف) آڏي- چُهنب- چَتَ- چونڊي. ڏَڪُ- اِيذاءُ. ڪُنڊي (ل). نيشُ- ڏنگ. پاسُ. چيڙچاڙ- شرارت- شوخي. وڏي اڏَ مان ڦندڙ نديءَ اڏَ (ت). قلم جي زبان- قطُ. ڪنارو. راس.
ـ نوڪِدارُ ۽ نوڪِدارَ: ذ. صفت. نوڪ وارو- چهنبدارُ- چهنبيارو.
● نوڪُ ۽ نوڪَ: ذ. ٻيڙي- ڪِشتِيءُ.
● نوڪائيءُ: اسر خاص. مزاري، دَرڪائي ۽ بگٽي بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.
● نوڪَرُ ۽ نوڪَرَ: ذ. (ف) نوڪري ڪندڙ- ملازم- چاڪر- خدمتگار- شيوَڪُ- خادم- خدمت گذار- نمَڪَرُ- ٽهليو- ٻيلي- داسُ- بندو.
ـ نوڪَراڻو ۽ نوڪَراڻا: ذ. صفت. نوڪر جو- نوڪرڪو- نوڪر وارو.
ـ نَوُڪَرَ چاڪَرَ: ذ. صفت. خدمتگار. نفر.
ـ نَوُڪَرُ سَرڪاريءُ: ذ. سرڪار جي نوڪري ڪندڙ.
ـ نَوُڪَر شاهيءُ: ذ. راڄ جو اهو قسم (جنهن ۾ رعيت جا نوڪر پاڻ کي مالڪ سمجهن).
ـ نَوُڪَرُهو ۽ نَوُڪَرُهاءُ: ذ. نوڪري ڪرڻ واري حالت- نوڪري- نفري- ملازمت- خدمت- ٽهل- چاڪِري- ٻيلپو.
ـ نوڪِريءُ ۽ نوڪِرِيُونُ: ث. خدمت- ٽهل- خدمتگاري- ملازمت- شيوا- چاڪِريءُ- ڪم- ڪار- ڏندو ڏاري. شغل. ڪهار- تنخواه.
ـ نوڪِرِياڻيءُ ۽ نوڪِرِياڻِيُونُ: ث. خدمت ڪندڙ زال يا چوڪري- نفرياڻي- گولي- ٻانهي- ملازمه- پورهيت- خادمه.
ـ نوڪِري ڏِيڻ: ملازمت ڪرڻ. ملازمت جو فرض ادا ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نوڪريءَ سان لڳڻ: ڏنڊي ڏاڙيءَ سان لڳڻ.
= نوڪريُ ڪرڻ: ملازمت ڪرڻ. مقرر پگهار تي روزگار ڪرڻ.
= نوڪريون ڪرڻ: ڏنڊو ڪرڻ.
● نَوْڪَنزيُن ۽ نَوْڪَنزيُونُ: ث. (ف. نَوْ خيز) نئين جوان ۽ مضبوط گهوڙي - ٻيهاڻ گهوڙي.
● نوڪا (ڪ): ظرف. ڏار - جدا - الڳ - ٻري.
● نَوْڪائڻ (ت): مصدر. نہ جاوڻُ.
● نَوَڪڙيُ ۽ نَوَڪڙيونُ: ث. نَوَنَ (٩) ڪڙين يا ساربن سان رهڻ واري راند - نَوَڪڙي - نَوَڪٽيُ.
● نَوَڪٽيُ ۽ نَوَڪٽيُونُ: ث. ٽر ۾ ٽيندڙ راند جو هڪ قسم. ٽري پرت جو هڪ قسم.
● نوگيرَهيُ: هندن جي شاديءَ جي هڪ رسم.
● نَوگيرَيُ: ث. (سن. نَوَ + گيرهـ = گيرهـ = گنڍ) نون گيرهن جي ٻوجها (جا ڪن هندن ماڻهن ۾ شاديءَ جي وقت ٽيندي آهي).
● نَوَلَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نَوْلُ (ت): ڏيڻيءَ کي سڏ ڪرڻ جو آواز.
● نَوَلُ ۽ نَوَلَ: ذ. صفت. (پرا: نَوَلو؛ سن. نَوَ + ل؛ ف. نَوْ = نئون). نئون - تازو - جوان. عجيب - سهڻو - پنهنجو مٽ پاڻ. اڻ هيرُو - اڻ هيريلُ - ناآزمودگار - اڻ واقف - بي خبرو. بي آزمودگار. جنهن کي سکيا ڏنل نہ هجي. نئون سکيل ماڻهو. سيکڙات - نَوِلو - لولو - نوپلُ - آلَوُ - نو آموزُ - ناآزمودگار. ڍڇو - ٺهڻو - ٺاهڙ - چرڪٽو. ڪچو.
= نَوِلو ۽ نَوِلا: ذ. صفت. ڏسو نَوَلُ. ٻئي ڪوٽ جو - غَيرُ - ڏاريون - اوپرو - پرائو.
= نَوِليُ ۽ نَوَليُونُ: ث. لٽين شيءِ - اڻ آزمودگار (جنهن جو اڃا آنس نہ ٿيو هجي).
= نَوِليُ هُجَنُ: ڏاري يا اجنبي هجڻ.
● نَوُلَ ۽ نَوُلَ: ذ. واهارين جي اصطلاح موجب ربلوي جو پاڙو - ڪيرايو. ٻيڙيءَ جو پاڙو - پَتَنُ - مسواڙ - اڳهه. (الڳ. رُولُ Rule) قاعدو - قانون (ڪ). نورُ - هڪ جانور (ل).
● نول ڪول: ذ. ميوي جو هڪ قسم.
● نولڪو: اسم خاص. تعلقي دادوءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نَوِلو ۽ نَوِلا: ذ. تاسَ جو هڪ پتو - نئولو - نون (٩) داڻن وارو پتو. (ذ. صفت) دَلو - لچو - بدمعاش.
● نَوُلو ۽ نَوُلا: ذ. ذبح ڪرڻ واري اوزار، چاقو وغيره جو مٽڪو يا مهيڙَ. عورتن جي وارن ۾ هڻڻ جو بَڪَلُ يا ڪِليُ.
● نولُو ۽ نولُو: ذ. لور پٽڙو.
● نَوُمُ: ث. ذ. (ع) نِيندَ - نِيندِرا - گهيرَ - ڪَسَرَ.
● نُومِرِيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نُومِڙِيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نوميُ ۽ نوميُ: ذ. (سن. نَوَنَ = نَوَ) سنڌي مهيني جي نائين تاريخ وارو ڏينهن (اونداهي يا سُهاڻي پک جو).
= نوميُونُ، نوميُونُ تَلِسيُونُ: ث. ڪتي مهيني جي ٻهرين پک ۾ نوين ڪاڻ وڻي يارهين تائين ڏينهن (جنهن تي) هندو ماڻهو ورت رکندا آهن ۽ تلسيءَ ٻُوٽي جي پوڄا ڪندا آهن انهيءَ لاءِ ته سَرءُ جا ٽپ نہ ٽين.
● نُونَ: اسم خاص. ٽر ۾ رهندڙ مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو. (ذ) مڇي. مس ڪپڙي. وڻ جو ٽڻُ. ڏن.
● نُونِ: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نُونارِ ۽ نُونارِيُونُ: ث. (سن. لَوَنَ = لُوڻ) لوڻ جي ڪڍ - لوڻ ڪهڻ وارو هنڌ - لوڻ ڪاڻ.
= نُونارِپَ ۽ نُونارِپُونُ: (ڪ): ث. لوڻ ڪاهڻ جو ڪمَ.
= نُونارِيُ ۽ نُونارِيُ: ذ. صفت. لوڻ ڪاهيندڙ - لوڻ وڪڻندڙ - نمڪسازُ - لوڻ جو ڪم ڪندڙ - نواري. (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نُونارَنْ (ل)؛ مصدر. مارڻ ـ موچڙا هڻڻ. (نُونارِ يو ـ نُونارِيندو ـ نُونارِيل).
ـ نَوَنْٹِيْ: ث. (سن. نَتْنُوَنْ + نَرِ = نَي) راند جو هڪ قسم (جنهن ۾ ٻي چورس ٽاهي ارڙهن ساريون سان ٻه ڇڻا راند ڪن).
● نِوَنْدِ ع نِوَنْدُونْ (ڪ)؛ ث. هيٺاهين ـ لاهي ـ نشيب ـ نمندـ نوڙ ـ جهڪاڻ. گهٽتائي.
● نُونْدُ ع نُونْدَ: ذ. جبل جو نڪو ـ وريل چوٽي. رقم.
● نُونْدِڙا؛ اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نُونْدَنْ: مصدر. نوندڻ ـ نقل ڪرڻ ـ مشق ڪرڻ. حساب ۾ ڪجهه داخل ڪرڻ.
● نُونْدُ ع نُونْدَ: ذ. صفت. پهلوان ـ ڪوندر. سهڻو (ل). بناسِر ڏڙ ـ ڏيڏر (ت). آخر ـ نيٺ ـ پڇاڙي ۾ ـ نينان نيٺ ـ ڇيهان ڇيهه. شادي وغيره وقت چوڻري وغيره ڪوڙڻ لاءِ خاص فريمن واريون ڪانيون يا سايون ٽاريون.
ـ نُونْدِيْ: نوندو. (سن. نَوَنُوِدِ). وڻ جي ٽاري يا شاخ "نُونْدَ تي چڙهڻ". گهوٽ ليڻ.
● نُونْدا ع نُونْدا (ل): ذ. ساهراڻو قبيلو ـ ساهرا. (اسر خاص). هڪ ذات جو نالو.
● نُونْدَنْ (ڪ): مصدر. (سن. آنْدْ = سوراخ ڪرڻ). ڪاغذ فائيل ۾ هوڻ. لکڻ ـ اتارڻ ـ نقل ڪرڻ ـ نُونْدَنْ. (نُونْدِيو ـ نُونْدِيندو ـ نُونْدِيل).
ـ نُونْدَ ع نُونْدُونْ: ث. هوڻ واري حالت ـ هوچ. ڪتابن ۾ داخل ڪرڻ واري حالت ـ داخلا. حساب. ڪندو. بندي ـ دفتر.
ـ نُونْدُ آمدنِيْ: ث. باهر موڪليل مال جي تفصيل لکڻ لاءِ هڪ ڪاپي ـ داخلا جو ڪتاب.
ـ نُونْدَ نُونْدَنْ: ڪاغذ هوڻ.
ـ نُونْدِي ع نُونْدِيُونْ: ث. نوندڻ.
● نُونْدُو ع نُونْدا؛ ذ: پالو ـ نيزو ـ ٻڇي ـ سانگ ـ ڏڦو.
● نُونْدِيُونْ: ث. نَوَ (۹) خزانا.

● نُونَرَ ع نُونَرْ: ذ. ڪوڙ ـ ديڳ ـ انبار ـ تمار گهٽو ـ ڍير ـ ڍهر ـ تودو (ت). نونار ـ لوڻ جي ڪاڻ. قائل ڪپڙا. (ٿ).
● نونسو؛ ذ. (..۹) نَوَن ستون ڏاڪڻ وارو. نَوَ ستو ڏاڪڻ مان ٺهيل ڪپڙي جو هڪ قسم.
● نَوَنْ ڪَنَا؛ اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نُونَنْ ع نُونَنَ (ٿ). ذ. ڍڪي وغيره ڪي ڍڪڻ وقت ڪيس وڏل ٽنگڻ ۾ رسي ٽڪر ـ ولنگ ـ ڏنگ.
● نَونِهالْ: ذ. صفت. (ف). نوجوان. تازو نڪتل وڻ.
● نُونْهَنْ ع نُونْهَنْ: هٿ ۽ پير جي آڱرين جي چوٽيءَ مٿان سخت چمڙ جو ٽڪر ـ نُهْن ـ ناخن ـ ناخون. (سن. سْنشا). پٽ جي زال ـ نُنهن.
ـ نُونْهِيْ (ٿ)؛ ث. آڻ جو نُنهن.
● نُونْهِيو ع نُونْهِيا؛ ذ. جنديءَ تي چمڙ ڪيڻ جو هڪ اوزار.
ـ نُونِيْ ع نُونِيُونْ: ث. جاءِ جي پٽين مٿان جميل ڪلر.
ـ نُونِيو ع نُونِيا: ذ. صفت. نمڪ آميز ـ لوڻ جهڙو ـ لوڻ وارو.
ـ نُوْنَ (ٿ): ث. ڏکيو مڙهو.
● نِوِنْ: مصدر. (سن. نَمْ = نمڻ) نمڻ ـ جهڪڻ ـ نوڙڻ ـ ڪپو ٿيڻ. ٻيڻ ٻوڻ ـ آڻ مچڻ. نياز ڪرڻ ـ نمرتا ڪرڻ. (نِوِيو ـ نِوِنْدو ـ نِوِيَل).
ـ نَوِٹِيْ ع نِوِٹِيُونْ: ث. نوڻ يا نمڻ واري حالت ـ نڙت نياز. هيٺاهين زمين.
● نُونْ ع نُوٹُونْ: ث. هيٺاهين ـ لٿهندي ـ نشيبي ـ لاهي. جهِرَ. نِهنائي ـ نڙت ـ نياز ـ نِماڻائي.
● نُونْ ع نُونَ: ذ. لَنَوَنْ.
● لُوٹِيْ: ث. (سن. لَمْ = لمڻ). لوڙت ـ نياز.
● نتووتر: ذ. ۹ ۽ سؤ ـ هڪ سؤ سان نَوَ (۹) ملائڻ واري حالت ـ هڪ سؤ تي (۹) لَوَ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نَوَهارَ ۽ نَوَهارُونُ: ث. کٽڻ يا ٻلنگ وغيره واٽڻ لاءِ سُٽ جي آڙيل پٽي - نَوارَ - نَوارُ.

● نوُهانيُ: اسم خاص. ايراني مڪران ۾ رهندڙ هڪ قوم جو نالو.

● نُوهاڻيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● نُوهَتُ (ث): ث. پاڻي نہ ملڻ واري جاءِ - جتي پاڻيءَ جي ٻُوءِ به نہ هجي.

● نوهَرُ ۽ نوهَرُونُ: ث. پوک لاءِ تيار ڪيل نئين زمين - نَهُوَرَ - تازي ٽهيل زمين - آلي يا ريج واري زمين.

● نوهريا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● نُوهڑو ۽ نُوهڑا: ذ. سيبڻ وقت اڳر ۾ وجهڻ جو چلو. ٻير جي اڳر ۾ پائڻ جو نورو - چِيرُ.

● نِيوَهَنڊِ ۽ نِوَهَنڊِيُونُ: ث. نڙُ - هيٺاهين - لاهِي - نِشِيبِي - لَهَندي.

● نوهِنڊِراڙُ (ث): ث. رهڙ - رَهنبر.

● نُوهَنُ ۽ نُوهَنُ (ث): ذ. جنبي ۾ دِلا پڌڻ جي رسِي.

● نوهِيُ ۽ نوهِيُونُ: ث. ڪاٺ تي جنبي ڇاڙهڻ جو هڪ قسم.

● نوهيرَنُ (ث): ذ. ٽَري پرت جو هڪ قسم.

● نوءِ، نوع: ث. صفت. نَوي (۹۰). تڏهن. سنهي ٻُوند (مينهن جي). (ن - ب).

● نوئُونُ: ذ. صفت. نو ٻُونُ - هڪ نمبر - (۹۰) نمبر.

● نُوئالُ (ث): ڏڪي وغيره کي سڌ ڪرڻ واري حالت.

● نوُئيُ ۽ نوُئيُ: ذ. صفت. نئون مريد - پهريون پيرو ويندڙ. نوڙي.

● نوئيروُ ۽ نوئيرا: ذ. صفت. نويڪلو - خلاصو - واندو.

● نَوِي: ذ. صفت. هڪ عدد - (۹۰) - نوءِ.

● نَوِيٻُونُ: ث. نَوي جي ضرب آهت.

● نَوِيُ ۽ نَوِيُونُ: ث. نئين - تازي.

● نِيوِيڏَنُ: ث. (سن). وينتي - آرداس - عرض.

= نِيوِيڏَنِ ڪَرَنُ: وينتي ڪرڻ - عرض ڪرڻ.

● نِيوَيڑو ۽ نِيوَيڑا (ل): ذ. گدام - انبار.

● نَوِيُسُ ۽ نَوِيُسُ: ذ. صفت. (ف. نَوِ شُٽَن = لکڻ) مرڪب لفظ بمعنيٰ لکڻ وارو - تحرير ڪندڙ - لکندڙ - لکڻ وارو: جيئن ته: "عريضي نَوِيس" وغيره.

= نَوِيُسِيُ ۽ نَوِيُسِيُونُ: ث. لکڻ واري حالت - لکڻي - تحرير. "عريضي نويسي."

● نِيوِيڪِلوُ ۽ نِيوِيڪِلا: ذ. (سن. نَوَ = نئون، عجيب + ايڪلا = اڪيلو) اڪيلو - تنها - خلاصو - هڪڙو ڇڏو - ڌار - جُدا - عليحده - ايڪانت ۾. گوشائتو.

= نِيوِيڪِلائِيُ ۽ نِيوِيڪِلائِيُونُ: ث. اڪيلائي - تنهائي - عليحدگي - جُدائي - ايڪانت. واندڪائي - فرصت. خلوت. مينهوڳيءَ بعد ڪليل هوا.

= نِيوِيڪِلِيُ ۽ نِيوِيڪِلِيُونُ: ث. اڪيلي - تنها - آزادي.

= نِيوِيڪِلوُ ۽ نِيوِيڪِلا: ذ. صفت. اڪيلو - نِيوِيڪلو - تنها - جُدا - ڌار - هيڪلو - ڇڏو - عليحده.

● نَوِيلُ ۽ نَوِيلَ (ت): ذ. نئون آيل - تازو آيل - نوآموز.

● نَوِيلوُ ۽ نَوِيلا: ذ. صفت. جدا - ڌار - اڪيلو - هيڪلو - نيولو - نِيرو.

● نَوِيلِيُ ۽ نَوِيلِيُونُ: ث. (پرا. نويليا. سن. نويلِيڪا) نوجوان ۽ حسين زال - ڪُنوار - وَنِي. نئين.

● نَهَهُ ۽ نَهَهَ: ذ. (پرا. نَهَهَ. سن. نسک) نُنهُن - ناخُن - ناخُون.

● نَهَهَ ۽ نَهُونُ (ت): ث. (سن. سُنُشا = نُهنُنُ). هم عمر - سَٽ - برابر. ٻُٽ جي زال.

● نَهارُ ۽ نَهارُ: ذ. ڏينهن - روز - يوم - صبح ڪان شام وارو عرصو. جهنگلي جانور جو هڪ قسم - بگهڙ - گدڙ - گُرگ - ميرُو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نهارٽي ۽ نهارٽيون: ث. بکڙ جي مؤنث - بکاڙي - بکڙي.
= نهاري ؛ ث. نيرن - ناشتو.
● نهارڻ: مصدر. (سن. نيپالين > نيه + پال) نهار ڪرڻ - نيڪاهه ڪرڻ - ڏسڻ - نظر ڪرڻ. تاڪڻ - سنڀال ڪرڻ - نظرداري ڪرڻ - نهوڙڻ - خبر لهڻ. ڳولڻ - جاچڻ. ٽيڻ - تاڙڻ - تاڻڻ - ٿوچ وجهي ويهڻ - اک ۾ رکڻ - چڪاس - هٿ ڪرڻ - ڳولا ڪرڻ. لحاظ ڪرڻ. خوب جاچ ڪرڻ. جوءِ وجهڻ. (نهاريو - نهاريندو - نهاريل) منهن تڪڻ. منهن ورائڻ. انتظار ڪرڻ.
= انهار ۽ نهارون ؛ ث. نهارڻ واري حالت - نگاهه - نظر - نظرداري - جاچ - تلاش - ڳولا - چوڪسي - نگهباني - سجاڳي - تڪ. گهور.
= نهارو ۽ نهارو ؛ ذ. صفت. نهاريندڙ - جاچيندڙ - تلاش ڪندڙ - ڳولائو - طالب - خواهان - گهورو - طالبو.
= نهاريو ۽ نهاريا ؛ ث. جاچيندڙ - ڳوليندڙ. (ن - ب).
= نهاري ۽ نهاريون: ت. صبح جي مانيءَ - نيرن - ناشتو - نيرڻ. خريف جي آبادي لاءِ زمين مان ڪڪ پٽن صاف ڪرڻ واري حالت. گهوڙي جي ڪائڻ لاءِ دوائن ۽ انسي جو ڪوهيل چاڙو. راتب - ڪوٽ.
● نهال ۽ نهالَ: ذ. صفت. (ف. نهال = تازو رکيل يا ننڍو وڻ) خوش - سرهو. گهڻو - جام - سرس. ڦلدار - ميوي دار. تازو. سرفراز - نوازيل. چنديو - راضي - خوش - مزي ۾ - پرسن - سڪي - آسودو - آچڪ - گدگد - هرشت - ممون - ڪامياب - بامراد - مالامال - خوش حال - فراغ ٻال - ڪامران - خوش خورم - سرسبز - شاداب - بهار بهار - سرهو. ٿورو - لائق - احسان - مهرباني. بي فڪر. سائو - تازو - نئون نڪرندڙ ٻوٽو. (ذ). تازو رکيل وڻ - ٽڏو - چڪيءَ وارو سلو - گونج دار ٻوٽو.
= نهال ٽيئن: سڪي ٽيڻ - آسودو ٽيڻ - خوش ٽيڻ - سرهو ٽيڻ - خوشحال ٽيڻ.
= نهال ڪرڻ: مالامال ڪرڻ - ڏئي چڏڻ - امير بنائڻ - غني بنائڻ - بي پرواهه بنائڻ - سرفرازي بخشڻ - ممتاز بنائڻ - نوازڻ.
● نهالاڻي: اسم خاص. لاشاري بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.
● نهالي ۽ نهاليون ؛ ث. چادر - پٽراڻي - نندي سوڙ - رضائي.
● نهان ۽ نهانَ: ذ. جندي ۽ تي ڪاٻ پورڻ جو هڪ اوزار. (ت). (ذ. صفت). پوشيده - لڪل - ٻنهان.
● نهاڻ ۽ نهاڻيون (ڪ): ث. پتراڻي - معلوميت - سڌ - جاڻ - اطلاع.
● نهاڻ ۽ نهاڻ: ذ. گرميءَ جي سڙند - اونهرو - آرهٽ.
● نهاڻ ڏيڻ: ڪير و لوڙڻ واري ٽاڻ هيڻان سياري ۾ ڪوسي ڪير ڏيڻ. (ت).
● نهاڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نهائيڻ ۽ نهائيون ؛ ث. ڪنڌ جي ڍانوڻ پچائڻ جي ڪوري يا ٻڌي - ڪورو - ٻڌو (سرن وغيره جو) - اوري. بدن جو هڪ عضوو - ڏونگري.
= نهائين ڪان نينهن سيکڻ ؛ ان لئه ڪو پريم سکڻ.
● نهايت: ظرف. صفت. (ع). انتها - پڇاڙي - آخر - حد - پڇاڻي - ڇيهه - انت - توڙ - ڇيڙو - انجام - غايت - پڇي. تمام - سي انتها - تمام گهڻو - خوب - ڏاڍو - اتينت.
● نهتو: اسم خاص. تعلقي ميڻيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نهڻو ۽ نهتنا: ذ. صفت. (سن. نه = نه + هٽ) هٽ نه ڪندڙ - ٻنا هٽ - وڏائي نه ڪندڙ - ٻنا تڪبر - غريب - نماڻو - ادب - حياءَ دار. ماڻيٽو - صبر وارو - حليم - ٻُرد بار - نهٽني - نرا هنڪاري - نر اپماني - مسڪين. هيٺو - اپرو،

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ نهڻائيءُ ۽ نهڻائيپڻُ: ث. هيٺ ڪرڻ واري حالت ـ هيڻا هين ـ نياز ـ نيڻڻ ـ حليمائي ـ غريبي ـ غربت ـ نماڻائي ـ نمرتا ـ عجزُ.

ـ نهڻيءُ ۽ نهڻيءُ: ذ. صفت. ٻنسا هڻ ـ نراهنڪاريءُ ـ مائيٽو ـ صاهر ـ هرد بار ـ نماڻو ـ نهنو ـ (ث). هيڻا هين ـ نمرتا ـ نڻڻ ـ عجز ـ نهڻائي.

● نهڻيو؛ ذ. صفت. (سن. نيرٌ + هسٌتَ = هٿ). ٻنا هٿن جي. ٻنا هٿيار جي ـ ٽلهين هٿين.

● نهيچلُ: ذ. صفت. (سن. نِش = نه + چلُ = چلڻ). نه چرندڙ ـ ٻڪو.

● نهيچو ۽ نهيچا؛ ذ. (سن. نِشْچيَ). نهچي ـ نيسچو ـ نيشچو ـ پڪ يقين ـ اعتبار ـ وشواس. چوٽي. دليري ـ گستاخي.

ـ نهڇيءُ ۽ نهڇيپڻُ؛ ث. پڪ ـ يقين ـ اعتبار ـ وشواس. (ذ. صفت). ٻڪو ـ نسچي.

● نهرَ ۽ نهرُونُ: ث. (ع). درياءُ جي شاخ. وهڪرو ـ شاخ ـ ندي ـ درياهه ـ آبجو ـ نالي ـ واهه ـ وهه ـ ڪٽ ـ ڏارا ـ ڏار ـ ريلو ـ ويڙ ـ وڏي ڪسي ـ نالو ـ واهو ـ نياڻ ـ ناروَ. (اسم خاص). تعلقي ڪهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نهرَ ۽ نهرُونُ؛ ث. (سن. نيالِيمَ). نهارڻ واري حالت ـ نهار ـ نگاهه ـ نظر ـ نظرداري ـ سنيال ـ جاچ.

" توٽي قيد نفي توٽي نقلي نهر نصيب ڪرين مولا. "
(گل شڪر)

● نهڻراجُ ۽ نهڻراجَ: ذ. قبر ۾ داخل ڪرڻ واروَ وقت.

● نهراڻيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● نهرڻِ؛ ث: (ف. ناخن گير). نڪنهن لاهڻ جو اوزار ـ ٽهيرڻ.

● نهڻرَنُ: مصدر. (مڙدو) دفن ڪرڻ ـ دفنڻ ـ ڏڪڻ ـ پورڻ ـ (قبر ۾) رکڻ. جکڙڻ ـ بند ڪرڻ. (نهريو ـ نهريو ـ نهريل).

ـ نهڙَ ۽ نهرُونُ: ث. بند ڪرڻ يا پورڻ جي حالت.

ـ نهراجُ: ذ. قبر ۾ داخل ڪرڻ يا بند ڪرڻ (تابوت) جو وقت.

ـ نهيرَ ڪَرڻُ: تابوت کي حشر جي ڏينهن ۾ کهمائي آڻي مقرر جاءِ ۾ بند ڪرڻ.

● نهڙو ۽ نهڙا؛ ذ. ڏکڻ سکڻ وارو (ڏاند، ڦاڙهو وغيره) ـ آيڻ سکڻ وارو جانور ـ وڏو ڏکو ـ ڏکي جو هڪ قسم. وڙهندڙ ـ ويڙهاڪ ـ فسادي. لچو ـ بدمعاش. ڪٽيب واري سخت شيءِ (ضد. پورو).

ـ نهڙو ٻڌجڻُ: بداخلاق ٻڌجڻ ـ سرڪش ٿيڻ ـ لچو ٿيڻ ـ بدمعاش ٿيڻ.

ـ نهڙيُ ۽ نهڙيُونُ: ث. وڏن سکڻ واري ڏکي وغيره. (ذ). وڏن سکڻ وارو ڦاڙهو. سياري مينهن. ڪٽيب پريل شيءِ (ڪاڻي وغيره). (ضد. پوري).

ـ نهڙيوارُ ۽ نهڙيوارَ: ذ. صفت. ڪوس ڪندڙ. ڪاسائي ـ ڪاسائڪو ڏنڊ ڪندڙ ـ نهريوان.

ـ نهڙيُوانُ ۽ نهڙيُوانَ: ذ. صفت. نهريوارُ ـ ڪاسائي.

● نهڙو ۽ نهڙا؛ ذ. زمين ۾ ڪٽل شاخن واري ڪاڻي ـ ڏانون وغيره ٽنگڻ لاءِ ڦانگڊار ڪاڻي. نڙُ. سڙواڻ ـ نڙهڻ. (ذ. صفت). سخت ـ ڏاڍو ـ مضبوط ـ وزندارُ ـ ڪورو ـ بار وارو ـ پهلوان ـ زور وارو. پينو. گهاٽو. مائيدار.

ـ نيري وڻ؛ ڏکهائي، ويڪرائي، ٽلهائي واري شيءِ.

● نهڙو ۽ نهڙا؛ ذ. صفت. گهاٽو ـ ڪوڙهو ـ ڪٽيل ـ پڪو ـ سخت ـ ڏاڍو ـ مضبوط ـ وزندار ـ مائيدار ـ تنٽ. (مال).

ـ نهڙائيُ ۽ نهڙائيپڻُ: ث. گهاٽائي ـ گهاٽاڻ ـ ڪوڙهاڻ ـ گهات ـ مضبوطي ـ پڪائي ـ پختائي.

● نهڙيُ ۽ نهڙيُونُ: ث. نڪنهن سان ڪري مٽي جي وارن پٽڻ واري حالت. (اسم خاص). هندڪي سال جي هڪ مهيني جو نالو ـ نٿهاري.

ـ نهريءُ پتائيڻُ (ت)؛ ناس ڪرڻ ـ چٽ ڪرڻ ـ ناهود ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نَهريا: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نَهڙِي: اسر خاص. ٿر ۾ رهندڙ مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.
● نُهڙِيا: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● نُهڙَ: مصدر. نِهوڙڻ - نهوڙي نيڻ - چٽ ڪرڻ. (نُهڙيو - نُهڙيندو - نُهڙيَل).
- نِهڙُ ڪَرڻ: پورو ڪرڻ - ختم ڪرڻ - چٽ ڪرڻ. وهر ڪرڻ.
● نِهڦَل ۽ نِهڦَلَ: ذ. صفت. ڦَل ڪان سواءِ - نِڦل - نسڦل - اجايو - بي سود - فضول - بيڪار - اڪيارٿو.
● نَهڪارَ ۽ نَهڪارُون: ث. نه ڪرڻ واري حالت - نَهڪار - اِنڪار - ناڪار - نابري - جواب - عدول.
● نِهڪامُ ۽ نِهڪامَ: ذ. صفت. (سن. نِشْڪام، نهه = نه + ڪام = چاهنا). شهوت ڪان آجو - دنيائي خيالن ڪان آزاد - دنيا جي لوڀ، لالچ ۽ حرص ڪان پري. نرلوڀي. سواءِ چاهنا جي. نِسوارٿي - بي غرض.
● نِهڪَپَتُ ۽ نِهڪَپَتَ: ذ. صفت. (سن. نِشْڪَپَتْ). ڪَپت ڪان سواءِ (جنهن جي دل ۾ ڪپت نه هجي). صاف دل - سِڌو ساڌو - هالو پولو - نِرچل - شڌمتي - ري ڏائي ڏنبيءِ - ري ڏِنگ - بي ڊوهو - وسوڙل - سچو - سَرل - نِسڪپٽ - صاف گو - بي ريا - راست باز.
● نَهڪَر ۽ نَهڪَرُون: ث. ناڪار - انڪار - ناهري - نهڪار.
● نَهڪَرمُ ۽ نَهڪَرمَ: ذ. صفت. ڪامنا يا چاهنا ڪان چٽل - نهڪام - دنيائي خواهش ڪان آزاد.
- نَهڪَرمِيُ ۽ نَهڪَرمِي: ذ. صفت. دنيائي خواهش ڪان آجو - نهڪرم - نهڪام - لاطمع.
● نِهڪَلَنڪُ ۽ نِهڪَلَنڪَ: ذ. صفت. (سن. نِهه = سواءِ + ڪَلَنڪَ = ٽڪو). بي داغ - بي عيب - بنا داغ - نِرمل - پاڪ - پوتر.
● نِهڪَ ڪَهڙو (ڪ): اسر خاص. هڪ نئين جو نالو.
● نِهڪَلُ ۽ نِهڪَلَ: ذ. صفت. چيو مڃيندڙ - چٽيوان - فرمانبردار - سدورو - حياءِ ادب وارو.
● نِهڪلو ۽ نِهڪلا: ذ. ٽاس جي پتن ۾ نون (۹) داڻن وارو پتو - نَوَلو - نوَلو. ٽانون ٽنگڻ لاءِ ڦانسڪدار ڪاٺي - نهرو. (ت).
● نَهڪُ ۽ نَهڪَ: ذ. (پرا. لَهَ: سن. نَكْت). هٿن پيرن جي آڱرين جي چوٽيءِ مٿان ٻئل سخت ڪل - نَهڪَن - ناخون - ناخن.
- نَهڪَ ديون پرين جا: ذ. ننهن جي شڪل تي سمنڊ ۾ پيدا ٿيندڙ خوشبودار ڪاڙهاڻ تي ماڻل هڪ شيءِ.
● نُهڪُ ۽ نُهڪُون، نُهڪَڙ، نُهڪَڙُون، نُهڪَڙُون، نَهڪَڙُون: ث. (سن. سْنُشا). پٽ جي زال - نُوانهن.
● نِهڪَڙَ ۽ نِهڪَڙُون: ث. شادي يا مجلس وغيره ۾ شرڪت لاءِ ڪوٽ - دعوت - سڏ - نيندڙ.
● نُهڪَڙُ: مصدر. (سن. نَكْت = نُهڪُ). ننهن سان رهڙون پائڻ - رهڙڻ - رَهنڊڻ - رهندون پائڻ - رهڙون پائڻ - رهندا پائڻ - زخمڻ.
- نُهڪَڙَ ۽ نُهڪَڙُون: ث. رهڙ - رهندڙ - چيرو - رواجي ننهن ڪان وڌيل نَهن.
- نُهڪَڙَ آڪائِيُ: حصا رکڻ - شراڪت ڪرڻ - پائيواري ڇاڻڻ. ڪنهن ۾ نموني شامل ٿيڻ.
- نُهڪَڙَ پائِيُ: ننهن سان رهڙ پائڻ.
- نُهڪَڙِراڙَ ۽ نُهڪَڙِراڙُون: ث. رهڙ نُهندڙ.
- نُهڪَڙو ۽ نُهڪَڙا: ذ. نُهندڙ - رهندڙ - رهڙ - غير رواجي وڌيل ننهن.
● نَهڪَڙِي: اسر خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نِهڪَڙُ ۽ نِهڪَڙَ: ذ. (سن. نِهڦ دنِشْ = نه + سَنْڪَٽ). بنا سنگ جي - اڪيلو. تارڪ الدنيا - بي خوف. لاغرض. درياءِ جانور. جانور جو هڪ قسم - گهوڙيال - واگهو - مانگر مڇ. شينهن. سٽ ۾ اڳئين وجهن واري جاءِ - آهڙاٽو. (اسر خاص). خالصن جي هڪ فرقي جو ماڻهو (اهي خالصا سنسار جا

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

لاءِ گپاپا لاهي گرو جي حڪم ٻڌيان سير ڏيڻ لاءِ همیشه تیار رهندا آهن). (ذ. صفت). ٻي ڏهو- ٻي خوف - ٻي ڏؤ - ٻي خوفو. لاغرض - نِسنگ - ٻي پرواهه.

● نَهڻُ: مصدر. ٻڌڻ. قابو ڪرڻ.

= نهي: (سن. نَدّ). نهڻ جو اسم مفعول. ٻڌل - قابو.

● نِهڻُ: مصدر. نِيٺُ - ڪٽي وڍڻ - لِيٽڻ - چورائي ڪٽي وڍڻ - ڪِسڪائي وڍڻ - هري ڪرڻ. دفع ڪرڻ. غالب ٿيڻ. ڇڏڻ. جيتڻ - جوهڻ - غلبو ڪرڻ - مات ڪرڻ - دَمن ڪرڻ (اِندريون) - (تي) قابض ٿيڻ - ماري مات ڪرڻ. (نَهيو - نَهندو - نَهِيَل).

● نِهوُ ۽ نِهاءِ: ذ. ڳنڍ - جوڙ - ميل - ڳانڍاپو - لاڳاپو - ناتو - لڳ لاڳاپو - عزاڻ - دوستي - متي مائٽي - سَڪُ - رشتو - پيچ - سَنهِنَڊُ - ربط - تعلق - بُڻ - بنياد - اصل. لَڇڪ - شرم. خزانو - دولت - مايا - ملڪيت. ڪوهه جي تري ۾ زمين مان نڪرندڙ ڌاڻيءَ جي نسار جو منهن - هيناهين. وسيلو.

= نِهوُ نِهارَڻُ: اصليت سڃاڻڻ - سڪت سڃاڻڻ - پنهنجن وڏن ڏي ڏسڻ.

● نَهُوَرَ ۽ نَهُوَرُونُ: ث. (سن. نتو = نئون) نئين زمين (جا اڳي آباد نه ٿي هجي). آها زمين جا آباديءَ لائق هجي، مگر اُن ۾ نه هر ڪاهيو وڃي ۽ نه پٽر پوريا وڃن. غيرآباد ٻيل زمين - آباديءَ لاءِ نئين سر تيار ڪيل زمين - نئين زمين - ٻلي زمين - سائي زمين - وٽ واري زمين - تازي ڪيڙيل زمين - نَوَهَرَ. گاهه جو ميدان - وِيءُ - چراگاهه - ريلَ. نار جي هڪ ڪاڻي (جنهن تي لٽ ٻيهي ۽ پاندي ڦيري). نئين پرٽيل زال.

● نِهوُڙُ: مصدر. (سن. نِـ = نَـ + هَتْ = زبردستي ڪرڻ) زور سان جهلڻ. دٻڻ. غالب ٿيڻ. ڀيڙڻ. قابو ڪرڻ. بيهوش ڪرڻ. ضعيف ڪرڻ. مارڻ. ناس ڪرڻ - ناهود ڪرڻ - ذري گهٽ ختم ڪرڻ - فنا ڪرڻ - چٽ ڪرڻ - تباهه ڪرڻ - ماريڻ - خاتمو ڪرڻ - غرق ڪرڻ - ٻوڙڻ - هيرت ڪرڻ - (بيماريءَ جو) پڇاڙي ڇڏڻ - وڃي وجهڻ - وکوڙي وڃڻ - نيٺوڙڻ. تاهوت اندر رکي ايڙ بند ڪرڻ. (نِهوڙيو - نِهوڙيندو - نِهوڙيل).

= نِهوڙُ ۽ نِهوڙَ (ت): ذ. نهوڙجڻ يا ڦاسڻ واري حالت. عشق.

= نِهوڙ جَنُ: مصدر. عاشق ٿيڻ - موهت ٿيڻ - چڪن ٿيڻ. گرفتار ٿيڻ - ڦاسجڻ.

= نِهوڙِي نِيٺُ: خاتمو ڪرڻ - ختم ڪرڻ - چٽ ڪرڻ - ناهود ڪرڻ - پورو ڪرڻ - ذري گهٽ مارڻ - فنا ڪرڻ.

● نِهوُنُ ۽ نِهُونُ: ذ. ڪاڻيءَ جي جنبيءَ تي گول ڪرڻ جي اوزار جو هڪ قسم.

● نَهِيُ: ث. (ع). منع. خراب ڪمن کان روڪ - ٻڌڻ يا قابو ڪرڻ واري حالت.

● نِهِيُ ۽ نِهِيُ: ث. ناتو - نهو - لاڳاپو - سَنهِنَڊ - عزاڻ - ڳانڍاپو - واسطو - تعلق - متي مائٽي.

● نَهِيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● نَهِيتَرَنِ ۽ نَهِيتَرَنُونُ (ت): ث. نَڙهن لاهڻ جو هڪ اوزار - نهيرڻ.

● نَهِيتَنِ ۽ نَهِيتَنُونُ: ث. نَڙهن ڪٽڻ جو هڪ اوزار - نهيترڻ - نهيرڻ.

● نَهِيرَنِ ۽ نَهِيرَنُونُ: ث. (سن. نَڪَ = نڙهن) نڙهن ڪٽڻ جو اوزار - نهيترڻ - نهيٽڻ.

● نِهِيرَنُ (ت): مصدر. ميت کي قبر ۾ رکڻ. (نهيريو - نهيريندو - نهيريل).

● نَهِيرو ۽ نَهِيرا: ذ. ٿانون وغيره ٽنگڻ لاءِ زمين ۾ ڪٽيل ڦانگدار ڪاٺي (جنهن ۾ ڏڏو ولوڙڻ وقت مانڊاڻيءَ ۾ رسيون برانڪائجن). نهيرو.

= نَهِيلو ۽ نَهِيلا: ذ. نهيرو - نَهِيرو.

● نَهِيڪَ: اسم خاص. مرڪزي حڪومت ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● نِيٺاَ ۽ نِيٺاَنُونُ: ث. ذات - نيات - قوم - فرقو - ڪوٽو - قبيلو - ڪهراڙو - نسل. پائيچاري - برادر. پنچائت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ نِياتيُ ۽ نِياتيُ: ذ. صفت. نيات جو ـ نِياتيرو ـ قومي ـ خاندائي ـ ساڳئي خاندان جو.

● نِياپوُ ۽ نِياپا: ذ. نياپو ـ پيغام ـ سنيهو ـ سند يس ـ پاراپو.

ـ نِياپائيُ ۽ نِياپائيُ: ذ. صفت. نياپي وارو ـ نياپو يا پيغام آڻيندڙ ـ قاصد ـ ريباري ـ پاراپو. پيغمبر.

● نِيارُ ۽ نِيارا: ذ. صفت. نيارو ـ ڏار ـ جُدا ـ الڳ ـ نجو ـ پرني ـ دُورُ ـ پِنڌُ ـ وِڪرو ـ آراڏو ـ خلاصو ـ علحده ـ وٽيرڪو ـ ڏارون ڏار ـ سنڌائتو ـ (جي) طرفدار. نرپکش ـ نِس پکش ـ نه هيڏانهن نه هوڏانهن ـ وچ واهو. آساڏارڻ ـ ناهِنڊ ـ آڇو ـ غير معمولي ـ اشتشنائي. بي قاعدي ـ بي سرشتي ـ بي دستور ـ خلاف قياس. عجيب ـ نِرالو ـ نئون ـ ٻئي نموني جو.

● نِيازَ (ج)؛ ذ. سلام ـ عزتون ـ نِياز.

● نِيازُ ۽ نِياز: ذ. نياز ـ وينتي ـ سوال ـ التجا ـ مِنٽ ـ ليلڙائي ـ ايلاز ـ زاري ـ نيزاري. عرض ـ عاجزي ـ درخواست ـ ارداس ـ نيازمندي ـ نهٺائي ـ نماٺائي ـ نڙٽ ـ نيازُ ـ عجز ـ هيٺاهين ـ نيمرتا ـ غربت. (ڪا شيءَ) وقف ڪيل ـ ڪلپيل، ارپيل ـ پَلُ يا نذرانه لاءِ. قرباني ـ نذرانو ـ پينا ـ ڪوور.

ـ نِيازمَنْدُ ۽ نِيازمَنْدَ: ذ. صفت. (نوڪر وغيره) آڳيان وان ـ چٽيوان ـ فرمانبردار ـ چئي ۾ ـ حڪم ۾ ـ چَياڪَر ـ آڳياڪاري.

● نِيائُو ۽ نِيائا: ذ. نِياڻيءَ جو مڙس ـ ڏيءَ جو ڪهوٽ ـ نائي.

● نِيائِيُ ۽ نِيائِيونُ: ث. ڪُنواري چوڪري يا ڏيءَ ـ ڪنيا ـ چوڪري ـ نِياڻي ـ ڏِيءَ.

ـ نِيائِيُ سِيائِيُ ۽ نِيائِيونُ سِيائِيونُ: ث. ڪنوار يون چوڪريون. برادر جون چوڪريون ـ مايون نياڻيون.

● نِيڻُ ۽ نِيڻ: ذ. نياڻ ـ انصاف ـ عدل ـ دادُ ـ آچار ـ سچائي ـ رهندائي. نبلي ود يا ـ ترڪ شاشتر ـ علم منطق.

ـ نِيڻائيُ ۽ نِيڻائيُ: ذ. صفت. نِيڻاڻ وارو ـ نياڻ ڪندڙ ـ انصاف ڪندڙ ـ عادل ـ سچار ـ پورو. انصاف روءِ ـ واجبي ـ نيڪ ـ پرثواب ـ برابر. (ذ. صفت. ظرف). جهڙو ـ وانگر ـ طرح ـ وانگي ـ (تو) پارو ـ جان ـ جنسي ـ جيهو ـ ڪاهُ ـ ڪهاڙ ـ ساڳيو ـ موافق ـ هو هو.

● نِيتَ ۽ نِيتُونُ: ث. نيت ـ ارادو ـ منشا ـ اڇا ـ مرضي ـ خواهش ـ منورٿ ـ مراد ـ آرزو ـ تمنا ـ رضا ـ دِل. ايمان ـ پروسو ـ وِيساهه ـ نِسچو ـ عقيدو ـ يقين ـ اعتبار.

● نِيتڻُ: مصدر. نيتڻ ـ نيت ڪرڻ ـ ارادو ڪرڻ ـ منشا ڪرڻ. نپائڻ ـ ڪرڻ ـ پڄائڻ ـ پجاءِ آڻڻ ـ ادا ڪرڻ ـ پورو ڪرڻ ـ پارڻ. (نِيتو ـ نِيتيندو ـ نِيتيل).

● نِيتَرُ ۽ نِيتَرَ: ذ. لوهي ڪڙين سان مسلسل پُوتل قطار ـ نِيتَرُ ـ زنجير ـ بيڊ ـ نِيڙُ. پيڙيون ـ پٽڪڙو.

● نِيڙَتَ ۽ نِيڙَتونُ: ث. هيناهين ـ نِيڙت ـ نِمرتا ـ نياز ـ عجز ـ نهٺائي ـ غربت ـ غريبي ـ حليمائي. بندگي ـ شيوا. غلامي.

● نِيڙڻُ: مصدر. نِيڙڻ ـ نِمڻ ـ نُوڙڻ ـ جهڪڻ ـ لڙڻ ـ (مٿو) جهڪائڻ ـ نيوَڻُ. سلام ڪرڻ.

● نِيڙوُ ۽ نِيڙا: ذ. جهاز جو اڳيون حصو ـ آڳيل.

● نِيڙُ ۽ نِيڙَ: ذ. نِيڙُ ـ نِيڙَرُ ـ بيڊ ـ زنجير.

● نَئِنُ ۽ نَئِيونُ: ث. (سن. نَدي) برسات وغيره جي پاڻيءَ تي وهندڙ جاهلو ڪَٽ ـ وڏو واهه ـ ندي ـ نئين ـ دريائ ـ نهر ـ ڪٽ ـ ڏار ـ ريلو ـ حدُ جي جو نڙُ.

● نَئِنُ ۽ نَئِنَ: ذ. (سن). اڪ ـ چشمو.

● نَئُنُ: ذ. (سن. نِدي. پِرا. نَئي) نڊيءَ جي وهڪري ڦرڻ ڪري پري رهجي ويل زمين. نرم زمين.

● نَئِنِ سُڪيُ: ث. (سن. نين + سُڪ) سوني ڪپڙي جو هڪ قسم ـ آڇي ململ.

● نَڙُ: مصدر. (سن. نَمْ = نمڻ) نمڻ ـ نڙڻ ـ نُوڙڻ. ڪنڌ جهڪائڻ. لهڻُ ـ لڙڻ. (نَئيو ـ نَئندو ـ نئيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نئڻ: مصدر. (سن. نيتہ = ڪڍي وڃڻ) ڪڍي وڃڻ - ڏيوڻ.
= نئيءُ ۽ نئيي: ث. نئيءُ - هيڻ ڏي.
= نئيءُ ٿيڻ: هيڻ ڏي ٿيڻ - نمي ٿيڻ.
= نئيءُ وڃڻ: هيڻ ڏي وڃڻ - هڏي وڃڻ - ڏبرُ وڃي وڻڻ.
● نئو ۽ نئا: ذ. ڪپڙا ڏنڊ ڙ - ڏوبي - ڪڍي - ڪڍيري.
● نئوآباد: اسم خاص. تعلقي ڪنڊ ياري ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.
● نئون: ذ. صفت. (سن. نو) ڇڻ ۾ پنجن جو جوڙ - اڻ (٨) ڪان پوءِ ايندڙ نمبر - نَوَ (٩).
= نئونءُ ڪنئبَ: ذ. پرڻوي جا نَوَ (٩) پاڳا - زمين جا نَوَ حصا.
= نئونءُ گيرہ: نَوَ سيارَ (جيئن تہ: ١ - سورج ٢ - چند ٣ - منگل ۴ - ٻڌ ۵ - ورهسپت ۶ - شڪر ٧ - چنچر ٨ - راهو ٩ - ڪيت).
= نئونءُ لکو ۽ نئونءُ لکا: ذ. نون لکن رپين جي قيمت وارو.
= نئونءُ لکو هارءُ: ذ. نون لکن رپين جي قيمت وارو هار.
= نئونڻ: ث. نون جي ضرب اهت.
= نئونڻو: ذ. نَوَ دفعا وڌيڪ حالت وارو.
● نئونءُ ۽ نئانءُ > نئوانءُ: ذ. صفت. (سن. نَوَن: ف نو) تازو - تَهدَلءُ - ڪورو - جديد - نئڪور - هاڻي جو. تَرءُ - عجيب. نندي عمر جو - نندو - نئون جوان. اوپنو - ڏارِيونءُ - غير - پرائو - بيگانو - اڻ سيندو - اڻ ڪ ڏ ڻل. ظرف. لئين سِرِ - سَرِ نئو. (ضد. پراڻو، جهونو). بي آزمودگار. سيکڻات. نئو لءُ - نَوِ لو - سيکڻاتءُ. عجيب. نئين انّ جو پهريون دفعو ڪائڻ جي حالت.
= نئونءُ آپرندڙ: ذ. سِرِجندڙ - نو خيز.
= نئون پُراڻو ٿيڻ: رلي ملي وڃڻ - گهاڻل مائل ٿي وڃڻ - استعمال ٿيڻ - واپر جڻ.
= نئونءُ جَمَنءُ: سخت بيماريءَ مان اڻڻ - مشڪل مان آزاد ٿيڻ.
= نئونءُ چنئبءُ: ذ. نئون سهينو.
= نئونءُ سنئنئونءُ: لاڙ پاڙ - ليکو صاف. هڪجهڙو - برابر. نئين مان.
= نئون ڪرڻ: نئين وت ڪرڻ - تازو ڪل ان يا ميوو ڪائڻ.
= نئونءُ نِڪورءُ ۽ نئان يا نَوانءُ نِڪورَ: ذ. بلڪل نئون. صفا هاڻوڪو - نئون نڪورو - تَهتَل نئون - بلڪل تازو.
= نئونءُ نڪورو ۽ نَوان، نئانءُ نڪورا: ذ. ڏسو نئون نِڪورءُ.
= نئونءُ نِميرو ۽ نئانءُ > نَوانءُ نِميرا: ذ. صفت. سخت بيماريءَ مان اڻيل - بدن ۾ خوش - تازو توانو.
= نئين سِرِجءُ: هر ڪنهن ڏينهن - هر روز - روزاني.
= نئين سِرِج نَڪارا وَجائڻ: ڏاڪَ پوڻ - برڪ ليکجڻ - ڏينهون ڏينهن مشهور ٿيڻ - شهرت وڌندي رهڻ.
= نئين سِر: شروعات ڪان - منڍ ڪان - وري شروع ڪان - نئين نموني - سَرِ نو - مٿان ڪان وڃي - وري - ٻيهر.
= نئين سِر جنم وٺڻ: خطرناڪ بيماريءَ مان آزاد ٿيڻ - نئون جنم.
= نئينءُ ۽ نئينئونءُ > نئونءُ: ث. نئي - تازي - ڪوري.
= نئينءُ سنئنئينءُ: حساب چڪتو - ليکو صاف - برابري - هڪجهڙائي. سنئين سڌي.
= نئينئنءَ مان: ظرف. نئين سِر - سِرِ نو - وري - مٿان ڪان وڃي - نئين نموني.
= نئينءُ نوڙيءُ ڪرڻ: سودو ڪرڻ - واپار ڪرڻ - ڪاروبار ڪرڻ.
= نئينءُ وهائيءُ: ث. رات جي پڇاڙي - فجر پرڀات - آسرءُ.
● نئونءُ آباد: اسم خاص. لاڙڪاڻي، بدين، ڪڙهي ياسين تعلقن ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.
● نئونءُ ڊيهرو: اسم خاص. تعلقي رتي ديري ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نَئونُ کوٽُ: اسم خاص. تعلقي مِٽيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
ـ نَئونُ کيرٿو: اسم خاص. تعلقي مٽيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نَئُونُ کپرو: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نَئُونُ کوٺ: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نَئُونُ لوءِ: اسم خاص. تعلقي ٻني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نَئُونُ واهُ: اسم خاص. سکر، ٽَلُ ۽ گڙهي خيري تعلقن ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نئي تَکِيُ: اسم خاص. تعلقي جوهي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نئين: ث. نَئِين ـ ندي ـ ڏارا ـ سيل.
ـ نئينَورُ: هر هڪ نئين يا نديءَ جي ورڪڙ ۾.
● نئين بارَنُ: اسم خاص. تعلقي ٺٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نِيُ (ت): حرف تاڪيد ـ يا نہ.
"منهن جي گهر ايندين نِيُ." (جملو).
● نَتِيَ: ث. رات.
"پرين ته ٻڌان نَتِيَ وهائي نڙ رسين."
(شاهه)
● نِيءُ: ث. ڏوپياڻي ـ ڪٽياڻي ـ ڏوٻڙ.
"پلئه لائي ٻاهجي نِيءُ کي آت نِيندا."
(شاهه)
● نِيابُ ۽ نِيابَ: ذ. (ف. نا + ياب = يافتن = حاصل ڪرڻ). (جيڪي) نہ ملیو هجي: (جيڪي) هٿ نہ ڪري سگهجي. بنا فائدي ـ بغير لوڀ ـ طمع يا لالچ کان سواءِ.
● نِيابَتِ: ث. (ع). نائبي. خلافت. عوض گيري.
● نِيات ۽ نِياتَنُ: ث. (سن. گڻيا = جاڻڻ). نڀات ـ ذات ـ قوم ـ راج ـ ڪوڦ ـ فرقو ـ گهراڻو ـ قبيلو ـ خاندان. نسل. پائيچاري ـ برادر ـ پنچائت ـ جماعت ـ برادري.

● نِياتِيُ ۽ نِياتِيَ: ذ. صفت. نيات وارو ـ ساڳي قوم جو ـ ذات پائي. ذاتي.
ـ نِياتِيرو ۽ نِياتِيرا: ذ. صفت. نيات جو ـ قوم جو ـ سماج جو ـ سماجي ـ پنگتي.
● نِياپو ۽ نِياهِا: ذ. (سن. گڻيا = جاڻڻ). نڀاپو ـ پيغام ـ سنيهو ـ پاراپو ـ سنديس.
ـ نِياپائِيُ: ذ. صفت. نياپو پهچائيندڙ ـ نياپو نيندڙ يا آڻيندڙ ـ قاصد.
● نِيارو ۽ نِيارا: ذ. (سن. آنِيَتَر > آنِيَسَر = نيارو). جدا ـ ڌار ـ الڳ ـ علحده ـ ڌارون ڌار ـ پري ـ دور ـ آهي خاني. نرالو ـ نئون ـ عجيب. قاعدي يا قانون کان باهر. سون يا چاندي جي هوري گڏيل رک.
ـ نِيارِيُ ۽ نِيارِيَ: ذ. صفت. الڳ ـ جدا ـ ڌار ـ علحده. (ذ. اسم). جدائي ـ دوري.
"هجي حُبُ جنهن کي حبيبن سَندي،
انهن سان نِسوري نيساري غلط."
(فاضل شاهه)
(اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.
● نِيازُ ۽ نِيازَ: ذ. (ف). نڱاز ـ وينتي ـ سؤال ـ التجا ـ مِنٿ ـ ليلڑائي ـ زاري ـ عرض ـ درخواست. عاجزي ـ نيازمندي ـ (اللّٰه ڈي) صلوات ـ ارداس ـ اِنڪساري ـ عاجزي. نڙوٽ ـ لهڻائي ـ نمرتا ـ هيڻاهين ـ عجز ـ غرات. حاجت ـ احتياج ـ آرزو ـ تمنا ـ خواهش ـ اِظهار محبت. ڪنهن اولياءَ جي نالي تي ڪيل خيرات. درويش جو تحفو.
ـ نِيازَ جي چونڊِءَ کي فلڪ جي اوڄ تائين رسائڻ: من گهريون مراد ون پوريون ڪرڻ ـ عرض قبول ڪرڻ ـ غريب پروريءَ کان ڪم وٺڻ.
ـ نِيازُ ڪَرڻُ: ڪنهن ولي يا امام جي نالي خيرات ڪرڻ.
ـ نِيازُمَنَدُ ۽ نِيازُمَنَدَ: ذ. صفت. نياز يا نڙوٽ ڪندڙ ـ منت ڪندڙ. حاجتمند ـ خواهشمند ـ محتاج ـ آرزومند ـ مشتاق. مطيع ـ تابع ـ حڪم بردار. عاجز ـ مسڪين. فرمانبردار. خاڪسار.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نِيازمَنْدِي ع نِيازمَنْدِيُون: ث. حاجت- حاجتمندي. محتاجي- مفلسي. اطاعت- فرمانبرداري. عاجزي- مسكيني. تواضع- غلامي.

= نِيازنامو ع نِيازنامان: ذ. درخواست. لكيل گذارش- لكيت ۽ عاجزي- عرض.

= نِيازِي ع نِيازِيُون: ث. نيازمندي- عاجزي- اِنكساري- نڙت- نوڙت- نياز. (اسم خاص). افغانن جي هڪ قبيلي جو نالو.

● نِيافَتَ ع نِيافتَنُون: ث. (ف. نا + يافتَن = لهڻ). هٿ نه اچڻ واري حالت- اوٽائي- اڻاٽ- كمي- قلت- اڻ لپائي- اڻ هوند- كمتي- كميابي- كاهَتَ- ٿورڙائي- گهٽتائي. ڏڪار.

● نِياكَ ع نِياكَ (ل): ذ. صفت. صاف ٽيل پاڻي- فلٽر ٽيل پاڻي.

● نِيامَ ع نِيامون: ث. تلوار رکڻ جي ميان- كيپ.

● نِيان: ذ. بشارت- غيبي جواب. آكاش واڻي. الهام. اڳ ڪٿي. جيئن تہ:

"آخر مون كي درگاهہ مان غيبي نِيان ملیو."
(جملو)

● نِيان: اسم خاص. تعلقي كپڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● نِيانُ ع نِيانَ: ذ. (سن. نِيانَ). تلاءُ- ڪنڊ- پاڻيءَ جي جاءِ- ڍورو- ماٺهن جانورن وغيره جي پاڻي پيئڻ لاءِ حوض- چشمو- تڙ- ڪسي- واهہ- تانگهي پاڻيءَ جي نندي ترائي.

"وسيو ميگهہ مهر جو پريا نينهن نيان."

دُهو. (صفت). اونهون- هيٺ.

= نِيان ڪُنڀيان ٽيئ: چڱا برا ٽيئ- آسودا ٻكيا ٽيئ- نيڪ بدڪار ٽيئ. (ن- ب).

● نِيانُو ع نِيانُو: ذ. پنهن جي ذات نيات مان پرڻيل ماڻهو. ڏيءَ جو مڙس- نانو- نياڻو.

● نِيانِيُ ع نِيانِيُون: ث. برادر جي ڪنواري چوڪري- ڪنيا- ڪڇا- نينگر- چُهر- ڏيءَ- نياڻي.

= نِيانِيُ اَكلائِيُ: نياڻيءَ جي شادي ڪرڻ- ڏيءَ پرڻائڻ.

● نِيباءُ ع نِيباءِ: ذ. (سن. نِيايَ) انصاف- عدل- حق جو فيصلو- درپاڻ- آچار- تورو- عقل روءِ انصاف- نِياءُ. ويچار. تڪرار. سچائي. علم منطق- ترڪ شاستر- نيلي ودِيا. خاصيت- ڪُٽ- رستو.

= نِيباءُ اچڻُ: ولي وٽان ورندي ملڻ- فيصلو ملڻ.

= نِيباءُ دَرشَنُ: ذ. هندن جي فيلسوفيءَ جي ڇهن متن مان هڪ (جنهن موجب دنيا اَٽن (ذرڙن) مان پيدا ٿي آهي ۽ الهيءَ فلسفي جو بانيڪار گوتم رشي آهي).

= نِيبائدِيشُ ع نِيبائدِيشَ: ذ. صفت. نياءُ ڪندڙ- انصاف ڪندڙ- عادل- سچار.

= نِيبائُكُ ع نِيبائُكَ: ذ. صفت. ويچاروان. علم منطق جو ڄاڻندڙ. قاعدو جوڙيندڙ. نياءُ درشن جو ڄاڻندڙ ۽ سڃيندڙ.

= نِيباءُ كارُ ع نِيباءُ كارَ: ذ. صفت. فيصلو ڪندڙ.

= نِيباءُ كَرَنُ: انصاف ڪرڻ- فيصلو ڪرڻ- جهگڙو ٽارڻ.

= نِيباءُ گُرُو: ذ. صفت. انصاف ڪندڙ.

= نِيبائِيُ ع نِيبائِيُ: ذ. صفت. انصاف ڪندڙ- عادل- سچار. انصاف روءِ- حقي- واجبي.

● نِيباهُ ع نِيباهَ: ذ. (سن. نِرواهہ = پورائي) پورائي. ڪاميابي. وعدو وفائي. قائمي. دائمي. نياڻ واري حالت- نباءُ- نباهُ- توڙ- پڄاڻي.

= نِيباهُو ع نِيباها: ذ. نيباهي- استرتا- استقامت- پائداري- اٽڪاءُ- ٽيرُ- قائمي- جتاءُ- استاد گي- قرار- ڏيرج- هٺبُ- تڪاءُ. گذران.

= نِيباهُو ع نِيباهُو: ذ. صفت. نباهُو- جتائدار- نياڻندڙ- پورو ڪندڙ- جهالُو- هٺبڏو- هنبائو- تڪائو. گل جو هڪ قسم.

= نِيباهِيُ ع نِيباهِيُ: ذ. نياڻيندڙ- نيبهہ- نِيهڙي- جتائو- جهالو- جهلائو- هنبائو- چهايندڙ- هنبڏو- تڪائو- قائم- پڪو- سچو- ثابت قدم- اچلُ. گهٽي وقت تائين هلندڙ. هميشه جو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نيبرَ ۽ نيبرَ: ذ. پير ۾ پائڻ جي زيور جو هڪ قسم.
● نيبهُ: ذ. جناءُ - همیشگي - ٽوڙ تائين هلڻ واري حالت - قائم - مُباهہ - رَوا - جائز - چهيه - وفا - بقا. (صفت). گهٽي وقت تائين هلندڙ. جناءُ ڪندڙ. همیشه جو.
● نيبُ ۽ نيبَ: ذ. نير جو وڻ - نيرُ.
= نيبُورِيُ ۽ نيبُور يُونُ: ث. نير جو ڦر - ليمُورِي.
● نيبُوڙِيُ ۽ نيبُوڙِ يُونُ: ث. ڦر ملڪ ۾ ٿيندڙ ٻوٽي جو هڪ قسم.
● نيبَلوُ: اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● نيبُو ۽ نيبُو (ڻ): ذ. ڪٽي ميوات جو هڪ قسم - ليمُون.
● نيبُوجهرَ ۽ ليبوجهرَ: ذ. ڦر ۾ ٿيندڙ وڻ جو هڪ قسم. نير جو ٻُور. گُل جو هڪ قسم.
● نيبيائڻُ: مصدر. (سن. نِرواهہ = پورائي) پُورائيءَ سان هلڻ. پورو ڪرڻ. نيبائڻ - پار ڪرڻ - توڙ نيبائڻ - پوڄاڙي ڪرڻ. پار پهچائڻ. (نيبائيو - نيبائيندو - نيبائيل).
● نيبُو ٻُوٽو: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم.
● نيبهُ: صفت. گهٽي وقت تائين هلندڙ. جناءُ ڪندڙ. همیشه جو.
● نيبُئيُ ۽ نيبئيُ: ذ. صفت. نيبائيندڙ - جهالو - جهتائو - جهلينڊڙ.
● نيبيوُ: راڳو ڏيڻ.
● نيبُتَ ۽ نيبتُونُ: ث. (سن). چال - چلڪت - هلت - آچرڻ - لڇڻ - لَڇُ - ڪِرُ - عادت - افعال - چيهڙ - اُٺڻ ويهڻ - نشست برخواست - ادب انداز - شهُور. ريت - رسم - راهہ ريت - پرويز - پهر - پَر - هلي چلي - دستور - رواج. مرجاتا - وَڻيرو. مارو - اوتر - ڳاهہ. نيت شاستر - علم اخلاق - راج ڏنگ - انتظام ملڪ. راجنيتي - نيتي - تدبير - مصلحت - رمز. قسمت - پاڪ - لڪيو - تقدير - مقدر - نصيب - پاوي. جهڳڙي جوآچار. نياءُ. لبيرو.
= ليبُتارو ۽ نيبُتارا: ذ. نيتارو.
= نيبُتائِتو ۽ نيبُتائِتا: ذ. صفت. رواجي قاعدي موجب. نيت سان - پوري طرح - سانگ صرفي سان - پيدا آهر خرچ - حسب معمول - رواجي - هير موجب - استعمالي - انساني قياس موجب. نيت وارو - فضيلت وارو.
= نيبُتِ پهتِ (ڪ): ث. دستور - رواج.
= نيبُتِ شاسِترُ: ذ. آچار شاستر - اهو شاستر جنهن ۾ اعليٰ اخلاق جي تعليم هجي. علم اخلاق.
= نيبُتِ ڪرڻ: قناعت ڪرڻ - سانگ صرفو ڪرڻ.
= نيبُتيُ: ث. ريت - رسم. نيت. طريقو. رستو. آچار.
= ليتي شاستر: ذ. نيت شاستر.
● ليبُتَ ۽ نيبُتونُ: ث. ارادو - منشا - نيٺ - منورٿ - مراد - خواهش - آرزو - تمنا - مرضي - اچا - خوشي - انچا - رضا - عزم - قصد - مطلب - مقصد - غرض. (سن. نِيتي). نصيب - پاڪ. ڪرمن جو ڦل.
= نيبُتَ بدلجڻ: ارادو ڦرڻ.
= نيبُتَ ڪرڻ: ارادو ڪرڻ - عزم ڪرڻ.
= نيبتَ لوڙڻ: ڪيل ارادن جي سزا پوڳڻ. ڪمن جو ڦل پوڳڻ. (خاص ڪري). خراب ارادن جو نتيجو ڏسڻ.
= نيبُتَ ۾ خلتلُ هُڻڻ: دل ۾ بي ايماني ٿيڻ. بي ايمان ٿيڻ.
● نيبُتِ: صفت. هڪ عدد - ڪٿي جو هڪ انگ - دهه لک (.....١).
● نيبتا ۽ نيتا: ذ. صفت. اڳواڻ - ليدر - رهبر.
● نيتارو ۽ نيتارا: ذ. چوڪيدارو - نيستارو.
● نيتاري: اسم خاص. ٿر ۾ هڪ پٽ جو نالو.
● نيتَرِ (ڻ): ث. (سن). اک - چشم - ايڻ - لٽ.
● نيتَرُ ۽ نيتَرَ (ڻ): ذ. نيٺ. لڪ.
● نيتيرو ۽ ليترا: ذ. ڏاڪ ولوڙڻ جي رسي يا وَڌي - ليڀو.
● ليبتنُ: مصدر. نيت ڪرڻ - ارادو ڪرڻ - (ليبتيو - ليبتيينڊو - ليبتيبلُ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نيتيءُ: ظرف. (سن. نہ = نہ + إت = امين). اڄوڪو نہ آهي - ائين نہ آهي - ڪرڻ کان باهر آهي. (ايشور جي بيان ڪرڻ بعد ڪم ايندڙ لفظ).

● نيتَ ۽ نيتُونُ: ث. (سن. ويتر). بيت جي ويڙهيل مضبوط رسي - نوڙ.

● نيتُ ۽ نيتَ: ذ. (انگ. نيت = جاري). رسو - نوڙ - وڏي - چمڙي جو رسو. ون جو هڪ قسم. ٻيدُ - (نيت جو) لکڻ - ڪين - ٻانڌو - لچڪيدار لکڻ. (انگ - Rattan).

● نيتائونُ ذ. نيت جو ٺهيل. بيد جو ٺهيل.

● نيتو ۽ نيتا: ذ. ڪير ولوڙڻ واسطي چمڙ وغيره جي رسي يا وڏي - سائيڪو.

● نيٺُ: ظرف. (سن. نيدِشتَ = تمام ويجهو). آخر - انت ۾ - نِيدانُ - اوڙڪ - پڇاڙيءَ ۾. نيٺ ندان. ڪارو ٿهه. (ت). قصو ڪوتاهه.

- نيٺان نيٺ: ظرف. آخرڪار - نيٺ ندان - پويان پوءِ - پڇاڙي ۾ - آخري.

- نيٺ نِدان: ظرف. نيٺانيٺ - آخرڪار.

● نيٺائيُ ۽ نيٺائيونُ (ت). ث. نهٺائي - عاجزي - عجز - غربت - نياز - نڙٻت.

● نيپَ ۽ نيپُونُ (ڪ): ث. چپيٽ - پيڙ - زور. ڪنهن ڳريءَ شيءِ جو ڏَڪ.

● نيپاجُ ۽ نيپاجَ: ذ. پرورش - پالنا - ترتيب - خورش - پشئي - ڪاڏو - غذا - خوراڪ - ڪاڏو. (صفت). پالپل - نهايل - پوسيل.

● نيپالُ: اسم خاص. اتر هندستان جي هڪ آزاد رياست جو نالو.

● نيپچُونُ: اسم خاص. (انگ). هڪ آسماني گرهه يا سيار جو نالو.

● نيجُ ۽ نيجَ: ذ. ساوڻ مهيني جي ستين تاريخ هندن جي وڏي ڏينهن تي پچايل ميني مانيءَ - نيرجُ. نجهي هٿ واري حالت - نجو. نِيهوَجُ.

● نيچُ: ذ. پاڻيءَ جي شاخ. درياهُ.

● نيچُ ۽ نيچَ: ذ؛ صفت. هيٺاهون - هيٺيون - نشيبي. ڪهٽ - نديو. خسيس - ڪمينو - ڪمذات - اوچو - ڪرتن ڪينو - اونو - ڪڏو - ڪملهڙو - خراب - ابتر - هلڪو - تچ - حقير - لذت - نندَڪ - ڦٽڪاريو - ادنيٰ - اسفل - رذيل - ذليل - پاڇي - اي عزت - بد ڪار - ٻڙوو - نالائق. سُست. ڪنجوس. (ضد. آتم).

- نيچائيُ ۽ نيچائيونُ: ث. هيٺاهين - لهندي - نشيب. ڪميٽائي - ڪڏائي. نياز - نڙٻت. ڪهٽتائي - اي عزتي. اپلائي. هلڪائي. عاجزي.

- نيچُ نِوائينُ: توبهه ڪرڻ - ڪيدي ڪهڻ.

● نيچاريُ: اسم خاص. بلوچ قوم جي هڪ قبيلي جو نالو.

● نيچو ۽ نيچُوا: ذ. (ف. نيچَهُ). پت جي ڏاڪي يا ڪلاڀات سان حقي جي گوه (ويڙهيل ڏنگي نڙ سان). ڏنگي نڙُ تي پٽ ۽ زريءَ جو ڪم. حقي جو گوه، ناري ۽ نڙ. ڏورو پاڻي - ريڪڙو.

- نيچُوائيُ ۽ نيچُوائيُ: ذ. صفت. نيچا ناهيندڙ - حقي جو نڙ ۽ گوه وغيره ناهيندڙ - نڙائي.

● نيچيدارُ ۽ نيچيدارَ: ذ. ريشمي اڳڙيءَ ۽ سونهري ڏاڪي سان جڙيل حقي جو نڙ.

● نيڇُ ۽ نيڇَ: ذ. سيٺهه. ڪهڙو - دلو.
"نيڇَ نهاري نه ڪهڙي، ته پس تَن."
(شاهه)

ندي جي شاخ.

● نيڏُو ۽ نيڏُوا: ذ. اونهو سمنڊ.

● نيرُ ۽ نيرَ: ذ. (سن. آرنہ = هيٺ + ايرا = وهڻ). پاڻي - جَل - آب - ما - رس. پاڻيات - پاڻيٽ. اکين مان ايندڙ پاڻي - لڙڪ - اشڪ - ڪوڙها. نديو پاڻي. تانگهو پاڻي. درياءُ. سمنڊ. (ف. نيرُ: سن. نيلَ). رنگ جو هڪ قسم - آسماني رنگ. پوٽهي جو هڪ قسم (جنهن مان رنگ ٺهي). هٿراد و ٺهيل نيرُ - ڪُلي. ڪپڙن کي ڏنل هلڪو رنگ. زرعي پيداوار مان نڪتل هڪ رنگ - نيل. جبل. دُک - ڏک - غم - مصيبت.

- نير پَوَنُ: سخت مار سبب بدن جو رنگ نير جهڙو ٽيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نيڑَ جو ٽيڪو: ذ. داغ - ڪلنڪ - حرف - لڇڪهو - چاپ - نشان - ٽيڪو - چٽو. دوش - الزام.
= نيڑَ وَرتا (ڪ)؛ ظرف. بنا ويڑ پاوَ جي.
● نيڑَ ۽ نيڑَ: ذ. (سن. نِگَڙ). نيڑ - زنجير. هٿ ڪڙي - بند - قيد - قاهو. ٻيڙي. ڏاوڻ.
● نيرائٽ: ث. سک - آرام - فرحت - سک ساڻت - فراغت.
= نيرانت ٽيڻ؛ دلجاءِ ٽيڻ.
● نيرانِ ۽ نيرانُون: ث. (سن. نير = سواءِ + آن) ناشتو - نيرن - صبح جي ماني.
= نيرانو ۽ نيرانا: ذ. صفت. ناشتو نه ڪيل - نيرن ڪان سواءِ - بنا ڪاڏي پيتي - ٻُکيو - لنگهڻ. دنيا جي لذت ڪان سواءِ.
= نيرانهي: ذ. صفت. نيرانو - بنا ڪاڏي پيتي جي.
= نيرانيُ ۽ نيرانيُون: ث. صبح جي ماني. نيرن - ناشتو.
= نيراڻو ۽ نيراڻا: ذ. ڪاڻ ڪان سواءِ - نيرن ڪان سواءِ - نيرانو.
● نيڑائيُ: مصدر. نيرو ڏسڻ ۾ اچڻ. نيري رنگ تي مائل ٽيڻ.
= نيڑائنُون: ذ. صفت. نيرجو - نيري رنگ جو.
= نيڑاڻِ: ث. نيري رنگ - نيري رنگ جو اثر.
= نيڑُ جي ڪُنهي ۾ ٻوڙَڻ: ڏاڍو بدنام ڪرڻ. رسوا ڪرڻ.
= نيڑُ ۾ ٻوڙڻ: داغ لڳائڻ. بدنام ڪرڻ.
● نيڑو ۽ نيڑُو: ذ. صفت. نيرجو - نيرو وارو. نيرجي رنگ تي - آسماني.
= نيڑوڻي: ذ. صفت. نير۾ ڪپڙا ٻوڙيندڙ - نيرولي. نيرجي رنگ جو ڪم ڪندڙ.
= نيڑوليُ: ذ. صفت. نيروڻي.
● نيڑُ ڪِڪَرَ: اسم خاص. هڪ ڻين جو نالو.
● نيرَڳ ۽ نيرَگ: آبي ذ. ٻڪيءَ جو هڪ قسم - نيرگي.
● نيرَگي ۽ نيرگيُون: ث. ٻاڦ جي ٻڪيءَ جو هڪ قسم - نيرگي - نيرگ.
● نيڑُرُ ۽ نيڑُرَ: ذ. ٻيڙيءَ يا جهاز کي سڌي ٻيهارڻ جو ٻارُ. ڪڪيري. (جهاز لاءِ) نيرَ. استقامت.
● نيرَنَ ۽ نيرَنُون: ث. (سن. نهاري) صبح جي ماني - نيراني - ناشتو - نيرڻ.
= نيرَنَ تي پادَرَ ڪائيُ: ٻي مانو هجڻ - ٻي حيا هجڻ.
● نيرن ڪوٽ: اسم خاص. حيدرآباد سنڌ جو قديم نالو.
● نيرَنگ ۽ نيرَنگ: ذ. (ف). رنگ. جادو - فريب - طلسم - سحر - منتر - منڪتر. تصوير جو خاڪو. عجائب.
= نيرَنگ بازُ ۽ نيرَنگ باز: ذ. صفت. مڪار - فريبي.
● نيڑُرو ۽ نيڑُرا: ذ. گهوڙو. رنگ جو هڪ قسم - (صفت). نيري رنگ وارو - ٻلو - آسماني - نيلو. سفيد يا ٿورو خاڪي (گهوڙو). پورو يا ڪو گهوڙو. ٻاڦ جي ڪنڊ. ڪجور جي وڻ جو رَسُ - تاڙي.
● نيڑُرائيُ: مصدر. نير واري رنگ مان (ڪپڙو وغيره) ٻوڙائڻ - نيرو رنگ ڏيارڻ - رنگائڻ - نير جهڙو ڏسڻ ۾ اچڻ - ٿورو آسماني يا نيلاڻ تي مائل ڏسڻ ۾ اچڻ.
● نهيرو: ذ. سارين جي ٻوڪ جي بند جو ڪامو. (ن - ب).
= نيڑُرائنُون: ذ. صفت. نير جي رنگ جهڙو - آسماني.
= نيروڻو ۽ نيروڻا: ذ. نير ۾ ٻڏل يا رنگيل ڪپڙو.
= نيڑُروڻيُ ۽ نيڑُروليُ: ذ. صفت. (ف. نيلگر). نير جو ڪم ڪندڙ - رنگ جو ڪم ڪندڙ - رنگريز - ڪٽيي - ڪُهنباڻي - نيرولي - نيلگر.
= نيڑُروليُ ۽ نيڑُوليُ: ذ. صفت. نير جو ڪم ڪندڙ - رنگ ڏيندڙ - نيروڻي - رنگريز.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نيرُولييءَ جي ڪُن ڪَرَڻُ: ڪوڙو هُل ٻڌڻ- انواهه.

= نيرُ ري ٽ نيرُ ريونُ: ث. "نيرو" جو مؤنث. نيري رنگ جي.

= نيرُ ري ٽپهَر ري ٽ. سانجهيءَ ڪان ٿورو اڳ وارو وقت.

= نيرُ يرڙو ٽ نير يرڙا: ذ. نيري رنگ تي مائل- نيريڙو.

● نيرُ رَهُ: اسم خاص. تعلقي ميڙهم هڪ ديهه جو نالو.

● نيرُ ري ٽ نيرُ ري: ذ. ڪنڊ يا ڪپهه وغيره جي ٻوڪ جو ٻهريون لٽل فصل- نئون- طاقت وارو. (ٻوٽيڙيءَ جي چاول ڪهوڙ ڪنوار جي شاديءَ لاءِ ڪم ايندڙ لفظ). ٻڪريءَ جي رنگ جو هڪ قسم- چانهيي. جُوان. وَنُ.

= نيرُ ري هَڏُ: جوان مڙس جو هڏ. (ن- ب).

● نيرُڙ ٽ نيرُڙ، نيرُڙونُ: ذ. ث. نندڙي نهر- ڪَسي- آڏ- ڏارا- نندي نهر- واهي- واهه- درياهه جو ڪهارو- ڪَٽ- ٽهر- ڊوري- لانڪهو- ٻيلاڻي- پاياب.

● نيرُڙ ٽ نيرُڙونُ (ل): ث. ظلم- قهر- سُڃ.

● نيڑو ٽ نيڑا: ذ. صفت. ظرف. سن. ڪَٽ = ويجهو) نزديڪ- ويجهو- قريب- پرسان.

= نيڑي: ظرف. ويجهي يا ويجهو- نزديڪ- اوري- اوڏي.

● نيڑو (ڪ): ذ. ڪاري جي ٻڙين جو ماٿهن جي ويهڻ يا سامان وغيره رکڻ لاءِ آڪيل يا پاچيل دار تختو- ڦنيو.

● نيڙ ري ٽ نيڙ يونُ (ث): ث. منڊي جي رسي انڪائڻ واسطي ڪوڙيل ڪاني- نيرو- نهيرو- نيهرو.

● نيمُڙ: حرف جملو. (ف). ۽- پڻ- به.

● نيڙا: سڪل ميوي جو هڪ قسم.

● نهيزارو ٽ نهيزارا: ذ. (ف. ايزو + آور) نندو نيزو- ٻڍي.

● نيزار ري ٽ نيزار يونُ: ث. (ف. ليزاري = ڏيرائي) وينتي- سوال- منٿ- آزي- إلتجا- ٽيلاڻي- زاري- عرض- عجز- عاجزي- نيازمندي.

● نيزُڻاءُ ٽ نيزُڻاءِ: ذ. (ع. نِزاعُ) جهيڙو- فساد- جهڳڙو.

● نهيزو ٽ نهيزا: ذ. (ف. نيزه) هٿيار جو هڪ قسم- پالو- ٻڍي- بڙڇي- سانگ- ڏڦو. جهنڊي جي مٿان لڳل لوهه جي چُهٻ. جهنڊو- انڪاس- علم. سُڪل ميوي جو هڪ قسم- لوڪ- سنان.

= نهيزي باز ٽ نهيزي باز: ذ. صفت. نيزي وارو- نيزي سان وڙهندڙ.

= نهيزي باز ري ٽ نهيزي باز يونُ: ث. پالن سان رهيل راند جو هڪ قسم.

= نهيزي بَردارُ ٽ نهيزي بَردارَ: ذ. صفت. نيزو کڻندڙ- نيزي وارو- ليزي باز.

= نهيزي پانڊ: ظرف. تير ڏانهن

= نهيزي نيظاري: ظرف. تير جي سامهون.

● نيسُ ٽ نيسَ: ذ. سٽلو. ٻُورُ- آڏمو. وهر. زيب- سينگار. ڪَهَڻ- زيور- مٽيو. سونهن- سوڀيا.

● نيس (ڪ): ث. تڙ- ڪوهه.

● نيسُ ٽ نيسَ (ڪ): ذ. آگم- جهڙ- ڪرن مان وسندڙ سنهون مينهن- ٻُوند- ڏارا- مينهن جي ڦوهار- ڏندلو.

● نيسارَ (ث): ث. ڇڄ جي موڪلائي رواني ٽيڻ واري حالت.

= نيسارَ ڪَرَڻُ: ڏيءَ کي ساهرن ڏانهن پهريون دفعو روانو ڪرڻ.

● نيسارَنُ (ڪ): مصدر. ڪٽڻ- حساب ڪرڻ. (نهيساريو- نهيساريندو- نهيساريل).

= نهيسارُ ٽ نهيسارَ (ڪ): ذ. ڪَٽَپ- شمار. حساب- ليکو. يادگيري.

= نهيسارپَ ٽ نهيسارپُونُ (ڪ): ث. ڪَٽَپ- شمار. حساب- ليکو. يادگيري.

● نهيسارو ٽ نهيسارا: ذ. ڇت وغيره تان پاڻيءَ جي نيڪال جو نارو- نار جي لونڻ جو پاڻي اڏ ۾ پهچائڻ جو نالو يا نالي- نيسر- ڪَسي- جهرٽو- موري. نيسرڻ مصدر مان اسم- نيسرڻ واري حالت- هوڪ جي سنگن ڪيڻ واري حالت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نيساسو ۽ نيساساڻ: ذ. اندر جي دانهن ـ ٽڏو شوڪارو.
ـ نيساڪو ۽ نيساڪاڻ: ذ. ٽڏو شوڪارو ـ آپو ماهہ.
● نيسائيجڻ: مصدر. گهٽ ٽيڻ. گهرڻ. جهڪي وڃڻ. اندرون ٿي اندرون گم ٿي وڃڻ.
● نيسائڻ: مصدر. گهٽ ڪرڻ. گهارڻ. اندر ان ٿي اندر ان گم ڪرڻ. (قرڙي) نيسائڻ ـ حل ڪرڻ.
● نيسٽ: صفت. ظرف. (ف. ن. + امت = آهي). نابود ـ آپاءُ ـ عدم ـ نابود ـ معدوم ـ فنا. خالي ـ اجايو ـ مڪڙو. رد ـ باطل.
ـ نيسٽ نابود ڪرڻ: بلڪل ناس ڪرڻ ـ تباهہ ڪرڻ ـ برباد ڪرڻ ـ ويران ڪرڻ ـ معدوم ڪرڻ ـ ڇٽ ڪرڻ فنا ڪرڻ ـ آجاڙڻ ـ پاڙان اکوڙڻ.
ـ نيسٽيءُ ۽ نيسنيءُون: ث. ناس ـ آپاءُ ـ عدم. وجود. غريبي ـ غربت. ڪٽي وڃڻ واري حالت. آلس ـ سستي ـ ڪاهلي ـ ٽوٽڻ. گهٽي لنڊ.
● نيسٽر ۽ نيسٽرون: ث. هڙلي يا نار ۾ لڳل ڪاٺ جي ڪٽسي (جنهن ۾ لوڻ جو پاڻي ڪري ۽ وهي اڏ ۾ ٻوي) ـ پاڻيءَ جي نيڪال جو نارو ـ لوهہ يا ڪاٺ جي نالي ـ پاڙچو ـ نيسارو. اٽ جو هڪ اوزار. ٻوڪ جي نسڻ واري حالت.
● نيسٽرائو ۽ نيسٽرائا: ذ. (سن. نيسٽارڻ). مڇتا ڪيل گيهہ ۽ ڪڪ فقيرن ۾ ورهائڻ واري حالت.
● نيسوٽڻ (ٽ): ث. ٻاجهريءَ جي رَب ڏيئي ليسهي ڪرڻ لاءِ گم ايندڙ وکر.
● نيشُ ۽ نيهش: ذ. (ف. نيشُ). چرڻ جي ڇنب. سوئو. نوڪ ـ اڻي. وڇوڻءَ وغيره جو) ڏنگ. ڏند (خاص ڪري ڇنب وارو جو ڏاريندڙ جانورن ۾ ٿئي). اٽ وغيره جو جوانيءَ وارو وڏو ۽ تيکو ڏند ـ ڏنگ ـ ڏاڙهہ. ميرونءَ جا اڳيان وڏا ڏند. نوڪ ـ آڻي. جوانيءَ ۾ آيل آٽ ـ نئون مڙيل آٽ (جنهن جا سڀ ڏند نڪري آيا هجن) ـ وڏيءَ عمر وارو. اڻن ورهن جي جمار جو آٽ. (جانور) ـ ٻوڙهو ـ جهونو. (ذ. صفت).
پهلوان ـ ڏاڍو ـ زوروارو. مٿيون ـ هالا ـ اعليٰ. چالاڪ ـ هوشيار. مضبوط.
ـ نيشاتُ ۽ نيهشاتَ: ذ. صفت. ٻڏو ـ ٻوڙهو ـ جهونو ـ جهور ـ ڪراڙو. (نيهشات ۽ نيشاتون).
ـ نيهشجڻ: مصدر. (آٽ وغيره کي) سيني ڏندن جو نڪرڻ ـ جوان ٿيڻ.
ـ نيش زَنتيُ: ث. نيشڻ يا نيش هڻڻ واري حالت ـ ڏنگ هڻڻ واري حالت ـ ڏاڙهڻ واري حالت.
ـ نيشُ زَنيُ ڪرڻ: ڏنگ هڻڻ ـ چڪ هڻڻ ـ ڏند وجهڻ ـ ڏنگڻ ـ ڪاٽڻ ـ ڪاٽڻ ـ ڏاڙهڻ.
ـ نيش واهہ ۽ نيش واهہ: ذ. وڏيءَ ندي ۾ مان لڪل واهہ ـ ڪٽال ـ هراج.
ـ نيشُ هڻڻُ: ڏنگ هڻڻ. مهٽا ڏيڻ ـ طعنا هڻڻ. غيرت ڏيارڻ.
ـ نيشيُ: ذ. صفت. ڇهن ورهين جو آٽ ـ وڏو آٽ.
ـ نيشيُ ٻنڌجڻُ: زور ۾ اچڻ ـ طاقت ڏيکارڻ.
● نيشُ: ث. (سن. نيشڪ = پڪو، مضبوط). پڪائي ـ مضبوطي. (صفت). پڪو ـ مضبوط. سنڌو آڇو. (سن. نيشا) ـ ڏاڍو ڪارو.
● نيشانُ ۽ نيهشانَ: ذ. (ف. نيشان). آثار ـ علامت ـ چنه ـ نشاني ـ هدف ـ آچار ـ چنڊ ـ ڪڪر. ٻتو ـ سراغ. نقش ـ ٽهو ـ ڇاپو ـ چٽو ـ داغ ـ ڪلنڪ. نام و نشان ـ يادگار. جهنڊو ـ بانيتيُ ـ بانبٽو ـ عَلَم ـ نيزو ـ ايرق. ائڊريس ـ سرنامو ـ پارپٽو ـ ٽڪاڻو ـ مقام.
ـ نيشانبرُ ۽ نيشانيبرَ: ذ. صفت. نشان وارو ـ نشان چٽيندڙ.
ـ نيشانيُ ۽ نيشانيونُ: ث. نشاني ـ چنه ـ ڪڪر ـ داغ ـ چٽو ـ نشان ـ علامت ـ نام ـ آريڪن ـ آڻها ـ لڇڻ. پار ـ ٻتو ـ آرڪان ـ آثار ـ اهڃاڻ ـ آهج ـ النڪار.
● نيشنا ۽ نيشنائونُ: ث. ايمان.
ـ نيشاوانُ ۽ نيشاوانَ: ذ. صفت. ايماندار ـ ايمان وارو.
● نيشڪرُ ۽ نيشڪرَ: ذ. ڪنڊ ـ ڪنو ـ ڪماند.
● نيشواهہ: ذ. ندي ۾ مان نڪرندڙ واهہ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نيفو ع نيفا (ڪ-ت)؛ ذ. سٽڻ ۾ اڳيئڻ وجهڻ واري جاءِ - آٻاڻو - آٻاٽو - نينهنگ.

● نيڪ ع نيڪَ: ذ. صفت. (ف). نيڪ اعمالن وارو - پلو - سُٺو - خُوب - سلجهيو - موچارو - چڱو - عمدو - سعد - سعاد تمند - سعيد - مسعود. سخي - دياڻو - ٻاجهارو - هتيشي - سيلوان - ڏرم شيل - مد آچاري - پَرآڪاري - ثواٻي - پُڃي - پارسا - پرهيزگار - عابد - دينڌار - پاڪ دامن. ڏرمشٽ. خيرخواه. رحم دل - خدا ترس - دَياوان. شريف - مهذب - سڄي چال وارو. ڪن فارسي الفاظن جي مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ اڳيون لفظ "نيڪ بخت، نيڪ نام وغيره".

- نيڪ بَخٽُ ع نيڪ بَخٽَ: ذ. صفت. خوش نصيب - سڀاڳو - بختاور - وَڏ ڀاڳي - لاکيٽو - ڀاڳن پريو - خوش قسمت - ڀاڳوان - نصيب دار - اقبال مند. پارسا سيرت - پرهيزگار. سيلوان - سعادت مند - سعيد - سُپُٽُ - سُڀاڳيرُ - سَراوند. چنيوان - فرمانبردار - آگياوان - سراوند و.

- نيڪ بَخٽِي: ث. خوش قسمتي - سڀاڳائي. خوشحالي.

- نيڪ روُشَنُ ع نيڪ روُشَن: ذ. صفت. چڱيءَ طرح معلوم - چڱيءَ طرح ڄاتل - هاڪارو - مشهور - نامياروَ - لامڪنيو - پڌرو.

- نيڪ فالُ ع نيڪ فالَ: ذ. صفت. سُٺو سُڳڻ - چڱو سوڻ.

- نيڪ قَدَمُ ع نيڪ قَدَمَ: ذ. سهڻو قدم - مبارڪ قدم - چڱي چال. (ذ. صفت). چڱي چال چلڻ وارو.

- نيڪ مَرُدُ ع نيڪ مَرُدَ: ذ. صفت. پڪو ماڻهو - عابد - پرهيزگار - پارسا - نيڪ.

- نيڪ نامُ ع نيڪ نامَ: ذ. صفت. چڱي ناليواري - ناليرو - مشهور. ناموس وارو.

- نيڪ نامي: ث. چڱو نالو - ناموس - لاماچار - نالو - جَسُ. عزت. آبرو.

- نيڪ نِيَتُ ع نيڪ نِيَتَ: ذ. صفت. نيڪ ارادي وارو - سڄي نيت وارو - نيڪ خيال - نيڪ انديش. خيرخواه.

- نيڪ نِيَتِي ع نيڪ نِيَتِيُونُ: ث. خوش نيتي - چڱي نيت - سلو ارادو - نيڪ خيال.

- نيڪ وَ بَدُ: ذ. صفت. چڱو مڙس - پڪو پَرو. سڄڻ دشمن - پنهنجو پرائو.

- نيڪوڪارُ ع نيڪوڪارَ: ذ. سٺا ڪرڪندڙ - نيڪ اعمال - خوش اطوار.

- نيڪي ع نيڪِيُونُ: ث. چڱائي - پلائي - خوبي - عمدگي - سٺائي. پالُ - دعا - مٺهر - مهرباني - ان گردُ - وَڙُ. ناموس - لاماچار - ساراهه - هاڪ - تعريف - واکاڻ. نالو - ڳڻ - ڳڻ. خاصيت. پاڪائي - پارسائي. پرآڪار.

- نيڪي بَدِي: ث. پلائي پَرائي - چڱائي مٽائي. نفعو نقصان.

● نيڪارُ ع نيڪارَ: ذ. صفت. (سن. نيڪار) نيڪسو - نيڪار - نِڪارُ - نِڪارو - بي ڪارو. بي عزتو - ڪمينو - تُڇ - نيچُ.

● نيڪاسُ ع نيڪاسَ: ذ. (سن. نشڪاش) روانگي. روانگي جو مال. پاڻيءَ جي وڃڻ لاءِ واٽ يا رستو. ٻاهر نڪرڻ جو رستو - نيڪال - نيڪالُ - نيڪت - روانگي - (هڏيءَ جو) نيڪال يا صفائي - نِيڪت.

● نيڪالُ ع نيڪالَ: ذ. (سن. نشڪاش) نڪرڻ جو رستو - نيڪاسُ - دروازو - اخراج. نيڪرَ - روانگي. نيڪاسُ.

- نيڪالُ ڪرَڻُ: ٻاهر ڪڍڻ - روانو ڪرڻ - آڪلاءُ ڪرڻ - مٽائڻ - وکرو ڪرڻ. ڪنهن به شيءِ کي وڪڻي ڇڏڻ. ڪنهن شيءِ جي وڪري لاءِ ناهه ڪرڻ.

- نيڪالِيُ ع نيڪالِيُونُ: ث. نڪرڻ يا ڪڍڻ واري حالت - نيڪرَ - روانگي - نيڪال - اخراج. لوڏ - هنواسُ - پَرواسُ - جلاوطني.

● نيڪامُ ع نيڪامَ (ل): ذ. صفت. نيڪار - بيڪار - نِڪارُ. بَدُ - خراب.

● نيڪاهوءُ ع نيڪاهو: ذ. ٻاڻيءَ تي ٽيندڙ ڪاهه جو هڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نهيڪرُ ۽ نهيڪرَ: ذ. ث. ڪيڏ واري حالت - نيڪال - نيڪالي.
- نيڪرُ وهائڻ: سارهن جني لاهاري ڪان اڳ هوڪ مان چڙيو پاڻي ڪيڏ يا وهائي ڪيڏ.
● نيڪارَڻُ: مصدر. (سن. ڀڪشالن). ڏوئي صاف ڪرڻ - پوتر ڪرڻ: جيئن تہ
"نيهہ نيڪاري نِت ملاح گڏ معلم سين."
(نيڪار ٻو - نيڪاريندو - نيڪاريل).
● نيڪارَ ۽ نيڪارَ: ذ. (سن. نشڪاشَ = نيڪال. نيڪال > نيڪار). دڳ - ڪس - واٽ - پيچرو - رستو. هلت چلت - چال چلگت. ڪر - ڪارناموـ افعال.
- نيڪامُون (ڪ): ث. پائيء جي وهڪ.
● نيڪتِ ۽ نيڪتُونُ: ت. (سن. نشڪاش). نڪرڻ يا ڪيڏ واري حالت - نيڪر - نيڪال - روانگي - نيڪاس. روانگيء جو مال. نيڪٻت. (ذ. صفت). گوهر - استاد - ڪاردان - ڪاريگر - پَڙ - ماهر.
● نهڪتَ ڪرڻ (ث): پرائي ڪري لڪائي ڪهڻ.
● نيڪپيٽيُ ۽ نهيڪپيٽيُونُ: ث. (سن. نڪيتر = تارا). گهوٽ ڪنوار جو (چند جواري ڪان پوء). ڪنواريتن جي گهر ملاقات. ڪنواريتن جي گهر ڪيل ملاقات. ڏوايي. ڪنوار جو ساهري گهر ۾ پرٽجي گهوٽ جي گهر اچڻ جي حالت. شاديء ڪان پوء ٽيندڙ هڪ رسم (جنهن ۾ شاديء ڪان پوء گهوٽ ۽ ڪنوار پنهنجي عزيزن ۾ اچڻ جتي ٻئي ڏينهن وري لائسون ڏيئي، مارڪو ۽ جشن وغيرهہ ڪري پوء گهوٽ ۽ ڪنوار پنهنجي گهر اچن) - زفاف.
- نهڪالُ ۽ نيڪالَ: ذ. اڏ يا ڪسي يا واڌر ڪورس وغيره ۾ ٻيڙ يا رهيل پاڻي. آڏ ۾ آخري پائيء جي وهڪ.
● نهيڪتِ: ث. نيڪتِ.
● نيگهارَڻ: مصدر. نگاهہ ڪرڻ واري حالت. نهارڻ - نظر ڪرڻ - ڏسڻ - واٽسڻ - پسڻ - جاچڻ.
● نيلَ ۽ نيلُونُ: ذ. ڪپي جي چوٽيء تي ڇاڻهيل ڪلس - ڪلنگي - (ٽڪر وغيرهہ جو جنهن تي گهٽو ڪري نيرو رنگ چڙهيل هوندو آهي). مناري - گنبذ - قبسي - چوٽي - ڪلس. گاڏيٽي جو هڪ انداز. ڪروڙن ۽ اربن ڪان ٻ. مٿي. بدر. بي حد - بي شمار. ڪبيرو جي نون خزانن مان هڪڙو خزانو. ليـر - نيرو رنگ - آسماني رنگ. پاڻي - جل - نير. (اسم خاص). مصر جي هڪ مشهور نديء جو نالو.
- نيلاڪَ ۽ نيلاڪُونُ: ث. مسجد وغيره جي مناري جي سينگاريل چوٽي - ڪلنگي - ڪلس - ليل.
● نهيلُ ۽ نهيلَ: ذ. ٻوٽ وغيره ڪي گسڻ جي ٻڌاء لاءِ لوهہ جو ٽڪر - نالي - نال. (سن. لنگڙ = نجير). نير - نيئر - نيئر - زنجير - هٿ ڪڙي - ٻيڙيون - ڪڙا. جاد و.
"پاتا تنهن ڪي پرت جا، ڪي نوريء وڏا نيل."
(راڄن شاهہ).
- نهيلُ وجهڻُ: نيئر وجهڻ. سوگهو ڪرڻ - قابو ڪرڻ.
● نيلُ ۽ نيلَ: ذ. (سن. نيرَ = پاڻي) پاڻي - پاڻياڻ - آب - نير. رنگ جو هڪ قسم - نيئر - نيل. جانور نر ٻڪر. گاڏيٽي جو هڪ وڏو عدد - (اسم خاص). هڪ درياهہ جو نالو.
- نيلاڻِ ۽ نيلاڻِ: ث. نيلي رنگ هڻ واري حالت - نيراڻ - نيرو رنگ.
- نيلُ ڪنڊُ: اسم خاص. پکيء جو هڪ قسم - چانهہ پکي - ٻڪبکيو.
- نيلڪرُ ۽ نيلڪرَ: ذ. صفت. نيل يا نير جو ڪر ڪندڙ - نيروئي - ڪُن ٻوڙيندڙ - ڪتي - رنگريز.
- نيلڪُونُ: ث. نيرو رنگ.
- نيلو ۽ نيلاَ: ذ. صفت. نيلي رنگ جو - نيلي رنگ وارو - آسماني - نيرو - ٻلو. (ث. نيلي ۽ نيليُونُ).
- نيلوڻيُ ۽ نيلوڻيُ: ذ. صفت. نيل يا نير جو ڪر ڪندڙ - ڪُن ٻوڙيندڙ - نيروئي - نيلگر - ڪتي - رنگريزُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نِيلامُ ۽ نِيلامَ: ذ. (پورچوگيز. ليلام). ڪا شيءِ دلي بادلي واڪ ڏيڻ سان وڪڻ جي حالت. ٽي دفعا پڪارڻ سان سامان جو وڪرو. واڪ سان وڪرو- فروخت- هلاءُ- ڪاهو- اڪلاءُ- نيڪال- نيلام. هراج- آڪشن.

- نِيلامُ ٽيڻ: واڪ سان وڪرو ٽيڻ- نيلام ٽيڻ.
- نِيلامِيُ: ذ. صفت. نيلام جو- نيلام وارو.
- نِيلامُ ڪَرَڻُ: واڪ ڏيئي وڪڻڻ- نيلام ڪرڻ.

● نِيلُ ڪَنٺُ: ذ. پکيءِ جو هڪ قسم- نيري ڪنڊيءِ وارو پکي- چانهه. سڌاديو جو هڪ نالو (تر صورتيءِ ۾ نيو نمبر، سندس ڪنڊي نيري رنگ جي آهي، چاڪاڻ تہ سمنڊ ولوڙڻ وقت جيڪو زهر نڪتو هو، سو هو پي ويو). لشڪر جو سپهه سالار.

● نِيلُ ڪَنٺِيُ: ث. اچن پيرن واري روجهه يا چوٿ سڳو هرڻ.

● نِيلِڪِيُ ۽ نِيلِڪِيُونُ: ث. پکيءِ جو هڪ قسم- نيرڪي (بدڪ جهڙو).

● نِيلَمُ ۽ نِيلَمَ: ذ. نيري يا نيلي رنگ جو هڪ قيمتي پٿر- جواهر- ياقوت- اندر نيل. ڪپڙي جو هڪ قسم.

● نِيلُوفَرُ ۽ نِيلُوفَرَ: ذ. (ف. نيلوفر. سن. نيل = نيرو + فُل = گل) گل جو هڪ قسم- ڪنول گل- ميلول جهڙي ٻوٽي يا ڪوٽيءِ جو گل. پدم- پدما- ڪنوڏڻي.

- نِيلُوفَرِيُ: ث. پاڻيءِ ۾ ٽيندڙ هڪ ٻوٽي جو ٿر- ڪوٽي- نيلوفر گل جي ڏاندي يا پاڙ. (اسم خاص). تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نِيلُوفِرِيُ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● نِيلُوفَرُ ۽ نِيلُوفَرَ: ذ. گل جو هڪ قسم.

● نِيلِيُ ۽ نِيلِيُونُ: ث. پکيءِ جو هڪ قسم. (صفت). نيري.

● نِيمُ: صفت. (ف). اڌ- نيمف. طرف- جالب.

- نِيمُ تَنوُ ۽ نِيمُ تَنا: ذ. ننڍين پانهن يا اڌ پانهن سان ڪڙتو- ننڍو ڪوٽ- وامڪوت.
- نِيمُ جوشُ ۽ نِيمُ جوشَ: ذ. ٽورو ٽهڪايل- اڌ ڪاهرو گرم ڪيل. ڪوڏ نِهايل- شيشو ياشو ڪري هيرايل.
- نِيمُ جوشُ: صفت. اڌ اوهاريل.
- نِيمُ چڪُ ۽ نِيمُ چڪَ: ذ. ڪوهه جو ٽهيل ڪاٺ جو گول بنياد. شاهنگ. چڪُ.
- نِيمُ حَڪِيمُ ۽ نِيمُ حَڪِيمَ: ذ. صفت. اڌ ڄاڻ طبيب- جڙتو حڪيم- ٽوٽڪائي.
- نِيمُ خُنواب: ذ. اڌو ڪاهري ننڊ.
- نِيمُ روزُ: ذ. اڌ روزو- اڌ ڏينهن.
- نِيمُ شَبُ: ث. اڌ رات- آڌي.
- نِيمُ طَبِيبُ: ذ. صفت. اڌ حڪيم. ڪنهن تجربيڪار حڪيم.
- نِيمُ قَطرُ: ذ. اڌ قطر. گول جي ڪهيري ڪنهن مرڪز تائين ويندڙ سڌين ليڪ- اڌ گول ڪندڙ ليڪ.
- نِيمُ مُلا: ذ. اڌ پڙهيل مُلو- جڙتو ملو. اڌ پڙهيو. ڪچو عالم.
- نِيمُ نانُ: ذ. اڌ روٽي. ٽورو روزگار. "نيم نان صحت جان".
- نِيمُ نَڪُ ڪٽَنُ: شرم وچان ڪنڌ مٽي ڏ. ڪٽڻ- ورو ڪم ڪرڻ- نَڪُ ويڃڻ- بدنام ٽيڻ.

● نِيمُ ۽ نِيمَ: ذ. (سن. نِيمُ) ڏرم. مذهبي پابندي. قاعدو- قانون- رُولُ- اصول- ريت- سرشتو- رسم- دستور- رواج. انتظام- بندوبست. وقت. ڪِري- جهلو- رَکَ- پرهيز. ڪنٽيت. يقين- پڪ- نِسنچِي. قرب لائق. ٽهيڪ. يوگ جي اٺن انگن مان ٻيو (صفائي، صبر، رياضت، بندگي).

- نِيمائِيتوُ ۽ نِيمائِيتا: ذ. صفت. نيم يا قانون جو- قانون وارو- باقاعدي- ڪنتائتو- ٺهرايل- ڪنٽ پڌو- پوري نيم تي- قاعدي پڌو- سنئون- پورو- سڌو- نيت نيم- باترتيب- سِڌائتو- اسلوب دار- سِڌلائتو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= نهر ڏرمہ: ذ. نهر ۽ ڏرم تي هلڻ جي حالت - مذهبي پابندي - ورت يا روزو رکڻ جي حالت. پرهيزگاري.

= نهر شاستر ع نهر شاستر: ذ. قاعدن قانونن جو ڪتاب - ڪتاب مقدس - شاستر.

= نهيمي ع نهيمي: ذ. صفت. نهر وارو - قانون تي هلندڙ - نيمائتو - ڪمائتو - قاعدن جو پابند - قاعدي بڌو - باقاعدي - سنئون سڌو - پورو - نت نهر.

= نهيمي ڪريا: ث. باقاعدي - قاعدي موجب. قاعدي وارو فعل (جنهن جو امر واحد، امر مفعول وغيره قاعدي موجب ٺهن).

● نيمچو ع نيمچا: ذ. (ف. نيمچه). تلوار يا خنجر جو هڪ قسم - خنجر سڪناري - وڏو چاقو.

● نيمڪ ع نيمڪ (ڪ): ذ. (ف. نمڪ). لوڻ - نمڪ. پاڻي - جوهر - نمڪ.

● نيمو پاءُ ع نيما پاءِ: ذ. (سن. نمر = نمڻ + پاو = حالت). غريبي. نوڙت. پلمانسي. انسانيت - درد وندي - ماڻهو - آدميت - پلمانسائي.

● نيمونيڇ (ث): ذ. ماتا جي بيماري ۾ ڪجهه ڪيڙيل سوڪڙي.

● نين ع نين: ذ. (سن. نين). اک - چشم. چم - اک جو تارو - عين - نيتر - ديد - لوچن - لين. نظر - نگاهه - درشت.

● نينب ع نينبون (ث): ث. نم جو وڻ - نم.

● نينب ع نينبون: ث. نم جو وڻ - نم - نيب.

= نينبري ع نينبريون: ث. نم جو ڪجو وڻ.

= نينبوجهر ع نينبوجهر (ث): ذ. نم جو پور.

= نينبوري ع نينبوريون (ث): ث. نم جي وڻ جو ڦل - نموري.

● نينبها (ث): ث. دستن اچڻ وقت ذري ذري ٿوري جو خيال ۽ پيٽ ۾ وٽ ٿوڻ واري حالت.

● نينياڙن: مصدر. مارڻ - لتاڙڻ هيسائڻ - دٻائڻ. (نينياڙيو - نينياڙيندو - نينياڙيل).

● نينتار ع نينتارون (ث): ث. ڪنهن چيز مان پاڻي يا نچوڙ ٻاڪل ڪيڏي وڻ واري حالت.

● نينتر ع نينترون (ث): ث. نقد.

● نينهن (ث): مصدر. راکو ڏيڻ - راکڻ - لينڊ. (نينهيون - نينهينڊو - نينهيل).

● نينجن ع نينجن (ث): ذ. ڏکيءَ وغيره جي پيرن وغيره ٻڌڻ جو رسو - ونگ.

● نينچو ع نينچا: ذ. هيٺ.

● نيندائن (ث): مصدر. نندائڻ - گلارو ڪرڻ - حرفدار ڪرڻ. (نيندائيو - نيندائيندو - نيندائيل).

● نينبر ع نينبرون: ث. (سن. نيڌتر = ڪوڻڻ). دعوت - ڪوٽ - سڌ - ڏاسو - نوتو. موڪل (ت). مجلس يا شاديءَ جو سڌ.

= نينبرو ع نينبرو: ذ. صفت. دعوت ڏيندڙ - ڪوٽ وارو - سڌ سڏيندڙ. دعوت ڪندڙ - مجلس ڪندڙ.

● نينبرو: ذ. اونهو پاڻي. درياهه.

● نينبر ع نينبرون (ڪ - ت): ث. (سن. نيڌتر = ڪوڻڻ). نينبر - دعوت - ڪوٽ - نوتو - سڌ - ڏاسو - ڪاليد. رسمي گهور - هوٽو - پوت.

= نينبرائو ع نينبرائو: ذ. صفت. دعوت ڏيئي گهرائيندڙ - ڪوٽ ڪندڙ - سڌ ڏيندڙ.

= نينبرائي ع نينبرائي (ڪ): ذ. صفت. ڪوٽ يا سڌ ڏيئي گهرايل دعوتي.

= نينبر ڏين (ت): دعوت ڏين - ڪاليد ڏين - ڪوٽ ڪرڻ - سڌ ڏين.

= نينبرو ع نينبرا: ذ. صفت. دعوت جو سڌ ڏيندڙ - دعوتو - ڪوٽو.

● نينبرو ع نينبرا: ذ. اونهو پاڻي. وڏو درياءُ. وچ سير.

● نينتر ع نينتر (ت): ذ. ڪنديءَ جي سڳرين جو ڇڪ - ڏڙڪو - ڇيڇڪا.

● نينزهيو ع نينزهيا (ث): ذ. نينر - ڇيڇڪا.

● نينسڪ: ذ. اکين کي آرام ڏيڻ جي جاءِ - آرام گاهه. ڪپڙي جو هڪ قسم.

● نين سڪيه: ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم - اڇو سوتي ڪپڙو - ٽلهي ململ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نِينگرُ ۽ نِينگرَ: ذ. (سن. نگنَ = اگهاڙو). ننڍو هار - چوکر - ننگرو - چوکرو - گيرو - لاسيار. ث. (ث. نِينگري ۽ نِينگرپونُ).
= نِينگراڻو ۽ نِينگراٽا: ذ. صفت. ننگر جو يا چوکر وارو - چوکراڻو - هاراڻو - هارجو (عقل).
= نِينگرپائي ۽ نِينگرپائيُون: ث. هاراڻي (عمل چلت) - چوکراڻي - معصوميت جو (ضد سا عقل).
= نِينگرو ۽ نِينگرا: ذ. ننڍو هار - چوکر - چوکرو - هي سمجهه - هالڪ - ننگر.
= نِينگريُ ۽ نِينگريُون: ث. چوکري - ڪِڪي - نِينگر.
= نِينگريائو ۽ نِينگريائا: ذ. صفت. چوکريءَ جو - چوکر ياڻو - هاراڻو. چوکريءَ جهڙو.
● نِينگهه ۽ نِينگهُون: ث. زال - ضاعفا - عورت - مائي. بدن يا ڪپڙي وغيره کي ڪائيءَ وغيره جو ڪنهڪو اچڻ واري حالت - رَهڙ - چُرچ. (ت).
= نِينگهڙِيَنُ: چير ڏيڻ. چيرائڻ - ڦٽڻائڻ. (ت).
● نِينگهارِڻو ۽ نِينگهارِٽا (ٿ): ذ. جنڊ مان اڃي صاف ڪرڻ لاءِ ڪپڙي جو ٽڪر - نائو - ناؤ.
● نِينگهوُ ۽ نِينگهوا: ذ. چوکرو - هار - چوکر - نينگرُ - گيرو - لاسيارُ. وڏو سوراخ - گول ٽنگ - ٽڪر وغيره جي برتن ۾ ٽيل چيڊ يا ٽنگ. (ت).
● نِينڊُ ۽ نِينڊَ: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم (سندس ٻن ۾ ڏانڊيون دوا طور ڪم اچن).
● نِينهاڻ: ث. گرميءَ جي موسم - اولهارو - آرهڙ.
● نِينهاڻيُ ۽ نِينهاڻيُون: ث. ڪُنير جي ڪچن ٽانوَن پچائڻ جي ڪوري - نِهائين - آويُ.
● نِينهُتَرَ ۽ نِينهُتَروُنُ (ٿ): ث. دعوت - ڪوٽ - سڏ - نوتو - نينهت - نيندر.
● نِينهُرُ ۽ نِينهُرَ (ٿ): ذ. ڪنڊيءَ جي وڻ جو ٻيجُ.

● نِينهُڙِيَلُ ۽ نِينهُڙِيَلُون (ٿ): ث. ڪير جي ڪم آندل دَ ڪي.
● نِينهِنُ (ت): ث. گهاهه وغيره ڪاهڻ وقت وچ ۾ ڪوڙيل ڪاني - سُنيي.
● نِينهُنُ ۽ نِينهُنَ: ذ. (سن. سنهيه) پيار - پاءُ - چاهه - موهه - الفت - محبت - پريم - پريت - عشق - اَنڊُون. خواهش - اِچا - مرضي - رَغبت - لاڙو - دِل - پرِيتو. حُبَ - سِڪَ - چيڪَ - تانگهه.
= نِينهُنُ لَڳَنُ: عشق ٿيڻ - محبت ٿيڻ.
= نِينهُنَ ناب: ث. نينهن جون چهنبون - نينهن جون پاڙون - عشق جو آرو - الفت جو آزار.
= نِينهُنُ نِيسائِنُ: محبت کي توڙ تائين رسائڻ.
● نِينهُيُ ۽ نِينهُيُ: ذ. صفت. نينهن جو ناتو رکندڙ - نياڻيندڙ.
● نِينهُنَڪُ ۽ نِينهُنَڪ: ذ. سلوار ۾ اڳ وجهڻ واري جاءِ - چٽي - آبداڻو - آتاڻو.
● نِينهُونُ: ث. نُنهَن مثل جنبيءَ جي اوزار جو هڪ قسم.
● نِينو (ت): ث. دنيا - دولت - مايا - ملڪيت.
● نِينوا (ت): پڪا نِشانَ.
● نِيڻِ ۽ نِيڻِيُون (ڪ): ث. ڪتَ جو وڻ - نوڙِي.
● نِيڻُ ۽ نِيڻَ: ذ. (سن. نَيُنَ، لَيَنَ. هرا. نَتَنَ) اک - چشم - عين - نَيُنُ. شناخت - رايو - قياس - خيال. نظر - نگاهه. چرڪسي - اک ٽيڪ.
= نِيڻان: هُنن جا نيڻ - هُنن جون اکيون.
= نِيڻَ نارُ ۽ نِيڻَ نارَ: ذ. صفت. نيڻ کي نارينڊڙ - بلڪل ٽڏو - دل کي فرحت ڏيندڙ - وٽندڙ - پياروَ.
= نِيڻَ نارَنُ: فرحت ڏيڻ - آسيس ڏيڻ - خوش ڪرڻ. وڇوڙيل سان ملائڻ يا ملڻ.
= نِيڻَ نَرَنُ: خوش ٿيڻ - سرهو ٿيڻ - بهاريءَ ۾ اچڻ - بهار ٿيڻ. خوشي حاصل ٿيڻ - باغ بهار ٿيڻ - اکيون ٺرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ نيئَ جهڙَڻُ: اڪين مان ٻاڦ وهڻ ـ لڙڪ وهڻ.
ـ نيئداسيُ ۽ نيئداسيُ: ذ. ڪنهن جي نيٽن يا اڪين جو غلام ـ عاشق. انڌو.
ـ نيئَ نائيڻُ: اڪيون هيٺ ڪرڻ ـ ڪنڌ نمائڻ.
ـ نيئَ نچوڙيڻُ: اڪيون اڳهه ـ رڙڻ ـ هنجون هارڻ ـ لڙڪ وهائڻ. پرت يا لڪت جو ڪم ڪرڻ. مشڪل ڪم ڪرڻ ـ ڪٺو ڪم ڪرڻ.
ـ نيڻَن مانُ نيسارا وسائڻ: تمام گهڻو رڙڻ ـ هنجون هارڻ ـ ڪوڙهن جو مينهن وسائڻ ـ زار زار روئڻ.
● نيئڻُ: مصدر. (سن. نيُ). ڪٽي وڃڻ ـ نيئڻ ـ وڻڻ. وڻي وڃڻ. ڏوئڻ. ساڻ ڪري وڃڻ. (نيو ـ نينڊو ـ نيل).
● نيئات: ث. لماڻائي ـ نهنائي ـ نمرتا ـ صبر ـ برد باري.
● نيئداسيُ ۽ نيئداسيُ: ذ. اعليٰ درجي جي جانورن جو هڪ قسم.
● نيٺو ۽ نيٺا (ڪ): ذ. ناڙو ـ ٽهڪو ـ ٽهڪي. ڪپڙن ڏوئڻ جي سونٽي ـ ڏونگري ـ ڏنگري. ڪاهه جو هڪ قسم.
● نيٺي: حرف جر. ويجهو ـ نزديڪ ـ نيڙي ـ اورتي ـ اوپرو ـ پاسي ۾ ـ پرسان.
ـ نيٺي لڳڻُ: ويجهو ٿيڻ ـ منزل مقصود تي پهچڻ.
● نيَو: ذ. چاهه ـ جڳهه ـ هنڌ ـ ماڳ.
● نيوا (ڪ): ظرف. هيٺاهون ـ هيٺ ـ نشيب.
● نيوارو ۽ نيوارا: ذ. آن پرڻ وقت پيو آن گڏجي روڪ لاءِ جدا ٻڌل آن (ساهمي ۾).
● نيوالو ۽ نيوالا: ذ. (ف. نواله). عمدو ڪاڏو ـ پٽوري. لذيذ ڪاڏي جو هڪ قسم ـ مليدو. گرهه ـ لقمو ـ گرانهه ـ نوالو.
● نيُوجُ ۽ نيُوجَ: ذ. ڏوتل ڪڪ جي ميدي جي پوري (جا ساوڻ جي اونداهي پهڪ جي ساڻ تي ڏڌو رکي ڪري ڪائجي). ساوڻ مهيني جي ستين تاريخ هندن جي وڏي ڏينهن تي هندن جي ٽاهيل مني ماني يا لوالو.
● ليوَرُ ۽ نيوَرَ: ذ. سُٽ يا چم مان ٽاهيل پيرن ۾ پائڻ جا گول ڪڙا.

● نيوِلو: صفت. رکو ـ فقط ـ نيرو ـ صرف. اڪيلو ـ چڙو ـ يڪو ـ نويلڪو. رشن. (ت).
● نيُونُ ۽ نيُونُ: ذ. صفت. (سن. نُيُونُ = گهٽ) گهٽ. اٿورو. ڏڪار جهڙو ـ ڪميڻو ـ نيچ ـ حقير ـ نندس ـ ننڊڪ ـ ڦٽڪارجو. ڪسو ـ اوڻو ـ گهٽ ـ اٿورو ـ ڪر ـ ڪمتي ـ ٿورو. (اسم). ڏوهي. (ت).
ـ نيونتا: ث. گهٽتائي. لچائي. ڏنگائي. ڇڙائي ـ ڪميٽائي ـ ڪميڻپ ـ خواري ـ نيچپڻ. اوڻائي ـ ڪمي ـ ڪوٽ ـ درڪار ـ گهٽتائي ـ سوس ـ قلت ـ ڪٽس ـ هٿڻي ـ اڻاڻ.
● نيُونُ نيُونُ واڌيُونُ ڪرڻ: نئون وٽ ڪرڻ ـ خوراڪ ڏلائڻ. نوان نوان طعام تيار ڪري کائڻ.
● نيُونُ: ث. جنڊيءَ جي اوزار جو هڪ قسم.
● نيهَ ۽ نيهُونُ: ث. ٻيڙي ـ ڪشتي.
● نيهُ ۽ نيهُه: ذ. (سن. سنيهُ). نينهن ـ پيار ـ محبت ـ پريم ـ الفت ـ پريت ـ دل ـ موهه ـ چاهه ـ عشق ـ لٽو ـ لٽوُن. حب ـ سڪ ـ تانگهه ـ چڪ.
ـ نيها: ظرف. نينهان ـ نينهن مان ـ محبت مان ـ عشق مان.
ـ نيهَ ۾ هوءِ نيهارُ: مون ڪي سيهار وٽ. مٺي هاب ٽيٽو هوندو ۽ هو مون ڪي عيب جي نظر مان ڏسندو.
"وهان تہ ويسرم ٽئي، نيهَ م هوءِ نيهارَ."
(سر سهڻي ـ شاهه)
● نيهيُ ۽ نيهيُ: ذ. صفت. نينهن وارو ـ عاشق ـ پريم وارو ـ محبتي ـ پيار ڪندڙ ـ پريمي ـ چاهيندڙ ـ سنيهي ـ ٽوڙ نياڻيندڙ. دوست ـ يارُ ـ نگهي. پياروُ ـ وٽندڙ ـ شائق ـ ڪوڏيو ـ نازبردار. واصل ـ لاڳاپو.
● نيهار: ث. ٻارو ـ برف.
● نيهاڪ ۽ نيهاڪُونُ: ث. جهت پت گير لاهيندڙ. ديگي يا مينهن.
● نيُهان: ث. گرميءَ جي موسم ـ اونهارو ـ آرهڙ ـ نيهان.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نِيهائيُ ع نِيهاڻِيُونُ: ث. ڪنيار جي ٽانوَن ٻڌڻ جي ڪوري - ناهين - نِيهائين - آوِي.
= نِيهائِين ع نِيهاڻِيُونُ: ث. نهائين - آوِي.
● نِيهَرُ ع نِيهَرَ: ذ. لوهه جو نِيئر - نِيئر. زنجير. قفل - جندو - تالو.
● نِيهَرَڻُ (ڪ): مصدر. دفن ڪرڻ - ميتِيءَ ۾ ڏيڪ - زمين يا قبر ۾ پورڻ. (ليهر يو - نيهريندو - نيهريل).
● نِيهَرُو ع نِيهَرا (ڪ): ذ. مانڌاڻي جي رسي ڦاسائڻ لاءِ زمين ۾ ڪٽل ڪاڻي - ڪاڻي - نَهِرو. (ث. نِيهَري ع نِيهَرُون).
● نِيهُڙُو: ذ. (سن. سُنِيه = نينهن) نياهو - پيغام - سنيهو.
● نِيهُڙِي ع نِيهُڙيُونُ (ث): ث. ڏَڏَ واوڙڻ لاءِ ڪٽل ڪاڻي - نِيهرو - نَهيرو.
● نِيهُلاڻِيُ: اسم خاص. درڪاڻي بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.
● نِيهِينُ: ث. ڳاهڻ ڳاهڻ وقت ول جي وچ ۾ ڪوڙيل ڪاڻي يا مني يا ٽُوٽي.
● نِيهُنُ ع نِيهُنَ: ذ. نِينهُن - عشق - پيار - پريت - اُلفت - پريم - موهُ - چاهُ - چاهت - محبت - لَٽُون - تار.
● نِيهُنبَ ع نِيهُنبُونُ (ث): ث. نِيهَنبَ - دعوت - ڪوٽ - سَڏُ - ڏامو.
= نِيهُنبائُو ع نِيهُنبائُو: ذ. صفت. سڏيندڙ - ڪوٽيندڙ - دعوتي - دعوت وارو.
● نِيهُنڪُ ع نِيهُنڪَ: ذ. شلوار ۾ اڳ وجهڻ واري جاءِ - اُڌاڻو - آٻاڻو.
● نِيهو ع نِيهاُ: ذ. ٻُڌ - بنياد - اصل. تڏو - ڪچهري. محبت. ريت - رسم - راهه ريت - پرويز - پَر - هلي چلي - مرجاتا.
= نِيهِيُ ع نِيهِيِ: ذ. صفت. بنياد وارو - بنيادي - اصل. لائق - باوقار. تڏي وارو. وَڏ ڪُردو. مضبوط. توڙ نباهيندڙ.
● نِيهُونُ: ذ. واڍڻ جي اوزار جو هڪ قسم.
● نِيهِيُ ع نِيهِيِ (ت): ذ. نيهين سان لاڳيتو وهندڙ ڏاند - ڪيه. ڪامل.
● نِيهِيُرُو ع نِيهِيُرا (ل): ذ. سنڌي جي نوڙي ڦاسائڻ لاءِ ڪوڙيل ڪاڻي - نيهرو.
● نِيئَرُ ع نِيئَرَ: ذ. لوهه جي زنجير - لِيئَرُ - نِيَرَ. (اسم خاص). جوڌپور جو قديم نالو.
● نِيئُڙَتُ: ث. (من. نَمر = نمڻ) نوڙت - نيزاري - تواضع.
● نِيئُنبَ ع نِيئُنبُونُ (ث): ث. نِيهَنبَ - دعوت - ڪوٽ - سَڏُ - نوتو - ڏامو.

ڻ

ڻ: ث. سنڌي الف ب جو اٺيتاليهون اکر، سنڌ ۾ آچار جيپ کي مٿين تارون۽ سان ملائي ڪيو وڃي.
● ڻاڊِيُونُ: ث. هند و سنڌي اکرن ۾ 'ڻ' جو نالو.
● ڻَڏُ: ذ. ڪنهن به ڏال ۾ سخت ڏاڙو - ڪَڏَرَ.
● ڻُونُ: ذ. آچار ڪرڻ ۾ 'ڻ' جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

و

ذ. (ع.ف). سنڌي الف ب جو اوٽونجاهون اکر. پارسي ۽ جو ٽيهون عربي ۽ جو چوڏهون اکر. حرف علت ۽ حرف صحيح ٻئي کي اچي. ابجد موجب سندس عدد (٦) ڇهه آهي.

● وَ: ذ. (ف). جملي ۾ هن اسمن ڳنڍڻ جو کي ڪندڙ اکر. ۾ "آدم وَ حوا." (جمع، ضمير حاضر جي پڇاڙي). اوهان جو: "ہُتوَ سَنڈُ وَ" وغيره."

● وِ: ظرف. (سن). جدا ـ الڳ ـ ڌار ـ ڪٿ. جيئن ونجوگ ـ وڪوڙ وغيره."

● وَا ۽ وَاءُ: ذ. (پرا. وا. سن. وا = هوا). هوا ـ واءُ ـ واڄ ـ طوفان. وايو ـ ہَوَن.

● وابَسْتَہ: ذ. بدل. تعلق رکندڙ ـ واسطو رکندڙ ـ ڳنڍيل ـ جڙيل. رشتيدار ـ عزيز ـ قريب.

● وايَتُ (ڪ): مصدر. ڪا ڳالهه ڪولڻ ـ ڦاڙڻ ـ راز فاهش ڪرڻ ـ ڳجهون ڳالهيون ظاهر ڪرڻ ـ اڳهاڙو ڪرڻ. ڳڻون جو خاص نالو وٺي سڏ ڪرڻ.

● واتُ ۽ واتَ: ذ. (سن. وَدَ = ڳالهائڻ). ڳالهائڻ جو عضوو ـ دهن ـ مُکُ ـ مُنهن. ہوٺ. گفتگو ـ ڳالهائڻ. ڪيري ـ هرهيز. ڪج جي هيٺين ڦٽي واري حصي جا پرتاوان ڏر.

ـ واتُ آہْهارجڻُ: گرم شين کائڻ ڪري وات ۾ ڦٽلا ٿي ہوڻ ـ وات آڻڻ ـ ايذاءُ ٿيڻ. وات ڦلهارجڻ.

ـ واتُ آڻڻُ: وات جو آہهارجڻ ـ وات ۾ سنهڙيون ڦرڙيون ٿيڻ ـ وات ۾ ڦٽلا ٿيڻ ـ وات پچي ہوڻ ـ وات جو اندريون حصو رنگ ۾ ڳاڙهو ٿي وڃڻ. وات ۾ ايذاءُ ٿيڻ.

ـ واتَ آچڻ: ٽڪ ٽڪ ٿيڻ ـ وات مان پاڻي اچڻ ـ وات مان گند اچڻ ـ قيءَ اچڻ ـ آلڻي اچڻ ـ خراب ڀاڻي اچڻ ـ ڳڪ ڪهڻي وهڻ.

● واتارَ ۽ واتارُونُ (ڪ): ث. ہڪ ٻڪ ـ آواز. "جهنگ مان ہڪري ۽ جو واتار جو آواز پئي آيو."

● واتارَنُ: جهڳي هڻڻ.

ـ واتانُ: ظرف. وات مان ـ وات ڪان ـ وات سان.

ـ واتان اوجهه اوتَنُ: ڪهت وڌ ڳالهائڻ.

ـ وات ڪيڻ: گاريون ڏيڻ.

ـ واتُ ہٹنڈُ ڪرڻُ: ماڻ ڪرڻ ـ ڳالهائڻ نه ڏيڻ ـ ہڪ ٻڪ ڪرڻ ڪان روڪڻ.

ـ واتُ ہٹَنُ: ڳالهائڻ ڪان منع ڪرڻ ـ آواز نه ڪيڻ ـ ڪونگو ٿي ويهڻ.

ـ واتُ ٹپي آڻڻ: چوڻ ـ ڳالهائڻ ـ ڪُچڻ ـ پچاڙڻ ـ ہول ہوائن ـ آکيڻ. ہڏائڻ.

ـ واتَ ٹُڪاڻِيُ ڪرڻُ: مٺاچري صلاح ڪرڻ ـ ڪجهه ڳالهائڻ. ہرچاڻي ڪرڻ ـ موڪل ونڻ ـ اجازت ونڻ. ٽورو ڪهڙو حال پائي ٿيڻ ـ ڪنهن ڳالهه ۾ شريڪ ٿيڻ ـ ٽوري همدردي ڏيکارڻ. ڏک جي وقت شموليت ڪرڻ ـ ڏک پائي ٿيڻ ـ اهنج ۾ گڏجاڻي ڪرڻ.

ـ واتَ ٹيڙڻُ: ناموزون ڪيڻ ـ اجايو ڪيڻ ـ بي وقتو ڳالهائڻ ـ بي مهلو ڪيڻ.

ـ واتُ پاڻِيُ ٹِيڻُ: پڪ سان وات جو پرجي وڃڻ. سڏ ٿيڻ ـ ريس ٿيڻ ـ ڪنهن شيءِ لاءِ دل جو للچائڻ ـ دلي خواهش ڏيکارڻ ـ ڪنهن شيءِ لاءِ رضامند و ڏيکارڻ.

ـ واتُ پاڻِيُ پاڻِيُ ٹِيڻُ: ڪنهن سوادي شيءِ لاءِ خواهش ڏيکارڻ ـ مرضي ڪرڻ ـ اچا ڪرڻ ـ گدگدائيڻ ـ خواهش ظاهر ڪرڻ.

ـ واتُ ہٹَنُ: حيران ٿيڻ. وات ڪولڻ.

ـ واتُ ہٹيو: ذ. بيوقوف ـ نادان ـ آلڙ ـ بي عقل ـ سمجهه ۾ نه سالم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= واتَ ٻڪا جتوَ ڪُهڙُ: ٺهه ڦهه ڪر ڪهڙ- بنا تڪليف جي ڪنهن شيء جي ڪهڙ ڪرڻ- جلدائي ڏيڪارڻ. گهر ويڻي مطلب سڌ ڪرائڻ، بنا حيلي خواهش پوري ڪرائڻ.

= واتَ ٻڪُو: ذ. ڪڙو. مُنگهن. جيت جو هڪ قسم.

= واتُ ٻوَڻُ: سامهون جواب ڏيڻ- بد شد ڪالهائڻ- ڏاڙهن- چپ ٿيڻ- ضد ٿيڻ- تڪرار جڻ- هوڏ جڻ- ڪاوڙجڻ. ايڏنگي هلت هلڻ.

= واتَ جا ٻُلاءُ ڪائينُ: اجايا ٻهه ڇڏائڻ- ڪوڙا خيال ڪرڻ- خيالي مزا وٺڻ- اجايون سڏون ڪرڻ- بي هُوديون خواهشون ڏيڪارڻ- ٻڌاڪون هڻڻ- ڏاڙون هڻڻ. ڪوڙيون وڏايون ڏيڪارڻ- ڪوڙا ناهه ناهڻ.

= واتَ جا وَرا ٻُچائينُ: بيهوديون يا اجايون ڳالهيون ڪرڻ- زت شت ٻڌڻ- خيالي ٻڌاڪون هڻڻ- ڪوڙي وڏائي ڏيڪارڻ- بي بنياد ڳالهيون ڪرڻ. هَرو ٻَرو دل ڪي خوش ڪرڻ. اجايا ٻهه ڇڏائڻ.

= واتَ جوُ ڇُوٽُ ٽِيڻَ: بي حيا ٿيڻ- اجايو ڳالهائڻ.

= واتَ جوُ ڪَٽِيوُ ڪائينُ: چالاڪي ڪرڻ- حرفت بازي ڪرڻ- انڪلون ڪرڻ.

= واتُ چٻاڙَڻُ: خار ڪائڻ- چڙ لڳڻ.

= واتُ چُٽوُ ٽِيڻُ: سڌ ٿيڻ.

= واتُ چوڙَڻُ: پرهيز نه ڪرڻ- بيماريءَ وقت اجائي شيءِ ڪائڻ. ٻڪ شڪ ڪرڻ- بدشد ڳالهائڻ- بي ڊنگو هلڻ.

= واتُ خَرچُ ٽِيڻُ: مفت ۾ ڪم لڪري اچڻ- ڪو ڪم بنا نقصان جي ٿيڻ. سفارش ڪرڻ- ٻئي جي ڀاران ڪجهه آڻي چوڻ.

= واتُ ڏِيڻُ: ڳالهائڻ- ٻڪ شڪ ڪرڻ- جهيڙو ڪرڻ- تڪرار ڪرڻ- گارگند ڪرڻ- ڪنهن سان هوڏ پوڏ لڙ ڪرڻ.

= واتُ ڏاڙُو: ڪهڙو ڳالهائيندڙ- زبان دراز- ٻڪ ڪندڙ- ڪهڙو ڪوڙ ڪندڙ- لڙ مچائيندڙ- ڪهڙ ڳالهير- اجائي بڪواتي. بي عزتو ڳالهائيندڙ.

= واتَ ڏاريُ: بڪواتُ ڪندڙ عورت- ڪهڙو ڳالهائيندڙ عورت- ويڙهاڪ عورت- جهڪڙالو عورت- چِنال عورت.

= واتِرُ ۽ واتِرَ: ذ. واتُ ڪندڙ- ڪهڙو ڳالهائيندڙ- ٻڪ ڪندڙ- بدشد ڳالهائيندڙ- گارگند ڪندڙ- ٻڌاڪون هڻندڙ- تيز ڳالهائيندڙ- تيکو ڳالهائيندڙ.

= واتِراڏوُ ۽ واتِراڏا: ذ. واتُ ڪندڙ- ڪهڙو ڳالهائيندڙ- ٻڪ ڪندڙ- بدشد ڳالهائيندڙ. آهو جو ڪنهن کي بي عزتو ڳالهائي. بڪواتي- واتُ ذارو- بيهودو. جڙتو ڳالهير- بناوتي قصا ڪندڙ- ڪوڙو ڪوڙ ناهيندڙ- بهتان ٻڌندڙ.

= واتُ رَسُ: ٽُڪَ- ٻِڪَ- واتُ جو پاڻي- آها ٻڙي شيءِ جا واتُ ۾ چپاڙيل ڪاڏي سان ڳڏجي وڃي. مِٺو ڳالهائڻ- نرم نموني ڳالهائڻ- فهميدو ڳالهاءُ- ٻئي کي وٺندڙ ڳالهاءُ.

= واتُ رَکَڻُ: ڪائڻ ٻيڻ ۾ پرهيز ڪرڻ- ڪِرِي ڪرڻ- اجايو سجايو نه ڳالهائڻ- بنا ضرورت گفتگو نه ڪرڻ. خبرداري ڪرڻ (ڳالهائڻ ۾).

= واتِروُ ۽ واتِرا: ذ. صفت. واتُ راڏو.

= واتَڙِيوُ ۽ واتَڙِيا: ذ. ڪهڙو ڳالهائيندڙ- ٻڪبڪيو- لٻاڙي- ڏاڙي- ٻڌاڪي. واهيات- ڪِٽِريل.

= واتَ زِباڻيُ: مُنهان مُنهن- روبرو. هڪدم چئي ڏيڻ- بنا لحاظ جي چوڻ.

= واتُ ساڻُ وارا ڪَرڻُ: رڙيون ڪرڻ- واڪا ڪرڻ- سڏ ڪرڻ- فرياد ڪرڻ- تمام ڪهڙو ڳالهائڻ.

= واتُ سِيڻَ: صبر ۾ رهڻ- مان ۾ رهڻ- سالت ۾ رهڻ- ڪجهه نه ڳالهائڻ- حرف به نه ڳالهائڻ.

= واتُ سُٽيوُ ڪَتَرَنُ: رشوت ڏيڻ- لالچ ڏيڻ- ڪنهن شيءِ جي آڇ ڪرڻ.

= واتُ ڦاڻَڻُ: عجب ۾ پوڻ- حيران ٿيڻ- پريشان ٿيڻ- حيرت ۾ پوڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= واتَ ڦاڙو: ذ. بڪبکيو - ڪهڙو ڳالهائيندڙ - سڀ ڪجهه چئي ڏيندڙ. ڦلهڙو - فصلو. ٻتاڪي - ڏاڙي - لٻاڙي.

= واتَ ڦاڙو ٽيڻ: ٻڪ ڪرڻ - يخ هڻڻ.

= واتُ ڦاڙوڙو: ذ. ڪهڙو ڳالهائيندڙ - ٻڪواتي - ٻڪ ڪندڙ - هلڪڙو - ڦلهڙو - فصلٻيرو - ڏاڙي - ٻتاڪي - لٻاڙي.

= واتُ ڦاڙَڻ: آهاسي ڏيڻ لاءِ وات کولڻ. حيرت ۾ پوڻ - عجب ۾ پوڻ - وائڙو ٿيڻ - موڪو ٿيڻ. دانهن ڪرڻ - رڙ ڪرڻ - وڏي سير ڳالهائڻ - واکا ڪرڻ. رشوت وٺڻ. مرضي رکڻ. چاهڻ.

= واتُ ڦاڙي و هڻُ: رشوتي هجڻ - لالچ ۾ منهن وجهڻ - لالچ وٺڻ لاءِ تيار رهڻ.

= واتُ ڦاڙي هلڻُ: ايڏنگي ريت هلڻ - موڪو ٿي هلڻ - وائڙو ٿي هلڻ - حيرت ۾ هلڻ.

= وات ڦِڪو ٿيڻ: مڌ ٿيڻ - چشڪو چاهڻ.

= واتُ ڪارو: ذ. صفت. آهو ماڻهو جنهن جي ٻيٽ يا پاراتو اثر ڪري.

= واتُ ڪارو هڻڻ: ناظرو هڻڻ - منڪهرو هڻڻ - ٻي جي ڀلائي نه گهرندڙ - بدخواه هڻڻ - خيرخواهي نه ڪرڻ.

= واتُ ڪيڏڻُ: ڏاڍو ڳالهائڻ. بدشد ڳالهائڻ.

= واتُ ڪرڻُ: ٻڪ ڪرڻ - ڪهڙو ڳالهائڻ - بدشد ڳالهائڻ - ڪارڪند ڪرڻ. ڪهڙ وڌ ڳالهائڻ. جهيڙو ڪرڻ - ڦڏو ڪرڻ - فساد ڪرڻ - تڪرار ڪرڻ. دانهن ڪرڻ.

= وات ڪري ڪهڙڻ: ڪاربون ڏئي وري ڦري وڃڻ.

= واتُ ڪَمائيڻُ (ڪ): ڪاربون ڪند ڏيڻ - واهيات ڳالهائڻ - اجائي بڪ شڪ ڪرڻ.

= واتَ ڪِنو: ڪندو ڳالهائيندڙ - خراب ڳالهائيندڙ - ڪارڪند ڪندڙ.

= واتُ ڪِنڊُر ڪرڻُ: ڪاربون ڏيڻ - بدشد ڳالهائڻ - ٻُرا الفاظ ڪيڻ.

= واتُ ڪوسو ڪرڻُ: چلم چڪڻ. چُمي ڏيڻ.

= واتُ ڪِنڊيڙڻُ: لجي ٿيڻ - ڪڪ ٿيڻ - بيزار ٿيڻ.

= واتُ ڪارو ڪرڻُ: لوڻ چڪڻ.

= واتُ ڪوري ڪرڻُ: وات خوري - اجايو ڳالهاءُ.

● واتُ ڪُولڻُ: هرهيز نه ڪرڻ - ڪري نه ڪرڻ - رک نه رکڻ - جهيڙو ڪرڻ - هُل ڪرڻ - ڏاڍو ڳالهائڻ.

= واتُ ڪهي هٽ ڏيڻُ: نه ڳالهائڻ - سانت ڪرڻ - صبر ڪرڻ.

= واتُ ڳاڙهو: آڻ آزمودگار - نئون - الهڙ - جڏُ. هلڪو - ڦلهڙو - فصلو.

= واتَ ڳاڙهو هڻڻُ: ننڍي عمر جو ڇوڪر - ناتجربيڪار هڻڻ - آڻ آزمودگار هڻڻ. ننڍو هڻڻ - نابالغ هڻڻ.

= واتُ لٻو ڪَرڻُ: ڏند نه هجڻ.

= واتُ لِتو هڻڻُ: وات بند هجڻ.

= واتُ مارَڻُ: لٻاڙ هڻڻ - ڏاڙ هڻڻ - ٻتاڪ هڻڻ.

= واتَ مانُ ڪير جيءُ ٻُوءِ آڇڻُ: ٻورو عقل نه هجڻ - سمجهه سالم نه هڻڻ - ناداني ڪان ڪم وٺڻ - بي وقوفي ڏيکارڻ. ٻاراڻي اوسٿا. ننڍپڻ - ٻچپڻ.

= واتَ مان ڪير جي ٻانس اچڻ: عقل گهٽ هجڻ.

= واتَ سانُ نِڪِريُ وڃڻُ: بي اختيار ڳالهائڻ.

= واتَ مان وري اچڻ: ڊهرائڻ - ورجائڻ.

= واتُ مِٺو ڪَرائڻُ: رشوت ڏيڻ - لالچ ڏيڻ - ٻُسا ڏيڻ - راضي ڪرڻ. شادي وغيره جي خوشيءَ واري موقعي تي مٺائي ڪارائڻ يا ورهائڻ.

= وات مٺو ڪرڻ: مٺائي ڪارائڻ - دعوت ڏيڻ.

= وات ۾ اچڻُ: پُڇجڻ - مُنجهي پوڻ.

= واتَ ۾ اچي وڃڻُ: بي اختيار ڳالهائڻ.

= واتَ ۾ زبانُ نَ هُجڻُ: صابر هجڻ - تحمل وارو هجڻ - بردبار هجڻ - مانيٽو هجڻ.

= واتَ مِٺڙو: سٺو ڳائيندڙ - خوشامند ڪندڙ - چاپلوس. خوشامدي - چاپلوسي.

= واتَ ۾ گاهُ ڪرڻُ: نيزاري ڪرڻ - منٽ ڪرڻ.

= وات ۾ ڪُلابُ هڻڻُ: تمام سٺي ڳالهه ڪرڻ - سهڻي صلاح ڏيڻ. ڏنهنجي ڳالهه ڪرڻ لاءِ ٻڌي ڪي ڳالهائڻ جي وچ ۾ روڪڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وات ۾ ماکيءِ هٿ ۾ پاکيءِ: گالهائڻ ۾ ميلاج مگر اندر ۾ ڪوٽ. منافقي ڪندڙ- ٻيچاڙائي ڪندڙ - ٻه گهر ٻاريندڙ.

= واتَ ۾ مُکَ وجهڻ: ساڻ ڪري ويهڻ - صبر ۾ ويهڻ - چپ ڪرڻ - ڇپي ٻس ڪرڻ.

= واتَوارو ۽ واتوارا: ذ. قَ ۽ آوَرُ - آلتي ڪيندڙ. ڪامڻ ڪيندڙ - ٻوٻو.

= واتَ واکارو: ڏاڍو گهالهائيندڙ - بدڪلام - خراب گهالهائ - ڪنو گهالهائيندڙ - ڪهرو گهالهائيندڙ - بدتميز - بي حيا - ڪمينو - بي ادب - ايڏنگو. بدلفظ گهالهائيندڙ.

= واتَ واکاريءِ: خراب ۽ گهٽو گهالهائيندڙ - ڪنو گهالهائيندڙ - بدهلت وارو - بدتميز - بي حيا - بي ادب - ڪمينو - ايڏنگو.

= واتُ واکاڙو: ذ. صفت. واتُ واکارو.

= واتُ وِڃارڻُ: برهيز خراب ڪرڻ - ڪِريُ خراب ڪرڻ - بيماريءَ ۾ اجايون شيون کائي وڌيڪ جان خراب ڪرڻ.

= واتُ وِڇيهڻُ: (ڪاڏي ۾) چڪُ هڻڻ (جيئن ڪو جانور ڪنڌو آهي). سوال ڪرڻ - عرض ڪرڻ - استدعا ڪرڻ - التجا ڪرڻ - التماس ڪرڻ. چَرَڪ - چرٻو ٿيڻ - ٻڪو ٿيڻ - سمجهه چڙڻ - ٻُڌي چڙڻ. ٻڌا سمجهه گهالهائڻ. اڪي ٻوڙ - سُنهن ڏيڻ - فساد ڪرڻ - قڏو ڪرڻ. لالچ رکڻ - طمع رکڻ. جادو ڪامڻ ڪيائڻ.

= واتُ وِڃائيڻُ: ڪنڌو گهالهائڻ - خراب گهالهائڻ - بَدُ شَدُ گهالهائڻ - بيڙو ٿيڻ - بتڪ ڪرڻ. ڦڪو ٿيڻ - بي شرم ٿيڻ - بي حيا ٿيڻ - بي ادب ٿيڻ.

= واتُ وڏو: گهڻ گهالهائو - ٻڪ ڪندڙ - بي ڏنگو گهالهائيندڙ - بدصورت.

= واتُ وَڏو هڻڻ: گهڻ گهالهائو هڻڻ - ٻڪبڪيو هڻڻ.

= واتَ وِرانڊيَ ٽيهَڻُ (ڪ): حيرت ۾ پوڻ - عجب ۾ پڄي وڃڻ - وات ڦاڙي ٻهي ڏسڻ - موڪو ٿي پوڻ - وائڙو ٿي وڃڻ.

= واتُ وِراهيڻُ (ڪ): هڪو ٻڪو ٿيڻ - وائڙو ٿيڻ - موڪو ٿيڻ - حيرت ۾ پوڻ - عجب ۾ پوڻ.

= واتُورڻ: اجايو سجايو گهالهائڻ.

= واتُ وَرَڻُ: ڪائڻ. مال جو اوگهارڻ - وات هلائڻ.

= وات ورهائجي وڃڻ: منافقي ڪرڻ.

= واتُ وَکيِيلُ: ذ. پنهنجي مرضيءَ موجب گهالهائيندڙ. پنهنجي ٻڌاءُ ۾ پاڻ گهالهائيندڙ.

= واتَ وڪيل ٿيڻ: پنهنجو فيصلو پاڻ ڪرڻ - آزاد ٿيڻ.

= واتُ وڪيل هڻڻ: پنهنجي سر سُنهن ڏيڻ جهڙو هجڻ - پنهنجي سر گهالهائڻ جهڙو هڻڻ - پنهنجيءَ مرضيءَ تي هلندڙ. بالغ - عمر رسيده.

= واتُونُ: ظرف. وات ڪان - وات سان.

= واتُونُ و جائڻُ: اجايو خراب گهالهائڻ - بکواتي ڪرڻ - بي مهاو گهالهائڻ.

= واتوٽو: وات سان نڪتل - زباني - لساني - وات جو - ٻَرُ زبان - تقريراً - واتي ويڙي. واتي - ايڪ وچن - پُوڄَڻ - واچڪُ - وڪتا - واتراڏو.

= واتَ وِهٽيُ: ظرف. زباني. زباني گهالهائڻ سان.

= وات هڻڻ: جهڪڻ هڻڻ.

= واتُ هُنَڻُ: ٻڪ ڪرڻ - اجايو گهالهائڻ - گاريون گند ڏيڻ، ڏاڙون هڻڻ - ٻتاکوڻ هڻڻ - لاڙون هڻڻ.

= واتِيُ: صفت. وات جو - زباني. گهٽو گهالهائيندڙ - بکواتي، وچ ۾ گهائيندڙ. بحثي، تکراري.

= واتِيُ وِٺهيُ: ظرف. ياد - زباني - بر زبان. وات زباني - حفظ.

● واتارَ ۽ واتارُونُ: (ڪ): ث. ٻڪ ٻڪ - گهٽو گهالهائڻ. نظر - هُوسَ "پار کي ڪنهن جي واتارَ لڳي آهي." جوٽ - اوبر. آواز. وات ۾ڇڻ جي بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ چپن تي ڦرڙيون ۽ ڦوڪٽا ٿي پون).

= واتارِڻُ: مصدر. نظرن سان زخم ٻهڃائڻ.

= واتاڙِجَڻُ: مصدر. هوسجڻ - نظر اچڻ - اک چڙهڻ.

= واتراسَ (ڪ): ث. نظر - هوس.

= واتَراسائيُ (ڪ): ث. نظر - هوس.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= واتراسيو ۽ واتراسيا (ک): ذ. نظريندڙ- ناظرو- هوسيندڙ.

● واتيٽيُ: اسر خاص. ذات جو هڪ نالو.

● واتوارا: ڪاٺ جا ٽڪر، جي ٻيهڻيءَ ڪي سُڻهن ۾ ٻڌجن.

= واتُورِيُ ۽ واتُورِيُونُ: ث. پساڪي ڪائي.

● واتُورِجَنُ: مصدر. گاريون ڪڍڻ- ساڻهون ٽيڻ- وات ڏيڻ- بي حيا ٽيڻ- بي ادب ٽيڻ. تڪرار ڪرڻ- فساد ڪرڻ- جهيڙو ڪرڻ- تڪو مٿو ڀالهائڻ. (واتُورِ يو - واتُورِ ٻُڌو - واتُورِ يَل).

= واتُورو ۽ واتُورا: ذ. گهٽو ڀالهائيندڙ- تيڪو ڀالهائيندر. بڪ ڪندڙ.

= واتُوڙِيُ ۽ واتُوڙِيُونُ: ث. گهٽي بڪ ڪندڙ- گهٽو ڀالهائيندڙ- اجايو وات هڻندڙ- بڪبڪيو.

= واتُوڙِيو ۽ واتُوڙِيا: ذ. گهٽو ڀالهائيندڙ- بڪبڪيو- لٻاڙي- ٻڪاڪي- ڏاڙي.

● واتَ ۽ واتُونُ: (سن. وات = رستو) رستو- گهاڙو رستو- سڙڪ- پيچرو- ڏَڪ- گَسُ- راهه. طريقو- نمونو. سمجهاڻي- فصيل. ڊنگ- طريقو. لنگهه- گذر. دستور- رواج. الهندو. (طرف ۽ واءُ). (ک).

= واتا: ظرف. واتان. وات ڪان- طريقت ڪان.

= واتارُنُ: واڻهڻ- وات وارن.

= واتاڙُو ۽ واتاڙَا: ذ. لانگهائو- گذرڪندڙ- مسافر- سئلاني- پانڌيئڙو- راهي- واڻهڙو- واٽاهو.

= واتاڙُئِن: واتاڙُن- واڻهڻ- مسافرن.

= واٽاهو ۽ واٽاها: ذ. صفت. واتاڙو- واٽاهو

● واٽاهُو ۽ واٽاهُو: ذ. صفت. مسافر- سئلاني- پانڌيئڙو- راهي- واڻهڙو. واتاڙو.

= واٽاهُوڪَڙُ: ساهي ڪٽڻ- ٽڪ پڄڻ- ساهه پٽڻ- دم پٽڻ.

= واتائيتو ۽ واتائيتا: ذ. رستي وارو- طريقي وارو- نموني وارو. رستي موجب. رستي لاءِ.

= واتائُو ۽ واتائُو: ذ. صفت. مسافر- سئلاني- پانڌيئڙو- پيغامي- راهي- واڻهڙو- وات ويندڙ- رستي وارو. ساڻي. واتاڙو- واٽاهو.

= واتَ تي وهَنُ (ک): ٽڪو ٽيڻ- ڪم ڪان نڪري وڃڻ.

= واتَ ٽِيَنُ: گس لڳڻ- راهه لڳڻ- ڏڪ لڳڻ- رستو ملڻ. پنڌ پوڻ- هلڻ.

= واتَ ٻُجَنُ: ڳولا ڪرڻ- تلاش ڪرڻ- جاچنا ڪرڻ- جاچ ڪرڻ- ڏونڍڻ- ڳولڻ.

= واتِ ٻُنڌُ: رستي سان- اوجتو.

= واتَ ڏِيَنُ: حساب ڪتاب ڏيڻ- رستو ڏيڻ- راهه سمجهائڻ- طريقو سمجهائڻ.

= واڙِيُ ۽ واڙِيُونُ: ث. واٽ. (تصغير).

= واتَ ڪَٽِيءَ: رستي سان- رستي پنڌ.

= واتَ سٽائِيُ هُنڌَنُ: منزل آسان هڻڻ- رستي ۾ تڪليف نه هڻڻ- تمام سولو ڪري هڻڻ- ڪاميابيءَ جو آسان طريقو نظر اچڻ.

= واتَ لاڙِنُ: رستي تي چاڙهڻ- ڏڪ لائڻ- گَسُ ڏيکارڻ- طرف ڏيکارڻ- رستو ٻڌائڻ- رستو ڏيکارڻ. سونهون ڪرڻ.

= واتَ مارُو: ذ. صفت. اهو مائهو جيڪو مائهن کي رستي تي ماري ۽ انهن کان مال ڦري وڃي. رهزن- لوٽو.

= واتَ نَہ وارَنُ: انڪار ڪرڻ- ناڪار ڪرڻ- ڪنهن کي ڪرڻ کان جواب ڏيڻ.

= واتَ نِهارَنُ: اوسيڙو ڪيڻ- انتظار ڪرڻ- منتظر ٿيڻ.

= واتَ نَہ وارَنُ: بلڪل انڪار ڪرڻ. گسائڻ. منهن نه ڏيڻ.

= واتَنُ وِيهِڻِيُ: لوفر عورت- چنال عورت- بدپيشه عورت.

= واڻُو: وات ڏيندڙ- راهرو- مسافر- واڻهڙو.

= واتواهُو ۽ واتواهُو: ذ. صفت. وات تان ويندڙ- دڪ وڃي ويندڙ- رهگذر- راهي- مسافر- سئلاني- پانڌيئڙو- واڻهڙو- وات وهو.

= واتُ وڻَنُ: رستو وڃي هليو وڃڻ. رستو وڻڻ- نمونو وڻڻ- طريقو وڻڻ- پيروي ڪرڻ- عمل ڪرڻ. حساب ڪتاب وڻڻ.

= واتُوڙ يَنُ (ل): واڻهڻ- رستي وارن.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ واتوَن: ظرف. وات ڪان ـ رستي ڪان.
ـ واتُون ُ واسَ ُ: واتون ڏسڻ ـ انتظار ڪرڻ.
ـ واتُون ُ و َنَ ُ: لنگھڻ جي جاين تي بيھڻ ـ رستي تي ويھي انتظار ڪرڻ ـ اڇڻ لاءِ آتو ٿيڻ ـ ملاقات لاءِ منتظر رھڻ.
ـ واتُون ُ و َھائي چَ ُ: ڪنھن ڪي مسلسل تڪليفون ڏيڻ ـ نقصان ڏيڻ ـ اھنج پھچائڻ ـ ايذاءُ ڏيڻ. دربدر ڪرڻ ـ ظلم ڀارڻ ـ ستم ڪرڻ.
ـ وات َ و َھُو ۽ وات و َھُو: ذ. رستي ويندڙ ـ راھ گذر ـ مسافر ـ پرديسي ـ اجنبي.
ـ وات َ و ينڊي: رستي لنگھندي ـ راھ ويندي. اوچتو ـ بي خبر ـ مڃاڻ ـ اڻ ڄاڻ. خواھ مخواھ. بي گناھ ـ بنا سبب. بنا خاص تڪليف وٺڻ جي.
ـ واتھَڙ ُ ۽ واتھَڙ: ذ. صفت. وات وارو ـ مسافر ـ سئلاني ـ پانڌيڙو ـ راھي ـ واٽھڙو ـ وات واھُو.
ـ واتھَڙُو ۽ واتھُڙُو: ذ. صفت. لانگھائُو ـ مسافر ـ وات واھُو.
● واتَر ُ ۽ واتر: ذ. (انگ). نديو واھ ـ واھڙ ـ ڪَسِي ـ نھَر.
ـ واتَر ُ ڪورَس ُ ۽ واتَر ڪورس: ذ. نديون شاخون ـ واھ ـ ڪَسِي ـ نالِيون ـ نھرون.
● واتِڪ (ڇ): ذ. پرت جو ھڪ قسم.
● واتُڪو ُ ۽ واتُڪا (ڇ): ذ. وڻو ـ ڪتورو.
● واتَن ُ: مصدر. (سن. وَنْد > وَنْت = ورھاڻ) حصا ڪرڻ ـ ونڊڻ ـ تقسيم ڪرڻ. ڪَپَڻ ـ وکرائڻ ـ ورھاست ڪرڻ. (واتيو ـ واتيندو ـ واتيل).
ـ واتو ۽ واتا: ذ. حصو ـ پاڳو ـ پتي ـ بخرو ـ وَنڊي ـ وانٽ. تڪَ ـ پُڪو ـ ڦاند ـ چاند ـ ڦاندڙي ـ ورچ ـ تقسيم ـ ونڊ ـ ڦوڙ.
ـ واتيندَڙ ُ ۽ واتيندَڙ: ذ. ورھائيندڙ ـ واٽي ـ ونڊڻ ـ ورھائڻ.
● واتُو ۽ واٽُو: ذ. پتھي (پيسَ ڪوٺ ُ) راند ۾ لاڳيتو ستن ھٿن ڪٽڻ جو وارو.
ـ واٽُو آڇَ ُ يا لڳَڻ ُ: جيڪا ڏَر پيس ڪري تنھن جو لاڳيتا ست ھٿ ڪٽي وڃڻ ـ ٻي جي ھار ٿيڻ.
ـ واٽُو ٻاوَن: نقصان ـ دَ ٻاءُ ـ صدمو.
ـ واٽُو ٻاوَن ڏ يَن ُ: سخت تڪليف پھچائڻ. لاڳيتا نہ رکُو ست ھٿ ڪٽي وڃڻ، پر تاس راند ۾ تيرھن ئي ھٿ ڪٽڻ.
ـ واٽُو ٻاوَن ھٿَن ُ: ساندھ سپ ھٿ ڪٽڻ.
ـ واٽُو ڏ يَن ُ: تاس راند ۾ اول ئي ساندھ ست ھٿ ڪٽي وڃڻ. قيري وڃڻ ـ تڪليف ڏيڻ.
ـ واٽُو ڪوٺ ُ ۽ واٽُو ڪوٺَ: ذ. پتڻ راند ۾ جنھن پارٽيءَ حڪم يا تُرپ ُ ڪيوھجي، تنھن جا ڪا يا لاڳيتو ست ھٿ ڪٽي وڃڻ واري حالت.
ـ واٽُو نالو ُ رَ ڪائِي ُ: پڇي وڃڻ ـ لکي وڃڻ.
ـ واٽُو ھٿَن ُ: پيسَ ڪندڙ ڏَر جي ساندھ ست ھٿ ڪٽي وڃڻ واري حالت.
● واٽوان ُ ۽ واٽُوان: ذ. صفت. وريل (سڳ). (پرمانند).
● واٽُوھڙ ُ ۽ واٽُوھڙ: ذ. پترڻ پڇڻ لاءِ ڪاٺ جو ٿھيل اوزار، جو ھاري ڪتب آڻين ـ وٺوڙ.
● واٽوين: ملھ وڙھڻ جو ھڪ انگ.
● واٽِي ُ ۽ واٽِيُون ُ: ث. ٻہ يا ٽن ڪان وڌيڪ ڪپڙا ڪڌ ناھي سٽي رکڻ واري حالت.
● واٽِيا: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.
● واٽَڻ ُ: مصدر. آگر سان ڏيکارڻ. ڏسڻ. جھنڊي ڏيکارڻ.
● واٽُو ۽ واٽُو: ذ. مرون ۾ ڪي وڻندڙ ـ جھلينڊڙ (ڪُتو).
● واثِق ُ: (ع. وثق) مضبوط ـ طاقتور ـ جاڻو ـ بانڪو ـ پھلوان ـ جوڌو ـ جنگ ـ بھادر.
● واپار ُ ۽ واپارَ: ذ. (سن. ويا پارَ) وڻج ـ سوداگري ـ سود و ـ تجارت ـ ڏنڌو ـ ڪر ـ پيشو ـ ڪِرت ـ ڪار ـ دوڪانداري. وھنوار ـ لڙھ وڇڙ. مال. دوستي.
ـ واپارِ ڪو: ذ. صفت. واپار جو ـ ڏنڌي جو ـ سوداگريءَ جو ـ سودي جو ـ تجارت جو ـ شاھوڪاري.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ واپاري ۽ واپاري: ذ. صفت. وٽجارو ـ سوداگر ـ تاجر ـ تجار ـ ڏنڊي وارو ـ پيشي وارو. دڪاندار. واپاري دستور. قاعدي يا رسم موجب.

● واپرائڻ: مصدر. ڪم ۾ آڻڻ. ڪتب لڳڻ. ڪم آڻڻ ـ استعمال ۾ آڻڻ (ڪابه شيءِ) ڪائڻ. (ڪپڙا) هنڌائڻ ـ پهرڻ. خرچ ٽيڻ. گذرڻ. واپرجڻ. کپي وڃڻ. (واپرايو ـ واپرائيندو ـ واپريل).

ـ واپرائڻ: مصدر. ڪم ۾ آڻڻ ـ استعمال ۾ آڻڻ. ڪتب آڻڻ. خرچ ڪرڻ. ڪائڻ.

ـ واپرجڻ: مصدر. واپرڻ.

ـ واپرايل ۽ واپرايل: ذ. ڪم آندل ـ ڪتب آيل ـ پراٽو ـ جهونو ـ ڪُهنو.

● واپس: ظرف. (ف). پٺيان ـ هوءِ ـ پوئتي ـ ورائي. موٽي ـ وري.

ـ واپس اچڻ: موٽي اچڻ ـ وري اچڻ ـ ڦيرو ڪري اچڻ.

ـ واپس ٽيڻ: موٽي اچڻ ـ موٽڻ ـ وري اچڻ ـ ڦري اچڻ.

ـ واپس ڪرڻ: موٽائڻ ـ ڦيرڻ ـ سترو ڪرڻ ـ موٽائي ڏيڻ ـ وري حاجت ۾ موڪلڻ ـ ورائي ڏيڻ ـ ورائڻ ـ موٽائي موڪلڻ.

ـ واپس ملڻ: وري ملڻ ـ موٽي ملڻ.

ـ واپس وڃڻ: موٽائي وڃڻ ـ ورائي وڃڻ ۽ ڦري پوڻ.

ـ واپسي ۽ واپسيون: ث. موٽ ـ ڦيرو ـ واپسي (ڪيت). موڪلڻ (ٽپال). مهلت (محصول جي).

● واپٽبا: ت. پسارڪي وڪڙ جو هڪ قسم (جا ڏوڏي جهڙي ٽٽي ۽ زنانين بيمارين ۾ ڪتب اچي).

● واجب ۽ واجب: ذ. صفت. (ع. وجب = اهو ضروري هو). جائز ـ ٺيڪ ـ مناسب ـ ضروري ـ لازم. پورو پنو. سچو ـ راستو ـ سٽ ـ برحق ـ بتارت ـ برحال ـ ساڌيان ـ پورو ـ ٺيڪ ـ صحيح ـ درست ـ حق ـ رڳ ـ ڪترو ـ ٽنگسالي ـ چوڪو ـ صادق ـ دائم ـ همیشه سزا وار ٿيندڙ. خدا تعالىٰ جو پنهنجي وجود ۾ ڪنهن جو محتاج نه هجڻ.

ـ واجب القتل: ذ. صفت. قتل ڪرڻ جي لائق ـ خون لائق ـ وڍڻ لائق ـ ماري وجهڻ جي لائق.

ـ واجب الوجود: ذ. صفت. حقيقي هستي خدا تعالىٰ (ضد. ممڪن الوجود).

ـ واجب ڄاڻڻ: فرض سمجهڻ ـ لازم سمجهڻ ـ برابر سمجهڻ ـ صحيح سمجهڻ ـ درست سمجهڻ.

● واجبي: صفت. جائز ـ ٺيڪ ـ مناسب ـ ضروري ـ لازم. رواجي. پورو پنو. ٺهڪندڙ ـ ٺهندڙ ـ سهائيندو. برابر ـ جوگو ـ آڇت ـ مناسب ـ لائق ـ شايان ـ پورو ـ ٺيڪ ٺاڪ ـ رڳ ـ ڪرو ـ چوڪو ـ صادق.

● واجيٽو (ل): ذ. لوهار جي اوزار جو هڪ قسم ـ مترڪيءَ جو هڪ قسم.

● واڇت ۽ واڇت: ذ. (سن. واد تر > و د = وڃڻ). وڃائڻ جو ساز. ٺڳارن ڍولن ۽ بين سازن جو آواز ـ واڇو. تمام وڏو آواز. واڇو ـ باجو ـ ساز. واڇا ـ ساز ـ باجا ـ ٺڳارا. (سُرندو ـ دنبورو ـ سارنگي وغيره).

ـ واڇت وڃائڻ: ساز وڃائڻ. متيون منجهائڻ ـ حواس باخته ڪرڻ ـ حيران ڪرڻ ـ پريشان ڪرڻ ـ

ـ واڇت وڃائي ڇڏڻ: دهائي ڇڏڻ ـ هيسائي ڇڏڻ ـ ڊپ ڏيئي ڇڏڻ. ساراهه جوگو ڪم ڪرڻ ـ آفرين ناموڪڻ ـ جس ڪڍڻ.

ـ واڇو ۽ واڇا: ذ. (سن. واديتر > وَدْ = وڃڻ). وڃائڻ جو ساز. ڍولن ٺڳارن وغيره جو آواز ـ دَس. واڇت. گوڙ ـ آواز. گاج. ساز جو هڪ قسم. باجو ـ ٺڳارو.

ـ واڇاڻو ۽ واڇاڻو (ڪ): ذ. صفت. وڃڻو ـ وڃندڙ ـ سريلو ـ لئي وارو.

ـ واڇوتي ۽ واڇوتيون: ث. ڪاڻيءَ جو ٽڪر جنهن ۾ تنبوري جي تار هڏل هوندي آهي. ڊينگي ڪي گهيڙيندڙ ڪاڻي (ڪُهرو).

ـ واڇيندر: ذ. صفت. واڇو وڃائيندڙ. واڇوڪندڙ.

ـ واڇيرو ۽ واڇيرا: ذ. ساز تي جهمر وجهندڙ ـ ساز تي نچندڙ.

واڇي وَت: باجي وانگر.

● واڇورو: گاهه جر هڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● واجهڻ ۽ واجهه : ذ. وڏو رسو. رسو- ڏکهو رسو- ٽلهو رسو- ڪاٻار مان ٿهيل نوڙ. (سن. واڄ = چاهڻ). موقعو- وجهه. تجويز- رٽ- آٻاءُ. خبر- سُڌ. ٽڪ- گهور.

"آڻيو آڏيءَ رات ۾ ٿي وڃي جا واجهه وجهي."
(سهڻي- شاهه)

- واجهه وجهڻ: پنجوڙ وجهڻ- دام اڏڻ- ڦاسائڻ لاءِ سيٽون سيٽڻ- ڪوشش ڪرڻ. انڪلون ڪرڻ. وجهه نهارڻ- منٽون ڪرڻ. حيلا ڪرڻ. انتظار ڪرڻ. مناسب رستو اختيار ڪرڻ سيکڻ- نهارڻ. واجهائڻ.

● واجهائڻ: مصدر. (سن. واڄ = نهارڻ) وجهه وجهڻ- تجويزون ڪرڻ آڻڻ. آٻاءُ ڳولڻ. سيکڻ. ڪشش ڪرڻ. ڪوشش ڪرڻ. ٽڪ- نهارڻ. انتظار ڪرڻ- جهاتيون وجهڻ. (واجهايو- واجهائيندو- واجهايل).

- واجهائيان: واجهائڻ ڪان- نهارڻ ڪان- سڪ ڪان- انتظار ڪان- طلب ڪرڻ ڪان- غرض يا بندگي ڪرڻ ڪان.

- واجهائيس: واجهايو هُئي- نهاريو هُئي- انتظار ڪيو.

- واجهاءِ: واجهائي. سڪي سڪي.

● واجهن: مصدر. (سن. واڄ = چاهڻ) سيکڻ. پاڻجهه رکڻ. خواهش ڪرڻ. ڪشش ڪرڻ. ڪوشش ڪرڻ. نهارڻ- ڏسڻ- ڏيکڻ.

● واجهو ۽ واجها: ذ. (سن. آٻاد يابَ) استاد- اوجهو.

● واجاڻيءُ ۽ واجاڻيون: ث. هندو عورت- هندواڻي- واڻيائي.

● واجڻ (ڪ): مصدر. واڻڻ- سڙهڻ (ڪٽڻ وغيره ڪي). (واڄيو- واڄيندو- واڄيل).

● واڄ ۽ واڄون: ث. (سن. واتْيا = هوا) تُند هوا (جا ڪلاڪ ۾ پنڌ رهن ڪان ويهن ڪوهن تائين مفاصلو ڪري)- طوفان. هوا- واءُ- جهڪڙ- واجوڙو- اينڊوڪار. (انگ). وقت ڏيکارڻ جو اوزار- ڪيسي يا ٻانهن جي واڄ- تائير ڏيکارڻ واري گهڙي. (سن. واڄ = چاهڻ) سيڪ.

"متيون سيڙي ڪان، واڄا ڪجي وڃ هوءَ"
(شاهه ڪريم).

(سن. وَڄْ = ڳالهائڻ) پڙهڻ جي حالت- پڙهڻي.

- واڄڙ ۽ واڄڙَ: ذ. واڄ وارو- طوفاني. طوفان جو زور- آڪرو (سنڌ).

- واڄ سيڪر ۽ واڄ سيڪرَ: ذ. صفت. گهڙي ساز- گهڙيال ٺاهيندڙ.

● واڄا ۽ واڄائون (ل): ث. (سن. واڄا > وَڄ = ڳالهائڻ) انجام- قول. ڏَت پَتْ- پرتگيا- وعدو- وچن- ٻول- ڳالهه- وائي. ساک- قسم- ڏوهي- آڻ- سُنهڻ. نذر. واڌائي.

● واڄڻ: مصدر. (سن. واچن > وَڄيَ). پڙهڻ. جاچڻ- ڏسڻ. (واڄيو- واڄيندو- واڄيل).

- واڄ ۽ واڄ: ث. مطالع- ٻاڻ- گذارش. پڙهڻي- پڙهه. سيکَ.

- واڄاڻي: ث. واچڻ جي قيمت يا ٻها- پڙهائي.

- واڄائڻ: مصدر. پڙهائڻ.

- واڄائي: ذ. صفت. واڄيندڙ.

- واڄ ڏيڻ: ڏوهي ڏيڻ- ٻول ۾ پنڌ- ڏول ۾ آڻڻ.

- واڄڪ: ذ. صفت. زباني. پڙهندڙ- ڏسندڙ- جاچيندڙ.

- واڄڪ ٻولي: ث. زباني ٻولي. آها ٻولي جا رواجي طرح ڳالهه ٻولهه ۾ ڪم آڻي عام ٻولي. (لکڻ جي ٻولي ٻئي قسم جي ٿيندي آهي).

- واڄيءُ ۽ واڄيئُون: ث. پڙهڻ جو ڪم- پڙهڻي- چيٽي- خط.

- واڄيندڙ: پڙهندڙ- ڏسندڙ- جاچيندڙ.

● واڄوڙو ۽ واڄوڙا: ذ. (سن. واتْيا = هوا) واءُ يا واڄ جي ڪهري- واءُ جو گهيرو (جنهن ۾ مٽي، ڪنڪ ۽ ڪانا گهمرو ڪري مٿي چڙهي وڃن). تيکو واءُ- گهمري وارو واءُ- ڦرندڙ واءُ. طوفان. گرد باد- واڄولو.

- واڄولو ۽ واڄولا: ذ. واچوڙو- واءُ- هوا. طوفان.

● واڄيءُ (ل): ث. مٽي پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم (سنهڙا چلر، ڏيکهه ٣-٦ انچ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● واڇ ع واڇون: ث. (سن. وَ ڪَ = وات) وات جي ڪنڊ- وات جي ٻنهي طرفن جون ڇاڙيون- ڳلاڦون- ڇپن جون ڪنڊون.
= واڇان ع واڇائون: ذ. چريو- بيڪار- بي متيو- بي سمجهه- نڪمو- ويسلو- واهيات. بيوقوف عورت- بيڪار عورت- بي سمجهه عورت. "چريون ڏيڻي چار، واڇان ونجي هڪڙي".
= واڇان جَري: مورک زال.
= واڇ ڏيڻ: اڏرنگ يا لڦوي جي بيماريء سبب واڇ ڦرڻ- واڏڻو ٽيڻ. عجب ۾ پئجي وڃڻ.
= واڇِر ع واڇِرَ: ذ. صفت. وڏين واڇن وارو- واڇرو ڪتو.
= واڇِري: وڏي وات واري- ڪهڙ ڪالهائيو- ٻڪواتڻ- واهيات.
= واڇ ڦرڻ: واڇ ڏيڻ.
= واڇڙه: هڪ ساريکو واڻ- چوٽ لڳندڙ واڻ.
= واڇڻيان: ظرف. واڇن سان- وات سان- ڇپن جي ڪنڊن سان.
= واڇون ڏيڻ: ڪيلڻ- مُشڪڻ.
= واڇون ڦرڻ: هڪ ٻکو ٽي وڃڻ- حيران ٿيڻ- عجب ۾ پوڻ.
= واڇون ڪٽڻ سان: لڳاتار: تمام گهڻو ڪيلڻ- وڏي وات وارو هجڻ.
● واڇِر ع واڇِرَ (ت): ث. هلا جو هڪ قسم، سندس وات وڏو ٿئي، مٿي تي منڊيڙي جو نشان ٿئيس.
● واڇولي (ت): ث. نندي ڪائي ڦر جي ڪل.
● واڇي ع واڇيون (ڪ): ث. قيء- اُلٽي.
● واحِد: ذ. (ع). الله سائين جو نالو. (صفت). هڪڙو- هڪ- ڇڙو- اڪيلو.
= واحِد شاهِد: ذ. خدا شاهد (آهي).
● واحِد ٻُور: اسم خاص. تعلقي ڪنڊڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● واد ع واد: ذ. (سن. وَدْ = ڪالهائڻ) تڪرار- بحث- چيٽ- هوڏ. ثابت مناظرو. ڪنهن به ويچار ڌارا جو ورنن- ڪنهن اصول يا عقيدي جو بيان: "وِ ڪاس واد = اصول ارتقا، ادويت واد = هم اوست، وغيره".
= واد و وادُ: ذ. بحث مباحثو- تڪرار. شاسترارٿ.
= وادي ع وادِي: ذ. تڪراري- هوڏي- بحثي- حجتي- جهڳڙائي. ڪهڙ ڪالهائو. مُرڪي.
= وادِي ع وادِيون: ث. (ع). هرپٽ- رڻ- بيابان- صحرا- سڃ- ڌُر بر- ميدان- هوڏو- پٽ- ڇوڪاڻ. جهنگل. پاڻيء جي نالي. زمين نشيب ۽ هموار- هيٺاهين زمين- ماٽري.
"وحدت جي وادِيء ۾ ڪوڙيئون ڪي قليل"
(سهڻي- شاهه).
= وادِيء ايمَن: ذ. (ع). جبل طُور جي ساڄي پاسي وارو جنگل، جتي حضرت موسيٰ عليه السلام کي معراج ٿيو هو.
● واڌ ع واڌون: ث. (سن. ورڌ = وڌڻ) جهجهائي- ڪهٽائي- آسرڻ- آپرڻ- آهڙڻ- وراڻ- واڌارو- چاڙهو- ترقي. ڪهٽائي. سرسي- پلت- وڌيڪائي- فاضل- زياد تي- سرسائي- افراط. آها جاري جا جار جي چِنڀَڙ جي مٿان هٽجي، اُن ۾ تُنبِيُون پڌجن ۽ تر ۾ لوهي ڪُٽڪا وجهجن.
= واڌاپو: ذ. جوڙ ڪرڻ- ڪڍڻ- نشاني. ترقي. زياد تي. نفعو- فائدو. سڌارو- واڌارو.
= واڌارو ع واڌارا: ذ. نفعو- فائدو- لاڀ- آڇت- پراپت- لاهو- ڪٽيو- آهراسو- سوٻاسو- وَڻاءُ- وڻب- ڪفايت. ڪُڻ- ٽوڙو- سڌارو- ترقي- واڌارو- اطلاع.
= واڌاري: ظرف. وڌيڪ- زياده- وڌڪ- گهڻو- جهجهو.
= واڌِهو ع واڌِها: ذ. واڌارو- وڌيل- جهجهو- گهڻو.
= واڏو ع واڏو: ذ. پراپت- فائدو- لاڀ- نفعو- لاهو- ڪٽيو- آهراسو- واڌ- واڌار- آڇت- ترقي. واڌارو. نفعو. فائدو. سوٻاسو- وڻاءُ- وڻب. تمام گهڻا- بيحد زياده- فاضل- سرس- وڌيڪ- فضول- واڌي- اجايو- زائد- اڻ ميو-

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

چگي، طرح - سان گڏ - زور - غالب - آگاڻجهو - پر پل - فائق - مروج. بي پرهيز - سخت - واڌو - فالتو. حسابن ۾ جوڙ (+) جي نشاڻي.

● واڌاڻو ۽ واڌاڻا: ذ. مبارڪبادي - ڪيرون - واڌائي. خوشخبري. مڱڻي جو ڏينهن. شادي. هندن ۾ شادي، جي پهرين رسم، جنهن ۾ دوستن ۽ عزيزن ۾ جليبيون يا بي ڪا مٺائي ورهائين. ڪاڻ جي ڏوئي يا ڏوئلو - رڌو. ماڦو. واڌائو.

- واڌاڻو ۽ واڌاڻا: ذ، (سن. ورڌ نه). واڌائو - واڌائي - شادي مبارڪ. ويجهه - وراڻ.

"پهري ڪيئا پتن ۾ وجيڙيئن واڌاڻا."

(مارئي - شاهه)

● واڌائيُ ۽ واڌايُونُ: ث. مبارڪون - ڪيرون. خوشخبري. مڱڻي جي ڪ. شادي، جو پهريون سڳڻ (جڏهن متن مائٽن ۾ جليبيون وراهجن). ٽورو - ٽورو ٽڪرو. پاڳو. خوشخبري. جنڊ جي ٻُڪي. ڏوئي.

- واڌائيُ ڏيتُ: مبارڪ ڏيڻ. خوشخبري ڏيڻ. مڱڻي جي ڪ ڏيڻ. (ٻاهه تي وڪيل تئي جوچمڪات) ڏسجڻ ۾ اچڻ. تئي جو ٻاهه تي وڪيل ٻاڌي ڏانهن اوچتو چمڪات ڏيڻ.

- واڌايُونُ مِلڻُ: مبارڪون ملڻ - خوشخبريون ميڙڻ.

- واڌايُونُ و رَڻُ: خوشيون ٿيڻ - مبارڪون ملڻ.

● واڌوُ: صفت. تمام گهڻو. وڌيڪ - جهجهو. زياده. بيوبه. الهيءَ ڪان سواءِ. سرس. حدڪان وڌيڪ. آلجبرا ۽ انڪي حساب ۾ جوڙ جي نشاني.

● واڌِواڻِيُ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● واڌَ ۽ واڌُونُ (ڻ): ث. (سن. واد > وَدُ = ڪالهائڻ). هوڏ - ضد - بحث - تڪرار - جهيڙو - حجت - وادُ.

- واڌَ ڪرڻُ (ڻ): ذ. ضد ڪرڻ - هوڏ ڪرڻ - بحث ڪرڻ - حجت ڪرڻ - تڪرار ڪرڻ.

- واڌِيُ ۽ واڌِيُ: ذ. صفت. ضدي - هوڏي - بحثي - حجتي.

● واڌاڻُ ۽ واڌاڻيُونُ: ث. (سن. آڌ = هيٺ + وِي = واڻڻ). ڪٽ جي پيراندي، ڪان واڻ چڪڻ لاءِ وڏل رسي - واڌڻ - تانگهه - پالتي.

● واڌاڻو ۽ واڌاڻا: ث. واڌاڻو - شادي، جڏون مبارڪون - خوشخبريون - ڪيرون.

● واڌَر (ڻ): ذ. بادل - ڪڪر - گهٽا.

- واڌَرو ۽ واڌَرا (ڻ): ذ. جهڙالو - آگر. ميرانجهڙي پوري رنگ جا پيرون.

● واڌَڪُ ۽ واڌَڪَ: ذ: (سن. بَدْ = بڌڻ). دروازي جو ڪ. قطر - وتر. ڪاٺائين دروازي ڪي مضبوطي لاءِ ٻُڌڻين پاسي ڪان ڪاٺ جڙون لڳل پٽيون - جهل - آرٽ - ٽيڪ.

● واڌَڻُ ۽ واڌَڻُونُ: ث. (سن. آڌ = هيٺ + وي = واڻڻ). ڪٽ جي پيراندي، واري مڙهيل نوڙي، جا ڪٽ جي واڻيل واڻ کي چڪي ڇڏي - ڪٽ جو واڻ چڪي ۽ سيٽائي پيهارينڊ نوڙي - رسو. واجهه - وايه - تانگهه - پالتي.

● وادِهُ (ت): ذ. ڏگهو رسو - واجهه - نوڙ - اهو رسو جنهن سان ڪوهه مان پاڻي ڪڍجي يا گاڏي، جي ڏڻ چڪڻ لاءِ ڪم آڻجي.

● وادِ ۽ وايْونُ: ث. (سن. وَرْدُرُ = وِدِيُ. وَرْدَ = وِيڻ). چمڙي جو رسو - نيتو - وڏو ڏگهو رسو - واجهه - نوڙ - تانگهه - واڌڻ. ڪوهه مان پاڻي، ڪڍڻ جو رسو. ورت. ڪهيءَ رسوسلي ۾ وجهي ٻڌي، جي آڌ ۽ سيڙهه نه جهڻ واسطي ٻڌڻ. ڪاڻين جي وڌ - چير.

- وايائي: ڪاڻين جي وڌائي ۽ چيرائي.

● وايا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

- وايامو ۽ وايامَا: ذ. رنبي وغيره جي چيڙي جي چوڌاري ويڙهيل چم جو چٽلو. ماڻامو.

- وايڙ جا اوزار: وايامو.

● وايڙُ ۽ وايڙُ: ذ. سڪل ٻَصر جي پاڙ. ٿوڙهو (وڻ) - ٿڙ (وڻ).

● وايڙُ ۽ وايڙُ: ذ. ٻصر جو هڪ قسم. ٻصر جي وڏيل ڳنڍ. ظالم - وڏيندڙ - وڏيل.

● وايڙُ: مصدر. پاڙڻ - ڏگهي رسي سان ٻڌڻ. (واڌ يو - واڌيند و - واڌيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وايوُ ع وايا: ذ. (سن. وَرْد = وَيَنُ) كاڻ كي وڌڻ جو ڪم. ڪندڙ - وڌندڙ. ڪاريگر - سُوتار - سُوٿهڙ - ڏکڻ. درودگر - نجار.
- وايو پائيي: ث. وايي جو ڪم. وايي جو آجورو.
- وايو ڪوَ ع وايڪا: ذ. صفت. وايڻ جو ڪم. وايي جو - ڏکڻو.
● وايوڙڻُ: مصدر. (سن. وَرْڌ = وَيڻ) ترار سان ڪٽڻ. گهائيل. وڌ ڪرڻ. ڏارڻ - ڦاڙڻ - چيرڻ. ڪٽڻ - زخمي - چاڪ ڪرڻ - ڇڄ ڪرڻ - ضرر ڇڻ - رنج ڪرڻ - داغ ڪرڻ - فراقجڻ. (وايوڙيو - وايوڙيندو - وايوڙيل).
- وايوڙَ ع وايوڙُونُ: ث. زخم. ترار جيو گهاءُ. وڌندڙ. ڪٽيل - گهايل - زخمي - ڦاڙيل - وڌيل - وايوڙيل.
- وايوڙُ: ذ. صفت. زخميل - گهايل.
- وايوڙ جَنُ: ڪٽڻ - زخمجڻ - گهائجڻ - ڦاڙجڻ - وڌجڻ.
- وايوڙو ع وايوڙا: ذ. ترار جو گهاءُ - زخم - ڪٽ. زخميل - گهايل - وڌيل - ڦاڙيل. عاشق - پريتوان - پريتم.
- وايوڙ ٿا: ذ. وڌيا - زخميا - ڦاڙيا - چاڪ ٿيا.
- وايوڙ يا: ذ. اي وڌيل - اي ڪٽيل. اي زخميل عاشق - اي وايوڙيل.
- وايوڙ يَلُ ع وايوڙ يَلَ: ذ. زخمي - گهايل - ڪٽيل - وڌيل. وڌيو - ڪٽيو - سُٽيو - دام ۾ ڦاٽل. پڇاڙ سُوئر، جنهن کي ڪُٽن جا چڪ لڳل هجن - ڪُٽن جو ستايل.
● وايو واوُ ع وايو ولا: ذ. واڇيل ڪٽ جي پيراندي، واري پاسي واڌڻ واري نوڙي، جو مُنهن، جنهن ۾ واڌڻ وجهجي - واڻ جو ويڙهو. زيور جو هڪ قسم - عورت جي ڪرائي، جو ڪَٽهُ. گدامڙي، جي وڻ جو ڪَڇو ٻلڙو. (ل).
- وايوليا ع وايوڻيا: ٻانهن جي ڪرائي ۾ منڪلي جي جاءِ تي پائڻ جو زيور، (چاندي وغيره جو ٿئي. منڪليءَ جو گول حلقو لسو ٿئي، هن جي گول حلقي ۾ وَرَ وَڪَڙ ٿين).
● وايو يوَ ع وايو يا: اسم خاص. ذات جو هڪ قسم.
● وارُ ع وارُونُ: ث. (سن. وارَ = ڦيرو) وارو - گهمرو - ڦيرو. ويرو - ويل - وقت - ٽاڪو - مهل - ديئر - وارو - پيرو. پل - ساعت - فرصت - مهلت - ديَر - غفلت - سستي. واند ڪائي - وارڪائي. آلتر - حملو - ڪاهه - وار. گهور - قربانيءَ لاءِ مڃتا جي آڇ. مڃتا مڃڻ واري حالت. پئي جي جاءِ حاصل ڪرڻ واري حالت. گهمرو - ڪنهن جي سارا هه جو گيت، ڪنهن جي واڪاڻ جو ڪيرتن (خماص ڪري سکن ۾ پائي گورواس جي وار). صدقو - گهور. (صفت). ڪن فارسي لفظن جي پڇاڙي (جا معنيٰ ڏيکاري ٿي) - جهڙو - لائق. طوز - دستور. اکر نسبت: جيئن "اميدوار، سزاوار وغيره".
- وارڪائيي ع وارڪائيُونُ (ل): ث. فرصت - واند ڪائي. آجائي - چوٽي.
● وار: ث. (سن. وارڻ = بند ڪرڻ) لوڙهو.
● وارُ ع وارَ: ذ. (سن. بال) مٿي يا بدن جا وار - زلف - لوم - ڪيس. ڇتا. رڇ جي بدن جا وار (ساڙي رکب ڪري، زيتون جي تيل ۾ ملائي سرهر ڪاهين. (ف - ج). آلتر - ڪاهه. پيرو - گهمرو. ڏينهن - تيڪ - چنبه جو ڏينهن - تاريخ. هفتي جو ڪو ڏينهن (جيئن: سنگل وار، وسپت وار).
- وارآڇا ڪيا آڪُسُ: گهٽو زمانو ڏٺو اڻس - وڏيءَ عمر جو آهي. آزمود ڪار - تجربيڪار. عقلمند - ڏاهو - سياڻو.
- وارُ ٻڌڻُ: شادي ڪرڻ لاءِ ڪو ڏينهن مقرر ڪرڻ. حملي لاءِ تجويز رڪڻ. فرصت جو وقت مقرر ڪرڻ.
- وار ناهيڻُ: واڻ ڪي سينگارڻ - وار ڪي ٻنهجي سرخيءَ موجب ڪٽي ڏيئي ٻيهارڻ. زلف ٻيهارڻ - ڇتا ناهڻ - وار ڪُنڊڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وارَ پَتَنُ: نچڪڻي سانَ وار چوندڙ - چڪ ڪوهڻ - ٻئل ڪوهڻ.

= وارَ جو ٽالو نہ ڪِنهَنُ: ڪجهہ ٻ نہ چوڻ - خاموش رهڻ - معاف ڪري ڇڏڻ.

= وارَ جو ٽالو وڃَنُ: ٿورو ايذاءُ ڏيڻ - ٿورو رنج پهچائڻ - ٿوري تڪليف ۾ وجهڻ.

= وارَ جو وِنڪَ نہ هُنُ: ذرو تفاوت ٻ نہ هڻ - ڪجهہ فيرقار نہ هڻ - ذرو ٻ گهٽ وڌ نہ ٿيڻ.

= وارَ چَرُو ۽ وارَ چَرَا: ذ. وارن ڪِرڻ واري حالت - ڪنجاهڻ - وارن ڪي ڪائيندڙ وار جئو ٽالو ۽ چَرندو وار.

= وارِ ڏيَنُ: (هندن) جي رسم ورواج موجب ويجهي مائٽ جي موت وقت پنهنجو منڊ ڪوڙائڻ - وار لهرائڻ - مٿي تان وار صاف ڪرائڻ - ڪنجو ٿيڻ.

= وارِ ڙيُو ۽ وارِ ڙيا: ذ. واري تي ايندڙ وار وجهلائيندڙ - وارو وٺندڙ - واري پڻيان واري وارو - لاڳيتو - مسلسل. وارا ڪٽندڙ ملهہ - ملهہ ۾ واري جو انگ جاڻندڙ - تڪا وارا ڪٽندڙ.

= وارَ سَمُجهائِنُ: وارن کي ڏوئي ڦٽي ڏيڻ - تيل مکي ڦٽي ڏيڻ.

= وارَ سَنڀَوارَنُ: وارن کي ڦٽي ڏيڻ - وارسڌاسنوان ڪرڻ - موڙهل وارن کي سنئون ڪرڻ.

= وارَ ڪَتِرنُ: مشيين يا ڇينچيءَ سان وار ڪترڻ.

= وارَ ڪرڻ: حملو ڪرڻ - آلرڪرڻ - ڪاهه ڪرڻ - جُلهه ڪرڻ. ڪهروڪرڻ - پيروڪرڻ - دفعو ڪرڻ.

= وارَ نَليُونُ: بدن اندر تمام ننهيون وار جهڙيون نسون - رڳون - تَنتون.

= وارَن ۾ ور وجهنُ: چوٽي ڪرڻ - وار ٺاهڻ - وار سنوارڻ - وار ويڙهڻ - وار ٻڌڻ.

= وارڻي وارڻ: پاڳين جو وارو ڪرڻ. (ن - ب).

= وارِ وار: ث. ٻار ٻار - گهڙي گهڙي - ساعت ٻ ساعت - هرهر - پل پل. وري وري.

"صد قو توتان آڳ وار وار." (ڀيڪس).

= وار وارِ ڦيرا ڪَرنُ: جڏهن تڏهن اچڻ - گهڙي گهڙي اچڻ - هرهر اچڻ.

= وارَ وارَنُ: تاريخ مقرر ڪرڻ - ڏينهن مقرر ڪرڻ - فيصلو رکڻ. انجام ڏيڻ - قول ڏيڻ - وعدو ڏيڻ - ٽيٽ ڏيڻ. مقرر ڏينهن تي ڪم نہ ڪرڻ - وارو ٽارڻ.

= وارَ وِنَنُ: وار ڪوڙڻ - ٻاڪيءَ سان منڊ صفا ڪرائڻ.

= وارَ وِجهنُ: پنهنجو حق اڳ ۾ ڏيڪارڻ - پنهنجي اڳرائي ڏيڪارڻ. ٻهريون حق هجڻ جي دعويٰ ڪرڻ.

= وارووچو ۽ وارووچا (ڪ): ذ. وارن وارو برش - گهوڙي جي ڇڇ جي وارن مان ٺهيل برش جنهن سان فرش صاف ڪجي.

= وارَ وِڇائِنُ: نياڻيءَجو سڳ ڏيڻ - مائٽي ڳنڍڻ - نياڻيءَ جي شادي ڪرڻ - سڳاٻندي ڪرڻ. قربان وڃڻ - ٻلهار ٽيڻ - نياز نڀاڳ ڪرڻ - عزت آجيان ڪرڻ - خدمت چاڪري ڪرڻ - مرحبا ڪرڻ - ڪمي ٻيشي باقي نہ ڇڏڻ.

= وارَ وِنڪو نہ ٿيَنُ: ذرو ٻ نقصان نہ ٿيڻ - ذرو ٻ جوکو نہ رسڻ - صدمو نہ اچڻ - تڪليف نہ اچڻ - رنج نہ ٿيڻ.

● وارِ ياڻيَ ۽ وارِ ياڻيُونُ: ث. نذر ڪندڙ - ٻيڙا رکندڙ.

● واراکو ۽ واراکا: ذ. (سن. ورت = ڦرڻ). ڦيرو - ورُ - وٽ - وکڙ - ٻيچ - محبت جو ٻيچ - محبت جو ڳانڍاپو.

"وينين ناهه واراکو سُٽين کونهي سنگ."
(آبري - شاهه)

● واراڻيُ: اسر خاص. تعلقي ڏٽي ۾ هڪ ديهه جو ٽالو.

● وارائِيُ: مصدر. (سن. وايَ = واڳ). سکائڻ - وائکائڻ - هوا ڏيڻ - هوا ۾ رکڻ - واڳ ڪرڻ. چندڻ. وائڙائڻ. وارڻ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ. رقم ڏيئي ان جي ڇڇ بندي ۾ لکائڻ. (واريو - واريندو - واريل).

● وراڻيُ: اسر خاص. تعلقي ڏٽي ۾ هڪ ديهه جو ٽالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وارتا ۽ وارتائون: ث. (سن). آکاڻي - کهاڻي - قصو - افسانو - ڳالهه - بيان. خبرچار - خبر - سڌ - خوشخبري - منگل - نئر - سماچار. پچر. بشارت - ماجرا. گفتگو - نقل.

- وارتائون وجهڻ (ک): ث. وڏا قصا يا کهاڻيون ٻڌائڻ - پچڑيون وجهڻ - رنبڪون وجهڻ.

● وارث ۽ وارث: ذ. (ع. ورث = وارث ٿيڻ). ورثو ونڊ وارو - ميراث ونڊ وارو - ملڪيت ونڊڻ - ترڪو ونڊڻ - حقدار - مستحق - مُردي جي ملڪيت مان حصو ونڊڻ. مالڪ. خانوند - ڏٽي - ميان. سنپالينڊڙ - رکيڪ - راکو - نگهبان - ڪرلاهو - سرپرست. وصي - ڪانڊ. ڪانڊي. عزيز - لاگاپو رکندڙ - اولاد - ابا ڏاڏا - مائٽ.

"نہ وارث نہ ولهو نہ سڱ نہ سياکو."
(مومل راڻو - شاهه)

- وارث نامو ۽ وارث نامو: ذ. مرت ليک - وصيت نامو. خواهش - مرضي - منشا - اڇا - وصيت.

- وارثي ۽ وارثيون: ث. ورثي جو حق. موروثي حق - مائٽاڻو حق - مائٽاڻي ملڪيت ۾ ڀيداري - ملڪيت جو حصو - پاڳو.

- وارث ڏنو ماڃي: اسم خاص. تعلقي زتيداري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وارد ۽ وارد: ذ. (ع). اچڻ وارو - پهچڻ وارو - لهڻ وارو. نازل - آمد - حاضر - ڪڙڪڻ واري حالت. ايندڙ - قاصد.

- وارد ٿيڻ: پهچڻ - حاضر ٿيڻ - نازل ٿيڻ - اچي وڃڻ - مٿان اچي ڪڙڪڻ.

● وارادات ۽ وارداتون: ث. (ع. وارد جو جمع) آهو حال جو ڪنهن ماڻهوءَ سان ٿي گذريو هجي - آها حالت جا انسان جي سر مٿان گذري. سرگذشت - حال احوال. حالت. تازيون پيدا ٿيل حالتون. واقعو - حادثو - ساڃرا. اتفاق - ڏوهه - گناهه - هنگامو. سر زمين.

- وارادات جيي جاءِ: ڏوهه جي جاءِ - گناهه ٿيڻ واري زمين - سر زمين (جنهن جاءِ تي گناهه ٿئي).

● وارسو: ذ. ٽر ۾ رهندڙ ميگهواڙن جي ذات جو نالو.

● وارڪيي ۽ وارڪيون: ث. پيتل يا چانديءَ جو ڪن ۾ وجهڻ لاءِ گول ڇلو. (اسم خاص). تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وارڪا ڪرڻ (ک): منٽ ميڙ - ٻاس ٻاسڻ - ميڙتا ميڙ - سڪان ٻاسڻ - ٻڙڪ ٻاسڻ. نچاور ڪرڻ - مٽي مٽان گهوري اڇلڻ.

- وارڪا وارڻ (ک): منٽ ميڙ - ٻاس ٻاسڻ - ميڙتا ميڙ - سڪان ٻاسڻ - ٻڙڪ ٻاسڻ.

● وارلو ۽ وارلا (ک): ذ. زيور جو هڪ قسم - هَس - هسي.

- وارلا هٿڙي: ڪچيءَ جي پهرين هٿڙي - هنجي.

● وارنٽ ۽ وارنٽ: ذ. (انگ) ڪنهن ماڻهوءَ جي گرفتاريءَ جو ڪاغذ - وارنڊ.

● وارنڊ ۽ وارنڊ: ذ. (انگ = وارنٽ) گرفتاريءَ جو حڪم نامو.

● وارنڍين (ث): ذ. ڍڳهو رسو - نوڙ - واڇه.

● وارڻ ۽ وارڻ: ذ. (سن. وهس) هاڻي.

● وارڻ: مصدر. (سن. وادَ = ڏيڻ ۽ ميڙائڻ) ليڪائڻ. (رقم) وارڻ - بند ڪرڻ - چڪتو ڪرڻ - رد ڪرڻ. موڙائڻ. ليڪ پائڻ - ترڪڻ - سنڊا ڪيڻ - ليڪا پائڻ. روڪڻ - ٻڌڻ - جهلڻ - هٽائڻ - الڪار ڪرڻ. (سن. وَرْتَ = گول) وراڻ - وري ڪٽي وڃڻ. لهڻ. منع ڪرڻ - ٽارڻ. (پرا. واهترءِ = شرڌا مان چوڻ. سن. وِ ياهرْ) ڪيي ڇڏڻ. ٽيوڙ ڪرڻ - هار رکڻ - نوارڻ. (ميڙتا ۾) ڪا شيءِ مٽي تا گهوري ڏيڻ قربان ڪرڻ - صدقي ڪرڻ - ٻلهار ڪرڻ. ميڙتا ڏيڻ (ٻاس ٻاسڻ سان). لڳائڻ - ارهن ڪرڻ - والارڻ. گهر جي پرسان ٻيل زمين هٿ ڪري پنهنجون حدون وڌائڻ. فدا ڪرڻ. پنهنجي عزت وڌائڻ - وراڻ - واپس موڙائڻ. قبول ڪرڻ - (ڏينهن مقرر ٿيل) ملهائڻ. ارادو ڪرڻ - تيار ٿيڻ (سن. وري = چونڊڻ) پسند ڪرڻ. چونڊڻ. پنهنجو ڪرڻ. نشان ڪرڻ. وسارڻ - آتلائڻ. (سن. وايَ = واءُ). هوا ڏيڻ - وائرڻ - چنڊڻ (اناج). (واريو - واريندو - واريل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- وارڻ پارڻ: ڪارائڻ پياريڻ.
- وار ٽي: ث. ڪن هنڌ و ڏالن جي پٽ جهڻ تي ڪير پيڻ ڪان ايستائين بندش رکڻ (ساڻ سڳڻ سبب) جيستائين ڪنهن مقرر ڏرمي جاءِ تي وڃي اجازت ونڻ. ڪنهن سان مقرر ٽيل وقت تائين ڪنهن سان ڪاڏي پيتي يا ڪم ڪان پاڻ رهڻ. ڪنهن به شاستر جو يڪي سر پُورو پاٺ ڪرڻ.
- وارُو: ويل - ويندڙ - وري ورڻ وارو - موٽندڙ.
- وارِي: ورائپ - ڦيرائي - وري - موٽائي - گهرائي. ٻيهر - دوباره.
- وارِي ڇڏڻ: ورائي ڇڏ - هٽائي ڇڏ - دل تان لاهي ڇڏ.
- وارِي وِجهڻ (ڪ): ذ. پرهيز ڪرڻ.
- وارِيو ۽ وارِيا: موٽايو - هٽايو - ڦيرايو. ماٺهوءَ جو نالو.
- وارِين: ورائين - شال موٽائي آڻين.

"واريين سي والسي، هينڊو جنين هٿ ڪيو"
(سهڻي - شاهه).

- وارِٽي ۽ وارِٽيون: ث. برهمڻ جو شاستر پڙهي ختم ڪرڻ واري حالت. هندن ۾ ٻار جهڻ ڪان پوءِ ڪير وغيره ورهائڻ. ڪُرپي - ٽِڦڻي. آٽلاڻي.
- وارو ۽ وارا: ذ. (سن. وار) وقت - ٽاڻو - ويلو - فرجو - پرڪو - ويرم - سمون - ايام - ڪجهه وقت وات سان ڳائڻ بند ٿيڻ ۽ رڳو سازن جو وڄڻ. تپ جو هڪ قسم (جو هڪ ڏينهن ڇڏي ٻئي ڏينهن ايندو آهي). عرصو - زمانو - ويهر - پيرو - ويل - نوبت - صاحبي - وارو - ايام ڪاري.

"واري ولو راءِ جي سڻ تون حقيقت هيءَ".

ڪُشتيءَ جو هڪ داءُ. (ظرف). البت. عمل. موقعو - وجهه - اوڪاش - سُڪند - مهل - موسم. فرصت - گهمرو - دفعو - لڳو - پرڪ - مدو - ميعاد. ملهه جو هڪ انگ. بخت - قسمت - نصيب - پاڳ. ڪوس پرچي ڦرهڙيءَ تي اچي تہ چٽبو وارو. سوئر جي اچڻ وڃڻ جا ڦيرا. (حرف اضافت) جو - سَڏو ڏڪ - پناهه - واهر - مدد - واهر لاءِ دانهن - فرياد - گهوڑا گهوڑا - هاءِ هاءِ.

"دوا آهين دل جي، وارو واقف ڪار"
(آبري - شاهه).

(ذ). ڪيڻين جو هڪ قسم.
- وارا جُماراڻ: ڪڏهين ڪهڙو وقت ڪڏهين ڪهڙو. وقت - ويل. (گذريل عمر ۾) لاها چاڙها - گرميون سرد يون - ڏڪ سڪ - اهنج سهنج.
- وارا ڦيرا: وجهه - موقعا - مهلت.
- وارا ڪَرَڻ: حملا ڪرڻ - آلرون ڪرڻ - مٿا هُڻون ڪرڻ - وري وري اچي سرتي ڪوڪڻ - هردم ڏڪ ڏيڻ - هر وقت مصيبت ۾ مبتلا ڪرڻ. آفت آڻارڻ.
- وارا ڪيئو وِيَن: شل واري واري تي وڃڻ نہ ڏسي هڪ موسم ۾ تہ ميهار وٽ ڪير موجود رهي! (سهڻي - شاهه).

"ڪاريون ڪَڪيون ڪنديون وارا ڪيو وِيَن"
(سهڻي - شاهه).

- وارا ڳٽڻ: سوئر جي اچڻ وڃڻ جا ڦيرا ڳڻڻ.
- وارا وَڃائڻ: حڪومت ڪرڻ - بادشاهي ڪرڻ - موجون ماڻڻ - مزا ونڻ.
- وارائِتو ۽ وارائِتا: واري وارو - واري تي - پوري وقت تي - ٽيڪ دفعي. ٿوٻتي (تپ) - واري جو (تپ) واري ۾ يا ساهيءَ ۾ ڇڏيل زمين (جنهن کي هڪ سال يا وڌيڪ عرصو ڇڏيو ويندو هجي). مقرر وقت جو - مقرر ڦيري جو. گهمرن يا ڦيرن سان. هڪ ڏينهن ڇڏي ٻئي ڏينهن تي ايندڙ (تپ).
- وارو اچڻ: وجهه لڳڻ - موقعو اچڻ. ڪجهه هٿ لڳڻ - فائدو حاصل ٿيڻ - لاڀ پوڻ - نفعو ٿيڻ.
- وارو ڏِيَڻ: وجهه ڏيڻ - فائدو ملڻ. راند ۾ وارو ڏيڻ. ٻيڙيءَ کي ورائڻ. ٻئي کي زور لڳائڻ لاءِ وجهه ڏيڻ.
- وارو ڪَرَڻ: ملهه ۾ داءُ ڪرڻ. سعيو ڪرڻ - ڪوشش ڪرڻ. جهٽ ڪرڻ - پنهنجو هنر هلائڻ.
- وارو لڳڻ: نصيب کُلڻ. پاڳ ڦِرڻ. وڏو فائدو ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وارو وار: هار هار- وري وري - پيري پيري سان - وَر وَر ڪري.
= وارو وارڻ: چڙهي يا هوڪو ڪوهه ۾ وڃڻ.
= وارو وار مڇائڻ: تنگ ڪرڻ - عاجز ڪرڻ - پريشان ڪرڻ. خراب ڪرڻ - بدنام ڪرڻ - رسوا ڪرڻ.
= وارو وَٽي ڪرڻ: ڪم ۾ هڪٻئي جي مدد ڪرڻ.
= وارو وَڻڻ: همراهي ڪرائڻ.
= وارو وَڃائڻ: ڏهڻي سان وقت گذارڻ. حڪم هلائڻ. ڏاڪو وڃڻ. عمر جا ڏينهن پورا ڪرڻ - پنهنجي فرض ادائي ختم ڪرڻ.
= وارو وَرڻ: بخت ڪُلڻ - قسمت ڪُلڻ - نصيب ڪلڻ - پاڻ ڀڙائڻ. اوج ۽ اقبال کي رسڻ - ستارو چمڪڻ - ورق ورڻ - بُلند درجي تي پهچڻ.
= واري: ظرف. گهمري - پيري - موڙي - وري - ورائي.
= واري: ث. گهمرو - وقت - وارو - وڃه (ظرف). موڙي - وري.
= واري واريون: ث. پيري - دفعي - گهمري. حق ۾.
"مومل جي واري، ڪهڙ چاڻان ڪه ٿيو"
(مومل راڻو - شاهه).
وري - ٻيو پيرو - ورائي. ورو ڪڙ ڏيڻي - پيچ ڏيڻي. جڳائي - مناسب.
= واري آڇڻ: پيٽ ۾ پورو اچڻ - ننهي نڪي اچڻ - مشابهت ۾ پورو اچڻ - حساب ڪتاب ۾ پورو اچڻ.
= واريلو: واري سان تپ اچڻ - هڪ نه ٻئي ڏينهن تي تپ اچڻ.
= واري ۾ آڇڻ: وڃه ۾ اچڻ - موقعي ۾ اچڻ.
= واري وَٽي: واري سان - نمبر سان - نمبروار - هڪٻئي جي ٻيهر. قاعدي موجب. حق ورهاست سان.
= واري وَٽيڙي: پهاڻ - سهيلي - چنال - فاحشه - بدراهه. (طعني جو لفظ).

= واري وَڃائڻ: همت ڏيکارڻ - حڪومت ڪرڻ.
= واريون وارڻ: ڏينهن مقرر ڪري ڇڏڻ - وارا ٻڌي ڇڏڻ.
● وارو ۽ وارُو (ڪ): ذ. (ف. واهه + رو) سار لهندڙ - سنڀال ڪندڙ - وڙ ڪندڙ. مددگار - واهرو. ورائيندڙ. شڪار کي ٽاهڻ. مڇي ڦاسائڻ لاءِ رڄ جو هڪ قسم. موٽندڙ.
● وارُوچو: ذ. وارن صاف ڪرڻ جو برش - وارُوچو.
= وارُوچو: ذ. وارُوچو.
● وارَهِ: اسم خاص. تعلقي وارهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● واري ۽ واريُون: ث. (سن. بالڪني = واري) ريگ - ريتي - ڪَڪري - سنهي ڪري - ڪنڪيري. واري. اڇي، ڳاڙهي رنگ جي ٽيندڙ - چمڪندڙ واري. گهمرو - ڦيرو. موج - مزو - لطف. قربان - صدقي - ٻلهار.
= واريا سو ۽ واريا سا: ذ. واريءَ وارو - ريگ وارو - ريتيءَ وارو - ڪنڪيريءَ وارو - سنهي پٽڙي وارو. واريءَ سان مليل.
= واريءَ جو ڪوٽ آڏڻ: بي فائدي گالهه بابت خيال ڪرڻ - اجايا پَهه پچائڻ - نه ٽيڻ جهڙيون گالهيون ڪرڻ - پنهنجا ناهه ناهڻ - من گهڙت افسانه ٻڌائڻ.
= واريءَ جيءُ مُٺِ هُٽَڻ: گهٽو جتاءُ نه ڪرڻ - گهٽو وقت نه هلڻ.
= واري ڪُٽَڻ: بخت وڃڻ - نصيب ڦِٽڻ - پاڻ ڦِٽڻ - مصيبتن ۾ اچڻ - مشڪلاتن ۾ پوڻ.
= واري وَڃڻ (ڪ): بخت ڦِٽڻ - قسمت رُسڻ - ڏکن ڏومن ۾ اچڻ - ڏڪن ڏاڪڙن ۾ پوڻ.
= واري وَرڻ: بخت ڪُلڻ - پاڻ ڪُلڻ - نصيب ڪُلڻ - قسمت جو ساٿ ڏيڻ. ڊهڻي وڃڻ.
= واري وَسائڻ: هاءِ گهوڙا مچائڻ - شور غُل مچائڻ - رڙيون ڪرڻ - ٻيٽون پاراتا ڪيڻ.
= واري ويڙ وَرِي وڃڻ: ڪجهه به ٿي ٻوي هرگز نه مڇڻ - پنهنجي ضد تان نه لهڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وار يارو: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه. جو نالو.

● وار ياسو: اسم خاص. تعلقي سوري، تعلقي نوابشاهه، تعلقي دادو، تعلقي جيمس آباد، تعلقي شاهبندر، تعلقي ٽنڊي الهيار، تعلقي ڪڙهي ياسين، تعلقي ميهڙ ۽ تعلقي قمبر ۾ ديهن جا نالا.

● وار يانُ: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● واڙ ۽ واڙُونُ: ث. (سن. وات = واڙو). ٻڪرين يا رڍن جي ڏکڻ جي جاءِ. لوڙهو. پَنيهر. مُهاڙي. ڪڪائين جاءِ جي چوڌاري ڪَنڊن ۽ ڏنگرن جي پناهه چوڌاري ٻڌڻ. رکب. بچاءُ. جناڪ.

"وهُسن واڙي قسل جڏهن محبتي سچ لاءِ."
(يمن ڪلياڻ - شاهه)

- واڙو ۽ واڙا: ذ. (ف. باره = ديوار، شهر پناهه). مينهن ڏڪين جو وٽاڻ. لوڙهو - بند - ڏَڪ. ديوار. شهر پناهه. ڪچهه جو ٻوٽو. گار جو هڪ قسم (ڏيد واڙو).

● واڙُلُ ۽ واڙَلَ: ذ. هوا سان پريل ڪوڙهو جو ڪچيءَ ۽ بدن جي مٿين حصي تي ٽٽي ۽ سور نه ڪري.

● واڙَلو ۽ واڙلاَ: ذ. زيور جو هڪ قسم - ڪڙولو - هَسُ.

● واڙَنُ: مصدر. گڏڻ - گڏ ڪرڻ - ڪني ڪرڻ - ميڙڻ - وٽورڻ. (واڙيو - واڙيندو - واڙيل).

- واڙو ۽ واڙا: ذ. (سن. وات = واڙو. ف. باره = ديوار، شهر پناهه). وٽاڻ - جاءِ - لوڙهو - ڏَڪ. ڪاري جي ٻيڙيءَ جي حصي جو هڪ قسم، ٻاڦيءَ واري طرف. پاسن ڪان جانبدار ڪاٺ هيٺ وچ وارا ۵-۶ ٻاسا (ڪ-ل). (اسم خاص). پرت جو هڪ قسم، (قسم: طوطائون، گلهايون - ٽِڪُن ۽ منڊ جو واڙو).

- واڙي واڙي (ڪ): ٻڪرين ڪي وٽاڻ ۾ وڃڻ لاءِ ٻڪرار جي هل - نالا.

- واڙِيُ ۽ واڙِيُونُ: ث. پاڇين وغيره جي ٻوڪ - گدرن ۽ ڇانهين جي ٻوڪيل زمين جي حصي کي ٻ چون. باغ - اولاد - آنس - ٻچو - ٻُڌاڙ - آڏ - ڪِير - ڇٽي - جڙ - سنتان.

● واڙِيُ: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● واڙِيارو: اسم خاص. ڏوري جو هڪ قسم.

● واڙِيري (ڪ): وڏي قرواري ٻير.

● واڙِيُ قُسَ: ولين جا گل جي اڪثر ڪري زرد رنگ جا ٿين ۽ خصوصن صبح جي وقت چڱو نماڻ ڪن.

● واڙِيلَ (ڪ): اسم خاص. ٻير جي وڻ جو هڪ قسم، صوفي ٻير جو وڻ. ٻنيءَ واري ٻير.

● واڙُ ۽ واڙَ: ذ. ڪليل - ظاهر.

- واڙَ تهي ورائِينُ: سڏي رستي تي ورائڻ - ڏنگهي ڪي سڏو ڪرڻ.

● واساڙو ۽ واساڙا: ذ. ڪاڪوصاحب - نڪته چين. ڏُوپ ٻارڻ جو ٽانوُ. واس ڪرڻ جو ٽانوُ.

● واسامو ۽ واسامَا: ذ. (سن. ٻاسَنْڪَ > وَسُ = رهڻ). آرام - راحت - ساهي - ڏاهو - قرار - سُک - وسرام - آسائش - سانت - ٽانهر - سامت - ڏيرج. جمعيت. فرحت - ڳڻتي - فڪر - ارمان - افسوس - گهنگهور - مونجهارو - آڏمو. گهٽ.

- واسامَا ڳائِينُ: ڳڻتيون ڪرڻ - خيال ڇائڻ - دليل ڏوڙائڻ - پڇ ڇائڻ. ڪنهن جي وات نهارڻ - ڪنهن جي اونهي يا اوسيڙي ۾ ويهڻ.

● واسانگو ۽ واسانگا: ذ. وقت - وجهه - وارو - موقعو - ويل - مهل - ويرو - عرصو.

- واسانگا ڳائِينُ: شڪ ۾ ويهڻ - اوني ۾ ويهڻ - اوسيڙو ڪيڻ - انتظار ڪرڻ. منتظر ٿيڻ.

● واسِتُو ۽ واسِتُو: ذ. سچ - صحيح - ڪرو - ٺيڪ. حقيقت - آتما.

- واسِتِيُنَ ۽ واسِتِيُنُونُ: ث. واستني - اونداهي رنگ ڪِلي يا سَر، جنهن مان قلم ٺهن.

- واستيني: واستين - ڪانهه - سر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● واسِدُ يُو: اسم خاص. هندن ۾ هڪ ماڻهوءَ جو نالو.

● واسُ: ذ. (ف. باش، سن. وَشْ = رهڻ يا وسڻ). رهڻ جي جاءِ - مقام - ويهڪ - ٻيڪ - خلوت جي رهائش - ايڪانتي - ٻيڪ.

● واسِيُ: ذ. صفت. رهاڪو - رهندڙ - ٻيڪي.

● واسِرائِيڻُ: مصدر. انتظار ۾ ترسڻ - اوسيڙڻ - اون ڪرڻ - ٻيڇيءَ سان انتظار ڪرڻ - اوسيڙو ڪرڻ. لاپ پهچائڻ. ڪنهن تي ايڇپو رکي ڪجهه ڪرائڻ. لاپ هٽ ڪرڻ - ڪنهن مان وٺڻ ڪڍڻ. (واسرايو - واسرائيندو - واسرايل).

= واسِرو ع واسِرا: ذ. آس پاس جو ڦهلاءُ (ٻُوءِ يا مرض وانگي) - غلبو - زور - رواج - ڦهلاءُ. امڪان - پکڙيل - انديشو. ڪليل - ظاهر - واڪو. هوادار - هوادارو. ڪليل هوا وارو. هنڌ - ٽڏڪار. هوا. ٻُونءِ واسرو - پواسرو.

= واسِرِيُ ع واسِرِيُونُ: ث. چيلهه سان ٻڌل ٻيسن جي ڪوٽري.

● واسِطو ع واسِطا: ذ. ع. وسط = وچوارو). سبب - ڪارڻ - باعث - وجه. مراد - نيت - منورٿ - آرٿ - مطلب - مقصد - غرض - هارد وئي - ڏنڏو - ڪر - ڪرت. درميان - وچوارو - پورو پنو. لاڳاپو - نسبت - تعلق.

= واسِطي: جي لاءِ - جي ڪري - سبب ڪري. براءِ - خاطر.

= واسِطي خُدا جِيُ: خدا ڪارڻ - وات خدا جي - الله جي لاءِ.

= واسِطِيدارُ ع واسِطِيدارَ: ذ. لاڳاپو رکندڙ - واسطو رکندڙ - تعلق رکندڙ. مطلبي - غرضائو - آلڪائتو.

= واسِعُ: (ع. وسع). خدا تعالىٰ جو صفاتي نالو. پکيڙيندڙ - وسيع - وڏو - ڪشادو.

= واسِڪارڻ: مصدر. دانهن ڪندڙ - رڙ ڪرڻ. ڪوڪ ڪرڻ - رڙڻ - ٻاڪارڻ.

= واسِڪارَ ع واسِڪارُونُ (ڪ): ث. ٻڪريءَ جو آواز - ٻيڪاٽ.

= واسِڪاريُ ع واسِڪاريُونُ (ت): ث. ڪورين جي اوزار جو هڪ قسم، پ. سنهيون ڪاٽيون جي رڇ جي ٻنيان ٻهن ۾ تانيءَ وارن ڏاڱن کي سُنجهڻ ڪان بچائن ۾ تندن کي نمبروار رکن.

● واسِڪوتُ ع واسِڪوتَ: ذ. (انگ). ننڍو ڪوٽ - صدري. ڪوٽ جو هڪ قسم، ڇيڪو چيلهه تائين اچي. (ويست ڪوٽ).

= واسِڪوٽِيُ ع واسِڪوٽِيُونُ: ث. ننڍي ڪوٽ جو هڪ قسم.

● واسِنا ع واسِنائُونُ: ث. (سن. وَسْ = اڇا ڪرڻ). خواهش - مرضي - اڇا - منشا - ڀاوڻا - سڌ - ڪامنا - چاهه - دل - رُچي - آرزو - سنڪلپ - ارادو - نيت.

= واسِنِيُ: پتل جو ٽهيل برتن، جنهن ۾ گهه وغيره رکجي.

● واسُ: مصدر. (سن. واس = خوشبوءِ ڪرڻ). واس ڏيڻ - دونهون ڏيڻ - (لاش کي) سرهائيون مکڻ - واسڻ - سڳنڌ ڪرڻ - خوشبوءِ ڪرڻ. سرهو تيل وجهڻ. لوبان ڏوپ ٻارڻ - ڪُڪڙ ٻارڻ. ٻڪريءَ جي رڙ - دانهن - ٻيڪار. (ڪ). (واسيو - واسيندو - واسيل).

= واسَ ع واسُونُ (ڪ): ث. واسڻ جو آواز - (ٻڪريءَ جي) ٻيڪار - رڙ - دانهن.

= واسُ ع واسَ: ذ. خوشبوءِ دار يا ٻين شين ساڙڻ کان دونهون - خوشبوءِ - سڳنڌ - سرهاڻ - ڏوپ - لوبان - ڪُڪڙ - عطر. بوءِ - هانس. دونهون. واءُ سواءُ. هوا وڻڻ. ڪنهي هوا - سماچار - وهڪ - ٻيڪ. راءِ - پڌرائي - مشهوري. نيڪي. ڪنهن مورتي اڳيان ڏوپ ساڙي پوڄا ڪرڻ.

= واسارو: ذ. پٿر جو ٽاڻ جنهن ۾ واس ڏوپ ڪبو آهي.

= واسائِنُ: (ڪٽين جو اصطلاح). ڪپڙن کي مصالح ۾ سنڌ بعد سُڪائي آڏوڪو ڪرڻ - وٽ ڪڍڻ.

= واسِجِيُ وڇ: خوشبوءِ سان پُر ٽين - سڳنڌ سان ڀرجڻ - تيل سُرهو مکڻ - عطر مکڻ. مشهور ٽي وڇ - پڌرو ٽي وڇ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ واسُ ڏُوپُ: ذ. واس ـ خوشبوءِ ـ دونهون، عطر ـ سرهو تيل ـ لوبان. ڏوپ وغيره خوشبوءِ دار شيون ملائي پوڄا ڪرڻ.

ـ واسَنُ ڏُوهَنُ: واس ڏيڻ ـ واسڻ ـ دونهون ڏيڻ ـ لوبان ڏيڻ ـ اگربتي بارڻ. خوشبوءِ دار شيون جلائي، ڪنهن مورتيءَ جي پوڄا ڪرڻ.

ـ واسيٽِي: واس ڏوپ جي شين رکڻ جي ڪوٺري.

ـ واسُ ڪرڻ ـ خوشبوءِ ڪرڻ.

ـ واسُ وَنَسُ: مزو وٺڻ ـ چس وٺڻ ـ لطف وٺڻ ـ خوشبوءِ وٺڻ ـ سڱنڌ وٺڻ.

ـ واسَ وَرَنِيُونُ: واس سان ورتل ـ خوشبوءِ سان رتل ـ سڱنڌ سان پريل ـ سرهاڻ سان پريل.

ـ واسَ وَسائِيُ (ت): پتڻ. مار ڏيڻ ـ ڏڪوٽڻ ـ آزارڻ ـ اهنجائڻ.

ـ واسَ نَہ وَسَنُ (ث): پريم نہ رکڻ ـ محبت نہ ڪرڻ ـ پيار نہ ڪرڻ ـ عشق نہ ڪرڻ.

ـ واسَ وَسَنُ: ڏاڍو پاڳوسڻ ـ رحمت جو نزول ٿيڻ.

ـ واسِئُو ۽ واسِئا: سرهاڻ سان پريل ـ خوشبوءِ سان ڀُر ٿيل ـ واس وندڙ.

● واسَنُ ۽ واسَ (ث): ذ. ٻاسڻ ـ ٽانو ـ برتن.

● واسِيٽِيُ ۽ واسِيٽِيُونُ (ڪ): ث. چيلهه تي پٽسن ٻڌڻ جي ڪوٺري ـ پٽڻون ـ ٽيلهي ـ همياڻي ـ گولڪ. ڪيڪ ـ خزانو.

● واسُو ۽ واسا: ذ. (سن. وَسُ = رهڻ) رهڻ جي جاءِ ـ مڪان ـ هنڌ ـ آڪاڙو ـ گهر ـ جاءِ. ٻينڪ. جِنَّ جي لڳت. قائم ـ پائدار ـ جتاءُ ڪندڙ. ملُول. ٿر ۾ رهندڙ هندن جي ذات جو نالو. روپ. آبادي ـ بستي. ٻهاري جو هڪ قسم، جا سارين جي ڊيڄر تان تهن تارڻ جي ڪم اچي. گولائُو. (ڪ).

● واسُواڻِيُ: اسم خاص. هندن جو هڪ پاڙو.

● واسُوڙُو ۽ واسُوڙا: ذ. واساڙو ـ ڪائڪو صاحب ـ ڪتي چين.

● واسُو ڪَنڍوڙُو: اسم خاص. تعلقي وارهه ۾ ڏيهه جو نالو.

● واسُونُ: اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم.

● واسِيُ: صفت. (سن. ٻاسَ ـ ٻُوءِ) گهٽو وقت رکيل ـ ڪَندِي ٿيل ـ ٻاسي ـ ٻُوءِ واري.

● واسِيپُو ۽ واسِيپا: ذ. واقفيت ـ واسطو ـ لاڳاپو ـ تعلقات ـ رستو ـ ناتو (دوستيءَ جو).

● واسِينگُ: ذ. (سن. واسڪَ) ڪاري نانگ جو هڪ قسم ـ ڪاڏيهر ـ بشيهر ـ وسيهر. زهري سپ. ڪارو ڪٻرو.

ـ واسِينگَ وانگَرُ وِيرُ پائِيُ: جاني دشمن ٻنجڻ ـ انتقام وٺڻ کان نہ ٽرڻ ـ رت جو پياسي هئڻ. هر وقت نقصان پهچائڻ جي تاڙ ۾ رهڻ.

ـ واسِينگَنِ سانُ وِيرُ رَکَنُ: خراب ماڻهوءِ سان دشمني وڌائڻ ـ واهيات ماڻهن سان دشمني وجهڻ.

● واسِيندُو ۽ واسِيندا (ث): ذ. ٻُهاري ـ ٻُهارو ـ قريو.

ـ واسِيندِيُ ۽ واسِيندِيُونُ: ث. ٻُهاري ـ ٻُهارو ـ قريو.

● واسِيُ ۽ واسِيُ: ذ. گاهه جو هڪ قسم. مينهن جي موسم. سانوڻ جي وقت پوڻن تي ماڻ ڪاهي وڃي رهندڙ ماڻهو. پاروٽي ـ رات واري رکيل شيءِ. (ث). واس ڏيندڙ. مسافر. هردوسي ـ راهرُو. رهاڪو ـ رهندڙ ـ ساڪن.

● واشِنا ۽ واشِنائُونُ ث. (سن. واسنا) خواهش ـ خيال ـ مرضي ـ اِڇا ـ نيت ـ مراد ـ پاونا ـ سنڪلپ ـ سڌ ـ آرزو ـ تمنا.

● واشِنائِيُ ۽ واشِنائِيُونُ: ث. ٻُوءِ. ڏپ ـ ٻاس ـ واسُ.

● واصِلُ: ذ. (ع). ملڻ وارو ـ پهچڻ وارو ـ ملڻسار. آها رقم جا خرچ ٿئي ـ خرچ جي آڏار وارو پاڳو ـ ملندڙ ـ ملڻ وارو ـ شامل ٿيندڙ ـ حاصل ٿيڻ وارو ـ هٿ لڳڻ وارو ـ هٿ ايندڙ. وصول ٿيل ـ وصول ٿيندڙ ـ ملاقات ڪندڙ. (ذ). وَهيءَ (بنديءَ ۾) ۾ روڪڙ ملڻ وارو پاسو.

ـ واصِلاتَ ۽ واصِلاتُونُ: ث. ميلاپ ـ گڏجاڻي ـ شموليت. حاصلات ـ وصولي. ڪنهن جاگير جي پيداڻش. وڃ جو نفعو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= واصِلُ ٹِيڻُ: ميلڻ ـ گڏجڻ ـ ملاقات ٿيڻ ـ حاصل ٿيڻ.

= واصِلُ كَرَڻُ: ڪاتي لکڻ ـ ڪَنڊي لکڻ ـ آڏار ڏيڻ.

● واصِفُ: ذ. (ع. وصف) تعريف ڪندڙ ـ سنڌ جو مشهور شاعر محمد بخش جو تخلص.

● واضِحُ: ذ. (ع). صاف ـ ظاهر ـ روشن ـ ڪُليل ـ پڌرو ـ معلوم ٿيل ـ عام معلوم ـ چٽو ـ ساڪيات ـ ظاهر ظهور ـ صاف صاف ـ ونڪت ـ نشانبر ـ آشڪار.

● واطِئِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● واعِدو ۽ واعِدا: ذ. (ع. وعده) انجام ـ ٿوڻ ـ اقرار ـ ٻول ـ سُخن ـ وعدو ـ ٻرن ـ ٻرتگيا ـ وَچن ـ ڏَتُ ٻَتُ ـ ڪَٽ ـ عهد. دلاسو ـ اُميد ـ قبوليت.

= واعِدو ڏِيَڻُ: اقرار ڏيڻ ـ ٿوڻ ڏيڻ ـ پرن ڏيڻ ـ وچن ڏيڻ ـ زبان ڏيڻ.

= واعِدو كَرَڻُ: اقرار ڪرڻ ـ ٻوڻ ڪرڻ ـ قول ڪرڻ ـ انجام ڪرڻ ـ سخن ڏيڻ ـ پرن ڪرڻ ـ وچن ڪرڻ ـ زبان ڪرڻ.

= واعِدي خِلافُ: انجام شڪني ـ انجام جي برخلاف ـ ڪوڙو انجام ـ ڪوڙو ٻوڻ ـ ڪوڙو سُخن. ڪوڙو ٽيڪو.

= واعِدي خِلافِيُ: عهد شڪني ـ ڪوڙو انجام ـ ڪوڙو واعدو. بي وفائي ـ انجام شڪني.

= واعِدي شِڪَنُ: انجام ڇڏندڙ ـ انجام پورو نه ڪندڙ ـ سخن تي نه هلندڙ ـ زبان تي نه هلندڙ ـ قير گهير ڪندڙ.

= واعِدي شِڪَنِيُ: انجام جي ڇڪتڻي ـ اقرار نه ٻاڙڻ واري حالت ـ سخن ٽوڙيندڙ ـ ٿوڻ ٽوڙيندڙ ـ زبان تي برابر نه هلڻ واري حالت.

● واعِظُ ۽ واعِظ: ذ. (ع. وعظ = هن نصيحت ڪئي) وعظ ڪرڻ وارو ـ ناصح ـ نصيحت ڪندڙ ـ دين جي تلقين ڪندڙ. ڪٽڪ ـ پرچارڪ ـ منادُ ـ آهِ يشڪ.

● وافِرِ: ث. صفت. (ع. وفر) گهڻو ـ ڪثير ـ ڏينهين ڏير ـ سيهو ڪجهه ـ جهجهو. وڌيڪ ـ سرس. گهرج کان زياده. ڪار وارو مال ـ مٿو ـ جام ـ ٻَهُون ـ ريل چيل.

● وافِيُ ۽ وافِيُ: ذ. صفت. (ع. وفي) پورو ـ تمام ـ ڪامل. ڪافي ـ لائق ـ ٺيڪ ـ جوڳي (سزا) ـ بس ـ گهڻو سارو ـ جهجهو.

● واقِلِيَڻُ: مصدر. و. قِلڻ.

● واقِيَڻُ: مصدر. ڏاڙ هڻڻ ـ ٻڌاڪ هڻڻ ـ لٽهاڙ هڻڻ ـ پنهنجي ٻاڻ سارهه ڪرڻ ـ مشهوري ڪرڻ ـ پڌرائي ڪرڻ ـ ظاهر ڪرڻ ـ ڪولڻ. و. قِلڻ (نندڻ) ـ ڪ بڪ ڪرڻ ـ وڻ وڻ ڪرڻ ـ گهٽ وڌ ڳالهائڻ ـ بدفضيلتو ڳالهائڻ ـ بي ڍنگو ڳالهائڻ. (واڦيو ـ واڦيندو ـ واڦيل).

● واقِعُ: (ع. وقع) ٿيڻ وارو ـ ٽيندڙ ـ موجود ـ وقت تي ٿيڻ وارو ـ پيش ٿيڻ وارو ـ پيش اچڻ ـ ظاهر ٿيڻ ـ نمودار ٿيڻ. اصل. ڏانهن.

= واقِعُ ٿِيَڻُ: جاءِ ٿيڻ.

● واقِعاتُ ۽ واقِعاتِ: ذ. (ع. وقع) واردات ـ ماجرا ـ حادثو ـ روئداد حال ـ سرگذشت. ڳالهه ـ قصو. اتفاق ـ آپدا ـ آفت ـ مصيبت ـ حال. سختي. قيامت. موت. غضب ـ ڏک درد جو سبب. خبر ـ سماچار. لڙائي ـ جنگ. قتل ـ وفات. سختي.

= واقِعَهُ ۽ واقِعات: ذ. خواب. جنگ ـ حادثو ـ موت. سختي ـ قيامت جو زمانو.

= واقِعوُ ٿِيُ وَڃَڻُ: جنگ ٿي وڃڻ ـ حادثو ٿي وڃڻ.

= واقِعِي ۽ واقِعِي: ذ. في الحقيقت ـ درحقيقت. درست ـ سچ پچ ـ صحيح ـ برابر ـ پورو ـ ٺيڪ. اصل ۾.

● واقِفُ ۽ واقِفَ: ذ. (ع. وقف) ڄاڻو ـ ڄاڻندڙ ـ سڃاڻو ـ سڃاڻندڙ ـ آگاهه ـ مانجهيڙو ـ پيدي ـ محرم راز. ڄاڻ پڇاڻ ـ ماهر ـ واقفيت ـ مهارڪ ـ سهيو ـ ڏيٺ ـ پرچو ـ راز ڄاڻندڙ ـ پرچيوان. تجربيڪار ـ حالياڻي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ واقفڪارُ ع واقفڪارَ: ذ. ڄاڻو ـ سڃاڻو ـ آگاهه ـ سڃيت ـ هوشيار ـ سڃاڻ ـ خبردار ـ آزمودگار ـ تجربيڪار. جهان ديدو. ڄاڻو ڦاڻو.

ـ واقفڪاريُ ع واقفڪاريَونُ: ت. ڄاڻپ ـ سڃاڻپ ـ شناخت ـ آشنائي ـ جانچ. ڄاڻ سڃاڻ. تجربو. هوشياري. آگاهي. علميت.

ـ واقفيُ ع واقفيَونُ: ث. سڃاڻپ ـ ڄاڻپ ـ ڄاڻ ڦاڻ ـ مهاڪڙائي ـ ڏينهويٺ ـ شناس.

ـ واقفيتَ ع واقفيتونُ: ث. واقفي ـ ڦاڻ ـ ڄاڻ سڃاڻ ـ ڄاڻپ ـ پروڙ ـ خبر ـ معلوميت ـ شناسائي ـ مهاڪڙائي ـ آگاهي ـ اطلاع. علم.

● واڪ: ظرف. بلڪل ـ پٽيءَ ـ ڏاڍو ـ گهٽو ـ بنهه.

● واڪُ ع واڪَ: ذ. (سن. واڪيَ). لفظ. جملو. شبد. ٻولي. چوٽي ـ وچن ـ ڪلام. ٻول ـ گفتگو ـ انجام ـ قوُل اقرار ـ وعدو. ٻُڌندي ـ سگهه ـ طاقت ـ سمرٿي ـ وَسُ ـ پهچ ـ ٻَل ـ زور ـ وزن ـ توفيق. دسترسي ـ هلندي ـ ڦڙندي ـ وسعت ـ اختياري ـ چوڻ ـ ٻولڻ. ڦاڪو. مثل ـ آلاءُ ـ واڪيه. سراسر ـ مڙيوئي ـ بلڪل ـ نٽ ـ سيڪجهه ـ مڙيئي ـ سيئي گڏ. آواز. (سن. ونَڪَ). ور وڪڙ ـ پيچ ـ وٽ ـ وَر. ٿنهه ـ بلڪل.

ـ واڪُ ٿيڻُ: (ڪم ڪرڻ لاءِ) مائل ٿيڻ ـ راغب ٿيڻ ـ متوجه ٿيڻ. نيلام ٿيڻ ـ نيڪال ٿيڻ.

ـ واڪُ ڇيدُ: (گرامر ۾) ڇيد ڪرڻ واري حالت ـ جملي کي ٽُڪر ٽُڪر ڪري فاعل، مفعول وغيره ۾ ان جا لاڳاپا رکندڙ ڳالهيون ظاهر ڪرڻ. صرف و نحو جو اهو پاڳو جو ڏيکاري ٿو ته جملا ۽ جملن جا پاڳا ۽ لفظ ڪهڙن قسمن جا آهن ۽ انهن جو ٻاڻ ۾ ڪهڙو لاڳاپو آهي.

ـ واڪُ رَچنا: ث. واکن يا جملن جوڙڻ جو هنر.

ـ واڪُ ڏيڻُ: آواز ڪرڻ ـ ٻول ڏيڻ ـ (ليلام وقت) چوٽ ڏيڻ يا وڌيڪ پيسن جو آواز ڏيڻ.

ـ واڪُ نه ٿيڻ (ت): نه آڇهڻ.

ـ واڪيرُ ع واڪيرَ: ذ. واڪ ڏيندڙ ـ ڳالهائيندڙ ـ واکا ڪندڙ ـ رڙيون ڪندڙ ـ چڪيءَ سان يا وڏي واڪي ڳالهائيندڙ ـ ڪيهون ڪندڙ ـ زور سان آواز ڪندڙ.

ـ واڪڙ واڪڙ: ذ. شاڪو شاڪڙ ـ ريل جوآواز ـ انجڻ هلڻ جو سوسات ـ زون زات. ٽڪڙ ـ ٽيڪ ـ جلدائي ـ ٽڪڙائي ـ تيزائي ـ تيز رفتار ـ تڪي چال ـ تڪي هلڻي.

ـ واڪيهٔ: ذ. مثل ـ ٽوڙ ـ جملو ـ فقرو ـ قلم.

ـ واڪيُ ع واڪيُ: ذ. جملو.

ـ واڪيوگيُ حرف جملو.

● واڪڙيُ ع واڪڙيَونُ: ث. سوهاريءَ جو جو هڪ قسم.

● واڪَنُ: مصدر. (سن. واڪيهُ). ڳالهائڻ ـ واکا ڪرڻ ـ ٻڪڻ ـ ڳالهه ٻولهه ڪرڻ. رڙيون ڪرڻ ـ دانهون ڪرڻ ـ ڪوڪون ڪرڻ. بلند آواز سان ڳائڻ. تڪو هلڻ. ڦيرائڻ. (واڪيو ـ واکيندو ـ واکيل).

ـ واڪُ ع واڪَ: ذ. سڏڻ ـ پڪارڻ ـ واکو ڪرڻ ـ ٻول ـ واک ـ آواز ـ هوڪو ـ واکو ـ رڙ ـ ڪُوڪ ـ دانهن.

ـ واڪِرُ ع واڪِرَ: ذ. گهٽو ڳالهائيندڙ ـ ٻڪ ٻڪ ڪندڙ ـ گهڻ ڳالهائو ـ آواز ڪندڙ ـ رڙيون ڪندڙ ـ دانهون ڪندڙ ـ ڪوڪون ڪندڙ.

ـ واڪو ع واڪا: ذ. (سن. واک > وَچ = ڳالهائڻ). وڏو آواز ـ رڙ ـ دانهن ـ ڪوڪ ـ آواز ـ هوڪو ـ ڪيڪ ـ ڪيڪاٽ. رڙو رڙ ـ گوڙ ـ شور ـ ٻاڪرڪٽو ـ ٻاڪر ـ ٻاڪار ـ ڪيهه ـ ريهه ـ ووهه ـ واويلا ـ ٻوڪ ـ ريهاڙ ـ راڙهه ـ گجگوڙ ـ وڏي سڏ پڪار ـ نعرو ـ حيلو ـ سعيو ـ ڪوشش. صفت.

ـ واڪو واڪارَنُ: دانهن ـ ڪوڪ ـ ڪيهه ـ ريهه ـ ريهاڙ ـ وائويلا ـ رڙورڙ ـ ٻاڪرڪٽ ـ ٻاڪار ـ ڪيڪ.

ـ واڪو واڪاڻ: دانهون دانهن. رڙ لائي ڏيڻ ـ دانهون ڪرڻ ـ رڙورڙ مچائڻ ـ گوڙ شور ڪرڻ ـ هُل ڪرڻ.

ـ واڪوڙو ع واڪوڙا: ذ. حلقو ـ آڏو ـ نعرو. قورو ـ ڪچي پٽ جو قورو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ واکو واکاڻ ٻوٽ يا ٽيڻ: دانهن سچڻ ـ رڙ سچڻ ـ ٻاڪار سچڻ ـ گوڙ سچڻ ـ هل سچڻ ـ هوکو سچڻ ـ رڙورڙ سچڻ.

● واڪيءُ: ث. (سن. وَچ = ڳالهائڻ). جملو ـ فقرو.

● واڪيٽو: اسم خاص. مڇيءَ جو هڪ قسم.

● واڪ ۽ واڪاڻ (ڪ): ذ. واندڪائي ـ فرصت ـ نوبڪلائي. ڪم جو سعيو ـ آدم. ڪوشش. واکاڻ ـ تعريف ـ ساراهه ـ صفت.

ـ واڪارو ۽ واڪاڙا: ذ. صفت. بڪواسي ـ بڪيو ـ ڪوڙ ڳالهائو ـ بد زبان ـ واتراڙو ـ واتير ـ زبان دراز ـ گوڙائتو ـ شورائتو. ڪم جو چڙڪو ـ ڪم ڪرڻ جو تيز ـ جلدائي وارو.

ـ واڪاري ۽ واڪار يَوُنَ: ث. جهيڙاڪڻ ـ واتيري ـ واترادي ـ وڌ واتي ـ گوڙ واري.

● واکاڻَ: مصدر. (سن. ويا کيان > کيا = بيان ڪرڻ) بيان ڪرڻ. واکاڻ ڪرڻ ـ ساراهه ـ تعريف ڪرڻ ـ صفت ڪرڻ ـ چَس ڳائڻ ـ وڏائي ڳائڻ ـ واهه واهه ڪرڻ ـ آفرين ڏيڻ ـ تحسين ڪرڻ ـ ثنا ڪرڻ ـ حمد ڳائڻ. (واکاڻيو ـ واکاڻيندو ـ واکاڻيل).

ـ واکاڻِ ۽ واکاڻُونَ: ث. (سن. ويا کيان > کيا = بيان ڪرڻ). ساراهه ـ صفت ـ تعريف ـ ثنا ـ ناموس ـ مشهوري ـ وڏائي ـ هاڪ. واهه واهه ـ ساک ـ آفرين ـ تحسين. خوشامد. ويد جي واکاڻ. وعظ.

● واڪُبُ ۽ واڪَبَ (ث): ذ. (ع. واقف جو بگڙيل). واقف ـ سونهون ـ ڄاڻو. آزمودگار ـ تجربيڪار ـ سمجهو ـ ڏاهو ـ سياڻو.

● واڪيڻُ ۽ واڪيڻَ: ذ. مڪر مڇيءَ جو هڪ قسم. بن کان ايڏائي فوت ڏکهي، ٽاڦياري سونڊ جنهن جي ٻنهي پاسي ڪنڌا رهن، رنگ هيڏو ميرانجهڙو.

● واڳ ۽ واڳُونَ: (سن. واگا). اٺ جي مهار ـ لغام ـ مهار ـ واڳ ـ ڏور ـ رسي. ٻنڌاڻ ـ نوڙي ـ چر جي ٻڌي جيڪا لغام ۾ لڳي. ڏور واڳ. قسمت ـ نصيب ـ پاڳ ـ بخت. اختيارين وڻڻ ـ قاعدا قانون هلائڻ. دعا جو وٺيل ڏاڳو. جٽيو ـ زنار.

ـ واڳِجڻَ: مصدر. واڳ سان ٻڌڻ. سلڻ ـ ڳنڍ جڻ ـ ٻڌ جڻ ـ وصال جي حالت ۾ هڻڻ. ڳڏيل ـ ملهيل ـ ڳنڍيل. قابو ٽيڻ ـ محڪم ٽيڻ ـ دوستي رکڻ ـ پائيوار ٽيڻ.

ـ واڳِجِيءُ وِيهَڻُ: ڳنڍ جي ويهڻ ـ ڳڏ جي ويهڻ ـ ڪلهوڪلهي ۾ ڏيئي ويهڻ ـ هڪ ٽي وڃڻ. روانو ٿي وڃڻ ـ سهي سنيري وڃڻ ـ تيار ٿي وڃڻ.

ـ واڳ ڇيڪڻ: گهوڙو سنجي روانو ٽيڻ ـ ٻردیس ڈانهن رخ رکڻ ـ مسافريءَ تي وڃڻ ـ وطن کان ٻاهر نڪرڻ ـ سهي سنيري روانو ٽيڻ ـ وڃڻ جي وائي کڻڻ.

ـ واڳ ۾ هٿ هڻڻ: ڪشش ڪرڻ ـ چڪ ڪرڻ ـ گهلي آڻڻ. دلين تي قبول ڪرڻ. حڪومت جو انتظام باقاعدي رکڻ ـ مليل اختيارن تي عمل ڪرڻ.

ـ واڳَنِ ۽ واڳِيٽِيُونَ (ڪ): ث. لغام ـ مهار ـ مهر ـ رسي ـ نوڙي.

ـ واڳڻُ وِڇهَڻُ: مهار وڇهڻ ـ لغام وڇهڻ ـ رسو وڇهڻ.

ـ واڳَ وارَڻُ ۽ واڳُونُ وارَڻُ: رخ رکڻ ـ منهن رکڻ ـ وطن ڈانهن ورڻ ـ اچڻ جو ارادو ڪرڻ ـ سهي سنيري نڪرڻ ـ گهوڙي تي سوار ٿي واپس ورڻ ـ (نصيب) واپس موڙڻ ـ موٽي ملڻ ـ ٻوٽي موٽائڻ.

ـ واڳُونُ وارُ: ٻوٽي موڙ.

ـ واڳَ هَٿُ ۾ رَکَڻُ يا وَڃَڻُ: اختياري پنهنجي وس رکڻ ـ اختياري پنهنجي هٿ هلائڻ.

ـ واڳِيُ: واڳ ـ ڏور ـ رسي ـ لغام ـ پٽي. نصيب ـ پاڳ ـ قسمت ـ بخت. نوڙيءَ جو ٽڪر جنهن جي پنهي ڇيڙين ۾ سرڪڻ ڦاهي ٽئي.

● واڳُ: ذ. (سن. وُيا گُهرَ). شينهن. چيتو. واگهه.

● واڳَنُ واريُ: اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙيءَ ۾ هڪ ديهه. جو نالو.

● واڳِيڻُ: مصدر. (سن. واگا). واڳ ٻڌڻ ـ واڳ وڻڻ ـ واڳ وجهڻ ـ سلهاڙڻ ـ لغام وجهڻ ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پڌڻ - قبضي ۾ ڪرڻ - ڏاوڻ وجهڻ. ڳنڍڻ - اٽڪائڻ - رسي سان پڌڻ - بند ڪرڻ . ٻيڙيءَ کي ڪناري سان پڌڻ . گهوڙي وغيره کي پڌڻ - لئڻ - هڪٻئي سان ڳنڍڻ - پاڻڻ . قابو پڌڻ .

- واڳيوُ ع واڳيا (ڪ): ذ. مشغول - وندريل - مصروف - رُڌل . ڳنڍيل - ڳڌيل . واڳيل .

- واڳيئِيلُ: رُڌل - مشغول - مصروف . قائل - ورتل .

● واڳيڙو: اسم خاص . شڪارپور جي پراڻي قلعي جي اٽن دروازن مان هڪ دروازي جو نالو.

● واڳيڙيُ: اسم خاص . تعلقي گهوٽڪي ۾ هڪ ديهه جو نالو .

● واڳُو ع واڳُو: ذ. (سن . وياگهر . ف . نهنگ) درياهي جانور جو هڪ قسم - واگهُو - نهنگ، هيءُ جانور گوهه جي شڪل جهڙو، پر اُن کان ڏگهو ۽ زوردار. پاڻيءَ ۾ رهندو آهي، هن جي چربي ۽ گوشت دوائن جي ڪم اچي.

● واڳُورِجَنُ: مصدر . وڙهڻ - وات پوڻ - جهيڙو ڪرڻ - ڏڦو ڪرڻ . (واڳورِيو - واڳورِيندو - واڳُوريل).

● واڳهِه: اسم خاص . تعلقي فيض گنج (خيرپور ميرس) ۾ هڪ ديهه جو نالو .

● واڳِيُ ع واڳِيئُونُ: ث . رسي - نوڙي - نوڙيءَ جو ٽڪر، جنهن جي هنهي پڇاڙين ۾ سرڪ ڦاهي ٽئي . (در بند ڪرڻ لاءِ) نڌي ڪاٺي يا ڪِلو، جنهن ۾ ٻڪريءَ جو ڦر ٻڌجي). (ٻيڙي جي ڳن کي هڪ جاءِ تي جهلڻ وارو) رسو . ايرينگ وغيره زبور کي جهلڻ لاءِ سُنهن وريل (ڪُنڊو). سُڪان کي جهل ڏيڻ لاءِ رسي (جا آڏ طرح ڪم اچي). پَٽ يا سُٽ جي تندن مان ٺهيل ڏورو، جو ٽيڪ يا جهل لاءِ هيٺان ٻن جهامڻين يا ٻڌن مان لنگهائي، ڪن مٿان ورائي، وري اچي هيٺين ڪڙيءَ ۾ ڦاسائجي.

- واڳِيُ وِيهارَنُ: مال جي ڦرن جو ٻُوٽ ٻڌي ڇڏڻ واري حالت . ڦرن جو رسيءَ سان ٻوٽ پڌڻ .

● واکهُ ع واکهَ: ذ. (سن . وُياگهرَ) شينهن - چيتو - واگهه - ببرُ. درياهي جانور جو هڪ قسم . ٻڙبوڻ - اشڪول - آفت - آهدا - مصيبت . (صفت). مهابلي - شهه زور - جُنگ - پهلوان - ڏهيسر - ارڏو - پاري - گرو - طاقتور - زورآور - سگهارو - سگهائتو - ستاڻو - زوردار - زور پريو - ڪرارو - زبردست - پلوان - پراڪرمي - جبرو - پڇيات - پهچ وارو . (اسم خاص). ذات جو نالو.

● واکها: اسم خاص . ذات جو نالو.

● واکهَڙهيُ: اسم خاص . تعلقي ڪنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو .

● واکهِريوُ: اسم خاص . هڪ ذات جو نالو.

● واکهريجيُ: اسم خاص . تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● واکهڙِ ع واکهڙِ: ذ. (تترن جي) وَلَر - پَرو.

● واکهڙجيُ جاگيِئُرَ: اسم خاص . تعلقي ديري مٺ ۾ هڪ ديهه جو نالو .

● واکهُو ع واکهُو: ذ. (سن. وُياگهُرَ) پاڻيءَ جي جانور جو هڪ قسم (جو پٽ پَر سُرندڙن ۾ شمار ڪيو ويو آهي، اڪثر درياهه جي ڪپ تي ٻيو هوندو آهي، آنا لاهي واريءَ ۾ ڏکي) - واڳو. واگهه. ببر - چيتو.

- واکهُوءَ جي وات ۾ هُٿُنُ: بندش هيٺ هٽڻ - قبضي هيٺ هٽڻ - زبردست ماڻهوءَ جي هٿ هيٺ هٽڻ . زور ظلم ۾ اچڻ - جبر ۾ اچڻ - مصيبت هيٺ اچڻ - نقصان ۾ پوڻ - جوکي هيٺ اچڻ .

● واکهُوءَ ڏَرِ: اسم خاص . تعلقي ڪنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو .

● واکهُو ڏَهوُ: اسم خاص . تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو .

● واکهُوڙِيُ جاگيِئُرَ: اسم خاص . تعلقي ڪنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو .

● واکهيرا: اسم خاص . هڪ ذات جو نالو.

● واکهيئُونُ: اسم خاص . تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو .

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● واگڻ ۽ واگڻَ: ذ. (سن. وَنْگنَ. ف. ساد نجان). پاڇيءَ جو هڪ قسم، ٻوٽي جو هڪ قسم، رنگ سوسنو ٽئي، اندر ٻج، اهي ڪاڙها ۽ اڇا گول ٽين.

= واگِٽائيِ: ذ. واگڻ جي رنگ جو- ڪاري پوري رنگ جو- رنگ جو هڪ قسم.

= واگڻُ ڏِيڻُ هڻڻَ مر: ڪجهه به نه ڏيڻ- انڪار ڪرڻ- ناهري وارڻ. ننون اکر وارڻ.

= واگِٽيِ: ذ. صفت. واگڻ جو- واگڻ وارو. واگڻ جهڙو.

● وال ۽ والَ: ذ. ماپ ڪرڻ جي اوزار جو هڪ قسم- هڪ گز- ٽي فوٽ ٽڪر- ڪپڙي ڪاٽڻ لاءِ ماپ.

ء والا: ذ. هاريڪ ريشم جو هڪ قسم. صفت. (ف. بالي. ع. عالا) اوچو- متي- اعليٰ- وڏو- بزرگ- بلند مرتبه.

= والاجاهُ: ذ. صفت. بلند مرتبي وارو- اوچي شان وارو- مان مرتبي وارو.

= والا شانُ: ذ. صفت. وڏي شان وارو- دٻدٻي وارو.

● والاڙَ: مصدر. (سن. وَر = وڻڻ) قبضو هٿ ڪرڻ. چونڊڻ. پنهنجو ڪرڻ. حد پڪيڙڻ. هٿ مر هڻڻ- مالڪي- متصرفي- قبضيداري. والارڻ- اڳ مر روڪي ويهڻ- قبضو ڪرڻ. چونڊڻ- چانڊڻ- چونڊ ڪرڻ. (والاريو- والاريندو- والاريل).

= والارَ ۽ والاڙُونُ: قبضو. چونڊ- چانڊ.

= والارَ ڪَرَڻُ: قبضو ڪرڻ- والارڻ- هٿ مر ڪرڻ. چونڊ ڪرڻ- چانڊ ڪرڻ.

= والارَ و ڇهڻُ: قبضي مر ڪرڻ- هٿ مر ڪرڻ- خريد ڪرڻ لاءِ اڳواٽ ڪوشش ڪرڻ.

= والارو ۽ والارا: ذ. ڪاهه. وَڇهڻ. لامارو. والارڻ جي حالت- ڪوڏنات- ڪسڪساءُ- نٽاڻ- گوهيِ- تار- آناڪاني. وَڇهڻ- وقت- وارُ- وَلُ- اوسر- سَڇهه- ساڇي- ڏڻ- موقعو- سڏو- سانگو- ڏَتُ. (پڪيءَ جو) جهٽ- لامارو.

= والارِيَلُ ۽ والارِيَلَ: ذ. نالي ٽيل- قبضي ٽيل- هٿ مر آيل.

● والِيٽُ ۽ والِيٽَ: ذ. (ع. وارِثُ جو اگڙيل) وارث- مالڪ- ڏڻي- مائٽ- عزيز- حقي حقدار. ورثي جو حقدار- آتراڌڪاري.

= والِيٽِيُ ۽ والِيٽِيُونُ: ث. مائٽي- وارثي. عزازت- قرابت- رشتيداري- لاڳاپو- تعلق- واسطو.

● وال ٻاهڙِيُ: اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم- والور.

● والِڇَتِيُ ۽ والِڇَتِيُونُ: ث. ٻازن وغيره پڪڙڻ لاءِ سنهن وارن سان جار يا جاري يا گيندو جو هڪ قسم.

● والِدُ ۽ والِدَ: ذ. (ع). ٻيءُ- پيتا- ٻاپ- پيدر- ٻاهو- ابو- قبلہ گاهه.

= والِدَهُ ۽ والِدَهُ: ث. ماءُ- مان- امان- امي- جيجل ماءُ- مادر- امڙ.

= والِدَيُنِ: ذ. ٻيءُ ماءُ- ماتا پيتا. عزيز- اقربا- ميتُ مائٽ.

● والڙِهيا: اسم خاص. ٿر مر رهندڙ ميگهواڙن جي ذات جو نالو.

● والسِ آبادُ: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين مر هڪ ديهه جو نالو.

● والِڪِيُ ۽ والِڪِيُونُ: ث. ڪنن مر پائڻ جو سون وغيره مان ٺهيل ڪُهه جو هڪ قسم.

● والَمَ ۽ والَمَ (ث): ذ. مڙس- خاوند- ورُ- پتي- ڪانڊ- پٽار- گهر وارو- مالڪ- ڏڻي- ٻالم.

● والَنَبُ ۽ والَنَبَ: ذ. ٻالم- پيارو- محبوب- دوست. آرام- فرحت. آزاد.

● والَڻُ: وارڻ- ميڙڻ- وڃائڻ. وسارڻ.

● والوُ ۽ والا: ذ. (پرا. والهيٽه. سن. وَلُ) ڪنن مر پائڻ جو گهه جو هڪ قسم- وڏي والي. سينگار- سونهن. (ث). مڙس- ور- پٽار- خاوند- مالڪ- ڏڻي. اضافت جي معنيٰ ڏيڪاريندڙ ٻچاڙي- جيئن: "الله والو وغيره".

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ والِيُ ۽ والِيئُونُ: ث. ڪهڙ جو هڪ قسم.
● والُوٽُو: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● والوڙَ ۽ والوڙُنُ: ث. والار ڪرڻ.
● والِهاڻو ۽ والِهاڻا: ذ. ائٽ جو وٽو يا ٽڪ جنهن تي نڙو ڦيرائي ڏاڪو ويڙهجي.
● والهوٽا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● والِيُ ۽ والِيُ: ذ. (ع. ولي). سنياليندڙ. ڏاڻي ـ مالڪ ـ خاوند ـ آقا ـ سرتاج ـ حاڪم ـ بادشاهه. دوست ـ دَمِ پٽ ـ گهر ڏاڻي ـ پاڪيو ـ وارث ـ مددگار ـ حمايتي ـ محافظ ـ نگهبان. (اسم خاص). خدا تعالىٰ جو هڪ صفاتي نالو. (ث). ڪهڙ جو هڪ قسم ـ ڪنڊ ۾ پائڻ جو ڪهڙ.
● والِيشاهُ: اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● وامَ ۽ وامُونُ (ڪ): ث. وڪ ـ قدم ـ ٽور ـ چال ـ هلڻي ـ چلت.
● وامُ ۽ وامَ: ذ. (سن. وامَه = ڪپو) ڪپو ـ ڪاهو ـ اڻ ٻورو ـ الٽو. ڪميٽو ـ ٽيڇ ـ هوڇو ـ اوڇو ـ مٺو ـ دُون ـ ڪمين ـ حقير. پَرُهه. جهڻ فوٽن جي ماپ جو ڪاڇو. ڪاري جي ناڪٽن جي اوزار سان سمنڊ جي پاڻيءَ جي ڪڍڻ جي ماپ.
. واما: ث. (سن. واما = اها نهر جيڪا ڪاهي پاسي وهي). زال ـ جوءِ.
ـ واما چارُ ۽ واما چارَ: ذ. تنترن جو مَٽو. وام مارڪ. وڇت جو هڪ قسم. هندڪي رسم جنهن ۾ گوشت ۽ شراب وغيره ڪم آڻيجي. بيهودگي ـ بي شرمائي ـ آگهاڙپ وارو (ناچ). بدفعل ـ بي شرم ـ بي حيا ـ زناڪار. حرامخور.
● واما چارِيُ: ذ. تنترن کي ميڙندڙ ـ وام مارگي. بيهودو ـ بي شرم ـ بي حيا ـ زناڪار. حرامخور ـ شرابي.
● وام مارَڪ (سن): هڪڙو مَٽو جنهن موجب پنج وڪار (مانس = گوشت، مڌ = شراب، مِينَ = مڇي، مدرا = پوري ڪچوري، مٿن = جماع) جي وسيلي مڪتي يا نجات ملندي آهي، انهي متي وارا وري انهن لفظن جون ڪجهيون معنائون ٻڌائيندا آهن) ـ تنترن جو مَٽُ ـ چولي مارگ.
ـ وامُ سارگِيُ: ذ. صفت. تنترن کي ميڙندڙ ـ واما چاري ـ چولي مارگ.
ـ وامُ سارگِيُ ٽِيئَنُ: خراب ڪم ڪرڻ ـ ڪُڌا ڪم ڪرڻ ـ گندا ڪم ڪرڻ ـ ڏوهه جهڙا ڪم ڪرڻ ـ فاحش ڪم ڪرڻ ـ اجوگو ڪم ڪرڻ ـ بي ڍنگو هلڻ ـ بيهودگيون ڪرڻ ـ بي شرمايون ڪرڻ. زناڪاريون ڪرڻ ـ حرامخوريون ڪرڻ ـ بدفعليون ڪرڻ.
● وامِقُ ۽ وامِقَ: ذ. (ع). عاشق جو نالو ـ عاشق ـ پريمي ـ محبتي ـ شيدائي.
● وامَنُ: (سن). پراڻن جي ڪٿا موجب هڪ اوتار (جنهن راجا بَلِيءَ سان ٺڳي ڪري ڪائنس سارو راڄ رات ۾ وٺي ڇڏيو).
● وامَنُ: مصدر. طوفان وغيره ۾ ٻيڙيءَ تان مال ڪيرڻ. ٻاهران سامان خريد ڪرڻ. درياءَ ۾ ڪيرڻ ـ سمنڊ ۾ ڪيرڻ. (وامِيو ـ وامِندو ـ وامِيل).
ـ وامِيُ ۽ وامِيئُونُ: ث. طوفان وقت ٻيڙيءَ تان ٻار هلڪي ڪرڻ لاءِ مال گي سمنڊ ۾ اڇلائڻ. سامان خريد ڪرڻ ـ وڪر وهائڻ.
ـ وامِيُ ڪرڻ: وامڻ ـ طوفان ۾ ٻيڙيءَ تان سامان لاهي پاڻيءَ ۾ اڇلائڻ.
● وامِيو ۽ وامِيا (ڀ): ذ. بندرو ـ قد جو ڇوٽو ـ ٽنگيو ـ نديو ـ گهٽڪو ـ دِمي.
● وانُ: (امر) ـ وڃ ـ ونڃ.
● وانُ ۽ وانَ: ذ. وارو ـ جيئن "ڏَنِيوانُ". ڏنوارو ـ شاهوڪار ـ مالدار ـ دولتمند ـ سرمائيدار. رنگ ـ نمونو. (ڀ).
ـ وانڊُ ۽ وانڊَ: ذ. طرف ـ پاسو ـ ڏِس.
● وانڊِرو ۽ وانڊِرا (ل): ذ. جنهن جون ٽنگون ڏڪيون هجن.
● وانڊُور (ڀ): ذ. طوفان ـ واءُ ـ واڇ ـ هوا.
ـ وانڊُورِيُو ۽ وانڊُورِيا (ڀ): ذ. واپوڙو ـ زور واءُ ـ ڏاڍي هوا ـ طوفان ـ ڪهوڪهاڻي واڇ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وانڊَنُ: مصدر. (سن. وَنْدَ) وَنڊڻ - ورهائڻ - حصا ڪرڻ - پتيون ڪرڻ - پاڳا ڪرڻ - ورچ ڪرڻ - ٽُڪر ٽُڪر ڪرڻ. بخرا ڪرڻ. (وانڊيو - وانڊيندو - وانڊيل).

- وانڊُو ۽ وانڊا: ذ. پاڳو - حصو - پتي - ورچ - ونڊ. وراهه - پتيدار - ورچ وار - ورهاست. (سن. ونڊ) قسمت - پاڳ - نصيب - بخت.

- وانڊُو سَرَڻُ: حصو ملڻ - پتي ملڻ - پاڳو ملڻ - ونڊ ملڻ - بخرو ملڻ - ٽُڪرو ملڻ - هيرو ملڻ.

- وانڊُو وَڙَڻُ: حصو وڙڻ - ونڊ وڙڻ - پاڳو چڏائڻ - ٽُڪرو چڏائڻ - بخرو چڏائڻ. بهرو وڙڻ - ڪوشش وڙڻ.

● وانڊُو ۽ وانڊا (ڪ): ذ. پراءُ - وانڊو. ڏيڻ جو چارو. (ث).

● وانڊِيو: ذ. صفت. وشنو ولپ آچاريه پنٿ جو اهو نوڪر جو پرساد وڃي ورهائيندو آهي - پيٽيو.

● وانِ پَرْسَتُ ۽ وانِ پَرْسِتَ: ذ. (سن. وان پرست) آرين هندن جو ٽيون نمبر آشرم، جنهن ۾ هو گهر چڏي جهنگل ۾ وڃي رهن، اهو عمر جو پنجاهه کان پنجهتر سالن وارو عرصو ٿئي.

● وانڊَڻُ: مصدر. چڏڻ. ڌار ڪرڻ. جدا ڪرڻ. نظرانداز ڪرڻ. گذارڻ - لنگهائڻ. (ڏائيم) پاس ڪرڻ - (سن. وَرْجْ = تياڳڻ > وُجْ = تياڳڻ) چڏي وڃڻ - الڳ ڪرڻ - علحده ڪرڻ - جُدا ڪرڻ - پري ڪرڻ. چڏي ڏيڻ. لِڪائڻ - گُم ڪرڻ - غائب ڪرڻ. ديسر ڪرڻ - وسارڻ - بچت ڪرڻ - بچائڻ - ڪوڻ. وارڻ - نہ ٻڌائڻ. محروم ٿيڻ.

- وانڊَڻَ ۽ وانڊُڻُ: ث. نظرانداز ڪرڻ - خيال ۾ نہ آڻڻ جي حالت - چڏي ڏيڻ جي حالت. گذر - لنگهه - پاس ڪرڻ - گذارڻ.

- وانڊيڊَڻُ: نظرانداز ٿيڻ - خيال ۾ نہ اچڻ - حق ملڻ کان سواءِ رهجي وڃڻ. ڪنهن مال ملڪيءَ ملڻ کان رهجي وڃڻ. محروم رهڻ - رهجي وڃڻ - نہ حاصل ٿيڻ - نہ ملڻ.

- وانڊيو ۽ وانڊيا: ذ. ڏور - پري - ڪمراهه - نراس - ناآميد. چڏي ڏنل - چڏيل. ڌار - جدا - الڳ - علحده. رهت - رهيل.

- وانڊِيتَلُ: ذ. صفت. نظرانداز ٿيل. رهجي ويل. جنهن کي حق پلٽ نہ ٻيو هجي.

● وانجهَ ۽ وانجهُونُ: ث. (سن. بَنْدْ يا) اها زال جيڪا ٻار ڄڻ نہ جڻي - سَنڊ. سنڊ زال - قَنَدُ - قندي. سکڻي.

● وانجهار: ذ. شڪار جو هڪ قسم.

- وانجهوُ ۽ وانجها: ذ. ڇڙهو چانڊ - ننڍا اولاد - سنڊ. ضعيف - ڏهرو - سکڻو - سچو - ويران - نلهو. مسڪين - غريب.

- وانجهيِ پُٽُرُ: ذ. سنڊ جو پٽ. امڪان کان ٻاهر - اسنپو.

- وانجهيٽيلَ ۽ وانجهيٽيلَ: ذ. ناآميد ڪيل - نراس ڪيل. چڏي ڏنل - چڏيل - ڌار - الڳ - علحده.

- وانجهيو ۽ وانجهيا: ذ. ننڍا اولاد - اولاد کان سواءِ. سَنڊِيو.

● وانجهُ ۽ وانجهَ (ڪ): ذ. ڏکهو ڪاٺ. ٻيڙي وارن وٽ ڪم ايندڙ ڪاٺي.

● وانجهَ وَٽِي: ث. راند جو هڪ قسم - ونجهه وٽي. وات روڪڻ.

- وانجهيُ ۽ وانجهيُونُ: ث. ڏکهي ڪاٺي - وڏي ڪاٺي. ٻيڙيءَ جي هلائڻ لاءِ هڪ ڪاٺي.

● وانجهيِ ۽ وانجهيِ: ذ. (سن. سَنْدِيَ = وچ) وانجهه وٽي راند ۾ وچ ۾ والا رهندڙ يا وچ تي ٻهندڙ هاري. ونجهوٽي راند ۾ وچ يا ونجهه سنڀاليندڙ. ونجهه هلائيندڙ - ونجهه هڻندڙ - ٻيڙي هلائيندڙ. هارين راند ۾ ٽهيل وچين ڪهوڙي يا ليڪ. هارين راند ۾ ونجهه تي ٻيٽل پيچي - وانجهي وِيرُ - جوان مرد. هاڙهي - نگهبان.

- وانجهيِ ۽ وانجهيُونُ: ذ. لڪائي رکڻ - گم ڪري چڏڻ - غائب ڪرڻ. چڏي ڏيڻ - وساري چڏڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وانڇ ۽ وانڇُونءُ: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم. سخت هوا سان گڏ لٽ ـ طوفان ـ ڏاڍو واءُ ـ هوا ـ واڇوڙو.
ـ وانڇا ۽ وانڇا (ڪ): ذ. (سن. واچا) بول ـ واڪ. سُنهن ـ قسم ـ ڏوهي. ڪوڙو. ليکڻي جو هڪ قسم، جو فقير نانڪ جهلڻ لاءِ ڪيڏن.
● وانڇڻُ: مصدر. (سن. وَچْيَـ) پڙهڻ ـ مطالع ڪرڻ ـ آپياس ڪرڻ.
● وانڊو ۽ وانڊا: ذ. آجو. آزاد. خالي ـ سکڻو ـ ٺلهو ـ پالهو ـ بيڪار ـ نڪمو ـ فارغ. نڪمو ـ نِوڙو ـ ٻان ڪر ـ ڪر ڪان سواءِ ـ بي روزگار ـ بي ڪارو ـ ري ڪمو ـ اي ڪمو ـ فالتو ـ نسچنت. (سن. وَدْ = ڳالهائڻ) جهڳڙو ـ ٽنٽو ـ اٽڪاءُ ـ اعتراض.
ـ وانڊاڻ (ث): ث. وانڊ ڪائي ـ نويڪلائي ـ نڪمائي ـ سکڻائي. بي روزگار ـ بي ڪاري ـ فرصت ـ اڪيلائي.
ـ وانڊائِڻُ: خالي ڪرڻ ـ پالهو ڪرڻ ـ سکڻو ڪرڻ ـ واندو ڪرڻ. ڇڏي ڏيڻ ـ وساري ڇڏڻ. گم ڪرڻ ـ غائب ڪرڻ.
ـ وانڊائِي ۽ وانڊائِيَونُ: ث. وانڊ ڪائي ـ واندڪي ـ واندگائي ـ واندگي ـ فرصت ـ فراغت ـ نسچنتا ـ فرجو ـ وارڪائي ـ ڏَتُ ـ وارُ ـ نويڪلائي. بي شغل ـ بيڪار ـ بي روزگار.
ـ وانڊِ ڪائِي ۽ وانڊِ ڪائِيُونُ: ث. وانداڻي ـ واندڪي ـ فرصت ـ واندگي ـ نسچنتا ـ واندگائي ـ فراغت ـ وارڪائي ـ فرجو ـ وقت ـ وار ـ وارو ـ گم ڪان چٽل رهڻ.
ـ وانڊِ ڪِي ۽ وانڊِ ڪِيُونُ: ث. وانداڻي ـ فرصت ـ واندڪائي ـ فراغت ـ وار ـ نسچنتا ـ واندگائي ـ واندگي ـ ڏت ـ نويڪلائي ـ اڪيلائي.
ـ وانڊِ گائِي ۽ وانڊِ گائِيُونُ: ث. وانڊ ڪائي ـ نويڪلائي ـ واندگي ـ وارڪائي ـ اڪيلائي. فرصت ـ فراغت ـ نسچنت ـ ڏت ـ وار ـ وقت ـ فرجو.
ـ وانڊِ گِي ۽ وانڊِ گِيُونُ: ث. فرصت ـ فراغت ـ نسچنت ـ ڏت ـ وار ـ وقت ـ فرجو. اڪيلائي ـ وارڪائي ـ واندگائي ـ نويڪلائي.

ـ وانڊو مَلُ: ذ. بيڪار ـ بي روزگار ـ اڪيلو ـ نويڪلو ـ وارڪو ـ نسچنت ـ ڪر ڪان سواءِ ويڪل.
● وانڊو ۽ وانڊا: ذ. (سن. وَدْ = ڳالهائڻ) دانهن ـ رڙ ـ ڪُوڪ ـ ڪيهه ـ ڪيڪ ـ رِهه ـ فرياد ـ پُڪار. بحث ـ تڪرار ـ خرخسو ـ مناظرو ـ معاملو ـ غوغاءُ ـ هُل ـ ڪرڪل ـ غلغلو ـ ٽنٽو ـ فساد ـ رگهڙو ـ جهگڙو. وچوٽي ـ فرق ـ دشمني ـ ويـر ـ بغض ـ حسد ـ خلل.
● وانڊِ ۽ وانڊُونُ (ڪ): ذ. آٺ جي ڪچ يا ٻئي هنڌ ڪڏهين ڪڏهين ڳوڙهيون ٿيندڙ. ڳونڙو ـ ڦاٽ ـ واهڻ ـ بستي. (سن. وند) ورهاست ـ ورڇ ـ ورهاگو ـ وَنڊ.
● وانڊَنُ: مصدر. ورهائڻ ـ وندڻ ـ ورڇڻ.
● وانڊِ يُ: صفت. (سن. وند) شاديءَ مهل وند ورهائيندڙ.
● وانڊِيَ ۽ وانڊِيُونُ: ث. لانديءَ ـ مَنهُنُ ـ منهن ـ ڇنو ـ ڪڪائون گهر ـ جاءِ. ٻن ـ ٽن گهرن جي بستي ـ ڳوٺ ـ واهڻ. جهوپڙي ـ جهونگي ـ ٻونگي ـ اڪيلي جاءِ ـ ويران جاءِ ـ آٻاڪو هنڌ ـ هيڪل جڳهه ـ جهنگ جو وڻاڻ. ڊورو. وسوڙو هنڌ يا جاءِ. ٻوٽن ۽ ويران ٻاسن تي ڇنا اڏي رهندڙ ماڻهن جو ٽولو. مال جي سانگي ڪچيون جايون اڏي رهندڙ ماڻهو. ٻاڦ جو ڊورو. (ث).
ـ وانڊِيَ تِي ويهَنُ: مسافريءَ وقت مسافرن لاءِ ٽهيل ڇنن يا ڪچين لانديين ۾ ويهڻ ـ سفر ۾ هجڻ.
ـ وانڊِيتَرُ: آهو ماڻهو جو ڪچي لانديءَ ۾ ڪنهن سانگي ڪري وڃي ويهي. ٻوٽن تي ڇنا ۽ مَنهَن اڏي رهندڙ ماڻهو.
● وانڊِيُ ۽ وانڊِيَ: ذ. ڪاريگر ـ مزور. (سن. وَنْتَ = ڪنوارو) ڪنٽارو ـ ڇڙو ڇانڊ. اڻ پرٽيل. رَنڙ ـ اڪيلو. پهلوان ـ جوڌو ـ جُٽنگ ـ ڪُوهو ـ بهادر ـ ڪيرو ـ وانڊو.
ـ وانڊيا وهائِنءُ: بدپيشو ڪرڻ ـ بدفعل ٿيڻ ـ گناهن جهوڻن ڪمن تي ڪمر ڪشڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ وانڊو ۽ وانڊيا: ذ. اڻ پرڻيل ـ ڪنوارو ـ ڇڙهو ـ ڇالب ـ رنڊڙ ـ رنوڙ ـ اڪيلو. مزوريءَ تي ڪپڙا آڻيندڙ.

ـ وانڊيڙ ۽ وانڊيوڻ: ث. رنڊ زال ـ مڙس مري ويل زال ـ اڻ پرڻيل زال ـ آها زال جنهن جو مڙس نہ هجي. عيد جي ڏينهن ڪاڏو وغيره ورهائيندڙ زال. ڇڙهي ڇانب ـ اڪيلي. مينهن ـ ڏيکي، پهراڙي جو ڳوٺ، جاءِ هنڌ، مٿن ـ ڇتنو ـ لانبيدي ـ جهوپڙي ـ جهونگي ـ جهوپيڙ ـ جهڪي.

● وانڊيوڻ: ث. (سن. وَتسروپَ = هار جهڙو) مينهون ڪشون ۽ پيو مال. اهي زالون جيڪي مجلس وقت ڪاڏو ورهائين.

● وانر ۽ وانرَ: ذ. (سن. وانرَ = باندر) باندر ـ پولڙو ـ پولو (ث). پولڙي ـ باندري.

● وانسو ۽ وانسات (ث): ذ. ڪهاڙيءَ جو ڳڻ ـ ڪوڏر جو ڳڻ.

ـ وانسولو ۽ وانسولا (ث): ذ. واهولو ـ ڪاڻي ڳهڻ جو اوزار. وادڻ جي ڪر جو اوزار.

● وانڪ ۽ وانڪَ: ذ. بهادر ـ جنگ ـ جوڌو ـ ڪوهو ـ پهلوان.

● وانڪڻ: مصدر. (سن. وَنڪ = ڏنگو هڻڻ) ڇنڊو هڻڻ ـ لڏ ندو هڻڻ ـ ڏڪ ڪنڊو هڻڻ ـ ٽرڙائيندو هڻڻ ـ ڏوڏا ڪائيندو هڻڻ. اڏڻ لمڻ. ڳهمندي هيڏانهن هوڏانهن ٽيڻ. (وانڪيو ـ وانڪيندو ـ وانڪيل).

ـ وانڪَ ۽ وانڪَڻ: ث. هڻڻ ـ ٽور ـ قدم ـ وڪ ـ چال.

● وانڪَ ۽ وانڪَڻ (ث): ث. مڪڻ يا تيل جو ذرو پوڻ ۽ اوراڪ ڪي مڪي ڇڏجي، جئن پوڻ آواز نہ ڪري. (حرف جر). وانگي.

● وانگار ۽ وانگارَڻ: ث. هارپ جي ڪر ۾ مدد جو سڏ ـ سوال تي ڪر ڪرائڻ ـ ماني ڪارائي ڪر ۾ مدد ونڻ ـ مفت ـ بيگر ـ چيڙ.

ـ وانگارَ وَهَڻ: چيڙ وهڻ ـ بيگر وهڻ ـ مفت وهڻ ـ بنا آجوري جي ڪر ڪرڻ ـ ري عيوض ڪر ڪرڻ ـ سوال تي ٻرائو ڪر ڪرڻ. مفت ماني ڪائي ڪر ڪرڻ.

ـ وانگارو ۽ وانگارا: ذ. مفت ڪر ڪندڙ ـ چيڙ وهندڙ ـ بنا آجوري ڪر ڪندڙ ـ سوال تي ٻرائو ڪر ڪندڙ. مانيءَ تي ڪر ڪندڙ.

● وانگُرُ: ذ. وانگو ـ وانگي ـ وانگيان ـ (آنهيءَ) جهڙو ـ طرح ـ (تو) ٻارو ـ جنسي ـ ساڳيو ـ سَرَ ـ ساڳئي قسر جو ـ سرڪو. نمونو. تو جهڙو ـ آن جهڙو ـ وانگي ـ وانگيان. انهي دستور موافق.

ـ وانگو: پسند ڪرڻ ـ چونڊڻ ـ ڏاڻ ـ لائق سمجهڻ ـ مرضي ڏيکارڻ ـ دل ڪي وڻڻ.

ـ وانگيُ: پسند ڪرڻ ـ چونڊڻ ـ ڏاڻ ـ لائق سمجهڻ ـ مرضي ڏيکارڻ ـ دل ڪي وڻڻ ـ خواهش ڏيکارڻ ـ اڇا ڏيکارڻ.

ـ وانگهي: ظرف. وانگر.

ـ وانگيانُ: آن جهڙو ـ تو جهڙو ـ تو وانگر ـ تهڙيطرح ـ تو جيان.

● وانگوڙو ۽ وانگوڙا: ذ. (سن. وِيٽِيُ ٻروٽي) گٽيل وارن جو طرو. وارن جو ويڙهو ـ وارن جو مڇو ـ وار ٿاهي گڏي هڪ هنڌ ٻڌين پاسي مڇو ڪري ٻڌڻ واري حالت ـ چوٽيءَ واري گنڊ. ونگ ـ ڇڇ ـ وَرَ ـ وَڪڙ ـ قيرا ـ گهيرا. چوتو ـ چوٽي.

● وانگيُ: ساهه وارو ـ آدمي. انسان ـ پَهِرَ ـ قاصد ـ پيغامي ـ نياپو پهچائيندڙ ـ سنيهو ڏيندڙ ـ خابرو ـ خبر ڏيندڙ. وارث ـ وسيلو ـ واهرو ـ مددگار ـ همراهه ـ پانڌي. هڪڙو. جهنگ ٻرهندڙ ـ جهانگي. ڳاڙهو لاڻون ـ لاڻون ـ راند يکي جو هڪ قسر.

ـ وانگيُ لاڻونُ: راند يکي جو هڪ قسر ـ آواز ڪري ڦرندڙ لاڻون ـ تيز ۽ تکو ڦرندڙ لاڻون.

ـ وانگيُ ئيُ لَـ هُجَڻُ: ڪو انسان نہ هڻڻ ـ ڪا ٻهر نہ هجڻ ـ ڪو ماڻهو نہ هجڻ واري حالت، مددگار نہ هڻڻ ـ واهرو نہ هڻڻ ـ پيغامي نہ هڻڻ ـ خبر نہ پهچائيندڙ ـ نياپو نہ رسائيندڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وانڱهائيءُ ۽ وانڱهائيَونُ: ث. تڪبي ۾ بدل نوڙيءَ جو ٽڪر.
● وانڱڻُ ۽ وانڱڻَ: ذ. (سن. ونگن) پاڇيءَ جو هڪ قسم - بادرنج - ڪر جو هڪ قسم.
● وانڱڻو ۽ وانڱڻا: ذ. آهو سئور جنهن جو قد وڏو، گردن موڪرو ۽ خصيا وڏا هجن.
● واناڻيُ (ڪ): اسم خاص. جبل جو نالو.
● وانو دوُ ۽ وانو دا: ذ. (سن. وائيو = واءُ) واءُ - هوا - پَوَن - واهوندو - وانهوندو - چوهيڪار. دم - بادي - ماه - مولر.
- وانو دا وَريا: هوا بدلي آهي. بدليل هوائون - اونهاري جي شروعات - گرم موسم جي شروعات - واهن ۾ نهرن ۾ پاڻيءَ جو اچڻ.
● وانو ڙَنُ (ث): مصدر. گهوٽ کي عزيزن جو ساڻي ڪارائڻ. (وانوڙيو - وانوڙيندو - وانوڙيل).
● وانهِ ۽ وانهُونُ: ث. ڪوهه. واهه - نهر - ندي.
- وانهِڪوُ ۽ وانهِڪا: ذ. پاڻيءَ جو نڊو وهڪرو - شاخ - نهر.
- وانهِنُ ۽ وانهِيَونُ: ث. وانءِ - نهرون - واهه - شاخون - ڪوهيون.
● وانهاڻُ: اسم خاص. هندن ۾ هڪ ذات (سري رام چندر جي ٻَٽ "ڪشن" جو اولاد). حلوائي - ڪوڙائي.
● وانهُنُ ۽ وانهُنَ: ذ. (سن. واس = رهڻ جي جاءِ) گوٺ - واهڻ - گام - ديهه - گونڍو - وسي - واهَڻ - بستي - وسندي - نڊو گوٺ - پهراڙي.
● وانهُونُ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو. (سن. وَنهِيُ) پوکڙي.
● وانهُونڊوُ ۽ وانهُونڊا: ذ. واءُ - هوا - پَوَن - واهوندو - چوهيڪارو. دم - بادي - ساهه - مولر.
- واهُونڊا وَريا: هوائون ڦري ويئون - هوائن جي ڦيرگهير - گرم موسم جي شروعات. واهن ۾ پاڻي جو اچڻ شروع ٿيئ.

● واڻ ۽ وانُونُ (ڪ): ث. ساپ جو هڪ نمونو. (جهوني زماني جو) ٻنهي ٻانهن جي ڏيکهه وارو مفاصلو.
- وانء ۽ وانيُونُ: ث. زمين ۾ کوڙيل کوهه وانگر کڏ، جنهن سان هوڪ کي پاڻي ڏجي. واهه - وانهن. کوهه. نهر - شاخ.
● وانُنڌِروُ ۽ وانُنڌِرا: ذ. (سن. وايُو = هوا) هوا جهڙو - تيکو - تيز - چست - چالاڪ - ڦرٽ - ڪڙو تڙو - جلد ڦٽاکو - تيز فهم - جوگند - سڌو هرو - ڀڪو - چوڪس - تکڙ - جهانجهرو - چڙڪ - ارجستو - ڦڙتيدار.
● وانُنڌَنُ: مصدر. (سن. وايُو = واءُ) جهنڊو ڏيکارڻ.
● وانُنڌُوُ: ذ. جهنڊو - ٻيرق. (ث. وانُنڌُني).
● وانُنڌُنيُ ۽ وانُنڌُنِيَونُ: ث. نندڙو وانڌو - ڏاڇا - نشان - جهنڊي - جهنڊو - هائنڊو.
● وانُهِيُ: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.
● وانُهُوتا: ٿوري ٿوري دير بعد اڪ آڻڻ وقت سُور جون سُوٽُون ٽيئ.
● وانُهُچُ: اسم خاص. مڇيءَ جو هڪ قسم، چلرن کان سواءِ ست پَر ۽ قد ۾ انچ.
- وانُهُچيُ: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.
● وانُهُورَ ۽ وانُهُورَ (ڪ): ذ. سخت واڄ - تيز طوفان.
● وانِيُ ۽ وانِيَونُ: ث. رڪ - خاڪ - ڦُلهير - ڦلهيار - واري - چار - ڪيري.
● وانِيسترِيُ: ٻنهنجو گهڻ گهرو - مددگار - عزيز کان سواءِ.
● وانِ ۽ واڻِيَونُ: نندو گهوٽ - نندي بستي. ڪوهستان.
● واڻُ ۽ واڻَ: ذ. (سن. واڻ) مڇ جي نوڙي - پس مان وڻيل نوڙي - مڇَ. لڇ - ورت - وڏي - سُٽَ - تندُ. رسو - نوڙ. ڪٽ جو واڻ. (سن. واهَنَ > وهُ = وهڻ، هلڻ) پيڙي (خاص ڪري آها جيڪا سمنڊ جي ڪناري تي هلندي آهي). سمنڊ جو وڏي ۾ وڏو ٻيڙو - پيڙي - جهاز - دنگي. (ث).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● واٽيڻ ۽ واٽيڙ: ذ. سوداگر - واپاري - مال وڪڻندڙ.

● واڻ ڪائيي ۽ واڌڻ ڪهي لڳڻ: پيرسن ٽيڊ - عمر ڪان مٿي چڙهڻ - جهونو ٽيڊ - بزرگيء ڪي پهچڻ. ڏاڍو سڄو ٽيڊ - غريب ٽيڊ - پٺهارڪو ٽيڊ.

- واڻ وٿائيڻ: تڪليف ڏيڻ (ڪچي جو اصطلاح). پري آماڻڻ - ڏکيو رستو ڏيڻ - دور ڪيڻ - اهنج پهچائڻ.

● واٿاهيء: مادي آڻ جي ٿڻ تي ڪوٽري چاڙهڻ جيئن قرنڊائهي. جالنگ.

● واڻ ڪنڊ: اسر خاص. تعلقي ٿئي هر هڪ ديهه جو نالو.

● واڻ ڇڻي: ث. جاريء جو هڪ قسر (بازن ڪي قاسائڻ لاء).

● واڻائڻ: مصدر. واڻڻ جو ڪر پئي ڪان ڪرائڻ.

- واڻائي: ث. واڻڻ جي قيمت يا اجورو.

● واڻڪو ۽ واڻڪا: ذ. (سن. وڻج = واپاري) واپاري ماڻهوء جو- واڻين جو- هندن جو- واڻين وارو- هندن وارو.

- واڻڪو ساهء: ڍڇڻو- گيدي - بزدل - بي همت- ڪر همٿ.

- واڻڪو ڪٿو: سست - ڪاهل - بي همت - ڪر همٿ - ڍڇڻو - گيدي - بزدل.

- واڻڪي: ث. واڻڪو ڏرم.

- واڻڪي: واڻين جو - واڻين وارو.

● واڻڻ: مصدر. (سن. وِ = آڻڻ). واڻ سان مڙهڻ - آڻڻ - پڻڻ - جوڙڻ - ٺاهڻ - تيار ڪرڻ. (سن. وانَ). ملائڻ - جڙڻ - ٺاهڻ - ڳنڍڻ. منا ڪچي سان لڳائڻ - جهاري وڻڻ. (واڻيو - واڻيندو - واڻيل).

- واڻائي ۽ واڻيڻ: ث. ڪت واڻائڻ يا مڙهائڻ جي مزوري - واڻ جي مڙهائيء جي قيمت - مڙهڻ جو عيوضو - آجورو.

- واڻائي ۽ واڻائيڻ: ث. ڪوريء جو اوزار.

- واڻيندڙ: ڳڏيندڙ - جوڙيندڙ - مڙهيندڙ.

● واٽو ۽ واٽا: ذ. (پرا. وَڻ: سن. ورڻ). تختن جي چادر جي چت هر پيل تربز. (چت هر). پٽي - واٽو.

● واٽي ۽ واٽيون: ث. (سن. واڻي). ٻاڻي - پومي. هولي - وڻن - زبان - ڪٽا - لپي - ڳالهه هولهه - شعر - بيت. غيب جو آواز. هدايت - راهه. هٿر جي آها پهرين اوڙ چيڪا ٻج چٽڻ لاء نشان طور ڏني وجي.

● واٽيا: اسر خاص. هندن جي هڪ ذات. (ٿر هر رهندڙ ميگهواڙن جي ذات).

● واٽيان: اسر خاص. تعلقي مٿيء هر هڪ ديهه جو نالو.

● واٽياڻي: اسر خاص. تعلقي ڪپري هر هڪ ديهه جو نالو.

● واٽيچا: اسر خاص. تعلقي سيوهڻ هر هڪ ديهه جو نالو.

● واٽيو ۽ واٽيا: ذ. (سن. وڻج = واپاري). واپاري هندو - هندو دڪاندار. مهتو - هندو. دڪاندار - واپاري - سوداگر - هندو تاجر. (ث. واٽياڻي ۽ واٽياٽيون).

- واٽيو وَڪيل: ذ. (ع. بقال = بينه). ڪرار - هندو - بنيو - مهتو.

- واٽياٽي ۽ واٽياٽيون: ث. هندو عورت جو نالو - هندواڻي - واجاڻي.

● واوا ۽ واوا: اسر خاص. هندن جي هڪ ذات ۽ وانهان.

● واوٽ ۽ واوٽ: ذ. خبر رکندڙ - سڌ لهندڙ - سماچار رکندڙ - خبر گيري - سماچاري.

● واورَڻ (ڪ): مصدر. خرچڻ - وجائڻ - واڻڻ. (واوريو - واورينده - واوريل).

- واورِ جي وڃڻ: هوا لڳڻ - واءُ لڳڻ. خالي ٽيڊ. صاف ٽيڊ. چٽج ڏيڻ. واڪو ٽيڊ.

● واوڙاهٽ: اسر خاص. ٻساركي وڪر جو هڪ قسر.

● واوڙنڪ ۽ واوڙنڪٽ: ذ. ٻساركي وڪر جو هڪ قسر. هڪ ٻوٽو، جنهن جا ٻير دوا طور

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪم اچڻ، ڪارين مرچين وانگي داڻا ٿيڻ، رنگ ڪارو، ذائقو ڪوڙو، تيز، جلاب ۽ ڪم اچڻ.

● واوڙ ينڊڙ: اسم خاص. پساريڪي وڪر جو هڪ قسم.

— واوڙ ينڊڪ: اسم خاص. پساريڪي وڪر جو هڪ قسم.

● واوڪر ۽ واوڪر (ڪ): ذ. هارايل - ڪريل - هيٺ ٻيل. اجايو - فضول - بي قاعدي.

● واونا ۽ واونائون: ث. ٻڌي مهيني جي وڏي پارس - ٻڌي مهيني ۾ ١٢ تاريخ تي رکيل روزو.

● واونڊو ۽ واونڊا: ذ. (سن. وايسو = واءُ). اونهاري جي موسم جي شروعات - ٻاڦ جي چڙهڻ جا ڏينهن - بهاريءَ جي موسم - هوائن جي تبديل - ٿڌيون هوائون لڳڻ - واهوندا. واهه وهڻ - لهرون وهڻ - شاخون وهڻ.

● واوڻي ۽ واڻيون (ڻ): ث. پوکڻ - ڪيت - ٻني.

● واوو ۽ واوا (ڪ): ذ. مٽائي ٺاهيندڙ - حلوائي.

● واويلا ۽ واويلا: ذ. (ع. واليلا). هاءِ - افسوس - گهوڙا. دانهون - رڙيون - فرياد - آهون - ورلاپ - رودن - روڄ راڙو - غم - افسوس - هاءِ هاءِ - گهوڙا گهوڙا.

— واويلا ڪرڻ: آهون دانهون ڪرڻ - ورلاپ ڪرڻ. افسوس ڪرڻ - هاءِ هاءِ ڪرڻ - گهوڙا گهوڙا ڪرڻ.

— واويلا ڪرڻ: آهون دانهون ڪرڻ - ورلاپ ڪرڻ - روڄ راڙو ڪرڻ - رودن ڪرڻ. افسوس ڪرڻ - هاءِ هاءِ ڪرڻ - گهوڙا گهوڙا ڪرڻ.

— واويلا مچائڻ: شور ڪرڻ - رڙيون ڪرڻ - غلغلو ڪرڻ - غوغائ ڪرڻ - دانهون ڪرڻ - گوڙ ڪرڻ - هاءِ هاءِ ڪرڻ - گهوڙا گهوڙا ڪرڻ. جلدي ڪرڻ - تڪڙ ڪرڻ - تيزي ڪرڻ - ڌم مچائڻ.

● واويلڙي (ڻ): اسم خاص. ول جو هڪ قسم.

● واهڙ ۽ واهڙ: ذ. پلارو - آچو - چوڪو - آتر - آتر - فائق - نهايت - عمدو - سٺو - سريشٺ. جس - آفرين - واکاڻ - ساراهه - تحسين. ناموس. خوب. مدد. وات. واهه واهه - شاباس - آفرين. واهه جي، خاصي روءِ رڳي.

● واهڻ (ف): نڊا. واکاڻ ۽ آفرين جو لفظ - شاباس. ڇيڻ. زه زه.

● واهڻ ۽ واهون: ث. (سن. وهڻ = حاصل ڪرڻ). آڻڻ - رستو - پڇاڻ.

— واهه واهه: آفرين - شاباس - جس. افسوس.

— واهه واهه ٻوڻ: ساراهه ٿيڻ - هاڪ ٿيڻ - ناموس ٿيڻ - واکاڻ ٿيڻ - گهٽي هاڪ. شاباس ٿيڻ - تحسين ٿيڻ.

— واهه واهه ٻڌڻجي وڃڻ: گهٽي ساراهه - گهٽي ناموس ٿيڻ - گهٽي واکاڻ - گهٽي هاڪ. شاباس ٿيڻ. انعام ملڻ - شرط کٽڻ.

— واهه واهه ڪرڻ: آفرين چوڻ - جس چوڻ - شاباس چوڻ. خوش ٿيڻ - راضي ٿيڻ - پسند اچڻ - دل کي وڻڻ.

● واهڻ ۽ واهون: ث. رستو - وات - گس - پنڌ - پيچرو - دڳ. پاسو - طرف - سگهه - سير. اوت - پڇاڻ - رکيا - حفاظت - سرڻ - سام - اجهو - آسرو - آڌار - پرجهلو. آڙ - پناهه - پناهه - حمايت - مدد - وسيلو. وجهه - موقعو - ڏات - سانگو - سٺو - ٽڻ - سمجهه. وَل - وار - اوسر. آڻڻ - رستا - پڇاڻ.

— واهڻ ٻڌڻ: مدد ڪولڻ - سهائتا ڏيڻ - آسرو ڏيڻ - مدد ڪرڻ - وجهه ڏيڻ - آڌار ڏيڻ - پرجهلو ٿيڻ - پڇاڻ ڪرڻ - پناهه ڏيڻ - حمايت ڪرڻ. موقعو ڏيڻ - ڏات ڏيڻ - ٽڻ ڏيڻ. رستا پچڻ - واٽون وڇائڻ - حيلا وسيلا بند ڪرڻ - نقصان پهچائڻ - ضرر پهچائڻ - بنياد کڻي چڙڻ - ناس ڪري چڙڻ - تباهه ڪري چڙڻ.

— واهڻ ڪڻو: رستا بند ٿيل - حيلا وسيلا بند ٿيل. نپاڳو - ڪم بخت - چنڊو - اپاڳو - بدقسمت. لاچار - محتاج - ضعيف. رولو - لوفر - بدمعاش - اوباش - چڙواڳ. لاوارث.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ واهڻ ڪٽي: نياڳي ـ چنڊي ـ بدبخت ـ اپاڳ ـ نامراد ـ ڪم بخت. رولاڪ ـ بدمعاش ـ اوباش ـ چنال. بهي ٺهري ـ بهي پهچ ـ بهي وارث.

ـ واهڻ ونڻ: پاسو ونڻ ـ طرف ونڻ ـ پرجهلو ٿيڻ ـ مددگار ٿيڻ ـ آڌار ٿيڻ ـ آڙ ٿيڻ.

ـ واهڻ وجائيڻ: رستا بندائڻ ـ حيلا وسيلا رد ڪرائڻ ـ نااميد ڪرائڻ ـ نراس ڪرائڻ ـ دڪدائڪ ڪرائڻ. دوستن کي ڦيرائي دشمن ڪرائڻ.

ـ واهڙون ڏيڻ: جهوتون ڏيڻ ـ هيڏانهن هوڏانهن نهارڻ ـ جهاتيون وجهڻ. ڪوششون ڪرڻ ـ حيلا وسيلا چانچڻ ـ رٿون رٽڻ. جاچ جونچ ڪرڻ ـ پڇاڳاڇا ڪرڻ. خيال ڪرڻ ـ ڦيرا ڏيڻ ـ گهمرا ڏيڻ.

ـ واهڙون ڳولڻ: رستا جالچڻ ـ انڪلون سوچڻ ـ تجويزون ڪرڻ ـ ڪوششون ڪرڻ ـ مٽا مونا هٽڻ ـ پهه پڇائڻ.

ـ واهڙون وجائيڻ: رستا بند ڪرڻ ـ گهٽ گهيڙ بند ڪرڻ ـ پنڌ پيچرا چڏائڻ ـ نقصان پهچائڻ ـ ضرر پهچائڻ. امداد نه ڏيڻ ـ مددگار نه ٿيڻ. ناهود ڪرڻ ـ تباهه ڪرڻ ـ فنا ڪرڻ ـ چٽ ڪرڻ.

● واهڙ ۽ واهيڙون (ڪ): ث. وڏو ڪوهه ـ واءِ. ڇڙڻي پاڻيءَ جو ڪوهه ـ وانءِ ـ وانهن ـ واهيون (قلندر جون) سيوهڻ اسٽيشن جي پرسان ڪن خاص ڪنڊن جو نالو.

● واهڻ ۽ واهه: ذ. (سن. وهه). ڪڙيو ـ ڪنال ـ واهه ـ شاخ ـ واهڙ ـ نهر ـ هٿراڏو ڪنهن ندي‌ءَ مان ڪوڙايل شاخ. نارو. درياءَ جو ڦاٽ.

ـ واهڻ پٽڻ: وڏي ڪم ۾ نه اٽڪڻ ـ ڪنهن ڏکئي ڪم کان نه ڇڄڻ. بهادر ٿي بيهڻ ـ همت ڪرڻ ـ گيدي نه ٿيڻ.

ـ واهڻ ۽ واهڙ: ذ. واهه ـ کسي ـ ڪڙيو ـ شاخ ـ نهر ـ واٽر ڪورس. درياهه مان نڪتل ڦاٽ نديو وهڪرو ـ ڦاٽ جو پاڻي، جو پاڻيءَ جي چاڙهه وقت نهايت تڪو هلندو آهي.

ـ واهڙ وهائيڻ: غريبن جي مدد ڪرڻ ـ ڪنگالن جي امداد ڪرڻ ـ وڙ ڪرڻ ـ احسان ڪرڻ ـ مهرباني ڪرڻ ـ ٿورو ڪرڻ.

ـ واهو ۽ واها: ذ. نديو واهه ـ ڪڙيو ـ کسي ـ نهر ـ شاخ ـ واهڙ ـ ڪنال ـ واٽر ڪورس ـ هٿراڏو ڪوتيل شاخ.

ـ واهڻ وهائيڻ: سخاوت ڪرڻ. خوش ڪرڻ ـ خلق جي خدمت چاڪري ڪرڻ.

ـ واهڻ وهڻ: واهن ۾ پاڻي پرجي اچڻ ـ نهرن ۾ پاڻي اچڻ ـ واهڙن ۾ پاڻي اچڻ ـ شاخن ۾ پاڻي اچڻ. تمام گهڻي سخا ڪرڻ ـ فيض عام ٿيڻ ـ جهجهي خيرات ڪرڻ ـ دان ڪرڻ ـ داني پرش ٿيڻ.

ـ واهارو ۽ واهارا: ذ. واهرڪندڙ ـ مدد ڪندڙ ـ مددگار ـ حامي ـ همراهه.

"وارٽا واهارو هاڻون سپ هيڻان ٿيا."
(مارئي ـ شاهه)

● وهب: ذ. (ع. وهب = هن بخشيو). بخشش ڏيندڙ ـ عطا ڪندڙ ـ روزي پهچائيندڙ ـ رزاق. مالڪ ـ والي ـ ڏاڻي ـ الله ـ خدا.

● واهه واڙو: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● واهت ۽ واهتون (ت): ث. سنيال ڪندڙ ـ راکو ـ نگهبان ـ ڪارائو ـ واهي ـ مدد ڪندڙ ـ رکپالي ڪندڙ.

ـ واهتي ۽ واهتيي (ت): ث. سنيالينڊڙ ـ راکو ـ نگهبان ـ ڪارائو ـ واهي ـ مدد ڪندڙ.

● واهيتي ۽ واهيتيون (ڪ): ث. بيل گاڏي وهائيندڙ ـ گاڏي هلائڻ وارو. گاڏير.

● واهپ ۽ واهپ: ث. (سن. وَهُ = وڃي هلڻ، سنيالڻ). واهپو ـ واهپي ـ واهي ڪرڻ ـ جاچ ڪرڻ ـ سنيال ڪرڻ ـ نگهباني ڪرڻ واري حالت ـ رکپالي. نظرداري ـ چوڪسي ـ پهرو ـ سجاڳي ـ چوڪيداري. ڪاپو ـ رواج ـ استعمال ـ وهنوار ـ ڏيتي ليتي ـ لهه وچڙ.

ـ واهپو: ذ. پهريداري ـ سنيال.

ـ واهپي: ث. واهپ.

● واهپو: ذ. هڪ پئي سان هلت چلت ـ هڪ پئي وٽ اچ وڃ جو قاعدو ـ راهه رسم. ڏيتي ليتي ـ استعمال. ڪاپو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● واهتَرَ ۽ واهترُون: ث. (سن. وَهڻ = کوشش ڪرڻ) مدد - سهائتا - حمايت. آسيد - آسرو - آڌار - سهارو - ڏَيءُ - پرجهلو - حفاظت - اوٽ - بچاءُ - رکيا - سَرَڻ - پناهه - آڙ. راهداري. همراهي - ڪمڪ - سموٽ. چال - چلگت جي پروڙ. واهرو - حامي - همراهه. سنيال.

- واهتَرَ ٿيڻُ: مدد ڪرڻ - پٺ پراڻڻ - همت افزائي ڪرڻ - ٻانهن ٻيلي ٿي ٻيهڻ - همراهي ڪرائڻ. حمايت ڪرڻ.

- واهترَپائيُ: ث. حمايتي - مدد گاري - آڌار - پرجهلائي - آڏ - اوٽ - بچاءُ - حفاظت - رکپالي. چوڪيداري - چوڪسي - نگهباني.

- واهتر ٻَلَنُ: چورن جو، ٻويان ايندڙ پاڻين کي ٻوٽي موڪلڻ - ناڪام ڪرڻ. چوري ڪرڻ وقت ٻئي ساڻيءَ جو مالڪن تي نظرداري ڪرڻ.

- واهتَرَ ڪَرَنُ: مدد ڪرڻ - اوکي ويل مدد ڪرڻ - همراهي ڪرڻ. راهه ڏيکارڻ - رستو سمجهائڻ - تجويز ٻڌائڻ - رٿ ٻڌائڻ. مشڪل ڪم مان ٻئي کي پار پهچائڻ.

- واهتَرَ وَسيلُوُ: حامي - مددگار - آجهو - آڌار - پشت پناهه - آسرو - سهارو. معاون - مدد ڪندڙ - ٽيڪو ڏيندڙ.

- واهتُرُوُ ۽ واهتُرو: ڏ. مدد - همراهه - ساڻي - رکيڪ - سرپرست هڻڻ.

- واهتُرو ٻَنِجَنُ: مددگار ٿيڻ - ساڻي ٿيڻ - همراهه ٿيڻ - راکو ٿيڻ - سرپرست.

● واهڙُ: ذ. (سن. وهڻ = وهڻ) واهڻ. ڏورو. ڏنڊ. نهر. ندي جي آها شاخ جا ندي مان ڪري وري اچي ان ۾ شامل ٿئي.

- واهڙُوُ: ذ. واهڙُ.

● واهڻ گاهيُ: اسم خاص. تعلقي ميڙ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● واهڻ گُروُ: (سن. وهڻ = وڻي هلڻ + ترو) سکن ۾ گُروءَ کي ياد ڪرڻ جو ڏينو. واڻين جو ڏاڻي تعالي لاءِ پاڪ نالو - هندو قوم جو پيڪوان لاءِ پاڪ نالو. سک قوم جي گُروءَ يا مرشد جو هڪ لقب - خطاب. پرميشر.

● واهِلُ ۽ واهِلَ (ث): ذ. اڪ جي مٽين پردي (چپر) اندران ڪوڙهو ٻيدا ٿيل.

● واهلُوُ ۽ واهلا (ث): ذ. ٻيهارو - لاڏلو - الڪلي - ناز ڀليو - سڪيلڏو.

● واهلُوُ ۽ واهلا: ذ. وادڪي اوزار جو هڪ قسم.

● واهڻ ميسٽيريُ: اسم خاص. تعلقي نڙ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● واهِمَهُ: (ع. وهم) وهم يا شڪ جي قوت - گمان - سنسو - ڀرم.

- واهِمي: صفت. وهموارو - ڪٻٽي خور. شڪ ڪندڙ.

● واهڻ نٽيبيُ بَخشُ: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● واهُنڊوُ ۽ واهُنڊا (ڪ): ذ. (سن. وايُ = واءُ) واءُ لڳڻ جي موسم. آتر - آلهندي جو واءُ. موسم بهار. گرم موسم جي شروعات - هوائن لڳڻ جي مُنڊ - آلهندي واري هوا. ٿورو مينهن - برسات پوڻ جي شروعات. پاڻيءَ وهڻ جي شروعات. سياري جي پڄاڻي ۽ خاتمي وقت، ڏکڻ ۽ ڏکڻ اولهه جي هوا. (ث). واهنديون. (ل)

- واهُنڊوُ نِڪُرَنُ: ٻيڙيءَ جو پاڻي نڪرڻ.

● واهتُ ۽ واهَنَ: ذ. (سن. ووهڻ. وَهَنُ = ٻيڙو) ٻيڙو - غوراب - وڏي ٻيڙي - بار ڪندڙ ٻيڙي - ڪشتي. پاڻيءَ تي ترندڙ ٻيڙيءَ جهڙي ڪا به شيءَ. (سن. وَسُ = رهڻ) ڪوٽ - ڪونڙو - بستي - وسيي - وسين - پهراڙي - وسندي - واڌيد - ننگر - ديهه. (سن. وَهه = وهڻ) واهه - شاخ - ڪڙيو - نهر - واٽرڪورس - آڏ. وڏو واهه - ڪنال - ندي - درياءُ. گاڏي - ٻگي. (اسم خاص). هندن جي هڪ ذات جو نالو.

- واهِڻائِيُ ۽ واهِڻائِيُون: ث. واهڻي - ڪونائي - ڪونائو - دهقاني - گاميريو - پهراڙيءَ جو - واهڻ جو - ڪنوار - ويڙهيچو - اناڙي.

- واهِڻُ و لوڙَنُ: چڱيءَ طرح ڪولا ڪرڻ - جانچ جونچ ڪرڻ - جستجوءَ ڪرڻ - ڪوشش

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪرڻ - محنت ڪرڻ - آدم ڪرڻ - حيلا هلائڻ. طاقت هلائڻ - زور هلائڻ - ٻلوالي ڪرڻ.

- واهنَ ووڙَنُ: ڳوٽ ڳولڻ - هستي ڳولڻ - وانڍ ڳولڻ - پهراڙي ڳولڻ - و سين ڳولڻ.

- واهِيٽِيُ ۽ واهِيٽِيُونُ: ث. دهقاني - ڳوناٽو - پهراڙيءَ وارو - وَسِينءَ وارو - واهٽائي.

- واهِيٽِيارِيُ ۽ واهِيٽِيارِيُونُ (ڪ): ث. ڳوناٽي - پهراڙيءَ واري - وَسِينءَ واري.

● واهِنُ: مصدر. (سن. وَهْ = ڏيڻ) هلائڻ - ڪاهڻ - ڪم وٺڻ - محنت ڪرائڻ. گهٽو ڪم ڪرائڻ - سخت ڪم ڪرڻ - ڇڪيءَ طرح ڪم وٺڻ - گهٽو پورهيو وٺڻ. (وهاپو - وهائيندو - وهائيل).

● واهوُ: اسم خاص. (سن. وَٽِيُونَ) آڻن جو چارو. ول جو هڪ قسم، هيءُ گاهه سائي رنگ جو ٿئي، زمين تي پکڙيل ٿئي، پن لوٽڪ جي پن جهڙا ٽين ۽ هن گاهه کي آٽ ۽ پکريون کائين. ٻسارکي وڪر جو هڪ قسم، جو دوائن جي ڪم اچي. (سن. وَهْ = وهڻ) وڏي واهي - واهُ.

- واهوُ پِيارَنُ: ذ. پڇڙي حالت ڪرڻ - حد کان وڌيڪ لاچار ڪرڻ - عقوبت ڪرڻ - بي عزت ڪرڻ - عزت وٺڻ (ٻئي جي سامهون). دولاب ۾ آڻڻ - ڪنڊي ۾ قاسائڻ - ٻئي کي دربدر ڪرڻ - ٻئي کي هلاڪ ڪرڻ - ٻئي کي تڪليف ۾ وجهڻ. زهر پيئڻ.

- واهوُ پِيئَنُ: زهر پيئڻ - لاچار ساڻ ڪرڻ - اڻ سرنديءَ ڪان ساڻ ڪرڻ - نقصان ڪائڻ - توتو ٻرائڻ.

- واهوُ ڏِيَنُ: ڏَڪ ڪيڏڻ - ڇيهو ڏيڻ - نقصان ڏيڻ - ٽوٽو وجهڻ. اميد ڏيکاري نااميد ڪرڻ - ويساهه ڏيئي ٺڳي ڪرڻ - دولاب ڪرڻ.

● واهُو ۽ واهُو (ڪ): ذ. رستي تان ويندڙ ماڻهو - لنگهي ويل ماڻهو. واهر ڪندڙ - مدد ڪندڙ - عوام جو همدرد - غريب جو هڏ ڏوکي - سخي - رحم دل - ٻاجهه وارو - قياس وارو. سائي - پانهن ٻيلي. وهندڙ - جاري - هلندڙ.

- واهُو ٽِيَنُ: لنگهڻ. پڇڻ - روانو ٽيڻ - هلڻ.

- واهُو ٽِيُ وَڄَنُ: پڇي وڃڻ - گم ٿي وڃڻ - غائب ٿي وڃڻ - الوپ ٿي وڃڻ - روانو ٿي وڃڻ - هليو وڃڻ - اوجهتو وڃڻ.

● واهُوڪُ ۽ واهُوڪَ (ڪ): ذ. ٽيهو ٽيهو ٿي وهندڙ - قطرو قطرو ٿي وهندڙ - قطرو قطرو ٿي وهندڙ - سيمو ڪندڙ - ٽمندڙ - ڳڙندڙ - سولائيءَ سان ڳڙندڙ.

● واهُو گاهُو هُجَنُ: ڳالهه مچيندڙ - ڪَسُ ڪائيندڙ - ٽوٽ سهندڙ - نقصان سهندڙ - ڪنهن ڳالهه تي اڇو - امنا تمنا ڪرڻ - قبوليت ڪرڻ - حمايي پرڻ - هائوڪار ڪرڻ.

● واهُوچو ۽ واهُوچا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي واره ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● واهولوُ ۽ واهولا: ذ. (سن. واسِه) وڍ ڪي ڪم جي اوزار جو هڪ قسم. ڪاٺ گهڙڻ ۽ چلڻ جو هڪ اوزار - ٻسولا - منڪو.

- واهولِيُ ۽ واهولِيُونُ: ث. وڍن جي ڪم جو اوزار.

● واهُونڈوُ ۽ واهُونڈا: ذ. (سن. وايُ = واءُ) وانوندو - اونهاري جي موسم جي شروعات - پاڻيءَ جو واهن ۾ اچڻ - واهن جي تبديل (ڏکڻ، اولهه واريون) هوائون لڳڻ - برسات جي شروعات جي موسم.

● واهُونڱا ۽ واهُونڱا (ڻ): ذ. برسات جي وقت پاڻيءَ جا سنها وهڪرا.

● واهِيُ ۽ واهِيُونُ: ث. (سن. وَهْ = وهڻ) ڪَسِي - شاخ - نندي نالي - پاڻيءَ جي آڏ - نندڙو چشمو - پاڻيءَ جو نندو حوض. (ڻ - ل). چوڪيدار - راکو - رکيڪ - جاگر - ڪارائو. نگهبان - حفاظت ڪندڙ - سنياليندڙ - واهپ ڪندڙ - پهرو ڏيندڙ. سست - ضعيف - ڏُهرو - ڪمزور - بي همت. پوڳڙي - پڳڙن پڇڻ وارو. شڪاريءَ جو دام (سهي وغيره کي ٽپن ڏانهن آماڻڻ لاءِ واهي ٽي ويهڻ).

"واهِي جو ٽاهيل آهين يا اوٽي جو"؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ واهيارو ۽ واهيارا (ڪ): ذ. راکو ـ رکوال ـ رکپال ـ نگهبان ـ چوڪيدار ـ ڪارائو ـ پهريدار ـ سنياليندڙ ـ حفاظت ڪندڙ ـ واهپ ڪندڙ ـ واهي.

ـ واهيتُ ۽ واهيتَ (ڪ): ذ. جاسوسي ـ چوڪسي ـ چارهو ـ نگهباني ـ واهپو ـ راکو ـ رکوال ـ نگهبان.

ـ واهيُ تلاهيُ ٽيئنُ: مدد ڪرڻ ـ همراهي ڪرڻ ـ واهر ڪرڻ. دلداري ڏيڻ ـ غمخواري ڪرڻ ـ ڏک سک پائي ٽيڻ.

ـ واهيرُ ۽ واهيرَ: ذ. راکو ـ رکوال ـ رکپال ـ نگهبان ـ چوڪيدار ـ پهريدار ـ جاگر ـ رکيڪ.

● واهيات ۽ واهياتَ: ذ. (ع. واهي = بي بنياد). بيهودائي ـ بيهودگي ـ بڪواتي ـ بيهود و ـ بڪوات.

ـ واهيات ثابت ڪرڻ: بيهود و ظاهر ڪرڻ.

ـ واهياتيُ ۽ واهياتيُ: ذ. بي بنياد ـ بيهود و ـ پوراڻو ـ خشڪي ـ روائتو ـ ريجهڪي ـ لهري ـ ترنگي ـ وهمي ـ من مؤجي ـ خام خيالاتي. عبث ـ ڪل جهڙو ـ بعيد العقل ـ آڻپٽيُ.

ـ واهيتَ ۽ واهيتَنُ: ث. واهپو ـ رواج ـ رستو ـ دستور ـ رسم ـ ڏيتي ليتي ـ لهه وچڙ ـ واهيپو.

● واهيڙو ۽ واهيڙا: ذ. واسطو ـ تعلق ـ لاڳاپو ـ ڳانڍاپو ـ ميل.

● واهيو ۽ واهيا (ڪ): ذ. ٻوڪيو.

● واهيرو ۽ واهيرا: ذ. (سن. واس + رو > وس = رهڻ). آڪيري ۾ پکين جي ويهڻ جو وقت. آرام جي جاءِ ـ آڪيرو ـ پکين جي رهڻ جي جاءِ. آهيرو ـ آڏو. لاڳاپو ـ تعلقات ـ ڳانڍاپو ـ استعمال. رواج ـ رسم. دوستي.

ـ واهيرو ڪرڻ: رات جو ويهڻ لاءِ اچڻ ـ رهڻ جي جاءِ ٺاهڻ ـ رات جو ترن جو آرامي ٽيڻ.

ـ واهيري جهي ويرَ: (پکين جو) آرام گاهه يا آهيري ۾ وڃڻ جو وقت ـ سانجهي ـ شام ـ سنجها ـ نماشام. آرام ڪرڻ جو وقت.

ـ واهيري جيءُ ويلُ: سانجهيءَ جو وقت ـ نماشام ـ سنجها ـ هتي هارڻ جو وقت ـ پکين جو آرامي ٽيڻ جو وقت.

● واهيءُ ڀانڊيءُ: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● واهيءُ ڏنو: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● واهيءُ ڪلُ خانُ: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● واهيءُ مٺبارڪُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● واهيءُ گهوٽو: اسم خاص تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● واهيءُ متجيدُ: اسم خاص. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● واءِ ۽ وايُونُ: ذ. (سن. واب). کوهه ـ نندي کوهي. ڪاڻ سان بدل کوهه جو قسم. ڊورو جنهن ۾ همیشه پاڻي ٻيئل هجي (ع). هاءِ ـ افسوس ـ ڏک ـ غم ـ سور ۾ افسوس ـ هاءِ هاءِ ـ توبه ـ ٽوٽو ـ چي چي. چيٽ ـ حيف. (ف. واهـ). چگو ـ واهـ. (سن). واڻي ـ ٻولي.

ـ واءِ واءِ ۽ واءِ واءِ: ث. هاءِ هاءِ ـ افسوس ـ ڏک ـ غم ـ رنج ـ سور ـ ڏک جو آواز.

ـ واءِ واءِ ٽيڻ: گهوڙا گهوڙا ٽيڻ ـ افسوس ٽيڻ ـ هاءِ هاءِ ٽيڻ ـ هُل هلجي وڃڻ ـ ڪُلي پوڻ ـ ظاهر ٽيڻ ـ پڌرو ٽيڻ.

ـ واڪو ويلا ۽ واڪويلائنُونُ: ث. واويلا ـ دانهون ـ آهون ـ ورلاپ ـ روڏن ـ روج راڙو ـ ماتم ـ افسوس ـ هاءِ گهوڙا ـ هاءِ هاءِ ـ ڏک ـ رنج ـ سور ـ غم.

● واءُ ۽ واءِ: ذ. (سن وايُ = واءُ). هلندڙ هوا ـ پوَن ـ هوا ـ واهوندو ـ بهاد. تيز هوا ـ هير. سخت هوا ـ ڏاڍي هوا ـ واچ ـ طوفان. وڏاءُ ـ هٽ. بادي ـ ٽٽ. وهم ـ سنسو ـ خيال. (سن. وايو). واڻي سور ـ سنڊن جو سُڪڻ. چوپائي مال جي هڪ بيماريءَ جو قسم. هن بيماريءَ ۾ پکريءَ جون ڳنگون سُڪنديون آهن، آڻ جون ۽ ڳنگون ۽ ڪنڊ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سڪي پوي. (وڃڻ جو امر). وڻون ـ وڃ. (ف. واهه). چڱو ـ واهه واهه.

ـ واءِ پَرَ ڪَٽِيءُ: هوا جي رُخ ڏيکارڻ لاءِ لوهي چادر مان ٺهيل پکي (جو ڪنهن منار يا تي ڪٽل هجي). باد نما ـ مرغ باد نما ـ واءِ پرکڻو ڪُڪڙ.

● وائِيجَنُ: مصدر. واءِ لڳڻ ـ هوا لڳڻ ـ واچ لڳڻ ـ طوفان لڳڻ. صاف ٿيڻ ـ چنڊ جڻ ـ چڙ جڻ، پڌرو ٿيڻ ـ ظاهر ٿيڻ ـ چٽو ٿيڻ.

● واءِ جيءُ ڏَڪورَ: ڪنهن کي بادي گيس ٿيڻ. بيماريءَ جو هڪ قسم، جو مال وغيره کي ٿئي.

ـ واءِ چِڙَنُ: ڪجهه ڏرڻ ـ ڪا شيءِ ڦاڙڻ ـ (پيٽ ۾) ٽوٽ پوڻ ـ خال پوڻ. ڪنڊر پوڻ. ريڄَ خارج ٿيڻ ـ ٽِٽ اچڻ ـ قُوس اچڻ.

ـ واءِ سُٽاءُ: خبر چار ـ سُڌ سماءُ ـ ڳالهه ٻولهه ـ گفتگو.

ـ واءِ سُٽاءُ لٺهنُ: خبر چار وٺڻ ـ سُڌ سماچار وٺڻ ـ حال احوال وٺڻ ـ تازي خبر چار هٿ ڪرڻ.

ـ واءِ شِگافُ ٿيڻ: ظاهر ٿيڻ ـ پڌرو ٿيڻ. رعيت يا عام ماڻهو ٿيڻ ـ ماڻهن سان ملي وڃڻ.

ـ واءِ ڪَمارو: بيماريءَ جو هڪ قسم، اکثر چوپائي مال کي ٿئي، هن ۾ ٽڙڪي، ڏڪي ٿئي، علاج: ڪن وٽان سير چوڙڻ يا نڪ وٽان سير چوڙڻ آهي.

ـ واءِ ڪَيَنُ: مانيءَ کي ٿيڻ تي ڇڻ سان واءِ پرجڻ ڪري ڦڦيءَ سان ڏورو آڦلائڻ. اجايا ڏيڪ ڇڏڻ ـ واهيات ڳالهائڻ ـ ڪنن مان ڪهه ڪيڏي ڇڏڻ ـ بي‌فضيلتو ڳالهائڻ ـ ايڏ لگو ڳالهائڻ ـ متوجه ڪرڻ ـ سنئين نموني تي آڻڻ ـ سڌي راه تي آڻڻ ـ سنواري جڏڻ.

ـ واءِ کي پُٺِ ڏِيڻُ: وقت کي سلام ڪرڻ ـ حال پٽاندر هلت ڪرڻ ـ زماني ساز ٿيڻ ـ هڪجهڙو ٿي وڃڻ.

ـ واءِ لڳڻُ: ٻئي سان برابري ڪرڻ ـ ريس ڪرڻ ـ ٻئي جهڙو پاڻ کي سمجهڻ. خراب سنگت ۾ اچڻ ـ ٻڇڙيون عادتون ڪرڻ ـ بدراهه ٿيڻ ـ بدپيشو ڪرڻ.

ـ واءِ مِيهُنهنُ ڪَنڊُو اڇڻ: تيز اڇڻ ـ تکڙو اڇڻ ـ جلدائي ڪرڻ ـ تکڙائي ڪرڻ ـ تڪائي ڏيکارڻ ـ تيزائي ڏيکارڻ ـ چُوهائي ڏيکارڻ ـ هوشياري ڏيکارڻ ـ قابليت ڏيکارڻ.

ـ واءِ وِڪِرِ: صفت. پکڙيل. رُلندڙ. نااميد. نقصان ۾ ڪندڙ.

ـ وائِيءُندِي: آڏامندڙ ـ وائيندي خبر.

ـ وائِيءُنڊِي تہي ڇڄَ ڏيڻ: ڪنهن جي مرضي يا راءِ موجب گفتگو ڪرڻ.

ـ وائِيءُنڊِيُونُ وايُونُ: ٻين جي واتان ٻڌل گالهيون ـ اڻ تصديق ٿيل گالهيون ـ افواهه ـ ڪوڙيون خبرون ـ مٿاڇريون خبرون ـ زت شت ـ ڏاڙون ـ ٻڌاڪون ـ گالهه جو اجايو واڌارو ـ ڪوڙو ڦهلاءُ ـ مبالغ آميز خبرون.

ـ واءِ نِڪرَنُ: گالهه ٻڌري تي ٿيڻ ـ ظاهر تي ٿيڻ ـ کُلي ٿيڻ ـ عالم آشڪار تي ٿيڻ.

ـ واءِ وَڄِنُ: هٽ چڙي وڃڻ ـ متو پٽ سان لڳڻ ـ پشيمان ٿيڻ ـ پڇتائڻ. "گهاءُ پيس واءِ ويس."

ـ واءِ وَرَنُ: ڦَهلَنُ (بيماريءَ وغيره) ـ پکڙجڻ ـ وکوڙجڻ ـ وَرتَنُ ـ چالو هڻڻ ـ هلڻ ـ مند جو واءِ لڳڻ ـ ڦيرو اچڻ ـ نوان خيال پيدا ٿيڻ. عام ٿيڻ ـ ظاهر ٿيڻ ـ چٽو ٿيڻ. عام جام ٿيڻ.

ـ وائِيڑُو ۽ وائِيڑَا (ث): ذ. جهيڙو واءِ ـ ٽورو واءِ ـ هلڪو واءِ.

● وائُنَنُ: مصدر. جاچڻ ـ ڳولڻ ـ کوجڻ ـ دريافت ڪرڻ ـ پُڇڻ ـ ڏورڻ. ڦولڻ ـ ٽٽولڻ ـ ڏونڍڻ ـ تلاش ڪرڻ ـ جاچنا ڪرڻ. (وائڻيو ـ وائِيءُندو ـ وائڻيل).

ـ وائُنَ ۽ وائُنَ (ل): ث. جاچ ـ خبر ـ کوج ـ پُڇا ـ دريافت ـ ڦول ـ ڏونڍ ـ تلاش ـ ڳول.

● وائُنُنُ: مصدر: کوجڻ ـ پڇڻ ـ ڏورڻ ـ جاچڻ ـ جاچ ڪرڻ ـ دريافت ڪرڻ ـ پڇا ڳاڇا ڪرڻ ـ تلاش ڪرڻ ـ ڏونڍڻ ـ ڦولڻ ـ ٽٽولڻ ـ ڳولڻ ـ ڳولا ڪرڻ.

ـ وائُنُ ۽ وائُنَ: ذ. گپ شپ ـ پت شت ـ هَوَرُ ـ لباڙ ـ ڏاڙ ـ خبر چار ـ ڳولا ـ تلاش ـ جاچ ـ ڏونڍ ـ ٽٽول ـ کوج ـ ڦول ـ جستجو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ واءُ پَٽَبہ؛ ذ. هي کپھ جي گوگڙن وانگي، چوڏا ڪاري رنگ جا ٿين. ٻارڪي وکر جو هڪ قسم، دوائن جي ڪم اچي.

● وائِرُ ۽ وائِرَ (ڪ)؛ ذ. موڳو ـ بي سمجھ ـ بي وقوف ـ نادان ـ ناسمجھ ـ ناتوان. بي طاقت ـ ڪمزور ـ ڏُهرو ـ هيڻو ـ ضعيف ـ لاچار ـ بي حال.

● وائِرَنُ: مصدر. (سن. وايـ = واءُ) هوا ڏيڻ ـ هوا ۾ رکڻ ـ آنَ صاف ڪرڻ ـ هوا تي آنَ صاف ڪرڻ ـ واءُ ڪرڻ ـ آڏ ڪرڻ ـ آڏ رڻ ـ رانڙن کي اڇو ڪرڻ ـ آپڻ ـ چاڻ ـ چانڻ ـ ڪوڙ کي سچ کان جدا ڪرڻ يا الڳ ڪرڻ. چنڊڻ.

ـ وائِرَ ۽ وائِرُونُ؛ ذ. هوا سان آنَ صاف ڪرڻ جي حالت ـ آڏ ڻ ـ چانڻ ـ چنڊ ـ آپَڻ ـ صاف.

ـ وائِرائِڻُ: مصدر. هوا ڏيارڻ ـ هوا ۾ رکائڻ ـ چنڊائڻ ـ ٻئي کان هوا تي آنَ صاف ڪرائڻ ـ آپڻائڻ ـ چاڻائڻ ـ چانڻائڻ ـ آڏائڻ.

ـ وائِرَ ڪَرَنُ: چج ڏيڻ ـ صاف ڪرڻ ـ چنڊ ڪرڻ ـ چانڻ ڪرڻ ـ الڳ ڪرڻ.

ـ وائِرو ۽ وائِرا: ذ. اڪ جو عارضي مرض ـ آڱل اڪ کي واءُ لڳڻ سبب اڪ ۾ ٿوري اچاڻ ٿيڻ ـ اڪ آڱ ٿڻ وقت اڪ ۾ اڇو نڊو داغ ٿي پوڻ ـ اڪ ۾ ڦُلو ٿيڻ.

● وائِڑو ۽ وائِڑا: ذ. (سن. وايـ = وائي) موڳو ـ منجهيل ـ موڙهل ـ بي وقوف ـ ڪم ذهين ـ بي عقل ـ مسورک ـ مت هيڻ ـ گهيلو ـ پُڪو ـ پُوڪ ـ نئوڊ ـ موڳو منڌ ـ آڏاسو ـ آڏايو ـ جاهل ـ ڪُنڊ ـ جڙ. حيرت زدو ـ حيران ـ پريشان ـ وسو. توائي. بي طاقت ـ هيڻو ـ ڏهرو ـ ڪمزور ـ ضعيف ـ نستو.

ـ وائِڑائي ۽ وائِيڑايُونُ: ذ. موڳائي ـ گهيلائي ـ مورڪائي ـ پُوڪائي ـ ڪُنڊائي ـ جاهلي ـ آپاڪائي ـ بُس ـ بُست.

ـ وائِڑو ٿيءُ وَڃَنُ: منجهي پوڻ ـ حيرت ۾ پنجي وڃڻ. موڳو ٿي پوڻ ـ موڙهل پنجڻ.

● وائِسَرُ ۽ وائِسَرَ؛ ذ. مشين جو پُرزو. عقل ـ هوش ـ سمجھ ـ ذهن. حوصلا ـ ماشا ـ حواس.

ـ وائِسَرَ قِرِيءُ وَڃَنُ: ڪنهن مشين جا پُرزا ڊرا ٿي پوڻ واري حالت ـ گهرگهيلو ٿي پوڻ ـ ويڪرو ٿي پوڻ ـ ڪُشادو ٿي پوڻ. حوصلا ڦري وڃڻ ـ هوش گم ٿي وڃڻ ـ عقل چٽ ٿي وڃڻ ـ حواس خطا ٿي وڃڻ.

ـ وائِسِروءُ ۽ وائِسِرا؛ ذ. واءُ جي مٽ سٽ ـ چڙوايو ـ واءُ جي ڦيرگهير. ٻيماري ٻيدا ڪندڙ واءُ جي ڦيرگهير. هوادار ـ ڪشادو ـ ويڪرو ـ وڏو.

● وائِڪُ ۽ وائِڪَ (ڻ): ذ. خط ـ رقعو ـ نوٽو. ڪوٽ جو سڏ ـ دعوت نامو ـ نيندڻ.

● وائِڪَٽ ۽ وائِڪَوُنُ: ث. هوا ـ واءُ ـ هير. پاسي کان لڳهندڙ شيءِ جي هوا لڳڻ.

● وائِڪائِڻُ: مصدر. وائکو ڪرڻ ـ سُڪائڻ ـ هوا تي رکڻ ـ وائسلو ڪرڻ. خلاصگي ـ ڪشادگي ـ ويڪرائي. (وائڪايو ـ وائڪائيندو ـ وائڪايل).

ـ وائِڪائِيُ ۽ وائِڪايُونُ: ث. هوا ۾ رهڻ جي حالت ـ خلاصگي. عمدي هوا ـ ڪليل هوا ـ هوا واري جاءِ ـ تازي هوا ـ سٿي هوا. ڪشادگي ـ خلاصگي. وائڪگي.

ـ وائِڪِجَنُ: واءُ ۾ رکجڻ. وائکو ٿيڻ ـ هوادار ٿيڻ ـ سُڪڻ.

ـ وائِڪوُ ۽ وائِڪا: ذ. هوا ڏنل ـ هوا وارو ـ واءُ تي رکيل ـ واءُ وارو ـ هوادار ـ ڪُليو ـ ڪُليل. ٿورو سُڪل. وڏو ـ خلاصو ـ ڪشادو ـ ويڪرو ـ سوڪرو ڪري رکڻ. چيڀو ـ هلڪو. ٻرپرو. اهو گهر، جنهن ۾ هوا ۽ سج جي روشنائي جام هجي.

ـ وائِڪوُ ٿيَنُ: هوا ڪائڻ. هوا ۾ وڃڻ. ڪُليل هڻڻ ـ سُڪڻ ـ صاف ٿيڻ ـ هوادار ٿيڻ. جنجل جهڳڙي کان دور ٿيڻ. دور ويهڻ. هليو وڃڻ.

ـ وائِڪوُ ڪَرَنُ: هوا ۾ رکڻ ـ واءُ ۾ رکڻ ـ هوا ڪائڻ. هوا ۾ وڃڻ. ظاهر ڪرڻ ـ پتو ڪرڻ ـ ڪولي چڏڻ ـ ڪليل رکڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وائڪو گهمڻ: بيڪار گهمڻ - نڪمو گهمڻ - بي ڪمو هلڻ - چڀو گهمڻ - ٽورو گهمڻ - ڪڏهن ڪڏهن هلڻ.

= وائڪي ۽ وائڪيون: ث. چڀي - ٻڪري - ڦڪيري - خلاصي - ويڪري - وڏي.

= وائڪيرو ۽ وائڪيرا: ذ. ٽورو ڦيري - ڦرڦرو - خلاصو - هلڪو - ويڪرو - ڪشادو.

= وائڪيي: ڪنديي: ث. مٽي ڪان مٽيرا وريل سڳ.

● وائل: ذ. (انگ). ڪپڙي جو هڪ قسم.

● وائل ۽ وائلون: ث. (سن. وايہ = واءُ). هوا جي ڪري فصل جي سنگن جي ڪيري ٿيڻ واري حالت: مخالف واءُ لڳڻ ڪري سنگ جو خالي ٿي وڃڻ. واءُ جو اثر. فصل جو ساڙ - رتيي - مهلو. ڀاروٽائي. بي حسي - بي هوشي - ڪنٽرائي - خشڪي - هذر - هذيان سرسام. گهوڙي جي گوڏي واري سنڌ ۾ ٿيندڙ بيماريء جو هڪ قسم. (ذ). ڪپڙي جو هڪ قسم.

● وائليجڻ: مصدر. واءُ جي جهٽڪي ۾ اچڻ - هوا کان لڪايل شيءِ جو ڪلي پوڻ. وڪليجڻ - وائڪيجڻ - جڪڻ - گجڻ - رڙڻ - ڦاٽڻ. وهسڻ - گد گد ٿيڻ. بيمار ٿيڻ - (گهوڙي جي گوڏن جو خراب ٿيڻ) - بي هوش ٿيڻ. سرسام جي اثر هيٺ اچڻ. فصل جو هوا جي ڪري خراب ٿيڻ. فصل جو سڙي وڃڻ. ڀاروٽو ٿيڻ. ڪاڏي جو ڀاروٽو ٿي وڃڻ ڪري هوا پيدا ڪرڻ. (ڦرڙيء جو) هوا لڳڻ ڪري زهريلو ٿيڻ. هوا لڳڻ ڪري بيماريء تي خراب اثر پوڻ. واءُ شگاف ٿيڻ - پڌرو ٿيڻ. (وائليو - وائليندو - وائليل).

= وائليجي وجڻ: ڳالهه پڌري ٿي پوڻ - ظاهر ٿي پوڻ - ڪلي پوڻ.

● وائلڻ: مصدر. (سن. وايہ = واءُ). هوا لڳڻ - واءُ لڳڻ. ڪلڻ - پڌرو ٿيڻ - ظاهر ٿيڻ. بيمار ڪرڻ. (وائليو - وائليندو - وائليل).

● وائلو ۽ وائلا: ذ. وڏي ڪم جي اوزار - جو هڪ قسم - واهلو - ڪاٺ گهڙڻ جي اوزار جو هڪ قسم.

● وائنٽ ۽ وائنٽيون: ث. خبر - سڌ - سماچار.

● وائڻ: مصدر. (سن. وايہ = واءُ). هوا ڏيڻ - واءُ هڻڻ - واءُ ڪرڻ. وجهڻو هڻڻ - تنوارڻ. آواز ڪرڻ. وڄائڻ. ڪڍڻ. (وائيو - وائيندو - وائيل).

= وائو ۽ وائا: ذ. (سن. واک. هرا = وايا). ذڪر - بيان - ڳالهه. بولهه - چوٻول - گفتگو. حالت - حال (عمومي حال جو سڄي ملڪ وارن ماڻهن تي اثر انداز ٿئي).

● وائور ۽ وائورَ (ث): ذ. طوفان - هوا - واءُ - واڄ - ڏاڍو واءُ - تيز واءُ.

● وائوري: (ث): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وائوڙ ۽ وائوڙَ (ث): ذ. طوفان - واڄ - هوا - تيز هوا - ڏاڍو واءُ.

● واءِ وڙَ نڪڻ: اسم خاص. پساركي وڪر جو هڪ قسم.

● وائوڙا (ث): اسم خاص. ميگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● واءِ وِکيرَ ۽ واءِ وِکيرَ: ذ. پڪڙيل - چڙو ڪڙ - ڪٺو ڪٺو - تتروتر - است وست. اجايو - واهيات - تنوائي - آوارو - رمتو - رلندڙ - نا اميد - مايوس.

= واءِ وِکيرَ ڪرڻ: چڙوچڙ ڪرڻ - ٻڪيڙي ڇڏڻ - است وست ڪرڻ - تتر وتر ڪرڻ - ڪٺو ڪٺو ڪرڻ - وکيرڻ. اجايو وڃائڻ - ضايع ڪرڻ - ڦوڪي ڇڏڻ.

= وائوڪو ۽ وائوڪا: سڪايل - چڀو - هوادار - خلاصو - ڪشادو.

● وائون: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● واءِ وِيلا: ث. (ف). واويلا. ماتم.

● وائي ۽ وائيون: ث. (هرا. وٹا. سن. وايہ > واجا = واءُ). بادِ - وائي بادي. بادي جي وڏن ڪري بيهوشي - سنڌن جو سور. بادي - واءُ - ريح. وائي سور. عادت - پهر - حال - چال - هير - ورد - خصلت - روش - خراب عادت. (سن. واڻي). ڳالهه - ٻاهڪو - ڪهڻي - چوڻي - چوٽ - سخن - عادت. خراب عادت - علت. ڪلام. ڪافي - راڳ - وائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

(جنهن جو شاهه عبداللطيف مَوجد آهي، جن کي هرهڪ فصل يا مضمون جي پچاڑيءَ ۾ ڏجي).
سُرسلو - وارتا - تقرير. چوُوت - چوُپچو - چوُپول - سُڌيدي - گهالهه - ذڪر. آواز - ٻولي - پُٽڪو. آچار - پچار.
"رُڻان راتو ڏينهن، جڻ ان جي وائِي ۾ ور گهٽا"
(ڪليان - شاهه).
(صفت). وائي جو اثر ڪندڙ - وائي پيدا ڪندڙ - بادي.
= وائِيَ آنوَ ۽ وائِيَ آناءِ: ث. بيڪار شيءِ - بي بنياد گهالهه - اجائي ڪوات. ڪُڪڙ جي ٻُڪ ڪان سواءِ ٻي مادي ڪُڪڑ آنا لاهي.
= وائِيَ آنوَ ڏِيَڻَ: ڪوڙ هڻڻ - بي بنياد گهالهه ڪرڻ. واهيات ٻڪ - اجايو ڪشو ٻڌڻ.
= وائِيَ بادِيَ: وائِيءَ جي بيماري - اجايو گهالهاءُ - بي مطلب ٻَڪَ. خراب گهالهه - اجائي ٻڪوات - ٻڪاڪ - داڙ - لٻاڙ - بي بنياد ڪشو. ناڪامياب. (ل).
= وائِيَ بادِيَ گهالهِيُونَ: اجايون سجايون گهالهيون - بيهودون گهالهيون - بيڪار گهالهيون - بنا اعتبار واريون گهالهيون. مڪر بازيءَ واريون گهالهيون.
= وائِيَ بادِيَ گهالهِيُونَ ڪَرَنَ: اجائي سجائي بَڪَ ڪرڻ - بي بنياد گهالهه ڪرڻ - اعتبار کان سواءِ گهالهه ڪرڻ - اجائي ڍنگ بازي ڪرڻ.
= وائِيَ بَنڌَ ٽِيڻَ: زبان گهالهائڻ کان بند ٿي وڃڻ - گهالهائڻ جي طاقت نه هڻڻ - انسان جي آخري منزل - گهٽَ گهٽجي وڃڻ - آواز نه نڪرڻ - ٿوروبه ٻُڪو نه نڪرڻ - سڪرات جو وقت.
= وائِيَ چَٽَرَ هُئَڻَ: سوجهو ٿيڻ - بي سمجهه ٿيڻ - بي عقل ٿيڻ - ڪُنڊ ٿيڻ - ڪُنڊ ذهن ٿيڻ.
= وائِيَ ڇَوَنَ (ڪ): ڏند ڏيڻ - (زباني) جهيڙو ڪرڻ - وڙهڻ - تون تا تون تا ڪرڻ - هڪٻئي کي گهٽ وڌ گهالهائڻ - تڪرار ڪرڻ. آواز بلند ٿي وڃڻ - گهٽَ گهٽجي ٻوڻ. زبان درازي ڪرڻ.

= وائِيَ ڇيا: وات ڇيا - سخن گهالهايائون - تڪرار ڪيائون - زباني جهڪڙا.
"ويجن سان وائي ڇِڻا ڪِري نه ڪيائون"
(يمن ڪليان - شاهه).
= وائِيَ جوَ وَرَ لهَڻَ: گهالهه جو ڪُڻ سمجهڻ - گهالهه جو وَرَ يا وَتَ سمجهڻ - گهالهه جو ڳُجهه معلوم ڪرڻ - راز پروڙڻ - گفتگو جي رمز سمجهڻ.
= وائِيَ سَنَوائِيَ: چڱي گهالهه - چڱو قول - چڱو ٻول - سُڻي گفتگو - سهڻي وائي.
= وائِيَ سُورَ: بيماريءَ جو هڪ قسم. سَندن جو سُور.
= وائِيَ ڪَنِ وِجهَڻَ: ڪنهن گهالهه لاءِ اڳواٽ چتائي ڇڏڻ - ڪنهن سِتيل منصوبي کان خبردار ڪرڻ.
= وائِيَ ڪَهي وَڪَڙَ وِجهَڻَ: اجايا ناهه ناهڻ - ڪوڙا هُل هلائڻ - اجايون ٻتاڪون هڻڻ - لٻاڙون هڻڻ - داڙون هڻڻ. هَرَ ويَرَ و ڏاڻ - هيسائڻ - ڏيجارڻ.
= وائِيَ گوُلوَ: ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم - ٻيٽ جو سُور. آندي جو سُور.
= وائِيَ گهالهه: ث. اجائي ٻَڪَ.
= وائِيَ نَٽَ وَجهَڻَ: ايزار ٽيهڻ - ڪَڪَ ٽيڻ - عاجز ٽيڻ - هلاڪ ٽيڻ - تڪليف ۾ اچڻ.
= وائِيَ نَهَ وَرَنَ: گهالهه نه ڪري سگهڻ - ڪُجي نه سگهڻ - ٻول نه ٻولي سگهڻ - آواز نه ڪرڻ - پُٽڪو نه ڪرڻ.
= وائِيَ نَهَ وَڻَنَ: گهالهه پسند نه اچڻ - نفرت اچڻ - ڏڪار اچڻ - ڪراهت اچڻ.
= وائِيَ وارَنَ: گهالهه ڪرڻ - ويچار ڪرڻ - خيال ڪرڻ - ارادو ڏيکارڻ - هاڪار پرڻ - آماده ٽيڻ - مائل ٽيڻ.
= وائِيَ وَجَنَ: گهالهه ٻولهه وڃڻ - ڪئي ڪمائي ڪَٽَ ٽيڻ - پورهيو چٽ ٽيڻ - محنت گم ڪرڻ - نشان ٻتو ناس ٽيڻ.
= وائِيَ وَرَنَ: گهالهائڻ - گهالهه ٻولهه ڪرڻ - گفتگو ڪرڻ - ڪلام ڪرڻ - سخن ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- وايُونْ بتّالْ: گالهائڻ ۾ منجهڻ - وائڙو ٿيڻ - پريشان ٿيڻ - عجب ۾ پوڻ - متيون منجهڻ.
- وايُونْ بتّالجَنْ: حواس باخته ٿيڻ - هوش گم ٿي وڃڻ - سمجهه وڃڻ - عقل هيٺ مٿي ٿيڻ - متيون منجهڻ - دماغ ڦرڻ.
- وايُونْ بتّالْ ٿِيڻْ: حوصلا خطا ٿيڻ - سمجهه چٽ ٿي وڃڻ - عقل هيٺ مٿي ٿيڻ - هوش ڦري وڃڻ.
- وايُون وِلڙِيُونْ ٿِيَنْ: حوصلا خطا ٿيڻ - سمجهه گم ٿيڻ. حواس باخته ٿيڻ - عجب ۾ پوڻ - وائڙو ٿي پوڻ.
- وايُونْ وِلڙِيُونْ كَرَنْ: دهائڻ - هيسائڻ - ڊيڄارڻ - وائڙو كرڻ - پريشان كرڻ - منجهائڻ.
● وايائِيْ ۽ وايائِيُونْ: ث. (سن. بشج). هندواڻي - واجائي.
● وايائِيْ: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● وايُون ۽ وايا: (سن. وايو = هوا > واءُ). واءُ - هوا - پَون. اونهاري جي موسم ۾ الهندي كان لڳندڙ هوا.
- وايُو چٽكَرْ: ذ. هوا جو گولو جو ڏرتيءَ جي چوڌاري موجود آهي. اهو هوا جو گولو جيكو كنهن به گرهه يا آپ گرهه جي چوڌاري موجود هجي. آكاس منڊل - وايو منڊل.
- وايُو ماپَ: اسم خاص. هوا ماپڻ جي اوزار جو هڪ قسم - هوا ماپ.
- وايُو مانْ: ذ. هوا جي دٻاءُ سَٽُ جو اوزار - بئرامينٽر.
- وايُو مَنْڈَلْ: ذ. ماحول - فضا - حالت.
● وبا ۽ وبا: ث. (ع). بيماريءَ جو هڪ قسم (وڏندڙ مرض آهي هن بيماريءَ ۾ آلتيون ٽين ۽ دست ٿين) - مهاري.
- وبالْ ۽ وبالَ: ذ. (ع). بيماري - مرض - ڏورا - اكاهائي - ناچگائي - روڳ - ڏوج - ڏُجهندو - لڳائي - كمزورائي - آزار - بي سزائي - ناچاقائي. آفت - سزا - سختي - گراڻي - ماجران. بوجو - بار - گرائي - عذاب - قهر - مصيبت. شامت - پيت. جنجال - رنج - تكليف.
● وِپَ ۽ وِيُونْ (ت): ث. سُڃ - پينگ - كُرهه.
- وِپاگ ۽ وِپاگَ: ذ. (سن. وِيچار). زنا - حرام. عيش - عشرت - بد چلني - بد پيشو - بد لڇڻ - بد چال.
- وِيچارْ ۽ وِيچارَ: ذ. (سن). زناكاري - زنا - حرام. عيش - عشرت - بد چلني - بد پيشو - بد لڇڻ - بد چال.
- وِيچارِيْ ۽ وِيچارِيْ: ذ. صفت. زناكار - حرامخور - شهوتي - عشرتي - عيشي - رنڊ باز - بد چال - بهبود و - بي غيرت - بي شرم - بي حيا.
- وِيكَتِ ۽ وِيكَتُونْ: ث. ڏنگو. ڀاونجرو - تيڏو - آرسي. اسم جو ڦيرو - گردان.
● وِيكُتِيْ: (سن). حالت. وِيوت. ث. (سن). كرامت - معجزو - شكتي وان - چمتكار - شاندار - رعبدار - رونقدار - حشمت وارو. كا خاص طاقت. د بد بي وارو - هلندي وارو - پڇ وارو.
- وِيُوتِيْ: ث. وِيوت كندڙ.
● وتِ (ك): چاش - تمام گهاڻي رس (آزاد) گهر. وري - موڪي - ٻيهر (سچل). (ل) - ٻيو.
● وتْ گُهمَنْدو: امر. رلندو رهه.
- وتي گُهمَنْدو: ذ. رلندو ٿو رهي.
● وتُ ٻِهِ: كنهن به قيمت تي - كنهن به حالت ۾. لڄي پڄي. (جينن: "وتُ به توكان چگو آهي.")
● وِتْ ۽ وتَ: ذ. (سن. وِتْ). طاقت - پهچ - پڇت - پڇندي - سمرٿي - وس - دسترسي - پَل - سڪهه - زور - توفيق - وسعت سا اختياري - ملكيت - مال - خزانو - ڏن - دولت - پڌارٿ - ٻسو - ڏوكڙ.
- وِتُونْ وَجَنْ: چئي كان ٻاهر ٿيڻ - وَسَ كان ٻاهر - طاقت كان ٻاهر - پڇندي گهاڻ ٻاهر.
- وَتائِتِيْ (ك): آلي - ٻينڊل - ٻُسيڙل.
● وِتاڙَنْ (ك): مصدر. پاڙون پٽي ڇڏڻ - آچلائي ڦٽي كرڻ. (وتاڙيو - وتاڙيندو - وتاڙيل).
● وَتافتَرَ ۽ وَتافتَرَ: ث. وِجُ - كِنُوَنْ - برق - بجلي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَتاکَ ع وَتاکُونُ (ک): ث. جاءِ - مڪان- ماڳ - ماءِ - هنڌ. اوطاق - ٻيڪ. بنياد - ٻُڌ. جان- جند - حياتي. واهه - وسيلو - اجهو - آسرو - آڌار. آڏ. ذرو - پرزو - ٿورو.

- وَتاکَ نِڪرَڻُ: بيسڻ نڪرڻ - هڏي پوڻ - ٽڪجي ٻوڻ - ٽُٽي پوڻ.

- وَتاکَ وِجَڻُ: اجهو نه رهڻ - آسرو نه رهڻ- واهه نه رهڻ - وسيلو نه رهڻ - آڌار نه رهڻ - آڏ نه رهڻ.

● وَتاڳَ ع وَتاڳُونُ: ث. ڳالهه ٻولهه - چوڻ چو - چور چار - چوڻ ٻول. هٿ چرانڊ. نشان - پتو - پيرو - ڪُرو.

- وَتاڳَ نَہ هُجَڻُ: ڳالهه ٻولهه نه هجڻ - يادگيري نه هجڻ - چور چور نه ٿيڻ.

● وَتائِيڻُ: مصدر. آڇلڻ - آڇلائڻ - ڪيرائڻ. هارڻ. ڦيرائڻ - گهمائڻ. (ڪڇي). ڏيڪارڻ. تنگ ڪرڻ.

- وِتائِي يا ڦِڳائِي چِڏَڻُ: اڇلائڻ - هارڻ - آڇلڻ.

● وِتايو ع وِتايا (ک): ذ. آڇلايو - ڦٽو ڪيو. هاريو.

● وَتايو: اسر خاص. سنڌ جي مشهور درويش جو نالو.

- وَتائِي وارو اڳ جهلڻُ: ڪنهن ڳالهه لاءِ سڀ کان آخري تدبير ڪرڻ (وتايو نالي هڪ درويش چورن جي پڪڙ لاءِ قبرستان ۾ وڃي وينو، چي اڳ ٽو وٺان، تنهن تان اِها چوٽي مشهور ٿي آهي).

● وَتائِيُ ع وَتائِي: ذ. ٻيو فقرن جي ذات جو هڪ نالو.

* وِتِهو ع وِتِهِا: ذ. ڳٽتي - خيال - آلڪو. وهم - پيرم - سنسو - ڪُتڪو. تڪڙ - آڇرائي - جلدائي.

- وِتِهو لڳڻُ: تڪڙو ٻڌڻ - آڇرائي ڪرڻ - جلد ٿيڻ.

● وِتِڪ: علم عروض جي اصطلاح موجب ٽ حرفي ڪلمه ڪي وتد چئيو آهي، اِهو ٽن اکرن جو ٺهيل آهي، جئن ته چمن، گلن، ڪلن، وجن ۽ لال، مال، حال - ڪير وغيره ۽ ارڪان ۾ ٿيندو؛ فعو - علن - مفا - علا - لات :- وتد ٻن قسمن جا آهن (۱) وتد مجموع (۲) وتد مفروق. وتد مجموع ۾ ٽن حرفن مان پهريون متحرڪ آهن ۽ ٻيون ساڪن جئن ته چمن - گلن - ڪلن - وجن - يا فعو - علن - مفا. وتد مفروق ٽن حرفن جو ٺهيل آهي جنهن ۾ پهريون ۽ ٻيون متحرڪ ۽ ٽيون حرف ساڪن آهي. جئن ته لال - حال - مال - ڪير - يا لات، جو مفعو لات ۾ آهي.

● وَتَرُ ع وَتَرَ (ث): ذ. گهوڙي جو ٻُٽ - گڏهه جو ٻُٽ - پيشاب.

- وَتِيرو: مڪائيءَ جي گاهه جي ڪُنيءِ.

● وِتِيرو ع وِتِرا: ظرف. (سن. ٻِتهوتَرُ) تمام وڏيڪ. وڏيڪ بهتر. گهٽو - ٻَهُون - جهجهو - ڪَپهه - جال - سرس - ڪائبو - سپيل. سنوالو - زياده - وڏيڪ. بهتر - سڄيه - سڌهي. تيڪو. (ث. وَتِيريُ).

- وِتِرائِيُ ع وِتِرايُونُ (ک): ث. چلولائي - هڪ شڪ - گهٽو ڳالهائڻ. چترائي - چالاڪي.

● وَتَسَلُ: ذ. صفت. (سن. وَتَسَ = ٻُٽ) هارن ڪي پيار ڪندڙ - اهو جنهن ڪي پيار گهٽو وٺندا آهن - مهربان - دياوان.

● وَتَکَ ع وَتَکَ: ذ. وڏيڪ - زياده - جهجهو - گهٽو - ٻَهُونُ - ڪَپهه - جال - سرس - ڪائبو - سنوالو - سُپَلُ.

● وِتِکِتِ ڪرڻ (ت): گهٽي حرڪت ڪرڻ - آجائي ڪينچل ڪرڻ - اجائي ڦير ڦار ڪرڻ.

● وَتُ: مصدر. (سن. وَرتَنَ > وَرُتُ = هلڻ) گهمڻ - ڦرڻ - رُلڻ - ٻُڌڻ - رمڻ - چڪر هڻڻ - هلڻ - ٻُڪڻ - ٻُڌڻ - ٻُوڻ - لُڪڻ - پرمڻ - ٽُلڪڻ.

● وَتو ع وَتا: ذ. وڏو - وڻ جو ماضي. ورتو.

- وَتو کَرائِيڻُ: (ث). حجامت ڪرائڻ - سنوارت ڪرائڻ - سيرب ڪرائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِتو ۽ وِتا: ذ. (سن. ورتا) نڪمو- ناڪار- ناڪار- نڪارو- بيڪار- بيڪارو- اڪيارتو- رائيگان- اجايو- فضول- ضايع- وِيڪل. سڪٽو- خالي- تڇ- خسيس- بيهودو. بيوقوف.

● وِتِ وِتِ ۽ وِتِ وِتِ: ث. تڪڙ- جلدي- سرعت- هي قراري- ڦٽڪو- لوڇ- آندماندڻ. تيزي- تڪائي- ڦڙتائي- جلدائي. تيزائي.

- وِتِ وِتِ ٹيڻ: تڪڙ ٹيڻ- جلدي ٹيڻ- ڦڙتي ٹيڻ- تيزي ٹيڻ- منٽ ٹيڻ.

- وِتِ وِتِ ڪرڻ: تڪڙ ڪرڻ- جلدي ڪرڻ- ڦڙتي ڪرڻ- تيزي ڪرڻ- تڪائي ڪرڻ.

- وِتِ وِتِ ڪَتِري هلڻ: ٽرڙائيءَ سان هلڻ- ناز نخرو ڏيکاري هلڻ- قونبڙ سان هلڻ- نخري هازيءَ سان هلڻ- ناز و ادا سان هلڻ.

- وِتِ وِتِ ڪنڊو وَتڻ: رُلندو وتڻ- گهمندو وتڻ- پڪندو وتڻ- پنندو وتڻ- پنوندو وتڻ. چڪر هٽندو وتڻ- ٽلڪندو وتڻ- ڏڪا ڪائيندو وتڻ.

- وِتِو تِيو ۽ وِتِو تِيا: ذ. تڪڙو- آهرو- تڪو. طبيعت جو هلڪو- ٽرڙو- ٽُوٽ- سفلو. فصلپڻيرو.

● وَتِيرو ۽ وَتِيرا: ذ. رواج- دستور. ريت- رسم- رواج- راه ريت- پَرَ- پرويز- هلي چلي- مرجاتا- ورتاءَ- ورتارو- سرشتو- ليکو. رُخ. وِرو- غِذا. نمونو. وِردُ- وظيفو. (ن- ب).

● وِتِيو (ٽ): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

● وَتُ ۽ وَتُون: ذ. (سن. وستُ) شيءِ- چيز- ٽول. جنس- ٽوڪ. وستو- پدارت- ڏراوت. امانت. مُوڙي. (ڪ). ث. (ڪنايتاً) (مجازاً- اشارتاً) زال- ناري- عورت.

- وَتُ سِتُ: ذ. سامان سڙو- اگر تگر- ٽپڙسڙ- ٽڙو ٽپڙ- اڳڙي ٽڳڙي- گهرو سامان.

● وِتِ ۽ وِتُون وِتِيُون: ث. ويونڊ- چِتِيُ. فرصت- فاصلو. چيٽي- ناغو- فرجو- ڪٽو- ساهي- وبجو. تفاوت- فرق- وچوڻي- خال. ڦير- وچاندر. وَجهه- موقعو. وِتِيُ. ڪاهِيُ جو وچون سهيبو. (ٽ).

● وِتاڻُ: مصدر. وقت وڃائڻ- آرس ڪرڻ- آلِس ڪرڻ- دير ڪرڻ- سست ٿيڻ.

● وَتاڻُ ۽ وَتاڻَ: ذ. (سن. آوَسْتان) چوپائي مال جي ڀهارڻ جي جاءِ- هنڌ- لوڙهو- واڙو- ڪَڙه. آستان مال پڌڻ لاءِ. پاڻ- واڙو.

"ووڙيم سپ وَتاڻ ميهر جي ملڻ لئي" (شاهه).

- وَتاڻِي ۽ وَتاڻِيُ (ڪ): ذ. صفت. وَتاڻ ڪري ويندل- ٽانيڪو- هَٿڌاڻتو- ماڳاڻيتو.

● وِتِيرَڻُ: مصدر. (سن. وِ= چڱيءَ طرح+ سُتري= ڏيکڻ) چڙوچڙ ٿيڻ- ٽڙي پکڙي وڃڻ- پکڙڻ- پکڙجڻ. ڦهلڻ. (وِتِريو- وِترندو- وِتريل).

- وِتِيرجَڻُ: مصدر. خراب ٿيڻ- ڪينو ٿيڻ- گندو ٿيڻ.

- وِتِيُ ۽ وِتِيُونُ: ث. (سن. وِ= هري+ سُتا= قائم ڪرڻ) فرق- تفاوت. ديرِ. جدائي. وبجو- وچوڻي، خال- دَري- گهڙڪي- وچوڻي- مفاصلو- وِٿ- جاءِ. سوراخ- ٽنگ. ديرِ- مدد. مهلت. تفاوت.

- وِتِهيرڪو ۽ وِتِهيرڪا: ذ. وِتِيءَ وارو- وچوڻيءَ وارو- مفاصلي وارو- ٽوري مفاصلي تي. جدا- الڳ- علحده.

- وِتِيُ ڏِيڻُ: وچوڻي ڏيڻ- مفاصلو ڇڏڻ- مهلت ڏيڻ- ميعاد وڌائڻ. اڳ وات ڇڏڻ.

- وِتِيرُو: ذ. وِتِيءَ وارو- تفاوت رکندڙ.

- وِتِيُ وِجهَڻُ: جُدائي ڪرڻ- گهٽي عرصي تائين نہ ملڻ- عليحده ڪرڻ- الڳ ڪرڻ- سنڊ و ڪرڻ.

- وِتِيُونُ ڪَرڻُ: تاني، جا مُٽيءَ تائين ڏگهي ٽيل هوندي آهي، تنهن جا ع يا ۶ حصا ڪرڻ.

● وَتُ ۽ وَتُونُ: ث. (سن. وِ رَشُ= آلو ڪرڻ) آلاڻ- پوسل- وَتَ- آهڪائي- رُطوبت- گهِرَ- رِيجُ. (سن. وَتُ= ورهاڻ) پهريون آيل ميوو ۽ پيون کاڌي جون شيون ورهايل (نئين مند ۾). نئون ميوو- نئين شيءِ. سوڪڙي- سوغات- ساکر. مٺي شيءِ. نذرانو- نياز. حصو- ورچ- ٽانبڙ. پاسو- ڪنارو. ڪن فقيرن جي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪرامتي طاقت - چمتڪار. عيوض - بدلي. برڪ. قسمت - ڀرو. (وفا). (سن. وَنْتَ = پاڳو، حصو) قسم - جدا جدا سَواد. پورو وقت - ٽيڪ ٽائيم - نشون سواد. (سن. وَرْتَ = وڻڻ) وَڪَڙُ - وَرُ. موڙُ. ويچ سان سُور. پيشاب ڪرڻ بعد پتر سان آلت سُڪائڻ جي حالت.

= وَٽِ ڪَرَڻُ: چڪڻ - ڪائڻ - ڪنهن به شيءِ مان ڪجهه ڪائڻ. موسم جون ليون شيون ڪائڻ. موسمي ميوو ڀريون دفعو ڪائڻ. خوب ڪائڻ. موج ڪرڻ.

= وَٽِ وَنْڊُ: دل خوش ڪرڻ - هر طرح جا مزا ماڻڻ.

= وٽَ وَرَاڻُ ڪَرَڻُ: تائيد ڪرڻ - سمرٿن ڪرڻ - پٺپرائي ڪرڻ. ٽيڪو ڏيڻ.

= وَٽائيتو ۽ وَٽائيتا: ذ. الو - هريو - تريو - پاٽياڻو - پاٽيارو - پُسيل - پيڳل - ڪهيل - آدوڪو.

= وَٽائيتِي ۽ وَٽائيتِيُون: ث. اڏ سُڪل ڪاٺي.

= وَٽِ ٽِيڻُ: وڌڻ - ورهائجڻ - ورڇجڻ - پاڳو پتي ڏيڻ.

= وَٽَ آڇَڻُ: زمين کي ريج ڪرڻ ڪان پوءِ ان جي ڪَٽَ سُڪي وڃي ۽ ٽوري آلاڻ باقي هجيس تہ پوءِ ان ۾ بج ڇڏجي ۽ هَرُ ڏجي.

= وَٽَ ڇَتَ: ڏينڊن جي پيٽن ۾ سيلاب اچڻ وقت سارين جي بج جي ڇَتَ - ڪڙڀي.

= وَٽَ ڏِيَڻُ: ٽاڏل ڏيڻ - سُڪو ورهائڻ.

= وَرُ: آها زمين جنهن ۾ ريج سنو هجي ۽ هَرُ چڪو هليل هجي.

= وَٽَ ڪَرائِيڻُ: ڪنهن سُند جو ميوو ڪارائڻ. ڪپڙن کي منڻ بعد سُڪائي آدوڪو ڪرڻ.

= وَٽَ ڪَرَڻُ: سوڻ ڪرڻ - سُڄڻ ڪرڻ - سُند جو ڀريون ميوو وغيره ڪارائڻ - چڪڻ. نڏراني طور ڪائڻ - حصو ڪرڻ. زمين جي پيدا ٿيل تازي ڪائڻ جهڙي شيءِ، سُند ۾ ڀريون پيرو ڪائڻ.

= وَٽَ و راهِيڻُ: پڪل ميوو وڪڻڻ ڪان اڳ خيرات ڪرڻ.

= وَٽَ و رِڇَڻُ: برڪت جهڙي ورڇ ورڇڻ - ونڊ ونڊڻ - ورها ڳو ڪرڻ.

= وَٽَ و ٽِسَ: سوڪڙي پاڪڙي - نڏرانو - سوغات - پاڪر. نئين شيءِ.

= وَٽَ هَٿَڻُ: آلاڻ هٿ. "اڄا ڪائيءِ ۾ روٽ آهي."

● وَٽِ ۽ وَڻُونُ: ث. (سن. وَرتُ = وڻڻ) ڏُهي يا ٻيءِ جي وَٽِ. ڪپڙي تي لڳل پرت واري پٽي يا ڪناري - ڪنڊي. ڪور - ڪنڍو - ڪنارو. ڏس - طرف. پَٽ - پاسي - وَٽِ - پرسان - لڳ - ڳڏ - ويجهو. لاڳو - لڳو لڳ - نزديڪ - تو وٽ.

= وَٽانُ: ڪان - مان - منجهان - پرسان.

= وَٽِ پَڏَڻُ: لٿڻ جا پاسا ڏاڪي سان مضبوط ڪرڻ.

= وَٽِ پاءُ ڪَرَڻُ: پاسخاطري ڪرڻ. بي انصافي ڪرڻ.

= وَٽِ پِيَڻُ: ڳاهه ٽيل آنَ کي گڏ ڪرڻ.

= وَٽِ ڏِيَڻُ: جُٽيءِ جي تري جي مٽان چوڏاري چمڙي جي وَٽِ ڏيڻ يا چيپ ڏيڻ.

= وَٽِ سِرُ: صفت. سِرُ جي عيوض. سِرُ جي بدران.

= وَٽِ سوڙَڻ: ڏيئي جي وٽ مٽي ڪرڻ. هر هر چوڻ - يادگيري ڏيارڻ - ياد ڏيارڻ.

= وَٽِيرُ: پاسي ۾ - پر ۾. مون وٽ.

= وَٽَ وَنْڊُ: (ڪنهن ماڻهوءَ کي) ويجهو وڃڻ - پاڏائڻ - ستائڻ - ليلائڻ - عاجزي ڪرڻ. همدرد ٿيڻ - همراهه ٿيڻ - ٽيڪو ڏيڻ. شرڻ پوڻ.

= وَٽَ و وَراڻِ (ڪ): ٿپ پرائي - مدد گاري - حمايت ڪرڻ.

= وٽِ وراڻُ ڪَرَڻُ: سُر وڌائڻ - تائيد ڪرڻ - پٺپرائي ڪرڻ - همت افزائي ڪرڻ. مدد ڪرڻ - ٽيڪو ڏيڻ.

= وٽِ ورائِيڻُ: پاسو ڪٽڻ - طرف وڃڻ. آڇلائڻ - ختم ڪرڻ - بس ڪرڻ.

● وٽُ ۽ وٽَ: ذ. تورڻ جو ماضو - تورو. پاڪيزگيءِ لاءِ پيشاب ڪرڻ بعد مرد جي آگهڙ کي پيٽر

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

وغيره سان سُڪائڻ واري حالت. وَر- رکڻ- مروڙ مروت- وراکو- آکيڙو. پيٽ جي سور جو وٽ آنٽي- ٻيچ. وزن- چيپ- تورُ. ڳاڻي جو وٽُ ور- رسي يا لوڙيءَ جو وٽ- وروت ڪرڻ- وٽ چينڊ.

■ وتُ تهي رَسو پَڇڻ: هڪ طرفي ڳالهه ڏيکارڻ- ڪنهن جي مرضيءَ موجب مرعوب ٿي ناجائز طرح ڳالهائڻ.

■ وتُ تهي وُڃائيُ ڏيڻ: جواب ڏيڻ. يڪدم نه ڏيڻ- ڏيڻ کان انڪار ڪرڻ.

■ وتُ تهي هَلَڻُ: مرضيءَ موجب هلت هلڻ.

■ وتُ چاڙهَڻُ: ڳاهه وقت ٻاهر ٽيل سنگ- ڏاندن جي پيرن هيٺان ڏيڻ.

■ وتُ چِيڙَڻُ: پيشاب ڪرڻ ڪان ٻوءِ مرداني عضوي کي پٽر سان سڪائڻ.

■ وتُ ذيڻُ: ڳالهه کي ڦيري قاسائڻ جي ڪرڻ- ڳالهه کي ڦيرائڻ- اصليت کي ڦيرائڻ يا لڪائي ڪوڙ ڳالهائڻ. پوڙي جو چڻن کي آٽلائڻ پُٽلائڻ.

■ وتُ رَکَڻُ: ڳجهه رکڻ- لڪ رکڻ- مخفي رکڻ. وير رکڻ. تيسو رکڻ- بغض رکڻ- ڪينو رکڻ- ڪُپت رکڻ.

■ وتُ سارَڻُ: وٽ ڪرڻ- وٽ پچائڻ. مسلمانن جو پيشاب ڪرڻ کان پوءِ باقي رهيل قُرڻ کي پٽر سان آلت جي منهن تان سڪائڻ.

■ وتُ ڪَرڻُ: پٽر سان پيشاب ڪيل عضوي تان قُڙا سڪائڻ.

■ وتُ ڪٽيوڪائيڻُ: تور يا ماپ جي ڏڳي ڪرڻ. ڪوڙا تورا رکڻ.

"اڳهه ڪٽيو ڪاڇي، وٽ ڪٽيو نه ڪاڇي."

■ وتُ نه وجهڻُ: سئو هلڻ- چڱو هلڻ- بهتر روش وٺڻ. ٻئي سان ڪپت نه ڪرڻ- بغض نه رکڻ.

■ وتُ وٺاءُ: ذ. نفعو- فائدو.

■ وتُ وجهَڻُ: حساب ڪرڻ- مهرباني نه ڪرڻ. رنڀڪ وجهڻ- روڪ وجهڻ- آڪ وجهڻ- ڏڏو وجهڻ.

● وِڙارَڻُ: مصدر. (سن. وِشٹَنا. پرا. وِڙانَ). ڪنهن جانور جو ڪاڏي مُ وات وجهي ناپاڪ ڪرڻ. ڦٽائڻ- وات وجهي خراب ڪرڻ- ڪاڏي جي شيءِ مُ ڪنهن جانور جو منهن پوڻ- طعام جوٺو ڪرڻ- پليت، پرشٽ، ميرو ڪرڻ- اوبارڻ. (وڙاريو- وڙاريندو- وڙاريل).

■ وِڙارَ ۽ وِڙارُونُ: ث. اوبر ڪرڻ- جوٺو ڪرڻ- پليت ڪرڻ- خراب ڪرڻ- ميرو ڪرڻ. ڦٽائڻ.

■ وِڙارِيلُ ۽ وِڙارِيلَ: ذ. اوباريل- اوبارو- لُٻيل- ڪائي بچايل- هٿ وجهي خراب ڪيل- ڦٽايل- وجايل- اوبر ڪيل- جوٺو ڪيل.

■ وِڙاري وَڃڻُ. خراب ڪري وڃڻ- لُٻي وڃڻ- اوبر ڪري وڃڻ- ڦٽائي وڃڻ- هٿ وجهي خراب ڪري ڇڏڻ- لُٻڻ.

● وِڙاڙَ ۽ وِڙاڙُونُ ث. جوٺ- اوبر- پليت- خراب- پرشٽ- ميرو ڪيل.

● وٽاڻُ ۽ وٽاڻَ (ڪ): ث. جوٺ- اوبر- پليت- خراب.

● وٽاڻُ ۽ وٽاڻَ (ڪ): ث. سنباڻ- ڪٽاڻ. پاڇيءَ جو هڪ قسم. ٻنيءَ جي ڪيڙن پيڇڻ لاءِ ڪاٺ جو سترڪو- وٽهڙُ.

■ وٽاءُ ۽ وٽاءِ: ذ. (سن. وتُ= حصو وٺڻ). نفعو- فائدو- لاڀ- سوباسو- پراپت- ڪٽيو- آپت.

■ وٽاءُ ڪَرڻُ: نفعو ڪرڻ- لاڀ ڏيارڻ- سوباسو ڏيارڻ- فائدو ڏيارڻ- ڪٽيو ڏيارڻ- آپت ڏيارڻ.

■ وٽاءُ وارو: ذ. فائدي وارو- فائديمند- سودمند- پراپت وارو- آپت وارو- ڪٽئي وارو- لاڀ وارو- سوباسي وارو.

● وٽائِڻُ: مصدر. (سن. وَرْتُ= وٽڻ) وٽڻ جو ڪم. ٻني کان ڪرائڻ- (ڏاڍو دعا جو) پڙهائڻ. وٽ ڏيارڻ- موڙائڻ- (ڏوڙي) پيڇائڻ. لنگهائڻ- گذارڻ- حاصل ڪرائڻ- بدلائڻ. ڦيرائڻ. هلائڻ- وڃڻ. وٽڻ- پرسان لنگهڻ- وکوڙڻ- مروٽڻ. ڦري اچڻ. متائڻ. نم ڏيڻ وقت جيڪي ڪپڙا استري نه ڪيا هوندا تن کي تهه ٻڌڻ. (وٽائيو- وٽائيندو- وٽائيل).

■ وٽِيپُ ۽ وٽِيپَ: ذ. فائدي مُ ڳالهائڻ. پاسخاطري- رڪاوٽ- پاسي پکپات- طرفداري حمايت- مدد- واهر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وَٽيڻ ۽ وَٽهڻ: ذ. پاسو - طرف - پر - رياءُ - پاسيخاطر. مدد - حمايت - واهر.

= وَٽيڻُ ڪَرَڻُ: پاسو وٺڻ - طرف ڪٽڻ - طرفداري ڪرڻ - حمايت ڪرڻ - مدد ڪرڻ - واهر ڪرڻ.

= وَٽيڻِي ۽ وَٽيڻِيُ: ذ. صفت. پڪ پاتي - بي اکيو - رياءِ - پاس ڪندڙ. قدري - ڪجه قدر - ٿورو - ان پورو.

● وَٽيجَڻُ: مصدر. وَتُ اچڻ. وکوڙجڻ - ورائڻ - وکوڙڻ - موڙڻ - سروڻ - پيچڻ - وراکو ڏيڻ - پيچ ڏيڻ - وَرُ ڏيڻ - آکيڙو ڏيڻ - مُڙڻ. (وڙي) پيچڻ. حاصل ٿيڻ.

● وِٽِرَڻُ: مصدر. ڪير جو خراب ٿيڻ - قِنڻ.

= وِٽِرجَڻُ: مصدر. (ڪاڏو) اوهارو ٿيڻ - آئٽو ٿيڻ - چٽو ٿيڻ - آنو ٿيڻ - پليت ٿيڻ - آلود و ٿيڻ. آلو ٿيڻ - نمناڪ ٿيڻ - بدبُوءِ ڪرڻ - خراب ٿيڻ - ميلو ٿيڻ. (هندوءَ جو) ذات نيات وڃائڻ.

= وِٽِروُ ۽ وِٽِرا: ذ. وٽارو - جوئو - اوهارو (ڪ). آهي ٿانو يا برتن جي ڪائڻ ڪان پوءِ ٻنان ڏوئڻ يا آڇلائڻ جي رڪي ڇڏجن.

● وِٽڙَڻُ: مصدر. چرڙ ورڙ ٿيڻ - (ڪير) ڪٽو ٿيڻ. ڦاٽڻ - خراب ٿيڻ. ڦسڻ - اڌڙڻ - چٽڪڻ. پکهڙ - ڳرڻ. جوش ڪائڻ. خراب ٿيڻ. سُڇو ٿيڻ - گم ڪرڻ. (وڙيو - وڙڻو - وڙيل).

= وِٽِڙجَڻُ: مصدر. ڪير جو خراب ٿيڻ - ڦٽڻ - ڦاڻي پوڻ.

● وِٽڪَ ۽ وِٽڪُونُ: ث. هُنڊيءَ جو هڪ قسم. آهو ڪاغذ جنهن ۾ پيلاوٽي ڪي لڪي موڪلجي ته منجيل مال مان چا آمدني ٿي آهي.

● وِٽِڪڙِيُ (ڪ): اسم خاص. پرت جو هڪ قسم.

● وَٽَڻُ: مصدر. (سن. وَرْتُ = وٽڻ) وکڙ ڏيڻ. بيچ ڏيڻ. ڪمائڻ - فائدو حاصل ڪرڻ - لاب - آپراسو. آپائڻ - ڪٽڻ - پرائڻ - وٽ ڏين (نوڙي) پيچڻ - موڙڻ - چٽڻ - ڳڏيڻ. ڪٽڻ. نيوڙڻ. حاصل ڪرڻ. مهٽو ڏيڻ - سروڙڻ. منارڻ - ويڙهڻ - پُسائڻ - آلو ڪرڻ - هريو ڪرڻ. ونڊڻ - ورهائڻ - حصا ڪرڻ. ڏيڻ. (وڻيو - وڻيندو - وڻيل).

= وَٽيٽُ ۽ وَٽيٽا: ذ. هڪ گهڙيل ڪاني، جنهن سان ڏاڪو وڻجي. نديءِ پار ڪي ڏانڻن جو اچڻ. ميسّر - حاصل ڪرڻ جهڙو - مال وارو - دستياب - فائدي وارو - لاب وارو. ڏاڪي وڻڻ جو اوزار - ڏکڻلي. نفعو - آپت - ڪٽيو - پراپت - لاب - آپراسو - ڪٽڻ - ڪمائڻ - پرائڻ. (صفت). وڻڻ جهڙو. گيت جو هڪ قسم (جو گهٽو ڪري هوليءَ ۾ ڳائيندا آهن).

= وَٽيٽِيُ: ث. وڻڻ جو ڪم.

● وَٽيوُ ۽ وَٽيا: ذ. (سن. وَتُ = ورهائڻ) ڪنجهي ۽ ڪُٽ مان ڦهيل ٿانو جو هڪ قسم - ڪٽورو - پيالو. وڻيل ڏاڪي جو ٽُڪر، جو ڪَن يا نڪ ۾ ٽوپڙ وقت وجهجي. (پرا. واتّ: سن. وارت) هنديءَ جي لاڀ - وياج. مٿا سٿا ڪرڻ وقت ڏنل عيوض. (واهاري واڌاري جو لفظ) تفاوت - فرق - اڻڪل - لاڀ. (هَنديءَ تان) وياج جو قسم. حساب جو ڦير. ڦيش مان ٿاهيل چلو (جو آڇ جي نڪ جي چونڻيءَ ۾ سوگهو ڪري پوءِ ان ۾ مهار پڏجي). داغ - الزام - ٽڪو. وزن ڪرڻ جو ماڻ - وَتُ - تورو.

= وَٽهي ڪاتهي: ظرف. نقصان ۾ - بنا مطلب جي. نڪمو - ناڪام - نڪارو - نڪارُ - ڪين ٿيو - ٿُوٽُو - بيڪارو - اجايو - فضول - اڪيارتو - ورتو - وِرتو - رائيگان.

= وَٽهي وارو ماڻهُو: ذ. جيڪو واپاري بازار جي نرخ ڪان مٿي ڪَسُ ڪائي، اڌار پُسا وٺي يا هُنڊيءَ ۾ مال جي فروخت ڪري.

● وَٽورَڻُ: مصدر. ڪٽي ڪرڻ - گڏ ڪرڻ - ميڙڻ - گڏي رکڻ - ميڙي چونڊي رکڻ - سَٽَ ڪرڻ. ڪاٽ ڪي واهواسي سان صاف ڪرڻ - گوڙڻ - ڪاٽ ڪي لَسو ڪرڻ.

= وِٽورَ ۽ وَٽورُونُ: ث. ميڙ - ڪَٽِ - ڍوڙي - اوڪڙا - اوڳاڙي - چنڊو.

= وِٽورِيُ وِجهَڻُ: غرق ڪرڻ - هڙپ ڪرڻ - گهيهڻ - هضم ڪرڻ - (پيٽ ۾) لنگهائي وجهڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وڻوڙ ع و ٽوڙ: ذ. پترن پيڇ لاءِ ڪاڪ جي ڏکڻي ڳچ سان ڪاڪ جو مترڪو - پترن پيڇ لاءِ ڪاڪ جو اوزار - وڻوهڙ.

● و ڻون: ڪان - وڻان تان - پاسي مان - پرسان - تو وڻان - ان ڪان - هن ڪان. نزديڪ - ويجهو.

● وڻوهڙ ع وڻوهڙ: ذ. ڪڻون يا پترن پورڻ لاءِ ڪاڪ جو اوزار. وڻار - وڏاڻ - هٿوڙو - ڪاڪ جو مترڪو.

● وڻوٽو ع وڻوٽا (ث): ذ. رڳيل ريشمي ڪپڙي جو ٻڌڻ جنهن ۾ سوپاريون ڦوڻا وغيره وجهي سالي پيٽوٽي ڪي ڏيڻي.

● وڻهڙ ع وڻهڙ: ذ. ڪاڪ جو ٿهيل وڏو ڳرو مترڪو - وڏاڻ - ڪنهن - وڻوهر. مال تورڻ لاءِ تورن بدران وڏل بار. آهن.

● وڻي ع وڻيون: ث. ٽامي يا ڪنجهي مان ٿهيل ننڍي ٽانڊو جو هڪ قسم - پيالي - تاسري - ڪٽوري - ننڍڙو وٽو. (سن. وڙٽي). اندي - ڪني - ڪنار - وٽ - ننڍڙو وٽ - وزن ڪرڻ جو ننڍڙو تورو.

= وڻي وجهڻ: ڪوڙو وٽ وجهي ٽڪي ڪرڻ. برخلاف ٽيڻ - خلاف وڃڻ. ويري ٽيڻ - دشمن ٽيڻ - دشمني ڪرڻ. ڪوڙو وٽ ڪر آڻڻ - ڪوڙي تور ڪرڻ. ڇيهو پهچائڻ - نقصان ڪرڻ - ضرر رسائڻ. رندڪ وجهڻ - اڻڪ وجهڻ - ڦڏو وجهڻ. (ڪ).

● وڻيو: ذ. (سن. وٽ = حصو وڻڻ) فائدو - نفعو.

● وڻيجي: اسم خاص. ضلعي ٺٽي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

● وڻ ع وڻون: ث. جهاڻ يا ڪنهن واري حالت - (سن. آڻ = ڏک هڻڻ) مصيبت - تڪليف - ضرب - ڏک - پيڙ - بددعا - آپدا - مار - آفت. گرفتاري - ضبطي. جهڙپ. قهر - ظلم - ڪوپ. پڪڙ پڇاڙ - جهل.

= وڻ ٻيگر: وڻ پڄان. وڻ پڄ - ٻر ٻلڻ - هٿ ٻر هڻڻ - آٻهراڻي - تڪڙ - تعجيل - اچائي هٿنگ تيرڪان. اچائي تڪڙ. آترويلا.

= وڻتو ع وڻتا: ذ. ورتو - خريد ڪيو - ڳڏو. پڪڙيو - جهليو - ڦاٽو - قابو ٿيو.

= وڻتي ع وڻتيون: ث. ورتي - خريد ڪئي - ڳڏي. جهلي - پڪڙي - قابو ڪئي.

= وڻ ٻاجا ڪترڻ: سختي ڪرڻ - ڏاڍ ڪرڻ - زور ڪرڻ - زبردستي ڪرڻ - تڪليف ڏيڻ - اهنج ڏيڻ - دب دٻاءُ رکڻ.

= وڻٻڄ ع وڻٻڄ: ث. اچائي تڪڙ - برهلڻ - هنگ ترڪان - سيکهه - جلدائي - تڙ تڪڙ.

= وڻ پڄان: ظرف. تمام جلد - تڪڙو - پڄ پڄان.

= وڻ پڄان ڪرڻ: تڙ تڪڙ ڪرڻ - جلدي ڪرڻ - هٿ وڻ ڪرڻ - سيکهه ڪرڻ - پڄ پڄان ڪرڻ.

= وڻ پويس: مصيبت پويس - آفت ڪا اچيس - بددعا ڪا لڳيس - ظلم ۾ پويس - چٽي پويس - نقصان پويس - ڇيهو رسيس.

= وڻ جو نه هٿئي: هٿ ۾ پرجڻ - تڪبر ۾ پوڻ - آڪڙ ۾ پوڻ - وڏائي ۾ پوڻ - قوند ۾ اچڻ - مگر ۾ پوڻ.

= وڻ ڪرڻ: پڪڙڻ - جهلڻ - دٻائڻ - هيسائڻ - تنگ ڪرڻ جُلهه ڪرڻ - حملو ڪرڻ - آڇل ڪرڻ.

= وڻ وڻ: تڪڙ ۾ - تمام جلد.

= وڻ وڻ ڪرڻ: يڪدم ڪر ۾ جُنبي وڃڻ - همٿ ڪرڻ - مدد ڪرڻ - پڄ پڄا ڪرڻ - جهٽ پٽ ڪرڻ - اٽورچ ٽي لڳڻ - پوئتي نه موڙڻ.

= وڻ وڻ لڳڻ: تڪڙ ڪرڻ - سيکهه ڪرڻ - جلد ڪرڻ - جهٽ پٽ ڪرڻ - پڄ پڄان ڪرڻ - هڻ وڻ ڪرڻ.

● وڻ ع وڻون وڻيون: ث. (سن. وشٽا) پڪيءَ جو ڪونهن. پڪين جي ڪرفتي - پڪيءَ جو ڪند - پڪيءَ جو ٿورو - پڪيءَ جو پائخانو - پڪيءَ جو ڇيڻو.

= وڻ ڪيڏ: سزا ڏيڻ - تڪليف ڏيڻ - سيکٽ ڏيڻ - اهنج ڏيڻ - ايذاءُ ڏيڻ - لوڙائڻ. هلاڪ ڪرڻ - محنت وڻڻ - سخت پورهيو ڪرائڻ - سجو ڏينهن ڪر ۾ پيڙهه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وڻائڻ: مصدر. (سن. وِتّه لاپ > وِدْ = حاصل ڪرڻ) وٺارائڻ - جهلائڻ - پڪڑائڻ - قابو ڪرائڻ - نظر بند ڪرائڻ - ضابطي ۾ آڻائڻ. زور وڻائڻ - طاقت وڻائڻ. (وڻايو - وڻائيندو - وڻائيل).

● وڻائيتُ ۽ وڻائِتَ: ذ. واپاري - دلال.

● وڻتا: ذ. همراهي - مدد گاري - هٿ هٽي.

● وڻجڻ: مصدر. پڪڑجڻ - جهلجڻ - گرهجڻ.

● وڻڙَ (ث): اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● وڻڻ: مصدر. (سن. وِتّه = لاپ > وِدْ = حاصل ڪرڻ). جهلڻ - پڪڑڻ - قابو ڪرڻ - هٿ ڪرڻ - ٺيڻ. ڳنهڻ - خريدڻ. حاصل ڪرڻ. (دعوت) مڃڻ - قبول ڪرڻ (عرض) - ٻڌڻ. (داخل ڪرڻ) اسڪوڙهه. (مزو) ماڻڻ - حاصل ڪرڻ - پائڻ - وڻڻ - لهڻ. ڪٽڻ - جيتڻ - فتح ٿيڻ. جهلڻ. پڪڑڻ. جهٽڻ.

- وڻٽو ۽ وڻٽا: ذ. ڪابه وڻڻ جهڙي شيءِ ضروري - لاچاري شيءِ. قرض - اوڌر - طلب - لهڻو - لازم - واجب - حقي واجبي - دستوري - لاڪُو - محصول.

- وڻٽيي: اوڌر - قرض - طلب - لهڻو - لازم - واجب.

- وڻيٽيي ڪَرڻُ: تنگ ڪرڻ - عاجز ڪرڻ - پريشان ڪرڻ - تڪليف ڏيڻ - ايذاءُ ڏيڻ - اهنج ڏيڻ - ڏک ڏيڻ - ڏنجهه ڏيڻ.

● وِڻَڻُ (ڪ): مصدر. وٺ هٽڻ - وٺ لاهڻ. ڦسڻ - وجهڻ (ڪڪڙَ جو مادي ۽ ڪي). پکين جو ميلاپ ڪرڻ (لڳ ڪرڻ). (وِڻيو - وِڻيندو - وڻيل).

* وُڻو ۽ وُڻا: ذ. وسيو - آڏو (مينهن پيو).

- وُڻيَوُنْ: آڏيون - وسيون.

● وڻيَوُنْ: اسم خاص. تعلقي گهوڙا پاريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وُڻُوق: ذ. (ع). مضبوطي - آستواري. اعتبار - اعتماد - پروسو - يقين - ويساهه. طاقت - زور - بَل.

● وپَ ۽ وپَ (ڪ): ذ. وجهه - موقعو - وقت - داءُ.

- وپاتو ۽ وپاتا: (ڪ): ذ. وجهائتو - پورو - سڌو - ٺيڪ - برابر - صحيح - درست - تُڙ.

- وپائِتو ۽ وپائِتا: ذ. وجهائتو - سجهائتو - پورو - ٺيڪ - تُڙ - برابر - صحيح - درست - سڌو - سنئون.

● وپارُ ۽ وپارَ: ذ. (سن. ويپار). واپار - ڏنڊو - ڪر - وڻج - سودو - ڪرت - پيشو - تجارت.

- وپاري ۽ وپاريُ: ث. واپاري - ڏنڊائي - سودي وارو - ڪرت وارو - پيشي وارو - ڪر وارو.

● وِپَتِ ۽ وِپَتُونْ: ث. (سن. وَپَتْ). آپدا - مصيبت - آفت - غضب - ڪمبختي - نياڪ - شامت - ماجرا - ڏک - ڪر نصيبي - آوسَر. سخت تڪليف.

- وِپتا ۽ وِپتائُونْ ث. آپدا - تڪليف - مصيبت - غضب - نياڪ - شامت - ڏک - ڪر نصيبي - اوسَر. دنيا جون خواهشون - مرضيون - اِڇائون - هَوَسون - حرص هَوسون.

- وِپتِيي ۽ وِپتِيُونْ: ث. آفت - مصيبت - آپدا - تڪليف - ڏک - اهنج - ايذاءُ.

● وِپَرُ ۽ وِپَرَ (لس): ذ. (سن. وِپَرَ = ساراهه ڪندڙ) ساراهه ڪندڙ - ثنا خوان - گن گائيندڙ - پَٽ - پان - پاند - ڀارت. شاعر - ڪتڪ - درويش - برهمڻ. مذهبي پهشوا - اڳواڻ. ڏاهوماڻهو - سالڪ. برهمڻ جو پاڪ پير - برهمڻ جو خون.

● وجاهَتَ: ث. (ع. وجه). عزت - مان - شان - مرتبو. خوبصورتي - سهڻائي - حَسين. روشنائي - چهرو روشن هجڻ.

● وجَبُ: ذ. (ع). آگوٺي جي چوٽيءَ کان وٺي هٿ جي چيچ جي چوٽيءَ تائين پکڙيل هٿ جي ماپ - گرانٽ - چاڙڪي - ٻالو - ٻاچو - گٻاٽ - گوڪون.

● وجُدُ ۽ وجُدَ: ذ. (ع. وجد = سرچايو) غمگين ٿيڻ. عاشق ٿيڻ - ذوق شوق واري حالت (اڪثر صوفين جي ڪلام ٻڌڻ ۾ ٿئي) حال. جذبو - حالت - بيخودي - سرمستي - جوش. ويراڳ - ترنگ - لَهر. موج. مذهبي جذبو - مذهبي جوش.

- وجُدُ ۾ اچڻُ: حال ۾ اچڻ - بيخودي ۾ اچڻ - مستيءَ ۾ اچڻ - جوش ۾ اچڻ - جذبي ۾ اچڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وجُدانُ: ڪنهن وجايل شيءِ جو ليڻ - جاڻ - ڄاڻ پوڻ - دريافت ڪرڻ.

● وجَرُ ۽ وجَرَ (ث)؛ ذ. ناس - تماڪ - لشيدار شيءِ.

● وجِيلُ؛ ذ. صفت. (ع). ڏڍندڙ - ڊيڄائو - هراسيل.

● وِجِلَ ۽ وِجِلُونُ (لس)؛ ث. و نجهل - سِڪ - حُب - يادگيري - تات - آڻ تڻ - ڳڻتي - فڪر - اُداس. تانگهه - تاڪ - تنوار.

● وجُوبَ: واجب الوجوب - الله پاڪ.

● وُجُودُ ۽ وُجُودَ: ذ. (ع). بدن - تن - ٻُت - جُثو - سريرُ - ديهه. ڀَهر - جُثو - شخص - پُرش - آدمي. راڄ - جماعت. هستي - زندگي - موجودگي. زور - ٻل - شڪتي - طاقت - سگهه - سمرٿي - وس - دسترسي. وِت - توفيق - وسعت - قوت. دِگو - اختياري - پرمان - موڪل - اجازت. وڏي دل.

- وُجُودُ جو وَرَقُ ڏُنڊُ: پنهنجي هستيءَ جو خيال ميساري ڇڏڻ - هستي وڃائي ڇڏڻ - دنيا جون خواهشون وساري ڇڏڻ - نفس ماري ڇڏڻ.

- وُجُودُ ونڊُ: ظاهر ٿيڻ - پڌرو ٿيڻ - نڪري نروار ٿيڻ - منظر عام تي اچڻ.

- وُجُودُ وڃائِڻُ: پنهنجي هستي وڃائڻ - نيستي ۾ اچڻ - من مارڻ - نفساني خواهشون فنا ڪرڻ.

● وُجُوهاتُ ۽ وُجُوهاتِ؛ ذ. (ع. وَجهُ جو جمع). سبب. پيدائش. آپت. پيدا ڪرڻ - آپائڻ - سرجڻ - ڏيڻ - حاضر ڪرڻ. پيدائش - پراپت - واصلات ڪمائي - آمد.

● وجِيهُ ۽ وجِيهَ: ذ. (ع). مقرر ٿيل روزي. پگهار. عيوضو - بدلو - (فلاڻي جي) نوڪريءَ (م) پگهار - تنخواهه - مجرائي - مزوري - پورهيو - روز - پينشن - وظيفو.

سبب - ڪارڻ. شڪل - منهن - آڪار - ڍُول - صورت - روپ. روش - مهانڊو - چهرو - چهرو - آرڪڻ. ريت - ڍار - هلت - پَر - دستور - زيب. وتيرو - طرح - هار - ڍب - طرز - ٻت - ڍنگ - راهه - نمونو - ونگ - وٽنگ - رهت - آچارڻ - روش.

روڪڙ - ٻُسا - (جيڪي هڪ هنڌان ٻئي هنڌ موڪلي سگهجن).

- وجهُ شبهُ يا وجهُ تشبيهي: ٻن لفظن جي ڄاڻ ۾ مشابهت يا هڪجهڙائي وقت، جا معنيٰ، مشابهت جو سبب ڏيکاري، جيئن ته "پهلوان مان پهلواني ۽ چمڪندڙ مان چمڪات."

● وجهو (ث)؛ رقم - روڪڙ - ٻُسا - ڌن - مال - ملڪيت - موڙي - سمرٿي - پدارٿ.

- وجهو هُڻڻُ (ث): پنهنجي موڙي وارو هڻڻ - ڌن وارو هڻڻ - مال وارو هڻڻ - رقم وارو - هوند وارو - سمرٿيءَ وارو - پدارٿ وارو.

● وِجِئِهِ: (سن. وِجِيَهِ). فتح - سوپ - ڪاميابي - فتحيابي.

● وجِيرُ ۽ وجِيرَ (ث): ذ. هندو راجپوتن وٽ خدمت لاءِ رکيل غلام.

● وجيءِ: (هـ - و - ذ) بلوچستان ۾ هڪ نندڙي جبل جو نالو، جو هاڙهي جبل جي شاخ آهي، هن "جيءِ" جبل جي وچ ۾ آگهور ندي وهي ٿي.

● وجِيهُ ۽ وجِيهَا: ذ. (ع). مرد روشناس. خوبصورت - سهڻو - حسين. صاحب جاهه - عزتوارو - مان وارو - شان وارو. دولتمند - ڌنوان - مال وارو - ملڪيت وارو - پئسن وارو. خوشنمائشي.

● وجُ ۽ وجَ: ذ. سوئر جا ڏند - مرونءَ جا باهر لڪندڙ ڏند. شاديءَ ۾ ورهائڻ لاءِ سوپارين جون تڙون، ڏاڪ، سوپاريون ۽ ڦوڻن جي سوڪڙي. پڇڙيءَ جي تند ۽ ان جي پڪيءَ جهڙي پوڻين حصي جي وچ ۾ ٽيڪ جي لاءِ ڦاڙل چم جو ٽڪرو، جو تند ڪي سري ڪان جدا ڪرڻ لاءِ ٻڌجي، جيئن تند جي آواز ۾ رندڪ نه پوي.

- وجَرُ ۽ وجَرَ: ذ. وڏن ڏندن وارو - نيش وارو - ڏندرو.

- وج ڪڍڻُ (ڪ): ڏو ڪرڻ - چڙهه ڪرڻ - پٽ پرڻ.

- وج وڃائِڻُ: ڏند ڪڍڪائڻ - ڏمڪيون ڏيڻ - حشمت ڏيکارڻ - ضابطي هيٺ آڻڻ - قبضي ۾ رکڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

تکليف ڏيڻ - صدمو رسائڻ - چيهو ڀڃائڻ - نقصان رسائڻ. نالو ڪيڏائڻ - مشهوري ڪرائڻ. سوپ ڪرڻ- فتح ڪرڻ - ڪاميابي ڪرڻ.

● وِجُ ع وِجُونُ: ث. (اب. وِجّ. سن. ودن > وِدْيُت. پرا. ڀِجلڻا. ڪنوڙ - تجلو - آسماني چمڪات . ڀجلي - وِجلي - برق - ڀجر - دامني.

= وِجِڙِي ع وِجِڙِيُونُ: ث. وج جو اسم تصغير - ٿورڙي وج - ٿوري ڪنوڙ - ٿورو چمڪات - ٿورو تجلو.

= وِجُ ٹِڪُتِي: ث. برق - ڀجلي. ڪهربائي.

= وِجُلِي ع وِجُلِيُونُ: ث. ڀجلي - وِجُ - ڪِنوڙ - برق - تجلو.

= وِجُوانُ ع وِجُوانَ: ذ. برقي - ڀجليءَ جو.

= وِجُورُو ع وِجُورا (ڪ): ذ. وڄڻي ڪان ٿوري وڌيڪ وج - ڪِنوڙ - چمڪات - آسمان ۾ پري ڪان ٿوري ٿوري وج جو نظر اچڻ.

● وِجا ع وِجائُونُ: ث. (سن. وِدْيا = علم) علم - وديا - سمجهه - جاڻ - عقل - پروڙ - ڪَلَ - گيان - سُڌ - سمڪ - پُڌي - هوش - فهم - ذهن. هنر - ڪاريگري. دانائي - قابليت - علميت - چاڻپ. ڪاريگر - هنرمند - حرفتي - سياڻو - ڏاهو. پهچ - پهچت - هلندي - پُڄندي - طاقت. (ڪ). علاج - پُڪي.

= وِجاوانُ ع وِجاوانَ: ذ. پڙهيل - وِدوان - عالم - فاضل - عاقل - وگيانڪ - سياڻو - سمجهو - هوشيار - ماهر - عالماڻو. (ڪتاب) حڪمت جو.

= وِجائِيتُو ع وِجائِيتا: ذ. وديا وارو - ودوان - علمائتو - وگيانڪ. وِجاسان - تجويز سان.

● وَجائِڻُ: مصدر. (سن. وادْيَہ = واڇو) آواز ڪيڏائڻ. ڏڪ هڻڻ يا هوا ڏيڻ سان ڪو راڳ جو اوزار هلائڻ. دُهل يا ڪو به ساز وڄائڻ - آواز ڪرائڻ - هڻڻ - ٽڙڪائڻ. (ترار) گهمائڻ - ڦيرائڻ - هلائڻ. ڏڪ هڻڻ. ترار هلائڻ. گفتگو ۾ اثرائتو ڳالهائڻ. (وڄايو - وڄائيندو - وڄايل).

= وَجارائِڻُ: مصدر. ٻئي کان ساز وجارائڻ.

= وَجاڻِيُ: ث. وڄائڻ جو عيوض - مزوري - آجورو.

= وَجائِي ڇَڏَڻُ: ڀري وڄائڻ - زور سان آواز ڪرائڻ. خوب اثرائتي نموني ۾ ڳالهائڻ. سربراهي ڪرڻ - ناماچاريءَ جهڙو ڪم ڪرڻ - مشهوريءَ جهڙو ڪم ڪرڻ - ناموس جهڙو ڪم ڪرڻ. سيڪت ڏيڻ - سزا ڏيڻ - تڪليف ڏيڻ - اهنج ڏيڻ - ايذاءُ ڏيڻ - ڏک ڏيڻ - سُور ڏيڻ. فائدي ۾ لڪڻ - خلاف وڃڻ - مخالف وڃڻ.

= وَجائِيندَڙُ ع وَجائِينڈَڙَ: ذ. ساز وڄائڻ وارو - سازينده.

● وَجَتِ وَجَتُونُ: ث. آواز (ساز جو). وڄائڻ جو نمونو - ڍنگ - طرز - طرح.

= وَجَتا: سازن وڄائڻ وارو.

= وَجَتِ ڪَرَنُ: گهائڻ تي ساز وڄائڻ.

● وَجَرَ (ڪ): سويل - سوير.

● وِجِرَنُ: مصدر. ڇرڻ - ڏڳڻ - هڻڻ. ڪاٽڻ - پوسڻ - ساڙي ۾ سڙڻ - حسد ۾ هجڻ. منجهڻ - انڪڻ. سُوڙهجڻ. خفي ٿيڻ. بيزار ٿيڻ. (وِجِريو - وِجرلڌ - وِجريل).

● وِجُڪَ: اسم خاص. مڇيءَ جو هڪ قسم.

● وِجُلا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وَجَنُ: مصدر. (سن. وادْيَہ = واجو > وَدُ = ڳالهائڻ) آواز ڪرڻ. باجي جو آواز. لڳڻ - ٽيڻ. ٽڪاءُ ٽيڻ (گهڙيال جا). وقت ڏيکارڻ. شَبَدُ - تنوار - پرلاءُ - آڇار. بولڻ. مشهور ٽيڻ. (وجيو - وجندو - وجيل).

= وَجَتُو: ذ. صفت. وجندڙ - وڄڻ جهڙو. آهو ماڻهو، جو گهڻو ۽ اثرائتو ڳالهائي.

= وَجِڻِيُ: وڄڻ جو آواز. وڄڻ جو ڪم. وڄڻ جي حالت.

● وَجُو: ذ. (سن. وادْيَہ = واجو) وڳو - ڪجو.

● وِجُو ع وِجا: ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم، نديڙو ڪورٽ. گدڙ. (ڪ).

● وِجُوتُو: اسم خاص. تعلقي سڃيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِجُونْ: اسمِ خاص. پکيءَ جو هڪ قسم.
● وجهڻ ۽ وجهه: ذ. موقعو - ٽيڻ - وقت - وار - ول - سنجهه - چڪي گهڙي. ساڃي - سئو - سانگو. ڏت - آڌاءُ - ٻيلو - تجويز - ڏنگ - انڪل - طرز - طرح - نَٽ - حيلو - سبب - ٻُل. رِٽ - تجويز. متو ڪتو - يُڪتي - انڪل سنڪل - فن فريب. قسم - جنس - ذات - نمونو - هلت - چلت - دستور - رواج - وجهه. رسو - لوڙ - واجهه. (ث).
= وجهائتو ۽ وجهائيتا: ذ. موقعي يا وجهه وارو. سولو - سهنجائتو - سهنجو - وقتائتو - مهلائتو - وارائتو - وڙائتو. (ظرف). وجهه يا موقعي تي.
= وجهه ٻيڙ: ذ. پوري سوري. وُروڪڙ - وت سٽ.
● وِجهڙو جاگيرُ: اسمِ خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ ڏيهه جو نالو.
● وِجهڪڻ (ث): نند ۾ وڌڻ.
● وِجهلڻ: مصدر. (پرا. وِجُهه. سن وِدْيتي. سن. وڪُشرڻ). وِڌڻ - ڏکي ٽيڻ - ڏک ۾ جهيڙڻ - گوڙها ڪاڙڻ - لڙڪ وهائڻ - هنجون هارڻ - رڙڻ - ننڊ. ڪرڪڻ - ڪنجهڻ - سُس ٻُس ڪرڻ. ڏک ڪرڻ. ڪٽيءَ ۾ پوڻ. رڙڻ. پريشان ٽيڻ. ارمان ڪرڻ. (وجهليو - وجهلينڊو - وِجهليل).
= وِجهل ۽ وِجهلُون: ث. جهجڻ - ڏک ۾ ڳرڻ واري حالت - رڙڻ. ڏک - وماس - ڪٽي - فڪر - روڄ راڙو - ڪارو. سڪ - حب - يادگيري - پياس - وِنڊ - وِڇيل - ٻڪ ٻڪ.
● وِجهڻ: مصدر. داخل ٽيڻ - اوتڻ - پائڻ - ليتائي وجهڻ - هارڻ. داخل ڪرڻ. ڪهيرڻ. وهائڻ. رکڻ. پيش ڪرڻ. لڳائڻ. پهرڻ. ڪيڻ جو ضد. اندر ڪرڻ. ۾ رکڻ - اندر قتو ڪرڻ - ڪوڻيءَ ۾ بند رکڻ يا پوڻ. سُئيءَ هڻڻ. اخبار ۾ وجهڻ - داخل ڪرڻ - قلمبند ڪرڻ - درج ڪرڻ. ٽيڪڻ - ميان ۾ ڪرڻ - ميان ۾ تلوار رکڻ. (وڏو - وجهندو - وِڏل).
= وِجهٽيُ ۽ وِجهٽيُون: ث. وجهڻ جو نمونو - وجهڻ جي حالت - پٽڻت - اوت. وِجيٽيُ. (ث).

● وِجائيڻُ: مصدر. گُم ڪرڻ. خراب ڪرڻ. هارائڻ - (پئسو) ضايع ڪرڻ - گنوائڻ - ڪوهڻ - آڌائڻ - برباد ڪرڻ - تباهه ڪرڻ - ناهود ڪرڻ. بگاڙڻ - مُنجهڻ - قسائڻ - خراب ڪرڻ - ڏاڍيون پاڙيون ڪرڻ - ڏاهڻ - پاڙ پٽڻ - ناس ڪرڻ - چٽ ڪرڻ - دفع ڪرڻ. رنجائڻ - ايذائڻ - جهورائڻ. (وِجايو - وجائيندو - وجايل).
= وِجائتو ۽ وَجائا: ذ. صفت. گم ڪندڙ - وجائيندڙ - پاڙ پٽيندڙ - ڪوهيندڙ - برباد ڪندڙ - چٽ ڪندڙ - ناس ڪندڙ - تباهه ڪندڙ. وجائتو - چٽتو - پائتو - آڌاءُ - هٽ ڦاڙ - لک لٽائتو - بالفضول - زيانڪار - نقصان ڪار.
= وِجائي وِجهَنْ: ڏاڍو مارڻ - سيڪت ڏيڻ - سزا ڏيڻ - هلاڪ ڪرڻ - پريشان ڪرڻ - تنگ ڪرڻ. دنيا پائيان ڪيڻ - حال حوالا وجائڻ - ناس ڪرڻ - چٽ ڪرڻ - تباهه ڪرڻ - ناهود ڪرڻ.
● وِجَنْ: مصدر. (سن. وَجْا وج = هلڻ) هلڻ - آسهَنْ - روانو ٽيڻ - پڌارجڻ - لڏڻ - ٽُرڻ. ڦهلڻ. گم ٽيڻ - غائب ٽيڻ - الوپ ٽيڻ. خراب ٽيڻ. لنگهڻ. گذرڻ. (ويو - ويندو - ويل).
= وِجَنْ ڪهي وِجَنْ: مري وڃڻ - گذرڻي وِڃڻ - اصل ڪي وِڃڻ - پٽيءَ نه اچڻ - مورنه موڻ - وري نه اچڻ.
= وِجَنِي ۽ وِجِيَمُونْ: ث. وِڃڻ جي حالت - وِڃڻ جو نمونو - هلڻي - پَنڌ - رفتار - ٽور - چال - چلڻي.
● وِجِڻُو ۽ وِجِڻا: ذ. (سن. وِيجَنَ). هوا ڪرڻ جو هٿڻ - پنکو - وجڻو - جهلِي.
= وِجِڻائونْ: ذ. صفت. وِجڻي جو.
= وِجِڻو ڪَرڻْ: پکيءَ جو واءُ جهلڻ.
= وِجِڻو هٿڻْ: هوا هڻڻ - پنکو هڻڻ - وِجڻو ڪرڻ. ڳالهه ڪي وڌائڻ - ڳالهه ڪي وائکو ڪرڻ - مخفي راز کولڻ - ڪجهو حال ظاهر ڪرڻ.
= وِجِيٽيُ ۽ وِجِيٽيُونْ: ث. نندو پنکو - هوا هڻڻ جو پکو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ وِچِڙيُ ۽ وِچِيِڙيُونُ: ث. ننڍو پنڪو ـ هوا هٽڻ جو پکو.

● وَچِٽُ: اسم خاص. تعلقي آباوڙي مر هڪ ديهه جو نالو. پکيءَ جو هڪ قسم. زرهٿ جي پرت جو هڪ قسم. انب جو هڪ قسم.

● وِچِٽِيانئُونُ: اسم خاص. پرت جو هڪ قسم، زريءَ جي پرت جو هڪ قسم.

● وَچُ ۽ وَچَ (ڪ): ذ. واهه ـ راهه ـ رستو ـ دڳ ـ وات ـ پيچرو. اوهي واهي ـ اجهو آسرو ـ پرجهلو ـ آڌار ـ آڏ. ڏينهن ـ حياتي. نصيب ـ قسمت ـ بخت ـ پاڳ ـ تقدير ـ مقدر.

ـ وَچَ ڪُٽنُ: ڪُٽي ڪٽڻ ـ مصيبت اچڻ ـ اهنج اچڻ ـ ڏک اچڻ ـ نصيب ڦٽڻ ـ بخت وڃڻ ـ قسمت اونڌي ٿيڻ ـ پاڳ خراب ٿيڻ. واهون بند ٿيڻ ـ راهون رد ٿيڻ.

ـ وچُ لَٽنُ (ڪ): واهون لَٽنُ ـ راهون بندڻ ـ رستا بندڻ ـ پيچرا رد ڪرڻ. ڏينهن پورا ٿيڻ ـ حياتي ڪُٽڻ ـ عمر وڃڻ.

● وچُ ۽ وِچَ: ذ. (سن. ويچ = الڳ ڪرڻ) مرڪز ـ دُمن ـ ڪَمَر ـ وِچُون ـ درمياني ـ درمياني نقطو ـ مرڪز. وچڑو ـ وچ وارو ـ وچون پاڳو. وِڇي ـ ڇيڻي ـ ويڇو ـ رندڪ ـ اٽڪ ـ ناغو. طاقت ـ سگهه ـ پَلُ ـ فرق ـ فراق. جدائي. زور ـ سمرٿي ـ وِت ـ توفيق ـ وسعت. قوت ـ طاقت. ڪُجهُ. سگهه ـ شڪتي ـ تيج ـ ست ـ سامرٿي. راز ـ پيد ـ ليڪ ـ پڙدو ـ هوش. فرق ـ تفاوت. دبر. فراق ـ جُدائي ـ ٽوڙائو. ڏِڇڙ ـ ڦڏو ـ جهيڙو. مُٺي ـ مدارُ ـ هڪ هٿ. اندر مر ـ منجهه. وچ مر (جي). (ظرف). مر ـ اندر.

ـ وِچاتوُ ۽ وِچاتا: وچ وارو ـ ويچوٽو ـ ڏياڪر ـ ثالث ـ امين. قاصد ـ مخبر ـ پانڌي. ڪجهي خبر آڻيندڙ.

ـ وِچاتيُ ۽ وِچاتِيُونُ: ث. وچ واري ـ اڇاڙي ـ ڪلاخور ـ منافق ـ ويچوٽي. قاصد ـ مخبر ـ پانڌي ـ پيغامي ـ نياهو پهچائيندڙ.

ـ وِچاڪِروُ ۽ وِچاڪِرا: ذ. وچ وارو ـ وِچون ـ درميانو. وچين پاڳي.

ـ وِچاهُونُ: ظرف. وِچائين.

ـ وِچائِينُ: ظرف. وچ منجهان ـ هڪ جو ٻيو.

ـ وِچِتِرِيُ: وِچِتَرو ـ وچ مر ـ آلتُپَ ـ موچارو ـ مڌيم ـ معتدل ـ پوروپُنو ـ واجبي. ڏو وارو. جهٽ ـ جهپائڻ.

ـ وِچِتَرَ ۽ وِچِتَرَ: ذ. وچولو ـ درميانو ـ پورو پُنو. موچارو ـ مڌيم ـ معتدل ـ واجبي.

ـ وِچِتَروُ ۽ وِچِتَرا: وچولو ـ درميانو ـ پوروپُنو ـ مؤزونُ ـ واجبي. مڌيم ـ موچارو.

ـ وِچِتَرِيُ: وچ واري ـ وچولي. سٽيبن ـ سڌي ـ صراط المستقيم.

ـ وِچِتَرِياوُ: ذ. وچولو ـ درميانو ـ پوروپُنو ـ وچ وارو ـ مؤزون ـ موچارو ـ مڌيم. سٽون ـ سڌو.

ـ وِچِتُ ۽ وِچِتَ: ذ. وچ وارو ـ درميانو ـ پورو پُنو ـ واجبي ـ مڌيم ـ موچارو.

ـ وچ ٽپيٽو: ذ. وچ وارو ـ درميانو ـ پوروپُنو. بن جي وچ مر ڪالهائيندڙ ـ وچ مر ٽپو ڏيندڙ ـ متافق ـ بچاڙو ـ ڪلاخور ـ لائي چائي ڪندڙ. بن جي ڪمن مر دست اندازي ڪندڙ.

ـ وچُ ڏِيُنُ: راز سان واقف ڪرڻ ـ مخفي ڪالهه ٻڌائڻ ـ پيد ٻڌائڻ ـ ڪجهه ظاهر ڪرڻ ـ راز ظاهر ڪرڻ.

ـ وِچ رَهُنُ: راز مر رهڻ ـ ڪجهه مر رهڻ ـ ڪالهه دل مر سانڍڻ ـ راز فاش نه ڪرڻ. هردبار ٿيڻ ـ ليڪو رهڻ. روءِ پوش رهڻ.

ـ وِچِسِيِڙُ: وهندڙ واهه جو پورو وچ ـ وهندڙ واهه جو وچ وارو وهڪرو.

ـ وِچُ ڪُٽو ۽ وچَ ڪُٽا: ذ. آمين ـ ثالث ـ وچون ـ ڏياڪر. دخل ڏيندڙ ـ بن جي وچ مر ڪالهائيندڙ. منافق ـ بچاڙو ـ ڪلاخور ـ دلال ـ پڙوو ـ ڪمينو. هٽ ڪرڻ ـ ملن ـ ستياناس ڪرائڻ.

ـ وِچ ڪُٽيو ۽ وِچ ڪُٽيا: ذ. دلال ـ پڙوو ـ ڏوتو ـ منافق ـ بچاڙو ـ پاڙيو ـ پيٽو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وچ ڪيڏن: راز پروڙڻ - دل جو ڳجهه ٽٽواڻ- امتحان وٺڻ - ڳجهه معلوم ڪرڻ - احوال معلوم ڪرڻ. سوجهن - پرکڻ - جاچڻ - چڪاسڻ - پرکڻ. منجهه لهڻ - گلا رو ڪرڻ - سماءُ وٺڻ. اتفاق ٽوڙڻ. نقصان پهچائڻ - چيهو رسائڻ - درهدر ڪرڻ - تباهه ڪرڻ - ناس ڪرڻ - چٽ ڪرڻ.

= وچ ڪٽرڻ: اڏ ڪرڻ - حصو ڪرڻ - واڻو ڪرڻ - پتي ڪرڻ - پاگو ڪرڻ.

= وچ ڪولڻ: راز ظاهر ڪرڻ - پت پڌار ڪرڻ - ڳجهه ڪوڻ - پاند پڌرا ڪرڻ - وکا ظاهر ڪرڻ - پڙ پڌرا ڪرڻ.

= وچ گهٽورو ٽي وهڻ: اڳواڻ - مُک - وڏيرو - پٽيل - چوڌري - پريو مڙس. بنا دعوت جي وڃڻ - ري ڪوٽ حاضر ٽيڻ - هروپرو مهمان چوائڻ.

= وچ لٽهڻ: آنت لهڻ - ڳجهه معلوم ڪرڻ - راز پروڙڻ - سماءُ وٺڻ - راز پرکڻ - ڳجهه جاچڻ.

= وچ مان گراهه ڪٽڻ: پاڻ کي ٻئي وٽ لاڻ - پاڻ کي اڳرو ڪرڻ. سرخرو ٽيڻ - چاپلوسي ڪرڻ - خوشامد ڪرڻ.

= وچ ۾ پوڻ: مدد ڪرڻ - واهر ڪرڻ - همٿ ڪرڻ. فيصلو ڪرڻ- ناهه ڪرڻ - اتفاق ڪرڻ- پڌي ڪرڻ - اتحاد ڪرڻ - ميلاپ ڪرڻ.

= وچ ۾ هُجڻ: ضامن هجڻ - ڳالهين جي خبرهجڻ.

= وچ وارو ۽ وچ وارا: ذ. وچ وارو حصو- وچون پاگو. ٻن جي ڳالهين ۾ خوامخواهه ٽپي پوندڙ - وچ ۾ پوندڙ- شفيع- پالڪ - پڪش - ويچو- ثالث - وچون - ٽياڪر - امين. دست اندازي ڪندڙ- ٻن جي وچ ۾ دست اندازي ڪندڙ.

= وچ واهو ۽ وچ واها: ذ. ٻني جي طرفداري- ڌريڪ. شفيع - پالڪ - پڪش - ويچو - ثالث - ٽياڪر - وچ وارو. پڙوو- دلو.

= وچ وٺڻ: ڪنهن جو پاسو نه وٺڻ - الڳ رهڻ - عليحده رهڻ - جدا رهڻ. فيصلو ناهڻ جي ڳالهه ڪرڻ - وچڙي ڳالهه جو امانتي فيصلو ڪرڻ. ناهه جي ڳالهه ڪرڻ - اتفاق جي ڳالهه ڪرڻ.

= وچ واڙي: وچڙا - ڪڏيل - چڳا ۽ سوچارا ڪڏيل درميان - وچولا.

= وچولو: ذ. صفت. وچولي نموني جو - وچين قد جو. موچارو.

= وچو وچ: وچ - پورو وچ - اندر - درميان - وچون حصو.

= وچ وچالي وهڻ: پياروپنجڻ - پاڻ وٺائڻ - سرخرو ٽيڻ - مقبول ٽيڻ - پسند ٽيڻ. اگرائي ڪرڻ.

= وچون: ظرف. وچ وارو - وچ جو.

= وچ وهيڙ: آپرو پائڻ - مان پائڻ - عزت حاصل ڪرڻ - مرتبو حاصل ڪرڻ.

= وچ وهو (ڪ): ذ. وچولو - درميانو - پور مارو.

= وچ هٽڻ: درميانو - وچون - وچ وارو. سؤدي ۾ (رنڪت).

= وچ هٽيڪو ۽ وچ هٽيڪا: ذ. ٻن هٿن جي وچ جو - امانتي.

= وچ هُٽڻ: طاقت هڻڻ - سمرٿي هڻڻ - قوت هڻڻ - زور هڻڻ - پل هڻڻ. پڌارٿ هڻڻ - ڏاڍو هڻڻ - مال هڻڻ - زر هڻڻ.

= وچين: ث. صفت. وچ واري. وچينءَ جو وقت - عصر.

= وچين آڳر: ث. وچ واري آڱر. بدمعاش - جهگڙالو. جهيڙا وجهائيندڙ.

● وچارن: مصدر. چيڙائڻ - ويچارڻ - ويچارا ڏيڻ.

● وچارڻ: مصدر. خيال ڪرڻ - ويچارڻ - سوچڻ - خيال ڊوڙائڻ - سمجهڻ - پروڙڻ - پرکڻ - پائڻ - ارادو ڪرڻ. (وچاريو - وچاريندو- وچاريل).

= وچار ۽ وچارَ: ذ. ويچار - شڪتي - ڏيان - خيال - سوچ - سمجهه - غور - خوض - ڳٽ. عيب - اوڻائي - ڪمي - کهٽائي.

= وچارو ۽ وچارا: ذ. ويچارو.

● وچان: ظرف. وچ مان.

= وچان پٽڻ: ملهه جو وارو - ملهه جو انگ - ڪُشتي وڙهڻ جو انگ. چڪي پٽڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وِچانُ پَرُدا ڪَڍڻُ: دوئي دور ٽيڻ - شڪ شبها هليا وڃڻ - ٻيائي نڪري وڃڻ - دوستي ٽڪي ٽيڻ - محبت جو يقين ٿي وڃڻ.

= وِچانُ ٻَوَڻُ: ٻن ڏرين جي وچ ۾ ٻوڻ. ملهه جو وارو ڪرڻ.

= وِچانُ ڏِيَڻُ: ملهه جو وارو - ڇڪي ڪڍڻ.

= وِچانُ ڪِيَڻُ: ڇڪي ڪڍڻ - پٽي ڪڍڻ - زمين تان ڪشي ڪڍڻ - زور ڏيڻ.

= وِچانُ وَرَڻُ: ملهه جو انگ، اڳيان اچڻ، گوڏن تي آڏ ڏيڻ.

= وِچانُ وِهَڻُ: وچ ۾ ويهڻ.

= وِچانْهُوڻُ: وچولو - وچائين - وچ مان - وچان لنگهي وڃڻ. رستو - راهه - واٽ - دڳ - پيچرو - مارڪ - سڳُرُ - سيرو - سيرُ - ڊَڳُ. دستور - رواج - رسم - وجه - وٽينگ - ونگ - طرح - طرز - طرف - پاسو. پنڌ - دوري - سفر - پار - ڪت - چال چلڻ - اطوار - روش.

= وِچانْڊَرُ ≅ وِچانْڊَرَ: ذ. وِيڇاندرُ. فرق - تفاوت.

= وِچا واهُو: آمين - ٽياڪر - ثالث - فيصلو ڪندڙ.

● وِچِتِرُ ≅ وِچِتِرَ: ذ. (سن. وِچِتِرَ) عجيب - حيرت انگيز - حيرت ۾ وجهندڙ. نرالو - نيارو.

● وِچِتْرالُ: ذ. گهوڙي جي پنڊ جو هڪ قسم (قدر ۾ راڻو ڪڌيل).

● وِچِرَڻُ: مصدر. (سن. وَچَلَن = ٽئين وات تان ڪسڪي وڃڻ) گهبرائڻ. بي صبر ٽيڻ. حيران ٽيڻ - پريشان ٽيڻ - خفي ٽيڻ - سُڃجهڻ - خفا ٽيڻ - ناراض ٽيڻ - ڪاوڙجڻ - ڏمرجڻ - رنج ٽيڻ. منهان لڳڻ - چڙ ڏيارڻ.

" چڌ چئين حق، جي وڙهين جي وچرين "
(شاهه).

(وچريو - وچرندو - وچريل).

= وِچِرائِيڻُ: مصدر. ڪاوڙائڻ - رنجهائڻ - ڏکوئڻ - ناراض ڪرڻ - ڏمرائڻ - ڏنجهائڻ.

● وِچُڙُ ≅ وِچُڙَ (ڪ): ذ. وچون رسو - وچين نوڙي. جيئن ٻڪري جي جندن تي وري جا ٻئي چيڙا رکي، وري کي وچ ۾ مضبوطيءَ سان ٻڌل رسو، جيئن واڇ يا مينهن ۾ ڪيري نه ٻوي، ڪوهستاني زالون طوفاني ارسات ۾ آن رسي جي خاص خبر رکن.

● وِچُڙُ ≅ وِچُڙَ: ذ. وَڪَڙُ - وَرُ - پيچ - مروڙ - وراکو.

● وَچُڙالُ ≅ وَچُڙالَ: ذ. آڻُ - ميو - چانگو - توڙو. رلو - رَهُ هلندڙ جانور.

● وَچُڙڻُ: مصدر. (سن. چَنْڊُ = چڙڻ). چڙڻُ - ڪاوڙ ڪرڻ. ويڙهي وڃڻ. چنبڙڻ - جهڙڻ - لڳڻ - جهلڻ - جهڙڻ - پڪڙڻ. ونڻ. ويڙهڻ - لپيٽڻ - وراکڻ. ليلائڻ - عاجزي ڪرڻ - منٿ ڪرڻ. پڪڙڻ - (مرض) ڦهلجڻ. (وچڙيو - وچڙندو - وچڙيل).

= وِچُڙُ ≅ وَچُڙُونُ: ذ. چنبڙ - چُهٽ - جهٽ - پڪڙ - لپيٽ - وراک - ڪيڪوات - منٿ. پڪڙ - ڦهل. لڳڻ واري حالت.

= وِچُڙَنْڊڙُ مَرَضُ: ذ. پڪڙلندڙ بيماري - وچڙندڙ بيماري.

= وِچِڙِيُ ٻَوَڻُ: وڙهي ٻوڻ - جهيڙو ڪرڻ - ڦڏو ڪرڻ - اٽڪي ٻوڻ - ڪنڌ جي ٻوڻ.

● وَچَنُ ≅ وَچَنَ: ذ. (سن. وَچَنَ > وَچُ = ڳالهائڻ) لفظ. ٻولي. گفتگو. ٻول - انجام - وعدو - سُخن - قَوْل - اقرار - پرتگيا - ٻرڻ - ڪلام - ڳالهه. سُنهڻُ - وِيساهه - قسم - ساک. ٻَتَ - ڏَتَ ٻَتُ.

= وَچَنُ ڏِيَڻُ: انجام ڏيڻ - ٻول ڏيڻ - قَوْل ڏيڻ - اقرار ڏيڻ - سُنهڻ ڏيڻ - ساک ڏيڻ - وِيساهه ڏيڻ.

= وچَنُ ڪَرڻُ: انجام ڪرڻ - وعدو ڪرڻ - ٻول ڪرڻ - سخن ڪرڻ - ڪلام ڪرڻ - زبان ڪرڻ - اقرار ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وچڻ وڻڻ: ٻول وڻڻ - وعدو وڻڻ - انجام وڻڻ - اقرار وڻڻ - زبان وڻڻ - قسم وڻڻ - سُنهن وڻڻ - ساک وڻڻ - ويساه. وڻڻ. ڪنهن ٻ ڏرمي ڪتاب مان ٻ لفظ پڙهڻ.

= وچڻيي: ذ. صفت. وچن جو - وچن وارو - ٻول ڏيندڙ - انجام ڏيندڙ - وعدو ڪندڙ - اقرار ڪندڙ - زبان ڪندڙ - سُنهن ڪندڙ.

● وِچو ۽ وِچا: ذ. ٽيڪ - آڌار - آڌ - آسرو - جهلل. ڪارو سڳو جو لانديون جي وچ ۾ پڌ جي. (ڪ).

● وِچُورَڻُ: مصدر. (سن. وَچ = ڳالهائڻ). وچور ڏيڻ - تفصيل ڏيڻ - سرهستو احوال ڏيڻ - ڪيفيت بيان ڪرڻ - تفصيلوار نروار ڪرڻ - نروار ڪري ڏيکارڻ - ظاهر ڪرڻ. تفصيلوار بيان ڪرڻ. (وچوريو - وچورپندو - وچوريل).

= وِچُورُ ۽ وِچُورَ: ذ. وِڌيت - وچوڙ - تفصيل - پرچون - سلسليوار - مفصل - سمجهاڻي. ڪن ٻ اسمن جي تفصيل کي چئجي.

= وِچُورُ وِجهڻُ: مصدر. ليکو ڪرڻ - حساب ڪرڻ - تفصيل وجهڻ - سلسلو ڏيڻ.

● وِچُوڙَڻُ: مصدر. تفصيل ڪيڻ - سلسلووجهڻ - حساب ڪيڻ - ليکو صاف ڪرڻ.

= وِچُوڙِيُ ۽ وِچُوڙِيُونُ: ث. ڪڪائيون گهر جي وچ ۾ جهاڻ ۽ ٿوڻن مان پڌل ڏاڪو - لانديءَ جي وچين ڪاڻيءَ ۾ پڌل ڏاڪو - ڏاس جو ٿهيل ڏاڪو - نوڙي.

● وِچولو ۽ وِچولا: ذ. وچون - درمياني - وچڙو. ذ. سڌ سُلڪ جو وچون حصو.

● وِچُولو: اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو ناالو.

● وِچُونُ ۽ وِچانُ: ذ. وچوارو - پورو پنو - درمياني - وچڙو.

= وِچُونُ ڪُڇو ٽِيڻُ: خوشامدي ٽيڻ - چاپلوس ٽيڻ. راز محرم ٽيڻ - ڳجهي حال ۾ شريڪ ٽيڻ - ڳجهو سماءُ لهڻ.

= وِچُونڙوهُ: وچوارو - پوروپنو - درمياني - وچڙو. وچولي ماپ جو - پوري پني ماپ جو - اڌرو جهڙو - واجبي. آلپ - موچارو - مڌيم - معتدل.

● وِچُونُ ڏَهَرُ (ٽ): ذ. تعلقي چاچري ۽ ڏهر يا پِٽَنُ جي وچواري آباد ميدان جو ناالو.

● وِچُوئو ۽ وِچُوئا: ذ. وچ ۾ هلندڙ - بن جي وچ ۾ ٿيندڙ. دلال - ٽياڪر. ثالث - امين - مشير.

● وِچُويو ۽ وِچُويا (ل): ذ. وچ ۾ ٿيندڙ - بن رٽلن کي پرچائيندڙ. دلال - ٽياڪر - منصف - ثالث - امين - مشير.

● وِچِينُ ۽ وِچِيُونُ: ث. بن پهرن ۽ سانجهيءَ جي وچواري وقت - ٻپهري - مسلمانن جي نماز جو هڪ وقت - نماز مغرب کان سج غروب ٿيڻ کان ڪجهه اڳ وارو وقت. ملهه ۾ ٽنگن جي وچان هنيل انگڙو - جانڌو. چيچ کان ٽيون نمبر آگر جو ناالو.

= وِچِينُ آگُرُ: ث. هٿ ۾ وچواري ڏکهي آگر. شود و - بدمعاش - اوباش - ڪالينگهو - ٻچاڙو - وچڪتيو - گلا خور - چيٽا پور. منافق - دلال - ڙووو - پهٽو - ڪمينو - لچو - لفنگو.

● وِچِينُ آگُرُ بَٹُجَنُ: مقبول ٽيڻ - معزز ٽيڻ - معتبر ٻڌجڻ - شريف ٽيڻ - قبول ٿيڻ. ڪهي ٽڪي رئيس ٽي ٿيڻ - وڏيرو ٽي ٿيڻ - ٻچاڙو ٽي ٿيڻ. بدمعاش ٽي ٿيڻ - ٻٽيل ٽي ٿيڻ - چوڌري ٽي ٿيڻ - پريو مڙس ٽي ٿيڻ - اوباش ٽي ٿيڻ - منافق ٽي ٿيڻ. دلال ٻڌجڻ - وچڪتيو ٻڌجڻ - چيٽا پور ٻڌجڻ.

= وِچِينءَ جو وقتُ: ٻپهريءَ جو وقت - نماز جو ٽيون وقت.

= وِچِينءَ ڪاتَ: ٽيڙهي ڪَتَرَ - آڏي وڍ - آريبي وڍ.

= وِچِينءَ هَٹَنُ: ڏڳي وڃڻ - ڪُٽ ڪرڻ - فريب ڪرڻ - دغا ڪرڻ - ڪهيبُ ڪرڻ - ڪوٽ ڪرڻ.

● وِچَ ۽ وِچُونُ: ث. (سن. وتس = ٻار) مهينهنُ جو مونث قر - نئين مهينهنُ. نئين ۽ سادي قر مهينهنُ جو - ٻاڙي - ٽيهاڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وَچارُ ۽ وَچارَ: ذ. وچڻ وارو ۽ انهن جو چاريندڙ. وَچون ڏاريندڙ- مينهن جا ساديَ لئر پاليندڙ- وچڻ وارو- ميهار.

"تار تر ندس، لڙ لنگهندس،
و يندس وت وچارَ ساهر سائر سيڙ ۾."
(سهڻي شاهه)

● وچاتُ ۽ وچاتَ: ذ. (سن. ويُوَسايہ = واپار) ڀهراڙيءَ جو واپاري. سوداگر- واپاري- وٽجارو. پلاوٽو- مُنيب. پلن جو ڌڻي خريدار. مزمان. ڀهراڙيءَ جو رهاڪو. ڳوٺاڻو- جتُ.

= وچاتِپڻو ۽ وچاتِپڻا: ذ. صفت. دلالي- ڇاپڙائي- منافقي- ڏوتپائي- ڏوت.

= وچاتِڪو ۽ وچاتِڪا: ذ. صفت. واپارڪو- وٽجارڪو- سوداگراڻو- تجارتي- واپار ٻابت- واپارڪو.

= وچاتيَ ۽ وچاتيُ: ذ. سودو واپار- تجارت- وٽج- وچائتي- سوداگري. ڏنڏو- پيشو- ڪِرتُ.

● وچتُ ۽ وچتَ (ل- ڪ): ذ. صفت. چار آڳر ماپ- چاڙ ڪي. وچائتو- ٽورو ۽ پري- پرپرو.

● وچاڙو ۽ وچاڙا (ڪ): ذ. سڌ ريل- زمين جو ٽڪر. سنوار يل زمين جو ٽڪر- ڪوَهڙ نڪتل زمين جو ٽڪر.

● وچاڙَ ورڻُ: تمام طاقت هڻڻ. جسم تي گوشت هڻڻ. ٽلهو. متارو- سڪمو- طاقتور.

● وچاڻُ ۽ وچاڻَ (ٿ): ذ. هنڌ- بسترو- ٽپڙ- گلم- غاليچو. ڪيس. پٿراڻي.

● وچاڻو ۽ وچاڻا: ذ. (سن. وِسْتَرَ = بسترو) بسترو- هنڌ.

● وچائيڻُ: مصدر. پڪيڙڻ- وچائڻ- ڦهلائڻ- پٿارڻ- وِڪيرڻ. پٽيرڻ- ڪولڻ. (وچايو- وچائيندو- وچايل).

● وَچائِتُ ۽ وَچائِتَ: ذ. دلال- واپاري- وٽجارو- سوداگر. خريداري. ڇاپڙو- منافق- ڏوتو.

= وَچائِتپائيُ: ڇاپڙائي- ڏوتپائي- لائي چائي- منافقي.

● وِچائِڻُ: مصدر. (سن. وِسْتَرَ = بسترو) ويڪرو ڪرڻ. پٽيرڻ- پکيڙڻ- ڦهلائڻ- وِڪيرڻ- ڪولڻ. (وچايو- وچائيندو- وچايل).

= وِچارائِڻُ: مصدر. پٽارائڻ- ڪولارائڻ- ڦٽلارائڻ- پکڙائڻ.

= وِچائِي چڏڻُ: پٽارڻ- ڪولڻ- وِڪيرڻ- ڦهلائڻ. ڏاڍو مارڻ- سيڪت ڏيڻ- سزا ڏيڻ- بيهوش ڪري چڏڻ- ليتائي رکڻ- وچائي وجهڻ- حال احوال کان ڪيي چڏڻ- ڪنهن کي جو نه رکڻ. ضايع ڪرڻ- ناس ڪرڻ- تباهه ڪرڻ.

= وِچايانُ وارَ: مٽي مائٽي ڪرڻ- سڳاپندي ڳنڍڻ- نئون ناتو جوڙڻ- نئون رستو ٺاهڻ- عزازت پيدا ڪرڻ.

● وِچِرَڻُ (ٿ): مصدر. ٽورو پاڻي وجهي لوڏڻ سان ٽاڻو ڏوڻ- آگهارڻ- چاچولڻ- جهنجهورڻ. (وچريو- وچريندو- وچريل).

= وِچِرَ: ڏوڻپ- وِچور.

● وَچُرُو ۽ وَچُرا (ت): ذ. وات جو ويڪرو- وات جو گندو- وات جو هلڪو- سفلو. ٽرڙو- ڪمينو. خراب- ڪينو- واهيات- بدفضيلتو.

● وِچِڙَڻُ: مصدر. (سن. وِچِيدَ > وِچِدر = جدا ڪرڻ) جدا ٽيڻ- الڳ ٽيڻ- علحدو ٽيڻ- ڌار ٽيڻ. پري ٽيڻ- هتي وڃڻ. وچڙي وڃڻ. (وچُڙيو- وچُڙندو- وچُڙيل).

● وَچُڙُو ۽ وَچُڙا: ذ. (سن. وَتسُ = وَچُو) پاڏو- وچ. ڪاهو- لنڊ و ڪاڻ جو ڦر. پاڏو. (ث. وچڙي ۽ وَچڙيُون).

● وِچُنڀَڙُو ۽ وِچُنڀَڙا: ذ. پيرن جي آڱرين ۾ پائڻ جي زيور جو هڪ قسم.

● وِچِٽِ ۽ وِچِٽِيُونُ (ڪ): ٿ. جاريءَ کي ڪائي، رَچوَ کي نقصان پهچائيندڙ مُنڪِرَيُونَ (رچ جي جاريءَ کي پاڻيءَ ۾ سڪڙجي وڃڻ کان روڪڻ لاءِ لوهي چلا).

● وِچِيڙيُ (ٿ): ٿ. پيرن جو سنهون سُور.

● وَچُو ۽ وَچا: ذ. (سن. وَتسَ) مينهين جو پاڏو- ڪونهُون. سانهه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ وڇيءُ ۽ وڇيءَونءُ: ث. سينهن جو مادي قر- وڇ - پاڏي - ڪولهين.

● وڇوڻيءُ ۽ وڇوڻيءُونءُ: ث. (سن. و = پري + ڇُٽ = ڇُٽڻ). مفاصلو. تفاوت - وڇوو. مُهلت. وڇوڻي - مدو - ڪڻ - عرصو - ڇيڻي - ناغو- فرجو - ڪٽو - ساهي. وٿي.

● وڇوڙڻ: مصدر. (سن. وِ + ڇِدْر = جدا ڪرڻ). وڇوڙووڇوڙ - جدائي وڇوڙ - الڳ ڪرڻ- جدا ڪرڻ - ڌار ڪرڻ - پري ڪرڻ - دور ڪرڻ. پين ڪرڻ - وکر ڪرڻ - آراڌ و ڪرڻ - خلاصو ڪرڻ - نيارو ڪرڻ. (وڇوڙيو - وڇوڙيندو - وڇوڙيل).

ـ وڇوڙ ۽ وِڇوڙ: ذ. وڇوڙو- جدائي - دوري- ڦوڙائو - فراق - هرهـ - آڇيات - آراڌي. وکرائي - ڇڙوڇڙ.

ـ وِڇوڙو ۽ وِڇوڙا: ذ. وڇوڙائي - جدائي - دوري - ڦوڙائو - فراق - هرهـ - آڇيات - آراڌي. وکرائي - ڇڙوڇڙ- الڳائي - الڳ.

ـ وِڇوڙيو ۽ وِڇوڙ يا: ذ. جدا ٿيو - الڳ ٿيو- ڌار ٿيو - نيارو ٿيو - علحدو ٿيو.

ـ وِڇوڙِيءُ ۽ وِڇوڙِيُونءُ: ث. سُٽهن جي وچ ۾ ڪارو ڏاڳو، جو اڪثر زالون سونهن خاطر پڏن.

● وِڇُونءُ ۽ وِڇُونءُ: (سن. وِرُشْچِڪَ. پرا. وِڇُوڻ). پٽڻون - ڏکي پڇ سان ڏنگيندڙ زهري جيت جو هڪ قسم (اُن کي ساڙي خاڪ ڪري پين دوائن سان ڳڏي معجون ٺاهي ڪارائجي تہ مٹائي جي پٽري ۽ ڪنگهہ لاءِ مفيد آهي). چاندي جي زيور جو هڪ قسم، جو پيرن ۾ پائجي. آتشبازيءَ جو هڪ قسم. پرت جو هڪ قسم.

ـ وِڇُونءُ جِيانءُ ڏَنڪيڻ: ستائڻ - اهنجائڻ - آزارڻ - ڏکوئڻ - تڪليف ڏيڻ - نقصان ڏيڻ - ڇيهو پهچائڻ.

ـ وِڇُونءُ جِيءُ نانِيءُ: ث. ننڍي جيت جو هڪ قسم.

ـ وِڇُونءُ وِڙهءُ: سُڇن جي وڻ جو هڪ قسم.

ـ وِڇُونءُ وڻءُ: ذ. ڪَنڊَندَ - (بچ). آڪنڊ.

ـ وِڇُونءُ وارا ڏنڳ هڏڻءُ: عذاب ڏيڻ - ايذاءُ ڏيڻ - ڏک ڏيڻ - ستائڻ - چيڇلائڻ - رنجائڻ.

ـ وِڇُونءُ واري عادَتَ رَکڻءُ: دل آزاري ڪرڻ جو شيوو ڪرڻ - (سيڪنهن کي) رنجائڻ - ستائڻ - پِتائڻ - ڏکوئڻ - نقصان پهچائڻ - ڇيهو رسائڻ - جوکم ڏيڻ.

ـ وِڇُونءُ جهوڙءُ: لاک رتي آنَ مان ٺهيل وڏو ڏٺونسر جو هڪ قسم (جنهن ۾ ڪچ ڪوڏيون وغيره ڳٽي زالون گهرن جي جت جي وچ ۾ سونهن، نزاڪت لاءِ ٽنگجين). جهوڙو.

ـ وِڇُونءُ هڏڻءُ: آزاربندڙ هڻڻ - ڏکوئيندڙ هڻڻ- رنجائيندڙ هڻڻ - ستائيندڙ هڻڻ - پِتائيندڙ هڻڻ.

ـ وِڇونڏڙو ۽ وِڇُونڏڙا: ذ. پٽڻون - زهري جيت جو هڪ قسم. آتشبازيءَ جو هڪ قسم. پيرن ۾ پائڻ جي زيور جو هڪ قسم.

● وِڇوڻان: سُٽڻين جو هڪ قسم.

● وِڇوڻ: ث. جيت جو هڪ قسم.

● وڇيرَ ۽ وڇيروُنءُ: ث. (سن. وتْسَ). سينهن جو مادي قر - ننڍي وچ - پاڏي.

● وڇيرءُ ۽ وڇيرَ: ذ. گاهو - وهڙو.

● وِڇيرڻ (ل): مصدر. ڏاڙڻ - صاف ڪرڻ - آکاهرڻ - چاڇولڻ. ڇڇولڻ. (وِڇيريو - وِڇيريندو - وِڇيريل).

● وڇيرو ۽ وڇيرا: ذ. (سن. وتْسَ = وڇو). گهوڙيءَ جو نر قر - گهوڙيءَ جو ننڍو ٻچو. ٻهاڙ. (اسم خاص). تعنقي ڪوڙيءَ ۾ ديهہ جو نالو.

ـ وڇيريءُ ۽ وڇيريُونءُ: ث. گهوڙيءَ جو مادي قر. (اسم خاص). ٿر ملڪ ۾ هڪ ڏهر جو نالو.

● وڇيڙو ۽ وڇيڙا: ذ. (سن. وتْسَ). گهوڙيءَ جو قر - ٻچو - تازو چاول قر.

● وِڇيڻ: ث. ڇڇي - ڪِرڙي.

● وحدانيءُ: گفتگو - ڳالهاڻ - وظيفو - ورد. هرڪنهن ڳالهہ جو ذر ذر ڇوڻ. عادت- فطرت. ضد.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وحْدانيءَ لڪڻ: وظيفہ پڙهڻ لاءِ ڪنهن ڳالهہ کي وري وري وڃائڻ ـ دهرائڻ.
● وحْدانِيَتُ: (ع). هيڪڙائي ـ اڪيلائي ـ يڪتائي. يڪانگي. هڪ هڻ ـ هڪڙو هڻ. هڪ ڏئي تعالي. (اهو عقيدو جنهن موجب خدا جي ذات هڪ آهي، ديوي ديوتائون ڪوڙ سچا آهن، عبادت رڳو خدا تعالي جي ڪبي آهي، اهو عقيدو جنهن موجب واجب الوجود رڳو هڪ ئي آهي).
● وحْدتَ ۽ وحْدتُونُ: ث. (ع). هيڪڙائي ـ يڪ وجُودي ـ ايڪتا ـ ايڪائي ـ فرديت ـ تنهاهي ـ اڪيلائي. توحيد. ميلاپ ـ ايڪو ـ اتفاق ـ يڪاني ـ (ٻڌي يا ڪثرت جو ضد). مقرر عادت.
= وحْدتُ الوُجُود: ذ. سموري موجودات ڪي خدا تعالي جو وجود ڪري مڃڻ ـ ڪائنات جي هرذري ذري ڪي خدا تعالي جو وجود سمجهڻ. قدرت جي ٻيدا ٿيل شين ڪي خدا تعالي جو وجود سمجهڻ.
● وحْدتِ ثانِ: هيڪڙائي مان ـ اڪيلائي مان ـ يڪ وجودي ۽ مان ـ تنهائيءَ مان.
= وحْدتَ ثِيُ وڃڻ: عادت ٿي وڃڻ ـ ورد ٿي وڃڻ ـ وظيفو ٿي وڃڻ. مقرر هير ٻڌجي وڃڻ.
= وحْدتِ وِيا: وحدت ۾ ويا.
● وحْدتِ پَسَنُ: شوخ ٿيڻ ـ بي ادب ٿيڻ ـ نرلجو ٿيڻ ـ حال احوال کان نڪرڻ ـ وجد ۾ پوڻ ـ گهڻ ۾ پوڻ ـ ٻي ڪنهن جو خيال نہ ڪرڻ.
● وحْدہٗ: هُو (الله تعالي) هڪ آهي ـ هو هڪڙوئي آهي.
= وحْدہ لاشرِيڪ لہ: هو هڪڙو (آهي). ناهي ڪو شريڪ هن جو يا هن سان.
● وحْشُ: ذ. صفت. (ع). وحشي يا جهنگلي جانور. مرون. ڊور. جهنگلي جانور ـ خراب ـ بد ـ زشت. بڇڙو ڪنو.
"رسنو سو ريشان ڪي وحوش وٽاءِ."
(آبري ـ شاهہ)
= وحْشَتَ ۽ وحْشتُونُ: ث. جهنگليڻ ـ جانورن جهڙي حالت. جانورن وانگر انسان کان نفرت. ظلم. ڏؤ. خوف. سودا ـ خفقان ـ گهبراهٽ. جنون ـ چريائي ـ ديوانگي. حيوانيت. جهالت. آداسي ـ مايوسي ـ بيچيني.
= وحْشَتَ زَدہ: خوف ۾ ورتل ـ ڊپ ۾ ورتل ـ خوفائتو ـ ڊپائتو ـ گهبرايل.
= وحْشِيُ ۽ وحْشِيُ: ذ. صفت. جهنگلي ـ ان گهڙيو. ظالم ـ خوفائتو. سنگدل ـ ڪٺور ـ بي رحم ـ نردئي ـ قهار ـ ڪٽيل. جانورن جهڙي هات ڪنڊ. چريو ـ جنوني.
● وحُوشُ: ذ. جمع وحْشُ جو. جهنگلي جانور ـ مرون. ڊور.
● وحِيُ ۽ وحِيُ: ذ. (ع). خدا جي طرفان آيل حڪم (ڪنهن ملائڪ جي هٿان) ـ پڌرائي ـ لسانِ غيب ـ بشارت آڪاس ـ واڻي ـ الهام. نئين خبر. دل ۾ ڪا ڳالهہ وجهڻ. الله جو ڪنهن ماڻهوءَ کي پيغام پهچائڻ. لکي ڳالهہ چوڻ ـ ڳجهہ ۾ ڳالهائڻ. اشارو ڪرڻ. خدا جو پيغام ـ ڊڪيل ڳالهہ ـ نرم سخن.
● وحِيدُ: ذ. صفت. (ع. وحد). اڪيلو ـ هڪڙو ـ يڪانو ـ تنها. الڳ.
● وِدْ ۽ وِدَ (ڪ): ذ. عهد ـ وعدو ـ انجام ـ اقرار ـ قوڙ ـ ٻول ـ وچن ـ ٻرن ـ ساک ـ دوئي.
● وِداعُ ۽ وِداعَ: ذ. (ع). سوڪلائي ـ رخصت ـ ڇوٽي ـ الوداع ـ خدا حافظي ـ آسرو الله جو ـ الله تڪهار.
● وِداڻِيُ: ذ. هلواڻي ٻاوچن جو هڪ قبيلو.
● وِدمانُ: صفت. (سن وِدْيَمان). حاضر ـ موجود ـ هڪيو.
● ودَنُ (ت): مصدر. ٻيهڻ ـ ڪڙو رهڻ ـ ايو رهڻ. وڻڻ. جهلڻ ـ ٻڪڙڻ. (وديو ـ ودينڊو ـ وديل).
● وِدْوا ۽ وِدْوانُونُ: ث. ٻيسوه ـ رن زال ـ رن ـ ڏنيل ـ ڏني ـ ڦلانونتي ـ ڏهاڳڻ ـ رنڙي ـ وڏوا.
● وِدْوانُ ۽ وِدِوانُ: ذ. صفت. وِدْيا + وان). وديواوان ـ عالم ـ جاڻو ـ ماهر ـ عاقل ـ فاضل. هوشيار ـ علم وارو ـ جاڻ وارو ـ پروڙ وارو ـ سمجهہ وارو. هوشوان ـ هوش وارو ـ هوشمند. تعليم يافتہ ـ پڙهيل ـ پنڊت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِدِيا ۽ وِدِيائُونُ: ث. (سن). علم - سائينس - جاڻ - پروڙ - ٻُڌي - عقل - هوش - فهم - ذهن - گيان - ٻُوجهه - سمجهه. ڪن - فن - ٻُڌ - دانش - واقفيت. حقيقت. هندن ويدن ڪي چوڏهن قسمن ۾ ورهايو آهي. چار وِيد - ويدن جا ڇهه انگ، يعني، صرف، نحو، عروض، بيان، هئيت. پراڻ يعني آرهيات.

= وِدِيا دِيُنُ ڪَرَڻُ: سکيا ونڻ - علم پرائڻ - تعليم حاصل ڪرڻ - گيان حاصل ڪرڻ.

= وِدِيارُٿِيُ: ذ. صفت. شاگرد - سيکڙات - طالب العلم - سکندڙ - پڙهندڙ.

= وِدِيالُو: ذ. وِدِيالَيَ - ودیا ونڻ جي جاءِ.

= وِدِيالَيَ: ذ. مڪتب - علم جي جاءِ - مدرسو - درسگاهه - سُڪول - ڪاليج - مڪتب - پانشالا.

= وِدِياوانُ ۽ وِدِ ياوانَ: ذ. صفت. ودوان - عالم - فاضل - عاقل - جاڻو - پڙهيل - علمي - هوشيار - وگيانڪ - قابل - ڏاهو - سياڻو - سمجهو - ذهين - هوشمند - هوشوان.

● وِدِيُسُ ۽ وِدِيُسَ: ذ. (سن. وِدِيش) پرديس - پرائو ملڪ - پرائو ڏيهه - ڏاريو ملڪ - ڏاري جاءِ - ڏاريو ماڳ - ڏورانهون ملڪ - غيروطن - ولايت.

● وِدِيُشُ ۽ وِدِيُشَ: ذ. صفت. (سن. وديش < و = پري + ديش = ملڪ) ڏاريو ملڪ - غير وطن - پرائو ڏيهه - ڏاريو ماڳ - ڏاريو ملڪ - پرڏيهه - غير ملڪ - پرديس.

= وِدِيشِيُ ۽ وِدِيشِيُ: ذ. صفت. غيرملڪي - پرڏيهي. غير - ڏاريو - پرديسي - ٻئي ملڪ جو - ڏاڻي ڏيهه جو - غير وطني. راهي - مسافر - پرائو - پرڏيهي.

● وَڌ: ث. (سن. وَرْ (ي) ڌ = واڌارو) واڌ - واڌارو. ترقي - زيادتي. وڌيڪ - زيادهه - گهٽو - ٻهون - جهجهو - ڳهل - جال - سرس - گائبو - سبيل - گهٽي ٽي - گهٽيءَ وارو - سکيو - ستابو - آسود و - سُکيي.

= وَڌِ پَوَڻُ: گهٽتائي ٿيڻ - ڪا مصيبت اچڻ - بدسوڻ ٿيڻ - آفت. ڪنهن حادثي سبب ماڻهو مرڻ.

● وَڌِ ٿِيڻُ: ندا. شال وڌ هُجڻ - شال سکيو هجڻ - شال آسود و هجڻ - شال سلامت هجڻ - شال زنده رهڻ - دعا جو هڪ قسم.

= وَڌِ واڌِيرُوُ: گهٽو زياده - گهٽو وڌيڪ - تمام جهجهو - تمام ٻهون - جال - سرس.

= وَڌِ وِڌِيرِيُ (ث): ٻئي ڪان وڌيڪ چڙهت. چاڙهو - زيادتي. چڙهي لڳڻ - وڌي ڪا شيءِ هٿ.

= وَڌَ وَڌِيرُوُ (ث): زبردست ماڻهو - خراب ماڻهو - بدلحاظ انسان - بدنام - خوار.

● وَڌُ ۽ وَڌَ (ڪ): ذ. پٽ وغيره جي وڏي - گهرجي ماڻي - گهر جي لاءِ پٽ.

= وَڌَ ڪَ ۽ وَڌَ ڪُونُ: ث. وڌڻ جو ڪم - وڏو ڪرڻ - ورڇ ڪرڻ - تقسيم ڪرڻ - ورهاست.

● وَڌ: شاستر جو حڪم - پوريءَ ريت.

= وَڌ نِڪِيدِ ڪَرَڻُ: ويچار سان نڪيڙ ڪرڻ - جوڳ اجوڳ ڏسڻ.

● وِڌِ: ث. (سن). هندن ۾ آها ناپاڪائيءَ جي حالت (جنهن ۾ فوتيءَ ڪي سنان سرب هٿ نه اچي). ٻليءَ ڪي مارڻ ڪري ٽيل ناپاڪائي. رسم جو هڪ قسم، جو هندن ۾ ٿئي، جيڪو ماڻهو گناهه ڪري مري وڃي تہ پوءِ آنهيءَ سُنهي ماڻهوءَ جا گناهه پاپ سڀ گهر جا پاتي پاڻ تي کڻي، ۽ انهيءَ پاپ لاهڻ لاءِ خيراتون دان پُڃ ڪن. حقيقت - سڌ - پروڙ - سماچار - خبر چار.

= وِڌِ پَوَڻُ: بنا سنان سرب جي موت ٿيڻ ڪري، چوت جو لڳڻ يا پاپ جو لڳڻ.

= وِڌِڑِيوُ ۽ وِڌِڑِيا: ذ. صفت. وِڌ لڳل - گنهگار - پاپي - ظالم - ڏوهي. خراب ماڻهو.

= وِڌِ لڳَڻُ: وِڌِ پَوڻ.

= وِڌِ ڪَرْمُ: وِڌ لهرائڻ جي ڪري. معاف ٿيڻ جهڙو ڪم، جو ڪنهن پاپي ماڻهوءَ کان ڪرائڻ واري حالت.

= وِڌِ لَهُڑائِيُ: وِڌِ پوڻ جي پاپ جو پراچت ڪرڻ. گناهه جهڙي ڪم کان چوڻڪارو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

حاصل ڪرڻ - ڪيتو لوڙڻ - پوري ڏيڻ - پراسچت ڪرڻ - ڪنارو ڏيڻ.

● وَڏا: وڏاءِ - زياد تي. (اسم خاص). تعلقي قنبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِڏاتا ۽ وِڏاتائُونُ: ذ. (سن. وِڏاتَرُ) قسمت جي ديوي. چَنڊي - پاڻ - نصيب - قسمت.

● وِڏاپ: سونءُ ۾ سورو صاف ٽيل نه هڻي - سون صاف ڪرڻ وقت سون جي ڦٽي ٿوڻ جي حالت.

● وَڏارِي اچَنُ: ان ڪيي اچڻ.

● وَڏانَوِي: صفت. نوانوي - هڪ سؤ سان هڪ انڪ گهٽ وارو عدد.

● وَڏاڻُو: ذ. (سن. وَرْدَ = وڏڻ) واڌائي - مبارڪ - واڌاڻو. شادمانو - خوشيءَ جو وقت.

● وَڏائِيُ (ت): اسم خاص. ذات جو نالو.

● وَڏاوِڙُو ۽ وَڏاوِڙا: ذ. پيٽ ڪان ٻاهر نڪتل حصو (چت جي ڪاڻ جو). ڪنهن به جاءِ جي ماڙيءَ جو ٻاهر نڪتل ٽُڪر - ٽَنُ - بَنَاءُ - ٽاهُ - سينگار (جاءِ ۾) - ٽاهه نُوهه - زينت - ٻيهڪ. سونهن - زيب.

● وَڏائِنُ: مصدر. سرسائڻ - زور ونائڻ - اضافو ڏيڻ - چاڙهڻ. واڌ ڏيڻ - وڏو ڪرڻ - ڪشادو ڪرڻ - زياده ڪرڻ - ڦهلائڻ - پسارڻ - پکيڙڻ. لاهڻ. لٽڻ. آڻاءُ ڪرڻ - وڏائي ڀالهه ڪرڻ. وستار ڪرڻ - شرح ڪرڻ. هارائڻ - لاهڻ - ديگڙي مان ڪيڻ. وجهڻ. (وڏايو - وڏائيندو - وڏايل).

▬ وَڏاءُ ۽ وَڏاءِ: ذ. زياد تي - وڏاءُ. واڌ - ليسو - راسوڙو - وِستارُ - ڊيگهه - پسارو - ڪهت - ڪوات - ڪاڻ - واڌارو - وراڻ - چاڙهو - سرسي - مالداڻو - پکيڙ - وڏائو - آڻاءُ - مبالغو - زياده بياني.

▬ وَڏائِي رَکَنُ: لاهي رکڻ - ورچي رکڻ - ونڊي رکڻ - تقسيم ڪري رکڻ.

● وَڏائِيُ ۽ وَڏائِيُونُ: ث. مبارڪون - ڪيرون - مبارڪباد ي - واڌائي - خوشخبري. جَسُ.

● وِڏِڙَ ۽ وِڏِڙَکُونُ (ت): ث. چنگهه يا پانهن ۾ ڪنهن ڦٽ جي آڪيڙ سبان ڳوڙهي. نري ۾ نڪتل ڳوڙهي. ڳنهر - ويلڙ.

▬ وِڏِڙَ ڪَ ٽِيٽَنُ: نري ۾ رڳ جو سُڄڻ - ويلڙ نڪرڻ - نري ۾ ڳوڙهي پيدا ٿيڻ - ڳنهر آڻي پوڻ.

● وِڏِڙُ يا: اسم خاص. (ڪاري ۾ رهندڙ) هڪ ذات جو نالو.

● وِڏِڙِيوُ ۽ وِڏِڙِيا: ذ. صفت. (سن. وَٽِيتِ يِيتَ) چريو - چرپٽ - سودائي.

● وَڏُڪُ ۽ وَڏُڪَ: ذ. صفت. زياده - وڏيڪ - سجيه - اجاڻ - سرس - گهٽو - جهجهو - هيڪاري. زياد تي - وڏيڪائي - گهڻ - فرط - فاضل - واڌو - فالتو - زائد. ڪثرت - اضافو - واڌارو. (ث). زياد تي - وڏيڪائي - جهجهائي - گهٽائي.

▬ وَڏُڪ جو ٻاڳوُ: وڏندڙ ۾ حصو - نفعي واري شيءِ.

▬ وَڏُڪَ رَکَنُ: فوقيت رکڻ - مان رکڻ - عزت رکڻ - آبرو رکڻ. وڏائي رکڻ - وڏاءِ رکڻ - برتر هڻڻ - زور رکڻ. طاقت رکڻ - ڪنهن ڪان اعليٰ يا آتر هڻڻ.

● وَڏَنُتُ ۽ وَڏَنُتَ: ذ. صفت. وڏندڙ - وڏندو - سائو - آباد - سرسير - ساڄو - سياڳو - سڻائو - فرخنده - وڏَندُ.

● وَڏَنُدُ ۽ وَڏَنُدَ: ذ. صفت. سائو - آباد - سرسبز - ساڄو - وڏَنُتُ.

● وَڏَنُدُو ۽ وَڏَنُڏا: ذ. ارٿ - سنپاڻ - سنيڻ - بنائڻ - وڏندو. ڪير ۾ ڪٽائي وجهڻ - ڪير جو جمڻ.

● وَڏَنانا: طرحين طرحين ريتن سان - جدا جدا نمونن سان - الڳ الڳ رسمن سان. نيارا نمونا.

● وَڏَنُ: مصدر. (سن. وَرْدَ) آسرڻ - آپرڻ - زياده ٿيڻ. جهجهو ٿيڻ - گهٽو ٿيڻ - ڪشادو ٿيڻ - مٽو ٿيڻ - وڏڻ - ويجهڻ - ڪيچ ٿيڻ - ڪيت ٿيڻ - آڏڻ - چڙهڻ - سائوٿيڻ - سرسبز - مچڻ مورڻ - پکڙڻ - ڦهلجڻ. پرچڻ - پروسڻ - پائڻ - وجهڻ. ونڊڻ - ورچڻ - تقسيم ڪرڻ - ورچ ڪرڻ - پائڻ - ورهائڻ. اوسراڻ - هلڻ. جلد پنڌ ڪرڻ. اوپڙ - اوپر. (وَڏيو - وڏندو - وڏيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

■ وَڏَنڊيُ وِڪَ: وڏي ٽڪڙي وِڪَ - وڏو قدم - برانگهه.

■ وَڏِيَلُ وَڏِيَلَ: جوڙ ڏنل.

■ وَڏِيُ وَڄَڻُ: اڳتي وڄڻ - ٽيڪو هلڻ - وڏيڪ يا گهٽو ٽيڻ. وڌڻ لنگهڻ - وانجڻ - اڳتي نڪري وڃڻ - گوءِ ڪٽڻ - شڪ ڏيڻ - بازي ڪٽڻ.

■ وَڏِيُ وڻُ ٽِيَڻُ: زوروڻ - طاقت وارو ٽيڻ - پلوان ٽيڻ - جوان ٽيڻ. ظلم ڪرڻ. چالاڪ ٽيڻ - حرفت باز ٽيڻ - هوشيار ٽيڻ - سياڻو ٽيڻ - سمجهو ٽيڻ. پيڙه پختي ٽيڻ - بنياد پڪو ٽيڻ - پيرن تي بيهڻ - پنهنجو پاڻ تي مدار رکڻ - پاڻ پرو ٽيڻ.

● وَڏَنُ ۽ وَڏَنَ: ذ. ڏاتڻوئي برتن جو هڪ قسم، جنهن ۾ ڪاڏو وغيره ترجي - ڪَٽِيچُ. واڌ - ورڌي - وڌاءِ - زياد تي.

● وَڏَٽَڪَ ۽ وَڏَٽَڪُونُ: ث. ڳوڙهو - ڳنهر - ويڑ. جيڪڏهن پير ۾ ڦرڙي ٽٽي تہ آن جي سُور جي ڪري ستر جي چڏي وڃ ٽيل ڳوڙهو.

● وَڏِٽِيُ: ث. ڏاتوءَ جو هڪ قسم - چمچي جو هڪ قسم - ڏوئي - ڪَٽِيچُ - ڪفگير. هڏ ڪوئي.

● وَڏُو وَڏَنُ: ذ. جلد وڏندڙ ٻار. ڏيئڻ - ڏيئر.

● وِڏِوا ۽ وِڏِوائُونُ: ث. (سن). وِدوا - رَنَ - ڏَنيل - رنڙي - ٻيوه - ڏڻي - ڦلاونتي - ڏُهاڳڻ. جنهن جو مڙس مري ويل هجي.

■ وِڏِوا آشِرَمُ: رنن زالن جي رهڻ جي جاءِ.

● وَڏِيُ: وياج - سود و. نفعو (آسوڪا راجا جي زماني ۾ مَروج).

● وِڏِيُ ۽ وِڏِيَونُ: ث. (سن. وِدِ) شاستر يا ڏرم جي آگيا. امر. ڏوهي. رستو - طريقو - ڍنگ. ويدانت جو هڪ قانون يا اصول. حڪم - آگيا. ريت - رسم - رواج.

● وَڏِيا: اسم خاص. ذات جو نالو.

● وَڏِيجا: اسم خاص. ذات جو نالو.

● وَڏِيرڙُ ۽ وَڏِيرڙا: ذ. ڪجهه وڏو - ڪجهه زياده - البت - سنوالو - وڏيرڙو.

● وَڏِيڪُ ۽ وَڏِيڪَ: ذ. صفت. (سن. اڌِڪ) وڏڪ - زياده - گهٽو - جهجهو - اجايو - بيجاءِ - حد کان ٻاهر - واڌو - بيحد - اتينت - اپار. ٻيو به - سرس - اجايو - سڄيه - فضول - زائد - ٻَهُون - فاضل - ريل چيل - اڻ ميو. اڌڪ (هندن جي مهيني جو نالو، جو هندو ماڻهو ٽِن ٽِين سالن کان پوءِ سال ۾ وڌائين).

■ وَڏِيڪائِيُ ۽ وَڏِيڪائِيونُ: ث. وڏيڪي - اجهلائي - گهٽائي - گهٽ - فرط - اڊنگائي - بالفضولي. نهايت - بسياري - بدپرهيز.

■ وَڏِيڪِيُ: وڏيڪ - گهٽائي - فرط - گهٽ - نهايت - بسياري - بدپرهيز - اجهلائي - فاضلي - (ظلم جي حد) ٻاچي - باقي.

● وَڏُ ۽ وَڏَ: ث. وڏي هجڻ جي حالت - بزرگي - پيرمردي. وڏائي - سن رسيده. (صفت). وڏو.

■ وَڏَ پاڳِيُ ۽ وَڏَ پاڳِيونُ: ذ. صفت. وڏي پاڳ وارو - بخت وارو - پاڳڻ واري - خوش نصيب - خوش قسمت - بختاور - نصيب واري - سپاڳي - بخت واري.

■ وَڏَٽِنُ: ث. وڏپڻ - جهوني عمر - وڏپڻو - پيري - ٻڍاپو - بزرگي - ٻڍاپڻ - سن رسيده. عزت سان هلڻ - مان داري - مان سان هلت ڪرڻ - پاڻ کان وڏي ڪي عزت ڏيڻ. ضعيفي.

■ وَڏَپَ ۽ وَڏَپُونُ: ث. وَڏَ - وڏي عمر - وڏپڻو - بزرگي - ٻُڍاپڻ. وڏائي.

■ وَڏَٻِڻُ: ٻڍاپڻ - بزرگي - وڏي عمر - عمرد راز - سن رسيده.

■ وَڏَ ٻِيٽوُ ۽ وَڏَ ٻِيٽا (ڪ): ذ. صفت. ڳجهه يا راز ظاهر نہ ڪندڙ. وڏ ڳڏو - برد بار - وڏي دل وارو - راز پوشيده رکندڙ. (ث. وَڏَ ٻِيٽِيُ ۽ وَڏَ ٻِيٽِيونُ).

■ وَڏَ جِگرائِيُ ۽ وَڏَ جِگرائِيونُ: ث. دل جي ڪشادگي. دليري - بهادري - همٿ - ڪشاده دلي. ادارتا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ وڏو جگرو ۽ وڏو جگرا: ذ. صفت. وڏي دل وارو ـ کشادي دل وارو. پهلوان ـ بهادر ـ سورهيه ـ سورمو ـ دلير ـ بي ڊپو ـ همٿ پريو ـ اعليٰ همٿ ـ اعليٰ دماغ. پڪي ارادي وارو.

ـ وڏو جهولي: ث. صفت. وڏي جهولي واري ـ گرب واري ـ وڏ جهولي نار.

ـ وڏو خرچو: ذ. گهڻي خرچ وارو ـ گهڻن خرچن وارو ـ مهانگو ـ هٿ ڦاڙ ـ گهڻ خرچائو ـ ڦني چرگند ـ خرچ طلب. وڏ عيالي ـ وڏي ڪٽنب وارو.

ـ وڏو ڏاڻي (ڪ): ذ. صفت. وڏيرو ـ پٽيل ـ مڪي ـ چوڌري. اڳوان ـ سردار ـ حاڪم.

ـ وڏو ڦڙ: هلڪل وڏو ـ اعليٰ ـ آڏم.

ـ وڏو ڦوتو: ذ. صفت. وڏي عيال وارو ـ پيٽوڙي.

ـ وڏو ڦڙو ۽ وڏو ڦڙا: ذ. وڏن ڦڙن وارو (مينهن)ـ وڏن ڦٽن وارو (مينهن)ـ زوردار (مينهن)ـ سخت (برسات).

ـ وڏو ڦڙو وسڻ: ڏاڍي مار ڏيڻ ـ سخت سزا ڏيڻ. ويڙهه ڪرڻ ـ جدوجهد ڪرڻ ـ ڏڍو ڪرڻ ـ تڪرار جڙ.

ـ وڏو ڪ ۽ وڏو ڪ: ذ. صفت. وڏيرڙو ـ ڪجهه وڏو ـ البت وڏو.

ـ وڏو ڪو: وڏ پرو ـ وچولو ـ ڪجهه وڏو ـ البت وڏو ـ ٽورو وڏو ـ ڏاڏو. پڙڏاڏو. سردار. مڪي.

ـ وڏو ڦوتو ۽ وڏو ڦوتا: ذ. گهڻو ڪائيندڙ ـ پيٽير ـ پيٽو. پيٽ لٽ ـ مانين ٽوڙ ـ هيچي ـ پيٽوڙ. گهڻي ڪٽنب وارو يا جنهن جا ڪائٽ وارا گهڻا هجن.

ـ وڏو ڪاسائي: ذ. گهڻو گوشت وڪڻندڙ ـ وڏو (ماهو) گوشت وڪڻندڙ.

ـ وڏو ڪڪ: وڏ جڪ ـ وڏي عمر واري چوڪري.

ـ وڏو ڪائو: ذ. صفت. گهڻو ڪائيندڙ ـ پيٽو ـ پيٽوڙو ـ پيٽير ـ وڏ توتو.

ـ وڏو ڪر دائي ۽ وڏو ڪر دائي: ث. وڏ جگرائي ـ ڪشادگي ـ برد باري ـ وڏ دلي. آدارچتي ـ گهري خيالات.

ـ وڏو گڙدو ۽ وڏو گڙدا: ذ. صفت. آدارچت. اونهي خيال وارو. ڳجهه سانڊيندڙ. گنبير ـ برد بار ـ اعليٰ دماغ ـ اعليٰ همٿ ـ وڏو جگر ـ همٿ پريو ـ بهادر ـ پهلوان ـ سورهيه ـ ويرُ.

ـ وڏو گڙدو ٽيڻ: صابر ٽيڻ ـ صبر وارو ـ حليم سياڻ. هر ڪا گهاڻهه دل ۾ سانڊڻ ـ دل جو پختو ۽ مضبوط. ڪشاده دليو. راز فاش نه ڪرڻ ـ ڳجهه ظاهر نه ڪرڻ ـ برد بار ٽيڻ.

ـ وڏو گڙدو ٽيڻ: صابر ٽيڻ ـ برد بار ٽيڻ ـ صبر وارو ٽيڻ ـ هر ڪا گهاڻهه دل ۾ سانڊڻ ـ دل جو پختو هڻڻ ـ مضبوط دل هڻڻ ـ راز فاش نه ڪرڻ ـ پڙدو رکڻ ـ ڳجهه ظاهر نه ڪرڻ.

ـ وڏو گهرا (ڪ): ذ. صفت. وڏي گهر وارو ـ خاندائي گهر جو اولاد ـ اصل نسل وارو ـ حسب نسب وارو ـ وڏ عيالي. سرداڻو گهر ـ پٽيلاڻو گهر ـ پرئي مڙس جو گهر.

ـ وڏو گهيراڻو ۽ وڏو گهيراڻا: ذ. خاندائي ـ اصيل ـ اعليٰ ـ وڏي ڪٽنب وارو ـ وڏي قبيلي وارو. ٻيئل ـ آسودو ـ ساڻو ـ سکيو ـ ستاهو ـ سالدار.

ـ وڏو ل ۽ وڏو ل (ڪ): ذ. صفت. وڏو ـ وڏيرڙو ـ ڪجهه وڏو ـ البت وڏو. بزرگ ـ ٻڍو ـ عمر جو وڏو ـ دراز عمر ـ سن رسيده.

ـ وڏو ماٿهپائي: ث. وڏ ماٿهپي ـ اڪڙبازي.

ـ وڏو ماٿهپيو ۽ وڏو ماٿهپيون: ث. وڏو درجو. وڏائي. عظمت ـ شان ـ مرتبو ـ عزت. وڏائي ـ هٿ ـ ايمان ـ تڪبر ـ اڪڙ ـ سيت ـ ٿوٽ پائي. ترڙائي ـ ڦوند. اشرافت.

ـ وڏو نمڻيائي ۽ وڏو نمڻيائيون: ث. نندي وڏي جي وچ ۾ تفاوت. فضيلت. ادب انداز ـ نياز نڙت ـ مروت ـ مهرباني ـ لحاظ.

ـ وڏو نمڻيائي رکڻ: نندي ۽ وڏي جي وچ ۾ تفاوت ـ ادب جو انداز رکڻ ـ مروت مهرباني رکڻ ـ نياز نڙت رکڻ ـ لحاظ لياقت رکڻ.

ـ وڏو واتو: وڏي وات وارو ـ آهو ماٿهو جنهن جو وات وڏو هجي ـ واترادو ـ واتورو ـ وات ڦاڙ ـ وات

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هٿندڙ- يخي هٿندڙ- وات ڦاٽوڙو دهل - گهڻ ڳالهائو- بڪبکيو.

= وَڏَ واتيوُ: ذ. وڏ واتو - وات ڦاڙ.

= وَڏَ وانيرُ (ڪ): ث. وڏي چوڪري - جوان ڏيءَ - دوشيزه. وڏ وَر.

= وَڏَ وَرُ: ث. شاديءَ لائق چوڪري.

= وڏَهٿو ۽ وڏَهٿا (ت): ذ. گهٽو ڪائيندڙ- ٻيٽوڙو - ٻيٽيرُ - وڏ قوتو. وڏ سڪهو.

● وِڏَ ۽ وڏُونُ: ث. عيب - اوٽائي - ويڪ - سقم - بيءُ - وِنسگ - گهٽتائي - ڪهٽ - ڏيٺ - آڻ تُڻ - آل - خامي.

● وڏا: ذ. جمع م. بابا ڏاڏا. بزرگ.

● وڏاڙ (ت): ذ. بس ڪرڻ - ناڪارو ڪرڻ. انڪار ڪرڻ.

● وڏائڊَرو ۽ وڏائڊَرا: ذ. (سن. و رُڊ = وڏ). وڏو - آتم - اعليٰ - مها - اعظم - وڏيرو - گهٽيرو - وڏيڪ - وڏو ماڻهو - وڏا - مکيه - ٻٽيل - چوڌري - ٻريو مڙس. عمدو. وڏائيءَ م پريل - هٿ م پريل - ايمان م پريل. زوروارو. مضبوط - ڏاڍو - سخت. (ث. وڏائڊَريُ). طويل - طول - لنبي - ڊگهي. وڏيون ٻيڙيون - وڏي ڪشتي - وڏي ڊونڊي.

● وڏاڻِ: ث. وڏائي.

● وڏاڻُ ۽ وڏاڻَ: ذ. وڻوهڙ - هٿوڙو - وڻاڙُ - مترڪو - گهن - مارتول - لوهارن جو لوهه ڪٽڻ لاءِ هڪ ڳرو لوهه جو اوزار. وڏي نظر. قد ۽ قامت. وڏائي. وچن - انجام - اقرار - ٻول - وعدو - ڪاهارو. اڳ ڪيل سؤدو. آئنده سؤدو يا اهو سؤدو جنهن جو مال حاضر نه هجي يعني فصل لهڻ جي اميد تي اهو سؤدو اڳيئي ڪرڻ م اچي وڃاڻ. (سن. واد). وڃائڻ - واڇو - چنگ - ساز.

= وِڏاٿو: صفت. ڪاوڙيل. وڏ وڙيل.

= وڏائيُ: وڏاڻ هٿندڙ - مترڪو هٿندڙ- گهنتري - گهن هٿندڙ. وڻوهڙ هٿندڙ. ٽاڻارن وت وڏاڻ هٿندڙ مزور.

= وڏاڻ هٿڻُ (ت): چوليون ٻانهيءَ جون - ڪناري سان پاڻيءَ جون چوليون لڳڻ - ڪنديءَ سان پاڻيءَ جون لهريون لڳڻ.

= وِڏائڻُ: مصدر. وڏائي ڪرڻ - واڪاڻ. عيبدار ڪرڻ - گلاگير ڪرڻ. (وِڏايو - وڏائيندو - وِڏايل).

● وڏائيُ ۽ وڏائيڻُونُ: ث. بزرگي - عظمت - مرتبو - شان. آڪارُ. قدوقامت. عزت. واڪاڻ. قد. خوبي - خاصيت - آڇائي - ڳڻڀائي - آتمتا - ڳڻ - جوهر - فضيلت - آتر - فوقيت - شرف - قدامت - ڏاڙ - لاف - ٻڙاڪ - مغروري - گهمنڊ - شيخي - هٺ - دماغ - وڏنڪ - هوءَ - دم - اغماض - تڪبر - ڦوندو - آڪڙ - هٺ. ايمان - اهنڪار.

= وڏائيتو ۽ وڏائيتا: ذ. صفت. عيب جوئي ڪندڙ - گهٽتائي ڪندڙ - خامي ڪيندڙ - هٺ ڪندڙ - ايمان ڪندڙ - ڦوندو ڪندڙ - آڪڙ ڪندڙ - فخر ڪندڙ - تڪبر ڪندڙ. برابر - جوڳو - آڇت - مناسب - لائق - شايان - ٺيڪ - صحيح - جڳهائتو - شائستو - واجب - باب جو - ڪم جو - ڏانو جو - وٽندڙ - پاوند - باب - پلارو - آڇو - چوڪو - اتمُ - آتمُ - خاصو - فائق - عمدو - مهربان - رحمدل - آيڪاري - وڏائتو - ڳڻائتو - ڏسڻو.

= وڏائيُ خور: وڏائي ڪندڙ - هٺ ڪندڙ - ايمان ڪندڙ - تڪبر ڪندڙ - ڦوندو ڪندڙ - گهمنڊ ڪندڙ - آڪڙ باز - آڇت باز.

= وڏائيُ مٺو: آڪڙ باز - متڪبر - گهمنڊ باز - ڦوندو باز - آڇت باز - ايماني. اهنڪاري.

= وڏائيُ يا ٽاڻُ م پترجڻُ يا ڇڇڻُ: هٺ م پرجڻ - آڪڙ م پرجڻ - ڦوندو م پرجڻ - گمنڊ م اچڻ - تڪبر م هوڻ.

● وڏ ٻاڳيا: اسم خاص. تعلقي موري، تعلقي گهوٽڪيءَ م ديهن جا نالا.

● وڏ ٻڳيا: اسم خاص. ذات جو نالو (ڪلهوڙن جي ٻاڙي وارا). وڏي ٻڳ ٻڌندڙ.

● وِڏُرُ ۽ وِڏَرُ: ذ. جهڙ - ڪڪر - بادل - مينگهه - ابر. مينهن جا نديا ڦر. (ڪ). تمام ڀلي - اوچي مينهن (ث).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَڏُو ۽ وَڏُڙا: ذ. وڏو - بزرگ - پُڊو - عمرد راز - سن رسيده - وڏڙا - عزيز. فوت ٿيل عزيز. وڏڙو ويلو. صبح جو وقت.

- وَڏُڙُنُ: پوڙهن - بزرگن - پُڊن - پڊڙن - وڏي عمر وارن.

- وَڏُڙَنُ پيڙوُ ٿيڻُ: وڏن کي ويجهو ٿيڻ - مرڻ کي سڌائو ٿيڻ - عمر کائي چڙهڻ - موت ويجهو اچڻ - مرڻ - فوت ٿيڻ.

● وِڏَسَڻُ (ت): ذ. ڏنهنجي وطن مان وڃڻ سبب سڪ نہ ڏسڻ - دربدر ٿيڻ - آواره ٿيڻ - خانہ بدوش ٿيڻ - جلاوطن ٿيڻ - وڃڻي وجهڻ - پرڏيهي ٿيڻ - پرديسي ٿيڻ.

● وَڏُفُ ۽ وَڏَفُ: ذ. (ف. بادیان) پسارکي وڪڙ جو هڪ قسم، سؤنف - بادیان. ٻوٽي جو هڪ قسم، جنهن جي گُل مان داڻا خوشبوء دار ٿين ۽ ڇڻي وجهڻ کان پوء لاپارو پوي، ذائقہ ڪجهہ ڪتساروءَ منو ٿئي، داڻا ڏکها زردائ تي مائل ٿين، دوائن جي ڪم اچي (هاضمي لاء).

● وَڏُقَ: ذ. (ف. بادیان) پسارکي وڪڙ جو هڪ قسم، دوا طور ڪم اچي - سؤنف - بادیان.

● وَڏَ ڪَپَلَ ۽ وَڏَ ڪَپَلُونُ: ث. راند جو هڪ قسم وڏي گول چڪر ۾ راند، اڪثر ڇوڪرين ۾ ٿئي. ڪوڏي - ڪبڈي.

● وَڏَلُ: صفت. وڏو - بزرگ.

● وَڏَنَوُ: ذ. مغروري - گهمنڊ. شوخي - هٺ - دماغ - هوء - دم - اغماض - غرور - فخر - سرڪ - ناز.

- وَڏائُوَ ڏيَنُ: ساراهہ ڪرڻ - ناموس ڪرڻ - ثنا ڪرڻ - پڌائڻ - واکاڻ ڪرڻ. وڏو ڪرڻ.

● وَڏَنُ ۽ وَڏَنَ (ت): ذ. مٺ واري ٿئي. لڳلڳو. نہ ڇڻ - نہ قبول ڪرڻ - نہ منظور ڪرڻ.

● وَڏُوُ ۽ وَڏا: ذ. (سن. وَڏُرَ) قداورَ - ابا ڏادا - بزرگ - مُکي - پريو مڙس - پٽيل - چوڌري. مها - اُتم - اعليٰ - اعظم - شاهي - بيحد - وڏيو - پاري - تمام وڏو - ڏکهو - اوچو - هوڪرو - ڳرو - ٻاڪل وڏو. جنگ - جاڏو - اپارُ - نهايت ڳرو - شاندار - پيڪيدار - مڪيہ. عاليشان - خاندانيء - ڪلين - اصيل - پلو - رفيع. مشهور - نالیرو - نامور - مشهور. سَر - سپ ڪان مٿي - اتم سرشٽ - پرم - صدر - سرپرست. شاهہ - گهر جو مکيہ پاتي. شاهوڪار - دولتمند - ونهيو - هريو - پاڪيو - سائو - ڏناڻ. (عمر يا درجي ۾) مٿي - وڏو - بالغ. پُڊو - پوڙهو - ڪراڙو - جهُور. سردار - مُکي - پردان - مهندار - اڳواڻ - پيشوا - امام. سنگين جُرم - ڳرو - پاري - خطرناڪ - خوفائتو - پوائتو. ضروري - وزنائتو.

- وَڏا پيرَ ڪترَنُ: ڪنهن وٽ قسمت سانگي اچڻ - پڌارجڻ. قدم ڪٽي اچڻ - قسمت سان اچڻ - نصيب سان اوچتو اچڻ. مهرباني ڪري اچڻ. تحفا يا سوڪڙيون ڏيئي نوازڻ - ٻاکرون بخشڻ. سوپارو ڪرڻ.

- وَڏاڪُ: پريو مڙس - پير مرد - پُڊو - پڊڙو - جهورُ.

- وَڏاڻُ ۽ وَڏاڻُونُ: وڏي هجڻ جي حالت - وڏپ - وڏائي - وڏ پرائي - ديگهہ - قد - آڪار - مقدار - ڏيل. ساٿو - سٿو.

- وَڏائِيُ ۽ وڏاڻِيُ: ث. صفت. نظري - خيالي - قياسي.

- وَڏائِپَ ۽ وَڏائِپُونُ: ث. وڏ - وڏائي.

- وَڏائِڻ: مصدر. ساراهڻ - واکاڻڻ - ناموس ڪرڻ.

- وَڏائِتو: وڏو. ٻڌياتو.

- وَڏوُ آنڊوُ: ذ. آنڊي جو ٻويون ٽڪر (جنهن جي ويڪر نڌي آنڊي کان وڏي ٿيندي آهي، جو ڪاڏي ۽ ٻاڻيء جي آش ٺاهي، باقي ڦوڪ هيٺ ڏکيندو آهي). وڏي آنڊي.

- وَڏوُ اوبتُرو ۽ وَڏا اوبتُرا: ڪورين جي اوزار جو هڪ قسم، جنهن تي سُٽ چاڙهي، چرخيء ۾ ڀاري اوڀ جو ڪم يا نڙن پرڻ جو ڪم ڪري سگهجي.

- وَڏوُ تَپُ: ذ. تپ جو هڪ قسم - سُڊي جو ٻُخار - مقرر ٽيل ڏينهن جو هڪ بخار. سِلهہ تپ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ وَڏو پَسارو: وڏو ڌنڌو ـ وڏو مشڪل ڪم ـ نهايت ڏکيو رستو ـ ڪمال درجو ـ وڏو معيار. انتها ـ پڇاڙي ـ حد.

ـ وَڏو چَڪ و جهَڙ: وڏو وات ڦاڙڻ ـ گهٽو گهرڻ ـ رشوت وٺڻ ـ پئسا وٺڻ ـ لالچ وٺڻ.

ـ وَڏو چَتوائِيڻ: پاڻ کي ساراهڻ ـ پنهنجي ثنا ڪرڻ ـ پاڻ کي پڌرو ڪرائڻ ـ پاڻ کي ظاهر ڪرائڻ ـ مغروريءَ ۾ پرجڻ ـ هٿ ۾ پرجڻ ـ تڪبر ڪرڻ ـ گهمنڊ ۾ اچڻ ـ ڦوندڙ ۾ پوڻ ـ ٻڙاڪي ڏيڪارڻ.

ـ وَڏو ڏينهُن: ذ. عيد ـ ڏِڻ ـ پرب ـ تهاڙو ـ جشن ـ ڪاج. تهوار.

ـ وَڏو سَڏ: وڏي واکي سان رڙ يا سڏ ـ دانهن ـ ڪوڪ ـ آواز. آذان ـ بانگ ـ نماز جو سڏ.

ـ وَڏو سَڏ ٽِيڻ: بانگ جو آواز ٻڌڻ ۾ اچڻ.

ـ وَڏو عامر ونڊيندڙ: وڏو ڪڏيل جزو، جيڪو مقرر ڪيل سڀني انگن ۾ آيل هجي.

ـ وَڏو ڪَرڻ: ڏيئو وسائڻ ـ گل ڪرڻ. پريو مڙس ڪرڻ ـ مهندار ڪرڻ ـ پيشوا ڪرڻ ـ امام ڪرڻ ـ سردار ڪرڻ. نڌي پار ڪي سمهارڻ.

ـ وَڏو ڪَنو (ث): ٿر ملڪ ۾ چوپائي مال کي سڃاڻڻ جي لاءِ نشان جو هڪ قسم.

ـ وَڏو گوشِت: ڳائو يا ماهو وڏو گوشت.

ـ وَڏو گالهائِيڻ: اجائي هڪ ڪرڻ ـ گهٽو گالهائڻ ـ رڙيون ڪرڻ.

ـ وَڏو ماڻهو: ذ. شاهوڪار ـ آميز ـ ونهيون ـ سائو ـ آباد ـ هريو ـ پاڪيو.

ـ وَڏو وات ڪَرڻ: خراب گالهائڻ ـ گندو گالهائڻ ـ بچڙو گالهائڻ.

ـ وَڏو وِيلو: ذ. صبح جو سوير ـ صبح ساجهر ـ فجر ـ پرهه ڦٽيءَ جو وقت ـ ٻاڪ ڦٽيءَ جو وقت.

ـ وَڏو هِڙِيو (ل): ذ. پريو مڙس. اڳواڻ ـ پيشوا ـ مهندار ـ ٻيلي ـ چودري ـ مُکي. (ث. وَڏي ۽ وڏيُون). پيشوائي ـ مهندار ـ سردار ـ راجڊجاڻي.

ـ وَڏي ٻُڙِي هُنَڻ: ڪاڏه خوبي نه هُڻ ـ بي هنر ۽ بيڪار هُڻ ـ پُوڪ هُڻ.

ـ وَڏِيهو ۽ وَڏِيها: ذ. وڏپڻ ـ هيري ـ پيڙاپڻ ـ جهونائي ـ پياهو.

ـ وَڏي دل ڪَرڻ: سخي ٿيڻ ـ فراخ دل ٿيڻ ـ ڪشاده دلي ڏارڻ.

ـ وَڏِيرڙو: ڪجهه وڏو ـ ٿورو وڏو ـ البت وڏو. قدري وڏو.

ـ وَڏي سڏ: وڏي آواز سان ـ وڏي واکي ـ چيڪاهي. ڪشي.

ـ وَڏي ڪانڊيرِي: هي ٻوٽو ڪنڊن سان ٿئي، گل پيدا ٿيڻ، ڪير جو رنگ سونهري ٿئي، ڦل ۽ ڪنڊن سان ٿئي، ٻج ڪاري رنگ جو ٿئي جنهن مان تيل وغيره نڪري، جو باد فرنگ جي مرض کي وڃائيندڙ آهي، هن جو ڪير توتئي کي اچو ڪندڙ آهي. پسارڪي وڪر جو هڪ قسم، جو دوائن جي ڪم اچي.

ـ وَڏي ڪَنڱهه: بيماريءَ جو هڪ قسم ـ گهٽي وقت تائين هلندڙ تڪليف ڏيندڙ ڪنگهه (جنهن ۾ ڪِيتون ڀيون ڏيون آهن ۽ منهن ڪاڙهو ٿي ٻوندو آهي ۽ گهٽو ڪري پارن ۾ ٽيندي آهي). ڪِري ڪنگهه ـ خطرناڪ ڪنگهه. ڪيرڻيو ـ ڪاري ڪنگهه.

ـ وَڏي مانِي رَسَڻ: اعليٰ درجي تي رسڻ ـ وڏي عهدي تي رسڻ.

ـ وَڏي مانِيءَ کي رَسَڻ: بخت بلند ٿيڻ ـ پاڻ ڪُلڻ ـ نصيب سٽو ٿيڻ.

ـ وَڏي نَسْ: وڏي ٻَنسر (هن ۾ سور ڪوند ٿئي، سور، لعل، پارڙا، موتي، جوڪيون، ڳڻي هي سڀ شيون نڪ ۾ موجود رهن). ويندو ـ شورخي نڪ.

ـ وَڏي نَڪِيڙي کي سُڃاڻَڻ: شاهوڪار غريب ڪي هڪجهڙي عزت ڏيڻ ـ غريب غُرٻي جي مدد ڪرڻ.

ـ وَڏي واکي: وڏي آواز سان ـ وڏي رڙ سان ـ وڏي دانهن سان.

ـ وڏي واک چَوڻ: پڌري ٻت چوڻ ـ کُليءَ طرح چوڻ ـ ظاهر ڪرڻ.

ـ وَڏي وِيلي: ظرف. ڏاڍو سويرو ـ اسر جو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَڏو دَڙو: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ ديهه جو نالو.

● وَڏَوَرَ ۽ وَڏَوَرُونُ: ث. شاديءَ جي لائق يا ساماڻيل چوڪري - هالڻ چوڪري - جوان ڏي - ڪُنواري ڏي - وڏي ڏي - هالڻ لياڻي - ساماڻيل نياڻي.

● وِڏُوڙِجَڻُ: مصدر. ڪاوڙجڻ - ڏمرجڻ - ناراض ٿيڻ - غصي ۾ اچڻ. (وڏورپو - وڏورندو - وڏوريل).

= وِڏُوڙُ ۽ وِڏُوڙُونُ (ڪ): ث. رنجيدگي - ڪاوڙ - غصو - ڏمر - ڏنجهه.

= وِڏُوڙَپُ ۽ وِڏُوڙُپُونُ: ث. رنج - ڪاوڙ - غصو - ڏمر - ڏنجهه.

= وِڏُوڙِجَڻُ: مصدر. ڪاوڙجڻ - غصي ٿيڻ - ڏمرجڻ - ناراض ٿيڻ. رسڻ. ورچڻ. ڪڙڻ. خراب ٿيڻ.

= وِڏُوڙُلُ ۽ وِڏُوڙَلَ (ڪ): ذ. ڪاوڙيل - رنجيل - ڏمريل.

= وِڏُوڙُو ۽ وِڏُوڙَا: ذ. وڏو وڏا - ڪاوڙيا - غصي ۾ ٿيا. ڦٽا. ارها - آنهرا. اڪيا - ناراض ٿيا. (ث. وِڏُوڙُيُ ۽ وِڏُوڙُيُونُ) - ڪاوڙي.

● وڏو ميڙارو: ٿر ۾ ڪاري جاتي جي پرسان هڪ وڏي پيٽ جو نالو. ڪاري جاتي جي پرسان ٿر ۾ سرڪاري ناڪو.

● وِڏوڻُ: مصدر. (سن. وڏوتنا). جوش ۾ اچڻ - غصي ۾ ٿيڻ - ڪاوڙ ۾ پرجڻ.

"خبر ٿي ڪيت ڏڻيءَ ڪي وڏوڻا واهي."

"ورو وڏوڻو اينهين جَنَ جَنَ ۾ پاڻ پسڻ."

(ڪنيات - شاهه)

= وِڏوڻِ ۽ وِڏوڻُونُ: ث. ڪاوڙ - غصو - ڏمر.

= وِڏوڻو ۽ وِڏوڻا: ذ. ڪاوڙيل - ڏمريل - غصي. رڌل - ناراض. دشمن.

● وِڏوهَ ۽ وِڏوهَ: ذ. نردوش - بي گناهه - معصوميت - وڏوهائي.

= وِڏوهِيُ ۽ وِڏوهِيونُ: ذ. صفت. بي گناهه - بي ڏوهه - وڏوهو - نردوش - معصوم - ابهر - اياموڙو.

● وِڏو هِيجَڻُ: مصدر. ڪاوڙجڻ - غصي ٿيڻ - ڏمرجڻ - ناراض ٿيڻ - اڪڻ.

● وَڏهَرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وَڏهَرا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وڏهِريُونُ: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وَڏهَلُ: اسم خاص. تعلقي ڪوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وَڏهَنَسُ ۽ وَڏهَنَسَ: راڳ جي ٽيهن سُرن مان هڪ سر.

● وَڏُئَنُ: ٽيڪر - بي جا خوشامد - چاپلوسي.

= وَڏُئَنُ ڏِئَنُ: ڪوڙي تعريف ڪرڻ - خوشامد ڪرڻ - چاپلوسي ڪرڻ. عزت ڏيئڻ - آبرو ڏيئڻ - مانُ ڏيئڻ.

● وِڏِيُ (ث): اونداهو پڪ مهيني جو.

● وِڏِيتُ ۽ وِڏِيتَ: ذ. سبب - تفصيل - وچور - نرواري - سمجهاڻي - سمجهوتو - ٽيڪا - شرح - واد - ارٿ. ذات جي خبرچار.

● وَڏِيرو ۽ وَڏِيرا: ذ. (سن. وَرْدَ). بزرگ - مسلمانن ۾ گوٺ جو چڱو مڙس. قوم جو وڏو. زميندار لاءِ عزت جو لفظ. پريسو مڙس - مُکي - سکر ساٿهو - چوڌري - ٻيلي - سردار - مهندار - پيشوا - پرڌان. (زال لاءِ) وڏيريءَ جو لقب. ڪجهه ٿورو وڏو - وڏيرڙو - البت وڏو. شاهوڪار.

= وَڏِيرپَ ۽ وَڏِيرپُونُ: ث. پڪداري - پر مڙسائي - مُکي پڻ - مهندار پڻ - پيشوائي.

= وَڏِيرِيُ ۽ وَڏِيرِيُونُ: سائٽ - مالڪڻ - ڏاڻي.

● وَيُ ۽ وَيَ (ڪ): ذ. چمڙيءَ جو ٿلهو - ويي.

= وَيِيُ ۽ وَيِيُونُ: ث. چمڙي جي سنهي ٽپي.

● وَيَ ۽ وَيُونُ: ث. وٽن کي ويڙڻ. ٽاريون ڇانگڻ.

= وَيَ ٽُڪَ: گهڙ پيچ - چڱڀاڻ.

= وَيَ ڪُٽَ: ث. ويڙڻ جي حالت - ويڙ. ڪاٽ ڪوٽ. چيڙچاڙ. جراحي.

= وَيَ ڪَرڻُ: ٽاريءَ کي ويڙڻ - وٽن کي ويڙڻ - ڇانگڻ - ڇاڻڻ - چڱڀڻ. چيرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وَيَ ڪَريُ: وڍي چڏڻ. ڪماند وڍڻ.
= وَيَ وِجهَڻُ: ڊنگر وڍڻ - ڪاريون وڍڻ - وڻ چانگڻ.
● وَيَ ۽ وَيَ: ذ. چير - گهاءُ - ڦاڙ - ڦات - چهڪ - جهير. زخم - ڦٽ. غم - ڏک. درد - ايذاءُ. نشان - داغ. وڇوڙو - پُنگ. پيتُ جو لڪُ. پيچ - وَٽ. سبق جو نشان. پڙهڻ جو هنڌ (ڪتاب ۾). ورت پَڪل. چوپائي مال گهي ذات وار سڃاڻڻ لاءِ ڪن ۾ پٽُ وجهڻ، نشان ڪرڻ. ڪنهن ڪاڻ ۽ وڍ ڏيڻ. ڪريل سنگ چونڊڻ. (اسم خاص). بلوچستان جي جهالاوان علاقي ۾ ضلعو ۽ مشهور شهر جو نالو.
= وَيَ چُونڊَنُ (ڪ): ڪاڻن ڪپڻ ڪَري ڪريل سنگن جو چونڊو ڪرڻ. ڪٽڻ يا چٽن جي ول لٽڻ ڪان پوءِ رهيل سنگ يا ڦوٽا گڏ ڪرڻ - ڪِرُ چُونڊڻ.
= وَيَ ڏيَنُ: ڪپڻ - چيرڻ - گهائڻ - تڪليف پهچائڻ - ايذائڻ - رنجائڻ. هڏ ڳالهائڻ - اندر سارڻ. طعنا تنڪا هڻڻ - ٽوڪون ڪرڻ. نشان ڪرڻ.
= وَيَ وجهَنُ: چڙ ڏيارڻ - تپائڻ - پڙڪائڻ - ڪاوڙائڻ - رنجائڻ - ڪلپائڻ - چيڙائڻ - چيڙڻ - چيرڻ - ڦاڙڻ - گهائڻ - زخمڻ - طعنا تنڪا ڏيڻ - دل چيريندڙ اوپالا ڏيڻ. ٽُڪڻ - ڪترڻ - گهٽ وڌ ڪرڻ - خراب ڪرڻ. (پيٽ ۾) پيچ پوڻ - وٽ پوڻ - وڪڙ پوڻ. مال جي پٽُ وجهڻ.
= وَيَ وِيَنُ: خراب ڳالهائڻ - بد شد ڳالهائڻ - گند و ڳالهائڻ. حق پريو چوڻ - صاف چوڻ - ظاهر چوڻ.
● وَيَاڻُ ۽ وَيَاڻا (ڪ): ذ. سُنت - طُهر - ختنو.
● وَيَاڻيُ: مصدر. (سن. وَرْڊ) وڍڻ جو ڪم يئي ڪان ڪرائڻ. ڪپائڻ - چيرڻ - ڦاڙڻ - ڪترڻ - گهائڻ. چانگڻ - چنڊڻ. (وياڻيو - وياڻيندو - وياڻيل).
= وَيَاڻِيُ ۽ وَيَاڻِيُونُ: ث. ڪاٽ وغيره وڍڻ جي مزوري يا خرچ.
= وَيِ جَنُ: ڪچڻ - چيرجڻ - ڦاڙجڻ - ڦاٽجڻ - ڪترجڻ.

● وِيرَ: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ ڏيهه جو نالو.
● وِيرِيُ: اسم خاص. تعلقي ٻڌيءَ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● وَيَ رِيُ: مصدر. (سن. وَرْڊ) ڪپڻ - ڪترڻ - ڪاٽڻ. (ڏُنهن) لاهڻ - ڪپڙا (وڻڻ). گهائڻ - چيرڻ - ڦاڙڻ - وڍي رکڻ - چهڪ ڏيڻ - چاڪ ڪرڻ - قطع ڪرڻ. فيصل ڪرڻ. ٽُڪر ٽُڪر ڪرڻ. (ڪن) ڏڻا ڪرڻ. (ڏنڊي ۾ ڪنهن ڪي) اڇڪائڻ. (وڍيو - وڍيندو - وڍيل).
= وَيِ ڪَپُ (ڪ): چُري - ڪَپُ - چاڪو - ڪاتي.
= وَيِ يَلُ ۽ وَيِ يَلَ: وڻ جي ٽاري يا نڙ جو پنهنجي اصلوڪي هنڌ ڪان جدا ڪيو وڃو آهي.
= وَيِ رِنُ ۽ وَيِ رِنُ (ل): ذ. تمام گهڻو سُور - پيٽ ۾ اهنج - پيٽ ۾ وڏُ - پيٽ ۾ وڪڙ پوڻ - وَٽ.
● وَيُوُ ۽ وَيَا: ذ. نشان - داغ - چيٽو - ڏَهو.
● وَيُهوُ ۽ وِيهَا: ذ. چير - چهڪ - جهير. نشان - داغ - چيٽو - ڏهو. همياڻي.
● وَيُولا: ذ. زناني زيور جو هڪ قسم.
● وِيهُّ: اسم خاص. تعلقي گهوڙا باريءَ ۾ تعلقي ٻڌين ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● وِيهه جاگِيسُرَ: اسم خاص. تعلقي ٻڌيءَ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● وَيِ يُ ۽ وَيِ يُونُ: ث. چمڙي جي پٽي - چمڙ مان ٺهيل ڪشو يا نوڙي. ڏڌ وڙڻ لاءِ منڊي ڪي ڪرائيندڙ چمڙ جو ٽڪو. چمڙي جي ڏوري. رشوت - لسي - ڳڦو. وڍيل يا ڦٽيل سَسي.
= وَيِ يءَ آگر تپي نڌ مَٽَنُ: نرد پائي - مدد ڪرڻ.
= وَيِ يُخورُ ۽ وَيِ يُخورَ: ذ. صفت. رشوتي - رشوت خور - رشوت وٺندڙ - لَبي - لُبهَرُ - وڏر - ڳڦر - وڍخور - هٿسي جو پٽ.
= وَيِ يُونُ وِ جهَنُ: وڙ وڪڙ وجهڻ - وَٽ وجهڻ - پيچ وجهڻ. طعنا هڻڻ - اولاڻا ڏيڻ - ڏوراپا ڏيڻ. سور اهنج ڏيڻ - ڏک ڏيڻ - ايذاءُ رسائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ وَدِيءُ هٿَڻُ: رشوت ڏيڻ ـ لوپ ڏيڻ ـ ڳڦو ڏيڻ ـ پٺسو آڇڻ.

● وَدّيارَ: ٻڪرين جي جنسن جو هڪ قسم، سنڌي ۽ ٿري نسل جو ميلاپ.

● وديڙوءُ: اٻا ڪاڻي جا ٻڪرين جي ڦر ڪي وات ۾ ڏاڙن ڪان روڪڻ لاءِ ڏجي.

● وَرُ: اسم خاص. تعلقي جاتي ۽ تعلقي ميرپور خاص ۾ ديهن جا نالا.

● وَرِ: مدد ـ حمايت ـ همراهي ـ همٿ ـ مددگاري.

● وَرُ ۽ وَرَ: ذ. (سن. وَرُ = مڱڻ چونڊڻ) مڱڻ ـ خاوند ـ گهوٽ ـ پتار ـ وردان. پتي ـ ڪانڊ. گهر وارو ـ مالڪ ـ والي. (سن. ورُتَ = ڦيرڻ) ڏنڪ ڦيڙ ـ وڪڙوٽ ـ ويچ ـ ڦير ـ ڦندُ. وات ـ راهه. ونڪ ـ وراڪو ـ وٽُ ـ مَروٽ ـ مَروڙ ـ سَهٽُ ـ جهڪ ـ ولو ـ گهمتاري ـ چڪر ـ گردش. گيڙو ـ ڦيراڻي ـ وراڙو ـ ويڙهو ـ (تلاءُ جو) ٽارو ـ گهنڊي ـ ڪاڪُلُ (وارن جي). (سن. وَرَ) مهرباني. ڪنهن ديوتا يا مهاتما جي آشيرواد سان حاصل ڪيل ڪا خاص طاقت يا ڪامياڀي. بخشش ـ دان ـ آشيرواد ـ آسيس ـ تبعت. (ڪپڙن جو) نمبر ـ انگ اکر. اڳهندي ـ ساڙي ـ دلبو ـ دوهه ـ ڏنگي. (سلوار جو) وَرُ ـ گهُنج ـ ور ڪٽڻ ـ سٽڻ جو ڪُنجڙ. وات جو ور. وانڌ جو ور ـ واڳ جو ور ـ درياءَ جو ور ـ ڪاڻيءَ جو ور ـ ٻڪي جو ڦيريل ور ـ ڏنگو ور. انجام ـ قول ـ بول ـ وچن ـ عُهد. شڪاري ماڻهو شڪار کي چوڌاري ڦري اچڻ. نصيب ـ ياڳ ـ قسمت ـ بخت. مَرُ ـ پلي ـ چڪي. شل اڻن ٽڻي. چڱو پيلا. (سن. وَرُ = چونڊڻ) ڪپڙي يا ٻئي ڪنهن وڪر جو خاص قسم (جو خلقت کي پسند هجي). (سن. وَرَسُ = بهتر) بهتر ـ چڱو ـ آتر ـ سرس ـ نهايت ـ چڱو ـ سنو ـ اوڪهو ـ اوچو ـ موچارو ـ عمدو ـ مڙو ـ چوڪسو ـ شب ـ آتر ـ اعليٰ. مالڪي واري ڀڃاڙي ڏيڪارينڊ لفظ: "نامَوَرُ، هوشوَرُ" وغيره.

ـ وَرُ پَڇَڻُ: ٺڪر ويڙ. رستو ڪاڻڻ ـ راهه جو ڦيرو ڪٽڻ ـ رستي جو وڪڙ پڇڻ. ٽوڙو وَيڙ ڏيڻ.

ـ وَرُ پَتُوڻُ: ڏنگ پوڻ ـ وڪڙ پوڻ ـ ڦير پوڻ ـ ويچ پوڻ ـ وٽ پوڻ ـ ونڪ پوڻ. ڪنڊ ۾ سُور پوڻ ـ اهنج پوڻ. ڏڪيڙ پوڻ ـ ٻگاڙو پوڻ ـ ڏڌو پوڻ. هٿ اچڻ ـ حاصل ٿيڻ ـ قبضي ۾ اچڻ ـ قابو ۾ اچڻ. قابل. آگاهه.

ـ وَرُ چڙهَڻُ: قابو ۾ اچڻ ـ هٿ چڙهڻ ـ هٿ اچڻ. هٿ ۾ اچي وڃڻ ـ مُٺيءَ ۾ اچڻ ـ قبضي ۾ اچڻ ـ طاقت هيٺ اچڻ.

ـ وَرُ چَوائُبَڻُ: ور ڪٽڻ يا ور ڪُنجڙ ـ جڏهن تکڙو پند ڪجي تہ سهولت لاءِ ڪانچ (سٽڻ) جا ور ڪُنجيجَن. (هندن) ۾ سويمبر جي رسم موجب مڱڻ چونڊڻ.

ـ وَرُ ڏاڻيُ: سمجهائڻ ـ هوشيار ڪرڻ ـ سجاڳ ڪرڻ ـ خبردار ڪرڻ ـ آگاهه ڪرڻ.

ـ وَرُ ڏيَڻُ: آسيس ڏيڻ ـ آشيرواد ڏيڻ ـ وعدو ڏيڻ ـ انجام ڏيڻ ـ وچن ڏيڻ ـ بول ڏيڻ ـ قول ڏيڻ ـ سُنهن ڏيڻ.

"ويچارِي ڏِي وَرُ، ناهي پير پُنهون جو"
(آهري ـ شاهه).

ـ وَرائِتوءُ ۽ وَرائِتا: ذ. صفت. ورن وڪڻ وارو ـ ڏنگو ـ ڦڏو. نانگ جهڙو. ور ڪندڙ ـ پلائي ڪندڙ ـ لائق.

ـ وَرائِتِيءُ ۽ وَرائِتِيُونُ: ث. شادي ڪيل زال ـ پرٽيل زال.

ـ وَرُ ڪَرَڻُ: ڪنهن (زال جو) مڱڻ ڪرڻ ـ گهوٽ ڪرڻ ـ ڪانڊ ڪرڻ ـ پتار ڪرڻ. شادي ڪرڻ. گهيرو ڪرڻ ـ ڦيرو ڪرڻ (رستي ۾). گهمڻ يا ملاقات ڪرڻ. مهرباني ڪرڻ ـ پلائي ڪرڻ.

ـ وَرَ ڪَٽَڻُ: ڏوهو ٽڙو ڏيڻ. سٽڻ جا پانچا مٽي ڪرڻ ـ سلوار ڪُنجڻ. جهيڙي لاءِ تيار ٿي اچڻ ـ ڦڏي ٻاڙي ڪرڻ. رڳڙي ٻاڙي ڪرڻ.

ـ وَرُ گهُرَڻُ: مراد چاهڻ ـ دعا گهرڻ ـ تمنا ڪرڻ. سُڪا ٻاڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وَرُ گھوڑو (ث): گھوٽ جي اعزاز ۾ سازيندڙ طرفان ملهايل رسم.
= وَرُ لاهِڻُ: سڌو ڪرڻ - سنئون ڪرڻ - ڏنگ ڪيڻ - وِنگ ڪيڻ - قيرقار ڪيڻ.
= وَرَ ۾ آڇڻُ: قندي ۾ اڇڻ - قبضي ۾ اڇڻ - هٿ چڙهڻ - قابو ۾ اڇڻ.
● وِرِ ع وِرَ: ذ. زخم - قٽ - گهاءُ. چتر - ڪتڙ (ماس ۾) - اهو قٽ جو ماس جي اندر ڪان ڪائيندو وڃي. بعض - ڪوٽ. جبل جو سچو پاڳو (جنهن ۾ پٿر ڪارا ۽ سنهيون سنهيون ڪانئيون هجن، آتي آٽ جي لهه چڙهه لاءِ سخت ڏکيائي ٿئي).
● وِراڻَ: جڳت جو مالڪ. هندستان ۾ تجليدار هڪ ضلعو.
● وِراڻتَ ع وِراڻتُونُ: ث. (ع. ورث). وراهيل ملڪيت - وراهيل مال - وراهيل سوڙي - ملڪيت ٻاڻ.
● وراڇڀِ آپيرنٽس: ڪڙبل يا ردي ٻولي. سنڌي ٻوليءَ جو قديم نالو.
● وِراڌُ: ث. زخم - قٽ - گهاءُ - ناسور.
● وِراڌَڻُ: مصدر. ڪاوڙجڻ - وِروڌجڻ - ڪِروڌ ۾ اچڻ. ڪاوڙ ۾ اچڻ - غصي ۾ اچڻ - ڏمرجڻ - تکرارجڻ. (وراڌيو - وراڌيندو - وراڌيل).
= وِراڌَلُ ع وِراڌَلَ (ت): ذ. ڏاڍو ڪاوڙيل - ڪڙيل - قِتل - رُنل - آڪڙيل.
= وِراڌو ع وِراڌا: ذ. صفت. ڪاوڙيل - ڏمريل - چيڙيل - شوخ - تتل - سخت. گهُوريل.
● وَرارو ع وَرارا: ذ. ورن وارو - ورائتو - نانگ ور - سَپ جهڙو - انگڙونگڙ - ورُ ور - وراڙو - پيچدار - وَڪڙو - پيچيد و - ڏنگو.
● وِراڙ ع وِراڙُونُ (ڪ): ث. جُوءِ - جاءِ - هنڌ - ماڳ. مال جي چاري واري جڳهه - سيمهه - سير.
= وِراڙو ع وِراڙا (ڪ): ذ. صفت. جوئياتو - ٽانيڪو - هنڌائتو - ماڳائتو - وانڍو.
= وِراڙيُ ع وِراڙِيُونُ: (ڪ): ث. جُوءِ - جاءِ - ماڳ - هنڌ - وِراڙ. آس پاس - پسگردائي - چوگرد. (ڪ).
● وَراڙو ع وَراڙا: ذ. اوراڙو - ولاڙو - واهرو. ٽولو - گروهه - جماعت.
● وَراڪَڻُ: مصدر. وراڙڻ - وڪوڙڻ - موڙڻ - مروڙڻ - وڻڻ - وراڪو ڏيڻ - وٽ ڏيڻ - (لوڙي) پيڙ - ور ور ڪرڻ. ڇلا ڪُنڍا ڪرڻ. ويڙهڻ. (ٻاڻ ڪي) ويڙهڻ - سيڙهڻ - لپيٽڻ. (وراڪو - وراڪيندو - وراڪيل).
= وَراڪَ ع وَراڪُونُ (ڪ): ث. ورُ - وڪڙ - وٽ سٽ - موڙ - سوڙ - مروٽ - پيچ - ويڙهه - لپيٽ.
● وَراڪو ع وَراڪا: ذ. وٽ - ورُ - پيچ - مروٽ - مروڙ - وڪڙ - آڪيڙو - مهٽ - ڦيرو - ولو - گهمتاري - چڪر - گردش - گيڙو - ڦيراڻي - وراڻو. رستي جا ڏنگ يا وڪڙ - پيچرا. جهمڪو - تجلو - چمڪو. لاڳاپو - واسطو. ڊڪ - پناهه. (غريب ماڻهو سيءَ ڪسان پاڻ کي بچائڻ لاءِ ڏينگر گڏ ڪري انهن تي ڪک وجهن تہ چون تہ سيءَ جو وراڪو ٺاهيو اٿئون). ويڙهو - هجوم جنگل - وڻ جو جهڳٽو.
● وِرانگهتَ ع وِرانگهُونُ: ث. ٻرانگهه - قدم - وڪ.
● وَرالَ ع وَرالَونُ: ث. ڪولا - ڪولا - ڏونڍ - ڪولهه.
● وِرانبَ ع وِرانبُونُ: ث. (سن. آهرهڻ). صبح - سويل - ساجهر - پرهه ڦٽي - ڀاڪ ڦٽڻ جو وقت. فجر جو وقت. منجهند - ٻيپهر. ٻرانبڙ - سانجهي. اڳين جو وقت. ٽپهر. مرض - بيماري.
= وِرانبو ع وِرانبا: ذ. آڳٽ - آڳنڍ - آڳر.
= وِرانبو ع وَجتُ: ٽپهريءَ جو وقت ٽي وڃڻ - منجهند جو وقت - اڳينءَ جو وقت.
= وِرانبِي: ٽپهريءَ جي ماني.
● وِرانڊِ ع وِرانڊُونُ: ث. ٻپهر - منجهند - آڏ ڏينهن - ٻنهرن جو وقت - مڌيان. ورانبي - مانجهاند و - پوجاڙي - شام جو وقت. (ل - ڪ).
= وِرانڊِ ٽيُ وڃڻ: ماڻ ٽيڻ - چپ ٽيڻ.
● وِرانگٽ ع وِرانگڻُونُ: (ڪ): ذ. ٻرانگ - قدم - وڪ چال - ٽپو - ٻڌُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَرانُوَنِ (ت): ذ. مهر - پاڇهه - رحمت - فضل. مِينهن پاڻي ڏيڻ - سڪ سلامتي ڏيڻ. سيلاب ڏيڻ.

● وَرانِ ۽ وَرائِيُونْ؛ ث. (سن. آرْوَرَ تَرْ) واڌ - واڌارو - چاڙهو - سرسي - سُڪار - وسندي. سمپدا - سمپت - فراخي - برڪت - مهربهر. اقبال - طالع - چڙهتي - سٹائي - ڪيرپُٽ. سستائي - ويجهه - آسودگي. سُکُ. سُکارُ. وسندي. آکهه - ڪتب - نُسک - ڀيڙهي - مائٽي - پاڙو - قبيلو. موت - آتل - واپسي - ورندي - جواب - وراکو. ڪوهستان ۾ پرت جو هڪ قسم. ڪيڙ جو دنگ جنان هاري جوڙو وراڻيندو آهي. (ل). ڪتان - ڪتائي - ترشي - تلخائي. ويجهه - آسودگي - خوشحالي.

"آڻي ٽي وراڻ ڪيڻن واڌائيون آئيون"

(مارئي - شاهه).

- وَراڻُوْ ۽ وَراڻا؛ ذ. ڪنهن ڳالهه کي دوباره ڪرڻ - ٻيو ڦيرو ڪرڻ - ڦيرو ڪرڻ. آها جاءِ جتان هڪ ۾ بدل ڏاندن کي وراڻجي يا موٽائجي.

- وَراڻُوْ ڪَرڻْ؛ جهجهائيءَ ۾ اڇڻ - ستو ۾ اڇڻ - گهٽائيءَ يا واڌ ۾ اڇڻ. برڪت پوڻ.

- وَراڻِيْ ۽ وَراڻِيُونْ؛ ث. (سن. وَرْتَ = ڦرڻ) جواب - ورندي. آتر. (مهيني جي) يارهين (تِٿ)، جنهن تي پاڻيا نڪي ڪير ولوڙين ۽ نڪي وڪڻن. يارهين جي ڏينهن جهڪ نه جهڳڻ - ڏڪڻ نه ولوڙڻ. مانيءَ آڻلائڻ جو اوزار - ڊڦڻي - ڦڦڙي.

- وَراڻِيْ وَراڻِنْ؛ ورندي ڏيڻ - جواب ڏيڻ - آتر ڏيڻ.

- وَراڻِيُونْ ڏِيڻْ: جواب ڏيڻ - ورندي ڏيڻ.

- وَراوَنِ (ت): موت - واپسي. فائدو. بيماريءَ جو آهستي آهستي چڏڻ - بيماريءَ جو ڏورو ٿيڻ. شروعات.

● وِراهِنْ: مصدر. وکرائڻ - وائڻ - ونڊڻ - ورڇڻ - تقسيم ڪرڻ - ڦاندڻ - پتي ڪرڻ - حصو ڪرڻ - پاڳا ڪرڻ - ورهاست ڪرڻ. (وراهيو - وراهيندو - وراهيل).

● وَرائِتُوْ ۽ وَرائِتا: ذ. صفت. وراڙو - وراڙو - انگڙو ونگڙ - ورن وارو - وڻائتو - ٻيچ وارو - وت وارو - ڏنگ - وارو - ڦير وارو. نانگ ور - ڪاڪُل. واري ۾ يا ساهيءَ ۾ چڏيل (زمين). گاڏڙ ساڏڙ - متفرقو - چوڻڪو - واريءَ تي - ڦيري تي - چڪر تي - گردش ۾.

- وَرائِتِيْ ۽ وَرائِتِيُونْ: ث. ور واري - ڪاڌ واري - پٽار واري - مڙس واري - ٻنيءَ واري - پرڻيل عورت - آهما زال، جنهن جو مڙس جيئرو هجي - سهاڳڻ.

● وَرائِنْ: مصدر. (سن. وَرْتَ = ڦرڻ) ڦيرائڻ - گهيرائڻ - ڏنگائڻ - وڻائڻ. پوئتي موٽائڻ ۽ واپس ورائڻ - واپس ڪرڻ. (دروازو) آڻلائڻ - پٽلائڻ - بند ڪرڻ. چڪتو ڪرڻ - حساب ڪتاب لاهڻ - صحيح ڪرڻ - برابر ڪرڻ. نه. قبولڻ - ڏيلڻ. نظرانداز ڪرڻ - نامنظور ڪرڻ - رد ڪرڻ. لپيٽڻ - وڙهڻ. ڏيڪ - ٻيٽو ڪرڻ (ڪپڙو وغيره). وکوڙڻ - گهيرڻ - گهيري ۾ آڻڻ - جهلجڻ. موٽائڻ. چوڌاري ويهڻ (ڪنهن ماڻهوءَ جي لاءِ).

"آڻ آريءَ جام جا وٽي آڻون وراياڻ"

(شاهه).

(وراڻيو - وراڻيندو - وراڻيل).

- وراڻِيٽُوْ: ڦيرو - گهمرو - گول ڦيرو.

- وَراڻُوڪُتُوْ (ت): چالاڪ - هوشيار - سياڻو - ڏاهو.

- وَراوا ڪُتا: تِکا پڇندڙ شڪاري ڪتا، جي سُئر ڪي وراڻين.

- وَراڻِي: ظرف. واپس - موٽائي - موٽي - وري. (حرف جر) سواءِ.

- وَراڻِي وَنڻْ: واپس وڻڻ - موٽائي وڻڻ - آڻلائي وڻڻ. وري وڻڻ.

- وَراڻِي وارُ وِجهڻْ: دوباره ڪوشش ڪرڻ - ٻيهر سعيو ڪرڻ - وري آنهيءَ ڪر کي ڪرڻ جو سعيو ڪرڻ يا موٽي آنهيءَ ڪر تي اچڻ.

● وَراڻِي: سواءِ - بنا.

● وَرْتَ ۽ وَرْتَ: ذ. (سن. وَرَتْرا) نوڙي - رسي - وايُ - واجهه - رسو - نوڙ. چمڙي جان وڻيل رسي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جنهن سان ڪوهه مان ڀاڻي ڇڪي ڪيڻ. ڇ جو ڏکو رسو- نيتو- سيت.

= وَرْتَوُ ۽ وَرْتَڙا: ذ. ٽلهو رسو- نوڙ- واجهه- واڌ. (ث. وَرْتَڙِيُ ۽ وَرْتَڙِيُون) سنهي رسي.

● وِرِتُ ۽ وِرِتَ: ذ. (سن. وِرِتَ) ڪنهن به ڏرمي ڪم لاءِ (اراده). سنڪلپ ڪرڻ. روزو- لنگهڻ- آپواس.

● وِرِتِ: ث. (سن. وَر (ي) ت = جيئن، يا باقاعده هلڻ). ڪن ماڻهن جو مجموعو جن وٽان ڪنهن برهمڻ کي مقرر ٽيل لوازما ونڻ جو حق هجي). پرهيز- آلپ هار. (هندن ۾) برهمڻن جو ڏن پت. برهمڻن جو لاڳ. وظيفو. وڏي ڏيڻ. شادي يا غمي جي ماني وقت پت وغيره وڏي ٿانو ۾ وجهن، پوءِ گهر ڪٽي وڃن.

= وِرْتُ رَکَڻُ: روزو رکڻ- آپواس رکڻ- لنگهڻ ڪيڻ- پرهالي رکڻ.

= وِرْتِيُ روزائتو- آپواسي. وِرت. متن جو لاڙو. دل جو جهڪاءُ.

= ورتيسُسترُ: ذ. صفت. وِرت وارو. ورت جو مالڪ. اهو برهمڻ جنهن کي باقاعدي لاڳ ملندا هجن.

● وَرْتا: ث. گفتار- ڳالهائڻ.

= وَرْتارو ۽ وَرْتارا: ذ. (سن. وَرْتَن). هلت- ڍنگ- چال- چلت- ورتاءُ. نمونو- طرز- طرح. گذارو.

● وِرْتانتِ ۽ وِرْتانتَوُنُ: ث. (سن. ور (ي) تانت). خبر. بيان. آکاڻي. تاريخ- ڪيفيت- اِتهاس- داستان- (شاهه) نامو- جيون چرتر- سوانح عمري- جنم ساکي.

● وَرْتائڻُ: مصدر. (سن. وَرْت = هلڻ). ڪم آڻڻ. ورهائڻ- ورڇڻ- تقسيم ڪرڻ- ڀانڊڻ- پکرو ڪرڻ- حصو ڪرڻ- پتي ڪرڻ- پاڻ ۾ ڪرڻ. ونڊ ڏيڻ. جيئارڻ- جيئرو رهڻ. ڪم آڻڻ- ڪتب اچڻ- ڪم اچڻ- آڏ واچ استعمال ڪرڻ- واپرائڻ- ڀيڻ. ڪم ستائڻ. (ورتايو- ورتائيندو- ورتايل).

● وَرْتا: ڪم- مشغولي.

● وِرْتائِڻُ: مصدر. ڪاوڙائڻ- رنجائڻ- غصو ڏيارڻ.

● وَرْتِيتا (ث): ڇنڇر يا زحل جو گرهه.

● وَرْنِجَڻُ: مصدر. ورهائجڻ- ونڊجڻ- ورڇجڻ- ڀانڊجڻ (ڪاڏي وغيره جي). مدد ملڻ. ظاهر ڪرڻ.

● وِرْتَلُ (ڪ): ڪڪ ٽيل- ٻيزار ٽيل.

● وَرْتِمانَ ۽ وَرْتِمانَ: صفت. (سن. ورَتُ = هلڻ). چالو- هلندڙ. ورتمان ڪال (گرامر). زمان حال- هلندڙ وقت- موجود- حاضر- هلندڙ.

= وَرْتِمانُ ڪال: زمان حال- هلندڙ وقت. زمان مضارع. جيئن، "مان اچان".

= وَرْتِمانُ ڪرڊنت: اسم حاليه.

● وَرْتَنُ: مصدر. (سن. ورْت = هلڻ). ورڻ. ملڻ. استعمال ۾ اچڻ. موڻي اچڻ. گذرڻ- لذت اچڻ. گذر ڪرڻ- گذارو ڪرڻ- وقت پاس ڪرڻ. جيئڻ، گهارڻ- ڪاڻ- جيئرو رهڻ. (ورتو- ورتندو- ورتل).

● وَرْتَنَ: ث. ڪم. ونڊ. گذارو.

= وَرْتَنِيُ: ث. ڪم- استعمال.

● وَرْتو ۽ وَرْتا: ذ. لاڙ. ويساج جو قسم (سون چاندي وغيره تي). هرهڪ واپاري جو ڌار حساب آهي جو خريدار کي ڪن شين تي پئسو رپيو ڪٽ سُجرا ڏيئي ٿو، ان جي لاڙ ۾ چون، هر ڪنهن ملڪ ۾ ورتي جا اڳهه جنس جنس لاءِ جدا جدا آهن.

● وِرِتو ۽ وِرِتا: ذ. ٻيزار- ڪک. ڪاوڙ- رنج- غصو. واهس ايندڙ- موڻي ايندڙ. نجومي- پوٽيدار.

● وَرِتِيا: اسم خاص. ڌر ۾ رهندڙ هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● وِرْتَنُونُ ويَلُ: بد افعال- گدلو- غليظ- ميرو- خراب لڇڻ وارو.

● وَرْتِيُ (ث): ڳالهه جو جواب.

● وِرْتِيُ ۽ وِرْتِيُ: ذ. صفت. برهمڻ جنهن کي ڏن پت ڏيندڙ چيلن جو ڪجهه تعداد هجي. پرهيزگار- پري رهندڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وِرْتيمُسْتَرُ ۽ وِرْتيمُسْتَرَ: ذ. ڏن پٽ ونندڙ برهمڻ.

● وَرْتيو ۽ وَرْتيا: ذ. عالم - سياڻو - داناءُ - عقلمند. فالگو - فالچي - فال وجهندڙ. نجومي - جوتشي. ودوان.

● وَرْتَ وَرْتَوُنُ: ث. جاڙي - چاڙڪي. اجايو - بي سود.

= وَرْتو: بيڪار - بي سود - اجايو - ضايع.

● وِرْتُ: ث. وِرِچ - ورهاست.

● وِرِتَ ۽ وِرِتَوُنُ (ڪ): ث. وڪڙ - پيچ - ورُ - وَنڱ - ڏنگ - وتُ. (پيٽ ۾) درد - اهنج - ايذاءُ. آنتيُ.

= وِرِتَ پَتَوُنُ: پيٽ ۾ وڪڙ پوڻ - پيچ پوڻ - پيچش ٿيڻ - آنتي پوڻ - سُوري ٿيڻ.

= وِرِتُيُ: پيٽ جو سُور - سُوري - پيٽ ۾ وٽ - وڪڙ - پيچ پوڻ.

● وِرِتَنُ: مصدر. عيبدار ٿيڻ - ڪِلارو ٿيڻ - سقم وارو ٿيڻ. (وِرِتيو - وِرِتيندو - وِرِتيل).

● وِرْثائيُ: مصدر. ورثو ڏيارڻ - نفع پهچائڻ.

= وِرْثو ۽ وِرْثا: ذ. (ع. وِرْثه) ميراث - آنتر - آڏ ڪار - آهاٽو ورثو. لاڳ - لاهو - ورس - هميشه ملندڙ.

= وِرْثو ڪَرَنُ: پاسو ونڻ - مالڪاڻو ڪرڻ - پنهنجو مال بنائڻ. سفارش ڪرڻ.

● وِرْجَ ۽ وِرْجَوُنُ: ث. (سن. وِرْت = ڦرڻ) رسم - رواج - دستور - هلت. رهٽي ڪهٽي. ريت - رسم و رواج - پَرَ - هلي چلي - مرجاتا - وتيرو - حال - عادت - هير - ورد - محاورو - اصطلاح. شائستگي - مرجاتا - سُڌيتي - وَڙ - جوگائي - ڏاهوڪائي. ڪفايت - صرفو - جُڱت.

● وِرِجائِتو ۽ وِرِجائتا: ذ. صفت. عادت يا هير موجب - رسمن موجب. رواجي - معمولي - حسب معمولي.

● وِرِجانَ: حاصل - موجود - مُيسّر.

= وِرِجان ٿيڻ: حاصل ٿيڻ - موجود ٿيڻ - مُيسر ٿيڻ.

● وِرِجائِيُ: مصدر. (سن. وِ = گهٽ + رُچ = وٽڻ) ڪڪ ٿيڻ - بيزار ٿيڻ - ٽڪجڻ - ٽڪڻ - خفا ٿيڻ - ڏمرجڻ - چڙڻ - رنج ٿيڻ - ڪلپڻ. (وِرچيو - وِرچندو - وِرچيل).

= وِرُچَ ۽ وِرُچَوُنُ: ث. بيزار ٿيڻ - ٽڪاڻ - خفو - ڏمر - رنج - چڙ - ڪلپ.

= وِرُچاڻيُ: ڪاوڙ - غصو - چڙ - رنج - ڏمر.

● وِرِجائِيُ: مصدر. (سن. وِرْت = ڦرڻ). ثابت ڪرڻ - ظاهر ڪرڻ - ثابتي ڏيڻ - سِڌ ڪرڻ لاءِ پڪا دليل ڏيڻ. (ڪنهن کي) جواب ڏيئي واپس موڪلائڻ. موڪلائي چوڻ. سمجهائي چوڻ - وري وري ٻُڌائڻ. وري بڌائڻ - بيان ڪرڻ. ڏوراپو ڏيڻ. (وِرجايو - وِرجائيندو - وِرجايل).

= وِرِجاءِ: آڪلاءُ - پورو ڪَر. واپس - موڪلائي. ثابت. بيان. وري وري - دوباره.

= وِرِجاءِ ڪَرَنُ: ڪنهن کي نيرڻ - نيڪال ڪرڻ - آڪلاءُ ڪرڻ - نباهڻ.

= وِرُجاڻپ: ظرف. وري وري - تاڪيد سان.

● وِرُجَسُ: ث. وِرُجَ - محاورو: جئن اک لڳڻ، اک پوڻ وغيره.

● وِرُجَنُ (ڪ): مصدر. ٽوپيل ڪن يا نڪ جو سوراخ بند ٿي وڃڻ - وروڙجڻ. (وِرجيو - وِرجيندو - وِرجيل).

● وِرُجيمُسُ ۽ وِرُجيمُسُوُنُ: ث. رسم - رواج - دستور - پَرَ - هلي چلي. عادت. تهذيب. خيال - فڪر - الڪو - انتظار. هارسينگار جو شوق - ناهڻ نوهڻ جو شوق. سنڀال - حفاظت. جاچ. صرفو. مرجاتا. اصطلاح (جنهن جي لفظي معنيٰ هڪڙي آهي ۽ رواج موجب بي) - جُڱت.

● وِرُجَنُ مصدر. (سن. اُرْجَ = هلڻ، چُرڻ) ڇڄڻ. چُرڻ. ڦٽڪڻ. آٽلجڻ پٽلڻ. بي آرام ٿيڻ. وهَنُ. ڪچي وڃڻ - اولجڻ - لڙهندو وڃڻ - آجهَنُ. وِرِجرڻ - وِ ڳهرڻ - پسرڻ - ڇرڻ. سڙڻ. هارڻ.

● وِرِجيُ: وِهڻيُ. ويهي.

● وِرِجهائِنُ: مصدر. وري وري ڇڄڻ - چڱي طرح ڇاڻ ڪرڻ. جاچ ڪرڻ - ڳولا ڪرڻ - ڏونڍ ڪرڻ. (وِرجهايو - وِرجهائيندو - وِرجهايل).

● وِرِچَنُ: (سن. وِ = گهٽ + رُچ = وٽڻ) ڪڪ ٿيڻ - بيزار ٿيڻ - ٽڪجڻ - ٽڪڻ - خفا ٿيڻ - ڏمرجڻ - چڙڻ - رنج ٿيڻ - ڪلپڻ. (وِرچيو - وِرچندو - وِرچيل).

= وِرُچَ ۽ وِرُچَوُنُ: ث. بيزار ٿيڻ - ٽڪاڻ - خفو - ڏمر - رنج - چڙ - ڪلپ.

= وِرُچاڻيُ: ڪاوڙ - غصو - چڙ - رنج - ڏمر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِرْچائِڻُ: مصدر. ڪَڪِ ڪرڻ - خفي ڪرڻ - خفا ڪرڻ - ٽڪائڻ - بيزار ڪرڻ - دق ڪرڻ - هلاڪ ڪرڻ. بِرُ ڪرڻ - اولڻ. چُور ڪرڻ.

- وِرْچائُو ۽ وِرْچائُوُ: ذ. صفت. ٽڪائُو - ٽڪائيندو - ٽڪائيندو - ٽڪائيندو - ڪَتُ - ڏوڪڙالڻون - اهنجو.

● وِرِچَڻُ: مصدر. (سن. وِرهَ). ونڊڻ - ورهائڻ - حصا ڪرڻ - وکرائڻ - بانٽڻ - تقسيم ڪرڻ. وائڻ - ورچي ڏيڻ - ونڊي ڏيڻ - ڦاندڻ. (اُٺ ۾) چونڊڻ. (وِرچيو - وِرچيندو - وِرچيل).

- وِرْچِيُ: ث. گِري وچ - پيڇڻ - پُسڻ.

- وِرْچِ ۽ وِرْچِيُونُ: ث. ورهاست - تقسيم - ونڊ - وره - ڦاندڻي - حصو - پاگو - پتي - وائو - بخرو - ونڊي - وانڊ - تڪ - پُڪو - ڦاندو - چاندو - ڦور - ورهاگو.

- وِرِچِيڙِيُ: ورچڻ جو ڪم - ورهاست - تقسيم - ونڊ - ورچ (اُٺ ۾). چونڊ (ڪرڻ).

● وَرْدُ: ذ. (ع). گل. گلابي گل.

● وِرْدُ ۽ وِرْدَ: ذ. (ع). ٺهرايل ڪم. دائمي ڪم - هرروز جو ڪم - هرروز بنا ناغي وارو ڪم. نيتم - معمول - وظيفو.

- وِرْدُ ڪَرڻُ: عادت ڪرڻ - نيتم ڪرڻ - معمول ڪرڻ - وظيفو ڪرڻ.

● وِرْدُسِيتُ ۽ وِرْدُسِيتَ (ڪ): ڊنگ - ڏاڻ - طرز - نمونو - اڪل - ريت.

● وَرْدَلِيُ: مڪران ۾ ڏکاڻڪو ڪم ڪندڙ هڪ قوم. جا اصل سنڌ کان ويل هئي.

● وَرْدُو: جواب - ورندي - وراڻي - سوت - واپسي. ورتو.

● وِرْدِيُ ۽ وَرْدِيُونُ: ث. (مال لاء) لڪاوت - وردي. سِتم وَستر. دريش. سرڪاري ڪپڙا (ملازم جا) - سرڪاري پوشاڪ - سرڪاري ڪپڙن جو هڪ نمونو - ملازمن جي ڊيوٽي لاء ڏنل ڪپڙا.

● وِرِڏَ: ث. ناسور - زخم - ڦٽ.

● وِرُڏَ: صفت. (سن. وِرُدْ = مخالف). وروڌ ڪندڙ - ويرڪندڙ - مخالف. برخلاف.

● وِرُڏ ۽ وِرْڏَ: ذ. صفت. جهونو - جهور - ٻوڙهو - ٻڍو - وڏيءَ عمر وارو.

● وِرْڏاتا: اسم خاص. (سن. وَڏاتر). نالو برهم جو (جنهن لاءِ چوندا آهن ته ماڻهوءَ جي نراڙ تي قسمت جا انگ لکندو آهي) - وڏاتا. قسمت جي ديوي.

- وِرْڏاتا جو آنڱُ: نصيب جو لکيو - قسمت جو انگ - تقدير جو انگ.

● وَرَرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وَرَڙِ (ل): اسم خاص. سمائِڪِيُ ذات جو نالو.

● وَرِڙَاتَ: ڪوشش - جدوجهد - سعيو - دانهون - منٽون - ايلاز.

- وَرِڙَاتَ ڪَرڻُ: دانهون ڪرڻ - ايلاز ڪرڻ - عرض ڪرڻ - منٽون ڪرڻ - عاجزيون ڪرڻ.

● وِرْڙائِڻُ: مصدر. ڪوٽ ڪرڻ - دغا ڪرڻ - ٺڳڻ - ويساهن - ڦسلائڻ - ٻهلائڻ - پٽيلائڻ - پُلائڻ - ڏوهڻ - فريبن - دوڪو ڏيڻ - گمراهه ڪرڻ. (ورڙايو - ورڙائيندو - ورڙايل).

● وَرِڙو ۽ وَرِڙا (ڪ): ذ. صفت. وڏڙو - جهُور - جهونو - بزرگ. وجهه - موقعو. قبضو - قابو. هٿ. ضابطو. هار جي ٻير جي ڪَڙي يا پانهن جو ڪنگڻ.

● وَرِڙا وِرْجهَڻُ: ڦيريون پائڻ - گهمرا پائڻ - ڦيرا پائڻ - آڪڙ جي هلڻ. ناز نخري سان گهمڻ.

● وَرِڙُكِيُ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وَرِڙِيُ ۽ وَرِڙِيُونُ: ث. لوڙين ڪي پڌڻ جي نوڙي - رسي - ڪاري.

● وَرِڙِيو لاهَڻُ (ڪ): ڪوءِ جي ڪن ڪي ڪيرڻ کان بچائڻ لاءِ لڙين جي ٽارين جو ڪارو لاهڻ. ورو لاهڻ. هار جي ٻير جي ڪڙي يا پانهن جو ڪنگڻ لاهڻ.

● وِرْزِشِ ۽ وَرْزِشُونُ: ث. (ف) استعمال - مشق. ڪسرت - (بدن جي) چور قور. ڏنڊ پيرڻ - مگدر هلائڻ. جسماني آڏل پڏل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وَرْزَشَ ڪَرڻُ: ڪسرت ڪرڻ - ڏنڊ پيرڻ - مُگدر ڦيرڻ - جساني چورقور ڪرڻ. بازوئيون پائڻ.

● ورس ۽ ورس: ذ. (سن. وَرْسَ). ورهيه - سال - هارنهن مهينا.

● وِرْسَ ۽ وِرْسُونْ: ث. پُل - چُڪ - غلطي - سهو - پرانتي. مَٽ پرم - پرانت. مُنجهه - ويسر - گمراهي. ايمان - يقين - اعتقاد.

● وَرْساجُ ۽ وَرْساجَ: ذ. سور ويڑ - ناپڪ - ويڑ - سورهيه - پهلوان - بهادر. سورمو - بانڪو - ڪوهو - جُنگ - جوڌو.

= وَرْسارو ۽ وَرْسارا: ذ. مينهوگي واري موسم - وسڪارو - برساتي موسم. سال ۾ سال. سالها.

= وَرْساڙو ۽ وَرْساڙا: ذ. وسڪارو - مينهوگي.

= وَرْسائِڻُ: مصدر. خوش ڪرڻ - نوازڻ - هٿ رکڻ - حمايت ڪرڻ - مدد ڪرڻ - همراهي ڪرڻ. پُلائڻ. گمراه ڪرڻ.

● وِرْسُپْتَ ۽ وِرْسُپْتَونْ: ث. ورهسپتي ڳيره - هڪ سيّارو - مشتري گره يا سيار - خميس جو ڏينهن - وِسپت.

● وَرْسَڻُ: مصدر. (سن. ورش=ورسڻ) وسڻ - ورکا ڪرڻ - ورسڻ (مينهن جي وانگي) پوڻ - ڳوڙڻ. برسات پوڻ. (سن. وِ=بنا+رس=لذت) رس ڪان نڪري وڃڻ - بي سواد ٿيڻ - ڦڪو ٿيڻ. پشيمان ٿيڻ - نااميد ٿيڻ - ڪوماڄڻ - منهن جو پنو لهي وڃڻ. لاڀ حاصل ڪرڻ.

"پيائي ڪي پڪ جن وڏو سي ورسنا"
(ڪليان - شاهه).

وسرڻ جي تلقين - پلجڻ - گمراه ٿيڻ - پرميجڻ - پڇڪڻ.

"ورتيون ساڻ وڻن ٿيون ورسن ۽ وَهسن"
(ڪليان - شاهه).

سُجهڻ - ياد پوڻ - دل تي خيال تري اچڻ.

"ڪوهه ڪاڙو جن چو وانان سي ورسنا"
(گرهوڙي).

= وَرَسِيلُ ۽ وَرَسِيلَ: ذ. گمراهه ٿيل - رستي ڪان منجهيل - پليل - پرميل - پڇيل.

= وَرَسايَسُ: پلايس - گمراهه ڪيس - پرسايس - پڇايس.

"وهر ورسايس نه ته ذات پنهون آءٌ پاڻ هُٽي"
(آهري - شاهه).

● وِرْسَٽُ: مصدر. جدا ٿيڻ - ڌار ٿيڻ - الڳ ٿيڻ - پري ٿيڻ - ناتا ترڄڻ. منجهڻ - پلجڻ - گمراهه ٿيڻ - پڇڪڻ.

● وَرْسِي: ث. (سن. وَرْش=ورهيه). ڪنهن جي موت جو سالياڻو ڏينهن. لاڀ.

● وَرِشُ ۽ وَرَشَ: ذ. (سن). ورهيه - سال - هارهن مهينا. ورش ڪُل.

= وَرْشُ ڪُلُ: ذ. ڪنهن خاص ورهيه لاءِ جوتش موجب ٿيندڙ ڳالهين ۽ ڪمن جي لکيل اڳڪٿي.

● وِرْشُ ۽ وِرْشَ: ذ. ٽُوئر - وِرَڪُ. هڪ وڻ.

● وَرْشا: (سن. ورشا) ڪهور - قربان - صدقو - ڪهول ڪهوڻ.

● وِرشڪ: (ورشچڪ). وڇون - ڦٽون - عقرب.

● وَرْغِلائِڻُ: مصدر. برغلائڻ - ڏ تارڻ - ڦڙڻ. بتال ڪرڻ - ڦسلائڻ - ڦيلائڻ - بهلائڻ. (ورغلايو - ورغلائيندو - ورغلايل).

● وَرَقُ ۽ وَرَقَ: ذ. (ع). ڪتاب جو ورق يا صفحو - پنو - پني. وڻ جو پن. ڪاغذ جو ٽڪر - ڪتيل ڪاغذ. چانديءَ جو سِڪو روپو وغيره. سون ۽ چانديءَ جا ٽاهيل ورق.

● وَرَقُ ڏوئڻُ: ميٽي صاف ڪرڻ - فرق متائڻ - امتياز ڪيڻ چڏڻ - ڏين ۽ ڪفر جو ورق ڏوئڻ - دوئيءَ وارو ورق ڏوئڻ - پائي متائي چڏڻ. فرق نابود ڪري چڏڻ.

= وَرَقُ وَرَڻُ: وارو ورڻ - پاڻ لڳڻ - نصيب جاڳڻ - بخت ڪلي پوڻ - اوج ۽ اقبال ڪي رسڻ - ستارو چمڪڻ - بخت هالا ٿيڻ - وڏي درجي ڪي پهچڻ - عزت برقرار ٿيڻ - وصال جي حالت اچڻ.

● وِرَڪِتِ: ذ. صفت. (سن. وِ+رَڪْت=جدا ٿيل، بنا محبت جي) دنيا ڪان تارڪ ٿيل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

آزُرد و- آتو- عاجز- ڏُکي- ڏڏو- نفي- خسيتو- رنج- هلاکت. نيارو- بي طرفدار.

● وَرَکتليبو (ث): ڪنواريتن طرفان چاچين ڪي ڪارايل پهريون وِيلو.

● وَرُکَڻُ: مصدر. هوا سان آڏامڻ.

● وَرِک: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وُرُکُ ۽ وِرُکَ: ذ. (سن. ور (ي) ڪُش = وڻ) وڻ. آسماني بُرج جو نالو- سياره جو نالو. ورش- ٽَوئر. هڪ وڻ. نديو وڻ. داناءُ- عاقل- سمجهو- ڏاهو.

● وَرُکا ۽ وَرُکائُون: ث. (سن. ورشا > ور (ي) ش = وسڻ). ارکا- وسکارو- مينهن- برسات- هوندابوند- ڇڇڪو- اوهيڙو. گهوُر- قربان- صدقي- نثار ٿيڻ. مهرباني. پالوت.

- وَرُکا ڪَرڻُ: گهورڻ- قربان ڪرڻ- صدقي ڪرڻ- نثار ڪرڻ- ٻلهار ڪرڻ.

- وَرُکَتَ چَنڇَرُ. مري ويل هندو جي ٻارهي تي برهمڻ کي ڪاڏي ڪارائڻ جي هڪ رسم.

● وِرُکو ۽ وِرُکا: ذ. "و" جو پهريون اکر (و) جو آچار. جيئن "(الف = انب) - (ب = بلا) - (و = وڻ)".

● وِرُگَڻُ: مصدر. ڦهلڻ- ڪڙڻ (مرض)- پسرڻ- ڪهوڙ- وگهوڙ. (ورگيو- ورگندو- ورگيل).

● وِرُگيٽو ۽ وِرُگٽا: ذ. (سن. لگڊ). ڪپڙن ڌوئڻ لاءِ چڪي ٻڌل نوڙي.

● وِرُلاپُ ۽ وِرُلاپَ: ذ. (سن. ورلاپ). دانهن- ڪوڪ- رڙ- آواز. رودن- روج- راڙو- ٻڌڻ. پڪار- ٻاڌ- ٻاڪار.

- وِرُلاپ ڪَرڻُ: دانهون ڪرڻ- ڪُوڪُون ڪرڻ- رڙيون ڪرڻ- آواز ڪرڻ- راڙهه ڪرڻ- رودن ڪرڻ- روئڻ- ٻڌڻ- ٻاڪار ڪرڻ- پڪار ڪرڻ.

● وِرُلو ۽ وِرُلا: ذ. (وِرَل = وِرُلو). ٽورو- ڪَمياب- آڻلپ- آسمالي- نرالو- عنقاب. قايل- دُرلپ. ڪوڪو- ٻاقي ڪو- اتفاقاً. ڪڏهن ڪڏهن. مشڪل- ڏکيو. ٽورو- چڊو- گهٽ. قسمتي.

- وِرلِي: ظرف. ڪڏهن ڪڏهن.

● وَرُمُ: ذ. ضروري ڪم.

● وَرَمُ ۽ وَرَمَ: ذ. لهر- موج- ترنگ- اوسار- چَل (سمنڊ جي). جسم جي سوج. دل جي تسڪين. سوڊو- واپار.

● وِرُمَڻُ: مصدر. (سن. وِرم = ختم ڪرڻ). ويرم ڪرڻ- دير ڪرڻ- ٻيهڻ- ٽيڪڻ- ترسڻ- ٺهرڻ- سهيڙڻ- دم ٻڌڻ. سيڙجڻ. (ورميو- ورمندو- ورميل).

● وَرِمَڻُ: (سن. وِرم). ترسڻ- روڪجڻ- جهلجڻ- دير ڪرڻ.

- وِرمَڻا: روڪيا- جهليا- ترسيا.

" ڪين ورميا ڪٿهين ڇُليا ڇڏِ هٿِي."
(آبري- شاهه)

- وِرِسِيُ: ظرف. آهستو.

● وَرُنَ ۽ وَرُنَ: ذ. (سن. وَرُڻ = رنگ). ذات. ليات- قوم- فرقو. (هندن ۾ ۴- ذاتون). ۱- برهمڻ، ۲- شودر، ۳- ويش ۽ ۴- ڪتري. حصو- پاڳو- ٻاڇي- ونڊ- ٻکرو- واڇو.

- وَرُنَ هِيڻُ: نيسات مان نڪتل- قوم مان خارج ٿيل- ڏالهي مان نڪتل. مسجد جو ٽُڪو.

● وَرَنُ ۽ وَرَنَ: ذ. (سن. وَرُڻ = رنگ) رنگ. قسم- نمونو. روپ- صورت- شڪل- شبيه. حالت. ذات. چمڪاٽ. عيش. مزو.

- وَرَنَ وَرَنَ: ذ. جدا جدا رنگن وارو- پانت پانت شڪلين وارو- رنگا رنگي- گونا گوڻ- چٽڪمرو- وِچتر- چِت چِٽ- قلقليو.

- وَرَن وَرَن ٽِيڻُ: منهن جو رنگ بدلائڻ يا ڪِکو ٿيڻ. شڪل بدلجي وڃڻ- صورت ڦري وڃڻ- نمونو ڏهي ٻوڻ.

- وَرَن وَرَن ڪَرڻُ: منهن جو رنگ بدلائڻ- رنگ بدلائڻ- ٻيو رنگ ڏيڻ- حالت ڦرڻ. شڪل بدلائڻ- صورت ڦيرڻ.

● وَرَنو ۽ وَرَنا: ذ. رنگ وارو- رنگ کي مائل- رنگ جهڙو- جيئن، رت ورتو- رت جي رنگ جهڙو- رنگا رنگي. سهڻو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَرْناٹيُ ۽ وَرْناٹيُونُ: ث. سونارِي جو مَنڊبن يا ڪنڳڻين ٺاهڻ جو اوزار.

● وَرْنائِنُ: مصدر. (سن. وَرْنُ = سارا هڻ). سمجهائڻ - ڪولي ٻڌائڻ - ظاهر ڪرڻ. قبول ڪرڻ - مڃڻ. ارٿ ڪرڻ - نروار ڪرڻ. ورنائڻ - چوڻ - بيان ڪرڻ. سلام موڪلڻ - ڪن ڏيڻ - ٻڌڻ - اونائڻ - آنائڻ. غور ڪرڻ - ڌيان ڏيڻ - توجهه ڇڪائڻ. انصاف ڪرڻ. مڃڻ. (ورنايو - ورنائيندو - ورنايل).

- وَرْنڊَ (ڪ): ث. ورڻ جي حالت - وري اڇڻ جي حالت - موت - واپسي.

● وِرِنْدُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وَرْنڊڙِيُ ۽ وَرْنڊڙِيُ: (ڪ): ث. منجهند ڪان پوءِ جو وقت - سج جو اولهه طرف ورڻ جو وقت - پاڇولي ڦرڻ واري حالت - چانو وڻ يا ڦرڻ جو وقت.

● وَرْنڊو ۽ وَرْنڊا: ذ. صفت. (سن. وَرْنُ = موٽڻ). آئيندو - ايندڙ - ڏسندو - پيو - مٿيون (مهينو).

- وَرْنڊِي وارُ: انهيءَ ڏينهن - ايندڙ ساڳئي ڏينهن تي - هفتي تي وري آيل ڏينهن - ٻئي هفتي تي. جيئن "سومر ڪان ٻئي سومر تي."

۽ وَرْنڊِيُ ۽ وَرْنڊِيُونُ: ث. (سن. ورت = ڦرڻ). جواب - وراڻي. سوال جو جواب.

● وَرْنڊِيُ (ث): ڇت جي مٿان پاسي وارو ڪنارو - جاءِ جي مٿين ڪناري - سِرَ جي چوڌاري ڪناري.

● وَرْنَڪُ: آسمان - آپ - فلڪ. جاءِ.

● وَرْنَنُ: (سن. ورڻ). بيان - وستار - آڪاڻي - ڪهاڻي. سارانهه.

- وِرْنَنُ ڪَرڻُ: چوڻ - بيان ڪرڻ - آڪاڻي ڪڍڻ - ٻڌائڻ - وستار ڪرڻ - نِروار ڪرڻ - طول طويل ڪرڻ - ڏيکهه ڪرڻ. سارانهه ڪرڻ.

● وَرْنو ۽ وَرْنا: ذ. سون يا چانديءَ مان ٺاهيل ڇَلو جو ڏسڻي آڏر ۾ ٻانڌجي. مڙيءَ جو هڪ قسم. دِلو - پيرڻي.

● وَرْنُ: ڏ. ته پوءِ - ٻي صورت ۾ - ٻي حالت ۾. ٻئي پاسي - ٻئي طرف.

● وَرْنتهَ: (سن. ورُ = مڙس + نتهه = نَهَ). رن زال - نڏڪي - ورهنا - ٻنا وارث - ٻنا مائٽ مٽَ. (سن. وَرُ = سٹي ۽ سڏو). بهادر - طاقتور - زورائتو - زوراور. سورويو - ويرُ - نايڪُ - سورهيو - سورمو - ڪُوهو - جُنگ - جوڌو - پهلوان - بهادر. ڪيرو جوان. چڱا ماڻهو - سڪر. ڪهوٽ.

● وَرْنُهَنُ: ٽوپي يا سهيبي جو هڪ قسم.

● وِرِنْهَ واري: اسم خاص. "پوکڻ." نئين جي پرسان ٽڪري.

● وَرْنِيُ ۽ وَرْنِيُونُ (ڪ): ث. (سن. ورُ = مڙس). مڙس واري. ڪنوار - ونهي - نئين شادي ٿيل عورت - سهاڳڻ - پاڳڻ. ور واري - وريتي - پتار واري - مڙس واري. (سن. ورڻ). رنگ يا ورن واري - رونق واري.

● وَرَنُ: اسم خاص. ٽر ۾ هندن راجپوتن جي ذات جو نالو.

● وَرَنُ مصدر. (سن. وت). ڦرڻ - موٽڻ - واپس اچڻ. گهمڻ - چڪر هڻڻ - آٽلڻ - پنتي هڻڻ - لڙڻ - پوئان پير ڪرڻ. مڙڻ (نوڙيءَ جو) وڌڻ - وکڙ ڪائڻ. ڏاڪو ٻيٽو ڪري وڻڻ. ڪڇي سُٽ ڪي وٽ ڏيڻ (سن. ورُ = مڙس چونڊڻ). مڙس چونڊڻ - پرڻجڻ - شادي ڪرڻ. پُڇڻ - خبر وٺڻ - سوال ڪرڻ - هنڊ ڪرڻ - پورڻ. ٻاهر اچڻ - ظاهر ٿيڻ - پڌرو ٿيڻ. (فائدي ۾) ٿيڻ. (نديءَ جو) ڦيرو - ور - وکڙ. (وريو - ورندو - وريل).

- وَرَنُ واريُ ڪَرڻُ: واپس موٽڻ جي تياري ڪرڻ. جلد واپس اچڻ - موٽڻ واري ڪرڻ.

● وَرْنُ ۽ وَرْنُ: ذ. (سن. وَرْنَ). سپني ڪان آٿر. ايشور. پاڻيءَ جو ديوتا. اڏيرو لعل.

● وَرْنُ: (سن. وَرْنَ = ذات) ذات. رنگ - ورنُ.

- وَرْنُ آشِرمَ: هندن جي ذاتين جا درجا.

● وَرْنُ ۽ وَرْنُ: ذ. گهٽن ورن وکڙن واري چَلهيءَ جو هڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَرڻ : (سن. ورڻ = سارا هڻ). ساراهه ڪرڻ - تعريف ڪرڻ - واکاڻ ڪرڻ. بيان ڪرڻ - بڌائڻ.

● وَرُ ٿو ۽ وَرُ ٽا : ذ. (سن. ورت = حاصل ڪرڻ). فائدي ۾ آيل شيءِ - حاصلات - فائدو. پيرن يا هٿن جي آڱرين ۾ پائڻ جي ڇلهه جو هڪ قسم - والو - آهو چلو جو شاديءَ ۾ ڪنوار گهوت ڪي ڏجي.

- وَرٽِيُ وارا گڏا : ٻار جي چوٽيءَ تائين ٻڌڻ لاءِ گڏن مان ٺاهيل ڦيري دار ڏاڪڻ.

● وَرو ۽ وَرا : ذ. (سن. وَرت = قرڻ). ڦيرو. پٽِيُ (ڪاٺ جي). پَٽِرُ. ڪاٺ جو ڏگهو لڪڙو - ٻُنڊُ - منگهو - ڪام. ڪچي ۽ ڪڪائين جهوپڙي جي وچ ۾ رکيل ڪاٺ جي ڏگهي ڪاڻي. ٽلهي ڪاڻي جا شهتير جي بدران جاءِ ۾ رکجي، جنهن جي مٿان پَٽِرُ رکيا آهن. هيءُ ڪاٺ جو لڪڙو پَڪي جي پوري وچ تي هوندو آهي، هڪ ڇيڙو هڪ جنڊي تي ۽ ٻيو ڇيڙو ٻي جنڊي تي قابو بدل هوندو آهي.

- وَرو ڏِيَڻُ (ڪ) : ٻيڙيءَ جو ٻاسن تي آئل ڪرڻ (اڪثر تڏهن جڏهن واءُ پوبان هجيس). عيوضِي.

- وَرو وَهَڻُ : هڪ ٻئي جي مدد ڪرڻ.

● وِرو ۽ وِرا : ذ. حصو - ٻئي - پاڳو - ونڊ - ورچ - واڙو - ٻانٽو - ٻڪرو. آهو آن، جو هاري زميندار ڪان قرض طور وٺي. ڪاڏو يا ٿمر، جو ٻئي ڪان ڪائڻ لاءِ ملي. ڪائي ۽ ماهي مال ڪي ٽيندڙ تپ - جانورن جي ٻيماريءَ جو هڪ قسم. ٻئي جو - پرايو - ڏاريون - غير - پرڏيهي - وِديشي - پرديسي.

- وِروٽِيجِيُ پَٽونُ : گٽڻ يا مينهن ڪي تپ اچڻ.

- وِروِيو : مال جي ٻيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ جانور جو ٻت سڪي ٿوي).

● وَرَ وارو : اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ ديهه جو نالو.

● وَرُ والو : اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وَرو وَنِيُ (ث) : آها ماني جا چڄ وڄ ڪان ٻوءِ ڪنواريتا نيات وارن ڪي ڪاراڻين.

● وَرُوتَنُ (ڪ) : مصدر. وڪوڙڻ - ويڙهڻ - ٻڪڙڻ - جهلڻ. گهيرڻ. (وروٽيو - وروٽيندو - وروٽيل).

- وَرُوتَ ۽ وَرُوتَنُونُ (ڪ) : ث. ويڙهڻ جي حالت - ويڙهه - لپيٽ. جهل - پڪڙ.

- وَرُوتِيجَنُ (ل) : مصدر. مروٽجڻ - وڪوڙجڻ - ولارجڻ. قابو ٿيڻ. ڪرونڊ ڙو ٿيڻ.

● وَرُ تَنُ (ڪ) : مصدر. مروٽڻ - موڙڻ - وٽڻ. (وِرُوٽيو - وِرُوٽيندو - وِرُوٽيل).

- وِرُوتَ ۽ وِرُوتَنُونُ (ڪ) : ث. وَرُ - وتُ - ٻيچ - وَڪڙ.

- وِرُوتِيجَنُ : جانورن جي ٻيماريءَ جو هڪ قسم، جنهن ۾ ٻت سڪي ٿوي.

● وُرُودُ ۽ وُرُودَ : ث. (ع. ورد). ڪنهن جڳهه ۾ اندر اچڻ - داخل ٿيڻ - نازل ٿيڻ. اچي پهچڻ - واردٿيڻ. آمد - پهچ - تشريف آوري - اچي لهڻ - آترڻ.

- وُرُودُ ڪَرَنُ : وارد ٿيڻ - پهچڻ - داخل ٿيڻ - داخل ڪرڻ.

● وِروِدَ ۽ وِرُودَ : ذ. (سن). ڪلفت - ويرِ - عداوت - دشمني. خصومت. خلل - ڪروڌ - ڪُرڪو - گهپي - ڪِل ڪِل - ڏندوري - اٽٻٽ - ٻيڪيڙو - بگاڙو - ڦيٽاڙو.

● وِروِدجَنُ : مصدر. (سن. وروڌ = دشمني). جهڳڙي لاءِ آماده ٿيڻ - دشمني ڪرڻ - ويرِ رکڻ. (وِروِديو - وِروِدينو - وروِديل).

- وِرُودِيُ ۽ وِرُودِيُ : ذ. صفت. وروڌ يا دشمني رکندڙ - برخلاف - ويرياڻو - دشمناڻو. مخالف.

● وَرِ وَرِ : هرهر - وري وري.

● وَروڙڻُ : مصدر. وارڻ - آڏو اچڻ - موٽائڻ - ٻُڌي ڪرڻ. (وَروڙيو - وَروڙيندو - وَروڙيل).

- وَروڙ ۽ وَروڙونُ (ڪ) : ث. گولا - ڏونڊ - ڦولها. لپيٽ - وروٽ.

● وِرُوڙڻُ (ڪ) : مصدر. (ٻيٽ ۾) وڪڙ ٻوڻ - وٽ ٻوڻ. آڻي ٻوڻ - مروڙ ٻوڻ. (وِروڙيو - وِروڙيندو - وِروڙيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وِروڙ ۽ وِروڙون (ڪ): ث. وٽ - لڇ - وکڙ - مروڙ. ورڙ - پيچ - وِنگ - ڏنگ.
= وِروڙائِي ۽ وِروڙائِيَون: ث. وروڙ - وروڙپ.
= وِروڙپ ۽ وِروڙپُون: ث. ور - وکڙ - وٽ - مروڙ - آنٽي.
● وِروڙجَڻ: مصدر. ٽوپيل ڪن يا نڪ جو سوراخ بند ٿي وڃڻ. ورجڻ. آندي ۾ پيچ پوڻ - آنٽي پوڻ.
● وِرونجَڻ: مصدر. ورونهجڻ - ڦٽ ٿيڻ.
● وِرون: ڦٽ - زخم - گهاءُ - چير - چڪ.
= وِرون ڪرڻ: ڦٽ ڪرڻ - گهاءُ ڪرڻ - چير ڏيڻ - ايذاءُ ڏيڻ - ڏکوئڻ.
● وِرونهڻ: مصدر. (سن. وهرت). وندرڻ. فڪر ۽ ڪٽنيءَ ۾ گذارڻ. پنهنجي منهن گذارڻ. اورڻ - ياد ڪرڻ - وندر ڪرڻ - حال وندڻ - ڏک وندڻ - درد ٻڌائڻ.
= وِرونهه ۽ وِرونهون: ث. صحبت - رهاڻ. حال اورڻ. وندر. خوشي. آنس. وائي - ڇار - دل خوش - محبت - سڪ - چڪ - ڪشش - جذبو - ياد گيري. پرپاءُ - دل لڳي. مشغولي. قرب وندڻ. ڪجهه - راز. وچوڙو - جدائي - فرقت.
= وِرونهڻ ويرَ: وندر جي مهل - دل خوش ڪرڻ جو وقت - دل لڳيءَ جو وقت.
● وِرون: ث. اکيون انڌيون ٿيڻ.
● وِرونڻ: مصدر. (سن. وِروڪشڻ). سڪي وڃڻ. بند ٿيڻ - ٻڌ ٻڌ - ٻجهڻ. وروڙڻ.
● وَروهيڙيو ۽ وَروهيڙ يا (ل): ذ. نوريڙو.
● وِروهڻ: مصدر. (سن وهرت). وندر ڪرڻ - خوش ڪرڻ - ريجهه رهاڻ ڪرڻ - وندرائڻ. زوروهيو - وروهيندو - وروهيل).
● وَرَهه: رڄ جو هڪ قسم. ڪهائي جو مٽيون پاسو جنهن ۾ تنبو ٻڌل هجي. ٽلهو واجهه.
● وَرهو ۽ وَرها: ذ. رسيءَ جو قسم، هي رڄ سان گڏ ٻڌيو آهي، جنهن ۾ پلاءِ مچيون مرڻ. رسو - نوڙ - نئين ڪوهي مان پاڻي ڪيڻ لاءِ رسو.
● وَرهه ۽ وَرهَ: ذ. (سن. وَرش). سال - ورهيه - هارهن مهينا - ورش. هارهو.
= وَرهه پَتيري: ث. ورش ڦَل.
= وِرهه چنڇر: هندو ماڻهو جو هارهين مهيني ڏينهن ڪرڻ.
● وِرهه ۽ وِرهَ: ذ. (سن. ورهه). جدائي - فراق - وچوڙو - هجر - فرقت. دوستن يا عاشق معشوق جي وچ ۾ جدائيءَ جو غم - سور - درد - دڪ - تڪليف. برهه - نينهن - عشق - محبت. سڪ - يادگيري. حصو - پاڳو.
= وِرهه ۾ وَهيلُو ٿيڻ: هجر ۾ حيران ٿيڻ - برهه ۾ بيقرار ٿيڻ - وچوڙي ۾ واه ويلا ڪرڻ - جدائيءَ ۾ آهه زاري ڪرڻ - فراق ۾ فرياد ڪرڻ.
= وِرهه وٺان: اکيرو - اداس - يادگيري.
= وِرهه وٽڻ: محبت وندڻ - حال اورڻ - عشق وندڻ يا پرائڻ.
= وِرهه وٽهڻ: عشق وندڻ - محبت وندڻ يا پرائڻ.
= وِرهه وسائِڻ: وچوڙي جي برسات وسائڻ - زار زار روئڻ. محبت ۾ سور سهڻ - درد ڪاڻڻ. روئڻ - ماڻهو دوس ڪرڻ.
● وَرَهه ۽ وِرَهون: ورڇ - ونڊ - ڦانڊ - ورهاست.
● وِرهاست: ث. (سن. وِرهه). جدائي. ٽٻي. پاڳو.
= وِرهاسَ ۽ وِرهاسَتون: ث. ورهاست - ورڇ - ورهاڳو - ڦاندڙي - ڦور - چاندو - تڪ - وانڊ - ٻخرو - وندي - ٻَٽي - ڦاند - ٻڪو - وِرهه.
= وِرهاگو ۽ وِرهاگَ: ذ. ورهاست - ڦاند - ورڇ - ڦور - چاندو - وانڊ.
● وِرهانڊ ۽ وِرهانڊون (ل): ث. شام - سانجهي - وچينءَ جو وقت - ٽپهريءَ جو وقت - ڏينهن لڙڻي جي مهل.
● وِرهائِڻ: مصدر. حصا ڪرڻ. وندڻ.
● وِرهسپت: ث. ورسپت - مشتري گرهه - خميس جو ڏينهن - وسپت. گرهه جو نالو.
● وِرهو: وَرَ - مڙس - پيتار - ٻٽي - ڪانڊ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَرْهِيڙ ۽ وَرْهِيڙ: ذ. (سن. وَرْش) ورهه - سال - هارهن مهينا.
● وَرْهَا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
= وَرهِيارو: هر سال - سال سال - سالياڻو - سال وارو.
= وَرهِيوڪو: سال جو - سالڪو - سال وارو - سالياڻو.
= وَرهِيو وَرهه: سال سال هر - هر سال - سال سال.
● وِرَءُ ۽ وِرَءِ: ذ. ورو - ڪاڏي لاءِ مقرر ڪيل رقم - پٽو - رسي - راتب - هڪ ويلي جو آن - ڪائن لاءِ گذران - قوت - خوراڪ - ڪاڏو. روزي. روزينو - گذر - گذران.
= وِرَءُ جو آن: تمام ٿورو - مهانگو - ڏڪر جي نشاني.
● وَرِئل: اسم خاص. تعلقي شهداد ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● وَرِئُو ۽ وَرِئا: ذ. ڏنب.
= وَرِئِيا: ذ. سٽ ۽ ڏاس جا ٿهيل، آٽ جي گچيءَ ۾ وجهجن.
● وَرِي: (سن. ورت = ڦرڻ) واپس - موٽي - پيو دفعو - ٻيهر. عيوض.
= وَرِي آڻڻ: واپس اڻڻ - موٽي اڻڻ - موٽڻ - ورڻ. وڃڻ ڪرڻ - مري وڃڻ (ٻار جو).
= وَرِي وَرِي: موٽي موٽي. هر هر - هردم - همیشه - هرهميشه - نيٺ - سدا - ساندهه - هڪجهڙو - اڪثر - گهڻو ڪري - ٻار ٻار - ٻيري ٻيري - وَر وَر ڪري.
● وِرِي ۽ وِرِيُون (ڪ): ث. وارن سان جُڙيءَ يا ليڪ چونڊائڻ. وٽي - خال. وِرّ. پيٽ - ٽونگڙو.
= وِرِي ڏِيڻ (ت): مٽي مان جُون ڪيڻ - ليڪ ڪيڻ.
= وِرِي ڏِيارڻ: مٽي جي وارن مان جُونءَ يا ليڪ گولائڻ.
● وَرْيامُ ۽ وَرْيامَ: ذ. (سن. ويروان) سُور ويرو - نايڪ - ويرو - سورهيه - پهلوان - غازي - سورمو - جوڌو - ڪوهيو - گوڏو - ٻانڪو. ڦري آنيم - آڏو آنيم - ورليم.
● وريامُ آباد: اسم خاص. تعلقي جيڪب‌آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● وَرِياڻِي: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.
● وَرْياهَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● وَرِيٽِي ۽ وَرِيٽِيُون: ث. (سن. ور = مڙس چونڊڻ) ور واري - مڙس واري - خاوند واري - سهاڳڻ - پرٽيل.
● وَرِيُڙيرو: اسم خاص. تعلقي سيوهڻ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● وَرِيُڙو ۽ وَرِيُڙا: اسم خاص. ڪڪي جو هڪ قسم.
● وَرِيُڙو ۽ وَرِيُڙا (ڪ): ذ. ور ڏنل چلو - ڪهڙ جو هڪ قسم. ڪڪ جي سڪل تيلين مان ٺاهيل ڪنڪٽي جو هڪ قسم.
● وَرِيلِي: آگرين ۾ پائڻ جو ڪهڙ جو هڪ قسم.
● وَرِينگڙ ۽ وَرِينگڙ: ذ. پوٽي جوهڪ قسم - ٿورڙا ڪنبا ٿيندا اٽس، هرڻ هن جا ٻن ڪائيندا آهن.
● وِرِينگهڻ (ڪ): اسم خاص. وڻ جو هڪ قسم.
● وَرِيو ۽ وَرِيا (ل): ذ. وريو - ڪچي ڪوهه ڪي لئي جي ٽارن سان ٻڌڻ. لئي جا ٽارا گڏ ڪري نوڙيءَ سان ٻڌي هڪ ڪاٺ جو نوڙ ٺاهين، جنهن کي ويڙهي ڪوهه جي ترڪان رکن. گهوڙي جي سنجهه جو هڪ حصو يا ساز. (سن. ورت = ڦرڻ). موٽي - وري.
● وَرِيُون ڪَرڻ: وانگار وهڻ - ميل ملک ۾ گاهه ڪي هڪ ٻئي ڪي همراهي ڏيڻ يا لاباري ۾ واري وٽيءَ تي مدد ڪرڻ.
● وَرِيُڙو ۽ وَرِيُڙا: ذ. ڪن ٻارن کي مٽي جي وارن ۾ گهنج، جنهن لاءِ زالن ۾ سنسو هوندو آهي تہ اها پاڻ جي نشاني آهي.
= وَرِيُڙا: ذ. ڪنهن ڏاڪي ۾ مٽڪا ۽ ڪوڏ يون ٻڌي ڏڳي وغيره جي گچيءَ ۾ ٻڌجن.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَڙُ ۽ وَڙَ: ذ. (سن. وَرَ = مهرباني) لڇڻ - افعال - عادت. لَلُ - ڪِرُ. شائستگي - مرجاتا - سُنيتي - سياڻپ - جوڳائي - ناهوڪائي. ٺوروڪو - لائق - احسان - مهرباني - عنايت - نوازش - پلائي - ايڇپو. برابر - ٺيڪ. سلوڪ - هلت. رستو. درست - صحيح. مهرباني - چڱائي - احسان - قرب. ٺورو. ننگ - عزت - آبرو - لياقت. اصيلي - شرافت. نمونو - ورن - قسم - جنس. نشان - پارُ - پتو. (صفت). لائق - جوڳ - ٺهندڙ. وڻ جو هڪ قسم. گهوڙا پاري تعلقي ۾ هڪ ڳوٺ، جتي ڪمند جي هوڪ گهٽي ٿئي. جانور جي لڳ تي مرضي - جانور جو لڳڻ. (سن. وَڙْدَ = گهوڙي) گهوڙيءَ جي ميڙڻ جي خواهش - چاڙو.

- وَڙائيتو ۽ وَڙائِتا: ذ. صفت. وڙ وارو - ننگ ڪندڙ - احسان ڪندڙ - قرب ڪندڙ - مرجاتا ڪندڙ - مهرباني وارو - ننگي - احساني - قردار - ٺورائتو - شرافت پريو.

- وَڙُ ڪَرَڻُ: مهرباني ڪرڻ - احسان ڪرڻ - ٺورو ڪرڻ - لائق ڪرڻ - لطف ڪرڻ - پلائي ڪرڻ جو مٿيون اعليٰ درجو. ڪنهن کي بنا آجوري سنگ ڏيڻ. بنا لالچ جي نياڻيءَ جي مائٽي ڪرڻ.

- وَڙَڻ: وڻڻ.

- وَڙُ وَجهُ: ريت - نمونو - ڍنگ - طرح - طرز. خيال - پارُ پتو - نشان پاسو.

- وَڙُونُ ڪونڊُ: سڪ سان سڌ ڪرڻ - پيار سان پڪارڻ - مهر ۽ محبت منجهان گهرائڻ - دل گهري کي دعوت ڏيڻ.

- وَڙُونُ يا هَڙُونُ: پنهنجي گند يا پنهنجي اثر وسيلي. پنهنجي پاران يا ڪيسي سان ڏيڻ.

● وِڙُ ۽ وِڙَ: ذ. صفت. (سن. وِٺ. سن. اَوَ = خراب + وات = رستو) بي حيا - بي شرم - ڪمينو. بدبخت. لنڪهو - جڙ توراڙو.

● وَڙا: وڙيون، چٽن جو اڻو ڳوهي، تن ۾ مصالح وجهي، آن جي ياهي ٺاهڻ.

● وَڙاڪو: وٽ پوڻ - هيٺ ۾ گهمرا پوڻ.

● وَڙالُ ۽ وَڙالُونُ: ذ. (سن. وِ لودن) گولا - ڏولا - ڏس پتو - جتن - وڙول. سمجهه - فهم - پُڌ - ذهن - چترائي - سڌو پيرائي. وڙول.

● وِڙانگَ ۽ وِڙانگُونُ: ث. وڙواند - بي شرم - بي حيا - ڪميڻي - لُچِي. ننگ ناموس کان ويل - افعالن ۾ ڇڙي - عادت خراب - گندي - ڪِنِي.

● وِڙاهَ ۽ وِڙاهَ: ذ. (سن. وِ ناش) نقصان - ڇيهو - جوکو - خطرو - ڊپ.

● وَڙاءُ ۽ وَڙاءَ: ذ. (سن. وَرْڻ) ورن يا رنگ وارو - نموني وارو - ڍنگ وارو.

"پتنگن جئن ٻيدا ٿيو سامي سچ وَڙاءُ"
(مومل راڻو - شاهه).

لياقت - لائقي - جوڳائي - ناهوڪائي.

● وَڙِتيُ ۽ وَڙِتيُونُ (ث): ث. جواب - ورندي.

● وَڙُجَڻُ: مصدر. گرم ٿيڻ - تپڻ. چاڙو ٿيڻ (گهوڙيءَ گاڻهه) - وَهَڙڻ - چاٽو ڪرڻ - وَهَڙو ٿيڻ - شهوت ٿيڻ. (وڙجيو - وڙجيندو - وڙجيل).

● وَڙِڪَڻُ: مصدر. هيڏانهن هوڏانهن ڦرڻ - ٽُلڪڻ - گهمڻ - هلڻ - چلڻ - ٽهلڻ. سير ڪرڻ - اجايو رُلڻ. جبل جو نالو. (وڙڪيو - وڙڪندو - وڙڪيل).

- وَڙِڪَ ۽ وَڙِڪُونُ: ث. چارو. گهوم - ٽهلو - سير.

- وَڙُڪائِيُ: مال کي جهنگ مان ڪيرو ڏياري اچڻ - مال کي جهنگ مان گهور ڏيارڻ. نظر رکڻ.

- وَڙُڪا ۽ وَڙُڪا (ث): ذ. گاهه ۾ ڏور کي ٺورو وقت چرڻ لاءِ ڇڏڻ.

- وَڙُڪائِيُ: مال کي جهنگ مان چاري اچڻ.

- وَڙُڪيُ آڇَڻُ: چري اچڻ - گهمتاري کڻي اچڻ - ٺورو ٽهلي اچڻ.

● وَڙُڳَڻُ: گهمڻ - ڳنگون سهائڻ - آڇ لاهڻ.

● وِڙِنڈُ ۽ وِڙِنڈَ (ل): ذ. ننگ - سوراخ.

● وَڙَڻُ: مصدر. (سن. وِ شُ = داخل ٿيڻ) گهڙڻ - اندر وڃڻ - پيهڻ - هٽڻ - ٻيهر وڃڻ - لِڪڻ. (وڙيو - وڙيندو - وڙيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَڙو ع وَڙا: ذ. (سن. بٹک). مٹائيءَ جو هڪ قسم (جا مصريءَ جي چاش ٿاهي ان ۾ ڏاڻن جو مغز، خس خس ۽ سڪو ميوو وجهي ٿاهيندا آهن، ڪائڻ ۾ ڏاڍو لذيذ ۽ دماغ کي طاقت ڏيندڙ آهي). دال جو ٿاهيل طعام. پڄن وغيره جي مٹائي.

● وڙُوانڊُ ع وڙُوانڊَ: ذ. واهيات لفظ ڳالهائيندڙ- گاريون ڏيندڙ- وات جو گندو- اجائي بڪ ڪندڙ- بي فائدي بڪ ڪندڙ. جهڳڙالو- جهيڑا ڪار- بدڪار. ڪمينو. ويڙهاڪو زال- اڻبسٽ ڪندڙ زال. اوڙي زال. ڪمينو- بي شرم- بي حيا- لُچو.

- وڙولَنُ: مصدر. ڇا ڪرڻ- ڏونڊڻ- تلاش ڪرڻ- جاچ ڪرڻ- نهارڻ. (وڙوليو- وڙولينڊو- وڙوليل).

● وَڙولَ ع وَڙولَنُ: ث. ذهن- وڙال- فهم- چترائي. ڇا ڳاڇا- ڳولا قولا- جاچ- پڙتال. (ڪ). مناڊي- ڏنڊورو- پڙهو.

- وَڙولِهائِي ع وَڙولِهائِيُونُ: ث. وڙول وجهڻ جو ڪم- ڳولا- قولا- جاچ جونچ- ڏونڊ- تلاش.

- وَڙولَ ڏيَنُ: ڇا ڳاڇا ڪرڻ- تلاش ڪرڻ.

- وَڙولَ رکَنُ: ڇا ڳاڇا جو هار رکڻ- ڪنهن ماڻهوءَ تي جاچ پڙتال جو ڪم وجهڻ.

● وَڙهَلَ ع وَڙهَلَ: ذ. آماهيل- ڪم آندل- وهايل.

● وڙهَنُ: مصدر. (سن. ولهَ = کهڻ يا زخمڻ). چينڻ- ڏوراپو ڏيڻ. جهيڙو ڪرڻ- لڙڻ- جُٹڻ- مقابلو ڪرڻ- لڙڻ- جهونبڙ ڻ- جهڳڙڻ- ڏڙڻ- دٻ ڪيڻ- چنڊ ڪيڻ- ڳالهائڻ- ڏمڪي ڏيڻ- لڙائي ڪرڻ. (وڙهيو- وڙهندو- وڙهيل).

- وڙهِيُ ڏانڊگو ٹيَنُ: سخت جهيڙو ڪرڻ- چڪري ڪاڻڻ- وڙهي فنا ٹيڻ- سخت مقابلو ڪرڻ- ڏاڍو جهيڙو ڪرڻ- فساد ڪرڻ- وڙ و تڪرار ڪرڻ. خراب خوار ٹيڻ- بدنام ٹيڻ- پنهنجو نقصان ڪرائڻ. ڪجهه به حاصل نه ٹيڻ.

- وڙهِيُ مَرَنُ: جنگ ڪري ساهه ڪيڻ- فساد ۾ مري وڃڻ- جنگ جوڻ- لڙائي ۾ تباهه ٿي وڃڻ.

● وُڙهَنُ: مصدر. وڃڻ- چُرڻ- هٽڻ- روانو ٿيڻ. (وڃهيو- وڃهندو- وڃهيل).

- وُڙهِيُونُ وِجَنُ: ڪنهن شيءِ جو بلڪل گم ٿي وڃڻ.

● وَڙهِيُ ع وَڙهِيُونُ: ث. نشان- پتو.

● وَڙَنُ: مصدر. ڪهڙڻ- لهڻ.

● وَڙِيَ ع وِڙِيُونُ: ث. ڪهوٽيل دال جو سڪل ننڍڙو ڳنڍيو (جو پاڇيءَ طور ڪم آچي). دال جو ٿاهيل طعام جو هڪ قسم. پاڇيءَ جا ٽڪرا- ڪچريون. مٹائيءَ جو هڪ قسم. ڪاهه مان وٺيل نوڙي.

آڏارو هَٹر. (سن. وش). حيلو- زور- ڪوشش.

- وَزارت ع وَزارتُونُ: ث. وزارت- وزيري- وزير اعظم يا هُرڏان منتريءَ جو عهدو يا آفيسر- وزير هٹڻ. وزير جو عهدو سنبالڻ- وزير جو ڪم- صدارت- رياست جي وزير جو دفتر.

● وِزرُ ع وِزرَ: ذ. (ع). بار- بوجو- گناهه.

● وَزمُ ع وَزمَ: ذ. حقي يا سُلفي وغيره جو دم- ڇڪڻ واري حالت- سُوٽو- تماڪ جو هڪ وقت لاءِ وزن- حقي جي ڦوڪ- حقي جو سُوٽو- تماڪ ڇڪڻ جو يڪساهي سوٽو.

- وَزمُ پَرَنُ: سوٽو هٽڻ- پيڙي ڇڪڻ- نشي واري شيءِ ڪم آڻڻ- چلم ڇڪڻ- پيڙي پيئڻ.

- وَزمُ ڪَرَنُ: حقو ڇڪڻ- پيڙي پيئڻ- دم لڳائڻ (نشيدار شيءِ جو).

- وَزمُ واڙِيُ ڪَرَنُ: حقو ڀاڪي پيئڻ- ساهه ٹڪ- ٹڪ پيڻ- دم ڪڍڻ.

- وِزمُ هَٹنُ: چلم ڇڪڻ- حقو ڇڪڻ- سلفي ڇڪڻ.

- وَزمِيُ: حقو ڇڪيندڙ- چلم ڇڪيندڙ- سلفي ڇڪيندڙ.

● وَزنُ ع وَزنَ: ذ. (ع). تور- تورو. بار- بوج. انداز. جاچ- پيمانو- مقدار. امتحان- آزمائش. عزت. قدر. لغت ۾ ڪنهن شيءِ جي تورڻ کي وزن چئجي. علم عروض جي اصطلاح ۾ هن يا وڌيڪ لفظن جي حرڪت هڪجهڙي هٹڻ جي حالت. جيئن "اج ۽ لڄ يا بار ۽ خار وغيره."

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ وَزنائيتوُ ۽ وَزنائيتا: ذ. صفت. وزن وارو- تور وارو- بار وارو- بوجھ وارو. ٻيھڪ وارو- ڏاڻ وارو- وضع وارو- انداز وارو.

ـ وَزنْدارَ ۽ وَزنْدارَ: ذ. صفت. گھڻو بار- گھڻو ٻوجھ. پورو- برابر- ٺيڪ- درست- صحيح. ٻيھڪ وارو.

ـ وَزن واروُ ۽ وَزن وارا: ذ. صفت. وزنائتو- گرو- پاري- گران.

ـ وَزنيُ ۽ وَزنيُ: ث. وزنائتي- گري- پاري- گران. قوي- طاقتور- قوت وارو- اثرائتو.

● وَزيرُ ۽ وَزيرَ: ذ. (ع). بادشاھ جو صلاحڪار- منتري- ديوان- پرڌان- مدارالمھام- ڪارفرما. ندير- وڏو وزير.

ـ وَزيرُي: ث. وزير جو عھدو يا ڪم.

● وزيرآبادَ: اسم خاص. تعلقي سڪر ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

● وَزيرائيُ: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

● وَزيرَ رَنڊُ: اسم خاص. تعلقي شھداد پور ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

● وَسَ ۽ وَسُونُ: ث. (سن. وَرْشا = مينھن) بارش- برسات- مينھن. ساوڪ- سبزي- سبزو- ھريال- ھرياڻ- ھرياڻي- سرسبزي- آبادي- پوڪ. (سن. وَسْ = رھڻ) وسنھن. بستي- آبادي- ڳوٺ- وسنئون- وسيل ٻٽ يعني ٽئي پارڪر جو مينھن ڪان پوء آباد ۽ سرسبز ٿيڻ. خيال- ڪوششون. بارش ڪان پوء جڏھن گاھ ٻڌا ٿين اُن حالت کي چئجي وَسَ.

ـ وَسَ ٽيڻَ: مينھن جو وسڻ ٿيڻ- برسات پوڻ- گھٽي بارش پوڻ. ڪنھن جي وس ٿيڻ- ھَروَس ٿيڻ- ڪنھن جي حڪم جو تابع ٿيڻ.

ـ وَسَ جھڙُو: ذ. خاصو- عمدو- جس پريو- سٺو- لذيذ- سناڪرو- وسن جھڙو- سڱارو- وٽندڙ- سٺو ستاھو- فرحتي.

ـ وَسَ چَرَنُ: مال ڪاھي وسڪاري تي وڃي مال کي چارڻ.

ـ وَسَ واھيندو ٽيڻَ: مينھن وسڻ- بارش پوڻ- برسات پوڻ.

ـ وَسَ وَڃَنُ: مال ڪاھي، مينھن ۽ ميل سائي ملڪ تي وڃڻ.

● وَسِ: ظرف. صفت. (سن. وَشْ = طاقت) وس ۾- قبضي ۾- ھٿ ھيٺ- تابع- تليدو- تربيت- پذير- چٽي وان- حليم- سراوندو. قابو ۾- ھٿ ۾.

ـ وَس ڪَرَنُ: زيردست ڪرڻ- ھٿ ھيٺ ڪرڻ- تابع ڪرڻ. موھڻ- من لُڀائڻ- دل ھيرڻ- چت چريو ڪرڻ.

● وَسُ ۽ وَسَ: ذ. (سن. وش = طاقت) زور- طاقت- ٻل- پچندي- سگھ- قوت- سگھت- تيج- شڪتي- ست- توفيق- سامرٿي- دسترسي- مجال- پھچ- سمرٿي. مرضي- اختيار- پسندي- خوشي. سھيو- آدم- ڪوشش. حيلو- وسيلو. ميڙائڻ. ٿر ۾ ڳوٺ جو ھڪ نالو.

ـ وَسائيُ: پروس- ٻن جي وس.

ـ وَسائيتوُ ۽ وَسائيتا: ذ. صفت. زور وارو- وس وارو- پڄت وارو- زوردار- من مانو- مرضيءَ تي چڏيل- طاقتور. اختياريءَ وارو.

ـ وَسُ پُڄَنُ: ٿي سگھڻ يا ڪري سگھڻ- پچندي ھڻ- زور ھڻ. اثر ڪرڻ- اثر وجھڻ.

ـ وَسَ جھڙُو: ذ. صفت. چڱو- سھڻو- عمدو.

ـ وَسَ ڪَرَنُ: سمورو زور ھلائڻ- حيلا ڪرڻ. طاقت آھر ڪرڻ- پچنديءَ سارو ڪرڻ.

ـ وَسُ ڪانُ وَڃَنُ: ٻي اختيار ٿيڻ- ٻي وس ٿيڻ- وس ڪان ڪري وڃڻ- طاقت ڪان ٻاھر نڪري وڃڻ.

ـ وَسَنئونُ: ظرف. وس ڪان- پچنديءَ مان- وس مان.

ـ وَسَنئونُ نہ گھٹائيڻُ: ڏاڍي ڪوشش ڪرڻ. سڀ حيلا ھلائڻ.

ـ وَسَنئونُ نہ وڃائيڻُ: طاقت ڪان نہ گھٹائڻ- پچنديءَ ڪان نہ گھٹائڻ- پڄت ڪان نہ وڃڻ.

ـ وَسُ واروُ ۽ وَسُ وارا: ذ. مرضيءَ جو مالڪ- پسنديءَ جو مالڪ- مڪمل مختار.

ـ وَسَنئونُ نہ گھٹائيڻُ: تمام گھڻي ڪوشش ڪرڻ- زور آھر گھڻو ڪجھ ڪرڻ- طاقت آھر زور ھلائڻ- پچنديءَ سارو مدد ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِسِ ۽ وِسُونُ: ث. (سن. وِسْمَيَ = اچرج). حيراني - عبرت - اچرج - تعجب - تپرس - عجب. ڪٿي - فڪر - اونو - خيال. ڪهراهٽ. زهر - وهم - وڪ. (ث).

= وِسَ ڏڏو: خراب ڏائقي وارو - زهردار - ڪوڙي ذائقي وارو - گندي سواد وارو.

● وِسِهَرُ ۽ وِسِهَرَ: ذ. زهري - وِکر. ڪوڙو.

● وِسُ: ذ. (سن. وِشِوَ). جهان - دنيا. جهان جا ماڻهو - خلق.

● وِسارَنُ: مصدر. (سن. وِسِرڻ. سن. وِ = پري + سمر = ياد ڪرڻ). پلجڻ - پلاڻ - دل تان لاهڻ. چُڪڻ. غلط جاءِ تي رکي ويهڻ. ڇڏي ويڃ. ياد نہ ڪرڻ - سارڻ جو ضد. (وساريو - وساريندو - وساريل).

● وِساڙو: اسم خاص. جيت جو هڪ قسم.

● وَساطَتُ: ث. (ع. وسط). وسيلو هڻڻ. درميان هڻڻ - وچ ۾ هڻڻ.

● وِسالُ ۽ وِسالَ: ذ. ساز جي سُر جو نالو.

● وِسامَنُ: مصدر. (سن. وِشْرامَ = ٽڪ). آجهامڻ - (ڏيئو) گل ٽيڻ. ماندو ٽيڻ - بيهوش ٽيڻ - غش ٽيڻ. ٽڪجڻ - ڍرو ٽيڻ. ڪمزور ٽيڻ - دم ٽيڻ. ساهي پٽڻ. (وِسامیو - وسامندو - وساميل).

= وِسامَ ۽ وِسامَنُ: ث. ٽڪُ. بيهوشي - ماندگائي - غشي - مورچاگتي. آرام - فرحت. مستي - هيٺائي - ڪمزوري - غم کان فرصت.

= وِسامِيُ وِجَنُ: بلڪل ٽڪجي ٽنجي پوڻ. هَجڻ. بيهوش ٽيڻ - غش ٽيڻ. وائڙو ٽيڻ. حيرت ۾ پڻجي وڃڻ.

= وِساموريُ ۽ وِساموريُونُ (ل): ث. ڪٿي - فڪر - اون - خيال.

= وِسامو ٽِيَنُ: وائڙو ٽيڻ - حيرت ۾ پوڻ - پريشان ٽيڻ - تعجب ۾ پوڻ - اچرج ۾ اچڻ.

● وساندِ: ظرف. وس - هٿ.

● وِسانُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي خيرپور ميرس ۽ تعلقي ميرپور خاص ۾ ڏيهن جا نالا. مڃيءَ جو هڪ قسم.

● وَسانُ جاگيرُ: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ڏيهہ جو نالو.

= وَسائِڪِيُ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ڏيهہ جو نالو.

● وِسائِلَ ۽ وِسائِلِ: ذ. صفت. جهڪو - هلڪو - ٽڏو (رنگ).

● وِسائو: (سن. وِشْرام). سست - آرسي - ماندو - ٽڪل.

● وَسائِيُ: ث. (سن. وَسُ = ان" لڻ بعد گڏ ڪرڻ). وسڻ يا آن" ڪرڻ جي محنت. (صفت). ٻين جي وس - ڀروس.

● وَساوڙُ ۽ وَساوڙَ: ذ. جيت جو قسم، رنگ گاڙهو ٽئيس.

● وَسائِيڻُ: مصدر. (سن. وَسُ = رهڻ) رهڻ - وسائڻ - آباد ڪرڻ (ڪو ڳوٺ يا ملڪ وغيره). اچلڻ (ڪنهن جي مٿان گند وغيره). ڏيڻ (گاريون). ٻين تي گند ڪي آڇلائڻ. رهڻ - گذارڻ - آباد ڪرڻ. (سن. وَسْمَيَ). وائڙو ڪرڻ - منجهائي ڇڏڻ. اصطلاح. ڪيسر جمائڻ. (وَسايو - وَسائيندو - وَسايل).

● وِسائِيڻُ: مصدر. آجهائڻ - (بتي) گل ٽيڻ - (ڏيئو) وڏو ڪرڻ. بند ڪرڻ - ٽارڻ - ماري مجائڻ. فيصل ڪرڻ (جهيڙو وغيره). ڪيسا ٽڪڻ - وِسائڻ - نهوڙڻ. ماري بيهوش ڪرڻ. (وِسايو - وِسائيندو - وسايل).

= وِسائِجِيُ وِجَنُ (ت): ڍرو ٽي وڃڻ - ڍڄي وڃڻ - هراسجي وڃڻ.

= وِسائِڪو: ڪوسائيل - جنهن ۾ چارُ جي ڏَپ هجي.

= وِسائو ۽ وِسائا: ذ. صفت. سست - ڪاهل - آرسي - آلسي - ٽوٽي - سليو ساٽ - عاري - ڪاهل - ڊاڪُن ڍيلو - شومتي - ڪم ڪوس - سِٽل - نسن. ٽُٽو - ڪمر - ڍرڪو. ساهيءَ ۾ چڏيل زمين.

= وِسائِيُ: وِسايل - آجهائل.

= وِسائِيُ: ث. موڪائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَسائِي: اسم خاص. تعلقي ڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وَسائِي پوڻا: اسم خاص. ڏر ۾ مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

● وَسائِي پوڻو: اسم خاص. تعلقي ميڻيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِسايو: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۽ تعلقي ڳڙهي خيري ۾ ديهن جا نالا.

● وَسايو پُٽو: اسم خاص. تعلقي رتي ديري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وَسايو چاچڙ: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وَسُ ٻَڌيرو (ث): اسم خاص. پڪيءَ جو هڪ قسم.

● وَسْتُ ۽ وَسْتَ: ذ. (سن. وست) وستو - چيز - شيءِ - ٽول - وٽ - شيءِ شڪل. امانت.

= وَسْتَ وانو (ث): شيءِ شڪل - ڏڙو ٽپڙ - چيز - ٽول.

= وَسْتُو ۽ وَسْتُوءِ: ذ. وست - چيز - شيءِ - ٽول - وٽ. وَسڻ - آباد ي - بستي.

● وِسْتارُ ۽ وِسْتار: ذ. (سن. وستار = طول) آپٽار - پسارو - ڦهلاءُ - پرڪاش - پکيڙ - وڌاءُ - ماندائو. ديکهه - ليسو - راساڙو - ڪهات - ڪاڍ - ڪهت. بيان - احوال - پڌرائي - ظاهر.

= وِسْتارُ ڪَرَڻُ: آپٽار ڪرڻ - پرڪاش ڪرڻ - وڌاءُ ڪرڻ - ديکهه ڪرڻ - ڪاڍ ڪرڻ. ڪهات ڪرڻ - بيان ڪرڻ - احوال ڪرڻ - تفصيل بيان ڪرڻ.

= وِسْتارُو ۽ وِسْتارا: ذ. بيان - ڪهات - ڪاڍ - احوال. وڌاءُ - آپٽار.

= وِسْتارِيُ: ث. وستار جو - ديکهه جو. بيان ڪندڙ - ڪهات ڪندڙ - ڪاڍ ڪندڙ.

● وِسْتَرُ ۽ وَسْتَرَ: ذ. (سن. وستر) ويس - وڳا - ڪپڙا - پوشاڪ - پهراءُ - پهرڻ. ڪتل.

● وَسْتِيُ: ث. (سن. وس = رهڻ) وسي - ڳوٺ - واهڻ.

● وَسْرائِيڻُ: مصدر. ورسائڻ. (وسرايو - وسرائيندو - وسرايل).

● وِسْڀَتِ: ث. هڪ ڏينهن جو نالو. خميس.

● وِسْرامُ: ذ. (سن. وِشْرام) آرام - وشرام - (پڙهڻ ۾) ساهي - ٻيهڪ.

● وِسْرامُ: ذ. (سن. وشرام > وِ = نه + شرم = تڪجڻ) آرام - فرحت - ساهي - آسايش. قرار - نند جو جهٽڪو. ٻيهڪ (پڙهڻ ۾).

= وِسْرامُ ڪَرَڻُ وَڏڻُ: ٽڪ پڄڻ - دم پٽڻ - ساهي کڻڻ - آرام ڪرڻ.

= وِسْرامِيُ ۽ وِسْرامِيُ: ذ. صفت. وسرامي - آرامي - نندائتو.

● وَسْرُڪُ: (سن. و = پري + سُرُڪ = آڇل) پري آڇل. اهو اکر جنهن ۾ "هـ" جو آچار سمايل آهي، انهن اکرن جي آچار ڪرڻ مهل وات مان هوا آڇلجي وڃي پري ٽي پوي.

● وِسْرَڻُ: مصدر. (سن. وِ = پري + سمر = پري ڪرڻ) پلجي وڃڻ - ياد نه اچڻ - دل تان لهڻ - پُلجڻ - وسري وڃڻ - چت تان لهي وڃڻ - (ڪا ڳالهه وغيره) ڌيان تان لهي وڃڻ. (وسريو - وسرندو - وسريل).

● وُسِيرُ ٽَرُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِسِيرُڪُو ۽ وِسِيرُڪا (ث): ذ. پرم - وهم - گمان - سنسو.

● وَسُٹِيتَ: اسم خاص. (سن). نالو هڪڙي رشي جو (جو شري رام چندر جو گُرو هو). نالو هڪ تاري جو (جو قطب تاري پرسان هوندو آهي). نالو هڪ ويدانت جي ڪتاب جو.

● وَسَطُ: ذ. (ع). وچ واري شيءِ.

● وُسعَتَ ۽ وُسعَتُونُ: ث. (ع). ٻل - طاقت - وِتُ - توفيق - وسيعت - پهچ - قوت - پچندي - سگهه - سگهت - سمرٿي - فوقيت. هُوندد. جميعت. شاهي - وسيعت مندي - ٻيسٽلائي - شاهوڪاري. فراخي - ڪشادگي - ويڪرائي - ويڪراڻ - موتاڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ وُسْعَتْمَنْدُ: ذ. صفت. وسعت وارو.
ـ وُسْعَتَ وارو ع وَسِعَتَ وارا: ذ. وسعت وارو- بهندي ۽ وارو- وسيعت مند- شاهـ- شاهوكار.
● وَسْكارو ع وَسْكارا: ذ. (سن. وَرْشا= برسات). مينهن جو وسكو. ورکا- اوهيڙو- چُلڪي. برسات- مينهن جي وسڻ جي حالت. برسات جا ڏينهن. سالون. جوهو. پالوٽ. ڪاڪ جون ۾ سنهيون لئيون ايائي فوت ديگهه هڪ انچ گولائي واريون جي آڻن جي لاءِ تاجيءَ جي وچان نڪتل ٿين.
● وَسِيكَنُ: مصدر. وسڻ- وسکارڪرڻ.
● وَسِيكَنُ: ذ. حرص- لالچ- دل سرڪڻ- هرڪڻ.
ـ وَسِيكَنو ع وَسِيكَنا: ذ. سڀ شيءِ تي دل هرڪائيندڙ- هر شيءِ تي مرضي ڪندڙ- لالچ ڪندڙ.
● وَسِيكو ع وَسِيكا: ذ. مينهن جو وسکارو.
● وَسِيكو: بي سمجهه- مرمنڙيو- مورک- بيوقوف- ناسمجهه- نادان- اناڙي- ڇڄ.
● وَسِلَنُ: مصدر. ڪير جو ڦٽڻ يا هانس ڪري وڃڻ. وِڙڻ.
● وَسِلَنُ (ل): مصدر. خراب ٿيڻ- (ڪير جو) ٿيڻ. مخالف ٿيڻ- گارگند ڏيڻ- گهٽ وڌ ڳالهائڻ- تهذيب کان نڪرڻ- ڪنهن شيءِ جو بگڙي پوڻ- ڪير ۾ موري وجهڻ، (موري ڪير جي ويرپائي آهي جا ڪير ۾ پوي ته وسلي وڃي). مرڪب شيءِ جي جزن جو ڇنڇجي جاءِ ڪان آڪڙي پوڻ- علحده ٿيڻ. (وسلو- وسلندو- وسليل).
ـ وَسِلِيَلُ ع وَسِلِيَلَ: ذ. صفت. ٽڪرا ٽڪرا ٿيل- جدا ٿيل- علحده ٿيل- حصا ٿيل- پاڳا ٿيل.
ـ وَسِلِيُ وڃڻ: ڪاوڙجي وڃڻ- خراب ٿي وڃڻ.
● وَسْلو ع وَسْلا: ذ. (سن. وَسْتُ). شيءِ- چيز. مڌي ۽ مال- ڏور ۽ ڏيگو. مال متاع- سامان سڙو- ٽڙوٽڦڙ- مال اسباب- ڪريٽر- ملڪيت- مالڪيات- راس. آتت. جائداد- املاڪ. قدر- هير. ٿانءُ- برتن- گهر جا وکر واري. اوزار.
ـ وَسْلو واڙِيُ: ذ. سامان سڙو.
ـ وَسْلو وانو: ذ. سامان سڙو.
● وَسَمُ: ذ. واسامو- ليبو- جهاتي.
● وَسمو: ذ. ميندي لڳائڻ ۽ ان بعد ڪيس لاٿڻ يا رکڻ ڪيس لاٿڻ. رنگ لاٿڻ. (ن- ب).
● وَسْمي ع وَسْمِيَ: ث. (سن. وِسْمَيَ= حيران). حيراني- تعجب- آچنبو- عجب- اچرج- حيرت- وسڻ- عبرت.
● وَسَنَانُ: ذ. گيهه صاف ڪرڻ لاءِ سڪڻ ۾ آنَ جو ڏارو رجهڻ ۽ رڌڻ.
● وَسَنْتُ: ذ. (سن). بسنت- بهار.
● وَسَنْدُ جيهو: اسم خاص. تعلقي رتي ديري ۾ ديهه جو نالو.
● وَسَنْدِيُ ع وَسَنْدِيُونُ: ث. (سن. وسَتِيُ > وَسُ= رهڻ). ڪوٽ- وسي- واهڻ- ڪونڙو- بستي- واهڻ- بهراڙي- جتي آباد ۽ ڏاڏو وغيره ڇڪو هجي. پَل- زرخيزي- سڦلتا- آبادي.
ـ وَسَنْدِيُ ڪرڻ: آباد ٿيڻ. رهڻ. گذارڻ.
● وَسْنو: آبادي- بستي- واهڻ. ديڳ هيٺان هاريل باهه.
ـ وَسْنو لڳڻُ (ت): باهه لڳڻ- سڙڻ- باهه جو ساڙڻ.
ـ وَسَنْهُنُ ع وَسَنْهَنُ: ذ. آباد ٿيل جاءِ- سرسبز يا زرخيز هنڌ.
ـ وَسْنِءِ: آبادي- وسندي. باهه.
ـ وَسْنِين ڏيڻ: سارين جي ٻيجي جي زمين تيار ڪري مٽان پاڻي ڏيئي پوءِ ان ڪي تيلي ڏيڻ. ڪنيار جو مٽي ڪي تيلي ڏيڻ. (ن- ب).
ـ وَسِنهَرَ: وسي- آبادي.
● وَسَنُ: مصدر. (سن. وَرْشا= مينهن). مينهن پوڻ- برسات پوڻ- پاڻي پوڻ- وسڻ- ورسڻ. آباد ٿيڻ- سائو ٿيڻ- وڏڻ ويجهڻ- سرسبز ٿيڻ- قَرڻ قَلڻ- سَرسَبز ٿيڻ. (جهنڊي) ڦرڪڻ- لهرائجڻ. (سن. وَسُ). ٻڌائي لاءِ ان هڪ جاءِ گڏ ڪرڻ. (اسم خاص). تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو. (وسيو- وسندو- وسيل).
ـ وسيُ وساڻيونُ: روئي روئي ساڻيون ٿي ٻيون.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَسوُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● وِسوُ: تڪليف - ڏکيائي - اهنج - اوڙائي.
- وِسوُ وارُ نہ هُنڌُ: وار ۽ ونگو نہ ٽيڻ - ڪوبہ اهنج ايذاءُ نہ رسڻ - ڏاڪڻ ڏاڪڻ ڪان محفوظ رهڻ.
● وَسوُ ۽ وَسوُ: هاڻي.
● وِسوُ ۽ وِسا: ذ. صفت. (سن. وِسْمِيتَہ) حيران - سوگهو - بي هوش - خطا - مورڇا - (ڊپ وغيره ۾) حيرت زدو. وائڙو - ٻيهوش. بي خبر - بي خيال - حيران - پريشان. خوف - هڪوپڪو. وسواس وارو - منجهيل.
- وِسوُ ٽيِ وَجيَنُ: حيران ٿي وڃڻ - عجب ۾ پنجي وڃڻ - عبرت ۾ پوڻ - وائڙو ٿيڻ - پريشان ٿيڻ.
● وِسُواسُ ۽ وِسُواسَ: ذ. (ع). ارمان - غم - فڪر - ڳڻتي - چنتا - انتظار - اوڪيا ٻوڪيا - آدڪو - انديشو - سانگو - اون - اوسيڙو - اونسو - ڏوجرو - چوڻرا ڪوڻرا. بي آرامي - لوڇ - پيڙهُ - ڊپ - گمان. پرم - سنسو - وهم - غيرت - سند يهہ. (سن. وشْواش) ويساهہ - اعتقاد - اعتبار - پروسو - پرتيت - اميد - آسرو - توڪل.
- وِسواسِيُ ۽ وِسواسِيُ: ذ. صفت. وسواسو - شڪي - سنسئِيُ - پرمي - وهمي - گماني - شڪائتو - بي ويساهو - اڻ وسهو.
- وِيسُاهہُ رَ ڪنڊڙُ: اعتقاد وارو - وشواش وارو - سادو سُودو.
- وِسواسِيو: ذ. وسواسي.
- وِسُورِيُ ۽ وِسُورِيُونُ: ث. سوگهي - پليل - وِيسري.
● وِسُوڙنُ: مصدر. (سن. وِ = گهٽ + سْمَرَ = ياد ڪرڻ) پُڄاڻ - ٻتالجڻ - پيلجڻ - ڪمراهہ ٽيڻ. برغلائڻ. (وسَوڙيو - وسُوڙيندو - وسُوڙيل).
- وِسُوڙائِيُ ۽ وِسُوڙائِيُونُ: ث. وِيسر - پُل - پيلپ - ڪمراهي. صاف دلي.
- وِسُوڙجَنُ: مصدر. پلجڻ - برغلائڻ - ٻتالجڻ - ڪمراهجڻ. اعتبار ڪرڻ.
- وِسُوڙلُ ۽ وِسُوڙلَ: ذ. صفت. وسوڙو - صاف دل - نهڪپٽ - سڌو سادو - ٻالو پولو - نرچل - شڌمتي - بي ڊوهو - پورڙو - ويسريو - ويسرڪاڌو - موگو - نادان - مورک - منجهيل - بي عقل. آڇاڻ - مت موڙهل.
- وِسُوڙُوُ ۽ وِسُوڙا: ذ. صفت. وِسُوڙل.
- وِسُوڙهائِيُ: ث. وسوڙائي.
● وِسُوڙهُوُ: ذ. صفت. وسُوڙو.
- وِسُوڙِيُ ۽ وِسُوڙِيُونُ: ث. ويسري - موگي - پليل.
- وِسُوڙِيو ۽ وِسُوڙِيا: ذ. اعتبار ڪندڙ - مت موڙهل.
● وِسُوِسُ: ث. شڪ - شُبهو - وهم - پيڙ. بي اعتباري.
- وِسوِسا ڪرنُ: وسوسا ڪرڻ - منسا ڪرڻ. ٻار کي هنگائڻ لاءِ مائرون وس وس جو آواز ڪن تہ جيئن ٻار کي قيقي اچي. ڳڻتيون ڪائڻ - وهم ڪائڻ - گمان پوڻ.
- وِسُوِسوُ ۽ وِسُوِسا: ذ. وسوس - شڪ - گمان - پرم - سنسو - وسواس - غيرت - سند يهہ - ڊپ - پيڙ - بدگماني - اپرتيت - بي اعتباري. ڳڻتي - فڪر - اونو - خيال - انديشو. ٻري آزمائش. زيور جو آواز. ٻُرائي - ٻڌي.
- وِسوِسِيوُ ۽ وِسوِسِيا: ذ. صفت. وسواسي - وسواسيون - شڪي - سنسئي - پرمي - گماني - بي ويساهو - شڪائون - شڪائتو. ڏڪڻو. ٽاڪڙو - ڊڄڻو - ٿهڻو. ڪنبندي ڏڪندي. اصول جي پابندي ڪندڙ. سوگهارو - ڏوراڇو - وِنڪ - وِڪوِڪيو - ڪچرو - تيز - مزاج - نازڪ مزاج - تنڪ مزاج.
● وِسُوڪنُ (ت): مصدر. وِهڪڻ. ڪير ڏينڊڙ ڏيڻي ڪير نہ ڏي وهڪي وڃي. (وِسُوڪيو - وِسُوڪيندو - وِسُوڪيل).
● وِسِهَرُ: ذ. صفت. (سن. وِشِدرد > وشد = زهر + ڏر = رکندڙ). زهريلو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِسَهَنُ: مصدر. (سن. وِشْوَسْ = اعتبار كرڻ). يقين كرڻ - اعتبار كرڻ - وِساهه ركڻ - (تي) منحصر هڻڻ - تكيو ركڻ - پاڙي وڃڻ - مڃڻ - ڀاڙهه تي لڳڻ - صِدق هڻڻ - پروسو هڻڻ - يقين هڻڻ.

= وِسَهُ: وِساهه كر - اعتبار كر - يقين كر.

= وِسَهِيانُ: اعتبار كريان - يقين كريان - وِساهه كريان.

= وِسَهِيس: اعتبار كيم - پروسو كيم - يقين كيم.

● وَسُنَنُ: (سن. وس = رهڻ). وسندي - آباد جاءِ. خلقت جي موجودگي. سارين جي ڀيڙي پوڻ كان اڳ زمين ۾ ساڙيل ڪڪ ڪانا.

● وَسَنُونُ: بستي - آبادي. وسايل هنڌ - ٻاهه - آڳ.

= وَسَنُونُ لڳڻ: گهر ۾ ٻاهه لڳڻ.

● وَسِيَ ۽ وَسِيُونُ: ث. (سن. وَسُ = رهڻ). ڪوٽ - وندي - ڪونڙو - بستي - واهڻ - ڀراڙي - نئون پڌل ڪوٽ - آبادي.

= وَسِينْهَ ۽ وَسِينْهُونُ: ث. آبادي - بستي - وسڻ - وستي.

= وِسِينْهَنُ (ث): پاڻ سان تيار ڪيل هاريون جن ۾ ٻوءِ ٻج ٻوڪجي.

= وَسِينْهِي: ث. آبادي - ڪوٽ - بستي - وستي.

● وِسِيمُرُ ۽ وِسِيمَرُ: ذ. وَسيهر - بَشيهر - آليهر - تليهر - ميهر - ڪارو نانگ - سيهه - سَپ.

● وَسِيُ ساجن جاگير: اسم خاص. تعلقي بديز ۾ هڪ ديهه جو نالو.

وَسِيُ عادل: اسم خاص. تعلقي بديسن ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وَسِيعُ ۽ وَسايع: ذ. صفت. (ع). ويڪرو - ڪشادو - موڪرو - خلاصو - فراخ - چوڙو - فراغ. گنجائشي.

● وَسِيڪو ۽ وَسِيڪا: ذ. صفت. (سن. وش = وَس). هٿ هيٺ - تابع - تابيني - تماتي - مطيع - تحت ۾ - حڪم هيٺ - دسترس - هڪيوتكيو - هٿ ۾ - زيردست - ٻئي جو آڌار - محتاج - عاجز. مڃتا ۾.

● وِسِيكُ ۽ وِسِيكَ: ذ. (سن. وِشِيش). خاص - مكيه. چگو - نيڪ.

= وِسِيكِيُ ۽ وِسِيكِيُ: ث. خاص - مكيه.

● وَسُيَلُ: صفت. (سن. وَسُ = رهڻ). آباد. سائو. وسندڙ. رحم كندڙ - مهربان.

● وَسِيلُ ۽ وَسِيلَ: ذ. (ع. وسيله). آهاڻ - آڌار. وسيلو. وچ - اعتدال - اوسط - شفاعت - ثالثي - فائدو. دست اندازي - وچ ۾ پوڻ واري حالت - مدد - حمايت - سرپرستي - مربي گيري. آجهو - آڌار. ذريعو. حيلو.

= وِسِيلو ۽ وَسِيلا: ذ. ذريعو - واسطو. شفاعت - دستگيري - حمايت - پشت پناهه - آسرو. ترهو. قرآن شريف. آڌار - رستو.

= وَسِيلِيُ سان: (جي) وسيلي - رستي - حيلي - (جي) نموني - طرح. معرفت - ذريعي.

= وَسِيلِيُ سُنْهَنُ: قرآن جو قسم.

● وَسِيندو وارڪسائيُ: فراغت - واندڪائي - نويڪلائي - اڪيلائي. فرصت.

● وِسِيونِيُ (ث): اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم.

● وِسِيهُرُ ۽ وِسِيهَرَ: ذ. (سن. وِش = زهر). نانگ جو هڪ قسم - واسينگ - ڪاريهر - بشيهر - اليهر - تليهر. زهري - زهردار.

● وِسِيمَرُ ۽ وِسِيمَرَ: ذ. زهري نانگ جو هڪ قسم.

● وَسِيعَتُ ۽ وَسِيعَتَ: ث. (ع. وسعت). طاقت - سگهه - توفيق - قُوَت - بَل - زور.

* وَشُ: ذ. صفت. خوب - خوش - خالص - لظير. ترڪستان ۾ هڪ شهر جو نالو. دستار. ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم.

● وِشُ ۽ وِشَ: ذ. صفت. (سن). وهه - وڪ - زهر - ڪڙو.

● وِشْتا ۽ وِشْتاءِ: ذ. (سن. وِشتا). ماڻهوءَ جي ڪرفتي - تورو - گونهه - پائخانو.

= وِشذَرُ: نانگ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِشڪونڻُ: مصدر. وِکرڻ - ڪِنبرڻ - ڪيڙڻ - ڦولهڻ - ڳولڻ - ٽوليڻ - سامان هيٺ مٿي ڪرڻ.

= وِشڪوتَ ۽ وِشڪونُون (ڪ): ث. ڪنبيڙ - ڪيڙ - ڦولهه - ڳول - ٽنول.

● وِشُنُ: اسم خاص. (سن. وِشْنُ > وِشيلري = وياپڪ ٿيڻ) آهو جو هر چيز، بيمار يا هلندڙ ۾ موجود آهي. ايشور. خدا تعاليٰ. هندن جي ٽمورتي مان هيو (جنهن جو ڪم آهي) دنيا جي سار سنڀال ڪرڻ، ۽ سڀني کي روزي رسائڻ - رزاق - وشڻ - وشنو - وشٽو. (هندو) ديوتا جو نالو.

● وِشُنُو: رکيا ڪندڙ - سنڀال ڪندڙ - حفاظت ڪندڙ.

= وِشُنوئِي: خود خيال - لاغرض - بي غرض - خود مطلبي.

● وِشُنُوهُو: وشنوءَ جو مچيندڙ يا پوئلڳ. مچي، گوشت وغيره کان پرهيز ڪندڙ. هندو برهمڻ جي ذات جو نالو.

● وِشُوَ: (سن). سارو جهان - عالمگير - سارو لوڪ - سَرو پُوميڪ - سرب مَءِ - سَروَ ديسي - سَروَ ساڏارڻ - سروَ گت. ڪائنات - عالم - وِس - ترلوڪ - سرشٽي - جڳت - برهماند. (سن. وِشْن = ٻن هڪ جيترن حصن ۾) وچ - اعتدال.

= وِشُوَهَدَ ۽ وِشُوَهَدَ: ذ. جن ڏينهن تي يا جنهن هڪ رات ڏينهن هڪ جيڏا ٿين - سَرءَ جي موسم ۾ ڏينهن رات هڪ جيڏا ٿيڻ جو وقت.

● وِشُواسُ ۽ وِشْواسَ: ذ. (سن). ويساهه - نِسچو - پروسو - ايمان - عقيدو - يقين - اعتماد - اعتبار - خاطري - پڪ - اطمينان.

= وِشُواسِيُ ۽ وِشْواسِيُ: ذ. معتقد - پروسو رکندڙ - ويساهي - سَرل سُڀاءَ وارو. سچو - وفادار - ايماندار - سرڏالو.

● وِشَٽِيُ: ث. (سن. وشيه = عيش) آهي ارٿ جن ٻڌيان انسان جون اِندريون پَڃندي يون آهن، آهي مرادون، جي حواس طلبيندا آهن. (روپ = شڪل، رَسُ = سواد، گنڌ = بُوءِ، سپرش = ڇُهڻ، شبد = آواز. پنج وڪار: ۱. ڪام ۲. ڪروڌ ۳ لوڀ ۴ موهه ۵. اهنڪار). ڪام - شهوت. گهالهه. بولهه. مضمون. گفتگو جو نڪتو. هوش - حوصلا - حواس - سمجهه - اوسان. شهوت پرستي - نفس پرستي - عياشي - اوباشي. نفسيانيت - هواهتوَس - رنگ رس. پاوارڻُ. ڪامي - شهوت پرست - اِندري پوڄ - عياش - نفس پرست. (صفت). آهو جيڪو وشيئن جي ڪيڏَ هجي - حريص. خدا جو طالب. نجات چاهيندڙ - موڪش جو ڪانڪي.

= وِشَٽُون: دنيوي لذتون - حرص - شوق.

= وَشَٽِيُ واسينا: ث. وشين جو چاهه. شهوت جو غلبو.

= وِشَٽِيُ ۾: جي ياد ۾ - جي عزت ۾ - جي لاءِ.

● وِشيَش: صفت. (سن). خاص - ساڏارڻ نه - عام نه - ڇڪو.

● وِشيَشُ نامُ: صفت. اسم صفت.

= وِشيَشتَ: ذ. خاصيت - ڪٽ.

● وِشيُو: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وِصالُ ۽ وِصالَ: ذ. (ع. وصل) ڳڏجڻ - ميلڻ - مٽهن ڏسڻ - ميلاپ - ملاقات - وَصُل - پريتين جو ميلاپ. موت - مرڻ جي حالت. همبستري - عاشق معشوق جي صحبت.

= وِصالَ جُونُ واڱُونُ وَيَنُ: ڳڏجڻ جو آسرو پلڻ - ملاقات ڪان هميشه لاءِ محروم رهڻ - ديدار جي ڪا اميد باقي نه رهڻ.

= وِصالُ ڪَرَنُ: مرڻ - فوت ٿيڻ - وفات ٿيڻ - ڏٽيءَ سان ملڻ.

= وِصالُ ڪيوُ آتَسِ: مري ويو آهي - فوت ٿي ويو آهي. معشوق سان ملي ويو آهي.

= وِصالِيُ: وصال جو طالبو.

● وَصْفَ ۽ وَصْفُونُ: ث. (ع). تعريف - صفت - خوبي - عمدگي - پلائي. ڪَٽ - خاصيت - خُوءِ. خصلت - عادت - لڇ. هنر - ڪمال. سليقو. نشاني - اڃاڻ - پارپتو. موصوف - اوصاف - توصيف. بيان.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وَصَفَ ڏيڻ: نشاني ڏيڻ - سمجهاڻي ڏيڻ. صفت بيان ڪرڻ - خوبي بيان ڪرڻ.

= وَصفيه: (علم نحو جو اصطلاح) اهو جملو، جنهن ۾ مبتدا ياڻ جي صفت ڏيکاريل هجي.

● وَصْل ۽ وَصْل: ذ. (ع). لاڳاپو - ڳانڍاپو - ملڻ - ميلاپ - ملاقات - جوڙ - وِصال - سنجوڳ - صورت. مجامعت - همبستري - پسوڳ - جماع - مباشرت.

= وَصْلت: ث. وصال - ميلاپ.

= وَصْل ڇو واءُ وارڻ: ملڻ جو ارادو ڪرڻ - ميلاپ جو خيال ڏيکارڻ - ديدار ڪرائڻ لاءِ راضي ٿيڻ.

= وَصْليي: ڳنڍيندڙ - ملائيندڙ.

● وَصْلو ۽ وَصْلا: ذ. ملندڙ - ملاقاتي.

● وُصُول ۽ وُصُولَ: ث. (ع). اوڳڙ - واصلات - وصولي. پهچي وڃڻ يا ميڙڻ واري حالت. پهچ. آمد. سنجوڳ - ميل - ڳنڍ - ميلاپ.

= وُصُول ڪرڻ: حاصل ڪرڻ - هٿ ڪرڻ - وڃڻ - اڳاڙڻ - ميڙڻ - گڏ ڪرڻ.

= وُصُوليي ۽ وُصُوليُون: ث. چندو - ڦوري - واصلات. اوڳڙ - حاصلات. آمت. پراپتي.

● وَصِي ۽ وَصيُ: ذ. (ع). اهو ماڻهو جنهن لاءِ وصيت ڪيل هجي - وارث.

● وصيت ۽ وصيتُون: (ع). مرڻ وقت يا سفر ڪرڻ وقت ملڪيت جي نيڪال لاءِ هدايتون.

= وَصيُعَت ۽ وَصيُعتُون: ث. وصيت مان بدليل. مرڻ وقت يا سفر وقت ملڪيت جي نيڪال لاءِ هدايتون. مرڻ وقت مرندڙ جو ٻڌايل (مليڪت وغيره بابت) نصيحت يا آخري مرضي - واتي ويٺي - ڪل حڪم. (مرڻ وقت) اڇا - منشا.

= وَصيُت ڪرڻ: اڇا ظاهر ڪرڻ - خواهش ظاهر ڪرڻ - مرضي بيان ڪرڻ. ورثي ۾ ڇڏڻ. مرڻ وقت ملڪيت جي نيڪال لاءِ هدايت ڪرڻ.

= وَصيُت نامو: ذ. وصيت جو لکيل ڪاغذ. آخري اڇا - مرڻ وقت آخري آرزو ظاهر ڪرڻ.

= وَضَع ۽ وَضَعُون: ث. (ع). حالت - دستور - طور - طرز - شڪل - ڍول. تشريح - معني. ڪٽ - ڪاٽ - ڪات ڪوٽ. رکڻ - ترتيب ڏيڻ. بناوٽ - ناهڻ. بناوٽ. روش - طريقو - ڍنگ - چال - چلن. صورت. حالت - ڍڄ.

= وَضَع باقيي: ڪٽ ويڍ - ويڍڪٽ.

= وَضَع قَطَع: نمونو - هڏني ٻيڪ - پوشاڪ جو نمونو - شڪل شباهت - ناهه ٺوهه.

= وَضَع ڪَرڻ: ڪٽ ڪرڻ - ڪهٽ ڪرڻ. ڪٽڻ - ڪهٽائڻ - لاهڻ - لاهي ڏيڻ.

● وُضُو ۽ وُضُو: ذ. (ع). نماز کان اڳ پاڪ ٿيڻ جو هڪ طريقو - آب دست - پنج اشنائي - هٿ منهن ڌوئڻ.

= وُضُو سارڻ: وضو ڪرڻ.

= وُضُو ڪَرڻ: وضو سارڻ - پنج اشنائي ڪرڻ - هٿ منهن ڌوئڻ (نماز کان اڳ پاڪيزگي لاءِ). آب دست ڪرڻ.

● وَطَنَ ۽ وطنَ: ذ. (ع. وطن = هن گذاريو). ڏيهه - ديس - ملڪ - ديش - اصلي ڳوٺ - جمڻ جو هنڌ - جنم پومي.

= وَطَنَ دوسِت: ذ. ديش ميتر - ديش پڪت - وطن پائي - ملڪ واسي.

= وَطَنَ دوسِت هُئَنَ: حب الوطن هڻڻ.

= وَطَنِيي ۽ وَطَنِيي: ذ. ديسي - ملڪي - هم شهري - هڪ ڳوٺ جا - ڏيهي.

● وَظيفو ۽ وَظيفا: ذ. (ع. وظيفه). روزاني عبادت - يادگيري - پوڄا - تسبيح - بندگي - شيوا. محنتاڻو - پگهار - مواجب - علوفو - پنڊيسان - پينشن. روزينو. آجورو. ڪنهن ماڻهوءَ کي پڙهڻ لاءِ يا سندس عالم ٿيڻ جي ڪري مقرر ٿيل لوازمو - روزي.

= وَظيفو پڙهَنَ: روزانو ڪا دعا پڙهڻ - روزانو ورد ڪرڻ - روزانو نيم.

● وَعدو ۽ وَعدا: ذ. (ع. وعده). انجام - اقرار - پرڻ - ٻول - قول - پرتڪيا. آخرت جو وعدو. جنهن ۾ دوستن جو ديدار نصيب ٿئي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وَعْدهٔ شِكَنُ ۽ وَعْدهٔ شِكَنَ: ذ. انجام ٽوڙيندڙ - ٻول پڇندڙ - قول نہ پاڙيندڙ.

● وَعْظُ ۽ وَعْظَ: ذ. (ع). آديش - پرهوڏ - ڪٿا - نصيحت - پند - سِکشا. تلقين - تبليغ. پرچار.

= وَعْظُ ڪَرڻُ: نصيحت ڏيڻ. هدايت ڪرڻ. پرچار ڪرڻ - آديش ڪرڻ - ڪٿا ڪرڻ - پرهوڏ ڪرڻ - سِکشا ڪرڻ.

= وَعْظُ ڪَرَڻُ: نصيحت ڏيڻ. هدايت ڪرڻ. پرچار ڪرڻ - آديش ڪرڻ - ڪٿا ڪرڻ - پرهوڏ ڪرڻ - سِکشا ڪرڻ.

● وِغا: ث. (ع). جنگ - لڙائي.

● وَغَيْرَهْ: (ع). وڌيڪ - ٻيا - اِنيادي - ٻيو ڪجهه - سواءِ هُن جي.

● وَفا ۽ وَفاءُ: ث. (ع). انجام جي پورائي - وفائي - وفاداري - سچائي - نمڪ حلالي - صداقت. ايمانداري. ٻول و قرار پورو ڪرڻ - عهد و پيمان پورو ڪرڻ - ڀڃاوري - تعميل - تڪميل. نباهه - ساٿ. ديانتداري - خيرخواهي. دوستيءَ جي حق جي ادائگي.

= وَفادارُ ۽ وَفادارَ: ذ. صفت. سچو - ايمالدار - پروسي جهڙو - ايمان وارو - سرڏالو - وچن تي پورو - نمڪ حلال - راج پڪت - ديانتدار. هڪ دل - راست - ستّ - برحق - يڌارٿ. پڪو دوست - سچائي سان هلندڙ. وفا ڪرڻ وارو - ايمروت - ساٿي. نباهيندڙ - سچو - صادق. صاف - پروسي وارو.

= وَفاداريُ: ث. نمڪ حلالي - ايمانداري - سچائي. دوستيءَ جي حق جي ادائگي.

= وَفا ڪَرَڻُ: سچو ٿيڻ. يڌارٿ ٿيڻ - وفائي ڪرڻ - وفاداري ڪرڻ - نباڻ - ساٿ ڏيڻ - مروت ڪرڻ - خيرخواهي ڪرڻ.

= وفائيُ: ث. سچائي - پورائي. نمڪ حلالي.

● وَفات ۽ وَفاتُنُ: ث. (ع). قدرتي موت - مرڻو - رحلت - مرڻ - انتقال - مَرَڪ - اجل - قضيو.

= وَفاتِيُ جوُ لِباسُ يَڪتُنُ: وفات ڪرڻ - مري لاڏاڻو ڪرڻ - جامو مٽائڻ.

● وِفاقُ: (ع. وفق) واقفيت ڪرڻ - سازگاري ڪرڻ - محبت - اتفاق - ٻڌي - ايڪو.

● وَفْدُ ۽ وَفَدَ: ذ. (ع). بطور ايلچي يا قاعدي موجب ڪنهن وٽ وڃڻ.

● وَقْرَ (ث): اسم خاص. ول جو هڪ قسم.

● وِقْلَنُ: مصدر. نسبد ۾ ڳالهائڻ. بيهود و ڳالهائڻ - گندي نموني ڳالهائڻ - اجائي ٻڪ ڪرڻ. اي هوشيءَ ۾ ڳالهائڻ - ٽيڙيو ڳالهائڻ - ٻنهنجي ليکي ڳالهائڻ. د ٻيرڻ. (ت).

= وِقِلَ ۽ وِقِلُونُ: ث. اجايو سجايو ڳالهائڻ - نند ۾ ٻڪ ٻڪ ڪرڻ - گندو ڳالهائڻ - اوٽارو. دَبِرَ.

= وِقِلَجَنُ: مصدر. قِلجڻ - خراب ٿيڻ - ٻڪ ٻڪ ڪرڻ.

● وَقارُ ۽ وَقارَ: ذ. (ع. وقر) آرام - سڪون - قرار. حلم - بردباري - استقلال. ثابت قدمي - همت - جاه و جلال.

● وَقْتُ ۽ وَقْتَ: ذ. (ع). مدو - ميعاد - ڪٽ - عرصو - ٽاڻو - ويلو - ويرم - سمون ساعت - ايام - زمانو - ويرَ - وِيل - مُنڊ ڪلاڪ - موسم - وجهه - موقعو. وار - وال - اوسترُ - سَجهه - ساڃي - ٽيڙ - سَٽو - سانگو - ڏتُ. دُک - مصيبت - آپدا - آفت - وِپتَ - ڪم نصيبي - شامت.

= وَقْتُ آڏامَنْدُو وَجَنُ: وقت ختم ٿيندو وڃڻ - ڪم کان فرصت نہ ملڻ - وقت اندر ڪم پورو ڪري نہ سگهڻ جي حالت.

= وَقْتائيتو ۽ وَقْتائيتا: ذ. صفت. مهلائتو - وجهائتو - موقائتو - ٽيڪ ٽائيم تي - پوري وقت تي.

= وَقْتُ ٻي وَقْتُ: ڪڏهين ڪڏهين - ڪنهن وقت - منڊائتو يا اڻ منڊائتو.

= وَقْتَ تي: پوري ٽائيم تي - گهرج مهل - مهل سر - خاص موقعي تي - ضرورت تي - حسب ضرورت. موقعي مهل - وجهه تي.

= وَقْتَ تي ڪَمُ آچَنُ: ضرورت وقت ڪم اچڻ - مهل سر ڪم اچڻ - موقعي تي ڪم اچڻ - گهرج جي وقت ڪم اچڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

— وَقْتُ ٽِپائِيُ: دفع الوقت ڪرڻ - گذارو ڪرڻ - گذر ڪي اڳتي ڏيڻ - ڏکيو سکيو وقت گذارڻ. مشڪلات مان نڪرڻ لاءِ ڪا تجويز ڪرڻ. گهٽ وڌ ڪري ڪم جي پورائي ڪرڻ.

— وَقْتُ ٽِپائُو: ذ. صفت. اهو، جيڪو وقت ٽپائي ڇاڏي. اهو، جيڪو مشڪلات کي منهن ڏيئي سگهي - ڪم ٽِپائُو.

— وَقْتُ ٽِپَڻُ: وقت گذارڻ - ڪم ٽيڻ - مشڪلات مان في الحال گذرڻ.

— وَقْتَ جو يارُ: زماني ساز - هان ۾ هان ملائيندڙ - مطلب جو يار. مطلبي. موقعي جو فائدو وٺندڙ.

— وَقْتُ ڪي سَلام ڪَرڻ: حالتن موافق ڪم ڪرڻ - حال ڏاند ر هلڻ - ڏکيو سگيو گذران ڪرڻ.

— وَقْتُ ڪي گيڙڻُ: آهت موجب خرچ ڪرڻ. ڏکئي وقت کي منهن ڏيڻ.

— وَقْتُ وارڻ: مري ويل لاءِ هڪ رسم.

— وَقْتِي: ظرف. شايد - مبادا - مواذي. وقتاً - وقت تي.

— وَقْتِيُ ڪم تَتحْلِيلِي: ڪچي ڪوراڻ - عارضي ڪوراڻ.

● وَقْعَتُ ۽ وَقْعَتُون: ث. سختي - آسيب - زور - هل - طاقت - لمبائي. بلندي - اوچائي. (مجازاً) قول جي مضبوطي - انجام جي پڪائي - وعدي جي پوٽواري. عزت - اعتبار - ساک.

● وَقْفُ ۽ وَقْفَ: ذ. (ع. وقف = هو ٻيٽو). ڪنهن جڳهه تي ٻيهڻ. خبردار هڻڻ - چاڻڻ. اها شيءِ جا ڪنهن جي ملڪيت نه هجي - خدا جي راهه ۾ ڏنل ملڪيت - دان - ڏ رمائو - بخشيل ملڪيت - اها ملڪيت جا ڪنهن ماڻهو خيراتي ڪمن ۾ لڳائڻ لاءِ مقرر ڪئي هجي.

— وَقْفُ ڪَرڻ: خدا جي نالي ڪرڻ. بخشش ڪرڻ - دان ڪرڻ - پُڄ ڪرڻ - خيرات ڪرڻ. عطا ڪرڻ.

— وَقْفو ۽ وَقْفا: ذ. ٿوري دير ٻيهڻ - ٿوري ساعت ترسڻ - ٿوري ويرم ترسڻ. ويساهين. ٿوري ويرم آرام.

● وَقوعُ: ذ. (ع. وقع). واقع هڻڻ. ڪرڻ. هر شيءِ جو ظاهر ڪرڻ.

● وَقُوفُ ۽ وُقُوفَ: ذ. (ع). واقفيت - تجويز - هنر. شناخت - عقل - پنج گهڙ. چيتو - سمجهه - قهم - پرجهه - پروڙ - ادراڪ. حوصلو - هوش - دماغ - ڪوپري.

● وَڪَ ۽ وَڪَ (ڪ): ذ. وَر - وِنگ - ڏِنگ - قِدّ. چِيڙ - ميلاپ - چيڙهه. ڪنهن ۾ پاڻي وجهبو ته ڪنهن وَڪ ڪنديون آهن. گهاٽو - ڪنهن شيءِ جو ليسدار ٿيڻ.

● وَڪا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وِڪاڏِيُ: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِڪارُ ۽ وِڪارَ: (سن. وِ = خراب + كار > ڪر(ي) = ڪرڻ). روڳ - مرض - بيماري - ڏُرا = آڳهائي) ڏوج - ناچگائي - لڳائي. ڏجهندو - ڪمهرائي - آزار - بي مزائي - ناچاقائي - (قَتَ جو) رُجهڻ - پوسرڻ - پچڻ. نقص - عيب - ڪمي - گهٽتائي - سقم. پريشاني. ارمان. فڪر - ويچار.

— وِڪارِيُ ۽ وِڪارِيُ: ذ. وِڪار وارو - ڪرهيڻ - بد ڪم ڪندڙ - خراب ڪم ڪندڙ.

● وِڪارِ ۽ وَڪارِ (ل): ث. (سن. وِ = خراب + اڙ = جدا). ڇڏو.

● وِڪاس:

● وَڪالَتَ ۽ وَڪالَتُونُ: ث. (ع). وڪيل جو ڏندو. وڪيل جو ڪم. سفارت - ايلچگيري - وسيلو - ذريعو - محبت - سپردگي. پيغام گيري - گماشتگيري.

— وَڪالَتَ ڪَرڻُ: مختياريڪاري ڪرڻ - ايلچگيري ڪرڻ - ٻئي جي پاران ڳالهائڻ.

— وَڪالَتَ نامو: ذ. مختيارنامو - سفارت نامو. وڪيل مقرر ڪرڻ جو ڪاغذ - مختارنامو.

● وِڪامَتُ: مصدر. (سن. ڪْرِيَ = خريد ڪرڻ). وڪڻ - وڪرو ٿيڻ - فروخت ٿيڻ. (وِڪيو - وِڪامندو - وِڪيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِکاءُ ۽ وِکاھ: ذ. ھنڊيءَ جو حق (ڍڪڻ). وکرو. ھنڊي پرڻ جي حالت ـ ناٽي جي چڻي واري ڏاي موجب.
ـ وِکاءُ پاڻڻُ: ھنڊيءَ جي ھٿ پرڻ ـ ناٽي جي چڻيءَ جي پٽ پرڻ. ھنڊيءَ جي اڳاڙڻ جو حق وکڻڻ.
● وَکائِڻُ (ث): مصدر. کيڏائڻ. کِٽڻ. ليکڻ ـ شمار کرڻ. (وِکايو ـ وکائيندو ـ وکايل).
● وِکائو: ذ. صفت. وکامڻ وارو ـ وکائو.
● وَکَٽا: (سن. وچ = ڳالھائڻ). واچيندڙ ـ ڳالھائيندڙ.
● وَکَٽَ ۽ وَکَٽَ (ل): ذ. اِنسي ڏکر راند ۾ پھرين ڏکر پرڻ کي چئجي. (مدراسي ٻوليءَ ۾ ھڪ جو انگ).
● وِکَڻُ: مصدر. ڪَڪ ٽيڻ ـ ٻيزار ٽيڻ ـ ٽکجي ٻوڻ ـ کِٽ ٽيڻ. وکرو ٽيڻ ـ وِکامڻ. (وکجيو ـ وکجندو ـ وکجيل).
ـ وِکَڻِي: ث. ٻيزار ٽي ـ ڪڪ ٽي ـ ٽکجي کِٽ ٽي.
ـ وِکَڻِي ٻوڻُ: ٻيزار ٽيڻ ـ ٽکجي ٻوڻ ـ ڪڪ ٽيڻ ـ خفا ٽيڻ.
● وِکيڄڻُ (ک): مصدر. وِکجڻ ـ وِکامڻ.
● وِکيڇَرَ: بدافعالو ـ بي ھُودو.
● وَکَرُ ۽ وَکَرَ: ذ. (سن. وَ (ک) وَتُ ـ وَرُ ـ وراکو ـ ڦيرو ـ موڙو.
ـ وَکَرَ پاڻِي: ڪوھن جو پاڻي.
ـ وَکَرِي: ڏنگو ـ ڏڙو ـ وَرُ وارو ـ وِنگو.
● وَکَرُ: اسم خاص. تعلقي گھوڙاباريءَ ۾ ڏيھ جو نالو.
● وِکَرُ ۽ وِکُرَ: ذ. (ع. وَکر) فکر ـ ڳڻتي ـ اونو ـ اوسيڙو ـ ويچار. پريشاني ـ ارمان.
ـ وِکَرُ ٽيڻُ: ويچار ٽيڻ ـ اونو ٽيڻ ـ ڳڻتي ٽيڻ ـ پريشاني ٽيڻ ـ اوسيڙو ٽيڻ.
ـ وِکَرُ ٻوڻُ: فکر ۾ ٻوڻ ـ ڳڻتيءَ ۾ ٻوڻ ـ پريشانيءَ ۾ ٻوڻ.

● وِکِرُ ۽ وِکِرَ: ذ. سمنڊ جي پاڻيءَ کي ٻچاءُ لاءِ ڏنل واريءَ جي ٻِٽ ـ بريڪ واٽر. لَسَ ـ آڇ.
● وِکُرُ: گھوڙا ھاري تعلقي جو اصل نالو. ھي ھندر سنہ ۱۸۶۶ع ۾ ٻڌايو ويو.
ـ وِکُرُ ٽِيُ وِيھَڻُ: ٻاتاري ھٿي ويھڻ ـ موکرو ٽي ويھڻ ـ ڪشادو ٽي ويھڻ.
● وِکُرَسُ ۽ وِکُرَسَ: ذ. ھيڄ ـ ھڪٻي سان محبت.
● وِکرم: ث. (سن. وِکُرَمَ > وِکَ) دليري ـ بھادري ـ ٻھلواني ـ شجاعت. (اسم خاص). ھندوستان جو مشھور آڳاٽو راجا وکرماجيت (جنھن جي گادي جو ھنڌ اُجين ۾ ھو).
● وِکرماجيٽ: اسم خاص. (سن. وِکُرَماديتيہ = بھادري جو سج) اُجين جو راجا جنھن جي نالي سان ھندن جو سنبت (سال) شروع ٿئي ٿو، جو عيسوي سن کان ۵۸ سال اڳي آھي.
● وِکِرمُ جِرَمُ: اسم خاص. تعلقي ڳڙھي ياسين ۾ ڏيھ جو نالو.
● وِکِرو ۽ وِکِرا: ذ. (سن. کُرِيہ = وکرو ٽيڻ) وکِري ـ ٻيچواري ـ فروخت ـ ڪاپو ـ آڪلاءُ ـ نيڪال.
ـ وِکِري: ث. فروخت ـ وکرو.
● وِکيڙڻُ: مصدر. (سن. وِکُڙ = ڏنگو) وڇڙڻ ـ منجھڻ ـ ڳنڍ جڻ ـ ويڙھجڻ. وکڙ وجھڻ ـ لپيٽجڻ ـ ورکائڻ ـ وکڙ ڪائڻ ـ وکڙ ڏيڻ. ور وجھڻ. وکوڙڻ. ورائڻ. (وکڙيو ـ وکڙندو ـ وکڙيل).
ـ وَکَڙُ ۽ وَکَڙَ: ذ. ورُ ـ ڦيرو ـ چکر ـ درياھ جو ڦيرو ـ ڏانگ جو ور يا ويڙھو. ڏنگ ـ موڙ ـ ڦير. ٻيچ ـ مروڙ ـ آنٽي ـ وٽ. ولو ـ ڦيرو ـ وَڙو. اٽڪل ـ زور ـ دٻاءُ ـ چالاڪي.
ـ وَکَڙَ وجھڻُ: دٻائڻ ـ زور سان ميڙائڻ. گھيرو کرڻ ـ محاصرو کرڻ. ڪنڊي ۾ ڦاسائڻ ـ وَٽَ ۾ آڻڻ ـ ٻيچ ۾ جھلڻ.
ـ وَکُڙو ۽ وَکُڙا: ذ. وکُڙي ـ وکوڙيل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَکیڑو: ٹوري وقت لاءِ ٹهيل ڏنگو بند- وکیڑي. ٻڌو. آباد ٹيل زمين جو حصو.
● وِکیڑو: اسم خاص. تعلقي ڪنڊ ڪوٽ، تعلقي ڈوکري، تعلقي ڦنبر ۾ ڏيهن جا نالا.
● وِکیڑو جا گیٹ: اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد، تعلقي شڪارپور ۾ ڏيهن جا نالا.
● وَکیڑي ۽ وَکیڑیون: ث. ٻنڊ جي ڇڻ ڪري ڦيري تي ڈنل ٻيو بند. ڪنهن گرهه جو چڪر پورو ڪري موٽڻ جي حالت.
= وَکیڑيءَ جي سير (ڪ): جبل جي چوٽيءَ ڪان هيٺ لهندڙ ڏورو يا ڪانڌو، جنهن ۾ ور وڪڙ گهٽا هجن.
● وَکَسَٹ ۽ وَکَسَٹَ (ک): ذ. سارڻ- ياد ڪرڻ- انتظار ڪرڻ. سڌ ڪرڻ- خواهش ڪرڻ. زهير ڪرڻ- بيزار ڪرڻ- پريشان ٿيڻ- ڪڪ ٿيڻ.
● وَکَنَ: ذ. اسم خاص. هڪ پسارڪو وڪر.
● وِکَنو ۽ وِکَنا: ذ. (سن. وِ = پري+ کَلَ = هاڻ) بيزار- عاجز- هيڏو- بي وس. اڻ سهڻ- جو نه سهي (ث. وِکَنِي) بيزار ڪَڪ- ٽڪل.
● وِکَنَ: مصدر. وڪرو ڪرڻ- وڪرو ٿيڻ. فروخت ڪرڻ يا ٿيڻ.
● وِکَنَڻ: مصدر. (سن. وِکْرِيہ = خريد ڪرڻ) فروخت ڪرڻ- وڪرو ڪرڻ- ڪاڏ شيءِ ٻئسن تي ڏيڻ- مُلهه تي شيءِ ڏيڻ. ٻئسا ولي حق واسطا ٻئي ڪي ڏيڻ.
= وِکَنَڻ جوگي: ناٿي جي ڇڻي، جا وڪري هيٺ اچي.
● وَکو ۽ وَکا (ک): ذ. صفت. ور وارو- ڈنگ وارو- ڈنگو- ونگو.
● وَکوڑَڻ: مصدر. (سن. وَکْرَ = ڈنگو) وڻڻ- ورائڻ- اپيڻ- ويڑهڻ- سيڑهڻ- وکڙ وڇڻ- مروڙڻ- موڙڻ. ڳهيرڻ- وکوڙڻ. ويڑهي وڇڻ- ڳهيرو ڪرڻ- منجهڻ. ڦاسائڻ- ڦري اچڻ. ورائي وڇڻ. (وکوڑيو- وکوڑيندو- وکوڑيل).
= وَکوڑَ: ث. ويڑهي وڇڻ جي حالت- وَکڙ.
● وِکوڑَڻ: مصدر. جهلڻ- قابو ڪرڻ- پڪڙڻ- مروڙ- مروڙ- وراکو- آکيڑو. گهيرو- محاصرو- ولو- گهمرو.
● وِکِ وِکِ ۽ وِکِ وِکُونُ: (آواز) ٻُڻ ٻُڻ- ٻُٽ ٻُٽ. جهڻ جهڻ- ريڑهه ريڑهه- ڪُر ڪُر. ٽُر ٽُر. جهڪڙو.
= وِکِ وِکِ ڪَرَڻ: ڪِر ڪِر ڪرڻ- ڪيٽ ڦيٽ ڪرڻ- منجهڻ- گهرائجڻ- اجايون رڙيون ۽ واڪا ڪرڻ.
= وِکِوِکیو ۽ وِکِوِکیا: ذ. ٻُڻ ٻُڻ ڪندڙ- ڇُون ڇُون ڪندڙ. ڪُر ڪُر ڪندڙ- رنگڙو- ڪُرڪٹو- شاکي- سوگارو- ڈور اچو- وِڻَڪ- ڪِڇرو- وِسوسيو- تندمزاج. جهڪڙو ڪندڙ.
● وَکوٹَڻ: مصدر. عيب ڪيڻ- وِيڪ ڪيڻ.
● وَکیِ ۽ وَکیِ: ث. اجازت- منظوري- موڪل- رخصت- چوٽي.
= وَکیِ ڈِيَڻ: اجازت ڈيڻ- موڪل ڈيڻ- منظوري ڈيڻ- چوٽي ڈيڻ- رخصت ڈيڻ.
● وِکیا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● وِکیو: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● وِکیا سانگیِ: اسم خاص. تعلقي لاڑڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● وَکیِلَ ۽ وَکیِلَ: ذ. (ع). آهو، جنهن تي توڪل ڪجي. خدا جو نالو. ٻئي جي پاران ڳالهائيندڙ- نائب- ڪماشتو- ايلچي- سفير- سندهسي- عيوضي. مسلمانن جي شاديءَ ۾ نڪاح جو شاهد. قائم مقام- ڪارندو- مختار- قانولدان. خاص ڪري اهو ماڻهو، جو پنهنجي اصيل جي پاران ڪورٽ ۾ وڃي انصاف ملڻ لاءِ ڳالهائي.
= وَکیِلپٹو ۽ وَکیِلپٹا: ذ. وڪيلي- وڪالت- نائبي- ڪماشتگيري. وڪيل جو ڏنڈو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وَڪيِيلُ ڪَرڻُ: پنهنجو عيوضي ڪرڻ - پنهنجي پاران ڀالهائيندڙ - پنهنجو قرار ڏيڻ - قانوني طور تي پنهنجو نائب مقرر ڪرڻ.

● وَڪيِيلَڻُ سار نَ هُئڻُ: وچ وارن تي ڏوهه نه مڙهڻ.

= وَڪيِيلِيُ ع وَڪيِيلِيُونُ: ث. وڪالت - وڪيلپڻو.

● وِڪ ع وِڪُونُ: ث. (سن. ڪُرَ = هلڻ يا قدم). قدم - چال - گام - رفتار - (گهوڙي جو) پنڌ - ٽوڙ. درجو - بلانسگهه - پرانسگهه. هلڻ وقت ٻن پيرن جي وچ وارو ويڇو يا مفاصلو.

= وِڪ پيرَنُ: قدم ڪٽڻ - پلائي ڪرڻ - مهرباني ڪرڻ - احسان ڪرڻ. مدد ڪرڻ - حمايت ڪرڻ - پرجهلو ٿيڻ.

= وِڪ تي ڇُڇَنُ يا مِلَنُ: اوچتو پورو جوڙ ٿيڻ.

= وِڪِيرُ: ذ. صفت. وڌيون وڪون پريندڙ.

= وِڪِڙِيُ ع وِڪِڙِيُونُ: ث. هڪڙي وڪ - هڪڙو قدم - ٽورو پنڌ - ٽورو فاصلو - ٽورو ويڇو.

= وِڪ ڪَٽڻُ: قدم ڪٽڻ. وڪ پرڻ - پير پرڻ - پير ڪٽڻ - پير پير ۾ هلڻ. مدد ڪرڻ - سهائتا ڪرڻ - حمايت ڪرڻ. جڪرڻ - ونائڻ. دوستي رکڻ - ناتو ڳنڍڻ - تعلق رکڻ - واسطو ڳنڍڻ - متي مائڻي ڪرڻ.

= وِڪ وڃاڻ: وڪ وڃائڻ - مهل ۾ گسڻ.

= وِڪ وڌائڻُ: پير پرڻ - وڌيڪ پائڃاريءَ جو قدم پرڻ - برادريءَ ۾ وڌي هلڻ.

= وِڪ وِڪ تي واهه ڪَرو: ذري ذري تي ويڙهه - ٽوري ٽوري تي ڪروڌ. رِنجهه ڪِنجهه.

= وِڪُونُ ڪَٽڻُ: قدم ڪٽڻ - پير پرڻ - پال پاڙڻ - احسان ڪرڻ. مدد ڪرڻ. نمونو اختيار ڪرڻ. هلت هلڻ.

● وِڪ ع وِڪَ: ذ. (سن. وِش). زهر - وهه - ڪڙو. ڪارو - تمار ڪارو. گود و (ٿ). وِڪِيڙ - زهريلو.

= وِڪِيرُ ع وِڪِيرَ: وڪ وارو - وهه وارو - زهريلو - زهر وارو - زهردار. اهو ماڻهو، جيڪو ڪنهن کي زهر ڏي.

= وِڪو ع وِڪا: ذ. ڪڙو - وهه جهڙو - زهريلو - زهردار. ڪِپ جهڙو ٻوٽو، اهڙو جو پاڪر مس ٻويس، سوج وارن هنڌن تي گرم ڪري ٻڌجي.

● وِڪاءُ ع وِڪاءِ: ذ. (سن. وِشادُ = دُ ک). رولو - خِتَلِل. فساد - هنگامو - فتنو - گوڙ - فتور - گندگوڙ - ابتري - سونجهاروگوڙ.

● وَڪار ع وَڪارُونُ (ڪ): ث. (پرا. وِڪُ ڪارجَمِ. سن. اَپُسُڪَر). گدام - ڪوٺي - پانڊو - مال رکڻ جي جاءِ - پاٽلو - انبار خانو - مال گدام.

= وَڪارپَ ع وِڪارپُونُ: ث. سامان جي پکيڙ.

● وَڪاريُ ع وَڪاريُونُ: (ل): ث. دڪان - ڪوٺي - پالڊو.

● وِڪارُ: مصدر. هلڻ - تڪڙو هلڻ - تڪو پنڌ ڪرڻ. (وِڪاريو - وِڪاريندو - وِڪاريل).

= وَڪارو ٽِيَنُ: تڪڙو پنڌ ڪرڻ - تڪو پنڌ ڪرڻ - جلدي هلڻ.

= وَڪاري وڃَنُ: تڪڙو پنڌ ڪري وڃڻ - تڪو پنڌ ڪري وڃڻ.

● وِڪالُ: مصدر. ڏيکارڻ. (وِڪاليو - وِڪاليندو - وِڪايل).

● وِڪاڻ ع وِڪاڻُ: ث. تعريف - ساراهه - ثنا.

● وَڪَرَ ع وَڪَرَ: ذ. سؤدي جو سامان - مال. نندڻ ريزڪي دڪانن تي رکيل سامان. جنس جا روزمره استعمال ٿئي. واپار جي ڪاب سوڪڙي - هڪي - سود و - سامان - وٿ.

= وَڪرُ ونڊڻُ: حال احوال ڪرڻ - روح ريهاڻ ڪرڻ.

= وَڪَرُ وَڻِجَنُ: ثواب جا ڪم ڪرڻ - خير جا ڪم ڪرڻ.

= وَڪَرُ وهائِنُ: ڪا شيءِ ڳنهڻ - وَڻُ خريد ڪرڻ - وڻج واپار ڪرڻ.

= وَڪِرِيُ ع وَڪِرِيُونُ: ث. وڪري لاءِ سنهون سامان. پاڇيون (سايون). (زال) ٺرڙي - لُڇي - بدمعاش - لفنگي.

● وِڪِيرُ، ظرف: جدا جدا - ڌار - علحدو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِکَرائيڻُ: مصدر. پکيڙڻ ـ ڌار ڪرڻ ـ الڳ ڪرڻ ـ جدا جدا ڪرڻ ـ حصا ڪرڻ ـ پاڳا ڪرڻ ـ ٽپي ڪرڻ ـ ٻخرا ڪرڻ ـ ورڇڻ. (وِکرايو ـ وِکرائيندو ـ وِکرايل).

ـ وِکرائيي ۽ وِکرائيڙُنُ: ث. جدائي ـ آزادي ـ آڇات ـ چڙوچڙ ـ ٽڙي پکڙي وڃڻ واري حالت.

● وِکيرِجڻُ (ڪ): مصدر. جدا جدا ٿيڻ ـ ڌار ڌار ٿيڻ ـ الڳ ٿيڻ ـ علحده ٿيڻ. وکُرجڻ.

● وِکيرَنُ (ڪ): مصدر. ٽڙڻ پکڙڻ ـ ڪنبرڻ ـ ڦهلجڻ. (وکريو ـ وکرندو ـ وکريل).

● وَکيروُ ۽ وَکيرا: ذ. حصو ـ ٽپي ـ پاڳو ـ وندي ـ واڙو ـ ٻخرو ـ وانڍ ـ ٽڪ ـ ٻُڪو ـ ڦاندو. الڳ ـ جدا ـ ڌار ـ آراڌو ـ ين ـ خلاصو ـ علحدو ـ وڌيرڪو ـ نيارو ـ نجو ـ خالص ـ ڌار.

● وِکيڙَنُ: مصدر. (پسرا. وِکٽرء. سن. کر (ي) = پري ڪرڻ) پکڙڻ ـ ڦهلائڻ.

● وَکڙوُ ۽ وَکڙا: ذ. چينو ـ ڪنيل ـ صاف. آجرو.

● وِکيڻُ: مصدر. (سن. آت = مٿي + کَلُ = آڇاڻ = ويڙهيل شيءِ کي آکولڻ) مونجهه. لاهڻ ـ منجهيل سُٽ کي سمجهائڻ. ڦلهيورڻ ـ ڪونسڌڻ ـ ملجهائڻ ـ (سُٽ) سمجهائڻ. آنڪي هٿ سان صاف ڪرڻ.

● وَکوُ ۽ وَکا: ذ. گوشت مٿان جڙهيل هاريڪ ۽ شفاف پرد و ـ گوشت جو چيڇڙو. چَڏا ـ ستر. راز ـ گجهه ـ لِڪُ ـ پيد. تڪليف.

ـ وَکا پَتَڙا ٿيڻُ: گجهه ظاهر ٿيڻ ـ راز ظاهر ٿيڻ ـ پيتَ پڌرا ٿيڻ ـ پيد ظاهر ٿيڻ.

ـ وَکا پَتَڙا ڪَرَنُ: راز کولڻ ـ گجهه فاش ڪرڻ ـ حال ظاهر ڪرڻ.

ـ وَکهي ۽ سِينگُ ڏيڻُ (ت): اجايو ضد ڪرڻ ـ هرو پرو هيسائڻ ـ زبردستي ڪرڻ ـ دٻائڻ.

● وِکيڙَنُ: مصدر. چَٽڻ ـ هارڻ ـ چٽارڻ ـ وِکيڙڻ ـ پکيڙڻ ـ ويڙڻ ـ ورڇڻ ـ وڌڻ ـ ڪنبرڻ ـ چڙ وچڙ ڪرڻ.

ـ وِکيرَ ۽ وِکيڙُونُ: ث. جدا جدا ڪرڻ ـ ڌار ڌار ڪرڻ ـ الڳ ڪرڻ ـ علحده ڪرڻ. زهر ڪارائڻ.

ـ وِکيڙَپَ ۽ وِکيڙَپُونُ: ث. سامان جي پکيڙ ـ ٽيڙپ (ٽيڙيل پکڙيل).

● وِکيڙَنُ: مصدر. وکيڙڻ ـ پکيڙڻ ـ ڦهلائڻ.

● وَکيَيُ: ذ. ڏسو وشئي.

● وَڳُ ۽ وَڪ (ت): ذ. وَلَر ـ ڪٽلر ـ تولو مال جو.

● وَڳيَرُ ۽ وَڪيَرَ (ت): ذ. ڏاند جو هڪ قسم.

● وِکيسَنُ: مصدر. خوش ٿيڻ ـ راضي ٿيڻ.

● وِکوُڙِنُ (ث): مصدر. خوار ڪرڻ.

● وِکيِاهَنُ ۽ وِکيِاهَنَ: ذ. (سن. وجيانَن) ڪنهن رٽيل ڏنڊي جو اشتهار. فهرست. پڌرنامو. رٽ نامو ـ رٽا نامو.

● وِکيِانُ ۽ وِکيِانَ: ذ. (سن. جُڃا = جاڻڻ) علم. ڏاهپ. جاڻ ـ معلوميت. معرفت. برهم گيان. ڪنهن خاص مضمون جي پوري جاڻ. ڪو خاص شاستر. قابليت ـ ودياـ علميت ـ ڪَل ـ گم ـ سماءُ ـ سُڌ. سموڪ ـ پسروڙ ـ سياڻپ ـ ڏاهپ ـ عقل ـ چترائي ـ زيرڪي ـ دانائي ـ ٻُڌ ـ هوش ـ وگيتا ـ علم ماده شين جو.

● وَڳُ ۽ وَڪُ: ذ. (سن. وَرُگ = مجموعو) ولر ـ ڪلو ـ قطار ـ ٽولو ـ ڏڻ. ميڙ ـ مجموعو. وڃ ـ ڍوڙ. آڻن جوگلو. مينهن جي ميهاڳ ۽ ڏڪين جي ڪٿوهر. ڍڪو ـ ڏمڪي ـ ٽڙي ـ چڙپ. (ت).

ـ وَڳُ ٽيِنُ (ت): ڍڪو هلڻ ـ ڏمڪي اڇڻ ـ چڙپ اڇڻ.

ـ وَڳُ ڪَرَنُ (ت): ڍڪو ڏيڻ ـ ڏمڪي ڏيڻ ـ ٽڙي ڏيڻ ـ چڙپ ڏيڻ. ڍاهڻ ڪرڻ ـ ڍيڇارڻ ـ هيسائڻ ـ ڪنبائڻ.

ـ وَڪُ ڪانُ ڏُنَنُ: مائٽن ڪان جدا ٿيڻ ـ وَلَر ڪان ڏُنَڻ ـ ڏڻ ڪان ڌار ٿيڻ ـ قافلي ڪان جدا ٿيڻ.

ـ وَڳُ وارَنُ: آڻن جو وگر ڪاهڻ ـ ڏڻ ڪاهڻ ـ قطار ڪاهڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِ ڪُ ۽ وِ ڪَ (ت)؛ ذ. شور ـ غُل ـ گوڙ ـ فساد.

ـ وِ ڪُ ڪَنِ ڏَ (ت): ويڙهه لاءِ تيار ٿيڻ ـ فساد لاءِ تيار ٿيڻ ـ شور لاءِ تيار ٿيڻ ـ هنگامو ڪرڻ ـ ڏڏو ڪرڻ.

● وِ ڪا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وِ ڪاڙو ۽ وِ ڪاڙا (ت): ذ. جهيڙو ـ فساد ـ گوڙ ـ ڏڏو ـ هل ـ غوغاءُ.

● وَ ڪائڻُ: مصدر. ويڙهائڻ. فساد ڪرڻ ـ تڪرار ڪرڻ. ڳنڍڻ. (وِ ڪايو ـ وِ ڪائيندو ـ وِ ڪايل).

● وِ ڪِتَ ۽ وِ ڪِتُونُ (ل)؛ ث. جهيڙو ـ تڪرار ـ فساد ـ ويڙهه.

ـ وِ ڪِتا ۽ وِ ڪِتائُونُ (ل)؛ ث. جهيڙو ـ تڪرار ـ فساد ـ ويڙهه.

ـ وِ ڪِتِجَنُ (ل)؛ مصدر. ٻن جڻن جو پاڻ ۾ واتورجڻ ـ پاڻ ۾ وڙهڻ ـ پاڻ ۾ فساد ڪرڻ.

ـ وِ ڪِجَنُ: ڏيڪ، جنهن وقت وڙهڻ جو سعيو ڪن.

● وَ ڪَرُ ۽ وَ ڪَرَ: ذ. (سن. وَرُ ڪتـ = مجموعو). ڏڻ ـ گلو ـ سگر ـ وڪ ـ وَلر. پکين جو ميڙ ـ جانورن جو ميڙ. ست ـ جماعت ـ ٽهي ـ مجموعو. اولاد ـ ڪٽنب ـ قبيلو ـ گهراڻو ـ ڪُٽم ـ آڪهه ـ عزيز ـ مٽ مائٽ. انيڪ ـ گهڻا.

ـ وَ ڪَرُ ڪان نَرُ: ڪٽنب ڪان جدا ٿيڻ ـ ڪٽم ڪان ڌار ٿيڻ. جماعت ڪان نڪري وڃڻ.

ـ وَ ڪَرُ ۽ وَ ڪَرُونُ: ث. ست جو ٽوڙهو ـ ست جو ٽوڙو.

● وِ ڪَرُ: مصدر. (سن. ڪَلُ = ڪَرڻ). وکهرڻ ـ ٻرڻ. پکڙڻ. گهٽو ٿيڻ.

● وِ ڪَڙُ: مصدر. (سن. ڪَلُ = ڪَرڻ). ڪاوڙجڻ ـ ڏمرجڻ ـ غصي ٿيڻ. چنبڙڻ ـ چڪ وجهڻ. (وِ ڪَڙيو ـ وِ ڪَڙندو ـ وِ ڪَڙيل).

● وَ ڪَڙُو ۽ وَ ڪَڙا؛ ذ. (رات جو) وقت ـ ٽاڻو ـ مهل. اوندهه ـ انڌوڪار ـ اونداهي ـ ڪاراڻ ـ ڪارٽ. ڪوٽ جي ٻَرُ.

● وَ ڪَنڊي: ث. ڪم ـ مشغولي.

● وَ ڪَنڊُ ۽ وَ ڪَنڊَ: ث. (سن. وِ ڪنڊَ = بدبو). بدبوءِ ـ ڏپ ـ عفونت ـ چِتَ ـ ڏمڪ ـ دُرگند ـ اوچو يا ڪميڻو ماڻهو. (صفت). ڪمينو ـ گندو.

وِ ڪَنڊُ ۽ وِ ڪَنڊَ: ذ. بي وقوف ـ اڌ چريو ـ پاگل ـ نادان. شاهه جي هڪ مريد جو نالو. گندو ـ ڪمينو. ورو فقير.

● وِ ڪَنڊي: ۽ وَ ڪَنڊيُونُ: ث. ڪم ـ ڪم ڪار ـ پورهيو ـ آدم ـ محنت ـ شغل ـ مشغولي ـ ڪرت ـ ڪار ـ حاج ـ نوڪري.

● وِ ڪَنَ: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو. لاڙڪاڻي ضلعي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو. هڪ ذات جو نالو.

● وَ ڪَنُ: مصدر. (سن. وادِيَ). وڄڻ ـ ڪڙڪڻ ـ (ٻجا) لڳڻ. آواز ڪرڻ. هُل ڪرڻ. ٽڪ ٽڪڻ. وڙهڻ ـ جنگ ڪرڻ ـ جهيڙو ڪرڻ. ڪم ڪرڻ ـ پورهيو ڪرڻ ـ حاج ڪرڻ. گذارڻ. هلڻ ـ ڦرڻ. ڏکوئڻ. دباءُ ڪرڻ ـ هيسائڻ ـ ڏيڇارڻ. وندرڻ ـ ڪچهري ڪرڻ. رُلڻ ـ تنگ ڪرڻ. آڪڙجڻ ـ ٿوڪجڻ ـ ڪاوڙجڻ (ڪ). (وِ ڪيو ـ وِ ڪندو ـ وِ ڪيل).

ـ وَ ڪِيو وِ هَنُ (ڪ): ڪاوڙ ۾ ويهڻ ـ خار ۾ ويهڻ ـ غصي ۾ ويهڻ ـ ڏمر ۾ ويهڻ. آپاسجي ويهڻ.

● وَ ڪَنُ: اسم خاص. تعلقي وارهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِ ڪَنُو؛ ذ. (سن. وِ = ٻري + ڪَنَ = ڪَنُ). اي ڪَنُو ـ ٻُجهڻ سڳڻ وارو. نياڳو.

● وَ ڪو ۽ وَ ڳا؛ ذ. (سن. وادِيـ = واڇو). گهڙيال جو ڏڪ ـ بجو ـ ڪلاڪ ـ لڳو ـ وڄيو. آواز. ڪپڙن جو جوڙو ـ پوشاڪ ـ ڪپڙا ـ وستر. لباس.

ـ وَ ڪو ڏ ڪائِنُ: ڪپڙا پهرائڻ. حسن وارو بنائڻ ـ زينت وارو بنائڻ ـ خوبي بخشڻ ـ حسن پيدا ڪرڻ.

● وِ ڪوڙَ ۽ وِ ڳوڙ: ذ. ڪڙڪو ـ گوڙ ـ هُل ـ ڏمر ـ غوغاءُ ـ لڙ ـ گهمسان ـ شور. ٻڪيڙو ـ مونجهارو. رولو ـ ٻاڌيتال ـ وِ ڳوڙ ـ ڳڙٻڙ ـ انڌ واندر ـ انڌ ڏُنڌ ـ باد شاهه گردي ـ ڏڦيڙ ـ جهڳوڙ ـ ٻڪيڙو ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

خلل - رولو - ڦيٽاڙو - بي آرامي. مجموعو - جهجها ماٺهو. آنتشار.

● وِ ڇُوٽي ۽ وِ ڇُوٽيُ: ث. وڇ ڪان ڏار ٽيل - عزيزن ڪان پري ٽيل - جماعت ڪان ڏار ٽيل. وڇڙيل - جدا ڪيل - الڳ ٽيل - عليحده ٽيل - ويڳاڻي.

● وَڇَهُ ۽ وِڇَهَ: ذ. ڏک - ارمان - رنج. ڏمر - ڪاوڙ.

● وِڇِهُ ۽ وِڇِهَ: ذ. حقيقت. واسطو - سبب. ڏک - رنج - مصيبت - آپدا - تڪليف - آفت.

● وِڇَهُ ڪوٽ: اسم خاص. ڪڇ جي رڻ ۾ راحڪي بازار ڪان ٽي ڪوهه ڀرڀر، ڦٽل شهر جو سومرن جي ڏاڏي سومري جي ياد ۾ ويڳهي ڇوڙايو. پراڻو ڦٽل تخت گاهه، جو سن جي صاحبيءَ ۾ ڪجهه وقت سنڌ جي گاديءَ جو هنڌ.

● وِ ڇِيٺَ: ذ. (سن. وِ ڇيتهَ = ڦٽڪار). وچور سان بيان. گهٽي ڏيکهه. اجائي ٻڪ. سمجهاڻي - رواري - سمجهوتو - ٽيڪا - شرح - واد - وِڏيت - وچور - ارٿ - تفصيل.

● وَ ڇِيجيُ: اسم خاص. تعلقي جوهي ۾ هڪ ديهه جو نالو:

● وَ ڇِيسَرُ: ذ. واڳ ڏڻي - سردار - منهندار.

● وِ ڇهُ: اسم خاص. ڪڇيءَ جو هڪ قسم.

● وِ ڇهُ ۽ وِ ڇهَ (ث - ل): ذ. مهل - ٽاڪو - وقت. احسان - ٽورو - مهرباني - لائق.

= وِ ڇهو: ذ. ويرَ - ديرَ. (ن - ب).

● وِ ڇهارُ: مصدر. پڪهارڻ - پسرڻ - رڇڻ. ڪهائڻ. (وِ ڪهريو - وِ ڪهرلدو - وِ ڪهريل).

= وِ ڇهارُ ۽ وِ ڇهارَ: ذ. ڪاڏي جي شين کي پچائڻ وقت ڪنهن سٽي يا چربي يا ڪيهه جو داغ ڏيڻ جي حالت.

● وِ ڇهامل: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِ ڇِهڻُ: مصدر. (سن. وِ ڇرهه = جدا جدا ڪرڻ). پکڙڻ. هليو وڃڻ. ڏار ڏار ٽيڻ. پکهرجڻ - ڇرڻ. دلگير ٽيڻ - غمگين ٽيڻ - ڏکي ٽيڻ - ملول ٽيڻ - غمناڪ ٽيڻ. پکهرڻ - رڇڻ - جهڇڻ - جهرڻ - رُڻڻ - ننڍ - ورڇڻ - انگهڻ - پکڙڻ. پنرو ٽيڻ - هلڪائي ڏيڪارڻ. (وِ ڪهريو - وِ ڪهرلدو - وِ ڪهريل).

● وِ ڇِهرو ۽ وِ ڇِهرا: ذ. ڪوهه ڪوڙڻ وقت جيڪا ڪوٽيل متي ٽڪري سا وري ڪنهن ڪڏ ۾ وجهجي.

● وَ ڇِهڙَ ۽ وَ ڇِهڙُونُ (ل): ذ. ڇڻ جي ڪهتل - وِ ڪهوڙ. ٽولو - وڳر.

● وِ ڇِهنُ ۽ وِ ڇِهنَ: ذ. (سن. وِ + هتنُ = هٽڻ). رڪاوٽ - اٽڪاءُ - حرڪت. روڪ - رنڊڪ - اٽڪ - بندش - جهل - چيڙڪ - پڪي - پڪڙي - اڙيڪو. چير - ڦوٽ. سونجهارو - مشڪلات.

وِ ڇِهنُ وِ ناشڪَ: ذ. صفت. مشڪلات حل ڪرڻ وارو - مشڪل ڪشا - ڪٽيش.

= وِ ڇِهنِيُ ۽ وِ ڇِهنِيُ: ذ. صفت. حرڪتي - اٽڪاءُ وجهندڙ - رخنو ڪندڙ. ڦوٽ پيدا ڪندڙ - بغاوت وجهندڙ - ڏڦيڙو وجهندڙ - حرڪت ڪندڙ - فساد جاڳائيندڙ.

● وَ ڇِهوڙَ ۽ وَ ڇِهوڙُونُ (ڪ): ث. ڪڏهن ۽ ڪهوڙن جا ڏڻ - جانورن جو ڪڏوچڙ مجموعو - ميڙ - ڏڻ - ڪٽن جو ڪلر - لوڏ.

● وِ ڇِهي: ظرف. جي ڪري - جي سبب - ڪارڻ - جي بهاني سان - سببونُ - صرف - جي اثر ڪري - جي اثر نسبت - بيماريءَ جي وڪهي - بيماريءَ جي سبب يا اثر ڪري.

● وِ ڇِهيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وَ ڇِهيڙَ ۽ وَ ڇِهيڙَ: ذ. سوئر جي مادي جنهن ڪي ٻڇا هجن.

● وَ ڇَرُ ۽ وَ ڇَرَ: ذ. آهو ڏاند جنهن جا جيتوڻيڪ خصيا ڪٽيل هجن، تڏهن به منجهس قوت شهواني موجود هجي - ٽلهو متارو ڏور - آن ڪٽيل ڏور. وهڙو.

= وَ ڇِرائِپَ ۽ وَ ڇِرائِپُونُ (ت): ث. لچائي - حرڪت - ڪميڻائي. شهوتي - زاني - زناڪار - لچو.

= وَ ڇَرُ ٽيڻ: زاني ٽيڻ - شهوتي ٽيڻ - ڪمينو ٽيڻ - لچو ٽيڻ - لفنگو ٽيڻ - بد فضيلتو هڻڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وگنرُ سگنرُ: ٹلهو متارو - موٹو - ديهو - ڊي - طاقتور - وڏو سڏو. جوڏو - پهلوان - جُنگ - کوهو.
= وگنرُ وَهڙو: تمام ٹلهو - تمام متارو - زياده موٹو.
● وَلِ ۽ وَلِيئُونُ: ث. (سن. ول. من. بيلي) کوبه هوڻ جيکو ڪڙو ٿي بيهي نه سگهي يا ڏرتيءَ تي جيت جيان سيرندو ۽ وڏندو رهي يا ڪنهن پيٽ يا ڪنهن وڻ يا ڪنهن ڪائيءَ جي آڌار تي ڪڙو ٿئي. وڻ ويڑهي - گدرن ۽ ڇانهين جي ول. آها نباتات جنهن کي هاڙ نه هجي ۽ بيءَ شيءَ کي ويڑهجي مٿي چڙهي. زمين تي پکڙندڙ هوڻو. (سرائڪي). وري - موڻي - ٻيهر. مدد - سهائتا - سهارو - همراهي - حمايت - واهڙ. پٽيرائي. ڪائي. فرامي‌ءَ جي ٻٽن جو هڪ قسم. ڪوهستان جي پرت جو هڪ قسم - ڪڙي جي ٻاهرين ڪهير.
● وَلَ ۽ وَلُونُ: ث. ڪپڙ - ڪيڙ - ڏرتيءَ جي ڪُنڊ يا آٽلائي. گاهه يا ٻوٹي جي ول.
= وَلَ ڏِيَنُ: پوک ماڻ لاءِ وقت ڪجهه ڏيڻ - رشوت ڏيڻ - وڌي ڏيڻ.
= وَلِ ڏيوڻُ: آنَ جي ول ڪي لاهاري مان ڪٽي ٻار ۾ رکڻ.
● وَلِ ساڙَنُ: گهٽو ڏڪ ڏيڻ - گهٽو رنج ڏيڻ - گهٽو اهنج ڏيڻ - ايذائڻ - تڪليف پهچائڻ. هلاڪ ڪرڻ.
= وَلِ ڪَنڊُ ڪَرنُ: سنگ ڪري ۾ ڪنڊ ڪرڻ.
= وَلِ وَڃنُ: صفا ناس ٿيڻ - برباد ٿيڻ - تباهه ڪرڻ - ڪُڙم قبيلو در بدر ٿيڻ.
= وَلَ واڪِرِيُ: سنگ ڪولي رکڻ - ڪاڻ ڪي وائکو ڪرڻ.
= وَلَ وَلَنُ: وجهه ڳولڻ - وسيلا ڳولڻ - رستا جاچڻ - موقعا ڳولڻ. ڳالهه ڪرڻ - بيان ڪرڻ. (ڪ).
● وَلُ ۽ وَلَ (ڪ): ذ. (سن. ولُ = قُربُ، موڻڻ) چَلُ. وَرُ. وکڙُ. قصور. سبب. فريب - ٺڳي - دغا - مڪر - ڪوٽ. وجهه - موقعو - ٽيڻُ - وقت - وار - اوسر - ستجهڻ - ساڃي - سٽو - سانگو. ڪيڏبازي - حرڪت بازي - چالو - ٽرپسر. انڪل - تال - رمز - هنر - ڍنگ. تربوت. عيب - سقم - گهٽتائي. پيچ - وَتُ - ڏنگ. خريف ۾ ٿيندڙ دال جي اَنَ جو هڪ قسم.
= وَلُ چَلُ: ذ. تال تروڙ - مڪر - فريب - ٺڳي - چند - ڇند - انڪل - سڪل - حرفت - چالاڪي - ٻهانا ڪرڻ.
= وَلَ چَلَ ڪَرنُ: انڪلون ڪيڏڻ - چالاڪي ڪرڻ. حرفت ڪرڻ - مڪر سڪر ڪرڻ - ٻهانا ڪرڻ.
= وَلُ رَکَنُ: انڪل ڪرڻ - حرفت ڪرڻ - چالاڪي ڪرڻ - مڪر ڪرڻ - ٻهانا ڪرڻ.
= وَلَ شَلَ: عياري - مڪاري - چالاڪي - حرفت - ٻهاني بازي.
● وِلُ: واهه. (ع. ٻلهه) ماڪ - ٽَٽ - سِيءُ.
● وِلاتَ: ث. (ع). ولايت.
= وِلاتِيُ: ذ. صفت. ولايتي.
● وِلاپُ: ذ. (سن. ولاپَهَ > وَلِپُ = دانهن ڪرڻ) دانهن - ورلاپ - روئي ڏڪ ظاهر ڪرڻ جي حالت.
● وِلاسُ ۽ وِلاسَ: ث. (سن. وِ = چڱيءَ طرح + لَسُ = خوشي ڪرڻ) خوشي. موج. ناز نخره.
= وِلاسِيُ: ذ. صفت. عياش. موجي.
● وِلاسُو: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● وِلاسِ ۽ وِلاسُونُ (ت): ث. خوشي.
● وِلاڳِڙُو: هري - ڏکيو - اهو زمين جو ٽڪر جو پورو آبادي‌ءَ هيٺ نه هجي.
● وِلالُ ۽ وِلالَ (ت): ذ. حيلا - وسيلا - رستا - موقعا.
= وِلالُ ڪَرنُ (ت): ڪنهن کي تڪليف پهچائڻ لاءِ انتهائي ڪوشش ڪرڻ. انڪلون يا حرفتون ڪرڻ - حيلا وسيلا هلائڻ.
● وِلائِيُ ۽ وِلائِيُونُ: ث. ورندي - وراڻي - جواب.
● وِلائِتِيُ ٹُوهَرُ: اسم خاص. ڍڙوال - جهنگلي وڻ جو هڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِلائِتِيءُ ڪنڊوڙو: اسم خاص. پرت جو هڪ قسم. سنڌ جي پانڇن جو پرت.

● وِلايَتَ ۽ وِلايَتُونُ: ث. پرڏيهه - پرديس - پرائو ملڪ - پرائو وطن - پرائي بستي.

— وِلايَت پَنڊَ هُجَڻُ: ڪهڙو پنڌ هجڻ - ڪهڙو مفاصلو هجڻ - ڪهڙو مشڪل هجڻ.

● وِلائِتِيءُ پَيِرِيوُ (ث): اسم خاص. وڻ جو هڪ قسم.

● وِلائِتِيءُ پَيُرُ: اسم خاص. وڻ جو هڪ قسم - حاجيڙو.

— وِلائِتِيءُ پِيَانُ: يُوريا پاڻ.

● وِلائِتِيءُ تَمالِيءُ: اسم خاص. وڻ جو هڪ قسم.

● وِلائِتِيءُ نِيمُ: اسم خاص. وڻ جو هڪ قسم.

● وِلاس ۽ وِلاسَ: ث. خوشي - آنند - سک - راحت - آرام.

● وِلاڪِڙوُ: ذ. آبادي ۽ ڪان پري.

● وِلادَتُ: ث. (ع) جڻ جي حالت - جَنمُ - جنم. پيدائش (پار جي).

● وِلاڙَ: ث. ڪاهه - ڊوڙ - ستَ.

● وِلاڙُ: مصدر. (سن. وِ = چڱي ۽ طرح + رَڻ = جهنگ) ڪاهڻ. ڊوڙڻ. ڪاوڙجڻ.

● وِلاڙيوُ: ظرف. پڪ سان. ڊپ ڪان سواءِ.

● وِلائِتَ: ث. (ع) غير ملڪ - ٻاهريون ملڪ: ڏيساور.

● وِلايَتِ: ث. (ع) ولي ۽ جو درجو - ولي ۽ جو عهدو. اوليائپي. بزرگي.

— وِلائِتِيءُ: ذ. صفت. ٻاهرئين ملڪ جو - ڏاريو - ڏيساوري. وديشي.

● وِلاڙَ ۽ وِلاڙُونُ: ث. رڙ - ڪوڪ - ڳولا - جستجو - ڏونڊ - ڳولهه - جاچ.

● وِلانُ وِيڙِهيءُ (ڪ): اسم خاص. ول جو هڪ قسم.

● وَلانُ: مصدر. ڳولڻ. ڊوڙڻ. جاءِ تاهبو ڪرڻ. (شيءِ) هٿ ڪرڻ - خال پرڻ. (وَلاريو - ولارينده - وِلاريل).

— وِلارُ ۽ وِلارُونُ: ث. زور سان ڊوڙ - تيڪ.

● وِلاڙَ ۽ وِلاڙُونُ: ث. ڳولها - ڳولها - جاچ جوچ. آوارگي.

● وِلاڙَنُ: مصدر. ڳولڻ - جاچڻ. (وِلاڙيو - ولاڙيندو - ولاڙيل).

● وِلا: ث. محبت. دوستي. لڳاتار ڪم ڪرڻ.

● وِلادَتَ ۽ ولادتون: ث. ٻار جڻڻ - ڦر جڻڻ - تولد - پيدائش.

● وِلايَتَ ۽ ولايتُونُ يا ولايا: ث. ولي ٿيڻ. حاڪم ٿيڻ. دوست هڻڻ - ياري. حڪومت. اميري.

— وِلايَتِيُ: ولايت جو رهواسي - پرديسي - ڏاريون.

● وِلايَتِيءُ پَيُرُ: اسم خاص. وڻ جو هڪ قسم.

● وِلال: اجايا خيال - اجايا حيلا.

● وِلائِتَنُ: مصدر. ڪجيءَ جو هڪ قسم.

● وِلاڙَ: چال - ليپ. پرانگهه - ورانگ - ڦرانگ.

● وِلائِتِيءُ ڪيڪڙ: اسم خاص. وڻ جو هڪ قسم - ٻير.

● وِلائِتَ ۽ ولائتُونُ: ث. ولايت - پرديس - ٻاهريون ملڪ.

● وَلَبُ ۽ وَلَبَ: ذ. (سن. ولب = پيارو) پيارو - محبوب - دوست - يار - پريمي.

● وِلتو ۽ وَلتُسا: ذ. هڪ واڌڪو اوزار.

● وَلتُ: هڪ قسم جي بيماري، جا پوکن کي ٿئي.

— وِلِتُ ۽ وِلِتَ: ذ. ڪاوڙ - غصو - ڏمر - رنج - ڏک - درد.

● وَلِتَنُ: مصدر. (سن. لَتُ = ڏرتيءَ تي ليٽڻ. سن. لوٺَنتر = ڦرڻ) ڪبوتر جو هڪ قسم (جو اڏامندي هيٺ مٿي ڦيريون پائيندو آهي) بازيليون ڪيلڻ - ليٽڻ - اونڌو آسمو ٿيڻ. (سن. آهَرُست. سن. ول = موڙڻ) ڦرڻ - ٽاپو ڪائڻ - آلتو - پوئتي وڃڻ - پٺتي موڙڻ - ڦِرڻ - ڦري وڃڻ - پٺ ڏيڻ.

● وِلَسَ ۽ وِلَهَونُ (ڪ): ث. ولڪون - ولُل. بڪ - بڪوات - اجائي گفتگو.

● وِلِجانُ: ث. (سن. يوانڪا. ف. اجمود) جاڙ جو هڪ قسم. جاڙ جي ول - هڪ پسارڪو وڪر. هي سنهون ڇڇ ساوارن ۽ ڪاراڻ تي، پوري رنگ جو ٿيندو آهي. پسارڪي دوا جو قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَلِ چونٹرا: ث. هي ہيڄَ چونڙن جي ڏاڻن کان وڏا ٿيندا آهن- هڪ ہسارکو وکر، جو ڏوائن جي ڪم اچي.

● وَلَدءُ ۽ وَلَدَ: ذ. (ع). جاءِل - جڻيل - پُٽ - ہيٽو - پسر - فرزند.

- وَلَدءُالزِّنا: حرامي ہارءُ - حرامي پُٽءُ - زنا جو جاول - بي نڪاحيو - حرامزادو - ناجائز.

- وَلَدِ زِناهِيءُ: گارڊيڻ جوهڪ قسم- حرامي.

● وَلِداتُورو ۽ وَلِداتُورا: ذ. هڪ قسم جي وَلِ جو قَرءُ جنهن ۾ سخت نشو ٿيندو آهي.

● وَلَرءُ ۽ وَلَرَ: ذ. (سن. يَشِيتِ=لٽڻ، قطار) رڍن جو ڏڻ - ڍورن وغيره جو ڏڻ - وَڳرءُ - وڳ - گلو - گهڙ. مجموعو - ٽولو - ميڙ - گهٽو - مال - جماعت. پڪين جو ميڙ.

● وَلِراهِ: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وَلِرَنءُ (ل): مصدر. قَٽ جو پاسن کان مڙڻ - پوسڻ. وگهرڻ - پکڙڻ. (ولريو - ولرندو - ولريل).

● وَلِڙَنءُ: مصدر. (سن. وِ = ڇڪيءَ طرح + لڙ = ڳالهائڻ ۽ ڇِپارا ڏيڻ. سن. وِلَسڪ = ڳالهائڻ) گهٽو ڳالهائڻ - ہڪ ڪرڻ. وِ ڦلڻ. ذري ذري ڳالهائڻ. وِلِڙَنءُ.

● وَلِڙوءُ ۽ وَلِڙا: ذ. واڙڙو - پريشان - عجب ۾.

- وَلِڙوءُ ڦِلِڙوءُ ٿيءُ وَڃَنءُ: ہنهنجي هوش ۾ نه رهڻ. عقل سالم نه رهڻ. هوش حواس ختم ٿي وڃڻ.

● وَلَڪَ ۽ وَلَڪُونءُ: ث. گهٽتائي - اڻ پورائي. ڪمي.

- وَلِڪُلءُ: آڳاٽا آريا ماڻهو تازن ڇوڙن جا تاندورا وٽي، آنهن سان پوشاڪ آڏندا هٿ، جي واڪل سڏيا هٿا.

● وَلِڪِنءُ: اسم خاص. هڪ ٽئون گولسل آسماني گرهه، جو سج کي تمام ويجهو آهي. (جاگرافي دنيا جي).

- وَلَڪِيءُ: ث. ول جو اسم تصغير- ولڙي.

● وِلَڪَڻءُ: نظر - نگاهه. ڏسندڙ.

"وسي سپ وجود ۾ سپ تي هئي ولڪڻ"
(دلپت).

● وَلِلڻءُ: مصدر. وڦلڻ - گڪلڻ - پُڻ پڻ ڪرڻ - وات هڻڻ - گهٽو ڳالهائڻ - اجائي ہڪ ڪرڻ. وِلڙڻ.

- وِلَلَ ۽ وِلَلُونءُ (ڪ): ث. وڦل- ہڪواز- ہڪوات - ہڪواس - بيهوشيءَ جي حالت ۾ ڳالهائڻ - اجائي ہڪ. شوق - ذوق - عشق - جُنون.

- وِلَلَ ڪَرَنءُ: بيماريءَ ۾ گهٽو ہڪڻ. اجايو ڳالهائڻ - وڦلڻ.

● وِلَلوءُ ۽ وِلَلا: ذ. صفت. ڪيڏنگو - بي ڏنگو - بي لَلوَ - بي ڪِرو - آڏنگو - بي حيا - بد فضيلتو - بي ادب.

● وِلَنَبءُ: ذ. (سن). دير - ويرم.

- وِلَلائِيءُ ۽ وِلَلائِيُونءُ: ث. بد افعالي - اڏنگائي - بي ادبي - بد فضيلتائي. بدمزاجي.

● وَلَنءُ: مصدر. (سن. ہَلءُ = ڦوڙڻ، پيڇڻ) آبادي‌ءَ لاءِ زمين ناهڻ. جهنگل شگافي ڪرڻ. زمين مان ڪنڊ ڪاندير وغيره ڪڍي، صاف ڪري، هوڪ جي لائق ڪرڻ - هوڪ ڪرڻ - زمين پوکڻ. هَرءُ ڪاهڻ. پوکڻ. (سن. وَلءُ = موڙڻ) موڙڻ - واهس اڇڻ - ڪوڙڻ. ڏرتي گڏڻ يا ڪڍڻ. ہٿڻ - چِنڻ - آڪيڙڻ. صاف ڪرڻ (مهيني پوري ٿيڻ تي ڏيتي ليتي) - ليکو لاهڻ. (وليو - وليندو - وليل).

- وَلِيءُ: (سن. وَلن) ورڻ - پُڻتي موڙڻ.

"پسي دوُر درياءَ جو وڇاهين ولي"
(سر سهڻي - شاهه).

● وَلوءُ ۽ وَلا: ذ. (سن. وَل) عمارتي ڪاٺ جو ڏکهو چورس منهن وارو لکڙو (جو ٻئي جو چوڙون حصو ۽ سليپر جو اڌ ٿئي). ڇت جي ٿڻي. ولهو. ڪاڙيو - پَڇَرءُ - ويڙي. گهمرو - ڦيرو - پيرو. وکڙ. موڙ - موت. هڪ وڻ جو قسم.

- وَلوءُ پَوَنءُ: تڪليف ٿوڻ - گهمرو ٿوڻ - پيرو ٿوڻ. ڦيرو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وَلوُ ڏِيڻُ: وَرُ ڏيڻ - گهمرو ڏيڻ - ڦيرو ڏيڻ. جهٽڪو ڏيڻ - سٽ ڏيڻ. جهت هڻڻ. ڳولا ڪرڻ - جاچ ڪرڻ - تلاش ڪرڻ. قبضو رکڻ. محبت ڪيڏڻ. نقصان ڏيڻ - چيهو پهچائڻ - جوکو ڏيڻ.

= وِلوِ وِجهَڻُ: گهيرو وجهڻ - ڦيرو وجهڻ - ورائي وڃڻ - موٽائي وڃڻ - واپس وڃڻ. جهنگ ۾ ٻڪرين کي ٻُڇڪار تي ٻيهارڻ.

● وَلْواڙيُ: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وَلواڻِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وِلُو ٻاتَ ڪَرڻُ: ٻُسي ڪمائڻ لاءِ هرقسم جا ايمانداريءَ سان ٻي ايمانيءَ جا رستا اختيار ڪرڻ. بداخلاقيءَ کان ڪم وٺڻ - ناجائز طريقي ٻُسو پيدا ڪرڻ. حرام خوري جا طريقا اختيار ڪرڻ.

● وَلُوحُ: ذ. (ع). هيٺ (لهڻ).

● وَلُووَرَ: ذ. اهر سنڌ جي ٻاڻ قبيلن جي هڪ رسم. اها لقد رقم، جا گهوڙيتن طرفان ڪنواريتن کي ڏني ويندي آهي.

● وِلُوَرُ ۽ وِلُوَرَ: ذ. صفت. (سن. وِ=ٻري+ اَسَنْڪَلُ= خراب). خراب ٿيل - نڪمو - ويل - نبريل - جلان - و نڀَيِّل - ڪريل - ٻگڙيل - انگلي (ٻت) - نالائق - گٽ هيٺ - وَٿوالدُ - نڪار - ناخلف - نامراد - ڪسيرڪ.

● وِلوڙُ: مصدر. (سن. وولَنُ > وِلُوُ = وِلوڙُ). ڪير يا ڏهي يا مانڊاڻي هٽي آن مان مکڻ جدا ڪرڻ. جهڳڙڻ - جهڳوڙڻ - منڊيءَ مان ڏولري کي ملائڻ - مٿڻ - مانڊاڻي ڦيرائڻ. (ولوڙيو - ولوڙيندو - ولوڙيل).

= وِلوڙ ۽ وِلوڙونُ: ث. ٻيچ - ورُ - وڪڙ - آنتي. ٻيٽ ۾ سور جي سُوٽ. جهڳڙ.

● وِلُوڙائِڻُ: مصدر. ولوڙڻ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ. جهڳائڻ - جهڳوڙائڻ. ٻوڙهائڻ - تڪليف ڏيڻ. (ولوڙايو - ولوڙائيندو - ولوڙايل).

= وِلوڙ وِلوڙڻ (ڪ): ڪير جهڳڙ - جهڳ جهڳڙ - سنڌيڙڻ.

= وِلوڙو ۽ وِلوڙا: ذ. وِلولو - اَڙڪڙ. جهڳ - وِلوڙ. ولوڙڻ جي حالت - مٽ. ٻيٽ جو وڪڙ - ٻيچ. دل جو دڪ.

● وَل وَل: وري وري.

● وِلُوَلو ۽ وَلُوَلا: ذ. (ع. وَلْوَلَ). جوش - هُل - هنگامو. شوق - ذوق - آتساهه. گوڙ - شوڙ - گهمسان - غوغاءُ - واويلا - ٻڪار. آواز - نعرو - فرياد.

● وِلُوِلو: ذ. ولوڙو. زلزلو.

● وَلُو مَٿِر: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِلوئِيُ ۽ وِلوئِيُونُ: ث. اها ٻکري جنهن جو ڪير ولوڙڻ جي ڪم اچي.

● وِلهِ ۽ وِلُهون: ث. (سن. آدُ، آلُد = آلو ڪرڻ. پرا. اوسل = وِلَهُ). ماتَ - ماڪ - سات - اوس. آلاڻ - ٽڏ - ڪلي هوا. سردي - گهميل هوا - گهرَ. ڏاڍي ٽڏ. ٽڏ. سياري ۾ هر سمهڻ جي حالت. مال جي لاءِ ٺهيل ڪڪائون گهر.

● وَلْهاءِ: اسم خاص. ٿر ۾ مسلمانن ۾ مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● وَلِهار: اسم خاص. تعلقي سجاول، گوني، بدين ۾ ديهن جا نالا. تعلقي ساماري، ضلعي ٿرپارڪر ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو، جتان جو مشهور بزرگ مولوي عبيدالله ولهاري، سنڌ جي مشهور صاحب ديوان سيد فاضل شاهه جو استاد هو.

● وَلهارُ ۽ وَلهارَ: ذ. گاهه جو ميدان. گاهه ۾ وڪار واري زمين. چراگاهه. گهٽون وليون ۾ گاهه جي ساوڪ. سرٽا جيٽ. ڏڻ - ولر. هڪ مڪان جو نالو.

● وَلهار جاگير: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وَلِهاريُ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

= وَلهاڪو: ٻري - وٽيرڪو - ڍڪو.

"ڏونگر ڏاري نه سگهان ٻيرين ٻياڏي،
وات ولهاڪو پنڌ ٻري، وَر وڏا وادين."
(سسئي - خانه زئي)

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وِلهاگيرو: صفت. پرپرو - ٿورو پري.
● وِلهامَڻُ (ڪ): مصدر. پيڙجڻ - سڄي ٿوڻ - ٿوڪجڻ - ٽلهو ٽيڻ. آيامجڻ. ڪنهن جالور جو ڦرجڻ تان آرو لهي وڃڻ.
"ڏونئڊ ولهامي ولهامي دُهل ٽي پيو آهي."
(ولهاميو - ولهامندو - ولهاميل).
● وَلَهُ ۽ وَلَها: ذ. (سن. ورهت) ڪنجوس - مکي چوس. غريب - ڪنگال - مست - جَٽلهو. سُڄو. خالي. تمام غريب. غافل. ٻڪيو - مسڪين - بي وارث - چڙو چاند - جنهن کي گهر ٻار نه هجي. ضرور تمند - محتاج - سڄو سڪڻو - نڊ ٽڪو - غيباٽو - مفلس - رس ڪان سولهه - بي جسو - بي رونق - خالي.
"ـري ر ميهار تان وڃاڻ ولهو ر ٽئي"
(سر سهڻي - شاهه)
= وِلهائِي ۽ وِلهائِيُون: ث. سُڄائي - سڪائي - غربت - سخت غريبي - مفلسي. آڻ هوند - ڪٽلائي - محتاجي - غريبي - ڪنگالپڻ - افلاس - مرچوناڻي - بيوس. ڪنجوسائي - ٽڪ ٽيڻ.
= وِلهَڻ واهر: اڙين جي اوت - هيڻن جي حمايت - بي وسيلن جو وسيلو - اڙين جو آڌار - ٽڪن ٽاهر.
= وِلهو ويس: غريباڻن ڪهڙن ۾ - ظاهري ۽ نماڻو ۽ ضعيف.
● وِلِهِي ۽ وِلِهِيُون: ث. (سن. و = بنا + رس = ارس) رنڊ زال - بي وارث عورت - ٽلهي - سڪٽي - سُڄي. بي جُسي - بي رونق - خالي - ولهي.
"سڪيا سانگي وڃي ٽر ٽيا ولهي ڪيئن وساري وڃا"
= وَلُهوتُ ۽ وَلُهوتَ: ذ. دل تي زهر جو غلبو - ٻيٽ ۾ سور جا وڪڙ - هيانو ۾ سور جا وت.
= وِلُهوتُ پَوڻُ: ٻيٽ ۾ سور پوڻ. وت پوڻ - وڪڙ پوڻ.
= وَلِهوتو ۽ وَلُهَتوئا (ل): ذ. چوتو (زالون وارن کي ويڙهي پٽيان چوتو چڏيندڙون آهن، تنهن کي ولهوتو چئبو آهي). وانگوڙو.
● وَلُهِيٽُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● وَلِيُ: ث. نفيدو ولو (ولي گهڙو ڪري گول ۽ ولو اڪثر چورس ٿيندو آهي).
● وَلِيُ ۽ وِلِيُ: ذ. (ع). شهزادو ۽ مالڪ - دوست - خدا جو خاص بندو. سَفَتُ - مُقدس - مهاتما - اولياءَ - پاڪ انسان - رکيڪ - راکو - سنپالينڊڙ - نگهبان. ڪرلاهو - سرپرست - ڪانڊي - ڪارڻي. وصي - امين - والي - وارث - آقا - خاوند. مالڪ - حاڪم - خداوند. صاحب - مخدوم - سردار - سوامي - پرپو - مربي - محافظ - دوست - يار - مددگار - ساڏو - بزرگ - پرهيزگار - عارف - خدا رسيدو - صابر - شاڪر.
= وَلِيُ اللّٰه: ذ. خدا کي ويجهو - خدا رسيدو - نيڪ بندو - عابد - زاهد - سالڪ - مجذوب - عارف باللّٰه.
= وِلِيُ عَهدُ ۽ وَلِيُ عَهدُ: ذ. وقت جو حاڪم. بادشاهه جو سندس موت ڪان پوءِ تخت تي ويهڻ لاءِ چونڊيل ماڻهو - جاءِ نشين - ملڪ جو وارث. ڪنورُ. يوراج.
= وَلِيُ عَهدُ فَرضِيُ: نااميل.
= وِلِيُ نَعمَتَ: ذ. صفت. پرورش ڪندڙ - مربّي.
= وَلِيُ ڏِيارَنُ: جونءَ ڪيائن.
● وِلِهيٽَنُ: مصدر. (سن. ول = موڙڻ) لپيٽڻ - ويڙهڻ - تهه ڪرڻ. (وليٽهو - وليٽيندو - وليٽيل).
● وَلِهيجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● وَلِهيچا: هندن جي هڪ ذات جو نالو.
● وليدان: اسم خاص. تعلقي رتيديري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● وِلِي داد پلي: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَالليل: قرآن شريف جي هڪ سورة جو نالو.
● وَرُ ع وَرَ: ذ. درياءُ- ندي- سمنڊ- سمونڊ- بحر. (ن- بلوچ).
"رَنڊِيُن رچ امين چئي وَيُن وَرُ وَڏي" (سن؛ ورر=عضوو) ڪوڙ رئيس عضوو جهڙوڪ دل، جيرو، ڦڦڙ وغيره. (ن- بلوچ). (پرا. ورر= زره) لوهه جي پوشاڪ- زرهه. وجهه- سمجهه- داءُ- موقعو- ٽِڪُ. حملي ۾ ڏڪ جو وار- جهپو- جهت- چنبو. قدر- قياس- ويچار- خيال- قياس آرائي- فهم.
= وَمائِيتو ع وَمائِيتا (ڪ)؛ ذ. صفت. وجهائتو- سمجهائتو- موقعي وارو- ٽِڪ وارو- ساڳهائتو- هنڌائتو- پورو- تُڙُ- سڌو.
● وِمِاسڻُ: مصدر. (پرا. وِماسَڻُ= غور ڪرڻ. سن. وِمرَشَن= غور ڪرڻ. سن. وِمْعَيَہ = حيران) ڳڻتي ڪرڻ- فڪر ڪرڻ- ويچار ڪرڻ- سوچڻ- غور ڪرڻ- تورڻ تڪڻ- سوچ ڪرڻ- چپ چيٽ. سرگردان پريشان ٿيڻ- فڪر ۾ ٻوڙ. (ن- بلوچ). ساهي ٻڏڻ- دم ڪٽڻ- وسامڻ- ويسانهين ڪرڻ.
= وِماسُ ع وِماسَ: ذ. (سن. وِسْمِيَہ = حيراني) ڳڻتي- فڪر- چنتا- اون- اونو- انتظار- اوسيڙو- اوڪيا هو ڪيا- آڏ ڪو- وسواس- انديشو- سانگو- ويچار- غور- سوچ. غم- شوڪ- ڏک- گوندر- وياڪُلتا- پريشاني- حيراني. هلاڪي- اهنج- ايذاءُ- ڏنجهو- ڪاڪاهو- ڪهاڙ- دقت- تڪليف. ڳڻ ڳوت- عقل- فهم- زيرڪ- ٻُڌي.
= وِماسِجَنُ: مصدر. منتظر ٿيڻ- فڪرمند ٿيڻ- آديڪ ٿيڻ- اونائتو ٿيڻ- ڳڻتي ڪرڻ- انديشو ڪرڻ. دُکي ٿيڻ- غمگين ٿيڻ- ڏکوئڻ- وياڪُل ٿيڻ. ڪومائجڻ- شرمندو ٿيڻ- شرمسار ٿيڻ- پشيمان ٿيڻ- نِدامت ۾ پرجڻ- ارمان ڪرڻ- افسوس ڪرڻ.
= وِماسِي ع وِماسِيُونُ (ڪ)؛ ث. ساهي- ڏاهو- ويساهِي- ويسانهين- آرام- قرار.
● وِمانَ ع وِمانُونُ: ث. اسر. وِمان.
= وِمانَ ع وِمانُونُ: ث. اسر. (سن. وِمان =آڏند ڪٽولي) ديوتائن جو رٿ. آڏند ڪٽولي- آڏار ڪٽولي- وِمانَ. هوا ۾ آڏامندڙ گولو. آڏامندڙ ڇڻي. ٻَلُون. چڪيا (جنهن تي مٿل آدمي ڪي رکندا آهن)- ڪائي. هوائي جهاز- طياره.
● وَماهوُ ع وَماها (ڪ): ذ. شاديءَ جي وقت گهوٽ جي گهراڻ عزيزن جي ورتل مٺائي- ٿر ۾ شاديءَ جي هڪ رسم.
● وَمَلُ ع وِمَلَ: ذ. صفت. (سن. وِ=هري +مَلَ= گند) نِرمَل- پاڪ- پوتر- صاف- اوجل- شُڌُ- اجرو- اڇو- صفا.
● وَنَ ع وَنُونُ: اسر. (سن. واهڻ>دوان) ننڍي ٻيڙي. ٽُرهو- ٽَناو- مَڏُ- تَرُ. (ڪ). جهنگ- ٻيلو. بَنُ.
● وَنُ: صفت. ذ. (سن. وَرْنَ= رنگ) رنگ. شڪل. (انگ. وَنُ= هِڪُ) هِڪُ- هڪڙو- ڇڙو- اڪيلو- هڪيلو- هيڪلو- يَڪُ- واحد- يڪانو.
= وَنُ نَمبَرُ؛ پهريون نمبر. بدمعاش- لُچو- حريف.
= وَنُ ٽُو ٽِري ڪَرَنُ (ت)؛ (انگ). چالاڪيون ڪرڻ- حرفتون هلائڻ- ڪيڏ ڪرڻ- اڻڪل بازي ڪرڻ.
● وِنارَنُ (ت): مصدر. وِدَنُ- ڪَپَنُ- ڪاڻ- ڪَٽَنُ.
● وِناسُ؛ ذ. (سن. ونـاش> نـاس= زوالِيت زوالِيت- برهادي. (صفت). ناس ٿيل- برباد ٿيل. ڦٽايل- فنا- چٽُ- ناس- برباد- تباهه- ويران- اجاڙ.
● وَناڪُ ع وَناڪَ (ت)؛ ذ. صفت. چَنڊو- نَحس- لڻاگو- ڪمبخت- شامت زده.
● وِنانَ ع وِنانُونُ (ت): ث. بي فائدي ڪوشش- اجائي حرفت- اجايو سَعيو.
= وِنانَ ڪَرَنُ؛ بي فائدي ڪوشش ڪرڻ- اجائي حرفت ڪرڻ- ٽلها هٿ پير هلائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ وِنانْ ۽ وِنانَ (ڪ)؛ ذ. ڪوڙ وڃائڻ جو ساز- ساز- باجو- سرندو- تنبورو- وڏاڻ. (ن- ب).

● وَناهِيڻُ: مصدر. (سن. وَرْ = مڙس چونڊ ڻ). وناهه ٻڌڻ- وناهه ۾ ويهارڻ. شاديءَ لاءِ سنيڙڻ.

● وَناهُ ۽ وَناهَ؛ ذ. شاديءَ ڪان اڳ جي هڪ رسم (جنهن ۾ ڪنوار کي ٽن ڏينهن ڪان ستن ڏينهن تائين اکيو ٻڌي ڪنڊ ۾ ويهارجي)- ونواهه.

ـ وَناهِيُو ۽ وَناهِيا: ذ. وناهه- ونواهه.

● وَناهِيجَڻُ: ونواهه ۾ ويهڻ. وناهه ٻڌڻ واري رسم ادا ڪرڻ.

ـ وَناهِيوُ ۽ وِناهِيا؛ ذ. صفت. وَناهه ۾ ويهڻ (مرد)- ونواهه واريُ (زال).

● وَنٽَ ۽ وَنْڊُونْ (ٿ)؛ ث. حصو- پتي- پاڳو- ٽڪرو.

● وِنڊَڙ ۽ وِنڊَڙُونْ (ٿ)؛ ث. وندر.

● وِنڊِيجَڻُ: مصدر. (سن. وِشْنا). خراب ٿيڻ- ڪنو ٿيڻ- گندو ٿيڻ- بچڙو ٿيڻ.

ـ وِنڊِيلُ: وِنڊِيلَ: ذ. صفت. ڪينو- خراب- ويل- گندو- وِلوَر- نيريل- بُرو.

● وَنِيچُ: ذ. گمان- ڪوٽ.

● وَنْجاسَرَ: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وَنِيجَڻُ: ذ. (سن. وِيَنْجَن > وِيَنْجُ = صاف ڪرڻ). حرف صحيح- آهي اکر جن جو حرف علت جي مدد کان سواءِ اُچار ڪري سگهجي.

● وَنْجَڻُ: مصدر. (سن. وَٽِيجْيَمَ = واپار). وڪاڻڻ. خريد ڪرڻ. سؤدو ڪرڻ.

ـ وِنْجِيٽو ۽ وِنْجِيٽا؛ ذ. اسم. هوا هڻڻ جو پکو- وِڇڻو- پَنکو- پکو. ڪاٺ ۾ سَل ڪيڻ لاءِ وايي جو هڪ اوزار. (ن- بلوچ).

ـ وِنْجِيڙِيُ ساڻُ: شاديءَ جي وقت هڪ رسم. ڪهوٽ ۾ ڪُنوار کي واءُ ڪرائڻ.

● وِنْجوڪَ ۽ وِنْجوڪَ؛ ذ. (سن. وِيوڪ = جُدائي) جدائي- وڇوڙو. بدسلوڪي- اڻ ٺاهه- آڻ پوَندَ- اٽڪل- تڪرار- جهيڙو جهٽو- ڪُرسي- روسامو- ڦڪٽ- گهپي- ڪلڪل- وروڌ.

ـ وِنْجوڪِيُ: ذ. صفت. جدائي وجهندڙ- ڦٽاڙو وجهندڙ- جهيڙائي- نفاقي- وڇوڙو وجهندڙ- اٽڪل پيدا ڪندڙ.

● وَنْجِيُ ۽ وَنْجِيُونْ (ٿ): اسم. ڪنهن ڀاڻيءَ جي شاخ ڪي هند ڏيئي پاسي مان ڪڍيل ٻي ڪَسِي- نالي- ونجهيُ. (اسم خاص). تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه. جو نالو.

● وَنْجهَ ۽ وَنجهَ؛ ذ. اسم. (سن. وَنْش). ٻيڙيءَ جي هلائڻ جو هڪ هٿ. هانس جي چڙهه- هانس جي لٽ- لڙهو- چڙهُو. (صفت) ڊگهو- لمبو.

ـ وَنْجهَ ڏيَنْ: ٻيڙيءَ کي هلائڻ. ضد ڪرڻ- تيسو ڪرڻ. نڪاح جي وقت مُلان جو مات ڪرڻ ۽ ڪُڙ جي مَٽ وٺي ٻوءِ ڳالهائڻ.

ـ وِنْجهَ وِرْتُ. (ل)؛ وانجهيءَ راند.

ـ وَنْجهَ هَٽَنْ: (ت): خيالات جاچڻ- خيالن جو اندازو لڳائڻ.

● وِنْجهارُ ۽ وِنْجهارَ: ذ. (سن. وِ ڌ = سوراخ ڪرڻ). هيرن ۽لعلن کي سوراخ ڪيلڻ- موتين کي ٽنگ ڪندڙ. (ن- ب). وينجهار. هيرن ۽ موتين کي پرکيندڙ. قابل- هوشيار- داناءُ- ڏاهو. (ن-ب).

● وَنْجهَرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وِنجِهرُ ۽ وَنْجِهرُ: ذ. ڏانڊي ڪين ڦاسائڻ جي واسطي ڀاڻيءَ ۾ آڏيل هڪ رَچ- گهومو.

● وِنْجهَلُ: سور- درد- ايذاءُ- تڪليف- ڏکيائي.

● وِنجهَلُ (ٿ)؛ ذ. گاهه جو هڪ قسم (مدائين سائي، مال کائيس). (ن- ب).

● وِنْجِلائِنْ (ل)؛ مصدر. ٻيڪار ڪرڻ- نڪمو ڪرڻ- نڪارو ڪرڻ.

● وَنْجِهلِيُ ۽ وَنْجِهلِيُونْ؛ ث. اسم. مرلي- بَنسري- بين- شرنائي- سُندري.

● وَنْجهَنْ: مصدر. ونجهه هڻڻ- ٻيڙي هلائڻ وقت پتيوار هڻڻ.

● وِنْجِهيڙِيُ ۽ وِنْجِهيڙِيُونْ؛ ث. (سن. وِ ڌ = سوراخ ڪرڻ) ڪوڻڻ جو هڪ اوزار- پتاسي- زنبي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَنْجهوْ ع وَنْجها (ک) : ذ. هڪ جبل جو ٻئي جبل کي ڳنڍي - جبل جي سيڙ- ڪَر.
● وَنْجهَورْت : ث. راند جو هڪ قسم. ونجهوَٽي.
● وَنْجهوْٽِي ع ونجهوْٽِيوْن : ث. هڪ قسم جي راند (هن ۾ ٻارهوں ڏربون ۽ ونجهورت ٿئي).
● وَنْجهڙ. وِيڙهڙ : اسم خاص. ونجهن جي پيدائش وارو ملڪ - گهاٽو جهنگ - گجگاهه ٻيلو. (زنجبار ملڪ).
● وَنْجِهِي ع وَنْجِهيوْن : ث. اسم. وڏي واهه مان ٻنيءَ ڏي نڪتل واهي - ڪَسِي - نالِي. ڪنهن ٻنيءَ کي واهه مان لڪ ۾ ڏنل پاڻي - زمين جي اندران پاڻيءَ جي لاءِ نڪتل ڪسي. بانس جي سنهي چڙهي.
- وَنْجِهِي ڪَڍَنْ : واهيءَ مان لڪ ۾ ڪيڏل نالي کولڻ.
● وِنْجِيڙُو ع وِنْجِيٽا : ذ. اسم. هوا هٽڻ لاءِ ننڍو ڦنڪو - ونجڙو - پکو. وايڻ جو هڪ اوزار - ڪاٺ ۾ ٽنگ ڪيڻ جو هڪ اوزار.
● وِنْدُرْ : اسم خاص. لس ٻيلي ۾ هڪ جبل ۽ ٽئين جو نالو.
- وِنْدُرْ وُوڙَنْ : جبل جهاڳڻ - ڪشالا ڪيڻ - ڏاکڙا ڏسڻ - ڳولڻ - ڏونڍيڻ - تلاش ڪرڻ - نهارڻ.
● وِنْدرَنْ : مصدر. وندر ڪرڻ - ريجهه رهاڻ ڪرڻ - دل وندرائڻ - طبيعت کي خوش ڪرڻ. ورونهن ۾ رهڻ. مشغولي ڪرڻ - ڪار ڪرت ڪرڻ.
- وِنْدَرَ ع وِنْدِرُون : ث. ورونهه - ريجهه رهاڻ - تفريح. خوشيءَ جو شغل. مشغولي - ڪرت ڪار - ڏندو - ڪم.
- وِنْدرائِنْ : ورونهن - خوش ڪرڻ - ٻرپائڻ - وندر ڪرائڻ - ريجهه رهاڻ ڪرائڻ. ورونهن ۾ رکڻ. مشغول رکڻ. مشغول ڪرڻ - ڏندي ۾ قاسائڻ - ڪم ۾ لڳائڻ.
- وِنْدَرو وِسُو ٿِيَنْ : ڏاڍو پريشان ٿيڻ - مصيبت ۾ گرفتار ٿيڻ.
● وِنْدَنا ع وِنْدَنائُونْ : ث. (سن. ود= ساراهه ڪرڻ) ساراهه. نمڻ جي حالت - نرمتا - آدر پياءُ. نماڻائي. نمسڪار. آداب - نڙت - نمياز - سجدو - جهڪ - تسليم.
● وَنْدَنْ : مصدر. (سن. ود=نمڻ) نمڻ. ساراهه ڪرڻ.
● وِنْدَنْ : مصدر. (سن. ويد=ڏڪ هڻڻ) ٽنگ ڪرڻ - سوراخ ڪرڻ - چيد ڪرڻ (موتين کي). (سن. وڌ) ٽنڻ - رفو ڪرڻ (ڪپڙن کي). (ڪنهن هار ۾) پوئڻ (موتين کي). جواهرن جو وهنوار ڪرڻ. سبڻ. پرڻ. (سن. ود= ڳالهائڻ) اجائي بڪ ڪرڻ. گهٽو ڳالهائڻ. ساڳي ڳالهه هرهر چوڻ. ونڊ ڪرڻ - بڪ ڪرڻ - بڪوات ڪرڻ - اجايو گوڙ ڪرڻ - لڙُ ڪرڻ - يڪي هڻڻ - رِبَ ڪرڻ - بڪ بڪ ڪرڻ - لٻاڙ هڻڻ.
- وِنْدَ ع وِنْدُونْ : ث. ونڊڻ جي حالت. ٽنگ - سوراخ - چيد. پُوچ (موتين جي). بڪ بڪ - يڪي - ٽرٽر - لٻاڙ - بڪوات - هرڪر - چنتا - انتظار.
- وِنْدابَنْ ع وِنْدابَنُونْ : ث. ونڊڻ.
- وِنْدائِي : ث. ونڊڻ جي محنت يا مزوري.
- وِنْدائِنْ : ونڊڻ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ. ٽوپائڻ (ڪَنَ) - سوراخ ڪيائڻ (مٽيءَ ۾). (ن - بلوچ).
- وِنْدابُو ع وِنْدَٻا (ت) : ذ. ونڊ.
- وِنْدَلَ ع وِنْدَلُونْ : ث. ڳٽڻي - هرڪر - ويچار - چنتا - آٽ ٽنڻ - اوسيڙو.
● وَنْبُ ع وَنْبَ : ذ. اسم. خيرات طور ملا يا مجاور کي ملهل ماني - فاقَر.
● وَنْبَرَ : اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● وَنْبَنْ : مصدر. (سن. ونب = ورهائڻ) ونب ڪرڻ - وراهڻ - تقسيم ڪرڻ - ونب ڪرڻ - ورڇ ڪرڻ - حصا ڪرڻ - ورڇڻ - پتيون ڪرڻ - وائڻ - ورڇي ڏيڻ - ڦاندڻ - ڦاندي ڪرڻ - ضرب جي ابتڙ حساب جو نمونو.
- وَنْبَ ع وَنْبُونْ : ث. اسم. حمو - پتي - پاڳو - واڙو - ٻخرو - ونبي - وائٽ. تڪ - ٻڪو -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڦاند. ڦاندڻي - چاندو - ورچ - ڦوڙي - ورهاڳو - ورهاست - تقسيم.

= وَنڊَ آهَتَ ؛ ث. ورهاست ڪيل هَٿِي - ورهاڳي جو حصو. آها رقم جا ڪنهن انگ ڪي ٻي انگ سان ونڊ ڪرڻ سان ٻيدا ٿئي.

= وَنڊَپَ ۽ وَنڊَهُونُ (ڪ) ؛ ث. ورهائڻ جو ڪم - ورچ - ورهاست - ورهاڳو.

= وَنڊِجنُ ؛ ورهاست ٿيڻ - پاڳا ٿيڻ - ٻٽيون ٿيڻ - حصا ٿيڻ. ونڊ ٿيڻ.

= وَنڊِڻِي ۽ وَنڊِڻِيُونُ: ث. ورهائڻ واري رقم، جنهن جا حصا ڪجن. آها رقم، جنهن تي ٻي رقم ونڊ ٿي سگهي.

= وَنڊِڻَرَ ۽ وَنڊِڻَرَ ؛ ذ. صفت. ونڊ يندڙ - حصا ونڊڻ - پائيوار - هَٿيدارُ. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

= وَنڊِي ۽ وَنڊِيُونُ ؛ ث. حصو - هٿي - پاڳو - ورهاست - پائيواري - هٿيداري. (ل). پرائي چوپائي مال ڪي نار ۾ وهائڻ جي مزوري.

= وَنڊِيندڙُ ۽ وَنڊِيندَڙ: ذ. صفت. ورهائيندڙ - پاڳا ڪندڙ - ونڊي ڪندڙ - ٻٽيون ڪندڙ. آها رقم، جنهن سان ٻيءَ رقم کي ونڊ ڪجي.

= وَنڊِي و جهَنُ ؛ پاڳا ڪرڻ - حصا ڪرڻ - ٻٽيون ڪرڻ.

● وَنڊ يارُ ؛ اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وَنڊِيرَ ؛ اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

۽ وَنڊِيرَ: اسم. هاري - ڪڙمي - ڪيتي ڪندڙ - ٻني ڪندڙ.

● وِنڊيو ۽ وِنڊيا: ذ. اسم. (سن. وِشُٹَنَ) سُٽُ يا ڏاڪڻ جو ڏيرو. وارن جو منجهيل جهڳٽو - مُڇو.

● وَنِرُ ۽ وَنِرَ (ت): ذ. صفت. سودائي - هُورالو - رِيڇڪي - ڪهوچائي - خفقاني.

● وَنِڙو ۽ وَنِڙا: ذ. اسم. ننڍڙو ڪهوٽ. مُڙس - پِتارُ - ٻَٽي - شوهر. وَنو - ٻَنڍو - ٻَنرو.

● وَنسُ ۽ وَنسَ ؛ ذ. (سن. وَنشَ = اولاد) اولاد - آنسُ - ٻَڇو - ٻڍاڙُ - آڏ - ڪِيسر - جَٽ - نَسلان - نسل - ڪُلُ - ٻَٽُ - ڪٽنب - ڪٻوٽ - حسب نسب - شجرو - اصل نسل - آڪاهه - قبيلو - ڪُٽنب - خاندان - ٻيڑهي - وَنڀُ.

= وَنسُاوَلِي: اسم. شجرو - نسب نامو - سلسلو - حسب نسب.

● وَنسپتِي ؛ اسم. (سن. ونسپتي = سبزيات) آهو ٻوٽو، جنهن ۾ ٻنا گان جي ڦَلُ ٿيندو هجي. سبزيات - هَريالي - ٻوڪ.

● وَنڪَ ۽ وَنڪُونُ: ث. (سن. وَرْڻڪا. پرا. وَنْ ڪا، وَنِڀا) سون جي ٽُڪري جا انهيءَ کري ڪٽي رکيبي آهي ته سوناري کان ڪَنهه واپس ملڻ تي انهيءَ کي جاچي، لائي ڏسجي - هانڪي. چڪاسڻ جي لاءِ سون وغيره جو ٽُڪر.

● وَنِڪَ ۽ وَنِڪُونُ: ث. (سن. وَرْڻ = رنگ + ڪ) نمونو - قسم - جنس - پيانت - ذات - ڏُول - ٻيهڪ. پرڪار. (سن. وَرْڻ = رنگ). رنگ - وَرْنُ. چهرو - مُنهن. منهن جو تجلو - رونق - ڏَيا.

● وَنڪُو ۽ وَنڪا ؛ ذ. صفت. (گ. وانڪو. سن. وَڪْرَ) بهادر - هانڪو - سورهيه - سُورمو - پهلوان - دلير - جوڌو - قوي - بلوان - سُور ويِر - جرئت وارو - ڏَيا وارو. (صفت). ڏنگو - ٽيڙو - مُڙيل - وَريل - ڦِڊو.

= وَنڪِيُ ۽ وَنڪِيُونُ (ڪ): ث. اسم. نديڙي ڪُٽنار - ڪُٽنارڻي. (سن وَرْ = وڻ) وڻندڙ.

● وَنڪَ ۽ وَنڪُونُ ؛ ث. اسم. نيڙي - نِرڪهٽ - ڪِچِي - ڪنڌو - نِرڪهوٽو. چيلهه - ڪَٽمَر. (سن. وَڪْرَ = ڏنگو - ڪَٽمان - محراب - ڌات. دروازي مٿان سرن جو ٺهيل اڌ گول. ٻُل - موري. ستر وارو هڏو - ستر. (سن. واجَهْ = طاقت > واجَنْ = ڪهوڙو > واجي ڪَرڻَم = شهوت وڌائيندڙ) قلعيءَ يا ٻئي ڪنهن ڏاتوءَ جو ٺهيل ڪشتو - ڪک، جو قوت هاضمه وڌائي.

● وَنڪَ ۽ وَنڪَ ؛ ذ. (سن. وڪر = ڏنگو) ڏنگ - پيچ - وڪڙ. (سن. ونڪ = ور) ور - وڪڙ - وراڪو - ڏاوڻ - ڏنگ - ڏاڻ. وهت ڪي ڏهڻ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

وقت هوئين ٽنگن ۾ هڏن جي رسي. (سن. جنگها = ٽَنگ) گوشت جي ران جا ٽنگ کان جدا ڪئي ويئي هجي. سٽر جي هڏي. ملهه وڙهڻ جو هڪ ڊنگ - جانڊو - اڙي. (سن. وکر = ڏنگو) ڪوهه جي تري ۾ رکڻ جو رکيل گول چکر - (جنهن چڪ مٽان گول ديوار ٺهندي آهي) ڪنهن به ڦيٽي جو ٻاهريون گول ڪنارو جيڪو ٽُر سان ارن وسيلي گهيڙيل هجي. ڪوهه جي ديوار ٻهارڻ لاءِ ڪاٺ جو ٺهيل گول چکر - چکرو - (ت). چڪ. نار جي پانڊيءَ جي پٽيءَ جو نالو. (صفت) ميلاپ - گهاڻيلاپو - لاڳاپو - تعلقات.

- وَنگَ آتَنْ (ت): ساهو خراب ٿيڻ.
- وَنگَ وَتْ: وکڙ - پيچ - دام - ور.
- وَنگَ وِجهَنْ: وکڙ وجهڻ - پيچ هڻڻ - اٽڪل سان قاسائڻ - پنڪ هڻڻ - انگڙو هڻڻ.

● وِنگَ: ث، عيب - گهٽتائي.

● وِنْگَ ۽ وِنْگَٽ: ذ. (سن. وکر = ڏنگو) ڏنگ - ور - وکڙ - پيچ - جهڪ. عيب - سقم - اوگڻ - نقص - وِيڪ - آوٽائي - ٻوٽائي - گهٽتائي - وِڌ - حرڪت - اڙائي - ڪوڏنڪائي.

- وِنگَتَ وِنگَ: ڪمان وانگر ڏنگو - ڪماني - محرابي - محرابدار.
- وِنگِرو ۽ وِنگِرا: ذ. صفت. ونگڙو.
- وِنگِڑُو ۽ وِنگِڑا: ذ. صفت. ڏنگو - ٽيڙو - ڏڪو - جهوڪ - ڏنگڙو - وڙ وکڙ وارو.
- وِنگَ وِڪَ: ذ. ڏنگائي - ٽيڙائي - ونگ ونگَ - جهڪ - ور - ڏنگ. وکڙ. ور وکڙ. ڏنگائي.

● وَنْگا (ت): صفت. وهڻ جي سچاٽ لاءِ ڪم ايندڙ لفظ.

● وَنْگارَنْ: مصدر. هوڪارڻ - تڏڻ - للڪارڻ - چڪڻ - ٻيڪار لاءِ سڏ ڪرڻ - آهٽ لاءِ سڏ ڪرڻ - چيڙ ڪرڻ - ونگار ڪرڻ.

- وَنْگارَ ۽ وَنْگارُون: ث. اسم. آهٽ - چيڙ - ٻيڪار.
- وَنْگارِي: ذ. آهٽ لاءِ سڏيل ماڻهو - ٻيڪاري - چيڙ لاءِ سڏيل.

● وَنْگارُو: اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وَنْگاسَنْ: مصدر. اڀارڻ - سينگارڻ - آرائڻ - ناهه ٽوهه ڪرڻ.

● وَنْگائِي بَرِي: اسم خاص. ٻري ٻڪريءَ جو هڪ قسم.

● وَنْگائِيتِي جَٽَڻِ: اسم خاص. ٻڪريءَ جو هڪ قسم.

● وَنْگَرُ: اسم خاص. ڪچ ملڪ ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

● وَنْگِڑا: اسم خاص. مهاڻن جي هڪ ذات جو نالو، جي ڪارين تي مڇي مارين.

● وَنْگڑُو ۽ وَنْگڑا: ذ. اسم. انب وغيره ميوي ڇڻڻ لاءِ ڪاٺي ۾ لڳل انگڙو - ڪُنڊو.

● وِنْگڑُو ۽ وِنْگڑا: ذ. صفت. (سن. وکر = ڏنگو) ڏنگو. ورن وکڙن وارو. ٽيڙو. ڇڙو.

● وَنْگِڑِي ۽ وَنْگِڑِيُون: ث. اسم. نار يا هرلي جي ونگ - نار جو هڪ جزو. پانڊيءَ ۾ ڏنگي ڪاٺي، جا ڦرهين کي ٻاڻ ۾ ملائي. (ل). ٽوپي جو هڪ قسم.

- وَنْگِڑِي ٽِيَ پُتُونْ (ت): ڪنهن ڏڪ - سبب سمهي پوڻ.

● وِنْگَسُ ۽ وِنْگَسَ: ذ. صفت. وينگس - سياڻو - عقل وارو - وينجهر - عاقل.

● وِنْگَسَنْ: مصدر. (سن. ونڪ) هڏڻ - جوڙڻ - ٻنڌڻ - قاهو ڪرڻ - سوگهو ڪرڻ.

● وَنْگَنْ: مصدر. (سن. وکڙ، وکر = ڏنگو) ڏور کي ڏهڻ لاءِ پوئين ٽنگن ۾ ڏنگ وجهڻ - ونگ وجهڻ - جکڙڻ - هڏڻ - قاهو ڪرڻ. ڏاوڻ وجهڻ. پيچ وجهڻ - وکڙ وجهڻ - جانڊو هڻڻ - اڙي هڻڻ.

"ونگيئي نه وارن سين تن ڪوڙن جا ڪوڙا"
(شاهه)

- وَنْگَٽ ۽ وَنْگَٽ (ت): ذ. پابند - قيد - قاتل - جکڙ بل.

● وِنْگَٽ ۽ وَنْگَٽ: ذ. درياءَ جو ڏورو - واهڙ. (ن - ب).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ڪاري جئن ڪرن، ونگ مڙيئي واسيا"
(سگهڙ)

● وَنڪيٽي ۽ وَنڪيٽيُون (ل): ث. اسم شيشي جي نندي چوڙي.

● وَنڪو ۽ وَنڪا: ذ. اسم خاص. (ف. ماشوره) هڪ ميوي جو قسم - ڪڙي. هڪ ماٺوءَ جو نالو. ڏر ۾ هڪ پاڳي جو نالو. ڦرن جي ڏاڙن ڪان ڪاڻ جا ۾ آنگها ملائي ٺاهيل ٻوٽاڙي - ٻوٽاڙو - ٻيلڙ (ل). مٿو درياءُ.

"اِيسڙا اوڏ ٿي، وِجهه وَنڪهي ڪي ور"
(فقير احسان ڪڙياڻي شيخ)

نئين ڪوٽ ڪان ڏکڻ طرف ڏيپلي ۽ ٻدين تعلقن جا حصا. (ن - ب).

● وِنڪو ۽ وِنڪا: ذ. صفت. (سن. وَڪُرَ = ڏنگو) ڏِلگو - ٽيڙو - ڦِڏو - مڙيل - آڏو - چِهو. خراب - ڏکيو - تڪليف وارو.

- وِنڪائيُ ۽ وِنڪائيُون: ث. اسم. ڏِنگائي - ڏِنگ - ٽيڙائي - ڦهرُ - ڦِڏائي - چِهائي - ڏِنگاڻ.

- وِنڪيُ ۽ وِنڪيُون: ث. صفت. آڏي - ڏِنگي - ڦِڏي - ٽيڙي - چِهي - ڪهنب واري - وَڪَڙ واري.

● وَنڪوڙِيُ ۽ وَنڪوڙِيُونُ: ث. اٽ جو هڪ پرزو - چرخي جو هڪ پاڳو - اٽ جو ڏنگو پاڳو.

- وَنڪوڙِيُ ٽِيُ وَڇَنُ (ت): ڏِنگو ٽي وڃن - ڦِڏو ٽين.

● وَنڪُ وَلهارَ: اسم خاص. نندي ٻاڪي وٽ هڪ اڪوڙي ديهه جو نالو، جتي شاهه عبداللطيف رحه جا ماڻ رهندا هئا.

● وَنڪِيُ ۽ وَنڪِيُونُ: ث. اسم. بيل گاڏيءَ جي ڦيٽي جو ٻاهريون گول حصو. ٻاڦيءَ جي سنهڙي ڪَسِي - ڊوري - نندڙي واهِي - نالِي. ونگهي جو هڪ قسم. هڪڙو لانڍوءَ جو قسم. ٻانهن ۾ ٻاڌل جو هڪ زيور. (ن. بلوچ). (اسم خاص). تعلقي نندي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِنڪِيُ: اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- وَنڪِيائيُ: اسم خاص. ٻڪريءَ جو هڪ قسم - ڏکهي ڪچي ۽ وريل ڪَنن واري ٻڪري. (ن. ب).

● وِنڪِيٽُو: وِنڪِتُس.

● وَنڪُرُ ۽ وَنڪَرَ: ذ. اسم. خصيه ڪُنيل ڍڳو. ٽُلهو متارو - ڏَنو مُنڍو - ڏِنگُ.

● وَنو ۽ وَنا: ذ. اسم. گهوٽ - مڙس - خاوند - پِتار - پتي - شوهر - وَنون.

- وَنُونُ: ذ. اسم. ونو. ٻَنو - ٻنرو.

● وَنَواهُ ۽ وَنَواهَ: ذ. اسم. (سن. وَرُ = مڙس چوندڙ) شاديءَ جي تياري - وَناهُ - وَنَهُ.

● وَنُوُ: ظرف. ٻري - دُور - ڏُورُ - وَنُنُ.

- وَنُوُ وَڇَنُ: ٻري رهڻ - دور رهڻ - ٻري پَڇَنُ - ڏُور رهڻ.

● وَنَهُ ۽ وَنَهَ: ذ. اسم. (سن. وَرُ = مڙس چوندڙ) ڪنوار جو لِڪي ويهڻ. وَناهُ - وَنواهُ.

- وَنَهڙو: ذ. ڪنوار جي لڪي ويهڻ جي جاءِ.

- وَنَهَنُ ۽ وَنَهَنُ: ذ. اسم. وَنَهُ - وناهُ - وَنواهُ.

● وِنڍُرِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وَنڍُرُ ۽ وَنڍڙا: ذ. اسم. گهوٽ - لاڏو - وَرُ - ٻَنو - مڙس - شوهر.

● وِنڍلو ۽ وَنڍلا (ث): ذ. صفت. تڪڙو - جلد - سِگهو - جهٽ پٽ - هڪدم - ڦهه ڦهه.

● وَنِهيو ۽ وَنِهيا: ذ. صفت. شاهوڪار - ڪِروڙ پتي - لکاپتي - دولتمند - هَريو - آسودو - پاڪيو - سائو - ڏَناڻُ - تَونگر - دنيا دار - جوڀُ - مايا وَنڊُ. سَرندِيات - ڀاول - ڏولندي - خوشحال.

- وَنهِيائيُ ۽ وَنهِيائِيُونُ: ث. اسم. شاهوڪاري - آسودگي - دنيا داري - تَونگري - دولتمندي.

● وَنڙُو ۽ وَنڙُرا: ذ. اسم. ڪِلُ - ڪِير - ٻَندِي - ڪُندري - ڪُندي (لَڪڻ جي). (اسم خاص). هوري مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَنُنُ: امر. وچ. (صفت). هرِي.
= وَنُنُ وَچَڻُ: هرِي ڇڏڻ.
● وَنُنُ ۽ وَنُنَ: ذ. امر. (ف. هنبڌ) ڪهڻ جو هونءُ.
● وَنُنُو ۽ وَنُنِيتا (ت): ذ. صفت. هندرو- دِميڪو- دِميرو- دِيُميتِي- چوٽو- پِستو. ٽيگڙو.
● وَنِي ۽ وَنِيُونُ: ث. امر. ڪنوار- لاڏي- بَنِي. (اڪ جي) ماٽڪي- پتلي- مرد مڪ- اڪ جو تارو.
● وَنُ ۽ وَنَ: ذ. (سن. وَن = جهنگ) درخت- ورڪ- هونءُ. (ڪ). (سن. ويٽو) اين- نڙ.
= وَنَاچو ۽ وَنَاچا (ڪ): ذ. وڻ- درخت- ورڪ- هونءُ. ننڍڙن وڻن وارو جهنگ. وڻڪار. "ڪرڪو وڻاجو ويڑهه ۾ ويا سڀ ورڪ-"
= وَنَاهُ ۽ وَنَاهَ: ذ. وڻڪار- وڻاءُ- وڻراءُ- گهٽا وڻ- وڻن جا جهڪٽا. وِيُ وڻ.
= وَنَاءُ ۽ وَنَاءِ: ذ. وڻاهه.
= وَنُ ٽِيَ ۽ وڻَ ٽِيَ: ذ. وڻن جو ميڙ- وڻ- هونا- وڻراءُ- وڻڪار. هوتا هونيون.
= وَنُ ٽِيٽُ: ڪارڪن جو پڇي راس ٽيڻ.
= وَنُ جهٽَٽُ: تڪڙو وڃڻ- ملڪ نيڪالي ملڻ. تڙجي وڃڻ. جلاوطن ٽيڻ.
= وَنَ جهرَ: وڏي واڇ جا ۱۹۰۲ع ڌاري آئي هئي.
= وَنَ چَانُوَ ڪَرَنُ (ڪ): ڊنگهرن جي چانو هيٺ اجهو ڪرڻ- ڊنگهرن ۾ گهر اڏي ٻناهه ۾ رهڻ- وڻن جي هيٺ پڙدي ۾ رهڻ. مڙس ڪرڻ- پٽار ڪرڻ- پتي ڪرڻ.
= وَنَ چَانُوَ وِهَنُ: ڪنهن جي اجهي ۾ ويهڻ- ڪِٽي ٻناهه وڻڻ. ڪٽي گذران ڪرڻ.
= وَنَراهِ ۽ وَنِراهِ: ذ. (سن. ون=وڻ+ راهي=قطار) وڻن جي قطار. واٽن جي پاسن کان وڻ- وڻراءُ- وڻڪار- وڻاهه. جهنگل- ٻيلو. ڪينجهر ڊنڊ جي آسپاس ٻيلا لڳا پيا آهن.
= وَنِراءُ: (سن. ون=وڻ) جهنگل- جتي گهٽا وڻ هجن.
= وَنِڪارَ ۽ وَنِڪارُونُ: ث. وڻن جي چانو- ٺڏڪار- وڻن جو جهڪٽو. وڻراهه- لس ٻيلي ۾ هڪ جبل جو نالو، جتان سسئي کي ٻنهون جي ڪولا ۾ لنگهڻو پيو هو.
"جڪس ياد ڪٽاس، ور وڃي وڻڪار ۾"
(سُر آبري- شاهه)
= وَنُ ڪهوڙُو نہ بَنَنُ: شڊر ٽيڻ- سخت تڪليف ٽيڻ. اڇائي ڪٽڻ- تپائي ڪٽڻ- آزارڻ- ڏکائڻ- رنجائڻ. بلڪل ظاهري ڪان ٻاهر نڪري وڃڻ. تمام گهڻي تڪليف ڏيڻ. ايذائڻ. ستائڻ.
= وَنَنِ ۾ وَاتُ وِجهَنُ (ڪ): چستو ٽيڻ- چريو ٽيڻ- چڪ پائڻ.
= وَنُ وَجائِيُ: تڪليف ڏيڻ. پريشان ڪرڻ. ناڪاميابي ڪرڻ- منهن مان هوا ڪيڻ. انتظار ڪرڻ. جواب ڪان ٻي جواب ڪري ڇڏڻ- لاجواب ڪري ڇڏڻ.
= وَنُ وَجَنُ: ڏاڍو نقصان رسڻ- ڇهو پهوڻ.
= وَنُ وَدائِيُ: نيٺ پاڙ پٽڻ- بنياد ڪيڻ ڇڏڻ- دربدر ڪري ڇڏڻ- ناس ڪري ڇڏڻ- رلائي ڇڏڻ- ناهود ڪري ڇڏڻ- اصليت گم ڪري ڇڏڻ.
= وَنُ وِلهَا كَرَنُ: سڄ ڪرڻ- ڏک ڏيئي وڃڻ- ويران ڪري وڃڻ- دربدر ڪرڻ. (زال جو) مڙس مري وڃڻ- وڏوا ٿي وڃڻ. ٻيواهه ٽيڻ.
= وَنُ وَنُ جِيَ كائِيُ: پيانت پيانت جا ماڻهو- نموني نموني جا ماڻهو- فرقي فرقي جا ماڻهو. جدا جدا ذاتيون، قومن، شهرن ۽ ديسن جا ماڻهو. جدا جدا ماڻهو. نموني نموني جا رهاڪو.
= وَنُ وِيڑهِيُ: هڪ ول جو قسم، جو وڻن ڪي ويڑهي ويندي آهي- (هي مشهور ول آهي، شاخون ان جون نوڙي وانگي وڻن ڪي ويڑهي ويندیون آهن، ان سنها ڪپڙ جي پنن جهڙا، گل زرد ڪندي آهي) پي پاڙي.
= وَنُ هُرِيُو ۽ وَنُ هُرِيَا: ذ. ڪالهڙ- نورنڙو.
= وَنُ هَٽَائِيُ (ڪ): ڪوڙا وعدا ڏيڻ- ڏوهو ڏيڻ- دغا ڪرڻ- گمراهه ڪرڻ- بتال ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وَنَ هَنڊَنُ (ڪ): ٻني‌ءَ جو جهنگ ڪٽڻ- ڪَرڙ ڪنڊو وڍي چڏڻ. وڻ وڍي صاف ڪرڻ. ميدان صاف ڪرڻ.

= وَڻِي‌ُ ۽ وَڻِيُونُ: ث. جهُمَتُ - ويڑهه - گهاڻي وڻي - جوهو - جڳهڻو.

● وِڻاوُ ۽ وِڻاءِ: ذ. چهارو - وِچارو - اهِلَ - وات تي ٻَرڻ - ساڳي ريت ڪرڻ - نقل ڪرڻ.

● وِڻاچَنُ (ڪ): مصدر. ڏکوئڻ - رنج ٿيڻ - ڪاوڙجڻ - غصي ۾ اچڻ - ڏمرجڻ - لاراض ٿيڻ. ايذائجڻ. (وڻاچيو - وڻاچندو - وڻاچيل).

● وِڻاچُ ۽ وِڻاچا (ڪ): ذ. ڪاوڙيل - رلج ٿيل - ناراض ٿيل - ڏکوئيل - ايذائيل.

● وِڻاسَ ۽ وِڻاسُونُ (ڪ): ث. رِيس - حسد - هَوَس - دل ڳرائي. پِيتَ - بد دعا. اڻ سَهُو - مَ سَهُو. (ت). پاڳو - پتي - حصو - وند - ڪانبو - ورچ - بخرو.

● وِڻاسُ: ذ. (سن. وِنَاش) وِڻاءُ - وِڻاهه. خون خرابي. جهڳڙو.

= وِڻاسُ ڪَرَنُ: جهڳڙو ڪرڻ. ڪاڙهه جو ڪاڙهوڙو ڪرڻ. اجايو وڌاءُ ڪرڻ.

● وَڻاڪَ ۽ وَڻاڪُونُ (ڻ): ث. تانيءَ ڪي اوري پري ڪرڻ لاءِ رسي مان ٻڌڻ واري ڪاٻي.

● وِڻانڊِ ۽ وِڻانڊُونُ (ڪ): ذ. ڏڪيسر - ڪينارُو - اٽڪت - بد سلوڪي. جهيڙو - ڏڙو. منافقي - ٻچاپڙائي. ڏوتپائي. ناسازي.

= وِڻانڊُونُ (ڪ): ذ. ڪينارُو - ڏڪيڙ - ٻگاڙو - اٽڪت - ناسازي. رنڊڪ - روڪ - آڏ.

= وِڻاءُ ۽ وِڻاءِ: ذ. (سن. وِنَاشَ) خون - خونريزي. هاڃي - نقصان. جهڳڙو - لڙائي. خوف - خطرو. چيهو - جوکو. دشمني - ويس - وروڌ. ناسازي - بد سلوڪي - اٽڪت. وڻاهُ.

= وِڻاءُ ڪَرَنُ: حرڪت بازي ڪرڻ - جهڳڙو ڪرڻ. نديءَ ڪاڙهه کي وڌو ڪرڻ. شرارت ڪرڻ. ڏڪيڙ وجهڻ - ٻگاڙو وجهڻ. رنڊڪ وجهڻ - روڪ وجهڻ - آڏ وجهڻ - ڪينارُو ڪرڻ. برباد ڪرڻ - ناس ڪرڻ - ناهود ڪرڻ.

= وِڻائُو ۽ وِڻائا (ڪ): ذ. ڏڪيڙ - ڪينارُو - ٻگاڙو. رنڊڪ - روڪ - اڙڪاءُ.

● وَڻائِنُ: مصدر. (سن. وَرُ = چونڊڻ) پسند ڪرائڻ. سنڊ ملائڻ. (وڻايو - وڻائيندو - وڻايل).

● وِڻاهَ ۽ وِڻاهَتَ: ذ. وڻاءُ - ڪيسُ - جيوَ هَڇا - خون. هَڇا - مردم ڪشي. ضرر ناڪ. هڪ وڏي ويڑهه. ضرر - زيان - هاڃو - نقصان - چيهو - جوکو. گناهه - ڏوهه - پاپ - ظلم. فسادي - فتنه انگيز.

= وِڻاهَ ڪَرَنُ: وڻاءُ ڪرڻ. گناهه ڪرڻ - پاپ ڪرڻ - ڏوهه ڪرڻ - جيوَ هڇا ڪرڻ.

= وِڻاهُ وِجهَنُ: دشمني وجهڻ - ويرُ وجهڻ. ناسازي ڪرڻ - اٽڪت ڪرڻ. ڏڪيڙ وجهڻ.

= وِڻاهِجَنُ: (سن. وناش) ناس ٿيڻ - چٽ ٿيڻ - برباد ٿيڻ - ناهود ٿيڻ.

= وِڻاهِيُ ۽ وِڻاهِيُ: ذ. خوني - قاتل - هٿيارو - هڇارو - ڪاري ڪهاڻي - موتمار - بي رحم - ڪاسائي.

● وَڻَتَ ۽ وَڻَتُونُ: ث. پسندي. پيار - محبت - اُلفت - چاهُ - موهُ - پاؤ - پريت - پريم - ارواح - سنيهه - اُڪُنجهر - ناهه - ايڪتا - ٻَڌت. پسندي - پسندگي - مرضي - خيال. آڪند.

= وِڻِتَلُ: خراب ٿيل - ڪريل - ڪِنو ٿيل - گندو ٿيل. نڪارُ.

● وِڻِتَ ۽ وِڻِتُونُ: ث. چال - چلڪت - هلڻي - چلڻي - روش.

● وَڻَتَ ۽ وَڻَتُونُ: ث. خراب ٿيل - ڪِنو ٿيل - گندو ٿيل - ڪريل. وڻاريل.

● وَڻَپَ ۽ وَڻَپُونُ: ث. وَڻَتَ - پسندي - مرضي - خواهش - اِڇا.

● وِڻَتَ: ث. ڪارڻ جي حالت. ڪِنو ڪرڻ جي حالت - ٻگاڙ.

● وَڻِيجُ ۽ وَڻِيجَ: ذ. (سن. ٻَڻِجَ = واپاري) واپار - ڏنڊو - ڪِرت - تجارت - سود - سوداگري - جنس - وکري. وکرُ - مالُ. (وڻجارو لفظ آنهيءَ مان نڪتل آهي، جو وري ٻڪڙي "واڻيو" تي پوي ٿو.)

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وَٽيجارَڪو ۽ وَٽيجارڪا: ذ. واپارڪو- وچائتڪو- واپارجو- وڻج وارو- تجارڪو. واپاري جو. واپار سان لاڳاپو رکندڙ.

= وَٽيجارو ۽ وَٽجارا: ذ. (سن. ٻڌج = واپاري). واپاري - سوداگر- وڃات- تاجر. وڪر وارو- واپار وارو. واپاري. (ڪ). گلن وارو.

= وَٽيجائيڻ: (سن. ٻڌج = واپاري). مال خريد فروخت ڪرائڻ - واپار ڪرائڻ - وڻائڻ - تجارت ڪرائڻ:

● وَٽيجڻ: مصدر. (سن. ٻڌج = واپار). مال خريدڻ- واپار ڪرڻ. خريد ڪرڻ - ڪنهن - ملهه وڻڻ. وڪامڻ. واپار ۾ ڪجهي وڃڻ.

● وَٽيجو: واپاري - خريدار - سؤدي وارو - تجارتي.

= وَٽيجَ و هائيڻ: خريد ڪرڻ - گهري وڻڻ - سودڻ.

● وَٽجهه ۽ وٽجهه: ذ. (سن. وانْجِي = واپار). واپار- تجارت - بزنس.

= وَٽيدت: پاڻوڏي - پنهنجي مرضيءَ واري - پنهنجي مرضيءَ موجب.

● وَٽيراهه: ث. (سن. وَن = وڻ). اها جاءِ جت گهڻا وڻ هجن. وڻڪار.

= وَٽس ٻتي: وڻ ٽڻ.

● وِٽيسَڻ (ڪ): مصدر. غمگين ٿيڻ - جهجڻ - ڏک ڪرڻ. "جيئن":

"جيئن ماڻهو ڏينس مهٽا تيئن وٽسهي وبچاري." (وٽيسو - وٽسند و - وٽسيل).

وِٽيسن: خوش ٿين.

● وِٽِسَ ۽ وِٽيسُونْ: ث. گمراهي - پَلاپ - ويسر. (ڪ) ڪيجٽو - ڪوڙ. جهوري - جهج.

● وِٽيسائيڻ: مصدر. گمراهه ڪرڻ - پلائڻ - بتالڻ - قسلائڻ - پرمائڻ. (وٽسيو - وٽسند و - وٽسيل).

= وَٽيسائي ۽ وِٽسائيونْ (ڪ): ث. جهوري - ڏک - ڳڻتي - فڪر - غم.

= وِٽيسِجڻ: خراب ٿيڻ - گندو ٿيڻ - ڪنو ٿيڻ.

= وِٽيسيَلَ ۽ وِٽيسيَلَ (ڪ): ذ. بدليل شڪل وارو - بدشڪلو - اڌ پورو - چنڊ گرهيو.

● وَٽيڪَ ۽ وَٽيڪُونْ (ڪ): ث. خبر - سڌ - سُراغ - ڪيڙڪ. ڪنڪ. (ڪ). (سن. ونڊ = رنگ) ونڪ - رنگ - نمونو - قسم. وقت.

● وَٽيڪار ۽ وَٽيڪارونْ: ث. هيءُ لسپيلي جي آتر- آپرندي طرف، ڪيرٽر جبل جي قطار سان گڏ هڪ ڳوٺ آهي، جتان نئن باران نڪري ٽي.

● وَٽيڪارْ: ذ. وڻن جو جهڳٽو. وڻن جي ڇانوَ.

= وَٽيڪَرْ ۽ وَٽيڪَرَ (ث): ذ. ڪوري (ڪپڙي آڻڻ واري ڪي چٻو آهي.)

● وَٽيڪَ ۽ وَٽيڪُونْ (ڪ): ث. ٽورو ڏَسْ- پَتو - خبر - سڌ - سراغ - ڪيڙڪ.

● وَٽنائيڻْ: مصدر. ورنائڻ. ڏيان ڏيڻ. ڏيان سان ٻڌڻ. جيڪو عزت ڪري، سوت ۾ اُن جي عزت ڪرڻ. سمجهائڻ - ڪولي ٻڌائڻ - نروار ڪرڻ - ٻڌرو ڪرڻ - ارٿ ڪرڻ - بيان ڪرڻ - ورنن ڪرڻ - چَوڻ.

= وِٽِنْدِ ۽ وِٽِنْدِيُونْ: ث. ڪرت جي ڏندن ڪي ورائڻ جو هڪ اوزار- ڪارائيءَ جي ڏندن سڏي ڪرڻ جو هڪ اوزار.

= وِٽِنْد وَراڻِيْ: ڏنڊ وراڻي. ڪارائيءَ جا ڏندا سڌا ڪرڻ.

= وَٽَنْدَڙْ ۽ وَٽَنْدَڙَ: ذ. سپاجهو - وَسَن جهڙو - هرڊ لعزيز - سپاجهڙو - ڪِل مُڪ - موهن. پسند پوندڙ - پاڻهه پوندڙ.

= وَٽَنْدِيْ تهي هُجَڻْ: پسنديءَ تي هجڻ - رضامنديءَ تي هجڻ - مڪياري هجڻ.

● وَٽَڻْ: مصدر. (سن. وَرْ = چونڊڻ) خوش لڳڻ - خوش ڪرڻ - پسند ڪرڻ - پسند پوڻ. مرضيءَ تي ڪرڻ. راضي ٿيڻ. سنو ڏسڻ ۾ اچڻ. پائڻ - (ڪ). چنبڙڻ - چهٽڻ. لڳڻ. "وچون ٻير ۾ وٽي ويو."

= وَٽيِ ڪائيڻْ: پاڻ ۾ فيصلو ڪرڻ - ٻن جڻن جو پاڻ ۾ نبيرو ٿيڻ - هڪ ٻئي سان ناهه ۾ اچڻ. راضي نامو ڪرڻ.

● وَٽوْ ۽ وَٽا: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ قسم جو بيج. جبلن ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ وڻ جو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

قسم (جنهن جو ميوو ڪاري رنگ جو مٿر جيڏو ٿئي، گهڻو ڪري پيڪڙن سان گڏي ڪائجي ٿو).

● وِڙو ۽ وِڙا: ذ. (پرا. وڻ؛ سن. وِرَڻ = زخم) زخم - چير - گهاءُ. زخم جو نشان. دل جو ڏک. ڪارگند - ٻکوات - اجائي ڳالهه - ڪَوَچَنَ. گندي گفتگو. (ت). طعنو - مهڻو - ڏوراهو. (ڪ). ويڑ - دشمني - عداوت.

= وِڙُون (ڪ): ذ. قَدَو ڪري عيوض ڪرڻ جي حالت. بدلو پاڙڻ جي حالت. ويساهه ڏيئي بدلي وٺڻ جي حالت (ڪنهن ساٿهوءَ وٽ ڪا رقم رهيل هجي ۽ هو ڏيڻ کان نٽائي، پوءِ ان جي مائٽ يا ذات واري کي ويساهه ڏيئي انڪار مال وٺي، پوءِ جواب ڏيئي ڇڏڻ واري حالت).

= وِڙو وِجهَڻُ: زخم ڪرڻ. گاريون ڏيڻ - گندي گفتگو ڪرڻ - گندو ٻولڻ. بد شد ڳالهائڻ.

= وِڙِوانڊَ ۽ وِڙِوانڊَ: ذ. صفت. (سن. وچن + وان) خراب ڳالهائيندڙ - گندو ڳالهائيندڙ. نالائق - نڪمو - بي افعالو - خراب لڇ وارو - نيچ - ڪمينو - ڪوڙو - لُڦنگو - بدمعاش - لُچو - گٽ هيٺ - ناخلف - نامراد - ڪسيرڪ - ڇڙو. (ل). هڇاري - نياڳو - ڪمبخت - مهٽي باز - طعني باز. ٻتال - بي ڍنگو - بدهلت. نقصان. اجايو - ضايع.

= وِڙِوانڊَ ٿِيو وَڃَڻُ: خراب خوار ٿيڻ - لُڦنگو ٿيڻ - بدمعاش ٿيڻ - مهٽي هاب ٿيڻ.

= وَڙُون (ت)؛ ڏ. جهنگلي قَلُ آهي، جو ڪانبو آهي. هڪ وڻ جو نالو.

● وِڙِيو ٿِيڻَ، وِڙِيو ٿِيو وَڃَڻُ: ڏاڍيءَ جو سگوٽيڻ بعد ڪير ڪٽي وڃڻ. (ن - ب).

= وِڙِيچَ ۽ وَڙِيچَ (ت): ذ. ٽر ۾ لنب جهڙي نموني جو، پر ڏکو گاهه جنهن سان ٻُهار يون ٺاهجن ٿيون.

● وو: حرف ندا. بي معنيٰ لفظ جو آواز متي ڪٽڻ ۾ مدد ڪري - او - اڙي - ڙي. ڳائڻ ڪي پوري سُر وٺائڻ لاءِ هڪ واڌو لفظ.

● وِواد: (سن. وَد = ڳالهائڻ) ڳالهائڻ - ٻکوات. بحث.

● وِواڻ: (سن. ديون جي ڪاڏي - ديوتائن جو رت. اڏندڪتولي - وماڻ.

● وِواهُ ۽ وِواهَ: ذ. (سن. وِ = وشيش يا چڱيءَ ريت + وهـ = ملائڻ). وٺي اچڻ - گهوٽ ۽ ڪنوار کي چڱيءَ ريت ملائڻ - گهوٽ جو ڪنوار کي چڱيءَ ريت وٺي اچڻ. وهاڻو - شادي - گهوٽ ڪنوار ٻرٽائڻ.

● وَوُتُ ۽ وَوُتَ: ذ. (انگ). راءِ - خيال - مرضي. شمار.

= وَوُنتر ۽ وَوُڙَ: ذ. راءِ وارو - خيال وارو - مرضي وارو - ووٽ وارو.

= ووجهو ٿيڻ (ٿ)؛ جهڙي نموني جو ماڻهو هجي اهڙي آن سان ڪار ٿئي.

● وَورا: (نو مسلم). ذات - ٻاڙا. (١) برمل، (٢) گهيبي، (٣) هالائي، (٤) ڪيري، (٥) راتيا، (٦) هڪرا.

● وورو؛ اسم خاص. هڪ ذات جو نالو - وڻرو.

= وُوُرجِي وجَنَ: بدچال ٿيڻ - بي ڍنگو ٿيڻ - گندو يا خراب ٿيڻ - ڪمينو ٿيڻ - لچو ٿيڻ - لفنگو ٿيڻ.

● وَوُرَنَ: مصدر. (پرا. واواد). وقت گذارڻ - هر حال تي شاڪر رهڻ. وقت ڪاڍڻ.

● وَوُرَنَ: ذ. (سن. وِورُڻ). حال احوال - ڪيفيت - وچور.

● وَوُڙَنَ: مصدر. (ل). (سن. آنُو، يشتَ). گولڻ - قولڻ - پُڇائڻ - جاچ ڪرڻ - تپاس ڪرڻ. وڃايل شيءِ لاءِ اوري پري جاچ ڪرڻ. (ووڙيو - ووڙيندو - ووڙيل).

● وَوُڙَ ۽ وَوُڙُون: ث. گولا - جاچ - قولها - وڙول.

= وَوُڙَپَ ۽ وَوُڙهُون: گولا - قولها - جاچ - وڙول - تپاس.

= وَوُڙيُن: گولين - جاچين - قولهين.

= ووڙيو: گوليو - قولهو - جاچيو - تپاسيو.

● ووڪڙي: ث. ٽوري وقت لاءِ ٽهيل هنڌ - وکڙو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ووڪڻ: مصدر. (سن. آت=متي+گر(ي) = آواز ڪرڻ) رڙ ڪرڻ - دانهن ڪرڻ - ڪيڪاٽ ڪرڻ - ڪوڪون ڪرڻ - رانيات ڪرڻ - راڙهون ڪرڻ. (ووڪيو - ووڪيندو - ووڪيل).

= ووڪ ۽ ووڪڻ: ث. واکو - دانهن - رڙ - ڪوڪ - ڪيڪاٽ - رانيات - راڙهه.

● وونٽڻ: مصدر. (جهنبي جو) لهرائڻ - ڦڙڪڻ. (وونٽيو - وونٽيندو - وونٽيل).

= وونٽو (ڪ): ٻٽي - حصو - پاڳو.

= وونٽي ۽ وونٽيي: ث. جهنبي - ننڍي جهنبو. ٻانٽي.

= وونڪو ۽ وونڪا: ذ. مغرور - هٺيلو - ايماني - مجازي - آڪڙيل - دماغي - هٺي - اراوندو - عدول حڪم. عاق - سرڪش - شتر بي مهار. بهادر - سورمو - سورهيه - سور ويڙ - جوڌو - جنگ - ڪوهو.

● وونڀ ۽ وونڀ: ذ. ڪڇ پيدا ڪندڙ ڏڳهو ٻوٽو - سنڌ ۾ خريف جو خاص فصل.

= وونٽائي ۽ وونٽائيون: ث. وونڻ جي سڪل ڪاڻي.

= ووڙاڻا: ونڻڻ جون ڪاڻيون.

● ووهڻ رڄ (ث): تاجيءَ جي تندن کي هيٺ متي ڪرڻ لاءِ هڪ اوزار. رڄ.

= ووهڻ جو ڪڙو (ث): تاجيءَ جي هڪ حصي جون تندون هن ۾ پيل هونديون آهن.

● ووءِ: ث. ندا. هاءِ - گهوڙا - افسوس. واهه - اڙي. ڏک جي ٻولي.

= ووءِ ووءِ: روڻ ۾ راڙو - آزي نيزاري - هاءِ هاءِ - گهوڙا گهوڙا - افسوس افسوس - واءِ واءِ.

● ووڙ: مصدر. ڦاٽڻ - ڪوڪڻ - ٻاڪارڻ - ڪوڪارڻ - رڙڻ - ٻرڙڻ - ٻڙڪڻ.

= وُوءِ: رڙ - دانهن - ڪوڪ - ڪيڪ - ڪيهه - ڪوڪاٽ - رانيات - ريهات - ٻوڪ - راڙهه.

● وِوِيڪَ: ذ. (سن). ويچار. سَتُ ۽ آستُ جو پيدا ڄاڻندڙ. ضمير - اندر وارو - امتياز - ساڃاهه - پڇاڻ - ووپڇنا - پرک - سمجهه - شناس.

= وِوِيڪيي ۽ وِوِيڪِي: ذ. ووڪ جو - ووڪ وارو - ايماندار - خدا ترس - ڏورم تي هلڻ وارو. آگاهه - واقف.

● وَهُ: حرف ندا. (ث). واه! - شاباش - شاباس - (شاد باش) تعريف - خوشي.

= وَهُ وَهُ: خوشيءَ جو اظهار - شاباش - تمام چڱو - پلي. وَڃُ! - هڻُ!.

= وَهڻ واهڻ ٿِيُ وَڃڻُ: ساراهه ٿيڻ - تعريف ٿيڻ - واکاڻ ٿيڻ - شاباس ٿيڻ - جَسُ ملڻ - آفرين ناما ملڻ - خوشي ٿيڻ.

● وَهڻ ۽ وِهُون: ث. (سن. وَسا = چرپي، ڪاهه سٽيي شيءِ) ڪاهه سٽيي شيءِ. سيڪو (مچيءَ جي) چرپي - مچيءَ جو تيل - وهوءِ - سٽيب.

= وَهڻ ٻوَڻُ: وڙهڻ - نه سڃاڻڻ - بي حيا ٿيڻ. (ڪرن سان ڪلاڻ پيو وَهه ورن سين).

= وَهڻ چاڙَهَڻُ: چرپي چاڙهڻ - مست ٿيڻ - جوان ٿيڻ - ٽلهو ٿيڻ - متارو ٿيڻ. بي پرواهه ٿيڻ - لاغرض ٿيڻ.

= وَهڻ چڙَهَڻُ (ڪ): چرپي چڙهڻ - ٽولهه چڙهڻ - متارو ٿيڻ. مستي چڙهڻ - شهه ۾ پوڻ.

= وَهڻ لَهَڻُ: غريب ٿي وڃڻ - ڪنگال ٿي وڃڻ - مفلس ٿي وڃڻ - سچو ٿي وڃڻ. ناتوان ٿي وڃڻ - پَرَ ڪُسِي وڃڻ.

● وَهُ: ث. (سن. وَسا = چرپي) ڪاهه سٽيي شيءِ. چرپي. طاقت. بَلُ. (سن. وَهُ = وهڻ: واهَ = ڪوشش ڪرڻ) رستو - ڊنگ - طريقو - قسم.

● وَهُ ۽ وَهَ: ذ. (سن. وَهڻ = وَهَڻُ) وهڪرو - وَهَڪَ (پاڻيءَ جي). درياءَ جي سير. قسم - نمونو - پرڪار - طاقت - زور - پيڙ - محبت جو مَڃُ. (ڪ). تيز سمنڊ. محبت - نيهن. ڪاوڙ. دوستي. جوش - تِڪَ (ل). حالت. عادت - خيال. (سن. وَش) اشتياق - آڪيرو - عشق جي مستي - جوش يا جذبو.

"راول رَتو رُڻين ڪو وَهُ لڳو واسڻين"

(سر مومل - شاهه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَهِہ: وهکرو - تيز رفتار - جوش - زور - تيڪ - عشق جي تيڪ. شوق - کاڌو. وات - رستو - واهہ. طاقت. حالت - نمونو. مباحثہ - بحث - ضد.

"ساوڻ سيارو پانڌيان، وَهہ پريان جي وِي"
(سر سهڻي - شاهہ).

= وَهِہ ہ پَئِي: جنبش ۾ ايئي - جوش ۾ ايئي - شوق ۾ ايئي - عشق ۾ ايئي.

● وِهہ ۽ وِهَہ: ذ. (سن. وِش) زهر - وِک. موت آڻيندڙ دوا. رمز - زور. (سر ڪليان - ق د ل).

= وِهہ ٹيئَڻُ (ڪ): ايڏ ٿيڻ. زهر پيئڻ - وِک ٿيڻ. ضد ٿيڻ - بحث ٿيڻ - خار ٿيڻ - بيزار ٿيڻ - ڪاڪ ٿيڻ - پريشان ٿيڻ.

= وِهہ پيوَڻُ: ايڏ ٿيڻ - زهر ٿيڻ - وِک ٿيڻ. ضد ٿيڻ - بحث ٿيڻ.

= وِهہ پيئَڻُ: نقصان سهڻ - چيهو سهڻ - ٽوٽ سهڻ - خسارو سهڻ.

= وِهہ جا ڏُکَ پِيڙَڻُ (ڪ): تڪليفون سهڻ - ڏک سهڻ - ڏاکڙا سهڻ - ڏک ڪاڻڻ. اهنج ڪاڻڻ - دک پوڳڻ - ڪيتو لوڙڻ.

= وِهِرُ ۽ وِهِرَ: ذ. زهري - زهريلو - زهردار - وک وارو.

= وِهہ ساءُ ۽ وِهَہ ساءِ: ذ. زهر جي سواد جهڙو - زهر يلو - نهايت ڪوڙو - تمام ڪوڙو.

= وِهہ سِينُ وَهاڻُ: زهر ڏيئي مارڻ - وِهہ ڏيئي ٻورو ڪرڻ. مهڻ سان مارڻ - طعنن سان تپائڻ - اعتراض ڪرڻ - نڪته چيني ڪرڻ - ٽوڪون هڻڻ.

= وِهہ ڪيڏَڻُ: زهر ٻاهر ڪيڏڻ - ايڏ واريون زهريليون ڳالهيون ڪرڻ - وِک ٻاهر ڪيڏڻ.

= وِهہ ڪمائِڻُ (ڪ): نقصان سهڻ - چيهو سهڻ - ڪوٽ سهڻ.

= وِهہ گاڏُڻُون: ذ. زهر ملهل - زهر گڏيل.

= وِهہ گاڏِيُونُ: زهر گڏيل - وِک گڏيل. قاتل.

= وِهہ ماکِيُ ڪَرَڻُ: زهر کي ماکيءَ جهڙو مٺو سمجهڻ - ڏک کي سک ڪري پوڳڻ - ڏک ڏولائو خوشيءَ سان سهڻ.

● وَهّابُ: ذ. (ع). گهڻو بخشيندڙ - خدا تعالىٰ جو هڪ صفاتي نالو - خدا تعالىٰ.

= وَهاب شاهِيُ آنَ: ث. ڪرمانَ جي ريڊن جي هڪ شهر، اصطلاحا وهاب شاهي آنَ سڏبي آهي ۽ آن منجهان آڻيل شالون تمام اعليٰ درجي جون ٽينديون آهن.

● وِهاڻَڻُ: مصدر. (سن. وِهَتَ = زور سان هنيل = مارڻ) بيمار ڪرڻ - زهر ڏيڻ - زهر وجهڻ - وهائي مارڻ. پَرُ ڪري مارڻ - پَرُ ڪري هڻڻ - اورائڻ - منجهائڻ - پوسائڻ. موگو ڪرڻ. بيمار ڪرڻ. نهوڙڻ - غش ڪرڻ - بيهوش ڪرڻ - بيهوش ٻنائڻ. مُنجهائڻ - موگو ڪرڻ - گهر ۾ وجهڻ. هٽي پورو ڪرڻ. گهُٽڻ. تمام گهڻو نشو ڪرڻ. (شاهہ صاحب جي ڪوهياري ۳ - ۶ ۾ پهرين معنيٰ سان لفظ ڪم آندل آهي). (سر ڪليان). (وهائيو - وهائيندو - وهائيل).

● وِهاڻِجَڻُ (ڪ): مصدر. زهر جو اثر ٿيڻ - پيٽ ۾ پوڻ - وِک ٿيڻ.

= وِهاڻُو ۽ وِهاڻِيَلُ: زهر جو ماريل.

"سِسِئي لٽن سانگ، ٽٽا وِهاڻو وِهَہ جا"
(خانزئي جمن).

= وِهاڻِيُ: ڦهڪائي - زور سان هڻي.
(ڏسو يمن ڪليان ۶ - ۱۰، سر ڪوهياري).

● وَهارُ ۽ وَهارَ: ذ. واهر ڪندڙ - واهرو - مددگار - وهر والي.

"وهار ڪيم وِسار، سان سا نير رهي سڪار سنيار"
(فاضل شاهہ).

● وِهارُ ۽ وِهارَ: ذ. (سن. وِهار = ٻُڌ جو مندر) گوتم ٻُڌ جو مندر. مزي جي لاءِ گهمڻ ڦرڻ - هوا خوري ڪرڻ. هڪ هنڌ ٻئي هنڌ وڃڻ. جين ڌرم وارن جو مندر. ڪاهہ جڳهہ يا جاءِ. ڪلهو. سارين جو رولبو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِهارڻُ: مصدر. (سن. وِشْ = ويهڻ). ويهڻ جو ڪم ٻڌي ڪان ڪرائڻ. ڪنهن کي ويهڻ لاءِ چوڻ. جاءِ ڏيڻ. مقرر ڪرڻ - ٺڪائڻ. هوڪڻ - ڪهائڻ. ڏرتيءَ کي ڏک هڏي مٽي جمائڻ. سينڊي رکڻ. پوريءَ طرح پچائڻ. (سريت يا آپسي) رکڻ - (دل تي) ويهارڻ - جمائڻ. آڻ کي ڏاڇيءَ ٽي چاڙهڻ. جڙڻ. پورو ڪرڻ. عورت يا ڏيءَ کي گهر ۾ ويهارڻ. پهرو لڳائڻ. مدرسي ۾ داخل ڪرائڻ. (ويهاريو - ويهارينڊو - ويهاريل).

● وِهارُ ۽ وِهارا: ذ. ويهاروڪن - انڪل ويهڻ ڏهن جي ٻيڻ.

— وَهارُ ۽ وَهارُ: ذ. واهر ڪندڙ - واهرو. مدد ڏيندڙ. واپاري - وڻجارو - سوداگر - تاجر - وڃات.

● وِهاڪُ ۽ وِهاڪ: ذ. (سن. وِهاڪ = آسمان ڏي ويندڙ) پکي، ڪڪر، تير يا ڪوبه گرهه). ديپڪ راڳ جي هڪ راڳڻيءَ جو نالو. پرياتي. وهاڪڙو - فراق - درد - غم - وڇوڙو. هڪ راڳڻيءَ جو نالو - صبح جي راڳڻي - پرياتي (هن ۾ سينگار - رس گهڻو آهي ۽ ڏاڍو). پچاڙي - آخرتڪ. صبح تائين - گذرڻ تائين. پرياتي - گجري.

● وِهامَڻُ: مصدر. گذري وڃڻ - لنگهي وڃڻ - پوري ٽي وڃڻ. (رات) ختم ٽيڻ. (وهاميو - وهامندو - وهاميل).

— وِهانْدَ ۽ وِهانْدُ: ث. صبح جو وقت - پرهه ڦٽي وقت - ٻاڪ ڦٽڻ جو وقت.

— وِهانُوءُ ۽ وِهانُوَ: ذ. (سن. وواهه. و = چڱي طرح + وهه = وٺي وڃڻ). شادي - پرڻو - وهاڻ.

— وِهاڻءُ ۽ وِهاڻ: ذ. (سن. وواهه. و = چڱي طرح + وهه = وٺي وڃڻ). شادي - پرڻو. وِصال. نڪاح. ونواهه.

— وِهانْتو ۽ وِهانْتا: ذ. وهاڻ وارو - شادي وارو - نڪاح وارو - پرٽي وارو. وهاڻ لائق - شاديءَ لائق.

— وِهانْجَڻُ: وهاڻ لاءِ تيار - شاديءَ لاءِ تيار - پرڻجڻ لاءِ تيار.

— وِهانُوءُ وڏانُ: شادي يا پٽ جمڻ جي خوشي. شاديءَ جون مبارڪون.

— وِهانْيِتوُ ۽ وِهانْيِتا: ذ. شاديءَ جوڳو - شاديءَ جو - وهانوَ جو.

● وِهاڻُو ۽ وِهاڻا: ذ. (سن. وش = وهاڻو). گادي - گدي - سراڻو - تڪيو. بستري تي ڪنڌ رکڻ لاءِ سراڻو. گاڏيءَ جي ڏ ريءَ هيٺان ڪاٺ جو ٽڪر مضبوط رکڻ لاءِ.

— وِهاڻُ ڏيڻُ: پي پرواهه ٽيڻ - بالم ٽي ويهي رهڻ - بنا اون جي ويهي ڪائڻ.

— وِهائِيُ ۽ وِهائِيُونُ: ث. ننڍڙو وهاڻو - تڪيي. ٻيل گاڏي جي سرائي ۽ منجي جي وچ ۾ ٻيل ڪاٺ جو ڪهٽڪو.

● وِهائِيُ ۽ وِهائِيُونُ: ث. (سن. وِپانر = پرپات). پرهه ڦٽي - پرپات - فجر. صبوح ٽيڻ تي. جهت ۾ - ڪنِ ۾ - گذرڻ بعد - پوري ٽيڻ بعد. گذري - لنگهي ويئي.

● وِهائِڻُ: مصدر. (سن. وهه = ڏوڻ). هلائڻ - وهائي چڏڻ - ڳاڙڻ - ڏوڙائڻ - اوتڻ - ڪيڏڻ - پلستڻ. ڪمارائڻ - واهڻ. (وهائيو - وهائيندو - وهايل).

— وَهائِيُ چَڏَڻُ: ڪم ۾ آڻي چڏڻ.

● وِهائِڻُ: مصدر. (سن. وِذان). گذارڻ - لنگهائڻ - ڪاڻڻ - گهارڻ - (وقت) پورو ڪرڻ. خريد ڪرڻ - ملهه ڳنهڻ - خريدڻ - وڪڻ - سودڻ - وڻجڻ. قرض ڪڍڻ - ڪڍت ڪشڻ. اختيار ڪرڻ - استعمال ڪرڻ. جهلڻ. (وِهائيو - وِهائيندو - وِهائيل).

— وِهائُو ۽ وِهائُو: ذ. خريدار - خريد ڪندڙ - وڪندڙ - سوداگر. هڪ تاري جو نالو - صبح واروتارو - پُٽ - عطارد - وهائو تارو. ٻاڪ - پرهه ڦٽي.

— وِهائِيُ ۽ وِهائِيُونُ: ث. اوڌر تي ورتل آن - قرض جي ڪڍت - اوڌر. ڪائڻ جيترو خريد ڪيل روزانو آنُ.

— وِهائِيُ پَٽَڻ پائِڻُ: اوڌر تي ورتل آن پوتيءَ جي پلاندن ۾ پٽڻ - غريب هٽڻ - مسڪين هٽڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ وِهائِيءَ جو کِيلائِيڻُ: چربي نموني ۾ گالهائڻ. نند ۾ مُرڪڻ (پار جو).
ـ وِهائِيُ اکيهه پُڇَنُ: ٽيل ڪر واسطي جاچ ڪرڻ ـ اجائي حالت ڏسڻ ۾ اچڻ.
● وِهتو ع وِهْتا: ذ. وهنجڻ مصدر جو زمان ماضي.
● وَهِيتُ ع وَهِيتَ: ذ. (سن. وهَ = ڏيڻ). چوپايو مال ـ ڍور. سواريءَ ۾ ڪتب ايندڙ جانور. (صفت). پهيٽير ـ گهٽو ڪائيندڙ. ڪر ڪوس.
ـ وَهِيتُ ڏِسُ راکو هُئَنُ: چوراٽو مال هڻڻ.
ـ وَهِيتُ وانو ع وَهِيتُ وانا: ذ. سامان يا سواري وغيره کڻڻ لاءِ چوپايو جانور يا گاڏي.
ـ وِهِيِّيُ ع وَهِيِّيُ: ذ. وهڻ مان جاڏندڙ ـ مال وارو.
● وَهِيڙِيُ ع وَهِيڙِيُونُ (ت): ث. ويهاريل عورت. يارڙي ـ محبوبه.
● وَهِيڻَنُ: مصدر. ماپ ڪرڻ ـ وٺڻ ـ (ڪپڙي وغيره جي). ويڙ ـ ڪترڻ (ڪپڙي وغيره کي). (وِهِيتيو ـ وِهِيڻيندو ـ وِهِيڻيل).
● وِهِيتَ ع وِهِيڻُونُ: ث. ڪپڙي جي ماپ ـ وٺت. تجويز ـ اتڪل. بندوبست.
● وِهِيچائِيڻُ: مصدر. وينجهارڻ ـ ويچارڻ ـ مطلب پروڙڻ ـ معنيٰ پرکڻ. (وِهِچائيو ـ وِهِيچائيندو ـ وهچائيل).
● وَهِدانِيُ ع وَهِدانِيُونُ: ث. يادگيري.
● وَهَرَ ع وَهَرُونُ: ث. واهر ـ مدد ـ سهائتا ـ پنيرائي.
ـ وَهُراڙو ع وَهُراڙا (ل): ذ. مددُو ـ مددگار.
ـ وَهُرُوُ ع وَهُرُوُ: ذ. صفت. مدد ڪندڙ ـ واهرُو.
● وِهُرَ ع وِهُرُونُ: ث. سمجهاڻي ـ تشريح.
ـ وِهُرا: اسمِ خاص. هڪ ذات جو نالو.
● وَهُراڙيُونُ: اسمِ خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● وَهُرُ (ڪ): مصدر. چوپائي مال جي ڦرجڻ جو وقت هيڄڻ ـ ڦرجڻ لاءِ پهرين لاڙ ڪرڻ ـ وَهورجڻ. (وَهريو ـ وَهرِيو ـ وَهريل).

ـ وَهُرُ ع وَهُرُونُ: ث. چوپائي مادي وغيره جي ڦرجڻ لاءِ پيدا ٿيل چِڪَ ـ لڳ جو خيال ـ چاٽو ـ شهوت ـ وڙُ ـ مُهڙ ـ ڪُٽ ـ لاڙو ـ (جانورن جو) جوش.
ـ وَهُرُ ٿِيڻُ: شهوت ٿيڻ ـ چاٽو ٿيڻ ـ وهرجڻ.
ـ وَهُرِجَنُ: مصدر. ڦرجڻ لاءِ تيار ٿيڻ ـ چڪ ٿيڻ.
ـ وُهُرُ ڪٽڻُ: شهوت ٿيڻ ـ چاٽو ٿيڻ ـ جانور کي لڳ جو خيال ٿيڻ. عورت جو هري ڪر تي لاهي پاهي ٻيهڻ.
ـ وَهرون ڪرڻ: زور ڪرڻ. مٿان هڻڻ. زور سان وهڻ. آرام ڪرڻ.
ـ وَهُرِيَلُ ع وَهُرِيَلَ: ذ. وُهر وارو ـ لڳ جو خيال ڪندڙ. (صفت). خوشامدي ـ چاپلوس.
● وِهِرڻُ: مصدر. وِهراج ڪرڻ ـ بيجارو ٿي ڪڻ ـ ويراج ڪرڻ ـ رونبو ڪرڻ ـ وِيهر ڪرڻ ـ سلا هڻڻ.
ـ وِهِيرِ ع وِهِيرُونُ: ث. سارين جو ٻيجو ـ زمين ۾ لڳاڻڻ واري حالت ـ روٻو ـ وٺراج ـ وهراج ـ ٻيجو ـ روت.
ـ وِهراجُ ع وِهِراجَ: ذ. وِهِير ـ رونبو ـ وٺراج ـ روت.
= وِهِراجُ ع وِهِراجَ (ڪ): ذ. وِهِير ـ وهراج ـ ويٺراج ـ رونبو.
● وِهُرَنُ: مصدر. ڪاوڙجڻ ـ ڏسرجڻ. (وِهِريو ـ وِهِرِيو ـ وِهِريل).
ـ وِهِرِجَنُ: مصدر. ڪاوڙجڻ ـ غصو ڪرڻ ـ شور ڪرڻ.
ـ وِهِرُ ڪَيَنُ: فساد ڪرڻ ـ جهيڙو ڪرڻ ـ ڪاوڙجڻ.
ـ وِهِرِيَلُ ع وِهِرِيَلَ: ذ. صفت. ڦِٽل. ڪاوڙيل.
● وُهُروُ ع وُهْرا: ذ. آرام ڪرڻ جي جاءِ. ساهي ـ فرصت ـ آرام. تڪڙو ـ جلد ـ زور.
"ڏورا ٻسي ڏور جي وٺين وِهرو ڪري"
(شاهه ڪريم).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَهُرِيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● وَهُڙا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (غالبا وَهُريا).
● وَهُڙُو ع وَهُڙا: ذ. (هيم = وَهڙو) نندي عمر جو ڏاند - نوجوان گاهو - ڏندیل گاهو - سانڊ. (صفت). شاهوڪار - تونگر - امير - لکپتي. (ث. وَهڙي ع وَهُڙيُون).
= وَهُڙُو ٽيِنُ: جوان ٽيڻ - ٽلهو ٽيڻ.
● وَهُڙيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● وِهِسَنُ: مصدر. (سن. و = تمام + هَسَن = کلڻ) تمام گهڻو کلڻ. خوش ٽيڻ - سرهو ٽيڻ - گد گد ٽيڻ - سُرڪڻ - چاتي ڦرڻ. جشن ڪرڻ - ٽيڑڻ. (وهسيو - وهندو - وهسيل).
● وَهُڪَ ع وَهُڪُونُ: ث. (سن. وَهَ = وهڪرو) وهڪرو - دورو - وهڪري جي ٽڪ - سير - ڏار - وَهَ - پرواهه. ڪتو - ڪَپُ - وَتُ. ڏاند وغيره جي نار وغيره ۾ وَهڻي.
= وَهُڪُرُو ع وَهُڪُرا: ذ. پاڻيءَ جي وَهڪ - پاڻيءَ جي تيزي - وَهُ - پاڻيءَ جو رِيلو.
= وَهَڪ وِجهَنُ: ڪم ڪرڻ ۾ هيرائڻ - وهڻ ۾ هيرائڻ.
● وِهِڪَ ع وِهِڪُونُ: ث. (سن. وِنُشتَ = وِهُڻِي) ويهڻ واري حالت - ٻيڪ - ويهڻي - نشست.
= وِهِڪَ جِيُ جاءِ: ٻُندڙ - ٽنڍو - ڏڍو - ٻُنبڙ - سَقُعَدُ.
● وِهِڪَنُ: مصدر. (سن. ويهتُ = وِهِڪ) (چوپائي جو) کير گهٽ ڏيڻ - سُڪائي وڃڻ (کير) - کير ڏيڻ کان بس ڪرڻ - ٻڌي هڻڻ - وهڪي وڃڻ. (وهڪي - وهڪندي - وهڪيل).
= وِهِڪِجَنُ: مصدر. وِهِڪڻ.
= وِهِڪوڙَ ع وِهِڪوڙُونُ: ث. کير نه ڏيندڙ - گهٽ کير ڏيندڙ - وِهِڪِيَل.
● وِهِلَنُ: مصدر. ويڪرو ٽيڻ - ٽلهو متارو ٽيڻ - پکڙجڻ - وڏڻ و ينجهڻ. (وهليو - وهلبو - وهليل).

= وِهِلِجَنُ: مصدر. تمام ٽُلهو متاروٽيڻ - پکڙجڻ.
● وَهُلُو: ظرف. تکڙو - تکڙو ۾ - جلد - جهٽ پٽ - ٽهڪ ٻهڪ - ترت - چِنِيَتُ - سِکهو - هڪدم - تمام تکو - تهه طلبيو - ٻُٽ - چوهو - سُٽت - وقت سان. (ث. وهلي ع وهلِيُون).
= وَهِلُو وَرَنُ: جلد اچي پهچڻ - سيکهه ۾ رسڻ - هڪدم امداد ڪرڻ.
● وَهُلُورُ ع وَهُلُورَ: ذ. صفت. (سن. وِهُول + آور) حيران - پريشان - عاجز - بيقرار - ويڪلاٽو - منهن لٽل - بي دل - پروٽيل - نِڊَرُ - آداس - تنگ - بيزار - آفت زدو - ڪنڪاءُ - دُکي - ڪَڪ. خوش. (ت). اجايو - بهورُ. ڦري. (ت). تکڙو - جلد - ٽهڪ ٻهڪ - تهه طلبيو - تکڙ ۾ - مونجهه ۾ - تڙ تکڙ ۾.
= وَهُلُورُ وِجَنُ: بيزار ٽيڻ - ورچڻ - ڪک ٽيڻ - ڦري پچڻ - پاسو ڪرڻ. صبر نه ڪرڻ. هيٽو ٽيڻ. ڏاڍو خوش ٽيڻ.
● وَهَلِيرُ: اسم خاص. تعلقي فيض گنج (خيرپور ميرس) ۾ هڪ ديهه جو ٽالو.
● وَهُمُ ع وَهُمَ: ذ. (ع) اجايو خيال - خيال - ترنگ - لهرو - بدکي - ريجهڪ - ٻُدبدو - جهجهڪي - هور - فِڪر. سنسو - پرم - وسواس - ماها - اوديا - اگيان - شڪ - انديشو.
= وَهَمُ لَڳَنُ: خيال ٽيڻ. ٻُڪ لڳڻ.
= وَهُمِيُ ع وَهُمِيُ: ذ. صفت. پورالو - خشڪي - روائتو - ريجهڪي - لهري - ترنگي - وسواسي - پرمي - گماني - سنسائي.
● وَهنت (ڪ): منٽ - عاجزي - ايلاز.
● وِهِنڄارَنُ: مصدر. غسل ڪرائڻ - سَنانُ ڪرائڻ - تڙُ ڪرائڻ - ڏُڻارڻ يا ڏُڻڻ.
● وِهِنڄارِيُ ع وِهِنڄارِيُونُ: ث. مُردي وغيره کي غسل ڪرائڻ جو خرچ يا مزوري.
● وِهِنڄَنُ: مصدر. تڙُ ڪرڻ - سنان ڪرڻ - غُسل ڪرڻ - اشنان ڪرڻ. (وهنجيو - وهنتو - وهجندو - وهنجيل - وهنتَلُ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِهِنڇڻُ (ل): مصدر. وهنجڻ.
● وَهَنَڈڙُ ع وَهَنَڈڙَ: ذ. (سن. وَهَ) وَهڻ وارو ـ هلندڙ ـ چالُو ـ رَوان ـ وَهَو.
ـ وَهَنَڈڙُ پاڻِي: ڪُشاده دل ـ سخي.
ـ وَهَنَڈڙُو ع وَهَنَڈڙا: ذ. صفت. وهندري ـ وهندو ـ وهندي (ظرف). تکڙو ـ جلد ـ ڦُهه پهه ـ تُرت ـ تهه طبيو ـ جلدائي سان ـ ڦُڙتائي سان. (ث. وَهَنَڈڙِيُ ع و هَنَڈڙِيُون).
● وَهَنَڈُو ع وَهَنَڈا: ذ. (سن. وَهَ). هلندو ـ واهوندو ـ وانودو. (ث. وَهَنَڈِيُ ع وَهَنَڈِيُون).
ـ وَهَنَڈِيُ ع وَهَنَڈِيُون (ڪ): ث. ترار ـ تلوار ـ شمشير.
● وِهِنڈارُ (ل): مصدر. سانڍِيدور ڪرڻ ـ سانڍِڻ ـ تاڻڻ. (وِهنڈاريو ـ وِهنڈاريندو ـ وِهنڈاريل).
ـ وَهَنُوانڈ ع وَهَنُوانڈِيُون (ت): ث. مزي جهڙي ڳالهه. تماشو. مشهوري. عادت.
● وَهِنُوارُ ع وَهِنُوارَ: ذ. (سن. ونوهار = ڏيتي ليتي) ڏيتي ليتي ـ هلت چلت ـ واهپو ـ آڏت ـ وهي وات ـ اهه وچڻ. دستور ـ ڏنڏو. رستو ـ واسطو ـ وات. (هندي جو). نيڪال ـ حساب ڪتاب ـ ڪاروبار. (صفت). سچ ـ حقيقت ـ برابر ـ ٺيڪ ـ درست ـ صحيح. (حساب ۾) لاڙپاڙ ـ لٽ پٽ ـ صاف ـ هڪجهڙو.
● وَهِنُوارُ ٿيڻُ: برابر ٿيڻ ـ صاف ٿيڻ ـ هڪجهڙو ٿيڻ ـ لاٽ پاٽ ٿيڻ.
ـ وَهِنُوارُ جوڳِيُ ع وَهِنُوارُ جوڳِيُون؛ ث. صفت. برابر ٿيڻ جهڙي. وڪاءَ جوڳي.
ـ وَهِنُوارُ ڪرڻُ: برابر ڪرڻ ـ ليکو صاف ڪرڻ.
● وَهِنوارڪو ع وِهِنُوارڪا: ذ. صفت. حساب ڪتاب موجب ـ برابر ـ صحيح ـ درست ـ ٺيڪ.
ـ وَهِنُواريُ: ڏيتيءَ ليتيءَ ۾ ـ ٺيڪ طرح ـ وهنوار وارو ـ ليکي جي ڳالهه. عام طرح ـ روزمره جو. سڌو مائهو ـ سڌريل ـ غريب نواز. (ت).

ـ وَهِنُوارِيُو ع وَهِنُواريا: ذ. صفت. وهنوار وارو.
ـ وَهِنُواريُ وَهِنُوارُ: ليکي چوکي ۾ برابر ـ ڏيتي ليتي صاف.
● وَهَنُ: مصدر. (سن. وَهَن = وَهَڻُ). پاڻي وغيره جو روان هجڻ ـ هلڻ ـ پنڌ ڪرڻ. هارجڻ ـ نڪرڻ. ڪِر ڪرڻ ـ ڳُهڻ ـ سخت پورهيو ڪرڻ ـ پاڻ پتوڙڻ ـ محنت ڪرڻ. سمڻ ـ سيمون ڪرڻ. ڪپ جو ڪنهن شيءِ تي وَهڻ يا هلڻ. وڃڻ. (ث). ڀڄڻ. ندي. (ذ). ڪُوڙو ـ وسي ـ واهڻ ـ بستي. (وهيو ـ وهندو ـ وهيل). (رستي جو وهڻ: رستي تي برابر آمدرفت هڻڻ).
ـ وَهَڻُ ع وَهَڻِيُون: ث. ويهڻ جو نمولو ـ وَهڪ.
ـ وَهبِيُ آڇڻُ: لنگهي اچڻ ـ هلي اچڻ.
ـ وَهِيُ وات: وهندڙ وات ـ عام رستو ـ آڏت.
ـ وَهِيُ وِڃڻُ: ترڪي وڃڻ ـ ڇڏائي وڃڻ ـ ٻاهر لکري پڃڻ يا وڃڻ ـ هليو وڃڻ ـ (وات مان ڪو لفظ) نڪري وڃڻ.
ـ وَهِيُ وِيل ڪَرڻُ: مدد ڪرڻ ـ لاتو نياڻڻ ـ ڪِر پورو ڪرڻ ـ راضي رکڻ.
● وَهَڻُ ع وَهَڻ: ذ. (سن. وَس = وَهَڻ). پاڻيءَ جي وهڪ ـ وهڻي ـ وهڪرو. واهڙ ـ درياءَ ـ درياءَ جو پيٽ. مجراءِ. واهڻ ـ ڳوٺ ـ بستي ـ وستي.
ـ وَهَڻائِيُ: ذ. واهڻائي ـ ڀهراڙيءَ جو ـ ڏهقاني ـ ڳوٺاڻو ـ واهڻي.
ـ وَهَڻِ وِلوڙڻُ: ڪنهن شيءِ جي ڳولا ۾ پنهنجو پاڻ پتوڙڻ ـ گهڻا ڪشالا ڪيڻ.
ـ وَهِڻِيُ ع وَهِڻِيُون: ث. ڳوٺ ـ بستي ـ وستي.
● وِهِڻُ: مصدر. (سن. وِ ش. ف. نِشَسَّتَنَ = وِهِڻ). ويهڻ ـ ڪُٽي ڪوڙڻ ـ تشريف رکڻ ـ رهڻ ـ ٽکڻ ـ سهڙڻ ـ سَهڻ ـ جناءُ ڪرڻ ـ ترسڻ. (ضد. آڻڻ). (ويڻو ـ وهندو ـ ويڻل).
ـ وِهِڻُ (مڪتب ۾): سکول ۾ داخل ٿيڻ ـ حاضر ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِهَڻ وِجَڻُ: عذر خواهي ڪرڻ يا ڪنهن ڪم لاءِ اڇڻ ۽ وِجڻ.

— وِهَڻِيُ ۽ وِهَڻِيُونُ: ث. ويهڻ جو نمونو- وهڪ- هڪ هنڌ ويهڻ واري حالت. ويهڻ جي جاءِ (ڪرسي وغيره). (اسم خاص). تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه.

● وَهُوءُ: ذ. نار جي هڪ ڪاڻي (جنهن تي چٽ ڪڙو ڪجي).

● وَهُو ۽ وَهُونُ: ث. (ٻرا. وهو. سن. وڌو). گهر جي ڄاتين ۾ جوان يا ننڍي عمر واري زال- زال. ٻت جي زال- ننهن- زال. (سن. واهه = وهندڙ). هار ڏيوئندڙ يا ڪم ڪندڙ جانور- وهندڙ- وهيل- هريل. وَهڻ لائق. محنتي. چٽو. (ت).

— وَهُو ڏيَڪُو: ذ. نَفر- نوڪر. هريل ڏيکو.

— وهُو ڪتيڻ: آڻ يا ڏيڻ وغيره ڪي وهائڻ لاءِ اڳ ۾ ڪهيڙ ڏيڻ- ڪم ڪيڻ. ڪهيڙڻ.

● وَهُوارُ ۽ وَهوارَ: ذ. ڏسو وهنوار.

● وِهُوانڊ (ت): ذ. چوڻ جو اثر- ارادو- خيال.

— وَهُوانڊ وَهَڻُ: چوَڻ جو اثر ظاهر ڪيڻ.

● وَهُو داڻو (ت): ذ. اک جي بيماري جو هڪ قسم- ڦلو.

● وَهوڙڻُ: مصدر. (سن. وهرڻ = ڳولڻ). رلڻ- ڳولڻ- ووڙڻ. وقت ڪاٽڻ- گهارڻ- گذارڻ- فرحت وڻڻ. (وهوڙيو- وهوڙيندو- وهوڙيل).

● وَهُوَلَ ۽ وَهُولُونُ: ث. دهل جي وچت جو هڪ قسم- شاديءَ جي لاڄ لاءِ دهل جي وچت.

— وَهول ڳائِڻُ: بيڪار وينو رهڻ- نڪمو ويهڻ. واول وڃائڻ.

— وِهُو نُٽائِيُ: صفت. سن. وِنشت). ويهه پيرا.

● وِهُونُ: ذ. صفت. ويهه پيرا- ويهونُ.

— وِهُونُڏو ۽ وِهُونُڊا: ذ. ويهه پيرا وڌيڪ- ويهونُ.

● وَهِيُ ۽ وَهِيُونُ: ث. (سن. وَيس = عمر). عمر- جوبن- جواني- اوسٽا- جمار- وقت- عرصو- ٿهي. هندن جي حساب جو ڪتاب- هندي. قوت.

— وَهِياڻِيتو ۽ وَهِياڻِيتا: ذ. وهي وارو- جوان- جوبن وارو.

— وَهِيُ جا ڏارَ: موهيڙا- جوانيءَ جا آثار.

— وَهِيُ جانُڇَڻُ: ليکي چوکي ڏسڻ لاءِ هندي يا ڪتاب اٽلائڻ- وانچڻ- ڪوڻ- ڏسڻ.

— وَهِيُ وِجائِي وِهَڻُ: جواني خلاص ٿيڻ- پوڙهو ٿيڻ.

— وَهِياتِرو ۽ وَهِياتِرا: ذ. صفت. وات ڳاڙهو- گيرپياڪ- ننڍو- ۸ يا ۹ مهينن جي عمر جو ٻار.

● وَهِيلَ ۽ وَهِيلُونُ (ڪ): ث. مڇيءَ جو هڪ قسم- وڏيل مڇي.

● وَهِيلِيُ (ڪ): ظرف. سگهو- جلد- تهتا- جهٽ پٽ.

● وَهِيٺُو ۽ وَهِيٺا: ذ. صفت. (سن. وَش). تابع- اختيار- محتاج- هٽ وس- قابو ۾- آڌين- ماتحت- تلميذ- ڪانيارو- پٽدل- وس ۾- ٻلهي. نيازمند. ٻئي جي آڌار يا آسري تي- ٽيڪ تي. (ت). (ث. وَهِيٽي ۽ وَهِيٽِيونُ).

● وَهِيو ۽ وَهِيا: ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم. ٻنين مان پڪين ڪي پڃائڻ لاءِ هڪ قسم جي هڪل. (سن. ويستيس = شاهوڪار). تمام شاهوڪار- دولت مند- ڏنوارو- سائو- آسودو- سکيو- ونهيون- وهيون- وارث. سينگاريل- برسيل- ٺهيل.

● وِئِتَڻُ: مصدر. (ڪپڙا) ڪٽڻ- ڪترڻ- وهٽڻ. ماپ ڪرڻ- ويٽ ڪرڻ.

— وِئِتَ ۽ وِئِتُونُ: ث. وهت- ماپ. ڪٽ. بيهڪ.

● وِئِجِيُ: اسم خاص. تعلقي ڪڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وَئِدُ ۽ وَئِدَ: ذ. (سن. وئيديه = وَئِيدُ). حڪيم- طبيب- ڊاڪٽر.

— وَئِدڪ: ذ. علم طب- آيرويد- وئيدڪ.

● وَئِرُ ۽ وَئِرَ (ت): ذ. ڏڻ. عيش- موج. ڪپڙي جو هڪ قسم (ت). وائل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وَٹيرُ ڪرَڻُ: شيءِ جو سَٽي ڪائڻ - وقتي ڪائڻ.
= وٹهيرُ ڪرَڻُ: ڪاڏو مٽائڻ. خوشي وچان ڪائڻ.
● وَٹيرَتُ ۽ وَٹيرَتَ: ذ. (سن). اجايو - بيڪار - نڪمو - ناڪام - بي فائدو - ٻڌا مطلب - فضول - رائيگان - ناڪارو - ناڪارُ - برباد - بيسودو - بيسود - ويران.
= وَٹيرَتُ وَجَڻُ: بيسود وڃڻ - بيڪار ثابت ٿيڻ.
● وَٹراجُ ۽ وٹراجَ: ذ. سارين جو رونبو - وهراج - وهر - رونبو.
● وَٹيراڳُ ۽ وَٹيراڳَ: ذ. ويراڳ - فراق - وڇوڙو - جدائي. پريشاني. عشق - محبت - الفت. (ت).
= وٹيراڳِي: ذ. محبتي - عاشق.
● وَٹيرَڻُ: مصدر. ڇٽ جو پاسن کان سڙڻ يا ڏکڻ. (وٹريو - وٹريندو - وٹريل).
● وَٹڙَڻُ: مصدر. جاچڻ - ڏسڻ - سنياڻڻ - ڳولڻ - خبر وٺڻ - ڏونڍڻ - تلاش ڪرڻ - ووڙڻ. (وٹڙيو - وٹڙيندو - وٹڙيل).
= وَٹڙَ ۽ وَٹڙُونُ: ث. ڳولا ڦولا - ڏونڍَ - تلاش - جاچ جوچ - لٹرڻائي - سنيار.
● وٹڙِيُ ۽ وِٹڙِيُونُ: ث. نڍوڪوهه - ڪوهي.
● وِٹِنسَ ۽ وِٹِنسَ: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● وٹِشُ ۽ وَٹِشَ: ذ. (سن. وٹيشيہ) آريسن جي چئن ورنن مان ٽيون نمبر واپاري طبقو - آباد گار - ڪاسبي (رگ ويد ڪ واري زماني ۾ هزار يا وڌيڪ ڳوٺن جو ميڙ "وش" ڪوٽبو هو ۽ خود اتي جا رهاڪو ۽ "وش" سڏبا هٿا. جنهنڪري "وش" جي معنيٰ ٽي عام ماڻهو. ٻوءِ جڏهن "چار ورڻ" ٿيا تہ انهيءَ وش لفظ مان "وٹش" لفظ ٿهيو). (هندن جي تاريخ ١٩).
● وَٹِشا، وَٹِشيا ۽ وَٹِشائُونُ، وَٹِشيائُونُ: ث. (سن. وٹيشا) چڪلي جي عورت - بد پيشي عورت - ٻيهوده عورت - ڪسبياڻي - رنڊي - ڪچري - مچلي.
= وٹِشالِيہ: ذ. بدپيشہ عورتن جي رهڻ جي جاءِ - رنڊين جو اڈو - چڪلو - لال بازار.
● وَٹِڪَنڈَ: ذ. جنت.
= وَٹِڪَنڈَ واسِيُ ٹِيَڻُ: خلد نشين ٿيڻ - رحلت ڪرڻ - لاڏاڻو ڪرڻ - وفات ڪرڻ - ڏڪي ڏانهن وڃڻ - برقعو مٽائڻ - مري وڃڻ - اڳئين جهان جا ڻ وسائڻ.
● وَٹِڪَڙَ ۽ وَٹِڪَڙُونُ (ت): ث. بدچال عورت.
● وِٹَلُ ۽ وِٹَلَ: ذ. صفت. چٽُ ٽيل - نابود - نيست - برباد - گم ٽيل - هٿان نڪتل (شيءِ).
● وِٹَمُ ۽ وِٹِمَ: هار جڻ واري حالت - ويم.
● وَٹَنُ: ذ. بيزار - تنگ.
= وٹَنُ وَجَڻُ: بيزار ٿيڻ - ڪڪ ٿيڻ.
● وَٹِنڈِيُ وائبيُ ۽ وَٹِنڈِيُونُ وائِيُونُ: ث. واهيات گفتگو - عام افواهہ.
● وٹِنسُ، وَٹِنسَ: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.
● وَٹِنسُ ۽ وَٹِنسَ: ذ. لوهار کي اوزار جو هڪ قسم - سُوگهرو - سُونگارو. (ن - بلوچ).
● وَٹُنُ ۽ وَٹُنَ: ذ. ڪپهہ جي پوک جو هڪ قسم - ونڻ - ڦٽي جي پوک.
● وَٹوڙَڻُ: مصدر. ڳولڻ - وِرَنهڻُ ڪرڻ - وينچائڻ - ووڙڻ - وهوڙڻ. (وٹوڙيو - وٹوڙيندو - وٹوڙيل).
= وَٹوڙَ ۽ وٹوڙُونُ: ث. ڳولا - جاچ جوچ.
● وَٹُونُ: ظرف. هرڪنهن ڪم ۾ گوٹناڻي ڪرڻ واري حالت - ويجهو نہ اچڻ واري حالت - پري.
= وَٹُونُ وَجَڻُ: پري پوڃڻ - ٿهڻ.
● وَٹُونڙا: اسر خاص. هڪ ذات هو نالو.
● وِٹُونڙُ (ت) ۽ مصدر. (ڏڏُ) وِلوڙڻ - جهڪڻ. (وٹوٹيو - وٹوٹيندو - وٹوٹيل).
● وَٹِي بَهادُرُ: اسر خاص. تعلقي ٽنڊي ماڪي ۾ هڪ ڏيهہ جو نالو.
● وَٹهيدُ ۽ وَٹهيدَ: ذ. (سن. وٹيديہ > وٹيد) حڪيم - طبيب - ڊاڪٽر.
= وَٹهيدَڪَ: ذ. وٹدڪ - علم طب - آيرويد.
● وِيءُ ۽ وِيءَ: مال چرڻ جي جاءِ - چراگاهہ - سٽي زمين - ساوڪ - سائو ميدان - چمن - سائو باغ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

وَس ـ موڪ. عمل ـ طريقو. سؤدو. قاعدو ـ قانون. ڏنڊو. گهٽو. وڪر. ليکي. هنر. علم. (سر ڪلياڻ ـ گر).

ـ وِيءُ وَسائِنُ: وڌ ڪرڻ.

ـ وِيءُ وِهائِنُ: دستور العمل ڪرڻ. وڌ يا سؤدو ڪرڻ. (سنڌي اصطلاح).

ـ وُيِ: اسم خاص. ضلعي دادو ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِيائُو ع وِياتُو: ذ. صفت. ويائل (ڪٻوٽ وغيره) ـ پيدائش جو ويائو (گهوڙي وغيره).

ـ وِيائو ع وِياتا: سائنجو ـ عورت جي ويم جي علالت وارو وقت.

● وِياپَڪُ ع وِياپَڪَ: ذ. صفت. پسريل ـ پکڙيل ـ هرڪاءِ حاضر ناظر: سرو وياپَڪُ.

ـ وَياپِيُ: (سن. آپ = حاصل ڪرڻ). محيط ـ گهيرو ڪندڙ.

● وِياجُ ع وِياجَ: ذ. (سن. وياج = نڪي). اُڌاري ورتل رقم تي ڏنل وڌيڪ پئسا ـ سُود ـ فائدو ـ منافعو ـ ميتي. نڪي ـ دولاب ـ فريب.

ـ وِياجَ جو اکهه: گهاٽي واڌي.

ـ وِياجُ خور ع وِياجَ خور: ذ. لاپخور ـ وياج خور. گِرو وياج ڪاڙو. لاپر.

ـ وِياجُخوريُ ع وِياجُخوريُونُ: ث. لاپخوري ـ سود خوري.

ـ وِياجيرُو ع وِياجيروُ: ذ. صفت. وياج تي ورتل يا ڏنل.

● وِياڇنُ: مصدر. ڪنهن جي ڪن جو ذڪر ڪرڻ.

ـ وِياجُ ع وِياچَ: ذ. وِرونهه ڪرڻ.

ـ وِياڇنُ: (سن. واڇ). واڇ ـ چوڻ ـ اورڻ ـ

"وچن سين وينِي سُور وياڇي سهڻي."
(سر سهڻي ـ گر)

ـ وِيارُ ع وِيارَ: ذ. اسم خاص. ورزش ـ ڪسرت ـ راند ـ کيل ـ کيڏ. طعنو ـ ڏوڻ. ڏوراپو ـ مِهڻو. وين ـ عتاب.

● وِيارنُ: مصدر. ڦولهڻ ـ سيرون ڏيڻ. جدا ڪرڻ ـ (وات سان يا هٿن سان) منجهيل شيءِ کي سلجهائڻ يا جدا ڪرڻ.

"رات و ياري ولڙيون ٻر ڪيائين پاس."

ـ وِيارُوُ ع وِيارا: ذ. اسم. نيرن ـ نيرڻ ـ ناشتو ـ صبح جي ماني. ڪاڏو پيتو.

ـ وِياس: ٿر ۾ رهندڙ برهمڻ جي هڪ ذات جو نالو.

ـ وِياسِڙا: ٿر ۾ رهندڙ هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● وِيا ڪَرنُ: (سن.) بولي ـ زبان جو علم ـ گرامر ـ بوليءَ جو صرف ۽ نحو ـ بوليءَ جو قاعدو. سمجهائڻ ـ ڪولي ٻڌائڻ ـ بيان ڪرڻ.

ـ وِيا ڪَرِڻِ: ث. اسم. صرف نحوي.

● وِياڪُلُ ع وِياڪُلَ: ذ. صفت. هلاڪ ـ هٿلاڪ ـ پريشان ـ حيران ـ ششدر ـ ويڇون ـ بتليل ـ ڏکي ـ مصيبت زده ـ آزاريل ـ سست ـ غمگين ـ منجهيل ـ بيحال ـ تڪليف هيڻ ـ بي آرام ـ آسڪ.

ـ وِياڪُلتا ع وِياڪُلتائُونُ: ث. رولو ـ جنجل ـ مونجهارو ـ پريشاني.

ـ وِياڪُلُ ڪرنُ: مصدر. ڪاوڙائڻ. تڪليف ڏيڻ. ڏُهڻ. ٻائي ڪڍڻ ـ ڪلپائڻ ـ دِق ڪرڻ ـ رنجائڻ ـ چيڙائڻ ـ پريشان ڪرڻ ـ ڏکي ڪرڻ ـ آزار ڪرڻ ـ ڏکوئڻ ـ ايذائڻ.

ـ وِياڪاڻُ: مصدر. (سن. وياڪيان = سمجهائڻ). سمجهائڻ ـ بيان ڪرڻ ـ پڌائڻ ـ هدايت ڪرڻ.

ـ وِياڪِيانُ ع وِياڪِيانَ: تقرير ـ گفتگو ـ ٻات ـ ليڪچر ـ وعظ.

● وِيامَنُ: مصدر. ڪنهن ٻار کي جنم ڏيڻ ـ ٻار جمڻ ـ چٽڻ ـ ٻير لهڻ.

● وِيانُهَنُ ع وِيانُهَنَ: ذ: شادي ـ وهاڻ.

● وِياءُ ع وِياءَ: (سن. وي = جنم) اولاد ـ ٻارُ ـ صغير ـ ڪکو ـ ٻالڪ ـ معصوم ـ ڪينگو ـ ٻچو ـ ٻُڌ ـ بنياد ـ نسل ـ وِيارا ـ پُريون ـ پيڙهيون ـ خاندان ـ ڪُٽم ـ قبيلا ـ ڪٽنب ـ آکهه ـ ڪهول ـ ڪل ـ ڪر ـ سکي جو جمڻ. ٻچا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"سَنْها پاڻ مَ سپ وياءِ واسينگن جا، جنهين جي جهڙپ هاڻي منڌان ٿي نه چري."

ـ وِ يابَلَ ۽ وِ يابَلُونُ: ث. ويائيل ـ ويامل ـ (عورت يا مادي) ـ چُنڀل.

● وِ يٹ (ڪ): ث. ٺولي ـ مسخري ـ "چورن وِيت مچائي ڏني آهي."

ـ وِ يٹ وِ يٹ: وَت وَت؛ اسم. (ع. وطواط). هڪڙو جهرڪيءَ ڪان ٻه ننڍڙو پکي.

ـ وِ يٹُ پتِيُ: (سن. وٹيتپت). اشتقاق وارو.

● وِ يتَر ۽ وِ يتَرَ: ذ. ظرف. اڃان ٻه وڌيڪ ـ تمام گهڻو ـ حد زياده ـ تمام جهجهو ـ وري. وڌيڪ ۽ اجايو وڌيڪ ـ زيادتي. (حرف جملو). پر ـ ليڪن ـ مگر.

ـ وِ يتَروُ ۽ وِ يتَرا: اسم. سُڌير. وڏ. افضل.

● وِ يتَرِيُ: اسم خاص. دوزخ جي هڪ وادي. (لدي).

● وِ يتَرڙو ۽ وِ يتَرڙا (ث): ذ. (قسم سندي جُتي). ويتَرڙو. جوتهي جي تر جو. زناني سليپر جو ترو.

● وِ يتَرِڙوُ ۽ وِ يتَرِڙا (ل): ذ. واهيات.

"تون ته ڪو وِيتَرِڙو آهين."

ـ وِ يتَرِڙيُ ۽ وِ يتَرِڙيُونُ (ل): ث. واهيات. وٺوالد.

"وِ يتَرِڙي زال نه اوڙي چگي نه ڀاڙي."

● وِ يتَ وِ يتَ: ث. [وهتَ>وهتَ=ويتَ]. هاريءَ جي پوک جي ڪم لاءِ رٽا.

ـ ويت ڪرڻ: هاري جي پوک جي ڪم لاءِ رٽا ڪرڻ.

● وِ يٹَ ۽ وِ يٹَ: ث. رٽ ـ منصوبو ـ تجويز ـ پَيِنٹَ.

● وِ يٹَرُ ۽ وِ يٹَرَ: ذ. اسم. ڪٿي جي چٽ

● وِ يٹَنُ: مصدر. ڏارڻ ـ هارڻ ـ ٻڪيرڻ ـ ڪنڌ ڀرڻ ـ ڪنڌائڻ ـ چڙوچڙ ڪرڻ ـ وڪيڙڻ ـ چتارڻ ـ چٽڻ. ڦيرائڻ.

ـ وِ يٹو ۽ وِ يٹا: ذ. اسم. (انگ). هڏ ـ گهڙي. ويڙهو. ويڙهيل بستري جو گول گٹو.

● وِ يٹَ ۽ وِ يٹُونُ: ث. اسم. ويٺي ـ ويهڪ ـ ويهڻ جو نمونو ـ رهائش ـ گهر ـ مڪان. ٻيڪ.

"سرهيون سهي سرتيون وطن جنهين ويٹ."

ـ وِ يٹَڪَ ۽ وِ يٹَڪُونُ: ث. ٻيل گاڏيءَ جو هڪ حصو. (جنهن تي گاڏير گاڏي هلڻ وقت ويهندو آهي).

ـ وِ يٹَلُ ۽ وِ يٹَلَ: ذ. اسم. رهندڙ ـ رهاڪو باشندو ـ رهواسي. (صفت). ٻڌل پيت ـ جهڪيل پٽ.

ـ وِ يٹَنُ ۽ وِ يٹَنَ: ذ. سامان. هلڻ بستر. پوش ـ ڇهه. ويڙهڻو. بچڪو. اوڍڻ. مٿان ويڙهڻ جو ڪپڙو ـ اوڍڻ.

ـ وِ يٹُو ۽ وِ يٹا (ڪ): ويهڻ مان زمان ماضي. هڏ ـ ڪٹڙي ـ موڙي. هڏل سامان سڙو.

ـ وِ يٹُوڙوُ ۽ وِ يٹُوڙا: ذ. صفت. (سن. وش). ٻيٹَلُ.

ـ وِ يٹي ٻُڪي ٻاڻ: ٻاهران اچڻ ڪان ٻوءِ مُٺ پيڙي آن م ڦوڪڻ جو دستور. (سر ديسي ـ گر).

ـ وِ يٹهي ماٹُهُنُ: سومهياڻي ـ عشا جي وقت ـ سنجهي.

● وِ يٹَهُ (ل): غم ـ ڏک.

● وِ يجاڙوُ ۽ وِ يجاڙا (ث): لنڊ وپار.

● وِ يجُ ۽ وِ يجَ: ذ. اسم. (سن. وِد = ڄاڻڻ، وِيدِيَ ـ ويج. پرا. ويجو). ڊاڪٽر ـ حڪيم ـ طبيب ـ ڄاڻو. ڏاهو ـ ويجو ـ مرض شناس. دوا دارو ـ علاج.

ـ وِ يجاڙو ۽ وِ يجاڙا: صفت. (سن. وَدْيَ). طبيباڻو ـ ويجڪو ـ طبي ـ طبيب جو ـ حڪيم جو.

ـ وِ يجُونُ: ويجن يا طبيبن ڪان.

ـ وِ يجَنُونُ وجَنُ: ڪالهه ويجن هٹان نڪري وڃڻ. طبيبن جو ايءَ وس ۽ لاچار ٿيڻ.

● وِ يجَنُ (ڪ): مصدر. وڪڻ ـ ويچڻ.

● وِ يجهَ ۽ وِ يجهُونُ (ل): ث. اسم. جَمَ م زيادتي ـ اولاد جي گهٹائي. واڌ. پکيڙ. فَراخي ـ برڪت. لَهربهر. اقبال. چڙهتي. طالع. سڌائي. سُکائي. سُک. سمپرا ـ سمپت. ٽُنگ.

ـ وِ يجهائيُ ۽ وِ يجهاڏيُونُ: وڌائي ـ اِنگهائي.

ـ وِ يجهَ وِ جهَنُ: (مشاورو) واڪارو ڪرڻ ـ اضافو ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وِ بجهڙ: عزازت. شراکت - لاڳاپيل.
● وِ بجهڻ: وبجهڙائي مـ.
● وِ بجهو ع وِ بجها: ذ. صفت. اوڏڙو - نزديک - وبجهڙو. ڏاندن کي آتي جو آتي ورائڻ.
= وِ بجهائي ع وِ بجهائيون ث. اسم. قرابت - اوڏڙائي - نزديکي.
= وِ بجهو کوجهو ٿيڻ: دوستي رکي دشمني کرڻ.
= وِ بجهو نہ وجڻ: اهو کم صفا ڇڏي ڏيڻ.
= وِ بجهي چک (ل): وبجهڙائي. ٽورڙا ڏينهن. "آءٌ وبجهي چک مـ اوهان وٽ کونہ ايندس".
● وِ بجهيار: اسم خاص. ضلع ٺر ننگر پارکر مـ هک ديهہ جو نالو.
● وِ بچاڻ ع وِ بچاڻا: ذ. اسم. وياڄڻو - تاويل - (خواب جي) تعبير - سمجهاڻي - معبّري.
= وِ بچاڻو ع وِ بچاڻا (ت): ذ. پچاڻو ڪري اڇڻ. خيال ڪرڻ - ڳالهہ جو مطلب سمجهڻ. قال. "سون اڄ وبچاڻو وجهايو هو جنهن مان اها خبر ملي".
= وِ بچائي: غور سان جاچڻ "آياٽو چوي سياڻو وبچائي".
● وِ بچارڻ: مصدر. (سن. چر = هلڻ) خيال ڪرڻ - سوچڻ - جاچڻ - غور ڪرڻ - فکر ڪرڻ - تصور ڪرڻ - تامل ڪرڻ - عقل لڳائڻ - تميز ڪرڻ - هنڌائڻ - تورڻ تکڻ. (خيال مـ) پهڻ - آراڌڻ - جتائڻ. قياس ڪرڻ. ستارن جي جال ڏسڻ.
= وِ بچارڻ ع وِ بچارڙ: ذ. اسم. (سن. چر = هلڻ) (وچار) - خيال - راءِ - سوچ - غور - خوض - ڏيان - فکر. ارادو.
= وِ بچار وانڻ ع وِ بچار وان: وبچاري - سياڻو - ڳاڻو - سمجهاڻ - ڏکهي نظر رکندڙ - دوراندیش - عاقبت انديش - متفکر - دور بين لڳاه رکندڙ. قياسي.
= وِ بچارڙ وِ جهندڙ: فيصلو ڪهرندڙ.
= وِ بچاري: خيال ڪندڙ.
= وِ بچار يل: (سن. وچارت) سوچيل - خيال ڪيل - وچار - ارادو ڪيل.
= وِ بچارينڊڙ ع وبچار ينڊڙ: (سن. وچارک) خيال ڪندڙ - سوچيندڙ - ڏياني - خيالي - سوچ وبچار مـ هيل - تشويش وارو.
● وِ بچارو ع وِ بچارا: ذ. صفت. بيوس - اي حيلي - اي وسيلي - بي واهو - بيڪس - نڏڪو - بي پهچ - بيچاره - آوس - لاچار - عاجز - نيڙرو - آهالو - آڌين. ڪمبخت - نياڳو - بدبخت - ڪرم هيڻ - ناسراد - نيڙورو - آدورو - ڪم نصيب - غريب - مسڪين - محتاج. آهلير - مسخرو - لاترو - نقال - ٺولي ڪندڙ. خوش طبع - مزاحي. اهل - چبڙ.
= وِ بچارا ڏيڻ: اهل ڪرڻ - نقل ڪرڻ - وبچارڻ - چبرائڻ.
= وِ بچارا ڪيڻ: اهل ڪرڻ - چبارا ڪيڻ - چب ڪيڻ.
= وِ بچارائي: ث. اسم. لاچاري - اڻ سرندي. گهرج - ضرورت - حاجت.
● وِ بچاڙ ع وِ بچاڙ: ذ. اسم. هک جانور جو نالو.
● وِ بچانڊڙ ع وِ بچانڊڙ: ذ. اسم. وبچو - وٽي - وبچو - سنڊو - وچوٽي - چيٽي - ناڱو.
= وِ بچانڊڙ: فرق - وبچو - وبچو - تفاوت.
● وِ بچڻ (ڪ): مصدر. (هـ. بچنا = وکٽڻ) وکٽڻ (وبچيو - وبچيندو - وبچيل).
= وِ بچو ع وِ بچا: ذ. اسم. وبچون - وبچنون. شفيع. پڪڙيل هالڪ - ثالث - ٽياکڙ. مائٽي ڪندڙ. وچ مـ پوندڙ. دست اندازي. گول وڙهيل ڪپڙو وغيره (جو ٻئي وقت ان جي ٻن ڏکين جي وچ مـ انهن کي گڏجڻ کان روڪ لاءِ ڏجي).
= وِ بچوهو ع وِ بچوها: وچ وارو رسو.
= وِ بچوها پتڻ (جاءِ): وچ وارا اٿهہ پٽڻ.
= وِ بچوٽو ع وِ بچوڙا: ذ. اها نشاني جا تندِ جي وچ يا ٽئين حصي مـ وجهجي. لائي ۽ نائکي يا ٻن نائکن جي وچ مـ جيکو نندو ٻن چورس يا مستطيل پاريءَ ناهڻ لاءِ ڪيو جي.
● وِ بچ ع وِ بچون: اسم. (سن. و = بلکل + چد = پرزا، ٻيڻ) ڇينڻ - ٽڪر ٽيڻ - پرزا پرزا - ذرا ذرا. جدا. فراقي - وچوڙيل - غمگين - دکي -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پريشان ـ کٽکاد ـ تنگ ـ آفت زدو.
"حوصلو حيرت ۾ ويڇون ٿي ويو".
ـ ويڇوڻ ٿيڻ: هٿان نڪري ويڻ. ڪهڙجي پاڻي ٿيڻ. تمام گهڻو ڏک محسوس ٿيڻ.
ـ وِيڇوڻ ڪرڻ: جدا ڪرڻ ـ علحدو ڪرڻ.
● ويچار ع ويچارَ: ابي عقل.
ـ وِيچاهڙ ع وِيچاهڙون (ل): ث. جهيڙاڪ. رولاڪ. نياڳي.
ـ وِيچو ع وِيچا (ڪ): ذ. فرق ـ تفاوت ـ سنڌو ـ وٿي ـ علحدگي ـ مفاصلو ـ وچوٿي ـ دوري. پريشاني.
ـ وِيچي ع وِيچِيئون: واندڪائي.
ـ وِيچارڪتڻ (ڪ): پري پري رهڻ ـ لاڳاپو نه رکڻ.
ـ وِيچاوڇهڻ (ڪ): دشمني ڦهلائڻ ـ هيرا وڇهڻ ـ آٻيون سٽيون ڳالهيون ڪرڻ ـ بهانا يا رندڪون وڇهڻ. اجايو بحث ڪرڻ ـ ڪوڙا سبب پيش ڪرڻ.
ـ وِيچاوِساڙڻ (ڪ): معاف ڪرڻ ـ ڪٿي ڪي وساري ڇڏڻ. دل مان ڪڍي ڏيڻ.
ـ وِيچائيتو ع وِيچائِيئا (ڪ): ذ. صفت. فرقائتو. ٽوڙو پنڊ پري. ويچو يا وٿي ڏيڻ.
ـ وِيچوڪرڻ: جدائي ڪرڻ.
ـ وِيچوڇهڻ: جدائي ڪرڻ.
● وِيچهڙ: ث. بدافعالي ـ گدلي ـ غليظ ـ ميري ـ خراب لڇڻ واري.
ـ وِيچهڙو ع وِيچهڙا: اسم. ويچو ـ فاصلو ـ ويڇي ـ چيٿي ـ وچوٿي ـ ناغو. پٽ جو پڙدو.
● ويڊ ع وَيدَ: ذ. ڄاڻ ـ پروڙ ـ سمجهه ـ عقل. علم. بحثه راز. سوز. حڪيم ـ طبيب ـ ويدراج ـ طبابت ڪندڙ ـ ويدي. هندن جو هڪ مذهبي پوتر پستڪ ـ ڏرمي ڪتاب.
ـ ويداٽو ع ويداٽا: ذ. صفت. ويدڪو ـ ويدجو ـ طبيب جو ـ طبيباٽو ـ طبي ـ ويڇڪو.
ـ وِيدڪ ع وِيدڪَ: ذ. صفت. ويدچو ـ ويدڪو ـ يوناني طور دوا ڪندڙ ـ حڪيم ـ طبيب. حڪمت ـ علم طب.
ـ وِيدي ع وِيدي: صفت. وهامن ڏيوجي جو ڄاڻ شاستر ـ توحيد جو علم ـ هيڪڙائي جو علم. هندن جو ڏرمي پستڪ.
● وِيدانٽ: ث. (سن. وِيدانْتَ (اڪري معني) = ڄاڻ يا گيان، جنهن کان پوءِ ٻيو ڪو وڌيڪ گيان ڪونهي). هندو تصوف. ٻيدانت.
ـ وِيدانٽِي ع وِيدانْتِي: ذ. صفت. ٻيدانتي. ويدانت وارو ـ ويدانت جو مڃيندڙ يا پوئلڳ ـ ويدانت متي وارو ـ ايڪائي.
● وِيدن ع وِيدنُون: ث. درد ـ دڪ ـ تڪليف ـ اهنج ـ آزار. دشمني. (ت).
● ويڌ ع ويدَ: ذ. خلل ـ رخنو ـ ڇيهو ـ زيان ـ هاڃو ـ نقصان. ڏک ـ تڪليف ـ ڪٽنين جو گهاءُ. ظلم ـ قهر. ڏکائي ـ سختي. ويڙهه ـ دشمني. آزار ـ احوال. (ت). نالي ـ نالو ـ ڪسي ـ ڪترُ. گهارو ـ پنڊ. سَٽ ـ ٽُنڊ ـ ٽونڊ ـ ٻِرُ ـ ڏَرُ سوراخ ـ ڇيد ـ ٻِر ڪهل.
ـ وِيڌوهَڻُ: مشڪلات اچڻ ـ تڪليف ٿيڻ ـ سختي ٿيڻ.
● وِيڌُ ع وِيڌَ (ڪ): ذ. مَست ـ جوان ـ وڏو. ٿلهو ـ طاقتور ـ زور وارو ـ سڪهو.
ـ وِيڌَپ ع وِيڌَپُون: ث. مَستي ـ بيپرواهي. وڏائي.
ـ وِيڌَپائِي ع وِيڌَپائِيئون (ڪ): ث. مستي ـ ويڌپ.
ـ وِيڌَپِيڻو ع وِيڌَپِيڻا (ڪ): ذ. ويڌپ ـ مستي ـ وڏائي ـ بي پرواهي.
● وِيڌَڙ ع وِيڌَڙَ (ت): ذ. آڻ جاول ڏرتي.
● وِيڌَنُ ع وِيڌَنَ: ذ. ث. ظلم ـ ويل ـ قهر ـ ڏک ـ تڪليف ـ زهر ـ آهنج ـ ايذاءُ ـ آزار ـ دڪ ـ غم ـ مصيبت ـ آفت ـ آپدا. افسوس ـ بي انصافي ـ ناحق ـ ٻيڙا. زور ـ جبر ـ ڏاڍ ـ جٽ. حقيقت ـ ڳالهه ـ بيان ـ حالت.
● وِيڌَنُ: مصدر. وِنڌڻ ـ سٽڻ ـ سل ڪرڻ ـ ٽُنڊ ڪرڻ. (وِيڌِيو ـ وِيڌِينڊو ـ وِيڌِيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ويڏو چونڙو: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِيڏِيُ ع وِيڏِيُونُ: ذ. هندن جي شاديءَ ۾ برهمڻ جا ڏهرايل لفظ- برهمڻ جو ڏهرايل جملو- هندن جو نڪاح. مٽائڻ- ڦيرائڻ.

● وِيدُو ع وِيدا: ذ. وڏو ڏاهو- ٻيرجي آگوئي ۾ ڄاڻ جو هڪ زيور جو قسم.

● وَيُرُ ع وَيُرَ: ذ. مزو- لطف- چسهر- حظ.

● وِيرَ ع وِيرُونُ: ث. وقت- وهل- ڪاڏو- مهل- موقعو- ڪجهه وقت- پَلُ- ساعت- ڪِين- دم- گهڙي. فُرصت- واندڪائي- وارڪائي. (ڪ). چاڙو- ڳڙو (مڪئ جو).

- وِيرا: ظرف. يڪدم- هڪدم.
(سر مومل راڻو- گر).

- وِيرانُ وِيرِ: گهڙيءَ گهڙيءَ ۾- جيئن ٻوهه تيئن (وڏيڪ وغيره).

- وِيرانُ وِيرَ وَڌِ: گهڙي گهڙي گذرڻ سان زياده.

- وِيرا وِيرِ: ظرف. جيئن ٻوهه تيئن- وقت ٻوقت. وڏيڪ- چڱيءَ طرح- اڳ ڪان زياده.

● وِيرُ وَتارَ: ث. سدائين- هميشه- هر وقت- دم بدم- ڪنهن ۽ وقت- هردم- هرهر.

- وِيرُونُ تارُ: هر گهڙيءَ- پَل پَل- هر هلڪ.

- وِيرُونُ وِرائِڻُ (ڪ): ختما ڪرائڻ- ختما ڏيارڻ.

- وِيرِ وِيرِ: وري وري- هرهر- بارٻار- موٽي.

● وِيرَ ع وِيرُونُ: ث. (ع. مدّ) سچ يا چنڊ جي ڪشش سبب سمنڊ جي پاڻيءَ جو چاڙهو- وڏي لهر.

- وِيرَ وَهِيٽُونُ: ث. وِيرَ جي وَسَ ۾. (سر سهڻي- گر).

● وِيرُ ع وِيرَ: ذ. دشمني- بغض- ساڙو- ساڙ- حسد- ڪينو- وَنجوڪ- عداوت- ناسازي- نااتفاقي- وروڌ. بدلو- عيوض.

- وِيرپُو ع وِيرپا: ذ. ويرٽپائي- ويرٽهٽو- ويرٽهو- دشمني- ڪينو- ساڙ- بغض- ويڙ.

- وِيرُ جِيُ واتَ وَهَنُ: عداوت قائم رکڻ- دشمني هلي اچڻ.

- وِيرڪوُ ع وِيرڪا: ذ. صفت. ويس جو- وِيريءَ جو- دشمن جو- دشمنڪو- ويريائو- برخلاف.

- وِيرُو ع وِيرُو: ذ. صفت. ويرواروِ يا ويرونڊڙ- ويروَنُو- ڪاري- خاري- ڪُنڊو- ڪيڏي وارو- بُغضي- وِير جو (ڪر)- دشمن.

- وِيرُ وَنَڻُ: بدلو وٺڻ- عيوض وٺڻ- گُسير ڪيڻ.

- وِيرَ وَنُو ع وِيرَ وَنُو: ذ. صفت. وِيرُ- دشمني.

- وِيرُ وِهائِڻُ: ضد رکڻ- دشمني ڏارڻ- ڪينو رکڻ.

- وِيرُ وِيهائِڻُ: دشمني پيدا ڪرڻ. وِروڌُ پائڻ.

- وِيرِيُ ع وِيرِيُ: ذ. ويس رکندڙ- ويرواروِ- دشمن- ويرُو- بدخواه- مخالف. ويل- مَهل. پاڻيءَ جي ڪونهري- ڪُوهي. (سر ڪليان).

- وِيريءَ گهَرِ وِهانءُ ٽِيِيَنُ: ڏاڍو خوش ٿيڻ- دلي تمنا يا آرزو پوري ٿيڻ.

- وِيرِيَنُ جوُ واهَرُو ٽِيِيَنُ: دشمن سان ۽ پلائي ڪرڻ.

- وِيرِيُ وَيِجَنَٽِيُ: ٻار ڪي ڏنل ٻاراتو.

● وِيرُ ع وِيرَ: ذ. صفت. بهادر- پهلوان- جوڌ و جوان- سُورمو- سگهارو- بلوان- ڪوندر- طاقتور- مضبوط- جانڙو- سور وير- سورهيه- پلو- پلارو. سياڻو- عاقل- داناءُ. پاءُ- برادر- ابي امان جاڻو. جِنُ- پوت- ديو- راکاس.

- وِيرُاڙو ع وِيرُاڙا: ذ. صفت. سورهيه جو- پهلوان جو- سُورمي جهو- بهادرانه. جوڌو- ٻانڪو.

- وِيرُتا ع وِيرُتائُونُ: ث. سُورهيائي- پهلواني- بهادري.

- وِيرُ پَوَنُ: ويرڪيل- جِنُ پوڻ- پوت اچڻ.

- وِيرُ چَرِيُٽِرن: ذ. رَزُم جو بيان.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

━ وِيرُ کهيلڻُ: ذ. جنَ ڀيل وانگي کيل يا تت ڪرڻ.

● ويراتو: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِيراجُ ۽ وِيراجَ: ذ. پوک پوکڻ - روٹيو هڻڻ - ٻني ۾ ٻيجو هڻڻ. (ت).

● ويراجو ۽ ويراجا: ذ. درد - غم - دُکُ - ڏک. (ت).

● وِيرُاسَرُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِيراڳُ ۽ وِيراڳَ: ذ. ٻيراڳ - قطع تعلق - تياڳ - سنياس - دنيا ترڪ ڪرڻ يا تارڪالدليا ٿيڻ واري حالت - دليوي خواهش ڪان نفرت - دنيا ڪان ڪناره ڪشي. بي آرامي. عشق. فراق - وڇوڙو - غم - درد. روڳُ.

━ وِيراڳِڻ ۽ وِيراڳِڻُون: ث. ٻيراڳِڻ - فقيرياڻي.

━ وِيراڳِي ۽ وِيراڳِيُ: ذ. دنيائي خواهشن ڪان پري - وياڳ وارو - ٻيراڳي - سنياسي - فقير - تارڪالدنيا. عابد. زاهد. جوڳي. عاشق.

● وِيرُانُ ۽ وِيرُانَ: ذ. سُڃو - برباد - آجڙ - غيرآباد - ويران - آرڻ - آجاڙ - آجڙيل - ناهود - تباه. پامال - قتل - خراب. ڪنڊر - ڊڙا - غار - اداس - پريشان.

━ وِيرُانُ ٿِيڻُ: آجڙڻ - تباهه ٿيڻ - برباد ٿيڻ - غيرآباد ٿيڻ - پامال ٿيڻ.

━ وِيرُانُ ڪَرڻُ: برباد ڪرڻ - آجاڙڻ - پامال ڪرڻ - تباهه ڪرڻ.

━ وِيرُانو ۽ وِيرُانا: ذ. جهنگل - آجاڙ - اوجهڙ. غيرآباد جاءِ - وِيرانو - پَڊُ - پيڙو.

━ وِيرُانيُ ۽ وِيرُانِيُون: ث. سڃائي - تباهي - برباديءَ - آجاڙ.

● وِيرُا واهڻُ: اسم خاص. ٽر ۾ هڪ ڪوٽ جو نالو.

● وِيرُاهِبَ (ڪ): اسم خاص. هڪ ٿڻ جو نالو.

● وِيرُاهڻُ واهڻُ: اسم خاص. تعلقي لنگرپارکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِيرُجُ: ث. (سن. وِيرُ يه = منيِ) منيِ - ذات - نطفو - مڏي - بيرج.

● ويرڙو ۽ ويرڙا (ت): ذ. اسم خاص. پکيءَ جي هڪ قسم جو نالو.

● وِيرُوسِيُ (ث): اسم خاص. راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.

● وِيرَمَ ۽ وِيرَمَسُونُ: ث. (سن. وِ لنڀَ = وِ ير) وقت - مهل - ويل - ٽورو وقت - گهڙي. چرڪ - سِل وِل - ديرِ - اوير - ڪيسو - سيڙپ - اِلتو - ليت و لعل - ناغو. "آڏيندي ڏينهن لڳڻ ڏاهيندي ويرم نه لڳي" (چوٽي).

━ وِيرَمَ وِسارِي نَ وِهَنُ: ڪڏهن به دل تان نه وسارڻ - هر وقت ياد ڪندو رهڻ - هڪ پل به ياد کان غافل نه رهڻ - سدائين سڪ ۾ گذارڻ.

● وِيرَمَسُ ۽ وِيرَمَسِيُونُ: ث. ماڻهوءَ کي رت ڳاڙو ڪري مارينڌڙ جادو يا زهر.

━ وِيرَمَسُ هَڻَنُ: جادوءَ يا منتر سان هڪدم مارڻ (ماڻهو يا حيوان کي).

● وِيروُ ۽ وِيرا: ذ. (سن. وِ يلا > وِ لنڀ = وقت) وقت - ويل - ويلا - ٽاڙو - مهل - ويلو. ديرِ - اويرِ. وجهه - داءُ - وَکَڙُ - وارو - ڦيرو - موقعو. (ت). پيرو - دفعو - گهمرو. (ڪ). سانگو - خيال. (ت). واندڪائي - فراغت. (ت). پاسو - ڪنارو - ڪنار - ڪَپُ. (ت). (صفت). واندو - آزاد - چُٽل. (ڪ) (ث. وِيرِي ۽ وِيرِيُونُ).

━ وِيرا نَ هُجَنُ (ت): واندڪائي نه هجڻ.

━ وِيرِ سانُ (ت): ظرف. سانگي سان - اتفاق سان - موقعي سان.

● وِيرِي ۽ وِيرِيُونُ: ث. وِيرِ - ڪوهه. نديءَ ڪوهي. حصو - پاڳو. حد واري پٽ يا ديوار - حاطو. حجاب - پردو. جهنگ - ويڑهو. رڻ پٽ - سج.

● وِيرِي تي هَلَنُ (ڪ): ڪاڪوس لاءِ وڃڻ - جهنگ ڏانهن وڃڻ.

━ وِيرِي ڏِي وَجَنُ (ڪ): سُجَ ڏي وڃڻ. جهنگ ڏي وڃڻ. واهيات ٻڪڻ. اجايو ٻڪڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِيرِيءَ: ث. (سن. ويريه=منهي)منهي-مٽڏي- وِيڙج.

● وِيرِيڇَلُ ۽ وِيرِيڇَلَ: ذ. صفت. ويڙهيچل. دوست-محبوب.

"ويجهو آهي ونين کون، ويڙيچل وٽان".

● وِيڙُ ۽ وِيڙَ: ذ. (سن. ويشٹ = جهنگ) جهنگ- جهنگل. وٽن جو جهڳٽو- ويڙهه. جُوءِ- کوچو- گنجو- پيلهاڙو- پَن. ويڙهه- ويڙهو- هاڙو. مارن جو ملک. (مارئي- ڪُر).

- وِيڙِيڇَلُ ۽ وِيڙِيڇَلَ: ذ. صفت. ويڙهه يا جهنگ ۾ رهندڙ- جهانگي- مارو. محبوب.

"ويڙهيچل وطن ڏانهن واڳون وارينداَ".

- وِيڙِيڇُوءُ ۽ وِيڙِيڇا: ذ. صفت. ويڙيچل.

● وِيڙِهه ۽ وِيڙِهيڙُونُ، وِيڙِهُونُ: ث. لڙائي- جنگ- يُدّ- جُدّ- رَڙُ. جهيرو- ڏنڊو- رگڙو. گهاڻو جهنگ- ڪُتيل جهنگ. (ڪ). گهاڻو وٽ- جهُمٽ- جُوهو- جُهو. (اسر خاص). ول جو هڪ قسم- وٽن تي ٽيندڙ هڪ وَل.

- وِيڙهاتُ ۽ وِيڙهاتَ (ڪ): ذ. صفت. ويڙهاڪ.

- وِيڙَهاڪُ ۽ وِيڙَهاڪَ: ذ. صفت. جنگ ڪندڙ- وڙهندڙ- لڙاڪو. جهيڑائي- جهڳڙائي- ڏنڊائي- رگڙائي- معاملائي.

- وِيڙهاڪُو: ذ. صفت. وڙهندڙ- لڙاڪ. سورهه- پهلوان. (ڪ).

- وِيڙَهانڊِ (ت): ث. ويڙهه- لڙائي. جهيڑو- جهڳڙو.

- وِيڙُهُو ۽ وِيڙُهُو: ذ. صفت. ويڙهاڪ- لڙاڪو- لڙاڪ- جنگجو. جهيڑائي- رگڙائي- ڏنڊائي- معاملائي.

- وِيڙُهُو ڪهڻُو ۽ وِيڙُهُو ڪهڻَا: ذ. ويڙهو دُنبو- وڙهندڙ ڪهيڙو. جهڳڙائي ماڻهو.

- وِيڙُهُو ڪهڻو هُئڻُ: جهيڑاڪار هُڻ.

● وِيڙُهُ ۽ وِيڙَهُ: ذ. (سن. وِيشٹ = جهنڊ) جهنگ- جنگل- ٻيلو- گهاڻا وڻ- وٽن جو جهڳٽو- ويڙهو. ڪُهه جو هڪ قسم- مُنڊيءَ جو هڪ قسم- ويڙهي واري مُنڊي (جا خاص شاديءَ ۾ ڪم اچي). ڪورين جي اصطلاح ۾ اُٽيل ڪپڙي مان تاڪيو ڦاڙڻ بعد باقي ٽُرَ تي ويڙهيل ڪجهه ڪپڙي ٽُڪر. (ت). ڏوهين جي اصطلاح ۾ ڪُنب تي چڙهيل ڪپڙن مٿان ويڙهيل ڪپڙو. (ت). درياءَ جي ٻيڙيءَ جي سڙهه جي ٻاهرين ڪنارن سان ٻَڌل نوڙي. (ن-بلوچ). (ذ. صفت). ويڙهيل- گول سول- ڦيڦدار- وڪڙيل.

- وِيڙُهُ قَلِميءِ جوءُ: ذ. سڙهه جي چوڌاري وٽ سان رسو. (ن-بلوچ).

- وِيڙَهاڪُو ۽ وِيڙَهاڪا: ذ. صفت. وٽن جو جهڳٽو- جهُمٽ- ويڙهو.

- وِيڙِهِيڇُوءُ ۽ وِيڙِهِيڇا: ذ. صفت. جهنگ ۾ رهندڙ- جهانگي- سانگي. مارو ماڻهو- ڏوٽي- ويريچو. ڪنوار- اناڙي.

● وِيڙَهارَ: اسر خاص. تعلقي ڏيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِيڙَهائِنُ: مصدر. لڙائي ڪرائڻ- لڙائڻ. جهيڑو ڪرائڻ- جهڳڙو ڪرائڻ. لينائڻ- ويڙهه ڪرائڻ. (ويڙهائيو- ويڙهائيندو- ويڙهائيل).

● وِيڙَهُنُ: مصدر. (سن. اورڻ) چوڌاري وکوڙڻ- لپيٽڻ- وکوڙڻ- ٻَڌڻ- سميٽڻ. وِيٺو ڪرڻ. ڍڪڻ- لِڪائڻ- ڳهيرڻ- بند ڪرڻ.

- وِيڙِهِجِيُ سِيڙِهِجِيُ وَجَنُ: گول سول ٿي وڃڻ.

- وِيڙَهُ سِيڙَهُ: ث. ٽڪڙو ڪر- ٽڙ ٽڪڙ. مختصر نمونو- نهايت گهٽ.

- وِيڙِهونِيُ ۽ وِيڙِهونِيُونُ (ت): ث. ويڙهو- ويڙهيل. ڏنڪو.

● وِيڙُهُ ۽ وِيڙَهَا: ذ. چوطرف لوڙهي جي اندر آيل ايراضي- هاڙو- محلو- ڪُٽنب- خاندان. حويليءَ جو اڳيان. جاءِ- مڪان- ماڳ. چوڌاري ڏنل ويڙهو- واڙ- لوڙهو- واڙو. لوڙهي سان بند ٽيل ڪاکوس- پُٽيي- پائخانو. غسل خانو. سُٽ وغيره جو ويڙهيل ڍيرو- ٿورو- ڍيسري. (واڇ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

وغيره جو) اسپرنگ. ٻهير جو گهاڻو وڻ. ڦرڙيءَ جو هڪ قسم. سيڙهه ۾ بدل رسا - ٻيڙيءَ جو هڪ اوزار.

= وِ يڑهاڻو ع وِ يڑهاڻو (ڪ): ذ. ويڙهي وارو - لوڙهي وارو.

= وِ يڑهو ڪري وِ هڻ: چونڪي لڳائي ويهڻ - وبهي ڪچهري ڪرڻ - گڏ ٿي ويهڻ - ميڙ ڪري ويهڻ.

= وِ يڑهو وِ يڪرو ٿيڻ: آزادي ملڻ - جهلڻ پلڻ نه ٿيڻ.

= وِ يڑهي ٿي هلڻ: ڪاڪوس ڪرڻ لاءِ وڃڻ.

= وِ يڑهي ٿي وِ هڻ: ڪاڪوس لاءِ وڃڻ - ويڙهي تي هلڻ.

= وِ يڑهي ۾ وِ هڻ: ويڙهي تي هلڻ يا وڃڻ - ڪاڪوس ڪرڻ وڃڻ.

● وِ يڑهو جهڙپ: اسم خاص. ٽر ۾ ڏيهلي جي آتر - آلهندي طرف ٽن ڪوهن تي هڪ ڳوٺ جو نالو.

● وِ يڑهيءُ ع وِ يڑهيون: ث. (ڏاس وغيره جي) ڏورن جو ننڍو ويڙهو - ڏيري - سٽ جو ڦورو - وِ يٽو - گونچڙي. (تار وغيره جو) وَر - ٻيچ - وَڪڙ.

= وِ يڑهيءُ ڪرڻ: ڏاس، آن يا ملس وغيره کي صاف ڪري ڪٽڻ لاءِ خاص نموني ويڙهي ڏيرو ڪرڻ.

● وِ يڑهيءُ: اسم خاص. ٽر ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

● وِ يڑهيچو ع وِ يڑهيچا: ذ. ساڪٽي ويڙهه يا جُوءِ جو رهاڪو - ڳوٺائي - هم وطن. (اسم خاص). جوڙيجن جي هڪ پاڙي جو نالو. (ن - ب).

● وِ يس ع وِ يس: ذ. وَڳو - (ڪپڙن جو) جوڙو - پوشاڪ - ڪپڙا - لباس. رنگ - ڍنگ - نمونو. فقيرن جي ڪنهن مرشد وٽان ملهه ڀڳ. ڇوڙا پوش.

= وِ يس ڏاريءُ ع وِ يس ڏاريءُ: ذ. نئين نموني جا وڳا ڏيکيندڙ - ناٽڪ ۾ حصو ونڊندڙ - نٽ - اداڪار - نخريلو - ايڪٽر - نقال - مسخرو.

= وِ يس ڦٽائيڻ: ٻيا ڪپڙا پائڻ - پوشاڪ بدلائڻ.

= وِ يسران ع وِ يسران: ذ. صفت. ويس وارن جو. ظاهري لباس.

"اوڍي ويس ويسران جا ڏيهه ڪي نه ڏيکار".

= وِ يسيءُ ع وِ يسيءُ: ذ. ري سيبي.

= وِ يسا ع وِ يسا: ذ. مخفف ويساهه.

= وِ يساکاتيءُ ع وِ يساکاتيءُن: ث. ٺڳي - ويساهه گهاتي - دغا - دوکو - ڪوٽ - دولاب - فريب.

= وِ يسا گهاتيءُ: ذ. ويسا کاتي.

= وِ يسا ڳوڙ: ذ. بي سمجهه - موڪو - وائڙو.

= وِ يسا وِ جائيڻ: ويساهه وڃائڻ - پت وڃائڻ - ڀڄڙائي ظاهر ڪرڻ - اعتبار گهٽ ڪرڻ - ڏوٽيڻ. بي فائدي ڪوشش ڪرڻ.

= وِ يسا وِ سُوڙوءُ ع وِ يسا وِ سُوڙا: ذ. سچو - ايماندار - وفادار - ايمان وارو - سُٻتيرو. وچن تي پورو.

● وِ يسارو ع وِ يسارا: وسري وڃڻ واري حالت - ويسر - نسيان - پُل. (ذ. صفت). ويسر جو يا ويسر وارو - وساريندڙ - ياد نه رکندڙ - ويسريو - ويسر ڪاڏو - ڪيئوار - غافل - بي پرواهه.

● وِ يساس ع وِ يساس: ذ. وفاداري - عقيدت - سچائي - ويساهه - نيسچو - پروسو - ايمان - اعتبار - يقين - اعتقاد - اعتماد.

= وِ يساسيءُ ع وِ يساسيءُ: ذ. ويساهه وارو - اعتباري - اعتقاد وارو - ايمان وارو - سچو. وفادار - سَرڌالو.

● وِ يساکُ: اسم خاص. هندڪي سنبت جي ستين مهيني جو نالو - ويساخ (اپريل - مئي جي برابر).

= وِ يساکيءُ: اسم خاص. (سن. وِ شاکا). ويساک مهيني جي سورهين تاريخ. ويساک جو. ويساک جي مهيني ۾ هندن جو لڳندڙ ميلو. هندن جو هڪ وڏو ڏينهن (جنهن تي ڪيترن هندن تي درياهه تي ميلو ملهاڙو ويندو آهي).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِيسانڊِ ع وِيسانڊُونْ: ث. آرام - قرار - فرحت. صبر - سانت - ماڻ - ساهي - ويساندي - ڏاهو - دَم - ويساهي - واند ڪائي - فرصت.

= وِيسانڊِيُ ع وِيسانڊِيُونْ: ث. فرصت - واند ڪائي.

= وِيسانڊُونْ: ذ. ويسانئي - ويسانهين - ڏاهو - منزل - ويساهي. وندر - فرحت. ورونهن. ڪَمت - ڪَٽو - تعطيل - چوٽي.

● وِيسانْ وِيسانْ: ذ. ساسونبدي سڃيءَ جو هڪ قسم. جرڪو - ڏوئو.

● وِيساهِنْ: مصدر. يقين ڏيارڻ - سڃاڻڻ - ويسهڪرڻ - ويساهه ڏيڻ - برغلائڻ - ويساهه ڏيئي ڏوکو ڏيڻ - ڀلائڻ - ڪوڙو دلاسو ڏيڻ - ڏَڻارڻ. (ويساهيو - ويساهيندو - ويساهيل).

= وِيساهُ ع وِيساهَ: ذ. اعتبار - يقين - پروَسو - پرتيت - ويسهه - وشواس - پَت - عقيدو - سرڌو - ايمان - صدق - اعتقاد - پڪ.

= وِيساهُ آڙائِنْ: (نفعي جي اميد تي) نقصان پرائڻ.

= وِيساهُ گهاتِيُ ع وِيساگهاتِيونْ: ث. ٺڳي - دولاب - دغا - ڪوٽ - ترڪٽ - بي ايماني - ڪپٽ - نمڪ حرامي - يارماري. اعتبار ڪي دوکي ڏيڻ واري حالت. (ذ. صفت). بي ايمان - نمڪ حرام - يارمار - دوکيباز - دغاباز - ٺڳ - دولابي - ڪپتيو.

= وِيساهُوُ وِيساهُوُ: ذ. صفت. ويساهه وارو - ويساهي - ايماندار - سچو - سپتيو - پروسي جهڙو - معتبر - ايماني.

= وِيساهُ وِجائِنْ: آجايو پاڻ کي لڄي ڪرڻ - پاڻ کي هڏرو ڪرڻ.

= وِيساهُ وِسَهَنْ: اعتبار ڪرڻ - يقين ڪرڻ - وشواس ڪرڻ.

= وِيساهُ هُجَنْ: اعتبار هجڻ - پت هجڻ.

وِيساهي: ويساهه ڏيئي - دلبو ڏيئي.

= وِيساهي وِڙهَنْ: دغا ڏيئ: دولاب ڪرڻ - آسرو ڏيئي فريب ڪرڻ - دوکو ڏيڻ.

● وِيساهِيُ ع وِيساهِيُونْ: ث. آرام - فرحت - دَم - ڏاهو - ويساندي - ويسانهون - ساهي - فرصت.

= وِيساهِينْ: ث. فرصت - واند ڪائي - ويساهي - ساعت - دم - آرام - ڏاهو - ويساندي. خوشي - فرحت. ساهه پٽڻ يا ساهه ڪٽڻ جي جاءِ - آرام گاهه.

● وِيسائونْ: ذ. پاڃاريءَ کي هرلي سان ڪَنڊيندڙ ڪاٺ جو هڪ ٽڪر.

● وِيسَرِ ع وِيسَرُونْ: ث. وسري وڃڻ واري حالت - نسيان - ويسارو - وسوڙائي - غفلت - فراموشي - پَل - ڇڪ يا چوڪ - غلطي (ت).

= وِيسرالِ ع وِيسرالُونْ (ڪ): ث. ويسر - وسوڙائي.

= وِيسَرِ پُولُو ع وِيسَرِ پُولاَ: ذ. ويسر سبب ٿيل غلطي - پَل چوڪ.

= وِيسَرِ پولي مَ: چوڪ کان - پولي مَ - پل مَ - غلطي سان - سَهُوَاً.

= وِيسَرُوُ ع وِيسَرا: ذ. صفت. ويسرڪاڏو - ويسريو - وسوڙل - غافل - ڪنوار - بي خبر - وساريندڙ - وِيسِلو.

= وِيسَرِيُ ع وِيسَرِيُ: ذ. صفت. ويسر ڪندڙ. سست - غافل.

● وِيسُتَرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وِيسُتَرُ ع وِيسَتَرَ: ذ. هڪ دريائي جانور جو نالو.

● وِيسَرا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وِيسَرُڪِيُ: اسم خاص. تعلقي ديري محبت، تعلقي بدين ۽ تعلقي ٽنڊي الهيار مَ ديهن جا نالا.

● وِيسَروُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص مَ هڪ ديهه جو نالو.

● وِيسروُڙِيُ: اسم خاص. ٽر مَ هڪ پِٽَ جو نالو.

● وِيسِلوُ ع وِيسِلا: ذ. صفت. (سن. سُمرـ ياد ڪرڻ) غافل - ويسارو - ويسرو - وسوڙو. ڪهيلو. بي خبر.

● وِيسَنڊَ ع وِيسَنڊِيُونْ: ث. واند ڪائي - فرصت - فراغت - وار ڪائي - ويساهين - ساهيي. ويرمر. وارو. وقفو. (ن - بلوچ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِيسُوءُ ۽ وِيسا (ث): ذ. صفت. برداشت - متحمل - ڇنڇير - ڪنڌير.

● وِيسُورو ۽ وِيسُورا (ت)؛ ذ. حيرت - عجب - اچنبو. خيال - ويچار. ارمان - ڏک - غم - فڪر.

● وِيسُونڊِي (ت)؛ ث. ڳاهه جو هڪ قسم.

● وِيسُونِي (ت)؛ ث. پوني جو هڪ قسم. (ذ. صفت). ڪُل جو هڪ قسم.

● وِيسُوهو ۽ وِيسُوها (ت): ذ. ٣٣ فوٽ + ٣٣ فوٽ ماپ جو زمين جو ٽڪرو - ايڪڙ جو ويهون حصو - وِيسو - وِيسُو.

● وِيسَهَ ۽ وِيسَهَ؛ ذ. (سن). پروسو - اعتبار - اعتماد - اعتماد - ويساهه - يقين - پَت - نشچو.

- وِيسَهَ وِجائِڻ: اعتبار وڃائڻ - پروسو ڇڏڻ - پَت وڃائڻ.

● وِيسُئُو ۽ وِيسُئا؛ ذ. ٣٣+٣٣ ڪعب فوٽ ماپ جو زمين ٽڪرو - وِيسو.

● وِيسِيءُ ۽ وِيسِيئُونُ: ث. ڪاڏو - خوراڪ. هڪ ويلي جي ڪاڏي جي رقم يا راشن - ڪاڏي خوراڪ جو خرچ. وِيسلو. حساب. خرچ. ڏيڙي.

"ائين ڪنهن نه آتوءِ،
ڪريءِ امرَ وِيسِي چلي".

- وِيسِيءُ پائِيءُ ۽ وِيسِيءُ پائِيءُ؛ ذ. صفت. ڪاڏ خوراڪ ۾ حصو پرينڊڙ.

- وِيسِيءُ خورَ؛ ذ. صفت. ڪنجوس. وِيسي ماريندڙ.

- وِيسِيئُونُ ڪَٽَڻُ: ويسلي تي ڪاڏي جو حساب لڳائڻ. ڪنجوسائي ڪرڻ.

● وَيشُ: ذ. (سن). هندن جو هڪ فرقو - ٽئين طبقي جو هندو (برهمڻ - ڪتري - وَيشَ - سُودر). واڻيو - مهاجن. واپاري - سوداگر - وڻجارو.

● وِيشْڪارَ ۽ وِيشْڪارَ (ڪ)؛ ذ. صفت. هٿ چُرائڻ ڪندڙ - ائنسٽرو - مستي خور - زيان ڪار.

● وِيشِنُو ۽ وِيشِنا؛ ذ. (سن). هندن جي هڪ فرقي جو ماڻهو (جو ماسُ ڪونه ڪائي).

- وِيشِنُوءُ ٽِيئَنُ: گوشت مڇي نه ڪائڻ. هندو ٽيڻ. ڪِرِيائتو ٽيڻ.

● وِيشِيا ۽ وِيشِيائُونُ: ث. (سن). رنڊي - ويشوا - ڪچري - ڪسبياڻي - رَنَ - رنگيلي.

● وِيڪَ ۽ وِيڪَوُنُ: ث. ويڪر - ٻَرُ - جوڙائي - پکيڙ - وُسعت - ڪُشادگي - خُلاصگي - موڪرائي.

● وِيڪَ ۽ وِيڪَوُنُ: ث. گهٽتائي - عيب - وِڏَ - خامي - نقصُ - آوٽائي - ڪَمي - سُقم - جِيءَ - وِنڪت. ڏيڻ. گِلا - غِيبت. غلطي - چوڪ خطا - پُل.

- وِيڪارو ۽ وِيڪارا؛ ذ. وِيڪ وارو - ويڪائتو - اڻ سالِم - وِڏائي - وِڏائتو - عيبدار.

● وِيڪِرُ ۽ وِيڪِرَ؛ ذ. صفت. وِڏائي - وِڏائتو - وِيڪارو. ٻين جا عيب ڪيندڙ.

- وِيڪَ ڪَبَنُ: گهٽتائي ظاهر ڪرڻ - عيب ڪيڻ - عيب آڳاڙڻ. چوڪ يا پُل لهڻ.

● وِيڪاجَ ۽ وِيڪاجَ: ذ. وِڪاءُ - وِڪرو - ويڪاءُ.

- وِيڪاءُ ۽ وِيڪاءَ: ذ. ويڪاجُ - وڪرو - وِڪاءُ - ويڪاج.

- وِيڪائُو ۽ وِيڪائُو: ذ. وڪٽڻ جو - وڪري جو - وڪيل - ويڪُو.

● وِيڪَرِ ۽ وِيڪَرُونُ: ث. ماپ جو هڪ قسم - ويڪ - ڪشادگي - موڪرائي - چوڙائي - خلاصگي - وسعت.

- وِيڪَراڻِ ۽ وِيڪِرائُونُ: ث. ويڪر - ويڪرائي - وِيڪَ - چوڙائي - ڪشادگي - خلاصگي - وسعت. ڏرائي. مهل. وڃهه - موقعو. گنجائش.

- وِيڪرائي ڪاڪَ: ث. جاگرافي ۾ ويڪر جي هڪ خيالي ليڪ.

- وِيڪرائي ڪهيرا: خط استوا سان ساڳي وچوڻيءَ تي قطبن ڏانهن ويندڙ ڪهيرا يا خيالي ليڪا:

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وِيڪروُ ع وِيڪرا: اِ. صفت. ڪشادو- خلاصو- مئو- جهجهو- گهٽو. ڊيرو- سست- ڊيلو. ڏار- الڳ- علحدو- علحده- جدا. نجو. ڪنجائشي.
= وِيڪرو ٿيِ وهڻُ (ت): ڪشادو ٿي وهڻ- خوش ٿي وهڻ. دشمن جو ٿري وڃڻ.
= وِيڪِريُ ڪُنڊَ: ث. ڪوني ڪنڊ ڪان وڏي ۱۸۰ درجن ڪان گهٽ ڪُنڊ.
= وِيڪِري ڪُنڊَ ٽِيڪُنڊو: ذ. هڪ وِيڪري ڪُنڊ وارو ٽڪنڊو.
● وِيڪَر: ث. ٽر ۾ ٽيندڙ ڏڻ، گاهه ۽ ٻوٽي جو هڪ قسم (جنهن جا ڏاڻا مارو ماڻهو ڏڪار ۾ ڪائين). گل جو هڪ قسم. (ن- ب).
● وِيڪراجُ ع وِيڪِراجَ (ڪ): ذ. وِيڪاج- وِيڪاءُ- وڪرو- وڪاءُ.
= وِيڪراجُ ع وِيڪراجَ: ذ. وِيڪراج- وڪرو.
● وِيڪَڻُ: مصدر. غيبت ڪرڻ- گلا ڪرڻ- لندا ڪرڻ.
● وِيڪُوع وِيڪُو: ذ. وڪڻ جو- وڪري جو- وڪيل- وِيڪاءُ- وڪاڻو- وِيڪاڻو.
● وِيڪتيءَ: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● وِيڪتڻُ: مصدر. ڏسڻ- پسڻ. پکيڙڻ- ڪنڊ رڻ- ڪِڙوڪڙ ڪرڻ- چڙوچڙ ڪرڻ. (وِيڪيو- وِيڪيندو- وِيڪيل).
● وِيڪو ع وِيڪا: ذ. وڻ جو هڪ قسم- جبل جو ٻوٽو، ان پلاءُ جيري جهڙا گل ڪاڙهي بخار لاءِ ڪم اچي، پسارڪو وڪر. (ن- ب).
● وِيڳ ع وِيڳُونُ: ث. سير- ڊارا- ڏارَ- وهڪرو- وهڪ- وهه- پرواهه.
● وِيڳُ ع وِيڳَ: ذ. پيٽ جو سور- آهنج- ايذاءُ- درد- ڏُک- تڪليف.
● وِينگسُ: بهار جي مند.
● وِيڳُ ع وِيڳَ: ذ. مٺي جو سور- گهوماٽ- درد. خمار. زهر جي اثر جو نشو.
● وِيڳاڙُ ع وِيڳاڙَ: ذ. ڪار. خار.
● وِيڳاڻو ع وِيڳاڻا: ذ. ٻَر- وِيڳيو- اوڻو- غير- پرائو- ڊاريو- وِديشي- پرديسي- بديهي- مسافر. ٻيگانو- نڊڏڪو- ڏُهليل. نادار. نادر- عجيب. موڪو- ڏُکويل- اُداس. غافل- مونجهو- پريشان- دردمند- نماڻو- ڪوماڻو. بيهوش- بي حال.
● وِيڳَتِ (ت): ث. حال- حقيقت.
● وِيڳرُ ع وِيڳترَ: ذ. وَڪرُ- مرچ مصالح- مثالو- مشالو. غريب عورتن جو مٺي ۾ وجهڻ جو ميندي ۽ آنورا وغيره وارو وِيڳر. ليس.
= وِيڳترُ وَڪترُ: ذ. سامان- وڪر. وڪري- جنس- وٽج- واپار- سؤدو.
● وِيڳو ۽ نِڳو (پاڻ): ساڻيو نه ته وِيڳو ڏور. (ن- ب).
● وِيڳُوُ: ذ. بي شيءِ- بدليل شيءِ- ڏاري شيءِ- ٻاهران آيل. عيوض- بدليل. تڪڙو.
● وِيڳِيُ ع وِيڳِيُونُ: ث. ڏاري- ڏارين- پرائي- اوپري.
= وِيڳيوُ ع وِيڳِيا: ذ. صفت. وِديشي- ڊاريون- پرديسي- غير- ٻيگانو- وِيڳاڻو- غيرملڪي- بديهي- ڊاريو.
● وِيلَ ع وِيلُونُ: ث. (سن. وِيلا = وقت). مهل- وقت- ٽائيم- گهڙي- ٽاڻو. موقعو- وجهه. وات جو ٻاسو- واڇ (ڪ- ل). ٻاسو- ڪنڊ (ت). مڪٽهار ڪي گهور (ڪ- ت). وَل (ث). شاديءَ ۾ زالن جو آن وغيره ڪٽي وڃڻ (جنهن جي عيوض مٺائي ملي). خيرات. (ن- ب). لنگر- ناتاري- هلي.
= وِيلَ ڪرڻُ: مهل ڪرڻ- ڏکئي وقت ۾ مدد. ڪرڻ. ڊيرو ٽيڻ. (ت). گهور ڪرڻ. ٻاسو هڻڻ. (ت).
= وِيلَ نه وِڃائِڻُ: ضرورت وقت ڪم اچڻ- وجهه تي مدد ڪرڻ.
= وِيلَ نه لَهڻُ: وقت هٿ نه اچڻ. بي خبريءَ ۾ ڦاسي وڃڻ.
= وِيلَ وِڃائِڻُ: وجهه گسائڻ- وقت يامهل وڃائڻ.
= وِيلِيُ ع وِيلِيُ: ذ. صفت. واڇ ڦريل.
● وِيلُ ع وِيلَ (ڪ): ذ. وِيڪر- وِيڪرائي- ٻر. "هِيرڪ جو وِيلُ ڪيترو آهي؟". (جملو).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وَيُلُ ع وَيْلَ: ذ. صفت. مصيبت - شامت - ماجران - مازران - ظلم - قهر - زوراوري - ڏاڍ - زَبَر - بيداد - ناحق. تكليف. كمبختي - نياڳ. ڏک - سُور - غم - ايذاءُ.

- وَيُلُ كَرَنُ: ظلم كرڻ - ڏک ڏيڻ - تكليف ڏيڻ.

- وَيُلُ وِهائِنُ: ظلم كرڻ - ڏک ڏيڻ - تكليف ڏيڻ.

● وِيَلُ ع وِيَلُ: ذ. صفت. (سن. وِكَت) هليو ويل - روانو ٿيل. گم ٿيل - وڃايل. چَتُ - ناس - برباد. ناكار - بي كار. كِريل - گهَت.

● وِيلَڙُ (ڀاڙ): ڀاڙ ويلڙ - ڀاڙ ناهڻ. هر مصيبت كي منهن ڏيڻ. سختي پوگهڻ.

● وِيلَڙُ ع وِيلَڙُ: ذ. (سن. وِيلَڙَ) مانيءَ وغيره كي گول كرڻ لاءِ كاٺ جو گول هٿيو.

● وِيلِيُ ع وِيلِيُون: ث. (سن. وِيلَن) كپهه مان ككڙا كيڏڻ جو اوزار. ارتي.

● وِيلُو ع وِيلا: ذ. (سن. وِيلا = وقت) وقت - وِيلَ - منهنجو - كال. گهڙي - ساعت. مانيءَ جو هڪ وقت - مانيءَ جو ٿائيم. (ظرف). جلد - جلدي - سويرو. (ك). جهٽ - تكڙو. (ك) - وهلو. (ث).

- وِيلا ٽارَنُ: وقت ٽپائڻ.

- وِيلا پَئِي وَڃَنُ (ك): كي ڏينهن كاڏو نه ملڻ.

- وِيلا كَڍَنُ (ك): ٻكون كيڏڻ - فاقا كاٽڻ.

- وِيلا كَرَنُ: وقت وجهڻ - وقت گذارڻ.

- وِيلائِي ع وِيلائِيُون: ث. تكڙ - جلدي. بي صبري - بي قراري.

- وِيلُو پَوَنُ: وقت پوڻ. هڪ وقت كاڏو نه ملڻ.

- وِيلُو كاتَنُ: هڪ وقت جي ٻكَ كيڏڻ.

- وِيلُو كَرَنُ: گذارو كرڻ (وقت وانگر) - گذر كرڻ - وقت پاس كرڻ.

- وِيلُو وِجهَنُ (ت): كهڙو وقت پري رهڻ - جدائي كرڻ. ٻكن ۾ مارڻ.

- وِيلُو وِچُ پَوَنُ (ث): ٿوري به دير نه كرڻ. جدا رهڻ.

- وِيلُو وِيلُ: ظرف. دفعي دفعي - وقت ٻوقت - وقتاً فوقتاً.

● وِيلُو ع وِيلا: ذ. ٻانڊ - ڏالڻ - هٿيار - هائو هائو. آنڊن جي هڪ قسم جو سُور - ٻيٽ جو سخت سُور. سُور - ايذاءُ - عذاب. (ل). سُور جو وَڻُ - مَروڙ. (ك). گهوڙي جي هڪ ايماري (جنهن ۾ ڏاڪ هوس) - شيمڪ. (ن - ب).

- وِيلُو پَوَنُ: سُور ٿيڻ.

- وِيلُو كَرَنُ: كاٽڻ - ڪُڙڪائڻ - هائو هائو كرڻ - هضم كرڻ.

● ويلهِ: ذ. وِيلو - ٻُک - فاقو. وِلهائي. وَلَ. (ث).

● وِيلهُو ع وِيلهَا: ذ. صفت. وِلهو - خالي - واندو - بيكار - نِكَمو - نِكمٽو - بي كارو - بي كمو. فارغ. فالتو. نِٹهو - پالهو. بي روزگار. ويٹل.

- وِيلهائِي ع وِيلهائِيُون: ث. واندكائي - فرصت - فُرجو - وارڪائي - ڏَتُ - وارَ - فراغت. نِسچِنتا - آلس - سُستي. سكائي - ٽلهائي.

● وِيُماسُ ع وِيُماسَ: ذ. وِماسُ.

- وِيُماسُ ۾ پَئِجِي وَجَنُ: ارمان كرڻ - غم كائڻ - ڪُٹني كرڻ.

● وِيُمو ع وِيُما: ذ. (سن. وِمَيَ = متاسٹا) متاسٹا - وڇ واهار.

"وِتُ وِيُمي جو جي لهين،
تہ ٻي كار نہ كرين كا"
(سريراگ - شاهه).

(ع. بِيمَہ) جان ۽ مال جي حفاظت جو ذمو - ذمہ داري - جوابداري - جوكم - ضمانت. (ف. بِيمہ = ڊپ) نقصان جو ڊپ (جنهن كري ضمانت جي ذمہ واري كنجي). مال جي ضايع ٿيڻ جو خوف - خوف.

- وِيُمو آتارَنُ: ويمو كرائڻ - ويمو ٿيڻ.

- وِيُمائِي ع وِيُمائِي: ذ. صفت. ويموكندڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● وِيْن: (سن. وِي = وِيامڻ). ويامن - ڦرجهڻين (سرسهڻي - گر).
كاريون ڪَڪيون ڪُنديون وارا كيو وين."
(سرسهڻي - شاهه).

● وِينْتَ ۽ وِينْتَنُ (ث)؛ ث. ٻنهنجي خرچ لاءِ ڪجهه ڇڏڻ - ڪفايت.

● وِينْتي ۽ وِينْتِيُونْ: ث. سوال - التجا - ليلڙائي - عرض - گذارش - نيزاري - عاجزي - منت.

● وِينْتِي آنائِيْ: عرض اگهائڻ - سوال سُٽڻ - التجا قبول ڪرڻ.

● وِينْڊَنْ (ث)؛ مصدر. ويڙهڻ.

= وِينْهي رَكڻ: گڏ ڪري رکڻ. "ڪت واريون رليون وِينْهي رک." (جملو).

= وِينْڊَنْ ۽ وِينْڊَنَ (ث)؛ ذ. ڪپڙن رکڻ جو ڇوٽرو - ڪپڙي وڇهڻ جي ڇوٽري - بڇڪي. رلين جو ويڙهو.

= وِينْڊو ۽ وِينْڊا (ث)؛ ذ. بدل ۽ ويڙهيل بستر. نٽ.

= وِينْڊِي ۽ وِينْڊِيُونْ (ث)؛ ث. مٺبدي.

● وِينْجهه ۽ وِينْجهُونْ (ث)؛ ث. ٽنگ - سوراخ - ڪُڙڪ.

● وِينْجهارَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وِينْجهارْ ۽ وِينْجهار: ذ. صفت. وينجهر - اڪريندڙ - حڪّاڪ - مُنديون - ٻيڙا وغيره ٺاهيندڙ - قلم ڪار - ڪنده ڪار - هيرا وغيره پالش ڪندڙ - جوهر تراش - هيرن ۽ ڪچ جو ڪم ڪندڙ. هوشيار - سمجهو - ڏاهو - سياڻو - چالاڪ.

● وِينْجهاڻُو ۽ وِينْجهاڻا؛ ذ. فال.

● وِينْجهرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● وِينْجهرْ ۽ وِينْجهَر: ذ. صفت. (سن. وِڊ + ڪار = موتي + پوئيندڙ). موتي ونڊيندڙ - وينجهار - حڪّاڪ - ڪُهن تي ٽڪون يا نڪينه چاڙهيندڙ. هوشيار - سمجهو - ڏاهو - چالاڪ - سياڻو - داناڪ. (اسم). ٻاڦ ۽ جي پڪين کي ڦاسائڻ لاءِ سُٽ جي ٺهيل جار.

● وِينْجهڪو: اسم خاص. تعلقي روهڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِينْجهَل (ث)؛ اسم خاص. ٿر ۾ گاهه جو هڪ قسم.

● وِينْجهڻ: مصدر. وڌڻ - آهڙڻ - آڏڻ - سائو ٽيڻ - سرسبز ٽيڻ - وڌڻ ويجهڻ - مچڻ - مورڻ - ڦَرڻ ڦُلڻ.

● وِينْجِهٽِي ۽ وِينْجِهٽُونْ: ث. آهو اوزار جنهن جي وسيلي ڪاڪ کي ٽڪي منجهس سَل ڪيو سگهجي - ٽُنگ ڪيڻ واري رنبي. (ث). هوا جو پنکو - وِنجڻي - وِڇڻي.

● وِينْجهول (ث): اسم خاص. ٿر ۾ گاهه جو هڪ قسم - ڇيهي گاهه جو هڪ قسم (جو جنهن ٻنيءَ ۾ آيري، آتي آنهيءَ ٽُڪر ۾ گاهه ٻي ٻيدائش نه ٽيندي آهي).

● وِينْڊو؛ (محاوره)؛ ذ. خرچ.

● وِينْڊولي ۽ وِينْڊوليُونْ (ث)؛ ث. گهوٽ لاءِ ٺهيل جُتي.

● وِينْڊو ۽ وِينْڊا (ث)؛ ذ. زالن جي نڪ ۾ پائڻ جو هڪ زيور - لٽ.

● وِينْڊو ۽ وِينْڊا؛ ذ. وينڊو - زيور جو هڪ قسم - لٽ - نڪ جو آهو پائڻ جو گهه جو سنهي گول ڪمان وانگر هوندو آهي، جنهن ۾ هڪ پاسي پارڙن سان نڊ وگول ڇڪو ٻيل هوندو آهي - لٽ جو هڪ قسم (جو سمات قوم ۾ هندو استعمال ڪندا آهن). آگر جي مُنڊيَ جو هڪ قسم. سگهيءَ جي چوٽيءَ ۾ پيل گهنگهريون. ڪُتي جو هڪ قسم - اهو ڪتو جو اڪثر پُڇ (ويندي وانگر) گول ڪري هلي - ڪتي جو اهو قسم جنهن جو پُڇ ڪُنڊيو هجي - لانبومي ڪتو - ردي نڪمو ڪُتو. جنڊ ڪُتي.

● وِينْڊو ۽ وِينْڊا؛ ذ. صفت. آهو ڪُتو، جنهن جو پڇ ڏڪو ۾ وريل هجي.

● وِينْڊارَنْ: مصدر. نهائڻ - سانڍڻ - پالڻ (ڪجي محاورو).

● وِينْڊو ۽ وِينْڊا؛ ذ. زالن جي ڪن ۾ پائڻ جي زيور جو هڪ قسم. لٽ. مُنڊي. ڇلو -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جي آگرين ۾ هائڊ جو چملو (ڪ). دنبي جي دُنب کان هيٺ لٽڪندڙ ڇپ جي چوٽي يا چيڙهو(ڪ). (صفت). گول - ڊنگو.

= وِينڊَ وَرَنُ: (شڪار جو محاورو). سوئر جي وڃن (ڏندن) جو ڦيري وڃڻ.

= وِينڊِيءَ ۽ وِينڊِيُونُ: آگر جي منڊيءَ جو هڪ قسم - چپچ ۾ ايل چلو. ايرينگ جو هڪ قسم.

● وِينَسُ: آسماني گرهَ يا سيار جو نالو- شُڪر.

● وِينڪَسُ ۽ وِينڪَسَ: ذ. صفت. عمدو- حَسين - سُندر - نڪو - ٺاهوڪو - موچارو- سهڻو- سوڀياوان - صورتوند - سُڊرشن - خوبصورت - ڊولائتو- اوگهو - زيبائتو- شڪيل- پريمان. جوان- بهادر. هُرلي جي ونگ. (وينڪَسَ: اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

= وِينڪَسِ ۽ وِينڪَسُونُ: ث. صفت. نازنين- خوبصورت - سهڻي - سُهڻي (مورت).

● وِينڪَنُ ۽ وِينڪَنَ (ڀ)؛ ذ. واڱڻ.

● وِينڪهو (ڪ-ڪ)؛ اسم خاص. وڻ جو هڪ قسم.

● وِيڻُ ۽ وِيڻَ: ذ. (پرا. وَيَن. سن. وَچَنَ = ويڻ). وچن - سخن - عتاب - حرف. طعنو - تنڪو - مهڻو - ڏوراپو - اوپالو - ٽوڪ. بدسخن - گار. خراب هلت. پاراتو - پيٽ - اورانهو. (ن - ز ٤١ - ص ١٠).

= وِيڻانِ: ضمير. هنن جا ويڻ - هنن جا ڏوراپا - هنن جا طعنا. (رپ - شاهه).

= وِيڻَنُونُ: ويڻن يا سخنن مان.

= وِيڻَ آڇَنُ: مهڻا ڏيڻ - ويڻ وجهڻ.

= وِيڻَ وِجهَنُ: مهڻا ڏيڻ - طعنا ڏيڻ - ٽوڪ هڻڻ. خراب هلت ڪرڻ. بدسخن ڳالهائڻ - گاريون ڏيڻ.

= وِيڻُ وَرائِيڻُ؛ ويڻن - پاراتو ڏيڻ. مهڻا ڏيڻ.

● وِيڻُ ۽ وِيڻَ: ذ. وِلورُ - ٽڙي ٽيمٽي - نڪار - بيڪار - نڪمو - نالائق. خراب ڪپهه. (ت).

● وِيڻَتَ ۽ وِيڻَتُونُ: ث. ويڻتي - عاجزي - عرض - انڪساري. (ل).

= وِيڻِتِيُ ۽ وِيڻِتِيُونُ (ڀ): ث. عرض - منٽ - عاجزي - انڪساري.

= وِيڻِتِيُونُ ڪَرَنُ: منٽون ڪرڻ - ڏڪ ڏيڻ.

= وِيڻُو ۽ وِيڻُا؛ ذ. ڀيڙيءَ جي هڪ حصي جو نالو - ڀيڙيءَ جو سڪان.

= وِيڻُا دُورَ؛ ويڻي جا سڪان ڪي جهلڻ جا ٻه رَسا.

● وِيڻِيُ ۽ وِيڻِيُونُ: ث. ٻالهن جي ڪرائي يا نَري.

● وِيوُ ۽ وِيا؛ ذ. (سن. وَيَ). روانو ٿيو- هليو - ويو هليو - گم ٿي ويو.

● وِيوَسَتا (ت)؛ ث. شريعت. (ل - وفا).

● وِيهَ ۽ وِيهُونُ: ث. صفت. (سن. وِنشَتَ). ڪاڻيڻي جو هڪ تعداد - ويهن جي مجموعي صورت (ڪپهه ۾ آساني پيدا ڪندڙ انگ. جيئن: ٻه ويهون، ٽي ويهون). ڪوڙي. (سنڌ جو اصطلاح). پڪين جون ويهه جوڙيون. "فلاڻي جي ويهه هيتري وڪاڻي."

= وِيهارو؛ ذ. صفت. اٽڪل روءِ ويهه - ويهه ڪن.

= وِيهَ آڳَرو؛ ويهن سالن جي عمر جو سوئر.

= وِيهَ ڪَرَنُ: انصاف ڪرڻ.

● وِيهَنُ: نَهن جو زور ڏيڻ: سپ وس هلائڻ- حيلا ڪرڻ - گهڻي ڪوشش وَڙڻ.

= وِيهُ ۽ وِيهَا؛ ذ. ويهن جو تعداد. ويهن ارن وارو چڪر. (ن - ب). چوويهي ڪان ٿورو ٽلهو ست. (ت).

= وِيهُ آنارَنُ: پنهنجو مطلب ڪرڻ.

● وِيهَتَ ۽ وِيهَتُونُ؛ ث. ساپ - ڪچ. رڙا - سيتا - تجويز - اندازو - اٽڪل - سجاوت - هناوت. ڪم جي شروعات.

= وِيهَتَ وِيهَتَنُ (ڪ): سيتا سيڻ - رڙا رڙڻ - سوچ سوچڻ.

● وِيهَڙَ؛ اسم خاص. تعلقي ڏوڪريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِيهَڙَ ۽ وِيهَڙُونُ (ت)؛ ث. حد - نشان. ناموس.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= وِيْهَڙَ وَجائِيڻُ: حد ڪرڻ - نشان قائم ڪرڻ. عالیشان ڪم ڪرڻ - ناموس ڏيڻ. ضد رکڻ.

● وِيْهَڪَ ۽ وِيْهَڪُوڻُ (ل): ث. وِهڪ - ٻينڪ. مقاعد - ڪُٽِيي - دٻير. ڪارڙي تستر جو رات لاءِ واهيرو.

= وِيْهَڪَ جيءُ جاءِ: ث. ڪُٽِيي - مقعد - دٻر - چُوت.

= وِيْهَڪَ ڪَرَڻُ (ت): سال جو وِيهارڻ. ٽورو ڪرڻ.

● وِيْهَڪَڻُ: مصدر. ڏسو وِهڪَڻُ.

= وِيْهَڪِيُ وَجَڻُ: وِهڪِيُ وَجَڻُ.

● وِيْهَلُو (ت): ذ. صبح سويسر - جهت پت - سوير. جلدي - ترت.

● وِيْهَڻُ: مصدر. ويهي رهڻ.

= وِيْهُوڻُ: ذ. صفت. درجي ۾ ويهون - عدد قطاري. تمام گهٽو - ويهن جي تعداد ۾.

= وِيْهُوڻُ جَڙَهَڻُ (ڪ): گهٽن ماٺهن جو حملو ڪرڻ - لشکر چڙهي وڃڻ - ماٺهن جا ڏنب وري وڃڻ.

= وِيْهُوڻُ ڪَرَڻُ: حد ڪرڻ - چيهه ڪرڻ.

= وِيْهُوڻُ وَجائِڻُ: ٻوريون ڪري ڇڏڻ. تمام سٽو ڪرڻ.

= وِيْهُوڻُ وَجائِي ڇڏَڻُ: ڪمال ڪري ڇڏڻ - منڊل مچائي ڇڏڻ - ڪنهن وڏي ڪم کي نهايت ڪاميابيءَ سان پورو ڪرڻ. (ن - ب).

= وِيْهُوڻُ وَرَڻُ (ڪ): ماٺهن جا ڏنب اچڻ - تمام گهٽن ماٺهن جو اچڻ. لشکر جو حملو ڪرڻ.

= وِيْهُوڻُ هُڻَڻُ: چيهه ڪرڻ - حد ڪرڻ.

● وِيْهُهُ ۽ وِيْهَهُ: ذ. وِهُ - زهر.

"سهسين سُڪ سرير جا، ويراڳين لڳن وِيهُ".

● وِيها (ل): ذ. ويساک جو مهينو.

● وِيهارُ: مصدر. سوئر کي شڪار ڪرڻ لاءِ ڪنهن جهنگ (ٽُهر) ۾ ويهارڻ. (وِيهاريندو - وِيهارينڊو - وِيهاريل).

● وِيهَنَڻُ: مصدر. ماپڻ - ڪچڻ. ماپڻ يا ڪچڻ جي رٽا رٽڻ. (وِيهتيو - وِيهتيندو - وِيهتيل).

= وِيهِجِيُ وَجَڻُ: نامرد ٿيڻ. پوڙهو ٿيڻ.

= وِيهِيُ وَجَڻُ: (ڪوهه جو) گهٽجي وڃڻ - جهپائڻ. پراڻو ٿيڻ - ڪُهنو ٿيڻ - جهُورُ ٿيڻ. ڪم ڪرڻ ڪان رهت ٿيڻ.

● وِيهِيُ ۽ وِيهِيا (ث): ذ. لوهه ٽامي وغيره تي چٽن ڪيڻ جو هڪ اوزار - چِٽِيي. لوهه جي پٽِي ۾ ٽُنڪ ڪرڻ لاءِ لوهه جو اوزار. (ث).

● وِيءُ ۽ وِيءَ: ذ. مال چاري جو ميدان - چراگاهه - رکِ کيل زمين جو ٽُڪر - چراهو.

= وِيئائِيُ: ذ. وِيءُ جو مالڪ.

= وِيءُ پَٽَلُ هُڻَڻُ: ڪاڏي لاءِ سيڪي ملي سگهڻ.

= وِيءُ وِهائِڻُ: وڻج يا سودو ڪرڻ - واپار ڪرڻ - سوداگري ڪرڻ - ڇُڪاڻ - ٻولڻ.

● وُيءُ: اسم خاص. تعلقي ميري خان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِيُتَ ۽ وِيُتُوڻُ: ث. ماپ - پيمايش - وِٽ - ويتَ.

● وِيُتَرَ ۽ وِيُتَرُوڻُ: ث. ننڍي ڪوهي - ڪوهيرِ - ڪوهي.

● وِيُتَرُ ۽ وِيُتَرَ (ث): ذ. مڙهو.

● وِيُتَرُوڻُ: ڏهڻ جي اوڻلي صورت. (ن - ب).

● وِيُتِيُ: ث. اڻِي ڏَڪر راند ۾ ڇهون نمبر ڏاڪو (١- وڪٽ ٢- لِيُنُ ٣- مَوُنُ ٤- نارُ ٥- آر ٦- وِيُتِي ٧- يڪو يا يگ).

● وِيُتِيُ: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● وِيُتُ ۽ وِيُتَ: ذ. صفت. (سن. وِڪِتَ = وَڻَ). ويل - گم - وجايل - ڪوهيل - هارايل - ڪُٽ. غرق - پڏل - غلطان. ٻڌا - سواءِ.

"وِيتَ واهر ترن هينڙا جن هجي ويا."

(سر سهڻي - شاهه)

= وِيتَ واهَرَ: ٻڌا مدد - سواءِ واهر جي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هـ

هـ : ث. (سن. ع. ف) سنڌي الف ب جو پنجاهون اکر، عربيءَ جو ستاويهون ۽ فارسيءَ جو ايڪتيهون اکر. ابجد جي حساب موجب عدد پنج. علم جنتري موجب لاڳاپو ڏيکاري ٿو ڪنواري راس يا گرهه ڏانهن ۽ پڻ سياره وينس ڏانهن، جو چنڊ وانگر چمڪي.

● ها: ظرف. هاڪو - اڀين - برابر - ٺيڪ - صحيح - درست - بجا. (حرف ندا). آ ها - ها ها. (حرف جملو). خواه - يا ڪيه. (فعل). هڻا جو مخفف. موجود هجڻ جو جمع ۾ ڪم ايندڙ فعل. مثلاً: "فلاڻا ٻيٺا ها" وغيره. فارسيءَ ۾ اي جان شين جي جمع ٺاهڻ لاءِ مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ مثلاً؛ "سنگ ۾ سنگها".

= ها ڪَرَڻُ: هائوڪار ڪرڻ - هائو ڪرڻ. قبول ڪرڻ - منظور ڪرڻ - اقرار ڪرڻ. (آواز) راڳ جي شروعات ڪرڻ.

= ها ۾ ها مِلائِڻُ: شامل راءِ ٿيڻ - تائيد ڪرڻ. شريڪ راءِ ٿيڻ. خوشامد ڪرڻ.

● هابِ: صفت. جهڙو - مطابق - وانگر. لائق - واجب. مثلاً: "ڪتن هاب. مٺي هاب" وغيره. (ذ) نصيب - ياڳ - بخت. (ث).

● هاهوءُ ۽ هاها: ذ. هڻ - هنگامو - گوڙ - شور - ڏمچر - ٻڙڏڪو - هاهو.

● هابِيلُ: اسم خاص. (ع). حضرت آدم عليه‌السلام جي هڪ پٽ جو نالو (جنهن کي سندس ڀاءُ قابيل خون ڪيو هو).

● هابَڙُ ۽ هابَڙَ (ڪ): ذ. صفت. آهرو - جلد باز - تکڙو. اڏ پَڪَلُ - اڏرڏو - آپَڪُ.

● هاهوءُ ۽ هاها (ل - ٿ): ذ. ماڻهن جو گوڙ. هڻ - شور - غُل - گهمسان - هاهو.

"راڙيون رچن جون ٽيون هاها هڻ حَشر"
(حفيظ).

ڪتي جي پونڪ - هاهوڙ. (ل).

= هاهو"ڙو"ءُ ۽ هاهو"ڙا (لس): ذ. گوڙ - شور - هڻ - هاهو.

● هاهو"ڙ جَڻُ (ل): مصدر. ڪنهن ميوي وغيره جو پچڻ تي ورڻ - ڪورجڻ. مثلاً: گيدرا هاڻي هاهوڙجي ويا آهن" (جملو). (هاهوڙيو - هاهوڙيندو - هاهوڙيل).

● هاپَڙُ ۽ هاپَڙَ (ت): ذ. صفت. بدچال - بدڪردار - اوباش.

● هاتارَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● هاتارُ ۽ هاتارَ (ڪ): ذ. جانور جو هڪ قسم - چراخ - هاتَرُ. (لس). (ذ. صفت). ٽڪڙو ڪم ڪندڙ - جلد باز - چالاڪ - هوشيار. ڳالهائڻو - واتراڏو. (ل).

● هاتَرُ ۽ هاتَرَ (لس): ذ. چراخ - هاتار. (ڪ).

● هاتِفُ: ذ. صفت. (ع). غيبي آواز ڏيندڙ. (ذ). آسماني آواز - غيبي آواز - آڪاش واڻي - الهام. (اسم خاص). عالم‌الغيب ڪان آواز ڏيندڙ هڪ فرشتي جو نالو.

● هاتِڪُ ۽ هاتِڪَ: ذ. صفت. (ع. حاذق جو بگڙيل) حڪيم. داناءُ - ڏاهو - سُڪهڙ - سمجهو - فهيم - هوشيار - قابل.

"ٻڌ ندي ٻوڙن ڪي ڪي هاتِڪَ هٿ وجهن"
(سهڻي - شاهه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

چالاک. حريف. پهلوان - جوڌو - سُورهيه. تعجب خيز - عجيب. چور - هاڙه چور.

● هاڻُ ۽ هاڻَ: ذ. هڪ عضوي جو نالو - هٿُ - دست - يدُ.

- هاڻڙُ پاڻڙُ: صفت. بنا هٿن جي. هٿن کان سواءِ. بنا ٽيڪ جي - آڙُ پاڙُ.

- هاڻُ ڪَرَڻُ: هٿ ڪرڻ.

● هاڻِنڪُ ۽ هاڻِنڪَ: ذ. صفت. هاڻيءَ جهڙو - ٿوٽانگ. (ل). پهلوان - سُورهيه.

● هاڻِنِيُ ڏَهَرُ: اسم خاص. تعلقي منيءَ ۾ هڪ ڏَهرُ جو نالو.

● هاڻِنِيُ لَڪُ: اسم خاص. تعلقي مٽيءَ ۾ حد بنديءَ لاءِ ڪوڙيل نشان.

● هاڻِيُ ۽ هاڻِيُ: ذ. (پرا. هاڻِيُوَ. سن. هاڻِيُڪَ. هَسْتِي. هَسْتَن = هاڻِي) جانور جو هڪ قسم - فِيل - پيل - هستي - گَجُ - گينُوَرُ - ڪُنجَلُ - ڪُنجَرُ - ڪُنچنُ. (ث. هاڻِنُ. هاڻِيِي ۽ هاڻِيِيُون). شطرنج راند ۾ هڪ ساريءَ جو نالو. شڪارپور شهر ۾ هڪ (قديم) دَر جو نالو. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

- هاڻِياڻِيُ ۽ هاڻِياڻِيُونُ: ث. هاڻيءَ جي مادي - هاڻُ - هاڻِي.

- هاڻِيُ پَڇُ ۽ هاڻِيُ پَڇَ: ذ. هاڻيءَ کي ٽيندڙ بيماريءَ جو هڪ قسم - هاڻي پڇو - فليپائو.

- هاڻِيُ ڏَنڊُ ۽ هاڻِيُ ڏَنڊَ: ذ. هاڻيءَ جي وات وارو ظاهري ڏند (جنهن مان عاج جو سامان ٺهي).

- هاڻِيءَ کي هِندوستانُ ڏِيڪارَڻُ: ظالم کي ظلم ڪرڻ جو موقعو ڏيڻ.

● هاڻِيُ پوڻا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● هاڻِيُ چَڪَ: ث. پاڇيءَ جو هڪ قسم.

● هاڻِهلوُ ۽ هاڻِهلا: ذ. صفت. هٿ وارو - هٿ جو - بازاري. بازاري (مال). هٽڪو (مال). هالُو چالُو. خراب عادتن وارو - بي لڇڻو. (ڪ).

● هاڻَ ۽ هاڻُونُ (ت): ث. هوڏَ - ضد - بحث - هٿُ.

- هاڻُ ٻَڌَڻُ: ضد ڪرڻ - بحث ڪرڻ - هوڏ ڪرڻ. دشمني ڪرڻ.

- هاڻُ ڪَرَڻُ: هاڻَ ٻَڌَڻُ.

- هاڻُ گاڻَ ڪَرَڻُ: برباد ڪرڻ - ضايع ڪرڻ. وڃائڻ. ناس ڪرڻ. فضول خرچي.

● هاڻِيُ ۽ هاڻِيُون: ث. (سن. اَسْتِ. پرا. آڻِي) بدني بناوٽ - قد ڪاٺ - ڏيل - جسم - بدني بيهڪ. همت - طاقت - سگهه. تندرستي - چڱيلائي. هندن جي مڙدي جي سڙيل لاش جا باقي بچيل هڏا ۽ خاڪ - رک.

- هاڻِيُ مِيڙَنُ: سڙيل لاش جي خاڪ گڏ ڪرڻ.

● هاڻُو ۽ هاڻُو: صفت. هڙپ - هضم.

- هاڻُو ڪَرَڻُ: هڙپ ڪرڻ - هضم ڪرڻ - ڪائي وڃڻ.

● هاجَ ۽ هاجُونُ: ث. ڪم - پورهيو - ڏندو - ڪِرت - ڪسب - پيشو - عمل.

- هاجَ خاشِيُ: ث. چڱو ڪم - نيڪ ڪم - پاڻ ڪم.

- هاجَ لاهِڻُ: ڪم لاهڻ - ضرورت پوري ڪرڻ. ڪاڪوس ڪرڻ. سزا ڏيڻ - سيڪت ڏيڻ.

- هاجَ لَهرائِڻُ: جُٽ ڪرائڻ. ڪم لهرائڻ. "اول ڪُٽائيي پاڻ پوءِ لاهرائي هاج همراه جي".

● هاجاڻا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● هاجِتَ ۽ هاجَتُونُ: ث. ڪم - ڪار - عمل - هاج. پڇت - پڇندي - پهچ.

- هاجَتَ لاهِڻُ: ڪم لاهڻ - پائخاني جو خيال لاهڻ.

- هاجَتَ هُجَڻُ: پُڇت هجڻ - پهچ هجڻ.

● هاجِرُ: ذ. صفت. (ع. هَجَرَ) هجرت ڪرڻ وارو - لڏيندڙ. مڪي شريف ۽ مدينه منوره ڏي حضور جن جي معيّت ۾ لڏي ويندڙ عرب - مهاجر. (ذ). گيت جو هڪ قسم. (ڏ).

● هاجِرانُ: اسم خاص. (ع. هاجره) عورتن جو هڪ نالو.

● هاجِيُ: ذ. صفت. (ع. هَجَوَ) هَجوَ ڪندڙ - گلا ڪندڙ. ٽوڪ زن.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هاجاروُ ع هاجارا (ت)؛ ذ. تمام گهٽو ڪم. خفو - ڪاهارو - ڪاسارو - مغز خوري.

● هاجَ ع هاجُونُ: ث. (سن. هانَ = نقصان) ٽوٽو - نقصان - ڇيهو - گهاٽو - هاجو - زيان - هرج - هرجو. مصيبت - آفت. آپدا - تڪليف. ظلم - ڏاڍ - ڏاڍائي - جبر - قهر - ناحق - وڌل.

"قضا آلدي ڪوٽ ۾ هٽي هاج حميرَ"
(نواب چان علي).

چُر - حرڪت. زخم - قتُ.

= هاجُوُ ع هاجُوُ: ذ. صفت. نقصان پهچائيندڙ. زخم رسائيندڙ - قتُ ڪندڙ - لڇو - حرڪتي.

● هاجُوُ ع هاجا؛ ظلم - ڏاڍ.

= هاجا ڪرَنُ؛ ظلم ڪرڻ - ڏاڍ ڪرڻ. وَڙِلُ و هائڻ.

= هاجِيُ ع هاجِيُونُ: ث. نقصان - ڇيهو. تڪليف - ايذاءُ - اهنج. هاج.

= هاجِي هَٿيا: ذ. صفت. ظلم هيٺ آيل - مظلوم.

● هادِيُ ع هادِيُ؛ ذ. صفت. هدايت ڪندڙ. رهبر. اڳواڻ - پيشوا - منهندار. مرشد. رستو ڏيکاريندڙ - سونهون. امام. (ذ). هارِ جي چوڌاري ليڪو. (ت).

● هاڏارِيُ: اسم خاص. ٽر ۾ هڪ پٽ جو نالو.

● هاڏرُ ع هاڏرَ (ت)؛ ذ. چوپائي مال جو جاري ڪائڻ لاءِ ٽڪر يا سِرن جو ٺهيل حوض - آڏورو. (ت) - ڪونڊرُ - ڪُونار - آهُرو.

● هاڏوُ ع هاڏا (ت)؛ ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم - ڪانءُ - ڪانگ - هڏو - ڪيانتو. (ث. هاڏِي ع هاڏِيُونُ).

● هاڏُوُ: اسم خاص. تعلقي ڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● هاڏِيُروُ: اسم خاص. تعلقي دڳهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● هاڏِيرِيُ آڪيراڙ (ت)؛ ذ. گاهه جو هڪ قسم.

● هاڏِيُئوُ ع هاڏِيُمَا (ت)؛ ذ. ڪانءُ - هاڏو. (ت). ڪانءُ جو ٻچو - آلُ.

● هارُ ع هارَ: ذ. (سن. ف) ڪَٺهه جو هڪ قسم - ڪڇيءَ ۾ ٻانڌڻ جو ڪٺهُ - ڪنڈو - مالا - مالها. ڪنديءَ - ڪنڈي. سون، چاندي يا موتين جاڻ ٺهيل هارُ.

= هارُ سِينڱارُ ع هارَ سِينڱارَ؛ ذ. بدن جي ٻاهر ٿوهه - جنسار - سينگار - ڦٽي ڦوڪارو. ڪهن ۽ ڪپڙن وغيره ٻانڌڻ جي حالت. ڪَٺهُ ڪڍو. دوا طور ڪم ايندڙ پسارڪي وکر جو هڪ قسم.

● هاراڙوُ ع هاراڙا؛ ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم.

● هارِ تو ع هارِ تا (ت)؛ ذ. نقصان - ٽوٽو - هرجو - ڇيهو - هاجو.

● هارَپَ: ث. هاريءَ جو ڪم - هارپو. ڪيتي - هوڪ.

= هارِ پائِيُ ع هارِ پائِيُونُ؛ ث. هارپ - هارپو.

= هارِ پَٽُ: ذ. هارپ - هارپو.

= هارِ پوُ ع هارِ پا؛ ذ. هارپ - ڪڙمت. آهاڙي - ڪيتي. هاريءَ کي ملهه آجورو - هاريءَ جو حصو.

● هارَ پانُ ع هارَپان: ذ. ڪبوتر جنهن کي ڪڇيءَ ۾ چلو ٻيل هجي.

● هارِ جُ؛ ذ. صفت. (ع). هرجي وارو - نقصانڪار.

● هارَ دَيُ: ذ. لُبِ لُبابُ - روح - تتُ. مقصد - مطلب - ارٿ.

● هارَنُ: مصدر. (سن. هار) ٻڌڻ شيءِ، جهڙوڪ ٻاڦ ۽ تيل وغيره هيٺ ڪهرائڻ - وهائڻ. اوتڻ. وجهائڻ - زيان ڪرڻ. راند ۾ شڪست کائڻ - هارائڻ. (هاريو - هاريندو - هاريل).

= هارَ ع هارُونُ: ث. شهه - شڪست - پاڄ - مات. هارڻ جي حالت - وِيُتَ - اوتَ. زيان. نقصان - ڇيهو.

= هارائِنُ؛ مصدر. شهه کائڻ - شڪست کائڻ - مات ٽيڻ - جيتجڻ.

= هارِ جَنُ: مصدر. هارجي وڃڻ - اوتجڻ - پلتجڻ. آٽلڻ - گهٽجڻ - ٿورو ٽيڻ. شڪست کائڻ. (منهن جو پنو) لهي وڃڻ. شرمسارڻيڻ. هي همٽ ٽيڻ.

= هارَ جُوارِيُ: ذ. صفت. هارائيندڙ جواري - هارائيل جواري. نياڳو جواري.

= هارَ جِيٺَ: ث. هارَ ڪَٺَ - فتح شڪست.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= هارَجِيءُ وَجَنُ: بيساريءَ ۽ گهري وجهه. نِست ۽ نبل ٿيڻ - ڪمزور ٿيڻ. شرمسار ٿيڻ - ڦڪو ٿيڻ.

= هارَوِيٹَ: ث. اوت هوتَ - لاهه پاهه - هارويو.

= هارَوِيٹَ ڪَرڻُ: پاڻيءَ جي اچائي لاهه پاهه ڪرڻ - پاڻي هارڻ. هارويو ڪرڻ.

= هارَوِيٹَرُ: ث. هارويٹ.

= هارَڻُ هُورَڻُ: هارويٹ ڪرڻ. اچايو وڃائڻ.

= هارِئو ۽ هارَئا (ل): ذ. صفت. هارايل - هاريل.

= هارِيءُ ۽ هارِيُونُ: ث. هارڪاڏل - هارايل - هارت. بي عقل - پوري - موڪي.

"پرهه ڦٽي پريات، هاريون هٽئن هٽڙا."
(خانزئي - مسئي)

= هارِيو ۽ هارِيا: ذ. صفت. هارڪاڏل - جيتيل - مغلوب. بيوقوف - نادان - مورک.

= هارِيو ويُرِيو پَلهي پَوُنُ: ٽيل خرچ يا نقصان جو موڪي ملڻ.

● هارمونيم: ذ. (انگ). ساز جو هڪ قسم - باجو.

● هارَوارو: اسم خاص. هارڻ ڪٿي جي اوپر طرف هڪ لڪ جو نالو.

● هارُوتُ: اسم خاص. (ع). هڪ فرشتي جو نالو (جنهن لاءِ ڪٿا آهي تہ زهره جو عاشق آهي ۽ زهره کي اسم اعظم پڙائڻ ۽ بين گناهن جي عيوض چاهه بابل ۾ اونڌو لٽڪايو ويو آهي).

● هارُولا (ث): ذ. چيٽي جي گول ڦيڦڙين وارو هار (جو هوليءَ جي ڏينهن رسم طور هندو عورتون پنهنجي پائرن تان گهورينديون آهن).

● هارُونُ: اسم خاص. (ع). هڪ نبيءَ جو نالو (جو حضرت موسيٰ عليہ السلام جو وڏو پاءُ هو).

● هارُونُ الرَشيدُ: اسم خاص. (ع). بغداد جي هڪ نامور عباسي خليفي جو نالو.

● هارُوئيءُ: اسم خاص. بلوچ قوم جي هڪ قبيلي جو نالو.

● هارِ هارو ۽ هارِ هارا (ت): ذ. صفت. ڏنگو - چبو. (ث. هَارِ هارِي ۽ هَارِ هَارِيُونُ).

● هارِيُ ۽ هارِيُ: ذ. صفت. (سن. هَل = هَرُ). هَر وارو - هر ڪا هيندڙ - ڪيڙيندڙ. پوک ڪندڙ. ڪاشتڪار - ڪُڙمي. رانڌ ۾ مڪيہ ۽ ڪاڻ ڪاڻ هڪ اڳواڻ مان هڪ اڳواڻ. (ذ). پلن جو جوڙو (هڪ بلو ڪيرو، ٻيو آنيارو). ڪُنڊي يا چلهه ڪي ميڙيءَ جو ڏنل ليپو. راڳو. اوڏ جو پت وجهڻ وقت ڳنيل هڪڙو دؤر. (حرف ندا). زالن جو هڪ ٻئي کي سڏ ڪرڻ لاءِ ڪم ايندڙ لفظ - اڙي! ٻڙي!

= هارِيُ ڏيڻ: اوڏ کي ڳنيل پت جي هڪڙي دؤر مٽان ٻيو دؤر ڏيڻ. (ن - ب).

= هارِ ڪو ۽ هَارِ ڪا: ذ. صفت. هاري جو - هاري وارو.

= هارِيُ ڪيڻ (ت): لانڊيءَ جي چت تي ڪٽڪ وجهڻ.

= هارِيُ وِجهڻُ (ت): هاري ڪيڻ.

● هاڙ: اسم خاص. تعلقي ڏنڊي ڪاڳ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● هاڙُ ۽ هاڙَ: ذ. صفت. هوشيار - پر. وڏو (چور) - ڪاڪو - اٽاهه - آڙاهيُ. (ل). (ذ) گرميءَ جي موسم - آرهڙ - اونهارو.

= هاڙَبُ ۽ هاڙَبَ: ذ. گذريل سال واري چٽيل بج مان زمين ۾ جمليل تيلا. (ن - ب).

= هاڙِ ٻُو ۽ هاڙِ ٻا (ت): ذ. ٻاڻ مراد و چاول سلو - خود رو ٻوٽو. بدڪاريءَ مان پيدا ٿيل ٻار - ولد الزنا - حرامي.

= هاڙِ ٻُو ڏانگو (ت): خود رو ٻوٽو.

= هاڙِ ٻِي (ت): ث. مٽرن جو هڪ قسم. ڪچي جي اصطلاح ۾ خود رو چاول مٽر.

● هاڙو: اسم خاص. لس ٻيلي جي اولهه طرف جبلن جي هڪ قطار جو نالو.

"وهيُ مَ مُنڊ پنيور ۾ هاڙي هڏ مَ هَل."
(آهري - شاهه)

● هاڙَهَ ۽ هَاڙَهُونُ (ت): ث. سٽ - چپ - چپي - چڪ. پيڙو - آڪيڙو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هاڙهه پيڇ ڪرڻ (ت): راند لاءِ تيار ٿيڻ. راندیگر چونڊڻ.

ـ هاڙهه جهلڻ (ت): ست جهلڻ ـ زور جهلڻ ـ دَب جهلڻ.

ـ هاڙهه ٿيڻ نه جهلڻ: ست ٿي نه جهلڻ. مقابلو ٿي نه ڪرڻ.

● هاڙهه ۽ هاڙهه: ذ. موسم جو نالو ـ گرميءَ جي موسم ـ اونهارو ـ آرڙهه. (ذ. صفت). وڏو چور ـ ڪانڪو ـ آڙاهه.

● هاڙهو: اسم خاص. لس ٻيلي جي اولهه طرف جبل جي هڪ قطار جو نالو ـ هاڙو. تعلقي لنگرپارکر ۾ هڪ ڏيهه جو نالو. (صفت). ڪِرو چور ـ ڪانڪو ـ هاڙهه.

ـ هاڙهه ٿيڻ (ت): هم صلاح ٿيڻ ـ هڪ صلاح ٿيڻ.

ـ هاڙهه ٿيڻ (ت): ظرف. يڪدم ـ اوچتو ـ ازغيبي ـ آمالڪ.

ـ هاڙهو ٿيڻ: وڏو چور ٿيڻ ـ آڙاهه چور ٿيڻ.

ـ هاڙهو حب: صفت. ويران ـ سڃو ـ غيرآباد. (ذ) رڻ ـ رڻ پٽ ـ بيابان.

ـ هاڙهي ۽ هاڙهي: ذ. صفت. راند ۾ مڪيه ماٺو ـ هاري ـ ڏوڙي ـ اڳواڻ.

ـ هاڙهي ڏيڇي: ذ. صفت. هڪڙي جي برابر ـ مٽ سٽ.

● هاڙهتيار ۽ هاڙهتيارين (ت): ث. ٽاهڙ مينهن يا ڪپڙن.

● هاڙهتيالو ۽ هاڙهتيالا (ت): ذ. ٻوڪن ۾ زوريءَ ٽهي ويندڙ جانور ـ ٻوڪ ڏيلينڊڙ جانور ـ رولو جانور. (ث. هاڙهتيالي ۽ هاڙهتيالين).

● هاڙي ۽ هاڙين (ڪ): ث. ڀاڄيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم ـ آڙي.

● هاسٽيل ۽ هاسٽيلون: ث. (انگ). اسڪول جي پرديسي شاگردن جي رهائش گاهه.

● هاسڙ (ث): ڪيل ـ ٺوڪ ـ ٺٺول ـ مسخري.

ـ هاسڙ ڪرڻ: ڪيل ڪرڻ ـ خنده ٺيڻ ـ گيلاڻيڻ.

● هاسيڪار: ظرف. بي سبب ـ ڄاڻي واڻي ـ هرو ڀرو ـ خواه مخواه. ارادي سان.

● هاسيڪاري: ظرف. صفت. ٻڌا سبب جي. ارادتاً.

● هاسو (ث): ذ. ڪيل ـ مسخري ـ چرچو ـ مذاق ـ ٺٺول. گوڙ ـ فساد. شور ـ ڏمچر.

"پر بانڪو ڪريو ٻاهڙي، آن هاسي ۾ هيکر" (حفيظ).

(ث. هاسي ۽ هاسيون).

● هاسهي سر: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● هاسيڪار: ظرف. هاسيڪار. ڄاڻي واڻي. ڄاڻمرادو. خاص ڪري. ارادتاً.

● هاشا ٻاشا (ڪ): ث. دم دلاسو. آٽت ـ دلداري ـ اچي مچي. همت افزائي.

ـ هاشا ٻاشا ڪرڻ: دم دلاسو ڏيڻ. دلداري ڏيڻ. همٿ افزائيءَ لاءِ همٿائڻ.

● هاشماڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● هاش هاش (ت): ث. تمام ڪوشش. سعيو ـ جلدائي ـ تڪڙ ـ آڇهرائي.

ـ هاش هاش ڪرڻ: آڇهرائي ڪرڻ. تڪڙ ڪرڻ ـ جلدائي ڪرڻ. ڪوشش ڪرڻ.

● هاضمو ۽ هاضما: ذ. (ع. هاضمه > هَضْم). کاڌي جو پيٽ ۾ پوريءَ طرح گهري وڃڻ جي حالت ـ گهارو (کاڌي جو) ـ تحليل.

● هاڪ ۽ هاڪون (ت): ث. لاف ـ ٻڙاڪ ـ ڍاڙ. يخي ـ جهڪي.

● هاڪ: ظرف. سدائين ـ سدا ـ هميشه. زور سان ـ تکو ـ چوهو.

"هاڪ وهندو هاڪڙو... الخ"

(ماموئي).

● هاڪ ۽ هاڪون: ث. ناموس ـ ساراهه ـ تعريف ـ ثنا ـ نالو. ڏاکو ـ دٻدٻو. هُل ـ آواز.

"حُسن تنهنجي جون هاڪون... الخ"

(عرس).

ـ هاڪار ۽ هاڪارون: ث. هاڪ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= هاڪارو ۽ هاڪارا: ذ. صفت. هاڪ وارو- نالي وارو- نامياروـ ڏاڪي وارو.
= هاڪاريو ۽ هاڪاريا: ذ. صفت. هاڪارو.
= هاڪَ هٺَڻُ (هڻي هاڪو): جرأت رکڻ.
● هاڪارَڻُ: مصدر. ٻڙيءَ کي ڏکي هلائڻ- ٻڙي کاهڻ. ٻڳهه کولڻ- لنگر چوڙڻ. وڙهڻ لاءِ سڏڻ- هوڪارڻ- ڏوڪارڻ (ت). ٻکارڻ- للکارڻ- ڏوکڻ - ڏوکي وڃڻ. قبول کرڻ - هائوکار کرڻ. (هاڪاريو- هاڪاريندو- هاڪاريل).
● هاڪَٽُ: ث. ٻليءَ جي گهور- خوفائتي لڳاهه.
● هاڪَرَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● هاڪيڙو: اسم خاص. قديم سنڌو درياءَ جي هڪ شاخ جو نالو.
● هاڪو ۽ هاڪا (ت): هڪلڻ جو آواز- هوڪريو- هوڪرو. شڪار جي اصطلاح ۾ جهنگ ۾ لڪل جانورن کي ٻاهر ڪڍڻ لاءِ گهٽن ڇڻن جو ڪڍجي ڪيل آواز- شڪار تي آواز ڪرڻ لاءِ گهٽن ماڻهن جو هجوم.
= هاڪو ڪَرڻُ: شڪار لاءِ جهنگ مان تترن کي آڌارڻ لاءِ هوڪرو ڪرڻ.
● هاڪو ڏاڪو ۽ هاڪا ڏاڪا (ث): ذ. ڇمائي ويهڻ واري حالت- ڏرنو- ڏرٽو.
● هامگامُ: ذ. (ف. هنگامن جو بگڙيل). هَل- گوڙ- گهمسان- شورُ- هنگامو. فساد- جهڳڙو- جهيڙو. مجموعو- انبوهـ هجوم- ميڙ.
= هاگامو ۽ هاگاما: ذ. هاگامـ هنگامو.
= هاگامو ڪَرڻُ: هنگامو ڪرڻ.
● هاڳَمُ (ت): ذ. جهڙ- ميڙهـ آڪر.
● هاڳُ ۽ هاڳَ (ت): ذ. گوڙ- گهمسان- هنگامو. جهيڙو- جهڳڙو- فساد- بکيڙو.
● هاڳامو ۽ هاڳاما (ت): ذ. هنگامو.
= هاگامو ٿيڻ: هنگامو ٿيڻ.
● هالا: اسم خاص. ضلعي حيدرآباد ۾ هڪ تعلقي ڳوٺ ۽ شهر جو نالو. (هالا پراڻا ۽ هالا نوان). هڪ ذات جو نالو. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو. ٻلوچستان ۾ هڪ جبل جو نالو.

● هالاتِيُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هالا پُراڻاُ: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هالارِ: اسم خاص. سنڌ جي الهندي طرف واري جبلن جي قطار جو نالو (جنهن ۾ مکيه ڏي جبل اچي وڃن ٿا، ڪرو جبل، ڪيرٿر جبل ۽ پب جبل).
● هالارو ۽ هالارا (ڪ): ذ. مينهن جو وسڪارو- ڊَهڪارو (ڪ). (اسم خاص). تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هالاريُ: صفت. هالا جو- هالن وارو. هالا جو رڱيل (ڪپڙو) - سٽي رنگ وارو. تمام هڪي رنگ وارو (جو ڪپڙو ڦاٽي وڃي ٻيو رنگ نه ڏٽي، اڳئين وقت ۾ فقط هالا جو رڱيل ڪپڙو اهڙي هڪي رنگ وارو هوندو هو).
● هالا ڪَنڊيُ: اسم خاص. هالا شهر جو قديم نالو (قريبا ١١ صديءَ هجريءَ جو).
● هالانِ: اسم خاص. تعلقي ڏاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هالاڻو ۽ هالا ڻا (ڪ): ذ. (سن. هَل= هلڻ). هلڻ جي حالت. چالاڻو- لاڏاڻو- مرڻو- مرتيو.
= هالا ٽُهي ۾ هُجَڻُ: سڪرات ۾ هجڻ. پوين پساهن ۾ هجڻ.
● هالاڻِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر ڪراچيءَ، حيدرآباد ۽ سکر ۾). تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هالا وَلهَرَ: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هَالِڪِيُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هالِڪِيُ (نَسَڊِيُ، وَڏِيُ): اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هالو ۽ هالا: ذ. (ع). چنڊ جي چوڌاري گول چڪر- پيڙ- مَنڊل- دائرو. ڏاند جو هڪ قسم- هڪ سڱ مٽي ۽ هڪ سڱ هيٺ وارو ڏاند-

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اڳيان وريل سگڻ وارو ڏاند. (ت). داغ - چٽو - ڏ هو. (صفت). بد تر - خراب - بڇڙو. (ت). چندو - نيا ڳو - لد ورو. (ت). ابي چپو. (ت).

= هالو: بي همت، ڪنهن ڪم تي وڃڻ بعد نا اميد ٿي موٽي اچڻ وارو (شڪارپور ۾ مروج آهي).

= هالوُ سُٽُهڻُ ٽِيڻُ: داغدار منهن ٽيڻ. ڪارو منهن ٽيڻ. بڇڙو ٽيڻ. بد تر ٽيڻ.

● هالُو ۽ هالُو: ذ. صفت. هلندڙ - چالُو - رائج - مروّج.

= هالُو چالُو: صفت. جهڙو تهڙو - رواجي - معمولي. رواج ۾ آيل - هلندڙ. سستو - سادو.

● هالُورو ۽ هالُورا: ذ. صفت. لوڏي وارو - لُڏندڙ - جهالُورو. (ذ). جهلڪو - چمڪاٽ.

● هالِيُ ۽ هالِيُون (ڪ): ث. صفت. مينهن جو هڪ قسم - آها مينهن، جنهن جو هڪ سگ مٽي ۾ ٻيو هيٺ هجي - لڙيل سگڻ واري مينهن - ڏ ٻي.

● هالِپوتا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي حيدرآباد ۾ تعلقي فيض گنج ۾ ڪن ديهن جا نالا.

● هالِپوتاڻيُ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● هالِپوجيُ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي ۾ تعلقي ٻني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● هالِپوچوُ: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● هالِيسُوُ ۽ هالِيسا: ذ. وَنجهه - اولو.

● هالِيوُ: ذ. ڪاهه جو هڪ قسم. پسارڪي وڪر جو هڪ قسم - اسفرج - مارچوبهه.

● هامَ ۽ هامُونُ: ث. (سن. آم = هائو) هائوڪار - اقرار - قبوليت. دَمُ - دعويٰ. ڀاڙ - ٻٽاڪ - لافَ.

" هٿين لاٿي هامَ...الخ"

(معذوري - شاهه).

= هامَ ڀَرَنُ: هائوڪار ڪرڻ - اقرار ڪرڻ. قبول ڪرڻ. ذمو کڻڻ. ٻٽاڪ هڻڻ.

= هامَ هڻڻُ: هام ڀرڻ.

● هامانُ: اسم خاص. (ع). فرعون جي هڪ وزير جو نالو.

● هامِدِيُ (ت): صفت. بنا سبب - هروپيرو - خواه مخواه - بي ڏوهي - بي گناهه.

● هانُ: ظرف. آهيان جو مخفف. (ت). هائو. برابر - ائين - ٺيڪ. سوال ڪرڻ جو لفظ - چا! - ڪُجا!. (ذ). هِنيُون - دل - جگر - مَنُ.

= هانُ ڪار: ث. هاڪار - هائوڪار - قبوليت.

= هانُ ۾ هانُ مِلائِڻُ: ڪُوڙي سچي ڳالهه جي تصديق ڪرڻ. ٻئي جي چوڻ موجب چوڻ. خوشامد ڪرڻ. سمجهي سوچي جواب نه ڏيڻ. متاڇرو چوڻ. ڪنهن ڳالهه تي اتفاق ڪرڻ.

= هانُ هُونُ ڪَرَنُ: هامِ نه ڪرڻ - اقرار، انڪار ڪرڻ - هيڏانهن هوڏانهن ڪرڻ - نٽائڻ - گوٽنات ڪرڻ.

● هانُبارو ۽ هانُبارا: ذ. تڪڙو تڪڙو ساهه کڻڻ جي حالت - سهڪ - سهڪي. سهڪڻ جو آواز. هانڀارو.

= هانُبارو هڻڻُ: تڪڙو تڪڙو ساهه کڻڻ - هانڀارو هڻڻ.

● هانُڀارو ۽ هانُڀارا: ذ. هانُبارو.

● هانُڀِيُ: اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ تعلقي ڪُل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● هانُڙِيُ (ڙ): ث. شادي يا ڪنهن مجلس ۾ غير حاضر دعوتيءَ جي گهر موڪليل کاڌو.

● هانُڇوُ ۽ هانُڇا: ذ. هاڇو.

● هانُڏاڙوُ ۽ هانُڏاڙا: ذ. صفت. بَدُ - ڪِنو - گندو - غليظ - خراب - بڇڙو. شريسر - بد معاش. لُچو - حرڪتي.

● هانُڊِيُ (ڊ): ث. ڏڪڻ ۾ اولهه جي ڪُنڊ واري هوا (جا برسات جي اچڻ جو پيش خيمو آهي). "واءُ لڳي هانڊي، تون پُتو ڪَيون گاڏي".

● هانُڏاهوُ ۽ هانُڏاها (ت): ذ. هائي - ڏيل.

● هانُڊوُ ۽ هانُڊا (ت): ذ. راڳ جي محل - راڳ رنگ - گاني بجاني جي محفل. سازسرود جي مجلس.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هانڊيو ۽ هانڊيا (ک): ذ. آٽ - ڪٿرهو - توڙو.

● هانڊيَ ۽ هانڊيُون (ڇ): ث. مادي آٽ - آنٽ.

- هانڊيا ۽ هانڊيائُون: ث. آنٽ - هانڊي.

● هانڊيُ (ک): ذ. صفت. ٻنهنجو ڏاڍ ڇڏي ويندڙ (ٻڪرو) - رولو ٻڪرو.

● هانڪَڻُ (ث): مصدر. آواز ڪرڻ - گوڙ ڪرڻ - شور ڪرڻ. ٽڪا ٽوڪي ڪرڻ. ڪَنَ ڪائڻ. (هانڪيو - هانڪيندو - هانڪيل).

- هانڪَ ۽ هانڪُون: ث. ڪن ڪائڻ وارو آواز - هَل - شور - گوڙ. ڏمچر - ڏماڪڙو - ٻاڦيتاڻ

● هانُ مَشڪا ۽ هانُ مَشڪائون: ث. ميلاپ - گڏجاڻي - ملاقات. آدرپاءُ - ڪينڪر بازي - خوش خيروعافيت. سهائتا - واهر - مدد - هٿ هٽ.

● هانُوُ ۽ هانُوَ: ذ. هنيو - دل - قلب - جگر - ڪليجو - من - هيانءُ.

● هانهُرَ ۽ هانهُرُون (ل): گهوڙي جي هڪار. "هانهُرَ ڪندو هل تہ گجايو گرن ڪي." (شاهہ)

● هانُءُ ۽ هانُءَ ذ. هنيون - دل - هانوُ. جگر - قلب - ڪليجو.

- هانُءُ تي تور ٽِيڻُ (ت): ذ. صفت. ساڙ اچڻ - حسد ٿيڻ. دل تي طوق ٿيڻ - دل تي هار ٿيڻ. نہ وڻڻ (ڪا ڳالهہ) - پسند نہ اچڻ.

- هانُءُ تي ڪُچا جَمَنُ (ت): ڪم عقل ٿيڻ. بلڪل خراب ٿيڻ.

- هانُءُ ٺارَڻُ: دل جي مراد حاصل ڪرڻ - دل جي باهہ مارڻ - بدلو وٺڻ - ويرَ پاڙڻ - هيانءُ ٺڏو ڪرڻ.

- هانُءُ جَپَنُ (ت): انندر نرڻ - خوش ٿيڻ. دل وٺڻ - دلجوئي ڪرڻ - همدردي ڪرڻ. راضي ٿيڻ - سرهو ٿيڻ.

- هانُ ساڙَڻُ: ساڙ ڏيارَڻ. خار ڏيارڻ (ڪنهن ٻالهہ تي). خراب هلت ڪرڻ.

- هانُ ڪَچو ٽِيڻُ: دل خراب ٿيڻ - آلتي اچڻ جو خيال ٿيڻ - قيءَ اچڻ. نہ وڻڻ. پسند نہ اچڻ.

- هانءَ ڪي قُرُبَ جو ڪَڙو هَٽڻُ: عشق ۾ پنهنجي جان مضبوط رکڻ. الٰهي محبت دل ۾ ڏارڻ.

- هانُ لاهِڻُ: دل لاهڻ - همت چڏڻ. ڏک ٿيڻ. ارمان ٿيڻ. ڪُٽتي ٿيڻ - فکر ٿيڻ.

- هانڀِيُ: ث. دل - هينئون - هانءَ - هنيون - قلب.

● هانِيُ: (سن. هان = نقصان) نقصان - چيهو - ٽوٽ - ٽوٽو - زيان - تاوان - هٿرجو - هَرج.

● هانِ ۽ هاڻُونُ: ث. زخم - ڦٽ - چيرُ - وَيڻُ. نقصان - چيهو - ٽوٽ. (ظرف). هاڻي - هن وقت.

● هاڻو ۽ هاڻا: صفت. وارو - جوڙ - سان پريل - لڳل. جيئن "مڇي هاڻو ڪَپ هاڻو ڪنڊ هاڻو." ڏاڙيوال - ڦورُو - لٽيرو.

● هاڻو: آلو - ٻُسيل. ڦر - لُٽ - ڏاڙو. چور - ڦورو - مال هٿ وارو.

● هاڻوڪو ۽ هاڻوڪا: ذ. صفت. هن وقت وارو - هن زماني جو - تازو - نئون. هن وقت جو - موجوده وقت وارو - موجوده - هينئر جو.

- هاڻي: ظرف. هن وقت - هينئر - جلدي - تازو.

- هاڻي جو: هن وقت جو - هاڻوڪو - تازو.

"ڏسي نيرا لشان ان جي ڳلن تي مون پچيو هڪدم
اِهي آهن ڪڏهن جا چئي ڏنائين يار هاڻي جا."
(دائم)

● هاڻو ماڻو ٽِيڻُ (ل): هرڻ مرڻ - رلي ملي وڃڻ - واقف ٿيڻ - ڪهائل مائل ٿيڻ - ڪَهرو ٿيڻ.

● هاڻُونُ ۽ هاڻانُ: ذ. صفت. (سن. هاتڪ). هاڃو مچائيندڙ - هتياچاري. ظالم - قهار - ظلمي - ستمگر. ڦورو - چور - ڏاڙيل - ڊاڪو - هاڙ.

- هاوَرِ جَڻُ: مصدر. شهوت دار - ڪامي ٿيڻ. (هاوَرِ يو - هاوَرِ بو - هاوَرِيل).

● هاوَڑِ ۽ هاوَڑَ: ث. ٻوءِ - بانس - ڇت - ڇپ - هَٻَ. اثر - گرمي - ٽوءِ - سيڪ - تاوڙي - تاٻش.

- هاوَڑِ اچَڻُ (ت): ٻوءِ اچڻ - هب اچڻ. اثر لڳڻ - سيڪ اچڻ - ٽوءِ اچڻ - ڪاوڙ لڳڻ - طيش اچڻ.

- هاوَڑِ مارَڻُ (ت): ٽوءِ مارڻ. ٻوءِ مارڻ. اثر مارڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هاوڑ ۾ اچڻ (ت) : گرميءَ ۾ اچڻ ـ تؤ ۾ اچڻ ـ جوش ۾ پرجي وڃڻ. منهن ۾ اچي وڃڻ. ڪاوڙ وقت سامهون اچي وڃڻ.

● هاوَنُ : (ف). آڪري ـ ڪَرَلُ ـ ڪونبو ـ هَمام ـ آڪرو.

ـ هاوَنُ دَسْتَهُ : ذ. (ف). آڪري ڏنبو ـ آڪري مُهري ـ همام دَستو. آڪرو مُهيلڙو.

● هاوانوُ ۽ هاوانا : ذ. اسم. (سن. هُوانُ = هُلُ) هَوانو ـ هُلُ ـ بغاغو ـ آفواهه ـ شڪي خبر ـ هاواٽو ـ ڪوڙي خبر چار. انجام ـ وعدو ـ وچن ـ ڪَنُ ـ تِڪُ.

ـ هاواٽوُ ۽ هاواٽا : ذ. (سن. هَوان) هوانو ـ هاوانو. مقرر ڪيل وقت ـ وعدو ـ ڪَنُ ـ انجام ـ ڏس ـ تڪ. افواهه. ڊڄ ـ ڊپ. (ن ـ ب).

● هاوِيُ : اسم. (ع. هاوِيَهْ) دوزخ جو آخري ستون طبقو ـ پاتال ـ نرڪ ـ نَرِڪُ ـ تحت الثرا ـ جهنم. باهه ـ چيرو ـ آگ. ڪنيارن جو ٽانون پچائڻ جو ڪورو ـ آوي ـ نهائين.

ـ هاوِيُ ۾ هَجَڻُ : حسد جي باهه ۾ سڙڻ. مصيبت ۾ مبتلا ٿيڻ. ڇڪ ڇِڪان ۾ اچڻ ـ مشڪلن ۾ قاسڻ. بدنام ٿيڻ ـ خوار ٿيڻ. خراب ٿيڻ. ذليل ٿيڻ.

● هاها : ظرف. هائوهائو ـ برابر ـ ائين ائين ـ ٺيڪ ـ بجا ـ دُرست ـ صحيح ـ واجب. منظور ـ قبول. واهه واهه ـ آفرين ـ مرحبا ـ جَسُ. ڏاڍي يان ڪِلَ جو آواز ـ تَهِڪُ.

"هـ زار بـ ن هَتَ ڪنيو هئي هئي،
وڃن پيا هـ و لـ ه ڪن هـا هـا"

(ملاح).

ـ هاها پاجا ڪَرَڻُ (ت) : سمجهائڻ ـ هدايت ڪرڻ ـ نصيحت ڏيڻ. گوشمالي ڪرڻ ـ قدري سزا ڏيڻ ـ چيني ڏيڻ. تنبيهه ڪرڻ ـ جُٽ ڪرڻ ـ تعدي ڪرڻ ـ تعزير ڏيڻ.

ـ هاهاڪارَ : رودن ـ ماتم ـ پِٽڪو ـ روج ـ راڙو ـ آهه و زاري. ٻائيتال ـ راڙو ـ افسوس ـ ڏک ـ سُوءِ.

ـ هاها ڪَرَڻُ : هائو ڪرڻ ـ حامي پرڻ. ڏڪو ڏيڻ ـ سزا ڏيڻ ـ تنبيهه ڪرڻ.

ـ هاها هُوهَڙَ : جُٽ ڦِٽ ـ چيني ـ لعنت ملامت. دَهِمان ـ جمت. وٽ ٻَڪڙ ـ ٻَچَ ـ چيڙ.

ـ هاها هُوئَڙِ ڪَرَڻُ : وٽ پڪڙ ڪرڻ ـ ٻَچَ ڪرڻ ـ هٿ هٽ ڪرڻ. دَهِمان ٻَڌڻ. ڏيچارڻ ـ دهائڻ. ڏڙڪا ڏيڻ. سيڪت ڏيڻ.

ـ هاهڙِ هُوهَڙِ ڪَرَڻُ : دهاءُ رکڻ ـ جمت ڪرڻ ـ دَهِمان ٻَڌڻ ـ واڙهه ٻَڌڻ.

ـ هاهڙِ هُوئَڙِ ڪَرَڻُ : دهمان ٻڌڻ ـ ڏيچارڻ ـ ڏڙڪا ڏيڻ.

ـ هاهُو ڪَرَڻُ : پنهنجي موجودگي ظاهر ڪرڻ ـ پين کي ڊپ ڏيارڻ ـ دهڙو ڪرڻ ـ دهمان رکڻ ـ جَمت رکڻ.

● هاهُرَ ۽ هاهُرُونُ : ث. جتن جو آڻن کي هڪلڻ جو آواز. آڻن جي هونگار ـ هونگر.

"هاهُرَ ڪندو هَلُ تہ ڪجايون ڪرن ڪي"

(سر ڪنيات ـ شاهه).

● هاهُوتَ : صوفين جي هڪ منزل. لاهوت ڪان مٿي سلوڪ جي پنجين منزل.

● هاهُوٽاڙِ ۽ هاهُوٽاڙُونُ (ت) : ث. صفت. ڪُٽي جي پونڪ ـ پونڪاتُ ـ پونڪار.

● هاهِيارُو ۽ هاهِيارا (ت) : ذ. صفت. بداخلاق. بي لڇڻ ـ بدلڇڻ ـ بد افعالو ـ واهيات ـ بدعادت ـ ان پليو ـ ڏنگو ـ لُڇو ـ حرڪتي ـ شرير ـ بدمعاش ـ لفنگو ـ اٽنڊرو.

ـ هاهِيارو ٿِيڻُ (ت) : لُڇو ٿيڻ ـ بدعادت ٿيڻ ـ لفنگو ٿيڻ ـ ڏنگو ٿيڻ ـ اٽنڊرو ٿيڻ.

● هاهِ : حرف ندا. (سن. هاي هاني) افسوس ـ هاءِ هاءِ ـ گهوڙا گهوڙا ـ الاڙي ـ ڏک يا افسوس ظاهر ڪرڻ جو لفظ. (سن. هاني) هاڃو ـ نقصان ـ زيان ـ ٽوٽو ـ تاوان ـ هَرجو ـ چِيهو ـ هٿچا.

"هيي جا ڪَيَ هاءِ سا مهندا ايندي هُنهڙن هِ"

(سر مارئي ـ شاهه).

ـ هاءِ هِ وَجڻُ ڏَهُوءِ هِ وَجڻُ (ت) : سڀ ڪجهه وڃڻ ـ هڏَ موڙي ناس ٿي وڃڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هاءِ گهوڙا مَچائِڻُ: دانهون ڪرڻ ـ رڙيون ڪرڻ ـ واڪا ڪرڻ ـ ٻاڪر ڪَٽڻ ٻارڻ. فرياد ڪرڻ.

ـ هاءِ نہ هُوءِ هُٽَڻُ (ت): سانت هٽڻ ـ صبر هٽڻ ـ خاموش هجڻ. هٽ وڌائي نہ هٽڻ.

ـ هاءِ هاءِ: حرف نـدا. افسوس ـ ارمان ـ ڏک هاءِ گهوڙا.

● هاءُ: ذ. صفت. ماڻو ـ لاڏ ـ ناز ـ نخرو ـ تال ـ چخن ـ چاڪ ـ انگل.

ـ هاءُ ياءُ: تال تسول ـ نـاز نخرو ـ لاڏ ڪوڏ ـ انگل آرو ـ ماڻو شاڻو ـ چاڪ چخن. منيون ڪاليون. دوستي.

● هائِسُ ۽ هائِسَ: ذ. حيرت ـ اچرج ـ عجب. افسوس ـ ارمان.

● هائِڪو: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● هائُو: ظرف. ٺيڪ ـ برابر ـ ائين ـ چڱو ـ هاءُ ـ ٻاجاءِ ـ درست ـ حق ـ صحيح ـ سچ. قبول.

● هائُو: ذ. حرف ندا. ٻارن کي ڏيجارڻ جي لاءِ استعمال ڪيل هڪ فرضي لفظ ـ ٻائو.

ـ هائُو جَرڪو ۽ هائُو جَرڪا: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم. سپ ڪجهہ ڪائي ويندڙ هڪ فرضي آفت. (صفت). لالچي ـ لوڀي ـ ڳڙڪائو ـ حريص ـ غصب ڪندڙ ـ هضم ڪندڙ ـ غاصب.

ـ هائُوءِ جي وات ۾ هڻ: هرويلي ڏپ هيٺ رهڻ ـ سدائين آفت جي منهن ۾ هجڻ.

● هائُو ڪري وڻڻ (ت): ڪائي وڃڻ ـ ڳڙڪائي وڃڻ.

ـ هائُو هائو ڪري ڪائِڻُ: ڏاڙهڻ ـ چڪ وجهڻ ـ وڍهڻ ـ جهيڙڻ ـ ڳڙڪائي چڏڻ.

ـ هائُو هائُو ڪري وڃڻ (ت): جَمَت رکڻ ـ ڏاڍ رکڻ ـ تڙيون ڏيڻ.

● هائُوسُ ۽ هائُوسَ: ذ. (انگ). گهر ـ ڇاءِ ـ جڳهہ ـ مڪان.

ـ هائِي: حرف ندا. (ع). ڏک يا ڪاوڙ ڪاڻ ڪيل آواز ـ گهوڙا گهوڙا ـ هـاءِ هاءِ ـ افسوس ـ غضب ـ واويلا ـ ٻيداد ـ سڃ ـ انديـر ـ آنياءُ.

ـ هائِي هائِي ڪرڻ: دانهون ڪرڻ ـ رڙيون ڪرڻ ـ واويلا ڪرڻ ـ گهوڙا گهوڙا ڪرڻ. شور مچائڻ. محنت ڪرڻ.

● هائِيُ ۽ هائِيُون: ث. (ع. هاويہ). هاوي ـ دوزخ ـ جهنم ـ نرڪ ـ نَرڪ. ٻاهہ ـ آگ. مصيبت ـ تڪليف ـ آپدا ـ آفت. آونهاڙ ـ اوڙاهہ. ٻچائي ـ نڏان ـ خاتمو ـ چيڙو. هار سان ڪيڏڻ وقت ٻيار جو آواز.

ـ هائِيُ دُوسُ: ث. صفت. رَڙ ـ دانهن ـ گهوڙا گهوڙا ـ هُل هَنبس ـ مانڊاڻو ـ ٻائيتال ـ ڏَمچر ـ هنڌوس.

ـ هائِيُ دُوسُ مَچائِڻُ: هاءِ گهوڙا مچائڻ ـ آپ ڦاڙڻ ـ رڙيون ڪرڻ ـ گهر مٿي تي کڻڻ ـ ٻائيتال مچائي ڏيڻ ـ گهوڙا گهوڙا ڪرڻ.

= هائِيُ ۾ هَڇَڻُ: مري ڪپي وڃڻ ـ دوزخ ۾ ٻوڙ. مصيبت ۾ پيسجڻ ـ جنجل ۾ ٻوڙ ـ آفت ۾ آڙجڻ.

● هائِيُ ڏائِيُ: ظرف. فقط ـ رڳو ـ چڙهو ـ صرف. جيڪي ٻ ـ موڙي سوڙي ـ سپ ڪجهہ. رهي ڪهي ـ بچت سچت. هر حالت ۾ ـ ڪيئن ٻ ڪري ـ ڪهڙي ٻ طرح.

● هائِيُ رانڊِ: ث. راند جو هڪ قسم. ڇڙڏڪو ـ ڏماچرو.

ـ هائِيُ رانڊِ ٻاري ڏيَڻُ: راند جو ڇڙڏڪو ٻاري ڏيڻ ـ راند مچائڻ لاءِ گوڙ ڪرڻ ـ غوغاءُ مچائڻ. اجايا خرچ ڪرڻ.

● هَبَ ۽ هَبُونُ (ت): ث. ٻچڙي ٻوه ـ ڪڻي هوا ـ خراب هانس ـ هواڙ. هُڪاءُ ـ ڏپ ـ ڪيڻي چَٽ ـ هَبَ ـ ڏَپ. ڪيڻي هنواڙ.

● هَبيلو هَبيلا (ت): ذ. چريو ـ پاگل ـ جنوني ـ سودائي ـ مست. (اسم خاص). هڪ مرد جو نالو.

● هَبُوبُ ۽ هَبُوبَ: ذ. (ع). خراب ـ ڇڙو ـ بَد ـ ڪينو. آڪاڻي ـ خوف ڏياڙ يندڙ آڪاڻيون. ڪوڙو افواهہ ـ بَدبدو ـ طوفان. تهمت ـ الزام ـ بُهتان.

● هَبُوبُ: ذ. تهمت ـ الزام ـ ڏوهہ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هَنهير ي ُ: اسم خاص. تعلقي موري م هڪ ديهه جو نالو.

● هَنهي تنهي (ت)؛ ذ. صفت. بي عزت - جهڪ - رسوائي - ذلالت - بي مانائي.

= هَنهي تنهي ڪَر َڻ ُ (ت)؛ اهڙو تهڙو ڪرڻ - بي عزت ڪرڻ - جهڪ ڏيڻ - گهٽ وڌ ڳالهائڻ - ذليل ڪرڻ - بي مانو ڪرڻ - هاها ڪرڻ - ڪاوڙ ڪرڻ. تڙائڻ - هاسي ڪرڻ - لوڏائڻ. پريشان ڪرڻ - منجهائڻ.

● هُپاڙَ ~ هُپاڙ َون ُ (ت)؛ هانس - ڏَپ - گند مان نڪتل گرم ڀاڦ - گرم هوا. گرمي - آڪِرس - آهَس َ - آهمائي. بوءِ - بدبوءِ - خراب گندي هوا - چِتَ َ - هُب. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

= هُپِڙ َس َ ~ هُپِڙ َسُون ُ (ت)؛ ث. آڪرس - گرمي - آهس - آهمائي.

● هَپَچ َ ~ هَپَچُون ُ؛ ث. صفت. (ف. هَوَس َ) لوپ - هَوَس َ. موهَ ُ - لالچ - ڏَن ُ ترشنا. (اسم خاص). تعلقي بدين م هڪ ديهه جو نالو.

= هَپَچي ُ؛ صفت. لوپي - لالچي - ڏَن ُ ترشنا رکندڙ.

● هَپِڙات ِ ~ هَپ ڙاڻون ُ (ڪ)؛ ذ. ڪتي جو ماٹهوءِ جي لنگهڻ وقت وات ڦاڙي اوچتو آواز ڪرڻ. پوڪ - پوڪار - پولڪات - ڏاڙهه.

● هُپِڙ ِتو ُ (ت)؛ گوڙ - ڪواس - فساد - شور - ڏَمچر - هَل ُ - هنگامو - ڀائيتال - هڙدَ ڪو.

● هُپِڙ ِدَمو ُ ~ هُپِڙ ِدَما (ت)؛ گوڙ - فساد - هڙتو.

● هَپَس ُ؛ ذ. (ع. حَبْس ُ = گهٽ ُ) جيل - قيد خانو - بند يخانو - تَرمر.

● هُپَس َ ~ هُپَسُون ُ؛ ذ. گهٽ َ - بُوساڻ - مُونجهه - گرمي - آهمائي - آڪرس. سوڙهه سنگوڙ - گاهَ ُ - ٻيهه.

● هُپِڪار ~ هُپِڪار ُون ُ؛ ث. سرهي هانس - خوشبوءِ - هڳاءُ. سُرهاڻ - سُڳنڌ. گهٹي خوشبوءِ - وڻندڙ هوا.

= هُپِڪارو ُ ~ هُپِڪارا؛ ذ. خوشبوءِ جو اوهارو - دل ڪي وڻندڙ جهوتو. سُرهاڻ - سُرهاڻ واري هوا.

= هُپِڪار ِي ُ ~ هُپِڪار ِيُون ُ؛ ذ. صفت. خوشبوءِ دار - سُڳنڌي - هڳاءِ واري. سُرهي - سُرهاڻ واري.

● هَپَڪَڻ ُ: مصدر. ڳالهائڻ م اٽڪڻ - مُنجهڻ - رنڌجڻ - ڳالهائڻ م هيڪ ٽيڻ - رنڌ ڪجڻ - هٿڪڻ - اٽڪاءُ ٽيڻ. ٿوري وقت لاءِ ٻيهڻ - لحظي لاءِ ترسڻ - ڊيرو ٽيڻ - آهستي ٽيڻ. ڳالهائڻ م ٻاڌائڻ - ٻت ٻت ڪرڻ.

= هَپَڪ ~ هَپَڪُون ُ؛ ث. ڳالهائڻ م اٽڪ - رنڌڪ - اٽڪاءُ - هٿڪ - ڳالهائڻ م گهُٽ - آڙ - مولجهه - گهبراهٽ - موڪائي.

● هَپَڪو ُ ~ هَپَڪا (ڪ)؛ ذ. تيڪائيءِ سان ڳالهائڻ جو نمونو - ڏاڙهه - پوڪ - تاڙي. ڏاڏيان ڳالهاءُ - هَل ُ - گوڙ - شور - ڪڙڪو.

= هَپِلاسو ُ ~ هَپِلاسا (ت)؛ ذ. صفت. هيڪي - لالچي - گهڻو ڪائيندڙ - ٻيٽ چٽيو - ٻيٽو - ٻيٽوڙي - چِيَ ُ - ٻيٽير - ٻيٽي.

= هَپِلاسي ُ ~ هَپِلاسِي ُ (ت)؛ هيڪ ڪندڙ - لالچي - حريص - هپلاسو.

● هَپِلاڪو ُ ~ هَپِلاڪا (ت)؛ ذ. صفت. حرص. گوڙ - فساد - شور - ڏمچر - ٻغاوت.

● هَپو ُ ~ هَپا؛ ذ. صفت. ڪَنين ڪُتير يل - پَترَ ڪائيل - ڪَنبي وَڌيل - ٻُٽو.

● هَپوچِي ُ ~ هَپوچِيُون ُ؛ ث. صفت. ناچ جو هڪ قسم - تاڙيون وڄائي هٿ چنڊ ڻ - نچڻ جو هڪ قسم - هنبوچي - انبوچي.

● هِت ِ؛ ظرف. (سن. إت) هتي - هِن هنڌ تي - هن جڳهه - هن هنڌ - هِتڙي - هِن جاءِ.

● هِتان ُ؛ ظرف. هتانهون - هُتنان ُ - هِتُون - هِتَون ُ - هِن هنڌ ڪان - هن هنڌان.

= هِتانهُون ُ؛ ظرف. هِتان - هِتنڻ - هِن هَنڌَ ڪان - هِن هنڌان - هِتَون - هِتُون.

= هِتانهِين ُ؛ ظرف. هتان - هن هنڌان - هتين.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هِتَنَئُن: ظرف. هتان ـ هتانهون ـ هِتون ـ هن هنڌان ـ هن هنڌ کان.
ـ هِتَنُون: ظرف. هتان ـ هن هنڌان.
ـ هِتُون: ظرف. هتان ـ هن هنڌان.
ـ هِتِ هَتَ: ظرف. اوسي پاسي ـ اوري پري ـ هن جهان ۾ آخرت ۾ ـ دنيا ۾ قيامت ـ دارفنا ۾ بقا ـ سفر ۾ حضر.
ـ هِتَئِين: ظرف. هِتانهين ـ هِن هنڌان ـ هن هنڌ کان.
ـ هِتي: ظرف. اِتي ـ انهيءَ هنڌ ـ هن هنڌ ـ هن جاءِ تي.
● هِتُ ۽ هِتَ: ذ. صفت. پيار ـ محبت ـ قرب. سڪ ـ مهرباني ـ پلائي ـ مدد ـ چڱائي ـ نيکي ـ فائدو ـ لاب.
ـ هِتُكاري: ذ. صفت. پلو ڪندڙ ـ مهربان. مُراڀي.
ـ هِتيچُو (ث): ذ. صفت. پلو چاهيندڙ ـ خيرخواهه ـ مهربان ـ وڙائتو.
● هَتِ هَتَ: ظرف. (سن. اِت). هتي ـ آت ـ انهيءَ ـ هنڌ ـ تنهن هنڌ ـ آتي ـ هن جاءِ تي ـ هَٿڙي.
ـ هَتان: ظرف. هن هنڌ کان ـ آتان ـ انهيءَ کان ـ هتانهون ـ هَتون ـ هَتُون ـ هَتئون.
ـ هَتانهون: ظرف. هَتان ـ هن هنڌان ـ آتان ـ هَتَون ـ هَتُون ـ هتئون.
ـ هَتِڙي: ظرف. هن جاءِ تي ـ آتي ـ هتي.
ـ هَتُون: ظرف. هتان ـ هتانهون ـ هتئون ـ آتان ـ انهيءَ هنڌان ـ اُن طرف کان.
ـ هَتَئُون: ظرف. هتان ـ هتانهون ـ هَتَون ـ هَتُون ـ آتان ـ انهيءَ هنڌ کان ـ اُن هنڌ وٽان.
ـ هَتِي: ظرف. هَتن هنڌ ـ هن جاءِ تي.
● هَتار: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● هَتر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر نوابشاهه ۽ حيدرآباد ۾).
● هَتَرُ ۽ هَتَرَ: ذ. صفت. ڊپ ـ ڊاءُ ـ خوف ـ ڀؤ ـ خطره ـ سنڪوچ. ڏَڪ ـ وَڊ ـ چير ـ زخم. فڪر ـ اڊڪو ـ الڪو ـ خيال. حياءُ ـ شرم ـ مرم ـ حجاب ـ پردو.
"سنهن جي سونچي کان لڳو هوتن کي هتر".
(نائو)
● هَتِرائِنْ (ت): مصدر. ڊيڄارڻ ـ خوف ڏيارڻ ـ ڀؤ ڏيارڻ. (هترايو ـ هترائيندو ـ هترايل).
ـ هَتر كَتَرُ: ڊپ ڪرڻ ـ پاسو ڪرڻ ـ ڀؤ ڪرڻ ـ خوف ڪرڻ.
● هِتَرَ ۽ هِتَرُون (ت): ث. ڏڪن جي ڪاهه.
● هِتِرانْكِي (ک): صفت. اوچتو ـ قضائي ـ اتفاق سان. ناڳهاني ـ اچانڪ.
● هَتَكَ: ث. (پرا). بي عزتي ـ توهين ـ رسوائي ـ اڻڪ ـ رندڪ ـ وِکهن ـ چيڙڪ ـ اڻڪاءُ. هلڪائي ـ ترڙائي ـ سفلائي.
ـ هَتَكَ كَتَرُ (ت): رسوائي ڪرڻ ـ بي عزتي ڪرڻ ـ رندڪ وجهڻ ـ آڏو اچڻ ـ اڻڪاءُ وجهڻ.
● هَتو تَتو (ت): ڪم تان موڪيل ـ ڏينهن تتي جو آيل. ٽڪل ٽٽل ـ ورچيل ـ خفي ٽيل.
● هَتيا ۽ هَتِيا: ث. صفت. هچا ـ مصيبت ـ آفت ـ آهدا ـ چٽي ـ غضب ـ قهر.
ـ هَتيارو ۽ هَتِيارا: ذ. صفت. هچارو.
● هَتيار: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● هَتيمُونْو: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر نوابشاهه ۾).
● هَتِيُ جَتِي: ث. صفت. ستي جتي ـ پاڪ ـ شريف ـ پوتر ـ معصوم ـ بي گناهه.
● هَتُ ۽ هَتَ: ذ. (سن. هَسْتَ > هَتْ). پرا. هَتو. هَتُ). بدن جو هڪ خاص عضوو ـ دست ـ چنبو ـ يدُ. (هاڻيءَ جي) سونبو. ڪپڙي وغيره ڪڇ جو هڪ ماپو ـ چئن چاڙڪين جي ڏيکهه. (صفت). واسطو ـ لاڳاپو ـ تعلق. (جيئن چوريءَ ۾ زميندار جو هٿ آهي). مدد ـ واهر ـ سهائتا ـ همراهي. قابو ـ اختياري ـ قبضو.
● هَتُ آتَلائِنْ: ڪم ۾ جلدائي ڪرڻ ـ سيگهه ڪرڻ ـ چڙ چوت ڪرڻ ـ جلدائي ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هَتُ آڏڪائِڻُ: وڌڻ ـ هٿ چراند ڪرڻ ـ جهيڙو ڪرڻ ـ جهڳڙو ڪرڻ . واسطو رکڻ ـ لاڳاپو رکڻ ـ تعلق رکڻ .

ـ هَتُ آڇَڻُ: قبضي ۾ اچڻ ـ وس ۾ اچڻ ـ هٿ لڳڻ ـ ملڻ ـ لڀڻ ـ حاضر ٿيڻ ـ حاصل ٿيڻ ـ دستياب ٿيڻ ـ ميسر ٿيڻ . جاڻڻ ـ معلوم ڪرڻ .

ـ هَتَ آڌار: پنهنجن هٿن سان ڏنل قرض . هٿوهٿ ڏنل قرض ـ اعتبار تي ڏنل قرض ـ بنا گروي رکڻ جي ڏنل قرض . قرض حسنه .

ـ هَتَ آڌار ڏيڻ: پنهنجي هٿ سان قرض ڏيڻ ـ اعتبار تي قرض ڏيڻ . بنا گروي رکڻ جي قرض ڏيڻ ـ قرض حسنه ڏيڻ ـ هٿوهٿ قرض ڏيڻ .

ـ هَتاڙِيُ ۽ هَتاڙِيُون (ت): ث. هٿ جي تري.

ـ هَتَ آکَرُ: ذ. هٿ جا لکيل اکر ـ خود جا اکر ـ تحرير ـ لکت ـ لکڻي ـ دستخط ـ لکيت .

ـ هَتُ آگهَڻ (ت): تسلي ڪرڻ . ٺڏو ٺورو ڪرڻ ـ مهرباني ڪرڻ . بس ڪرڻ .

● هَتان پَوُ: پاڻ کان گناهه ٿيڻ ـ خود کان خطا ٿيڻ ـ ڏوهه ٿي پوڻ ـ قصور ٿيڻ .

"هتان تو پئي ٿيي ڪَڇو ڪيڇين کي ڪرين."
(شاهه)

ـ هَتاوڙو ۽ هَتاوڙا (ت): ذ. صفت. ننڍي هوندي کان پيار جو پالِيل ـ هٿ تي ڪير سان پالِيل جانور ـ نپايل ـ سانڍيل ـ نيهاڇ .

ـ هَتائُو ۽ هَتائُو: ذ. صفت. گهر جو پالِيل ـ هٿ جو نپايل ـ هٿ هيرو ـ دادلو ـ هٿ جو سانڍيل ـ هتاوڙو ـ هتايو .

ـ هَتايو ۽ هَتايا (ل): ذ. صفت. هتاوڙو ـ هتائو .

ـ هَتُ پِيڙ ڻُ: خرچ نه ڪرڻ ـ ڪنجوس هٿ ـ شومائي ڪرڻ ـ مرچونائي ڪرڻ .

ـ هَتَ تَرِيَل هُٿَنُ: تور جي اٽڪل پوري هٿ ـ هٿ ۾ ڪٽي تور جو اٽڪل روءِ صحيح اندازو لڳائڻ ـ اندازاً وزن جي خبر پوڻ .

ـ هَتُ تنگ هُٿَنُ: پئسي جي ڪمي هٿ ـ پئسي جي سوڙهه هٿ ـ جُو ڪائي هٿ ـ سوسائي هٿ ـ ڪوت هٿ ـ ڪنگال ٿي وڃڻ ـ مسڪيني گهر ڪري وڃڻ .

ـ هَتُ تَنگڻ: ٻڌڻ ـ سوال ڪرڻ ـ خيرات گهرڻ ـ ٻيڪ ٻڌڻ ـ منگڻ ـ ٻڪيا وڻڻ ـ محتاج ٿيڻ . اڌارو وڻڻ. عرض ڪرڻ ـ التجا ڪرڻ .

ـ هَتَ ٽارَڻُ: ڏيڻ ڪرڻ ـ رَڄ ڪرڻ ـ منشا مطابق ڪم ڪرڻ ـ اميد پوري ڪرڻ ـ دل جو خيال پورو ڪرڻ ـ من جي مراد پوري ڪرڻ ـ ڏوَ تي ڪم ڪرڻ ـ گهٽو ڪم ڪرڻ . دل جي ٻاهه ڪيڻ ـ خار ڪيڻ ـ ضد پورو ڪرڻ ـ مار ڏيڻ ـ غصو ڪيڻ ـ دل ٺارڻ ـ ٻاهه ڇنڊڻ .

ـ هَتَ ٽوڪَڻُ: هٿين خالي هڻڻ ـ سڃي جو سڃو هڻڻ ـ مسڪين هڻڻ ـ ڪنگال هڻڻ . تاڙيءَ ٽوڪ . مسخري ـ چرچو (ڪنهن جي ٻري حال تي مذاقيه طور) چرچا ڪرڻ .

ـ هَتُ پال: ذ. صفت. هٿن جو پاليل (ٻڪي وغيره) ـ پالتو ـ گهرو ـ نپايل ـ سانڍيل .

ـ هَتَ پانڊي ڪرائڻُ. همراهي ڪرڻ ـ مدد ڪرڻ ـ ڪم ڪار ۾ شريڪ ٿيڻ ـ واهر ڪرڻ ـ آڻي ويڙي ۾ ساهتا ڪرڻ .

ـ هَتَ پُڄَنڊِيُ ۽ هَتَ پُڄَنڊِيُون: ث. صفت. هٿ پُهچ ـ سگهه ـ طاقت ـ زور ـ پهچ ـ رسائي ـ توفيق ـ وسعت ـ وت آهر ـ پَهچ .

ـ هَتَ پُڄَڻُ يا پهچڻ: وس هلڻ ـ زور هلڻ ـ پُڄندي ٿيڻ ـ پهچ ٿيڻ ـ رسائي ٿيڻ .

ـ هَتَ پرشادِيُ ڏِيَڻُ (ت): ٺورو هٿ ۾ ڪائڻ لاءِ ڏيڻ ـ نالي ماتر گهڻ ڏيڻ . تِل قُل .

ـ هَتَ پَهُچ . طاقت ـ زور ـ ٻل . رسائي ـ هلندي ـ دسترس ـ پُهچ .

ـ هَتَ پَهُچَ ٽِيَڻُ: طاقت حاصل ٿيڻ ـ زور وارو ٿيڻ ـ پهچ وارو ٿيڻ ـ هلندي وارو ٿيڻ ـ رسائيءَ وارو ٿيڻ . سڪيو ٿيڻ ـ آسود و ٿيڻ ـ پئسي وارو ٿيڻ ـ شاهوڪار ٿيڻ .

ـ هَتُ پَهُچَڻُ: دسترس ٿيڻ ـ رسائي ٿيڻ ـ پهچ ٿيڻ ـ پڄندي ٿيڻ ـ هلندي ٿيڻ .

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هٿ پيچ ۽ هٿ پيچ : ذ. بخيل ـ ڪنجوس ـ موذي ـ شوم ـ مرچوٽ ـ چمچوس.

ـ هٿ پير نہ ٽڪڻ: بيهوش ٿيڻ ـ غش ٿيڻ ـ خطا ٿيڻ. عجب ۾ پوڻ ـ حيرت زده ٿيڻ ـ وائڙو ٿيڻ. پارو لڳڻ ـ سردي لڳڻ. خوفزده ٿيڻ ـ ڊپ ۾ پرجي وڃڻ ـ پوڻي وڃڻ.

ـ هٿ پير ٽڪي وڃڻ: سخت پارو لڳڻ. بي هوش ٿيڻ ـ ٽپ نہ ٽڪڻ ـ ڪا گاله پڌي حيران ٿيڻ. هٿ پير نہ ٽڪڻ.

ـ هٿ پير چيو ڪرڻ: پورهئي يا ڪم ڪرڻ جي طاقت هڻڻ ـ ڪم ڪرڻ جي همت ٻڌڻ ـ ڏنڊي ڏاڙيء لاءِ دل جو چيو ڪرڻ ـ ڪم ڪرڻ تي ارواح وڙڻ.

ـ هٿ پير لڳڻ: وڃهه ماڻ. رسائي ٿيڻ ـ پهچ ٿيڻ.

ـ هٿ پير لٿڻ: (ت). زال جو ويٺم ڪرڻ ـ ويامڻ ـ هار چاڙهڻ.

ـ هٿ پير نہ گسندڙ: هرج يا چيهو نہ پوڻ ـ ڪنهن به قسم جو ٽوٽو نہ پوڻ ـ ڪاڏه تڪليف نہ اچڻ ـ ڪاڏه ڏڪيائي نہ ٿيڻ ـ ٻنا جاکوڙي جي قبضو ڪرڻ (ڪنهن شيءِ تي).

ـ هٿ پير هلائيڻ: پڄندي آهر ڪوشش ڪرڻ ـ وٽ آهر سعيو ڪرڻ ـ توفيق آهر همت ڪرڻ. پورهيو ڪري ڪائڻ ـ محنت ڪري ڪمائڻ.

ـ هٿ پير هڻڻ: هٿ پير هلائڻ ـ ڪجهه نہ ڪجهه ڪرڻ ـ محنت ڪرڻ ـ روزگار لاءِ حيلو ڪرڻ ـ مزوري ڪرڻ ـ جفاڪشي ڪرڻ ـ ڪوشش ڪرڻ ـ سعيو ڪرڻ ـ آدم ڪرڻ ـ ٻاڻ ٻٽوڙڻ ـ رزق ڪمائڻ. ٽڪڻ. ڊوڙ ڊڪ ڪرڻ ـ پورهيو ڪرڻ ـ ڏنڊو ڏاڙي ڪرڻ.

ـ هٿ جس: فتحمندي ـ فتحيابي. فائدو ـ نفعو ـ لاڀ. جيت ـ ڪٽ ـ فتح ـ نصرت ـ ڪامياڀي ـ ڪامراني ـ هٿ شفا ـ هٿ جو فائدو.

ـ هٿ جس هڻڻ: هٿ ۾ شفا هڻڻ ـ هٿ ۾ فائدو هڻڻ. ڪيل ڪم لاءِ ناموس يا قدر هڻڻ. ڪامياڀي هڻڻ ـ فتحياڀي هڻڻ.

ـ هٿ جوڙو ڪرڻ: هٿ ڪي ڪنهن طعام سان چڪڻ.

ـ هٿ جوڙ ۽ هٿ جوڙون: ث. نيازمندي ـ انڪساري ـ التجا ـ عرض ـ وينتي ـ استدعا ـ التماس ـ منٽ ـ عاجزي. نرمائي ـ نهنائي ـ هيٺائين. توبهه ـ گيسي ـ الاهلا.

ـ هٿ جوڙ ڪرڻ: ميڙ منٽ ڪرڻ ـ عرض ڪرڻ ـ وينتي ڪرڻ ـ التجا ڪرڻ ـ عاجزي ڪرڻ ـ نيازمندي ڪرڻ. توبهه ڪرڻ ـ گيسي ڪرڻ ـ اِلائون ٻلائون ڪرڻ.

ـ هٿ جوڙ: آزي ڪرڻ ـ عرض ڪرڻ ـ مهرباني لاءِ عرض ڪرڻ. نيزاري ڪرڻ ـ ميڙ منٽ ڪرڻ ـ گيسي ڪرڻ ـ عاجزي ڏيکارڻ ـ توبهه ڪرڻ.

ـ هٿ جو سچو: هنرمند ـ ڪاريگر ـ جاڻو ـ هنري ـ قابل ـ هوشيار.

ـ هٿ جو مهيرو هڻجڻ: چور هجڻ ـ بي اعتبارو هجڻ.

ـ هٿ جي ٻڪي ڏيڻ: ٻئي ڪي نقصان پهچائڻ ـ ٻئي کي چيهو رسائڻ ـ هٿ جي کهائي کهٽڻ ـ ٻنهنجي هٿن سان ٻئي کي جوکو رسائڻ ـ چوري ڪرڻ ـ لمائي وڃڻ.

ـ هٿ جي پٽ: ناهري ـ انڪار ـ ناڪار ـ ڪورو جواب.

ـ هٿ جي پوڙي ڏيڻ: نقصان ۾ وجهڻ ـ چيهي ۾ وجهڻ ـ هٿ جي ٻڪي ڏيڻ.

ـ هٿ جي وڍي: ٻنهنجي هٿان ڪيل نقصان ـ ٻنهنجي نادانيء سبب ڪيل خرابي ـ پاڻهي پاڻ کي رسايل نقصان ـ ٻنهنجي بيوقوفيء سبب پاڻ کي رسايل ٽوٽو ـ ٻنهنجو ڏوهه.

ـ هٿ جي هڻڻ: ڪوڙ ڪالهائڻ. چالاکي ڪرڻ ـ ڪيڏ پکيڙڻ ـ انڪل بازي ڪرڻ.

ـ هٿ جهلڻ: ڏيڻ بند ڪرڻ (ڪاڏه شيء). بس ڪرڻ. اڳتي ڏيڻ کان انڪار ڪرڻ ـ وڌيڪ ڪرڻ کان بس ڪرڻ. اطاعت قبول ڪرڻ ـ بيعت ڪرڻ ـ چيلو ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هَتَ چَنَنُ: تمام سنو کاڏ و کائي هڏ چُوسڻ ـ کاڏي جو مزو وڃڻ. لطف وڃڻ ـ مزيدار کاڏ و کائڻ. کائڻ لاءِ گهٽي سڪ ڏيکارڻ ـ وڌيڪ کاڏي جي خواهش هجڻ.

ـ هَتَ چُرانڊَ ۽ هَتَ چُرانڊُون: ث. گستاخي ـ حرڪت ـ کيچل ـ مستي ـ اڻٽرائي ـ چُرچ ـ چيڙچاڙ. چورپ.

ـ هَتَ چُرانڊَ ڪَرڻُ: حرڪت ڪرڻ ـ چيڙچاڙ ڪرڻ ـ ڪاوڙسڪائي ڪرڻ. پرائي عورت جي آبرو ۾ خلل وجهڻ. چورپ ڪرڻ.

ـ هَتُ چَڙَهَنُ: هڏ لڳڻ ـ ميلڻ ـ دستياب ٿيڻ ـ قبضي ۾ اچڻ ـ آوَرَ ۾ اچڻ ـ قيري ۾ اچڻ ـ لَهڻ ـ لَهَڻ.

ـ هَتَ چُمَڻُ: هڏن کي چُميون ڏيڻ ـ عزت ڏيڻ ـ ادب ڪرڻ ـ مان ڏيڻ. بيعت ڪرڻ ـ مريد ٿيڻ ـ معتقد ٿيڻ ـ آڏ ڪرڻ ـ چيلو ٿيڻ. تحسين ڏيڻ ـ تعريف ڪرڻ ـ آفرين ڏيڻ ـ جَسُ ڏيڻ.

ـ هَتَ چَيو نہ ڪَرَڻُ: پئسي خرچڻ تي دل نہ هڻڻ ـ سخت ڪنجوس هڻڻ. ڪنهن ۾ ڪم تي ارواح نہ هڻڻ.

ـ هَتَ چَنڊِي رَکَ چَنَنُ: آسان ڪم ڇڏي مشڪل جي پٺيان هوڻ ـ خواه مخواه ڏاکڙن جي پٺيان هوڻ.

ـ هَتَ چَنڊِي آڻَنُ: سڀ ڪائي وڃڻ. ڪاوڙجي آڻڻ ـ ناراض ٿي آڻڻ.

ـ هَتَ چُوتُ ۽ هَتَ چُوتُ: ذ. صفت. سخي ـ ڏاتار. تِکو ـ تيز ـ چوهو ـ جلد.

ـ هَتَ چُوهائِي: تکڙ ـ جلدائي ـ سيگهه ـ تيزي.

ـ هَتَ چُوهو: ذ. صفت. هڏ جو چُوتُ ـ سخي ـ داتا ـ ڏاتار. هڏ چُهو ـ تيز ـ تکو ـ جلد ـ ڦرت ـ جهانجهرو ـ چالاڪ.

ـ هَتَ چُوهِي: ث. حرڪت بازي ـ کيچل ـ اڻٽرائي ـ مستي.

ـ هَتَ چُهائِي ۽ هَتَ چُهائِيُون (ت): ث. صفت. هلڪائي ـ ٺرڙائي. چوري.

ـ هَتَ چُهو: ذ. صفت. چوري ڪندڙ. تيز ـ تِکو ـ هڏ چُوهو.

ـ هَتَ دَرازُ ڪَرَڻُ: هڏ ڊگهو ڪرڻ ـ تمام گهٽي سخا ڪرڻ ـ سخاوت ڪرڻ. ظلم ڪرڻ ـ ڏاڙهي ٻڌڻ ـ تعدي ڪرڻ. جُٽ ڪرڻ.

ـ هَتَ دَرازِي ۽ هَتَ دَرازِيُون: ث. صفت. هڏن جي چُرپُر. کيچل ـ مستي ـ اڻٽرائي. چوري.

ـ هَتَ ڏوڻارَنُ: راضي ڪرڻ ـ خوش ڪرڻ ـ سرهو ڪرڻ. خدمت چاڪري ڪرڻ ـ ٽهل ڪرڻ ـ شيوا ڪرڻ.

ـ هَتَ ڏوئِيڻُ: بس ڪرڻ (ڪاڏي وغيره ڪاڻ). درگذر ڪرڻ. ڪن لائار ڪري ڇڏڻ. مايوس ٿيڻ ـ نااميد ٿيڻ ـ نراس ٿيڻ ـ اميد نہ رکڻ. ڪنهن ڇڙائيءَ کان قسم کڻڻ ـ هاز اچڻ ـ تارو ڪرڻ.

ـ هَتَ ڏوئِي پُٹِيانُ لڳَنُ: سڀ ڪم ڇڏي فقط هڪ ئي ڪم ڪرڻ ـ لاهي پاهي پوڻ. ڪنهن سان خاص دشمني رکڻ ـ خار رکڻ.

ـ هَتَ ڏوئِي ڪَيَ لڳَنُ (ت): ڪنهن سان خاص طرح دشمني رکڻ ـ ويرُ رکڻ ـ ضديت رکڻ ـ خار رکڻ. لاهي پاهي پوڻ.

ـ هَتَ ڏوئِي لڳَنُ: چڱيءَ طرح پٺيان پوڻ ـ لاهي پائي دشمني ڪرڻ ـ ڪنهن اهم ڪم کي لڳڻ.

ـ هَتَ ڏوئِي وهَنُ: آسرو لاهي ويهڻ. نااميد ٿيڻ ـ نراس ٿيڻ ـ سڀ آسرا ڇڏي ڏيڻ. نہ ليکڻ ـ ڪين جهڙو سمجهڻ.

ـ هَتَ ڏُڌارَنُ: خدمت چاڪري ڪرڻ.

ـ هَتَ ڏُڌَنُ: نراس ٿيڻ ـ اميد لاهڻ ـ هڏ ڏوئي ويهڻ.

ـ هَتَ ڏَسَ: ث. ڏسيل ڪم (چوري وغيره). چيل ڪم ـ سمجهايل ڪم ـ اشارو ڪيل. هڏ جو اشارو ـ آهيچُ.

ـ هَتَ ڏَسَ تي هلَنُ: اشاري تي هلڻ ـ هر دم حڪم هيٺ رهڻ ـ ٻڌهنجي سمجهه نہ هجڻ ـ پرائي مت تي هجڻ ـ پرمتڙيو هجڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هٿ ڏس ڪرڻ: ٻڌائڻ ـ سمجهائڻ ـ هدايت ڪرڻ ـ سمجهائي ڏيڻ.

ـ هٿ ڏيڻ: نصيب ڏسڻ ـ قسمت ٻڌائڻ.

ـ هٿ ڏيکارڻ: حڪيم يا طبيب ڪي نبض ڏيکارڻ ـ ناڙ ڏيکارڻ. قسمت پڇڻ ـ نجوميءَ ڪي هٿ ڏيکاري حقيقت پڇڻ ـ بخت جو پڇڻ.

ـ هٿ ڏي نهارڻ: آسرو رکڻ ـ اميد رکڻ. لالچائڻ ـ حرص جي نگاهه سان ڏسڻ.

ـ هٿ ڏيڻ: ملڻ ـ مصافحو ڪرڻ ـ گينڪارڻ ـ خوش خيروعافيت ڪرڻ ـ آدرياءُ ڪرڻ ـ ڪيڪرازي ڪرڻ ـ آءُ پگٽ ڪرڻ. سهائتا ڪرڻ ـ مدد ڪرڻ ـ واهر ڪرڻ ـ حمايت ڪرڻ. قول ڏيڻ ـ وچن ڏيڻ ـ اقرار ڪرڻ ـ انجام ڪرڻ ـ سنهن ڏيڻ ـ هول ڏيڻ. ضامن ٿيڻ. سودي جي گالهين ۾ پڪائي ڪرڻ ـ رضامندي ڪرڻ. موچين جي اصطلاح ۾ چمڙي کي اٽلائڻ پٽلائڻ.

ـ هٿ ڏکها هڻڻ: پهچ هڻڻ ـ سمرٿي هڻڻ ـ پڄت هڻڻ ـ هلندي هڻڻ ـ رسائي هڻڻ.

ـ هٿ ڏکهو ۽ هٿ ڏکها: وڏيءَ پهچ وارو ـ پهنديءَ وارو ـ رسائيءَ وارو ـ سمرٿي وارو.

ـ هٿ ڏکهو ڪرڻ: ڪجهه مال ڏيڻ. اڏارو يا خيرات گهرڻ ـ ٻيڪ پڻڻ. مدد ڏيڻ ـ واهر ڏيڻ ـ سهائتا ڪرڻ.

ـ هٿ ڏکهيڙ: سوال ڪرڻ ـ گهرڻ ـ ونڊ ـ صدا هڻڻ ـ پڻڻ ـ ٻيڪ گهرڻ ـ منگڻ ـ مدد ڏيڻ ـ سهائتا ڪرڻ.

ـ هٿراد و: صفت. ظرف. هٿ سان ڪيل ـ هٿ جو ٺاهيل ـ نقلي ـ جڙتو ـ بناوٽي ـ تقليدي ـ جعلي ـ مصنوعي.

ـ هٿرادُو: ذ. صفت. هٿرادُو.

ـ هٿ رسُ ۽ هٿ رس: ذ. صفت. مشت زني ـ جٽاق زني ـ هٿ. پهچ ـ پهچ ـ د سترسي.

ـ هٿ رسُڻ: هٿ پهچڻ ـ واهر ملڻ ـ سهائتا ملڻ.

ـ هٿيروڪرڻ (ت): هٿن تي هيرائڻ ـ هالتو ڪرائڻ.

ـ هٿ رکڻ: سنڀال ڪرڻ ـ پرڪهور لهڻ ـ سنڀالڻ ـ حفاظت ڪرڻ ـ نگهباني ڪرڻ ـ نگهدار ٿيڻ. همدردي ڪرڻ ـ سهارو ڏيڻ ـ مدد ڪرڻ ـ سهائتا ڪرڻ ـ واهر ڪرڻ. پناهه ڏيڻ ـ اجهو ڏيڻ ـ مهرباني ڪرڻ ـ احسان ڪرڻ ـ وڙ ڪرڻ ـ ٽورو ڪرڻ. پنهنجو ڪرڻ ـ عزت ۾ داخل ڪرڻ ـ رشتيداريءَ ۾ ڳنڍڻ. ٻئي جي مال ۾ دعويٰ رکڻ ـ حق جمائڻ.

ـ هٿ رکڻ: مار ڏيڻ ـ قيهه ڪيڻ ـ ڊينب ڪيڻ ـ سزا ڏيڻ ـ موچڙا هڻڻ. ناجائز يا جائز طريقي سان وڏو فائدو حاصل ڪرڻ ـ مالا مال ٿيڻ. ٻئسي وارو ٿيڻ. قبضو جمائڻ. ڪنهن جي ڏوهه ۾ شامل ٿيڻ.

ـ هٿيرو ۽ هٿيرا (ت): حرڪتي ـ لچو ـ اٽنٽرو ـ ليچڙو ـ مستيخور.

ـ هٿ روڪڻ: ٽورو خرچائو ٿيڻ ـ هٿ قاڙ نه ٿيڻ ـ ڪم خرچ ڪرڻ ـ مٺ ٻيڙڻ.

ـ هٿيڙو ۽ هٿيڙا: ذ. صفت. هٿ ـ ٻد ـ د ست ـ ڪٻر.

ـ هٿيڙي ۽ هٿيڙيون: ث. ڳنڍيڇوڙي ـ جيب ڪتري ـ ڪيسي مان چوري ـ سهارو ـ مدد ـ آڙ ـ دلداري. گهوڙي ڪي ٽنگ ۾ ٻڌل چمڙي جي پٽي. هٿڪڙي ـ ٻيڙي.

"هٿڙيون هٿن، جنگهون هانهون ڪاٽ ۾."

(سرمارئي ـ شاهه)

ـ هٿيڙي ڏيڻ: ٽوري گهٽي مدد ڪرڻ ـ سهارو ڏيڻ.

ـ هٿيڙي هڻڻ: چوري ڪرڻ ـ ڪا شيءَ لڪائي وڃڻ ـ ڳنڍي چوڙي ڪرڻ ـ ڪيسو ڪترڻ ـ ڳنڍ ڪپڻ. تور ۾ گهوبي هڻڻ. رندڪ وجهڻ ـ انڪاءُ وجهڻ. گهوڙي جو پاڇ ۾ اڳيان سنب هڪ ٻئي سان هڻڻ. زنا ڪرڻ ـ جماع ڪرڻ. (ت).

ـ هٿ سڄ ڪرڻ: هٿ ڏکهو ڪري ڪجهه ڏيڻ. مدد ڪرڻ ـ واهر ڪرڻ ـ سهائتا ڪرڻ.

ـ هٿ سمهڻ: هٿ ٻي حس ٿيڻ ـ رت سڪي وڃڻ ـ هٿ لڪڙو ٿيڻ. هٿ جو ست ڇڏي ڏيڻ ـ هٿ ڪمزور ٿي وڃڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= هٿ ستڻون ڪرڻ: خيرات ڪرڻ - دان ڪرڻ. سامهون ٿيڻ - منهن سامهون جواب ڏيڻ.
= هٿ سهڪن (ت): ڪجهه فائدو حاصل ڪرڻ - نفعو پرائڻ - آهراسو ٿيڻ.
= هٿ شفا هڻڻ: هٿ ۾ جس هڻڻ - هٿ ۾ فائدو هڻ - هٿ ۾ برڪت هڻڻ.
= هٿ صاف ڪرڻ: پاڻ ڪي بي ڏوهي ثابت ڪرڻ - بي گناهيءَ جي ثابتي ڏيڻ. هٿڙي هڻڻ - ڪا شيءِ ڪائي وڃڻ.
= هٿ ڦاڙڻ: هٿن ۾ ليڦون پوڻ - سخت محنت ڪري، هٿن ۾ ڦوڪيندا پوڻ.
= هٿ ڦاڙ: هٿ ڦاڙ: ذ. صفت. اجايو خرچ ڪندڙ - گهڻ خرچائو - آڏائو - بالفضول - لاپڙ چٽيو.
= هٿ ڦاڙ هڻڻ: گهڻ خرچائو هڻڻ - فضول خرچائو هڻڻ - لاپڙ چٽيو هڻڻ.
= هٿ ڦٽڻ: جسم ۾ بيماريءَ سبب هٿن ۾ خشڪي ٿيڻ - هٿن جو ڦاٽڻ.
= هٿ ڦيرڻ: مهرباني ڪرڻ - مٺ ڪرڻ - ٽڏو ٽورو ڪرڻ - پلائي ڪرڻ - چڱائي ڪرڻ - وڙ ڪرڻ - احسان ڪرڻ - نيڪي ڪرڻ - هٿ گهمائڻ - دلاسو ڏيڻ - همدردي ڪرڻ - شفقت ڏيکارڻ - سيني سان لڳائڻ. چٽ چٽاڻ ڪرڻ - قرب ڏيکارڻ - پيار ڪرڻ. پچڪارڻ. دعا ڪرڻ - آسيس ڪرڻ - آشيرواد ڪرڻ - ڀيٽو وجهڻ.
= هٿ ڦٽڙ ڪاڻ ۾ هڻجڻ: ذليل هجڻ - رسوا هجڻ - بدنام هجڻ.
= هٿ ڪٽيجڻ: واسطو ٽٽڻ - اي تعلق ٽٽڻ - لاتعلق ٿيڻ - لاڳاپو ٽٽڻ - ناتو ٽٽڻ - رشتو ختم ٿيڻ.
= هٿ ڪٽيڙي ۾ ٻجهڻ (ت): تنگ ٿيڻ - پريشان ٿيڻ - تڪليف ۾ هجڻ - سوڙهو ٿيڻ. همت هارڻ. بزدل هڻڻ. ڪنڙو هڻڻ - نرم ٿيڻ.
= هٿ ڪٽيڙي ۾ هڻڻ (ت): ششدر ٿيڻ - پريشان ٿيڻ - بي حال ٿيڻ - بيزار ٿيڻ - حيران ٿيڻ - بتال ٿيڻ.

= هٿ ڪٽڻ: دستبردار ڪرڻ - حق ٽوڙڻ - لاڳاپو ختم ڪرڻ - قطع تعلقات ڪرڻ - ناتو ختم ڪرڻ.
= هٿ ڪٽي ڏيڻ: حق واسطو لکي ڏيڻ. اختياري ڏيئي ڇڏڻ - دست بردار ٿيڻ - ناتو ٽوڙي ڇڏڻ.
= هٿ ڪيڏڻ: واسطو ٽوڙڻ - لاڳاپو بند ڪرڻ - قطع تعلقات ڪرڻ - ناتو ٽوڙڻ - مدد ڪان انڪار ڪرڻ - مدد نه ڏيڻ - امداد ڏري ڪرڻ. ڪم ڪان بيزاري ڏيکارڻ - دست بردار ٿيڻ. سلهن جو سندري مان هٿ ڪيڏڻ.
= هٿ ڪرسن تي هڻڻ: هٿ مٿي تي هڻڻ - ويٺن - ڪنهن ٽيل نقصان جي ڪري هاءِ گهوڑا مچائڻ.
= هٿ ڪرڻ: لهڻ - لٿڻ - قبضي ۾ آڻڻ - حاصل ڪرڻ - دستياب ٿيڻ. ميسر ڪرڻ - ڪولڻ - ڏونڊڻ. ونڻ - موجود ڪرڻ - حاضر ڪرڻ. تاس راند ۾ داءُ جا پتا ڪٽڻ - هٿ گڏ ڪرڻ.
= هٿ ڪڙول ۽ هٿ ڪڙول: ذ. ڀانهن جي ڪرائيءَ ۾ وجهڻ لاءِ لوهه جو تالي سان ڪڙو - هٿڪڙي - هٿوڙي.
= هٿڪڙي ۽ هٿڪڙيون: ث. هٿ ڪڙول.
= هٿ ڪسبي: صفت. هنر وارو - آستو - ڪاريگر - هنري - هنرمند - ڪشل.
= هٿ ڪوسو ڪرڻ: لاپڪاري يا ڪجهه روڪڙا پئسا ملڻ - فائدو حاصل ڪرڻ - واپار مان نفعو پرائڻ. مار ڪيڏڻ - ڪنهن کي سيڪت ڏيڻ - موچڙا ڪٽ ڪرڻ.
= هٿ ڪس ۽ هٿ ڪسون: ث. صفت. چوري - هٿڙي - جيب ڪتري - ڪنڌ ڇوڙي. ڦر - زوري - ڏاڙو - راهزني - لٽ. مسخري - مذاق.
= هٿ ڪس ڪرڻ: چوري ڪرڻ - هٿڙي هڻڻ. ڦر ڪرڻ - لٽ ڪرڻ - ڏاڙو هڻڻ. مسخري ڪرڻ - مذاق ڪرڻ.
= هٿ ڪس هڻجڻ: هٿ ڪس هڻڻ.
= هٿ ڪس هڻڻ: هٿن سان ڦر هجڻ - تمام زوري هڻڻ - اي واجبي هڻڻ - نامناسبي هڻڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هٿ ڪُليل هُنڊ: سخي هٿ ـ داتا هجڻ ـ سخاوت جو صاحب هجڻ.
ـ هٿ ڪٽڻ: لاڳاپو ٽوڙڻ ـ واسطو ختم ڪرڻ ـ دستبردار ٿيڻ ـ ترڪ ڪرڻ ـ قطع تعلقات ڪرڻ ـ ناتو ٽوڙڻ ـ رستو ڇڏي ڏيڻ ـ ڪجهه تعلق نه رکڻ ـ پَڇر ڇڏڻ. مايوس ٿيڻ ـ نراس ٿيڻ ـ نا اميد ٿيڻ. اشارو ڪرڻ. دعا گهرڻ ـ فاتحه پڙهڻ. پيٺ ۾ بددعا ڪرڻ ـ پاراتو ڏيڻ.
ـ هٿ ڪولڻ: دان ڏيڻ ـ سخا ڪرڻ ـ خيرات ڪرڻ ـ سخي ٿيڻ.
ـ هٿ ڪي هٿ نه ڏسڻ: تمام انڌيري هڻڻ ـ انڌوڪار هڻڻ ـ گهُڪهه انڌيرو هڻڻ ـ سخت اوندهه هجڻ.
● هٿ ڪاڌي ۽ هٿ ڪاڌيُون: ث. هٿ سان ڪاهڻ واري ڪاڌي ـ ٽيلهو ـ چڪڙو ـ گاڏو.
● هٿ ڪُجهري ۽ هٿ ڪُجهريُون: ث. عورتن جو ڪرائيءَ ۾ پائڻ جو هڪ قسم جو زيور ـ منڪلي.
ـ هٿ ڪَڍڻ: وڙهڻ لاءِ تيار ٿيڻ ـ جهيڙو ڪرڻ ـ جهڪڙو ڪرڻ ـ لڙڻ ـ لڙائي ڪرڻ. ڪنهن ڪم ۾ مشغول ٿيڻ ـ رڌيجڻ.
ـ هٿ ڪَسَ ڪَرڻ: اجايو پورهيو ڪرڻ ـ بي فائدو محنت ڪرڻ ـ خواهمخواهه جفاڪشي ڪرڻ.
ـ هٿ ڪَنڊُ: هٿ ڪڍڻ.
ـ هٿ ڪَنڊِڙي ۽ هٿ ڪَنڊِڙيُون: ث. ٽهال جي رستي موڪليل ڪا نندڙي ڪَنڊ ـ ٻوٽڙي ـ ٻِڊ ـ هڙ ـ ٻڊڪي ـ (انگ). پارسل.
ـ هٿ ڪهڙائڻ: پرچائڻ ـ پيار ڪرڻ ـ پنيلائڻ ـ ڏاڏلائڻ ـ ريبڻ ـ نسڳڻ ـ دلبو ڏيڻ.
ـ هٿ لائڻ: استعمال ۾ آڻڻ. ڇهڻ. ڪم شروع ڪرڻ. ڏڪ ڏيڻ. ڪورڪو اصطلاح تاجي سمجهائڻ.
ـ هٿ لڳڻ: هٿ اچڻ ـ قبضي ۾ اچڻ ـ واري ۾ اچڻ. ملي وڃڻ ـ دستياب ٿيڻ. ميسر ٿيڻ ـ ٻيهي وڃڻ. ڪنهن جي هٿان نقصان پهچائڻ ـ چهپيٽ لڳڻ ـ ٽوٽو پوڻ ـ ڏڪ لڳڻ. خبر پوڻ ـ سُڌ ملڻ.
ـ هٿ لوڏيندو اچڻ: خالي هٿين اچڻ ـ ڪجهه به نه ڪمائي اچڻ ـ هٿين ٽلهو اچڻ. بيڪار اچڻ ـ نڪمو اچڻ.
ـ هٿ مان ڪَڍڻ: ڀاڪيهي وڃائڻ ـ بي فرمان ٿيڻ ـ چيو نه ڪرڻ.
ـ هٿ مان لِڪيرڻ: وڃائي ويهڻ ـ بي فرمان ٿيڻ ـ چيو نه ڪرڻ.
ـ هٿ مان نِڪري وڃڻ: قبضي مان نڪري وڃڻ ـ وس ۾ نه رهڻ ـ وس ڪان ٻاهر ويڻ ـ بي فرمان ٿيڻ ـ بي چيو ٿيڻ.
ـ هٿ مٿي ڪَٽڻ: هٿ آيسا ڪرڻ ـ هٿ سڌا ڪرڻ. دعا واسطي يا پاراتي واسطي هٿ ڪٽڻ. اقرار ڪرڻ ـ هائوڪار ڪرڻ.
ـ هٿ ملائڻ: ڪينڪار ڪرڻ ـ خوش خيروعافيت ڪرڻ ـ آدرياءُ ڪرڻ ـ ڪينڪربازي ڪرڻ. ها ۾ ها ملائڻ ـ دوست عزيز جو سات ڏيڻ.
ـ هٿ مُنجهه ٿيڻ: هٿ تنگ ٿيڻ ـ تنگدست ٿيڻ ـ مفلس ٿيڻ ـ غريب ٿيڻ ـ افلاس گهر ڪري وڃڻ ـ ڪنڊ ٿيڻ ـ ڪٽي پوڻ ـ ٻئسو ڪٽي پوڻ ـ نادار ٿيڻ. ڪوبه ڪم نه ٿيڻ ـ نا اميد ٿيڻ.
ـ هٿ مُنجهڻ: گهرج ۾ پوڻ ـ تنگدستي ٿيڻ ـ مفلسي ٿيڻ.
ـ هٿ مَنڊڻ (ث): هٿ ٽنگڻ ـ گهرڻ ـ ٻُڌڻ ـ منگڻ ـ سوال ڪرڻ ـ ٻيڪ وڻڻ.
ـ هٿ مَهٽڻ: پڇتائڻ ـ افسوس ڪرڻ ـ ارمان ڪرڻ ـ پشيمان ٿيڻ ـ ندامت جا آنسو وهائڻ.
ـ هٿ ۾ اچڻ: قبضي ۾ اچڻ ـ حاصل ٿيڻ ـ ملڻ ـ وس ۾ اچڻ ـ دستياب ٿيڻ ـ هٿ لڳڻ.
ـ هٿ ۾ ڏيڻ: روڪ ٻئسا ڏيڻ ـ بروقت ڏيڻ. دغا ڪرڻ ـ دولاب ڪرڻ ـ ٽڳي ڪرڻ ـ فريب ڏيڻ. ڏيڻ کان انڪار ڪرڻ ـ جواب ڏيڻ ـ نابري وارڻ.
ـ هٿ ۾ سُر هو ٿيڻ: هٿن ۾ دم ڏيڻ.
ـ هٿڻ ۾ هير ويڻ هُڻڻ (ث): هار ويڙ يا پَڇ ڏاهه ڪرڻ ـ زيان ڪرڻ ـ نقصان ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= هٿ ۾ هُٿُ: وس ۾ هڻ - اختيار ۾ هڻ - قبضي ۾ هڻ. پئسي جي تنگي نه ڏسڻ.

= هٿيارات هٿيارُ: ذ. صفت. هٿ جو ڪيل - چالاڪي - عياري - حرفت - چالبازي.

= هٿ لائِي: نڱ - اڪل باز - هٿ جي صفائي ڏيکارينڙ - چالاڪ - عيار - حرفتي - چالباز.

= هٿُ نه اچڻ: قبضي ۾ نه اچڻ - هٿ نه لڳڻ - دستياب نه ٿيڻ - نه ملڻ.

= هٿَن تي ويرتا: آڱي جو آڱي - جهٽ پٽ - ڏڍي تي - بروقت - يڪدم - آماڪ - ٿهه پهه.

= هٿَن ۾ ويرتا ڪرڻ: آڱي جو آڱي ڪري ڏيکارڻ - بروقت ڪري ڏيکارڻ.

= هٿَن ۾ پيسرَن ڪي سيندِي لائي وَهڻ: بيڪار ٿي ويهڻ - ڪوبه ڪم ڪار نه ڪرڻ - سست ٿي ويهڻ - ڏوڍي ٿي ويهڻ - نڪار ٿي ويهڻ - ڪم چور ٿيڻ.

= هٿَن جا ليڪا ڌاهِڻ: ويجهي عزازت چڇڻ - اصل نسل ڪم ٿيڻ - عزازت مان نڪري وڃڻ.

= هٿَن جو پارُ: نندي عمر جو ماڻهو - هٿن جو نپايل - ٻاڻ ڪان نندو.

= هٿَن جو ڇاوَلُ هُٿُ: عمر جو نندو هڻ - ٻاڻ ڪان نندو هجڻ.

= هٿَن جِيُ ٻاڙِي: هٿن جي ڪيڏ - اڪل چالاڪي - حرفت - عياري - هٿ ناٽ.

= هٿَن جِيُ ٻِرتا: ٻيحد چالاڪي - هٿن جي بازي - جلد بازي - هٿن تي پرتا.

= هٿَن جي ڇانو ڪَرڻ: نهايت حفاظت سان رکڻ - سک ڏيڻ - آسودو رکڻ. مدد ڏيڻ - واهر ڏيڻ - سهائتا ڪرڻ. دک سک ۾ پائيوار ٿيڻ.

= هٿَن جِيُ صَفائِي: هٿن جي ڪيڏ - اڪل - چالاڪي - ڦڙتائي - جهٽ پٽ - حرفت - هٿ ناٽ.

= هٿَن جي صفائي ڪَرڻ: زور - وت - قوت - سگهه. زور آزمائڻ - مقابلو ڪرڻ - هڪ ٻئي سان وڙهڻ. دوبدو مقابلو ڪرڻ.

= هٿَن سان ڏِيڻ: قبضي مان ڪڍڻ - وڃائڻ - ضايع ڪرڻ.

= هٿَن سان سُرهي ڪرڻ: مرد جو ٻنهنجي زال کي غسل ڪفن وغيره ڏياري دفن ڪرڻ.

= هٿَ نَصِيبُ ٿِيَڻُ: واهر ملڻ - مدد ملڻ - سهائتا ٿيڻ - ٻيڙائي ٿيڻ.

= هٿُ نه لائِڻُ: هٿ سان نه ڇهڻ - ڪنهن کي ڪجهه نه چوڻ - ڪجهه به نه ڪرڻ - ڪاهه چراند نه ڪرڻ.

= هٿَن مانُ نِڪرِيُ وَڃڻُ: قبضي مان نڪري وڃڻ - وس ۾ نه رهڻ - اختياريءَ مان نڪري وڃڻ. گم ٿي وڃڻ - وڃائجي وڃڻ.

= هٿَن ۾ مانُ وڃڻُ: ڪنهن شيءِ جو يڪدم گم ٿيڻ. ڏاڍو ڪاوڙجڻ - آپي کان نڪري وڃڻ.

= هٿُ نه سُنڀجهَڻُ: ٻئسي جي تنگي نه ڏسڻ - ڪاهه مشڪلات نه ڏسڻ - ڪاهه مشڪلات دور ڪرڻ نه اچڻ.

= هٿَن ۾ جيڪي هو سو ڪِري پَوڻُ: عجب ۾ پوڻ - عبرت ۾ پئجي وڃڻ.

= هٿَن ۾ هِريُونُ هُٿُ: آڱرين هلڪيون ٿيڻ.

= هٿُو ۽ هٿا: ذ. صفت. (سن. هٿ ڪن).

هٿ - ٻڌ. ڪَن - ڪاٽ جو ڪُن. آڏاڻي جو ٻُڌيو - اٽ جو ٻڌيو - جند جو ٻڌيو - ڪاري جي ٻيڙيءَ جو هڪ جزو. ڪاٽ جو ٽهيل اوزار - جنهن سان آلي ڪچي جنديءَ کي ڏند ڏيڻ.

= هٿُو ٻارائِيُ ۽ هٿُو ٻارايُونُ (ل): ث. صفت. مدد - همراهي.

= هٿُ وَٽِيُ: دستگيري ڪرڻ - مدد ڪرڻ - سهارو ڏيڻ - سهائتا ڪرڻ - همراهي ڪرڻ - واهر ڪرڻ - پناهه ڏيڻ - ڏکئي وقت ڪم اچڻ - حامي ٿيڻ - حمايت ڪرڻ - رهبري ڪرڻ - دک درد دفع ڪرڻ.

= هٿُ وَٽِيُ جهيڙوُ ڪَرَڻُ: سواءِ ڪنهن سبب جي وڙهڻ - رَوُ ڪڍائي وڙهڻ.

= هٿُو پائِيُ ۽ هٿُو پائِيُونُ: ث. صفت. هٿن پيرن سان ويڙهه - هٿ ڪينس - هٿ چُرائڻ - هٿ ڪتَ - ڏڪ ڏوڻ - چڪتائي. ڪل مسخري.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هٿوهائيءُ ڪرڻ: هٿ ڪينس ڪرڻ ـ هٿ چُرائيندڙ ڪرڻ ـ هٿ ڪَسڻ ـ ويڙهه يا جهيڙو ڪرڻ ـ ڏڪ ڏيڻ ڪرڻ ـ چڪتاڻ ڪرڻ.

ـ هٿَ وِجهرائيڻُ: بن ملهن ڪي سنڊرن ۾ هٿ وجهرائڻ. ڪم ۾ مشغول ڪرائڻ ـ رونيائڻ.

ـ هٿَ وِجهڻُ: ڪو ڪم پنهنجي ذمي ڪرڻ ـ ڪم ڪرڻ ـ شروع ڪرڻ ـ ڪم هٿ ۾ کڻڻ. مداخلت ڪرڻ. دخل ڏيڻ ـ دست اندازي ڪرڻ. زبردستي ڪرڻ ـ عصمت دري ڪرڻ ـ زوريءَ زنا ڪرڻ ـ غير عورت جي عزت وڻ بار ڪٽائڻ ـ مدد ڪرڻ. ملهن جو سندري ۾ هٿ وجهڻ.

ـ هٿُ وَڌرائيڻُ: هٿ قلم ڪرائڻ. لکيت ۾ ڏيڻ ـ دستاويز لکي ڏيڻ ـ تحريري اقرار ڪرڻ ـ حق توڙي ڇڏڻ ـ لاڳاپو ٽوڙڻ ـ قطع تعلقات ڪرڻ.

ـ هٿُ وِيائيڻُ: هٿ قلم ڪرائڻ. لکيت ۾ ڏيڻ ـ دستاويز لکي ڏيڻ ـ تحريري اقرار ڪرڻ.

ـ هٿوراڙِيَ ۽ هٿوراڙِيَوڻُ: ث. صفت. اونڌهه ۾ ڪنهن شيءِ لاءِ هٿن سان ڪيل ڳولا ـ آخري ڪوشش ـ جهوٽ ـ مناڙ ـ سوجهه. (ل).

ـ هٿوراڙِيُ ڏِيڻُ: اونڌهه ۾ هٿن ڪي هيڏانهن هوڏانهن هلائي ڪا شيءِ ڳولڻ ـ جهوٽ ڏيڻ ـ سولجهو ڪرڻ ـ سنباڻ. انڌو ٽيڻ ـ وائڙو ٿي وڃڻ.

ـ هٿَ وَسَ: پنهنجي هٿ ۾ ـ پنهنجي طاقت ۾ ـ پنهنجي قبضي ۾ ـ حڪم هيٺ ـ فرمانبردار ـ مطيع ـ تحت ـ ماتحت ـ زيردست.

ـ هٿَ وَسيلڪ: وَسَ ۾ ـ قابو ۾ ـ قبضي ۾ ـ سوگهو ـ مضبوط ـ جوگو ـ تحت ـ ماتحت ـ زيردست ـ هٿ وس. محتاج ـ ويچارو.

ـ هٿَ وَسيلڪو ۽ هٿَ وَسيلڪا: ذ. هٿ وَسيلڪ.

ـ هٿُڻُ: ذ. صفت. پاڻُونُ. مرگوئي. هٿن سان ـ پنهنجي هٿ سان. خود ـ پنهنجي سِر.

" هٿُڻُون تو ٻيءِ ٿي ڪچين ڪي کرين " (شاهه).

ـ هٿُڻُونُ ڏيئيِ: دوزخُ وِهائيڻُ: پلائي ڪري دشمني پرائڻ ـ نيڪي ڪري ضد پرائڻ ـ چڪائي جي عيوض برائي حاصل ڪرڻ.

ـ هٿُڻُونُ هٿَڻُ: ذ. صفت. پنهنجي هٿ سان ـ خود ـ پنهنجي سر ـ دستي. روبرو ـ آهون سامهون. ماٿهو هٿان. يڪدم ـ سٽ ـ بروقت ـ هڪدم.

ـ هٿُوهٿَڻُ ۽ هٿُوهٿَڻُ: ذ. صفت. پنهنجي هٿن سان ـ آهون سامهون ـ روبرو ـ هڪئي جي هٿن ۾. فورا ـ جلدي جلدي.

ـ هٿَڻُ هٿَ ڪهي نَہ ڏِسَڻُ: اونڌهه هجڻ ـ انڌو ڪار هجڻ.

ـ هٿَڻُ هٿَ ۾: وٽ ـ ويجهو ـ اوري ـ قريب ـ نزديڪ.

ـ هٿَڻُ هِرَڻُ: نيٺَم ٿي وڃڻ ـ عادت ٿي وڃڻ ـ هير ٽيڻ ـ عادت پوڻ.

ـ هٿَڻُ هٽلائيڻُ: ڪم ڪرڻ ـ ڪا ڪرت ڪار ڪرڻ ـ ڏنڊو ڪرڻ. مارڻ لاءِ هٿ وڌائڻ ـ دست درازي ڪرڻ. چوري ڪرڻ ـ چورائڻ. جلدي ڪرڻ ـ سيکهه ڪرڻ ـ ڦڙتائي ڪرڻ.

ـ هٿَڻُ هٽڻُ: پڇتائڻ ـ افسوس ڪرڻ ـ ارمان ڪرڻ ـ ڏک ظاهر ڪرڻ ـ پشيمان ٿيڻ. هٽڻا هٽن.

" ٻڌندي ٿي ٻوڙن ڪي ڪي هاتِڪ هٿ وجهن " (شاهه).

ڇڪيءِ جو هٿ هٽڻ ـ آيڻ ـ مَلڻ ـ مَلَ ڏيڻ ـ پيٽ ڪي آيڻ ـ سُوت ڏيڻ ـ آيَ مَٽَ ڪرڻ.

ـ هٿَ هيٺ رَکَڻُ: زيردست بنائڻ ـ ماتحت ڪرڻ ـ محڪوم بنائڻ ـ تحت ۾ رکڻ.

ـ هٿَ هيڻُڻُ هُٽُڻُ (ت): پُسو جام خرچڻ ـ خرچائو هڻڻ. هٿ ڦاڙ هجڻ ـ چٽر هجڻ.

ـ هٿَٽَڙ ۽ هٿَٽَڙُ: ذ. صفت. هٿ وارو.

ـ هٿَٽَڻُونُ ٻَوَڻَ (ت): پنهنجي هٿان ٽيڻ ـ پاڻ ڪان ٽيڻ پاڻ ڪان ڪو خطا جهڙو ڪر ٽيڻ.

ـ هٿَٽَڻُونَ هٿَٽ: ڏڏي تي ـ دست بدست ـ آڻي جو آڻي بروقت ـ انهيءِ جڳهه. سنيال سان ـ حفاظت سان.

ـ هٿيڪائيءُ ۽ هٿيڪائيڻُونُ: ث. سلامتي ـ سوگهائي ـ امن ـ حفاظت ـ سنيال ـ نگهباني.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- هٿيڪو ۽ هٿيڪا: ذ. صفت. سلامت - امن ۾ - محفوظ - حفاظت سان - خاطريءَ سان - قابو - سوگهو - مضبوط. هڪ هٿ ٻئل - هڪ هٿ رهندڙ.
- هٿيڪو ڪرڻ: قابو ڪرڻ - سوگهو ڪرڻ - چڱيءَ طرح سانڍڻ - محفوظ رکڻ.
- هٿيلو ۽ هٿيلا: ذ. صفت. هٿ وارو - ڏاريل - گهريلو - پالتو - پالیل - نپايل - سانڍيل.
- هٿيلِي ۽ هٿيلِيُون: ث. هٿ تي چاڙهي گهوڙي کي صفا ڪرڻ جي ڪوٺري. هٿ جي تري.
- هٿهين: ظرف. هٿن سان - هٿن تي - هٿن ۾.
- هٿهين پَوڻ: وڙهڻ - جهيڙڻ - رانبونجڻ - جهيڙو ڪرڻ - وڙهڻ لاءِ تيار رهڻ - وڙهڻ جو خيال ڏيکارڻ - ڪچيءَ ٻوٽ. هٿوپائي ڪرڻ - هٿ چراند ڪرڻ. زوري زنا ڪرڻ - ڇڙائي جي خيال کان جهاڻ.
- هٿهين پهرين پَوڻ: عرض معروض ڪرڻ - ٻاڏائڻ - منٿ ڪرڻ - عرض نيزاري ڪرڻ - التجا ڪرڻ. معافي وٺڻ - بخشائڻ - معاف ڪرائڻ.
- هٿهين خالِي: ذ. خالي هٿن سان - واندن هٿن سان. تهيدست - بي زر - ڪنگال - مفلس - بنا پئسي - ڪَنگل - نادار - مسڪين - جُوڪو - ٻکيو.
- هٿهين خالِي هٿَن: پئسو نہ هڻڻ - سچو هڻڻ - بنا پئسي هڻڻ - مسڪين هڻڻ - سُڇو هڻڻ.
- هٿهٻاڻو (ث): ذ. شاديءَ کان پوءِ ساهرن جي گهر ڪنوار جي لاءِ ٽيل پهرين ماني.
- هٿِري (ل): رڍن ڪي هڪلڻ جو آواز - هُش هُش.
- هٿڙ ۽ هٿڙُون (ث): ذ. بنا قَر جي مڙندڙ ڏڪي.
- هٿڙَ ٻِٽڙَ (ت): ذ. صفت. بي حجاب - ننڍون ڏو - بنا حيا جي - آدنگو - واهيات.
- هٿڙ ٻِٽڙ ڪالهائِڻ (ت): بي حجاب ڪالهائڻ - گستاخانہ گفتگو ڪرڻ - نہ وٽندڙ ڪالهائڻ - بي مروتي جو ڪالهائڻ - بي حيائيءَ سان ڪالهائڻ - بي شرمائيءَ جو ڪالهائڻ - ڪاوڙ آڻيندڙ ڪالهائڻ.

- هٿڙ ۽ هٿڙ: ذ. عيوضي - بدلو. سلامتي. ملڪيت - مال - پونجي - سرمايو. ناٽو - ڏڻ - مايا.
- هٿوڙو ۽ هٿوڙا: ذ. (پرا): هٿوڙيو. سن. هٿ + ڪ اول + ڪ). لوهارڪي ۽ سونارڪي ۽ ٽانارڪي ڪم جو هڪ اوزار. لوهه جو مترڪو - ڪهڻ - وڏاڻ - سارتسول. (ث. هٿوڙي).
- هٿوڙِي ۽ هٿوڙِيُون: ث. نندو مترڪو - مترڪي - ڇوڙي. ڏيڏين ڪي هٿن ۾ پائڻ جي ڪڙي - هٿ ڪڙي. تالو - ڪرف - قلف - قفل.
- هٿوڙِيا (ث): ڀارن جي آڳرين ۾ وجهڻ لاءِ منگلين وانگر آڳرين مان ٽاهيل چلا.
- هٿونگو: اسم خاص. تعلقي ڪهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- هٿونگِي اسم خاص. تعلقي ڪهري ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.
- هٿِي ۽ هٿِيُون: ث. مدد - سهارو - پٺيراڻي - حمايت - واهر - سهائتا - همراهي - پرجهلو - ثابتي - ثبوت - واڻ جي وٽيل ويڙهي - ڏين جي ٻڌل نندي ستري - سُڄ جي سوڙي - ڪاهه. جو لٽيو ڪڏو. سارين جو ڪُراڙو.
- هٿِي ڏِيڻ: مدد ڪرڻ - حمايت ڪرڻ - ٽيڪر ڏيڻ - سهارو ڏيڻ - واهر ڪرڻ.
- هٿِيار: ذ. لڙائي ڪرڻ جو تيز اوزار - سلاح - شستر - رچ - لهنبو. (ل). آسلح.
- هٿِيارَ ٻَڌڻ: لڙائيءَ لاءِ تيار ٿيڻ - هٿيار پنوهار جسم سان ٻڌڻ - اوزار ٻڌڻ - مسلح ٿيڻ.
- هٿِيارَ پَنُوهارَ: ذ. لڙائيءَ جا اوزار - لهنبو - شستر - اسلح.
- هٿِيارَ پَنُوهارَ چوڙَڻ: لڙائيءَ مان موٽڻ - بي همت ٿيڻ - سست ٿيڻ - بزدل ٿيڻ - ڊڄي وڃڻ - ڊرپوڪ ٿيڻ.
- هٿِيارِي ۽ هٿِيارِيُون: ث. هٿ چي تيري. مُٺ پريل (ان وغيره جي) - مُٺ - چنبو - مُٺ ڪن - مُٺ جي مقدار جيتري. ڪاڙيل آفيم جي پريل تيري. (ث).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هٿيالوُ ۽ هٿيالا: ذ. گهوت ۽ ڪنوار جي پلاندن کي ملائڻ واري رسم.
— هٿيالوُ ٻڌڻ: عقد ڪرڻ ـ نڪاح ڪرڻ ـ پلاند ٻڌڻ ـ مٽا ميڙ ڪرڻ ـ شادي ڪرڻ.
● هٿيڙوُ ۽ هٿيڙَ: ذ. چرخي جو هٿيو ـ ڪَنُ ـ سُٽيو.
● هٿيئوُ ۽ هٿيئا (ث): هٿ جي شڪل وانگر هڪ ڪُهه جو تسمو ـ چنبي وانگر ٿهيل هڪ زيور ـ آلي.
— هٿيوُ ۽ هٿيا: ذ. ڪَنُ ـ سُٽيو ـ سُهرو ـ دستو ـ هٿو ـ ڏنڊو ـ (انگ) هٿنڊل. لڪيل ٿابتي ـ تصديق ـ هٿَنُ. ٻهانو ـ عذر ـ سرءُ جي موسم ۾ اُترـآپرندي جي ڪُنڊ ڪان لڳندڙ هوا.
— هٿيوُ هٿ آڇنُ: سبب هٿ اڇڻ ـ ٻهانو هٿ اڇڻ ـ عذر ملڻ.
● هٿيليوُ ۽ هٿيليا (ث): ذ. شاديءَ جي وقت گهوٽ ۽ ڪنوار جو پاڻ ۾ ملايل هٿ ۾ هٿ.
● هٿِ: ظرف. وَٽ ـ اڳيان ـ نزديڪ ـ ويجهو ـ پرسان ـ سان ـ ساڻ ـ لڳ ـ پيڙو.
● هٿُ ۽ هٿَ: ذ. (سن. هٽّ = دُڪان) اها جاءِ جتي ويهي مال وڪڻجي يا واپار ڪجي ـ دڪان ـ ڪوٺي ـ (انگ) شاپ ـ چاپ. پڙي.
— هٿارُ ۽ هٿارَ (ڪ): ذ. صفت. اُهو دڪاندار جنهن وٽ ڪنڊو هجي ـ ڪنڊائي ـ هٿائي.
— هٿائيُ ۽ هٿائيُ: ذ. صفت. هٿَ وارو ـ دوڪاندار ـ واپاري ـ وڻجارو ـ هٿار ـ ڪنڊائي.
— هٿَ تاڙ ۽ هٿَ تاڙُونُ: ث. صفت. هڪ ئي وقت بازار يا شهر جي سڀني هٿن جي بند ڪرڻ واري حالت ـ هٿَ پُور ـ هٿن کي تالا ـ سڀ دڪان بند ـ سڄو ڪاروبار بند.
— هٿَ تاڙَ ٿيڻُ: بازار بند ٿي وڃڻ ـ دڪان پورجي وڃڻ.
— هٿَ تاڙَ ڪرڻُ: دڪانن کي تالا هڻڻ ـ ڪاروبار بند ڪرڻ. بازار بند ڪرڻ ـ هٿَ پور ڪرڻ.
— هٿُ پَرُ ڇائيُ: رات جو هٿ بند ڪرڻ ـ هٿُ سراهڻ ـ هٿُ ڪٽڻ.
— هٿَ جوُ واڻيوُ هُجَنُ: هيڏو يا غريب هجڻ ـ ڏاڍن سان پهچي نه سگهڻ. پڪو هجڻ ـ پُختو هجڻ ـ ڪنجوس هجڻ ـ شومر هجڻ.
— هٿُ ساراهيڻُ: رات جو هٿ بند ڪرڻ ـ هٿ پرچائڻ ـ هٿ ڪٽڻ.
— هٿُ سراهَنُ: هٿ ساراهڻ ـ هٿ ڪٽڻ ـ هٿ پرچائڻ.
— هٿُ سِرَ هَنُ: هٿ ڪٽڻ ـ هٿ پرچائڻ.
— هٿُ ڪَنڌَنُ: واپار چالو ڪرڻ ـ دڪان شروع ڪرڻ. سامان پڪيڙڻ. سامان رکڻ ـ اسباب چڙوچڙ ڪري ڇڏڻ. قرض وغيره ڪمان ناري وارڻ.
— هٿَ ڪُٽائيُ حَلڙوا ڪائيُ (ث): ڪنهن ڏيءَ ڪان وڏيڪ قرض ڪٽي خرچ ڪرڻ ـ هٿ ڦاڙ ٿيڻ.
— هٿُ ڪَٽَنُ: دڪان بند ڪرڻ ـ رات جو هٿ بند ڪرڻ ـ هٿ پرچائڻ ـ هٿ سِرهڻ.
— هٿَ وارو ۽ هٿَ وارا: ذ. صفت. هٿائي ـ دڪاندار ـ هٿارُ ـ دڪان وارو.
— هٿَ واڻيوُ ۽ هٿَ واڻيا: ذ: واڻيو ـ هندو دڪاندار ـ هندو هٿائي ـ ڏڇڙو ـ هزدل ـ ڪائر ـ گيدي ـ ڏرپوڪ.
— هٿُ هلائيُ: ڪارخانو هلائڻ ـ ڪم جاري رکڻ ـ ڏنڊي سان لڳو رهڻ.
— هٿيُ ۽ هٿيُونُ: ث. صفت. ننڍو دڪان ـ ننڍو هٿ ـ هٿڙو ـ دڪانڙو.
— هٿيُ سارُو هوڪو ڏيڻُ: ڪچي ڦاڙڻ ـ وٽ آهر خرچ ڪرڻ ـ ڪمائي سارو خرچ ڪرڻ ـ آٽ سارو ڪٽ ڪرڻ ـ وٽ آهر ملڻ.
— هٿيلو ۽ هٿيلا: ذ. صفت. هٿ جو ـ هٿ وارو ـ هالو چالو ـ رواجي ـ عام ـ ساڌارڻ ـ معمولي.
— هٿينُ پٽهينُ سُوجهرو ٿيڻُ: هر هنڌ روشني ٿيڻ ـ جاڇا نور چمڪڻ. هنڌين ماڳين هاڪ ٿيڻ ـ هرجا ناموس ٿيڻ ـ جتي ڪٽي ڏاکو جمڻ. هرجا فيض عام ٿيڻ ـ جتي ڪٽي فرمان جاري ٿيڻ.
● هٿُ ۽ هٿُونُ (ل): ث. پاڇ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هتارُ ۽ هتارَ (ث): ڪم ڪار لاءِ سالياني مقرر ڪيل لوازمي تي ڪاسبي. آهيتي - ٻيلي.

● هتائيڻُ: مصدر. موٽائڻ - پٺتي موڙڻ - واپس ڪرڻ - لوٽائڻ - واپس روانو ڪرڻ - پٺتي ڪرڻ - ڏيڻ. (هتايو - هتائيندو - هتايل).

- هتيجڻُ: مصدر. پٺتي موٽڻ - واپس ٿيڻ - واپس روانو ٿيڻ - ڏيجڻ - هٽڻ.

● هٽائيڻُ: مصدر. ڪٻائڻ. اس ڪرائڻ - ڪنڪ ڪرڻ - ٽڪائڻ - خفي ڪرڻ.

● هٽيجڻُ: مصدر. ٽڪڻ - ڪڪ ٿيڻ - ٽڪجڻ - خفي ٿيڻ - بيزار ٿيڻ - چُور ٿيڻ.

● هٽرُ ۽ هٽرَ (ڪ): ذ. وهڻ جي بيماريءَ جو هڪ قسم - سُوڏو.

- هٽرَ ڪيڏُ (ڪ): موٽو ڪيڏ (اڳين يا پوئين ٽنگ ۾ هٽرُ نڪري اَن ڪي ڏيجي).

- هٽيڑيُ ۽ هٽيڑيُونُ: ث. (سن. آتّ = اوچو ڪرڻ) نديو هٽُ. ڏياريءَ ۾ هندن جو ٽاهيل هڪ نديڙي گهر مثل رانديڪو - هٽي. (اسم خاص). تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● هٽيڪائيڻُ (ل - ت): مصدر. هٽائڻ - پري پري ڪرڻ - پڄاڻ - ڏڪي ڇڏڻ. ڊيجارڻ - خوف ڏيارڻ - دهائڻ. (هٽڪايو - هٽڪائيندو - هٽڪايل).

● هٽيڪٽُ: مصدر. دل هٽڻ - گهوتا ڪائڻ - ٻُڌڻ ترڻ - غوطا ڪائڻ (خيالات ۾) - هيڪڻ - ڊڄڻ - دل من هٽڻ - ٻُڌُ ٻُڌان ڪرڻ - سوچ ويچار ڪرڻ. ويرم ڪرڻ - دير ڪرڻ.

- هٽڪَ ۽ هٽڪَونُ: ث. دل هٽڻ - ٻُڌ تَر - گهوتو - غوطو - سوچ ويچار - ٻُڌ ٻُڌان. اڪاءُ - جهلَ - روڪ - منع - پلُ.

● هٽيڪٽوُ ۽ هٽيڪٽا: ذ. صفت. ڪٻٽي - ويچار - ڪنڪو - اَلڪو - هُرڪُر - اَن تَڻ - اونو - فڪر - انديشو - انتظار - اوسيڙو - فڪراڻ - پريشاني.

● هٽڻُ: مصدر. پٺتي موٽڻ - پوئتي ورڻ - سُڏي وڃڻ - واپس ورڻ. پُٺ ڏيکارڻ - ڊڄڻ - پڇي وڃڻ - ميدان ڇڏڻ - ميدان خالي ڪرڻ. جيتجڻ - شڪست کائڻ - هارائڻ - هار کائڻ. سرڪڻ - کسڪڻ - رڙهڻ - پري ٿيڻ - جڳهه خالي ڪرڻ - هٽي وڃڻ. تور ۾ لهي وڃڻ - آپرو ٿيڻ - هيٺو ٿيڻ - ڪمزور ٿيڻ. پوڙهو ٿيڻ - پيريءَ ڏي ورڻ. (هٽيو - هٽندو - هٽيل).

- هٽيٽوُ ۽ هٽيٽا: ذ. صفت. پٺتي مرندڙ - هٽي ويندڙ - پوئتي ورندڙ. ڊڇو - ڪائر - بزدل - گيدي.

● هٽيٽيُ ۽ هٽيٽيُونُ: ث. هٽڙي.

● هٽُ ۽ هٽَ: ذ. (سن. هٽُ = غرور) مغروري - وڏائي - آڪڙ - تڪبّر - ادمبرو - اهنڪار - جُهيل - گهمنڊ - شيخي - سيتَ - ٽينڊ - خود سري - ايمان - ضد - اصرار - مخالفت - سرڪشي. (پرا. آڻ. سن. امتي = هاڻي) هائي - ٻُٽ - سربر - تَن - جسم - ديهي.

"پير ۾ چڏج پرتهي، هي هٽَ آسارا"
(شاهه).

مرداني مخصوص عضوي جي ٽيڙڻ يا اڀرڻ واري حالت - ٽيڙ. گهوڙي جي شهوت.

- هٽاهٽيُ: پنهنجي هلي - جند جان تي - پنهنجي فائدي لاءِ - پنهنجي لاءِ.

● هٽائيتوُ ۽ هٽائيتا: ذ. صفت. ظرف. هٽَ وارو - هٽَ جو - تڪبر وارو - متڪبر. ضدي - سرڪش - مغرور - گهمنڊي - آڪڙباز - تڪبري - وڏائي خور.

- هٽَ ڏرمُ ۽ هٽَ ڏرمَ: ذ. ڪٽو - مذهبي - مت ايماني.

- هٽَ ڏرميُ: ذ. مَت ايماني - تعصبي - مُتعصب. تعصب. بغض - ساڙو - ڪينو - اندر ڪوٽائي

- هٽيرُ ۽ هٽيرَ: ضدي - متڪبر - مت ايماني - مغرور - هٺيلو - آڪڙباز.

- هٽَ سڃائيُ ۽ هٽَ سڃائيُونُ: ث. صفت. تندرستي - چڱيلائي - ايمارين کان آجائي - چاقائي - صحتيابي - شفايابي.

- هٽُ سڃوُ ۽ هٽُ سڃا: ذ. صفت. تندرست - بيمارين کان آجو - صحتمند - چڱو پلو - نئو نڪو - صحتياب - شفايابو - چاقُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= هٽ ڪرڻ: ضد ڪرڻ - وڌائي ڪرڻ - اڊسبر ڪرڻ - مغروري ڪرڻ - تڪبر ڪرڻ - سرڪشي ڪرڻ - گهمنڊ ڪرڻ - اڪڙ ڏيکارڻ.

= هٽ ڪان هيٺ نه لهڻ: ڪنهن ڳالهه کان باز نه اچڻ - نه مڙڻ - پنهنجي ضد تان نه لهڻ.

= هٽ نه ڇڏڻ: ضد نه ڇڏڻ - ڳالهه کان نه مڙڻ - پنهنجو ضد پورو ڪرڻ.

= هٽيل ۽ هٽي: ذ. صفت. هٺيلو - هٽ وارو - ايماني - اهنڪاري - مغرور - تڪبري - سرڪش - گهمنڊي - ضدي.

= هٽيائڻ: مصدر. وڌائي ڪرڻ - تڪبر ڪرڻ - هٽ ڪرڻ - مغروري ڏيکارڻ - اڪڙ ڪرڻ - گهمنڊ ڏيکارڻ. (هٺيائيو - هٺيائيندو - هٺيائيل).

= هٽيلائي ۽ هٽيلايون: ث. صفت. وڌائي - تڪبر - ايمان - اهنڪار - سرڪشي - گهمنڊ - شيخي - مغروري - اڊسبر - هوڏ - ضد.

= هٽيلو ۽ هٽيلا: ذ. صفت. ضدي - وڌائي خور - ايماني - مغرور - هٽ وارو - تڪبر - هٺي - تڪبر ڪندڙ - نڙ - اڊسبر وارو - پنهنجي ڳالهه تان نه لهندڙ - سرڪش - گهمنڊي - هوڏ ڪندڙ. سامهون چوندڙ - نافرمان.

● هٽ ۽ هٽ: ث. ڪنهن به شيءِ ڇڙڪائڻ جو آواز - ڇيت - ڇڙڪو. ماڻ - چُپ - خاموشي - مائنٽ. جهپو - جهٽ - لامارو.

= هٽ ڪرڻ: ڇڙڪائڻ - ڪائڻ - نگلڻ - گراهه نڙيءَ مان لنگهائڻ. ماڻ ڪرڻ - خاموش ڪرڻ - جهپو هڻڻ - جهٽ هڻڻ - لامارو هڻڻ.

● هٽ ۽ هٽ: ذ. ماڻ - چپ - خاموشي.

= هٽ ڪرڻ: ڪاوڙجي چپ ڪري ويهڻ - قوڪجي ويهڻ - شوڪجي ويهڻ. (انگ). مٽي.

● هٽامڻ: مصدر. جهڪو ڪرڻ - هيٺ ٽيڻ - ڇهڻ ٽيڻ - ڏيرو ٽيڻ - ماڻو ٽيڻ - هيڻو ٽيڻ - ڏهڻ وڃڻ - ڪهڻجڻ (سور، سوڄ وغيره). (هٽاميو - هٽامندو - هٽاميل).

= هٽائيجڻ: مصدر. هٽامڻ - جهڪو ٽيڻ - هيٺ ٽيڻ - ڇهڻ ٽيڻ - ڏيرو ٽيڻ - ماڻو ٽيڻ - لاڙو ٽيڻ - ڪهڻجڻ (سور، سوڄ وغيره). "هينئر ته سور هٽي ويو آهي." هوش ٽڪاڻي وڃڻ - واڙو ٽيڻ - خطا ٽيڻ - پريشان ٽيڻ - حيران ٽيڻ. "فلاڻي جو هوش هٽي ويو آهي." هيسجڻ - ڏڃي وڃڻ - ڪوڪاڻي وڃڻ.

= هٽيو پوڻ: اٿورو ٽيڻ - ڪٽي پوڻ - ڪهڻجي پوڻ - پوڙو ٿي پوڻ.

● هٽيو ۽ هٽيو: ذ. ڪا شيءِ ڇڙڪائڻ جي حالت - ڇيت.

= هٽيو ڪرڻ: ڇڙڪائي وڃڻ - ڇيت ڏيئي ڇڏڻ.

● هٽيي ۽ هٽيئون: ث. مٽي - چُمي - ٻي.

● هٺ ۽ هُجُون: ث. حجت - ڪهرائي - گهائلي مائلي. امید - آسرو - پروسو.

● هُجائيتو ۽ هُجائيتا: ذ. صفت. حجتي - ڪنهرو - گهائل مائل. امید وارو - آسري وارو - ڏڪ نه رکڻ وارو - پروسو رکندڙ. (دوستن جي مهرباني ۾).

= هٺ پائڻ: امید رکي اچڻ - آسرو رکي اچڻ - فائدي حاصل ڪرڻ جي ارادي سان ڪنهن وٽ وڃڻ - پروسي سان وڃڻ.

● هِجرُ: ذ. (ع. هَجَرَ = هو لڏي ويو). جدائي - وڇوڙو - فراق - آڌي - وڪرائي - ڦوڙائو.

● هِجرَتَ ۽ هِجرَتُون: ث. (ع. هجرت = لاڏاڻو). وطن کي هميشه جڏي ڏيڻ واري حالت - ترڪ وطن - تياڳ وطن - لاڏاڻو - ڪوچ - وطن کان روانگي. جدائي - وڇوڙو - فراق - هجر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= هِجْرِيُ: ذ. حضور صلي الله عليه و سلم جن جي مڪي مان لڏي مدينيِ ڏي وڃڻ وارو سال - هجرت جي ڏينهن کان شروع ٿيل سال - ١٥ - جولاءِ ٦٢٢ع کان شروع ٿيل اسلامي سن.

● هَجَڻُ: مصدر. موجود رهڻ - موجود گيءَ جو ظاهر ٿيڻ - هئڻ - حاضر هئڻ. (هو - هوندو - هُئل).

● هَجُوَ: ث. (ف. هَجُوَ = گلا) گلا - غيبت - چغلي - نندا - شڪايت - لائي چائي - بدگوئي. ٺٺولي - خندهه - ڪل - چٽر - ٽوڪ.

= هَجُوَ ڪَرَڻُ: گلا ڪرڻ - غيبت ڪرڻ - نندا ڪرڻ. لائي چائي ڪرڻ - چغلي هڻڻ. ٺٺولي ڪرڻ - خندا ڪرڻ - چٽر ڪرڻ.

● هُجُومُ ۽ هُجُومَ: ذ. (ع. هَجَمَ = هن گوڙ ڪيو) انبوهه - ميڙ - مجموعو - ميڙو - سيا - مندلي - گهٽائي. ڪٽ - سٽ - هشار - پينڊ - معرڪو - ٻيهه ٻيهان.

● هِجِيُ ۽ هِجِيئُونُ: ث. (ع). اکر کي اکر سان اعرابن جي وسيلي ملائي لفظ ٺاهڻ واري حالت - اکرن کي شد مد ڏيئي پڙهڻ واري حالت - اکرن تي لاڪنائون يا ماترائون ڏيئي پڙهڻ واري حالت.

= هِجِيِ ڪَرَڻُ: اکرن جي اعرابن کي آچاري پڙهڻ - اکرن تي ماترائون ڏيئي پڙهڻ - اکرن کي ڳنڍڻ - موڙڻ - ناهڻ - ملائڻ - ڪٿي ڪٿي پڙهڻ - سوچي سمجهي پڙهڻ - شد مد سان پڙهڻ - زبرون زبرون ڏيئي پڙهڻ.

● هَجَڻُ: مصدر. ڪهڻي ڪرڻ جي حالت ۾ ٽڪجي پوڻ - چُورُ ٿي پوڻ. ٽڪجڻ - ساٽو ٿيڻ - ماند و ٿيڻ - ورڇجي پوڻ - خفي ٿيڻ. سخت پورهيو ڪرڻ - ڪَٻهڻ - عذاب سهڻ - تڪليفون سهڻ - ڪشالا ڪيڻ - مصيبتون سهڻ. جُڪڻ - نِوڻ. دٻجڻ - وزن هيٺ اچڻ. دٻجڻ - دٻجي وڃڻ. مارجڻ - پيسجڻ. جهڪو ٿيڻ - ڪهت ٿيڻ.

= هَجِيڙِيُ ۽ هَجِيڙِيُونُ: ث. سخت پورهيو - ڪشالو - ڪَٻهُ - پتوڙ - جاکوڙ - درد سَري. عذاب - تڪليف - مصيبت. ڦاندو - ڦاهي - ڦندو.

● هَچُ ۽ هَچَ: ذ. صفت. ڪَڪُ - ايزار - خفي - دِق. ٽڪل - هچيل - ساٽو - ماندو.

= هَچُ ٿِيُ پَوَڻُ (ت): ڪَڪ ٿي پوڻ - ٽڪجي پوڻ - ايزار ٿي پوڻ - خفي ٿيڻ - ورڇجڻ - ساٽو ٿيڻ - ماندو ٿيڻ.

● هَچا ۽ هَچائُونُ: ث. (سن. هَتِيا = خون) قتل - خون - هتيا - ڪوسُ - ڪهاتُ. چٽِي - آفت - مصيبت - آپدا - شامت. ڪناهه - ڏوهه - عيب - پاپ.

= هَچا پَوَڻُ: چٽِي پوڻ - آفت پوڻ - مصيبت پوڻ - شامت پوڻ. ڪناهه پوڻ.

= هَچارُ: ث. هَچاري.

= هَچارُو ۽ هَچارا: ذ. صفت. قاتل - خوني - ڪهاتڪ - ظالم - قهار. وحشي - درندو - خونخوار - راڪشس - دئيت. پاپي - ڏوهي - ڪنهڪار - لعنتي - عيبدار. ذليل - بدنام - خوار.

= هَچارُو ڪَرَڻُ: ڪَڪ ڪرڻ - شڪي ڪرڻ - لجي ڪرڻ - شرمندو ڪرڻ.

= هَچا ڪَرَڻُ: قتل ڪرڻ - خون ڪرڻ. خطا ڪرڻ - ڪناهه ڪرڻ - ڏوهه ڪرڻ - پاپ ڪرڻ.

= هَچا ڪِرَڻُ: مصيبت مٿان ڪِرڻ - چٽِي پوڻ - آفت ڪِرڻ - شامت پوڻ.

= هَچَرُ ۽ هَچَرَ: ذ. صفت. هتيارو - هچارو.

● هِچِڪائِڻُ: مصدر. (ت). لوڏڻ - لوڏو ڏيارڻ - ڏوڏڻ. سُڏڪا پرائڻ - رُڙائڻ.

● هِچِڪَڻُ: مصدر. لُڏڻ - هِلڻ - ڏُڏڻ - لوڏو ڪائڻ - ڏوڏو ڪائڻ - جهوبو ڪائڻ. (ل). ڪهچڪڻ. ڏچڪڻ - سُڏڪڻ - سُڏڪا پرڻ - ڏُسڪڻ - ڪوڙها ڪاڙڻ - هنجون هارڻ. هِڏڪ هڏڪ پرڻ - هِڏڪڻ.

= هِچِڪَ ۽ هِچَڪُونُ: ث. صفت. لوڏو - ڏوڏو - جهوبو. سڏڪو - ڏسڪو. هڏڪي - هِڏڪوئي.

= هِچِڪُو ۽ هِچِڪا: ذ. صفت. ڏچڪو - سڏڪو. لوڏو - ڏوڏو - جهوبو. ساهه لڪرڻ وقت نڙيءَ مان نڪتل آواز - هِڏڪي - هِڏڪوئي.

= هِچِڪِيُ ۽ هِچِڪِيُونُ: ث. صفت. لوڏو - ڏوڏو. آٿتو ساهه - هِڏڪي - ڏچڪي - هڏڪوئي. چڪي - ڇهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هيڇڻُ: مصدر. منظور ٿيڻ - پسند اچڻ - دل کي وڻڻ - راضي ٿيڻ - دل سان لڳڻ - هڙڻ - دل تي اچڻ. خوش ٿيڻ. ايمان ٿيڻ - اعتقاد ٿيڻ - پروسو ٿيڻ. ٺهڪي اچڻ - ٺهڪي اچڻ - ڪپ تي اچڻ - پورو ٿي اچڻ - ماپجي وڃڻ.

= هيڇي اچڻ: دل سان لڳڻ - پوريءَ طرح ياد ٿيڻ.

● هُڇُ هُڇُ (ت): ذ. ساڳي ڳالهه وري وري چوڻ واري حالت.

● هُڇُ هُڇُ ڪرڻ: ساڳي ڳالهه وري وري چوڻ - ورجائڻ.

● هڇي مڇي: زور ڏيڻ وقت هڪ ٻئي کي همت ڏيارڻ جو آواز.

● هدايتَ ۽ هِدايتُونُ: ث. (ع. هدي = هن رهبري ڪئي). رهنمائي - سونهپ - سڌين وات - ٻيڙوائي - رهبري - سڌون رستو - صحيح راهه - اڳواڻي. نصيحت - فهمائش - سمجهائي - تاڪيد. ڏس - پتو - نشان - پار. حڪم - امر - آگيان - فرمان.

= هِدايتَ ڪرڻ: رهبري ڪرڻ - سڌون رستو ڏيکارڻ - سڌين وات ڏيکارڻ - رستو بتائڻ. ڏس ڏيڻ - پار ڏيڻ - پتو بڏائڻ. نصيحت ڪرڻ. سمجهائي ڏيڻ. فهمائشون ڏيڻ - تاڪيد ڪرڻ. حڪم ڏيڻ - فرمان ڏيڻ - آگيا ڏيڻ.

= هِدايتَ نامو: ذ. هدايت جو ڪتاب - سونهپ نامو - رستي ڏيکارڻ جو ڪتاب - پَندِ نامو - نصيحت نامو - سمجهائين جو ڪتاب.

● هُڏُرُ ۽ هُڏُرَ (ت): ذ. مهڙو - ڏوراهو - طعنو - معيار.

= هُڏُرُ مُڏُرُ ڏيڻُ (ت): معيار ڏيڻ - ڏوراهو ڏيڻ.

● هُڏُڙِي ۽ هُڏُڙِيُونُ: ث. ٻارن جي راند جو هڪ قسم - ٻال سان ڪڏيل راند - ڏڙهي راند. ٻال - ڏڙهو - ڪينهو - ڪيند.

● هَڏَسُ: (ع). ساڙ - ڪينو - دشمني - ويس - حسد - ضد - بغض - جلن. پَڇر - ساڙو - خصومت.

● هَڏَفُ ۽ هَڏَفَ: ذ. (ع. جمع آهداف. هَدَفَ = ڪُنڊُ) ڪُنڊ - مُڏُو پاسو - لمو - اڻ وهو. ٽونو - ٽڪر - ڏيهه. (چڻ جو) نشان.

● هُڏَنُ: مصدر. هڪلڻ - هري ڪرڻ - لوڏڻ - ٽڏڻ - تڙڻ - هڪالڻ - ڏڪڻ. چوپائي ڏهن وقت سندس اڙ ڪي هڪلڻ يا هري ڪرڻ.

● هُڏو ۽ هُڏا: ذ. وظيفو يا جهاڙ پڙهڻ جي ڏنل اجازت - ڪنهن ٽوٽي ٽيٽي پڙهڻ لاءِ مرشد وٽان ڏنل موڪل - إذن. اجازت - اختياري - موڪل. ڪشن ڪاهڻ جو آواز - گاين ڪي هڪلڻ جو آواز.

● هُڏُودُ ۽ هُڏُودَ: اسم خاص. (ع. هُدُهُدُ). پکيءَ جو هڪ قسم - مشهور رنگين ۽ ڪلنگيءَ وارو پکي - روايتن موجب حضرت سليمان عليه السلام جو قاصد پکي - مرغ سليمان. ڪانڪٽو - ڪاڪ ٽڪيندڙ پکي - سُونارو.

● هُڏُ هُڏُ: اسم خاص. هُدُودُ.

● هُڏِيُ ۽ هُڏِيُونُ (ل): پاڻين جو مال کي هڪلڻ جو آواز. آڳر سان ٻيٽ يا ڪُڪ کي چوڪ - چونڪ.

= هُڏِيُونُ ڏِيڻُ: آڳر سان ٻيٽ يا ڪُڪ ۾ چوڪون ڏيڻ.

● هڏيتو (ڪ): اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

● هَدِيَّهُ: ذ. (ع. هديه = سوغات). بخشش - سوغات - سوڪڙي - تحفو.

● هڏِ: ظرف. مور - ٻڌيءَ - ڪڏهين نه - اصل - هرگز - بلڪل - نيٺ - صفا - مرڳو - قطعي - موراهين - ٻنهه. ذمي - پروسي - آسري.

= هَڏَهِرُ: هڏ - هڏهين (هاڻ) - اصل - بلڪل - ٻنهه.

"سڏو ڏم ڏهڪارُ هڏِ هر ڪوڏ هن ڪي."
(سر سهڻي - شاهه).

= هڏهين: سدائين - هميشه - دائمي.

● هڏُ ۽ هڏَ: ذ. (سن. هڏ = هڏُ). جسم جو ڪنڊو - هڏو. لڳ - عضو. (صفت). عادت - هير - علت. عزيز - پيارو - محبوب.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هڏُ ٻَنڌُ ۽ هڏَ ٻَنڌَ: ذ. هڏا ٻڌلڏڙ ـ ڳچل هڏا ٻڌلڏڙ ـ هڏن کي ڳنڍيندڙ.
ـ هڏَ پَڳلُ: ذ. صفت. محنتي ـ جفاڪش ـ پورهيت ـ اوچ ـ ڪمائو.
ـ هڏَ پَڳلُ هُٿُ: ڪم ڪرڻ تي هريل هجڻ ـ پورهئي تي هريل هٿ.
ـ هڏُ پورو هُٿُ: سقيم حال هٿ ـ ٻُسي جو زور نہ هٿ ـ غريب هجڻ ـ مسڪين هجڻ.
ـ هڏِ پوڻُ: هري وڃڻ ـ عادت ڪري وڃڻ ـ نَسَن ۾ پُڄي وڃڻ ـ پيٽ پوڻ ـ هير ٿي وڃڻ ـ عادت پُڄي وڃڻ. ڳل پوڻ ـ هار پوڻ ـ تاوڻ پوڻ ـ ڳڇيءَ پوڻ ـ چٽي پوڻ ـ مصيبت پوڻ.
ـ هڏُ پيڙَڻُ: ستائڻ ـ آزارڻ ـ تڪليف ڏيڻ ـ ڏُکائڻ.
ـ هڏُ پيڙُ: هڏ پيڙ.
ـ هڏُ جِيَ مارَ: ث. صفت. ڪجهي مار ـ ٻُسي جو نقصان پوڻ ـ ڪجهو نقصان پوڻ.
ـ هڏُ چِتَرُ نہ هُجڻ: دل صاف هٿ ـ خيال خواب ۾ نہ هٿ.
ـ هڏُ ڏاڍو ۽ هڏ ڏاڍا: ذ. صفت. سخت ـ ڏاڍو. محنتي ـ جفاڪش ـ پورهيت ـ تڪليف جو ڏاڍو. هورا نہ پڪل (چانور).
ـ هڏَ ڏوکِيُ ۽ هڏَ ڏوکِيُ: ذ. صفت. سڌائتو ـ محنتي ـ جفاڪش ـ آڇمي. ٻئي جو خيال رکندڙ ـ گهٽگهرو ـ همدرد ـ خيرخواهه ـ سار سنڀال لهندڙ. سڃڻ.
ـ هڏَرُ ۽ هڏَرَ: اڏ رڌو ساڳ ـ اڏ پڪل شيءِ اڏ ڪچو اڏ پڪو ـ هڏ ڏاڍو.
ـ هڏُ رَتُ: گوشت ۽ رت. برادري ـ پائيچاري ـ عزيز ـ رشتيدار ـ ميٽ ـ سهيڙ ـ مائٽ ـ قريب.
ـ هڏَ رَکُ (ت)! مست ـ آرسي ـ آلسي ـ ڍرو ٿوٿي ـ ڪم چور ـ ڪاهل ـ ناڪاڻو.
ـ هڏَ رَکُ ٿيڻُ (ت): مست يا آلسي ٿيڻ ـ ڪم چور ٿيڻ ـ ناڪاڻو ٿيڻ.
ـ هڏَ رکُو (ت)! ڪم ڪان نڪائيندڙ ـ ناڪاڻو ـ ڪم چور ـ هڏَ رَکُ.
ـ هڏَ ڪارَ نہ ڪُسڻ! ڪجهہ ۽ تڪليف نہ اچڻ ـ ڪاهہ محنت نہ ٿيڻ ـ ٻنا پورهئي جي هٿ اچڻ.
ـ هڏَ ڪَپُورُ (ت)! وڏو ويري ـ وڏو دشمن ـ هڏا ڪپندڙ.
ـ هڏَ ڪُرِڪَڻُ: ڪهل پوڻ ـ ديا اچڻ ـ ٻاجهہ پوڻ ـ رحم پوڻ. ڪنهن جي لاءِ همدردي ڪرڻ ـ درد وندي ڪرڻ ـ غمخواري ڪرڻ ـ غمگساري ڪرڻ.
ـ هڏَ ڪَسَلُ هُٿُ: پورهيت هجڻ ـ محنتي هٿ ـ اوچ هجڻ ـ جفاڪش هجڻ.
ـ هڏَ ڪَڏَ پَڄڻُ: تمام گهٽي مار ڪيڻ ـ گهٽي مارڪٽ ڪرڻ ـ سخت مار ڏيڻ ـ ڏاڍي ديئب ڪيڻ ـ هيڄڻ ـ ڇاڪورڻ ـ سڙهڻ ـ سڪڻ.
ـ هڏَ ڪَسائِيُ! تمام سخت پورهيو ڪرڻ ـ گهٽو ڪم ڪرڻ ـ سخت محنت ڪرڻ ـ اورچائي ڪرڻ.
ـ هڏَ ڪِريَلُ: ذ. صفت. نرم ـ ڪنڌرو ـ ملايم ـ براهر (رڌل چانور).
ـ هڏَ مارَ: ذ. هڏ هلائيندڙ ـ بازن جو پورهيو ڪندڙ ـ محنتي ـ اوچ ـ جفاڪش ـ پورهيت.
ـ هڏَ نہ ڪارَ ڪَسڻُ: ڪجهہ ۽ خرچ نہ ٿيڻ ـ ڪجهہ ۽ تڪليف نہ ٿيڻ ـ ڪاهہ هلاڪي پيش نہ اچڻ ـ ڪاهہ دقت نہ ٿيڻ.
ـ هڏَ هِرَڻ! ڏکئي ڪم ڪي ڏکيو نہ سمجهڻ ـ تڪليف سان نهي وڃڻ ـ ڏکن سان مالوس ٿيڻ.
ـ هڏَ هٿُڻُ: محنت ڪرڻ ـ پورهيو ڪرڻ ـ هڏ گسائڻ ـ جفاڪشي ڪرڻ ـ ڏنڊوڏاري ڪرڻ ـ بازو هٿڻ.
ـ هڏَ هورِڙو ۽ هڏَ هورِڙا (ت)! محنتي ـ جفاڪش ـ پورهيت ـ اوچ ـ هڏ هلائيندڙ.
ـ هڏُ ۽ هڏُونُ: ث. هوڏ ـ هڏي. جهڳڙو ـ جهيڙو جهٽو ـ فساد. تڙي ـ ڏمڪي. ڪاوڙ جلهہ.
ـ هڏَ ٻَوَڻُ: جهيڙو ڪرڻ ـ جهڳڙو ڪرڻ ـ وڙهڻ ـ لڙائي ڪرڻ ـ ڏڦو ڪرڻ ـ رڳوو ڪرڻ.
ـ هڏُرُ ۽ هڏُرَ: ذ. صفت. هڏي ڏيندڙ ـ هڏي وارو ـ ڏڪو ڏيندڙ ـ جُلهہ ڪندڙ ـ زور سان ڳالهائيندڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هڏَ ۽ هڏَ؛ ذ. مُڏَ - ٿُنُ - ڏَڏُ - لهسون. چَسو - اناڙي - بيوقوف - پوڏو - جاهل - ڪم عقل.

● هڏا (ث): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● هڏاڪُٽيانُ: (اسم خاص). هڪ مڪان جونالو.

● هڏَ تَرِيُ ۽ هڏَ تَرِيُونُ؛ ث. مست اٺ جي نڪ ۾ سُهار وجهڻ لاءِ ڪڙيل ڪاٺي.

● هڏِ جَنُ؛ مصدر. ڪِري پوڻ - ڏَهي پوڻ - ڪِرڻ - هيٺ ٽِيڻ.

● هڏِرِيُ ۽ هڏِرِيُونُ؛ ث. ڏڪڻ ۽ ڪوڙن کي ٽيندڙ هڪ بيماريءَ جو قسم.

● هڏِڪُ ۽ هڏِڪَ (ڪ)؛ ذ. مضبوط هڏ وارو - هڏ جو پينون - چيڪٽو - سخت هڏ وارو. هڏي جهڙو سخت.

● هِڏَڪُ ۽ هِڏَڪُونُ؛ ث. ساروٽي - يادگيري - يادگيرو - آڏيڪ - سِڪ - دل جي ڪشش - چِڪ - تمانگهه - آڪير - آديڪ. اُميد - آس - اوسيڙو - انتظار. هيبر - عادت - علت. نِرڙيءَ مان اوچتو ڪرندڙ هڪ هڪ جو آواز - هِڏڪي - هِڏڪوئي. وڏڻي.

"وڏڻي وَڏي ڪير پَٽ لاءِ،
پَار وڏي ماءُ پَيءُ لاءِ".

- هِڏِڪو ۽ هِڏِڪا؛ ذ. صفت. هِڏڪ - هِڏڪي. خيال - ويچار.

- هِڏِڪوئيُ ۽ هِڏِڪوئِيُونُ؛ ث. صفت. هِڏڪي - ڏچڪي - ڪهنڪو.

- هِڏِڪَ هُجَنُ (ت): سڪ هجڻ - عادت هجڻ.

- هِڏِڪِيُ ۽ هِڏِڪِيُونُ: ث. صفت. نِرڙيءَ مان ڪرندڙ آواز جو اوچتو ڪرڻ شروع ٽيڻ - هِڏڪوئي - هِچڪ. (اسم خاص). بيماريءَ جو هڪ قسم. جاڙي. (ٿ).

- هِڏِڪِيُ ٽِيَنُ؛ ساروٽي ٽيڻ - ڪنهن جو ياد ڪرڻ.

● هڏِڪارَ (ت): مصدر. سوئر جو آواز ڪرڻ.

- هڏِڪارُ ۽ هڏِڪارُونُ: ذ. صفت. سوئر جو آواز. روئڻ جو آواز. هڪل - هولڪار.

- هڏِڪارَ ڪرَنُ: سوئر جو آواز ڪرڻ - هڏِڪارڻ.

- هڏِڪارُ ۽ هڏِڪارا؛ ذ. صفت. مرونءَ جو زور سان ڪيل آواز - هڏِڪار. ڪُرڪڻ - ڪنجهڻ - رينگهڻ - ڪنجهڪار ڪرڻ.

● هڏِڪَنُ؛ مصدر. هڏي ڏيڻ - تڙي ڏيڻ. روئڻ - دانهون ڪرڻ - رڙيون ڪرڻ. (هڏِڪيو - هڏِڪندو - هڏِڪيل).

- هڏِڪُ ۽ هڏِڪا: ذ. صفت. ڪرڪ - ڪُرڪو - ڪِنجهڪو - چِنڪهه - چِنگهڪار - رينگو. هڏي - تڙي - جهيڪ - دڙڪو.

● هڏو ۽ هڏا؛ ذ. (سن. هڏ + ڪ = هڏو) جسم جي اندر پٽر جهڙا سخت ٽُڪر. جسم جو ڪنڊو - هڏُ - هڏِڙي - هڏِڙي - استخوان. جونءَ جو آنو - جونءَ جي ليڪ. هوڏ - ضد - بحث. جهيڙو - جهٽو - جهڳڙو. هڏَ - هڏي. آويءَ جو منيو. (ت). (ث. هڏي ۽ هڏيون).

- هڏا ۽ چَمڙِي هُٿَنُ: تمام جسم ۾ لاغرتيڻ - تمام ضعيف هجڻ - ڪمري ڪَنڊا ٿي ويو هجڻ. تمام غريب هٽ - سُڄو سڪٽو هٽ - مسڪين هُجڻ.

- هڏو ڪُڏو ۽ هڏا ڪُڏا: ذ. صفت. هڏُ وغيره. ڪِنُ ٽِٽُ - گند ڪچرو - ايرُ وغيره.

- هڏَ ئُونُ هُنجهٽُونُ: ظرف. پنهنجي ذاتي ملڪيت مان ڪيل سخا.

- هڏِيُ ۽ هڏِيُونُ: (سن. آسٿِ. پرا. آئي = هائي) هڏي جي مادي - نندو هڏو - هڏِڙي - هڏي جو ٽُڪر. هائي - ديهه.

- هڏِي تي هوڏ پَڏَنُ: مال تي تڪرار ڪرڻ - ملڪيت تي معاملو ڪرڻ - خسيس ڪاڻهه تي تڪرار ڪرڻ.

- هڏِي تي هوڏَ هُجَنُ: مال تي ميڙو هجڻ - ملڪيت تي معاملو هجڻ.

- هڏِي ٽُٽَنُ: هڏي ڀڄڻ.

- هڏِيُ خُورُ: ڪيءَ جو هڪ قسم - ڪُٽنگ - لَڦلَڦ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هَڏِيءُ ڪَيڏَنُ: گهوڙي کي هڪ قسم جي بيماري ٿيڻ ـ هڏڙيءَ جي بيماري ٿيڻ.
ـ هَڏِي نِڪرَنُ: گهوڙي جي بيماريءَ جو هڪ قسم (ٽنگ جي نريءَ ۾ ڳوڙهي ٿي، پوءِ هڏيءَ جو وڏي وڃڻ). (ن ـ ب).
ـ هَڏِي وارِيءُ هوڏَ رَکَنُ: اجايو ضد رکڻ ـ خواه مخواه بحث ڪرڻ.
ـ هَڏِيُونُ نَرَمُ ڪَرَنُ (ت): گهٽي مار ڏيڻ ـ دل تي مار ڏيڻ ـ سخت ڪَٽڻ.
ـ هَڏِيُون وَڃَنُ: نالو نشان گم ٿي وڃڻ. مڙهه مقام رُلي وڃڻ.
ـ هَڏِيءُ هَڏِيءُ چُورُ ٿِيَنُ: لڳ لڳ ۾ درد هڻڻ ـ تمام گهٽو بيمار ٿيڻ ـ سَڏ سَڏ سائو ٿيڻ ـ انگ انگ ۾ سُور هجڻ ـ عضوا پيڙجڻ ـ تمام گهٽو ٽُٽُ هجڻ.
● هَڏُ وارُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● هَڏِيءُ ۽ هَڏِيُونُ: ث. جهٽڪ ـ چِڙَب ـ ڏڪو ـ زور سان ڳالهائڻ ـ ڏاڍ ـ ڏمڪي ـ چيني ـ هَڪل ـ تڙي ـ ڪاوڙ جو آواز. آڏو جواب ـ شوخ جواب ـ تنديءَ جو جواب. انڪار ـ نانري ـ ناڪار. ڪاوڙ ـ غصو ـ چِڙ.
ـ هَڏِيءُ ڏِيَنُ: منهن سامهون شوخ جواب ڏيڻ ـ تڙي ڏيڻ ـ ڏڪو ڏيڻ. آهتو جواب ڏيڻ.
● هَڏِي يارِيءُ ۽ هَڏِي يارِيُونُ (ڪ): ث. وچولي ـ پوري پني ـ درمياني ـ وچڙي. موچاري ـ هالو چالو.
● هَڏِي يا ڪوُ (ث): ذ. ٿوري چربيءَ وارو گوشت ـ اٽيو گوشت.
● هِيڏَ ۽ هِيڏِ ڪُونُ (ل): ث. آڪنبڙ ـ اڪير ـ سِڪَ ـ چِڪَ ـ ڪشش ـ تانگهه ـ ڪاوڙ ـ لاڙو.
● هَرُ: ذ. صفت. (ف. هَرُ) سڀڪو ـ هرڪو ـ هر هڪ ـ سڀ.
ـ هَرُ بابُ: ذ. (ف). هر هڪ حصو ـ هر هڪ فصل ـ هر هڪ اڏاءُ ـ هر هڪ پاڳو ـ هر هڪ ٽُڪر.
ـ هَرُ ٻار: ظرف. (ف). هر وقت ـ گهڙي گهڙي ـ ذري ذري ـ وقت بوقت ـ لت لت ـ سدائين ـ سدا ـ سدار ـ هميشه ـ هر مهل ـ هر دفعي ـ هر گهمري ـ هَر واري.
ـ هَرُ هولِيوُ: ذ. صفت. هر هڪ هولي جائندڙ ـ سڀ هولي جائندڙ.
ـ هَرُ جاءِ: ذ. (ف. هَرُ جا = هر جڳهه) هرهنڌ ـ سڀ جڳهه ـ هرجائي ـ جيڏانهن ڪيڏانهن ـ هرهنڌ حاضر ـ جت ڪٽ ـ هرهنڌ هُجندڙ.
ـ هَرُ جائِيُ: ظرف. هرهنڌ حاضر ـ هر هنڌ هجڻ وارو ـ هرجا ـ جتي ڪٽي ـ جيڏانهن ڪيڏانهن. (صفت). هڪ هنڌ قرار نه وٺندڙ ـ ڦرندڙ گهرندڙ ـ آواره گرد ـ خانه بدوش ـ رولو ـ گهومو ـ رلڻو.

"بازي يار بنائي آ هرج ٻئي هرجائي آ"
(محمد ڪٽيان).

ـ هَرُ جِنسَ: ث. سڀ نمونو ـ هر قسم ـ هر رنگ ـ سڀ ذات ـ هر وَرڻ ـ پيالت پيانت ـ جنس جنس ـ نموني نموني ـ ان جو هر قسم.
ـ هَرُ چَنڊُ: ذ. هر مهيني ـ هر ماهه ـ مهيني ا مهيني.
ـ هَرُ دِلعَزِيزُ ۽ هَرُ دِلعَزِيزَ: سڀ جو پيارو ـ عام پسند ـ زماني جو محبوب ـ مقبول عام ـ سڀ ڪنهن کي وٺندڙ ـ هر پسند.
ـ هَرُ دَمُ: ظرف. (ف). هر وقت ـ هر گهڙي ـ هر ساعت ـ هر لمحه ـ هر لحظي ـ هر آن ـ هر دفعي ـ هميشه ـ هر هر ـ سدائين ـ گهڙي گهڙي ـ لڳاتار ـ متواتر.
ـ هَرُ دو: ذ. ٻئي ـ ٻه ـ ٻئي ڏڦ ـ هر دوئي.
ـ هَرُ دوئِيُ: صفت. هردو ـ ٻئي.
ـ هَرُ دوُسِرِيُ: ظرف. ٻنهين مٿن ـ ٻنهي پاسن ـ زميندار ۽ هاريءَ جو ڪڍيل آن ـ ٻئي ڀاڱا.

"هاريءَ جو آن هردوسري ڇهه هزار ٿيو."

ـ هَرُ ديڳِيءُ چمچو: ذ. صفت. رلڻو ملڻو ـ سڀ ڪنهن سان ٻني ويندڙ ـ ٻڪڻو ڦڪڻو. ڇاپڙو ـ ٻيائي وارو. ٻن هٿن جو چَرُون.

"ساڌ سان سنمکُ، پنڇن سان پورو"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هَرُ ذاتِي: ذ. سڀ سان ملهه - سڀ سان محبت كندڙ - رلٽو ملٽو - ٺهكٽو ڦهكٽو - هر ديڳي چمچو.
= هَرُ روز: ظرف. سڀڪنهن ڏينهن - روزان روز - روزانو - روزمرهه - دائما - سدا - نيت - بنا ناغي - هرهڪ ڏينهن - روز روز - سدائين - هميشه.
= هَرُ زمان: ظرف. سڀڪنهن سال - سالان سال - سال ٻسال - هر وهيه.
= هَرُ سُوءِ: هر طرف.
= هَرُ صُورَتُ: ذ. (ف). هرڪنهن نموني - هر حالت ۾ - هر قسم ۾ - هر طرح - هر طريقي - ڪنهن به نموني - ڪهڙيءَ به طرح.
= هَرُ طَرحَ: ظرف. هرهڪ نموني - هر ڍنگ - هر رنگ - هرصورت - هرطريقي - هرنوع.
= هَرُ طَرف: ظرف. سڀ طرف - هرجانب - هرسمت - هرسوءِ - هر پاسي - چئني پاسن - هَردِس.
= هَرُ كارِ يو: سڀ ڪم ڪندڙ - تمام سياڻو - هنرمند - ڀلو - هوشيار. هرڪم ۾ پورو.
= هَرُ كو: سڀڪو - هرهڪ - هرڪوئي.
= هرُ كَيس: هَر رنگ جا.
= هَرُ گاهُ: ذ. ظرف. رف. هرگاهه. سڀ هنڌ - هرڪنهن هنڌ - هرجڳهه - هرجاءِ - هرهنڌ - حاضرناظر - "هوش ركيسين هرگاهه."
(سچل)
= هَرُ گهڙِي: ظرف. هروقت - هرپلڪ - هرساعت - هرد ۾ - هرلحظي - هرمهل - هرلمحي - هرمهل.
= هَرُ هِڪ: ذ. هرڪو - هرڪوئي.
= هَرِ: ذ. اسم خاص. هندن جي هڪ خدا جو نالو - هري - ڀڳوان. وشنو مهراج جو هڪ نالو.
= هَرِ دَنُ: ذ. هريءَ جو خزانو - وشنوءَ جو خزانو.
= هَرِ نامُ: ذ. هريءَ جو نالو - ڏڻيءَ جو نالو - هندن جو خدا کي ياد ڪرڻ جو هڪ لفظ - هري نام.
= هَرُ ۽ هَرَ: ذ. (پرا = هَلُ: سن. هَلُ. هَرُ). ڀنيءَ ڪيڙن جو هٿ - ڪيتيءَ ڪرڻ لاءِ زمين کي اٽلائڻ جو هڪ اوزار. هَل. هَرڻ. (ڪ). نڱار (بلوچي). شينهن (ت).

"هركئون سَرهن ور وينكس دي، ٻپ هُداور حمام."
(عالم خان)
= هَرُ ٻَڌَنُ: ڀنيءَ ڪيڙن لاءِ هر ٻڌڻ - ڪيتيءَ لاءِ تيار ڪرڻ - هر جوڙڻ. خراب ڳالهائڻ - ڪاوڙ ڪرڻ - بيزار ڪرڻ. پردو اڳهاڙڻ - راز فاش ڪرڻ. (ت).
= هَرَ جو ٿُوتُ: هر جو ٽنگ جنهن ۾ چوني هوي.
= هَرُ ڏِيئُ: زمين کي ڪيڙن - زمين کي اٽلائڻ.
● هِرِ (ڪ): ڪنهن چوپائي وهت يا جانور کي هڪلڻ لاءِ ڪم آندل لفظ - هِش - هُش هُش. ٻه ڏاند ڪڏ ٻڌل - ٻيلهڙ. آڻ جو نسيو و ٻچو - گولئرو - توڙو.
= هُرُ: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو. (صفت). پڪين جي آڏامڻ جو آواز.
● هُرَ ۽ هُرُون (ل): ث. يادگيري - ڪنهن گاله جو دل تي تري اچڻ واري حالت - خيال - يادگيرو - ساروڻي - ڪُنڌ - سار - انتظار - اوسيڙو - فكر - ڳڻتي - ڪنڪو.
"مون كي ماري منجهه ٽي سندي هوتن هُرَ."
"ڪَچو لايان ڪُر ڪيچان اوري جي وارن."
(شاهه - سسئي)
= هُرَ ڪُر ۽ هُرَ ڪُرُون: ث. صفت. فكر - ڳڻتي - الكو - انتظار - اوسيڙو.
● هُرُّ ۽ هُرّ: ذ. صفت. (ع. حُرّ) ٻير سائين پاڳاري وارن جي مريدن جو لقب. ٿر ۾ مسلمانن جي هڪ ذات.
● هُرُ كُنُدُرُ ۽ هُرُ كُنُدُرَ (ڪ): ذ. بي آرامي - بي چيني - بي قراري. خيال - ڳڻتي - فكر - اونو - اوسيڙو - هُرڪر - هَندُ ڪُنڌ - ڪُنڌ - ساروڻي.
= هُرُ كُنُبَنُ ۽ هُرُ كُنُبَنُ (ڪ): ث. تكڙو - جلدي - سيكهه. هَرڪُر - ڳڻتي - اٽ تٽ - اونو - اوسيڙو - فكر - انتظار.
= هُرُ كُنُبُ ۽ هُرُ كُنُبَ (ڪ): ذ. ڪُنڪو - اونو - هُٽ ڪُٽ - هُرڪر - اوسيڙو - ڳڻتي.
● هِرآتُ: اسم خاص. خراسان ملڪ جي گاديءَ جو هنڌ. (ف). چڱو نصيب.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هِراسانُ؛ ذ. صفت. خوفائتو ـ ڊپ وارو ـ دهشت زده ـ ڊيڄرو ـ ڊڄندڙ ـ ڈهڪايل ـ ڊ ڄارايل.

● هِراسَتَ ع هراسَتَ: ث. صفت. چنڊ ـ چتل. حرفت ـ ٺڳي ـ مڪر ـ فريب ـ دغا ـ اٽڪل بازي ـ ويساهه گهاتي. چيڙ ـ چاڙ ـ چُرَ ـ حرڪت.

ـ هِراسَتَ ڪَرڻُ؛ چيڙ چاڙ ڪرڻ ـ چُر ڪرڻ ـ حرڪت ڪرڻ ـ ڪيچل ڪرڻ.

● هَرائِيُ ع هَرائِيُونُ: ث. (سن. لڳهنا) هاڪاڙائي ـ هيڄاڙائي ـ چِلو لائي ـ سفلائي.

● هَرُبابُ (ڪ): اسم خاص. ڪوهستان ۾ هڪ ڪ جو نالو.

● هِرُبَنڈَ ع هِرُبَنڈُونُ (ل)؛ ث. ڏَرَ لاءِ رڙندڙ آٿ.

ـ هَرُبَنڈَ هٽڻُ (ڪ)؛ سلهاڙي ٻڌڻ ـ سلهائڻ ـ ٻيلهه هڻڻ ـ سلهاڙڻ.

● هَرُبُوئِيدِ: اسم خاص. بلوچستان جي جهلاوان علاقي ۾ هڪ جبل جو نالو.

● هَرُپارِيُ؛ اسم خاص. تعلقي شهداد پور ۾ ديهه جو نالو.

● هَرُپَرَ ع هَرَپَرُونُ: ث. هَرَپڙ ـ تڪڙ ـ اُڀهرائي ـ جلدائي ـ سيڪهه.

ـ هَرُپَرِيوُ ع هَرُپَرِيا؛ ذ. صفت. تڪڙو ـ اُڀهرو ـ جلد ـ سڪهو ـ جلد باز ـ هڙبڙيو.

● هَرِپَرِ؛ ث. افسوس ـ ماتمداري. ڪوڙ گهمسان ـ هَل.

● هُرُبُرُ ع هُرُبُرُونُ: ث. هُرُڪُر ـ خيال ـ ويچار ـ آڏ ڪو.

● هَرُبُوُ ع هَرُبا؛ ذ. (ع. هَرب = چال) هَربُ ـ ٽپو ـ چال. ٻِڏُ ـ چلانگ ـ ٽَپُ ـ ڊُڪَ ـ ٻِڏُ.

"جي تارُو هٿا توڙي تن هر ٻو پانيو هيڪڙو" (شاهه).

● هُرُبُوُ ع هُرُبا؛ ذ. پاڇيءَ ۾ ڪم ايندڙ ٻوٽي جو ٻج ـ پساريڪي وڪر طور ڪم ايندڙ هڪ ٻوٽي جو ٻج ـ ميٿيءَ جو ٻج.

● هَرَبُ ع هَرَبَ؛ ذ. ٽپو ـ چال ـ ٽَپُ ـ ٻِڏَ ـ هر ٻو. ڊوڙ ـ ڊُڪ.

● هُرُبُ ع هُرُبُونُ: ث. گاهه واري زمين ـ چراگاهه. "ڪري هر پُون ڪري ٻاڻان پير ڏکويا ٻکڻين" (ڏهر).

● هِرُتُ ع هِرُتَ: ذ. صفت. گُم ـ غائب ـ الوپ ـ لاپته ـ گم ٿيل ـ وڃايل.

ـ هِرُتُ ٿِيَنُ؛ گم ٿيڻ ـ غائب ٿيڻ ـ غائب ٿي وڃڻ ـ وڃائجي وڃڻ ـ لاپته ٿي وڃڻ.

ـ هِرُتُ ڪَرَنُ؛ غائب ڪرڻ ـ گُم ڪرڻ ـ وڃائڻ ـ لاپته ڪرڻ.

● هَرُتا؛ ذ. ناس ڪندڙ ـ ڇت ڪندڙ ـ تباهه ڪندڙ ـ برباد ڪندڙ.

ـ هَرُتا ڪَرُتا (ت)؛ ماريندڙ ۽ جياريندڙ ـ ناس ڪندڙ ۽ آهائيندڙ ـ مالڪ ـ اختيار وارو.

● هَرُتالُ ع هَرُتالَ: ذ. هڪ قسم جو جبل مان لهندڙ زهريلو ڏاتو ـ زهر جو هڪ قسم ـ ڪي رنگ وارو سنکيو ـ هڪ قسم جو دوائن ۾ ڪم ايندڙ پساريڪو وڪر.

● هَرُتالُو ع هَرُتالا؛ صفت. هر فن مان واقف ـ هر تال ۾ پورو ـ سڀ تال ڄاڻندڙ ـ هر فن مولا ـ هر تالي ـ هوشيار ـ چالاڪ ـ فريبي ـ حرفت باز ـ ٺڳ ـ بدمعاش ـ تالِر ـ حرفتي ـ اٽڪل باز ـ ترڪتي ـ مڪار ـ چار سئو ويهه ـ چنڊ باز. (ث. هرتالي ع هرتاليون).

ـ هَرُتالِيُ ع هَرُتالِيُونُ: ث. صفت. لُچي ـ چالاڪ ۽ عيار عورت ـ حرفت باز ـ اٽڪل باز ـ فريبي ـ ترڪتي ـ چالاڪ ـ هوشيار عورت.

● هُرُتُڙِيوُ ع هُرُتُڙِيا؛ ذ. هُوڙهو ـ هوڙهه ـ هوڏي ـ ضدي ـ پنهنجي مت وارو ـ بحثي ـ هٺيلو ـ ڪج بحث.

ـ هَرَتَمانُ ع هَرَتَمانَ؛ ذ. ان جو هڪ قسم ـ هرطمان ـ جَوَ.

● هَرُتِيَرَ ع هَرُتِيَرَ؛ ذ. چمڙي، سُٽ يا ڪپڙي جو ٿهيل ننڍو ڪڙبو. ننڍي خرزين ـ خرجين ـ هڙتيل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هَرُ ٹولِيُ: پرت جو هڪ قسم.
● هَرُ ٹوڙِيُ (ل)؛ ذ. فراسيءَ جي چٽن جو هڪ قسم.
● هَرُ ٹَدُ ۽ هَرُ ٹَدَ: ذ. صفت. بسنتي- ربيع جو- بهار جو- بهاري. ڏينهن رات جي برابري.
● هَرُ جُ ۽ هَرُ جَ؛ ذ. (ع. هَرُ ج= نقصان). نقصان- هرجو- چيهو- ٽوٽ- گهاٽو- زيان- چٽي- تاوان- خلل- ٽوٽو- خسارو- خاسارو- تڪليف- آزار- مصيبت- دقت.
- هَرُ جاٽو ۽ هَرُ جائيا: ذ. نقصان- گهاٽو- هرجو- هرج- چيهو- ٽوٽو. ريلوي رستي گهرايل مال جو ميعاد کان وڌيڪ عرصي جو پيل جرمانو- ڈنڊ- پون پاڙو.
- هَرُ جُ ٿِيڻُ: نقصان ٿيڻ- چيهو ٿيڻ- ٽوٽو هوڻ.
- هَرُ جُ پَوَڻُ؛ نقصان هوڻ. هرجو هوڻ- گهاٽو هوڻ- ٽوٽ هوڻ- چيهو رسڻ.
● هَرُ جَنُ ۽ هَرُ جَنَ: اسم خاص. ايشور جو پوڄاري- ايشور جو پڳت.
● هَرُ چَ ۽ هَرُ چُونُ: ث. انتظاري- بيقراري- خيال- سوڌاءُ- ڳڻتي- ويچار- فڪر- اونو- انديشو- پريشاني.
● هَرُ چَنُ (ت)؛ مصدر. جانور جو ٽوني هٽڻ لاءِ اڳتي وڌڻ- ڊيهه هٽڻ- ڊيهاڙ ڪرڻ.
● هَرُ دَ ۽ هَرُ دُونُ: ث. دال جو هڪ قسم- اڙد جي دال.
● هَرَ دَ رَ (ث)؛ ذ. هيڊ- هلدي. پوڙڪي هيڊي ڪرڻ جو مصالح.
● هِرِ دو ۽ هِرِ دا؛ ذ. (سن. هرد يه. هِرُ دَ. متن). خيال ڪرڻ جي جاءِ. متن- چِت- دل. هنيون- قلب- ضمير- چيتو- جگر- هياڻءُ. عام- پروڙ- جاڻ- سمجهه- گيان- فهم- زيرڪي- هُڏي.
- هِرِ دو جاءِ ٿِيڻ؛ دل قرار ٿيڻ- من هڪ هنڌ ٿيڻ- چيتو جاءِ ڪرڻ.
● هِرِ دو ڪُلَڻُ: دل ڪلي هوڻ- ڪشف ڪرامات حاصل ڪرڻ- غيب جاڻڻ- ضمير روشن ٿيڻ- صاف ٿيڻ.
- هرديءَ ۾ پَل پَل هرڪهٽ ٿيڻ؛ هروقت دل ۾ ياد اچڻ- سڌائپن ڪنهن خيال ۾ رهڻ- ڪڏهن ۽ نه وسارڻ- هرهر دل تي هُرڻ.
● هَرُ دَيالُ ۽ هَرُ دَيالَ؛ ذ. صفت. (سن. هَرَ دَيالو= ماجهارو) ماجهارو- رحمدل- مهربان- نرم دل- ڪومل- رحمي. (اسم خاص). هڪ هندو نالو.
- هَرُ دَيالُو: ذ. صفت. ماجهارو- مهربان- نرم دل- ڪومل دل وارو- هرديال.
● هَرُ ڈو ۽ هَرُ ڈار (ڪ)؛ ذ. صفت. آرڏو. شدتي- ضدي.
● هَرُ ڙائِيُ ۽ هَرُ ڙايُونُ: ث. صفت. هلڪائي- ترڙائي- هلڪڙائي- ترڙهائي- ٽوٽ هائي- سفلائي- خسيسپائي.
● هَرُ ڙو ۽ هَرُ ڙا (ث)؛ ذ. زبردستي ڪيل ڪم جو پورائو.
● هَرَ سُ ۽ هَرَ سَ (ت)؛ ذ. زور- دٻاءُ- تاب- دڙڪو- تاءُ- رعب. لالچ- حرص.
● هَرَ سَ ۽ هَرَ سُونُ (ث)؛ ث. مغز ماري- ڪاهاپو- خاسارو.
● هِرِ ڦِيرِ ۽ هِرِ ڦُرونُ (ث)؛ ث. صفت. جلدي ۾ اڇ وڇ- ڦِرڦِير- تِرتِير.
● هَرُ ڪارو ۽ هَرُ ڪارا (ت)؛ ذ. ڪاشيءَ جي آڪر لاءِ تيار ڪيل ٽپو- ڪاوب- قالب.
● هِرِ ڪَنُ: مصدر. (ڪنهن شيءِ ڏي) دل ڪرڻ- سڌ ڪرڻ- لالچائڻ- حرص ڪرڻ- دل ڪيڏڻ- آڪائڻ- آڪنڊ جڻ- چڪي اچڻ- تانگهائڻ- چاهڻ- سڪڻ- هرڪڻ. (هرڪيو- هِرِڪندو- هِرِڪيل).
- هِرِ ڪائِيڻُ: مصدر. سڌ ڪرائڻ- سڌ ڏيارڻ- حرص وڌائڻ- آڪنڊ ڏيارڻ.
● هُرِ ڪَنُ (ت)؛ جانور جو ڪاڏي يا ڦر لاءِ سڪ ظاهر ڪرڻ- مينهن يا ڪڻون وغيره جو سڪ مان پنهنجي ڦر لاءِ رڻين.
● هِرِ ڪُ ۽ هِرِ ڪَ: ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم- ٻڌيو- لڏو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

— هِرِ کيو ۽ هِرِ کيا (ل)؛ ذ. هرڪ جي رنگ جهڙو — اڇو — سفيد.

● هَرُ کَرَ ۽ هَرُ کَرُونُ؛ ث. انتظاري — چنتا — فڪر — ڳڻتي — يادگيري — آدڪو — آلڪو — اوسيڙو — بيقراري — پريشاني — اڻ تڻ — چورا ڦورا — هوراکورا — انتظار — خيال — آڏماڏ — سار — ساروڻي — وَسوَسو — اٽ ويهه — اٽل پٽل — ڪُنڪو — وسواس — اوڻ — الديشو.

— هَرُ کَرُ ٿِيڻُ: چورا کورا ٿيڻ — اڻ تڻ ٿيڻ — چنتا ٿيڻ — اوسيڙو ٿيڻ.

● هِرُ ڪَڻُ؛ مصدر. (سن. هَرْش = خوشي) دل سرکي وڃڻ — موهجڻ — دل کيڏڻ — آسکڻ — اُڪنبجڻ — موهجڻ — چڪي اچڻ — دل ٽي وڃڻ — سِڪڻ — تانگهڻ — آڪير ٿيڻ. خوش ٿيڻ — راضي ٿيڻ — سرهو ٿيڻ.

● هِرِ ڪائڻُ؛ مصدر. لالچائڻ — لالچ ڏيارڻ — متوجه ڪرڻ — موهت ڪرڻ — راضي ڪرڻ — آڪير ڏيڻ — تانگهه ڏيارڻ. (هِرڪائيو — هِرڪائيندو — هرڪائيل).

— هِرُ ڪِڇَڻُ؛ مصدر. بيبلجڻ — هِرڪڻ — دل کيڏڻ — آسکڻ — اُڪنبجڻ — چڪي اچڻ — دل ٽي وڃڻ — سِڪڻ — تانگهائڻ — سوهجڻ — راضي ٿيڻ — خوش ٿيڻ.

— هِرُ ڪَڪَ ڪوڏَ ڪَرَنُ (ٿ)؛ خوشي ڪرڻ.

— هِرُ ڪَڪَ هارَنُ؛ تمنا رکڻ — اڇا ٿيڻ — آڪير ٿيڻ — هرکڻ — موهجڻ.

● هَرُ کَڻُ ۽ هَرُ کَڻَ (ٿ)؛ ذ. حيرت — عجب — عبرت — تعجب.

● هَرُ کَ سوکَ؛ ڏک سک — ڏک سک.

● هَرُ گِزُ ۽ هَرُ گِزُ؛ ظرف. (ف. هرگز = کڏهين ب) هر حيلهي — کنهن ب نموليءَ — کنهن ب حالت ۾ — کڏهين ب — ڪُوڙ — ٻڌيءَ — ٻڌهه — کنهن ب صورت ۾ — اصل — صفا.

● هَرُ گِڙُو ۽ هَرُ گِڙا (ڪ)؛ ذ. صفت. ٻُٽ ۾ وريل — بدن ۾ ساڇو — سڇرائو — سهراڻو — ڏلو مٽو — توانو — سکهو — متارو — سڪهارو — جالنو — سَهَڙُ.

● هَرُ لُو ۽ هَرُ لا؛ ذ. نار جو هڪ قسم — چرخو — آرلو — نديو نارو — ڪاٽ جو ٽهيل ڏينگو. اٽ — چرخي.

● هَرُ ماهَ ۽ هَرُ ماهَ؛ ذ. صفت. (ف. همراه جو محرف) همراهه — ساڻي — رفيق — سنگتي — يارُ — همدرد.

● هَرُ مُڃِيُ ۽ هَرُ مُڃِيُ (ل)؛ ذ. پُرت جو هڪ قسم — هَرُ مُڇُ.

● هَرُ مُڇُ ۽ هَرُ مُڇَ؛ ذ. پرت جو هڪ قسم — هرمز — هرمج — هرمجي.

● هَرُ مُڇِيُ؛ ذ. ڪپڙن رلڳڻ جي ڪم ايندڙ هڪ قسم جو رنگ — داڇڻون — گيسڙو — پڳڙون. هڪ پساريکو وڪر، جو دوائن جي ڪم اچي.

● هَرُ مَرُو ۽ هَرُ مَرا؛ ذ. (ع. حَرمَلَ. ف. سپند) واسُ وغيره جي ڪم ايندڙ هڪ ٻوٽي جو بج — هَرمَڙو — اسپند.

● هَرُ مَڙو ۽ هَرُ مَڙا؛ ذ. هَرمَرو.

● هَرُ مُڙُ (ڪ)؛ ذ. پرت جو هڪ قسم — هَرُمُڇ — هَرُمُڇي. سنڌس هيٺيان قسم آهن: ٻه ٽهو هرمز، ٽه ٽهو هرمز، چئو ٽهو هرمز، پنج ٽهو هرمز، ڇهو ٽهو هرمز، پُڳڙو هرمز، ڪنبڙو هرمز، ڦوڪ هرمز، اڏ ڪوٽ هرمز، وڏا ٻُٽلا هرمز، دوگي هرمز، ڪوهڙي هرمز، ڇِڪو هرمز، ڪارڪ هرمز ۽ پوٽ هرمز.

● هَرَمَلُ ۽ هَرَمَلَ (ٿ)؛ اسم خاص. ٻوٽي جو هڪ قسم.

● هَرُ مَنجِيُ (ٿ)؛ ٽري پرت جو هڪ نمونو.

● هَرُ مُنجُهَ (ٿ)؛ اسم خاص. پرت جو هڪ قسم.

● هَرِ ناڙُو ۽ هَرُ ناوا (ٿ)؛ ذ. چمڙي جو ٽهيل رَسو — وَڍِي.

● هَرُ نُبُ ۽ هَرُ نُبَ (ٿ)؛ ڪڏو — وڏي چيت — چوڏو.

● هِرِ نڈ؛ ذ. اسم خاص. ديره غازي خان (پنجاب) ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هَرُنِ ڪٽري: اسم خاص. ضلعي ٺٽهارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● هُرنُگهڻ (ل): مصدر. چوپائي مال جو پنهنجي ڦر تي هيج سبب آواز ڪرڻ - ڏيڪ ڪرڻ - ڏِڪڻ. (هرلگهيو - هرنگهندو - هرنگهيل).

● هُرنُگهه ۽ هُرنُگهوُنُ: ث. چوپائي مال جو پنهنجي ڦر تي هيج سبب ڪيل آواز - ڏِڪ.

● هَرِنو ۽ هَرِنا (ت): ذ. (ڏهسنامي جو لفظ). هاٿي - هاٿيءَ جو ننڍو بچو. (ن - ب).

● هَرِنُهِنُ ۽ هَرِنُهُونُ (ت): ث. هر جي وچ واري ڏگهي ڪاٺي جنهن جو هڪ ڇيڙو ڪُڙهه ۾ پيل ٽئي ٽنو ۽ ٻيو پاجاريءَ ۾ اڪيل ٽئي - پاجاريءَ سان ڪنڊيل ڪاٺي.

● هَرَنُ ۽ هَرَنَ: ذ. (پرا. هرينو = هَرَڻ، سن. هَرِن = هرڻ). هڪ مشهور حلال جهنگلي جانور - مرگهه - هَرَ - غزال - آهو - چيڪارو. (ل-ث). ڪُرنگ. فرامين جي چٽن جو هڪ قسم. (ث. هرٽي ۽ هرڊيون). (مصدر). چورائڻ - چوري ڪرڻ - ڪٽڻ - هٽ ڪرڻ - تڪائڻ - لماڻڻ. لٽ ڪرڻ - ڦر ڪرڻ. دک دور ڪرڻ - آزار لاهڻ - مصيبت دفع ڪرڻ.

- هَرَنُ آکيي: هرڻ جهڙين اکين واري عورت - مرگهه نٽني - آهو چشم - غزالي اکين واري.

- هَرَنُ جهڙَنُ: طاقت ونڊ - هورو تندرست هئڻ - چاق هجڻ - تازو توانو ٿيڻ - بالڪل خوش هئڻ.

● هَرَنُ جهلَنُ: بلڪل خوش ۽ تندرست هئڻ.

● هِرَنُ: مصدر. هاڻو ماڻو ٿيڻ - ٿهي وڃڻ - هري مِري وڃڻ - گهائل مائل ٿيڻ - مانوس ٿيڻ. ڏارجي وڃڻ - پالجي وڃڻ - پالتو ٿيڻ (پکي يا جانور). عادت پوڻ - عادت ٿيڻ - هيراڪ ٿيڻ - علتي ٿيڻ. (ڪ). چوري ڪرڻ. مغلوب ٿيڻ - ڪائنر ٿيڻ - غلام ٿيڻ. (يمن ڪلياڻ - شاهه).

● هُرَنُ: مصدر. ڪنهن ڳالهه جو دل تي تري اچڻ - يادگيري ٿيڻ - ياد اچڻ - چڪڻ - دل تي قرڻ - ڪنهن واقعي جو گاهي ڀگاهي احساس ٿيڻ - ڪُڪڻ - سمجهڻ - ڪُڪڻ. (ڪ). آڏامندڙ ڪک يا ڪَڪيري جو اک ۾ پوڻ. (هُريو - هولندو - هُريل).

- هَرَنُ چَپيڙي: ذ. اسم خاص. ٿر ۾ ٿيندڙ گاهه جو هڪ قسم.

● هَرَنَ ڪنڊيُونُ (ث): ٿري زالن ۾ مٽي جي وارن ويڙهڻ يا ڪُٽ ڪرڻ جو نمونو.

● هَرُٽو ۽ هَرُٽا (ت): آهو ڏاند وغيره جنهن جا سڱ سڌا هجن ۽ هرڻ جهڙو رنگ هجي - هرڻ رنگو.

● هَرو ۽ هَرا: ذ. صفت. آلو - پُسيل - پاڻي وارو - وٽائتو - گهميل - آدوڪو (ڪڙو وغيره) - تازو (ميوو وغيره) - چيڪيل (قٽ).

"لکن سندي لُڪ هيران هري پانيان."
(سسئي - خانزئي)

سؤکو - سولو - هلڪو - آسان - سهنجو.

● هَرُواڻيُ ۽ هَرُواڻيُونُ (ث): ث. هَر جو رُڪ جو ڦار - چوني. (اسم خاص). اتر سرحد تي هڪ ذات جو نالو.

● هَرُوپرُو ۽ هَروپَرُو: خواه مخواه - بنا سبب - اي وجهه - آجايو - مفت - خالي پيلي - راهه گناهه - ايڏا - نه ڏنهي نه ورتهي.

● هَروٽو ۽ هَروڙا: ذ. هَر جي آها آڻي ڪائي جنهن جي هيٺين پاسي چوني پوي ۽ مٿين پاسي جهاڻ جو مٿيو هجي - هر ۽ هرهه.

● هَروج: ظرف. هرروز - ڏهاڙي.

"هِردي منجهه هروج درسن ڪري دوس جو."
(سامي)

● هَرورو ۽ هَرورا (ث): ذ. پَروڙ - پَرڻ - اڻي چاڻڻ - ڄاڻي جو وڏو ورڻ - چاڻي - ورڻي - کيچڻ.

● هَرُولو ۽ هَرُولا (ڪ): ذ. اسم خاص. جانور جو هڪ قسم - جهنگهراڙُ ٻلو - جهنگلي ٻلو (جو گدڙ جيڏو ٿئي).

- هَرُولي وارو (ڪ): اسم خاص. هول کان اڀرندي طرف هڪ جبل جو نالو.

● هَرُوندو ۽ هَروندا: اسم خاص. منگر مڇيءَ جو هڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هَرِ هَہ ۽ هَرِ هُونُ: ث. هَر جو هڪ پاڳو- هر ۾ پيل ڪاڻ جي هڪ ڏکي لٽ. (ل). هر جي آها ڏکي ڪائي جنهن جو هڪ پاسو هروٽي ۾ ڪاٽيل هجي ۽ ٻيو پاسو پاجاريء ۾ - سڄيل آٽ جو مٽو جنهن مان گند وهي.

= هَرِ هَنُ (ت): هر جو پاڳو جنهن ۾ ناڙيء ۽ هڏ پاجاري وجهجي. پيل گاڏيء جي ڏکي ڪائي. پول.

= هَرِ هَہ ۽ هَرِ هُونُ: ث. فتح - سوپ - نصرت - ڪامرالي - جيت - ڪٽ.

● هَرُ هَرُ: ظرف. وقت بوقت - مسلسل - جلد جلد- سگهو سگهو- وري وري - ذري ذري- لڳاتار- متواتر- هرمهل - ٿوري ٿوري دير بعد - گهڙي گهڙي - هر سمي - هر گهڙي - هرڀاڪ - هر لحظي.

● هَرِ هِرِ (ت): ريڍن ڪي موٽائڻ لاء ريڍار جو ڪيل آواز.

● هَرِ يَ: ظرف آهستي آهستي- ڊيمي - فرصت سان - ڏيري - آرام سان - ڏيرج سان - ڏيرو.

= هَرِ يَ هَرِ يَ: ظرف - آهستي آهستي - ڊيمي ڊيمي- ڏيري ڏيري.

● هَرِ يَ: ذ. (سن). اسر خاص. هندن جي هڪ اوتار جو نالو - وشنوء جو نالو - ڪرشن. مهاديو - شِوَ. پرميشر - برهما - پڳوان - ايشور. سَپ. ڏيڏر. شينهن. گهوڙو. شمس - سج. چنڊ- طوطو. ڀاندر. هوا. آتش. (ث). بج چٽڻ لاء هر ۾ هڏ هڪ ٻوري نالي - ناڙي. سائوگاهه. گيڙي. "توکي هٽن ۾ کهڙيون اڇي هريون ٻيون آهن." (اسر خاص). تعلقي فيض گنج (خيرپور ميرس ۾) هڪ ديهه جو نالو. ريڍن جي ايماريء جو هڪ قسر.

= هَرِ يُهَرَ: ذ. هندن فقيرن جي سلام جو هڪ قسر - سلام ۾ ورتل هريء جو نالو.

● هَرِ يُ ۽ هَرِ يُونُ (ت): ث. نشيدي ۽ سوڙهي جاه - کوپ. (ث). وٽن جو گهاڻو جهڳٽو- مڙي. (اسر خاص). ڪپيء جو هڪ قسر.

● هَرِ يائِي: اسر خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● هرياهه: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.

● هَرِ ياءِ: اسر خاص. هڪ ذات جو نالو.

● هَرِ يائِي ۽ هَرِ يائِيُونُ: ث. بي ڏياني - لاپرواهي - بي توجهي - بي خيالي - سفلائي. ترڙائي- هلڪائي - چلولائي.

● هَرِ يرِ ي ۽ هَرِ يرِ يُونُ: ث. (ع. هَرِ يري = بلي) بلي - هڪ گهرو پالتو جانور.

● هَرِ يُڙَ ۽ هَرِ يُڙُونُ: ث. (ع. هليله. سن. هَرَ. ف. هليله). دوائن جي ڪر ايندڙ هڪ پسارڪو وڪر. (ٻ نمونا: ۱- وڏي، ۲-ننڍي). اکڻ جي پچاڑيء ۾ ڏنل ڪنيڊ.

= هَرِ يُڙَ بَتَڙُ (ت): چمڙي جي تندن جي ڪنيڊ ناهڻ - اکڻ جي پچاڑيء ۾ ڪنيڊ ٻڌڻ.

= هَرِ يُڙَ ناهِڻُ (ت): چمڙي جي تندن جي ڪنيڊ ناهڻ - اکڻ جي پچاڑي ۾ ڪنيڊ ٻڌڻ.

= هَرِ يڙَ ڪابُلِي: هريڙ جو هڪ قسر - هريڙ وڏي - هريڙ ڪابلي.

= هَرِ يُڙَ ڪَسِي: هريڙ جو هڪ قسر - ننڍي هريڙ.

= هَرِ يُڙَ ننڍِي: ننڍي قد واري هريڙ.

هَرِ يُڙَ وڏِي: ٽلهي هريڙ - ڪاهولي هريڙ.

● هَرِ يُنهَہ ۽ هَرِ يُنهُونُ (ت): هر جو اهو پاڳو جنهن ۾ پاجاري وڏي وڄي. ناس - سڄ - برباد - چٽ - تباهه - ويران - آجاڙ.

= هَرِ يُنهَہ ڪَرَڻُ (ت): ناس ڪرڻ - برباد ڪرڻ - تباهه ڪرڻ - آجاڙ ڪرڻ.

= هَرِ يُنهَہ ڪَرِي چَڏَڻُ (ت): ناس ڪري چڏڻ - تباهه ڪري چڏڻ - آجاڙ ڪري چڏڻ - برباد ڪري چڏڻ.

● هَرِ يو ۽ هَرِ يا: ذ. صفت. (سن. هرت = سائو) سائو - سبز - ساوڪ وارو - سرسبز - شاداب. آلو - پُسيل - پِيڙل - پُڳل - آبوڪو. تازو - سڪيو - آسودو - خوشحال.

● هَرِ يالُ ۽ هَرِ يالُونُ: ث. صفت. ساوڪ - سبزي - ساواڻ - هريالي. ٻوسل - آلاڻ - آلائي - ڪهير. آسودائي - خوشحالي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هَرِيالِيءُ ۽ هَرِيالِيُونُ: ث. صفت. ساوڪ ـ سبزي ـ هريال ـ ساوان.

ـ هَرِياڻَ ۽ هَرِياڻِيُونُ: ث. صفت. ساوڪ ـ سبزي ـ هريال ـ هريائي.

ـ هَرِيائِيءُ ۽ هَرِيائِيُونُ: ث. صفت. ساوڪ ـ سبزي ـ هريال ـ هريائ ـ هريالي.

ـ هَرِيوءُ پَرِيوءُ ۽ هَرِيا پَرِيا: ذ. صفت. سائو سٽاءو ـ آباد ـ سکيو سپاٽو ـ سکيو سهنجو ـ آسودو ـ خوشحال.

● هَرِيوءُ ۽ هَرِيا (ث): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

● هَرِيوءُ هَرِيوءُ كَرَنُ: قِنڪار وجهڻ ـ لعنت ملامت ڪرڻ ـ حيف ڪرڻ.

● هَرِيهَه ۽ هَرِيهُونُ: ث. هَرَ جو هڪ پاڳو ـ هَرُ ۾ پيل ڏکي لٽ. هريهه.

● هِرِيَه: تشنگي. (هلوچڪي). (ن ـ ب).

● هڑِ يُهڑِ ۽ هَرِ يُهڑُونُ (ت): ث. پٿرن واري زمين ـ پٿريلي زمين ـ ٽکرائتي زمين ـ جاهلو زمين ـ پٿياري زمين ـ پٿرائين زمين.

● هڑَ ۽ هڑُونُ: ث. ڪپڙي وغيره جي ٽڪ ڪنڊ ـ ڪنڊي ـ ڪنڊ ـ ٻڌ ڪي ـ ٻڌَ ـ ٻڌ ڙي ـ ڪنڊ ڙي ـ پروئي ـ پروڙي ـ ٻُجڪو ـ ٻُجڪي ـ ٽيلهو ـ ننڍ ڙي هڑَ ـ پَري. پونجي ـ ملڪيت ـ سرمايو ـ موڙي ـ دَنُ ـ ناڻو. سَتُ ـ ڪُلُ ـ مڙيئي.

ـ هڑَ پَلَئِه پَوَنُ: حاصل ٿيڻ ـ ڪجهه ملڻ ـ نفعو پوڻ ـ فائدو پوڻ ـ لاڀ پوڻ ـ موڙي پراپت ٿيڻ.

ـ هڑَ پَلَئِه نَه هُئَنُ: ڪجهه به حاصل نه هڻ ـ ڪجهه به نه ملڻ ـ موڙي وڃائڻ ـ ٽوٽ ۾ وڃڻ ـ محنت رائگان وڃڻ.

ـ هڑَ كوُسِيُ: ڪيسي ۾ پئسا هجڻ واري حالت ـ ناڻو ـ رقم ـ پئسا. نفعو ـ لاڀ ـ فائدو.

ـ هڑَ كوُسِيُ كَرائِنُ: پئسا ڏيڻ ـ ناڻو ڏيڻ ـ رقم ڏيڻ. فائدو ونائي ڏيڻ.

ـ هڑَ كوُسِيُ كَرَنُ: روپيا هٿ ڪرڻ ـ ڪيسو پُر ڪرڻ ـ مال هٿ لڳڻ ـ رقم ملڻ ـ ڪيسو گرم ٿيڻ ـ فائدو ملڻ ـ نفعو حاصل ٿيڻ.

ـ هڑَ وُنُ ۽ وڑَ وُنَ نَه گهڻائِنُ: ڪجهه ناڻون مدد ڪرڻ ۽ ڪجهه ٻئي کان مدد وٺي ڏيڻ.

ـ هڑَ ئِيُ: سب ـ سڀئي ـ ڪُلُ ـ سمورو ـ هڑ سُوڙي ـ سڀڪجهه ـ سپوئي.

ـ هڑَ ئِيئِيُ: سڀئي ـ سمورو ـ هڑَ ئِي.

● هڑَ: (ڪ). هيڇ ـ لالچ ـ طمع ـ لوڀ ـ تمنا ـ حرص.

● هڑُ ۽ هڑَ (ڪ): ذ. صفت. رڙ وغيره ڪري هڪلڻ لاءِ ڪيل آواز ـ هُش.

"هِش چئجي ٻَڪري، رڙ چئجي هڑ،
ڪڪڙ ڪهڙي ان ۾، تنهن کي چئجي ڪڑ"

ٺاهڙ ڏيڪو. (ل). نادان ـ بي سمجهه ـ جَتُ ـ اناڙي ـ پُوڪ. لُچ ـ شرير ـ لُچو ـ بي ادب ـ گستاخ.

● هڑُ ٻَڪو: (ت): شڪار ڪرڻ جي ارادي سان سهي ڪي جهنگ مان هڪلڻ جو آواز ـ جهنگ مان شڪار لاءِ جانورن کي هڪلڻ جو آواز. ڏمچر ـ حشر ـ گوڙ.

● هڑَ بَ ۽ هڑِ بُون (ڪ): ث. وات ۾ هڻڻين ۽ مٽيءَ جاڙيءَ جو پچاڙيءَ پاڻ ۾ ڳڏجڻ جو هنڌ. ڏاڻ ـ هوڙ.

● هڑُ بَ ۽ هڑِ بُونُ (ت): ث. سور جي ڏاڻ ـ سور جي سوٽ. هوڙ جو درد ـ ڏند جو سور ـ ڏاڻ جو سور.

ـ هڑُ بَ لڳَنُ: ايذاءُ اڇڻ ـ تڪليف پهچڻ ـ سور جي سوٽ اپرڻ ـ درد جي لهر آپرڻ.

ـ هڑَ باتَ ۽ هڑَ باتُونُ: ث. صفت. ڏندن کي جهلڻ وارو عضوو ـ جاڙي ـ هڙپات ـ مهار.

ـ هڑَ باتِيُونُ نِڪرَنُ: بدن ۾ ڳري وڃڻ ـ منهن تان ماس لهي وڃڻ ـ ڳري ڪنبا ٽي وڃڻ ـ هڏا ٽي وڃڻ.

● هڑَ ہڑَائِنُ: مصدر. جلدي ڪرڻ ـ تڪڙ ڪرڻ ـ تعجيل ڪرڻ ـ عجلت ڪرڻ ـ سيکهه ڪرڻ ـ وٽ پڪڙ ڪرڻ ـ تيزي ڪرڻ.

ـ هڑَ ہڑُ ۽ هڑَ ہڑُونُ: ث. تڪڙ ڪڙ ـ جلدائي ـ سيکهه ـ وٽ پڪڙ ـ تيزي ـ چوهائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هڑ ہو ۽ هڑ ہا (ت) ؛ ذ. حماو - ڪاهه - جُلهه - رومڑ - رامڑ .

● هڑ ہو ۽ هڑ ہا ؛ ذ. ٻاٽيءَ ۾ هنيل ٽپي - گهت - ڊ ہ ڪي - غوطو - گهوتو .

● هڑ ٽڑ ہو ۽ هڑ ٽڑ ہا ؛ ذ. صفت . ترڙو - هلڪي طبيعت وارو - سفلو - هلڪو . جلد باز - سڳهو - اتاولو - آ ہرو . بيڪار - چٽ - جتان ڪٽان تڙيل - ڏڪاريل - نڪمو - نڪار .

● هڑ تڪڑ (ت) ؛ جلدائي - سيگهه - يڪدم - فوراً - تيزي - روائي - چوهائي .

● هڑ تير ؛ وڏو ڪڙيو . (ن - ب) .

● هڑ پ : نوالي جي ڪڙڪائي وڃڻ واري حالت - هڪ ڪيت سان گڏ نڙيءَ مان هيٺ ڪرڻ واري حالت - ہنا چباڙڻ جي گراهه ہيٺ ۾ ڪرڻ واري حالت .

- هڑ پ ۽ هڑ پ : ذ. صفت . سڀ ڪجهه ڪڙڪائي ويندڙ - سڀ شيءِ هضم ڪري ويندڙ . ہرائو مال ڦ ہائيندڙ - لالچي - حريص - تاڪائو - طاماعو - لوپي . ناجائز طريقي پٽسو ولندڙ - رشوتي - رشوتخور .

- هڑ پ ڪرڻ : زور سان ڦ ہائڻ - ڪائي وڃڻ - ڪڙڪائي وڃڻ - هضم ڪري وڃڻ - دٻائي وڃڻ - گم ڪري وڃڻ (ہرائو مال) .

- هڑ پ ڪري وڃڻ ؛ گهڻ - نگلڻ - ڪڙڪائڻ - نڙيءَ مان هيٺ لنگهائڻ - ڪائڻ . غبن ڪرڻ - ہرائو مال ڦ ہائڻ - ہٿسا ڪائي وڃڻ - غصب ڪرڻ . (آصفيه) .

- هڑ ہون (ت) ؛ هڑ پ .

- هڑ پ هپ ڪرڻ ؛ هضم ڪرڻ - سفت ۾ ڪائي وڃڻ - ڦ ہائي وڃڻ - ڦ ہائڻ . (مهراڻ) .

- هڑ ہيل ۽ هڑ ہيل (ت) ؛ ذ. صفت . سڀ ڪائي ويندڙ - امانت ۾ خيانت ڪندڙ - ڦ ہائي ويندڙ - مفت مال ڪائي ويندڙ - هڙپي - غبن ڪندڙ .

● هڑ ہي ۽ هڑ ہيون : ث. صفت . چمڙي يا ڪڙي جي خرزين ڪڙي ڪلف سان - هڙتير - ڪڙيو .

● هڑ ڇ ۽ هڑ ڇون : ث. سڏ - هڪل - آواز - ہد شد - ڪارڪند .

- هڑ ڇڙ (ت - ث) ؛ آٽ ويهه - ہي آرامي - ڦڪ - لوڇ - ڦڪو - لوڇ پوڇ - آڻ تڻ . ہد آسني ہدانتظامي - جهيڙو - گڙ ہڙ - فساد - وکوڙ - فتنو - رگڑو . سعيو - ڪوشش - آدر .

● هڑ ڇو ڇو ڪرڻ : مصدر . شڪار ڪرڻ - آ ہارڻ - آماده ڪرڻ - متوجهه ڪرڻ - جوش ڏ ہارڻ - جذبو ڏ ہارڻ - تاءُ ڏ ہارڻ .

● هڑ دو ۽ هڑ دا (ل) ؛ ذ. صفت . زبردستي - ڏاڍ - جبر - زوراوري - سينه زوري - ڏاڍائي . ہدافعالو - خراب - شرير - ہد معاش - لچ - لچو .

- هڑ ڏ ي ۽ هڑ ڏ يون : ث. فريم جو هڪ قسم .

● هڑ سجو ۽ هڑ سجا (ت) ؛ آٽ سجو جو ہڪڙيل لفظ - خوشي - صحت - تندرستي - چڱيلائي - چاقائي - صحتيابي .

● هڑ ڪ هڑ ڪ : ث. چرڪ - ٽاهه - ڏيهاڙو .
" ويڙو جُودان نڪري سوهر هڑ ڪ ."
(سهڻي - خانزني)

● هڑ ڪارو ۽ هڑ ڪارا (ڦ) : ڪوس جهلڻ وقت ڪيلئي ڪي سڏ - ڪوهه . مان ٻاڻيءَ جو ٻوڪو ڪيڻ وقت ڪيلئي ڪي ڪيل سڏ .

● هڑ ڪت ۽ هڑ ڪتون : ث.

- هڑ ڪڇڻ : مصدر . ڏ ڪڻ - ٽوڪڻ - هڙڪڻ . چريو ٿيڻ - مست ٿيڻ - متوالو ٿيڻ - ہاڪل ٿيڻ - ديوانو ٿيڻ - ڪيو ٿيڻ . چڙ ہون ڏ ہڻ - شوخ ٿيڻ - چڙڪڻ . چرڪجڻ - ٽاهه ڪائڻ .

● هڑ ڪڻ : مصدر . ڏ ڪڻ - ٽوڪڻ - ڏ ڪڻي ٿيڻ - لڏڻ - لرزش ۾ اچڻ - تڙڦڻ - ڪنبڻ - ڏ ڪي وڃڻ - ڪنڪڻ - چنگهڪار ڪرڻ - رنگڻ - لرزڻ - سيءَ ۾ هڙ هڙ ڪرڻ . بيمار جو آواز ڪرڻ - ڪنجهڪڻ - ڪنجهڪار ڪرڻ - چنگهڻ - ڊ جڻ - ڊ ڀ ڪرڻ - خوف ۾ پرجي وڃڻ - ڊ ڀ ڪري بدن ۾ سياڻو پوڻ . شوخ ٿيڻ - چيٽ ٻوڻ . چريو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٽيڻ ـ مست ٽيڻ ـ متوالو ٽيڻ ـ پاگل ٽيڻ . (هُڙڪيو ـ هُڙڪندو ـ هُڙڪيل) .

ـ هُڙِڪَ ۽ هُڙْڪُنْ: ث . صفت . ڏکڻي ـ ڏهڻي ـ ٽوڪڻي ـ تڙڦڻي ـ لوڏ ـ لرزش ـ ڏوهو ـ کنبڻي ـ ڏڙکي ـ ٽڙکي .

ـ هُڙْڪُوْ ۽ هُڙِڪا: ذ . صفت . ڇيٽو ـ کاوڙيل ـ خاري ـ جوش ۾ ـ جوشيلو .

● هُڙْڪِيْ ۽ هُڙْڪِيُونْ (ت): ث . آها کائي ، جا دَرَ اندران بند ڪرڻ لاءِ دَرَ ۾ کاڻ جي واکي ـ تاڙي ـ ڪُنديءِ .

● هُڙِڪُ (ت): ذ . صفت . داناءُ ـ ڏاهو ـ عقلمند ـ سياڻو ـ عاقل ـ هوشيار .

● هُڙْڻُ (ل): مصدر . هڪلڻ ـ تڙڻ ـ لوڏڻ ـ هڪالڻ ـ ڏِڪڻ .

● هَڙْهَ (ت): ذ . دَبَ ـ ڪاوڙ ـ ضرب .

● هَڙْهُ ۽ هَڙْهَ: ذ . مينهن جو پاڻي ـ پلر .

ـ هَڙْهُ ٽُنِيْ پَوَنْ (ت): ڏاڍو مينهن وسڻ ـ سخت برسات ٿيڻ .

● هِڙَهَ ۽ هِڙَهُونْ (ت): ث . ٻڙڪ ـ واڱي .

ـ هِڙَهَ نَ ڪَرَنْ (ت): کجهه نه چوڻ ـ اکر نه ڳالهائڻ ـ ٻڙڪ نه ڪڍڻ ـ وات مان واڱي نه ڪيڏڻ .

● هُڙْهَڙِ (ت): جهيڙو ـ فساد ـ ماندائو ـ رڳڑو ـ جهڳڑو . بي فائدي ٻڪ ـ لٽاڙ ـ يڪي ـ ٻکوات ـ لڙ لڙ .

ـ هُڙِ هَڙِ ڪَرَنْ (ت): اجائي يڪي هڻڻ ـ ٻڪ ڪرڻ ـ لٽاڙ هڻڻ .

● هُڙِ هُڙِ (ت): ڏِڪڻ مونائڻ وقت ڪنوار جو کيل آواز .

● هُڙْهُوْ ۽ هُڙْهَا (ث): ذ . ٻيڙيءِ جو هڪ قسم ـ نندڙي ٻيڙي ـ ٻيلو ـ ڪشتي ـ ڏوڏي ـ ناؤ . دَرَ جي اندران اڪ لاءِ ڏنل کاڻي ـ تاڙي ـ تاکي .

● هُڙِ هِيْ ۽ هُڙِ هِيُونْ: ث . هٿراڏو وڻن جو رکيل جهڳڙو ـ نندو ٻيلو ـ وڻ جو جهمٽو ـ وڻ جو وڍ ـ وڻڪار ـ هُڙي .

● هُڙِ يْ ۽ هُڙِ يُونْ: ث . وڻن جو جهڳڙو ـ هُڙهي ـ نندڙي ٻيڙي ـ ڏونڊي . زمين مان کيڏل ڪکن، کانن ۽ ڏنگرن وغيره جو ڏِڪ . ڏوڙ . (ث).

ـ هُڙِ يْ ڪَرَنْ (ت): جلدي ڪرڻ ـ ڏوڙ پائڻ ـ ڪڙي ڪرڻ .

● هُڙِ يو ۽ هُڙِ يا: ذ . ٻڪيءِ جو هڪ قسم ـ هڪ مشهور ڪائينڊ نندڙو ٻڪي ـ چندول . هڪ قسم جو نندڙو ٻيلو ـ آها ٻيڙي، جنهن تي فقط هڪ ماڻهو ٻيهي سگهي ـ ڪونئيو ـ ڏونڊي ـ ناؤ .

● هِزْ ايڪسيلنسيْ: ذ . (انگ). هڪ قسم جو خطاب . عمدة الملڪ ـ حضور اقدس ـ حضور اعليٰ ـ مهاراج ـ جناب مستطاب . نواب ـ ليفٽيننٽ ـ گورنر بهادر .

● هِزْ هائينيس ۽ هِزْ هائينيسَ: ذ . (انگ). هڪ قسم جو خطاب ـ حضور انور ـ تقدس مآب ـ حضور والا ـ خداوند نعمت ـ جناب اقدس ـ سري مهراج .

● هَزارْ ۽ هَزارَ: ذ . (سن . سهسين) ڳائيڻي جو هڪ انگ ـ ڪٽ جو انگ ـ ڏهه سئو ـ (۱۰۰۰).

ـ هَزارْ بارْ: ذ . صفت . ظرف . هزار دفعا ـ گهڻا گهمرا ـ انيڪ دفعا ـ ڪيئن ڀيرا ـ ڪيترائي گهمرا .

ـ هَزارِ پا: ذ . صفت . (ف). هڪ سرندڙ جيت جو قسم ـ ڪَنَ سوپاري ـ سؤپيري .

ـ هَزارَ چَشِيمْ: ذ . صفت . (ف). هڪ سرندڙ جيت جو قسم ـ ڪيڪڙو ـ سرطان .

ـ هَزار داڻِيْ: ث . اسم خاص . جبل جهي هڪ جيڏي ٻوٽي، سائنين جيڏڙا ٻج ، بخار کان استعمال ڪجن . (ن ـ ب).

ـ هَزارَنْ سُنْهَنْ (ت): ذ . صفت . تمام گهڻي انداز ۾ ـ بي شمار ـ لاتعداد .

ـ هَزارُونْ: ذ . ظرف . هزارن جي تعداد ۾ ـ هزارين ـ بي شمار ـ هزارن سُنهن ـ لاتعداد ـ بسيار .

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هزاري: صفت. هزار جي قيمت وارو ـ هزار جي ماهه وارو ـ تمام قيمتي. مغلن جي وقت جو هڪ فوجي اعزاز ـ فوج ۾ هڪ هزار سپاهين جي مٿان وارو عهديدار. (اسم خاص). شڪارپور ۾ هڪ در جو نالو.

ـ هزارين: صفت. ظرف. هزارون ـ هزارن جي تعداد ۾ تمام گهڻا ـ بيشمار ـ انيڪ ـ لاتعداد ـ انداز کان ٻاهر.

ـ هزارين حيلا ڪرڻ: تمام گهڻيون ڪوششون ڪرڻ ـ مٿو مونجهڻ ـ هٿ پير هڻڻ ـ ڊ ڪ ڊوڙ ڪرڻ ـ پنهنجي وسون نه گهٽائڻ ـ سرتوڙ ڪوشش ڪرڻ.

ـ هزار داڻي (ت): هڪ قسم جي ول جيڪا نئين داڻن سان پريل هجي.

● هزارستان: اسم خاص. افغانستان جو هڪ علائقو.

● هزارو ۽ هزارا: ذ. کل جو هڪ قسم ـ پست جي ٻوٽي جو گل ـ ريشم جي تمام گهڻين سنهين تسندن منجهان وٽيل ٽلهو ڏاڳو. (جو حد بندي جي ڪم لاءِ تيار ڪيو وڃي).

● هزار واهه: اسم خاص. تعلقي ڪڙهي ياسين، تعلقي ڪڙهي خيرو ۽ تعلقي ڪنڊڪوٽ ۾ ديهن جا نالا.

● هزائڻ (ل): مصدر. ڊيڄاوڻ ـ ڊپ ڏيارڻ ـ خوف ۾ پرڻ ـ پوءِ ڏيارڻ. (هزائيو ـ هزائيندو ـ هزائيل).

● هزر ڪ (ل): جانچڻ ـ جونچڻ ـ ڳولهڻ ـ ڦولهڻ ـ نهارڻ ـ تلاش ڪرڻ ـ جستجو ڪرڻ. (هزريو ـ هزرندو ـ هزريل).

● هس ۽ هسَ: ذ. (ڪ. هاسلي). زيور جو هڪ قسم ـ پهراڙي جي زالن جو ڪڇيءَ ۾ پائڻ جو ڪهه يا زيور ـ ڪڇيءَ ۾ پائڻ جو چانديءَ جو وڏو ڪڙو ـ ڪڙولو ـ وارلو.

● هس: ث. وڏائي ـ تڪبر ـ هٺ ـ مغروري ـ غرور ـ هوش ـ عقل.

● هستُ ۽ هستَ: ذ. (سن). هاٿي ـ فيل ـ ايل.

ـ هستنبي ۽ هستنبيون: ث. هاٿڻ ـ هاٿي. زالن جي چئن قسمن مان آخري قسم. (پدمٽي ـ چترٽي ـ سنکٽي ۽ هستني).

ـ هستاپوزي (ت): صفت. زبردستي ـ ڏاڍائي ـ جبر ـ زوراوري.

ـ هستَ رَنگي ۽ هستَ رَنگيون (ت): ث. صفت. بدچال عورت ـ بدمعاش عورت ـ تيرنهن تالي ـ چالاڪ.

● هستي ۽ هستيون: ث. (ف. سن. هستن). هاٿي ـ گنج ـ فيل ـ ايل ـ هست. هٿ ـ هڻڻ ـ وجود ـ قيام ـ ٽڪاءُ ـ ٽڪاڻو ـ بود وباش ـ موجودگي ـ حاضري ـ موجودات. جيوت ـ حياتي ـ زندگي. طاقت ـ زور ـ بل ـ وت ـ سگهه ـ پهلواني ـ قوت. دنيا ـ ڪائنات ـ عالم ـ جهان ـ خلاقت ـ رچنا ـ مخلوقات ـ جڳ. جمال ـ تاب ـ دبدبو ـ شان ـ شوڪت ـ ٺاٽ ـ ٺ ـ تجمل ـ وڏائي ـ دولت ـ مايا ـ ناڻو ـ ملڪيت ـ ڏن. آڻ تي وجهڻ جو نئين و پلاڻ.

● هسجڻ (ت): مصدر. ٺڪجڻ ـ خفي ٽيڻ ـ چور ٽيڻ ـ ٻيزار ٽيڻ.

ـ هسجي پوڻ (ت): ٺڪجي پوڻ ـ گهٽي تڪليف ڪرڻ ـ ٻيزار ٽيڻ.

● هسراج ملاڻي: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● هسرو ۽ هسرا (ل): ذ. خوشي ـ سرهائي ـ راحت.

● هستڙ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● هسڪڻ: مصدر. سهڪڻ ـ گهٽي ڊوڙ يا ڪم جي ڪري سهڪو ٽيڻ. تڪڙا ساهه ڪٽڻ.

● هسگيري ۽ هسگيريون (ڪ): ث. گهه جو هڪ قسم.

● هسلي ۽ هسليون: ث. (سن. آنسلي). پارن يا زالن جي ڪڇيءَ ۾ پائڻ جي ڪڙي ـ ڪڙولو ـ هس ـ هسي. (ت). گهوڙي جي ڪڇيءَ ۾ سونهن لاءِ ڪڙن لڳل نرم چمڙي جي پٽي.

● هسڻ (ت): مصدر. ڪلڻ ـ ٺهڪ ڏيڻ ـ خوش ٽيڻ ـ ٺهڪڙو ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هَسوءُ ۽ هَسا: ذ. جسم تي پيدا ٿيندڙ مٽي ايريل گوشت جو ڪارو ٿڪرو - ٻٽ تي ٿيل ٻي حِس داغ - آسو - ڪدا ٻوٽي.

● هَسُوارُ ۽ هَسُوارَ: ذ. ڪهوڙي سُوار - ڪهوڙي تي چڙهيل - سُوار.

- هَسُوارِيءُ ۽ هَسُوارِيُونُ: ث. وَهٽ جي چڙهي - سُواري.

● هَسُولا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● هَسُولُبِرُوءُ ۽ هَسُونُبِرُوا (ل): اسم خاص. بيماريءَ جو هڪ قسم - بيماريءَ سبب بدن تي لڪل داڻو - هنبسڙو.

● هَسُءُ هُسُ (ث): ٻڪرين ۽ ريڍن ڪي هڪڙ جو آواز - هُش هُش - هُشڪار.

● هَسِيءُ ۽ هَسِيُونُ: ث. زالن جو ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ قسم جو زيور - هَسُ - هسلي. (ٿ). ڪنڌي - سانداري - مشق - پخال.

● هِيشُ: ٻلي يا ٻڪريءَ وغيره ڪي هڪلڻ جو آواز - هُش.

- هِيشُ هِيشُ: ٻلين يا ٻڪرين ڪي ورائڻ يا هڪلڻ وغيره جو آواز - هُش هُش.

- هِيشِ هِيشِ ڪَرَنُ: ٻلي وغيره ڪي هڪلڻ - هُش هُش ڪرڻ.

● هُشِڪارَنُ: مصدر. آٽ ڪي ويهارڻ جو آواز ڪرڻ - هُشائڻ - آٽ ڪي جهُڪائڻ - هشڪارڻ - اوڪامجڻ. مجبور ڪرڻ - لاچار ڪرڻ - ٻي وس ڪرڻ. هُشي ڏيڻ - وڙهڻ لاءِ آماده ڪرڻ - پڙڪائڻ - آپارڻ. (هشڪاريو - هشڪاريندو - هشڪاريل).

- هُشِڪارَ ۽ هُشِڪارُونُ: ث. آٽ ڪي ويهارڻ جو آواز - هُش. هَچَ - پڙڪو - آپار - هُشي.

- هُشُڪارَ ڪَرَنُ: آٽ ڪي ويهارڻ لاءِ آواز ڪرڻ - تازي ڪُتي ڪي ڪنڊ مان ٻاهر ڪڍي شڪار لاءِ ٻيان ڇڏڻ. ڪاهڻ ڪرڻ جو حڪم ڏيڻ - آپارڻ - پڙڪائڻ - جهيڙي لاءِ آماده ڪرڻ.

- هُشُنُ: مصدر. آٽ جو ويهڻ - جهڪڻ - ڪوڙڻ. (هُشيو - هُشندو - هُشيل).

- هُشِ ۽ هُشُونُ: ث. آٽ وغيره ڪي ويهارڻ جو آواز. ڪڙ يا ٻليءَ ڪي هڪلڻ جو آواز - ٽيڪر - خوشامد.

● هُشائِڻُ: مصدر. آٽ ڪي ويهارڻ - جهڪائڻ - هُش هُش ڪرڻ. زور سان قبضي ۾ آڻڻ - مطيع ڪرڻ.

- هُشِ تي خوشُ ٿيندُ يا هُشُنُ: ڏوري شيءِ يا خوشامد تي راضي ٿيڻ - ٽيڪر تي نَرڻ - خود ڏنائيءَ تي خوش ٿيڻ - ڪوڙي ساراهه تي سرهو ٿيڻ - ڪوڙي دلاسي تي خوش ٿيڻ.

● هَشامُ ۽ هَشارَ: ذ. صفت. انبوهه - خَلِق - هُجوم - ميڙ - ڪَنَ - پينڊ - ڪوڙ - جهجهائي.

● هَشِڪو ۽ هَشِڪا (ڪ): ذ. صفت. اجايو ڪالهاءُ - ڦڪي - ٻَڪ بَڪ - لَٻاڙ - ڪوات - ڏر ڏر.

● هُشْناڪَ ۽ هُشْناڪَ: ذ. صفت. خبردار - ڏڪڻ - چالاڪ - هوشيار - جلد - سِگهو - سُرت - سجاڳ.

- هُشْناڪِيُ ۽ هُشْناڪِيُونُ: ث. صفت. خبرداري - سنيال - ڏڪڻائي - چالاڪي - جلدائي - ڏڪڻي - جهاجهرائي. ڇڪيءَ طرح سان ڪائڻ ۽ هنڌائڻ واري حالت.

● هَشَنْڪَتَ ۽ هَشَنْڪَنُ (ڪ): ث. سانداري - ڪنڌي - پخال - مشق. (اسم خاص). هڪ قسم جو گاهه، جنهن کي آٽ نه ڪائي.

- هَشَنْڪَتَ هَتَ ۾ ڏِيَنُ (ڪ): سچو ڪارخالو يا سچو ڪاروبار ڏيڻ ونڻ - گهر جو سارو ڪاروبار هٿ ۾ ڏيڻ.

● هِيشُورَڪ (ڪ): جبل ۾ ٿيندڙ هڪ قسم جي ٻوٽيءَ جي نهايت ڪڙي ٻاڙ، جا دوا طور ڪم اچي.

● هُشِيءُ ۽ هُشِيُونُ: ث. صفت. چُرچ - چورت - هَچَ - پڙڪي - ٻٽ پرائي - ٽيڪو - ٽهيڪو. مدد - واهر - همراهي.

- هُشِيءُ آڇڻُ: ٽيڪو اچڻ - مدد اچڻ - ٻٽ پرائي ٿيڻ - چُرچ ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= هُشيءَ تي لڳڻُ: ٻئي جي ڏٺي تي هلڻ - ٻئي جي چوڻ تي هلڻ - برغلائجي وڃڻ - ٻئي جي چُرچ تي لڳڻ - ڪنهن جي پڙڪيءَ تي لڳڻ.

= هُشي ڏيڻُ: چُرچ ڏيڻ - لاڪ ڏيڻ - چورت ڪرڻ - ٻئي کي پڙڪائڻ - چورڻ - آپسارڻ - اُڪسائڻ - همٿائڻ - همت ٻڌائڻ - مَن وڌائڻ - ٽيڪو ڏيڻ - لاڳو ڏيڻ - بَچ ڪرڻ - پڙڪو ڪارائڻ - برغلائڻ - ٻيراڻي ڪرڻ.

● هُشيارُ ۽ هُشِيارَ: ذ. صفت. عقل وارو - سياڻو - ڏاهو - سمجهُو - هوشمند - گياني - عاقل - دانائ - سمجهدار - سڃاڻ - خبردار - آگاهه - ٻيدار - سجاڳ - چوڪس - هوش وارو - سُرت وارو. لائق - قابل.

= هُشيارُ ٿيڻُ: خبردار ٿيڻ - آگاهه ٿيڻ - جاڳڻ - ٻيدار ٿيڻ - هوش سنياڻڻ. سياڻو ٿيڻ.

= هُشيارُ ڪرڻُ: خبردار ڪرڻ - جاڳائڻ - ٻيدار ڪرڻ - سجاڳ ڪرڻ - آگاهه ڪرڻ - چِتائڻ - سڃاڻ ڪرڻ. هدايت ڪرڻ - تنبيهه ڪرڻ. ڏاهو ڪرڻ - سياڻو ڪرڻ - لائق ڪرڻ - قابل ڪرڻ.

= هُشيارِيُ ۽ هُشيارِيونُ: ث. صفت. (ف). سياڻپ - ڏاهپ - عقلمندي - قابليت - دانائي - چالاڪي. سرت - سرتائي - خبرداري - ٻيداري - سجاڳي.

● هَضَمُ: ذ. صفت. پيٽ ۾ ڪاڏي جي ڳري وڃڻ واري حالت - هاضمو - تحليل - ڳارو.

= هَضَمُ ٿيڻُ: پيٽ ۾ ڪاڏي جو ڳرڻ - هاضمو ٿيڻ - هڃڻ - تحليل ٿيڻ. (پراڻو سال) ڦٻي وڃڻ - قبضي ۾ اچڻ - هٿ ۾ اچڻ.

= هضمُ ڪرڻُ: پيٽ ۾ ڪاڏو ڳارڻ - ڪاڏو پچائڻ - پيٽ ۾ تحليل ڪرڻ - معدي ۾ پچائڻ. پَسمُ ڪرڻ - غبن ڪرڻ - پراڻو مال هضم ڪرڻ - ڦٻائڻ.

= هَضِميُ: ذ. صفت. هاضمي وارو - هاضمو وڌائيندڙ.

● هُڻُ ۽ هُڻَ (ت): ذ. صفت. ناس - چٽ - ڪُڙ - تباهه - برباد - ختم - اُجاڙ - دُڻُ.

= هُڻُ ڪَري چڏڻُ: ناس ڪري چڏڻ - ڪپائي چڏڻ - دُڻ ڪري چڏڻ - ختم ڪري چڏڻ - تباهه ڪري چڏڻ.

● هُڻتُ: ذ. صفت. (ف). ڳائيتي ۾ ست. (ڪ).

= هُڻتَ آقليمُ: ذ. صفت. ستَ ئي ڪنڊ - دنيا - ڪُلُ ڪائنات - روءِ زمين - سڄو جهان. ست ڪمربند - ٻَنڌا.

= هُڻتَ رَنڪيُ ۽ هُڻتَ رَنڪِيونُ: ث. صفت. چالاڪ عورت - چالباز عورت. ڪچري - رنڊي - بيسوا - وڻشيا.

= هُڻتُوُ ۽ هُڻتا: ذ. صفت. ستَ ڏينهن. مهني جو چوٿون حصو. ست واڙو.

= هُڻتِيوارُ ۽ هُڻتِيوارَ: ذ. صفت. ظرف. هفتي هفتي - هفتان هفتي - هر هفتي.

● هُڻِيسُ ۽ هُڻِيسونُ: ث. (انگ. آفيس). آفيس جو ٻگڙيل لفظ - آفيس - دفتر.

= هُڻِيسَرُ ۽ هُڻِيسَرَ: ذ. (انگ. آفيسر). آفيسر جو ٻگڙيل لفظ - آفيس جو عملدار - دفتردار.

● هُڻوائيُ ۽ هُڻوايونُ: ث. آڻوائي. ٻي بنياد خبر - ٻُڌل خبر - ٻي ٻاڙي ٻُڌل خبر. (ل).

● هُڻڻُ: مصدر. هڻي ٻوڙڻ - هُلڻ - هُڻڻ - هُڻجڻ - سهڪڻ - ساهه ٽڻڻ - دم ڇڏڻ - ڏڪ ڏيڻ - سهڪي ۾ پرجڻ - سهڪو ڏيڻ - سهڪي ڏيڻ - هڙڪڻ - تڙڦڻ. ٽڪڻ - چور ڏيڻ - ساڻو ڏيڻ - ٽڪجڻ - ماندو ڏيڻ - بيزار ڏيڻ. (هُڻيو - هُڻندو - هُڻيل).

= هُڻَ ۽ هُڻَونُ: ث. سهڪ - سهڪو - سهڪي - هڙڪ - ڏڪ ڏڪ - دَم. (ت). گرمي - هباءُ - آبس - هُڻس.

= هُڻجڻُ: مصدر. هُڻڻ - هڻي ٻوڙڻ - هُلڻ - سهڪڻ - ساهه ٽڻڻ - دَم ڇڏڻ - پرجڻ - ڏڪ ڏڪ ڏيڻ - سهڪي ۾ پرجڻ. ٽڪجڻ. ڪرم ڏيڻ.

● هُڻيُ ۽ هُڻِيونُ: ث. هُڻ - سهڪ - سهڪي - هڙڪو - تڙڦ - سهڪو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هڪوسي آنب: اسم خاص. ٻڌي جي انبن مان هڪ جنس جو نالو - ٻڌي جو مشهور انب.

● هڪ ۽ هڪڙو (ڪ)؛ ث. هڪ - آڪ - اڪاءُ - منع - پڇڪڙي - ڇڏڪ - رندڪ - روڪ - پَل. شڪ. ڪڍيو.

"حميرن هڪون جاڙ جسي ڪي ڀاتيون."

● هڪ ۽ هڪ: ذ. ميخ - ڪوڪو - ڪلي - ڪِل - ڪِلو - ڪيري.

- هڪ ڪرڻ: جهانٽڻ. مضبوط ڪرڻ - ڪوڪن سان ڳابو ڪرڻ - ڪلين سان سوگهو ڪرڻ.

● هِڪڙو ۽ هِڪوڙو: ث. خواهش - سڌ - سڪ - تمنا - تانگهه - چاهه - لاڙو - چاهت - مرضي - ڇڪ - ارادو - نيت. (ل). آداسائي - ملولائي - آٻاٽڪائي. اتفاق راءِ - ٻڌي - ايڪو - ميلاپ. اخوت. آساڻ - اڇ - اياس.

- هِڪَ ٻڌجي وڃڻ (ڪ): سڌَ ٻڌجي وڃڻ - ڪ يا خيال لهي وڃڻ - هاڻ جو ارادو هٿي وڃڻ - تمنا ختم ٿي وڃڻ - خواهش ٻڌجي وڃڻ - مرضي ختم ٿيڻ.

- هِڪَ نہ ٻڌجڻ (ث)؛ ڏوڻ ٿيڻ - سڪ نه لهڻ - سڌ ئي نه سرڻ.

● هڪ: صفت. (سن. ايڪ). هڪ جو انگ - هڪڙو - ڳاڻيٽي جو عدد - ايڪو - (اصل سنسڪرت لفظ "ايڪن" آهي. اي معنيٰ اڇڻ ۽ ڪَٽڻ معنيٰ وڃڻ. ايڪن معنيٰ ڳاڻيٽي اڇي ڳاڻيٽي وڃي. يعني اڪيلو - ڇڙهو. ايڪن جو آڇار ڦيرائي ايڪ، هيڪ ۽ هڪڙو ٿيو ٿو).

- هڪ آڏ ۾ ٻيو ٻڌڻ ۽ هُجڻ؛ هڪ ڪم اڏوڪاهرو ٿي وري ٻيو شروع ڪرڻ - اڏورو ڪم ڇڏي وري ٻيو شروع ڪرڻ.

- هِڪَ اکِ سان ڏسڻ؛ ڏوڪي نه رکڻ - سڀني سان هڪ جهڙي هلت ڪرڻ - هڪ جهڙائي رکڻ - سڀ اکيون برابر ڪرڻ.

- هِڪَ اکِ ڪِلڻ يا اکِ رُٺڻ؛ خوشي يا رنج سان قبول ڪرڻ - طوعاً ڪرهاً قبول ڪرڻ.

- هڪ اللّٰه ڪري ٻيهڻ: محڪم ارادو رکڻ - دل پڪي رکڻ - يقين محڪم ڪرڻ - هڪ سن ڪري ٻيهڻ - ڪنهن ڪم ۾ هڪ چتو ٿي لڳڻ.

- هِڪا هِڪِي: نهايت - آخرين فيصلو - نيٺ - آخر ۾ - هيڪاهيڪ.

- هِڪَ ٻڌي ڪرڻ: ايڪو ڪرڻ - اتفاق ۽ اتحاد ڪرڻ - ٻاڻ ۾ ملي وڃڻ - يڪمشت ٿيڻ - ايڪو ميلاپ ڪرڻ - اتفاق راءِ ٿيڻ.

- هڪ ٻئي ۾ ٻاڻ ۾ - گڏ - يڪمشت.

- هِڪَ ٽائيڻڪو ۽ هِڪَ ٽائيڻڪا: ذ. صفت. هڪ هٿ - هٿيڪو - هڪ جاءِ تي - هڪ هٿ رهندڙ - ٽاڻيڪو - ماڳائتو - هنڌائتو - محڪم.

- هِڪَ ٽاڻِيڪو ۽ هِڪَ ٽاڻِيڪا؛ ذ. صفت. هڪ هٿ - هڪ جاءِ تي - هٿيڪو - هڪ هٿ رهندڙ - ٽانيڪو.

- هِڪَ ٽِيڻ: هڪڙي ڳالهه ۾ ٽيڻ - ٻڌي ڪرڻ - ٻاڻ ۾ ٻهڻ - ٻاڻ ۾ نهڻ - ميلاپ ڪرڻ - ايڪو ڪرڻ - يڪمشت ٿيڻ - ورڇڻ - ناهه ڪرڻ - اتحاد ڪرڻ.

- هِڪُ ٽِڪُ: ظرف. هڪڙيءَ جاءِ تي گهوري نهارڻ واري حالت - گهور سان. لغڙ جي هڪ جاءِ تي ٽِڪ ٻڌڻ واري حالت. مضبوط - مستقل - مستحڪم. هڪ جهڙي - برابر. (صفت). موزون ترين - مجرب - قابل اعتبار - فائد يمند - مفيد - ڪارگر.

- هِڪَ ٽِنگ (ت): هڪ پُٺ - فقط اولاد ۾ هڪ پُٺ.

- هِڪَ ٽنگو ۽ هڪَ ٽنگا: ذ. صفت. لنگڙو - منڊو - هڪ ذات جو نالو.

- هِڪُ نالهو: ظرف. هڪدم - جهٽ پٽ - ترت - جلدي - سيگهه سان - سيگهو - يڪدم - فوراً.

- هِڪَ پاسيرو هُجڻ: هڪ طرف هجڻ - هڪ پاسي هجڻ - گوشائتو هجڻ.

- هِڪَ ٻيرَ ٿي نڇڻ: ضد ڪرڻ - هوڏ ڪرڻ. جهيڙو ڪرڻ - جهڳڙو ڪرڻ.

- هِڪجهڙائي ۽ هِڪجهڙائيون: ث. صفت. ساڳيائي - مشابهت - جهڙائي - برابري - مقابلو - جوڙ - جيس - اروپري.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= هڪ جهڙو ۽ هڪ جهڙا: ذ. صفت. ساڳئي قسم جو - ساڳئي نموني جو - مشابهت رکندڙ - جهڙائي رکندڙ - مطابق - موافق - برابر - ساڳيو - هوبهو - نيس پيس.

= هڪ جيءُ ٻيءُ: ث. اجائي ڳالهه - هڪ نه ٻي ڳالهه - آٻتي ڳالهه - هڪڙي ڳالهه جي بدران ٻڌايل ٻي ڳالهه - آٻتو جواب - اوندي ورندي.

= هڪ جهڙائي ۽ هڪ جهڙائيون: ث. صفت. هم عمري - برابري - سرتائي.

= هڪ جيڏو ۽ هڪ جيڏا: ذ. صفت. هم عمر - ساڳئي عمر وارو - برابر - جيڏو - سرتو - جوڙ - جيس.

= هڪ چتائي: ث. صفت. ايڪ ٻنائي - هڪ ڏياڻي - هڪ خيالي. خبرداري - هوشياري - سچيتائي - سجاڳي - بيداري.

= هڪ چتو ۽ هڪ چيتا: ذ. صفت. هڪ متو - هڪ ڪتو - هڪ ڏيانو - هوشيار - خبردار - سچيت - سجاڳ.

= هڪ چوراس: جنديء تي گل جو هڪ قسم.

= هڪ دل: صفت. يڪ دليو - هڪ چيتو - يڪمنو. پوري خيال سان - سموري ڏيان سان - خبرداريء سان - هوشياريء سان.

= هڪدم: ظرف. هينئر - هينئر جو هينئر - يڪدم - جهٽ پٽ - جلدي - تُرت - سِگهو.

= هڪ ڏاڙو: ظرف. لاڳيتو - مسلسل - لڳاتار.

= هڪ رت: صفت. ساڳيو رت - ساڳيو خون. عزيز - مائٽ - ميٽ - ميتيء وارو - مائٽيء وارو - رشتيدار - قريب.

= هڪ رقمي: حسابن جو هڪ قسم.

= هڪ زباني: ث. صفت. هڪ لفظ - هڪ ڳالهه - هڪ بات - هڪ قول - هڪ وچن - انجام - پول - سخن.

= هڪ سار: صفت. ظرف. يڪ ساهي - لاڳيتو - لڳاتار - هڪئي پويان - مسلسل - هڪ ڏاڙو.

= هڪ سُخڻو: صفت. هڪ ڳالهه وارو - يڪ سخنو - هڪ ڳالهيو - هڪ زبان - هڪ قول وارو - انجام جو سچو.

= هڪ سَري: ظرف. هڪ قسم جو - هڪ نمونو جو - هڪڙي ئي طرز جو. (صفت). هڪڙي سِر وارو.

= هڪ ڦڙهو ۽ هڪ ڦڙها: (ڪ): اپرو - ڏُهرو - ڪمزور - نهٽل - بي طاقت - ضعيف - لاتوان - نيستَ - بي ڇڇ - هيٺو - لاغر.

= هڪ ڪاريو ۽ هڪ ڪاريا: هڪڙو ڪم ڪندڙ - هڪڙو واپار ڪندڙ - هڪڙي ڪِرت وارو.

= هڪ ڪَرڻ: برابر ڪرڻ - مَٽ ڪرڻ - مساوي ڪرڻ - جوڙ ڪرڻ - جيس ڪرڻ - شريڪ ڪرڻ - ثاني ڪرڻ.

= هڪ ڪترو ۽ هڪ ڪترا: ذ. صفت. هميشه هڪ جهڙو - سدائين هڪ جهڙو.

= هڪ ڪُلهي تانُ لهيءُ ٻيءُ تي چڙهڻ: ڏيتي ليتي ۾ پورو رهڻ - ڏيڻ وٺڻ ۾ پورو رهڻ.

= هڪ ڪَنَ ڪانُ آڇڻُ ٻيءُ ڪَنَ ڪان وڇڻ: ٻُڌو اڻ ٻُڌو ڪري ڇڏڻ - ٻي پرواهي ڏيکارڻ - ڪا پرواهه نه ڪرڻ - لاغرضائي ڏيکارڻ - ڪاڻ نه ڪيڻ.

= هڪ ڪنهو ٿيڻ: هڪ خيالو ٿيڻ - هڪ طرف ڏيان ڏيڻ - خيال سان ٻُڌڻ - دل لائي ٻُڌڻ - دل سان هنڊائڻ.

= هڪ ڪُڙيء تي نچڻ (ت): ڏاڍو ڪاوڙجڻ - سخت ناراض ٿيڻ - جوش ۾ اچڻ - ڪروڌ ۾ اچڻ.

= هڪ ڳالهه ڪرڻ: هڪڙي ڳالهه ڪرڻ - سخن ڪرڻ - هڪڙو قول ڪرڻ - ڳالهه جي صفائي ڪرڻ.

= هڪ ڳالهيو: صفت. هڪ سخنو - هڪ ڳالهه ڪندڙ - انجام جو پورو - وعدو وفا.

= هڪ لَسَ: ظرف. هڪ لَوهه - هڪ جهڙو - سڌو - ٻنا ترسڻ جي - ٻنا هٿ ڪڻ جي - ٻنا رنڊڪ جي.

= هڪ متو: صفت. ظرف. هڪ دليو - يڪ منو - هڪ خيال وارو - هڪ چيتو.

= هڪ متيو: صفت. پوري خيال وارو - ڏيان وارو - يڪ منو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هِڪَ مَٽُو ڪَرڻُ: هڪ منهن ڪرڻ ـ هڪڙي ٻاسي ڪرڻ ـ گوشائتو ڪرڻ ـ ٻاسيرو ڪرڻ.

ـ هِڪَ مُٺ: ذ. صفت. هِڪ مُٺ جيترو ـ يڪ مشت ـ گنڍ ـ ٻڌي پر ـ ايڪي پر ـ اتحادي ـ مليل.

ـ هِڪَ مَهِلو: ظرف. هڪڙي ٽائيم تي ـ هڪ ٽائي ـ هڪ وقتو.

ـ هِڪَ واهَ (ت): هڪ پاسو ـ هڪ طرف ـ هڪ واٽ ـ هڪ رستو.

ـ هِڪَ وَهُ (ت): هڪجهڙو ـ هڪ جيڏو ـ هڪ نموني ـ جوڙ ـ جيس ـ برابر ـ هم شڪل ـ مشابهه.

ـ هِڪَ هَٿِي: ث. هڪڙي ٿي هٿ ڪيل وڪرو ـ حق فروخت ـ حق ٻها ـ هڪڙو آکو.

ـ هُڪَ ۽ هَڪَڙُون: ث. حسد ـ ساڙ ـ بد نظر ـ ساڙو ـ بغض ـ ڪينو ـ جلن ـ بَجر ـ خار.

● هَڪارَ ۽ هَڪارُونُ: ث. ڪهڪهي آواز واري جانور جي رڙ ـ گهگهو آواز ـ گهرو آواز.

● هَڪالڻُ: مصدر. (سن. هَنْڪار). هڪلڻ ـ لوڏڻ ـ ڏ ڪائڻ ـ ڪيڏي ڇڏڻ ـ ڪيڏڻ ـ ڏ ڪا ڏيڻي ڪيڏڻ ـ ڏيڪائڻ ـ ٽاپي ڪٽائڻ. نفرت ڪرڻ ـ ڏ ڪارڻ. (هڪاليو ـ هڪاليندو ـ هڪاليل).

ـ هَڪاوَٽِيُ ۽ هَڪاوَٽِيُونُ: جاهلو ماڻهن جي ٻاڻ سان ڪٽڻ جي ڇال ـ سانداري ـ ڪلي.

● هَڪاهوءِ (ت): عالم آشڪار ـ ڏ رو ـ عام طرح ـ مشهور ـ ظاهر ـ واشگاف.

● هُڪُرُ ۽ هُڪَرَ (ت): ذ. حجت ـ دليل ـ برهان ـ رد قد ـ دليل بازي ـ سوال جواب.

● هَڪَڙُ ۽ هَڪَڙَ: ذ. (ع. هاكَرَهَ). گالهائڻ ۾ هڪندڙ ـ هڪي گالهائڻ ۾ اڪاءُ ڪندڙ ـ ٻاتو ـ ٻتيتو ـ زبان وچڙائيندڙ ـ گالهائڻ ۾ هيڪندڙ.

ـ هَڪَڙاڻِ: ث. صفت. هَڪڙ ـ هَڪڙائي ـ هيڪائي ـ هڪ ـ ٻتيتائي ـ ٻتيتاڻ ـ ٻاتائي ـ گالهائڻ ۾ هڪ ـ اڪاءُ.

ـ هَڪَڙائِيُ: مصدر. ٻتيت ڪرڻ ـ گالهائڻ ۾ هڪڻ ـ هڪڙجڻ ـ ٻاتائي سان گالهائڻ ـ هيڪڻ. (هڪڙائِيو ـ هڪڙائيندو ـ هڪڙائِيل).

ـ هَڪَڙائِيُ ۽ هَڪَڙائِيُونُ: ث. صفت. هِڪڙ ـ هَڪَڙاڻ ـ هَيڪاڻ ـ هيڪ ـ ٻتيت ـ ٻتيتائي ـ ٻتيتاڻ ـ لٽڪت.

ـ هَڪَڙَجَڻُ: مصدر. هڪڙائڻ ـ ٻتيت ڪرڻ ـ گالهائڻ ۾ هڪڻ ـ هيڪڻ ـ ٻاتسائڻ ـ ٻتيت ڪرڻ. (هڪڙيو ـ هڪڙندو ـ هڪڙيل).

● هَڪِڙا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● هَڪِڙو ۽ هَڪِڙا (ت): ذ. صفت. گهوڙي جو هڪ قسم.

● هِڪڙو: ذ. صفت. (سن. ايڪ = هِڪُ). هڪ ـ واحد ـ چڙو ـ اڪيلو ـ نجو ـ يڪو.

ـ هِڪِڙائِيُ ۽ هِڪِڙائِيُونُ: ظرف. اڪيلائي ـ هيڪڙائي ـ چڙائي. بَڌي ـ گهرائي ـ ايڪو ـ ميلاپ.

ـ هِڪِڙِ وَتِيُ ۽ هِڪِڙِ وَتِيُونُ (ث): ث. اڪلوتي ـ اڪيلي ـ هيڪلي ـ ڏيءَ جا پيءُ ماءُ ڪي هڪڙي هجي.

ـ هِڪِڙِيُ اڪِيَ سانُ سَڀِني ڪهي ڏِسَڻُ: بي رياءُ ٿيڻ. هڪجهڙو رهڻ.

ـ هِڪِڙِيُ تَنَڊَ: ث. فقط هڪ پُٺُ ـ هڪ ئي پُٺُ ـ اڪلوتو پُٺُ.

هِڪِڙي گونڊي جا (ت): جيڏا ـ سرتا ـ هم عمر ـ هڪ جيڏا.

● هَڪَلَ ۽ هَڪَلُونُ: ث. سڏ ـ رڙ ـ ڪوڪ ـ آواز ـ دانهن ـ نامچارو. مڃيءَ کي هڪلڻ جو آواز.

ـ هَڪَلَ آچڻ: بلند آواز اچڻ ـ وڏي رڙ ٿيڻ ـ آن تان پڪين کي هڪلڻ ـ هوهو ڪرڻ ـ جهار هڪلڻ.

ـ هَڪَلَ ڪرائِنُ (ت): تڙڪرائڻ ـ جهنگ مان (شڪار لاءِ) جانورن کي تڙي باهر ڪيائڻ، پوڪ تان جهار هڪلائڻ.

ـ هَڪَلَ ڪَرَنُ: چاڻ ڪرڻ ـ خبر ڏيڻ ـ هشيار ڪرڻ ـ چتائڻ ـ سڌ ڏيڻ ـ نياپو رسائڻ. فرياد ڪرڻ ـ دانهن ڪرڻ ـ پڪارڻ. تڙي ڪيڻ ـ ڊ ٻائڻ ـ هيسائڻ.

ـ هَڪَلَ هورَ (ت): همدردي. پوڪ مان هڪليل جهار. ڊ ٻاءُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هَڪَلَڻَ: مصدر. ڪاهڻ ـ ڇاڻ ـ ڊ ڪاڻ ـ ڊوڙاڻ ـ ڊيڪاڻ. ٻاهر ڪيڻ ـ گهوڙا يا ڏاند ڊوڙائي حملو ڪرڻ ـ هلي ڪيڻ ـ تڙڻ ـ لوڏڻ ـ هڪالڻ ـ نيڪالي ڏيڻ.

● هَڪَرُ: ذ. ڪاري جي مڇي جوهڪ قسم ـ سُڪل سانو ـ سُڪل ڪانڪ ـ سُڪل جهينگو.

● هَڪَڻَ: مصدر. ڪنهن ڏانهن حد جي نگاهه سان ڏسڻ ـ پوسيرڻ.

● هُڪَڻُ: اسم خاص. هڪ پڪيءَ جو نالو.

● هُڪَڻُ: مصدر. ٻُري نظر ڏ َرَڻ ـ نظر هڻڻ. ٻيڻ ـ پاراتو ڏيڻ. ڪُرڪڻ.

● هِڪو: ذ. صفت. هڪڙو ـ هڪ ـ اڪيلو ـ واحد ـ چڙو ـ هيڪلو ـ يڪي سر.

ـ هِڪائي ۽ هِڪائِيُون: ث. اڪيلائي ـ هيڪلائي ـ هيڪلپائي ـ چڙائي ـ چنڊائي.

ـ هِڪِي: ث. صفت. هڪڙي ـ هِڪ ـ چڙي ـ اڪيلي ـ هيڪلي.

● هَڪو ٻَڪو ۽ هَڪا ٻَڪا: ذ. وائڙو ـ حيران ـ ٻريشان ـ مونجهو ـ ڊپ پر ـ بي حواس ـ و سُوڙ َل ـ موگو ـ ڪيڪو وڪو ـ ويچون ويل. ٻيهوش ـ بي خبر ـ خطا.

ـ هَڪو ٻَڪو ٿِيڻ: حيران ٿيڻ ـ وائڙو ٿيڻ ـ حوصلو خطا ٿيڻ ـ موگو ٿي وڃڻ ـ ڪيڪو و ڪو ٿيڻ ـ ڊپ پر پرجي وڃڻ ـ تشويش پر پرجي پوڻ ـ ويچُون وڃڻ ـ عجب پر پوڻ.

● هَڪِيو ۽ هَڪِيا: ذ. صفت. ظرف. حاضر ـ موجود ـ مُيسر ـ اڳيان ـ مُهيا ـ هٿ پر ـ مهل ۽ موقعي تي لازمي طور موجود ـ تيار ـ نهيو نڪيو ـ اڳ پر تيار ـ حاضر ناظر ـ هٿ وَس. آهرو ـ تڪڙو ـ تمطلبو. (ث. هَڪِي تَڪِي).

● هِڪِي ۽ هِڪِيُون: ث. نڙگهت ـ لُڪي ـ نيڙي. مثلاً: "هِڪِيءَ پر وڃي ساهه رهيو آهي". ڪلو ـ ڪچِي.

"هلکو هار هِڪِيءَ تي، طوقن جي تلڪار".
(موسو لاشاري).

چاتي ـ سينو.

ـ هِڪِيُون پَڻهي وَڃڻ (ت): تنگ طلبي ڪرڻ ـ سوڙهو ونڻ ـ گهُٽڻ ـ تمام ڏکيو پوڻ ـ مجبور ڪرڻ.

● هَڪِيڙُ ۽ هَڪِيڙَ (ڪ): ذ. صفت. وڏو. قداوَر ـ چانڊو ـ ڊگهو ـ لمبو. ٽلهو ـ متارو ـ جاڏو ـ سيرو ـ برجستو ـ سَپَرُ ـ دَ ڏُنسو.

● هُڪاءُ ۽ هُڪاءَ (ل): ذ. گوڙ ـ شور ـ غُل ـ غوغاءُ.

"آيُن منجهان آئيو، هئي هئي جو هُڪاءُ".

● هَڪِدائِي ۽ هَڪِيدائِي: ذ. صفت. ستمگر ـ قهار ـ ظالم ـ ناحق ڪندڙ ـ ظلم ڪندڙ ـ ظلمي.

● هَڪِدو ۽ هَڪِيدا (ت): ذ. ڊوهه ـ ٺڳي ـ دغا ـ غبن ـ بيماني.

ـ هَڪِدو هَڻڻُ: غبن ڪرڻ ـ ڊوهه ڪرڻ ـ ٺڳي ڪرڻ ـ دغا ڪرڻ ـ بيماني ڪرڻ.

● هُڪا (ڪ): ذ. سُرهي ٻانس ـ خوشبوءِ ـ هُڪاءُ ـ سُڳنڌ ـ سُرهاڻ.

● هُڪاسو ۽ هُڪاسا: ذ. (ف. هنگامه) گوڙ ـ گهمسان ـ ڏ ڪڙ ـ شور ـ هُل ـ غوغاءُ ـ هَنبس ـ هاگامو ـ هاگام ـ هنگامو.

● هُڪاهُ ۽ هُڪاهَ: ذ. سُڳنڌ ـ سُرهاڻ ـ خوشبوءِ ـ هُڪاءُ ـ سُرهي ٻانس ـ هُڪا.

● هُڪاءُ ۽ هُڪاءَ: ذ. سُڳنڌ ـ سرهاڻ ـ خوشبوءِ. آواز ـ ٻڙلاءُ.

"ايُن منجهان آئيو، هئي هئي جو هُڪاءُ"
(شاهه).

● هَڪَ ڏ َڪو ۽ هَڪَڙ ڏ َڪا (ت): ذ. گوڙ ـ فساد ـ جهيڙو ـ رگڙو ـ ٻاٽيتال.

● هِڪُڙ ۽ هِڪَڙ: ذ. (سن. هنگ. ع. هَلِيَت. ف. انگوزه) دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارکو وکر ـ هڪ وڻ جو ڪوٺر.

ـ هنگ هيرا: ذ. هڪ جو هڪ قسم.

● هِڪُڙو ۽ هِڪَڙا: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارکو وکر.

● هِنگُورِجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي گمبٽ (خيرپور ميرس) پر هڪ ديهه جو نالو.

● هنگورُو: رنگ (هگوريون رليون). (ن ـ ب).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هَلَ: ث. کتي کي هکلڻ جو آواز- هَر جو هڪ پاڳو يا اوزار- هَر هِيءَ. کاهه- جُلهه- روڙ. روڪ- منع- پَلَ- جهلَ- انڪ. (ت).
- هَلَ ڪَرَڻُ (ت): روڪڻ- جهلڻ- منع ڪرڻ- انڪ ڪرڻ. تڙ ڪرڻ.
● هَلَ" (ل): ندا. ڪنهن عجيب ڳالهه تي وات مان نڪتل آواز- هَلَ. "هَلَ! هلا ڪيڏي نه دڳهي آهي" هلڻ مصدر جو آمر.
● هِلَ ۽ هِلُونُ (ل): ث. پوسل- گهِر- آلاڻ. سيرو- ريڙهو. جِند- جان. پڪيءَ جو هڪ قسم- لغڙ- باز.
● هُلُ ۽ هُلَ: ذ. شور- لڙ- گوڙ- ڏمچر- ٻائيتال- غوغاءُ- گهمسان. دانهن- رڙ- ڪوڪ- واڪو. ظاهر ٿيڻ واري حالت- شهرت- پڌرائي- مشهوري- نيڪ نامي. فرياد- رپورٽ.
- هُلاچو ۽ هُلاچا: ذ. هُل- گوڙ- شور- غوغاءُ- آواز.
"دهشت دم درياهه ۾ جِت هيبت هُلاچو."
(شاهه)
ٿاهه.
- هُلِچارو ۽ هُلِچارا (ت): ذ. هُل- هنگامو- شور- گوڙ- ڏمچر.
- هُلِچو ۽ هُلِچا (ت): ذ. گوڙ- لڙ- ڏچو- ڏمچر- هُلچارو.
- هُلُ حَشَرُ: ذ. هَنبس- گوڙ- لڙ- ڏمچر- مانڊاڻ- ٻائيتال.
- هُلُ ڪَرڻُ: گوڙ ڪرڻ- لڙ ڪرڻ- غوغاءُ ڪرڻ- ڏمچر ڪرڻ. ٻائيتال مچائڻ.
- هُلُ هُلاچو: ذ. گوڙ گهمسان- ڏمچر ڏچو.
● هُلاسُ ۽ هُلاسَ: ذ. خوشي- فرحت- مزو- لُطف.
● هَلاکُ ۽ هَلاکَ: ذ. صفت. (ع. هَلَکَ = هو هلاک ٿيو- ف. هَلاک = مُثلُ). قتل ڪيل- مُثل- خون ڪيل- ڪُٽل. تڪليف ۾- تنگ- ڪَک- ٽڪل- آزاريل- ايذار- خفي- پريشان- دِق- ٻير.
- هَلاکَتَ ۽ هَلاکتُونُ: ث. خفو- هلاڪي- هَلاڪي- دِقت- چِڙ- ايذاري- ورڇ.
- هلاکُ ڪَرڻُ: مارڻ- قتل ڪرڻ- پائمال ڪرڻ. ڪَک- تنگ ڪرڻ- تڪليف ڏيڻ- هلاڪ ڪرڻ- دِق ڪرڻ- ايذار ڪرڻ- پريشان ڪرڻ.
- هَلاڪي ۽ هَلاڪِيُونُ: ث. هلاڪت- خفو- دقت- چڙ.
● هَلاکُ ۽ هَلاکَتُ: ذ. صفت. تنگ- ڪَک- ٽڪل- آزاريل- ايذار- ٻيرَ- خفي- دق- هلاڪ.
- هَلاکُ ٿِيڻ: ڪَک ٿيڻ- ايذار ٿيڻ- هلاڪ ٿيڻ- خفي ٿيڻ- ٻير ٿيڻ.
- هَلاکُ ڪَرڻُ: ڪَک ڪرڻ- ايذار ڪرڻ- آزارڻ- دِق ڪرڻ- خفي ڪرڻ- تڪليف ڏيڻ- هلاڪ ڪرڻ. ٽڪائڻ.
- هَلاڪِي ۽ هَلاڪِيُونُ: ث. هلاڪي- تڪليف- هلاڪت- خفو- دقت- ايذاري.
● هِلالُ: ذ. (ع. هلال = ٻهرين تاريخ جو چنڊ). نئون چنڊ- ٻهرين تاريخ جو چنڊ.
- هِلالِيُ: ٻهرين تاريخ جي چنڊ جهڙو.
● هَلانُ ۽ هَلائُونُ: ث. اوچتو حملو- ڪاهه- جُلهه- چڙهائي- روڙ- ڏوڪِ ڏوڪان.
- هَلانُ ڪَرڻُ: ڪاهه ڪرڻ- حملو ڪرڻ- چڙهائي ڪرڻ.
● هَلائو ۽ هَلائا: ذ. وصال جو وقت- هل هلان- مرڻ جي مهل- چالاٽو- لاڏاٽو- سڪرات.
● هَلاوَتَ ۽ هَلاوَتُونُ: ث. تڪليف- دقت- هلاڪت- خفو- ايذاري- لاچاري- ورڇ.
● هتلا هَلُ: ذ. صفت. ڪهاتي- جاني (دشمن)- ڪاري (ڏَڪ)- زهر (قاتل).
● هَلاءُ ۽ هَلاءَ (ت): ذ. رواج- ريت- رسم.
● هَلاءِ ۽ هُلاءِ: ذ. وڪرو- فروخت- واپار- سؤدو.
● هَلائِڻُ: مصدر. (سن. هوَل). ڪاهڻ- هڪلڻ- چورڻ- چلائڻ- ٽورڻ- حرڪت ۾ آڻڻ- تحرڪ ڏيڻ. شروع ڪرڻ. ٽهيرڻ. بند وست ڪرڻ. واپار ڪرڻ. حڪومت هلائڻ. (هلائِيو- هلائِيندو- هلائِيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= هلايو هلڻ: گروه جي چوڻ موجب هلڻ - مرشد جي حڪم موجب هلڻ.

● هلائڻ: مصدر. ظاهر ڪرڻ - پڌرو ڪرڻ - مشهور ڪرڻ - عالم آشڪار ڪرڻ - پڌائڻ. (هلائيو - هلائيندو - هلائيل).

● هلت ع هلتون: ث. (سن. هلَ). چلت - رواج - ريت - رسم - رويو - برتاءُ - روش - اٿي ويهي - نمونو - ورتاءُ - چال.

= هلت چلت: برتاءُ - رسم رواج - آٿي ويهي.

= هلت ڪرڻ: جُٽ ڪرڻ - اجايو قدم کڻڻ - تعدي ڪرڻ.

= هلتو هلڻو (ث): هلندي هلندي.

● هلتُ ع هلتَ: ذ. نار يا هرلي جو جملي سامان - هرلو. گهر وغيره جو سڄو سامان. ڏاندن يا ان جو جوڙو. (ث). چوپايو مال.

= هلتُ هلڻ: ڪم ڪار هلڻ - ڏنڊو هلڻ - ڪاروبار ٽيڻ - واپار ٽيڻ. گهر جو سنڀت هلڻ. هُرلو هلڻ.

= هلتُ وارو: ذ. صفت. آسودو - سکيو - سناهو - مالدار - ٻڍي وارو.

● هلڇل: ث. اڇ وڇ. تحريڪ - ڪوشش - سعيو - آدم - اورچائي - ڊوڙ ڏُڪ. محنت - جفاڪشي.

= هلڊ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● هلڙ ع هلڙون: ث. اڇ وڇ - اوت موت - گهٽي هل چل. سنگن سان ان کيڏڻ لاءِ انهن تي ڏاندن هلائڻ واري حالت - ڪاهه - لتاڙ - مناڙ. ان جي ڪاهه ڪاهڻ لاءِ ڏاندن جي قطار.

= هلڙ پڌڻ: گهٽي اڇ وڇ ڪرڻ - گهٽي - اوت موت ڪرڻ - هل چل ڪرڻ. سنگن تي ڏاندن کي هلڙهلائڻ لاءِ پڌڻ يا جوڙڻ - ڪاهه ڪاهڻ - لتاڙ ڪرڻ - مناڙ ڪرڻ. جهيڙو جوڙڻ - لڙائي لاءِ سندرو پڌڻ.

= هلڙ هلو ڪڙ ڻ: مدد ڪرڻ - واهر ڪرڻ - سهائتا ڪرڻ. همت پڌائڻ - جوش چا ڪائڻ - پڙڪائڻ - سندرو پڌائڻ.

● هلير ع هلِيرَ: ذ. صفت. هل وارو - گوڙ وارو - گوڙ ڪندڙ - شور مچائيندڙ - گوڙو - هل ڪندڙ - گهمسائي.

= هلِيري: ذ. صفت. هلر - هل ڪندڙ - گوڙ ڪندڙ - شور ڪندڙ - گهمساني.

● هلِيري د وٿرو: اسم خاص. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (چلڻ سان بدن تي ڪارا ٽڪا ڏيکهه ايڏائي فوٽن تائين).

● هِيلِيڙو ع هِيلِيڙا: ذ. صفت. ڍرو - ڦلهڙو - ڦِلهو - سست - ڦسو - ڪِلهو - لِلهو - ليلهر - ليڙو.

= هِيلِيڙائي ع هِيلِيڙائِيون: ث. ڍرائي - ليڙائي - ليلهرپائي - ڦسائي.

● هلڪ ع هلڪَ: ث. هلڪائي - هلڪڙائي - سُڀلائي - ٽرڙائي - ٽوٽپائي.

= هلڪَ هورائي: ث. هلڪائي - هلڪڙائي - سڀلائي.

● هُلِڪارَ ع هُلِڪارون: ث. هونڪار - آواز - هڪل - هوڪرو - هوڪر - رڙ.

= هُلِڪارو ع هُلِڪارا: ذ. آواز - هڪل - هُلڪار. چوڪيدار - نگهبان - راکو - رکوال - پهريدار - چوبدار - دربان. ڪوهه مان ڪوس جي پرجي نڪرڻ وقت ماڻهن جو ڪيل آواز - هوڪرو: (ث).

● هلڪائي: اسم خاص. ڪاڇي ايريا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● هلڪو ع هلڪا: ذ. صفت. (پرا. هلوڪو. سن. هلو + ڪ = ٿوري بار وارو). گهٽ وزن وارو - ٿوري بار وارو - ڪم وزن - ٿوري تورو وارو - سوکيو - هلڪڙو. ٽرڙو - ٽوٽ - هلڪي طبيعت وارو. بي وقوف - ڪم عقل - جاهل. گهٽ ملهه وارو - مستو - ڍِلو - درميانو - وچ-ولو. سولو - آسان (ڪم).

= هلڪائي ع هلڪائِيون: ث. ڪم وزني - اڻ ڳرائي - هلڪڙائي. سوکائي - آساني. بي خيالي - ٽوٽپائي - ٽرڙائي - سڀلائي - بيهودگي - بي معنيٰ ٿي. تڪڙ - اڀرائي - جلدائي. بي وقوفي - بي عملائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هَلِڪِڙائيُ ۽ هَلِڪِڙائِيـُونُ: ث. تڪڙ- ابهرائي. ترڙائي - هلڪائي.
ـ هَلِڪِڙو ٿِيـَڻُ: ترڙو ٿيڻ - ابهرو ٿيڻ. تڪڙو ٿيڻ - آبهرو ٿيڻ - اترو ٿيڻ.
ـ هَلِڪِڙيُ طَبِيعَتَ: ث. ترڙي طبيعت - سفلائي - ابهوڪ گي - ترڙائي. بي عقلائي - بي وقوفي.
ـ هَلِڪوُ ٿيِ آچَڻُ: ڪاڪوس ڪري اچڻ - جهنگ جو خيال لاهي اچڻ. ڪم پورو ڪري اچڻ.
ـ هَلِڪوُ ٿِيـَڻُ: گهٽ وزن ٿيڻ. بي عزت ٿيڻ. پاڻ کي فرحت ڏيڻ - آرام ڪرڻ - قرار وڻڻ.
ـ هَلِڪوُ جُلابُ: ٿورا دست ڪندڙ جلاب - تکليف نه ڏيندڙ جلاب.
ـ هَلِڪوُ ڪَرَڻُ: بار گهٽ ڪرڻ - هار لاهڻ - وزن گهٽ ڪرڻ - تور ۾ ڪم ڪرڻ.
ـ هَلِڪِيُ چـوُرِيُ: لنڊي چوري - ٽوري چوري - ٽوري مُلهه واري شيءِ جي چوري.
● هَلِڪِيُ ۽ هَلِڪِيُ (ڪ): ث. سهڪي - دَمُ - هانپارو - سهڪ - سهڪو.
● هَلِڪِيُ هَڻَڻُ (ڪ): سهڪڻ - وڏو دَم پرڻ - ڏکيو ساهه کڻڻ - هانبارو هڻڻ.
● هَلَنَڊِيُ ۽ هَلَنَڊِيـُونُ: ث. ڦڇ - ڦنڊي - سنگهه - طاقت - وَسُ - زور - وِتُ - رسائي - دست رسي - پهچ.
● هَلَڻُ: مصدر. (سن. هُوَل) چلڻ - چُرڻ - رڙهڻ - سرڪڻ - ٽُرڻ - سُرڻ - اڳتي وڌڻ - وڃڻ - روانو ٿيڻ - آسهڻ - روانگي ڪرڻ - پَڌارڻ - سِرڻ - ريڙهو ڪائڻ. لنڊڻ - لاڏاڻو ڪرڻ. چالاڻو ڪرڻ - هِن دنيا مان ڪُوچ ڪرڻ - رحلت ڪرڻ - جهان ڇڏڻ - مرڻ. ڪالهه جو شروع ٿيڻ. استدعا ڪرڻ - عرض ڪرڻ. (هَلِيو - هَلَندو - هَلِيلُ).
ـ هَلِڦوُ ۽ هَلِڦا: ذ. صفت. ٽيڪسو - تيز - جلد - تڪڙو - تيز رفتار - چُوهو.
ـ هَلِڦِيُ ۽ هَلِڦِيـُونُ: ث. هلڻ جو ڏاڻو - هلڻ جو ڍنگ - هلڻ جو نمونو - هلڻ جو طريقو.

پند ڪندڙ ننڍي هار جي لاءِ ٽن ڦيٿن واري هٿ سان جهلي هلائڻ واري گاڏي.
● هِلَڻُ (ت): مصدر. لنڊڻ - لِڇڪڻ - ڏَڏڻ - ٽاڪڻ - هِڇڪڻ. آلو ٿيڻ. پُسڻ. سست ٿيڻ - آرسي ٿيڻ. (هِليو - هِلندو - هِليل).
● هَلَڻُ: مصدر. مشهور ٿيڻ - ظاهر ٿيڻ - پڌرو ٿيڻ - عالم آشڪار ٿيڻ - واشگاف ٿيڻ - پڌري پَٽ ٿيڻ - ڪليو ڪلايو ٿيڻ - پکڙجي وڃڻ. (هَليو - هَلندو - هَليل).
● هَلَوُ ۽ هَلا: ذ. ڪاهه - لُوسڙ - جُلهه - حملو.
● هَلَوُتائِيُ (ت): ڪم جي گهٽائي. تڪليف - دقت - هلاڪي - مصيبت.
● هَلَوُ مَلهَوُ: ڪنهن کي همٿائڻ جي لاءِ استعمال ڪيل لفظ. مدد - همراهي - واهر - پنيرائي - سهائتا ڪرڻ - پنيرائي ڪرڻ.
ـ هَلهي مَلهي: هَلو مَلهو.
ـ هَلهي مَلهي ڪَرَڻُ: شروع ڪرڻ - وقت نباهڻ - وقت گذارڻ. مدد ڪرڻ - همراهي ڪرڻ - هَلو مَلهو ڪرڻ.
ـ هَلهي مَلهي ڪَري مارَڻُ: ملهه ۾ زبردستي دَسُ يا ڪيرائڻ.
● هَلوُ ۽ هُلا: ذ. سخت گرميءَ جي وقت ڪنهن به جاندار جو ڪنبل ٽڪڙو ساهه - سَهِڪِي - هُڦُ - هڙڪي - هانپارو.
ـ هَلوُ لَڳَڻُ: سخت گرميءَ سبب گهٽي آڇ لڳڻ - هانپارو لڳڻ.
ـ هَلوُ هَٽائِيـُڻُ: سهڪائڻ - هُڦي هٽائڻ - هُڦائڻ - هڙڪائڻ - تڙڦائڻ - هانپارو لڳائڻ.
● هَلُواڻُ ۽ هَلُواڻَ: ذ. ڳاڙهي رنگ جي ڪپڙي جو هڪ قسم - ريتو. نيرو ۽ چيلو - ننڍي چيلي جو گوشت - تمام ڪپڙو پهرو.
● هَلُواڻِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. بلوچ قوم جو هڪ قبيلو.
● هَلوُهَڙَ: اسم خاص. مڇيءَ جو هڪ قسم - ڳاڙهي رنگ تي ڏنگ هٿندڙ مڇي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هَلِيوِيُونُ: ث. (ع. حليه) اُڻن جي سينگار جا گهڻا يا ساز.
"تَلِيُون ٿُو نر هَلِيوِيُون سَيتن سر موچارا" (شاھ).
● هَلْهَلُ: ث. جُنبش - چُر - چور ہو - چرہر - تحرک - لرزش - ڏوڏو - لوڏو. هَل هَلان.
● هَلِي: اسم خاص هڪ ذات جو نالو.
● هَلِيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي قنبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هَلِي چَلِي: ث. رواج - رسم - دستور - ريت - مرجاتا - چال - چالو - ڍنگ - سرشتو - هالو چالو.
● هَلْهِيلو ۽ هَلْهِيلا: ذ. ميوي جو هڪ قسم - تازي ڪچي - ڏونکو - ڪارڪ - ڪچي - چوهارو.
● هَلِيمِلِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● هَلَتِيهِ ۽ هَلَتِيهُونُ (ل): ث. هَرَ جي هڪ حصي جو نالو - آڳا ڪائي جنهن ۾ هر ڪنديل هجي - هر يهَ - هَرَهِي - هَرنهن.
● هَمَ: ذ. (ف. هَمْ = ساڳيو) ساڳيو - ساڳيءَ طرح - مُشابهه - مشابهت رکندڙ - برابر - ڪنڈ - هڪ جهڙو - جهڙس - اُن جهڙو - هُو ہو - نِس پِس.
- هَمَ انداز: ذ. صفت. ماپ لائق - ساڳي مساپ وارو - ساڳئي وزن وارو.
- هَمَ آواز: ذ. ساڳيو آواز - ساڳيو ڍنگ.
- هَمَ باز ۽ هَمَ باز: ذ. صفت. شريڪ - سنگتي - صحبتي - يار - مددگار - دوست - همراھ - ساٿي - رفيق.
- هَمَ بِسْتَرَ: ذ. صفت. ڪنڈ سمهڻ وارو.
- هَمَ بِسْتَرَ ثِيَنَ: زال سان سمهڻ - عورت سان ڪنڈ جڻ - جماع ڪرڻ - ميلاپ ڪرڻ - زنا ڪرڻ.
- هَمَ بِسْتَرِي: عورت سان ڪنڈ سمهڻ واري حالت - جماع - زنا.
- هَمَ پُشْتَ ۽ هَمَ پُشْتَ: ذ. صفت. ساٿي - سنگتي - يار - مددگار - همراھ. ساڳيو نسب - ساڳيو نسل - ساڳيو ڪٹنب.
- هَمَ پَهْلُو: ذ. صفت. مددگار - واهرو - سهائڪ - ساٿي - همراھ - رفيق.
- هَمَ پِيالَه: ذ. صفت. ڪنڈ پيئندڙ - پيالي پائي. يار - دوست - سنگتي - رفيق.
- هَمَ جِنْسَ: ذ. صفت. ساڳي جنس وارو - ساڳي جنس جو - هڪ ئي جنس جهڙا - مشابهت رکندڙ - برابر - ساڳيا.
- هَمَ جِنْسَ هَرْمانَ: (آلجبرا اصطلاح) ساڳي صورت وارا برمان (توڙي ڪ جدا جدا مقادير ۾ ڪر آيل هجي).
- هَمَ جَنْگ: ذ. صفت. سپاهي - سولجر - فوجي - ساٿي سپاهي - هڪ ئي پيڙي وارا.
- هَمَ جُوارَ ۽ هَمَ جُوارَ: ذ. صفت. پاڙيسري - پاڙي وارو - محلي وارو - پاڙي ۾ رهندڙ.
- هَمَ چُورَس ۽ هَمَ چُورَس: ذ. صفت. چئني هڪ جهڙن پاسن وارو - چوپاسو.
- هَمَ حال: ذ. صفت. ساڳئي حال وارو - دوست - حال پائي - ساٿي - يار - سنگتي - رازدار - غمخوار.
- هَمَ خِدْمَتَ: ذ. صفت. هڪ جهڙي عزت - هڪ جهڙو ورتاءُ - هڪ جهڙي آبرو - ساڳيو مانُ.
- هَمَ خُوءِ: ذ. صفت. ساڳئي سياءُ وارو - ساڳيءَ طبيعت وارو - هم طبيعت. ڏرمي سرشتو - لاڙو - رغبت - انتظام - ترتيب.
- هَمَ داستانُ: ذ. صفت. هم راز - رازدار - پيدي - حال محرم - حال پائي - ڪنَ وزير - ڳجهه پائي - غمخوار.
- هَمَدَرْدَ ۽ هَمَدَرْدَ: ذ. صفت. ساڳئي درد وارو - درد ۾ پائيوار - ڏک درد جو ساٿي - ڏک پائي - مصيبت پائي - تڪليف پائي - حال پائي - همدم - شريڪ درد - غمخوار - درد ونڊ. يار - سنگتي - دوست - ساٿي - رفيق.
- هَمَدَرْدِي ۽ هَمَدَرْدِيُونُ: ث. صفت. غمخواري - درد وندي - درد شريڪي.
- هَمَدِلُ ۽ هَمَدِلَ: ذ. صفت. ساڳي دل رکندڙ - دوست - دلبر - جاني - دل وارو - سٹار - پيارو - سجڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هَمْدَمُ: ذ. صفت. هردم جو ساڻي ـ هروقت گڏ رهندڙ ـ رفيق ـ دوست ـ ڪٽهرو ـ ڪهاڙو ـ ميلاپي.

ـ هَمْذاتُ: ذ. صفت. ساڳيءَ ذات وارو ـ ساڳئي ڪٽنب جو ـ ساڳئي قبيلي جو ـ ذات پائي ـ ساڳئي نسب يا نسل جو ـ همقوم ـ پنهنجي ذات جو.

ـ هَمْدِيهِيُ: ذ. صفت. وطني ـ ملڪي ـ شهري ـ ڏيهي ـ ديسي ـ هموطني.

ـ هَمْرازُ ۽ هَمْرازَ: ذ. صفت. رازوارو ـ حال پائي ـ حال محرم ـ هم خيال ـ پيدي ـ محرم اسرار ـ ڪُجهه جو ڄاڻو ـ دل جو واقفڪار ـ رازدان ـ ڪهرو دوست ـ راز جو واقف ـ دلي دوست ـ شامل راء.

ـ هَمْراهُ ۽ هَمْراهَ: ذ. صفت. همسفر ـ گڏ مسافري ڪندڙ ـ حياتي تائين شامل رهندڙ ـ ڏک سک پائي. دوست ـ مددگار ـ حامي ـ واهرو ـ ساڻي ـ سنگتي.

ـ هَمْراهِيُ ۽ هَمْراهِيُونُ: ث. مددگاري ـ دوستي ـ سنگت ـ ساٿ ـ حمايت ـ مدد ـ واهر ـ ٻيراڻي.

ـ هَمْرَقاصُ: ذ. صفت. گڏ نچندڙ ـ گڏ جي ناچ ڪندڙ.

ـ هَمْرَنْگُ ۽ هَمْرَنْگَ: ذ. صفت. ساڳئي رنگ وارو ـ ساڳئي قسم وارو ـ ساڳئي لموني وارو ـ ساڳئي خيال وارو ـ هم خيال. هم جماعت.

ـ هَمْزَبان: ذ. صفت. ساڳي ٻولي ڪندڙ. ساڳي ڳالهه ڪندڙ ـ تيڪائو ـ تائيد ڪندڙ.

ـ هَمْسازُ ۽ هَمْسازَ: ذ. صفت. يڪراء ـ هڪ صلاحو ـ هڪ متيو ـ متفق راء ـ بلا اختلاف ـ شامل راء ـ هم صلاح ـ يڪ زبان.

ـ هَمْسالُ: ذ. صفت. هڪ جيڏو ـ سانيپي ـ هم عمر ـ همعصر ـ سرتو ـ سنوسن. جوڙ ـ جيس ـ مٽ ـ پيچي ـ هڪ عمر وارو.

ـ هَمْسَرِيُ: ث. هڪجهڙائي ـ برابري ـ سرتائي ـ هڪ جيڏائي ـ هم عمري.

ـ هَمْسَفَرُ ۽ هَمْسَفَرَ: ذ. صفت. گڏ مسافري ڪندڙ ـ همراهه.

ـ هَمْشِيرُ ۽ هَمْشِيرَ: ذ. صفت. هڪ ئي ماءُ جو ڪير پيٽل ـ ساڳيو ڪير پيٽل. ٽڇ شريڪ پاءُ.

ـ هَمْشِيرَهُ: ث. صفت. ساڳيو ڪير پيٽل ـ هڪ ماءُ جو اولاد ـ پيڻ.

ـ هَمْعَصْرُ: ذ. صفت. ساڳئي وقت وارو ـ ساڳئي وقت جو ـ هروقت ـ ساڳئي زماني جو ـ همعهد.

ـ هَمْعَهْدُ ۽ هَمْعَهْدَ: ذ. صفت. همعصر ـ ساڳئي وقت جو ـ هڪ ئي زماني جو ـ هڪڙي ئي سمي جو. هم وقت.

ـ هَمْعُقَدَمُ ۽ هَمْعُقَدَمَ: ذ. صفت. شامل ـ لاڳو ـ شريڪ ـ ساٿ ـ سنگ ـ هم رڪاب.

ـ هَمْ مَذْهَبُ ۽ هَمْ مَذْهَبَ: ذ. صفت. ساڳئي مذهب وارو ـ ساڳئي طريقي وارو ـ ساڳئي فرقي وارو ـ ساڳئي عقيدي وارو ـ ساڳين خيالن وارو.

ـ هَمْ مَرْكَزِيُ سِلْسِلو: متقارب سلسلو ـ گڏيل سلسلو.

ـ هَمْنارَ ۽ هَمْنارَ: ذ. صفت. ساڳئي نالي وارو ـ هڪ جهڙي نالي وارو.

ـ هَمْنَوا: ذ. صفت. گڏ ڪائيندڙ ـ ساڻ ڪائيندڙ.

ـ هَمْ نَوالَهِ: گڏ جي ڪائيندڙ ـ ساڳئي دسترخوان تي ڪائيندڙ ـ همنوا.

ـ هَمْوارُ ۽ هَمْوارَ: صفت. برابر ـ يڪسان ـ سنئون سڌو ـ لَسو ـ هڪ جهڙو ـ پٽريل.

ـ هَمْوارُ كَرَنُ: ليول ڪرڻ ـ برابر ڪرڻ ـ هڪ جهڙو ڪرڻ ـ سنئون سڌو ڪرڻ ـ لَسو ڪرڻ ـ سَنَداراهُ ڪرڻ. (ل). ٻاڻ تي اوڍڻ ـ ذميوار ٿيڻ.

ـ هَمْوارَهُ: ذ. هميشه ـ سدائين ـ هر روز ـ ڏاڙي ـ روزالو ـ روزاروز.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= هَمُ وَزنُ: ذ. صفت. برابر وزن وارو- ساڳئي وزن وارو- ساڳئي تور وارو.
= هَمُ وطنُ: ذ. صفت. ساڳئي ملڪ وارو- ملڪي- وطني- ڪونائي.
● هَمَ: (ف). سَبُ. اوسيڙو- انتظار- ڳڻتي- فڪر. وهم- گمان- شڪ. اٽ ڪي هڪلڻ جو آواز. (ل).
= هَمُ پُسَ: ث. ڪوڏين جي راند جو هڪ قسم.
= هَمُ نہ تَمُ ڪَرَنُ: ٻُڌا ڳاڌا نہ ڪرڻ- ٻي ڏوڪ ڪرڻ- ٻنا ڪٽڪي ڪرڻ- بنا هڪ جي ڪرڻ. آمالڪ ڪرڻ- بڪدم ڪرڻ- جهٽ پٽ ڪرڻ.
● هَمُ: (ع). غم- ڏک- رنج- درد- دک- ارمان. اوسيڙو- ڳڻتي- فڪر- انديشو.
= هَمَ هورِيُ: غم- فڪر ڏک.
● هِمُ: ث. (سن). برف- يخ.
● هِمُ (ل): ث. همت- بهادري- دليري- سورهيائي. وڇُ- ڪينوڻ- بجلي- برق.
● هُمُ: اسم خاص. سنگسر سڄيءَ جو هڪ قسم.
● هُما: اسم خاص. پکيءَ جو هڪ قسم- هڏيون ڪائيندڙ پکي (ماڻهن جي عقيدي موجب هڪ سياڻو پکي، جنهن تي به سندس ڀاڄو ٻوي سو بادشاهه ٿئي).
● هَماڙَ (ت): سپ- ڪُل- هڙئي- مڙهي- سمورو- جملي.
● هَمالِيُ ۽ هَمالِيُونُ (ت): ث. ملڪيت- هِمياڻي- ناڻو- ڏَنُ- مايا- ٻُسو ڏوڪڙ- خزانو- دولت.
● هِمالِيَہ: اسم خاص. برف جو گهر. دنيا جو تمام وڏي ۽ وڏي جبل جو ناڙو- هندستان جي هڪ جبل جو نالو- هِمالِيہ پربت.
● هَمارِ دَسُتُو ۽ هَمارِ دَسُتا: ذ. (ف. هاوَن وَ دسته) مصالح يا دوائن ڪٽڻ لاءِ پٿل يا لوهه جو آڪرو مهرو.
● هُمارُ ۽ هُمارَ: ذ. پالڻهار- قومي سردار- مذهبي اڳواڻ- پيشوا- هادي- رهبر- مرشد- گرو.
● هَمانُ: ث. اسان جي. "اڄ هَمان سيان تما" (چوٽي).
= هَمانُ دَسُتِيُ: زوران زوري- ڏاڍائي- جبر- ڏاڍ- زور زبر.
● هَماءُ: اسم خاص. پکيءَ جو هڪ قسم- هُما.
● هُمايُونُ: ذ. صفت. (ف. هُما = سيمرغ پکي) مبارڪ- بابرڪت- بختاور- سڳورو- پاڪ وارو- سدورو- نيڪ بخت- خوش قسمت. ڪاميابه- فتح مند- ڪامران- فاتح. (اسم خاص). مغل گهراڻي جي هڪ مشهور بادشاهه جو نالو. ضلعي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هِمّتَ ۽ هِمّتُونُ: ث. مردانگي- دليري- شجاعت- بهادري- مڙسي- قوت- سگهه- بَلُ- بلواني- پهلواني- سورهيائي- جرأت- طاقت- توفيق. ارادو- عزم- عالي حوصلو- قصد- دل جو مضبوط خيال.
= هِمّتائِيتُو ۽ هِمّتائِيتا: ذ. صفت. طاقت وارو- جرات وارو- بهادر- دلير- قوي.
= هِمّتَ پَرِيُو ۽ هِمّتَ پَرِيا: ذ. صفت. جرئت پريو- طاقتور- هِمتائتو- دلير- همت وان- همتي.
= هِمّتَ جِيُ واڪَ هٿان نہ چڏَنُ: همت ڪرڻ- لاڳيتي ڪوشش ڪرڻ- هٻدل نہ ٿيڻ- همت ٻڌڻ.
= هِمّتَ سارَنُ: دل ٻڌڻ- مڙسي ڏيکارڻ- مردانگي ڪرڻ- مڙسي ڪرڻ- بهادري ڪرڻ- پهلواني ڪرڻ. فڪر ڪرڻ- حوصلو ڪرڻ.
= هِمّتَ هارَنُ: گهيدي ٿيڻ- ٻي دليو ٿيڻ- ٻي مڙسيو ٿيڻ- ڪمزور دليو ٿيڻ- بزدل ٿيڻ- ڊڄڻو ٿيڻ- سندرو چوڙڻ- همت چڏي ڏيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

— هِمّتُوانُ ۽ هِمّتُوانَ: ذ. صفت. همت وارو — همت پريو — طاقت وارو — بهادر — دليرِ — جرئتي.
— هِمّتي: ذ. صفت. همت پريو — همتوان — همتوارو — طاقت وارو.
— هِمّتائِنُ: مصدر. همت ڏيارڻ — جرئت ڏيارڻ — زور ونائڻ — مڙسي ڏيارڻ — دل ٻڌائڻ. (همتائيو — همتائيندو — همتائيل).
● هَمَرَ تَمَرَ: ث. خيال — ويچار — ڏيان.
● هَمّتَئِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● هَمزو ۽ هَمزا: ذ. سنڌي الف ٻي جو ايڪونجاهون اکر — الف همزو — همزڙو. (ء). (اسم خاص). هڪ ماڻهوءَ جو نالو — امير حمزو.
● هَمزو باگيراڻي: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هَمزَهْ: علم نحو جو اصطلاح — متحرک الف — الف همزو.
● هَمکِيرَ ۽ هَمکِيرُون (ل): ڳري ۽ مضبوط ڪاٺي.
● هَمليٽ (ڪ): اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.
● هَمَنِ جاگِيرُ: تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هَمَنِ لوهه: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هَمو: وچ ۾ شيءِ پريل پڳل ڪوڏي.
● هَمُوُ پوٽا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● هَمَونُ (ڪ): ظرف. هميشه — سدائين — اڪثر ڪري — عموماً — گهڻو ڪري — ضرور — بلاشڪ — اصلي.
● هَمَهَ: صفت. (ف). سڀ — ڪل — مڙيوئي — مڙيئي — جملي.
● هَمَهاڙُ (ت): مڙيئي — سڀئي — جملي — ڪل — سڀ — سمورو.
● هَمِيئَتِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● هَمِيا ۽ هَمِيائُونُ: ث. مهرباني — ٻاجهه — وڙ — احسان — پلائي — ڪِرپا.
● هِمِيائِيُ ۽ هِمِيائِيُونُ: ث. دنيا — دولت — ملڪيت — ناڻو — ڏَڻ — مايا. چيلهه سان ٻڌل ٻٽسن جي ڪوٽڙي — ڳنڍ — نورو.
● هَمِيرُ ۽ هَمِيرَ: ذ. صفت. امير — سردار. بهادر — پهلوان. (اسم خاص). ديهه راڳ جي هڪ راڳڻيءَ جو نالو. عمرڪوٽ جي بادشاهه عمر سومري جي هڪ دوست جو نالو.
— هَمِيرُ مانجهياڻِيُ ڪَتَرُ (ث): زوري ڪم وٺڻ — زبردستي ڪرڻ — ڏاڍائي ڪرڻ.
● هَمِيرُاڻِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● هَمِيرُاهُ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هَمِيرَ هوتا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● هَميشَهَ: ظرف. سدائين — دائما — مدام — لڳاتار — هرروز — روز هروز — سدا — نِت — روز — روزانو.
— هَميشگِيُ: ث. حيات ابدي — نَنِيتا — هرلوڪ — آزليت و ابديت.
● هِنُ: ضمير. انهيءَ — هِيُ — هِيءُ.
— هِنَ جيئڻ کي جواب ڏِيڻ: زندگيءَ جي ڪا پرواهه نه ڪرڻ — فقط خدا تعاليٰ جي عشق ۽ قرب ۾ جيئرو رهڻ — موت جي ڪا پرواهه نه ڪرڻ.
— هِنَ کَتَنَ مانُ ٻُڌي هُنَ کَتَنَ مانُ ڪَيِي چَڏَنُ: ٻڌو ان ٻڌو ڪري چڏڻ — لاغرضائي ڏيکارڻ — اسي پرواهي ڏيکارڻ — ڏيان نه ڏيڻ.
● هُنَ: ضمير. هو — آهو.
● هُنَبُ ۽ هُنَبَ (ت): ذ. گوڙ — لڙ — شور — هَنبس. نئين ڳالهه. نمونو — ريت — ڍنگ.
● هُنَبُ ڏِيارَنُ (ت): نئين ڳالهه ٻڌائڻ. نمونو ٻڌائڻ.
● هُنَبُ ڪَڙو ڪَتَرُ (ت): نئين ڳالهه جاڳائڻ — شور ڪرڻ — گوڙ ڪرڻ — لڙ ڪرڻ — ڏمچر مچائڻ.
● هُنَباچو ۽ هُنَباچا: ذ. هارود جي رکن لاءِ چمڙي يا سِڳي جو ٿهيل ڪوٽرو.
● هَنّبارَ: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هَنْبارُ ۽ هَنْبارَ: ذ. ڍڳ - ميڙ - ڪوڙ - انبار - گدام - ستو - دَن - آڏُ.
- هَنْبارِيُ ۽ هَنْبارِيُونُ: ث. هاٿيءَ تي رکيل چَٽ - هالکي - ڪجاڏو (هاٿيءَ جو) - هاٿيءَ تي رکيل ڏولي.
- هَنْبارِيُ رَسَنُ: وڏي درجي گلي ٻڌڻ - وڏو ماڻهو ٿيڻ - اختياريءَ وارو ٿيڻ.
- هَنْبارِيُ لَڳَنُ: وڏو درجو حاصل ٿيڻ - عزت وارو ٿيڻ - مان مرتبي ڪي رسڻ - سرداريءَ کي ٻڌڻ.
● هَنْبائِڻُ (ل): مصدر. لوڏڻ - هٽ سان جهلي هيٺ مٿي ڪرڻ - ڏوڏڻ - ڇاڇولڻ - ڏونڊاڙڻ - ڏوڻ ڏيڻ. آڇلائڻ - ڦٽو ڪرڻ - آڇل ڏيڻ. (هَنبائيو - هَنبائيندو - هَنبائيل).
- هَنْبِڙائِڻُ: مصدر. آڇلائڻ.
● هَنْبَڙُ هَنْبِڙِيُ: اسم خاص. ٻارن جي راند جو هڪ قسم.
● هَنْبُسُ ۽ هَنْبُسَ: ذ. هُلُ - گوڙ - غوغاءَ - گوگيا - ڏمچر - شور - ٻائيتال - مانڊاڻو. ڪروڌ - ڪِيت پِيت - ڪِرڪِر - ڪاهي. (اسم خاص). تعلقي گهوڙا ٻاري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- هَنْبُسَ ڦُوسِڙُو (ت): ذ. صفت. ٿوريءَ مَٽ وارو - ٻي عقل - چرپٽ - ٻي وقوف. جهٽ پٽ چڙي ويندڙ - ٿوريءَ ڳالهه تان رسندڙ. تڪليف نه ونندڙ.
- هَنْبُسَ ڦُوسِڙِيُ (ت): ذ. صفت. هلڪڙو - اجائي بڪ ڪندڙ - ترڙو - سِفِلو.
- هَنْبُسَ ڦُوسِڙِيو: ذ. صفت. آٻهرو - اتڙو - ترڙو - هلڪڙو - تِرتِريو.
- هَنْبُسَ هَنْڻُ: گوڙ ڪرڻ - فساد ڪرڻ - شور ڪرڻ - ڏمچر ڪرڻ - مانڊاڻ مچائڻ.
● هَنْبُسَڙُو ۽ هَنْبُسَڙا: ذ. ٻيماريءَ جو هڪ قسم - اَٽ تي هڪ قسم جي ٻيماريءَ سبب نڪتل ڦوڪڙو - هسونبڙو.
● هَنْبُوشِيُ ۽ هَنْبُوشِيُونُ: ث. ناچ جو هڪ قسم - ڏهل جي تار تي نچڻ جو هڪ نمونو - تاڙيون وڄائي، هٿ چندي نچڻ جو هڪ قسم - نچڪارو - هنبوچي - تڪڙو ڪنيل ماهر - هانبارو - سهڪو.
● هَنْبُوچِيُ ۽ هَنْبُوچِيُونُ: ث. ڏسو هنبوشي.
- هَنْبُوچِيُ وِجهَڻُ: هَنبوشي راند ڪرڻ - هنبوچي ناچ نچڻ - هنبوچي هڻڻ. تمام گهڻو خوش ٿيڻ - خوشي ملهائڻ - خوشيءَ ۾ ٽپا ڏيڻ.
- هَنْبُوچِيُ هَنْڻُ: خوشيءَ ۾ نه ماپڻ - خوشيءَ مان نچڻ - تمام گهڻي خوشي ڪرڻ.
● هَنْبُوهَنْبُوُ: ذ. گوڙ - گوگاءُ - ڏمچر - غوغاءُ - وڏو آواز - هُلُ - شور.
● هَنْبِيڙَهُ (ت): ڏاءُ - رعبُ - جمت. مارَ - پِيچَ - سَٽَ سَڪَٽَ.
● هَنْبَڙُ هَنْبِيُ: اسم خاص. ٻارن جي راند جو هڪ قسم.
● هَنْبِيُ ۽ هَنْبِيا: ذ. ڪاٺ وغيره جي تِکِي نوڪ. پياس - آڇ. ڪاڏي جي طلب - اشتها. (ڪ).
● هَنْبِيُ ۽ هَنْبِيُونُ: ث. ديگين رڌڻ لاءِ ڪم ايندڙ ڪاٺ جي وڏي ڏوئي. جهنگ ويڙ لاءِ ڪوڏارو يا واهولي جهڙو اوزار - کهيڙو.
● هَنْجَ ۽ هَنْجُونُ: ث. گمود. جهولي - آغوش - ڪَنَ. (ابرا. آسُو) اڪين مان وهيل ٻاڦي - لڙڪ - ڳوڙهو - آنسُونُ.
- هَنْجَ ڪَٽَنُ: ڪَنَ تي ڪٽڻ - جهوليءَ ۾ ويهارڻ - گود ۾ ويهارڻ.
- هَنْجَ وِهارَنُ: گود ۾ ويهارڻ - ڪَنَ تي ڪٽڻ - هَنج ڪٽڻ.
- هَنْجُونُ هارَنُ: روئڻ - لڙڪ وهائڻ - گوڙها ڳاڙڻ - اڪين مان آب وهائڻ - جهِجَڻ.
● هَنْجُ ۽ هَنْجَ: ذ. (سن. هَنْسُ = هَنْجُ) ٻاڦيءَ جي سهڻي ٻڪيءَ جو هڪ قسم - هَنْسُ.
- هَنْجُ ٻَڪِيُ: ٻاڦيءَ جي سهڻي ٻڪيءَ جو هڪ قسم - هَنْسُ ٻَڪي.
- هَنْجُ نِيانُ: اسم خاص. هَنج جو هڪ قسم.
● هَنْجارَ: ذ. (ف). خفو - هلاکي - ڏک - چِڙ - هلاکي - بيزاري - ناراضگي - دقت - هلاکت - پريشاني.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هَنڌجاريُ: ث. صفت. ڏکيءَ جو پيار سان رکيل نالو.
● هَنڌجيتلُ: اسم خاص. ضلعي ٽرپارکر ۾ ضلعي ڏي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● هَنڌجَرَ ۽ هَنڌجَرُونُ: ث. ڏينڌ جي ٻکيءَ جو هڪ قسم. هڪ وڻ جو نالو. (صفت). سهڻي- خوبصورت- حسين. (اسم خاص). ضلعي حيدرآباد ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● هَنڌجَرَ ٻيروُ ۽ هَنڌجَرَ ٻيرا: ذ. صفت. آڻ جي ٻير وانگر لسو ۽ تراکڙو سُنبُ.
● هَنڌجيرو ۽ هَنڌجيرا: ذ. صفت. ڏاند جو هڪ قسم (جنهن جو ٻيٽ وڏو هجي).
● هَنڌجَرَ هَڏِيُ: اسم خاص. حيدرآباد ۽ ٽرپارکر ضلعن ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● هَنڌجيڙوُ: اسم خاص. هڪ پساريکو وڪر.
● هَنڌجوُ ۽ هَنڌجا: ذ. پساريکي وڪر ۾ ڪم ايندڙ ٻوٽيءَ جو هڪ قسم. ٻيڙيءَ جي سڙهہ جو ڪاڙو.
● هَنڌجيُ ۽ هَنڌجيُونُ: ث. ڪلهي جي ٻٽي- ڪلهي واري هڏي- هَنجهي. (ل).
● هَنڌجهَ ۽ هَنڌجهُونُ: ث. ڪود- جهولي- هَنج- آغوش.
- هَنڌجهَ تهي گهمائڻُ: ڪچ تي ڪٽي گهمائڻ- ڪود ۾ ڪٽڻ- آغوش ۾ ڪرڻ.
● هَنڌجهَ ۽ هَنڌجهَ: ذ. (سن. هَنسُ = هَنج. ف. تذرو) ڏينڌ جي ٻکيءَ جو هڪ قسم- هَنج- هَنسُ.
● هَنڌجهاڻيُ ۽ هَنڌجهاڻيُونُ: ث. ٻيڙيءَ جي مهري جي پوئين پاسي لڳل ڪاٺي.
● هَنڌجهَرُ ۽ هَنڌجهَرَ: ذ. (سن. هنس) ٻاڻيءَ جي ٻکيءَ جو هڪ قسم- ڏانيدي ٻکيءَ جو هڪ قسم.
● هَنڌجهَرَ ٻيڻَ: ث. ٻاڻيءَ جي ٻکيءَ جو هڪ قسم.
● هَنڌجهيرِيُ ۽ هَنڌجهيرِيُونُ: ث. ٻاڻيءَ جي ٻکيءَ جو هڪ قسم.
● هَنڌجهوُ ۽ هَنڌجها (ڪ): ذ. پرسان ڪي ڪوهي تي متي چاڙهڻ ۽ هيٺ لاهڻ لاءِ رسي جو هڪ ٻُنيون ٽُڪر. درياءَ جي ٻيڙيءَ جي گهير- درياءِ ٻيڙيءَ جو هڪ جزو. جبل جو ٻوٽو، ڪا ڪُلڙا، ضاعفان ڪي گهوڙي ٻارين ٿا. هار ٽٽي ۽ ماهواري اچي. (ن- ب).
- هَنڌجهوُ آرپا ڪَرَنُ: ٻيڙي ٻيهارڻ واسطي هنجهو ڪي چڪي پرمان ڪي لاهڻ.
● هَنڌجهوُنُ: ث. اڪين سان وهيل ٻاڻي- گوڙها- لڙڪ- هَنجوُن- آنسوڻ.
- هَنڌجهوُنُ هارَنُ: گوڙها گهاڙڻ- روئڻ- راڙو ڪرڻ- لڙڪ وهائڻ- جهيڙڻ.
● هَنڌجهيُ ۽ هَنڌجهيُونُ: ث. جُٽيءَ جو پويون چَرُ. ٽُوٽي ڪوڙڻ لاءِ ڪوئيل ڪڍ- چَر.
● هُنڌجهيُ ۽ هُنڌجهيُونُ: ث. رَچَ جو هڪ حصو. درياءَ جي ٻيڙي ٻيهارڻ واسطي گهاڻي جي چيڙي ۾ پيل رسو.
● هَنڌچَ ۽ هَنڌچُونُ (ث): ث. هَنجَ- جهولي- ڪود.
● هَنڌچَرُ ۽ هَنڌچَرَ (ث): ذ. جانور جو ٽڻ.
● هِنڌُ: اسم خاص. حامَ جي وڏي پٽ ۽ نوح نبي جي پوٽي جو نالو. ايشيا ڪنڊ جو هڪ ملڪ- هندستان- پارت.
- هِنڌُستانُ: اسم خاص. ايشيا ڪنڊ جو هڪ ملڪ- هندن جوملڪ- هِندُ- پارت- (انگ). انڊيا.
- هِنڌُستانِيُ: ذ. صفت. هندستان جو رهاڪو- هندستان جو.
● هِنڌ سَرُڪارِ: ذ. هندستان جي حڪومت- پارت سرڪار.
● هِنڌِيُ: صفت. هندستان جو رهاڪو- پارتي- هندستاني. هڪ ٻوليءَ جو نالو.
● هِنڌُانُ: اسم خاص. بلوچستان ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.
● هِنڌاٽوُ ۽ هِنڌاٽا: ذ. (ف. هِنڌوانہ) خريف جي منڊ ۾ پيدا ٿيندڙ ميوي جو هڪ قسم- چانهن- تربوزو- چانهون.
- هِنڌاٽِيُ: ث. لنڊي چانهين- ڪرينگ.
● هِنڌُسَتہُ: ذ. انسڪ. جياميٽري.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هِنڊَسَهُ دانُ: ذ. صفت. جاميٽري جو ڄاڻو ـ انگن جو ماهر ـ رياضي دانُ.

● هِنڊُو: ذ. صفت. (ف). هندستان جو رهاڪو. هِندي. (هندو ـ اِندو ـ هندو. سنڌو ندي‌ء جي ڪناري تي رهندڙ. پارسين جي پاڪ ڪتاب "زندا وستا" ۾ سنڌ جي قديم نالي "سپت سنڌو" جو اُچار ٿيل آهي. "هپت هندو" يعني "س" کي متي "هـ" ڪيو ائٽن، مطلب ته قديم ايراني اوڪڻ "سِندو" جو اُچار ڦيرائي ڪيو "هندو" جنهن جي اصل معنيٰ هئي سنڌو نديء جي ڪناري تي يا "سنڌو ماڻهو" ۾ رهندڙ، پوءِ يونَ قومون (مسلمان وغيره) آيون ته "هندو" معنيٰ ٿي "ابراهمي ڌرم" کي مڃيندڙ. سنڌو (هندو) نالي مشهور هڻڻ سبب سڄي هندو قوم ۽ هندستان تي "سنڌو" (هندو) ٽمان نالو پيو). ڪاري رنگ جو ماڻهو ـ ڪارو ـ سانولو ـ سانورو. حبشي ـ شيدي ـ زنگي. غلام ـ ٻانهون. چور ـ دُزدُ ـ رهزن ـ ڏاڪو ـ ڏاڙيل. منهن تي ڪارو تِرُ (جو سونهن جي نشاني).

"ويو هٿي هِندو ڪٿي، ڪعبہ اندر ڪافر ڈسِ" (مصري شاهہ).

(اسم خاص). هڪ ذات جو نالو ـ هندو ڌرم جو پوئلڳ ـ هندڪي مذهب جو پيرُو.

ـ هِنڊُڪار: ث. هندو هڻڻ واري حالت ـ هندو ڌرم.

ـ هِنڊُڪوُ ۽ هِنڊُڪا: ذ. صفت. هندن جو ـ هندن وارو.

ـ هِنڊُنِ ۽ هِنڊُنُونُ: ث. هندو عورت ـ هندواڻي ـ هندُ ٽاڻي ـ هندو زال ـ هندڻي.

ـ هِنڊُواڻيُ ۽ هِنڊُواڻيُونُ: ث. هندوءَ جو مونث. هندُ ٽاڻي ـ هندو زال ـ هندڻ.

ـ هِنڊُوڪار: هندن جو ملڪ ـ ڪفرستان. رهزن جو مڪان.

"ميهر نہ هٿي ماڙهون، هو سي هِندوڪار" (سر آهري ـ شاهہ).

ـ هِنڊُ ٽاڻيُ ۽ هِنڊُ ٽاڻيُونُ: ث. هندو جو مونث ـ هِندڻ ـ هندو عورت ـ هِندواڻي.

● هِنڊُوجا: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● هِنڊُورُ ۽ هِنڊُورا: ذ. (سن. هِندولڪ يا هِندول) ٻينگهي جو هڪ قسم ـ جهُولو ـ لُڏو ـ جهولڻو ـ پينگهو.

ـ هِنڊُورَنُ ۾ لُڏَنُ: عيش ڪرڻ ـ مزا ڪرڻ ـ آرام ڪرڻ ـ فرحت ڪرڻ.

● هِنڊُوڪُشُ: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

● هِنڊُولُ: اسم خاص. هڪ راڳ جو نالو.

● هِنڊُيءِ وارُو: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

● هَنڊَهُ ۽ هَنڊَ: ذ. آستانو ـ ٽيڪاڻو ـ ماڳ ـ مڪان ـ جاءِ ـ جڳهہ ـ گهرُ ـ ٻيڪ ـ آستان. ڪَٽَ تي وڇائڻ لاءِ ٽهڙ ـ بستر.

ـ هَنڊَائِتوُ ۽ هَنڊَائِتا: ذ. صفت. پوري جاءِ تي ـ پوري جاءِ وارو ـ ماڳائتو ـ قرارو ـ سنڌائتو. نازڪ عضوي وارو (ڏڪ وغيره).

ـ هَنڊَ ٽِيڻهِين: بروقت ـ ڏڪي تي ـ شروعات ۾ ـ موقعي تي.

ـ هَنڊَ ڀِنُ ماڳِينُ: هرهنڌ ـ جتي ڪٿي ـ هرجڳهہ.

● هُنڊِ ۽ هُنڊُونُ (ل): ث. چونگ ـ چوڪ.

● هَنڊِ ڏوُ ۽ هَنڊِ ڏا (ڪ): ذ. هنڌائتو.

● هِنڊِ يُ ۽ هِنڊِ يُونُ (ٺ): ث. مِٽيءِ جو ڪُنو ـ هَنڊي.

● هِنڊُ ۽ هِنڊُبَ (ٺ): ذ. شمعدان ـ قنديل ـ جهاڙُ ـ فانوس. آٽ تي پاڪڙي جي عيوض هٿراڏو ناهيل نقلي ويهڪ ـ ڇڙهو.

● هِنڊُبِ ڙوُ ۽ هِنڊُبِ ڙُو: ذ. صفت. قد جو هندرو ۽ ٽلهو آدمي ـ ڊِمِنو ـ ڊِمِي ـ ڊِ ٻمبو ـ چُڪهٽي ـ رُکهٽي.

● هِنڊُبِ ڪوُ ۽ هِنڊُبِ ڪا: ذ. لاڏُ ـ انگل ـ ماڻو ـ چاڪ ـ ناز ـ نخرو.

● هَنڊُبَنُ: مصدر. هَنڊبائڻ ـ ٻاڌڻ ـ ڪتب آڻڻ. (هَنڊبيو ـ هنڊبيندو ـ هنڊبيل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= هَنڌَ ۽ هَنڌُون: ث. هنڌ ٽي - لڳاءُ - جڙاءُ - هنڌاءُ - چوڙ - ماڻ - پهرٽي (ڪپڙي وغيره جي).
= هَنڌاپَ: هنڌائٽي.
= هَنڌائيتو ۽ هَنڌائيتا: ذ. صفت. وڻندڙ - سياڻتو - پائڻ جهڙو - هنڌائڻ جهڙو - پهرڻ جهڙو.
= هَنڌائِڻُ: مصدر. چوڙڻ ماڻڻ - استعمال ڪرڻ - ڪر ۾ آڻڻ - پهرڻ - پائڻ. (هنڌايو - هنڌائيندو - هنڌائيل).
= هَنڌِ ٽُو ۽ هَنڌِ ٽا: ذ. صفت. جهالو - جهليندڙ - جهلائو - جاڙو - جڙائو - جڙيندڙ - مضبوط - جاڏو - تڪڙائو - تڪندڙ.
= هَنڌِ ٽِيُ ۽ هَنڌِ ٽِيُون: ث. تڪڙاءُ - هنڌ جڙاءُ - هنڌاءُ - پائيداري.
● هِنڌو ۽ هِنڌا: ذ. پاڪڙي جي بجاءِ اٺ جي ٻڌڻ تي وڌل يا ٻڌل رلي وغيره - ٻڙهو.
● هِنڌول ۽ هِنڌول: ذ. (سن. هندول = جهول). جهولو - پينگهو - لوڏو. هڪ مشهور راڳ جو نالو - هنڌول. پکيءَ جو هڪ قسم.
= هِنڌولو ۽ هِنڌولا: ذ. چوڏول. پينگهو - هندورو.
● هِنڌوو ۽ هِنڌِوا: ذ. مينهن جي موسم ۾ ڪاڙهي رنگ تي پيدا ٿيندڙ جيت جو هڪ قسم - مينهن وساڙو - ڪرم مخمل.
● هَنڌِيُ ۽ هَنڌِيُون: ث. رڌڻ لاءِ ڪر ايندڙ وڏي مُنهن ۽ ڳاڙهي ڏيگڙي جو هڪ قسم. ٻڌيءَ جو هڪ قسم جنهن ۾ سيڻ ٻڌي ٻڌي - قنديل.
● هُنڌِيُ ۽ هُنڌِيُون: ث. ناڻي جي مٽاسٽا جو ڪاغذ - مٽاسٽا جو آردر - چيڪ - مني آردر جو هڪ قسم - ڪئش آردر.
= هُنڌِ ياڻو ۽ هُنڌِ ياڻا: ذ. هُنڌي مٽائڻ جو اکر - ڳهت يا وڌ اکر.
= هُنڌِيُ جي نَوليڊ: هتڀين جي آمدني روانگي داخلا جو ڪتاب.
= هُنڌِيُ دَرَسِيءِ: اهڙا هُنڌي جنهن جي ڏيکارڻ سان يڪدم پئسا ملن.
= هُنڌِيُ مُڊي واري: اهڙا هنڌي جيڪا مدي پوري ٿيڻ کان پوءِ سنڀجي.
= هُنڌِيُ هٽلائِڻُ: پئسن ڏيڻ لاءِ واپاري چٽي چالو ڪرڻ يا استعمال ڪرڻ.
● هِنڌِياريُ: اسم خاص. خيرپور ميرس ۾ هڪ ديهه جو نالو.
= هَنڌِيَ ۽ هَنڌِيُون: ث. مڇي مارڻ لاءِ ڏنڊي يا ٽلاءَ ۾ وڌل جاري.
= هَنڌِيَ وجهڻُ: مڇي مارڻ لاءِ ڏنڊي يا ٽلاءَ ۾ جاري وجهڻ.
= هِنڌِيُ ۽ هِنڌِيَ: ذ. ڏسو هِنڌ.
● هَنڌِيائِڻُ: مصدر. ڪر ۾ آڻڻ - استعمال ڪرڻ - پائڻ - چوڙڻ - ماڻڻ - پهرڻ. ٽورڻ - تڪڻ - خيال ڪرڻ - ويچارڻ - تپاس ڪرڻ (دل ۾). (هنڌايو - هَنڌيائيندو - هنڌائيل).
● هِنڌِيڙُو ۽ هِنڌِيڙا: ذ. صفت. لڌين جنگهين وارو - چوٽي قد وارو - جامڙو - ٻندرو.
● هَنڌِيرِي ۽ هَنڌِيرِيُون: ث. ڏسو هَنڌِيري.
= هَنڌِيرِيُ ٻات ڏار ڪرڻ: ٽهڙ ڏار ڪرڻ - جدا ڪرڻ - پنهنجو ڪاڏو ڏار ڪائڻ - الڳ ٿيڻ - ڪُني ماني جدا ڪرڻ.
● هُنڌِيرِيُ ۽ هُنڌِيرِيُون: ث. (سن. هنڌيڪا = هنڌي). مٽاسٽا جي لکيل چٽي - چيڪ - هنڌي - ناڻي جي مٽاسٽا جو ڪاغذ.
● هُنَرُ ۽ هُنَرَ: ذ. (ف). فن - ڄاڻ - ڪر - ڪاريگري - چتراڻي - مهارت - ڪَنُ - ڪَڻ - ڪڻ - دستڪاري - حرفت - ڪمال - جوهر. صنعت - حڪمت - دانائي - سياڻپ - ڏاهپ - هوشياري - ڪرتب - وصف - خوبي. انداز - سليقو - طور - طرز - نمونو - ڍنگ - الڪل. ڏندو - پيشو - ڪرت - ڪر. ڪجهارت جو هڪ قسم.
= هُنَرائيتو ۽ هُنَرائيتا: ذ. صفت. هنروارو - هنر جو ڄاڻو - هنري - هنرمند - ڪشل.
= هُنَرمَنڊُ ۽ هُنَرمَنڊَ: ذ. صفت. فنڪار - ڪاريگر - هُنري - هنرائتو - هنر جو ڄاڻو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= هُنَرِي: ذ. صفت. هنر وارو - هنر جو جاڻو - هنرمند - هنري.

= هُنَرِيلو ع هُنَرِيلا: ذ. صفت. هنر وارو - هنر جو جاڻو - هنري - هنرمند.

● هَنِيرُ وَتُ ع هَنِيرُ وَتَ: ذ. (الگ). ٽور جو هڪ ماپو - هنڌ ويٺ.

● هَنَسُ ع هَنَسَ: ذ. (سن). ٻاڦ جي ٻڪيءَ جو هڪ قسم - هَنَجُ - هَنجهُ.

= هَنَسِيِي ع هَنَسِيِيُون: ث. هَنجهه جي ماديءَ - هَنجهڙ.

● هَنَسِا ع هَنَسِا: ذ. (سن. هَنِسا = إيذاءُ) ظلم - زوري - ڏاڍ - جفا - جبر - ڏاڍائي - زبردستي. خونريزي - قتل - ساڻاماري - ويڑهه - ڪوس - تشدد. ڏوهه - گناهه - خطا.

● هَنَسِپَدُ ع هَنَسِپَدَ: ذ. هَنَسِپادُ - ليشالي.

● هَنَسَنُ: مصدر. ڪِلڻ - هَسَنُ - خوش ٿيڻ - ٺهڪ ڏيڻ - وَهسڻ - مُرڪڻ.

● هَنَسُو ع هَنَسا: ذ. ڪوهه ڪوڙ لاءِ رُڪ جو اوزار - ٻيل.

● هَنَسِلِيُ ع هَنَسِلِيُون: ث. چالدي يا سون جو ڪچيءَ ۾ پائڻ جو زنانو گهه جو هڪ قسم - هَسِلي - هَسلي.

● هَنَسِيُ ع هَنَسِيُون: ث. هڪ هڏيءَ جو نالو. سِسِيءَ گردن جي وچ واري گول هڏي. ڪچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ زيور - هَنسلي - هَسي.

● هَنَقَنُ: مصدر. دم ٻرجڻ - سهڪڻ - ٽڪرو ساهه ڪڍڻ - هانپارو لڳڻ - سهڪو ٿيڻ.

= هَنَقِيِي ٿِيَنُ: ڊپ واري حالت ۾ سهڪڻ يا ٽڪڻ - ساهه جو هيٺ مٿي ٿيڻ.

● هَنَڪَ: ذ. آواز - هَل - شور.

● هَنَڪُ: ذ. ٻڪرو (ٽڻين جو).

● هَنَڪارَ ع هَنَڪارُون: ذ. ٽڪر - آهراڻي - هَٻڪار هَٻڪار - وَڻپُجَ - جلدائي - آتر ويلا - آڌماڻ - لوچ پوچ.

● هَنَڪارَنُ: مصدر. ڪاهي هلڻ - ڪاهڻ - هڪاڻ - وڻي وڃڻ.

● هَنگامُ ع هَنَگامَ: ذ. (ف. هنگامه) هنگامون - گوڙ - فساد - ڏمچر - شور - لڙ - هاگامو - هنگامه.

= هَنَگامَگِيرُ ع هَنَگامَگِيرَ: ذ. صفت. بکيڙائي - هَل مچائيندڙ - گوڙ وارو - فسادي.

● هَنَگامُون ع هَنَگامان: ذ. (ف. هَنگامه) هاگامون - هَل - گوڙ - فساد - جهيڙو - رگڙو - جهڪڙو - گوگيا - ڏمچر - هنگامه - شور - ڪڙڪو.

● هَنَگامَهُ ع هَنَگامَه: ذ. جماعت - منڊلي - سڀا - انجمن. جهڪڙو - ڏڦير - سونجهارو - وڪوڙ - گهمسان - ٻي آرامي - گڙٻڙ - رولو.

= هَنَگامَهُ كَرَنُ: جهڪڙو ڪرڻ - سونجهارو ڪرڻ - ڏڦيڙ وجهڻ - گهمسان ڪرڻ - وڪوڙ وجهڻ - فساد برپا ڪرڻ - شور ڪرڻ.

= هَنَگامِيُ: ذ. صفت. فسادي - جهڪڙائي - جهڪڙالو - جهيڙائي - هَل مچائيندڙ - بکيڙو ڪندڙ.

● هِنگِلاجُ: اسم خاص. (سن. هِنگُل = گاڙهو رنگ) گاڙهي روشنيءَ وارو هنڌ. بلوچستان جي جبل ۾ هڪ مڪان جو نالو - سامي فقيرن جي زيارت گاهه.

● هِنگِلوُ: ذ. (سن. هِنگُل = گاڙهو) گاڙهي رنگ جي ٻوري جو هڪ قسم - سينڊر - سِنڊر. شنگرف.

● هِنگِلورُ: اسم خاص. هِنگلاج.

● هَنَڪَنُ: مصدر. (سن. هڪ) ٽورو ڪرڻ - ڪاکوس ڪرڻ - ٻاڻڪاڻو ڪرڻ - جاءِ ضرور جو خيال لاهڻ - جهنگ جو خيال ٿيڻ.

= هَنَڪائِيُ ڪَٽِيءَ جَهڙو مُنهُنُ ڪَرَنُ: خراب منهن ڪرڻ - ٻُڇڙو مُنهن ڪرڻ. غصو ڏيکارڻ.

● هَنَڪَٽِرُكانُ: ث. تڙتڪڙ - پچ ڊڪ - ٻي آرامي - آڀرائي - لوچ پوچ.

= هَنَڪَٽِرُكانُ لڳڻ يا ٿيڻ: ٻي آرامي ٿيڻ - صبر نه ڪرڻ - آڀرو اڇڻ وڃڻ - لوچ پوچ ٿيڻ - آڌماڻ ٿيڻ.

= هَنَڪ تِرکَنُ: هرهر هنڪ - اجائي تڪڙ ڪرڻ - اجائي جلدائي ڪرڻ - آڀرائي ڪرڻ - آڌماڻ ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هَنڪَنڊُ تان ٺاهڻ: ڪنهن جي ڪم ۾ رندڪ وجهڻ ـ مشڪلات پيدا ڪرڻ ـ اٽڪاءُ وجهڻ.
ـ هَنڪَنڊُ مَٿِيُ سارڻُ: عين وقت تي ڪاڇه ياد ڪرڻ ـ هي موقعي ڏاڍه پيدا ڪرڻ.
ـ هَنڪَڻِيو ۽ هَنڪَڻِيا: جلد جلد ٽوڙو ڪندڙ ـ زري زري ڪاڪوس ڪندڙ. ڍڇو ـ پاڙي ـ هي مڙسيو ـ ڊرپوڪ ـ بزدل ـ گيدي.
ـ هَنڪَڻِي ڪُونهَنُ تانُ نه آڻڻُ: خراب عادتن کي ڇڏيو رهڻ ـ اڇڙيون علتون نه ڇڏڻ.
ـ هَنڪَڻِيُ تڏا پَرڻ: انجام ڪار ڦري وڃڻ ـ ڀانا ڪرڻ. بزدل ٿيڻ ـ ڍڇي وڃڻ.
ـ هَنڪَڻِيُ پوئتهي ڏيئڻُ: احسان ڪري ٻوڌ ان کي هار هار پچارڻ ـ ٽوڙو ڪري وري ورجائڻ.
ـ هَنڪَڻِيُ ڏِيڻُ: ڊرو ٿيڻ ـ گيدي ٿيڻ ـ ڍڇ ـ ڊپ ڪرڻ ـ خوف ڪرڻ ـ بزدل ٿيڻ ـ ڊرپوڪ ٿيڻ.
ـ هَنڪَڻِيُ وِهَڻُ: ڪامياب نه ٿيڻ ـ هارائي اچڻ.
● هِنگُولُ: اسم خاص. بلوچستان جي مشهور وڏي نديءَ جو نالو.
● هَنگُهي پوتا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● هِنگ: ث. (سن. هِنگ). پسارڪي وڪر جو نالو.
● هِنگورا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. ضلعي نوابشاهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هِنگُوراڻِيُ: اسم خاص. ضلعي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو. هندن جي هڪ ذات جو نالو.
● هِنگُورجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● هِنگُورجاڻِيُ: اسم خاص. ضلعي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هِنگُورنو: اسم خاص. ضلعي ٽنڍارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هِنگُورو: اسم خاص. ضلعي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هَنُو ۽ هَنسا: ذ. (ع. حَنَشٌ). گهوڙي جي سنج جو هڪ قسم ـ گهوڙي جي پنج سنجي مان هڪ سنج ـ گهوڙي تي سواري ڪرڻ لاءِ استعمال ٿيندڙ ڪاٺ جو ٺهيل هڪ چونڪو ـ ڪاٺو.

ـ هَنائِيُ: ذ. صفت. هنو ٺاهيندڙ ـ هني وارو. گهوڙي جو سوار.
ـ هَنُونُ پَنُونُ ۽ هَنانُ پَنانُ (ڪ): ذ. لڇ ڪولا ڪاپو ـ واسطو ڪو وهنوار ـ ڏيتي ڪاليتي.
● هَنُودُ ۽ هَنُودَ: ذ. صفت. هي حيا ـ هي شرم.
ـ هَنُودَ جي ڪَنڊَ: اسم خاص. سيوهڻ ۾ هڪ ڪڍ جو نالو.
ـ هَنُودَ ڪاسائِيُ: اسم خاص. سيوهڻ ۾ قلندر شهباز جي وقت ۾ هڪ ڪاسائي جو نالو. (چون ٿا ته هو لهي پهار کي هَنود ڪاسائي ڪُنو هو).
● هَنُوَنُ: مصدر. پڙڪائڻ ـ ٿوڪڻ.
● هَنُومانُ: اسم خاص. (سن. هَنو + مان = فنا وارو). نيست نابود ڪندڙ ـ بندرن جو سردار.
● هِنُهانُ هوءِ: اِنها هوءِ ـ انهيءَ ڪان هوءِ.
● هُنُهِيرُ: آهينئي.
"هُنُهِيرُ هُنُدَ مُئيءِ پَر ڀڏيءَ جا ٻيٽا ٿيا."
(شاهه)
● هُنُهِينُ: اوهينئي ـ خالي ٻيلي ـ اجايو ـ بي فائدي.
● هِنُ ۽ هِنُ (ڪ): ذ. هنيون ـ هردو ـ دل.
● هِنُ ڪِتَرائِيُ: دل جو ناراضو.
● هِنُ ڪَتَراڙُ: دلجاءُ ـ خاطري ـ تسلي.
ـ هِنُئِينُ ڪَتَراڙُ ٿِيَڻُ: دل جاءُ ٿيڻ ـ خاطري ٿيڻ ـ تسلي ٿيڻ.
ـ هِنُئِينُ ۾ هُرَڻُ: دل تي ڦرڻ ـ ياد ٻوڙ ـ يادگيرو ٿيڻ.
● هِنُئاءُ ۽ هِنُئاءَ: ذ. هِيئُون ـ هِيانوَ ـ دل ـ مَن ـ هرد و.
● هِنُئاچُو ۽ هِنُئاچا: ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم ـ تِلِيءَ جي بيماري ـ وڏيل تِلِي ـ پَرهال ـ طحال.
● هِنُئارَ: ظرف. هينئر ـ هن وقت ـ هيڏ.
● هِنُئيارَ: ظرف. هيل ـ هن سال. هڪل.
● هِنُئارِيُ ۽ هِنُئارِيُونُ: ث. دم دلاسو ـ خاطري ـ تسلي ـ دلجاءُ ـ ٻڌ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هَنڌُنُ هَنڌُنُ: ذ. صفت. ڪُر ڪُر ڪاڏو ـ وِڪوڪيو.

● هِنڌُونُ ع هِنڌُسانُ: ذ. (سن. هَتَ. هِرا. هدو) هِنڌاءُ ـ هِينڌڙو ـ هِنيُون ـ دل ـ مَنُ ـ هِردو.

ـ هِنڌُونُ لاهِڻُ: دل لاهڻ ـ هي دليو ٿيڻ ـ همت هارڻ ـ ڪمزور دل ٿيڻ.

ـ هِنڌُهِي تهي هَتُ رَکَنُ: هاڻ تي آزمائڻ ـ هاڻ تي آزمائي ٻوهه ٿي ڪي چوڻ.

ـ هِنڌُهين ڏاڍو: ذ. صفت. طاقتور ـ پهلوان ـ دل جو قوي ـ مضبوط ـ دل وارو ـ بهادر ـ شجاع.

● هَنڌُيِ ع هَنڌُيُونُ (ڪ): ث. ڏاڙو ـ قُر ـ مصيبت ـ ڏکيو وقت.

"سو هنڌي ڪي حامي ٿئي، هانڪو هور سوارُ"

(اسم مفعول). ماريل ـ قُربل ـ ستايل.

"ڪهوڙن هنيون ڪهڻيون، آنسن هنڌي آئون"

(ابراهيم لنگهو).

ـ هَنڌُين مِ ڪَنڌُين مِ: ڪنهن جي ۽ واسطي مِ ـ ڪنهن جي هٿ مِ.

ـ هَنڌُين ڪَنڌُين مِ لٿ هُنُ: ڪنهن جي ۽ گالهين يا ڪمن سان واسطو نه رکڻ.

● هِنڌِيُ: اسم خاص. ضلعي لاڙڪاڻي مِ هڪ ديهه جو نالو.

● هِنڌِياروُ: ذ. شوق ـ چاهه ـ دل.

● هِنڌِيانُ (ڪ ـ ث): هيڏانهن.

● هِنڌِياءُ ع هِنڌِياءِ: ذ. دل ـ من ـ تن ـ هِنيون ـ هردو. ساهه.

ـ هِنڌِياروُ ع هِنڌِياراُ: ذ. صفت. مايوس دل ـ رنجور. غم زده ـ نراس. (ث. هِنڌِياري ع هِنياريُون).

ـ هِنڌِيارِيُ ع هِنڌِيارِيُونُ: ث. صفت. هنڌين واري ـ هنڌين مِ ـ دل مِ. پياري.

ـ هِنڌِياءُ آنڊُو هُنُ: ويسر هڻ ـ يادگيري نه ٿيڻ ـ نسياڻي هڻڻ.

ـ هِنڌِياءُ پَرجِيُ اچَنُ: رڻ هارڪو ٿيڻ ـ دل پيڄي اچڻ ـ دل گهريه لاءِ آماده ٿيڻ.

ـ هِنڌِياءُ تانُ هارُ لٿهَنُ: آرام ملڻ ـ سانت اچڻ ـ هار لهڻ. فڪرات کان آجو ٿيڻ.

ـ هِنڌِياءِ تهي تَسَلِيُ هُنُ: پڪيءِ طرح ياد هجڻ.

ـ هِنڌِياءِ تهي چَنڊُو پَوَنُ: دل جاءِ ٿيڻ. ها لهڻ ـ آرام ملڻ.

ـ هِنڌِياءِ تهي لِکِيَلُ هُنُ: پڪيءِ طرح ياد هڻڻ.

ـ هِنڌِياءِ تهي هَتُ رَکَنُ: اها تڪليف هاڻ ڏي محسوس ڪرڻ.

ـ هِنڌِياءُ ڪُرُ ڪَنُ: هڏ ڪرڪڻ ـ دل ڪيڄڻ ـ ڪنهن جي لاءِ ڪهڙو خيال ٿيڻ. پئي لاءِ همدردي پيدا ڪرڻ يا ٿيڻ.

● هِنڌِيُونُ ع هِنڌِيانُ: ذ. هانءُ ـ دل ـ مَن ـ هِردو.

ـ هِنڌِيُونُ پَرُجِيُ اچَنُ: رڻ هارڪو ٿيڻ ـ ڏڪ مِ پرجي وڃڻ. اوچتو صدمو رسڻ.

ـ هِنڌِيُونُ حَقِيقَتَ گَڏَنُ: حقيقت سان دل ملائڻ ـ حقيقت جي درجي تي پهچڻ جي ڪوشش ڪرڻ.

ـ هِنڌِيُونُ ڏاڍوُ ڪَرَنُ: همت ڪرڻ ـ دل جهلڻ.

ـ هِنڌِيُونُ ڦاٽَنُ: تمام گهڻو ڏڪڻ.

ـ هِنڌِيُونُ قِسَنُ: دلگير ٿيڻ ـ مايوس ٿيڻ. رڻ هارڪو ٿيڻ.

ـ هِنڌِيُونُ ڦُولَنُ: دل خوش ٿيڻ.

ـ هِنڌِيُونُ لاهِڻُ: هي همت ٿيڻ ـ مڙسي ڇڏڻ.

ـ هِنڌِيُونُ لوڙَهَنُ: هي همت ٿيڻ ـ هِنيون لاهڻ.

ـ هِنڌِيُون لُوڻ ٿِيَنُ: هي همت ٿيڻ.

ـ هِنڌِيُون هَٿِ مِ ڪو ڪَرَنُ: دل گرفتار ڪرڻ ـ دل قابو ڪرڻ ـ هاڻ کي عاشق ڪرڻ. هاڻ کي محبت مِ مستانو بنائڻ ـ دل ڪسڻ.

ـ هِڻانُ: حرف تشبيهه. هڪڙا ـ اهڙا.

● هَنُ تَنُ: ث. ڪوشش. عضوا هڻڻ واري حالت ـ چلولائي.

● هَنُ پِيٽِيءِ: حرف ندا. عجب جي ڏانهن ـ عجب جي رڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هٽيو ۽ هٽيا: ذ. ڏک. چير. ڪاڻ جو ٽڪر.
— هٽيبي ۽ هٽيبون: ث. ٽڏو - لاهه.
● هٽ پٽار ۽ هٽ پٽارون: ث. بي آرامي - چورا ڪورا - لوچ لوچ.
● هٽ ڏک: ث. تڪليف - ڏک - سور.
● هٽڪ: مصدر. هٽڪار ڪرڻ - گهوڙي جي دانهن ڪرڻ - گهوڙي جو آواز ڪرڻ - گهوڙي جو رڙڻ. (هٽڪيو - هٽڪندو - هٽڪيل).
— هٽڪ ۽ هٽڪون: ث. گهوڙي جي هٽڪار - گهوڙي جو آواز.
— هٽڪار ۽ هٽڪارون: ث. گهوڙي جو آواز - هٽڪ - گهوڙي جي دانهن.
— هٽڪارڻ: مصدر. هٽڪڻ - هٽڪار ڪرڻ - گهوڙي جو رڙڻ - گهوڙي جي دانهن ڪرڻ. (هٽڪاريو - هٽڪارينڊو - هٽڪاريل).
● هٽ ڪٽ: صفت. ناظرو - نظر هٽندڙ ۽ ڪٽندڙ (ماڻهو). (ذ). نانگ جو هڪ قسم - ننڍا جو هڪ قسم - ڪٽ.
— هٽ ڪٽ لڳي ويئي هٽتن: تڪڙو موت ٿيڻ -
● هٽ مار جو زمانو: ڪم ڪار جو وقت.
● هٽ متي ۽ هٽ متا: اصل نسل - ننڍي ذات - هٽن متي.
● هٽتب ۽ هٽتب: ذ. اوچتو چرڪ - اوچتو ٽپو - اوچتو آپرڻ يا چال ڏيڻ.
● هٽتڏ مار ۽ هٽتڏ مار: ذ. صفت. پهلوان - پلوان - جوڌو - جنگ - جوان.
— هٽتڻ: مصدر. (سن. هتت. ارا. هتدو = هتنيون). لڳائڻ - قينو ڪرڻ - ٽڪاءُ ڪرائڻ (ڏڪ وغيره). ڪٽهڻ - ڪتسائڻ - اڇلڻ. ڪوڙڻ (تنبو وغيره). ٽڏو هڻڻ - لڳائڻ - پوکڻ. اچلائڻ. وجهڻ - اندر ڪرڻ (ڪوڪو وغيره). فڪر ڪرڻ - سمجهڻ. (هنيو - هڻندو - هنيل).
— هٽتڏي ساريندي: وڏي تڪليف سان - ڏاڍي ڪوشش سان. نهايت تعدي سان.
— هٽڻ پورن: اجايو ڳالهائڻ.
— هٽتڻ ڪٽتڻ: روڪڻ - دفع ڪرڻ - ڏک ٽارڻ.
— هٽتڻ ۽ ڪٽتڻ: هرج وجهڻ ۽ ان کان بچائڻ جي سکيا هڻڻ.
— هٽين مارن: گهٽو ڪم ڪار هڻڻ.
— هٽي وجن: ڪٽي وڃڻ. وڻي وڃڻ.
— هٽي هٽندو ڪرن: نيٺ مطلب حاصل ڪرڻ - جاکوڙو ڪري مطلب ماڻڻ - تڪليف وٺي آخر مراد کي پهچڻ - گهٽي ڪوشش کان پوءِ سوپارو ٿيڻ - ڪوشش ۾ ڪامياب ٿيڻ - مقصد کي پهچڻ.
— هٽي هٽيهن: تمام گهٽي ڪوشش ڪرڻ - نهايت گهٽي تڪليف وٺڻ.
● هٽ هٽ: ث. تمام گهٽي تڪليف - جاکوڙو - محنت - ڪوشش.
— هٽ هٽان: محنت - تڪليف - ڪوشش - ڪم.
— هٽ هٽان ڪرڻ: تمام گهٽي محنت ڪرڻ - گهٽي ڪوشش ڪرڻ - جاکوڙ ڪرڻ - تڪليف ڪرڻ.
— هٽ هٽ ڪرڻ: اجائي تڪليف ڪرڻ - سخت محنت ڪرڻ - جاکوڙو ڪرڻ.
● هٽ هٽ: ث. هٽڪار.
— هٽ هٽ ڪرڻ: هٽڪار ڪرڻ.
● هوَ: ث. ذرو - ٻڪ - ٿورو ذرو - ذرڙو.
"احمد هوَ ساعت ترس تہ آءٌ اچهو ٿو اچان." (جملو).
— هواڙ: ذري - ٽڪري - پور - ٻٽون.
● هوَ: ضمير. (ع. هُوَ = خداتعالي. لا إلٰه إلاهُوَ). هو - حق. آهو - آوهو. ها. آها. (سن. هو = هي). اهو.
— هوهوا (ل): ث. رڙيي - گهٽ - وٽ ٻڪڙ. "احمد تہ ڪوڙن جي هوهوا ۾ آهي" (جملو).
— هوهوا ۾ هوجن: پنهنجي فخر، وڏائي ۽ تڪبر ۾ رهڻ.
● هوا ۽ هوائون: ث. (ع). واءُ - وايو - باد. ساهه - دم. ڦوڪ - ريح. نفس. هٽ - وڏائي - ڦوندي - آڪڙ - ميٽ. مستي. خواهش نفساني - حرص - هوس - لالچ - طمع - لوب -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

شهوت. ڪامُ آرزو ـ ارمان ـ اشتياق ـ تمنا ـ چاهنا ـ چاهه ـ شوق. ڏاجهُ. موهُ. هلڪي (شيءِ).
ـ هَوابازُ ۽ هَوابازَ: ذ. صفت. جذباتي ـ ڪروڌي ـ غصي ـ خفو. ٻيڙا ـ دُک. عشق ـ موهُ ـ هوا ۾ اڏامندڙ.
ـ هَوا بَدْلائِيُ: هوا جي بدل يا ست ست ڪرڻ.
ـ هَوا پَرَسْتُ ۽ هَوا پَرَسْتَ: ذ. صفت. نفس پرست ـ اندري پوڳ ـ عياش.
ـ هَوا جوُ داپُ: هوا جو زور ـ پريشر.
ـ هَوا جهٽَائِنُ: هوا ڪائڻ ـ ڪلي هوا ڪائڻ.
ـ هَوا خواهُ ۽ هَوا خَواهَ: ذ. صفت ـ پنهنجي مطلب وارو ـ خود غرض ـ خود مطلبي.
ـ هوادارُ ۽ هوادارَ: ذ. صفت. ڪليل هوا وارو ـ هوا جو ـ ڪليل مڪان ـ وائڪو. عياشي ـ حرصي ـ موهي. لالچي. جهڪ وارو.
ـ هَوا ڪائِنُ: ڪليل ميدان ۾ گهمڻ ـ چهل قدمي ڪرڻ ـ ٽهلڻ ـ ڦرڻ ـ هوا خوري ڪرڻ ـ ٻاهر لڪي وڃڻ ـ طبيعت تازي ڪرڻ.
ـ هَوا لَڳَنُ: حالتن ۾ ڦيرو اچڻ ـ زماني ۾ انقلاب اچڻ.
ـ هَوا ماپُ ۽ هَوا ماپَ: ذ. هوا جي ماپڻ جو اوزار ـ ٻرا ميٽر.
ـ هَوا وَ هَوَسُ: ذ. گوشت ۽ شهوت جي خواهش ـ خواهش ـ موهُ ـ حرص ـ هَوَس ـ لالچ. سڪائي ـ ابهودگي ـ ايمان ـ ٽاڻ ـ سڪو هٽُ ـ ڪوڙو ڏيڪ.
ـ هَوائِيُ ۽ هَوائِيُونُ: ث. هوا وارو ـ هوادار ـ هوا جو ـ هوا جهڙي. هلڪي ـ هلڪائي ـ متاچرو ـ هولائي ـ واڙو. تيز ـ تيڪي. آتش بازي جو هڪ قٽاکو (جو هوا ۾ اڏامي). ٻڌل جهاز جو هٿ آيل سامان. گِلا. شڪايت ـ تهمت ـ الزام.
● هَوائِي جَهازُ ۽ هَوائِيُ جَهازَ: ذ. هوا ۾ اڏامندڙ جهاز جو هڪ قسم ـ زوڪٽ.
ـ هَوائِيُ خَبَرَ ۽ هَوائِيُ خَبَرُونُ: ث. هوا جي رستي آيل احوال ـ ريڊيو ۾ ٻڌل خبر. ڪپ شپ ـ ڪَپ ـ ٻي ٻاڙي خبر ـ افواهه.
ـ هَوائِيُ ڏاڇِيُ ۽ هَوائِيُ ڏاڇِيُ: ذ. صفت. موگو ـ ٻي ڏهاڙو ـ ٻي خيال ـ اَلٽرُ.
ـ هَوائِيُ گهوڙِي تهي چَڙهَنُ: تمام تکڙو اڇڻ.
ـ هَوائِيُ وانگُر وَڄَنُ: هوا جهڙو تيز رفتار ٽيڻ ـ ٽيڪو ٽيڻ ـ تيز ٽيڻ. فنا ٽيڻ ـ لاهود ٽيڻ. غائب ٽيڻ.
● هَوارَ: ث. تمام ٿورو ذرو ـ هَوارَ.
● هَوارُ: ث. ان لڪو ذرو ـ ٿورو ذرو ـ هَوَ ـ پِتِڪي ـ ذ رڙي.
● هَوارِ ۽ هَوارُونُ (ل): ث. ڏَپَ ـ ٽوري هڌ ٻوء. ٻاڦ.
● هَوانُو ۽ هَوانا: ذ. هُل ـ آفواهه ـ هَوائو ـ خبر. رپورٽ. انجام.
● هُو ٻَهُو: ظرف. صفت. عين ٻين ـ سُوڌُ ٻُوڌُ ـ انهيءَ جهڙو ـ هم شڪل ـ هم صورت ـ ساڳيو ـ آهڙو.
ـ هُو ٻَهُو هُئَنُ: ساڳي يا جنسي ڳالهه يا شيءِ هئڻ ـ هم جنس يا شڪل هئڻ ـ هڪ جهڙو هئڻ.
● هوُ ٻوُ ۽ هوُ ٻا: ذ. هَنگامَسُ ـ هُل ـ حشر ـ ڏمچر ـ گوڙ ـ گوگيا ـ غوغاءُ ـ وڏو گوڙ.
● هَوُتُ ۽ هَوُتَ: ذ. صفت. محبوب ـ معشوق ـ دوست ـ عاشق ـ مڙس ـ وَرُ ـ پِتارُ. سخي. سهڻو. بهادر. (اسم خاص). بلوچ قوم جي هڪ قبيلي جو نالو ـ آري ۽ پُنهون جي قبيلي جو نالو.
ـ هوُتائِيُ: ذ. صفت. هوت جو اولاد ـ هوت قبيلي مان.
"هوتائي حَمَلَ چئي اٽانگا آٽَلَ"
ـ هَوَتَ جِي هَڏُ هُئَنُ: دوست جي بلي هئڻ ـ محبوب سان گڏ هئڻ.
ـ هوُتَنَ هاڻِيُ: هوتن جي هنيل ـ محبوب جي ماريل ـ محبوب جي عشق ۾ گرفتار ٿيل.
"هُيس هوتن هاڻي نه ته ڪيچي گڏ ۾ ڪهه ۾"
(سر آڏري ـ شاهه).
● هَوُتُ ۽ هُوُتَ: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم (حوت).
● هوتاس ۽ هوتاسَ: ذ. ٻاهه جو سپاڪ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هُوٗتٗ خان جَلَبّاڻِيٗ: اسم خاص. ضلعي نوابشاهہ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● هُوٗتٗ چانڊِيو: اسم خاص. ضلعي ٺرپارڪر ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● هوتَر: صفت. هن جيترو.
● هوتِڪاڻِيٗ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● هوتِڪِيٗ: اسم خاص. ضلعي حيدرآباد ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● هوتمانٗ: اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.
● هوتَن وارِيٗ: اسم خاص. ضلعي ٺرپارڪر ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● هوتِواڻِيٗ: اسم خاص. بلوچ قوم جي هڪ قبيلي جو نالو.
● هُوٗتِواهہ: اسم خاص. ضلعي اپر سنڌ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● هوتٗ وَساڻِ: اسم خاص. ضلعي نوابشاهہ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● هوتو: اسم خاص. سنڌي جي ڏير ۽ ٻنهون جي هڪ ياءِ جو نالو.
● هوتِيرٗ ۽ هوتِيڙَ: ذ. خرزبن.
● هوٽِرو ۽ هوٽِرا: ذ. صفت. حرڪتي بار- ڪيٽائي. بي خيالو- بي ڌيانو- اونڌرو.
- هوٽِرائِيٗ ۽ هوٽِرائِيَونٗ: ث. اونڌرائي- بي خيالي- حرڪت- مسخري.
● هوٽِيٗ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. ضلعي سکر ۾ ديهہ جو نالو.
● هوٽِياٽو: اسم خاص. ٻارڻ جي اوپر طرف هڪ جبل جو نالو.
● هوٽِيوٽا: اسم خاص. ضلعي نوابشاهہ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● هوٽِيڙَ: اسم خاص. ضلعي حيدرآباد ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● هوٽهي: آسري. سبب.
● هوٽ ۽ هوٽُونٗ: ث. ڏندن جو مٽيون يا گو. چپ.

● هوٽهي ٻُڌٗ: حاضر جوابي.
● هُوٗچِرو ۽ هُوٗچِرا: ذ. هُل- گوڙ- غل- غوغاءِ- گوگيا- گوڙ گهمسان.
- هُوٗچِروٽِيٽَنٗ: ٻارن جون دانهون ڪوڪون ٻڌڻ ۾ اچڻ- گوڙ فساد ٿيڻ.
● هوچِڪَنٗ (ڻ): مصدر. هيٺ ٽٽو ڪرڻ- آڇلڻ- ڪيرائڻ. (هوچِڪِيو- هوچِڪِيندو- هوچِڪِيل).
- هوچِڪائِنٗ: ڏاڍيان هيٺ اڇلائڻ.
● هُوٗچانڊو ۽ هُوٗچانڊا: ذ. صفت. تيز رفتار- تِکو.
● هُوٗچَنٗ: مصدر. ڏڪا ڏيڻ. ٽُڏي ٻيهارڻ. (هوچِيو- هوچِيندو- هوچِيل).
● هَوٗدٗ ۽ هَوٗدَ: ذ. حوض- اونهي ڪَنڊ.
● هُوٗدٗ: ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم.
● هودارَنٗ: مصدر. ٻڙيءَ جي رسي ڇِڪڻ. (هودارِيو- هودارِيندو- هودارِيل).
● هودو ۽ هودا: ذ. بناڇيت جي پالکي. آڏاڻي جو ٿهيل ڪاٺ جو خانو.
● هودِيٗ ۽ هودِيُونٗ: ث. پاڻيءَ جي نديءَ ڪڍ. پاڻيءَ جو حوض- آواڙو.
● هوڏَ ۽ هوڏُونٗ: ث. تڪبر- هٺ- وڏائي- واڌ- ضد. شرط- بازي. حجت- هلندي- هٺ ٻڌندي.
"هُئي جنين سين هوڏ سي هنجڙا سپ هلي ويا."
- هوڏاءُ ۽ هوڏاءُ: ذ. صفت. بحث ڪندڙ- هوڏ ڪندڙ- ضد ڪندڙ.
- هوڏائِيتو ۽ هوڏائِيتا: ذ. صفت. هوڏ وارو- ضد ڪندڙ- بحثي- هوڏ جو.
- هوڏائِيٗ: ذ. ڪَنڊ- نيڙائي- هوڏ.
- هوڏ ٻَڌَنٗ: هوڏ هٺڻ- شرط رکڻ- بازي رکڻ. ضد ڪرڻ- جهڳڙو ڪرڻ.
● هوڏ هٺَنٗ: شرط هٺڻ- بازي رکڻ- ضد ڪرڻ.
- هوڏِيٗ ۽ هوڏِيٗ: ذ. صفت. هوڏ رکندڙ- شرط ٻڌندڙ يا هٺندڙ- ضد ڪندڙ- ضدي- نيڙ- نافرمان. هٺيلو- مغرور.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هوڏانهُنُ: ظرف. هوڏنهُون ـ هوڏانهين ـ هوڏنهن ـ هوڏهون ـ هوڏهين ـ هوڏي.
ـ هوڏانهُونُ: ظرف. هوڏانهن ـ هوڏنهين ـ هوڏنهن ـ هوڏهُن ـ هوڏهون ـ هوڏهين ـ هوڏي.
ـ هوڏَ پَرَوُ: ظرف. ٿورپرو ـ ٿورو اڳيان.
ـ هوڏ تانهُونُ: ظرف. ٿورو پَرَپَرو ـ ٿورو اڳيان ـ هوڏپرو ـ هوڏتي.
ـ هوڏَتِيُ: ظرف. هوڏپرو ـ هوڏ تانهون ـ ٿورو اڳپرو ـ ٿورو اڳيان ـ اڳپرو.
ـ هوڏَنهُنُ: ظرف. هوڏانهن ـ هوڏانهون ـ هوڏانهين ـ هوڏهن ـ هوڏهون ـ هوڏهين ـ هوڏي.
ـ هوڏَهُونُ: ظرف. هوڏهن ـ هوڏانهن ـ هوڏانهون ـ هوڏانهين ـ هوڏهن ـ هوڏهون ـ هوڏهين ـ هوڏي.
ـ هوڏَهِنُ: ظرف. هوڏهون ـ هوڏهن ـ هوڏانهن ـ هوڏهون ـ هوڏانهين ـ هوڏنهن ـ هوڏي.
ـ هوڏِي: ظرف. هوڏانهن ـ هوڏهون ـ هوڏهن ـ هوڏهين ـ هوڏانهون ـ هوڏنهين ـ هوڏنهن.
هوڏِڙُ ۽ هوڏِڙا: ذ. صفت. هن جيڏڙو ـ هن جيترو ـ هوڏو. اوڏڙو نڌو.
● هوڏَنُ: مصدر. شرط هڻڻ ـ شرط رکڻ ـ بازي رکڻ. (هوڏيو ـ هوڏبو ـ هوڏيل).
● هوڏوُ ۽ هوڏا: ذ. صفت. هن جيڏو ـ هن جيترو. اوڏو ڏکهو.
● هورَ: ث. هلکڙائي ـ هلکائي.
● هورِ: ث. فال.
ـ هورَ کهتنُ: فالون وجهڻ.
● هورُ، هورَ ۽ هورَ، هورُونُ: ذ. (ع. هول) هورو ـ هُرکُر ـ کڻتي ـ کٽکو ـ ڏڙکو ـ ڊَپُ ـ خوف ـ خطرو. و نڊ ـ وَسوَسو ـ خيال ـ چِرڪ ـ ويچار ـ وَهم ـ آدڪو ـ فکر. گوندر ـ غم. مينهن ـ ارمات. پٽ. (لس).

"هٽي کهونيسين گڏ ڪيو،
ٿيون هوريـن منجهه هـجـن"

(ن ـ ب).
● هوَرُ ۽ هوَرَ: ذ. لاف ـ بناڪ ـ آفواهه ـ ڪوڙي خبر.
ـ هوَرُ هڻڻُ: بناڪ هڻڻ ـ ڊينگ ڏيڻ ـ ڊيڪ ڏيڻ ـ لٻاڙون هڻڻ.
ـ هوَرِيُ ۽ هوَرِيُ: ذ. صفت. بناڪي ـ ڊيڪي ـ لٻاڙي ـ ڪوڙيون ڳالهيون بڏائيندڙ.
● هورا: ث. هورَ ـ فکر ـ ڪٽتي. لوچ پوچ.
ـ هورا ڪورا: ث. لوچ پوچ. فکر ـ ڪٽتي.
● هورائيوُ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم ـ باز.
● هورَنُ هَٽڪَنُ: مصدر. جهلڻ ـ منع ڪرڻ ـ باز آڻڻ.
● هوروُ ۽ هورا: ذ. ڪٽتي ـ ويچار ـ خيال ـ ڳاراڻو. ياد گيرو ـ وطن جي سِڪَ ـ آڪٽنب ـ دل جي آدامن ـ سارَ. هلکو.
● هورِ والا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● هورُ والاُ ۽ هورُ والا: ذ. صفت. ٽرڙو ـ ڦُسلٽيرو ـ فصل ڇٽيرو ـ هلکي دل وارو. هرواتو. گوڙ ڪندڙ ـ اجايو ڳالهائيندڙ. حرڪتي. مسخرو ـ لاندارو.
● هورِ هورِ: ث. جهار يا پکين کي فصل وغيره تان آڌارڻ يا هڪلڻ.
● هورِهيوُ: ذ. باز پکيءَ جو هڪ قسم.
● هورِي: ظرف. آهستي ـ آهستگيءَ سان ـ هَري ـ هوريان ـ ڊيرو ـ مزي سان ـ فرحت سان.
ـ هورِيانُ هورِيانُ: ظرف. آهستي آهستي ـ بتدريج.
ـ هورِي هورِي: آهستگيءَ سان ـ تمام ڊيرو.
● هورِيُ ۽ هورِيُونُ: ث. هندن جو هڪ مشهور ڏڻُ ـ هولي. فکر ـ ڪٽتي ـ يادگيري. هيڪي ـ سُڪِيارُ ـ لوڪ جي لاڀي ڪان آجي. "مال کهڙو ٻار؟ هنيون هورنائون" (گرهوڙي).
محبت ـ سِڪ ـ حُب. (ت).
● هوڙَ ۽ هوڙُونُ: ث. وات ۾ چيڙي وار ڏاڙ جو نالو ـ جنڊ ڏند ـ ڏاڙ ـ ڏهندڙ ڏند.
ـ هوڙَ ڪوسِيُ ڪَرَنُ: ڪجهه ڪائڻ ـ نيرن ڪرڻ. لالچ ملڻ.
ـ هوڙَ هَلائِڻُ: ڪجهه ڪائڻ ـ ڳائڻ شروع ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هوڙَ هيانُ ڏِيڻُ: ڪائي ڇڏڻ ـ ڇوڪائي ڇڏڻ. ڪنهن جو مال هضم ڪري ڇڏڻ.
● هُوڙُ ۽ هُوڙَ: ذ. صفت. تڪڙو ـ آهرو ـ بي صبرو ـ هوڙهه. (ل). هوڏ ـ هٺ ـ غرور ـ تڪبر ـ آڪڙ ـ ٽاڪ ـ اونبر. چُٽڪو ـ لحظو ـ ٽورو ـ معمولي.
ـ هُوڙائِيُ ۽ هُوڙائِيُونُ: ث. تڪڙائي ـ آهرائي ـ هوڙهائي ـ بي صبرائي. (ل)
● هُوڙِپَ ۽ هُوڙَپُونُ: ث. آهرائي ـ اڪرائي ـ پيشقدمي.
ـ هوڙو ۽ هوڙا: ذ. صفت. آهرو ـ هوڙهه ـ ضدي ـ هوڏي. شرط پچائيندڙ. هن جهڙو.
● هوڙاڪَ ۽ هوڙاڪُونُ: ث. (سن. هوڏَ ڪ). هوڙو. ترهو ـ پيڙي. "خوراڪ."
● هوڙارُ: ذ. ڪهوڙي جي ايماري، جو هڪ قسم ـ سرڪير جو هڪ قسم. (ن ـ ب).
● هوڙَنُ: مصدر. هڪلڻ. (ن ـ ب).
● هَوڙو ۽ هَوڙا: ذ. ننڍي پيڙي.
● هُوڙهه ۽ هُوڙهَ: ذ. صفت. تڪڙو ـ جلد باز ـ آهرو ـ بي صبر. تڪڙو ڪم ڪندڙ. جهيڙاڪو ـ ڏنگو. شوخ ـ بي تامل ـ بي وقوف.
ـ هُوڙهائِيُ ۽ هُوڙهائِيُونُ: ث. آهرائي ـ تڪڙائي ـ جلدائي. سڀلائي ـ ٽرڙائي ـ هلڪائي. بي خيالائي.
ـ هُوڙهِيائِيُ ۽ هُوڙهائِيُونُ: ث. تڪڙ ـ آهرائي. ٽرڙائي.
● هُوڙَهَنُ: مصدر. هُڙائڻ ـ هڪلڻ ـ ڪائڻ. (هُوڙِهيون ـ هُوڙِهبو ـ هوڙهيل).
● هُوڙهو ۽ هُوڙها: ذ. ڪاڪ جو ننڍو ٻيلو.
ـ هُوڙِهو ايڪانُ: ذ. پيڙي، جو هڪ قسم.
● هُوڙِيُ ۽ هُوڙِيُونُ (ڪ): ث. پيڙي، جو هڪ قسم.
● هوڙيڪو: اسم خاص. ضلعي ٽنڊوالهيار جو هڪ ڏيهه جو نالو.
● هَوَسُ ۽ هَوَسَ: ذ. لوڀ ـ لالچ ـ حرص ـ موهه ـ خواهش. شهوت. آرزو ـ شوق ـ اشتياق ـ تمنا ـ چاهه ـ ارادو. بدبوءِ ـ خراب ڏ پ.

سڪائي. نانءِ ـ هَٽ. خود غرضي ـ خود مطلبي. هڪ قسم جي چرپائي ـ جُنون. خبط ـ مالِيخوليا ـ ديوانگي.
ـ هَوَسُ ناڪُ ۽ هَوَسُ ناڪَ: ذ. صفت. حريص ـ هوسي ـ ڏنهنجي مرضيءَ وارو ـ وڏ خيالو.
ـ هَوَسِيُ ۽ هَوَسِيُ: ذ. صفت. هوس وارو ـ حريص ـ سَڏڙيو ـ لالچي ـ لوڀي. شهوت پرست.
● هوسِڙِيُ: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.
● هُوسَنُ: مصدر. ٽَڪڻ ـ نه سَهڻ ـ بيڄڻين اکين سان ڏسڻ. ريس ڪرڻ. حسد ڪرڻ ـ سڙڻ ـ ڪامڻ ـ ٻَچڻ ـ اهرڪا ڪرڻ. سَڏ ڪرڻ. (هُوسِيو ـ هُوسِيندو ـ هُوسِيل).
ـ هُوسَ ۽ هُوسُونُ: ث. نه سهڻ واري حالت ـ بدنظر ـ ٽڪ ـ هيس. حسد ـ ڪام ـ ساڙو ـ اهرڪا ـ ٻَچ. ريس. سَڏ. طمع. واتراس ـ هَٻچ. دشمني.
ـ هُوسَ ٽِيڻُ: حسد ٽيڻ. ساڙ ٽيڻ. بدنظر لڳڻ.
ـ هُوسَ ڪَرڻُ: بدنظر ڪرڻ. حسد ڪرڻ ـ ساڙ ڪرڻ.
ـ هُوسَ لَڳَنُ: بدنظر لڳڻ ـ ساڙ لڳڻ ـ حسد لڳڻ.
● هوسينُ: ظرف. هُن تائين ـ هُن هنڌ تائين ـ هوسين تائيُ: هُن هنڌ تائين ـ هوسين تائين.
ـ هوسِينُ تائِينُ: هُن هنڌ تائين ـ هوسين تائي.
ـ هوسِينُ توڙِيُ: هُن هنڌ تائين. هوسين تائين.
ـ هوسِينُ توڙِيُ: هن هنڌ تائين.
● هوشُ ۽ هوشَ: ذ. جاڻ ـ پروڙ ـ چاڻپ. عقل ـ سمجهه ـ ذهن ـ فهم ـ هُڏي ـ دانش ـ سُرت ـ گيان ـ سُڌ. علم ـ معلومات ـ واقفيت ـ آگاهي. هوشياري ـ دانائي.
ـ هوشُ اچَنُ: سُرت اچڻ ـ حواس ٿاهه ٽيڻ ـ هوشيار ٽيڻ ـ سنياڻو. بيهوشي دور ٽيڻ ـ غنودگي رفع ٿيڻ.
ـ هوشُ آڏامَنُ: بي عقل ٽيڻ ـ مت وڃڻ.
ـ هوشائِتو ۽ هوشائتا: ذ. صفت. هوش وارو ـ سُرتيو ـ عقلمند ـ چاڙو ـ هوشيار.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هوش جاءِ آڇڻ: ڏيان برابر ٿيڻ ـ حواس پوري جاءِ تي اچڻ.

ـ هوشُ حَيْرانُ ٿيڻُ: وائڙو ٿيڻ ـ تعجب ۾ ٻڏجي وڃڻ ـ عجب کائڻ ـ عبرت حاصل ٿيڻ ـ حيرت ۾ اچڻ. وجد ۾ اچي وڃڻ ـ ڪيفيت طاري ٿيڻ.

ـ هوشَ ۾ آڇڻُ: سمجهه وارو ٿيڻ ـ هوشيار ٿيڻ.

ـ هوشمَنْدُ ~ هوشمَنْدَ: ذ. صفت. هوشور ـ هوش وارو ـ سُرت وارو ـ عقلمند ـ ذهين ـ سمجهو ـ سياڻو ـ ڏاهو.

ـ هوشمَنْدِي ~ هوشمَنْدِيُون: ث. چالاڪي ـ ڏاهپ ـ سياڻپ ـ عقلمندي.

ـ هوشناڪُ ~ هوشناڪَ: ذ. صفت. هوشوَر ـ هوشيار ـ هوش وارو ـ سمجهو ـ عقلمند ـ ڏاهو ـ سياڻو.

ـ هوشناڪِي ~ هوشناڪِيُونُ: ث. هوشياري ـ سمجهه ـ دانائي ـ سُرتائي ـ عقلمندي. چالاڪي ـ ڏاهپ. ڏيان ڏرڻ واري حالت.

ـ هوشوَرُ ~ هوشوَرَ: ذ. صفت. هوش وارو ـ سُرت وارو ـ هوشمند ـ سمجهو.

ـ هوشيارُ ~ هوشيارَ: ذ. صفت. هوشمند ـ هوش وارو ـ هوشوَرُ. سجاڳ.

ـ هوشيارِيُ ~ هوشيارِيُون: ث. سُرتائي ـ دانائي ـ هُشياري. چالاڪي. سجاڳي.

● هُوڪَ ~ هُوڪُونُ: ث. جانور جي رڙ ـ ڪڪوڙ ـ دانهن ـ ڪُوڪَ. گهوڑيي جو هوڪو ـ اوچتي دانهن. حملي جو آواز. سُورُ ـ درد ـ سُوڄ ـ غلبو. حسد. مشهوري ـ هاڪ ـ نالو. گوڙ گهمسان.

● هُوڪَ ~ هُوڪُونُ: ث. حسد ـ بغض.

● هُوڪارَنُ: مصدر. ديده دانسته ـ سيکارڻ ـ ڪاهڻ ـ اڇي وڏڻ ـ مال ڪاهي اڇي وڏڻ ـ ڏاڏياڻ هڪلڻ (مال ڪي). سوڙ ڪي سڏ ڪرڻ ـ وڏو آواز ڪرڻ ـ نعرو هڻڻ ـ ٻولائڻ ـ چٽلينج ڏيڻ. (هوڪاريو ـ هوڪاريندو ـ هوڪاريل).

ـ هوڪاراهِينُ: خوشين ۾ ـ مزي ۾.

ـ هوڪارَنُ ۾ هُئَنُ: هلڪل خوش ـ تندرست هئڻ. مزي ۾ هئڻ. ڏوڻ ۾ هئڻ.

ـ هوڪارو ~ هوڪارا: ذ. رڙ ـ دانهن ـ ڪُوڪ. وڏي سَڏ آواز. ڪاهه. فرصت. مزو.

ـ هوڪاري هَلَنُ: ٻولائي هلڻ ـ لعرو هڻي هلڻ ـ همت سان هلڻ جو عزم ڪرڻ. ڪاهي هلڻ.

ـ هوڪِرو ~ هوڪِرا: ذ. وڏو آواز ـ رڙ ـ هُل ـ هنگامو ـ وڏو گوڙ. مشهوري. ذڪر ڪرڻ واري حالت.

● هوڪو ~ هوڪا: ذ. ڏڪو. آواز ـ دانهن ـ رڙ. "هٿيءَ سارو هوڪو ڏيئ" (چوٽي).

ـ هوڪائِيُ ~ هوڪائِيُ: ذ. صفت. هوڪو ڏيندڙ ـ رڙ ڪندڙ.

ـ هوڪوَ ٻَڌِجِيُ وَڃَنُ: نالو ٿيڻ ـ شهرت ٿيڻ ـ هرجا مشهور ٿيڻ. سڪو جمڻ.

ـ هوڪوُ ڏِيَنُ: پڙهو ڏيڻ ـ مَنادي ڪرائڻ ـ ٻُڌاڻو ڪرڻ.

● هوگِيا (ل): ذ. گوڙ ـ هُل ـ شور ـ گهمسان.

● هَوَلُ ~ هولَ: ذ. (ع). خوف ـ ڊپ ـ هراس ـ ڈهڪاءُ ـ ڈَرُ ـ دهشت ـ هيبت ـ پڏ ـ خطرو ـ انديشو.

"اچي عمرڪوٽ ۾ هنڙي ٿيئم هولُ"
(منڌار).

سوداءُ ـ اضطراب ـ اضطرار ـ گهبراهٽ. موت ـ ڪالُ ـ اجلُ. ٽوپ ـ لوهه يا رُڪ جي ٽوپي (جا جنگ مهل پائجي). پريشاني ـ فڪر. حرص. "توکي تہ ڪاڏي جو هول لڳو پيو آهي" (جملو).

ـ هولُ آڇنُ: خوف معلوم ٿيڻ ـ پڏ لڳڻ ـ ڊپ ٿيڻ ـ دهشت اچڻ. ڳڻتي ٿيڻ ـ ڳاراڻو ٿيڻ. مونجهه ٿيڻ.

ـ هَوَلُ ٿيئَنُ: سوداءُ ٿيڻ ـ ڳڻتي ٿيڻ ـ فڪر ٿيڻ.

ـ هَوَلِناڪُ ~ هَوَلِناڪَ: ذ. صفت. خوفائتو ـ خوفناڪ ـ ڊپ جهڙو ـ خطرناڪ ـ دهشت وارو ـ هيبتناڪ ـ ڊيجارينڊڙ.

● هُولِ ~ هُولُونُ (ل): ث. ڪاهه ـ حملو ـ جُلهه ـ رومڙ.

"ڪهڙي هيسيل ڪندو هُولِ
ڏاوڙن تي ڏيرو ڏول"
(جام خاڻ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هُولَرُ ۽ هُولَرَ: ذ. خطري جي گهنٽي. رڙ - دانهن.

● هولِڙو ۽ هولِڙا: ذ. صفت. بلڪل تازو - لٽيُون.

● هُولِڪا: اسم خاص. هولي جي ديوي - هولِي ديوي.

● هولو ۽ هولا (ک - ث): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم. گيرو. ڪبوتر. ٻيماريءَ جو هڪ قسم (سهڪي ٿيڻ گهوڙي يا ڍڳيءَ کي). (ن - ب).

● هولِيُ ۽ هولِيُون: ث. هندن جو هڪ مشهور ڏڻ. تماشو - رؤنشو. عيش عشرت.

"شيشي شوق شراب جي ان هولِيءَ ۾ هوندين."
(سگهڙ)

خوشي. گوڙ گهمسان. ڪٽيءَ جو ڪاهت.

"ائٽي پهر اندر ۾ هيڏڙي ۾ هولي."
(بيدل)

رانگ چٽڪار - اجائي خون هار - خونريزي - هوري. هاڪار. ڪاٽي. اها مينهن جنهن جو هڪ سڳ هيٺ ۽ هڪ متي هجي. گيري.

- هولِيءَ جو پڙُوو: ذ. صفت. هولي جي ڏينهن ٻڌايل مسخرو.

- هولِيءَ جو نارِيلُ ٽِيٽَنُ: آتاولو ٽيڻ.

- هولِيُ ڪري هٽَنُ: همت سان تيز تڪڙو هلڻ.

"هولي ڪري هٽل، ڪمرون موڙ ۾ ڪرها."
(ڪنيات - خانزئي)

- هولِيُ لائِنُ: ڪُلي دل سان خيرات ڏيڻ.

- هولِيرو: گوڙ گهمسان - هٽل - شور - غوغاءُ.

- هولِيڙُو: ذ. شور - گوڙ - هٽل. ٺيڪاري - خواري - بدنامي.

- هولِيُ هولِيُ: آٽ کي چيڙڻ ۽ وهڻ جو لفظ.

● هُوُمُ: ث. (سن. هوم). باهه ۾ گيهه پارڻ جي هندڪي رسم - هوم.

● هُونُ: حرف ندا. (سن. آهَمُ). هونگ - اٽ کي هڪلڻ جو آواز. آڳ - مان. مغروريءَ مان. ڪنڌ ڦيرائڻ تہ "هون" - ها - هائو - ابا. جي ها - ايهين. طعني يا ٺولي طور هون ڪرڻ واري حالت.

- هُونُ هُونُ: آٽ کي هڪلڻ جو آواز.

● هُونِ: هُنجِ.

"هونڊن متي هُونِ لاڳاها لطيف چئي."
(شاهه)

● هُونچَڻُ: مصدر. ٻڌڻ. (هونچيو - هونچيندو - هونچيل).

● هونچو ڪَرڻُ: مانيءَ نہ ڪائڻ فقط ميوات کائڻ.

● هُونڊَ ۽ هُونڊُونُ: ث. هڻڻ واري حالت - ملڪيت - ٻڌسو - دولت. (ضد. اٽ هوند). طاقت - زور. ذريعو - وسيلو. (حرف جملو). جيڪر - شايد.

● هُونڊِ ۽ هُونڊُونُ: ث. ملڪيت - سمايا - ناڻو - دولت. گهرج.

- هُونڊِ تي هُونڪَرَ ڏِيَنُ: پڇندي سارو هلڻ.

- هُونڊِ سارو هلَنُ: پڇندي سارو هلڻ - طاقت آهر هلڻ.

- هُونڊِ نہ شُڪُرُ: نہ هڙ نہ حاصل - نہ پلئہ نہ پاند - بي ڪارو - بي فائدو. ڪجهہ ۽ حاصل نہ ٿيڻ واري حالت.

- هُونڊِ نہ شُڪُرُ هُنڌُ: ڪجهہ ۽ فائدو نہ ملڻ - لکي هڙ نڪي حاصل ٿيڻ.

- هُونڊو ۽ هُونڊُو: ذ. هڻڻ واري حالت - هوند - موجودات - شاهوڪاري - اميري - دنيا - دولت - ملڪيت.

- هُونڊِ وارو ۽ هُونڊَ وارا: ذ. صفت. ٻڌسي وارو - ملڪيت وارو - دولتمند - شاهوڪار - مُتَمَوّل.

- هُونڊِ وارو هُنڌُ: هلندي ۽ وارو هڻڻ - شاهوڪار هڻڻ.

● هُومِينُ: اهنڪار - خودي - پاڻپاڻو - آڳ.

"هي نہ رتي جيترو هومين ريک رال."
(سامي)

● هَوَنُ ۽ هَوَنَ: باهہ ۾ گيهہ پارڻ جي هڪ هندڪي رسم - هوم.

● هُونُ: حرف ندا. (سن. آهَمُ). هونگ - اٽ کي هڪلڻ جو آواز. آڳ - مان. مغروريءَ مان. ڪنڌ ڦيرائڻ تہ "هون" - ها - هائو - ابا. جي ها - ايهين. طعني يا ٺولي طور هون ڪرڻ واري حالت.

- هُونُ هُونُ: آٽ کي هڪلڻ جو آواز.

● هُونِ: هُنجِ.

"هونڊن متي هُونِ لاڳاها لطيف چئي."
(شاهه)

● هُونچَڻُ: مصدر. ٻڌڻ. (هونچيو - هونچيندو - هونچيل).

● هونچو ڪَرڻُ: مانيءَ نہ ڪائڻ فقط ميوات کائڻ.

● هُونڊَ ۽ هُونڊُونُ: ث. هڻڻ واري حالت - ملڪيت - ٻڌسو - دولت. (ضد. اٽ هوند). طاقت - زور. ذريعو - وسيلو. (حرف جملو). جيڪر - شايد.

● هُونڊِ ۽ هُونڊُونُ: ث. ملڪيت - سمايا - ناڻو - دولت. گهرج.

- هُونڊِ تي هُونڪَرَ ڏِيَنُ: پڇندي سارو هلڻ.

- هُونڊِ سارو هلَنُ: پڇندي سارو هلڻ - طاقت آهر هلڻ.

- هُونڊِ نہ شُڪُرُ: نہ هڙ نہ حاصل - نہ پلئہ نہ پاند - بي ڪارو - بي فائدو. ڪجهہ ۽ حاصل نہ ٿيڻ واري حالت.

- هُونڊِ نہ شُڪُرُ هُنڌُ: ڪجهہ ۽ فائدو نہ ملڻ - لکي هڙ نڪي حاصل ٿيڻ.

- هُونڊو ۽ هُونڊُو: ذ. هڻڻ واري حالت - هوند - موجودات - شاهوڪاري - اميري - دنيا - دولت - ملڪيت.

- هُونڊِ وارو ۽ هُونڊَ وارا: ذ. صفت. ٻڌسي وارو - ملڪيت وارو - دولتمند - شاهوڪار - مُتَمَوّل.

- هُونڊِ وارو هُنڌُ: هلندي ۽ وارو هڻڻ - شاهوڪار هڻڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هُونڊِڙا: هوندڪان. هستي ڪان ـ وجود ڪان.
ـ هُونڊِي سُونڊِي: مال ملڪيت، اسباب، ٽپڙ ٽاڙي، موجود هوندي ـ حاضر هوندي.
ـ هُونڊِي راتِ: رات جي هوندي.
ـ هُونڊِي وارو: ذ. صفت. ملڪيت وارو ـ هوند وارو.
● هُونڊَر ۽ هُونڊَرون: ث. ڪُٽي جو هڪ قسم (آنڊِي ڪُٽي).
● هُونسِ ۽ هُونسُون: ث. خوشي.
● هُونسِيجَڻُ: مصدر. ٽڪجڻ. آپ ساهيءَ ۾ پرجڻ.
ـ هُونسِيجِيُ پَوَڻُ: ٽڪجي پوڻ. آپ ساهيءَ ۾ پرجي وڃڻ.
● هُونسِروُ ۽ هُونسِرا: ذ. شوق ـ چاهه ـ ذوق. سمجهه ـ خيال.
● هُونڪَڻُ: مصدر. ستهڪڻ. جانور جو ڪنگهڻ. (هُونڪيو ـ هُونڪيندو ـ هُونڪيل).
● هُونڪَڻ ۽ هُونڪُون: ث. هونگار ـ هونگارو ـ هون جو آواز ـ بنا ڳالهائڻ جي آواز. هوشياريءَ سان ٻڌڻ جي نيشاني. ڪهڙو ڪوڙ. هاڻ جي ڳالهه. برسات ۾ ڏٺن جي وهڪري جي هونگ. ڪُنيڪو.
ـ هُونڪا يا هُونڪُون ڏِيَڻُ: هُونگارُون ڪرڻ ـ وهت ڪي تِکي هڪلڻ لاءِ آواز ڪرڻ ـ تڙيون ڏيئي هلائڻ.
● هُونڪارَڻُ: مصدر. آڻن يا مال کي هڪلڻ لاءِ آواز ڪرڻ ـ هُون هُون ڪرڻ ـ هونگر ڏيڻ. ها يا هاڻو چوڻ. (هونگاريو ـ هونگاريندو ـ هونگاريل).
ـ هُونڪارَ ۽ هُونڪارُون: ث. هُونڪ ـ هونگارو ـ هُونگر ـ هُون جو آواز. هوش سان ٻڌڻ جي نيشاني. مال ڪاهڻ جو آواز.
ـ هُونڪارو: ذ. هُونڪ ـ هونگار ـ هونگر ـ هُون جو آواز. هوشياريءَ سان ٻڌڻ جي نيشاني. ڳائڻ جي اصطلاح موجب، هيٺين آواز ۾ جهونگار.
ـ هُونڪارُ جهلائيڻُ: بيت ڏيندڙ جي ٻڌاڙي يا شروعات "ها" سان ڏکهي "ها" ملائي سُر جهلائڻ.
ـ هُونڪارو هَٿَڻُ: بيهوشيءَ ۾ ساهه کڻڻ. ڳهري نيند ۾ ساهه کڻڻ.
ـ هُونڪارِي پائِيُ ٽِيَڻُ: مدد ڪرڻ. سُر جهلائو ٽيڻ.
ـ هُونڪَرَ ۽ هُونڪَرُون: ث. هُون جو آواز ـ هُونگ ـ هُونگارو ـ هُونگار. هڪل. مال کي هڪلڻ جو آواز.
ـ هُونڪَرَ پائِيُ ٽِيَڻُ: فساد وڌائڻ ۾ مدد ڪرڻ.
● هُونڪِرانُ، هُونڪِرُونُ ڏِيَڻُ: اي هوشيءَ ۾ آواز ڪرڻ ـ گهري نند ۾ آواز ڪرڻ. مال کي هڪلڻ.
● هُونڪَرُ: ذ. هڪ قسم جو پکي ـ فصلپٽيري جو قسم. (ڊاڪٽر دائود پوٽو).
● هُونڪِڙِيُ ۽ هُونڪِڙِيُونُ: ث. اي سمجهه نندڙي ٻار جو آواز ـ ٻار جي ڳالهائڻ جي ابتدائي ڪوشش.
ـ هُونڪِڙِيُون ڏِيَڻُ: نندڙي ٻار جو آواز ڪرڻ ـ نندڙي ٻار جو ڪِلڻ لڳڻ ـ نندڙي ٻار جون هڪلون ڏيڻ.
● هُونُ هُونُ: جيءُ جيءُ ـ هاڻو هاڻو.
● هُونهَٽِينُ: ظرف. هُونهِين ـ اي حالت ۾ ـ اوهيئين.
ـ هُونهِينُ: اِهڙين ـ مفت. اجايو.
"هاري ڪَن هونهين رِءِ سَهَر سَڏ ون ڪريون" (سر آهري ـ شاهه).
● هُونَ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.
● هُونُ: ذ. هوونهار ـ تقدير ـ قسمت ـ پاڻ ـ لکيو ـ پاوي ـ الڪ.
● هو وَنهارُ: ذ. تقدير ـ قسمت ـ هُونُ. پاوي.
● هو وَڻِيُ: اسم خاص. ضلعي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هوهَ موهَ (ث): ث. سڪ ساڻ ـ پيار پري.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هوهَ موهَ ٹيڻ: سڪ سانت ٹيڻ.

● هوءِ: (نِدا). حيرت جو آواز ـ هاءِ ـ هاءِ هاءِ ـ افسوس. هاڪار. تعريف. هُجي ـ هُجي هتا ـ هُني.

ـ هوءِ هوءِ ڪرَڻُ: روئڻ پِٽڻ. افسوس ڪرڻ ـ ارمان ڪرڻ.

ـ هوڻِي: رڙيون ـ دانهون. هُو.

ـ هوڻِي هڻڻُ: رڙيون ڪرڻ ـ دانهون ڪرڻ.

● هُوءَ: ضمير. هُوءُ ـ پَرِيان واري.

● هُوءِ: ث. سُونهن ـ سوپيا. هٺ ـ وڏائي ـ فخر. يادگيري. لڳو لڳ آواز ـ هُل ـ غوغاءُ.

"هدايت جي هوءِ ۾ چڱيو ٽون چانگار".

(ف. ہوء) خوشبوءِ ـ سُڳنڌ.

● هوئِيڙَ ۽ هوئِيڙُون: ث. بدنامي ـ ڪارنهن جو ٽيڪو.

ـ هوئِيڙَ هوئِيڙَ ڪَرڻُ: بدنام ڪرڻ.

● هَويدا: ظرف. ظاهر ـ پڌرو.

● هِنا: اسم خاص. ڏوڀين جي هڪ ذات جو نالو. هڪ ذات جو نالو.

"هِنا موجي مون چيو هو پرت لنگهي ٽيا پار."

● هَهِڙو: ضمير. هِن جهڙو ـ اِهڙو.

ـ هَهِڙو تَهِڙو: ذ. صفت. غصي ۾ آزادگيءَ جي موقعي تي ڪنهن جي حق ۾ بجاءِ گار جي استعمال ٿيندڙ لفظ ـ سِفلو ـ ڪمينو ـ ڀاجي.

● هُنَڙو: ضمير. هُن جهڙو ـ اُنهين جهڙو.

● هَهو ۽ هَها: ذ. ڪلهي جي ڦٽي ۾ ٻيل سور. بدن جو هڪ عضو.

● هِڀا: ظرف. هِتان ـ هِتان.

ـ هِڀا: ظرف. هِتان ـ هِڀا.

ـ هِڀائين: ظرف. هتائين.

● هُنَان: ظرف. انهي هنڌ ـ انهي جڳهه ـ انهي هنڌ ڪان.

ـ هَٿِيٻَتَ ۽ هَٿِيٻتون: ث. خوف ـ ڊڄ ـ ڏر ـ ڏهڪاءُ ـ ڊيڄڙو ـ ڊپ.

ـ هٿِيٻتاڪ ۽ هَٿِيٻتاڪَ: ذ. صفت. خوفائتو ـ ڊيڄاريندڙ ـ خون جهڙو ـ خوفناڪ ـ ڊپائتو.

● هَٿِيٻَت ڀِڪو: اسم خاص. ضلعي اپر سنڌ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● هَٿِيٻَتَ ڪَٽِڇو: اسم خاص. ضلعي اپر سنڌ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● هَٿِيٻَتاڻِيَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● هَٿِيجَهاڻِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● هَٿِيدو: اسم خاص. ضلعي ٺٽاڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● هَٿِيدوسُ ۽ هَٿِيدوسَ: ذ. هائي دوس ـ دانهن ـ رڙ ـ ڪوڪ ـ ڪهوڙا ڪهوڙا ـ هاءِ ڪهوڙا ـ هُل ـ هَنبس. ظلم ـ استبداد.

● هَٿِيڙِي: ث. آڻ جي پاڪڙي جو هڪ قسم.

● هَٿِيڙَ ۽ هَٿِيڙون: ث. (سن. هٿردار = هَٿِيڙَ). پسارڪي وڪر جو هڪ قسم (پاڇيءَ ۾ ڪم ايندڙ) ـ هَلدي ـ زرد چوب ـ ويڙهر.

ـ هَٿِيڙائُون: ذ. صفت. هيڙ جي رنگ جهڙو ـ هٿيڙو.

ـ هَٿِيڙو ۽ هَٿِيڙا: ذ. صفت. هيڙ جي رنگ جهڙو ـ پيلو ـ زرد و ـ هَٿِيڙائون ـ پيلاڻ تي (ث. هَٿِيڙِي ۽ هَٿِيڙيُون).

● هَٿِيڙِي: اسم خاص. ضلعي ٺٽاڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● هُنَڙو ۽ هُنَڙا: ذ. هُنو ـ هيڙو ـ هيو ـ هو.

● هَنبِ ڪَٽِبِ: ذ. ڪوڙ ـ ڪهمسان ـ لڙ ـ هُل ـ شور.

● هِيڻُ: ظرف. اينهين ـ انهي نموني. هِيڻن ها ـ هجن ها.

● هُنڻُ: ظرف. انهي نموني. هوءِ.

● هُنڻُ: مصدر. (پرا. هوڻيو. سن. پُو = (تي). هڻڻ). ٿيڻ. رهڻ. جمڻ ـ پيدا ٿيڻ. ويجهو ٿيڻ. ٿابت ٿيڻ. جيئڻ. (هو ـ هوندو ـ هُئل). (ث). هُوڻ ـ هوونهار ـ تقدير ـ قسمت. هٺ ـ خودي ـ اهنڪار. وجود ـ هستي ـ اود. "هيڪر هُڻ ڇڏ."

ـ هُنڻِي ۽ هُنڻِيُون: ث. ٿيڻي. قسمت ـ پاڳ ـ بخت ـ تقدير ـ نصيب.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هٹيءُ سڏڻ پُوريءَ سوهيڻيءُ: وعدي جي وفائي. (سهڻي ـ شاهه)

● هٹو: ذ. ٻيءَ جي ڀڻ ـ هٿو.

● هٹُوءُ مٹُو: ماٺو چيٽو ـ ٻکي ٻکڻ. خاموشي ـ آمدورفت بند ٿيڻ واري حالت.

ـ هٹوءُ مٹوءُ ٿَرَڻُ: آمد ورفت بند ٿيڻ ـ خاموشي هڻڻ ـ ماٺو چيٽو ٻنهنجي جاءِ يڪجاءِ ٿيڻ ـ هازر بند ٿيڻ. لڙ بند ٿيڻ. اڪيلائي ٿيڻ. سنجهو لنگهڻ. پهريون پهر رات جو گذرڻ.

● هٹُونُ ۽ هٹانُ: ذ. (پرا. هٹَتَم. سن. هِردَيَ = هٹُيُون) هٹيون ـ هٹياءُ ـ دل ـ هَردو ـ مَنُ.

ـ هٹهين جوءُ آلڏوءُ: دل جو انڌو ـ بي سمجهه ـ ڪُند ذهن ـ بي عقل ـ جاهل.

ـ هٹهين سانُ هلڻُ: ڏسي وائسي هلڻ ـ سوچي سمجهي هلڻ. خوشيءَ سان بند ڪرڻ.

● هٹهي: نِدا. هاءَ ـ ڪهوڙا ـ هاءِ هاءِ.

ـ هٹهي هٹهي: ندا. هاءِ هاءِ ـ ڪهوڙا ڪهوڙا.

● هٹيءُ: ث. ڊپ ـ خوف ـ ڏهڪار. "هٹيءُ هڏ".

ـ هٹيءُ تهي تٹيءُ: يڪدم ـ آمالڪ ـ بنا دير ـ هڪدم.

ـ هٹيءُ مٹيءُ: گوڙ ـ آواز ـ شور ـ گهمسان.

● هي: نِدا. (سن. هٹي) ڏڪار سان ڪيل سڏ ـ اڙي ـ اي.

● هيَ: نِدا. افسوس ـ هاءِ.

● هيءُ: ث. ضمير. ويجهڙائيءَ واري ـ نزديڪ.

● هيا: جلدي.

"هِتان هليو ويندين تون هيا هيڪلو".

ڪنڪايل. هلِيا ـ هيڏانهن آءُ.

ـ هيا هيا: (حيا حيا) جلد. (ڪ). هلِيا هلِيا.

● هيار (ل): ذ. هيلُ ـ هن سال. "هيار فصل نه ٿيو آهي" (جملو).

● هيوَ: توهان وٽ هئي.

● هيانچوءُ ۽ هيانچا: ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم ـ پيٽ ۾ وڏي ويل تيلي ـ پرهالُ.

● هيانوءُ ۽ هيانوَ: ذ. دل ـ مَنُ ـ هٹيون.

ـ هيانوءُ تهي ڪُنجا هُجَنُ: حافظو له هجڻ ـ يادگيري له رهڻ.

ـ هيانوءُ تهي مُڪَ ڏَرَنُ: تڪليف پهچائڻ ـ ايذاءُ رسائڻ ـ ساڙ ڏيڻ ـ ڏنجها ڏيڻ.

ـ هيانوءُ جوءُ ڳَروءُ ٽيٽَنُ: هردهار ٽيڻ ـ ڳالهه تي ڏَڪ ڪرڻ.

ـ هيانوءُ جهلَ ڪَتَرَنُ: نيرڻ ڪرڻ ـ ٽورو ڪائڻ ـ به ٽي ڏڪمان ڪائڻ.

ـ هيانوءُ سڙَنُ: ڏڪ ٿيڻ ـ ارمان ٿيڻ ـ غم ٿيڻ.

ـ هيانوءُ ڪهيلِجَنُ: صدمون پهچڻ ـ تڪليف محسوس ڪرڻ ـ ڪهاءُ اچڻ.

ـ هيانوءُ ۾ چُهٹنبِدِيءُ پَوَنُ: تڪليف محسوس ڪرڻ ـ درد رسڻ.

ـ هيانوءُ ۾ ڪنڈَ وِجهَنُ: آلڪو ٽي ٻهڻ ـ نڪر ٿيڻ ـ انديشو ٿيڻ.

ـ هيانهءَ ۽ هيانهءَ: ذ. هيٽيون ـ دل ـ جگر ـ هَردو.

ـ هيانهءَ تهي مُڪَ ڏَرَنُ: ساڙ ڏيارڻ.

ـ هيانٽوءُ ۽ هيانٽا: ذ. صفت. بهادر ـ پهلوان ـ طاقت وَرُ.

ـ هيانٽيتُ ۽ هيانٽيتَ: ذ. صفت. سورهيه ـ بهادر ـ دلير ـ سورمو ـ وڏي چاتيءَ وارو ـ وڏي هيانهءَ وارو.

● هيانُ ۽ هيانَ: ذ. انومان ـ سڪ ـ دليل.

● هَيُبَتَ ۽ هَيُبَتُونُ: ث. (ع). خوف ـ دهشت ـ پَڏو ـ ڊپ ـ ڏَرُ ـ خطرو ـ ڏهڪاءُ ـ رُعب ـ ڏاڪو ـ ڏاڪ.

ـ هَيُبَتناڪُ ۽ هَيُبَتناڪَ: ذ. صفت ـ خوفناڪ ـ ڊپ وارو ـ دهشتناڪ ـ پَوائتو ـ ڏهڪاءُ وارو ـ پَيانڪ.

ـ هَيُبَتُ هُلُ: ڏهڪار ـ تمام گهڻو گوڙ ـ غوغاءُ ـ قيامت جو ڏينهن.

ـ هَيُبَتِيءُ: ذ. صفت. هيبتناڪ ـ خوفناڪ.

● هَيُبَرَ ۽ هَيُبَرُونُ: ث. هڙ ٻڙ ـ تڪڙ ڦڪڙ ـ وٽ پڪڙ ـ جلدي ـ سيکهه ـ جلدائي ـ تعجيل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هَيْبِرائِنُ: مصدر. تکڙ ڪرڻ ـ جهٽ ڪرڻ ـ سيکهه ڪرڻ. (هَيْبِرائِيو ـ هَيْبِرائِيندو ـ هَيْبِرائيل).

ـ هَيْبِرائِيُ ۽ هَيْبِرائِيُونُ: ث. تکڙ ـ جلدي ـ هيبر.

● هيْبِيڙو ۽ هيْبِيڙا: ذ. گوڙ ـ هل ـ فساد.

● هَيْبِيڙتو ۽ هَيْبِيڙتا: ذ. گوڙ ـ هل ـ فساد. جهيڙو ـ جهڳڙو.

● هيْبُو ۽ هيْبا: ذ. گوڙ ـ جهيڙو ـ فساد.

ـ هيْبو هُنُ: گوڙ مچائڻ.

● هَئَت: ذ. آڪاسي نروار ـ تارن جو علم ـ علم النجوم.

ـ هَيْئَتْدانُ ۽ هَيْئَتْدانَ: ذ. صفت. آسمانن ۽ تارن جو علم ڄاڻندڙ ـ علم النجوم جو واقف.

● هيْتُ ۽ هيْتَ: ذ. صفت. واقف ـ ڄاڻو. (ذ). پريم ـ پيار ـ قرب. (ث).

ـ هيتو ۽ هيْتا: ذ. صفت. سڃاڻو ـ ڄاڻو ـ واقفڪار.

● هيتِرو ۽ هيتِرا: ذ. ضمير. هن جيترو ـ هن جيترو مقدار.

ـ هيترو سارو ۽ هيترا سارا: ذ. حد ڪان وڌيڪ ـ گهڻو ـ مقرر وزن ڪان زياده.

● هَيْتِيُ ۽ هَيْتِيُونُ: ث. هڪ ماڻهو جي ويهڻ لاءِ ڪاٺ جو ٿهيل اوٿي پاڪڙو. پلان.

● هيٺ: ظرف. تري پر ـ هيلان ـ زير ـ هيٺيون (ياگو) ـ تحت ـ پست ـ پَٿ تي. نديو ـ سفلو ـ ڪمينو ـ گهٽ ـ پوئتي.

ـ هيٺارُ ۽ هيٺارُونُ: ث. هيٺاڻ ـ هيٺاهين.

ـ هيٺانُ: ظرف. هيٺ ڪان ـ تري ڪان ـ تران.

ـ هيٺانُ پَوَڻُ: زير ٿيڻ.

ـ هيٺان هَئِيُ ڏَڪَ هَئَتُ: نرسي ڏيڪاري وڃڻ.

ـ هيٺانُ هِيَلُ: ذ. صفت. زير ٿيل ـ ڪمايل ـ ڪاڏل.

ـ هيٺانهُونُ ۽ هيٺانهانُ: ذ. صفت. هيٺاڻون ـ هيٺيون ـ هيٺ تي ـ هيٺ وارو.

ـ هيٺانُ ۽ هيٺاڻُونُ: ث. هيٺاهين ـ هيٺنار ـ هيٺواري ـ هيٺائين.

ـ هيٺاهِينُ ۽ هيٺاهِيُونُ: ث. هيٺائين ـ هيٺاڻ ـ هيٺ وارو ميدان ـ آڻت ـ نشيب ـ لاهي ـ جهڪائي. لڙت ـ نياز ـ جهڪ.

● هيٺاهِينُ ولَڙُ: لڙت ڪرڻ ـ نياز ڪرڻ.

ـ هيٺاڻُونُ ۽ هيٺاڻانُ: ذ. صفت. هيٺاهون ـ هيٺيون ـ هيٺ وارو ـ تري وارو. (ظرف). هيٺ پرو ـ هيٺ تي ـ هيٺان.

ـ هيٺائُونُ ستّائُونُ: ذ. صفت. اڻ سڌ ريل ـ ناهموار ـ هيٺ ٿيل.

ـ هيٺائِينُ ۽ هيٺائِيُونُ: ث. هيٺاهين ـ هيٺاڻ ـ هيٺ واري.

ـ هيٺائِينُ ستّائِينُ: ث. هيٺاڻ ستّاڻ. جهڪاڻ.

ـ هيٺ پَرو: ظرف. هيٺ تي ـ هيٺاڻون ـ هيٺائين وارو ـ ٻورو هيٺ. اڳيرو.

ـ هيٺتانهُونُ: ظرف. هيٺ پرو ـ هيٺائون ـ هيٺ تي.

ـ هيٺ تي: ظرف. هيٺ پرو ـ هيٺانهون ـ هيٺائون ـ هيٺيون ـ هيٺيان. هيٺين پاسي ڏانهن ـ ڏڙ تي ـ هدن جي هيٺين پاسي تي.

ـ هيٺ جو ڪَهَڙو: سٽ يا گوڏ وغيره.

ـ هيٺ لَهَنُ: هيٺ اچڻ. پوئتي اچڻ.

ـ هيٺ ستّانهِينُ گَڙهَڙُ: ناهموار ـ اڻ سڌ ريل.

ـ هيٺ ستّ جي خبر نہ هُئَنُ: اڪهور لڌ پر هڻڻ ـ تمام غافل هڻڻ. لاهي ڇاڏهي جي خبر نہ هڻڻ.

ـ هيٺ ستّ ڪٽَئَنُ: هنهي طرفن جو خرچ ڪڍڻ ـ طرفين جو هار ڪڍڻ.

ـ هيٺ ستّهي: ذ. صفت. اڻ سڌ ريل ـ ناهموار ـ هڪ جهڙي نہ ٿيل. هيناهين مٿاهين. گهٽ وڌ.

ـ هيٺ ستّهي ٿِيَلُ: هري ڪيل ـ دورڪيل ـ ٽڙيل پکيڙيل.

ـ هيٺ ستّهي ٿِيَنُ: گڏ ڄڻ. وڇائجي وڃڻ.

ـ هيٺ ستّهي ٿي وَڃَنُ: گڏ جي وڃڻ ـ وڇائجي وڃڻ.

ـ هيٺ ستّهي جي خبر پَوَڻ: چڱي مٽي جي خبر پوڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ـ هيٺ متي چوڻ: گاريون ڏيڻ. بکوات ڪرڻ.
ـ هيٺ متي ڪرڻ: زبردار ڪرڻ. چيڀ ڪيڻ- تنبيهه ڪرڻ.
ـ هيٺ ميرو: هيٺو. سڀ جو سلامي.
ـ هيٺ ميرو ٿيڻ: تابعدار ٿيڻ.
ـ هيٺ مُهُون: صفت. مٺيون ڳالهه هيٺ ٿيل.
ـ هيٺو (ٽ): ظرف. هيٺ.
ـ هيٺ وَڙُو: گهٽ- نيچ. هيٺان ٻيل.
ـ هيٺُون: ظرف. هيٺان- هيٺانهون- هيٺائون- تري ڪان.
ـ هيٺوڙو ۽ هيٺُوٽا: ذ. صفت. هيٺ وارو- هيٺ جو. ترو- هيٺاڻ.
ـ هيٺيَيُون ۽ هيٺيان: ذ. صفت. تري وارو- هيٺ وارو.
ـ هيٺيُون پڙ هُڻ: ڪنواريتو يا ڏيئات هڻڻ.
ـ هيٺيُون متيُون: دليل- نتيجه. سمجهاڻيون.
ـ هيٺيُون متيُون ڏيڻ: سڄ ڪوڙ ملائي هت ڏيارڻ. سمجهائڻ- دليل ڏيارڻ.
ـ هيٺين پَر وَڻڻ: نياز ڪرڻ- نڙت ڪرڻ. منت ڪرڻ- ستائڻ.
ـ هيٺين وَٽ وَڻڻ: نياز نڙت ڪرڻ.
● هيٺ ۽ هيٺُون: ث. ڦِٽ- لعنت- ملامت- حيف- ڦٽڪار- ڪنهن کي گهٽ ڪرڻ جو لفظ.
ـ هيٺ ڦيٽ: ڦٽڪار- لعنت- بي‌عزتي. ڪن مروڙ- ٽڪ لعنت.
● هيٺارَ (ڪ): ث. سيڙهه جي هيٺين ڪناري وارو رسو- رڄ جي هيٺين ڪِنار وارو رسو.
● هيڇ ۽ هيڇَ: ذ. (سن. هَرديه). ذوق- دلچسپي- جار- شوق- محبت- پيار- قرب.
"هوتن سان هيڇ مانَ هڪ وار پَرُڇ."
چاهه- ڪاڌو. خوشي. آر- لاڙ. ماڻو- انگل.
ـ هيڇا: هيڇان- هيڇ سان- پيار سان- محبت ۽ قرب سان.
ـ هيڇار ۽ هيڇارُون (ل): ث. صفت. هيڇ رکندڙ- قرب ڏيندڙ- پائيندڙ.
ـ هيڇاڙَ ۽ هيڇاڙون: ث. پيار رکندڙ.
ـ هيڇان: خوشي سان- هيڇ مان- شوق سان.
ـ هيڇُون: هيڇ مان- خوشيءَ مان. چاهه مان.
ـ هيڇوٽار: ث. هيڇ رکندڙ- قرب ڏيندڙ (ڏر وغيره کي).
ـ هيڇ هيرائڻ: دالو ڪرڻ.
● هيڇان: ذ. (ف). سختي. تيزي- تندي- وڏو زور- زور. سرگرمي- جذبو.
● هيڊياڻي: اسم خاص. بلوچن جي هڪ ذات جو نالو.
● هيڏَنهُن: ظرف. هتي- هن طرف- هيڏهن- هيڏهون- هيڏهين.
ـ هيڏانهُن: ظرف. ڏسو هيڏنهُن- هتي.
ـ هيڏانهُن ۽ هُڻڻ هوڏانهن ۽ هُڻڻ: طرفدار بنجڻ- پنهي پاسن ڏانهن وَهڻ- منافق بنجڻ- ۽ چاپڙائي ڏيکارڻ.
ـ هيڏانهُن جو هوڏانهُن هُڻڻ: چڙوچڙ ٿيڻ- ٽڙي ٻکڙي وڃڻ. انقلاب اچڻ- قير قار ٿيڻ.
ـ هيڏانهُون: ظرف. هيڏانهن- هيڏانهين. انهيءَ طرف ڪان- اتهي- اتيئين.
ـ هيڏانهُن هوڏانهُن: ظرف. هتي هُتهي- اوري هري. چؤطرف.
ـ هيڏانهيين: ظرف. هيڏانهئن- هيڏانهون. انهي طرف- اتي- انهي طرف ڪان- اتيئين.
ـ هيڏَتانهُون: ظرف. ٽورڙو هن طرف- ٽورو هن پاسي- ٽورو اوري.
ـ هيڏَتهي: ظرف. هيڏتانهون- ٽورڙو هن طرف- ٽورو هن پاسي- ٽورڙو اورتي.
ـ هيڏَپَرو ۽ هيڏَپَرا: ظرف. ٽورو ويجهو- ٽورو هن طرف.
ـ هيڏَهُن: ظرف. هيڏانهُن- هيڏهُن- هيڏهين- هتي- هن طرف.
ـ هيڏهُون: ظرف. هيڏانهن- هيڏهُن- هيڏهين- هتي- هن طرف.
ـ هيڏهين: ظرف. هيڏانهن- هيڏهُن- هيڏهُون- هتي- هن طرف.
ـ هيڏي: ظرف. هين طرف- هين پاسي- هتي- هتڙي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هيڏڙو ۽ هيڏڙا: ذ. صفت. هيڏو نديو - ايڏو نديو - هن جيترو نديو.
- هيڏڙو سُنهن ٿيو وڃڻ. منهن لهي وڃڻ - شرمنده ٿيڻ. سٽ چڏائي وڃڻ - تمام گهٽو ڏڃڻ.
● هيڏو ۽ هيڏا: ذ. صفت. هِن جيترو - هِن جيڏو - هِن جي مقدار جو.
● هيڏو سارو ۽ هيڏا سارا: ذ. صفت. ايڏو وڏو - تمام گهٽو وڏو.
● هيڏي ۽ هيڏيون: ث. صفت. هيتري - هن جيڏي. ايڏي - وڏي - ايڏي ساري.
- هيڏي ساري: ايڏي وڏي - ايڏي ساري.
- هيڏي ڪَرَڻ: ايڏي ساري جٽ يا جاڙ ڪرڻ. ايترو سارو ستائڻ.
● هيڏَ ۽ هيڏون: ث. (سن. هلدر > هـ. هلدي = ف. زرد چوب). ٻسارڪي وڪر جو هڪ قسم - هلدي - هٿڊ.
- هيڏاڻ: ث. هٿڊاڻ - پيلاڻ - زرداڻ.
- هيڏاڻون ۽ هيڏاڻان: ذ. صفت. هيڊ جهڙو - هيڊو - هيڊ جي رنگ وارو - ڦڪي رنگ وارو - ڦڪو.
- هيڏو ۽ هيڏا: ذ. صفت. هيڊي رنگ وارو - هيڊاڻون - ڦڪي رنگ وارو - ڦڪي رنگ جو.
- هيڏَ ڪاٺ: ذ. صفت. هيڊ ڪاٺيندڙ.
- هيڏڙي ۽ هيڏڙيون: ث. پوڻيءَ جو هڪ قسم.
- هيڏَهنڪڻ: هيسجي وڃڻ - ڏڃي وڃڻ.
- هيڏي بَري: اري ٻڪري جو هڪ قسم.
● هيرَ (ڪ): ظرف. هينئر - هِن وقت - هاڻ - هاڻي.
- هيروڪي: ث. هينئرڪي - هن مهل واري.
● هيرَ ۽ هيرون: ث. (ع). ٽڏي هوا - وٽندڙ هوا - ٽڏڙي هوا. سج اپرڻ کان اڳ واري هوا - مينهن کان پوءِ لڳندڙ هوا. ڏکڻ جي ٽڏي هوا - تر جي ٽڏي هوا. (صفت). سهڻي - حسين - خوبصورت - وٽندڙ.
● هيرَ گهاٽ: ٽڏي هوا لڳڻ.

● هيرآباد: اسم خاص. حيدرآباد سنڌ شهر ۾ هڪ محلي جو نالو.
● هيرا پوڙ: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ ڪوئر جو هڪ قسم.
● هيرار: اسم خاص. ضلعي ٺٽهارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هيراڪَس ۽ هيراڪسون: ث. (سن. هيسراڪاسين). دوا طور ڪم ايندڙ ٻسارڪي وڪر هڪ قسم - پورو پٽر. رلڪ جو هڪ قسم.
● هيراڪَڻي: ذ. سيلڪ جي ڪپڙي جو هڪ قسم.
● هيرانَ: ذ. ساموندي ٻندر جو هڪ قسم.
● هيرانَ ٻُورَ: اسم خاص. ضلعي اٻر سنڌ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هيرٽو ۽ هيرِٽا: ذ. صفت. سُٺو - ملوڪ - ناهوڪو.
● هيرڦير: ذ. ڦيرگير - مٽ سٽ - مٽا سٽا. گردش - دؤرو.
● هيرَڻ: مصدر. هيرائڻ - سيکارڻ - ناهڻ - پڙَ ڪرڻ - هوشيار ڪرڻ - پالڻ. عادت وجهڻ. (هيرِيو - هيرِيندو - هيرِيَل).
- هيرَ ۽ هيرون: ث. عادت - رَهَ - ڪَٽ - عِلت. چٽڪو. اڪيون دستور. استعمال.
- هيراڪَ ۽ هيراڪَ: ذ. صفت. هيرَڪ - هيراڪَڙَ - عادتي. هيريل - پاليل - ڏاريل - هيرايل.
- هيراڪَڙَ ۽ هيراڪَڙَ: ذ. صفت. هيراڪ - عادتي.
- هيرائيتو ۽ هيرائيتا: ذ. صفت. هير وارو - هيريل - عادتي.
- هيرَ ٻَوڻ: عادت پوڻ.
- هير جي آڇڻ: سٽيري اڇڻ - پڪي ارادي سان اڇڻ.
- هير جي وَڃڻ: هري وڃي. خاص ان لاءِ وڃڻ.
- هيرَ ڏيڻ: عادت ڏيڻ - ڪَٽ وجهڻ. (ٻارڪي) سُٽي ڦڪي جي عادت وجهڻ. ڏکو ڪارائڻ - مکڻ ڪارائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= هيرَ ڪَ ۽ هيرَ ڪَ: ذ. صفت. هريل مريل - رلٽو ملٽو.
= هيرَ ڪَرڻُ: عادت ڪرڻ. مشق ڪرڻ - استعمال ڪرڻ.
= هيرَ ڪُ ۽ هيرَ ڪا: صفت. هريل - عادتي.
= هيڑُونُ پَيڇڻُ: عادتون بدلائڻ - روش بدلائڻ - دستور پيڇڻ.
= هيرَ مَتَئُ: عادت بدلائڻ.
= هيرُو: ذ. صفت. هير وارو - هيريل - هيرئون.
= هيرُ ٿُونُ: ذ. صفت. هيرُو - هيرُ وارو - هريل - پالميل.
= هيرِ يوُ ڪَرَڻُ (ڪ): هيرائڻ - ڏارڻ - پالڻ. هٿ هيرو ڪرڻ. وارِي وجهڻ.
● هيرَڻِ: (ث): ذ. هَرَڻُ.
● هيرَڻُ ۽ هيرَڻَ: ذ. ونُ جو هڪ قسم - پوڻهي جو هڪ قسم - ارنڊي - ايرنڊ - بيد انجير - چنار.
= هيرَڻُ جوُ تيلُ: هيرڻين (هيرڻ جو بج) مان لڪتل تيل - ڪسٽر آئل.
= هيرَڻُ وَلِ: ث. پوڻي جو هڪ قسم - هيرڻ.
= هيرِ ٽيُ ۽ هيرَ ٽيئُونُ: ث. هيرڻ جو بج.
● هيرَڻَ جاگِيئرَ: اسم خاص. ضلع حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هيروُ ۽ هيرا: ذ. ڪُنواريتن جو شاديءَ وقت لاڏ ڪوڏمان گهوٽيتن کي ڪَچا ڳالهڻ ڏيڻ - قوتاڻو. گيت جو هڪ قسم - چرچي جو گيت - سوهيلو - ستڻيو. انبوهه. ڪاهه - حملو - لڳاتار ٽُٽي پوڻ واري حالت.
= هيرا وِجهَڻُ: سوال جواب ڪرڻ - اجايو بحث ڪرڻ - ڪوڙا بهانا ڪرڻ (ڪنهن ڳالهه يا ڪم کان).
● هيرُوُ ۽ هيرُا: ذ. (سن. هيرَ) قيمتي پٿر جو هڪ قسم - قيمتي رتن - جواهر جو هڪ قسم - الماس - متيو. اڇي رنگ جي ڪبوتر جو هڪ قسم. ملکي اڳواڻ يا بهادر. فلم ۾ پارٽ ادا ڪندڙ. ڇيءَ جو هڪ قسم. ڪڪڙ جو هڪ قسم.

= هيرُوُ ڏَڪِنِيُ: ذ. دوائن ۾ ڪم اينڊڙ پٿر جو هڪ قسم.
= هيرِي جِيُ ڪَٽِيُ ۽ هيرِي جُونُ ڪَٽِيونُ: ث. قيمتي پٿر جو ذرو. هيري جي ڪٽيءَ جو ٿهيل ٻرمون. (صفت). سهڻين خاصيتن وارو انسان - چڱن اخلاقن وارو.
● هيرُوُ خانُ: اسم خاص. ضلعي دادوءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● هيڑَ ۽ هيڑَ: ذ. صفت. بيهودو - بڪواس ڪندڙ - ڪمينو.
● هيڑاهوُ: اسم خاص. ٽنر ۾ رهندڙ هڪ ذات جو نالو.
● هيڑوُ ۽ هيڑا: ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم - هيڑهو - وهيو.
● هُيَڑوُ ۽ هُيَڑا: ذ. هُيو - هُئو - هوُ هُئڙو.
● هيڑَهه: ذ. ڏڳڻ جو ٽولو.
● هيڑِهوُ ۽ هيڑِها: ذ. جهنگلي پکيءَ جو هڪ قسم. آڻن جي بيماريءَ جو هڪ قسم. (صفت). جهيڙي ۾ لڙ ٻکيڙو ڪندڙ. (ضمير). اهڙو - هيڙو - هن جهڙو - هڙو.
= هيڑُهوُ ڏانئڊيُ: جهنگلي پکيءَ جو هڪ قسم - لٻلهو.
= هيڑُهوُ لَٽونگِيُ: ذ. جهنگلي پکيءَ جو هڪ قسم.
= هيڑُهوُ ڪَرَڻُ: اِهو اِهو ڪرڻ - ورائي وڃڻ - جُٺ ڪرڻ.
= هيڑِهوُ هيڑِهوُ ڪَرَڻُ: چيڙائڻ - تعدي ڪرڻ.
● هيڑِهيانُ هيڑَهُ (ڪ): ظرف. الهي متلهي - متي ٽي متي. آمالڪ - اڇين ڪڇين.
= هيڑِهيانُ هيڑَهَ ڪَرَڻُ: الهو ملهو ڪرڻ. آمالڪ ڪٽي دسڻ - اڇين ڪڇين ڪيرائڻ (ملهه ۾).
● هيڙِي: ذ. هيڻين ۾ - دل ۾.
= هيڙِي ۾ هُرَڻُ: ياد پوڻ.
● هيڻسباڻيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● هَيئسِ ڪَيئسِ: ث. ڪڙ - آٻهرائي - چلدائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هِيسَنُ: مصدر. دٻائڻ - سختي ڪرڻ - ڊيڄارڻ - مرعوب ڪرڻ. (هِيسيو - هِيسيندو - هِيسيلُ).

- هِيسَ ۽ هِيسُونُ: ث. دڙڪو داب - سختي - چيني - دٻاءُ. مارڪٽ. نہ سهڻ واري حالت - حسد - بُغض.

- هِيسائِيڻُ: ڊيڄارڻ - مرعوب ڪرڻ - خوفزده ڪرڻ.

- هِيسِجَنُ: مصدر. هَڇَنُ: گهٽ ٽيڻ - سهمجي وڃڻ - دٻاءُ هيٺ اچڻ.

- هِيسَ رَکَنُ: دٻاءُ رکڻ - دٻائڻ.

- هِيسَ ڪَرَنُ: دٻائڻ - هيسائڻ. تنگ ڪرڻ - تڪليف ڏيڻ.

- هِيسِيُ ٽِيَنُ: دشمني ڏيکارڻ.

● هِيسِينُ: ظرف. هن وقت تائين - اڃا تائين - هيسين تائين. هاڻي.

- - هِيسِينُ تُوڙِيُ: ظرف. هيسين تائين - اڃا تائين.

- هِيسِينُ تُوٽِيُ: ظرف. هيسين تائين - هن وقت تائين.

- هِيسِينُ سُوڏانُ: ظرف. هن وقت تائين - اڃا تائين.

- هِيسِينُ سُوڏُو: ظرف. هن وقت تائين - هيسين تائين.

● هَيْضَ: ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم - ڪالرا - وَبا - دستن جي هڪ بيماريءَ جو نالو.

● هِيڪُ ۽ هِيڪا: ذ. صفت. هڪ - هڪڙو - هڪ جڻو - هڪ عدد - چڙو.

- هِيڪاڏُڻا: هڪ اڏ. ڪو نہ ڪو.

- هِيڪارَ: ظرف. هڪ پيرو - هڪ مرتبو - هيڪر - هِيڪوارُ.

- هِيڪانُ (ڪ): ظرف. هڪ پيرو - هڪ دفعو - هڪ وار - هيڪار.

- هِيڪائِيُ: هڪ دفعو - هڪ پيرو.

- هِيڪاهَ: هڪڙي آهي.

- هِيڪائِيُ ۽ هِيڪائِيُونُ: ث. هيڪڙائي - هڪڙائي - اڪيلائي - چڙائي - وحدانيت.

- هِيڪائِيُ هِيڪَ ٽِيَنُ: هڪ ٻئي سان ملي هڪ ٽيڻ - ملي وڃڻ.

- هِيڪَ ٽِيَنُ: سرچي وڃڻ - ورچڻ.

- هِيڪَرَ: ظرف. هڪ دفعو - هڪ وار - هڪ واري - هيڪار - هڪ پيرو. گهمرو.

- هِيڪَڙَ: صفت. هڪڙو.

- هِيڪَڙانڈَ: صفت. اڪيلو - چڙو - هڪڙو.

- هِيڪَڙائِيُ ۽ هِيڪَڙائِيُونُ: ث. وحدانيت - وحدت - اڪيلائي. ٻڌي - ايڪو - يڪمُشتي.

- هِيڪَڙائِيءَ جوُ ٻَڌوُ هَٿُ وِجهَنُ: خدا تعاليٰ جي وحدانيت ۾ ويساهه رکڻ.

- هِيڪَڙوُ: صفت. هڪ - هڪڙو - چڙو - اڪيلو.

- هِيڪَلاڻِ ۽ هِيڪَلاڻُونُ: ث. هيڪلائي - اڪيلائي - اڪيلاڻپ.

- هِيڪِلائِيُ ۽ هِيڪِلائِيُونُ: ث. هيڪلاڻ - اڪيلائي - اڪيلاڻپ.

- هِيڪَلوُ ۽ هِيڪَلا: ذ. صفت. چڙو - اڪيلو - هيڪلو - هڪ جڻو - ٻنهنجي سِر.

- هِيڪَلُوَ سُوڙوُ: ذ. صفت. اڪيلو - هيڪلو - بي يارو مددگار.

- هِيڪِلِيُ: اڪيلي.

- هِيڪِلِي وَڻَ هِيڻانُ آڇَنُ: مايوس ٽيڻ - آهاڪو ٽيڻ - بخيل ٽيڻ.

- هِيڪَمَنائِيُ ۽ هِيڪَمَنائِيُونُ: ث. واندڪائي - بي اونائي.

- هِيڪَمَنوُ: صفت. هڪ چيتو - بي اونو - واندو - ٻنهنجي مرضيءَ وارو. فارغ.

- هِيڪوُ ۽ هِيڪا: ذ. هڪ واري - هڪ پيري. هڪڙو. هيڪڙائي.

- هِيڪوٽوُ ۽ هِيڪوٽا: ذ. هڪ - چڙو - هيڪوٽو.

- هِيڪُونڈوُ ۽ هِيڪُونڈا: هيڪوٽو - هيڪوٽو.

- هِيڪُوڻِ: ث. هڪ هڻ واري حالت. هيڪائي. هڪ پيرو ڏيکارينڊڙ الڳ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= هيڪوٽائيءُ: ث. جڙائي - هڪائي - هڪڙي هڻ واري حالت.
= هيڪوڻوءُ: صفت. اڪيلو - هڪڙو - هيڪوتو - هيڪوندو.
= هيڪ هيڪاڻيءُ ڪرڻ: فيصلو ڪرڻ - هڪ پيري سان ڳالهه جو واسطو توڙڻ - هڪڙوئي پيرو ڪرڻ.
= هيڪ هيڪو: هرهڪ.
= هيڪاريءُ: ظرف. اڃا وڌيڪ - مورڳو وڌيڪ. يڪو - اڳوپوءِ - هينئر ئي.
● هيڪاندِ: ث. (سن. ايڪ). ڪڏ جاڻي - ميل - ميلاپ - هڪ ٻئي سان ملڻ واري حالت - موافقت - اعتدال. (سن. ايڪانت). هيڪڙائي - هڪڙي سان وفاداري.
= هيڪاندو ۽ هيڪانڊا: ذ. صفت. ڪڏيل - هر موڙي ڪڏيل - يڪو - ڪٽوڪيل - سڀ ميلايل - پيڙو ڪيل. ڪڏ - سٽيل.
= هيڪاندو ٿيڻ: سڀ وچان ملڻ - سڪايل ڪي ملائڻ. وچوڙي بعد ڪڏ جڻ.
= هيڪاندو هڻڻ: گهٽي ڇڻ - گهٽي ڦٽڪار.
= هيڪاندو ڪرڻ: وچوڙي بعد ڪڏ جڻ. گهٽو ڪرڻ. زياده ڪرڻ.
● هيڪَ پَرد: اسم خاص. هارڻ ڪان ڏکڻ طرف هڪ جبل جو نالو.
● هيڪڙ ٻيڪڙ: ذ. صفت. هلڪل ٿورا - ڪوڪو. ڪڏهن ڪڏهن. ڏيمي ڏيمي - ورلي ورلي.
● هيڪلَ ۽ هيڪلَ: ذ. (ع). يهودن جي پوڄا جي جاءِ - مندر - ڏاڪاڻو. روپ - رڃ - ڏسا.
● هيڪلَ ڪوريءُ: اسم خاص. ڏر ۾ هڪ ڏهر جو نالو.
● هيڪولائيءُ ۽ هيڪولائيونءُ: ث. لوهارڪو اوزار - سنداڻ. موچڪي ڪم جو هڪ اوزار.
● هيڪلءُ (ت): صفت. (سن. ايڪ = هڪ). اڪيلو - اڪياڻي سير.
= هيڪلِ وَسُوُرو (ت): ذ. صفت. اڪيلو - هيڪلو - هيڪلو - ڇڙو - تنها. فقط.
= هيڪلِو ۽ هيڪلا: صفت. اڪيلو - ڇڙو - تنها.
● هيلَ ۽ هيلُونءُ: ث. ورُ - گهمرو - ڦيرو - لينگ (ل): (ظرف). هينئر - هن وقت ۾ - هن گهڙيءَ ۾ - جلد ئي - يڪدم.
"هيڪلياڻي هيل، هوريندين ٻهون ڏي."
(شاهه)
هڪ ٻئي مٿان رکيل ٻه دلا (ث) - ٻيلهه - ٻيلهڙو. (ل).
● هيلءُ: ظرف. هن سال - هن سال ۾ - هلندڙ سال ۾. هن موسم ۾.
● هيلوڪو ۽ هيلوڪا: ذ. هن سال وارو - هن موسم وارو - هاڙوڪو.
= هيلهه (ت): ظرف. هيل.
● هيَلَ ۽ هيَلَ (ل): صفت. ٽڪل - ساڻو - ماندو - وساڻل. ڍنل - هيڻسيل.
= هيَلِ ٽيڻ: ڍڄڻ - هيسجڻ. ٽڪجڻ.
● هيلاڻو ۽ هيلاڻا (ث): ذ. هار ڪي سمهارڻ لاءِ لولي - لوري - اوراڙو.
● هيلايا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ننڍي ۾ هڪ ديهه ۽ هڪ ٽڪريءَ جو نالو.
● هيلِمَنڊءُ: اسم خاص. بلوچستان جي سيستان علائقي ۾ هڪ ڍنڍ ۽ ندي‌ءَ جو نالو.
● هيلو ۽ هيڙلا (ث): ذ. آواز. سڏ. لولي - هيلاڙو. (ث).
= هيڙلو ڪرَڻءُ: (ث): آواز ڪري سڏ ڪرڻ.
= هيلو ڪاڻءُ: هار ڪي لولي ڏيڻ - لوري ڏيڻ.
● هيڙلو (ث): ذ. ڇيڻي يا متي‌ءَ سان پريل تغاري.
● هيمَ: ذ. سون - ڪنڪ - طلاءِ - زر. (ضمير). مون - آڃ - مان - هنڊ. (ث).
= هيمڊانِ (ث): ث. سونن زيورن رکڻ جي ڪوٽري.
= هيمَ وَرنو: ذ. صفت. سوني رنگ وارو - سونهري - طلائي.
● هيمُرءُ (ت): ذ. ماڪ (ل).
● هيمُمارءُ (ث): ذ. صفت. ڪهڙو ٽريل - تمام ٿڌو.
= هيمُمانِ: اسم خاص. تعلقي جاتي‌ءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● هيمائو ۽ هيمائا (ك ـ ك): ذ. صفت. (ع. مُهِيمّ + آئو > مُهِيمَ آئو = هِيمَ آئو. اسم فاعل. هِيمَ آڏو). چڙهائي ڪندڙ ـ حملو ڪندڙ. اڳرائي ڪندڙ.

"جيڙي جنگي خان تي ڪو هوند نه هيمائو."

● هيمائي ۽ هيمائيون (ل): ث. هيمائي. نورو.

● هيمتن واري (ت): ث. ڪجيءَ جو هڪ قسم.

● هيمتن (ڪ): مصدر. هِرڻ ـ هري مري وڃڻ. (هيمڻ ـ هيمينڊ و ـ هيمينڊ).

● هين: صفت: (سن. هَت). مَٽن! مَٽن!

● هيڻ: ظرف. ساڳوئو ـ ساڳيو ـ اهوئي سچوپچو ـ سودهود ـ عين بين ساڳيو. (سن. هي). گهوڙي جي هٽڪار جو آواز.

ـ هين هين: گهوڙي جي هٽڪار جو آواز.

● هيڻ: صفت. (سن). گهٽ ـ ڪم ـ ٿورو ـ هيڻ.

● هيڻڌ ۽ هيڻڌون (ث). ث. ڪنهن وڻ ۾ رسي ٻڌي ٺاهيل لوڏ ـ جهولو ـ پينگهه.

● هيڻڌو ۽ هيڻڌا: ذ. پينگهه جي آچل ـ لوڏو.

● هيڻيدوڻي ۽ هيڻيدوڻيون (ث): ث. ٻار ڪٽڻ يا دلي ڪٽڻ وقت متي تي رکيل اڳڙين يا نوڙين جو ويڙهو ـ سيڙهوڙي ـ سينهي.

ـ هيڻس ڪس (ت): ث. گوڙ ـ گڙدي ـ رش ـ ٻيهر ـ ڪلهي ڪس. سوڙهه ـ تنگي. گهٽ.

● هينستن (ت): ذ. گهوڙي جي هٽڪار.

● هيڻگڙا (ت): اسم خاص. مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● هيڻگڻ: مصدر. (ع. هيڻق. نهيڻق). گڏهه جو آواز ڪڍڻ ـ هينگ ڏيڻ. دانهون ڪرڻ ـ رڙيون ڪرڻ. ٻڪوات ڪرڻ. گوڙ ڪرڻ. (هينگيو ـ هينگندو ـ هينگيل).

ـ هيڻگ ۽ هيڻگون: ث. گڏهه جو آواز ـ گڏهه جي رڙ. خراب ڳالهائڻ. ڏيڪ. ٻڪوات.

ـ هيڻگ ٻوڙي: ث. گڏهه.

ـ هيڻگ ٻوڙي هَرٽائيڻ: گڏهه جهڙي عورت سان شادي ڪرائڻ.

ـ هيڻگ ڏيڻ: بد الفاظ ڳالهائڻ. ڏيڪ ڏيڻ.

ـ هينگون ڪرڻ: گڏهه جو آواز ڪرڻ. دانهون ڪرڻ ـ رڙيون ڪرڻ.

● هيڻتاري ۽ هيڻتاريون: ث. دل ـ من. محبت. چيڪ ـ لاڙو ـ ڪاڍو. تسلي ـ ڏيڙ ـ دلداري ـ آٽت.

● هيڻتر: ظرف. هن وقت ـ هن ويل ـ هاڻي ـ هن گهڙي ـ هيرَ.

ـ هيڻتر ڪو: صفت. هن وقت وارو ـ هن وقت جو ـ هير جو.

● هيڻتو ۽ هيڻتا: ذ. (سن. هِردِيه = دل). دل ـ من ـ هيردو.

ـ هيڻتا هور: ث. ڪٺتي ـ هڙڪڙ ـ وساس ـ اٽ تٽ ـ ويچار.

ـ هيڻتا هور ۽ هيڻتا هور: ذ. صفت. ڪٺتي ڪندڙ ـ ڪٺتي خور ـ ويچار ڪندڙ ـ هڙڪريو.

ـ هيڻتڙو ۽ هيڻتڙا: اسم تصغير. "هينڊو." جو اسم تصغير ـ هينڊاڻ ـ دل ـ من.

ـ هيڻتو هيڻو ڪرڻ (ت): خاطري ڪرڻ ـ پڪ ڪرڻ ـ تسلي ڪرڻ.

ـ هيڻتهين تي چَٻَر جَمَڻ: (ت): ويسر جي عادت پوڻ ـ ويسارو ٿيڻ.

ـ هيڻتهين تي ڪُچا جَمَڻ: ويسر جي عادت پوڻ ـ ويسارو ٿيڻ.

ـ هيڻتهين تي مُڪ ڏَرَڻ: زور سان ڪم وٺڻ. هيسائڻ ـ دٻائڻ. دشمن کي جلائڻ لاءِ ڪو نمايان ڪم ڪرڻ.

ـ هيڻتهين ۾ ايهه آڇڻ (ت): فرحت اڇڻ ـ آرام اڇڻ.

ـ هيڻٽ: صفت. (سن. هيڻٽ = گهٽ) اڻ پورو ـ گهٽ ـ اوڻو ـ ڪسو. گهٽل. هڄيل ـ ٽڪل. چل ـ ٽل. واندو.

● هيڻٽا (ت): ظرف. هاڻي ـ هيٽر ـ هن وقت.

● هيڻٽو ۽ هيڻٽا: ذ. صفت. (سن. هيڻٽ = گهٽ) ڪمزور ـ ليبل ـ نيست ـ ڏُهرو ـ ايرو ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪ طاقت – اپي طاقت – اپي زور – ضعيف . (ث . هيڻي ۽ هيڻيون).
– هيڻائي ۽ هيڻائيون : ث . ڪمزوري – ضعف – اپرائي – نهرائي – لستائي – ڪ طاقتي – اپي طاقتي – نهلائي .
– هيڻو ٿي وڃڻ : ضعيف ٿي وڃڻ – ڏهرو ٿي وڃڻ . پوين پساهن ۾ هجڻ – سڪرات ۾ هجڻ .
– هيڻو حال ڪرڻ (ت) : ڏک ظاهر ڪرڻ . منٽ ڪرڻ .
– هيڻو هڏ : ذ . صفت . غريب – اپي اهڃ – پازي – نڌڻ – نماڻو – بي وسيلو .
– هيڻي ڏوري (ت) : ث . صفت . غريب ماڻهو – اپرو ماڻهو .
– هيڻي وهي (ل) : ث . اپري حالت – ضعيف حالت – پيري . زبون حالت – بد حالي .
– هيڻي ۽ هيڻيون (ل) : ث . ڪنواري چوڪري .

"حق ستوا ٿيون هيڻيون حاصل،
ڪونہ سڃهي ڪو قرباني ڪامل"

(چار خان).

● هتيو ۽ هتيا : ذ . صفت . ڏڪاريل – بد بخت . ڪميڻو .
● هتيوڙ ۽ هتيوڙ : ذ . عمدو گهوڙو . جنگي گهوڙو – هاڻي .
● هتيولي : ذ . (ع . هول) شيءِ . ڀالهه . ڏيک – نظارو .
● هتيون ۽ هيان : ذ . (سن . هرِدِيہ = دل) هيئون – دل . (ل).
– هيئون ڪڙهڻ : دل ڏڙڪڻ . ساهہ پڙڪڻ . پريشان ٿيڻ . ڏاڍو ڏک ۽ ارمان ٿيڻ .
– هيئون هٽڻ : دل هٽڻ . ڪٿي ڪرڻ .
– هيهين ۾ ڪُل ٿيڻ : دل سان لڳڻ – هٿين سان هنڊ جڻ . چڱيءَ طرح محسوس ڪرڻ . پٽليءَ پت پروڙڻ .
● هٽهات : حرف ندا . (ع). افسوس! – هاءِ هاءِ – واءِ واءِ – هتي هتي! – واءِ ويلا! .

"هلي ويئي حُب ۾، ڪري هٽهات"

(فاضل شاهہ).

"راتيان ڏينهان روح ڪي، هوت بنا هٽهات".

● هيءِ هيهيءِ (ت) : آڻ ڪي هڪڙ جو (جتن جو) آواز .
● هپي هپي : آڻ ڪي هڪڙ جو آواز .
● هتيءِ هتيءِ : حرف ندا . (ف . هاءِ هاءِ، واءِ واءِ جو مخفف) افسوس! – هاءِ هاءِ! .
– هتيءِ هتيءِ ڪرڻ : هاءِ هاءِ ڪرڻ – ماتر ڪرڻ – افسوس ڪرڻ – روئڻ – پيٽڻ .
● هتيءِ هتيءِ نہ ڪتيءِ ڪتيءِ : جملو . نہ جهيڙو نہ جهڳڙو – نہ دنگو نہ فساد .
● هٽهيٽيءِ ۽ هٽهيٽيئون (ت) : ث . آٽ جي سنجن مان هڪ سٽ جو نالو – (ڪيپ يا ٽُهپي جو ٿهيل بار ڪٽڻ لاءِ) پلٽ – پلاٽ .
● هيئڙو (ت) : ذ . لالچ – لوب . خيال . حرص .
● هيئي (ت) : ضمير . اهو – اهوئي .
● هپيار : ظرف . هن سال – هن ورهيہ . هن موسم ۾ – هن مُند ۾ . هاڻي – هينئر .

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ء ۽ ي

ء: ذ. الف همزو. سنڌي ٻولي۾ جو "ا" ايڪوانجاهون اکر.

۽: حرف جملو. (سن. اِيوَ، آنْيَ. ٻرا. اٽو) ٻيو - وڌيڪ.

ي: ث. (ع. ف. سن.) عربي۾ جو اٺاويهون ڇاڙي۾ وارو اکر، فارسي۾ جو ٻتيهون ڇاڙي۾ وارو اکر، سنڌي۾ جو ڇاونجاهون ڇاڙي۾ وارو اکر، سنسڪرت جو چويهون، آڏوءَ جو پنجتيهون ۽ ابجد موجب عدد ڏهه. ٻار جي ٻيٽ کان پوءِ ٽئن ۾ باقي ڇيل کير.

● يا: حرف جملو. (سن. يـ) ٻن مان کوهه هڪ. مثلاً: "هي يا هُو، مُحَمَّد يا احمد"- لـ تـ. (ع. يا حرف ندا) سڏ ڪرڻ جو حرف- اي، او- آي، اڙي. مثلاً: يا اللّٰه، يا رَبّ.

= يانَصِيبُ: حرف ندا. جيئن قسمت ۾ هوندو تيئن ٿيندو - جڏهن قسمت بدلجي.

● يابِنْدَهْ: اسم فاعل. (ف. يافتن = لهڻ - ونڻ) ڪولينڊڙ- ونندڙ- هٽ ڪندڙ- جهلينڊڙ- جاچينڊڙ.

● يابِسْ: ذ. صفت. (ع. يَبِس = هو خشڪ ٿيو) سُڪل - خشڪ.

● يابُو ۽ ياهُو: ذ. بَدُو - ٽَنَئُون - ٻنا پند وارو گهوڙو.

● يابُول (ت): ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم - سرسام.

● يابَڙ ۽ يابَڙُون: ث. صفت. ياهوڪڙ عورت - رنڊي - ڪسبياڻي - چڪلائڻ - چنال - ٻڙوي - لُڇي - بدمعاش (عورت).

= يابَڙ خانُو ۽ يابَڙ خانا: ذ. بَيْخانو - يَبڙخانو - چڪلو - بُرائيءَ جو اڈو - ٻڙي ڪم جو اڈو.

● ياتِرا ۽ ياتِرائُون: ث. (سن). زيارت - درشن - تيرٿ.

= ياتِرا ڪَرَڻُ: زيارت ڪرڻ - تيرٿ ڪرڻ- تيرٿ واسي ٿيڻ - مندر ۾ وڃڻ - درشن ڪرڻ.

● ياجُوجْ: اسم خاص. (ع. ياجُوجُ) يافث بن نوح جو پٽ - ماجوج جو ڀاءُ. فسادي- فساد انگيز - اوباش - بدمعاش.

= ياجُوجُ ماجُوجُ: يافث بن نوح جي ٻن ٻنن جا نالا. بدمعاشن جو جوڙو - فسادي - اوباش.

● يادِ ۽ يادُونْ: ث. (ف). يادگيري - حافظو - وري خيال تي اچڻ واري حالت - يادداشت - چيتو - ويسر جو ضد - ازبر - حفظ - ڪنڌ. سڌ - سرت. دل - هردو - خاطر - قلب.

= يادِ آوَرِي ۽ يادِ آوَرِيُونْ: ث. (ف. يـاد آوردن = يـاد آڻڻ). يـاد ڏيارڻ جي حالت - پيغام - سنيهو - خبر. مزاج پرسي - خيريت طلبي - خبرگيري. دل تي ڪنهن ڳالهه جي ياد اچڻ جي حالت - حافظي تي تري اچڻ واري حالت - ياد ڪرڻ جي حالت.

= يادِ آڇَنْ: يادِ هوڻ - دل تي اچڻ - يادگيري ٿيڻ- خيال اچڻ - خيال پيدا ٿيڻ - ذهن ۾ اچڻ - يادداشت اچڻ - چيتي ۾ اچڻ - ذيان ۾ اچڻ. محبت يا محبوب جي يادگيري اچڻ. حقيقت کلڻ - خبر پوڻ. جوش ۾ اچڻ.

= يادِ اشْتَ ۽ يادِ اشْتُنُونْ: ث. يادگيريءَ جو ڪاغذ - چينو- لسٽ - تفصيل - ذڪر- تذڪرو- فهرست. اهو ڪتاب جنهن ۾ يـاد رهڻ لاءِ ڪجهه لکجي.

= يادِ هُونْ: يادِ اچڻ - يادِ هُجڻ - خيال ۾ اچڻ - دل تي هُرڻ - عقل ۾ اچڻ - حافظي تي تري اچڻ - دل تي آکرڻ.

= يادِ داشْتَ ۽ يادِ داشْتُنُونْ: ث. يـاد رکڻ جو نشان - يـاد - حافظو - ٻيو ڪو ڏيان تي اچڻ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جي حالت - چيتو - يادگيري لاءِ لکيل روزنامچو - نوٽبڪ. تاکيدي خط.

= يادِ ڏيارڻ: چتائڻ - خبردار ڪرڻ. هوشيار ڪرڻ - آگاهه ڪرڻ - تاکيد ڪرڻ - اطلاع ڏيڻ.

= يادِ رکڻ: خيال رکڻ - فراموش نه ڪرڻ - پلجي نه وڃڻ - حافظي ۾ رکڻ - چيتي ۾ آڻڻ - سمجهه ۾ ووياڻ - دل تان نه لاهڻ - وسري نه وڃڻ.

= يادِ رهڻ: ڏيان رهڻ - خيال رکڻ - دل تان نه ٻڌڻ - فراموش نه ٿيڻ - دل تي رکڻ - ذهن ۾ رهڻ - حافظي ۾ رکڻ - سمجهه ۾ رکڻ - خيال ۾ رکڻ.

= يادِ ڪرڻ: ذري ذري ڳالهه وٺڻ - وري وري چوڻ - حفظ ڪرڻ - ازبر ڪرڻ - سارڻ - سنيارڻ - اکيرڻ - دل تي آڻڻ. جپڻ - رٽڻ.

= يادگار: ڏ. بنايل نشان - نشاني مثلاً، مينار، مڪان، مقبرو، ڪوٺ، عمارت، فرزند وغيره - علامت - آثار - سماد - سماڌ.

= يادگاريُ ع يادِ گيريُون: يادگيري - اکير - اڪنبو.

= يادگيرو ع يادِ گيرا: ڏ. خيال - ڏيان - ذهن - چيتو.

= يادگيريُ ع يادِ گيرِيُون: سار - سنيال - سنيار - ياد ڪرڻ جي حالت - خيال - ڏيان - وري وري دل تي ڪاڙهه ياد اچڻ جي حالت - ذهن ۾ رکڻ جي حالت.

● يار ع يار: (ف. سن. يار. جار). دوست - مددگار - سنگتي - رفيق - همراه - ساٿي - مدد ڪندڙ - آشنا - حمايتي - دستگير - همدم. محب - دلبر - معشوق - دلدار - سڄڻ - پيارو. عورت جو دوست، جنهن سان مجامعت ڪري - شادي ڪيل زال جو پنهنجي مڙس کان سواءِ ٻيو مهربان مڙس، جنهن سان هوءَ لڳل هجي. (ث). ساهيلي - ساهيڙي - سنگتياڻي.

= يارانِ ڪُهڻ: جهونا دوست - پراڻا يار - ڪُهنا دوست - گهرا دوست - گهاڻا دوست - راز وارا سنگتي.

= يارانُو ع يارانا: ڏ. دوستي - سنگت - ياري - گانڌاپو - لاڳاپو - پيار - اخلاص - محبت - ربط - ضبط - آشنائي - اُلفت. (صفت). دوستانو - محبانو - مشفقانو. (ظرف). دوستيءَ جي طريقي - دوستيءَ جي نموني - مشفقانه ريت.

= يارانيُ ع يارانِيُون: ث. دوستي - سنگت - ياري - اُلفت - محبت.

= ياراڻُو ع ياراڻا: ڏ. ڏسو يارانُو.

= ياراڻيُ ع ياراڻِيُون: ث. ڏسو يارانِيُ.

= يارائِيُ ع يارائِيُ: دوستي گهنيڻ - دوستيءَ جي وات رکڻ - تعلق گهنيڻ - واسطو رکڻ - محبت ڪرڻ - الفت رکڻ.

= يارائِيُ ڇڏائِيڻُ: دوستي ٽوڙڻ - قطع تعلقات ڪرڻ - ناسازي ڪرڻ - محبت وڃائڻ.

= يارُ جانيُ: ڏ. صفت. نهايت پيارو دوست - دلي دوست - محبوب - دلبر - دل وارو.

= يارُ غارُ: ڏ. صفت. سچو دوست - سچائتو ساٿي - سچار - سنڪٽ - همدرد ساٿي - غمگسار رفيق.

= يارُ ڪرڻ: دوست بنائڻ - پيار ناهڻ - آشنائي ڪرڻ. اک لڳائڻ - (ڪنهن سان) ڇڪڻ.

= يارَنُ ڪان يارِيُ پڇڻُ: دوستن کي پنهنجي دوستيءَ جو يقين ڏيارڻ - دوستن کي پاڻ تي مهربان ڪرڻ لاءِ التجا ڪرڻ - دوستن کان مدد گهرڻ - حبيبن جي حمايت حاصل ڪرڻ. سچيءَ دل سان محبت جو سوال ڪرڻ.

= يارَوُن ٻيارَوُن (ل)؛ ظرف. هر حالت ۾ - هروپرو - بالضرور - لازمي - آشد.

= يارِيُ ع يارِيُون: ث. دوستي - سنگت - ياراني - ياراڻي - آشنائي - اُنس - الفت - سڪ - اکير - اڪنبو - پياس - پيار. ميلاپ - اتحاد - تعلق - گانڌاپو - سنهٻڌ. مددگاري - معاونت - مدد - سهائتا - همراهي - دستگيري - تائيد - حمايت - تقويت.

= يارِيءَ ۾ گهارِيُ پَوُڻ: دوستيءَ ۾ خلل پوڻ - دوستيءَ ۾ رخنو يا نفاق يا پَٽنگ پوڻ - دشمني پيدا ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● يارڙ پتافي: اسم خاص. تعلقي رتيديري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● يارڙ ديرو: اسم خاص. تعلقي وارهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● يارو ڏاهري: اسم خاص. تعلقي شهداد پور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● يارڙ لاکيڻ: اسم خاص. تعلقي ڏوکريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● يارڙ هنگورو: اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

يارهن: صفت. (سن. ايکادشن. اکادشن. پرا. ايکادهن). گڻڻ جو انگ - ۱۱ - هڪ + ڏهه - کارهن - گيارس. هڪ ايکي ۽ هڪ ڏهاکي وارو انگ.
● يارهو: ذ. صفت. يارهن ڏينهن يا يارهن مهينن جو.
- يارهون: ذ. صفت. عدد شماري. ڏهن کان پوءِ ايندڙ نمبر وارو - يارهن نمبر وارو.
- يارهونڊ: ث. يارهن پيرا - يارهن گهمرا ورتل کاهه شيءِ.
- يارهونڊو ۽ يارهونڊا: ذ. صفت. يارهن گهمرا - يارهن دفعا.
● يارهين ۽ يارهيون: ث. هجري سن جو چوٿون مهينو - ربيع الاخر - پير عبدالقادر جيلانيءَ جي شان ۾ چنڊ جي يارهين تاريخ کيل جشن.
● يازده: صفت. (ف). يارهن - هڪ ايکي ۽ هڪ ڏهاکي وارو نمبر - ۱۱.
● ياس: ذ. نااميدي - نراسائي - حرمان - مايوسي - ڪٿتي - فکر - ارمان. ڊپ - ڊڄ.
"هن سنيهي سڻڻ سان ٿي ٿي دفع ياس." (جملو).
● ياسمين: ذ. (ف). خوشبوءِ دار گل جو هڪ قسم (گل جو رنگ سفيد ۽ پيلهي رنگ ڏانهن مائل هوندو آهي). جاءِ جو گل - چنبيلي.
● ياسوسي ۽ ياسوسيون: ث. جاسوسي - ڳجهه معلوم ڪرڻ جو ڪم - راز کولڻ جو ڪم.
● ياسين: ث. (ع). قرآن مجيد جي هڪ سورت جو نالو.

● يافت: ث. (ف. يافتن = حاصل ڪرڻ). آمدني - ڪمائي. لاڀ - رسائي - رشوت.
● ياڦتان ياڦتان: مسلن موراڻن کي ختمي جي دعوت ۾ پڙهڻ وقت عام ماڻهن جي طعني طور ٽوڪ جا لفظ.
- ياڦتان پڙهڻ: بنا تڪليف نفعي ٽيڻ لاءِ ڪوشش ڪرڻ. دغا ڪرڻ لاءِ گهات گهڙڻ - فريب بازي ڪرڻ - دولاب يا ڦجي ڪرڻ. ڊونگ ڪرڻ - ميڪر ڪرڻ.
● ياقوت ۽ ياقوت: ذ. (ع). جواهر جو هڪ قسم - قيمتي پٿر جو هڪ قسم - چمڪندڙ گاڙهي رنگ جو هڪ جواهر - لعل (نٽن ۾ ٿيندڙ) - ياقوت - موتي - ماڻڪ.
- ياقوت احمر: ذ. گاڙهي رنگ جو جواهر - قيمتي لعل پٿر.
- ياقوتي ۽ ياقوتيون: ث. صفت. ياقوت واري - ياقوت جي - ياقوت مان ٺهيل. (اسم). معجون جو هڪ قسم - ياقوت مان ٺهيل معجون. طاقت ڏيندڙ دوا - مفرح معجون.
● ياقود ۽ ياقودا: ذ. قيمتي پٿر جو هڪ قسم - جواهر - لعل - موتي - ماڻڪ.
● ياقيماڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ياکي ۽ ياکيڙ: ذ. صفت. باغي - ڦريل - فسادي - بغاوتي - ڦڏائي. نافرمان - بي چيو - متواس. جدا رهندڙ - اکيلو - هڪڙو - اکيلي سر. بيزار. منتظر. لاآباليو - بي پرواهه. سچو - وفادار - پيارو.
"يار ياکيڙ، ٿيءَ اوطاقي." (شعر).
- ياکيڙ ٿنيجڻ (ت): بيزار ٽيڻ - ڪک ٽيڻ. آزادي کولڻ - انتظار نه ڪرڻ.
- ياکيڙ ٽيڻ: سکي سر ٽيڻ - پنهنجي مٽي ڪٽي ٽيڻ - آزاد - اکيلوئي ڪم ڪرڻ - ڪنهن جي ڪاڻ نه ڪيڻ - ڪنهن جي زير رهي ڪم نه ڪرڻ.
● ياکيڻارو ۽ ياکيڻارا: ذ. ٽپ ڪاڻي، جنهن تي ڪاساڻي گوشت ٽنگين.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● يَاكَڙُ ۽ يَاكَڙَ: ذ. صفت. ڪواتي - گهٽو گهاليهائيندڙ - وات هڻندڙ. جهيڙو ڪندڙ - جهيڙائي - جهيڙاڪ. چالاڪ - چپلاڪ - انگلي - ڏونگي - مڪر باز - ٻئي کي گمراهه ڪندڙ.

- يَاكَڙُو يَاكَڙُ كَرَڻُ: ڪوات ڪرڻ - گوڙ مچائڻ - شور پيدا ڪرڻ - واکڙ واکڙ ڪرڻ. تيز هلڻ - تڪو پنڊ ڪرڻ. چالاکي ڪرڻ - ڏونگ بازي ڪرڻ.

● يَالُ: ذ. (ف). هڪ گهوڙي جو نالو. گردن. گهوڙي جي ڪچيءَ جا وار - ايشڪون.

● يَانُ ۽ يَانَ: ذ. نقصان - زيان - چيهو - ڪوت - ٽوٽ - خسارو - چٽي.

● يَانِڪَڻُ (ل): اسم مصدر. وڏي آواز سان گهاليهائڻ.

- يَانِڪَڻِ (ل): گهوڙي جي هڪار.

- يَانِڪَ ۽ يَانِڪَڻُ: ث. وڏي آواز سان هڪار. "گهوڙي جي يانگ ٻئي ٻوي" (جملو).

● يَانْهَنُ ۽ يَانْهَنَ (ڪ): ذ. وهانءُ - شادي - ڪاجُ.

● يَارَ ۽ يَارُ: ذ. صفت. (ف). دوست. يار - مددگار - مٿاون - نائب - يارغار - ساٿي - دستگير - حمايتي - حامي. لهندڙ - لينڊڙ - ڳولينڊڙ - جاچيندڙ.

- يَارِي ۽ يَارِيُونُ: ث. دوستي. فتحيابي - ڪاميابي - ملڻ واري حالت - فتح - سوب. مدد - معاونت - دستگيري - حمايت - سهائتا - سهارو - آسرو - پرجهلو - ڪمڪ - امداد - تائيد. نباهڻ جي حالت - توڙ رسائڻ جي حالت - زندگيءَ تائين لاڳاپو رکڻ جي حالت - حياتيءَ تائين سچائي ڏيکارڻ جي حالت.

● يَاوَهُ: ذ. صفت. (ف). بيهودو - اجايو - سفلو - ڪرڙو - هلڪو - بد - خراب - بي ڪمون - ناڪار - تيچ - خسيس. سورڪ - ڪاهيلو - بيوقوف. لئسر - تيسر. سڪٽو - خالي.

- يَاوَهُ گو: ذ. صفت. بدڪلامي ڪندڙ - بدشد گهاليهائيندڙ - گارگند ڪندڙ - اجائي گفتگو ڪندڙ - ڪواتي. بي ڏنگو هلندڙ.

- يَاوَهُ گوئي: بڪ - ايڏنگي گفتگو - بدشد گهاليهه.

● يَاهِيُ: اسم مصدر. بدفعلي ڪرائڻ - ايرو ڪر ڪرائڻ - چُوت مارائڻ - چوڌاهين.

- يَاهُ ۽ يَاهَ: ذ. جماع - لڇ - پوڪ - همبستري - (جماع لاءِ) گڏجڻ جي حالت - سوار ٿيڻ جي حالت. بدانتظامي - وگاڙ - فساد - اي ڏنگائي - بيهودائي - خرابي - قدو. گندگي - ڪنائي - غليظائي.

- يَاهُو ۽ يَاهُوءِ: ذ. صفت. يهندڙ - سنجوڪ ڪندڙ. فسادي - وگوڙي - قدائي. غليظ - ڪنو - گندو.

- يَاهُو گهٽتو: ذ. صفت. ياهُو - گهٽو يهندڙ - سنجوگي. بيهودو - ايڏنگو. خراب - ڪنو - ڪلهڻو.

● يَبُ ۽ يَبَ: ذ. بدفعلي - جماع - ياهُ - لڇ - سنجوڪ - ميلاپ - همبستري.

- يَبُ خانُو ۽ يَبُ خانا: ذ. ياڙخانو - چڪلو - (هري ڪر جي) منڊي - فاحش ڪر لاءِ جاءِ.

- يَبُوانُو ۽ يَبُوانا: ذ. يب خانو - ياڙخانو - چڪلو - هُري ڪر جي جاءِ.

● يَبِيَنُ: اسم مصدر. ويجهن - ياهن واري حالت ۽ هئڻ. (ٻيو يا بدو - بيندو - ٻيل يا بدل).

● يَتَ ۽ يَتَنُ: ث. صلاح سُولي - مشورو.

- يَتَنُ: ذ. ڪوشش - سعيو - آدر - آپاڻ - علاج - سنڀال - حفاظت.

● يَتُورو: ذ. اسم خاص. (ف. صيقلگر). (ن - ب).

● يَتِيمُ ۽ يَتِيمَ: ذ. صفت. (ع). اهو ٻار جنهن جا ماءُ ٻيءُ نه هجن - مائٽن يا سڀالينڊڙ کان سواءِ ٻار - لاوارث - چورو.

- يَتِيمَاڻُو ۽ يَتِيمَاڻا: ذ. صفت. يتيم جو - يتيم وارو - يتيمڪو. چوراٽو - جنهن جو ڪو وارث نه هجي. مفت جو - اي خرچو.

- يَتِيمُ خانُو ۽ يَتِيمُ خانا: ذ. يتيمن جو گهر - يتيمن جو پرورش گاهه - لاوارثن جو ٺڪاڻو.

- يَتِيمِيڪُو ۽ يَتِيمِيڪا: ذ. صفت. يتيماڻو - يتيم جو - لاوارث جو - چوراٽو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= يَتِيمِيُ: ث. يتيم هجڻ واري حالت - چو رڙائي.
● يَتَا: حرف جر. (سن). جهڙو - برابر - موافق - پتاندر.
= يَتَارَتِ: ظرف. پورو پورو - بلكل اهو.
= يَتَا شَكْتِ: ظرف. (ڪنهن جي) طاقت پتاندر - حالتن مطابق - حالتن موجب.
= يَتَا شَكْتِيُ: ظرف. طاقت آهر - حالتن مطابق - وس آهر.
● يَتُ ع يَتَ: ذ. ڪوڙ - داڙ - پتاڪ - زٽ.
= يَتَائِيُ ع يَتَائِيُ: ذ. صفت. ڪوڙو - پتاڪي - زٽائي - داڙي - لغڙباز - آٽائي گير.
= يَتُ شَتُ: ڏسو شتو - داڙ لباڙ - ڪشو پٽي.
= يَتِلِيُ: ذ. صفت. ڪوڙو - پتاڪي - زٽائي - داڙي - لغڙباز.
● يَتُوُ ع يَتَا: ذ. صفت. ٽلهو - مضبوط - متارو - ڏونسو - ڪُندلو - ڪٽڪو - پَرتڙو - ڪهنڪو.
● يَثْرِبُ: ذ. عربستان جو هڪ مشهور شهر - مدينه منور - رسول مقبول صلعم جن جي آخري آرام گاهه وارو شهر.
● يَجَرُّوِيدُ: ذ. سن. چئن ويدن مان ٻيو لمبر ويد - (هندن جو) ڏرمي پُستڪ - مذهبي ڪتاب.
● يُحَرِّقُ مَا سِوِيَ اللّٰهِ: صوفيائو قول "اَلْعِشْقُ نَارٌ يُحَرِّقُ مَا سِوِيَ اللّٰهُ" يعني عشق خدا تعالي جي ٻيدا ڪيل شاهه آهي، جا خدا تعالي جي ذات ڪان سواءِ ٻي هر چيز ساڙي ٿي.
● يَحْيٰى: اسم خاص. هڪ پيغمبر جو نالو.
● يَخُ: ذ. (ف). برف - پارو - ڏڏ.
● يَخْتِيَارُ خَانُ: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● يَخْنِيُ ع يَخْنِيُونُ: ث. طعام جو هڪ قسم، جنهن ۾ جانور ۽ گوشت گڏ رڌل هوندا آهن - پُلاءُ.
= يَخْنِيُ دارُ پُلاءُ: پُلاءَ جو هڪ قسم.
= يَخُورُو ع يَخُورَا: ذ. صفت. سَليندو - ڪامڻ گور - لذيذ. (اسم). جهتُ - وجهه - موقعو. "جيڪڏهن ڪو يَخورو لڳي ويو تہ پوءِ مُوج لڳندي" (جملو).
● يَخِيُ ع يَخِيُونُ: ث. ڏاڍو ڳالهاءُ - وڏي آواز واڪو - پُونڪ - اجايو ڳالهاءُ - ڪوات - بَڙبڙ - بَڪ - لَٻاڙ - پٽاڪ.
= يَخِيُ هَٽَنُ: لٻاڙ هڻڻ - داڙ هڻڻ - پٽاڪ هڻڻ.
= يَخِيُونُ ڏِيَنُ: چِڙڻ - تڙي ڏيڻ. (ت). تڙيون ڏيڻ - چِڙ ٻون ڏيڻ.
● يَخُ يَخُ: ث. ڪوات - اجائي گفتگو.
● يَدُ: ذ. (ع. يَدٌ = هٿ) هٿ. سهائتا - مدد. طاقت - زور.
= يَدُ بَيْضَاءُ: روشن هٿ - سفيد هٿ (جو حضرت موسيٰ عليه‌السلام معجزي ڏيکارڻ ۾ پنهنجو هٿ بغل وجهي ظاهر ڪيو تہ اهو روشن ڏسڻ ۾ آيو).
● يُدِ ع يُدُونُ: ث. (سن). جنگ - لڙائي - جُڌ.
● يَدُو ع يَدُوُ: ذ. صفت. يَدَل. قَسو - ٻي همت - ڪم همت. ٻي مڙسيو - مخنث - ڪڍڙو.
● يَرَ: ذ. حرف نِدا. (اي) دوست - (اي) يار.
● يَرُغِمالُ: ذ. (ف). ضامني - ڪولالدري - ضمانت.
● يَرُقَانُ ع يَرُقَانَ: ذ. (ع). بيماريءَ جو هڪ قسم - اها بيماري، جنهن ۾ پيتو وڏو ٿي پوندو آهي ۽ بدن جو رنگ پيلو ٿي پوندو آهي - سائي - تِلِي - برهال - پيلاڻ - ساواڻ.
● يَرُمُو ع يَرُمَا: ذ. وادن جو هڪ اوزار - سيرائي - برمو.
● يَزُ قُوُلُ: ذ. صفت. بلكل ٻوڙهو - جهونو - ڪهنو. ڏبرو - ضعيف - ڪمزور.
● يَزُدَانُ: (ف). الله تعالي جي صفاتي نالن مان هڪ نالو.
● يَزِيدُ: اسم خاص. بني اميه خاندان مان ٻيو خليفو - حضرت معاويه بن ابو سفيان جو پٽ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● يَزِيْدِيْ: ذ. گهوڙي جو هڪ قسم - (سَمَنڊ) جنهن جي پُر ۽ پُڇ اڇو، سُنب اڇا اکيون شيريون، پنبڻ اڇا ٿيندا آهن.
- يَزِيْدِيْ سَمَنڊ: گهوڙي جو هڪ قسم - گرو، گهوڙو (يزيد جو گهوڙو ان رنگ جو هو).
● يٰسٓ: قرآن مجيد جي هڪ سورت جو نالو.
● يَسِيْرُ: ذ. صفت. (ع). سولو - آسان. ٿورو - ننڍو.
● يَشْبُ: ذ. قيمتي پٿر جو هڪ قسم - اڇي رنگ جو چمڪندڙ پٿر، جنهن کي پيهي الو ڪري کر آڻبو آهي - زبرجد - سنگ يشب - بادشاهڻ مصري.
● يَشْيِ: ث. (ڪتي جي) پوڪ - ڪتن جو مُنهن ڏيڻ جو ڏيڪ - ڏند ٽيڙي ٿي ڪتي کي ڏيچارڻ جي حالت. ڪتي جو مالڪ کي پيار مان چُوندڻ يا چنبڙڻ جي حالت.
- يَشْيِ ڏِيڻُ: ڪُتن جو ٻاڻ مر وڙهڻ - ڏاڙهڻ - منهن ڏيڻ. ماڻهن جو پاڻ مر کهرو ڪالهائڻ.
- يَشْيِيُوْنُ ڏِيڻ: منهن مقابل ٿي پوڻڪڻ - يَٽون يَٽون ڪرڻ. تيکو ڪالهائڻ - تيز ٿيڻ.
● يَعْقُوْبُ: اسم خاص. (ع). هڪڙي نبيءَ جو نالو، حضرت اسحاق عليه السلام جو پٽ، حضرت ابراهيم عليه السلام جو پوٽو ۽ حضرت يوسف عليه السلام جو پيءُ.
● يَعْنِيْ: حرف جملو. (ع). معنيٰ ته - مطلب ته - ارٿ - مثال - مراد - مطلب.
● يَغْدِ يُلَ ۽ يَغْدِ يُلُوْنُ (ل) ؛ ث. تمام وڏي - "هيءَ يَغْدِ يُلَ ڪوڏر سون ڪان سواءِ ڪير هٿندو." (جملو).
● يَفَ ۽ يَفَ: ذ. صفت. تمام پوڙهو - پيو - جهور - ڪراڙو - جهوارو. ضعيف - ڪمزور - ڏهرو - بي طاقت.
- يَفْتَلُ ۽ يَفْتَلَ: ذ. صفت. پوڙهو - يَف - جهونو - ڪراڙو - پيو. ضعيف - ڏهرو - ڪمزور.
- يَفُوْنُ: ذ. صفت. تمام ڪراڙو - ضعيف - هيٺو - ڪمزور - لاچار - جو اڻي ويهي مشڪل سگهي. (ت).
● يَفَ ۽ يَفَ (ل): ذ. صفت. ڏسو يَفْ.
- يَفَّوْتال (ل)؛ ذ. صفت. تمام پوڙهو. تمام وڏو. ڪشادو - سوڪرو - ويڪرو.
- يَفُوْزُ ۽ يَفُوْزُ (ت)؛ ذ. صفت. بلڪل پوڙهو - جهونو - ڪراڙو - پيو. ضعيف - ڪمزور.
● يَقِيْنُ ۽ يَقِيْنَ: ذ. (ع). اعتبار - پروسو - ويساهه - ايمان - نشچو - اطمينان - دلجاءِ - اعتماد.
- يَقِيْنُ آڻڻ: اعتبار ڪرڻ - سچ ڄاڻڻ - مڃڻ - قبول ڪرڻ - شڪ نه آڻڻ.
- يَقِيْناً: ظرف. يقين سان - اعتبار سان - ضرور - بالضرور - ڪنهن به حيلي - هر صورت - بلاشڪ - بي شبهه - ٺيڪ - تحقيق.
- يَقِيْنُ آڻڻ: اعتبار اچڻ - پروسو اچڻ - دلجاءِ ٿيڻ - اطمينان ٿيڻ - پروسو ٿيڻ.
- يَقِيْنُ ڄاڻڻ: سچ ڄاڻڻ - سچ مڃڻ - اعتبار ڪرڻ.
- يَقِيْنَ ڪَرَڻ: اعتبار ڪرڻ - سچ مڃڻ - پروسو رکڻ - اعتماد رکڻ.
- يَقِيْنُوْ ۽ يَقِيْنَا: ذ. يقين - پروسو - اعتبار - اطمينان - دلجاءِ.
- يَقِيْنِيْ ۽ يَقِيْنِيْ: ذ. صفت. پڪو - حقيقي - ٺهڪ وارو - ضرور ٿيڻ وارو. (ظرف). يقين سان - پروسي سان - تحقيق - حقيقت موجب.
● يَڪ: ذ. صفت. (ف). هڪ - ايڪ - واحد. اڪيلو - تنها - نرو - فرد.
- يَڪ انداز: ظرف. هڪ درجي - هڪ معيار - هڪجهڙائيءَ مر - هورو - ٺيڪ.
- يَڪ بار: ظرف. هڪ دفعي - هڪ ڀيري - هڪ وقت.
- يَڪ بارگي: ظرف. هڪدم - يڪدم - سڄوئي - بلڪل - محض - سراسر.
- يَڪ بَرْگ: ذ. صفت. سئو - عمدو - بهتر - تمام سئو.
- يَڪ بَه يَڪ: صفت. هر هڪ - هڪ هڪ - نمبروار - مسلسل.
- يَڪْتارو ۽ يَڪْتارا؛ ذ. هڪ تار وارو ساز.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= يَڪُ تَهُو ۽ يَڪُ تَهَا ذ. صفت. هڪ تَهه وارو - هڪ تَهو - هيڪوتو.
= يُڪُ ٽونگو ذ. هڪ ٽونگ وارو.
= يَڪُ جاءِ ظرف. هڪ جاءِ تي - هڪ هنڌ.
= يَڪُ جِهَت ذ. ناهه - ميل - ميلاپ. (ظرف) پاڻ مراد و - پاڻيهي - ازخود.
= يَڪُ جِهَتِي ث. هڪجهڙائي - يَڪ راءِ - اتفاق راءِ - ٻڌي - ايڪو - ايڪتا.
= يَڪُ چِشمُ ذ. صفت. هڪ اک وارو - ڪاڻو.
= يَڪُ چُوهُ ۽ يَڪُ چُوٻا ذ. هڪ ٽوٽيءَ وارو (تنبو) - يَڪ سُرخو (تنبو).
= يَڪُ دِلُ ظرف. هڪ صلاحو - يڪ زبانو - هڪ هٿيو - متفق راءِ.
= يَڪُ دِڪَرُ يَڪُ دِيڪَرُ ظرف. هڪ ٻئي پٺيان مسلسل.
= يَڪُدَمُ ظرف. هڪدم - جلد - هينئر - هن وقت - هروقت - ترت.
= يَڪُ راءِ ظرف. هم آواز - هڪ صلاح - اتفاق راءِ - ٻڌي - ايڪو - هڪڙائي - يڪ مشت.
= يَڪُ رَنگُ ظرف. هڪ جهڙو - هڪ لمونڊ - هڪ جهڙائيءَ ۾ - هڪ رنگ.
= يَڪُ رَنگو ۽ يَڪ رَنگا ذ. صفت. هڪڙي رنگ وارو - هڪ رنگو. هڪ خيالو - هميشه هڪ جهڙائي رکندڙ.
= يَڪُ زُبانُ ذ. صفت. هڪ خيال رکندڙ - هڪ هٿيو - هڪ دليو - اتفاق راءِ رکندڙ - متفق راءِ وارو. سچو - پختو - پنهنجي خيال تي قائم رهندڙ.
= يَڪُ زُبانُ ٽِيهَنُ هڪ راءِ ٽيڻ - ٻڌيءَ ۾ اچڻ.
= يَڪُ سالو ۽ يَڪُ سالا ذ. صفت. هڪ سال وارو - ساڪٽي سال وارو - ساڪي عمر وارو - ساڪٽي وقت وارو.
= يَڪسانُ ذ. صفت. هڪ جهڙو - برابر - ساڳيو. (ظرف). وانگر - مطابق.
= يَڪسانِيَتَ ۽ يَڪسانِيتائُونُ ث. برابري - هڪجهڙائي - مطابقت - موافقت.
= يَڪُ سُخَنُ ذ. صفت. الجام جو پڪو - وعدي جو پابند. پختو (پنهنجي خيال يا ڳالهه تي).
= يَڪُ سَرُ ظرف. هڪ پاسي - هڪ طرف. يڪدم - هڪدم. گهڻو ڪري - اڪثر. لاڳيتو - برابر - مسلسل.
= يَڪُ سُوٽِي ۽ يَڪُ سُوٽِيُونُ ث. اڪيلائي - خلوت - اوپڪلائي - هڪ خيالي - ايڪانت.
= يَڪُ طَرَفُ ظرف. گڏوگڏ - سڀ هڪ وقت.
= يَڪُلانگو ۽ يَڪُلانگا ذ. صفت. ظرف. گهوڙي تي ٻئي ٽنگون هڪ پاسي ڪري ويهڻ جو نمونو.
= يَڪُمُ ذ. صفت. هڪ - هڪڙو - واحد - ٻهريون.
= يَڪُ مُشتُ ٽِيهَنُ گڏجي هڪ ٽيڻ - ٻڌي ڪرڻ - اتحاد ڪرڻ - اتفاق ڪرڻ - هڪ ٿي وڃڻ.
= يَڪُ مَتُو ۽ يَڪُ مَتا ذ. صفت. ظرف. اڪيلو - والدو - هڪ خيالو - يڪدل.
= يَڪا يَڪُ ظرف. يڪدم - هڪدم - جهٽ پٽ - فوراً - هڪ ٽي دفعي - جلد - اوچتوئي اوچتو.
= يَڪَڙا ذ. صفت. فرد واحد - يڪو - اڪيلو - يڪانو - تنها - پنهنجو مٽ پاڻ.
● يُڪَڙِي ۽ يُڪَڙِيُونُ ث. (سن). انڪل - رمز - تجويز.
● يَڪَڙو ۽ يَڪَڙا پتن جي والد ۾ ڪن پتن جي جڙي اچڻ واري حالت.
● يَڪو ۽ يَڪا ذ. صفت. (سن. ايڪ. ف. يَڪُ). هڪڙو - واحد (فرد) - تنها - اڪيلو - نرو - نويڪلو - آراڌو - سچو سارو - سموروَ. بي نظير - بي مثل - لاثاني. (اسم). تاس جو تيرهون پتو جنهن کي هڪ ٽپڪو هجي. (هي پتو پتن جي راند ۾ سڀني تي غالب هوندو آهي). وڃت جو هڪ قسم.
= يَڪُهُ ذ. صفت. (ف). واحد - هڪ.
= يَڪِي اوتَ لاڳيتو پاڻي پيئڻ جي حالت. لاڳيتو پاڻي پيئڻ جي حالت. مال کي پاهه وجهڻ جو نمونو (ڪ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= يَڪِي سِرُ: ذ. صفت. اڪيلو - ايءِ يارو مددگار - هڪڙوئي.
= يَڪِي سِرُ ڪَرڻُ: اڪيلوئي اڪيلو ڪرڻ - ٻئي جي مدد ڪان سواءِ (ڪ) ڪرڻ.
● يَڪُوُ ۽ يَڪُوُ: ذ. صفت. هڪ اڪ وارو - ڪاڻو. اِڪي ڏڪر رالهه جو ستون ڏڪر.
● يَڪو سَنَدِ يِلُو: اسم خاص. تعلقي ڏوڪريءَ جو هڪ ديهه جو نالو.
● يَڪَڙُ ۽ يَڪَڙَ (ت): ذ. صفت. گهٽو ڳالهائيندڙ - يڪي هٿندڙ - ٻڪواتي ڪندڙ - اجائي گفتگو ڪندڙ.
● يَڪُ ۽ يَڪَ: ذ. (سن). خيرات - جڳ.
● يَڪَانُ: ذ. (ف. يَڪ + ڪان). اڪيلو - واحد - هڪڙوئي.
= يَڪَانُو ۽ يَڪَانا: ذ. ذ. صفت. نرالو - علحدو. پنهنجي هنر ۾ قابل - ماهر - هوشيار.
= يَڪَانَهُ: ذ. صفت. ڏسو يڪانو.
= يَڪَانَڪِيُ ۽ يَڪَانَڪِيُونُ: ث. اڪانت - اڪيلائي - هڪڙائي. اتحاد - اتفاق - پڌي.
● يَڪَ (ت): چوٽ - آزاد - چيڪ - چڙواڳ - عام - گور. (ن - ب).
= يَڪَ چَرَنُ (ت): وهٽ جو چوٽ چرڻ. (ن - ب).
= يَڪَانُ (ت): ذ. صفت. اجايو ويندڙ - بيڪار ويندڙ - ويڪو هلندڙ - ايءِ ڏنگو - ايءِ ترتيبو (ڪ).
= يَڪَانُ قَڪَانُ: ث. اجائي گفتگو - يڪ يڪ - يڪون يڪون ڪرڻ جي حالت.
= يَڪُوَانُ (ت): ذ. صفت. ايءِ وقوف - مورک - نادان - ڪهيلو - ايءِ سمجهه - بي عقل. جلوان.
● يَڪُدا: ث. (ف). سياري جي ڏکي رات.
● يَڪُغَارَ ۽ يَڪُغَارُونُ: ث. حملو - ڪاهه - دشمن جي فوج تي جوش سان وڃڻ واري ڪاهه. ڪست - جُڪِيهه.
● يَمَ ۽ يَمَ: ذ. (سن). موت - موت جو فرشتو - ملڪ الموت - عزرائيل - جمراج - جم دوت - قابض الارواح. درياءُ - ندي - ساگر - بحر.
● يَمَ راجا: ملڪ الموت - جمراج.
● يَمَنُ: اسم خاص. عربستان جي هڪ علائقي جو نالو - هڪ ملڪ جو نالو. راڳڻيءَ جو نالو. ڪليان سر جو هڪ قسم.
● يَنبُو ۽ يَنبُا: ذ. وڏو گرهه - ڳنو - لڳو.
● يَنيَرُ ۽ يَنيَرَ (ڪ): ذ. صفت. هاري - هوڪ ڪندڙ - ڪاشتڪار - پنيير.
● يُوُراجُ ۽ يُوُراجَ: ذ. صفت. وارث - وصي - (ٻيءِ ڪان ٻوهه) مالڪ - ولي عهد.
● يُوُرَپُ: اسم خاص. دنيا جي پنجن ڪنڊن مان هڪ ڪنڊ جو نالو - مغرب وارو ڪنڊ.
= يُورَپِي: اسم خاص. يورپ ڪنڊ جا رهاڪو.
● يُوُرِشُ ۽ يُورَشُونُ: ث. حملو - ڪاهه - هلان - جلهه - چڙهائي - دشمن جي فوج تي چڙهائي. طوفان - واڇ.
● يُوُرِيشَسُ: اسم خاص. هڪ آسماني گرهه يا سيار جو نالو.
● يُوُسُفُ: اسم خاص. هڪ پيغمبر جو نالو. حضرت يعقوب عليه السلام جي پٽ جو نالو.
● يُوگُ ۽ يُوگَ: ذ. (هندن ۾) خاص عبادت جو هڪ قسم. ميلاپ.
= يوگَ آسَنَ: عبادت لاءِ (هندن ۾) ويهڻ جو هڪ نمونو - عبادت جو هڪ طريقو.
= يوگيشَرُ ۽ يوگيشَرَ: ذ. صفت. ڏاهو - عقلمند. رشي - درويش - گيان - مها پُرش.
● يَوُمُ ۽ يَوُمَ: ذ. (ع). ڏينهن - روز - نهار - صبح ڪان شام تائين وارو عرصو - تٿ - تاريخ. جنگ - جُڌ - لڙائي.
= يَوُمُ الاثنَيُنِ: هڪ ڏينهن جو نالو - سومر.
= يَوُمُ الاحَدِ: هڪ ڏينهن جو نالو - آرتوار - آچر.
= يَوُمُ الجُمُعَةِ: هڪ ڏينهن جو نالو - جمعو.
= يَوُمُ الحِسابِ: حساب جو ڏينهن - روز قيامت - روز جزا - روز محشر.
= يَوُمُ الخَميسِ: هڪ ڏينهن جو نالو - خميس - وسپت.
= يَوُمُ العاشُورَهُ: مهيني جو ڏهون ڏينهن - ماهه محرم جو ڏهون ڏينهن. حشر جو ڏينهن.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= يَومُ القِيامَتِ: اڻي ايهڙ وارو ڏينهن - قيامت جو ڏينهن - حساب ڪتاب جو ڏينهن. ايهي رهڻ وارو ڏينهن. (ان ڏينهن ڪان ٻوءِ رات نہ ٿيندي).

= يَومًا فَيَومًا: ظرف. هڪ ڏينهن ڪان ٻئي ڏينهن تائين - هرروز.

● يُونَانُ: اسم خاص. يورپ جي هڪ مشهور ملڪ جو نالو - يُونان پٽ يافث بن نوح جو آباد ڪيل ملڪ.

= يُونَانِيُّ ۽ يُونَانِيُّ: ذ. صفت. يونان جو رهاڪو. يونان وارو - يونان جو.

= يُونَانِيُّ طِبُّ: يونانين جي طريقي وارو طب - حڪمت - طبابت.

● يُونُسُ: اسم خاص. (عبراني). هڪ پيغمبر جو نالو. قرآن مجيد جي هڪ سورت جو نالو. (اسم). رُڪن - ٽنب - سِتُون - ٽوٽي.

● يُولِيُوسَ سِيزَرِ ۽ يُونِيُوسَ سِيزَرِ: ث. (انگ). وڏو مدرسو - مدرسة العلوم - دارالعلوم - سيني علمن جي سبق ڏيڻ ۽ فضيلت جي خطابن ڏيڻ وارو مدرسو - راج پالشالا - ڪاليج.

● يُهَنَّكِيرَ (ل): ذ. صفت. تمام وڏو.

● يَهُودُ: (عبراني). عبراني قوم.

= يَهُودَا: يهودين جي زمين. (اسم خاص). حضرت يعقوب عليه السلام جي هڪ پٽ جو نالو.

= يَهُودَاٹُو ۽ يَهُودَاٹَا: پٿر جو هڪ قسم - يهودي پٿر، جو صوفي ٻيسر جي ڪڪڙيءَ جهڙ ڏکوڻي رنگ جو ميرو ٿيندو آهي.

= يَهُودِيُّ: هڪ ذات جو نالو - يهودين جي قوم جو هڪ ماڻهو - حضرت موسيٰ عليه السلام جو پوئلڳ - موسائي - عبران جو اولاد.

● يَيَ يَيَ: ث. ٻاراڻو ويچارو (ٻارهاڻ ۽ ٽوڪ طرح هڪ ٻئي کي ويچارا ڏيئي مخاطب ٿين) - اهل جو هڪ نمونو.

= يَيَ يَيَ كَتَرَنُ: چپرا ڪيڏ - بي عقليءَ جو جواب ڏيڻ - غلط ڳالهائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

A COMPREHENSIVE

SINDHI DICTIONARY

OF CLASSICAL & CURRENT SINDHI

Vol. V (ک-ي)

COMPILED

UNDER THE SINDHI ADABI BOARD'S DICTIONARY PROJECT

DIRECTED BY
Dr. N.A.BALOCH

EDITED BY
Dr. N.A. BALOCH
M.A.,L.L.B.(Alig.),
M.A.,Ed.D (Columbia)

SINDHI ADABI BOARD
JAMSHORO/HYDERABAD SIND
1988

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com